Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

dene que el confessor apro-
bado para confessar en vna al-
dea puede por virtud de la
Cruzada confessar en vna ciu-
dad, folio. 56. pagina secunda
& sequen.
El confessor approuado por cier
to termino acabado el tal ter-
mino no puede confessar, fol.
17. pa. 1. & 2.
Los confessores approuados pa-
ra confessar hombres, no
pueden por la Bulla confes-
sar mugeres, folio. 58. pagi-
na. 2.
Por muchas causas se impide
la iustification de los confes-
sores, fo. 65. pag. 1.
El confessor degradado prie-
de la iurisdicion fo. 63. p. 1.
El confessor diffunto pierde la
iurisdiction, fo. 64. p. 1.
El confessor entendiendo yerre
la iurisdiction. folio. 65. pagi
na. 1.
El confessor defcommulgado
piede la iurisdicion, folio.
65. 1. 1.
El confessor defcommulgado pec-
ca confessando fo. 65. pag. 2.
El que le confiessa a sabiendas
con el defcommulgado peca
y no ha absolucio. fo. 65. p. 2.
El confessor regular vna vez
approbado no puede
ser aprouado en todos los
. pa. 2.
La approuation de los confes-
sores de predicadores y mo-
nores por la Clementina du-
dum no ella reuocada por
el Concilio Tridentino fo-
lio. 66. & sequentibus pluri
bus.
Los confessores regulares son
coadjutores dados por el pa
pa a los parrochos folio. 68.
pag. 1.
Mucho deuen estimar los Obis-
pos a los confessores regula-
res, fo. 68. p. 2.
No todos los confessores regu-
lares gozan de la approba-
cion perpetua, folio. 70. pa-
gina. 2. & sequen. plurib⁹
No pueden los prelados reuun-
car al priuilegio de iappro-
uacion perpetua de sus con-
fessores, fol. 74. pag. 2.
Los confessores regulares piden
al ordinario quando los ap-
proueue facultad para comu-
nar votos, fo. 118. p. 2.
Pueden los confessores occu-
pados en iubileo absolver de
casos reseruados diputa-
dos para absolucion delos no re-
seruados para delpues, folio.
86. p. 2.
Los generales, y prouinciales
pueden iubilum confessores,
fol. 126. pag. 1.
Los peregrinos pueden confes-
sar y comulgar por Quaresma
en todos los
. pa. 2.

Est. 92
Plut. 4

Los confessores regulares pue
den confessar atodos los que
se vinieren a confessar con
ellos, aunque esten fuera de
sus monasterios fo. 128. p. 1.
Conuiene que los confessores
regulares remittan algunas
vezes los penitentes a sus
Ordinarios. folio. 128. pagi-
na. 2.
El que tiene autoridad para ele
gir a quien le confiesse, no
puede eligir sacerdote sim-
ple. fol. 129. pag. 2.
No pueden los confessores en
la tempestad de la mar absol
uer a los penitentes, sin que
oyan sus peccados. folio. 130.
pa. 1. & 2.
El precepto de confessar en la
Quaresma, no es por respe-
cto de la communion de Pas-
cua. fo. 131. pag. 1.
No ay precepto que obligue
precisamente a confessar se
en la quaresma, folio. 134.
basta que vno se confiesse
entre año. ibi.
La confession hecha con vn sa
cerdote simple se deue reyte
rar, fo. 132. pag. 1.
Basta que el confessor oyga lo
essencial de los peccados, pa
ra que valga la confession.
fol. 132. pag. 2.
Puede el penitente callar el pe
cado a vn confessor, q
de descubrirle corre
fol. 134. pag. 2.
Muchas cosas deue el confes-
sor aduertir en la confession
de vna muger publica. folio.
135. pagina. 1. & sequen. plu
ribus.
No incurren en descomunion
las mugeres publicas que
xan de confessarse en la Qua
resma. fo. 137. p. 1. & 2.
No es siempre pecado mudar
confessores para que el peni
tente pierda el credito. fol.
137. pag. 1.
No han de obligar los confes-
sores a que continuamente
se confiessen con ellos. 138.
pa. 1.
No puede el sacerdote confes-
sar entendiendo que el Obis
po le ha approuado fol. 143.
pag. 2.

Composicion, componer.

NO se puede componer el
possedor injusto sabien-
do del verdadero señor folio,
157. pa. 1. ha le de embiar lo
que possee a su costa saca-
do lo que el auia de gastar
lleuarlo, ibid.
El que se compone aunque
pues sepa su verda
obliga
deben
nso.

me han fatipro de algunas patricinando, que no me
puedo aprouechar de ese priuile para este fruc-
tar, porque Clemente Septimo cedio a nuestra reli-
gion, y a las prouincias particulares nouatertis, y lu-
gares della, todos los priuilegios recidos por es-
cader a todas las demas religiones aquenos an mes
dicences. Lo qual se ha de entender de las regiones
que eſtauan fundadas, y approuadas por la Sede Apost
tolica, en el año de. 1525. a treynta dias. En qual
concedio el dicho Clemente Septimo dicho priui-
legio, en el qual tiempo no eſtaua nadda trappa
uada por la Sede apostolica la religion de Capuzina
nia de Iesus, como cosa a todos. Pa la Capuzina
de Iesus, refiriendo entiempo de Paulo III en que
ejecto Papa a nueue de Noviembre del año 1534.
yinstituyo y confirmo la religion de Capuzina de
Iesus, en clatio de 1545. en las Calendas de Abril,
en el texto año de su Pontificado, como consta de su
confirmacion, la qual se contiene, entre las Addi-
ciones Apostolicas de Paulo III. en el libro de estas
tuciones de los Summos Pontifices. Alqual atten-
to, y referido pues se trata gran lucro, y fuera razon
blos, referidos pues Clemente Septimo no hauia
Summos Pontifices confirmado, y nouamente
dicho nuestros priuilegios, en la qual confirmacion,
innouacion, se concedio, y confirmo de nue
de que tratamos. Por lo qual Pio Quinto, en la forma
cio q dio de los priuilegios de las ordenes mendicantes
en el año de 1567. en el segundo año de su Pontifica-
tecitra con confirmados priuilegios dados a las
ordenes, por sus antecessores, sino que anade los
innoua, y de nueuo concede, como si fuesen

Incipit re-
gularitas
Ecclesiæ, &
habet in eo
tiuum b.
Pont Paul.
III. cont. 3.
pag. 301.

Adiciones. vnico

y esto consta la plumbea, en la qual
su Sanctidad toridad a su Commissario
haze composicion bre ciertos casos, dize ha-
blando destos dos, las ientes palabras: *Necnon*
super me tate legat omniũ, quæ propter male abla
ta facta sit. Si legatar annũ in exactione negligẽtes
fuerint. Es el primero, en el qual procede lo
que dize el padre Hen ez, luego pone su sancti
dad el caso que yo pon el numero vigesimo, aña-
diendo las siguientes pa ras: *Ac super illis, quæ facta*
erunt, & quamdiu durant, si legatar y inuenirj non
potuerint. visto esto maraiillo que este docto
Padre no a echado de estos dos casos distinctos.

Acion sobre la de Clemente VII.

12 En la Bulla con su Sanctidad los priuile-
gios gracias im dades, y indulgencias de
la orden de uestro Padr ran cisco de la regular ob
seruancia, de Sncta Cla y de la orden tercera, y les
concede de nuo todos priuilegios concedidos
y por concluer todas la giones mendicantes, y
no mendicantes, a qual nil conforme su original
pongo en fin de la e li cion de la Bulla de la
composicion. Auiendo tenido n la explicacion de la Bul-
este priuilegio, en nuestra ma, que los confesso-
la de la Cruzada religio de las demas religio
res de nuestra religion tiene mmunicacion de todos nuestros pri
os pueden gozar de los legios cõcedidos a
confessores de la Compañia de Iesus, cõtra lo qual

me

Universidad de Deusto
Biblioteca

Alphabetica.

Confessor, Confessores.

Los confessores regulares tienen jurisdiction delegada.f. 45.pag.1.&2.

Gran obligacion tienen los confessores regulares de oyr cuntas para cligir confessor nola 45.pa.2.

Las bullas que conceden licencia para dar la comunion f.45.p.2.&feq.

El confessor ha de tener actual jurisdiction sobre los penitentes fo.46.pag.2.

Dando al confessor jurisdiction se ha de aprouacion fo.47.p.1.

El confessor que tiene approbation ordinaria de iurisdiction puede confessar por la Bulla f.47.p.1.

Los confessores regulares approbados por el ordinario in la Bulla fo.47.pa.2.

Los confessores regulares approbados por el ordinario de la Cruzada no pueden confessar por virtud de la Cruzada approbados por el ordinario dela oueja,fo.55 pa.1.&2.

Los confessores de differentes Obispados se suelen confessar, y ayudar a confessar por sus ouejas. Todos, fo.pagina.

Los facerdotes no se pueden confessar sino con los confessores approbados por la ordinario , folio.56. pag.2.

Scrupulosa es la opinion.f.

Aunque los prelados regulares mandan sus subditos confessores que no confiessen sin licencia, f. 49.pa.2.&feq.

Las confessiones q se hazen con confessores regulares aprobadas en ocultos son validas,folio. 52 . pagina . prima ,&.

El confessor aprobado por el ordinario sin licencia de iurisdiction no tiene el poder que cesede la Clementina,a los confessores regulares , y la que concede la Bulla fo.53.pa.2.&feq.

Los confessores pueden licenciar los subditos de sus prelados para confessar en articulo de muerte, aunque sean differentes de los ordinarios de los lugares, fo.53.pa.2.

Los confessores regulares no pueden absoluer a los seculares de casos reservados a su prelado, aunque sean differentes de los ordinarios de los lugares, fo.54.pa.2.

Los confessores no pueden confessar por virtud de la Cruzada por el ordinario de la Cruzada approbados por el ordinario de la Cruzada, fo.54.pag.2.

Los confessores regulares approbados por el ordinario in la Bulla fo.47.p.2.

Los confessores regulares approbados por el ordinario no pueden confessar por virtud de la Bulla contra voluntad de los prelados sus cabeças fo.48.pag.2.

Algunos prelados regulares pueden annullar las approbaciones de los ordinarios que fuy subditos sin licencia dellos cangado,fo.49.pa.1.

Confessor, Confession.

Los confessores regulares tienen jurisdiction delegada.f. 45.pag.1.&2.

Gran obligacion tienen los confessores regulares de oyr cuntas para cligir confessor nola 45.pa.2.

Las bullas que conceden licencia para dar la comunion f.45.p.2.&feq.

El confessor ha de tener actual jurisdiction sobre los penitentes fo.46.pag.2.

Dando al confessor jurisdiction se ha de aprouacion fo.47.p.1.

El confessor que tiene approbation ordinaria de iurisdiction puede confessar por la Bulla f.47.p.1.

Los confessores regulares approbados por el ordinario in la Bulla fo.47.pa.2.

Los confessores regulares approbados por el ordinario de la Cruzada no pueden confessar por virtud de la Cruzada approbados por el ordinario dela oueja,fo.55 pa.1.&2.

Los confessores de differentes Obispados se suelen confessar, y ayudar a confessar por sus ouejas. Todos, fo.pagina.

Los confessores no pueden confessar sino con los confessores approbados por la ordinario , folio.56. pag.2.

Scrupulosa es la opinion.f.

Aunque los prelados regulares mandan sus subditos confessores que no confiessen sin licencia, f. 49.pa.2.&feq.

Las confessiones q se hazen con confessores regulares aprobadas en ocultos son validas,folio. 52 . pagina . prima ,&.

El confessor aprobado por el ordinario sin licencia de iurisdiction no tiene el poder que cesede la Clementina,a los confessores regulares , y la que concede la Bulla fo.53.pa.2.&feq.

Los confessores pueden licenciar los subditos de sus prelados para confessar en articulo de muerte, aunque sean differentes de los ordinarios de los lugares, fo.53.pa.2.

Los confessores regulares no pueden absoluer a los seculares de casos reservados a su prelado, aunque sean differentes de los ordinarios de los lugares, fo.54.pag.2.

Los confessores no pueden confessar por virtud de la Cruzada por el ordinario de la Cruzada approbados por el ordinario dela oueja,fo.55 pa.1.&2.

Los confessores de differentes Obispados se suelen confessar, y ayudar a confessar por sus ouejas. Todos, fo.pagina.

Los facerdotes no se pueden confessar sino con los confessores approbados por la ordinario , folio.56. pag.2.

Scrupulosa es la opinion.f.

Addiciones sobre la Bulla de Clemente VII.

allí lo tratara de verbo ad verbum y lo mismo hizo Gregorio decimo tercio, en la confirmacion que de ellos concedio, y Sixto Quinto confirmando nuestros priuilegios en el año de 1586. dize las mismas palabras, de que usaron todos nuestros antecessores, de hazer cuenta, que la Bulla de Clemente Septimo, de verbo ad verbum la confirmadola, y concedidola de nueuo, como en esta misma forma, y manera la tienen todas las demas Religiones, y assi todos los priuilegios, y gracias concedidas a nuestra Sagrada Religion, assi por la Sede Apostolica, como por los Reuerendissimos Generales, y Capitulos generales, y Prouinciales, y Diffinitorios, y Capitulos Prouinciales, y Diffinitorios, y Visitadores, y Comissarios, y Predicadores generales, y Maestros de Sacra Theologia, y Lectores de Artes, y Theologia, y Diffinidores, y Definidores, y Presidentes, y Regentes, y Lectores de Theologia, y Artes

Universidad de Deusto
Biblioteca

Consilia libri primi.

¶Ad claram decisionem. 16
Ad claram decisionem. 31
Ad claram & luculentam. 100
Attingam ista dubia. 25
Attingam breuissime. 65
Attingam iuxta ordinem. 34
Attingam quodlibet. 48
Attingam pro clariori. 57
Attingam iuxta ordinem. 97
¶Breuiter concludo. 80
¶Casus est, quædam mulier. 13
Casus super quo consilium. 3
Casus super quo petitæ. 6
Casus talis est I. & A. 108
Circa primum dubium. 90
Circa quæstionem. 50
Condescendendo iuxta ordinem. 67
Consului quòd iudex. 2
Contra sententiam latam. 92
Cum ad aures. 96
¶Dico vnum subesse. 87
Duo ad claram decisionem. 66
Duo principalia. 74
Duo sunt examini. 39
Duo sunt principaliter. 93
¶Ex multis agitatis. 42
Ex processu & actitatis. 105
¶Facti contingentia. 1
Facti contingentia talis. 4
Firmiter puto. 29
¶Hæres qui collegit. 107
Hic cadunt quatuor dubia. 9
¶Illud de iure quæritur. 62
Illud de iure quæritur. 79
Illud in præsentiarum. 99
In causa & quæstione. 10
In causa quæ vertitur. 11
In causa seu quæstione. 14
In causa & quæstione. 61
In causa & quæstione. 98
In causa quæ vertitur. 102
In negotio Guidonis. 72
In præsenti consultatione. 76
In præsenti quæstione. 85
In præsenti quæstione. 44
In præsenti consultatione. 95
In quæstione quæ vertitur. 55
In quæstione quæ vertitur. 58
In quæstione quæ vertitur. 86
In quæstione quæ ad præsens. 89
In quæstione quæ vertitur. 101
Inuocato diuino suffragio. 109
¶Omissis argumentis. 5
Omissis allegationibus. 28
¶Placet mihi secunda. 103
Præsens dubium. 83
Primò est videndum. 75
Primò videtur. 8
Procedam multum succinctè. 30
Pro euidentia. 104
¶Quanquam consultum. 22
Quanquam in his dubiis. 82
Quæritur an prædictus. 15
Quæsitum fuit à me. 7
Quinque dubia. 71
Quo ad primum dubium. 91
Quoniam satis abundè. 60
¶Rodulphus ciuis. 24
¶Satis videtur. 45
Stante statuto. 17
Succinctè & concluſiuè. 53
¶Tria ad claram decisionem. 37
Tria sunt ad claram dilucid. 38
Tria mihi ostensa. 46
¶Venio ad primum dubium. 40
Venio ad primum. 64
Videndum est primo. 19
Videndum est in effectu. 41
Videtur dictum Petrum. 23
Videtur quòd sic. 26
Videtur dictum dominum Ioan. 88
Videtur primò quòd nec. 94
Videtur primò. 18
Videtur primò quòd sic. 20
Videtur primò. 27
Videtur primò dicendum. 32
Videtur primò quòd vitari. 33
Videtur primò dictos. 35
Videtur primò quòd sic. 36
Videtur primò. 43
Videtur primò dictum. 47
Videtur primò ex prædictis. 49
Videtur primò standum. 51
Videtur primò standum. 52
Videtur primò quòd per dictum. 54
Videtur primò quòd spectet. 56
Videtur primò dictum. 63
Videtur primò dictus magister. 68
Videtur primò dicendum. 69
Videtur primò dictum. 70
Videtur primò dictum. 73
Videtur primò quòd sic. 77
Videtur primò dictum. 81
Videtur primò dictam donat. 84
Visa quadam inquisitione. 106
Viso dubio. 21
Viso testamento. 59
Viso toto processu. 78
Vt clarè materia. 12

Consilia secundi libri.

¶Ad claram decisionem. 96
Ad decisionem huius quæstionis. 44
Ad decisionem prædictorum. 65
Ad dilucidationem. 51
Ad huius casus claram decisionem. 19
Arbitror quòd ex triplici capite. 35
Arbitror dicta verba. 37
Arbitror indubiè. 84
Attingam ex ordine. 59
Attingendo dicta dubia. 53
Attingendo primum. 114
¶Breuiter quoad primum. 10
¶Casus in facto sic proponitur. 88
Circa personarum. 102
Circa factum. 109
Circa primum videtur. 31
Circa duo dubia præscripta. 32
Circa primum dubium. 36
Circa primum dubium. 73
Circa primum. 78
¶Duo sunt quæ principaliter. 15
Duo ad decisionem. 90
¶Et si copiosius elegantissimè. 12
Ex omnibus per partem narratis. 43
Ex themate proposito. 89
¶Factum in effectu sic proponitur. 40
Factum sic proponitur. 95
¶Id de iure quæritur. 70
Illud de iure quæritur, an in literis. 47
Illud de iure quæritur. 74
Illud de iure quæritur. 75
Illud de iure quæritur. 82
Illud de iure quæritur. 112
Illud de iure quæritur. 116
Illud indubitati iuris. 92
Illud in effectu de iure quæritur. 108
Illud in facto quæritur. 2
Illud de iure quæritur. 24
In causa quæ ad præsens. 23
In causa communis castri. 28
In causa quæ ad præsens. 55
In causa & quæstione. 60
In causa quæ vertitur. 67
In causa hospitalis. 110
In causa Catharinæ. 111
In causa seu controuersia. 118
In controuersia inter ducem. 62
In præsenti quæstione. 16
In quæstione quæ vertitur. 4
In quæstione quæ vertitur. 5
In quæstione quæ vertitur. 6
In quæstione ottonelli. 17
In quæstione quæ ad præsens. 21
In quæstione præsenti. 29
In quæstione quæ ad præsens. 38
In quæstione quæ vertitur. 41
In quæstione dominici. 42
In quæstione quæ ad præsens. 46
In quæstione quæ vertitur. 49
In quæstione Raynerij. 52
In quæstione quæ vertitur. 57
In quæstione quæ ad præsens. 77
In quæstione quæ ad præsens. 93
In quæstione hæredum. 94
In quæstione quæ vertitur. 98
¶Ne hunc casum videre dubitabilē. 13
Nitar in præsenti causa. 3
¶Omissa omni argumentatione. 9
¶Plura sunt examinanda. 76
Primò quòd communitas. 18
Prius iuxta ordinem. 106
Proclara & luculenta. 27
Pro decisione præsentis materiæ. 80
¶Quanquam multa contra dictam. 1
Quanquam multa possent. 66
Quanquam super vacatione. 68
Quatuor sunt in causa. 107
Quia quinque dubia. 33
Quidam fecerunt & contraxerunt. 87
Quidam Nicolaus. 58
Quod solutio fieri debeat. 56
Quoniam de infrascriptis dubiis. 25
¶Super quæstionis materia. 34
¶Tria circa primum dubium. 7
Tria ad decisionem. 8
Tria sunt ad claram. 11
Tria sunt principaliter. 113
¶Videtur primò quòd hospitali. 14
Videtur primò quòd sic. 20
Videtur primò dictum hæredem. 22
Videtur primò dicta monasteria. 26
Videtur primò dictum dominum. 30
Videtur primò dictum statutum. 39
Videtur primò dictam legatariam. 45
Videtur primò quòd sic. 48
Videtur primò dictum ser. Ioannem. 50
Videtur primò dicendum. 54
Videtur primò quòd dictus. 61
Videtur primò dictam. 64
Videtur primò quòd dictæ pensiones. 69
Videtur prima fronte. 71
Videtur primò quòd contra dictum. 72
Videtur primò quòd non. 79
Videtur quòd dictus ser. 81
Videtur primò quòd vectigal. 83
Videtur primò quòd hæredes. 85
Visis capitulis initis. 86
Videtur primò quòd non. 91
Videtur primò circa primum. 99
Videtur primò dicendum. 100
Videtur dictum translatum. 101
Videtur primò quòd pro diuidia. 103
Videtur primò quòd non liceat. 104
Videtur primò dicta legata. 105
Videtur primò attingendum. 115
Videtur primò quòd maritus. 117
Viso instrumento liberationis. 97
Vt veritas huius quæstionis. 63

Quæstiones.

Episcopus & quidam rector. que. 1. fol. 60 125
Stante statuto condito in Italia. quæst. 2 110 130
Sempronius clericus. q. 3. 134
Titius clericus. q. 4. 138
Augerio patronatum. q. 5. 141
Gaudulphus clericus. q. 6. 146

ABBATIS PANORM. CONSIL. LIBER PRIMVS.

quæ cum summo labore & studio, adhibito iudicio, nunc postremo ab infinitis erroribus sunt vindicata.

Consilium primum.

1 *Sponsus qui contra sponsalia per verba de præsenti cum Titia, & accepit ab ea nomine dotis centum, decedat ante matrimonij consummationem, an lucretur dotis dimidiam.*
2 *Matrimonium ex solo consensu de præsenti an sit verum.*
3 *Pactum de lucranda certa parte dotis in casu mortis, an fortiatur effectum suum altero coniugum religionem intrante.*
4 *Nuptiæ dicitio, multipliciter in iure sumitur.*
5 *Sponsalia vulgariter dicuntur per verba de præsenti.*
6 *Statuta ad ius commune reduci debent quantum fieri potest.*
7 *Lex constat ex mente & verbis.*

1 ACTI contingentia talis est † Quidam. A. exit spō salia per verba depñti cum quadā. B. & ab ea recepit dotis noīe mille. Contigit, ꝙ anteq̄ sic desponsata du cetur ad domum, vl alr ꝓsummaretur matrimoniū vita functa extitit. Nunc quæritur an dictus sponsus lucretur dimidiam dotis viso statuto infra scripto, vc3 si q̄ decesserit sine filiis ex viro cui nupta est, tpe sui obitus remaneat dimidia pars suarum dotium apud maritum, ñ computato in dicta dimidia lucro donationis propter nuptias qua parte maritus pri uari ñ possit &c. Postmodū factæ fuerūt aliq̄ additiones ad dictum statutum, in quib. semper facta fuit mentio de filijs vel ñ. ¶ Et Xpi & eiusdem mīis noīb⁹ inuocatis arguit primo, vt ve ritas magis eluceſcat ad partem affirmatiuam sic. Statutum in deferendo hoc lucrum marito solum requirit duo. ſ. vt nupta mulier sit, & vt decedat sine filijs ex marito: ſ3 hæc duo cōtige runt facto proposito, vt statim probabo: ergo d3 hīe medieta tem dotium. ꝙ̄a de se satis ē nota, & maior ēt probat. Nam vę rū ē dicere ꝙ ista deceſſit sine filijs ex marito cum nemo ap pareat, & facta ñ facta ñ ꝓsumunt: vt c. in pñtia. de. ꝓba. &c. Ray nutius. &c. Raynaldus. cx de test. & in c. cum in iure de off. dele. cū simi. ꝙ fuerit nupta l. apertissimè probo per tex. valde no. iu dicio meo in l. cū fuerit. ff. de ꝙd. & demō. vbi aptissimè ꝓbatur nupta dici, l3 ñ fuerit cognita. Et qd plus ē ēt si ñ fuerit ducta: satis ē ꝙ iteruenerit ad mrimoniū ꝙsensus de pñti. q̄ solus facit matrimonium, & ñ carnalis ꝙmixtio: vt ꝓbat ibi i fine illi⁹ l. & latius hoc tenent gl. & Bart. ibi. Sed ò ꝓbat ꝑ l3. ff. de dona. in ter vir. & vxo. iuncta gl. in verſ. ꝙcubinæ. vbi notat ꝙ mrimoniū dr, & marit⁹ & vxor dūr, ꝙctis dūtaxat spōsalib. ꝑ verba de pñti. l3 ñ iteruenerit carnalis copula: & sic cōcludit ibi gl. ꝙ sicut do natio ēt ꝓstante mrimonio ꝓhibet inter virum & vxorē ꝙsum mato mrimonio: ita & mrimonio nō ꝙsummato: ex quo inter uenerit ꝙsens⁹ d pñti. & q̄q̄ gl. ibi dicat hoc d iure: dico idē d iu re ciuili: vt ꝓbat i auth. d nup. §. nuptias. & ibi bona gl. & opti. fa cit ille tex. ad ista partē: vbi ꝓbat maximè iūcta gl. nuptias ꝙbi ex solo ꝙsensu vtriusq; ſ. viri & mulieris: l3 aliud non interuenerit.

2 ¶ †Tertiò ꝓbo ꝑ multa iura canonica q̄ cōiter dūt mrimoniū cē verū ex solo ꝙsensu de pñti: licet aliud nō interuenerit, adeo ꝙ ꝑ ſm ēt cū copula nō tollit primū: qa habuit iā ex suo ꝙsensu suā essentiā: vt ꝓbat in c. fi. de spō. duo. & 27. q. 2. c. sufficit. & c. cū nūtiat. cū multis sequē. ad idē. c. vnicū. de voto. li. 6. & no. per Hos. I c. ex publico. de ꝙuer. ꝙu. Facit. n. diffinitio mrimonii, q̄ po nit & declarat. 27. q. 2. ī prin. & Inst. d nup. ī prin. vbi ē bon⁹ tex. cū gl. ¶ Quarto vr d hac. q. prima frōte casus maximè iūctis dictis Bal. ibi in l. deo nobis. C. de epis. & cle. vbi dr ꝓbari, ꝙ † pactum de lucranda certa parte dotis ī casu mortis sortit effectū suū al tero ꝙiugū intrāte religionem & tū certū ē ꝙ post ꝙsummatio nē mrimonij nō licet alteri ꝙiugū intrare religionē. de ꝙuer. cō iu. c. cū sit. & c. ex publico. cū multis ſi. Sic vī itelligēdus ille tex. q̄ñ alter intrat religionē ꝙcto mrimonio, & nōdū ꝙsummato: qa sic licet, ēt altero ſuito: vt ī c. ex publico. & c. 2. e. t. Et ſm hoc vr ꝓbare ille tex. ꝙ dictū pactū de lucrāda certa parte dotis ī ca su mortis, vēdicer sibi locū ēt iterueniēte morte post ꝙcta spō salia ꝑ verba d pñti, mrimonio nōdū ꝙsummato sicut ꝓtigit in casu nro: & ꝑ hoc faciūt ea q̄ legūr ī l. nō sine. C. de bo. q̄ li. Sed his nō obstātib. ꝙriū de iure puto verū. ſ. ꝙ dict⁹ vir nil lucret ꝑ textu dicti statuti. Et primo facio ꝑ fūdamēto duo. ſuppoſita.

4 Primū † ꝙ verbū, nuptiæ, multipl⁹r i iure capit. Q̄ñq; capit ꝑ ip sa mera essentia ꝙiugii, q̄ solo ꝙsensu d pñti iteruenīēte causat: vt ꝓbat ī d. l. cū fuerit. ī d. §. nuptias. c. omne nupriarū bonū. 2⁹. q. 2. cū ſi. Q̄ñq; ſumit ꝑ ipsa ꝙmixtione carnali, q̄ interuenerit ꝙcto prius mrimonio: vt ꝓbat in c. cām. & luce clari⁹ ꝓbat in c. genuit. maximè iuncta gl. 3. quæ hoc tenet apertissimè eadem cā & q. & ibi aliquid ꝑ Arch. Q̄ñq; ſumit ꝑ apparatu, & festiuita tib. q̄ſiūt tēpore quo vxor ducit ad domum viri probat in c. no ſtrates. & c. feminę. 30. q. 5. & sic capit ī euāgelio vbi dr. factę sūt nuptiæ in Cana Galilęæ, qñ Ieſus ibi fecit de aqua vinū: & hæc vltima expoſitio vr magis ꝓpria & ꝓsentanea vulgo. vnde ē vul gare quorūdā locorū, vbi dicit, *le noce*: & sic sentit Gasp. de Cald. ſup rub. d spōſa. ¶ Scdm ꝓsuppoſitū ē ꝙ verbū, (mrimoniū,) seu cōiugiū: qñq; verificat in mrimonio ꝙcto ꝑ verba de pñti, & car nali copula nōdū interueniēte. † Et vulgariter dicūt spōſalia ꝑ verba de pñti: & sic ſolent nuncupari à multis nōdū ad domū viri vxore traducta: vt clariſſimè apparet in c. ſicut ex literis, ex de spōſa. & clarius ī c. tertio loco. de præſump. cū ſi. Q̄ñq; ſolum verificat verbū mrimonij, seu verbū vxoris, & mariti ī ꝙiugio carnali copula ꝙſummato: vt ꝓbat ī c. debitū de biga. ī prin. & ī c. ex publico. de ꝙuer. ꝙiug. & elegātius ꝓbat ī c. ſi q⁹ desponſata. 27. q. 2. vbi dr. ſi q⁹ desponſata & tradita vtat, verè ꝙiugū appellat: ad idē c. quapp. ead. cauſ. & q. vñ surgit hęc diuersitas q̄ satis col ligi pōt ex his q̄ leg. & no. ī d. c. quapp. per d. c. d ebitū. & ꝑ gl. in d. c. ex publico. sępe alle. ¶ His ꝓsuppoſitis ītero ad decisionē qō nis nrę hoc mō, cū verbū vxor, & verbū marię verificēt, & veri ficata reperiāt post mrimoniū ꝙſummatū. & nō antea. & maxi mè verbū nup. a. ꝙ. ꝓriè adaptat ſaltē ad illā q̄ ſolēniter ducit: er go hæc ītерpretatio ſtricta faciēd. i est in casu nro. Antece dēs. ſ. plenè ꝓbatū fuit: ꝙns aūt apertiſſimè sic ꝓbo: Iuſta cā restringē di statutū, ē q̄ ſimpl⁹r & latè itellecto qs idebite lucrū caperet, vel alter dānū pateret. Primū notabiliter, ꝓbat ī l. vt gradatim. §. ſed si lege. ff. de munc. & hō. & c. abbate. de verb. ſig. Scdm ꝓbat ī l. 2. & l. adigere. §. q̄uis. de iurepatro. & q̄dibi no. & l. ii. §. i ꝓputa tione. C. de iure delibe. & vtrūq; lōgè meli⁹ q̄ alibi, ꝓbat i c. cū di lectus. de ꝓſuc. ibi ꝑſuetudo ꝓbata q̄ iure ꝯmuni nō ꝓiudicet. vbi nō ſolū restringit verba ſtatuti ad ītellectā quo. d modo ex traneū: ſed & multū à lōgè verbis adaptabilē. vñ verbū electio, relatū ad quoſdā capit, ꝑ cōfirmatiōe. & hic theorica firmauit ēt Bar. in l. omnes ꝓpuli. ff. de iurisd. & iur. ¶ Ad idē, vbicūq; ſtatuta ſunt penalia, q̄ ſatis dicūt penalia ex quo diminuunt p̄moniū alicuius: vt no. Io. An. in d. c. ſi de cle. li. 6. verba debēs restr. ngi. vt nō capiāt illā ītellectū quē caperēt ſm latā ſignificatiōē verbo rū, hoc ꝓbat i c. cū in cūctis. de cle. iūcto c. ſi ꝓ commiſſarius. e. t. li. 6. & p Io. An. in reg. odia. de reg. iur. li. 6. in mercu. facit qd ipſe no. in c. ſtatutū. de cle. li. 6. Sed cū in casu nostro nō ſolū diſtribu tiūe ſed collectiuē oīa hęc ſupradicta interueniāt: ergo dēt fieri ꝑdicta restrictio qd patet. Nā iſte vir illicitè, & nulla iuſta cā exigēte caperet hic ītegritatē dotiū. licet mrimoniū nō ꝙſum mauerit, nec ſolēniter spōſam ad domū duxerit. Itē hędes puellę paterēt graue dānū ex illa larga interpretatione. Irē ꝓiud icaret iuri cōi, cum debeat ſoluto matrimonio dos redire ad mulie rē: vt ī c. i. de do. poſt. diuor. reſt. cū multis ſi. & ꝑtō ſtatuto de beat accōmodari ille ītellect⁹ cū oīs receſſus à iure cōi ſit odio ſus: & iō restringēdus: vt ī c. i. & 2. de fil. preſby. li. 6. & d. c. cū dile ctus. Ad idē notabile dictū Inn. in c. cū dilecti. de dona. vbi dicit, ꝙ priuilegia inquātū tāgūt iura ꝓcedētiū latè interpretamur: vt ī c. olim. de ver. ſig. & l. ſi. de ꝓſt. prin. ſed inquātū tāgūt iura alio rū, ſtrictè vr in c. ex tuarū. de autho. & vſu pal. & idem Io. An. ī d. c. olim. & adduco tex. in l. 2. §. ſi qs à principe. ff. ne quid ī loco pu bli. Ergo hoc ſtatutū cū ſit tale ēt ſi ſit priuilegiū, dēt ſtrictè itel ligi in ꝓiudiciū hæredū puellæ: & maximè ſi ꝓtideranimus cām, ſtatutū hoc valde odioſum iudicabit ſine cā ſm illū vagū ītellectū quo ad diſparitatē ītер spōſum & spōſam: ſeu virū & mulierē cū viro ꝓmortuo maximè ante traductiōē & ꝙſummatiōē mri monij nullū lucrū ꝑcępiſſe mulier: nec ſuſtinuit vir aliqua onera mrimonij: ꝙ ꝑfecto mētē. l. ſi. C. d. dona. añ nup. & c. ſi. d. dona. in ter virū & vxo. ¶ Scdò principal⁹ ī hac ſnī. me monet ēt mēs ſta tuti, q̄ multifariē colligit. Primò ex ꝑncipio ipſius, dū dicit: decel ſerit ſine filijs &c. q̄ verba referūt ad illa verba, tpe ſui obit⁹ de ceſſerit ſine filijs: qd patet ex ſe, & theorica Bar. ī l. ex facto ff. de vul. & pupil. vbi dicit, ꝙ qualitas adiecta ī aliqua oſone intelligi tur ſm ꝑs verbi cui adijcitur. pro gl. no. in c. ſi statutum. in prin. in ver. canonicatus. in fi. ꝙ ſic debet intelligi. de reſcri. lib. 6. Ex qui bus ꝓfecto verbis videt ſtatuentes de muliere intellexiſſe: quę erat in ſtatu & potēcia ſui obitus faciendi filios: hæc. n. verba, ſi nę filijs &c. includunt in ſe ꝓuationem ꝓhibitorū & notabiliter ꝓ bat in ſimilib. l. i. ff. de ſuis & legi. vbi per Bar. in verſi. inteſtatus. ſed in casu noſtro hæc mulier tpe obitus nō erat in tali ſtatu & potēcia, cū nō ſuiſſet adhuc ducta in domū viri. Ergo clariſſimè patet ꝙ illa verba ſtatuti nō verificāt in ea maximè cū per eam quominus ducerēt nō ſteterit. ar. c. ſicut ex literis. de ſpōſa. Et ēt

Universidad de Deusto
Biblioteca

oduertēdū q ī oībus additionib.factis ad illud statutū sup filio rū ꝑmemoratione ex ꝓcturis ꝑsumiť euidēter mēs statuētis. l.licet.ff.de leg.1.Tertiò pōdero ꝓcipl'r illa verba(ex viro cui nupta ē,&c.) Nā ꝓpriè ſm cōem vſum loquēdi q ꝟxit ſpōſalia ꝙ verba de ꝑſenti,anteꝟ ducat mulierē ad domū ſuā,nō dr vir illi⁹ mulieris:niſi ex ꝙſuetudine quorūdā locorū:vt ꝓbať ī c.genuit.27.q.2.vbi dicit Hiero.cū audies Ioſeph virū Mariæ,ſuſpicio tibi nō ſubeat nuptiarū.i.ꝯiūctiōis carnalis:ſed recordare ꝙ ſuetudinis ſcripturarū q ſpōſi viri ſpōſæ vocāť vxores: & infra apertè ſentit vbi ēt Hiero. q ꝟhēs ꝙ verba de ꝑſenti ſicut ꝟxit beata virgo cū Ioſeph,ꝓpriè dr poti⁹ ſpōſus quā vir:ex quo ad huc nō ē ducta ſed vocať fuit Ioſeph vir ꝓpꝙſuetudinē ſcriptu rarū.ꝙ hoc illud.c.ſicut ex literis.&c.vlt.d ſpō.vbi appellāť ſpō ſalia d ꝑſenti:& ꝙ hoc q ante traductiōē alter pōt altero iuito intrare religiōē,& diſſoluere mſrimoniū:vt ſ. dixi Ergo nō pōt dici ſtrictè vir ſuus.ſ.d ꝓprio ſignificato.Illud tñ ī circūſtātijs ē verū:& hęc verba vir & mulier,ſæpe ponūť ꝙ eo,q ꝙſummauit mſrimoniū & maximè ex cōi noſtri tpis ꝙſuetudine ergo iſte ī telleć⁹ dēt animo nro reſtrīgibiliter capi:ꝙ ea q ſuperi⁹ dixi.& ꝙ regu. odia reſtringi.de reg.iur.li.6.Et ga ſtatuta debēt reduci ad ius cōe quātū fieri pōt,vt ꝓbať ī c.cū dileć⁹.de ꝙſue.l.2.C.d noxali.no.Inn.in c.cām,q.de reſcr.& Bar.ī l.oēs populi.ff.d iuſt. & iure.Itē ſtatutū dicit,nupta:& pleniſſimè de hoc verbo dixi ſ. in prin.Itē dixit,apud maritū &c.Sed in multis locis & ſcriptis appellāť ſpōſus anteꝟ traducat,& nō maritus:vt ſ.plenè alle.& d.c.genuit.& maximè attēta ꝙſuetudine huius ciuitatis:& fere oīum locorum in qb.fui,ſm quā appellāť ſpōſus:ēt illa dic qua ſolēniter duxit ī domū donec ꝙſummaret mſrimoniū:&cōis vꝰ loquēdi attēdēdus ē ēt in ſtatutis:qa in qualibet diſpoſitione munis vſus loquēdi ꝑferť ꝓpriæ ſignificationis vocabuli: ēt in mā reſtringibili.vt no.lo.an.in c.fundamēta.de ele.lib.6.& Bar. in l.oēs populi.ff.de iuſt.& iur.Inn.in c.olim.de ver.ſign.& gl.in c.nōnulli.de reſc.iura hoc ꝓbātia nō allego:qa copioſe allegāť in dictis locis. Vlt.adduco pulchrū motiuū qd clicui ex dictis Pe.& Cy.principaliter in l.nō dubiū.C.d legi.& facit qd ibi no. Bal.& in l.ſcire.ff.d excu.tut.& ī l.ſi qs ſeruo.C.de fur.& ſer.cor ru.& ꝙ Dy.ī reg.fi.d reg.iur.li.6.Qd motiuū tale ē:nō ſolū debe mus recedere à verbis legis,& ſeruare mētē,vbi mēs exꝑſſa eſt: ſed ēt vbi mēs ſeu rō nō ē ī lege exꝑſſa: dummō illa rō ꝑfinita ſit naturalis& naturaľr,& cōiter poſſit ꝓbari ꝙ ſiť:ꝙ quā rōnē ēt ſi lex eſſet ꝟria,ꝟriū imaginari pōt:& notabiliter ꝓbari pōtꝙ l.ſcire oportet.§.ſufficit.d excu.tut.dū dicit ibi tex.ipſa nāli iuſtitia.Ad idē l.mulier.iuncta gl.ff.ſo.ma.vbi ꝓicťurať mēs ꝟ ipſius verba.Ad idē de ver.ſig.c.intelligētia.& ī q.1.marchion.& l.ſcire leges.ff.d legi.† Nā & notabiliter dicit Bal.ſicut homo ꝙſtat nō ſolū ex anima,ſed corpore:ita lex ex mēte ſeu rōne,& verbis,&verba ſe hēnt vt corp⁹& ſuperficies.Rō aūt ſe hēt vt ſpūs & aīa:& hęc magis hēt reſtrīgi q ſuperficies verborū:vt d.l.ſcire. cū ſ.ad ꝓicťurandū aūt rōnē legis,vbi nō ē exꝑſſa, debem⁹ ꝓicťurare pp qd feciſſet,ſeu qua rōne fuiſſet motus vir ſapiēs:cū talis ꝑſumaťlegiſlator.lex.n.dēt ēē rōnabilis 4.diſ.erit aūt.& do ctori & iudici data ē ptās legē interpretādi.l.vnica.C.d ꝓfeſ.q ī ciuita.Cōſtan.li.12.no.In.in c.cū ſpeciali.de app.ſed certē ī caſu nro nō pōt ꝑſumi,qcā lucri fuit effectus ꝟiugii,ſeu reliquie ſpō ſaliorum de pñti:qa eadē rōne porrexiſſet ꝙſimile lucrū ad mu lierē:qa vir & vxor nō hēt ī iſtis ꝑparia iudicari.c.gaudemus.de diuor.& melius quoad ꝓpoſitum ī c.ſi.de do.poſt diuor.reſti.& l.vlt.§.pe.C.de dona.ante nup.nec poſſum⁹ ꝓicťurare q rō fue rit q vir ē caput mulieris:hæc n.rō nō ſufficit:vt patet ī d.c.ſi.& qd no.gl.ī l.deo nobis.C.d epiſ.& cle.nullā ergo aliā bonā & ef ficacē rōnē poſſumus ꝓicťurare ī hac diuerſitate ītер virum & vxorē,niſi qa vir ī traducēdo ad domū,& ī ſuſtinēdo onera mri monij facit multas exꝑēſas:nā fere exꝑdit totā dotē ī ornamē tis,& ꝟuiuio:ita q ſi vellet illa ornamēta vēdere,nō reperiret di midiū eius qd exꝑdit. Itē exꝑēſas factas ī ꝟuiuio inuſtabili, ſi cut ꝓ muliere nullo mō recuperat marit⁹.merito ne vir maneat ī ſumptib.voluit ſtatutū ſibi ꝓuidere ī lucro medietatis dotiū ſicut in ſiſi ſibi ꝓuidit lex in reſtitutione dotis.in l.alia.ff.ſo.ma. in vxore autē ceſſant iſtę rōnes,merito ſtatutum ſibi lucrū nō attulit:cum ergo hæc & nō alia ſit ſtatuti rōnabilis & ſufficiēs rō,nō dēt hr̃e locum in caſu nro,vbi ceſſat rō legis:& ꝟ forte fecerit aliq̄s ſumptus,nō tñ fecit illos exceſſiuos q ſolēt fieri in ſoleni traductione:nō.n.de modicis ē curādum.l.ſcio. ff.de ī integ.reſt.c.1.eꝛ eo.ti.Nā & ſpōſa aliquos ſumptus facit ītер ꝙſan guineos,& ſaltē ad honorādū ſe prima vice,ī quo tñ ſtatutū nō vť habuiſſe ꝙſiderationē.Ex his clariſſimè ſiť ad deciſiōē hui⁹ caſus,vt dicť⁹ vir nil lucreť virtute dicti ſtatuti.Reſtat nūc trā re ad primū&c vltimū motiuū:qa ad alia ſatis patet rñſio ex ꝑdi ctis.Et primò ad l.cū fuerit.dico.n.vt ſ.dixi,q verbū nuptiarūq̄ que verificať ī ꝟiugio ꝟcto ex ſolo conſenſu:ſed q̄q: nō.vt ſ.plene ꝓbaui.Nā ī d.l.cū fuerit,iō ſufficit ꝟhere p ſolū ꝙſenſum:qa ibi ſumus ī teſtamētis,in qb.fit larga interpretatio:vt in c.cum dile cti.de dona.merito capiť ille largus ſenſus:ſed ī caſu nro ſumus in mā ſtricta:merito dēt capi alius intellectus ſtrictior. nec hoc inuſitatum eſt,vt idē verbum aliter ſumatur in mā larga,aliter in materia ſtricta: imo exꝑſſè ꝓbatur hoc poſſe & debere fieri, in c.cum dilectus.de ꝙſue.& in c.ſtatutum.iunctis ibi no.ꝓ Io.de ele.li.6.facit qđ no.Bar.in l.4.§.ait ꝓtor.ff.de dā.inf.& hoc quo tidie vſitamus.Idē in d.l.cum fuerit.fuit ſatisfactum mēti ſtatuē tium:vt ſ.dixi.Reſtat rñdere ad l.deo nobis.C. de epiſ.& cle.ad quam rñdeo dupliciter.Primò ibi nullo mō colligiť ꝙ mſrimo nium nō eſſet ꝙſummatū,nec valeat illud qđ poſt ꝙſummatio nē pōt cum cōſenſu alterius. vt c.cum ſis.&c.vxoratus. & c.ad apoſtolicā.de ꝙuer.ꝟiu.& tali caſu pōt intelligi illa lex.Sedò rñdeo, & ſubtilius,ibi pactum lucri erat cōe & viro & mulieri: vt ibi ī tex.& gl.adeo ꝙ ſi fuerit aliqua diſparitas,reducitur ex diſpōne iuris ad paritatē:vt ibi ſm intellectum gl.quo caſu nō pōt dici, ꝙ lucrum ibi deferať ꝓp expenſas vel onera mſrimonij:qa nō vē dicaret ſibi locum ī muliere, ꝙ ꝑdicta,ſi neceſſariò onus intelli giť ꝓp illā paritatē,qđ ꝓp affectionē matrimonialē ceđit illud lu crū: q affectio accedit ex ſola eſſentia mſrimonij:de ꝙuer. cōiu. ex publico.de voto.c.1.c.ti.li.6.iō vēdicabat ſibi locum ante ēt traductionē &ꝙſummationē mſrimonij.maximè cum vterq;poſ ſit ibi eſſe in lucro & dāno:& ſic eadē iuris diſpō ita eſt in caſu nro:qa ſi ceſſat rō ſtatuti,ceſſare dēt ſtatuti diſpō.iurib.vulgatis: vide bo.gl.in ſimili in replicatione doli:q̄ q̄nq; ꝓcediť, q̄nq; ne gať eadē rōne remanēte.ſemp vt no.in c.dictę.de excep.Ad l.nō ſine.C.de bon.q̄ li.dico ꝙ nō obſtať:qa loquiť in diſpoſitione fa ✱ uorabili:ſecus ī odioſa:vt ibi *citer* no.& maximè Bal. q videť ꝟ trariari his q̄ ſenſit in d.l.deo nobis.Et profectò omni affectiōe ceſſante hāc partē puto veriſſimā:nec mouere dēt iudicem in ꝟ rium aliquorum forte ſingulorum opinio: qa aut ī terminis eo rum nō cōcurrunt omnia prędicta,aut tanq̄ euidenter reproba ta,per prædicta nō eſt ſequenda:quandoque eſt euidenter falſa, vel probabilib.rationib. poteſt conuinci,vt bonus iudex acutiſ ſimi ingenij æſtimabit ſecundum eum.de ferijs.cappellan⁹. alle. ad hoc no.in l.1.§.ſed neque ex multitudine.C.devete.iur.enuc.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

DVM ESSET MATERIA QVAESTIONIS IN ter quēdā dñm Ioannē ex vna parte:& quēdā Gulielmum de Ca ſtellionis ex alia parte occaſione mutui:tādē inſtante ptāte dicti loci ꝓmiſerunt in quendā Gaſparē tāḡ arbitratorē, & amica bilē cōpoſitorē,q illico in palatio ptātis vbi factum fuit cōpro miſſum:auditis petitionib.dicti dñi Ioannis actoris,&rñſione di cti Guilielmi& ꝙbuſdā eorum iurib. ꝓmulgauit arbitramētum &laudum,ꝙdēnās dictum Guilielmum ad ſoluendum dicto dño Ioanni florenos. 15. in aliis verò abſoluit eum ab impetitione dicti do.Ioannis,q dñs Io.ſtatim anteꝟ exiret de palatio appro bauit dictum laudum.poſt determinatum offm dicti dñi Ptātis dñs Ioannes ꝓclauit petendo illud arbitrium reduci ad æquita tē boni viri,dicens ſe enomiter læſum, cum deberet hr̃e à dicto Guilielmo longè maiorē quātitatē. dicebat ēt nō ſibi obſtare il lā approbationē,& homologationē arbitramēti qa ipſam fecerat ꝓ impreſſionē dñi Ptātis,q iniunxit ei vt nullo mō exiret pa latium niſi approbaret dictū arbitramētū:qa Ptās erat terribilis ꝟ ſibi reſiſtentes:dictus verò Guilielmus ſic,ꝓuocatus rñdit ꝙto tum laudum erat iniquum & iniuſtum,cum ī nullo teneretˉ di cto dño Io.vñ petebat totum laudum annullari,& cācellari,&c. Venerunt tandē ad ꝓbationem:,ꝓ parte dñi Ioannis fuerunt ꝓ ducti duo teſtes ſup mutuo,& duo poſt terminum:q tñ iurauerunt intra terminum datū ad ꝓbādum:primi duo depoſuerunt ſuper ꝙfeſſione facta de dicto mutuo à dicto Gulielmo:fuerunt tñ ſingulares in depoſitionib.ſuis,quas deponebāť ſuper diuer ſis ꝙfeſſionib. alij verò duo teſtes latis videbāť ꝓbare ꝓceptum Ptātis dicto dño Ioanni factum mō ꝑdicto.Pro parte verò Gui lielmi fuerunt ꝓducti aliqui teſtes:q ēt fuerunt ſingulares in di ctis ſuis deponentes ſuper ꝙfeſſione dicti Ioannis, q multas & certas quātitates pecuniarum receperat ꝓ reſtitutione à dicto Guilielmo &c.quærebatur quæ eſſent partes iudicis ī hoc caſu.

¶ Conſilium ſecundum.

1 *Petitio reductionis ad arbitrium boni viri,eſt quaſi quædam appellatio.*
2 *Reductionem ex iniquitate petens,ipſam iniquitatem probare habet.*
3 *Iudex ad quem ſi inſpectis actis antiquis,vel nouis non videt ſententiam iuſtifi cari,debet illam retractare.*

CONSVLVI q iudex deberet retractare, & annullare totū laudum & arbitramētū,& declarare dictū Guiliel.ī nullo teneri dicto dño Ioāni,ac ꝟponere ſibi ſilētium,&abſoluere dictū Gui lielmū ab ꝟpetitione illius: & q̄dēnare illum in expenſis factis ī hac cā.Et q̄ḡ hoc nudū ꝙſiliū debuiſſet ſufficere, locū peteret à iudice& ſic eſſet deciſiuū,& nō à partib.ſicut obſeruať ī ſentē tia ferēda,iuxta ꝙſiliū doc.ī c.ſicut. de re iud.ꝓ Io. and.in addi. ad Spe.ī ti.de ſentē.§.qualiter.vęr.cęterū.ne tñ fortaſſe conſilij

nuditate aliquorū animus ī ſcādalū aggrauareť aliqua breuiter animum meum ad hoc iudicium mouētia inſerui. Et ꝓ fund.
1 euidētiali præmitto plura.¶ † Primò q petitio reduct.ad arb. boni viri eſt quaſi quędā appe.l.j.C.de arb.cum ibi no.tñ tollit ꝑſumptionē laudi vt in ſimili no.ī appel.ab excō.quę l3 nō ſuſ pendat excō.vt c.paſtoralis.de app. ſuſpēdit tamē ꝑſumptionē iuſtitiæ & ꝓceſſus:& deuoluit cām ad ſuperiorē:vt not.Inn.in c.bonæ.el.j.de ele.& in c.qñ cōtra.de ꝓba.facit qđ no.gl. in c.
2 ad reprimēdā.de of.ord. ¶ Itē ēt prēmitto,† q petēs reductio nē ex iniquitate,habet ꝓbare ipſam iniquitatē & grauamen:q̄ iniquitatē ſeu grauamē ꝓbare pōt,aut ex antiquis actis,aut ex nouis.iuxta tñ diſtin.Bar.ī l.ſocietatē.§.arbi.ff.ꝓ ſoc.& ꝑfectius in ꝙſi.2.7.5.& in Spe.de arb.§.vlt.ver.ſed nunquid.& vid Io.An.ī ad.Sp.e.ti.§.præal.ver.item quid ſi compro.& per Anto.But.ī c. quintaual.de iureiu.nō tñ eſt, quia ex eo preſumatur multum pro dicto arbitratoris.iuxta no.in c.poſt ceſſionē. de proba.ſed ga hæc eſt intentio actoris petētis laudum reſcindi. ¶ Tertiò ꝑmitto q licet appellatus qui ſnīam approbauit,non poſſit ex ſua ꝑſona petere cōfirmationē ſnīę.de re iud.c.qđ ad cōſul.Ta men ſi appellās iſtat ꝟ ſnīam pōt appellatus petere vt illi ſnīę addatur, vel detrahat:& ſic vel aliter īformeť:qa appel.licet ab vna parte interpoſita ſuſpēdit totā ſnīā.l.j.ff.ad turp.&c. veniē tes.d iureiu.cū ſi.vnde ex ꝑſona alteri⁹ ꝙſequiť appellat⁹,qđ ex ꝑſona ſua ꝙſequi nō poſſet:& ſimile habeť in c.autho.martini. de ꝓce.præb.li.6.& in l.petędę.C.de tēp.in inte.reſt.Ad prędicta facit.c.Raynuti⁹.&c. Raynal.dteſt.& l.oēm honorē.C.qñ ꝓuo. nō eſt nece.& hāc ꝙclud.not.tenent do.de.Rot.deci.358. & ſic dicunt in curia fuiſſe obtētū: ſequiť Ant.de Bu.in c.cū Ioānes. in fin.de fide inſtr.Et pro hoc facit,qa iudex appel.ſuccedit lo co iudicis à quo:&ſic dēt facere totū id q facere poterat,&de
3 bebat iudex à quo.bonus tex.ī c.cū cā.de ſen.& re iud.¶ Quar tò ꝑmitto,† q ſi iudex ad quē inſpectis actis antiqs vel nouis non videt ſnīā iuſtificari,dēt illā retractare,in c.cum ad ſedē. d reſt.ſpo.no.doc.in c.in pñtia.de renun.& no.ī l.ꝓ hāc.C.d temp. ap.¶ His ꝑmiſſis infero ad deciſ.pñtis mat.Cum.n.ex deductis nunc in iſto iudicio reclamationis clarè cōſtitit d.dñm Ioā.nō habere plenā ꝓbationem ſup mutuo,cū teſtes fuiſſent ſingula res qb.fides nō adhibeť:vt in c.cum dileć⁹.de ele.& c.licet.d ꝓ ba.maximè inſpectis ꝓbationib. alteri⁹ partis.inferť dictum ar bitrum,ſeu arbitratorē iniuſtè & iniquè cōdēnaſſe d.Guiliel.in florenos 15.Iudex ergo ꝓuocatiōis,q ſuccedit loco arbitri ſeu arbitratoris, dēt dictum Guiliel.in totun abſoluere in petitiōe illius actoris ſicut à principio debuiſſet feciſſe arbiter ſeu arbi trator.ad hoc qđ no.in d.§.arbitrorum.& d.c.cum ad ſedē.facit qđ no.Bar.ī l.j.ff.de le.2.& Inn.in c.ſtatutū.d reſcr.li. 6. & olim incipiebat,pñti. vbi ſingulr dicūt,ꝙab iſto iudice reclamatiōis nō pōt appellari,ſicut nec ábono viro,cum ſuccedit loco illi⁹. Nec obſt.ſi dicať iſtū Guiliel. approbaſſe laudum latū qa vide tur approbaſſe inquantum alia pars voluerit approbare, & ad mitti ſuā approbationē:ſicut in ſimili no.gl.in c.3.de eo, q mi. in poſ.& ſicut.ſ.dixi in appellato,q ꝙſequiť ex ꝑſona alius qđex ꝓpria ꝑſona ꝙſequi nō pt.¶ Itē facit,qa partes aſſumpſerunt di ſput.de iniuſtitia,& de inigtate totius laudi & ꝙſtitit eoipſo qđ claruit Ioānip̄dicto ius nō ꝓpetere:ergo iudex debet totū laudū retractare,ſicut in ſimili no.dicit In.in c.cū dilectus.de cle.&c. cū Bertold.de re iu.vbi vult idem in ſnīa, q̄ trāſiuit in rē iudic. Pōt ēt dici,q illa diſpō tcſtiū facta ex terminū datū ad ꝓbādū nō valuerit,ex quo infra terminū,nō adhibuerit aliquā ſolicitu dinē,vt teites examinarenť.Et not.dicit Bar. reprobādo Bu.in l. dāni.§.Sabini.ff.d dā.ītc.& facit qd no.dñi d Rot.dec.7.&ita te nui ſcribēdo ī c.licet.d ꝓb.vbi pleni⁹ hoc ꝑſequor.Et hæc ſuffi ciāt vt pri⁹ dixi,& hoc ſit ꝙſiliū deciſiuum:& ſic quaſi ſnīa, &c.

¶ Conſilium.iij.

1 *Vtilitas communis clericorum & laicorum vbicunque verſatur, onus debet eſſe vtriuſque commune.*
2 *Bona eccleſiarum ſunt debutata publico vſui ſpirituali.*

CASVS SVPER QVO CONSILIVM PETITVR talis eſt, Quidā potēs dñs ad petitionem quorundā ſubditorū ſuorum decreuit ædificare,ſeu ꝙſtrui & ædificari facere muros in quadā villa poſita ītſuo territorio ꝓ tutiōe hoīum ibidē ha bitātiū,ſeu habitare volentium: vt tuti⁹ poſſint ibidem degere pp hoſtiles incurſus.Veruntamen cùm quoddā ſolenne mona ſteriū habeat ibidē certas poſſeſſiones,& domos q̄ colunt&ha bitāť in dicta villa,quaten⁹ monaſteriū debeat ꝓ rata ꝑtribuere ad ſumpt⁹ fiēdos ī ędificatiōē dictorū murorū,reſiſtit monaſte riū allegās īmunitatē eccl'aſticā diuino iure,& humano ꝙceſſā: q̄riť qđ iuris.Poſtulato pri⁹diuino ſuffragio d cui⁹ honore agiť,
1 videť primo d.monaſteriū ꝓ rata teneri.†vbicūq;.n.cōis vtili tas clericorū &laicorum verſať,on⁹ dēt eſſe vtriſq; cōe ad hoc tex.opt.c.puenit.d im.eccle. vbi viri eccl'aſtici ſubeunt cuſto-

dias murorum ꝟ inimiꝯos,ſicut illi laici quaten⁹ cunctis vigil tib.meli⁹ valeat ciuitatis cuſtodia ꝓcurari,vt dicit tex.in d.c. uenit.Si ergo tenentur ad onera ꝑſonalia inſtāte cōi vtilitate, forti⁹ ad realia:cū facili⁹ excuſentˉ clerici à ꝑſonalib.q̄ à realib. cū in primjs retrahāť à diuinis officijs.ar.33.q.8.reꝑhēſibile. inl. placet.C.de ſac.ſan.eccle.Sedò notāter inducit.l.ad inſtruct. C. e.t.vbi dicit tex.ꝙ ad inſtructiōē itinerū,vel pōtiū ēt venerabi les dom⁹,ſeu eccl'æ tenēť pari rōne dēt teneri ad ædificatiōē murorū:cùm vtrinq; verſať vtilitas publica,& pietas.Ergo pau peres ibidē degētes qđ tenuerūt qđa,vt refert ibi Cy.Tertio fa cit l.ad port⁹.C.d de ope.publ.vbi exꝑſſe cauet d murorū ædi ficatione,& reparatiōe,& ſubijcit neminē excuſandū fore digni tatis priuilegio.Quarto reddit rō,certum eſt bona eccle.expoſi ta fore pietati pauperum cōi.vñ ꝓ alędis pauperib.eiuſdē,ab ī preſſionib.dfendēdis,& captiuis redimēdis ēt ipſarū eccl'aſtica rū dñia exponi,&alienari pñt:vt in c.aurū.& in c.ſacrorum.12. q.2.& ibi d hoc in ſum.Sed in caſu nro agiť,vt pauperes ibid.d gētes eripiāť,& ſubleueť,vt nō captiueť.Ergo eccl'ię nō dēnt ēē immunes ab oppreſſionib.tyrānorum,&inimicorum:& tūc,vt nō captiuenť,ergo eccl'ię nō dēnt eſſe ímunes ab aliis collatio nib.Et hāc opi.ſenſerunt q̄dā Mod.in ī c.nō min⁹.d im.eccl.poſt gl.& ibi Hoſ.q vī ibi gl.ſequi.q̄ tñ nō loqť exꝑſſè in ędificatiōe murorū:ipſe tñ Hoſ.ꝟrium aperte tenuit in ſum.vt ſubijciā his q̄ primo adduco.Sed his nō obſtātib.ꝟriā ſnīā arbitror veriorē, quā ꝓbabo plurib.rōnib.& ſummorū doctorum authoritatib. Et primo adduco.c.nō minus,ꝑall'.vbi tractať d foſſatis,faciēdis q̄ ꝑfecto ꝙcernūt cuſtodiā ciuitatis,&tā vtilitatē publicam cle ricorū q̄ laicorum:& tñ dcidit q ā clericis nō dēt exigi aliqua ꝙ tributio:imo ꝓhibeť ſub anathematis diſtrictiōe, niſi eꝑs tā ne ceſſitatem q̄ vtilitatem inſpexerit, & ſine aliqua coactiōe ad re leuādas cōęs vtilitates,vel neceſſitates,vbi laicorū nō ſuppetūt facultates ſubſidia p eccl'ias eſtimet offerenda. & pōdera illud verbū,cōes vtilitates&c.iūcto c.aduerſ⁹.e.t.Ex q̄ patet,q ēt īmi nēte cōi vtilitate clericorū & laicorū,nō tenenť clerici aliqđ ꝙ ferre niſi,ſpōte velint approbāte eꝑo & clero,& vbi laicorū nō ſuppetūt facultates,& hodie p c.aduerſus.ꝑall'.nō pñt clerici in caſu pdicto ſpōte ſoluere Romano pōtifice incōſulto,vt fuit il lud ſancitū pp quorundā ꝑrudentiā ſæpe allegātiū talem neceſ ſitatem vel vtilitatem.Sedo ad idem adducit tex.no.in auth.itē nulla cōitas.C.d epiſ.& cle.vbi gñaliter ꝓhibeť nc qs audeat ab eccl'ijs exigere collectas, exactiones,angarias,vel paragarias: q̄ oīapp publicā vtilitatem in defenſionem reipublice:in qua ī clu diť vtilitas laicorū,& clericorū,exiguntˉ Ad idem ēt.c.j.d im.cc cle.li.6.& c.q̄q̄ pęna.e.t.& cle.pñti. e.ti.& c.ſi.de vi.& hon.cle.& l.placet.C.de ſacroſ.eccl.l.2.C.de epiſ.& cle. 16.q.j.gñaliter cum infinitis ſimilib.q̄ eximunt eccl'ias,&ipſarum bona ab oīb.colle
2 ctis,gabellis,exactionib.& ſimilib.Probať 4.hac rōne,† bona ec cleſiarum ſunt deputata publico vſui ſpirituali.12.q.j.videntes. 16.q.j.qñ.d ꝑb.rō.& d.l.placet.hoc dicit tex.in c.nulli liceat.12. q.ſi.ꝙ omne id q eccleſiæ ꝙcreať,ſiue fuit animal,ſiue ager ſan ctum ſanctorum efficiť,& ad ius ꝓtinet ſacerdotum:nō ergo de bent mundano vſui & publico deſeruire: qa ſemel Deo dicatū ad humanos vſus amplius trāsferri nō dēt:vt reg. ſemel Deo di catū d reg.iur.li.6.ius.n.publicum ēt ꝙiſtit in ſacerdotib.j. di. c.1⁹ publicū.Laici ergo cū ſint mundani & prīcipaliter habeāt vti litatē ex republica mūdana dēnt ſubire onera reipublicę mūda ne:bona vero eccl'iarū q̄ ſunt Dei, hēnt deſeruire reipub.ſpūali. Simile videmus in pſonis.nā milites ſeculares militāt mūdo,mi lites verò cęleſtes,militāt Deo.Et ſic illi in tpalib.iſti in ſpiritua lib.vt in c.reprehenſibile.& c.quo caſu.23.qō.vlt.Rectè ergo di xit tex.ī d.c.nō min⁹.q̄ḡdiu laicorū facultates ſuppetunt ēt ſpō te,nō dēt eccl'ia aliqđ elargiri, niſi ſubtrahāť bona vſui ſpūali: Hinc no.tex.ī cle.qa ꝟtigit.d relig.do.dicit,q̄dputata certo vſui largitiōe fideliū nō hēnt deputari ad aliū vſum authoritate ro mani pōt.dūtaxat excepta.Hinc tex.in d.c.minus.hæc onera pu blica dicit eſſe laicorū.vt patet ibi,iſti vero onera ſua,&c.licet ī ſequentib.tractēt d cōi neceſſitate vel vtilitate.Sed dixit illa lai corū:qa eis incūbūt rōnib.ꝑdictis, licet qđā & malè intelligūt il lum tex.ꝓ illud verbū,ſua,&c.q loquať d neceſſitate laicorū dū taxat,qđ ꝓfecto nō ē verū & cū nō replicauit poſtmodū d lai cis:ſed dicit d cōib.&idē dicit ī d.c.aduerſus.&maximè d ꝓpria, vbi dicit,q̄ſua intereſt ꝓuidere cōib.vtilitatib.intelligit ergo d vtilitate clericorū & laicorū:Hāc ēt ſnīam ꝓbat ꝓmunis theori ca doct.vtriuſq; iuris de qua ꝓ canon.ī c.ſi.de vi.& ho. cle. & in c.j.de im.eccl. li.6.in cle.pñti.de cenſi.ꝓ Io.de lig.per Bar.in l.re ſcripto.ff.de mun.& hono.& in l.placet.C.de ſac.ſan eccl.& in ꝙ ſimilib.locis:dicūt eīm q̄ bona eccleſiarū nō tenēť ad aliquaone ra mūdana,niſi pri⁹ fuiſſent facta tributaria ſeu cēſualia anteꝙ veniſſent ad eccl'ia: ita ꝓ ſoluiſſent certū tributū,vel cēſum,aſſ aūt nō tenēť,q̄ḡ priores poſſeſſores pri⁹ ſoluiſſent tpe neceſſita

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis vel vtilitatis aliquas collectas,vel actiões.ad hoc multa iura superi⁹alle.Hāc sniam ꝑcise quo ad casum nr̄ū,sc3 ī refectiõe mu rorū,tenet glossator subtilis in decre. 16. q.j.c.gñaliter.§. nouarū.vbi expresse dicit gl.p d.l.ad instruct.Idē apertissimè voluit il le iuris canonici speculū Io.An.ī d.c.nō min⁹.sup gl.vbi dicit,q̄ clericiū tenēt,ga nulla lege digestorū,nec.C.cautū ē:nec vlla le gis autho.potuit restringi ecclesiarū immunitas. Hāc eāde sniā tecut⁹ ē glossator iuris ciuilis clarissim⁹ in d.l.ad instruct. vbi fir mauit ecclesias nō teneri ad refectiōē vel cōstruct.murorū.Idē ibi Bar.iuris ciuilis illuminator,dicēs qd d.l.ad instruct.ipte cor rigit ꝑ auth.itē nulla ꝯmunitas ꝓcall⁹.distinguit onera realia,& ea q̄ imponunt ꝓsonis ꝓ reb.ꝓ bona,vt ad prima teneāt ecclesie:ad secda nō:vnde ꝓ refectione pontiū & murorū onera impo nit ꝓsonis ꝓreb.nullo.n.iure caueāt ad possessiões hęc onera o bligatas fore. Quid plura ipsemet Ho.correxisse vī opiniōē suā qua tenebat in d.c.nō minus.nouissimè in sum.sua ti.de im.eccl. §.à quib.ver.ad extraordinaria.vbi dicit ꝙ hodie eccl'ie sint im munes ab oñib.istis onerib.cōcernētib,siue publicā vtilitatē si ue priuatā:ꝑ dictā auth.itē nulla cōmunitas.cū simi.& sic ꝙ ho die ꝓcedit ex toto dispositio.d.l.ad instruct.& sic incidit cū opi. Bar.Multi ēt alij doct.antiqui hāc opinionē secuti sunt,de quib. non curo:cum in hāc sententiā habeamus iuris illuminatores: vt glossator vtriusque iuris,& Io.An.Ho.& Bar.Quis ergo aude ret oppositū cōtulcre maximè ꝑ religionē,cū nō modica sit rō, quæ ꝓ religione facit.l.sunt personę.de reli.& sump.fu.Et profe cto si quis ponderat gl.in d.c. nō minus.nō sentit. opi.in princi. adductam:immo contra sentire vī.Nam illa gl.est posita ibi sup casu excepto,qñ ep̄s & clerus inspexerint necessitatē vel vtilita tē cōem,& laicorū facultas ñ suppetūt:& tūc absq; vlla coactio ne possunt elargiri:vnde gl.voluit ibi potius exēplificare de vti litate vī necessitate cōi,ꝙponere casū exceptūa dispositiõe illi⁹ c.& satis pt3 dū dicit:ꝓferre.n.debēt,&c.Et hic p verbū enim,ꝑti nuat se ad tex.Si enim voluisset ponere casū excepti dixisset,ꝑ ferre tñ debēt:vel p verba similia fuisset locutus.Et qcquid sen serit,satis hæc opi.ꝑ.recitata fulcita est iurib.rōnibus,& autho. Quare cōcludo d.monasteriū ad hęc onera subeunda teneri nō debere, nisi seruet dispositio illius.c.nō minus.ſ. romano pōtifi ce prius ꝓsulto.vt dr̄ ī d.c.aduersū.Et sic seruatum fuit aliàs facta cōmissiõe excellenti vtriusq; iuris doctori dño An.de rosellis, & mihi p potētes dños priores cōis Senarū ꝓpriè ī quæst.facti, q̄ versabat cū magnifico & deuotissimo monasterio sanctæ Ma rię mōtis Oliueti,de clausura l3 nudo verbo & succinctè tūc fe cerimus relatiōē.Nō obstāt huic ꝯclusioni ꝑria superius forma ta:Et primò rñdeo ad c.puenit.l3 enim varios intellect⁹.Primò. n.intelligitur in terris in tpalib.eccliæ subiectis.Sedo intelligit sm illa tēpora in quib.illa ciuitas Treceñ.opprimebat ab infide lib.& iminebat timor subitaneus & improuisus.vt ibi no.Inn.Itē & ēt intelligit de clericis,q nō sunt à diuinis subtrahēdi.23.q.8. reprehensibile.sed de hoib.eccleśiæ q aliàs gaudēt dicta immu. l.2.C.de epis.& cler. 12.q.2.ecclesiarū seruos.nisi esset necessitas vrgētissima.vt no.Ho.in summa e.ti.in d.§.à quib. versi.merè ēt personalib.Itē quartò nō loquitur defructib. & bonis distrahen dis,sed d quada custodia ad necessariā tuitionem ciuitatis.q̄ im minet in casu nostro.Itē ꝑsumptio ꝙ sic esset magna necessitas dēt obseruari tenor. c. nō minus.& c. aduersus.cū nullū subsit periculum in ꝓsulēdo romanū ponti.Ad l.instruct.allegatam sa tis s.est respōsum.ad l.adportus.nō ob.ga nō loquitur de eccle sia:vt satis voluit gl.in d.l.ad instruct.Item illa l.ſm vnā solutio nem ibi datā in gl. pōt induci pro hac opinione nſa , cū dicit ꝙ graduati pp bonum publicum qd fouent sunt ab illis oneribus priuilegiati:fortius debēt esse exemptæ eccleśiæ pp bonū publi cum spuale:& p alias rōnes superius alleg. Ad quartum motiuū respōdeo,ꝙ procedunt ꝓ redimendis captiuis,vel pauperib.alē dis.in quib.casib.eccleśia sua bona distribuit:secus hoc casu vbi eccleśiæ nulla puenit vtilitas,& dñs castri recipit totū cōmodū. Qui enim sentit cōmodum,sentire debet & onus:vt in regula, qui sentit.de reg.iur. li.6. Item nō debēt subtrahi cultui diuino & pauperib.ac alijs religiosis sumptus necessarij,vt expēdatur in causam nō sic necessariam:& vbi nō ita directè fauetur pietati, & si necessitas maximè ꝑtēditur,seruet qd habet in c.nō minus. & c.aduersus.video enim ꝙ eccleśiæ nō tenētur subuenire dnis tēporalib.nisi inquātū velint,& sic vt cultus diuinus in nullo al teret,vt in d.l.placet.& auth.item nulla communitas,fortius nō tenetur contribuere ad ædificationem murorum. Vlterius me nō extendo,cum religionis fauor tantorum virorum clarissimo rum authoritate fulcitus,satis abūde in hac re suppetere videt.

Consilium iiij.

1 *Voluntas coacta in malefactis à peccato non excusat.*
2 *Communitas excōmunicata per metum an incidat in pœnam excommunicationis.*
3 *Papa Marcellinus fuit depositus,quia idolis sacrificauit,quamuis coactus à metu ꝯ*

tilium.

3 *Metus magis excusat mulierem quàm virum.*

FACTI CONTINGENTIA TALIS EST. Quædam mulier accusata de adulterio à viro suo,ad lucrandā dotē, & diuortiū quo ad thorū faciēdū,mulier tanꝯ pregnans ab alio cōuicta.allegat violentiā sibi à quodam viro in magistratu ī lo co abstinētiæ illatam,& eā ex cōiecturis sufficiētib.probat.Quæ ritur an ex hoc debeat euitare pœnam legis?Et vī primo ꝙ nō:

1 † ga coacta volūtas in malefactis nō excusat à peccato,nec rur sus à pœna peccati.2.q.1.ī primis.33.qō.5.ita nc.vbi dr ꝙ gs dēt potius oīa mala pati,q̄ malo ꝓsentire.Rō huius dicti est,ꝙ ius ꝯ ditionale nō tollit ꝓsensum.c.maiores.de baptis.& c.merito.15. q.j.& l.si mulier.ff.qd met.cau. Sedo hoc ꝓbat à sīī in c.sacris.

2 qd met.cau. † vbi cōitas excōicata p metum incidit in pœnam excōicationis:sicut ille q̄ cōicat spōte.reddit rō ibi:ga licet me tus culpā attenuet,cā tñ prorsus nō excludit. Tertiò inducit c.

3 nunc aūt.21,dist.† vbi patet Papā Marcellinum fuisse depositū: qa idolis thurificauit licet gētiliū metu inductus fecisset.Cum ergo hæc mulier de qua q̄rit, alterius libidini se ꝓstrauerit,&sic mariti thorum violauerit:nō debet pp metū vindictā euadere: p iura superius allegata, & multa alia q̄ breuitatis cā omittunt. Sed his nō obstātib. ꝯriam sniam arbitror de iure veriorē infra scriptis rationib.motus,& multorū authoritatib.aut enim hæc mulier vi ꝑcisa passa fuit & in dubio dicēdū ꝙ pœnā pati nō dēt, quinimmo nec vlla peccati maculā ꝯxit:imo ex cordis castitate meret,nitī ꝓbet ꝯrium.22.q.5.c.i.& ii.& ī d.c.sacris. violētia seu metus fuit cōditionalis. Et dico ꝙ licet aliquod peccatum ꝯ xit,& pœnitentia dignū sit: qa ad minus affuit aliquis ꝓsensus, tñ pœnā adulterij pati nō dēt:& sic nō dēt priuari dote,& ꝓsortio mariti:cū sit adulterij pœna,hoc ꝓbat expressa l l. vim passā. & in l.vxor.§.si qs plane.ff.de adul.& l.fedissimā.C.e.ti.& l.j.§.remouet.ff.dpostu.& rō ē qa adulteriū respectu legis nō admittit sine dolo:licet fuerit seu interuenerit aliqualis culpa:vt no.ꝓba tur in l.pe.ff.de adul.tex. iuncta gl.fi.34.q.2.c.in lectū.& 15.q.j. inebriarūt.Et iura ꝓcedunt ēt in metu conditionali vt apertissi mè voluit gl.seu sentit in duob.locis 32.q.5.proposito.§. Lucretia.,ꝓ hoc ga dolus est calliditas vel machinatio ad circunueniē dū,&c.l.i.ff.de dolo.q̄ ēt cessant interueniēte metu licet ꝓditio-

4 nali.Et aduertendum,† ꝙ timor seu metus magis excusat mu lierē,q̄ virum pp ipsius imbecillitatē.vt dicit gl.no.ī c. cū locū. de spō.nā arbitratur ꝙ nō solū metus illatus ꝑ illū virū habeat excusare mulierē à pœna adulterij,sed ēt pudor & verecundia q̄ dam,in quā incidere timuit mulier in clamando,cū videret:sed maximè noctis tpe à viro ꝑsertim poterit occidi.Rō, qa ibi cessat dolus,q requirit ad ꝯcurrēdā pœnā adulterij:vt s.dixi.hoc val de no.ꝓbatur in c.proposito.§.Lucretiā,ēt prealle. iuncta gl.cū veritas facti cōtingat.Nā illa Lucretia nobilis & pudica Roma na pp hanc ignominiam & cōfusionem vitandā, expositi se li bidini filij Tarquinij regis:nec adultera fuit iudicata ab Augu stino viro sanctissimo,& doctissimo,imo d castitate mētis cōmē data,vt ibi intelligit gl.& bñ:qd licet quo ad Deū nō fuerit im maculata ab adulterio:ꝓ iura superius in prin.alleg.tñ quod pœ nā legis fuit ab adulterio excusata:cum nō cōmittat sine dolo: vt superius dixi.Cōcludo ergo istā mulierē nō debere pati sub scriptā pœnā adulterij. Ad iura in ꝯriū allegata possēt multiplici ter respōderi.Sed vnica respōsio generalis ad oīa sufficit,dicēdo ꝙ vbi ad ꝯcurrēdā pœnā requirit dolus,nō sufficit culpa.l.j.C. ad l.corne.de sica.no.in l.actionib.ff.de in lit.iur.& Instit.de suspec. tu.§.suspectus.& l.qd Nerua.ff.depositi.ad incurrendā aūt pœnam adulterij requiritur dolus:q excluditur per metum: vt s.pleniſſi mè probatum est:& ita vī firmare Bar.in l.qd Nerua. prealle. & ēt quo ad pœnā pecuniariā lata culpa nō ꝯquiparatur dolo,vbi lex expresse regrit dolum:& idem gl.no.in l. magna negligētia. ff.de verb.sig.Et licet hic nō agatur criminaliter ad pœnam adul terij, ex quo tamen agitur ad pœnam, nō sufficit illa culpa sine dolo:presertim eum hic agatur ad grauem pœnam, vt scilicet ꝓ dat patrimonium suum:dos enim mulierum censetur patrimo nium.l.3.§.sed vtrum.in fi.ff.de mino.& vt ſeparetur à viro,& sic priuetur iure petendi debitum coniugale, & vires alimentales passiuè,quod quàm graue sit,quilibet discernere potest.

¶ Casus consilij sequentis.

SEMPRONIVS QVANDAM DOMVM suam locauit Titio tempore annorum octo constituta pēsione sex flore.in anno. immediate post dictam locationem vendidit dictam domum Titio conductori pro pretio centum flore. auri. quod quidem pretium à dicto Titio emptore habuisse cōfessus fuit;non sub spe futuræ numerationis, & renuntiauit exceptio ni nō numeratæ pecuniæ: post hæc dictus Titius emptor non o'stāte cōfessione pdicta super receptione pretij facta p Sēpro nio venditorē fecit & ꝯstituit se pricipalē debitorē & pagato rem dicto

tem d.Sempronio venditori in d.c.flore.auri,pro ptio dictæ domus,quos c.flore. auri d. Titius ꝓmittit dare & soluere ad terminū octo annorum.& iterim ꝓmisit anno q̄libet sex flore.auri noīe pēsionis ſm pactū locationis prædictæ,cū pacto ꝙ si d. Titius aliquā partē dictorū c.flore.offerret d.Sempronio,ipse Sem pronius deberet illā partē recipere,& pro parte minuer pēsionē dictorū sex flore. Accidit ꝙ intra tps octo annorum nulla pars 2 d.c.florenorum fuit soluta d.Sempronio per d.Titium.sd soluit sibi sex flore. q̄libet anno:d.termino octo annorum elapso,Sem pronius agit ꝯ Titiū ad solutionē & exactiōē dictorum c.flore. Titius ipse allegat,& dicit iam soluisse.48.florenos:& offert se paratū soluere flore.52.pro residuo dictæ ꝗtatis: scilicet dicēs domū emisse,vt patet per instrm emptionis:& iō nō tenebat sol uere pensionē.& qd soluit,illud fuit pro vsura c.flore. ꝑdictorū: &qd ī fraudē vsurarū fuit dcm,vt solueret noīe pēsiōis:&sic dēt ꝓputari solutū in verā sortē dictorū c.flore.Sempronius replicat ꝙ quis vēdiderit domū & ꝓfessus fuerit recepisse,tñ in veritate nullum ptium habuit,qd dēat colligi ex ꝓfessione & obligatiōe immediatè facta per Titiū emptorē:& sic ptio non soluto dñiū dictæ domus nō fuit translatum in emptorē,ideo debet sibi pē sio donec totū solueret ptiū dictæ domus: & sic dicti.48.flore. noīe pēsionis soluti non haberēt attentare dcm ptium c. flore. & sic pretiū domus est integrè soluēdū. Quæritur quid iuris &c,

¶ Consilium quintum.

1 *Pensionem soluere de re propria nemo potest.*
2 *Contractus licet ex forma sui non appareat vsurarius, iudicatur tamē vsurarius propter mentem contrahentium.*
3 *Vendens rem plus quam valet,censetur vsurarius.*

OMISSIS Argumētis q̄ satis friuole in fauorē dicti vendito ris possent fieri,ipsam rē substātiatim sic attingā.Dico.n.meliori iudicio sp saluo,dcm Titiū emptorē nō teneri ad soluēdū vltra.52.flore.& sic 48.flore.soluti noīe pēsionis dēnt ꝓputari ī ve rō ptio dictę domus:qd,ꝓbo multipliciter.Primo sic vc3,eoipso. n.ꝙ dictus locator emptori vēdidit domū recepto ptio, vel sal tē habita fide de ptio:& hic fuit ꝑt⁹ pfectus,& dñiū domus trā siit in emptorē,&receſsū fuit à ꝯctu locatiōis:hoc apertissimè ꝓbat in l.si qs.ff.de acq.pos.& inst.de rerū diui.§.interdū. & §.vē dite.& qd huic fuit saltē habita fides de ptio clarissimè patet ex ꝓfessione ipsius vēditoris:q̄ si esset fictitia,tñ ex ea satis colligit ꝙ intēdebat de pñti tradere rē rōne vēditionis habita fide de p tio habēdo in futurum,vt satis ēt colligit ex obligatione & cō fessione postea facta p d.Titium emptorē.cum ergo dominiū fuit translatum in dictum emptorem , & receſsum à contractu locationis:vt ꝯ.luce clarius probatum est,nō potuit de nouo il lā ꝓfessionem subsequentē cōficere,& suscitare cōtractum loca tionis,& recedere à ꝓtractu vēditionis & emptionis perfecto& re nō integ.C.quādo lic.ab emp.disced.l.1.& 2. Tertio quia ifti hoc nō agebāt.imo volebāt ꝯctum emptionis & vēditionis exi stere in sua firmitate. vt patet ex verbis emptionis seu cōfessio

1 nis.Patet ergo ex ꝑdictis † ꝙ noīe pēsionis nō valebat illa solu tio:cū de re ꝓpria qs pēsionem soluere nō pōt.vt d.l.qui rē pro priam.C.locat.vñ ēt psupponēdo ꝙ nulla fraus vsurarum inter uenerit,tamē qui soluit indebitum,pōt illud cōpensare in vero debito soluendo.l.ēt.ff.de cōpensa.de fi.instru.c.cum Ioannes.fa cit l.cuius p errorē.ff.de reg.iur.& c.fi.de so.cum ibi no.Puto tñ q̄ēt exalio capite poterit ipse vēditor illos.48.flore.in verū pre tium ꝓputare:qm si diligenter oīa gesta pōderētur,hæc pensio fuit ꝓstituta in fraudē : & sic esset vsura pro dilata solutione il lorū c.flore.de quib.s.respectu cōtinuitatis ꝯctus.Si em inconti nēti intēdebat vēdere,& vēdidit,& ꝓfitetur ptium recepisse: ad

1 quid oportebat ꝑmittere ꝯctum locatiōis, cū nō sit ꝑsumptio, qd gs velit incōtinēti à priori ꝓposito recedere.l.nō ad ea ff.d ꝓd.& demō.& de baptis. maiores.Et ex his q̄ incontinēti fiunt orit ꝑsumptio fraudis.in c.officij.cū ibi no.de elę.& q̄ incōtinē ti fiunt,vident inesse.l. lecta.ff. si cer.pet. Sedo ꝑsumet fraus ex eo,qa prius fuit cōfessus recepisse pretiū,nōspe futurę numera

2 tionis:immo renuntiauerat exceptioni non numeratę pecunię & tñ postea emptor cōfessus est se debitorē in c.flore.occasiōe pretij illius domus:& ex his ꝓtestatib.resultat præsumptio frau dis.in ca.vt nostrum.vt eccl.benefi. Tertio orit præsumptio rō ne præsumptionis solutionis fiendæ ꝓ pēsione ꝯ naturā illius ꝯ ctus venditionis,q̄ pcesserat.ad hoc qd legitur & no.in casu ex il lo pacto appositō vt si tps octo annorū solueret aliquā partē di ctorū c.flore.dēret fieri diminutio pēsionis ꝓ rata.Si enim dñiū domus nō est trāsmissum in emptorē,vt allegat vēditor, ad qd fieret illa diminutio pro rata:cū adhuc dñium esset penes vēdi torē.Non.n.pōt dici ꝙ pro parte trāseat dñium,sicut pro parte soluit pretiū.l.traditionib.C.de pac.Ergo ex eo clarè concludit ꝙ ꝓ mercede solutiōis dictorū c.florenorū licet fuit ꝓstituta di cta pēsio,vt sic exonerata parte dbiti,exonerari debeat onus pē

siōis seu mercedis.Ex his.n.omnib.& tā vberrimis cōiecturis,& ꝑsumptionib.dēt talis ꝯctus iudicari in fraudē vsurarū ꝓfectus: iuxta ea q̄ nonnē &habēt ī c.ad nr̄ā.de emp.& vē.& c.illo vos. de pig.Et si diceres,qūo hic dēret ꝑsumi& iudicari,cū nō inter uenit mutuū, sine quo vsura nō ꝓmittit: vt patet ex diffinitiõe vsuræ,est enim lucrum ex mutuo,&c.vt plenè no.Io.An.in reg, peccatū,de reg.iur.li.6.in mercu.facit c.ꝓsuluit.de vsu.† rñdeo ꝙ licet ex forma sui nō appareat ꝯctus vsurarius,tñ pp mētē ꝯhē tium dēt iudicari vsurarius.Ex quo.n. ex dilata solutione pretij debebat iste vēditor recipere illud lucrū,fingit iusꝙemptor sol uit pecuniā vēditori,& qd vēditor illā sibi mutuauerit,&,ꝓmer cedę voluerit illud lucrum.Nec videat extraneū:qa est casus ex pressus ī iure in similib.terminis in c.in ciuitate.&ī c.nauigāti.

3 de vsur.† vbi dr ſm cōem intellectū illū vēditorē iudicandū v surarium q̄ vendit rē plus q̄ valet:ex eo qa solutionē pretij dif fert:&sic nō est ꝯctus vsurarius ex forma sui,qa ibi nō sit verū mutuū,sed fingit mō ꝑdicto pp mētes ꝯhentiū. Cōmittit ergo

* vsura siue sit mutuū verū,siue effectū mō ꝑdicto:&ita *cōiterno tat in iurib.palle.Ex qb.oīb.cōcludo,qex duplici capite pōt iste emptor obtinere intētionē suā:vel qa soluet:vel qa vsura quali tercūq; capiat,pōt deduci ī ꝓpētionē pretij c.florenorū.vt d.c. illo vos.cū ibi no.& c.cū ꝑ.de pig.& iureiu.debitores.cū sim.lib.

¶ Consilium vj.

1 *Onera communitatis incumbunt laicis & non clericis.*
2 *Gabellæ & datia solu tur de rebus propriis.*

CASVS SVPER QVO PETITAE FVERVNT allegationes.Quidā dñs.Franciscus canonicus Massaneñ.ex pri monialib.vēdidit vinum,bladū,frumētū,porcos,& similia:& in eis dr negotiari habētq; aliqua animalia q̄ mittere vult ad loca pasturæ cōis Massañ.sine aliqua solutione,q̄ cōiter faciūt ciues ibi pro releuandis onerib.cōitatis:nec ēt in reb. patrimonialib. in qb.negotiari dr,vult subijci statutis ciuitatis soluendo gabel las,datia,pedagia,& similia,excusando se dupliciter.Primo rōne clericatus. Sedo quod.a pacto inito inter ipsam cōitatem maxi mè,& epm & capitulū Massañ.eccleśiæ,vt liceat epo & cap.sine aliqua solutione mittere animalia sua ad pascēd.ī pascuis cōi tatis.Cōtingit nūc dubitari de duob.Primo nunq̄ dns Francis. debeat soluere pascua in qb.frequenter mittit aīalia sua propria ad dicta loca cōitatis sm qd soluūt alij ciues iuxta forma statu ti cōitatis. Ad primū dicēdū ꝙ si loca pasturæ esse cōsueuerūt, & sūt vniuersitatis,seu cōitatis laicorū tūc puto dcm dñm Frā ciscū posse cogi ad soluēdū,sm formā statuti,& leges cōitatis.si velit aīalia sua mittere ad illa loca cōitatis.Rō huius ē, qa nō dr hoc casu cōitas legē imponere clericis: nec dicūt collectare clericos vel datia,seu gabellas ab eis exigere: sed dicunt vsum vēdere,seu vsumfructū rerū cōitatis,qd pōt fine iniuria cuiusq;. Nā in sua re quisq; est legitimus moderator & arbiter.vt l.in re mādata.C.māda. & c.de his.de sepul. q̄q enim clerici reperiant priuilegiati,vt de reb.eorū nō soluāt gabellas,vel datia:vt in c. q̄q.de ꝓsue.li.6.in cle.pñti.c.ti.& dicā latius in argumēto subse quēti:nō reperiunt priuilegiati,vt possint vti ꝓ se & aīalib. co rū, & reb.cōitatis laicorum:imo potī⁹ ꝯ de iure diuino in lege habuerunt de terra ꝓmissionis sed illa solū ex dispōne diuina fuit tradita laicis:clericis aūt fuerunt solū reseruatæ decimę,& q̄dā aliæ ptinētiæ:vt habet Nume.18.& no.ī c.j.d decī.li.6.Si er go volūt vti reb.cōitatis laicorū,dēnt soluere,sicut vellēt pasce re aīalia in locis priuatis:agit enim cōitas ꝓ reb.suis sicut priua tus ꝓ suis.ar.in c.licet.de ꝓba.& c.cōquestus.de so.cōpe.& cler⁹ ē diuinis a populo.Nā ali⁹ ē clerus,alius popul⁹,d.c.si sñia.d sen.

1 excō.lib.6.& 12.q.j.duo sunt genera.Ire video † ꝙ onera cōita tis icūbūt laicis & nō clericis.vt no.ī c.nō minus.&c. aduersus. de im.eccl.Cū ergo nolūt sentire onera rerum cōitatis laicorū: ergo nec ꝯmoda capere volunt,& onera subire nolūt. C.de cad.tol.l.j.§. ꝓ sedo.in reg.q̄ sentit onus.de reg.iu.li.6.Et si dicerēs,qa clerici te nēt ad ista,& nō ad solutiōē gabellæ:seu datiorū.rñdeo,† ꝙ ga

2 bellæ,&datia soluūt de reb. ꝓprijs.vnde cū psonę sint exemptę, sic & res corū:qa sequūt ꝯditiōē psonarū,vt no.ī d.c.pñti.d dci. &c.q̄q.c.t.li.6.Nō ergo possūt laici à psonis nō subiectis,& exē ptis hoc exigere:sed ī casu nr̄o nō soluunt ꝓ reb.iplorum laico rū,sed qa ꝺducūt rē cōitatis,seu emunt vsum, vel vsumfru.psō næ priuatæ seu cōitatis.merito tenēt soluere , sicut si ꝺducerēt vel emerēt vsū seu vsumfructū psonæ priuatæ. facit c.j.d ī tegr. rest.Si vero ista loco pasturæ fuissēt ad vsū cōitatis clericorū,& laicorū&sic forēt cōia clericis&laicis,tūc ñ tenerēt.Dñs Federi c⁹ dicit qd pstatuta laicorū nō tenēt clerici soluere:tūga statuta laicorū nō afficiūt clericos,ī c.bñ qdē.96.d.&c. ecclia sactę Ma rię.d ꝑsti.tum qa ī reb.cōib.nō possent soli laici ꝓ uere ī piu dicium aliorum ius ī reb.habētium:qa qd oēs tangit, debet ab oībus approbari.c.qd oēs.de reg.iur.li.6.& c.ad hęc.de of.Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum quia in re cõi potior est cõditio prohibẽtis.reg.iur.in re ꝙ
muni.de reg.iur.li.6.& l.Sabinus.ff.eõi diui.& par in parẽ nõ hẽt
imperiũ.c.innotuit.de ele.Nõ obstat ꝓdictis pactũ factũ cũ epo,
& ca.Massanæ eccl̃æ, vt licitũ sit eis pascendi facere aĩalia eorũ
in pascuis territorij Massaneñ.qa illud fuit cõcessum capi.nõ sin
gulis ꝑsonis de capit. habebit ergo locũ in aĩalib.epalibus:non
sũt in aĩalibus sing.canonic.qa aliud est capitulũ, aliud singuli.
Indultum ergo capitulo,nõ extẽdit̃ad singulos de cap. in c.qui
manumit.12.q.3.& in c.fi. de ꝓb.li.6.& in l.sed si.§. q manumit.
ff.de in ius vocam.quinimo illud pactum potius facit ꝯ d.dñm
Frãcisc.qa innuit tacitè illa loca nõ fuisse cõia clericis & laicis:
sed laicorũ:& hoc ad primum dubiũ.Ad sc̃dm dubiũ huius, di
co ꝙ d ꝓdictis nõ tenẽr̃ soluere gabellas seu datia:qa ab his cle
rici eccl̃ię sunt exẽpti cũ oĩbus reb,eorũ.Nõ enim tenẽr̃ solue-
re laicis,q nõ subijciunt nec statutis ipsorũ subsunt:vt ꝓbat̃ cla
rissimè in d.c.q̃q̃.& d.c.pñti.p Spe.de immu.eccl.in fi.& Fede.de
sen.cont.200.Nec est verũ ꝙ vẽdẽdo vinũ,bladũ,oleũ & sim.ex
reb.suis dicat negotiari:vt sic sit locus.c.fi.de vita & hone. cle.
cũ simil. allegãdis. ille.n. ꝓprie dr̃ negotiari,q emit rẽ vt eã inte
grã lucri cã vẽdat,nõ ille q emit rẽ, vt eã reducat ad aliquã for
mã,vel si vẽdat vinũ,seu bladũ de reb.suis recollectũ:vt ꝓbat̃ in
c.ejiciens.88.di.no.doc.in materia nr̃a in cle.præsenti.& d.c.q̃q̃.
Fed.dicto cons.200.Fateor tñ ꝙ si emeret rẽ, vt integrã lucri cã
cã vẽderet:qd teneret soluere ꝑm statuta patriæ:si tertio p epm
monitus nõ desistit:vt probat̃ in d.c. fi.de vita & hone.cler.Sed
aĩ monitionẽ nõ tenẽr̃ ad pedagiũ:vt in d.c.q̃q̃.& d. cle.ꝑsenti.
a ꝯrio sensu,no.Fede.in loco præall̃.& Spe.vbi.s.& hoc casu iu
ra nõ videnr̃ facere mentionẽ de monitione : qa forte laici pñt
nõ pati illa introduci absq; solutione debita gabellæ seu peda-
gij.Et hæc sufficiant pro alleg.Ad plenum videatur mã in d.cle-
mentina ꝓsenti.&c.quanquam.& c.fi.de vita & honesta.clerico.

¶ Consilium vij.

1 *Iudex in sententia an teneatur exprimere causam si possent ex generali sententia plures causæ elici.*

QVAESITVM FVIT A ME IN QVAESTIONE
facti:† vtrum ĩ sñia teneatur iudex exprimere cãm,si possent ex
generali sñia plures causæ elici:Rndi consulendo,ꝙ si ex varie-
tate posset parti præiudiciũ generari dẽt tunc iudex exprimere
cãm:vt puta si possit dubitari an reus fuerit absolutus ab impe
tione libellantis,quod actor nõ ꝓbauit:an pp defectum instan-
tiæ,an quia reus non possidebat:vel quid simile: hoc videt̃ pro-
bari in l.ꝓperandum.C.de iud.& ibi expressa gl.versũ.ideo etiam
est de mente doc.in c.sicut.de re iud.& Spe.in ti.de sen.prola.§.
qualiter.versũ.verum si rõnes.& Io.An.in c.finem.de dolo & cõ
tu.& Bu.in c.examinata.de iud.& Spe.in tit.s̃ alleg. vbi ponunt
aliquos casus in quib.cã exprimenda est,vbi nõ põt alia rõ illo-
rum casuum elici,nisi vt euitentur æquiuoca:nõ tamen in ꝓiu-
diciũ,quod posset imponere parti,vel aliter quoquo modo.idẽ
Bar.& quidam alij in l.2.§.ignominiæ.ff.ex qui.cau.infa.irro.hoc
etiam probaui alia ratione,vbicunque ex narratis in libello pos
sunt elici plures,& diuersæ actiões, dẽt iudex ꝓpellere libellãtẽ
ad exprimendum nomẽ actionis,vel tali negãti denegare audiẽ
tiam,vt euitet̃ incertitudo vt no.in l.edita.C.de eden. & l.1.ff.e.
per.Canoni.in c.dilecti.de iud.& dicit Inn.in c.2.de ord.cog.qd
siultus est iudex qui aliter libellũ recipit.Ecce ergo qd licet al's
in libello nõ sit exprimẽda ipsa actio.vt no.9.di.quo iure.& d.c.
dilecti.& d.l.edita.tñ ex prædicta cã ꝓpellit iudex exprimere cau
sam: forti? ergo dẽt iudex ipsemet cãm,vt euitet̃ ĩcertitudo ista
in sñia exprimere,cũ sñia dẽat eẽ clarior libello.inst.de act.§.cu-
rare.no.Inn.in c.tãta.de excel̃.ꝓla.puto tñ ꝙ ex omissiõe eãr nõ
corruat sñia,sed ĩterpretamur oĩno rõnẽ cãr ꝯgruẽtis:& si mul
tiplex est, ĩterpretamur illã q̃ est minoris præiudicij.ad hoc qd
1.0.Inn.in c.2.de ord.cog.& Spe.in ti.de of.iud.§.deseruit.ver.in
sñar.& seq.vbi dicit,ꝙ reo simpliciter absoluto nõ obstat actos-
ri iterum agere volẽti exceptio rei:& ineptam petitionẽ poterit
ꝓbare ꝑm eum & admitti dẽt p iudices & consiliarios cãr. arg.
in l.3.ff.de suspec.tut.Ego puto ꝙ ẽt deficientib. probationibus
interpretabimur cãm minoris prẽiudicij. arg. in prædicta l.3.&
quæ no.Inn.in c.2.de ord.cogni.

¶ Casus consilij sequentis.

QVAERITVR AN RELIGIO INSTITVTA PER
beatam Brigidam,quę fuit per Papam confirmata:& demum p
successores in Papatu in dubium reuocata, dicatur esse contra
sanctorum patrũm decreta,seu canonicas sanctiones,presertim
ꝙ in tali religione instituendi sunt etiam sacerdotes seu fratres
qui debent deseruire eiusdem monialibus in diuinis.

¶ Consilium viij.

1 *Religio instituta per beatam Brigidã an dicatur contra canonicas sanctiones.*

PRIMO Videtur arguendo ad partem affirmatiuam, vt mo-
ris est,dictam religionẽ esse ꝺ sanctorũ patrum decret. Et primo
probari videtur per c.monasteria. 18. q.2.vbi exꝑsse dicitur mo-
nasteria puellarum longè à monasteriis monachorum esse con
stituenda propter insidias diaboli, aut oblocutionẽ hominum.
Sed in dicta religione sanctæ Brigidæ sacerdotes seu fratres cõ-
stituuntur monasterio puellarum,saltẽ sub clausula generali:er
go expresse est cõtra prohibitiõẽ iuris ex honestissima cã factã.
Secundo adidẽ inducitur.c.in nullo.eadẽ causa:monachi & mo
niales nõ debent in vno monasterio cohabitare: quinimo etiã
monasteria duplicia prohibẽtur à iure:vel vbi sunt duo collegia
monachorum & monialiũ.vt d.c.in illo.& c. diffinimus. Si ergo
dicamus esse vnicum monasteriũ,in quo fratres & sorores siue
sint diuersa collegia & diuersa monasteria,à iure vidẽtur prohi
bita, saltẽ ꝓp propinquitatẽ & familiaritatẽ: & maximè hoc vi-
detur probari in c.10.18.q.2. vbi ꝓhibetur familiaritas illorum
monachorũ qui habebant corrigere illas moniales. Itẽ si bene
põderenr̃ illa iura superius alle.rõ ꝓhibitionis est duplex.Prima
ꝓp crimen incestus,qd ex propinquitate &familiaritate cohabi
tantiũ prouenire posset,&c.Scda ratio ꝓp malã opinionẽ,& ꝓp
oblocutiones hoim:sed istæ duæ rõnes vrgent, & militãt aduer
sus dictã religionẽ sanctæ Brigidæ:ergo eadẽ prohibitio esse de
bet:& vbi est eadẽ rõ,idem ius sit statuẽdum:vt in c.translato.de
const.& c.cũ dilecta,de cõfir.vtil.vel inutil.Itẽ inter cætera q̃ ati
nenr̃ in regula,cauer̃ ĩ c.7. ꝙ abbatissa monasterij dẽt esse caput
& dña monasterij:cõfessor gñalis ꝓp iudicia fratrũ,& ꝓseruatio-
nẽ ordinis absq; ꝑsilio abbatissæ nihil oĩno faciat: sed ipsa abba-
tissa tanq̃ caput monasterij est negotijs, & bonis monasterij or-
dinãdis ꝑsulenda:& sic abbatissa ꝑm eandẽ regulã vr̃ caput oĩum
tã virorũ q̃ mulierũ:qd sonat in absurdum,cũ secũdũ apl̃m,vir
dẽat esse caput mulieris:& nõ e converso,& idẽ habetur ĩ c.hæc imago.
& c.cum caput.& est ordo.33.q.5. Idẽ facit id quod ꝓ nõnullos
obijcitur,videlicet cũ fratres teneanr̃ obedire ꝑfessori, & nõ ab
batissæ,& sorores ipsi abbatissæ:vt in c.12.eiusdẽ regulæ, erunt
duo capita,& cõiter duo monasteria & duo ꝙentus.Vltimo vi
det̃ amplius non insistendũ: cùm ipse dominus Papa Martinus
quintus hodiernus expresse in suis literis reuocatorijs asserat ꝓ
illã reg.duplicia monasteria cõstitui ꝯ ius prohibitionis. & ver-
bis Pape standũ est oĩno, ex quo super eis fundat intẽtionẽ suã:
vt in cle.literis.de proba.Sed his nõ obstantib.oppositum putõ
de iure verum.Et primò mouer̃ per id quod habetur in dicta re
gula.c.10.vbi dicitur ꝙ sorores instituẽdæ in monasterio habe-
bunt clericos q canonicè missam & officium eis decantabunt,
& ꝙ ipsi clerici à monasterio sororũ oĩno sint separati habẽtes
p se curiã,in qua habitabunt,& de curia introitũ in ecclesiã, &
chorũ inferiorem. habebunt aũt ipsæ chorũ supius eleuatũ:ita
ꝙ sacra videre & officium audire valeãt,&c.Ex quib.verbis pri-
mo põdero ꝙ intẽtio beatæ Brigidæ nõ fuerit collocare seu in-
stituere duo monasteria:scilicet virorũ & mulierũ: neq; in vno
monasterio instituere masculos & fœminas sed dũtaxat instituę
re moniales seu colligiũ monialiũ.Et ꝙ isti clerici seu fratres nõ
essent ibi tanq̃ facientes collegiũ,sed tanq̃ singulares & seruito
res in diuinis,qd patet clare ex illis verbis,cũ dicit clericos habe
bunt.Itẽ ex alijs verbis dũ dicit ĩ eodẽ capl̃o,ꝙ isti clerici hẽbũt
vnã curiã p se:ita ꝙ sint oĩno separati à monasterio sororum,q̃
verba sonãt,ꝙ isti clerici seu fratres nõ faciunt p se monasteriũ:
nec est nisi vnũ monasterium sororum:cum dicat ꝙ à monaste-
rio suorum sint oĩno separati.Sed curia significat ẽt locum habi
tationis sicut fieri videmus hodie ĩ oĩb.monasterijs monialium
q̃ nõ valẽt p se ꝓp defectum sexus celebrare missas& ꝓdicare.vt
c.noua.de pœni.& remissionẽt sacerdotes & seculares ꝓpe mo-
nasteriũ eis celebrãtes & ꝓdicãtes:ꝓ qua obseruãtia facit.c. dile-
cta.de excel̃.ꝓla.& c.fi.d statu.reg.&fratres seu clerici subst̃ituũt
loco illorũ:& cũ ꝑsumãt sancti oẽs ꝓp multas austeritates quas
ꝓmittunt obseruare, ꝑsumẽdi sunt honestiores seu sanctiores.
16.q.j.c.nulli.&c.doct.Cum.n.nõ possunt sorores sine sacerdoti
bus esse eis diuina ministrãtib.melius ẽ ꝙ habeãt istos homines
aptiores,seu sanctiores electos ĩstitutos p tã deuotissimã sanctã,
quã qd habeãt alios qũ forte ad mala facilius puenirẽt.Nec ob
stat si opponar̃ ꝯ istos de familiaritate & cohabitatiõe:qa rndeo
ꝙ si bene põderẽt verba regulę superius recitata, isti clerici seu
fratres dẽnt stare oĩno separati à monasterio sororum:&põdero
verbum oĩno,positum qd denotat separationẽ ꝙtinuã & remo
tionẽ nõ modicã.Itẽ in c.22.regulæ dicit,ꝙ nunq̃ ꝑfessor vel ali
quis presbyterorum vel fratrum monasterium monialiũ ingre
diat̃,nisi qñ infirmis donãda sunt sacramẽta,vel soror mortua se
pelienda quib.casib.ẽt secularib.clericis liceret:nec vitat̃ omnis
familiaritas,& cohabitatio,adeo ꝙ ẽt in d.c.regulæ, cõtinet̃ in
dicto monasterio fore ẽt ferias ordinatas: sed quãdo sorores cõ
sitentur,audiri quidem possunt:minime videri.Secundo princi-
paliter in hanc sententiam me mouet,quod habetur post princi
pium eiusdem

piũ eiusdẽ regulæ ĩ fine proœmij in c.qd incipit,hãc igit̃ &c.vbi
dr̃,qd ad honorẽ B.virgi.hãc religionẽ fũdare voluit p mulieres
prio & principal̃r: & nulla mẽtio fit de fratrib.quinimo pl? dr̃ ĩ
c.13.quod isti sacerdotes diuino tãtũmõ officio studioq; & o-
rationi vacare dẽnt,nulliusq; alijs se ꝓlicare negotijs,vel aliis of
ficiis,q̃ verba satis ĩdicãt monast.nõ esse cõe,nec ibi esse vt col
legiũ,sed vt seruitores in diuinis.Et ita intẽdũt verba ꝓcedẽtis.
c.vbi dr̃,ꝙin negotiis & bonis monasteꝛ.semp est abbatissa ꝑsulẽ
da hoc ẽt intelligit̃ dũ in d.c.dr̃ qd ꝑfessor gñalis monasterij de
bet ab epo loci recipere ptãtẽ ligãdi atq; soluẽdi,corrigẽdi atq;
que reformandi oẽs sacerdotes,fratres, &c. p q̃ verba ẽt arguit̃
fratres nõ esse ibi vt collegiũ ꝓsistens.Nã si essent vt collegium
eligerẽt sibi ꝓlatũ,q ex sola electiõe& ꝑfirmatiõe epi subsequu
ta ꝑsequeret̃ d.potestatẽ ligãdi,soluendi & corrigendi alios fra
tres.vt in c.j.de ele.18.q.2.c.j.& c.abbas.& c.nullã.de offi. or.ca.
cũ ab ecclesiarũ.¶ Tertio principal̃r induco d.c.monasteria.18.
q.2.quod supra induxi in ꝯrium alio mõ inducẽdo optimè fa-
cit ad monasteria: ibi. n. ꝙilio gñali cõi ꝑsensu oĩm decretum
fuit,vt mona.virginũ in ꝓuincia Bethica monachorum admi-
nistratiõe atq; ꝓlidio gubernẽtur.Et subdit̃ ibi,tũc tũ salubria
in Christo dicatis virginib.ꝓbam?.i.damus qñ eos patres ꝓspi-
tuales eligim?,quorũ nõ solũ gubernatione tueri: sed ẽt doctri
nis ędificari possit,&c.¶Ex qb.verbis optimè arguere possum?
d.regulã nõ esse ꝯ d.sanctorum patrum:cum ibi p totum con-
cilium gñale deputati fuerunt monachi ad regẽdũ,gubernãdũ
& reformãdum monast.monialium:ita in casu nr̃o sine aliqua
violentia iuris deputati poterũt d.sacerdotes seu fratres admi-
nistrare diuina dictis sororib.Nec obstat si dr̃,qd in d.c.in deci-
ma.oĩno ꝓhibeat familiaritas monachorum,&monialiũ:ita vt
nec ad vestibulũ.i.ad parlatorium accedere familiarit̃ sit pmis-
sum:qa in d.regula S.Brigidæ,si bñ põderẽtur verba superi? in-
ducta,nõ dr̃ oppositũ imo fere idẽ:cumvt s̃.dixi,illi sacerdotes
seu fratres debẽt stare oĩno separati à monasterio monialium,
& nũq̃ pñt ꝓcedere ad parlatorium,nisi raro ex causis honestis-
simis.gnimo nec audiẽdo ꝑfessiones pñt eas videre.Si ergo põ
derent verba regulæ,& oĩa ꝓdicta nõ põt dici eos habere mo-
nasteria duplicia.Nec qd habitẽt in vno monasterio, cũ debeãt
stare fratres separati oĩno à monaste.sororũ:nec ad eas est fami
liaris accessus vñ saltem negare nõ possumus istũ modũ vinẽdi
ñ fuisse hacten? iure ꝓhibitũ:nec debem? extẽdere mãm ĩ hoc
actu odioso cũ retẽtione tãtorũ monasteriorũ maximè eo attẽ-
to qd S.Brigida fuit nobilissi.sancta,adeo qd suis opib.exposcẽ-
tib.fuit p summum põtificem canonizata: & ipsa cum tanta so
lemnitate asseruit reuelationẽ ipsi? religionis cælitus à Christo
dño sibi factã.¶ Accedunt no.ꝑ In.in c.ne initaris.de ꝙsti.vbi di
cit d.sanctorum oĩno sequenda,ex quo apertè reprobata nõ re
periunr̃.Itẽ ex reprobatione multa monasteria tũc reprobaren
tur:cum d.sacerdotes seu fratres nõ habẽt,nec habere pñt ꝑm
illã regulã p se monasteriũ seu colligiũ:sed sunt ibi deputati tã
q̃ seruitores in diuinis.vñ oportet eis dare nouã regulã,& bona
vñ viuere possint:cum sorores in hoc nõ teneanr̃: cũ oĩa bona
sint monasterij ipsarũ monialiũm,& nullã in eis cõmunionẽ ha
beãt d.fratres,vt patet satis in c.10.& c.14.eiusdẽ regulæ. Et sic
nõ hẽt locũ diuisio bonorũ de qua in ea,& dñs papa ĩ d.lr̃is re-
tractatorijs facit mẽtionẽ.Et vt s̃.dixi, cũ nunc tractem?,de re-
tractabili facto,& reuocatione ei? qd pluries approbatũ fuit p
romanos pontifi.debemus facere in d.iurib.quæ obuiare viden
tur,strictissimã interpretatiõẽ.ar.in regula, in pœnis. de reg. iu.
lib.6.& l.pe.ff.de pœnis.& qd no.gl.in c.decet.de immu.eccle.li
br.6.Cõcludo ergo meliori iudicio,& maxime dñi nr̃i semp sal
uo,d.religionẽ S.Brigidæ nõ esse aliquatenus violãdã,ex eo qd
monasteria dicanr̃ duplicia:vel qd in eodẽ monasterio habitãt
masculi & fœminæ.¶ Nũc rndeo ad argumẽta ꝓ parte ꝯria su-
perius formata.Et priò nõ obstat.c.monasteria. quia loquit̃ qñ
duo monasteria æquè principalia sunt fundanda.tunc.n.cũ nul
la necessitas cogat,seu vtilitas suadeat,debent , vt euitet̃ malũ
re ipsa & opinione,distãtia int̃ se collocari.Sed si bene ꝑsideret̃
d.regula,casus vr̃ ꝓtius diuersus,cũ nicũ sit monasteriũ monia
liũ tm̃.Sed sacerdotes seu fratres tãq̃ deputati ad seruiendũ tm̃
in diuinis,habeãt quãdã habitationẽ duntaxat oĩno separatã à
monialiũ monasterio,vt s̃.in d.regula ꝙtinet̃.Nõ obstat ĩ c.nul-
lo.qa vt s̃.dixi,fratres & sorores nõ habitant simul in vno mo-
nasterio:nec habent per se monasterium,sed quãdam curiã seu
habitationem,vt facilius possint seruire sororib,ĩ diuinis. & sic
nõ pñt dici monasteria duplicia:vt s̃.ẽt plenè dixi.Ad c. in deci-
ma.satis suprà rndi. Nõ obstat duplex ratio dictorum iurium.
fateor tamẽ qd vbi monachi faciunt per se collegiũ & regulã,
debẽt lõgi? institui à monasterio monialiũ,qa tũc nulla subest
necessitas,vel vtilitas:sed in malũ re ipsa vel opinione incidere
possent.Et ideo nõ mirũ si iura ꝓhibuerunt, cum in vna parte
sit piculũ,& in altera malum.arg.in c.cũ ab oĩ ꝑcie. de vita &
hone.cleri.sed in casu nr̃o subeit ratio vtilitatis & necessitatis
cum hẽant eis deferuire in dictis officiis.ita qd de facili nõ pos
sent quotidie si longi? starent,venire in d.monasterio : maxime
cum nõ decet d.fratres,& tanq̃ Deo deditos deuotissimos fra
tres quotidie exire cunctis horis p vicos & plateas ciuitatis.ar.
16.q.j.sicupis.Nec curãdum qd os loquẽtium loquaꝛ iniquè:dũ
modo nõ recedam? à tramite veritatis. Sed dicendum est sicut
Christ? dixit de phariseis de se scandalizantib.Sinitę, ceci sunt,
& duces cæcorum:vt hr̃ in c.magnæ.de voto.Nec ob.aliud mo
tiuum qd fit ꝑmvnum de c.regulæ de abbatissa,cum sit mulier,
videt̃ caput,cum ꝯrium poti? dẽt esse.Nã hæc ꝓcedunt data pa
ritate inr̃ vir.& mulierẽ.Sed ĩ casu nr̃o abbatissa ratione digni-
tatis suæ hẽt iuris dictionẽ supra dictum monasterium,&posset
habere iurisdictionẽ in clericos seculares:licet in casu nr̃o nul
la iurisdiõnẽ hẽat in fratres,vt c.dilecta.de maio.& obedič. & de
excel̃.præla.dilecta.imo mulier ratione succesiõis ĩregno pos-
set habere iurisdictionem pleniss̃imã in oẽs subiectos.vt ĩ c.de-
uotissimã.22.q.2.ĩ c.dilecti.d arb.¶ Nõ obstat pen.motiuũ: qa ĩ
casu nr̃o non sunt duo capita æquè principalia ciusdem corpo-
ris:imo abbatissa est supra monasteriũ suũ, & moniales suas, sic
ut de iure esse debet. ꝑsessor vero gñalis est supra fratres loco
epi, cũ recipiat potestatem & authoritatẽ ab epo, vt regula di-
cit.Et sic non sunt diuersa capita eiusdẽ corporis, seu diuersarũ
personarum & diuersio respectu,& in qb.casib.vnum sub ordi-
natur,alteri subest:sicut videmus in epo,& in plurib.prælatis,&
inferiorib.Nõ obstat vltimum.arg.de cle.literis.de probat.& ꝙ
standum sit verbis papæ:qa ꝯrium procedit qñ papa fundat in-
tentionem suam super facto proprio:secus si super facto alieno
tũc.n.saltẽ admittitur ꝓbatio in cõtrariũ,cũ papa ĩ facto alieno
de facili posset errare.vt no.dicit gl.in d. clem. literis. Sed in ca-
su nro papa dicit in d.literis reuocatoriis,ꝙ in d.regula S. Brigi
dæ inter alia caueꝛ expresse,vt monasterium huius ordinis fun-
dandum & cõstruẽdum pro habitatione fratrum& sororũ dẽat
esse duplex,quod re ipsa falsum est quia si bene inspiciunr̃ ver
ba regulæ ista monasteria non possunt dici duplicia,sed monia-
lium:vt s̃.dixi.sed dominus papa sic ex falsa relatione potuit ve
risimiliter esse deceptus,cum d.regula consistat in facto,& non
in iure.arg.in c.j.de constitu.lib.6.Et hęc dicta sufficiãt.vidi post
hoc consilium literas bullatas domini Martini confirmãtes ꝓ-
dictam religionem secundum decisionem huius consilij.

Casus consilij sequentis.

CONVENTVS FRATRVM MINORVM
terræ.S.Geneſi habebat quendam hortum pro necessariis:qua-
re acq̃siuerunt quãdã terrã contiguã eorũ horto, quã redege-
rũt ĩ hortũ,& sic fecerũt ex illa terra nouiter acq̃sita & eorũ hor-
to,vnũ hortũ,ac obtinuerunt à cõitate terræ S.Geneſi,vt nõ te
nerentur aliquid soluere pro libra,seu æstimo ab olim imposita
dictæ petiæ terræ. Cõtingit quãdoq; ꝙ dictum hortum faciunt
laborare per colonum pretio conductum, seu famulum mona
sterij,qui sustentatur ex bonis monasterij.Petit̃ decima tã à fra-
trib.qã colono:itẽ à colono vt soluat de ꝓdicta terra ꝑm libram
ab olim impositam.fratres in ꝯrium allegãt priuilegium super
decimis non soluẽdis de eorum hortis, & virgultis eis conces-
sum.Item respectu libræ seu semissis allegãt immunitatem eis
concessam à dicto communi.Quæritur quid iuris,&c.

¶ Consilium ix.

1 *Fratres minores an teneantur soluere decimam de eorum hortis.*
2 *Res non priuilegiata si perueniat ad priu legiatos assumit eorum priuilegium.*

HIC CADVNT Quatuor.Primum,nunquid fratres teneã
tur soluere decimam presbytero parochiali pro illa petia terre
nouiter acquisita.Secundò quid de colono. Tertiò nunqd fra-
tres teneantur soluere æstimum olim impositum dictæ petiæ
terræ antequam peruenirent ad manus eorum. Quartum quid
de colono.Et breuissimè hæ attingendo & potius decidendo
quam ad partes instando : circa primum puto ꝙ si priuilegium
1 fuit eis simpliciter †concessum,vt allegatur,quòd de hortis eo
rum non teneantur soluere decimam, quod non potuerunt co
gi ad soluendum de illa petia terræ quæ est redacta ad hortum:
ergo etiam sunt priuilegiari super hortis eorum.argumen. op-
timum in c.quia circa.de priuileg.Nec debet vna & eadem res
diuersò iure censeri.de seruit. ei qui.¶ Nec apparet ratio quare
magis deberent soluere pro dictã petia terræ nouiter acquisita
q̃ pro primo horto,cum quælibet terra non est supposita one-
ri decimarum.vnde eã rõne qua non soluunt de prima petia:i-
ta nec de redacta.facit quod habetur ĩ simili in l.generaliter. ff.
de ꝙsti.& per Ioannem Andream in c.cum olim.de re iudic.
2 & in regula,is qui in ius.de regulis iuris,lib.6.Et si res† nõ priui
legiata peruenit ad priuilegiatos, assumit priuilegium eorum,
vt in c.vnico,de iure patronatus.lib.6. qd ibi no.in nouel. & c.dile

ctæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ē°.de ob.facit qđ no.in auth.quas actiões.C.de sacr.ecc. & ex trio sequereť absurdū.finge.n.q; à prīcipio nullū,vel valde mo dicū,horū habuissent,dicemusne;q; nō potuerūt de nouo acquirere sine onere đcimarū?certè absit:cū nihil ꝓdesset eis eo rū priuilegiū,q; c.ī his.đ priui.Prædicta tñ ītelligo vera,nisi hor t° eorum esset rita magn°,vt illū facerēt coli,& hortolicia ptio distrabī,hoc.n.ñ l3.vt ī cle.exiui q; paradiso.de ver.sig.hoc.n.re pugnat eorū regulæ vt ī d.cle.exiui.& tūc putarē solūēdā deci. qa ad hūc casū se ñ extēdit priuilegiū,vt d.cle.exiui.§.13.& hoc de prīo dubio. ¶ Ad fm de colono sic, q; aut colit nummis seu expēsis quas habet monasterio & ñ tenet soluere đcimā ꝑdialē, qa illud lucrū ꝓuenit à terra,q; sī ꝓducit,vl ne,semp hēt mercedē suā,vt no.ī c.tua.de decī. aut est mediari° aut partiari°,& tunc debēt ispici verba priuilegij ipsorū fratrū.Si.n.eximit hor t° ab onere decimarū,tunc ñ tenet colon° soluere đcimā ꝑdia lē:qa terra est priuilegiata & exēpta ab onere decimarum: aut sunt exēpti fratres,vt qđr ī priuilegiō qđ fratres ñ tenent soluere,seu ñ pñt cogi,vl similia:& tunc talis colon° tenet soluere de parte sua:qa illa pars ꝓuenit à terra q; ñ est priuilegiata. Sz pōnæ fratrum sunt priuilegiatę.& alia est obligatio dñi,& * alia coloni,vt ī c.à nobis.& c.tua.đ deci.Et idē ibi Pau. & *inter* doc.& hoc de scđo.¶ Venio ad tertiū,ī q; dicoq; fratres ñ tenē tur soluere aliqđ ꝓ æstimo,seu libra olī ꝑpositā,tū ꝓ īmunitatēq; habuerūt ab homin.d.terrę,q; ēt reuocare ñ pñt.iuxta no. p In.&alios ī c.nouit.de iud.& ī regula,qđ semel placuit.d reg. iur.li.6.l.fi.đ decr.ab ord.fac.tū qa puto eos exēptos à iure cōi, cū on° certum ñ esset annexum d.terræ.iuxta no.p doc.ī c.fi.de vita & hone.cle.c.ꝓuenit.de cēsi.nō obstāte theorica Bar. in l. rescripto.ff.de mune.&hono.¶ Ad quartū puto colonū ñ tene ri ad soluēdum de parte sua:qa illā ptē recipit vt lucrū ꝓ ope re suo,ñ aūt seu dñs,vl° possessor horti.ar.l.malè agit.C.đ pśc.30. an.maximè,hoc ꝓcedit ī casu nō,vbi colonus nullā possessionē hēt d.horti,sed onera q; soluuntur ꝓ possessionib.sunt tñ onera patrimonialia:vt l.munerum.§.patrimoniorum.ff. de munerib.& hono.& ideo ꝑoni debent dñis seu possessorib rerum qualis nō est iste hortolanus domini aut priuilegiati:vt ꝑ. dixi.

¶ Consilium x.

1 *Liberatio contingens in vno non debet referri ad reliquum.*
2 *Sententiæ late pretextu falsorū instrumētorū,vel a iudice nō suo est a nullāda.*

IN CAVSA & qōne vertēte inť clerum Pisan. ex vna parte,&Mattheū hospitala.hospitalis nouę d.ciuitatis Pisanę,noīe ipsius hospitalis ex alia parte, vt ꝓlixitati parcam dimittā argumēta q; ad partes fieri à pleriśq; solēt,& descēdā ꝙclusiuè ad decisionē dubiorum.Quatuor.n.allegant ꝑ clerum.Primo instrumētum deliberationis & liberatiōs factæ p pśidētes seu capitaneos d.cleri .Secundò instrum liberatiōs factæ p dñm Calanum syndic.& camerarium d.cleri. Tertiò aliud instrum quasi eiusdem effect° ad mādatum d.syndici ꝙfectum.Quartò śnia lata p honorabilē Potestatem Pisanum in hac parte delegatum magnificorum priorum ciuī.Florentię q; oīa ꝓfecto nō obuiāt intentioni d.cleri si oīa p se bñ discutiātur.¶ Et iuxta ordinem venio ad primum,qđ est fundamētum in tota mā nra.ſ. ad libe rationem factā p d.capitaneos.dico.n.illā nō obstare clero Pisa no,& p ꝙsequēs releuare d.hospitalarium respectu onerum no uiter īpositorum occasione interesse, & ꝓuisionum fiēdarum ꝓsorte iā dudum ꝙfessa.Ad duo.n.æque principaľr rerum clerus& d.hospitalarius obligari.ſ.ad soluendum ipsum capitale iā īpositum,ad distribuēdum & ad soluendum interesse seu ꝓuisionem de sorte eius iā mutuata; ergo facta p d. capitaneos respectu quātitatis iā īpositæ & distributæ nō debent extendi ad aliquā quātitatē,q; adhuc nō erat īposita,neq; distributa,l3 hæc quātitas descēderet occasione primæ quātitatis,respectu cuius d. hospitale fuit liberatum ꝓ trecentis libris p d.capitaneos. hoc ꝓbat.§.nō solum.iuncta gl.ī l.elegāter.ff.de dolo.& l.3. §.idem Iulian°.ff.de eo qđ cer.loco.&p no.ī l.3.C.depositi.& p Bar. in l.cētum capuæ.ff.de eo qđ cer.loc.Pro hoc,qa ex separatis ñ fit illatio.de trāsl.episc.c.2.facit c.dilecti.de fo.ꝙpe.& c.peruenit. de fideiuſ.vbi ergo principaľr qa ꝙpellit īteresse sicut ipsum de- 1 bitum principale:†liberatio ptingens in vno nō debet referri ad reliquum maximè hoc dicendum est in casu nro,in quo capitanei cleri aīo donādi fecerunt illā remissionē principalis ꝓ centum lib.vñ cum hæc donatio redundet in ꝓiudicium alterius.ſ.totius cleri,dēt restringi,iuxta no.p In.ī c.dilecti.de dona. 2 & p Io.An.in c.olim.de ver.sig.¶ † Scđo principaľr patet in similī,vbi sunt duæ seruitutes respectu eiusdē rei,remissio vnius nō includit remissionem alterius:vt l.si domu°.ff.de ser.vr.præ. & c.ex tuarum.de autho.&vsu pal.Ergo idē dicēdum ī casu,vbi remissio facta hospitali respectu partis hospitale ptingentis de tota sorte tm̄ ab olī īposita.Et qđ hæc liberatio fuit facta respectu principalis tm̄ apertissimè colligī ex verbo d.collationis & liberationis.liberarunt.n.hospitale ab oī debito ptēto in libris ratione īpositionum,seu dispositionum iā factarum, ſ3 hæc īpositio nouē miliumflorenorum q; fit nunc,nōdum erat tunc īposita nec erat descripta in libris cleri:& p ꝙs illa verba gnalis liberationis ñ extendunť ad hunc casum:qa verba ñ pñt ad hunc casum adaptari,& à verbis nō est recedendum, nisi appa reat expresse de mente dispontis.l.nō aliť.ff.de leg.3. in c.fi.de yer.sig.tum qa verba gnalia restringunť ad ea tm̄ de qb.fuit ex presse actum:vt l.q cum tutorib.& l.cum aquiliana.ff. de transſ. & nō.in c.j.eẍ c.ti.l.q romæ.§.duo fratres.ff.de ver.ob.no. Bar.ibi,maximè ī 5.& 6.q.de his quātum tm̄ sit actum exverbis ipsi° liberatiōis,&aliorum instrumētor.ī qb.semp fit mentio đ oīb. iā īpositis ab olim& distributis:nō aūt de īponēdis & distribuē dis vltra sortem,l3 ipsi° occasione.¶ Nō obstāt verba postmodum alteri° manu in margine apposita, q; videnť se extendere ēt ad īponenda occasione quātitatis prīcipalis:qa dico q; si bñ volum° aduertere,potius faciunt ꝑ hospitale q; ꝓ:qa cum sint alteri° manu descripta,& ꝙernunt subitātiā negotij de quo agiť,instrum reddiť vitiosum,& suspectum:& sic nō ꝓbāt,vt clare ꝓbať in c.cum venerabilis.de reli.do.& in c.inter dilectos.de fid.instr.& si de ꝙsensu partium notari° apposuisset,seu fecisset apponi,debuisset saltē in fine dicere qualiť ipse apposuit,seu apponi fecit p alium,& cām,&tunc saltem ꝓbasset al's sec°.vt col ligiť ex c.cum inť.de sen.& re iud.& ex his q; legunť & notanť in d.c.inť dilectos.& clari° in l.j.& l.cancellauerat.ff.de his q; in testa.delen.& p Bar in d.l.j.& Arch.in c.cleri.30.q.9.vñ cum hospitale,seu ad ei° petitionemvideať d.falsitas facta,vť dubitasse de iure suo:& sic ꝺad verum instrum se ñ extendit ac hunc casum.arg.c.cum olī.de offi.deleg.& c.olī.de reser.& p Bar.ī d.l.j. nisi fauore religionis aliud dicam°,iuxta ea q; legunť & notanť in c.venerabilis.de excep.Et hæc sufficiāt ꝺad tollendum obstā tia d.liberatiōis factæ p dictos capitaneos cleri. ¶ Venio nunc ad fm & tertium,& expedia simul,qa eiusdē sunt effect°, & ab eadem persona.ſ.syndico & dicunť ab eo emanasse,seu ipso dis ponente ꝙfecta & dico qđ multis ex causis pñt rescindi & euacuari.Et illa rōne ꝑdicta,qa verba ꝙernentia effectum hui° ꝑsentis negotij fuerunt apposita alteri° manu, & sic nō faciunt fidē,ſ3 poti° ꝙcludunt rōnem falsitatis ꝑ hospitale,vt ꝑdixi ī p cedentib.¶ Secundo,qa ille synd.ñ agebat de nouo liberare,ſ3 oīa facere fm liberationē seu deliberationē illorum capitaneorum cleri.qđ p3 expresse vbi dicebat fm deliberationē, &c. Et sic nil vltra īducunt q; ptineať ī illa deliberatione capitan. ex q; est facta ad instar illi°,l3 plura ꝙtineanť ī illis.iuxta no.per In. & per Io.An.in c.inť dilectos.de iud.instr. ¶ Item fuit deceptus ex verbis falsis appositis in d.deliberatione.ex q; arguo prīo,quod vbi principale ñ tenet,per ꝙs nec accessorium,nec oē id quod ex eo ob id ꝙcessit, vt est tex.no.ī simili.ī c.inť dilectos.§.caterum.ꝑalleg.¶ Tertiò & forti° facit,qa d.interlineatura seu scriptura facta in margine,ēt si nō fecisset mētionem de d.liberatione,adhuc & alia cā dicta in instrumento liberationis syndicus nō potuit hospitale liberare.qa ex quo hospitale erat obligatum ad ꝙtribuendum vnà cum reliquo clero ī īpositiōe ficta respectu ītereresse,& ꝓuisiōis,liberatio facta fuerat per capitaneos cleri duntaxat respectu sortis: nō voluit liberatio facta p syndicum cleri,vt ab hospitali ñ possit peti aliqđ ēt occasiōe illi° sortis:qa illa est qđā donatio q; administrator facere nō pōt, cum tm̄ hēat liberā administrationem,nec pt donare nisi hēat spāle mādatum ad donādum.ī c.fi.de of.vi.li.6.l.ꝑ iuris.ff.de pac. l.filiuf.ff.de don.&l.pśc.C.de trāſ.& d.syndi.nō habebat mādatum ad donādum:qa illa īstrumenta ñ ꝓ sunt ī aliquo respectu ei° quod nunc petiť ab hospitali,ergo ñ debent ꝓdesse.Et prīo qa fuit lata snia,& vt nunc attingā, an snia absoluere videať.ſ. ab oī qđ ꝓuenire pōt occasione sortis. dico tm̄ snīam multis ex 3 causis hospitali nō ꝓdesse.†Et prīo qđ fuit lata ꝑ textu falsorum instrumentorum:&īō annullari pōt.iuxta ea q; leg.&no.in c.13. de ꝓba.& C.si ex fal.instr.per totum.& l.diuus.ff.de re iud. & l.si ꝑtor.§.Marcell°.ff.de iud.¶ Scđo,qa fuit lata à iudice nō suo.de iudi.c.at si clerici.C.fi à nō ꝙce.iud.per totum.¶ Tertiò,qa ipe tratæ delegationis nulla erat ptētio inť clerum & hospitale,& sic nō valuit rescriptum ad futura,cùm nō inesset qualitas cui applicaretur,iuxta ea quæ leg.& no.in c.fi.de rescrip.¶ Ex his ꝙcluditur q; iura allegata pro parte ipsius hospitalis nō prosunt ad concludendum intentionem cleri,& sic tenetur hospitale ꝙtribuere portionem nouiter factam pro solutione interesse,seu prouisionis fiendæ occasione illius sortis,&c.

¶ Consilium xj.

1 *Solemnitas iuris humani in dispositione ad pias causas cessat.*
2 *Acta sub spiritu Dei non sunt sub lege.*

In causa

IN CAVSA QVE VERTITVR INTER HOspitale S.Mariæ de Misericordia ciuitatis Aretinæ ex vna parte.&Franciscū & Accursium filios quondā Gregorij ex alia parte,super hr̄ditate quōdā Lazari mercatoris Aretini, ꝓcedā potius dicendo fm iudiciū animi mei, quā more solito ad partes arguēdo qa satis p alios,ad vtrāq; ptē argumētatū est. Et ꝑ cla riori decisione qōnis discutiā duo mēbra. ¶ Primū,nunqđ primū testm̄ in quo fuit instituta hæres dicta fraternitas valeat ēt cessante secūdo asserto testamēto sine scriptis ꝺdito, in quo di cunť instituti hæredes dict° Frācisc°& Accursi° nepotes d.Lazari testatoris,ſ.filij fratris d.Lazari. ¶ Secūdū mēbrū positā validi tate ipsi° testamēti,primò qrīť de validitate ipsorū instrumēto rū,qđ.Cillorū sit ꝑferēdū.Et qa mā satis discussa est ꝓ alios,tō ꝓ cedā succincte. ¶ Circa primū dico testamētū ī se validū fore:qa hēt oēs suas solēnitates requisitas:maximè qa ī dispositiōe ad ¶ pias cās cessat solēnitas†iuris humani:& sufficit sola iuris nālis & diuini solēnitas,vt in c.relatū.de test.& q; ibi no.& in l.j.& ibi ¶ p oēs.C.de sac.san.ecc.†Que.n.spiritu dei agunť,nō sunt sub le ge.de rīarib.c.licet.& 19.q.2.duo sunt.Nec obstāt illa verba tegde.de rīarib.c.licet.& 19.q.2.duo sunt.Nec obstāt illa verba testatoris,post cursum x.ann. ꝓlata qvolebat illud testamētū valere:& sic vī testamētum annihilatū p.l sancimus.C.de testa.ga lere:& sic vī testamētum annihilatū p.l sancimus.C.de testa.ga ba supra posita,& sic operabunť renonatiōnē illius voluntatis, ꝙsuppositō q; ab illa recessisset.ar.inst.de mili. test.§. sed & si qs. Et ꝙsuppositō q; illa verba enuntiatiua plenè ñ ꝓbarēt,ſ3 semiplenè:vt in d.c.fi.fm aliū ītellectū q; ñ est ita cōis sicut ꝓcedēs, nihilominus hoc sufficeret ad inferendum qđ s.dixi,q; nō hēat animū ex toto recedendi à prima volūtate,qđ colligiť ex multis postea subsequētib.vt patet ī ꝑmissis,& in cas° positiōe.Per qđ ꝓcludo ad primum mēbrum q; d.testm̄,in quo fuit institutā fraternitas validum, & firmum existit.¶ Nunc venio ad fm qđ est magis difficile,qđ illorū alteri ꝓualeat,& puto q; illud ī quo fuit institutā fraternitas,& omissis multis q; possunt adduci fundamētum est hoc.Vbicunq; qs hēt ꝓsumptionē,& verisimilitu dinē ꝙ se,grauat fortiori onere ꝓbādi aliť q; à iurē requirať in actu.vñ ꝓbationes debēt esse apertissimæ & tales testes d qb.ñ sit aliqua verisimilis dubitatio,q; dbeāt deierare.hoc ꝓbať ī tex. & gl.in l.ſi est verisimile.ff.qđ met.cau.& ī c.qa verisimile. de ꝓ ꝙsump.& in c.sup hoc.de renun.Sed ī casu nro multæ sunt ꝓsumptiones q; inducūt aperte fm testm̄ nō fuisse verisimile ꝺditum saltem per ea verba q; asserunť a patre.ergo grauať pars aduersa ad ipsum testamentum probandum. ¶ Prima ꝓsumptio est,q; testator vī habuisse aīum mutandi primum testamentum sōlum aduenientib.filiis nālib.& tm̄ dr̄ postmodū mutasse,& nullā mētionē fecisse de priori testamēto.l.ſi qs in prīcipio testamēti. ff. de leg.3.Et maximè in casu nro erat fiēda mētio, cum primum fuisset testatus ad pias cās ꝑ aīa postmodū dr̄ testat° inť agnatos transuersales,& nil reliquitur ad pias cās,ad quas prius effu derat fere totum ꝓmissum qđ certè nō est verisimile: qa saltē aliquā mētionē fecisset de priori testō & aliquid reliquisset ad pias cās:maxime qa erat mercator, q; facile grauari debebat ęre alieno,& nō licita cā q; itis.de pœnit.dist. 5.qualitas.& 88.dist. ejiciens.& c.qm̄.facit optime qđ legit & notať ꝑ Cy.in aut.hoc inter liberos.C.de test.arguēdo đ dispositiōe int liberos ad pias cās vt s.dixi.& maximè dēt valere illa dissimilitudo in casu nro in quo pia cā nō ꝙcurrit cū liberis testatoris, sed cū trāsuersalibus.facit ēt c.cū olim.de re iud.vt patet q; si prīnceps dicit se ꝑ uisurū alicui negotio certo,q; si postmodum ꝓuidit,alia nō facta mētiōe,ꝓsumiť nō de liberalitate fecisse, sed potiť circunuētus,facit qđ no.Bar.in l.qđ iurāsit.ff.de re iud. S3 ī casu nro testator in priori testamēto sōlum reseruauit sibi volūtatē mutādi testm̄ superuenientib.liberis,ergo nō vī postmodū ꝓverba sim plicia voluisse recedere à priori testō de illo mōtione nō facta. ¶ Scđa ꝓsumptio est,qđ testes ñ fuerūt in scđo asserto testō rogati,sicut realť ī quolibet testō rogati dēnt ad hoc adhiberi: vt l.hr̄des palā.§.in testō.ff.de testa.ſ.l.hac ꝓsultissima.C. eo.ēt si ſit testm̄ militis.vt in l.diuus.ff.de test.mil.l3 ī eo sit ispāle,qñ mortę astringiť.iuxta no.in d.l.diu°.& l.milites.C.eo.nā plerūq; hæc verba.te hr̄dē relinquo.,ꝑferunť ad ꝙplacētia alicui° : iō fidē nō faciunt,nisi testes fuerint rogati,vt d.l.diu°. ¶ Non obstat.l.hac ꝓsultissima.§.ſi qs vbi sufficeret ꝑsentia quinq; testium.qñ insti tuunť venientes ab intestato,adeo vt veniant ex testamēto imperfecto reuocato,vbi erāt exnei instituti: & saltē veniāt ex cā intestati.dico.n.illā legē nō ꝓcedere in casu nro,vbi fuerat, vt ita dixerim,instituta aia ipsius testatoris, seu ipse Deus, q; honoranť in ꝑsonis pauperū,quē debemus super oīa diligere ex virib.& tota mente.hæc.n. pia cā magis est fauorabilis q; venientium ab intestato,maximè cum nō sint de liberis. vt notať in d. l.j.maximè per Bar.Et cessat ratio illius legis.nā volūtas ad pias cās minus solēnis facit cessare priorē solēnē,iuxta id qđ hr̄ in ſi mili in d.l.hac ꝓsultissima.§.ex imperfecto.no.in d.l.fortius non dētvinci si fuit solēnis per secundā voluntatem minus solennē, vt in auth.multomagis.C.de epiſc & cle. &c.cum in cunctis. de cle.Et p hoc dico q; in secundo testamento ꝑfato nō debēt sufficere quinq; testes:qa sumus ex casum illius legis,& istæ duæ ꝓsumptiōes videnť ex toto validare fm testm̄ assertum. ¶ Tertia ꝓsumptio est , qa pluries interpellatus semp rñdit se velle stare in priori testamento,in quo vt dixi,effuderat quasi totum pri monium in pias cās.Vñ ñ est verisimile qđ testator voluerit ex toto à bono proposito recedere,& à priori voluntate toties cō firmata resilire,saltem nil relinquendo in pias cās,ꝑsertim cum aduenīente notario post assertū testamentum sine scriptura nū q; voluit rñdere,imo vertit se in latus,&idem fecitveniētib.post modū aliis duob.notarijs quasi in extremovitæ suæ.Ex his.n.ex tremis debem° ꝓsumere de medijs. ſ. q; nō habuit aīum recedendi à priori testō.iuxta gl.notabilē in c.accedens.de ꝓuer.ꝓiu. ¶ Quarta ꝓsumptio orīť ex d.vxore q; dicit se semp astitisse lateri mariti,& nunq; audiuisse q; voluit mutare priorē volūtatē, & testm̄ de nouo ꝺdere.Nec obstat priori testō q; sit legataria, qa saltē facit ꝓsumptionē,iuxta plene no.ī c.ſuper.de test.p lo.An. & alios:qa forte in oī cuētu esset ꝙsequutura sum legatū qa ī priori testō erat clausula codicillaris , qđ de ꝑsenti ñ examinō. ¶ Quīta ꝓsump.patet:qa oē fere testes sunt attinentes istorum nepotum,đ quorum cōmodo maximè agiť.& q; de iurevideā tur tales posse ēdhiberi testes testamēto, cū solū excipiať ꝑ hr̄dis,& fratres,q; sunt in eadē prāte cū hr̄de qa tunc vī cōe negotium agi.vt probať Inst.de test.ord.§.in testib. cum seq. facit l.q testamento.ff.e.tm̄ cum hic nō fuerit adhibitus notarius , nō vī cis tāta fides adhibenda,cum totum testimonium hoc casu oriať ex eis maximè vbi sunt tot ꝓsumptiones ꝙ d.testamentum, facit gl.notabilis in c.in literis.de testi.Nec est fienda æstimatio de illi s mulierib.cum nō pōt esse testes in testamēto.l.hęredes palam ꝑalle.Cōcludo ergo quod cum in casu nro sunt tot præsumptiones ꝙ fm,vt credi possit illud verisimiliť nō emanasse à voluntate saltē deliberata testatoris,deberent nepotes illud ꝓbare per probationes apertissimas longe maiores à lege requisitas:vt s.dixi.Sed ipsi hoc probare non possunt,quin imo non probationes alias requisitas saltem cum debitis solēnitatibus: vt supra plenè dixi : ergo debent succumbere. Item præsuppo-

sito

Universidad de Deusto
Biblioteca

sto facto dubio debet iudicari ꝓ causa pia,& salutifera animę defuncti,Dei religionē ꝯcernente,& pauperum recreamina,vt omnia iura clamant,& naturalis ratio vrget.Itē data ꝑrietate, & conflictu probationum semper standum est magis verisimi li:vt no.Inn.in c.j.eo.ti.lib.6.Et quod magis naturæ negotij de quo agitur,conuenit.l.3.ff.de restī.& 4.q.3.si testes.

Casus consilij sequentis.

CASVS TALIS EST. MAGNIFICVS DOmin⁹ Io.Dux Arragoniæ,duxit in vxorē magnificā dñam Timborē de Capraria,filiā dñi Bern.de Capraria d.dño ꝙsentire no lente,sed reluctāte quātum ī eo fuit, ꝙsensu tñ oium ꝙsanguineorum,& affinium nullæ dotes fuerant sibi ꝓstitutæ ꝑter ꝓmissionē p cādē dñam Timborem de oīb.actionib. ꝯ suum genitorē,seu alium ꝓpetētib.noīe dotium,ʃ3 legitimæ ī bonis paternis & mīnis d.dño Io.loco dotis factā.Deniq; dñs Ber. Io.d Capraria filiꝰ legitimꝰ & nālis d.dñi Ber.vigesimum suę ętatis annum excedēs dict.suo genitore adhuc viuēte, ꝓmisit d.dño Io.dare & ꝓsignare noīe dotis sororis suæ.18.mil.flo. Arrag.& anteq̄ pr̄ eiꝰ obiret,& ipsiꝰ hr̄ditatē adeptꝰ fuerit,& de hac ꝓmissione fecit scripturā manu sua scriptam,trium testium sub scriptiōe,iuramēto,& sigillo ipsiꝰ dñi Ber.Io.roboratā.¶Mori tur postmodum d.dñs Bernar.genitor, adipiscit filiꝰ hæreditatē,& ītерpellat vt iuxta promissionē suā dēat dotē sorori ꝓmissam soluere,& ꝓsignare,q refugit soluere, duas vl̄ tres cās allegās.¶Primò,qa d.dña Timbor ipsiꝰ soror pdidit oē iꝰ sibi d dote ꝑetēs,cum nupserit patre ipsiꝰ inuito.¶Sc̄dò,qa cum d. dña Timbor cum olī viuēte patre tenuerit & administrauerit certo tpe comitatum reg.Siciliæ,recipiēdo reddit⁹ & ꝓuēt⁹ di cti comitat⁹,dēt ante oīa administrationē de receptis reddere. ¶Tertiò respectu obligatiōis ꝓpriæ se rndit fuisse minorē, & deceptum.Neganť oīa p partē aduersam,&petit qualę iꝰ cōpetat dictæ dñæ Timbori aduersus dictum fratrē suum. Quærit insup nunquid habet aliquod ius ī dorib.maternis,cum mater decesserit ab intestato relictis sibi trib.filijs videlicet d.dño Io. Bernar.& d.dña Timbore,& quædam alia domina Sabena.

Consilium xij.

1 *Pater compellitur dotare filiam ex iudicis officio.*
2 *Statutum an valeat quo imponitur pœna contrahenti martimonium cum filiof. sine consensu patris.*
3 *Matrimoninm pertinet ad forum ecclesiæ.*
4 *Statutum per quod impeditur matrimonium ad tempus non valet.*
5 *Administrator quilibet negotiorum gestorum actione tenetur ad ratio em administrationis.*

VT CLARE MATERIA thematis liqueat octo dubia elicio.¶Primum nunqd d.dña Timbor nubendo ꝯ voluntatem patri⁹ perdiderit facultatē dotis petendæ.¶Secūdū dubium ꝓsupposito ꝙ nō,nunqd illa petitio seu iudicis ꝓlocutio q̄ conpetebat ꝯ patrem ꝙpetat hodie ꝯ fratrem q succesſit patri in comitatu.¶Tertiò an d.dña Timbor possit petere legitimā in bonis patris sibi debitā iure nāæ, & in gb.bonis patternis.¶Quartum dubium qd de dotib.materni..¶Quintum dubium nunqd possit petere legitimā iure nāævna cum dote sibi ꝓmissa à fratre:& sic frater teneat de bonis suis rōne suæ obligatiōis dotem ꝓtaxatā soluere. ¶ Sextum an d.dña Tibor teneat reddere administrationem de reditib.comitat⁹, ex quo pater nō petiit administrationem ĩvita:& ipsam oportuit gentes armigeras ad dfensionem d.comitat⁹ alere.¶Septimum dubium,si legitima nō sufficit ad dotis ꝓstitutionem fm dignitatem mulieris,ꝓsuppositoꝙ frater nō teneat ex sua obligatiōe, qa minor,nunqd possit ꝙpelli ad dotādā fm dignitatem ipsius dñæ qa frater ꝓcessit ī comitatu.¶Octauum & vltimum an d.dñs Io. valeat in effectu se à sua obligatione iurata liberare vigore minoris ætatis,petendo saltem absolutionem à iuramē to.¶His discussis lucide patebit,& videbiť quale iꝰ ꝙpetit ipsi dñæ Tim.aduersus fratrem.¶Venio ad primum,&vr primò ꝙ nō possit petere dotem, cum nubendo sine ꝙsensu patris efficiebat adeo ipsi patri ingrata,vt ab eo exhæredari possit. C.de inof.test.in aut.& si post.& in corpore,vñ sumit,vt cum d app. cog.§.aliud quoq; capitu.verſ.siverò.Et hoc iꝰ ciuilevr in effectu approbatum p iꝰ canoni.vt in c.honorant.ʒ2.q.2.vbi dr,ꝙ nō est virginalis pudoris q̄rere maritum:ʃ3 curæ paternæ hoc relinquendum est maximè cum p hoc ꝙsulat ipsis mulierib.fæpe ꝯ ꝓria cōmo.laborātib.ꝓ fexus infirmitatem: nec pōt de patre ꝙqueri ꝙ eam nuptui nō tradiderat:ex quo tunc ætatis ann.25.nō excesserat,vt in d.aut.& maximèvr ꝙdotem petere nō possit:qa cum pr̄ teneat dotare filiā ex ꝓuisiōe iuris ciuilis vt l.q liberos.ff.de rit.nup.&l.fi.C.de do.ꝓmiſ.potuit illud iꝰ,lucrum,seu ꝓuisionem ab eo inductā certis ex cāis maximè honestis subtrahere,et in accessoriis ī mrimonium.ad hoc gl.no.

1 ī c.cum fm leges.d hære.li.6.¶†Item pr̄ ꝙpellit dotare filiā ex iudicis offic.vt reperiat cui nubere possit,vt ī d.iurib.no.Bar.in l.obligamur.ff.de act.& ob.ergo ex quo nupta ē, deficit sibi remediū dotis petēdæ cū cesset iuris rō,vt no.Bar.ponit post alios in d.l.obligamur.ff.d act.& obl.Ad idē & rō,& iura ad dotē ꝓstituēdā filię ꝙpellūt patrē:qa nullū remediū ꝙpetit filiæ pa treviuēte ī bonis patris,q rō cessat patre defun.cū hēat,seu habere possit legitimā iure nāæ qua sine cā à patre priuari ñ possit.l.scim⁹.& l.qñ in priorib.C.de inof.test.& de test.c.raynu.& c.raynal.& in aut.vt cū de app.cog.§.aliud quoq; capitul.palle. ¶S3 ꝑdict.nō obstātib.puto sic dicēdū,ꝙ aut d.dña Tim.nupsit post 25.an.ætatis suæ,& nulla ingratitudine ēt de iure ciuili notari pōt.in aut.pal.aut ante illā ætatē,& pr̄ ꝓ hoc expresse ñ exhæredauit eā:ʃ3 eā substituit ēt ꝑtereūdo eā ī testō,&adhuc ñ ꝑt ꝓ hrdem filiæ ingratitudo obijci,īmo testū euacuare ꝑt ex ꝑteritiōe:d ꝙ tñ dicendū,vt leg.&no.in l.oīmodo.C.d inof.test. & in aut.vt cū de appel.cog.§.si aūt hæc obseruata nō fuerunt. ¶S3 dubiū īminet qd si pr̄ eā expresse ob hāc cām exhr̄dauit, & hoc casu arbitror illā cām ñ eē sufficientē , cū de iure cano. mrimoniū dēt esse liberū ab oī coactione& pœna.c.cū locū.& c.reqsiuit.de spō.in c.gēma.cū ibi no.d spō.&in c.pe.& vl.& qd ī eis no.d secun.nu.Ex ꝓuisiōe iuris ciuilis nedū ꝑdit libertas matrim.ī expectādo ꝙsens.patern.qd imò ꝓstat cā mulierib. ad fornicationem cōmittendā,cum nō possint mrimoniaľ ꝙiungi saltem vsq; ad 25.an.sine ingratitudin.iudicio. Et ꝓ hoc optime faciunt no.Io.An.in c.statutum.d hær.li.6.vbi format qōnem.† Nunqd valeat statutum,q̄ imponit pœna ꝯhenti matri. cum filiafam.sine ꝙsensu pr̄is, & post multa ꝙcludit,qd ñ:qa ꝓ hoc statutum intimidat matrimo.& impedit libera facultas illud ꝯhendi.¶†Item qa matrimo. & ei⁹ cā ac ipsi⁹ dependentia ptinet ad forum ecclesiasticum, cū sit sacrm maximè in eccla. cap.debitum.de biga.ca.tuā.de ordi.cog.& lator. q fil.sint legi. ergo nō potuit iꝰ ciuile seu statutum laicorum sup eo dispone re.ar.in l.ñ.ff.de iurisdom.iu.c.vt animarum.de ꝓsti.lib.6.¶ Vide mus.n.ob hāc cām multas ciuiles leges esse correctas.30.q.2.c. vno.& qd in eis no.& p doctores in d.c.pe.& vlt.de secun. nup. Et p Fede.de sen.ꝓf.35.vbi dicit,qd cum matrimo.sit vnum de septem sacramen.debet cum accessoriis& dependentib.regi,& disponi à iure diuino,& canonico,& ñ ciuili, nec tenent leges q̄ requirunt ꝙsensum pr̄is,vl̄ qd rector ꝓuinciæ ñ possit ꝯhere cum ꝓuinciali,vl̄ tutor cum pupilla.&similes.Ad idem gl.no. in c.de puellis.§.qb.verb.36.q.2. q̄ dicit nō esse stādum legib.q̄ ꝓhibebāt mrimonia ꝯhi inter raptā & raptorem. Nec parendum etiā legi: qa cum de iure canoni.licite inī tales ꝯhaī matrimo. de rap.c.cum cām.cessare debet interdictio legalis,& oīs pœna apposita.Et si qs recte inspexerit,dicet hoc ñ esse ꝯ legem ciuilem.Nā in his hmōi spiritualib. & accessoriis intelligenda sunt iura q̄ dicunt ꝙ leges ñ dedignanť sacros cano. imitari.in c.clerici.de iud.& in auth.vt clerici apud ꝓ.eōs.§.pen.vr̄ ergo legis dispositio suā reuocare sententiā,si canō dicat ꝯrium.ad hoc qd no.in regula.possessor.de reg.iur.lib.6.& Io. And.in regula,sine culpa.eo.ti.& hoc in mercu.Quid plura de hoc est gl.ordinaria sup c.fi.32.q.2.& in c.de raptoribus.36.q.j.& in vtroque loco volunt ꝙ 13 filia nupserit sine ꝙsensu patris nihilominus teneť pr̄ eā dotare,ꝓ d.l.& ꝓ aliquas rationes ꝑdictas,saltem vbi filia ñ eligit se indignum.hoc etiā voluerunt ibi Arch.& alij,& Bar. in d. l.obligamur.¶Limita tñ hoc,qñ filia ꝓmisit dotem ,nō valens aliť nubere:qa si inuenit aliquem cui nupsit sine dote,cessat legis ꝓuisio:& tenendo hanc limitationem Bar.adhuc habemus intentum in casu nr̄o,cum dñs Io.Dux Arra.noluit eā recipe sine dote.immo recepit ,ꝓmissiōem seu cessiōem dñæ in hoc ꝙpe tentem,vt s.ꝓmittit in narratiōe facti:ergo in hoc dubio ꝙ dicdña Tim.ex ꝯctu matrimo.maximè interueniente ꝙsensu necessario 13 patre resistente ñ ꝑderiti⁹ sibi ꝙpetes ad legitimā post mortem pr̄is vt ī.dicā.nec dotem à patre petēdā seu ab alio fm iuris ꝓmissionē,cū nupserit ꝓsonæ dignitate ac morib. dignissimę,v3 d.dño Ioā.¶Nō obst.l.ꝯria.s.allegata.ad iura.n.ciuilia satis supra rñsū est.Ad c.honorant.rndeť,ꝙ loquit de honestate, & nō de necessitate,vt ibi no.in c.2.eadē cā,& q.p gl.& doct. in c.j.de spon.in prin.¶In istis.n.spiritualib.ꝙsensus pr̄is de necessitate nō est requirendus in c.fi annū.de iud.li.6.& in d.c. sufficit. nec valet statutū ꝙ qd ēt ad tps impediret libertas matrimo. in d.c.pe.& vlt.de secun.nup.Nā & ibi patet,ꝙ nō potuit lex impedire matrimonium ēt ī.annū luctus, licet subesset cā honestissima,vt ibi.nec ʒ3 pœna apposita vt ibi : fortius nec dēt tenere in casu nr̄o,vbi impedit apponēdo pœnā,in tardādo matrimoniū ꝙ pœnā ingratitudinis a tpe pubertatis.i.à 12.ann.vsq; ad 25.vt d.ꝯ.aliud.versū.si vero.Non obst.gl.in d.c.cum fm,quia aut non bene dixit,& contrarium tenet gl.decretī in d.§.quib.verbis.aut procedit solum qñ tollit solum lucrum per legem delatum &

ita p: oprie

ita ꝓprię loquit,sed ī casu nr̄o ꝯponit pœna cū dos ī muliere cē seat primoniū:vt l.3.§.sed vtrū.in fi.ff.de min.&succedit sibi loco alimētorū,iuxta no.in c.cū hēret.de eo q dux.in ma.Itē ītia debet iure nāę.ſ.quātitas seu quota dterminata ꝙ legē ciuilē,iuxta.no.ī c.raynal.d test.& ꝙ Dy.in regula īdultū.d reg.iur.li.6.iō si liceret pr̄i ex eo ꝙ filia nupsit fine licētia exhr̄dare filiā & dnegare dotē,iā maximā pœnā ꝯponeret & sic timore huiꝰ pœnæ tolleret saltē ad tps libertas mrimonii, pœnæ aūt apposi.nō v3 ī hoc,vt illamet gl.voluit.Advltimū ꝯriū satis posset dici,ꝙ si ītia sibi data est sufficiēs ad dotē ꝓstituēdā sibi iuxta dignitatē suā,nō ꝑt agere ꝯ fratrē quasi hrdē pr̄is ad ꝓstituēdā sibi dotē:qa cessat hoc casu legis ratio.ꝙpellit.n.patrē ad dotādā filia, vt inueniat cui nubere possit.iuxta no.ꝓ Bar.ī d.l.obligamur.q̄ rō cessat mortuo pr̄e, cū petebat sibi ius legitimæ:& pōt dotē sibi ꝓstituere.cessat.n.remediū ex̄ordinariū, ex quo cōpetit sibi ordinariū. Nec dēt hr̄e ex bonis pr̄is dotē & legitimā vt ī aut. ex testō.& l.filiæ.C.de colla.Et hoc quo ad primū dubiū, ex cu iꝰ excusiōe remanet declaratū sin.¶Venio ad tertiū nūquid d. dña Timbor possit petere ītimā,& ī qb.bonis &c.Et br̄ dico ꝙ ītima petere poterit,si aliud nō obstat,vt p3 ex his q̄ dixi ī primo dubio.¶Sed est dubiū ex qb. bonis debeť, cū ipsiꝰ genitor hret comitatus,& alia castra,& bona mobilia. Hæc qō satis decidit ex no.ꝓ Io.an.& alios in c.13.de voto.¶Sciēdū est.n.ꝙ Regnū,Ducatꝰ,Marchionatꝰ,& Comitatus nō diuidunť iter filios ꝓmortui sed deferūtur ordine genituræ ꝓ bonū publicū, vt vnus sit princeps.Nā multitudo principū noxia est,attestāte philosopho, & ordine nāæ vnꝰ d3 esse princeps.8.q.j. in apib. nec diuidunť dignitates,cū sint īdiuisibiles.Reītat ergo ꝙdebēt dferri recto ordine primogenitis exclusis aliis filiis,vt ꝓbat īc.13. & hoc approbat ꝙsuetudine,& iure diuino, & humano. & plenè no.ꝓ Old.ꝓf.97.Ad idē qd hr̄ ī libris seu.d seu.ñ alic.ī c.ꝑeria lē.§.ꝑterea.vbi dr̄,ꝙ ꝑdictæ dignitates ñ debēt diuidi de comitatib.ergo nō d3 dotari dicta dña Tibor,vl̄ habere legitimā ʃ3 d3 reliquere primogenito loco suæ legitimæ.Nā deferť regnū siue cōitat⁹ iure hr̄ditario,vt plene disputat,& ꝯcludit Ol.ī ꝑdi. ꝙsi.d reliquis vero bonis mobilib.&īmobilib.hr̄e d3 legitimā suā vna cū alia sorore,& hæc legitima erit fm iꝰ distīguēdo vtrū fecerit testamētū vl̄ ne.ī auth.nouissima.C. d inof.test. & l. qñ ī priorib.&l.scimꝰ.c.ti.Nec est fieda distīctio ī istis bonis int filios masculos & fœminas:vt l.maximū vitiū.C.d lib.pr̄. ī aut. d hær.ab ītest.¶Ex his ifertur ad quartū dubiū,qd de dotib. mīnis.rndēdū ē de dotib.mīnis:debēt.n.d iure cōi oēs tres filij æqualiť succedere cōi mīi:nec dictª Bernar.Ioan.dēt esse potior: qa vt dixi,sublata est hodie ī hoc differētia sexꝰ,& æqualiť oēs succedūt in ꝑdictis iurib.vt in auth. in successione.C.ad tertu. ¶Ad quītū dubiū nūquid dicta dña Tibor possit petere legitimā iure nāæ dbitā,& dotē sibi à fratre liberaliť ꝓmissā.Nō ītā do multū ī allegationib.credo ꝙ sic moueor ꝓ tex.not.ī l.vna. §.accessit.cū seq.C.d rei vxo.act.vbi dr̄, ꝙ si exne⁹ ꝓmittit , vel tradidit dotē ꝓ muliere,vr̄ eā sibi donare de suo primonio. Et dr̄ exne⁹ quātū ad hoc glibet q nō hēat dotandā ī ptāte:vt ibi singulariť hr̄,qd si ꝓcederet ēt si sit alꝰ debitor mulieris,dūmō mulier negotia ei⁹ nō gerat:vt no.dicit Bar.post gl.in l.fi. C.de do.ꝓmiſ.Cū igit dictª dñs Io. Bernar. frater dictæ dñæ Timbor sororis suæ tpæ ꝓmissæ dotis negotia nō gereret , nec esset dicta dña Timbor in eiꝰ potestate,vr̄ dotē ꝓmisisse de suo primonio futuro aīo donādi, & maximè ī eo fieda est hæc ītерpretatio,q debebat solꝰ succedere in comitatib.pr̄is,sororib.expulsis.Facit qd ī simili no.in l.cū qd.ff.si cer.pe.qa ꝓpriū nobiliū & comitū ē donare,vt no.ī c.ij.de suppl.neg.pla.li.6.& in c.j.de dona.maximè suis necessariis & ꝙsanguineis.86.dist.nō satis.c.& si qōnes.de simo.pōt igit de iure petere dotē à fratre tāq̄ sibi donatā,& ꝯsignata ī bonis pr̄is & mīnis iure ꝓprio. Nec obstat si dicať dictū dūm Berna.Io. ꝓmisisse dotē , cū fuerit adeptª hr̄ ditatē pr̄ā. & sic effectª ꝓmisiōis fuit dstinatª ad tps quo gestur⁹ erat negotia sororis.igit pinde d3 esse,ac si tūc ꝓmisisset, vt l.qd ſpōſc.& qd ibi no.C.de do.añ nup.& c.de vxore.d ſepu. Dico.n.ꝙ necessariò ifertꝙ post mortē pr̄is dberet gerere & ad ministrare bona ſpectātia ad dictā suā sororē, cū ñ possit frater inuita sorore capere oīa bona cōia pr̄is.& sic nō ꝓbat hoc esse qd ad hoc ꝓtigit abesse.l.neq; natales.C.de ꝓba. & ī c.ij. d trāſl. epiſ.nō igitvr cēsisse cū haberet possessionē comitatꝰ,qa tpe ꝓmissionis nil habebat,cū esset filiusfamilias,& diceret,nō potерat iste se obligare,cū esset minor filiusfamilias,vl̄ saltē ꝑ tpe restitutionē ī integr.rndeť,ꝓut ꝑdicā ī vltimo dubio.S3 huic ꝯclusioni obstare vr̄.l.filiusfamilias.ff.ad maced.vbi dr̄ ꝙ vbi filiusfamilias recipit pecuniā mutuā ꝓ sorore maritanda,agit ꝯ patrē actiōe d ī rē verso:qa pr̄i acquirit actio dotis soluto mrimonio.& sic vult ꝙ nō videat filiꝰ dedisse d suo.S3 rndeo ꝙ illa lex loquit qñ filiꝰ dedit dotē gerēdo negotiū pr̄is.Sed hic illa

ratio cessat,cū ꝓmiserit dare dotē post mortē pr̄is,& sicvr̄ ꝓmisisse post mortē pr̄is : qa ad idē tps ꝙferebat effectª obligatiōis vt ī d.l.qd ſpōſæ.¶Capio nūc sextū dubiū,nūquid dicta dña Tibor teneat reddere rōnē administratiōis &c. Et vr̄ prīo ꝙ sic:qa qlibet administrator seu negotiorū gestor tenet reddere rōnē administratiōis suæ:vt ī l.j.§.offō.& qd ibi no.ff.de tute. & ra.distra.¶In ꝯriū facit,qa filia est quasi dña viuēte pre.§.fui. Insti.de hær.qua.& diffe.& ī l.ī suis.ff.de lib.& posth.ī igit dēt teneri ad rōnē reddēdam,sicut exne⁹ administrator. ar.ī l.ij.ff.rer. amota. Quid dicemus?Ego qdē ꝙdubito ī hoc dubio tres casus. Primꝰ, cū certū sit aliquid ex redditib.comitat⁹ apud eā fuisse tpe mortis pr̄is,& ꝑfecto illud qd veniet ī diuisiōe pr̄is,illud veniet ī diuisiōe hr̄ditatis diuidēdæ,ex quo ñ ꝓbat sibi relictū fuisse à patre.Nec sufficit qd pr̄ nil dixerit ī vita:qa exquo ꝓuenit ex substātia pr̄nauenit ad diuisionē,nisi ꝓbeť relictū:hoc ꝓbat ī l.filię l3 ī sacris.C.de col.& l.cū oportet post prin.& maximè iucta gl. C.de bo.q̄ lib.l.certū.C.fam.ercis.Et optimè ꝓbat ꝓ quibus à spali ī d.l.cū op3.§.sin aūt res.vbi ī bonis aduētitijs quorū vsusfructª acquirit pr̄i,vt ñ pr̄ noluerit possidere,sed voluit penes filium, cuiꝰ est ꝓprietas.cē,& nihil dixerit ī vita,nō pōt hr̄des pr̄is qōnē de illarum rerum vsufructu filio facere, cū pr̄ ex illa diuturna patiētia vr̄ vsum fructum filio donasse,vt ibi ergo in aliis bonis nō aduētitiis sed pr̄nis,sec⁹ est.ad hoc qd ibi gl.no.post prin. & in dictis iurib. ſupius alle.¶Sc̄dus casus est qñ ꝓbat aliquid pueniſse ad dictā Tiborē:ʃ3 ꝓstat illud ꝙsumptum viuēte patre, & tunc nō teneť deducere ī diuisiōe:qa dessit esse ꝓculium,ꝓ hoc dicta l.filiæ l3 in sacris.iuncta gl.vlt.¶Tertiꝰ casus qñ ꝓbat certum qd ad eā puenisse viuēte patre:nunqd ꝑsumat affuisse tpe mortis pr̄is,vt sic cōputet sibi ī legitimā:& pōt satis dubitari.satis.n.puto ꝙ si allegat ꝙsuptionē teneat ostēdere ī quā cām ꝙsumpsit.arg.optimum ī d.l. cū op3.ver.sed ī hac specie,vbi speciale statuit ī patre,q administrat bona aduētitia filij quorūvsus fructª sibi q̄rit , vt nō teneat reddere rōnē,sec⁹ ergo ī filio qnō facit suum vsum fructum vt dēat reddere administrationē ī bonis pr̄nis.Si ergo ſpeciale ē ibi ipse , & ꝓp liberā administratiōnēquā habebat ī bonis aduētitijs:sec⁹ ergo ī filio respectu bonorum pr̄norum.Ad idē dictª.§. ſinaute res. argu. do ē ꝓ locū à speciali:vt s. facit l.tres fratres.d pac &l.si soror.C.de collatio- puto tñ ꝙ nō ē ab ea exigēda ista ſtricta ratio sicut ab exneo rō ne ꝙsanguinitatis.sed satis ē ꝙ qñ aliꝰ ostēdat quātum poruitve risimiliť expēdere ī ſtipēdiarijs.¶Itē ꝓ curia sua,& ſimilib.nec te neť ostēdere ſpecificē quātum expēdebat ī die ī canib.vl̄ ſimilibus rōne ꝑdicta.Nec op3 ꝓducere testes,ʃ3 sufficit ꝙ veriſimiliť ſumpt⁹ fecit,vt ī ſimili no.in.l.c.cum & plātare.de priuileg.¶Sc̄ptimum dubium fuit si legitima ñ sufficit ad dotādā dictā dñam Tiborē fm dignitatē suā nunqd teneat dictª dñs Bernar. Io. ad dotādā eā,qa frater,& qa succesſit ī comitatu? & ꝑſumptio ē ꝙ ipse obligatione sua nō teneat. In hoc dubio breuiť ꝓ cludo ad partē affirmatiuā.ſ. ꝙ teneat duplici vinculo. primò ꝙ hr̄s pr̄is. capit.n.comitat⁹ iure hr̄ditario:vt s.dixi.quēadmodum ergo ip ſe pr̄ ad hoc tenebat:vt dixi ī prīo dubio,& ipsiꝰ hr̄s.adhoc l.po ſtulāre.& qd no.ff.ad Treb.& l.q̄dā sunt ꝓsonæ.§.nihil interest.d edē.& l.vereres.C.d ꝯhen.& cōmit.ſtip.Ad idē qd not.Io.An.& Host. ī c.13.de voto.vbi dicit, ꝙ 13 primogenit⁹ ſol⁹ succedat ī comitatu,nō tñ ꝓ hoc debēt alij filij mēdicare: sed est eis ꝓ primogenitum tñ tribuēdum vñ viuere possint.ar.in l.j.ff.de tute. & ra.distra. post prī.si ergo teneat alere,ergo & fœminā dotare: cum par sit dotis cā & alimētorum.vt no.Cy.ī l.nō oī.C.de admi.tuto.& no.in l.si qs à liberis.ff.de lib.agno. teneť ergo dictus Berna.Io. dotare dicta dñam Timborē tāq̄ hr̄s pr̄is si nō sufficit sua legitima,& si nō hēt aliunde bona.¶ Secundo capite tenet tāq̄ frater & hoc in quātum dicta dña Timbor nō habebat vñ se dotaret,vt leg.& no.ī l.cum plures.ff.de admi.tu.& ꝓ gl.&Cy. in d.l.nō oī.vtili⁹ est ergo dictæ dñæ Timbori inquātum sua legitima nō sufficit:& ī casu quo dictª dñs Bernar.Ioan.nō sit idone⁹,vt tā tāq̄ ꝯ hr̄dē patris,quā tāquā ꝯ fratrē rōne ꝑdicta agat. ¶Vltimum dubium fuit vtrum dictª dñs Bernar.Io.valeat se aliquatenus abilla obligatione dotis soluēdæ liberare, petendo saltē absolutionē à iuramēto.Et certē ī isto articulo posset multum dubitari,ꝓ ea q̄ habenť & no.in c.cum ꝯtingat.de iureiu. & in auth.sacramēta puberum.C.si aduer.ven.& in l.si qs ꝓcopiť,ſtāte ſtatuto,&c.S3 hic trāsibo leuiť attingendo solum deci siue,hunc articulum.Et prīo dico dictum dūm Ber.Io.obligatū ex illa sua ꝓmissiōe.Primò p l.filiusfamil.ff.de act.& obli.& ad macc.l.si filiusfamili.§.vbi patet filiumfamil.obligari regulariter ex ꝯctu,vl̄ quasi,ex quo nō recipit pecuniā mutuo, & maximè hoc casu vbi effectus ꝯctus relatus existit ad tps quo futurª erat sui iuris.l.in tps.ff.de hęr.inſt.nec obstitit minoritas,ꝙ iura mētum repræsentauit eum maiorē:vt d.auth.sacra puberum.&

c.j.de

Universidad de Deusto
Biblioteca

c. i. d deli. pue. Nec pōt potere restitutionē in integrū rōne minoris ætatis, qa nō cēset, ex quo interuenit iusm, vt in d. aut. sacramēta puberū. cū ibi no. tēa aduersus iuramētū ꝓpriū non ꝓpetit restit. 2ꝫ ex eā qnq; fiat absolutio, vt notabiliter dicit In. 1c 2. d iure. Sed aduers⁹ iusm alteri⁹ bn̄ daē minori restitutio ī integrū: vt l. nā & postea. ff. d iure. Nūquid aūt debeat petēdo ab ꝺ̄ludi ab illo iusm, posset multa allegari ꝓ & ꝑ. Sed in hoc casu credo eum non audiēdum, cum hoc iuro nullam ꝓtineat turpitudinē ex parte iurātis, vel ex parte recipiētis. Nō. n. est turpe vt q̄ succedens erat ī duob. comitatib. ꝓmitteret dotē. 18. mil florenorū Aragonēsiū ꝓ sorore sua. Nec recipit soror turpiter obligationē, cū excludaē à successiōe illarū dignitatū, vt ꝑ. dixi. Et qa ꝓpriū ē nobiliū donare, maximè suis, & domesticis, vt in iurib. allegatis. Ergo hoc iusm necessariò ē seruādū p eū. & pa pa n̄ posset absoluere à iuramēto licitè pstito cā n̄ existente, cū iuramētū sit d iure diuino, vt no. In. ī c. cū inoptēplatione. d reg. iu. & gl. & doc. ī c. authori. i 5. q. 6. facit gl. ī c. n̄ est. ī ver. authoritate. d voto & tex. ī c. & sī Chrs. d iur. Nec ē hic aliqua dceptio maximè re ipsa, vl' ex ꝓposito. ita q̄ ꝓcludat dolū ēt pstrūptū. ar. l. oēs. §. Luci⁹. ff. de his q̄ ī frau. cred. & l. creditor. §. Luci⁹. ff. mā. & l. q testm̄. de ꝓba. & l. sī qs cū alr. ff. de ver. ob. quo casu rōne minoris ætatis, & enormis lesiōis posset fortè peti absolutio a iuro: vt no. ꝑ aliquos ī d. c. cū ꝓtingat. & in c. 2. de pac. lib. 6. & facit c. j. de iureiu. Dico tn̄ q̄ hic nō est talis deceptio sed nulla ī ꝓsideret qualitas ꝓmittētis, & illi⁹ cui facta fuit ꝓmissio, & tps ꝓmissiōis, & ꝓiūctio strictissima iter eos, q̄ ꝓsiderāda sunt in qualibet donatiōe: vt ī c. & si qōnes. de simo. ca. magnæ. de voto. facit l. si seru⁹ cōis. ff. d don. iter vi. & vxo. & qd no. ī d. l. cū qd. ff. si cer. pe. Nūquid aūt huic petitiōi dotis h3 obstare illa exceptio, vt pri⁹ reddat rōnē d administratiōe bonorū? credo q̄ nō, cū hoc casu nō agit⁹ iudicio fam. erc. quo casu haberet locū. l. filiæ l3 ī sacris. C. d colla. sed ex ꝓpria ꝓmissiōe ipsi⁹ dn̄i Bernardi Ioānis. & de nō liquido ad liquidū nō fit ꝓbatio. l. si. C. de cōpen. cū ibi no. maximè cū hæc q̄stio de administratiōe nō posset infra tūc tps expediri, quo dicta ꝓmissio erat mādata executioni iuxta no. ꝑ Bar. in l. auferē. §. q cōpēsationē. ff. de iure fisci. Nec obst. q̄ obligatio fuit redacta in scriptura priuata satis est. n. q̄ possit fieri fides qd fuerit dicti dn̄i Bernardi Ioānis iuxta materia. l. cōparationes. C. de fid. instr. & l. scripturas. C. q. po. in pig. habe. maximè cū hoc sit sigillū ipsius: vt per In. in c. 2. de fid. instr. casus in c. tertio loco. de ꝓba. & maximè in casu nr̄o, vbi agit⁹ de re fauorabili. ar. l. 1. §. accedit. C. de rei vxo. act. cū ibi no. ¶ Ex oīb. ergo prædictis ꝓcludo dictā dn̄am Timborē posse petere tertiā partē in bonis pfnis, vl' tertiā partē habita diffinitione prædicta siue valeat testū ꝑditū p partē vel nō. ¶ Itē dotē sibi ꝓmissam à fratre. Item quod in casu quo dictus frater suus non reperiatur obligatus nomine proprio, legitima sibi competens in bonis paternis non sufficeret ad eam dotandam sm ꝑditionem psonæ suæ, pōt agere ꝑ fratrem tanq̄ ꝑ hæredem patris ad dotem complendam, sicut tenebatur ipse pater, pōt etiam compelli tāquām frater, vbi oīa remedia sibi deficerent vt plenè patet ex prædictis.

¶ Consilium xiij.

1 *Acquitas in dubijs semper est obseruanda.*

CASVS EST, QVAEDAM MVLIER SIMVL habēs masculū & fœminā ex viro præmortuo, nupsit secūdo viro, ex quo suscepit duas filias, quo superstite diē suū clausit extremū prius ꝙdito testō, in quo in oīb. bonis suis tā in prælegādo, quā illituēdo oēs filios tā primi q̄ secūdi mrimonii, æquales fecit: præter q̄ in quarta parte bonorū suorū. nā inter vinos per prius contulerat filiab. sc̄di mrimonii. post mortem dict⁹ domi næ oēs filiæ, & filius masculus immisceruēt se pariter cū bona ꝙcordia hr̄ditati, exigēdo multa debita hr̄ditaria, & vēdēdo aliqua bona, recipiēdo q̄q; portionē ꝓ rata illitutionis, & plegati. Nūc fili⁹ primi mrimonii vult excludere à successiōe sororē suā plegatariā & ꝙsanguineam vigore statutorū. De qb. orit⁹ pugna iuris. Et primo vī dūtaxat filiū dēre succedere in totū dictæ mr̄i exclusa sorore. qd vī ꝓbari iūctis duob. statutis, illoyc⁹ sub rubrica, qd mulieres habētes &c. qd incipit, sī qua mulier dona tā a patre: qualis fuit dicta soror ꝑ quā agit⁹, nō ꝑt succedere matri ab itestato q̄uis superstit fili⁹ masculꝰ ex ea. sed hæc mr̄ defuncta vī in effectu decessisse ab itestato respectu trium partiū bonorū suorū. vt colligit ex sedo statuto superi⁹ alle. vbi dr̄, q̄ mulier habēs filios, vl' filias non possit relinquere vel donare vltra quārtā partē bonorū suorū: sed de quarta parte possit disponere ī prudiciū filij masculi. Pro hoc facit rubrū illi⁹ statuti, & licitū est à rubro arguere, ex quo apertè nō ꝺicit nigro: vt no. plene p Io. An. ī ad. Spe. ī ti. de dispu. & alle ī fi. & p gl. de pœni. dist. i. §. hęc aūt verba. & C. ēt ob chiro. pe. pi. ret. po. sup rubric. & C. ne fideiusd. dot. den. & l. vna. C. de ꝓfe. q ī vrbe ꝓtan. lib. 12. cū multis simi. Itē rō statuti excludētis filias dotatas à successiōe fuit, vt ꝙseruaret dignitas agnationis. ad hoc. l. i. §. sed si seru⁹. ff. de ven. ī spi. & p Bar. in l. ij. C. q̄ sit lon. ꝙsuc. Sed certè hæc eadē ratio non vī fuisse ī sc̄do statuto, vt mulier nō' possit disponere vltra quartā partē, & reliquæ q̄tres partes diuidātur iter filios ꝓrata ergo satis est q̄ mulier disposuerit iter viuos de quarta parte. de trib. ergo partib. nō potuerit disponere aliquid in rubrica statuti: & p ꝙsequēs vī decessisse in illis ab itestato. arg. in l. j. ff. de hær. isti. ¶ Sed his nō obstātib. q̄ sibn̄ pōderent nō obstant, ꝑriū puto de iure verius. Et primò hæc soror habet intentionem fundatam pro se ex testamento, cū fundamento iuris cōis. in auth. vt cum de ap. cog. §. aliud quoque capitulū. & C. ad orfi. l. si qua illustris. ¶ Videamus ergo nunc an statuta prædicta eam excludere velint. & pro parte negatiua, primo īduco oīa statuta fere quæ loquuntur super hæreditate decedentis ab intestato, & reseruant dispositionem voluntariam patris vel matris, ergo ipsa muliere disponēte potuerunt filiæ succedere cū masculis. ar. in l. cū prætor. ff. de iud. 2 5. di⁹. qualis. de p̄sumpt. nōne. & l. cōmodissimè. ff. de lib. & posth. & maximè quia iura antiqua nō debēt corrigi in quātū reperiunt posse. C. de appe. l. ꝓcipim⁹ nec p subauditiones debet induci legis correctio: vt no. gl. in c. cupientes. §. cæterum. de ele. lib. 6. vn̄ statuta ne corrigat⁹ ius cōe, deberent strictissimè intelligi, & restringi quātū fieri pōt. de iureiu. nostra. facit. c. j. & ij. de fil. presby. lib. 6. nec p similitudinē rationis debent extendi. l. q̄ vero ꝑ rationē. ff. de leg. ꝓ Bar. in aut. quas actiones. C. de sac. san. ecc. Nec obstat illud statutū superi⁹ allegatū, quod vī tollere disponendi facultatē de trib. partib. qa si bene ponderatur, nō ob. Dicit. n. q̄ mulier habens filios, vel filias &c. sic non tn̄ filiis masculis voluit prouidere, sed ēt fœminis. Itē nō tollit simpliciter ptātem disponēdi de trib. partib. sed cū limitatione, si de sua dispositione filij priuarentur. Itaq; tūe nō pōt disponere nisi de sua pte, q̄n filij priuarentꝰ à successione, ita q̄ ad eos illæ tres ptes nō venirent. statutū ergo voluit ꝓhibere dūtaxat inofficiosam, seu indiscretā voluptatē, seu dispositionē maternā, nō aūt voluit tollere iustā & legib. ꝓsentancā dispositionē, q̄n disponit æqualiter iter liberos. ¶ Nō obstat si dicaē statutū facere mentionē de masculis tn̄, dn̄ dixit ita q̄ filij priuarentꝰ, &c. q̄a in illis verbis fœminæ ꝓprehenduntꝰ, tn̄ qa masculinū cōprehēdit fœmininū in hac ꝓclusione fauorabili iuxta plene no. in l. j. ff. de ver. sig. & p Arch. in c. si qs su. dente. 17. q. iiij. & p Cy. in l. quicūque. C. de ser. fug. tū qa ex quo in principio fecit mētionē de filiab. verbū filij cōprehendit ꝺ etiam filiā. ar. optimū. in l. q filiab⁹. ff. de leg. j. ¶ Nō obstat q̄ rubrū simpliciter dicit, q̄ mulieres habentes filios nō relinquant vltra quartā partē, qa cū his verbis dispōnēs loquaē generalius, & magis specificè ēt assignādo cām d3 rubrū suppleri, & intelligi sm nigrū, vt est gl. no. ī l. j. C. ēt ob chir. pe. pi. ret. po. & ibi no. & notaē in auth. ad hæc. C. de vsur. in gl. & doc. in proœmio decr. & huic intellectui fauent quinq; ꝙsiderationes. primò. n. ꝓ hunc intellectum faueē testō, cuivalde fauendū est. vt in c. cū dilecti. de dona. & l. j. C. de sacr. san. ecc. & de re iud. c. fi. vbi tex. optimus. Sc̄ndò minus receditur à iure cōi, & semper in tit. debemus restringere verbo statuti, vt minus lædat i⁹ cōe, quā ꝓsunt, maximè vbi ēt versaē ꝓiudiciū, vt est tex. no. in c. cū dilectus. de ꝙsuerti. & d. c. in nra & facit d. l. qd verò. ff. de legi. Tertiò nō fit tāta differētia inter masculū & fœminam: & sic minus cōmittimus ꝑ l. maximū vitiū. C. de lib. præt. Quartò filiæ nō in tantum excluꝺtur à bonis maternis, & sic ex parte earū est fauor, ex parte illi⁹ est odiū, cū ipsæ filiæ tractēt de nō perdendo isto iure quasi naturali. & filius tractat de iure quærēdo, & nō est par eadēq; ratio lucra capere, & q̄sita ꝺdere. l. si quis. §. si maritus. ff. de do. inter vir. & vxo. Quintò & vltimò, † qa in dubiis semper debemus sequi æquitatem. l. placuit. C. de iud. & de transact. c. fi. ff. de eo quod cer. lo. l. quod si Ephesi. in fi. voluit ergo statutum prouidere filiis ab intestato: secus ergo quādo ipsa matervult disponere de bonis suis æqualiter inter oēs filios, & c. vt patet ex prædictis non obstante quod suprà dixi de ꝙseruādo iure agnationis, &c. q̄a in veritate nō est eadē ratio, q̄n decessit ab intestato, & q̄n vult ꝺdere testamētū, qa fieret maximū ꝓiudicium mulieri in auferendo sibi potestatem testandi. vt l. j. C. de sacrosan. eccl. Item obstant rationes superius allegatæ.

¶ Consilium xiiij.

1 *Exceptio si fiat contra appellantem, quod in casibus à iure non concessis appellauit, iudex debet ante omnia de hoc cognoscere.*

2 *Iurisdictio vbicunque negatur per obiectum exceptionis declinatoriæ, iudex ante omnia debet super ea pronuntiare tacitè vel expressè.*

3 *Exceptiones declinatoriæ si sint verę, non tenet processus super principali, & quare.*

4 *Sententia vbi in vna causa parit exceptio ē nō debet in alia simul accumulari.*

IN CAVSA seu quæstione vertente inter Andream Antonij Aretini ex vna parte, Lazarum, Thomasij Consamen. ex alia parte super petitione reductionis cuiusdam laudi inter eos lati ad arbitrium

ad arbitrium boni viri, visis omnib. coram me productis hunc articul. cōcludo, & bf illud dātaxat quod quæritum extitit, an sī dictus Lazarus grauatus extitit, posset hr̄e per iudicem recurtum ī eo qd ipsi Lazaro excipiēti locū reductioni ad arbitriū boni viri n̄ fuisse, & dictū iudicē audire potuisse p dictū Andreā multis cāis, & maxime lege municipali obstante dictus iudex prę̄fixit terminum dictis partib. ad iustificandū p̄dicta: & sic ꝓnunciauit ad vlteriora merita causæ ꝓcedēdū: saluis tn̄ & reseruatis vtriq; parti omnib. & singulis suis & cuilibet earū exceptionib. & oppositionib. q̄ cuilibet veniunt reseruandæ, & reseruari dēnt, & p̄t ipsis partib. & cuilibet earum ꝓut latius colligitur ex dictis actis. q̄ hn̄r hic ꝑ expressis, quatenus ꝓtingant hunc attic. Et vī primo q̄ nullum grauamen ex illa sola interlocutoria seu p̄fixione termini eidem Lazaro iniunctum fuerit: qd ꝓbatur sic, super qualibet exceptione incidenti oportet iudicem ꝓnuntiare tacite. f. ꝓcedendo ad actū vlteriorē exceptioni ꝑrium, vel expresè p̄ suam interlocutoriā, iuxta ea q̄ leg. & not. in c. j. de or. cog. & l. j. C. d ord. iu. ¶ Nec refert vtrum iudex expresè ꝺ sup ea ꝓnuntiet an tacite trāseundo ad vlteriora: vt ꝓbatur in c. ex parte M. de ap. & ibi p doc. & Io. An. in c. dilecti. e. ti. & ꝓbatur in l. à ꝑce dente. C. de dilat. & iō opus est appellare, si pars sentit se grauatā ex præteritione, vel actus trāsit in rem iud. vt plenè no. in locis præall. ¶ Sed in casu nostro iudex statuendo terminū sup meritis causę vī exceptionem aduersę partis repulisse: & sic sup eam interlocutum fuisse: ergo satisfactū est iuri, nec pt dici grauare ex eo solo q̄ exceptionem repulit. cū iudici sit tributa ptās repellēdi, vel admittendi exceptionem, q̄ sibi repellēda vī: nec ex eo solo grauat q̄ exceptionem ꝓbabilem repulit: qa potuit moueri ex iusta cā ad eam nō admittendam. expsè no. In. in c. post electionem. de concess. præb. ꝓpe fi. & Io. An. in c. super eo. j. de ap. hoc ꝓbatur in c. interposita. e. ti. vbi patet q̄ appellatio interposita à reiectione probabilis exceptionis nō iustificatur eo solo ꝓbato, q̄ exceptio ltīma fuit opposita & nō admissa. Sed oportet vt ꝓbetur veritas ipsius exceptionis. & ibi dī expsè, q̄ nō ꝓtingit ex alio, nisi ex rōe prædicta: ita dicā in ꝓposito, nisi ꝓbetur veritas. i. q̄reductioni ad arbitriū boni viri locus fi erat, nō est probatū grauamen ex illa sola ꝓnuntiatione. ¶ Sedò clarius vī ꝓbari sic, iudex iste reseruauit partib. & cuilibet earū exceptiones ꝓpositas: igitur nulli ꝑiudicauit, cū remaneat cuilibet ius suum saluum. & quod hoc potuerit facere, est tex. in c. ad dissoluendum. de despon. imp. fac. c. cumana. de elc. cū ibi no. igitur, &c. ¶ Sed his nō ob. q̄ vere nō obstāt, ꝑriū puto. Et ꝓ. in duco text. in c. romana. §. si verò. cū duob. §. præced. de ap. li. 6. vbi dī, † q̄ si ꝑ appellātem excipitur, q̄ in casib. à iure n̄ ꝙcessis appellauit, debet iudex an oīa de hoc cognoscere an sic appsone interposita sit ad eum deuoluta iurisdictio. Ad idem qd hī in §§. præced. Sed in casu denegabatur iurisdictio. ¶ Sed exceptio. f. qd recurtus fuerat factus ad iudicē in casu vetito à statuto ciuitatis, & sic denegaē iurisdictio, ergo prius fuit de hoc cognoscendū q̄ fieret trāsitus ad merita causæ. hæc n. petitio reductionis est appsonis spēs: vt l. nō distinguemus. §. cū quidā. ff. de arb. no. in l. societatē. §. arbitrorū. ff. ꝓ soc. & c. quintauallis. de iu. iu.

2 ¶ Sedò ꝓbatur sic, † vbicūq; negatur iurisdictio p obiectum exceptionis declinatoriæ, debet iudex an oīa sup ea ꝓnūtiare tacitè vel expsè: & no. p Io. An. & alios ī c. j. de or. cog. Nec dēt an fieri trāsitus ad merita causę ēt reseruatis exceptionib. ꝓbatur in c. si clericus laicum. de fo. comp. fac. l. fi. C. de excep. no. in c. inter monasterium. de re iu. & ꝑ Bar. in l. quidā ꝙsulebant. ff. e. ti. & ꝓbatur in l. si quis ex alienā. ff. de iud. l. 2. si quis in ius voc. vt robiq; no. & p In. in c. sup literis. de resc. & gl. in c. j. de of. del. li. 6. & in c. romana. de pœ. c. li. Sed in casu nostro opponebatur talis exceptio: qa declinabatur iurisdictio iudicis: ergo iudex grauauit nō, ꝓnuntiando prius sup illa. ¶ Nec ob. si dicatur, qd ꝓnuntiauit tacite transeundo ad vlteriora: qa nec ēt tacite hic ꝓnunciauit cū reseruauerit partib. exceptiones: & sic illa reseruatio potius nocuit q̄ ꝓfuit. fi. n. ꝓnuntiasset expsè repellendo exceptiones Lazari, vel tacite trāseundo ad actū cognoscendi, sine illa ꝑseruatione exceptionis, ad videdum vtrū intulerit grauamen, oportet ꝙsiderare statuta & oīa allegata, p ea q̄ ꝺ dixi. Sed in casu nostro nō oportet hoc examinare, q̄ eo ipso grauauit qd voluerit cognoscere de meritis laudi prius ꝓnuntiato an sibi cōpetere ret iurisdictio. & hoc declaro sic, aut. n. volebat simul cognoscere de illis exceptionib. declinatoriis, & ꝺ meritis causæ simul & semel, & resultat q̄dam q̄dictio. nam ad exceptionem declinatoriam dicit ꝓcedendū, & ꝓcedendo ad vlteriora dicit ꝑrium. & hoc de directo est ꝙ casum c. exhibita. de iud. & c. tuam. de or. cog. & c. lator. q. fi. sint le. no. tangit Fed. cons. 221. aut voluit prius ꝓcedere super meritis laudi, & postmodū super exceptionib. declinatoriis, & ordo est per uersus, & ppositus, ex cuius ꝓuisione vel redditur ꝓcessus nullus, quia est puersio ordinis eiusdem causę, iuxta plenè no. in l. platam. C. de sen. vel saltem tribuit facultatem appellādi, iuxta l. j. C. de ap. & not. in c. 2. de or. cog. Nam grauamen infert partib. non modicum.

3 † si. n. exceptiones declinatoriæ sunt verę, nō tenebit ꝓcessus super principali, ex quo iudex prius nō ꝓnunciauit super sua iurisdōe, vt plenè no. Inn. in c. præterea. de dila. & p Io. An. in reg. siue possessione. de re. iu. li. 6. in mercu. reperirentur igitur partes frustra litigasse, q̄ ꝑtum sit graue, quisq; sensit. ¶ Item & tertio ob. mā accumulatio nis, de qua in l. edita. C. de eden. & l. fundi. & l. fundum. & l. sed & si. ff. de exce. † Vbicūque. n. sīa super vna cā parit exceptionem in alia, non debent simul accumulari, vt in iurib. præal. Sed sic erat in casu nostro. nam si pronūtiatur exceptioni reductionis, ad arbitriū boni viri obstare statūt, vel quentionem locū nō hr̄e, obstat exceptio sup cognitione seu in purgatione laudi, igitur &c. ¶ Et p hoc remanent soluta prima ꝑria. Dico. n. q̄ super illis exceptionib. iudex pronūtiauit ēt tacitè pp ꝑseruationem exceptionis. idem licet nō grauauerit nō repellendo exceptiones, grauauit tn̄ in eo, qd voluit facere trāsitum ad merita causæ, prius nō discussis & examinatis exceptionib. declinatoriis. hoc expsè voluit Ant. de Bu. in c. exhibita. vbi dicit, q̄ non debet fieri talis transitus reseruatis exceptionib. Et hoc oēs tenent, licet fuerit varietas inter doct. nunquid processus teneat appone & exceptione nō interpositis, q̄ ibi plenius prosequor. sed hic nō tāgo, qa nō facit ad ꝓpositū. ¶ Cōcludo ergo istū Lazarum fuisse grauatū ex illa ꝓnūtiatione, & per ꝙns in oīb. aliis actib. postea secutis concernentib. merita laudi: & per hoc tn̄ non concludo dictum Andream fouere iustitiam super principali. non enim fuit mihi ꝓmissum, vt ꝙsulerem vtrū potuerit peti reductio il lius laudi ad bonā æquitatem: sed solū vtrum dictus Lazarus fuerit grauatus ex pronuntiatione iudicis: & dixi, q̄ sic per prædicta, &c.

¶ Consilium xv.

1 *Contractus iudicandus est à principali intentione contrahentium, quando ex vno & eodem contractu, interueniunt duæ species contractus, seu duo proportionabilia diuersis contractibus.*

2 *Vsura non oritur ex vero contractu locationis, sed tantum ex puro cōtractu mutui.*

3 *Vsura est lucrum ex mutuo pacto debitum, vel exactum.*

VAeritur an prædictus contractus sit fœneratitius. cum vltra locationem locator obligauerit se ad mutuandum florenos x. ꝓ tpe sex annorum, quib. locatio est duratura, & sic exequendo obl'onem realiter mutuauit. & vī primò q̄ sic. quicquid. n. mutuo iungitur pacto prædicto, vel actione subsequente quicquid sit, illa vsura est. 14. q. 3. c. 2. & 3. quinimo sola spes aliquid ex mutuo cōsequendi secuta datione facit hominem vsurarium: vt in Euangelio Lucæ mutuum dantes nihil inde sperā̄es. Et transsumptiue in c. consuluit. de vsu. Sed in casu nostro commodum reale æstimabile venit ex illo mutuo, cū alias iste ꝙductor nō obligasset se ad tantam pensionem cōstituendam: ergo est ꝙctus vsurarius, cum quicq̄ accedat sorti ex parte accipientis. vsura est: vt iurib. præal. ¶ Item quentum fuit cū mutuum fuerit gratuitum, sed animo hndi maiorem pensionem: igitur &c. Ad idē facit c. si qs obiecerit. 1 q. 3. vbi dicit, q̄ si vendo vnum ex duob. sine quo alterum nō ꝓtingit alterum censetur venditum. Sed in casu nostro nō fuisset cōstituta tāta pēsio respectu locationis, nisi interc̄sisset mutuum: igitur totus ꝙctus ꝑt dici vsurarius. ¶ Sed his nō obst. quo vīr obstare, ꝑrium puto de iure verum. Et primò est subtiliter consiederandum: † q̄ vbicunq; ex vno & eodem ꝙctu interueniunt duæ species ꝙctus, seu duo proportionabilia diuersis ꝙctib. iudicandus est ꝙctus à principali intentione ꝓhentium: vbi autem non apparet de intentione, recurrendum est ad coniecturas. & hoc expresè vo luit Io. An. in c. ad quæstiones. de re. perm. & Bar. in l. ariſto. de don. sensit Cy. in l. cum te. C. de pac. inter emp. & ven. & probatur in l. renetur. C. de act. emp. & in l. si tibi. ff. si cer. pe. & l. quicqd. de ac. re. do. & d. c. ad qōes. vbi paret qd̄ ꝓ alia specie non iudicatur ꝙctus, ꝓnuntiationis habito respectu ad spēm q̄ interuenit: sed potius vēditio, habito respū ad pecuniam & principalem intēnionem ꝓhentium. inst. de emp. & ven. §. ptium. ita ꝑ. si ꝓmutaui rē meam cū tna: & quia mea plus valebat, adiecisti tertiā q̄titatē pecuniæ, n̄ iudicaē emptio pp pretiū qd venit accessorie: sed ꝓmutatio pp spēs permutatas, & principalē intentionē ꝓmutare volentiū. vt ꝓbatur in d. c. ad qōes. & no. Bar. in d. l. ariſto. ita dico ad ꝓpositū in quo in isto ꝙctu interuenerūt duo hūtia nām diuersam, videlicet locatio & conductio: ꝙiecturari multū ex quentione. Debemus ergo iudicare hūc ꝙctum sm intentionē ꝓhentium locationē & ꝙductionem: & clare paret ex verbis ꝙctus, licet mutuū veniat accessorie ad seruandū ipsi ꝙductori, vt melius possit habitare in re locata. Igitur lucrū inde proueniens nō dēt attribui mutuo, sed locationi. ¶ Sed p̄ supposito & nō ꝙcesso, qd hic nō apparet de mēte ꝓhentium: tn̄ ꝙiecturis hoc colligitur euidēter. Primò, qa anteq̄ submitteretur obl'o mutui iam ex ꝙctu locationis vineæ, ꝙductor se obligauerat ad affictū, siue pēsionem illā, ꝓ vinea dūtaxat. Nec aligd dr̄ qd rōe mutui. Itē ipsa res locata est longe ptiosior q̄ ipsa q̄titas mutui. Item qd fuit actum vt pecuniam mutuatā possit restituere q̄cunque: nec p hoc aligd dimi nuitur de pensione statuta rōe locationis. Et hæc est maxima cōiectura: qa respectu mutui pensio nō fuit statuta: al's fuisset actum vt soluto mutuo pēsio diminueretur saltē ꝓ parte. Itē nō poterat iste

locator

Universidad de Deusto
Biblioteca

locator repetere mutuum qñcumq; durante tpe locationis: ergo rõe locationis fuit factum, al's potuisset repetere qñcumq;: vt est de natura mutui: ita quod p̄t dici, q̄ nõ sit ex toto verum mutuum, seu nõ habet oĩa sua accidentalia, seu nãlia ℨctus. Ad hoc quod no. per gl. in l. si pena. ff. de ver. ob. i d. l. si tibi. ff. si cer. pe. Quid vlr̃a: inspiciat constructo regionis in qua mediario, quasi sp aliqd p̄tetur, vt possit se melius regere. ad hoc de pign. c. illo vos. & l. qui semisses. ff. de vsu. & ff. de ædil. edi. l. quod si nolit. ℨ. quia assidua. & quod no. Bar. in
2 l. nemo est qui ne sciat. ff. de duo. re. ¶ Ex ℨctu verò locationis nõ oritur vsura: sed tñ ex puro ℨctu mutui, vt in c. ciiciens. 78. di. no. plene per Io. An. in regula, peccatum. de re. iu. li. 6. in mercu. Non obst. quod interuenit mutuum: Nam ex stipulatione p̄t quis se obligare ad mutuandum, vt d. l. si pœnam. ff. de ver. obl. vnde obligauit iste se, vt ille facilius posset se regere in re locata. hoc idē probatur in pall. c. ad qões. iunctis ibi no. per Inn. vt patet, q̄ vna ecclesia cũ suis possessionib. pōt commutari cum alia ecclesia, & suis possessionib. & si alterat abundat in possessionib. p̄t licite per aliam partem refundi pecunia. Nec per hoc dr̃ dari pro iure spirituali: sed potius pro fundis: dummodo ℨctus sint separati: saltem quo ad naturam: vt ibi dicit Inn. cum non agant pecuniam immiscere cum spirituali. sed p temporali. ita dico ad propositum, ex quo pensio non est cõstituta pro ipso mortuo, sed p̄ re locata, vt clare colligitur ex ℨctu ex dictis verbis ℨctus. Nõ ob. interuentio mutui, cum possum tibi donare pecuniam cum hoc, vt tu illam mihi mutues. d. l. si tibi. ita possum tibi p̄stituere certam pensionem ex re tua mihi locata, cum hoc, vt mihi certam q̄titatem mutues. Nec ago ex mutuo p̄stituere pẽsionem: sed volo à te hanc p̄rogatiuam & commoditatem: nam cum illa pecunia possum multa bona agere ẽt cum re locata: & p̄cipere longè plures vberiores fructus. ¶ Item & vltimo in casu nr̃o deest diffinitiuo vsuræ: ergo & ipsum diffinitum: vt no. sup rubr. de sum.
3 tri. & inst. de ob. in pr. ¶ Est enim vsura lucrum ex mutuo pacto debitum, vel exactum, vt no. in d. reg. peccatũ. Sed hic lucrum non prouenit ex mutuo sed ex ipsa locatiõe, vt patet in ℨctu. & ex prædictis ergo nõ est vsura. ad iudicandũ aũt ℨctum vsurarium vt in foro conscientioso, dẽt inspici forma ℨctus, vt in c. in ciuitate. de vsu. Sed iste ex forma sui est locationis & conductionis. Non ob. ℨria superius allegata: quia nego q̄d pensio p̄stituatur hic rõe mutui: sed rõe rei locatæ nec aliquid hic princip̄r datur occasione mutui: sed totũ attribuitur locationi: licet conductor voluerit hoc commodũ à locatore, vt faceret ibi aliq̄ p̄stantiam duraturã tpe locationis, vt forte posset emere boues, instrumenta, vel similia. Concludo ergo ℨctũ nõ iudicandũ ex sui forma vsurarium, sed locationis & ꝙductionis, &c.

¶ Consilium xvj.

1 *Testes duo in qualitate reprobanda sufficiunt.*
2 *Notarius deponens super aliquo casu non facit maiorem fidem, quam vnus testis.*

AD claram. Decisionẽ p̄sentis dubij tria sunt examinãda. ¶ Primò an dictus Donat⁹ teneatur cõi Castilionis, tanq̄ institor ipsius cõis, seu dicti Andree. ¶ Secò an saltem sit obligatus rõe ꝓmissionis suæ q̄ dr̃ fecisse dicto cõi, fm affectionẽ p̄fatorũ sic, deponentium: q̄d est q̄rere vtrũ dicta illorũ testium plenè ꝓbent deñ fcm̃. ¶ Tertiò an saltem oĩb. deficientib. teneatur Donatus rõe sequestri, q̄d dr̃ sibi factum p cancellarium cõis Castilionis. ¶ Posset & addi quartum, an p̄dictis non sufficientib. distributiue ad probandum intentionem dicti cõis, ꝓbent saltem in vnum collecta. ¶ Et primo respectu primi vr̃ dictum Donatum obligatum fore, vt institorem. Nã institor obligatur ex ℨctib. per eum gestis ẽt functo officio: cum illud officium sit voluntarium. sicut dicimus in procuratore & similib. vt not. gl. & Bar. in l. procurator quod. C. de proc. vr̃ ibi tex. & in l. seruum titij. ff. man. licet quidam tenuerunt ℨrium. sed primum vr̃ cõis opin. & hoc sentire vr̃ gl. in c. sicut. 48. dis. Sed prædictus Donat⁹ fuit institor cõis, seu dicti Andreæ: q̄d probatur. Nã institor est qui p̄ficitur alienæ negotiationi quæstuariæ, vt in l. institor. & l. quicunq;. ff. de institor. plene p Inn. in c. q̄ quibusdam. de fideiuss. Sed dictus Donatus fuit præpositus negotiationi salis per dictum Andream, & sic fuit eius institor, p p̄is obligatus exitit communiratí Castilionis: & cuicũq; alteri rõe ℨctus. l. i. ff. de exer. p̄t dici q̄ fuit institor cõitatis Castilionis inquantum gessit negotium suum, & eius nomine sal vendebat. ¶ Sed his non ob. quæ vere non ob. ℨrium puto de iure verum. Nam institor non tenetur, nec oritur illa actio institoria ℨ eum, vel ℨ præponentem, nisi respectu ℨctus gesti per eum in officio sibi deputato: vnde cessante altero, cessat dicta actio: & ita in casu nostro cessat. Nam dictus Donatus solum fuit p̄positus ad vendendum sal ad minutũ, nõ aũt ad emendum, nec ad recipiendum sal à cõi floren. vel ab aliqua alia persona: igitur nõ p̄t teneri tanq̄ institor ex ℨctu facto per Andream magistrum suum: hoc expresse in l. quicunq;. præal. ff. de insti. in §. non tñ omne. vbi dr̃ q̄ si aliquis fuit præpositus ad vendẽdum, solum tenetur quatenus vendidit, non aũt si emit. & idem ℨ. Item non obligatur institor, nisi quatenus ipse ℨxit in officio sibi destinato, vt in l. j. de exerc. non aũt ex omni casu. Sed in casu nostro dictus Donatus non ℨxit cum cõi Castilionis, nec cum eo vigore sui officij ℨhere potetat, cũ solum esset p̄positus ad vendendũ sal ad minutum, & dicto cõi non vendidit sal, nec ab eo emit, nec tanq̄ institor emere potuisset cũ excessissset finẽ sui officij. Solũ ergo obligabitur dictus Andreas quatenus ipse ℨxit tanq̄ institor vẽdẽdo sal. & sic ex officio cui erat p̄positus. Nec p̄t dici fuisse institorẽ dicti cõis, cũ per ipsum cõe ñ fuit p̄positus alicui negotiationi. Ergo ñ fuit eius institor. d. l. institor. & l. q cũq;. Nec gessit negotiũ cõis sed solũ ipsi? Andreæ. nec p̄t dici obligatus cõi ex eo qa sal erat ipsius cõis: qa ex venditione & tradõe facta in ipsum Andream sibi Andreæ fuit acq̄situ dñium ipsius salis. l. traditionib. C. de pact. ¶ Sed p̄supposito, non tñ ꝙcesso, q̄ sal ipsum remãsisset in domino dicti cõis tñ pecunia inde prouenies non est cõis: sed illius qui vendidit, vel cuius nomine vendidit. l. si pecunia. C. si quis alteri vel sibi. Vnde rectius dictus Donatus soluat pecuniã dicto Andreę, nec in aliquo tenetur dicto cõi: obligatur. n. Andreæ rõe ℨctus ẽt ex traditione rei alienæ. l. si vrbana. ff. de cond. inde. Inn. in c. in literis. de testi. vbi no. dicit p. d. l. q̄ soluens locatori rei alienæ liberatur, cũ dicto locatori teneatur rõne ℨctus. Nec p̄t ꝙueniri per dñm rei: quia cum eo nullum ℨctum gessit. ¶ Secundò principaliter faciunt not. per doct. & gl. 3. c. Michael, de vsur. ¶ Concluditur *cõi* opin. q̄ modus ministeꝛ ad vsuram exercendam non obligatur ad restõem, cum solus fuerit præpositus ad mutuandum, & lucrũ recipiendum, iõ vltra id q̄d gerit, nõ nascitur obligatio. licet gl. in d. c. sicut. aliud senserit fundando se, quia rem à iure ꝓbatam gessit. Sed nõ in casu nostro vr̃ quo ad mentem iuris conuenire, vt iste Donatus teneatur, cum rem licitam gessit, vt nudus minister fuit ad vendendũ sal ad minutũ: qa nec tacitè nec expresse. sed ad hoc tñ, nec aliquid cum cõi gessit. Non ergo dẽt obligari cõi ad pretiũ salis, vel ad sol'onem gabellæ. ex ℨrio sequeretur ad fm q̄ nudus minister obligaretur in his q̄ gessit cũ magistro ex officium supra deputatum. ℨ. l. in omnib. negotiis. ff. de act. & ob. Et hoc quo ad primũ & fm an obligetur rõe assertæ p̄missionis. ¶ Sed nunq̄ per dicta illorũ testiũ, ꝓbetur asserta ꝓmissio? vr̃ q̄d sic. nam realiter in qualibet reprobãda sufficiunt duo testes: ẽt ex lege diuina, vt in Euangelio, in ore duorũ vel triũ, &c. Et hr̃ in iure in multis locis in c. licet. j. de testi. & 2. q. 4. p. totũ. & iura satis in hoc vulgaria sunt: sed in casu nostro nedũ sunt duo testes, sed longe plures. Nam sunt quatuor q erãt tũc de priorib. dicti castri, q̄ testificari p̄nt in cã cõitatis, vt ꝓbatur in c. super. & c. cũ nuntius. de testi. & c. & si Christus. in fi. de iu. iu. & 14. q. 2. super prudentia. & maxime in negotiis, q̄ gerũtur in ipsa cõitate. ar. in l. cõsensu. C. de repu. ꝓ quo l. parẽtes. C. de testi. & c. veniens. 2. de testi. c. tertio loco. de prob. Item adsunt hic alij duo testes q audiuerũt dictum Donatũ dicentem se obligatum fore dicto cõi, & prædicto Andreæ, plenè nõ ꝓbant de p̄se: qa deponũt sup verbis enũtiatiuis, platis pp aliud. in c. si Papa. de priui. li. 6. no. in l. ex hac scriptura. ff. de don. & in c. fi. de suc. ab intest. tñ inducunt p̄sumprionem, q̄ multũ adiuuat dictũ aliorũ testium. ꝓ hoc bo. tex. cũ gl. in c. illud. de præsum. & in c. cũ olim. de cens. & ꝓbatur in d. c. fi. Item adest seu concurrit dictum cãcellarij, q̄ dicit audiuisse sæpe dictum Andream ꝓponentem in arẽgaria: q̄ dictus Donatus soluat cõi. ¶ Sed his nõ obst. puto q̄d ex dictis illorũ testium plenè nõ ꝓbetur q̄d dictus Donatus se obligauerit cõi. Nam dicti homines q fuerunt ex priorib. illo tpe multipl'r p̄nt repelli à testimonio. Primò q̄ñ vbicunq; singuli de vniuersitate deponnut in fauorem vniuersitatis, in actu q̄ succedit postmodũ in fauorem cõmodi seu incommodi singulorũ de vniuersitate, nõ sunt tales idonei testes: qa in effectu deponerent super facto ꝓprio, & ꝙsequuntur cõmodum. hoc probatur rõe nãli. Debemus. n. attendere effectum rei, vt apertissime tenẽt doct. & maximè Io. An. in c. cum nuntius. præal. & in d. l. parentes. vbi dñt, q̄ si cõitas ꝙtendit de pascuis ipsius cõitatis, vbi sunt pascua singulorũ, illi de vniuersitate nõ sunt idonei testes, & maxime hoc ꝓcedit in vniuersitate sæculari. Nam singuli non sunt affecti ad ipsam vniuersitatem, vñ nõ ꝓbant ita plenè sicut alii: nec ẽt tractatur solũ commodum vniuersitatis. vt no. Arc. in pr. sed in casu nostro nedũ tractatur de commodo & fauore vniuersitatis sæcularis, sed in p̄iam de præiudicio singulorũ: qa deficiente dicta probatione collecta venit imponenda singulis ad satisfaciendum onerib. cõitatis. & ꝓ hoc facit q̄d no. Bar. in l. deferre. ff. de iu. fis. & in l. omnib. C. de testi. vbi dicit, q̄ ꝓcurator ad negotia nõ est idoneus testis, q̄ñ perdita ipsa remanere obligatus. ¶ Item & secundo dicti qui fuerũt priores repelluntur à testimonio rõe suspicionis damnĩ eis imminẽtis: q̄ñ nõ reperiendo idoneos fideiussores, ipsi tenentur in subsidium. ff. de mag. conue. per totũ. Nec ob. si dicatur, quod ex superabũdanti, nõ ex necessitate receperũt dictã fideiussionem. Nam licet nõ reperiatur expresse in statuto cõitatis statutum: tñ ex quo consuetudo antiquissima est in d. cõitate, vt priores recipiant fideiussores ab emptorib, gabellæ prædictæ, eoipso q̄d assumpti fuerint isti ad officium prioratus, vñr obligari ad satisfaciendũ, quod per alios solitũ est fieri. Pro hoc vr̃ tex. in c. eccleſiasticarum. & in c. in his. 11. dist. benè facit tex. in l. q̄ si nolit. §. quia assidua. ff. de ædil.

edict

dic. ꝓ hoc q̄d no. Bar. ĩl. nemo est q̄ nesciat. ff. de duo. reis. & ibi dicit q̄ in ℨctu tacitè venit id q̄d solitũ est fieri, & ideo dicti quo cã priores ñ sunt in hac re idonei testes cũ vt euitẽt dãnũ de facili dponerẽt sup dicta ꝓmissiõe. ¶ Itẽ & tertiò ñ sunt idonei testes vbicũq; officiales ẽt deposito officio volũt ꝺponere de actu gesto corã se, vel ꝓ se, ex cui⁹ gestione vel omissiõe laus vel vitu piũ posset eis adscribi, ñ sunt idonei testes. & est no. do. ĩ c. cũ no bis. de test. & In. ĩ c. 3. de arb. Sed ĩ casu nr̃o vituperiũ vel ignorãtia posset eis adscribi sicuti ñ ꝓuidissent, nec fecerũt vt alij ꝓdecessores. igit' &c. tres iste ꝙsiderationes ẽt singulæ ℨsideratę vĩr sufficerc, & multo forti⁹ vbi oẽs ꝙuenerũt, vt ĩ casu nr̃o. Nec ob. dictũ illorũ duorũ testiũ. Nã primò, vt ꝓdixi, solũ deponũt d ver bis enũciatiuis ꝓlatis pp aliud, nec faciũt ꝑsum. qa sunt singulares. nã deponũt sup diuersis ꝓfessionib. & nõ super eadẽ re, vñ ℨ verus testis faciat ꝑsump. q̄ñ deponit sup ipso facto de quo q̄ritur, sec⁹ tñ est q̄ñ deponit in iudicio: op. i. n. q̄ duo testes ad min⁹ ꝓbent iudiciũ, nec vnus testis releuat. ita not. sentit gl. & aptius Bar. ĩ l. fi. ff. de q. Sed in casu nr̃o illa verba enũtiatiua solũ faciũt indicium, cum fuissent ꝓlata p aliud, nec ꝓbãt p duos testes, & iõ nõ releuant, nec coadiuuãt. Et ꝓ hoc c. cũ dilect. de ele. c. tam lris. de testi. maxime in absentia partis. l. certũ. §. si qs absẽte. ff. de ꝓfe. & qd no. in c. fi. eo. ti. Nec ob. dictũ cancellarij: qa nõ est iuratus, nec depositi in forma testimonij, vt in sequenti membro latius dicẽt. Itẽ necessariò ñ ꝓcludit oblig. subsecutã, sed solũ dicit, q̄ And. dicit se facturũ q̄ Donatus solueret cõi: vnde nõ sequit q̄ fecerit, maximè cũ ipsemet And. postea deposuerit dcm̃ Donatũ nũq̄ se obligasse. Et per hoc pt. 3 qd dicendũ ĩ secdo, & satis pt. 3 resin. ℨrium ad tertiũ, nunq̄ obligeꝛ rõne sequestri. & ñ stando ĩ verbis, dico primũ q̄ cũ sequestrũ ñ appareat nisi p lras cãcellarij ꝙfectas postmodũ ad requisitionẽ dnorum, nullo mõ ꝓbat sequestrum, etiamsi cancellarius nũc attestaret sequestrũ fuisse factũ in pleniſſima forma, & hoc ꝓbat apertissimè primò: qa viuæ voci notarij nõ est crẽdẽdũ. vt no. Host. in c. post cessionẽ. de ꝓb. quinimo ſcriptura sua ñ facit fidẽ etiã ꝓcepta super actu, nisi habeat inſcriptionẽ testium. vt in auth. de hær. & fal. §. si vero absunt. & in auth. de tab. & in aut. de ſi. inſt. sed hoc casu ẽt ſcriptura notarij ñ apparet: qa istæ lfæ cancellarij sunt merè testimoniales attestantes factũ de ꝑterito, nec fuerunt ſcriptę tpe quo dr̃ rogatus, nec est in ꝓtocollo suo, ergo nullam fidem faciunt, vt in dictis iur. legiẽ & not. ¶ † Item notarius deponens super aliquo actu, nõ facit maiorem fidem quã vnus testis, sed cõputat' in numero testium, vt l. Domitius Labeo. de testa. & clari⁹ in c. cũ Ioan. de fid. inſt. & in casu nr̃o non habent vim vnius testis: qa nõ deponũt in forma iuri, nec citata parte, nec ꝑstito iuramento, & iõ nihil valet dictũ suum, vt ꝓbat apertè in c. tua. de coh. cle. & mul. & in c. ſuper. in c. tuis. de testib. ¶ Item p̄ſuppoſito q̄ nunc̃ veniret, & iuraret in forma testimonii, nõ faceret plẽ fidem: qa vn⁹ testis ñ sufficit ẽt si ep̄ali ꝑfulgeat dignitate, vt dicit rex. in c. licet ex quadã. de testi. Et per hoc ſtero ad id q̄ dicit de 4. dub. nunq̄d debeant omnes istę ꝓbationes seu ꝑsump. si nul ℨiungi ad faciendum plenã fidem. iuxta reg. q̄ nõ. ꝓsunt singula, multa iuuant. in c. cum cãm. de test. & in l. j. ff. co. & breuiſi hẽ dico q̄ ℨiungi nõ debeant: qa vbicũq; ꝙueniunt ꝑsumptiones diuersæ ſpeciei ñ ℨiunguntꝰ ad faciẽdam plenã ꝓb. qa cũ nõ mittant' in vnũ, nõ sunt ℨmiſcibiles. hæc est theorica Bart. in l. idmonendi. ff. de iureiu. & Io. Calde. & aliorũ in d. c. cũ cãm. Sed ita est in casu nr̃o: nã sequeſtrũ est vnũ factum de per se separatũ à ꝓmissione asserta, ergo ñ ꝑt ℨiungi, nec coadiuuat dictũ illorum testium, q̄ q̄ñ fuerunt priores, & dictũ duorũ in nullo re uuat. vt s. dixi. Quare ꝙcludo p̄dictis attentis dictũ Donatũ non ſie communitati Castillionis aliqualiter obligatum, igitur. &c.

¶ Consilium xvij.

Mulier habens 60. tantum in bonis suis ſt donauit illa alicui, vt eã aleret, nec ad hoc requiſiuit iudicem loci, nec nepotem ſuum. quæritur an præiudicet nepoti.

STANTE STATVTO TENORIS INFRA

scripti, vel ℨ si qua mulier hñs filios, vel filias legitimas, vnã vel plures cuiuscunq; sexus, fecerit testm̃, vel codicillos, vel donationes, ñ possit relinquere, vel vendere, vel alienare, ita q̄d filij eius q remanserũt postea possint priuari bonis suis, nisi cã necessitatis, vel victus: saluo q̄d quartã partẽ bonorũ suorũ, ꝓ suo arbitrio dispensare, vel de ea possit disponere ñ obstãte disp. q̄ prio facta erat postea fuit facta additio, vt ibi dicit filios hñs. Dicit ẽt nepotes descẽdentes ex ea & detracta fuerũt illa verba, vi delicet, fecerit testũ, vel codicillos, vel dõnes, & fuit additũ ĩ fi. reliquæ tres partes ꝓ rata diuidant. ¶ Itẽ alio statuto prouisum fuit q̄ nulla interpretatio fiat, vel admitti debeat sup aliquo c. statutorũ, sed sicut verba iacẽt simpl'r & vulgariter intelligãt abs q̄ vlla interpret. ¶ Cõtingit in facto q̄ mulier q̄dam hñs fortè ℨ in bonis nõ hñs aliter vnde vnus, donauit illa bona quibusdã attin. entib. cũ hoc vt deberẽt eã regere. Nec ad hoc req̄siuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

prius deceret maritus: deberēt ad ipsam puenire bona ptinētia ad maritū, cū certis onerib. ēt ad pias cās: demū aliter d. testamē to nō reuocato decessīt dicta mulier. Queriē nunc an cōpositio præiudicet testamēto: cū de eo nulla fuerit facta mētio, vel eē.

¶ Consilium xviij.

1 *Donatio facta inter virum & vxorem an valeat.*
2 *Testamentum semel factum non reuocatur nisi per aliud solenniter perfectum.*
3 *Voluntas vltima est ambulatoria vsque ad mortem.*

VIDETVR Primò q dicta cōpositio nō valuerit: primò qa videtur auferre liberā facultatē seu voluntatē testādi, seu testamētum mutādi, extante cōpositione, quādo oīa bona mulieris venirent: quod est ꝙ.l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de ver. obl. est enim ꝙ bonos mores, vt quis habeat hæredē cōtra libe ram voluntatem, quę dēt esse ambulatoria vsque ad extremum vitæ. l. 4. ff. de adimē. leg. & c. cum marthæ de cele. misc. Nec ob. qd iuramētum in hac cōpositione fuit appositum: qa vt no. dicit Bar. in d. l. stipulatio. nō oblig. c. nō est obligatorium. de reg. iur. li. 6. & maxime hoc videtur procedere ex parte viri, cui promisit
1 vxor p solennē stipulationē oīa bona sua. † Sed ò probatur sic. donatio iter virū & vxorē facta nō valet. vt de do. iter vi. & vxo. l. j. & 2. & c. fi. c. ti. Sed hæc fuit qdā donatio, cū ex mutuo amore ꝙugali hoc ꝓcessit: igit &c. Et fm quosdā talis donatio non firmat iuramēto: qa vr ꝙ bonos mores si mutuo amore se spoliant. vt no. in c. cū ꝓtingat. de iureiur. & in l. si qs ꝓ eo. ff. de fide
2 iuss. & l. Seius & Augerius. ff. ad leg. fal. † Tertio facit q testamen tū semel ꝓpositū nō reuocaī, nisi ꝑ aliud solēniter pfectū. l. sanci mus, & l. hac cōsultissima. C. de test. Sed testamētū nō fuit reuo catū exꝑssè, nec tacitè hoc dicēdo, iuxta ea q habēt & notanī in dictis legib. ergo dēt stare firmū, & ꝓiudicare ꝙpositioni ꝑdictę. Sed his nō obstātib. q nō obstāt, nec vrgēt ꝙpositionē, arbitror dictā cōpositionē validā fore, & ꝓiudicare testamēto quoad cō tēta in ea. Et primò adduco tex. in l. rē legata. ff. de adimē. leg. vbi
3 nauit. † Itē vltima volūtas est ambulatoria vsq; ad ſinē mortis. vt in iurib. præal. Nec potest qs sibi statuere legē in testamēto, à qua nō liceat recedere ēt si iurauerat. vt plene no, per Io. And. in regula, qd semel de reg. iur. li. 6. in merc. no. 13. q. 2. vlti. volun tas. vī tex. in l. si qs in princi. testi. ff. de le. 3. vnde pōt testator de bonis suis liberè disponere in ꝙhendo tā in testamēto quā post testamētū. vt l. hæredes palā. ff. de test. & d. c. cum marth. licuit er go d. Dñicæ de reb. suis ēt post testm disponere nulla ēt habita mētione de testamēto: maximè ꝙhendo, vt fecit, vt satis probaē in iurib. ꝑallegatis. Solū ergo restat videre vtrū dicta cōpositio ꝑdicto modo valuerit: & maxime inter maritum & inter vxorē: & sic īdirectè rndetur ad ꝙriū: & dico q sic. Nā si bene inspiciaē verba ꝙpositionis, nō est in ea alicui cōiuctū sublata libertas te stādi, seu testamētū mutādi, nec p ea fuit derogatū hæredis insti tutioni in testamento factæ. nō. n. ꝓmisit d. Dñicā hęredē facere maritū, nec cē. nec dedit oīa sua bona ꝑsentia & futura: quo ca su possunt militare no. p Bar. in d. l. stipul. & p Cy. & alios in l. fi. C. de pac. Sed solū vxor disposuit de quibusdā reb. particularib, & maritus disposuit de reb. præsentib. & nō futuris, quo casu va let stipulatio fm gl. & Bar. & oēs in d. l. fi. & d. l. stipulatio. cū post sint testari de re acquirēdis i futurū, testm d. Dñicæ remanet va lidū in reb. & iurib. nō ꝓhensis in dicta ꝙpositione testamēto extāte qd tpe mortis nil vltra remāserit, nil tū hēt obstare satis. n. est q remanere potuit, & qd in ꝑsenti pōt hæres adire hrdita tē: cū hrditas ꝙstat ēt sine bonis, cū sit nomē iuris. l. hrditatis ap pellatio. ff. de ver. sig. & hoc colligit ex verbis d. ꝙpositionis, de qua obseruādā nō obligauerūt auferre liberā facultatē testādi: sed d certis bonis dūtaxat paciscēdo quimo dico q si hęres adiit hrditatē ex illo testamēto, tenet & obligat marito ad obseruā tiā d. ꝙpositionis. ad hoc. l. veteris. C. d. ꝙhē. & ꝓmit. slip. & qd no. ī c. j. d test. Et pl' dico q si oia bona pntia & futura donassent: va leret donatio maximè iterposito iuro: nō obstāte opi. Bar. quā moderniores nō fuerūt secuti, cū testator possit fieri sine bonis particularib. cū hrditas sit nomē iuris, vt ꝑdixi: & ipsemet Bar. hoc sensit i auth. igressi. C. d sacrosecc. Nec ob. d. l. stipulatio. qa ibi tollebaē directe facultas hrdē istituēdi qd nō ꝓtingit i casu nro, qcqd sit d hoc casu nro tū nō ob. opi. Bar. sed ꝓcordat: cū in hac ꝙpositiōe nō venerūt bona ꝑsentia & futura: nec ꝓmiserūt se istituere hrdes: sed poti' senserūt ꝙriū vt ꝑdixi. & ꝓ hoc tollit primū & vltimū motiuū. Nō obstat illud d donatiōe ꝓhibita in ter virū & vxorē, multiplici ratiōe. Prima: qa fuit morte ꝓfirma tā qd fieri pōt. c. fi. de don. inter virum & vxo. vt l. donationes. C. eo ti. Itē qa nō fuit donatio inter viuos: sed cā mortis, quæ non prohibet inter maritum & vxorē: cum ex hoc nō efficiaī alter pauperior. vt l. in donationib. C. ad legem fale. & l. si mortis cā. ff. de don. cau. mor. Itē in ꝙriū pōt dici q nō fuit donatio sed quæ dā cōpositio, vt mutuum de lucrādis certis bonis matrimonio dissoluto ꝓ mortem alterius, qd licitè fieri ꝑt inter coniuges. vt d. c. fi. & don. iter vir. & vx. & l. deo nobis. C. d epis. & cle. Nō. n. pōt dici simplr donatio quæ fit aīo aliud ꝙsequēdi, seu remuneran di. vt d. l. hoc iure. in fi. ff. de dona. no. Bar. in proœmio Digestorū, qualis fuit ista. Concludo ergo quod testamentum d. Dominicæ remanet valldum & compositio facta per eam cum marito est per omnia obseruanda, maximè ratione iuramenti, & dispo sitionis factæ ad pias causas. arg. c. relatum. el. j. de test.

¶ Casus consilij sequentis.

QVAEDAM MVLIER PROMISIT trecētos noīe dotis filiæ suæ, marito recipienti & stipulāti pro se, & noīe suo, hoc inter cætera in ipso ꝙctu adiecto, q mrimonio dissoluto alīq ꝙ mortē filiæ suæ d. dos deberet sibi reddi: postmodū natis filiis ex d. mrimonio decessit marit' & sic ꝓmissa stipulatiōe dos fuit restituta d. mulieri. Deniq; d. filia trāseūn te ad secda vota ꝓmisit d. mulier ei' mr secūdo viro trecentos noīe dotis: hoc int cætera adiecto q si mrimoniū dissolueret p mortē ei' filiæ superstitib. filiis de ipso mrimonio tūc dos re maneret apud ipsum maritū retinētē noīe ipsorū filiorū: ita q dos cederet ipsis filiis dūtaxat, & ad hoc obligauit se, & suos hr des p solēnē stipulationē, moriē postremo d. filia: ad cui' succes sionē viniunt filij primi mrimonij dicentes se debere succedere in d. dote. cum filiis secūdi mrimonij: maximè occasione statuti loci, i quo int cætera disponit q si qua mulier trāsiuerit ad secda vota, & decesserit ab intestato relictis filiis ex primo mri monio, & ex secdo, aut quocūq; alio, & tūc eo casu filij primi mri monij & secdi, & cuiuslibet mrimonij succedāt ab itestato d. ei' mri æquali portione tā in dotib. eorū mris vīcunq; habuerit, & ꝓcesserit. Et in aliis qbuscunq; eius bonis, nō obstāte aliquo pa cto apposito in instrumento dotis ipsi' matris. & c. secund' ma
1 ritus opponit de stipulatione prædicta. Quæritur qd iuris, &c.

¶ Consilium xix.

1 *Statutum in quantum fieri potest debet reduci ad terminos iuris communis etiā per impropriationem verborum, si id expedit.*
2 *Maritus qui tenetur dare partē eorū, quæ habuit filius primi matrimonij, nō cōpellitur ante lapsum anni restituere dotem, quæ constitit in reb. immobilib.*

VIDENDVM est prīò ꝓ ipsi' clara decisiōe qd dicēdū d iu re cōi. Secundò nunq dvariet in hoc iuris cōis dispositio vigore d. statuti. In primo omissis argumētis q ad partes fieri solent, sic mihivr distinguendum, q aut mater dotauit filiā de suis ꝓriis bonis, aut de bonis ipsi' filiæ. & hoc deprehenditur de adminī stratione bonorum ipsi' filiæ. Nā si mater administrabat tpe ꝓ missionis bona filiæ, tūc videt mr de suo dotē ꝓtulisse. hoc col ligit ex his quæ leguntur & notatur in l. fi. C. de dot. promiss. & l. vnica. C. de re vxo. act. §. accedit. Primò casu cum dotē cōtule rit ex propria substantia, potuit ēt i præiudicium filiorum futu rorum dotē sibi reddi stipulari, sicut qlibet extrancus. vt in d. §. accedit. & l. quoties. ff. ro. mat. & sic licitè potuit dato dotē secū do viro opponere pactum exclusiuum filiorū primi matrimo nij: cum in re sua poterit apponere quodlibet pactum. C. mā. l. in re mādata. & c. de his. de sepu. hoc ergo casu exclusis filiis primi matrimonij dos erat filiorū dūtaxat secundi matrimonij. Secun do casu cū mr dotauit de bonis filiæ, nō valuit pactum appositū in ꝓiudiciū filiorum primi mrimonij. sicut. n. directe nō posset ipsa mater excludere filios primi matris sua successiōe. l. cū aliis. C. d. secū. nu. & in auth. vt cū de appe. cog. §. aliud quoq; capī. ma. ita & fortius nō potuit ista dotādo de bonis filiæ apponere pa ctū filiorū primi mrimonij exclusiuū. ar. in l. nemo pōt. de leg. j. & l. ius agnatiōis. ff. de pact. Sed hoc casu arbitrarer ipsam aūa teneri ad supplendum sc̄do marito de sua substātia, cum obliga uerit se, & suos hrdes ad implemētum oīum q̄venerūt in ꝙctu, q̄tum ergo sibi auferē ex filiis primi matrimonij, tū est sibi sup plēdum p d. aūā de sua substātia, cū potuerit ad hoc se obliga re. arg. in l. rē alienā ff. de ꝙhē. cmp. & l. elegāter. §. q reprobos. ff. d pig. act. & l. ex empto. de act. emp. & bñ facit in sīū. c. inter cætera. de præben. Hæc ꝓcedunt inspecta dispositiōe iuris cōis. Sed nunc examinādum est qd dicēdū est inspectis verbis cēsuræ mu
1 nicipalis. † Et vr primò i nā d. statutum debet ꝗtum fieri potest reduci ad terminos iuris cōis ēt p impropriationē verborū, si expedit. vt in c. cum dilect'. de ꝓbe. & l. 2. C. de noxa. p doc. in c. cām q. de reser. intelligat ergo dictum statutum quod voluerit tollere pactum appositū in dote ꝓf. ēt ab ipsa filia, vel ipsi' pa tre, sc̄eus si ab cxneo, vt est mater in hoc casu, q̄ cum nō teneat dotare filiā: dicta mr dēt ꝓhiberi pacisci dotē sit i reddi, ꝙ multa iura superius allega. & silia. Nā cā iusta est restringi statutum cū qs sine culpa pateretur damum. vt no. Bar. in l. oēs. ff. de iust. & iu re. verum cum verba statuti satis in hoc videātur clara & gñalia, excludunt. n. quodcunq; pactū in instrumēto dotis appositū vñ cunq; mater habuerit dotē, vel ꝓcesserit ipsa dos: ergo includit statutum dotē ꝓfectā à matre, cū dicat vīcunq; ꝓcesserit, &c. generalia. n. verba generaliter sunt ītelligēda. 19. dist. si romano

rū. § 1. q. j. qd si dormierit. & ꝓ hoc q in fi' no. Bar. in l. 4. §. ꝓtor. ff. de dam. infe. vbi dicit, q si statuto cauet de reo citādo i faciē, vel ad domū sufficit q fiat citatio psonalis vel ad domum. Nec dēt ad terminos iuris cōis reduci vt intelligat qd prius ad faciē, si reperiti pōt, ide ad domum: qa fm hunc ītellectum nihil adde ret statutum ad iª cōmune. Cumergo ī casu nro verba sint cla ra, disponētia sup dotē mrnā, vīcunq; ꝓcesserit, gñaī sunt ītel ligēda. facit. c. ī his. de priui. & qd fuerit mēs statuētium colligit clarè ex additiōe, vbi i ꝓiudicium stipulat dotē sibi reddi, dispo nit vt certo casu dos remaneat ibi penes dotatā & suos hrdes & maximè hoc ꝓcedit cum filia dotata à mre excludat à suc cessiōe matris, &c. put ibi lati² ꝓtinet. Sic videē statuētes hoc casu voluisse ꝓiudicare dotāti: vt nō obstāte quocūq; pacto ap posito in instrumento dotali debeāt venire ad successionē ma tris filij primi & secundi matrimonij. Cōcludo ergo in casu nro q si ue d. dos ꝓcesserit ex substātia matris dotātis, siue ex bonis ipsius filij, oēs filij tā primi q̄ secundi matrimonij veniūt ad suc cessionē maternā æqualiter, & in viriles portiōes, vt in d. statuto ꝓtinet. & facit d. l. cū aliis. Sed ipsa mr q̄ noīe ꝓprio se obliga uit secūdo marito tenebat tū de suo supplere, q̄tū fuit sibi sub
2 tractum à filiis primi matrimonij vt in iurib. præalleg. † Q̄n aūt marit' teneat dare partē eorū quę habuit filiis primi matrimo nij dico q realiter maritus nō compellitur ante lapsum anni re stituere dotem, quæ cōstitit in reb. immobilib. sicut in casu no stro. vt l. vna. §. exactiōe. C. de rei vxo. act. Aūa aūt respectu par tis suæ non reperitur in hoc priuilegiata. vñ teneē tradere in fra tempus boni viri arbitrio computandum. iuxta no. in l. 2. & l. 4. ff. de re iud. & l. 2. C. de vsu. rei iud. cum similibus.

¶ Casus consilij sequentis.

SVPER QVAESTIONE VERTENTE INTER cōes seu homines Planistāgarij ex vna parte, & notariū artis lanę ex alia parte, sup eo v³ an statutū cōis Senarum ꝓhibēs pānos deferri in territorio Seneñ. & c. put plenè & latè continetur in d. statuto quod incipit, *Vedutо che grande quantita*, & c. habeat locū in d. constit. Planistāgarij: maximè respectu forensium cleri non soluta gabella, de quo in dicto statuto continetur, introduce runt certam quantitatem pannorum ad dictum castrum, &c.

¶ Consilium xx.

1 *Territorium vnde dicatur.* 2 *Districtus vnde dicatur.*

VIDETVR Primò q sic. siue inspiciamus dispositionē iuris cōis, siue ptinētia capitulorū ia dudum initorum int' magnifi cum cōe Senarum ex vna parte, & cōmune & homines d. castri ex alia. & c. iure. n. cōmuni licuit d. cōmunitati Senarum in toto territorio seu districtu gabellas rerū vehēdarū inducere. & cer tarum specierum de latione ꝓhibere: cum vtaī in toto suo ter ritorio iurib. princip. & tāto tpe his iurib. d. ciuitas Senarum est vsa: q non est memoria in cōtrarium. vt in c. super quibusdam. de verb. sig. per Bar. in l. infamen. in fi. ff. de pub iudic. facit quod not. Inn. in c. cum te. de re iud. & in c. cum P. tabellio. de fide in strū. Et sic non obst. l. vectigalia. ff. de publi. l gabellas induci per inferiorem ab imperatore. Certum est q dictum castrum Plani
1 stangarij est de territorio seu districtu Seneñ. † Nam dicitur ter
2 ritorium à terrendo: † & districtus à distringendo. ideo vbicun que quis habeat potestatem terrendi, seu distringēdi: totū illud dr de territorio seu districtu suo. vt in l. pupill'. §. territorium. ff. de ver. sig. per Bar. in l. nō dubito. ff. de ca. & posti. & quod legi. & not. in cle. ne romani. de ele. vñ licet posset disceptari vtrum di ctum castrum sit de cōitatu Seneñ. maximè p id qd hr ī xx. c. di ctorum pactorum. tñ negari nō potest quin sit de territorio, de iurisdōne & districtu. vt clarè colligit ex ꝑdictis iuncta subm issiōe facta p homines d. castri: vt p³ clarissimè ex tenore submis sionis. dictum igit statutum ꝓcernens totum territorium & di strictum Seneñ. extendit vīculū & vires suas ad d. castrum, qua pp & nō solutiōe gabellę dicti pānī incidernt in ꝙmissum, vt ī c. cum fm leges. de hær. li. 6. & in l. fi. ff. de pub. cū simi. nec capīa seu pacta inita p ciuitatē Seneñ. & d. castrum habent in aliquo ꝑedire vires d. statuti, seu pœnā ꝙmissiōis insurgentis ex eo, nā si pōderent, ñ auferūt potestatē cōi Seneñ. statuēdi & puniēdi. ī d. castro. Tria. n. videnē capitula ad mām faciētia: v³ fm, nonū & vigesimum. videnē. n. illa capīa solum eximeī hoīes & cōe d. ca stri à gabellis, & aliis grauaminib. Nō. n. dant potestatē portan di de aliis locis species vetitas: maximè respectu forensium, q nō reperiunē priuilegiati, nec priuilegiū vni ꝓcessum. ad aliū extē dēdū ē, nec lex psonalis ad al's psonas est extēdēda. 29. dist. p to tū. d. vero pacta tāq inita habēt vīlegis vt in l. Cæsar. ff. de publ. nō pnt ergo hoīes castri Aquæ pēdētis q detulerunt panos ad d. castrum Planistāga. ꝙ tenorē d. statuti vigore dictorum pacto rum se defendere. Sed his non obstātib. q̄ iudicio meo ñ obstāt, puto qd vigore d. pactorum dictum statutum nō vendicet sibi iocum in d. castro Planistāgarij, ēt nec in alienigenis deferenti

bus pānos ad dictum castrū. Et primò per dictum capitulū secū dum d. pactorum in quo inter cętera cōtinetur, q nō solum ho mines, sed cōe dicti castri dēnt esse exempti & liberi tā in genere q̄ in specie ab oīb. tax ijs, datijs, gabellis: & alijs qbuscunque gra uaminib. realib. & personalib. pro tēpore xx. annorū tunc ꝓximè futurorū. Sed certū est q si ex delatione pannorū ēt p forēses de latorū gabella in d. c. i j. contenta solueret ꝓ ingressu castri p dicti; nō esset d. castrum ímu ne à gabellis, seu liberum & exemptum: eum indirectè collecta renē, & gabellarenē homines, & cōe d. ca stri. cum oporteret aut carere d. pannis aliquib. alienigenis defe rentib. aut ꝓ maiori so lito emerent cari² pp onera gabelle. ad hoc. l. fundi partē. ff. de cōtrahen. emp. facit. c. quāto de priuil. & c. fi. de im. eccl. lib. 6. Item tenendo ꝓtrarium de directo cōmitteret ¦ d. capitulum nouum d. pactorum: quo capitulo disponit, q omnes intrate redditus ordinarij & extraordi narij d. terre Planistangarij cuiuscunq; cōditionis existant, ban eorum ciuilium, & pœnarum cōdemnationē & c. sint & esse dēnt cōmunitatis hominū Pl. mistangarij pro d. tempore xx. annorū: nec negari potest quin g. abella & pœna posita in d. loco nō sit ꝙ ímunitatē ac bonū d. castri, saltē in quadā ꝙsequētia: ergo & c. Et p ꝙsequēs ꝓcludo q d. ītat utum nō vendicat sibi locum in d. ca stro: nec ēt in alienigenis deferentib. pannos ad d. castrum, &c.

¶ Consilium xxj.

1 *Vicarius Episcopi an sit præferendus Archidiacono.*
2 *Vicarius Episcopi associatur ei in iurisdictione.*
3 *Vicarius Episcopi habet dignitatem quamdiu est in officio.*
4 *Consuetudo contra honestatem non valet.*
5 *Humiliatis primus gradus quis sit.*

VISO DVBIO de quo quaritur an vicarius domini Epī pfe
1 rēdus sit dño Archidiacono Bonoñ. & eē. † Et primò vr, dicēdū dñm Archidiaconum pferēdum, cum ei' officium sit ppetuū, & officium vicarij tpale. vñ digniora sunt ppetuo pmanentia, q tē poralia, ꝓterea Archidiaconus dr esse vicari' epi, vt no. ꝙ Io. an. in c. j. de of. archi. Tñ his nō obstātib. q̄verē nō obstat ꝙrium puto veri'. Et primò adduco, qa ille gest in maiori iurisdone in dubio ꝓferendus est ibi minori in sc̄lionib. vt in c. statuimus. i. di. § fi. & c. seq. Archidiaconus aūt nullā potestatē h³ in vicariū epi. Nec ēt hēt in aliquē iurisdictionē ꝓtentiosam de iure cōi. sed dūtaxat intentionē suā fundat de iure cōi sup duob. exꝑssis in c. ad hæc, ī §. in quadā de of. arch. ꝓcedunt potius fm varias ꝙsuetudines lo
2 corum q̄ de iure cōi. vt no. Io. an. in d. §. in quadā. Ad idem bona gl. est. in c. ad hęc. de excel. ꝑla. † Itē sc̄do vicarius epi dr associari eē. in iurisdōne. vt dixit tex. in c. in noua actione. xvj. q. 6. Ergo p ferēdus est post epm oīb. diœcesanis. arg. ī c. recolētes. de sta. reg. & in c. cum in tua diœcesi. de spō. Itē & tertiò quādo quisq; pre est meliorib. tāto major est, & honestior. vt dicit tex. in auth. de ē fen. ciui. in §. nos igit. Sed vicari' epi præest meliorib. qa archidia cono et oīb. de diœcesi. vt s. dictū ē. & hēt iurisdictiōē ordinariā, & archidiaconus nullā hēt iurisdictiōē ꝓtentiosam de iure. cōi. vt s. dixi. Est ergo lōgè maior ipso archidiacono: ergo illi ꝓferen dus. Itē & quarto gñalis officialis epi facit idē ꝙsistorium cū ipso eo, & participat de iurisdictiōe ipsius epi. vt in c. ij. de ꝙsactu. li. vi. & in c. romana de appel. e. ti. Ergo honorādus est prę oīb. ꝓter epm, sicut dicimus in l'apa qui facit idē ꝙsistorium cum Deo. & no. Inn. & Host. in c. quāto. de trāsla. episco. iō post Deum prę oīb.
3 dēt honorari. Ad idem bonus tex. c. fi. xciij. dist. † Nō obstāt ꝙria superius formata. Et primò ad primum rndetur, q vicarius epi habet dignitatē q̄diu est in officio. l³ fm quosdā extinguatur eo mortuo, vel remoto: vel remouеat aliū. ista tuto. vt no. ī cle. & prī cipalis. de reser. & ī d. c. qñ abbas. & satis est q possit esse ppetuus, id est ad vitā suā tenere, si no remouеat alio instituto, iuxta nota ta in d. cle. & si principalis. Itē satis est qd dum vicaria obtinet, ha beat iurisdictionem ordinariā supra ipm archidiaconum: ergo p ferendus & dignitas vicariatus ꝓpria est, vñ iuste tractāt separa tim d. officio vicari. Et l³ iurisdōne ꝓcedat ex iurisdōne sui, epi, tñ habeē à legato, & nō ímediatè ab ipso eē, alias nō esset ordina ria. iuxta no. p Io. in c. cū ab eccl'iarum. de of. or. l. & qa. ff. de iurisd. om. iud. Ad sc̄dm argumētum respōdet, qd Archidiaconus dicit vicarius Episcopi: qa illa duo q̄ sibi cōpetunt, de quib. in d. §. in quadā pertinebāt olim ad iurisdictionē epi, vt no. Io. an. in c. j. de of. archi. Sed gñalis officialis epi est vicarius in tota iurisdictiōe. inxa tamen ea q habent ex c. licet. de of. vic. li. 6. Et facit idem ꝙsistorium cum epo, qd no facit Archidiaconus. Nō obstat tertiū argumentum qd dicit tenere locum epi, qñ ex eo q dr loco te nere episcopi dicit iurisdictio esse eadē cū iurisdictiōe episcopi: nō aūr dicit ex eo vt habeat potestatē i ꝑsentia epi dūtaxat imo hēt ēt in absentia, vt s. dixi. vnde dicit sibi adiunctus in administratione. vt in d. c. in noua actione. Nō obstat vltimū argumētū q Archidiaconus dicit maior post officiales episcopi qa ipse dēt honorari vt eps. vt s. dixi. cū hēat iurisdōnē epi ī Archidiaconū

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed dicit maior respectu aliorum clericorum diœcesis. Nam vt s.dixi, vicarius facit idē cōsistoriū cū episcopo. vnde posito episcopo per consequentiam ponitur vicarius. Et prędicta sufficiāt.

VITA MĒ quæsitum postea: Nunquid valeat supra scripto casu cōsuetudo q̄ est ꝯria oī iuri. Primo diuino, vt satis colligit ex c. ad hæc. 88. dist. Secundò ordini naturali: vt colligit ex c. est ordo. 33. q. 5. Item iuri canonico, cum maior in administratiōe p æferendus sit. vt s. plenè fuit allegatū. Itē ciuili. vt colligit ex l. gradatim. ff. de mune. & hono. & l. j. ff. de albo scribē. ergo ipre scriptibilis: & poti⁹ dī pestis q̄ ꝙsuetudo. iuxta ea q̄ habēt l iij^ti.

4 c. ad nrā. in tex. & gl. de ꝓba. † Itē cōsuetudo ꝯ honestatē nō valet. vt in c. cum decorē. de vita & hone. cleri. Et nil mirum cum principale qd requirit in lege sit ipsa honestas. vt 4. di. c. erit aūt lex honesta, &c. Si ergo ista q̄ ꝓcedunt ex cōsensu epi nō valēt sine rōne, vt ibi: quāto minus cōsuetudo nō valet q̄ inducit ex cōsensu tacito. & regulariter minus operaī ꝙsensus tacitus, q̄ expressus. iuxta no. in c. dilecti. de ꝙsuet. & in l. 2. C. q̄ sit lon. ꝙsue. & 8. di. mala aūt. ꝙsuetudo. & c. ꝙsuetudo. Sd hæc ꝙsuetudo est ꝯ oēm rōnē: vt pt3 ex ꝓdictis. solum. n. vī ꝓcessisse ex quadā vecordia, & ambitiōe seu stultitia. vt inuit tex. in c. legimus. in prin. 93. di. ergo non valet. & qd rōne caret, extirpare necesse est. 68. di. corepiscopi. in fi. & maxīe hęc ꝙsuetudo q̄ potius est corruptela, oīno extirpāda est: ga est ꝯ primū gradū humilitatis necessarium. † Primus. n. gradus humilitatis est deferre maiori, & nō

5 ꝓferre se ęquali. vt no. gl. no. in cle. j. de reli. domi. sup verbo, humilitatis. q̄ ꝓsequit alios grad⁹. & facit c. de ꝓstantinopolitanis. 22. di. hinc est qd ius ꝓuidet ꝯ istos q volunt se ptinaciter ꝓferre digniorib. vt in pęna teneāt vltimū locū. vt in c. fi. 93. dist. exp̄ se q̄talis ꝙsuetudo nō valet, vult tex. in d. c. legimus, vbi re ꝓbat mos quorūdā locorū ī qb. diaconi volebāt se ꝓferre plurib. qb. tñ nō erāt subditi respectu iurisdictionis. fortius non v3 hoc casu vbi vicarius h3 iurisdictiōē in Archidiaconū, vt ꝓdictū est. facit 93. di. illud & quāq̄ in fauorē Archidiaconi allegēt quoddā priuilegiū, quo inter cętera cauet ipm archidiaconum debere post Epm prima sedē obtinere: tñ priuilegiū sic q̄liter loquens iudicio meo intelligi dēt respectu aliorū clericorū iurisdōnē nō habētiū in d. archidiaconum. nā priuilegiū q̄liter loquēs, d3 ī telligi & restringi vt absurditas euitet. vt est tex. no. ī sibi mā, ī c. ex ore. de priuileg. absurdū. n. foret Archidiaconū debere ꝓcedere vicariū epi. vt patet ex ꝓdictis. Itē priuilegiū dat primā sedem post Epm. Sed inter epm & vicariū suū in sua diœcesi nō est dare gradū: cū representāt idē tribunal, & cōsistoriū. vt in c. 2. de ꝙsuetu. li. 6. & in c. romana. de appel. eo. lib. dicit ergo habere primā sedē post Epm, & immediatē sequitur Episcopum. Nā vicari⁹ coruscat ex radijs episcopi, & iurisdictio sua est: sicut in simili dicimus de vxore q̄ nobilitat ex genere mariti. l. fi. C. de incol. li. x.

¶ Consilium xxij.

1 *Vsurarius manifestus probatur per famam & argumenta.*
2 *Ius canonicū irritando testamentum manifesti vsurarij d quid habuit respectū.*

QVANQVAM cōsultum sit ad maiorem, vt arbitror clarita tem, quatuor ex themate elici possunt dubia tamen in effectu in vnum redigi possunt, videlicet an testamentum minoris annis. 25. & maioris. 14. nō prætita prius cautione sm formam c. q̄q̄. de vsur. li. 6. valuerit: cum nō probet aperte & formaliter vsuram exercuisse, seu palam, & publicè vendidisse res, seu merces cariori pretio propter dilatam solutionē pretij, quā quādo pretium ilsico soluebatur. Et videtur primo q̄ d. testamentum valuerit. Nā. c. q̄q̄. prælegatum, irritat dumtaxat ex defectu cautionis nō prætitæ testamentum manifesti vsurarij. vnde nō sufficit q̄ testator fuit vsurarius, nisi etiā fuerit manifestus. ergo testamentum ex eo capite impugnari nō pōt: cōsequētia est not. maior probatur in d. c. q̄q̄. minor verò probatur hac rōne: vsura nō cōmittitur nisi in cōtractu mutui, qd patet ex diffinitione ipsius. est. n. vsura lucrum ex mutuo & c. vt plenè no. per Io. An. in regula. peccatum. de reg. iur. lib. 6. in mercu. & 14. q. 3. quasi p totū. de vsur. cōsuluit. in ꝯctu emptionis & vēditionis nō cōmittit vsura, etiā si altera pars enormiter lędat. vt pt3 in c. cū dilecti. ex de emp. & vēdi. Sed ꝓdictus solū vēdebat merces cariori ptio, q̄ nō ꝓmisit vsurā. Itē & sedò de hoc vī tex. in c. i ciuitate. de vsu. vbi expresse dī, q̄ hmōi ꝯctus ex tali forma nō pōt cēseri vsurarius q̄q̄ vēditores peccatū incurrāt: nisi dubiū sit an ılla merces plus minúsve tpe solutionis sit valitura, pōt ergo d. minor excusari et a peccato pp probabile dubiū an solutiōis tēpore d. merces forent plus valiturę. Itē ꝑsuppositoq̄ peccauerit cessante dubio variationis pretij, nō tñ incurrit peccatum vsurarū, cū nō ī teruenerit mutuum. vt innuit tex. ī d. c. in ciuitate. Itē tertiò præsuppositoq̄ in effectu ꝓmiserit vsurā taliter ꝯhendo: nō tñ pōt dici manifest⁹ vsurari⁹: cū talis ꝯctus ex formā nō appareat vsurari⁹. vt dixit tex. ī d. c. i ciuitate. manifestū aūt ē id qd clarè pt3, nec tergiuersatiōe celari pōt. vt ī c. manifesta. & d. c. d manifesta. 2. q. 1. & c. cuidētia de accusa. Quarto ꝑsupposito q̄ ex d. ꝯctib. publicè habitis resultet vsura manifesta in persona d. minoris, iste tñ effect⁹ causari nō pōt, cū municipali cēsura cauet minorē ī certa forma q̄ īd. ꝯctib. ñ fuit seruata, ꝯhere ñ posse. fuerūt. n. d. ꝯct⁹ ꝯ legē. vt in l. nō dubiū. C. de leg. & in regula, q̄ ꝯ i⁹. de reg. iur. li. 6. Nō. n. vī ꝯ ẍisse q̄ ad iuris effectū. Sed his ñ obstātib. q̄ vero iudicio ñ obstāt ꝯria sniam arbitror sequēdā. Et prīò est tex. apertissim⁹ in c. nauigātib. de vsur. vbi dī aliter ꝯhentē tūc de mū excusari à crimīe vsurarū, cū verisimil⁹ dubitaī pl⁹ vl⁹ min⁹ solutiōis tpe merces vēditæ valituræ forent. Nec ēt sufficit hęc dubitatio, nisi tpe ꝯct⁹ dās merces fuissetventitur⁹ ꝓ minori ptio tunc oblato: quinimo q̄cunq; offerebat pretium in ętinēti, vēdebat ꝓ minori pretio, q̄ vēderet illis q̄ in tps differēbat solutionē vt clarissimè ꝓbaī p libros suos, q̄ fidē faciunt, in cle. vnica. de vsur. hoc ēt voluit gl. in d. c. in ciuitate. in verb. vēditores, q̄ declarat tex. illū dū dicit, qd hmōi ꝯhentes incurrunt peccatū. exponit d. vsurarium per d. c. nauigāti. nec dicit intelligendū dictum c. in ciuitate. sm dispositionē illius. c. nauigāti. Et ī hoc gl. optime loquit: qa vnum i⁹ est interpretandum sm dispositionē alteri⁹, cum iurib. sint ꝙcordāda iura, in c. cū expediat. de elec. li. 6. in l. vnica. C. de ĩof. do. Et cum istos ꝯctus faceret palā & publicè, & ad hoc haberet statione paratā, satis dī vsura manifesta. ad hoc qd no. gl. in c. j. & ij. de vsur. lib. 6. Bar. in l. fur. ff. de fur. & qd no. in c. ij. de vsur. Itē & sedò qualitas manifesta q̄ requirit in d. c. quanq̄. nō d3 sumi ꝓ notorio: sed ꝓut manifestū est species diffinēta à notorio. nā hæc ꝓpria hui⁹ vocabuli significatio est. vt manifestū est id qd ꝓbari pōt. vt no. gl. ī c. vestra. d cohab. cleri. & mu. & tenet qd medium inť occultū & notoriū, vl⁹ saltē manifestū dī & famosa ılinuatio, & cōis, & certa scīa & ex certis ꝓueniēs, sed in casu nro d. ꝯct⁹ ꝓbari posset: ac erat publica fama, & cōis opinio de iniquitate illorū ꝯctuū tpe vitæ d. mino ris: ergo satis pōt dici dictū minorē fuisse vsurariū manifestum.

1 Tertiò hæc ꝓbanť p tex. no. in c, cū in diœcesi. d vsur. vbi† hī qd p famā & argumēta ꝓbaī qs vsurari⁹ manifest⁹: ac in casu nro nō solū ꝙcurrunt argumenta, sed vera ꝓbatio ꝯctuū vsurariorū. Quinimo, qd pl⁹ est, reperio fuisse ꝙsultū p Bar. Gas. de cal. & do. Card. florētinum, qd l3 ivita ñ exerceat qs publice vsurā: si tñ pōt ꝓbari qd erat tpe vitæ vsurari⁹ satis ꝓbaī cum fuisse manifestum vsurariū, ēt ad effectū mutādi testm, qd manifestum erat delictū, qd ꝓbari poterat: quāq̄ Federic. in ꝙsilijs suis: ab hoc vltimo deuiare vī. Nō obstāt ꝯria superi⁹ formata. vt prīo ad primum fatendum est qd d. ꝯct⁹ ex formalitate ñ apparēt vsurarij, dum sint emptiōis & vēditiōis, & sic ꝙd formā & apparētiā loquit dictum. c. in ciuitate. Sed in specie & aliis circunstātiis maximè illa: ga aliis vēdebat ꝙsimiles merces ꝓ minori ptio solutiōe īcōtinēti facta, satis ꝓbaī ꝯct⁹ vsurarij, vt aperte inuit tex. in d. c. nauigāti. Nec ob qd hic ñ interuenit mutuū: ga dico qd imo interuenit mutuum fictum. nā vī emptori fuisse ilico pretiū iustum, & statī fuisse sibi à venditore instituēdum in tps cū incremēto illi⁹ pluris qd soluit ꝓ dilata solutiōe. vt no. doct. in d. c. ī ciuitate & ī c. nauigāti. iura. n. ñ sūt ipositaverbis ſ3 rerū ef fectui. in c. ꝓmissa. de elec. li. 6. & si dicerem⁹ oppositum parata esset via eludēdi iura, & mā ꝓmulgata ꝯ vsurarios, qd nō est dicendum, vt p3 ī c. ad nram. de emp. & ven. & c. illo vos. de pig. facit & c. quāto de priuil. & c. gaudem⁹. de diuortiis. ñ obstāt capło, manifesta. & c. de manifest. ibi. n. capiť manifestū ꝓ notorio, & ñ ī ꝓprio significato. nā à ꝓprio verborū ñ est recedēdū signi ficato, ex q̄ nō ꝓbat de mēte ꝓria. vt l. ñ aľr. de leg. iij. & in c. fi. de ver. sig. Itē posset dici istum notorium vsurarium ex q̄ notorię tenebat bāchum paratum ad merces tali mō vēdēdas. Ad hoc no. gl. ī d. c. j. & ij. de vsu. li. 6. iuncto. c. nauigāti. nā si d. ꝯct⁹ faciūt istum vsurarium, vt ſ., ꝓbatum ē, & publicè ꝓ eum exercebanť vt ꝑsupponiť in casu: ergo negari ñ pōt qn fuit vsurari⁹ public⁹ & manifest⁹. Nō obstat vltimum motiuum ꝓ ñ obstāte statuto ñ poterat ꝯhere. Rndeo. n. dupl⁹. Primò qd ꝯct⁹ censeť ꝓhibit⁹ minori quaten⁹ alteri obligat: ñ aūt quaten⁹ alter sibi obligat: vt ꝓbať in l. Iulian⁹, ſ. pe. ff. de act. em. facit l. nō eo min⁹. C. de ꝓcu. qd in simili hī de eccl'ia. xij. q. ij. c. ſi qua de reb. & per gl. in c. j. ne sede vac. per doc. in c. j. & c. tua. de his q̄ fi. à præl. Nō ergo obstabit statutū q̄minus illo mō augmentaret patrimoniū suū.

2 †Secūdo rndeo qd ius canonicum irritādo testm manifestivsurarij, habuit respectum ad odium criminis nō autem ad validitatem ꝯctuum: qd p3 manifestè ex eo, qa ꝯctus super vsura solvenda sunt ipso iure nulli: vnde nulla obligatio acquiritur vsurario. vt in c. debitores. de iureiu. & solutæ pōt repeti. d. c. debitores. & de vsu. cum tu. vī ꝑsuppono, qd minor ñ potuerit ꝯhere, nec valuerit ꝙtractus: nihilomin⁹ quātum in eo fuit crimē vsurarium ꝙtraxit, vt in obligatione q̄ contrahitur ex pacto consideraī ipsū factū. vt in d. c. debitores. iuncto c. quāq̄. facit c. nup. d biga. & l. obligamur. ff. d act. & ob. Nec obstat minoritas, qa vbi

pęna ipso

pęna ipso iure à iure imponiť, cōmittēs delictum ꝓhibitum incidit ī illā pœnā. l3 aliquo respectu veniat miti⁹ puniēd⁹: vt not. Bar. in l. 2. ff. d recep. S3 d. c. q̄q̄. irritať testm ipo iure. ergo minor ligať statuti pęna ad hoc. c. j. de deli. puc. & c. 2. eo. ti. qd vī obstare: sed est restringendum sm illā lect. & sm illā theoricā Bar. ī loco palle. Nō obstat gñalis ꝙsuetudo mercatorū ciuitatis: qa qd ī se peccatum est, ñ excusať p gñalē ꝙsuetudinē seuveri⁹ corruptelā toti⁹ orbis. vt in c. adulterij malum. & c. flagitia. 32. q. 8. quę admodum nō excusarenť hoīes si directe palā, & publicè exercēt ꝓbrum fœnus vsurarium. Nā nō refert qd ex ęquipollentib. fiat in c. l3 ex quadā. de testib. & in delicto ꝯhēdo nō ispicit forma, ſ3 effect⁹. vt in c. ea q̄. de sno. Bona. n. denominatio malum ñ excusat, nec valet ꝙsuetudo in ꝯrium. vt ibi. & est ad hoc ille bonus tex. cum gl. Et hæc sufficiāt q̄ ad tria prima quæsita, Venio adv ltimū q̄situ, qd qa facile ē bī rndēo. Dico. n. q̄ i⁹ irritā di testm cōpetit sororib. q̄ tanq̄ ab intestato succedunt de iure cōi fratri æqualiter cum matre. vt in auth. de hær. q̄ ab intest. defer. Nā c. q̄q̄ solum mutat testm: nō aūt excludit venientes ab intestato. facit quod hī in auth. bona dānatorū. C. de bo. præscrip. Corā quo aūt iudice hæc q̄ō nullitatis sit agitanda, dico q̄ corā iudice ecclesiastico. ꝓ no. in cle. dispēdiosam, de iud. & in c. cū sit generale. de foro. cōpe. & in eo qd q̄rit de sequestratiōe fructus q̄ fiēda est qōne pendente, dico q̄ satis pōt fieri sequestrū, si timetur verisimilit de dilapidatione, si possessor bonorū ñ est potens ad satisfaciendum de fructib. interim ꝑcipiēdis in casu emptionis. iuxta no. in c. 3. & fi. de sequest. possid. & fruc. & ſcus puto si possessor est potens ad satisfaciendum: quia tunc solus dilapidationis fructuū timor nō sufficit ad sequestrationē fructuum per d. c. fi. l. imperatores. ff. de appe. vbi ponit ſpecialē casum post appellationem. In omni tñ casu poterūt bona & fructus describi. iuxta theoricam Bar. in l. vnica. C. de sequestratio.

¶ Casus consilij sequentis.

AD PETITIONEM PETRI BARTHOLOMEI factum fuit sequestrū certæ quātitatis pecuniarū die. 21. an. dñi 1333. apud Fracischum Ioānis ꝯ Hieronymū Antonij p officiales mercātiæ ciuitatis Senarū. deinde. 30. die mēsis eiusdē cōparuit qdā Anto. suo ꝓprio noīe, & priuato, & vt ꝓ curator Hieronym. prout apparere dixit manu Io. Matthei de Aiano notarij, & obtulit stare iuri, & iuri respōd ere & soluere iudicatū. & fecit eita re d. Petrū Bartholomei p Dominicū del dota nuntium curiæ. Quj nuntius retulit se citasse ad domū solitæ habitatiōis d. Petri. & d. Petro nō ꝙparente officiales fecerunt restitui pecuniā sequestratā d. dño ꝓmittente, fideiubēte, obligāte, renūtiāte, iurāte, hæc verba ita general⁹ reperiunť scripta p notariū apud acta d. curiæ. deniq; plurib. mensib. elapsis moritur d. Hierony. agit ꝓ parte dicti Petri Bartholomei anno domini MCXXXVI. contra dict. Antonium excipitur per dictum Antonium, q̄ non est obligatus, eo maxime, quia non sunt illi officiales coram quibus promisit cum functi sint eorū officio. Quæritur quid iuris.

¶ Consilium xxiij.

1 *Cautio de iudicato soluendo an habeat vires coram aliis iudicibus.*
2 *Obligatio fideiussoris realiter finita obl gatione contra princ palem cessat.*

VIDETVR. Dict. Petrum nō esse obligatū in aliquo, nō. n. tenetur tāquā ꝓcurator: cum ipsius officiū expirauerit per mortem dicti Hieronymi re integra. l. mādatū. C. mandat. & cle. fi. de procu. & per consequens nō debet teneri de antea gestis procuratorio noīe: sicut dicimus in tutore functo officio. vt in l. post mortem. ff. quando ex facto tuto. ad idē. l. fi. ff. de inst. non teneť functo officio, nec debet teneri proprio noīe tāquā fideiussor, qa cum esset fideiussor nō cōtractus, sed de iudicio sisti, nec de hoc fecit ipse aliquam scripturā propriam manu, liberatus extitit, ex quo infra duos menses d. Petrus Bartholomei non fuit prosecutus negotium iudicio: vt est tex. no. in l. fideiussor. C. de fideiuſ. Quinimo nō solum infra duos mēses non egit: imo plures menses sunt elapsi: ergo in nullo videtur dictus Antoni⁹ teneri ad respondendum d. Hieronymo. † Tertio obstat q̄ cautio

1 etiam de iudicato soluendo non habeat vires coram aliis iudicibus, seu in alia instantia. l. cum apud. & l. cum lite mortua. ff. iusol. Sed in casu nro nō sunt illi officiales corā qb. facta fuit promissio: ergo extincta est cautio. Sed his non obstantib. quæ iudicio meo nihil obuiant, contrariam sententiam puto verā. Et primò dico hunc teneri procuratorio nomine per tex. expressum ī l. procurator qui pro euictione. ff. de procura. vbi probat fm lectu. Bar. & fere omniū quod procurator qui obligauit se, tenet rndere ēt finito officio. ad idem l. feruum Titij. ff. mand. Sed iste Antoni⁹ expsse obligauit se ēt priuato noīe, vt p3 ex narratiōe factī: igit remānsit obligat⁹ ēt post mortē d. Hierony. Nec obstat laps⁹ pluriū mēsiū vl⁹ anni: qa cū sit actio ex sua ꝓmissiōe orta ꝙtra eū maxime ꝑsonalis, illa nō tollit nisi spatio 30. ann. l. sicut. C. de ꝑscr. 30. anno. imo nōvī, q̄ currat prescriptio obstāte mala

fide ex dispositione iuris canoni sm no. cōter ꝓ Modernos ī c. fi. de ꝑscri. licet illud sēserit. Bar. in l. sequit. §. si via. ff. de vsuca. Sed. circa hunc casum nō isisto: qa nō est necessariū quoad casum nostrum: cū nō sit fluxū tñ rps vt dicať ꝓpleta ꝑscriptio ꝯ hāc ꝑsonam. Sed vī hic Antonius obligatus fideiussorio noīe. potuerūt enim officiales in absentia d. Petri ī reuocatiōe sequestri capere fideiussorem in fauorē d. Petri. vt in c. penul. de eo q mit. in pos. & est gl. ord. in c. j. c. ti. in ver. parati. & tenet Spe. in ti. de primo dec. §. iam de effectu. ver. antepe. q̄ quidē oblig. nō expirauit plapsum anni vel biennij durāte obligatione principali ꝯ Hierony. hoc ꝓbo sic, obligatio fideiussoris nō soluit realiter durāte obligatiōe principali nisi in casib. quib. possit instare ꝯ principalē, vt eū liberet à fideiussiōe. vt legi. & no. in fi. de fideiuſ. & in l. fi. ꝓ eo ꝯ quē. C. eo. ti. nec pōt ꝙpellere aduersariū ad agēdū ad finē liberatiōis

2 ꝙsequendæ. vt in l. si fideiuſ. ff. e. no. in c. cōstitutus. eo. ti. † Sed cessat obligatio fideiussoris realiter finita obligatiōe ꝯ principalē. vt in l. græce. ī fi. ff. de fideiuſ. ab hac aūt reperim⁹ casum exceptū in d. l. si fideiussor. vbi liberaī p lapsum duorū mēsium q̄ dē causs cū sit diuersus à regulis iuris, dēt ibi strictè itelligi, & nō extē di ad casum nō expsium. arg. in l. ꝑcipimus. ī fi. C. de appe. sed in casu nro sumus ex illū casū. si fideiussor. ergo debemus de eo iudicare sm regulā ꝓdict. Qd aūt sumus extra casum illius l., ꝓbaī. illa. n. lex loquit in eo q̄ fideiussit dūtaxat de sistēdo quē i iudicio. Sed in casu nro fuit ꝓcessum ad vlteriora qa, pmisit stare iuri, & rndere ac soluere iudicatū, & ī fine simpl'r obligauit se, & fideiussit, ꝓ Hieronymo. hoc pt3 in scriptura ꝓtēta in actis curię, vñ aduertēdū qd. d. l. ī fideiussor., ꝓprię loqť qa iudicio ĩchoato qs dat fideiussorē de sistēdo in iudicio. vñ cū actor teneať litē ꝙ testari. j. duos mēses: & sic ꝓtat cautionē. 33. q. 3. c. iduciæ. libellū, & 1 aut. gñal'r. C. d epi. & cle. si j. duos mēses nō ꝓsequit actor vī retrocessisse ab ītētione sua, merito lex ītroduxit, vt fideiussor liberet cū ille videaī in culpa in nō ꝓsequēdo: & tacitè vī actū. j. duos mēses litē ętest. & vī vera rō decidēdi, & multū notabilis, ad illam l. q̄ sentit Host. in summa. eo. ti. §. qualiter sit fideiussor ob hāc igit rōnē & tacitā partiū quētiōē illa. l. in casu illo recessit & deuianit à cōib. regulis, sc3 liberādo fideiussorē ex lapsu illi⁹ modici tēporis. Hinc est q̄ fideiussor de iudicio sisti liberaī p casum supueniēntē in psonā rei. vt in l. sancimus. C. eo. Sed in casu nro oīa ꝓdicta cessant. hic. n. cum vno erat lis inchoata. Nec spes inchoandi de ꝓximo, sed factum fuit sequestrum: qa d. Hiero. erat suspect. Itē fuit ꝑtita fideiussio de standoiuri priuato noīe: & in fine in renuntiatione sequestri obligauit se simpl'r fidejubendo. Vñ aduertendum q̄ illa scriptura ꝯ est apud acta curiæ, est abbreuiatura ꝙfecta more notariorū, q̄ dēt extēdi sm eorum ꝙsuetudinē, iuxta no. in c. cū P. tabellio. de fide instr. & in l. gallus. ff. de libe. & posth. Et si diligēter pōderet h3 duas partes. nā in prima parte in princi. comparationis obligauit se suo ꝓprio & priuato noīe: & vt ꝓcurator d. Hieronymi stare iuri & rndere iudicato. nec adhuc obtinuerat sequestrum reuocari: sed fecit citare d. Petrum. illo vero nō parente obtinuit sequestrum reuocari: & de nouo ꝓmisit ꝓ d. Hierony. ac obligauit se, ac fideiussit simpl'r nec fuit dcm in iudicio sisti. Qd si fuerit illa obligatio noua ex i teruallo fcā pt3 post primā obligationē de qua in principio illius scripturæ dicit, q̄ fecit citare d. Petrū, & qd nūtius retulit se citasse illū ad domū, & sic oportuit interuallū intercedere: & postea illo nō ꝙparēte obtinuit reuocatiōē seq̄stri fideiubēdo ꝓ d. Hierony. simpl'r, sicut fieri d3 in reuocatiōe seq̄stri, iuxta no. per Cy. in l. vna. C. de ꝓh. sequest. & ꝓ canonistas ī c. 2. e. ti. ergo d. obligatio durat in pnti, & pōt queniri effectualiter ex quo d. Hiero. vel eius hæres est impotēs ab soluēdū, iuxta. mām auth. ꝑsente. C. de fideiuſ. Vltimo alia rōne fideiussio fuit hic ꝑtita, vt vitaret sequestratio iuxta theoricā doctorū in dictis iurib. & ꝓ Bar. in l. litib. C. de agri. & censi. li. 11. & l. si fideiussor. ff. q̄ satisda. cogā. & in l. senat⁹, de of. ꝑsi debuit ergo sapere nām seq̄stratiōis. vt ī eccl'ia q̄. vt lit. pen. & in l. si rē & ꝑtiū. ff. de peti. hære. In. in c. ex rōne. de app. Sed nā sequestrationis est vt duret donec lis finē accipiat. iuxta no. in c. examinata. de iud. & in l. si oleū. ff. de dolo. ergo fideiussio p quā euitaī seq̄stratio d3 durare vsq; ad illud tēpus. & hoc vī aptissimè de mēte tex. in d. l. litib. & l. si fideiussor. & l. senatus. Etsi diceremus ad ꝓpositū illud remediū fideiussiōis nō ēē sufficiēs ad fideiussiōē euitādā. Nō ergo hæc fideiussio sapit simplicē nām fideiussiōis de iudicio sisti. Nec liberare thic fideiussor ꝓ mortē principalis, sicut liberat cū obligauit se ad sistēdū reū ī iudiciū, cū nō ēēt actori sufficiēr satisfactū. Nō obstāt supius ī ꝯ riū allegata, soluit. n. mādatum re integ. Sed hic nō erat res integra, cū obligauit se ꝓdño. Itē hic obligauit se ꝓprio & priuato nomine & fuit officiū voluntariū, & sic cessat ꝓriū. l. post mortē. Nā ibi nō obligauit se institor, vt dī in tex. sed in casu nro sic. Ad l. si fideiussor. satis s. respōsum. ad l. cū apud. & l. cū lite. dico q̄ ꝓcedunt in fideiussore de iudicio sisti, seu iudicato soluēdo. Sed hic fuit simplex fideiussor facta reuocatiōe seq̄stri. vt s. dixi. Itē ill.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iura ꝓcedūt qñ qs ꝓmisit simplr d iudicato soluēdo nō exp̄sso noīe ꝓprio iudicis. Nā tūc tenet ex ꝓmissiōe corā iudice succes sore ciusdē tribunalis: ga vī idē iudex. l. ꝓponebaī. ff. d iud. & hoc aptē t3 Spe. ī ti. d leg. §. excipi. ver. ſ3 qd ſi plures. aptiꝰ Bar. ī d. l. cū apud. & ita fuit ī casu nro. Quare ex oīb. ꝑdictis ꝙcludo d. Antonium obligatū ad resp̄ōdēdū & soluēdū iudicatum ſm predicta.

¶ Consilium xxiiij.

2 *Remissio secundum consuetudinem Italię non fit.*
2 *Iudex delicti debet purgare prouinciam malis hominibus.*

RODVLPHVS ciuis Corneti habēs domiciliū in Viterbio, dum esset in Corneto mādauit seu psuasit Martinū ciuē Corneti interfici. qđ ibidē factum est ipso Rodulpho Viterbij residente. post dies aliquot gubernator vtriusq; ciuitatis habēs à dño nro Papa oīmodā Legati de latere potestatē, veniēs Cornetū audita ī famia d. homicidij ī reditu ad ciuitatē Viterbien. d. Rodulphū in ciuitate Viterbij mādauit: & fecit ip̄m in manib. Potestatis poni: agit nūc in Corneto de ingsitione faciēda & de ꝓcessu d. Rodulphum de homicidio, petit remitti p potestatē Corneti ad locū delicti Viterbium: cum Viterbium & Cornetum sint sub eodē p̄side. & supplicat gubernatori siue p̄sidi vt mādet potestati Viterbi Rodulph. remitti ad locū maleficij ꝓpetrati. Dubitat nūc de quatuor. Et primò vtrū ad requisitionē potestatis ciuitatis Corneti gubernator seu p̄ses teneatur mandare ptāti Viterbij vt illū remittat. Et si ad mādatū gubernatoris potestas Viterbij teneat illū remittere. Scdò quer̄ an Rodulphus p̄dict⁹ de homicidio in Corneto ꝓpetrato rōne domicilij qd hēt Viterbij, possit puniri in Viterbio. vbi detinet captus, maximè cū d. ciuitates sint sub eodē gubernatore. Tertiò q̄rit an remissio dēat fieri ante inchoationē ꝓcessus ꝙ d. Rodulphū vel post. Quartò an gubernator prædictus habēs plenā potestatē Legati de latere potuerit d. Rodulphū in d. ciuitate Viterbij facere detineri rōne delicti in Corneto ꝓpetrati, ad hoc vt ibi puniat, an ad locū delicti remittat. Venio ad primū & vī q̄ gubernator seu p̄ses nō teneat remissionē facere, vel fieri mādare. sed potius illū captū relaxare vel relaxari facere: ga delictū fuit ꝙsummatū ex territoriū Viterbij. vñ et p̄supposito qđ mādatum fuisset de homicidio ꝓpetrando in ipsa ciuitate Viterbij: & qđ tñ nō ibi, sed ī Corneto delictū secutū esset, nō pōt ex eo ī Viterbio q̄ēri. iuxta no. ꝓ Bar. in l. si vt ꝓponit. ff. de fideiusso. & in l. nō solū. §. mādato. ff. de iniur. vī tex. iuncta gl. in cle. pastoralis. de re iud. ī ver. nec nō ꝓcedēdo. Et no. ꝙ aliquos in c. fi. de fo. cōp. ergo remissio fieri d ; ad locū delicti: ga ante capturā nō fuit cōtumax in loco delicti: ergo capiin d. ciuitate Viterbija d finē remissionis fiēdæ nō potuit. iuxta no. in l. j. C. vbi de cri. agi opor. & vī tex. in auth. vt nulli. §. fi vero qs ꝓhēsorū. Itē p̄supposito qđ capi in Viterbio potuisset, vī qđ gubernator nō teneat mādare Potestati Viterbij, vt illū remittat, ga remissio ad locū delicti vī potius de vrbanitate, q̄ de necessitate. arg. d. cle. pastoralis in ver. de more. no. Bar. in l. si cui. ff. de
1 accu. † Itē fortius ꝙsuetudo h3 ꝓ totā Italiā, vt nō fiat remissio. vt no. Bar. in l. sepulchri. ff. de sepul. viola. Igit venit relaxād⁹. Nō. n. pōt puniri Viterbij, ga ibi nō deliquit: nec remitti Cornetū, ga ꝙsuetudo remissioni ꝑdicit. Itē nō fuerat ꝙtumax in loco delicti: igit &c. ꝙ hoc facit, ga d. Rodulphus h3 domicilium ī Viterbio, vt p̄supponit ī casu narrationis: vñ p̄supposito ꝙ delictū nō fuisset ꝙmissum in territorio Viterbij: tñ rōne domicilij potuit accusari & inquiri de delicto alibi ꝓmisso, & ex hoc debita pena ꝓrimi. de quo videt casus in c. cū ꝙtingat. de fo. cōpe. tenet Io. And. ī c. vt animarum. de cōsti. lib. 6. & Io. Calder. in c. j. de rapto. & Bart. post Cy. in l. cunctos populos. C. d sum. trini. & Io. de lig. in cle. pastoralis. prealle. videt tex. cū gl. in l. j. & ij. & in auth. qua in ꝓuincia. C. vbi de cri. agi opor. expresse idē Io. An. in addi. Spe. post Odof. in ti. de cōpe. iud. adi. §. j. ver. sexto rōne criminis. videt tñ ibi velle, ꝙ de iure ciuili hoc d. ꝓcedat, qñ procedit per viam accusationis: secus per viā ingsitionis rātum: ga iudex agit ad vindictā, & sua nō interest ex q̄ deligt ex territoriū suū. nā in loco domicilij pōt q̄ueiri nō ex eo ga deligt, sed ga sortiē forum, & sic audire d3 accusantē ex hoc capite, & pōt illum punire si delictū, ꝙ bet. Sed inquisitio delicti p̄tis q̄ernit delictum ꝙ nō ꝙtingit iu dici ēē, si ex territorium suum fuit ꝓmissū: & ad iura canonica q̄ late ꝓmittunt inquisitionē dicit ꝙ ꝓcedunt in suo foro: sed dns Archid. dicit in c. fi. de fo. ꝓpe. ꝙ ēt de iure ciuili pōt ꝓcedere in re domicilij ꝑ viā ingsitionis d delicto alibi ꝓmisso: nā cā quare ī loco domicilij pōt accusari, licet alibi deliq̄rit, est: qa & vbicūq; delinquit subdit⁹ est iudici domicilij: & hęc cā locū hēt siue ꝓ-
2 cedat ꝙ viā accusatiōis siue ingsitionis. † Itē sicut interest iudicis delicti purgare ꝓuinciā suā malis hoīb. vt l. ꝙgruit. ff. de of. p̄si. ita interest iudicis domicilij castigare subditos, & ꝓuincia suā purgare talib. hoīb. l3 alibi deliquerint. d. l. cōgruit. & l. p̄ses. c. tit. & hoc reperto tenuisse Bar. in l. cunctos populos. de sum. trini. & vī verius, & in casu nro multū refert: ga in terris eccl'iæ seruam⁹ i⁹ canonic. vt ī c. si duob. de ap. & no. in c. qđ clericis. de fo. cōp. Itē si bn̄ pōderent cas⁹, nō expedit ex alio capite hoc multū discutere, qm̄ gubernator seu p̄ses h3 iurisdict. necessū in loco domicilij, ſ3 ī loco delicti. sic p̄t ꝙ tota suā ꝓuincia illū facere capi. vt ī d. §. si vero qs ꝙphēsorū & in c. nouit. de of. deleg. vbi bo. tex. in ſiſi. Nā tota ꝓuincia ē, sibi vnū territoriū: & sic delictū fuit ꝓmissum ī suo territorio, & ī suo territorio captura fcā: potuit ꝙ & debuit gubernator seu p̄ses ī qualibet pte sui territorij illū capi facere. ex q̄ ī suo territorio deliquit, ēt si fuisset extra. vt d. l. p̄ses. & de of. deleg. c. 2. nā p̄ses seu legat⁹ ꝓprię h3 in ꝓuincia sibi decreta iurisdictionē. quā pōt in loco exercere qlibet ordinari⁹ qcūq; sit ille. & est maior oīum post principē. vt l. ex oīb. cū seq. ff. de of. p̄si. no. Sp. in ti. de leg. §. nunc oīt̄dēn. vl legat⁹. & sequen. & in §. supest. ver. j. c. ti. legit & no. in d. c. 2. & c. j. c. ti. in antiq. ꝙ potuit il lū capi facere, & alteri tradere, vt iustitiā faciat. iuxta. c. fi. ne cleri. vl mona. lib. 6. Ex p̄dictis infero ad decisiōē vltimi dubij & ꝙcludo affirmatiuè ꝙ dns gubernator nedū potuit, ſ3 debuit ēt ex officij sui debito d. Rodulphū capi facere ī d. ciuitate Viterbij. Restat nunc examinare tria prima dubia simul, an possit remitti Viterb. & an possit remitti Cornetū, vl de necessitate sit illuc remittēd⁹. Et omissis eā breuitatis argumentis q̄ ad partes fieri p̄t dico ꝙcludendo ꝙ vbi ñ petit remi. fio ꝓ iudicē. Corneti ī dubiis puniri possit in loco domicilij. vt in l. j. C. vbi de crimi. agi opor. & ibi hoc tenuit Bar. & Bal. & Io. cal. ī c. j. de rapt. ꝓbari vī in d. c. cū ꝙtingat. & d. l. j. & ſi ꝙriū diceremꝰ, frustra tractaremꝰ de domicilij foro cū sp qs ꝙuenīaī aut rōne delicti, aut q̄ct⁹, aut rei. Est. n. forꝰ rōne domicilij gñalior aliis, vñ pōt ibi ꝙueniri de re existēte alibi. vt no. in l. fi. C. vbi in rē act. & in c. fi. de for. cōpe. Itē de ꝙctu alibi gesto, vt legit de delict. alibi ꝓmisso, vt in legib. ꝓal. & maximè ī casu nro ī q̄ p̄supponim⁹ gubernatorē hēre iurisdictionē ēt in loco delicti. Si vero remissio petit ꝑ iudicē Corneti, arbitror ꝙ de necessitate ñ sit fiēda: ſ3 poterit puniri in Viterbio. Moueor prīo ꝙ §. si vero qs ꝙprehēsorū. loq̄t qñ delinquēs exiuit ꝓuinciā delicti, & ī territorio alteri⁹ p̄sidis se ꝓtulit. qđ nō accidit in casu nro, cum sit sub eodē p̄side. Itē p̄ses est maior iudice Corneti & pōt cognoscere, & punire oīa q̄ fiūt in ꝓuincia. vt d. l. p̄ses. & d. l. ex oīb. Nā & in loco delicti j ses vt dixi ē maior ptāte Corne. Nō q̄ pōt p eū requiri, vt remittat ad eū, vt d. l. legib. Itē & sedo ñ est de necessitate fiēda remissio: qa consuetudo cōis Italiæ ñ necessitat ad remittēdū. iuxta ea q̄ Bar. not. vt s. ſ3 Cal. aperti⁹, & Iati⁹ hæc tract. in d. c. j. de rap. & ꝙcludit ꝙ si delinquēs ñ esset in loco domicilij, vl valeret ꝙsuetudo, qa per hoc publica vtilitas lederet, q̄ reqrit vt dilecta nō remaneāt impunita: esset talis ꝙsuetudo grauosa. iō ñ valet de ꝙsuetudine. c. j. & c. fi. S3 ꝙsuetudo p qua iudex domicilij ñ remittit ad iudicē delicti: vl eā, bñ valeret dummō alt⁹ ꝓdictorum ī cui⁹ territorio degit, vellet delinquētes punire. qa tūc cessaret rō ꝓdicta. & ſm hāc distinctionē arbitror restringēdum d. Bar. Ad ꝓpositum q̄ cū delinquens sit capt⁹ in loco domicilij, & agit vt ibi puniat, satis pōt obstruari illa ꝙsuetudo de nō remittēdo. & hæc rō ꝙcludit ꝙ ēt si iudex Viterbij sine authoriate gubernatoris illum capit set nō tenet remittere ad locum Corneti: ſ3 ꝑt ex tertio capite vt remissio ñ fiat defendi: tenēdo opi. Io. cal. in d. c. j. de rap. Nam doctores diuiserunt sc ia m ī remissiōis, qđ asserētes de necessitate eē fiēdā, nisi ēt ꝙsuetudo ꝙ de vrbanitate. vt plenè no. ꝓ gl. in cle. pastoral. in ver. de more. Io. Cal. cupiēs mediāviā distinxit, ꝙ aut criminosus degit sub iudice domicilij, q̄ intēdit eum punire & ꝓcedit opinio ꝙ ex solavrbanitate fiat remissio: aut degit sub alio iudice domicilij, vl iudex domicilij ñ curat punire: & ꝓ cedat illa opi. q̄ sit de necessita. fiēda, q̄ ex multiplici capite ꝑt de fendi vt remissio ex necessitate ñ fiat, vt p3 ꝓ dicta. S3 nūqd vo luntariè pōt remitti ad loca delicti dicerē ꝙ aut gubernatoris & ptātis Viterb. voluntas iteruenit tunc ī dubio fieri potuit: qa ꝙgruēti⁹ exerceī iustitia in loco delicti ad terrorē aliorum, vt ibi cesset scādalum. ī c. j d rap. 2. q. 6. c. j. & l. capitalium. §. famosos. ff. de pen. cum sim. Nā l ꝙsuetudo hēat, vt ñ cogat iudex domicilij remittere ñ tū h3 vt remittere nō possit, cum istud sit mere facultatis. Sivero gubernator vult remittere ptāti Viterb. ꝙsti tuēdo eū suū delega. & potuit illum eo iuito remittere: qa ptās hodie t3 ī ciuitate locū ſidis iuxta no. ꝓ gl. in ij. C. de p̄sc. lō. tēp. & ꝓ Bar. ī l. 4. §. ſtor. ff. de dā. infe. Vñ l3 gubernator sit eo maior, sicut est maior eꝰo, vt in iurib. ſuperiꝰ alle. nō tñ pōt sine alia ratione abili cā exhere captum de manib. ordinarij, cum locꝰ sit int' eos præuētioni respectu cognitionis. ibi. n. cā est finiēda vbi in ceptā. l. vbi ceptū. ff. de iud. facit qđ legi. & no. in c. ex tenore. d re scr. Et cū hoc casu remissio fit voluntaria, nō est discutiēdū tertiū dubiū: ga oporter fieri remissionē añ & post ꝛchoationē ꝓcessꝰ: ſ3 eo casu q̄ veniret remissio necessario fiēda dēt ꝓcedere aliqua ſūmaria cognitio, vbi dictū ñ esset notoriū sed famosum. de q̄ per gl. in d. cle. pastoralis. & ꝓ Bart. in d. l. j. C. vbi de cri. agi. opor.

Conclu.

Conclude ergo d. Rodulphum potuisse capi in Viterbio, & posse ibi iudicari & puniri, nec necessario est remittendus ad ciuitatem Corneti licet voluntariè remitti posset iuxta distinctionem prædictam, & contraria superius formata satis remanēt soluta: nam procederet primum vbi non conueniretur in loco domicilij. Item gubernator habet iurisdictionem in loco vtroq;, vt prædixi: declarantur enim omnia & limitantur secundū prædicta, ideo aliter specifice causa breuitatis non respondeo.

Casus consilij sequentis.

CANONICVS REGVLARIS EXPRESSE professus regulā B. Augustini in cathedrali ecclesia Perusina in claustro d. ecclesiæ in nocte quartæ feriæ maioris hebdomadę, dum canonici essent in matutinis furatus est cētum florenos cuidā canonico, q deputat⁹ fuerat collector p clerum Perusinū ad exigēd, certā pecuniæ quātitatē, ꝓ faciēdo quoddā mun' dño nro papæ. Furtum istud ꝓbat tā p ꝓfessionē q̄ ēt per vnum suū clericum, q eum sociauit, dum per d. prædictæ pecuniæ subtraherent. vicari⁹ absente archipsbytero Perusino habēte ad hoc mādatum ab eꝰo: ꝓcessit ꝙ dictum vsq; ad sniam diffinitiuā exclusiuè. Cōtigit de trib. dubitari. Prīo an ꝓcessꝰ iste valuerit, cū à nōnullis ptendat ꝙ nō: ga ꝓcessus nō ꝑ vicarium cpi, ſ3 ꝑ archipresbyterū ei⁹ locum tenētē debuit explicari. Scdo p̄supposito sine veritatis prciudicio, qđ ad archipresbyterum seu eiꝰ locumtenētē iurisdictio prinuisset, an defectꝰ iste ſuppleri possit ꝑ gubernatorē Perusinū habēt̄ plenā ptātē Legati d. latere, tertio qua pena veniat iste cano. puniēdꝰ, & si priuari p̄t portiōe, quā ꝓcurationē vocāt, eccl'iæ cathedralis Perusi. cū ſi sint distinctę prebēdæ, ſ3 capl'n assignauerit vnicuiq; canonico certā portionē, q̄ ꝓcurationē vocāt, & sic qlibet canonic⁹ sit diligēnior ī faciendo ꝓcurationē suā laborare, & anno singulo aduocato ea pro qlibet canonic⁹ reddit administrationē ꝓcuratiōis, & ꝓ assignationē ipsi⁹ portiōis, nō viuunt ī cōi ſ3 ī eodē claustro per se in cameris suis, ex q̄ sequit qđ de facto qlibet eorū h3 ꝓpriū, ita ēt præsupponit ꝙ canonic⁹ iste de q̄ q̄ritur habet quenda ec eleſiā parochialem ꝙsuetā tñ ꝙferri canonicis regularibus, &c.

¶ Consilium xxv.

1 *Archipresbyter an habeat iurisdictionem in canonicos fori contentiosi.*
2 *Furtum an dicatur magnum ſ. ex eius.*

ATTINGVA Mista dubia ꝙclusiuè omittēdo argumēta ad
1 partes ꝓlixitatis vitādæ cā. Et iuxta ordinem primum dico, † ꝙ archipresbyter iurisdictionem nō habet maximè in canonicos fori ꝓtentiosi, sed pertinent ad episcopum. xj. q. j. de persona. de of. ord. in c. j. de fo. ꝓpe. si qs ꝙ clericum. de iud. at si clerici. iura ī hoc sunt quasi infinita, q̄rā qdā iurisdictionem circa actum in quirendi potuit demādare vicario suo. in c. licet. de of. vica. li. 6. de iure ergo cōi valuit processus formatus per vicarium. Si vero de consuetudine pertinet ad archipresbyterum: qđ esse pōt iuxta. c. irrefragabili. §. excessus. de offi. ord. Tunc aduertendū ꝙ cum ista præscriptio sit ꝙ ius cōe, oportet ꝙ ocurrat titulus coloratus & tempus. xl. annorum, vel cessante titulo requiritur tē pus de cuius initio memoria nō existat vt in c. j. & c. non est. de consuetu. lib. 6. & quod pertinet ad iurisdictionē episcopi, ꝓbat in c. cum ab ecclesiarum. & c. pastoralis. de of. ord. & præsupposi to ꝙ ista probentur, tūc est videndum, an processus iste formatus per vicarium valuerit. Nā videtur prima fronte ꝙ non: quia à iudice non suo. vt in d. c. at si clerici. & C. si à non compe. quasi per totum. S3 hoc nō obstāte dico ꝙ iste canonicus inquisit⁹ vel ꝙuentus corā vicario episcopi nō excipit de incōpetentia, nec dicit iurisdictionē pertinere ad archipresbyterū: vñ iuris dictionem vicarij seu episcopi prorogasse vī, & sic valebit ꝓcessꝰ. de hoc est tex. cū gl. in l. j. C. vbi de cri. agi opor. & ſm Bar. & Bal. Nā in criminalib. hēt locum ꝓgatio corā iudice habente iure ꝓprio ꝙsimilem iurisdictionem, vt ibi no. ꝓ gl. & Bar. & ꝓ Inn. in c. de causis. de of. deleg. & per gl. in l. j. C. de iuri. om. iud. Sed dubium est nunqd hoc procedat in clerico sine licētia sui iudicis q̄ hic nō interuenit. & vī q̄ nō ꝑ c. significatti. de fo. compe. Sed hoc nō obstāte ꝙrium potest dici hoc casu, cum prorogat iurisdictio episcopi q̄ est nālis, & ordinaria. Nam res de facili redit ad nām suā. 3 o. dist. ab exordio. & l. si vnꝰ. §. pactꝰ. ff. de pac. secus vtæ. facit c. fi. d re. & qđ ibi no. Et sic poterit priuari ēt eccl'ia parochiali nō obstāte ꝙ eā habuerit à sede apostolica, ꝓ id qđ no. gl. i c. j. de ꝙfir. vti. poterit ēt superior secū dispēsando minus eum punire, ꝓbat i c. at si clerici. §. de adulteriis. de iud. facit qđ leg. & no. in l. qđ ergo. §. pena grauior. ff. d de his q no. infa. & hęc ꝓcedunt cū fuerit ꝓcessum p viā accusationis. Si vero p viā ingsitionis, tūc ē maius dubiū ꝑ superius d. sed dico ꝙ illa ꝓcuratione potest priuari, & ēt ecclia parochiali, ꝓ d. c. qualiter & qñ. cl. ij. de accusa. vbi dicit tex. ꝙ si excessus grauis ꝓbat ꝑ viā ingsitionis, l3 delinquēs nō degradet ab ordine: ab administrione tñ amouet. l3 qđa dixerūt ꝙ illud c. logt in Plato, sed in inferiorib. clericis

Universidad de Deusto
Biblioteca

pena est arbitraria: & sic intelligunt. c. inquisitionis. j. rñso. e. ti. vt in eis nō. sed nihilominus dicēdū q superior arbitrādo pōt priuari delinquēte oī administratione ecclesiastica, maxime regulari. vt i c. inquisitionis. in gl. in verbo, aliqñ. An autē hoc casu pōt deponi adverbialiter ab officio ordinū, videt q nō p supradicta. sed in ꝛrium est notabile & singulare d. In. in c. qualiter & qñ. vbi dicit, qd qñ de crimine ꝗstat per ꝗfessionē. nō inspicit modus agēdi, sed pōt iponi pena ordinaria ꝙtumcunq; grauis, qd tūc nō sit dubitādū qd fuerit quictus per falsas probationes d. Inn. sequido. Ant. de but. in c. dilect. præal. & c. fi. de cele. missa. & videt ibi casus i c. ij. de pc. & facit qd not. Bar. l. in si cōfessus. ff. de custod. reorū. cū igit i. casu nro ꝗstitit de crimine per ꝗfessionē illius, poterit puniri ac si fuisset actū p viā accusationis, siue inquisitionis fuerit ꝓcessum ꝫ istū canonicū regularē poterit deponi ab officio, & oī bñficio, & administratione, & in nihilo remanet canonicus, & aliquo loco arcto ꝓuidebit sibi, ꝓut visum fuerit superiori attenta maxime dispositione. c. fi. de reg. iur. ¶ Attēdēdū est tñ q vbi ꝓcessus ex d. causis reperiret nullus posset de nouo inchoari ꝓcessus: nedū p archipbyterum si sua esset iurisdictio: sed ēt per gubernatorē. ex quo potestatē h3 legati: ga legatus cum quolibet ordinario quisq; sit ille, est maior q libet post principē. vt legit & no. in c. j. de of. leg. & in c. ii. co. ti. li. 6. & per Spe. in ti. de leg. §. nunc ostendēdum. ver. legatus & seq. & ibi plene. & in §. fu per. Et ꝗellit d. canonicus ꝓsiliere in ꝗfessione sua. iuxta not. in c. at si clerici. de iud. & p In. in c. p ingitionē. de ele. per gl. & Bar. in l. capite. ff. de adulte. dicendum vt plenius. not. in dictis iurib.

¶ Casus consilij sequentis.

QVIDAM OFFICIALES TERRAE SANCTI GEminiani asserētes habere potestatē ad prouisionē faciēdā à toto populo d. terrę statuerūt, & ordinauerūt in effectu de oīb. bonis mobilib. & immobilib. relinquendis seu transferēdis quocunq; titulo lucratiuo siue in vltima volūtate siue inter vivos, in quocunq; loco ēt si sint hospitalia, siue sint d. cōmunitati suppositā siue nō, teneātur d. loca seu eorū rectores assignare, & soluere, p eorum redditu, & ꝓ uētu d. terrę Sancti Geminiani, & ad vtilitatē sacristiæ sancti Geminiani duos denarios pro libera fm valorē d. bonorum. Et voluerunt hāc ꝓuisionē extēdi ēt ad ꝓterita relicta, seu donata in qb. adhuc executio nō interceserat. hoc in summa quoad mām ꝓsulēdā h3 illa ꝓuisio: licet multa alia verba ibidē ꝓtineant & ad alias extēdant ꝑsonas. Nunc cōtingit dubitari vtrum hospitale quodda fundatū in d. terra S. Gemin. suppositū ornatissimo & famosissimo hospitali sanctæ Marię de la Scala ciuitatis Senarum teneatur ad obseruantiam d. statuti, &c.

¶ Consilium xxvj.

1 *Laici super rebus proprijs o dum in ecclesiam trahslati statuere possunt.*
Statuta laicorum an valeant quod bona mobilia non possint alicui relinqui non subiectos iurisdictioni statuentium.

VIDETVR q sic. qꝝ enim laici nō valeant statuere super rebus ecclesiæ, vt in c. bene quidē. xcvj. di. & c. ecclesia sanctæ Mariæ de const. † tamen super proprijs nondum in ecclesia translatis eos statuere posse, ne quis recta fronte negare habeat, cū omnes populi à iure potestatē statuēdi habeant, vt in l. omnes populi. ff. de iust. & iure. & l. cunctos populos. C. de sum. trini. & in re propria quisq; est legitimus moderator, & arbiter. l. in re manda ta. C. manda. & c. de his. de sepul. hinc Bar. in l. rescrip. ff. de mune. & hono. dat theoricam qualiter bona transferenda in ecclesiam possunt per statuta laicorum affici, & obligari. & posmodū cum illo onere soluendi datia & præstātias trāseant in ecclesiā. ita dicendum videtur in ꝓposito. Statuerunt enim isti officialis super bonis eorū in quancunque personam transferendis, & non super bonis ecclesiæ, cum adhuc non essent ecclesiæ, sed ꝓpria. Nā quēadmodum potuisset quisq; priuatus relinquere hospitali, cū onere illo soluendi duos denarios ꝓ libra. arg. in c. cum dilecti. de don. & c. verum. de cond. appo. Ita & tota cōitas hoc statuere poterit. quare qd fieri pōt per pactum, d3 posse fieri per legem, seu statuta. vt dicit gl. no. C. de decre. decuri. sup rubr. li. x. & per Bar. in l. oēs populi. palle. ver. iuxta dicta. ¶ Sed his nō obstantibus, q verē si pōderāt nō militant in casu nro. ꝛrium puto de iure dicēdum. Et primo adduco ad hāc qōnem quasi ꝓ casu. c. fi. de reb. eccl. nō alie. vbi dicit q laici statuere nō possunt super mortuarijs, nec gnaliter super alijs quæ iuri spūali annexa sunt. & pōderandum est illud verbum, annexa. ergo non solum prohibent statuere super meris spiritualib. sed etiā super annexis, & super mortuarijs. quod ibi procedit aperte propter nota. ibi per doct. in expositione illius verbi, satis determinatur ista quæstio, vt dicamus relicta facta ad piū vsum, dici spūalib. annexa, eo quia de putantur ad spūalem vsum, sicut dicimus de mortuarijs. i. de his quæ deferunt cum funere, seu leganē occasione funerū. & p ꝛsequēs tale statutū quaten⁹ ꝓrehēdit hospitale ꝙditū, & alia loca pia, nō valet tanq ꝙditū à nō habētib. potestatem statuēdi. Sedō allego casum apertū in c. reqsisti. el. j. de test. vbi tex. ponit regu. gnalē l3 qō fuit spālis de numero testiū, q relicta facta ad pias cās nō debēt fm leges ciuil. l3 fm decretorū statuta terminari, & tractari, quasi talia cū sint in piū vsum dispōsita, ñ subijciant dispositionib. laicorū ēt ꝓperatorū, l3 soli ecclesiç. & ita no. dicit intelligi illū tex. Bar. in l. j. C. de sac. san. ecc. in repe. sua. Et canoni stæ in d. c. relatū. in istis. n. dēt popul⁹ doceri, & nō docere, & recurrere ad eccl'iā, q mr est oīum, & nō dēt ponere falcē in messem alienā. vt in c. docēd⁹. 6 ⁹. dist. & in c. si ꝓperator eadē dist. Et ita dēt intelligi d. imperatoris q lex ciuilis nō dedignat sacros canones imitari, vt in auth. vt deter. sit nu. cle. & in aut. de eccl. tit. & transsumptiuè in §. cleric. de iud. ¶ Tertiò hoc apertissimè vt velle Bar. in d. l. j. vbi dicit q supptinētib. ad piā cām ñ valet statutum laicorū ēt ꝓperatoris: cū hæc ñ sint de eorū iurisdōne l3 ecclæ, vt ꝓbat p d. apostoli, & multa alia multū elegant & ꝓ lixē. ¶ Quartò adduco no. p Io. An. in cle. fi. de immu. eccl. li. 6. in nouel. vbi ponit qōnē an valeat statutū laicorū, vt bona ĩmobilia nō possint alienari, & trāsferri in nō subiectos iurisdictiōi statuentiū. Et ꝛcludit nō valere respectu ecclesiarū & piorū locorū. mouet elegant inē cætera: qa loca pia sunt à principib. priuilegiata, vt liberè eis donet, vt vēdat. l. j. & l. illud. C. de sac. san. eccl. statutū g ꝛrium ñ valet duplici seu triplici rōne. ¶ Prima, qa lai ci inferiores nō pūt tollere leges, & priuilegia tributa p superiorē, maxiē eccliæ. vt in c. cū inferior. de ele. & p Bar. l. omnes populi. & xxv. q. ij. quasi p totū. ¶ Scdo qa hoc esset ꝙ libertatē ecclesiæ vniuersalis. & p ꝛsequēs statutarij sunt ipso facto excōicati, & aliis pœnis iuris ciuilis subiecti. de qb. in auth. cassa. C. d sacr. san. ecc. & Bar. ēt in d. auth. cassa. ¶ Tertiò qa ptās ꝙdendi leges tributa inferiorib. pl. oēs populi. palle. vt tributa sine ꝓiudicio priuilegij tributi p ipsum ꝓperatorē: qa gñi per speciē derogat. vt in c. veniens. de ꝓscr. & reg. generi. de reg. iur. li. 6. per Bar. in d. l. oēs populi. in d. versi. ¶ †Quartò iuxta ꝓdicta not. ita dico ad ꝓpositū, cum eccl'isis & piis locis sit relictum priuilegiū, vt q libet liberè possit eis relinquere. d. l. j. & l. illud. nō valet d. statutū cum ipediat libertas in donādo, & acquirendo, cum oporteat soluere de donatis & maxime cum dicat ĩ ꝓuisione ꝓdicta q p redditu d. terræ S. Geminiani licitè ad vtilitatē sacristiæ soluant duo denarij p libra: & sic volunt facere eleemosynā de alieno, qb. seu ꝙquos pōt dici q eleemosyna vnius est peccatū alteri⁹: nec d3 vnum altare discooperiri, vt cooperiat aliud, maxie per ñ habētē ptātē. vt in c. cū cām. de ꝛben. & species furti est seruire, vl' eleemosynā facere. de alien. re. l. si pignore. ff. de fur. & j. q. j. nō est putāda eleemosyna. 24. q. 5. forte. & ca. multa. ¶ Quintò ad idē adduco. l. sancim⁹. C. de sac. san. ecc. canonizatā 23. q. 8. c. in qualibet. §. sancim⁹. vbi satis colligit, q ab ecclesiis nil pōt exigi ēt ex his q acgrūt tit. lucratiuo, vl' oneroso ad qd facit qd no. Cy. ĩ l. Deo nobis. C. de epi. & cle. & facit ibi tex. in prī. & maximè p dicta ĩdubitant sint vera ĩ relictis seu ĩ donatis d ptio, l3 adhuc ñ sit facta executio ĩ qb. statutis, vt ita loquar, nō videtur ēt habuisse iuris colorem. ¶ Nā ex solo titu. relicti vl' donati dnium & i⁹ fuit acgsitum hospitali. vt in l. fi. C. de sacr. san. ecc. l3 adhuc executio nō sit facta: q casu illius qd statuere ꝓsumpserit in ꝓiudiciū hospitalis vl' nulla rōne ꝓcipi posse, d directo. n. ē ꝙ c. ecclesia S. Mariæ. de ꝓstit. & c. q in eccl'arū. c. ti. & c. fi. de reb. ecc. nō alienā. & d. c. bñ. q dē. imo ꝙplus est, tales cāæ ēt in foro secu lari debēt decidi fm canones, & nō fm leges, vt no. in c. r. & c. ecclia. de ꝓsti. Nō obstāt moriua. in prī. alleg. fateor. n. q laici pōt statuere super bonis suis, illa bona obligando, seu on⁹ in perpetuū ꝓponendo. S3 in casu nro nō obligant illa bona ad onera illa: s3 disposuerunt ꝙ loca, ad q illa bona trāsferri ꝛtigeret: & hoc facere nō pūt, vt ꝓdixi. Ad hoc qd no. doc. in c. fi. de vit. & hone. cleri. in cle. ꝓsenti. de censib. Itē aliud est obligare simpl'r bona vt transferant & maxime in piā cām ꝙ oīa iura superi⁹ allegata. ¶ Itē in hoc statuto nō oēs ꝗsentiunt, cū nō fœminæ, nec pupilli, & c. & tñ illi nō potuerunt liberè relinquere hospitali. ¶ Itē aliud est cum qs donat, vl' relict, & vult on⁹ ĩponere, cum per hoc ñ restringit libertas donādi eccliæ, nec violat priuilegiū eccliæ ꝙessum, & sic loquunt iura in ꝛrium allegata: aliud facere statutum seu legē tollēt liberā facultatē legādi & donādi, put qs que vult. ¶ Itē vt dixi, nō pōt popul⁹ ēt super reb. suis statuere ĩ ꝓiudicium eorum q spālit statuta sunt, & reseruata ptincipib. & maxime ꝙ priuilegium eccliæ ꝙessum. vt s. dixi. & no. Bar. in l. oēs populi. ¶ Concludo ergo q d. prouisio seu statuta d. terræ S. Geminiani non habent in aliquo præiudicare dicto hospitali, maxime cum specificam mentionem fecerit de hospitali iuxta theoricam Bar. in l. cunctos populos. C. de sum. trini.

¶ Casus consilij sequentis.

CASVS. QVAEDAM DOMINA GEMMA suū ꝙdidit testū. Et int cætera sic disposuit, & c. lego & iurę legati dimitto j. scriptis meis hrdib. hāc meā domum, in qua habito, positam

positā &c. cum his cōditionib. & pacto videlicet qd ipsi j. scripti mei hrdes tenean & debeāt ipsam vēdere & tradere Michaëli & Gabrieli germanis & filijs olim Nicolai ꝓ florenis cētū boni & puri auri, &c. Qui floreni centū quo casu sic vendāt, & expendāt, & querāt ꝓ ifrascriptos meos hrdes in refectione ecclię S. Aug. de massa, q dr de nouo fieri seu reparari. Et hoc ĩqtū d nouo fiat seu repareť plibata eccl'ia. Et in casu quo non fiat, & reparetur d nouo d. ecclesia, domū lego & iure legati dimitto & eē volo d. eccl'iæ & vendi ꝓ infrascriptos meos hrdes & ptiū querti labore rio seu reparatiōe d. eccl'iæ. Elapsis plurib. annis operarij dom⁹ S. Petri de massa petūt d. hrdes ꝙpelli ad tradendum domum pdictā cōuertendā ĩ fabricā d. ecclesiæ. & si id fieri ñ possit in aliū pium vsum ꝓ satisfaciendo voluntati d. testantis, ex parte hrdis multa obijciuntur, & maximè inter alia qd d. eccl'ia S. Augustiu. ñ fit d nouo, nec reparat, nec ē ĩ statu quo de nouo possit fieri, seu reparari, nec dēt in alium pium vsum querti, q a hoc nō fuit de testatricis voluntate tacita vel expressa, Quæritur quid iuris.

¶ Consilium xxvij.

1 *Legato facto ecclesiæ acquiritur dominium à die mortis testatoris ipso facto.*
2 *Fauor ecclesiasticus tam non est præstandus vt aliis iniuriam faciamus.*

VIDETVR Primo q si possit conuerti in reparatione d. ecclesiæ quod res non habet dubium, vt fiat prout postulant operarij. s. quod vendantur & pretium conuertatur in reparatione eccl'iæ ꝓut testatrix disposuit. vt in c. nos. de test. 13. q. 2. vltima volūtas. & in auth. de test. quasi per totum. iura ad hoc sunt vulgaria. Si vero non sufficit ad reparationē. seu non reparatur tunc, vl' quod dēat conuerti in alium pium vsum, qa legatum ad pias cās nō efficitur caducum: sed si ñ pt, vel ñ sufficit ad vsum destinatum d3 ꝓ supiorē vocatis hrdib. ad alium pium vsum cōuertiti, vt ĩ c. nos. pal. & ibi no. meli⁹ ĩ l. lega. ff. de vsuf. leg. & ibi plenè per Bar. in l. pr. §. tusculan⁹. ff. de le. 3. & ĩ l. legata. ff. de admi. re. ad ci. pe. Io. de lig. in cle. qa contingit. de reli. do. & in cle. exiui de paradiso. de ver. sig. habet. n. locum ĩ istis locis illa reg. si non valet quod ago vt ago, valeat vt pōt valere, de despon. impu. c, t. lib. 6.

1 ¶ Itē legato facto eccl'iæ acquiritur ipso facto dnium à die mortis testatoris. l. fi. C. de sa. san. ecc. pōt ergo eccl'ia de re legata disponere, vel ad vsum destinatū, si fieri pōt. vt in cle. qa contingit. præalleg. vel in alium vsum querti, si fieri non potest, vt in locis præal. ¶ Sed his non obst. quæ verè non obstant, ꝛrium puto de iure verum. Et primò pro fundamento præmitto, q prædictum legatum eccl'iæ factum, nō purè, sed sub ꝙditione suspensiua valet, inquantū d. eccl'ia de nouo fiat, seu reparetur, quæ ꝙditio bis in testō repetitur, & de nā huius conditionis est, vt effectum dī positionis suspendat in euentum, ita vt antea non ꝙpetat actio, vt in l. cohæredi. ff. de cond. & dem. no. in c. verū. de condi. app. & in l. j. C. de cond. quæ sub mo. Ex quo infero, q ante euentum d. conditionis. s. q eccl'ia fiat de nouo cum effectu, & non in fraudem, legatū ꝓdictum non habet effectum. Nec obst. d. l. fi. qa loquitur in legato purè facto. Sed vt vī d. eccl'ia non sit, nec fieri pōt de nouo, ergo legatū ad vnū vsum destinatum peti nō pōt, nec debet in alium piū vsum conuerti, qa ꝛria procedunt qñ legatū fuit purè factū ꝛtēplatione piæ causæ duntaxat, & qñ testator aliter nō prouidit in casu, quo ad vsum destinatū querti nō posset, vt Bar. no. in d. l. legatū. ff. de vsufr. leg. & sic loquitur c. nos. de testam. Sed cum sit, q in casu nostro legatum fuit sub ꝙditione relictum, quia noluit hrdem teneri nisi d. eccl'ia de nouo fieret, seu repararetur, & si nullum est legatū ante ꝙditionem extantē, & p ꝗsequēs frustra tractamus de ꝛmutatione, cū ꝛmutatio præsupponit legatum purum. arg. c. ad dissoluendum. de desp. impu. & in l. decē. de ver. ob. ¶ Item & 2. vī de hoc casus in l. pater. §. tu sculanus. ff. de leg. 3. vbi testator legauit 100. Sempronio, & voluit dare collegio cuiusdam templi, dicitur ibi q collegio dissoluto interim remanet legatum apud legatarium, nec fit ꝛmutatio ad aliū vsum, qa testator de illo collegio dūtaxat, vī sensisse, ita & fortius in proposito sub ꝙdōe repetendo non voluit aliter teneri. ¶ Itē & tertia ꝛmutatio legati ad aliū vsum fit ꝓp tacitā voluntatē testatoris. vt d. l. legatū. hinc est, q si testator dispōsuit aliter in casu nro, qd non pōt querti ad vsum p cū destinatū, cessat cōmutatio, vt est casus pulcher in l. liberto. §. lucius. ff. de an. leg. no. Bar. in d. l. legatū. Sed testator clarissimè voluit d. domum debere remanere apud hæredes si d. eccl'ia nō fieret de nouo, qd patet in ꝙdōe bis repetita, hoc satis vī sentire in simili q. eximius doctor do. Fed. de Sen. cons. 170. nec est recedendum à verbis te

2 statoris, nisi al'r appareat de mente. l. non aliter. ff. de legat. 3. Ad prædicta etiā facit c. cum dilecti. cum ibi no. de dona. & licet † fa uor ecclesiis debeatur. non tñ tantum, vt aliis iniuriā facere debeamus. c. ex tenore. de fo. comp. & 17. q. 3. in fi. vbi patet, q dona tio facta eccl'iæ etiā purè reuocatur ex tacita ꝙdōe. vt no. in c. fi. de dona. fortius ergo impeditur effectus, & nō ex ꝗsequētia ꝙdi tionis. Et qa iste casus mihi vī clarissimus, ideo decreui non insistere verborum multitudini. Nam qs fortè ex hoc arbitraretur esse dubium.

¶ Casus consilij sequentis.

EMANAVIT solenniter edictum, seu facta fuit prouisio solenniter p habentem ptātem, vt notarij ciuitatis Senarum debe rent denuntiare omnes ꝙctus testamenta, & similia q à principio eorum officij fecerant vsq; ad eorum diem, denuntiatione fienda in termino ĩ ꝓuisione ꝓtento aliās ꝙ faciens ĩcideret ipso facto in certam pœnam in statuto ꝓtentam. demū q dam notarij multos ꝙctus spāliter denūtiauerunt, & nō valentes de facti oēs actus summariè & summatim denuntiare, attulerunt oīa eorum scripta, & ꝑsentauerūt officiali super his deputato, faciē tes vnā denuntiationem gnalem vltra illam spālem, dicentes qd etiā denuntiabant oīa eorum in codicib. seu membranis ꝓtenta. & ꝙ spatium mensis cum dimidio dimiserūt oēs eorū scripta apud officialē. tractu tpis accusatur vnus de dictis notariis qd q dam do nationem de qua fuit rogatus per duos annos ante de cretum nō denūtiauerat. notari⁹ se excusat qd illa donatio erat ꝓtenta in scriptis per eū. platis. & sic latis fuit denunciatū. Replicat qd talis denūtiatio gnalis ñ sufficit. Quærit qd iuris, &c.

¶ Consilium xxviij.

1 *Officialis publicus obligatus ad edendam rationem satisfacit edicto si suum codicem vel membranas tradit legendas, vel scribendas.*
2 *Appellatio redacta in scriptis valet, licet appellans eam non legat, dummodo eā iudici porrigat.*
3 *Certum dicitur non solum quod in se est certum, sed etiam per relationem ad aliud certum.*
4 *De untiatio operis potest fieri nedum verbo sed etiam facto.*

OMISSIS Allegationib. q ad partes geri per nōnullos solēt, ipsam rem attingere puto. dico namq; dictum notarium satisfecisse edicto, & per ꝗsin nullam pœnam incidisse. Et primò allego quasi pro casu l. argentarius. §. edicto. ff. de edē. vbi probatur

1 † quod officialis publicus obligatus ad edendam rationem satisfacit edicto si suum codicem vel membranas tradit legendas vel scribendas. identitate ergo rationis idem dicendum in casu nro est. satis. n. dictus ser Marian⁹ denūtiauit ꝙctus de quib. fuerat al's rogatus, si omnes suas membranas modo ꝓdicto officiali loco denūtiationis tradidit: denuntiauit. n. facto & si nō verbo: & non minus, imo magis valet denuntiatio, q si in facto indubitato modo ꝓdicto. s. per traditionem scripturarū q illa quæ fit verbo. vt in d. c. dilecti. de appe. & c. ad audiētiam. c. ti. ¶ Secdo

2 hoc vī probari in c. appellatio. de appel. li. 6. vbi dr † valere appellationem si eam in scriptis redactam appellans porrigit iudici, licet eam nō legat, satis eam vī legere & ꝗappellare si refert se ad scripturam iudici porrectam. Si ergo in appellatione q est de minori iudice ad maiorē ꝓuocatio, hoc sufficit, fortius deberet suf ficere in casu nro, cū talis denunciatio reqrit ad certificādū oīa cialem super ꝙctib. testis, & similib. gestis. Quæ qdē certificatio fortius & certius colligit & aperit ex traditione originalium q ex nuda verbali denuntiatione. vt in c. qñ ꝙ. de probatio. ¶ Tertiò adduco c. q ad agendum. de ꝓcu. li. 6. vbi hr qd casus ꝓciales mandatum reqrentes veniunt expressis qbusdam, & secuta cl'a gnali. ad idem. l. sed & si qs. §. qñitum. ff. si qs cautio. & qd ibi no. per gl. & Bar. sed in proposito fuit facta ꝓcialis denuntiatio multorum ꝙctuum, & adiecta fuit cl'a gnalis, s. qd ꝙr denuntiabat omnes alios ꝙctus, ergo vī omnes denuntiasse. ¶ Quarto ad

3 duco talem rationem. † certum dr nō solum qd in se est certū, sed etiā per relationem ad aliud certū. in c. cū venerabilis. de religio. do. & de exce. cum venerabilis, & qd vtrobique no. facit l. certum. ff. si cer. pet. sed in casu nro notari⁹ retulit se ad scripturas certas quas habuit, in quib. nulla dubitatio poterat cadere. q. nō pt dici denūtiasse nō. clarè & certitudinariè: & maxiē qa officiales acceptauerūt illas scripturas & penes se tenuerūt p mēsem cū dimidio. & facit ad idem dictū Bart. in l. eos. ff. de fal. vbi dat q silū testi, q reperiť, sup quo al's deposuit, vt specificè nō deponat, ne fortè p obliuionē incidat in crimen falsi, sed referat se ad primū dictū dicēdo, ego oīa al's inductus dixi, vñ refero me per oīa, & in omnib. ad ea q in priorib. actib. ꝓtinent. & perinde ex hoc habebit, ac si specificè deposuisset. ad propositum igitur redeundo, omnes ꝙctus, & alia de quibus rogatus fuit prout in his membranis hr, perinde hrident, ac si specificè qēs & singulos ꝙctus denuntiasset maximè in mā penali, prout est nostra, in qua debet fieri stricta interpretatio, vt euitetur pena regulæ, odia & regulæ, in pœnis. de reg. iur. li. 6. & verba non capiunt illam latā significationē, quā ex proprio & lato significato verborum habere pūt. qd est valde attendendum & notādum in ꝓposito. ista sunt verba Io. An. in regula, odia. pal. in mercu. & ꝓbat in c. cum in cunctis. de elec. ĩ c. si ꝙ promissarius. c. ti. li. 6. Vltimo adduci pt l. de pupillo. §. meminisse. iuncta gl. ff. de no. ope. nun. vbi ꝓbat,

4 † q denuntiatio operis potest fieri nedum verbo, sed etiā facto.

pura

Universidad de Deusto
Biblio

puta p iactū lapilli ,dūmodo appareat de intētione denuntiare volētis faciūt ad ꝓdicta. 11.q.3.exiſtimāt. & c.cū ſolū.cū ꝛcordā tiis ibi ſignatis in gl.Ad idē.l.3.C.de ſen.q̄ ſine cer.g̃ti. & qđ ibi no.Bar.& Io.An.in addi.Spe.in ti.de ſent.ꝓla.§.qualr.ver.ſed po ne iudex.& Inn.in c.2.de libe.ob.l3.n.ſnīa incerta nō valeat l. 1. C.de ſent.q̄ ſine cer.g̃ti.& 2.q.6.c.ei g.§.diffinitiua.tñ ſatis eſt qđ poſſit certificari p acta maximè qñ iudex ſe retulit ad acta.ea.l. 3.& quod no.in locis palle.Ita dicendum in caſu noſtro,vt ſatis denunciatio debeat dici certa,ex quo fuit facta p relationes ad membranas,in quibus continebantur denuntianda.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

CASVS ſuper quo ꝛſilium petiť,in terminis inſraſcriptis ſubiicit.Caſtrū montis Spoleti territorij Seneñ. exēptū exiſtit,vt ꝓſupponiť,ab omni iuriſd.epi Aretini, & immediatè ſubiectū ad iuriſd.eccleſiaſticā dñi abbatis monaſterij ſcti Anton.accidit ꝙ hoīes terræ volētes eorum hoſpitalib.ꝛſulere ſupplicati fuerūt dño nr̄o papæ Marti.v.quatenus eis liceat ponere ibi rectorem nō expectata ꝛfirmatione alicuius ſupioris. Itē de relictis dictis hoſpitalib.nō tenēť dicto.hoſpitalium rectores abbati, vel alte cuicunque ſoluere canonicā portionē:dñs nr̄ papa ꝛceſſit eis lras plumbatas more Rom.curiæ,in qb.inter cętera narrať, qđ ꝓ parte hoīm d.terræ fuit ſibi petitio exhibita, in qua inter cætera ꝛtinebať hoīes d.caſtri tpib⁹ ꝓteritis deputaſſe rectores ad illa hoſpitalia dño ep̄o Aret.ibi minimè ꝛdicēte. Itē mandauit ꝛmiſſario quatenus vocatis ep̄o & abbate,ac aliis q̄ fuerunt vocandi,de ꝛtētis ī petitiōe diligenť ſe informet. & ſi ꝛtę:a hoīm vera ēe reperiat,& ꝓfati ep̄i ad hoc accedat aſſenſus,dēat autho ritate aplica eis elargiri qđ petiť,ꝓut latius ī d lris ꝛtineť. Nūc dubitať an ꝓdicta verba mētionē faciētia de ep̄o Aret.i aliꝙ ptās ſeu iuriſdō adqrať d.ep̄o,vel ſaltē ꝓbeť hīc.ita qđ ſaltē ī futurū aliqđ ꝓiudiciū gnari poſſit dicto dño abbati circa iuriſdōnē ꝓalem q̄ h3 ī d.caſtro, ſeu hoībus d. caſtri,cū ꝓtendāť ſe exēptos à d.dño ep̄o,& immediatè ſubiectos dicto dño abbati.&c.

¶ Conſilium xxix.

1 *Princeps in re ſua dicitur eſſe arbiter.*
1 *Effectus denominationis an probetur per nominationem incidenter in aliqua ſcriptura factam.*

FIRMITERPuto nullum debere ꝓ dicta verba dicto dño abbati,ſeu hoībus d.terræ ꝓiudicium gnari circa exemptionē ſeu iuriſdōnem ep̄alem dicto dño abbati debitā. Moueor primò p illud arg.g̃nale.Non ꝓbat hoc eſſe qđ ab hoc ꝓtingit abeſſe, de tranſla.epiſc.2.& in l.neq; narales.C.de proba.& qđ ibi no. Sed ſubmota omni iuriſdōne ex perſona ep̄i inſtare pot hoīes d.terræ,ꝙ deputauerunt rectores dicto hoſpitali ipſo dño ep̄o minimè ꝛdicēte:qa in veritate nunq̄ ꝛdixit,nec de facto,nec allegando aliqđ iuris debitum.Item qđ dñs papa voluit hāc gratiā ꝛcedere dicto dño epiſcopo ꝛſentiente:voluit.n.in hoc forte honorare perſonam,& dignitatem ſuam:ſicut enim potuit in ꝛceſſione gr̃æ apponere aliquam aliam ꝛditionem dñi,ita potuit velle ſine alterius præiudicio ꝛſen ſum dicti epiſcopi præſtare.arg.in l.
1 1.ff.de leg.2.†Eſt enim quiſque in re ſua legitimus moderator & arbiter,& maximè princeꝑ.l.in re mandata.C.mand.c.de his. de ſepul.& c.bonæ.el 2.in fi.de poſtu.præla.ergo prædicta verba nō ꝓbāt aliquam iuriſdictionem ꝛpetere dicto dño ep̄o in dicto caſtro.Sedò ꝓbatur ſic,homines dicti caſtri nō poſſident,ſeu ali quā iuriſdictionem habēt,immo ipſi poſſident quaſi à dño abba te:eorum ergo poſſeſſio nō potuit præiudicare dño abbati. l.fi. C.de acq.poſ.l.3.§.qđ ſeruus.ff.e.ti.no.Inn.in c.olim. de reſt.ſpol. vbi plus dicit,qđ preſuppoſito qđ ſubiecti alicui obediant realr alteri ꝓlato tanq̄ ſuperiori,ſi tñ proprius prælatus ꝛdicit, & eos ꝓ huius tranſgreſſione excōicat,nullum præiudicium circa poſ ſeſſionē ſibi generať ī hoc,qa iura incorporalia nō amittūtur ſine ſcięntia,vel patientia poſſeſſoris.l.2.C.de ſerui.& aqua.no.Inn. idem in c.bonæ.de poſtu.præl. & ī c.2querēte.de off.ord.& c.cū dilectus.de religio.do.& in multis locis, & maximè hoc ꝓcedit in caſu nr̄o,in quo ex parte hoīm ſolū interuenerūt nuda verba cnūtiatiuę ꝓlata propter aliud,& ſic nulla diſpoſitionem induc ūt.l.ex his verbis.C.de teſta.& ī c.ſi papa.de priuile.li.6.& ī cle. ſi Romanus.de ſen.exc.no.Bar.in l.ex hac.ff.de don.no.ī c.fin.de ſuc.ab inteſta.¶ Et vť caſus nť ꝓbari in multis iurib.primo in d. c.olim.ſm vnū intellectū,vbi patet,ꝙ ſi hoīes alteri ſubiecti patiunť,& obſeruant excōicationem ab alio ī eos fulminatā,nō ꝓ oc vťr illi tanq̄ ſuperiori obtemperare velle, nec iuriſdōnis aliqua poſſeſſio excōicatori acqriť:qa potuerūt excōicationem obſeruare ꝛio deliberādi. vť qa bonarū mētiū eſt timere culpā, vbi culpa minimè repriť.vt ī c.2.de obſerua.ieiu.ſic & forti⁹ dicendū ī caſu nr̄o ꝓſupponiť qđ ipſi in petitione aſſerūt, qđ dñs ꝑps Aretin⁹ nō ꝛdicit,ꝓ hoc fateneť eūdem ep̄m in eos hre aliq̄ iuriſdōnem: īmo dico qđ poti⁹ vť fateri oppoſitū,cū ex taciturnitate vr ꝛ eū tāq̄ dięceſanū ſcriptū.Cum.n.hæc verba veniant ad exeluſionem iuris epiſcopi non debent operari ꝛrium effectum ꝛ intentionem ꝑferentium. ꝓ hoc in ſimili bonus tex.iun cta gl.in c.ſi à iudice.de app.lib.6.Secundo videtur probari in l. non epiſtolis.& l.ſeq.C.de prob.† vbi patet,quod per nominationem incidenter in aliqua ſcriptura factā ñ ꝓbatur eſſect⁹ de nominationis.Ad idem.l.epiſt.ff.de pact.&l.neque profeſſio.C.d teſta.& optimè.l.interrogata.C.de libe. cau. iuncta gl. ibi in l.iu bem⁹.C.eo.vbi ī3 quod ꝛfeſſio expreſsè facta ꝛ liberratē ñ in iu dicio liberalis cauſe nō præiudicat ꝛfirēti:ergo idē in caſu nr̄o & tanto fortius ꝙto dicta verba recognitionem aliquam ꝛ liber tatem non important.Ad ꝓdicta facit qđ legiť & notatur in ea. eum olim.de teſt.Item reſpectu aliorum verborum in quib.dñs papa exigit vt ad gratiam faciendam interueniat aſſenſus dñi epiſcopi,pōt reſponderi multipliciter.Primò vt ſupra dixi ꝙ forte dñs papa voluit honorare perſonam d.dñi epiſcopi vel forte ꝛ fidēs de ſolertia voluit requiri eum,& maxime hoc procedit pō deratis duob.Primo quia non exigiť vt ꝓſentiat tanquam dięceſanus.Secundò qđ eiuſdem literis d.terram quoad forum ęc cleſiaſticum pertinere ad d.dominum abbatem,quæ verba ſatis oſtendunt papam per hæc verba nullā iuriſdictionem voluiſſe tribuere d.dño epiſcopo in d.caſtro,quoniam īmo & plus dico quod etiam ſi dñs papa appellaſſet d.dominum epiſcopum dię ceſanum illius caſtri,non per hoc ꝑſumitur aliquid voluiſſe de nouo conferre d.dño epiſcopo,vt probatur in d.cle.ſi romanus. & in d.c.ſi papa.quia hæc verba ſunt enuntiatiuę prolata propt aliud.vt ꝛdixi.vnde dominus papa in dubio nō præſumitur vel le præiudicare iuri tertii:vt in c.ſuper eo.de offi.deleg.& in l.2.§. ſi quis à principe.ff.ne quid in loco publico.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

VISIS ACTIS AGITATIS in inſtantia cauſæ principalis quā appellationis inter Anto.dominici ex vna parte,&Ni colaum Ioannis martini ex alia parte ſuper quodam augmento dotis dominæ Angulæ matris d.Anto.ꝛſiſtentis in cērtum quin quaginta florenis ac ſuper executione ꝓcepti facti dicto Nicolao de ſoluendo & nouiſſime ſuper validitate appellationis inꝓpoſitæ à dño poteſtate terræ Clauciani ad honorabiles ſyndicos d.terræ per d.Nicolaum reſiduo ſolutionis d.argenti.

¶ Conſilium xxx.

1 *Appellari licite pōt quando in executione ſ:ię vel præcepti infertur grauamen.*
2 *Statuta dubia ſumere debent interpretationem ſecundum ius vt quam minus poſſint ladere ius commune.*

PROCEDAM Multum ſuccincte.Nam multitudo actorum & allegatorum confuſionem generat ita vt ipſis dñis ſyndicis, quib.in præſentia incumbit onus,ꝓ patiēdum ſit. Et pro luculen tā deciſione huius materiæ aduertendum,qđ per dominos ſyn dicos appellationum iudices quæritur duntaxat quæ ſunt ipſo rum partes in pronunciando & ſic oportet diſtinguere duntaxat de validitate appellationis interpoſitæ ad eos per d. Nicola. qui libello appellatorio producto coram eis ꝛqueritur de exe cutione præcepti ꝛ eum facti per dominū potestatē d.terræ : & in effectu petiť per d.dominos ſyndicos & eorum officium ſnīa liter pronuntiari,decerni,& declarari d.executionē ꝛ eum factā iniuſtē & iniquè,& perperam factam in perſonam d.Nicolai an nullari,ac nulli⁹ fore efficaciæ,& momenti:eo quia fuit facta ꝑ ter,& ꝛ foruam iuris ſtatutorum d.terræ,& pronuntiari & decer ni ſibi Nicolao per copiam petitionis & ꝓcepti ſup d. executio ne cum termino ad opponendum ꝓtra d.ꝓceptū quē qdē termi nū ſibi recuſauit d.ptās tradere,&c.Ex parteverò d.Anto.in hoc articulo appellari excipitur quod d.appellatio nō eſt admitten da,qa ꝓtra formam iuris, & ſtatutorū d.terræ loquentiū ſuper executione fienda,vt ſpāliter colligi poteſt ex forma exceptio num productarum per d.Anto.videndarum,ſolummodo incū bit videre an ab executione facta ꝑſonaliter per d.dñm ptātem potuerit appellari per d.Nicolaum Et omiſſis breuitatis cauſa argumentis quæ ſatis frīuolè pro parte appellati fieri poſſent,ꝙ cludo d.appellationem iuſtam & ꝓ ꝙs admittendam. & ad hāc ſnīam moueor ex plurib.tam ex diſpoſitione iuris cōis q̄ ſtatu
1 torum d.terræ.† Vbicunque.n.in executiōe ſnię diffinitiuæ,vel ꝓcepti infertur grauamen,licitè appellať,ēt de iu.ciui. cū nō ex pectať alia ſnīa diffinitiua, ī cuiꝰ appl'one poſſet grauatus à grauamine releuarivt leg. & no.in l.ab executiōe,C.quorū ap. non reci.& in c.qđ ad conſultationem.de re iud.facit qđ no.Il.2.ff.d app.reci.vel nō.& in auth.habita.C.ne ſi.pro patre.& 2.q.6.ſunt quorum ab executore.Sed in caſu nr̄o ptās grauauit d. Nicola. executendo illam ſnīam ſeu ꝓceptū ergo potuit appellare.Qđ ātē grauauit p3 qa denegauit ſibi dare copiā petitiōis ,ꝓductę p d.Ant.Nec voluit ſibi dare terminum ad opponēdū,cū de iure ꝛ execut.ſnīæ multa obiici poſſent,vt legiť &no.Il.4.§. ꝙdēnatū. & in l.à diuo Pio.ff.de iud.& vtrobiq; ꝓ Bar.& ī c.decętero.c.tit. & de offi.dele

& d off.dele.paſtoralis.§.qđ vero.& qđ ibi plenè no. & maxiè ꝓ h.ī d.c.de cætero.& maxiè ꝓdicta ꝓcedūt ī caſu nr̄o vbi ñ pete bať executio ī reb.adiudicatis:ſed ī actiōe ꝑſonali ꝛ ꝑſonā & bona iuxta formam ſtatuti,q̄ caſu nr̄o fienda ē citatio,& d3 dari fa cultas parti ſe defendēdi:vt ī l.à diuo pio,ꝑal.ver.in venditione. & ibi apertè Bar.hoc vult.qđ ſentit In.ī c.cū ſup.ꝑpe ñ. de re iu. Nec huic ſnię obſt.ſtatutum ciuitatis d.terræ ſup q̄ ſe fundat ap pellat⁹ poſitū ſub rub.de exec.ī̃ſt.guarētigię.inver.ñ.vbi int cętę ra diſponiť qđ ſnīæ,& ꝓcepta ñ q̄relata ſeu ſuſpenſa ꝓ remedium app.dñt mādari incōtinēti executiōi,nec poſſit opponi niſi id qđ opponi pōt ꝛ inſtrūm guarentigiatum,&c.,ꝓut in d.ſtatuto lati⁹ ꝛtinetur,qa dico ꝙ ſi diligent⁹ pōderabiť finis illi⁹ ſtatuti,illd ſta tutū luce clari⁹ ,ꝓbat oppoſitum &fundat intentionē appellato ris.Nā ibi in fi.ponit⁹ cl'a hæc q̄ ſeq̄t,vc3,*oſſeruando però la forma del preſente capitulo è come ne li inſtrumēti guarentigiati.*Et ſic apertè vult finis illi⁹ ſtatuti ī exe.talis ſnīæ vel ꝓcepti obſeruare modū & formā ꝓced.c.ꝙ ſic obſeruať in iſtro guaren tigiato,ſed in præced.c.diſponiť quod ptās,,& ei⁹ vicari⁹ teneāť & debeāt aſſignare terminū trium dierum ꝙuento ad recipien dum copiam petitiōis & inſtrī guarentigiati,& opponendū ꝛ il lam.g̃ apte colligiť,ꝙ etiā ī caſu nr̄o debeat dari d. termin⁹ triū dierū ad recipiēdū copiā petitionis &adopponēdū:l3 nō poſſet opponeť niſi id qđ opponi pt ꝛ iſtrm guarētigiatū,ꝙ cū ptās hu miſt reqſit⁹ ñ fecerit,ſatis appellare potuit d.Nico.ꝓ ea q̄. 5.dixi. Nam illa clauſula ī fi.ſtatuti poſita obſeruanda qualificat ꝓcedē tia.vt in c.inquiſitioni.&c.2.regris.de ap.& qubd legitur & no. maximè per Bar.in l.talis ſcriptura.ff.de le.i.Ad idē qđ legitur & no.in l.Titia.ff.de ver.ob.& in c.apoſtol⁹.3.4.q.7.in gl.fi.& hoc e tiā probatur alia ꝙſideratione. †Statuta dubia ſumere debent
2 interpre.ſm i⁹,ita vt q̄ min⁹ poſſint lædant ipm i⁹ cōe.vt proba tur in c.dilectus.de ꝙſue.in l.2.C.de noxa no.In.ī c.1.de reſc.Bar. in l.omnes populi.ff.de iuſt.&iu.& l.j.ff.ad l.fal.Sedde iure cōi d3 in executione ſnīæ ꝓcepti ſaltem inperſonali fieri citatio q̄ ſit vt pars opponere,&ſe defendere poſſit.vt in d.§.inventitione.&ibi Bar.& per In.in d.c.cum ſuper.& ꝓbatur in ſimili ī c.à multis.de ætat.& qualit.Et qa dictum ſtatutum præſuppoſito q̄ eſſet du bium in ſi.ſui qđ tū in veritate nō eſt,dēt intelligi ſm i⁹ coe,vt ſ. regritur citatio,& detur facultas parti ſe defendendi, & maxiē qa iura nālia hoc ſuadēt : vt licitum ſit cuiq; ſe defendere: imo ēt excom.nō denegatur defenſio.c.cum inf.de excep.& iura cla mant ꝙ ꝛ inauditam partem nil eſt attentandum.in ca.j.de cau. po.& ꝓp.& in cle.paſtor.de re iudi.3.q.x.caueāt,& in c.oſia.facit. I.de vno quoque.de re iu.Itē negari non ꝓt quin data dubitatio ne ſuper ītellectu ſtatuti debuiſſet dñs ptās recurrere ad q̄lium ſapientis ſm qđ diſponiť in ſtatuto d.terræ. ad hoc.& poſit rem iud.de tranſ.vnde ſaltem ex hoc cap. iuſta fuit appellatio d. Nico.Non ob.ſi dicatur d.Nico.non fuiſſe audiendum qa ñ ſeruauit formam alterius ſtatuti ſuper ſolutione fienda rm q̄titatem petitorum, qa ſi bñ aduertať,illud non facit ad caſum nrm,qñ ſtatutum loquiť de his qui petunt aliquid à ꝙcto , nec dicit qđ non facta ſolutione in nullo audiatur.quia ꝓceſſus ille nvaleat. Sed in caſu nr̄o d.Nico.nil petebat ꝓ nunc,ſed ſolum excipiebat petendo terminum ad opponendum copiā petitiōis, ex caſum illi⁹ ſtatuti,nā video qđ excōicat⁹ qui nil pōt in iudicio petere tunc ſi ꝙeniť,pt ſe defendere.vt in d.c.cum inf.ſic ī ,ꝓpoſito l3 d. Nico.nō fuiſſet audiend⁹ qñ petebat ſolutionem non facta tñ à defenſione ꝛ petitionem d.Ant.ñ debuit excludi.nā alr ſæpe dā nareť innocens.qđ ē abſurdum.vt ī d.c.cū inf.Ex quib.oīb.ꝙcludo qđ dñi ſyndici dñt ,ꝓnuntiare appellationem d.Nico. fuiſſe & ei ſe iuſtā & legitimā & declarare d.exec.factam in ei⁹ perſonam ꝓ d.ptātem fuiſſe,& eſſe nullā,& inq̄tum eſſet aliqua ipſā tanq̄ ini quā retractare ac decernere copiam d.Nico. d. petitionis factæ corā d.dño ptāte ſup exec.fiēda,aſſignādo ſibi terminū iij.dierū ad oppo.ꝛ d.execut.peti tam,cōdemnare d. Ant.d.Nico.in expē ſis factis in hac cā appl'onis,quia temerè litigauit. & demum de be nt d.ſyndici in cauſa procedere ſicut fuiſſet proceſſurus d.po te.cum ſuccedat ipſius loco.de app.vt debitus.cum ſimil.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

FACTI CONTINGENTIA eſt talis.In ciuitate Maſſana eſt q̄da laicorum fraternitas q̄ appellať fraternitas S.Crucis.Et ꝙ uenīunt in loco ordinis S.Francisci in quadā capella ſub voca bulo S.Crucis,q̄ quidē fraternitas multa pietatis opera tum ex ipſorum frm ſubſtātia,tum ex relictis d.fraternitati accipit. Cui quidē fraternitati quidā Deo deuot⁹ multa bona reliquit diſtri buēda ad pias cās & ſpecificè fuit adiectum vt dareť d.ep̄o Maſ ſan.ſup q̄titate tñ nō grauauit relīquens ꝙſciam illorum de fra ternitate , q̄ quidē fraternitas donauit dño ep̄o flore.12.&abeo etiā habuit & recepit fidem & liberā & integrā abſolutionem d d.relicto.demū ep̄o mortuo dť noīe ſucceſſoris q̄d d.liberatio ñ valuit ꝓ tam modica quantitate.& petiť integra q̄titas tā illius relicti q̄ aliorum.Ex parte ꝙfraternitatis allegant dicta liberatio nem valuiſſe,qđ dicta fraternitas nō tenetur ad canonicam por tionē, eo quod maximè non eſt memoria qđ aliq̄ ipſam exol uiſſet,licet multa relicta ei facta fuiſſent.Quæritur quid iuris.

¶ Conſilium xxxj.

1 *Prælatus ſolus ſine alia ſolennitate poteſt repudiare hæreditatem longam etiā rei immobilis eccleſiæ factam.*
2 *Hoſpitalia ſi e authoritate diœceſani conſtructa non poſſunt dici loca religioſa, nec ſtrictię pia.*
3 *Leproſi ſtantes in aliquo loco authoritate epiſcopi nō fundato, non tenentur ad iura epiſcopalia.*

AD CLARAM Deciſionem oīum prædictorum examinan dā incumbunt tria.Primò an dicta liberatio reuocari poſſit per ſucceſſorē.Sedò an d.fraternitas teneať ad canonic.portionem eꝰ loci ſibi exoluendā de relictis ſibi factis.Tertio ꝑſuppoſito ꝙ de iure teneaťan vigore ꝙſuetudinis, ſeu ꝑſcriptionis poſſit d.ꝙfraternitas ſe excuſare. ¶ Circa primum multū nō inſiſtam, qñ nō vť mihi magnam dubitat. ꝙtinere:cum certo certius ſit dictū dōm eꝰm illam liberationē facere potuiſſe: aut eñ de re licto nō debebať quarta,q̄ in veritate nō debebať,vt patebit ex j.dicendis,& caſus eſt indubitabilis:tum qa ille idem eꝰs nō po terat plus petere cum q̄titas fuerit relicta in ꝙſcientia illorum, iuxta ea q̄ hñr & no.in c.ſtatutū.§.aſſeſſorem.de reſcrip.lib.6.gl. in cle.1.de iure pat.tū qa ꝑſuppoſito qđ aliqđ plus deberet eꝰo. Eꝰs,cū habebat liberam adminiſt.reddituum,iuxta no.ꝓ gl. 12. q.1.duo ſunt gña.& probať in c.cum nobis.in fi.de electꝰ potuit remiſſionem reſidui facere,maximè cū in piā cām veniret oīa ꝙ uertenda.Nā eꝰs teneť ſuperflua ꝙuertere in piam cām. 83.diſt. c.j.& 12.q.1.videntes.& qcquid clerici habēt pauperum eſt. 16. q.j.c.qñ:ergo potuit nedum partem ſed totū relinquere frater nitati diſtribuendum in pias cauſas:nā prælatus nedum acqui rendo,īmo de acquiſito non poteſt facere ꝛgruam eleemoſy nā.vt in c.ad hæc.& c.relictū.2.de teſta.quinimo modica cuicū q; donare.vt in c.cæterū.de donatio. ¶ Item dico qđ prædictis rationib.ſi quarta fuiſſet debita,& maximè qa hic agebať de ac quirendo,nō de acquiſito ꝓdendo,& pōt eꝰs facere ꝓditionem deteriorem eccl'æ.vt no.16.q.6.§.ſi.vbi bona gl.& ꝑ Inn.ī c.fra ternitatem.de do.optimè faciūt no.ꝓ doc.in c. qñ.de deci.hinc
1 no.dixit Fed.de ſenis,cōſ.9.& ſequiť Bal.in l.pupillorū.C. de re pu.hær. †qđ ſolus prælatus ſine alia ſolennitate poteſt repudia re hīditatem longā etiā rei immobilis eccl'æ factā: quod aliud eſt nō ægrere,aliud acqſita alienare.Sed in caſu nr̄o nō eſt tan ta dubitatio,qa reliquit relicta ꝙuertenda in piū opus: & qa vt j.dicam,in rei veritate quarta nō debebať.Cōcludo ꝙ ſucceſſo rem nō poſſe reſcindere d.liberationem factam ꝓ prędeceſſorē. ¶ Venio ad ſm qđ eſt magis dubitabile,an ſ.d.fraternitas teneať ep̄o ad canonicā portionem.Et vť primò ꝙ ſic:qa nō ſolū de ec cleſiis,ſed ēt de monaſteriis & aliis piis locis iura volūt eꝰm poſ ſe ſuam canonicā portionē exigere,vt ꝓbať in c.reqſiſti.& c.ſi.d teſta.Sed d.fraternitas eſt collegium pium.vt in c. ſi qs.42.diſt. & ibi p Arch.facit l.1.& qđ ibi no.Bar.ff.de col.illi.& patet hoc rōne exercitij.Exercet.n.pietatis opera,ergo pia.dť.n.locus pius, ex quo ibi exercenť opera pietatis,vt no.Io.An. in c.Ioānes.de teſta.& Spe.in ti.de inſtr.editio.§.nūc vero aliqua.ver.& ſcias ꝓ pe med.Quid pluraꝰhoc expreſsè renuit do.Pe.de Perufio in tra ctatu ſuo de quarta.¶ Sed his nō obſtantib. ꝛrium puto de iure ꝓcedere maximè in caſu,nō moueor primò: qa hæc quarta de beť de relictis factis piis locis eꝰo ſubiectis: ñ autem de relicto perſonali etiāſi fuerit factū clerico.hoc ꝓbať in c.requiſiſti.& c. fi.& x.q.j.de his.& c.antiquis.el 2.& no.Io.And.poſt Hoſt.in c.1. de ſepul.Sed ī caſu nr̄o nō relinquiť dictæ fraternitati,ſed lega tū ſit loco:qa fraternitas nō eſt adſcripta loco,ſed eſt collegium pſonale,& quoddam corpus fictū & repræſentatū.vt l.mortuo. ff.de fideiuſ.no.Bar.in l.ſi.de colleg.illi. pōt.n. ꝙgregari vbicun quevult.ar.in d.c.ſi qs.ergo ñ debebať quarta:cum.n.tali frater nitati relinquiť,nō hť reſpectus ad locū,vbi cōgregatur,ſed ad ipſum corpus fictū,& repræſentatū.& ſi qs vult pertinaciter ibi ſtare dicēdo qđ fiat loco:dico qđ tāto ē magis clarū,qđ quarta nō dēať:qa d.fraternitas eſt in loco exēpto q̄ non teneť eꝰo ad canoni.portionē.vt *inter* no.doct.in c.officiū.de teſt. Fed.ꝙſi.96. ¶ Sedò principaliť moueor à ratione ceſſante, quare hæc quarta debeatur epiſcopo.Nam ratio fundamentalis eſt ipſa ꝙmunio q̄ eſt inter epiſcopum & clericos ſibi ſubiectos , rōne cuius ꝙmu nionis omnia bona erunt cōia inter epiſcopum,& loca inferio ra.Sed quia ꝙmunio ſolet ſcandalum gñare.l.cum pf. §. dul.iſſi mis.ff.de leg.2.& qđ legi.& nota.in c.ſi quis. de vita & honeſta. cle.& ī c.ex tenore.de ſen.exc.editi ſunt canones decernētes,qđ quarta debeať eꝰis,hæc clarè colligunť ex d.c.requiſiſti. & ex di ctis Io.An.,ibi.hęc cōis ratio ceſſat inter eꝰm,& d.fraternitatem.

Non.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nō ẽt.n.ꝑmunio rōne loci:tum ꝙa locus nō est fraternitatis:tū ꝙa locus ille est exẽptus.nō rōne psonarū cū sint puri laici:&sic sunt alteri' gñs q̄ eps,& duo sunt gña Christian.vnū clericorū, aliud laico.vt hr̄ in c.duo sunt gña. 12.q.1.& sic nō est cōio int' eos,imò esse nō dēt,cum vita clericorū dēat esse separata à vita laico rū.c.laicos:& c.fe.2.q.7.Nec per istā fraternit.desinūt isti esse de iurisd. iudicis secularis cū hoc nullo iure ꝓbet:sed potius no.oppositum.in cle.j.de religiosis cū hoc nullo iure ꝓbet:sed potius no.oppositum.in cle.j.de religiosis do.Et si ꝙs vellet dicere aliā esse huius quartæ rōnē,vc3 ꝓp onus ẽpale, qd subit eps in collatione ordinum,& ꝓsecrat.& adminis. sacramen. vt sentit d.Petrus in d.tract.Host.in sum.de sepul.§.licitum.aī.§.vetus,ver.nā libus.dico hāc rationem prorsus cessare in hac ꝙfraternitate:cū ista nō subeat eps in ista ꝙfraternitate nec ratione loci nec personarum:cessare ꝑ debet dispositio:vt in c.cū cessante.de appel. 16.q.1.gñaliter.¶Tertiò induco hāc rationem.relictum ꝙfraternitati nō fit rōne loci, nec ratione psonarum de ꝙfraternitate sed ratione pauperum.vñ hæc ꝙfraternitas vr̄ electa tanq̄ distributrix &dispensatrix ad pias cās.vt patet ex mentib.relinquētium & colligit ex mēte dicti c.si qs. sed ex relicto facto pauperibus nō debet quarta epo.vt ī c.2.de sepul.ēt si veniat distribuēdum per alīū,vel ꝑ ipm epm.vt in l.nulli.& in l.si qs ad declinādā.C.de epi.& cle.ꝑ nec de relicto facto dictæ frnitati. Nec obst. vnum dictum Io.An.positū in c.dudū.de ꝙuer.ꝙiu.vbi dicit,ꝙ si relictum fuit pauperib.certi loci debeē quarta. arg.in d.c. reqsiti.ꝙ.l3 illud dictum sit verum,nō tñ nr̄æ ꝓclōi obuiat : nā ꝙñ relictum fuit pauperib.certi loci,relictū vr̄ nō solum ꝓtēplatione psonarum,sed ēt loci:ꝙa relictū acquirit ipsi loco pio,de quo ꝑt disponere ad libitum.vñ cum lo cus pi' subsit epo,merito rō ne cōis & oneris ẽpalis dēt tale relictū cōicari epo. Sed in casu nro relictū nullo mō acqrit loco:& ꝑsupposito ꝙd acqrereť,ꝙd est falsum,cessaret rō cum locus ille sit exẽptus sed relictū est ꝓsonale,& fcm principi' ꝓ indigentes:vñ nullarō apparet quare debeat hæc quarta epo.& si ōn iura antiqua ponderenť, hæc quarta fuit inducta ꝓp indigentiā epi.vñ honestū fuit visum ꝙd loca pia subiecta epo subuenient de oīb.subuētionib.cū eps sit rector & caput talīū loco.piorū,& administrator ī multis & multa onera subeat eorū ꝑtemps'one.vt hr̄.x.q.iij.c.j.& ij. Quæqdem rō cessat ī istis laicis q.nō sunt de inrisd.epi,sed solū ꝙuenient vt pietatis opa exer.vt §.dixi.Iura de hac quarta loquētia cōiter loquunt ī in relictis factis eccl'iis& piis locis,nō aūt factis collegiis iure approbat is.& sic cessat fundīm tenentium opposi.quinimo Bal doct.excellent.& duo alij doc. cum eo ꝙsuluerunt ꝙ epm in latiorib.terminis,vc3 qd d relicto fcō hospitali authoritate epi nō ꝙstructo,quarta ñ debeē:ga iura loquunt de locis piis, & sic religiosis q̄ subsunt epo.†Sed talia sine authoritate diœcesani nō ꝑnt dici religiosa,nec strictè pia,cū possint ad libitum ꝙstructoris dissolui.vt ī c.inter dilect.& qd ibi ꝑ Inn.de don.& c.xeno dochiis.de re.do.talis locus cū sit priuatus nō vr̄ capax relicti.& sic vr̄ relictū fcm poti' pauperib.q̄ loco:fortius est dicen.in casu nro & ꝑcise ī terminis nr̄is ,ꝑ fraternitate:& ꝙ epm,post verbalō ga determinabat Bar.in l.si qs ad declinanda.x.q.C.de epi.& cle. ¶Itē negari saltē non pōt casum esse dubium,sed in dubio standum ꝙsuetudini,q̄ est optima legum interꝑ .vt in c.dilecto.d ꝙsuetud.& l.si de interpretatione.ff.de legi.Sed ꝙsuetudo est in d. ciuitate Massana.& cōiter in aliis locis qd à dictis fraternit.quarta non exigat:ꝑ dēt oīno cessare. Et huic rationi modo nullum video rnsum. hoc ēt vr̄ sentire Fed.ꝙñ. 225.vbi dicit,† ꝙ leprosi ſtātes in aliq̄ loco authoritate epi non fundato nō tenenť ad iura ẽpalia cum eorum loc' sit priuat' & nō religiosus.¶Concludo ad fm articulum dictā fraternit.ad quartā de relictis nō obligatā.¶Venio ad tertium præsuppo.ꝙ de iure teneaē, an vigore præscriptionis seu ꝙsuetudinis possit se tueri. Et hæc qō reperit ꝑ doct.in ecclīis an possint hoc ius ꝑscribere ꝙ epm.Et reperio tres opi.Prima,quia pōt præscribi in ꝗtitate , sed non in totum. Sed̄a non obst.ꝙsuetudine saltē debeē quarta.Tertia,qd in totū potest præscribi.hæc no.ī c.requisisti.& c.officij. de testa. & in c. certificari.de sepul.qñ in totum non potest præscribi,vt volunt Io.& Vinc.& Host.in d.c. requisiti.& idē ibi Inn. l3 Host.referat Inn.postea mutasse sñiam ī qōne facti & dixisse quartā deberi ñ obstā.ꝙsuetudine.de hoc tñ non apparet in lec.Inno.Itē ipsemet Host.latissime hāc mām discutiens in summa sua, tit.de sepul.in §.an litium.aī's sub.§.metus.in fi.illius.§.ꝙclusit,& non obst.qñ ip se esset eps,valet ꝙsuetudo portionem diminuens, sed non in totum tollens cū videaē irrationabilis: sed prescripiio ſm eum,si titulus sit ꝙ ius.vt in c.de quarta.de præscrip.Idem apertissimè volunt gl.in c.j.de sta.reg.& apertè sentit ibi Io. An.allegādo corroborationem illius gl.c.de quarta.& multi moderni hoc sequunť in d.c.requisiti.Itaq; hæc vr̄ cōis opi.vt possit in totum præscribi, & hæc opin.semper mihi placuit.Et casus noster rotundus in d. c.de quarta.vbi dicit presbyterum posse sc defendere aduersus epm sup quarta decimarū & oblatione defunctorū ex ꝑscriptione:sed ī casu nro est ꝑscriptio tāti tpis de cui' initio non est memoria.Quæ quidē ꝑscriptio supplet defectū tituli, & valet ꝙ ius cōe:vt in c.j.de ꝑscr.li.6.ergo huic præscriptioni est standum,& plenè tollit hāc quartā.vt in c.officij.de test.ergo & præscr.Nam præscriptio valet ꝙ ista īmobilia eccl'æ.vt ī c.auditis.& ī c. cū olim. de rescr.fort'i ꝙ acquirenda,& maximè in casu nostro. vbi de iure nō est clarum hāc quartā deberi.Cōcludēdo istā fraternitatē posse se tueri ꝑscriptione etiam præsuppositō ꝙ de iure tenetur.Ex his remanet primus articulus magis clar'.Recepit.n. eps istos. 13.flore.rōne relicti,& nō rōne quartæ:& sic non pōt dicere successor quartam non fuisse integre solutam.

¶ Casus consilij sequentis.

CASVS CONTINGENTIA. QVIDAM IAM defunctus,dum ageret in humanis,inter cætera in testō suo sic disposuit. In primis ꝗdem iudico corp' meum sepeliri apud lo cū fratrum minorum S.Frācisci de Senis apud quē mihi eligo sc pultura in quo loco iudico, volo,& mādo ꝙ mei fideicōmissarij infra scripti faciāt vnā capellam sub vocabulo B.Bartho.apostoli in eo loco,quo dictis meis fideicōmissariis videbiť.In quacapella cum ornamentis eccl'iç,&paramento,&aliis necessariis ad cādē expēdant de bonis meis ducenti flo.aurei, vt in ea ꝑpetuo ,ꝑ aīa mea meorūq; parentum diuinum officiū celebretur. & d. testāt seu legatum fuit factum anno dñi. 1355. & sic sunt elapsi iā 80.anni,qd nunq̄ fuit aliqd executum ꝑ d.fideicōmissarios nec per alium.Nunc quærit an circa petitionē d.legati obstat præscriptio,& præsuppositō quod obstat,nunquid aduersus eam possit implorare bñficium restitutionis in integrum. &c.

¶ Consilium xxxij.

1 *Præscriptio centenaria,solum currit in relictis factis locis religiosis.*
2 *Scientia in facto alieno non præsumitur.*
3 *Ecclesia restituitur aduersus actus iudiciales.*

VIDETVR Primo dicendum qd præscriptio non hēt hoc casu locum,qñ non valenti de iure agere,non currit præscrip. vt in l.j.C.de anna.excep. vbi filio viuente pr̄e qui hēt rerum suarum vsumfru.nō currit præscriptio:ga viuente parente pro illis reb.agere non ꝑt.l.cum non solum.C.de bo.q̄ libe.Ad idem.l.in reb.C de iur.do.vbi dr̄ ꝙ vxori ꝰstante matrimonio non currat ꝑscriptio in reb.doralib.ga ꝙstante matrimonio nō pōt pro illis agere.vt in l.doce ancillam.C.de rei ven. Ad idem c. ga diuersitatem.de ꝙc.præb.Sed ita est quod fratres minores nō possunt esse in iudicio pro reb.ꝑalib.& sic non possunt agere, vt in cle. exiui de paradiso,dever.fig.ergo non currit præscriptio.†Preter ea &sedo in relictis factis locis religiosis currit sola ꝑscriptio cētenaria,vt in l.vt inter diuinum.C.de ꝑ.san.ecc.Sed in casu nro tñ temporis lapsum non est:ergo ius eccl'iç est integrum,& maximè si consideretur ꝙ sit totum illud tps.80.anno.à tpe testamenti inchoandum non dēt in præscriptione ꝙputari ga cum præscriptio non currat sine bona fide,de præscr.c.vigilanti.& c. fi.& in regula,possessor malæfidei.de re.iu.li.6.Et hr̄s extraneus præsumatur scire contenta in testō,debet saltem reduci illud tē pus à quo bona remanserunt apud ipsum hr̄dem à quo præscriptio non pōt inchoari obstante mala fide.Fuit.n.in mala fide,ex quo habuit scientiam huius legati.34.q.2.si virgo.q̄ habuisse ꝑ sumitur ratione prædicta.Item & tertio fratres ignorauerunt relictum,quinimo communiter ignorabant,†nec præsūmēda est scientia in facto alieno.vt in regula,præsumitur ignorātia.de re. iu.li.6.ergo non currit præscriptio,q̄ principaliter causata fuit in odium negligentium.vt in c.vigilanti.de præscr;Sed his non obstantibus quæ in veritate in casu nro nō ꝛcludunt,vt infra patebit,dico quod prius duo examinanda sunt.Primò qūale ius ex illo relicto acqsitum fuit fratrib.Scdò ꝙsiderandum ꝙ quem agit pro executione d.relicti.Ad primum ꝛcludue dico,qd nullū ius fuit acqsitum fratrib.ꝓdictis,cū nō ꝑnt sibi aliqd appropriare.vt in d.cle.exiui de paradiso.Sed ius fuit acquitum ipis eccl'iæ fratrū,vñ l3 in aliis religionib.& collegiis hoc sit ꝙ ipsi habēt ius ī eccl'ia:& illud qd ꝙcedit eccl'iæ,videaē ꝙcessum collegio,tñ ī fratrib.minorib.hæc dici nō ꝑnt:ga nullū ius hēnt in eccl'ia : sd solum simplicem vsum facti.vñ eccl'ia & loc' pi' videnť vti precario.hæc sunt verba Bar.in tractatu minoricarū, qui incipit,Si aliqs in suo testō. vbi ipse refert qd licet fratres sint incapaces hr̄dita. vt ī d.cle.exiui.hoc tñ n est referendū ad ipsorum eccl'iāga nō ꝑnt ist̄ati hr̄des,sicut aliud collegiū eccl'iasticū.l.j.C.d ꝑ.san.ecc.ga ꝑ tale relictū nihil acqrit fratrib. Idē & forti' dicēdū est ī relicto facto eccl'iç,ergo ad diuinū cultū i' acqsitū eccl'iæ exercebitur,vel res relicta petet,vt cōcludit Bart,in loco ꝑal.ī c. ſcq.ꝑ syndicū eccl'iç romanæ,cū sūm' ꝑtifex ẽ rector eccl'iarū ipōrū fratrū minorū:ipsi verò fres hñtvsū simplicē. vt §.dictū ē. ꝑnt tñ ipsi fratres syndicū noīare ex priuilegio eis īdulto ꝑ papā Martinum 4,qd quātum ad relicta facta ab eccl'esia nō extitit

revocatum.vt pleni' no.Bar.in d.tractatu.Si aūt d. syndic' habe ī nō ꝑt:ga fratres nolūt noīare,vel fuerit eis interdict'.dicit ꝙ ips poterit talia ,pseq rōne pię cāę.ar.in l.nulli.& l.si qs ad decli nādā.C.de epi.& cle.ñ obstāte qd eccl'ia sit extēta:sicut si relictū acerneret aliquā pię cām.ex die cess.ꝑt.n.sc eps ipedire rōne ipsi' declinquētis,si esset sub cura sua.vt d.l.nulli.&qd ibi no.Si ēt eps ñ faceret,vel eēt negligēs,ꝑt se ipedire ciuitas,in qua eccl'ia est ꝙstituta:ga eccl'ia ibi ꝓtinet ad honorē & vtilitatem oīm ciuiū facit.l.j.ff.de pub.iud.& optimè facit.l.ciuitatib.ff.de le.&loquit Bar.qñ eccl'ia frum est ist̄ituta hr̄s sicut ī casu nro,qñ testōr mā dauit ꝙstrui capellā.Ego adduco tex.apertū ī auth.de eccl.tit.vbi dr̄ qd facere exeq spectat ñ solum ad epm sd ēt ad ciuilē iudicē ita qd loc' est ꝓētiōi.ita dico qd ciues hic deputati Senis ꝑ ꝙ ciliū gñale poterūt hāc cām cognoscere.Cōcludo erg̃ circa hoc ꝓmū,qd ex tali relicto nullū i' fuit acqsitū,nec ē penes ipos fres sed penes eccl'ia,ꝓmouēdū tñ ꝑ psonas antedictas.Nūc ꝓ solutiōe qōnis prīcipalis ē examinādū ſm q̄sitū,qd nūc agit ,ꝑ qd ap ꝑarebit quale i' ꝰpetat eccl'iæ,& an sit ꝑscriptum,& ꝗtum tps.In quo aīaduertēdum qd aut agit ꝙ hr̄dem,& nō ꝑtse defendere ꝑ scriptiōe,qa ꝑsumit in mala fide:vt s.dixi.Itē vr̄ dicēdum de hr̄ de hr̄dis:l3 ipse fuerit bonæfidei:ga cum censeaē eadem psona, mala fides defuncti nocet hęredi.& hoc est clarissimū d iu.ciui. vt ꝓbaē ī l.cū hr̄s.ff.de diuer.& tēp.ꝑscr. l3 de ætate canonica aliud videatur,vt hr̄s qui h3 bonā fidē possit ex ætate īcipere ꝑscriptionē.vt sentit Dy.i regula,possessor.de reg.iu.li.6.facit qd leg.& no.ī c.de 4.de ꝑscr.& c.cura de iure patro.cū agat nunc ꝙ laicū,obseruādū ē ius ciuile.ar.eorū q̄ no.ī c.2.de arb.li.6.& c.de clericis.d foro ꝙp.aut agit ꝙ exneorū bonorū dicti testatoris posſessorē, qd eē ꝑt intētādo hypothecariā iuxta l.j.C.cōia de leg. & tūc sic dē illeposſidet ex titulo,phr̄de,&allegat nūc ꝑscriptiōe hypothecarię actiōis,&ī dubio vt ꝙleat ꝑscrip.reprit qd cū bona fide possederit 40.an.ga minori tpe ñ ꝑscribit ꝙ eccl'iā de ꝑt. c.de 4.& c.cū olim.& q̄si ꝑ totū.&ī aut.q̄s actiōn.C.d ꝑa.san.ecc. &in corpe de eccl.ti.§.ꝑtpalib.&idē vr̄ hoc casu eē ꝙ priuatū:ga hypothecaria ñ ꝑscribit minore tpe.vt l.cū notissimū.C.d ꝑæsc. 30.vl 40.aut ista terti' possidet sine titu.hr̄d.imo allegat ꝑscriptionē ꝙ hr̄dē,& ꝙ ñs ꝙ eccl'iā:& tūc vr̄ sufficere tēp' x.ann. cū ꝗ.ī tex.ī l.j.&2.C.si aduer.cre.ꝑsc.op.nā principal' agit hypothecaria ꝙ eccl'iā.Sed ipsum dñiū hr̄dis qd ꝑscriptū dico ex tpe,vt in iur.præal.nisi dicamus ꝑale esse in iurib.eccl'iæ,vt nullo modo præscribaně minori tpe 40.an.vt in d.§.pro tpalib.vbi tex. et loqr̄ de relictis ad pias cās,& apertè disponit,vt exactio nō prę scribaē minori tpe 40.an.Ex his ꝑt capi solutio principalis q̄.ati, an ꝑscriptio sit valida,an ꝛpleta.nec obstāt argumēta supi' ī ꝓriū formata.Et primò ad primum fateor qd fres ipsi minore nō potерāt,nec pnt agere:sd alij poterāt agere,vt syndic' eccl'ię romanę,vł eps loci,&ciuitas,vbi ē ipsa eccl'ia,vñ ꝑ negligentiā admiſnistratorū currit ꝑscriptio ꝙ eū q agere ñ ꝑt.vt aptè ēvidere ire ſicto fcō,predēptiōe captiuorū,&pauperib.alēdis,q agere ñ pnt cām qñ incerti sunt captiui:sd ꝓp negligētiā epi currit præsc. vt est tex.cū gl.ī d.l.vt int' diuinum.no.Fed.de senis de ꝙst.c.j.Nō obstat qd dr̄ de filiof.& devxore:ga marit' ñ possidet vt vxoris admiſnistrator,sd iuꝛ ꝓprio qd h3 ī illis reb.& idē ī patre.Itē nul la eccl'ia pōt agere,cū sit corp' inanimatū sd ꝓp negligētiā posſidētium & admiſnistratorū currit, ꝑscriptio ꝙ eā. vt de præscr. ꝓ totū.Nō obstat fm ar.de l.vt ī ē diuinum.vbi ī talib.relictis admittiť duntaxat ꝑsc.centū an.qa dico illā legē ī hoc correctā,ꝓ auth.quas actiones.q̄ ibi īmediatè seqtur,& hēť clari' in corpe vnde sumiť.de eccle.ti.§.ꝓ tēporalib.tenet gl.ī ca.fi. 16.q. 4.vñ hodie solum Romana eccl'ia gaudet priuilegio centum an. vt ī c.2.de ꝑsc.li.6.& ī c.cum nobis ,eo.ti.&d.aut.quas actiones.Ter tiū argumētū prīcipale sup ignorātia fundatū ñ obstat. qa ꝑscriptio currit ēt ꝙ ignorantes.vt ꝓbatur in l.fi.C.de presc.lon.tēp. & d.c.2.& c.vigilāti.de præscri.vñr. n. quodammō negligentes ī eo,ꝙ ñ q̄runt,q̄ eis incumbunt,&ad eos ꝓtinēt,arg.ī c.quis.de re. iur. Venio nunc ad fm principale q̄situm, an præsuppositō qd præscriptio ꝛpleta sit eccl'iæ ī tegrum restō aduers' illā prę scriptionē īdulgenda sit:& est elegans & subtile dubium ī quo antiq glosſatores &scribentes se admiscent īvarias sñias.& Ber. primus glosſator multum ī hoc variauit.ī ca.auditis. de præscriptio.nunc invnam nunc ī ꝗriā sñiam declinando.sed tñ adhæsit opi.Io.& Vincē.q̄ quenerunt restitutionē denegādā,moti,qa iura voluerint eccl'esijs in præscriptionib.præiudicari.in c.placuit. 16.q.3.& cadē cā.q.4.volum'.Itē qa si ꝙsideretur restitutio,frustrā emanaſſent iura præscriptiōis loquentia aduers' eccl'iā.Idē tenuit Goffr.in summa de in īte.rest.dicens quod nunq̄ inuenit eccl'iā restitui in vsuc.quod tpa subducantur de medio.vt in c.j. dę præs.sd in ꝑscriptionib.iudicialib.eccl'ia æqparaē minori.Hāc opi.sentit glo.in cle.j.de in īteg.rest.dicēs illā cle.loq de restōne aduersus præscriptionē ꝙ quā daē restitutio.remittens ad no. in d.c.auditis.nihil de nouo inducēs:sed in ꝗriam sñiam ꝙueniunt numero plures& ingenio elegantiores.primo Accur.gl.iuris ciuilis ī d.auth.quas actiones.& aptius in auth.de eccl.ti.§.ꝓ tēporalib.vbi dixi hoc cōiter teneri.Scdò hoc tenuit Io.glosſator decreti in c.placuit.el 2.16.q.5.Inn.papa doctor subtilissimus in c. j.de in integ.rest.hāc opi.secuti sunt Pau.de Leaza.& Io.de Lignano cle.1.de in integ.rest.præal.c.auditis. Et ibi ferè oēs moderni inc.ꝗngit.de transa.& Host.in summa,de in integ.rest.§.3.ꝓpter finē.sensērunt Bald. & Bar.in d.auth.quas actiones.vbi male & nō fideliter recitant opiniones canonistarū.probaē hæc opinio rōne minori,currit ꝑscriptio:tñ restituit.C.si aduer.vsuc.& in l. fi.in quib.cau.in integ.rest.nō est necessnō.gl.in l.sicut.C.de præscrip.30.anno.ergo idē dicendum in eccl'ia , quæ fungitur iure minoris in restit.vt in c.j.& c.auditis.de in integ.rest.& in c.1.& 2. eo.ti.li.6.& in cle.vnic. e.ti.li.6. nec v3 si dicaē illa iura loqui de ꝙtib.& præscriptionib.iudicialibus:ga nō apparet rō sic restringendi.di.si.n.aduersus ꝙctum ꝓ quē secuta traditione transfertur dñiū.daē restitutio:ergo fortius est ꝓcedenda aduersus præscriptionem,cū ꝙctus sint de iure gē l.ex hoc iure.ff.de iusti.&iure. & interuenit vtriusq; partiū ꝙsensus.l.sicut.C. de actio.& oblig. ꝑscriptio autē est de iure ciuili inuēta,& causata circa partiū ꝙsensus.Si ꝙ fortius vinculū dissoluiť:multo fortius minus forte. arg.ī auth.multo magis.C.de epi. & cle.& c. cū in cūctis.de ele. ¶Itē act' iudiciales vt teneāt sunt multū fauorabiles, & sic sūt litiū finis.in c.finē litibus.de do.& ꝑt.& l.qdā existimauerūt.ff.si cer.pe.hinc alibi dixit no.delictū ꝓlati nocere eccl'iæ in iudicia 3 lib.sed nō in ꝙtib.vt no.in r'a delictū ꝓlati.de reg.iu.li. 6.†Sed aduersus act' iudiciales restituit eccl'ia etiā aduersus sñiam. vt c.1.de in inte.resti.lib.6.& in c.auditis.ꝑalle.ergo multo fortius aduersus ꝑscriptionem extraiudicialem.Præterea. d.cle.indistinctē loquit,vt aduersus lapsum tpis restituaē ecclesia:ergo aduersus ꝑscriptionem,q̄ causaē ex tpis curſu. Et hanc partē arbitror veriorē maxīe attēta ignorantia huius legati.nā in legatis vt sīn gulariter voluit Bar.in l.j. §.si qs autem.ff.de iti.actuq; priua.cā maior restituenda ignorantia aduersus præscriptionē.ar.illius l. ego adduco ad idem gl.no.q̄ hoc sentit in l.Pantonius.ff.de ac q.hær.¶Nō ob.qd iura voluerūt eccl'ię ꝓiudicare ꝑ præscriptionē,qa idē reperit in minore:& tñ ꝓcedit restitutio, nec seq̄t qd p hoc iura sint frustratoria:qa hoc falsū,cum restitutio debeat peti ſ.quadrien.quo lapso alia iusta cā nō apparente firma manet ꝑscriptio.vt ī c.1.& 2.de in integ.rest.lib.6.¶Nō ob.hoc ex ꝑsse iure nō caueri:ga satis est qd includaē subverbis gñalib. iura.n.gñaliter volūt eccl'iæ læsæ succurri ꝑ bñficium restōnis. vt in iurib.ꝑal.¶Sed restat nūc aliud nō min' fortè.nā ꝑsupposito qd restit utio sit ꝓcedenda:tñ illa dēt impetrari ſ.quadrien.à tpe læsionis.& nō vltra.vt ī d.c.j.& 2.de ī inte.rest.li.6.& in cle. 1.e.ti.& l.fi.C.de temp.in inte.rest. Sed in casu nro est impossibile fm ea q̄ s.dixi: qa nedum tps prædictionis ꝛpletæ,& sic læsionis,& sic quadriennium,sed mai' tps est lapsum:ꝑ tali casu ꝙtingente non est hoc bñficium indulgendum. ¶Ad hoc rñdeo dupl'r.Primò qd illud tps quadriēnij à principio est vtile,vñ nō currit ꝛgrāti.tex.est ī c.1.e.ti.li.6.vbi dicit,si qs negligenter omiserit,&c.Sed ignorās nō negligit.vt probaē ī c.2.qa diuersitatem.de ꝙcesso præb.Ad idem gl.in c.q̄ sit.d ele.li.6.in ver.distule rit.& hanc opi.singulr tenuit zen.& Io.de Lig.post eū ī d.cle.vnic.in ver.ꝙtinuum.,ꝓ hoc facit,qa quadriennium istud succedit loco anni vtilis,q̄ olim ꝙperebat.vt dicit tex. ī d.l.fi.C.de tēpo.ī inte.rest.dēt esse ꝑ ā prī.vtile,vt sic sapiat nām eius in cuius locū subrogat.ar.c.vt eccl'ia.vt lit.pen. ¶Sedò rñdeo nō minus efficaciter.tex.in c.1.dicit,nō audiendā ecclesiam post quadriēnium,nisi aliqua rationabilis cā subsit, q̄ mouere debet ſuperiorem ad hoc bñficium sed si bñ oēs circūferentiæ ī casu nro pō derētur,facillimè reperiť causa rationabilis.hic primò fuit igno rantia legati,q̄ est iusta cā restituendi etiam maiorem.vt s.dixi. Sedò & meli' hic agit de iure illi' eccl'iç, q̄ ad hanc rem promouendā nō habet ſspecialem & proprium admiſnistratorem cum q̄ res eccl'iæ nō ꝑnt agi:& papa est valde remotus,& in istis cura impartiri nō pōt episcopus, & nō currat,cum ꝓp exemptionē episcopi min' ſoliti sunt curare.Ad hoc qd singulr no. Inn. in d.c.olim.el 1.de resti.spo.vbi dicit,ꝙ si eccl'a inferior caret legitimo,& ꝛmediato admiſnistratore non currat ꝙ eā ꝑscriptio,l3 eps posset ,ꝑ ea agere,& hoc ea ratione,qa ñ ē q̄ spāle ei' curā gerat.idē ꝙ & fortius esset dicēdū vt hic saltē illud tps quadriēnij ñ currat data ,ꝓbabili ignorātia,q̄ hic latis ꝑsumenda est,&c.

¶ Casus consilij sequentis.

CASVS in effectu talis est.Iudex à sede apost.deputatus quē dā absentem citauit per edictum non valens forte citare personaliter,& tādem illo non ꝛparente interdicti & excōic.sñias in illum fulminauit:& sic deniq; mādauit ꝓ eccl'ias illum publicari & vitari,demum ille sic excōicatus ꝙparuit in eccl'iis illis ī qb'

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuit publicatus: & fecit fidem de quadam appłone sua priusquã sententiæ illæ ferrẽt interpoſita iuſtis cauſis apparẽtibus in ea, & illa præſertim qa fuerat citatus ad locũ ſibi notoriè ſuſpectũ & minꝰ tutum, dicens amplius eũ vitari nõ debere maximè: qa iudex ad quẽ, appłonem admiſit, & inhibuit ne appłone pendẽte ꝓcederet ad vlteriora. ¶ Itẽ qa reperiũtur q̃dã ſtatuta ī eccłia cathedrali illius loci, q̃ vñr ꝓcedere cõionẽ in caſu ꝑdicto. Iudex verò à quo q exeõicationẽ ꝓtulit, inſtat vt vitet, dicens appłonem nullã maximè qa ſententiæ illæ & cenſuræ fuerũt latæ ꝓ excesſu notorio. hoc tñ reus oino diffitetur. Queritur nunq̃ dre bus ſic ſtatibꝰ dẽat ille interim vitari in officiis diuinis & aliis.

¶ Conſilium xxxiij.

1 *Ordinarius debet in actu executionis ſententiæ obtemperare delegato.*
2 *Sententia excommunicationis iuſta vel iniuſta eſt timenda.*
3 *Appellatio manifeſtiraptoria non eſt admittenda.*
4 *Nota oria multa dicuntur, quæ non ſunt.*

VIDETVR Primò ꝙ vitari debeat p id qđ no. gl. in c. dilectꝰ. de app. in fi. q̃ dicit ꝙ ſi dubitaſ an teneat appłone, potius eſt vitãdus q̃ in dubio ei cõicandũ. arg. de ele. cẽ in c. fi. & melius facit. c. illud. eo. ti. vbi in mã nfa dicit tex. ꝙ in dubiis via tutior eligẽda. ſ. qđ potius ſcruet excõicatio. Ad idem facit ī arg. c. iuuenis. de ſpõ. cle. exiui. de ver. ſig. vbi dicit, ꝙ in dubiis eligenda eſt via, q̃ eſt ſine periculo: ſed in caſu vitationis nullũ ſubeſt peri. & in alio ſic data validitate excõicationis, ergo &c. ꝙ hoc etiã facit. c. i. & qđ ibi no. gl. d ſcruti. Sed ò principłr hoc vr tenere Inn. in c. ad pſentiã. de app. vbi dicit, ꝙ q̃q̃ excõicatus poſt appel. nõ teneaſ ſe gerere ꝓ excõicato, ſi de ſua appel. ꝓfidit, ab aliis tñ vitãdus eſt. c. ꝓ tuas. de ſen. exc. vbi tex. vł hoc innuere in verſ. nos igit. ¶ †Tertiò facit c. paſtora. §. ga verbo. d of. dele. vbi dr qđ ẽt ordinarius debet in actu executiõis ſniæ obtẽperare delegato & ſi ſciat illius ſniam iniuſtã, ergo cũ delegatus in caſu nfo inſtet, nõ vr ipſius ꝑcepto refragandũ eſſe. ¶ †Quarto, ga ſnia excõicationis iuſta vł iuſta eſt timẽda. 11. q. 3. ſnia paſtoris. & ſubditus in dubio tenet ſuperiori obſeq & parere. 23. q. 1. qđ culpa tur. & 11. q. 3. c. qđ ergo. ¶ †Quintò de hoc eſt caſus in c. cũ ſit Rom. in fi. de app. vbi dr appłonem manifeſti raptoris ñ cẽ admittẽdã, & qđ ꝓ delicto notorio apoſt. excõicauit Corinth. abñ tẽ. & irreqſitũ. & ad idẽ facit. 2. q. 1. c. d manifeſta. ¶ Sd his ñ obſtatib. q̃ iudicio meo ñ obſtãt, dico ī hoc artic. ſaluo iudicio meliori caſum eſſe. ī c. ſolet. in fi. de ſen. exc. li. 6. vbi dr ꝙ ſi qs oſtendens ſe excõicatũ poſt appłonẽ ꝓbabilem poſtulat ſe admitti ad ꝓbãdũ, d3 ſolũ vitari in iudicialib. & ī aliis neg. eẋiudicialib. ñ. vñ electionib. & aliis ſpũalib. ſeu diuinis officiis admittendus eſt durãte appe. & hoc clarè volũt ibi Inn. & Io. An. q dñt qđ ẽt ante q̃ admittanꝫ ꝓbationes an cãæ appel. ſint verę, vł ñ, d3 admitti ad ꝑdicta ſaltẽ cũ ꝓteſtatione. vñ ſatis eſt ſm eos qđ excõicatus ꝓareat, & dicat ſe appellaſſe añ ſniam: & ꝓ hac ſnia addu co tex. iudicio meo hoc apte ꝓbãtem in c. 13. c. ti. li. 6. vbi dr ꝙ ſi qs aſſerit ſe fuiſſe excõicatũ poſt appel. & ñ fuit ꝓſecutꝰ appłonem ỹ. tps à iure ſtatutũ, debet ꝓnunciari & denuntiari excõicatus, vt viteť, & nedũ in iudicialib. ſed etiã in extraiudicialib. & aliis actib. legitimis donec ꝓbauerit excõicationem ñ fuiſſe legitimã, vł alr docuerit de illiꝰ nullitate. Ecce g̃ aptiſſimè qd ante cẽm ꝓſecutionẽ appłonis ñ d3 euitari, dũmõ aſſeratſe appellaſſe, & ſic ỹ. tps ꝓſecutionis à iure ſtatutũ. Et ſic in illis duob. c. vł caſus hui⁹ q. Aliud induco ad idem. c. ſatis not. ī mã. c. dilectis. in fi. de ap. ꝑal. vbi canonici cõicates excõicatis poſt ap. & poſt denũciat. archiepi, iudicanꝫ inculpabiles, qa magis voluerũt deferre app. interpoſitæ ad papã q̃ denũtiationi archiepi, & rõ omniũ ꝑdictorũ ꝑt eſſe cũ appłone legitima habeat ſuſpẽdere iuriſdictiõ. & ſic impedire validitatem excõic. poſtea latæ. vt c. ꝓ tuas. de ſent. exc. & c. cum ꝓtingat. d of. del. & d. c. 13. nõ d3 ꝓſumi iniuſtitia appłonis, cũ tãto ꝓiudicio appellatoris. & qa etiã ỹ iudicẽ oino ñ eſt ꝓſumendũ, capiť quaſi media via: vt in iudicialib. q̃ ſunt magis odioſa, excõicatꝰ debeat euitari app. pend. ſecus verò in extraiud. ne in tñ iuri ſuo ꝓiudicet 13 fateať Inn. in d. c. ſolet. qđ in priuata familiaritate poterit in occulto euitari ſi ſine ſcandalo hoc fieri poterit, ſed nõ in publico, niſi notoriè ꝓſtaret app. fuiſſe iniuſtã, qa talis appło nõ defendit. d. c. cũ ſit Roma. & c. cũ appło: de ap. lib. 6. ſed in caſu nfo hoc nõ põt dici. Primò, qa iudex ad quem recipit appel. & fecit qd facere non poterat, niſi priꝰ recepiſſet appel. velut omiſſam ex cã probabili, & nõ ỹ notorium, vt probatur in c. Romana. §. ſi verò. cum §. ſeq. & c. ñ ſolum. d ap pel. li. 6. Item cum citatio fuit feã ad locum notoriè non tutum potuit incõtinenti appellare etiã in abſentia iudicis. vt in cle. paſtoralis. §. & priſtina, & ibi gl. de re iud. & qd legitur & no. in c. ex parte. de app. facit c. ſi iuſtus. eod. ti. & qd no. Inn. in d. c. dilectis. Nec valet ſi dicaſ, ꝙ notoriè occupabat iniuſtè bona eccłiæ, qa hoc negať ꝓ partem aduerſam: & allegabať probabilis tit. poſſidendi: & ſic reddiť res dubia. vt eſt gl. no. ī c. r. de of. del. li. 6. facit

4 l. 3. C. qb. ad liber. ꝓcla. nõ licet. † ꝓterea multa dicuntur notoria q̃ nõ ſunt. ī c. ꝓſuluit. de app. & ſatis eſt qd poterat hre aliqua iuſtã cãm poſſidendi. iõ non d3 excõicari anteq̃ audirenť ſuæ defenſiones arg. bonum ī c. 13. eꝑs. de ꝓb. lib. 6. Itẽ tex. in c. ſaꝛ. ꝓbet indiſtinctè aliquẽ excõicari nõ. ꝑcedente canonica monitione, quãtuncumq; factum dicať notorium, qa excõicatio ferť ab hoie ñ ꝓp delictum ſed ꝓp gtumaciã. vt no. gl. in c. eꝑi. 11. q. 3, ſcꝛ paria ſunt aliquẽ ñ citare, vel ad locum notoriè ñ tutum. ar. ī di ctis iurib. de app. Nõ obſtãt ỹria. Et primò gl. in d. c. dilectis. d3. n. intelligi & determinari ſm iura noua ſuperius allegata. vł ꝑt ſalꝛ uari in priuata & ſecreta familiaritate. vt ſ. dixivel in iudicialib. Ad ſm de d. Inn. in c. ad pſentiam. de app. dicendũ qđ d3 intelligi & limitari, vt ipſemet no. in d. c. ſolet. Nam mouetur ipe ibi ꝓ c. ꝓ tuas. de app. qd recipit limitationẽ per c. ſolet. & c. 13. pal. Ad tertiũ de c. paſtoralis. dico ꝙ ꝓcedit qñ ſnia ẽ aliqua, l3 iniuſta. Sed in caſu noſtro ꝑceptum iudicis ſup vitatione eſt ipſo iure nullũ, cum ſit ỹ iura ſuperiꝰ allegata. Ideo tale præceptum ꝑt gtemni ad hoc qđ no. Inn. in c. ſi qñ. de offi. dele. magis. n. eſt obediẽdum iuri, quã mãdato dlegat. 11. q. 3. Iuli. & c. dñs & c. q reſiſtit. Nõ oſtat quintum arg. procedit. n. qñ excõicatio tenet. vt quia eſt iuſta. Sed in caſu nfo ꝑſupponiť nulla. Ad d. c. cum ſit romana, ſatiſrñſum eſt, nã negať factum eſſe notorium & allegať iuſta cã poſſidendi. Itẽ apoſtolꝰ ſæpe Corinthiũ admonuerat, & factum erat notoriũ, qđ nulla tergiuerſatione &c. qđ nõ ꝓtingit in facto nro.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

FACTVM EX QVO DVBIA INFRA ſcripta oriũtur ſic ꝓponiť. Quidã laicꝰ mercator fecit ſuũ hrdẽ vniuerſalem ꝗddã monaſterium monachorũ, eoq; vita functo monaſterii adiuit hrditatem, & in oĩb. ꝓ hrde ſe geſſit tam in iudicio q̃ eẋ, ca piẽdo bona hrditaria, & eorum aliqua diſtrahendo &c. Tandem repertum eſt ī libris debitorum teſtatoris qd idem ipſe teſtator & ſuus ꝑdeceſſor in eadem hrditate tpe vitæ eorum à diuerſis ꝓſonis ad rõnem octo vel decem ꝓ centenario receperunt certã ſummã viginti milium flor. multaq; debita ſimilis ꝗdõnis d. monaſterio ꝓ d. teſtat. relicta, fuerunt recuperata & in cõib. vſib. monaſterij expẽſa, ortum ẽ ꝗſcietię ſcrupulũ, ꝓ eo qđ monaſterium multas fecit expẽſas rõne ipſius hrditatis ſoluendo legata & alia debita multa, litigãdo tã in curia romana q̃ eẋ, ac ædificãdo ī monaſterio, & alios ſumptus rõne hrditatis faciendo, intñ q̃ ad ſatisfaciẽdũ de vſura, iuxta lib. teſtatoris, vix ſufficerent ea q̃ de ꝑdicta hered. ſupſunt, vnà cum reliqs bonis monaſterij, & ꝓ ſeruitutem chriſtianorum & ꝓ informatione ſimplicium. fuit d 4. dubijs circa ꝓmiſſa petitum. Primum dubium an d. teſtator ſit indubitanter ex d. ꝑcẽtib. cenſendus vſurarius. Scdm, vtrum d. monaſterium plenariè teneatur ad ſatisfaciendum de vſura teſtatoris iuxta ſummas ꝓtentas in lib. debitorum. Tertium, vtrum alia bona monaſterij non ſufficientib. bonis quæ ſuperſunt de d. hereditate, debeant pro ſatisfactione hmõdi debitorum exponi & alienari. Quartum vtrum papa de iure, aut aliàs canonicè ſeu licitè, poſſit d. monaſterio ſine periculo deſtructionis ſuccurre re diſpenſando & inſuper in præmiſſis, &c. Nicolaus abbas.

¶ Conſilium xxxvj.

1 *Mobilia triennio vſucapiuntur, immobilia decennio, actiones 30. annis.*
2 *Vſurarius manifeſtus quoad annullationem teſtamenti quis dicatur.*
3 *Libri vſurarum an reddant quem manifeſtum vſurarium.*
4 *Teſtes ſingulares non ſufficiunt ad probandum veritatem delicti.*

ATTINGAM Iuxta ordinem ꝑlibatum primum dubium, qđ de iure clariſſimum eſt: q̃ eq̃d. n. accedit ſorti ex pacto, vſura eſt, ꝗtuncumq; id ſit modicum, ſiue ꝗſtat in pecunia num. ſiue in alia ſpecie, vt ꝓbatur. 14. q. 3. per totam queſt. quinimo ſolus añus mutuantis ꝗſtituit eum vſurarium ſecuta traditione muneris, vł tra ſortem, ſi aliàs nõ fuiſſet mutuaturus deficiente ſpe lucri, vt probatur in euangelio Lucæ mutuum dantes nihil inde ſperantes. & tranſſumptiuè in c. ꝗſul. de vſu. deſipiunt. n. q ſapiunt licere recipere. x. vł aham minorem q̃titatem ꝓ centenaris, & cum mu nuſcula ex pacto recipere vſura ſit. ī c. 2. 12. q. 3. facit tex. in c. pveſtras, de dot. poſt diuor. re. & Bar. in l. diuꝰ. ff. ad le. fal. & Io. An. in reg. peccatum. de re. iu. lib. 6. in mercu. Hęc breuiter quoad primum. Venio ad ſm an monaſterium teneatur plenariè ſatisfacere, ī q̃ dico aĩaduertendum an teſtator fuerit vſurariꝰ manifeſtꝰ, an verò occultꝰ. Nã ſi fuerit manifeſtus, ñ tenuit teſtm neglecta cautione. de qua ī c. 2. de vſu. li. 6. lłe. n. tex. annullat teſtm vſurarij manifeſti indifferenť cautione de reſtituendis vſuris ꝓ eum ñ ꝓſtita, nec reſeruata diſpoſitione ad pias cãs. ad hoc qđ no. Bart. & Bal. in l. 1. C. de ſã. ſan. ec. & ꝓ ꝙs monaſterium obligareť ad reſtituendum oĩa bona hrditaria, q̃ puenerunt ad illud, poſſet tã ſe defendere ꝓ ſcript. cum bona fide poſſederit, & habuerit tit. ꝓ hrde ranꝫ tps ſit lapſum, qđ ſufficit ad ſcript. † Nam mobilia vſucapiuntur triennio, immobilia decẽnio: & actiones. 30. annis. vt legi.

vt leg. & nota. in l. hrde. ff. de petitio. hrdi. & in l. j. ff. pro hrd. Sed in caſu nfo cũ agať de excludendo ſuccedẽtes ab inteſtato requirereť tps. 30. an. qa non minori tpe ſcribitur iuri adeũdi. vt not. per gl. & Bar. in l. licet. & l. cũ antiquiorib. C. de iure deliberã. Præ dicta puto vera niſi notorium fuiſſet teſtorẽ fuiſſe vſurariũ, nã tũc monaſteriũ ſſumiť veriſimiłr ſciuiſſe. ar. ī c. 2. de poſt. ſl. & in c. qđ dicit. 16. di. & ñ potuiſſet ſcribere qa aut ſciebat teſtm nõ valere, & erat ī mala fide. 12. q. 2. c. q̃ & humanis. ſi verò credebat valere & errabat ī iur, error iuris ꝑdit ſcriptionẽ. vt l. nũq̃. ff. d vſuc. & l. quẽadmodũ. C. d agri. & cẽſi. li. 11. legit & notať ī c. apoſtoli. d donatio. & c. dudũ. d deci. in cã tñ reſtitutiõis habẽda cẽt rõ expẽſarũ cum monaſteriũ fuerit ī bona fid 13 ī iuť errauerit. Itẽ ñ teneť ad reſtõnẽ fructuũ ꝙſũptorũ qa illos fecit ſuos pbo nã fidẽ, vt eſt tex. no. in l. ſed ſi. §. ſcire. ff. de peti. hrd. ꝓ Bar. in d. §. ſcire. & ī l. ex diuerſo. ff. de rei vend. ꝓ Dy. in rꝛa poſſeſſor. de reg. iu. li. 6. ꝓ doc. ī c. grauis de reſt. ſpo. Et de hac mã fructuum dicẽ
2 dum ẽ, vt plenè no. in d. c. grauis. & d. l. ex diuerſo. † Quis aũt dica ẽ manifeſtꝰ vſurariꝰ quoad annullationẽ teſtamẽti cautione nõ ꝓſtita, vario mõ dr. Nã ſi tenebat bãchum publicè paratũ ad mutuãdum ad vſurã, ī dubio dr manifeſtꝰ & notoriꝰ. vt no. gl. 2. q. 2. manifeſta. & eſt melior gl. ī c. 2. d vſur. li. 6. q̃ poſuit multos alios mœdos publicatiõis, puta ſi fuit ī iudicio ꝓfeſſus vł quiť. & qđ nat² & c. vt ibi. aliũ modũ ponit gl. ī d. c. 2. qñ fuit hoc crimẽ ꝓfeſſ⁹ coꝝ ſacerdote & teſtib. reddẽs libros vſurarios. Itẽ ſm Bar. ſi mutuauit ī camera oĩb. veniẽtib. ad eũ ī l. fur ẽ. ff. d fur. notabilis modꝰ colligiť ex gl. & tex. in c. cũ ī dioceſi. d vſur. Itẽ ſi tpe vitæ ſuæ erat d hoc publica fama ſatis cũ aliquib. argu. & ita ꝓſolue rũt multi valẽtes viri q̃q̃ Fed. ꝑ. 62. videať velle illã ñ ſufficere ꝗad hoc vt teſtm factũ ſit nullũ. 13 eꝑs potuiſſet ex tali ꝓbõne illũ publicare: & demũ poſt publicationẽ teſtm fuiſſet nullũ & hoc dictũ hẽt ægtatẽ ne ſolũ fama cũ indicijs ñ data ipi priꝰ facultate illã purgadi, puniat qs, & ne teſtm ipo facto irriteť. Itẽ ꝑt dici publicꝰ ſi ꝑt ꝓbari faciłr, puta ꝓ libros ſuos. vt no. Arc. ī d. c. 2. ī prin. gl. tñ no. ſentit ỹriũ in c. ſanè. 24. q. 2. q̃ eſt in verſ. libr. q dicit ꝙ inueniãť rõnes. vł inſtra, ꝓ quæ p3 eum vſurarium fuiſſe, ñ ꝑt cõicari niſi ſatisfecerit ſi hoc occultũ fuit: quaſi dicerevelit ꝙ hoc ſolum ñ ꝓbať vſurariꝰ, & dicit ibi Arc. ꝙ multi magni viri hoc dictum ſunt ſecuti, niſi appareãt alia ĩdicia. & hoc dictũ vł ỹriari ei qđ dicit Arc. ī d. c. 2. Dicet aliqs de hoc vr caſus ī cle. pe. de vſu. vbi libri ſeu rõnes ꝓbãt ỹ vſurarium. Sed ꝑt certè rñderi qđ hic ſumꝰ extra caſum illiꝰ cle. cum ibi ꝗſtaret illos eſſe vſurarios, hic ãt loqmur qñ ñ ꝗſtabat niſi ꝑ oſtenſionẽ libr. Qui dã moderni ī c. cũ in tua. de vſur. dicũt ſufficere codices vſurarũ qnimo plꝰ dicunt q̃ẽt ſi poſt mortẽ ꝑt ꝑ teſtes, ꝓbari defunctum fuiſſe vſurarium, nv alebit teſtm: qa ſatis apparet illum fuiſſe manifeſtum, ex q̃ ꝓbari poterat vſurarius. & ſic recitant ꝑ aliquos fuiſſe ꝗſultum. ſed ego reperio Bar. Lau. de puni. & Bar. de ſali. ꝗſu luiſſe oppoſitum. vt refert d. Pe. de anch. in repe. c. canonum. de ꝗſti. ꝗcludentes qd ad annullationẽ teſtī reqriť qđ vſurariꝰ fuerit manifeſtꝰ. i. notoriꝰ. vñ capitur verbum, manifeſtum ī d. c. 2. ꝓ notorio. quare ñ ſufficit fama, vł ꝙp duos vel tres teſtes ꝓbẽť vſurariꝰ: qnimo dicunt qnõ valet ꝗſto eꝑi diſponẽs famã ſufficere vł duoš teſtes deveritate ad ꝓbãdum quẽ manifeſtum: qa ñ potuerit eꝑs alterare diſpoſitionẽ iuris in ꝑiudicium vſurariorũ: & ī ꝓpriare vocabula rei: cum noĩa appellatiua ſint ĩmutabilia. l. ſi qs in fundi voca. ff. de leg. j. & ita ꝗſuluerunt Bononię vbi erat talis ꝗſtitu. hoc idẽ vr ſentire ipe Bal. in l. j. C. de ſa. ſan. eccl. vbi dicit ñ ſufficere qtres ꝓbent quem fuiſſe vſurariam etiã apparentib. codicib. vſurarij: niſi ꝓbenť actꝰ publici ſeu cõis opi. qa tex. ī d. c. 2. fundat ſe ſup manifeſto ī irratione teſtī. Ego credo ſecurè poſſe dici, ꝙ cum illd. c. 2. ꝓonat nouã pẽnã, & ſatis attribuit. cũ priuet ī effectu facultate teſtãdi, q̃ partim ẽ d iuſ gẽtium & ptim de iu. ciui. iuxta no. ī l. q teſtõ. ff. de teſt. & hoc faciunt ex iuſtiſſima cã tñ fauore reipublicæ ꝓp aĩarum piculum ipſorum vſura riorum, vt ī c. vſurarum voraginẽ, d vſur. li. 6. & c. ꝙto. eo. ti. dñt ītelligi, et capiverbaī ꝓprio ſignificato. itaqnec nimis laxari nec nimis reſtringi dẽãt. arg. eo. q̃ no. ī gl. ī l. quemad. C. de agr. & cen. li. 11. manifeſtum vero ī ſuo ꝓprio ſignific. ꝓportat minꝰ q̃ notorium, & pl² q̃ fama: vñ oẽ notorium ẽ manifeſtum. vt ī c. cum olim d verb. ſig. & c. veſtra. & c. ſi. de coha. cl. ſd ñ quertiť, qa ñ oẽ manifeſtum ẽ notorium. vt cõiť no. doct. in d. c. veſtra. & no. in c. qa ſuſpect. 3. q. 6. manifeſtum verò cõiť diffiniť maxiè ꝑ Io. an. ī d. c. veſtra. ꝙ ꝑ publica ſeu famoſa inſinuatio vł ꝓclamatio, & cõis & certa ſcĩa à certis authoribꝫ, pueniẽs: & ī hoc vlt. h3 ī ſe pl² q̃ fama, q̃ ſola ſuſpi. ex ĩcerto authore puenit. vt ibi no. Io. an. ſed Io. cal. in d. c. veſtra. addit ad d. diffi. ꝙ ꝓbari põt: qđ placet ibi d. An. vult dicere qđ manifeſtum eſt id qđ ꝓbari ꝑt vltra illã publicã, ſeu famoſam inſinua. & ſatis credo hoc fuiſſe de mẽte Io. an. Nã ſi ñ poſſet veritas ꝓbari, ñ differret à fama, & ꝓ hoc. ca. de hoc. de ſim. & c. porro. de diuor. Ille erg̃ dr manifeſtus vſurariꝰ quoad
3 irritationẽ teſtamẽti, q verè ꝓbari ꝑt vſurariꝰ & vltra hoc ꝓbat cõis fama loci. ¶ †Ex q̃ ĩfero ꝙ libri ſoli vſurarum ñ faciũt cũ manifeſtũ: ſed cũ fama ſufficiũt, vł ſi iudex eũ publicauit ꝓ ſnĩa: nã tranſiit in notoriũ, qđ plꝰ. & ſic capio mediũ, vñ ñ regro neceſ
4 ſariò notoriũ. nec puto ſufficere ſolã ꝓbatiõẽ delicti. ¶ †Itẽ dico qđ ad ꝓbãdũ veritatẽ delicti, ñ ſufficiũt teſtes ſingulares. vt plenè no. Fed. ꝑ. 72. ẽt ſi hoc haberet ꝗſtitutio eꝑi. facit qđ ad ꝑdicta no. idẽ Fed. ꝑ. 16. vbi t3 ꝑfeſſionẽ factã ex iudiciũ ꝓ vſurarium ñ ſufficere vt ꝓ hoc dicať manifeſtus. ¶ Nõ ob. pdictis. c. cũ in diœceſi. palle. vbi vr ſufficere fama cum aliquib. argumentis, ꝑt. n. rñderi qd ñ loquiť quoad irritationem teſtamenti, ſed quo ad exequẽdũ pœnã. c. ga in oĩb. de vſur. q̃ cum ſit modici ꝑiudicij, ñ capiunẽ verba ita ſtrictè. vt no. Fed. ꝑ. 72. palleg. Vel dico qđ intellr de argu. q̃ ſufficiunt cum fama ad ꝓbãdum quem vſurarium, cum de facili ꝗuinci nõ ꝑũt. arg. c. illo vos. de pigno. c. ad nfã. de emp & vend. & legit & no. ī cle. 1. de vſur. Nã argumẽtũ ſeu in dicia qñq; plenè ꝓbant l. ĩdicia. C. de rei vend. & l. ſciãt cũctì. C. de ꝓba. & no. ī c. 3. loco. de ꝓb. & ſic ꝗcordat cum ꝑdictis, & ꝓ hoc hr, an teſtm fuerit nullũ & an dicta hrditas ſit in caſu reſtõnis vł nõ ꝑſuppoſito ꝙ nõ ſit ī caſu reſtõnis, vtputa qa nõ erat manifeſtus vſurarius mõ ꝑdicto. ¶ Quæriť redeundo ad prĩcipale dubium, an monaſterium teneať ſatisfacere de oĩb. vſuris ī libris ꝑ dictis ꝓteris. Et br dico, ꝙ aut monaſterium adiuit hrditatẽ cum bñficio inuentarij, & ī dubio ñ teneť vltra vires hrditatis. vt l. ſi. C. de iu. del. quaten⁹ autem ſuppetit hrditas de tractis, ꝓbabilib. expẽſis, puto monaſterium teneri ad reſtõnẽ, ꝓ ut ex libris teſtatoris vſuræ eliciunť. Nã faciunt ī hoc fidẽ, qa re gu. libri faciunt fidẽ ỹ ſcribentem, vt ī l. q̃dã. §. nummu. & qđ ibi no. ff. de eden. & ī l. exemplo. & l. rõnes. & l. inſtra. C. de ꝓb. & ī c. 2. de fi. inſt. tum qa in caſu nfo ad exonerandã aĩam defuncti, ñ d3 exgri ꝓbatio multum exacta. vt ī cle. j. de vſu. & qđ ibi no. & d3 fieri hæc reſtitutio his, à qb⁹ fuerunt extortæ, vł eorum hrdib. ſi ſuperſint, vt ī. cum tu. de vſur. vł tanq̃ ĩcerta diſtribuenda ſunt pauperib. vt ī d. c. cum tu. & de practica eſt bona gl. ī c. 2. de vſur. li. 6. ī c. ſatisfieri. & lati⁹ ꝓ Fed. ꝑ. 101. Et hęc ꝓcedunt ẽt ſi defunctꝰ nihil mãdauit de vſuris reſtituẽdis: vt ī c. tua nos. de vſu. iuncto d. c. 2. ī gl. in verbo mãdauerunt. Aut monaſterium ñ ꝗfecit inuẽtarium, & tunc l3 prima facie videať obligaẽt vltra vires hæred. ꝓ l. ſi. C. de iu. del. & ꝓ id qđ in eccłia ſentit gl. in c. 1. d teſta. tñ dico, qđ ex duplici capite nõ teneť id qđ ad illud pertinet: qa eccłia hrs ñ teneť ex omiſſiõe inuẽtarij vltra vires hered. vt no. Bar. ī l. j. C. de ſac. ſan. eccl. arg. auth. ſicut. eo. ti. qa hrditas ñ dẽt ſibi deferri, niſi quatenꝰ eſt lucroſa. vt ī d. auth. ſicut. Et idem Bal. ī l. ñ. C. d iu. del. anoueť ꝓ l. j. ff. de iur. fiſ. & qa eccłia ñ d3 gaudere mingri priuilegio q̃ fiſcus, vt no. in c. 1. d ī inte. re. ¶ Sedò, qa nõ teneť. qa vſuræ petunť ex delicto defun. & ſic de iure ciuili ñ obligareť hrs, niſi quatenꝰ de delicto ad eum puenit: ex q̃ his nõ fuit ꝗteſtata cum defuncto. vt l. vt debitum. C. ne ex del. def. ſex autem ſm. C. de iu. del. ſolum obligat ex omiſſione ĩuentarij illiꝰ q nõ poterat ſoluere ī ſolidum, ſed de iure ciuili nõ erat hæc petitio. Nã de iure can. nõ teneť hrs ex delic. defun. vltra vires hæred. vt in c. ī literis. de rap. & in ſim. & ita in terminis no ſtris q̃ſul. Fed. ꝑ. 16. & tenet d. Anto. ī c. debitores. de iureiu. ꝓ Io. An. ī c. 2. de vſur. li. 6. in nouel. ſentit gl. in c. fi. in ver. mãdauerint. ¶ Concludo ergo ſic ad iſtud ſm dubium monaſterium teneri quaten⁹ patiunť vires hæred. ita ꝙ de bonis ꝓpriis monaſterij ñ teneñ aliqd exponere, niſi ꝓut ttatī dicã ī 3. dub. ¶ Venio nũc ad tertium dub. an nõ ſufficientib. bonis hæred. teneať monaſterium exponere bona monaſterij? in q̃ dico ꝙ ſi oĩa bona hęred. extarent, nõ teneret monaſterium aliqd exponere d ſuo. vt ſ. ſatis plenè dictum fuit. Sed qñ vt pt⁹ ex caſus narrõne monaſteriũ multa ꝗſumpſit ī vtilitatem ipſi⁹, arbitror monaſteriũ obligari ad ſatisfac. de ſuo quaten⁹ ad ipſũ ꝑuenit de bonis hæred. qa ī illi⁹ ꝑt dici monaſteriũ fcñ locupleti⁹, cum de ſuo habuiſſet facere expẽſas illa, ꝙs fecit de bonis hær. vt ī l. pupillo. ff. de ſol. teneť q̃ ad ſatisfa. iuxta vires hær. & ꝓ debito ſatisfac. eccłia cogiť ẽt vendere bona ĩmobilia. vt ī auth. hoc ĩ⁹ por. 10. q. 2. & hoc de 3. ¶ Ad 4. vtrum papa poſſit licitè ſup his diſpenſare ne alienat. bon. ſequať deſolatio monaſterij. Credo qđ ſup certis, ī his q̃ debenť illæ, à quib. fuerunt extortæ, vł eorum hrdib. ſi ſuperſint papa licitè nõ diſpẽſat, qa nõ põt tollere pecuniã certis ꝑſonis laicis, & dare monaſterio. arg. eorũ q̃ no. Inn. in c. q̃ in eccłiarũ. de ꝗſti. & c. inquiſitioni. de ſen. exc. facit qđ hr in cle. paſto. de re iu. & qd no. ꝓ legitꝫ in l. ſi ỹ ius vel vt. pub. maxiè cũ vſuræ petiꝑñt ex ꝙd. ind. vt no. ī c. michael. de vſu. & c. debitores. de iureiur. & 16. q. 6. ſi eꝑs. ſup incertis autem in dubio ꝑt papa diſpenſare, cum ſint ī diſpoſitiõe eccłiæ: qnimo dico qđ etiã eꝑs loci poſſ⁹ ꝑceſſionem facere, et expſsè no. Io. An. ī c. 2. de teſta. li. 6. & ſic fuit alꝰ diſputatum & ꝓclufum, vt ibi no. ꝓ cũ. & idẽ t3 Bal. ꝗſimilib terminis in l. ſi qs ad declinãdã. C. de epiſ. & cle.

¶ Puto

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Puto etiam attentari posse ꝙ si monasterium istud ĩdigebat tẽ pore testamenti, potuit ille testator oĩa incerta dare monasterio tãq; pauperibus. vt in d.c. cum tu. &qđ no. Io. An. in d.c. 2. &sic nõ tenebatur, regrere ꝛcessionẽ papalem vel episcopalem, ꝙa licitè recipitur ab eo ꝙ habet potestatẽ dandi pauperib. & monasteriũ indigens satis est paup. vt no. ĩ locis præal. & facit. l. priuilegia. C. de sa. sanct. eccl. & c. diaconi. 93. di. & 16. q. 1. c. fi. ¶Posset ẽt dici, ꝙ si tpe testamenti monasterium nõ indigebat saltem in tanta ꝑti tate. si tñ hodie indigẽs fieret ex distributione incertorum ꝙ ip sum monasterij collegiũ posset hæc int cætera distribuere eorũ eccl'ę & monasterio, cum in hoc nulla noteť ambitio. Simile vid m' in eꝓo ꝙ est dispensator bonorum eccl'ę. 12. q. 2. videtes. tñ ꝑt capere ꝑ suis necessarijs. 12. q. 2. eꝓs. cautius tamẽ est habere eꝓi vel papæ authoritatem, maxime ꝓp tenentes opinionem qđ in certorũ distributio spectat ad eꝑum loci, & non ad hæredem. de quo no. in d.c. 2. de test. li. 6. & c. cum sit nimis absurdum. de iud.

¶ Casus consilij sequentis.

FACTI CONTINGENTIA TALIS EST. IN ciuitate Senarũ statuto cauebat qđvendentes panẽ venalẽ tene rentur & dẽrent soluere noĩe gabellæ quadrenos octo ꝑ stama, demum tractu tpis quadam frumenti penuria & caritudine ĩmi nẽte facta extitit noĩe eõis seu officialium ad hmõi deputatorũ publica ꝓclamatio in effectu ꝙtinens qđ cuiq; esset licitum face re panem venalem sine alicuius gabellę solutiõe. Cui⁹ ꝓclama tionis intuitu multi inducti sunt panifices advenalẽ panẽ facien dũ, & hoc ꝙtinuauerunt ꝑ bienniũ sine postulatiõe & sine solu tione alicui⁹ gabellę, demũ nõ fuit eis ĩtimata panis simpliciť re missio, sed suspensa dũtaxat ꝑ tps 18. mensium, & sic inceperunt dictã gabellã ꝑ futuro soluere. ¶Elapso verò quatuor annorum tpe insurgit notari⁹ gabellæ ꝙ dictos panifices, dicens eos obno xios solutioni gabellę ꝑ tpe sex mensium, in qb. fecerunt panem post lapsum 18. mensium ꝓdictorum. At ẽt dr̃ per dictum offi cialem quod tenentur soluere pœnam fraudatę gabellę in statu tis Senarum contentam, & ex eo qa per illud tempus sex mensiũ soluerunt minimè dictam gabellam. ¶Ex parte panificum allẽgatur ignorantia dictę prouisionis, cum proclamatio fuisset facta purè super remissione, gabellæ. Quæritur quid iuris &c.

¶Consilium xxxv.

1 *Constitutio solemniter edita ligat indifferenter omnes post lapsum duorum mensium.*
2 *Leges instituuntur cum promulgantur.*
3 *Ignorantia priuatorum non debet obesse communi.*

VIDETVR Primo dictos panifices teneri ad solutionem gabellæ illorum sex mensium, ac ad pœnã fraudatæ gabellæ: ꝑ tex. no. in l. interdum. §. licet. & §. diui. ff. d publ. vbi patet qđ error nõ excusat quominus res incidat in ꝙmissum, propter vectigal non 1 solutum. ¶†Sed⁹ ꝓbatur alię. Cõstitutio solenniter edita ligat indifferenter oẽs post lapsum duorum mẽsium, ita qđ pro illud tps non præsumit ignorantia. vt in auth. vt factæ nouæ consti. in rubro & nigro. & no. in c. 2. de ꝑst. & hoc cum ꝑstõ editur à princi pe. Si aũt est inferioris, nõ datur tantum tps: sed minus arbitran dum ꝑ bonum iudicem ꝙsiderata ꝙtitate territorij, qđ distingui tur ꝑ dictum statutũ: cum nõ sit æquum vt tãtum tps assigneť ĩ ꝑstõne inferioris, quę qñq; porrigit effectũ ad modicã distinctio nẽ ꝙtũ assignaťĩ lege principis quæ distinguit totũ orbẽ. vt no. Hos. in summa de constit. §. qñ. & Io. An. super data lib. 6. sequun tur cõiter in c. 2. de ꝑst. præal. at in casu nostro à tpe reformatio nis factę ĩ ꝙcilio gñali nedũ emanauerãt duo mẽses sed 18. ergo nõ ꝓt allegare ignorãtiã, maximè cũ nõ fuerit nouũ statutum, sd q̃dã suspẽsio antiqui, & sicut antiquũ statutũ ligabat post 18. mẽses, & ñ sicut nouũ, vt l. cũ ꝑcar. ff. d ꝑca. ¶ Tertiò facit ad idẽ c. j. de post. ꝓl. vbi dicit, ꝙ postq̃ ꝑstõ est solẽniter edita, & publicè ꝓmulgata, ꝓsumiť qs illi⁹ hr̃e scientiã, nec facilè audiť ꝓtendens ignorantiam ĩmo dixit In. in c. 2. præal. ꝙ nõ auditur allegans i gnorantiam, nisi dilucidè eam ꝓbaret. vt in c. qđ dicitis. 16. dist. & c. ꝓposuisti. 82. dist. ¶Sed his nõ obst. ꝛrium puto de iure verum. Mouęor primò ꝑ tex. hui⁹ q. decisiuum. in d.c. 1. de post. ꝓl. vbi ad hoc vt qs adstringatur ad ꝑst. obseruantiã, exiguntur duo vt ꝑstõ 2 sit solẽniter edita & publicè ꝓmulgeť. ¶†Ad idem tex. in auth. vt fa. no. ꝑst. & 4. dist. c. ĩ. istis. §. leges. vbi dicit, ꝙ leges instituũť, cũ ꝓmulganť, & non in data. vt j. Sed in casu nostro illa reformatio gabellæ suspensæ nõ fuit ꝓmulgata, sd fuit solẽniter edita, ergo nõ ligauit ꝛ facientes. quãmo publicatio fuit facta pure sine p finitione alicuius tpis: & sit debuit ꝑsumi & perpetua & pura. ar. in l. seruus. C. de pœ. &c. eos, j. q. j. &qđ no. In. in c. ex literis, de ꝑst. Nec tenebanť panifices aliud inuestigare: cum non dẽat statutũ aliter præsumi factum q̃ fuerit ꝓclamatũ vt in l. labeo. ff. de sup. leg. ĩmo pars q̃ non publicať non põt dici statutum ad effectum aliũ stringendum, vt in §. leges. & qa vna & eadem res non debet duplici iure censeri, vt sic vna pars publiceť & alia nõ. vt ĩ c. cũ in tua diœcesi. de deci. & 12. q. 2. cognouim⁹. Ad idem l. qdam hr̃dẽ dãnauerat. ff. de tri. vi. & oleo lega. vbi legando simpliciť vinũ vł testator legasse omne vinum qđ habebat: cũ indefinita ꝙpollet vniuersali. vt in c. vt circa. de elec. li. 6. ¶Sed in casu nostro procla matio fuit simpliciter & purè facta. ergo purè obseruãda est, & nõ aliter. ¶Secundò facio principaliter tale motiuum, ꝑ illam ꝓcla mationem vł inter cõe & panifices processisse quasi ꝛtractus: si cut in simili no. Bar. in l. penu. ff. de decre. ab ordi. fa. dicit, ꝙ si cõe facit statutum, qđ ꝙcunq; iuerit ad habitandum in ciuitate clu sina, sit exemptus à solutione gabellæ, videntur quasi ꝛhere cõmunę & eunres ad habitãdum, vt immunitas semel ꝓcessa reuo cari non potest, cum transierit in ꝛctum vel quasi. Si ergo cum istis panificib. seu fornarijs fuerit generaliter quasi ꝛctum nõ va luit reformatio saltem vt fornarij possint cogi ad solutionẽ ga bellæ: & multo forti⁹ ad pœnam fraudatę gabellæ, cum nulla hic fuit ꝓ eos ꝙmissa fraus. vt clarè ꝓbatur ꝑ simile, in l. sed si pupill⁹, §. ꝓscribere, cum duob. §. ibi præcedentib. ff. de ĩstito. vbi patet ꝙ sigs ꝑfecit publicè institorẽ alicui negotiationi, nõ sufficit eum simpliciter reuocare ad ꝛpediendos ꝛct⁹ cum eo gerendos, sd ne cesse est ꝙpublicè ꝓclameťvt sic alii sint cauti ad desistẽdum ab ꝛctib. cum tali institore gerendis, ne sub illo ꝓtextu & indifferenť facilè decipi possint. Nã oĩs res per cãs de quas nascitur, per eas dem debet dissolui. in regula, fm nãm, de re. iu. li. 6. ¶Tertiò prin cipaliter ꝓbatur ex alio capite, ꝑsupposito qđ illa reformatio sus pensiua in ꝙcilio gñali edita ligasset sine aliqua publicatione, tñ ꝓbabiliter ignorantes nõ affecit. vt l. pen. ff. de decre. ab ordi. fa. & l. iubemus. C. de test. &' in c. aĩarum. de ꝑst. li. 6. &le. & no. in d.c. ꝓposuisti. 82. dist. ¶Sd nulli ꝑt venire in dubium, qn isti pistores seu panifices habuerunt ꝓbabilẽ cãm ignorantię: cum non dẽat casu nostro ꝑsumi sciẽtia ꝛstitutionis, sicut ĩ alijs casib. cũ hic fa cta reformatione facta est ꝓclamatio sine tpis ꝑfinitione. Et sic alię quã proponatur act⁹ ĩ ꝙcilio gñali. Et sic poterant stare secu rè absque alia indagine, cũ vt s̃ dixi, non erat ꝑsumendũ, qđ alię fuisset publicata quã edita, & maximè, qa elapso illo tpe. 18. mẽ sium ab eis fuit extortum noĩe gabellæ: nec ꝑt in casu nostro fie ri fides de ignorantia, nisi per iurm istorũ, cum agatur de ipsorũ ꝛscientia h. d. gl. singularis in d.c. ꝓposuisti. ĩtãdũ est iuro allegan tis ignorãtiã statuti, & maximè in casu nr̃o, vbi ꝙcurrit illa vrgẽs ꝑsumptio ignorantiæ ꝓp publicationẽ factam. Et maxiè hæc ꝓ cedũt respectu pœnæ fraudatę gabellæ, quę ꝛponiť respectu frau dis, & doli. q̃ rõ hic cessãt ꝓp ignorantiã. vt ĩ d.c. vt aiarũ. & Cy. in l. si quis nõ dicã rapere. C. de epis. & cle. ¶†Item posset insurgere 3 aliqs dicens, non vł ꝙignorantia priuatorum d3 obesse cõi, nec agit hic de pœna, sed de soluendo debitum superiori. dico ꝙin ca su nostro aliud est, propter præcedentẽ quasi ꝛctum inter cõe, & istos pistores: si enim fuissent certificati de solutiõe, forte non fe cissent ampli⁹ panẽ venalẽ, vel nõ tm̃, vel tali materia, vel modo. debẽt ergo gaudere bñficio ꝓclamationis, donec legitimo mõ eis fuerit denuntiatũ ne beneficio principis decipiantur: cũ bñfi cio nõ decipi, sed iuuari oportet. vt ĩ c. j. de priui. & facit d. l. si pu pillus. Non obstant ꝛria superius allegata. ad primum ad l. inter dũ. dico ꝙ ibi loqtur de ignorãtia crassa & supina. vt ibi no. Bar. secus si est ꝓbabilis vt in casu nostro. vt ibi no. & in iurib. superl⁹ allegatis. Alia duo ꝛria satis per suprauisa sunt soluta, ꝓcedũt. ñ qñ ꝛstitutio fuit publicè promulgata, & qñ ex aduerso nõ allega ta ꝓbabilis ignorãtia. Sed in casu nostro illa reformatio suspensiua non fuit publicata: qa in publicatione nihil fuit dictũ de ꝑfi nitione tpis. Item hic allegať ꝓbabilis ignorantia, q̃ causatur ex prędictis. Concludo ergo dictos pistores nõ posse ꝛtringi ad sol uendũ gabellam pro dictis sex mensib. & fortius nec ad pœnam fraudatę gabellæ, maximè iurantib. de ignorantia suspẽsionis.

¶Casus consilij sequentis.

QVIDAM ANDREAS CIVIS SENENSIS testũ ꝛdidit, in quo int cętera reperiť hoc capl'm. Itẽ si ꝛtingerit filios suos mori q̃cũq; sine filijs legitimis, & nãlib. vel qđ remaneat ex eis vn⁹ fili⁹ dicti testatoris tñ ñ habẽs filios, eo casu q̃ vn⁹ mas culꝰ tm̃ remaneret, legauit, & iudicauit, & reliqt qđ d bonis suis quolibet anno in ꝓpetuũ darẽt monasterio fratrũ minorũ de Se nis duas salmas vini ꝓ sacrificio celebrãdo in d. eorũ eccl'a. Cõ tigit post mortẽ oẽs filios masculos & fœminas decedere ꝑter vna fœminã, à qua petunt nũc dictũ legatũ. Quæriť nũquid deãt.

¶Consilium xxxvj.

1 *Filiorum appellatione in fauorabilibus veniunt fœminæ.*
2 *Masculus & fœmina dicuntur correlatiua.*
3 *Dictio filius, ex propria significatione filiam non comprehendit.*
4 *Vsus communis loquendi in vltimis voluntatibus attendi debet.*

VIDETVR Primò ꝙ sic hac ratione, legatum à princi pio conditionale potest in euentum conditionis peti, vt in c. raynutius

c. raynun. & in c. raynal. de test. &l. cedere dic̃. ff. d ver. sig. cũ mul tis similib. 83 in casu nr̃o euenit ꝙditio cũ remãserit tñ vnica fi lia sine filiis legitiis ceteris mortuis ẽt sine liberis: ġ & c. Nec ob stat si dicať testatorẽ fecisse dũtaxat mẽtionẽ d filio & ñ de filia nũcãt sup est filia & ñ filij⁹: & sic nõ vł ipleta ꝙditio: qa appella tiõe filij ꝓhendiť ẽt filia, vt in l. appellatiõe. & l. q̃s. ff. de ver. sig. legiť & no. in l. j. e. ti. hr̃ in l. si ita. de lib. & posth. ꝓbaťpertè in l. legati. ĩ l. q duos. & l. seru⁹. & l. Luci⁹. §. q̃situ. ff. de le. 3. vbi p3 qđ legãdo mulosvł legasse ẽt mulas: & legatis seruis veniũt ẽt ancillę, & legatis pueris veniũt ẽt puellæ. Itẽ appellatiõe fratrũ veniũt ẽt sorores ẽt ĩ mãlegati, vt d. §. q̃situ. legiť & ro. ĩl. tres fra tres. ff. de pac. qđ nõ est ex alio, nisi qa masculinũ ꝙcipit fœmini. vt in d. iurib. & l. si ita scriptũ. ff. de le. 2. & ĩ c. si qs suadente. 17. 1 q. 4. iũcto c. mulieres. de sen. exc. †Itẽ & tertio *colr* vtriusq; iuris * doctorũ opi. est, qđ in legatis & aliis fauorabilib. appellatiõe fi liorũ veniũt fœminæ: & qđ masculinũ ꝙcipit femin. vt not. Bar. post doct. in d. l. j. ff. de ver. sig. & l. si qs in tãtã. C. vñ vi. & l. qcũq; ff. de ser. fu. ꝑ Cy. & Arch. satis plenè. in d.c. si qs suadẽte, & Io. de Lig. in cle. j. de cle. ꝓ gl. in c. gñali. de cle. li. 6. ꝓ Hos. in c. raynal. de test. & Spe. in ti. de dispu. & alle. §. post hoc aũt. versi. vlt. ibi, mas culinũ. 83 his nõ obstãtib. q̃ verè nõ obstãt in casu nr̃o, ꝛrium dico de iure verũ. Mouęor prĩò, qa si bñ põderenť verba testa mẽti in qdõne fit mẽtio nõ solũ de filio: s3 ĩ sequẽtib, addiť de filiò masc. q̃ġ aũt in iure reperiaťvt appellatiõe filij ꝓhendãť filia: vt ĩ iurib. ꝑal. nullibi tñ reperiť ꝙ appłone filij masculi cõ prehẽdãť fœmina: imo ꝛriũ in mã nr̃a apertè voluit Hos. Gof. & Io. an. in d.c. raynal. vbi testator sic filium subsťituit, si absq; filiis masculis morereť. & c. Et ꝑsati docto. dicunt, ꝙ si illud verbũ ma sculꝰ, ñ fuisset appositũ, sufficiebat filias fœminas habuisse: qa ma sculin. & c. Et sic apertiśi. volunt qđ masculinũ ꝓhendãť fœmi. qñ nõ est additũ verbum masculis. alꝰ sec⁹, vt fuit ĩ casu nr̃o. Et idẽ Bar. in l. cum au⁹. ff. de ꝓd. & dem. & põt esse rõ differentię vl tra 100s. Nã verbũ masculꝰ ꝓprię ꝙenit viris. & nõ fœminis: est, n. diminutiuum: & dr̃ a mas maris, addita culꝰ vt dicit Papias, noĩa. n. appellatiua sunt ĩmutabilia ab hoĩe. hinc est qđ error in eis vitiat legatũ. vt legi. & no. in l. si qs in fundi vocabulo. ff. de le. j. Et sic appellatiõe masculi nõ venit fœmin. cũ hoc appellati uũ masculꝰ denotet diuersum qđ à fœmina. l. q̃rit. ff. de ĩta. ho. 4. 2 q. 3. c. si testes. §. hermaphrodit⁹. †Itẽ masculꝰ & fœmi. sunt correlatiua: qa dr̃ masculꝰ respectu fœminæ, sicut marit⁹ & vxor, pr̃ & filiꝰ vñ cũ sint oĩno diuersa vnũ nõ ꝓhendit aliud: sicut si lega rẽ marito nõ ꝓhenderetur vxor: vł si lego pr̃i nõ venit filiꝰ: le cꝰ aũt vbi fit solũ mẽtio de filio. Nã filiꝰ & filia nõ sunt correla tiua: & filiꝰ dr̃ a philos qđ est amor. l. liberorũ. in fi. ff. de ver. sig. qđ qđẽ verbũ ꝓp etimologiã vtriq; quenit masculo, & fœm. Se cũdò ꝓbo principaliter alia rõne, verba in qualibet disponę dẽnt sic intelligi, vt aliqđ operenť. vt in c. si papa. de pri. in 6. & l. si qñ. ff. de leg. j. 83 in casu nr̃o si voluisset testor ꝓhendere filiã fœ minã frustra fecisiet mentionẽ d masculis, & sic illa additio, ma sculis, nil operareť; qđ ñ est dicẽdũ ꝑ ꝓdicta, & aliud sensisset. nã vbi dixit masculꝰ, dixisset filiꝰ vł filia. in c. ad audiẽtiã. exẽ de de ci. & ille tex. bñ facit. nõ. n. debemꝰ recedere à ꝓprio significato, ex q̃ alĩ de mente nõ ꝓstat. vt ibi. & c. fi. de ver. fi. & l. nõ aliter. ff. d 3 le. 3. †Tertiò facit qđ verbũ filiꝰ nõ ex ꝓpria significatiõe, s3 ꝑ ĩterpretationẽ, & extensionẽ ꝓhendit filiã. vt l. ꝓnuntiatio. in prin. ff. de ver. sig. & no. gl. in d. l. j. ff. de ver. sig. & d. l. q duos. d le. 3. 83 si verbũ masculꝰ ꝓhenderet ẽt fœm. ꝙcurrerent in eodem casu duæ extensiones & ꝛpropriatiões: qđ nõ ẽt dicendũ. l. 2. C. de dot. ꝓmiss. Quartò adduco l. si ita. ff. de li. & posth. iuncta gl. quã ibi ꝛgẽ Bar. dicit. n. ibi Bar. qđ appłone filij veniunt oẽs filij, & filię. dicit. n. gl. hoc verũ nisi fuisset adiectũ nomẽ ꝓpriũ: qa ꝑ illã adiectionẽ vł restrixisse se ad vnicũ filiũ. ita i ꝑ ꝓposito adji ciendo vl traverbum filios istã qualitatem masculꝰ, vł restrinxiť se ad filium masculum, & nõ ad feminã. Quinto ꝓbat aperta ra tiõe id qđ de sui nã operaťexclusionẽ nõ d3 inducere inclu sionem. ar. in c. si necesse. de do. post diuor. & c. fi. de ver. sig. Sed verbum masculi, adiecto verbo filius, apponiť ad excludendum fœminã, cum sit qualitas sexus fœminini exclusiua, ġ nõ d3 ope rari ipsiꝰ inclusionẽ. Nec obstat si dicať testatorem in principio feciśe mentionem d filio simpl'r. qa ex q̃ in eadem oꝛone. & dis positiõe fecit mentionem de filio masculo, vł sp intellexisse de masculo. Nã verba ꝑcedentia dubia capiunt ĩtellectum à sequẽ tib. Et hoc apertè vł ꝓbari in simili. in l. q filiab. ff. de le. j. & l. ñ. §. cui dulcia. ff. de vin. tri. & oleo leg. & l. si seruꝰ. in fi. de le. j. † Sex tò & vltimo ꝓbaťincõuincibil'r, in qualibet dispositiõe, & ma 4 ximè in vltimis voluntatib. attendi debet cõis vsus loquendi ẽt ꝛ ꝓpriã significationem verborum. l. liberorum. §. qđ tñ Cas sius. ff. de leg. 3. & l. cum de lanionis. §. alĩnã. ff. d fun. instr. & l. La beo. ff. de supel. le. & vbi plenè ꝑ Bar. ꝓ gl. in c. nõnulli. de resc. & per In. in c. olim. dever. sig. 83 certo certior casus est qđ appella tiõe filij masculi, nemo intelligit fœminã, imo eẽt qđ supinũ di cere oppositum: ergo &c. Et hoc vltimũ deberet sufficere ad vi ctoriã huius cãæ: & per hæc sunt sublata argumẽta formata ꝓ parte ꝛria. Nec obstãt si diceretur, ꝙ pater voluit grauare filium masculum: nã potius videtur voluisse grauare fœminã: cũ ꝓ ma sculum ꝙsernatur agnatio. l. j. ff. de ven. inspi. & qđ not. in l. 2. C. q̃ sit lon. ꝙue. quia dico aliã rõnẽ esse in fœmina quãtũ ad istum ca sum. Nã fœmina nescit lucrari, & oportet qđ mariteť, nec de faci li repiret sibi maritum cum hoc ꝑpetuo onere. Sed masculus ẽ dñs domus, & sic põt negotiari, nec ita grauaťex hoc onere. Et quicquid sit satis est testatorẽ dixisse de masculo & nõ de fœmi na: vnde sufficit ita scriptũ ẽ. l. ꝑspexit. ff. q & à q. 6. q. 3. scriptura.

¶ Casus consilij sequentis.

QVIDAM DIOECESANVS VVLTERANAE RE liquit monasterio montis Oliueti centum. Episcopus loci petit ex tali relicto canonicam portionẽ, monasterium prædictum cõ tradicit, allegãs exemptionem & etiam præscriptionem tanti tẽ poris, de cuius initio memoria non est. Quæritur quid iuris, &c.

¶ Consilium xxxvij.

1 *Monasteria dicuntur exempta respectu legis diœcesanæ.*
2 *Officium in quo remouetur, remouetur & officii præmium.*

TRIA Ad claram decisionẽ videnda sunt. Primò an monaste ria religiosorum cessante speciali exemptione ad hanc portiõẽ canonicam teneantur. Secundò positoq; sic, vtrum specialis exẽ ptio defendat hoc monasterium, & alia eiusdem ordinis: cum to tus ordo mõtis Oliueti dicatur specialiter exemptus à iurisdi ctione eꝓi. Tertiò pręsuppositoq; emptio nõ prosit, an saltẽ rõ ne pscriptionis, de cuius initio nõ est memoria, possit dominus 1 eꝓs ab impetratiõe huius monasterij excludi. † Et primò ad pri mum dubiũ videť, ꝙ oĩa monasteria sunt liberè à solutione hu ius portionis canonicæ: quia oĩa monasteria sunt exẽpta respec tu legis diœcesanę, vt xvj. q. j. cũ ꝓ vtilitate. & c. dilectus. de of. or. cum simi. Sed solutio huius portionis spectat ad legem diœ cesanæ: rgo, &c. Minor ꝓbatur ex theorica gl. in d.c. dilectus. x. q. j. in sum. vbi no. ꝙ oĩa q̃ ꝛsistunt in recipiẽdo, vt est cathedraticu quarta decimarũ fraternalium, & similiũ, sunt ĩ lege diœcesana. Sed hoc nõ obstãte ꝛrium dico, de iure ꝓcedere: vt probaťaper tè in c. requisisti. & c. officij. de testa. vbi clarè p3 monasteria & alia pia loca teneri ad huiusmodi quartã. tenet Inn. in c. j. de sta. * mona. & Host. in sum. de sepul. in §. & à quib. Et *colr* oẽs scriben tes sequunť, nec est vera illa theorica gl. in d.c. dilectus. & clarè ꝓbatur ĩ dictis iurib. & de his duob. legib. diœcesana & iurisdi ctione, remitto ad plenè no. in d.c. dilectus. & ꝑ in. in d.c. j. de sta. mo. Itaq; ꝙcludo illã exẽptiõẽ generalẽ tributã oĩb. monasteriis, quoad legẽ diœcesanã nõ sufficere respectu huius solutionis ca nonicę portionis. Venio igiť ad 2ndm, an saltẽ, ꝑsit huic monaste rio exẽptio ꝛspecialis. Et sciẽdũ ꝙ Host. fuit ĩ singulari opi. qđnon. ita renuit ĩ d. §. & à quib. nisi ꝛpaliter ecclesia eximeretur ab hac quarta: & idẽ dicit tenuisse quidã cardinalis de Tuderno, ĩ quo da suo tractatu. motiuũ istorum est: qa hæc quarta debeť eꝓi ab oĩb. ecclesijs, suę diœcesis vt in c. ꝙquerõte. de of. or. Sed certè qc qđ isti dicãt, oẽs alij doct. tam antiqui q̃ moderni tenẽt ꝛriũ: vć; ꝙ si ecclesia sit exẽpta à iurisdictione eꝓi nõ teneť sibi ad hanc quartã: & ipsemet Ho. hoc vł tenere in c. officij. de test. vbi hoc te net Inn. & clari⁹ in c. in nr̃a. de sepul. latius Io. An. d.c. officij. & sup * rubr. Et idẽ ibi do. Ant. de bu. do. Card. floren. Pe. & Pau. & *omnes* scribẽtes. Et consul. Fed. de se. excel. decret. doct. vt p3 in suis ꝑsi liis, cons. xcvj. Sequitur domi. Bal. in l. si quis ad decli. C. de epi. & cler. & hãc opi. legendo & ꝙsulendo semp tenui, fundamentum huius opi. est, quia hęc portio debetur eꝑo ab ecclesijs suę diœce sis. Itẽ rõne suæ iurisdict. eꝑalis & curiæ, q̃ subit in d. ecclesijs, vt ꝓbaťin d.c. requisisti. no. doc. in d. locis ꝑalle. & maximè in c. offi cij, & super rubr. Sed inter eꝑm & ecclesias exẽptas, ceśat illa rõ, nec subit laborẽ in eis circa iura eꝑalia, cum immediatè subijcia tur romano ponti. vt p3. xvj. q. 1. frater noster. vñ dicimus, ꝙ Pa pa est eꝓs eꝓtorum. vt no. gl. in d.c. nulla. 93. dis. & in c. authori tate. de priuile. li. 6. & forte ob hoc dixit. Pe. vt recitat Io. An. in d. c. requisisti. ꝙ eccl'ię exẽptę dẽnt hãc canonicã portionẽ soluere Papæ. Itẽ & sedò hoc vł ꝓbari in cle. dudũ. de sepult. vbi fratres ꝓ dicatores, & minores, soluũt dũtaxat vnã quartã. sl. ecclesię paro chiali, si defũctus fuit apud eos sepult⁹. & sup aliis portionib. seu deductionib. fiẽdis imponiť silẽtiũ oĩb. quorũ appellatiõe veniũt 2 eꝓi, de iud. c. j. ꝓ hoc qđ no. ibi gl. in ver. quartã. † Præterea ĩ quo remoueť officiũ, remoueť & officij ꝑmiũ. ff. d exc. tu. l. tria onera. cũ similib. & l. seio. in prin. ff. de an. lc. & à quo remoueť & prẽmiũ curæ. l. alũnę. ff. de admen. leg. sed ab eꝓo remouetur per exemptionẽ cura & officiũ iurisdictiõis eꝑalis: ergo & hoc ꝑmiũ cano nicæ portionis. Nec ob. c. in nr̃a. de sepul. vbi exẽpti soluũt quar tã: qa vt dicit Io. an. & bene ĩ d.c. officij. illud. c. loquiť d alia quar ta, q̃ soluiť eccl'ię parochiali d relicto fcõ eccl'ię rõne sepulturæ ꝓ ꝓpriũ parochianũ debetur omni eccl'ia quantumcunq; sit exẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

pta ex quo parochianus fuit apud illā ſepultus: rō qa illa ſoluit pp ſacra, & diuina officia q̄ exhibuit in vita ſuo parochiano, vn de ſi recompenſatione iura voluerūt, vt teſtator dimitteret quar tam partem eccleſię: & ſi non dimiſit, dant in ſubſidiū actionē ꝺ eccleſiā legatariā: ita ꝙ ſi hoc nō ꝓdeſt exēptis: vt in c.2. de ſepul. & d. cle. duſū. Sed quarta q̄ debet eſo, ſoluit ab ipſis legatarijs ꝓ onera cꝑalia, & cōmunem, quā hēt in eis: q̄ oīa ceſſant in exemptis: vñ ꝯcludo, qd eccleſia nō tenetur ſoluere eſo canonicam portionē funeraliū ſed eccl'iæ parochiali. Sic & hic ſi ipſius paro chianus fuit apud illam eccl'iam exemptā ſepultus. Per qd concluditur monaſteria mōtis Olīueti, cū ſint exempta à iuriſdōne eſpi, ad huiuſmodi quartā nō teneri, ſi haberent populum nō ex emptum. Nā tunc rōne populi nō exempti habent cōionē cum Epſ grauatur circa ius epiſcopale. arg. c. ex ore. d priui. Ita ſingu lariter limitanit hanc opi. Inn. in d. c. an noſtra. qd ſatis placet, & hoc de ſecundo dub. ¶ Deſcendo ad tertium: præſuppoſito ſine veritatis præiudicio ꝙ hæc exēptio nō prodeſſet, quæ ita verita te prodeſt, nunquid rationē præſcriptionis poſſit d. monaſteriū ſe tueri. Et breuiter concludo, ꝙ ſic. tex. eſt aptus in c. de quarta. de præſcr. tenet gl. ord. in c. j. de ſta. mona. Et idē ibi ſiſti, Io. an. per d. c. de quarta incidenter poſt Fed. de Sen. Inn. in c. requiſiſti, de te ſta. licet Hoſt. ibi dicat eundem aliter fuiſſe poſtmodū interlo cutum. Sed hoc nō apparet in lectura ipſius Inn. ipſe tā Hoſtien tit primam opi. in c. certificari. de ſepul. & latius hanc materiā di ſputandum aſſumpſit in ſum. eo. ti. in §. an licitum. aliàs ſub §. ve tus. & ibi in fine concludit nō valere conſuetudinē in totū ab ſorbentem hanc quartā, ſed pro parte ſic: pſcriptio tñ pōt abſor bere. ſ3 requirit titulus, cū ſit ꝺrius. Sed in caſu nro nō fuit titu
* lus exēptionis. Nā cū ſit *cōs*, eccleſiā exēptā nō teneri: vt p3 ex diſcuſſis in precedēti articulo, preſuppoſito ꝙ eſſet falſa ſaltē pſtitiſſet Itimam cām pſcribendi. ar. optimo, & quaſi expreſſo, in c. cū dilectus. de cōſue. ¶ Itē eſto ꝙ ceſſaret omnis titulus, tñ hic ē lapſus tāti tēporis, de cui' initio memoria nō exiſtit. q hēt vim tituli. vt patet in c. j. de præſc. li. 6. Et qd valeat pſcriptio, te-
* nuerunt Io. & Vincen. in d. c. requiſiſti, *cōter* modernos ſcribētes, nec op3 in hoc multum inſtare cū aperte probeſ in d. c. de quar ta. ¶ Ad idē facit c. officij. de teſt. vbi patet valere in hoc priuile giū: ergo & pſcriptiōē cū iſta cōiter pari paſſu incedāt. Nec mirū cū p præſcriptionē tollantur iura iam epo quæſita: vt in c. cum olim. & c. auditis. de præſcr. fortius acquirēda. ar. 1 6. q. j. §. fi. ¶ Cō cludo ergo d. monaſterium poſſe ſe tueri contra dñm epm ſup exactione huius canonicæ portionis ratione. ſ. exemptionis & præſcriptionis.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

CASVS EFFECTV TALIS EST. DVO CIVES vul terani occaſione cuiuſdā debiti inter eos ꝺcti elegerūt quoſdā eſtimatores quorundā bonorū dandorū in ſolutū pro d. debito, dātes eiſdē poteſtatē eſtimādi, & ꝓmiſerūt ſtare eorū eſtimatio ni ſub certa pena: deniq; d. arbitratores, ſeu eſtimatores, eſtimauc runt & laudauerūt ſm eorū iudiciū: quorū laudū vna partiū ap ꝓbāte reliqua improbauit: & dūm ad poteſtatē loci recurſum ha buit petēdo certis ex cauſis laudum d. pronunciari nullū, ſeu ini quum. Qui dñs poteſtas partib. citatis pfixit terminū ad ꝓbādū incumbentia cauſa, infra quē actor ꝓbauit intētionē reo infra eūdē terminū nihil ꝓbāte, nec impedimētū allegāte. ¶ Lapſo d. termino actor petit atteſtationes ſuorū teſtiū publicari reo ꝺ cēte, & petente terminū ſibi ſtatui ad ꝓbādum intentionē ſuā. Ptās aūt nō obſtāte ꝺdictione rei publicauit d. teſtium: à qua pu blicatione p dictum reū extitit appellatum, allegātē potiſſimè duas cās d. appellatiōis. Prima ꝙ terminus ad ꝓbādū dēat ſimul vtriq; parti ſtatui. ſ. primo actori, ſecundo reo. Sed ò, qa citat' nō fuerit d. reus ad videdum ſtatui terminū ipſi actori, & ſic non po teſt ad actionum præfigi terminus ipſi reo. ſed hac appellatione tanquam friuola reiecta, poteſtas debito tempore ꝓnunciauitd. laudum nullum: à cuius ꝓnūtiatione fuit p d. reum iterū appel-latum: & corā iudice appellationis produxit ad probationem iu ris ſui quædā capitula directo ꝺria capitulis productis corā dño poteſtate. Altera pars. ſ. appellati allegat appellationi locum nō eſſe, nec d. capitula cōtraria poſſe produci. Quæritur quid iuris.

¶ Conſilium xxxviij.

1 *Appellari non poteſt ante ſententiam diffi iu.m.*
2 *Arbiter quando cognoſcit loco ĩ udicis ab eo appellatur.*
3 *Iudex re cautionis ſi cundum bonam æquitatem arbitrari debet.*

TRIA Sunt ad clarā dilucidationē inda gāda. ¶ Primò, nūquid prima appellatio interpoſita ab interlocutoria valuerit. Secūdò. an à diffinitiua lata per eundem dominum poteſtatē potuerit appellari. ¶ Tertiò præſuppoſito ſine veritatis præiudicio, ꝙ d. appellatio ſit admittenda, nunquid capitula directo ꝺria debeāt admitti in cā appellationis. ¶ Ad primū iuxta ordinē veniendo omiſſis breuitatis cā argumētis quæ ad partem affirmatiuā fieri poſſunt: dico dictā appellationem ab interlocutoria nō valuiſſe

1 †Primò gā regula iuris ciuilis hēt, ꝙ ante ſniam diffinitiuā ap pellari nō pōt: qñ grauamē eſt reparabile p appellationē à diffi nitiua: vt in l. ante ſniæ tps. C. quorum appel. nō recip. & in l. ij. ff. de ap. reci. vel nō. & ibi plenè per Bar. & in l. intra vtile. ff. de mi no. vbi reſtringit qd ipſe notauerat in d. l. ante ſniæ. & facit l. ge neralr. §. 2. C. de iureiu. & c. ſup eo. el. 2. de app. Sed hoc ꝑtenſum grauamē erat hmōi, cū potuiſſet ꝓbari in appellatiōe à diffinitiua: ergo d. appellatio nō erat admittenda. ¶ Item ſedo & meli' ex quo dñs ptās præfixerat terminum vtriq; parti ad ꝓbādū nō tenebaſ, nec debebat terminū de nouo ſtatuere, ñ allegato, nec ꝓbato ꝑdimento per aduerſam partē: qa omnis ꝓbatio dila toria intelligit̄ perēptoria. tex. eſt apert'. in c. l3. de prob. & ibi p doc. & in l. ñ. & l. oratiōe. ff. de feriis. t3 Arch. in c. iudicātē. 30. q. 6. & Bar. in l. j. C. de dila. §. videndū. ver. qd ſi data. ¶ Nec obſtant motiua partis aduerſæ: nā iſta cā eſt ſummaria, vt p3 in ſtatutis ciuitatis Vulteranæ, & potuit ptās ſimul & ſemel vtriq; parti ter minum ſtatuere. tex. eſt in cle. ſæpe. de ver. ſig. & ibi hoc t3 cōiter p doc. ¶ Mō obſtat aliud motiuum qd citatio fuit facta ad pſigēdū termiñū actori, & nō ipſi reo. hoc. n. habebat vitiare, ſi ipſe re' citat' nō fuiſſet pſens in pfixiōe ſibi facta. Sic ītelligo tex. & Bar. in l. aut. q aſr. ff. qd vi. aut clā. S3 cū in caſu nro d. re' fuerit p ſens in pfixione termini, nō erat neceſſaria alia citatio. Fit. n. ci tatio vt pars ſit pſens, ſ3 data pſentia, ñ eſt neceſſaria citatio, vt no. Io. an. ĩ c. fi. d ele. li. vj. facit l. ſi vt ꝓponis. la 2. C. quo & qñ iud. vbi colligit à ꝺrio ſenſu: qd ſi iudex citauit ad vnū locū, poſtea ꝓceſſit in alio parte pſente, act' tenet: l3 ſce' eſſet ſi pars fuiſſet abſens: vt ibi. & p Bar. in l. ſi. ff. qd vi. aut clā. ¶ Tertiò facit ꝺ iſtā appellationē id qd ſtatim ſubiicit in ſecundo articulo. Ex qb. ꝯcludo d. appellationē ab interlocutoria nō valuiſſe: & p conſequēs nō ſuſpendiſſe iuriſdictionē dñi ptātis: vt in c. nō ſolum. de app. li. vj. ¶ Cōdeſcedo ad ſecūdū articulum, qd de appellatiōe à diſ finitiua. Et iſte eſt articul' pulcher, & ſubtilis. & in effectu eſt q̄ rendum nunqd à iudice ꝓdicto ſup reductione arbitramēti ad æquitatem poſſit appellari: in q̄ principal' duas reperio opinio nes. Prima But. in l. ſocietatē. §. arbitrorum. ff. p ſocio. q tenuit appellari poſſe cum tang iudex ꝓnuntiet. Et hac opi. ſecutus eſt An. de But. in c. ĝntaualli. de iureiu. Cōtrariā opi t3 Io. an. in ad Spe. in ti. de ap. §. in qb. ver. qd ſi ꝙuenit. vbi recitat Ruſticanū an tiquū doc. hāc. q. diſputaſſe & terminaſſe, qd appellari ñ poſſit. Principale motiuum eſt quod ab arbitramēto ñ appellat: q̄ nec à ſnia q ſuper eo fert. ¶ Itē iudex nō cognoſcit in hac cā vt iu dex, ſed vt bon' vir. vt in d. l. ſocietatē. in fi. & hñ perinde ac ſi nō vt iudex ad id fuiſſet aſſumpt': vñ cum iudex hoc caſu ſubroge-
2 tur in locum boni viri, ſicut à bono viro arbitratore non appel lat, ita nec ab iſto iudice, q ſubrogat in alteri' locum illius nām ſortit. ff. ſi quis cau. l. ſi cum. §. qui minriarum. & in c. eccleſia. vt lit. pen. Sic videm' ĩ caſu ꝙuerſo. Nā qñ arbit' cognoſcit loco iu dicis, ab eo appellat, vt à iudice. vt in l. cū ſpālis. & l. apertiſſimi. C. de iud. & de of. del. c. ab arbitris. li. vj. & l. arbitro. ff. q ſatiſ. cog.
2 ¶ †Itē facit, qa ſi dicerem' ꝺrium, partes inciderent in anfract' litigiorū p primā & ſecundam appellationē, & pp hoc abhor ruerūt doc. hāc opinionē, q̄ mihi placet, & eā reperio tenere Bar. in l. ij. in fi. ff. de le. ij. vbi refert idem tenuiſſe In. in c. pſenti. de re ſcr. li. vj. quod hodie incipit ſtatutum. vbi vī dare notabiſem re gulā, qd vbicunq; iudex aliquid vt bon' vir arbitrat', nunq̄ ab eo appellat' dicit. n. Bar. qd nec ēt ꝑt peti reductio ad arbitrii boni vir': allegat Iac. But. in d. §. arbitrorū. hāc ēt opinionē ſecut' fuit dñs Zab. Car. in c. expoſita. de arb. vbi refert idē ꝙſuliſſe d. Bar. de Sali. & idē ſentit Bar. in l. ñ. C. de ꝺh. emp. ¶ †Pro hac opinioē
3 ēt facit, qa iudex reductiōis nō h3 ſniam ſm qd prim' arbitra tur: ſed ſm bonā æquitatē h3 arbitrari, vt no Bar. in d. §. arbitror rum, & ſic ñ ꝑt dici qd cognoſcat vt mer' iudex. Et hæc faciunt ꝺ appellationē ab interlocutoria, de qua præmiſi. & illa nō de buerat admitti ſicut nec fuiſſet admiſſa corā arbitratore. Ex his ꝯcludo d. appellationē ñ eſſe admittēdā. allego & aliā cām pri cipalē ex alio capite d. appellationē infringentē. vbicunq;. n. ap pellatio ab interlocutoria eſt manifeſtē friuola, ñ valet appella tio: nec à diffinitiua, tāq̄ interpoſita à manifeſto ꝙtumace. tex. ē no. in cle. vnica. de do. & ꝙtu. ſed prima appellatio fuit manifeſtē friuola. qd patet per ſupradicta. q̄ ñ poterat appellari à diffini tiua: & p hoc remanet tertius articul' tāq̄ ſuperfluꝰ. ¶ Sed ꝑſup poſito ſine veritatis ꝑiudicio, qd d. appellatio eſſet admittenda, nunqd capitula directē ꝺria fuerint admittenda. Et hæc qō de pēdet à primo articulo, vtrum publicatio atteſtationū nocet, & dic quod ſi ñ fuit ītūē facta, ñ debet obeſſe parti, vt no. Io. an. in c. fraternitatis. & c. q̄ſtitut'. el. 2. de teſt. Si aūt fuit legitimè facta ſi d3 admitti pp periculum ſubornationis teſtium. vt no. in d. c. fra ternitatis. Et eſt hodie tex. in cle. 2. de teſt. tenet Bar. in l. per hāc. C. de tem. app. & in l. peremptorias. C. ſen. reſcin. nō poſſ. In caſu noſtro publicatio fuit legitimè facta, cum pars aduerſa non legi tīmè allegauerat contrarium, vt patet per prædicta, ergo &c.

Caſus

Caſus conſilij ſequentis.

CASVS SVPER QVO CONSILIVM PETI tu. in terminis infra ſcriptis eſt. Quidā Bonauētura Hebræ' mu tuo recepit à quodā Deodato florenos M. cc. vt ꝑſtare ꝺ ſcri ptura priuatā manu ipſius debitoris. Lapſu tpis qdā noīe Geni tus filius d. debitoris nō emancipatus, patre inſcio in eodem chirographo ſubſcripſit ſe hac forma. Ego Genitus ꝑfiteor ha buiſſe & recepiſſe ex ſupra ſcriptis M. cc. florenos, quos polli ceor traficare & bonā rōnem reddere ipſi Deodato. Poſt ꝓdicta moriē ipſe creditor ſuſtitue ſibi quadā nepte impubere, puberta ti tū ꝓxima quā ſibi hrdē vniuerſalem inſtituit, & legatarios fe cit ſibi quinq;, & quēlibet ipſorū inſtituit ĩ qnta parte bonōrū ſuorū. tunc q; ſupraſcriptæ impuberi iudex loci tutorē dedit ad negotia, lites, & cās vnū ex ſupraſcriptis legatariis, q̄ tutor dili gent' viſis rationib. d. defuncti, & liberatione facta p eū de d. Bo nauentura, d. Bonauenturam, & eius hæredes à d. debito. M. cc. florenorum liberauit, & abſoluit iuramento interpoſito tam p d. tutorem quā per præfatam pupillam hæredē. ¶ Nunc q̄ritur, ſi præfatus Genitus qui ſcripſit ſe eo modo & forma de quibus ſupra, ſit vigore d. liberationis abſolutus, & ille tutor potuerit eum & ei' patrem liberare: & hoc aliis legatariis inſultis, &c.

Conſilium xxxix.

1 2 *Tutor licet nō poſſit remittere debitum liquidum pupilli, nō liquidum tamē pōt. Iuramentum obligat Iudæos ſicut & Chriſtianos.*

DVO ſunt examini ſubijcienda. ¶ Primum vtrum filiꝰ d. Bona uenturæ ſit liberatus. Secundum qd de patre. ¶ Circa primum omiſſis breuitatis cā argumentis, quæ ad partes fieri ſolēt: dico d. Genitū duab. ex cauſis impeti non poſſe per hrdes d. Deoda to olim creditoris. ¶ Primò nunquid ipſe fuit obligatus d. Deo dato: qui' aut in veritate habuit d. M. cc. florenos, aut nō. Si ha buit, talis pecunia fuit pri mutuata, & ſic tranſiuit in dñium ip ſius. l. 2. ff. ñ cer. pet. & lucrum inde proueniens eſt cōe ipſi pri & Genito filio, iuxta no. per Bar. in l. eum oportet. C. de bo. quæ li be. & in l. j. ff. pro ſocio. Nec potuit filius patre inconſulto noua re obligationē paternā, vt reſpectu illorū M. cc. florenorū ipſe eſ ſet obligat' loco patris, vt ſic pecunia eſſet ipſi', & ꝓprio noīe traficaret, & negotiaret' ad vtilitatē ſuā, & primi creditoris: qni mo nō egit aliquā nouationē, ſed ſimplr fuit ꝑfeſſus ſe recepiſ ſe ex pecunia mutuata patri. ad hoc. l. j. & l. ij. C. de noua. vñ ide bitè promiſit, & per errorē tranſcriptæ & reddere rationē d. Deo dato: cum nihil recepiſſet ab eo, nec de ipſius pecunia. Et ſic ta lis ſcriptura ſeu cautio indebitè facta, nō dēt ſibi ꝑiudicare. vt in c. ſi cautio. de fid. inſtr. & l. cū ꝺ indebito. in fi. ff. de ꝓba. Si ve rò nullā pecuniā d. Genitus recepit, quod vī verius, vt ſatis vī colligi ex tenore liberationis factæ: tunc clarum eſſet d. Genitū non eſſe obligatum: cum obligatio realis nō poſſit ꝺhi re non interueniente. vt l. ſi tibi. x. de pactis. & l. rogaſti. ſi cer. pe. & l. hac ten'. de ꝙſti. pecu. ¶ Scdo ex illo capite d. Genit' ipeti ñ pōt vi gore abſolutiōis & liberatiōis factæ p d. tutorem, & ipſam pu pillā, q̄ expreſſe liberauerunt d. Bonauenturā & eius filios, tam reſpectu ſortis d. M. cc. floren. q̄ reſpectu lucri. vt patet ex teno re d. inſtrumenti liberatorii: qd an ex toto valuerit examinabo ſtatim in ſequenti articulo. ¶ Venio igitur ad ſm articulum, an. ſ. tutor potuerit liberare d. Bonauenturam, & ipſi' filiū. ſ. Genitum ꝑſuppoſito qd ipſe Genitus ſit obligatus. Et vī primò ꝙ ñ, per l. pactū curatoris. C. de pact. & l. Lucius Titius. §. fi. ff. de ad mi. tu. vbi patet ꝙ pactum curatoris ſeu tutoris poteſt prodeſſe minori in exigendo: nō ât noceret in remittendo. hī. n. tutor lo co dñi: cū bñ adminiſtrat, & nō cū illegitimè. vt in l. q̄ fundum. §. ſi tutor. ff. p emp. ¶ Sed hoc nō obſtāte ꝺrium vī dicēdum ex
* duplici iure. Primò ex cōi theorica doc. in l. præſes. C. de trat ſ. & in d. l. pactum curatoris. vbi gl. Bar. & *cōter* alij doc. † volūt ꝙ
1 licet debitū liquidū, pupilli tutor remittere nō poſſit, ſecus tñ eſt qñ debitū nō eſt liquidū. Nā videmus ꝙ ſol' tutor pōt trā ſigere: vt l. ſi pignore. in fi. & l. interdū. ff. de pac. q̄ vult, ꝙ licet fi lius habens adminiſtrationē peculij nō poſſet remittere ſeu pa ciſci de nō petendo aīo donādi ſecus tñ ſi fiat aīo donādi. vt pu ta, qa diffidebat de ꝓbationib. tunc. n. valet remiſſio p habētē ad miniſtrationē, l3 ꝓ ea fīēda nihil ꝙſeq̄t. Sed in caſu nro illud de bitū. M. cc. floren. non ſolum erat nō liquidū imo expreſſe appa rebat ex libris ꝺfuncti, q̄illi fuerat ſatisfactū, vt dicit ꝓ ipſum tu torē in d. inſtrumēto liberatiōis potuit ergo licitè d. tutor agno ſcendo bonā fidē d. Bonauēturā, & filiū liberare: maxime cùm ĩ hoc ſequeret iudicū defuncti, vt patebat ex libris ſuis, q̄ caſu ēt ĩ alienatiōe rei ĩmobilis ñ requirit̄ pſidis decretū. C. q̄ñ ꝺcre. opus nō eſt. p totū. facit ad ꝑdicta. in ar. l. peto. in prin. ff. de le. 3, & l. pf. de le. 2. ¶ Scdò principal' ꝓ ꝑdicta liberatione facit: qa pu pilla iurauit maximè authoritate tutoris, & ꝓmiſit nō ꝙuenire vñ cū eſſet maior ĩfante, & ſic doli capax habuit iuramētū vali-

dare cōtractum, ſeu liberationē etiā ſi aliàs fuiſſet inualida ita q̄ inuiolabiter tenetur ad obſeruationē iuramenti. vt in auth. ſacra menta puberum. C. ſi aduer. ven. quæ licet loquatur in pubere,
* *cōter* tñ vtriuſq; iuris doc. tenēt ēt procedere in impubere doli capace, quia ſicut peccando, & ꝓiurando pōt ſe obligare diabo-
* lo ita deo. vt in c. j. de delic. puc. ¶ Et hoc *cōter* tenet Bart. & alij in d. auth. ſacra. & *cōter* canoniſta, & ſpecialiter Hoſt. in c. cū cō-
2 tingat, de iureiu. ¶ † Nec obſtat ꝙ ini ſunt Iudei, qa iuramētū eſt de iure diuino & obligat ēt ex diſpoſitiōe veteris teſtamēti. iuxta illud, redde dño iuramēta tua. vt trāſlumptiuè habeā ĩ c. & ſi chriſtus. de iureiu. Lex aūt Moſaica bene ſtringit Iudeos, vt in c. gaudemus. de diuor. adeo ꝙ ad eā ſeruādā in naturalib. poſſint cōpelli p romanum pontī. vt no. In. in c. ſuper his. de voto. facit ad prædicta. c. monet. 23. q. 1. Quare ꝯcludo ꝙ ēt ſi filius fuiſſet obligatus, qd tū nec credo, p ea q̄ dixi ĩ prin. cū illa pecunia fuiſ ſet effecta patris interueniēte mutuo: vnde nō potuit eā ꝓmit tere alij vel traficare, p altero. iuxta l. ꝺ iuris. ff. d pac. & l. filiusfa. ff. de don. tñ liberatio ſubſequēs facta p tutorē & pupillā maxi mè interueniēte iura mēto, habuit illos abſoluere: cū iuramētū tollat defectū ętatis. vt d. auth. ſacramēta puberū. Nec obſtat ꝙ alij legatarij nō ꝙſenſerunt, cū ipſi nō habebāt adminiſtrationē bonorū pupillę: fateor tū ꝙ hæc liberatio nō ꝑiudicat eis ꝓ par te hæreditatis eis delatę: cū vnius hrdis trāſactio alteri nō ꝓeiu dicat, cū alteri p alium iniqua ꝙditio afferri nō dēt. l. j. C. de tran ſact. Nā actiones hæreditarię actiuę & paſſiuę ipſo iure diuiduntur inter hæredes ꝓ portionib. hæreditarijs. l. ea q̄. C. fami. hercīſ.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

FACTI CONTINGENTIA TALIS EST. Nobi lis & egregius Henricus quōdā Federici de Criſino de Vicentia, filium & filios maſculos legitimos & naturales, tūc nō habēs, teſtū ſoleniter fecit in quo dotē quibuſdā filiab. ſuis reliquit: & in ea dote eas hrdes inſtituit, iubēs eas fore tacitas & cōtētas. Qui quidē teſtator cū haberet vxorē ꝓgnātē in d. teſtō ſi filiū vī ſi quos in futurum ex vxore ꝓgnāte haberet, vnū vel plures le gitimos, & naturales, ſi hrdes vniuerſaliter inſtituit. at quę equa liter. Sinautem d. teſtator filiū vel filios legitimos & naturales, vel deſcēdentes maſculos ex d. filijs legitimos & naturales tpe mortis ſuę nō haberet, vel haberet. & d. filij ſui maſculi & natu rales deſcēdētes ex eis legitimi & naturales decederēt ſine filijs maſculis legitimis & naturalib. & deſcēdētib. ex eis maſculis le gitimis & naturalib. vulgariter, breuiſloquę, ꝓpādios è, & p fidei cōmiſſum ſubſtituit, & hæredē & ſucceſſorē in bonis & hereditate ſua cē voluit, & ordinauit notabilē virū Federicū paſſu de criſino d. teſtatoris neporē ſi d. tpe d. Federicus extabit ei ſuper uiuus. Et in caſu quo d. Fed. nō extaret, & nō ſuperuiueret, ſubſtituit in bonis & hæreditate ſua deſcēdentes maſculos ex d. Fe derico legitimos & naturales. Et ſi d. Federicus, vel eius deſcen dentes maſculi, legitimi, & naturales in rerum nā nō forent, pu pillariter, & vulgariter, & p fideicōmiſſū ſubſtituit hrdē, & ſuc ceſſorē in bonis & hrditate ſua voluit eſſe Leonellum quōdam Bartholomei del veno de Vicēria. Et ſi d. Leonellus nō extaret, ſubſtituit vulgariter, & pupillariter, & p fideicōmiſſū deſcēdētes maſculos d. Leoncili legitimos & nāles. Et ſi deſcendētes ma ſculi d. Leoncili legitimi & naturales nō extarēt, mādauit d. te ſtator ꝙ hrditas, & bona ſua ꝺueniāt ad ꝓximiores d. teſtatoris. ¶ Poſt factū hui' ſolēne teſtū p aliquot annos d. teſtator ſuper uiuēs tādē nō mutata volūtate deceſſit. Federic. aūt eius nepos ſubſtitutus, vt ſuprā, filijs maſculis legitimis & naturalib. ex d. te ſtatore nō extātib. vigore ꝑfatę ſubſtitutionis ſeu inſtitutiōis p dictæ hæreditatē Henrici teſtatoris & patrui ſui ſoleniter adiuit ꝺdicente nemine. demū elapſis quibuſdā temporib. ad petitiōē d. Leonelli fuit d. Federicus citatus p vicariū poteſtatis loci: & ad illius inſtātia fuit per d. vicarium preſixus terminus d. Federi co ad executiōē quorundā legatorū factorū ad pias cauſis. Qui Federicus vidēs ſe ex dicta hereditate ſeu eius occaſiōe ęre alie no grauatum, audiuit epm Vicēcunū, & obtinuit ꝓrogatiōē ter termini ad bienniū, & infra terminū ꝓrogatū nō hñs pecuniā, p bonæ dictæ hrditatis d. dño epo acceptati, & recipiēti. Nūc ꝙtin git dubitari de trib. principaliter. ¶ Primò, vtrū ſi d. Federicū ſi deficiēte eius liberi maſculi legitimi & naturales admittāt ad di ctā hrditatē virtute ſubſtitutiōis predictę an omnis ſubſtitutio in d. Federi. teſtatoris neporē hereditatis aditione finita ſit. ¶ Se cundo vtrum d. Leonellus poſito qd ipſe, vel eius filij admitta-tur: poſſit petere à Federico ꝙ ſatiſdet de cōſeruando, & nō mi tutionis ꝑdictæ. cū alleget d. Federicū malè vrī ſubſtātia ſua: l3 ipſe Federicus alleget ſe alienaſſe ea, q̄ alienata fuerint ea ſatiſfa ciendi ęri alieno, & creditoribus hæreditarijs. ¶ Item poſito quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

debeat teneri cũ nõ reperiat qui velit fideiubere,&realiter obligari,an sufficiat simplex cautio sua.¶ Tertiò dubitabat an d.Federicus sit priuatus d.hæreditate, qui nõ satisfecit legaliter ad pias causas infraannum præfixum à iudice,&nõ ꝓsecutꝰ est illęsus ex d.prorogatione,& cõsignatione bonorũ factis modo prędicto.Et posito, q̃ sit priuatus vtrum d.hæreditas seu ipsius bona peruenire debeant ad d. Leonellũ,seu eius filios substitutos,& ad dñm ecclm Vicẽtinum vti pauperum & piæ causæ patrẽ,&c.

¶ Consilium xl.

1 *Substitutio facta sub conditione in euentum conditionis euanescit.*
2 *A verbis testatoris non est recedendum.*
3 *Argum: tu es per locum à speciali ii iure est validum.*
4 *Iudex terminum à lege statutum causa cognita alterare potest.*
5 *Interpretatio strictissima est facienda in pœnis quæ ipso iure imponuntur.*

VENIO ad primum dubium.Et videtur primo quod decedẽte d.Federico sine filijs masculis legitimis&naturalib.d.Leonel lus vt substitutus,vel eo decedente, eius filij debeãt admitti ad d.hæreditatem:quod sic ostenditur.In testamẽtis recurrendum est potius ad voluntatem testatoris,q̃ ad verba ipsius tẽstamẽti. l.si mihi & Titio.de cond.& demon. etiam cõtra propriũ verborum ſignificatum in l.Labeo.ff.de supel. lega. Sed coniecturata testatoris voluntate videtur substitutus d.Leonellus,seu eius filij eo nõ existente sine filijs masculis legitimis,& nãlib,ergo in euentum cõditionis sunt isti admittendi:vt in c.Raynaldus.de testi.Minor probatur ex tacita mẽte testatoris:nõ.n.ꝓsumit testator magis dilexisse nepotem ex fratre, q̃ propriè non dr nepos, vt l.Iuris cõsultis.§.nepos.ff.de gra.affi.q̃ ꝓprios filios legitimos, & naturales:cũ amor paternus vincat omnem affectũ.l.2. C.de cur.fur.Sed d.testator voluit simpliciter instituere filios,seu nepotes ex filijs,qui sunt verè nepotes.d.§.nepos.& q̃ diligunt vt filij:vt l.liberorũ.in fi.ff.de ver. sig. Sed substituit eis Federicũ in casu quo decederent sine posteritate legitima,& naturali:vt p3 in casus narratione.Ergo fortius præsumendũ est voluisse d.Federicũ substituere simꝓr,sed tacitè grauasse eũ de restituẽdo d. Leonello,vel filijs,si ipse decederet sine legitima,&nãli sobole: licèt expresse nõ caueat.ad hoc tex.no.in l.cũ acutissimi.C.de fideic.& in l.gñaliter.§.cum aũt.C.de inst.& sub.vbi p3,qd l3 pr̃ substitutione filij nãlis expressit de nepotib. tñ tacitè præsumit de eis cogitasse ad exclusionẽ substituti:ga nõ est prędicendũ te statorẽ voluisse alienũ ꝓferre ꝓpriç soboli: vt ibi dicit tex, Ad idẽ tex.no.in l.cũ auus.ff.de cõd.& demon.vbi tacitè videt vocati filij ex nepote,ẽt ad exclusionẽ patrui substituti,ne videat magis dilexisse filiũ superstitẽ, q̃ sobolẽ ex filio ꝑmortuo:vt ẽ ille no. casus.Ita ī ꝓposito cũ voluerit testator ꝓpriç soboli tribuere facultatẽ d reb.hr̃ditarijs disponẽdi ad libitũ ī casu,q̃ decederet sine posteritate legitima:sed sibi substituit d.Federicum nepotẽ, multo fortius idẽ ꝓsumẽdũ est voluisse in ꝑsona Federici:quem minus ꝓsumit dilexisse:tũ nãli rõne vt in d.l.liberorũ.ī fi.tũex in stitutiõe,cũ prĩo loco vocauerit filios,& descẽdẽtes ex eis.Sedò principaliter facit alia & diuersa rõ,quòd qu.ia d.onera apposita instituto,videt repetita in substituto:vt l.illud.ff.de lega.j.& l.nõ iustã.C.ad Trebellian.facit l.vnica.C.de cadu.tollen. Sed filijs ꝓ prijs substituit in euẽtũ carẽtieliberorũ Ergo idẽ videt repetisse in nepote substituto.& tacitè sortius hoc cõiecturãdũ,quãto plus vr dilexisse filios q̃ nepotẽ ex fratre.¶ Sed his nõ obstatib.

contrariã ſiniam arbitror veriorẽ:mouet me principaliter l.Lucius.ff.de hære.inst.vbi testator instituit fratrẽ si prius moreret, anteq̃ haberet filium vel filiã.substituit duos ex seruis suis:insti tutus adiuit hæreditatẽ,sed nõ habebat filios. Quærebat an d.ser ui substituti deberent admitti,tanq̃ substituti saltẽ in aliqua parte tanq̃ adiectiẽ& vr ibi p lurisconſultũ,q̃ nec vt adiecti debent admitti nec vt substituti,cum testator voluerit eis ꝓferre nedũ fratrem substitutũ, sed etiã filios.Et sic ex sola aditione hereditatis excluduntur substituti:licet fuerit in substitutione facta cõme moratio filiorũ:cum simpliciter fuerit fr̃ institutus, & non sub cõditione si sine liberis.ita principaliter videt dicendum in casu nostro,ex quo Federicus fuit in secundo gradu institutus simpliciter licet fuerit facta filiorum commemoratio in casu quo ipse Federicus nõ extaret:ex quo tñ ipse extat,& hr̃ditatẽ agnouit, euanuit prorsus substitutio quãtuncunq; filios nõ ꝓcrea

7 rit,& eis non extantib.decederet,vt d.l.Lucius.¶†Ad idẽ facit, si substitutio facta sub cõditione euanescit in euentũ cõditiõis. l. C.de cõd.insert.cum si. Sed Leonellus& filij fuerunt substituti sub cõditione in casu de quo d.Federicus,seu eius descendẽtes ī rerum nã nõ forent: qđ debet intelligi de existẽtia tẽpore mortis testatoris: vt patet per d.in primo gradu institutionis:verba. h sequẽtia clarificãt & determinantur à præcedentib.l.si seruus plurium.in fi.ff.de leg.j.& l.qui filiab.eo.ti.vbi bonus tex.sed Federicus extitit tpe mortis testatoris& hæreditatẽ agnouit:ergo euanuit substitutio facta d Leonello & filijs:ꝑsupposito,q̃ Fed.si ne liberis decedat:qa cũ alternatiuè d eo & ilijs fuerit facta mẽtio,non sufficit ad ipsi⁹ purificationẽ alterã partẽ existere,vt in regula,in alternatiuis.de reg.iur.lib.7.& c.inter cætera.de resc.& q̃ ad materiã nram vr tex.in l.si is q̃ ducẽta.§.vtrum.ff.de reb.dub.

2 ¶†Tertiò principalr facit q̃ à verbis testoris nõ est recedẽdũ, nisi clarè pateat de intẽtione ꝓria.l.nõ aliter.ff.de leg.3.Sed in casu nro testator simplicit subſtituit Federic.&eo nõ extate filios, neutris extantib.Leonellũ:sed hic alt,ſ Federi.existit:g̃ euanuit substitutio.clarissimè ex verbis nunc in rñsiõe ad ꝓria superius formata videbit an illud ex verbis senserit.Vñ ad primũ ꝓrium rñdeo:qđ nullis iurib.filij subintelligunt,vt testatorvideat ꝑ officiũ pietatis plus dilexisse exnepum, q̃ posteritatẽ filiorũ,vr magis superstitẽ quã sobolẽ filij ꝑmortui.ꝑ illud qđ hr̃ Inst.de her. q̃ ab intest.defe.§.cum filiꝰ.Sed in casu nro si bñ ꝓsideret prorsꝰ cessat hæc rõ:& militaret oĩs absurditas: quin nõ militar rõ sic disponẽdi,vt testator disposuit.Nã in substõne filiorum rõ fuit: qa patruꝰ est loco patris.vñ si filij decederent sine sobole,noluit testator nepotẽ suũ,q̃ est loco filij, maxiè ad ꝓseruationẽ agnatiõis exeludi.Sed voluitvocari Federic.nepotẽ ex fratre, ne filij haberẽt mãm alienãdi illa bona exfamiliã,maxiè Feder.excluso.vñ vocauit illũ quẽ merito debebat pdiligere post filios,sed in secda istitutiõis parte quã fecit de Leonello ñ militabat hæc ratio cũ ipse Leon.ñ eẽt d agnatiõe& familia,nec attinebat ubi eo gradu q̃ deberet eum diligere loco filij:vñ merito voluit eũ excludi simplr ꝑ existẽtiã Federici,vl filiorũ suorũ:& satis est q̃ sumꝰ excasum dictar.legum.Nã negari ñ põt qn d.l.cũ acutissimi.& l.gñaliꝑ ꝑall.fundenr sup maxima ęgtate:vt p3 ī eis.S3 ius fundatũ sup maxima ætate ꝑ regulas iuris nõ d3 extẽdi.ar.īl. qdvero.ff.de leg.imo voluit Io.an.in c. .& 2.vt lit.pen.li.6.talc iꝰ ñ extẽdẽdũ ẽt ex idẽtitate rõnis.hic tñ ñ ẽ rõnis paritas, ĩmo oĩno dissimilitudo:vt p3 ex ꝑcedẽtib.Itẽ in illis iurib.verba ñ ꝓpriant ex toto,ſ3 sit ſuplocutio,ſi decederet sine liberis ī fauorẽ istituti ad exclusionẽ substituti.S3 in casu nro fieretverbo rũ maxima ꝓpriatio:vt p3 ex ꝑdictis medio istituti q̃ ita fuit ꝑdilect⁹ à testatore & in fauorem statuti,q̃ ñ fuit à testatore ita dilect⁹.¶Ad ſm ꝓrium dico q̃ ñ ꝓcedit relictis factis ab intestato,vr onerib.instituto iniunctis, q̃ videnr repetita à substitutis, ad hoc vt voluntati testatoris satisfaciat.S3 ī casu nro ñ agit d relictis,vl onerib.iniunctis institutis:ſ3 d quadã qualitate appo sita institutis in prĩo gradu, q̃ ñ fuit repetita circa institutos in ſedo gradu.facit.l.Iuli⁹ Paul⁹.ff.de ꝙdi.& demõ.Itẽ &meli⁹ appo sita,&d.in institutiõe videnr replicata ī substitutiõe.nisi ꝓria ex ꝓiectura eliciat voluntas testatorisvt no dicit tex.in l.illud.d le.j. S3 in casu nro clarissimè p3 ꝓria voluntas testõris,cũ ī prĩo gradu alia legẽ dixerit quã ī ſedo.Nemo.n.ꝓsumẽ dixisse, qđ mẽte pri⁹ nõ agitauit.l.labeo.ꝑall.Nec est vero simile, q̃ icõtinẽti fuerit oblit⁹,vr sibi ꝓri⁹.arg.l.ñ ad ea.ff.de ꝙd.& dem.Et idẽ si voluiſſet deponere in Feder.qđ in filiis, bene sciniſſet exprimere,& ñ alternatiuè substituere:vt ī simili dicit tex.in ca.ad audientiam. de deci.Et hoc q̃ ad primũ dubiũ, ꝓ cui⁹ decisiõe vr ſublatũ ſm. Nõ.n.est ꝓstãda cautio si euanuit substitutio.¶S3 ꝑsuppositio si ne veritatis ꝑiudicio,q̃ substitueret, qđ dicẽdum: certè cas⁹ vr indubitabilis,vt cautio sufficiẽs ꝑtet,vt est cas⁹ iuncta gl. in l.j. ff.vt leg.no.Nã ſpale est ī patre,q̃ rogat restituere hr̃ditatẽ filio, vt cauere nõ teneat.l.iubem⁹.C.ad treb.Ergo secus vr int alios

3 ꝙiunctos.valet †.n.argumẽtũ ꝓ locum à ſpali.vt leg.& no.in c.ꝑsenti.de ꝑb.li.6.Sed in casu rogat⁹ de restitutiõe allegat ipotẽtiã ꝑstãdi sufficiẽtẽ cautionẽ q̃dã iura in aliis terminis videt vel le,vt eo casu q̃ cautio ñ põt præstari sufficiẽs,præstet illa q̃ præstari põt saltẽ iuratoria.vt in auth.gñal⁹.C.de epi.& clc. & in auth.vt nulli iudicum.§.si vero.& in c.ꝑ vestras.q̃ fil.sint legi. & in auth.de litigiosis.§. ad excludẽdas. hæc q̃ põt multũ adaptari ad similẽ q̃nẽ q̃ fit in vsufructuario, q̃ tenet cauere sufficient ꝓprietario de vtẽda re ad arbitriũ boni viri,& ea restituẽda sini ta cã vsufruct.vt ī c.fi.de pig.& in aliis cãis.l.vsusfr. r.de vsufr.& vtrobiq; ꝓ gl.& doc.vtriusq; iuris.Et in hoc multæ sunt opinio nes:ſ3 duæ sunt principaliores,q̃ satisvidenr in effectu ꝙuenire. Vna Hoſ.in.an.& sequaciũ,in d.c.fi.vt sufficiat iuratoria. S3 si aliquo mõ veniſſet ꝙ iuramẽtũ,vl bona ſua inciperet dissipare ꝙ deret hoc priuilegiũ.ar.de deci.ſugge. Alia ẽ Bar.ī d. l. vsufr.vt si ꝑsona ẽ ſuspecta,fiat ſeq̃stratio:al's ſtcẽ iuratorię cautiõi. Et sic cedũt ad discordiã opiniõꝰ ꝓriæ.Ego ad mãm præcise nram al lego tex.iuncta gl.notabili in l.postq̃.§.in pũti.ff.vt leg.no.d fructib.ipsi hr̃di,vl saltẽ d3 remanere apud hr̃dẽ, si nõ esset suspect⁹ intelligo ꝑstita cautiõe iuratoria.Et sic vr ibi ꝓbari opi.Bar. de inopia satis põt stari iuramẽto Federi.ar.in d.auth.gñal⁹.vbi hocvr ꝓbari.facit.c.nulli,de elect.lib.6.Et hæc quoad ſm.¶Ag gredior postremò tertium quæsitum,an d.Feder.sit priuatus hę reditate prædicta,vr primo q̃ sic.iudex ẽt secularis põt officium suum ipartiri,vt legata ad pias cãs executiõi mãdẽt: vt notabiliter ꝓbat in auth.de eccl.ti.§.si quis ædificationem.g̃ cum monitio fuerit facta à iudice suo,&† ann.à die monitionis ñ fuerit paritũ,fuit Federicꝰ hr̃s ipso facto priuat⁹,& illico ex iuris dispositiõe Leonell⁹ tãq̃ substitutꝰ extitit ipso iure hæres,vt ꝓbari vr in auth.hoc amplr⁹.in ver.excludir eo qđ ꝑter,& c.C.de fidei.& meli⁹ in corpore,vñ fumit.in §.oĩb.de hær.& fal. & gl. apertissimè vr tenere in eadẽ auth.de her.& fal.§.qs aũt nõ ipleñ.inverbo auferre.quinimo plus vr velle gl.no.iuncto tex.in c.si hr̃s.de rest.q̃ hr̃s nõ adimplẽs voluntatẽ defuncti in relictis ad pias cãs ipso iure priuat ẽt debito bonorũ subsidio.& idem ibi Host.facit tex.iuncta gl.in c.sylvest. 11.q. 1.¶Sed his nõ obstantib.ꝓrium rñdeo:qđ nullis iurib.filij subintelligunt,vt testatorvideat ꝑ officiũ pietatis plus dilexisse exnepum, q̃ posteritatẽ filiorũ,vr magis superstitẽ quã sobolẽ filij ꝑmortui.ꝑ illud qđ hr̃ Inst.de her. q̃ ab intest.defe.§.cum filiꝰ.Sed in casu nro si bñ ꝓsideret prorsꝰ cessat hæc rõ:& militaret oĩs absurditas: quin nõ militar rõ sic disponẽdi,vt testator disposuit.Nã in substõne filiorum rõ fuit: qa patruꝰ est loco patris.vñ si filij decederent sine sobole,noluit testator nepotẽ suũ,q̃ est loco filij, maxiè ad ꝓseruationẽ agnatiõis exeludi.Sed voluitvocari Federic.nepotẽ ex fratre, ne filij haberẽt mãm alienãdi illa bona exfamiliã,maxiè Feder.excluso.vñ vocauit illũ quẽ merito debebat pdiligere post filios,sed in secda istitutiõis parte quã fecit de Leonello ñ militabat hæc ratio cũ ipse Leon.ñ eẽt d agnatiõe& familia,nec attinebat ubi eo gradu q̃ deberet eum diligere loco filij:vñ merito voluit eũ excludi simplr ꝑ existẽtiã Federici,vl filiorũ suorũ:& satis est q̃ sumꝰ excasum dictar.legum.Nã negari ñ põt qn d.l.cũ acutissimi.& l.gñaliꝑ ꝑall.fundenr sup maxima ęgtate:vt p3 ī eis.S3 ius fundatũ sup maxima ætate ꝑ regulas iuris nõ d3 extẽdi.ar.īl. qdvero.ff.de leg.imo voluit Io.an.in c. .& 2.vt lit.pen.li.6.talc iꝰ ñ extẽdẽdũ ẽt ex idẽtitate rõnis.hic tñ ñ ẽ rõnis paritas, ĩmo oĩno dissimilitudo:vt p3 ex ꝑcedẽtib.Itẽ in illis iurib.verba ñ ꝓpriant ex toto,ſ3 sit ſuplocutio,si decederet sine liberis ī fauorẽ istituti ad exclusionẽ substituti.S3 in casu nro fieretverbo rũ maxima ꝓpriatio:vt p3 ex ꝑdictis medio istituti q̃ ita fuit ꝑdilect⁹ à testatore & in fauorem statuti,q̃ ñ fuit à testatore ita dilect⁹.¶Ad ſm ꝓrium dico q̃ ñ ꝓcedit relictis factis ab intestato,vr onerib.instituto iniunctis, q̃ videnr repetita à substitutis, ad hoc vt voluntati testatoris satisfaciat.S3 ī casu nro ñ agit d relictis,vl onerib.iniunctis institutis:ſ3 d quadã qualitate appo sita institutis in prĩo gradu, q̃ ñ fuit repetita circa institutos in ſedo gradu.facit.l.Iuli⁹ Paul⁹.ff.de ꝙdi.& demõ.Itẽ &meli⁹ appo sita,&d.in institutiõe videnr replicata ī substitutiõe.nisi ꝓria ex ꝓiectura eliciat voluntas testatorisvt no dicit tex.in l.illud.d le.j. S3 in casu nro clarissimè p3 ꝓria voluntas testõris,cũ ī prĩo gradu alia legẽ dixerit quã ī ſedo.Nemo.n.ꝓsumẽ dixisse, qđ mẽte pri⁹ nõ agitauit.l.labeo.ꝑall.Nec est vero simile, q̃ icõtinẽti fuerit oblit⁹,vr sibi ꝓri⁹.arg.l.ñ ad ea.ff.de ꝙd.& dem.Et idẽ si voluiſſet deponere in Feder.qđ in filiis, bene sciniſſet exprimere,& ñ alternatiuè substituere:vt ī simili dicit tex.in ca.ad audientiam. de deci.Et hoc q̃ ad primũ dubiũ, ꝓ cui⁹ decisiõe vr ſublatũ ſm. Nõ.n.est ꝓstãda cautio si euanuit substitutio.¶S3 ꝑsuppositio si ne veritatis ꝑiudicio,q̃ substitueret, qđ dicẽdum: certè cas⁹ vr indubitabilis,vt cautio sufficiẽs ꝑtet,vt est cas⁹ iuncta gl. in l.j. ff.vt leg.no.Nã ſpale est ī patre,q̃ rogat restituere hr̃ditatẽ filio, vt cauere nõ teneat.l.iubem⁹.C.ad treb.Ergo secus vr int alios

3 ꝙiunctos.valet †.n.argumẽtũ ꝓ locum à ſpali.vt leg.& no.in c.ꝑsenti.de ꝑb.li.6.Sed in casu rogat⁹ de restitutiõe allegat ipotẽtiã ꝑstãdi sufficiẽtẽ cautionẽ q̃dã iura in aliis terminis videt vel le,vt eo casu q̃ cautio ñ põt præstari sufficiẽs,præstet illa q̃ præstari põt saltẽ iuratoria.vt in auth.gñal⁹.C.de epi.& clc. & in auth.vt nulli iudicum.§.si vero.& in c.ꝑ vestras.q̃ fil.sint legi. & in auth.de litigiosis.§. ad excludẽdas. hæc q̃ põt multũ adaptari ad similẽ q̃nẽ q̃ fit in vsufructuario, q̃ tenet cauere sufficient ꝓprietario de vtẽda re ad arbitriũ boni viri,& ea restituẽda sini ta cã vsufruct.vt ī c.fi.de pig.& in aliis cãis.l.vsusfr. r.de vsufr.& vtrobiq; ꝓ gl.& doc.vtriusq; iuris.Et in hoc multæ sunt opinio nes:ſ3 duæ sunt principaliores,q̃ satisvidenr in effectu ꝙuenire. Vna Hoſ.in.an.& sequaciũ,in d.c.fi.vt sufficiat iuratoria. S3 si aliquo mõ veniſſet ꝙ iuramẽtũ,vl bona ſua inciperet dissipare ꝙ deret hoc priuilegiũ.ar.de deci.ſugge. Alia ẽ Bar.ī d. l. vsufr.vt si ꝑsona ẽ ſuspecta,fiat ſeq̃stratio:al's ſtcẽ iuratorię cautiõi. Et sic cedũt ad discordiã opiniõꝰ ꝓriæ.Ego ad mãm præcise nram al lego tex.iuncta gl.notabili in l.postq̃.§.in pũti.ff.vt leg.no.d fructib.ipsi hr̃di,vl saltẽ d3 remanere apud hr̃dẽ, si nõ esset suspect⁹ intelligo ꝑstita cautiõe iuratoria.Et sic vr ibi ꝓbari opi.Bar. de inopia satis põt stari iuramẽto Federi.ar.in d.auth.gñal⁹.vbi hocvr ꝓbari.facit.c.nulli,de elect.lib.6.Et hæc quoad ſm.¶Ag gredior postremò tertium quæsitum,an d.Feder.sit priuatus hę reditate prædicta,vr primo q̃ sic.iudex ẽt secularis põt officium suum ipartiri,vt legata ad pias cãs executiõi mãdẽt: vt notabiliter ꝓbat in auth.de eccl.ti.§.si quis ædificationem.g̃ cum monitio

nitio fuerit facta à iudice suo,&† ann.à die monitionis ñ fuerit paritũ,fuit Federicꝰ hr̃s ipso facto priuat⁹,& illico ex iuris dispositiõe Leonell⁹ tãq̃ substitutꝰ extitit ipso iure hæres,vt ꝓbari vr in auth.hoc amplr⁹.in ver.excludir eo qđ ꝑter,& c.C.de fidei.& meli⁹ in corpore,vñ fumit.in §.oĩb.de hær.& fal. & gl. apertissimè vr tenere in eadẽ auth.de her.& fal.§.qs aũt nõ ipleñ.inverbo auferre.quinimo plus vr velle gl.no.iuncto tex.in c.si hr̃s.de rest.q̃ hr̃s nõ adimplẽs voluntatẽ defuncti in relictis ad pias cãs ipso iure priuat ẽt debito bonorũ subsidio.& idem ibi Host.facit tex.iuncta gl.in c.sylvest. 11.q. 1.¶Sed his nõ obstantib.ꝓrium rñdeo:qđ nullis iurib.filij subintelligunt,vt testatorvideat ꝑ officiũ pietatis plus dilexisse exnepum, q̃ posteritatẽ filiorũ,vr magis superstitẽ quã sobolẽ filij ꝑmortui.ꝑ illud qđ hr̃ Inst.de her. q̃ ab intest.defe.§.cum filiꝰ.Sed in casu nro si bñ ꝓsideret prorsꝰ cessat hæc rõ:& militaret oĩs absurditas: quin nõ militar rõ sic disponẽdi,vt testator disposuit.Nã in substõne filiorum rõ fuit: qa patruꝰ est loco patris.vñ si filij decederent sine sobole,noluit testator nepotẽ suũ,q̃ est loco filij, maxiè ad ꝓseruationẽ agnatiõis exeludi.Sed voluitvocari Federic.nepotẽ ex fratre, ne filij haberẽt mãm alienãdi illa bona exfamiliã,maxiè Feder.excluso.vñ vocauit illũ quẽ merito debebat pdiligere post filios,sed in secda istitutiõis parte quã fecit de Leonello ñ militabat hæc ratio cũ ipse Leon.ñ eẽt d agnatiõe& familia,nec attinebat ubi eo gradu q̃ deberet eum diligere loco filij:vñ merito voluit eũ excludi simplr ꝑ existẽtiã Federici,vl filiorũ suorũ:& satis est q̃ sumꝰ excasum dictar.legum.Nã negari ñ põt qn d.l.cũ acutissimi.& l.gñaliꝑ ꝑall.fundenr sup maxima ęgtate:vt p3 ī eis.S3 ius fundatũ sup maxima ætate ꝑ regulas iuris nõ d3 extẽdi.ar.īl. qdvero.ff.de leg.imo voluit Io.an.in c. .& 2.vt lit.pen.li.6.talc iꝰ ñ extẽdẽdũ ẽt ex idẽtitate rõnis.hic tñ ñ ẽ rõnis paritas, ĩmo oĩno dissimilitudo:vt p3 ex ꝑcedẽtib.Itẽ in illis iurib.verba ñ ꝓpriant ex toto,ſ3 sit ſuplocutio,si decederet sine liberis ī fauorẽ istituti ad exclusionẽ substituti.S3 in casu nro fieretverbo rũ maxima ꝓpriatio:vt p3 ex ꝑdictis medio istituti q̃ ita fuit ꝑdilect⁹ à testatore & in fauorem statuti,q̃ ñ fuit à testatore ita dilect⁹.¶Ad ſm ꝓrium dico q̃ ñ ꝓcedit relictis factis ab intestato,vr onerib.instituto iniunctis, q̃ videnr repetita à substitutis, ad hoc vt voluntati testatoris satisfaciat.S3 ī casu nro ñ agit d relictis,vl onerib.iniunctis institutis:ſ3 d quadã qualitate appo sita institutis in prĩo gradu, q̃ ñ fuit repetita circa institutos in ſedo gradu.facit.l.Iuli⁹ Paul⁹.ff.de ꝙdi.& demõ.Itẽ &meli⁹ appo sita,&d.in institutiõe videnr replicata ī substitutiõe.nisi ꝓria ex ꝓiectura eliciat voluntas testatorisvt no dicit tex.in l.illud.d le.j. S3 in casu nro clarissimè p3 ꝓria voluntas testõris,cũ ī prĩo gradu alia legẽ dixerit quã ī ſedo.Nemo.n.ꝓsumẽ dixisse, qđ mẽte pri⁹ nõ agitauit.l.labeo.ꝑall.Nec est vero simile, q̃ icõtinẽti fuerit oblit⁹,vr sibi ꝓri⁹.arg.l.ñ ad ea.ff.de ꝙd.& dem.Et idẽ si voluiſſet deponere in Feder.qđ in filiis, bene sciniſſet exprimere,& ñ alternatiuè substituere:vt ī simili dicit tex.in ca.ad audientiam. de deci.Et hoc q̃ ad primũ dubiũ, ꝓ cui⁹ decisiõe vr ſublatũ ſm. Nõ.n.est ꝓstãda cautio si euanuit substitutio.¶S3 ꝑsuppositio si ne veritatis ꝑiudicio,q̃ substitueret, qđ dicẽdum: certè cas⁹ vr indubitabilis,vt cautio sufficiẽs ꝑtet,vt est cas⁹ iuncta gl. in l.j. ff.vt leg.no.Nã ſpale est ī patre,q̃ rogat restituere hr̃ditatẽ filio, vt cauere nõ teneat.l.iubem⁹.C.ad treb.Ergo secus vr int alios

3 ꝙiunctos.valet †.n.argumẽtũ ꝓ locum à ſpali.vt leg.& no.in c.ꝑsenti.de ꝑb.li.6.Sed in casu rogat⁹ de restitutiõe allegat ipotẽtiã ꝑstãdi sufficiẽtẽ cautionẽ q̃dã iura in aliis terminis videt vel le,vt eo casu q̃ cautio ñ põt præstari sufficiẽs,præstet illa q̃ præstari põt saltẽ iuratoria.vt in auth.gñal⁹.C.de epi.& clc. & in auth.vt nulli iudicum.§.si vero.& in c.ꝑ vestras.q̃ fil.sint legi. & in auth.de litigiosis.§. ad excludẽdas. hæc q̃ põt multũ adaptari ad similẽ q̃nẽ q̃ fit in vsufructuario, q̃ tenet cauere sufficient ꝓprietario de vtẽda re ad arbitriũ boni viri,& ea restituẽda sini ta cã vsufruct.vt ī c.fi.de pig.& in aliis cãis.l.vsusfr. r.de vsufr.& vtrobiq; ꝓ gl.& doc.vtriusq; iuris.Et in hoc multæ sunt opinio nes:ſ3 duæ sunt principaliores,q̃ satisvidenr in effectu ꝙuenire. Vna Hoſ.in.an.& sequaciũ,in d.c.fi.vt sufficiat iuratoria. S3 si aliquo mõ veniſſet ꝙ iuramẽtũ,vl bona ſua inciperet dissipare ꝙ deret hoc priuilegiũ.ar.de deci.ſugge. Alia ẽ Bar.ī d. l. vsufr.vt si ꝑsona ẽ ſuspecta,fiat ſeq̃stratio:al's ſtcẽ iuratorię cautiõi. Et sic cedũt ad discordiã opiniõꝰ ꝓriæ.Ego ad mãm præcise nram al lego tex.iuncta gl.notabili in l.postq̃.§.in pũti.ff.vt leg.no.d fructib.ipsi hr̃di,vl saltẽ d3 remanere apud hr̃dẽ, si nõ esset suspect⁹ intelligo ꝑstita cautiõe iuratoria.Et sic vr ibi ꝓbari opi.Bar. de inopia satis põt stari iuramẽto Federi.ar.in d.auth.gñal⁹.vbi hocvr ꝓbari.facit.c.nulli,de elect.lib.6.Et hæc quoad ſm.¶Ag gredior postremò tertium quæsitum,an d.Feder.sit priuatus hę reditate prædicta,vr primo q̃ sic.iudex ẽt secularis põt officium suum ipartiri,vt legata ad pias cãs executiõi mãdẽt: vt notabiliter ꝓbat in auth.de eccl.ti.§.si quis ædificationem.g̃ cum monitio

dẽ examinatiõe declarare,& discutere op3 q̃nq; mihi exhibita: videlicet vtiditionẽ primo facta.Secò confirmationẽ Bonifacij Papæ.Tertiò ipsius reuocationẽ generalẽ.Quartò cõfirmationem Papę Inn.Quintò reuocationẽ Io.Et primò dicta venditio videtur in se plurimos errores cõtinere Non enim interuenit cauſę cognitio,q̃ dẽt de iure cõi in alienatione rei ecclesiasticę inter uenire.xii.q.2.sine exceptione. & maximè præcedente tractatu. vt no.Inn.in c.i.de reb.eccl.non alie.li.vi.in verbo,tractatus.ī fi. & per Fed.de sen.cõsi.cxxxvii.nec per mãdatum Papę cãæ cognitio fuit ademptatimo potius aucta: cum mandauerit diligẽter inquiri de causis prætensis ad alienationẽ faciendam:vnde tum ex iuris solẽnitate omissa tũ ex preteritione formę mandati dicta vẽditio corruit,vt in d.iurib.& c.cum dilecta.de resc. & c.pi sanis.de rest.spo.facit nota.d.Bart.in l.diẽ proferre.§.stari.ff.de arbi.vbi dicit,si fuit ꝓmissum in arbitrũ hoc expresso,vt pronũtiet sm ius,si pronuntiat ꝑ,nõ valet snia:qa ꝑ formã cõpromissi.l3 alias illa forma nõ expresserit d.ipsius.licet ꝑ ius potuisset reduci ad arbitrium boni viri.vt l.societatem. §. arbit. ff. de pro soc.& c.p tuas.& c.dilect.de arb.Ita ī ꝓposito ꝓpposito ꝓsupposito sine veritatis ꝑiudicio qa de iure cõi d.vẽditio valuisset,tñ qa eps Veron.cõmissarius Papę dedit licẽtiã non verificatis prius cauſis 2 tẽtis in rescripto,nõ valuit d.tio licẽtiæ.¶Ad ꝓdicta optime fa
1 cit cle.j.de reb.ecc.nõ alie.vbi p3,†q̃ alienatio facta de reb.mo nasterij in casu nõ ꝓcesso, est nulla, quãtũcũq; forma fuerit seruata.qđ ẽt senit gl.& Io.cal.in c.j.de ī ſteg.rest.& Arch.& Io.an. i c.2.de re.ecc. nõ alie.li.6.& Bal.i auth.q̃ res iã dictas.C.de ss.fan. ec.& op3 cãm inceptam notam,& euidẽtẽ:nec sufficit q̃ nascat necessitas alienãtis,vt ꝓbat in c.j.de reb. eccl.nõ alie.li.6.Facit qđ no. Bar.in l.si forte.ff.de castrẽ.pec.&.l.sciẽdũ.ff.de ver. obl.& in auth.si qs in alią documẽto C.de edẽ.de qua hic agitur: licet ẽr mãdaret in cõmissione.¶ Sed o defectus est,qa alienatio nõ põt fieri ꝙsanguineis ꝓlati:est.n.præsumptio iuris, qđ pp eos indebite grauaret ecclesia,hoc ꝓbari vr in auth.quibuscũq; modis.C.de sacrof.ec.& hoc ibi tenere videnr Bar.& Bal.facit x.q. 2.hoc ius porrectũ.facit optime tex.cũ gl.in c.peruenit.j.q.3. vbi gl. dicit, q̃ epi sunt ceci circa nepotes, & alios cõsanguineos. ¶ Tertiò defectus est,qa hic nõ ꝓbat pretiũ fuisse numeratum:& prędicta nõ vr trãslatum dñiũ rerũ vẽditarũ. Nã vbicunq; vẽditio permittitur pp cãm,nõ põt fides haberi de pretio,nec sufficit ꝑ fessio sup ꝑtio recepto, nisi appareat solutũ vel ꝓmissum in cãm, pp quã vẽditio fuit ꝓmissa,vt no. ꝓbat in l.à diuo Pio.§.sed si em ptor.ff.de re iud.& ibi expresse hoc tenet Bar.ad idẽ l.ii procurator.ff.de iure fis.& qd ibi no.per cundẽ. Sed in casu nro Papa p missit alienationẽ rerũ monasterij vsque ad valorẽ mille florenorum pp certas & expressas causas in cõmissione. Ergo nõ potuit abbas vẽdẽdo ꝓfiteri ꝑtã recepisse,ex quo aliter nõ ꝓstat de causis in cõmissione expressis rõne quarũ cõcessa venditio fuit. Aliud est.n.ꝓfiteri ꝑtiũ recepisse,& aliud veraciter recepisse.vt in l.si ex cautiõe.& qd ibi no.C.de nõ num.pec.Et per hoc tollit obiectio quæ formari põt de notabili d.Inn.in c.j.de po.vbi dicit ſpeciale in mutuo, vt sit necesse ꝓbare vsum:secus ī ꝙcu cuptionis.& facit qd no.in l.ciuitas.ff.si certa.pet. dẽt em intelligi qñ ꝑtat ꝑ latũ recepisse.Et sic ẽt põt tolli argumentũ.C.de quadri.pse.l.2. §.fi.vbi patet,q̃ licet ꝓcurator fisci nõ possit litẽ fidẽ de ꝑrio,vt d.l.si procurator.tã si ꝓfiteꝰ ꝑtiũ recepisse,tutus est emptor. qđ ẽt no.Bar.in d.l.si ꝓcurator.dẽt enim intelligi qñ alienatio fuerat simplr permissa: secus si vt ꝓrium ꝙuerteret in certa cãm sicut in casu nro vt supra dixi.¶ Nõ obstat prędictis confirmatio bonifacij ex certa sciẽtia facta:qa ipse non est illa reuocauit,qđ potuit cũ sine legitima cã,peccauit i grauamen ecclesię:vt d.c.si qs ꝓby terorũ.de reb. ecc. nõ alie.& magnę sapiẽtię est reuocare male gesta,xxii.q.3.magna.& in c.nõ liceat papę.12.q.2. qđ no.Arch. vbi dicit Papã peccare mortalit,si alienat bona eccl̃ię, vt daret ꝙsanguineis,vel amicis.¶ Ad idẽ qđ ipse no.ī c.nõ dẽt. 12.di.vbi post.B.Tho.dicit bona eccl̃ię ī potestate Papę,vt administratoris nõ hẽt verũ dñiũ vel verã possessiõẽ illorũ:hęc em sunt Deivt ī c.cũ ex eo.de ele.li.6.& ꝑ Inno.in c.cũ sup.de cã.pos.& propric.Nec obstat ꝓfirmatio In.ga Io. ꝑdecessoris vbi reperit iustã cãm reuocãdi.vt c.sn̄ã,3.q.9.& c.cũ ex literis.de in īteg. rest. qđ ꝓcedit ẽt in alienatiõe bonorũ eccl̃iæ.arg.eorũ q̃ legunt & no.ꝑ In.in c.cũ sit gñale de fo.comp.facit optime tex.ī c.ga sancta.§.vtrũ.63. dis.Et q̃q.Bar.fuit ita coloratus,vt ꝓcludere in hac ꝑte videat:ꝙ riã tñ sn̄ã puto verã,& si bñ diligẽter vesimus oĩa ꝙsiderare d.vẽditio legitimè facta reperit.Nã Bonifacius primo cõmisit epo Veronẽsi vt se informaret d ꝓtentis ī supplicatiõe: & si ea reperiret vera, daret illi abbati,licẽtiã vẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

apertè videt in simili de mẽte Inn. in c. dudũ. de pt̃æsump. li. in ve
ritate cauſis veris nõ exiſtentib. factum eſſet nullum, ſi defectus
cauſarũ ꝓbaret in futurũ. c. cum contingat. de reſc. Probat ẽt rõ
ne. in alienatione rei eccleſiaſticæ neceſſario nõ requirẽ, ꝙ teſtes
recipiant̃ ꝑ ordinariũ, ꝙ vel iterponat decre. ſed ſatis eſt qd inter
veniat cãa cognitio cũ ſolẽnitatũ requiſitarũ interpoſitiõe: vt
dicũ. Inn. & gl. in c. j. de reb. eccl. nõ alie. li. 6. ¶ Itẽ vt mandata vt
miſſario. ex quo. n. ipſe Papa poſſet extra iudicialiter ꝓcedere, &
ſe informare: ita & ipſius cõmiſſarius. ar. c. ſuper literis. de reſcr.
Nã ea rõ q̃ moueret delegãtẽ, dz mouere delegatũ, vt ibi ꝑ Inn.
in d. c. dudũ. Sed in caſu nr̃o ꝑſumendũ eſt ꝙ eps̃ cõmiſſarius di
ligẽtẽ inquiſitionẽ fecerit, & cauſas veras reperit. qd ꝑ ex eo, ꝙ
dedit poſtmodũ licẽtiã alienãdi factis ſubhaſtationib. Nã ex ꝑte
quẽti ꝑſumit̃ de antecedenti. l. illud. ff. de aeq. her. & c. ꝑſentiã. &
2 c. ꝓterea. de of. dele. † Præſumit̃ eĩm quiſq; diligẽter exercere of
ficium ſuum. in c. ad aud. de præſcr. & c. deputati. de app. per Cy.
in l. ſi quis dec. C. de fal. maximè tñ ſi hoc aſſereẽ, & ꝓſupponit̃ in
narratione eps̃ cõmiſſariũ adhibuiſſe ad cãæ cognitionẽ. facit
gl. no. in l. j. C. de ſi. inſtr. & iure haſtæ fiſ. li. x. & qd no. Inn. in c. q̃
ñiã. de prob. Quicũq; ergo vult dicere cauſas expreſſas nõ fuiſſe
veras h3 hoc ꝓbare, cũ ꝓſumatur ꝙ authoritate iudicis poſtea ī
terueniẽte. ar. i l. j. & quod ibi no. Bar. de ꝓdijs dec. ſine decr. non
alle. li. x. qd ſatis ſenſit Inn. ſi bene põderet in d. c. dudũ. nec erat
neceſſe ꝙ alius tractatus ꝓmitteret: qa diſcuſſio q̃ mãdat cõmiſ
3 ſario, habet̃ loco tractatus. ¶ † Itẽ ois ſolẽnitas videt remiſſa ꝑ
ꝓmiſſionẽ aliã indulgẽtia Papæ. & ſatis eſt ſeruare verba ſcrip.
vñ pure ſine alia authoritate, & ſolennitate potuerunt iuridicẽ
abbas & q̃ctus habita lcĩa eꝑi alienare bona vſq; ad valorẽ mil
le florenorũ. hoc videt̃ ſingulariter ꝓbari ꝑ tex. in c. ad aud. et. 2.
de ec. ẽdi. iuncta gl. & d. doc. ibi. Et ſentit Arch. in c. antepe. 12. q.
2. Per hoc ẽt tollitur obiectio quæ fit, qñ̃ emptores cõſanguí
nei erant abbatis. Nã alienatio prohibeẽt fieri ꝙſanguineis, ꝓp ꝑ
ſumptionẽ fraudis, q̃ fraus oĩno hic ceſſat, cũ de authoritate eꝑi
eis fuerit, aliẽnatio facta. Cum aũt ceſſat fraus, etiã ꝙſanguineis
alienatio fieri põt, vt notanter dicit Fede. ꝙſi. 273. Et ſentit Bar. ī
d. auth. quib. mod. in fi. Ego etiã vltra alios dico, ꝙ illa auth. loq̃t
in conſanguineo œconomi, & nõ ꝑlati. Nã œconomus non hẽt
ita pingue ius ſicut prælatus, vt no. v. q. 3. c. j. in gl. ¶ Itẽ facilius ꝑ
ſumit̃ ꝙ œconomũ, quã ꝙ ꝑlatũ & totũ quentũ. Quinimo allego
tex. no. ꝙ ꝑlatus põt alienare & dare ſuis bona eccleſiæ, ſi tãtun
dem ꝓfert eccleſiæ de ſuo patrimonio: itaq; nõ eſt neceſſe qdec
cleſia melioretur: ſed ſatis eſt qd non deterioret vt valde nota
biliter, ꝓbat in c. ſi qs qualibet. cũ §. ꝓcedẽti. 12. q. 2. Et expreſſius
eadẽ cã. q. 5. ſi eps̃. ꝑ In. & Ib. an. in c. cũ in officijs de teſt. fortius
ergo poterat vẽdere ſuis ꝙ iuſto ꝓtio, & ex neceſſitate eccleſiæ:
cũ & ipſe tutor poſſit paſam emere rem pupilli. l. pupillus. §. itẽ
ipſe tutor. ff. de tu. ¶ Itẽ i' ciuile nõ potuit hoc ꝓhibere: vñ ſa
tis ẽ ꝙ ꝙ canones nõ reperiũ, ꝓhibitũ cum. n. ius canonicũ cer
tã formam tradit in alienatione rei eccleſiaſticę, nõ eſt curãdũ
quid ſtatuat ius ciuile: vt no. dicit Inn. & gl. in d. c. j. de rc. ecc. non
alie. li. 6. Solũ ergo reſtat dubitatio, an valuerit ꝓceſſio ſup rece
ptiõe ꝓtij. qd ẽ dubitabile pp ſupradicta. Nã. d. l. 2. i fi. C. d quadri.
ꝓſcr. facit ſatis vt valeat & ꝓbat, cum fiſcus, & eccleſia ꝓcedat à
pari: vt no. in c. i. de in integ. reſt. ¶ Itẽ hic interuenit ꝓceſſio ꝑla
ti, & toti' q̃uctus. q. multũ poſſunt ſuper pecunia numerata. Ad
hoc bonus tex. in c. qd quibuſdam. de fide inſtr. & facit qd no. gl.
in c. 2. de ord. cog. & gl. in c. dilectum. de re. iu. lib. 6. Et qd no. Io.
an. in c. quia clerici. de iure patro. vbi cõiter notatur factũ ꝑlati ꝙ
municato q̃ſilio prælati præiudicare eccleſiæ. ¶ Præterea præ
ſuppoſito q̃ aliqua dubitatio ſuper hoc oriaſ, tñ ꝙfirmatio Boni
facij & Inn. ita ſolẽniter facta facit vt præſumamus oẽ prætium
fuiſſe numeratũ ſeu q̃erſum in vtilitatẽ eccl'ie. Pro hoc bonus
tex. iuncta gl. & d. doc. in c. ꝓſtitutus. de reli. do. & in c. ad hæc. de
reſcr. & cle. 2. e. ti. in fi. Et inſtar ſacrilegij eſt dubitare, an iſtud ſit
licitũ & dignũ, qd princeps cũ cã inſtituit. & ꝙfirmauit. 17. q. 4. c.
ſigs ſuadẽte diabolo. §. q aũt. & C. de crimine ſacrilcg. l. diſputare
4 facit. 19. di. c. j. & l. qdã ꝙſulebãt. de re iud. maximè † cũ Papa poſ
ſit aliqua bona eccl'ię alicui libere donare, & ꝑſumit̃ mot' ex
iuſta cã. 12. q. 2. cũ redẽptor. in c. à nobis de dec. & ibi ꝑ Ho. facit,
ꝙ ex cognitiõe cãæ ltĩmæ, notãt legiſtę ī l. preſcriptiõe. C. ſi ꝙ i'
vel vtili. pub. & in l. reſcr. C. de pre. ĩpera. offe. & præſuppoſito, ꝙ
cã nõ ſubeſſet legitima tñ ſatis eſt tutus quoad eccl'iã militãtẽ
q̃ accepit. cũ nemo poſſit ĩhoc Papã redarguere ad hoc gl. ñõ.
in c. nõ eſt. de vot. nec ꝺ ipſius ſcõ iudicare. 9. q. 3. nemo. & c. alio
rum. ¶ Nõ obſtat ꝙ ipſemet Papa. Bonifacius reuocauerit: qa ſi
bene aduertaẽ, reuocatio nõ porrigitur ad caſum noſtrũ: cũ ſo
lum reuocauerit cõceſſiones per ſe factas de reb. eccleſiæ non
alienãdis. ſ; in caſu nr̃o nõ ſolũ donauit imo ẽt ꝙfirmauit ex cer
ta ſciẽtia vẽditionẽ, q̃ ſatis poterat ſuſtẽtari ſaltẽ ex iuris ſubti
litate citra omnẽ ꝙfirmatiõẽ: vt patet ꝑ ſupradicta: & aliud eſt
cõfirmare, aliud de nouo ꝓcedere ſeu donare: vt ſatis aperte col
ligit̃ in c. inter dilectos. de fid. inſt. quare ꝓpius nõ eſt fienda il
lius inueſtigatio. cap. ii. de tranſl. epi. & l. neq; natales. C. d ꝓba.
¶ Itẽ poſſet nõ immerito attentari, ꝙ ex quo donauit ſpõte, &
ex certa ſcia & motu ꝓrio, & ꝓuilegiũ ꝓuenit ad notitiã pri
uilegiati ꝙ nõ potuerit ampli' ipſe, vl' ali' reuocare ñ apparẽte
fraude incõtinẽti poſtq̃ pucnit ad notitiã illoꝝ fratrũ habue
rit effectũ ſuũ. vt legit̃ & notat̃ in gl. in c. j. de ꝓcef. præb. li. 6. fa
cit quod notabiliter vult In. in c. nouit. de iud. & Io. an. in c. ꝓſtitu
tus. de rel. do. & Arch. in c. ꝙcuq; xj. q. j. vbi vo ſunt, † ꝓpriuilegiũ
ꝓceſſum nõ ſubdito, reuocari nõ poſſit. & qd no. Bar. in l. pen. ff.
de decre. ab or. fa. & maximè hoc caſu vbi acquiſitũ fuit dñium
illico. Et ſic habuit effectũ ꝙſummatum, & fruit̃ in ius gẽtium.
Hinc dr ꝙ ꝓfecta donatio reuocari nõ põt. l. ꝓfecta. C. de don. q̃
ſub mõ. ita ꝙ ipſe deus alio non apparente nõ reuocaret. 22. q.
2. nõ tñ. nec laicus in patrimonialib. nõ ſubiicit papæ vt no. In.
in c. inquiſiti 9i. de ſen. ex. facit c. ſi duob. de app. in fi. Sed illa bo
na poſt venditionem & ꝙfirmationẽ in donatiõe ſecuta fuerũt
effecta patrimonia ipſorũ laicorũ. Et ridiculũ eſſet dicere, ꝙ pa
pa poſſit donare, & poſtea ad libitũ alio ñ apparente reuocare:
& forte in eo ꝑſumeẽ cã reſpectu laicorũ ñ ſubiectorũ & qcqd
ſit alio ẽt capite ſuſtentaſ. Cæ ꝙfirmatiõe In. ſubſequenti ſolen
niter facta. Nec obſtat reuocatio Ioan. tum qa nõ vł poſſe re
uocare in præiudiciũ laicorũ alia eã legitima nõ apparente, ma
ximè cum duo ſummi põtifices ꝙfirmaſſent, & donaſſent. nã fa
ctum erat ꝙſummatum, vt patet ex ſupradictis. tum qa illa reuo
catio fuit apertè ſurreptitia: cum nõ fuerit facta mẽtio de ratifi
catiõe laudi. Nã laudũ eſt q̃dã trãſactio ſeu ꝓmiſſum. in au
then. vt dif. iu. & in auth. ſi vero ꝙtigerit. C. de iud. Sed ꝓceſſio ſi
valet nõ facta mẽtione de ꝓpoſitione ꝓcedenti. vt eſt tex. apertus in c. ex multiplici. de deci. Et expreſſius in terminis nr̃is, ꝓbi
vł in c. cum olim. d. ꝑcr. Itẽ oẽ tacitũ qd exꝑſſum habuiſſet ꝓ
poſitum inducere, ad negãdũ, vel ẽt ad difficilius ꝓcedẽdum hꝺ
vitiare: vt in c. poſtulaſti. & ibi expreſſe per Hoſt. de reſc. Sed cer
tò certi' eſt, ꝙ ſi abbas dixiſſet, ꝙ ſi laudum fuiſſet abvtraq; par
te ratificatum, literas reuocatorias nõ habuiſſet, vel ſaltẽ nõ ī
ta de facili: ergo &c. Et hoc ſolum ſufficit ad annullationem ſra
rum. Et per oĩa concludo d. fratres poſſe legitimè ſe defendere
aduerſus abbatem, & conuentum S. Mauritij: & contraria ſupe
rius formata ſatis patent diſtincta & ſoluta per præmiſſa.

¶ Comiſſium xlij.

1 *Hæreticus qualiter quis probetur.*
Statutum epiſcopi an valeat, quo cauetur, vt per quatuor teſtes ſingulares quis probetur vſurarius.
3 *Teſtes ſunt ſemper ſingulares vel ex ſcitu ſocias per quem actus percipitur.*

EX MVLTIS AGITATIS IN IVDICIO IL
lud in effectu q̃rit̃, vtrũ hrs ſit ꝑ cenſurã eccleſiaſticã ad exhibi
tionem libri paterni ꝙellend', cum aſſeraẽ à parte aduerſa in il
lo q̃tineri vſurã recepta à defuncto, & probatur mutuum, ac de
functum fuiſſe vſurarium. Sed hoc vltimum ſolum probatur ꝑ
teſtes ſingulares, qui deponunt ſe mutuum recepiſſe à defun
cto ſub vſuris: & q̃libet dicit de facto ſuo: hrs vero dicit ſe non
teneri ad exhibitionem libri. allegãs inſuper illum ſirmiter nõ
habere. Et primo vł hr̃dẽ mõ prædicto debere compelli. per tex.
no. in cle. vnica. de vſu. §. cæterum. vbi dr, vſurarium ad hoc com
pellẽdum, cum de vſuris agit̃. & gl. ibi in verbo, ipſas, idẽ dicit ꝺ
ipſius hæredib. ſuis, vł extraneis. ar. in c. tua nos. de vſur. & c. mi
chael. & ff. de eden. l. ſi quis ex argentariis. §. j. nec ſufficit vſura
rium vel hæredẽ dicere ſe librum ꝓdiſſe ẽt cum iuramẽto, ni
ſi probet caſum amiſſionis. ar. c. cum olim. de priuileg. qa cum
agitur de præiudicio alterius, non eſt ſtandum ſoli iuramento,
maximè in caſu noſtro, vbi q̃ſtat illum librũ defunctum habuiſ
ſe, cum ſe ad illum remittat in alio libro ſuo ī iudicio in hac cã
ꝓducto. & hoc ꝑ plura arg. tenet gl. in d. cle. vnica in verbo com
pellendi. & ſentiunt ibi communiter ſcribentes, nec ꝓdeſt ſi di
caſũ q̃ſtare defunctum fuiſſe vſurarium: cum teſtes ſingulares
non probent, vt in iurib. ſ. allegan. quia vbi agitur de probatiõe
alicuius vniuerſalis, quod habet partes ſucceſſiuas, diuerſitas in
tempore, & in partibus tutus non vitiat: tunc habet vitiare cũ
eſt probandum id quod vnico contextu explicatur: quia tunc
diuerſitas in tempore importat diuerſitatem factorum, & tunc
teſtes ſunt verè ſingulares. Exemplum, ſi agitur de probatione
teſtamenti & vnus teſtis dicit ꝙ fuit ꝓdictũ die lunæ, alius quod
die martis. Nã aut iſti teſtes ſunt falſi, aut deponunt ſuper diuer
ſis teſtamentis, & ſic non debet ꝓbare, cum q̃libet deponat de
vno teſtamento. ¶ Sed vbi deponunt de aliquo ſucceſſiuo ha
bente partes diſtinctas & diuerſas in tempore diuerſitas nõ vi
tiat: qa nõ importat diuerſitatem facti reſpectu totius qd ꝓbã
dũ imuer, exẽplũ in ꝓbanda poſſeſſiõe. Nã ſi vn' deponit ꝙ poſ
ſedit Titi' q̃nq; annis, & ali' dicit de qnq; annis ꝓbatur poſ
ſeſſio decẽ ann. qa ſup eadẽ poſſeſſione deponunt hoc vł de mẽ
te gloſſa. in l. ob carmen. §. ũnal. ff. de teſti. & allegant quidam
l. quoniam

1 l. qñ̃. C. de hær. Ad idẽ qd no. Ia. But. in l. eccleſia. C. e. vbi dicit,
† ꝙ ſi volo ꝓbare vnum hr̃ticum, ſufficit vnum teſtem dicere, ꝙ
audiuit illum dicere, ꝙ nõ credebat reſurrectionẽ mortuorum:
& alium q̃ dixit ſe nõ credere Xp̃m filium Dei. Sic vł dicẽdũ in
ꝓpoſitocũ nõ agaẽ de ꝓbatione certi q̃ctus. Sed in iſto vł i, q̃ d
functus fuit vſurarius, diuerſitas in tpe & ī q̃cib. vſurariis non
habet teſtimonium vitiare. Ad hãc ſnĩam pnt̃ adduci tria exem
pla, q̃ ponit In. in c. qualr & qñ. 2. de accu. cũ agit̃ de ꝓbatione fa
mæ, vł iuriſdictionis, vel ꝑceptionis decimarũ, nõ eſt neceſſe te
ſtes ꝙcordare in tpe: ſed ſatis eſt ꝙ ꝙcordent in vniuerſo. f. qd ſit
infamis, vel q̃ iuriſdictionẽ exercuit, vel decimas percepit: qa ꝙ
cordãt ſatis in eo qd ꝓbãdũ incũbit. ¶ Sed his nõ obſtãtib. ꝺria
ñiam quo ad caſum nr̃um arbitror ſualere. Et primo moueor
q̃ d. cle. vnica. nõ vẽdicat ſibi in caſu nr̃o locũ, fundat. n. ſe ſup
qualitate vſuraria. dicit. n. vſurarios cõpellẽdos, &c. Oportet er
go prius q̃ſtare defunctũ fuiſſe vſurariũ: qa vbi iuris diſpoſitio
fundat ſe ſup aliqua qualitate, neceſſe eſt illã pri' ꝓbari tãq̃ fun
damentum diſpoſitionis. hoc ſatis ꝓbat ex his q̃ leguntr & not.
per c. j. de of. dele. li. vj. q. c. accuſatus. §. ſanè. de hær. li. 6. & qd no. i
cle. vnic. de ſequeſt. in gl. fi. & plenius & elegant' ꝑ Bar. iuncta gl.
de rex in l. j. ff. qd vi aut clã. maximè cum illa cle. inducat qd no
tum deuiãs à cõib. regulis iuris. Nõ. n. d. 3 qs ꝙelli ad exhiben
dum libros suos quos priuatim in domo ſua tenebat ꝙ ꝓfeſſio
ne familiæ, vt no. in d. cl. vnic. in gl. in verbo, rationum. fec' ſi
in publico teneret libros: vt faciũt iſti vſurarij manifeſti, qb. vł
tacitè mãdatum, vt ſcribãt. & ſic d 3 intelligi tex. & qd ibi notãt
Bar. in l. q̃dã. in prin. ff. de eden. vñ in odium vſurariorũ tñ ema
nauit illa cle. vnic. in §. cæterũ. vt ſic vſurarij occulti ſeu qui pri
uatos libros tenent ꝙellanẽ ex noua ꝓuiſione libros edere: o
portet ergo, qd ꝙſtet de functũ fuiſſe vſurariũ. Quod certe in ca
ſu nr̃o ꝓbatũ nõ eſt ꝑ illos teſtes ſingulares. Et primo adducã
ſu nr̃o ꝓbatũ nõ eſt ꝑ illos teſtes ſingulares. Et primo adducã
authoritates quas in mã reperio. Scdo iura gñalia. Tertiò ratio
nes ſatis vrgentes. Fed. de Sen. q in ꝙſiliis cõſultiſſimè ſe gerit,
hoc apertè t3 in terminis noſtris ꝙſi. 62. vbi dicit ꝙ ꝙ teſtes ſin
gulares nõ ꝓbãt quę fuiſſe vſurarium, maximè cum deponũt ꝺ
ꝓrio facto: ſicut ī caſu noſtro, cũ ſimilitudo repellat à teſtimo
nio: vt in c. ꝙſonas. de teſt. ¶ † Itẽ & fortius ipſe ꝙfirmat ꝙſili. 18.
1 vbi plus dicit, nõ valere ſtatutũ eꝑi, quo cauet, vt ꝙ quatuor te
ſtes ſingulares, qs ꝓbet vſurari': cũ hoc ſit ꝙ ius, qd eps̃ ſtatuere
nõ põt. iuxta no. in c. ſuper his. de maio. & obe. & 25, q. 2. c. inſti
tutiõis. & c. igit̃, plenc ꝑ Io. an. in c. ſi. de of. arch. hãc opinionẽ in
terminis nr̃is poſt multa t3 dñs An. de But. reprobata opinione
Ia. Bu. in c. cumoporteat. de accu. vbi inr̃ cętera ad ꝓpoſitũ dicit
ꝙ qñ̃q; daẽ diuerſitas in cauſis dictorũ, q̃ habẽt ſe ad ꝓbãdũ, vt
totius partes diuiduæ, & teſtes nõ ꝓbãt. vñ ſiv' teſtis dicit, ſcio
ꝙ ꝑſcripſit, qa vidi eum poſſidere, nõ ꝓbat: qñ̃q; ſe habeut par
tes indiuiduæ ciuſdẽ totĩ' & ꝓbãt: vt ſivolo ꝓbare miſſam: & ī
duco duos teſtes, quorũv' dicit ſe audiuiſſe epiſtolã alter euã
gelium & de hoc eſt gl. no. in c. nihilomin'. 3. q. 9. idẽ fm eum, ſi
partes ſunt diuiduæ: q̃libet tñ infert ad totũ, vt ſivolo ꝓbare de
imam hordei, vel ſi volo ꝓbare iuriſdictionẽ, ꝙ vnũ teſtẽ exer
uiſſe certũ actũ iuriſdictionalẽ, ꝙ alium ꝓbo exerciti umalteri'
act', & ſic ſaluat exẽpla In. in d. c. qualit, & qñ. Si aũt cãæ ſe ñ ha
bent vt partes inferentes totum: ſed vt cãæ multiplicantes idẽ
totum in ſpecie nõ ꝓbãt fm eum. exemplum, Si volo ꝓbare ali
quẽ ſanctum: non. n. ſufficit, ꝙ aliqui deponãt de vno miraculo:
& alij de alio: vt no. dicit Arch. in c. nouit. 25. q. 5. qd eſt ꝺ illud
de Bu. per qd inferr̃ in terminis nr̃is, qd ſivn' deponit Titium
vſurarium alter ga mutuauit Caio: teſtes nõ ꝓbãt illum vſura
rium. Et aduertẽdũ ga exemplũ ſentit hoc ꝓcedere ẽt ſi teſtes
nõ deponerent de ꝓrio facto: ſecus ſi dicit, volo probare ali
quẽ famoſum vſurarium, & vnus dicit, ſe audiuiſſe ab aliis, q̃ al
ter: qa ad famã ꝓbãdã nõ obſtat hęc diuerſitas. iuxta not. ꝙ Inn.
in d. c. qual'r, & c. cũ opprteat, & ꝙ Bar. ī l. de minore. §. torm̃eta. ff.
de qõ. hanc cãdẽ ſnĩam: qñ̃ in caſu noſtro teſtes ſingulares ñ ꝓ
bãt vł velle gl. ſingularis in d. c. nihilominus. 6. q. 9. q vł dare re
gulã, q nunq̃ teſtes ſingulares probant, ẽt ſi inducunt ad ꝓbã
dum qd vniuerſale, ſeu totum: niſi qñ̃ factum eſſet ſucceſſiuum,
& indiuiduũ, & teſtes deponãt ſup reb. indiuiduis toti' exẽplũ
in probatione miſſæ, ſi vnus deponit de epiſtola, & reliqui dẽ e
uangelio: ſecus ſi deponunt ſup diuiduis: vt ſi vnus dicit de euã
gelio, & alter de veſperis: vel ſi ꝓbare volo ſolutionẽ decimę,
vnus dicit frumẽtũ ſolutum, alius fabam: & ſic illa gl. q̃ dicit de
ꝓbatiõe iuriſdictiõis, vel decimæ, apertè ſentit qđ nõ ꝓbãt quẽ
vſurariũ: cum deponunt ſuper actib. diuiduis, nec factũ eſt indi
uiduũ, nec ſucceſſiuum. hoc idẽ vł apertè ſentire Pe. & Cy. poſt
cũ, ī l. 2. C. q̃ ſit ſon. ꝙſue. vbi dicunt, ꝙ ad ꝓbãdum ꝙſuetudinẽ &
ſic quidvniuerſale ſeu totum ñ ſufficit teſtes deponere ſup di
uerſis actib. ex qb. inducitur ꝙſuetudo, niſi ſint ꝺteſtes, qui ſimul
viderunt illos act', qd ſatis in ſimili vł approbare Archid. in d.
c. nihilomin'. Hãc cãdẽ ſnĩã vł ꝓbare Inn. in c. licet ex quadã. de
teſt. Nam licet ibi primò colligat arg. ꝙ ſi volo ꝓbare me vſum
iuriſdictione, vel ſeruitute aliqua, & vn' dicit de vno actu, alius
de alio. qd ꝓbãt: tñ poſtea ĩmediatè dicit, tutius ſe credere dicẽ
dũ, ꝙ qlibet teſtis ab eiſdẽ duob. & eodẽ tẽpore audiuit actus in
ſuis d. erũ ſingulares. falſum eĩm alleg. §. de cle. cũ dilect'. & dicit
de hoc notari in d. c. qualiter & qñ. Et ſic In. ſtat ī vltima opi. ꝙ ī
probãdo aliquo toto, & ſucceſſiue habẽte partes diuiduas, teſtes
ſingulares nõ ꝓbãt. licet quidã, & malè, allegãt. In. pro ꝺria ſnĩa.
Et aduertẽdum, qa ꝙ illud dictum declarat d. ſuum in d. c. quali
ter & quãdo. Et ſic Inn. ſtat in vltima opi. Nã Inn. ibi nõ dicit ſim
pliciter prout quidã malè allegant, ꝙ in probanda iuriſdictiõe,
vel ſolutiõe decimę, ſufficiãt teſtes ſingulariẽ dponẽtes de diuer
ſis actib. imo. primo poſuit illud dictũ & immediatè poſuit ꝺria
opinionẽ, dicendo ꝙ alij cõtra eũ dicunt, aſſerẽtes ꝙ vbicunq;
aliqd teneret probare, niſi teſtes de loco, tpe, ꝙſonis, & alijs oib.
ꝙcordãt, nõ habẽt ꝙ plurib. teſtib. allegat d. c. nihilominus. & ꝙ
oĩno ſint in ſuis teſtimonijs ſingulares. alle. d. c. cũ dilectus. vñ te
nẽt illi vt ipſe refert, ꝙ etiã in ꝓbando famã, teſtes debẽt cõcor
dare, vt dicãt, tali die audiuimus talẽ rumorẽ, vel infamiã: & ta
li loco, & à talib. ꝙſonis In. aliter impugnat illã vltimã opi. & Io.
an. ibi ſimp'r trãſit recitãdo quaſi ad cõtextũ ſupradicta, id. c. j.
vbi vł Inn. approbare hanc vltimam opi. tanq̃ tutiorẽ. & pro eo
facit vrgẽs rõ quã. j. ſubijcia. Spe. etiã in duob. locis. no. i gl. Inn.
in d. c. qualiter. referẽdo ſingul' opiniones ꝺrias. vtꝺ. dixi. & nullã
approbet. vt p3 inrr̃i. de teſt. §. iam de interrogatoriis. ver. itẽ de
tpe. & in ti. de inquiſi. §. nũc verũ ꝙ ſi negauerit. quinimo recitat
ibi opi. Vinee. in c. illud. de præſc. qui dicit ꝙ ſi ꝙ vnus teſtis depo
nit de fama in vna parte ciuitatis, & alius de alia parte nõ eſt fa
ma ſufficiens ꝓbata q̃ teſtes ſunt ſingulares. Hanc opi. videtur
ꝓbare gl. ord. d. c. l3 ex quadã. q̃ dicit, ꝙ in ꝓbãda ꝙſanguinitate
nõ ſufficit ꝙaliq deponũt de vno latere, & alij d alio. Et ſic lõge
fortius nõ vult ſufficere, ſi q̃ſq; teſtis eſſet ſingularis in d. ſuo. Et
hęc ſufficiãt reſpectu authoritatũ. ¶ Nũc ꝓbo inducẽdo ĩra. Et
primo faciũt multa iura gñaliter loquendo nõ diũguẽdo in
ter actũ ſucceſſiuũ & ĩter momentaneũ, dicũt teſtes ſingulares
nõ ꝓbare. vt d. c. nihilominus. & c. tã literis. de teſt. & c. cũ dilect.
de ele. & c. bone. cl. j. & cle. ver. l3. cũ ſimi. nec reperiť aliquis tex. q
ꝓbet ꝺria opi. ſed fuit nuda interpretatio quorundam, q̃ ſępe de
ſtruũt tex. ꝑ ſuas opiniones capitaneas, & ꝙ eos facit ſingulari
ter illud. c. cum dilect. Nam ibi canonici volebãt ꝓbare ꝙ nõ cõ
ſenſerãt in illũ electũ à ꝙmilitarijs: vt q̃ſq; deponebat, q̃ nõ ꝙ
ſenſerat, nec ꝙ hoc inferebãt multiplices actus, & tñ Papa ibi di
cit ꝙ nõ ꝓbãt: qa ſunt ſingulares, cũ q̃libet deponãt de ſuo ꝓ
ſu. qd apertè eſt ꝙ mẽtẽ gl. in d. l. ob carmẽ. §. 1. Ad idẽ d. c. bone.
vbi canonici volebãt ꝓbare, ꝙ nõ fuerũt citati. nec valet ſi q̃ſq;
dicat ſe nõ fuiſſe citatũ: & tñ veniũt ad ꝓbãdũ illã vniuerſalẽ po
ſitionẽ, ꝙ capitulũ nõ fuerat citatũ. nec capitulũ cõſtituit, niſi ex
ſingulis oib. ignorantib. arg. eorũ q̃ no. gl. i c. ſi capitulo. de ꝓcef.
preb. li. 6. ¶ † Probo poſtremo ꝙ rõnem efficacẽ, in omni re ſup
quẽ actus percipit. Nã ſi tu. & ego vidimus Titium ꝓcurare Sem
ꝓnium, tu ꝓcepiſti ꝙ ſenſum tuum: & ego ꝙ meum: nec tu' ſen
ſus eſt meus: nec ego. Ad hoc qd no. Bar. in l. 2. ff. quẽadmodũ teſt.
aperi. vñ hoc reſpectu cũ exigit̃ ꝙ ſint ꝺteſtes. ſ. reſpectu ꝏbiecti
ſuper quo deponunt, oportet ꝙ ſint ꝺteſtes ſi eodẽ tpe ſe ꝑſenta
uerunt ſenſib. ipſorum teſtiũ. vnde appropinquatio ad ſenſum
eodẽ tẽpore facta. facit eos eẽ ꝺteſtes: & hoc p3 cuilibet ſubtiliť
hãc rẽ cõſiderãti. Quare aũt exigit̃ ꝙ in hoc ſint ꝺteſtes. & ſic ꝙ
in eodẽ tẽpore ſimul ꝓceperint' certè nõ alia rõne, q̃ qa vni teſti
nõ credit̃ in præiudicium ąlterius. vt in iurib. vulgarib. Sed qñ̃ ſi
mul in oĩb. ꝙcordãt, hẽt locũ illa regula iuris diuini & humani.
In ore duorũ vel triũ teſtiũ ſtat oẽ verbũ. in d. c. l3 vniuerſis. & 2.
q. 4. in prin. hęc aũt rõ locum hẽt ẽt qñ̃ agit̃ de ꝓbãdo aliqd in
gñe, ſi teſtes deponunt ſup diuerſos actus. ¶ Quomodo. n. põt ꝙ
cludi in caſu nr̃o Titiũ fuiſſe vſurariũ, niſi credat̃ cuilibet teſti ꝺ
ꝙ ſe deponẽti ſup vno ꝙctu: Et ſic oportet neceſſario dicere, te
nẽdo ꝺriã opinionẽ, ꝙ vni teſti credat̃ qđ eſt ꝙ iura ſuperius al
leg. Et diceres, ſi articulus eſt gñalis ꝙ fuit vſurarius, & teſtes de
ponũt ſup iſta vniuerſali poſitione in qua videẽt oẽs ꝙcordare:
& ego rñdeo ꝙ nõ ſunt ꝙcordes in redditiõe cãę. vñ dẽnt ẽt eſſe
ꝺteſtes in actu particulari ꝙuẽ mouenť ad deponẽdũ ſup vni
uerſali. Nã ipſi nõ ꝓcipiunt ꝙ ſenſum illum vſurarium, ſed tãtum
illos actus particulares ſup quib. deponunt: de his vero q̃ in ꝑſen
tia geſta ſunt teſtib. deponere ꝙmiſſum eſt. vt in c. teſtes. 3. q. ix. l.
teſtiũ. C. eo. & in actu ꝓceptionis ꝙ ſenſum reꝺriť ꝙ teſtes ſimul
fuerit. vt ĩd. c. nihilomin'. quare teneo cũ gl. ſingulariſſimi' c. nihi
lomin', vt dicam' ꝙ regulariť teſtes nõ ꝓbãt niſi ſimul ſe odem
tpe id viderit ſuper q̃ deponunt: niſi factum ſit ſucceſſiuum, &
deponãt ſup ptib. ĩdiuiduis toti'. exẽplũ ī ꝓbatiõe miſſę: vel qñ
ꝙ foramẽ ĩmediatè vn' poſt alium viderunt teſtes, aliquos adul

Universidad de Deusto
Biblioteca

retantes vt ibi no.per Cy.in d.l.testium. nec est aliquis textus q dicat contrarium.non obstat.l.quoniam.C.de hære. quam qda allegant:quia nihil probat,nec ẽt gl.in d.l.ob carmen.iure probatur.nec eam simpliciter approbant doc.in d.l.& ipsemet Bar so.refert in d.l.ob carmen.& in terminis nostris sunt plures authoritates contrariæ:vt patet ex præcedentibus.

¶ Casus consilij sequentis.

QVIDAM DOMINVS ANTONIVS FRATER cuiusdam mulieris.f.dominę Petrę viduę,sponte,&ex certa sciẽtia certam dotẽ cõstituit dictæ sorori suæ ad secundas nuptias trãseũti,ad cautelam,& securitatem secũdi mariti recipiẽtis dotem d,dño Antonio,pater dictæ mulieris promisit d.marito per solennem stipulationẽ sub certa pęna eum & suos hẽdes cõservare indẽnes ab oĩ petitiõe, lite,& cõtrouersia q̃ mouari posset seu mouereť q̃cunq; p filios primi mſimonij,seu eorũ noĩe tã occasiõe dotis, q̃ gnaliter oĩm bonorũ pertinere possent ad filios primi mſimonij,seu eorum noĩe tã occasiõe dotis,q̃ occasione d.dñę Petrę matris.Cõtingit dictam mulierẽ decedere relictis filijs primi & secundi matrimonij,demum decessit filius secundi matrimonij,& lis inchoat ẽ maritum ſcdm per filios primi mſimonij occasione matris eorum,dicẽtes se debere succedere pariter vnà cũ filio ſcdi matrimonij.¶ Quęrit an secundus maritus teneať d.filijs primi matrimonij reddere partẽ dotium ſm qd ciuitatis ſtatutum diſponit? Nunquid d.maritus habeat regressum, seu habere possit ẽ patrem dictæ mulieris occasione stipulationis præmissę,maximè cum ipse pater spõte iurauerit oĩa prædicta & singula firma & rata perpetuò habere & tenere in nullo ẽtrafacere,vel venire per se,vel alium de iure vel de facto ĩ iudicio vel extra,aliqua rõne,ingenio,iure,modo,vel cã.

¶ Consilium xliij.

1 *Nomen litis comprehendit omnem actionem tam in rem , quàm in personam.*
2 *Fieri dicitur posse quod fit de iure.*
3 *Verbum bonorum,comprehendit in se actiones.*
4 *Mens contrahentium in contractibus magis spectatur,quàm verba.*

VIDETVR Primò dicto ſecundo viro nullum ius in preſcripto casu competere contra patrem d. dominę Petrę : promisit enim d.virum & hæredes cõseruare indemnes ab omni petitione,& c.& sic vt essent sine damno:sed damnum ꝑrię est diminutio patrimonij:vt l.3.ff.de dam. infec.Sed in casu nostro non diminuitur patrimonium d.ſecundi viri,cum iure competat filijs primi mſimonij ſuccessio.ſi bonis maternis ꝑ rata:vt l.cũ alijs. C.de ſecun.nup.Ergo nõ committitur dicta stipulatio: quod.n. iure fit,pęnã nõ meretur.l.Gracchus.C.de adul.& 2.2.q.4.q peccat.& nemini iniuriã facit,qui vtitur iure ſuo.l.j. §. deniq;. ff.de aqua plu.arcen.¶ Præterea dicta stipulatio ex alio capite infringitur:quia nõ potuit promittere factum alienũ : vt l. stipulatio ista.in prin.ff.ver.ob.& Inſt.de inuti.ſtip. §. ſi quis alium. Sed dictus pater ꝑmisit factum filiorum primi matrimonij , ergo non valuit stipulatio.¶ Sed his nõ ob.ꝓriã ſuam arbitor præualere. moueor prĩo per tex. quasi expreſſum hunc casum decidentem iuncta gl.in d.l.stipulatio ista.§.sed quatenus.& ibi habeť,q̃ ſi stipulor mihi hẽ licere certamrẽ sub certa pęna,cõmittit stipulatio siue de iure,siue de facto mihi illa res cuincať:ga vt dicit ibi tex.hẽ nõ licet ſi aliq̃d ei diminuerat ex iure,qd habuit : ita in ꝑposito nõ põt iste ſecundus maritus dici indẽnis,ſi pars dotis auferať sibi aut filio ſuo q̃cũq; per filios primi matrimonij de iure auferať.& ꝑ hoc facit qd habeť in d.l.stipulatio ista.§.q̃stũ. vbi expreſſe dicit,q̃ ẽt circa rẽ alienã valet ista stipulatio habere:dũmodo ſubijciať pœna ſicut in casu nſo. Fingamus enim q̃ Titius donat mihi rẽ alienam,& ꝑmittit me ꝙseruare indẽnẽ ab omni lite,& ꝓtrouersia,& c.q̃s dubitať, q̃tũcũq; mihi ſure euĩcať quin obligeť mihi Titius ad intereſſe iuxta ea q̃ habẽt & notať in l.j.C.de euict.& l.aristo.ff.de dona. vnde licet hoc pactũ non valeat in ꝓiudiciũ filij primi marrimonij.l.ſi vnus.ff.de pactis:qa res ĩter alios acta.l.j.C.de trãſac.& ĩ c.inter dilectos.de fide inſtr. ñ ꝓiudicat ipſi patri ꝑmittẽti de indẽnitate vt ſaltẽ ꝑmittat pœnam ſtipulatione appoſita:vt d.§.q̃stũ.& §.j.¶ Scdo principaľr faciunt verba ꝑdictę ſtipulationis multũ gnalia,eo qd fuit promiſſa indẽnitas oĩ petitione , lite & ꝓtrouersia q̃ moueri possit, seu mouẽt &c.vnde põdera primò illa gnalia verba,ab oĩ petione & ꝓtrouersia,tã de iure q̃ de facto. Nã q̃ omne dicit nihil excludit:vt in c.ſolitę.de ma.& obe.& xix.di.c.romanorũ.& bñ facit c.raynaldus.dreſt.vbi pœna appoſita ex quẽtiõe ꝑmittiť:l.3 iure queniať.¶ Itẽ facit illud verbũ,lite &c.† Nã nomẽ litis ꝙprehendit omnẽ actionẽ.tã in rẽ q̃ in ꝑsonã:vt litis nomẽ.ff. de ver. ſig.actio aũt est ius. Inſt.de act.ĩ prin. Promisit ergo per hoc verbũ,istum virũ ſeruari indẽnem ab omni actione iuris mouenda ꝙ eum per filios primi matrimonij,siue in rẽ siue personã. ¶ Itẽ põdera illa verba,quæ moueri possent,seu mouerenť.&c.Nam illa verba mouerenť,ſonãt in factũ, illa vero,q̃ moueri possąt, ſonãt in ius.quod patet per verbum,posset.† illud.n.dř fieri posse,quod iure fit.c.facit.22.q.2.& l.filius.ff.de cond.inſt. ꝓ ergo illa verba,voluit eum ſeruare indemnem,siue de iure siue de facto filij primi matrimonij agerent contra eũ.¶ Tertiò principaliť hæc ſnia probari vř per illã clauſulam gnalẽ adiectã in ſtipulatione, v3, & generaliter occasione omnium bonorũ quæ ptinere possent ad filios primi matrimonij occasione d.dñę Petrę. &c.Vd primo pondera verba oĩum bonorum.† Nã verbum bonorum,est valde generale ꝓrechendes in se ẽt actiones:vt l.bonorum.ff.de ver.ſig.Item pondera illa verba,quę pertinere possent,&c.Nõ.n.dicunť posse ptinere niſi de iure pertinerent. qđ denotat illud verbum,possent, ꝓ ſupradicta. Et sic clarissimè infertur,q̃ etiam reſpectu petitioniis iuridicę voluit illum indemnem ꝑseruare.Præterea faciunt illa verba gnalia q̃ ſequunť,v3, occasione d.dñæ Petræ,&c.negari. n.nõ põt qn occasione matris eorum petãt partẽ dotium.d.l.cum aliis.C.de ſecun.nup.ergo locus est ſtipulationi.¶ Quarto magnũ argumẽtũ p̃stat p̃di ctis forma iuramenti d. ꝑmiſſiõis in eo qđ iurauit nõ venire ẽ d.ꝑmiſſionem de iure,vel de facto aliqua rõne , ingenio,iure, mõ,vł cã &c.Per q̃verba satis possum⁹ arguere ad p̃cedentia,q̃ voluit ſe obligare de indemnitate reſpectu petitiõis filiorũ primi matrimonij,siue de iure petať,siue de facto.Nãverba gnalia p̃cedentia declaranť ꝑ ſequentia.l.ſeru⁹ pluriũ.ff.de le.j.&l.q filiab.& l.ſi.§.cui dulcia.ff.de vi.tri.& ole.leg.& in c.ſedes.cum ibi not.de rete.¶ Quintò principaľr induco talem rationẽ † in ẽctib.magis ſpectat mẽs ẽtium,q̃ verba:vt l.in ẽditionib. ff. de con.& dem.q̃ qđẽ mẽs elicĩť ex cõiecturis, ita vt euidens dicať mẽs,de qua per ꝓiecturas p̃stat,vt notabiľr innuit tex.in l.licet.ff.de leg.j.Sed ſi diligẽter ẽtiũ mẽtes ꝓiecturare velim⁹, ob nullã aliã cãm fuit d.cautio seu ꝑmiſſio facta,niſi vt dos aſſignata ſecundo marito integra remaneret apud filios ſecundi matrimonij.. Nã ꝑ filios primi matrimonij q̃ ſuccedunt pariť cum filiis ſecundi in dote:vt d.l. cũ aliis. raro viduæ reperirent maritũ cũ eadẽ dote:cũ dotẽ integrã nõ valeant tranſmittere ĩ filios ſecundi mſimonij.Hinc est q̃ ꝑmiſſio iſta facta ſolũ reſpectu filiorũ primi mſimonij circa dotẽ aſſignatã à fratre,q̃ vł donare eo ipſo,q̃ nõ ſtipulať dotẽ ſibi reddi.l.vnica.§.in extraneis. C.de rei vxo.act.nullã.n.actionẽ.poterãt filij mouere in vita matris:ſed tm̃ in morte: cũ in vita parẽtum nullã legitimã petitionem habeant filij.l.j.§.ſi.ff.de col.bo.Bar.in auth.ingreſſi. C. de ſac.ſan.ecc.& l.j.§.nec caſtrenſe.ff.de col.bo.Cautũ q̃ fuit reſpectu petitiõis quã iure facere poterãt poſt mortẽ matris,tam de iure cõi,q̃ de rigore ſtatuti.Et q̃ hoc ſit verũ,vltra p̃dicta patet. Nã ſi tm̃ voluiſſet maritus ꝓſpicere,& nõ de iure, recepiſſet ꝑmiſſionẽ gnaľr reſpectu cuiuſcunq;,q̃ moueret ſibi qõnem.ſed hic reſtringit ſe ad filios primi matrimonij , qđ ſi põt dici ob aliud,niſi quia de iure poterãt ſuccederevnà cũ filiis ſecundi matrimonij.Et ad prædicta multum facit, qa nõ ſolum ꝑmiſit ſeruare maritũ ĩdẽnẽ, ſed ẽt ſuos hẽdes.Ex q̃ iferẽ, q̃ẽt nnita cã dotis durabat d. ꝑmiſſio de indemnitate ſeruanda. vnde tacitè vł fuiſſe actum,vt dos integra remaneret apud filios primi matrimonij &q̃ tacitè agiť hr ꝑ expreſſo.l.cũ qđ.ff.ſi cer.pe.Etiã hũc intellectũ multũ adiuuat illud verbũ,q̃cunq;, poſitum in illa ꝑmiſſione:per qđ verbũ inferť q̃ ẽt à petitione ſiẽda poſt mortẽ d.dñæ Petræ debebat Anto.ſeruari indemnis maximè ꝙiunctis illis verbis,occaſione d.dñæ Petræ.Facit ad prædicta in arg.l.quæ dotis causa.cum materia ſua.ff.ſo.ma.Ex his omnib. cõcludo ſtantib.prædictis terminis d.ſecundum maritum habere regreſſum contra dic. patrem promiſſorem pro ea parte,quam habebat reſtituere filiis primi matrimonij,ita q̃ in hoc , & in aliis locus est dictæ ſtipulationi.Et per prædicta ſatis patet reſpõſum ad contraria ſuperius formata.Nã ſatis diminueretur patri monium iſtius viri cum ex pacto tota dos deberet remanere apud eum,ſi euincať ab eo pars.Nec obſtat q̃ promiſit factum alienum,quia appoſita fuit pœna quo caſu valet ſtipulatio:vt in dictis iurib.tum quia potius promiſit proprium factum quàm alienum.ſ.de aſſumendo in ſe litem, & ſeruare iſtum indẽnem.

¶ Consilium xliij.

1 *Multi.r est ita subdita marit⁹, vt præſumatur accersita ab ipso.*
2 *Renuntiatio ſimplex extraiudicialis an præiudicet.*
3 *Arbiter debet diligenter litem diſcutere.*
4 *Statutum deuia a a iure communi non debet reſtringi quantum fieri potest.*

IN PRAESENTI QVAESTIONE DVO SVNT dubia principalia. Primũ nũq̃d d.laudũ fuerit nullũ. Scdm p̃ſuppoſita nullitate,vtrum dẽat ẽ executiõis petitionẽ huiꝰ nullitatis exceptio admitti:ñ obſtare d.ſtatut.q̃ oĩno nullitatis exceptio & dřeũo vł ĩhibita.Et circa vtrunq; multum ꝙcluſiuè ꝑce dũcum mã p primum ꝓſulẽtę ſatis ſit librata.vł.n.mihi qđ dic. laudum ſit ipſo iure nullũm duplici & capite,ex parte mulieris, & ĩitatia ex parte mariti.In fauorẽ mulieris primò facit auth. ſi qua mulier.C.ad velleia.Nã ſm ĩtellectũ quẽ ibi ponit Odof. qualitercunq; maritus & vxor in eodem inſtrumento ẽhunt.vxor non obligať ipſo iure niſi pecunia probeť versa invtilitatem ipſius mulieris,vt ibi dř in ſi.Rõ ga ſemp in dubio vł mulier ad hibita,vt intercederet pro marito.† Eſt.n.mulier itaſubdita mari to vt p̃ſumať accerſita ab ipſo marito.¶ Nec ob.† qđ ipſa mulier diceret renuntiaſſe,ga renuntiatio ſimplex extraiu.nõ p̃iudicat ipſi mulieri,vt no.Bar.l.gnaľr.C.e.ti.tum,ga in casu illius authe. non valet renuntiatio ẽt ſi ſnia fieret,vt ibi lc. & no.& est ſpeciale in casu illius auth.q̃ verè vel præſumptiuè intercedit in eo. inſt.,p marito.Et facit in fauorem vtriuſque ſ.vxoris,&mariti:qa d.arbitratores non diffinierunt totam q.& ſic non videntur ſnia dixiſſe:vt est tex.in l.dicere.&l.non diſtinguemus.§.quæſitum.ff. de arb.dẽt.n.arbiter ita pronuntiare vt à tota lite diſcedatur,aliter non valet ſnia:vt iurib.præal.Et est bona gl.in d.l.dicere.Nec ob.ſi dicatur compromiſſum fuiſſe in cõſules artis lanæ tam prę ſentes,q̃ futuros, qa dẽt intelligi , qđ ſi pntes non diffinirent in termino possent ſucceſſores arbitri,non aũt debuit ĩtelligi,vt pro parte diffinirent ẽ. l.in hoc iudicio.cum ibi not.ff.fa.hercif.& p Inn.in c.cum inter.de re iud.vel vt ſnia incertam preferrent, ẽ tex.2.q.6.§.diffinitiua.& per Inn.in c.cum venerabilis.de excep. in ver.autem.Non.n.valet ſnia quæ nõ est certa per ſe,vel p relationem ad acta,vt ibi no.Inn.& plenius per Io.an.in addi.Spe.in tit.de ſent.pla.§.quãliť.ver.ſed pone iudex. Et videť,ꝑbari in l.4. C.de ſen.quæ ſi.cer.quã.¶ † Dẽt.ñ.arbiter diligenter litẽ diſcutere & totalem ſi.cõtrouersiæ imponere,vt l.ſi de meis.§.recepiſſe. ff.de arb.Ex quibus omnib.ſatis patet quid dicendum in 1.dub. ¶ Circa ſm qđ videtur magis dubitabile, vtrum non obſ.ſtatuto debeat admitti hæc nullitatis exceptio : multũ facit theorica Bar.in l.j.ff.qđ vi aut clam vbi inť cæteta dicit,qđ ſi ſtatutum re mouet omnẽ excep.& defenſionẽ,non est aliqđ remedium,niſi vt pars ſoluat & poſtea repetat , ſi hẽt iuſtam cãm excipiẽdi & vetãte ſtatuto nõ fuit admiſſa niſi velit excipere remouẽdo illã qualitatẽ ſup q̃ ſtatutum ſe fundat, vt quia ſi dicit ẽ inſtřm publicum , nulla admittatur exceꝑ.ſeu defenſio poſſum excipere qđ iſtřm ñ est publicũ:vel ſi dicit ẽ laudũ arbitrorũ,nulla admittať exceꝑ.possum excipere qđ illi nõ fuerũt arbi.vt in hoc caſu ꝑriè loqť gl.in cl.vnic.de ſeque.q̃ dicit qđ ſi aduerſus ſniam ñ ꝑt opponi exceptio,poſſim opponere de defectu iuriſdõnis rõ ẽ qa ſi nõ habebat iuriſdõnem nõ ꝑt apellari ſnia.de re iu.cle.paſtoralis.& no.l.2.C.cõia.vtriuſq; iud.& ſic ꝑ hãc exceptionẽ detrahiť qualitas ſup qua fundať iuris diſpoſitio.Sd ĩ caſu nſo hoc ñ ꝑt dici,cũ illi fuerint arbitratores:nec ꝑ hãc nullitatis exceꝑt. desinit cẽ laudũ arbitratorũ.&optimèvł facere.c.ex parte.d off. dele.iũcta gl.vbi hř q̃ ſi ĩ diſpoſitiõe tollũť exceptiões ꝑ expreſſum,ñ pňt opponi ẽť ſi ſint rõnabiles.Sd his nõ obſtãt.ꝓriũ arbitror dicẽdũ ĩ caſu nſo duplici ex capite. ꝑmò qa remotis gnaľr except.nõ vł remota exceptio notoriè legitima exquo de notoria qualitate ĩſtatuto nulla fit mẽtio. ꝓbať optimè ĩ ſiľ ĩ cl.paſtora.de app.iũcto c.ex ꝙnone.in gl.ſua.de reſt.ſpo.dř.n.ĩ c.paſtoralis.q̃ p cľam,appľone remota,remouet oĩ appľo,q̃ à iure ex preſſè nõ indulget.& tñ ſi notoriè grauať, l3 expreſſè ille casus à iure non ſit determinatus,admitteť appľo:vt in d.c.ex ꝙnone. cum gl.Et hoc *cõiter* tenẽt ibi doc.Ad idẽ facit c.inter cætera. de re iud.& qđ no.in cle.paſtoralis.ꝑal.in gl.in ver.non hẽbat.Hoc idẽ ſcdò ꝓbo ꝑ ipſius theoricã in l.oẽs populi.ff.de iuſt.& iur. & l.nõ dubiũ.C.d legi.vbi dicit,q̃ legitima cã eſt reſtringẽdi ſtatutũ gnaľr loquẽs q̃n aliqs ĩdebitè dãnũ pateretˉ.l.adigere. §.q̃uis. ff.d iurep.vł q̃n aliqs ĩiuſtè ad lucrũ admittiť,vt ĩl.vt gradatim. ff.d mu.& hon.facit.c.abbate.d ver.ſig.vel ſi ĩ caſu reſtrictionis ceſſat rõ q̃ mouit ſtatuentẽ.vt in d.§.q̃uis.facit ad p̃dicta.c. cum dilectus.de conſuetu.& l.2.C.d noxa.Sd in caſu nſo nedũ altera iſtarũ rõnũ,ſ3 ẽt militãt oẽs.Nã ſi nõ admittiť hæc nullitatis exceptio,iſti maritus & vxor indebitè ſentirẽt dãnũ:& iſti creditores iniuſtũ conſequenť lucrũ:vt patet ex ſeq.¶ Itẽ in d.notorietate exceptionis ceſſat rõ gnalis ſtatuti,nulla.n.rõ potuit mouere ſtatuentẽ ad remouẽdas exceptiones:niſi qa timetur de malitia,& fraude opponentiũ,q̃rentiũ dilatare iudiciũ.ar.optimũ ĩ d.c.ex parte,2.Sed hæc rõ ceſſat,qñ exceptio eſt notoria.arg.8. di.veritate manifeſtata.Nec ob.ſi dicať,q̃ nulla rõ eſt in ſtatuto exꝑſſa,qalicitũ ẽ ꝓiecturare rõnẽ,q̃ potuit mouere legiſlatorẽ, &c.& ſm illã ꝓiecturã,l3 reſtringere vel ampliare ſtatutũ:vt no. Cy.& alij in d.l.nõ dubiũ.facit qđ no.gl.j.diſ.ꝑſuetudo.¶ Itẽ ſtatutũ deuiãs à iure cõi dẽt reſtringi q̃tũ fieri p̃t, vt minus q̃ poſſit lædat ius cõe:vt not.ꝓbatur in d.c.cũ dilectus.& d.l.2.C. de noxa.Et q̃ hæc exceptio ſit notoria,patet:quia clarè colligitur ex actis.id aũt qđ ex actis patet,p̃t dici notorium:vt eſt ꝓ ex.in c. cum olim.de ver.ſig.Et notant dñi de Rota dec.i.439.& not.In. in c.ex iniſinuatione,de appel.Scdo capite ẽt debent admitti:qa ſtatutũ remouet exceptiones ẽ laudũ arbitrorũ : ſed nõ p̃t dici

ſi qua mulier.C.ad velleia.Nã ſm ĩtellectũ quẽ ibi ponit Odof. qualitercunq; maritus & vxor in eodem inſtrumento ẽhunt.vxor non obligať ipſo iure niſi pecunia probeť versa invtilitatem ipſius mulieris,vt ibi dř in ſi.Rõ ga ſemp in dubio vł mulier ad
1 hibita,vt intercederet pro marito.† Eſt.n.mulier itaſubdita mari
2 to vt p̃ſumať accerſita ab ipſo marito.¶ Nec ob.† qđ ipſa mulier diceret renuntiaſſe,ga renuntiatio ſimplex extraiu.nõ p̃iudicat ipſi mulieri,vt no.Bar.l.gnaľr.C.e.ti.tum,ga in casu illius authe. non valet renuntiatio ẽt ſi ſnia fieret,vt ibi lc. & no.& est ſpeciale in casu illius auth.q̃ verè vel præſumptiuè intercedit in eo. inſt.,p marito.Et facit in fauorem vtriuſque ſ.vxoris,&mariti:qa d.arbitratores non diffinierunt totam q.& ſic non videntur ſnia dixiſſe:vt est tex.in l.dicere.&l.non diſtinguemus.§.quæſitum.ff. de arb.dẽt.n.arbiter ita pronuntiare vt à tota lite diſcedatur,aliter non valet ſnia:vt iurib.præal.Et est bona gl.in d.l.dicere.Nec ob.ſi dicatur compromiſſum fuiſſe in cõſules artis lanæ tam prę ſentes,q̃ futuros, qa dẽt intelligi , qđ ſi pntes non diffinirent in termino possent ſucceſſores arbitri,non aũt debuit ĩtelligi,vt pro parte diffinirent ẽ. l.in hoc iudicio.cum ibi not.ff.fa.hercif.& p Inn.in c.cum inter.de re iud.vel vt ſnia incertam preferrent, ẽ tex.2.q.6.§.diffinitiua.& per Inn.in c.cum venerabilis.de excep. in ver.autem.Non.n.valet ſnia quæ nõ est certa per ſe,vel p relationem ad acta,vt ibi no.Inn.& plenius per Io.an.in addi.Spe.in tit.de ſent.pla.§.quãliť.ver.ſed pone iudex. Et videť,ꝑbari in l.4.
3 C.de ſen.quæ ſi.cer.quã.¶ † Dẽt.ñ.arbiter diligenter litẽ diſcutere & totalem ſi.cõtrouersiæ imponere,vt l.ſi de meis.§.recepiſſe. ff.de arb.Ex quibus omnib.ſatis patet quid dicendum in 1.dub. ¶ Circa ſm qđ videtur magis dubitabile, vtrum non obſ.ſtatuto debeat admitti hæc nullitatis exceptio : multũ facit theorica Bar.in l.j.ff.qđ vi aut clam vbi inť cæteta dicit,qđ ſi ſtatutum re mouet omnẽ excep.& defenſionẽ,non est aliqđ remedium,niſi vt pars ſoluat & poſtea repetat , ſi hẽt iuſtam cãm excipiẽdi & vetãte ſtatuto nõ fuit admiſſa niſi velit excipere remouẽdo illã qualitatẽ ſup q̃ ſtatutum ſe fundat, vt quia ſi dicit ẽ inſtřm publicum , nulla admittatur exceꝑ.ſeu defenſio poſſum excipere qđ iſtřm ñ est publicũ:vel ſi dicit ẽ laudũ arbitrorũ,nulla admittať exceꝑ.possum excipere qđ illi nõ fuerũt arbi.vt in hoc caſu ꝑriè loqť gl.in cl.vnic.de ſeque.q̃ dicit qđ ſi aduerſus ſniam ñ ꝑt opponi exceptio,poſſim opponere de defectu iuriſdõnis rõ ẽ qa ſi nõ habebat iuriſdõnem nõ ꝑt apellari ſnia.de re iu.cle.paſtoralis.& no.l.2.C.cõia.vtriuſq; iud.& ſic ꝑ hãc exceptionẽ detrahiť qualitas ſup qua fundať iuris diſpoſitio.Sd ĩ caſu nſo hoc ñ ꝑt dici,cũ illi fuerint arbitratores:nec ꝑ hãc nullitatis exceꝑt. desinit cẽ laudũ arbitratorũ.&optimèvł facere.c.ex parte.d off. dele.iũcta gl.vbi hř q̃ ſi ĩ diſpoſitiõe tollũť exceptiões ꝑ expreſſum,ñ pňt opponi ẽť ſi ſint rõnabiles.Sd his nõ obſtãt.ꝓriũ arbitror dicẽdũ ĩ caſu nſo duplici ex capite. ꝑmò qa remotis gnaľr except.nõ vł remota exceptio notoriè legitima exquo de notoria qualitate ĩſtatuto nulla fit mẽtio. ꝓbať optimè ĩ ſiľ ĩ cl.paſtora.de app.iũcto c.ex ꝙnone.in gl.ſua.de reſt.ſpo.dř.n.ĩ c.paſtoralis.q̃ p cľam,appľone remota,remouet oĩ appľo,q̃ à iure ex preſſè nõ indulget.& tñ ſi notoriè grauať, l3 expreſſè ille casus à iure non ſit determinatus,admitteť appľo:vt in d.c.ex ꝙnone. cum gl.Et hoc *cõiter* tenẽt ibi doc.Ad idẽ facit c.inter cætera. de re iud.& qđ no.in cle.paſtoralis.ꝑal.in gl.in ver.non hẽbat.Hoc idẽ ſcdò ꝓbo ꝑ ipſius theoricã in l.oẽs populi.ff.de iuſt.& iur. & l.nõ dubiũ.C.d legi.vbi dicit,q̃ legitima cã eſt reſtringẽdi ſtatutũ gnaľr loquẽs q̃n aliqs ĩdebitè dãnũ pateretˉ.l.adigere. §.q̃uis. ff.d iurep.vł q̃n aliqs ĩiuſtè ad lucrũ admittiť,vt ĩl.vt gradatim. ff.d mu.& hon.facit.c.abbate.d ver.ſig.vel ſi ĩ caſu reſtrictionis ceſſat rõ q̃ mouit ſtatuentẽ.vt in d.§.q̃uis.facit ad p̃dicta.c. cum dilectus.de conſuetu.& l.2.C.d noxa.Sd in caſu nſo nedũ altera iſtarũ rõnũ,ſ3 ẽt militãt oẽs.Nã ſi nõ admittiť hæc nullitatis exceptio,iſti maritus & vxor indebitè ſentirẽt dãnũ:& iſti creditores iniuſtũ conſequenť lucrũ:vt patet ex ſeq.¶ Itẽ in d.notorietate exceptionis ceſſat rõ gnalis ſtatuti,nulla.n.rõ potuit mouere ſtatuentẽ ad remouẽdas exceptiones:niſi qa timetur de malitia,& fraude opponentiũ,q̃rentiũ dilatare iudiciũ.ar.optimũ ĩ d.c.ex parte,2.Sed hæc rõ ceſſat,qñ exceptio eſt notoria.arg.8. di.veritate manifeſtata.Nec ob.ſi dicať,q̃ nulla rõ eſt in ſtatuto exꝑſſa,qalicitũ ẽ ꝓiecturare rõnẽ,q̃ potuit mouere legiſlatorẽ, &c.& ſm illã ꝓiecturã,l3 reſtringere vel ampliare ſtatutũ:vt no. Cy.& alij in d.l.nõ dubiũ.facit qđ no.gl.j.diſ.ꝑſuetudo.¶ Itẽ ſtatutũ deuiãs à iure cõi dẽt reſtringi q̃tũ fieri p̃t, vt minus q̃ poſſit lædat ius cõe:vt not.ꝓbatur in d.c.cũ dilectus.& d.l.2.C. de noxa.Et q̃ hæc exceptio ſit notoria,patet:quia clarè colligitur ex actis.id aũt qđ ex actis patet,p̃t dici notorium:vt eſt ꝓ ex.in c. cum olim.de ver.ſig.Et notant dñi de Rota dec.i.439.& not.In. in c.ex iniſinuatione,de appel.Scdo capite ẽt debent admitti:qa ſtatutũ remouet exceptiones ẽ laudũ arbitrorũ : ſed nõ p̃t dici

landi ex quo ꝓtrouersia ñ decidit:ſed fit remiſſio ad alios,vt ꝓbať in d.l.nõ diſtinguemus.§.quæſitum. Dico q̃ q̃ hæc exceptio remouet qualitatẽ ſup qua ſtatutũ ſe fundat,& ꝑ q̃ns dẽt admitti,vt d.l.j.& qđ ibi no,qđ vi aut clã.& p gl.ĩ d.cle.vnic.de ſeq̃ſtra.

¶ Casus conſilij ſequentis.

CASVS. QVIDAM DOMINVS BARTHOLOmæus olim eps Maſſanus quoddam fortilitium iuris epalis ſui cum domib.& aliis pertinẽtiis ad dictũ fortilitiũ titulo locationis ad 9.annos tunc ꝓximè futuros,ſub annua pẽſione 125.flo re.q̃buſdã ſolenniter ꝙeſſit:hoc ſpecificè inter cętera ſoleñiter acto inter dictas partes,vc3 vt ꝙductores ipſi teneať durante dicto locationis tempore dictum fortilitium,& domos ipſius eorũ ꝓpriis sũptib.in eo in quo erãt ſtatu,vel meliore ꝙſeruare: & finito dicto tpe locationis præfato epatui reſtituere. Cõtigit q̃ ipſorum ꝙductorum incuria,vel negligentia, vel inaduertẽtia, domus dicti fortilitij in parte paſſæ ſunt ruinam: intãtum q̃ epa tus damnificatus extitit fere in cc.flore. deniq; finito tempore dictæ locationis eps Maſſanus ante dictus ad ꝙductorum nimiã inſtantiam liberè ab omni obligatione abſoluit gratis, & libera uit:quo epo vita functo ſucceſſor in epatu petit damnum reſtitui,allegando dictam liberationẽ eſſe nullam.Querĭ,quid iuris? & quia casus nõ vł magnã ꝙtinere dubietatẽ, breuiter procedã.

¶ Consilium xlv.

1 *Prælatus poteſt donare modica de rebus eccleſiæ.*
2 *Epiſcopus habet nudam rerum epiſcopatus diſpenſationem.*

SATISVł mihi clariſſimè dictam liberatiouem nõ valuiſſe in ꝓiudicium epatus.Nam remittere gratis idem est, qđ donare.l. quinetiam.ff.de cal.& c.veniens.el j.iuncta gl.de teſti.Sed eps nõ põt donare iura & redditus eccleſiæ ſuę ſine causa legitima:q̃ſi fieret,talis donatio reuocatur:vt probatur in c.ſi quos.& ĩ c. de ſeruis.12.q.2.& in c.fraternitatẽ.de dona.vbi dicit,qđ eps rerum eccleſiaſticaũ est ꝓcurator,& nõ dñs:ideo ẽditionem eccleſiæ meliorare poteſt,deteriorem aũtẽ facere nõ debet : vt ibi dicit
1 tex.¶ Scdò ad idem facit.c.cæterũ.de dona.vbi dicit,q̃ epus poteſt modica de reb⁹ eccleſiæ donare,ſi hoc habet ꝓſuetudo.quaſi magnam donationem facere ñ possit:etiã ſi ꝙuetudo,hoc habeat:quia cõſuetudo multum damnoſa eccleſiis nõ valet:vt in capitulo primo.de cõſuetud.Sed in caſu nſo ponderato damno & redditibus ipſius epatⁱ:ſatis videẽ donatio immenſa, maximè cum ex ea remanet res eccleſiæ ruinoſa, & ſine ſpe refectionis: igiẽ dicta liberatio nõ valuit.¶ Tertiò ꝑbari vł per ca. eps. i quo
2 patet,† q̃ eps hẽt nudam rerũ epatus diſpenſationẽ: nec põt de reb.mobilibus aut immobilibus, ſeu redditib. diſponere ad libitum:ſed ſm Deum ſi aľr faciť,incurrit damnationẽ. ad idẽ j.q.3. c.peruenit.¶ Quartò ꝓbatur per locum à ſpeciali. in c.eps.& c. bonæ.12.q.2.& in c.apoſtolicę.de donatio.in quibus iurib.ex ſpeciali priuilegio ꝙceditur epo,vt ædificando monaſterium de suo,vel eccleſiam magnificãdo pro ſepulturis ſuis poſſit dare cẽ teſimam,vel quinquageſimã reddituum eccleſiæ ſuæ. cũ hac tñ limitatione,vt eccleſiæ ſuæ ex hoc graue damnũ nõ inſligat,vũ ſi ex hoc graue damnum inſligat,nõ valet de iure ẽt in illis caſib.priuilegiatis:vt ibi.Sed ĩ caſu nſo nõ ſolũ ſumus exˉ dictos casus ſpales:ſed ẽt dãnũ ex illa gratuita liberatione illatũ eſt eccleſiæ,habita ꝑſideratione ad tenuitatẽ reddituũ dicti epatus,& ad damnum illatum dicto fortilitio,ſeu ipſius domibus.¶ Quintò facit,q̃ q̃cunque quis habeat liberã adminiſtrationem , nõ tñ ꝙſequitur ptãtem donandi,vel pactũ gratuitũ faciendi: vt in l.2. iuri.ff.de pac.& l.filius.ff.de don.& l.præſes.C.de tranſa.& c.fraternitatem.de don.licet ergo eps dicať in rebus epatus hẽ liberã adminiſtrationẽ.vt in c.cum nobis.in ſi.de elec.nõ tñ potuit ĩ ꝓiudiciũ eccleſiæ liberationẽ gratis facere,vt ĩ iurib.ꝑalle.Et ad hoc optimè facit quod no.Hoſt.& Io.An.in c.j.de poſtu.vbi dñt, q̃ de mero iure nõ licet prælato renũtiare gratis exceptioni vti ſi eccleſiæ ꝙpetenti.vt ff.de pac.l.2. iuris.C.de tranſa.l.præſes.Ad idem.C.de pac.l.pactũ curatoris.& ff.ꝑ emp.l.qui fundũ.§. ſi tutor.cũ ſi.in quib⁹ patet q̃ tutor,vel curator,vel adminiſtrator ciuitatis & ſimiles , quantũcunq; habentes liberã adminiſtrationem,nõ pňt remittere gratis ius pupilli,ſeu minoris : vel ciuitatis,clarũ,& ĩdubitatũ.Nec ob.ſi tu diceres ꝑlatum,maximè eꝑm hſe maiorem adminiſtrationem q̃ prædicti habeant. vt patet ex gl.no.5.q.3.c.ſi.& ꝑ Inn.in c.veniens.de reſcrip.Nã fateor hoc verũ,nõ tñ ita maiorem vt poſſit ad libitum donare,vel iura eccle ſiæ remittere,cum grauí damno ſui epiſcopatus:vt probať in iurib.ſuperius allegatis,& ꝑ Inn.in d.c.veniens. & c.accedentib⁹.

¶ Consilium xlvj.

1 *Maritus & vxor poſſunt facere noua pacta ab his quæ geſta ſunt ſuper prima dote pro augmento dotis.*
2 *Mulier non poteſt augere dotem,niſi maritus pari incremento augeat donationem propter nuptias.*
3 *Mulier habens bona ſi nubit,videtur tacitè omnia bona ſua dare in dotem.*

Tria

Universidad de Deusto
Biblioteca

TRIA mihi ostensa dubia elicio. ¶Primũ, an stante statuto q̃ maritus lucret dimidiã dotium, debeat Nicolaus Ioannis Martini de terra Anglarij superuiuẽs quondã dn̄æ Angelæ vxori suæ lucrari dimidiam 150 floreno. quos in augmẽtum dotis d. dn̄æ Angelæ p̃fessus fuit se recepisse à ser Leonardo patri genitore d. dn̄æ Angelæ. ¶Secm dubium, nunqd d. Nicolaus lucret medietatem quarundã possessionum d. dn̄æ Angelæ, quas dicit sibi fuisse in dotem assignatas, quarũ administrationẽ habuit d. Nicolaus in vita d. dn̄æ Angelæ, cum tñ non possit expresse p̃bari per instrm vel testes dictas possessiones fuisse datas in dotẽ imo filius d. dn̄æ Angelæ ex alio mrimonio succedẽs dictæ suæ mri ab intestato asserit illa fuisse bona paraphernalia ei⁹ mris. ¶Tertium cum d. Nicolaus emerit à d. Leonardo q̃dam bona p̃ se, & d. dn̄a Angela eius vxore, & eorũ hr̃dibus, an debeat Antonius Dñici laudi de Anglario filius d. dn̄æ Angelæ ex alio viro succedere d. mri suæ in medietate illorum bonorũ p̃dicto modo. ¶Et p̃cedetur in his dubiis p̃cluendo, ex quo p̃ arbitros cõiter à partib. assumptos petit p̃silium super partib. p̃ eos assumẽdis. ¶Circa primũ dico, † q̃ in augmẽto dotis p̃nt maritus & vxor facere noua pacta ab his quæ gesta fuerunt super primaria dote, vt est tex. ĩ l. si p̃stante. C. de do. ante nup. & si nihil de nouo actũ fuit, stãt priorib. pactis & q̃uentionib. ita q̃ statuta & q̃uenta sup dote hñt locũ super augmento dotis: cũ augmentũ sit pars dotis, & vna & eadem re non debet diuerso iure cẽseri. p̃ hoc bo. tex. in c. cognouimus. 12. q. 2. & c. cũ in tua. de decim. & hãc sñam ĩ terminis nostris tenet gl. & Cy. in d. l. si p̃stante. & vr̃ tex. expõsus in l. inter socerum. §. cum inter. in fi. ff. de pac. dota. Itaq; p̃cludo q̃ si valuisset illa augmentatio dotis, lucrare d. Nicolaus dimidiũ illius augmenti, ex quo noua pacta nõ interc̃sserunt. Sed dicas q̃ nõ valet illa augmentatio dotis: qa licet de iure potuisset vtrique, vel alteri eorũ augmentare dotem, vel donationem pp nuptias, vt in d. l. si p̃stante. tñ hodie iure authẽtico. † nõ põt mulier augere dotem, nisi maritus pari incremento augeat donationem pp nuptias, ne mulier decipiat: vt est tex. ĩ auth. sed iam necesse. C. de don. ante nup. & ĩ corpore vñ sumit̃ latius cõtinet in auth. de æqua. dot. §. 2. ¶Cõcludo ergo circa hoc primũ, q̃ si d. Nicol. pariter augmentauit donationem pp nuptias, lucratur dimidiam augmenti, sicut dimidiã dotis. Sed si ipse nõ dedit in crementum, nil lucrabitur de augmẽto: qa nõ valuit in præiudicium mulieris. ¶Venio ad sm dubium, in quo br̃ dico d. Nicolaum debere lucrari dimidiam partem illarum possessionũ: qa alia assignatione dotis non apparente p̃sumendum est illas possessiones fuisse sibi in dotem assignatas, probo multipl'r. Primò † qa si mulier hñs bona nubat, vt tacitè omnia sua bona dare in dotem: vt no. gl. in l. mulier bona. ff. de iure dot. Sequit̃ Bar. & clarius & latius. in l. si p̃stante. ff. sol. mat. ¶Item cùm pater d. dn̄æ Angelæ ex post facto p̃fitetur dotem: vt s. dictum est, ergo prius p̃stituit sibi dotem: qa nõ potuit esse augmentũ dotis sine dote. arg. in c. cũ Marthæ, de cele. miss. & c. ad dissoluendum. de despõ. impu. & l. decem. ff. de ver. obl. debem⁹ ergo in dubio p̃sumere illa bona fuisse in dotem: tum qa maritus habuit illorum administrationẽ: tñ qa fuerunt data primo marito. vt colligitur ex testõ illius, & p̃ nõ debet diminuere dotẽ filię trãseuntis ad scdas nuptias, vt ĩ aut. sed quis. C. de rei vxo. act. vñ p̃sumi debet q̃ illa bona sibi dederit in dotẽ: qa ex quo qs de iure tenet̃ ad factũ, & illud reperit factũ, p̃sumitur gestũ ab eo q̃ ad hoc de iure tenebat̃, vt in l. 2. C. de ali. pupil. p̃stan. & in l. cũ seruũ. ff. de verb. obl. & qd no. Bar. & hoc de scdo. ¶Circa tertium & vltimum dico d. Ant. si vult succedere in medietatẽ illorũ bonorum emptorum p̃ d. Nico. mõ p̃dicto, debere p̃ferre d. Nicolao medietatẽ p̃tij: qa in dubio ex quo solus Nicola⁹ tũc p̃ se & vxore, & eorũ hr̃dib. emit, p̃sumit̃ emisse de suis pecuniis, p̃priis, & gessisse ĩ hoc negotiũ vxoris & hr̃dũ. Si q̃ vxor vl' hr̃des volũt ratificare dictã empt. dẽnt soluere medietatẽ, hoc vr̃ p̃bari. ĩ l. 2. C. p̃ soc. & expõse hoc ibi t3 Bar. & idẽ sentit ĩ l. si partuus. C. cõi vtriusq; iud. & in l. q̃ dotis. ff. so. ma. facit l. si ego. l. pen. ff. de neg. gest. Nõ. n. d3 p̃sumi donatio, vt ĩ iurib. p̃dictis. nec ẽt valuisset inter maritum & vxorẽ p̃stan. matrim. ff. de do. int. vi. & vx. p totum. & in c. si. eo. ti. Ex instris ãt nõ apparet, q̃ vxor de suo soluerit partem p̃tij. & hoc de 3. ¶Ex omnib. predictis dico q̃ partes arbitrorum sunt in hoc casu, vt p̃nũtiẽt d. Nico. nõ debere lucrari aliqd de augmento dotis: nisi (vt dixi) p̃baret̃ q̃ ipse pariter augmentauerit donationẽ pp nuptias. Itẽ q̃ debeat lucrari partẽ illarum possessionum tã dotalium. Insup q̃ d. Anto. debeat soluere medietatem pretij eorum bonorum emptorum, si vult hr̃e medietatem eorum ratificando emptionem factam per d. Nicolaum.

¶Casus consilij sequentis.

NICOLAVS DOMINI SPINELLI DE PICOLO minib. ex oĩ sui parte sensatus noĩatus, electus, & imbussulatus extitit ad officium priorum. p̃cedẽte vero tpe casu vtroque lumine priuatus est, & hoc sensu carẽs tempore exactionis ad certam potestariam receptus extitit, quẽ quidem magistratum acceptauit. Sed à nonnullis obiectum extitit eum ad hunc magistratum inhabilem ratione defectus. Quæritur quid iuris.

¶Consilium xlvij.

1 *Cæcus prohibetur aspirare ad ouum magistratum, cœptum tamen retinere põt.*
2 *Cæcus potest succedere patri baroni, vel habenti ullam iurisdictionem, licet de uno talis dignitas ei conferri non possit.*
3 *Electio si fit per ciues ad munera quæ quis necessario subit, ex ea sola acquiritur ius absenti, & ignoranti etiam inuito.*
4 *Nominatus ad aliquod officium debet statim appellare, alias recusare nõ potest.*

VIDETVR Primò d. Nicolaum fore inhabilem, & sic non admittendum ad d. potestariam per tex. expressum in l. 1. §. casum. ff. de post. vbi post multa p̃cluditur: † quod nouum magistratum cæcus aspirare, p̃hibẽ retinere aũt iã cœptum põt, sd̃ p̃dict⁹ Nicolaus ñ cœperat d. potestariã añ cæcitatem administrarẽ, ad illã reputand⁹ est ĩhabilis. ¶Ad idẽ scdo facit gl. ĩ l. cæc⁹. ff. de iud. q̃ dicit illã l. ĩtelligendã, q̃n añ erat iudex q̃ cæc⁹, tunc ñ p̃hibẽtiũ dicis officio fungisse⁹ ĩ ante erat vt ĩ casu nro. Nã p̃ solã electionẽ ñ p̃sequit̃ qs dignitatẽ: sd̃ requritur acceptatio. & ingestio. vt p̃ bari vr̃ in l. pupill⁹. ff. de ꝺd. & demõ. & l. ex eo. ff. de mili. test. & vtrobiq; p̃ Bar. maximè ĩ d. l. ex eo. vr̃ gl. in l. priuatorũ. C. de iurisdict. oĩm iud. q̃ dicit p̃ solã electionem p̃sequi i⁹ dignitatis l3 ñ administrationem. Tertiò facit c. nulli. de elec. lib. 6. vbi pt3 q̃ post electionẽ põt ẽt electores opponere d. cæcitatẽ nouit̃ emergẽtẽ: & sic ñ sufficit habilitas tpe electiõis, nisi ẽt ad fit. tpe p̃stantiõis seu acceptatiõis. Sd̃ his ñ obstantib. ꝺriũputo d. iur. p̃cedere. Mõ ueor principal⁹ q̃ tex. in d. l. 1. §. casum. de postu. vbi tex. dicit, ad nouũ magistratũ aspirare, p̃hiberi, q̃ verba si bñ põderentur, ap tẽ, p̃bat d. Nic. esse habilẽ, prio em dicũt ad nouũ &c. Sd ñ p̃t dici nou⁹ magistrat⁹, cũ iã dudũ ante cæcitatem fuerit electꝰ, & imbussulat⁹. arg. in c. p̃suluit. de iud. Itẽ põderandũ est verbũ aspirare. qd aptè ĩnuit hũc defectũ repellere, cũ iqt initio deputatiõis sed in casu nro ñ p̃t dici q̃ cæc⁹ aspirauerit ad hunc magistratũ, cum iã fuerat denũtiat⁹, tpe quo cratvndiq; sens̃at⁹. Sed do ad idẽ facit qd no. Bar. ĩ l. cæc⁹. pal. vbi dicit, † q̃ cæc⁹ p̃t succedere p̃ baroni, vel habenti aliã iurisd. l3 de nouo talis dignitas ei p̃ferri ñ possit quasi satis est q̃ fuerit habilis tpe quo habuit tpẽ succedẽ di. vñ supueniẽs cæcitas ñ p̃uat eũ illa spe. ar. tñ est q̃ illi⁹ viuẽte pre ñ h3 administrationẽ ĩ bonis p̃is: nec aliqd i⁹ petendi legitimã, sed solũ spẽ. vt in l. 1. §. si ipuberi. ff. de col. bo. No. Bar. ĩ d. l. 1. §. nec castrẽse. & auth. ĩgressi. C. d fa. san. ec. facit qd leg. & no. ĩ §. sd̃ fui. ĩsti. d hær. quali. & diff. Vñ supueniẽs cæcitas si solũ ñ p̃uat administratiõe iã habita: sd̃ nec tpe acquita añ cæcitatẽ. Sd casu nro p electionẽ & ibussulationẽ fuit d. Nic. acq̃sitũ fortì⁹ i⁹, quã nuda spes: qa p electionẽ acq̃rit i⁹ dignitatis, l3 ñ exercitium, vt dicit gl. no. ĩ d. l. priatorum. l3 male reprehẽdat p Bar. ĩ d. l. ex eo. nã opi. illi⁹ gl. t3 gl. no. ĩ decret. 63. di. q̃ro. & doc. ĩ c. trãsmissã. d. elec. & maximè hoc est ĩdubitatum in casu q̃ post elect. nõ requritur alia confirmatio, sicut in casu nro, q̃ casu cessat obiectio Bar. vt ipe met voluit ĩ l. absenti. ff. de don. vbi saluat gl. quã malè deprehẽdit in d. l. ex eo. Nã in epo electo dicit ĩ l. absenti. q̃ vbi † electio sit p ciues ad munera, q̃ qs necessario subit, ea sola acq̃rit i⁹ absẽti, & ignorãti ẽt iuito. l. illd. cum l. seq. ff. d tu. & cur. da. ab his. l3 ñ acq̃ritur administrãdi i⁹, nisi postq̃ sibi decernatur illd off. ar. ĩ l. fi. C. arb. tu. nec eo inuito p̃t ali⁹ ad illd offiñ deputari. C. q̃ñ hab. tũ. p totum. sm eum ĩ d. l. absenti. Cum q̃ hoc offiñ sit hmõi, nec reqratur alia confirmatio, statim fuit d. Nic. i⁹ acquisitum. s. tpe electiõis, & dputatiõis, q̃ cæcitas ñ h3 priuare iur iã q̃sito, cũ ñ possit dici nou⁹ magistrat⁹, vt ĩ d. §. casũ. & d. l. cæc⁹ ad idẽ ẽt. c. cũ pcussio. 7. q. 1. d cl. ægro. c. 2. vbi dr̃ q̃supueniẽs ĩhabilitas ñ d3 p̃uare iure iã q̃sito ẽt de dignitatib ecclesasticis, ne addat̃ afflictis afflictio: & sine culpa sua qs p̃uet iur suo, ꝺ c. satis puersũ. 7. dist. eũ sit poti⁹ cæcis miserẽdũ, & eis d nouo subueniẽdũ vt ĩ c. l3. de cẽsi. Præterea facit tex. ĩ l. hi q ad scribatũ. &. l. hi q ad ciuilia. C. d ap. vbi dr̃ † q̃ noĩat⁹ ad aliqd offiñ d3 statim appẽare, al's illd recusare ñ p̃t quasi illico acq̃rit sibi i⁹, vt ampli⁹ p̃uocare ñ possit, q̃ nec p supueniẽtẽ cæcitatẽ priuari. & de hoc est tex. in d. l. cæc⁹. vbi simpl'r dr̃, q̃ cæc⁹ iudicandi officio fungit. Nec ob. etiã si dicatur, q̃ cũ iudex habeat p̃se ferre sñã ĩ scriptis. vt l. 1. & fi. C. de sen. exbre. reci. & c. fi. de re iud. li. 6. Cæc⁹ aũt legere nõ p̃t, ergo &c. qa ꝺ p se ferre ñ p̃t poterit tñ p suũ vicariũ ferre. nã prãs est de maioribus magistratib. q̃ p̃nt per alium sñã ferre: vt no. gl. & Bar. ĩ d. l. fi. Et dicit Bar. in cæco, in d. l. cæcus. nam & illiterati assumuntur ad hæc officia, q̃ per alios ferunt sñã. vt l. certi. C. de iud. Item hoc operat̃ necessitas superueniens rõne cui⁹ multa permittunt̃ al's prohibita. vt de cle. ægr. per tot. & l. si longi⁹. ff. de iud. Nec obstat alia ꝺria superi⁹ formata, satis em̃ p3 rñsum p̃dictum: p̃cedit em̃ q̃n ius adhuc nõ erat acquisitum tpe cæcitatis superuenientis: sed hic plenum i⁹ erat acq̃sitũ. Sed solum defuit exercitiũ, cũ in casu

in casu nro requirat̃ p̃firmatio nec acceptatio nec ingressio: sed ẽt nolenti ius est acquisitum, cũ hoc munus publicũ. quod necessariò tenet̃ electus subire: vt s. dixi. Et hæc sufficiãt. ¶Concludo q̃ dictum Nicolaum à dicto officio potestariæ licet nunc reperiat cæcus, non esse priuandũ ex quo tempore electionis & imbussulationis hunc defectum non patiebatur.

¶Casus consilij sequentis.

CASVS TALIS EST. Quidam Franciscus Tucij habens sororẽ carnalẽ nomine Lenam, p̃misit p scripturã priuatã dare in sp̃osam cuidã Ioanni. Et ad hoc ꝙuenerunt die. 5. April. 1425. de inde die. 5. Maij sequẽtis ad maiorem validitatem rei promissæ Leonardus & Ioannes aunculi dictæ Lenæ per instrumentum publicum p̃miserũt dicto Ioanni sub quadã obl'one se facturos, & curaturos, qd dicta Lena ꝙheret mrimoniũ p verba de p̃senti cũ d. Ioanne, eandem obligationẽ de ꝙtrahendo matrimonio cum d. Lena recipientes ab eo: quib⁹ peractis Franciscus frater dictæ Lenæ volẽs scipere implere p̃missionẽ de ꝙhẽdo mrimonio cũ d. Lena per eam factam d. Ioanni in duobus banchis dari fecit d. Ioãni p parte dotiũ futurarũ certã quantitatem pecuniæ post quę d. Ioanes quędam iocalia fm regionis p̃suetudinem misit d. Lenæ tãq̃ sp̃osæ suæ, q̃ oĩa illa recepit vt sp̃osa: & rumor erat publicè illam esse sponsam d. Ioannis, ad q̃ sæpissime d. Iannes tanq̃ ad sponsam accessit tã in domo patris d. Lenæ, q̃ ĩ quibusdam alijs locis, in quibus d. Lena tanq̃ sp̃osa innitabat. demũ per partes prædictas sæpissime dies ad ꝙhendum matrimoniũ de p̃senti statuta fuit: sed per d. Ioannẽ semp defuit, q̃ fictas & simulatas occasiões allegãs semp ꝙher dissuluit, turpit̃ adamãdo quãdã mulierculã, quã loco cõcubinæ nõ modico tpe tenuit: & adhuc hodie detinere dicit. Ex qb. oĩb. d. Lena p̃uocata vidẽs se ita à d. Ioanne spni, cum ĩ sp̃osum recusat habere: & cũ alioyulit mrimoniũ ꝙhere, & discedere à d. Ioãne ipso nũc reluctante, & dicente se paratum ad ꝙhẽdum mrimouium cum d. Lena. Nunc cõtingit in iure de plurib: dubitari. Et primò nunqd int' d. Lenam & d. Ioanẽ fuerunt sp̃osalia de futuro int' d. Ioannem & Lenã fuisse ꝙcta. Venio igitur ad sm an saltem possit d. do. Lena impune recedere à d. sp̃osalib. Ioanne sp̃oso inuito, & reluctante? Et videtur primò q̃non: p tex. apertum in c. præterea. & c. requisiuit. & c. ex literis. cum multis sim̃i. de sponsa. in quib. iurib. patet d. Lenam posse per iudicem eccleasticum ꝙpelli ad matrimonium de præsenti ꝙtrahendum. Nec obst. si dicatur d. Ioannẽ multo tpe ex culpa sua distulisse perfectionẽ dicti matrimonij, p̃ hoc. n. nõ est d. Lena liberata à ꝙctu sp̃osaliorũ. debuit. n. ad hũc⁹ expectare d. Ioannẽ p bienniũ. quo elapso liberè potuisset alteri se copulare, an̄ sine fraude hoc facere nõ p̃t. vt expisse p̃bat. in l. 3. C. de sp̃osa. & ibi plenè per Cy. q̃uimo si dicit ibi q̃ p lapsum biẽnij culpa sp̃osi ex toto dissoluant̃ sp̃osalia: sed q̃ si mulier alteri nupsit, vr̃ sine fraude qa voto suo tãto tpe à viro eluditnõ est passa, sed increasu nro ante lapsum biẽnij voluit d. Ioanes cũ d. Lena ꝙhere, nec p cum remansit, sed per d. Lenam: imo vt dicit, posset attẽtari qũ ẽt elapso biẽnio tenet̃ cũ illa ꝙhere, si reintegra vult sp̃osus p̃cere mrimoniũ cũ cesset tunc mod⁹ d. l. 2. nec ex lapsu d. tpis p̃t iuste excusar. assumere cum alio ꝙhẽdi. facit in arg. l. mancipiorũ. ff. de opt. leg. Nec ob. si dicat sæpe dicẽ fuisse statutũ matrimonium ꝙtrahendum, & per d. Ioan. defuisse: vñ videret d. Lenã à pmillione liberatã. vt ĩ c. licut. de spon. no. Io. And. in c. de illis. co. ti. Nam certè rexille & Io. An. loquunt̃, q̃n à prin. obligatus fuit respectu habito ad certã dicẽ. 3. in casu nro sp̃osalia à principio fuerunt pure ꝺcta. 13. postea de die simpl'r ꝙhendi mrimoniũ, quenerunt. p hanc. n. ꝙtentionẽ nõ restrixerunt obl'onẽ prius pure ꝺctam. vt satis colligit ex tex. d. l. 2. Nũ. dum põderat vota mulieris tpe p sponsum eius fuisse, & hoc aperte innuit ĩ d. c. dũ regrit p̃sionẽ remitti tpe ꝺctus sp̃osaliorũ. facit ad p̃dicta l. celsus. ff. de arbi. & c. cum dilect. de do. & ꝙtu. ¶Sed his ñ obst. ex alio capite dico d. dnam Lenã nullo mõ obligatã ad ꝙhẽdũ mrimoniũ cum d. Ioãne. sed libere ea posse à dictis sp̃osalib⁹ recedere, & cum quo viro maluerit mrimoniũ ꝙhere. p text. apertũ cui rñderi nõ p̃t. in c. quẽadmodũ. de iurein. vbi dr̃, q̃ et si sp̃osalia fuerunt iurata, tñ alter ex sp̃osis postmodũ ñ p̃tinuit, & ꝙ legem desponsationis ꝙtinauit, nõ tenet̃ alter ad mrimoniũ p̃ficiendum: qa ex hac causa p̃t dimitti iã ductus. Idco fortius ducẽdus: qa vt ibi dicit tex. turpi⁹ elicit, q̃ nõ admittit̃, &c. ¶Nec obst. in rm: qa inter ꝙditio si alter ꝙ legẽ desponsationis ñ peccauerit: vel nisi qd aliud pcius acciderit. pura si alter ꝙtugũ efficeret̃ leprosus. vr̃ natum p̃derct. vr̃ aliqd simile. vt ibi dr̃. Sic cut. n. 1 violasse videtur impudicose mrimoniũ, ita nec ipsem mrimonij. vt l. si vxor. §. diuus. ff. de adul. & de adul. & de mili. l. apud labeo. nẽ §. sp̃osum. Et no. ĩ d. c. quemadmodũ. in gl. ĩ vet. nõ admittere. Sed ĩ casu nro p̃supponit̃ d. Ioannẽ p̃t ꝺctum sp̃osaliorũ adamasse turpiter quãdã mulierculã, & eam tpe nõ modico, vt pcubi nã tenuisse. & dictam sp̃osam suã eluisse variis vicib. differẽdo ꝺctũ, q̃ legitime & impune p̃t ab illis sp̃osalib. ẽt si fuissent iurata, d. dna Lena relinere. & cũ quo viro maluerit ꝙhere. Nec ob. si dicat. d. c. quẽadmodũ. loq in sp̃osa fornicãte, nõ aũt ĩ masculoqa dico cãdẽ esse ĩ hoc rõne in sp̃oso fornicãte. vt aperte probat ĩ c. apost. 42. q. 7. facit qd leg. & no. ĩ c. 1. vt li. non ꝺte. Quantũ. nã ad ist. a nõ iudicant̃ ad imparia. de diuor. gaudemus. & 32. q. 6. facit qd leg. & no. in c. 1. 2. 3. 4. & fi. & hoc quoad fm dub. 9. Circa tertium. nunquid pecunia tradita causa dotis possit repeti à d. Ioãne d. Lena repudiãte cum co mrimonium dicta causa ꝙhere, dico certum esse q̃ sic: qa fuit tradita ob cãm, s. mrimonij ꝙtrahẽdi. qua nõ sequuta põt. vt in l. si mulier. & l. si exnoua. cum l. seq. & l. qd Serui⁹. ff. de ꝺd. cau. da. & l. si ego. & l. licet. §. quoties. cum simi. de iure dot. in qb. iuribus cõiter dr̃. q̃ si mulier sine alius pro. muliere aliqd ꝺdit futuro marito causa dotis, p̃t illud nuptiis nõ sequutis repeti. & apertissimè in casu nro tenet Bar. ĩ d. l. qd Serui⁹. vbi dicit ñ esse necesse, q̃ mulier pri⁹ alteri nubat. sed satis est q̃ renũtiauerat sp̃osalib. ad hoc possit fieri repetitio, & hoc satis innuit finis illi⁹. l. qd Seruius. Sed refero nũc ad dubiũ. p quẽ dẽt fieri hæc repetitio, an p d. Franc. fratrẽ d. Lenę qui pecuniã exoluit, an per d. Lenã intuitu sp̃osatum fuit. Et in hoc dico cõsideradũ q̃ aut d. Franc exoluit de suo & tunc hẽt ipse actiõẽ nomine p̃prio: qa licet frater vel alius quilibet qui non habet mulierẽ in potestate, dando dotẽ, videtur illã donare mulieri, ni si stipulatus fuerit illã dotem sibi reddi. vt in l. vnica. §. accedit. & extraneũ. C. de rei vxo. act. tñ hoc verũ sequutis nuptiis: sed eis nõ sequutis habet ipse sp̃osũes repetitionẽ tanquã cã nõ subsequuta. vt in l. si ego. & l. licet §. quoties. ff. de iure dotium. & in l. si extraneus. prealp. fm vnã sect. quã expresse ibi approbat Bart. aut d. Franci. soluit de bonis mulieris, & tunc ipsa domina Lena si hoc approbauerit, saltẽ tacitè, poterit repetere. arg. in l. q̃ se debere. ff. de condi. cau. da. & l. pe. ff. de nego. gest. vbi bonus tex. & videtur probare q̃ etiã si mulier ignorauit, tñ poterit nunc hãbẽdo ratum factũ fratris pecuniã repetere. Sed dubium est, nũqd Franci. videtur exoluisse de suo animo donãdi, an vero de bonis mulieris? quo dico q̃ in dubio p̃sumẽdũ est de bonis mulieris: secus aũt si nõ administrasset. vt no. gl. & Bar. in l. si. C. de dot. p̃mis. facit quod legitur & notatur ĩ l. Nesennius. ff. de neg. gestis. & l. alimẽta. C. co. tit. vbi in simili per Bar. maximè hoc, pcdit habito respectu ad statutũ huius ciuitatis Senensis, quo cauet̃, vt mulier dotata p̃ fratrẽ nõ habeat regressum ꝺ bona paterna, vñ de videtur dictus Francus. voluisse se exoluere ab hoc onere nõ, autem

1 *Spes matrimonii violari non debet.*

¶Consilium xlviij.

ATTINGAM Quodlibet dubiorũ ordine ante scripto. Et primum super primo dicendum superfluitate ꝙtẽpta hic, inter d. Ioannem & d. Lenam sponsalia de futuro fuisse contracta, quã quam. n. nec frater vel aunculus, quinimo nec parẽtes valeant mulierem obligare inuitam, seu insciam ad matrimonium ꝙtrahendum, sed requiritur necessario ipsius mulieris ꝙsensus liber, vt probatur in c. vnico. in fi. de desp. impu. li. 6. & 30. questio. 2. c. vbi non est consensus. & no. in c. 1. de desp. imp. facit. c. fi. annum de iud. li. 6. tamen si ꝙsanguinei promittunt̃ nolle mulieris absẽtis, & ea postmodum certificata expresse vel tacite ꝙsenſit, puta recipiendo iocalia, vt sponsa, vl' spons⁹ tanq̃ sp̃osus. diuertit ad domũ ipsi⁹ mulieris, satis ꝙalescunt d. sponsalia vt ex nũc: & apte p̃bari vr̃ in c. literas. iuncta gl. de desp. imp. & expressius ĩ c. 1. de mrimo. ꝺcto ꝙtra interdi eccl. in gl. in ver. tanq̃ p̃rium virũ. in fi. & clarissimè tenet Io. An. in d. c. vnico. de despo. ipu. li. 6. sup gl. in noue. sua. dicẽs q̃ int' parẽtes & alios ꝙsanguineos hęc ẽ differentia: qa ex ꝺctu parentum obligant̃ filij si sunt p̃sentes, & ñ ꝺdicẽtes: vñ sola p̃sentia habet̃ p̃ ꝙsensu. & sic p̃prie loqtur tex. in d. c. vnico. sed in aliorum ꝙsanguineorum non sufficit. sola p̃sentia, sed regritur q̃ mulier certificata de sponsalib. p eos ꝺctis tacitè per modos ante dictos, vel similes ꝙsentiat, vt ĩ iurib. p̃al. Et facit qd no. in c. sicut. de spons. solum, n. ꝙsensus sufficit ad sp̃osalia, vel mrimonium ꝙtrahendum. 27. q. 2. sufficiat. & de sponsa. cum locum. nec refert qualitercunque habeatur dumõ de eo ꝙstet: iuxta no. in c. tuæ. & c. cum apud. de spon. cum. n. satis per ea quæ in narrõne sunt dicta, sicut apparet d ꝙsensu d. do. Lenę volentis ratificare sp̃osalia p fratrem carnalem. & aunculos facta, dicerem sp̃osalia de futuro int' d. Ioannem & Lenã fuisse ꝺcta. Venio igitur ad sm an saltem possit d. do. Lena impune recedere à d. sp̃osalib. Ioanne sp̃oso inuito, & reluctante? Et videtur primò q̃non: p tex. apertum in c. præterea. & c. requisiuit. & c. ex literis. cum multis sim̃i. de sponsa. in quib. iurib. patet d. Lenam posse per iudicem eccleasticum ꝙpelli ad matrimonium de præsenti ꝙtrahendum. Nec obst. si dicatur d. Ioannẽ multo tpe ex culpa sua distulisse perfectionẽ dicti matrimonij, p̃ hoc. n. nõ est d. Le

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem de suo trādere. arg. corū q̄ leg. & no. ī l. 2. C. de ali. pu. pōtā. & melius in l. ū cum dotē. §. si pr. ff. sol. ma. Ex q̄bus omnib. ꝛclu do, q̄ ipsa dāa poterit repetere, ap, pbādo solutio. factā p frēm, vel ipse franciscus repetet ea nō approbāte, cum ñ cogāt ī hoc hre ratū factū fratris. ad hoc būfacit q̄d leg. & no. ī d. l. q̄ se debe re. iuxta gl. in ver. manente. de ꝛdi. cau. data. & hæc de 3. ¶ Descē do ad 4. & vltimū an ſdictus Leonardus & Fräciſcus & Ioannes in aliquo remaneāt d. Ioanni ex dicta ꝓmiſſione obligati, & bī dico q̄ nō: tñ qa ipſe ☩ctus ſpōſaliorū inter ipſos ☩hentes habe bat ꝛditionē tacitā: vc3 ſi alter nō peccaret ☩ legem ſpōſaliarū, vt d. c. quemadmodum, de iureiu. & q̄ ibi dixi latius, ita q̄ altero peccante alter ſit ab oī obligatione abſolutus. & ibi fortius hoc idem dicendū in his q̄ ꝓmiſerunt acceſſoriè de inducēdo illam dñā Lenā p ☩ctū, cū ſtipulatio acceſſoria aſſumat ſibi nām illius cui accedit. vt in l. ſi eum. §. q̄ iniuriarum. & q̄d ibi no. ff. ſi q̄s cau. ſicut in ſimili dicit lex q̄ relicta ab iſtituto, vñr repetita à ſubſti tuto. l. licet. ff. de leg. 1. & l. non iuſtā. C. ad Treb. Præterea nō vī venire ☩ ꝓmiſſionē etiam iuratam q̄ ex iuſta cauſa deſerit. vt l. q̄ iurato. ff. q̄ ſatiſd. cog. & 22. q. 2. ne qs. & c. beatus. ¶ Sed p̄dicta cauſa libidinis cum aliena muliere p̄ſtat facultatem reſiliēdi ab obligatione ☩hendi mr̄imonium. vt d. c. quēadmodum. & c. apo ſtolus. 32. q. 7. ergo nō vñr prædicti veniſſe ☩ obligationem: ma ximè qa d. Ioannes ſua culpa dedit cauſam huic repudio: vñr tñ ꝓmiſſores adimpleuiſſe eorum ꝓmiſſionem, ex quo p d. Ioan nem defecit quominus mr̄imonium effectum habuiſſet. ar. in l. iure ciuili. & l. iulianus. ff. de ꝛd. & demō. & in reg. imputari ci ſi debet. de reg. iur. lib. 6. Præterea alia ꝛſideratione nō obligantur p̄dictiad aliq̄ poenam ꝓmiſſam: qa cum mr̄imoniū dēat eſſe li berum, nō valet obligatio pœnalis inter ipſos ſpōſos, aut eorū parentes. vt c. gemma. de ſpon. & l. Titia. ff. de ver. obl. Et idem in ꝛiunctis pſonis qñ veriſimiliter nō incurreret poenam puella, vel maſculus inducereť ad ☩hendum: qa vī eadem rō q̄ eſt in pa rentibus. arg. in l. hrs meus. in fi. ff. de ꝛdi. idem tenet Io. An. in d. c. gemma. in fi. & Bar. in d. l. Titia. in prin. Et q̄cquid ſit, tñ in caſu nro certiſſimum eſt d. Ioannem nil poſſe petere, cum ipſe culpa ſua p̄buerit cām huic repudio. arg. c. fi. de iniu. & dā. dato.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

FACTI contingentia talis eſt. Quidam Maſſitarius domūculam quādam p̄ publicum inſtrm à quodam ꝓpatre ſuo 25. flore. p̄tio emit pure & abſolutè, ac dictus vēditor dedit emptori ptā tem ingrediēdi poſſeſſionē ad libitum: interim ꝓſtituit ſe p̄cario à dicto emptore poſſidere: deniq; vēditione p̄fecta eadē die & hora dictus venditor dictam domū ab eodem duorum floreno. p̄tio ꝛduxit locationis titulo, pacto adiecto vt dictā domum ꝛduc tor locationis rpe durāte ſuis expēſis, reficeret: morīq̄ poſtea emptor: & in teſtō inter cætera titulo legati diſpoſuit, q̄ ſi dict⁹ venditor p totū menſem tūc currentem daret ſuis hrdib. flore. 25. quos ꝓ pretio dictæ domus expoſuit, q̄ daretur ſibi dicta do mus: & q̄ nihil dare & ſoluere teneať pro temporib. retentis oc caſione penſionis domus, intra quem menſem diſtulit vēditor ꝛditionem adimplere: q̄nimo ipſe, vel hrdes ſoluerunt 8. flore. nomine penſionis hrdibus dicti emptoris, n̄ quiſſimè mouet ☩ troverſia p hrdes dicti venditoris ☩ hrdes emptoris, dicentes il lum ☩ctum fuiſſe pignoratitium, & ī fraudē vſurarum ſub nōie emptionis ꝛfectum: & in effectu opponūt quatuor ad huī⁹ frau dis & ſimulationis ꝓbationes. Primò q̄ ſtatim poſt venditionē venditor ꝛduxit domū & remanſit in poſſeſſione illius. Secdò q̄ fuit vendita ꝓ modico pretio. Tertiò dñt hoc p̄ſumēdum ex pa cti illi⁹ adiectione, vt refectio domus pertineret ad ꝛductorem. Quartò, qa domus p̄dicta nunq̄ fuit allibrata in bonis empto ris, iuxta ſtatuta & ꝛſuetudines illius ciuitatis: ſed remāſit ī libra ipſius venditoris & ꝓ illa ſp onera ſubiit. Poſtremò adduciť vo luntas dicti teſtatoris q̄ vī ſibi ꝛſcientiā voluiſſe de p̄dictis face re, legādo modo p̄dicto. Quæriť omnibus diſcuſſis q̄d iuris, &c.

Conſilium xlix.

1 *Modicitas pretij dat magnum argumentum ſimulationis contractus.*
2 *Refectio licet de iure ciuili immineat locatori, tamen ex ſpeciali pacto poteſt pertinere ad conductorem.*

VIDETVR Primò ex p̄dictis ſimulationē ſatis ꝓbari: ex quo enim venditor poſſidebat, p̄ſumitur ſimulatio: vt in l. ſicut. §. ſu peruacuum. & q̄d ibi no. ff. quib. mo. pig. vel hypo. ſol. & dicit ibi Bar. q̄d nō excludiť ſimulationis p̄ſumptio: licet venditor cōſti tuat ſe emptoris noie poſſidere. Requiriť. n. actualis & corpalis
1 poſſeſſio fm eum. Item & ☩ ſecdò modicitas præſtat magnū argu mentum ſimulationis. vt ī c. ad noſtram. de emp. & ven. facit q̄d nō gl. in c. 2. queſť. de vſuris. ¶ Tertiò facit adiectio illius pacti, vt refectio pertineat ad ꝛductorem: hoc enim eſt de nā locatio nis, vt refectio ꝓtineat ad ipſum locatorem. l. ſi merces. ff. loc. i deo talia pacta ꝛducunt p̄ſumptionem fraudis. vt ī d. c. ad nram. & q̄d ibi nota. ¶ Quartò facit p̄ſumptio illius liberationis, & di ſpoſitionis teſtatoris. ¶ Sed his nō obſtantib. puto q̄ ex p̄dictis duntaxat non debeat iudicari prædictus ☩ctus eſſe ſimulat⁹. Mo ueor primò ex forma ipſius vēditionis, q̄ in nulla ſui parte appa ret vitioſa. ſtandum. n. eſt formæ ☩ctus donec ☩rium ꝓbetur, vt in c. ciuitate. de vſur. & c. cum Ioannes. de fide inſt. de pferi. ad audientiā. & l. cū precib. C. de prob. ¶ Examinemus aūt an prædi ctæ ꝛiecturæ ſufficiant. Primò. n. non obſtat q̄ venditor in eodē inſtrumento domum ꝛduxerit. hoc. n. non eſt à iure reprobatū, imò expreſſe p̄miſſum, vt in l. quēdā mulier. ff. de rei ven. vbi rex, & Bar. imo vult ibi tex. q̄per himōi actum locationis transferat poſſeſſio in locatorem. q̄uis talis act⁹ non ſolum non ꝛprobatur, imo intantum approbat, vt transferatur per. cū poſſeſſio ī aliū, nō ergo inducit preſumptionis ſimulationem. qa q̄d lege p̄mit tēre ſit, vitio caret. l. Gracch⁹. C. de adul. & 23. q. 4. c. q̄ peccat. Ad fm circa modicitatem pretij, reſpōnde q̄ illa allegatio nō eſtve ra, vt mihi oretenus fuit expoſitum. Hinc eſt q̄ d. domus poſt modū fuit vendita ꝓ eodē pretio, & ſi qua fuit reipſa deceptio p̄tio fuit valde modica, de qua nō eſt curandū. l. ī cauſa. §. in p̄tio. ff. de mino. & l. 2. C. de reſcin. ven. & c. cū dilecti. & c. pe. de emp. & vend. ¶ ☩ Non ob. tertiū, qa licet de iure cōi refectio imineat ipſi locatori, tñ ex ſpeciali pacto poteſt pertinere ad ꝛductorē. hoc cūm nō eſt ꝛtra naturā ipſius cōtractus. ſed ꝓter: vnde tale pactum nō eſt à iure ꝛprobatum, imo approbatum. l. q̄ inſulam. §. fi. ff. loca. valēt. n. pacta ꝓter nām ☩ctus apposita. vt in c. vnico. cōmo. & c. bona fides. depoſi. & l. ff. eo. titu. Hinc dicit regula iu ris q̄ ☩ctus ex cōuentione legē accipere dignoſcuntur. vt in re. ☩ctus. de reg. iur. lib. 6. ¶ Præterea onus iniunctum vī pars pretij, vt l. fundi partem. ff. de ☩hen. emp. potuit ergo illud onus cōuer ti, vt ſuccederet pro parte penſionis, maximè cum in facto pro ponatur d. domum fuiſſe locatam pro modica penſione. ¶ Ad quartum dico q̄ illa liberatio non releuat hæredē ipſius vendi toris, quia ꝓtingit hoc facto ipſius duntaxat. hoc. n. non venit in pactum: & hic act⁹ fuit ſecut⁹ poſt venditionē perfectā. Non ob. quintum de teſtō emptoris, qa ex illo non pōt colligi ꝛiectura ſimulationis ☩ctus cum ī nulla ſui parte dixerit ☩ctum fuiſſe pi gnoratitiū: imo appellat, & dicit ſe exportaſſe pretium. p illa re vū potius colligiť ☩rium, cum ī ſine vitæ ñ p̄ſumať immemor ſuę ſalutis. 1. q. 7. ſancim⁹. Nā videm⁹ q̄ debitores ſuo q̄q; ꝙs legat ī beratione. ff. de lib. leg. p totum. ita ipſe potuit allegare illiv̄ditto ri q̄ erat ꝓpater ſu⁹ p̄ēſiones ꝓ tpe ꝓterito debitas. Itē vt hret ia cultatē recuperādi illa domum quā forte vendiderat ꝓp neceſſi tatem. Si n. fuiſſet ☩ vſurarius nō legaſſet ad tp̄s vnius men ſis, & ſaltem purè remiſiſſet p̄ēſiones, q̄d nō fecit: ſed ꝛdōnalit, ꝓ 25 flore. voluiſſet ſſra mēſem: nec eſt nouū, vt legatū fiat aliquo onere ſolutionis faciēdæ annexo, vt l. Luci⁹. & l. iur ciui. cū ſimi tis ſimilib. ff. de cond. & demon. ¶ Ex quib. oīb. ꝛcludo q̄ præmiſ ſorum ꝛſideratione non ꝓt dici d. ☩ractum fuiſſe vſurarium. Nō obſtant ☩ria ſuperius alle. nam. §. ſuperuacuum. loquiť qñ nō ☩ ſtab at venditionem interceſſiſſe. ideo ex quo is q̄ dicit vendi diſſe, reperiť poſſidere, præſumit ur non vendidiſſe. vt ibi notat. Itē ille tex. loquitur qñ agitur de p̄iudicio tertij, ſed hic ſolum agit de præiudicio contrahentium. Præterea vt ibi dicit Bar. qñ fuit ſoluta p̄ēſio, ceſſat omnis præſumptio ſimulationis. maximè cū hic fuerit ſoluta pro decem annis. Ad alia ſatis eſt §. reſpōnſum.

¶ Conſilium l.

1 *Acta facta in ſummario, vocatis iudem in plenario.*
2 *Modus agendi vbi variatur de ſummario ad plenarium, no.: prohibetur cumulatio, ſeu refutatio eiuſdem negotij.*
3 *Sententia lata ſuper toto non impedit iudicium agendi ſuper parte.*

CIRCA Quæſtionem verſāt̄em inter do. Luciam filiam olim ex vna parte: & Angelum ſeruum eiuſdem terræum ex alia par te: nihil attingam ex meritis cauſæ principalis, ſuper qua ſnia ia lata fuit, quōniam illa mihi ꝙmiſſa non extitit: ſed examinabo duntaxat an nouum iudicium poſſit intentari. iuxta formam li belli per d. dom. Luciam producti, ſententia contra eam lata & appellatione ab ea interpoſita non obſtantib. Et tota vis q̄ſtiōis dependet ab eo, numquid primum & ſecundum iudicium ſic ſe habeant, q̄ abſolutoria ſententia ī primo pariat exceptionē rei iudi. in ſecundo. Nam ſi appellatio fuit admiſſa per iudicem ad quē vt allegatur p d. do. Luciam, ſiue tacite renuntiauit appella tioni adeundo. iudicē à quo, firma remanſit prima ſnia. de app ꝓnas. &c. cum ſit romana. cum ſimilib. Si aūt dicatur p̄dere d. appellatio, adhuc eadē eſt quæſtio, quę eſt an pendente primo iudicio poſſit accumulari. Secdò eſt examinādum an talc ſit pri mum iudicium q̄ abſolutoria lata in eo pariat exceptionē rei iud. in 2. Nam ☩lem effectum producēte primo iudicio, non ad mittiť accumulatio ſecūdi obſtante exceptione, vt ꝓbať ī l. fundi. & l. fundū. ff. de excep. clarius in mā cumulationis plene exami nata p̄ gl. Cy. & Bar. ī l. edita. C. de eden. per Canon. in c. 2. de libel. obla. ¶ Videam⁹ igitur an primum ſit tale, q̄ ipſius ſnia abſolu toria pariat except. rei iudic. in ſecūda nouiť intentata per. d. do. Luciam. Et vī primò q̄ non: qñ id q̄d examinatur ſummariè ñ prohibetur poſtmodū in iudiciū deduci plenariè. vt in l. pe. ff. de
1 his qui ſunt ſui vel alie. iur. ¶ †Hinc eſt q̄d acta facta in ſummario ñ faciūt fidē ī plenario. vt ī c. veniēs. de teſt. Facit q̄d no. Inn. in c. 2. d. ord. cog. prope fi. vbi dicit q̄ſi ☩ agentem excepi d ſpo liatione mea, & ſuccubui: potero nihilomin⁹ illā ſpoliationē de ducere p viā accuſationis. ¶ Secdò principaliť faciunt no. p Bar. ī l. q romæ, §. duo fratres in verſi. quintò oppo. de ver. obl. vbi ad ꝓpoſitū dicit, q̄ ſi ſup exceptione ꝓnuntiaē in caſu q̄ ſummaria fuit cognitio, ſi obſtat res iudicata, ſi illd idē principaliť poſtmo dū ī iudiciū ꝺducīť. arg. de re iud. l. à diuo Pio. §. ſi ſup reb. Si ve rò ī cauſa cognoſciť plenè, & tunc ſi ☩ agentem ꝓnuntiaē, ñ p̄t accumulari aliud iudiciū acceſſoriū, & quodāmō pēdens ex 1. d. §. fres. Aut aliud iudiciū eſt principali⁹ vī ęquè principale: & iterū poterit refricari nō obſtante exceptione rei iudicatæ. vt l. ſi ante. d excep. Sed ī caſu nro fm iudicium eſt principali⁹, vel æq̄ principale & primū fuit principale. & fm fuit ſummarium: q̄ p̄t reſeruare exceptionē rei iudicatæ, vī iudicādæ cā appelatiōis ñ obſtāte. Ad idem q̄d no. An. ꝺ Bu. in c. aduerſario. de excep. vbi
2 dicit, † q̄ vbi variať mod⁹ agēdi, de ſummario ad plenarium, ñ ꝓ hibeť cumulatio, ſeu refutatio ciuſdē negotij. iuxta no. ī l. 1. C. d 2d. ide. & in l. ſi qs à liberis. ff. de lib. agno. Sed his nō obſtantib. quæ verè in caſu nro nō obſtāt: vc ꝛ. clare patebit, ☩ria ſnīam ar bitor ꝓualere, ſ. q̄illud nouū iudiciū per d. do. Luciam cumulari ñ poſſit exceptione obſtante. Primò moueor ꝓ indubitatā iuris regulā vbicunq; ſaltem tria ꝛcurrunt in ſecdo iudicio, q̄ ꝛcurre bāt in primo, ſemp obſtat exceptio rei iudicatæ. primū, ſi idē cor p⁹ ſiue eadem quantitas petitur. Secdm, ſi idē ius, ſiue ſit cā petē di. Tertium, ſi eadē ſit pſonarū ꝛditio. hoc ꝓbatur ī l. cum ģrīe. cum duab. legib. ſeq. ff. de exce. rei iud. no. ī d. c. aduersario. Sed in caſu noſtro hæc tria inſunt ſecdo iudicio qa eadē ģtitas petitur nunc q̄ in primo iudicio petebatur. eadē eſt cā petendi, nam pe tebat reſtitutiones à d. Angelo tanq̄ ab hærede fratris, & nunc idem dicit. & eſt eadem cā, & eadem eſt conditio pſonarum. ģ ab ſolutoria lata in primo parit exceptionem rei iudicatæ in ſecun do. Præterea & ſecdo, vbicunque, idē ꝓrſus eſt finis agendi, nō p̄t deduci, per viam agendi in ſecundo iudicio, quod fuit deductū in primo etiam per viam excipiendi: vt eſt tex. not. in l. duobus. ff. de excep. rei iud. Sed in caſu noſtro idem prorſus eſt finis agē di ī ſecdo q̄ fuit in primo. Nam d. do. Lucia in 1. & 2. iudicio nil aliud intendebat, nec ītēdit q̄ ģ dos ſibi reſtitueret̄ à d. Angelo tanq̄ hærede ſui quondam mariti: ergo nō debet admitti cumu latio ſeu refutatio ſecundi iudicij, & eo maxime in caſu nrovbi primo fuit actum pviā agendi: & nūc idē ꝓrſus refutaē. Itē & ter tiò ex ☩rio ꝙſequeret̄ q̄ idē dns ptās poſſit ferre directè ☩riam ſniam reuocādo primā p eum latā ☩ literā, & mentē l. 1. C. ſen. re
3 ſcin. non poſ. Quartò, † q̄ ſnia lata ſup toto, īpedit iudiciū agen di ſuper parte, & e☩ lata ſup parte īpedit refutare ſup toto. vt l. ſi qs cum totum. in prin. & §. fin. ff. de excep. rei iud fortī⁹ ģ in caſu noſtro dēt obeſſe, vbi idē ꝓrſus petiť, & eſt eadē cauſa. Quintò & vltī. faciunt elegāt tacta per Inn. in c. ſuborta. de cau poſ. & ꝓ prie. vbi pl⁹, q̄ ſi ſuper deducto incidenť, ſeu ꝓ modū cāæ partes aſſumūt diſputationē, & plenè ꝓſequūť, ſicut ipſū principale, q̄ ſnia lata ſup ſcidēti, parit exceptionē rei iudicatę, ac ſi pricipalr fuiſſet de illo actū, q̄d clarius quoad propoſitū ſeqr. Ant. de but. in d. c. aduerſario. Sed in caſu nro nedum partes aſſumpſerūt di ſputationē plenam ſup iuribus d. dñæ Luciæ, ſed ēt dicta domi na Lucia dixit ius ſuum totū p viā eligendi. Nā licet hoc egerit gñalr non declarata pſona, tamen ex quo poſtea ꝙaruit dictus Angel⁹ ad citationē gñalē, & oppoſuit ſe dñæ Luciæ, & ☩ ea pie nè cepit iudic o ſup reſtitutiōe dotiū ꝓtendere, & ſnīa ſolenni ter fuit lata ☩ dictum Angelū ab impetitione ipſius nō debet di cta domina Lucia poſſe illud idem in effectu replicare ☩ dictum Angelū vel pēdente appl'one præſuppoſita pendentia accumu lare: ꝙ abſolutoria lata ī p̄rio pariat exceptioē rei iudicatæ ī ſecū do. Eſt. n. iudiciū ordinariū qñ ad citationē gñaliter cōparet ali quis aſſumēs ī ſe regulare iudiciū, iuxta no. c. 1. de elect. & Bar. ī l. fi. ff. de quæſtiōi. ī prin. & ī fi. Nō obſtāt ſuperius alł. in ☩ria pte. Et primò ad penul. rñdetur, q̄ loquiť qñ aliquid fuit deductum in iudiciū. nō p̄ricipaľr, ſed īcidēter. & ſup tali īcidēti fuit cognitū ſummariè, reſpū ꝓbationū, vt ſi petāt alimēta à filio: īcidēter eſn & ſummariè cognoſciť de filiatiōe, tūc nō obſtnīa lata ſuper ali mētis. p̄t principaľr agitari ſuper filiatiōe, ex quo de ea nō fuit plenariè cognitū ſec⁹ ſi plenè fuiſſet cognitū. vt ibi no. gl. & Bar. & patet exnot. ī l. 1. C. de ord. iud. Sed ī caſu nro primū iudicium nō fuit īcidēs, imò p̄ricipale, nec ſummariè fuit cognitū, imo plenè, adeo q̄ fuit recurſū ad ꝓſiliū ſapiētis, & p ꝓſiliū ſapiētis ſo lēniť ꝓnūtiatū. Nō obſt. c. veniēs. qa vt ibi dicit tex. ad aliud age bať primo q̄ ſecūdò. ¶ Itē in principio iudiciū fuit ſummarium reſpectu ꝓbationum, qa ſolū habuit ꝓbare q̄ ſua ītereſſet age re. Sed ī caſu nro ad idē agiť primo & ſecdo, & vtrūq; eſt plenariū reſpectu ꝓbationū. ī primū eſſet ſummariū, reſpectu modi ꝓ cedendi pp guarentigia: ſed de hoc nihil ad nos: qa per hoc pri uilegium nō debet licere idem replicare in alio iudicio ☩ om nes regulas iuris. Non obſt. d. Inn. in c. 2. qa loquiť qñ ſpoliatio ad aliū effectum deducīť in ſecdo iudicio q̄ ī primo. Nā in primo fuit deducta ad repellendum, in ſecdo ad ꝙſequendū: & ſic deficit alterum trium: de quibus ſ. dixi: ſ. q̄ nō ſubeſt eadem cauſa petē di, ſeu idēſinis. Nō obſt. no. per Bar. & do. Ant. qa ꝓcedūt qñ ſuit prius pronunciatum ſup exceptione, ſeu ſup incidenti ꝓpoſito: vt patet ex iurib. q̄ ibi allegant, & ſic nō erat idem finis agendi. Sed in caſu nro fuit pronunciatum ſuper directa petitione ip ſius dñæ Luciæ, q̄ in effectu idē ꝓtinebat q̄d ſecda petitio. Nam nil aliud voluit tā in primo q̄ in ſecdo, niſi vt ſibi reſtituaťr dos ab hærede mariti, & fuit ☩ eam ex defectu ꝓbationū pronuntiatū, vt patet ex ſnīa ad q̄ ſe refert. ¶ Itē ipſemet Bar. vult in d. l. 1. C. d ord. iud. q̄ etiā ſi fuit ꝓnuntiatū ſuper exceptione nō poteſt il lud deduci per viam agendi, ſi idem prorſus eſt finis excipiendi. Quare ex omnib. p̄dictis ꝛcludo iſtud ſm iudicium non poſſe ī tentari, ſiue appellatio ſit non admiſſa, vel deſerta ſit, ſeu pēdeat.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

CASVS ꝓtingentia in effectu talis eſt. Quidā magiſter M. nō nullas pecuniarū q̄tates cuidā Eſau cāpſori ꝙſignauit ad partē honeſti lucri, & variis vicibus pecunias alias illi cāpſori mō p̄di cto aſſignari ſecit, & nōnūq̄ aliquas pec. inde recepit: de dictis re ceptis dict⁹ cāpſor vltra librū quē tenebat ī bācho, ſcripſit, & fe cit quendā codicem, ſeu librū parū q̄ jugi⁹ ſtabat penes d. ma giſtrū M. ī quo quidē libello etiā ꝓtineť rōnem fuiſſe variis vi cibus de certis tpibus inter eos habitā. & capitale liquidatū, & qualt ꝙſitebať dict⁹ cāpſor d. Magiſtrum M. debere hre certas q̄ titates pecuniæ rōne lucri, ꝓueniētis vſque ad illud tp̄s rōnis ha bitæ. & hoc variis vicib. ꝓtigit. Verūtn p 4. annos ante mortē d. magiſtri M. nō apparet aliquā rationem inter eos fuiſſe facta: de nique d. Magiſter M. parū ante mortē ſuā ꝙdidit teſtamentū, in quo inter cætera ſic diſpoſuit, vc3, itē q̄liderās ipſe teſtōr q̄ ipſe habuerit, & habet facere certas rōnes & ꝙputos cū Eſau, &c. & q̄fidens in totū de ipſo Eſau voluit dixit, & mādauit, q̄ de dictis ☩ctib. & ꝙputis rōnū ſtet, & credať, & ſtari & credi debeat libro ſeu libris ꝓpriis ipſi⁹ Eſau, &c. Demū mortuo teſtōre d. Eſau in redditiōe rōnis exhibet libros ſuos, quos habebat ī ſtatione, ſeu domo ſua, ī quib. ꝛtineat totum capitale d. Magiſtri M. & plu res aliæ partitę datorū & ſolutorū adinuicē, tñ de partitis ſeu lu eris capitalib. nō ꝓtinentur niſi duo, vel tres, cū tñ ī libello quē ipſemet ſcripſerat, & ſeruabať penes d. Magiſtrū M. ꝓtinentur lō gę plures. Nūc vertiť ī dubiū an debeat ſtari & credi dictis libris, quod d. Eſau producit ad pūs, in q̄bus nō ſunt ſcriptæ omnes di ctæ partitę dictarū prouiſionū & lucrorū: an verò debeat ſtari & credi d. libello ſcripto manu ipſi⁹ Eſau, quem dictus teſtator te nuit penes ſe. In quoq̄dem libello ſeu ſcriptura priuata apparēt, vt s. dixi. & calculatæ, & factæ rationes vſque ad annū do. 1403. & 1404. ita vt vſque ad dicta tempora debeat ſtari dicto libello ſeu ſcripturæ priuatæ, & poſt d. annos vſque ad mortem teſtato ris, à tpe nō apparet rōnem fuiſſe calculatam, debeat ſtari libris quos d. ſau de nouo producit, & oſtendit. Quæritur quid iuris.

¶ Conſilium lj.

1 *Partes poſſunt remittere iuramentum teſtibus.*
2 *Librorum appellatione non veniunt paruæ ſcripturæ priuatæ, vel libelli, quos faciunt mercatores pro ſecuritate creditoris.*
3 *Tantum dictio, eſt taxatiua, & implicat in ſe negatiuam reſpectu aliarum probationum.*
4 *Teſtes ſi addunt ad inſtrumentum, non per hoc dicitur inſtrumentum reprobari.*

VIDETVR Primò ſtādum libris circa totalem rōnē, quos d. Eſau producet, & nō illi libello quem penes ſe retinebat d. teſta tor: q̄q. n. ſtādum ſit ſcripturæ priuatæ in p̄iudicium ſcribentis, ex quo ꝙſtat manu illi⁹ fuiſſe ꝙfectam. l. rōnes. & l. exemplo. & q̄d in eis no. C. de prob. & l. ſcripturas. C. q̄ po. ī pig. habe. per Bar. in l. nuda. ff. de don. arg. l. q̄dā. §. nummu. ff. de eden. & l. admonendi. ff. de iureiu. & in auth. & ſi ☩ctus. C. de ſi. inſtr. p gl. & doct. in c. 2. de ſi. inſt. tñ ex quo teſtōr voluit credi libris propriis ipſius Eſau, ſ. tādum eſt diſpoſitioni teſtatoris. nā potuiſſet teſtōr diſponere vt ſtaret ſimplici verbo ipſius Eſau. vt l. Theopōpus. & ibi no. ff. de do. ple. qa in re ſua q̄libet eſt legitim⁹ moderator, & arbiter.
1 Item re mādata, C. māda. & in c. de his. de ſepul. † Hinc eſt q̄ par tes p̄t teſtibus iuſm remittere. vt in c. tuis. de teſtib. facit q̄d in ſimili no. Bar. in l. fi. ff. de accep. Vltima. n. voluntas ꝓ lege ſeruā da eſt. 13. q. 2. vltima volūtas. & in auth. de nup. §. diſponat. ¶ Se cundo multipliť probať per verba dicti teſtōris primò. n. dixit ☩ fidens in totū, & c. Et hic nō ſolū in parte, ſed etiā in totum ſtā dū libris ſuis, q̄d nō ſeruareť, ſi ꝓ parte ſtaretur libello ſeu ſcri-

ptura

Universidad de Deusto
Biblioteca

pturæ priuatæ, ſcdo dixit q̄ ſtaret libris propriis dicti Eſau. vñ pondero verbū libris & verbum propriis: ꝓappone.n.librorū 2
ſaltē ex cōi vſu loquēdi nō veniūt iſtæ paruę ſcripturę priuatę, vł libelli quos faciūt plerūq; mercatores ꝓ ſecuritate credito-
ris,& ipſi quos hēnt mercatores ī bācho.ad hoc qđ leg. & no.ī
l.librorū.ī prin.ī §.qđ tñ Caſſi⁹.ff.đ le.iij.& l.La.ff.đ ſup.le.Præter
ea illi dr̄ ꝓprij libri,quorū qs ꝓprietatē hēt, & de eis ad libitū
diſponit.l.Quintus.ff.de au.& ar.leg.& l.j.ff.de pecu.facit qđ no.
in c.ij.& c.cum ad monaſterium.de ſtatu mona. Sed d.ſcriptura
priuata ſeu libellus ꝙſiſtēs apud dictū teſtatorē, nō erat hmōi,
cū ipſius magiſtri eſſet.Ergo de hoc libello ſi ītellexit teſtator.
& ſic ſtandum vł libris dūtaxat ipſius Eſau. Tertiò multū ſtrin-
gere vñr verba illa.ex quo.n.dixit,q̄ ſtandū ſit libris Eſau tm̄,vł
excluſiſſe al's ſpecies ,pbādi in ꝓrium. †Nā dictio tm̄,eſt taxati- 3
ua & implicat ī ſe negatiuā reſpectu aliarū ,pbationū.vt in c.cū
eccl'ia ſutrin.a.d cau.poſ.& ,ppric.& ibi p Io.An.poſt Goffr.īver.
tm̄.Quartò principl'r facit theorica Iac.de Are.in l.j.C.ſi aduer.
lib.vbi dicit,q̄ ſi ex ſtatuto ſtādum eſt verbo alicui⁹ denuntian-
tis,nūq̄ ab illi⁹ dicto eſt recedēdum p al's ,pbōnes: ſed verbum
teſtōris hēt vim legis de pēdentib.à voluntate ſua:vt ſ. dixi.Er-
go ex q̄ teſtōr voluit fore ſtandū libris ,ppriis d.Eſau,ñ eſt ab il
lis recedendū pp dictā ſcri pt.maxīè priuatā,q̄ offerr̄ ab hr̄dibus.
¶Sed his nō obſt.q̄ ſi rectè pōderēt, nō obſtant,ꝓriam ſnſam d
iure arbitror veriorē.Et primò moueor ex verbis ꝓtæ diſpo-
ſitionis dum dixit teſtōr, ꝙ cū ipſe habeat facere certas rōnes,
& ꝙputos cum Eſau.& ꝓfideus,&c.Ex qbus verbis clarè colligi
tur,q̄ fidē dicti Eſau,& librorū ſuorū elegit reſpectu rōnum &
putorum nō factorum,in quib.,ppriè cadit ꝓfidētia & fides, nō
aūt reſpectu earum q̄ ſunt iā liberatæ & finitę: de quib⁹ clarè ꝙ
ſtabat de ,ppria ſcriptura ipſius Eſau.Vñ ēt tranſactio in iſtis ī-
pedit.ad qđ optimè facit.l.elegāter.§.ſi qs poſt trāſactionē.ff.de
ꝙd.inde.l.poſt rem iud.de tranſact.& c.expoſita.de arbi. cum ibi
no.Iudicamus.n.diſpoſitionē & ipſius effectum ad limites pre-
ctionis:adeo q̄ ēt verba reſtringunt,vt ſ. dixi. huic ſnīæ vñr ꝙcordare
Ja.But.& Bal.ī d.l.j.C.ſi aduer.rē iud.vbi circa illud dictum la.de
But.ꝓal.dñt q̄ l; tñ tantum dicat credēdum eſſe verbis denuntia
toris: tñ ſi p al's ,pbationes appareat denūtiationē eſſe falſam,ñ
dēt iudex illi credere.arg.l.diuus. ff.de fal.¶Sextò adduco theo
ricā Bar.in exūag.q̄ ſint rebelles.ī verb.trāſit.vbi notāter dicit,q̄
ſi poſt legem gñalem emanauit ſpālis.exemplum in l.ſciendum.
ff.q̄ ſatiſd cog.iuncta auth.offerat.C.de lit.ꝓte. lex ſpālis ñ tollit
gñalem,niſi quaten⁹ ī ea exprimit,& niſi in lege noua dicat, nō
obſtante quacunq; l.q̄ in totū,vel in partē huic obuiaret. arg.l.
ſed & poſteriores.de legib.& l.præcipimus.in fi.C.de app. Ita vł
in propoſito dicendū,quanḡ.n.dixerit teſtator ſtādum libris d.
Eſau,nō tñ per hoc voluit excedere fidē ſcripturæ ipſius Eſau,
maximè cum per illum ſuppleatur ad libros Eſau,& poſſunt ad
ꝙcordiam adduci,vt ſuper diffinitis calculis factis ſtetur libris,
ſed ſuper aliis iā libratis alia poſſit probatio adduci, & pro hac
interpretatione facit theorica Bar.in l.non dubium.C.de leg.&
l.omnes populi.ff.de iuſt.& iur.vbi no.dicit,q̄ cā ſufficiens & iu
ſta reſtringēdi diſpoſitionē,eſt,qñ verbis ſic intellectis alter ſine
cauſa legitima caperet lucrum,& reliquus ſentiret damnum,vt
l.vt gradatim.ff.de mun.& ho.& l.ij.C.de nox.facit optimè c.cū
dilectus.& quod ibi no.de conſue.& c.abbate.de verb.ſig. ¶Ex
quib.omnib.ꝙcludo ſtandū fore dicto libro paruo ſeu ſcripturę
priuatæ ipſius Eſau ſuper illis partitis,& lucris aſſignatis d.ma-
giſtro M.de quib.nihil dr̄ ī libris dicti Eſau ſup illis, & gñaliter
in omnibus p q̄ ſuppleē ad libros dicti Eſau.¶ Non obſtāt ꝓria
ſuperius all'.Ad primum enim ſatis patet eſſe reſpōſum:cum vt
ſ.dixi,non minus ſeruatur voluntas teſtatoris,ſi fiat ſuppletio p
aliam ſcripturā ipſius Eſau.Ad ſecundum dico q̄ ſatis ſtatur il-
lius libris in totum quatenus in eis ꝓtinetur. ¶ Item non tollit
probationem per ꝓria: vt ſ.dixi.Non obſtat verbum propriis,&
verbum libris,ſatis.n.patet reſponſum per prædicta.Ad tertium
principale quod videtur magis ſtringere de illa dictione tantū,
dico q̄ illa dictio operat hoc,vt ibi aliàs non crederetur libris il
lius Eſau quatenus condemnerent fauorem ipſius:ſed opus eſſet
alio admiculo: vt l.exēplo.& l.rationes.C.de proba.& p gl.&
Bart.in d.§.nūmularios.& d.auth.ſi contractus.pp hæc verba fi-
des adhibetur etiā in fauorem ipſius.Voluit ergo teſtator per il
la verba qđ illis libris tm̄ crederetur.& q̄ alia ,pbatio ab eo non
ſit exigenda.Et pro hac intepretatione facit lecturę æquitas ne
capiāt lucrum ſine cā & ne admittatur volens venire cōtra pro
priā ſcripturā:qđ oīa iura abhorrent.C.de nō nume pec.auth.ḡ
q.& de fide inſtrum.c.ſi cautio,& l.cum de indebito.ff.đ prob.&
faciūt alia q̄ ſuperius īducta ſunt.ſatis.n.eſt,q̄ illa verba operēt
aliquid etiā ꝙ ius.vnde nō dūt ita latiſſimè interpretari,vt mul-
ta iura lędātur.arg.opti.in l.ſi quādo.C.de inoffi.teſta.& l.ij.C.de
noxa.& d.c.cū dilectus.vel ſaltē ītelligantur q̄ velint excludere
ſcripturā priuatā:nō aūt ſcripturā ipſius Eſau, per quā ſuppleat
ipſius libris:vel poſſūt ītelligi qñ nō offertur probatio in oppoſi
tum p ſuprad.Ad vltimū ſatis eſt ſ.reſponſum in quinta ratione
ad partem affirmatiuam.

¶Caſus conſilij ſequentis.

QVIDAM IN AEGRITVDINE detētus teſtū ꝓdidit: & niſiis inſtitutis hr̄dibus inter cætera ſic diſpoſuit.Item voluit & mandauit q̄ dicti hr̄des,& eorū tutores teneaē, & debeat di-
ſtribuere,& erogare amore Dei,& pro aīa ipſius teſtatoris illud
qđ eis declarabitur per dñam Marianā eius vxorē,cuius ,pſcien
tiā onerauit,ꝙ eidē aliqua ſecreta animi ſui narrauerit &c.Deni
q; mortuo teſtōre d.dna Mariana ei⁹ vxor petēdo cōſilium in
foro aīæ à duobus viris probatiſſimis, dixit d.teſtatorem ſibi
īpoſuiſſe,vt quādā filiā ſua illegitimā q̄ iacebat apud hoſpitale
S.Mariæ educi faceret à dicto hopitali,& in domo ipſius teſta-
toris nutriri,ac cū dote cētū fiorenorū maritari,adiciens d.do.
Mariana,q̄ nil aliud fuit ſibi à d.teſtōre iniunctum.hoc idem in
ſubſtantia dixit alia vice in ,pſentia duarum dominarum quarū
vna eſt vxor & alia ē ſoror vnius ex tutorib. dictorum filiorum
fratris carnalis d.teſtōris.Poſtmodū elapſis fere trib.annis à mor
ted.teſtōris d.do.Mariana turbata & irata ex certis cauſis cum d.
tutore,iuit ſponte ad vicarium domi.Epiſcopi Senenſis,aſſeruit
iuramento ſibi prius delato,d.teſtatorem voluiſſe q̄70.floreni,
quos olim pater d.teſtatoris à quibuſdā indebitè extorſerat reſti
tuerentur p ſuos hæredes illis perſonis,de quib.conſtat in libris
patris d.teſtōris.Item d.teſtator dum viuebat, vouerat viſitare
eccleſiam S.Antonij de Vienna,& non potuit adimplere,voluit
q̄mitteretur vnus propriis ſumptibus hæredum d.teſtatoris:Et
hanc dicit voluntatē d. teſtōris fuiſſe eidem d. Marianæ declara
tam,demum calore inuidiæ quieſcēte,acceſſerunt quidā ad do.
Marianam dicentes mirari de his quæ dixerat,quod ſi poſſet,illa
reuocaret.Nūc quæritur an ex illa ꝓfeſſione ſic facta in præſen-
tia domini vicarij,poſſent hr̄des ,pelli ad exequendum ea ſic de
clarata,non obſtāte confeſſione contraria prius, & poſtea facta.

¶Conſilium liij.

1 *Teſtis ſi prius dixit verum extra iud. c. &c. postea dixit in iudicio, etiam cum iuramento, non creditur secundo dicto, sed debet puniri de falso.*

2 *Vxor & soror tutoris an in causa testamenti testes esse possint.*

VIDETVR Primo ſtandum declarationi factæ in præſen-
tia domini vicarij, de quo videtur caſus apertus & nota. in
l.Theopompus. ff. de dote præcigat. vbi patet ſtandum eſſe dic-
to vnius

cto vnus,quē teſtator eligit ī fidē:& hoc approbauit,& maximè
ga iſta iurauit ſm Theoricā Bar.ī d.l.theopōpus. Item primum
& vltimum d.fuit ſine iuſo,declaratio vero facta ī præſentia dñi
vicarij fuit iuramento pſtito.Sed d.iuratum dēt pferri d.non iu-
rato.vt in c.1.de ,pſan.&affi.facit.l.iuſiurandi.C.de teſt. canonizata 4.q.3.c.ſi teſtes.§.iuriſiurādi.Tertiò cum iſta hoc caſu habeat
loco teſtis,cū deponat d voluntate teſtātis nō valuit d. ſuum ſi-
ne iuſo:iuxta ſniam Bar.ī d.l.Theopōp⁹. ¶Sed his nō obſtantib.
ꝓriam ſniam arbitror ꝓualere.Primò moueor ꝑc notabilē theo
1 ricam Bar.ī l.cos.ff.de fal.vbi dicit,†q̄ ſi teſtis primo dixit vnū
extra iudiciū,ſi ꝓrium dicit poſtea ī iudicio ēt cum iuramēto,ñ
creditur ſecundo d. qnimo pōt puniri de falſo.ideo dat ipſe cō
ſilium timenti vacillationē teſtiū,vt pri⁹ extra iudicium faciat
eos interrogari,q̄ ſi poſtmodū dixerint ꝓrium ī iudicio,fides eis
non adhibetur,& hāc ſniam Bar.ſequtur An.de Bu.ī c.cum ī tua
diœceſi de teſti.ſequēdo.illud d.caſus iſte eſſet deciſus.& l; illud
d.poſſit moderari aliquaten⁹ tū pp multa alia hic ꝙcurrentia pu
to indiſtinctè d.dñæ Marianæ nō credendum.Primo qa dum pe
teret conſilium in ſecreto, vbi ceſſabat oīs timor, & placentia
partis,aſſeruit ꝓrium,dicēs fuiſſe dūtaxat ſibi ſiunctū,vt illa puel
la eriperetur ab hoſpitali.Et ſic factū extitit.Nō. n.ē pſumendū
quē dicere falſum,vbi petit ꝙſiliū aīæ,qa nō pſumitur īmemor
ſ.priæ ſalutis. 1.q.7.ſancim⁹.& c.literas.de pſump.&c.ſignificaſti.
2.de homici.Et talib.ſtatur d.ſacerdotis ſaltem ad ꝙfundendum
ꝓriā ꝓfeſſionem.ad hoc qđ no.gl.& doct.in c.teſtimonium.d teſ.
maximè,qa ſecundū d.emanauit ex iracundia: & ſic nō deberet
ꝑiudicare:vt eſt tex.cum gl.no.ī c.litteris.de diuo. Et primò tpe
quo videbat zelo dei accenſa.vt d.c.litteras.đ pſum.vbi tex. val
de no.īnuit,q̄ p d.qualitates magis ſit ſtandum primo d.nō iura
to vł ſaltē p primum d.tollitur pſumptio ſecundi d. vt ei ſimpli-
citē ſtet.Non ob.ſi dicat,q̄illi q deponunt de ꝙſilio aīæ ſunt ſingu
lares,q nō fuerūt ſimul pſentes,dico.n.q̄ ,ppter ſubiectā mām
debet ei credi,cum ꝙſilium nō ponitur in pub.iuxta no.ī d. c. te-
ſtimonium.Item illd idem aſſeruit ī pſentia duarum mulierum:
q̄ optimè teſtificari pñt ī cā ciuili,vt legi.& no.in c.forus.de ver.
2 ſig.& 15.q.3.ex eo.†Nec ob.q̄ vna ſit vxor, & alia ſoror ſingu-
lares,q nō fuerūt tutoris.cū ꝙmodum vel īcōmodum ad cum ñ ſpe
ctet. 1.q. 6. biduum.ver.palam. Item ſoror & vxor pñt eſſe teſtes
ī ciuili,ēt ſi eſſet ,ppria,l; forte eis min⁹ credat q̄ aliis:iuxta no.p
gl.& no.p In.ī c.in literis.de teſt.& pōpe.c.tit.§.1.p gl.3.q.5.c.1.fa
cit tex.cum gl.in d.c.literas.vbi p; ,quòd frater pt eſſe teſtis pro
fratre.Sed in caſu noſtro non eſt dubium cum cauſa non perti-
neat ad maritum,ſed ad filios d.teſtatoris,& ipſius do.Marianæ.
Præterea hic eſt alia ꝙiectura multum ,pbabilis in eo qđ poſt de
poſitionē factā corā dño vicario dixit oppoſitum ex iudiciū ꝙ-
cordādo d.priori,ex q̄ debilitat dictum corā dño vicario. vt ſibi
ſoli nō ſit credēdum,qđ aptè voluit An.de bu.in d.c.cum in tua.
vbi dicit,q̄ ſi teſtis dicit poſtea ꝓrium extra iudiciū ei⁹ qđ dixit
in iudicio,& ſnīa adhuc ñ eſt lata,q̄ nō ſit ſtandū dicto illi⁹.hoc
idem notanter vł ſentire In.c.ꝓterea.de teſti.cog. Et in caſu no
ſtro hic plura ꝙcurrunt:qa non ſolum poſt, ſed prius variis vici
b⁹ dixit oppoſitū,& turbata acceſſit ad d.vicariū, Itē q̄ fœmina,
cuius teſtimoniū variū & mutabile eſt,vt in c.forus. de ver.ſig.
Itē hoc idē vł præſumendū ex qualitate dictorū. ad qđ em̄ ſe-
cretò dixiſſet,vt mitteretur vnus ad viſitandū eccl'iam S.Anto.
¶Itē cū ipſe ñ fuiſſet ſolus hęres pris,ad quid aggrauaſſet ſe in
ſolidū ad reſtit.malē ablata pr̄na, ꝙ nō teneret niſi pro ſua por-
tione hæreditaria.l.2.C.de act.hær.e.Sed primū dictum habet ve
riſimilitudinē,ꝙ verecundum eſſet d.teſtatori, qui erat nobilis,
miſiſſe filiā,l; illegitimā,iacere incognitā apud hoſpitale, meri
tò hoc dixit ſecretè vxori ſuæ,de qua voluit ꝙfidere,&ī dubieta
te dictorū,amplectēdū eſt dictū magis veriſimile,vt 14.q.3 ſi te
ſtes oēs.no.Inn.ī c.auditis.de pſ.facit tex.ī c.13.d ,pb.& hæc ſuffi-
ciant.¶Cōcludo ḡ ſtādum priori dicto qđ habuit exequutionē,
& ñ aſſerto corā d. vicario, maximè ꝙ illuſio & variatio repro-
batur à iure:in cle.2 illuſio.de renuntia.non obſtant ꝓria:procedunt em̄ qñ alia nō ꝙcurrunt in oppoſitum, vt patet ex pdictis.

Caſus conſilij ſequentis.

QVIDAM ANDREAS PETRI, & IOANNA eius vxor,ciuitatis Maſſanæ, obtulerunt, dederunt,& dedicauerunt ſeipſos,& oīa bona eorum,& cuiuſlib.eor.mobil.& ſe mouētia, iura,actiōes,& noīa eis & cuilib.eor.qualitercunq; ptinētia,om nipotēti deo,& ordini & quētui ffm cremitarum S.Auguſtini d Maſſa.ī manib.prioris & quētus ciuſdē loci,recipiētis noīe toti⁹ quentus & pdictorum ffm d.And.& Ioanna detinent quædā ex bonis prædictis,vel forte oīa recipiētia exinde debitū ñāe ſubū diū. Quærit nūc de pdictis bonis an debeāt ſoluere collectas,& alia onera,quēadmodum ſoluunt cæteri laici ciuſd.ci.& nunqd pſonæ eor.pñt grauari ad muncra ſeu onera ciuita. ſicut alij ci-

nes & incolæ illius ciuitatis,&c.

¶Conſilium liij.

1 *Bona ecclesiarum non tenentur ad onera, & factiones laicorum tam de iure ca nonico quam ciuili.*

2 *Oblati religionum qui se & sua dedicauerunt gaudent etiam in bonis quæ tenent nomine monasterij omnibus priuilegiis illius religionis.*

3 *Secui ecclesiarum non tenentur ad onera laicorum.*

SVCCINCTE & cōclusiuè procedā,qa prædicta nō vñr mihi habere magnā dubitationem.Et primò circa bona q̄ ſint om
1 nino exēpta ab oneribus,& factionibus laicorum. †Certum eſt enim q̄ bona eccleſiarum ad hæc onera non tenentur, tam de iure canonico quā ciuili:vt probatur in c.nō minus.& c.aduerſus.de immu.eccle.& in l.placet.C.de ſac.ſan.eccle.canonizata. 16.q.1.placet.Sed prædicta bona dictorum Petri & Ioannæ fue runt purè donata,& oblata eccleſię S.Auguſtini:ergo immedia tè etiam ſine ꝛaditione tranſiuit eorum dominium in eccleſiā prædictam,ex duplici capite.Primò ex priuilegio l.fin.C.de ſac. ſan.eccle.Sedò ex perſona iſtorum,qui obtulerunt ſeipſos.Nam per oblationem purè factam tranſiuerunt in poteſtatem eccle-ſiæ ita vt quaſi ſint eccleſiæ. vt no.dicit gl.in c. vt lex continen-tiæ.27.q.2.ergo per quandam ꝙſequentiam & dominium & poſ ſeſſio illorum bonorum tranſiuerunt in eccleſiā.p l.ſi adoptaue 10.ff.de priuile.& l.ſi arrogator.ff.de adop.tenet Io.And. in c.in præſentia.de proba.& no.19.q.3.ſi qua mulier.& expreſsè tenet Bar.in terminis noſtris in auth.ingreſſi.de ſac.ſan.eccl.& ſic ec-cleſia dr̄ hæc bona poſſidere:licet per iſtos,ſicut dñs dr̄ poſſide-re per ſeruū:vt l.1.ſi per vim vel alio modo. & l.ſi. C.de acq.poſ. & in c.cum dilecta.de reſcrip.Et videtur ad prædicta tex. in c.fi.
* qui cle.vel vouen.ſm lec.gl.& Inn.quę *cōiter* per alios ſcribentes tenetur.Certum eſt,q̄ bona laicorum eccleſiis collata eximun-tur ab oneribus laicorum,vt collectis,& ſimilibus: niſi eſſent o-nera certa & perpetuò ipſis rebus annexa: tunc enim tranſeunt
*in eccleſiam cum onere ſup.Hęc eſt *cōis* concluſio doctorum v-triuſque iuris.& no.Cano.in c.ſi.de vi.& hone.cleri. & in c.1.de īmu.eccle.& in cle.ꝑſenti.de cenſi.& Bar.in l.reſcripto. ff.de mu ne.& hono.Sedò principaliter ,pcluſione pdicta vł tex.c.cum
2 gl.in c.1.de deci.in fi.vbi paret,†q̄ oblati religionū,q̄ dedicaue runt ſe,& ſua,gaudent etiā in bonis,q̄ tenent nomine monaſte-rij,omnibus priuilegiis illius religionis.& facit optimè ille text. eum gl.¶Ad ſm dubium nunquid dicti oblati gaudeāt priuile gio eccleſiaſtico in eorū perſonis.Et dico q̄ ſic,ex quo ſunt ple-nè oblati.dñr autem plenè oblati, ex quo dedicauerūt ſe & ſua, in d.cle.in fi.iuncta gl.Adde idem gl.d.c.vt lex ptinētiæ. quæ di-
3 cit iſtos oblatos eſſe quaſi ſeruos eccleſiæ. † Clarū;q̄ eſt ſeruos eccleſiarū nō teneri ad onera laicorum : vt in c. eccleſiarum ſer uos.12.q.2.& loquit ibi tex.in ſeruis omnino laicis. Multo for-tius hoc idem dicendū eſt de iſtis q̄ vltra ſeruitutem eccleſiaſti cā ſunt religioſæ perſonæ.arg.in c.non dubium.de ſent.exc.& 12. q.1.duo ſunt genera.facit qđ no.Inn.in c.cum monaſterium.de elec.& Arch.in c.vnico.de exceſ.præla. li.6.& Ioā de Lig.ī cle.p literas.de præb.Quinimo fuit opi.quorundā q̄ etiā ſeruientes cle ricis ex quo ſunt in familia eccl'iæ, vel clericorū gaudeāt immu nitate hac ī perſonis.vt no.gl.in c.eos.32.dist.& per Archi. in c. clericū. 11.q.1.¶Quidā tñ in hoc vltimo ꝙ quod tñ de pſenti di ſputare nō intendo, cum nō faciat ad ,ppoſitū noſtrū, ſed addu co in argumētum maximè:qa ſi in pdictis ſeruitorib. & ꝙducto riis ſunt opiniones:qđ dicēdū in iſtis de qbus qrit̄,q̄ ſe & ſua ob tulerūt religioni?certè nullā in iſtis dubitationē habeo: qa ſint pſonæ eccleſiaſticæ,& gaudeāt priuilegio eccl'iæ,etiā in pſonis. ī bonis aūt nō eſt dr̄ceptādū. cum nulla bona habeāt, vpote p eos eccl'iæ collata.¶Quare ꝙcludo q̄ tam pſonæ dictorū obla-torū,q̄ bona p eos monaſterio collata ſunt libera & exēpta ab oīb⁹ onerib.ſecul. ſicut ſūt reliqua bona eccleſia.& pſonæ eccle ſiaſt.¶Poſtcā tñ fuit mihi relatū,q̄ eſt fcā q̄dā reformatio per ci ues Maſſanos,q̄ inter cætera ꝓtinet̄,q̄ nemo ſuppoſit⁹ poſſit ſe vł ſua bona obligare alicui eccl'iæ,ēt in ꝓiudiciū ordinis, irritā-do oēs ſuppoſitiōes,& alienatiōes factas à decē annis citra. Iſta vero obligatio ſeu donatio facta fuit ante iſtā reformationē in tra decēniū pfinitū.Ego vero dico q̄ hæc reformatio nō valet ī ꝓiudiciū iuris eccl'iæ iā q̄ſiti.vt ī c.q̄ in eccleſiarū.& c.eccl'ia.de ꝓſt.& c.ſi.de reb⁹ eccl. nō alie.& 9.dist.bene qđ.qnimo nec im pedire pt diſpoſitionē in futurū faciēdā:qa eſſet ꝙ priuilegiū ꝙ-ceſſum eccleſiæ vł.de quo in l.1.C.de ſac.ſan.eccle.& plenius p Io.An.ī c.ſi.de immu.eccl.niſi ſeruaret cautela Bart.de qua ī d.l. reſcripto.q̄ hic ſeruata nō fuit.¶Ītē hic agit̄ de rebus iam pri⁹ q̄ ſitis eccleſiæ in qbus nō valet ,puiſio laicorū in ꝓriū,vt ipſemet Bar.expreſſe fatet̄ in d.l.reſcripto. de muneribus & honoribus.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

CASVS CONTINGENTIA TALIS EST.
Quidā Iacobus capſor olim Ghini pucij graſſi ciuis Arctinus in

teſtamento

Universidad de Deusto
Biblioteca

testō suo īter cætera sic̄ disposuit. Itē disposuit, iussit, & mādauit ꝙ capella S. Matthæi facta in eccl'ia plebis S. Mariæ de Aretio ꝓ ipsum testōrem, & Simonē eius fratrem dotet̄ de bonis cōibus ipsius Iacobi & d. Simonis & eorū nepotū ex fratrib. ꝓmortuis, vc3 d̄ qbusdā bonis ac possessionib. ꝓmunibus cū pdicto Simone & nepotib. suis: vc3 filiis olim Cecilij & Petri fratrum quondā d. testōris, & d. Simonis, & possessiones assignādas ꝓ dote sin gul'r in test. exp̄ssit cū suis ꝓfinibus, ꝙ dictæ possessiones debeāt esse ꝓ dote d. capelle & earū fructus ppetuo deueniāt ad man' capellani pśentis, & futuri ꝓ suo victu & necessariis ēt. post hoc decessit d. testōr, ex quo remansit filius & hrs qda Ductius qui postmodū decessit relictis duab' filiabus legitimis & nālib. dū taxat. s. dñis Franciscina & Chrisłophora. Quæ quidē dñæ tang hrdes pris vnà cum quadā dña Matthea filia quōdā d. Simonis pśentauerūt quēdā dñm Barth. canonicū, & rectorem d. capellę tūc vacātis, in termino edictorū fuit exceptū eas nō esse puto nas: quinimo ius patrona. plenè spectasse ad quēdā Frācisc̄u ghini; q̄ qdē Frācisc̄us ist̄ituit hrdes quosdā exneos, &c. Quærit nū qd ex d. testō illæ dñæ ꝓbent̄ patronę alio ī ꝟriū nō ꝓbato: maximè cū in quadā pmutatiōe al's facta de d. capella, dicat in instrumento dictæ pmutationis, d. capellam fuisse dotatā ꝓ dictū Simonem ghini fratrem d. Iacobi testatoris: viso d. instrumento & aliis actis, & agitatis in causa coram do. vicario Aretino, &c.

Consilium Iiij.

1 *Ius patronatus cōpetit aut ex cōstructione, aut ex fundatione, aut ex dotatione.*
2 *Tollessio patronatus probatur per præsentationem secuta institutione.*
3 *Basilica aliqua si sit cōstructa, & nō apparet in cuius diœcesi, ad quē pertineat.*
4 *Ius patronatus ecclesiæ transit etiam ad hæredes extraneos.*

VIDETVR Primò ꝙ per dictū testm̄ vel alia acta in hac cā ñ
1 probetur patronatum ꝓtinere ad dictas mulieres. † qa ius patro natus competit altero de tribus modis scilicet ex constructiōe, fundatione, vel dotatione. 16. q. 7. filiis vel nepotibus. c. decet. de immu. eccle. & c. quicunq;. & c. fulgentius. & c. piæ mentis. & ibi optimè gl. de hac materia, & ꝓ Io. An. in rub. de iure pat. facit c. nobis. & quod ibi no. co. tit. & an possit quæri pscriptio. no. in c. q̄relam de ele. & plenè ꝓ Io. An. in reg. qd alicui gratiosè. de reg. iur. lib. 6. Sed in casu nro non probat necessario per dictum testm̄, vel alio actu, dictum dñm dictā capellam ꝓstruxisse, fundasse, vel dotasse: ergo &c. Cōsequentia patet, in dicto testō solum continentur verba testōris: sed dicto eius nō ſtatur in fauorem suum, & ꝓiudicium alterius. vt in l. rōnes defuncti. & l. exēpto. & l. instrumēta. C. de ꝓba. facit 12. q. 2. ī prin. nec instrm dictæ pmutationis probat dictum Simonē illā capellā dotasse: qa illa verba sunt ꝓlata ob aliud, & incidēter, & sic nō faciunt ndē. vt in c. si papa. de priuile. lib. 6. & in c. ſi. de succes. ab inte. & C. de proba. l. nō epistolis. & l. nō nudis. & plenè ꝓ Bar. in l. ex hac scriptura. ff. de don. & per Canon. in d. c. ſi. & cle. vnic. de proba. maximè cum illa narratio nō esset de substātia pmutationis, q̄ agebat: quinimo si illa narratio fuisset de substātia pmutationi, ius patronatus nō nunc agitur de validitate ipsius pmutationis, ius patronatus nō ꝓbat: nec illa asserta dotatio ꝓ instrm permutatiōis: ex quo denūtiato instro, nunc principal'r vertit̄ quō: vt probat̄ in c. illud. de præsump. & no. voluit gl. in l. optimā. C. de ꝙhen. & cōmit. stipu.

¶Itē tertiò & fortius ꝓ instrm permutationis apparet Francisc̄u olim Simonis ghini fuisse solum in possessiōe patronatus dictæ capellæ. qd patet non ex illa nuda narratione donationis factæ ꝓ Simonē patrē dicti Frācisci: sed ex eo qa frāciscus solus tā q̄ patronus ꝙsensit dictæ permutationi. Nā in permutatione interuenit renuntiatio, & exp̄ssa vl' tacita pntatio: & sequēs per superiorē instō: iuxta no. per gl. in cle. vni. de re. permu. & per Fe
2 de. ī trac. de permuta. † Sed per pśentationē secuta instōne ꝓbat̄ possessio patronat'. vt in c. ꝙsultationib. de iure pat. & c. q̄relam. de elec. c. cum olim. de cau. pos. & ꝓprie. plenè per Inn. in c. 2. de ī inte. rest. c. in lris. d rest. spo. Ergo dēt admitti tūc pśentatio per hrdes d. Simonis ēt si ꝓprietas pronatus pertineat ad alium: qa pśentatio est qdā fructus iuris pstādi: iō ptinet ad possessorē bonæ fidei: & nō ad ꝓprietariū. vt legit̄ & no. ī c. q̄relā. & c. ꝙsultationib. pal. qnimo plus vult Inn. no. in d. c. ī lris, ꝙ factis duab' pntationibus vna à ꝓprietario, alia à possessore: ꝙfirmāda seu admittenda est potius illa q̄ fit à possessore. per d. c. q̄relā. & c. ꝙsultationib. facit qd ipse nō. in d. c. 2. de in inte. rest. & c. q̄relam. de ele. Sed dictæ dñæ nō ꝓbant̄ esse in possessione præsentandi: sed solum dictus Franciscus: nec etiam probatur proprietas pertinere ad eas ꝑ omnino sunt repellendæ à petitione ipsarum. ¶Sed his nō obstantib. dico ī hoc casu subtiliter aduertēdū ꝙ dictus quō dā Iacobus ghini frater dicti Simonis pśens asseruit in suo testō illā capellā S. Matthæi fuisse ꝙstructā per eum, & dictū Simonē fratrē suum, & etiā mandauit illā capellā dotari de bonis ꝙmuni b' ipsius Iacobi & Simonis, & nepotum suorum ex fratrib. prædictis: vt patet in testō dicti Iacobi: & executorē testamenti fecit & deputauit d. Simonē suum. Nunc aūt reperitur d. capell. ꝙstructa, & dotata dominum Simonem executorē d. testī de bonis assertis in testō: qd probatur sic. Vbicunq; aliquis tenetur ad aliquid faciēdum in quo requiritur sumpt' si illud appareat postea factum, præsumitur gestum ab illo cui necessario hoc incūbebat, hoc no. ꝓbatur in l. 2. C. de alime. pu. pstā & ibi apertissimè hoc tenet Hugo. in l. cū seruus. ff. de ver. obl. sed d. Simoni tang executori testi hoc incumbebat, ergo alio patrono non apparēte, præsumendum est qd. Simon. dotauerit d. capellam de bonis cōib. de quib. in testō. ꝙ hoc ēt facit, qa capellæ nō nascuntur, sd necessario regrūt ꝙstructorē & dotatorem. vñ prima frōte presumitur habere patronū. vt no. Io. an. sup reg. qd alicui. de re. iu. lib. 6. in mercu. ꝓpe fi. Alio aūt ñ apparente patrono dēt psumi qd hrdes Iacobi & Simonis & suorum nepotū (ex quorum bonis psumendū est d. capellā fuisse dotatā) sint patroni. ¶Sedò ad idē optimè facit. c. i. de reli. domi vbi ꝓbat̄ macimè iunctis notatis
3 ꝙ doc. † ꝙ nō apparēte in cui' diœcesi sit Basilica ꝙstructa, psumit̄ in illo loco aliqd ptinere ad illū. eꝑm, q probat se exercuisse in illo loco aliquod ius. eꝑale, licet nō probet de exercitio oīm iuriū. eꝑaliū, quasi sufficiat tenuis præsumptio ex quo ñ ꝙstat de iure alterius. ita in proposito ex quo nō ꝙstat aliū d. capellā dotasse in testō Iacobi, ꝙ illā mandasset dotari de bonis cōib. præsumendū est: ex quo nunc apparet dotatam dotē nec episse ex illis ꝙmunib. vt in testō disponit. Et qa apparet de donatione mō pdicto, præsumendum est idē de constructione ex quo nō apparet ꝙ alium ꝙstructā. arg. d. c. j. ¶ Tertiò probat̄ ex illis verbis narratiuis ꝓtentis in d. permutatione, in quib. continet illam fuisse capellā dotatā per d. Simonē ghini: quæ quidē vbi non agit̄ de magno præiudicio, faciunt plenā probationē maximè in factis antiquis. vbi nō pōt haberi de facili probatio. vt est gl. sing. in c. cum olim. de cens. quæ dicit per illū tex. ꝙ si in aliqua scriptura publica ꝙtinetur de finib. alicuius episcopat', stādum est illi aliis finib. nō apparenti, l. scriptura illa sit simpliciter ob aliud confecta: vt ibi: imo saltem negarinō pōt quin illa verba faciāt psumptionē non modicā, & probatur hic in tex. & bonus tex. c. cum gl. in c. feries. de test. &c. illd. de præsump. &c. fi. de suc. ab intest. & gl. ī d. l. optimā. C. de ꝙhen. & ꝙmit. stip. q̄ tñ d. testō de bent facere plenā fidē. arg. l. c. 2. qui matri. acc. poss. &c. cū causam. de ꝓb. Nec ob. si dicatur ꝙ ind. scriptura sit mentio solū de Simone, & si Iacobo, vel alijs nepotib. qa dico Simonem hoc fecisse nomine oīum tang executor testi cū ipse executor tenebat facere: ergo ita psumēdū est iuxta no. ī d. l. 2. C. de alimē. pup. ptan. nō. n. dr. qꝺ noīe ꝓprio fecerit, & scripturæ sunt adinuicē ꝙcordādæ ex quo fieri pt, de fide instr. int' dilectos. §. cęterū. & de ver. sig. nihil ē. facit c. cū expediat. de elect. li. 6. & l. vnic. C. de inoff. do. Pro hoc ēt facit qd Francisc' filius d. Simonis ꝙsensit ī illo actu' pmutatiōis tang pron'. Nec ob. si dicat, ꝙ ipse sol' ēet pron', & in possessiōe pśentandi: vt s. dixi in vlt. arg. primę partis, hoc. n. nō ob. si diligēter & subtilitet ponderet. Nā vbicūq; ius præsentandi ptinet ad plures pronos simul, l. 3 appareat aliquē ex eis tm̄ pśentasse, & ad eorū præsent. supiorē instituisse pśentatū, ex quo ñ appet exp̄sse illos pronos pśentasse aio spoliandi alios sua possess. nō fit preiu dicium alijs patronis in sequentibus actib. nec circa ꝓprietat, nec circa possessionē: qa negligēs in vno actu, nō facit sibi preiu diciū in seq. hoc apertè colligit ex subtiliter tactis ꝑ Inn. & Cōp. in c. querelā. de ele. & clarius in terminis nris ponit Fed. de Sen. cons. 97. in vlt. art. quinimo dico ꝙ per præsentationem Francil. qui erat vnus ex pronis ex parte pri. ꝙseruatur possessio oīm patronorū, vt colligit ex locis præal. Cum ergo d. capella sit dotata de bonis cōibus d. Iacobi & Simonis, & nepotū ex fratrib. præmortuis, dico, vt dixi s. ꝙ oēs hæredes ipsorū sunt patroni & sic cedunt in hoc iure pronatus hæredes per stirpes, & nō ꝑ capita, vnde oēs hæredes Iacobi tenēt locū vnius circa hæredes illorū nepotū, q̄ pśentabāt duos fratres dictorū Simonis & Iacobi loco duorū. vñ 4. hic ꝙcurrūt à principio proni, sicut ex bonis oīm 4. frm dos capellæ emanauit, & sic oēs descendentes ab istis, seu hrdes istorū tenēt locū 4. pronorū: hoc probat̄ hodie in cle. 2. de iur. patr. ¶Et aduertendū, ꝙ ius pronatus eccl'iæ trāsit ēt ad hæ
4 redes extraneos, & nō ad filios tm̄, vt no. Inn. sup rub. de iur. pat. in fi. & Io. And. in c. cū seculū. co. tit. tangit gl. in c. ꝙsiderandū. & c. cū filiis. 16. q. 7. Et hæc est ꝺ opi. Inno. licet quidā dicant ꝙ:
* primū verius si eēm transit cū vniuersitate villæ in emptorē ex neum. c. ex literis. & c. cum seculū. co. ti. fortius cum hrditate ad hæredē extraneū. Quid aūt si sint aliqui hæredes pro inæqualib. portionib. vide ꝑ gl. & doct. in c. j. co. tit. vbi plenè not. de hoc. Et ex his cōcludo ad casum nostrū, ꝙ cū illę duæ filiæ d. nepotis ex filio d. Iacobi. s. Franciscina & Chrisłophora fuerunt hæredes vni uersales d. Iacobi, alio hærede extraneo non apparente. arg. l. in suis. ff. de l. b. & posth. & l. j. C. de his qui ante apert. tab. cum asserant se hæredes. arg. in l. gerit. l. pro hærede. ff. de acq. hær. debent ipse

ipse tenere locum vnius pron. s. Iacobi hrdis paterni, & si non apparet alij q ꝓt̄ ītīmē docere se esse ꝙpatronos, debēt admitti pśentationes p istas dñas: qa imputandum est ītīmē nō ꝙparētib. ar. c. dilecti. & c. cū nobis. & c. scriptum. de elect. & ꝑ Io. an. in d. c. quærelam. & sic si nō ꝙparent, & docent de iure suo, & pśentant alius instituēdus est, q habeat plures voces patronorū ꝓptādo patronos ꝑ stirpes, & nō ꝑ capita, mō pdicto. & q maiorib. iuuaī meritis. de quo dicēdū, vt d. c. 3. & c. cum aūt. de iure pa. de dña Matthæa filia d. Simonis nō feci serioſe ſpālem mētionē, qa habuit fratrē masculū. vñ ignoro si pariē fuit hrs pris sui cū d. Frāciſco: vñ si fuerunt hæredes pris saltē in parte bonorum dēt admitti tā q̄ patrona: qa oēs filij Simonis tenēt locū vni' patroni, vt ꝑ ꝙ pdicta, nec est distinguendum inter masculū & fœminā. & si fœmina est hrs, succedit in iure patronatus sicut masculus. idem si ꝙstruat, vel dotet. vt no. Io. an. in c. nobis. de iure pat. & Io. de lig. in ca. 2. c. ti. per Fed. ꝙsi. 16. facit c. ſi. de ꝙcess. ꝓbend. Secus dicendū si d. dña Matthea nō fuit hæres patris vel fratris. Ex his clarè patet quid dicēdū in tota ista quæstiōe, &c.

Consilium Iv.

1 *Collegium quod à iure approbatum non est, non potest acquirere.*
2 *Mēd c tatē publicā sine euidēti cā necessitatis reprobāt iura ciuilia, & canonica.*
3 *Donatio pers cta non reuocatur, nec condit ones ex postfacto recipit.*
4 *Collegia miſericordiæ disciplinatorū, & iuuātiū oppressos. sunt a iure approbata.*
5 *Princeps si concedit alicui licentiam trāsferendi domicilium, sciens illū esse tutorem in loco, videtur à tutela absoluisse.*
6 *Procurator quicquid facit vltra contenta in mandato non tenet.*

IN QVAESTIONE QVAE VERTITVR INter fratres S. Francisci ex vna parte, & illos pauperes, q vulgariter appellantur, inhumati, ex alia, super quodam fundo seu q busdam terris vtrisq; insolidum donatis ꝑ oratorio, & officijs in eis sustinēdis: vt latiꝰ ꝙstat ex instrumētis sup d. donationib. ꝙfectis. Vī primò ꝙ d. inhumati nullum iꝰ in illis hēant: qd ꝓbatur primò sic, donatio illarum terrarum fuit facta societati eorum vt ꝓ3 ex instō super hoc ꝙfecto: sed eorum societas nō ē à iure approbata, imo improbata, igit nullum iꝰ potuit eis acqri. ꝙtia clarè ꝓbat. in l. collegium. C. de hær. inst. & l. j. §. deinde. & c. j. de reli. do. lib. 6. iunctis ēt maximè no. per Io. an. ibi, in quibus oīb. dī in effectu ꝙcollegium qd à iure approbatum nō ē:
1 nil pōt acquirere. Minor aūt. s. ꝙ isti inhumati nō faciunt societatē, seu collegium approbatum, multipl'r ꝓbat̄. Primò per d. c. j. de reli. do. lib. 6. vbi tex. expressē reprobat istos inuenientes nouum ordinē, seu religionem à iure vel romanis pontificib. non approbatā, ergo, &c. Et saltē negari nō pōt, ꝙ ferunt religiōis habitum, ferunt. n. certum habitum in ꝙrēptum seculi. & ille dī cert' habit', q est distinct' ab alijs regula, seu ꝙstitutiōe, in colore, & forma. no. dicit gl. in cle. j. de cle. Sed habitus istorū inhumatorum est distinct' ab alijs in vtroq;. s. in colore & in forma: ergo hñt certum & determinatum religionis habitum ꝙ dispositionē illi', c. & ꝑ hoc facit gl. singularis. in d. c. j. q est super verbo: habiturum. q dicit per illum tex. non ꝓhiberi quin singularis persona sectas nō inueniens, & seorsum habitans, nouum habitum inducere sibi possit. ad hoc 41. dist. parsimonia. & sic expressē voluit, ꝙplures habitātes in hoc collegio, nō pñt certum habitū inuenire, & portare, vt videant̄ instatu religionis, vñ tex. in d. c. j. loquit̄ ī ꝓhibitione alternatiuę, vt nec nouā religionē inuenire, nec certum, nec nouum habitum deferre, & c. vñ ꝑsup posito ꝙ ñ inuenerīt religionē cum collegio ipsorum: saltē ex eo, qa certum & nouum habitum adinuenerūt sine licentia romani pōtificis, & simul habitādo. ad idē optimè facit c. 3. de reli. do. vbi papa reprobās ſtatū quarundā mulierū ī simul q̄dā ve lamine habitātium ꝓtestat' est ꝙ per illā ꝓhibitionē nō intendebat ihibere mulierib. fidelib. qn ꝙmissa ꝓtinētia vl' nō ꝙmissa honestè possint in suis hospitiis ꝙseruātes pœnitētiā agere, & virtutum dño in humilitatis spiritu deseruire, &c. vñ ꝑ odero illa verba, ī suis hospitiis: qa ī hospitio seu collegio ñ 13 habitare sub quadā vmbra religiōis, ēt cā pœnitētię. Tertiò facit c. idēni tatib. ꝑpe finē. d el. li. 6. vbi papa exp̄sse ꝓtestat̄, ꝙ p illā ꝙstitutionē ñ ītēdit approbare ſtatutū, ordinē, seu regulā quarūdā mulierē, q̄ nec ꝓpriis renūtiāt, nec ꝓfessionē faciūt regularē, sicut ī se cularib. eccl'iis canonici seculares, &c. Ecce ergo ꝙ ñ liceat quę
4 nire simul cā religiōs: 13 queniētes ñ renūtiēt ꝓprijs: nec ꝓfessiō nē faciāt regularē sub quadāvmbra & velamīe religiōis. qd vī ꝙ ī telle. Bar. ī l. j. ff. d col. illici. q dicit. c. fi. d reli. do. ꝓcedere q̄ plures ꝙueniunt ī vnū cā religiōis: ita qd efficiunt pśonæ ecclesiastico. ec: sec' dicit si remanerēt laici. hoc. n. vī ꝙ illū tex. vbi mulieres illæ remanebāt laicæ: & tñ noluit illarum ſtatum approbare. 13 ꝙuenirēt cā religiōis. Nec obst. l. j. ff. de col. illic. ſuper qua se fundat Bar. q̄ pōt procedere q̄n ꝙueniunt simul: nō tñ habitāt assidue sub eodē tecto: nec assumunt sibi nouum habitum. vñ ca nones superueniētes multiplicit' illud limitauerunt pp ꝙfusionē, & scādala, q̄ oriebant̄ ad hoc ī eccl'ia Dei: vt ī d. c. fi. & in c. 1. præal. ¶ Quartò vī ꝙ eos casus ī d. c. fi. de reli. do. vbi Papa exp̄sse ꝓhibuit nedū nouā religionē inuenire, sed domū religiosam ḋ nouo fūdari: nisi regula & institutio accipiat̄ de approbatis. Sed ihumati isti ꝙtidie ędificāt domos religiosas de nouo ꝑ scipsis, ꝙnimo in istamet terra de qua ē ꝙtētio volūt ędificare domū religiosam ꝑ seipsis: ꝙ nō l. 3. & sic donatio illa fuit nulla. Quinimo vī casus in exuagāti Io. 22. quæ incipit sancta roma. q̄ exp̄sse si nō cauillet', vī eorū ſtatum reprobare: maxīe eo qd exp̄sse inuit istos collegiatos de fcō nō debere publicè mēdicare, ne eorum
2 ſtat' videat̄ aperāt'. Et circa hoc aduertēdū † ꝙ ciuilia iura & canonica exp̄sse reprobāt mēdicitatē publicā sine euidēti cā necessitatis: vt l. vnica. C. ḋ mēdi. vali. li. 11. & 93. di. c. diaconi. §. nunc aūt. iūcta gl. & c. seq. sed ſi nulla necessitas ē: cū possent victū manib. ꝙrere, & nō tollere pauperū idigētiū subsidia: ꝙ eorū ſtat' ē ab vtroq; iure ī, ꝓbar'. Ex qb. oīb. ꝙcludiq; si donatio eorū societati fcā nō tenuit, valuit donatio scdò loco fcā fratrib. S. Frāc. q̄rum ordo ē approbat' ab eccl'ia: vt ī d. c. j. de reli. do. habuerūt in hoc loco acqrēdi specialē lcīa à dño Papa Martino, & sic eis nō obstat. c. j. de excess. ꝑla. li. 6. ꝑ hæc tollit̄ qd obijcit illū frem Antoniū Ioānis nō habuisse plenè mādatū ad illa loca resignāda: & do nāda: qa nō fuit opus resignatiōe ipsorū ihumatorū. qa si eis ꝙ incapacitatē ipsorū nō fuit dñiū acqsitū, ꝙremāsit dñiū penes donatorē: & sic liberè potuit alijs donare. vt l. nec vtile. ff. d acq. re. do. no. gl. & Bar. ī l. qd meo. §. si à furioso. ff. de acq. pos. ¶ Scdò prī cipaliter ꝙ iura inhumatorū facit, qa Blācus Saboti & Antonius Ioānis ambo inhumati recipiētes donatiōē illarū, nō potuerūt societati acq rere dñiū, cū ad hoc nō haberēt ab eorū societate mādatū, & ꝑ l. liberā pśonā nobis acqrīt. inst. ḋ iuti. stip. §. qd si qs si bi. & ꝑ quas pśonas nobis acqrīt. §. ex his itaq;. ¶ Tertio facit, qa pśuppōsito ꝙ dñiū illis fuisset acqsitū: tñ ex renuntiatione libera ꝓcuratoris eorū illud pdiderūt: vt cle. 1. de renū. & c. sup hoc. e. t. & l. si qs vbi. §. differētia. ff. de acq. pos. Quartò oīb. deficientib. sufficere dēt fratrib. S. Frāciſci ꝙcessio dñi Papę Martini, q̄ ī istis spūa lib. & ecclesijs, & pijs dispositionib. liberā hēt facultatē, in cle. ga ꝙtingit. de reli. do. & c. innotuit. de cle. & c. ꝓpositi. & c. cum nostris. de cōcess. præb. pro q̄ facit gl. no. in c. per principalē. 9. q. 3. & Spe. tit. de leg. §. nūc ostēdendū. ver. 57. & melius in ver. 87. §. nūc breuiter. ante fi. & Io. an. sup dicto ver. 57. facit gl. in c. ꝙsitutus. de relig. dom. & 25. q. 2. in sum. ¶ Sed his nō obstantib. dictos in humatos in dictis ꝛeb. donatis arbitror potiores. Huius ꝙclusionis satis exploratum est argumētū. ipsi enim fuerat priores ī donationis & in possessionis traditione: & sic fuit in eos translatum dñium. l. traditionib. C. de pac. inst. de re. diui. §. per traditionē. l. q
3 ties. C. de rei. vend. † Cōstat aūt ꝙ ꝑfecta donatio nō reuocat, nec cōditiones ex posttacto recipit: vt l. 3. C. de reuo. do. & l. ꝑfecta. C. de dona. q̄ sub modo. nec subest. nec allegat̄ aliqua cā ingratitudinis, & sic sumus ex casum. c. fi. de dona. & l. 1. C de reuo cā. dona. nō ꝙ valuit donatio scdo loco fratrib. S. Frāciſci facta, cū dñium iā fuisset trāslatum in inhumatos, & nemo dat qd nō hēt. c. qd aūt. de iurepa. & 2. q. 7. daibertum. ī c. nuper. de dot. posit diuor. rest. & l. traditio. ff. de acq. re. do. & ꝓbat̄ apertissimè in casu nro. in d. l. ꝛties Quare ad fortificādū ius istorū inhumatorū nō restat, nisi rndere ad ꝟria superi' formata. ¶ Et primò ad iura q̄ videē multum ſtringere ꝙ ſtatū istorū inhumatorū pōt dici, qd loquunt̄ in alijs casib. Nā isti ihumati, vt dicunt, nō hēnt certū habitū ex lege, vel ꝙstitutiōe, vel aliter. sed ad libitum illo vtūtur, & possunt alia vestimēta tā in forma q̄ in colore assumere, & ex diuersis habitib. eodē tpe vti, cum illa lex vel ꝙstitutio nō eos cogat in ꝟriū. & sic nō pōt dici eos hr̄e certum habitū. ¶ Itē dicunt se esse puros laicos, & nullū hr̄e superiorē, & simul ꝙuenire cā deuotionis. sicut faciebāt Apl'i, & alij beati Christiani in primitiua eccl'esia, quorum erat cor vnum & aīa vna, & oīa erāt illis cōia, iuxta d. psalmistæ. Ecce q̄ bonū, & q̄ iucundum habitare fratres ī vnum. Et ꝑ pdictis vī bon' tex. in c. dilectissimi. 12. q. 1. negāt ēt domum eorum ēē religiosam, sed ꝓphanā, vt puta de dicatā sine authoritate ep̄i, & sine eccl'ia. hñt. n. tātū oratorium, qd cuiq; ī domo ꝓpria licitū ē cā orādi habere: vt ī c. vnicuiq;. cū duob. sequētib. de ꝙse. di. 1. ꝑ In. ī c. iter dilectos. de dona. vbi ē bon' tex. fm lec. suā. Ad idē faciūt no. ꝑ Bar. in l. fi. ff. de colle. illi
4 ci. vbi dicit, † ꝙ ista collegia miſericordiæ & disciplinatorū, & iuuātiū oppressos, sunt à iure approbata ꝑ l. 1. ff. e. ti. & ꝓprię factū istorū inhumatorū vī approbare Ant. de Bu. ī c. 2. de fo. ꝙpe. vbi dicit istos ihumatos cū regularit̄ viuāt, ēē pśonas eccl'iasticas: licet ꝓfessiōē nō faciāt. & qdgaudere hēnt priuilegio eccl'iastico. alleg. tex cū gl. in c. īdēnitatib. de ele. li. 6. in fi. & qd no. 11. q. vlt. c. fi. de maio. & obe. dilecto. ¶ Itē fm eum cū tales se adstringāt multis disciplinis, & amꝰlēt discalciati, possunt dici ī statu pœnitētiæ, q̄ sunt ab eccl'a. 11. q. 1. aliud. q ſtat' ab eccl'ia approbat: & tales subsunt eccl'iæ licet nō sit regula approbata: qa nec regulares dici possunt, cùm non habeāt vota perpetua, nō tamen est reprobatus ſtatus viuēdi fm eum. ad hoc inducit extrauagātē

Universidad de Deusto
Biblioteca

Io.22.q incipit.R̄ō recta q̄ tollit pēnas.cle. 1.de reli. do. etiam q̄ ad illas q̄ benignæ vocāt:dūmō honestè viuāt,&se nō implicent in p̄dicationib.& sic ex authoritate tāti viri dēt sufficere respōsioni ad ꝓria.& ad id qd dr̄ d mēdicitate.pōt dici q̄ ipsi laborāt, quatenus de eis mēdicāt,qd nō ē de iure improbatū.82.di.c.1. & 42.dd.q istā.& q̄quid sit in iuris subtilitate,ī qua nūc ifisteremus intendo,illud p̄stim me mouet ī hanc sniā,q̄ dns nr̄ Martin Papa domib.istorū inhumatorū q̄essit ex certa scīa aliquas indulgētias,ex qb.vr̄ statū eorū tolerare.arg.eorū q̄ no. In.in c. veniēs.de fi.p̄by.vt saltē illud dictū,p̄cedat in principe.arg.l.barbarius.ff.de off.p̄to.Ad idē bon⁹ tex.in l.sed in hoc.§.fi.de excu.
5 tut.vbi dr̄,† q̄si princeps q̄cedit alicui licētiā trāsferēdi domicilij,sciens illū cē tutorē in loco vr̄ illū à tutela absoluisse: ita & dns Papa dādo istis indulgētias,vr̄ statū illorum neprobare:nā si essent in statu peccati,nō ꝓdest indulgētia q̄ q̄cedit verè penitētib.& ꝓfessis,de quo de pc̄.& remiſ.c.qd aūt.& c. qd qdē. & lcīa seu indulgētia, vel dispēsatio extēdit ad ea q̄ necessario ex actu dispēsati sequunt:vt dicit gl.no.in c.qa in tm.de pb.&c.qa non pōt.e.ti.li.6.& c.si qs in clero.7.q.1.plenè p Ant.de Bu.in c. at si cleri.§.de alterijs.de iud.Et ad p̄dicta facit tex.opti.cū mā sua. in c qa circa.de ꝓsan.& affi.vbi p3,q̄ tolerauit, seu dissimulauit Papa in casu specificato,vbi dicit se velle dissimulare inducit di spensationē,vt ibi.fortius ergo vbi dat indulgentias cum forti⁹ operet actus passiuus,q̄ neglectus: vt in c.ex ore.de his q̄ fiunt à maio.par.ca.iuncto c.ad decimas.de rest.spol.li.6. ¶ Itē in casu dubio recurrimus ad ꝓsuetudinē. c.cum dilectus.de ꝓsuc. & l. si de interpretatione.ff.de legi.fortius recurrendum ad iudiciū papæ tm̄.Nō.n.negari pōt quin istorū inhumatorū status sit duobius.Papa ergo dādo indulgētiā vr̄ declarare statum eorum nō improbatum à lege,possunt ergo isti defendi vel mero iure,vel ex tacito iudicio Papæ,vel per ipsius dispensationē,vt colligit satis ex p̄dictis.Et per hæc tollunt̄ ꝓlixè allegata ꝑ istorum societatem.¶ Ad secundum principale motiuum respondet̄ multipliciter.Primò q̄ illi Blācus & Ant.recipiētes illā donationē nō erant extranei ab illa societate: imo de ipso corpore societatis. qd aūt donat̄ vni de corpore ꝓteplatione istius corporis donatum,acquirit corpori:vt in c.requisisti.in fi.de testa. facit qd no. gl.de mona.inst.de inuti.stip.§.si qs alij. ¶ Itē sdò præsupposito qd oīno fuissent extranei ex quo nomine societatis inhumatorū rece perunt , & illi inhumati postmodum habuerunt ratum ibidē ędificādo & habitādo,acq̄siuerunt illud dnium.ff. de neg. gest.l.si ego.&l. penul.no.Bar.in l.qui mihi donatum. ff. de don. quinimo licet quis nō possit alteri stipulari:tm̄ si stipulat̄ noīe alterius,valet stipulatio illo postmodū ratū habēte.d.l.pe.no.Bar.ī l.stipulatio ista.§.alteri.de ver.obl.Nō obstat tertium motiuum de renuntiatione ꝓcuratori istorum inhumatorum:qa,vt apparet in forma ꝓcurationis,nō habebat ad hoc mādatum. Requirit.n.in hoc ſpeciale mādatū.al's.n.nō valet donatio q̄tūcūq; hē bat plenā administrationē:& in l.filiusfamilias.& ibi p Bar.ff.de don.& l.ꝫ iuris ciuilis regulas.ff.de pact.Nō.n.præsumit̄ qs ꝓcuratorē ꝑstituēdo gn̄aliter velle iactare suum.l.cū de indebito.ff.
6 de ꝓba.facit c.q ad agendum.de ꝓcur.li.6.† Quicquid aūt facit procurator vltra ꝑtenta in mādato,nō tenet:vt in c.cum olim. el 1.de of.dele.& l.diligenter.ff.mada.maximè cum agit̄ de alie natione rei publicæ,quā nō dēt alienari sine diſcussione maxima.imo posset dubitari an necessariò dēret interuenire authoritas ep̄i,de quo p Host.in c.nulli.de reb.eccl.nō alie.& l.iubemus. C.de sacrosc.eccl.iuncta l.oſa priuilegia.C.de epiſ.& cleri. vbi omnino priuilegia tributa eccleſijs extēdunt̄ ad pia loca.dr̄.n. pius locus vbi actus pij exercent̄.de quo per Spe.in ti.de instr. edit.§. nūc vero aliqua.versi.& scias q̄nter legata ad pias causas. ¶ Ad quartum & vltimum est rn̄dendum q̄ illa q̄essio dni Papæ nul lius est momenti tanq̄ surreptitia:cū falsum fuerit narratum, q̄ illa bona ſpectarēt ad aliū,& q̄ liberè volebat ꝓferre ipsis fratribus:qd erat falsum:cum jam dnium irreuocabiliter fuerit translatum in istos inhumatos:vt ꝛ.dixi.Princeps aūt nunq̄ per suas literas intendit p̄iudicium afferre tertio,de illo nō habita mētione.in c.sup e.de off.dele.& l.2.§.si qs à principe.ff. ne quid in loco publ. ¶ Itē priuilegium p surreptiōē obtētū est ipso iure nullum:vt no.ī c.ad audientiam.de rescr.& in c.1.& 2. de filijs ꝛ sby. li.6.& in c.inter dilectos.de fide instru. ¶ Ex quib.omnib.ꝓludo istos fratres seu pauperes qui dicuntur inhumati, fore potiores in dominio illarum terrarum de quibusad p̄tens cōtentio est.

¶ Casus consilij sequentis.

CASVS CONTINGENTIA TALIS EST. Quidam Sandor ciuis Lucan⁹,syndicus & ꝓcurator monasterij monialiū sancti Carbonis de Luca ordinis Cisterciē.d.syndicario noīe & d voluntate & ꝓsensu dnarū abbatissæ,& monialiū d.monasterij ex vna pte,& q̄dā Labertus quōdā Coluirni Lucanus ciuis ꝓ se,& suis hr̄dib ex alia parte, ꝓmiserūt in quēda Archipresbyterū Lucanū,tāq̄ dictarum partium arbitrum,& arbitratorē,& amicabilem ꝓpositorem super oīb.& singulis causis,litib.& q̄nib. ꝓtrouersiis,dissentionib.int ipsas partes verten rib. vt ille ēt ī rel ligerent̄ lites,&q̄nes super q̄b.fuit lata sn̄ia,&c.vt plenè d hoc. ꝑtat ex instr̄o super hoc facto,vigore cuius compromissi d. ar chipresbyter int cætera ,p̄nūtiauit,q̄ dna abbatissa capitulū, & q̄uēt⁹ d.monasterij teneant̄ & debeāt hinc ad 18.mēses ,p̄xim̄ futuros q̄cunq; ad req̄stionē d.Lambet videndere,dare,tradere,& venditionem facere de iure validā ꝑfato Läber. q̄dā bona īmobilia d.monasterij in laudo exp̄ssa,,p ꝑtio 100.& 50. florenorum. Quod qdem laudum d.Sandor syndic⁹ d.monasterij approbauit,&d.Läbert⁹ noīe ,p̄rio postmodum infra terminū 18.mensium præscriptorum d.Lambert⁹ facit coram dño vicario Lucani ep̄i citari,& regri d. abbatissam & moniales, offerēs se paratum ad emendum,& reqrens q̄ abbatissa & q̄uentus deberet sibi vendere bona ī laudo ꝓrehēsa, & ad hoc petiit illas ꝓcelli.illis aūt.l.abbatissa &monialib.allegatib.nullitatē laudi ī illa pte,ac declinātib.forū ep̄i tāq̄ exēpt⁹,d.Läber.deposuit d.p̄tiū 150. florenorum de mandato vicarij,apud quendam dn̄m. nec aliē super prædictis exceptionib.apparet lata sn̄ia: sed à tpe depositi facti emanauit tm̄ tps q̄ recuperatio d.depositi vr̄ impossibilis,vel difficilis.maximè vigente quodam statuto in ciuitate Lucana,inducente p̄scriptionē.x.annor.inter p̄sentes. 20.inter absentes ꝫ omne debitum,vt in eo latius apparet. Quæritur nunc cui incumbat illius depositi periculum,vel ꝓsecutio,&c.

Consilium lvj.

1 *Monasterium sine consensu d:cesani non potest bona immobil a alie nare, nec per compromissum potest se ligare.*
2 *Prælatus per compromissum factum sine consensu superioris non potest perpetuum præiudicium ecclesiæ generare.*

VIDETVR.Primò q̄ ſpectet monasterium p tex.apertum ī l.si à te.C.de pac.inter emp.& vend.iuncta l.acceptā.C.de vsu.& qd ibi no.Bar.vbi patet,q̄ ēt ad actionē parādā,satis est emptori offerre,& ꝓsignare,seu deponere ptiū d mādato iudicis,ita q̄ talis ꝓsignatio h3 vim solutiōis , & periculum pecuniæ spectat ad venditorē.Sed in casu nr̄o prædict.Lamber.obtulit & de mādato vicarij ꝓsignauit ergo periculum seu pecuniæ protectio ptinet ad monasteriū,vt d.ll.nec pōt abbatissa & moniales ꝑtendere nullitatē laudi:cum eorum syndic⁹ expresse homologauit laudum:& hic poterunt ꝓelliad obseruandū:vt in c.p tuas.de ar. & l.pe.C.eo.ti. Nec desunt ptās ꝓmittendi, cū nō agereť hic de libertate monasterij,q̄ casu nō valuisset ꝓmissum sine licētia papæ,si monasterium esset exēptū.Sed agebat̄ de aliis artículis,vt patuit ex diffinitione,vt ꝓbat in c.cum tpe.de arb.Nec legitimitatē ꝓsignatiōis seu depositi habuerunt impedire allegata p ipsas moniales exemptas,q̄n ꝓsignatio fuit facta ante ꝓbationē exēptiōis.quinimo nō apparet q̄ aliq̄n fuit ipsa exemptio plenè ꝓbata:quare alio mō nō ꝓbato vicari⁹ ep̄i censend⁹ erat ꝓcessus iudex.18.q.2.monasteria.& c.abbates.& de reli. do. cū venerabilis.& de of.vic.l3 sumus in terminis.l.accep. præall.

¶ Sed his nō obstātib.ꝫrium arbitror de iure ꝑualere. Ad hanc ꝫriam sn̄iam monet me principaliter nullitas ipsi⁹ laudi, qua data certissimum est illā ꝓsignationē nō ꝓduxisse iuris effectum. Quod illud laudum fuit nullum,quatenus semper agebat monasterium adalienationem bonorum immobilium, probatur:
1 †Sicut.n.monasterium sine ꝓsensu diœcesani nō pōt bona immobilia alienare. 12.q.4.inuenditiōib.ita nec p ꝓmissum potuit se ligare ad hoc:qa nō dēt licere indirectè,qd directè ꝓhibeť.c.tuæ.de ꝓcur.& c.cū qs vna via.de reg.in.lib.6.Ita notabiliť voluit Host.in c.3.de arb.& Io.an.post eum,† q̄ p cōpromissum factum sine cōsensu superioris nō pōt ꝑlatus ꝑpetuum præiudicium ecclesiæ generare,iō nō pōt ex cōpromisso sequi alienatio aliàs facta esset via ad alienationē faciendā. & ita voluit Lap.in alleg.sua.2.Idem apertè voluit Fede.ꝓs.89.vbi dicit n̄ valere trāsactionē p prælatum ecclesiæ factā,ēt cū cōsensu sui capituli,nisi interuenerit ꝓsensus & authoritas diœcesani,ex q̄ sequitur alienatio rei immobilis ipsi⁹ ecclesiæ, vl̄ aliud præiudiciū ꝑpetuum.,p tex.in l.cū hi.§.si cum iis.& §.si vni.ff.de transſ.& ibi rn̄det ad c.cōtingit.de transac.dicens,q̄ ibi solū q̄rit̄ de iure canonis.& rn̄det saluo iure diœcesani.sicut in sili⁹ no.gl.in cle.1.de re.eccl.nō alienā.& bn̄ res redit ad nām suā:iō valēt pacta,& trāsactiones sine authoritate superioris. Ad idē qd no.Bar.in l.nulli. ff.de trāsa.vbi idē vult in ꝑato,,promissum.n. est q̄dā trāsactio, in auth.vt dif.iud.§.si vero. Itē illud laudū erat ꝫ formā iuris,in tum arctabat ad vendendum bona ecclesiastica circa casus ꝓmissos à iure,& formā tradita ,put tradit̄.c.exceptiones.12.q.2., & in summa ciuidē cōnis.ergo hic fuit nullū,vt ī c.examinata ꝓsignatio,& depositio tanq̄ facta ex causa nulla.& à iure improbata.& sic sum⁹ ex ſuperi⁹ allegata: cū monasteriū nō esset obligatum ꝓsignatū ex illo laudo ad vēdēdū,& ꝓ ans hec ad pecuniā recipiēdā. & sic piculū illud n̄ fuit trāslatū in monasteriū , nec habuit opari talis ꝓsignatio aliquē effectū.ex q̄ n̄ fuit iuridice facta.Ad hoc tex.iūcta gl.ī l.ij.C.de vsu.& qd no.Bar.in d.l.acceptā.Et si dicerēt illud monasteriū est exēptū,& sic nō d3 obesse diœcesani ꝓsens⁹ defect⁹:qa dico qd papa est in exēptis loco diœcesani:& sic ipsi⁹ authoritate dēt fieri directa vl̄ idirecta alienatio: vt no. in c.authoritate.de priuil.li.6.& 93.dist.nulla.& c. cū dilecta.de ꝓsir.vti.& est gl.apta ī terminis nr̄is.in cle.j.de re.eccl. nō alie.ī verbo,,ꝓprij.ꝑterea esto sine veritatis ꝑiudicio q̄ ꝑdicta n̄ obstarēt,q̄ in veritate ꝓcludūt:ex alio tn̄ capite piculū pecuniæ n̄ spectabat ad monasteriū:qa ad hoc vt ꝓsignatio habuerit suū effectū,oportet q̄ fiat authoritate iudicis ꝓpetētis,vt d.l.acceptā.& l.2.C.de vsu.& qd in eis no.53 notoriè ꝓstat vicarius ep̄i nō esse iudicē ꝓpetētē religiosorū ordiis Cisterciē.cū ille ordo sit exēp t⁹,& ímediatè papæ ſubiect⁹:vt no.in cxū ordinē.de resc.& iā dū dū fuit,& est in pacifica possessione exēptiōis:& sic tolliť ignorātia facti allegata.Itē cū de hoc ꝛtēdere n̄ dbebat antē q̄ litaret illū esse iudicē,facere depositū ad ei⁹ mādatū.arg.l. nimis ,ppere.C.d exec. rei iud.& in c.sup literis.de rescr.cum sim̄.& meli⁹ de iud.c.exhibita.& per hoc patet rnsio ad oīa motiua superi⁹ allegata.Cōcludo ergo q̄ periculum vl̄ ꝓsecutio illius pecuniæ depositę ptinet ad d. Lambertinum n̄ autem ad monasterium.

Casus consilij sequentis.

EX INFRASCRIPTIS LITERIS APOSTOlicis quarū qdē lr̄arū tenor fuit mihi trāsmiſs⁹ : v3 Ioā. epūs,&c. Ad futurā rei memoriā,&c.& post multa ꝑ ipsū dn̄m papa dispōsita & ordinata segr̄ in d.lr̄is,lege siue apostolica ꝓstitutione: &ad hoc vt eo ampliē diuin⁹ cult⁹ q̄ maiori canonicorū &capellanorū numero d.eccl̄ia fuit decorata:statuim⁹ q̄ epūs & capl̄m d.eccl̄iæ ,p tpe existētes vnà cū d.ꝓsulib.toties q̄ties videbit eis expedire,d nouo creare,necnō ꝓstituere posſit vltra solitū numerū nouos canonic.& canonicales p̄bendas,ac ēt capellanos& capellanias ī eccl̄ia memorata,&portiones ,p illis capellāis ī illo numero & q̄titate de tpe in tps deerneť ,put honori& vtilitati d. eccl̄iæ cognouerit ꝙuenire.Ita tn̄ qd p̄bendis ī p̄ntiarū existentib.vl̄ d eo qd distribuit̄ de mēsa d.capl̄i ī p̄positū& canonicos, seu capellanos,q̄ nūc sūt,vl̄ in futurū erūt instituti in bñficiis q̄ nūc sūt in eccl̄ia memorata,nihil possit,aut dēat detrahi, aut diminui q̄uis mō,ac ēt qa,futuræ p̄bendæ ac portiones hmōi in eadē eccl̄ia ꝑstituēdæ seu decernēdæ,nō sint,nec esse debeāt in serioris fruct⁹ reddit⁹ & ,q̄uēt⁹ q̄ principal'r existēs, si autē ipsum capl̄m creatiōi & institutiōi p̄dictis.aut eorum alicui noluerit interesse,aut ꝫdicere,vl̄ noluerint ꝙstare sine cā ep̄o, & ꝓsulib. ipsis ꝫcordare,tunc eo casu epūs cū ipsis ꝓsulib.possint, & valeat oī iure creare canonicos & capellanos,& p̄bedas canonicales ī stituere:ac ēt portiones hmōi,&c.facere in ꝑmissis q̄ cum d.c.potuissent aliquo n̄ obstāte habeāt , & habeť censeāť authoritate p̄ntiū,&c.Ex iuxta finē d.ꝓstitutiōis dn̄i Io.d.lr̄arum ponunt ēt ista verba,v3 ꝑ p̄dicta q̄q; aut aliquo p̄dictorum nullum intelligať,aut possit ꝑiudicium fieri aliqb.priuilegiis, vl̄ indultis ꝑ sedem apostolicā cōcessis haćten⁹ circa præmissa,vl̄ aliqd eorundem cōsulib.antedictis vl̄ operarijs fabricæ memoratę.Nunc ergo infra scripta eliciunť.Prio an circa ordinationem & creationem præbendarum, & demum electiōem canonicorum attentis verbis d.lr̄arum apostolic.debem⁹ dicer̄,q̄sint tres voces,v3 vna epi,seu archiep.alia canonicorum:alia cōsulū , vl̄ debeam⁹ dicer̄.q̄ sint duæ,v3 vna epi , & capl̄i:alia sit cōsulum. Et qd si epūs cum capl̄o sine cōsulib.cōcordarēt,sed nō maior pars cōsulum:&qd si ꝓsules cum capitulo,vl̄ maiori parte capituli dissentiēte epo ꝙcordarent , vtrum canonici & capitulum sint vocādi,ita qd si nō vocarenť possent agere de ꝙtēptu. Et nunqd canonici ſteressentes,vl̄ maior pars ipsorū poterit ꝫdicere,vl̄ n̄ ꝓsentire ordinationib.& ꝑstitutiōi p̄dictis factis p Archiepm & ꝓsules,itē q̄ ex eorū ꝫdictiōe vl̄ n̄ ꝓsens⁹ p̄statiōe ꝑpediat,aut an nullet creatio,ac ēt institutio facta p archiepm & ꝓsules. Sedo principal'r dubitat cū in ꝓstitutiōe p̄dicta dn̄i Io.dicať q̄ futuræ creādæ præbendæ nō sint nec esse dbent inferioris fruct⁹,reddit⁹ ,puent⁹quā p̄cipal'r existentes,quare cum ī d.eccl̄ia sint præbendæ maioris fruct⁹ mediocris & minoris,q̄rit in qua quantitate istę nouæ præbendæ creari debeant. ¶ Tertiò principal'r q̄rit an per dnos consules, vel saltem vnà cum epiſcopo in creatione talium præbendarum & ordinatiōe p̄bendarum ipsarum apponi possint onera certa seu obseruatiōes,seu qualitates ī assumendis & ,pmouendis ad d.canonicat⁹ & præbenda⁹, & quæ vt puta q̄ assumendi sint sacerdotes,vel q̄ ꝫ.terminū ,pmoueri teneant,vel q̄ residere & ꝙtinuā residentiā facere,vl̄ talē missā tali tpe celebrare teneāť &ſsl'ia.Et nūqd illis facientib.possit ordinari p dn̄m epiſ.cū capl̄o & ꝓsulib.vl̄ saltē cū cōsulib.capi.recusāte,q̄ talia n̄ seruātes moneāť,& q̄ n̄ facientes incurrat pœnā amissiōis fructuū,p̄bendarū,& aliorū emolumētorū;vl̄ qd sanè eis possint subtrahi d.redditus vel pars dictarū p̄bendarū,p dictos ꝓsules. ¶ Quartò principal'r q̄rit cum ita sit,q̄ tales p̄bendæ fuerit ordinatæ,rectè & creatæ de redditib.& bonis oparie,& p ns deputatorū ad regimē d.oparię:& sic ꝓsulū artis lanę.& sic videāť ex donatiōe acqrere iuspatronatus,an dictū i⁹ sic dicať acqri &sic ī creatiōe ꝑfata potuit ordinari p epm.& p ꝑfatos ꝓsules qd attēta donatiōe ꝑfata deinceps ī futurū ꝓsules artis lanę q̄ ꝑ tpe fuerūt sint patroni p̄dictarum p̄bendarū:ita q̄ illis p̄bēdis vacatib.spectet ꝑsentatio ad ipsos ꝓsules,& ad d.Archiepm ꝓfirmatio:& ita qd in ꝓfirmatione nō habeat interuenire capitulū,&c.

Consilium lvij.

1 *Prælatus si in aliqua electione habeat tertiam partem, capitulum etiam tertiā, & aliqua vniuersitas aliam tertiam , tunc voces non iudicantur per capita.*
2 *Consensus capituli & episcopi vbi requiritur,non coniunguntur,vt sufficiat habere maiorem partem.*
3 *Corpora plura quando simul coniunguntur non vt facientia vnum corpus , sed vt diuersa ad hoc vt actus dicatur factus ab omnibus,sen maiori parte,oportet quòd interueniat co se sus cuiuslibet corporis.*
4 *Promittens artificem intelligitur promittere de mediocri.*
5 *Reſcriptum Papæ in dubio trah tur ad ius commune.*

ATTINGAM Pro clariori consultationis informatione qd libet dubium de per se.Et primò iuxta interrogationis ordinē primum aggrediarī quo incidēter multa annectuntur dubia: & primò arguit̄ ꝓarchiepūs & capitulum sunt loco vnius?sic vt habeāt hic tm̄ vnā vocē, Cōsules verò alterius.& sic habeant aliā vocē:ita qd oēs simul cōstituāt duas voces.hoc videť prima frō te ꝓbari ī l.fi.C.de impu.& aliis subſti.vbi habeť q̄si testator ita instituit, Titius vna cum filijs suis,& Sempronius mihi hæredes sunto. ex tali institutione patris cum filijs q̄ simul cōiunguntur, & pœnę secundū nām sunt eadem persona debere habere dimidiam: & sic tantum haberet Sempronius solus quantum pater & filij,qui simul fuerunt cōiuncti.ita vr̄ diceādum in ꝓposito. cū enim epūs & capitulum simul cōiūgātur,vr̄ q̄ sint loco vnius tā tum : Cōsules vero qui p se vocātur debent eē loco alterius:ad idem l.Titius fundi.ff.de hæredib.instit. ¶ Sedò principaliter fa
1 cit q̄d no.Io.and.post Host.in c.scriptum.de ele.† vbi dicit.q̄ si ī electione prælatus aliquis habeat tertiā partem,capitulum aliā tertiam,aliqua alia vniuersitas aliā tertiā,tantum habet solus p latus,quantū hēt totum capitu.vel alia vniuersitas.nec iudicāť voces p capita.ita in proposito ex quo epūs & capitulum simul coniunguntur:& etiam de iure faciunt vnum corpus:vt in c.nouit.& c.quāto.de his quæ fi.à prælа.l3 plures sint numero q̄ ipsi consules,tantam vocem hēt simul,quantā ipsi consules. ¶ Sed his nō obstantib.quę verè nō obstant,contrariā sn̄iā arbitror p ualere.sq̄ omnes p̄dicti sint loco trium personarum nō obstāte q̄ epūs & capitulū iungantur per dictionē copulatiuā,& de hoc vr̄ casus apertus in simili.in l.si qs Titio.ff.de vsufr.accre.vbi p3 q̄ si testator ita dicit,Titio cū hrdib.meis,& Mæuio in eādē rē relinq̄,ex relicto fiunt tres partes.quarum vna debeť Titio, alia hrdib.testatoris,tertia Mæuio.& subijcit ibi tex.nō referre an dicatur relinquo illi & illi, & Mæuio:an illi cū Mæuio, semper.n. fiunt tres partes.Ecce ergo q̄ dum cōiunguntur duo p dictiōē cū, vocat oēs ꝙualiter.facit.l.Titiæ textores.& ibi q̄no.ff.de leg.1. fortius idē dicēdum cum ꝫiunganť p dictionē,&,nā hæc dictio, &,p q̄ ꝫiunguntur hic epūs & capl̄m,facit,vtrunq; copulatū venire principal'r ita qd vnum nō pōt dici accessorium ad reliquum. vt est gl.in c.ꝙreia.de simo.Idē sentit gl.ff.de iur.& fac.igno. super rub.Sedò ad idē vr̄ tex.in l.si q ita stipulatus.ff.de ver.ob.vbi ꝓbat,q̄ si duo in dispositione ꝫiunguntur p dictiōē,&:op3 vtrunq; interuenire.Sed si epūs & capl̄m simul ꝫiungāt in vnā vocē nō verisicaret dispositio l'apę.finge.n.canonicos eē vigīti si epūs ꝫiūgit cū eis essent 21. pone ēt q̄ decē canonici & epūs ꝙsentiūt ,p vna parte,alij decē ,p alia parte.nā fm ꝫriā sn̄iā illi vnā vocē nō verisicarent.Sed si epūs & capl̄m hic ꝙsenserit,,put requirit ex forma mādati.qa nō ē hic ī aliqua parte capl̄m,cū nō reprīat maior pars capl̄i ī aliqua parte.Nā decē faciūt dimidiū toti⁹.Ad hoc.c.1.de his q̄ fi.à ꝑla. & l.qd maior.ff.ad muni.&bon⁹ tex.ī c.eccl̄ia.de ele.vbi p3,q̄nō est dare capl̄m,niti saltē deť maior pars totius,& nō maior pars ꝙparatiōe minoris. ¶ Itē pone aliū casum,retētis d.terminis: qd et vigintį canonicis ꝙsentiūt.15.,pvna parte,archiepūs cū religs tauerunt tota illā vocē eis ꝙpetentē.& venerūt ꝫ formā mādati. cum nō interuenerit hic ꝙsensus archiepi:q tn̄ dēt esse principalis in authorizādo vt p ex forma mādati,vt ergo istę absurdita tes ceſsēt,dicim⁹ q̄ epūs hēt ꝙsentir p se,capl̄m p se &ꝓsules p se iuxta illud dictū Io.And.& Ho.in c.scriptum.quod bene ꝙuenit in casu nro. ¶ Tertiò principal'r facit, epūs & capitul ū vocāť hic p noia appellatiua,& collectiua vnico respectu nō aūt tāquā ingulī:ergo vt satisfiat rescripto Papæ,op3 q̄ epūs ꝙsentiat, & capitulum p se.nā capl̄m est corpus p se distinctum ab epo. & adco

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ appell'one capl'i nō venit eps: vt p3 ex diuersitate titulorū. Nā alius est titulus, d his q̄ fi. à pla. & maio. parte c. licet ficte ꝓstituāt vnū corp⁹: vt dictis. c. nouit. & quāto. tñ eps ē caput. canonici mē bra: caput vero differt à mēbris. hāc sniā firmauit gl. no. in cle. vt hi. de æta. & qua. Quarto videm⁹, † q̄ vbi epi & capl'i regrit ꝓsen sus, ad inuic̄ nō ꝓiugunt vt sufficiat habere maiorē partē nume ro sed op3 q̄ eps p se ꝓsentiat. & capl'm p se. ita vt saltē habeat ꝓ sens⁹ maioris partis capl'i: vt legit & no. i c. vnico. ne sede vac. Et ibi bona gl. plenè & fideliꝰ p Io. An. i c. à collatiõe. de appel. li. 6. Cõsuluit ēt Fed. ꝓsulto priꝰ Io. An. vt ipse refert i ꝓsiliis suis: ꝓsi. 1. plenè p Cal. i c. postulasti. de ꝓcess. pb. licet Hos. aliter ibi senserit. Sed oēs moderniores ibi sequūt primū d. qd ꝓcedit ēt cū epi & capl'i ꝓsensus regrat ex forma mādati: vt i casu nro de q̄ ē gl. no. in c. si, pte. de resc. li. 6. ¶ Quintò, pbat ex tenore rescripti ꝑdicti. Nā si eps & capl'm ꝓstituerēt vnā vocē, nō distinguerēt in tre rescripti, vbi dicit notāter q̄ nō ꝓsentiēte capl'o posset eps ordina re cū ꝓsulib. & c. vnic⁹ & ꝓformis dēt esse sensus cuiuslibet dispo sitiōis: nec dēt separari causa à capite, vt alius sit sensus i prima parte, alius i 2da. Si. n. ꝓiungerēt, sem p remanerēt q̄uncti. ad hoc bonus tex. cū gl. in c. maiores. de baptis. in ver. cæterū. iuncta gl. i ver. authoritas. & q̄cedentia capiunt intellectum à sequētib. in l. si seruus pluriū. & l. q filiab. ff. de leg. j. ¶ Sextò, & vlti. dico q̄ in effectu nō multū refert hoc dubiū discutere, q̄a ex forma māda ti clarè colligit q̄ archiepi & ꝓsulū ꝓsensus sem p requirit. capl'i aūt ꝑdictio nō nocet. hoc ꝓbat sic, exclusio vnius alterius opat ingressum: vt in c. cū renuntiat. 32. q. 1. & l. cū ꝓtor. i pri. ff. de iud. & 25. di. qualis. de præsum. nōne. sicut in rescriptis dr q̄ si capl'm voluerit ꝓsentire, aut interesse, aut ꝑdixerit, tūc eps cū ipsis ꝓsu lib. possint & valeāt in fine capl'i, & c. Ergo cum solum excluserit capl'm vr apertè voluisse q̄ sine archiepi & ꝓsulū ꝓsensu, nō pos sit illa creatio fieri. ad qd. n. excluſisset solū capl'm in casu ꝑdictio nis, si idē esset ꝑdicēte archiepo vel cōsulib. voluit ergo vt in oī casu archieps & cōsules ꝓsentiāt: & hoc vr ꝓforme iuri cōi. Nā ar chieps sine ꝓsulib. nō posset, cū ꝓsules habeāt dare dotē: & spūa lia sine tēporalib. esse nō possunt. 1. q. 3. figs obiecerit. nec ꝓsules sine archiepo, q̄ laici nō possunt ꝓstituere beneficia: sed hoc spe ctat ad epm. 18. q. 1. qdā. de ꝓse. di. 1. nemo. & c. postulasti. de iure pa. capl'm aūt in casu ꝑdictionis est penes duas ptes vniuersitatis. l. nulli. & l. plane. ff. quod cuiusq; vniuer. nomi. & l. nominationū. de decre. ab or. fa. Sed in casu nro deficit potestas, q̄ datur his oīb. simul. Itē cōmittitur ꝑ formā rescripti dico tū q̄ ipsorum ꝑdictio nō vitiat, vt patet ex rescripto. vocatur cm̄ capitulū, q̄a forte bñ cōsulēdo poterit a lios rettrahere ab ipsorum opinione, sicut legitur & no. in c. cū i veteri. de cle. in c. cum olim. de arbi. in d. ca. 2. co. ti. li. 6. ¶ Patet in super decisio vltimæ consultationis. s. primi dubij prędicti. dico enim qd cōtradictio capituli non habet obstare ordinationi ar chiepi & cōsulum in his quæ cōtinētur i literis, p prędicta. Et ad

3 ꝑdicta addo tex. no. in c. pastoral. de resc. & qd ibi no. † vbi p3 qd q̄n iungunt plura corpora simul nō vt faciētia vnū corp⁹, ſ3 vt diuersa ad hoc, vt act⁹ dicat fact⁹ ab oīb. seu à maiori part. oportet qd interueniat ꝓsens⁹ cuiuslibet corporis, p q̄ dico nō sufficere q̄ eps cū aliqb. ꝓsulib. faciat maiorē partē, vt dicat factū à 2 subb. & ab epo, seu archiepo. sed op3 q̄ eps. q̄sentiat p se, & ma ior pars oīm ꝓsulū p se. & idē dicēdū in c. eo casu: ga eorū ꝓsen sus distribueret. & per hoc solutū remanet primū dubiū cū oīb. suis accessoriis. Nunc rndeo ad ꝓria supra in principio formata, & prīo ad l. fi. C. de impu. p3 rtio. p. no. rbi per gl. ſ. Bar. in d. l. ſi qs titio. ¶ Ad d. Host. & Io. an. in c. rescriptū. dico q̄ ꝓcedit q̄n cer tū est, q̄ aliq̄ simul fuerūt habēt certā partē in electione. Sed in casu nro ex q̄ oēs vocant æqualr per nostra appellatiua quodli bet corp⁹ h3 per se tertiā partē in dispositione actus. & sic i casu nro pōt obseruari, q̄ ibi notat ſaltuo q̄d dr de q̄ dicto: ga illius ꝑdictio nō obstat, ſ3 aliorū sic ex spāli forma rescripti, vt p3 ex ꝑdictis. Nec obstat si diceret, q̄ d. ꝓsules nō vocant ad creationē, & institutionē pbēdarū vt principales, sed poti⁹ tāq̄ potestatem habētes ad ꝓsensum: vt colligit ex principio rescripti: vbi dr q̄ eps & capitulum vnā cum ꝓsulib. & c. Ista. n. sunt diuersa in se, q̄ tres habeāt insimul actum explicare, vel duo de consensu tertij: nā prīo casu oēs sunt authores in facto. secdo casu sunt tm̄ duo, & tertius præstat ꝓsensum: vt legi. & no. in c. j. ne sede vac. li. 6. dico. n hoc esse falsum. s. q̄ ꝓsules nō vocētur vt principales. Nā si bene pōderenē verba rescripti, act⁹ iurisdictiōis & institutiōis referē ad oēs pariter. vt p3 ibi: q̄ties eis videbit. de nouo creare. ¶ Itē & clarius in fine rescripti vbi dr q̄ capitulo nolente ꝓsentire, seu itereſſe eps cū ipsis ꝓsulib. pōt & valet oī iure creare canonicos, &c. Et si in creatione & institutione sunt principales in hoc ca su. ex q̄ act⁹ depositionis parit referē ad oēs: tm̄ est dicere ille & ille, q̄tum ille cum illo. & iste est ꝓ priꝰ casus d. li. ſ qs Titio. Nā re lictum referebat ad oēs æqualr: ideo dictio. cum, ꝓiungit princi paliꝰ & hoc est qd voluit Fede. d. consi. j. ¶ Venio nunc ad fm du bium principale, v3 cum antiquæ pbēdæ reperiunt disparis valoris, & ꝓuent⁹: & nouæ iuxta formā rescripti ñ debeāt esse mi noris valoris, q̄ an iquæ, & qualr ꝓformabunt antiqs: vr prīo q̄ nouæ debeant fieri ad instar mediocrium: media. n. in dubio vr author ꝓsideraſe. ar. in l. legato gnaliꝰ. ff. de leg. j. qa sub hac spe cie reperit varietas, vt nō summa, aut vilis, ſ3 mediocris. ¶ Itē si dr si ꝓmisi tibi artificē, nō intelligit de summo, nec ꝓrsus in docto. sed mediocri: vt leg. sciendum. §. itē sciendū. ff. de ædi. edi. Itē multa sunt in iure q̄ in dubio eligunt mediam viā. in c. q̄ren ti. de of. deleg. & 45. dist. disciplina. de rest. spo. Iras. iuxta illud, Ma ior n. mediis gra reb. inest. de hoc medio expectando multa alle gat. in c. scientes. de cens. ¶ Sed his nō obstārib. aliud puto in ca su nro. per tex. notabilē in c. cum olim. de ꝓsue. vbi notant, ꝓbat q̄ vbi aliq̄d est fiēdum ad instar alterius. si illud est diuersum eli gitur id qd est magis rationabile & iuri cōi ꝓsonās, & alteri mi nus ꝓiudicans. & hoc no. ibi clarius Anton. de But. vñ in casu nro dico, quod debent fieri ad instar illarum antiquarum, q̄ ma gis sunt ratiōabiles, & iuri cōi cōformes, siue sint pinguiores, si ue mediocres, siue infimę. q̄a in dubio vr papa cogitasse de p̄bendis rationalib. arbitrās q̄ in tam famoso & florenti capitū lo, & in vrbe deberēt esse præbendæ fm iuris cōis dispositionē. † Nā rescriptum papę debet retrahi in dubio ad ius cōe, ēt si o porteret clausulas rescripti trāsportare, ne aliqd absurdum se quatur: vt ꝓbatur in c. cum cām. de rescriptis. & ꝓ hoc rescrip tum Gregorij, q̄ mandauit præbendas creari in eo valore, q̄ ca nonici instituendi possent decenter viuere, & iura cēalia: ꝑsō l uere & ꝓ hoc facit qd no. gl. in c. j. 12. q. 1. Et melius in p̄bendis facit tex. 12. q. 1. §. ñ. alias. n. sequi posset absurdum: pone enim q̄ mediocres propter guerras, vel negligentiam canonicorum sint adeo diminutæ, q̄ non sufficiant ad procurandum singulis canonicis: dicemus in papam de illis intellexisse, certè mi nime. arg. c. j. de conces. præb. in c. nemo. de consue. dist. j. & c. ad au dientiam. el. j. de eccl. ædifican. & hæc de secdo principali dubio. ¶ Venio ad tertium quæsitum, v3 an d. consules per se vel saltē vna cum episcopo possunt statuere circa nouas præbendas no uiter in eis instituendos, & c. vr quod sic. primo ex rescripto Gre gorij qui vr eis indulgere saltem vt episcopus faciat cum con sulum consensum. ¶ Itē per quandam consequentiam vr hoc idem licere rescripto Ioannis quia cui concedit aliquid, vr ꝓces sum omne id, sine quo primum commodè exerceri non potest, l. ad rē mobilē. & l. ad legatum. ff. de ꝓcu. & c. prudētiā. & c. præ terea. de of. dele. & cui ꝓcedit principale, accessoriū ꝓcessum esse vr, ar. c. ex parte. el. ij. de deci. facit regula: accessorium. de reg. lib. 6. Sed institutio & creatio canonicorum & p̄bendarū nō pōt cō mode fieri sine ordinatione, & institutione eorum, q̄ debēt face re instituēdi. ar. in c. significantib. de preb. Ergo data consulibus & episcopo potestate creandi, vr data potestas ordinandi: qn i mo vr q̄ ex iure patronatus pot. sunt consules per se statuere: q̄a in traditio

in traditione rei ꝓriæ pñt opponere on⁹, in c. de monachis. de præb. no. gl. in c. gnali. de ele. lib. 6. & in c. cum Bertold. de re iud. Sed q̄ arbitror q̄ ꝓsules nec p se nec cum epo simpl pñt hoc cō stituere ita vt ipsi dicant authores in illis ordinationib. & statu tis. moueor principalr q̄a iure cōi nō l3 laicis ēt in traditione rerum suarum, quas faciunt eccl'iis apponere q̄ditiōes, seu mo dos spūales. ita elegant⁹ ponit In. in c. q̄n. ne præla. vices suas. ga nō l3 laicis de spiritualib. statuere ēt circa dotem, quā dāteccl'ię. x. q. j. c. decreuim⁹, de cōst. eccl. S. Mariæ. & 96. dist. bñ q̄dem. Sed circa rpalia bñ ꝓstitutio q̄ non residentes, ēt si in eccl'ia sit q̄ suetudo in ꝓrium, dummō fiat principalr. advtilitatem ecclesię qd est notādum. & facit quod no. in c. cum oēs. de ꝓsti. ibi. n. fuit reprobata illa ꝓstitutio q̄ntiq̄ q̄uetudinem: ga ex radice vitiū procesſerit, & nō erat oīb. cōis: vt ibi no. Nā eps potest statuere adiuuando ius cōe p appositionem pœnæ: vt no. gl. in cle. ne ro mani. de cle. plenè per Io. an. in c. fi. de of. arch. & dēt hoc facere eps ad petitionem patronorum, ex q̄ statuta sunt honesta. vt p bat in d. cū dilect⁹. facit c. ꝑtera. ij. de iure pa. & d3 in hoc episco p⁹ reqrere ꝓsilium sui capituli. de his q̄ fi. à præla. c. nouit. & c. q̄. to. illorū tñ ꝑdictio nō obstat, ex quo statuta sunt al's rationabi lia. Sed haberidebent, p ꝓsentientib. vt no. Io. an. & arc. in c. j. de ꝓstitu. li. 6. nō obstat allegata p parte ꝓsulum in principio dubij. Nā rescriptum Gregorij nō pertinebat hoc ꝓsulib. sed operariis, dispositio autem non extenditur de persona ad personā. de pri uil. c. fanè. & 7. q. j. petisti. sicut nec de casu ad casum. in c. tua. de præben. li. 6. Et ſ3 pariꝰ cōcessisset cōsulib. satis tñ est q̄ eis ꝓcess sit, vt no. in simili. in d. c. tua. Consules. n. non procedunt virtute rescripti Gregorij, sed Ioannis. Non obst. quod dixi. de resc. Io. vt veniat illa potestas per quandam ꝓsequētia: q̄a nego q̄ sine nouis statutis nequeat fieri creatio præbēdarum, & nouorū ca nonicorum. Pñt. n. relinqui dispositioni iuris. vt no. in c. susceptum. de resc. li. 6. ¶ Item cum simus in mā dispensabili, & re stringibili. f. vt laici disponant de spiritualib. debem⁹ facere stri ctissimā interpretationē non solum vt non veniāt specificē nō cōcessa, sed ēt vt nō veniāt ea q̄ ex ꝓprioverborum significato possint ꝓprehendi: vt notant legit & no. in c. qd dilectio. de ꝓsan. & affi. & in c. j. & ij. d fil. presl. li. 6. per Io. an. regula, odia. de re. iur. lib. 6. in mercu. & c. olim. de ver. sig. per Bar. in l. bñficium. ff. de ꝓ fli. prin. & hoc de tertio. ¶ Postremo cōdescēdo ad quartum du bium in effectu cōtinens an præsentatio canonicorum institu ē dorum ad nouas prębendas, pertineat ad consules: ex q̄ præben dæ fuerunt dotatæ de bonis operarię, q̄b. d. cōsules p̄sunt. Vr primò qd sic: q̄a insp̄atr. cōpetit ex donatiōe. 16. q. 8. pię mentis. & qd ibi no. in c. filiis. & c. decernim⁹. ea. cau. & q. cum multis si milib. qd, pcedit ēt in dotatione præbendarum creatarū in ec clesia collegiata: vt no. In. & clarius Io. an. in c. nobis pręal. l3 gl. aliud dixerit, & min⁹ bñ, in c. j. e. ti. Nec placet d. Ho. ſi in d. c. po stulasti. vbi dicit q̄ deputatio ad præbendas cōpetit patrono in ecclesia collegiata si patron⁹ illam ſpecialr sibi reseruauerit: al's sec⁹. Et sic voluit limitare gl. in d. c. postulasti. Sed illud dictū nul lo iure, pbat. nam iura gnalr in creatione quorumcunq; bñficio rum reseruant ius patronus pręsentādi, dummodo patron⁹ ſpe cificè ius non mutet, vt in c. significauit. de rest. 16. q. 8. & c. filiis. & c. piæ mētis, c. decernim⁹. cum multis similib. facit qd no. gl. in c. si quis basilicam. de consc. dist. j. tunc dicit Io. an. in regula, qd alicui gratiosè. de re. iur. li. 6. in mercu. qd episcop⁹ ñ fundat ho die intentionē de iure cōi super libera collatione bñficiorum: sed tñ super institutione: q̄a ecclesię nō nascunt: ſ3 præsumunt habere patronum ad quē pertineat pñtatio p iura gnalia supe riꝰ allegata. Ab ista tñ gnali iurium dispositione solum reperit excepta electio prelati in collegiata ecclesia: & de canonicis ni hil dr. vt d. c. nobis. Ergo præbendę remanent sub dispositione gnali: arg. in l. precipim⁹. in fi. C. de appel, & in t. cōmodissimè. ff. de lib. & posth. & in c. susceptum. de resc. lib. 6. l. cum prętor. ff. de iud. & c. qualis. xxv. dist. Et sic patet simpl'r mihi d. In. & Io. an. in d. c. nobis. Sed in ꝓrium q̄ ad d. consules non possit perti nere pręsentatio, probo sic. Operarja seu fabrica ecclesię nō est corp⁹ verum, sed fictum: nec habet in se collegium: sed sunt quidam redditus deputati ad fabricā ecclesię: & p consequens sunt ipsius eccl'esiæ. Nā si dono vel relinquo fabricę seu operarię alicuius ecclesię, dono vel relinquo ipsi ecclesię. vñ dñium acqrit ecclesię cui⁹ cōmodum relictum seu donatum ꝓcernit. ñ. n. refert cū q̄ testator loquat, sed inspici d3 in quē dispōnis cō modum trāsferē. vt l. cū pr. §. donatiōis. ff. de le. ii. & l. ii. §. biduum. ff. qñ appel. sit. & ij. q. j. biduum. Non. n. pōt fabrica, cū sint quidā

redditus ei⁹ habere dñium aliorū redditu⁹ nec. n. ꝓcedit, vtilitas ſ3 ipsius eccl'ię. facit. l. collegiū. C. de hæred. inst. & q̄ deputata ad vsū fabricæ, sint i dñio eccl'esię, satis colligit prōnē ꝑdicta. & 10. q. 3. imo. & 12. q. 2. quatuor. & c. ꝓcessis. cum sim. ius aūt patrona tus acgrit ei, ex cui⁹ bonis res ꝓcessit, nō aūt illi q̄ fuit author dotationis. vnde si ex bonis alicuius ecclesię ꝓstituit, vel dotat alia ecclesia, iusꝑpatronatus acquirit ecclesię principali: vt, pbat in c. apostolicos. in fi. q̄iuncta gl. 12. q. ij. & c. audientiā. el ij. de ec cle. ædiñ. Ideo i ꝓsenti articulo hāc ipsam veritatē esse arbitror. vt distinguam⁹ sic: q̄ aut dñium operariæ remanet penes cōe, donec expendat in ipsam fabricā, forte ex ordinatione sic facta i principio, cum bona donēt operarię: ita q̄ libera bonorum di spositio q̄tinet ad cōe Florentiæ. & tunc ꝓcedunt primę allega tiones. vt inde patronatus acquirat q̄munitati, ex cuius bonis ꝓ cessit dos dictarum præbendarum, & ꝓ ꝓsques presentatio pti nebit ad ꝓsules, ex libera administratiōe iurīū operarię ꝓcessa ē à cōmunitate ipsis ꝓsulib. aut dñium illorum bonorum q̄tinet ad ecclesiā. vt q̄a pure bona fuerunt data episcopo: & tunc ipsa ecclesia habebit ius patronatus illarum præbendarū. vt in d. c. apostolicos. in fi. iuncta gl. facit quod notatur in c. vnico. de iure patrona. li. 6 & c. q̄a clerici. eo. ti. Nomine autē ecclesiæ hoc ca su veniet ep̄s cum capitulo: q̄a episcopus est in ecclesia. de test. c. requisiti. arg. 7. q. j. c. scire debem⁹. Et hoc casu, pcedunt allegata i secunda parte: & per hoc sit facti factum omnib. dubijs. Et qui ali ter scripsit: consideraūt subtilitates prędictas, &c.

Consilium lviij

1 *Decimæ prædiales cui debeantur ecclesiæ baptismali, aut parochiali, & per totum consilium.*

2 *Obuentionum & prouentuum appellatione veniunt omnes decimæ & quicquid prouenire potest.*

IN QVAESTIONE QVAE VERTITVR INTER Plebanum sancti Iusti Vulteranæ diœcesis ex vna parte, & ho mines cōis Antipani & cōis personatus eiusdē diœcesis ex alia parte super decimis prædialib. prouenientib. ex prędiis sitis infra parochiam eccl'esię sancti Bartholomei existentem infra limites plebaniæ sancti Iusti: ad quam quidē plebem parochiani eccle siæ sancti Bartholomei dūr axat hēnt recursum pp baptismatis sacramentum. reliqua vero sacramenta recipiunt in eccl'esia san 1 cti Bartholomei. illud de iure quæritꝰ, † an decimæ prædiales de beantur ecclesiæ baptismali, q̄ videt mater aliarunt capellarum: an ecclesiæ parochiali, vbi prædia sita sunt: & vbi homines pei piunt alia sacramēta. & hoc ꝓfecto dubium nō est in iure par uum: cum iura varie in hoc casu loquatur. nam doctores in va rias & diuersas inclinauerunt sententias, & vt liquet quæstionis difficultas allegabo ad partes. Scdo ponā opiniones quas i nro casu reperio. Tertiò cōcludā quid mihi i iure cōsonum videt. Quod debeat plebaniæ sancti Iusti, quæ est baptismalis: vr pri mo tex. apertus in cap. de decimis. 6. quæstio. vbi dr, quod oībus maiorib. visū fuit decimas dādas plebib. tātum, vbi sacrosancta baptismata dantur. Ad idē cap. statuimus. & c. in sacris. eadē cāx qo. vbi habeē quod excōmunicandus est qui præter epi cōsciē tia ex baptismalē eccl'esiā decimas soluere voluerit. Idē vr vel le tex. 13. q. j. c. eccl'esijs. §. in diœcesi. ¶ Secdo principalr facit tex. in c. ex trāsmissa. de presc. iuncta gl. pe. vbi p3, q̄ matrix eccl'esia, scilicet baptismalis vēdicat sibi oēs decimas ab hominib. capel larum exclusis clericis capellarum. ¶ Tertio facit fm vnum ītel lectum, quē ponit ibi gl. c. ad aud. de eccle. ędifi. el j. vbi patet, q̄ licet capella pp hominum necessitatē cōstituatur infra limites alicuius parochię tñ antiqua eccl'ia remanet mater, & debeē si bi aliq̄s honor à capellis ne prędiales decimę eidē subtrahātur. Idē ergo dicēdum in casu nro, nā istæ capellæ fuerunt ex postfa cto ædificatæ intra plebanatū sancti Iusti. quare illa plebs remā sit parochialis in multis iurib. Et ꝓ hoc vltimo faciunt. c. eccle się. & c. q̄cunq;. 61. q. j. vbi dicit, q̄ pp ecclesias nouiter ędificatas nō debēt antiquę suis iurib. maximè decimis priuari. ¶ Quarto negari nō pōt, quin ecclesia baptismalis sit ecclesia parochialis hominū capellarū, cū aliter eis suo iure administrare nō posset hoc sacramētū baptismatis, qd est principale & fundamētū alio rum sacramētorū, in c. fi. de presl. nō bapti. quare absurdum videē nō præseruare ius parochiale. Satis. n. est q̄ capellæ habeāt decimas ꝑsonales & alia iura parochialia: nā solæ plebes habebāt an tiquit⁹ oīa iura parochialia: ſ3 pp hoīm excrescētiā fuerūt post modū ꝓstructæ capellæ & parochię eis assignatæ: plebes. tn re tinuerūt parochiales saltē i sacramēto baptismatis. vnde tū rōne huius sacran. ēti, tū q̄a pp nouas nō debēt prorsus priuari iure eorū, tum vt euitet enormitas ꝑindicii, debemus dicere, vt saltē decimę ꝑdiales eis remanerint vt innuere videē illi canones. 16. q. j. & c. q̄cūq;. ¶ Ad ꝓria partē debeāt eccl'ię sancti Bartholomei, q̄ est parochialis illorū de Antipano adducunt multa iura q̄ dīnt ad eccl'esiā parochialē vbi prędia sita sunt decimas prędiales ꝓ

Universidad de Deusto
Biblioteca

nere. vt ff. c. qm. c.cū ꝓtingat. & in c.cum ī tua diœcesi. de deci. & vt textus satis aptus in c.ad decimas. de rest. spo. li. 6. ¶ Scdò prin cipaliter adduco bonum tex. in c. pastoralis. de h. s q fi. à fla. vbi dicitur, quod horitate diœcesani fuerunt parochiæ limitatæ, qua tenus singulorum parochialium, puētus in vsus eccliæ cederēt, & stipēdia ministrorū &c. Ecce ergo q oēs redditus ex spūalib. ꝓueniētes intra parochiā alicuius ecclesiæ, cedunt illi eccl'ie: ergo & decimę prędiales de pdijs sitis ī parochia, cum sint reddi tus spirituales. de prescr. c. cām q. ¶ Tertiò vr ꝓbari nō caullan 2 tem † ꝙ appellatione obuētionum & ꝓuentuum, veniunt oēs decimę: & qcqd ecclesiæ legitimè ꝓuenire possit, vt ī c. trāsmis se. & c. inter. de ver. sig. & c. dilecto. c. cum inter iuncta gl. in d.c. ad aud. & c. nō solum. Si ergo Papa ibi solēniter. decreuit ita di cēdum est iuris esse in cōsimili casu, & ī dubio ita factum fuisse ab initio: vt in c. cōsanguinei. de re iud. ¶ Quartò adduco bono tex. ī c. fi. de iure. vbi ꝓbatur decimas prędiales deberi illi eccliæ ī cui' parochia sita sunt prædia, ēt si prædiorū dñi alibi habitat, & nullum sacramētū percipiat ab ecclesia parochiali. fortius er go ibi debētur, cum dñi prędiorum, vt est ī casu nro, habitat, seu coloni sunt parochiani ecclesiæ prædialis. vt est ecclesia sancti Bartholomei in casu nro. ¶ Quintò arguitur sic, ex quo ecclesia sancti Bartholomei est parochialis, habēs parochiā limitatā, & distincta ab ecclesia plebanię sancti Iusti ergo dēt habere oia iu ra parochialia vt de paroc. quasi ꝑ totū. & iij. q. j. c. j. Sed decimæ sunt de iure parochiali: ga ex quo ꝑdia sunt in terra parochiali, iure cōi decimæ pertinēt ad ecclesiā parochialē. vt in c. fi. de pa roch. & d.c.ad decimas. de rest. spo. li. 6. ¶ His argumētis ꝓuisis interserā opiniones quas in mā reperio quarū prima opinio hēt ꝙ standum est in hoc cōsuetudini, vtrū debeāt ecclesiæ baptis mali, aut capellę: p c. ad apostolicę. de deci. & hoc voluit ibi Inn. in gl. in c. cum cōtingat. eod. ti. & Ray. in sum. eo. titu. & ab hac opinione nemo discrepat. Nā ex cōsuetudine seu præscriptione pñt deberi illi ecclesiæ q̄ nullum ius hēt in illis: vt in c. cū cōtin gat. & in c. cum in tua. de deci. ¶ Scdaopinio, quod cessante cō suetudine debeantur ecclesię baptismali. hāc opinionē tenet gl. d.c.cū cōtingat. & in c. statuimus. 16. q. j. Inn. in d.c. ad apostoli cæ. Tan. c. in nuntius. & Io. An. sequitur in Spē. e. ti. §. ij. post prin. dicitur tñ ꝙ in trib. casib. possunt deberi capellę. Primus, cum ha beat id cōsuetudo: vt §. dixi. Secundus qñ in limitatione nouæ capellæ, cū aliter animab. prouideri nō posset, eps de sui capitu li cōsensu, assignauit ipsi nouellæ capellæ decimas ꝑdiales, seu limitationes suæ parochiæ. facit d.c. statuimus. & qđ not. in d.c. ad aud. & c. cōstitutus. de reli. dom. al's nisi expresse assignasset, non venirent prædiales ſm eum per dictum. c. quicunq;. & c. ec clesiæ. Tertius est quādo in aliquo magno territorio erat q̄ plu res ecclesiæ, & nullæ baptismales, & de nouo vna illarū in pleba niā, & baptismalē erigit: vel de nouo vna plebania cōstituitur il lic cū baptismo: tūc enim cessant rones superius induētæ in ple bania, imo resoluūt ꝓ capellis ſm eū. & pōderada sunt bene hęc iura dicta: ga vident limitare opinionē ībā, vt ꝓcedat quādo cer tum est capellā fuisse ędificatā infra limites plebis, quali tūc nō debeat ecclesia antiqua ita enormiter lędi ex cōstructione no uę ecclesiæ. ¶ Tertia opinio, quod ꝑdiales debeāt ecclesiæ ꝑdia li. & in cuius parochia sita sunt prædia: licet nō sit baptismalis. Hanc opi. tenet Arch. in c. j. 13. q. j. dicēs hoc probari. in d.c. ad de cimas. ꝙ qd dicit hāc cōcertationē sopitā. & refert hoc ipsum te nere Laurem. Vin. cē Goff. Ber. & Phi. in c. fi. de paroch. & gl. in d. c. j. 13. q. j. & c. ad apostolicæ. de deci. & Rot. & Io. de deo, qui ita no. in sum. sua. de deci. §. sed quib. dicens ꝙ canones ꝓiū innuē tes loquunt ſm antiqua tēpora, sed hodie ſm Rot. dādę sunt ec clesiæ parochiali d iure cōi etiā si nō sit baptismalis, ad hoc. 13. q. j. fine. & facit. ff. de mune. & hono. l. j. & ij. Hāc etiā sniā appro bat Hug. & Lau. & dicit Arch. vbi. §. cā ēt approbare Ray. prout no. in sum. sua de deci. in prin. & tenet ēt Host. in c. cū Ioannes. de deci. & in sum. eiusdē tituli. §. cui dādū. & nouissime ꝙ Io. An. late prosequitur, & tenet Cal. eius filius adoptiuus fundans se multum super. d.c. ad aud. inducendo, vt §. nec obstat grauitas p iudicij super quo multū se fundat Io. An. al's intelligēdū est hāc capellam per epm de ꝙsensu capituli sui requisiti, cui pōt ꝓiudica ri, fuisse cōstructam, nec aliter fieri pōt & debet. ad hoc faciunt notata in c. constitutus. de reli. do. ¶ Item ſm eum salua retinerē tia Io. And. qui nititur respondere ad dictum. c. ad decimas. sup quo se fundat Archi. non est per eum sufficienter responsum, qa ꝉ illa ecclesia sancti Nicolai q̄ agebat, non esset plebs vt di cit Io. An. tamē tex. principaliter ibi se fundat. ꝙ decimæ proue niebāt ex prædijs quæ fuerūt ibi petita. & infrā alienā parochiā. constituta. Et per hoc ibi infertur quod ad illam ecclesiam illę decimæ pertinebant. Et sic apertè innuit ꝙ prædiales debent, ecclesiæ intra cuius parochiam prædia sita sunt, si prædia de q̄ bus nunc quæriē sunt intra parochiam. Bartholomæi: ergo il * li debentur. Hanc insuper opinionem *aliter* secuti sunt moder niores, & ꝓcipuè Anto. but. in d.c.cū cōtingat. ꝙcordando opi niones dicit, ꝙ aut noua parochia nō hēt ꝑciales limites, & tunc omnes sunt in ꝙcordia, ꝙ prædiales debent ecclesiæ baptis mali, qa ꝓueniunt intra parochiam suam. Et hoc tenet ꝑspicuè Io. cal. & hoc casu procedunt canones antiqui præferentes bap tismalem capellæ: aut sunt capellæ assignati ꝑciales & distin cti limites, & tunc aut necessitas impellit quod baptismalis nō sufficit propter ampitudinem parochiæ; & oēs obuentiones de bent assignari ipsi capellæ ex mandato iuris vt in d.c. ad audien tiā. Nec tunc dr inferri præiudicium antiquę ecclesiæ, ex q̄ i' ñ præcipit, & in dubio presumendum est ipsum hoc mandatū iu ris fuisse secutum. Et ad iura ꝙria rūdet, qd intelligi debent, qđ aut sine magna necessitate capella ꝙstructa est: aut est dubium q̄ fuerit antiqor, parochialis, vel baptismalis. & in dubio dicit eas dandas ecclesiæ parochiali per d.c. cum ꝙtingat. & c. ad decimas. Cessat. n. tunc ratio. c. quicunq;. & c. ecclesiæ. 16. q. 1. Et hanc opi nionē puto verissimā: & infertur ad clarā decisionē qōnis nræ: dico. n. qd ex duplici capite dēt ista ecclesia S. Bartholomei ob tinere. Primò qd hēt parochiam certā & limitatam & ꝑsumen dum est quod fuerit ex necessitate ſm iuris dispositionem ædi ficata, cum multū differt ab ecclesia plebaniæ S. Iusti. & sic quod eps a principio sibi adiudicauerit oēs obuētiones illi' parochiæ, sequēdo dispositionē iuris, de qua in d.c. ad audiētiam. Item ex alio capite leuiori, ga non apparet an plebania S. Iustin. sit anti quior q̄ ecclesia S. Bartholomæi: ergo habet fundatam intentionem de iure cōi ex quo prædia experiuntur in sua parochia. & hoc casu cessant oēs rationes. Io. an. nec ipse tenet hoc casu ꝙ riū, cū nō possit dici ꝙ cum graui præiudicio plebis nō debuit capella ędificari, cū no. appareat postmodum fuisse ædificatam. Esto tñ qd habeat nihilominus sibi deberenť, ex quo parochia sibi fuit decreta, nec appareat de ędictione alicuius. hæc oīa sa tis clarè videntur probari per ea quæ allegaui in secunda parte. ¶ Nunc restat respondere ad ꝙria in prima parte fundata. Et pri mo ad c. de decimis. & c. statuimus. & c. in sacis. 16. q. 1. respon deo dupliciter. primo quod loquuntur de decimis sitis intra pa rochiam plebis: qa in multis partib. non sunt alię ecclesię paro chiales ꝑter plebes. quod hoc sit verum, aperte probo per d.c. in sacris. vbi dr, ꝙ populi ꝓpiebant in ecclesia baptismali omnia sacramenta. & sic innuit secus esse si fuerint prædia extra paro chiam plebis. ¶ Secundo possunt intelligi qn̄ sola plebs h3 pa rochiā capellæ vero sine limitib. habent curā certarum perso narum. & sit ēt potest intelligi. c. ex transmissa. de præscr. vt cla rè innuit ex illo tex. ¶ Ad tertium argumentum de c. ad audien tiā. dico satis supra responsum. nā potius facit pro opinioe ꝙria, quia papa mandauit sibi assignari obuentionę & ꝓuentus paro chiæ ipsi capellæ. vt §. dixi. In secunda parte argumentorū ad c. ecclesiæ. & c. quicunq; patet ex prędictis duplex responsio. Primo possunt intelligi quādo ꝙstat qd capellæ fuerint post modū ædificatæ intra limites plebanię, nec ipsis capellis fuerint certę parochię assignatę. Secundo qd procedunt qñ ędificant nouæ capellæ nō ex necessitate populi, sed ex sola voluntate. tunc. n. ſi debent antiquę ecclesiæ priuari iustitiis suis propter noviter ędi ficatā: secus ąñt qñ ex necessitate populi: vt ꝓbat ī d.c. ad audiē tiā. ¶ Ad quartum & vltimum argumentum dico, qd presuppo sito quod plebania sit in aliqua parochiali hominum habitātiū in capellis saltē ratiōe baptismatis: tū redditus prouenientes in tra parochiā capellę deputantur à iure ipsi capellæ: vt d.c. ad au dientiam. nec prędiales debent ratione sacramētorū. reservat tñ ecclesię baptismali, qđ honor ſm impositionē in principio facta vel loci ꝙsuetudinē. iuxta ea q̄ notant in d.c. ad audientiā. Nō aūt debēt subtrahi redditus decimales vt ibi & maximè ꝓ cedunt ꝑdicta in casu nro, in quo nō apparet vt prædixi q̄ eccle sia sit antiquior. ¶ Cōcludo ergo qđ de iure cōi decimę prędia les de qb. q̄rit, debēt de iure salua consuetudine in contrarium ecclesiæ S. Bartholomei, & non plebaniæ S. Iusti. &c.

Consilium lix.

1 *Testator si dicat extraneo, voluntatem meam committo dispositioni tuæ, vt de tur illum instituisse hæredem, vt distribuat voluntatem ad pias causas.*
2 *Substitutio in dubio potius debet interpretari, vt sit directa, quā fideicommissaria.*
3 *Trebellianica cessat in legatis ad pias causas.*
4 *Executor proprie est qui exercet officium executoris.*

VISO TESTAMENTO QVONDAM COLINI mei amici de Campagnatico, comitatus Senarū, in quo int' cæ tera erat posthum' instituť: lic dispositum. Itē voluit, iussit, & mā dauit quod si dicti posthum', posthuma, vel posthumi, vn', vna, vel plures, filius, filia, vel sibi: hęres, seu hrdes supra instituti non nascunť, vel nascerenť, & ad lucē nō puenerint: seu in pupillari ætate morerenť, ꝙ tunc & eo casu adueniente tali ꝺditione oīa sua bona, & res, mobilia, & immobilia, & actiones denť, & ꝙcedanť, & distribuanť ꝑ infrascriptos ei' cōmissarios pauperib. Xpi amore Dei, & locis piis ēt ꝙ remedio peccatorū suorū in fabri catiōe piorū locorum faciēdo capellas, adaptādo ostia, tecta, & muros eccl'iarū, put & sicut infrascriptis ei' videbit. & placebit, & c. demū mortuo testatore vxor ipsi' peperit filiā quę in pupillari ętate decessit: Quæriť nūc de trib. ¶ Primò nūqd mr d. pupillę possit petere legitimā iure nāe ꝙpetēte mri ex bonis filiorū: & qd de trebellian. ¶ Scdò nunqd ęps loci pos sit infra annū se ꝺpedire de executiōe illi' testameti. ¶ Tertio an post annū deuoluat executio ad dñm epm ī ñ exercutis ꝑ fideicōmissarios. ¶ Circa primū vr ꝙ mr posset detrahere legitimā suā: ga mr succedit hlię ab ītestato. C. ad tertu. ꝑ totū, nec ēt ex presse pōt ꝑ filios priuari sicut nec ipsa filios. ī aut. vt cū, de ap. cog. §. aliud quoq; capitulū. Idē dicēdū vr de trebellianica: nā d. subtitutio ad pias cās vr fuisse fideicōmissaria: cū nō fuerit ver bis directis facta, ſ3 obliquis: vt p3 ibi, denť & distribuāť, & c. iux ta notata in l. verbis ciuilib. & in l. cēturio. ff. de vul. & pu. c. si pr. de test. li. 6. Ergo filia in restitutiōe pōt detrahere trebellianicā: qa l3 in legatis factis piis locis, seu ad pias cās cesset falcidia: vt in auth. similr. C. ad l. fal. ñ tñ trebellianica: vt no. gl. ī d.c. si pr. & cū filia ñ esset pure rogata restituere, sed ī cuētu ꝺditiōis. f. li mo reret in pupillari ętate, potuit legitime detrahere duas quartas: vnā dbīta iure nāe alia ex trebelliano. iuxta ea q̄ habent & no. in c. Rayn. & c. Raynal. de test. no. gl. in l. papin. ꝑ. memin. ff. de inof. test. facit qd leg. & no. in l. ꝙ. C. ad l. fal. ¶ 3 his ñ obstātib. dico ꝙ in casu nro mr nihil pōt de iure sibi vēdicare: qñ subtli tutio facta impuberi fuit directa pupillaris. hoc p3 ex eo, qa à nemine illi fideicōmissarij capiūt hrditatē, ſ3 a teipso. & ad illa verba, dēt, & distribuanť, & c. subintelligunt ista verba. f. fideicō missarij accipiāt, vēdāt, & c. vt in auth. de eccl. ti. §. si qs aūt. facit qd legi. & no. l. alio. d ali. & cib. lega. latè disputat ī terminis nris & sequit Bar. in l. cēturio in repetitiōe. ff. de vul. & pu. & in l. fun di trebatiani. ff. de vsufr. leg. & ibi refert quatuor vicib. sic ꝙsu luisse: & ꝙhoc facit. c. cū tibi. de test. vbi vr casus quasi ſm eōem 1 lecturā. ibi. n. p3, † ꝙ si testator dixit ad extraneū, volūtatē mcā 2 mitto dispositiōi tuæ: vr illū instituisse hrdē, vt distribuat hrdita tē ad pias cās. ita dicēdū ī casu nro, ꝙ illi fideicōmissarij sunt hr des, & directo substituti pupillo ad pias cās. & maximè inducāt illa verba: oīa bona sua, & c. & sic vocauit istos fideicōmissarios 2 pu. † Itē in dubio ſemper debem' interpretari, vt substitutio sit poti' directa, q̄ fideicōmissaria. maxiē qn̄ ad pias cās est facta sub stitutio: vt in c. j. de test. li. 6. Hoc præsuppositō tanq̄ veri. limo ī ferī, ꝙ mr nil petere pōt. Nā l3 filius ex ꝑsona sua nō possit ex cludere matrē: vt §. dixi: pr tñ testādo ꝑ filio pōt. nā illud testū est paternū, vel poti' pars paterni. & hoc clarissimè decisum est in d.c. si pater. & vr ēt fuisse de iure digestorum: vt in l. papinian. §. meminisse. de inof. test. per hoc ēt cessat trebellianica q̄ nō ha bet locū in directa substitutione. d.c. si pater. ¶ Itē ex alio capite 3 non habet hic locū trebellianica, † qa ad pias cās trebellianica * cessat, sicut falcidia: vt est hodie *vbi doc.* sniа, vt habet ꝑ moder niores in c. Raynal. de test. per Bar. in l. marcellus. ff. ad trebe. vbi rndi ad gl. d.c.j. quā §. allegaui in ꝙrium ꝑ Bal. in l. id qđ pauperi bus. C. de epis. & cle. Vr expressum in aut. de ecc. tit. §. si autē hrs. & l. si qs ad declinandā. C. de epi. & cle. & sic pluries per viros ꝑ stantissimos vidi ꝙsultū. & per hoc patet responsio ad oīa ꝙria su perius formata. ¶ Venio ad ſm dubium, nunqd loci eps possit se intra annū de executione ipedire, vel aliquid de di. hrditate petere? Et primo dico ꝙ in presenti nihil potest petere: quia eps nō capit quartā, nisi de relictis factis pauperib. vel ad alias pias cās. vt in c. requisisti. de test. iuncť. gl. in c. ij. de sepul. in l. nulli. & l. si quis ad declinandā. C. de epi. & cle. ratio patet ex his quę no. in c. officij. de testa. si isti fideicōmissarij aliqua tribuerint eccle siis, vr pijs locis, poterit eps ab illis locis piis petere quartā si hoc habet ꝙsuetudo: gavident hæc bona capere ab ipso testatore cū ipse dicat hoc facere ꝑ suos fideicōmissarios. ar. c. fane. de of. de le. & c. si apostolicæ. de ꝑb. lib. 6. nisi dēt in aliquā cām priuilegia tā ꝑ fabrica, vel aliis ꝙcernentib. ppetuū cultum diuinū. vt pu ta qđ ī ecclesia ꝙstruat vna capella, vel altare, vel pbēda, vel qđ si mile. Ex his. n. nō detrahitur quarta, vt leg. & no. in c. fi. de test. di co ēt ꝙ intra annū nō pōt eps se impedire circa executionē illo rū bonorū: qa illa nō sunt mālē ablata, & incerta, & sic cessant no. ī c. ij. de test. li. 6. & c. cū sit nimis. de iudæ. si sint bona illi' te statoris qvoluit, ꝑ aīa sua, & remedio suorū peccatorū illa distri bui ī pias cās, putvidebit & placebit suis fideicōmissarijs, & sic ꝑ eos ñ ꝑ eps. dēt fieri executio: vt in c. tua. & in c. Ioan. de test. & d.l. si qs ad declinādā. & d.l. nulli. verūtamē pōt eps interponere partes suas vt vniuersa ſm defūcti volūtatē ꝓcedāt: vt d.c. tua. & c. Ioan. in auth. de eccl. ti. §. si qs aūt ædificationē. & hoc de se cūdo. ¶ Venio ad tertiū nunqd post lapsum anni supplere possit ī nō executis ꝑ fideicōmissarios: dico sic ꝙclusiuè: qa de iure cōi post lapsū anni ptās excequēdi deuoluit ad epm: vt in c. nos gde & c. si hrdes. de test. & in auth. de eccl. ti. §. si qs aūt ędificationē. verūtū iste ān' nō currit nisi à die monitiōis: vt expresse colligit ī d.c. nos. & tenēt ibi *omnes* doc. & clarius colligit ī auth. hoc am plius. C. de fideic, & in corpore vñ sumit. t3 Fed' ꝑsi. 124. Dico ēt istū annū nō currere nisi negligētib. vt expresse colligit ex d.c. qdē. in verbo, neglexerit. Et sentit ibi Ho. & clarius Fed. ſloco ꝑ alleg. Sentit ēt Bar. in d. auth. hoc amplius. & vr tex. iuncta gl. no. inst. de auto. ru. §. itē. ī verbo, distulerit. facit ēt qđ no. in c. quā sit de ele. li. 6. in verbo, distulerit. Si. n. impediūt exeq intra annū ex cā legitima, certe ptās nō deuoluit ad epm, qa nō valēti agere, nō currit tps. in c. qa diuersitatem de concess. ꝑb. & in l. ꝙ maio res. C. de inof. test. ¶ Idē dicerē si ꝙmodè nō possent: qa id dici mus posse, qd cōmodè possumus: vt ī l. nepos ꝓculo. ff. de ver. sig. 22. q. 2. faciat hom. o. v erūtamē epi solēt habere statuta, qb. ca uet, vt ann' iste currat habētib. exequi à die mortis testatoris: & sic expectata aliqua monitione, q̄ valeat. vt sentit Fed. ſloco ꝑal leg. Nā possunt epi facere statuta adiuuāte iure cōi, vt in c. ij. de cōst. li. 6. vbi no. gl. in cl. ne romani, de ele. plenius ꝑ Io. An. ī c. fi. de of. arch. Sed dico illud statutū videcare sibi locū ī meris exe cutorib. nō aūt in istis cōmissarijs, de qb. hic: qa isti nō dicūť me ri executores, cū habeāt eligere & discernerē ī quā cām, & qualit' 4 illa bona sunt distribuēda. † Executor ēn. ꝓprie q exercet nudū officiū executiōis: vt si testator mādasset, qđ darēt. centū tali ec cl'iæ. arg. in Lexecutorē. C. de exec. rei iud. notāť dicit Bar. in l. cū qdā. ff. de le. ij. op3 ꝙ ꝙ prius admoneant, nisi statutū ēt de istis habentib. eligere dispōneret, vnde inspiciēda sunt verba statuti.

Consilium lx.

1 *Mandatarius seu fideiussor potest agere contra mandatore nedum pro sorte principali, quando pro eo soluit, sed etiam ad damna & interesse.*
2 *Fideiussor pro vsuris soluendis ex simplici pacto potest soluere.*
3 *Fideiussor tenetur proponere exceptiones sibi vel principali competentes, quando potest.*
4 *Debitores ciuitatis si soluunt tyranno etiam simplici eius mandato liberantur à ciuitate.*
5 *Vocans aliquem ab bellum iussum tenetur illi actione mandati ad omnium dannorum reformationem.*

QVONIAM SATIS ABVNDE PER EXCELLEN tem doctorem dominum Antonium primo consulentem mate ria discussa est, quorundam additione vltra prædicta q̄ visa sunt mihi clarissime in hac mā cōcludere contentus existam. Et pri mo ꝑ faciliori conclusione præmitto quod dictus Ioannes ve re & ciuiliter & naturaliter fuit obligatus dicto comiti Rolando ex fideiussione per eū facta, cū in carcerib. positus ei scripsit, vt pro eo fideiuberet: ac etiā post relaxationē approbauerit; & de nouo promiserit ipsum comitem Rolandum ab ipsa ꝑmis sione conseruare indemnē. Nā in carcerib. positus dūmodo non efficiat seruus, sicut iste Ioannes, nō erat. iuxta. no. in l. hostes. ff. de capti. & posili. reuer. maximè ꝑ Bar. & Inn. in c. olim. j. de rest. spo. potest procuratorem constituere, & alteri se obligare, quàm detinēti, maxime ꝑ ipsius liberatione. vt nota. probat in l. metū. §. sed licet. ff. quod met. cau. & l. papinianus exuli. ff. de mino. no. Inn. in c. cum locum de ſpōsa. & Bar. in l. qui in carcerem. ff. qd 1 met. cau. ¶ Secundo præmitto, † ꝙ mandatarius seu fideiussor potest agere cōtra mandatorem nedum ꝑ sorte principali, quā do pro eo soluit, sed etiā ad dāna & interesse. vt ꝓbatur in c. per uenit. & c. ꝓstitutus. de fideiussorib. & in l. inter causas. §. impen dia. & l. qui mutuā. in fi. ff. man. quinimo vult Inn. in c. sicut. ij. & de iureiu. ꝙ etiā ad dāna q̄ passus fuit casu fortuito, si verisimili ter credebantur accidere, potest agere ꝙ mādatorē, & sequit Io. An. in regula, accessoriū. de reg. iur. li. 6. in mercu. ¶ Tertio præ mitto ꝙ regulariter oēs exceptiones cōpetentes principali, ꝓpe tūt fideiussori, & tenetur illas opponere, quas si ꝑmittat, sciēs il las debitori cōpetere si soluat, nō h3 mādati actionē tanquā solu uat odio ipsius debitoris: nā l3 excusetur ignoratia facti, nō tñ ignorātia iuris. hæc probanť in l. oēs exceptiōes. ff. de exce. in l. si fideiussor. ff. mā. ¶ Quarto ꝓsuppositō qđ fideiussor fecit qcqd potuit: nec ꝙ eo deficit, qn exceptiones reo vr sibi cōperētes ad mittat, ſ3 fuit cōpulsus ad soluēdū siue culpa sua, ēt si ꝑ iniuriā superiorū hoc acciderit, pōt nihilomin' agere ꝙ mādatorē. hoc ꝙbat ſm literā à ꝙrio sensu in d.l. exceptiones. & sequit ibi Bar. Io. An. in dicta regula, dānum. ego ꝺduco tex. apertissimū ībi ta gl. in verbo, iudiciū. ꝙ in l. nā & Seruius. ff. de neg. gest. ¶ His aūt ꝑ suppositis dico ꝙ multiplici ex cā dictus comes Rolandus hēt regressum ꝙ dictū Ioannem tam pro sorte soluta, q̄ etiā ꝑ dam no & interesse. Et primo quia pro eo soluit mādato præcedēte, & occasione morę dicti Ioānis passus fuit illa damna: vt in iurib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

superius allegatis. ¶ Nō obstat si dicit q debuit ꝓponere exceptiones ꝙpetentes principali,maxiē cū principalis cū certiorauerit, & sic nō poterat ptēdere ignorātiā.d.l.si fideiussor.¶ Ad hoc.n. rñdeo multipliciter ēt ꝓsupposito ꝙ illi ꝙ fecerūt ꝓtestationē fuissent veri,ꝓcuratores:ēt ꝓsupposita illarū exceptionū iustitia & veritate: dico.n. ꝙ fideiussor nō tenet cū suo aliquali pudore exceptiones ꝓponere,l3 de rigore & subtilitate iuris posset ꝓponere.dhoc ē tex.valde notabilis l.Quint⁹.ff.mā.vbi dr ꝙfideiussor ꝓ usuris soluēdis ex simplici pacto pōt soluere,nec tenet ex cipere qdnō iteruenit stipō ex fictiōe nudi pacti,ne notet apud hoies de facto,qa nō tenet ꝙsulere alteri.s.principali cū suo pudore,vt ibi notāt dr.Ita ad ꝓpositū cū ille comes ꝓmisisset soluere illi Sempronio ēt eo tēpore q̄ erat rebellis eccl'ie.ihonestū videbat tāto viro allegare religionē,vel aliā exceptiōē, q̄ apertissime nō ꝓcludebat iustitiā petētis,cū hoc soleat diminui fides& opinio dñorū apud suos & alienos,maxiē qa ihonestū vt re ꝓbare mores,quos aute approbauerat.3 2.q.5.horrēdus.& ī l.creditores.ff.de priuile.credi.no Bar.ī l.fi.C.d ꝙpō.& in c. quēadmodū. de iureiu. Scdō quēadmodū nō tenet fideiussor exceptiōes ꝓponere cū aliquali pudore facit.d.l. Quintus. ita & forti⁹ nec cū magno rerū suarū periculo.Erat.n. ille Sempronius lōge eo potētior,vt exitus edocuit.vnde ex denegatiōe sortis,& ꝓpositiōe illarū turpiū exceptionū meritò poterat iustè timere sui status interitū,vel bonorū suorū seu maioris partis iactarā. Excusat q̄ si isto timore duct⁹ illas nō ꝓposuit,vt optimè ꝓbat in l. nouissime.ff. qd cū fal.tu.auto. metus oīū bonorū vel maioris partis excusat:vt ī c.abbas.qd met⁹ cau.& c.frequēs.de rest.ꝙpo. li.6.¶ Tertiò ꝓbat apertissimè alia rōne,† fideiussor tenet ꝓpo
3 nere exceptiōes sibi vel principali ꝙpetētes qñ pōt:vt qa est cora iudice ꝙpetēti:l3 vbi nō pōt ꝙ potētia aduersarij, cui nō valet ꝛmode resistere,nō tenet quinimo si soluit, hēt regressum ꝙ principalē:hoc ꝓbat apertissimè in d.l. nā & Scruius. iuncta gl. in verbo,iudicium.ff.de neg.gest.Nā illi de quib.ibi, promiserūt in carcerib.suo detētori:& sic ꝙpetebat eis exceptio pl.penul.ff. quod me.cau. qñ illi erāt seruj,& sic nō poterāt obligari ciuiliter:& tñ qa de facto nō ꝓfuisset eis illa exceptio , si eā ꝓposuissent,hēnt regressum ꝙ tertiū, ꝙ quo soluerūt. qa eis nō fuit imputandum,vt ibi dr & l3 ꝙ iniuriā eis factam illud cōtigerit: tñ vt ibi dicit gl.singulariter no.ibi Bar.qa illa iniuria cōtigit facto illius principalis,q nō fuit reuersus,nō imputabit eis,vnde agūt ad dānum ꝙ principalē.ita pūctualiter accidit in casu nro. Nam iste comes Rolandus nō habebat iudicē ꝙpetentē saltē de facili ꝙ illum Semproniū,nec ꝓfuissent sibi illæ exceptiones quini mo Semproniū ꝓuocassent ad deteriora ꝙ eū.& sic merito tacuit,ēt si fuissent verę.d.l.nā & Seruius.& 11.q.3.c.qñ.nec d.Rolādus ꝙtē solujt: imo expectauit inuasionē & desolationē aliquorū bonorū suorū:& sæpe req̄siuit dictum Ioannem dictus comes Rolādus de iure & de facto releuare ab illo periculo,& nō dimittere diu illū obligatū in illa fideiussione:vt ī c.fi.de fideiu. & l.si ꝙ eo.C.mā.vnde saltē ex hac mora,qa diu cessauit illū libe
4 rare a sua fideiussiōe:tenet illū releuare ab oī dāno & interesse: qa quicqd ꝓuenit ex mora sua sibi dēt imputari.l.necessario. ff. de peri.& ꝙ.rei vē.& d.c.peruenit.& c.dilecta.de fo.cōp.maximè cū dānū fuerit inflictū odio ipsius Ioānis , & sic dēt retorqueri: vt notātur dr ī l.ſi merces.§.culpæ.ff.loc.¶† Quartò optimè faciunt no.ꝙ Bar.in tracta.de tyrann.vbi inter cętera dicit.ꝙ si debitores ciuitat⁹ soluunt tyrāno ēt simplici eius ꝓconio, liberāt à ciuitate: qa iusto timore ducti soluerūt tyrāno , nec ꝓbabiliter poterāt excipere sine magno periculo,& maxiē cū illud ꝓceptū fieret odio ciuitatis.&ad hoc alle.d.l.nouissime,l.Paulo Callima cho.ff.de le.3.cū multis.si Ita in ꝓposito excusat dñs comes Rolādus fideiussor si exceptionib.ēt veris nō ꝓpositis soluit.potē enim voluit sine periculo ꝙsulere:& relīquere onus repetēdi Ioānni principali.facit qd no.in ſi⁹ Io.An.in d.regula,dānū.in mercur.in fideiussore q̄ soluit vsuras indebitas. Si ꝙ tyrāno q nullius hēt,iustè soluit instāte timore,ita ēt ille Semproni⁹ ēt si fuisset rebellis eccl'ię.Nā vt de hīticis dicit Augustin⁹,nōnullos sustinemus quos inuiti toleram⁹.23.q.1.q.ſquis, & 23.q.6.quicūq;. ¶ Itē respectu dānorū apertissimè facit d.In.ī d.c.sicut.& j.vbi dicit ꝙ vocās aliquē ad bellū iustū tenet illi actiōe mādati ad oīm dānorū reformatiōē, l3 iniusta dāna fuerit passus. qa hoc est nā mādati,ēt si ꝙ casum fortuitū dāna illa ꝙtingūt dūmodo verisimiliter ille casus fortuitus ꝓterat accidere.Ita dicēdū ē hic, cū occasione mādati fuerit iste passus dānū ēt si iniustè.dēt tñ habere regressū ꝙ mādatorē.Nec obstat si dicat,ꝙ erat excōicat⁹. qa ꝙsequutus fuit cardinalē hostiliter.¶ Pōt.n.ad hoc multipliciter rñderi.Et prīo ꝙ ꝓ vtilitate nostra maxiē,vt cuitemus dānū, & stragesboim,possumus excōicatos nō vitare saltē in simplici canone:vt erat in casu nro respectu momētaneę solutionis , vt vł ꝓbari singulariter in c.ſi vere.de sentē. excō.Et sentit ibi Inn. in prī.vnde ne ille Sempronius inuaderet totā terrā d.Comitis Rolandi sicut inceperat,iustè potuit illi solutionē facere.Item solutio nō fit hominib.suis:sed suo familiari,q licitè ꝛmunicat dño suo excōicato.in c.qui multos. 11.q.3.¶ Itē vt videor percipere,ille Cardinalis non erat de obedientia Ioannis,sicut erat ipse Sempronius,& sic quo ad eum non gaudebat priuilegio Cardinalatus.ar.c.licet.de ele.& 23.dist. in nomine dñi. Insuper excommunicato ſm multos licitè soluit debitū,vt voluit Inn. in c.veritatis.de dolo & contu.& gl.lo.15.q.6.nos sanctorum.& Archi.ibi,vnde licet aliqui contrā,tñ habito respectu ꝙ punct⁹ est dubius,& periculum erat in mora,licitè soluitur.d.c.ſi verē. Nam excōicario debet nocere ipsi excōicato & nō tertio in sui odium subtrahitur communio,& non tertii.vnde ne ex hoc sequeretur deuastatio territorij ipsius comitis Rolandi iustè soluit,ēt præsuppositō ꝙ verè fuisset excommunicatus & est hęretic⁹.Si.n.permittitur cōio excōicati ad ipsius alimoniam ne pereat.d.c.qui multos.in fi.fortius in fauorem subditorum d. comitis Rolandi,ne ex inuasione Sempronij potētissimè perirent,

Consilium lxj.

1 *Sententia si lata sit inter præsentes, præsumitur quòd iudex habuerit iurisdictionem ex quo transiuit in rem iudicatam.*
2 *Legatus etiam de latere non potest tollere ius alteri quæsitum.*
3 *Princeps solus potest tollere ius alteri quæsitum.*
4 *Possessio iur sdictionis acquiritur per vnicū actū,qui nō solet de gratia concedi.*
5 *Marchia Anchonitana spectat in spiritualib.& temporalib. ad ecclesiam.*
6 *Factum antiquum non dicitur ante lapsum, 20. annor. quo ad impugnandam sententiam de nullitate.*
7 *Scientia possessoris requiritur in acquisitione iurium incorporalium.*

IN Causa & quæstione quæ ad præsens vertitur inter,communitatem seu vniuersitatem Montis S.Mariæ in Caxiano ex vna parte,& communitatem seu vniuersitatem Montisfani ex alia parte,prouinciæ Marchiæ Anchonitanæ super nullitate sententiæ latæ per dominos Bartholomæum de Cremona,& Antoni. de Ciuolis de Tridento,legū doctores tunc commissarios magnifici,& potentis viri dñi Pandolphi de Malatestes,cum ēt super quibuldam finibus ipsarum communitatum , vt clarissimè constat ex actis coram variis iudicib.in hac causa habitis,attingam succinctè quædam principaliter in materia:quoniam non habui tps oīa acta transcurrendi propter festinantiam consiliū petentis,Præsupponitur mihi in facto oīa vera esse quæ narrantur in consilio excellentissimi doctoris dñi Matthæi de felicianis.¶ Et primòvł ꝙ d.cōitas Montisfani foueat iustissimā cām, cum ꝓ eo lata fuit sñia per d.commissarios iam sunt anni. 5. à qua licet fuerit per alteram partem appellatum , nō tñ fuit tpe debito ꝓsequutum:& sic sñia remansit valida,& transiuit in rē iudi.vt in c.personas.& c.ſi romana.& c.oblate.cum multis ſi.d ap.q̄ facit ius inter partes,ēt si in se ꝓtineret iniustitiam, vt l.res iudica.ff de reg.iu.& l.ingenuum.ff.de test.ho.& c.cum inter.de iud.& c.qd ad ꝙsultationem:eo.ti.& in auth ei qui appellat. C.de temp.ap.& in cle.sicut appellationem. de appel. Non obstat defectus iurisdictionis allegatus in delegāte quo ad cōitatem montis S.Mariæ.ad hoc.n.multipliciter respondetur. Primò per no.& singulare d.Inn.in c.cum in iure.de of.deleg. & sentit Io.Cal. in c.qñ ꝙ.de ꝓba.dicit.Inn.† ꝙ vbi sñia lata fuit inter p̄
1 sentes,præsumit⁹ ꝙ iudex habuerit iurisdictionē,ex quo trāsiuit in rem iudicatam.vnde opponendi defectum iurisdictionis incumbit on⁹ ꝓbandi,& idem dixerunt multi si fuit lata in absentem ꝙtumaciter,maximè qñ factum est antiquum vt no. in diiurib.maximè per moderniores.& iure hoc facit.l. pomponi⁹.§. rōnē.ff.de ꝓcu.& qd no.gl.in c.j.de elect.lib.6.Patet.n.ꝙ post litē ꝓtest.non opponit defect⁹ mandati quo ad hoc, vt ꝓcurator habeat docere de mandato,cum altera pars visa sit in eum consentire.Itē & forti⁹ dicendum in eo q̄ nō appellauit à iudice,vł appellauit,& nō fuit ꝓsecutus,& maximè cū factum sit hic satis antiquum:poterat.n.habere magnificus dñs Pandolph⁹ iurisdictionem delegatam,vel forte sua fuit prorogata:& sic ī dubio præsumēdū est ex taciturnitate tāti ꝛporis. Ad idē qd no. in d.c.cū iure.& c.bonæ.el.j.de ele.dicit.n.ꝓ sñia ꝓsumēdū,post ꝙ trasiuit in rem iudicatā,vt iurib.prællega.¶ Secundò arguit̄ à sufficienti partium enumeratione:aut d. dominus de Malatestis habebat iurisdictionē in d.castro Montis S.Mariæ:aut nullā: primo casu valet in dubio illa sententia: quia delegat⁹ fungitur vice delegantis:vt in c.sanè qa nos.de of.& potesta.iudi. dele.ꝙ quā ñ potuit gubernator marchiæ cām de nouo ꝛmittere:quia
2 † legatus etiam de latere non potest tollere ius alteri q̄situ,c.ſi de consti.vti.& immutare iuris ordinem.vt dicit gl.post Spec.in
3 c.ſi de hær.lib.6.† Solius.n.principis est tollere ius alteri quæsitum.iuxta no.in c.ꝙstitutus.de relig.do.& in regula indultum à iure.de reg.iur.in 6.& 25.q.ij.in ſumma.Sivero d.dominus nō habebat iurisdictionem,dicendum videtur quòd aut litigando coram suis delegatis deputatis in hac causa prorogauerunt isti de monte S. Mariæ iurisdōne istius dñi de Malatestis: nō dico d legatorum suorum,sicut qdā cōsideratè in hac cā allegauerūt. Non.n hic cadit illa disputatio,an delegati iurisdō possit ꝓrogarj:tūc.n.hēt locū illa ídagatio qñ delegat⁹ vult cognoscere vltra ꝙhensa ī rescript.iuxta no.in c.cū olim.el j.&c.P.&G.& c.d causis.de off.dele.Sed ex quo in casu nro isti delegati cognouerunt tñ de cā,& inter ꝑsonas de quib.in ꝛmissione eis facta,frustra ī dagat an iurisdō delegata possit,ꝓgari:qa isti ꝛmissarij gerebāt ꝑ oīa vices illi⁹ dñi de Malatestis:vt in iurib.superi⁹ allegatis,& sic potius vł ꝓrogata iurisdictio illi⁹ dñi, ꝙ cum al's ordinarius cēt,d iure potuit sua iurisdō prorogari,& virtute prorogationis cām ꝛmittere,vt in l.j.ff.de iud.& l.2.C.de iurisdom.iud.& l.ex ꝙsensu.C.de episcaudi.&c.significasti.cum ibi no.de fo.ꝙ.Nam ꝓ rogata iurisdō est illi⁹ dñi,cuius est ipsa principali s.vt no. ī d.c. P.&G.& p3 in d.l.2. vł sicut poterat ꝛmittere suam iurisdōnē.l. vnica.C.ꝙ ꝓ sua iurisd.ita & ꝓrogatā. ī ꝓrogatiōe vero iurisdō nis saltē ordinarię sufficit tacitus ꝙsensus partiū.arg.in l.j.C.d iurisd.om.iud.& l.2.ff.de iud.no.Bar. in l.1. ff.eo.ti.& in.ī d.c. ad petitionē.de accu.in prin.sd notoriū erat ipsis cōitatib.ꝙ earū syndici litigabāt corā delegatis ipsi⁹ dñi,ꝙ sufficere dēbat ipsarum cōitatum tacit⁹ ꝙsensus,& sic tollivit̄ multa ꝙ aliquos allegata, ponderantes syndicum montis S.Mariæ nō habuisse mādatum ad ꝓgādum iurisdōnem,qa syndici,sd ipsæ cōitates vł ꝛ proro gasse patientes illos syndicos litigare corā illis.ad hoc tex.notabilis iuncta gl.in d.c.cū olim.aut cessante ꝓrogatiōe op3 dicere ꝙsite dns de Malatestis acquisiuit iurisdōnem iuſ ꝓprio exercēdo in istā cōitatē istū actū iurisdōnalem.Nā delegare causā ē iurisdōnis,l.imperium.ff.de iurisd.om.iud.in fi.no.gl.in c.ſi à subde
4 legato.de off.deleg.li.6.† Per vnicum aūt actum q nō solet de gratia cōcedi,acquiritur iurisdōnis possessio.vt no.ln.in c. cum eccl'a sutrina.de cau.poss.& ꝓprie.& in c.bonæ.el 2.de postu.pla. ī c.dilect⁹.de ca.mo.& Bar.ī l.j.§.hoc interdict. ff. de itine.actuq; priua.rōne cuius valēt ea q̄ possessor exercet.vt no.doc.post Ln. ī c.cū dilect⁹.de reli.do.&c.olim.2.de resti.ꝙ.facit c.ꝙsultationibus.d iure patr.& c.querelā.de elec.¶ Tertiò facit principaliter qd no.gl.in c.significasti.de fo.ꝙ.q̄ dicit,ꝙ litigans scienter corā iudice nō suo,l3 nō potuisset ꝓrogare iurisdōnē illius,vt in clerico respectu laici,nō tñ pt ꝙ sniamvenire,qavł hīe tacitum pactum ī se,ne vlteri⁹ petat,licut acceptilatio iutilis.ff.de pac.sivn⁹.§.pe. & ff.de accep.l.ſi acceptolatū.facit l.2.C.cōiavtriusq; iud.vbi bo n⁹ tex.¶ Quartò facit qd audio notoriū eē,ꝙ magnific⁹ &potēs do.Carol.de Malatestis tpe illius sñiæ exercebat oīmodam iurisdōnem in d.castro montis S.Mariæ:qui ēt ꝛmisit causam in genere do.Bartholomeo vni ex d.commissarijs.Et si saltem ex illo capite dēt valere sñia,etiā præsuppositō ꝙ d.Carolus nō habuisset ibidē de iure iurisdictionem.Nam ratione publicæ vtilitatis
5 in hac causa.† Tota enim prouincia Marchiæ Anchonit.spectat in spiritualib.& tēporalib.ad iurisdict.eccl'iæ, vt probatur in extrauag.Ioan.22.quæ incip.dicrum crescente malit.a. vbi dr,Romana eccl'ia hodie de pūti exercet omnimodā iurisdi. Non potuit ergo dñs Pandulphus hanc causam illis doctorib delegare. Nemo em̄ dat quod non habet.l.traditio.ff.de acq.re.dom.& c. daibertum.j.q.vij & c quod autem.de iur. pat.quare sñia ab istis tanquā iurisdict.carentib lata,viribus non subsistit.C.ſi à nō ꝙ. iud.per totum.& c.at si clerici de iud.& cap.vnico. de off.deleg. quare desertione appel.non obstante,potest dicta commutatio S.Mariæ agere de nullitate,vt est tex.in l.ſi expressim ff.de app.& tex.iuncta glos.in c.licet de sen.exc.lib.6.per doct.in cle.sæpe.de appel.Ad ꝙdicta facit gl.multū notabilis.ī c.cū iure.de offi dele. quæ dicit quem debere ꝙseruare instrumētum potestati iudicis: qa al's ꝓ sñia non præsumitur.& ibidem hoc latius.¶ Secūdo d. sñia est nulla , qa alter ex cōpromissariis cōmisit causæ cognitionē suo delegato qd facere nō poterat,cū ēt delegat⁹ nō à principe , vt in c.cum causā.de app.& l.à iudice.C.de iudic.licet.n.de legat⁹ à principe inferiori possit subdelegare articulū nō iurisdictionalē,iuxta notab.dictum In.ī c.cum Berto.de re iu.pro quo facit tex.ſm vnum ītellm.Et idē sentit gl.no.iuris cjuilis in authē.de dfen.ci. ꝓpe finem,articulū tñ iurisdictiōalem cōmittere nō potest:vt in præalleg.iurib.Nec obstat si dicat,ꝙ cōmisit vices suas collegę,eadem rō ꝓhibitionis est in collega,q̄ in extraneo.& iu

ra loquunt in hac mā indistinctè.,ꝓ hoc facit gl.in c.is cui.de of. dele.li.6.& d.c.cū cām,perinde ergo est ac si dns Bartholo.solus ꝓcessisset:quo casu indubitatū est nō valere processum corā vno ex duob.delegatis agitatum.vt in c.cām mſrimonij.&ī c.vno delegatorū.de of.dele. ¶ Tertiò corruit d.sñia ex defectu ordinis iudiciarij: qa dr litem nō fuisse ꝙtesta. Itē dns de Malatestis cū recognoscat superiorē,nō potuit cām ꝛmittere simpl'r,& de plano sine strepitu & figura iudicij.& sic tollere iuris solennitates,qa hoc solius principis est,vł habentis iura pricipis.iuxta no. p gl.in c.ñ.d hær.li.6.& ſeqt Spe.ī ti.de leg.§.superest.ver.sed nū quid. ¶ Quartò facit ꝙ vbicūque pars ꝓ qua lata fuit sñia, assumit disputationē corā iudice ꝙpetēte super iustitia vł iniustitia sñiæ,si iudex reperit sñiam iniustam,debet illā retractare nō obstan.ꝙ transiuit in rem iud.vt no.ponit Inn.ī c.cum dilecti.de re scr.& c.cum Berthold.de re iud.Sed in casu nro,vt mihi dr, illa cōitas castris Mōtisfani assumpsit hāc disput.ergo si iudex repe rit illā iniustā debuit eā retractare,vt fecit.¶ Quintò hoc probo subtiliter rōne:iurisdictio in cōitatem mōtis S. Mariæ nunq̄ pertinuit nec de iure nec de iure fcō ad dñm Pandolphū, sed tpe illius ꝛmissiōis & litigij dñs Carol⁹ de fcō exercebat iurisdōnē ī d.terra:vł dñs Pādolphus simpl'r nō ꝛmisit illā cām illis doctorib.sed ꝙtū in eo erat,quasi ꝓ parte cōitatis Mōtisfani q̄ cōitas ad eū ptinebat,& ptinet.vł illā cōitatē dixit esse sua, ń sic dixit de cōitate mōtis S.Mariæ, quasi ponēs ſpē ꝙ dns Carol⁹ ꝛmitteret ꝓ parte illius cōitatis, & ꝙ ita fuerit, patet: qa postmodū dns Carol⁹,l3 ī gne,ꝛmisit cām dño Bartho.vni ex illis duob.ꝛmissariis,sed d.ꝛmissarij solius dñi Pandol.q nō habebat aliq̄ iurisdōnem in d.cōitate mōtis S.Mariæ:ꝙ ipsō iure sñia fuit nulla, maxiē,qa vt dixi,d.dns Pādol.solus ꝛmittere nō intendebat. ꝓ hoc c.cum sup abbatia.& qd ibi no.de of.del.& c.ex pte Astēsis. de ꝙcess.pb.& qd no.Bar.ī l.ñ is ad quem ff.de acq.hær. ¶ Nūc venio ad rnsionem ꝛriorum q̄ vñr prima fronte multū vrgere. Et primò ad primum dico ꝙ nō apparet partes hic fuisse ꝑsentes ī sñia:& ꝑsuppositō ꝙ partes fuissent ꝑsentes,dico ꝙ satis hic pro parte cōitatis mōtis S.Mariæ probat iurisdōnis defectus.litt.n.ꝓ his ius cōe & notorietas facti ex qb⁹ patet ꝙ plenaria iurisdō in d.cōitate pertinet ad eccl'iā Ro.al's ꝙ exercens ꝑsumit vł ꝛparasse nisi ostendat titulum,vel coloratā possessionem,vt ī simili hī. in c.ad decimas.de rest.ꝙpo.li.6.facit 100.dist.ꝙ morem.Item vt proximè dixi,dns Pandol.nō intendebat ꝛmittere respectu Mō
6 tisfani.Nec ob.factum esse antiquū.† Primò qa est notabilis opinio,vt ante lapsum.20.ann.nō dicat factum antiquum quo ad impugnādum sñiam de nullitate etiā respectu ordinis,vt voluit Io.cal.in d.c.qñ.de proba.Item secus de falso,qa pōt obiici intra.20.ann.vt ī c.cum venerabilis.de excep.& l.ꝙclam.C.de fal. fortius est ꝙ idem: dicendum in nullitate sent.ex iurisdictiōis defectu.facit c.super eo. & qd ibi not. de fal. Item antiquitas facti releuat,nisi apertè probarent defectus:cessat.n.ꝓsumptio vbi apertè apparet d veritate.¶ Etiā patet ꝙ dns Caro.d.cōitatem re stituit eccl'iæ Ro.tāq̄ dnæ,vt ī facto mihi ꝑsupponi⁹.nec vnq̄ aliqd habuit ibi agere dns Pandol.qa nō habebat ibi iurisdōnem: nec intendebat iste prorogare ipsius iurisd. qd pt3 ex eo ꝙ do. Carolus q de facto exercebat ibi iurisdict.hāc ꝛmisit cām:vnde litigabat illa cōitas mōtis S.Mariæ vigore ꝛmissionis factæ per do.Carolum,prorogatio.n.nō debet ꝑsumi,ex quo ꝓstat ex ꝓiecturis de ꝙrio:qa facta de facili non ꝑsumunt.vt in c.cum in iure.de off.deleg.& l.vni.C.de man. prin.Nec est verisimile quem velle prorogare iurisdictionem in non dñm,ex quo is q̄ gerit se ꝓ dño,illā cām ꝛmisit eidem.Ex hoc etiā dico ꝙ do. Pandol.nō intendebat per illam ꝛmissionem acquirere iurisdictionis possessionem q̄ nō intendebat.hoc pt3 ex verbis ꝛmissionis. arg. l.ſi. ff.quemad.ser.amit.Et qd no.Inn.inc.bone.ꝓallegato.nec etiam
7 potuisset acqrere:† quia in acquisitione istorum iurium incorporalium requiritur scia potestatis,q̄ hic non probat verè,nec ꝑsumptiuè.l.2.C.de seruit.& aqua.no.Inn.in d.c.bonæ.ꝓalle.& in c.ꝙquerente.de offi.ord.& ꝓ Bar.in l.j.ff.de aqua plu.ar.in l.ſi publicanus.§.in vectigalib.ff.de publi.¶ Ad tertium ꝛrium rñdeo, ꝙ gl.illa nō est vera simpl'r,nec cōiter approbat ibi à doctorib⁹, sñia.n.nulla habet vim pacti, qñ posīq̄ est lata, approbat ex certa scia à partib.& sic intellr.l.2.C.cōia vtriusque iud. vt ibi no. & in l.vniea.C.q pro sua iurisd.& l.13.C.de iud.ꝓ An.de But.ī d. c.significasti.qd hic non ꝙngit. ¶ Ad quartum argū rñdetur primo vt dixi:qa licet dns ꝛmisit, tamen ꝛmissarij processerunt tanq̄ delegati solius do.Pandol.vt patet ex corū sñia. ¶ Itē cum do.Caro.nullum habuit,vł habuisset ibi titulum,nihil valuit qc qd ipse fecit,iuxta plenè no.per Inn.in c.nihil est.de elec.ꝓ Bar. in tract.de tyranni.facit c.alienationes. 12.q.2.& c.j. de schisma. & l.decernimus.C.de sac.san.eccl.Nec ob.l.Barbarius,satis.n.respondetur per Inn.in c.nihil est.¶ Ad vltimum argumentū dico ꝙ si bene inspiciātur verba sñiæ dictorum delegatorū cōitatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Montisfani, prouocauit corã dictis delegatis vnus l3 qlibet sit actor &reus in istis iudiciis cõib⁹: tñ ille tenet actoris locũ q primo ꝓuocauit ad iudiciũ. vt l. l. trib. de iud. ¶Cõcludo igit partes iudicis apostolici ī hac causa fore ꝓut in suo ꝓtilio ꝓcludit dñs Matthæus Feliciani, si ea q̃ ipse ī facto narrat, vera sunt, &c.

¶Consilium lxij.

1 *Prælatus sine authoritate superioris, & maximè sine consensu sui capituli, nõ potest compromittere super iuribus ecclesiæ.*
2 *Prælatus solus transigendo non obligat successorem.*
3 *Iudicium & contractus in personam prælati nomine ecclesiæ transeunt efficaciter in ecclesiam, si non infertur alienatio iurium ecclesiæ.*
4 *Fraudis præsumptio cessat ex qualitate iudicis & personarum.*

ILLVD De iure quærit, an visis ꝓmisso, & laudo inde sequuto gestis inter reuerendum patrem quondam dñm Bartholomeum, quõdã epm Massanum ex vna parte, ac Bartholomeũ Stephani de Castro nouo ex altera parte, ac ẽt ponderata ꝓfirmatione d. laudi seu sniæ postmodum facta per dñm Ioan. tunc papam. 22. ꝓpetant aliqua remedia, & q̃ ipsi Bartholomæo Stephani seu eius successori, ꝙ & aduersus successorẽ dñi Bartholomæi epi. & epatum, seu aduersus epm Massanum. Et primò vr nullũ remedium ꝓpetere. Non. n. valet pronuntiatio vt sniæ delegati apostolici: quia cum esset laicus, delegatio sibi facta p summum pontificem maxime oraculo viuæ vocis ipso iure corruit, per c. statutum. de rescrip. li. 6. Neq; valuit tanq̃ arbitramentum vigore ꝓmissi. †Prælatus enim sine authoritate superioris, & maximè sine ꝓsensu sui capituli, non põt ꝓmittere super rebus immobilib. vr super iuribus eccliæ: saltẽ quo ad hoc, vt obligatio transeat in ecclesiam saltem per mortẽ ꝓmittentis. Sicut cũ directè ñ valet solus alienare bona ecclesiæ, vr ecclesiam suã perpetuo obligare. 12. q. 2. sine exceptiõe. & in c. 1. de his q̃ fi. à pla. ita nec indirectè. s. ꝓmittendo. vt in c. peruenit. de arbi. & ibi exp̃sse hoc tenet Host. & Spe. e. ti. §. restat. ver. sed nũquid clericis. §. finitur. ver. sed nunqd prælatus. & Fed. consi. 20. & Lap. in allegatione 10. Probat alia ratione. certum est †q̃ solus prælatus transigendo nõ obligat successores, sed transactio censet dunta xat psonalis, vt ꝓbat in c. veniens. & c. de cætero, de transa. ergo idẽ dicendum in ꝓmisso facto tanq̃ in arbitratorem, & laudo inde sequuto. Est. n. q̃dam transactio, vt legit & notat ī auth. si verò ꝙtigerit. de iud. & in corpore vñ sumit. in tit. vt diffe. iud. & no. Inn. in c. quintauallis. de iureiu. & Bar. in l. societatẽ. §. arbitrorum. ff. ꝓ soc. ¶Sedò principr nõ valet d. laudum. qa ꝙtinet in se vsurariam prauitatem in eo quod ꝑdemnat epm ad soluendum sex florenos. pro quolibet centenario, donec soluerit capitale ꝙtentum in dicta ꝑdemnatione. q̃q̃. n. vsura nõ cẽseatur, nisi ex ꝙctu mutui. vt in c. 2. suluit. de vsu. plenè per Io. An. in reg. peccatum. de reg. iu. li. 6. in mercu. tñ sufficit mutuũ verum vel fictũ. vt leg. & no. in c. ciuitate. & c. nauigãti. de vsur. patet ī eo q vẽdit merces plus q̃ valeant: qa differt solutionẽ pretij. Nã ibi ñ est mutuum verum, sed fictum, qa fingit emptor soluere verũ pretium emptionis, & recipere illud mutuo ab emptore. & ꝓ vsura dare illud plus debito. vt no. in dictis iurib. ¶Sic pariratione vr dicẽdum in ꝓposito, vt eps fingatur soluere illos ducentos flore. & post modum mutuum recipere, & soluere sex pro centum, qd est illicitum, vt per totum tit. de vsu. maxime in d. c. in ciuitate. & c. nauiganti. ¶Tertiò nõ obst. ꝓdictis ꝙfirmatio facta per Ioã. tunc papam: qa illa nõ fuit facta in forma cõi, sed ꝙditionaliter, seu sub ꝙditione. ꝙfirmat. n. oĩa prout rationabiliter ꝓcesserũt, &c. Quæquidẽ ꝙfirmatio nihil nouæ iuris tribuit sed antiquum si qd ius erat, ꝙfirmauit. vñ patum. aut nihil operat. vt ī c. examinata. de ꝙfir. vtil. & in c. qa diuersitatem. iuncta gl. de cõcess. præb. vnde nõ facit transactionem personalem esse realem: vt est gl. no. q̃ omnes sequuntur in d. c. veniens. ¶Sed his non obst. q̃ verè si subtiliter põderenr, nõ obstant, ꝙriam sniam ꝓualere arbitror. Et primò dico ꝙ Bartholomæo seu eius successori ꝙpetit remediũ petendi dictos. 00. floren. qa sunt in obl̃one vigore d. sniæ, &. laudi, q̃ successor seu eps Massan⁹ possit soluere sex ꝓ cẽtenario, & cuitare solutionẽ ducẽtorũ flore. ꝓut in laudo ꝙri net. Moueor, qa licet ꝓlatus nõ possit p ꝓctum seu ꝓmissum alienare bona immobilia eccliæ sine solẽnitate. vt in iurib. allegatis, ꝑt tñ ꝓmittere, & ꝙhere note ecclesiæ. ita ꝙ obligatio efficaciter trahit in ecclesiam si cessat alienatio iurium eccliæ. vt ꝓ bat in c. dilecti. de fo. ꝓc. & c. 1. de preca. & c. 1. de sol. & cle. j. de reb. eccl. ñ alie. no. Host. ī c. ꝙtingit. de transa. ꝓbat in simili: tutor trãsigit sup reb⁹ pupilli. l. interdũ. §. q tutelam. ff. de fur. & plat⁹, qui censet tutor ecclesiæ. 16. q. 3. in canonib. no. gl. in c. auditis. de in integ. rest. Itẽ administrator ciuitatis. vt. l. prses. C. de transa. & prælatus, qui habet largiorem ptatem is. c. cum nobis. in fi. de elec. facit qd legit & no. ī c. fi. 5. q. 3. ¶Item procurator hñs gñalem & liberam ptatem transigit, vt in c. qui ad agendũ. de ꝓcu. li. 6. ergo & eps qui habet gñalem & liberã, sicut & quilibet alius ꝓlatus. d. c. cum nobis. &d. c. fi. 5. q. 3. est bo. tex. iuncta gl. ī l. nulli. ff. de trãsa. vbi dr prelatum solum posse trãsigere sup reb. eccliæ, si bona de qb. est grẽtio occasione trãsactiõis remanẽt pene eccliæ, & eccliæ diligatur ad aliqd dandum vr facieẽdum. nã tunc nõ sequit alienatio, imo ꝙditio eccliæ melioratur, q̃ casu ñ exigitur superioris vel alteri⁹ ꝓsensus. vt l. cum hi. §. qd g. & qd no. glo. in §. si vni. ff. de transa. qd principaliꝛ ꝙtingit in facto nro: valuit ergo ꝓmissum saltem vigore approbatiõis postea sub sequentis: cum fuerit quædam transactio facta circa alienationẽ rerum eccliæ, & eccliæ fuit meliorata. Et ꝓsupposito ꝙ fuisset læsa ꝓputandum est eccliæ si ñ petiit restitutionẽ in integrum saltem à tuꝛe d. dñi Bartholo. iuxta ea q̃ hñr & notan. in d. c. j. de in integ. rest. li. 6. Nec obstat si dicat, qd imo sequitur alienatio iurium eccliæ quia eccliæ obligatur ad dandum annuatim sex ꝓ cẽtenario in obligatione, qd sol⁹ prælat⁹ facere nõ ꝑt. d. c. de cætero. qa dico ꝙ illa solutio annalis nõ est obligatio, sed in facultate soluẽdi. Solum. n. solutio ducentorum floreno. est in obligatione soluẽdi: & sic eccliæ ꝑt se si vult, vnica solutione liberare: vt p 3 ex forma laudi & sniæ. ad hoc qd leg. & no. ī l. miles. §. decẽ. ff. de re iud. Et maximè ꝑdicta ꝓcedunt: qa d. Chetius nõ fuit pur⁹ arbitrator, sd ẽt delegat⁹ apostolic⁹, & ꝓcessit tãq̃ delegatus & arbitrator: vt p ī ex tenore sniæ: qd facere potuit, ꝓbat in c. nisi. de præb. facit qd no. Inn. in c. cum ex officij. de præsc. Et sic cum ñ fuerit ab eius sniꝛ appellatũ trãsiuit in rem iud. de re iud. c. qd ad ꝙsultationẽ. & sniꝛ delegati trãsiuit in eccliã, & successorẽ. l3 sol⁹ prelat⁹ fuerit in iudicio. vt no. in c. edoceri. de rescr. facit d. c. dilecti. de fo. ꝓ. Nam d. dñs Bartholo. delegationẽ apostolicã, & ꝓmissum ac laudum inde sequutũ: approbauit, & fecit noĩe epat⁹ sui, eccliæ ãt nunq̃ moritur. 12. q. 2. liberti. †& sic iudicium & ꝙct⁹ in personam ꝓlati noĩe eccliæ transeunt efficaciꝛ in ecclesiã, ex q̃ ñ inferr alienatio iuriũ eccliæ, & ita d. laudum, maximè sequuta approbatione eũ sit qdã ꝙctus. vt s. dixi. fuit. n. ista quasi qdam emptio iurium d. Bartholomei: quã qdẽ emptionẽ noĩe ecclesiæ satis ꝑt prælatus facere, cum acquiraꝛ ecclesiæ, facit c. 2. de don. &c. aurũ. 12. q. 2. & c. q̃cunq; fusfragio. ca. cã & qõ. ¶Ex qb. potest inferri, qẽt cessante ꝙfirmatione apostolica obligatio orta ex d. laudo. & sniꝛ transiuit efficaciꝛ in ecclesiã: maximè cum nulla sit præsumenda ambitio, nec fraus & qualitate p sone delegati & arbitratoris q̃ fuit ī hac ciuitate Senarũ vir ꝓbatissimus. †Ex qualitate. n. iudicis & arbitratoꝝ cessat ꝑsumptio fraudis, vt ẽ bonus tex. ī d. c. nisi. de præb. Et sic dicẽda est illa trãsactio realis. d. l. ꝑses. Nec obstat. d. c. veniẽs. & c. de cætero. d. trãs. vbi dr transactionem esse personalem, & non realem ad ꝙfirmationem supioris. Põt. n. dupliciꝛ rñderi. Primò q̃lla iura ꝓcedũt q̃n occasione illius causatur ꝓpetuum præiudiciũ eccliæ, vt qa alienantur bona, vr iura ipsius, & sic ꝓpriè loquunr ista iura. Sed in casu nro nulla sequit alienatio imo acquisitio iurium d. curię de quib. erat ꝙtentio. & illa solutio annua sex florenorum ꝓ cẽtenario ẽ in facultate ipsius eccliæ & ñ in obligatione. vñ ꝑt eccl⁹ia Massana vnica solutione decentorum flore. se liberaꝛ. vt s. dixi, vñ sicut cæteri ꝙctus & iudicia trãseunt in ecclesiã & successorem, vt in iurib. supius allegatis: ita & ista de quib. hic. ¶ Sedò principaliꝛ, ꝙ præsupposito sine veritatis præiudicio, qd ꝑdicta ñ obstarẽt, aĩñ ex ꝙfirmatione apostolica efficiunr prædicta valida & trãseunt in eccliã, & successorẽ. Ex ꝙfirmatione. n. apostolica ex certa sciꝛa facta act⁹ ꝙfirmat⁹ validat, si. erat ĩualid⁹, & efficit realis si primò erat psonalis: vt ꝓbat in c. j. de transl. cũ ibi no. in c. j. & ij. de ꝙfir. vti. adeo ꝙ null⁹ d ipsius act⁹ validitatẽ vr ĩualidare citra romanum pontificem cognoscere põt. vt ibi. Ad fm ꝙ actus efficiaꝛ realis, & transeat in successorẽ ꝙfirmationem apostolicã, allego casum exp̃ssum in d. c. veniens. q ãr ista ꝙfirmatio facta fuerit ex certa sciꝛa, ꝓbat ex tenore gestorum in positione. q̃ties. n. ea q̃ ꝙfirmantur ꝑr ex confirmatiõe exprimuntur, dr sup ior ꝙfirmare ex certa sciꝛa, adeo ꝙ illa verba q̃ solẽt in ꝙfirmatione inseri, vt ↄ, sicut &. put ꝓcesserũt, &c. stat nõ ꝙditionalit, sed cal⁹r. vñ exponuntur illa verba, sicut rõnabiliꝛ. i. qa rõna biꝛ. vt ꝓbatur in c. pe. de ꝙfir. vti. & ibi tex. & doc. In casu nro ex ponũtur oĩa in litera ꝙfirmatoria q̃ sunt in mã principali. Nec obstat si dicaꝛ solutionẽ annuã illorũ sex floren. ꝓ cẽtenario ibi dẽ specaꝛ nõ ꝙtineri qa dico illd min⁹ ꝙfirmatũ, si dicaꝛ facta ex certa sciꝛa: qa vt s. sæpenumer. plibatũ existit, illa solutio nõ est in obl̃one, sd tñ in facultate. vñ nõ fuit opus illã speciaꝛ enarrare. Narraꝛ. n. qd est principale in materia, & in obl̃one versatur. f. ꝙdẽ natio in ducẽtis florenis, & adiudicatio iurium ecclesiæ. Nec aliud vr ducẽtos florẽos petere vult, vel itẽdit dictus Bartholomeus, vel ei⁹ successor qd satis colligit, vr ꝑdicta ex clausula ibidẽ ī fine, defect⁹ si q forsan ī oĩb⁹ ꝑmissis interuenissent, de cui⁹ cal̃æ virtute & potẽtia satis habet ꝓ Spec. ī ti. de leg. §. nũc ostẽdendũ. ver. 18. & p Arch. in c Cenomanẽse. o 1. di. p tex. & doc. in cle. pastor. de re iu. q̃ qdẽ cal̃a apponiꝛ nunq̃, qñ ꝙfirmatio fit in forma cõi, cũ illa nil iuris tribuat, sed antiquũ simpliꝛ ꝙfirmet vt s. dixi. Cõcludo ꝙ ꝑmissa valere ex triplici capite. Primòvirtute delegationis. Secdo ex ꝑte arbitraria, & approbatione sequuta. Tertiò ex ꝙfirmatione apostolica. ex qb. ꝓbatur primum de q̃. s. facta est mentio: Põt ergo d. Bartholomeꝰ seu eius successor agere ꝙ epatum Massanum, seu successorem d. do. Bartholomei in epatu ad d. duocentos flore. hẽt tñ epat⁹ seu successor facultatẽ soluendi sex ꝓ cẽtenario. Et p 3 rñsio ad ꝙria supius allegata ꝑterq̃ ad duo, ad q̃ rñdeo. Dico ꝙ delegatio certa valuit l3 esset pur⁹ laic⁹: qa fuit facta ex certa sciꝛa papæ, cũ sciret illũ laicũ, & oraculo vivæ vocis sibi ꝑsenti ꝓmiserit eãm illã vt p 3 ex verbis papæ in d. ꝙfirmatiõe cõtentis. Et sic nõ vitiaꝛ ꝓmissio, vt no. vult In. in d. c. statutum. de rescr. li. 6. vbi in prin. facit qd no. Io. An. in c. nõ nulli. de rescr. Nec est necesse vt exprimaꝛ, ex certa sciꝛa. vt qdã voluerũt: & vr prima fronte sentire Io. an. ī d. c. & sic dicit gl. in cle. 2. de re iud. satis. n. ẽ qex ibidẽ exp̃sis colligaꝛ certa sciꝛa papæ. Et sic voluit Io. an. in d. c. nonnulli. & sic dẽt intelligi sua glo. in d. cle. 2. Et sic ꝙtingit in facto nro. Nã papa Io. habebat notitiã Chetii, & appellat cũ sua litera ꝙfirmatoria simpliꝛ Chetiũ, nec dr eũ clericũ nec magistrũ, vr ī aliqua dignitate ꝙstitutum, vt fit cõir d stylo. ¶Item præsupposito & ñ ꝓcesso, ꝙ d. ꝓmisso non valuisset, nihilominus virtute ꝓmissi staret ꝓclusio ꝑdicta, cũ d. Chetius potius elegerit viã boni viri, q̃ iudicis, vt p 3 ex tenore d. sniæ, & laudi. Et voluit valere ꝓnuntiatiõe meliori mõ q̃ ꝓssit valere, & sic ẽt papa ꝙfirmauit. ¶ Irẽ papa in fine ꝙfirmationis suppleuit oẽm defectum, p quã quidẽ cam purganr oẽs defect⁹ circa solẽnia iuris ꝓmissi: vt ī Spe. & Arch. ī locis ꝑallegatis. qd ẽ multum põderandum in casu nostro, tam circa ꝙsensum capi ī quã supius, si de iur interuenire debuisset, l3 nõ credã necessarium, ꝓ ea q̃. s. dixi. ¶Venio ad aliud ꝙrium, & dico qsi oĩa bene ponderẽt nulla in d. laudo resultat vsura, nisi ex mutuo vero vel fẽto, & ex pactione partium, vt in d. regula, pcm̃. p Io. an. Sed in casu nostro nullum est mutuum verum vel fictum, nec pactio partium, sd illa ꝓuisio ex toto ꝓcessit ex arbitrio iudicis, & arbitrorum. ñ. n. d. Bartholome⁹ aliqd mutuauit epovere vel fictẽ nec ꝑ exigere principale debitum. Et sic est ꝙ nam mutuũ & sic per ꝙsequẽs cessat euangelicum, mutuũ dantes nihil inde sperantes. de vsur. ꝙsuluit, & ꝙ iudex potuerit hoc facere ex potestate arbitraria, ꝓbatur in c. nisi. de præb. facit qd no. Inn. in c. in ciuitate. de vsu. ¶Itẽ hoc factum fuit in ꝙpẽsationẽ fructuum ꝓcipiendorum à d. curia ante solutionẽ ducẽtorũ florenorum, q̃ cũm ptinerẽt ad dictũ Bartholomeũ, ante solutionẽ illorũ ducẽtorũ florenorũ voluit arbitrator in cõpẽsationẽ sibi tradi sex ꝓ cẽtenario. facit ad hoc qd no. Bar. in l. filtulas. ff. de ꝙhen. emp. l. Iulian⁹. §. offerri. ff. de actio. cmp. & l. fi. de fun. dot. Et loco ĩteresse licet aliqd ꝓcipiatur ex debito, si verè interest. vt no. in c. ꝙquestus. de vsur. & in l. cura bit. C. de act. emp. ꝓ Inn. in c. sacrosanctę. de sent. excõ. facit l. 2. in fi. & qd ibi no. ff. de eo quod cer. Io. Postremò dico, ꝙ & si oĩa prædicta deficerẽt, q̃ in veritate iuris subsistũt, nõ põt cauillari, qm̃ si eccl⁹ia Massana seu eps nolint recognoscere illa sniam, seu transactionẽ, tanq̃ ꝓsonalẽ, tenentur restituere oĩa q̃ vigore illi⁹ sniæ, seu laudi consequuti sunt isti: qa nõ dẽt laudũ valere ꝓ parte ecclesiæ, & ꝙ canones. Ad hoc c. 1. & qd ibi no. de in integ. resti. &c. cũ olim. de censi. & l. qd si minor. §. restitutio. & l. intra vtile. ff. d mino. facit qd no. gl. in c. j. de in integ. resti. lib. 6. Et hoc est aliud & ideficiẽs remediũ cõpetẽs d. Bartholomeo, seu ipsius successori. facit vltra prędicta. l. cum precibus. C. de rer. permu. & prẽscr. ver.

¶Casus consilij sequentis.

STANTE QVADAM Constitutione quondam Federici Impatoris q̃ ipse dedit hominib⁹, & populo Massanẽsi regni Siciliæ tenoris infrascripti, videlicet, viri & vxoris bona oĩa à quacũq; parte ꝓueniãt natis filiis cõfundanr, & vnũ corpus efficiãr. & volẽtib⁹ viro & vxore diuidere cũ filiis tertia pars bonorũ cedat patri & altera mri, & reliqua tertia filio vl̃ filiis. Prẽmortuo vero patre vl̃ mr̃e ab ĩtestato, & filio vl̃ filiis viuẽtib⁹ pr̃e supstite, vl̃ mr̃e, tertia pars prẽmortui cedat filiis vel filio. Et sic iidẽ filij hñt duas partes, vnã debitã sibi iure naturæ, alterã parẽtis ꝓmortui. pr̃ ei⁹ ꝓmoriaꝛ testaꝛ, ei⁹ ĩtabiꝛ testõ, dummõ in eodẽ testõde tertia filios suos recognoscat. Si verò ꝓmoriaꝛ mr̃, põt de mobilib⁹ tertiæ suę portiõis ꝓ velle testari: stabilia vero ea mortua cedũt filiis. Si aũt nõ sũt mobilia, põt de ĩtabil. vsq; ad medietatẽ valoris eorundẽ stab. iusta æstim. testari. Quædam dña habens filios, & bona mobil. & immob. existens in matrimonio in ęgritudine constituta, ꝙdidit testũ: & pluribus legatis de mobil. factis legauit ad pias causas quandam rem immob. Quęriẽ an verbis d. cõstitutionis fauore piæ causæ dictum legatum valeat.

¶ Consilium lxiij.

1 *Statuta & consuetudines contra libertatem ecclesiasticam sunt ipso iure cassa & irrita.*
2 *Dispositio generalis non debet extendi ad illicita.*
3 *Statutum ciuitatis vel domus disponens ne quis donet, vel vendat rem immobilem alicui non existenti de iurisdictione statuentium, non includit donationẽ vel venditionem in ecclesiam.*
4 *Lex quando simpliciter defert aliqua bona, vel certam quotam bonorum alicui ex bonis alterius, ille sic prægranatus non potest etiam ad pias causas de bonis alteri delatis testari.*
5 *Bona alicuius quando publicantur propter delictum, non potest ille sic priuatus testari etiam ad pias causas.*
6 *Filius familias etiam ad pias causas non potest testari de bonis aduentitijs.*
7 *Lex vel statutum potest prohibere aliquem testari, saltem de certis rebus fauore alterius.*

1 VIDETVR Primò dictum legatum nõ valere. †nam omnia statuta & consuetudines ꝙ libertatem ecclesiasticam sunt ipso iure irrita, & cassa. vt in c. nouerit. & c. grauem. de sen. exc. & in authen. cassa. C. de sac. san. eccl. ilia verò statuta sunt ꝙ libertatem ecclesiasticam, q̃ tendunt ꝙ ea quæ sunt ꝓcessa à principe, vel à papa ecclesiæ vniuersali, vt no. Inn. in d. c. nouerit. Bar. in d. auth. cassa. Sed constitutio de qua s. fi extendatur ad pias causas, est hujusmodi: ergo aut non debet extendi, aut tanq̃ ꝙ libertatem ecclesiasticam est ipso iure nulla. modo probat sic. Imperator ꝙ cessit priuilegium ecclesiæ vl̃, & cuilibet membro ipsius eccl̃æ super donationibus, legatis, & hẽditatibus, vt quilibet haberet liberam facultatem donandi. & relinquendi collegio ecclesiasti co. vt in l. illud. & l. 1. & l. fi. C. de sac. san. eccl. Insuper priuilegia uitecclesiam vt citra traditionem ex solo titulo acquireretur dñium. d. l. fi. Sed per hanc ꝙstitutionem tolleretur mulieribus habentibus filios libera facultas relinquendi ecclesiis bona ꝓpria: ergo est ꝙ priuilegium ecclesiæ vniuersali ꝓcessum, & per ꝙns ꝙ libertatem ecclesiasticam. Nec obst. si dicaꝛ ꝙ auth. cassa. & c. nouerit. & c. grauem. loquũtur de statutis particularib. hæc autem ꝙstitutio de qua in casu nostro fuit edita ab imperatore q potuit suam ꝙstitutionẽ limitare. l. princeps. ff. de legi. qa ex q̃ Imperator ꝓcessit priuilegium ecclesiæ, nõ potuit amplius illud reuocare: qa ex quo ꝓcessit nõ subdito, transiuit in ꝓctũ. vt notanter voluit Inn. in c. noujt. de iud. & Io. An. in c. ꝙtitutus. de rel. ig. domib. & Arch. in c. quicunque. 11. q. 1. Item papa priuilegiauit eccl̃am in hmõi relictis, adeo, ꝙ in eis remisit omnem solennitatẽ legalem, vt in c. relatum. de testa. quapropter melius & tutius est dicere, vt dictum statutum gñaliter loquẽs nõ extendatur ad pias cas: †quia dispositio gñalis nõ debet extendi ad illicita, vt in c. i. de iureiu. li. 6. ¶Ad ꝑdicta facit quæstio q̃ potuit Io. An. in c. fi. de immu. eccle. li. 6. vbi quærit †an statutum ciuitatis vel dñi disponens ne quis donet vl̃ vendat rẽ immobi. alicui existenti de iurisdictione statuentium, vel nõ sub protectione cõi, vel dñi, includat venditionẽ vel donationem in ecclesiam. & finaliter ꝓcludit ꝙ non: vel ꝙ aliud diceret pp intentionẽ statuentium ꝙ libertatem ecclesiasticã ꝙ sit nulla, movet ꝑdictis & aliis rationib. ¶Sedò principaliꝛ sic, ꝙstitutio irrationabilis nõ ligat nõ. n. habet legis substantialia. de quibus 4. dist. erit autem lex. & 8. 1 dist. ꝙsuetudo. no. Bar. in l. omnes popu. ff. de iusti. & iure. sed hęc ꝙstitutio de cuius virtute q̃ritur, est irrationabilis si extenderet ad pias causas: ergo aut non debet extendi aut tanq̃ irrationabilis nõ valet. minor ꝓbatur. lex vult ꝙ ecclesiam seu monasterium debeat qs ꝓputare, saltẽ in numero filiorum. vt in auth. si qua mulier. C. de sac. san. eccl. sed hęc ꝙstitutio hoc nõ in terdicit: sed vires suas porrigit ad pias cas: q̃ irrationabilis. Nã si ꝓrium est rationabile, ergo illud irrationabile. de natura. n ꝓriorum est, vt si vnum est bonum, & reliquum sit malũ. 32. q. 2. hospitiolũ. & c. intellecto. de iureiu. Itẽ qs debet magis diligere animã suã q̃ filios. vt pater in euãgelio. & c. Iacobus. de simo. facit 12. q. 1. ꝑcipimus. hinc dicit Bar. in d. l. 1. qd distinctio ad pias cas est magis fauorabilis q̃ inter liberos. Sed hæc ꝙstitutio ꝓriũ afferret, si porrigeret vires suas ad pias cas: q̃ irrationabilitas: qa ī portione deferenda filiis facit differẽtiã inter patrem & matrem ꝙ l. maximũ vitiũ. C. de lib. præte. ¶Tertiò principaliꝛ facit, qa d. ꝙstitutio nõ dicit mulierẽ nõ posse de ĩmobilib. ꝓ velle testari: ex affirmatiua verò in aliquib. nõ sequit negatio aliorum, q̃ al's à iure ꝓceduntur, hoc probat ī c. vt ꝓmissi. de hær. li. 6. iuncta gl. & in cle. 2. e. ti. & ibi bona gl. in ver. ipsiorũ ꝓmissariorũ. de iure aũt cõi ꝓceditur parentib. libera facultas testandi tã in immobilib. q̃ in mobilib. & satis est instituere liberos in aliquo q̃tumcunque modico: l3 ipsi possint postmodum agere ad ꝓplementũ legitimæ. l. oĩmodo. & l. scimus. C. de inof. test. Et maximè ꝓcedunt ꝑdicta si testari volãt ad pias cãs: dicam⁹ ergo mẽtem ꝙstitutionis fuisse vt de mobilib. possit mulier testari ꝓ velle, erã nihil relinquendo liberis: sed de immobilib. nõ ita libere. ¶Sed his nõ obstan. q̃ recto iudicio ñ obstãt, ꝙria sniam arbitror ꝓualere q̃ multipliꝛ sic ostẽdo. Et primò sic, †vbicunque lex simpliꝛ defert aliqua bona, vl̃ certã quotã bonorum alicui

Universidad de Deusto
Biblioteca

alicui ex bonis alterius,ille sic ꝓgrauat⁹ nequit etiã ad pias causas de bonis alteri delatis testari:nec eccl'ia dẽt talia bona recipere.vt apertè ꝓbat ī c.fi.17.q.4. vbi Aug.dicit. Quicunq; vult exhidato filio hi dem facere eccl'iã ꝯrat aliũ q̃ suscipiat,nõ August. Deo ꝓpitio neminẽ inueniet, &c.vt ibi.certum aũt est q̃ portio debet filio nõ iure nãæ,sed ex dispositione legali: cũ iure nãli alimẽta duntaxat filio debeanť:vt in c.ius nãle.i. dist.Nõ enim ꝓtest certa portio deberi filio iure naturali: cum illo iure oĩa essent cõia.8.distin.q̃ iure.12.q.1. dilectissimus.Et sic lex deferẽs filio portionẽ certã in bonis patris,priuat patrẽ testãdi ꝓtate de illa portione etiã ad pias causas, ita dicendũ in ꝓposito,cũ dicta ꝓstitutio deferat bona stabiliamꝫ pmorientis, etiã cum testõ ipsis liberis,ergo de illis nõ põt mr̃ testari etiam ad pias cãs.Quod aũt dicta ꝓstitutio poterit hoc facere,patet,portio.n.debita liberis ex bonis parẽtum,nõ ꝓt per legẽ ꝓcui stat⁹ auferri vel minui.vt est sn̄ia Dyn.in reg.indultum. de reg.iur.li.6.ī c.Ray.de test.& dicit ibi,alibi nõ ita sicut ibi plenè ,pbari, at tendiť em̃ ꝓsuetudo ī deductione ltim̃æ,tenet Cy.in l. ſancim⁹. C.de nup.& Bar.in l.Titio.§.Titio gño.ff.de ꝓd.& dem.& Bal.in l.cum leonina.C.de epis.& cle.,pbať rõne iuris nãlis, vt s.dixi, filiis debenť solum alimẽta:sed iure positiuo fuit eis delata certa portio:& primò fuit quarta postmodũ aucta ī tertiã,& dimidiã ſm filiorũ numerum:vt probať in l.cũ q̃rit.iuncta auth.nouissima.C.de inof.test.vñ sicut potuit augere tertiã,& dimid.ita potuit statui,vt stabilia cedãt filiis,reseruatis mobilib. in libera facultate materna:& immobi.deficientib.cedat medietas ipsorũ mobiliũ,vt in d.ꝓstitutione. arg.optimum in l.cũ rõ.ff.de bodam.& eorũ q̃ leg.& no.in l.nã & si.ff.de inof.test. & ga pr̃ & filius cẽsent eadẽ ꝑsona.vt ī auth.de iureiu.à mo. præ.§.j. & ī l.fi. C.de imp.& aliis ſub.& 3 5.q.3. ꝺdicimus.§.hac authoritate. hĩc dñium ꝓtinuať ī filium.l.in suis.ff.de li.& posth.Cũ g̃ ista portio statutaria succedat in locũ portionis debitæ iure cõi, eodẽ iure dẽt illa cẽseri:qa subrogatũ dẽt sapere nãm eius in cui⁹ locũ subrogať de bap.maiores.& c.eccl'ia.vt lit.pen.facit qd no.Inn.ī c.ex rõne. de ap.sicut g̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

qs litigatorũ.ff.de arbi.no.Bart.in d.§.arbitrorũ.& ꝙ hæc cł'a vt vnus,vel duo ꝓnuntient,possit apponi nec sit insolidum:exꝑsè ꝓbat' in l.ñ distinguemus.§.cum in plures. ff.de arbi.& in c.vno delegatorum.de offi.deleg.li.6.Et sic est penit⁹ sublata ſcda objectio.¶Ad tertiã obiectionem q̃ vł magis dubitabilis:rñdeo ꝙ causa vsurarũ tunc est ſpiritualis,seu eccleſiastici fori eũ dubitat an ꝫctus sit vsurarius:quo casu cognitio ſpectat ad iudicẽ eccleſiasticum duntaxat:& hoc casu ꝓprię ꝓcedunt ꝫria,vt no.Bart. in d.l.2.& l.Titia.allegata in ꝫriis.& c.cum sit gñale.de for.cõp. in clem,diſpendioſam.de iud.Sed in casu nr̃o nõ fuit ꝓmiſſum,an ꝫctus eſſet vſurarius,nec arbitratores ꝓnuntiauerunt ꝫctum vſurarium,vel non vſurarium. ꝙnimo nihil fuit dictũ de vſuris ſed duntaxat fuit ꝑdemnatio facta ad octo ꝙ centenario, reducendo illa octo ad caput anni rõne dãorũ & intereſſe.q̃ quidem ꝙuiſio vires ſumit ex duplici capite. Primò rõne quẽtionis partium & ptãtis tributæ ipſis arbitratorib.ab eiſdem partib.vt paret in laudo in c.qd ĩcipit,itẽ ſaluo.l3 eñ à principio ñ valeat quentio de dando certũ qd ꝙ centenario:vt ĩ c.debitores. de iu reiu.tñ poſt factũ qñ ceſſat anxietas q̃rendi,vel inueniendi mutuum bñ valet quentio:qa vł q̃dã liberalitas, & recognitio ſeruitiorum,& reſartio dãorum,Põt.n.creditor poſt factũ aliqd ſi bi liberal'r oblatum recipere:vt no.ĩ c.cõſuluit.de vſur. & 14.q. 3.c.j.facit c.q̃ pio.in fi.el 2.& c.tua. de ſimo. Simile videmus in pacto legis ꝙmiſſoriæ qd in pignorib,re,ꝓbatur ſi tpe ꝫctus inter uenit:ſec⁹ ſi ex poſt facto cũ ceſſat illa anxietas reperiendi mutuum,vt legit' & no.ĩ l.j.C.de pac.pign.& ibi refert Cy. & Bar.ꝙ canoniſtas in c.ſignificauit.de pig.Nec ob.ſi dicat' nõ credẽdum ipſis arbitratorib.licet hoc aſſerant,vt in c.qñ.ꝫ.de proba. vbi pt⁹ ꝙ nõ credit' iudici niſi quatenus ꝫſtat ꝓacta.Nec etiã obſtat arg.in l.pen.C.de arbi.põt.n. dici aliud eſſe in arbitratorib.ꝙ nõ tenent' facere ſcripturas:vt ꝫ.dixi.vnde eis vł credendum in his q̃ ꝙernunt factum cùm plene informati ſint,& partes elegerũt eos vt idoneos,ſaltem ſi hęc eadem deponũt corã iudice:vt ſin gul'r voluit Bar.in d.§.arbiitrorũ.¶Itẽ vł in hoc credendum ipſis arbitris,cũ agat' de modico ꝓiudicio:cum ipſi ꝙ ſe ſine hac ꝙ uentione partium facere potuiſſent,vt ſtatim dicã.In his vero q̃ ſunt modici ꝓiudicij ſtat' verbis enuntiatiuis etiã notarij, vt eſt gl.no.in c.olim.de cẽſi.& idem ibi Inn.facit qd no. gl.in l.optimã.de ꝫhen.& ꝛmit.ſtipu.Valuit iſuper dicta ꝙuiſio ex ſcdo capite.ſ.ex ptãte ipſorũ arbitratorũ & iuris diſpoſitione.Nã ẽt vbi pecunia tradita eſt in obligatione põt reſpectus hr̃i ad intereſſe ratione dãni ꝛtingens lucri ceſſantis à tpe moꝛe.not.Inn.in c.facro.de ſen.exc.& gl.ĩ c.ꝙueſtus.de vſu.& l.cũ allegas.C.de vſu. & in l.curabit.C.de act.em. facit l.ij.in fi.ff. de eo qd cer.lo.& qd no.Bar.ĩ l.vni.C.d ſen.q̃ ꝓ eo qd intereſt.¶Ipſimet arbitri dẽnt ſe plenè informare de maiori iteꝛeſſe ipſius creditoris q̃ fuerit facta ꝙdemnatio.Etveriſimiliter credendũ eſt ĩ mercatorib.Nec ex hoc dẽt altera pars ꝙqueri,cũ ex illa pecunia ſoluta noſe ſuo receperit,vel recipere potuerit q̃libet anno certũ lucrũ ex mon te.¶Itẽ rõne ſui depoſiti ꝙdemnatus fuit ſibi eius aduerſari⁹ ad eãdem rõnẽ,vñ ſ.dixi,credendum eſt oĩa fuiſſe ꝑ iſtos arbitrato res legitimè ĩ caſu nr̃o librata,& agitata, niſi ꝑ aduersã partem ꝛrium probeť.¶Item iſti fuerunt arbitratores q̃ pro bono pacis ꝑñt aliquatenus excedere metas iuris & ꝙdemnare alteram par tium ad dãdum aliqd alteri ꝓ pecunia iã retenta, vt ꝓbat' in ſimili.in c.niſi.de præb.Et ſic ceſſat totaliter obiectio de vſuris & vſurarũ vſuris:cũ totum factum ſit loco intereſſe, niſi ꝛriũ ꝓbetur,& enormis læſio ĩde ſequeret,iuxta no.ĩ d.c. quintauallis.& d.§.arbitrorum.Nec ob.qd dr̃ de eccł'ia: qa ꝙmiſsũ vel laudũ nõ fuit hic ſuper ius ſpũale,q̃ caſu ꝓcedunt ꝛria. ſed ſup illis pecuniis deputatis ꝑ ipſas partes ad refectionẽ eccł'iæ,quarũ pars eſt penes ipſas partes q̃bus hæredib.incumbit onus eccł'iam reficiendi,& ĩ neceſſariis fulciendi, vñ laudũ in hac parte potí⁹ ꝙcernit ꝓiudicium priuatum ipſarum partiũ,& hr̃dum, q̃ eccł'iæ, vñ nõ debemus reſpicere ꝙ eccł'ia nominet in laudo: ſed ĩ quẽ verborũ effectus dirigit.vt ĩ l.cũ pr̃.§.donatiõis.ff.de leg.ij.Et ex ꝑdictis remanet ſolutũ ẽt tertium argñ. ¶ Venio ad quintã oppoſitionem,ad q̃ dico ꝙ arbitratores nõ ꝓnuntiauerunt ſup de poſito in ꝓiudicium ipſius,ſeu ꝫ ſcriptura priuatã ſuper illo ꝫſe ctã,quo caſu militaret ꝫrium ĩ fauorẽ ipſi⁹ depoſitarij:& ſup diſcordiis nouiter ortis.ſ. ſuper dãnis & intereſſe ꝛtingentib.ex ñ reſtitutione depoſiti.Itẽ vt illi⁹ occaſione recepta ꝓ depoſitariũ ꝺeberent reſtitui q̃ oĩa nulli dubium eſt quin in ꝙmiſſum venirę poſſint,vt eſt caſus ĩ d.c.expoſita.de arb.Itẽ plus dico ꝙ ẽt ſi pronuntiaſſent expreſsè ꝫ depoſitũ,nõ ꝓ hoc ſequereť nulli tas ipſi⁹ laudi qa cũ ſit illud capitulũ p ſe ſeparatũ,ñ hẽt inficere alia capitula laudi qa quot ſunt capitula tot ſunt ſnię: vt ĩ l. vtrũ.§.j.ff.de min.facit qd no.Inn.ĩ c.frarernitati.de her.& regula vtile.& qd ibi no.de reg.iur.li.6.¶Nõ ob.ſexta & vltima obiectio.Eſt.n.mutũ gñalis & ſupficialis. A.cũ erat creditor iſti⁹,& certo reſpectu.ſ.depoſiti.Itẽ iſte E.erat debitor vltra depoſitum rõne hr̃ditatis:nũc autẽ ex cã diuerſa efficit creditor.ſ.qd ſoluit ĩtegrã quãtitatẽ pecunię ꝓ iſto A.ita ꝙ ẽt cõpẽſato depoſito re manet creditor.maximè habito reſpũ ad dãnũ & lucrũ.ñ ad ſolutionẽ debiti ꝓueniẽtis.nec hoc eſt abſurdũ cũ poſſet eẽ debitor certo reſpectu ĩ parua quãtitate,& creditor alio reſpectu ĩ magna quãtitate:ex dictis.n.& ſeparatis nõ fit illatio:vt ĩ c.ij.de trãſ.ep.&in l.neq; nat.C.d ꝓb.vñ ex hocſolo ú ꝓbat' ĩqtas,neq; enormis læſio,maximè cũ d iſto nouo debito ꝫſtat aperrè ꝑ lib. mõtis.Ex his ꝓ concludo ad primũ dub.ꝙ rõne obiectorum nõ ꝓbat' nullitas neq; iniquitas laudi & ꝙ ſtandũ eſt laudo niſi ꝛtrium probeť.¶Venio ad ſm princi.dub.Et vł primo ꝙ d.inhibitio debeat fieri pendente cauſa nullit.ꝑ tex.in cle.j.de re iud.arguẽdo per locum à ſpãli.† Nam vt ibi patet cã nullitatis nõ impedit exequut.ſent.eo caſu quo illa ſententia bis fuit ſucceſſiuè per cõpetentes iud.cõfirmata.ſecus ergo vbi vnica dũtaxat ſnĩa lata reperiť.vt ibi not.in gl.& maxime in caſu noſtro vbi agiť de exeq.laudi ſeu arbitramenti qđ nõ eſt tanti roboris ſicut ſnĩa.l. j.& qd ibi no.C.de arbi.¶ Sedo ad idẽ facit.l.4.§.condemnatum. de re iud.vbi dicitur ꝙ non videtur condemnatus quis vbi ſnĩa eſt ipſo iure nulla:nec ſnĩa nulla põt dici ſnĩa,vt ibi opponens:q̃ d nullitate detrahit qualitati actus,ſup quo ius ſe fundat ĩ exeq. ſentẽtiæ merito dẽt ipſius exeq.retardare,iuxta no.per Bar.in l. j.ff.qd vi aut clam.ad idẽ l.iudicati.C.ſi ex fal.inſt.&l.ſi prætor.§. marcel.ff.de iud.& c.decetero.de re iudi.¶ In ꝛriũ facit l.fi.C.d or.cog.vbi pt⁹ except. nullitatis non ꝛpedire exequutionẽ ſnĩæ vt expreſſè voluit Inn.in c.cũ iure.de offi.del.vbi dicit nullibi re periri actũ ꝙ exceptio nullitatis impediat exequutionem ſent. alleg.c.ſuſcitata.de in int.reſt.Et idẽ gl.ibi in verb.effectum ſentẽtię.niſi ꝓbatio afferretur incõtinenti.arg.c.liter.de reſtit.ſpol. Nec tũc admitteretur ſm illã gl.ſi ꝑſumptio calũnię foret cõtra excipiẽtẽ,quo caſu dẽt mãdari prius ſẽtẽtia exequutioni,demũ audiri dẽt ꝓ viã agẽdi. ¶ Itẽ & tertiò quoad caſum ñm expreſſe vł cãtare ſtatutũ Vicẽtinũ ſub rub.de gene.exeq.laud. vbi ĩ effectu cauẽ laudũ ſeu arbitramentum exequutiõni mandandum, ſicut inſtrumẽtum guarẽtigiatũ omni appellatiõe nullitatis & inigtatis reductiõe ad arbitriũ boni viri oppoſitiõe, ꝺictiõe,exceptiõe, vel diſſenſiõe remotis,ac reiectis &c.vt ibi lati⁹ ꝛtinet: cũ ꝙ ſtatutũ expreſſe remoueat dictiõẽ nullitatis ad ſpediẽdãlau di exequ.fruſtra ſit indagatio an debeat admitti. quid dicemus: Certè circũſcriptũ ſtatutũ de iuſ cõi diſtinguẽdũ ceſſeo,vt diſtinguit Bar.poſt Spe.& Imo.in l.j.§.ꝺem.præal.quem per oĩa ſeq tur Io.de lig.in cle.j.de re iud.& l.1.ff.de trib.Et ꝛcluſio eſt, ꝙ ñ allegatur defectus poteſtatis inſinuatæ,ſpeciť exequutio: & ſtatl ligo qñ ꝓbabilis eſt negatio al's vł calumnioſa & non admittẽ da:vt no.Inn.in c.tua.de cohab.cle.& mulic.facit qđ no.in l.poſt rem iudi.ff.de trãſac.& certè ĩ caſu noſtro nõ vł probabilis,cũ ex ꝑſe ꝫſtet d poteſtate iſtorũ arbitrorũ,vt p⁹ ex forma ꝙmiſſi. & ex his q̃.ſ.dixi aut allegatur nullitas aliunde ꝓueniẽs & tunc ſi de ea ꝫſtat,vel ꝫſtare pt inceẽtiẽti,vel ĩfra tps qđ dať ad exeq. ſnĩæ debet admitti,& ipeditur exequutio,aliàs ſec⁹,& ſic reduci debẽt ad ꝛcordiam iurã ſuperi⁹ ꝓ & ꝫ alleg. ¶ Sed in caſu nr̃o caſ⁹ vł prima fronte magis clar⁹ cum ſtatutum expreſsè tollat facultatem dicendi nullum,& ſtatutum vł intelligendum & interpretandum vt aliqd addat ad ius cõe.iuxta no.per Bar.ĩ l.4.§. prætor ait.ff.de dam.infe.tamẽ puto ꝙvbi nullitas eſſet clara,vł illico ꝓbari poſſet ceſſaret oĩs ꝑſumptio fraudis,ꝙ eſſet admittẽ da impediret exequutio ſnĩæ ſtatuto nõ obſtãte, qa mẽs ſtatuti non fuit velle exequutioni mandare laudum nullum,cum tãto præiudicio partis: ſed potius tollere malitioſas oppoſitiões nullitatis ſeu dilationẽ nimiã euitare.quæ omnia ceſſant data nulli tate manifeſta vel illico ceſsãte fraude manifeſta.ar.opt. ad hoc in c.literas.de reſt.ſpo.& per gl.no.in l.j.§.ſi aũt.de tab.exh.&per Bal.in l.data opera.c.qui acc.non poſ.& per Old.conſi. 45.Nã & ſtatutum gñale eſt interpretandũ ſm ius cõe vt no.Inn.c.cãm q̃. de reſer.& ſatis eſt ꝙ ꝓducat nouũ i⁹ agendi,vel excipiendi,iux ta no.ꝑ Bar.in l.j.ff.ad l.fal facit qd leg.& no.in c.ex parte.de verſig.q̃q̃ ſtatutum ñ exprimat cãm præal. ſed generaliť loquatur: tñ poſſumus & debemus ꝛiecturare rõnem nãlẽ ſtatuti:& ſm illam ſic ꝛiecturatam extendere & reſtringere diſpoſitionẽ ſtatuti,vt elegãť no.Cy.in l.nõ dubium.C.de legi. in ſtatuto verò ꝑal. nulla alia bona ratio ſtatuti ꝑter ꝑdicta allegari ꝑt,nec ꝑſumendum eſt ꝙ lex ſit abſq; rõne: dico tñ ꝙ ꝑ ea q̃ obiecta ꝫ laudũ ante dicta ſunt,video nulliratẽ de ꝑſenti nec illico ꝓbandã ꝙ ea q̃ latius ſ.dixi.Iudex ergo diſcret⁹ ꝛideret obiecta & obijcieda, & ſm ꝑdicta iformabit motũ aĩ ſui ad faciendã ĩhibitionẽ, vł d negãda.Et ĩ caſu quo iuxta ꝑdicta admitteret cãm nullit. ante exeq.faciat ſeruari ſtatutum ſituatum ſub rubr.qũo ꝓcedať qñ inſtrum. &c. Nã illud ſtatutum emanauit ad fraudes euitãdas. argu.bonum ex his quæ leg.& not.in c.lator.qui fil. ſint legi, & optime in c.ſtatutum.de reſcr.li.6.§.ꝓferendo.& c.ꝫſtitutus. de fideiuſ.loquitur.n.dictum ſtatutum gñaliter de oĩ inſtrumento, & quocunque alio.ad hoc quod no.Bar.in l.ſi quis legatum. ff. de fal.vbi declarat ſignificatum huius verbi inſtrumentũ.† Capitur.n.pro omni charta continente geſta inter partes: & vt ibi lati⁹ per eum.¶Item faciũt verba illius ſtatuti loquẽtia, q̃ ſunt magis lata & arbitraria.Et hæc ſufficiunt reſpectu iuris cõis & ſtatuti,qñ vtraq; pars expreſsè ꝓmiſerunt non opponere ꝙ laudum de nullitate,non:vł admittenda:vt ſ.in prin.dixi.niſi ſaltẽ in nul litate concurreret enormis Iæſio, vt ſic de tali nullitate non videať cogitaſſe.ar.eorum q̃ leg.& no.in c.veniens.& ca.quintauallis.de iurein.& per Dy.in d.regula,ſcienti.& per Bar.in d. §.ar bitrorum.vel aliquid aliud de quo veriſimiliter non fuerit cogitatũ.arg.c.ſi.de offi.vica.li.6.& regula,in generali.de re iu.li.6.

Caſus conſilij ſequentis.

FACTI CONTINGENTIA talis eſt.Petrus de Mazolinis ciuitatis Bononiæ deceſſit relictis duob. filijs Matthęo. ſ.& Petronio:& vxore noĩe Agneſina.Qui Petroni⁹ & Matthe⁹ poſt mortem pr̃is eorum ſteterunt ſimul,& habituerũt nulla facta diuiſione:nec alia ſocietate facta de nouo.His ſic habitantib.Agneſina mater prædictorũ donauit Petroniovnã eius domũ,his inſup ſic habitãtib. morĩ Matthe⁹ relictis duob. filijs Petro & Bartholomeo,q̃ venientes ad diuiſionẽ cum Petronio eorũ patruo,volunt dimidiam d.domus donatę Petroniop eorum auiã Petroni⁹ ex aduerſo dicit eam totã ſuam exdonatione ſibi facta à matre neque venire in diuiſionem.Quæritur quid iuris.

¶ Conſilium lxv.

1 *Fratres remanendo in communi ſi contraxerint tacitè ſocietatem communicãdo ſibi lucra earum negotiationum quas exercebane, tamen talis ſocietas non extenditur ad alia lucra prorſus ſeparata.*

2 *Mater donando domum alteri ex fratribus priuat indirectè filium & nepotes debito bonorum ſubſidio.*

ATTINGAM Breuiſſimè deciſionem huius dubij ex propoſitis omiſſis argumentis ad vtranque partẽ ne videar hoc dubium difficilè reputaſſe,cum mihi videatur caſus clar⁹.dico.† n. d.Petrum & Bartholomeum non poſſe ex perſonis proprijs,aut ex perſona patris eorum petere partem illius domus à d. Petro nio à communi matre ſibi donatæ,ſed illam domum præcipuã & ſolidam eſſe d.Petronij,nec venire in diuiſionem dictæ hæreditatis.Ad hoc primò allego tex.apertum in l.cum duob.§. Papinianus.vel incipit.l.ſi fratres.ff.ꝓ ſoc.vbi dr̃,ꝙ fratres parentũ hæreditates indiuiſas retinuerunt vt emolumentum ac damnũ in hoc commune ſentirent, qđ tñ aliunde q̃ierunt in ꝙmune nõ redigereť.Et ſic quicqd acquirit alter vñcunque, ex quo nõ ꝫxerunt ſocietatẽ,vt ꝑſupponit in facto,non teneť alteri communicare.Idem eſt ſi alter ſenſerit damnũ extra res cões puta qa fuit damnat⁹ ex maleficio:dẽt.n.id qđ ſoluit ad partem ſuam iputare,nec teneť alter alteri⁹ ſentire damnum in alijs debitis,q̃ ex ꝑſona ſua ꝫxit vt ſi maritauit filiam,vel qđ ſimile fecit.vt l.ex parte.§.fili⁹.ff.fami.her.plenè ꝑ Spec.in tit.de iud.§.ſequitur.ver. qđ ſi duo fratres & ver.qđ ſi iſti.ꝑ Bar. in l. Titium & Mæuium. ff.de admi.tuto.& l.ſi patruus.C.cõia vtriuſque iud.& l.1.§. ſi qs hoc interdicto.ff.de itine.actũque priua.&d.l.ſi fratres.in qb.locis plus dicit,qđ ẽt ſi fratres remanẽdo in cõi ꝫxerint tacitè ſocietatem,cõicando ſibi lucra earum negotiationum,quas exercebant:tñ talis ſocietas nõ extẽditur ad alia lucra ꝓrſus ſeparata: ſeu bona alit' acquiſita,vt ex emptione,&donatione,legatis,&ſimilibus,qa tacita ſocietas non extenditur vł travſum p quẽ fuit ꝫcta,argu. d.l.1.§.ſi qs hoc interdicto.facit qđ in ſimili no.Inn.ĩ c.dilect⁹.de capel.mo.ad idẽ facit.c.auditis.& c.cũ olim. de pſcr. &2.q.1.manifeſta.& c.cã.q.4.c.1.& apertiusvł probari in l.coiri. cum duab.ſeq.ff.pro ſocio.vbi p⁹,ꝙetiam ſi ſocietas ſit expreſsè ꝫcta,ſi non fuit diſtincta,ſed ſimpliciter ꝫcta extenditur ſolũ ad vniuerſa quæ ex ꝫctu veniunt. Quæſtus autem ſtelligitur, q ex operã cuiuſque deſcendit,vt ibi in l. q̃ſt⁹.non autem veniũt hr̃ditates,legata,donationes cauſa mortis,ſiue inter viuos:qa hęc non veniunt ex quæſtu, ſed plerunque accidunt ex merito pſonæ,vt ibi dr̃.Fortius ergo in caſu noſtro nõ veniunt, vbi nec ſocietas fuit ꝫcta.non eſt.n.æquum vt id qđ accidit ex ꝑſperitate fortunæ debeat frater alteri fratri vel nepotib.ꝙmunicare.arg.In ſtit.per quas pſonas.§.3.& ſ.ꝑterea.facit l.filiæ.& qđ ibi no. ff.fa.
2 hercił.dico tñ ꝙđ ſi mater donando illam domum alteri ex fratrib.priuauit indirectè filium,vel nepotem debito bonorũ ſubſidio,vt puta ꝙnon habebat aliud in bonis,vel aliud non remãſit ſibi tantum qđ ſufficeret alij filio ſeu nepotib.ex eo ad ltimã de bitam iure næ:qđ tunc poterunt iſti nepotes illam donationẽ reuocare tanq̃ inofficioſam vſque ad portionẽ eis debitã iuſ na turæ,vt legitur &no.in c.raynald⁹.de teſta.l.ſi liqueat.C.de inoff. donatio.nõ ãſt tenetur Petroni⁹ ſimpliciť ꝙmunicare nepotib. Cõcludo ergo ꝙ ſi mater adhuc viuit nihil pñt iſti nepotes pe-

tere:quia viuentibus parentibus nullum ius in legitima competit filiis aut nepotibus.vt l.1.§.ſi impuberi.ff. de colla.bono. quinimo fm Bar.in auth.ſi qua mulier.C.de fac.fan. eccł.ſolum debetur filiis aut nepotibus per mortem naturalem,& non ciuilem,ſinautem mr̃,ſeu auia eſt mortua:& tunc aut donatio illa non fuit inofficioſa mõ prædicto,& in nulloreuocať,ſed ſim pl'r remanet ipſi.Petronio,aut fuit inofficioſa, & reuocatur vſque ad legitimam portionem debitã alteri filio,ſeu nepotibus iure naturæ.debet.n.alter filius ſeu nepotes ſuccedentes in locum filij in bonis mr̃is ſeu auiæ tertiam habere : qa ambobus filiis eſt debita tertia.vt in auth.nouiſſima.C.de inoffi.teſta.no. in d.c.Raynaldus.

¶Caſus conſilij ſequentis.

VISO quodam inſtrumento,in quo ꝓtinetur in ſumma qua'r Galeatius olim Tẽchi,dñi Tegli de Piſis habitans in Caſtro Cõ ſultrorum ſolenniter vendidit ſyndicis cõis Mõtis Guidi comitatus Senarum,ementibus ꝓ dicto cõi terras,domos & poſſeſſiones quas d.Galeatius habebat in d. Caſtro Montis Guidi ꝓ pretio & nomine pretij quadringẽtorum flore.auri:qđ quidem pretium ex cõi conſenſu ꝓmiſerunt dicti ſyndici ſoluere d.Galeatio intra 4.annos:hoc exꝑsè acto inter eos ꝙ donec dicti emptores nominibus q̃bus ſ.nõ ſoluerint,& ſoluere diſtulerint d. Galeatio dictum pretium quadringẽtorum flore.dñium ac pro prietas dictarum poſſeſſionum & domorum ſit,& eſſe intelligatur apud d.Galeatium,& hrdes ſuos. Et pro penſione & affictu reſeruationis dicti dñij & ꝓprietatis dicti ſyndici nomine quo. ſ. ꝓmiſerunt & ꝙuenerunt dare & ſoluere d.Galeatio recipienti pro ſe & ſuis hæredibus flore. 90. in fine tempor. dictæ ſolutionis debendæ ad vnum annum.His ſic inter dictos emptores & venditores ſolenniter actis pro parte dicti cõis fuit facta ſolutio dictorum quadringẽtorum floreno.vł enim dictis emptoribus ꝙ non teneanť ad illorum ſolutionem:tum qa vł vſuraria cum de dilatione pretij fuerit facta promiſſio illorum 90.florenorum:tum quia vł ꝫ omnem æquitatem vt dictus venditor habeat penſionem de re alij vendita. Quæritur quid iuris,&c.

¶Conſilium lxvj.

1 *Vſura an poſſit erui ex ſupradicto contractu poſito in caſu ſuperiori.*

2 *Dominium ex ſola venditione non traditur.*

3 *Onus vbicunque apponitur in contractu venditionis illud videtur pars pretij.*

4 *Contractus ex conuentione legem ſumunt.*

DVO ad clarã deciſionem prædicti thematis ſunt videnda.Primum eſt nunquid ꝫctus vſuraria prauitate notari poſſit. Secdo præſuppoſita ꝫctus iuſtitia,an ſaltem dicti emptores poſſint ali quo remedio adiuuari ne videanť ſoluiſſe partem pretij,& integrã penſionem illarum rerũ, ſicut q̃libet extraneus conductor.
1 ¶† Circa primum bñ puto nullam vſurariam prauitatem poſſe ex forma dicti ꝫctus notari:nam ſi ponderentur verba ꝙhentiũ iuridicè apud dictum venditorem remanſit dñium rerum venditarum donec debitor integrè ſolueretur,cum nõ teneat' vẽditorem tradere ante integram ſolutionem ſibi factam. vt l.Iulianus.§.offerri.ff.de act.emp.Quinimò nec ſi traditur transferť dñium niſi ſit habita fides de pretio.Inſti.de rerum diui.§. vẽditæ.† Nec ex ſola venditione transfertur dñium,vt in l.traditionibus.C.de pactis.at ĩ caſu nõ fuit habita fides de pretio:quinimò expreſsè fuit actum ꝛrium inter ꝙhentes,vt ſcilicet dñium remaneret apud venditorem donec pretium integrè ſolueretur: nec fuit res tradita niſi titulo locationis.iuſtè ergo potuit dict⁹ venditor dictas venditas res dictis emptorib.vel cuicunq; alteri locare donec pretium integrè foret ſibi ſolutum.Sicut enim ante ſolutionem integrã pretij rectè percipit venditor fructus, dicto §.offerri.ita & ipſam rem cuicunq; interim locare poteſt. nec enim intereſt ſiue ipſe venditor in ipſa remaneat,ſiue alij tradat vt mercedẽ accipiat.vt eſt tex.ĩ l.cum antiquitas. C. de vſu & habitatione.Quinimo ſi ipſe emptor pretio nõ ſoluto fruct⁹ ſine alio titulo percepiſſet,teneret ipſi venditori ad intereſſe:qa ſi volebat fructus percipere,nõ debebat differre ſolutionem pretij.vt in l.curabit.C.de act.emp.Ex quibus clarè ꝙcluditur ad primum ꝙ nullatenus vſura in dicto ꝫctu notari poteſt,q̃ ſolum ꝓuenit ex mutuo vero vel ficto,vt in c.ꝙſuluit.& in c.in ciuitate. & in c.nauiganti.de vſur.& plenè per Ioannem An.in regu. peccatum.de reg.iur.lib.6.in mercu.Quod qđem nullatenus interceſſit:ſed interuenit verus & purus ꝫctus locationis & ꝛductionis ꝑ.tempus ſoluendi pretij.Et maximè hoc ꝓcedit eo attento qđ hæc venditio nõ poterat dici vſquequaque pfecta, cùm nec pretium veniret purè de ꝑſenti,nec vẽditor teneťur tunc ad traditionem rei,iuxta ea q̃ legunť & no.in l.neceſſario. ff.de pe. & ꝛmo.rei vend.¶ Venio nunc ad ſm magis dubitabile:& vł nullũ remedium dictis emptoribus ꝙpetere anteq̃ integrã ſolutionẽ ꝫſtitutam ſoluãt:certũ eſt,vt ex pdictis liquet qđ dictarũ rerum venditarũ dñium legitimè donec ꝑtiũ integrũ ſolueret remãſit

apud

Universidad de Deusto
Biblioteca

apud dictum vēditorē.¶Item ꝙ licitè potuit illa res cuicunque interim. Ioeari vt s. concluſum eſt. ergo licitè pōt exigere petitionem. d. l. cum antiquitas. al's viderenē dicti emptores vim inferre, & poſſeſſionem interuertere. & vt p̄dones poſſidere. l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acqu. poſſ. l. nec ex vera. & l. cum nemo. C. eod.

3 ¶ †Secdò ꝓbat̄ ſic, vbicunque ꝙnus aliqđ apponit̄ in ꝯctu venditionis, illud vī pars p̄tij. vt l. fundi partē. ff. de ꝺhen. emp. ergo ēt hac ꝯſideratione pōt exigi illa pēſio: ꝫ pars pretij quolibet anno ſolueret, cùm fortè iō minus vendidit, vt vltra dictum pretiū ꝙſequeret flore. 20. ¶ †Tertiò debet pacto ſolenniter inter dictas partes habito: nam ꝯctus ex ꝙuentione legem accipiūt. vt ī reg. ꝯctus. de reg. iur. li. 6. & l. 1. §. ſi ꝙueniat. ff. depoſiti. ſic & graue eſt fidem fallere. l. 1. ff. de pactis. Sed his non obſt. arbitror dictis emptorib. ꝙpetere remediū vt ꝓ rata ſoluti p̄tij fiat defalcatio, ſeu detractio penſionis. hoc probat̄ in l. ſi. ff. de fun. do. vbi ꝓbatur, ꝙ ſi venditor ſoluit partem p̄tij, nō acqrit dn̄um ꝓ parte. vt l. ſiſtulas. §. q fundum. ff. de ꝺhen. emp. & d. §. offerri. tñ inte grē ſoluto p̄tio pōt petere fructus ꝓ rata p̄tij qđ ſoluit. Et hoc tenet ibi Bar. ī l. ſiſtulas, ꝑalle. & d. §. offerri. qđ vī oī iuſtitia nāli ſubnixū, d qua argui pt ē ſi lex deficeret. vt l. ſcire op̄. §. ſufficit. ff. de excu. tut. & ex de app. c. 2, reqris. in ſi. nogl. j. diſt. ꝙſuetudo. nō. n. vī æquū, imo iniquū vt vēditor ꝓcipiat integrā penſionē, & parte p̄tij qđ ꝯtingeret: maxiè ī tertio anno in q̄ habuit tres partes p̄tij, ſi tñ hic hret integrā penſionē. ad qđ optimè facit. d. l. Iulianus. §. offerri. vbi tex. dicit, venditorē aut integrā p̄retij ſolutionē habere debere, aut tenererem venditā. quaſi pignus ꝓ pretio. q̄ æqiſſimum eſt vt ad limites ſoluti p̄tij reſtituat fructus, vel relaxet partē pēſionis, qđ pretium fructuum eſt. iuxta no. p Bar. in l. ſi merces. §. vis maior. ff. locati. & ī l. cotē ferro. §. q maximos, ff. de publi. debet. n. fructus retinere q̄tum ſua intereſt, & nō alr: ſicut obſeruat ī p̄ſona ipſius emptoris, q ſi habuit poſſeſſionē vigore venditionis, & ſolū pretij partē ſoluit, obligat̄ ad intereſſe reſpectu partis nō ſolutæ duntaxat, & nō reſpectu totī⁹ pretij. Sic & emptorib. ī caſu nō dēt fieri relaxatio penſionis ꝓ parte pretij ſoluti, & ſolummō quatenus ipſius vēditoris intereſt. ſ. reſpectu partis nō ſolutæ, nec debet cum iactura aliena locupletari. facit optimè ꝙ ī ſimili legit̄ ꝙ notat̄ ī c. ſuā de pœnis. Item facit. l. fructus. cū l. pen. C. de act. empt. vbi pt̄; qđ fruct⁹ rei venditæ poſt perfectā venditionē, ēt ante rei traditionē, pertinet ad emptorem, ſicut & ipſius res periculū, & incōmodum. l. neceſſariò. ff. de pericu. & ꝙmo. rei ven. venditor aūt ſolum pōt petere p̄tiū cū vſuris. ſeu intereſſe, p̄tio nō ſoluto: hodie aūt ceſſante vſurarū exactione pt̄ peti ītereſſe ēt de iure canonico: vt no. gl. ī d. l. curabit. C. de act. emp. & ī c. ꝙueſtus. de vſu. Et ſic vī qđ ſolū dēt hre d. Galeatius penſionē reſpectu partis p̄tij nō ſoluti: reliq̄ verò partē & intereſſe nō, cū reſpectu illius n poſſit p̄tendere intereſſe. & q̄q̄ poſſit inſtari, vt illud habeat locū ī vēditione p̄fecta, q̄ nō vī fuiſſe hic, cū p̄tiū n eſſet purè de p̄ſenti ſoluendum: nec res foret tūc tradenda, iuxta ea q̄ hñr & notanē ī d. l. neceſſariòtñ ꝙſidero mētē & rōnem iuris, q̄ fuit ꝓuidere vē ditori reſpectu ītereſſe, nō aūt vt hret fruct⁹ & partem pretij maximè maiorem, vt ꝯtingit ī caſu nro. Nō obſtant allegata ꝓ ꝑtia parte. Et primo ad primū dico fatendū, qđ añ ſolutū integrū pretium licuit dicto venditori fruct⁹ ꝓcipere, & cuicunque locare: tñ poſt integrā ſolutionem teneē reſtituere, vel defalcare ꝓ rata ſoluti pretij. voluit Bar. vt p̄ 3 ex p̄dictis. ¶ Ad ſm ꝑium dico, ꝙ ꝑium ꝓcederet vbi onus ſimpl'r apponeret reſpectu venditionis. Sed in ī caſu nro expreſsè fuit actum & dictum, qđ rōne ſeruati dn̄ij ſolueret illa penſio. poſſibile. n. erat ꝙ iſti emptores n ſoluiſſent partem pretij p illos 4. annos. & tñ integri ſine alia deductione & remiſſione debuiſſent dicta penſio. ſed facta ſolutione ꝓ parte debetur penſio: ſed debet fieri remiſſio ꝓ rata ſoluti p̄tij, vt patet ex p̄dictis. Et hoc mō etiā ſoluiſ tertiu, dico. n. ꝙ pactū dēt ītelligi mō p̄dicto, ne iſte locupleteē cū iactura alteri⁹.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

EPISCOPVS Lucanus priuauit duos canonicos iā plurib. annis abſentes, & ī eccl'ia Lucana n reſidentes, pp abſentiā eorum redditib. præmiſſo tñ pri⁹ edicto ꝯnali apud eccl'iā cathedralē ſi dumtaxat cum certo termino, elapſis v. menſib. vel circa dictā priuatio. fecit oretenus denuntiari capitulo ad qđ pertinet dictorum receptio de antiqua ꝙſuetudine, vt ꝫ. terminum iuris deberent duos canonicos eligere loco illorum iā priuatorum, & ſibi repræſentare per eum ꝯfirmādos, aſſerens ad eum p tinere illud ius ꝯfirmādi. ¶ Quer̄ circa predicta p capitulum d. eccl'iæ de plurib. Et primò nūqd Epiſcop⁹ potuerit dictos canonicos priuare ſaltem eo mō q̄ priuauit, maxiè attento ꝙ ſtatuto d. eccl'iæ ꝯfirmato iā ab olim p capitulum, & multa tempora obſeruato in termino q̄ ſequit̄, videlicet. Item ſtatuerunt & ordinauerunt qđ redditus & ꝓuentus q̄ ꝓ tempore fuerunt in Lucano capitulo, niſi ītер reſidentes per totum annū ꝯtinuū minime diuidantur. Si verò totaliter reſidētes per tres tantum menſes ꝯtigerit abſentare, ꝓp hoc p̄benda annua nihil penitus minuat, ſed pro reſidentib. ꝓputent. Quòd ſi vltra remanſerint ſolæ eis pro rata tp̄is portio aſſignetur, dummodo quolibet anno ad minus iam fuerint ꝓ ſex menſes ꝯtinuos, vel interim aliter nihil percipiant de præbēda, &c. ¶ Secundo quæritur nunquid tp̄s ſemeſtre p̄fixum capitulo à iure ad eligēdum canonicos incepe rit currere à tpe priuationis dictorum canonicorum, ꝓpoſita priuationis validitate, an à tempore notificationis & an valeret dicta notificatio, cū fuit ſimplici verbo ſine ſcriptura facta. ¶ Tertium dubium nunquid ius ꝙſirmandi pertineat ad Epiſcopum nō obſtante ꝙſuetudine in ꝯrium, ſm quam neminem electum p capitulū Eps pro tpe exiſtēs ꝙſirmat, ſed libera electio ſeu receptio canonicorū ad ipſum capitulū pertinuit. ¶ Quarto incidēt quæritur an ſtatuta capituli per Epiſcopum ꝙſirmata, & per ſucceſſores obſeruata, poſſint tolli per epiſcopū nouiter creatū, ſeu violari contradicente capitulo, &c.

¶ Conſilium lxvij.

1 *Conſuetudo vt quis non reſideat in canonicatu ſuo, etiamnon tenendo vicariū valet.*

1 *Clericus quando ſcitur ꝙ eſt abſe s, & congruè citari non poteſt, non dēt citari pro edictum ge erale, ſed perſonaliter præfixo ſibi termino comparendi.*

3 *Conſuetudo vt ſolum ad capitulum perti eat receptio canonicorum, valet.*

CONDESCENDENDO Iuxta ordinē, prīò vī d. priuatio ex multis poſſe impugnari & primò ex defectu cauſe, ſcdò ex defectu ordinis ſi ſeruati reſpectu cauſe, qa cū de ꝙſuetudine canonici Lucani nō reqrerent reſidentiā: q̄ quidē ꝙſuetudo videtur approbata, tacita adiecta conſtitutione, & à iure, vt eſt caſus in c. cum oēs. & ibi glo. & docto. de conſti. & melius ꝓ Io. and. in c. 1 extirpandæ. §. qui verò, de præben. † vult valere conſuetudinem, vt quis non reſideat in canonicatu ſuo, ēt non tenendo vicariū: ſi tñ eccleſia indiget, pōt cōpelli vt per vicarium deſeruiat. ar. c. penul. de clc. non reſi. quia potuit domin⁹ epiſcopus ſimpliciter ſtantibus conſuetudine & ſtatuto in contrarium illos priuare, cum non poſſit ſolus tollere ꝙſuetudinē, & ſtatuta eccleſiæ antiqua. & iam per epiſcopum ꝯfirmata. vt in c. cum ꝙſuetudinis. de conſue. & q̄ ibi no. Io. and. & ita epiſcopus iſte ſi videbat conſuetudinem eccleſiæ oneroſam, debuit priusvocare capitulum, & canonicis ſtatuere tēpus ſuper reſidētia fienda, quod pōt. iux ta no. in d. c. cum omnes. per Io. an. in c. ad audientiā. de cleri. nō reſi. & facto ſtatuto ꝙ antiq̄ ꝙſuetudinem, ſtatutum intimare abſentib. & eos reuocare ad reſidentiā: qd cum non fecerit, ſed ſimpliciter non habito reſpectu, vel ſaltē ſine ꝙſilio capituli ad priuationē ꝓceſſerit, merito d. priuatio p̄ dici nulla. vt in c. nouit. de ſi q̄ nūt à pl. ſine ꝙſenſu. vel ſaltē ꝙſilio d. capituli. d. c. nouit. & c. ꝙto. eo. ti. no. Io. an. in c. 1. de ꝓſt. li. 6. fortius hoc facere nō ꝓ veniendo ꝙ antiq̄ ꝙſuetudinem, & ſtatutum eccl'æ: cū tunc ſint duo ꝑdimenta. d. c. ꝙſuetudinis. Itē ꝑſuppoſito qđ dñs eps potuiſſet ꝓcedere ſol⁹ ꝙ abſentes, attū ex q̄ ili defendebāt ꝙſuetudine, non dēbat eps illico poſt terminum ꝓcedere ad priuationē ſed miti⁹ ꝓcedendo facere pri⁹ deſeruiri eccl'æ p vicarium, ſubtractis redditib. ip̄is abſēt̄ib. Et ſi tractu tēporū p̄ſeuerauerint ī ꝯtumacia, ꝓcedere ad priuationē. vt no. ī ſimili. in c. pe. iuncta gl. de cler. nō reſid. Item corruit d. priuatio ex defectu ordinis nō ſeruati. † Nā vbi ſcit̄ qđ cleric⁹ abſens eſt, & ꝙgruè citari p̄t, non dēt citari p edictū gñale, ſed p̄ſonalit̄ p̄fixo ſibi termino ꝙparendi. vt in c. ex pte. & c. q̄lit̄. & cint̄ quatuor. cū ſi. de cleri. nō reſi. & gl. no. ad quā q̄tidie fit recurs⁹. in c. qm̄ frequent. §. ſi vero. de cle. non reſi. eſt gl. q̄ eſt ī terminis in ſacris canonib. q̄ dicit ſnīam p̄j

* uationis aliq̄ factam non tenere: & illam ſequuntur *cōiter* doctores. Item ſi neſcit̄ vbi eſt, dēnt fieri tres citationes ſucceſſiuē in eccl'ia, poſt quarum lapſum, d; abſens expectari p ſex mēſes: vt ꝓbat̄ in c. ex tua. de cleri. nō reſi. & adeo requrunt tres ſucceſſiuē, qđ nō ſufficit vnica ēt pemptoria: vt plenē, ꝑſeq̄t & firmat ꝓprie Io. an. ī terminis nr̄is ſup rubri. de cle. nō reſi. ī additio. Speculum. in vltima q̄ſtione. & hoc ſic ī⁹ ſtatuit: qa iſta citatio nō in p̄ſonā: nec ad domū, ſed ī eccl'ia vī talis canonic⁹ q nuntiabit abſenti, certior abitur. in ſcda vel tertia citatione, q ignorauit in prima. Ad idem facit qđ in ſimili no. gl. in c. 1. de vita & hone. cleri. ī verbo tertio. Sd in caſu nro nō fuerunt hæc ſeruata ꝙ iſtos canonicos, cum mihi verbo fuerit intimatum, ꝙ aliq̄ ſciebat̄, vbi erat, nec eſt ita longe abſens, qđ non poſſet ꝙmode citari: nec fuit citat⁹ p̄ſonalit̄, fortius ſi non ſciebat̄ vbi erat, tamen non fuit ſucceſſiuē trib. citationib. factis reqſit⁹: nec poſt illarum lapſum p ſex menſes expectatus. Ex gb. ꝙcludo d. priuationem nō valere: tum ex defectu cauſæ: tum ex defectu ordinis nō ſeruati. Ex his, vt ſu perfluum, poſſet relinqui ſm dubium, ſed vt ſatisfiat quærentib. quid dicendum præſuppoſita validitate priuationis, dico ſic, ꝙ aūt ad canonicos veriſimil'r ꝓuenit notitia priuationis p c. qa ad uerſitatem. ī fi. de conſeſ. præb. & c. licet. de ſupplen. negli. præla. nec eſt

nec eſt neceſſaria intimatio priuationis: qa. cert⁹ certiorari non dēt. vt in regula, cum q̄ cert⁹. de reg. iur. li. 6. & in l. j. ff. de act. em. & plenè per do. de rota. deciſ. 25. & 1191. Et hoc br̄ de ſecundo.

3 ¶ Quoad tertium dico † valere ꝙſuetudinē, vt ſolū ad capl'm pertineat receptio canonicorum. Ita eps nō pōt obſtāre ꝙſuetudine vendicare ſibi ius ꝯfirmādi. tex. eſt in c. cum eccleſia vulterana. de ele. & c. poſtulaſti. de ꝓcef. ꝓb. & c. vnic. ne ſede vac. lib. 6.

* facit tex. iuncta gl. in c. ſi. de reg. iur. co. li. *cōiter* tenetur ab omnibus doctorib. quinimo etiam per ſingulares canonicos poſſet de conſuetudine ſeruanda fieri prouiſio. vt in c. ſi. de ꝑben. lib. 6. facit ad primum. c. cum in eccleſia. co. ti. & lib. ¶ Ad quartū dico ꝙ ꝙſuetudines & ſtatuta rationabilia & antiqua nō pōt eps ſine capitulo tollere: nec contra capitulum ſine eꝑo. vt d. c. cum conſuetudinis. quinimo ſi ſint honorabilia eccleſiæ, nō debent tolli ēt ꝙ eꝑm & capitulum ſimul. vt no. Inn. in c. accedentib. de priuile. Si verò tendant in graue præiudicium ſeu dedecus eccleſiæ, debet Eps ea tollere cum ꝙſilio capituli, ſed ſi capitulum non vult conſentire, poteſt ſolus eps conuenire ēt ſi interueniſſet iuramentū, vt in c. j. de his quæ fi. à maio. par. c. facit quod no. gl. in c. in his. 11. diſt. ſi autem factum eſſet indifferens, tunc puto requiri conſenſum capituli per d. capit. cum cōſuetudinis & qđ ibi no. Io. An. poſt Abba. Et ex his patet quid dicendum in terminis quæſtionis noſtræ: vt ſupra fuit ſpecialius dictum.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

IN QVODAM STATVTO SENENSI INTER cætera ſic cauetur. *Anchora ordiniamo che neſſuno contra alcuno præſuma non pagare gabella per alcuno modo directo & obliquo, per laquale douesſe pagare gabella, ò vero per altro modo è chi contra fara, ſia condannato per ciaſcuno, che douesſe pagare, in dewari cento, &c.* ¶ Hoc ſtatuto vigente quidā magiſter cyatorū qui ex quadam reformatione ciuitatis tenebat ſoluere nomine gabellæ omni anno quo laboraret, ſeu laborari faceret cyatos, libras centum Senenſium, ſoluit ꝓ quodā tpe gabellā: demū vno anno ꝓmiſſo in quo modico tempore laborari fecerat, ſoluit pro anno ſequēti nullam mētionem faciendo, qđ p̄cedenti anno laborauerat: nō tñ dicit oppoſitū, ſed ſimpliciter ſoluit pro illo anno. ꝫ iſtū magiſtrum ꝓceditur poſtmodum per officialem gabellæ proponentem ipſum fraudaſſe gabellam, & incidiſſe in pœnam d. ſtatuti: dr̄ pro parte dicti magiſtri, q̄ ex eo quòd non ſoluit, nullam fraudem commiſit: quia non diſtulit ſoluere animo fraudādi. Quæritur quid iuris.

¶ Conſilium lxviij.

1 *Pœna gabellæ non ſolutæ non tranſit ad hæredes.*

2 *Fraudem committere dicitur qui ad deceptionem alterius, & ad ſui commodū aut verum tacet, aut falſum exprimit.*

Statuta debent intelligi ſecundum proprium ſenſum vocabulorum.

Frater profeſſus exiit ordinem, & accepit vxorem, an inquiſitor poſſit contra illum procedere.

5 *Publicanus qui corduxit vectigalia à fiſco, ſi differat ſoluere tempore ſtatuto, poteſt cogi ad ſatisfacie dum, non tamen incidit in pœnam.*

VIDETVR Primò d. magiſter incidiſſe in pœnam, ex eo qa non ſoluit, nec ſe teneri ad ſolutionē profeſſus eſt. quod ſic oſtendit. ea. n. q̄ principi ſoluuntur, aut appellant vectigal. aut tributum, ſeu publica functio vel penſiratio. vt no. gl. & Bart. in l. j. ff. de pub. Sed ex non ſolutione cuiuſlibet tpe debiti ipſo facto ꝓmittit pœna rōne tributi non ſoluti, nec ipſo facto ꝙſiscat. vt l. ꝑatores. & qđ ibi no. ff. eo. & rōne vectigalis ꝙſiscat tota res,

1 ex qua erat ſoluendum vectigal: † ita q̄ hæc pœna trāſit ēt in hæredes. vt l. fraudati. & l. cōmiſſa. ff. eo. qđ maximè cōtingit ex eo qđ tales nō ſoluendo videntur velle fraudare principem, ſeu gabellā. d. l. fraudati. ergo d. magiſter nō ſoluēdo pro illo anno, nec aliter debitorem ſe ꝓfitendo, tanq̄ gabellæ fraudator dēt in ſtatuti pœnam ipſo facto incidiſſe. Et ꝓ hoc ad idem facit gl. in l. j. C. de vect. & ꝓmiſ. & in d. l. cōmiſſa. q̄ dicit q ſi quis ꝓfitetur ſe teneri ad ſolutionem gabellæ, nō tñ ſoluit, nō incidit in pœnā: ſed ſolū obligat̄ ad ſolutionē debitā. vt ī d. l. j. fm vnum intell'm. Si aūt nec ſoluit, nec ꝓfitet̄ tanq̄ fraudator incidit in pœnā ipſo facto. ¶ Secūdò principaliter ꝓbat̄. & aliē, ſtatutū palleg. punit fraudantē gabellā directè vel indirectè: ſed d. magiſter fraudem ergā

2 gabellam ꝯmiſit ergo & c. minor probat̄. is † dr̄ fraudem committere, q̄ ad deceptionem alterius, & ad ſui ꝙmodum, aut verum tacet, aut falſum exprimit. hoc probat̄ ex his quæ lēgūtur & no. in l. iuriſgentium. §. dolo malo. §. ſed ſi fraudandi. ff. de pac. & l. j. §. dolum malum. ff. de dolo. Sed d. magiſter tacuit verum. ſ. ſe eſſe obligatum pro ꝑcedenti anno, & ſoluit pro ſequenti, ac ſi nulla præceſſiſſet obligatio: ergo ex hac ꝓiectura vr voluiſſe decipere cōmune: & fraudare gabellam: cum fraus ſine dolo eſſe non poſſit, qui nō niſi ex coniecturis poſſit probari. l. dolū. C. de dol. c. præſumitur. de reg. iur. li. 6. Et in maleficiis p̄ſumit̄ dolus. de præſump. c. j. Hinc dicit ibi In. in c. j. quod vbi inferr̄ malū vl' dānū ſo p̄ſumitur mal' animus, niſi ꝫria præſumptio præualeat. al'. eg. l. item ſi obſtetrix. §. fi. & l. ita vulneratus. ff. ad l. aql. &

iſte magiſter dānū & culpā ꝓmiſit nō ſoluēdo dbito tpe, nec alr debitū ꝓfitēdo: ſd trāſiuit ad ſolutiōē alteri⁹ ānj ac ſi nullo cēt obligatus de p̄ſenti. q̄ dēt præſumi malo animo deſcipere, & culpa ſus p̄ſumit facere fraudulēt. vt ī l. magna negligētia. ff. d. ver. hg. ¶ Sed his nō obſt. ꝫria ſnīa arbitror veriorē. fūdm hui⁹ meę ſnię ē illud, vbicūq; lex iponēdo pēnā corporalē, ſeu pecuniariā exigit exp̄ſſe, vel tacitè dolū, ſeu fraudē vel loquit̄ ꝓ verba dolū ſeu fraudē iportātia, ad ī currēdā illā pēna req̄rit̄ quē fuiſſe verè ī dolo, vel ī fraude, ita qđ nō ſufficit cū ēē ī culpa ēt lata: vñ lata culpa his caſib. nō æq̄parat̄ dolo. vt ꝓbat̄ i. c. ſi qs ſuadēte. 17. q. 4. iūcto c. ſi vero. el 2. de ſent. excō. & l. 2. §. hęc actio. ff. vi bo. rap. & l. 2. §. ſi qs 16. ff. ne vis fiat ei. & no. in d. l. magna negligētia. & ē not. theori. Bar. in l. j. ff. ſi qs teſt. lib. eſſe iuſ. fue. & facit qđ ipſe no. ī l. qđ Neruа. ff. depoſi. & l. j. ff. de leg. & ī l. aut qui alr. ff. qđ vi aut clā. ſed ſtatutū de q̄ ſ. fit mētio, lo q̄ ꝓ verba portātia fraudē: ꝙ nō ē locus illi, niſi dict⁹ magiſter fuerit in fraudē. nec ſufficit ꝙfuerit in culpa ēt lata. ꝓ q̄ ēt facit l. j. §. lege. & l. 3. ff. ad l. Iul. de vi. & l. j. C. e. ti. Poſito hoc fundamento veriſſimo examinare reſtat vtrū dict⁹ magiſter fuerit ī fraudē tacēdo ſolutionē vnius anni: & ſoluēdo ꝓ ſubſequēti: & ꝓtēdo ī nulla fraude iſtū reperio. Prīò n. iuris regula ē, ꝙ eo, q̄ nō p̄ſumit quē doloſum: ſed alr ēreti dolū, daē onus ꝓbatiōis. vt in l. q̄ries. §. q doloſ. ff. de ꝓba. Scdò, ꝓbat ex

3 ꝓprietate verborū: † ſtatuta. n. dēnt intelligi ī m ꝓpriū ſenſum vocabulorū. vt no. Bar. in l. oēs populi. ff. de iuſt. & iur. fraus. n. eſt idē fm intellectū quē ibi ponit Bar. vel ineſt dolo, vt ſpecies, ſm intellectū principaliorē, q vī ibi magis placere gl. ita qđ fraus nō eſt ſine dolo ſed dol⁹ ſm illū intellectū pōt ēē ſine fraude: fraus. n. fit cū aliquē volo decipere, & fallere ſine ꝙmodo. & q̄s iſtorū intellectuum teneat nō multum curādō: q̄ ad ꝓpoſitū illud cōi tet teneē, vt ſine dolo nō ꝓmittat fraus: qđ ꝓbat̄ i. l. fraudis inter pretatio. ff. de reg. iu. In dolo aūt eſt cōis calliditas & fallaciæ machinatio ad circunueniēdū, fallēdū, decipiendū alterū adhibita. vt d. l. j. §. dolum malum. & d. l. iuriſgentium. §. dolo malo. ſed certè ſi iſte magiſter erat obnoxius cōi ꝙ duob. ꝙtinuatis annis, & ſoluit duntaxat ꝓ poſtremo, nulla ab hibuit fallacia, vel callidita tē ad decipiēdā cōitatē. ſeu gabellā fraudandā. facit. n. illud qđ à iure cōi ſibi ꝓmittit. Nā vbicunq; q̄s eſt obnoxius creditori ex diuerſis debitis pōt ſoluendo ꝓmemorare in quā cam vult ſoluere. vt l. paulus. ff. de ſol. Nec dr̄ cōmittere fraudē in eligendo debitum recens, & nō ſoluendo ꝓ vetuſtiori cā, vt ibi, ceſſat. n. fraus in eo qđ ſit lege ꝓmittente. l. Gracchus C. de aduſc. & c. q peccat. 23. q. 4. nec aliqua lege cauet̄ qđ eligendo cam magis re centem teneat debitor cōmemorare oīa debita p̄cedentia. gabella vero vnius anni eſt, p̄riūs ſeparata à gabella alterius anni: ita qđ tot ſunt debita, quot ſunt p̄tationes. vt l. cūm notiſſimi. & qđ ibi no. C. de reſc. 30. vel 40. annorum. ¶ Tertio probo ſic, vbicunq; ad aliqđ factum pōt q̄s moueri ex cā doloſa & fraudulenta, & ex calicita & honeſta, vel ſaltē nō doloſa nu lquā debemus in dubio ꝑiumere cām fraudulentā: vt eſt tex in l. meritò. ff. pro ſocio. facit. c. eſtote miſericordes. de reg iu. ſed dictus magiſter potuit omittere ſolutionē impotentia ſoluendi, vel ex oppoſitione. qa illo anno modico tpe laborare faceret pp peſtem ſuperueniētē, ob quā cām abſentauit ſe lōgo tpe à ciuitate, vt mihi p̄ſupponit̄ in facto, & ſterit p biēnium antеq̄ aliquid ſolueret & potius in hoc eō dubio debemus p̄ſumere aliquā ex iſtis cauſis honeſtis, quā p̄ſumere fraudē & doluſ: cum de q̄libet debeamus p̄ſumere bonum. vt c. ſi. de p̄ſum. & experientia docemur, debitores vltrà tp̄s debitū differre ſolutiōē potius ex impotētia ſoluēdi, q̄ alio creditores defraudādi: & valet ī dubio arg. ī cōiter accidentib. vt no. ī c. j. de cler. nō reſi. ¶ Itē ex alio excludit̄ p̄ſumptio fraudis, & qđ notoriè exerceebat artem ſuā, & de oīb. ſolutiomb. ſiebat ſcripturæ: vnde nō eſt veriſimile q̄ notoriè voluiſſet ſuam cōitatē fallere: ceſſat. n. p̄ſumptio fraudis & doli in eō notorio. iuxta not. p Iac. bu. in l. 2. C. de ſum. tri. ad hoc tex. ī l. nō exiſtimo. ff. d. admi. tu. & l. q ſine. de neg. geſt. & l. ſi. de ritu nuptia. hīc ꝙclu

4 dit. Bu. † vbi ſ. ad q̄ſtionem q̄ fuit de facto, qđ frater ꝓfeſſus exiit ordinem, & accepit vxorē, Quærebat̄ an inquiſitor poſſet ꝫ illum ꝓcedere: & cōcluſit ſic, ꝙ aut duxit clā vxorē, & p̄ſumit̄ in dolo, & nō errare. & iō inq̄ſitor dēt cognoſcere. aut accepit palā & nō p̄ſumit̄ in dolo, ſed errare. ita dico ad ꝓpoſitū, ſi iſte habuiſſe aīm fraudādi, nō laborāſſet publicè, vt fecit, ſed ī occulto: qa q malè agit, odit lucē. d. of. del. ꝫſuluit. ꝑterea ex omiſſiōe vni⁹ ānj, & ſolutiōe ſequentis nō inferr̄ p̄ſumptio, qđ ꝓ alio ſoluerit, vñ nec ex ipſe nec tacitè mentit̄, iō ceſſat oīs calliditas & ſallacia q̄ regrit̄ ad fraudem ꝙmittendā. ad hoc bonus tex. & qđ ibi not. in

5 l. q cunq; C. de apo. publi. li. 10. ¶ † Vlterius vide ꝙ publicanus q ꝙducit vectigalia à fiſco, differat debito tpe ſoluere ſtatutū p̄tū fiſco, nō incidit in pœnā aliquā, ſed pōt cōpelli, vel cogi ad ſatisfaciendum cū vſuris modici tp̄is. l. vectigalia §. fi. de pu. ergo idē dicendum in iſto magiſtro qui videtur teneri fiſco, ex quodam quaſi contractu inito cum communitate non enim iſte magiſter celauit

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtex celauit rem,ex qua erat ſoluēda gabella,ex quo præſumere tur fraus ꝯ fraudat.ff.de pub.nec tenebaꝫ ſoluere tributum de re ſua,quo caſu res incideret in ꝑmiſſum: & ſic loquunꝫ iura ſuperius allegata: ſed tenebatur ſoluere ex quaſi contractu inito cū cōi.iuxta notata in ſimili,ꝑ Bar.in l.fi.de decre.ab ordi.faci. nec tenebatur oſtēdere aliquam rē,cum non eſſet fienda ſolutio ꝓ rebus vehendis.quo caſu procedunt iura quæ loquuntur de ꝓ feſſione,& ſolutione:ſed tenebaꝫ ſoluere ex cā:quia laborabat. vñ ſi non ſoluit,eſt in culpa:non tamē in dolo.Nec iſto caſu debemus pſumere dolū,per ea q̄ ſuprà latius dixi.Et per hoc ſit re ſponſum ad contraria in principio formata. ¶ Concludo ergo d.magiſtrum non incidiſſe in pœnam d.ſtatuti, maximè quia in dubio debemus interpretari in partem meliorem.l.hę cauſę.ff. de ſuſpe.tu.& l.interpretatione.ff.de pœnis.& regula,in pœnis.de regulis iuris.lib.6.facit quod no.per Bartolum in l.j.ff.de effrac.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

INEFFECTV CASVS TALIS EST.CAVETVR inter cætera in quodam ſtatuto Senenſi,ſi quis receperit in ſolutum & pagamentum authoritate curiæ aut alicuius iudicis ali quam rem immobilē pro primo & ſecundo decreto, vel aliter pro executione ſnīæ laudi,vel alterius inſtrumenti publici,in ca ſibus in quib.ex ſecundo decreto,vel quocunque modo ſibi ad iudicata tradita fuerit authoritate curię vel iudicis & c.ita q̄ dominium, ꝓprietas ſeu poſſeſſio talis rei transfertur, tunc in dictis caſib.ſolus recipiens teneatur ſoluere integram gabellā talis rei.ſ.denarios octo ꝓ libra.& poſt aliqua ſubijcit, q̄ parte ſemel alienata ſufficiat ſemel gabellam talis rei ſolui: hoc ſtante ſtatuto quidā Nānes dñi Angeli habuit ex primo decreto occaſione cuiuſdam debiti,quædam bona immobilia ſui debitoris, & tractu temporis obtinuit ſuper eiſdem ſm decretum per qd illa bona fuerunt eidem tradita in ſolutum , & pagamentum: à qua quidē ſnīa ſeu decreti interpoſitione fuit appellatū ꝑ partē aduerſam,& pendente appellatione factum fuit cōpromiſſum in amicos cōes,qui inter cætera irritauerunt , & annullauerunt prędictū ſm decretum,ita q̄ dictus Nannes reſtituit d.bona immobilia vigore pronuntiationis arbitrorum.Nunc quæriꝰ nunquid vigore dicti ſtatuti teneatur ſoluere dictam gabellam,&c.

¶ Conſilium lxix.

1 *Emptor mota ſibi quæſtione ſuper re empta,ſi voluntarię compromiſit,& ſuccubuit,non habet regreſſum de euictione contra venditorem.*
2 *Poſſeſſionem pacificam non dicitur quis habere, ſi illico ſuper ea mouetur ſibi quæſtio.*
3 *Paſſus ſecundum decretum poteſt beneficio legis intra annum offerre debitum creditori,& recuperare ſua bona in ſolutum illi creditori.*

VIDETVR Primò dicendum q̄ ſic. nam à verbis ſtatuti nō eſt recedendum,niſi aliter conſtet de mente.l.nō aſſr.& l.ille aut ille.ff.de leg.1.& c.ſi.de ver.ſig.Sed ſtatutum arctat recipientem rem immobilem ex decreto ad ſolutionē gabellæ:& iſte Nānes habuit bona ex primo & ſcdo decreto: ergo tenetur ad ſolutionē gabellę:ſtatim enim cùm recepit bona ex primo & ſcdo decreto acq̄ſtum fuit ius gabellæ.l.cedere diē.ff.de verb.ſign.& tenetur ad ſolutionē ēt ſi bona poſtmodum periſſent penes eū: ſatis.n.eſt ſemel fuiſſe locum diſpoſitioni legis:ſicut in ſimili dicit lex,ſatis eſſe cōditionem ſemel extitiſſe,licet non duraverit. l.ſi quis hæredē.C. de inſt. & ſubſti. Et maxime hoc ꝓcedit verbis ſequētib.in ſtatuto,in eo quod ad ſolutionē gabellę ſolū req runt,qd dñium ſeu poſſeſſio ſit tranſlata in recipientē:at in caſu nō nedum dñium,ſeu poſſeſſio, quinimo & poſſeſſio fuerit per dictum Nānem per interpoſitionē ſecundi decreti tranſlata. cum.n.ꝓ primum decretum illorum bonorum detentatio eſſet penes dictum Nannē,vī q̄ per ſecundum decretum,per quod illa bona fuerūt ſibi donata in ſolutum,& pagamētum,ſtatim ac quiſiuit dñium,& veram poſſeſſionem,cùm nō eſſet opus inductione in poſſeſſionem: cùm ipſe idem illa bona detineret:ita qd illa ſnīa ſtatim traxit ſecum executionē ad hoc bonus tex.ī l.ſi.C.de iure do.impe.& inſt.de rerum diui.§.interdum.cū §.ſeq. & qd no.Bar.in l.ſi finita.§.iulianus.ff.de dā.infe.Nec ob. ſi dicaꝫ illa bona nō duraſſe penes eum,quin per hoc dictus Nannes nō valeat excuſari:quia cùm ex facto ſuo voluntario perdiderit, ſi bi imputādum eſt.non.n.debebat cōpromittere,ſed appellationem proſequi Ad hoc bonus tex.in l.ſi dictum.§.i.ff. de eui. vbi dr.† q̄ ſi emptor mota ſibi qōne ſup re empta,voluntariè ꝓmiſit,& ſuccubuit, nō hēt regreſſum de euictione cōtra vēditorē:debuit enim expectare ſnīam iudicis , & ſic procedere ꝑ actū neceſſarium.l.vtique.ff.de iud.Quemadmodum enim nō q̄itaſ ſet gabellam,ſi per tranſactionē vel alium ꝟctum illa bona trāſtuliſſet in alium:quia ſatis eſt ſemel ius fuiſſe acquiſitum gabellæ.ar.l.cōmiſſa.& l.fraudati.ff.de publ.& l.cōtinuus,ff.de ver.ob. ita euitare nō debet,ſi illa bona perdidit per cōpromiſſum:qa ꝟ promiſſum voluntarium eſt quædam tranſactio.vt legi.& no.in auth.ſi vero contigerit.C.de iud.no.Inn.in capitu. quintaallis, de iureiu.& per Bar.ī l.ſocietatē.§.arbitrorū.ff.pro ſocio.Et hęc vī fortior ratio, & vī de rigore prima fronte ꝓcludere,maximè attēto tex.in l.cū hi.§.ſi cū ſis.ff.de trāſac.¶ Sed his nō obſtātib. ꝟriā ſnīam arbitror veriorē , ad q̄ plurib. rationib. æquiſſimis & nālib.moueor. Et primò qa nō pōt dici factū maximè in re odioſa,cū nō duret factū.vt in c.na.& ego.de ver.ſig.cū ꝓcor.ibi poſitis in gl.ſicut in dāda actione ꝟ prem nō dr verſum,cū ſt duret verſum.ff.de ī rē verſo.l.ſi patre.§.verſum.& verbū,recipere,ſicut verbū,habere,intelligi dz cū effectu & nō ad corticē:vt in c.relatū.de pb.ita qd diſpoſitio ſtatuti hēat effectū ꝓmanētē. d pœn.di.j.§.hęc aūt verba.& l.j.§.j.ff.qd q̄ſq; iur.& j.q.j.marchiō. Statutū q̄ dictū arctās recipiētē bona ex primo & ſcdo decreto ad ſolutionē gabellæ,dēt intelligi de recipiēte cū effectu, ita qd trāſlatio dñij ſiue poſſeſſioīs remanerit& duraverit. Nō.n.pōt dici facta trāſlatio,ſi illico ſuꝰ effectꝰ extinguiꝫ ſeu ꝑdiꝫ.ar.optimū in c.ꝓmiſſa.de ele.li.6.& qd ibi no.vbi p3,† q̄ nō dr qs ha buiſſe poſſeſſionē pacificā ſi illico ſup ea mouetur ſibi qō.nō.n. fuit de mente ſtatuētiū alligare & vinculare quē ſine cōmodo, & reali receptione ad ſolutionē gabellæ,cū hoc repugnet ratio ni nāli ſm q̄ nemo dz locupletari cū iactura alteriꝰ,vt in regula locupletari.de re.iu.li.6.& l.nā hoc nā ff.de q̄di.inde.& maximè cū fiſcus tūc cēſeaꝫ abūdare cū hēat ſubditos locupletes.in auth.vt iud.ſine q̄.ſuffragio.§.cogitatio.Et maxi; qa gabellæ ſunt odioſæ.l.2.C.noua vectig.inſt.nō po.& l.vectigalia.& qd ibi no. Bar.ff.de publ.Sed in caſu nſro nō durauit effectus ſecundi decreti,cū illico ꝑ appellationē fuit extinctꝰ:& ſic ꝑ actū legalē ſine ꝛ culpa iſtiꝰ Nanis:vt ꝓbaꝫ in l.2.ff.de pe.& l.j.ad fi.ff. ad tur pil.Et licet fuerint opiniões vtrū ꝑ appellationē extinguaꝫ ſnīa, vel ſuſpendaꝫ,cum tex.iuris cano.cōiter dicunt q̄ ſuſpendaꝫ. vt c.venientes.de iureiu.& c.paſtoralis.§.ꝑterea.de of.dele.& leges ciuiles dicunt,q̄ extinguaꝫ.in d.l.j.in fi.attamen ſatis eſt q̄ ad ꝓ poſitū nſrum,q̄ effectꝰ illiꝰ ſnīæ ex toto fuerit de ꝑſenti ſublatꝰ per appellationē:qd ꝓcedit ēt in ſnīa q̄ trahit ſecum executionē,vt ꝓbaꝫ in l.furti.ff.de his q̄ no.infa ꝑ quas leges ꝓbaꝫ q̄ ſecuta appellatione non poteſt dici iſtum Nannē habere dñium, vel poſſeſſionem illorum bonorum:q̄ nō tenetur ad ſolutionē gabellæ.Nec ob.q̄ iſte ꝓmiſeritꝰ qa per hoc compromiſſum ſolum non perdidit dñium & poſſeſſionē illorum bonorum, cū propter appellationem iſte nō habuit vigore primi , & ſecundi decreti dñium & poſſeſſionē. Nec ꝑ actum ꝓmiſſi debet incurrere illā pœnā,cū ꝓmittēdo vīus ſit iuris via legitima. vt i cle.quādiu.de ap.& in auth.ſi tñ.C.de tempo.ap.Et ſicut ſuccubuit coràm arbitris,ita potuiſſet ſuccumbere coram iudice appel latiōis.Itē iſte Nānes nihil petit ab alio ex eo,qa ſuccubuit,quo caſu ꝓcederet diſpoſitio. l. ſi dictū ꝑal.ſed ab eo peti ī gabella, ad q̄ non tenetur,ex q̄ nō habuit effectum ſecundi decreti,nec per eum defecit quin haberet.¶ Secundò principaliꝫ facit elegā ter,† qa paſſus ſm decretū pōt bñficio legis intra annū offerre debitū creditori,& recuperare ſua bona illi creditori data inſolutū.ar.optimū in l.ſi.C.de iure do.impe.notāter dicit Bar. in d. §.Iulianus. ſi ergo debitor appellatione pendēte conuenit cum iſto ſuo creditore interuentu arbitrorum, & recuperauit bona ſua,nō dz imputari iſti:nā ſine q̄libet ꝓmiſſo hoc potuiſſet, per ſupradicta.Et huic rōni nō video reſpondionē, ſaltē ſufficiētē:nō.n.dēt iſte arctari ad ſoluēdū clero,qd ī effectu nō habuit. ¶ Tertiò principaliꝫ facit ꝓ iſto Nāne,qa in re dubia eſt ferēda ſnīa ꝟ fiſcum:vt eſt tex.no.in l.nō puto.ff.de iure fi.preſertim in caſu nſro,in quo fiſcus ꝓtendit de lucro captando, d.Nannes de dāno vitādo,cum ex illo ſecundo decreto nullum cōmodū fuerit ꝓſecutus,& fiſcus nullum damnum paſſus: & hoc habet maximā equitatē,ne fiſcꝰ locupleť ꝟ oēm nālem iuſtitiam, & bonā æquitatem,& cum ſubditorum diſpendio.pōt. n. in eorum diſpoſitionib.allegari naturalis iuſtitia.l.oportet.§.ſufficit.ff.de ex cu.tu.& c.2.requiris.in fi.de ap.& æquitas præferenda eſt rigori. l.placuit.C.de iud.& ſummam equitatem iudex ante oculos habere debet.l.ꝙ ſi Epheſi.in fi.ff.de eo quod cer.loc.c.fi.de trāſact.Et per hęc patet reſponſio ad ſuperius allegata,procedunt enim in caſibus diuerſis à nſro.Concludo ergo dictum Nannem non teneri ad ſolutionem gabellę.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

QVIDAM CANONICVS MASSANVS IAM dudum tenuit canonicè quaſdam capellas in eadē eccleſia Maſſana,quib.nūc ſenectute ſeu morbo ingraueſcente, vt illa bene ficia requirunt deſeruire non poteſt:dñs eps Maſſanus eum impellit,vt capellanum ſuis ſumptib.ibi retineat,vel ſaltem cōtribuat ad ſumptus vnius capellani ibi poſitis:d.canonicus reſpōdet,quod ſuorum beneficiorum redditus ſummam 24. florenvix aſcendunt:ita q̄ non poſſet ex ea ſuſtentari, & portionem capellano inſtituendo tribuere.Queritur quid iuris,&c.

Conſilium lxx.

1 *Beneficium habens ſi ſit inſtrictus, & teneatur ponere vicariū ſi beneficium ſufficiat ad amborum vitæ alimentum,quis prouidere debebit.*
2 *Cauſæ diuꝰ quando concurrunt,quarum vna eſt naturalis,alia accidentalis,naturalis tunc prævalet.*
3 *Beneficium an quis obligare poſſit.*

VIDETVR primò d.canonicum teneri ad dandum capellano ꝓpetentem portionem licet ex reſiduo ipſe abſq; penuria viuere nō poſſet,per c.de rectorib.de cler.ægro.vbi dicit tex. q̄ ſi rector eccl'iæ nō valet ex lepræ morbo eccl'iæ deſeruire , dand' eſt coadiutor q̄ d facultatib.eccl'iæ ꝟgruā recipiat portionē. & gl.ibi vī decidere caſum nſrm.† Quæric.n.qd ſi eccl'ia ſi pōt ſufficere vtriq;:& rndet,q̄ deſeruiens eccl'iæ habebit redditus: & illi infirmo ꝓuidebit eps.allegat.82.dist.c.1.& 2.¶ Item & tecū do nō vī licitū,vt qs habeat plures capellanias in eadē eccl'ia, maximè ſi eſt canonicus,vt in caſu nſro,ſicut in eadem eccl'ia ſi licet hīe plures ꝑbendas:imò per adeptionē ſecundæ vacat prima ipſo facto:vt in c.lras.& qd ibi no.de ꝓcēſ.præb.& in cle.fin. de præb.ita ꝑſentaneū nō eſt,vt q hēat plura ꝑſimilia officia, vl beneficia in eadem eccl'ia:qa decoloraꝫ ſtatus eccl'iæ,& debito officio defraudaꝫ,cū qs nō poſſet niſi ꝓ vno deſeruire. facit qd no.lo.an.in d.c.lras.¶ Sed his nō obſtātib.ꝟriam ſnīam arbitror de iure prævalere.Moueorꝓmò per d.c.de rectorib. vbi coadiutori datur certa portio:ergo oēs redditus remanent ibi penes prælatum. Et ſic pinguius ꝓuidetur rectori quàm coadiutori. Ergo ſi redditus vtrique nō ſufficiunt,debet prius prouideri rectori infirmo,tanquam digniori,& pinguius ius habenti, argumen.c,dilectus.& c.volentes.de of.deleg.maximè quia infirmꝰ cenſetur ſeruire:vnde dicit lex,qd famuli ægroti quos curam?, nobis ſeruire intelliguntur.vt l.4.§.Iſichius.ff. de ſtatulib. & l.in rebus.ff.commoda.per quas leges.& c.i.de cle.æ gro. cū ibi no. probatur,qd eccleſia tenetur alere rectorem ægrotum: & ſi infirmitatis tempore denegarenē clericis alimenta,deterreretur alij à clericatu & nō reperirētur:qvellent in Dei eccleſia militare.vt dicit tex.in c.1.prēal.Hinc eſt quod infirmis danē q̄tidianę diſtributiones,q̄ nō dauē niſi deſeruientib. & diuinis intereſſentib.vt in c.1.de cle.nō reſi.li.6.per qd patet,qd habendi ſunt infirmi,ꝑ deſeruientib.quod intelligo q̄n infirmitas fuit immedia ta cā nō deſeruiendi:ſecus ſi ante infirmitatem nō deſeruiebat: quia tunc nō gaudet bñficio infirmi:vt no.in d.c.1.& voluit In. in c.ad audientiam.de cle.non reſi.¶ † Præterea q̄n concurrunt duæ cauſæ,quarumvna eſt naturalis,alia accidentalis,naturalis prævalet.l.qui hñt.ff.de tute.facit qd no.gl.in cle.2.de of. or.er go prius ꝓuidendum eſt rectori infirmo,qui habet titulum, & cenſetur deſeruire,q̄ capellano ſeu coadiutori,extraordinario ñ inſtituto:& ſi eccl'ia patiť defectū in miniſtris , dz eps parochiæ de capellano ꝓuidere.ar.opti.in ſimili in his q̄ legunē & not.in c.1.& c.de his.de ec.ædif.vt ibi p3,q̄ bñficiatus nō teneť reſidere eccl'iam,niſi de his q̄ ſibi ſuperſunt.vñ primò dz ꝓuidere ſibi,& poſtmodum fabricæ.Et ſi nō ſufficit ſibi fabrica,popul' ,vl eps debet ſubuenire,vt ibi plenius no.† Ad idem nam tempore infirmitatis poſſet bene alit nō habes vñ viuere,ꝟhendo debitē obligare beneficium.vt no Io.an.in c.preſentium.de pign.& no.in c.j.de ſolu.Nō obſtāt ꝟria ſuperius inducta.nam gl.in d.c. de rectorib.de iure nō ꝓbat:quia iura q̄ allegat , ſolum dicunt, qd eps tenetur ꝓuidere illis,q̄vīctū manib. ſibi q̄rere nequeūt: nec loquuntur magis de clericis,q̄ de laicis.Sed in caſu nro iſte canonicus h3 beneficia,gb.tempore infirmitatis cēſetur deſeruire,& ſic debet ex illorum redditib.ſubſtentari.Et ꝟ illam glo. apertè ibi tenet Vincen.cuius opinionem referunt doc.& cum eo tranſeunt,nec illum reprobant : quinimo doctor preципuus ſm illam opi.Vin.cōſuluit in qōne facti.ſ.do.Fraſ.Car.floren.vt ab eo audiui viua voce.& ponit.in d.c.de rectorib. ¶ Ad ſecundum ꝟrium reſpondeo,q̄ c.literas,& cle.ſ.allega. loquuntur in duabus bñdis,non autem in aliis ꝓ ſeriorib.bñficiis eiuſdem eccl'iæ.Quinimo conſuluit Fed.de ſenis conſi.115. canonicum poſſe ex diſpenſatione epiſcopi habere capellam in eadem eccleſia,cum ex diſpenſatione eiuſdem poſſet qs hīe canonicatū, ꝑbendam,& dignitatem ſeu perſonatum,& officium in eadem eccl'ia,vt in c.1.iuncta gl.de ꝓbe.li.6.& hodie ex cōi conſuetudine retinere plura ſimplicia,ꝑtim qñ nō exigunt reſidētiā, ſeu alterum non ſufficit ad ſuſtentationē bñficiati, vt plenè no. per gl.in c.gra.de reſcrip.lib.6.& cle.gr̄æ.co.ti.& in c.dudum.el. 2.de ele.& ꝓ Inn.ibi, & in c.cum iam dudum. Et quicquid ſit de iure,vel ꝓſuetudine,tñ in facto iſto præſupponitur d. canonicū ltīmè d.capellas poſſidere , nec de tituli legitimitate diſputaſ: ideo in hoc vlterius non inſiſto.Concluditur ergo dictum canonicum non compellendum ad prouidendum capellano, vel ad ꝛtribuēdum ſi detractis ſibi neceſſariis nihil ſupereſt. Nic.Abb.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

IN HAC CAVSA QVAE AD PRAESENS VERtīť int' Iaco.q̄ōdā Mattheoli de Fabriano ex vna parte, & Ni-

colaum ex alia parte,ſuper validitate quorūdā ꝟctuū,& iuramē torū,ac ipſorum relaxatiōe,pro luculēta deciſione habēda. &c.

Conſilium lxxj.

1 *Statutum præſumens dolum & ſimulationem in certis contractib' us,maximè minorum,valet.*
2 *Mulier ſi renuntiat velleiano in eodem contractu extra iudicium non valet.*
3 *Statutum diſponens in contractu non habet locum in quaſi contractu.*
4 *Statutum laicorum nō valet ſuper ſpectantibus ad iuriſdictionem eccleſiaſticā.*
5 *Iuramentum habet vim clauſulę,ſi non valet quod ago vt ago,valeat vt valere poteſt.*
6 *Minor in ſpiritualibus poteſt eſſe in iudicio ſine curatore.*
7 *Minor iurans corporaliter ſe maiorem , ceſſante dolo aduerſarij excluditur à beneficio ætatis inducto à iure communi.*
8 *Fictio cadit ſuper certo,præſumptio ſuper incerto.*
9 *Iuramentū ſiue cauſa legitima remitti nō pōt etiā à Papa in præiudiciū alterius.*

QVINQVE dubia examinānda informabo.Primum,nunquid iuramēto præſtito in minori ætate per d.Iacobum in eo qd primò iurauit ſe maiorem, & poſtmodū iurauit ſup obſeruatione ꝟctus,inciderit in aliquod vinculum obſtante ſtatuto ꝓincię, in quo certa ſolennitas pfigitur ꝟctib.minorum,qua poſthabita decernitur vt dicti contractus pſumantur, & fingantur doloſe facti & nullam obtineant firmitatem: & nihilominus ꝟhentes cum minorib. contra formam ſtatuti iudicis arbittio puniant. ¶ Secundum dubium pſuppoſita inualiditate illorum iuramē torum,& contractus,ex defectu ſolennitatis ſtatutariæ:an d.cō tractus initus cum d.Iacobo minore , poſſit ſuſtentari ex ratificatione ipſius Iacobi iuramento firmata tempore maioris ætatis, innuendo ſe in illo contractu fuiſſe deceptum vltra dimdiā iuſti pretij. ¶ Tertium dubium,præſuppoſita validitate & vinculo illorum iuramētorum,vel alicuius illorum an debuerit audiri d.Iacobus petens abſolutionem à domino eꝑo. ¶ Quartum dubium,vtrum dominus eps , & eius vicarius iuridice ſe geſſerint tam in pronuntiando q̄ in relaxando d.iuramenta. ¶ Quintum & vltimum,quæ ſint,& eſſe debeāt partes iudicis appellationis.In hoc reſpondeo ad primum.Et primò ad partem negatiuam quod d.Iuramento nullum vinculum inſit.† Valet.n.ſm oēs ſtatutum præſumens dolum,& ſimulationem in certis contractib.maximè minorum,adeo quod iuramenta in eis præſtita nullius efficiun tur momenti,tanquam dolo extorta, & ſimulata.ad hoc.l.ſi mulier.& auth.ſi qua mulier.C.ad vellei.l.principalib.ff.ſi cer.pe.& l.vnica.C.de cōtra.iud.no.in terminis noſtris. Bar.in l.omnes populi.ff.de iuſt.& iur.vbi dicit,qd aut ſtatutum ſimpliciter annullat iuramentum non ſeruata ſolēnitate, & nō valet:aut diſponit vt contractus aliter celebratus præſumatur doloſus ſeu quod minores dolo præſumaꝫ inducti: & valet etiā ad annullandum iuramentum:mouetur, quia ſtatutum poteſt præſumere dolū,& iurm dolo extortum non valet.vt in c.cū 2 tingat.de iureiu.& c.2.de pac.li.6. & auth. ſacramenta puberū. C.ſi aduer.ven.plus ſentit Bal.in dicta auth.ſacramenta puberū. dicit,quod ēt ſi ſtatuta nō fingant dolum, & ſimulationem,& equitatē,vt puta:quia malitia hoīum illius loci erat prōpta ad decipiēdū minores,valēt ſtatuta annullātia iuramēta:& cū hēat ætatē & rōnē nālem,nō pñt dici iuri ꝟria,fateť dolo ſeu metu initi:plenius tñ idē Bal.hāc mām attingit ī l.nō dubiū.C.de leg. attamen quoad caſum nſrm vī velle vt iuramētū nō ſeruata ſolennitate ſtatuti nō valeat. Dicit.n.in effectu quoad propoſitū nſrm,qd aut rō prohibitionis ſtatuti fundatur ſup æquitate nāli, & nō valet iuramentum : vt pura qñ ſtatutum fundať ſup dolo & ſimulatione vt caſu nſro. aut fundať ſup quadā æquitate poſitiua,& valet.Et hoc caſu pñt intelligi ea q̄ habent in c.2.& c.cū cōtingat.& auth.ſacramenta puberū,ꝑal.Et ſi qs diceret,hoc ꝓ cedit reſpectu iurāmenti interpoſiti ſup obſeruātia ꝟctus.& nō qñ iuraꝫ ꝓ prius ſe maiorē.rndeo q̄ ſi illud iuramentum fuit ꝑſtitum in eodē ꝟctu,dēt præſumi extortū ſicut ipſe ꝟctus:qa iuramentū nō præſumiť ꝓpria voluntate pręſtitum, qd ferè ſemp à malo eſt.vt dicit tex.in c.ſup hoc.de renun. qa eadē facilitate qua inducūť minores ad ꝟhēdum, induci pñt ad iurandū ſe maiores.Et ſi diceremus ꝟrium, tale ſtatutū nullius foret effectus, cū facile minores inducti ad ꝟhendū iurarēt ſe maiores.Ad hoc 2 bonus tex.ī d.l.ſi mulier.hinc Bar.ī l.fi.C.ad vellei.dicit,q̄† ſi mulier exiudiciū renuntiet velleiano ī eodē ꝟctu,nō valet:qa eadē facilitate qua inducit ad ſe obligādū, inducipōt ad renūciādū. & ſic lex eſſet ludibrio. Idē in ſimili no.in l.ſi ex cautione.C.de nō mune.pec.vbi dr,nō valere denūtiationē ī eodē ꝟctu habitā, cū qs ꝟfiteť ſe recepiſſe pecuniā mutuā.Ad idē qd ipſe no.ī l.ne mo pōt.ff.de leg.1.vbi dicit,nō valere renuntiationē exceptiōis ſimulationis in eodē ꝟctu,q̄ dr ſimulatus:qa oīa q̄ ſunt in eodē inſtrumēto,præſumi debēt ſimulata, ſi ꝟctus ſimulatus probet. Ita dicendum videť in propoſito,ex quo per ſtatutū nō ſeruata

Universidad de Deusto
Biblioteca

solẽnitate præsumitur ꝫctus dolo extortus, oĩa tũc gesta tãꝝ ac cessoria & pambula ꝓsumi dẽnt dolo extorta. Facit regula accessoriũ, de re.iu.li.6.& l.oratio.ff.de ſpõ.& c.prudentiã. & c.præterea.de of.del.¶ Sed his nõ obſtãtib. ꝫriã ſmĩã arbitrorverioꝛẽ. Mo ueor primo, qa d.ſtatutum nõ dẽt extendi ad iurm ꝓius ꝓſtitũ, cum iurauerit ſe añ oẽm ꝫctum maioꝛẽ: qm cũ ſtatum deuiet à regulis, nõ dẽt aliquatenus extẽdi ad caſum ſimilẽ fictioni, vt l. 3.§.hẽc aũt verba.ff.de neg.geſt.no.Bar.in l.nõ dubiũ, ꝑal.facit qđ legi.& no.ĩ c.nr̃a. de iiurijs.& ꝑ Io.an.in regula ꝓ poſſeſſore. de reg.iu.li.6.in mercu.& c.ſtatutũ.de cle.li.6.& l. qđ vero ꝫ rõnem.ff.de leg. Quinimo qđ plus eſt: † ſtatutum diſponẽs ſuper ꝫctu, nõ hẽt locum in quaſi ꝫctu: vt no. dicit Bar. in l.apud Iulia nũ.ff.ex q.cau.in poſ.ea.& in l.ſi minor, ff.de acq.hære. Sicut nec ꝫ ſtatutũ ſuper quaſi ꝫctu nõ hẽt locum in vero ꝫctu: vt no. voluit gl.in c.decet.de im.ec.li.6.vbi dicit, ꝙ diſpoſitio illius c.annullans habitum iudicium in eccleſia, nõ extẽditur ad ꝫctus. ita dicendũ vr̃ in ꝓpoſito, qđ ſtatutum iſtud diſponens ſuper ꝫctu, nõ dẽt extẽdi ad iuramentũ prius ſuper maioritate, cũ illud nõ ſit ꝫctus, nec quaſi ꝫctus: vt probat ex his quæ hũr ĩ l.Labeo. la 2.ff.de ver.ſig.& l.omnem obligationẽ.ff.de iud.cũ ibi no. Quinimo plus, qđ ẽt ſi expreſſe ſtatutum voluit cõprehendere illud iuramentũ, nõ valuiſſet, qa nõ ſpectat ad laicos decernere ſuper iuſo, ſicut nec ſup alio iure ſpũali: vt no.Ho.in c.quẽadmodum. de iureiu. ꝓbat in c.venerabilẽ.de cle.& no.ꝙ Fed.de ſenis.ꝑt.9 1.
4 & ꝑt.95.vbi gnaliter dicit, † nullũ ſtatutũ laicorũ valere ſup ſpe ſtãtib. ad iuriſdictionẽ eccl̃iaſticã. Ad hoc.c.ſi ĩperator.90.di.vbi dr̃, qđ ꝓ ſpũalib. dẽt ẽt imperator recurrere ad eccl̃iã. facit c.nouit.de iud. Probat rõne incõuincibili: ſi enim nõ valet laicus cognoſcere de validitate iuramenti, vel alterius actus ſpũalis. vt in c.tuam.de ord.cog.& c.lator.qui fil.ſint legi.& c.ſi iudex laicus. de ſen.exc.li.6.& no.Bar.in l.Titia.ff.ſo.ma.& l.1.de iuriſ.om.iud. ergo fortius nec ſup illo ſtatuere, cũ ſtatutũ ſumat vires à ptãte ſtatutis. de ſen.exc.c.à nobis.& l.ſi.ff.de iuriſ.om.iu.& c. vt animarũ.de ꝑſti.li.6. Nec obſtat ſi dicat, qđ fuerit ꝑſtitũ ſuper ꝫctu: qa ſtatutũ ꝓſumiꝛ dolo ſũm qa hoc iurm, vt dixi. ꝓceſſit ꝫctum: nec põt dici pars ꝫctus. vnde cẽſo quod ꝫtractus in totũ corruerit, valeret nihilominus iuramentũ, & ſic no dẽt iudicari ſecũdũ nam ꝫtractus. ad hoc l.ẽt.ff.d mino.& l.ſcire dẽmus.ff.de ver.ob. facit qđ in ſi.ſi no. In.in ꝓfeſſione.in c.n.de reſt.ſpo. dicẽs eã ſuſtineri, licet corruit iudiciũ: & ꝓbat ĩ cle. ꝙtitutionẽ. de cle.hẽt.n. iuramẽtũ ſubſiſtere ꝓ ſe: nec ẽt accedit ꝫtractui: vnde põt ꝓſtari ẽt ſup ꝫtractu nullo. vt in c.debitores.& qd ibi no.de iureiu. Pręterea magis deliberatè ꝓſumiꝛ qs venire ad iuramentũ, tanꝝ ad actum ſpiritualẽ, & aĩæ periculoſum, q̃ ad ꝫtractum ſuper tẽporalib. ideo facilius dẽt præſumi qs dolo inductus ſuper ꝫtractu, q̃ ſuper iuramento. ad hoc qd legi.& no.in l.cũ qs. §. codicillis. ff.de leg.3.& in auth.de iureiu.à mori.ꝓſt.& ꝑ Bar.in l.ſciendũ.ff. de ver.ob.& l.2.C.de reſcin.ven. facit optime tex. cũ ibi no. in l. cum pr̃.§.filius matrẽ.ff.de le.3. Hinc dicimus, † qđ iurm hẽtvim clauſulę, ſi nõ valet quod ago, vt ago, ꝙ valeat, vt valere põt. vt ibi.
5 & ꝓbat in c.ad nr̃am el 3.de iureiu. Hinc ẽt iure diſponit̃, † vt mi
6 nor poſſit in ſpiritualib. eſſe in iudicio ſine curatore & nõ ſic ſu per temporalib. vt in c.ſi annum.de iud.lib.vi.iuncta gl.l. clarũ. C.de auto.ſtan. ¶ Ex his ꝙcludit̃ valere primũ iurm quo iurauit ſe maioꝛẽ, cũ nõ ꝓbẽt ipſum Iacobũ dolo inductum. ad iurãdũ, nec ſtatutũ ad hunc caſum extendit̃ ꝓ ſupra dicta. & ceſſat ꝓ hoc argumẽtũ ſupra in ꝓrariũ formatum. imo plus dico ꝓſumendũ, qđ ipſe Iacob. dolo ſuo iurauerit ſe maioꝛẽ, cũ ipſe tunc ſciret ſe minoꝛẽ, vt ipſemet narrat in libello ſuo, ꝙ cũ credẽdũ eſt. l.cũ ꝓ cum. C.de li.cau.no.Bar.ĩ l.certũ.§.ſi qs abſente.ff. de ꝓbat. vnde ſaltẽ hoc caſu dẽt præſumi dolus, cùm ſciret ſe minoꝛẽ: & ꝓcedere in dubio dẽt. gl.in l.ſi alterius C.ſi mi.ſe ma.di. & Io.An. poſt Nico. de mat. in addi. Spe. in ti. d ſen. §. vt aũt. poſt principiũ: licet Bar. aliter dicat in d.l.ſi alterius: ſed ꝙordari poſſunt, vt ſi nõ ꝓbat maioꝛẽ ſciuiſſe ſe minoꝛẽ, nõ ꝓſumit̃ dolus, ſed ſimplicitas: vt voluit Bar. ſi aũt ꝓbet̃ eum ſciuiſſe, ꝓſumat dolus, vt in gl. & ꝓ Io.An. Nã iurando ſcienter ꝫtra veritatẽ, nõ põt niſi dolus ꝓſumi. Ad hoc l.qđ enim.ff.de dolo. facit. c.illud. & quod ibi no. de ꝓ ſum. & hoc de primo iuramẽto. ¶ Venio nunc ad ipſum ꝫtractũ, & iuramẽtũ ſup eo appoſitum: ſi ꝓbet̃ ꝫtractũ valere: & tenere ſtatutũ dẽt indicari & cẽſeri ſicut ius cõe, & ab eo dẽt interpretationẽ ſumere, vt in c.cũ dilectus. de ꝑſuet. & l.2.C. de noxa. no. Inn. in c.cãm. de reſcrip. & Bar. in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur.
7 † Sed minor iurãs corporaliter ſe maioꝛẽ ceſſante dolo aduerſa rii, excludit̃ à beneficio minoris ætatis inducto à iure cõi: vt ĩ d.l. ſi alterius. C. ſi mi. ſe ma. di. ergo dẽt ẽt excludi à beneficio ſtatuti, quod ẽt voluit Io. An. & Nico. de ma. in add. ꝓdicta. Pro hoc facit, qa ex quo minor doloſe verſat̃, nõ dẽt vti minoris beneficio ætatis. l.1.§. in pupillũ. ff. de depoſiti. & l. auxiliũ. ff. de min. ¶ Iſte aũt iurauit ſe maioꝛẽ, vt ſ probatum eſt: ergo nõ debet tanꝝ minor vti beneficio ſtatuti: ꝓterea dico ꝙ etiã ceſſante primo iuramẽto valere tñ dẽt venditio pp iuramentum de ea ſeruãda appoſitũ qa lr̃ valeat ſtatutũ q̃ ad infringendũ ꝫctum nõ iuratũ: ſec̃ tñ vbi interuenit iurm qa nõ põt ſtatutũ laicorũ ĩ ꝓiudicium iuſta ꝓſumere dolũ al's parata eſſet laicis via inualidi idi oĩa inſtrumẽta minorum, & mulierum: ꝓſumere. ſ. vel dolũ, vel ſimulationẽ. ꝓhibitum vna via, alia via admitti nõ dẽt. c. tuã. de ꝓcu. & rega la, cum qđ vna via. de reg. iur. lib. 6. & iõ elegant in hoc paſſu dixit do. Ant. de Bu. in c.cum ꝫtingat. ꝑal. quit apparet ltĩma cã ſumendi dolum, ſeu ſimulationẽ in ꝫctib. minorum & impedit virtus iuramenti: aut nõ apparet ltĩma cã præſumendi, & valet iurm: ẽt ſi ſtatutum ſpecifice annularet iurm. ¶ govero lati⁹ hũc articulum examinaui in quadã diſputatione mea, & nouiſſime in lectura illi⁹ in c.cum ꝫtingat. & ibi tunc ꝙcluſi nunc ẽt de no uo ꝙcludo, qđ ex q̃ nulla apparet ſpecifica, & veriſimilis ꝓiectura ꝓſumẽdi dolũ vel aliã illicitã cãm, nõ ſufficit ſtatutũ ad euacuãdum iurm: qa nõ apparente cã vrgente nõ dẽt nec põt ſpẽdiri obligatio q̃renda. ar. 2 5.q. 1. ſunt qdã. & qđ no. In. in ca. ſi in eccleſiarum. de ꝑſt. & meli⁹ in c.qa pleriq;. in fi. de immu. ec. & ꝓ legiſtas in l.fi. C. ſi ꝫ ius vel vti. publ. eſſet. n. tale ſtatutum cã pfidiæ & ꝓiurij ꝫ l.j. C. ſi aduer. ven. & ꝫiura canonica nec d3 credi verbis enuntiatiuis ſtatuti, cum talib. verbis nõ ſit credẽdum ex q̃ mã nõ pẽdet à mera diſpoſitione ſtatuentiũ. iuxta no. ꝓ Bar. in auth. ſi qs in aliquo do cumento. C. de eden. & in l. ſi forte. ff. de caſtr. pec. & l. ſciendũ. ff. de ver. ob. Sed oporteꝛ, qđ extrinſec⁹ ꝓ
8 & fingaꝛ dolo extort⁹. vñ pẽdero verbũ, fingaꝛ. † Fictio. n. cadit ſup certo, & ꝓſumptio ſuper incerto, & qđ põt eſſe verũ, vt no. l. vnic. C. de rei vxo. act. §. accedit. in verbo, ꝓſumaꝛ: & ꝓ canoniſtas in c. is qui. de ſpõ. Et ſic voluerunt ſtatuẽtes fingere dolũ vbi nõ erat: qđ nõ potuerunt facere ĩ ꝓiudiciũ iuramẽti. ex hoc verbo clare arguo, qđ nõ habuerunt ſufficientẽ cãm ꝓſumendi dolũ: al's nõ fuiſſent vſi verbo fingaꝛ. Præterea ſi laici nõ põt cognoſcere ẽt incident⁹ & acceſſorię de validitate iuramenti. vt̃ al teri⁹ act⁹ ſpiritualis. d.c.tuã. de ord.cog. & c.lator. qui fi. ſint legi ita & forti⁹ ĩre dubia ſtatuere ẽt incidenter & neceſſario. ¶ Cõcludo q̃ d. ꝫctum valuiſſe, & valere, & firmatũ eſſe iuro, iuxta no. ꝓ Bar. in l.ſi qs ꝓ eo. ff. de fideiuſ. & ꝓ canoniſtas in c.cũ ꝫtingat. præal. & d.Bar. in d.l.oẽs populi. & Bal. ꝑcedat, qñ à principio ſe non iurauit maioꝛẽ. Et qñ probat ſtatuẽtes habuiſſe ꝓbabilem cãm ꝓſumendi dolum, & ꝓ hoc ſunt ſublata argumẽta in ꝓrium formata. Et hæc ꝙcluſio maximè eſt tenẽda ꝙ ea q̃ infra in ſequẽti dubio ſubijciã. ¶ Cõdeſcẽdo ad fm, in quo vt ꝓlixitatẽ cuitę ꝙcluſiuè ꝓcedã. Et dico illã ratificationẽ ſi facta fuit in maiori ętate ſine oĩ ſcrupulo ĩponere omnẽ finẽ, & ſilentium huic cõ certationi: ita vt abſq; aliquo dubio nulla poſſiet nunc allegari deceptio ẽt ſi ꝓbaretur vltra dimidiã iuſti ꝑtij, ẽt qñ ĩteruenit iurm qđ hẽt excludere remedium. l.2.C. de reſc. vend. & ibi no. ꝓ gl. & Bar. & per gl. & doc. in c.pe. de emp. & ven. Tũ qa ille Iacob. dixit qđ certificat⁹ de vero ꝑtio rei venditæ, qđ pl⁹ valebat, donabat: qđ ſuffi cit, fm Bar. in d.l.2. facit l.ſi qs donatiõis. ff. de ꝓhen. emp. Et licet hæc verba ꝓtulerit d.Iacob. in primo ꝫctu cum eſſet minor, tñ ex q̃ illum poſtmodũ ratificauit, & ꝓprobauit, vt de nouo ꝓtuliſſe & ꝫxiſſe, l.j. C. ſi ma. fact⁹. Facit qđ in ſimili no. Bar. in l. Theopõpus. ff. de dote pleg. & l. eos. ff. de fal. & qđ no. c. cum in tua. de teſt. Item facit vna ꝓſideratio incõuincibilis. ex quo n. is qui idem ꝙfiteꝛ, vr̃ excluſus ab oĩ bñficio, vt ꝙſideret ſi ꝓ errorẽ donaſſe, qđ plus valet, & præſumi dẽt maximè ex ſpatio medij temporis veracir de vero valore rei. ad hoc tex. optim⁹, l. ſi mulier. & in l. vnica. ꝓpe fi. C. de plus pcti. no. Bart. in l. cũ ſcimus. C. de agri. & cenſi. li. xj. Et hoc eſt p̃cipuum in hac mã. licet prima ꝓfeſſio ſeu donatio fuerit facta tempore inhabili, vt ꝓbat in d.l.ſi mulier. ¶ Venio ad tertium, procedam tã in hoc q̃ in ſequentibus concluſiuè vt nimiam prolixitatem euitem. Et dico qđ ñ debuit d. Iacob. audiri abſolutionem petens: vt p⁹ ex predictis cum nulla interuenit deceptio, ẽt ſi ꝓbaret̃ valor rei vt tra dimidiã pretij ſoluti. ſpõte. n. donauit, qđ potuit, cũ eſſet ma ior ætate, tpe ratificationis. d.l.ſi qs donationis. & ſic ẽt ſi de fa cto abſolueret̃ à iuramento, ꝫctus tñ remaneret firmus & irre uocabilis, cum ſit de iuregentium, l.ex hoc iure. ff. de iuſti. & ĩ re. adeo q̃ ẽt papa nõ poſſet illum reuocare. ad qđ no. In. in c. ĩ de ꝑiur. vti. & in c. inquiſitioni. de ſen. exc. nam ea q̃ ſunt de iuregẽtium, ꝓ principẽ tolli nõ, pñt in cle. paſſoralis. de re iud. & Inſtit. de legit. agna. tu. in fi. & de iure nãli gentium & ciui. §. ſed naturalia. ꝓ legiſtas in d.l.fi. C. ſi contra ius vel vti. pub. & præſuppoſito ẽt qđ d. ratificatio nõ ĩterueniſſet, nõ debuiſſet adhuc audiri: qa ſi ꝓbaꝛ læſio enormis: imo nec aliqua ſi bñ põderẽt dicta teſtium: vt p⁹ ex eorum depoſitionib. & ex no. ꝓ Bart. in l. pretia rerum. ff. ad l. fal. & d.l.ij. de reſcin. ven. & per gl. ĩ c. cum cã. de teſti. iõ nõ ſubſiſtente læſiõe enormi, nõ d3 minor audiri. ꝓ hoc d. auth. ſacramenta. q̃ mandat iura inuiolabiliꝛ obſeruari. & d.c.2. de pac. li. 6. vbi dr̃ oĩno ſeruenẽ, & c. per illum tex. tenuit ibi Arc. ꝫ Nico. in c. cum ꝫtingat. de iureiu. vbi dixit mulierem poſſe in illo c.2. inſtare, vt abſoluaf. nã hoc falſum eſt per d. iura. & tenet do. Ant. in d.c. cum ꝫtingat. & ego ſemper tenui, & latiſſimè fui ꝓſecutus in d. diſputatione. nãſi indifferenter ꝫ illa iura poſſet pe ti abſolutio ſeruirent quaſi de vento, qđ nõ eſt dicendum, cum emanauerint cum tanta ſolennitate. Non eſt aliqs tex. in mundo q̃ hãc abſolutionem hoc caſu indulgeat. Nec ob. c.j. de iureiu. & no. in c. debitores. eo. ti. qa ibi creditor vſurariꝰ ñ reſtituendo iõ ꝓpellit̃ relaxare iurm. vel auditor petens abſolutionem, quod nõ ꝫtingit in caſu nr̃o ex q̃ deceptio nõ ꝓbaꝛ. & hoc ĩ dubio ita eſt tenendum q̃ qđ alij ſenſerint. ¶ Ex his infero ad quartum dubium, in q̃ dico d. ẽm & ei⁹ vicarium in hoc facto ſalua eorum reuerentia nõ bñ ꝓeſſiſſe: primò qa abſoluerunt d. Iac. nulla læſione legitime ꝓbata ꝫ iurm. Itẽ qa ratificauerit illum ꝫctum. & ſi aliquid plus valebant di. bona: hoc donauerat emptori, & donatio ꝓfecta fuit. vt c. ſi. de dona. † & iurm ſine cã ltĩma remitti nõ põt, ẽt à papa in præiudicium alterius maxime ſi
* lata ſnĩa: vt no. Inn. in c. cum inter. de renun. gl. & cõt. r doc. in c. quanto. de iureiuran. ex quo poteſt dici, ꝙ illa abſolutio nonva luit quia facta à non habente poteſtatem. Item quia d. Iacob. in primo ꝫctu ſcienter & appenſatè declaꝛauerat iurando ſe maiorem. Et ſi nõ debebat ꝓſequi beneficium abſolutionis aduerſus iurm: qa fruſtra legis auxilium inuocat, q̃ gmittit in legem. de vſur. qa fruſtra. Item ꝓnuntiauerunt & abſoluerunt ſuper ñ petitis, ꝫ oĩa iura vulgaria, & ꝑſertim in eo qđ fuit ꝓnnntiatũ ſuper ipſo ꝫctu: cũ tñ fuerint aditi ſuper acceſſorio, ſ. ſuper iura mento. nam ſuper ꝫctu debuerunt cãm ꝑſeruare ꝓprio iudici, vt in c.lator. & c.cãm. præal & qđ no. in c. de prudentia. de do. poſt diuor. reſti. & c.cãm. qui fil. ſint legi. & c. nouit. de iudi. ¶ Ex his omnibus infero ad vltimum, videlicet qđ iudicis appellatio nis officium eſt in pronuntiando bene fuiſſe appellatum, & male ſententiatum, & abſoluẽdo dicere dictum ꝫctum valere, &c.

Conſilium lxxij.

1 *Trãſactio facta cũ aliquib. ex plurib. habẽt. b. idem ius, nõ extẽditur ad alios.*
2 *Pactũ vt emphyteuta nõ poſſit expelli ex ceſſat o ẽ ſolutionis canonis, valet.*
3 *Conſuetudo quelibet contra eccleſiam non eſt ſemper nulla.*

IN Negotio Guidonis Pauli de Vrbino ſuper iure emphyteuti co duo ad claritatem totius materiæ excutienda incũbunt. Primò an capitula inita inter cõe Vrbini & capitulum eccleſiæ eiuſdẽ ciuitatis ſuper iure emphyteutico extẽdaf. ad bona cuiuſdam abbatię, ſita in territorio alieno. ¶ Secundũ dubiũ, ꝓſuppoſito ꝙ d. capitula nõ ſint ad hunc caſum extendẽda, an ſaltẽ poſſit d. Guido Pauli defendi ex ꝑſuetudĩe ibidẽ obſeruata, fm quã bona cuiuſq; eccleſiæ in territorio Vrbini q̃ſiſtentia ex defectu canonis, nõ ſoluti, nõ pñt eripi ab emphyteuta: ſed agi debeat duntaxat ad ſolutionem ipſius penſionis, &c. ¶ Circa primũ br̃ dico d. capitula nullo iure extendi debere ad bona d. abbatiæ. Primò ex defectu poteſtatis ſtatuentium: non. n. potuerunt laici ſtatuta facere in præiudicium eccleſiarum etiam reſpectu bonorum conſiſtentium in eorum territorio, vt expreſſum eſt in c.q̃ in eccleſiarũ. & c. eccleſia S. Mariæ. de q̃ſtitutio. & 96. diſt. bñ qdem. & c. ſi. de reb. eccl. nõ alie. facit auth. caſſa. C. de ſacroſan. ecc. ¶ Secundò q̃ ẽt data poteſtate ſtatuentiũ, non debet fieri extẽſio ad bona illius abbatiæ: quia vt clare patet ex verbis vltimi capituli, per quæ fit extenſio, illa dirigi debet ad perſonas, vt ibi, per oẽs ſyndicos & ꝓcuratores, ſeu alio quouis nomine, & oẽs factores quarumcunq; eccleſiarũ, abbates, monachos, &c. Iõ nõ ꝓhendit bona eorũ qui ſunt de illo territorio, ẽt ſi al's eſſent bona ſuppoſita iuriſdictioni ſtatuentium: vt clarè patet ex no. per Inn. in c. poſtula. de fo. comp. & Bar. in l. cunctos populos. C. de ſum. tri. facit quod no. Io. an. in c. cum fm leges. de her. li. 6. licet. n. capitula cum canonicis videantur ſcripta in rem, tñ extenſio quæ facit ad propoſitum noſtrum, eſt concepta in perſonas: nõ. n. fuit dictum vt illa capitula habent locum in bonis oĩb. ſitis in territorio Vrbini: quo caſu dicerem⁹ legum eſſe data tã verbis, & non reb. ſed fuit dictum vt perſonæ deberent illa capitula ſeruare, & ſeruari facere. Et ſic nõ pñt ꝓhendere abbates de alieno territorio. ar. in l.j. ff. de tuto. & cura. da. ab his. Nec eo capite qa canonici ꝑſenſerunt, tenenẽ abbates ad illorũ obſeruãtiã: qa pactũ nõ extẽdit̃ ad alienas perſonas, vel res. l. ſi vn⁹.
1 §. ante oĩa. ff. de pac. ¶ † Quinimo tranſactio facta cum aliquib. ex plurib. habentib. idem ius, nõ extenditur ad alios. l.j. C. de trã ſact. Dico ẽt qđ ſi epiſcopus & capitulũ ꝑceſſiſſent, adhuc nõ fieret extenſio ad illum abbatem. per c. veſtra. & quod ibi no. In. de locato. Ex quibus clarè ꝙcluditur ad primum dubium, qđ virtute illorũ capitulorũ ſeu extẽſionis nõ põt dictus Guido Pauli ſe defendere. ¶ Venio ad ſm vtrũ ſaltẽ vigore cõis obſeruantię ꝓ ſuetudinis poſſit defendere ſe. Et primò vr̃ quod non: quia talis cõſuetudo eſſet damnoſa eccleſijs; ergo nõ valet. vt in c.j. de cõſuetu. Secundò vr̃ q̃ ſit cõtra ſubſtantiã cõtractus emphyteutici, cũ de nã ipſius ſit qđ penſione nõ ſoluta intra bienniũ poſſit emphyteuta ꝑ dominũ expelli. vt in c. potuit. de loca. & in l.ij. C. de iure emphy. & Inſti. loca. §. adeo. loquor d. emphyteuta eccleſiæ. Nã in iure priuato requiritur ſtatutũ tẽpus. vt in d.l.j. cõſuetudo aũt ꝫ ſubſtãtialia actus nõ valet. vt in c.ij. iuncta gl. de ꝑſue. li. 6. facit l. ꝓ ſerũ. ff. de vſu. & habita. ¶ Itẽ video quod ſi fiat pactum in quo dicaf. vt nõ poſſit expelli: tñ intelligitur ſi ſoluerit penſionem, vnde ſi ceſſat ſoluere ꝑ bienniũ põt nihilominus expelli ẽt pacto nõ obſtãte: vt eſt tex. no. in l. qro. §. inter locatorẽ. ff. loca. quod ergo nõ põt facere pactum, non debet poſſe inducere ꝑſuetudo. iuxta not. per gl. C. de decre. decu. ſuper rub. li. x.
¶ Sed his nõ obſtãtib. cõtrariã ſnĩam puto de iure veriorẽ. Mo
2 ueor primò, quia valet † pactũ vt emphyteuta nõ poſſit expelli ex ceſſatiõe ſolutionis canonis: vt notãter determinat gl. qua ſequitur Bar. in l.ij. C. de iure emphy. præal. Ergo debet valere cõſuetudo, cũ ſit fortior q̃ pactũ priuatorũ, vt ꝓbatur in c. ſi. de cõſue. facit quod no. gl. ſup rubrica præal. & quod no. Bar. in l. oẽs populi. ff. de iuſt. & iur. Nec iſtud pactũ eſt contra ſubſtantialia ꝫctus, ſed cõtra ſubſtãtialia eſſet, ſi fieret pactũ vel cõſuetudo vt nulla ſoluta pẽſione teneret cõtractus: qa nõ ꝙſtit locatio vel emphyteuſis ſine mercede ſeu pẽſione. l. ſi merces. ff. locat. & d. §. adeo. ſed ꝙ agaf. ad pẽſionẽ, & nõ fiat expulſio, nõ eſt ꝫ ſubſtãtialia, ſed ꝫ accidentalia: cũ illa ſint de ſubſtãtia ſine quib. actus cõſiſtere nõ põt. inſti. & de emp. & ven. §. pretium. no. Bar. in l. ꝓ latã. C. de ſen. & interlo. om. iud. conſtat aut̃ cõtractum emphyteuticum ꝫ ſiſtere ſine expulſione. d.c. potuit. nam ceſſante pacto & ꝫ ſuetudine põt ꝓprietarius nõ expellere emphyteutã, ſed agere ad pẽſionẽ, vt in d.c. potuit. & qđ ibi no. & in d.l.ij. ergo valet pactum. l.j. §. ſi queniat. ff. depoſi. & c. vnico. de ꝛmoda. & regula, ꝫctus ex quẽtiõe. de re. iu. li. 6. Præterea Papa mãdat dcidi cas ec cleſiaſticarũ ꝓnarum & clericorum fm ꝓ ſuetudinẽ patrię: vt in c.3. de eo qui mit. in poſ. facit c. ꝓſtitutus. de in integrũ reſt. & tex. à ꝓrario ſenſu, ĩ c. cum cã. de re iud. & qđ no. Bar. in d.l. cunctos populos. Et intelligo vt oĩs ceſſet obiectio, qñ eſt ꝑ ſuetudo cõis tam laicorum q̃ clericorũ, ſicut cõtingit in caſu nr̃o. Nõ. n. potuiſſet hic induci ꝑ ſuetudo ſine tacito ꝓſenſu clericorum: & ex nõ vſu iducit̃ ꝑ ſuetudo, qñ vſus habet ĩſe tacitum pactũ ꝫ diſpoſitionẽ iuris cõis, iuxta plenè no. per Io. An. in c. Io. de em. & vend. & Cy. in l.ij. C. q̃ ſit longa conſue. & probat̃ in d.c. Ioan. intelligendo tamen iuxta no. per Cy. in loco præal. Conſuetudo non põt dare legẽ oĩb. reb. exiſtentib. in territorio cuiuſcunque ſint. vt in l. ætate. §. reb. ff. de cenſi. & l. munerum. §. patrimoniorũ. autẽ. ff. de mune. & hono facit 8. di. q̃ ętra. & 12. di. illa. & c illud. & qđ no. Inn. in c. poſtulaſti. & Bar. in d.l. cunctos populos. Et in ꝓpoſito facit quod ponit Fed. in conſ. 146. & Io. An. poſt Arch. in c.j. de im. ec. li. 6. vbi quærunt de bonis abbatiæ exiſtentib. in alio territorio quã ſit ipſa abbatia. Non obſtant ętraria ſuperius alleg. Ad primum dico hanc conſuetudinem non eſſe multũ dãnoſam eccleſijs: ſatis enim eſt iam poſſe cõſequi penſionẽ ſtatutam: & hoc æquitatẽ hẽt quã eccl̃ia dẽt præ aliis obſeruare. vt
3 in c. ſuã. de pœnis. † Non enim quælibet cõſuetudo cõtra eccl̃iã eſt nulla: ſed illa q̃ magnum præiudiciũ affert: & nulla rõne fulcitur. ad hoc. c. cum dilectus. de ꝑſue. & c.cũ eccl̃ia ſutrina. de cau. poſ. & ꝓprie. c.ij. de ꝑſue. li. 6. & c. abbate. de ver. ſig. cũ multis ſimilib. ¶ Ad primum ſupra ſatis reſponſum eſt. Ad quartũ & vltimum dico quod ꝓcedit qñ ſimpliciter fuit cõuentum ne inuitus colonus ſeu inquilinus expelleretur. ĩtelligitur. n. tacita ꝫditio ſi penſionem ſoluerit. vt ibi: ſed nos loquimur qñ expreſſe hẽt ꝫ ſuetudo vt emphyteuta nõ poſſit expelli ẽt canone vltra bięnniũ nõ ſoluto: ſed agi poſſit vt ſoluatur: quo caſu puto valere ꝑ ſuetudinẽ ętra eccl̃iam, alibi ſitam ex quo bona ſunt in territorio. ꝓ hoc quod ꝛtractus ſuper re vr̃ initus ſecũdũ conſuetudinem loci, licet expreſſe dictum non ſit. vt in l. qđ ſi nolit. §. qa aſſidua. ff. de ædil. edicto. notat Bar. in l. nemo eſt qui neſciat. de duobus reis. facit l. fina. in fine. C. de fide inſtrumentorum.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

IN DISPVTATIONE QVÆ VERTITVR INter Laurentium dictum Pallo, & ſocios ex vna parte, & Baltazarem Gentilis ex altera parte, ſuper ꝯptura & detentatione ipſius Baltazaris occaſione debiti paterni: viſo quodam quinternullo mihi oblato in quo duntaxat continentur quædam ſtatuta & reformationes ciuitatis inclytę Florentiæ: ac etiam ſententia lata per officiales mercantiæ contra dictum Baltazarem in fauorem dicti Laurentij & ſociorum: et quibuſdam ſimplicibus excuſationibus allegatis pro parte dicti Baltazaris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Consilium lxxiij.

1 *Confiteri contra se quis potest, pro se autem minime.*
2 *Præsumendum est pro sententia postquam transiuit in rem iudicatam.*
3 *Iudex non potest ferre sententiam sub conditione resolutiua.*

VIDETVR Primo dictum Baltazarem iniuste puniri,& minus debite teneri: & per consequens debere relaxari tā iure cōi inspecto q̄ municipalib.censuris.de iure enim cōi hoc videt cla rissimum cum liceat filio tam puberi q̄ impuberi abstinere ab hæreditate paterna,& euitare creditores hæreditarios.vt in l.ne cessarijs.ff.de acq.hære.& inst.de hæredum quali.& diffe.§.sui autem.cum si.nec filius cōueniri potest nomine patris.C.ne filius pro patre.in rubro & nigro , maximè in l.patris nomine.sed dictus Baltazar se abstinuit ab hæreditate Gentilis patris:ergo cōueniri non pōt, vel detineri ob debita paterna. Idem dicendum videt statutorum inspecta dispositione, quoniam filij per illam obligātur cùm eorum parentes cessauerunt,vel fraudē seu dolum cōmiserunt.vt patet ex statuto , sub rubrica de filijs & alijs descendentib.& de patrib.& alijs ascendentib.& de tratrib.q̄ cessant & fugitiuorum,&c.& statuto sub rubrica de factorib. & discipulis alicuius societatis,& c.Sed ex prædictis coram me non constat dictū Gentilē patrem d.Baltazaris cessasse,fugisse, fraudem vel dolum cōmisisse in factoria,vel trafico suo:ergo virtute illorum statutorum nō tenetur.& p cōsequens cum casus iste nō sit in statutis ,puisus,dēt reliqui dispositioni iuris cōis.de re scri.c.susceptum.li.6.& l.cōmodissimè.ff.de libe.& posthu.¶ Nō obst.si dicatur in libello Laurētij hoc cōtineri, vbi narratur dictum Gentilē cessasse,fugisse,fraudē & dolum cōmisisse q̄ narrata in libello bene ꝓbāt ꝙ libellātē:vt est tex.no.in l.cum precum.C.d lib.cau.no.Bar.in l.certum.§.si qs absente.ff. de ꝓtest.ca
1 no.in c.j.æ.ti.sed ꝓ libellante nō:† q̄ licet qs posset confiteri ꝙ se,pro se autē minime. 14.q.ij.in prin.imò clare dēt probare ea q̄ ꝓponit libello:aliàs dubia ꝓbatio nō releuat,vt i c.i ꝓsentia,de prob.Non obstat sīa pro d.Laurentio lata,quia illa pōt dici nulla,cùm fuerit ꝓlata sub conditione resolutiua,fuit enim in fine sibi reseruatū, q̄ si dictus Baltazar probaret de iure suo per totū mēsem,tunc statutū q̄ di.sententia esset nulla,& nullius momenti.hoc aūt officiales facere nō potuerunt: q̄a nulluis iudex pōt suā, vel sui predecessoris sīam rescindere etiā si postea appareat de innocentia rei,vt C.sen.rescin.non pos.l.j.& ij.& l.diui. ff.de pœnis.& l.j.§.fi.ff.de qō.& c.in literis.de of.dele.no.in termini nostris Bar.in l.iudex.ff.de re iud. Per prædicta iura cōcludūt iudicē non posse ferre sīam sub cōditione resolutiua:ergo sīa nō dēt teneri tanq̄ lata ꝙ solitū,& debitum iuris ordinē.l. prolatā.C.de sen.& interlo.om.iu.& ij.q.6.c.ei qui.§.diffinitiua. sed ꝓfecto nisi aliud mihi ostēdat,minimè, prout arbitror apparet dictū Baltazarē debere p ꝓdicta relaxari.¶ Primò cōtra cū apertè facit sīa per officiales mercantię cum ꝓlata,à qua minimè apparet appellatū,immo ex lapsu temporis cōfirmata, q̄ facit ius ī ter partes ēt si à principio fuisset iniusta: vt i c. cū iter.de re iu.& l.ingenuum.ff.de statu hom.& l.res iud.ff.de reg.iur.pro qua qui dē sīa præsumit tam respectu iustitię,q̄ ordinis.vt in c.in prælen tia.de renun.& c.bonę.de ele.& c.cauiam q̄.de re iud.no.Inn.in
2 re.de of.dele.& c.quoniā cōtra.de ꝓba & d.c.bone.vbi dicit† ꝓ sumendū ꝓ sīa,postq̄ trāsiuit in rē iudicatā:quia durū est tempacta recensere,& plenè no.per Io.cal.in d.c. qm̄ ętra.vñ cū in libello dicatur dictū Gētilē cessasse,fugisse,fraudē&dolū ꝓmisisse, & sup his fuerint ꝓbationes hinc inde factę:vt narrat in sīa & officiales sīam tulerint, ap ꝓbādo & ꝙfirmādo captionē d.Baltazaris,& ꝓnūtiando eū vti filiū in potestate teneri & obligatū fore ꝓ facto paterno d.Laurētio,& socijs,q̄ qdē sīa nec aliquo iure,aut remedio rescissa,vel suspensa, certe fecit ius inter partes,vt amplius nō possit dictus Baltazar de iniusta sīa conqueri.Nā non appellando vt illi sīæ acquieuisse:vt in c.quod ad ꝙsultationē.de iud.quod ꝓcedit tam ī ciuili q̄ in criminali,ēt vbi venit imponenda pœna vltimi supplicij.vt l.non tm̄.ff.de ap.&l. j.§.fi.ff.de quæst.& d.l.diui.facit quod no.Bar.in l.qui vltimo sup plicio.de pœnis.Quinimo si post sīam non suspensam ꝙtaret de innocētia rei forte ex probationib.de nouo repertis, solus princeps posset eū restituere,vt no. ꝓbatur.in d.l.diui.& l.j.§.fi.pal.& vtrobiq; p Bar.facit c.subortta.& c.in monast.de re iud.& l.sub ꝓ textu.C.de transac.Nec dēt credi puris|verbis d.Baltazaris,nunc allegātis patrē suū dolū nō cōmisisse:quia potius dēt credi sīę, quā sibi:& sibi imputet quare corā officialib.hoc non ostendit, vel quare non appellauit. Præterea hæc allegatio Baltazaris quòd pater suus non commisit dolum,vel fraudem,& si vera esset,non concluditur iniquitatem sententiæ,vel capturam suam īiustam:quia si bene ponderentur statuta superius per me allegata,prouidetur non solum contra factores fraudem vel dolū adhibentes:sed etiam contra fugitiuos,cessantes, aut redderet rō nem suis magistris,& socijs nolentes aut cessantes resignare eis dem ea quæ debent,quę omnia allegata fuerunt per d.Lauren. & super his probationes fuerunt inducte per varios doctores ꝙ sultum est demum ꝙ dictum Baltazarem & pronuntiatū: ꝙ quā sententiam nullitas per eum allegatur.vnde alio non viso concludo dictū Baltazarem iustitiā ꝓtra captura & detentionē non fouere.Non obstat q̄d narratis in libello dicti Laurentij non sit credendū in sui fauorē, fatēdum est enim ,q̄ super il a narratiōe iudex nō debuit fundare sententiam:sed ex quo apparet sententia lata,præsumit q̄ ex veris & iustis probationibus fuerit promulgata,vt in iuribus superius allegatis,maximè cum in ea narretur officiales testium depositiōes,& alias chartas,seu lras pr'
3 pēctatos fuisse.Non obstat ꝙrium , † fateor enim iudicem nō posse ferre sub ꝙditiōe resolutiua sīam.sed nō p hoc corruit tota sententia sed illa pars resolutionis habet pro non adiecta, & remanet sententia pura.vt not.voluit Bart.tm̄ d.l.iudex. facit q̄d not.in l.dicere.cum l.se.ff.de arbi.& pro hoc facit, q̄a vtile p inutile non dēt vitiari,quādo vtile potest ab inuti.separari:vt in regula,vtile per inutile.& quod ibi no.de regu.iur. lib.6.& in l.j.§. trebati⁹.cum seq.d aq.ꝙti.& est.facit l.j.§.biduum.ff.qñ appel.fit.

Casus consilij sequentis.

CIVES QVIDAM SENENSES PERTRIGINTA annos,& vltra rectori cuiusdā eccl'iæ soluerunt annuatim certā pecunię quātitatē occasiōe quarundā platearum seu domorū, quas dicebāt se habere in emphyteusim ab eadē eccl'ia.Cōtigit postmodum q̄ ciues qdā p plurimos annos nō soluerūt solitū canonē.Nōnulli verò d.plateas seu domos in extraneos p viā legati seu hæredis institutionis transtulerunt,d.rectore penit⁹ irrequisito.Quæritur circa prędicta quid iuris, &c.

Consilium lxxiiij.

1 *Dominus potest petere ab emphyteuta, vt exhibeat instrumentū emphyteuticarium*
2 *Emphyteusis ecclesiæ non transit ad hęredes extraneos.*
3 *Emphyteuta nō potest rem donare, vel legare, seu alienare in extraneum.*
4 *Emphyteuta non potest permutare domino irrequisito.*

DVO Principalia circa prędicta sunt examinanda.¶ Primò num q̄d p solutiones prædictas probat dominium directum eccleśię: cùm nulla scriptura authentica de dominio vel ꝙcessione emphyteucaria appareat.¶ Secundò ꝑsupposito q̄d ꝓbet dominiū eccl'ię: & emphyteucaria ꝙcessio,nūquid per dictas ꝙcessiones seu alienationes factas irrequisito rectore ecclesiæ,ceciderint de ciues à iure ecclesiæ eorum,ita q̄ liberè illa bona sint ad ius ecclesiæ reuersa. & quanquam hæc sint plura pulchra dubia, & diffusè argui posset pro &ꝙ, attamen breuitatis cā ꝓcedā ꝙcluendo & sine subiiciendo in summa quid in eis sentio.Et primò circa primum arbitror,q̄ p dic.solutiones satis probetur dominium directum ecclesiæ:ita q̄ nō pāt vlterius d.ciues subtrahere se à dsolutione,nec negare ecclesiam fore dominam & patronā illarum platearum, seu domorum.hoc apertè vt probari in l. cum de in rem verso.ff.de vsur.& ibi hoc tatis voluit Bar.imo sufficeret solutio x.annor.ex quo facta fuit contemplatione illarum platearum:q̄d firmat ibi Bar.& maximè per modernos in c.peruenit.de censi.facit l.fi.& l.ius emphyteutici.C.de fun.pa.li.11. apertissimè tenet Spe.in terminis in ti.de emphy.§. nūc aliqua. ver.64.Et facit singul'r ad prædicta vnum dictum Bal.in l. prætor ait.§.j ff.de eden.vbi ꝙcludit,† q̄d dñs pōt petere ab emphyteuta vt exhibeat instrumentum emphyteuticarium. & hoc ēt tenet Spe.in d.§.nunc aliqua.ver.142.Et si nō exhibet,dicit Bal. q̄d præsumitur emphyteusis extincta & finita.Et sic poterit emphyteuta expelli.arg.ibi,cum dñs habeat intentionem fundatā super mā ciuili,& emphyteutica,cum ipse emphyteuta nihil ꝓbet de iure suo:vñ cum ecclesia habeat intentioem fundatā per prędicta videntur posse expelli:tamen ego non credo illud dictum esse sic verum ſaltem eo casu quo probatur illos soluisse per xl.ann.per rex.notabilem in l.iubemus.C.de fun.pat. libr. 11.Tenet aperte Spec.in casu nostro,cùm non apparet instrumentum,in d.ver.142.& maximè in casu nostro ꝓcedit d. ꝙclusio:cum non appareant super prędictis libri antiqu. eccleśię, & si non sint authentici,faciunt tamen fidem nō modicam.iuxta no.in c.cum cām.de prob.¶ Circa secundum dico , q̄ illi qui non soluerunt per biennium,nec purgauerunt moram, ceciderunt à iure eorum,per ē potuit.de loca. & perdunt quicquid ī penderunt noīe melioratiōnis,vt in aut.q̄ rē hmōi.C. de sacro. eccl. 10.q.ij.hoc ius porrectum.versū.qui rem.dubium est circa illos qui donauerunt inter viuos,& in vltima voluntate.Spe.n. voluit in d.§.nunc aliqua.versic.115.quòd non incidunt in aliquam pœnam.Et idem vult in versū. 108.& seq.Idem Ioan.and. post Inno.& glo.in versū.multos alios.in d.cap.potuit. Accur.& Cyn.in l.iij.C.de iure emphy.loquuntur tamen Accurs.& Cyn. in emphyteuta priuati:sed Speculator,& alij loquuntur propriè in emphyteutą ecclesiæ,dicunt.n.q̄ c. potuit,loquitur in alienatione q̄ fit mediante pretio: quia tunc habetur affectio ad ꝓtium,& ideo nō differt an illud ꝙsequat ab extraneo, an à dño, ideo

iō voluerunt iura vt regrat' pri' dñs si ipse velit emere,sed ī donatione vel legato cessat ista rō,cū illa fiāt pp affectionē , q̄ hī ad ꝓsonā donatarij,vel legatarij,seu hrdis,q̄ nō cadit in persōnā dñi sic cessat ratio illi⁹.c.potuit.sed Bar.apertissimè tenet oppositum tā in priuato q̄ in ecclesia.in l.fi.C. de iur.emp. latius in l. si domus.§.fi.de le.j.vbi dicit q̄d sine licētia dñi nō pōt donari, nec in vltima voluntate relinqui.Primò,q̄a tex.in d.l.fi. ꝓhibet alienationē.Itē q̄a ñ esset sufficiēs dño cautū q̄a p illā trāslatiōnē,i' suū efficeret deteri⁹:q̄ñ nō haberet aliquā actionē ad pē sionē ꝑ successorē.sed oportet ret agere rei vendicatione. q̄d est periculosum.& ī emphyteuta ecclesiæ dicit expressum esse in l. 2.C.de rei do.vl' temp.& d.c.potuit.Tadēv' tenere q̄sine reqsitiōe eccl'iæ nō dēt fieri:ꝫ ea reqsita sic:tm̄ ex hoc interueniēte suo ꝓsensu nullū ꝓiudiciū pōt sibi interuenire.Guil.tm̄,vt refert Io.an.simpl'r tenet id q̄d tenet Bar.& facit q̄d ipsemet Io.an.no. in c.in præsentia.de prob.in addi.Spe.d.§.nunc aliqua.ver. 113.
2 vbi dicit, q̄ † emphyteusis eccl'iæ nō trāsit ad hīdes exneos,per id q̄d hī in auth.de nō alien.aut permu. §. emphyteusim.p q̄ę multi dixerunt illum.§.correctum.q̄d tenuit Bar.ī auth.ꝑtua. C.de sac.ſan.ec.plenè per d.Spe.in d.ver.115.qa fm Io. an.l; sit correct⁹ q̄ ad titulum successorum, nō tm̄ quo ad qualitates eorum:quasi velit q̄ l; possit ꝓcedi in perpetuum,vt in §.licentiā. nō tm̄ respectu hrdis exneī:vt d.§.emphyteusim. Et per ꝙsequēs videret dicendum † q̄d nō possit emphyteuta rem donare vel legare,seu alię transferre in extraneum,vñ in hoc si bene cōcipio Io.an.fuit aliquantulum sibi ꝙri⁹,Bar.tm̄ in d.auth.perpetua. C.de sac.ſan.ec.indistinctè tenuit illū.§.emphyteusim.esse correctum:ꝫ alię incident⁹ sensit.in l.si tibi.ff.de pac.& l. Gall⁹. ff. de lib.& posth.Bal.in auth.si quas ruinas.C.de sac.ſan.ecc.t; primò inspiciendā esse loci ꝙsuetudinē:an.res ecclesiasticę soleāt tm̄ ꝓcedi vsq; ad tertiā ꝙnationem,vel in perpetuum,sed nō respectu exneorum:& tunc illa seruanda est.Si,verò nō appareat de ꝙsuetudine,tunc inspecto mero iure,pōt fieri ꝓcessio simpliciter in perpetuum ex q̄ ecclesiæ vtilitas hoc exposcit: vt in d. auth.si quas ruinas.Ego simpl'r tenui in c.præsentia.de ꝓba.qd ex cā necessitatis,vel vtilitatis,vl' alteri⁹ ꝑmittit alienatio directi & vtilis dñi:forti⁹ poterit res ꝓcedi ī emphyteusim ꝑtua, vbi solū transfert vtile dñium.facit.c.2.de reb.ec.nō alie.li.6.& c.nulli.e.ti.in anti.cum ibi notatis.Et facit q̄d no.Spec.d.§.nunc aliqua.ver.6.& q̄d no.Arch.& Io.an.in d.c.2.in ſum.&x.q.ij.per petua.¶ Quid ergo dicēdū in hac mā tā varia:ꝫ ꝙcluderē q̄d aut apparet instrumētū emphyteuticum:& illi standū est:si ex ītima cā appareat facta ꝙcessio.12.q.2.in ſum.cū aliis ſuperi⁹ allegatis durāte emphyteusi,nisi ꝙsuetudo patriæ repugnet, valet donatio inter viuos,vel in vltima voluntate facta,q̄a exneo ēt dñi ꝙ sensū nō requisito,p regulā ģnalem:qa qs pōt ius ſuum in aliū trāsferre,si nulla lege ꝓhibet.ꝓhoc.c.nuper.de do.post dir.resti. & insti.de re.diui.§.per traditionem.&l.nihil tam nale.ff.de reg. iur.Itē patet in d.c.potuit.ꝙ locum à speciali.Nam si emphyteuta ecclesiæ ꝓhibet vendere dño nō requisito pp rationem supradictam,ergo alios ꝙctus alienationis facere nō ꝓhibet.arg. c.nōne.de præsumpt.& l.cum ꝓtor.ff.de iud.saltem titulo lucrativo,& in ꝙctu nō lucrariuo posset intelligi.l.fi.C. de iur. emph. vbi ꝓhibet vēdere,vel in alium trāsferre,qd intelligo qñ pōt illud idē qd ab alio ꝙsecutus à dño obtinere. Ideo elegantè Spec. in d.§.nunc aliqua.ver.121.& clarius ibi Io.an.in add. voluerūt, † q̄ emphyteuta ſi pōt permutare dño nō requisito, sed dēt cū
4 dño permutare si pōt illud ꝙsequi ab eo,qd ab exneo: qa permutatio est q̄dam emptio. l. j.in fi.ff.de rer.permu.sec⁹ si ſi pōt illud à dño ꝙsequi qd ab exneo.emphyteuta fisci pōt donare.ex emphyteuticariam saluo iure fisci:& valet donatio.igit' idē in ecclesia:cū eccl'ia & fisc⁹ æquiparent.l.2.C.ne rei do.vel tem.no.in c. j.de in inte.rest.qa ꝓ hoc nō alienat dñium eccl'iæ sine solēnitate:qa vt dicit Io.an.in d.c.potuit,ꝓ hanc donationē nō alienatur directum dñium,qd erat penes ecclesiā,sed vtile,qd erat penes emphyteutam.Et q̄ hoc fuerit de mēte Bar.,ꝓbo: quia ipse fuit motus ad tenēdū ģrium,ꝓ rōnē talsam. Nā ipse dicit aliud in fisco,q̄ ī priuato,vel ecclesia,quia res fisci trāsit ad q̄libet aliū cū suo onere,ita q̄ nō hꝫ necesse agere ꝙ nouum possessorem.sed sec⁹ est in priuato,fm eum,qa hēt necesse agere rei vendicatiōe,sed hoc est falsum.l;.Spec.hoc vltimū tenuerit in d.§. nūc aliqua.ver.108.qa res trāsit cū obligatiōe sua ad q̄libet aliū,vt ꝓbat in auth.de fi alie.§.scire.& singul'r notauit illū tex. Bal.in auth.si ꝙs ruinas.ꝙ d.Bar.corruit corruente rōne.l. cū pf. §.dulcissimis.ff.de leg.2.¶ Item est & aliud remedium ꝙ successorem nō soluētē:cadit.n.illico à iure suo,quicunque sit ille,cum sit res ita ꝙditionata.ad hoc si de seu.fue.ꝓtrouer.c.vassall'.facit q̄d no.idē Bar.in l.cū rō.ff.de bon.dam.& expresse tenet Bald.in d.auth.si quas ruinas.Sed pp diuersitatem opinionum nō esset mal'm dicere,q̄ si ꝙcessio sit alicui,& suis hæredibus simpl'r,in telligi debeat de filijs & nō extraneis.Et sic posset saluari Speculator q̄ hoc tenuit in d.§.nunc aliquā.ver.108.sed ī casu nro est dubiū,cū nō appareat aliquod instrm.& putarē in hoc attendenda ꝙsuetudine patriæ.arg.l.q̄d si nolit.§.qa assidua.de ædil.ædic. & l.an in rotū.C.de ædi.priua.& in l.circa locationes.C.locati.facit quod no.Bar.in l.nemo est q̄ nesciat.de duo.reis.vnde si in loco solet fieri cōcessio recipiēti,& hīdib.suis etiā extraneis,valebit dispositio in aliū facta:al's secus.nō obstat ꝓdictis,d.l.2.C.ne rei do.vel tēp.quam allegat Bar.nam illa.l. non magis loquitur in ecclesia q̄ in principe sed res principis pōt donari saluo iure suo.d.l.j.ergo & res emphyteuticaria ecclesiæ.Ad illā l.2.pōt dici,q̄ loquitur qñ quis alienauit illā rē,vt suam,ita quod intendebat transferre vtile & directum dñium.secus autē qñ emphyteuta solū intendit donare meliorationes suas.Itē si nō pōt emphyteuta indifferenter alij donare pp rōnem Bar.modo non posset vendere dño volente emere:nā si dominus nō vult emere: nō debet sibi inferri præiudicium,vt p hoc possit alteri venditionē facere,quod tñ est falsum:vt in d.l.2.& c.potuit, voluit ius ergo præferre dominium in alienatione,eo casu duntaxat quo nullū sit præiudiciū,qd ex illa prælatione emphyteuta cōsecutus est.

¶ Casus consilij sequentis.

QVIDAM DECESSIT IN AETATE INFANTI lirelictis matre,& auo paterno,&patruis. Quæritur à mō succedē di ī bonis illius,vigente hic Senis municipali censura in terminis qui sequuntur,videlicet rubrica statuti,in quantū succedāt ascendentes linea paterna.Nigrū sic disponit.Item si qua psona decesserit ab intestato sine filijs ſtimis,& ascendētib.ex linea pīna, necnon supſtite fratre,vel sorore,sine filio,vel filia fratris,vel sororis ipsius decessit ex eodē patre tpe suę mortis , nō admittit mater,auus,vel auia talis psonę defuctę vel ex parte matris pōt ad plus venire,q̄ ad quartā partē legitimæ successionis ab intestato omniū rerum mobilium,& se mouentium,& immobilia,ꝑ ter domos & castella olim talis defunctę personæ.Alia verò bona talis defunctę psonę habeat parētes masculi ex parte patris, & aui paterni,vsq; ad quartū gradū ꝓximioris ordinis : & si sup sint tali psonæ defunctæ fr' vel soror,sine filijs,vel filia fratris vel sororis,tunc mater,auus,vel auia ex parte matris in nullo succedant &c.

¶ Consilium lxxv.

1 *Mater tanquam proximior excludit auum proximum.*
2 *Casus omissus a statuto vel ab homine relinquitur in dispositione iuris communis.*
3 *Statutum prohibens subauditum intellectum in statutis videtur prohibere argumentum a contrario sensu.*
4 *Statutum excludens matrem a successione filij intestati in fauorem agnatorum non vendicat sibi locum in infante qui testari non potuit.*
5 *Statutum in fauorem agnatorum vsque ad quartum gradum excludit matrem a successione totali sibi iure communi debita.*
6 *Statutum si excludit a successione filiam feminam in fauorem masculi , excludit etiam neptem.*
7 *Ratio & mens legis sic se habent ad legem, sicut anima ad corpus.*
8 *Argumentum a contrario sensu colligitur ex lege, seu ipsius mente.*
9 *Communis ipsius loquendi præfertur propriæ significationi vocis.*

PRIMO Est videndum de modo succedēdi inspecto iure cōi ac municipali secundum primum modum. Casus vr clarè decisus per tex.& gl.in authentica,defuncto.C.ad tert.& in corpore
1 vnde sumitur.de suc.ab inte.defe.† Nā mr tanquam proximior excludit auum ꝓximū,sicut pr' excluderet auia mrna: vt expsse no.gl.in d.authētica,defuncto.sed difficultas,& ñ parua , versat circa intellectū legis municipalis.in quo ,ꝑsequar duo membra principalr.Primo nunquid mater ex capite ipsius statuti excludatur ab auo paterno.Secundò præsupposito q̄d vincatur ab ipso auo,nunquid saltē mr dēat consequi legitimam sibi debitam iure naturæ.¶ Circa primum vr dicēdū matrē preferendā totaliter ipsi auo inspecto solo iure cōi.Et arguitur primò sic.† Casus omissus à statuto vel ab homine relinquit in dispositione iu
2 ris cōis,vt l.si cum dotē.in prin.ff.so.ma.& in c.susceptū. de resc. li.6.sed statutum solū quidet ad exclusionem matris in totum, vel in certa parte in duob.casib.dumtaxat.primus casus cum qs decesserit ab intestato, sine filijs ltimis, & ascendentib. ex linea pīna,& non supersūte fęt,vel sorore,siue filio &filia fratris & sororis ipsius defuncti,quo casu nō patitur prem admitti , nisi ad quartā partē lītmæ successionis ab intestato oīum bonorū: & ī hoc sumus ex terminos statuti,qa dictus infans nō decessit sine ascendētib.sed auo paterno relicto. Secundus est casus statuti. cū qs decesserit ab intestato supſtite sibi fratre vel sorore , filio, vel filia,frarris vel sororis. & in hoc casu ꝙuidet & ī totū mr excludit.& ꝙ hoc ēt sumus ex statutū,qa ille decessit nullo ꝑdictorū superſtite: ģ recurrēdū est ad ius commune, fm quod mr excludit auum. Nec obstat si dicatur,q̄ à cōtrario sensu præsumit

Universidad de Deusto
Biblioteca

auus tanq̃ ascẽdẽs debere excludere matrẽ,cũ argm̃ à ꝓrio sensu fortissimum sit in iure:vt in c.cũ aplica.de his q̃ fi.à pla.& 25.dispositalis.& l.cum prætor.ff.de iud.& l.j.ff.de of eius cui manda. est iurisd. qa hoc casu ñ vr hñe locũ d.arg.q in casu ꝓrio reperiat deciso iuris cõis:& regula cõis vr,quod argumẽtũ à ꝓrio sensu nõ habeat locum,vbi ius cõe est in ꝓriũ:vt ꝓbat in c.à nobis. el 2. de sen.exc.no.gl.in c.significasti.de ele.vel si surgat absurditas.l. 2.C.de ꝑdi.inter.no.doc. in c. publicato. de ele.in terminis nris expresse tenet Bar.post Iac.But.ī l.oẽs ppī.ff.de iust.& iur.& Bal.in l.apud antiquos.C.de fur. vbi dicunt nõ ꝓcedere argumẽtũ à ꝓrio sensu in statutis,vbi reperiẽ ius cõe in ꝓriũ, sicut est in casu nro. ¶ Sedo ad idẽ facit quod no.Bal.ī d.l.2.C. de ꝑdi. inser. vbi
3 dicit, †q̃si statuto cauerẽ,q̃ statuta nõ recipiãt exñeũ,vel subaudita intellectum,cessãt argumentũ à ꝓrio sensu, qđ dr subauditũ.Nõ.n.venit ex verbis,sed ab interpretatione : vt plenè not. Bar.in d.l.oẽs populi.ad qd ego allego tex.no. in d.c cũ apostoli cæ.in fi.vbi indirectè datur ītelligi:ex quo colligiť apertè q̃ id qđ venit p ꝓrium sensum colligiť indirectè.Sed certum est quod p subauditiones nõ debet induci legum correctio:vt no.gl.in c. cupientes.§.q̃ si p viginti.de ele.li.6.in ver. petere. ergo p argumentum à ꝓrio sensu nõ debet induci legũ correctio.Nec obstat si dicat ex identitate,vel maioritate rõnis aium debere excludere matrẽ,saltem in trib.successionib.legitimis ab ītestato, & in domib.& castellis:quia si remotiores excludũt matrẽ vsq; ad quartũ gradum,vt statuto cauetur:ergo & fortius auus q est proximior.vt probari vr in l.3.C.de bo.ma.Ad hoc enim in fauorem matris rñdetur,q̃ per identitatem rõnis,vel maioritatẽ nõ dẽt induci legis correctio:vt no.Bar.in auh.quas actiones.C. de sac.san.ec.Idẽ firmauit ibi Bal.saltẽ in eo casu,quo rõ nõ est in ꝓstitutione expssa:& pro hoc optimè facit c.cõstitutionem.iũcta gl.in ver.prorogamus.de regularib.li.6.& quod no.Io.An.in regula,in pœnis.de reg.iu.li.6.ī mere.¶ Quartò ꝓ mr̃e optimè facit,q̃ ex alio capite sumus extra terminos statuti. Nã statutum loquit de decedẽte ab intestato:intestatus aũt dr qui decessit sine testamento,habuit tñ facultatem & potentiã testandi:vñ infans nõ dicit propriè decedere intestatus vt l.i.ī prin.ff.de suis& legi.&hoc ī terminis nostris apertè firmat Bal.ī ti.de succes.feu.
4 c.j.vbi dicit,† q̃ statutum excludens matrem à successione filij intestati in fauorem agnatorum nõ vendicat sibi locum in infãte,qui testari nõ potuit:qa sumus in casu odioso,& ꝓ æquitatem nãlem, & mr̃ excludit à successione filij. ꝓ. l.nã & si parentib.ff. de inof.test.debẽt verba intelligi ꝓpriè & strictè, nec sm eũ curandum de cõi vulgariũ,sup quo se fundat Bar.in d.l.j.qa sm eũ statuta fiunt ꝑperitis:& sic videnť fuisse vsi verbis propriè.Secus dicit vbi nõ tractareť de odio,& exclusione matris,sed qualiter agnati admitti debeãt ad bona defuncti intestati.Nã tunc bene venirent nõ valentes testari.& p hoc,& supradicta videnť ẽt patrui dicti defuncti excludendi, cũ sumus extra terminos statuti per supradicta:certumq; est de iure cõi excludere patruos, cum solum fratres defuncti concurrant ad successionẽ cum parentibus.dicta auth.defuncto.¶ Sed q̃ q̃ prædicta videanť primo aspectu multũ vrgere:ego tñ ꝓriam sniam arbitror veriorem.s.vt auus paternus excludat matrem & patruos. Et primò hoc ꝓbat per principium statuti,à ꝓrio sensu,& tacita mẽte ipsius statuti.
5 Nã † statutũ in fauorem agnatorũ vsque ad quartũ gradum excludit matrem à successione totaliibi iure cõi debita,& admittit eam duntaxat in quartã,& reliquas tres partes,ac domos & castella defert ipsis agnatis:nec purè admittit mr̃ẽ ad illã quartã,& alios agnatos ad illas tres partes.sed,ita demũ si filius dcesset sine filijs legitimis,& ascendentib.ex linea paterna,& nõ supstite fratre,vel sorore,vel filio,vel filia fratris vel sororis ipsiusd functi:q̃ istis vel aliquo eorum superstite mr̃ dẽt excludi: nõ in totũ,p arg.à ꝓrio sensu:& p tacitãmẽtẽ statuẽtiũ:id enim quod venit ex tacita mente,vr in statuto:vt ꝓbatur in l.his solis.C.de reuo.dona.Bal.in l.nõ dubiũ.C.de leg. Et q̃ hoc sit de mẽte statuti,ꝓbat ex eo:qa vocat agnatos vlteriores vsq; ad quartũ gradũ in trib.partib.& in domib.& castellis exclusa matre. vnde fortius vr voluisse excludere matrẽ, q̃si supersunt ascendentes, de qb.tacitè & p ꝓrium sensum facit mentionẽ in principio.vocat. n.agnatos vlteriores in defectum ascendentiũ , & descendẽtiũ, & fratrũ,& filiorum.Si.n.eorum ꝓtemplatione admisit agnatos vlteriores,& remotiores in gradu ad exclusionẽ matris,fortius erit tacitè excludendo matrẽ in totũ ascendentib.superstitib. ad hoc tex.optimus in si'i in l.3.in ver.nã licet.C.de bo.ma.vbi tex. ẽt in mã correctiua facit talẽ argumẽtationẽ,vt dispositũ in pĩu dicĩũ filiorũ habeat locum in nepotib.ne filij deteriores nepotibus reperiãt.ad hunc effectum adduxit notanter Bal. illum tex.
6 ī l.pe.alias si.C.de in ius voc.vbi per illum tex.dicit,†q̃si statutũ excludit à successione filiã in fauorem masculi, vr ẽt tacitè excludere neptẽ,scilicet filiã filiæ:quia non debet prius cõcedi nepti quam filiæ:nam rõ statuti hoc non patitur.d.l. 3. Et idem in simili voluit Bar.in l.2.ver.sed si forte.ff.ad tertu.vbi dicit,qd si fauorẽ agnatorũ excludit mr̃ à successione filij,vr statutũ excludere auũ mr̃num,& alios remotiores ascẽdẽtes ꝓ linea mr̃nam: ita dico in ꝓposito.Nõ.n.est verisimile qd statutũ voluerit facere ascẽdẽtes deteriores ꝓdõnis,q̃ trãsuersales vsq; ad quartũ gradum:q̃ debem⁹ dicere qd in principio vocant tacitè ascẽdẽtes, & descendentes ad oĩmodã successionẽ iuris : & si dixerem⁹ ꝓrium,sequereť absurdum,qđ cum filij & parentes defuncti non vocent directè in aliqua parte statuti ad successionẽ,qd melioris ꝓdõnis essent filij fratris,& sororis,q̃ filij& parentes ꝓpri,qđ ꝓbat ex eo:nã statutũ in ꝑmissa parte expresse & directe vocat ista,in ver.& si supersint.expresse vocat fratrẽ & sororem vel filios ex eis:sequereť q̃ q̃ isti excluderent ascendentes & descẽdẽtes.Preterea statutũ in principio equiparauit ascẽdẽtes,fratrem sororẽ,& filios eorũ ad istũ.s.effectũ,vt alij cognati trãsuersales admittant in trib. partib. cũ postea ad exclusionẽ totalẽ matris & aliorũ agnatorum,fecit mentionẽ de fratre,sorore,&filiis eorum:vr forti⁹ vocasse filios & ascẽdentes ipsi⁹ defuncti:de qb.tacite in principio fecerat mẽtionẽ.Nõ.n.est credẽdũ statutarios, ita supinos, q̃ istos trãsuersales voluerint ꝓferri ascendentib.& descendentib.quoties.n.aliqui in certa parte dispositiõis æquiparanť,dispositũ in vno vr dispositũ i reliquo,ẽt i mã pœnali & correctiua:vt est tex.iunsta gl.c.q̃uis.in fi.de ele.li.6.no.gl. ī aut. quas actiones ꝓal.facit l.fi.C.de indi.vid.& gl.in c.j.ī fi.de postu.ꝓla.ad idẽ.l.q filiab.ff. de leg. j. quare aũt statutũ de illis expressam nõ fecit mẽtionẽ,sicut de fratrib.& sororib.& eorum filiis: credo qđ habuit illud ꝓ indubitato.Nã si isti excludunt in totũ mr̃em,forti⁹ illi q sunt ꝓximiores:qa si vinco vicentẽ te: q̃ vinco te vt in c.qa cũctis.& qđ ibi no.de ꝓef.ꝓb.li.6. Ex his ꝓiectu
7 ris ꝓcludiť q̃menS statuti est euidens ad inclusionẽ aui,& exclusionẽ matris.Nã de q̃ q̃stat ꝓiecturas,dr euidens:vt notant ꝓbať in l.1.ff.de leg.i.Et per q̃ns ꝓcludiť qđ hẽt locum argumentum à ꝓrio sensu in casu nro,ꝓ casus omissus ꝓpverba expressa nõ d3 relinqui dispositioni iuris cõis:sed dẽt dici tacitè cautus & expressus.d.l.his solis. vbi notabiľr ꝓbať. Nã mens legis est ipsa lex:ita qđ vbi h3 locum mens,&rõ legis,debet habere locũ ipsa lex, siue sit penalis siue correctiua.Nã q̃mittit in legẽ,q̃ verba legis amplectens ꝑ legis virtutẽ venit.l.nõ dubiũ. C. de legi. & c.fi.de reg.iur li.6.& ibi per Dy.regulať.n.ipsa lex à ratione,& mente legis,q̃ idem est qđ ratio legis:vt no.Dy.in d.regula fa.& Bal.in d.l.nõ dubium.& regulať sicut corpus ab ipsa anima. Nã vt notanter dicit Bal.in l.scire.ff.de excu.tut. sicut homo consistit ex anima & corpore,ita lex exverbis,& mente seu ratione.
7 †Ratio.n.& mens sic se habent ad legem,sicut aĩa ad corpus:dr eũ corp⁹ ex dispositione aĩæ:ita lex ex dispositione rationis. Et sic in quacunque mã sum⁹,vbi habet locum mens legis,d3 habere locum ipsa lex:vt apertè voluit Bal.in d.auth.quas actiões, & q̃ q̃ ī mã correctiua reqrať,vt ratio sit expressa,tñ alibi hoc non tant limitauit,dicens qd l3 lex non exprimat rõnem, tñ si non poteśt nisi vnica & naturalis seu indubitata ratio elici,& præsumi ex statuto,debet fieri extensio pp limites rõnis,ac si ipsa ratio esset expressa:secus vbi rõ esset dubitabilis:q̃ casu posset ꝓcedere opi.Bar.in d.auth.quas actiones. hoc notabiliter voluit Bar.in l.maximũ vitium.nu.16.C.de lib.ꝑte.allegat l. milites agrũ.in prin.ff.de re mili.& l.noſatim.ff.de lib.& posth.Et hoc idẽ in si'i q.determinauit Ia.But.vt ipse refert. Nã in statuto excludente filia à successione patris in fauorẽ filii,dixit in quadã disputatione,q̃ appellatione filij veniret nepos, l3 mã esset correctiua:qa dicit,q̃ est eadẽ rõ in nepote ex filio,q̃ est in ipso filio. l.liberorum.in fi.ff.de ver.sig.nã nõ potuit esse alia rõ statuti,ni si vt ꝓseruet dignitas agnationis,& familiæ.l.j.ff.devẽt.inspi.no. Cy.ī l.public.C.de adul.Sed ī casu nõ mr̃ excludiť à trib.partib. à domib.& castellis fauore agnatiõis:vt patet ex verbis statuti dũ vocat parentes masculos.ex linea patris & aui vsq; ad quartũ gradũ. Itẽ excludiť in totũ fauore fratris & sororis & filiorũ eorundẽ,qd nõ põt esse,nisi fauore agnatiõis , & qa succedunt in locũ agnatorũ,vt sunt filij sororum:ergo fortius hoc dẽt habere locum ī auo pñno,q̃ est agnat⁹ & ꝓximior cæteris,&in cui⁹ defectũ vocabanť alij transuersales vltra fratres& filios corũ, vt p3 ex forma statuti,ī q̃ occurrit illa & maior rõ,nec alia rõ nalis statuti põt allegari ad exclusionẽ mr̃is.Idẽ qd Bal. voluit original'r Cy.post Pe.in l.nõ dubiũ.C.de leg.& in l.j. C. q̃ sit lõg.q̃ fue.facit optimè qđ no.gl.ī l.tale pactũ.in fi.ff.de pac.vbi no.qđ l3 in l.nõ exprimaťr rõ,tñ illa est ꝓiecturãda,q̃ potuit mouere iustum,& sapientẽ principem.Et idẽ voluit no.Bal.i d.l. scire. Postremò in terminis notoris nõ ita clarè voluit Bal.in l.quẽtiencula C.de epis.& cle.vbi dicit hãc q.fuisse de facto Florentiæ, statuto caueb̃at qđ q̃libet mulier succedat matri suæ ab ītestato si ñ existãt filij masculi:q̃rebať virtũ à ꝓrio sensu statuti existentib.masculis filia excluderet.Et ꝓcludit ipse qđ filiæ debent excludi ꝓ fratres volẽtes succeſſionem materna, qa statutum hoc videť velle à ꝓrio sensu:vt in l.qui testõ.§.mulier.ff.de test.&qđ ibi no. p Dy.in regula,fcñ.de reg.iu.li.6.ltẽ sm eum,in pactis sumiť argu.à ꝓrio sensu:vt no. ꝓbať.in l.inť socerum.§.cũ inter.ff.de pac. dota.q̃ idem in statuto,qđ est q̃dam tacita q̃uẽtio:vt no.sup rub. C.de decre.decu.li.10.hoc insup vr velle statutum ponderata rõne cãe finalis, q̃ semp inhæret dispositioni,vt no.ff.de ꝑdi.&de mon.l.cum tale.§.falsam.Nec obstat sm eũ.l.ꝓdissime ꝓal.vbi eas⁹ omissus relinq̃ť dispositioni iuris cõis:qa illd ꝓcedit cũ casus omissus nõ ꝓt haberi ꝓ expsso ex aliqua ꝓiectura,sed vbi ꝓt haberi ꝓ expsso,sec⁹ est.vt co.ti.l.si ita.nã volutas ẽ euidẽs, q̃ ex presẽ,vr per ꝓiectura colligiť.d.l.13.Sd ī casu prædicto voluntas statuentiũ ẽ hmõi:q̃ &c.Et refert idẽ tenere Cy.ī ꝑilijs suis,adijciẽs idẽ Bal.qd no. ꝓ ꝑdicta q.est casus in d.§.cum inť.q melị⁹ facit ad hoc q̃ q̃libet alia lex.Ex hãc opi.Bal.secut⁹ fuit do.Pe.đ An. in solẽ.ꝑmẽto canonũ statuta.de ꝓst.Si q̃ Bal.hoc voluit cum legũ correctione ī qõne ꝑdicta,vbi nõ occurrebãt multæ ꝓiecturę, logè forti⁹ hoc dicẽdũ ẽ hic vbi occurrunt tot ꝓiecturæ ad exclusionẽ mr̃is p auũ pñnum:vbi ãt ñ occurrunt ꝓiecturæ cessabit ar. à ꝓrio sensu cum legum correctiõe,& hoc casu ꝓcedit opi.Bar. & lac.d But.&aliorũ.& ipsius Bal.q solet allegari ī hoc arti.ꝓri⁹. p notata p eum in d.l.apud antiquos.C.de fur. & in d.l. q testõ. §.mulier.ff.de test.Sed in veritate sibi nõ ꝺdicit sed poti⁹ limitat oĩa d.ꝓria:vt p3 ex rñsione quam facit ad l.ꝓmodissimè.Nec est verũ dicere qd hic fiat interpretatio extensiua: qa ex q̃ q̃stet de mẽte p tot ꝓiecturas,ñ dr extẽsiua habito respectu ad mentẽ,sd poti⁹ intensiua,& intrinseca, seu declarativa:quia ꝓprios terminos qui penes mentem sunt,nõ extẽdit: p hoc l.fi.C.đ indict. vidu.vbi tex.opti.& in l.liberum.§.senatus.ff.de ritu.nup.vbi tex. tñ ex identitate rõnis extendit dispõ legis in prætudiciũ liberæ facultatis ꝓhendi matrimoniị:& sic eum derogatiõe iuris cõis.
8 hocvoluit idẽ Bar.post Cy.in d.l.ñ dubium.¶† Itẽ argumentum à ꝓrio sensu colligiť ex lege seu ipsi⁹ mẽte:vt,ꝓbať.15.q. 1.ex eo. & in c.qualis.25.di.q̃ non curandum de legum correctione si ex mente ꝓiectutas elicita apparet de volũtate legis:q̃ hẽt eundẽ vigorẽ.initi.de iure natu.gẽ.& ciui.§.sd qđ princi. Et per hoc p3 rñsum ad oĩa ꝓria suprà formata in fauorẽ matris præterq̃ ad vltimum:ad qđ rñdeo,q̃ l3 propriè & strictè loquendo nõ dicãť intestatus,sed intestabilis,qui ex defectu sensus non ꝓt facere testm̃.l.j.ff.de suis & legi.tñ ex cõivju loquendi talis dr intestatus, & hunc sensum approbat Iurisconsultus in d.l.j.in prin.&expresẽ t3 Bar.in d.l.in terminis nostris:cum statutũ excludit matrem à successione filij intestati:†nam cõis vsus loquendi præferrur ꝓ priæ significationivocis,l.librorũ.§.qđ tñ cassius.ff.de leg.3.l.Labeo.ff.de supe.leg.l.cum de lanionis.§.asinã.ff.de fun.instru.Nec ob.q̃ dicit Bal.q̃cum statuta fiant à peritis,præsumendum ẽqđ fuerunt vsi ꝓprijs verbis:qa dico qd statuta hic Senis cõiẽ ñ fiũt à peritis,sed ab ignorãtib.iura.Ideo notãť dicit Bar.in l.stipulatio ista.§.hoc quoq;.ff.de ver.ob.q̃ si statutum ꝓtinet aliqđ verbum habens duas significationes, vnã propriã,aliam sm cõem vsum loquendi,debemus capere illã,q̃ hẽt cõis vsus loquẽdi, sm qualitatem statuẽtium personarũ,ex q̃ ipsi ñ sunt iurisperiti.ad hoc ille,tex.cum gl.sua.Item dico qđ ẽt leges ꝺitæ à peritis debent ītelligi sm cõem vsum:qa lex dẽt q̃uenire loco. ita notauit gl.in c.nonnulli.de rescriptis.etiam dicit Inn.in c.olim.de ver.sig. qđ in interpretatione dispositionis siue sit lex, siue priuilegium, iue aliqđ aliud,recurrẽdũ est ad cõem vsum loquẽdi:vt l.si de interpretatione.ff.de legi.& quo ad statuta expsse voluit Bar. in l.oẽs populi.præal.¶Ex his oĩb.concludo ad primum,quod auus maternus excludit matrem & patruos ipsius defuncti.¶ Nunc ꝺe scendo ad sm:nunquid mater debeat excludi etiam à legitima debita iure naturæ & vr quod non:quia quẽadmodũ filius non ꝓt priuari in totum quia hẽc portio est sibi debita iure nãli:vt l. cum rõ naturalis.ff.de bonis dam.itavť quod nec parentes posśint priuari,cum pari modo eis sit debita filiorum hæreditas. vt in l.nam & si parentib.ff.de inofficio.testamen.ideo onus alimẽtorũ pariť incumbit parentib.& filijs:vt ff.de libe.agnosc.l.j.&l. si qs à liberis.¶Sed his non obstantibus dico q̃ licet opiniones
* sint nunqđ filij possint per statutum priuari ꝑgitima,tñ *coiter* opinio est,qđ sic existente saltẽ causa legitima,& causa legitima est fauor masculorũ & agnationis:vñ cõiť in Tuscia filiæ fœminæ, & mr̃ excludunť fauore agnatorum.hoc expresẽ t3 Bal. in l.cũ lex leonina.C.de epi.&cle.& Bar.ī l.Titio §.Titio genero,ff.de ꝺi.& demõ.& Cy.in l.sicim⁹.C.đ nup.& Dy.in regula indultũ.de reg.iur.lib.6.sm Io.an.in c.raynutius.d testa.nã nõ est verum qđ hęc portio sit đ iure naturali:cũ illo iure omnino cẽt cõis.8.dist.i prin.& 12.q.,idilectissimi , sed alimẽtorũ præstatio est bñ đ iure naturali.j.dist i⁹ nãle.sd hæc portio quarta,tertia cum dimidia đ qua in aut.nouissima C.de inoff.testa.& in corpe vnde sumiť,de triẽ.& semiť.§.j.est đ iure positiuo:ideo ꝑt p i⁹ positiuũ diminui &mutari,& in totũ tolli,qa nihil tã nãle &c.nihil.ff.de reg.iure.

& in c.j.e.ti.& Inst.de legi.agna. tu.in fine.sed ipm i⁹ alimẽtandi data necessitate tolli non potest,cum sit de iure naturali,&hoc casu intelligať opinio ꝓria,& saluari potest dictum do.de ro.deci.18.& eorum q̃ tenuerũt quod in totum diminui non potest: sed in casu nostro non cadit talis necessitas in matre:quare cõcludo valere statutum mris in totum exclusiuũ ī fauorẽ agnatorum:qđ etiã vr velle Bar.in l.j.ff. de suis & legi.hoc supposito dico,qđ in casu nro mr̃ excludiť in totũ:qa hoc voluit statutũ, si bñ ponderet.Nã si filius decesserit sine ascẽdentib.& descendentib.&c.admittit solũ mr̃em ī quartã partẽ: & sic diminuit si bi legitimã,cũ illa de iure cõi est tertia ñ extãtib. aliis ꝓximoribus.sicut hic nõ extabant:vt no.gl.ī auth.de trien. & semiť.§.j.& Bar.in d.auth.nouissima.Extantib. vero ascendentib. & descendentib.p lineam masculinam seu fratre & sorore, dicit statutũ, vt mr̃ in nullo succedat: & sic voluit priuare legitima in totũ: ad's nihil adderet ad casum ꝓcedentẽ.& q totum dicit, nihil excludit.de maio.& obe.solitæ.arg.19.dist.si Romanorum.cũ sim.

¶ Cõcludo ergo ex omnib.ꝑdictis q̃ dictus auus paternus attẽta mente dicti statuti excludit mr̃em in totum.Et ad ꝑdicta facit theorica Bar.in l.1.§.sed fortè.ff.ad Tertul.vbi dicit,quod vbi mr̃ vel filia excludiť fauore aliorum,vñr illi tacitè vocati.qa eis illud lucrum venit applicandum.facit etiã ad ꝑdictam ꝓclusionẽ notabile dictum Bar.in auth.itaque.C.cõia de succeſ.vbi per illum tex.& in l.2.C.de bo.quæ lib.dicit,qđ vbi parentes vocanť ad successionem,parentes ex parte ꝓ ris præferuntur in bonis q̃stis ex latere pris,parentes verò ex parte matris præferuntur in bonis q̃stis ex linea mñna:qđ est notabile, & singulare dictum, & q̃ q̃ posset dici illud dictum Bar.restringendum fore,qñ cõcurrunt parentes in pari gradu vt vñr velle iura prælegata quod hic non contingit,cùm mater sit proximior:dico tñ attentã rõne & æquitate illius dicti,q̃ vr idẽ dicendũ in casu nro attenta mente statuti:nã bona de q̃ⁿ q̃rif,fuerunt q̃sita est latere pris.

¶ Consilium lxxvj.

1 *Qualitas contractus præsumitur ex qualitate pretij.*
2 *Pactum de non retrouendendo non liberum quando fit,est præsumptio q̃ fiat causa lucrandi fructus illius medij temporis.*
3 *Statutum loquens in materia iuris,debet intelligi secundum ius commune.*
4 *Malafidei dicitur esse qui habet conscientiam rei alienæ.*
5 *Mores tenetur satisfacere pro anima defuncti.*

IN PRAESENTI consultatione Christi ciũsque matris pię fidio humiliter inuocato,tria succinctè videnda sunt.Primò,an venditio q̃ primo apparet facta de tota domo , sit psumenda simulata,& in fraudem vsurarum confecta , quo præsupposito erit ꝓr videndum,quæ debent esse in hoc facto partes iudicis in sententiando.¶Secundò præsupposito quod prima venditio ñ possit probari simulata loco pignoris,vtrum teneanť hrdes em ꝓtoris soluere pensionem de medietate domus, q̃ postea retro uendidit ipsi venditori receptis ab eo nomine ꝑtij flore. 50.pacto inter eos appositio non obst. ¶Tertiò an hæredes creditorum seu venditorum possint se aduersus agentem ꝑscriptione tueri vigore statuti Senensis dictantis, qđ q̃cunq; aliq̃ rẽ immobilem possederit spatio 10.ann.cum titulo,illam ꝑscribat.¶Redeo ad primum ī quo nõ insistã argumẽtãdo ad partes more solito,videar hanc rem dubiã ꝑter propositum , & æstimasse: nã & iudicio meo,& vt verius dicã,in oĩ iure nostro scribendo casus de hac qõne rotundus,q̃ nullo modo cauillari potest, vr in c.ad nr̃am.de emp.& vẽ.vbi eiñ ꝓctus initur sub forma emptionis & venditionis iudicať pignoratitius ex duab⁹ ꝓiecturis ꝺũtaxat,primo qa fuit venditori factum pactum de retrouendendo: nõ tã q̃cunq;.sed à septẽnio vsque ad nouẽnium:i. ꝑ septenniũ & nouennium:ita qđ volebat liberè lucrari fructus septẽ anno.
¶Sedo qa interuenerat modicitas ꝑtij habito respectu ad verũ valorem rei.Nã ex qualitate ꝑtij præsumitur qualitas ꝓctus. l.p
1 diuersas.†C.man.in c.& si qõnes.de simo.no. gl.in l.j.ff.de superficie.& Bar.in l.eotem ferro.§.q maximos.ff.de publica.¶Itẽ qñ fit pactum de retrouendẽdo nõ liberum,vt qa nõ vult recipiẽs
2 teneri vsque ad certum tps , est ꝑsumptio †qđ hoc faciat causa lucrãdi fructus illius medij tpis loco vsurę, & fortificať hæc ꝑsumptio ex modicitate pretii. Nã sæpè ꝑsumptio nec mens q̃ ñ sufficit ex se ad sniam transit in violentiã ex alia ꝑsumptione ꝑuenientem:ita q̃ sufficit ad sniã,vt est gl.no. i c.ꝑtinuatũ.de si mo.& vr tex.in c.cũ qtumacia.iuncta gl.de hære.li.6.sed ī qõne nostra nõ solum interuenerunt ꝑdicta duo, sed etiam multa alia adminicula sunt:itaque lõge fortius debet in nro ꝓctus iudicari vsurarius.Hic.n. vt incipiam ab illis duob.primo fuit habitum pactum de retrouendendo non purè,sed post festum S.Angeli tũc ,ꝓximè futurũ ab vno anno futuro,ad tres annos.tũc futuros:ita q̃ volebat posse liberè lucrari vsumfr.illi⁹ domus p annũ & septẽ menses occasione illorũ c.flore.Sedò interuenit modicitas ꝑtij,qđ apparet ex eo cuidenter, qa ipsemet Antoni⁹ ãdictum

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictum ꝑctum soluebat noīe pensionis ꝓ dicta domo qñꝫ de-qñꝫ 8. flore. vñ nō est verisimile qd domus sit ī ciuitate Se-narum reddit⁹. 10. vel 8. flore. q̄ nō valeat vltra centū flore, cū ꝯiter in ciuitate res redditus 4. vel 5. flore. soleat vendi ꝓ cen-tum. facit qd no. Bar. in l. ꝓtia rerum. ff. ad l. Fal. & in l. 2. C. de rescin. vē. ¶ Præterea colligit modicitas ꝑtij ex scriptura illius cre-ditoris. Nā ꝓmisit qd in casu quo venditor seu debitor nō redi-meret domū intra triennium, ꝙ daret sibi. 25. flore. vltra ꝑtium c. flore primo taxatū. Et sic ñ est verisimile qd à principio inter-uenerit verū ꝑtium rei. ¶ Itē & tertio ex hac ꝓmissione. 25. flo-re. cuidēter ꝑsumitur hunc ꝓctum à principio nō fuisse veræ em-ptionis & venditionis, sed potius pignoratitiu: qa vī ꝫ naturā ꝓctus vēditionis, vt post factum illo volente retroemere debeat dari maius ꝑtium, vnde nō vī à principio qd fuerit perfecta vē-ditio. l. necessario. ff. de peric. & cōmo. rei ven. & ex talib. pactis ꝫ nam ꝓctus interuenientibus magis ꝑsumit ꝫctus pignoratitiꝰ: vt in c. illo vos. & qd ibi no. de pig. facit qd no. Bar. in d. §. q ma-ximos. ¶ Quarta ꝓiectura sumit ex eo, qa voluit in pactis qd si-bi fieret retrou-ditio, & qd deberet debitor soluere oēm gabel-lā, & reliquos sūptus fiendos circa notarios ꝓ parte ꝓtingente vtrūq; ꝫhentē, ita qd ille fictus vēditor nolebat sentire aliquē sumptū, sed ꝑmplr & absolutē lucrari vsumfructū dictæ dom⁹, saltē ꝓ tpe illorū mensiū. ¶ Quinta ꝓiectura colligit de sequēti ꝓctu in eo qd voluit qd facta vēditione medietatis illius dom⁹ ꝓ indiuiso, nō teneret ad pēsionē aliq̄ vltra duos annos pp di-lationē in retroemēdo aliā medietatē dom⁹. Et sic apertè facit ꝫ ctū vsurariū. vñ ex hoc ꝑt facili⁹ ꝑsumi de qualitate ꝑtij: vt ī l. q semisses. ff. de vsur. & ī c. illo vos. in fi. de pig. & ī c. ex studiis. & ī c. mādata. de ꝑsum. ¶ Qd aūt scds contractus ꝓtineat ī se vsura-riā prauitatē, patebit ex j. dicēdis ī scdo dubio principali. Et ex ꝓdictis oībus ꝙcludit ad primū dubiū, vt clarè dicamus illum ꝓctum factum sub forma emptiōis & vēditiōis fore simulatū, & ꝛfectū in fraudē vsurarum, & esse in veritate pignoratitiū, cū ꝙcurrāt adminicula vltra necessariò requisita, in d. c. ad nostra. Et nimirum qd etiā in casu magis dubitabili cōiter ꝙcludit ꝫctum fore ꝑsumendū vsurarium. f. cum sumꝑr sit pactū de retro uendendo, & interuenerit exiguū ꝑtium. hoc clare voluit gl. or dinaria. in c. ꝙquestus. de vsu. & Arch. ī c. pleriq; 14. q. 4. & d. Ant. ī c. illo vos. de pig. & ita ꝑ plurimas rōnes a's ꝫsului, & legēdo te nui. Nec ꝓdictis obst. no. ꝓ Ia. de Are. vt refert Cy. in l. 3. C. plꝰ va-lere qd agi. vbi dixit, qd hæc tria simul iuncta nō probāt ꝫctum vsurarium. f. pactum de retroue̅dendo. modicitas ꝑtij, & qd em-ptor ꝙsueuit vsuras exercere. Nā dictū suum est falsum, & iure nō ꝓbaī. & nitiī rndere ad c. ad nram. pal. & minimè rndet: imo etrauit in intellectu illius, & rnsione sua vt expresè attestat Io. An. in d. c. illo vos. Ex his ꝙcludit quales debeāt esse partes iudi-cis in sniando. Nā dico ꝙ debet ꝓnuntiare qd pēsiones domus quas ille creditor ꝓcepit, vel ꝓcipere potuit, ꝓtunt in sortē de-bitā, & residuū debeat vnā cū domo tradi & assignari debitori, vt ꝓbaī in c. j. de vsur. & in l. cū ꝫ. C. de pig. ac. Nō ob. ꝙuentiōes scdo loco factæ: qa oīa fuerūt ī fraudē vsurarū, & accessoriū se-quit principale. reg. ꝑa accessorium. li. 6. ¶ Venio ad rm, vc: ꝑsup-posito sine veritatis ꝑiudicio qd ꝓ ꝑdicta nō ꝓbet d. ꝫctus vsu-rarius, Nūqd saltē vigore scdę ꝙuentionis teneaī soluere pensio-nes ꝓ dimidia ꝑte dom⁹ à ꝑte q̄ fuerunt soluti dicti 50. florenⁱ & q̄q̄ nō sit necessariū hunc articulum examinare, cū ex ꝑsuperⁱ dictis appareat dcm ꝙtractum fuisse feneratitiū, attñ vt mos ge-rat ꝑsulenti, breuissimè dico hr̄dē teneri ad solutionē illarū pen-sionum. Certum est. n. qd ex scda ꝙuentione fuit facta venditio medietatis dom⁹ ꝓ indiuiso, & trāslatum dnium, & possessio in illum primum vēditorē, ꝓ rm emptorē. qd apertè colligit ex eo, qa soluta medietate toti⁹ ꝑtij ille ꝓmisit sibi soluere tres flore. noīe pensionis ꝓ dicta medietate vsque ad certum tps tunc ꝓ-ximè futurum, & ꝓmisit eidē facere instrm vēditionis, p q̄ satis fuit in illū translatū dnium, & possessio medietatis ꝓ indiuiso. vt ꝓbaī in l. q̄dā mulier. ff. de rei vend. facit l. qd meo. ff. de acq. pos. Nec ob. si dicaī, ꝙ licet ꝓmiserit facere instrm venditionis, nō tñ apparet factum. Quia dico ꝙ nō ꝓmisit vendere, sed face-re instrm venditionis ad ꝓbationē fiendā. vñ dico ꝙ nō vēdidit de ꝑsenti. qd patet ex eo, qa tunc ꝓmisit soluere pensionē, facit ī simili. l. sicut datā. C. de lib. cau. & c. ecclesia S. Marię. vt li. pen. in strm. n. nō est de substātia ꝫtract⁹, sed fit ad ꝓbationē ꝫtract⁹. l. ꝙ-sensu. ff. de act. & ob. & l. pactū. C. de pac. ¶ His ꝑmissis clarè patet illum obligatum ad solutionē pensionis ꝛstitutæ pro medietate domus. Nec ob. si dicaī ꝙuentionem intereo⁹ fuisse habitā post dos an. tūc ꝓximè futuros, intra quos nō obligareī ad solutio-nē alicui⁹ pensionis, si nō restitueret sibi residuū pecuniarum d bitarū: qa dico tale pactū, vt puta ꝙtinēs vsurariā prauitatē, ñ va-lere. vt ī c. debitores. de iurciu. nā voluit illas pēsiones retinere: qā differebaī solutio debiti. ꝫtra c. ꝙsuluit. d vsu. & no. ī c. dilecti. de arbitris. Et aduertēdum subtiliter, quia ex his verbis habitis ī hac secunda quentione clarè liquet primum & scdm ꝫctū fuil-se vsurarios. Nā dicit se vendidisse medietatē domus, ꝓ indiuiso, & post ea dicit ꝙ nisi restituat sibi residuum pecuniæ q̄ dēt habe-re, ꝙ non teneatur soluere. Vnde non dicit ꝙ volebat sibi retro-uendere aliā medietatē. sed qd debeat habere pecuniam: & sic ī veritate nulla interuenit vera venditio, sed totus ꝫctus fuit pi-gnoratitius, & dōnfectus in forma venditionis in fraudem vsura-rum. ¶ Pojnemo cōdescendo ad terrium & vltimum, in quo di-co ꝙ nulla potest hic allegari prescriptio: † qua statutū loquēs in materia iuris debet itelligi fm ius cōe, scilicet vbi interuenit xa. in c. cum dilectus. de ele. non resi. facit. l. 2. C. de nō leret statutum, quia induceret peccatum: vt in c. fi. de rescript. pub. vt in casu nostro creditor fuit in mala fide, ex quo in fraudē ꝙscientiā rei alienæ, vt ibi: † & sic ex parte creditoris fictè emētis ī persona sui hrdis duplici ꝓsideratiōe, prima qa malafides defu-cti nocet hæredi vī: vt cū hæres. ff. de diuer. & tempora. præscrip. vt ī c. à nobis. ī fine. de sē. excom. & ī c. ī literis. de rapto. & c. fi. de sepul. & ex his patet præscriptionem non prodesse hæredi

¶ Casus consilij sequentis.

QVIDAM Franciscus dicitur consignasse quibusdam lanifi-cibus florenos auri centum: pacto & quentione firmatis inter dictas partes, videlicet, quòd deberent dicti lanifices habere, te-nere, & trafficare dictos cētum florenos in eorum traffico. & ar-te lanæ: ita quòd starent dicti floreni in dicto traffico, ad damnū & ad lucrum: hoc expresso quòd dictus Franciscus non teneaī lu-bire damnum in dicto capitali vltra decē florenos in anno. Nec ēt admitteretur ad lucrum vltra decem florenos: ita qd voluit dictus Franciscus non sentire damnum, nec lucrum vltra decē in anno. Quæritur nunquid pactum sit licitum, &c.

¶ Consilium lxxvij.

1 *Socij possunt inter se pactos conuenire, vt alter habeat duas partes lucri.*
2 *Societas ad hoc vt sit licita, oportet quod damna & lucra sint communia.*

VIDETVR. Primò ꝙ sic: licet. n. vno ponente pecuniam, & al-tero operam, alio non expresso, damna, & lucra debeant esse cō munia: iuxta no. gl. quam sequitur Bart. & *ibi* *e.* doc. in l. j. C. pro socio. & videtur probari in leg. si non fuerint. ff. eo. possunt ex cō uentione hanc legis dispositionem tollere, & conuenire, vt ma-fuerint. §. 1. cum l. seq. & est bonus tex. in §. de illa. Instit. eo. ti. ꝟ vbi cri. Et nimirum, nam ꝫctus ex conuentione legem capiunt, vt in naturalia contractus bene valet, vt ff. de pos. l. 1. §. si conueniat, & gent. §. si paciscar. de pact. & cap. vnico. de cōmo. cum multis ſ-ratione, cum videatur satis honesta: cùm quilibet posset se habe perdere nonaginta pro dicto capitali, ita potuissent lucrari ceu tum in anno: vnde saltem in ratione dubij contractus debet su-stineri. ar. c. in ciuitate. & c. nauigantī. de vsu. ¶ Secundo princi-paliter de hoc videtur quasi casus Instit. pro socio. §. & adeo. vbi dicitur posse conuenire vt alter sentiat lucrum, sed non damnū. Et sic videtur quod periculum capitalis pōt ex pacto ad alterū duntaxat pertinere: quod videtur velle Hostien. in sum. de vsur. §. an aliquod. versū. quid si periculum. & Ioan. And. in c. per tuas. de do. post diuor. resti. vbi dicit, quòd dos exacta à marito vergē te ad inopiam, deponitur apud mercatorem, qui cauebit vt ca-pitali saluo respondeat mulieri de parte honesti lucri. Si ergo pa fortius valet pactum in casu nostro, in quo iste Franciscus vo-lebat vsque ad decem quolibet anno sentire de damno, & pari modo se parabat ī lucro. ¶ Tertiò ad idē facit, certum est ꝙ inter prædictos fuit contracta societas, & nō mutuum, cum di ctus Franciscus vellet stare ad lucrum & ad damnū, saltem vsq; ad decē, ergo cessat vsura: cum illa non versetur nisi in ꝫctu mu tui. vt in c. consuluit. de vsu. & c. cijciens. 88. dist. Et plenè per Io. An. in regula. peccatum. de reg. iur. li. 6. in mercu. ¶ Sed prædictis Primo ꝓbabo ꝓ authoritates, vt facilius adhibeatur fides. Scdo q. 3. plerique. vbi quærit, num quid licitè possit quis dare pecuniā suā mercatori, vt inde emat merces, & det sibi partem lucri? & dr ꝙ non

ꝙ non, si periculum spectet ad recipientem, qa vī quidā ꝫct⁹ mu tui. Sed si societatē, ꝫhunt, qd piculū spectat ad vtrūq; dt licitū esse qd vnus socī⁹ det pecuniā, alt⁹ suppleat cū labore qd deest ī pecunia. d. l. si ñ fuerint. cū. §. alle. Idē voluit Gof. ī summa d vsu.
2 & ī c. nauigāti. eo. ti. dicēs, † ꝙ ad hoc vt sit licita societas & cesser omne pcm, op; qd dāna & lucra sint cōia. hāc eādē opi. tandem voluit Host. in d. c. §. an aliqd. ver. est tñ veritas. in hanc opi. ꝙcur runt Azo, & gl. or. Accur. in d. l. si non fuerint. vbi dñt, ꝙ si vn⁹ so cius nō ꝓfert magis in societate q̄ alt⁹, nō valet pactum iducēs ī ter eos disparitatē: qd est valde notandum. Idem vī velle Io. cal. in d. c. nauigan. Sd in casu nostro erat disparitas int⁹ istos sine ali qua iusta rōne: ꝓ nō fuit int⁹ illos ꝫcta societas: qd vltra ꝑdictas copiosas & solennes authoritates, ꝓbaī hoc mō: societas ius qd dam fraternitatis ī se hēt, vt notant dt tex. in l. verum. in prin. ff. ꝓ socio. ꝓ pactū inducēs ittā disparitatē int⁹ istos sine cā rōnabili ē ꝫ substantiā ꝫct⁹ cum rumpat ipm i⁹ fraternitatis. qa de nā fra ternitatis ē, vt oīa sint cōia: hāc rōnē allegauit Host. vt §. & ꝓ cā recessit à priore opinione, dicēs int⁹ socios nō valere, vt alt⁹ sustī neat periculum sortis tantum. Nec obstat qd ī alijs ꝫctib. valeat pactum, vt qs sustineat periculū, vbi aliàs nō obligaī à iure, vt in deposito, ꝓmodato, & similib. qa ſm cū ī aliis pactū est ꝫ accidē talia ꝫctus. Sed in casu nostro est ꝫ substantialia, ꝑpter ius frater nitatis, qd est int⁹ socios. d. l. verū. ¶ Scdo hoc, ꝓbo p d. l. si nō fer rint. & d. §. de illa. cum sequenti. vbi expresse dr, ꝙ int⁹ socios dā na & lucra esse dēnt æqualia & ꝑt ex pacto ꝛducī inæqualitas, qñ alter posuit plꝰ ꝛdustriæ vel pecuniæ, & sic ex cā: alt⁹ at vī pactum infringi tanq̄ ꝫ substantiā societatis: at in casu nro nulla subest legitima cā quare d. Franciscus nō deberet sustinere equalr⁹ peri culum in sorte, sicut lanifices: sed volebat stare securus, vt non p deret vltra decē. qd repugnat iuri societatis & fraternitatis. Nec obstat si dicatur ꝙ de lucro nolebat participare vltra decem. qa per hoc non cessat disparitas: imo magis crescit. Itē & melius ñ est verisimile ꝙ in anno potuissent isti lanifices lucrari vltra vi-ginti, vel parum plꝰ: & sic habuisset d. Franciscus verisimilit⁹ partē suam integram & lucrum: sed bñ est facilius ꝓtingens vt totum capitale, vel alio mō qdaī. & dicti lanifices habuissent duplicatū damnū: nā pdidissent operas suas, & substinuissent totum pericu lū societatis vltra decem. d. āt Franciscus solus pati poterat vni-cum, & modicū damnum. Et sic nemo inficiari rōnabiliter ꝑt quin magna inter eos sine cā rōnabili foret disparitas. Nam de iure d. Franciscus deberet solus sentire damnum in capitali ēt in toto: lanifices vero solum in operis, vt est gl. singularis quā sequūtur Pe. & Cy. in d. l. j. C. pro socio, q̄ dicit, qd perdita pecunia quā alt⁹ ꝛtulit, soluitur societas nec teneī qui præstabat operam, & ꝑ hāc notabilem ꝛsideratiōnem clare p; turpitudo, & disparitas prædi cti ꝫctus lanifices poterant perdere operas, & sustinere periculum capitale decem florenis exceptis. Item & tertio iura nullibi admittunt disparitatem sine causa rationabili concurrente in to to damno capitali: vt in dict. leg. si non fuerint. & in d. §. de illo. nec obstat. §. adeo. instit. pro socio. quia multipliciter ad illum rñ detur per Host. & Io. Cald. in locis præall. ¶ Sed ego solitus sum rndere clarius, & vt credo, veracius: dico. n. ꝙ ille tex. debet intel ligi in pacto iuri communi conformi: scilicet quando fuit ꝙuen tum, vt is qui operas ponit, nō sentiat damnum capitalis, sed lu crum sic. Et hoc ideo, qa satis ipse sentit dānum in operis. Nā ope ra sua valet tātum ꝙtum alterius pecunia vt ibi merito satis est, vt ipse ꝙdat operas, & alt⁹ solus sentiat damnum ī capitali, & ita vī velle textus si finis illius. §. referatur ad precedentia. qd fiendum est argum. l. si ita ꝛstipulatus. §. Chrysogonus. ff. de verbo ꝛ obliga. Non autem admitterem vt valeret pactum, vt dans pecuniam nō sentiret damnum: sed lucrū. Nā hæc societas esset quasi leoni na, & quasi ꝫ ius fraternitatis, ꝫ. d. l. si non fuerint. & d. l. verum. qa iste hēret damnum operarum, & pecuniæ, & alt⁹ nullum dānū sentiret. Item esset in effectu ꝫctus mutui, quia sentiret lucra & nō damnum: vt dicit gl. in d. c. plerūq;. Et per hoc pōt rnderi ad tertium ꝛrium suprà formatum. Nam l; videatur ꝫcta societas: tamen ex quo pericula non erant communia, imo tanta dispari tas, vī potius quidam præsumptus, & fictus seu simulatus ꝫctus mutui: & sic ꝛtineret vsurariam prauitatem. arg. in d. c. in ciuita te. & c. nauiganti. Item præsupposito ꝙ non esset vsurarius ꝫct⁹, saltem nō licita societas, per prædicta ergo non pōt peti rō socie tatis nec lucrū, cū de facto petitur: quia ex pecunia nō prouenit lucrum cessante societate. d. c. cijciens. Dad authoritatem Io. An. in c. per tuas. dico, quòd de iure non probatur, vt etiam dicit Io. Calde. in d. c. nauiganti. Quidam tamen volentes illud dictum sal uare, dixerunt quòd procedit fauore dotis. quod tamē mihi nō placet: quia fauore dotis nō debet committi pactum: vt c. super eo. de vsur. Ex his remanēt soluta omnia contraria superius for-mata. Et potest inferri ad solutionem alterius dubij de quo que ritur an præscriptio statutaria habeat locum in hoc casu: vī enin ꝙ sic: qa illa pecunia remansit purè ī debito, & nī societate: ꝙ i-de dicēdū de eo qd in alio debito ex idētitate rōnis, de ꝓfirma-tio. vtili. cū dilecta. & c. translato. de ꝛtī. & l. illud. ff. ad leg. Aqui.

¶ Consilium lxxviij.

1 *Accusatio vel inquisitio si facta fuerit de insultu facto cum armis, vel de percus sione cum sanguinis effusione, & postea probatur simplex insultus sine armis, vel percussio sine sanguinis effusione, debet fieri absolutio.*
2 *Temeritas sola sufficit ad hoc, vt quis condemnetur in expensis.*

VISO TOTO PROCESSV HABITO IN accusatio ne ꝫ Venturellum Manuellis Sabbatini Hebræum habitatorē terræ montis Spoletani instituto ꝓ qdā Nicolaū olim Bartholo mæi d corona habitatorem d. terræ: tria breuissimè examināda incumbunt ad luculentā facti decisionem. Primò an d. Venturel-lus, seu ipsius pr⁹ eius noīe ꝓparens, sit absoluendus vel ꝑdēnan-dus. Scdo ꝑsuppositō ꝙ sit absoluendus, an d. Nicolaus sit de ca lūnia ad pœnā talionis ꝑdemnandus. Tertiò ꝑsuppositō qd de-beat calumniæ pœnā euitare an saltem debeat ꝑdemnari in ex pensis factis in dicta accusatione. ¶ Quo ad primum omissa ad vtrāq; partem argumentatione breuitatis cā: cum sit i stud ꝛsi-lium decisiuum, dico d. Venturellum seu Manuelem eius geni-torem noīe d. Venturelli filiisui ꝓparentem, debere à dicta accu satione absolui. Moueor qm̄ si suprascriptæ reformationis cui⁹ dispōne d. Venturellus ipetit, verba ponderent⁹ duas partes prin cipales ꝛtinet. Prima est, ꝙ omnes & singuli retaglatores pāni, lanæ, & lini, &c. oīnò teneāī, & debeant venire tiare, & exercere eorum artes ī loco mercātiæ dictæ, &c. Scda pars est qd alibi a-pothecaliter nō pñt retaglari panni, lanæ, & lini & c. ad pœnā & sub pœna flore. centum cuilibet ꝫfacienti, &c. ¶ Si aūt diligēter pōderent⁹ dicta testiū inductorum ꝫ d. Venturellum, in nullam partem dictæ reformationis ꝓbaī incidisse. In primis luce clariⁱ ꝫstat nō incidisse, qa per neminē testium probaī d. Venturellū esse retaglatorem & artem retaglariæ exercere ex̄ locum mer-cantiæ, sicut reformatio exigit: qnimo potiⁱ testes scdo loco in ducti ꝓbāt oppositum in eo qd vnanimiter dāt d. Venturellum retaglatorē fuisse seu apothecā retaglariē, habuisse donec fuit fā cta dicta reformatio, ꝓhibēs mō ꝑdicto. & sic limitado se ad tps, vī tacitè insinuare, & attestari qd post d. reformationem ñ exer cuit dictā artem. ar. ī l. cum ꝓtor. ff. de ind. & ī l. ex eo. ff. de testi. & in c. nōne. de ꝑsumpt. & 25. dist. qualis. Et satis est ad pœnā euitā dā ꝙ non probet ꝛma facta, maximè delicta, nō ꝑsumūtur. l. vnic. C. de manda. prī. & c. cum in iure. de offi. dele. cū quilibet præsumat bonus, nisi probet oppositum. c. fi. de præsump. & c. v-nico. de scrutin. Retaglaria em̄ pōt dici ꝙ vulgus sic apellat: cū non habeamus hoc iure diffinitū ad hoc bon⁹ tex. in l. sciendū. ff. de ædil. edic. & qd no. Bar. in proœ. ff. minimè autem probatū fuit, qd iste post legē fuerit retaglarius, vel ꝙ artem retaglariæ ex̄ locum mercantię exercuerit, cum non probetur sic habitus in d. terra, vel ꝙ d. artem exerceat, saltē admittendo omnes sine delectu volentes ab eo pannū emere ꝓ viā retaglariæ: qd vī ne cessarium ad hoc, vt qs dicaī aliā artem exercere. ad hoc qd le-gi⁹ notaī in l. palā. ff. de ritu nup. Et qd no. Cy. in l. j. C. de epis. au di. facit etiam qd no. Bar. in l. semper. ff. de iure immu. & in dicto proœ. ff. vbi dicit illum ꝓriè appellari mercatorem, ꝙ maiorem partem fortunarum suarū habet ī mercimoniis, cui est ī hoc stā dum, sicut cōi appellationi vulgarium. ar. in d. §. item sciendū. & in l. cum delationis. §. asinam. ff. de fun. instr. & instru. leg. l. Lab. de supel. leg. Cōtra verò d. Venturellum nihil ex ꝑdictis est ꝓ-batum. Ex quo clarè ꝙcludit qd ex capite primæ partis dictæ re formationis venit absoluendus. ¶ Idem vī mihi dicēdum respe-ctu scdæ partis: illa. n. si bñ pōderet⁹, requirit vnum cū certa quali tate. s. qd extra locū mercantiæ nō possint apothecaliⁿ pāni reta glari, &c. Vñ ꝙsiderādum est illud aduerbium apothecaliⁿ, qd de terminat & qualificat verbū retaglari: iuxta no. ꝓ Bar. ī l. ex facto. ff. de vulg. & pup. quare nō sufficit, ꝓbare quoad incurrendā pœ nā qd qs retaglauerit pānos, nisi probet qd hoc fecerit apothe calⁱ: qa cum aliqd est probādū cum certa limitatione sen quali tate nō sufficit illud, ꝓbare sine qualitate, seu determinatione re qsita: vt in l. Fulcinius. & ibi ꝓ Bar. ff. ex qui. cau. in pos. ea. & ꝑ eū dē in l. diuus. ff. de re iu. & hic nō, ꝓbaī qd apothecaliⁿ pannū vē diderit. Nā nullus testiū deponit se vidisse d. Venturellum illum pānum retaglasse, saltē apothecaliⁿ, ꝙt regrit statutum: in ò po tius, ꝓbāt oppositum: eū vnus dicat se audiuisse à d. Vēturello, ꝙ pānum illum retaglauerit in mercantia. Itē alij testes simplr dnt se vidisse d. Venturellum tradidisse d. Nicolao tria brachia panni lanæ ex hoc nō pōt ꝛcludi, etiā si verū sit ꝙ d. pānū tradideri d. Venturellus apothecaliter. & retaglauerit pannum importet idem, qd vt retaglarius, vt clarè innuunt verba statuti ꝑcedētia, q̄ sunt animaduertēda ad declarationem sequentiū: vt ī l. si ser-uus plurium. in fi. de leg. i. & ī l. nūmiis. de lega. iij. minimè aūt ꝓ baī qd vt retaglarius vendiderit d. pannum. Et ideo nō sufficit

ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad ꝺdemnationē Venturelli maximè habito reſpectu ad qualitatē ſuæ pfeꝛ,cū ex pactis initis.cū exceſſa cōitate Florentię ſibi licea t vendere pignora trāſcurſa. Et habet etiā in pactis qꝺ nullum ſtatutum poſſit fieri in ꝓiudiciū pactorum ſuorum: vñ potuit eſſe,qꝺ dictū pannū vendiderit nō apothecaliter,vt reta glarius,ſed vt fœnerator hñs pignora trāſcurſa:accuſatio.n.dēt ex toto ꝓbari:ita vt ꝓbatio ipſam acceſſoriè ꝙludat:vt in c.in pſentia.de ꝓba.facit qꝺ no.Bar.in l.nō ſolum.§.ſed vt probari.ff. de no.oper.nunc.Hinc no.dixit in l.2.C.de proba. ꝙ ſi fuit facta
1 accuſatio.†vel ingſitio de inſultu facto cum armis,vel de perc uſſione cū ſanguinis effuſione,& poſtea probaꝝ ſimplex inſultus ſine armis,vel percuſſio ſine ſanguinis effuſiōe,dēt fieri abſolutio:qa nō ꝓbaꝝ qualitas actus deducti i accuſatiōnē.ad hoc l.denuntiaſſe.§.qꝺ tñ.ff.de adul.& l.2.ff.vi bo.rap. cū ſi. Ita dico in ꝓpoſito.Ex his ꝙludo qꝺ d.Venturellus nō probatur incidiſſe nec in primā nec i ſecḋ partē dicti ſtatuti:& ſic venit abſoluēdus.qa accuſatore nō ꝓbante reus abſoluendus eſt:vt in iurib. vulgarib.¶Venio nūc ad fm,an d.Nicolaꝰ accuſator veniat de calumnia puniēdus:& i hoc poſſet examinari lōga qō ꝙ in iure fit.nūqꝺ accuſator dicaꝝ calūniari eo ipſo ꝙ nō ꝓbaꝝ.de qua qō ne plenè no.i l.j.ff.ad Tur. & ibi ꝑ Bar.& in l.athletas.ff.de his q no.infa.& in c.2.de calū.& 2.q.3.c.q non ꝓbauerit.& c. euphe-
* miū.§.notandū.cū multis ſi.Sed nō inſtādo inverbis,*cōis* ꝙcluſio eſt,qꝺ accuſator deficiens i probatiōe excuſaꝝ à pena calūniæ, ſi habeaꝝ ꝓ ſe aliqua euidentia indicia:vtputa famā, vel auditū à fide dignis,vl̄ qꝺ ſimile.vt notaꝝ in iuribus prælle.maximè i ḋ.§.calumniator.& optimè facit i c.j.in fi.de elc.Sed ex dictis teſtiū in hac cā ꝓductorum ſatis pōt euidenter ꝙieturari ḋ.Nicolaum nō fuiſſe in calumnia:vt veriſimiliter potuerit credere ḋ. Venturellum ex illo facto veniſſe ꝙ reformationem prędictam. Calumnia autē ꝙſiſtit i aīo,& requirit dolum,q nō eſt ſine calliditate & fraude.l.i.ff.de dolo.& l.iuriſgētium.§.ſed ſi fraudādi. ff.de pac.in qua ḋ.Nicolaus non vī fuiſſe. Ex quibus bī ꝙcludo ad fm,vc3 ꝙ dictus Nicolaus nō ſit de calumnia aḋ pœnam talionis ꝙdemnandus.¶Ad tertium.f.qꝺ de expēſis,arbitror ḋ.Nicolaum in illis ꝙdemnandum:qa licet nō fuerit in calumnia,tñ qa temerè perſeuerauerit i accuſatiōe,cū debuerit prius diſcurrere,& peritiores ꝙſulere,an per illud factum probareť accuſatio inſtituenda ꝙ ḋ.Venturellum:qꝺ cùm nō fecerit deprehen-
2 ḋit in temeritate,†ꝙ ſola ſufficit vt qs ꝙdemnetur in expenſis. vt in c.calumniam.de pœn.& ibi ꝑ doctores.& plenius notaꝝ i c.finem.de do.&ꝓtu.& in l.eum quem temerè.& ibi ꝑ Bar. ff.de iud.& in l.j.ff.ad Turpil. per eundem. vnde iuris ignorātia non excuſat à ꝙdemnatione expenſarum:tenet gl.& doctō. in ḋ. c.finem.& Bar.in ḋ.l.j.ad Turpil.& Spec.in tit.de expen.§.fin.ver.ex præmiſſis.Partes ergo iudicis erunt in hac accuſatione abſolue re ḋ.Venturellum,ſeu Manuelem noīe filij ſui ꝙparētem à dicta accuſatione,& ꝙdemnare ḋ.Nicolaum in expenſis:quas probabiliter ḋ.Venturellus ſeu pī pro eo fecit in hac cauſa, de expenſis verò præſentis ꝙfilij,cum poteſtas ex ſuo officio ipſum petierit,cui incumbit,dico ſtandum ꝙſuetudini,iuxta notata ꝑ Spec, in tit.de ſala.§.j.verſi.conſuetudo. & per gl.in clem.ſtatutum.de elect.lib.6.qua ceſſante ordinarius pro ſalario nihil petere pōt: vnde ſi egit ſuis ſumptibus,illud obtinere poteſt, cum propter hæc onera incumbentia inſtituatur ſibi ſalarium,iuxta not.per Io.An.in c.cum ab omni.de vita & hone.cle.ſportulas tñ de iurę ciuili,& aliqua munera petere poteſt:ꝙ tñ nō ſunt de iure determinatæ:ſed ſtandum eſt iuris ꝙſuetudini:vt in authentica,of feraī:de hoc per ſe gl.& Bar.in ḋ.auth.offeratur.C. de lit.cōteſt.

¶Conſilium lxxix.

1 *Obligatus ad reſtitutionem fideicommiſſi vniverſalis, vel particularis tenetur regulariter cauere cum fideiuſſoribus.*
2 *Filius fratris impropriè dicitur nepos.*
3 *Pater rogatus reſtituere filio tenetur regulariter reſtituere.*

ILLVD de iure quæritur,an filius cogatur reſtituere hæreditatem patruo.ſ.germano teſtatoris,ſi decederet ſine liberis,& teneatur cauere cum fideiuſſoribus de reſtitutione fienda in euētum conditionis,ſeu reſtitutionis.Et breuiter dico hoc dubium pendere ex intellectu.l.iubemus.C.ad Treb.Illud enim indubita
1 ti iuris eſt,†ꝙ obligatus ad reſtitutionem fideicōmiſſi vniverſalis,vel particularis tenet regulariter cauere cum fideiuſſoribus. vt eſt tex.ibi gl.in l.ſemper.ff.vt leg.no.caue.probatur expreſſius in l.ſi qñ.eo.ti.Item per locum à ſpeciali in l.filius. eo.ti.Nā ſi ibi eſt ſpeciale in filio nouiter emācipato,vel ſeruo manumiſſo,vt releuetur pater,vel dñs præſtando cautionem ſub hypotheca bonorū ſuorum:in aliis ḡ fortius nō ſufficit cautio,ēt ſub hypotheca bonorū:animo etiā ſi eſſet impotens ad idoneè cauendum,nō ſufficeret nuda ꝓmiſſio etiam cum hypotheca bonorū:ſed ꝓcedendū eſſet iuxta ea ꝙ notabiliter hñt in l. poſtꝙ.§. imperator.c.ti.difficultas ḡ vt ꝓdixi,oritur, qñ filius rogatus eſt reſtituere.Nam ipſe vī priuiligiatus,vt non teneatur ad hanc ſatisdationem:vt ḋ.l.iubemus.& quanḡ ille tex.loquatur,qñ qs eſt rogatus reſtituere hæreditatem filio ſuo nepoti teſtatoris,vel ꝓ nepoti, & deinceps: tñ quidam qui reputabantur moderni ꝛpe Cyn.dixerunt idē,qñ filius rogatus eſt reſtituere extraneo ex idē titate ſeu maioritate rōnis,ne extraneꝰ ſit magis ingratus, quā filiꝰ,ſeu nepos vel ꝙiunctus.Nam ſi vinco proximiorem in gradu,fortiusvinco remotiorem:vt l.3.ver.ſed l3.C.de bo.mater.Et hoc argumentum fecit Cyn.vacillare in l.iubemus.in fi. tamen vī reſidere ipſe tandem in ꝑria ſiīa: vt ille text.non extendaꝝr vltra perſonas ibi expreſſas:qa hoc vętuit expreſsè tex.ī ḋ.l.iubemus.in fi.vbi apertiſſimè probatur hæc ꝑria ꝙcluſio: & ibi aperte tenuit Odof.dicēs illud ſpāle inductum fuiſſe inter deſcēdentes,ne diſcorda orirętur int eos Namvidetur oriri quedā diffidētia ex petitione,& præſtatione hui⁹ ſatisdationis.ſimile adduco in præſtatiōe fideiuſſoris de dote reſtituēda ꝓhibita int maritū & vxorem rōne prædicta,ſecus in extraneo recipiente dotem ꝓ alio,vt legitur & notaꝝ in rubro & nigro.C.ne fide.do.dē.& maxi mè in l.& in dotib.C.de do.cau.non nu.¶Item tex.ī ḋ.l. iubem⁹. loquiť in nepote & pronepote: propriè ăt fm canones,& leges talis dicitur filius filij, vel filiæ,& filius nepotis.ff.de gradib.l.Iu-
2 riſconſultus §.ſecundo gradu.in fin.& 3 5.q.6.c.1.& 2.& 7.†filius autem fratris improprie dī nepos,ex communi vſu loquēdi: vt no.Io. an.in c.fundamēta.de elec.li.6.pleni⁹ Fede.de ſenis pſ.28. Iura autem maximè antiqua debent intelligi propriè,& non ſm improprium vſum loquendi, præſertim hodiernum, quia legislatores peritiſſimi non vtunturverbis vulgarium vt notabiliter dixit Bal.I.c. 1.de ſucce.feu.facit qd notat Bar.in l. ſtipulatio iſta. §.hi qui.ff.de ver.ob.¶ Quid plura?ad hunc noſtrum ītellectum adducovltra alias duas gloſſas notabiles iuris ciuilis,vna eſt ī l. 1.ff.vt lega.no.caue.in ver.ſemper.vbi primò dixit,ꝙ liberi teſtatoris ñ ſatisfḋ.per dictam.l.iubemus.& immediatè poſt ſubdit,ꝙ illud eſt ſpeciale qñ rogatur filius reſtituere ſuo filio: ſecūdo gl. magis notabilis eſt in l.filio.eo. tit. quæ adhuc magis reſtringit ḋ.l.iudemus.dicens eam procedere ſi rogatus erat filius & fidei cōmiſſarius erat in poteſtate rogati,qꝺ ñ ꝙtingit in caſu noſtro: 3 &idem voluit ibi Bar.Præterea†pater rogatus reſtituere filio,tenetur regulariter ſatisſdare.vt probatur per locum à ſpeciali.in ḋ. l.fortius ergo quis tenetur reſtituere patruo.Et ſic concludo in caſu noſtro ꝙ patruo ſit danda fideiuſſio.Nec eſt correcta ḋ.l.ſiper ḋ.l.iubemus.vt no.gl.in ḋ.l.filio &c.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

INTER MAGNIFICVM COMMVNE Senarum ex vna parte,& Raynerium Toſcanum Mediolanenſem ex alia,int ceſſit certa ſolēnitas ꝙētiōis occaſiōe vſurarū reſtituēdarū,ḋs Zeno in vltimo ſuę vitę reſtitui mādauit,& ad eas reſtituēdas ḋ. Raynerius ꝑ infraſcriptum modum ſe obligauit,verba ăt ꝙuentionis,ſunt hæc Che le vſure ſe debbiano integramente reſtituire per tępo de ſei anni ogni anno,vn tanto laquale reſtitutione cominciare & fare ſe debbia cō effetto per lo primo anno in Kalēde de Zenaro,& coſi dipoi ſi ſegua de Zenaro in Zenaro maſſime de detti ſei anni,rēdēdo primo a Citadini,poi a Cōtadini,& ſottopoſti ſecundo che per ordine furono ſcritti,& poi a quelli, che ſi trouaſſero o foſſero foreſtiri: ſimilmēte ſi faccia la reſtitutionę de tuti li denari in queſto modo,che de preſenti ſi elegga vn depoſitario a tenere & reddere li detti denari de le vſure, cioę a quelli,chę ſe troueranno le proprie perſone,a loro heredi per li altri:che vengo a diſmettere a la caſa di la ſapientia.ḡrīē ſi &c.Mō preſupponiť qd ḋam in primo termino tām ciues quā forenſes ñ petierūt eorū ſextā partē.adminiſtratores dom⁹ ſapiētiæ illam petunt tanquā incertā.Queritur nunquid poſſint,&c.

Conſilium lxxx.

1 *Vſuræ ſi debentur abſentibus, debent ad illos mitti*
2 *Reſtitutio quandiu poteſt fieri illi qui ſoluit, nunquam illa pecunia debet dari pauperibus: vel in aliam piam cauſam conuerti.*

BREVITER Cōcludo ꝙ ſi apparere poteſt quib.ḋ.pecuniæ debentur,non poſſunt adminiſtratores domorum ſapientiæ petere:nec de iure communi,nec vigore dictæ cōuentionis.De iure n.communi clarum eſt,quod quandiu ſuperſunt illi à quibus fuerunt extortæ,vel eorum hęredes,non debent diſtribui in piā cauſam,tanquā incertæ:vt eſt tex.apertus cum gl.in ca.cum tu. devſu.& in c.ſicut dignum.§.cos.de homi. quinimo vnum dicit
1 gl.in c.cum tu.†ꝙ ſi hi quib.debentur,ſunt abſentes,debent ad illos mitti.Nulla ergo actio ad illas pecunias petēdas ꝙetit domui ſapientiæ præſuppoſito ꝙ de iure ſibi debeatur incerta: qa vt dixi,non poteſt dici incerta.per hoc qd no.gl.in c.2.de vſu.li. 6.in verbo ſatisfactione.& per Federicum de ſenis.pſi.150. Nā ḋ. Raynerius tenetur reſtituere illis,quib.clarum eſt deberi à quorum obligatione non releuareť,ēt ſi pauperib.reſtitueret,vī ālijs quibuſcūq;,vt ḋ.§.cos.qa debitū non remittiť,ſꝫ augeť,cū cuiꝙ improuidè

improuidè ſoluitur qꝺ alij ex debito eſt præſtandū:vt dicit tex. in c.ea te.de iureiu.ff.de ſol.l.vero procuratori.nec tenetur ſoluere ēt ſi domus ſapientię vellet ſibi præſtare cautionem de ꝙſeruando eum indemnem:illa enim ſola non facit,vt quis teneatur ſoluere ei non dēt,an ſit ꝙſanguineus debentis recipere: vt no.gl.& Bart.in l.vero ꝓcuratori.præalleg.& l.qui hominem. 2 eod.titu.Nec ēt vigore ſupradictæ ꝙentionis teneť dictus Raynerius ſoluere:qa qꝺ ſoluendum domui ſapientiæ obligatus eſt ſub ꝙdōne.ſ.in caſu in quo pecuniæ eſſent inuentæ:& quia neſcirentur,vel non pñt illi quibus debentur,vel eorum hæredes 2 inueniri.Nam vt dicit gl.in d.c.cum tu.†quandiu poteſt fieri reſtitutio illi qui ſoluit,nunḡ illa pecunia debet dari pauperibus, ſeu in aliam piam cām cōuerti:& ſi improuidè ſoluereturad piū vſum,teneretť nihiominus dictus Raynerius iterū ſoluere debē tibus recipere.p iura ſuperius allcg.& no.Fede.vbi ſ.c.& Ant.de But.in d.c.cū tu.Anteq̄ ergo exiſtat ꝙdō incertitudinis,non pōt peti qa non dicitur ceſſiſſe dies ſolutioni fiēdæ: vt l.cedere diē. ff.de verb.ſig.&c.prudentiā. per Inn.de offi.deleg.pendente.n.ꝙ ditione ſola ꝑpes in obligatione eſt:inſti.de verb.oblig. §.ex ḋitionali.& quod in diē debetur,licet ante ſolui poſſit:peti tamen non pōt.l.ꝙtinuus.§.eo quidem tempore.ff.ḋ verbo.obli.& c.vni co de plus peti.¶ Cōcludo ergo ꝙ extantibus illis vel eorū hæredib⁹ quibus pecunia debetur,non poteſt per adminiſtratores domus ſapientiæ tanquam incerta peti,&c.

¶Conſilium lxxxj.

1 *Dos dicitur proprium fœminæ patrimonium.*
2 *Coniecturæ probabiles ſufficiunt ad probandum ſcientiam alicuius facti.*
3 *Pater poteſt inſtituere filiam in dote.*

Videtur primo dictam Catherinam nullo modo impediri,quominus dicta dotem octingentorum florenorum ab hęrede maritiſui petere poſſit.nam ſiue dicamus illam dotē fuiſſe patris & filiæ cōem,ſiue ſolius filiæ,non liberatur ſoli patri ſoluens:vt in l.2.ff.ſolu.mat.& l.q hoīem.§.ſi gener.ff.de ſolu.Et ī caſu nō dico fortius ſoluentē pī non liberati:qa illa dos erat ſolius filię, cum tpe quo pī eam maritauit, eſſet emancipata.Nā ſi dos ꝙſolidēť in pſonam ſolius filiæ,ſi ex poſt facto emancipeť,in l.vnica. §.videamus.C.de rei vxo.ac.fortius hoc ꝙtingit ſi ab initio erat 1 emācipata:vt no.Bar.in d.l.2.† Et.n.dos ꝓpriū fœminæ pīmōiū. vt l.3.§.ſi igitur.ff.de mino.hēt ḡ filia fundatam intentionē ętra hæredē mariti:nec alia q̄ poſtmodū intceſſerunt,hūt ipſi filiæ ꝑ iudicare.Non.n.obſtat ſcḋa ꝓſtitutio maioris dotis.cū ſecundo nuptui traderetur,qñ nō habuit pecuniā primę dotis à patre ex actam,ſed dotem maternam.quod colligitur ex ḡtitate vtriuſq; dotis maternæ,ſ.& ipſius filiæ,& clarius hoc elicit ex fine &libe ratione ḡ vt hīs matris,fecit d.Catherina patri ſuo , ibi dum dt, & hoc iō fecit,qa fuit ꝙeſſa habuiſſe à d.Bernardo dotem dñæ meæ &c.l3. n. à principio dos mille & quadraginta florenorum fuiſſet ſimpl⁹r à pre ꝓſtituta,tū ex ſequentib.p3 qd intēdebat dare,& illam recipere dotem mīnam. Nā ex ſequentib⁹ declarant prædecentia.vt l.ſi ſeruus plurium.in fi.&l.q filiab.de leg.j.&l.nūmis.de le.3.Non hēt præterea obſtare dictæ Catherinæ finis & liberatio gñalis ḡ fecit patri ſuo:qa illa non refertur ad ignorata ꝑ d.Catharinam,vt in l.tres fratres.ff.de pac.&l.ſi ſoror.C.d col. & l.nec ignorans.C.de dona.facit quod legitur & no. in l.q romæ.§.duo fratres.ff.ver.ob.¶Itē qa liberatio fuit facta reſpectu eorum q̄ à patre petere poterat,ſed d.Catherina nihil tñ à patre exigit nec ab eius hērde,ſeu à ſuo creditore,ergo &c.& eadem ꝙſideratione tollitur aliud motiuum,qꝺ formari pōt ex teſtamētaria diſpoſitione paterna,& liberatione hæredis poſtmodum ſub ſecuta.¶Sed his non obſtantib.ḡriam arbitror ſniamveriorem, & dico hæredem mariti oīo liberatū ab obligatione, qua tenebatur d.Catherina.Moueor primò,qa ex ſolutione facta patri ꝙtingit liberatio ſiue ab initio petierit pī filia ſciente,& non ḋicente,vt l.2.§.voluntatem.ff.ſol.ma. ſiue ex poſt facto ſciuerit & nō ḋixerit,ſaltē aliquo actu poſitiuo interueniēte: vt l. paulus. ff.rem ra hab.& cle.j.de ꝓcu.&bon⁹ tex.in l.filiusfabſente pre. ff.ad mace.facit qd no.Bar.īl.cū tabernam.§.idē queſijt.ff. ḋ pig. & in l.quo.n.ff.rem rem ra.hab.& maximè hoc ꝙtingit in l. ſi ſeruus ꝙmunis.ff.de dona.inter virum & vxo.vbi rōne ꝙiunctionis q̄ eſt inter fratres, tacens hī pro ꝙſentiente etiam vbi agitur de iactura rei familiaris.pro hoc quod no.Cy.in l.inuitus.C. de procura.& Bar.in l.quæ dotis.ff.ſol.mat.per canoniſtas in ca.nonne. de præſump.¶ Quod autē filia ſciuerit,vel aliquē actū poſitiuū approbatoriū ſolutiōis factę patri ex poſtfacto fecerit,ſatisvideť elici,& probatur ex ſcripturis mercatorum,in qb.fecit d.Catherinam d.quantitatis creditricē, & aſſerit ſe pro ea ſoluiſſe varijs vicib.varias quantitates diuerſis perſonis.quanḡ. n. de iure libri mercatorum nō faciant plenam fidem in eorum fauorē,vt l.exēplo.& l.rōnes.C.de ꝓb.&in c.2.& qꝺ ibi plenè no.de fide inſtr.tū ī ꝓiudiciū tertij,& fauorē alteri⁹ ab ipſo mercatore,ſaltē vbi agi tur de præſumēda ſcīa tertij faciunt plenam fidem, iuxta no.ī l. ḋam.§.nūmu.ff.de eden.& in l.optimā.C.de ḡhen.& ꝑmit.ſtip. & in c.illud.de præſum.facit qꝺ no.gl.& Inn.ī c.cum olim.de cē ſi.Ad idem qꝺ no.Bar.in l.celſus.ff.de vſuc.vbi dicit malam fidē, & ſic ꝙſcientiā rei alienæ probari ꝑ famā loci,& alias ꝓecturas. †vñ ad probandum ſcientiā alicuius facti,ſufficiunt probabiles ꝙiecturæ:cū al⁹ de facili probari nō poſſit.Præterea actus nomi natus hic interuenit,faciendo ex dicta pecunia aliis ſolui:vt ſatis colligiť ex libro mercatorum,cui præſertim ex cenſura ciui tatis dať plena fides.¶Sedò hoc idem ꝓbať ex gñali liberatione q̄ d.Catherina fecit pī:cum.n.ſciret,vt patet ex ꝓdictis,dotē ſuā peruenisſe ad pīem & eū ex certa ſcīa vī liberauit , ergo rōne dictæ dotis nihil amplius petere pōt,iuxta plenè no.per Bar.ī d. §.duo fratres.& facit d.l.tres fratres.ī fi.à ḡrio ſenſu.ff.de pa.Nec obſt.ſi dicať d.Catherinā finem & liberationem feciſſe duntaxat de pecuniis quas d.Catherina à ſuo pre petere potuiſſet:ſed cum non habuiſſet in petendo mandatum ab eo, neq; ēt nunc ab eo petit,ſed ab hērde mariti:qa dico ꝙ ex quo petiit dotē filiæ,& ſic ipſo geſto & facto geſſit negotiū filiæ, poterit dicta filia etiā à principio ignoraſſe,habendo ratum factum pīis,& petendo dotē ab ipſo pre:vt legit & no.in l.ſi abſentis.C. ſi cer.pe. & ī l.ſi mī.C.de rei ven.& l. .C.ꝙ ſoc.vī ergo eum liberaſſe ab illa ḡtitate primæ dotis,ex quo eā ab eo petere poterat.Illa.n.ver ba liberationis,petere poterat,&c.sūt multum gñalia,& ſolum denotant potentiā petendi.ad hoc qꝺ no.ī c.ſi.de reſt.ſpo.vñ ita liberando pīem,ab eo vī ipſa habere ratā ſolutionē factā pīi, & ipſum patrem liberare,ar.opt.in l.3.ff.rem ra.habe.vbi dñs appellando à ſententia procuratoris falſi,eum approbat.Ad idem in ſiī no.Bar.in l.j.C.de arbi.¶Tertiò & vlt.principāl̄r, & forti⁹ pro iſta parte facit qꝺ no.gl.in d.l.2.ff.ſol.ma.in verbo,adępta.& tex.in l.ſi cum dotē.§.ſi pr̄.e.ti.vbi dr̄,ꝙ licet ſolus pr̄ exegerit do tē ſine voluntate filiæ:ex quo tñ pr̄ tñ ſibi in teſtō reliquit q̄ta erat dos,& filia acceptauit relictum.immediatè ꝙludit ſibi via petendi dotem ab hærede pīis,vel ab extraneo creditore.Et adūertendū qꝺ tex.& gl.præal.in nullo pōderāt ſcīam filiæ,ſed ſolum ꝙiecturatam intērionem pīis, qꝺ ex quo ſolus recepit dotem,vī relictum feciſſe filiæ aīo ꝙpenſandi cum dote per eū recepta.Nec profectō refert an ab eo petat,an ab eo exīgo:qa ſatis à pre petiť,ſeu ab ipſius hērde,cum ſi effectualr ꝙpeteret actio ḡ hæredē mariti,in effectu peteret ab ipſo pre,ſeu eius hærede pp regreſſum quem hēt ḡ hæredem pīis.ad hoc optimus tex.in ſimili,in l.fi.in fi.C.de vſu.rei iud.Quinimo tex.in d.§.ſi pr̄.expreſsè,ſi bū ponderet,denegat filiæ actionem ḡ extraneum & apertius voluit gl.præal.in d.l.2.in verbo,adempta. Et maximè hoc dicendū in caſu nſo,vbi habemus quaſi expreſſam in hoc volūtatem teſtatoris.Reliquit.n.d. Catherinæ iure inſtitutionis 80. florē.& ſic ḡtitatem primæ dotis ꝑ eum receptā ꝓ oī legitima, q̄ d.Catherina petere poſſet ī hērditate dicti teſtatoris:& ꝓ oī & toto eo quod ex alio capite d.Catherina petere poſſit,quacunq; alia de cauſa,&c.Et mandauit vt finē faceret hæredi ſuo:vt ſ. latius,&c.Ex qbus verbis ſatis clarè colligiť patrem q ſciebat 3 ſe dotem recepiſſe,habuiſſe animum ꝙpenſandi.†Nam & in dote poteſt pater inſtituere filiā vt no.gl.& Bar.in l.3. ff.de min.facit c.Raynu.de teſta.& quod ibi no. Ex iſto capite non eſt curādum de ſcientia,vel ignorantia d.Catherinę.Sed ſatis eſt ad hūc effectum concipiendum,qꝺ tantum receperit ex teſtamēto patris,quantum fuit qꝺ pr̄ occaſione dotis receperit ex perſona filiæ.Ex quibus omnibus concludo d.Catherinæ denegandam actionem ſuper dictis octingentis florenis,tam contra hæredem patris,q̄ ḡ hæredem mariti,vel alterius cuiuſcunq; occaſione p̄ dicta:& patet reſponſio ad omnia ſuperius allegata in cōtrariū.

¶Conſilium lxxxij.

1 *Præſcribi poteſt contra Imperatorem, vt non recognoſcatur in principem.*
2 *Argumentum ab etymologia vocabuli negatiuè ſumptum valet.*
3 *Imperium hodie dependet ab eccleſia.*
4 *Imperator non recognoſcit imperium à populo Romano, ſed ab eccleſia.*
5 *Titulus præſumitur ex coniectura.*
6 *Vaſalli propriè appellantur fideles.*
7 *Diœceſis tota eſt territorium epiſcopi.*
8 *Aſcendentes non ſuccedunt in feudo.*
9 *Frater ſuccedit fratri in feudo antiquo.*
10 *Vaſallus poteſt meliorem conditionem feudi facere, deteriorem verò ſine domini voluntate non.*
11 *Fideiuſſor non habet actionem contra principalem ſi ſoluit, non oppoſitis exceptionibus competentibus principali.*

QVAMQVAM In his dubiis copioſè & diſertè ſit allegatū & ꝙſultum,attamen vt iudicium meum per verba ſpecialia petenti morem geram,attingam ſpecialiter quodlibet præfatorū dubiorū,aliqua in mediū deducendo per alios minimè tacta:& quando

Universidad de Deusto
Biblioteca

qñ ex vnius decisione ad aliorum solutionem potest peruenire, ab illo tanq̃ à principaliori incipiendum est: iuxta ea q̃ hñr & notantur in d. paltoralis. §. j. de rescriptis. c. prudentiã. de off. dele. cũ simi. ideo incipiam prius examinare an ciuitates & castra de quibus est ꝓtentio, sint bona feudalia: an verò ꝓpria & patrimonialia ipsorum ꝓcedentium. ¶Et vr primò qd sint propria, & à nemine recognosci debent, saltẽ respectu vtilis & directi dñij: possessio tpis, de cuius initio nõ est memoria, habet vim tituli, etiã in pscribendo ꝫ ius cõe: vt est casus in c. j. de præscrip. lib. 6. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æsti. Sed isti nobiles progenitores istorum ꝓcedentium. Titi & Anselini possederunt ciuitatẽ istam & castra tanq̃ dñi p tñ tps: ergo pscripserunt in illis liberũ & insolidũ dñium, & iurisdõnem: siue. n. dicamus hæc bona pertinuisse ad ecclesiam Roma. siue ad imperium, semper potest allegari pscriptio: qa licet ꝫ ecclesiam Roma. non currat pscriptio respectu supremæ ptãtis nec ꝫ Deum cuius vices gerit, tñ in spiritualibus iuribus, vt ī possessione alicuius ciuitatis, castri, vel villæ, bñ currit pscriptio: vt in c. ad aud. & qd ibi no. de pscri. ita eleganter dixit Inn. in c. bonæ. el 2. de post. plã. ita & fortius dicendum est in ꝓpetentibus Imperatori. Nam ꝫ Imperatoris ꝓpetẽtia ꝓpetit pscriptio, ẽt si sint talia q̃ in signũ spãlis priuilegij forent reseruata: vt est tex. no. in c. super quibusdã. de verb. signific. & in l. si publicanus. §. ī vectigalib. & ibi per Bar. ff. de publi. † Quinimo multi voluerunt, qd etiam ꝫ Imperatorem põt pscribi, vt non recognoscatur in principem: de quo plenè no. ī c. per venerabilem. qui fil. sint legi. vbi hoc voluit Inn. & ꝑ alios ī cle. Romani. de iureiu. in prin. per Io. de Lig. & per Bar. in l. j. ff. de aqua plu. arc. & in l. hostes. de cap. & postli. re. & in l. infamẽ. in fi. ff. de pub. iud. & vr verissimũ saltẽ qñ præscribit passiuè. f. vt subsit papæ: vt voluit Host. in d. c. per venerabilem. ¶ Sedò principr ꝓbat hic, † argumentũ ab etymologia vocabuli negatiuè sumptũ, est validum in iure, vt probat in l. 2. §. appellata. ff. si cer. pet. Itẽ valet affirmatiuè sumptũ, si nõ ꝫdicat diffinitioni, vt no. Bar. in l. j. ff. de testa. Sed feudũ dr à fide, & fidelitate, q̃ debet vasallus ꝑstare dño p iurm, vt dicit text. in c. 2. p quos fiat inuest. sed isti, Titus Anselinus, & progenitores eorũ nunq̃ præstiterunt, aut ꝓ miserunt tanq̃ vasalli, ergo nõ põt dici ꝙ habuerũt in feudum, qnimo si à principio fuisset feudũ, ex cursu tanti tpis fuisset prescriptũ: iuxta no. ꝓ Io. An. in tit. de pscrip. in addi. Spe. per gl. in c. j. de capi. q cu. vend. & ibi per Bal. & vr probari in c. si diligenti. & c. ad aud. de pscrip. ¶ Tertiò ad idem oñditur sic, si intra annum vasallus non petit inuestituram ab hęrede, vel successore dñi, cadit à iure feudi vt ī c. j. de capi. q cu. vend. vt legit & notat in c. veritatis. de iureiu. sed ī casu nro nõ est memoria, qd vnq̃ fuerit petita inuestitura: nec ꝓ hæredes, q̃ primò habuerunt illa ciuitatẽ, & castro ab aliquo successore in papatu, vel imperio: ergo nõ est verisimile qd sit feudum. facit qd legit & notat in c. lõginqta te. 12. q. 2. ¶ Sed his non obst. ꝺriam sniam arbitror ꝓualere: ad q̃ in primis adduco certo certius Romanum pontificẽ habere intentionem fundatam in iurisdictionalib. super vrbem Roma. & toto suo territorio, nõ solũ ex donatione Cõstantini facta in psonã beati Syluestri, sed ẽt ex approbatiõe & dispositione Ludouici Imperatoris: vt in c. ego Ludouicus. 63. dist. & c. Constantinus. 96. dist. & ī cle. Romani. de iureiu. Nec parũ ab errore distat reuocare in dubiũ validitatẽ illius donationis, cũ tex. ī c. fundamenta. de cle. li. 6. dicat eã fuisse ex causis iustissimis diuinitus fãctã. hæc ipse dicit Bar. sup proc. libri feu. vltimate tenet Bal. ī ꝓ. ff. vete. plenè per Io. de Lig. in d. cle. Romani. Et hoc vr hodie ꝓbari exquisita rõne, † vc3 imperiũ dependet hodie ab eccl'ia a ꝓpud q̃ est vtraq; ptãs. 22. di. c. j. & 2. & c. nouit. de iud. & ī c. cãm. q fil. sint leg. & p gl. no. in cle. aduersus. de hær. voluit Bar. in l. j. ff. d regr. reis. Et sic credere est de necessitate salutis, vt est decisum ī extrauagãti Bonifacij q̃ incipit, vnã sanctã. & no. gl. ī d. cle. aduersus. † vñ hodie Imperator ñ recognoscit imperiũ à populo Ro. q illud acquisiuit ꝑ impressionẽ, sine aliquo colore iustitiæ: sed ab eccl'ia, à qua ꝓfirmat, & coronat. & deponit, qñ opus est: vt ī c. venerabilẽ. de elec. & c. ad apostolicę. de re iud. lib. 6. & eccl'iæ iurat fidelitatẽ & obedientiã: vt ī d. cle. Roma. & ꝑ Papã transfert imperiũ de gente in gentẽ. d. c. venerabilẽ. vñ Constan. nil de nouo ꝓtulit eccl'iæ: sed potì remisit qd suũ erat, vt dicit no. Ioã. de Lig. ī d. cle. Roma. Et sic nõ valet rõ ad impugnãdũ illã donatio. q̃ habet, Imperatorẽ nõ posse diminuere iura imperij, de qua p gl. ī auth. qño. opor. epis. §. j. ¶ Ex qb. oĩb. satis ꝫcludit primũ ꝑsup positũ, qd Roman' põtifex hẽt fundatã intẽtionẽ super vrbe, & toto suo territorio ī tpali. & ꝑsupali. vt ī d. c. fundamenta. q̃ inferre necesse est, qd qcunq; hẽt iurisdõnẽ in illo territorio, i' ꝑsupositũ ptẽdere põt de iure spãli: cũ papa successerit in illo loco Imperatori q̃ sol' habebat ibidẽ iurisdõnẽ. Nã apud Imperat. dũtaxat erat fons iurisdõnis & ab eo tãq̃ à fõte emanarũt ptãtes ī alios ꝓcesserunt. n. ptãtes ĩferiores ex magnificẽtia ipsius principis: vt ī auth. de exhib. reis. §. æquissimũ. ī ti. quis dic. dux. ī feud. & hoc no. ibi Bal. & meli' in c. j. de nã feu. & in c. vnico. de pac. iur. fir. vbi dicit ꝙ oĩs iurisdict. & districtus est imperatoris de iure ꝓmun. vnde facit 7. q. j. ī apib. & qd no. ꝙ Io. d Lig. & ꝑ alios ī cle. pastor. de riud. & in d. cle romani. Et cũ ñ ꝫstet in casu nro quo iure speciali ꝓgenitores istorum habuerint d loca, & titul ex tacita diuturnitate ꝑsumendus est: vt in d. c. j ꝙ præscri lib. 6. & ꝑ Bar. in l. cũ d in rẽ verso. ff. d vsu. ꝑ Io. An. in c. ꝙenit de censi. † oportet ex ꝙiectura præsumere tit. iuxta no. in d. l. cum de in rem verso. & in c. ꝫstitut. de rel. do. & l. si tibi pecuniam. ff. si cert. pet. & per Bart. ī l. cotem ferro §. qui maximos. ff. de pub. & gl. no. in l. j. ff. de super fi. quæ dicit ꝙ pretiũ, & mercedis quantitas facit discerni emptorẽ à conductore. Atidẽ bonus tex. & qd no. in l. filiusfa C. d petihære. & ī c. peruenit. de emp. & vend. Certũ est qd si ex ꝙiecturis velimus in casu nostro iudicare titulũ, necessario oportet dicere, ꝙ subest titulus feudalis: ga vt patet ex rõne facti nihil aliud legitimè præter vsurpationem, quæ nõ est ꝑsumenda, põt elici & iudicari: hic. n. presupponitur qd ꝓgenitores istorum seu fideles & seruitores sanctæ Romanæ ecclesiæ, & Romanorum pontificũ pro tpe appellauerunt. Insuper præsupponiẽ ꝙ qdam ex progenitoribus istorũ veniẽs ad mortem, q habeat tres partes in illis bonis, mandauit in vltima voluntate d. terras teneri ad obediẽtiã & reuerẽtiã romanę eccl'ię à qua asseruit se, ac suos multa bona habuisse: quæ verba clarissimè innuũt, & inferũt illa bona esse feudalia. † Nam vasalli propriè appellantur fideles. vt in cap. de forma. 22. q. 5. & in c. vnico. de for. fid. in feu. Et licet quilibet sit fidelis, qa fides seu fidelitas magis versat in isto ꝺctu, q̃ ī alio, vt ingt Bal. ī proę. feu. dominus quodãmodo totaꝛ suam committit vasallo ꝑsonã. f. honorẽ, & bona: ideo feudũ à fid seu fidelitate dictũ est. Et maximè hæc ꝓcedunt, cũ ille in vltima volũta te mandauit, vt illa bona tenerent ad obedientiam & reuerentiã sanctæ romanę eccl'iæ, à qua asserũt se & suos multa bona susce pisse: nec apparet ꝙ alia bona pẽ ista habuerint à romana eccl'ia. tenere ãt bona ad obediẽtiã alicui' magis ꝙgruit nãæ feudi, q̃ alteri titulo spãli. Ad hoc bon' tex. ī d. cle. romani Nec obstat si dicaꝛ, ꝙ illa verba, ſqd essent fideles,) &c. / qd tenerẽt ad obediẽtiã romanæ eccl'iæ) &c. fuerũt dicta ex quadã ꝺeuotiõe q̃ solẽt hĩe boni christiani ad ecclesiã: qa dico hoc ñ esse verisimile: qa ea q̃ nõ solẽt ex deuotiõe & humanitate dici & põt redũdare in maius ꝓiudicium, nõ ꝑsumunt dicta ex affectione. sed potius ex iuralteri ꝓpetenti: iuxta elegant no. ꝙ In. in d. c. bonę. de post. ꝑl. & ꝙ Bar. in l. j. ff. de itine. actuq; priua. ¶ Ad prædicta facit auth. itẽ si qs liberos. C. de natu. lib. vbi dr, ꝙ si habens liberos nãles, vr eos legitimare. Item cõfessio ſæpius iterata facit fidem, l3 non hẽat oĩa sua substanti alia, iuxta tex. no. & ibi ꝙ Bar. in l. cum satis. C. d agri. & censi. li. 11. facit tex. in l. vnic. C. de pl' peti. & c. per tuas. de prob. cum ibi no. non. n. debemus hic præsumere prescriptionẽ: qa nullũ admiculũ est de pscriptione, nec de facili dẽt ꝑsumi, quia præsumerem' negligentiam romanæ eccl'iæ: vbi est tãta vigilantia in c. j. de off. de leg. li. 6. Nec priuilegiũ merã ꝙtinet donationem: qa nõ est præsumendum eccl'iã donasse bona sua, ꝫ c. ñ liceat papæ. 12. q. 2. & cũ de indebito. ff. de ꝓb. nec ẽt dicẽdũ qd ipsi ædificari fecerint ciuitatẽ, & illa castra, qa in puncto ꝑsuppo nitur ꝫrium. sed ẽt prę supposito qd sic esset, nihilominus ꝙ l3 ꝓ prietas ædificij ꝙtinere possit ad ædificantẽ: nõ tñ iurisdictio: qa illa resideꝛ ī territorio sicut seruitus ī fundo: vñ ꝙtinet ad illum cuius est territoriũ: vt ī c. j. ver. ad hæc. & ibi ꝑ Bal. de pace iur. firm. facit qd hr in l. pupill'. §. territoriũ. ff. de ver. sig. & qd ibi notaꝛ. Hinc dicim' ꝙ tota dicęsis est territoriũ epi. 16. q. 7. oĩs basilicę, & q̃q̃ alius epꝰ ibi ædificet eccl'iam nihilominus iurisdõ ꝙtinet ad illum epm̃ in cuius territorio est. 16. q. 5. c. j. ꝑsumamus ergo feudũ qd est magis verisimile: & plerunq; ab eccl'ia romana ꝫsti tuiť, & nõ est maximi ꝓiudicij: valet. n. argñ. à cõiter accidentib. c. j. & qd ibi no. Cal. de cle. non resi. Et inspicim' ī obscuris qd est verisimilius, & plerunq; fieri ꝫsueuit vt in regula, incimus. de reg. in. li. 6. & in dubijs minimum est sequendum. vt in regula. in dubijs eo. lib. Et maximè hoc dicendum fauore ecclesiæ: ne ꝓdat dñium directum sibi de iure ꝓpetẽs, ar. in l. sunt ꝑsonæ. ff. de reli. & sump. func. Ex his ꝫcludo præsumendum fore hæc bona esse feudalia romanæ eccl'iæ, vl' ex ꝫcessione antiquit' facta, vel ex pscriptione tanti tpis. Nã ex quo isti tenuerũt illa bona, vt fideles eccl'ię, vñr, si titulus nõ ꝓcessit, illud ius feudale ex prescriptione acquisiuisse. qd fieri ꝑt, iuxta ea q̃ leguntꝛ & notaꝛ ī c. ad audiẽtiã. de præscr. & per Bar. in l. cũ de rẽ verso. ī fi. de vsur. & ī l. quẽadmodum. C. de agri. & censi. li. 11. facit l. fi. & l. ius emphyteuici. C. de fun. patri. & in simili ꝑ gl. notabilẽ ī l. 2. C. de iure emphy. inuersi. repellere. in fi. Non obstãt huic ꝫclusioni supius alle. in ꝫ rium, nam ꝓcedunt qñ ꝓcurrit sola possessio longissimi tpis sine aliis prosequentib. denotantib. aliũ ꝺctum, vt patet ex prædictis. ¶ Ad sm respõdeo quod licet iuramentũ fidelitatis sit à vasallo præstandum.

præstãdum, hoc verũ nisi à principio fuerit remissum: qd fieri ꝑt vt ẽ tex. no. ī d. c. 2. in ti. per quos fiat inuest. Et q̃q̃ hoc ñ ꝑsumať, quinimo nisi de pactis ſpecialib. probeť, præsumẽdum est feudũ fuisse ꝓmissum fm cõem ꝓsuetudinẽ, & cões regulas feudorũ. vt est tex. no. in c. j. in fi. in ti. qd sit inuest. in feud. & ibi hoc no. Bal. tñ ex lapsu tãti tpis præsumendum est iurm fuisse remissum. d. l. filius. & c. puenit. præal. Item potuit tale remanere feudũ frãcum & liberũ, vt solum tenerentur isti iuro ad ea q̃ hñr in ca. de forma. de forma fideli. præal. vt sentit Io. An. in addi. Spec. in tit. de ꝑscrip. ꝫ q̃ non apparet ꝙ isti aliqñ ꝫuenerint: & per hoc p3 rñsio ad tertium, nam vr præscriptum, vt non teneantur petere inuestituram: sed ex sola ꝓcessione obligentur ad fidelitatem: sicut. n. ex priuilegio ꝑt hæc inuestituræ petitio remitti: vt notant proba tur ex his q̃ leguntur, & notantur in c. veritatis. de iureiu. ita & ex præscriptione maxime tãti tpis de cui' initio memoria non exi stit, cũ illa hẽt vim ꝓstitutionis. d. c. j. de rescri. li. 6. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æsti. Item posset dici qd præsup posito qd isti fuissent priuati, tñ papa vr eis velle indulgere, cum istud sit inductum in fauorem dñi: vñ per hoc non excludiť quin sit feudum, & qd statutum est in vasallorum odiũ, nõ dẽt in eorum ꝓmodum & fauorẽ retorqueri: vt ī c. de trãsla. epis. satis n. ẽ, ꝙ aliqñ hæc bona tenuerint vt fideles, & seruitores romanæ eccl'ię: & ad ipsi' obediẽtiã & reuerẽtiã. vt §. dixi. ¶ Ad ꝑdicta ad de notabilẽ tex. cum ibi notatis maximè ꝑ In. in c. j. de reli. domi. vbi dr, ꝙ si non ꝫstet in cui' diœcesi est eccl'ia, vel saltem dubitetur, ꝙ exercitium / vnius actꝰ à certo ẽpo facti, ꝑsumiť illã eccl'iã in totum ad eum ꝑtinere, ex quo non constat ꝙ pertineat ad alium. Et sic ꝓ vnum actũ fit extensio ad alios ex q̃ nõ ꝫstat qd hæc bona sunt in territorio papæ, & ꝙ ꝓgenitores istorũ tenuerint vt fideles eccl'iæ: dẽt dici ꝙ ex toto iuf feudi ꝓtineãt ad eccl'iã romanã, & sic qd sint obligati papæ, ad ea q̃ hñr ī d. c. de forma. & ẽille tex. satis notabilis ī mã nra. ¶ Ex his ꝑt clarissimè in ferri ad solutionẽ aliorum dubiorũ. Et primò nunqd snia lata ꝑ senatorem vrbis in fauorem matris venientis ex persona filiorũ præmortuorum ꝫ Anselinum filium supstitutem: dico ꝙ si mr de duxit in iudicium illam cãm vt feudalem dicens se dre succede re ex persona filiorum præmortuorũ ꝓ partib. cã tãgentib. snia non tꝫ. qa cum cã est inter vasallos de feudo dñi feudi est iurisdõ, & non loci ordinarij. dat. n. lex hãc iurisdõnem ordinario pri uatiuè, & extinctiuè ad iurisdõnẽ ordinarij. vt est bonus tex. in c. cęterum. de iud. Et ibi apertè hoc tꝫ Inn. Host. & cęteri doc. sequẽ tes saltem qñ dñs feudivocat vasallos corã ordinario. ad idem l. ī perialẽ. §. præterea. de ꝓhib. feu. alie. per Feder. vbi per gl. & Bald. Quinimo non possunt vasalli ẽt ꝑ expressum ꝙsensum prorogare iurisdõnem alterius omisso dño feudi sine suo ꝙsensu. vt no. gl. & Bal. in d. §. præterea. Bar. in l. j. §. & post operis. ff. de no. operun. & in l. j. ff. de iud. & canonistæ in d. c. cęterũ. & vr de hoc tex. in c. ex transmissa. de fo. ꝙ. Reperitur ergo snia ista lata à non habente iurisdõnem. & sic nullius dẽt esse momenti: vt in c. at si cle rici. de iud. & C. si à non ꝙpe. iud per totum. aut hãc cãm deduxit mr non tanq̃ feudalem sed ꝓpriam & priuatam: & dico ꝙ tenuit snia in præiudicium Anselini: qa ñ dat hoc casu iurisdõnis defectus: nam lex dat iurisdõnem dño feudi, qñ ꝙstat ꝙtendentes esse vasallos, & de feudo ꝙtendere. vt in d. c. cęterum. & in d. §. præterea. præal. ¶ Præterea sicut currit præscriptio ꝫ vasallum, l3 non noceat dño ignoranti: vt in c. j. de cap. conra. vbi per gl. & Bal. & per Io. An. in tit. de præscr. in addi. præall. & per Bal. in d. § præterea. in ver. quæro, pono ita dicendum ꝙ snia dẽt nocere vasallo qui neglexit opponere peremptoriam ex quẽtione feudi, d dñio saltem ignoranti: facit c. suborta. de re iud. & c. cũ dilecta. de ꝛfir. vtil. & qd notatur in d. c. ad audientiam. Ex his p3 quid dicendũ de virib. primæ snię. ¶ Nunc intro ad aliud dubium, vc3 nunqd dictæ dominæ matri illorum præmortuorum petenti execution nem illius sententiæ latę ꝫ Anselinum filium possit Titius fr d. Anselini, & ipsius ꝙuasallus se opponere, & ipsam executionem �path dere: & q̃q̃ prima fronte videatur dicendum ꝙ non, ꝓ theoricã Inn. in c. veniens. el 2. de test. quã refert & approbat Bar. in l. à diuo pio. ff. de re iu. in eo quod dicit, ꝙ si petatur executio ī bonis ab alio possessis ñ ꝑt tertius ꝓ suo interesse ꝑpedire executionẽ cũ possit postmodum agere ꝫ istum nouũ possessorẽ, sicut po tuisset agere ꝫ tertium, ad qd facit l. is à quo. ff. de rei vẽd. Ita ī ꝓ posito cum d. Anselinus possederit, ꝫ quem mater egit: non vr ꝙ Titius tanq̃ tertius se opponendo possit ꝑpedire executionẽ. Ad idem aliud notabile d. Inn. in c. cum in iure. de off. dele. vbi dicit, nulli fore tantam exceptionem nullitatis vt impediat executionem snię. pro quo facit c. suscitata. de in integr. restitutione. ¶ His tamen non obstãtib. mihi vr aliter ꝫcludendum, & primò ad intellectum dicendorum præmitto, ꝙ dicta domina nullum ius põt habere, seu habet in dictis bonis. quoniã cum sint feuda lia, & feudum sit paternum, seu antiquum istorum progenitorũ Anselini & Titi, mr nullo mõ potuit succedere filiis: tum ga fę mina taliter, nisi de speciali ꝓcessione doceať, nõ succedit ī feudis: etiam si sit filia vasalli, quod plus est: vt probať in c. j. de succ. feu. & in c. j. de alie. feu. paterni. si ergo excludiť filia, ergo ex cludiť mr. vt in auth. in successione. C. ad Tertu. ga si vinco vincentẽ te, & c. vt in c. authoritate. de ꝓcess. præb. lib. 6. ¶ Itẽ ex alio 8 capite excludiť mr: † qa ascendentes nõ succedunt in feudo, seeus in descendentib. vt ꝓbat ī c. j. de nã succes. feu. vbi tex. no. Ex cludiť ex tertio capite qd est de agnatis: vñ cum feudum sit paternum, nõ põt deuenire ad agnatos. qnimo deficientib. agnatis reuertiť ad dñm, vt in c. 2. de feu. mar. & in c. j. de succes. feud. His p̃missis ad principale q̃situm dico, ꝙ d. Titus habet multa re media ꝫ petitionẽ dictæ dñæ. ¶ Primo. n. potest opponere ī vim peremptoriæ dicẽdo nullum ius ipsi dño ꝓpetere per prædicta. ipsius. n. interest opponere ne alteretur nã feudi in ipsius ꝓiudicium. Nam si d. Anselinus decederet sine liberis, ad eum peruenireť feudum ẽt ꝫ voluntatem ipsius Anselini: qa vasallus non põt de feudo disponere in testõ ī ꝓiudicium liberorũ & agnato 9 rum q̃ habent succedere in feudo. † Nã frater succedit fratri in feudo antiquo. vt in d. c. 2. de feu. mar. & ī c. j. de succes. feud. ꝑal. & ibi per Bal. ¶ Item põt opponere impediendo executionem snię: qa vt dixi, sua interest vt executio nõ fiat: qñ cũ ista dña ñ veniat, nec venire possit vt vasalla: sed vt extranea, & tendat alte rare nãm feudi: interest cuiuslibet agnatorum q̃ posset succedere d. Anselino ab intestato, ne fiat executio: ar. opti. in l. j. 2. & 3. ff. de liber. cau. & melius in l. à snia. ff. de appel. pro hoc facit tex. 10 no. in c. j. de inuesti. ra ali. q̃ dicit † ꝙ vasallus põt meliorem ꝺõ nem feudi facere, deteriorẽ ve io nõ sine dñi voluntate, vr eorũ agnatorum ad quos per successionẽ peruenire põt: cui ꝛcorda re vr tex. in c. j. de alie. feu. pr. & sic d. Titus satis ꝑtẽdit interesse ne fiat alteratio feudi. Cessat ergo theorica Inn. Itẽ cum mater possideat pro indiuiso, si admitteretur petitio dictæ dñæ possidet ret tñ ꝓ parte. Nãin diuisione rei cõis ꝓtingit alienatio, hinc est qd minor põt prouocari, sed nõ prouocare ad diuitionem. l. pe. C. de prædiis mino. Nec ob. alia theorica Inn. in c. cum in iure: qa ꝓcedit nisi excipiens velit probare nullitatem intra tps nõ ꝓ lixum: vt plenè notatur per Io. de Lig. ī clem. i. de re iud. & vr ibi tex. Nam si est ibi specialis casus in quo exceptio nullitatis ñ im pedit executionem snię, ergo aliàs habet impedire: argu. in c. ꝑ senti. de præb. lib. 6. & maximè hæc procedunt si opponeret nul litas ex iurisdictionis defectu proueniens iuxta gl. notabilem & vulgatam in cle. j. de ꝛque. pos. & fruc. & quod no. Bar. in l. j. ff. qd vi aut clam. Insuper dici potest ꝙ nisi Titus opponat pro suo in teresse: satis est incõtinẽti specialiter docere de suo interesse ad hoc vt admittatur & suspendatur executio. Postea verò põt ple narię & in debitis dilationibus docere: vt est textus singularis ī d. c. veniẽ. el 2. de testi. & ibi per Inn. An autem possit opponi ex ceptio declinatoria ꝫ senatorẽ ex priuilegio ꝫdicendo ꝙ cã est feudalis. Bal. in d. §. præterea. tenet ꝙ sic: sed tñ nõ bene firmat: sed mihi placet vna theorica q̃ colligi põt ex dictis Inn. ī d. c. cæterũ. vbi notãter dicit, ꝙ aut actor agit gñaliter: ita qd potest ꝓ prehendi cã feudalis in libello, & tunc potest excipi ꝙ cã illa spe ctat ad dñm feudi: cum sit feudalis: aut expresse apparet ꝙ non deducatur causa vt feudalis: & tunc potest opponi in vim de clinatoriæ: qa ex quo agitur de feudo vt feudo, nec agẽs dicit se vasallum, excludiť iurisdictio dñi: cũ iura faciant eũ iudicẽ dun taxat: cũ qõ inter est vasallos de feudo. ita dñt iura ꝑalle. Secus si inter vasallũ & tertium: vt no. gl. in d. c. cæterum. & ibi apertè te net Ant. de But. & gl. in d. §. præterea. debet ergo opponi modis ꝑdictis. Potestẽt ꝫ dictũ dñm opponi defectus iuris sui in vim declinatoriæ ad impediendum litis ꝓtestationẽ: qa vbi ꝛcludiť ꝑ excipientem actori nullum ius ꝓpetere, vt ꝓtingit in casu nro, põt sic declinare: qa nemo sine actione experiť. l. si pupilli. §. videamus. ff. de nego. gest. & c. examinata. de iud. notanter tenuit Bar. in l. cũ ꝛebat. ff. iud. sol. Et ꝑ hoc vr expeditum aliud dubiũ, nunqd posset opponi de ineptitudine libelli. Itẽ petiť diuisio ci uitatis & castrorum: frustra. n. ꝙrimus de ineptitudine, cum nul lũ ius sibi ꝓpetat per ꝑdicta. Si autẽ hæc bona nõ essent feuda lia, vel hæc dña esset admittenda aliquo iure spãli, tũc nõ puta rẽ ex hoc libellum ineptum. Nã ii sint feudalia, põt diuidi, cũ ī ꝰ solũ ꝓhibeat diuidi feudum qd sonat in nomẽ dignitatis: vt est ducatus, marchionatus & similes. Secus de aliis feudis: vt ꝓbať in §. ꝑterea ducat', in c. imperialẽ. de ꝓhi. feu. ali. ꝑ Fed. & ibi aper tè hoc tenet Bal. & ad illã distinct. dẽt reduci dictum Bar. ī l. si in ter. ff. de admi. tu. & l. si vni. al's incipit, põponius. ff. de re iud. Fa cit qd legit & notať in c. licet. de voto. ꝛgo tñ notãter dico vnũ qd nõ reperio ꝓ alios põderatũ, qd licet ī aliorũ bonorũ diuisio ne sufficiť vnũ ex sociis prouocare: qa nemo ꝓpellitur ī cõione esse. vt C. ꝙmu. diu. per totũ: attñ in diuisione bonorũ feudalium dẽnt oĕs conuasalli ꝓuenire & ꝛcordare, aliàs nõ potest fieri di uisio

Universidad de Deusto
Biblioteca

risso: hoc voluit tex. singularis si bene ponderet in d.§. præterea ducatus. in ver. si ꝑsortes voluerunt & capitulum. requirit ergo ꝑsensus aliquorum. ad hoc tex. iuncta gl. in c. sæpe. de verb. sig. in i. cum. n. ille tex. permittat diuisionem ꝫ naturani feudi, debet in, e ligi, propriis terminis. nec est à verbis tex. recedendum: vt in l. non aliter. ff. de leg. 3. & in c. fi. de verb. sig. Si vero bona non sint feudalia, tunc nō video qd impediat prouisionē castrorum: cū possint separatim vendi ex q̄ non ꝙsistunt in certa dignitate: ergo & diuidi: sed respectu ciuitatis q̄ est vnie⁹ loc⁹ pōt magis dubitari, cū hæc diuisio ꝫtingat in ꝓiudiciū reipublicæ cuius interest non hr̄e plures dnos & territorium nō diuidi: facit l. fi. C. si ꝫ ius vel vtil. pub. & interest ciuium non mutare dn̄m. vt not. Inn. in c. auditis. de præscrip. & c. inter quatuor. de maio. & obe. vnde posset attentari etiam q̄ ciuitas veniat in iudicio cōi diuidun. sicut veniunt alia bona, quæ ꝙmodè diuidi non possunt: & est tunc procedendū, vt hr̄ in l. ad officium. C. commu. diui. & Inst. de offi. iud. & Bal. & in d.§. præterea ducatus. sentit q̄ possit diu di q̄ vnus habeat vsque ad certum locum: alius reliquum, & c quod tn̄ prius dixi est æquius. ¶ Venio ad aliud dubium, nūquid Anselinus ecciderit à iure suo qa fraudulēter alienauit nō excipiendo ꝫ matrem. Et in hoc dico aduertendum quod si teneamus illa bona esse feudalia, dispositio testatoris prohibenti alienationem sub pœna, nil in hoc operat: qa nō potest vasallus in testamento disponere circa feudum: vt in d.c. 1. de succes. feud. ¶ Item subest iuris prohibitio quoad feudalia: in c. 2. de vasal. qui ꝫ consti. Lotha. & in d.§. præterea. cū similibus. vnde debemus hunc casum decidere fm iura feudorū. & qd iste debeat perdere feudum, vel qd ipso facto ecciderit à iure suo, saltem respectu partis alienatæ fraudulenter, allego pulchrum textum in c. 1. §. callidis. insuper machinationib. de prohibi. feu. alie. p Fede. qui nimo plus debet puniri cum alienat in fraudem legis, q̄ ꝫ factum in fraudem hominis: & ibi no. Bal. & pro hoc notabilis & bonus texus in simili in l. si libertus minorem. ff. de iure patr. Ex ꝓiecturis. n. apparet q̄ malitiosè Anselinus nō opposuit cum hret exceptiones ita paratas ꝫ matrem. vt patet ex prædictis. facit l. 1. ad Turpil. vñ sicut alienat is qui patit ꝓscriptionem ꝫ se: vt in l. alienationis verbum. ff. de ver. sign. adeo qd dicit gl. no. in c. placuit. el 2. 16. q. 3. q̄ ꝫ eam passus est currere ꝓscriptionem ꝫ ecclesiam, pōt ecclesia agere vt ꝓseruet eam indemnē de suo: ita & is q̄ exceptiones debitas non opposuit, & tanto fortius cum in casu nro iste videatur fecisse in fraudē: nā qd ex ꝓiecturis elicitur est euidens. vt in l. licet. ff. de lega. 1. Et idem est remittere qd dare, l. qnetiā. ff. de calū. in c. veniēs. el 1. de testi. Hinc 1 rest: qd fideiussor nō hēt actionē ꝫ principalem si soluit nō opposit̄is exceptionib. ꝙ exceptionib. principali. l. si fideiussor. ff. māda. ¶ Item vr̄ dicendum si bona non sunt feudalia: tunc incidit in pœnam testatoris: cū vt §. dixi, alienans in fraudem dēt puniri ac si directa via alienasset. d.§. callidis. & in l. non dubium. cū ibi no. C. de legi. Et p hæc remanēt expedita dubia oīa ī effectu, &c.

¶ Consilium lxxxiij.

2 *Statutum dicitur contra libertatem ecclesiasticam si propter illud clerici efficiuntur timidiores.*

2 *Statutum laicorum etiam in fauorem ecclesiarum non tenet.*

PRAESENS dubium in effectu ꝙsistit an valeat statutū laicorum q̄ inter cætera ꝓtinet, vt nemo audeat sub certa pena apphēdere vl̄ capere possessionē alicui⁹ bn̄ficij vl̄ hospitalis, sine ex ꝓssa licētia dn̄orum secularium & qd nullus notari⁹ seu testis iter fit ꝫ libertatē ecclesiasticā. q̄ viso facillimè inferri pt ad decisionē aliorū dub. & dico nō valere dictū statutū. Ad. n. statutū dici pt ꝫ gnaliter vel singulr̄ à Deo, à papa, vel aliis principib, secularib. hec est. n. ois co. ordo omnium doct. c. nouerit. de sen. exc. q̄ approbāt 1 Bar. & Bal. in auth. cassa. & irrita. C. de sac. san. eccl. ꝓ addentes qd etiam dr̄ ꝫ libertatem ecclesiasticam si per statutum laicorum clerici efficerentur timidiores, & laici audaciores per l. 1. q̄ onerandæ. ff. quarum rerum ac. non da. & de priuilegiis tributis ecclesiæ per ipsum Deum ponunt exemplū de co⁹ d. c. nouerit. in priuilegio, vt sola ecclesia administret res ecclesiasticas: vt ī c. fi imperator. 96. dist. de reb. ecc. nō alie. c. fi. ¶ Itē vt ad ecclesiā dūtaxat ptineat ius statuendi de rebus & iuribus spūalib. vt in c. denique. & in c. cum ad verū. 96. dist. 12. q. 1. duo sunt gña. & c. ecclesia. de consti. & c. bene quidem. 96. dist. & 33. q. 1. quodcūque ligaueris. Hinc est q̄ statutum laicorum super huiusmodi, potis⁹ dr̄ destitutio quam constitutio. vt ī d. c. fi. ergo restat manifestè ꝓcludere q̄ præsens statutum cum disponit de rebus spūitualibus & ecclesiasticis quarum administratio, & de eis iurisdictio p⁹tinet ex priuilegio Dei ipsi ecclesiæ vl̄, & suis administratorib⁹, vt §. probatum est. ¶ Item est ꝫ priuilegium triburum ecclesiæ vl̄ per Romanos pontifices in ipsorum canonibus: vt super huiusmodi nullo modo sit recurrendū ad seculares. vt patet in c. 2. de iudi. & de off. archi. ca. vt nostrum. & c. ad hoc. & d. cap. 2 bene quidem. adeo † q̄ ēt in fauorem ecclesiarum non tenet statutum laicorum qd prouidet disponendo, mandando, seu pœnā addendo. iuxta ea q̄ no. plenè. ī d. c. ecclesia. de ꝫst. & p Io. an. Host. in c. fi. de sol. & Io. de lig. & Ant. de But. in c. quod clericis. d toro cōpe. Preterea violat hoc statutum summū & principale tributū ab ipso Xpo romanis pōtificibus: illud videlicet, qdcunq; ligaueris sup terrā. & c. d. c. qdcunq;. qd exponit Inn. in c. ꝙro. de ꝫ sue. dicens, quodcunq; ligaueris. s. p statuta, vel ꝓcepta. & in ꝓcernētibus aīam, nisi sint ꝫ idē, &c. Sed hoc statutū est ꝫ mādarum pene in spūalibus, & ꝓcernentibus animæ factū: cum papa mandet executori gratiæ suæ vt mittat impetrantē ī possessionē q̄ timore pœnę tradere non pt: ꝫ ex hoc ēt ferri q̄ efficiunt ex hoc statuto timidiores, & laici in statuēdo audaciores. Et sic ex multiplici capite hoc statutum dici pōt ꝫ libertatē ecclesiasticā. Et oprimè ad ꝓdicta facit c. qñ. de immu. eccle. li. 6 Ex hi. infero ad casum nostrum q̄ ex duplici capite nec possessionem alias ītrē apphēdētes, nec testes interessentes, vel tabelliones de apphensi. possessionis rogati, incidunt in pœnā statuti Primò ex dispositione iuris cōis. Nam si statutum non valet, nec pœna apposita. maximè cum talia statuta sint cassa & irrita: vt in d. auth. cassa. & d. c. nouerit. & c. grauē. eo. ti. Facit qd notat in cap. significātibus. d off. dele. & in l. pacta q̄ ꝫ. C. de pactis. Quinimo statuentes & ipsi statuta seruare facientes sunt ipso facto excommunicati: vt in dictis iuribus vltra pœnam, de qua ī d. auth. cassa. nec excusantur prætextu statuti in fine statutorum positi, q̄ statuta contra libertatem ecclesiasticā habent pro irritis: qa iura volunt vt ea deleri faciāt de volumine statutorum, ne aliq̄n de facto seruent, vt in dictis iuribus: & ita expresse firmant Bar. & Bal. in d. auth. cassa. ¶ Secò capite cessant in ꝓdictis pœnę statutariæ ex forma alterius statuti quo cauet, si qd statutum reperiret contra libertatē ecclesiasticā, illud sit irritum & inane, &c. ergo ꝓmissum statutū nullas vires habet etiam consideratā mente statuentium in d. auth. cassa. Et maximè habito respectu ad reformationem statutorum post ea factam, in qua ferè idem continetur, &c.

¶ Casus consilij sequentis.

ILLVD IN SVMMA DE IVRE QVAERITVR, an donatio inter viuos insinuatione ītime non accedente, excedens summā quingentorum florenorum, intercedente confirmatione imperatorum ex certa scientia facta post mortem donatoris, valeat. ita vt per eam præiudicetur debentibus succedere ab intestato, &c.

¶ Consilium lxxxiiij.

1 *Princeps licet ex certa scientia possit mihi tollere ea quæ sunt iuris ciuilis, non tamen potest quæ sunt de iure gentium tollere.*

2 *Libertus debet per imperatorem restitui natalibus patrono consentiente.*

3 *Bannitus publicus si restituatur ꝓ imperatorem in integrum, non dēt illa restitutio trahi ad bona alienata in alium medio tempore per principem.*

4 *Princeps habet plenissimam potestatem super ius positiuum.*

5 *Princeps si ex certa scientia aliquid approbat, vel suo priuilegio inferat quod de iure communi non valet, firmum erit.*

6 *Imperator pōt restituere libertū etiam patrono non consentiente nec vocato.*

7 *Princeps licet non possit sine causa rescribere contrarius diuinum, si tamen rescribit, præsumitur in eo iusta causa.*

VIDETVR Primò dictam donationē quatenus excedit summam quingentorum aureorum nullius esse momenti. & ꝓ non scripta eam fore habendam: vt probatur in l. fancimus. iuncta l. si qs proredemptione. C. de dona. per quam l. vl̄ correcta l. fi. tñ in donatione inter viuos, qualis fuit ista, nemo dubitat, quin talis ad sui validitatem expostulet insinuationem, quatenus excedit quingentos aureos, vt in iurib. præal. nec prodesse potest cōfirmatio facta etiam per gl. no. iuncto tex. in l. quoties. C. de pre- 1 ci. impe. offe. vbi no. † q̄ licet princeps ex certa scientia possit mihi tollere ea quæ sunt iuris ciuilis, vt actiones: illa tamē quæ sunt de iure gentium, vt dīia rerum auferre non potest etiam ex certa scientia: qm̄ illa sunt immutabilia. Insti. de iure nat. §. pe. & de legi. agna. tu. in fi. & §. di. in prin. Idem voluit Inn. in ca. quæ in te confirmationem Imperatoris ius fuit acquisitum istis nepotib. tanq̄ proximioribus in hæreditate dn̄i Anselini patrui, saltem adeundi ipsius hæreditatem: vt in auth. de succes. ab intc. & facit gl. no. in l. oīm. C. de test. quę dicit, q̄ per testm̄ datur plenum ius q̄tum ad acquisitionem dn̄ij plenius per mortem, pleniss̄imè ꝙ ferat hr̄ditatē ꝓximioribus. vt in auth. post fratres. C. de leg. hæc. ergo istud ius tā acquisitum & inhærens oīb. istorū ꝓximioru. l. ex certa scia factam. id. n. qd nostrum est, nō pt sine facto nro a nobis euelli. l. id qd nostrū. ff. de reg. iur. c. ab eo. ff. de ele. li. 6. & qd legi. & no. in l. iulian. ff. de qd. inde. & in l. 3. ff. pro socio. & in ca. 1. 22. distinc.

22. dist. in gl. in verb. iniustitiā. hoc idē vt̄ voluisse Bar. in l. fi. C. si ꝫ ius vel vt. pub. vbi dicit, qd princeps non pōt mihi tollere rem meā sine cā. qa cū habeat potestatē à Deo. vt in auth. quo. oportet. deus nō dedit potestatē sibi peccādi, vel auferēdi rem alteri. ad hoc. 40. dist. c. i. & cle. pastoralis. de re iudi. ¶ Secundo principaliter ꝫ hanc confirmationem adduco tex. optimum. in l. fi. ff. 2 de nata. rest. vbi dicitur, † q̄ libertus d3 per imperatorem restitui natalibus patrono consentiente: quia ius patroni per hanc restitutionem amittitur. & per illum text. dixerunt cō. tes. docto * tes, qd princeps in legitimatione fiēda d3 reqrere agnatos q̄ succēssuri erāt ab intestato: & cum eorum ꝓsensu legitimationem facere, saltē eo casu, quo filius petit se legitimari post mortem patris qd tenuerunt canonistæ in c. per venerabilem. q̄ fil. sint hæredi. & Bar. in l. Gallus. §. & quid si tñ. ff. de lib. & posth & Bal. ī ꝓc. C. vbi ꝙ hanc rationē dixit, qd Imperator nō pōt legitimare in terris ecclesiæ qa habet citare agnatos in ꝯs cū nullā hēat iurisdict. in illis terris, nō pōt citationē decernere vel illis aliquarens⁹ ꝓiudicare tanq̄ non subditis. Sed in casu nro isti nepotes ñ fuerūt in hac ꝓfirmatione vocati nec ꝓsensērūt &c. Et ꝙ hoc infero ad tertiā impugnationē ꝫ d. ꝓfirm. Nam hæc bona dicunt esse ī ciuitate, comitatu, & districtu Bononiēsi. in qb. imperator nullā hēt iurisdict. sed plenum i⁹ in tpalib. & ipiritualib. extinctiuè ptinet ad papā. vt in c. fundamenta. de ele. lib. 6. & in c. ego Ludoui. 63. dist. in cle. roma. de iure. in d. c. p venerab. Nec oportet dispurare de donatiōe eccl̄iæ facta p Constant. cum illa fuerit ꝓfirmata & ap. pbata p multos imperatores, & p ecclesiā. vt in d. cle roma. & aliis iurib. superius allegatis, maximè in c. fundamenta ꝓal. vbi dicit qd diuinitus fuit facta. Vnde si, p cul cēt ab hīs tene re ꝫrium, inspecto pīsertim qd habeā in extrauag. Bonifacij, q̄ incipit, vnā sanctā. Et ꝓ illius validitate Bal. in ꝓc. Digest. in fi. Nō potuit ꝫ imperator sup illis bonis disponere: vt in d. cle. pastoralis. facit tex. in l. fi. ff. de iurisd. om. iud. ¶ Quartò principaliter facit tex. in c. ꝙuis. & c. si ꝓ te. de resc. lib. 6. vbi habet qd restitutio vel noua collatio nō trahit retro cū ꝓiudicio illius cui i⁹ medio tpe fuit acqsitum, p qd dicit Ioan. and. in reg. sine culpa de reg. iur. lib. 6. in mei curia. q̄ stante iure speciali vt primogenitus succedat in totum: primogenitus naturalis qui fuit legitimatus per sequens matrimōium nō debet pferri secundo genito legitimo & naturali qa illa legitimatio facta p sequens matrimonium, nō debet retrotrahi cum ꝓiudicio secundo geniti, cum i⁹ primoge nituræ iā q̄situm erat p pri⁹. Ad idem qd no. gl. &. Bar. ī d. §. & qd si tñ. & meli⁹ il. fi. C. d sen. pas. vbi dicit, qd si bānit⁹ publicat⁹ restituat ī integ. p ꝫperatorē ñ d3 illa restitutio trahi ad bona alienata ī aliū medio tpe per principē. ar. in l. bñ à zenone. C. de quadrien. pſ. ¶ S3 his nō obstātib. ꝓiā sniam arbitror de iure verio rē. Et prio ꝓ fundamēto dico, qd Imperator ꝙcurrit ī iurisdictio nis exercitio cū ꝙlibet dño inferiore habente iurisdictionem, ſicut papa ꝙcurrit cum ꝙlibet ꝓlato. Dr̄. n. Imperator dns mundi. l. depcatio. ff. ad leg. rho. de iac. & d. l. bñ à zenone. C. d quadr. pscr. & 6. q. j. in apib. fecit. n. De⁹ duo magna luminaria ī mūdo: vnū vt posset dici, alterū vt ꝑsset nocti. Imperatorē. s. in tpalib. & papā in spūalib. vt dicit tex. in c. solitæ. de maio. & obe. & 96. di. si imperator. & c. ad verum. vñ sicut pervniuersum mundum pōt ad papā recurri in spiritualibus. ita ad imperatorē in tpalib. vt in d. iurib. Et hoc idem voluit Bal. in c. j. q. feu. da. pol. & alibi dixit, qd oīs iurisdict. & distinctio de iure cōi est penes ꝫperatorē. ita no. in c. j. de na. succes. feu. & in c. vnic. ver. ad hoc. de pa. iura. fir. facit qd no. doc. in cle. pastoralis. & cle. romani. ꝓalleg. His ꝓmissis, ꝓbo qd d. ꝓfirmatio dēat valere & tenere in ꝓiudiciū istarum neptum. Et primo allego tex. iuncta gl singulari in cle. j. de īmu. ecc. vbi dr̄ qd tāta est ptās pricipis circa i⁹ positiuum, vt facta possint haberi ꝓ infectis q̄ad oēm iuris effectū, ita vt faciat 4 retroire, ac si nunq̄ illud emanasset. ¶ Hinc ibi ꝓcludit, qd si aliqs incidit in excōicationem vigore alicui⁹ ꝓstitutiōis si papa illā ꝙstitutionem vult hr̄e ꝓ infecta, nō indiget ille aliqua absolutione, ſ3 perinde est ac si nunq̄ fuisset excōicat⁹. h3. n. princeps plenissimā ptātem super i⁹ positiuū. vt ī c. ꝓposuit. de ꝙcl. ꝓb. & in l. princeps. ff. de leg. & l. digna vox. C. c. ti. ¶ Ad ꝓdicta optimè facit tot⁹ titul⁹ de capti. & postli. reuer. vbi princeps ꝫveritatem fingit & retrotrahit multa ac si nūq̄ fuissent facta: adeo vt qs recepit ius ꝓditum & multa alia: vt ibi plenissimè hr̄. & maximè ī l. postliminium est⁹. eo. ti. Cùm ergo ī casu nro istis nepotib. & ꝓximiorib. fuerit ius adeundi q̄sti. ex iuris ciuilis dispositione & eodē iure corruerit d. donatio ex insinuatiōis defectu. vt d. l. fancim⁹. cum de iure nāli aut gētium nō reqrat hęc insinuatio: sed sufficit ad ipsū donationis validitatem voluntas donatoris: vt in §. p traditionem. Inst. de rerū diui. ſ3 fuit inducta de iure ciuili saltē vt hoīes ñ fundēt. iuxta plenè no. p Bar. in l. modestin⁹. ff. de dona. potuit Imperator tāq̄ dns super hoc i⁹ positiuū habere illā legē ꝙ infecta q̄ ad oēm iuris effectū: & sic pindevaleret donatio ac si nūq̄ illud ius emanasset: sic ēt potuit d. donationem retrotrahere, & supplere defectū iuris circa illā solēnitatē insinuationis, ac si ī principio insinuatio interuenisset. ad hoc optimè q̄ legi. & no. in l. oīm. C. de test. Hic. u. expōsè Imperator voluit illā donatiōē retrotrahi, ac si à principio fuisset insinuata. Et fecit hoc ex certa sciētia & sic ex plenitudine ptātis: hoc n. ꝫportat d. clausula, vt inuit gl. notabilis in c. ad hæc ſumus. de resc. Ad idē gl. fi. in c. ex multiplici. de deci. q̄ ad mām nostrā iuncto tex. multū facit. ¶ Itē expresse Imperator hic ſuppleuit oēm defectū, si qs in dicta donatione interc̄sisset, q̄ ſuppletio saltē operat̄ quoad ſolēnitatē iuris. iuxta notata p Spec. in ti. de leg. §. nunc ostēdēdū. ver. 18. & p Arch. in c. cęnomanen. 56. di. facit tex. & qd ibi no. in cle. pastoralis. de re iud. & in c. j. de trāsa. & qd ibi no. Ho. vbi ēt dicit Inn. † qd si princeps ex certa sciētia aliquid approbet, nec 5 dum ꝓfirmet, sed ſolūmō suo priuilegio inferat, qd de iure non valet, firmū erit: sicut ſtatutū laicorū super eccl̄iis valet, & ꝓ ꝫ firmato habeē si Papa illud in suis literis approbet. arg. ff. de pig. l. fideiussor. §. fi. & de consti. c. ecclesia sanctæ Mariæ. 96. di. bene qdem. cum ſimilib. Cū ergo dicta donatio corruebat ex defectu ſolēnitatis à iure ciuili introductæ satis potuit imperator illū d fectum supplere, & decernere ac si à principio interuenisset, p ꝑ dicta: nō obstāte qd medio tpe ius adeundi fuerit illis nepotib. acquisitū: qa hoc ius illis puenit mediāte iuris ciuilis dispositione, circa qd, vt ꝓdixi, potuit imperator disponere habendo illud ꝓ infecto quo ad oēm iuris effectū: nec imperator hic principaliter disponit circa ius priuatū illorum nepotū: sed ꝓ quandā ꝫ sequentiā. principaliter. n. dispōsuit circa ius ciuile supplendo ſolēnitatē ab eo req̄sitā: multa enim ꝑmittunt̄ ꝓ ꝫsequentiā q̄ nō admittunt̄ principaliter. vt l. j. ff. de authori. tut. & pīertim cum hoc ius fuisset nepotib. quæsitum nō ex eorum ꝙctu, seu facto: sed ex iuris ciuilis dispositione: vnde videmus in ſimili qd princeps admittit ſupplicationē cōtra ſniam a qua nō poterat appellari: ex quo iam fecerat ius inter partes: vt in l. res iudic. ff. de re. iur. & l. ingenuum. de ſta. hom. & c. cum inter. de re iud. vt patet in auth. q̄ ſupplicatio. C. de preci. impe. offe. & ꝙ eam restituit in integ. vt in c. tum ex literis. & c. auditis. & c. ex literis. de in integ. rest. C. vbi & apud quos. l. appellationem. l. prima. ff. a quib. appe. nō licet. & c. ſuper quæstionū. de of. dele. & restituendo minorē in integrū aduersus ꝙctum, præiudicat ēt ei ad qd medio tēpore pucnit ꝓ cōtractū factum cum emptore minoris. vt ī in cæ. la prima. §. fi. de min. Itē restituit in integrū aduersus ꝑscriptionē, ꝓ q̄ iuris authoritate fuerat acquisitū ius plenissimū. iuxta no. in l. fi. ff. rē rat. habe. & in c. ad aures. de præscr. Ad prædicta facit q̄d no. in c. auditis. præallegato. & cle. vnica. de in integ. restit. ¶ Secundo principaliter adduco tex. not. in l. 2. ff. de na. rest. i. fine, vbi dicit tex. q̄ imperatores nō facile solent libertum natalib. restituere, nisi cōsentiēte patrono: cum nō posset postmodum ad li- 6 berti ſucceſſionē venire. Et tñ, vt innuit ibi tex. † posset Imperator restituere libertū patronō cōsentiente, & nō vocato: licet d facili nō soleat: pōt ergo ex certa sciētia facere si vult, qa qd vix fit, tñ fit. vt in c. ij. de cog. spir. li. 6. & qd no. In. in c. nisi cū pridē. de renun. vbi dicit, q̄ superior penes quē est potestas dispēsandi pōt ēt nō vocatis illis quib. ꝓiudicatur, dispēsatiōē impedire: & p tex illius l. ij. dixit notāter Bar. in d. l. Gallus. §. & qd si tātum. quod si Imperator vult legitimare aliquē nō vocatis agnatis, q bus delata est hæreditas, pōt, dūmodo hoc faciat ex certa scientia. & sic p ista vr̄ casus noster aperte decisus. Nā fortius poterit ī casu nro supplere hunc iuris defectum in ꝓiudiciū istorū nepotum quib. ius ſuccedendi erat ab intestato delatū ex modico ſolēnitatis defectu, iuxta notata in d. l. Modestinus. de dona. gratiius. n. est. legitimare, & fingere qd legitimè natū, seu restituere antiqs natalib. q̄ supplere ſolennitatis defectū respectu insinuationis, & vtroq; casu præiudicatur his quib. ab intestato hr̄ditas erat delata. ¶ Tertiò principaliter adduco dicta no. p Cy. in l. * rescripta. C. de ꝑci. impe. offe. quæ *communiter* approbat̄ p alios legistas & canonistas modernos in c. q̄ in ecclesiarū. de const. vbi dr̄, 7 † qd licet princeps nō possit sine cā rescribere cōtra ius diuinū, tñ si de facto rescribat, pſumēda est in eo cā: vnde si princeps mādat aliquē interfici, vel reb. ſuis priuari ſibi parēdum est: qa in dicaret ſcdm cōſciētiā, nec pſumitur corruptibilis: & ſemp præſumēda est in eo cā. facit c. in memoriā. 19. di. & c. qd culpatur. 23. q. 1. & c. quid ergo. 11. q. 3. Cum ergo imperator hic dicat se cōfirmasse ex certa scientia, dēt, p eo pſumi causa legitima: maximè qa ī fauorē publicū pōt princeps quē priuare rē ſua. vt l. itē si verberatum. de rei vend. no. Bar. in d. l. ſi. C. ſi ꝫ ius. & in l. antiochēsium. ff. de priui. credi. & in d. l. rescripta. & princeps hoc vr̄ asserere in prœmio illius cōfirmationis: cū ī ipsius pſona verſet ius publicū: quāt cūq; ī sacris, sacerdotib. & magistratib. & clericis i⁹ publicū vt apparet ex verbis ſuis enūtiatiuis ſup quib. illum ſe fundasse credendū est. vt in cle. j. de ꝓbenda. facit q̄d no. Bar. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ord. facien. multo ergo fortius dicere necessariò habemus dictā ꝫfirmationē valuisse: cū per eam nō

Universidad de Deusto
Biblioteca

findicet iuri quæsito ex facto partis, sed ex mera iuris ciuilis dispositione. Et per hoc ꝯcludo dictam ꝯfirmationem valuisse, & præiudicare illis nepotib. Et per hoc subtiliter intuēti soluta remanent contraria superius inducta contra confirmationem: ꝓcedunt enim quando Imperator principaliter vult disponere ꝓtra ius gentium, tollendo ius quęsitum facto hominis verē vel præsumptiuè cessante: sed nos loquimur in iure quæsito authoritate iuris ciuilis. Et cum princeps principaliter disponit supplēdo defectum iuris positiui, vel restituendo id quod deest, causa præsumenda est. vt dixi. ¶ Ad secundum contrarium satis ēt patet supra responsum ex prædictis. Nam. l. fi. loquitur de potestate ordinaria, sed nō de absoluta, ꝓut loquit̄. l. 2. co. ti. quæ hic interuenit ꝓ illam regulā. ex certa scientia &c. ¶ Ad tertium dico qd hic non ꝓsupponitur quod donator seu isti nepotes sint de territorio: vñ præsumo quod sint de iurisdictione imperij: & sic ꝓsupposito quod bona sint Bononię, tamen ex quo præsumitur de imperio illo illa donatio sic corroborata extenditur ad bona vndecunque sita: sicut in simili no. Bar. in l. cunctos populos. C. de sum. trin. maximè in illa qōne: vtrum testamentum factū i certo loco sedm illius loci statuta specialia debeat extēdi ad bona existentia in loco nō suppositō statuenti: & cōcludit ꝙ sic: vt ibi plenissimè per eum, & facit l. j. C. de test. cum similib. ¶ Advltimum contrarium dico, quod in illis iurib. non interuenit vera in integrum restitutio, vt ibi no. gl. Item non apparebat de voluntate Papæ, quod voluisset actum retrotrahi cum præiudicio alterius: al's secus: vt ibi apertè dicit tex. hic autē expressè appareret de voluntate Imperatoris Et eodem modo pōt respondi ad authoritatem Io. An. in d. regula, sine culpa. licet etiam multi doctores amplissimi tenuerint contra opinionem suam, vt ipse met ibi refert: sed hic constat. vt dixi, de aperta voluntate principis, qui potuit in hoc disponere: vt ex prædictis colligitur.

¶ Consilium lxxxv.

1 *Cōmunis opinio tenēda nisi notorie male dicat, vel rationabiliter conuincatur.*
2 *Legatum conditionale non transmittitur in hæredem.*
3 *Nemo pōt in testamēto sibi eam legem dicere, vt a priore ei recedere nō liceat.*
4 *Relatiuum, quis, vel qui, coniunctum verbo futuri temporis, denotat conditionē.*
5 *Filius appellatur qui ex viro atque vxore nascitur, & vnde dicatur.*
6 *Filius primogeniti potest dici primogenitus.*
7 *Clericus illico priuatur & denudatur omni priuilegio clericali, & applicatur foro iudicis secularis bigamia superueniente.*
8 *Laicus si fuit præuentus per iudicem secularem, & causa pendente efficiatur clericus, non per hoc causa eximitur à foro penitentię secularis.*

IN PRAESENTI QVAESTIONE omnipotentis dei postulato suffragio duo, vt morem petenti geram, illorum opinionib. & motiuis reseratis ad vtrāque partem cum satis vtrinque sit argutum, omissis, breuiter attingam quoniam vt bellissimè habetur apud l. j. C. de vete. iur. enucle. ex multitudine authorum iudicandum non est, cum possit forsan & deteriorum sniia & multos & maiores in aliqua parte superare. Hinc fortasse motus Io. An. in c. j. de consti. dixit, † communem opinionem sequēdam esse, nisi notoriè malè dicat, vel rationabiliter ꝙincat: qd bonus iudex acutissimi ingenij existimabit. ¶ Primum dubium erit, vtrum filius primogenitus præferri debeat patruo in maioritate ꝙcessa cuidā viro nobili Petro Affa. hispano, habito pⁿtim respectu ad verba ꝓcessionis eidē factæ ꝑ illustrē principē regem Castellę, in qua inter cętera ad ꝓpositū cōtinent̄ hæc verba, videlicet, & qd post obitū hēat succedere hrēditare dictā mę dietatē dictarū apothecarum primo nominatarum, alter eorū, vt dcm est, vc; filius maior, quem habuerat de legitimo matrimonio & alij filij, & filiæ & hæredes, qui ab ipso, vel à nobis descenderunt ex nostra linea de legitimo matrimonio: vel qui sit legitimatus secundum qdius requirit, videlicet post obitū alterius gradatim, & semper cōferatur maiori, &c. ¶ Sedm dubium est cū patronus tanq̄ ꝓstitutus in minorib. ordinib. fuerit p nepotē ꝙrectus in curia romana, & ꝓcessus ibi fuerit à dño nullus factus nunquid ꝓsuperuenientia bigamiæ, in q̄ d. patronus dr incidisse, sit d. cā exempta vel eximēda à curia romana remittēda ad iudicem secularem. ¶ Venio igit̄ ad primum circa quod dico aduertendū quod cū filij & nepotes vocent̄ ad hāc succesiōē ex di ꝙ ositione & priuilegio regio magis sunt pōderāda verba priuilegii, q̄ iuris cōis censura disponens super successiōe patrui & nepotū in bonis aui vel patris: nā principaliter ibi tractat̄ de essencia & cōprehēsiua priuilegij. & attendēda & pōderada sunt ipsius priuilegij verba: vt in c. porro. & in c. recepimus. de priuileg. & in auth. de mand. prin. §. si qs autē. & ꝓfecto si p̄dicta verba privilegij seu cōcessionis, in quib. huius q̄stionis plenaria vis ꝓsistit, ex corde animaduertūr clarissimè patebit dictū nepotē pferendū. ¶ Mouear primo ad hoc dicendum, quia immediatè post patris obitum cui facta fuit principal's cōcessio, vocatur primogenit̄ ex regia dispositione. Et sic hoc ius succedendi ꝙsequit̄ primogenitus nō a patre, vel a lege cōi sed ex speciali dispositiōe regia, iuxta nota. per Bar. in l. vt iurisiurādi. ff. de ope. lib. & ꝓ Bar. in auth. si quas ruinas. C. de sacrosan. ec. facit tex. cum ibi notatis maximè ꝓ Bal. in c. vnic. de succes. feu. Ergo ius succedendi illico cū primogenitus venit ad lucem in habitu, & in spe ꝙsequit̄. & est spes firma & inuariabilis, cū ꝓ patrem aut alium filium inferiorē tolli nō possit cū trāsuerit in ꝙctum: vt in c. j. de ꝓba. & ꝓlo. an. in c. significasti. de fo. ꝓpe. tacit tex. i c. j. de feu. sine cul. fi ami. & no. Bal. in c. j. de succe. feu. & ꝓ Bar. in l. fi. alias pen. ff. de decre. ab ord. fa. ¶ Et præsupposito ꝙpriceps potuisset reuocare, ita qd dependet à solius principis ptate, dr fieri non posse: vt in l. Iulia num. in fi. ff. de le. j. & no. Dy. in regula, semel deo. de reg. iur. lib. 6. Igitur hanc spem firmauit, & irreuocabilem transmisit primogenitus in filium. hoc ꝓbat ex idētitate rationis, sicut spem ꝙtentem patri ex ꝙctu ꝙditionali transmittit ipse pater in filium: vt in §. ex ꝙditionali. Inst. de verb. ob. quod nō ꝙtingit ex alio, nisi quia illa spes firma & irreuocabilis cum potentia de facili reducibilis ad actum habeat̄ ꝓ actu. vt in c. pisanis. & quod ibi notat̄, de resti. spol. ita & hæc spes firma & inuariabilis tāq̄ ꝙtentes ex priuilegio regis dēt posse trāsmitti in filiū. Nec obstat huic motiuo tex. in l. vnica. §. finautem. C. de cad. tol. vbi dr, † qd legatum ꝙditionale: quia ex eo ꝙpetit sola spes ante ꝙditiōis euētū nō trāsmittit̄ in hæredē: quia duplex potest esse diuersitatis ratio: vna quā allegat gl. in d. §. ex ꝙditionali. dicens, quod in ꝙctu ꝙditionali interuenit factum ipsius ꝙhentis volentis prospicere: sibi & suis hr̄dib. sed in legato nullum factum legatarij interuenit, & principal's intrēdit ꝓspicere personæ legatarij: vñ cū nō radicauerit in ꝑsonā ipsius legatarij nō trāsmittitur in hrēdē: vnde teneo potius rationem illius gl. q̄ verba. Cum. n. in casu nostro intercesserit ꝙcessio regia ꝓspiciens nedū ꝑsonæ ipsius primogeniti, sed ēt filiorum suorum. vt patet ex verbis ꝓallegatis: ergo hæc spes est transmissibilis in filium. Si. n. ꝙhentes possint fortius lex priuata hoc est princeps. ar. in l. nō impossibile. ff. de pac. præsertim hoc casu vbi specialis dispositio principis hic voluit apertè ꝓuidere nedū ꝑsonæ primogeniti, sed ēt ipsius filiis: vt patet ex verbis ꝙessionis ibi & alij filij & filiæ, & hrdes q ab ipso vl' a vobis descenderint, &c. & hæc ꝙsideratio iudicio meo est optima. facit qd in simili legit̄ & notat̄ in l. Luci⁹. la. 2. ff. de hrd. inst. notatur ꝙ Bal. i l. j. C. de his q ante apertas tabu. ¶ Secda diuersitatis ratio inter. §. ex ꝙditionali. & §. finautem. ꝓallcg. ē, q̄ in ꝙctib. voluntas seu spes est firma & recta: qa ꝙctus ab initio sunt voluntarij, ex posttacto sunt necessitatis. l. sicut. C. de ac. & obli. secus in vltimis voluntatib. qa relictū nō est ita firmum cū dependeat à voluntate testatoris: vt in c. cum marthæ. de celeb. mis. ¶ † Nemo. n. pōt in testamēto sibi eā legē dicere, vt à priore ei recedere nō liceat, vt inquit tex. in l. si qs i principio. ff. de le. 3. sed cū in ꝓposito nro debeat hoc ius primogenito, bñficio legis ꝑcialis, ꝙ tolli iudicat impossibile, vt prædixi: q̄ accedat nām potius ꝙctus q̄ vltimæ voluntatis, vt fiat transmissio in filium, nec curandum ꝙ hic non interuenit factum filij: quia illa nō est ratio necessārio ꝙcludens, sed potius illa quā ꝓmisi. l. qd spes est certa & firma: hanc rationem notanter sentit Io. an. in c. licet de voto. & in addit. Spec. in ti. de feu. Negari. n. non pōt qn fortius ius acquiret primogenito hic ex cōcessione regia pure facta habita maximè cōmemoratiōe filiorum, q̄ ex ꝙctu ꝙditionali: cū deficiente conditione corruat totus ꝙctus d. §. ex ꝙditionali. Sed d. concessio semper durat, & pura & firma, nisi in casu quo nullus reperiretur de agnatione istius Petri Aff. vt p; ex priuilegio: ergo, fortius debet transmitti hæc spes cum competat saltem in habitu de præsenti, q̄ illa fragilis ex futuro euentu dependens q̄ cōpetit ex ꝙctu conditionali: valet. n. argumentū ex identitate rationis vel maioritate: vt in iurib. vulgarib. qd autem hic vocetur principal's primogenitus, post obitum Petri probat̄ apertè per illa verba: quod quia post obitum vestrū, &c. Si. n. nō intelligerent̄ de primogenito, profecto illa verba superflua erunt, cum in sequentib. verbis fiat mentio de aliis filijs descendentib. ab ipso Petro: & disponat̄ vt collatio semper fiat maiori: debet. n. dispositio intelligi vt verba non sint superflua: sed aliquid operent̄: vt in c. si papa. de priuil. lib. 6. & l. si quando. C. de inof. test. Et semper verba debent reduci ad casum dubium: in l. j. in fi. ff. de admi. tu. & l. labeo. ad carbo. ¶ Secūdo probat̄ ex allusione vocabuli: nam cum vocet maiorem filium istius Petri ergo primogenitum: cum primogenitus sit maior natura: dr. n. frater vel minor ratiōe natiuitatis: vt in c. licet. de voto. facit qd no. gl. in c. ꝙsuetudo est. i. dist. ¶ Secdo principal's moueor in hac sententiam alia ꝙsideratione, quia si bene pōderent̄ verba primogenit⁹ vl' vocatus sub cōditione, videlicet si extabit tpe mortis pris hoc colligit ex illis verbis ibi, vester filius maior quē habui, &c. ¶ † Nā relatiuum q̄, vel qui, seu quē: ꝙiunctū verbo futuri tēporis, denotat ꝙditionē: vt ꝓbat in l. ſtichū qui me⁹ erit. ff. d. le. j. & ꝓ Bar. ibi. vñ illa verba, vester filij⁹ maior, quē habuistis, &c. hoc ꝑportāt, i. si quē habuistis: & i dfectū primoge. aīaduertō qd vocat filios istius Petri, per prius vocat filios primogeniti, q̄ maior illorum est ꝓponēd⁹, qd ꝓbat̄ sic. vbicunq; n. agitur d honore, vel onere applicando certis personis, & nō pōt applicari nisi vni ꝑsonæ, saltē ēodē tpe, & nō apparet de qua ꝑsona disponens senserit: stat̄ sp ordini lr̄æ, vt prius notatus cēseat̄ primovocatus: vt ꝓbat̄ in l. gñal'r. §. quid ergo. cum sequenti. ff. de fideic. li. & l. quoties. de vsufr. l. hr̄des mei. §. peto. ff. ad treb. & in c. pen. de ele. lib. 6. & c. mandato. de ꝓb. eo. lib. cum similib. notat Bar. in l. 2. §. pri⁹. ff. de vul. & pup. hic aūt in defectū primogeniti vocantur oēs descendentes ab eo: addito vt vn⁹ habeat post obitum alterius: q̄ filius maior primogeniti est ꝓferendus patruo: cū sit prius notatus. Nec obstat si dicat̄ hanc theoricam nō habere locū, cū ordinata affectio ꝙdicat, iuxta notata in d. l. hr̄des mei. cū pr̄ sumatur magis diligere filiū ꝓpriū q̄ nepotē. Et primo eum
4 nepos ab eo sit remotior q̄ filius. ¶ † Hinc ꝓpriè. ſà philos qd ē amor appellam⁹ illū q ex viro & vxore nascit̄: nepos aūt impropriè dr filius, aut notanter ꝓbat̄ in l. filiū. de his qui sunt sui vel alie. iur. & per Bar. in l. liberorū. ff. de ver. sig. dico. n. qd illa verba nō fuerūt ꝓlata à patre: & sic cessat ꝓsumptio ordinatæ affectionis, sed ꝓlata fuerunt à rege, qui magis intendebat ꝓuideri gñi istius Petri q̄ personis. ¶ Itē dubia debēt intelligi sm ꝙsuetudinē loquētis: vt l. fi. qs seruū. de leg j. & l. mūmis. de le. iij. & l. cū de lanionis. §. asīnā. ff. de fun. instr. & l. labeo. de supe. leg. cū similib. ¶ Sed reges Castellæ ꝙuenerunt honorare & ꝑferre filiū primogeniti aliis filiis, qa repreſentat ꝑsonā primogeniti: vt clarè p; ex verbis quarundā ꝓstitutionū ipsius regni, q̄ debem⁹ ꝑsumere qd serioſe Rex Castellæ in illa ꝙcessione fecit pri⁹ mētionē de filiis primogeniti, q̄ de aliis filiis ipsius Petri. Ad idem facit, qa vbi fi cadit affectio int̄ ꝑsonas, prior denominatio est potētior. Ad hoc tex. optim⁹ cū mā sua in l. si cōis seruus ita stipuletur. ff. de stip. seru. p q̄ legē dixit ibi Bar. & no. ꝓ modernos in c. qm̄ abbas. de of. dele. ꝙ si causa alicui derogetur exꝑsso noīe ꝓprio, & appellatiuo, cessantib. aliis ꝙiecturis dicem⁹ dispositionē esse personalē, vel realem ex ordine verborū. Nā si ꝙcedit appellatiuum, censet realis: si ꝓprium, ꝑsonalis. Et per eā cessat ꝓrium qd formari pōt de l. si viua. C. de bonis mā. Procedit. n. hoc ex spāli dispositione principis, qui nō afficitur magis ad patruum q̄ ad nepotē: sed habuit respectum ad i⁹ primogenituræ, qd ꝓ plurimū apud principes maximè Hiſpaniæ frequentat̄: vt ꝓdixi: & p; ex ꝙstitutionib. regni Castellæ. Nec propterea obstat si dicat̄ qd inter filios primogeniti & patruos vocet̄ maior: vt patet ex illa clausula suprapositā ibi semper conferat̄ maiori, & c. q̄ vl' determinare oīa ꝓcedentia. vt in c. inquisitioni. & in c. sedo requiris de appella. plenè ꝓ Bar. in l. talis scriptura. ff. de le. j. & l. prætor ait. ff. vi bono rapto. Quia dico ꝙ illa clausula refertur ad ꝓcedentia ordine successiuo: vt sit sensus, qd inter filios primogeniti ꝑferat̄ sp maior: & ita eis deficientib. inter alios filios d. Petri: nā quēad modū filij primogeniti vocant̄ p se, ita & alij filij d. Petri secundario vocant̄ p se, & ꝓdicti illis debēt ꝑferri, ita clausula subiecta recipit intellectum à præcedentib. vt sicut in ꝑsonis oēs vident̄ vocati ordine successiuo, ita & illa clausula qualificat filios primogeniti & Petri ēt ordine successiuo. ar. bonū ex his q̄ legunt̄ & notant̄ in l. hr̄des mei. §. peto. ad treb. in c. olim. & in c. abbatē. de resc. & per Bar. in l. Gallus. ff. de lib. & posthu. Hunc intellectum sequendum suadēt oēs ꝙsideratiōes ꝓdictæ: & ne princeps per illa verba gñaliter videat̄ ilico recessisse à iure iā delato primogenituræ, q̄. l. nō ad ea. ff. de ꝙd. & dem. hoc ēt suadent & alię ꝙsiderationes: quia persona patris dr per filium repræsentari: & ibi etiam esse & stare dr. l. cum antea. C. de agricolis & censitis. li. xi. & filij vox dr patris. insti. de inuti. stip. §. eiverò. Et dicuntur eadē ferè ꝑsona. C. de impu. & aliis subst̄it. l. fi. & vna c arg. 3 5. q. 3. hac authoritate. ¶ Item pars remanet in filio. Hinc dr ꝙ pater magis diligit filium, q̄ econtra: vt no. in d. l. liberorum. in fi. † vnde
6 filius primogeniti potest dici primogenitus. & nō ex toto fictè, sed in parte verè, cum in eo sit substantia & caro, & pars ipsius primogeniti. Et sic cessat quòd opponitur de l. iij. §. hæc autem verba. ff. de neg. gest. & eo amplius in casu nro, qa rex in ꝙcessione nō solum fecit mentionem de primogenito, sed etiam de filiis ab eo descendentib. q̄s sic anteponendo vl' ꝓferre voluisse suis patruis, vt in d. l. Lucius. Optimè vl' probari sm vnum intellectum quē sequitur Bal. in d. l. j. de his qui ante apertas tabu. sua dent insuper multæ aliæ ꝙsiderationes quas fecit Io. an. in addi. Spec. prçal. vbi hanc opinio. Oldr. in consiliis suis, consilio 200.

¶ Sed in casu nostro vl' irrita dubitatio per prædicta. Præterea optimè facit. c. licet de voto. vbi nepos præfertur patruo in regno. Et licet ibi regnum fuerit radicatum in personam primogeniti, cum de illo non possit pater disponere ad ꝓlibitū, iuxta ea quæ leguntur & notantur maxime per Bal. in c. primo. de suc. feud. & in prooemio illius libri feudo. Sed potius illud dispo nitur, quòd filius primogenitus repreſentat ipsum primogenitum: & est iudicio meo hęc bona & noua ꝙsideratio. Et ꝓ hæc qd vocat filios primogeniti, q̄ filius primogeniti vocant̄ ꝓ se, ita & alij filij d. Petri: nā quēad modū filij primogeniti vocant̄ ꝑ se, & ꝓdicti illis debēt ꝑferri, ita clausula subiecta recipit intellectum à præcedentib. vt sicut in ꝑsonis oēs vident̄ vocati ordine successiuo, ita & illa clausula qualificat filios primogeniti & Petri ēt ordine successiuo. ar. bonū ex his q̄ legunt̄ & notant̄ in l. hr̄des mei. §. peto. ad treb. in c. olim. & in c. abbatē. de resc. & per Bar. in l. Gallus. ff. de lib. & posthu. Hunc intellectum sequendum suadēt oēs ꝙsideratiōes ꝓdictæ: & ne princeps per illa verba gñaliter videat̄ ilico recessisse à iure iā delato primogenituræ, q̄. l. nō ad ea. ff. de ꝙd. & dem. hoc ēt suadent & alię ꝙsiderationes: quia persona patris dr per filium repræsentari: & ibi etiam esse & stare dr. l. cum antea. C. de agricolis & censitis. li. xi. & filij vox dr patris. insti. de inuti. stip. §. eiverò. Et dicuntur eadē ferè ꝑsona. C. de impu. & aliis subst̄it. l. fi. & vna c arg. 3 5. q. 3. hac authoritate. ¶ Item pars remanet in filio. Hinc dr ꝙ pater magis diligit filium, q̄ econtra: vt no. in d. l. liberorum. in fi. † vnde
6 filius primogeniti potest dici primogenitus. & nō ex toto fictè, sed in parte verè, cum in eo sit substantia & caro, & pars ipsius primogeniti. Et sic cessat quòd opponitur de l. iij. §. hæc autem verba. ff. de neg. gest. & eo amplius in casu nro, qa rex in ꝙcessione nō solum fecit mentionem de primogenito, sed etiam de filiis ab eo descendentib. q̄s sic anteponendo vl' ꝓferre voluisse suis patruis, vt in d. l. Lucius. Optimè vl' probari sm vnum intellectum quē sequitur Bal. in d. l. j. de his qui ante apertas tabu. sua dent insuper multæ aliæ ꝙsiderationes quas fecit Io. an. in addi. Spec. prçal. vbi hanc opinio. Oldr. in consiliis suis, consilio 200.

¶ Sed in casu nostro vl' irrita dubitatio per prædicta. Præterea optimè facit. c. licet de voto. vbi nepos præfertur patruo in regno. Et licet ibi regnum fuerit radicatum in personam primogeniti, cum de illo non possit pater disponere ad ꝓlibitū, iuxta ea quæ leguntur & notantur maxime per Bal. in c. primo. de suc. feud. & in prooemio illius libri feudo. Sed potius illud dispo nitur, quòd filius primogenitus repreſentat ipsum primogenitum: & est iudicio meo hęc bona & noua ꝙsideratio. Et ꝓ hæc videtur multum cessare motiua Cy. & Bal. in l. ij. C. de bonis mater. & l. cum antiquiorib. C. de iure deliberan. & Bar. in auth. post fratres. C. de leg. hæredi. vbi dicit qd vbi tractat̄ de successiōe feudi nepos nō succedit in locū patris: quia illa successio non habetur à iure, sed à concessione dominica: quod profecto vl' contra tex. in c. j. de succes. feu. & in c. j. de natura succes. feud. & in c. j. & iij. de feudo mar. vbi nepos succedit cum patrono in feudo tenēdo locum sui patris. & ibi per Bal. in l. iij. ff. de interdic. & relega. Nec obstat si dicat̄, qd ibi nō excludit̄ patruus sed pariter succedit cum nepote, qnia eadem rō quæ est de parte quo ad & partē, militat in toto quo ad totū. l. quæ de tot. ff. de rei vend. & c. pastoralis. §. itē cū totum. de of. dele. pro hoc d. c. licet. de voto. Nec nepos ex persona sua excludit patruū: sed ex persona sui patris vnde constituitur ex persona propria. simile in c. martinus. de cōcess. prę. li. 6. Et optimè ad propositum in l. j. §. fi. & l. si nepotes. ff. de colla. bono. & de c oniungen. cum emanci. lib. l. j. §. fi filius. ad finem. per quæ patet, quod licet emācipatus emancipato de iure cōi nō cōferat: tñ filius emācipatus confert nepoti emācipato ex fratre constituto in potestate tempore mortis quod non est pp aliud, nisi qa persona sui patris repræsentat. vt d. l. si nepotes. vbi dr nepotib. ꝙferr̄ vt fratri. & cēsent̄ oēs vnus esse, sicut erat pater: iō nepotes succedunt per stirpes in locum patris, vt i. l. ij. C. de suis & legi. hæredi. Nec obstat si opponat de le. j. alias. ij. §. fi mpuberi. ff. de colla bonor. vbi habet̄ qd spes succedēdi patri adoptiuo nō venit in collatione bonorum: & sic nō cēset esse firma in persona filij: qa dico illud ꝓcedere: qa illud solum venit in collatione, qd filius acquisiuisset patri, si non fuisset emancipatus: sed illam spem nō acquisiuisset patri: iō in collatione nō venit. Nec ēt obstat si dicatur ꝙ quarta debita filio arrogato nō transmittitur per filium in descendentes si moritur filius viuente arrogatore quia hoc nō probat ille tex. imo potius innuit ꝙ rij: cum in principio simpliciter dixerit, ꝙ illa trāsmittatur in hę redem. quod vt tenere Io. An. in additionib. præalleg. Itē tenēdo alium intellectum ꝙ non transmittat, posset rñderi. illud ideo est se: qa per mortem ex toto dissoluitur illa filiatio & oīs illius sequela. Sed nō sic est in casu nro cum propter cōcessionē regū, quæ nō solū vocauit filium maiorē: sed etiā descendētes ab eo, tum quia hic cōcurrunt iura nālia, q̄ sunt potētiora ciuilib. l. q habēt. ff. de tute. & in §. 13 naturalia. Inst. de iure natu. Præterea ius primogenituræ est alienabile in speciālē successorē vt in c. q̄ periculosum. & qd ibi notatur. vij. q. j. ergo fortius transmissibile i filium & vniuersalem successorē. & hæc de primo dubio. ¶ Venio nunc ad fm, in quo vl' primò istum patruum fore exemptū à iurisdictione iudicis ecclesiastici per superuenientiā bigamiæ verè vel fictè, vt qa ꝓxit cum vidua vel corrupta dū existeret in
7 minorib. in c. vnico. de bigamis. li. 6. vbi dr, ꝙ bigamia superueniente illico priuatur, & denudatur clericus ab omni priuilegio clericali, & applicatur foro secularis iudicis. Sed hoc nō obstāte ꝓrium puto de iure veri⁹. Nā priuilegiū superueniens non habet eximere cām à prioris iudicis potestate: qa cum ꝑuenit p citationis actum, dum de sua iurisdictione existeret: vt in l. si q s postea. ff. de iud. & l. cū quędā puella. ff. de iurisdi. om. iud. facit l. si quis decurio. C. de fal. & c. ꝓposuisti. de fo. cōpe. fortius in casu nostro tenetur reus iam ꝑuentus rndere corā iudice ecclesiastico: cum mutauerit forū nō in priuilegiū, sed in pēnā: quod. n. sta tutū est in odiū ipsius nō dēt in eius cōmodū retorqueri. vt in c. ij. de transla. episco. & in auth. si necesse. de do na. inter virum & vxorem. † Prætere*a cōis* habet opinio quod si laic*us* præuentus p
8 iudicem secularem efficiatur causa pendente clericus: non per hoc causa eximitur à foro pęnitentiæ secularis: vt notat Io. An. * *cōuer* doctores in c. vnico de obli. ad rati. & Spe. in ti. de reo. post prin. sequit̄ Bar. in l. j. ff. de penis. ergo fortius causa clerici non debet eximi à manib. ecclesiastici: qui iam præuenit propter denudationem & priuationem priuilegij ecclesiastici. Nam si clericatus superueniens non sit potens hanc exceptionem facere cum non solum mutet forum de iure diuino: sed etiam mutat cōditionem personæ, & ratione ordinis efficitur maior quolibet seculari, cum nulla dignitas secularis similis sit sacerdotio. xcvj. di. duo sunt. & c. denique. fortius non habebit hoc inducere mutatio fori propter delictū, vel inhabilitatē. Non obstat. c. j. de bigamis. prælallegatum: quia debet intelligi de causis mouendis post contractam bigamiam: secus de iam motis per prędicta.

¶ Consilium lxxxvj.

1 *Legitimatus ad patris instantiā debet per omnia tractari sicut legitime natus.*
2 *Pater si testamēto prius factō fecerit filium legitimari, rumpitur testamētum.*

IN quæstione quæ vertitur inter Iulianum ser Matthei ex vna parte, & Antoniam mulierem filiam legitimam & naturalem Stephani fratris carnalis dicti ser Matthei ex alia parte, superhę reditate olim Mariæ amitæ dicti Iuliani: & Antoniam ac sororem carnalem dicti ser Matthei genitoris añ dicti Iuliani & dicti

nitum: & est iudicio meo hæc bona & noua ꝙsideratio. Et ꝓ hęc videtur multum cessare motiua Cy. & Bal. in l. ij. C. de bonis mater. & l. cum antiquiorib. C. de iure deliberan. & Bar. in auth. post fratres. C. de leg. hæredi. vbi dicit qd vbi tractat̄ de successiōe feudi nepos nō succedit in locū patris: quia illa successio non habetur à iure, sed à concessione dominica: quod profecto vl' contra tex. in c. j. de succes. feu. & in c. j. de natura succes. feud. & in c. j. & iij. de feudo mar. vbi nepos succedit cum patrono in feudo tenēdo locum sui patris. & ibi per Bal. in l. iij. ff. de interdic. & relega. Nec obstat si dicat̄, qd ibi nō excludit̄ patruus sed pariter succedit cum nepote, qnia eadem rō quæ est de parte quo ad & partē, militat in toto quo ad totū. l. quæ de tot. ff. de rei vend. & c. pastoralis. §. itē cū totum. de of. dele. pro hoc d. c. licet. de voto. Nec nepos ex persona sua excludit patruū: sed ex persona sui patris vnde constituitur ex persona propria. simile in c. martinus. de cōcess. prę. li. 6. Et optimè ad propositum in l. j. §. fi. & l. si nepotes. ff. de colla. bono. & de c oniungen. cum emanci. lib. l. j. §. fi filius. ad finem. per quæ patet, quod licet emācipatus emancipato de iure cōi nō cōferat: tñ filius emācipatus confert nepoti emācipato ex fratre constituto in potestate tempore mortis quod non est pp aliud, nisi qa persona sui patris repræsentat. vt d. l. si nepotes. vbi dr nepotib. ꝙferr̄ vt fratri. & cēsent̄ oēs vnus esse, sicut erat pater: iō nepotes succedunt per stirpes in locum patris, vt i. l. ij. C. de suis & legi. hæredi. Nec obstat si opponat de le. j. alias. ij. §. fi mpuberi. ff. de colla bonor. vbi habet̄ qd spes succedēdi patri adoptiuo nō venit in collatione bonorum: & sic nō cēset esse firma in persona filij: qa dico illud ꝓcedere: qa illud solum venit in collatione, qd filius acquisiuisset patri, si non fuisset emancipatus: sed illam spem nō acquisiuisset patri: iō in collatione nō venit. Nec ēt obstat si dicatur ꝙ quarta debita filio arrogato nō transmittitur per filium in descendentes si moritur filius viuente arrogatore quia hoc nō probat ille tex. imo potius innuit ꝙ rij: cum in principio simpliciter dixerit, ꝙ illa trāsmittatur in hę redem. quod vt tenere Io. An. in additionib. præalleg. Itē tenēdo alium intellectum ꝙ non transmittat, posset rñderi. illud ideo est se: qa per mortem ex toto dissoluitur illa filiatio & oīs illius sequela. Sed nō sic est in casu nro cum propter cōcessionē regū, quæ nō solū vocauit filium maiorē: sed etiā descendētes ab eo, tum quia hic cōcurrunt iura nālia, q̄ sunt potētiora ciuilib. l. q habēt. ff. de tute. & in §. 13 naturalia. Inst. de iure natu. Præterea ius primogenituræ est alienabile in speciālē successorē vt in c. q̄ periculosum. & qd ibi notatur. vij. q. j. ergo fortius transmissibile i filium & vniuersalem successorē. & hæc de primo dubio. ¶ Venio nunc ad fm, in quo vl' primò istum patruum fore exemptū à iurisdictione iudicis ecclesiastici per superuenientiā bigamiæ verè vel fictè, vt qa ꝓxit cum vidua vel corrupta dū existeret in
7 minorib. in c. vnico. de bigamis. li. 6. vbi dr, ꝙ bigamia superueniente illico priuatur, & denudatur clericus ab omni priuilegio clericali, & applicatur foro secularis iudicis. Sed hoc nō obstāte ꝓrium puto de iure veri⁹. Nā priuilegiū superueniens non habet eximere cām à prioris iudicis potestate: qa cum ꝑuenit p citationis actum, dum de sua iurisdictione existeret: vt in l. si q s postea. ff. de iud. & l. cū quędā puella. ff. de iurisdi. om. iud. facit l. si quis decurio. C. de fal. & c. ꝓposuisti. de fo. cōpe. fortius in casu nostro tenetur reus iam ꝑuentus rndere corā iudice ecclesiastico: cum mutauerit forū nō in priuilegiū, sed in pēnā: quod. n. sta tutū est in odiū ipsius nō dēt in eius cōmodū retorqueri. vt in c. ij. de transla. episco. & in auth. si necesse. de do na. inter virum & vxorem. † Prætere*a cōis* habet opinio quod si laic*us* præuentus p
8 iudicem secularem efficiatur causa pendente clericus: non per hoc causa eximitur à foro pęnitentiæ secularis: vt notat Io. An. * *cōuer* doctores in c. vnico de obli. ad rati. & Spe. in ti. de reo. post prin. sequit̄ Bar. in l. j. ff. de penis. ergo fortius causa clerici non debet eximi à manib. ecclesiastici: qui iam præuenit propter denudationem & priuationem priuilegij ecclesiastici. Nam si clericatus superueniens non sit potens hanc exceptionem facere cum non solum mutet forum de iure diuino: sed etiam mutat cōditionem personæ, & ratione ordinis efficitur maior quolibet seculari, cum nulla dignitas secularis similis sit sacerdotio. xcvj. di. duo sunt. & c. denique. fortius non habebit hoc inducere mutatio fori propter delictū, vel inhabilitatē. Non obstat. c. j. de bigamis. prælallegatum: quia debet intelligi de causis mouendis post contractam bigamiam: secus de iam motis per prędicta.

¶ Consilium lxxxvj.

1 *Legitimatus ad patris instantiā debet per omnia tractari sicut legitime natus.*
2 *Pater si testamēto prius factō fecerit filium legitimari, rumpitur testamētum.*

IN quæstione quæ vertitur inter Iulianum ser Matthei ex vna parte, & Antoniam mulierem filiam legitimam & naturalem Stephani fratris carnalis dicti ser Matthei ex alia parte, superhę reditate olim Mariæ amitæ dicti Iuliani: & Antoniam ac sororem carnalem dicti ser Matthei genitoris añ dicti Iuliani & dicti

Universidad de Deusto
Biblioteca

Stephani. Quæ quidem hæreditas vt asseritur, consistit dumtaxat in dotib. d. Mariæ, quis sit præferēdus in dicta hæreditate: cū ser Mattheus viueret tempore mortis Mariæ: & in vita sua legiti mare fecerit d. Iulianum consentientem per Comitem Palatinū: & in extremo vitę fecerit d. testm̄, & pterierit d. Iulianū: & instituerit Io. sibi nepotē ex d. Iuliano: Dico quod inspecto iure cōi casus est clarus & satis apertus. Nā cum d. Maria decesserit ab ī testato sine ascendentib. & descendentib. & bona sua fuerint de lata dicto ser Mattheo fratri carnali pro dimidia, & d. Antonię ꝑ alia dimidia cū successerit in locū Stephani fratris sui, q ēt erat frater carnalis illius Marię defunctæ. Nā vbi agit de successione aui, vel patrui seu amitę, filij succedūt in locū patris, & succedūt ꝑ stirpes, vnà cū fratre superstite eorū patruo: vt est casus in authenti. post fratres, & ibi ꝑ Bar. C. de le. hæredi. & inti. de hæred. quæ ab intestato defe. §. cū filijs. & in corpore quā qdē dimidiā d. ser Stephanus transmisit in hæredē suū, cum in vita gesserit se ꝑ hærede d. Mariæ petēdo ipsius bona. vt in l. ꝑ hærede. & in l. gerit. ff. de acq. hære. & q̄ q̄ d. ser Mattheus instituerit nepotē ex filio, tñ illa institutio fuit nulla, ex eo qd ꝓterijt filiū ꝓprium ad eius instantiā legitimatū. s. Iulianū, meritò Iulianus pōt dicere testū nullū, & capere bona patris sui ab intestato: vt authenti. vt cū de appel. cogn. §. aliud quoq; capitulū & legitur & notatur in l. filio ꝓterito. ff. de iniust. rup. & irri. testa. † Legitimatus. n. ad patris instantiā debet per oīa tractari sicut legitimè natus: vt in authenti. quib. modis natura. efficiunt sui. §. illud. Nec debet ob stare quod apertè obijcitur ꝙ illā legitimationē scilicet q̄ mater d. Iuliani nō petijt, seu cōsensit in dicta legitimatione: qa nul libi probat matrē debere cōsentire. sufficit. n. qd solus pater, in cuius potestatē trāsit, ꝓsentiat, & ipse legitimādus q̄ in patris nā lis trāsit potestatē: vnde etiā mortua matre potest pater filiū legi timari facere. hæc probant in d. §. illud. & no. Bar. in l. Gallus. § & quid si tantum. ff. de liber. & posth. & Bal. in ꝓœmio C. & in l. re scri. in fi. C. de preci. nup. offer. & Io. An. & *cæter* doctores sequē tes in c. per venerabilē. qui filij sint legitimi. & dato cōsensu patris succedit legitimatus ēt agnatis & cognatis: saltem eo casu quo legitimās exprimit. sicut fecit comes de d. Iuliano: vt dispu tando tenuit Ia. de bel. in auth. quib. modis natu. efficiū. legi. & la tius per Io. An. in additio. Spec. in tit. de successio. ab intesta. §. j. vers. exfacto. Et facit ad materiam nostram alia disputatio d. Iac. de bel. in auth. quib. mod. natura. effici. sui. vbi dicit, † q̄ si pater testamento prius facto fecerit filium legitimari, rumpitur testa mentum, sicut per natiuitatem posthumi: quia si filius filius su perueniens rumpit testamētū, vt monasteriū in quo pater intra uit, iuxta no. in auth. si qua mulier. C. de sacrof. eccl. & xix. q. vlti. si qua mulier. fortius iste legitimatus, qui habet cām naturalita tis cōcurrentē. arg. in l. filio. ff. de lib. & posth. ¶ Itē filius postea rogatus rumpit testamentū, dicta l. filio. fortius iste legitimus, q̄ est naturalis. Et ꝑ hoc ego adduco tex. not. in d. §. illud. vbi dicit, q̄ post legitimationem nihil differt ab alijs: per quem tex. clarè concluditur, q̄ testamentum prius factum rumpitur, sicut rum peretur, si fuisset tunc natus. Item quod testamentū cōditū po stea in quo iste legitimatus fuit pœteritus, est ipso iure nullū, si cut cōtingeret, si ꝓterijsset filium legitimè natū. ¶ Ex his cōclu ditur q̄ inspecto iure cōi Iulianus tanq̄ hęres ser Matthei patris sui, debet habere medietatem: & si d. Antonia est mēte capta, tūc curator eius legitimè datus poterit, & debebit petere bonorū possessionē. Et si postea moreretur in ea tempestate, debet illud peruenire ad d. Iulianū: quia ad patrem suum peruenisset si mēte capta nō fuisset in medio tēpore mortis Mariæ: hoc probat per tex. notabilem in l. fi. ver. tale. C. de curato. ¶ Sed nunc viden dum est an inspecto aliquo iure speciali debeat Iulianus in to tum ꝓferri ex persona patris sui: & dico qd sic in castro abbatię: vbi est aliquod statutum quo cauet, qd extātib. masculis vsque ad certū gradū fęminę nō succedāt, vel aliqd simile: tūc in du bio d. Antonia fuit exclusa à d. ser Mattheo. Si autē cessat statu tū super hereditate, videdū nūquid possit adiuuari respectu qua litatis dotis, cum mihi ꝓsupponat viua voce dictā olim Mariam fuisse maritatā per d. ser Mattheum. In quo dicendum qd d. ser Mattheus fecit pactū in traditiōe dotis, vt ad ipsum dos reuerte retur soluto matrimonio, & tunc in dubio pertinet tota ad d. Iu lianū, ꝑ tex. in l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. ac. facit l. inter socę rū. §. cū inter. ff. de pac. dot. ¶ Idē est cessante pacto, si ī castro ab batiæ est statutum, vt mihi ꝓsupponitur, quod mortua muliere dos debeat redire ad dotantem: nam succedit prouisio statuti loco prouisionis hominis. dicta l. vnica, §. accedit. Et per hoc in fero ad secundum quæsitum, an aliæ sorores dicti ser Matthei potuerunt suas dotes quas habuerunt à dicto Mattheo in alios transferre. Nam dicendum quòd non, si ser Mattheus fecit pa ctum, vel subest statutum, vt dos reuertatur ad donantē soluto matrimonio. d. §. accedit aliàs secus: nisi ꝓterito ser Mattheo fre carnali instituisset turpem ꝑsonā, vt l. fratres. C. de inoffi. test. &c.

¶ Casus consilij sequentis.

DOMINVS ABBAS MONASTERII SANCTI Michaelis de Pastigno ordinis vallis vmbrosæ, recognouit, & cōfessus fuit extra iudicium cuidam ciui Florentino qui gesserat negotia monasterij per longum tempus, se obligatum esse dicto ciui nomine monasterij in florenis quingentis & triginta cui ꝑ dictus ciuis dixit illam pecuniam expendisse & conuertisse in vtilitatem monasterij, quam quidem confessionem syndicus generalis monasterij ratificauit, & approbauit. Denique dictus ciuis impetrauit contra dictum dominum abbatem rescriptum apostolicum & coram iudice delegato petijt dām Abbatē condēnari: qui ilico coram delegato confessus fuit se teneri in dicta quantitate. Et idem facit syndicus generalis monasterij. Ex cui⁹ dām abbatem super dicta quantitate, à qua minimè fuit appella tum: quinimo soluit partem debiti. postremo infra annum à tē pore condēnationi dict⁹ delegat⁹ ad instantiā illius pręcipit stri ctè abbati, vt snię ꝙdēnatorię parere deberet. Quęrit an inspectis prædictis ꝙpetat aliqd remedium dicto dño abbati aduersus il lam sententiam, & confessionem suam, atque syndici, &c.

Consilium lxxxvij.

1 *Prælati possint petere in integ. um restitutionem etiam sine mandato ecclesię.*
2 *Officium iudicis delegati non exti guitur per solam sente ntiam, nisi sit executi ni mandatum.*

DICO vnum subesse remedium promptissimum & ĩdubitatū, videlicet petere restitutionem in integrum nomine monasterij ꝙ dictā sniam ac ēt ꝓfessionem q̄ sine scrupulo obtinere dēt: ex quo est infra quadriennium à tempore sniæ & ꝓfessionis. p quā qdem restōnē debet in pristinū statum reduci. in quo erat ante 1 l. 1. & 2. C. de tempo. in integrum resti. † Certūmq; est abbatē & alios prælatos posse petere vt legitimos administratores in in tegrum restitutionem, etiam sine mandato ecclesiæ. vt no. Inn. & alij post cum in c. suscitata. de in inte. restit. Tenētur. n. prelati procurare ex eorum officio negotia ecclesiarum, vt in c. edoce ri. de rescrip. & qd ibi notatur. ¶ Sed circa hoc vertitur dubiū, apud quē seu à quo debeat huiusmodi restitutio postulari: & ꝑ fecto ab ipso romano Pont. vel alio ipsius delegato sup hoc spe cialiter impetrando restituriones obtineri posse ñ est dubium dicto c. suscitata. & c. tum ex literis. & quasi ꝑ totum titulū. d. in inte. resti. & maximè in l. pen. & l. fi. C. vbi & apud quos. ab ordi nariis aūt locorum, vt eꝓo, seu ab Archiepo obtineri ñ pōt: nec ēt gñali legato papæ, per tex in c. 2. de of. deleg. & expressiùs per tex notabilem. in l. aduersus sniam. C. si aduer. rem iud. Dubium ꝙ remanet an à d. delegato qui præfatam sniam tulit posset hęc restitutio obtineri Et vr primò qd non. per tex. notabilem in d. l. aduersus. vbi dr, qd aduersus eum, quivoce principis iudicauit solus princeps restituere pōt, & p illum tex. hoc tenuit ibi Bar. & Bal. & idē Bar. ī l. fi. C. vbi & apud quos. sed ꝙrium ipse Bar. vt sentire in l. iudex. ff. de re iud. vbi dicit, qd si snia nōdum est exe cutioni mandata cum remaneat apud iudicē officiū nobile, po terit ex eodē officio restituere in integ. sicut post sniam exequi, & mulctare, vt patet in c. ex literis. & c. significasti. & c. q̄renti. de 2 of. dele. † Non. n. extinguit iudicis delegati officiū p sola sniam, nisi sit executioni mādata, vel saltē lapsus sit annus à tpe snię, vt in c. prox. alleg. Et sic pōt intelligi tex. & d. Bar. & Bal. in l. ad uersus qñ ex toto iudex delegatus functus est officio suo. vt qa nō restat executio, qa snia esset absolutoria: & sic traxit execu tionē secū vel si erat ꝙdēnatoria, extitit executioni mandata: se cus aūt vbi imminet executio fienda: nec lapsum est tps anni à va. de & In. in c. suscitata. de inte. rest. vbi dñt p illū tex. q̄ ꝓcura tor pōt sine spāli mādato petere in integ. restitu. ꝙ sniam aduer sus se latam: qa dr petere incident, & nō principaliter, ex q̄ adhuc sniа non est executioni mandata, in c. pen. eo. ti. Nam fm Inno. mandatum iurisdictionis simile est mandato procuratorio. vt ī q̄ in integ. restitutio petitur aduersus sniam nōdum executio legatus super cā gñaliter datus restitutionem in integ. concede re. vt in d. c. pen. de in integ. resti. & l. ñ. C. vbi, & apud quos. & sic intelligendo potest sāluari opinio quam recitat gl. in d. l. aduer sus. quia habet pro odio, ideo lex est restituta per d. l. fi. vbi ha betur, q̄ delegatus possit, intelligamus sāluādo modo prędicto vt si adhuc pendeat executio, & per consequens iurisdictio non possit: alias secus hāc opinionem fouet æquitas, vt parcaē labo rib. partiū & expēsis: vt in c. cū te. de of. dele. ¶ Præterea videm⁹ qd cū delegatus reseruet sibi executionem: & cām aliis cognoscendā, & diffiniēdam ꝓmittit semper ad eum recurritur si ꝙtin gat à subdelegato appellari. vt in c. si delegatus. de of. deleg. li. 6.

non

non. n. negari potest quin hæc restitutio dicatur incidere in cā sibi cōmissa, ex quoadhuc durat suum officium nobile: ergo po test eā sibi indulgere, & de no uo cām audire: ita qd onus probā di debitū, iure incumbit illi, cui hoc portat in integ. resti. l. diū⁹. & quod ibi notaē. ff. de in integ. rest. & 2. q. 3. §. notandum. & re stitutio in inte. postulari pōt ēt perviā exceptionis ꝙ petitionē. restitutionis ī integ. l. nā postea. §. si minor. ff. de iureiu. Nec ob stat dām abbatē soluisse ptē ꝙdēnationis: qa ex hoc nō ꝓeluditur via, quin posset dici totam esse indebitā, nec solutio partis indebite obligat ad soluendū ĩdebitū. vt in l. fi. C. nec vxor ꝓ ma rito. quinimo ꝓistā restitutionē ꝺ reduci ad primū statū. & sic ille ciuis ꝙpellat restituere cū effectu, qcquid recepit vigore snię nisi probet de nouo debitum: ad hoc l. in cāe. ff. de mino. & l. vi deam⁹. §. in fauiana. ff. de vsu. & l. cum prætor. ff. de ver. sig. Nam verbum institutionis omnem vtilitatem actoris cōtinet: vt ibi. Nec ēt interim dum tractaē hæc restitutionis cā snia executio ni mandari. vt l. vnic. C. in integ. restit. posnec est aliqua suspicio malitię ꝙ d. dām abbatē ipsam postulantē, cū apertè vna sua peti tio foueatur, vt in d. c. j. & ij. de in integ. rest. li. 6. & sic cessat spā lis dispositio, de qua in c. suscitata. de in inte. rest. ¶ Puto etiam quod præsupposito quod d. delegatus non habeat potestatem restituendi in integrum ꝙ sententiam, tū vī dicendum, vt pos sit ꝓnuntiare illā ꝙcedendā, & supersederi executioni, & remit tere cām ad romanum pontificem. ar. eius quod legitur & not. in c. de cætero. de re iud. & in c. biduum. 2. q. 6. ver. si quidem. v bi gl. dicit, quod Archiepiscopus licet nō possit deponere Epm: tamen potest pronuntiare illum deponendum. Et idem in Le gato dicunt do. in c. j. de off. Leg. si videtur dicendū in ꝓposito.

¶ Casus consilij sequentis.

FACTI CONTINGENTIA SIC PROPONITur. In ecclesia Cathanensi quædam monachorum regularium inualuit cōsuetudo à tempore de cuius initio memoria non exist it qd cuilibet monachorum ꝓ sibi necessarijs denē per epm loci, qui ecclesiæ omnes redditus percipit, quinquaginta aurei: omnes tamen monachi viuunt in cōi victu: & quod superest ex d. ꝓuisione, vt assignetur pro rata cuilibet ꝓ indumentis & alijs necessarijs. Nā eps ad alia monachorum onera nō tenetur. ꝙin git qd epo in remotis agente, quidam ex monachis, qui nūc est doctor, dñs. P. lo. de Massaro, à vicario epi licentiatus cum facul tate percipiendi d. prouisionem omnino, ad studia generalia se contulit non determinato à vicario morā trahendi tpe nec ex presse actum extitit, quib. studijs seu scientiis vacare debeat: de mum per plures annos sciente & consentiente epo postmodū reuerso fuit d. dño Io. seu alteri eius nomine de d. ꝓuisione om nino responsum. Nunc autem ab aliquibus annis elapsis episco pus Ioci, seu ipsius vicarius eo absente, sibi resistit respondere p sertim occasione sumpta, quoniam d. dñs Ioan. intra quinquen nium in studio moram protraxit, nūc de præsentido doctor existit, & sic studij causa prorsus cessauit. Quæritur nunc an dictus do minus Ioannes possit dictam pensionem à tempore cessationis vsque ad præsentem diem petere: maximè cū absens existat, &c.

¶ Consilium lxxxviij.

1 *Iura loquentia de seruis respectu acquisitionis, habent locum in monachis.*
2 *Abbas potest vendicare monachum suum.*
3 *Monachus proprium possidere non potest.*
4 *Monachis habere portiones pruilegiatas non est licitum.*
5 *Monachus ad quæuis studia profisc. sci nō dē., nisi prius licētia à prælato petita.*
6 *Studium religioni conuenit.*

VIDETVR Dictum dominum Ioannem in sua petitione mi nimè audiendum fore. Et primo hoc extenditur ex persone agē tis defectu. nam quemadmodum seruo aduersus dominū age re taliter non permittitur: vt in l. vix certis ex causis. ff. de iud. ita nec monacho aduersus ꝓlatum suum. cēsetur. n. monasterij ser uus, & quanquam hæc sit spiritualis seruitus: strictior tñ cense tur quā secularis, vt ꝓbatur in c. multos. 54. di. & mundo mor tuus censetur, & deo viuere. xvj. q. j. placuit. hinc dr quod mona chus non habet velle, nec nolle: sed totus dependet à supe rioris arbitrio, quod vice dei supra caput suum possit. xii. q. j. no lo. & c. nō dicatis. & in c. si religiosus, de ele. li. 6. & c. ij. de test. eo. lib. facit qd hr in auth. de mona. co. j. ¶ Secūdo hoc probatur ex defectu obligationis, quæ est actionis mater. l. licet. in fi. ff. de ꝓ cu. & sine actione nemo recte experiē. l. si pupilli. §. videamus. ff. de ne. gest. & l. tutor. C. e. Et quanq̄ de iure canonico non sit ne cesse proponere actionis nomen. de iudi. dilect. d. ; tñ subesse ius agendi, qd causaē ex obligatiōe ciuili, vt plenè no. in d. c. dilecti. & est gl. notabilis. xix. di. quo iure no. Bar. in l. j. ff. de eden. hinc ē qd si vnum est in obligatione, & aliud in facultate: & quis agit ac si vtrunque esset alternatiuè ī obligatione succubit ēt insp ecta simplicitatę iuris canonici. vt est tex. no. in c. cum dilecti. de emp. & ven. sed inter dām & seruū ēt pacisc entes nulla orit obli gatio, saltē potēs ad agēdū, vt in l. interpositas. C. de trāsac. ergo nec inter prelatū & monachū. vt no. Fed. ꝓsi. 2 52. & Arc. in c. cū pastoris. 2. q. 7. maximè quia in ꝑsonā monachi nō cadit actu ali qua obligatio: sed quicquid acquirit, trāsit imediatè sine aliqua mora in monasteriū. ad hoc qd no. In. & alij ī c. ī ꝑsentia. de ꝓba. & in c. cū olim. de priuile. ꝓ Bar. in l. si cōis seruus. ff. de stip. seruo.

¶ Et in his duab, vltimis allegationib. voluit, & bene. Inn. & Bar. qd † iura loquentia de seruis respectu acquisitionis, hēnt loc̄ in monachis. Ad prædicta bene facit l. placet. ff. de acq. hære. vbi dicitur, quod quoties hæreditas, vel qd aliud acquirit, ci q̄ in po testate est: ꝙfestim acqrit ei in cuius potestate est: ita neq; momē to aliquo ꝙsistere pōti ꝑsona ei⁹ ꝓ quē acquirit. ¶ Ad idē. l. si ado ptauero. ff. de ꝓcar. & l si arrogator. ff. de adop. Certūq; est mona chū ēē sub potestate superioris, 18, q. 2. abbates. & d. c. nolo. & c. dicatis. † & ꝑt abbas vendicare monachum suum: vt notatur in l. j. ff. de rei vend. Si ergo obligatio nō cōsistat in persona mona chi, ergo nec agere ꝑt. vt iurib. præal. ¶ Tertio probatur ex defe ctu capacitatis, † non enim pōt monachus ꝓpriū possidere. Nā ꝓprietatis abdicatio est vnū de trib. substantialib. monachatus. vt c. cum ad monasteriū. & in c. 2. de statu regul. Et dr proprium, eo qd vult aliquid possidere inuito vel clam superiore suo. d. c. cum ad monasterium. & ibi ꝓ Io. An. ergo petitio d. dñi Ioan. no toriè vī inepta. & per consequēs dentib. laceranda. vt no. Inn. in c. j. de offi. vica. & probatur in c. sacerdotib. 11 q. j. quinimo non potest monachus etiā ante monachatū conuenire, vt liceat sibi habere vsumfructum rerū quōdā suarū: ita vt in futuris posset tenere inuito abbate: qa hoc ipm detinere ex pacto ēt ꝓpriе tas: & denotaret cū habere velle & nolle. vt no. ꝓ legistas ī auth. ingressi. & in auth. si qua mulier. C. de sacrosc. ec. ¶ † Itē nec licet monachis habere portiōes priuilegiatas seu distinctas, vt no. In. in c. dilectus. el 2. de præb. nec cellas priuatas nisi vitā solitariā ducant. 20 q. 4. monachum. ¶ Quarto ostēdit alia via: † nā nō li cet monachis ꝓficisci ad quęuis studia literarū. nisi prius sit cis à suo prelato cū cōsilio capli. vel maioris partis lcia cundi ꝙcessa. vt ꝓbatur in c. 2. ne cleri. vel mona li. 6. Sed. d. dñs Ioānes minimè licētiā habuit ab epo qui in d. ecclesia Cathanensi est loco abbatis, quo ad ipsos monachos, iuxta ea q̄ tenuit, & notant ī c. cām quæ. de iud. nec fuit capituli ꝙsiliū regulitū: ergo talis accef sus illicitus, & ꝙ cōsequens nō remunerādus, sed puniēdus exi stit. Nec cū licētia vicarij pōt: quia vicarij potestas ad talia mini mè se extēdit. vt satis colligit ex c. licet. de of. vica. li. 6. Facit opti me quod legit, & no. in c. fraternitatē. 71. dist. ¶ Quintò facit. qd nō studuit ī theologica facultate, rōne cuius priuilegiati possint ꝓcipere fructus bñficiorū ī absentia. vt ī c. j. de magi. & qd ibi no. Hos. & ꝙ cū in summa codē. §. fi. vbi dicit qd studentes in alijs fa cultatib. nō gaudēt eodē priuilegio. Si ergo clerici seculares ī ꝓ prijs bñficijs ī qb. post collatiōē eis factā acquirūt ius, & possūt dicere illa bñficia esse sua. vt in c. si tibi absenti. de pb. li. 6. & c. pe. c. ti. & c. fi. de ꝓcess. pb. eo. lib. ꝙli priuilegio in alijs scię̄tijs studen tes nō gaudēt, ergo fortius nec monachi ī bonis monasterij, in qb. nō hēnt tñ ius, imo possidenē a monasterio, & dicūt filij mo nasterij. vt in c. sicut. de simonia. ¶ Sextò facit qa ꝑsupposito qd ī alijs scię̄tijs studētes illo priuilegio gaudere debēāt, tñ nō dēnt gaudere ampliori priuilegio. arg. à minori. & satis ꝓbat arg. c. su per specula. de priuile. sed illud capi. ꝓtat solum facultatē pcipię di fructus ꝙ quinquēniū: ꝙ qd tēpus d. dñs Ioānes dr pcepisse: er go vltra illud nullū ius sibi cōpetit, maximè cū nunc sit doctor, & cessat cā studij. vnde ēt si habuisset lciam ad maius tempus ex quo cessat indulgentię causa debet cessare temporis dilatio. ad hoc bonus tex. ī simili in l. filia. §. j. ff. ad trebe. & in c. cū cessante. de appe. & l. generaliter. C. de episco. & cleri. canonizata 16. q. j. generaliter. optimè faciūt notata in c. cū ex eo. de ele. li. 6. & ꝓ Bar. ī l. Lucius. ff. de le. 2. ¶ Sed his nō obstātib. q̄, vt ex infra dicēdis cla rè liquebit, minimè de iure in casu nro militant: ꝙriā sniam arbi tror veriorē. Et primò facio mihi fundamētū. ꝙ monachis à san ctis patri. & à iure ꝓmittit studio literarum vacare, Hieronymus vir christianissimus ac deuotissim⁹ ex quatuor eccl̄iæ doctoribus vn⁹, inuitat monachos ad studiū: scribēs ad Rusticū monachū di cēs inter cętera. Lōgo tpe disce, q̄ postmodū doceas. 16. q. j. sic vi ue. Et alibi. ad eūdē. Si clericat⁹ titillat desideriū, discas qd possis pri⁹ magister. q̄ discipul⁹. Et post pauca mihi, pl ; vt habeas san diaris viā q̄ nūq̄ ĩgressus es. eadē cā & qō. c. si clericatus. Itē ꝓē qd studiū religioni ꝙueniat, ꝓbat, & ꝓsequit Io. And. plenè in c. vnus magister, q̄ in primitiuis scię̄tijs instruat monachos. vt eis sterij dēnt monachi instrui nedū in primitiuis, vt grāmaticalib. sed etiā in alijs scientijs principalib. hoc probatur in cle. ne in a gro. in fin. de statu reg. & ꝑlatus ad hoc negligens debet per ire

Universidad de Deusto
Biblioteca

riorem cõpelli:vt ibi notatur.Ad idem d.c.2.ne cle.vel mona.li. 6.vbi ꝓbatur ꝙ cum licentia plati possunt exire monasteria, & ꝓficisci ad generalia studia:& ꝛcordat. c. nõ magnopere. e.ti.in antiq;vbi ꝓhibet monachis ire ad studia, vt discãt leges mũdanas,vel physicas:ergo vt intendant theologiæ,vel decretis hoc eis licet,maximè vbi hẽnt populũ,vel sunt in eccℓia cathedrali. in cãsu nr̃o,& notat in d.c.magno pe. & c.super specula.co. ti.& p Io.An.in c.2.ne cler.vel mona.li.6. Quinimo dubitat an inuito abbate possit eps dare licẽtiã monacho eundi ad studiũ expẽsis monasterij.Et fuerunt opiniones variæ inter scribẽtes:vt no. * in d.c.2.per Io.& Arch.Et ẽt *cõis* est doctorum ꝛcludio,qd monachus existẽs in studio de licentia superioris,nisi aliud ĩ datiõe licentiæ actũ fuerit,poterit monasteriũ ꝓ necessitatib.studij obligare:qa data licẽtia monacho studẽdi oĩa videnť ꝛcessa sine qb. in studio cõmodè esse nõ põt:vt no.in c.ex parte.de accu. & per Arch.in d.c.2.ne cle.vel mona.li.6.in d.c.cũ pastoralis.Ex quo q dem fundamẽto apparet prima fronte intentionẽ d.dñi Ioannis fundatã,cũ sit monachus eccℓiæ & habuerit legitimè licẽtiã:vt ĩfra patebit:nec fuit actũ vt aliàs faceret sibi expẽsas,sed viueret ex dicta ꝓuisiõe annua:vt patet ex tenore literarũ ꝓfectarũ mãdato vicarij sup solutione sibi fiẽda.¶ Restat ꝑ rndere solũ adꝑ ria supra formata:ex quarñsione dilucidabit intẽtio d.dñi Ioannis: & hæc regula affirmatiua.Nec obstat primũ ꝛrium: licet.n. seruus regulariter nõ agat ꝑ dñm:tñ monachus agere potest sal tem implorãdo officium superiorum , vt à monasterio recipiat sibi necessaria,ad q̃ monasterium obligat.vt in c.olim.& in c.ex parte.& qd in eis notatur,de acc.& in c.cũ ad monasteriũ.de statu regu.& c.fi.de reg.Facit quod no.Io.An.in c.cum singula. de præb.li.6.Sicut & filius agit cõtra patrem ad alimenta.vt in l.qs à liberis.ff.de libe.agnoscen.& seruus ꝙtra dominũ:vt l.j.§. quod autem.ff.de of.præfe.vrbis.& Inst.de his q̃ sunt sui vel alie. iur.§. sed hoc tpe:& necare videť qui alimẽta denegat. l. necare. ff. de lib.agno.Nec obstat si dicat hoc ꝓcedere rõne alimentorum furorũ:secus in præteritis.ĩ quib.cessat rõ necessitatis.Similiter quod habetur in l.de alimentis:C.de trãſ. & quod notatur in l. cum hi.ff.eodẽ. admittit trãſactio fine superiorũ authoritate in alimentis præteritis,& nõ futuris: qa dico hoc ꝓcedere in monacho,quipciperet oĩa necessaria à monasterio.Sed cum in cãsu nostro eps nõ subueniat monachis,nisi ex d.annua pensione ex longissima cõsuetudine,vt ꝑdixi:hæc ꝓuisio annua succedit loco necessariorũ:vnde ex ea ꝓuisione siue sit de ꝓterito,vel de futuro,dẽt sibi emere libros,vestimenta,& alia necessaria.Si.n.habuisset aliã ꝓuisionẽ tpe debito, ꝓuidisset sibi de necessariis , q̃ nunc ex ꝓuisione futura ꝓuidere nõ põt:& maximè hoc admittẽdum est in pſona d.dñi Ioãnis, q̃ casu inopinato libros & ẽtera vtensilia sua incendio perdidit.Præterea hoc medio tpe quo ꝓuisionem suã annuã nõ habuit,multadebita me teste ꝛxit,ad q̃ satisfaciẽda in dubio petere põt ꝓuisionẽ illã ab eõ,& ad hoc h3 implorare supioris offiũ:potuit eũ ea studij obligare monasterium vsq; ad summã sibi eã studij ꝛcessam:vt no Arch.in c.cũ pastoralis.2.q.7.&Spe.in tit.de solutio.§.fi.ver.monachum.¶ Istꝑ tp hæc inferť ad solutionẽ secundi contrarij.fieri.n põt qd formalis actio nõ cõpetat monacho ꝛ plãtũ suũ.Sed põt ob ꝓuisionẽ annuã sibi denegatã,q̃ succedit loco necessariorum vt prædixi, recurrere ad supiorẽ epi,officium suum implorando.sicut facit seruus ꝛ sequitur dñi,in denegando impiè sibi necessaria : vt in iurib.præalleg.Optimè ꝑdicta facit qd ponit Io An.in regula nõ est obligatorium.de reg.iur.li.6.in mercu.vbi ꝛcludit valere statutũ abbatis,& cõuentus,cã vitãdę murmurationis,& scandali factũ:vt ꝓ indumẽtis & alijs necessarijs liceat cuilibet monachorum habere ꝓpriũ,cũ illa decẽter succedãt loco necessariorũ:& sic eodẽ iure cum illis censeñt.arg.c.eccℓia.vt lite penden. & in l.fi rẽ &pretiũ.ff.de peti.hæred.Et nunc solũ dr monachus habere ꝓprietatẽ,cum aliqd detinet clã superiore,disponẽdo de illo ad libitũ suum.vt no.Io.An in c.cum ad monasteriũ.pãll. Secus aũt si detineat ob iustam cãm sciẽte,patiẽte,& maximè expresse disponẽte superiore,vt ibi p eum.Et probat optimè in c. insinuãte.q̃ cleri.vel mona.vbi tex. notabilis. vbi hoc idẽ apertè sensẽrunt gl.Inn.& *cõter* doctores ibi:nã & seruus dr habere, si dñs patitur:nec per hoc dr habere ꝓprium:sed peculij administratiõẽ, vt in l.quã tuberonis.ff.de pecu.facit.c.2.de sta.reg. & qd ibi notat.vnde dum eps patitur illã antiquę eccℓiæ ordinationẽ,vt cuilibet ꝓ necessarijs denť quinquaginta.rectè,& sine peccato, qui libet bene administrãdo illã ꝓuisionẽ capit,& eã petere põt,ex quo eps non sustinet monachorum necessaria,vt de iure dẽt:cũ sit abbatis loco,vt prædixi,¶Et per hoc remanet solutum tertiũ contrarium ſ.formatum.¶ Venio ad quartum cõtrarium,ad qd soluẽdum dico,ꝙ de plano fatendum est vicariũ ex generali officij cõmissione non habere potestatem dãdi hãc licentiã monacho ad studia ꝓficiscẽdi per iura in ꝛrarium inducta. Sed ĩ casu nostro ex triplici capite põt dñs Ioannes seruari.Primo propter absentiã in remotis ipsi⁹ dñi epi:quo casu latior patet tunc ipsi⁹ vicarij potestas.Adhoc tex notabilis in c.cũ nulli⁹.de tẽpo.ordi. li.6.vbi hr̃ ꝙ epo in remotis agente,pñt ipsius vicarij dare licẽam clerico assumendi ordines , quã in epi præsentia indulgere nõ poterãt,vt ibi.vñ ne ꝑdiat vtilitas,& necessitas ecclesię,iura ꝑ absentia epi dilatãt vicarij potestatẽ. Ita in ꝓposito , cũ in casu nr̃o agere ꝑ iudicio eccℓiæ,vel epi:& potius de honore & re cõcupiscibili ad q̃ eps dẽt iugiter intendere , vt. ſ. habere penes seviros doctos,maximè qa cum capituli ꝙsilio debet cuncta ecclesiæ suæ peragere,vt in c.nouit.& c.quato.de his q̃ fiunt à ꝓla. & l.j.q.6.c.eps nullus.satis potest admitti vicarij licẽam sufficẽse,nec agit hic de donatiõe,vel alienatione fiendis:imo de redꝺ honore eccℓiæ augẽdo nã in studio obtinet solũ ꝓuisionẽ q̃ habebat in eccℓia.Nec obstat si dicat ꝙ iterim subtrahit eccℓiæ, vt minuit cultus diuin⁹:qa vacãs studio dr ꝓmouere vtilitatẽ ecclesiæ,nedũ particulare sed vniuersalẽ.Indiget.n. ecclesia ad sui regimẽ viris literatis.vt in c.ex eo.de cle.li.b.6.Ob quã cãm dat facultas epo dispensandi cum ꝓmotis ad ecclesiarũ parochialiũ regimina:vt minimè infra septẽnium ꝓmoueri ad sacerdotium teneanť.vt in d.c.cum ex eo.Si ꝙ eã studij subtrahat suffragiũ principalis rectoris in eccℓia curata:fortius hoc admittẽdũ est in cãsu nr̃o vbi remãserunt alij monachi.Ad idem tex.notabilis in c.super specula de magistris.vbi expresse respectu docẽtiꝰ, & addiscẽtiũ minuit in eccℓia suffragiũ. ¶ Scdo põt se tueri ex latiori potestate qui ꝛiecturo d.vicarium habuisse.cum dñs epus in curia existens ipsũ miserit ad capiẽdã possessionẽ episcopat⁹. vñ verisimile est ꝙ dederit sibi latissimã potestatẽ:hoc tñ ex inspectione mandati ꝓprehendi poterit.Si.n.dedit sibi ptãtem faciendi ꝙquid ipse eps in ꝓpria ꝑsona facere posset,sicut cõiter solet in mãdatis apponi: satis habuit vicarius ptãtẽ dãdi illã licẽtiã:qa p illa verba dať libera ptãs:vñ põt vicari⁹ oĩa facere, & ẽt alienare,dũmodo nõ ꝛtineat merã donationẽ. hoc legit & notatur maximè p Bar.in l. ꝓcurator cui libera.ff.de ꝓcur. & in l.creditor.§.lucius.ff.mand.Item ſm Bar.in d.l.procura.si eps ꝓmisit se ratum habiturum ꝙd ipse vicarius faceret,idem dicẽdum si in mandato fuerũt expressi aliq casus exposcẽtes speciale mãdatum ſubiecta clausula gñali:vt in c.qui ad agendum.de ꝓcu.lib.6.facit qd legit,& notat p gl.& Bar.in l.sed & si.§.quatum.ff.si quis cau.¶ Tertio põt se fundare dñs Ioannes inexpugnabil⁹:qa dñs eps veniens ad ecclesiã,ꝙsentit,vt ꝓuisio annua daretur d.dño Io.tunc absenti:vñ præsupposito ꝙ d.vicarius nõ habuisset potestatẽ,ex quo tñ illa dedit tanq̃ vicarius episcopi & sic nõe episcopi,& episcopus postea certificatus non solum tacuit,sed voluit vt sibi fieret solutio annua:satis dr approbata factum vicarij.hoc apertè intelligitur ex theorica Bar.in l. quon.ff.rem ra.habe.vbi latè tractat an si me absente gerat actus alme spectas,videar posmodum sciendo & tacendo approbare vel improbare.Et distinguit quod aut casus ille ꝛcernit cõmodum,& fauorem meum,& tũc eo ipso qd̃ scio , & nõ improbo videor approbare,vt in l.si absentis.C.si cer.pet. facit quod legitur & notatur in regula,qui tacet.de regulis iuris li.6.aut ꝛcernit meum præiudicium, & tunc si superuenit sciꝫ, non videor approbare.l.procurator.ff.rem ra.hab. Si autem interuenit sciꝫ cum aliquo casu positiuo⁹: vt qa recepi literas seu instrm̃ super illo actu,& nõ ꝑdixi:tunc videor approbare eum ad hoc tacitum habilis in clem.j.de ꝓcu.& l.fi filius.C. ad mace. Et idem in hoc vltimo no.idem Bar.in l.cum tabernam. §. idẽ quæsiit. ff. de ꝓgno.& in l.Titius Scio.ff.de cõsti.pecu.facit optimè.c.ex ore.ci ibi no.de his q̃ fiũt à maio.par.c.Ad ꝓpositum ergo cum in cãsu nr̃o agere de re ꝛcupiscibili,& honorabili,vt eccℓia habeat valentes monachos,sola scientia ipsius domini episcopi hr̃ habitione.¶Itẽ ꝑsupposito,& nõ ꝛcesso ꝙ actꝰ iste redundasset in præiudicium ipsius dñi epi tñ cum vltra simplicem scientiã interuenit actus positiuus,exhibitio illius prouisiõis,nullo modo inficiari põt,quin talis actꝰ debeat haberi ꝓ ratihabitione.maximè cum aliàs vocaret ipso dñs eps negligens & piger: qa permisisset monachũ vagari sine licentia.Sed in dubio debem⁹ filo mere,vt excludať peccatũ.vt in c.estote.de re.iur.Nõ.n.recte pertuisset sibi soluere,nisi approbasset cãm studij:& sic cessant no. ꝓ Bar.in l.Paulus rñdit.ff.rem ra.hab.Nec obstat qd dixi in ꝛtio qd̃ capituli ꝙsilium,nõ fuit habitũ, nisi presupponat⁹ viua voce qd̃ capitulũ ꝙsensit,sed nõ fuerit inde scriptura ꝙscripta. Irẽ capitulũ ꝛcessit sibi in absentia partẽ mortuariorũ : & sic nedũ ꝙsensit,sed fecit sibi gram.Ex hoc ẽt satis arguit ꝙsensus,hoc quia no.Io.an.in regula qui tacet.in mercu.li.6.& ꝓ Bar.in l.cum pro §.libertus.ff.de le.2.& Bal.in l.si filius.C.de petit.hære.Et in illis sufficit tacitus ꝙsensus,vt in c.2.& .de his quæ fi.à præla. & nota in c.j.de re.ecc.nõ alie.li.6.¶Nõ obstat quintũ ꝛrium multiplici ratione.¶Primò,qa h3 fm vnã opinionẽ i⁹ solũ ipso iure ꝓuilegiati studẽtes in theologia,vt in d.c.fi.de magi.nõ tñ tollit qn ex spãli sciꝫ epi possit qs studendo ĩ alijs scientijs percipere

reddi⁹ in absentia:vt ꝓbat apertè in capi.cum ex eo. de cle.li.vj. & no.Host.in summa.de magist.§.fi.ĩ medio.Sed dñs Ioannes habuit spãlem sciam vt ꝑdixi. ¶ Secundò facit ꝙsuetudo ecclesiæ, nam communiter monachi illius ecclesiæ solent studere ĩ iure canonico,& ꝓcipere illam annuam pensionẽ,quo casu deberentur redditus,vt no.idem Host.in loco præallegato.Et quanq̃ in donatione licẽtiæ ñ fuerit specificatũ in qua scientia studere deberet.tñ ꝓpter ecclesiæ ꝙsuetudinem satis videť indultũ,vt possit in iure canonico studere.ar.optim.in l.qd̃ si nolit.§.qa assidua. ff.de ędil.edic.& in l.fi.C.de fideiuſ.& qd no.Bar.in l.nemo est q nesciat.ff.de duo.reis.facit c.ex literis.de ꝙsti.& c.cãm.de elect. ¶ Tertiò,quia ẽt his cessantibus,satis puto qd ẽt de iure cõmuni studentes in aliis scientiis, dummodo nõ ꝓhibitis possũt percipere fructus bñficiorũ in absentia:qa ꝓmouent studendo vtilitatem ecclesiarum:& ideo dẽnt haberi ꝓ ꝑsentib. vt in d.c.cum ex eo.Nam si existentes in seruitio epi pcipiunt fructus in absentia,q ñ dẽnt dici absentes,vt in c.ad audientiam. de cleri.ñ resfortius idem dicendũ est in studentibus. ¶Itẽ põderanda est rõ. c.cum dilectus.eo.tit.vbi dicit,ꝙ familiares papę gaudent fructibus in absentia:qa ibi reddunt se obsequiales vniuersis,& ꝓmouent nonnunq̃ negotia ecclesiæ.Idem ergo dicẽdũ est in studentibus.arg.illius c.cum ex eo.Et hanc opinionem tenuit Archi. in c.2.de priuile.lib.6 & in c.de quibusdam.37.dist.& ad c.fi. de magist.supplet,maximè.& idẽ fauore studiorũ tenuerunt nõ nulli moderni in c.tua.de cle.ñ resid.Eg o verò sequens illã opinionẽ respõdeo aliẽ ad illud c.fi.ſ.ꝙ respectu studentiũ in theologia,voluit tollere ꝙsuetudines,& statuta ecclesiæ ꝛria, vt pt3 ibi ĩ fi.& sic voluit illos duntaxat priuilegiare in ꝓcpt. fructuũ, qa ex tacita mẽte iuris oẽs priuilegiati sunt.vnde si pderetur c. cũ ex eo.qd loqť gñaliť in oĩ sciẽtia , dispẽsatio solum fit vt assumpti ad eccleſi paroch.nõ teneantur ꝓmoueri ad sacerdotiũ, quaſi respectu ꝓceptionis fructuũ nulla regrať idulgentia,quia qd sit, sani iuris subtilitate,satis ex pdictis põt d.dñs Ioan.se defendere.¶ Venio ad 6.& vlt.ꝛrium,in quo dico qd licentia simpliciter data,vt fuit in casu nr̃o intelligit durare ſdm qualitatem sciẽtiæ in qua licẽtiatus debet inuistere:sed tantum in studio iuris canonici requiritur septẽnium.vt est tex.iuncta gl.i d. c.cũ ex eo.ergo ad tps tantũ vt licẽtia data:q̃q̃ non fuerit in data siæ ꝙsuetud.intelligitur. licet.n.ex acumine ingenij istud tẽpus, possit præueniri:qa ingeniũ supplet tps bñ,& fortiť studentibus vt no.gl.in c.tum ex literis.de in inte.rest.tñ cõiter istud nõ ꝛtigit,maximè propter multitudinem lecturarum hodie: & vtinã in septennio essent bene periti.Hoc.n.satis probat experientia, quæ est efficax magistra rerum.de elec c.quã sit.li.6. Quinimo plus puto quod si propter defectum pecuniæ contingentẽ, qa eps debito tpe sibi nõ ꝓuidit, nõ valuit dñs Io.finito septennio remeare ad patriam & sic oportuit eum ꝛhere multa debita, sicut in veritate sibi accidit me teste,quod poterit petere prouisionem vltra septennium saltem vt suis creditoribus satisfaciat: debẽt.n.monachi viuere ex bonis monasterij:nec est sibi imputandum cur non redijt:ex ꝙ ꝛmodè sine culpa sua redire nõ valuit.Et per hanc rationem tollitur obiectio quæ fit de doctoratu superueniente.Nã & debita ꝛhere potuit vsque ad summã sibi,ꝑ suis necessariis deputatã:vt no.ꝓ Arc.in d.c.cum pastoris.

¶Consilium lxxxix.

1 *Libellus debet attendi circa vim conclusionis & non narrationis.*
2 *Probationes si admittuntur de facto contra sententiam per quas probationes apparet illa sententia minus legitima,debet iudex magis inhærere probationibus,quàm sententiæ prius latæ.*
3 *Probatio in contrarium per confessionem illius in cuius fauorem ius præsumit,admittitur contra præsumptionem iuris & de iure.*
4 *Notorium surgens ex sententia est notorium præsumptionis.*
5 *Præscriptio maioris virtutis est quam nuda sententia.*
6 *Defensio principalis magis pertinet domino,quàm subiectis. Et cum de subiectione agitur ambobus 8.*
7 *Episcopus si agit contra aliquod monasterium petẽdo ibi episcopalia,& ille qui primo ibi exercebat episcopalia,non defendit monasterium,præiudicat sibi quo ad possessionem.*

I N quęstione quæ ad præsens vertitur inter ciuitatem Exij ex vna parte,& castrũ Beluederis ex alia parte,seu inť vtriusq; loci vniuersitates.vł primò sniam ferendam in fauorem d. ciuitatis. Nã cum aliàs snia fuerit lata ꝛ homines d.castri in fauorem dictæ ciuitatis,in effectu cõtinens dictum castrum Beluederis olim castellare fuisse & esse,cum suo territorio & districtu, & cũ suis ptinentiis de cõitatu d.ciuitatis Exij & nobiles de Bustare to illud retinuisse & possedisse ĩdebitè,& cõdemnatos fuisse ad restituendum,& relaxandum comitatui d.ciuitatis Exij: & dict. vniuersitatem d.castri i cõdemnatam ad faciendum se recuperari per dict.ciuitatem,& pronuntiatum d.vniuersitatem esse co-

gẽdã ad se retrahẽdũ à potestate & iurisdictiõe dictorũ nobiliũ, &c.Nec ista snia aliquo remedio apparet tuisse,& esse rescisa:ergo ſm cũ ẽ nũc iudicadũ,ẽt si nunc appareãt testes,vel instrumẽta ꝛrium:qa snia ex quo nõ est lata expresse ꝛ ius cõe,licet sit lata ꝛ ius litigatorum nõ dẽt rescindi ẽt ptextu ꝓbationis nouiter repertæ:facit.n.snia ius inter partes.hæc apertè ꝓbat in c.cũ inter.de iud.vbi tex.multũ notabilis.vł ycllc hoc procedere ẽt si nunc appareat ꝙ ꝓbationes quib.fuit lata snia necessario non concludebãt intentum illius ꝓ quo fuit lata.Ad idẽ c. suborta. & c.inter monasterium.c.ti.& l.Imperatores.ff.de re iud.& l.sub prętextu.C.de trãſac.& l.ingenuum.ff.de statu.ho.&l.res iudi.ff. de reg iur.Nec obstat si dicat,ꝙ nunc nõ potiť id qd in snia dicta cõtinetur,cum solum nunc fuerit petitum ꝓnuntiari,& declarari vniuersitatẽ,& homines d.castri teneri,& obligatos esse ad soluendum in futurum onera realia,& mista, & ꝑsonalia,ꝓrata eorum q̃ ꝙ regimine dictæ ciuitatis imponunt ꝓ tẽpore,sicut fuerunt aliæ vniuersitates,& hoies castrorum,& villarum comitatus dictæ ciuitatis,&c.† Libellus aũt dẽt attẽdi circa vim ꝛclusionis,&nõ narrationis.Nõ.n.ampliat cõclusio libelli ex varietate,& multiplicitate narrationis.vt legit & no.in c. ex parte B.de fo cõpe.& c.literæ.de dila.& c.fi.de iud.no.Fed.de ſenis.ꝙ 23.qa dico ꝙ id quod nunc petiť,satis in effectu ꝛtinet in illa snia iam lata.Si.n. ꝓnutiet,illud castrũ Beluederis esse d distrietu,& comitatu d.ciuitatis&nobiles dBustare to illud retinere,ac retinuisse ĩdebitè, & iniuste ac ꝙdẽnati fuerũt ad illud restituẽdũ,& relaxadũ dictæ ciuitati.Exij ergo ꝛcludit ꝙ hoies d.castri nõ debẽt solu ere onera imposita,vel imponenda ꝓ dictos notabiles:nec posſunt amplius illorũ dñm nominare, seu ꝓtextu illius se defendere:imputent.n.sibi quare tunc nõ appellauerũt:dẽnt ergo nunc rndere dictæ ciuitati sicut & alia castra,q̃ sunt de districtu & comitatu dictæ ciuitatis,cũ in effectu talis effectus resultet ex illa snia.vbicũq;.n.castrum nulla iurisdictiõẽ hẽt,sed tota iurisdictio est penes ciuitatẽ.& sic tenenť parere mandatis ciuitatis, & illius onera subire,& dicunť ciues illi⁹ ciuitatis.hęc oĩa ꝓbanť ex no. ꝓ Bar.in l.j.ff.de d i infec.& h.j.ad muni.& l.nõ dubito.ff.de ca.& posth.reuer.facit l.q ad iura. ad munic. & l.incola. cum l. seq.de mune.& hono.& quod no.Io.An.in c.j.de im.ec.li.6.Probationes ergo nunc factę ꝓ vniuersitatẽ d.castri,qd à quinquaginta tex annis,& citra,dicti nobiles possederunt omnimod im iurisdictiõẽ in d.castro,& ad corũ impositiones soluerũt onera, & collectas, nõ hũt releuare dicta vniuersitatẽ qa iã ꝓnuntiatum ꝙ dicta vniuersitatem fuit,qd indebitè & iniuste dicti nobiles possederunt istud castrũ,& sic iniuste isto casu impoſuerũt.vt in c.l. de ꝓb.& qd no.Inn.in c.in literis.de resti.spo.& c.ij.de in integ.resti.à qua snia nõ fuit appellatũ,vt ꝑdixi.Et sic hęc ꝓbatio nũc facta nõ releuat:sed dẽt iuxta petitionẽ illa snia nũc mãdari executioni vt c.cũ super.de re iud.& in aliis iurib.superius allegatis. Nec obst. si dicat,qd poterat d castrum venire ꝓ bñficiũ restitutionis in integrũ.ꝓ l.res publica.C.exq .cau.maio.qa ſm gl.ibi illa l.nõ hẽt locũ in villis &castris.Et ꝓsupposito ꝙ debeat obseruari castris populosis,vt qdã dixerunt,sequiť ibi Bar.tñ cessat tunc istud bñficium,cum lapsum sit quadriẽniũ à tpe snię.l.ñ.C.de tẽpo.in integ.rest.peten.no.Bar.in d.l.res publica.Nec obijci põt si dicatꝙ ꝙueniri debebãt dicti nobiles,q̃ possidebãt subiectiõẽ in castro, & nõ hoẽs illius castri:q possidebanť.vt in c.inter quatuor. iuncta.gl.de maio.& obe.&c.auditis.de ꝓscri. qa dico,ꝙ ẽt subditi,ꝓ eorũ interesse,& qa ipsi faciunt,ꝙ actor nõ possidet,ꝙueniri possunt saltẽ vt snia ferenda ꝓiudicet.vt probat in c.cũ inter.& c.cũ super.de re iud.no.Inn.in d.c.auditis. & c.inter quatuor.¶ Sed his nõ obstãtib.ꝛria snia arbitror veriorẽ:& puto duplex posse adhiberi remediũ impediendi intentionẽ dictæ ciuitatis Exij, & subueniẽdi dictis nobilib.Primò,qa licet illa snia reperiatur tra siuisse in rem iudicatã,tñ ex quo fuit de ea oppositũ ꝛ legẽ,& ꝓbationes factæ in ꝛrium,& apparet nunc ꝓ ꝓbatiões legitimas, ꝙ dicti nobiles ꝓscripserunt legitimè omnimodã iurisdictionẽ in d.castro:cum de qua re cognouerit iudex de ea pronuntiare d3.vt in ĩ l.de qua re.ff.de iud.& c.cũ super.de cã poss.& proprie. dẽt pronuntiare ꝛ dictã ciuitatẽ, & absoluere d.castrũ ab impetitione ipsius sup cã nouiter impetrata & sic pronuntiare legitimè fuisse appellatum ab vniuersitate d.castri. Ad hoc est notabilissimum d.Inn.in c.cum dilecta.de resc. & c.cum Bertol. de re iud.Et idẽ sentit in c.fraternitatis.de frigi. & c.ex rõne. de appel. dicit n.Inn.prædallegatis locis,† qd si probatiões de facto admittunť ꝛ snĩam,ꝓ quas ꝓbationes appareat illa snia minus legitima d3 iudex magis inhærere probationib. q̃ snię ipsius latę. Et hãc opiniõẽ expile firmat do.Ant.d but.ĩ d.c.cũ dilecta dicẽs,ꝓptionis ſurgẽtis ex snia sicut tollitur ꝓ cõfessionẽ partis q̃ simuliter inducit notorium:vt notanter dicit idẽ Inn.in dictis capitibus.ꝙ si is ꝓ quo fuit snia lata confiteatur eam iniustã,debet iudex illam retractare:ad hoc qd no.Cy.& alij doc.in auth.sed iam ne

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 cesse. C. de dona. ante nup. vbi dicunt, † q̄ ꝑ ꝑsumptionē iuris & de iure, admittit ꝓbatio in ꝟrium ꝓfessionē illius, in cuius fauo rem ius ꝑsumit, qd nō ꝓcedit ex altero, nisi qa ꝓfessio trāsit in notū. idē est in ꝓbatione iā facta post ꝓclusionē in cā. vt in c. cū olim. de ver. sig. et no. dñi de Rota decisio. 403. Facit qd no. In. in c. ꝑstitutus. de fil. ꝑsby. vbi dicit, q̄ licet ꝑ agentem possessorio nō ꝺeb. admitti ꝓbationes super defectu ꝓprietatis, vt in c. in literis. de resti. spol. & c. fi. de ord. cog. tamen si per eius confessionem, & probationes admissas cōstaret de ꝓprietatis defectu: tunc ꝑ notorium nō fieret sibi restitutio. Et si dicatur notorium etiam surgere ex priori sñia & sic non deberet tolli p notorium

4 sequēs, cū primum sit eque potēs. rñdetur ſm do. Ant. † q̄ notorium surgens ex sñia est notorium ꝑsumptionis. & cum agatur hic de præscribēda iurisdictione ꝑ dictam ciuitatem Exij: & non ꝑ ecclesiā romanam, sufficit præscriptio cōis: vt si est cū titulo, sufficiat tēpus. 10. anno. inter ꝑsentes. & 20. anno inter absentes. Nā & in istis corporalib. habet locū hec ꝓscriptio lōgi tēporis: vt probatur in l. fi. C. de præscr. lō. temp. & l. j. C. de serui. & si est sine titulo sufficit tēpus. 30. an. vt 16. q. 3. c. dictio. §. pōt. Et directo ad casum nostrū vī tex. iuncta gl. in ver. principſr. in c. ad aud. de ꝓscri. & bona gl. in c. volum⁹. 16. q. 4. & in c. dilectus. de capel. mona. ad idem qd no. Bar. in l. si publicanus. §. in vectigalib. ff. de publi. in quib. colligit, & no. q̄ ꝑ tenentē iura principis pōt ꝓscribi cōi iure si tantū agitur de præscribendo ꝑ eum, & princeps conseruatur illesus. Cum ergo nunc apertissime cōstet p legitimas probationes, & vt præsupponit, in iudicio admissas, qd d. castrū est ſubiectum dictis nobilib. de Bustarete p ꝓscriptionem legitimam, hæc ꝓbatio d3 ꝑualere sñie ante late, † cū maioris virtutis sit ꝓscriptio quā nuda sententia. vt colligit ex notatis in l. fi. ff. rem ra. hab. & in l. obligationū. §. placet. ff. de actio. & obl. iunctis no. in l. iulianus. ff. de condi. indeb. facit c. ad aures. de ꝓscrip. vbi tex. dicit, q̄ præscriptio omnē ꝓrsus actionē excludit. Et qd no. Io. An. in regula, possessor. de reg. iur. li. 6. in mere. iunctis not. per Inn. in d. c. qa pleriq;. hinc est, q̄ si qs confiteatur sñam iniustam et post trantitum in rē iudicatā vel postea apparcat iniusta per probationes in iudicio admissas, debet sñia retractari: vt supra post Inn. dixi. secus aūt si post cōpletā prescriptionē ꝓstat

* rē fuisse alterius, ſm *coem* opinionē canonistarū. vt no. gl. & doc. in c. vigilanti. de præscr. Et Io. An. plene prosequitur & tenet sub d. regula, possessor. & debet hoc casu ꝑsumi dictos nobiles de Bustareto bona fide ꝓscripsisse, cum añ illā sñam possederint vltra triginta annos, nā ex longinquitate tanti tēporis præsumit sñia iusta, et in corporalib. vt no. voluit Inn. c. ij. de in integ. resti. & Bar. in l. fi. C. vñ vi. in fi. Nec sententia lata habuit ꝓiudicare ipsis nobilib. vt starim. in sedo remedio dica. Certū q; extat d. castrū potuisse allegare ius nobiliū. vt ī c. cū olī. cl2. d priuile. &c. cū ꝑsonę e. t. li. 6. no. In. c. auditis. de ꝓscr. Et ex isto remedio dico cā ista ꝓnuntiandum ꝓiudicem appellationis bñ appellatum. & dēt ab soluere vniuersitatē d. castri ab impetitione dictæ ciuitatis / xij: quia hoc debuisset facere primus iudex, si cora eo fuisset hęc ꝑ scriptio ꝓbata. vt ꝓbat in c. raynaldus. & c. raynutius. de testam. facit qd no. Bar. in l. cum apud. ff. de iud. sol. Istud tū remedium est aliquā tulum dubium quo ad ipsos subiectos: qa cum eis cō tēdentib. fuerit alīs ꝓnuntiatum dictos notabiles iniustē posse disse: ergo nō possūt allegare nunc illorum possessionē cū in ipsorum ꝓiudicium ꝑsumenda sit iusta: ex quo ab illa sententia nō fuit ꝓeos appellatū, iō tutius est qd ipsi nobiles cōparcāt, & ꝓponāt de iure suo: vt subijcit in hoc sequētī remedio. ¶ Scdm re

8 mediū impediendi in effectu intentionē vniuersitatis Exij: ē, vt dicti nobiles ꝓpareāt ꝓ eorū interesse: qd facere possunt. vt in c. veniens. el 2. d testi. & c. cū sup. de re iud. & l. si suspecta. ff. de inof. test. & in l. ab executore. & ī l. à sñia. ff. de appel. Et si volunt impedire executionē sñæ casu quo veniret ferēda ꝑ vniuersitatē castri, satis est dicere de eorū iure: & hoc indubitatum si tēpore primæ sñæ ignorauerit cām agi ꝑ vniuersitatem castri, cū iurisdictionē possidebāt, vt ꝓbat in d. c. veniens. & ibi per Inn. & in l. sæpe. ff. de re iud. no. Inn. & *cæter* alij doc. in d. c. cum super. & c. pe

* nul. eo. ti. Et si volunt q̄ ꝓ eis ꝓnuntietur: debent dare saltē qualē petitionē, vt no. Host. & Ant. de but. in c. cū super. præal. Inest ibi Inn. senserit, q̄ indistincte iste dñs ꝓparens, ꝓiure suo, qd habet in subiectos, debet audire sine alia petitione, & pōt vti ꝓbationib. factis per subiectos. Sed mihi plus placet ꝑcedens opinio qa sicut ꝓbatio ꝓ subiectos facta nō nocet dño absenti, vt infra dicam: ita nec prodesse dēt, arg. eorū q̄ no. in c. causam. de testi. & satis ꝑsumuntur ignorare, si erat in ętate infantili. arg. c. fi. q. matrimonium accusare possunt. Sed ꝑsuppositō qd ipsi fuerint scientes cam subiectiōis agi ꝓ vniuersitatem castri, & tacuerint, nunqd fuerit eis irrogatū ꝓiudiciū aliquale, est dubiū: & præmitto illud certū esse subditos ꝙueniri à tertio de iure subiectiōis: tū qa eorū interest nō mutare dñm, tum qa ipsi videnē facere quominus tertius possideat nō patiendo. vt suprà dixi: hoc ꝓbat

* in c. cū sup. de re iud. & c. cū inc. e. ti. no. Inn. & *cēter* doct. post eū in c. auditis. de ꝑsc. & c. int. quatuor. de mā. & obc. & d. c. cum sup.

6 dixit tñ In. in d. c. auditis. q̄ dat tenere, † q̄ l3 subiecta admittant ad defensionē, possint ꝙueniri: tñ defensio prīo loco ꝓtinet ad illū, q̄ possidet subiectionē. refert alios dicere, & melī⁹ ſm eum q̄ defensio ñ ꝓtinet prīcipalī⁹ ad dñm, ꝙ ad reliquū: sed plenē ad vtrūq;. Sed principalī⁹ ꝓtinet defensio ad subiectū & ad subiectionē possidentē. alleg. l. principalī⁹. C. de lib. cā. & cum hoc sedo dicto trāseunt cōit ibi doctores. ¶ S3 dubium est nunc an sñia lata ꝑ subiectos noceat dño, seu subiectionē possidenti si sciuit litē agitatā, & tacuit, nec a sñia postmodū appellauit. Inn. in c. ſuborta. de re iu. sentit. q̄ sic. regrit tū q̄dns sciuerit litē agi, & non ignorauerit i⁹ sibi ꝓtere in subiectos litigātes: idē et sentit in d. c. auditis, qa sñia vni⁹ alij nō ꝓiudicat, nisi sciuerit, & nō defen

7 derit: qa tūc ꝓiudicat, allegat. c. ꝙuis. de re iud. l. sæpe. §. pen. ff. eo. Cōtrarium tñ ipse tenuit in c. cū super, de re iud. vbi tenet q̄ nō fit ꝓiudicium dño q̄d ꝓprietatē ſ3 solum q̄ ad possessionē. nec fit executio ꝓ illo q̄ sñam obtinuit super subiectiōe dñō scien te & tacente. Et vī de hoc ibi casus. Idē tenet in d. c. ꝙuis. vbi dicit, qd argumen. ei⁹ qd dr de liberto in d. l. sæpe. nō h: hoc casu locū: nā ꝓ tiuꝰ eps agit ꝑ aliquod monasterium petēdo ibi epa

7 lia. sed ille q̄ prīo exercebat ibi epalia, nō defendat monasteriū, ꝓiudicat sibi q̄d possessionē. & hāc opinionē, vt nō fiat ꝓiudicium q̄d ꝓprietatē epi in dnio l3 sciuerit, & nō defenderit, re

* net & approbat Ant. de but. & *cæter* alij canon. stæ in d. c. cū sup. & in d. c. ꝙuis. & vī apertē ꝓbari in d. c. cum sup. q̄nmo dns Frā. de zabarellis olim cardinalis Florētin⁹ legendo tenuit in d. c. cū super qd ēt super possessiōe. ñ fit ꝓiudicium ipsi dño, si ipse possidet. & ad c. cū sup. rñdet. qd intelligit qñ dns nō erat in possessione. Nā vbi al's potuisset impedire executionem ſēdā in re vacante ꝓtextu iuris sui, vt leg. & no. ꝙ Inn. in d. c. veniēs. de test. & Bar. in l. à diuo pio. ff. de re iud. Nunc nō poterit ex q̄ fuit sciens, & nō assumpsit defensionē: sed si ipse dns esset in possessione, nō debet sua possessiōe priuari ꝓp sñam latā ꝑ subditos. qa hoc esset de recto ꝑ mentē illi⁹ capituli. vnī dr, q̄ sñia lata ꝑ eos ꝓterium ꝓ eo, debet executioni mandari ablq; alteri⁹ c, i ꝓiudicio, q̄ dicebat monasterium illud sibi subiectū. Et vt subiicit ibi tex. ratio est, qa gesta ꝑ monasterium nō debent ꝓiudicare eo ꝓtendenti subiectionē, l3 sciuerit, & nō appellauerit quis tes inter alios acta regul'r nō dēt aliis nocere, iuxta ꝑstitutiones canonicas, & ciuiles: vñ ponderāda singul'r sunt duo ex illo tex.

8 Primo qa dicit, q̄ absq; ꝓiudicio eo ꝓ pretendentis subiectionē debet illa sñia mādari executioni. li. n. priuaret possessiōe, nōne ret absq; suo grauissimo pr ꝓiudicio cum magnum sit possessio nis ꝙmodum: cum sæpe ex defectu ꝓbatiōis sup dnio ꝓ dat ipsa dñium. lvt in c. sæpe. de rest. ſpo. & on⁹ ꝓbādi incumbit nō possidenti. l. fi. C. de rei ven. & c. ex literis. de ꝓb. & instī. de interdi. §. cōmodum. intelligat ꝙ ille tex. de q̄libet ꝓiudicio, qd generat dño tacenti: cum sit executio in re vacate, cum facilius ipse obtinuisset, si nemo possederit. d. c. veniēs. & hunc intellectum vī tacitè sensisse Inn. in c. ꝙuis. prælleg. in prin. Sedo pōderāda est multum ratio illi⁹ deciliōis, dum dicit, qd res int' alios acta, &c. Et sic singul'r vult illa, & nescio alibi, q̄ dns dr, prsus alia per

8 sona q̄ ad hoc, vt nullum sibi fiat præiudicium saltem graue ex gestis cum sibi subiectis: & qd illa regula, res int' alios acta hēt locum in eo: & p ꝙsequēs infert qd l. sæpe. & c. pen. habent locū in dño q̄ ad regulā ibi positā, & nō q̄ad casus exceptos. hoc ego ꝓbo. Primò per rationem ipsi⁹. In. in d. c. auditis. nā ibi dixit † q̄ defensio cum de subiectione agitur, pertinet principalī⁹ & equā

8 lit' ad dñm, & ad subiectos: quia dñi interest non pendere subiectos, ita interest subiectorum nō mutare dñm: facit d. l. pricipalit'. ꝙ sñia vni⁹ non debet alteri etiam scienti nocere. qd probo per d. l. sæpe. & d. c. pen. Tunc. n. sententia vnius nocet alteri, cū is cui primo loco competebat actio, permisit sequentem experiri, cum illum poterat iudicio repellere: vt ibi dr. Sed si æquālī⁹ ad vtrunq; pertineat, non potuisset dominus subditos remouere à iudicio. Item quare est imputandum hoc dño, cū subditi litigent ꝓ interesse suo, & sic sñia habebit effectum ꝑ subditos, vt nō possint ratiōe eorum interesse amplius ꝺicere: sed nō ꝑ dominum: cùm q̄libet res nō debeat excedere effectum suū, & trā sire ad alias personas. de his q̄ fi. à maio. par. c. quæsiuit. & l. sancimus. C. de pœnis. dicet aliquis, hoc non vī ꝑ tex. in d. l. sæpe. in §. nam & si libertus. vbi dī, q̄ libertus litigans de statu suo, cum reportat contrariam sententiā, præiudicat ipsi domino super suo iure patronatus. Ad illum. n. tex. potest rēponderi simpliciter. Primò, qd tex. ille habet duos intellect⁹. Primus, vt intelligatur qñ dns interuenit in iudicio: & hoc videtur sonare tex. dum dicit, me interueniente, &c. Et hunc intellectum tenuit Io. and. & approbat In. in d. c. cum super. dixit. n. Io. an. & bene, ſm Inn. quod si qs iura petit me sciente, q̄ ego possideo in re aliqua, & obtineat: non tū mihi ꝓiudicat, nisi ca defendā: & exponit verba, d. l. sæpe. scilicet.

f. interueniente & defendēte: & sic apparet ſm eū q̄ si offerat se defēsioni dēt ꝓbare de iure suo aliē fieret sibi ꝓiudiciū: hęc sunt formalit' verba Inn. in d. c. cum sup. Secundus intell. fuit Rodul phi vt sufficiat sola scientia: l3 Bar. hūc intellectum teneat in d. l. sæpe. Inn. tñ & Io. and. dicunt q̄ papa videt illum intellect. reproba re in d. c. cum sup. Sed si volumus saluare intellectum Io. and. & Bar. dicamus aliter, & sic qd aut loquimur in liberto litigāte, & sic ut dño scienti ꝓiudicium, vt in d. §. nam & si libertus. aut loquimur in subiecto litigante, & non sit domino præiudicium, licet scienti, nisi ipse interuenerit in iudicio & obtulerit se defensioni: & ita loquit' d. c. cum super. & hunc intellectum ponit dominus Ant. d. Bu. ī d. c. ꝑ sup. bt vī iudicio meo de mēte Bar. in d. §. nā & si libertus. si ratio sua bene ponderetur. Ratio diuersitatis: qa libertus fuit ꝙsecutus libertatem à domino, & sic vī habuisse licentiā experiēdi sup dnio, ꝙsequent' sup inre prōnat⁹ ex licentia ipsius dñi: merito fit dño scienti, præiudicium, sicut eadē ratione dicitur in creditore litigāte super dominio pignorum agēdo hypothecatia, vt faciat præiudicium debitori scienti, habuit. n. illam obligationem facto domini: videtur sibi dedisse licētiam super dnio litigandi, vt no. Bar. in l. sæpè. In subiecto aūt cessat hæc rō, ꝙ nihil habeat facto dñi, sed mere ipse possidetur. Si ergo itiget de subiectione, venit mere pro interesse & facto suo: ideo non debet præiudicare domino, imo dominus quoad ius suum cēsetur prorsus alia persona, vt apertè voluit text. in d. c. cum super. & cum hac expositione pōt intelligi c. suborta. & di

Consilium xc.

1 *Promittens sub certa pœna se facturum & curaturum quod Titius contrahet matrimonium cum Sempronia si fecit quicquid potuit no: tenetur ad pœnā.*

2 *Legatum si factum fuerit mulieri si Titio nupserit, videtur prohibita, ne alteri nubat, sed cum illo Titio ta tum.*

3 *Iussus si sī aliquis morari cum aliquo vel contrahere: si ille recuset vel nō possit commodè vel honestè cum illo morari, vel contrahere, debetur legatum, & tollitur obligatio.*

CIRCA primum dubium, Saluatoris ꝓ prius postulato suffragio, vī q̄ fideiussores qui promiserunt sc facturos & curaturos quod magistri Petr & Ant. iuxta promissionem construent, & facient magazinum in oppido liminij sub certa pœna, teneantur & obligati sint ad factum principaliter. i. ad ꝙstructionem ipsius magazini, & ēt ad pœnam promissam, cum opus intra tps promiss sum, ſ. 18. mensium factum nō esset nō obstante casu mortis in

1 psonam magistri Petri ante perfectionē operis ꝙtingēte, & qd te neant ad ipsius fem principale, probari vī p. l. nemo est qui nesciat. ff. de duo. reis. & l. si quis pro eo. ꝙuncta gl. ff. de fideiuss. in q̄ bus iurib. probat q̄ ēt in obligationib. facti pnt interuenire fideiussores, & obligari ad ipsum factum principale ad qd erat obligatus principalis promissor, vī. n. interuentu fideiussoris tacite agi vt industria principal'r promissoris non videat electa sed ꝓ opus possit fieri ꝑ fideiussores vel alios q̄ sunt ciusdē peritiæ cū promissione ꝙ obligenē ad pœnā. p3, quia ante mortem d. magistri Petri pœna fuit ꝙmissa, cū intra tps. 18. mensium iuxta promissionē opus fem nō fuit mors ꝙ superueniēs post pœnā ꝙmissam nō liberat fideiussores. tex. est in l. si decesserit. ff. q̄ fatis. cog. nec releuanē si dicant qd post lapsum tps operi fiendo ꝓfixum, & officiales Florētini super illo opere deputati vna cum dño & priorib. eiusdē vrbis, destinauerunt pecuniam d. magistri ꝓ ope ficiēdo, & acceptando ipm fem vīr recessisse tacitè à pœna, vt sic saltē ope exceptionis possint liberari. vt in l. 2. ff. si qs cau. quia il lud, ꝑcedit qñ fuit simpl'r apposita pœna: qñ fuit adiecta clausula rato manente pacto tūc dilatio data post pœnā ꝙmissam ad opus ficiendū nō liberat à pœna iā ꝙmissa. tex. est no. in l. cum stipulatus sim mihi à proculo. ff. de ver. ob. & ibi per gl. & Bar. pro hoc bona gl. in c. dilecti. de arb. in fi. facit. l. pen. & qd ibi no. & de trāsac. ¶ Sed his non obstātib. ꝙriam sententiam arbitror præualere, si rectè alia hoc negotium contingentia ponderentur. Et primò discutiam vtrum dicti fideiussores remanserint obligati ad factum principale, secundo nunqd ad pœnam. Circa primum di

2 co ꝙ non: qa isti fideiussores non ꝓmiserunt factum principale, quo casu loquit d. l. nemo est q̄ nesciat. sed obligauerunt se factu ros & curaturos ꝙ magistri facient iuxta eorum promissionē q̄ casu nō obligant ipsi ad factū principale, cum illd nō ꝓmiserint, sed se facturos & curaturos qd illi faciēt: vt no. Bar. in d. l. si quis pro eo. & facit qd ibi no. gl. ad hoc. tex. ī l. stipulatio ista. §. si quis dolum. ff. de ver. ob. & Institu. de inuti. stip. §. si quis alium. obliga tio. n. sumit effectum à mente ꝑ hentium. l. in cōuentionib. ff. de ver. sig. Et maximè hoc tenendum in casu nostro, cū non sint eiusdem peritię cum principalib. promissorib. vt not. in d. l. si quis pro eo. & d. l. nemo est qui nesciat. & hoc clarissimum est. ¶ Venio ad fm. ſ. an sint obligati ad pœnā, & ꝙcludo ꝙ non: qā pœna ñ fuit ꝙmissa ante mortem d. magistri Petri, & sic cū non defecerit ꝓ eos quin curauerint, & fecerint q̄lli magistri opus perficerēt,

ñ ꝙmittitur stipulatio pœnæ: qa difficultas seu impossibilitas supueniēs impedit pœnæ ꝙmissionem. tex. est no. ī l. si vehēda. ff. ad l. Rhod. de iac. no. Bar. ibi latius. & clarius in l. 2. ti nuus. §. illud. de ver. obli. Et idem in difficilioribꝰ. terminis q̄ nris ꝙsuluit Fede senis habito ꝙsilio cum Ioanne Paglaren. sicut ipse refert, ꝙ

1 filio 117. vbi dicit, † q̄ si qs ꝓmisit sub certa pœna se facturū & curaturū ꝙ Titius ꝙhet mrimonium cum Sēpronia, si fecit quicquid potuit, nō tenet ad pœnā: qa satisfecit obligationi quātum ī eo fuit & difficultas impedit pœnæ ꝙmissionē: vt in d. l. si vehēda. Sed in casu nro nō solum supueniit difficultas, sed ēt impossibilitas, qa impossibile erat curare post mortē, vt ille Petrus opus ficeret: q̄ ex psona d. magistri Petri decedētis anteq̄ pœna ꝙmitteret, fidiussores nō tenenē. nec illa obl'o trāsiuit in hrdes d. magistri Petri, qa fem inhærens psonæ defuncti non trahit in hrdem. d. l. decesserit. & ibi per Bar. ꝙ qd dicit qd si qs ꝓmisit vt possit pro debitore capi personal'r, illa obl'o nō transit in hrdes. Ad idem. l. vni. §. sinautē. in fi. C. de cad. tollen. qd aūt pœna non cēt ꝙmissa ante mortē d. magistri Petri non obst. lapsu. 18. mensium operi ficiendo ꝓfixorum, probat ex eo: qa vt ꝑsupponit ī facto, isti ꝺuxerunt opus faciendū intra illud tps: cum hoc sup quodam muro antiquo ædificarēt: sed tādem cū fuisset postea ꝓ officiales ꝙpertum qd illud opus sic ædificandū nō esset mā surū, de nouo locauerūt d. magistro Petro, vt illū murū ædificaret d. nouo. Et ꝓstituerūt sibi ꝓ illo nouā mercedē, appositō triū mensiū ad ipsi⁹ muri ædificationē. vt sic cū primæ stipulationi fuisset additū opus, ꝙ nō venit in prima ꝙmissione, vt tacitè recessum à tpe primo ꝓfixo, vt saltē vi exceptionis ꝙseruet: nec j. tps prius ꝙētū ꝙmittat pœna. ad hoc qd no. gl. in l. fi. C. de noua. & ꝓ Bar. in l. pen. ff. de præto. stipu. & ꝓ eundem & gl. in l. 1. ff. de noua. optime ad ꝑdicta facit l. & iō sæstrat. & qd ibi no. Bar. ff. de ver. ob. vbi dr, q̄ si qs ꝓmisit j. certum tps insulā ædificare. demum aliqua pars insulæ factę incēdio corruit: dr ibi q̄ debet ꝓmissor hīc integrum tps ædificādi ꝓp impedimentū superueniēs. ita vī dicendum in casu nro, cum mutato opere impediat diligentia: & per ꝙs dēt augeri tps, ex quo aliud nō fuit expres sum. arg. l. Scio. j. rnso. in fi. ff. de ann. lc. & prima stipulatio interdum capit dilationem, qualī tacitè tps inest, vt in l. inter dū. ff. d ver. ob. si ꝓmitto simpl'r dare cētū, tū intell't tps tacite intra qd ꝓ me solui pōt. Et ꝓ hoc fuerit de mente ꝑhentium. satis facit: qa elapso tpe 18. mensium primo præfixo, nihil officiales ꝑdicti ꝓposuerunt de pœna: ex his. n. q̄ sequunt præsumit ad ꝑcedentia. vt in l. fi seruus plurium. in fi. & l. qui filiab. ff. de lc. i. Et præterea si nō fuisset recessum à tpe pri⁹ ꝓfixo, ad qd fuisset appositum tps trium mensium nouum murum ꝓstruēdę cū ille murus ædificandus erat solum pp ꝙstructionē magazini, vī satis erat tps appositum sup toto. cum rōne totius tractabatur de parte. arg. corū q̄ no. in c. auditis. de ꝓcura. & in c. cum dilecti. de do. & ꝓtu. ¶ Ex his infero ad fm dubium nunqd fideiussores sint saltē obligati ex psona Magistri Antonij superstitis. & dico ꝙ nō. tū ꝓ ꝑdicta, tum qa magister Antonius nō obligauit se cum d. magistro Petro, vt essent duo correi. & sic cessat. l. j. C. de duo. reis. & l. reos. ff. c. cum sim. vbi patet, q̄ duo correi vñr o

3 bligati insolidū, l3 hodie secus sit p auth: hoc ita. C. c. ti. Sed. magister Petrus fuit principalis. ꝓmissor. ille aūt magister Antoni⁹ obligauit se ad faciendū partē suā vna cum d. magistro Petro. & sic elegit peritiā & industriā d. magistri Petri q̄ erat magister ꝓstantior. & fortè sine eo nō obligasset se ad tā grande opus: vī cū ꝓp cām mortis d. magistri Petri nō possit ꝙstruere, vna cum illo magistro Petro, solutus est ab obl'one illa, & tenet cū alio ꝙ

2 struere. arg. bonū in §. cum autē. & in c. is cui. de offi. dele. li. 6. & qd notātet dicit Inn. in c. fi. de off. dele. facit l. cū ita legatū. ff. de ad. & dem. † vbi dr, q̄ si ita legatum est factum alicui mulieri, si Titio nupserit, vī ꝓhibita ne alteri nubat, sed cū illo Titio tūn. cū magistro Petro, si nō pōt cū illo laborare, nō tenet sine eo, vl' nō ꝙstet de ꝙria volūtate. l. nō al's. ff. d leg. j. & maxīe in casu nro: officiales verba latius ꝙcipere cum fuit in eorum ptāte. vt notā

3 ter dicit tex. in l. qcqd adstringēdæ. de ver. ob. Ad idē facit l. j. C. de inst. & substi. & l. Caio. ff. de ali. & cibaria. lega. & l. mœnia. ff. de an. vel ꝑhere, si ille recusset, vel nō posset ꝓmodè vel honestè cū illo morari, vel ꝑhere, debet legatū, & tollit obligatio. Ex his infert, q̄ si d. magister Antonius nō remāsit obligatus post mortem d. magistri Petri, nec fideiussores ipsius tenenē ad pœnam: qa promiserunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

miserunt se facturos & curaturos q illi facerent iuxta promissionem per eos factam: & promissio fuit cum illa qualitate facta, vt vna cum magistro Petro d. Magazinum deberet ædificari: tñ quia defensio ꝑtenes ei rõne cohærentiæ ꝑtit etiã fideiussori. vt in l. exceptiones. la ij. ff. de excep. imo imputaret sibi si iussori. vt in l. exceptiones. la ij. ff. de excep. imo imputaret sibi si scienter eã omitteret. l. ſi fideiussor. ff. manda. Ex quibus omnib' cõcluditur, quòd nec ex persona magistri Petri, nec ex persona magistri Antonij dicti fideiussores sunt in aliquo obligati.

¶ Consilium xcj.

1 Pœnæ quando imponuntur diuersæ alternatiuè à lege, & verba legis diriguntur ad iudicem, optio non datur parti, sed soli iudici.
2 Bona multa præstantur inuitis, quando eorũ consulitur vtilitati, non voluntati.
3 Pœnitentia de facili reducibilis ad actum habetur pro actu.
4 Infirmus diues si prohibeat ne sibi dentur aliquæ medicinæ, nihilominus si medicus curat eum, & dat sibi medicinas, poterit postea repetere.
5 Prouisio legis est magis fauorabilis, quam statutum.
6 Iudex ex officio suo potest curatorem iam datum removere, & alium deputare.
7 Actiones duæ quando competunt, vna de iure communi, alia beneficio prætoris, vn a electa remanet altera exclusa.
8 Facultas datur iudici temperandi à principio pœnam legis.
9 Minor non potest pro libito se à potestate tutoris sola voluntate eximere.

QVOAD Primum dubium, nunquid stante statuto ꝓdicto curator sit dandus minori inuito, aſs nõ habenti curatorem: vt primò q non. Nam lege cauetur, vt curator non detur minori inuito nisi ad litem, vt insti. de cura. §. item inuiti. & & alibi dr q nõ debet dari nisi præsenti, & stipulanti. vt in l. qui habent. ff. de tute. Alia insuper lege cauetur, vt alius petere minori curatorem non possit: sed ipse sibi petere debet. vt l. diuus. §. curatores. ff. qui pet. tut. vel cura. Cum ergo presens statutum, quo cauet, q ꝑsanguinei pñt petere curatorẽ minori, deuiet à dispõne iuris cõis, debet ſtrictè intelligi, vt minus q possit fieri, obuiet iuri cõi. l. iij. §. hæc autem verba. ff. de neg. gest. c. in nfa. de iniur. c. j. & ij. de fil. presby. li. 6. facit qd no. Innoc. in c. cãm. de reſcrip. & Bar. in l. oẽs populi. ff. de iusti. & iure. & l. j. ff. ad leg. Fal. & Io. An. in regula, ꝓ possessore. de reg. iur. li. 6. in mercu. prouidet ergo illud ſtatutũ, vt ꝑsanguinei admittantur ad petendum curatorem, vbi aſs nõ admittebant, vt prædixi: & nõ intelligatur, vt detur minori inuito, ne in alio corrigat ius cõe: ꝑsertim cum hoc non exprimatur in ſtatuto: & sine isto põt ſtatutum habere suum effectum. facit l. ſi vero. §. de viro. ff. fol. mat. & c. ſtatutũ. de elec. lib. 6. ¶ Sed his non obſt. ꝓriam ſniam arbitror præſtantiorem. Primò ꝓ ver ba dicti ſtatuti in eo qd dicit, q ſi peruenerint, & noſauerint curatorem, vel curatores: vel iurauerint q dicta petitionem faciũt bona fide, & ꝓ vtilitate minoris, & noſabunt meliores, denẽ curator vel curatores ꝓdicti eidem minori ⅄. 15. dies post petitionem, & iuſm prædictum: vñ põdero primò verbum dentur. qd verbum iudici ꝓceptiuum eſt inducẽs neceſſitatẽ: ſicus in ſimilihꝫ in c. ſi diligenti. de fo. ꝓ. & c. j. de iniur. lib. 6. & c. de multa. §. is quoq;. de præb. q verba cum ſint impersonalia, dirigunt ad iudicem ſolum, & ſic nõ requirunt voluntatem minoris, vel alterius: ſed ſolum denotant factum & officiũ iudicis. Ad hoc qd in ſimili hꝫ in cle. j. de re iud. iuncta glo. in verbo, admittat. q eſt no. Ad idem alia gl. no. in l. ſi foror. C. de colla. facit qd no. Cy. in l. quicunq;. C. de fer. fug. vbi dicit, † q ſi diuerſæ pœnæ imponũt alternatiuè à lege, & verba legis diriguntꝫ ad iudicem, optio nõ datur parti, ſed ſoli iudici, ita q ſufficit ſolius iudicis miniſteriũ. Idẽ qñ verba proferunt impersonaliter. qa in dubio dirigunt ad iudicẽ. vt eſt tex. iuncta gl. in c. à crapula. de vita & ho. cle. & in c. fraternitatis. 34 dist. & c. ſicut. de iud. ¶ Scdò facit, qa à verbis non eſt recedendum, niſi apertè aliud ꝓtet ex mẽte. vt in c. ſi. de verbo. ſign. & l. non aliter. ff. de leg. 3. Sed verba ſtatuti in caſu nro clariſſima & certa ſunt, cũ dicãt debere noſari per ꝓsanguinos: nec regrunt vt minor vocet, vel vt ꝓsentiat: g indiſtinctè dẽnt intelligi, vt ſiue velit minor, ſiue ñ, debẽt illi noſari, ſeruata tñ forma ſtatuti deputati. cum. n. verba clara ſint, ceſſat exnca interpretatio. l. ille aut ille. ff. de leg. iii. & ĩ c. eſtote. de reg. iur. bñ. n. ſciuiſſent ſtatuẽtes dicere, ſi voluiſſent, vt minor vocaret, & ꝓsentiret. Cũ g nõ dixerint, nõ eſt curãdũ an minor reluctet. ad hoc bñ tex. ĩ ſimili in c. ad aud. de deci. & 19. diſt. ſi Romanorum. & c. ſolitæ. de maior. & obe. & l. de ptio. ff. de pub. ¶ Tertiò facit qd ſi ñ daret minori inuito, ſed ꝓsentienti dũtaxat ſtatutũ, nõ requireret illã ſolẽnitatẽ, vt ꝓsanguinei iurarẽt, qd dicta petitionẽ faciant bona fide, & ꝓ vtilitate minoris, cũ ſine iſta dẽret dari ſi minor ꝓsentiret poſtulationi. arg. l. ſi filius. & qd ibi not. Bal. in l. cũ pr. §. libe. ff. de leg. ii. ¶ Præterea & quartò, ſi hoc eſſet verum, illud ſtatutũ de nihilo, vel de modico ꝓuidereẽ, qa nõ hẽret minor niſi ꝓdicere. & ſic ĩpediret petitionẽ ꝓsang. & euacuaret nominationẽ & iuſm ꝓsanguineorũ, & puiſionẽ ſtatuti fundatam ſup ſua vtilitate qd nõ eſt dicẽdũ. arg. optimũ in c. ĩ his. de priuil. c. ſi papa. de priuile. lib. 6. & l. ſi qñ. C. de inoffic. teſt. Nec ẽ curãdũ hoc caſu de ꝑdõne minoris, ex quo ſuæ vtilitati & ñ volũtati intendat ꝓuidere ſtatutum, vt p3 in illis verbis, pro vtilitate minoris, &c. Ad hoc c. q emẽdat. q 5. di. vbi dr tex. † q multa bona ſtant iuitis, qñ eorũ ꝓſulit vtilitati ñ volũtati qa ipſi inueniũt ſi bi inimici eſſe. ¶ Ad idem 33. q. diſplicet. & c. ipſa pietas. & quod no. ponit Bar. in l. iiij. §. prætor ait. ff. de dãno infec. vbi dr, q ſi ſtatuto cauet, qd fiat citatio ad faciem vl' ad domũ nõ dẽt intelligi vt ſit alternatiua ordinis: & ſic prio ad faciẽ & ĩdefectũ ad domũ: l3 verba legis ſic ĩtelligãt, & exponãtur. vt l. ſcire opt3 ff. de excu ſa. tuto. ſed dñt intelligi ĩponi verba alternatiuè, vt ſic ſufficiat citatio ad faciẽ, vl' ad domũ, & ſtatutũ aliqd operet. Nec obſtat arg. ſuprà formatũ, qd poterit operari, vt ꝓsanguinei admittãt ad poſtulandũ: qa iſte effect' eſſet modic', & quaſi inutilis, cũ p ſolã ꝺictionẽ minoris forte diſcoli, perſus illa annihilaretur: & ſic iura eſſent ĩpoſita potius verbis q̃ reb. cuius ꝓrium eſſe dr, vt in c. ꝓmiſſa. de ele. li. 6. & l. 2. in fi. C. cõia de le. & verba legis dñt intelligi cum effectu. in c. relatum. de cler. nõ reſid. & l. j. §. hęc ãt verba, qd qſq; iur. Nec d3 ita amarè fieri interpretatio cuiuſcũq; diſpoſitionis, vt ab alieno iudicio depẽdeat ipſius effect'. vt notant' vſ' tex. in c. piſanis de reſti. ſpolia. † Potentia. n. de facili reducibilis ad actum, hꝫ, pro actu, vt ibi: vñ ſicut videmus qd lex ꝓuident prodigo inuito per ꝺonationẽ curatoris. l. j. ff. de cura. fur. & l. js cui bonis. ff. de ver. ob. donec ſanos mores receperit. vt d. l. j. & mulier q̃ luxurioſè viuit. in l. & mulieri. ff. eo. Ita ſtatutũ hoc caſu voluit ꝓuidere minoris ꝑſumpſit. n. curatorem ſibi neceſſariũ, ex q ꝓsanguinei admittũt, ad poſtulationẽ, & iurãt q bona fide, & ꝓ vtilitate minoris curarorẽ dari petunt. ad hoc l. 1. 2. & . ff. d libecã. Et iudex ex officio d3 ꝓuidere minori, vt no. ĩ l. . §. hoc aũt iudicium. ff. de dam. infe. Præterea ex q ꝓsanguinei ꝑſumuntur mouere ſe bono zelo, vt in iurib. proximè allegatis: poſtulãt & iurãt q faciunt bona fide & ꝓ vtilitate minoris ſi minor ipſe ꝺdicẽs eſt, vł infanus morib. & diſſenſus ſiuus non d3 ſpedimentum præſtare, ad hoc no. gl. c. j. 83. di. q̃ notãt dicit, † q ſi infirmus diues ꝓhibeat ne ſibi dentur aliquæ medicinæ, qd nihilomin9 ſi medic' curat eum, & dat ſibi medicinas, ꝑt poſtea repetere non obſtante. l. ſi. C. de ne. geſt. qa ꝑſumit ñ ſanæ mẽtis ſic reſiſtendo: vñ iuſtũ põt medic' curare. ita ꝙludo ĩ pſenti dubio q ſeruata ſolennitate ſtatuti põt inuito per iudicẽ dari curator. ¶ Venio ad ſm qd iudicio meo eſt difficilius, an iudicio cepto per ꝙsanguineos ſup poſtulatione curatoris ſeruata ſtatuti ſolẽnitate facta valuerit datio curatoris poſtulati poſtmodũ ꝓ ipſum minorẽ facta ꝓ iudicem coram q̃ vertebaꝫ qõ. Et vł primò ſic: nã certum eſt q ipſi minori poſtulãti dand' ẽ curator p magiſtratũ ex legis cõis prouiſione. vt in d. l. diuus. §. curatores. q̃ quidẽ legis ꝓuiſio non cenſetur in dubio ſublata per ꝓuiſionem ſtatuti ꝙcurrunt ambo remedia: vt ad poſtulationẽ ꝙsanguineorũ dari poſſit, & etiã ad poſtulationem ꝓriam ipſius minoris. Nã antiqua legis ꝓuiſio ñ cẽletur ſublata p minorẽ ſed ambæ ꝙcurrunt, niſi expreſsè ꝙriũ caueat in l. noua. vt in l. q̃ties. & l. nunq̃. ff. de acti. & obl. facit l. fin. C. de don. & quod notant ponit Bar. in l. j. ff. vi bono rapto. & gl. ĩ c. qd olim. de iudgis. † puiſio. n. legis eſt magis fauorabilis, q̃ ſtatutum: qa in eo qd recedit à iure cõi, eſt odioſum: vt in iuri b. ſupra alleg. in prima parte. Ex q̃ g illo tpe ꝙcurrebat ꝓuiſio legis cõis cum voluntate minoris, vł q valeat dat o ꝺdicta. ar. in regula, odia reſtringi. de re. in. li. 6. & l. qd vero. ff. de leg. & c. cũ dilect'. de ꝙuct. facit l. 2. C. de noxa. & optimè in l. ꝑſes. in fi. ff. de pœnis. & alibi dr tex. q vbi ꝙcurrunt nalis & accidentalis ꝓferenda eſt nãlis. l. qui hũt. ff. de ture. ſed ꝓuiſio legis vt curator detur minori poſtulanti, eſt nãlis & magis fauorabilis q̃ ꝓuiſio ſtatutiva q deẽt inuito ad poſtulationẽ ꝓsanguineorũ: g̃ illa ꝓferenda. Scdò facit l. quoties. C. de reiven. vbi p3, q ſiuendo rem duob. ille potior eſt cui res fuit primò tradita. Et ſic in pari cã ille ꝓfertur qui prius peruenit ad ꝙſummationem actus. facit c. tibi qui. de reſc. li. 6. Sd in caſu nro ſtãte poſtulatione ꝙsanguineorum & minoris, primò fuit cura decreta ad poſtulationem minoris, ergo ille potior. maximè cum nunc ceſſet rõ ſtatuti: fuit. n. mens ꝓuidere minori cu ratore ꝺigẽti. vt p3 exverbis ſtatuti: ibi, pro vtilitate minori, &c. Sd nũc minor h3 curatores, q̃ ꝙs mihi malè obiicit: g ceſſare dẽt ſtatuti exordinaria ꝓuiſio. arg. ĩ c. cũ ceſſante. de app. & optimè facit l. ex facto. ff. de vulg. & pu. & qd no. Bar. in l. gñaſr. C. de epi. & cler. canonizata. 16. q. j. & hñti curatorẽ nõ eſt dãd' alius cura tor. in l. curatorem hñti. C. qui da. tut. vł' cura. † Præterea iudex ipſe ex ſuo officio põt ex cã curatorẽ iã datũ remouere, & aliũ deputare. l. 3. §. præterea. ff. de ſuſpectis tutor. fortius g̃ potuit nõ admittere curatorem per ꝙsanguineos poſtulatũ, & aliũ deputare ad petitionẽ minoris, cũ facilius qs nõ admittat, q̃ remouear. vtin c. quẽadmodũ. de iureiu. ibi, turpi' eiicit, q̃ non admittitur. & c. Item fortiſſimè facit in ſimili. c. paſtoralis. de iurepa. vbi habetur, q ſi pronus præſentet primò vnum ad eccleſiam vacantem, & epiſcopus ſine cã legitima diſtulit illũ inſtituere ſi ꝓfon' præſentet ad aliũ, & illum iſtituit eꝑs, v3 inſtitutio facta de ſcdo: l3 eꝑs puniat' q ſine eã legitima diſſulit iſtituere primum: multo g fortiꝫ in caſu nro d3 valere datio ſedi nõ obſtãte ꝓcedẽte prima ꝙsanguineorũ petitione, cũ aſs ſupuenit ſcda petitio ipſi' minoris ꝓ iudicẽ admiſſa: nam in tali caſu põt eꝑs inſtituere primum aut ſm ſine aliquali pẽne metu: vt ĩ c. cum ãt. eo. ti. Ad idẽ bñ facit in ſimili. l. relegatorũ. §. ad tꝑs. ff. de interdi. & releg. vbi dr iudicẽ nõ dẽre ei quẽ relegat bona in totũ vel in partẽ adimere: ſub iungit tñ q ſi ademit, iſtirmabit' ſniã, facit qd leg. & no. in l. qd §. §. pẽna grauior. ff. de his q no. infa. vbi hꝫ q à puiſiõe legis põt iudex recedere mitigãdo à principio pẽnã: & dt ibi ẽt ſi pẽna apponãt p ſtatutum: & dt Bal. in l. nõ dubium. C. de legi. qd ĩ dubio vł' receſſiſſe à pẽna legis ſeu ſtatuti ex cã. Et hæcvñr ſtringere ꝓ parte ipſius minoris maximè quia ſuſpicio vł' ꝙ ꝙsanguineos ira ſe ingerentes. arg. in l. q̃ oĩa. ff. de proc. Sed his nõ obſtãtib. meliori iudicio ſemp ſaluo, oppoſitum præualere arbitror: & prio moueor, quia ſtatutum cõis Florentiæ à quo iudex recepit ptãtem, mandat ipſi iudici vt ſub certa forma d qua ĩd. ſtatuto det curatorẽ. Quã qdẽ formã cũ dict' iudex ñ obſeruauerit, nõ tenuit cura ſcdo loco peũ decreta, vł' ſaltẽ eſt irritãda, ſicut irritat electio facta ꝙ formã ſtatuti. vt in c. cum dilect'. de ꝙſue. Facit c. abbate. de ver. ſig. maximè cum in caſu noſtro ſtatutum fuerit factum à populo Florentino: & ſic põt dici ius ciui. no. Bar. in l. fi. ff. de pœnis. & l. 4. ff. de ver. ob. maximè cum ciuitas Florentina ĩperatorẽ nõ recognoſcens tantã ptãtem habeat ĩterritorio ſuo q̃tam ĩperator in ſuo. vt no. Bar. in l. hoſtes. ff. de capti. & poſtli. reuer. & facit c. per venerabilem. qui fil. ſint legit. ¶ Ad prædicta induco gl. multum notabilem in cle. j. de iurepa. q̃ dicit, q ſi mãdet aſs ptãtem hñti, vt aliqd faciat ſub certa forma, l3 ille ſit ordinari', ſi illd fecerit forma non ſeruata nõ v3 actus. facit c. cũ dilecta. de reſcri. & c. ſi. de reſt. ſpol. & c. venerabili. de off. dele. & cl. diligẽt. ff. mãdati. ſec' ſi mãdaret aſs ptãtem nõ hñti: qa tũc actus nõ ſeruata forma poſtea data t1: l3 ꝙ faciens ſit puniend'. & ſic loqtur c. dilectus. cl 2. de præb. & c. ſi ſoli. ĩprin. de ꝙeſ. ꝑb. li. 6. cum ſimil. Ad ꝓpoſitum g cum per ptãtem à ſtatutis Florentinis hoc ĩm ẽcte ra ſtatuta caueat, vt poſtulatis & nominatis curatorib. per ꝙsanguineos dentur ipſi nominati infra quindecim dies: & quia collateralis trãſgrediendo formam ſtatuti illos noſatos non dedit intra 15. dies nec poſtea, ſed alios, non d3 tenere ipſa datio curatoris. l. nõ dubium & qd ibi no. maxiẽ p Bal. C. de legi. & quoties daſ certa & ſpãlis forma ſtatuti, nõ ſolum annullatur id qd, ſit ꝙ formã, ſd ẽt id qd fit præt formã. vt no. ꝓbaſ in c. prudentiã. ibi: il le ꝙpe. de off. dele. & c. ſi cui. de elec. li. 6. Nec d3 iudex moueri p æquitatẽ nõ ſcriptã ꝙ ius ſcriptũ. vt in l. j. & per gl. & no. Bar. C. de leg. & no. in l. placuit. C. de iud. & in l. ſi. C. de tranſac. Nec d3 iudex velle videri elementior lege: vt dr tex. in auth. de iud. Itẽ & ſecundo vbi ꝙcurrunt duæ partes ĩ diſpoſitione, prima attẽtata & pſentata ꝓualet. ex quo nõ pñt ambæ hꝛe effectum. vt in c. ſi. de reſc. li. 6. vbi dr, q ſi duo ĩpetrauerint ꝙſimiſe grã ſub eadẽ data, primò pſentãs eſt potior. Inſup facit l. qd in hærede. §. eligere. ff. de tribu. & c. qs duas. de ele. li. 6. & l. prętor edixit. §. 1. ff. de iniu. ita ad ꝓpoſitum præſuppoſito q ẽt minor poſſit petere ex q̃ ꝙsanguinei ꝓuenerũt, ĩtentauerũt ꝓuiſionẽ ſtatuti, & nominatio iã vigore ſtatuti facta extitit: nõ ſicuit minori intentare poſtmodũ ꝓuiſionẽ legis legitimè opponẽdo ꝙ noſatos per ꝙsanguineos, p cluſa eſt. n. ſibi d. via. d l prætor edixit. & d. c. vt qs. de elect. li. 6. Itẽ facit optimè l. j. & qd ibi no. ff. vi bonorum rapto & auth. qui ſemel. C. quomo. & qñ iudex. pſumptio. n. eſt qd minor nõ mouea tur bono zelo: cùm per prius nõ petierit, ſed demũ facta poſtulatione p ꝙsanguineos. ¶ Poſſet etiam ſi ꝙrium d ceremus ꝙſingi fraus: quia ad exclusionem noſatorum p ꝙsanguineos de faci li minor ipſe noſaret ſuis morib. ꝙſentaneos: & ſic euacuaret p uiſionem ſtatuti: qd nõ eſt dicendum: obuiandum. n. eſt ſigmentis & fraudib. in c. q̃to, in fi. de diuor. præſumendũ eſt. n. q̃melio rẽ electionem faciãt ꝙsanguinei ætate & diſcretione ꝓuecti, maximè cũ in hoc pſtiterit iurm, q̃ ipſe minor, qui adhuc rectum ñ h3 iudicium, & poſſet illect' & ſeduct' petere curatores, ex q̃rũ cura poſſet ſentire triſtẽ exitũ, & ſæpe minores vt mulieres laborãt ꝙ ꝓpria q̃modo. vt dt tex. in l. ſi pater. C. de ſpon. facit l. ſi vero ñ remunerãdi. ſ. adoleſcẽs. ff. mandati. cũ ſimil. Sciuiſſet. n. ſtatũ dicere, qd voluiſſet, q̃dñt dari noſati per ꝙsanguineos: niſi ipe minor petat: ſd ſimplr & indiſtinctè diſponit, vt dẽt noſatim p ꝙ ſanguineos: hinc videm' q̃ in multis locis vigent ſtatuta, vt ſine ꝙſenſu eorum nõ poſſint obligari. Aduertunt. n. q̃ iſta ętas multis captionib. expoſita eſt, & multorũ inſidijs ſuppoſita: vt dt tex. in l. 1. de mino. Sed per ĩteruẽtũ ꝙsanguinorum maxiẽ cũ iuſo, tollitur ſuſpicio fraudis. arg. in l. tranſactione. C. de tranſactiõib. ¶ Itẽ præſumptio eſt ꝙ minorẽ, qui non v3 acquieſcere ꝙſilio ꝙ ſanguineorũ. argum. in c. ex ſtudijs ſuis. de ꝑſumptioni. ¶ Præterea interdictum papæ per ordinarium prçueniri per citationis actũ pt: vt in c. vt debit'. de ap. & de legatio p delegatum, vt ibi plenè no. in c. 1. & in c. ſi autẽ. & c. plerũq;. de reſcr. & per citationem q̃s ꝓuenit, vt ñ ꝓſit poſtmodũ mutatio domicilij. l. ſi q̃s poſtea. ff. d iudi. & l. cũ quẽdã. ff. de iur. om. iud. &c. ꝓpoſuiſti. de for. cõpe. & ſic ꝙria collatio pape & ordinarij de eodem bñficio primo facta præferẽ. i c. ſi à ſede de præben. li. 5. & in iuriſdict. epi p lati inferioris locus eſt præuẽtioni. vt no. Io. And. in c. paſtor. de off. ord. ſentit Inn. in c. quãto. eo. ti. facit l. fi. C. de iuriſ. om. iud. Ita dicendum in ꝓpoſito, q cõcurrentib. puiſione legali, & ſtatutaria. præferẽda eſt primò puiſio intẽtata. facit 32. q. 1. cũ renuntia tur. & qd not. Inn. in c. 1. de coll. dete. vbi dr, q vbi duæ actiões ꝙetũt, vna d iure cõi, alia bñficio ꝓoris: vna electa altera remanet excluſa: facit d. l. qd in hꝛdem. §. eligere. & l. & ita. in fi. & l. liget. ff. naut. cau. ſtab. ¶ Et his ſatis patet rñſio ad alleg. ſuperi', ꝓ parte minoris: fateor eñ qd re integra ꝙetunt ambæ prouiſiones: tñ ex q̃ ꝙsanguinei ꝓccupauerunt ſtatutum mãdati, vt illi p ꝙsanguineos noſati dentur: tãdem minor intẽtat puiſionem legalẽ quaſi iã ꝙuentu: vt ĩ iurib. ꝑal. nõ obſt. 2. arg. de l. quoties. qa illud eſt qa per venditionem ſolum obligat personaſ' vendens ad perfectionem ꝺctus. Sed p traditionem ſcdo factam acquirit dñiũ & poſſeſſio. l. traditionib. C. de pact. iõ res efficit ſcdi. & primò tenetur ad intereſſe, ſicut prius tenebat ex nã ꝺctus: vt no. in l. j. & l. ex empto. ff. de act. emp. & ꝑt ꝙueniri de falſo: vt eſt tex. no. in l. qui duob. ff. de fal. Secus autẽ ſi primò fuiſſet acquiſitũ ius in re. quia tunc ille eſt potior nõ obſt. traditione ſcdo facta: vñ ſi ve nditor ꝙſtituiſſet & tradidiſſet, primus tamen eſſet potior, per tex. no. in l. certè. ff. de prec. de quo per Io. An. ĩ add. ꝺpe. de emp. & vend. §. j. ver. & hoc ſcias. per Cy. in d. l. quoties. ꝓ Bar. ĩ l. ſi is q pro emptore. ff. de vſucap. ita dicendum in ꝓpoſito: nã p nominationẽ & poſtulationem ꝙsanguineorum, iudex adſtringit ad noſatos pſentandum, & puiſio legis vł' excluſa, & ius qd eſt mõ, vł' acquiſitũ noſatis. facit qd hꝛ in ſc do ſtatuto prælleg. facit l. ſcueriter. C. de excu. tut. & vł' ius afficiẽs ad rem ex ſola intentione, cũ iudex teneaꝫ illos dare: facit qd no. Innoc. in c. dilectus. de offi. leg. vñ nõ debuit valere puiſio de alio facta: tũ qa ꝙ formã ſtatuti: tum qa prouiſio legis ceſſauit attenta puiſione ſtatutaria ꝓ ſupradicta. ñ ob. arg. de l. tutor. ff. de ſuſpec. tut. qa dico iudicem nõ poſſe ex officio remouere tutorem, niſi ſibi ex aptiſſimis arg. liqueat illũ eſſe ſuſpectũ: vt dicit tex. in d. caſu, qd nõ ꝙtingit i caſu nro: iudex eñ nõ debet ꝓcedere ſm qd ſibi vł' licet illud videat æquũ, ex q̃ per legem vel ſtatutũ eſt ꝓdita certa & determinata via ꝓcedendi. vt no. dicit Inn. in c. 1. d ꝓſti. & Bar. in l. 1. C. de legi. Nõ obſt. 4. de c. paſtora. & c. cũ aũt. de iurepat. qa c. cum autem. ꝓcedit rõne prãtis tributę patrono, vt poſſit variare accumulando ante inſtitutionẽ: vñ data paritate inter pſentatos eꝑ eſt electio: vt ibi no. Ad c. paſtoralis. dico idẽ eadẽ rõne. nã ex quo daſ patrono laico facilitas variãdi, acquiſitum eſt ius ſcdo pſentato ſicut & primo: iõ valet inſtitutio de ſcdo facta. Sed ſi eꝑs ante pſentationem ſcdi ſpreuit primũ inſtituere ſine cã teneẽ i eo qd illum ſine cauſa inſtituere noluit. añ pſentationẽ ſcdi, ſed in caſu nro hoc nõ occurrit: qa ſtatutum p ciſe mãdat ꝙſidens de legalitate & iuſto ꝙsanguineorũ, vt p ꝙsanguineos noſati deputentẽ: & ſic ſublatũ eſt minori ius petẽdi curatorẽ, cũ res ſit nõ integra: imo ꝙetus fuit puiſione ſtatutaria. Nõ obſt. 5. de l. relegatorũ. §. ad tꝑs. qa lex ibi vltra procedit ſuſtinendo ſniam vt patet in c. ita qd nõ ſtetit in meris ſinib. ꝓcepti: & ita ad illã legẽ rñdet Bal. in d. l. nõ dubium. Ad l. qd ergo. dico q loquiẽ in ſnia. † datur eñ facultas iudici tẽperãdi à principio pœnã legis vt ibi. & in l. 1. ff. ad Turp. vbi de hoc per Bar. & l. 2. & 3. §. notãdum. cũ animus iudicis ex variis arg. põt informari. Nec eſt neceſſe in ſnia exprimere cãm. vt in c. cãm. & c. ſicut. de re iud. ſi tñ iudex ſine cã recedit in ſnia à pœna prouiſa p legẽ, punit. vt no. Bar. in d. l. 1. facit l. ſi filius. ff. de iud. & C. de pœna iudicis, p totũ. Sed exꝰ iudicium nõ dãr ſic facultas iudici recedendi à puiſione legis, vel ſtatuti cã nõ apparẽte: imo puniẽdus eſt tanq̃ tranſgreſſor legis. vt no. Bal. in d. l. nõ dubium. & vł' ꝓbari ĩ c. dilect'. de temp. ord. facit qd no. Inn. in c. innotuit. de eo q fur. ord. rece. Nec obſt. l. q oĩa. ff. de ꝓcu. qa dico, q non debet præſumi ꝙ ꝙsanguineos, cum ipſi nõ appareant pro ſeipſis curam ſumere ſed inſtãt, vt boni curatores aſs noſati dent minori: & vt ſeruet' ciuitatis ſolẽnis, puiſio: redũdat eñ ĩ ꝙsanguineorũ ignominiã, ſi minor ꝙsanguineus per malã curã reduceret' ad inopiã. arg. ĩ l. j. in fi. ff. de lib. cã. ¶ Ex qb. omnib. ꝙcludo q datio ſcdi curatoris facta p iudicẽ ad poſtulationẽ minoris, facta legitimè poſtulatiõe & nominatiõe ꝙsanguineorũ ñ valet alia cã ltia extrinſecus nõ apparẽte, ſed dãdi ſiunt noſati per ꝙsanguineos niſi ali qd ꝙ ius legitimè opponãt. ¶ Venio nunc ad tertium & vltimũ dubiũ: vc3 ſi curator vel curatores dati ad petitionẽ ꝙsanguineorũ vigore ſ. allegati ſtatuti, poſſint qñcũque ad volũtatẽ minoris reuocari, vł' ꝑdurare vſq; ad ĩtegrã ætatẽ minoris. & ĩ hoc

concluden

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝯcludēdo dī,& ꝓp ꝓlixitatē euitandā arbitror,ꝙ durent vsq; ad ætatem legit. Nec ad volūtatem minoris sunt reuocādi. Primò moueor,ga minor curatorem hñs ægparaī pupillo seu ꝓdigo cui bonis interdictū est. vt legi.& no.i l.fi curatorem hñs.C.de in
9 int.rest.,sed† minor nō pōt ꝓ libito se à ptāte tutoris sola volūtate exipere. vt est expressum i l.2.C.qñ tu.vel cura.esse desie. Sic ꝙ nec minor à nexibus curatoris.arg-i l.illud.ff.ad l.Aqu.& c.cū dilecta.de ꝓfirm.vti & c.translato.de ꝓsti.Scdò moueor ꝙ datio curatoris durat ad limites cāe,rōne cuius daī,tex.est in l.j.ff.de cura.furio.vbi dicit,ꝙ si detur curator furioso,vel ꝓdigo, durat cura ꝙdiu furiosus sanitatem,& ꝓdigus sanos mores receperit, sed cum in proposito detur curator pp defectum ætatis,& statutum simplr mandat curatores dari minori:d3 cura durare ꝙdiu minor puenerit ad ætatem integrā.s.: 5.ann. Nā j.illam ætatem minor ip est expositꝰ insidiis & captionib.aliorum,vt dicit tex. in d.l.j.ff.de min. Ad idē facit & tertiò rō.l.ex facto.ff.de vulg.& pu Quarto facit qa si diceremus oppositum frustratoria esset ꝓ uisio:qa si hīet minor nisi petere curatores remoueri, & sic lex esset sine effectu:& potius verbalis ꝙ realis ꝙ oīa iura & rōnem nālem & omnem ætatem. Quintò facit l.j.C.qñ tuto.vel cura. Nā spāle est ibi vt curatores desināt aduenīēre pubertate:qa fuerūt adiuncti tutorib.& sic censent eodē iure cū illis:vñ finit officiū eius cui adiungit.vt notāter ꝓbat ille tex.fm Bar.ibi,secus ꝙ vbi curatores nō adiungūt tutorib. nec danī pupillis,sed adolescētib.qa tūc durāt vsq; ad ꝓfectā ætatē.arg. ibi p locū à spāli. Præterea sicut offin tutelæ durat vsq; ad ꝓfectā ætatē, hoc est pubertatē.qa daī pupillis.vt d.l.j.C.qñ tu.vel cura.ita & offin curæ d3 durare vsque ad integrā ætatē. qa dat minori pp defectū ætatis.q defectꝰ durat vsque ad 25.ann.vt ff.de min.p totum,&c.

¶ Consilium xcij.

1 *Sententia peremptoria lata præs. rt.m.. cr mandi, ullius est momenti.*
2 *Consensus p̄uatorū nō potest facere vt sīa nulla ex iuris dispositione teneat.*
3 *Sententiam suam in totum retrāct are nemo potest circa principem.*

CONTRA Sniam latam aduersus Dnicum Const.municipē terræ Maglani per dūm capitaneum tunc tpis ꝓdictæ terræ ꝓsidentem ex officio inquisitioni ,ꝙrit an subsit aliqd remedium. Et bī dico visis actis mihi exhibitis super dicta inqsitione,ꝙ dicta snia sit ipso iure nulla, & nullum effectū ꝓducere debēt,rō principalis q me mouet,est,ꝙ dicta snia fuit lata dicto Dnico absente,& nō citato,13 tunc tpis existeret in carcerib.illud. n.certissimum est,† ꝙ absque citatione etiam peremptoria,snia lata
1 ꝑsertim in criminali,vt in casu nro,nullius momēti existit.vt ꝓbaī in cle.pastoralis.de re iu.etiam si foret lata ꝙ principem , vt ibi hr:qa cum defensio sit de iure naturali , nō pōt illa citatio q̄ fit,vt reus veniat ad se defendēdum tolli. vt dicit ibi tex.facit lnsti.de iure natu.gē.& ciui.§.sed nālia.& qd no.Bar.in l.cum mulier.ff.so.ma. Ad idē l.j.§.item cū ex edicto.ff.q̄ sen.sine appel. rescin:& in c.cum eccl'ia.de ꝓsti.& iij.q.ix.oīa.de maio.& obe.iter quatuor.& in c.j.de cau.pos.& ꝓprie.cum infinitis simi. nec potuit qualidari per omissionem apponis.vt i l.fi exīssim.ff.de appel.nec ēt expresse potuisset illa snia nulla approbare: licet posset ratificare ex post facto.vt l.2.C.cōia vtriusque iud.Illud in ꝓcedit vt valeat tanq̄ gdam ꝙctus initus pari ꝙsensu inter partes: nō autē vt snia.vt no.Bar.in d.l.2.& in l.vnic.C.ꝙ ꝓ sua iurisd.&
2 est rō:qa ꝙsensus priuatorum nō pōt facere,vt snia nulla ex iuris dispositione teneat,cum nō possit super ius disponere fundatum super vtilitate publica.ff.de leg.j.l.nemo ēt.& l. priuatorū. C.de iur.om.iud.ī casu verò nro nō potuit dicta snia nulla ratificari,vt ꝙctus duplici respectu:primò qa nihil actum fuit p modum ꝙctus.vt no.i l.j.C.de pac.Item qa cum snialata fuisset ad membri mu ilationem;nisi solueret ꝙdem.rationē pecuniariam j.certum tps in snia ꝙtentum,nō poterit d.Dnicus ēt per pactū d.snīam nullam approbare:qa nemo dns est membrorum suorum.l.liber homo.ff.ad l.Aqui.& expresse ꝓbaī in l.non tū.ff.de appel.vbi patet,ꝙ in pœna corpali nō pōt qs approbare sniam ꝙ remedium iuris.facit c.ptingit.el j.de sen.exc.& c.si diligenti. de fo.ape.Nec ob.si dicaī,ꝙ capitane⁹ terræ fecit postmodum cācellari illam partē,q̄ ptinebat manus amputationē:qa dico ꝙ
3 nō potuit post latam sniam illud facere:† qa non pōt aliqs citra principem suā snīam in totū,vel i partem retractare: ēt si videat eam iniustam.& hoc tam in ciuili q̄ in criminali. vt l.iudex ff.de re iud.& C.sen.rescin.nō poss.l.j.& l.moris est.§.si fortè.ff. de pœ. vbi tex.aptissim⁹ ī casu nro & hæc ꝙsio veriss̄ima & indubitata, si clarè ꝓbari pt ex actorū ispectione snīam fuisse latā partę ñ citata nec psente.hæc.n.ꝓbatio ꝙ nō reperiī i actis sufficit.vt ī c. qñ ꝙ. de ꝓbat.& ibi hoc aperte tenet Io. Cal.saltē in facto non multū antiquo vt i casu nro.& Io.An.in addi.Spe.in ti de sen.§. iuxta.versi.& no.¶Sed dubiū est qd si ñ apparet nisi snia in qua nil dr de psentia,vel citatione partis,vt i casu nro euenit. Nūqd sit sufficiēs impugnatio ex parte Dnici,vt sic releuet dicendo, Ego nō fui citat⁹,nec,snia hoc ꝙtinet:dubiū est puchrum,cū laplum sit tps appellandi. Nam si appellasset nō foret dubiū,quin iudici incumberet onus probādi citationem.vt probat in ca.qñ
* ꝙ. & ibi *cōter.* per doct.de prob.& tenet Spec.in loco præal. ī quo qdē dubio sunt diuersæ opinio.vt recitat Spe.in loco ꝓall. & vī ibi tenere ꝙ post q̄ snia transiit in rem iudicatam,pro ea præsumitur nisi probetur ꝙtrium.In vero latius hūc articulum examinat in c.cum in iure.de off.dele.& vī magis inclinare,vt non præsumat partē psentē fuisse,nisi saltem in snia hoc exprimatur. & hanc partē vī tenere Io.an.in addi.prædicta.q nimo refert Guil. disputasse qd ēt si iudex dicat in snia,ꝙ partē citauit perēptorie, & qd illa nō ꝓparētē ꝓnuntiauit,&c.ꝙ hoc tñ ꝓbaī perēptoriū præcessisse,qa iudici nō est credendū.vt in d.c.qñ ꝙ.nec tabellio ni scribenti,maximè cū sit attestatio de ꝑterito.vt no.In.in c.qñ ꝙ.& per Bar.in auth.si quis in aliquo documento. C. de edē.decus dicit ibi Io.an.si i snia diceretur partem fuisse præsentem:qa tunc creditur notario referenti cū attestatio sit de ꝑsenti hāc eā dē oppi.sequit Fede.de ses.ꝙ.165.vbi dicit,ꝙ pars pōt excipere ꝙ primum & fm decretū,qd nō ꝑcessit peremptoriū.& onꝰ ꝓbā di ꝙrīū incūbit aduersario,qa non ꝑt hic ꝑsumi pro snīa,ex quo nō ꝓstat partem fuisse ꝑsentē.imo negat pars. & sic cessant no.ꝓ Inno.in c.innotuit.de eo qui fur.ordi.recc.& d.c.qñ ꝙ.& c.cum in iure.quæ dicit ꝑsumēdū pro snīa & processū qñ sentētia fuit lata contra ꝑsentem & non fuit appellatum,ꝑsumitur enim omnia recte & rite fuisse gesta , ex quo pars fuit præsens & non appellauit:quæ ratio cessat quando non apparet partem fuisse præsentem:& hæc opi.mihi placet,tanquam iuri & æquitati cōsentanea.Nam si diceremus oppositum non haberet iniquus index nisi cōdemnare partem absentem incitatam & indefensam: & post lapsum decem dierum non haberet pars aliquam defensionem,cum non apparentibus aliis actis præsumeretur pro sententia,ex quo lapsum esset tempus præfixum ad appellandum. Item si sententia fuit lata contra non citatum , non potest dici ꝙ transiit in rem iudicatā post lapsum decem dierum:qa cum sit nulla,nō pōt illum effectum hre.vt i d.l.ī expressim.& l.j.&ij. C.qñ ꝙ.no.non est necess.& 2.q.6.c.ei q.§ diffinitiua.& c.j.de re iudic.Et sic cessat opi.Spe.q fundat se super transitu in rem iudicatam , vt pro sententia præsumeretur. Et maximè hoc ꝓcedit in casu nostro , in quo d. Dominicus erat in carceribus tempore sententiæ:& sic fuit lata snia in absentē.Nec apparet de citatione legitima.Ex qb.oīb.ꝯcludo,ꝙ cum ñ apparet d.Dnicū fuisse ꝑsentem in snia,nec ad eam fuisse legitimè & pemptoriè citatū, ꝑsertim cum de citatione nihil dicat in snia,nō d3 dicta snia mādari executioni ꝙ d.Dnicū;nec ad aliquē effectū ,ꝓduci nisi priꝰ ꝓstet pemptoriā citationē ꝑcessisse,vel cū fuisse ꝑsentem, &c.

¶ Casus consilij sequentis.

STATVTO CVITATIS Grosseta nē cauetur de medico eligēdo in hoc modo:qa præcipuè ad ꝓseruationē sanitatis corporis attendendū est ęgrotis:nam nihil melius fieri pōt ꝙ ipsos reducere ad sanitatem,hoc singulari lege ꝓuidem⁹, qd singulis annis de mense Ianuarij priores ciuitatis Grosseti,teneāt eligere quendam bonum & sufficientem medicum physicum cum salario,& pactis q̄bus eis videbitur conuenire,qui assiduè morari debeat in ciuitate Grosseti ad medicādum pſonas à qua se absentare non possit sine licentia priorum:& si quidem se absentauerit sine licētia priorū,tunc salarium ꝑdat.Et si fortè in ꝑdictis fuerint negligētes priores ꝑdicti in sūma.xl.senēsiū puniantur. Et ꝓtigit ꝙ priores existentes de mense Ianuarij non elegerunt medicū prout tenebant ex forma dicti statuti:ꝑter qd priores existentes de mēse Maij videntes electionē medici fuisse omissā per dictos priores de mense Ianuarij vellent eligere quendā bonum & sufficiētem medicum cum salario & pactis q̄bus eis videtur iuxta formam statuti pro tempore finiendi in kalendis Ianuarij proximè futuri.Quæritur nunquid possint,&c,

Consilium xciij.

1 *Dispositio quando concipitur nomine dignitatis semper succesſor cognoscit.*
2 *Potestas si eligatur pro sex mensibus proximè futuris,si hoc tempore non possit officium exercere,non potest officium suum placere pro aliis sex mensibus.*
3 *Deputatus ad eligendum potest post tempus purgare moram aut quam.*
4 *Successores tenentur facere ea quæ tenebantur prædecessores.*

DVO Sunt principaliter examinanda.Primò ad quos spectet dicti medici electio,an ad priores nunc existentes,an verò ad priores qui fuerunt de mense Ianuarij: vel ad consiliū populi à quo fuit editum præfatum statutum:vel ad neminem:ita ꝙ sit illa potestas extincta,ex quo non fuit statuti forma obseruata tpe suo. Secundo ꝑsupposito ꝙ potestas ita duret apud istorum aliquos vtrum possit fieri ꝓductio ꝓ integro anno:an solum pro residuo tpis vsq; ad mensem Ianuarij.¶ Circa primum videt ꝙ ad nemī illa potestas ꝓ hoc residuo tpis ptinet vigore ante dicti statuti:qa cū statutū quo ad oēm sui formā seruari ñ possit,cessat, eius

eius dispositio.Nāvbicūq; multa ꝯcurrunt ad dispositionē legis, cessante aliquo reqsitorum ꝯcomitātiū cessat legis dispositio,vt ꝓbaī in ca.qñ frequent.§.porro cunctis.& §.si vero.extra vt lite non cont.& l. liberorum,ff. de his qui notan.infa.& l.adigere.§. ꝙuis.ff.de iurepat.dī.n.in d.c.ꝙ in causa matrimoniali potest ꝓcedi lite non ꝓtestata ꝙ ꝙiugem absentem & ꝙtumacem, Si āt esset ꝙtumacia,vt quia abest sine culpa sua procedi non potest:nō. n.ꝯcurrunt ea ex quib.fundatur legis dispositio,itavī in proposito dicēdum ꝙ cum statutum requirat duo,vt electio fiat p priores,& de mense Ianuarij,q̄ in hoc tpis residuo ꝯcurrere nō pūt dēt cessare statuti dispositio.per ꝙsiliū.n.vigore illius statuti fieri non pōt:quia vtrunq; est requisitum in persona ꝙsilij,&cessat. Non.n.pōt fieri electio de mense Ianuarij:nec fieret p priores,qd requirit statutum hæc.n.potestas nō fuit data ꝙsilio,sed priorib. & ꝯverbis nō est recedēdū cū nec aliē de mēte ꝓtest.l.ille.aut ille. & l.nō aliē.ff.de le.3.& c.fi.de ver. sig. & olim priores de mēse Ianuarij non pūt:quia nō fieret in tpe à statuto requisitio:tū quia hæc potestas non fuit collata pſonis sed officio,& dignitati prioratus,fuit.n.ꝙmissio facta expresso noīe officij & dignitatis:& nō sub expressiōe personarū,sed remanet ī dignitate, vt in c.qñ ab
2 bas.de offi.deleg.& c.gratiosè.de resc.li.6. & l.annua.§.j.ff.de annuis lega.ad proposītum dixit Inn.in d.ca.qñ abbas.† qd qñ dispositio ꝯcipitur noīe dignitatis:vt quia ꝙmissa fuit ꝑpo Senēsi, semper successor cognoscit:& fi ille qui tunc erat ꝑs trāsit ad aliam dignitatē,dimittit delegationē successori.ꝓ hoc c.pastoralis.§.præterea.de off.or.& ff.de iud.l.mortuo.Nam regula est succēssorē teneri ad id qd ꝑdecessor.de sol. c.1.1 1.q.3.si ꝑs. 12.q.2. hæc huius placiti.18.q.2.dubiū. C. de seruo corru.l.furti. ꝓ priores verò nunc existētes fieri nō pōt:qa nō pōt fieri ī tpe à statuto requisito & vbicūq; aliqd mādaī sub certa forma seu qualita
4 te,nō valet act⁹ nisi adimpleaī mādatū i forma seu qualitate , vt ī c.fi.de rest.spo.& l.diligenē.ff.manda.& c.cū dilecta.de resc.ri.vel mona.li.6.per Bar.in l.cum qui certarum.ff.de ver.obl.& l. ambitiosa.ff.de decre.ab or.fa.Rō.n.statuti fuit ꝙseruare sanitatem,& prouidere ægrotis,q̄ quidē rōes nō cessant post mēsem Ianuarij.imo magis augēt:qa ꝙto plus differtur, tāto magis mora est periculum allatura.& ideo non debet cessare statuti dispositio.Nam ad rōnem legis debet limitari,& extendi ipsa lex, ēt ꝙ verba ipsius legis,vt d.§.dulcissimis.& l.2.ff.ad tertulli. per Bar.ī in l.item quærit.§.qui impleto.ff.loca.Dy.in regula fi.de reg.iur. li.6.Pūt igitur priores redargui,& puniri de negligentia,qa non elegerunt,sed potestas nihilominus durat cū illd qd est principaliter in obligatione non varietur tpe:nam medicus non minus ꝓdest,si fuit electꝰ de mense Ianuarij,q̄ eligatur nunc.ad hoc bonus tex.& qd ibi no.Bar.in d.l.& ideo.ff.de ver.ob.vbi patet qd si ad ædificandum insulam fuit statutum certum tps:& pars insulæ corruit,datur aliud tps ad ædificandum:qa vt ibi notanter dicit Bar.q̄dam sunt,qd licet tempus labaī,ipsum tñ principaliter remanet etiā post tps,ex quo.n.in obligatione versaī principaliter insulæ qdificatio,nō refert quoad executionē obligationis an fiat nunc,an postea.d.l.& iō,& bo.tex.in l.seruus q testamēto.§.j.ff.de sta.lib.& ad ꝑdicta optimè facit:qa statutum ꝓpe finē mādat puniri negligētiā priorum in prædictis si nō elegerint tpe debito, vel si permiserint medicū absentari,&c.Illa. n.duo dūtaxat fuerunt in statuto præmissa.Et sic illa cīa negligētiæ punitiua non pōt nisi ad illa referri,cum loquaī in plurali: ex quo sequitur ꝙ solū mandat negligentiā puniri,& nō adimat ptātē,vī eius relin quere ptātem post tps,sicut dicimus in simili cum statutum aliquid ꝓhibeat,& postmodum ꝙfacienti pœnam apponit.Nam ꝓ appositionē specialis pœnæ vī velle seruare actū,vt no.Bal.post Cy.& Io.in l.nō dubiū.C.de legi.¶ Tertiò principaliter facit vbicūq; mandaī alicui vt certum qd faciat aliquo tpe,duo vīr mādata:vnum vt illud faciat,reliquum vt faciat aliq̄ tpe: & si nō pōt adimplere in tpe ex impedimēto vel negligētia, tenēt illud exequi post tps.tex.est in c.cū dilecti.de dolo& ꝓtu.& l.Celsius.ff.de arb.sed priorib.mandaī,vt eligāt medicum singulis annis de mēse Ianuarij,q̄ si nō elegerint in tpe,& sic non pūt adimpleri mādatum in tpe,tenenē illud exequi post tps:vt s.dixi.Si.n.ꝙsiderē tur verba statuti,non daī hoc prioribus ī priuilegium:sed necessitanī ad hoc faciendum,vt patet ex illis verbis statuti,teneanē eligere,&c.debent legi parere meliori mō quo pūt, Nā hæc dispositio referī ad priores in ꝙe:& sic mandatum nō fit pſonis,
4 sed officio:sequit ꝙ priores q̄cūque existētes.† Nā successores tenentur facere ea q̄ tenebanī prædecessores:vt in c. aduersus.ī fi.de immu.eccle.facit de sent.exc.c.grauem.& c.nouerit.& d.c. j.de solutio.cū aliis iurib⁹ ꝰperius allegatis. ¶ Quarto facit c.si tibi absenti.ī fi.maximè iuncta gl.de præb.li.6. vbi post terminū ad acceptādū pfixum pōt qs acceptare.item qñ iura præfigunt terminum ad eligendum,vel ꝙferendum, si volunt post præfinitum tempus deuolui ad alios ptātem, hoc exprimūt,al's autem non fit deuolutio post tps.vt in c.qa pp.de elec.& c.j.de concess. præb.& auth.hoc amplius.C.de fideic.& c.2.de testa.cū ergo in casu nro statutū nō disponat,qd post mēsem Ianua,fiat ad alios deuolutio,sed solū mādat negligētiā puniri,remanet ergo ptās, & punit negligentia.Cōcludo ergo qd priores pro tpe existentes hanc electionem ꝓducere,qd per statutum principaliter disponit, vt singulis annis fiat electio , & sic q̄libet electio debet durare per annum.Et licet annus esset inchoandus de mense Ianua.tñ ex q̄ inchoari illo tpe non potest,potest in subsequenti tempore annus finiri:qa non debet differri id qd principaliter est in obligatione pp variationem tpis,cū tempus nō ꝙsideretur principaliter, sed incidenter ad bene esse:& fortè,qa tunc est principiū anni.¶Ad ꝑdicta bñ facit tex.in l.seruus q testamento.§.j.ff.de sta.libe.& ī d.l.& ideo.& in l.domum.ff.de ꝙben.emp.de omissione,n.modi cæ solennitatis non est curandū.vt in l.j.in fi.ff.de ven.inspic. sic ꝓ minimo nō datur restit.ī inte.l.si ex causa.ff.de min. & l.scio. ff.de in integ.restit.& c.pen.de rebus eccl.nō alie.Et per hoc patet rñsio ad fm dubium.Non obstant ꝓria s.allegata,loquuntur em qñ aliquid studiosè mandatur seruari pro forma substantia li:ita ꝙ nō possit sine forma ꝙsistere: illud em est de substantia actus,quo posito ponit actus,& quo remoto remouet actus.vt not.Bar.in l.prolatam.C.de sen.facit qd no.gl.in c.2.de ꝙsuetud. li.6.& 2.q.j.manifesta.& quod no.in l.vniuersa.C.de precib.imper.offer.Sed in casu nro nō fuit appositum tempus,vt esset de substātia electionis:sed bene ad bene esse:vt patet ex rationib. appositis in statuto:& ex his q̄ s.dixi.Item in electione pōt mora purgari post tempus,nisi aliud disponeret à iure, vel ab homine:vt s.dictum est.Sed in casu nostro nil disponitur ī ꝓtrarium, nec electio medici variatur ex tempore vt suprà dixi.

¶Casus consilij sequentis.

QVAEDAM ecclesia non curata per tempus de cuius initio non est memoria,minimè cum aliis ecclesiis ciuitatis ad onera cōiter incumbētia ꝓtribuit sed aliis soluentib.pro rata fm impositionē & distributionē totius,& super his deputatorum ipsi ecclīæ minimè soluit, excepto ꝙ à 12.annis citra semel ꝓbaī solūisse,& ꝓtribuisse vnà cū aliis cōi Senarū imponēti : & ex pmissione summi pontificis quandā collectam ꝓ cuiusdam castriac quisitione.Nūc verò syndicus totiꝰ cleri agit ꝙ rectorē dictæ ecclesiæ,petēs vt dicta ecclesia vnà cū aliis ꝓtribuat ad onera ꝯmunis:& de præteritis satisfaciat.Quæritur quid iuris,&c.

¶Consilium xciiij.

1 *Consuetudo contra ius non valet nisi sit rationabilis.*
2 *Ecclesia vna potest præscribere decimas in parochia alterius ecclesiæ.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

VIDETVR Primo ꝙ nec à ꝑteritis nec à futuris onerib. dicta eccleſia ſe ꝑ ꝓſcriptionem liberare poſſit. Nã de iure cõi certum eſt, ꝙ cum onera omnibus incumbant, debent ab omnib. ſuperiorib. ſubiiri: ad q̃ tenent etiam religioſi pro capellis, & eccleſiis eorum. vt in cle. 2. §. ſunt nõnulli. de cenſi. facit regula, qđ omnes tangit. de reg. iur. li. 6. Et dicit Inno. in c. 1. de ſtatu regul. qđ à lege dioeceſana, eſt, vt ſingulæ eccleſię ⁊tribuant pro nego
1 tiis cõibus totius dioeceſis. 12. q. 2. nobis. 10. q. 3. vnio. nec vſ ꝙ conſuetudo poſſit eccl̃iam antedictam reſeruare: † qa ꝙſuetudo ⁊ ius nõ valet, niſi ſit rationabilis, vt in c. fi. de ꝙſuetu. Hæc autem nõ põt eſſe rationabilis: qa turpis eſt pars, q̃ ñ ⁊gruit vniuerſo, vt in c. fi. de ſpon. duorũ. & nãe ꝑſonũ eſt, vt hi nõ reuelent one ra, q rerũ ⁊moda amplectunt. vt in cle. 1. de ꝛſt. & ſic talis ꝙſuetudo videtur contra æquitatem naturalem, ergo impræſcriptibilis: nec præſcriptio prodeſſe põt, qa licet nolle alterius poſſit allegare ꝑſcriptionem vt ſ. alteri ſit ſubiecta, & ad illius mãdatũ teneat onera ſubire. vt i c. auditis. & c. cũ olim. d ꝑſcrip. & no. Io. An. in c. cũ venerabilis. de cenſi. nolle tñ ꝓprio non põt hanc ꝑſcriptionẽ allegare: qa nõ potuit ꝑſcribere ⁊ obedientiã: nec ſe à corpore & à capite ſeparare, vt in c. cum nõ liceat à capite. de ꝑſcr. li. 6. Et vſ prima fronte in hac mã caſus in e. accedentes. de ꝑſcr. vbi canonici eccleſiæ cathedralis ad petitionem totius cleri ꝛpulſi ſũt ꝑſcriptione nõ obſt. ad ⁊tribuẽdum, vna cũ reliquo clero, & ad ꝓſtandum ꝓcurationẽ legatis & nuntiis ſedis apoſtolicæ. & põderanda eſt rõ deciſiua illius tex. dicit. n. volẽtibus, & qđ omnibus imminet, ab omnib. ⁊portet, &c. & tollit præſcriptionem etiã lõgiſſimi tpis: & ſic vr ex gñali ratione illius lr̃æ: ꝙ ⁊ onera cõia nõ põt à particularib. eccleſiis ꝑſcribi etiã rpe lõgiſſimo. ¶ Sed his nõ obſt. ⁊rium puto in caſu noſ̃o veriꝰ: & primo allego ꝓ hoc caſum iuncta gl. in verbo, legitima. in cle. 1. d cẽſu, vbi ꝑbat ꝙ ꝑſcriptio ꝓdeſt in his onerib. vitandis, in his tñ q̃ ꝑſcriptibilia ſunt ſm gl. ibi, & fortè. ideo adiecit illã limitationem. qa dubitat nunqđ aduerſus cathedraticũ currat ꝑſcriptio. Nã gl. in c. ꝙunque. 16. q. vij. voluit, ꝙ ꝛ currat ꝑſcriptio in ⁊tritate: nõ tñ in totum, vt nihil debeat: aliud tñ ſenſit Arch. in c. 1. de ꝑb. li. 6. Et plenius de hoc ꝑ Io. An. in c. cum venerabilis, ꝙ nõ poſſit eccleſia ſuo noie allegare ꝑſcriptionem. Et idem in ꝓcuratione rõne viſitationis, vt in c. cum ex officij. de ꝑſcrip. Idem in ꝓcuratione legatorum, & nuntiorum ſedis apoſtolicæ. d. c. ac cedentes, ſunt q̃ qđã ꝑæſcriptibilia: in aliis verò onerib. regulr currit ꝑſcriptio: vt ſentit Io. An. i d. c. cũ venerabilis, videmus. n. ꝙ i quarta decimarum, & mortuariorũ ſeu funeralium currat ꝑ ſcriptio ẽt ⁊ eꝑm. vt i c. de quarta. de ꝑſcr. no. gl. i c. i, de ſtat. reg.
2 ¶ † Itẽ vna eccl̃ia ꝑſcribit decimas in parochia alteri⁹ eccl̃iæ, vt in c. 1. de ꝑſcr. li. 6. & c. ad apoſtolicæ. de decimis. Præterea certũ eſt, ꝙ ꝑ priuilegium ꝑnt aliquæ eccl̃iæ ab onerib. cõib⁹ eximi. vt d. cle. 1. & i c. cum venerabilis, ꝓlle. q̃ & ꝑſcriptione: priuilegiũ. n. & ꝑſcriptio æquiparant. vt in c. duo ſimul. de offi. iud. ord. ꝑſertim qñ eſt tanti tpis de cuius initio memoria nõ exiſtit: hr. n. memoria illa ꝓ titulo ſeu ꝛceſſione, vt in d. c. 1. de ꝑſcr. li. 6. & clarius in l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æſti. & l. 1. in fi. de aqua plu. arc. ꝑſumendum eſt. n. ex aliqua legitima cã fuiſſe exemptum ex q̃ tãto tpe nõ ſoluit: videmus. n. hoc ꝓcedere in ꝑſcriptione ſeruitiorũ & cẽſus, vt ſufficiat allegare tñ tps cã præſcriptionis. vt no. gl. in c. nullus ep̃s. 1. q. 1. & Io. An. in c. p. uenit. de cẽſi. & Bar. in l. cũ de in rẽ verſo. ff. de vſuris, fortius hoc eſt admittendũ i præſcriptione libertatis, q̃ ẽ fauorabilior. vt ſin gul̃r dixit Io. de Lig. in c. accedentes. ꝓlle. qa l3 in ꝓcuratione legatorũ, & nuntiorũ ſedis apoſtolicæ nõ currat præſcriptio ⁊ ipſos legatos, & nuntios, q̃ caſu intellexit illum tex tñ ⁊ reſiduũ bñ currit præſcriptio, vt reliqui clerici ſeu eccl̃iæ teneant̃ ad in tegrã ꝓcurationem legatorũ & nuntiorũ. Nã hoc caſu nil detra hit legatis & nuntiis: qa ſolũ ꝑſcribit ⁊ reliquas eccl̃ias: vt fuit ſubtilis ꝛſideratio, l3 tex. iudicio meo huic intellectui aliquãtu lum reſiſtat. Nõ obſt. ſi dicat̃ qđ tex: in d. c. accedentes. admittit vt legatos ſedis apoſtolicæ: ſed præſcriptionẽ reiicit. & ſic ꝑſcriptio nõ operat̃ id qđ priuilegium: põt. n. tripl̃r ñderi: primò qđ logr̃ qñ præſcriptio nõ inducit̃ cum ꝛſcia illius q̃ põt priuilegium ꝛcedere: al's ſecus, vt ſentit ibi Ant. de But. ¶ Secdo ꝑt dici, ꝙ nõ loquit̃ in præſcriptione tãti temporis de cuius initio non eſt memoria: nã illa h3 vim ꝛceſſionis: vt in iurib. ſuperius alleg. ¶ Tertio põt ñderi ꝙ loquit̃ in caſu ſpãli fauore ꝓcuratiõis legatorũ, & nuntiorũ ſedis apoſt. ſicut ſpãle eſt in ꝓcuratiõe debi tarõne viſitationis vt ⁊ illã nõ currat præſcriptio. d. c. cum ex officii. vñ põt adduci ille tex. ꝓ hac opin. per locum à ſpãli ⁊ eo qđ tex. ibi dicit, cum in talib. nequeat præſcriptio locum ſibi vẽdicare: q̃ ſecus i aliis onerib. nõ priuilegiatis. ¶ Vltimo facit ꝙ ſicut vna eccl̃ia præſcribit ⁊ aliã eccl̃iam in iurib. ꝓriis: vt ꝙ totum titulum de præſcriptionib. forti⁹ debet admitti præſcriptio libertatis tã ⁊ oẽs eccleſias, q̃ ſpãliter ⁊ eccleſiam particularem; vt notãr̃ dicit In. in c. cum dilectus. de ⁊ſuet. ¶ Cõcludo ergo ex prædictis & notatis per Io. an. in d. c. cũ venerabilis. de cẽſib. qđ excepta ꝓcuratione rõne viſitationis, & legatorum, & nuntiorum apoſtolicæ, & charitatiuo ſubſidio, vel cathedratico ſm ali quos poteſt eccleſia antedicta ſuo nomine ſe tueri ab aliis one rib. & ẽt à prædictis, allegando præſcriptionem ⁊ reliquas eccleſias ſm iſtã notabilem opinio. Io. de ligna. Nõ obſtat ſi dicatur, ꝙ iam ſunt duodecim anni, ꝙ cum aliis cõtribuit, quia ſ̃dentur dupliciter. Primò illa collecta fuit impoſita ſpeciali iure authoritate ſummi pontificis tam exemptis q̃ nõ exemptis. Itẽ & ſecundo preſuppoſito qđ fuiſſet ſimpl̃r impoſita per clerũ, cum tñ ꝑſcriptio iã fuiſſet tunc ꝛpleta, nõ potuit vnicus actus illam tollere. Nam requiritur tps ſufficiens ad præſcriptionem & ſic quadraginta anni, cum minoris tpis nõ currat præſcriptio. d. c. de quarta. & in auth quas actiones. C. d ſacroſ. eccl. Ad hoc facit gl. no. l. nemo alieno. §. temporaria. ff. de re iu. quæ dicit quod l: per vnicum actum interrumpatur præſcriptio dum eſt in fieri poſt q̃ tamen eſt inducta, non ſufficit vnicus actus in cõtrarium, quin de bito tpe præſcribatur. & dc hoc eſt ibi tex. ſm vnum intellectum. & no. Io. an. in c. fi. de conſue. in tractatu conſuetudinis ſup quinto. c. Nec obſtant alia ſuperius allegata: quia ex curſu tanti rem poris præſumitur cauſa rationabilis: vt ſupra dixi. item eccleſia iſta inuabit ſe ex præſcriptione, & non ex conſuetudine nam ꝓ prie iſta eſt præſcriptio, cum ius libertatis non acquiratur in ꝑmuni, ſed ꝑſe iſti eccleſiæ. Ad hoc qđ no. in c. fi. de cõſuetu. vbi no. in quo differat præſcriptio à conſuetudine.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

QVIDAM CANONICVS REGVLARIS ordinis S. Auguſtini illum ordinem expreſſè profeſſus in monaſterio, in quo viuebat ſub obſeruantia regulari, monaſterium, non petita, nec obtenta à ſuperiore licentia, ex quadam animi leuitate exuit. Et cum per aliqđ tempus vagaſſet, ea animi leuitate qua exiuit, monaſterium S. Dominici, in quo non ſub obſeruantia regulari, ſed clauſtrali ſm morem loquendi viuebatur: iterum ibidẽ profeſſionem emiſit. Nunc q̃ritur an religionis ingreſſus ſecundus, non petita nec obtenta licentia à ſuo ſuperiore, imo omnibus præmiſſis, nec de eis certiore effecto prælato, q eum ad ordinem S. Dominici recepit, teneatur. Item an huic liceat propria authoritate primum habitum reaſſumere, & in primo ordine Sancti Auguſtini permanere.

¶ Conſilium xcv.

Inſtitutio tranſitus temporis non eſt a tendenda. ſed obſeruantia.

Regula canonicorum regularium auſit ſtrictior ſiue laxior regula monachali.

IN PRAESENTI Conſultatione breuib. agendo verbis tãgendo tantum veras concluſiones doctorum ſine argumentorum vlla concertatione, veritatem tamen breuiter conabor ponere. Pro cuius elucidatione præmitto, qđ ſi quis profeſſus eſt i aliqua de religionib. approbatis, & velit ipſa religione dimiſſa tranſire ad ſtrictiorem, ſiue arctiorem religionem, ſeu ordinem, debet primò licentiam petere à ſuo ſuperiore. vt eſt tex. & gl. in c. 13. de regu. & ibi Io. and. & alij docto. Et eſt gl. in c. cum ſingula. in verbo, canonicè. de præb. li. 6. Et l3 de iſta materia, vc3 qualit̃, & quid requiratur ad hoc, ꝙ religioſus poſſit tranſire de ſua religione ad aliam, ſiue de ſuo monaſterio ad aliud monaſterium doctores in diuerſis locis varia loquuntur. & in Specu. in eod. ti. §. nunc quoque. ver. 24. aliqđ tangat. & per Io. in c. fi. de renũ. & Io. and. poſt alios in c. non eſt. ſuper prima gl. de reg. & ſup gl. in verbo prælatum. per docto. in cle j. de elec. & per In. de iureiun. c. ſicut noſtris. & per gl. In. & alios docto. in c. ſignificatũ. de reg. & per gl. in c. cum ſingula. de pb. li. 6. & ibi Io. mona. & per Arch. in c. ſi religioſus. de teſta. in 6. & per eundem Archid. 19. q. 2. c. a. lienũ. §. ſed ſubaudiendũ. & 20. q. 3. monachum. & plenè p Butri. i gl. & docto. in d. c. licet. de reg. in quib. loci. plenè tractatur, quid ſi religioſus tranſeat ad parem religionẽ, quid ſi ad laxiorẽ, qđ ſi ad diuerſum tocum eiuſdem religionis, qđ ſi ad ſtrictiorem religionẽ tñ vera & indubitata omniũ ꝛcluſio eſt qđ ſi vult tranſire ad ſtrictiorẽ religionem d: petere licentiã à ſuo ſupiore & tunc petita licentia, l3 nõ obtenta licitè poteſt tranſire, per iura ſupr̃ allegata, & per docto. in locis ſuperi⁹ prænominatis. ¶ Sedo præmitto qđ anvna rl'a ſit ſtrictior altera, ad hoc ne qs poſſit devna ad ſtrictiorẽ tranſire, non attenditur tps inſtitutionis regulę, ſed tps quo tranſit, an illa ad quam tranſit, ſit ſtrictior, quo ad actum
1 lem obſeruantiã illa à qua tranſit: l3 illa ex inſtitutione regulæ fuerit ſtrictior. hoc tenet Inn. in c. ſane. de reg. † quia non eſt attendenda inſtitutio, ſed obſeruantia tpis tranſitus. pro quo facit optimè ille tex. & textus de reg. in c. monaſterium. & c. cum cauſam, eodem titu. quod intelligitur in limitata: prout no. Io. in d. cap. ſanè de regu. recitans opinionem theologorum, de qua ibi, & aliquid tangit glo. fin. in capit. ſuper eo. de regula. & ibi aligd & quis ordo

quis ordo, ſeu q̃ religio, ſeu regula dr ſtrictior altera plenè p In. & Io. an. in d. c. ſane. de reg. & plenè per Pau. per clem. vt profeſſores. de reg. & aliquid per doct. in d. c. ſuper eo. & aliqđ per Archi. iij. c. pſbyteros. 20. q. iij. & ibi. per eũ, an canonicus regularis poſſit tranſire ad monachatum: de quo p eundem Archi. in c. man-
2 dauimus. 19. q. 3. & per Io. and. in d. c. ſanè. in qb. ẽt locis hr̃, † an dicta regula canonicorum regularium ſit ſtrictior ſiue laxior regula monachali, vt in c. qđ Dei timorẽ. de ſtatu regula. & vtrum ſit ſtrictior ſeu laxior aliis regulis. His p̃miſſis deſcẽdo ad casũ ꝓpoſitũ, dicendum arbitror, ꝙ cũ d. canonic⁹ regularis nõ petita licẽa à ſuo ſupiore exiuerit monaſteriũ ſuũ ex qđã aũ leuitate, ñ iſpiratione diuina, & intrauerit aliud monaſteriũ S. Dñici, ibidẽq; ꝓfeſſionẽ fecerit, qđ nõ valuerit aliquo mõ tranſit⁹ ad d. monaſterium S. Dñici ẽt præſupponendo ꝙ fuerit arctioris religionis, cum requirat̃ de neceſſitate ad hoc vt poſſit tranſire, ꝙ licentiã petat à ſuo ſuperiore: inficiẽ. n. ſecũdus tranſit⁹ ex ñ petita licẽa, ne bonũ obedientiæ ⁊temnat̃. per tex. gl. & doct. in d. c. l3. de rl'a. & ibi ꝓcor. & hoc voluit gl. i c. cũ ſingula. §. ꝓhibem⁹. i ver. canonicè. de ꝑb. li. 6. & docto. in locis in principio allegatis. Et l3 gl. in d. c. l3. de reg. diſputet an ſi aliqs tranſeat ad ſtrictiorẽ religionẽ ñ petita licẽtia teneat̃ redire ad primã religionẽ: tñ ⁊cludit ꝙ ſi leuitatis cauſa tranſiuit: vt in caſu nõ, tenet̃ oĩno redire ſm oẽs doctores. idem gl. & ibi tex. in c. mandamus. 19. q. 4. & ibi gl. & ibi Io. and. poſt Butrium in d. c. intelleximus. & hoc indubitatum eſt per doctores per ſupradicta: l3 ẽt gl. in d. c. l3. de regula. videatur tenere opinio. qđ ſi ñ leuitaris cã trãſiuit ad ſtri
* ctiorẽ religionẽ ñ petita licẽtia nõ tenet̃ redire ad primã religionẽ. & idem ibi Goff. tñ Io. and. ibi & cõiter oẽs doctores, & latè Butri. tenẽt qđ indiſtinctè quicũq; tranſeat ad ſtrictiorẽ religionẽ ñ petita licẽtia ẽt ñ ex animi leuitate, teneatur redire ad primũ, cũ nõ valuerit aliquo mõ trãſir⁹ ſic dicit Io. and. e vidiſſe ꝓnuntiari. Idem t3 gl. in c. intelleximus. de æta. & qualit. & ibi inn. & idem gl. & ibi Arch. in c. mandamus. 19. q. 3. Et ſi dicat, qđ opera tur hoc, qđ redeat ad primũ: qa ſtatim poterit licentiã petere & redire ad ſm. reſpondet Io. And. in d. c. licet. qđ ſatis eſt, qa ſatisfacit iuri requirẽti qđ petat licentiã. alleg. de acc. c. ad petitionẽ. d ſu. ne. præl. c. ga regulares. inducit ſiꝑ. licut inordinata electio & ꝛpulſus admittit̃, ordinata de eodẽ & ſup eodẽ. d cle. c. ſup eo. & c. inotuit. i fi. d iu. examinata. Itẽ poſſet reuerſus ad primũ mane re ibi mutato ꝓpoſito. alleg. ad hoc d ſponſ. c. tua. & qđ ibi no. ſu per gl. prima. Idem tenet Pau. in cle. eos. de regu. ne bonum obe dientiæ ⁊temnat̃. & qa forte rediẽs ĩſua vocatiõe remanebit. Et reſpondet ibi ad c. ſanè. de reg. Idem But. in d. c. licet. & ibi Io. an. reſpõdet ẽt ad dictum c. ſane. Ex qbus omnibus clarè ꝛcluditur, ꝙ cũ ꝑdictus canonic⁹ regularis ex quadã animi leuitate tranſierit ad mõaſteriũ S. Dñici, nõ petita ſui ſupioris licentia, ꝙ nõ valuerit trãſitus: qđ ẽt vendicat ſibi locũ, ſi nõ ex animi leuitate trãſiſſet p ſupradicta. Cõcludo forte q̃ l3 poſſet ẽt cũ ſcdo, ꝙ cũ in monaſterio ſuoprimo viuat̃ ſub obſeruãtia regulari, & i ſcdo monaſterio ad qđ trãſiuit, ñ viuatur ſub obſeruantia regulari. ſd clauſtrali: tenẽdo op. In. i c. ſane. de reg. vt dixi ſ. in prin. quod tñ ꝓ nunc ñ firmo, videlicet ꝙ attẽdatur actualis obſeruantia tpe tranſitus ñ iſtitutio regulę, an dicatur ſtrictior an laxior, de quo remitto ad no. ibi ꝑ Io. and. & alios. tñ ſm In. non valuit ꝑdictus tranſitus, cum ñ tranſuerit ad ſtrictiorem religionem ꝑ ſupradicta. quib. omnib. infertur ad ſecundum quæſitum, quod cum ñ valuerit tranſitus, licitè poterit ꝓpria authoritate dictus canonic⁹ regularis redire ad ſuum primum monaſterium, & in primo ſuo habitu, & ordine ꝑmanere & hoc voluit Io. and. & But. i d. c. l3. d reg. cum dicunt, qđ teneatur redire. ẽt ad hoc eſt tex. i c. intelleximus. de æta. & qualita. ibi dũ dicit, ad primã domum redire curaſti, &c. g̃ ꝓpria authoritate, q redit⁹ ap̃ ꝓbat̃ ibi ꝑ text. & idem ibi gl. idem no. tex. in c. mandam⁹. 19. q. 4. dum dicit tex. ꝑcipimus, vt redeat. & idẽ ibi gl. hoc expreſsè voluit ibi Archidia. Idem apertè voluit Pau. i cle. j. de reg. q dicit, ꝙ ſi nõ vult redire, cõpellat̃ redire. Reuertat̃ g̃, & ſi nõ vult ibi ſtare, licẽtiam petat, & tranſeat ad ſecundum monaſterium. Ex qb. omnibus clarè de iure ꝛcludo tranſitum d. canonici regularis ñ valuiſſe, nec tenuiſſe: & qđ dictus canõicus regularis licitè põt ꝓpria antho ritate recedere, & ad primũ ſuũ monaſteriũ redire. & ibi deniq; i ſuo priori habitu & ordine ꝑmanere: vt clarè & aptè ſ. oſtẽſum & ꝓbatũ eſt. Preterea ſi dicim⁹ ꝙ iſte monach⁹ ſiue canonic⁹ regularis trãſeundo ad aliud monaſterium alteri⁹ religionis nõ petita licentia, ſit fugitiuus: nihilomin⁹ dẽt reddi, & ẽt reſtitui monaſterio primo. vt in c. Ioãnes. de regu. quin etiam ꝛpetit ſibi actio g̃ primum monaſteriũ, vt ibidem recipiat: vt no. Ioan. and. ſu ꝑ d. glo. fin. eo. titu. & legitur & notatur in gloſſ. ſi. in c. cũ dilecta. de reſcri. & in c. cum eccleſijs. circa fi. de maior. & obedien. per Hoſtien. & in c. i. de infa. Cy. lau. exponit niſi ter aufugerit à monaſterio: vt ſicit Ioan. andr. in dicto c. fina. de regu. ſiue dicamus qđ temerè tranſiuerit ad dictũ ſm monaſterium non petita licentia nedum habita: etenim dr tunc temerè trãſire: vt dicit gl. ibi, & ſup ea Io. An. in d. c. Ioãnes. ꝓcedit dicta ꝛcluſio, tñ melioris ꝛditionis exiſtere vr̃ tranſeundo ad ſm monaſteriũ nõ petita licẽtia: qñ non dr̃ apoſtata maiori apoſtaſia, q̃ inducit excõicationem. vt dicit Io. An. i d. c. Ioannes. allegat. c. ij. ne cleri. vel monachi. li. 6. ¶ Præterea dictus tranſitus non petita licentia eſt nul lus ipſo iure: idcirco nõ præſtat impedimentum: per ea q̃ legun tur & notantur, in regula nõ præſtat. de reg. iur. li. 6. & in c. cum acceſſiſſent. & c. cum M. & in c. pen. de conſtitutio nec locus ad quem tranſitus factus eſt, plenus videtur, quin etiam poteſt dici vacare, imo vt vacans poteſt impetrari: vt dicunt docto.

¶ Conſilium xcvj.

1 *Multitudo ſine iuſtitia gubernari non poteſt.*
2 *Licentiatus in religione propriè quis dicatur.*
3 *Papa ſolus diſpenſat, quòd quis tranſeat de maiori ad minorem.*
4 *Fratres prædicatores tranſeuntes ad monachos nigros, ſi non obſeruant regulam Benedicti, ſunt veri apoſtatæ.*

CVM Ad aures reuerendi & circunſpecti viri dñi Pontij Stephani præcentoris eccleſiæ Altiſſiodorenſis, & canonici Biterrẽſis apoſtolicæ ſedis nuntij, & delegati, ac monaſteriorum ordinum quorumcunque non mendicantium viſitatoris, correctoris & reformatoris in prouincia Tuſciæ & Ianuæ: per ſedem eãdem inter cætera ſpecialiter deputati, viſitãdo monaſterium S. Mariæ de Florentia ordinis S. Benedicti nigri habitus, & abbate carentis fama publica referente peruenit, quod in dicto monaſterio erant nonnulli ꝓ monachis ipſius monaſterij ſe gerẽtes, & habitũ ipſi⁹ publicè deferẽtes, & loca monachorũ dicti monaſterij occupata tenẽtes, & bona ipſius monaſterij recipiẽtes ĩde bitè, & iniuſtè in dãnũ ipſius monaſterij, cũ ipſius monaſterij ñ ſint verè monachi, ſed apoſtatæ de aliis ordinibus fugiẽtes, vel abiecti de ipſo monaſterio ⁊ Deum, & iuſtitiã per ambitionẽ & ſurreptionẽ intruſi in animarum ſuarũ periculũ & monaſterij prælibati grauamen, & dãnũ, dictus præfatus Põtius q̃deras ꝙ iuxta authoritatem Hieronymi, non eſt bonum panẽ filiorũ dare canib⁹, hoc eſt peccatorib. & intruſis. 16. q. 1. ſi cupis. monuit oẽs & ſingulos gerẽtes ſe ꝓ monachis ipſius monaſterij, & cuilibet eorũ ꝑcipiendo mãdauit ſ. certum terminũ, & perẽptoriũ, vt qlibet eorum ſe ꝓfiteri & habitum ſuum ſumere infra certum terminum q dã gerẽs ſe ꝓ monacho d. monaſterij, q primo ꝓfeſſus fuit ordinẽ fratrum ꝓdicatorum, & ab ordine ipſo ꝑcluſus & abiectus ſub forma inferius annotata ad ꝓbandum titulum ſui monachat⁹, & inſtitutiõis ꝓducit literas reuerẽdi ꝑris dñi Ioãnnis S. Theodori diaconi Cardinalis apoſtolicę ſedis legati, & adminiſtratoris d. monaſterij: quarũ authoritate recept⁹ fuit in monachũ d. monaſterij, & ꝓceſſum factum ꝓ venerabilem ꝑrem eꝑm Felluſien. executorẽ deputatũ ad hoc pd. legatũ, quarũ literarũ ꝓceſſus & licẽtiæ ꝑciſionis tenor talis ẽ ſub hac verborũ forma, &c. IN CHRISTI Nomine Amen. anno incarnationis eiuſdem 1334. indictione tertia: die 19. mẽſis Octobris. Nouerint vniuer ſi patres inſtrm publicum inſpecturi, quod religioſus vir Cenobius quondam Richi infraſcriptus ⁊ſtitutus in præſentia reuerẽ di in Chriſto patris, & dñi, dñi Thederij Dei gratia epi Felluſien. executoris infraſcriptarum literarum dñi Cardinalis legati i capitulo Monacen. S. Mariæ de Florentia præſentibus religioſis viris dominis Andreæ priore clauſtrali & Gulielmo Bonauentura Doffo, Henrico Saluj, Franciſco Bartolo, Andrea de Pileſtris, & Benedicto, monachis dicti monaſterij, & capitulum & tanquam capitulum dicti monaſterij de mandato dicti prioris more ſolito congregatis, præſentauit, & exhibuit dicto dño eꝓ quasdam literas infraſcripti dñi Ioãnis Cardinalis legati eius vero & ſolito ſigillo cũ chordula alba pendẽte munitas: quarũ tenor talis eſt: Ioannes miſeratione diuina S. Theodori diaconus Cardinalis apoſtolicæ ſedis legatus, venerabili in Chriſto patri domino epiſcopo Felluſien. ſalutem in domino dilecti in Chriſto Cenobij quondam Richi ordinis prædicatorum fratrum monita pro merentur vt animæ ſuæ ſaluti quantum rationabiliter poſſum⁹ prouidere curemus. Cum itaq; ſicut oblata nobis ſua petitio ⁊tinebat ab ordine ipſo nuper licẽtiatus exiſtat, & cupiat, ſicut aſſerit, in monaſterio S. Mariæ abbatiæ Florẽtię vulgariter nuncupatæ ordinis ſancti Bñdicti ſub ipſius ordinis regula dño famulari: & ibi vitę ſuæ reliquias ⁊ſummare: Nos ſuis ſupplicationib. inclinati volentes eum in hmõi ſuo laudabili ꝓpoſito ⁊fouere paternitati veſtræ authoritate qua fungimur ꝑſentium tenore ⁊mittimus, & mandamus quatenus ſi eſt ita, eundem Cenobiũ faciatis authoritate nra in monaſterio ꝑdicto in monachum recipi, atq; vt frat̃, & ſyncera in dño charitate tractari, ſibiq; habitum ciuſdẽ monaſterij, ac de ꝛmunibus fructibus & prouentibus illius, ſicut vni ex aliis monachis portionem integrã exhi

beri

Universidad de Deusto
Biblioteca

beri, constitutionibus & statutis prædicti monasterij de non recipiendis apostatis, & quibuslibet aliis in contrarium editis, dū in pdem sedem apostolicam non fuerint cōfirmatæ non obstantibus quibuscunque. Datum Senis Idibus Octobris pontificatus sanctissimi patris, & dñi nostri domini Ioānis papæ. 22. anno 19.

Item præsentauit & exhibuit dicto domino episcopo quasdam literas infrascripti fratris Ioannis & prioris, vero & solito sigillo prioris principalis fratrum prædicatorum Romanæ prouincie ceræ rubeę impresso munitas. Quarū literarū tenor talis est.

VNIVERSIS Præsentes literas inspecturis frater Ioānes de pontatiis ordinis fratrum prædicatorum in Romana prouincia prior prouincialis indignus, salutem & synceram in dño charitatem. Iustitia† sine qua multitudo gubernari nō potest, fm gratiam culparum & acerbitatem adhibet pœnam, cum ius suū vnicuique tribuens crimina distinguens, malis afflictionem imponens fm exigentiam transgressionum. Frater igit Cenobius de albietis de Florētia qui grauissimā culpā admisit i parasceue apostatando acerbissima pœna plecti, & amaris doloribus castigari debebat, q pœnā in pœnitentiā imposītā, & imponēdā, ferre ītumaciter recusauit. Ego igitur ꝓsiderata B. Aug. & prīs nostri regula, q iubet reum emendatoriā subire vindictam: q si nō tulerit de nostro ordine, nostraque societate manda, piici. ¶ Vīso ēt, & diligentissimè inspecto nostrarū ꝛstitutionū tenore qui grauissimā appellat culpā incorrigibilitatē illius, q nec culpas timet admittere, & pœnas recusat ferre: quē dū de nostro ordine pcidendū, d diffinitorum ꝛsilio & assensu ipsum fratrem Cenobium q iam ꝓfessionē à corde abiecit habitu nrę professionis mando exui, & corpore nri ordinis tanq inutile membrū nō crudeliter, sed misericorditer ne ꝛtagione pestifera alios īficiat, præcido. Hanc aūt suā seueritatē fm samaritani exemplū vulneribus saucij vinū & oleum infundentis pietate volens ꝓpati ab ista excōicationis q propter apostasiam incurrit, absolui. In cuius sniæ & expulsionis & absolutionis testimonium sigillū nrm prouincia latus duxi psentibus apponendū. Datū in vrbe Veteri in nro prouinciali capitulo. Anno dñi, 1333. die 22. mensis Septemb. Eidémque dño eo humiliter supplicauit, quatenus ad executionē eorū, q in dictis literis dñi Legati ītinētur, ꝓcedere dignaret. Qui dns eps debita cū reuerentia receptis, lectis, & ꝛsideratis literis supradictis, volens ꝛtenta in d. dñi Legati literis iuxta ꝓmissionē sibi factā exeq, reuerenter q sto primo p dictum dñm epm à priore, & monachis supradictis si ꝛstitutiones dicti monasterij de nō recipiendis apostatis sint per sedem apost. ꝓmissæ, & ipsis rndentibus, & asserentibus q p ipsum sedē non fuerunt ꝓfirmatæ authoritate ꝓmissionis, & mandatis sibi facti p lras supradictas, monuit dictos Andreā priorem Gulielmū Bonauentura Doffani, Henricum salui, Franciscum Bertol. Andrā & Benedictum, vt iuxta dictarum literarum ꝓtinentiā eundē Cenobiū in dictum monasterij, & in monachum reciperēt, atq; fratrem, atque syncera i dño charitate tractarēt, & sibi habitum dicti monasterij, ac de cōibus fructib. & prouētibus illius sicut vni ex aliis monachis portionē integrā ministrarent. Qui dns Andreas prior, & oēs alij monachi supradicti volentes monitionē pdictā exequi reuerenter eundem Cenobium pacis osculo in d. monasterio receperunt in monachū, atque fratrē, sibi dicti monasterij habitū exhibētes. Qui dns Cenobius pdicta oīa acceptās, humiliter & deuotè genibus flexis & manibus iunctis fecit, & ꝓmisit dicto epo vicario d. Cardinalis recipienti pro d. dño Cardinali tā q suo dño & plato obedientiā, & reuerentia ꝛsuetā, & mandas q dns eps mihi Soldo notario, & scribæ, qd de pdictis publicū ꝛficerē instrm. Actum Florentie in capitulo d. monalterij præsentibus presbytero meliore capellano d. dñi epi: ser sancto ser cautis notoriis: & Fracisco dñi sananennis de florētia testib. ad hoc rogatis. Ego d. Soldus palesim de pistorio Imperiali authoritate notari² & iudex ordinari⁹, & nūc scriba dñi epi, pdictis omnib. interfui, eáque de mādato dicti patris, & rogatu d. do. Cenobij scripsi, & fideliter publicaui. ¶ Quærit an d. Cenobius sit cēsend⁹ verus monachus abbatiæ pdictæ. Et q̄a ex distinctione negotiū magis clarū fit: facit de rescriptis. c. super literis. & etiā q̄a per qōnes distinctas, & particulares magis liquet nā totius: ideo in præsenti quæstione vtor distinctione. Et primo q̄ro an iste Cenobius sic ad. iectus, intelligat hīe licentiā trāseundi ad aliā religionem. Secundò an litera legati sibi ꝛcessa super dicto monachatu valeat. Tertiò an processus habitus per epm Fesulan. teneat. Quarto an receptio monachorū teneat, cū eum tractauerint vt monachū, necne. Et dico q̄ nō censet licentiatus, immo abiectus cū ignominia. N⁹ licentiatus proprie dr q de licētia superioris ad aliū ordinē transit: vt ex de regula. licet. cum simi. Et qd talis abiect⁹ censeatur cū ignominia facit de statu mona. ea q̄. Nā aliud est esse abiectū: aliud fugitiuū siue apostatā. vt de regula. c. vlt. & i exuaganti Benedicti. pastor bonus. q̄a ibi ponit vt diuersa. Nec ēt fuit tibi mentio de licētiatis, & quare: q̄a licētiati transierūt cū licētia, & debito mō: vt sic nō sint reuocandi: facit optime de rentia. q̄dam. vbi obtenta licentia renunciādi ꝓpellitur renitiare & obtenta licentia ꝓpellit transire. Sd alij vt fugitiui & abiecti sunt reuocandi: vt in iurib. ꝓalle. ergo non sunt licētiati, postq̄ ꝓpellunt tales eos reuocare annuatim. facit optime, & vt casus legis. ff. de his qui no. infa. l. qd ait ptor. §. ignominiæ causa. vbi p⁹ q̄ simpl⁹ missus non intelligatur missus ignominię causa. Sd q̄n ignominiæ causa mittitur, tunc semper hoc exprimit. Sed hic in casu nostro exprimit q̄ ignominiæ causa abijcitur: q̄ nō est simpl⁹ licentiatus, cum causa ignominiæ est missus, siue abiect⁹. Itē ex alia causa p³, q̄ ignominiæ cā fuit missus siue abiectus. Nam fuit exautoratus insignijs militarib. id est insignis religionis, vt p³ in d. §. ignominiæ. ergo tam rōne expressionis factæ in remissione siue abiectione, q̄ rōne exautorationis censet ignominiæ cā missus, siue abiectus: ergo non potest dici licentiatus, cum ista sint valde diuersa vt s. dictum est. Itē vt p³ in litera obiectionis non datur ei licentia vt transeat ad aliquem ordinem, vel monasterium: imo dicūt doctores, qd nunq̄ abbas dēat monacho suo dare licētiā transeundi ad aliū ordinē, nisi primò habeat monasteriū paratū, alioquin est apostata, q̄ alr recedit: vt no. Inn. & Hostien. de renun. c. vlt. ergo p³ qd ēt q̄ ēt i litera abiectionis dictū, qd transiret ad aliq̄ religionē, non expresso certo monasterio q̄ nō possit dici licentia: q̄a ꝯ ius esset data: ergo quatenꝰ magister in litera abiectionis nihil ibi de hoc dicit, imo si bñ ꝓsideretur litera abiectionis, qd est valde notabile, euident⁹ colligit, qd licentia dici non pt, quę non est. Item ad fm dico, qd literæ legati nullæ sunt ipso iure, Nam sunt ꝛpetratæ tacita veritate, & expressa falsitate: & sic tales non valent. vt p³ de rescri. super lris. imo deiure cauet, qd in talib. literis non debet aliquid subticeri qd deberet animū ꝓcedentis ad denegandū vel ad dandū mouere, vt no. in d. c. super literis. in gl. in verb. ex hoc. & Io. an. de reser. in c. gratia. li. 6. in gl. quia & hoc. de reser. postulasti. & Archid. d preb. nō pot. lib. 6. & 1. q. 7. hi qui. cum similib. Sed quis hebes diceret q̄ legatus ꝓcessisset, cum fuisset deiectus propē sua demerita tam turpia: & qd die veneris sancti apostataueri⁹ certè nullⁱ⁹ dubitat q̄ talem literam ei non dedisset, imo expressiū q̄ erat licentiatus vt p³ in litera legati qd erat falsum, vt supra p³, & p formā suæ abiectionis. Et sic legatus debuit intelligere de licētia debita, & ex cā ꝓbabili, & nō ignominiosa. facit. C. de his q̄ veni. ætatis ipe tra. l. fi. ergo, vt dictum est, literæ per quas fuit receptio facta de eo, sunt nullæ. vt de rescrip. c. ad audientiam. 2. Itē ad hoc etiā facit, quia q̄n aliquid prædicatur per prius & per posterius, simpl⁹ prolatum intelligitur datū per pri⁹: vt no. ff. si ager vectig. vel emphy. l. j. vbi nomine dñi intelligitur directum, non vtile: ergo idē de licētia. Item si bene ꝛsideres in litera legati dr, si ita est. & tñ ita nō erat: neque epⁱ super hoc fecit inuestigationem, vt p³ in processu Epi Fesulani: & sic excessit formam mandati & sic nō valet quod factum est per Epm, etiam si literæ Legati valerēt facit de reser. c. cum dilecta. nam talia mandata sunt seruanda diligenter, vt de præbendis cui de nō sacerdotali. l. 6. ff. manda. l. diligēter. cum similib. cum ergo istæ litteræ sunt nullę, & ꝓcessus nullⁱ⁹ rōnibus supradictis, p³ qd receptio, & monachatus nullⁱ⁹ est, qa vigore istarum literarum & ꝓcessus est receptus. ¶ Itē ad tertium dico, q̄ talis processus est nullⁱ⁹, & hoc p iura suprà allegata. Nō obstat si dicatur, q̄ si mandetur alicui qd prouideat de tali beneficio psone: q̄ teneat prouisio etiā si prouideatur personæ nō idoneæ: vt no. Inn. de præsum. c. vlti. Et tangit Io. And. de officio deleg. iudices. in cle. quia si bene ꝛsideretur ꝓditio istius qui impetrauit literas, sonant in ꝓditionem, & non in monitionem: vt p no. ibi p dictos docto. Et sic qd fit tante ꝓditionę nullum est: alr q̄n alicui mādatur, prouideas tali si est idoneus, tunc cum prima facie qlibet præsumatur idoneⁿ, vt in d. decret. vlt. nisi appareat ꝛtrū. nō est necessaria aliqua probatio sine examinatio, vt ille habeat se probare idoneum Sed qd dr, si habuit licentiam vł qd simile, certè licentiam non præsumitur hre, nisi eam ostendat: sicut dicimus, præsumitur idoneus nisi probetur ꝛtrium. Sed hæc licētia non ostendit se propter demerita sua deiectū. Et sic cum nō habuerit licentiā, & mandat sub ꝓditione si habuit licentiā, p³ expresse q̄ illud quod factum est per Epm Fesulanum nullum est, vt in iurib. supra allegatis. ¶ Item, ad quartū dico quod receptio monachorum, & q̄ tractauerint eū vt monachū, nō facit eū monachum: planum. n. est q̄ isti monachi semper nitebātur ꝛsensum, & literis d. Legati, & ꝓcessui epi. Nam hoc p³ qa cria mādatum eis vt recipiāt eum iuxta literarum dictarum ꝓtinentiā do. Legati, & sic receperunt, & sic semp intendebāt, & tractauerunt iuxta ꝓtinentiā dictarum literarum. Sd iuxta ꝓtinētiā literarum ꝓcessus erat nullⁱ⁹, & sic receptio nulla. Nā plumunt manere in ea voluntate in qua erant tpe receptionis nisi ꝓbet mutata, vt de bap. maiores. & qd metus causā. c. perlatū. & ff. de ꝓbatio. cū q. & ff. de lega. 2. l.

leg. 2. l. Lucius. cū similib. imo etiam si ꝛsenserint exp̄sè, & recepissent eum nō obstantib. literis, ꝓcessus Legati & epi nō valeret. Rō est, q̄a receptio monachorum ad abbatē, & monachos d. monasterij spectat tā de iure, q̄ de ꝛsuetudine, vt de ele. cū eccl̄a vulterana. īgl. 2. ergo eorū receptio nō faceret aliquē monachū: imo erat necessarius ꝛsensus legati: q̄a tūc Litera abbatis erat in illo monasterio, ex eo qd erat ꝓmēdatarius illius monasterij, & Legatus nō mādat eū recipi, vt abbas, imo vt Legatus, vt p³ ex forma literę Legati. imo etiā Legatus vt ꝓmēdatarius, & ipsi nō possent eū recipere: q̄a si bene ꝛsidereꝛ, ipse fuit abiectus de ordine p̄dicatorū, vbi est maxima obseruatiaā regularis: & in monasterio p̄dicto nō est tāta obseruantia, vt in ordine p̄dicto, vt ē notoriū. facit de reg. c. sane. imo forte ēt nō potuisset trāsire de licētia vera & expressa dñi Legati, q̄uis sibi fuisset veritas expressa.

3 Facit optime ad prædicta decre. sane. † Nā qd q̄s transeat de maiori ad minorē, solus Papa dispensat. no. Io. An. & Io. mon. de ꝓb. c. cū singula. li. 6. Et sic cū iste nō trāsuerit legitimè, & est in casu reuocatiōis iuxta formā p̄dictæ decre. pastor bonus. patet qd ēt ius monachatus nō teneret, nec trāsitus. Nō obstat si dicat, amice, licet nō facerent eum monachū, eo q̄ tractauerūt eū vt monachū, q̄s viuebat legatus, eo quod ad legatū vt ꝓmendatariū, & ꝛsuentū spectet creatio monachorū: tñ postq̄ legatus mortuⁿ est, eū tractauerūt vt monachū, & tunc ipsi potuūt facere monachos, monasterio carēte abbate: vt de reg. c. ii ad solū. li. 6. Certè, vt satis dictū est, nō cōsenserūt de nouo, sed intelligunt durare in illo primo ꝛsensu, vel ēt nō possent facere, vel recipere exp̄sè nedū tacitè, vt s. ꝓbatū est. ¶ Itē q̄a p̄specule priuilegiū apostolicū est indultū ordini p̄dicatorū, q̄ d. ordinis ꝓfessi nō possint assumi, vel trāsire ad monachatū nigri habitus. Et audeat, q̄a si bene ꝛsideres, nō inuenies q̄ iste dns Cenobius fecerit obediētiā ꝛsuetā epo recipiēti vice & nomine Legati: q̄a ista talis ꝓmissio obediētię nō inducit ꝓfessionē regularē. Nā talē ꝓmissionē ꝓmittūt clerici: vt de maio. & obedię. c. his q̄. Sed q̄s quis trāsit de vna religione ad aliā, licet in prima fecerit ꝓfessionē, tñ in secunda dēt facere ꝓfessionē, maximè vbi regulæ sunt diuersæ, sicut est regula S. Augustini, quam habent p̄dicatores, & regula S. Benedicti, quam habent monachi abbatiæ Florentiæ prænominatæ. Et sic patet per supra allegata quod iste dominus Cenobius qui non est, neque fuit vnq̄ monachus in d. monasterio abbatiæ, sic est inde reiciendus tanquam intrusus. ¶ Et ad maiorē firmitatē ego Frācisc⁹ archipresbyter, & canonic⁹ Florētiæ. & doct. Decretorum p̄sens ꝛsiliū mei ꝓprij sigilli appēsiōe duxi muniēdū. ¶ Ego Frācisc⁹ Petri d magistris archipresbyt⁹ & canonic⁹ Florēti. doctor decretorū sicut supra scriptū ē, & allegatum sentio, atq; ꝛsulo: & ad maioris roboris firmitatē huic p̄senti ꝛsilio me ꝓpria manu subscripsi, & mei sigilli appēsiōe duxi muniē dū. ¶ Ego Recuper⁹ Gulielmi de S. Miniate decre. doctor supradictis oīb. assentio: & ita ꝛsulo, vt superi⁹ ꝓtinet: i cui⁹ rei testimonium p̄dicto ꝛsilio me, ꝓpria manu subscripsi. & sigillū meū apponi mādaui. ¶ Ego Simō quōdā Bernardi iudex de Baginolo vna cum p̄dictis dñis Frācisco & Recupero, eorūq; authoritate fieri ꝛsului, ꝓut suprascriptū est à dño Potio ꝛsultus: & iō sigillum meum apposui, &c. ¶ Ego Io. and. ponderatis oīb. q̄ scripta sunt, diligenterq; libratis motiuis dñorum Francisci, Recuperi montis consulentium & subscribentium, vt supra patet, &c.

CHRISTI eiusq; mattris ac B. Hieronymi noībus & suffragiis inuocatis, Idē ꝛsulo. f. fratrē Cenobium de q̄ q̄rit, ñ esse, nec fuisse p supra descripta monachum ipsi⁹ monasterij, quod dr abbatia. & motiuis d. dñorum addēdo notādū est, q̄n lra dñi legati, ille se dixit nuper lcīatum: ꝓbauit aūt corā execut ore se vltra triēnium pri⁹ ejectum: qua ejectione & si lcīat⁹ dici posset, qd negat, nō tñ nuper, sed vltra triennium fuerat pri⁹ data. Nō est ꝑ illa quā videre debuit executor. Nāvt doctores dūt, nuper, ē adverbium ꝛpositum ex nouum & tps: quasi nouum ꝓ nouiē. Cū aūt vltra vj. mēses dr diu: de ꝛcess. præb. c. 2. de hoc scripsi. de fid. instr. c. fi. ꝑ vltra triennium nō est nuper: maximè in hac mā: q̄a & vnica die monach⁹ sine monasterio esse nō debet. 16. q. j. placuit. el. 2. hoc aut ē exp̄sso merito mouisset Legatum ad denegādum: vt s. cum diuturnitas tpis aggrauet culpā iura sunt nota.

¶ Scdò aduertendum, nisi fallētia in ꝓputo fuit falsā, aut instrm supra executione ꝛfectum. Intuēti. n. q̄ annⁿ primus pōtificatus papæ Ioānis inchoauit ann. nātiuitatis dñi. 1316. dic 5. Septēbris, qui tunc erat annus incarnationis. 1317. facile ꝛstare potest q̄ 19. die Octobris currente anno. 1334. præcedit Idus, 1. 13. diem Octobris anni dñi pōtificatus papæ Ioānis forte in integ. anno. f. 6. dieb. minus. Et sic concluditur executionem literæ factam quasi per annum ante datā literæ. ¶ Tertio assero me ꝓtinaciter tenere, q̄ ēt si noua institutio dñi nri nō emanasset, nec tūc viguisset p̄dictorū priuileg. de q̄. s. dixi. † Veri apostataę sunt 4 fratres p̄dicatores trāseuntes ad ad nigros monach. ñ seruātes regulā Bn dictā: vt plenè scripsi in p̄dict. decr. sane. de reg. & iuxta prædictę assertionis testimonium huic scripturæ manu mea propria feci certum sigillum appendi, &c.

Consilium xcvij.

1 *Sententia potest confirmari in causa appellationis quoad merita causæ.*
2 *Allegans in appellatione sua vnam cām, pōt ab illa recedere, & aliam probare.*
3 *Accusatus post denuntiationem non potest accusationem contra alium inchoare tamen damnationē prosequi & implere potest post damnationem non.*
4 *Causa nullitatis interposita ante appellationem trium sententiarum non debet impediri propter sententias superuenientes.*

ATTINGAM Iuxta ordinem quatuor dubia quæ ex facto eliciunt. ¶ Primum est nunq̄d vltimus auditor qui dictam sententiam tulit, potuerit post dictam sententiam decernere remissionem prædictam, cum per ipsam sententiā fuerit quoad causam nullitatis officio suo functus. Et abiectis argumentis quæ ad partem contrariam fieri possent arbitror dictam remissionem fieri potuisse non obstāte sententia lata super appellationis instantia. Mouet me ad hanc sententiam principaliter, quoniā causa nullitatis & appellationis possent deduci simul, & in eodem libello seu iudicio secundum doctorum sententiam quam cōmuniter approbat cōmunis stil⁹ iudiciorū, l. 3 aliq̄ doc. antiqui declinauerint in ꝛriam sniam. Prima tamen *potior & cōior*: vt no. per Bart. & alios i l. fi. expressim. ff. de app. & l. 1. C. quæ sent. sine app. resci. nota per Canonistas, in c. dilecto. de app. possunt etiā istæ duæ causæ nullitatis & appellationis deduci separatim etiā diuersō tpe: vt in cle. j. de re iud. iuncta gl. in ver. donec. & q̄d pl⁹ est de nullitate agi pōt etiā post appellationem desertā. vt in c. l. 3. de sen. ex cō. li. 6. & no. in c. ſæpe. co. ti. i antiqs actis, ēt post tres sniās latas super eodem articulo: vt in d. cle. j. iuncta prę. gl. Cum ergo istę duæ cāæ nullitatis & appellationis sint diuersæ, & diuersi effect⁹, p sniam quā iudex ꝓfert sup instātia appellationis, nō pōt dici q̄ sit functus officio suo sup causa nullitatis: quia vbicunq; plures causæ ꝓmittunt iudici, nisi expedisse sit dictum in ꝓmissione, vt si mul illas decidat, p sniam latam in vna causa nō dr functus officio suo quoad reliquas nondum diffinitas: vñ potest ad decisionem aliarum cārum ꝓcedere. vt probat in l. quid tū. ff. de arb. qd procedit etiam si tales sint causæ, quæ fm earum nām habent aliquam in se connexitatem, vt petitorium & possessorium sup eadem re, q̄ propter identitatem dūt corā eodem iudice tractari. vt in c. j. de cau. possef. & proprie. & in l. nulli C. de judi. & in c. fin. eod. titu. Et tamen iudex qui tulit sententiam in possessorio non dicitur suo officio functus quoad petitorium: licet ambæ causæ eidē iudici fuerint simul commissæ, vt ī c. ad vltimum. de cau. pos. & ꝓprie. & c. significauerunt. de test. & c. cum ad sedem. de resti. spo. & facit cle. vnica de cau. pos. & proprie. vnde in casu nostro fuerunt vltimo auditori ꝓmissæ causæ nullitatis & appellationis licet ipse iudex sniam tulerit super instātia appellationis, non per hoc potest dici functus officio quoad causam nullitatis & per ꝛns cum in causa nullitatis remanserit iudex, potuit decernere super illo remissionem ad partes: cum per illam sniam latam super appellationis instātia non sit sopita quæstio nullitatis: quia vt s. dixi, istæ causæ diuersæ sunt. Nam potest sententia ꝛfirmari in cā appellationis quoad merita causæ: & tamē prima snia potuit esse nulla ex defectu ordinis iudiciarij: q̄a fuit lata in die feriata, seu alio respectu. Hinc est q̄ iura voluerunt q̄ etiam post desertā appellationem super causa possit agi de nullitate: vt præal. clem. 1. ¶ Hocetiam apertè probat in simili in d. cle. 1. in §. similiter. iuncta gl. in ver. impediri. vbi patet, q̄ si ante appellationem tertiæ snię ꝛfirmātis duas snias præcedentes, nō impeditur prosecutio appellationis procedentis à grauamine: fortius ergo dicendum in casu nro, cū causa nullitatis sit necessarior q̄ causa appellationis à grauamine: non ergo debet ipsius cognitio impediri. p prolationem tertiæ snię, & præsertim cum nec fuerit de mente iudicis profitentis tertiam sniam, q̄ immediatè post illam tertiam snīam dedit remissionem ad partes ad ꝓbandos articulos datos in ipsa causa nullitatis. Ex his enim q̄ incōtinenti secuta sunt, colligit satis iudicis animus, q̄ priores snias ꝛfirmauerit quoad merita causæ, nō autem quoad causam nullitatis corā eo pendentē al⁹ fuisset sibi ꝛrius: quod nō est ꝑsumendū, ex quo incōtinenti processit super causa nullitatis. arg. in l. nō ad ea. ff. de ꝓdi. & dem. & in l. lecta. ff. si cer pet. & in c. officij. de elect. Præterea si de nullitate potest agi post tres snias, vt ī d. cle. 1. iuncta gl. pal. in ver. donec. fortius debet posse procedi super causa nullitatis iam attentata p lationē triū sententiarum: cū minor suspicio calumniæ oriat hoc casu, q̄ ī ꝓcedenti. arg. in l. is q̄ reus. ff. de pub. iud. Et hoc quoad primū dubiū. ¶ Nunc fm attingā dubium, quo q̄rit an decretū dictæ remissiōis fuerit sup fluum, & ꝛfir indebitè, & frustra ꝛcessum, ex eo qd de aliis nullitatibus vltra illā q̄ surgebat ex falsitate dicti instrī ꝛstare videbatur ex articulis per dictum Bar. datis licet iudex ipsos nō acceptasset, nec in causa nullitatis ꝛclusum fuisset. Ad quod q̄dē du

Universidad de Deusto
Biblioteca

bium mihi omnimodo vł respondendum negatiuè: videlicet ꝙ illud decretū remissionis nō fuerit superfluum, licet ex alijs articulis plenius potuisset constare de mouendo principaliter: qa nemo prohibetur plurib. exceptionib. seu defensionib. vti: licet quælibet exceptio seu defensio per se sufficiat: cum non debeat qs se actare ad vnā speciem exceptionis, seu defensionis, cū possit in illa defectu probationū deficere, & alijs nō propositis iniuste succumbere, vt probatur in reg. nullus plurib. de reg. iur. lib. 6. & in l. nemo, de reg. iur. & ꝙ leguntur, & no. in c. 2. de test. & in c. exhibita. de iud. & in c. cum iā dudum. de appel. & in c. audita de rest. spo. & in c. cōquerente. de cleri. nō resi. & ī c. auditis, & in c. cum olim. de præb. plenè per gl. in d. reg. nullus plurib. clarè patet, ꝙ varijs defensionib. quis vti pōt in eadē cā: licet omnes nō sint necessarię ad victoriā obtinendā. Sed ad cautelā pōt qs vti huiusmodi diuersitate, vt sī probationes deficiāt ī vna possit obtinere ex alijs. Non. n. est angustāda copia probationum. l. current. ff. de test. Et optimè facit ad p̄dicta. c. sī forte. de cle. li. 6. & ī c. vt circa. eo. ti. & lib. & p̄sertim hoc dicēdū in casu nō, in quo iste allegans nullitatē sniæ principaliter fundauit se sup defectu citationis. Nā talis defectus indubitāter reddit sniam nullā, cum citatio sit fundamētū iudicij. vt inst. de pena teme. liti. prope fi. & 3. q. ix. c. caueat. & p̄ totā quæstionē. & l. de vnoquoq;. ff. de re iud. & in c. eccl'ia S. Marię. de cōst. vnde nō dēt ista exceptio nullitatis tanq̄ principalis & indubitata excludi ob alias exceptiones nullitatis, de quib. posset forte in iure vel in facto dubitari: & fortassis promptiores erūt ꝓbationes ad defectū ꝓbationis ꝓbādū, q̄ respectu aliarum defensionum nullitatis. ¶ Ex quib. ꝛ cluditur ad secundū dubiū qd decretū dicte remissionis nō fuit frustratoriū, nec fuit iniustum: licet alię nullitates fuerint allegatæ. & ad p̄dicta bene facit tex. ī l. sciō q̄ītum. in fi. ff. de appel. vbi patet, † ꝙ allegās in appellatione sua vnam cām pōt ab illa recedere, & aliā ꝓbare: qa pōt ꝓuocationē suā quibuscūq; modis iustificare: vt ibi dicit tex. in fi. Ad quod optimè facit quod no. Bar. in d. l. si ep̄ūs. in ver. q̄ro si ꝓsecutus est. ff. de appel. vbi plus dicit ꝙ si qs vnā cām nullitatis tū expressit in libello, & succubuit: pōt postmodum aliā cām nullitatis ꝓseq̄ sicut in reali dicimus: vt in l. si mater. §. j. & in l. & an eadē. §. actiones. ff. de exce. rei iud. & in c. abbate sanc. de sen. & re iud. li. 6. Forti⁹ ergo à principio pōt plures nullitatis cās prosequi, vt in iurib. proxi. alle. ¶ Ad tertium dubiū, videlicet vtrū ante executiōē dictarū triū sentētiarum poterit de cā nullitatis ante d. tertiam sniam introductam cognosci, & super ea pronuntiari: vł primo ꝙ nō: p tex. in d. cle. j. de re iud. in j. respōso. vbi dł, ꝙ is qui ꝑ se tres sniās reportauit, nō dēt admitti ad agēdum, vel excipiēdum de nullitate ipsarum, vel alicuius ex eis, donec huiusmodi sniæ plenariè fuerint executioni demādatæ. Cum ergo iste de quo q̄rit, reportauerit tres sniās ꝑ se, nō dēt admitti ad agēdum vel excipiendū de nullitate ante executionē dictarum sniarum. Nec d. tex. dł in fine, vtrum prius fuerit intētata cā nullitatis, vel postea intētaē: sed simpliciter excludit à facultate agēdi, vł excipiēdi ante executionē ipsarum. l; ergo iste de quo q̄ritur, fuerit admissus ante prolationem sniarum in cā nullitatis, tū post ipsarum triū sniarum prolationem nō dēt amplius admitti: cum ex prolatiōe ipsarum sniarum illico surgat calūnia p̄sumpta ꝑ agentem. ¶ Sed his tū nō obstantib. q̄riam sniam arbitror de iure veriorem: videlicet ꝙ ēt ante trium sniarum executionē posset in d. cā nullitatis fieri prosecutio, dūmodo p ipsum succumbentē in principali nullum p̄tetur circa trium sniarum executionem impedimentum. Et primò ad hāc sniam suadet plurimum tex. in d. cle. j. & primò hoc modo inducēdo, dispositio eiⁿ illius cle. j. q̄ vetat quem posse agere, vel excipere d nullitate añ executionem trium sniarum, est iuris noui inductoria: vt patet ex prin. ibi: vt calūnijs litigatiū obuiet, &c. merito dēt ī terminis sui duntaxat habere locum, cū veniat in p̄iudiciū agētis, vł excipiētis de nullitate. arg. in reg. odia restringi, de reg. iur. li. 6. & l. 2. sī qs à principe. ff. ne qd in lo. publ. sed tex. ibidem loquitur cum tres sniæ latæ, vt eo casu nō admittaē qs ad agēdum vel excipiēdū de nullitate ante ip sarū executionē In casu autē nostro nō fuit actū vel exceptum de nullitate post trium sniarum prolationē, vł ante: merito nō vēdicat sibi locū ille tex. in casu nro. Nec ob. sī dicaē, ꝙ post sniā tertiam prosequēdo cām nullitatis dicatur agere de nullitate: qa dico ꝙ non propriè dł nunc agere, sed potius ꝓsequi actionē prius intētatā ante prolationē tertiæ sniæ. Aliud est em agere de nullitate post prolationem trium sniarum & aliud ꝓsequi actionem intentatā ante prolationē ipsarum. quoniā tex. in d. cle. p̄sumit calumniā in agēte, vel in excipiēte de nullitate post tertiā sniā promulgatā: tūm pp præsumptionē, q̄ oritur ex trib. sniis latis super eode: tū qa ex quo non licet tertiò appellare, p̄sumitur calūniosè agere, vel excipere de nullitate, ad hoc vt possit impedire executiōē sniarum: quæ rationes cessant in casu nro. Na cū iste egerit de nullitate ante prolationē triū sniarum, cum illico post primā sniam proposuerit de nullitate: & sic eo tpe quo sibi ꝙpetebat facultas appellandi, cessant d. præsumptiones calūniæ, & impediendi executionē sniæ merito debet admitti ad ꝓsecutionem nullitatis. vt in ꝓposito. & pro hoc optimè facit in simili tex. in d. l. is qui reus. ff. de publ. iud. vbi patet, † ꝙ accusat⁹ post denuntiationem nō pōt accusationē ꝑ alium inchoare: tū ante denationem ꝓsequi, & implere pōt: post denationē nō: vt plenius hł in d. l. is qui reus. ita in ꝓposito dicendū vł. Et ꝓ hoc intellectu vł tex. in d. cle. j. in 2. ref. iuncta gl. in ver. impediri vbi hł, ꝙ si is cōtra quem latæ sunt tres sniæ, appellauit à grauamine ante prolationem ipsarum, non impeditur post ipsarum prolationem, appellationem ab interlocutoria prius propositam prosequi. Id solum prouidētur ibidem, quod prætextu appellationis non impediatur executio ipsarum triu sniarum: vnde aduertendum ꝙ tex. ibidem in ij. resp. non loquitur sicut in prima part. illius cle. Nā in prima part. expresse dł ꝙ post prolationem trium sniarum nō admittitur quis ad agendum vel excipiēdum de nullitate ante executionem ipsarum sniarum. Sed in secundo responso solum dł ꝙ prætextu appellationis prius interpositæ non debet impediri executio: vñ nec prohibet prosecutionem appellationis prius à grauamine interpositæ. & hoc apertissimè voluit gl. in d. cle. j. in ver. impediri. in fi. Et aduertendum, ꝙ ille qui dicit se prius appellasse à grauamine dł ī effectu prosequi nullitatem sniæ diffinitiuæ sequentis: quia sī appellatio pronuntietur legitima, sniæ sequens diffinitiua est nulla: tāq̄ lata ab eo cuius iurisdictio est suspensa per legitimam appellationem, vt in c. nō solum. & in c. fi. à iudice. de app. li. 6. & in c. super quæstionum. in fi. de or. de cle. Et nihilominus nō impedit appellāns ipsam prosequi post promulgationem tertiæ sentētię, dummodo non impediatur executio ipsarum sniarum. Ita dicē dum punctualiter in casu nostro, † ꝙ causā nullitatis interpositā ante prolationem trium sniarum nō debet impediri ꝓpter sententias superuenientes. Satis est. n. ꝙ virtus impediat executionem sniæ. & pro hac opi. facit maximè equitas. ex quo. n. cā nullitatis intentata est rempore legitimo, non debet impediri propter casum superuenientem. ar. in reg. factum legitimè. cum no. ibidem in gl. de reg. iur. li. 6. & ne iudicialis instantia frustra eua nescat: ꝑ l. ꝓperandum. C. de iud. Præterea & vltimò nullibi hoc prohibet expresse ergo prosecutio impediri nō debet: quia qd non est expresse sancitum, superstitiosis non est ad inuentionib. præsumendum, vt in c. consuluisti. 2. q. 5. & hoc de tertio dubio. ¶ Ad quartum & vltimum in quo quæritur, an supposita nullitate primæ sniæ reliquæ duæ sniæ confirmantes primam, quæ nulla fuit, nullæ & inualidę censeri & iudicari debeant eo ipso ꝙ ꝑ firmēt sniam nullam de cuiⁿ nullitate nō erat tpe aliarum sniarum duarum plenè cognitū, nec discussum. Ad hoc dubium facilł rndeł p tex. in d. cle. j. iuncta gl. ver. donec. & in ver. impediri. dico. n. ꝙ in causa nullitatis sniæ reddit inefficaces al's sniæ. & sī facta fuit executio, debet illa retractari. Nā sniæ nulla nō merę dici sniæ: vt l. 4. §. 2. demnatum. ff. de re iud. & aliæ sniæ sequentes reddunē inefficaces tanq̄ nitentes primæ sniæ, q̄ fuit nulla. ar. in c. inter dilectos §. cæterū. de fid. instr. Præterea secūda sniæ seu ei⁹ effectus fuit suspensus per sequentem appellationē. Tertia aūt sniæ non simpl'r ꝓfirmauit precedentem, sed solum quo ad merita cāę. Vñ respectu nullitatis iudex illico dedit remissionē ad partes: vñ quemadmodum prolatio trium sniarum antea latarum nō impedit quo minus de nouo possit agi de nullitate ad effectum retractandi executionē illarum sniarum: vt in cle. j. iūcta gl. in ver. donec. & in ver. impediri. ita & forti⁹ tres sniæ non debent impedire effectum cāę nullitatis ante prolationē trium sniarum intētatę. ¶ Et hęc de iiij. & vltim. dubio d. sufficiāt, &c.

¶ Et ita vt s. per me ꝓclusum est, arbitror iuris esse ego Nicolaus abbas Mona cēn. dñi nostri papæ referendarius, & eius cameræ auditor. & in testimonium me propria manu subscripsi, & sigillum meum solitū apponi feci, sāniori iudicio semper saluo, &c.

¶ Consilium xcviij.

1 *Priuilegium lite pendente concessum de litis pendentia mentione non habita, non valet.*

2 *Innouatio fit si impetretur priuilegium tacitæ litis pendentiæ.*

3 *Superior non præsumitur in dubio iuri aliorum præiudicare.*

4 *Priuilegiū quatenus tendit in aliorum præiudicium, debet strictè interpretari.*

5 *Secundum rescriptum non inualidatur ex eo quòd non faciat mentionē de primo, si primum erat nullum.*

6 *Duo impuberes si intendant cōtrahere matrimoniū de præsenti, & exprimant verba apta ad matrimonium contrahendū, contrahunt sponsalia de futuro.*

IN CAVSA & quęstione quę in presentia vertitur inter canonicos ecclesię Celeracolli, actores exvna parte, & dominum Ioannem Messet plebanum & canonicum predictæ ecclesiæ collegiatæ ex parte alia, sup reddit ib. & ꝙuentib. prebēdę & canonicat⁹ dict. eccl'iæ ad dict. Ioannem pertinentib. illud de iure quæritur, an indulgentia. seu gr̄a d. dño Ioanni per sanctissimū dñm nr̄m Eugenium papam super percipiendis fructib. & reddit ib. d. canonicatus in absentia à quinquēnium ꝓcessa iure subsistat ita ꝙ sine d. canonicorum ꝓdictione possit liberè redditus & fructus d canonicatus percipere. Et primo ad materiam dilucidandam vł d. gr̄am nullius fore momenti: maximè in præiudicium pendentiæ litis: quod sic, ꝓbat. † Priuilegium lite pendente ꝓcessum de litis pendentia mentione nō habita, iure nō subsistit. vt in c. fi. vt lit. pen. & cle. ij. e. ti. iuncta gl. in ver. innouaui. & c. cām. el. j. de test. Sed p̄dictum priuilegium lite pendente emanauit nec de illa mentionem egit: ꝓ d. priuilegium nullum: & ꝙ emanauerit lit. pen. apertissimè ꝓbari vł per tex. d. c. cle. ij. vt lit. pen. vbi hł, ꝙ lis pendere dł ꝙad hoc, vt nihil innouet, postq̄ à iudice ꝓpetenti citatio emanauerit, & ad partem peruenerit: dū tū in citatione illa talia sint expressa, per q̄ plenè possit pars instrui, super quib. in iudicio ꝙuenit. Et clarius ad propositū hoc innuit ibi gl. in ver. innouatum. † q̄ dixit innouationē fieri sī impetret priuilegium tacita illi⁹ pendentia. In casu aūt nō talis p̄cessit citatio, vel qd veri⁹ est, l; citatio fuerit gn̄alis, tū ꝓarēte d. dño Ioaune ex parte dictorum canonicorū fuit in iudicio petitum, vt deberet d. dñs Io. per iudicem ꝓpelli ad dimittendum canonicis prædictis fructus, redditus, ꝙuentus canonicatus & p̄bendæ, quos in d. ecclesia collegiata tenebat pp eius nō residētiam in præfata ecclesia. Et sic in iudicio fuit instructⁿ, ꝙ super fructib. & redditib. d. canonicatus ꝙueniebat: ġ nō potuit super illis priuilegium impetrare de litis pendentia mentione nō habita. Si. n. litis pendentia inducatur per nudam citationem cum expressione eorum super qb. est ꝙueniendus. d. cle. 2. fortius inducī debet per citationem generalem, facta postmodū expressione in iudicio p̄ viā petitionis: cū plus debeat operari expressio iudicialis, q̄ extraiudicialis. facit qđ leg. & no. in c. venerabili. §. similiē. de sen. exc. lib. 6. Præterea & secundo ex alio capite d. priuilegium corruit. ſ. ex defectu intentionis concedentis. Cō cessit. n. illā gr̄am dñs apostolicus cum certa limitatione: voluit. n. illā nō valere: sī aliàs eidem dño Io. authoritate apostolica, vel ordinaria in perpetuum, vel ad certum tp̄s super eisdē fructib. in absentia pcipiendis gr̄a ꝓcessa fuisset. Sed d. do. Io. fuerūt gr̄ę in ꝑpetuum cōmissæ per dñm abbatem, ad quem d. ecclesia ple no iure p̄tinet: ġ gratia apostolica nulli⁹ fuit momenti. Hic eīm fuit gr̄a dñi abbatis in perpetuum concessa per c. 13 canon. in fi. de elec. lib. 6. vbi patet, ꝙ ordinarius citra papā non pōt in perpetuū dispensare. i. ad vitā beneficiati sup non residentia in eccl'ia cathedrali. ¶ Tertiò impugnatur d. gratia, quia non est adimpleta conditio super qua dñs nr̄ eam ꝓcessit, videlicet, sī dñs abbas & parochiani d. ecclesiæ consentirent, & tū non ꝓsenserunt, nec etiam dñs abbas ꝓsentire vult, licet dicat se nō velle infringere id quod per suum prædecessorem gestū est, sī iure subsistat, sed il la gratia in perpetuum facta nō valuit, præsertim quoad canonicatum, super cuius fructib. in absentia percipiendis nulla fuit in gr̄a dñi abbatis mentio: meritò tanquā odiosa nō debet ad iura d. canonicorum prarogatiua extendi. arg. in c. 2. de fil. presb. lib. 6. & reg. odia restringi. de reg. iur. lib. 6. † Nec præsumit superior in dubio velle iuri aliorū præiudicare, vt in c. super eo. de of. del. & in l. ij. §. sī quis à principe. ne quid in lo. pub. & dixit Inn. in c. cum dilecti. de dona. & Io. and. in c. olim. de verb. sig. & Bar. in l. fi. ff. de ꝙst. p̄in. ꝙ † quatenus priuilegiū tēdit in aliorum p̄iudiciū dēt strictè interpretari: ergo super illa gr̄a dñi abbatis non pōt d. dñs Ioannes se fundare, vt dicatur vigore illius consensum dñi abbatis habuisse. ¶ Sed his non obst. contrariam sententiam arbitror de iure veriorem, videlicet dictam indulgentiam de iure prædictis non obstantibus valere, quoniam papa potest quibuscunque statutis ecclesiæ non obstantibus gratiam facere, quia in talibus statutis intelligitur excepta authoritas papæ, etiam si essent iuramento firmata. vt leg. & no. in c. constitutus. de reſcri. Et nedum expresè, sed etiam tacitè potest papa super non residentia indulgentiam concedere: vt sī cōcedat alicui duas eccle sias curatas, vł tacitè super nō residētia in altera propter impossibilitatem dispensare, vt no. gl. in c. pōt. de præb lib. 6. & priuilegiū à principe ꝓcessum debet esse mansurū, vt in reg. decet. d. re. iur. lib. vj. Dñs autē apostolicus d. gratiam concessit quibuscunque d. ecclesiæ statutis nō obst. ergo voluit dicta statuta quoad illam gr̄am tollere: sufficit enim mentio ita generalis, vt in cle. dudum. prope fi. de sepul. Nullum autem vitium d. gratię imputari pōt, qd saltē appareat. ¶ Non ob. motiua superius facta Et j. ad id qd opponitur de litis pend. pōt multipliciter respōderi. In primis ꝙ impetrationis tpe nondū lis pēdebat, præcessit eīm gr̄a citationē per multos menses. Nam gratia fuit facta anno incarnationis Domini 1430. vt in fine literarum apostolicarū continet sed citatio illa emanauit in 32. vt p3 ex actis eiusdē cāæ. Et sic illa obiectio oīno cessat. Sed ò p̄supposito sine veritatis prædicto, ꝙ lis præcessisset gr̄am, nō tamē habuit impedire ipsius gratię validitatē: qa sī bene citatio seu petitio pōderet, gratia nō venit ī p̄iudiciū litis. super alio aūt litigabat & super alio gratia fuit obtēta. lis. n. super fructib. & redditib. p̄teritis, seu tūc p̄senti bus erat, vt patet. in prima. n. & secunda petitiōib. factis noīe canonicorum super pcipiēdis in futurū nō erat intentata qō, nec intētari poterat, cū nullū ius ꝙeteret canonicis ad futuros red ditus an fructus deberenē canonicis pp nō residentiam cum canonicis. Ante ergo ꝙtumaciā in nō residendo nō cōpetebat ius eis: ꝙtumacia aūt de nō residēdo nō poterat esse, nisi respectu p̄teriti tpis, vel aūt p̄sentis, cum ī futurū potuisset d. dñs Ioannes residere, & capere fructus: tractus aūt futuri tēporis nō spectat ad iudicē. vt in c. romana §. caueant. & qđ ibi no. gl. de sen. excō. li. 6. & l. j. §. j. ff. de vſur. vnde vt dł in tex. l; debitor sub vsuris sit ī mora de p̄senti, & sic p̄sentes vsurę debeanē fm ius ciuile, nō tū pp morā de præsenti possunt peti vsurę pro futuro tpe, cū debitor nō possit dici in mora: & sic cessat omnis petitio: vt dł ī text. no. ita punctualiter dicendū est in proposito. d. enim dñs Ioānes nō impetrauit gratiā super percipiendis fructib. p̄teritis, vel p̄sentib. sed super futuris: vt patet in ꝓcessiōe gratiæ. Cōcessit eīm dñs apostolicus, vt à data illius gratiæ in quinquenniū futurum sit percipere fructus canonicatus, & eccl'esię; l; nō resideret ibi dē, sed in ecclesia S. Stephani & sic gratia ī nullo p̄iudicat liti mo tę, nec impedit ꝑ illā litis pēdētia, cū ex diuersis non fiat illatio: vt in ca. 2. de trāsla. epi'co. & in l. neque natales. C. de proba. Præterea virtus priuilegij pp litis pendentiā annullat, ne aliquid in ipsius litis p̄iudiciū innouet: vt clarè dicit tex. maximè circa gl. i d. cle. 2. Sed d. gratia nō facit præiudiciū liti: vt ś. ꝓbatū est: cū nō referat se ad alios fructus sup quib. erat ꝓtentio nec ad impedimentū illatum per dictū Ioannem, sup qb. in veritate habeē ꝓtētio vt clarè colligit in secunda petitione dictorū canonicorum, cū solum fuerit gratia ad quinquenniū facta à die date, super q̄ nō poterant esse aliqua impedimēta prestita ergo nullo modo gratia tāgit illā litem: & ꝓ ꝓsequens nō pōt ipsius validitas per illā litis pendentiā impediri: & hec est ipsa veritas indubitata. ¶ Nō obst. sedm motiuū, videlicet ꝙ gratia illa fuit ꝓditionata, sī alia super eisdē fructib. nō ꝓcessisset: & hic præcessit. gratia dñi abbatis. Rndetur enim ꝙ dñs noster Papa habuit respectum ad gratiā, q̄ habuisset in se validitatē. qa verba sunt intelligenda cū effectu: nō aūt debent illa verba referri ad gratiā, q̄ nō tenuit de iure: cum non posset dici gratia. ad hoc. l. 3. quod quisque iur. & per Inn. c. cum oēs. de const. facit l. 4. §. condēnatum. ff. de re iudi. & c. relatum. de cle. nō residen. Posuit. n. dñs noster Papa illam clausulam, & est de stylo, curię, ne qs super nō residētia ꝓsequeretur duas gratias in præiudiciū ecclesiarū: q̄ tō cessat sī præcedēs nō potuit effectū de iure sortiri, & succedit iuris reg. nō præsta. de reg. iur. li. 6. facit qđ in simili no. in c. ex tenore. de reſcr. & in c. relatū. de iurepatro. vbi no. † ꝙ sedm reſcriptū non inualidat ex eo ꝙ non faciat mentionem de primo, si primum erat nullū. vn de nō habent locum iura inualidātia sedm ex hoc capite: qa debēt intelligi de reſcripto prīo. ſ. valido. vt in iurib. proximè allegatis notatur. ¶ Ad tertium & vltimum rndetur, quia in facto mihi præsupponit ꝙ parochiani ꝙsenserunt. Itē dominus abbas iam tempore gratiæ cōsenserat: vt patet ex ꝓcessione suæ gratiæ seu dispensationis. Nam licet nō valuerit illa dispensatio respectu fructuum percipiendorum pp superius dicta: colligitur tū ex ea voluntas & cōsensus domini abbatis: voluit enim quātum ī in eo fuit facere gratiā d. domino Ioanni, vt possit in illa ecclesia non residere: vnde succedit illa iuris regula: si nō valet quod ago, vt ago: valeat vt valere pōt. in c. vnico. de despō. impub. li. 6. iuncta gl. in ver. patrimonium. & in c. à nobis. eo. tit. in antiquis. Hinc tex. iuris ciuilis dicit, ꝙ sępe extra id quod agitur, nascitur obligatio, vt in l. sī is qui. §. vlti. ff. cōmoda. † Et præsertim facit d. c. vnicum. vbi habetur, ꝙ si duo impuberes intendant ꝑ hęre matrimonium de p̄senti: & exprimant verba apta ad matrimoniū ꝓtrahendum: quia non possunt matrimonium cōtrahere ætate impediente, iuris interpretatione cōtrahunt sponsalia de futuro: qa videntur voluisse sibi consentire oīmodo quo poterāt: ita dicendum in proposito, ꝙ licet dominus abbas nō potuerit illam gratiam dare in perpetuum, attamen consentit tacitè, vt d. dominus Ioannes ibidem non resideret, & dominus Papa nō requirit aliud ad purificationem suæ gratiæ nisi haberet inter eę su parochianorum indulget priuilegium super fructib. in absentia percipiendis, quibuscunque statutis ecclesiæ in contrarium non obstantib. ¶ Concludo ergo ex omnib. prædictis d. gratiam domini Papæ in quinquennium factam iure valere, statutis & ꝙ suetudinib. ecclesiæ & contradictione canonicorum minimè obstantib. Et ita, vt suprà per me conclusum est, dico & cōsulo iuris esse, Ego Nicolaus de Sicilia Monacensis abbas, & cameræ apostolicę generalis auditor, ad fidem prædictorum me propria manu subscripsi, ac sigillum meum solitum imprimi feci.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Consilium xcix.

1 *Publicum ad hoc vt aliquid dicatur, quid requiratur.*
2 *Occultans seipsum malitiose siue impediens, ne possit ad cum citatio peruenire, habetur pro citato.*
3 *Publicitas causatur ex qualitate loci, & multitudine astantium.*
4 *Notarius non det sine iudicis authoritate aliquid addere, postq instrumentum est parti traditum, & maxime in iudicio exhibitum.*
5 *Instrumentum si in aliquo repe iatur falsum, totum quod in illo instrumento continetur, caret roboris firmitate.*

ILLVD in præsentiarum de iure requiritur, an cõsideratis tribus in iudicio productis, videlicet instrumento acceptionis, & prouisionis, & in possessionem corporalẽ inductionis in primis. Itẽ alio instrumento petitionis, inductionis in possessionẽ & publicationis & acceptationis in tertia instantia productis. Itẽ an releuatione facta per dominum nostrũ Papã, dicatur esse satisfactum regulæ ipsius dñi Papæ Eugenij: in qua voluit in effectu q̃ acceptans bñficium vigore gratiæ expectatiuæ, teneat intra mẽsem à tpe acceptationis sibi prouideri facere, & intra alios tres menses immediatè sequentes teneatur acceptationem & prouisionem sic factas in loco beneficij publicare: alias gratia quo ad hoc, & acceptatio & prouisio sint nullæ. Et primò vr q̃ d. regulę satisfactũ sit tripliciter. primò per instrumentum in prima instãtia productum. Nã ibidẽ in effectu continetur, q̃ procurator habens gratiam expectatiuam, acceptauit ecclesiam parochialem de qua est cõtẽtio, & vigore acceptatiõis obtinuit prouisionẽ: ac ẽt fuit inductus in possessionẽ per circulum inhærẽtẽ ostio ecclesiæ, ĩ qua ad certũ tps vt possessor stetit: mãsit & dormiuit. & deinde ecclesiã cuidam capellano cõmisit noie sui principalis, q̃ oĩa fuerũt acceptata in cęmiterio ipsius ecclesię. Et de oĩb. & singulis fuit cõfectum instrumentũ publicũ per notariũ in p̃sentia quatuor testiũ. Per hęc. n. satis patet cẽ satisfactũ illi regulæ dñi Eugenij. Nã nedũ intra mẽsem seu tres: de quib. in d. reg. sed illico, & eodẽ cõtextu acceptauit eccl'iã, & obtinuit ꝓuisionẽ: & acceptationẽ, & ꝓuisionẽ in loco bñficij publicauit. Nã licet ĩ instro nõ dicat de hac publicatiõe, satis tñ fuit id facere, ex quo resultet publicatũ. arg. corũ q̃ leg. & not. in c. cũ Ioan. de fi. instr. & in c. licet ex quadã. de test. q̃ aũt interuenerit publicatio ex actib. contentis in d. instrumento, patet: primò, qa in loco publico cunctis valentib. intelligere fuit acceptatio facta, & ꝓuisio secuta. ad hoc. c. j. de postu. pla. vbi dr, † q̃ ad hoc vt aliquid dicat̃ esse publicũ, nõ requirit vt ipsius notitia singulorũ aurib. inculcetur. sed satis est q̃ publicè fit actũ. Præterea fuit palã inductus in possessionẽ p circulũ, siue annulũ affixum ostio ipsius eccl'ię: & demũ introductus ĩ domũ d. eccl'ię: & ibidẽ vt possessor stetit mãsit & dormiuit: ac ẽt ipsum demũ cuidã capellano ꝑmisit, q̃ ꝑfecto gesta nõ possunt esse nõ notoria, vt in c. q̃to. & q̃d ibi no. de trãsla. episco. vbi bonus tex. Item de oĩb. fuit ꝑfectũ instrumẽtũ publicũ in ꝓsentia quatuor testium ad hoc vocatorũ. Satis ergo publicauit acceptationẽ & ꝓuisionẽ tam respectu loci, q̃ publicę ꝓsonæ, q̃ eorũ q̃ publica & quasi notorię gesta sũt. ꝑsertim cũ publicũ seu manifestũ sit et catq̃ũq; appellari, qđ ꝓbari p testes põt: vt no. gl. ĩ c. vestra. de coha. & cle. & mulie. & no. In. in c. tua. c. ti. & ꝑsertim hoc dicẽdũ ĩ casu nro cũ ĩ d. regula nõ dicat, q̃ac ceptatio & ꝓuisio debeãt solẽniter publicari: sed simplr dr, q̃ in loco bñficij publicẽt. Aliud est. n. q̃ aliquid mãdet publicari, & aliquid mãdet solẽniter publicari. vt de vtroq; est tex. no. in cle. cã. de cle. Non obst. si dicat q̃ publicatio nõ fuit facta in ecclesia, sed extra eccl'iã: qa dico q̃ satis fit in eccl'ia, cũ fit ante eccl'ia: vt est tex. in d. cle. cam iuncta gl. no. in ver. in domo. Præterea regula ꝑfata nõ dicit q̃ fieri in eccl'ia debeat: sed ĩ loco bñficij: cęmiterũ aũt domus ostis eccl'iæ dicunt loca eccl'iæ: vt p circulum seu annulũ ostij ipsorũ possit possessio apprehẽdi: nemo aũt negare poterit illũ esse locũ beneficij. Ad ꝑdicta bene facit text. in c. sicut antiquitus. 17. q. 4. & melius facit. c. si qs ꝙtumax. ea cã & qõ. iuncta gl. j. & quod no. Bar. in l. meminisse. ff. de of. procõ. Ex quib. omnib. patet d. regulæ satisfactum fore p instrumentum in prima instãtia ꝓductũ: & hoc p ea q̃ s. dixi respectu primi instrumenti. Itẽ & fortius, qa in ſcdo instrumento aperte dr, q̃ ꝓcurator habens gratiã expectatiuã, petijt dictas acceptationẽ, & ꝓuisionẽ publicari & q̃ ĩ actu huius petitionis accesserunt ad eccl'iã acceptata intra mũsarũ solẽnia: illa tñ repererunt clausam p parochianos ibidem inclusos: & subexecutore fortiter pulsante, & por am aperiri petẽte, nemo illorum q̃ ĩ cluserunt voluit aperire malitiosè ne inductio in possessionẽ, & publicatio ꝓuisionis ĩ eadẽ eccl'ia fierẽt: de quo impedimẽto fuit idẽ facta publica ꝓ testatio. Et subexecutor quãtu in se fuit, debitã acceptationẽ & ꝓuisionẽ in eodẽ loco publicauit, & illas esse factas publicè dixit. Nõ est ergo ĩputãdũ parti, si ꝓuisio seu publicatio nõ fuit facta aliter in eccl'ia. Satis cũ põt dici facta, ex q̃ illa parochiani, apud quos debebat fieri ꝑdiuerũt, & clauserũt eccl'iã, ĩ qua publicat o nẽ facere volebãt. ar. ꝺpt. in simil. in c. q̃m frequent. ĩ §. porro. vt lit. nõ ꝓtest. vbi hr † pro citato qui malitiosè seipsum occultat, siue impedit ne possit ad eum citatio peruenire. ad idẽ reg. imputari nõ debet per quẽ nõ ſtat. de reg. iu. li. 6. Et hęc q̃ ad fm in ſtfm dixi. ¶ Tertio q̃ ẽt respectu releuationis factæ per dñm nostrum papã nõ obstat regula pall'. d. ꝓuiſo. nã dñs papa mãdauit, vt ꝓstito de præmiſis ꝓtentis in d. instris, perinde in d. cã procederet, ac si d. regulæ de publicãdo fuisset, & esset plenarie & sufficienter satisfactum. dñs aũt papa põt supplere oẽm defectum solennitatis. 3. q. 6. hæc quippe. c. j. de transac. & ꝓstitutionem factã põt hr̃e pro infecta, quo ad iuris effectum: vt est tex. in c. j. iũcta gl. no. in ver. ꝓ infectis. de immu. eccl. ¶ Sed his nõ obstãtib. ꝓria ſniam arbitror de iure veriorem. Et primò pro fundamẽto decisiõis hui⁹ q̃stionis est videndum qualr sit intelligenda d. regula quatenꝰ præcepit acceptationẽ & ꝓuisionem publicãdas, in quo arbitror dicẽdũ, q̃ publicatio põt accipi proprie & principaliter duob. mod. Primò illud publicari dr, q̃d in notorium deducit. Secundò q̃n per publicationẽ trãsit in famã publicã loci, vt est tex. no. in c. tua. de coha. cle. vñ publicum asserit id q̃d est notorium per euidentiam vel famam: vt ibi. & ꝓ primo facit gl. no. 2. q. j. de manifesta. q̃ dicit q̃ publicũ est q̃d oĩb. patet. all'r. bonum tex. inſt. de ſuspe. tu. in §. ꝙequens. nõ tñ intelligovt oĩb. de ciuitate debeat esse manifestũ. Sed satis est q̃ trans eat in notitiã viciniæ, seu maioris partis in qua actꝰ gerit: sicut de notorio dicimꝰ: vt ẽ bonus tex. in c. cum dilectꝰ. de pur. cano. & no. p doc. in c. vestra. de coha. cle. & mulie. & ĩ c. de manifesta. 2. q. j. oportet q̃ vt aliq̃d dicat publicũ seu publicari, q̃ ita publicè & palã fiat, vt trãseat illico, vł succesſiuè in notitiã populi, vicinię, vel maioris ptis: sicut diximus de manifesto, vt no. in ꝓæal. c. vestra. & ad p̃dicta optimè facit gl. not. & in ꝓposito nostro est gl. sing. in cle. j. sepul. in ver. publica. vbi tex. disponit super publicè excõicato. & gl. ibidem intrãdo materiã qs dicat publicè excõicatus: dicit † q̃ publicitas causat̃ ex qualitate loci. & multitudine astantiũ: vñ nõ sufficit fm illã gl. no. ad hoc, vt dicat̃ publicè excõicatꝰ q̃ iudex in bacho corã duob. vel trib. teſtib. illũ excõicauerit: quasi velit dicere, q̃ vbi ius requirit publicitatẽ alicuiꝰ actꝰ ad effectum, vt actꝰ ꝓtumat̃ apud alios notitia, debet intelligi de publicitate seu notorietate quę ꝙsiſtit in facto, nõ aũt de illa quę causat̃ à iure. In casu aũt nro nõ põt dici q̃ acceptationis & prouisiõis publicatio interceſſerit, assumendo publicatẽ prout de iure assumi dẽt, vt patet ex j. dictis & ex rñsionib. ad motiua in ꝓriũ addenda clari⁹ patebit. Et primò iuxta ordinẽ attingã ea q̃ resultãt ex ꝙtis ĩ primo instrumẽto: l3. n. procurator illi⁹ Ioãnis habentis gram expectatiuã perierit in ꝓsentia quatuor testiũ, ꝓuisionẽ sibi fieri de eccl'ia pri⁹ p eum acceptata: ac in illi⁹ se induci possessionẽ, & subexecutor illi ꝓuideritꝰ & circulũ seu annulũ ostij eccl'iæ seu in possessionẽ eũ iduxerit: nõ tñ p hoc põt dici, q̃ acceptatiõis & ꝓuisiõis itercesſerit publicatio: qa oĩa ista poterãt ita ꝙtingere in ꝓsentia quatuor testium, q̃ minime rafierint ĩ aliorũ notitiã. nec ĩ instro dr q̃ aliqui alij ab illis testib. essent ꝓsentes. Nõ. n. resultat publicitas ex eo q̃ actꝰ gerit in cęmiterijs, vel in eccl'ia, vel ẽt platea: in ꝓsentia quatuor duntaxat testiũ, sd oportet, vt s. dixi, q̃ actꝰ gerat̃ corã tãta multitudine, vt actꝰ trãseat in notitiã saltẽ maioris partis viciniæ. Nec ẽt ꝓdesit q̃ in domo eccl'ię dotis mãserit, dormierit: tãdem illã eccl'iam alteri capellano cõmendauerit: qa oĩa ista pñt ꝙtingere absq; publicitate. Potuerunt. n. oĩa hæc ꝙtingere in ꝓsentia istorum quatuor testium duntaxat, & nõ ꝓbat esse qd ab hoc ꝙtingit abesse, vt in c. ꝛ. de transl. episc. & in l. neque natales. C. de proba. Et qd ꝑdicta vera sint tali ratione fortificat. Prędicta. n. dñi papæ regula requirit duo int cætera. Primo, vt prouisio fiat intra mensem receptionis. Secundo vt publicatio acceptationis & prouisiõis sequat̃ intra alios tres menses. Certum est. n. q̃ de ꝓuisiõe dẽt fieri fides, q̃ ipsa interceſſerit intra mensem, vt in c. vni. vt ec. cl. benefi. Ergo qd ſegẽ in d. regula de publicatiõe fiẽda, debet ĩtelligi de alia solennitate, q̃ de ꝓsentium vel quatuor testiũ. Nã si ex ꝓsentia trium vel quatuor testium inducerẽ publicitas, satis fuisset exigere ꝓbationẽ sup ꝓuisione: & tñ d. regula vltra ꝓbatiõe acceptatiõis & ꝓuisiõis exigit, vt acceptatio & ꝓuisio debeant publicari in loco bñficij. Oportet g̃ necessario im: elligi, vt publicatio fiat, aliter q̃ ꝓsentiam trium vel quatuor testiũ. Nec obst. c. quãto. de trans. epiſc. quia loquit cum eps trãsit de vno episcopatu ad alium: qđ non põt esse notorium, cum publice se gesserit pro ep'o in vtroque loco. Ad cle. causam. de cle. resꝺ ictur, q̃ l3 tex. faciat ibi mentionem de publicatione ſmpliciter: & de qua fit solenniter: non tamen tex. ibi dicit q̃ publicatio dicatur fieri in loco per populum frequentato: vt in prædicationib. & ſmilib. Publicatio autem ſmplex debet fieri saltem coram multitudine, vt sic notitia transeat saltem in maiorem partem vicinię. Et q̃ hoc patet rñsio ẽt ad ea q̃ cõtinentur ĩ ſecundo instrumento, ad id qđ procurator prædictus petijt. ĩ di ctam ſuam

ctã suã ꝓuisionẽ in loco bñficij publicari: & ex facto parochianorum eccl'iam claudẽtium ñ potuerit ſequi in ecclesia publicatio. Nã si nõ potuit habere ꝓsentiã illorum q̃ erant in eccl'ia, debuit alit' ꝓuisionẽ suã publicare puta adhibitis aliis parochianis vtriusq; ſexus, q̃ nõ erãt in ecclesia cathedrali, vel in alio loco publico. vt in d. cle. cãm. vbi bonus tex. maximè iuncta gl. in ver. publicari. ¶ Nec ẽt obst. q̃ dictꝰ subexecutor dixerit illi⁹ acceptationẽ & ꝓuisionem se publicare qa publicatio nõ dependebat à nuda volũtate ipsi⁹ subexecutoris, sed necesse eratvt de facto fieret publicatio ꝓut dispositũ erat ex regula Eugenij dñi nostri papę. & vbi op' est facto, verba nõ sufficiunt. vt in c. j. cum ibi no. de eo, qui mit. in possess. facit l. alimẽta. C. de neg. gest. Põt ẽt addictũ fm instfm rñderi & alit, v3 q̃ nõ facit fidem cum eodem tpe dicatur fuisse ꝙfectum cum primo. & tñ multa ꝙtinentur in ipso ſecundo q̃ nõ poterãt cõcurrere saltem verisimiliter cum contentis in primo. Nã vtrunq; instfm dicit ꝙfectum ann. dñi. 1432. die j. mensis Iunij hora tertiarum, vł quasi. Et tñ in primo instrumento dicit, q̃ ꝓcurator ꝑdictus acceptauit di. ecclesiam, & de ea sibi ꝓuideri petiit. ac ipsum inuestiri de eadem: & ad corporalẽ & actualẽ possessionẽ iuriumq; & ptinentiarũ eiusdem eccl'iæ induci. Et subditur postmodũ, q̃ d. subexecutor de d. eccl'ia eidẽ ꝓuidit ac inuestuit: & corporalem, realem, & actualem possessionẽ, iuriumq; & ptinẽtiarum vniuersarũ eiusdẽ p tactum circuli ianuæ ipsi⁹ ecclesiæ appositi induxit. Et deinde idẽ subexecutor ꝑfatum ꝓcuratorem duxit ad domũ dotis ipsi⁹ eccl'ię: ac p sedis & libri, ac missalis traditionẽ ad corporalem & realẽ possessionẽ induxit: qa vt dr in d. primo instro, ad certũ tps idẽ, ꝓcurator, vt possessor noie ꝓcuratorio stetit, mãsit, & dormiuit: & deinde eãdẽ eccl'ia cuidã capellano gubernãdã ꝙ mittens ad ꝓpria recessit. In ſecundo aũt instro eadẽ hora, vt dr ꝙfecto, dr q̃ d. ꝓcurator q̃ paulo ante acceptauerat d. eccl'iam, & de ea obtinuerat sibi ꝓuideri, petiit, & requisiuit d. subexecutorẽ, vt eum in realem & actualẽ possessionẽ induceret noie ꝓ curatorio, ac acceptationẽ & ꝓuisionẽ de ipsa eccl'ia factas publicaret. & demum subdit in d. instro, q̃ dictus subexecutor ad postulationẽ d. ꝓcuratoris accessit ad d. eccl'iam tpe quo missæ ibidẽ cãtabant: eã reperiens per parochianos clausam circulum ianuæ recipiens, fortiter ante d. eccl'iam pulsauit, & eam aperiri petiit, & illis parochianis ibidẽ inclusis aperire nolẽtib. fuit publicè ꝓtestat', & dictum circulum ad manus dicti ꝓcuratoris tradidit ꝑ hoc, vt asseruit, eum in possessionem ciusdẽ eccl'iæ inquãtum potuit inducendo, dictaſq; acceptationẽ & ꝓuisionẽ publicatas dixit, & c. Deinde modicum post ad domũ dotis d. eccl'ię trãseũtes, & in ea ꝙstitutos p introitũ tñ d. domꝰ do tis, & sedis, & libri assignationẽ ẽt in possessione d. eccl'ię induxi. qua oĩa si bñ pensent, & ꝙsiderent, sunt verè impossibilia seu nõ verisimilia: aut. n. notariꝰ ꝙfecit fm instfm ſupplendo multa q̃ nõ in primo. vt de publicatione, & d. eccl'ię clausura & ſmilib. & hoc facere nõ potuit: tũ qa hæc nouiꝰ addita sunt ꝙfecta subimagine noui instri. † Itẽ qa nõ l3 notario sine iudicis authoritate aliqđ addere post q̃ instfm est parti traditũ. maxiẽ ĩ iudicio exhibitũ: vt ĩ casu nostro, plenè p Io. an. post Spe. super data sexti libri. & p Bar. in l. si librariꝰ. ff. de reg. iu. aut. n. ꝙfecit duo instra tã q̃ super actib. geminatis, & hoc esse nõ põt, p ꝙrietatẽ q̃ ex illo tum tenore resultat seu nõ verisimilitudinẽ. Nã cũ fuisset induc'ꝰ in possessionẽ vigore primi instrumẽti, frustrà petebat iterũ induci: put dr m secundo. Itẽ qa invtroq; instro dr, q̃ fuit induc'ꝰ cadẽ hora in domo dotis eccl'iæ. & sic nõ est verisimile q̃eo dẽ tpe actꝰ fuisset geminatꝰ. Præterea in primo ĩstrumẽto dr q̃ induc'ꝰ in possessionẽ domꝰ eccl'iæ ibidẽ stetit, mãsit & dormiuit aliquo tpe & in aliquo instrumento eadẽ hora ꝙfecto dicit, q̃ post acceptationẽ & ꝓuisionẽ ꝓcurator requisiuit subexecutorẽ ipsi⁹, vt ipsum induceret ĩ possessionẽ, & acceptationem, & ꝓuisionẽ publicaret: ita qđ multæ insurgunt ꝙrietates, & nõ verisimilitudines ex tenore vtriusq; instrumenti: vt patere poterit intuenti. Secundo g̃ instrumento nõ est dãda fides ꝓpter ꝙrietatẽ, & nõ verisimilitudinẽ, vt in c. ĩputari. de fid. instr. & in l. seruæ. ff. eo. tit. & in c. qa verisimile. de ꝓsump. & per Inn. in c. fraternitatis, de her. vbi int cætera dicit, † q̃si instrumentum in aliquo reperiat̃ falsum, totum qđ in illo instrumento ꝙtinẽt caret roboris firmitate, & propter falsitatem hui⁹ instrumenti minor fides est adhibenda primo, vt in ſimili no. In. in c. præterea. de test. cog. & per hoc p3 rñsum ad ea q̃ ꝙtinent in primo & ſecũ do instrumentis. Respectu verò releuationis factæ p dñm nostrum papã põt dici q̃ illa nõ teneat tãq; per surreptionem obtenta, cũ ſuggestum fuerit dño papæ omnia fore vera q̃ in d. instrumẽtis ꝙtinẽnt: nec tñ de illis potest fieri plena fides, patet per prędicta, ad hoc. c. super literis. & c. postulasti. de rescrip. quinimo dñs papa expresse releuationem fecit cum conditione, si ꝙsiterit de p missis, & c. q̃ qđ clausula subintelligit ẽt si nõ fuisset expꝛſſa, vt ĩ c. 2. & quod ibi no. de censi. ¶ Concludo g̃ ex oĩb. ꝑdictis dictæ regulæ domini nri Papæ Eugenij non esse per contentain d. instrumentis & releuatione præfata satisfactum. ¶ Et ita vt s. per me ꝙclusum est, arbitror esse iuris, ego Nicolaus d. Tudeschis abbas Monacen. dñi nostri Papæ Referendarius, & eius camerę generalis auditor: & ĩ testimoniũ me ꝓpria mea manu subscripsi, & sigillum meũ solitũ imprimi feci, meliori iudicio semp saluo.

¶ Consilium c.

1 *Possessio transit etiam ex inutili contractu.*
2 *Succedens in locum alterius debet vti eo iure quo ille in cuius locum succedit.*
3 *Conseruator non potest procedere nisi super notorio.*
4 *Appellari bene põt à sentẽtia iudicis declaratis quę incidisse in pœnam legis.*
5 *Spoliatus licet in iudicio consecutus sit possessionem, potest tamen per se agere ad pœnam. l. si quis in tantam.*

A D claram & luculentam præscriptionem, & thematis decisionem plura dubia elicienda sunt: & cõpendiosè illa examinabo. ¶ Primum nunquid possessio naturalis, & ciuilis fuit dicto comiti per illam inuasionem castri, & officialium expulsionem acquisita. Ex quo inferam ad ſecundum dubium, nũquid dicto episcopo fuerit p donationem communitatis acquisita consimilis illius castri possessio, scilicet tam nãlis quã ciuilis. ¶ Tertium an licuit prefato militi ꝓpria authoritate, præsertim post lapsum sex mẽsium inuadere illud castrũ, nõ per suũ expulsorẽ, sed per eꝑm donatarium possessum. ¶ Quartũ, vtrum dictus comes iuste fecerit occupando illud castrũ ad requisitionẽ cõseruatoris d. episcopi post exceptiones & appellationes per dictũ militẽ interpositas. ¶ Quintum & vltimum, an contra dictum comitem iure potuerit dictus miles intentare condictionem. l. si quis in tantam. C. vnde vi. pętendo scilicet eum priuari omni iure, si quod ei competebat in castro prædicto, & illud adiudicari eidem militi. Et si eidem comiti nullum ius cõpeteret, q̃ condemnaretur ad æstimationem castri prædicti soluendam eidem militi. ¶ Circa primum breuissimè dico, q̃ dicto comiti per primam occupationem ab eo factam acquisita fuit ciuilis, & nãlis possessio. & dictus miles fuit possessione ẽt ciuili spoliatus: quia cum miles haberet in d. castro officiales, & sic ꝑ illos possidebat per electionem illorũ q̃didit totaliter possessionẽ suã, vt est tex. in l. fi. C. de acq. possess. & ibi hoc *colligit* firmãt doc. maximè Bar. ad idẽ bonus tex. in c. ex parte. s. de resc. & per gl. & doc. in c. olim. el j. de rest. spo. Et ex hoc inferẽ ad ſcdm dubium, nunquid p donationem factam prefato eꝑo transiuit illa possessio: & profecto cum interceſſerit traditio possessionis, in eum trãsiuit, quod erat apud dictum comitẽ, & nõ amplius. vt in l. traditio. ff. de acq. re. dom. & in c. nuper. de do. post diuo. rest. facit l. j. §. si vir. vxori. ff. de acq. pos. vbi patet † q̃ ẽt ex inutili cõtractu transit possessio: transiuit ergo in dñm eꝑm donatarium possessio quæ apud comitem nõ autem dominium eum donatarium possessio quæ apud comitem nõ autem dominium eum donatarium possessio quæ apud eum minimè consisteret. ¶ Ad tertium dubium vtrum. s. licuerit præfato militi possessionem de facto, & propria authoritate recuperare, præsertim post lapsum sex mensium, eo attento quòd nõ inuasor. s. comes, sed episcopus tunc possidens, qui non ſpoliauerat, nec ſpoliari mandauerat, nec ſpoliationem ratam habuerat, cum non fuerit ſpoliatio facta suo nomine, & per consequens ratam habere non poterat, vt in c. cum quis. de sen. excom. lib. 6. & in reg. cum quis. de reg. iur. eo. lib. 6. Et vł primò q̃ non licuerit: quia cum ꝙ eꝑm non competeret interdictum vñ vi: cum non ſpoliauerit, nec ſpoliari mandauerit, nec ſpoliationem ratam habuerit: vt ꝓ batur in c. cum ad ſedem. de rest. ſpo. fortius non competit reme dium facti, vt propria authoritate possit illum deijcere, nã si deficit iuris remedium, debet deficere remedium facti magis odio ſum. ar. in auth. multo magis. C. de epi. & cle. & in c. cum cũctis. in prin. de ele. præsertim cum iura facultatẽ tribuentia super possessione incõtinenti recuperanda loquãtur & prouideant cõtra inuasorem, & fundãt se ſup violentia, vc3 q̃ vim vi repellere licet, vt in d. c. olim. el j. de rest. ſpo. legi. & no. in c. signifi. de hom. & l. 3. §. cum igitur. ff. de vi & vi armata. & quod ibi no. maximè per Bar. ꝓterea iura requirunt q̃ possessionis recuperatio authorita te propria debeat incontinenti fieri, vt in iurib. ſuperius all. hinc dicit Bar. in l. j. C. vnde vi, q̃ debet fieri infra triduum. Sed hic ste tit iste miles p sex mẽses ergo potius fuit ſpoliatio q̃ possessionis ficta ꝙtinuatio, seu violẽtiæ repulsio. ¶ §3 his nõ obst ãtib. ꝙriam ſniam arbitror veriorem: moueor primo per c. sepe. de rest. ſpo. vbi p3 q̃ recipiẽs rẽ sciẽter à ſpoliatore eq̃parat violẽto: vnde ꝙ tra talẽ ꝑerit remediũ possessorij. sicut ꝙ violẽtũ: vt ibi. & no. ĩ c. cũ ad ſedẽ. e. ti. & facit quod le. & no. in c. quia V. de iud. merito talis possessio vitiosa, & quasi violẽta nõ potuit nec debuit impedire antiquũ possessorẽ, quominus ſuam possessionẽ incõtinẽ ti recuperaret, cum talis recipiẽs dicat̃ ſuccedece in vitiũ. d. c. sę. & c. quia V. ar d. episcopus recepit castrum à Comite, sciẽs il lud inuasum per dictum Comitem, cum illa inuasio ẽt notoria in loco; vnde nõ præsumit illã ignorasse. 4 t. dist. quod dicitis. & de ꝓsump. c. quãto. † & q̃ in locũ alteriꝰ succedit, eo dẽt vti iure,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quo ille in locum cuius succedit.vt in c.eccl'ia.vt li.pēdē.facit c. recolētes.de ista.reg.Nec ob.quod ꝫ. dictū est,ꝙ talis recuperatio dēat fieri ī ꝙtinēti:ga dicēdū est,ꝙ incōtinenti dī aliquid fieri,cū cōmodē fieri pōt,nō diuertendo ad extraneos actus,vt l.ij.§.ꝑfectim.ff.ad tertul.vnde in casu nr̄o apertissimē dixit Bar.in d. l.iij. §.cū igit.ff.de vi & vi arma.ꝙ tales possent esse circūstātię, ꝙ ēt post sex mēses à tpe deiectionis diceret facere incōtinēti:& ponit quasi exemplū in terminis nr̄is.Et idē vī de mēte gl.& doc.in c.significasti.de homic.Erat.n.iste miles absens,& infirm⁹,& habebat agere ꝫ virum potentē:ita ꝙ his attentis satis pōt dici eū incōtinenti recuperasse:ex qb.cōcludit ꝙ licuit ēt ꝫ hunc epm, & in tpe p̄fenito seu p̄missio possessionem d. castri recuperare ꝓpria authoritate vt fecit:ēt dici pōt ꝙ vim vi repulerit,vt in iu rib.p̄eal.¶ Venio ad quartū,an dictus Comes bene fecerit occupādo possessionē castri ad req̄stiōē illi⁹ ꝫseruatoris.Et ꝯcluie ꝑcedēdo credo firmiter ꝙ nō,ex multiplici capite.Et primò,

3 † qa ꝫseruator nō pōt ꝓcedere nisi ſuper notorio:vt in c.j.vt ibi no.de of.delē.li.6.Sed in casu nr̄o licet factū expulsionis fuisset notoriū,maleficiū tn̄ nō erat notoriū,imo allegatū fuit ꝑ parte militis ꝙ iustè,& sine oī delicto potuit illa expulsio, & possessio nis recuperatio fieri,qd p3 ex proxi.alī.& ita factū extitit,& cō cesserūt delictū & notorietatē delicti, nō tn̄ potuit ꝫseruator vl terius ꝓcedere tāq̄ sup notorio:vt clarē firmat gl.quasi in termi nis nr̄is in d.c.i.ꝑxi.alī.&quāq̄ possit replicari ex aduerso qd negato delicto,& ꝓfesso facto:vt puta qa dicat se fecisse ad sua de fensionē,vel aīo recuperādi suā possessionē,licuit ꝫseruatori ad suā instructionē ꝑ testes ēt parte absente inquirere sup notorietate maleficij,vt in d.c.j.ꝑ to.And. qd vī iste ꝫseruator effecisse. Ad hoc pōt tn̄ rīderi ꝙ delictū hic nō posuit esse notorium: cū nullū subesset delictum:vn̄ nō est qualitas sine subiecto.3 ꝛ. q.2. quod vero nō formatū.& c.ad dissoluendum.de despō.impu. & sic cum ꝓcesserit ad vlteriora nō ꝓnuntiado factū,& delictū esse notoriū,nō valuit snīa,nec ꝓcessus suus:ex quo in veritate non erat iudex cū deficiat qualitas sup qua fundaī iurisdictio,vt plenè no.ꝑ Inn.in c.ꝑterea.de dila.& in c.ꝑua.de cohabi. cleri. facit l.ī delictis.§.ſi detracta. ff.de noxa & plenè no.ꝑ doc.in c. ſi cleri cus laicū.&c.cum sit gnale.de fo.ꝛpe.&ſi ēt ꝓnuntiasset factum esse notorium,nihilominus nō inducereť validitas,ꝓcessus vigo re appellationis subsequentis,q̄ hēt extinguere,seu suspēdere iu dicatū.l.j.ī ſi.ff.ad turpil.& l.ij.ff.de pœnis.& c.venientes.de iureiu. & q̄q̄ in facto verē notorio nō possit appellari.vt ī c.cū sit roma na.d appel.tn̄ à snīa iudicis declarātis factū esse notoriū,dēt posse appellari:cum posset iudex iuste declarasse.sicut ī simili dicit gl.no.in c.cupientes.§.qd si ꝑ viginti.de ele.li.6. qd l3 à snīa iuris

4 nō appellet.vt ī c.ga vero.de appel.† tn̄ à snīa iudicis declarātis quem incidisse in pœnā legis,bene pōt appellari:vnde cum in casu nr̄o fuerit appellatū ad ꝫseruatorem ī facto saltē ꝑ tali nō licuit comiti obtemperare iudici:cui⁹ snīa seu iurisdictio erat suspensa ꝑ appellationis interpositionē,cū executor nō debeat parere mādato euidēter iniquo,vt in c.pastoralis.§.ga vero.de of.dele.dēt.n.iudex secularis īpendere brachiū suum ad petitionē iudicis ecclesiastici,qn̄ imploraī fm̄ Deū:nō aūt iniustè,& alterius iacturā:vt dicit tex.in c.j.in fi.de of.ord.& ibi ꝑ doc. Et ꝙ iniustè eps ꝓcesserit,patet vltra ꝑdicta ex snīis in hmōdi ca ꝓlatis, vt s.dī in descriptione thematis.¶ Ad ꝑdicta facit vnum notabile d.Bar.in l.iustè possidet.ff.de acq.poss.vbi dicit,quem nō excusari à delicto ex ꝓcepto iudicis,seu decreto,si iudex nō ritè ꝓcessit.Nō ergo excusat comes ex ꝓcepto ꝫseruatoris,ꝑsertim cū vidisset ciuitatē voluisse virtutē appellatiōis impedire ꝑ brachiū suum, quinimo ꝑsumitur ex ꝓterito eum fuisse maligno aīo, arg.in c.scribā.& qd ibi no.de presum. Ex prędictis infert ad decisionem vltimi principalis dubij:an ꝯ dictum comitem potuerit miles intentare ꝙdictionem l.si qs ī tātā.C.vnde vi.modo ꝑdicto.Et omissis argumentis puto dicendum ꝙ sic:ex duplici capite,Primò ob primā ſuasionem violenter factā.Nā licet qs putet rem esse suā,& sibi licere rem ꝓpria authoritate capere,nihilo min⁹ incidit in pœnā illius legis,vt in d.l.si qs ī tātā.& Insti.vi bo no.rapto.§.i.Nec obst.si dicat,ꝙ cum d.miles ꝓpria authoritate dixisset sibi ius recipiendo possessionem ꝙdicta,nō dēt amplius habere facultatem intentādi ꝙdictionem illi⁹ legis:cum videat violentię vitium purgatum.arg.in l.ij.C.qd me.cau. Ad hoc.n. rīdetur,ꝙ dispositio illius l.si qs ī tātā.ꝙidit circa duo.Primo vt ſuasor ꝫpellat possessionem,qua abstulit restituere possessori: & in hoc illa lex nō est pœnalis. Secò, vt dñium illius rei amittat,si erat dōs:finautem ꝫpellat illarum rerum æstimationē reddere,& ī hoc illa lex est pœnalis. vnde l. ſit menti illius legis satisfactum ꝓ recuperationē possessionis,cū nō possit,nec dēbat amplius ꝫpelli ad possessionē restituendā,ex quo recuperata ex titit,tn̄ remanet dispositio illius l. quoad ſedā partem pœnalem, vt in pœnā violentię perdat dominū illius si erat dominus: al's delictū violētię remaneret impunitū.Nō. n.fuit comes ī aliquo punit⁹ ex recuperatione possessionis p̄ militem facta:cū ſolū miles rē suā recupauit q̄ iure recupare potuit.vt ſ. ꝓbatū est.& pro hoc alī.gl.mag.in d.l.ſi qs in tn̄.parum ante finē.inver.qd egi.q̄ ꝯcludit ꝙ ſi ſpoliatus egit prīo tn̄ ad rē: nihilomin⁹ ſua est actio ad pœnam,cum actione nō officio iudicis debeaī pœna illius legis.Et sic apertissimè vult,† ꝙ l3 ſpoliatus sit ēt in iudicio possessionē ꝙsecutus:nihilomin⁹ pōt postea per se agere ad pœna. l.ſi qs in tantam.fortius hoc dicendum in casu nr̄o,in ꝙnon egit prio pro possess.duntaxat recupāda in iudicio ex iudic. vtens iuris g. missione,suā possessionem recuperauit.& hoc puto sine aliquo scrupulo de iure ꝓcedere:ñ.n.peccat q̄ legis authoritate agit:vt l.Gracch⁹.C.de adul.& 24.q.3.q. peccat.Ex secūdo capite pōt agi ꝫ dominū comitem rōne violentię secunda vice allegata. vt ſ. dixi,ꝫseruator non ritè,nec rectè ꝓcessit inuocando auxilium brachij secularis ꝑtium post appellationē interpositā. vt ſ.ꝑ batū est.& patuit ēt ex sententiis postea latis:ꝙ comes incidit in pœnam illius.l.ſi quis in tantam.ēt si fecit animo obediēdi:quia tale præceptum non excusat à delicto,etiā si fecisset per imprudentiam.vt no.dixit Barto.i d.l.iustè possidet.vt ſ.tetigi.& facit d.§.insti.vi bono.rap.Nam ipse iudex procedendo non rectè tūc dicit de violentia, ꝙ intulit,vel inferri mandauit,vt in c.cōquerente.de resti.ſpo.& in c.cum causa.de offici.dele.& facit ꝫ dictū comitem ēt quod.ſ.tetigi.Et ita vt.ſ.ꝑ me conclusū ē,arbitror iuris,ego Nicolaus de Tudeschis abbas Monacēsis,camerę apostolicæ auditor,& domini nostri papę Referendarius: meliori iudicio semper saluo.

Consilium cj.

1 *Papa per suum priuilegium non intēdit præiud.care institutioni beneficij,nisi hoc aperte exprimat.*

2 *Priuilegium non præiudicat compositioni prius factæ de illa ſpeciali mentiōe nō facta.*

3 *Princeps ſi concessit alicui priuilegium cum aliquali reſeruatione iuris alterius, valet.*

4 *Priuilegia omnia præiudicialia ſunt ſtrictè interpretanda.*

5 *Præſcriptio quadraginta annorum ſufficit contra eccleſiam citra Romanam.&num.9*

6 *Præſcriptio contra ſilium in rebus adhentitijs non currit durante paterna potestate.*

7 *Præſcriptio eſt ſtrictī iuris,& tantum præſcribitur quantum poſsidetur:Et non præſcribitur tempore gueræ.& nu.8.*

10 *Priuilegium Imperatoris valet quoad ſuos ſubditos.*

11 *Priuilegium recipit latā gſſtmam inter pretationem contra priuil.giantem.*

IN QVAESTIONE QVAE VERTITVR, SEVerti sperat int̄ monasterium S.Crucis mōtis Alacēcis, Eugubinensis diœcesis exvna parte:& fratres ordinis Cistercienſis ex alia,super ſubiectiōe seu ſtatu monasterij S. Bartholomęi de Capo regio eiusdem diœcesis.tria ad claritatem decisiōis arbitror examināda.Primò num.qd ꝓ priuilegia exemptiōis & vniōis d. monasterio S.Bartholomei ꝯcessa,sit ꝓiudicatum iuri monasterij S.Crucis.¶ ꝯcundo ꝑsupposito ꝙ priuilegium nocumentū nō attulerit,an xl.annor.præscriptio habeat excludere ius & actionem ꝓpetentem d.monasterio S.Cruci.¶ Tertiò si talis ꝑscriptio præiudicet,an d.monasterium S.Crucis possit præscriptione centenaria se tueri,vigore priuilegij Cæsarei,ꝙ papa postmodum ratum manere sanxit.¶ Primum ex ordine aggredies, vī primò ꝙ priuilegium Alexandri, per Gregorium postmodū corroboratum,sit iuri d.monasterij S.Crucis præiudicatum.tangit.n.d.Alexander ꝙ d monasterium S.Bartholomei,neque epo neque abbati,neque deniq; cuiq̄ clericorū seu secularium, sed sibi tantummodo,successoribusq; sui Romanis pontificib. de sua subiectione respondeat.Et adiecit post pauca,ꝙ si quispiam vel eps,vel abbas,vel ꝙlibet persona ꝫ inmōi nr̄æ ꝙstitutionis ꝑdictum per aliquam machinationem subtilitatisq; astutia præfatum sibi arrogauerit,vel subdiderit monasterio,& is qui dederit,& is qui male suscepit vsq; dum resipiscat,& ꝙ malè præsumptum est,reddat,per authoritate m Dei omnipotentis & B. Petri apostolorum principis perpetuę dānationis vinculo, & anathematis inodetur,&c.¶ Cum ꝙ papa qui plenitudinem habet potestatis,vt c.cuncta pe mundum.& c.per principalem.9.q.iij. exemerit d.monasterium à subiectione epi & abbatis,& cuiuscūque alterius personæ,qd cum potuisse facere,in dubiū minimè reuocā dum est.vt in c.ſi papa.de priui.lib.6. facit c.dudum.& c. quamuis.de præb.eo.lib.ergo non pōt monasterium S. Crucis aliquam subiectionem in d.monasterio ꝑtendere.Si.n. præiudicaī epo,cui⁹ potestas est ordinaria supra monasteria. 18.q.2.monasteria.& c.abbates.& c.ſi quis abbas.de reli.do.c.cum dilect⁹. & c.venerabilis.cum simi.fortius debet præiudicare abbati Sa. Crucis prætendenti aliqualem superioritatē ex institutione d. monasterij duntaxat.dictus.n.abbas ſolum prætendere potest quatuor.ſ.confirmationem abbatis,item reuerentiam:obedientiam & certū annuū cēsum.Hæc.n.quatuor dūtaxat reseruauit patron⁹ tpe fundatiōis abbati monasterij S.Crucis.facili⁹ ꝙ debēt tolli ista q̄ sunt de iure ſpāli,& ꝫ ius cōe,q̄ potestas epi,q̄ ordinaria est & fauorabilis,& sup plena subiectiōe fundata ē.S3 nulli dubium ꝙ epo præiudicet.d.c.ſi papa.& c.j.de priuil.lib.6.& 16. q.j.can.frater.multo magis d3 præiudicare abbati.ar.c.dilectus. de of.leg.Nec pōt allegari surreptio,cum de abbate fuerit facta in priuilegio ſpālis mentio,q̄ nō poterat verificari,nisi iure speciali cum de iure cōi vnum monasterium non sit sub alio. d. c. monasteria.& no.in c.in præsentia.de proba.¶ Secūdò adiuuat vnio nouit facta p dñm papā Martinū hodiernū in eo qd illud monasteriumvniuit fratrib.Cistercienſib. subtrahendo dignitatem abbatialē:qd ꝺubitant facere potuit,vt in c.ſicut vnire. de excess.præla.c,& tpis qualitas.xvj.q.j.præsertim cum vnio fuerit facta post d.priuilegium,& post iura prescripta ꝫ monasterium S.Crucis.præscriptio.n.oēm actionem ꝓcludit.vt dicit tex.in c. ad aures.de præscr.Nō ꝯ fuit op⁹ mentionem facere de monasterio S.Crucis,cum ipſi⁹ ius iā ſublatum erat per priuilegium Alexandri &ꝑ ꝑscriptionē quadragenariam.¶ Sed his nō obstātib.ꝯria ſniam puto ꝓualere,vt.ſ.per priuilegium Alexandri,vī vnionis factæ per dñm Martinum nullum prędiudiciū fuerit irrogatum iuri monasterij S.Cruc.Mouebr primo qa de intētiōe principis est nunq̄ præiudicare iuri tertij,nisi de eo ſpecialem faciat mentionem,vt in c.sup eo.de of.dele.& l.2.§.ſi qs à principe. ff.ne qd in loco publi. præsertim cū derogaī institutiōi bñficij, & dispositioni laicali,ne laici per hoc subtrahanē à fundatione eccl'iarum.ad hoc gl.no.in cle.per lras.de præben.& qd no. per doc.in c.cum dilect⁹.de iure pat.Sed ī casu nr̄o nō facta fuit ſpecialis mentio de iurib.ꝫpetentib.monasterio S.Crucis:ergo talia priuilegia nō obtinent firmitatem in præiudicium illi⁹ monasterij.Nec obst.ꝙ in priuilegio Alexandri seu Gregorij fuerit dictum,vt nulli abbati ſubiaccat,&c.ga ista nō est ſufficiēs mentio,vt præiudicet iuri monasterij:ga mētio d3 esse ſpālis, & nō ita gnālis:vt in c.2.de do.& ꝫtu.& qd ibi no.per doc.in c.cum dilecta.de rese.& bonus tex.in c.bonæ.de ꝫsir.vti.vel inuti.præsertim in casu nr̄o erat fienda ſpālis mentio,in q̄ illa iura erant debita monasterio S.Crucis ex primæua institutiōe monasterij,&

1 dispositiōe laici patroni.† Nā papa per ſuum priuilegium nō intendit ꝓiudicare institutioni bñficij, nisi hoc apperte exprimat, vt ī c.cum dilect⁹.de iur.patr.facit opt.c.monasteria.15.q.6.& c. eleutherius.18.q.2.potuit.n.papa in ſuo priuilegio intelligere d abbate,q̄ in certis religionib.vocatur prabbas,cui modicū ꝓiudiciū irrogaī:vn̄ nō debemus præsumere rationib.prædictis pa pā intellexisse per verba gnalia de ſpāli discussiōe patroni.Ad i-

2 dē bonus tex.in c.ex multiplici.de deci.vbi patet,† ꝙ priuilegiū, nō ꝓiudicat ꝓpositiōi pri⁹ factæ,de illa ſpāli mētione ñ facta. & in c.cum oli.de presc.vbi priuilegiū nō ꝓiudicat laudo lato ex ꝓmissio,forti⁹ nō d3 præiudicare institutiōi bñficij seu monasterij,de illa ſpāli mētiōe nō habita.¶ Secò facit c.veniēs. de presc.vbi tex.nō innuit,† ꝙ si princeps ꝯcessit alicui priuilegium cū aliquali reseruatiōe iuris alteri⁹,nō valet priuilegium postmodum ꝯcessum sup illis iurib.aliquali reseruatione pri⁹ facta de illa nō habita mentiōe:ga si papa sciuisset illā reseruationē, nō ꝯcessisset forte sine illa:vt ibi notabilit̄ decidit.tur:ꝫ idem & forti⁹ dicendū in casu nr̄o,ꝙ si papa sciuisset ꝙ illa quatuor iura fuissent reseruata p patronū monasterij S.Cruc. nunq̄ ꝯcessisset illā plenā exceptionē sine illorum iurium reseruatiōe:qm̄ saltem de illis fecisset mentionem prēsertī cum potuisset ꝓcedi exemptio cum illorū iurium reseruatiōe: ga illa iura ñ induēūt plenā ſubiectionē:vt clarē inuitur ex c. his q̄.de ma.& obe.& c. cum inī.de re iud.vbi enumerantur multa iura inferentia pœnā ſubiectiōis:& inī illa enumerantur obedientia & reuerentia tā q̄ species.¶ Tertiò adducit̄.c. i.de ꝫsti.li.6.vbi dī,ꝙ papa p ſuā ꝫ stitutionem ñ censet velle tollere statuta & ꝫsuetudines: cum ī facto ꝫsistant,nisi de eis fecerit mentionem. Ego forti⁹ idem dicendum in priuilegio,qd ñ emanat cum tanta moderatione, sicut i⁹ cōe vt ibi no.Nō ꝯ d3 tolli statutum, & ordinamentū factum ī institutione monasterij p priuilegiū papæ, ex q̄ de illa ñ fuit facta ſpālis mentio.¶ Quartò tacit:ga Greg.seu Alexan.voluit simplr drogare iuri monasterij S.Crucis:ga dixit ꝙ hoc privilegium exemptionis ñ deberetrecedere à charitate S.Crucis: ꝓut in alio priuilegio dixerat:vn̄ credendum est ꝙ ꝑ illa verba voluit reseruare oīa iura ꝫpetentia monasterio S.Crucis:ñ ꝯ reseruaret illi charitatem,si vellet sibi subtrahere censum ab anti quo ī positum:vel alia iura sibi reseruata:vt ī d.c.eleutherius.facit c.quanto.de censi.Charitas.n.est recta voluntas ab omnib. terrenis prorsus auersa,&c.vt in c.charitas.de pœn.dist.2.& in istis est fienda larga interpretatio,vt non præiudicetur iuri alterius sine causa,iuxta per Bar.in l.omnes populi.ff.de iusti.& iure. & l.non dubium.C.de legi.facit capit.cum dilectus.de consue. & l.2.C. de noxa. hoc idem & clarius in proposito nostro vo-

4 luit Inn.in c.dudum.de priui.vbi dicit,† ꝙ oīa priuilegia ꝓiudicialia strictè interpretāda sunt,& quātum pōt ad iuris ꝓfonātia reducēda.ff.de vul.& pup.l.ex fcō.& d dec.c.ſuggestū.& idē dicit in priuilegio exemptionis,quare ibi post multa ꝯcludit,ꝙ nō valet priuilegium exemptiōis nō facta mentione de possessiōe alteri⁹ bona fide habita,l3 ī veritate nō habeat ꝓprietatē.& idē fir mauit gl.in c.2.de deci.li.6. Fortius ergo dicendum in casu nr̄o, ꝙ nō valet priuilegiū nō facta mentiōe de possessiōe seu ꝓprietate monasterij S.Crucis.Et idem dicēdum est ꝙ oīa quoad vnionem nouiter factā ꝙ dominum Martinum.nā cum de ꝑdictis nō fecerit specialem mentionem non tenuit:cum ꝙ illā ꝓiudicaret monasterio S.Crucis respectu cōfirmationis abbatis,cum ꝙ illā vnionem sit exempta,& supressa dignitas abbatialis. Nō ob. qd ſ.dictum fuit de ꝑscriptione qa statim rñdebitur in ſcdo & tertio dubio.Hæc quoad primum dubium,q̄ puto esse verissima & indubitata : & satis patet rñsio ad ꝙria ſuperius formata. ¶ Ad ſedm dubium an ſaltem quadraginta annorum ꝑscriptio ꝓiudicet d.monasterio S.Crucis,ga cum intra illud tempus nullā electionis de abbate factæ cōfirmationem fecerit, nec censurā receperit,nec reuerentiā,nec obedientiā habuit.Et vī primò qsic.

5 † nam regulariter ꝯ ecclesiam citra Romanā sufficit ꝑscriptio quadraginta annorum cum bona fide,vt ī c,de quarta.&c.illud. de præscr. vbi ius cōe vel præsumptio non est contra ꝑscribentem,vt in c.j.eo.ti.li.6.& præscriptio quadraginta annorum omnem prorsus actionem excludit,vt dicit tex.in d.c.ad aures.de p̄ scrip.¶ Sed his non obstantib.puto in casu nostro sic dicendum, ꝙ respectu iuris cōfirmandi abbatem in monasterio S.Bartholomei,curret contra monasterium S.Crucis præscrip.rō est incon uincibilis: ga ꝓpter reseruationem factam de ecclesijs collegatis,præsertim de cathedralib.& monasteriis p multos Romanos pontifices succesſiuè nō potuit abbas S.Crucis ꝓ tempore existens ius sibi in hoc competens exercere:vn̄ cum fuerit impeditus impedimento iuris,nulla currit cōtra eum præscrip ꝛo vt in

6 l.j.C.de ann.excep.& in l.reb.C.de iure dotiū.vbi patet,† ꝙ dura te paterna potestate non currit ꝫ filium præscriptio in reb.aduētitijs:quia non poterat illo tpe agere: cum plena illarum rerum administratio pertineat ad patrem.vt in d.l.j.nec conuenit matrimonio:currit ꝑscriptio in iurib. dotalib. contra vxorem:ga non pōt tunc agere,cum plena administratio pertineat ad maritum. d.l.in reb.& l.doce ancillam.C.de rei vend.Ad idem c.j.& c.4.de præscr.& c.ex transmissa.eo.tit.& c.quia diuersitatem.de concess. præb.in quib.iurib patet,ꝙ ecclesiæ vacanti vel prælatum inuti lem ad agendum non currit præscr.Sed in casu nostro abbas S. Crucis pro tempore existens fuit impeditus quoad actum ꝫfirmationis:ideo non currit contra eum præscr.Remāsit ergo hoc ius in habitu apud eum: l3 interdictum sit exercitium ad bene placitum Papæ ꝓ reseruationis actum: nec Papa exercendo hoc ius ꝫfirmationis dī præscribere,etiā si per mille annos hoc faceret,cum hoc faciat ex potestatis plenitudine.& hoc casu poterit intelligi dcīa Spe.in ti.de præscr.ver.illud.dum dicit Papam non præscribere ꝫ ecclesias ſeriores.cum ipse iā sine præscriptiōe sit vniuersalis dñs.Præterea in præscriptione requirit bona fides,vt si credat illud ius ad eum pertinere: ita ꝙ exerceat credens iure suo vt in c.ſi virgo.34.q.2.facit l.ſi.ff.quēadmo.ſeru.amit.no.In. in c.bonæ.el 2.de postu.præla.Sed dñs Papa actum ꝫfirmationis exercuit,& exercet nō de potestate ordinaria,sed de absoluta p reseruationis actum & scit ꝙ de iure cōi, & potestate ordinaria hoc ius ptinet ad inferiorem , l3 possit ꝯcurrere in ꝫfirmationis actu cū ordinario:vt in c.2.& c.ſi à sede.de præb.li.6.ergo nō pōt in hoc allegari ꝑscriptio ex persona Papæ:nec ꝯ abbatem S.Crucis,q̄ non deprehenditur in negligentia,cum habuerit manus ligatas per reseruationes ſummorum pontificum:vt in iurib.ſuprius allegatis.præscriptio enim est inducta principaliter in odiū negligentium.vt in l.j.ff.de vſucap.& 16.q.3.c.dilectio.§.pōt. & in casu nostro nulla negligentia reperiť ex parte abbatis S. Crucis.Nec ob.ſi dicatur q̄ fuit negligens in aliis:qa per hoc præscriptio non debet extendi ad iura in quib.non fuit ommissa negligentia,† quia ꝑscriptio est ſtricti iuris:& tātum præscribit̄,qtum

7 possidet:vt ꝓbatur in c.auditis,& c.cum olim.de præsc.& c.cum contingat.de decimis.no.Bar.in l.j.§.qs.ff.de itine.auctuq; priua. & Inn.in c.dilectus.de capel.mon.Ergo necessariō ꝯcludit quod vnio facta per dominum nostrum Martinum supprimendo dignitatem abbatis S. Crucis fuit tanq̄ surreptitia ipso iure nulla: quia si fuisset informatus quod talis vnio redundabat in præiudicium monasterij S.Crucis, nullo modo vnionem fecisset , vel saltem non ita de facili:ergo talis suppressio habuit inducere surreptionem,vt in c.postulasti.& quod ibi no.Host.de resci. quod dico procedere etiā si Papa vnionem motu proprio fecisset: ga motus ꝓprius licet excludat surreptionem nō tn̄ firmat gratiā contra intentionem ſcribentis,q̄ in dubio non videtur velle prę iudicare tertio,vt no.Io. And. in c.ſi motu proprio.de præbend.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& Cald.in c.oĩ dilectus.de iurepatro.& do.de Rot.deci.105. cit l.2.§.si qs à principe.ff.ne quid in lo.publi.& quod no.Inn. c.dubium,de priui.& gl.in c.2.de deci.li.6.Quinimo posset at- tutari ꝙ etrespectu obediētię nulla cucurrerit pscriptio, qa is potuerit abbas S.Crucis aliqua honesta pcipere,pstim mores reformando abbati S.Bartholomei:nō tn per hoc cōcluditur ꝙ si nō præceperit,cucurrerit pscriptio ꝫ est,cū iste sit actꝰ merę facultatis, & nō necessitatis.nō.n.fuit i institutiōe dictū vt abbas S.Crucis exerceat ꝫ abbatem S.Bartholomei iurisdictionē:sed ꝙ teneretur abbas S.Bartholomei ad obedientiam, & reuerentiā abbati S.Crucis.Si ergo iste non obediuit,quia ille nō pręcepit, non ꝓ hoc est ꝫ eum præscriptum:qa ex non vsu nō inducit cō suetudo,vel pscriptio:ex ꝙ nō habet tacitū actū ꝫ dispositionē iuris,vt no.per Io.An.in c.Ioā.de cle.coniu.& per Cyn.in l.2.C.qē sit lon.consue.ꝓbatur in l.hæc autem iura.ff.de ser. vrb. prædio. veluti libertatē altius tollendi in solo meo vsq; ad cęlū,non pre scribā,si altius non extuli,ex quo nihil est factū in ꝓrium:qa iste est actus merę faeultatis & in actib. facultatis nō currit pscri ptio ꝓ non vsum,vt no.in iurib.præal.& in c.ex parte astēsis, de pceſ.præb.& forte non occurrit casus in quo haberet necesse pcipere.arg.eorum q̄ no.Bar.in l.cum scimus.C.de agrico.& cēli. li.11.Respectu vero reuerētięesset animaduertēdū, an subtraxe rit abbas S.Bartholomei reuerentiam abbati S.Crucis quod dif ficile esset ꝓbare:nā illa ꝙsistit in saluatiōis actu, vel palium mo dum,ꝙuę sit reuerentia fm modum patriæ,ix.tano.in c.his q̄. de maio.& obedi.Tota difficultas stat circa censum nō solutū, ꝙ an sit completa præscriptio 40.anno.multa debēt considerari: & non solus transcursus annorum,multa enim impediunt præ scriptiōis curſum,vt vacatio monasterii S.Crucis. Nam tempus vacatiōis dēt subduci de medio.vt ī c.j.&c.d quarta.&c.auditis, de præscr.quæ iura habēt locum ēt in ecclesiis inferioribꝫ. vt no. 8 innocē.in c.olim.el j.de rest.spo.Item † Itempore guerræ nō cur rit præscriptio,qn̄ tanta est i loco hostilitas,ꝙ quis non reddit tu tus,vt in c.ex transmissa,de præscr.& quod ibi no.Inn.Idem in tē pore mortalitatis:quia illa est Dei hostilitas,vt no.Bar.in l.natu raliter.ff.de vsuc.Item tpe schismatis,vt no.in c.cum nobis.de ꝓ scrip.Intelligo si erant diuersæ obedientiæ, & ius nō reddat vni ꝫ alterum,iuxta no.in d.c.ex transmissa.oīa enim tpa debent de tempore præscriptionis subduci:& si nō remanet illis subductis tempus lx.ann.habet monasterium S.Crucis fundatam intentio nem suam:vt in c.auditis.de præscri.si vero præscriptio remane ret cōpleta,debet aduertere an monasteriū S.Bartholomei fue rit in bona fide in non soluendo censum:nam mala fides proba tur si erat fama in loco,ꝙ debebat dare censum monasterio S. Crucis,vel apparebat per aliquam scripturā existentem:vel hoc euidenter ab aliqua persona à qua verisimiliter credere debue runt ꝓ hæc.n.& similia ꝓbat mala fides.vt not.Bar.in l.celsus.ff. de vsuc.& si potest de his ꝫstare,impedit præscrip.per c.fi.de pśc. & per reg.possessor malę fidei.de reg.iu.li.6.Si aūt nō pōt ꝓbari ꝛa ꝙ remanet inconcussa præscriptio lx.anno.tūc est recurren dum ad factum,& vltimū dubium:nunquid possit monasterium S.Crucis se tueri præscriptiōe cētenaria vigore priuilegiorū Fed. & Henrici Imperatorum postea approbatorū ꝓ Papā Honorium. ¶ Et vī primo,ꝙ nō:quoniā Imperatores nō potuerunt priuile giare monasteria in præiudicium fori ecclesiastici,vt no.Inn. in c.Imperatores.de test. † Cum ergo de iure ecclesia vtatur præ scriptione xl.anno,ꝫ aliam ecclesiam,vt in c.de quarta.& c.ad au res.de præscr.ergo nō dēt ꝓdesse priuilegiū Imperatorū.facit c. dudum.de deci.& c.ecclesia S.Marię.de ꝓsti.& xcvj.di.bene qdē. Nec obst.approbatio Honorij multiplici ex rōne.Primò,qa ꝫfir matio in forma cōi facta parum prodest:vnde non validat actū nullum.vt leg.& no.in c.ga diuersitatem de ꝓceſ.præb.& c.fi. de ꝓsti.vti.dī enim facta in forma cōi.& non ex certa scientia: qñ non inserit totus tenor rei ꝫfirmatę:vel cū non apponit clausu la,ex certa scientia rei ꝫfirmatę,vt no.in c.j.& c.antepenul.de ꝫ fir.vti.sed in casu nō non apponit tenor in ꝫfirmatiōe illorū pri uilegiorū:nec clausula ex certa sciētia:ꝫ &c.† Præterea priuile giū imperatoris valet ꝙad suos subditos.vt l.cunctos populos. C. de sum.tri.facit qd leg.& no.in l.fi.ff.de iurisdi.oīm iud. & in c.a nobis de sen.exc.ergo ꝙ firmatio valet quoad subditos. ¶ Sed his non obstantib.ꝫrium arbitror de iure ꝓcedere. Moueor princi paliter,qa dns Papa in suo priuilegio nō fuit vsus verbo ꝫfirma tus.& sic non pōt dici,ꝙ fuerit ꝫfirmatio in forma cōi:sed vsus fu it verbo sancimus:ꝓ quod verbū nō inducit ꝫfirmatio:sed po ius legis nouę editio.arg.in c.generali.de ele. li.6. Hinc sanctio est nomē ꝫstitutionis canonicę,vt no.gl.in cle.j.de ꝓceſ.pb.ī ver. sanctimº.vnde pōderāda sunt verba Imperatoris,& verba Papæ. Imperator.n.simpliciter decreuit,ꝙ nulla pscriptio minor cētena ria curreret ꝫ monasterium S.Crucis. Nec restrinxit se ad psonas ꝛculares,vel ecclesiasticas. Honorius verò supueniēs sic ingt, Præterea pēs libertates & immunitates à bonæ memorię Fed. & Henrico Imperatoribus vobis,ordini nostro ꝓcessas,ratas & gra tas habētes,& eas futuris tēporibꝰ illibatas manere sacim',&c. Quæ verba clariora luce demōstrāt, ꝙ Honoriꝰ n̄ simpłr,& i for ma cōi voluit ꝓfirmare:imo principaliter dispoſuit,legem priuatā edēdo.Nā qd principi placuit,legis hēt vigorē.insti.de iu.na.gē. & ciui.§.sed quod principi.& omnia nostra facimus quibus au thoritatē nr̄ā impartimur.vt in l.j.C.de vete.iur.enu.& bonꝰ tex. in simili in c.fi apostolicę.de prēben.li.6.Vnde potior est tūc lex papę,q̄ Imperatoris.Preterea videmus ꝙ si lex ciuilis canonizat ꝙ papam,habet canonis vigorē.vt in c.in primis.& ibi bona gl. 2.q.j.no.doc.in c.2.de rescrip.fortius ergo debet dictum priuile giū habere vim canonis:cùm papa expresse sanxerit,vt illa illiba ta pmaneant:& licet non expressit q̄ fuit ille immunitates:tñ ha benť ꝙ expłis,ex ꝙ papa ad illa priuilegia se retulerit,vt in c.au ditis.de pscr.vbi bonus tex.in simili.& in l.pe.C.de sē.q̄ sine cer. quātitin c.cum Bertoldus.de re iudi.Hoc idem ꝓbat ꝙ optimū simile.Nam ꝙ principio Imperator fuit q dedit priuilegiū eccle sijs circa mām pscriptionis.vt l.fi.cum aut.q̄s actiones.C.de sa crosan.eccle.Postea peruenit ius canonicum,& illas leges ap ꝓ bauit in genere.vt in ca.cum nobis.cum simi.de pscrip.Et ꝙ hāc ap ꝓbationem habuerunt vigorem ēt ꝙ quo ad forum ecclesia sticū,& int' ecclesias.& ꝓ hoc tollit vnum motiuū qd allegat ꝫ monasterium sactę Crucis:videlicet ꝙ ap ꝓbatio papę fi dēt habe re locum ꝫ ipsum papam pscribentē.Nā primò pōt de directo negari ꝙ hic papa pscripserit:nam subtractus census pscribitur ꝓ monasterium sancti Bartholomei,& n̄ papam:vnde pśsupposi to ꝙ ecclesia sancti Bartholomei per papam eēt exēpta:tn̄ i suis iuribus,maximè cum agitur de prescriptiōe annua,non gaudet priuilegio Romanę ecclesiæ,vt no.gloss.in c.dilectus.de capel. mona.& in c.ad audientiam.de rescrip.per doct.in c.eum nobis. eodem tit.& 16.q.4.volumus.Item præsupposito &non concesso, ꝙ hic papa scripsisset priuilegium per eum concessum,debēt 11 habere locum indistinctē,ex quo generaliter concessit.† Nam priuilegium largissimam interpretationem recipit contra priuilegiantem, vt not.Barto.in l.beneficium.ff.de cōstitu.princip. & In.in c.cum dilecti.de dona.& in c.olim.de verb.sig.per Ioan. an.facit c.cum d lectus.d ꝙsue.ꝙ hoc illud sapientis est,Patere le gē q̄ tu ipse tuleris,& qd quisq; iuris in alterum statuit, ipse dēt uti eodē,vt in c.cū oēs. de consti.hoc apertè sensit do.Ioan.and. ī c.cum nobis.de prescrip.vbi voluit,ꝙ papa potest præscribere ęcclīam inferiorem,sed ꝛpatio xl.ann.& tn̄ illud tps xl.ann.ha bet ecclesia ex priuilegio.& iure speciali per papam approbato seu inducto.Ergo idem dicendum in isto priuilegio cētum an. & hoc tenēdum habito præsertim respectu ꝙ præscriptio est o diosa,& restringenda,vt in c.cum contingat.de deci.cum simil. & hæc sufficiant.Nec oportet aliter ad ꝛtraria respondere: quia satis remanent per prædicta soluta & clara,& ita vt s.per me ꝛ clusum extitit,dico & consulo iuris esse,ego Nicolaus de Sici lia Monacensis abbas,& doctor,&in testimonium propria mea manu subscripsi,& sigillum meum imprimi feci.

¶ Consilium cij.

1 *Præstatio census dicitur quædam seruitus.*
2 *Fama sola sufficit pro titulo ad præscriptionem complendam.*
3 *Confirmatio in forma communi facta parum prodest.*
4 *Priuilegium Imperatoris valet quoad suos subditos.*
5 *Sanctio est nomen constitutionis canonicæ.*
6 *Lex ciuilis si canonizatur per papam habet canonis vigorem.*

IN causa quæ vertitur inter monasterium S. Crucis montis Sa uellane ex parte vna,& fratres Cisterciensis ordinis ex alia, super subiectione seu validitate vnionis factæ cuidam monasterio di ctorum fratrum,de monte S.Bartholomei de Campo regio: ac etiam super iurib.competentib.d.monasterio S.Crucis in præfa to monasterio S.Bartholomei:aliqua sigillatim pro defensione d.quæstionis veniunt examinanda.Et primò,quę iura possit præ tendere monasterium S.Crucis circa monasterium S.Bartholo mei.¶ Secundò præsupposito ꝙ aliqua iura sibi aliquo iure spe ciali competant an illis sit derogatum per priuilegium Alexan dri per Gregorium papam postmodum corroboratum.¶ Ter tiò si d.priuilegium non obstat,an saltem habet obstare priuile gium vnionis per dominum Martinum hodiernum summum & indubitatum pontificem factæ. Quartò & vltimò an prædi ctis non obstantib.possit saltem allegari ꝫ d.monasteriū S.Cru cis,quòd possit prætendere censum in aliquib. istrumentis suis cōtentum sibi debitum à d.monasterio S.Bartholomei. Fuit.n. dictus census solutus d. monasterio S. Crucis per tantum tem pus,de cuius initio memoria non existit:licet enim per aliqua rimæ prastationes d.census:tamen de initio præstationis non apparet:nam pagina illorum instrumentorum nullam fecit mē tionem de initio præstationis:sed omnia videntur ꝓtinuata sup antiqua

antiqua & debita præstatione.Præscriptio autem tanti tpis sufficit ad præscribendum censum,etiā nullā causa apparēte:nam ex præstatione tanti tpis præsumitur causa,vt no. gl.j.q.j.nullus. & Host.& Io.an.in c.peruenit.de censi.& Bar.in l. cum de in rē ver so.ff.de vsū.vel saltem negari non potest quin per monasterium S.Crucis probetur perceptio census,saltem per 72.annos conti nuos:vt clare colligitur ex instrumentis productis per monaste ria,ac attestationib.quorundā testium ex parte monasterij S.Cru cis productorum ex quo.n. probatur principium & finis,ac alia tpa intermedia, resultat iuris prēsumptio quod in omnib.annis intermedijs monasterium S. Crucis fuerit in possessione percipiendi d.censum:vt no.Bar.in l.Celsus.ff.de vsuc.& gl.in c. volu mus. 17.q.4.facit l.quicunque.C.de apochis public.li.x.præscrip. ānedum 72.ann.sed 10.currit ꝫ ecclesiam:vt in c.de 4.& in c. illud.& c.auditis.cum similib.de præscr.Nec obstat si dicat, ꝙ in præscriptione requrunť bona fides,&titulus:cum præscriptio istiꝰ census sit contra ius ꝛmune:cum de iure ꝛmuni vnum monaste rium non teneatur prestare censum alteri monasterio.ad hoc c. 1 primū de pscr.li.6.&qd ibi no.† Itē pstatio cēsus est quasi quędā seruitus:ergo bona fides non dꝫ præsumi,cū quælibet res prēsu mat libera,de ꝫ per gl.& Bar.in l.j.§.2.fi.de itinere actuq: priua.ꝙ Cy.&alios in l.i.C.de seruitu.per canonistas in capitulo,si diligē ti.de fo.ꝛp. Ad hoc.n.rnderi potest.Et primò circa articulum bo næfidei dico ꝙ illa est præsumenda ex cursu longissimi tpis: is possessio sit ꝫ ius,vt notanter voluit Inn.in c.2.de in integ. resti. facit quod no.Bar.in l.quæritur.C.vndevi.&vī probari in c.cum ecclesia suttrina.de causa possessio.& proprietatis.Et in casu no stro non solum concurrit possessio longissimi tpis, sed etiam ad sunt multa alia argumenta,quæ per se sufficerent ad psumptio nem bonęfidei.iuxta no.per Bar.in d.l.j.C.de serui.dicunt.n.præ dicti doctores ꝙsufficit probari aliquid,vt excludatur psumptio malæfidei:vt puta quia possessor audiuit dici à quibusdam vi cinis fide dignis ꝙsibi ꝛpetebat illud ī seruitute:vel si erat fama d hoc in hoc loco,vel erant aliquæ seruitutes.In casu nō ātē mul ta similia argumenta concurrunt.Nā fama erat in loco, qd mo nasterium S.Bartholomei erat subiectum,& censuale monaste rio S.Crucis:vt p3 attestationib.quorundam testium. Item ꝙest fortius producitur modo quoddam priuilegium Inn.2. vbi nar ratur,ꝙ d.monasterium S.Bartholomei spectat, & prinet ad mo nasterium S. Crucis hoc.n.præstat præsumptionem bonæfidei. Item,& quia ex quo successor in beneficio reperit ecclesiam in possessione percipiendi censum , probabiliter dꝫ presumere,ꝙ ex iusta cā ecclesia possidet:iuxta no.ꝓ gl.&doc.in c.de 4.de prę scri.& per Dy.in rā possessor.de reg.iu.li.6.Multaq; ad præsump tionem bonæfidei possent allegari,maxi.no.per doc.in c.fi diligenti.& c.sanctorum.& c.fi.de præsc.sed prædicta luculenť suffi ciunt. ¶ Quoad articulum tituli, dico ꝙ ex parte monasterij S. Crucis satis potuerunt abbates pro tpe ibi existentes præsume re cēsum debitum vigore subiectionis.Solet.n.cēsus præstari in signum subiectionis vt in c.oīs anima.de cēsi.& in l.ꝛpetit.C.de 2 præsc.30.vel 40.ann.† Item sola fama tituli sufficit pro tituload præscriptionem ꝛplendā:vt notant' voluit Bar.in prēal. l. Celsus. ff.de vsuc.idem ibi dicit qñ de titulo hñr aliquæ probabiles ꝛiectu ræ:vt puta,qa antiqui & fide digni asserebant de titulo.vnde ēt error probabilis circa titulum hī pro titulo: vt est text.no.in l.qd vulgo.ff.pro emptore.Sed in casu nostro erat antiquitas:& adhuc viget fama,ꝙ illud monasterium S.Bartholomei erat in mediatè subiectum,& censuale monasterio S. Crucis,facit ad ꝓ dicta qd̄ no.Host.Ab.&Goff.in c.dudum.de deci.vbi dñt,qd pri uilegium ꝫfirmationis in forma cōi præstat iustum titulum prę scribendi.&id sentit Bal.de verbis narratiuis ꝛtentis in aliquo i strum.in l.fi.C.si à non ꝛpe.iud.Ad prędicta potest allegari singu lare d.Bal.in l.solent.ff.de offi. proꝓsul.vbi post.multa ꝛcludit,ꝙ si longissimo tpe vna ecclesia solueret censum alteri,præsumit subiecta ei,qd dictum saltem procedit,qñ census præstatur in si gnum subiectiōis,vel apertè,qa hoc ęstimabitur:vel tacitè,qa ꝫ currunt in solutione aliquæ ꝛiecturæ subiectionis.Nam indeter minata cēsus solutio arguitur & certificatur ex circunstātijs. ad hoc gl.no.in l.cum qd.ff.si cer.pet.facit qd legitur & notatur in c.illud.de præsc.& in ca.fi.de despon.imp.in quib.noqd in simili no.in c.j.de iud.In casu ātē nro ꝫrrunt ꝛiecturæ subiectionis.Nā cum in illo priuilegio antiquissimo concessō eo tpe quo mona sterium S.Crucis erat in maximo flore,diceret,qd monasterium S.Bartholomei spectabat ad monasterium S.Crucis,& exprimi tur inter alias ecclesias subiectas eidē monasterio ac etiam pro bantur instrumenta confirmationis multorum abbatum mona sterij S.Bartholomei factæ per abbates,seu prælatos S.Crucis,n̄ poterit ex solutione census alia esse præsumptio,q̄ psumptio sub iectionis,præsertim cum fama loci haberet, qd. monasterium S.Bartholomei erat subiectum, & censuale monasterio sanctæ Crucis.Et ad ꝓdicta vī tex.fm eōem lecturam doc.in c.fi.de cau sa possł.& propric.vbi patet,ꝙ per ꝓbationem ꝛceptionis cen sus,probat' possessio subiectionis: quod intelligo mō ꝓdicto,qñ ꝛcurrunt aliquæ ꝛiecturæ,qd solutio cēsus sit solutio subiectio nis:sicut ꝛtingit in casu nro.vt patet ex ꝓdictis.Facit etiā ad hoc dictum Bar.in l.cum de in rem verso. in fi.ff.de vsuris. vbi dicit, qd si ꝛtemplatione alicuius rei qs fecit aliqua,q̄ solent fieri per vasallum,præsumit vasallus.Sed ī casu nro abbas monasterij S. Bartholomæi soluebat cēsum monasterio S.Crucis:pro illo mo nasterio S.Bartholomæi.Item petebat monasteriumcōfirmatio nes abbatum ab illo monasterio S.Crucis:ergo præsumitur so lutio facta ratione subiectionis.Et ꝓ ꝓdicta pōt nouiter inferri, qd monasterium S.Bartholomæi sit subiectū monasterio S.Cru cis.Nam pscribendo censum ratione subiectionis,vī prescripta ipsa subiectio:vt legitur & notat in d.c.fi.de cau.pot.& ꝓpric.& facit qd s.dixi post Bal.Ad idem facit optimè qd legit & notat in c.j.de reli.do.vbi patet,ꝙ per exercitium vnius iuris ep̄alis p̄ sumitur debitum aliorum iurium alio nō existēte illorum pos sessione.Sed in casu nro non probat qd aliquis fuerit in posse sione subiectionis dictis tpibus,præter abbatem S.Crucis,ergo per pstationem census,& per exhibitionem cōfirmationis,iun cto priuilegio Inn.secundi prælleg.satis probatur qd monaste rium S.Bartholomei sit subiectum monasterio S.Crucis.Ex his etiam infero ad ius & possessatem ꝛfirmandi electum in abbatē in monasterio S.Bartholomæi.Nam dico ꝙ ius tale pertinet ad monasterium S.Crucis,seu ad abbatem ipti monasterij pro tpe existentem.Primò probatur ex eo qd monasterium S.Bartholo mæi est immediatè subiectum monasterio S.Crucis:vt patet ex ꝓdictis:ergo ꝛfirmatio abbatis dēt ad abbatē S.Crucis pertine re,tanq̄ ad superiorem immediatum.Præterea,ꝓbatur ꝓspecificè possessio iuris ꝛfirmandi ꝓ tacita tpa quæ sufficiunt ad præscri ptionem complēdam:probatur.n.possessio.67.anno.vt patet ex instris productis pro parte monasterij S.Crucis.Et q̄ posset di ci,ꝙ instrm confectum anno dñi.1240.non probet plenè possessionem iuris confirmandi:qa illud instrm fuit cōfectum dun taxat ad petendam confirmationem ab abbate S.Crucis, qui il lam electionem confirmauerit:& per ans ꝙ ex tunc fuerit ī pos sessione confirmādi.Ad hoc enim potest rnderi, quod obiectio illa procederet,nisi concurrant aliæ præsumptiones. Sed in ca su nro concurrunt aliæ probationes super subiectione de quib' s.Item non est verisimile quòd capitulum S.Bartholo mæi con stituisset procuratorem ad petendum confirmationem electio nis eorum ab abbate S.Crucis, nisi dictus abbas fuisset in pos sessione iuris cōfirmandi,cum non præsumať qs abiicere suum ius,vt l.cum de indebito.ff.de proba.& in c.super hoc.de renun. ¶ Itē hoc nō solet ꝛingere, qd qs petat cōfirmationem ab eo, q non est in possessione confirmandi,& valet argumentū à cōi ter accidentib.vt legit & notatur in c.j.de cle.non resi.Ex prædi ctis ꝛcludo circa primum quòd monasterium S. Crucis pōt de iure ꝓtendere in monasterio S.Bartholomæi sibi ꝛpetere plenā subiectionē & specifice ius ꝫfirmandi electiones abbatum dicti monasterijex pstatione ꝓdicti census. ¶ Venio ad fm nunc,an ꝓ priuilegium Alexādri fuerit derogatū iuribus ꝛpetentib.monas terio S.Crucis.& primò vī quòd sic.dispoſuit.n.dictus Alexan der qd monasteriū S.Bartholomæi,neq; abbati, nec deniq; cui ꝫ clericorū seu secularium,sed sibi tm̄modo,successoribusq; suis Romanis pōtific.de sua subiectione rndeat:& adiecit post pau ca:si quispiam vel eps,vel abbas,vel q̄libet magna prauáque p sona ꝫ hmōi nr̄æ ꝫstitutionis edictum per aliq̄ machinationē vel subtilitatis astutiam priuatam sibi derogauerit, vel subdide rit nōsatisfacio,&is ꝙ malè fuscęperit,vsque dū resipiscat,qd ma le ꝓsumptū est,reddat ꝓ authoritatem Dei omnipotentis & B. Petri apostolorū principis,ppetuæ dānationis vinculo anathe matis innodet,&c.Cum ꝫ papa q̄ plenitudinem habet ptātis,vt in c.ad honorē.de auth.& vsu pal.&c. cuncta ꝓ mūdū.& c.ꝓ prin cipalem.9.q.3.exemerit dictum monasteriū à iurisdōne epi, ab batis,& cuiuscunque alterius pśonæ,qd eū potuisse facere ī du bium minimè reuocādū est:vtī c.si papa.de priu.li.6. Facit c.2. & c.dudū & c.q̄uis.eo.lib.ergo nō ꝓt monasterium S.Crucis ali ꝫ subiectionem in dicto monasterio ꝓtendere. Si.n. præiudicať epo cuius ptās est ordinaria etiam super monasterio, 18.q.2.mo nasterio.& c.abbates.& c.si qs abbas.& c. cum dilectus. & c.cū venerabilis.de reli.do.fortius debet præiudicari abbati S. Cru cis prætendenti superioritatem in dicto monasterio de iure spe ciali.arg.c.dilectus.de offi.delegati.& in auth.multomagis.C.de epis.& cler. ¶ Sedò aggrediendo pariter tertium dubium adiu uat vnio nouiter facta per dūm Martinum papam hodiernum, eo qd illud monasterium vniuit fratribus Cisterciēn.subtrahen do dignitatē abbatialem:qd indubitāter facere potuit vt in c.ti cut vnire. de excess.ꝓla.& in c.& tpis qualitas. xvj.q.j. ¶ Sed his non

Universidad de Deusto
Biblioteca

non obstantibus ſnſam puto prævalere ꝫriam, q̃ p priuilegium Alexādri, vel vnionem facta per dñm Martinum nullum iudicium fuit irrogatum iuri monaſterij S.Crucis. moueor primo, qa de intētione principis eſt nunq̃ ꝓiudicium facere iuri tertij, niſi de eo ſpecialem mentionē faciat: vt in c. ſuper eo. de offi. de leg. & i l.2.§.ſi qs à principe. ff. ne qd in lo. publi. Sed in caſu nſo nō fuit facta ſpecialis mentio de iuribus ꝓpetentibus monaſterio S. Crucis: ergo talia priuilegia non obtinent firmitatem in p iudiciū illius monaſterij. Non ob. qd in priuilegio Alexādri ſeu Gregorij fuerit dictum vt nulli abbati ſubiaceat, &c. qa iſta non eſt ſufficiens mētio vt ꝓiudicet iuri monaſterij qa mētio debet eſſe ſpecialis: vt in c.2. de dolo & ꝓtu. & qd ibi no. per doct. in c. cū dilecta. de reſcrip. & bonus tex. in c. bonę. de ꝓſir. vti. potuit. n. papa in ſuo priuilegio intelligere de abbate q in certis religioni bus vnitis vocaꝫ pater abbas, cui per illam exemptionem modi cum p̃iudicium gñabaꝫ ſecu. autē dicendum reſpectu iurium p̃dictorum ꝓpetētium monaſterio S. Crucis. cum ſi illa exēptio valeret, magnū præiudicium gñaretur dicto monaſterio S. Crucis. Scīò adducīę. de ꝓſti. lib. 6. vbi dr̃, q papa per ſuam ꝫſtitutionem cenſeꝫ velle tollere ſtatuta & ꝫſuetudines: cum in facto ꝫſiſtant, niſi de eis fecerit mentionē. g̃ fortius idē dicendū in priuilegio, qd minimè emanat cum tāto ꝫſilio ſicut ius cōe: vt ibi no. Tertio facit, qa Alexander noluit ſimplr derogare iuri monaſterij S. Crucis, ſed dixit q p hoc priuilegium exemptionis ſi deberet recedere à charitate monaſterij S. Crucis, put in alio priuilegio dixerat. vñ credendum eſt q per illa verba voluit reſeruare omnia iura ſpecialia ꝓpetentia monaſterio S. Crucis, nō. n. reſeruaret illi charitatem, imo recederet à charitate ſi vellet ſibi ſubtrahere iura ꝓpetentia. facit c. quanto. de cenſi. & c. charitas. de pœ. diſt. 2. & in hoc eſt fienda larga interpretatio, ne p̃iudiceꝫ iuri alterius ſine cauſa. iuxta not. per Bar. in l. oēs popu. ff. de iuſti. & iure. l. nō dubiū. C. de legi. c. cū dilectus. de ꝓſue. & l. 1. C. de noxa. facit qd no. Inn. in c. dudum. de priui. vbi dicit, qd oīa priuilegia p̃iudicialia ſtrictè ſunt interpretanda, & q̃tū fieri pōt ad iuris ꝓonantiā reducenda. ff. de vulg. & pup. l. ex facto. & de deci. c. ſuggeſtum. Et idē ibi dicit de priuilegio exēptionis. Eadem que ꝛcluſio fienda eſt per oīa reſpectu tertij dubij, ſ. quoad vnionem nouiter facta per dñm Marti. Nā cum de prædictis iuribus ꝓpetentib. monaſterio S. Crucis nō faciat ſpālem mentionē, nō tenuit tanq̃ ſurreptitia, cū per illā vnionē p̃iudicareꝫ monaſterio S. Crucis tam reſpectu ſubiectionis, q̃ reſpectu ꝫfirmationis abbatis: cū per illam vnionem ſit adempta, & ſuſpenſa dignitas abbatialis: & p̃ſertim ſine aliqua dubitatiōe corruit dicta vnio: qa negari nō pōt quin monaſterium S. Crucis ſaltē habeat poſſeſſionē iuris ꝫfirmādi abbatē. licet exercitiū fuerit ſibi, & aliis p̃latis interdictum per reſeruationes ſummorū pōtificum, cū ergo abbas S. Crucis erat in poſſeſſione tpe illarum reſeruationū, ergo & nūc eſt in poſſeſſione, cū nō defecerit pro eo quominus ſuā poſſeſſionē ꝓtinuaret. Nā nō valenti agere non currit p̃ſcriptio, vt in c. qa diuerſitatē. de ꝓceſ. præb. & in l. 1. C. de anna. excep. Et p ꝓńs clarè colligit q̃ priuilegiū vnionis nō valuerit: qa nō fecit mentionē de poſſeſſione S. Crucis bona fide habita. vt expreſsè voluit Inn. in c. dudū. de priui. & gl. in d. c. 2. de deci. lib. 6. ¶ Circa verò vltimum dubiū, nunqd ſaltē p præſcriptionē ſit derogatū iuribus ꝓpetentib. monaſterio S. Crucis, cum iam ſint elapſi 40. anni & vltra, q̃ nullū ius ſubiectiōis exerciuit in monaſterio S. Bartholomæi: & certè reſpectu iuris ꝫfirmandi dicēdū eſt q̃ nō pōt monaſterium S. Crucis notari aliqua negligentia, pp vim reſeruationū. vt ſ. dixi. Sed de aliis iuribus pōt dubitari. Et nūquid monaſteriū S. Crucis poſſit ſe tueri præſcriptione cētenaria vigore priuilegiorum Federici & Henrici Imperatorum poſtea approbatorū per papā Honorium 4. Et vr̃ primo q̃ non: qa Imperatores nō potuerunt priuilegiare monaſteriū in p̃iudiciū fori eccleſiaſtici, vt no. Inn. in c. nuper. de teſtib. Cùm g̃ iure canonico cautū ſit, vt vna eccl'ia poſſit ſe tueri p̃ſcriptione 40. anno. g̃ aliā eccl'iā, vt in c. de quarta. & c. ad aures. de p̃ſcrip. g̃ nō debet prodeſſe priuilegiū Imperatorū. facit c. dudum. de deci. & eccleſia S. Mariæ. de ꝫſti. & 96. diſt. bñ quidē. Nec ob. approbatio
3 Honorii papæ multiplici rōne. †Primo, qa ꝫfirmatio in forma cōi facta parum prodeſt, vnde nō validat actum nullū, vt leg. & nor. in c. qa diuerſitatem. de ꝛceſ. p̃b. & c. ſi. de ꝫfir. vti. dr̃ autem facta in forma cōi, & nō ex certa ſcientia, qū nō inſeritur totus tenor rei ꝫfirmatæ, vel cùm nō apponitur cl'a, ex certa ſcientia, vel aſſt nō apparet de certa ſcientia rei ꝫfirmatæ, iuxta not. in c. 1. & ca. antepe. de ꝫfirma. vti. Sed in caſu nſo non apponitur tenor ī ꝫfirmatione illorū priuilegiorū, nec cl'a, ex certa ſcientia:
4 ergo &c. †Prætereꝫ priuilegiū imperatorū valet, quoad ſuos ſubditos, vt l. cūctos populos. C. de ſum. tri. & facit qd leg. & no. ī l. ſi. de iur. om. iud. & in c. à nobis. de ſen. exc. ergo ꝫfirmatio valet ſolū quo ad ſubditos. ¶ Sed his nō obſtantibus ꝫrium arbitror de iure procedere moueor principaliter: quia dñs papa in ſuo priuilegio non fuit vſus verbo, confirmamus, & ſic non poteſt dici, q̃ ꝫfirmatio fuerit in forma cōmuni: ſed vſus fuerit verbo ſancimꝰ: per qd verbum non inducitur confirmatio, ſed potius legis nouæ editio, ar. in c. generali. de electio. lib. 6. † Hinc ſanctio eſt nomen cōſtitutionis canonicæ, vt not. gl. 1. diſ. in ſummia. ſic dicimꝰ in verbo, cenſemꝰ qd c. 1 nouī iuris inductorium, vt no. gl. in cle. j. de conceſ. præb. in verbo, cenſemus. vnde ponderanda ſunt verba Imperatorum. Et ipſe Imperator ſimpliciter decreuit, vt nulla præſcriptio minor centenaria curreret cōtra monaſterium S. Crucis: nec reſtrinxit ſe ad perſonas ſeculares vel eccleſiaſticas. Honorius verò ſuperueniens inquit, & præterea omnes libertates, & immunitates à diuæ memoriæ Federico & Henrico Imperatorib. vobis, & ordini veſtro conceſſas, ratas, & gratas habemus: & ea futuris tēporibus illibatas manere ſancimus, &c. quæ verba clarius luce demonſtrant, q̃ Honorius ſimpliciter & in forma communi voluit confirmare: imo principaliter diſpoſuit legem priuatam edendo. Nam quod principi placuit legis habuit vigorem. Inſti. de iurę natu. gen. & ciui. §. ſed quod principi. & omnia noſtra facimus, quibus authoritatem noſtram impartimur, vt in l. j. C. de vete. iure enuc. & bo. tex. in ſimili in c. ſi apoſtolicę
6 de præb. li. 6. Vnde potior eſt nunc lex papæ q̃ Imperatoris. †Tr̃ę terea videmus q̃ ſi lex ciuilis canonizata per Papam, habet canonis vigorem: vt in c. in primis. & ibi bona gl. 2. q. 1. not. doc. in c. 2. de reſer. fortius, ergo debet dictum priuilegiū Imperatorum habere iura canonis, cum papa expreſſe ſanxerit vt illa illibata p maneant licet non expreſſerit quæ ſint illæ immunitates ſatis habentur pro expreſſis, ex quo papa ad illa priuilegia ſe retulit: vt in c. auditis. de præſcr. vbi bonus tex. in ſimili. & l. pe. C. de ſen. ten. quæ ſine certa quanti. & in c. cum Bertoldus. de re iudi. hoc idem probatur per optimum ſimile: Nam à principio Imperator fuit qui dedit priuilegium eccleſijs circa materiam præſcriptionis, vt l. ſi. cum auth. quas actiones. C. de ſacroſ. eccl. Poſtea ſuperuenit ius canonicum, & illas leges approbauit in genere, vt in c. cum nobis. de præſcr. & per hanc approbationem habuerunt vigorem etiam quoad forum eccleſiaſticum, & inter eccleſias. Et per hoc colligitur vnum motiuum qd allegatur cōtra monaſterium S. Crucis, videlicet q̃ approbatio papæ non deberet habere locum contra ipſum papam præſcribentem. nam primò poteſt de directo negari quod hoc Papa præſcripſerit. Nam ſubtractio cenſus præſcribitur per monaſterium S. Bartholomei, & non per papam: vnde præſuppoſito qd eccleſia S. Bartholomei eſſet exempta, tamen in ſuis iurib. maximè cum agitur de præſcriptione annua nō gaudet priuilegio eccleſiæ romanæ: vt no. gl. in c. dilectus. de capel. mona. & in c. ad audientiam. de præſcri. per doc. in c. cum nobis. eo. tit. & 6. q. 4. volumus. Item præſuppoſito, & non conceſſo, q̃ hic papa præſcripſiſſet: attamen priuilegium per eum conceſſum, debet habere locum indiſtinctè, ex quo generaliter conceſſit. Nam priuilegium largiſſimam interpretationem recipit contra priuilegiatum, vt not. Bar. in l. beneficium. ff. de conſt. princ. & Inn. in c. cum dilecti. de don. & c. cum olim. de ver. ſig. vbi per Io. an. facit c. cum dilectus. de conſue. pro hoc illud ſapientis eſt, Patere legem, quam tu ipſe tuleris, & qd quiſque iuris in alterum ſtatuit, ipſe debet vti eo: vt in c. cū omnes. de conſt. hoc apertè ſentit dominus Anto. in ca. dum nobis. de præſcri. vbi voluit, q̃ papa poteſt præſcribere cōtra eccleſiam inferiorem, ſed ſpatio 40. annor. & tamen illud tempus quadraginta annorum habet eccleſia ex priuilegio & iure ſpeciali per papam approbato ſeu inducto: ergo idem dicendum in iſto priuilegio c. anno. & hoc tenendum habito reſpectu q̃ præſcriptio eſt odioſa, & reſtringenda. vt in ca. cum contingat. de deci. cum ſimilibus. Et hæc ſufficiant, nec oportet aliter ad alia reſpondere cum ſatis remanent per prædicta ſoluta, & clara. & ita vt ſ. per me concluſum extitit, dico, & conſulo iuris eſſe, Ego Nico. de Sicilia Monaceñ. abbas & decretorum doct. in teſtimonium me propria manu ſubſcripſi, & ſigillum meum apponi feci. meliori iudicio ſemper ſaluo.

¶ Conſilium ciij.

1 *Statutum ciuitatis habentis imperium diſponens quoad ſubditos ſuos vt rebelles patriæ ſuæ impunè poſſint offendi, an valeat.*
2 *Delinquens in vna diœceſi pōt priuari omnibus beneficijs etiā quæ hēt in alia.*
3 *Ciuitas habens iura principis poteſt ratione delicti publicare bona delinquentis vbicunque ſita.*

PLACET MIHI SECVNDA eximij doctoris domini Benedicti concluſio, pro qua vltra per eum allegata adduco authoritatem Bar. in l. infamem. in fi. de publicis iudicijs. vbi dicit, q̃ quælibet ciuitas non recognoſcens in ſe ſuperiorem, habet liberum populum, & merum imperium in ſeipſa, & tantam poteſtatem habet in populo ſuo, quatam Imperator in vniuerſo. Ad hoc facit quod legitur & not. in l. hoſtes. ff. de capt. facit quod not. Bal. in l. decernimus. C. de ſacroſanc. Et optimè facit qd legitur & no. in c. p venerabilem. in verſ. inſuper. q̃ filii ſint legitimi. Et per Inno. in c. cum P. tabellio. de fide inſtrum. & c. cum te. de re iud. Sicut ergo rebellis imperio perdit oīa iura ciuiſia quoad vniuerſum: vt voluit Bar. in d. l. amiſſione. ff. de ca. dimi. Ita rebellis patriæ ſuæ habentis iura principis debet perdere omnia iura ciuilia quoad totum. vt l. an pars. ff. pro dere. facit quod not. idē Bal. in l. cūctos populos. C. de ſumma trinitate. & Bar. in l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. no. in d. ca. per venerabilem. qui filij ſint
1 legi. & in d. c. cum P. Secundò facit quod notat Ioa. and. in addi. Spe. in tit. de conſtit. vbi dicit † valere ſtatutum ciuitatis habentis imperium, diſponens quoad ſubditos ſuos, vt rebelles patrię ſuæ poſſint impunè offendi, & occidi: quod videtur velle etiam Bar. in repe. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. Si ergo poteſt talis ciuitas tollere vitam, & ſic non ſolum quod ineſt à iure ciuili, ſed à natura, & hoc propter inobedientiam: ergo multo fortius pōt tollere quæ ī ſunt à iure poſitiuo: vt eſt patria poteſtas, quæ eſt de iure romanorum, vt inſtit. de patria pote. in prin. Nā in populo ſuo habet ciuitas plenam poteſtatem diſponendi circa & contra ius poſitiuum, adeo quod etiam principi reſeruara in ſignum vniuerſalis dominij poteſt exercere: vt famæ reſtituere, illegitimum legitimare, tabellionem creare, & ſimilia. vt no. idem Bar. in d. l. infam. & in l. 1. de aqua plu. arcen. & Inn. in præal. ca. cū P. & c. cum te. & facit d. c. p venerabilem. Si. n. exponit eum mortī, & priuat eum omnib. bonis ſuis, non eſt veriſimile q̃ velit relinquere filios ſibi ſubiectos in poteſtate ſua. ar. in l. nec in ea le.
1 ff. de adul. vbi dicit, q̃ q occidere pōt adulterū, multomagis pōt & fortius contumelia afficere: qd eſt minus. ¶ Tertiò ad idem ad duco. l. minimè. & qd ibi no. Bar. ff. de reli. & ſump. fu. vbi patet, q̃
2 q poteſt impunè offendi, & occidi ſecundum formā ſtatuti, pōt occidi etiam à filio. Si ergo filius poterat occidere iſtum patrē rebellem: non eſt præſumendum q̃ remanſit in patria ptāte, cū ſecundum ius patriæ poteſtatis nō poſſit eum nedum occidere: ſed nec ī ius vocare, vt in l. fi. C. de ī ° voc. no. gl. inſt. de patria po
2 quod legi. & no. in c. poſtul. de fo. comp. † vbi patet q̃ delinquēs in vna diœceſi pōt priuari oīb. beneficijs quæ habet etiā in alia diœceſi ab alio ſuperiore. ratio, qa titulus beneficij eſt in perſona iſtius: vnde cum perſona ratione delicti efficiaꝫ ſubiecta quo ad pēnā, ſeu ſortiatur forum loci illius, vbi deliquit, poteſt per il lam perſonā puniri & omnib. quæ inſunt perſonę iſtius priuari vbicunque ſint: licet executio fiat per alium, ita dico ad propoſi tum, cum pater iſtius de quo quæritur, fuerit plenariè ſubiectus ciuitati ſuæ, potuit ciuitas diſponere & in perſonam ſuam, & in omnia iura quæ inſunt ſuæ perſonæ: patriæ autem poteſtatis iꝰ inhæret ſuæ perſonæ, cum ſit quoddā priuilegium patrjbus à iu re conceſſum. Hinc eſt q̃ non oēs gentes habent hoc ius patriæ poteſtatis: vt leg. & no. Inſti. de patria pote. iuncta gl. in verbo, ro manorum. Nec moueat quem in ꝓtrariam ſententiam, q̃ hoc habeant parentes ab Imperatore: ergo non poteſt ab eis euelli ſine ipſius authoritate. facit qd no. in ſimili de iurepa. dicit gl. not in c. filiis. 16. q. 7. quæ dicit, laicum non poſſe illo iure priuari p Imperatorem: cum illud habeat authoritate canonis. ¶ Ad idē qd no. gl. in cle. paſtoralis. de re iud. in verbo, ſubiectæ. Dico. n. hoc ñ obſtare: qa ratione delicti domicilij ſeu ciuitatis iſte erat plenè ſubiectus ciuitati ſuæ. Item, qa hæc ciuitas quoad ſubditos ſuos poteſt exercere iura imperij, vt prædixi. Item hic ceſſat incapacitas à iudice. hinc dicit gl. no. in c. 1. de confir. vti. q̃ratione delicti
3 poteſt quis priuari per epiſcopum beneficio quod habuit à papa. ¶ Quintò & vltimò adduco hanc cōſideratione m: † ciuitas habēs iura principis poteſt ratione delicti publicare bona delinquentis vbicunque ſita, vt no. in l. 1. C. de bo. vac. li. 10. & per Bar. in l. cunctos populos. in fi. C. de ſum. trini. & in l. 2. ff. de iure fiſci. & l. 1. de dam. infec. Ita pari rōne dicendum in patria poteſtate, & alijs quæ inſunt perſonæ delinquentis de iure ciuili. nec Bar. opinio reſiſtit huic concluſioni in ciuitate habente merum imperium. Et ita dico & cōſulo iuris eſſe iudicio melius ſen ientis ſemper ſaluo: Ego Nico. de Sicilia Monaceñ. abb. & doc. & in teſtimonium me propria manu ſubſcripſi, & ſigillum meum impri mi feci &c.

CONCILIVM CONTRA fratres de la ſcala de contractibus eorum, & quales dicantur, &c. Sed no. q̃ hoc non eſt conſilium domini Abbatis: ſed fuit inſertum: & ita reperi in alio libro ego Ludouicus Bologninus qui nolui iam ſcripta tollere: aliorum ſudorib. derogare: & eo maximè cùm iudicio meo l3 paruo, iſtud ſit elegans conſilium in materia ſua.

¶ Conſilium ciiij.

1 *Monachus debet deferre veſtes monachales.*
2 *Monachus non habet velle nec nolle.*
3 *Monachis an naturaliter obligari poſſit.*

Monachi ſunt mortui mundo.
4 *Deportatus poteſt acquirere & contrahere poſt ſententiam deportationis.*
5 PRO EVIDENTIA Quæſtionis propoſitæ ſunt tria dubia diſcutienda: ex quorum determinatione apparebit deciſio propoſitæ quæſtionis. ¶ Primum, quales ſint & eſſe dicātur fratres dicti hoſpitalis: videlicet an monachi, vel canonici regulares an ſeculares, vel clerici, aut perſonæ eccleſiaſtice, liberi, an ſerui, & cuius vitæ. ¶ Secundum, præſuppoſito in facto q̃ collegium fratrum dicti hoſpitalis fuerit & ſit legitimè approbatum: nūquid inter vnum de dictis fratribus ex parte vna, & hoſpitale ſeu eius rectorem, ipſius hoſpitalis, & collegij nomine, ex altera, obligatio aliqua ꝓhi poſſit: & quæ ſit illa. ¶ Tertium, nunquid per rectorem cum dicto collegio, & capitulo poſſit ipſum hoſpitale obligari quoquomodo: & ſi poſſit, quæ & qualis ſit illa obligatio ꝓcta ¶ Et capiēdo primum dico q̃ fratres dicti hoſpitalis nō ſunt monachi, nec canonici regulares: monachi nanque ꝓtinere debent: circa quod ſummus pontifex diſpenſare non poſſet, vt in c. ad monaſterium. in fin. de ſtatu mona. imo etiam omnes clerici ad caſtitatem adſtringuntur, vt in c. vt clericorum. de vita & hone. cleri. & de ſent. exc. ſi ꝓcubinæ. nec debent diſcurrere p mundum vagabundi, nec per vicos, & loca alia, & ciuitatē, vt c. quanto. de offic. ordi. qa ſicut piſcis ſine aqua viuere nō pōt: ſic nec monachus ſine claſtro. 16. q. 1. placuit. el 2. ſemper quidē debet ducere ſolitariāvitam. dicitur enim monachus à monos, qd eſt vnus, & acos, qd eſt triſtis: qa vnicus & triſtis debet in claſtro manere, no. gl. in auth. de monachis. §. hinc autē à nobis. in
1 verſiculo, ſingulorum affectionem. & in l. decernimus. C. de epiſco. & cler. † Item monachus debet deferre veſtes monachales: puta cucullam & ſcapularium. no. ī d. §. hinc autem. in gl. ī verb. veſtem. & eſt tex. hodie in cle. 1. de ſtatu monac. nec debēt in refectorio vllatenus carnibus veſci etiam in natiuitate dñi, vt in
2 c. ſi. de obſer. iciun. † Item monachus non habet velle nec nolle. vt in c. nolo. & c. non dicatis. 12. q. 1. & c. ſi. de teſta. lib. 6. & c. fin.
3 de ſepul. eo. lib. † Et monachis adeo deficit voluntas, quod fuerunt quidam in opinione, monachum nec naturaliter obligari. ita firmauit Hoſtiē. in ſumma de fideiuſſ. §. pro quo poſſit. v er. & quis. hoc dictum nō credo verum, cū putē monachum ſaltē naturaliter obligari: ſicut dicimꝰ de ſeruo. ī. naturaliter. & l. ſi id qd. & ibi per Bar. ff. de cond. indebi. cui ſeruo monachus æquiparaē. ita dicit Inn. in c. cum olim. de priuileg. q̃ æquipationem Bar. allegat & affirmat in l. ſi ſeruus. & l. liber homo. & l. qd ſeruus. ff. de ſtipu. ſeruo. dicens illam materiam, & titulum de ſtipu ſeruo. ho die eſſe nulliꝰ, vel ſaltē modicæ vtilitati, niſi qa diſpoſita in ſeruis habēt locum in monachis. vt ſ. dixi. Ei ſimiliter nō ipſi ſunt regulares canonici, per iura & rationes prælegatas. Regulares quippe cum monachis regulariter ꝓueniunt, maximè in talibꝰ ſubſtantialib. Ideo dixit Nicolaus papa, nō putaui q̃ abbas ſit ſe motus à ſanctorum ꝫſortio monachorum, vt de ſtatu monac. c. qd Dei timorem. & no. Hoſt. in ſumma, de regula. §. ad qd tenēātur. & ſupradicta de monachis & regularib. nullo modo locū habeant, nec reperianē in dictis fratribus hoſpitalis, clarè videmus ſingula ruminando: illi quidē ꝓtinere debent vt dixi hi autēvxo res retinere pñt ſecum, tñ deſeruiēdo ipſi hoſpitali. hoc ſupponiē in facto de fratre ſtricto modo q̃ ſuā tenebat, & tenuit vxorē ēt poſt introitum hoſpitalis toto tpe ſuæ vitæ in certa domo ſimul cohabitās cū ea: qd eſt q̃ vnum de ſubſtantialibus regulę monachalis, & regularis, vt ſ. probaui. Item illi non diſcurrunt huc & illuc etiam per ciuitatem hi autem vadunt etiā per ciui tatē pro libito voluntatis, vt in facto videmus. Itē illi deferunt veſtes, de quibus ſ. hi autē induūtur veſte, & veſtibus illorum
4 longè deformi, vt apparet in facto. † Itē illi ſunt mortui mūdo, no. gl. in d. §. hinc autem. de monachis. §. 1. & in d. c. nō dicatis. ac etiā ſerui, vt 54. diſt. c. multos. & no. in d. c. non dicatis. & ſ. probaui. hi autem nō ſic: vt liquido pōt in facto apparere. ¶ Item dicti fratres hoſpitalis nō ſunt clerici: nullum. n. habent ordinem clericalē. Clericus quidem dr̃, qa de ſorte Dei: & q de altari viuere dēt. Nā cleros græcē, latinè ſors appellaē: & clerici ab inſtitutiōe Romanæ eccleſiæ in ſignū regni qd in Chriſto expectatur, dēnt habere coronā. Hæc oīa probāt in duob. canonib. ſimul iunctis, vc3 in c. clericus. & in c. duo gña. xii. q. ij. Si bñ diſpiciamus hæc nō ꝛcurrunt in fratribus hoſpitalis. Nā de altari nō viuūt, ſed de reditibus hoſpitalis: nec altari inſeruiunt, vt faciūt clerici, facit c. cum ſm apoſtolū. de præb. Nec hñt coronā vel abrationē. vt apparet cuilibet intuēti Et l3 dederint ſua hoſpitali: tñ pñt penes ſe multa habere in domibus hoſpitalis: etiā ſm formā ordinationum ipſius hoſpitalis. Dico autē hos fratres fore ꝓonas ſecularesnō religioſas: ſed Deo deuotas eccleſiaſticas, dici poſſe: ſicut dicimꝰ de ꝙerſo nō ꝓfitēte, q̃ ꝓtinere ñ teneē, & eſt ꝓona Deo deuota, nō religioſa. Sic etiā dicimus de templariis q̃ pōt arma portare & exercitare: qd clericis eſt abſonum. hoc hī in dictoduo

Universidad de Deusto
Biblioteca

duo sunt gña. 12.q.1.in gl.1.Et sunt psonæ deuotæ & eccl'asticę dici pñt non religiosæ.vt eodem modo etiam dicimus de fratrib. & sororibus tertij ordinis S.Franci.Nam q̃q̃ promittunt obediẽtiam,& habeãt regulã,& quẽdam viuẽdi modum à Romana eccl'ia approbatum,nõ tñ sunt monachi vel moniales: sed personæ Deo deuotæ & seculares nõ eccl'asticæ:vnde tales pñt ꝑhere matrimoniũ,& filij eorum postea nati pñt petere legitimam portionẽ,vt plenè hr̃ in ca. vt lex ꝓtinentiæ. 17.q.1.vbi omnino vide gl.Et idem refert Bar.in l.semper.ff.de iure immunitatis.& Io.An.in cle.j.de religiosis domibus.vbi est bona gl.Et quod rector dicti hospitalis,& alij fratres sint seculares,ostẽdit incõuincibili ratione:ga ꝑstat quod alicuius hospitalis non põt esse rector religiosus nisi illud hospitale curam habeat animarum,vt in cle.ga ꝓtingit.de reli.domi.& hoc ibi firmat expresè Io. An. in gl.in verb.secularib.vñ patet qd rector & fratres dicti hospitalis sint seculares:cum ipsum hospitale nõ habeat populum,& curã animarum,nec sint fratres vel saltem rector in ordinib.clericalib.ꝑstitutus.& etiã hoc audio in facto verissimum:nec in ẽ rium est in facto propositũ.Itẽ dico ꝙ sunt psonæ liberæ hñtes velle & nolle quẽdã modum bonũ & honestum simul in eadẽ domo viuẽdi:quos Deo deuotos possumus appellare,corúmq; collegiũ quodãmodo eccl'iasticum,si illud affirmamus à Roma no põtifice expresè vel tacitè approbatum.q̃ approbatio est necessaria:al's esset re ꝓbatum. Casus est in c.j.de reli.do.li.6.& plenè no.p Bar.in l.sodales.ff.de colle.illicitis.Nec ob.p̃dictis ꝙ dicti fratres & pñtim frater Structorius dedicauerũt se & sua ꝓ mittendo obediẽtiã,&c.vt apparet ī themate pñsupposito. Quia dico ꝙ cum d.rector & fratres nõ sint religiosi,sed seculares, vt dixi,dictus frater Structorius al'r ꝓtendo in manibus d.rectoris vel alterius ex fratrib.hospitalis,solẽne votũ religionis ꝫhere nõ potuit.ita firmat Inn.in c.porrectum.de reg.& Bar.& Ital. in auth.ingressi.C.de sac.san.eccl.loquentes specificè etiã de hospitalariis.imo plus dicit Spe.in tit.de statu mona.versi. 19.Et ẽt si fiat ꝓfessio in manib.vnius monachi,vel alterius q̃ abbatis,q̃ recipiens nõ recipiat nõe abbatis qd tunc fit dedicatio bonorum tm̃ nõ personæ.Et ꝓ hoc vr̃ casus in d.c.porrectum.dico autem ꝙ licet nõ persona,tñ bona dicti talis fratris sic dedicantis se & sua sunt quo ad dñium in hospitale trãslata etiã nulla eorũ traditione secuta.l.fi.C.de sac.san.eccl.& firmat Bar.in d.auth.ingressi.Itẽ nõ obst.q̃dã ordinamenta d.hospitalis.Et primò id ẽt tutum quo caueẽ,& ꝓhibenẽ fratres hospitalis q̃rere pro se,sed dẽnt offerre rectori.&c.Item aliud q̃ caueẽ aliquem in fratrẽ d. hospitalis recipi ñ debere,nisi hospitali offerat se & sua:& si fiat secus,expelli dẽt,&c.qa supposita,vt dixi,approbatione d.collegij,de quo dubito,& mihi nõ apparet ex themate,vel ꝓductis, dico talia statuta nõ valere.Nã collegium approbatũ statuit solum de spectantib.ad eorũ iurisdõnem, & ad gubernationẽ rerum & bonorum ipsius collegij,nõ in ꝓiudicium tertij,vel iurisdictionis superioris:vt est casus in l.j.C.de monopo.& no.p Bar. in l.sodales.de colle.illici.& in sua repetitione.l.oẽs populi.Sed statuẽdo super ꝓhibitione cõtractus vel subiectione personæ alicuius,vt seruus dicat,nõ est de iurisdictione d.collegii imo vr̃ spectat ad principẽ,vr̃ populũ,aut alium à lege,vel à principe sic statuẽdi ptãtem hñtem.l.j.C.nõ licet.habi.metro.lib.xj. arg.dictæ auth.ingressi.& qd ibi not.Statuere.n.talia de quib.ī dictis ordinamẽtis annotat,nihil aliud est q̃ tollere illa q̃ sunt d manu prĩcipis,vt ꝺctus,& inducere seruitutẽ,& tollere libertatẽ q̃ est de iure nãli:vt l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iure.debet.n.tale collegiũ & quodlibet aliud,qñ inuicẽ ꝙueniunt,collegiatim ꝙuenire ad tractãda ea q̃ spectãt ad collegiũ,nõ alia.ff.de iure immu.l. semper.§.qbusdã.al's punit tale collegium.l.sub ptextu ff. de extraor.crimi.Quis ꝺdicet ꝙ collegiũ hæc fieri posse,certè nullus.Prẽterea seruitutem inuenio induci altero de quatuor modis.vr̃ natiuitate,vt qa ex persona serua natus:vel captiuitate ab hostib. vel qa qs vendidit se ad ptium participãdum,vel per solennevotum religionis.hæc hñr in iurib.satis vulgarib.quorum modorum hic nõ est ex illis.Quid plura,ꝛuenio deportatũ posse ꝫhere,& acquirere etiã post hñam deportationis, post q̃ hñã oña ei' bona sunt publicata.ff.de test.mili.l.neq;.& l. deportati.& not.ī l.2.C.de bon. pscrip.Itẽ cũ hoc posset fieri per pactũ, & ꝓfessionẽ alicuius dẽ d.fratrib.in manib.etiã rectoris,quẽ vt dixi,reputo secularem,ꝙuis deuotum & eccl'iasticum: g̃ nec ꝓ statutum hoc ꝓbat̃.&no.in rub.C.de decre.decu.li.x.¶ Descendo ad fm, & supposita ap ꝓbatiõe d.collegij,vt dixi, dico qd rector & qlibet ex p̃dictis fratrib.sit libera psona,& sic ꝫhere possit:vt s̃.dixi, & probaui quod inter d.collegium & hospitale ex vna,& quem libet de frãtribus dicti hospitalis,potest q̃libet & nãlis & ciuilis ꝫhi obligatio,si inter eos fiat ꝺctus aliàs de iure permissus.Ex ꝺctu enim nascitur obligatio,& ex obligatione actio.l. licet.§.ca obligatio.ff.de procura.¶ Venio ad tertium & vltimum,ad quo rñdeo,cum rectores & gubernatores hospitalis tutoribus & curatorib.æquiparẽtur:vt probat in l.orphanotrophos.C.de epis. & cler.& ibi per Bal.& in d.cle.quia contingit,ꝙ sicut per tutores & curatores ꝫhentes nomine pupillorum,vel adultorũ, ipsi pupilli & adulti obligant̃.l.si creditor.C.si tutor,vel cura.int. ita per istos rectores hospitale obligatur:sicut dicimus de ecclesia, quæ obligatur ex ꝺctu prelati,si de consensu capituli hoc fiat:vt in c.qd quibusdã.de fideiussor.& in c.j.de depo.& qd ibi no Ex q̃ bus omnibus iudicio meo concludere possum, & cõcluso tam de iure q̃ de æquitate suadente,tamen submittens me correctioni cuiuslibet melius sentientis,dico quod dictum hospitale fuit tpe vitæ ipsius fratris Structorij ipsi fratri Structorio obligatum ad dictas res,& pecuniarum quantitates eidem promissas p ſyndicum d.hospitalis ad hoc mandatum legitimum habentem,& ꝙ per d.fratrem Structorium etiam omnia iura sibi competentia cõtra d.hospitale cedi poterunt de iure d.Ioanni de mariscotis de Senis,de quo in themate fit mentio,quib.iurib.ipse Ioannes cessionarius potuit etiam postea vti contra hospitale prædictum. Et hæc sufficiãt.Deo gratias. Ego Hugolinus de marischis minimus inter iuris ciuilis Bononienses docto.

DE RELICTO AD PIAS causas qualiter probetur,&de competentia iudicis,&de legato pannorum.Sed nota ꝙhoc nõ est consilium domini abbatis,sed fuit insertum:& ita reperi in alio libro,ego Ludouic. Bolognin⁹ qui nolui iam scirpta rollere aut aliorum sudorib. derogare,&eo maximè,cum iudicio meo licet paruo,istud sit elegans consilium in materia sua.

¶ Consilium cv.

1 *Filius præsumitur ex quasi possessione filiationis,*
2 *Ratio dat esse testimonio in teste.*
3 *Pannorum appellatione quæ continentur.*

EX PROCESSV & actitatis coram dño episcopo Cortonẽ si plura dubia oriuntur.Primum circa competentiam iudicis,vtrum fuit aditus ꝓtento numero testium,& inspecta forma & causa legati,& qualitate personarum relinquentis, & legatarij. Tertium an per relictum sic factum filię Pauli sit probata filiatio,vel quasi possessio filiationis.Quartum,an præsupposito legato pãnorum valido,qui panni cedant legatario,& veniant in legato. Et consideratis verbis legati sit sufficienter facta probatio quoad pannos petitos & istud sit vnum dubiũ.¶ Circa primum forma legati est causa iurisdictionis concedendæ iudici ecclesiastico:quia dicit,amore Dei:& sic ad pias causas,& pro anima:vt ff. de leg.2.l.si quis Titio.facit auth.vt cũ de ap. cog. §. si vnum de prædictis.de sepul.c.2.in gl.C.de sacrof.eccl.illud.hoc tamen causu causa intentata in libello operatur vt inducat negotium posse esse de iurisdictione ecclesiastica,& cognosci p iudicem ecclesiasticum.vt no.In.de fo.comp.in c.cum sit.Et ex modo agendi & procedẽdi,ga proceditur fm formã c.nouit.de iud.in aliis causis iudex ecclesiasticus non esset competens iudex,cum certum sint ad ecclesiasticum pertinẽtes:vt in c.nos inter alios.de purga.cano.& in q̃stione nostra.de hoc tamen temere disputaẽ, cũ se iudicem ꝓtentẽ pronuntiauerit,& nõ fuerit appellatũ,& licet sit interlocutoria:vt in auth.habita.C.ne fil⁹ ꝓ pa.de off.d leg.c. significãtib.tamẽ transit in rem iudicatã, vt pars nõ possit contrahere. ¶ Circa fm licet iuris ciuilis norma solennitatem adhibuit ratione suspicionis & fraudis euitandę:vt l.hac consultissima.C.qui testamẽta facere possunt.vt in omni vltima voluntate, excepto testamento quinq; testes voluerit adhiberi,vt C. de codi.l.fin. iuris tñ canonici censura quasi ins gentium imitãs aliter disponit,vt c.realem.&c.cũ oẽs.de testa.& ibi plenè no.simiIiter ñ insistendum circa numerum:& an illę decretales habeant locũ indistinctè, an in terris ecclesiæ tantũ,an verò cum relinquens sit in extremis cõstiturus,cuius iudicium circa solennitatem non ita arctatur vt no.Barto.& alij.C. de sacrosan.eccl. l.j.Nam legatum ex hoc ñ arbitror esse inualidum:& dicitur esse factum relictum pro anima siue ad pias causas,nisi esset color ꝙ situs,vt dixi,qd resident in arbitrio iudicantis,& coniecturę verisimiles sunt adductæ ex dictis testium,pauperẽ esse hunc legatarium ex qualitate artis, & præsertim ex dicto vnius testis, dum dixit vidisse morari in hospitali,cuius degẽtis mora summa est pauptas.& no.C.de mendi.vali.l.j.& simili.filia eius,inspecta ea maxiè vt ꝓ dote.ff.de ꝺ.ind.l.cũ is.§.si mulier,' bi, (pietatis cã.) &c. Quo ad tertium l3̃ ꝓbatio filiationis sit satis difficilis,vt dicit gl.ff.de ꝺi.& dem.l.Lucius. psumptiuè tñ ꝓbatur,& est probatio sufficiens.ff.de his qui sunt sui vel alic.iuris.l.filium.C.de nup.l.si vicinis.de filijs pñty.c.michael.qa † ex quasi possessione filiationis

filationis præsumitur filius.l.non nudis.& l.nõ epistoiis.C.de ꝓbatio.nisi fieret probatio in contrarium.& ita dicit Bart.in l.1.ff. de quæstionibus,vt tenet glo.in d.c.michael.& no.in c.per tuas. de probatio.facit quod not.Iac.Butr.in l.1.ff.de proba.Testimonium quidem Christophori est clarum,& probat.Item est dictũ Hieronymi qui prima facie non videtur probare cum per verbum credo,asserat,& deponat.Sed certè imo probat attẽta causa scientiæ,quæ est in plus quàm dictum.vnde dixit doctor illustris dominus Bald.in l.conuenticula.C.de episcop.& cleri.quod vbi testis in dicto minus probat,sed in ratione probat efficaci⁹,
2 quod semper attenditur ratio, † quia in teste ratio est q̃ dat esse rei,id est testimonio:vt no.C.de testi.l.solam.facit qd no.ff.de acquiren. possessio.l.si is qui animo.Et sic quasi possessio filiationis est probata.Et alij testes probant adminicula,& intentationem agentis quæ q̃ plurimum habent adiuuare.Sic dicit litera in simili,de successione ab intestato.c.fina.¶ Sed videndum,& istud est quartum,qui pãni veniãt in legato.dicit enim quòd legabat pannos suos lini & lanæ. Nec est discutiendum de reuocatione erroris:qua sufficienter constat errorem probatum.Et similiter non insistendum an fuerit sanæ mentis tempore dicti relicti, ꝓ no.in l.furiosum.C.qui testamenta facere possunt. 12.q. 3. in dictis hominum.de successi.ab intesta.c.fi.ff.de cond.insti.l.quidam in suo.cum similib. Respondeamus igitur ad quartum. Et circa
3 h.d.Bar.in l.diuus.ff.de bo.dam.† ꝙ appellatione pannorum,cõtinentur ea quibus quis induitur: non autẽ veniunt panni non apti ad vsum hominis,& qui sint venales. vnde de facto respondit,ꝙ cum quidam legasset alicui omnes pannos suos lanæ & lini,&haberet illic aliquas petias panni lini non aptas ad vsum hominis,ꝙ in legato non veniunt. vel distinguendum secundum cum: aut habebat illas petias panni lini causa faciendi pannos lineos ad vsum,& in legato veniunt:aut contrectantur venales, & non veniunt.vt l.pediculis.§.item cum quærerentur.de auro & argen. legat. in dubio debet videri quantum sibi expediebat pro vsu illius anni.Et istud cedit legato: aliud videtur esse venale:vt l.cum quæritur.§.lana.de legat.3.loquitur ergo Bar.quãdo illæ petiæ panni non erant advsum.¶ Quoad quintum an probatio sit sufficiens circa pannos petitos:&videnda sunt capitula,s. 27.& depositiones testium super ipsis qui fuerũt quatuor.s.Syluester,Barto.ser Antonius andrucii,ser Anto.angeli. Et iste vltimus nihil probat:alius autem testis refert se ad iuramentum cõfectum manu ipsius testis:& alij duo probãt de quibusdam: sed non de omnib.vt ex ipsorum depositionibus dilucidè potest apparere.ex supradictis concludo primò legatum factum de 25 libris filiæ Pauli,cum casus euenerit nuptiarum, vel etiam similiter,& legatum pannorum.Et in probationis supplementum potest deferre iudex iuramentum cum fuerit petitum.Sed qui panni sint probati diligens scrutator ex dispositione testium super 27.articulo poterit indagare.& ita vt s.scriptum est,dico & ꝙlo ego Dionysius domini Nicolai de barigeñ minimus vtriusq; iuris doctor,ad fidem me subscripsi,& sigillari feci, sententia potiori semper salua.iuxta l.Claudius felix. ff. qui pot. in pig. hab.

CONTRA FRAVDEM gabellę &de data licẽtia,&c.Nec istud est cõsilium domini Abbatis: sed qa ita insertum reperi ego Ludo.Bologninus , statui non mutare iam scripta , & istorũ patrum honori non derogare,& eo magis cum illud quod non mutatur,cur stare prohibetur.l.sancimus. C. de testa. cum simi.

Consilium cvi.

1 *Si dominus rei furtiuæ dicit rem subtractam de suis voluntate:& sic furtum nõ fuisse cõmissum:nihilominus fur tenetur pœna § recẽt.l.inter omnes ff.de fur.*
2 *Respondens facile in dubijs quæstionibus contra fiscum non delinquit.*

VISA QVADAM inquisitione formata per ser Bart.notarium damnorum datorum terræ Lucignani contra Ioannẽ Bõdi,& Cicregiolam,& responsionibus factis per eosdem dictæ inquisitioni,& toto processu,& quibusdam allegationib. & exceptionib.& in fauorem dictorum inquisitorum & statutis & reformationibus terræ Lucignani de materia loquentibus:& maximè quodã statuto quod incipit: *bestie minute paga de passegio* &c. Et quodã alio.c.quod incipit,*in qualunche c.si facesse mentione*.in vers. *& doue se trahe o passa sempre i ogni tempo si intende audera con la polizza del cauagliere:e se trahesse o passasse senza la detta polizza:sia condemnato per gabella fraudata.* Ac etiam vltimo c.quod incipit:*chi fraude la gabella,paga per ogni denaro*,&c.Et aliis statutis coram me productis:maximè statuto posito sub rubrica de electione,& officio officialis damnorum datorum.Et singulariter visa responsione & confessione facta per inquisitos prædictos dico de iure , & iuris rigore dictos inquisitos condemnandos esse:quia in confessos & conuictos nullæ sunt partes iudicis,nisi in condemnando : vt l. prima , de confession. Nam quando confitentur se extraxisse sine apodissa:tñ negant,ꝙ nõ animo fraudandi, & ꝓfitentur qd sine apodissa:tñ allegant licentiam vnius ex emptoribus gabellæ:& sic incidunt in dictũ statutum,ꝙ iuerunt sine apodissa. Nã ibi clarè dr̃,ꝙ in quolibet casu siue trãsitu siue ꝓtentione semꝑ debent ire cũ apodissa, al's ꝺdemnentur ,ꝙ gabella fraudata , vt clarè patet in d.c.qd incipit,*in qualunche capi* versi.*e doue si trahe o passa*.Et sic vbi est casus ibi nulla dubitatio est.vt l.ancillæ.C.ꝺ furt. & lex licet dura,tñ seruanda est.vt l. pspexit.ff.qui & à quib.Nec obst.ꝙ negant se animo fraudãdi:qa lex fraudẽ præsumit.vt clarè patet in dicto ver.vbi dr̃,*Et vnde si trahe* q̃ præsumptio est fortè iuris & de iure vigore dicti c.& sic nõ admittit probatio in ꝓtrarium.Sed posito ꝙ esset iuris tm̃,& nõ de iure: & sic admitteret probatio in ꝓtrarium,dico ꝙ non extitit probatum de eorũ innocentia,& ex qualitate facti ꝫ eos præsumitur, & sic eis incũbit onus probandi.vt est tex.in l.si non cõuitij.C.de iniur.& l.11 C.ad l.Corne.de sica.qd minimè extitit pro parte eorũ, vt ex iure apparet.Nec obstat cõfessio,seu testimonium Bramantis: qa vox vnius vox nullius.vt l.iurisiurandi.C. de testi.& maximè in criminalibus in quibus ꝓbationes debent esse luce meridiana clariores,vt l.fi.C.de proba.Item qa sua cõfessio potest Bramãti præiudicare,nõ autem cõmunitati Lucignani, vel officiali ciusdem.Pro hoc facit optimè no.dictum Bart.in l.inter omnes.§.re
1 cẽt.ff.de furtis.vbi ipse dicit,† ꝙ si aliquis furtum ꝙmisit, & dñs rei furtiuæ ꝙparet,& dicit rem sibi subtractã de sui voluntate,& sic furtum non fuisse ꝙmissum,qa furtum est ꝓtrectatio rei alienæ inuito dño,&c.sed asseritur factũ de voluntate dñi,ergo & c. nihilominus sua ꝓfessio nõ liberat furem à pœna vt ipse determinat in d.§.rectè.& sic etiam in proposito ꝓfessio illius nõ liberat à pœna.pro hoc etiam facit l.licitatio.§.qd illicitè.ff.de publ. vbi inspicit vtilitas priuatorũ,& vigor publicæ disciplinæ.& hãc puto fuisse mentem illius c.qd requirit apodissam ne furta fieri possint p ꝓfessionẽ & similia,&c.¶ Nec obstat qd allegatur ꝙ partem aduersam,qd statutum requirit verũ dolum : sed verus dolus negat̃ ergo,&c.Et allegant c.statuti,qd incipit , *& qualunche persone*,&c.quia veritas est in ẽrium,vt clarè patet in d.versi. *& doue si trahe o passa*.vbi ex qualitate facti fraudẽ præsumit:& sic non loquitur in vero dolo solum, verum etiã in præsumpto:& similiter etiam dictũ statutum allegatur per partem aduersam quod incipit: *& qualunche persone*, qd loquitur per plura vocabula disiunctiuè posita,nõ copulatiue.¶ Item nõ obstat quod allegatur qd ipsi nõ iuerũt causa vendendi,sed causa pascuandi:qa in vtroq; casu ,puisum extitit,vt patet in statuto qd incipit , *bestie minute paga de passegio*,&c.Ex quibus,fm capitulum non debuit vidisse ille valens & subtilis doctor qui allegationes fecit ,ꝙ parte aduersa.Itẽ non obstat qd allegatur ꝙ partem aduersam,qd dicti inquisiti ignorabant tale statutũ , & talem apodissam esse necessariã q̃ ignorantia iuris municipalis vr̃ eos excusare: maximè ne damnũ indebitè patianr̃,vt subtiliter allegatur per partẽ aduersam:qa hoc est verũ,nisi talis ignorãtia sit crassa & supina: vt no.gl.& ibi per Bar.in l.fi.ff.de decre.ab ordi. faci.& Dy. in c. ignorantia.de reg.iur.lib.6.in versi.qui incipit,vltimo distingui potest.& in ver.ꝓcedenti.Et est hodie determinatum, vt in c.vt animarũ.extra de ꝓsti.li.6.& de casu nostro vr̃ ibi expresè text: & licet quis ignorasse dicat,nihilominus in vectigalis pœnã eũ incidere diuus Adrianus ꝓstituit.Et ꝓ ꝓdicta vr̃ satis esse ñsum ad iura & rationes per partem aduersam inductas , & subtiliter allegatas,præterq̃ ad vltimã non curando de prima;vc3 nunqd potuerit inquiri,vel nõ:qa quicqd sit de iure cõi,de iure municipali potuit ingri:vt clarè patet in dicto statuto sub rubrica, de electione, & officio officialis damnorũ datorũ.Et audio sic fieri per fuisse de ꝓsuetudine.Ad vltimam vero rationem in qua alle gat̃ ꝓsuetudo:dico qd visis actis & actitatis in dicta causa nõ extitit ꝓbatum de dicta ꝫria ꝓsuetudine:ex quo nõ ꝓbauerunt de innocẽtia sua:qa ꝓsumptio est ꝫ ipso.vt s.dixi.Dico qd veniunt ꝺdemnandi iuris rigore.tñ ꝓsideret bonus iudex ꝺdemnationẽ personarum,facti qualitatẽ,& terræ ꝓsuetudinem: & diligenter veritatem inquirat nõ obstãre qd dicti inquisiti nesciuerunt se defensare,vt clarè nos docet sacratissimus imperator in l.1.in fi. ff.de quæstio.& sit ꝓmptior ad soluendum q̃ ad ꝺdemnandum,
2 in casu dubio.quia non puto † delinquere cum qui in dubijs q̃stionibus ꝫ fiscum facilè respõderit.vt in l.nõ puto.ff.de iare fil. Tamen nisi alia ostendentur, ipse potest de iure inquisitos p̃dictos & ꝓfessos condemnare,vt superius clarissimè est ostẽsum. dominus cum dirigat in viam veritatis & iustitiæ. Deo gratias.

¶ Ego Ioannes de Blandinis de Senis legum doctor.

¶ De expentis testamenti.

¶ Consilium cvii.

HAERES QVI COLLEGIT TESTAMENTVM, vult ꝙ legatarij ꝓtribuãt in recollectione testamẽti questio hęc sic determinari potest.Si quidẽ hęreditas esset soluendo,dẽt solu-

ere

Universidad de Deusto
Biblioteca

uere totum ipse hꝛs sicut æs alienum. Sed si hæreditas nō esset soluendo, tunc diminuentur legata pp istam expensam sicut ꝓpter aliud æs alienum. ita no. Bar. in l. scimus. §. in ꝓputatione. C. de iure delib. & Spe. tāgit, vt ipse ibi refert, &c. Impediat sibi: tñ nō dꝛ nocere nec iniuriam inferre. ff. q̄ in fraudem credito. l. qui autem. §. simili mō. Itē est eadem rō i nepote cùm omnib. descēdentibus hꝛditas ascendētiū pariter debeat nō attenta differentia sexꝰ, nec disparitate graduum: ga nepos vel pronepos q̄ sunt in vlteriori gradu, pariter cum filio succedunt. tex. est i l. fin. C. de legi. hæredi. & auth. in successione. C. e. tit. ita statutū q̄tū ad hoc qđ dat nouā formā agēdi. vt Bar. in l. j. ff. ad l. Fal. tñ dꝛ ius cōe q̄ ad alia. Sic intelligaē gl. Io. An. in c. j. de ꝑstitu. lib. 6. & sic debet iꝫterpretari fm quod interpretatur ius cōe. C. de noxalibꝰ. l. si serui. vbi est casus notabilis, & gl. in l. fi. §. donec. in fi. C. de iure deliberandi, &c. Nicolaus abbas. ¶ Quædam subscriptio an filius bāniti possit testari, &c. & est domini Abbatis prout. ꝯ. apparet.

¶ Consilium domini Ludouici Bolognini.

CASVS talis, est. I. & A. fratribus, aliisque fratribus suis mercatoribus existentibus in ciuitate. M. & bonum creditum habentibus: & eis existentib. absentibus à dicta ciuitate sub die x. mensis Septemb. 1472. fuit inchoatus quidā processus ꝯ dictos. I. & A. fratres & alios eorū fratres fm formā iuris municipalis d. ciuitatis: & hoc ad instantiā quorumdā suorum assertorum creditorum: qui asserti creditores i dicto ꝓcessu asseruerunt dictos. I. & A. & eorū fratres cessasse, seu fefellisse in fraudē dictorum creditorum. Pendente dicto ꝓcessu demum sub die 12. dicti mēsis Septemb. & anni ꝑsati fuit inchoatus nouꝰ ꝓcessus, & diuersus à primo ꝯ dictū. I. tātumō: & hoc ꝓ facto status. Quibus processibus sic pendentib. fuit ꝓnuntiatum p iudicem ordinarium fm formā statutorum d. ciuitatis sup primo ꝓcessu fallentię. die 2. mensis Octobris d. anni: vc3 dictos I. & A. fratres, alióſq; eorū fratres fuisse & esse cessantes, & ꝯ eos & eorum bona ꝓcedendum esse, tāq̄ ꝯ cessantes, fallentes, & omittentes soluere eorum creditorib. Quo ꝓcessu fallentiæ sic pendente sub die j. Octob. d. anni alius fuit formatus ꝓcessus ꝯ fratres dictorū I. & A. ꝓ d. facto status. & postea die 20. Octob. fuerunt bāniti ꝓ rebellibꝰ, & in ꝓfiscatione bonorum demum eadem die 20. Octob. d. anni dictus I. etiā fuit bānitus de dicta ciuitate pro statu, & pro rebelle, & in ꝓfiscatione bonorum suorum. His sic peractis die 20. Aprilis anni 1473. dicti I. & A. & fratres fuerunt declarati debitores dictorum creditorum vigore dicti ꝓcessus fallentiæ fm formā dictorū statutorum: ꝓp qđ dicti I. & A. & fratres ꝓinde habiti fuerūt ex forma dictorū statutorū, ac si in dictis q̄titatibus fuiſſent dicta die ꝓdēnati. Tādē anno 1474. dicta ciuitas statum mutauit, adeo q̄ dicti I. & A. & eorum fratres obtinuerunt cācellari à dictis bānis cum restitutione bonorum sub mō, forma. & tenore infrascriptis: vc3 P. C. legatus, & c. dilectis nobis ꝓ vos & vestrū quēlibet exhibita obsęqa & q̄ futuris tpib⁹ exhiberi speramus, nō ĩmerito ꝓmouemur, vt vobis reddamur ad gras liberales, & fauorib. & gratiis obsequamur. Inde est qđ ꝓmissorū occasione ꝓmoti ꝑstitū tenore authoritate nobis indulta, mādamꝰ vobis supstitib. notariis & officialib. cameræ actorū, necnon fisci & officij bānitorū, & cuilibet vestrū quāten⁹ oēs & singulos i fraſcriptos quorū noīa singul⁹ iferi⁹ descriptū: ac eorū noīa & ꝑnomina cācellare & abolere dētis domnib. & singulis libris, seu quaternis ĩ d. locis, vel alibi existētib. & oīa singula, & q̄cūq; bā ꝓdēnationis, inquisitionis, & ꝓcessus ĩ ipsis libris, seu quaternis adscriptos & exēplatos seu factos quocunq; tpe ante aduentum nr̄m ad ciuitatē. M. q fuit anno dñi. 1473. die 3. Septēbr. ex nunc & tenore ꝑsentiū ꝑdicta authoritate decernētes nulla irrita, & cassa ipsa bāna & delicta ante d. tps ꝓmissa & ꝓdemnatioēs inquisitiones & processus. ita qđ liberē & impunè i ciuitate. M. eiusq; comitatu & districtu morari, & stare possint absq; grauamine vl̄ molestia aliquali inferendis ꝑdictis infrascriptis, vel alicui ꝑdictorū occasione ꝑdicta. ſ. bānorum vel ꝓdemnationū, aut alicuius eorū: restituētes & ipsos, & quēlibet eorum ad famam, honores & ad alia prout erāt ante. In quorū testimoniū ꝑsentes fieri iussimus, & nr̄i sigilli ꝑressione muniri. ¶ Quorū noīa sunt hæc vc3 I. & A. & fratres eo. &c. Successiuè i dicta ciuitate. M. aliis nouitatib. superueniētib. & mutato statu. 1475. ꝓ certos ciues M. & A. à ppi⁹ dictæ ciuitatis ptātem hñtes, inter alia fuit statutū & ordinatū ꝙ oēs & singuli ꝓdemnati & ꝓfinati, bāniti, & qualitercūque infugati occasione status, ad res, & bona, & iura sua priſtina, & honores, dignitates, & priꝯilegia q̄ habebāt añ dictas vocatiōes restitueret. ac ꝓ restitutis ipso iure haberēt. Quibus sic stantib⁹ qđa. Antoni⁹ vnus ex creditorib⁹ dictorū I. & A. & fratrū petit executionē ꝑdictæ sniæ latæ ꝯ dictos I. & A. & fratres sup fallētia antedicta, nec nō alterius sniæ declarationis, vt s. factæ de q̄titatibus in qbus dicti fratres in dicto ꝓcessu fallentiæ allegati & declarati, fuerunt debitores, & q̄ sniæ fuerunt latæ temporib. mō, & forma prædictis. Cōtra quam petitam executionem opponitur per dictos I. & A. allegantes d. sniās exequi non posse, nec debere: ga fuerunt restituti aduersus d. sniam, & totum ꝓcessum vigore mādati, vt suprà emanatiā d. legato ꝓut supra nec non successione ex restōne per ciues. M. facta, prouisionibus & ordinamētis de quib. s. pro parte verò d. Antonij repliſ catur non obstare dictas prouisiones & qōnes: qa asserit hꝛe locum in causa criminal⁹, non ãt in ciuili d. aliæ restōnes non extēduntur ad dictos. I. & A. fratres, qui non erant bāniti tempore dictarum prouisionum. Quꝛritur quid iuris. Ludo. Bolognin⁹.

¶ Consilium cix.

1 *Legatus de latere vbi aliquid facit iure legationis, æquiparandus est principi.*
2 *Papa semper nititur saluare decreta & institutiones suorum legatorum.*
3 *Prouisiones, statuta & decreta facta per præsidentes authoritate concilij generalis electorum postquam authoritate principis fuit concessum, habent vim legis & iuris ciuilis.*
4 *Decreta facta à populo sunt ius ciuile.*
5 *Dictio alia, includit criminales, ciuiles, mistas & spirituales.*
6 *Ciuitas potest facere legem generalem ex qua ius auferatur tertio.*

INVOCATO diuino suffragio quo mediante veritas elucescat. Nam dominus prope est inuocātib. eum: & viso pūcto superius expresso, l3 supra satis per alios. d. consulentes ad saturitatē dictum fuerit, adeo vt respōsum iam appareat. l. fundi trebatiani. ff. de vsufr. lega. nihilominus necessarium esse duxi de præsenti consultatione aliqua elicere quę dubium afferre vñr. & demum oīa illa soluere. Et primò illud verbum in restitutione facta per dominum P. C. legatum. Restituentes etiam ipsos & quemlibet eorum ad famam & honores: & alia prout erant ante adscripta eis, & cuilibet eorum. supra tñ in restitutione expressē facta erat mētio vt. I. & A. & fratres in puncto nominati restituti essent ad banni cōdemnationes, inquisitiones & processus & ita oīa aboleri mandatum fuit in restitutione memorata. Cuius legati de latere potestas non parua, imo magna, & amplissima potestati principis, seu papæ est æquiparata: & primò hoc assumo ex tex. iūcta eleganti gl. in c. nobilissimus. 97. dist. sic dicente, † ꝙ vbi legatus de latere aliquid facit iure legationis suæ, certè principi æquparandus est, in hoc amplissimam habens potestatem, & sic intelligo Spec. in ti. de lega. §. supereſt. ver. quid si de legati iurisdōne. vc3 vt etiam eius legati oraculoviuæ vocis credatur, vt in l. 2. §. liquet. circa fi. C. de fum. trini. & fide catho. firmat hoc Arch. in c. nobilissimus. & Inn. in c. cum dilectus. de accu. & Io. and. in c. j. de off. deleg. li. 6. de senten. exc. c. ad eminentiam. de appe. c. ꝑstituť, & gl. de sent. exc. c. sicut. & in c. ad apostolicæ. de re. iud. in 6. & cacū olim essemus. de priui. & Lap. alle. 12. & 33. & Bar. in l. j. C. de supindi. li. x. huius sniæ est ēt Bal. in l. exēplo. C. de prob. & in l. si quis per calum. C. de epis. & cleri. & maximè pōdero hanc restitutionem factam esse de pertinentib. ad legationem suam. & adde bonum tex. in c. sup his. de accuſ. imo dicit Io. an. in d. ca. sup his. de stylo curiæ fore, vt sibi credaē ēt exꝛ legationē suam soloverbo 1 viuæ vocis oraculo, ꝓ quo est optima rō tex. & gl. in l. j. ff. de offpræſe. prætō. ibi credidit. n. princeps, qui ob singularem eorum industriam ad huius officij magnitudinem electi sunt non aliter fore iudicaturos, q̄ ipse princeps iudicaturus eēt: vt ibi ingt tex. ex quo fit, vt maxima sit pſumptio pro legatis, & potestatibus & solennitate: vt latè explicat Spe. in toto titulo, de leg. & maximè in §. supeſt. & p̄dictis adde do. An. de fide instr. c. qđ sup his. & in specie ad propositū nr̄m potuit legatus antedictus restitutionē dictā ꝓcedere: qa statuta facit perpetuò duratura. c. fi. de off. lega. c ex parte. de ver. sig. & c. super quibusdā, essent videnda. no. 4. di. porro. & 76. di. vtinam. imo † papa semper nititur saluare decreta & institutiones suorum Legatorum. de rescript. capitu. veniens. & successiuè omnia p̄t facere legatus, quæ non sunt papæ reſeruata speciaľr q̄ oīa singulariť ponit gl. in c. qđ trāslationē. de off. leg. in c. sicut venire. de excel. præl. & ponit ēt Spe. in tit. de iurisd. om. iud. Interpretatur ēt legatus dñi N. papæ rescriptum, qđ maximum est ĩ c. j. de postu. præl. in verbo, reſcriptum nostrum ĩterpretatus. & addo no. de iud. nouit. Quid plura? imperium h3 in ꝓuinciam per eum gubernatā. vt d. §. supereſt. & per Spe. §s casus potius laboriosum q̄ subtile hic esset explicare. h3 q̄ restitutio memorata maximam ptātem. ſ. papæ vel similem pp prouinciam quām gubernat legatus. est etia fundata d. restitutio ptāte, imperio, arbitrio & basilica reformatorum status d. ciuitatis M. habentium dictæ ciuitatis vicariatum in plena forma ãſummo pontifice: qa d. dñi reformatores fuerūt electi à ꝯcilio populi repræſentante authoritatē dñi papæ, & æquiparantur principi. vt no. C. q̄ sit lon. ꝙſuetudo. sup rub. & de re. iu. ff. l. aliud. §. refer. vñ elegant dicit Bar. in l. stipulationū aliæ. ff. de ver ob. qđ ꝓ prouisiones, statuta & decreta & alia facta p præſidētes authoritate ꝯcilij generalis

lij gn̄alis electorū postq̄ authoritate principis fuit ꝓcessum, habebūt vim legis, & iuris ciuilis: vt in ꝓmio Institutionū, in prima & seda ꝑst. C. & l. 2. C. de vete. iur. enu. ad idē allego Bar. in l. fi. ff. d
4 pę. † vbi facta decreta à populo erunt ius ciuile, & oriet actio ꝓpetua, q̄ ciuilis dr̄. Insti. de perpe. & temp. actio. in prin. & in hoc non est differentia int docto. licet sit in alio passu an statuta facta ab episcopo, marchione, & aliis sint i⁹ prætorium, vel ciuile: ſd in casu nr̄o t3 ꝯcilium, & populus locū principis. addo Bal. in l. receptitia. C. de ꝑst. pecu. in l. j. C. qui admit. ad bo. posſ. & Bal. in l. sancimus. C. de don. & q̄ no. Io. an. in addi. Spe. in ti. de instr. edit. in §. porro. in addi q̄ incipit, hæc subscriptio, fundamento hoc facto ꝓfidero verbum vnum in restitutione facta p d. dños. ſrestituerunt oēs, restitutos esse volucrunt in omni ipsorum iure priſtino: etiam si prædictorum restitutorum aliqd hodie, ſ. tpe restitutionis quomodocunq; teneatur, & possideatur cū gn̄ali clausula nō obstante, & alijs oīb. oportunis, & ista fuit facta vno tpe, demum vna alia restitutio facta fuit tpe in qua omnes expreſsē restituti sunt ad criminales & ciuiles cās, ꝓcessus, ꝓscriptiones & omnia. Vnde veniendo per ordinem in vnaquaque restitutione: primò assumo illā dñi. P. Legati de latere. C. in qua restituit ĩ specie dictos fratres ab omnib. processibus criminalib. & ad famam, & honores, ad alia, prout erant ante scripta eis quæ restitutio iuri communi conformis est. l. quod si minor. §. restituitio. de mino. & postquam expreſſam mentionem facit de criminalib. & postea dicit, & ad alia: hæc dictio alia, non intelligitur amplius in criminalib. rationeviтādę superfluitatis. §. quib. in prima ꝑsti. C. sed intelligitur in ciuilib. aliquam in multis similitudinē habentib. cum criminalib. licet in multis differant, vt latè p Bar. in l. fi. ff. de priua. delic. in l. 2. C. q̄ ciuilis actio prætiudi. criminali. & l j. ff. vi bo. rap. & late per d. Ant. in rubr. de iud. post Inn. in c. qualiter & q̄n. de accu. no. in l. quid ergo. §. pęna grauior. de infa. in l. à gratia. de term. mot. vnde per similitudinem ꝓcessus, libelli, litis ꝓtest. & sniæ in eis reqſitæ. ſ. criminalib. & ciuilib. dum dr̄, & ad alia, intelligitur de ciuilib. l. si fugitiui. C. de ser. fugiti. quasi dictio, talis sit implicatiua similium. Præterea talis dictio, & ad alia, d necessitate debet intelligi de ciuilib. ꝓpter dictionē, &, q̄. ꝙiūctio est, & cadit inter diuersa, in rub. ff. de iur. & fac. ignor. vbi gl. ergo cū s. dixerit de criminalib. hæc dictio, & ad alia, intelligit de sententiis ciuilib. cum causarum, & indiciorum tempora iū de quib. tractamus, quoddam est criminale quoddā ciuile, & qđdam mistum. Criminalia dicuntur quorum finis est ꝙmodū partis, & interesse publicum, seu vindicta publica. Ciuilia, quorum finis est ꝙmodum partis, & interesse priuatum. Mista quæ participāt de interesse partis, & vindicta priuata, & publica exēplum in c. tuæ. de ꝓcu. istæ distinctiones hñr in c. forus. de ver. sig. & in iurib. supradictis. vnde manifeſtè apparet qđ dciuilib. intelligiē. Et alio reſpectu qđ dicta restitutio, extendatur ad processus, & sniās ciuiles, adduco. qa si restitutio est facta ad maiora: ḡ ad minora extendiē facil⁹r, & ad alia. vt in c. sedes. & lata mā in ca. cū in multis. de resc. li. 6. addo nota. in cle. non potest. de procur. & qđ pulchrè approbat Bar. in l. sed & si quis. §. quæsitum. ff. si qs cau.
5 ꝙ imo in terminis ad propositum nr̄m adduco gl. in c. 1. in versi. quis alia. de re iud. vbi dicit † qđ ista dictio, alia, includit crimina les, & ciuiles, mistas, & spūales: quā in ppōsito meo magnificio, & ꝓ hac decisione ipſam principaľr noto. adduco ēt singul⁹r no. Io. qđ ciuilia includūt à foriori, i c. cū olim. de off. dele. & q̄n expreſsit grauiora, dictio alia, trahiē ad oīa: sed si leuiora in reſcripto exprimāt, & postea mihi facit aliquas iniurias, nō potero de homicidio accusare: sed ecōtra casus vbi grauiora expressa fuerunt. ſ. criminalia, & ad leuiora, ſ. ciuilia, volumus facere extensionē, p dictionē, & alia, certè possum⁹, vt pulchrè firmat Inn. ĩ c. dispēdia. d. reſcr. lib. 6. ap ꝙbat d. Ant. in d. c. sedes. de reſcr. & prę dicta ꝙfirmanť vt dicti verbi sit aliqua operatio, & effectus. d. leg. 1. si q̄n. de priui. c. si papa. lib. 6. Quibus oībus visis illud tritum & vulgatū dubium tango: an dictus legat⁹ de latere cardinalis potuerit tollere ius acquisitū alteri p sniam huiusmodi restitutionē ꝓcedendo. Itē qđ de restitutione ꝑfatorū duorū status reformatorum, vbi restituuntur prædicti fratres ad bona hodie p alios possessa, & dicta restitutio bene roborata est cum clausulis oportunis. & maximè clausula non obstante, &c. Nā primo l3 dubitatum fuerit an princeps tollere possit ius gentiū. ſ. dominia de iure gē. inuēta. in l. ex hoc iu. ff. d iust. & iu. i. dñium rei meę an mihi auferri possit. & l3 in dubio gl. videaē velle q̄ nō. l. reſcr. C. de p̄ci. imp. offe. ꝓ qua satis implicitarō. l. quoties. C. de preci. impera. offer. in l. fi. ti ꝯ ius vel vti. publi. in l. fi. de errore aduocatorum. q bus cautū est ius alterius in totum auferri seu euelli nōposse: qa dico multiplici capite i⁹ acqsitum p sniā alicui potuit auferri ꝓ principē. & alios q loco principis habēt. Et primò ꝓ hoc allego tex. in l. item si verberatum. §. pen. d reiven. vbi cum cā dominiū potest auferri. & alteri ꝓcedi. firmauit Bar. hoc in proę. Digesto. & idem in l. 1. in fi. de constitu. prin. quæ maior causa potest esse, & qa latæ fuerunt d. sententiæ dictis fratribus rebellibus ciuitatis existentib. ꝓpter factiones ciuitaris, aut partialitates, q̄ nō potuerunt tpe prætaxatæ rebellionis iura sua, nec causas defendere. & ideo restitutio emanauit, & ratio ꝓhibitæ defensionis, qa ad ciuitatem non erat tutus accessus, ergo iusta causa. in cle. pastoralis. de re iud. posuit Inn. in c. præterea. de dila. in extrauag. ꝓsenti. de rescrip. & legistæ omnes in l. 2. ff. si qs in ius voc. non ierit. in l. de ætate. vbi ꝙ Bart. in fi. ad Trebellia. ff. accedat pro hac sniā tex. in l. si quis sepulchrum. de religio. vbi de iusta cā fit mētio: & ꝓpelli debet iusto ꝑtio, &c. ꝑt accedat ratio tituli, de bon. damna. imo plus dicit Ang. in d. item si verberatum. §. pen. ꝙ si ne causa potest princeps dñium auferre vni & dare alteri, per l. 2. & l. bene à zenone. C. de quadri. præscr. Idem ipse Ange. firmauit in l. 2 stat. cōia prædiorum. vbi non solum hæc potest facere princeps, sed per statutum & ꝙſuetudinem potest auferri ius alterius singularis pſonę. arg. l. si pendentes. §. si quid. ff. de vsufr. & firmat hoc vltimum Inn. in c. 1. de ꝙſue. Aliquid in simili in c. in nra. de iniur. & dam. dato. & Ang. idem vnum verbum in l. quentionum. ff. de pac. Quinimo dicit Bar. in l. Antiochensiū. de priui.
6 credi. † ciuitatem posse facere legem gn̄alem ex qua ius auferatur tertio: vt fecit in casu nr̄o in beneficium omnium quorumcunque bānitorum, ꝓfinatorum & rebellium. & ita tenent hæc declarato hoc modo dicto Inn. in c. q̄ in ecclesiarum. de ꝑsti. vt intelligatur faciendo legem particularem. l. si priuatus. q & à q̄b⁹. vt illa nō noceat. l. quoties. ff. de pollicitationib. quemadmodum potest facere ciuitas super rebus suis generale statutum. l. prohibere. §. plane. ff. quod vi aut clā. & not. de pub. l. cæsar. & ponit ľal. in l. ciuitas. ff. si cer. pet. Ad ꝓfirmationē omnium p̄dictorum accedat tex. ĩ l. Lucius. ff. de euic. & q̄ notauit Arch. j. distin. ius ciuile. & 9. q. fi. per principalem. Item ex alio capite posito si ne p̄iudicio veritatis, quia ita veritas est, q̄d qđ alio modo nō posset tolli pōt ex plenitudine potestatis. Nam cľa de plenitudine p̄tātis, est inter alias duas principales, ſcľam non obstante, & cľam, ex certa scientia. Et in veritate in omnibus restitutionib. princeps, vel ciuitas, aut legatus tacitè scientiā atteſtātur in narratione, sed expreſsè est in vna cľa, nō obstante, q̄ validat restitutum seu restitutionem ex plenitudine potestatis, si dicatur, nō obstante aliquo in ꝓrium faciente. ita Bar. firmat in l. si. C. si ꝯ i⁹ vel vti. pub. Bal. expreſsè de pace ꝑstan. in ver. liuellarium. & Bal. in l. cos. C. de appe. adde no. in l. sed sed & si quis. §. q̄situm. ff. si qs cautio. in l. iubemus. C. ad Velleia in auth. de test. ta. imperfectis. §. pen. in auth. hoc inter liberos. C. de test. & Bart. ponit in extrauag. ad reprimendum. in ver non obstan. imo venienti ꝯ factum ſuperioris debet ĩponi perpetuum ſilentium. Quia ciuitas indultū fecit scienter & notoriè pro bono ciuitatis, ergo ex certa scientia: ergo nō potest venire ꝯ id qđ factum fuit ex certa scientia. vt eleganter firmauit Bal. de pace ꝑstan. in versi. si quis autē. facit l. idem Vlpia. ff. de excu. tuto. Quibus ita dictis ꝙcludo qđ si etiam per ſuperiorem non posset tolli dñium alteri quæsitum, quod est verum semper tolli potest dñium quæsitum p sententiam. vt eleganter reperio firmatum per Bal. in l. fi. C. sent. rescin. nō posse. Etenim in omni sniā intelligitur cľa, saluā summa potestate principis. l. fin. C. de legi. vel eius qui loco principis hꝛ, vt s. dixi. qđ dictū noto & pōdero pro hac decisione multū, nā cū ius acquisitum ꝙ sniam sit acquisitum ꝓ mediū iuris ciuilis, & sic de iure ciuili, ideo facilius etiam q̄ ius gētium tolli pōt: hoc ĩ dubitanter est verum, cum sit in cľa derogatoria. accedat l. humanū. C. de legi. & qđ notat Io. An. in c. j. de excesſ. pla. & in c. j. de ꝑsti. & qđ no. Cy. in disputatio. sua, ꝓcessit dispositio derogatiua. & eleganter in d. auth. hoc inter liberos. ſ. cľa. nō obstante. §. itē cū sit in materia, &c. Certa scientia notoria: sed plus adhuc pōt tolli qđ de iure ciuili est. l. 2. §. exactis. ff. de origi. iur. puta qđ non transiuerit in ꝯctum actio vel cōcessio cum nō subdito, vt ponit Inn. de iud. c. nouit. quem intelligo ita in c. in nostra de iniu. & dāno dato. Et addo Bar. in l. priuilegia. C. de sac. ſan. eccle. Et q̄ dixit domi. Flo. in c. perpēdimus. de sen. exc. Sed cum subdito ea etiā q̄ transiuerunt in ꝯctum multi tenent q: pōt tollere nudo verbo d. l. priuilegia. p arg. à ſpeciali, vel ratione cessante, legis generalis vtilitas subditorum in restitutione versatur, nec trāsiuerat ĩ ꝯctum, imo subditi quib⁹ facilius p̄iudiciū nudo verbo prīcipis pōt afferri, in cle. dudum. in §. verum. de sepul. ¶ Ex quibus omnib. de iure firmiter concludo d. sententiā aduersus qua restitutio cōcessa fuit in puncto positā, & executionē nō mereri, nec de iure, nec ꝙſuetudine, nec statutario iure. Et ita dico & ꝙſulo Ego Ludouicus Bologninus mininus vtriuſq; iuris doctor, & ęques, iura ciuilia Ferrariæ ordinariè de mane legens: & in fidem prædictorum me subscripsi, & solitum sigillum apposui.

¶ Finis Primæ partis Consiliorum Panormitani.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ABBAT. PANOR. CONSIL. LIBER SECVNDVS.

QVAE SVMMO LABORE ET STVDIO, ADHIBITO IVDICIO, nunc postremo ab infinitis erroribus sunt vindicata.

¶Casus consilij primi.

QVIDAM NOMINE COLA, CIVIS ET HAbitator Fani, manifestus vsurarius, vt ꝓbari dr: volens suo pudori parcere, & sepultura ecclesiastica non carere, ac testādi facultate non priuari, accersitis rectore parochiæ, notario, & testib. sub infrascripta forma cautionē pstitit. Asseruit. n. qd ad ei⁹ notitiā puenit, qd nōnulli susurrātes, & zizaniam seminantes cōnant eū diffamare, qd ipse exercet, & exercuit vsurariā prauitatē quodq; fore minimē verū ipse attestabat, volensq; oīno līguas incidere maleuolas, & oīb. oīdere se fore ab hmōi reatu innocētē, suum post infrascriptā cautionē pstitā testiū & vltimā voluntatē solennit ordere ꝓmisit venerabili viro dño Nicolao Bartoli rectori eccl'iæ S. Leonardi, &c. & Dñico notario, &c. qd si q̄ tpe apparebit legitimēvel apparere poterit, qd ipse aliqd ab aliquo, vel aliqb. ꝓ vsurariā extorsisset prauitatē, totū illud, & eqd legitiē mōstraret, itegre restituturū, volēsq; ī pdictis idonee cauere, rogauit nobilē virū Ioā. &c. vt ꝓ eo solēnit ꝓ pdictis fideiuberet, &c. & ita subsequent d. Ioā. gñal'r fideiussit. ¶Quærit nūc eū successiuè fecerit duo testamēta, in quorū prīo dnm Hugolinum & filiū adoptiuum d. testatoris instituit hīdes: in secūdo verò bona sua distribui iussit in opus certi pōtis publici, cuius refectio spectat ad certā eccl'iā, seu hospitale. Nunqd vigore pdictæ cautiōis aliquod dictorū testamētorū subsistere possit.

¶Consilium j.

1 *Vsurarius manifestus debet carere sepultura ecclesiastica, donec de vsuris extortis idonee satisfecerit.*
2 *Vsurarij manifesti non debent interesse testamentis.*
3 *Ius vbi exigit aliquid sub certa forma seu qualitate, tunc non sufficit factum sine forma, & qualitate adimpleri.*

OMNIPOTENTIS DEI, GENITRICISque Marię humilit postulato præsidio, Quanq̄ multa ꝯ d. cautionem obijci possent, qa tn in se clara n sunt, sed in doctorum opinionib. posita, ne videar rē mihi ꝓrsus indubitabilem, dubitabilem oīdere: ideo bf, & audacter ꝙcludo nullum dict. testamentorum vires aliquas habuisse: sed nullius ꝓrsus existere firmitatis. ¶Et ꝓ hac mea ꝙclusione dico esse casum apertissimum, q̄ cauillari quoquo mō n pōt, in c. ij. de vsur. li. 6. ibi. n. in principio disponit, †vt manifestus vsurari⁹ careat ecclesiastica sepultura, donec de vsuris extortis, ꝓut ipsius vsurarij patiunt facultates, idonee fuerit satisfactū: aut idonee illis psonis de qb. ibi de restitutione fiēda cautum fuerit. Et qa in principio fecerat mētionem de cautione in gñe, subsequēti §. certam dat formam huic cautioni: dicens, qd si receptarum vsurarum sit quantitas manifesta, illā sp in cautione exprimivolumus, alioq; aliam. s. exprimi volumus recipientis cautionem hmōi arbitrio moderandam. Deinde in §. null⁹. disponit qd nul
2 lus manifestorum †vsurariorum testamentis intersit, nisi de vsuris satisfecerint, vel satisfaciendo ꝓ suarum virib. facultatum pstent, vt ꝓmittit, idonęam cautionē. Vltiō subijcit clausula gñalis in hæc verba, Testamenta q̄q; manifestorū vsuriorū alr facta, nō valeāt, sed irrita fore ipso iure. tex. n. in d. §. null⁹. nō est ꝙtentus simplici & gñali cautiōe, sed dat formā vt si q̄titas extorta sit manifesta, illa sp dbeat exprimi: al's dēat exprimi alia certa quantitas arbitrio recipientis moderanda. q̄ qdē forma est necessitatis: vt p3 ex verbo, volumus, ibi posito, qd inducit ius nouum necessitatiuum. vt est tex. iuncta gl. ī cle. vni. de of. vic. hoc qdē clarè ꝓbat in d. §. null⁹. vbi dispon, qd null⁹ dēt ītersse testamentis manifestorū vsuriorū, nisi de vsuris satisfecerit, aut de satisfaciēdo, vt ꝓmittit. idonęā pstiterit cautionē, vn pōderā dū est illud verbū, vt ꝓmittit, & sic refert se ad cautionē qualificatā mō pdicto. tertio hoc ꝓbat clausula retractatiua in fine posita, dū dr, qd testamenta manifestorū vsuriorum alr facta sint irrita ipso iure: pōderāda sunt. n. illa verba alr facta: & sic apertè īnuit qd forma cautionis ibi tradita sit de substātia: clē usula. n. ī fine apposita, ad iā pcedētia referr. vt ī c. ingsitiōi. & c. fed⁹ regris. de ap. plene p Bar. ī l. talis scriptura. de le. j. & ī l. ptor. §. 2. ff. vbo. ra. p Spe. ī ti. de ist. edi. §. nūc aūt vidēdū. ver. itē excipere. Et qd forma illi⁹ cautionis vltra pdicta sit verisīr subsātifica, ꝓbatur ex grādi ipsi⁹ vtilitate, & graui, dispendio, qd inde ea non obseruata subsequt. Si. n. esset sufficiēs cautio gñalis supraposita, ipossibile esset qd vsuræ restituerēt: tū qa de facili nō pt ꝓbari quātitas extorta: tū qa pleriq; à qb. fuerūt extortę se absētarūt vl mortui sunt, vl nō valētes ꝓbare nō ꝙparēt, ppea nunq̄ exoluerent mērita pauperib. iuxta c. cū tu. de vsur. nā ꝓmisit d. Cola se restitutur ū illis dūtaxat, q legitiē ꝓbauerit ab eis aliqd fuisse ꝓvsurar. prauitatē extortū, & sic ꝓ ītertis nullā cautionē pstitit: q̄ nō sufficiēr fuit cautū. iura. n. ꝓsiderauerūt qd dfacili q dqd fuit ab vsurario extortū, ꝓbari nō pōt, vt ī cle. vnic. de vsur. iō voluerūt, qd ī cautiōe, pmittat certa quātitas arbitrio recipiētis moderāda: vt sic nō ꝓparētib. oīb. à qb. pecuniæ fuerūt extortę, restitutio fiat pauperib. d. c. cū tu. no. gl. ā d. c. 2. e. t. li. 6. q̄ ē ī verb. satisfie
3 ri, facit qd no. Fed. dSe. p. s. 10 1. dicta q̄ cautio oīo ē ĩsufficiēs. †Prę terea vbicunq; ius exigit aliqd sub certa forma, seu qualitate, nō sufficit factū adimpleri sine forma, seu qualitate req̄sita: imo paria sunt tali casu facere, & pter formā. hæc ꝓbāt in c. si cui. & c. sicut cū. de ele. li. 6, & c. fi. de rest. spo. & c. cū dilecta. de resc. & c. prudētiā. ver. illa qppe. de of. del. & l. cū antigtas. C. de test. & l. hīdes palā. ī fi. ff. e. & l. diligēter. ff. mā. & qd no. Bar. ī l. filio pterito. ff. de injus. rup. & ir. test. & l. sed si filius. ff. dele. 3. Et hāc ꝙcluſiōē in terīs reperio tenuisse do. Ang. de Perusī quādā sua solēni disputatiōe, q̄ īcipit, Attēdis miles. ī ver, sedò dubitat. vbi q̄rit an cautiōis forma tradita ī d. c. q̄q̄. possit mutari & tolli. & dicit qd nec tolli pōt, nec forma mutari: ita ꝙ cauēdi forma leuior eēt, & nō vtilis aię vsurarij, & illis à qb. pſumū vsuræ extortæ: nā si dicere mus ꝓriū, darē vsurarijs occasio nō redeundi ad pœnitentiā, nec ad ptritiōē satisfaciēdi, & restituēdi vsuras extortas: & iō fm eū illa ꝓstitutio velut turpe disponēs, esset nulla: sed si forma esset grauior, & vtilis aīab. vsurariorū, & illis à qb. essent vsuræ extortę, tūc valeret dicta ꝓstitutio: & licet valeat ꝓstitutio īducēs graviorē formā, tn fm eū sufficeret ad testamētorū valorē, qd pstita esset in forma tradita ī d. c. q̄q̄. & hoc vltimū ē fm Io. An. ī novel. ī ver. absentib. qd est no. dignū. nā eps, vel alius citra Papā nō pōt statuere ꝯ ius canonicū, remittēdo formā p hoc introductā, vt ī c. qd sup his. de maio. & obe. & c. igit. 25. q. 2. plenè p Io. An. ī fi. de of. arch. & c. vlt. d app. li. 6. no. Fed. ꝓs. 17. quinimo nec solēnitates iudiciorū tollere possent ꝓstitutiōes ēt legati Cardinalis: nec posset specificè mādare, vt in cā plenaria ꝓcedat simplr, & de plano: & qa inferior nō pōt tollere legē superioris, vt dicit tex. ī cle. ne romani. de ele. ita ꝙcludit gl. no. in c. fi. de hær. li. 6. in ver. figura. & originalr fuit d. Spe. ī ti. d. ꝓb. §. supereſt. ver. sed nūqd pōt cognoscere. hinc dicit idē Spe. e ti. §. nunc oñdēdū. ver. 48. legatū nō posse supplere defectum ꝓmissum in ꝯctib, vel iudicijs. Notā dū est ēt ex opi. Io. An. & Ang. qd ꝓstitutio inferioris à Papa, nō posset validare testū, inducēdo grauiorē formā q̄ ꝓcta sit ī d. c. q̄q̄. & ita in effectu sub alijs terīs ꝙsuluerūt Bal. Lau. de Pinu, & do. Bar. de Salic. Bononię, vt refert do. Pet. de Anch. ī solēni ꝓmē
* to. c. canonū. de ꝓst. motus principalr, qd facultas testādi fm *cōem opi.* est de iure gētiū: licet solēnitas sit de iure ciuili, iuxta no. ī l. q testō. §. seruus. ff. de test nec pōt inferior tū piudiciū tētare qd p sumere noluit ipsemet prīceps cū tāto piudicio tertij, nec ipse ī ne illorū ꝙsensu quorū interest statuere, vt no. in sīl Inn. in c. vestra. de loc. ¶Ex his clarè p3 qr forma cautionis de qua ī d. c. q̄q̄. est intātū de substātia, vt nedū ipse vsurarius ꝙuenire possit, sed nec ꝓstitutio inferioris à Papa. Ad pdicta facit l. nemo pōt. de le. 1. & qd ibi no. Bar. & c. tua. de test. & l. ius publicū. ff. de pac. & c. si diligēti. de fo. ꝓ. hoc idē senserūt Arch. & Io. An. in d. c. q̄q̄. in eo qd ibi tex. regrit, vt ī cautiōe illa adhibeāt aliqd fide digni de il la parochia: & ipsi ibi dūt hoc nō esse de substātia, vt de parochia sint, sed ad bene esse. Satis. n. est qd sint idonei. alle. ad hoc. 4. q. 3. c. si testes. §. ad fidē. & 3. q. 9. c. testes. §. si debitū. & qd no. 3. q. 5. cano. in gl. j. q̄ innuit qd alia q̄ ibi exigunt, sint de substātia. facit qd in simili no. Bar. in l. 2. §. prius. ff. de vul. & pup & p doc. in c. cū dilecta. de pesc. Et maxīe corruit vtrūq; testū, si doceri pōt qd post cautiōē ꝙtinuauit vitiū vsurarij, ēt si ꝙtinuasset nō manifestē sicut prius: qa ex ꝙtinuatiōe apparet qr nō erat correctus tpe cautiōis: sed in fraudē legis eā pstitit. de pen. di. 2. c. qd ōt pſumit ex alio: qa iste ī cautiōe sua negabat se ēē vsurariū. & in d. c. cū tu. & qualitas manifesta prīo existēs sufficit: qa nō requirit illa qualitas oī tpe, ff. qd vi aut clā. l. j. §. illud. cū sua gl. & oīs recidiua ē peior sua radice, vt c. arrian⁹. de hær. li. 6. vbi bon⁹ tex. ad hāc mām in rōne sui. Et ꝓ hāc conclusionem nō tenet testū vsurarij manifesti: ēt si idoneè cauisset, ex quo postea ꝙtinuauit vitium, licet non manifestē. idē tenet & ꝙsuluit Fed. de Se. cons. §. vbi ponit ad literā, & sequitur Io. de Lig. licet non faciat mentionem de Fed. in cle. vnic. ē. ti. & Pe. de Anch. in c. quia eo. Nec moueat quenquam qd ad pias causas in effectu iste videatur testatus: qa manifestus vsurarius indistinctè inhabilitatur ad testandū. ita ꝙ etiā ad pias causas disponere non potest, etiam in codicillis: qa tex. il le loquitur indistinctè: & hoc apertè tenuit Bal. & Bar. in l. j. C. de sacrosanct. eccl. facit quod in simili no. Io. An. in d. c. q̄q̄. nam cum bona ista veniant ad succedentes ab intestato. arg. in authen. bona

Universidad de Deusto
Biblioteca

dãnatorum.C.de bo.dã.non debent in præiudicium eorum talia relicta valere:& maximè, qa videntur respuenda talia relicta per hos peccatores.arg.d.c.qa in oĩb.& quod not.Bar.in d.l.j.C. de sacrof.eccl.præall.& apertè Bart.& Bal.in l.j.in versi. sextò fm conclusionem predictam.vt necessariò sit seruanda forma dicti. c.quanquam.ad validitatem testamenti.

¶ Consilium ij.

1 *Vsurarius manifestus quis dicatur.*
2 *Vsurarius manifestus quatuor modis probatur.*
3 *Mulier dicitur palam quæstu facere, etiã si faciat in domo cuilibet postulãti.*

ILLVD IN FACTO QVAERITVR, AN ILLVD defuncti testamentum irritum sit censendũ.q post mortẽ ꝓbaꝫ sæpe numero vsurariã prauitatẽ cum diuersis psonis exercuisse, & eũ hoc vitio irritum,& inuolutum , solennem famã tpe suo extitisse:præsupposito qđ cautionem de vsuris restituendis non ꝑsiterit.saltẽ in forma debita,vt ius canonicũ exposcit.Saluato ris Iesu Christi,eiusq; deuotissimæ genitricis præsidio semp inuocato,huiꝰ dubij decisio dependet ab intellectu c.q̃q.de vsur. li.6.nam illud.c. ipso facto irritat testamentũ manifesti vsurarij, cautione in forma ibi tradita per testatorem nõ præstita. ¶ Videdũ est q̃ quis dicaꝫ manifestus vsurarius quoad disꝑsitionem illius c.& cõsequenter apparebit an testamentũ de q̃ quæriꝫ, sit inualidũ.In hoc dubio varias canonistarum,& legistarũ reperio sniãs.Et primo Io.An.facit super hoc duas gl.quarũ vnã posuit ĩ
3 d.c.q̃q.aliam in c.j.eo.ti.& li.In d.ca.j. † dixit illũ esse vsurarium manifestũ, ꝙ quem militat notorium iuris vel facti.Iuris,qa fuit ꝓfessus vel ꝺẽnatus:& intelligo ꝓfessus.ſ.in iudicio:qa vt infra dicetur cõfessio extraiudicialis nõ reddit factũ notorium: facti quia habuit euidentiã quæ nulla recusatione celari posset:vt qa tenet altare paratũ.hæc videẽt ꝓbari ĩ c.vestra.& c.fi.de coha.cle. & mu.& c.olim.de ver.sig.facit qđ legitur & no.in l.ictus fustiũ. ff.de his qui no.infa.& in his oẽs ꝙueniunt,vt no.in c.quia.& c. cum in dioeceſi.de vsur.& per Fed.cõl.8.& Bar.in l.2.ff.de fur. & Ang.in disputatione sua,quę incipit,Astensis miles.Tertiò dicit prædicta gl.q̃ eps poterit publicare eos,si quicti fuerint corã eo, vel contra eos fiat ꝓbatio testiũ, vel sint certa argumẽta cũ fama.alle.c.cũ tu.& c.cũ in dioeceſi.de vsur.& põderãda sunt hæc verba.nõ.n.dicit qdicanꝫ manifesti per solã quictionẽ vel ꝓfessionem,seu argumenta cum fama:sed q̃dicta sufficiunt,vt manifestent,& publicenꝫ per eũm,& sic à tpe publicationis,& nõ prius, dicunꝫ manifesti vsurarij nõ.n.dicit illa gl.qđ eps ꝑ illas ꝓbationes declarabit eos manifestos:sed quod eos poterit publicare, & ita intelligit Fed.de se.cons.62.prope finẽ.& dicit hæc apertè no.gl.in d.c.1.& 2.firmat etiam Ang.de Peru.in dicta disputatione.Et quatenus dicit illa gl.de confessione, intelligo extraiudiliꝫ:nam si fuisset iudicialis redderet eum notorium,vt d.c. fi.de coha.cleri.& mu. ¶ Ex p̃dictis habemus tres modos probandi
2 manifestum vsurarium.gl.in d.c.q̃q.† addit quartum modum ſ. cum corã sacerdote,& testib.publicè fateꝫ ſe vsurariũ & vsuras restitui mãdat,fortè libros rationis tradẽs. & sic vr velle illa gl. qđ ꝓfessio extraiudicialis facta corã sacerdote, & testib. facit crimẽ vsurarium manifestum.Sed Fed.in ꝑ.17.dicit illã gl.posse negari:qa nõ probat qđ dicit:& nihil allegat,vl̃ sit vera fm eũ, qñ ꝙcurrunt illa de quib.in illa:vt qa fuit ꝓfessus corã sacerdote, & testib.& restituit libros ;seu mãdauit vsuras restitui:aliàs fm eum ꝓfessionẽ extraiudicialis ille facta corã quocunq; ꝑsbytero,nõ ꝙuincitur qs de crimine vsurarũ. ita ꝙ crimen dicaꝫ manifestũ. Nec etiã super hoc valeret statutum epi fm eũ, tanq̃ ꝙ ius cõe.Et eo dẽ modo vr intellexit ſe illã gl.Ang.in d.disputa.dicens per illam gl.multa regni cũ ꝓfessio emanat extra iudiciũ,vt illa sola absq; publicatiõe reddat eum manifestum.Ex his iferẽ, qd cum sacerdos & tabellio q̃ ad recipienda ꝓfessiõẽ,seu cautionẽ vsurarum sint paris potestatis ,vt d.c.q̃q.qđ sola ꝓfessio facta coram notario & testib. quãtuncunq; publicè nõ reddit ꝑfitẽtẽ vsurarium manifestum,nisi p ost publicationẽ.Idẽ dicit Ang.si ꝓfessio emanasset corã iudice ĩcõpetẽti.illa.n.æqparat extraiudiciali,& multos ꝓducit effectꝰ.as.de quo tñ dicẽdum,vt plenè no.in c.at si clerici.de iud.& c. per inquisitionẽ.de elc.& facit l. capite quinto. ff. de adul.& d.l.ictꝰ ꝓs fustium.de his q no.infa.Cõcurrente q̃ fama poterit fm eum ꝺici p argumenta q̃dicta.vnde poterit publicari,& ex tunc erit vsurarius manifestus ẽt añ publicationẽ, si vsuras mãdauit restitui, & tabellioni tradidit librum suarum rõnũ, fm iura præall. ¶ Addidit Bar.quintum modum in d.l 2.ff.de fur. & sequit Ang. in loco præal.dicens,qđ eo ipso efficitur vsurarius manifestus,q̃ si indifferenter qs in camera sua mutuat sub vsuris cuilibet postulãti: licet nullum erexerit altare ad fenerãdũ,
3 & hoc p l.p. ꝓ. ff.de ritu.nup. vbi patet † qđ mulier palã dr̃ q̃stũ facere scilicet ĩ publico se nõ ꝓstituerit,sed ĩ domo sua,vel alteri cuilibet indifferẽt postulãti.& sufficit fm eos ꝓbatio ad reddendum testiũ nullum absq; vlla ꝓfessiõe, & publicatione p eũm facienda. ¶ Sextum ponit Bal.ĩ l.j.C.de sacrof.ec. dicens eum ĩtelligẽdũ manifestũ vsurariũ,de q̃ est cõis opi.q̃ sit manifestꝰ vsurariꝰ,posito qđ aut p duos, aut tres testes ꝓbeẽt vsurariꝰ.Si ãt nõ ꝓbeẽt opinio,vl̃ actꝰ publicè factꝰ nõ dr̃ manifestꝰ, ẽt si appareat p codicẽ suarũ rõnum fm eum:& hoc dicit singulr̃ ꝓbari per l. scripturas.C.q̃ po.in pig.ha.Pro vlt.dicto qñ apparent tñ codices rõnum,alleg.gl.no.in c.sane.7.24.q.2.in verb.librorũ. ¶Septim⁹ mod⁹ vr̃ no.clici ex tex.iuncta gl.in c.cum in dioeceſi.de vsur.vt p famã & aliqua argumẽta seu adminicula ꝓbeẽt manifestꝰ,& hũc ĩtellectũ secutꝰ ẽ ibi recolẽdæ memoriæ do.Frã.Zabarella Car. Florẽ.dicẽs ibi,sufficere ad irritationẽ testamẽti qđ post mortẽ ꝓbeẽt hæc solẽnis fama,intelligo cũ aliqb.argumentis,seu adminiculis.Hoc idẽ tenuit qdã doc.in q.facti allegãdo: vt recitat Fed.ꝑ.62.sed eidẽ Fede.hoc nõ placet dicẽti,qđ illud c.loquiꝫ q̃ ad ĩponẽdã pœnã ꝙcilij gñalis,de q̃ in c.qa ĩ oĩb. eo. ti.vt.l.vsurariꝰ arceaꝫ à cõione altaris& ab eccl̃iastica sepultura: & vt ab eo obl̃ones nõ recipianẽt:qa hoc expedit aĩab.vsurariorum,& nõ agiẽ de magno ꝑiudicio:sec⁹ si ageret ad irritationẽ testamẽti,nã cũ testm̃ sit res fauorabilis.de re iud.c.fi.& l.in testamẽtis.ff.de re.iur. dr̃ regr̃ strictior ꝓbatio.Itẽ fm eum disꝑsitio illiꝰ c.requirit ferenda sniam:quia fama,& argumẽta sufficiunt, vt ꝑ iudicem pssit vsurariꝰ publicari.& tunc ꝑ penas vt geriãr verò publicationẽ nõ põt dici manifestꝰ.& sic si decessit añ publicationẽ,ñ pt dici qđ testm̃ fuerit ꝓditũ ab vsurario manifesto:qđ requirit d.c.q̃q.& hunc intellectũ ad illũ tex. posuit & tenuit Host.ĩ d.c.cũ in dioeceſi.vñ exponit ibi tex.manifestos. i.manifestãdos p sniam iudicis.& ĩ c.quia.in verb.manife.exponit.i.notorij.& sic vr̃ Host.velle qđ verb.manifestũ, ponaꝫ ibi ꝙ notorio iuris,vl̃ facti. Attamẽ iudicio meo iste ĩtellectꝰ torquet sniam illi⁹ c.cũ ĩ dioeceſi.nã bñ sciuisset papa dicere qđ deberent pri⁹ publicari.ar.c.ad audiẽtiã.de deci.ſ; simplr̃ dixit qđ si ꝓbaterit eos esse vsurarios manifestos ꝙ famã,vt pricipiũ c.ĩtelligãt ꝙ alia argumẽta , & qđ tũc ꝑ pœnã ĩ Laterañ.ꝙcil.statutã, coerceanẽ.Vñ põdero illud verbũ, si ꝓstiterit.Cõstet q̃ iudici de publicato p famã & argumẽta:ñ aũt hoc est manifestãdũ ꝙ sniam vt dixit Host.nã de snia nulla fit ibi mentio. & iõ teneo gl. & sequent.Nã placet mihi restrictio quã facit Fed.vt hẽat locũ illa ꝓbatio respectu pœnarũ,q̃ habenẽ in d.c.qa.13.n.fatendũ sit ꝙ illis pœnis loquaẽ ille tex.tñ cũ.e.qa. loquaẽ simplr̃ de vsurario manifesto,sicut facit.c.q̃q.& habem⁹ illud verb.manifestũ, ꝙ vsurarios in d.c.cũ in dioeceſi.ita debem⁹ intelligere ẽt q̃ ad disꝑsitionẽ c.q̃q.vbi loquiẽ ẽt de vsurario manifesto.ar.l.nõ pñt.ff.de legi.Ad hoc no.theoricã Bar.in l.oẽs populi.ff.de iust.& iure.in ver.iuxta p̃missa.vbi dicit,qd ꝓpriaverbi significatio sumitur ex authoritate iuris,vt si in aliqua iuris parte reperiaꝫ illud vocabulũ declaratũ,vt per totũ ti.de ver.sig.Itẽ nõ apparet sufficiẽs rõ intr̃ pœnã.c.q̃q.& c.cũ in dioeceſi.nã in c.cum in dioeceſi. agit de pena spuali.in c.quãq̃ d tpali:magis aũt ẽt timẽda pœna spualis q̃ tpalis.ar.12.q.j.ꝑcipim⁹ si q̃ in pœnis spualib.sufficiat fama, & argumenta, q̃ & in tẽporalib.Intelligo tñ quod argumenta ĩdicia sint vrgẽtia,& saltẽ ꝙcludãt defunctꝰ vsurariũ fuisse.arrũ q̃ legunẽ & no.in l.iudicia.C.de ꝓba.& hoc est admittendũ odiũ vsurariorꝰ, q̃ ẽtꝰ suos ita palliat,vt vix possint apparenẽ ꝙ uinci,vt c.le.vnic.de vsur.Nã vbi ꝓbationes de facili necessarũ ꝙcludentes fi reperiunẽ admittunẽ ꝓbationes leuiores & tenues, vt in c.pr̃ea.de test.& in c.cũ dilectꝰ.& quod ibi no.de cle.& c.veniẽs.ij.de test.Octauũ modũ ponit idẽ do.Car.in d.c. cum in dioeceſi.dicẽs,qđ cũ manifestum sit qđ ꝓbari põt,vt no.gl.in vra.de coha.cle.& mu.si ẽt postmortẽ ꝓbeẽt aliquẽ fuisse vsurarium satis ꝓbaꝫ qđ erat manifestꝰ vsurariꝰ.& hoc solum sufficiet ꝙ eum ad irritationẽ testamẽti.Hoc simplr̃ mihi nõ placet.si.n. ficeret sola existẽtia delictiv̄ furarij,ad quid iura exquirerẽt quãlitatẽ manifesti,vt cõir̃ faciunt.vt d.c.q̃q.c.qa.& c.cum tu.& c.cum in dioeceſ.ꝑal.iura.n.magis detestãr,& ꝓsequunr̃ delicta publica q̃ occulta,ꝙ ꝓbari possint,vt ꝓbaꝫ ĩd.c.fi.de coha. cle.& mu.& 32.q.5.xpana relig.Et ꝙrium hui⁹ dicti ꝙsuluerunt Bal.Lau.de Pinu.Bar.de Sali.vt recitat Pe.de Anch.in rep. c.canonum.de ap. Ego vero.ĩ hoc dubio,vt aĩs de facto ꝙsului aĩaduerto,qđ in hac mã nõ requirunt necessitatẽ facti,nec tacitè , nec expressiꝙ exigunt duntaxat qualitatẽ manifesti,vt p in d.c.qq.debeq̃ capere verba,ꝓprie,& nõ ꝓpriè:tum quia sum⁹ in mã odiosi cum agaꝫ de irritatiõe testamẽti:tum quia agatur vt aĩab.vsurariorum,& reipublicę ꝙsulaꝫ,vt colligitur ex c.ĩ.& ij.c.ti.tum quia nõ debem⁹ in aliqua disꝑsitiõe à ꝓpria verbor.signi. recedere, nisi de mẽte ꝑtet apertè,vt saltẽ per indicia,vt in l.nõ aliter.ff. de le.iij.& c.fi.de ver.sig.& l.13 imperator.ff.de le.j.Notorium aũt & manifestum,& occultum,& penè occultum differunt inter se vt no.lo.an.& Cal.in c.vestra.palleg.& gl.ij.q i.manifesta.& Bar. aliquid in l.hr̃des palã.ff.de test.& Spe.in ti.de notorijs crimi. ꝙ sequitur de manifesto.Notorium autem facti diffinitur, quod est factum sic exhibitum ꝙspectu hoĩm,quod nulla pt tergiuersatiõe celari,vt in c euidẽtiã,de acc.& c.cum dilecti.de purg.can.

Occultum

Occultum est qđ ꝓbari nõ põt,vt in c.vnic.vt eccl.be.& c. erubescãt.32.dist.& c.ii oĩa.6.q.j.P cnè occultum dr̃ qđ p paucos,vl̃ difficulter ꝓbari põt.de pẽ.di.j.ſ.hæc q̃ secreta.Manifestum vero ,ꝓprie,& in sua specie sumptum,cõit̃ diffinitur, quod est publica,seu famosa insinuatio,vl̃ ꝓclamatio,& cõis est certa scia, & certis authorib. ꝙueniens,& qđ probari põt. ita diffinit cõit̃ p oẽs,vt no.gl.in d.c.manifesta.Io.an.& Io.cal.in d.c.vra.& Spe. in d.ſ.sequitur de manifesto.Et ĩ hoc differt à fama:quia illa ꝓcedit q̃ñq; ex incerto authore,sola suspicione. Manifestum verò ex certa scia & certis authorib.vt s.dictũ est.& no.in d.c. vestra.& p3 in quo differat ab occulto,& penè occulto& notorio. &iõ no.dixit Spe.in loco p̃al.quod manifestum ponitur q̃ñq; ꝑ notorio impropriè:& sic sumitur.ij.q.j. manifesta.& c.cum olim. & c.ex parte.de ver.sig.Propriè aũt differt à notorio , vt probaꝫ in d.l.hr̃des palã.ff.de test.vbi testator dr̃ palã. i. manifestè hr̃dẽ nuncupare,qñ nõ in publicum,sed corã testib.qui requiruntur in testõ,illum noĩat.ad idem.11.q.3.eorum.& clari⁹ in c.qa sus pecti.3.q.5.iuncto eo qđ no.Arch.Vel dicam⁹ quod no.dicit Io. cal.in d.c.vra.quod manifestum sumitur duob.mod.ſ.vt gen⁹,& includit sub se manifestum,vt est species,& notorium:vt hæc ẽ vera:oẽ notoriũ est manifestũ,& sic sumitur in d.c.manifesta.& c.de manifest.& c.ex tpe.& c.cum olim.vt probatur ibi ex subicta ma.Secundò sumitur in sua specie distincta à notorio:& tũc diffinitur,vt s.dixi.¶Ad propositum ergo cum propriavocabuli significatio sumatur ex diffinitione, vt l.j.& quod ibi no.ff. de test.& l.j.de auth.tu.& 21.dist.cleros.& 24. di. plectis.ꝑ Bar.ĩ d.l.oẽs ppl̃i.ff.de iust.& iu.& d.l.j.Et fm differentiã manifesti dif
1 fert à notorio& occulto,seu penè occulto,debemus in d.c.q̃q. sumere illud verbũ,manifestum in suo proprio significato , vt saltem stet in suo gñe,& sic includat notorium& manifestum. Vl̃ stet in propria spẽ:& sic differat à notorio. nõ aũt debemus capere pro notorio tñ,vt qđ & malè:qa iste esset intellectꝰ impropriꝰ:& ex nulla iuris parte habemꝰ qđ debeam⁹ verba impropriare.Dicam⁹ q̃ quod manifestus vsurarius est is q̃ quem degenerat notoriũ iuris vel facti:vel de q̃ est cõis proclamatio,& insinuatio procedens ex certa scia,& certis authorib.& qui probari põt,quod est vsurarius,& hoc vr̃ sensisse Bal.in d.l.j.licet nõ ita probauerit,& hic modus probandi est iuri ꝙsentaneus,& probatur ex proprio significato verborum,nec stat ĩ meris opinionib.do.sic ꝑmissi modi probandi per alios tradit. Ad propositũ q̃ñum cum in casu præsupponatur ꝙ iste de cuius testõ q̃ritur põt probari ꝙ fuit vsurarius:item ꝙ de hoc fuit in ei⁹ vita cõis & clamosa insinuatio in populo,q̃ quidẽ processit ex certa scia, & certis authorib.cum processerat ex eo,quia mutuabat adv su rã,& à personis quib.mutuabat,satis& indubitanr̃ potest dici,ꝙ est vsurarius manifestus: & per consequens quod eius testamentum non valuit cautione in forma debita non præstita.

¶Consilium iij.

1 *Dubitans de validitate primæ collationis potest secundam impetrare.*
2 *A regulis cõibus recedere non debemus, nisi quatenus prouisum reperitur.*
3 *Ducatus,comitatus, & marchionatus non diuiduntur.*
4 *Primogenitus in indiuisibilib.iure diuino secundo genitis præfertur.*
5 *Vasalli in alium dominum consentire non possunt sine domini voluntate.*
6 *Cognitio vel dilatio non est necessaria,vbi præcessit iudicium hominis in merâ executione.*
7 *Hæres mariti an possit opponere de adulterio contra vxorem repetentem dotẽ, si maritus in vita vxorem non accusauerit.*
8 *Imperator si alteri vendat rem alienam,prætendens illam rem esse suam,non potest contra detinentes actiones mouere.*
9 *Rem propriam quis violenter inuadere non potest.*
10 *Præscriptio per litis contestationem interrumpitur.*
11 *Lex quamuis prohibeat diuisionem ducatus,vel dignitatis inter plures,tamen consuetudo in oppositum est valida.*
12 *Rusticus põt emere dignitates,& iurisdictiones,quæ sunt patrimonio venditoris.*

NITAR in psenti cã ob multitudinẽ dubiorũ esse breuiloquꝰ, ita ꝙ singula cuiusq; cãæ dubia ꝙcluſuè vt sensero attigã.Et primo iuxta ordinẽ ad primũ q̃stũ qđ fuit,Vtrũ sup iure d.comitatꝰ Bigorræ,dñs comes Fuxi simul duob.titulis,donationis.ſ.& testamẽti dñæ Petronillæ olim comitissæ valeat se iuuare. Ego aĩaduerto qđ in donatiõe quã olĩ dña Petronilla fecit quondã dño Gastoni Vicecomiti Bearnẽ.& Matthææ ei⁹ vxori filię ipsi⁹ dñæ Petronillæ,& oĩb hr̃dib.ex eis legitiè natis vl̃ nascituris.& oĩ corum succeſſiõi legitimæ, nulla specificè facta fuit mentio de comitatu Bigorræ,de q̃ pñs est qõ,sed fuit facta in gñe,de oĩ iure quod hẽat,vl̃ hr̃e debebat rõne succeſſiõis,ĩ oĩb. possessionib.dñiis reb.mobilib.vel immobilib.q̃ de iure in bonis patris sui ipsius dñæ Petronillæ,& ad cã spectabãt,ita quod haberẽt,& tenerẽt totã terrã patris sui:vbicunque esset, ad eorum suorum hr̃dum voluntatẽ,&c.Quapropter si d.comitatꝰ Bigorræ nõ ꝙpetebat d.dñæ Petronillæ ex pona patris sui,clarũ est quod nõ ꝙprehendebaꝫ sub illa donationẽ, q̃ fuit restricta ad bona olim patris sui:vt dr̃ in facti narratiõe. & p ꝙns nõ põt dictus Comes Fuxi se tueriex illa donatiõe cũ nõ potuisset illi à qb.cãm,& i⁹ in d. comitatu habnit:donatio.n.nõ extẽdit̃ vltra mentẽ donantis,vt ĩ l.nec ignorãs.C.ddon.& c.cum dilect⁹.e.t.facit l.si vnquã. & qđ ibi no.C.de reuo.don.Et hoc casu dicẽdũ qđ solo testõ d. dñæ Petronillæ,& ex disꝑsitiõe mr̃næ.d.dñæ Isabellæ poterit cõmes Fuxi se iuuare.arg.in l.3.§.ex plurib.ff.de acq.pos.vbi dr̃ qđ si ei q ꝙemptore possidebat hæres sim,eãdẽ rem & ꝙemptore, & ꝙ hr̃de possideo.Si vero ꝙhendẽdebaꝫ comitatꝰ Bigorræ sub illa donatiõe gñali,vt puta,qa puenerat ex successiõe pr̃na , aũt dicti comitatus fuit facta traditio ĩ vita ipsius donatricis, ita qđ ĩ donatarios trãsiuit ipsius dñiũ,& tunc inutilis vr̃ substitutio facta de Matthea,& cius succeſſiõe,legitima respectu dicti comitatus:qa cũ d.comitatus desiuisset esse ipsius dñæ Petronillæ,& incepisset esse d.dñę Mattheæ,nõ potuit amplius de illo comitatu facere testm̃ substituendo ꝑsertim ipsam dñã Mattheã.nõ.n.valet legatũ,cũ legatario lego rẽ ipsius legatarij,vt ĩ §.fed rẽ.Inst.d leg.Itẽ qđ meũ est ex vna cã,ex aliameũ fieri nõ põt:nisi desinat esse meũ,vt c.ĩ.de dilectos.de fi.inſtr.§.ceterũ.& l.3.§.ex plurib.ff. de acq.pos.& C.de ꝙhen.emp.l.cũ res.Fateor tñ qđ licet ex pluribus cãis diuersis tpe ꝙtingentib. nõ possit qs eiusdẽ rei acqrere dñium,vt in dictis iurib.& plenè p Bar.in d.§.ex plurib.tñ ex pluribus titulis põt se defendere, & tueri:& ꝑsertim qñ dubitari põt de validitate primi:vt no.Io.An.post Io mo.ĩ c.cũ pson. de priui le.li.6.sup gl.no.in nouella.Ad hoc bene facit c.post electiõẽ.de concess.præb.& c.ex parte alterius.c.t.facit c.cum olim.2.de priui.
1 Hinc ꝙsuluit Pau.de lea.† qđ dubitãs de validitate primæ collationis,seu institutionis,põr,& vtile est impetrare secdã:nõ vt possit agẽdo vtrũq; ,ꝓsequi,p c.vt qs duas,de cle.li.6.& d.§.ex plurib.us.sed vt ex eis possit ĩ se defendere:& sic dico qđ hoc casu potest rit d.comes Fuxi se defẽdere ex vtroq; tit.Reus.n.põt ex plurib. & diuersis exceptionib.& causis se defẽdere:vt in regula,nullus plurib.de re.iu.li.6.& l.nemo.ff.de exce.Si verò d.comitatus nõ fuit facta traditio p d.dñã Petronillã,tunc cum ex sola donatiõe nõ trãsiuerit dñiũ.vt l.q̃ties.in fi.C.de rei ven. & l.traditiõib. C. de pac.vtilis fuit & valida disꝑsitio testamentaria:valuit. n. qa illico fuit acquisitũ dñium sine tradõne:valet.n.legatum rei mihi debitæ ꝙ acqsitionẽ dñij,vt est tex in l.3.§.fi rẽ.ff.de leg.3.& hoc casu põt ꝙcurrere plures cãæ;vt not. Bar.in §.ex plurib.Et in dubio põt d.comes se tueri hoc casu ex donatione,& ex testõ d. dñę Petronillę,à qua authores d.dñi comitis habuerũt cãm.Et hoc quo ad primũ dubium.¶ Tñ vltra q̃stum ego animaduerto,ꝙ aut comitatus iste nõ est feudum:tunc cadit norabilis quæstio,vtrũ primogenitus venit semp iure ,ꝓrio,ꝑ ca q̃ statim dicã in seq.q̃stione,an iure hr̃ditario,tanq̃ hæres patris vel matris. Et hãc q̃stionem subtiliter tangit Oldra.ꝑ.97.& rãdem ꝙcludit ꝙ capit tanq̃ hæres: sic debet se fundare ex testõ,vbi interceſſit: vel vt successor ab ĩtestato,vbi non ĩterceſſit.mouet inter cætera:qa talis succeſſio primogenituræ vr̃ inducta ꝑ bonum publi cum ꝙ cões regulas q̃ nolunt vnum filium admitti, & reliquos excludi,vt in auth.de trien.& semiſ.§.hæc nos.& l.maximum vitium.C.de lib.præt.licet ergo lex & ꝙsuetudo deferat regnũ seu comitatũ,debem⁹ dicere ꝙ sibi deferat,vt hr̃di,quemadmodum aliis filijs lex defert legitimã sine grauamine.l.qñ nouella.C.de inof.test.& l.omnimodo eo.ti. & tamen non possunt ipsam legi timã consequi,si volũt abstinere à legitima hr̃ditate, vt no.Bar. in l.gerit.de acq.hære.vñ licet lex deferat,tamen in ea põt filius institui hæres.vt in c.raynutius & c.raynal. de test. Ad prædicta facit bonus tex.in c.j.an agna.vel fi.defunc.repu.hære.po.feu.retin.vbi patet qđ nõ põt filius repudiare hr̃ditatem:& retinere si bi feudũ:& tamen feudum est debitum filio, vt in c.de suc. feu.
2 Præterea non debemus recedere à †cõib.regulis,nisi quatenus reperiẽ ꝓuisum.l.præcipimus.in fi.C.de appellat.sed non reperimus recessum à cõib.regulis,nisi vt dignitas debeaꝫ primogenito,vt in c.licet.de vot.ergo in alijs debemus stare cõib. regulis, vt recipiatur iure hr̃ditario,& non ꝓprio.Si autem d.comitatus est feudum,tunc est maius dubium quo iure filius hæres institutus succedat in feudo:nã non vr̃ ex testõ: qa circa feudum nihil põt disꝑsitio testatoris,vt in d.c.j.de suc. feu. nec vt ab intestato:qa nõ dẽt qs decedere testatus , & intestatus. In ꝙrium facit tex.in d.c.vnico.an agna.vel fil.vbi ꝙ3 qđ non põt filius hr̃ditatẽ sine beneficio repudiare,ergo capit iure hr̃ditario.Bal.hanc qõnem format in d.c.j.de suc.feud.Et primo dicit, ꝙ nec ex testõ, nec ab intestato capit sed iure successorio feudorum. nec mirũ. cum aliis hoc eueniat,vt Insti.de acq.ꝙ arrogationem.& C.de fi deicõ.auth.hoc amplius. & hoc idem ꝓtingit pupillo , q ꝓprie nõ dẽt decedere ĩtestatus,vt l.j.in prin.ff.de suis & leg. licet beneficio intellectu ꝙ intestato habeãr̃,vt ibi.Vel sedo potest dici fm eum qđ succedit in feudo non ex testõ:sed qa transit in vniuersitatẽ.& ꝓterea venit feudum in petitione hr̃ditatis,vt ff.de peti.hær.l.item videndũ.§.fi.& in d.diui adriani.& sic cum vniuersũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tate pōt filius instituī ī feudū: ꝙ nec pōt vna res excipi ab instō ne hrdis. iuxta ea ꝙ habenť, & no. in l.j. ff. de hære. inst. pōt ꝙ filiꝰ dicere feudū ad se ptinere ex iure successorio feudorū, vel ꝙ fuit hīs patris, vel matris, & ī hrditate est feudū: & ex his pōt istitui d. comes Fuxi sup itentiōe sua. ¶ Venio ad sedm dubium, v trū. s. ex verbis testamēti dñæ Petronillæ, ī qb. Squinato & Iordano fratrib. substituit dñam Mattheā primogenitā suā: & post eā suā legitimā successiōē. & c. debuit dña Cōstātia ciusdē Matthee iā defuncte primogenita post decessum Iordani & Squinati ad successionē d. comitatus Bigorræ sine suis sororib. insolidū puenire. Et vī primo qd nō, ꝙa oēs filij, & filiæ dēnt æqualr suis parētib. succedere, vt in l. maximū vitiū. C. de lib. ptc. & in auth. in successiōe. C. ad tertul. & in corpore vnde sumit, ēt si sit feudū: q casu si ē pī nū nō succedunt fęminę: nisi sit dictū ī successiōe feudi. sed oēs masculi succedūt æqualr. vt in c.j. de suc. feu. Si aūt est feudū mīnū, pferunť masculi: sed in defectū masculorū veniunt fęminę æqualiter, vt in c.j. de bene. feu. ¶ Sed his nō obstātib. ꝓrium verius arbitror in casu nro vt. s. dña Cōstātia sola debuerit in comitatu pferri aliis suis sororib. Moueor, ꝙa in istis dignitatib. cū sint indiuisibiles, vt in c. imperialē. §. ꝓterea. de. phi. feu. ali. per Fed. dēt succedere primogenitus: deferunť. n. ordine genituræ, vt est tex. ī c. licet. de voto. adeo qd alij filij nequeūt ī his dignitatib. petere licet. de voto. adeo qd alij filij nequeūt ī his dignitatib. petere licet, de voto. adeo qd alij filij nequeūt ī his dignitatib. petere legitimā, ne fiat diuisio regni, seu comitatus, vt est gl. no. in c. licet, * & c. si hæredes. de test. tenent Inn. Io. An. & Host. & cōiter canonistæ in d. licet vnde dicit ibi Io. An. qd ex gnali ꝙsuetudine istæ dignitates, vt regnū, comitat⁹, ducatus, marchionatus, & similes deferunť ordine genituræ: ꝙ qdē gnalis ꝙsuetudo fulcit lege canonica, vt d. c. licet. Ītē lege diuina, vt p3 Gen. 27. vbi patent iura primogenituræ dū dixit pater, bñdicēdo filiū primogenitū, Det tibi De⁹ de rore cęli & de pinguedine terræ abundantiā, &c. Per hec. n. denotať dñiumhrditatis. Deinde subdit. Seruiāt tibi populi. i. rustici, & plebeij. Et adorēt te trib. i. nobiles. Esto dñs fratrū tuorū, & incurucnť ante te: faciēdo. s. fidelitatē, & obediētiā texhibēdo Ful 3 cit ēt hæc generalis ꝙsuetudo lege Federici imperatoris, † fm quā ducatus, comitatus & marchionatus nō diuidunť in d. §. ptc rea facit qd no. Bar. ī auth. post fratres C. de legi. hær. Et p hoc ꝙ cludit Io. An. ī d. c. licet. qd pr nō pōt hoc iª primogenito auferre, vt alius. s. succedat in comitatu, seu regno cū sit firmatū lege canonica, diuina, & ꝙsuetudinaria. ar. ī l nemo pōt. ff. d. le. j. de test. c. reqsisti. & c. tua. de fo. comp. c. si diligēti. Legitima. n. primogeniti est tota hrditas huius principatus seu comitatus: ꝙ sine ea primogenitus illa priuari nō pōt sedm eū. ad hoc qd legit & no. i c. raynal. de test Et hoc ius, vt dignitas deferať primogenito, fuit ī ductū pp bonū publicū, & ī fauorē, & honorē iperij, vt principatus q sub ipso sunt integri pseuerēt. ar. ff. de exer. l ne in plures. & de pig. c. significe facit de preb. c. maiorib. & c. dilecto. Et melius p vnum ꝙ p plures ꝙsuli imperio visum est primo nāli Philosopho, q sic ait. Entia volūt malē disponi: pluralitas principatuū nō est bona: vnus ꝙ princeps. Præterea Philosopho romano visum fuit vt reipublicę p vnū vtilius ꝙsulereť. l. 2. §. deinde. ff. de orig iur. Ex quib. oīb. infero ad casum nostrū, quod cum dña Petronilla nō haberet filios mascłos, sed tm fęminas ex primo, & sedo matrimonio, qd comitat⁹ Bigorræ, vel alia dignitas eiusdē debuit de iure puerire ad dñā Mattheā eius filiā primogenitā: nec potuit dña Petronilla comitatū deferre Squinato nepoti ex filia: vt p3 ex p̄dictis, & p ꝙs post mortē dominæ Mattheæ debuit comitatus p̄dictus deuenire ad dominā Cōstātiā ei⁹ filiā primogenitā, q̄ de iure fuit pferēda aliis filiab. dominæ Petronillæ: ꝙ nepos p ferť patruo, ex ꝙ dignitas ē radicata in persona primogeniti prædefunctī. ꝓbať in d. c. licet. & plenę per Io. An. ī addi. Spe. sup rubr. de feu. vbi idē voluit, si dignitas nunq fuit radicata in persona primogeniti: dicens ꝙ filius primogenitus pferť sedo genito: ꝙ filius repræsentat primogenitā. & idē subtilissimę voluit Oldra. 4 cōl. 257. vbi hoc ꝓbať iure diuino, naturæ, & scripto. † Iure nāq; diuino dicit certū esse qd primogenitus ī indiuisibilib. vt comitatu, & regno secundo genitis pfertur. vt s. dictū fuit. Cōstat aūt qd istud ius primogenituræ pōt primogenitª vēdere, & donare, & in aliū trāsferre. 7. q. j. q̄ periculosum. Si ꝙ istud ius est cessibile, ergo trāsmissibile ad hæredes maximè ad filium. arg. ff. de acq re. do. l. quedā. Iure nāe etiā hoc ꝓbatur: ꝙa pater in filio suā partē retinet, & in eo repræsentat, & vna persona reputať, vt l. fi C. de ī pu & alijs sub. vnde licet pater eius decesserit, tamē, ꝙa eius filiª partē eius repræsentat, vī per eum viuere, & cēseri ac si totus viueret, postq viuit pars. ar ff. de ꝙhen emp. l. domū. Iure scripto ꝓbať ꝙa idē iuris est de toto quoad totū, quod est de parte quoad partē. ff. d rei vēd. l. q̄ d tota sed p3 qd in successiōe hrditatis plures nepotes ex vno filio dfūcto, ꝓvno alio reputāť. & phoceniūt cū patruis i stirpē, nō i capita. ī auth. de hær. q ab inte defe. § i. & ī auth in successiōe. ergo eodē modo dēt repsentare vbi agit de iure platiōis ordinis genituræ ad hoc facit ff de colla. l dedit dotē auus & e. ti. l. si nepotes. vbi dī qd auus ꝓpter filij psonā dēt ne pti dare dotē. tāta est. n. pris & filij idētitas, qd à patre ī filiū vī esse q̄da ꝙtinuatio dñij, & ētviuo ꝓpre filij quodāmō dñi estimant. l. in suis. ff. de lib. & posth. & veniet filiª ad istud ius, qd patri erat qsitū in habitu, & sic nō in actu. Et qꝙ Bar. senserit in d. aut. post fratres, qhoc nō hēat locū in feudalib. vt. s. nepos succedat in locū sui pris: ꝓriū. tū est verum: vt ꝓbať in c. j. de iuc. feu. & c. j. & ij. de feu. mar. & c. j. de na. suc. feu. vbi nepos succedit cū patruo in feudo diuisibili tenēdo locū sui patris, vt ibi p Bal. & de hoc alīs plenę ꝙsului: sed ꝙa nō facit ad mām nr̄am, nō multū insistā, cū dña Matthea supuiueret dñę Petron. Vñ ꝙcludo qd dña Cōstā. debuit alijs pferri, & sola in d. comitatu Bigorræ succedere: tū de iure cōi, rōnib. p̄dictis tum ex dispositiōe d. dñæ Petronil. inquātum substituit Mattheā, in suā successiōnē legitimā: nā dña Cōstāt. est successio legitima, cū sit primogenita d. dñæ Matth. vt d. c, l 3. ego parum curo de illa substitutiōe: ꝙa vt dixi, de iure cōi debebať do. Matth. tāq primogenitę: maxiè ꝙa erat filia ex prio mrimonio: iuxta ea ꝙ habenť & no. in c. mulier. ſi de feu. fu. ꝓtrouer. & post mortē do. Matt. debuit d iure puenire ad do. Cōstant. cū esset primogenita do. Matth. & de p̄dictis p Old. 251. 96. & 251. 258. pal. & valet satis d. substitutio facta p do. Petron. si do. Matth. nō reclamauit debito tpe, nec do. Cōstāt. post mortem eius matris ꝓ institutionem factā Squinato, & Iordano. ad hoc quod no Bar. in l. filio ꝓterito. ff. de iniust. rup. & irri. test. & l. 2. C. de lib. præte. vel exhere. & per Io. an. in d. c. j. vbi dicit, qd ſ filiª primogenitª postergať in dignitate, d3 agere ꝓponendo ꝙcłā, vel ad supplementū, si alr ordinatū esset, vt qa fuit institut⁵ hīs in aliqua re nisi minor parte ꝙtētus esset, vel suum ius vēdat. vt d. c. ꝙ piculosum. & c. officij. de test. & l. ꝓ maiores. C. de in of. testā. ¶ Ex his inferť ad solutionē tertię qōnis: quod ſ intelligať ꝓ illa verba, ciª legitimā successionē, &c. Nā do. Petronill. substituit in comitatu Bigorræ do. Matth. & post ipsiª mortē eius legitimam successionē. Dico. n. ꝙ ad casum nr̄um, quod venit do. Cōstāt. primogenita ipsius do Matth. ex ꝙ nō habuit mascłos. nā in dignitatib. legitima successio est primogenita, vt in d. c. l 3. de voto. & s. plenę dixi. & fęmina succedit in dignitatib. in defectum masculorum. 12. q. 2. cū deuotissimā. verba. n. debēt intelligi fm subiectā mām, vt legiť & no. in l. ex facto. §. si qs rogatª. ff. ad treb. ꝙ Bar. in l. Gallus. §. ēt. ff. de lib. & posth. & l. si tibi decē. §. fi pactª. ff. de pactis. vbi no. quod in re trāsmissibili ad solos filios, appellatiōe hrdum intelligiť de filiis, & idē no. in c. j. de suc. feu. & p Bal. in c. j. de natu. suc. feu. Talia. n. sunt subiecta, qualia p̄dicata ꝓmittunt, vt in l. si defensor. ff. de interrog. act. & in c. int dilectos. de fid. instr. Sed in alia mā qd veniret appellatione successionis, vt puta, si nō extarent filij mascłi, vel fęminæ: credo ꝙ illi tm̄ gb. est prima spes succedendi ab intestato. s. vbi poneretˢ verbū legitima. Nā vbi poneretˢ verbū successio, in mā nr̄a cum substituto successionē alicuiª, hivenire videnť qb. est pria spes succedēdi alicui, vt l. sciāt cuncti. C. de legit. hær. & qd ibi no. gl. & plenę ª p Bal. ī l. ij. ff. ꝙ petāt tuto. & p gl. inl. nepotib. C. e. in qb. legiť & no. qd hi dicunť vocari ad successionē alicuiª, qb. est prima spes succedendi in testamento, vel ab intestato. Si vbi poneretˢ verbū legitima, vt in casu nr̄o, credo quod dēat restringi ad eos, ꝙ vocanť ab intestato. ar. in l. j. cū ibi no. C. de suis & legi. Hic tutores legitimi vocanť illi, ꝙ à lege vocanť ab intestato: testamentarij vero ꝙ deputanť ꝓ testatores: vt p3 in tit. de legiti. tuto. & tit. de testa. tute. secus aūt si fuisset dictum, Cōcedo tibi hæc, & successorib. ꝙbuscunq;. Nā tunc ēt in mā feudali nō solū includunť tria gña hrdum, inst. de hær. quali. & dif. fed ēt legatarij: ꝙa legatarius in re legata quodāmodo hīs eit, vt in l. in quentionib. ff. dever. sig. Et hoc vltimum posuit Bal. in c. imperialem. j. resp. de prohi. feu. alie. p Fed. Sed in casu nr̄o nō est institandum ꝙa necessariò propter subiectā mām debuit intelligi de do. Cōstantia, ex ꝙ erat primogenita do. Matthęæ: vt s. dixi. ¶ Et per ea ꝙ dixi in secundo dubio infero ad decisionem quartę qōnis, ꝙ est. Vtrū legitima iure naturæ debita aut trebellianica locum habeat in d. comitatu Bigorræ per mortem Squinati comitis. Et bī dico quod nō: ꝙa ex istis dignitatib. ñ detrahiť aliqua falcidia ēt debita iure naturæ ne ꝙtingat fieri successionem dignitati ꝓ iuris dispositionē, vt in d. c. imperialem. §. præterea. de. ꝓhi. feu. alien. p Fede. * no. gl. Inn. & cōiter doc. in d. c. l 3. de voto. vbi vr casus fm intellectum cōem. & per gl. in ca. si hrdes. de test. Dicunt tamen Io. & Host. in d. c. l 3. quod vbi pater præter comitatum nihil aliud habuit, vnde possent alij filij viuere, ꝙ tunc primogenitus qui succedit in comitatu, teneatur alijs filijs secundogenitis aliquid assignare, vnde viuant, si ꝙsiderata nobilitate, & facultatib. principatus honestā sustentationē pōt hīc. ar. C. de li. præte. l. maximū vitium. & in c. Rayna. de test. ¶ Venio ad quintam quæstionem. Vtrum receptio facta per curiam Bigorræ generalem de d. Cōstantia in dominā, & comitissam, ius aliquid ipsi ꝓtulerint, vltra ius suum, de quo s. dict. est. Et in hoc sic puto distinguendum: qd aut dom. Constantia habebat ius in illo comitatu: tunc per receptionem

exceptionē curię seu oīū d comitatu nullū iª de nouo fuit acqsitum dñæ Constantię: ꝙa populus eēt ñ liber, sd subiectª ñ habebat potestatē transferendi iurisd. vel tit. ꝙferendi, tum ꝙa ꝓ nō dato habeť quod ab illo datur, qui de iure dare ñ potest. in c. qd autē. de iur. patro. & c. Daibertū. j. q. 7. & nemo pōt plª iuris in alium transferre, q̄ ipse nosca habere, vt in l. traditio. ff. de ac re. do. & c. nup. de do. inť vi, & vx. & maximè si ꝓsuppoāť, qd ille comitatus sit feudalis. † Nam vasali non possunt in alium dñm ꝙsentire sine dñi voluntate, ēt ꝓgādo in certo casu alterius iurisd. vt no. glo. & Bal. in d. l. imperialē. §. pe. de ꝓhi. feu. al. p Fede. not. doc. in c. ceterū. de iud. fuit ꝙ illa receptio facti executio iuris iā habiti, q̄ nullum ius de nouo tribuit. licut in simili dicit in canonicis recipientib. in canonicum illum, cui papa, vel alius supior iustē, puidit de canonicatu: nō. n. recipiendo illū, ius de nouo ꝙfertur. vñ ēt excōicati possunt talē receptionē facere. vt legit & no tať in c., ꝓ illorum. de pb. & c. cap. S. crucis. de resc. & c. cā te. eo. ti. Si autem d. dña Cōstātia nullum iª habebat, & tunc aut curia illius Comitatus Bigorræ non habebat ex ꝙsuetudine vel privilegio ꝙsialiius eligēdi comitē: & nullū iª potuit in d. dñam Constantiam trāsferre: qnimo incidisset d. dña Constantja in crimen lęsę maiestatis, vt l. 3. ff. ad l. iul. maiesta. not. Bar. in tract. de tyran. in ver. 6. & Bal. in l. decernimus. C. de sacrosanc. ecc. Aut habebat curia ius & potestatem eligendi comitem, & tūc ū ex igno rātia d. dñam Cōstantią recepissent. credendo. s. ipsā esse veram comitissam, & tūc nullū iª de nouo fuisset in illā translatū: ꝙa error etiam iuris impedit trāslationem, & ꝓgationem iurisd. vt ī l. si qs ꝓ errorem. ff. de iurisd. om. iud. & ibi ꝓ Bar. & ꝓ Inn. in c. ad petitionem. de accus. In oī. n. dispositione reqritur potestas, & voluntas: & altero deficiente nō valet, vt in c. cum sup. d. offi. deleg. & l. multū ītereſt. C. si qs alteri vel sibi. Hic. n. deficiebat voluntas dato errore. ad hoc. l. ꝙ in alienа. & l. si is ad quem. ff. d acq. hære. & c. ex parte astensis. de ꝓc. pb. & qd ibi no. maximè ꝓ Io. An. post Host. & Bar. in d. l. si is ad quē. & d. l. si quis per errorem. sed si sciuissent nullū iª illi ꝓetere, & recepissent illam in dominā & Comitissam, tunc iª & tit. comitatus fuisset in illā translatus, vt no. Bar. in d. tract. de tyrā. & Bal. in d. l. decernimus. nā & mulier pōt habere iurisd. cum venit accessoriè ad dignitatē, vt ī c. signifi. de resc. & d. c. cū deuotissimā. 12. q. 2. & qd in eis no. Venio ad sextum ꝓ Sqnatū & Constantią regi Anglię duci Aquitanię, pręstitum, co mō ꝙ positum est in casu, feudū comitatus Bigorrę fuę sessionē d. comitatus inuadere absq; cāæ cognitione. Et vī priō qd illico feudū fuit dño apertum, ex ꝙ iuramentū homagij fuit alij ꝑstitum: ꝙa ꝑstando vasallus nō dño iuramentum, alienauit ꝙtum in se fuit feudum, & iō ipo facto cecidit à iure suo. honorē tenent Io. an. & Host. & cōiter sequuntur ibi doc. in c. eā te. de iure. iur. Alienans aūt feudum ipso facto cadit à iure suo: & feudum est apertū dño, nec ꝓdest vasallo, si postea illud recuperet. Hæc ꝓbanť in c. imperialem, j. resp. maximè iuncta gl. in verb. reseruatur. de prohi. feu. alie. per Fede. & in c. vnic. qd iuris sit si post alie na. feu. vasal. id recu. & in c. 2. de feu. facit qd in simili legitur & no. in c. fi. de loca. Ītē alio respectu feudū vī reuersum ad eccliā Auicien. ꝙa vasallus nouit succedēs tenēť dñm vī hrdē adire infra annum: & die, inuestiturā petendo, & fidelitatē pollicēdo, qđ si nō fecerit, cadit à iure suo, vt probatur in c. vnic. de capi. ꝓ. & no. in c. 2. de feu. ꝓal. sed nec Squinatus, nec dña Cōstātia hoc fecerunt, ꝙ cecíderunt à iure suo. & feudum fuit apertū dño. ¶ Sz his nō obstātib. dico, qd in casu nr̄o feudum pp p̄dicta minimè fuit apertum ecclię Auicien. vl alteri nō dño. Moueor, ꝙa Squinatus & Cōstātia & alij successores ignorabant qđ comitat⁹ Bigorræ pertineret ad eccłesiā Auicien. cū nō essent in possessione illius: imo vī qđ libere d. comitat⁹ pertineret ad dñam Petronillā, vt ꝓsupponiť in principio narratiōis: vbi dī, quod erat dña & proprietaria illiª comitatus Bigorræ: & ꝙ toto tpe vitæ suæ quod fuit. 60. ann. & vltra, fuit in vera & pacifica possessione di. comitat⁹. nō. n. fuisset proprietaria fi fuisset feudum ad aliū pertinens: ꝙa proprietas feudi pertinet ad dñm: ad vasallum vero solū pertinet vtile dñium, vt in c. q̄ diligenti. & quod ibi no. In. de præser. & c. vnic. in fi. qb. casib. feu. amit. facit l. j. & 2. ff. si ager vec. vel emph. & no. in c. j. de capi. ꝓ. Item ꝓsupposito, sine veritatis præiudicio, ꝙ d. comitatus fuisset feudum ecclesiæ Auicien. tū ex ꝙ hoc probabiliť ignorabant possessores nō incurrūt pœnā alterī iurādo vel extoto directè alienando, quod plus est tex. est singularis cum gl. in c. vni. de ꝙtrouer. inter dominū & emp. feu. vbi aperte dī, ꝙ tunc per alienationem feudum domino aperitur, cum à sciente beneficiū venditur: secus si ab ignorante. & idem dicit ibi tex. in fi. in aliis alienationibus & hoc vltimum pōt adaptari in alienatione īdirecta, cum alteri q̄ domino ignoranter ꝓstatur. fidelitatis iuramētum, & de illo tex. facit ibi Bald. subtilissimus doc. maximum festum, dicens illū tex. valde singularem ip oībus alienationib. in quib. alienans cadit à iure suo: vt intelligaē quādo alienatio fit à sciēte: sec⁹ si ab ignorāte rei qua litarē. similis dist. fit. ff. de le. 2. l. fi. §. fi. Quinimo si vasallus offēdit dominū ꝓbabiliť ignorās cū dominum nō pdit feudum, vt est no. in c. vnico, quib. mod. feu. amit. et ibi singulariē hoc no. Bart. Idem dicendū in eo qđ isti nō petierunt inuestiturā intra annū, & diē, nec obtulerunt ecclīæ Auicien. debito tpe fidelitatis iuramentū. Nā tūc ꝑmittiť pena, cū vasallus scit se ād hæc teneri: secª si ꝓbabiliter ignoraret: & cū alteri qs succesłit, satis ē ꝓbabilis ignorātia, vt notanter dicit Bal. ī d. c. j. de ca. cōra. Nō. n. ignorāti ꝓbabiliter imputandū. ar. in l. nec nos. C. de ꝙcapt. & l. regula. ff. de iur. & fac igno. & c. gratia. de reser. li. 6. & ī regula, is qī ius suū cedit alteriª. de re. iu. li. 6. facit qđin simili no. de emphyteuta, qđ si ꝓbabili errore ducťª, puta: ꝙa alteri successit, nō soluit canonē debito tpe, nō incidit de ꝑtate in pena, vt no. gl. ī l. 2. C. d iure emphy. & segī ibi Bar. & Dy. in d. rīa, is q ii⁹. & doc. i c. fi. d loca. Videāt ēt p̄dicti Squinatus & Cōstātia ēt si sciuissent d iure ecclię Auiciē. excusati Duci Aquitanię, seu regi Anglię stādo iurm: ꝙa hoc fecerunt pp iustissimū metū, timentes illiª potentiā, q. nec perat⁹ iudere castrū d Lorda, cū exercitu magno. Per hoc ꝙ iurm fidelitatis metu ꝓstitū, nulla iurisdictio seu ptās fuit in illū regē, seu ducem trāslata: ꝙa in iurisdictiōe ꝙferenda metus vitiat ipso fcō. l. ff. de iud. no. Bar. quasi in terminis nostris in tractatu d tyran. ī ver. 6. & sequenti. Quinimo & sola potentia alicuiª, vel verba, seu minæ q̄q; iferunt iustū metū, habito respectu ad quali tatē psonarū. vt dixit gl. no. i c. pe. qd mer ꝙ cau. facit l. pe. cū sequē. C. e. & qd no. Bar. in l. ad inuidiā. & l. metū. e. t. ēt hoc de q̄one, in qua ꝙcludo, qd nulla pena illi Squinatus, & Cōstātia ꝑcurrerunt: & ꝓ ꝙsequēs nō licuit ecclīæ Auicien. possessiōē d. comitatus inuadere, maxiè sine cāæ cognitiōe. ar. ī l. fi. C. si ꝓ vim vel alio mō. ¶ Ex his & alijs q̄ dixi s. in 2. q. inferť ad decis. 7. q. q. fuit. si Squinatus aut domina Cōstātia potuerunt ꝓfactū suum ꝓiudicare legitimæ successioni dñæ Mattheæ, ad q̄ ex substitutione d. comitatus venire debebat: vt. n. p3 ex p̄dictis in precedenti quæst. nullo detrimentum d. Squinatus, & Cōstātia ex illo fidelitatis iurm pati debuerunt: & ꝓ ꝙsequens nec successores īnde debēt aliqua pena afficiri: & sic remanet decisa hæc qō. ¶ Sed ꝓsuppositoqđ in aliq deliquissent, pp qđ fuissent priuati, vl priuādi feudo comitatⁱ: an habuissent ꝓiudicare alijs agnatis, seu filijs dñæ Mattheæ, qō magna est iter doctores & plenissimè hī mā ꝓ Dy. in regula, nō dēt. de re. iu. li. 6. & per Cy. ī l. 2. C. de lib. & eorum lib. per Bar. in l. eum. ff. de inter. & rele. per gl. in c. j. de suc. feu. & c. j. in fi. de pace iur. fir. plenè per Bal. in c. j. §. aut si liuellario. qb. mod. feu. amit. & in c. j. si vasal. feu. pri. cui defer. debe. Dy. ī effectu voluit distinguere, an feudū sit paternū, seu ꝓpriū, & ꝓiudicet alij: aut auitū seu à genere vlteriori, & ꝓiudicet. Cy. distinxit aliter, ꝙ aut filij seu agnati veniunt iure ꝓprio: vt qa qs acqsiuit feudum, ꝑse, & filijs, & nō ꝓiudicať alijs: aut veniunt iure deliquentis, & ꝓiudicať, hoc dicit Bar. esse q̄ tex. in d. c. j. si vasal. feu. priue. Ideo ipse aliter distinguit dicens, quod aut vasallus ꝙmisit delictum pp qđ directò venit priuandus feudo: vt qa deliquit in persona domini, vel ꝓ quē tionem feudi, & nocet alijs: & sic feudum aperīť domino, vt i d. ca. vnico. quib. mod. feu. amit. Aut ꝙmisit delictū, ꝓpter qđ nō venit directo priuādus feudo, sed per ꝙsequentia, vt qa venit priuandus oīb. bonis & tunc non nocet filijs & agnatis, cū non deliquerit in eā feudi. Bal. in d. §. aut si liuellario. vī multum dubitasse. Et ꝙsiderat ibi tres culpas. Vna culpa est, quando delinquit in persona domini verè, vel interpretatiuè. & tūc ad dominū reuertit, vt habeat ſaltē hāc ſuæ iniuriæ vltionē, vt in c. j. §. denig:. q̄ sit priua cā benefi. amit. & hoc si vasallus nō fecit istud studiosè, vt priuet agnatos: nā si dolosè ita deliquisset, æquum esset dicere qđ. minus ex tali delicto seu dolo nō dēt lucrari. arg. in l. fi. ff. de eo ꝓ quē fac. erit. & ī c. 2. de renuntia, li. 6. Seda culpa est, qñ d delinqt extra persona, dñi, & tunc agnati, & non dñs. Tertia culpa est in casu alienationis. Nā vasallus alienando feudum sine domini voluntate, vī dñm contrēnere, & fidem non seruare. & ideo cadit à feudo, vt in prædicto tit. q̄ sit pri. cau. be. amit. §. illud. n. & §. fi. & de vasal. q ꝓ cōsti. lot. feu. ali. c. vnico, vbi vī, qđ ad dñm reuertit. Sed refert Iaco. de Bel. dixisse hoc verum, si feudum est nouum, vel nō extēt agnati: secus si paternum. Quæ opinio est satis æqua per factum Squinati & Cōstātiæ non fuerit ꝓiudicium generatū aljjs agnatis, q de iure debebant succedere in comitatu. vel fm Bal. primam opinio sit vera, si non per collusionem, & fraudē agnatorum vasalª feudū alienauit, vel aliter deliquit. Tertio dicit posse dici, qd feudū redit ad dominū: tamē filij vl agnati, imo etiā si lia, nō extātib. masculis debent redimere à dño: & dominus cogitur eos inuestire, vt ī titulo qualiter seu. potu. olim ali. c. j. §. fi. vel fm cum coniungenda est hæc distinctio cū ꝑcedenti. & bene fm * ipsum. vltimo dicit, vel dic, vt extra, de seu. ca. 2. sed doc. ibi cōiter

Universidad de Deusto
Biblioteca

transeunt cũ opi. supradicta. quã ẽt multi antiq doctores tenuerũt, vt recitat Io. An. in addi. Spe. ti. de feu. §. vlt. post prin. & ibi satis ꝑ Spec. de hac mã. sd idẽ Bal. multas alias opi. refert I d. c. j. si vasal feu. pri. & iter ceteros refert q̃sdã tenuisse illã opi. Dy. & vltima te dicit int̃ cetera q̃diderãda formã inuestiture: si. n. dñs dixit ꝓcedo cũ filiorumq̃ feudũ Titio & suis hæredib. de vno in alterũ reuertendo. Vel ꝓcedo oĩb. principaliter, vel cum extent filij, & nepotes dicit, ꝓcedo attentis meritis singulorum: tunc dicit se nõ posse dicere qd culpa vnius alteri noceat: qa vnusquisq; ꝑ se cẽsẽt, & tã dependens ab alio. Hinc dicit do. Iac. de Ra in sum. sua, ti. quibus mod. feu. amit. q̃ est aliquado tale feudũ, qd̃ nulla ex cã, vel ĩgratitudine est amissibile: vt puta, qa sit datũ ex eo, qd à morte dãtẽ liberauit: vel ab hostib. vel latrunculis eripuerat, vt ff. de don. l. si pater. §. j. & sic magnitudo meritorũ cum demeritis ꝑpẽsat. alleti in hoc vlt. Bal. arg. in ꝯriũ, quod demerita vltima magis põderent, quã ꝓcedẽtia merita: qa vlti. culpa nocet. ff. de actio. emp. l. si perempto. Primum dictum vr verius: qa vr remuneratio, & merces laboris eximij, & magni potius, q̃ beneficium arg. ꝛa. q. 2. qui cunq; suffragio & est singulare dictum. dicit q̃dã alia q̃ nõ faciũt ad ꝓpositũ. Et hæc verba Bal. satis mihi placẽt. Et nisi nõ fuisset facta ꝓcessio ꝑ verba ꝑdicta, vel similia, certe opi. Dy. quã plures numero sequunt vr multum ꝙua per l. 3. ff. de interdic. & rele. licet opi. Bar. de subtilitate, & rigore videat verior, per d. c. 1. si vasal. feu. pri. cum simi. & vr de mente Spe. in d. §. fi. & vr tenere Bal. in c. imperialẽ. §. insuper. de prohi. feu. ali. per Fed. vbi dicit, qd de iure cõi delictum patris nõ dẽt ĩ hoc nocere filio, qñ nõ ꝓuenit feudum à patre, sed à genere vlteriori. qa nõ hẽt hoc casu illud à patre: sed maiores sui videnẽ illud sibi dedisse. d. l. 3. ff. de int. & rele. Itẽ ꝓ delictũ pater vr extinctus, & de medio fublatus, vt ff. de ꝑ tabu. l. j. §. filium. Sed fm ꝙsuetudinem feudorum dicit, qd nocet filio. & motiuũ ꝙsuetudinis fuit vt vasalli magis metuant: nã ille est magis metuere in filio, quã in se, vt ff. qd metus cau. l. isti qdẽ. in fi. Sed in dubijs debemus maxĩe in iudicãdo sequi opinionẽ benigniorẽ, vt r'a, ĩ pẽnis. li. 6. & l. si pẽs. & l. pe. ff. de pẽnis. cũ si. Ex q̃ vr ꝙcludendum ad ꝓpositum, qd cum ille comitatus Bigorræ sit à gñe vlteriori, ꝓsuppoſito qd sit feudalis, & qd Squinatus & Cõstãtia deliquerit: tũ nõ dẽt ꝓiudicari aliis agnatis, quin saltẽ debeãt habere ex noua inuestitura, fm limitationẽ Bal. ꝓdictã: sed vt dixi, nõ reperiẽ qd sciens aliquid ꝑmiserint ꝑ dñm, ꝓ qd deberent priuari: põderãdus est ẽt tex. in d. c. j. si vasal. feu. pri. qa nõ indistincte priuat oẽs agnatos sed vsq; ad tertiũ gradũ: sed qa nõ multum facit ad ꝓpositũ nr̃um aliter nõ insisto. ¶ Ad octã q̃nẽ q̃ est, Si nõ potuit eccl'ia Auicien. de facto, & sine eãr cognitione inuadere: an in tali cãr cognitione Squinatus & Cõstãtia debuerit vocari, & vocati ꝙincti Indubie dico, vbicunq; absenti põt defensio ꝓpetere, nõ dẽt aliqd agitari in illius ꝓiudicium eo nõ vocato, vt c. eccl'ia S. Mariæ. de ꝓstitut. & in c. int̃ quatuor. de maio. & obe. et c. j. d cã pos. & ꝓpric. & 3. q. 9. caueãt. & c. oĩa. & 2. q. j. nos. l. iquẽq̃. & l. de vnoq;. & l. ꝙtumacia. ff. de re iud. & l. cẽsãt, & l. tres denuntiationes. C. q̃uo & qñ iudex. & l. j. & §. itẽ ex eo. ff. q̃ sen. sine app. rescin. Hinc est qd ẽt in notorio regrit̃ citatio, ex q̃ põt absenti aliqua defensio ꝓpetere, vt no. i c. ad nrã. de iureiu. & in c. porro. de diuor. & in c. vestra. de coha. cleri. & mulie. & quoad casũ nr̃um est gl. & expõsitores ibi ꝑ Bal. ĩ c. j. qb. mod. feu. amit. §. vel cum filia. vbi no. Bal. post gl. qd ꝓ culpas nõ permittẽ feudum ipso iure, ꝓter quã in casu alienationis: sed requirit iudicium, & cãr cognitio, & sniа. & idem no. gl. in c. imperialẽ. §. callidis. in verbo, reuertat̃. de ꝓhi. feu. ali. per Fed. & hæc sine partis ꝑsentia exerceri nõ pũt: qa causarum merita partium assertione pandunt̃. l. fi. C. si p vim vel alio modo. & c. tum ex literis. de ĩ inte. rest. alias nihil valet qcqd agit̃ in partis absentia, vt in iurib. superius allegatis. maxime in c. oĩa. & c. caueant. & l. de vnoquoque. adeo qd neq; interlocutoria parti ꝓiudicialis ferri põt in absentia ipsius partis, vt no. in l. nec qcq̃. §. vbi decretum. ff. de of. ꝓ con. licet aliud senserit Inn. in c. quęrelã. de proc. & c. auditis. e. t. Sed primum dictum cõiter tenetur. Et dictum Inn. ꝓcedit in interlocutoria nullius vel modici ꝓiudicij: dicit tũ Bal. in d. §. vel cũ filia. quod in casu alienationis perditi vasallus feudum ipso facto alle. Inn. in c. 2. de feu. Ego allego gl. q̃ hoc aperte tenet in d. §. callidis. ꝑ al. reddit ipse rõnem specialitatis: qa vr hoc casu vasallus habere feudum ꝓ derelicto. ar. ff. de dam. infec. l. ꝓteritis. cum sua gl. Non ꝛingit hæc rõ in casu nostro, cum semper illi comitatũ possederint. Item, vt ipse dicit, ẽt hoc casu requiritur sniа super declaratione amissionis. nam vbicũq; quis incidit ĩ pẽnã ipso facto requiritur ante apprehensionem seu executionem sẽntẽtia declaratoria, vt est tex. no. in capit. cum fm leges. de hæreti. li. 6. & l. eius qui delatorem. & ibi per Bar. ff. de iure fis. Et no. replicat idem Bal. in c. vnico. de feudo sine cul. nonamit. vbi dicit † ꝙ in mera executione vbi præcessit iudicium hominis, nõ est necessaria cognitio. vel dilatio. alleg. Inn. in c. ex ratione. de app. qd dicit menti tenẽdum. Sed ego dico in hoc distinguendum melius, vt ipse Inn. no. in c. cũ sup. de caus. pos. & ꝓprie. ꝓpe fi. in verb. ꝑludicio. & nõ insisto: qa nõ est mã nr̃a. & per Bar. in l. à diuo pio. ff. de re iud. ¶ Sed venio ad fm mẽbrum Bald. quod facit ad mãnr̃am: aut agit̃ de executione sniæ legis, & est necessarius libel⁹, cum nõ præcesserit aliquod iudicium: quod est no. facit ad ꝑdicta tex. in d. c. vnic. & in c. j. de feu. sine cul. nõ amit. vbi no. colligit̃, qd prius dẽt cognosci de culpa, antequã vasall⁹ deijciat̃. cognosci aũt nõ põt, nisi parte præsẽnte, vt c. ꝙ ex lris. de in integr. rest. & l. fi. C. si p vim vel alio mõ. & maximè hoc ꝓcedit, vbi ptẽs dic' iusta cã & negat̃ delictũ: qa nõ dẽt esse dñs iudex in facto ꝓprio, vt ꝓbat̃ in l. imperialẽ. §. ꝑterea. de prohi. feu. ali. per Fed. & ibi gl. expressa. in §. callidis. in verbo, reuertat̃, & in c. cæterum. de iud. & per ibi no. hæc quæstio satis terminat̃. Nã vbicunq; est qõ int̃ dñm & vasallũ, vt puta, qa dñs feudi dicit vasallum incidisse in ꝙmissum, & vasall⁹ negat, d. ꝑ partes curiæ. i. aliios vasallos ciuisdẽ dñi, qõ terminari: & si nõ habet alios vasallos, seu pares, d. ꝛ adhi iudex ordinarius rei. vt no. gl. & Bal. in d. §. ꝑterea. q est §. pe. & doc. & gl. in d. c. cęterũ. Quinimo pl⁹ dico, qd cũ in casu nr̃o ecclesia Auicien. diceret do. Cõstãtiã suã esse vasallã: & illa negaret, ñ debeãt cognoscere pares curiæ, nec ipse: sed iudex ordinari⁹ illius do. Constant. seu alterius comitissę, vel comitis qcũq; fit, cũ neget illud esse feudũ, iõ cã d. ꝛ deduci ad iudicium nãlem ipsius cõuenti: quia actor debet sequi forum rei. hoc expresse tenẽt doc. in d. c. cęterũ. & Bal. in d. §. pe. ꝓbat̃ in c. j. de lege cora. q nimo in terminis latiorib. s. in emphyteuta qui nõ soluit canonẽ ꝑ biẽniũ, seu triẽniũ: ꝛ iura dicãt qd possit ꝑ dñm expelli, vt in c. potuit de loca. & l. ij. de iure emphy. tũ vt notant̃ dicit Spec. in ti. de emphy. §. nũc aliqua. ver. 48. si emphyteuta allegat aliquã iustã cãm, nõ d. ꝛ dñs ꝓpria authoritate illũ expellere: ꝛ ad iudicẽ illi⁹ cãm d. ꝛ deferre: ad idẽ qd no. Cy. in d. l. ij. Cõcludo ꝙ qd debuerũt Squinat⁹ & Cõstãtia ad iudiciũ reuocari: & per ꝓ quẽs qcqd actũ fuit in eorũ absentia eis legitimè nõ citatis, nõ valuit. Et hoc de hac qõne. ¶ In ix. qõne qua q̃rit̃, si d. Squinatus & Constant. in vita sua nõ fuerit ꝓlacitati, an eorũ hẽdes potuerit, vel possint placitari. dico qd gl. in c. j. quib. mo. feu. amit. formaliter qõnẽ ꝑ casum ꝙerẽsum: v ꝛ si dñs nõ placitauit vasallũ de culpis ꝙmissis invita sua, nunquid hẽs possit illũ placitare, & ꝛcludit qd nõ. ar. in l. omnimodo. C. de inof. test. & de reuoc. dona. l. j. & ff. de ꝓba. l. ꝓcula. & idẽ volunt gl. i d. l. oĩmodo. Bal. dicit illud verũ, si defunct⁹ habuit ſpaciũ q̃rẽladi, & nõ est ꝙquest⁹: sec' si non habuit, vel ignorauit. alleg. in ar. l. diu⁹. & l. excipiunt̃. §. fi. qd satis ꝓbat hoc casu admitti. & fuit hęc opi. Io. an. in c. ij. de don. ſuper gl. ſi. vbi ponit illã limitationẽ Bal. all. de ele. c. cũ in veteri. ff. de ꝓbat. l. in ꝑfirmãdo. & l. vtilitatẽ. Sed qd in dubio nr̃o, qñ vasall⁹ nõ fuit placitat⁹ ĩ vita, nũquid ipsi⁹ hẽs possit placitari. gl. ibi nõ format. sed Bal. ibi ponit, & apertè non soluit, sed dicit qd est ar. ad hãc qõnẽ in l. rei iudic. §. j. ff. lo. ma. sed certè illa lex facit ad ꝑ dẽtẽ casum, & ñ ad illũ. † Nã fm verũ intellm ponit casus, an hẽs mariti possit opponere de adulterio ꝙxorẽ repetẽtẽ dotẽ si maritus in vita nõ accusauit vxorẽ, & ꝛcludit qd nõ. sed in casu nr̃o meli⁹ facit. l. fi. C. de adul. vbi ttactat̃ an marit⁹ possit opponere de adulterio q̃ hẽdẽ vxoris, si nõ oppoſuit in vita vxoris. sed gl. i d. c. fi. de do. in fi. format expresse hãc qõnẽ, & per ar. illi⁹ tex. dicit qd nõ. ex q̃. n. vasallo nõ fuit mota qõ in vita, nõ ꝑt ꝛquiẽtari eius successor, sicut ibi dixim⁹ in donatarij hẽde, qui non ꝑt moſtari si ipse donatarius non fuit de ingratitudine molestat⁹ in vita. Idem no. gl. in l. fi. C. de reuo. do. vr. n. iniuria per taciturnitatẽ erga defunctum remissa, fm illam gl. sed Io. an. in addi. Spe. in ti. de feu. §. fi. in fi. format hanc qõnem antiquorum: & ꝛcludit idẽ qd s. cum limitatione tñ dicit. n. hanc ꝛclũsionẽ ꝓcedere, vt hęres seu successor vasalli nõ possit inquietari, seu placitari si dñs fuit sciẽs de culpa defuncti, & habuit tps ad quærelandum, & tacuit: secus si ignorauit vel non habuit tps ad q̃rẽlãdum q̃ tacuit. ar. l. in ꝑfirmando. & l. vtilitatem. ff. de ꝑfirman. tuto. Idem voluit Bal. in c. imperialem. §. insuper. de prohi feu. ali. per Fede. vbi bene tetigit hanc quæstionem, & mouentur Io. an. & Bald. quia istę reuocationes sunt quasi prosecutiones iniuriarũ, quæ non danẽ hr̃dib. nec q̃ hæredes. l. iniuriarum. ff. de iniur. Item ponit Bal. & aliam limitationẽ dicens, qd si esset talis felonia, seu culpa propter quam vasallus feudũ ipso facto ꝑdidisse: tunc posset agi ab hæredẽ dñi q̃ hr̃dem vasalli: quia iniuria q̃ secũ trahit executionem etiam in hæredem transit, vt l. commissa. ff. de publi. no. in l. iij. §. quod ait prætor. ff. quòd quisq; iur. & ideo ꝛcludit, ꝙ si esset felonia commissa in alienando feudum, vel alia q̃ ex speciali pacto induceret priuationẽ feudi ipso facto: tale præiudicium transiret in hęredẽ, ẽt q̃rela nõ ꝓparata, qd dicit esse notandũ. Quod satis mihi placet per tex. iuncta gl. i d. c. imperialẽ. §. calidis, in fi. vbi dicit̃, ꝙ per alienationem feudum reuertit̃ ad dñm, & dicit ibi gl. ꝙsi⁹ iure, in alia tñ culpa, requirit̃ sniа prouatiua: & quod ꝙincat vasallus de culpa. c. j. de feu. sine cul. nõ amit. & no. in gl. in d. §. callidis. & supra in ꝓcedenti qõne aliqd dixi. Itẽ limitarẽ ego hoc dictũ Bal. nisi dñs sciẽs vasallũ priuatũ cũ ꝓ aliquẽ actũ positũ tacitè approbauerit. ar. optimũ ꝛ c. ex ore. de priui. & c. dilecto. de ꝓb. & l. si fili⁹. ff. fam. her. & qd no. Bar. in l. q̃. n. ff. rem ra. hab. ¶ Venio ad x. qõnẽ vtrum iudicatum Auicien. ĩ curia regis Frãcię habitũ q̃ regẽ Angliæ ducẽ Aquitanię, super ſpoliatione possessiõis, seu quasi feudagij, seu homagij super castro de Lardo in aliquo d. Constãtiæ nõ vocatæ nec audiтæ, & iuri suo ꝓiudicauerit. Et ꝓfecto si verum est qd. s. in narratione facti ꝑsupponit̃. s. qd hæc do. Constant. ignorauerit litẽ super his agitari int̃ eccleſiã Auicien. & regẽ Anglię, nõ video ꝙ ĩ aliquo d. iudicium habuerit sibi ꝓiudicare: qa regul'r ignorãti ꝓiudicat̃, ẽt vbi agit̃ de eo, de q̃ actio prius loco ꝙpetebat igno ranti, vt in l. sæpe. ff. de re iud. & c. pe. co. tit. facit l. nec præterijt. C. de capti. nec sniа illa esset mãdata executioni in ꝓiudiciũ do. Constãtiæ, ꝛ valuerit in ꝓiudicium regis Angliæ, vt in c. cũ sup. de re iud. Et si dicat̃ qd̃ ꝓiudicium poterit ꝓtẽdere d. do. Constã. in executione sniæ, saltẽ sup possessione, cũ rex Angliæ pri⁹ possideret: seu quasi, recipiendo iusm fidelitatis tã ex ea, q̃ à Squinato: & sic solũ eccl'a Auicien. veniebat ponẽda in locũ d. regis. Et iuxta theoricã notabilẽ In. in c. veniẽs. de testi. q̃ sequit̃ Bal. ĩ l. à diuo pio. ff. de re iud. si ꝑt terti⁹ impedire executionẽ sniæ ꝓ interesse suo, qñ petit̃ fieri in rẽ nõvacãtẽ, sed ab aliopossessam, cũ possit iste terti⁹ ita agere postmodũ ꝓ iure suo q̃ istum fm: si cut q̃ primum. facit. l. is à q. ff. de rei ven. & quod no. Jo. and. post In. in c. j. de ꝓcess. præb. lib. 6. Rndeo q̃ imo poterat ꝓtendere magnũ ꝓiudicium: qa sicut interest dñi nõ pdere subiectum. d. c. cũ super. ita interest subiecti nõ mutare dñm, vt no. dicit In. in d. c. auditis. de reser. & d. c. cum super. facit. l. principaliter. C. de lib. cau. & vr apertè ꝓbari in casu nr̃o in c. imperialem. §. præterea ducatẽ. de prohi. feu. ali. per Fede. & c. j. de lege cõra. vbi dr dñm non posse sine vasalli voluntate in alium feudum trãsferre. ad idem quod legit̃ & no. ĩ c. fi. de ma. & obe. vbi expresse hoc volunt Jo. an. & Host. nec ob. theorica In. in c. veniens. præal. qa ꝓcedit qñ tertius respectu executionis nullum põt prætẽdere præiudiciũ: vt puta qa sit executio circa rem ab alio tertio possessam: vñ se cẽ si posset ꝓtendere aliquod præiudicium, vt in c. pisanis. & qd ibi no. de rest. spol. vbi bon⁹ tex. Item habebat d. do. Constant. & aliã notabilẽ defensionem. Nã si fuisset præsens, potuisset negare & ita ẽt postmodum debuit posse in illum regẽ Anglię fuisse aliquã possessionẽ, seu quasi homagij trãslatã: qavt s. dixi ĩ 6. q. cũ illi ꝑtiterint hoc iusm regi Angliæ ꝓ metum, actⁿ fuit ipso iure nullus, vt ibi plenè dixi. & ꝓ q̃s põt dici ꝙ eccl'ia Auicien. deberet reponi in locũ illi⁹ cũ de iure nihil acquisiuisset rex Angliæ. Sed si d. do. Constãtia sciuisset litẽ versari int̃ eccl'iam Auicien. & regem Angl. tacuisset, nunqd sibi præiudicium aliqd generatum fuisset, esĩ magis dubium. Et primò super ꝓprietate nullum ꝓiudicium sibi fuit illatũ: tũ qa de ꝓprietate nõ agebat̃, & sniа lata in possessorio ſi ꝓiudicat sup ꝓprietate: qa nihil cõe hẽt ꝓprietas cum possessione. l. nãr. §. nihil cõe. ff. de acq. pos. & c. paltoralis. de caus. pos. & ꝓpric. tum qa tertio ẽt scienti & tacẽti nõ fit ꝓiudiciũ super ꝓprietate, vt c. cũ super. & quod ibi not. de eã pos. & ꝓpric. & hoc si sumus extra casum l. sæpe, put erat casu nr̃o: qa primo loco nõ ꝙpetebat de hoc iure actio do. Constãtiæ: imo nulla actio sibi ꝙpetebat, cũ ageretur de recipiendo iurm fidelitatis, & de possessione feudi quantũ ad dños. Sed dubium est nunqd circa possessionẽ sibi tacendo ꝓiudicabit. Et vr primò q̃ sic, ꝑ tex. no. in d. c. cũ sup. sicut. n. sniа lata q̃ subiectum præiudicat circa possessionẽ dño scienti & tacenti vt ibi. & ita sniа lata q̃ dñm, debet præiudicare subdito, seu vasallo scienti & tacenti. & hoc vr vẽlle In. in c. auditis. de præscr. vbi dicit, q̃ sniа lata q̃ dñm nõ ꝓiudicat subdito, nec eõuerso, si fuit lata q̃ subditum, præiudicat dño, nisi sciuerit & defenderit. allegat pro hoc vltimo d. c. pe. de re iud. sed in c. cum super. & c. pe. e. ti. restringit illud dictũ, vt ꝓiudicet scienti respectu possessionis tm. de q̃ vr prima fronte ibi tex. vt si fiat executio ꝙ illo q̃ habuit sniam. & idẽ videt̃ tenere ibi *cõiter* canonistæ. Sed ego ai's ꝙsului q̃ ẽt circa possessionẽ nõ fit præiudicium possidenti, & tacẽti, mot⁹ prĩcipaliter per rationem Inn. in d. c. auditis. vbi dicit, q̃ defensio cum de subiectione agit̃, spectat principal'r & æqual'r ad dñm, & subiectum ratione præd'a. ergo sniа q̃ vnum nõ d. ꝛ nocere alteri etiam scienti & tacenti, quod, ꝓbo per d. l. sæpe. & c. pe. de re iud. tunc. n. scientia vnius nocet alteri scienti & tacenti cum is cui primo loco competebat actio, permisit sequentem experiri, & hoc quia poterat illum à iudicio repellere, vt ibi dicitur. Sed si æqual'r ad vtrunq; pertineat defensio, non potuisset d. do. Constantia regem Angliæ à iudicio remouere, cum litigaret de iure principaliter suo: seu quod prætendebat suum: ergo non debuit præiudicari do. Constantię, si tacuisset & illos litigare permisisset, cum illi litigarent pro interesse eorum & sententia poterat habere effectum in illorum litigãtium ꝓiudicium hoc ẽt vr ꝓbare tex in d. c. cum super. ponderando duo vltra doc. ibi. Primò

in eo qd dicit, ꝙ sniа debet mãdari executioni absq; ꝓiudicio illius eṕi, q̃ ꝓtendebat subiectionẽ: licet sciuerit cãm agi: nõ. n. posset hæc sniа mãdari executioni absq; ꝓiudicio dñæ Cõstãtię, vel successoris, cũ ꝙellerẽt obedire nõ dño, & ſibi iuraret, saltẽ do nec ꝓstaret de ꝓprietate. nã possessiõis ꝙmodũ maximũ ẽ, vt ſisti. de iterdictis. §. ꝙmodũ. Sed do põdero rõnẽ illi⁹ tex. dũ dicit, qa res int̃ alios acta, nõ dẽt alijs ꝓiudicare. & singul'r vult ille tex. quem nescio alibi, ꝙ dñs dr alia ꝑsona à subiecto q̃ ad hoc, vt nullũ ꝓiudicium fiat ſibi ex sniа lata q̃ subiectũ. q̃ pari rõne idẽ dicendũ est in subdito: qñ fuit actũ q̃ dñm, p rõnẽ ꝑdictã. Et ad illud c. cũ sup. quatenus innuit, qd sniа mãdat̃ executioni q̃ sciẽtẽ, & tacentem, põt rñderi ꝙ logt̃ qñ sciẽs nõ possidebat: & logt̃ de q̃dã ꝓiudicio facti: qa nõ poterat ꝛpedire executiõẽ fiendã ẽt ĩ re vacãte, ex q̃ sciuit, & tacuit, sec' aũt vbi ipse possediſſet, vel fieret sibi ꝓiudiciũ mõ ꝑdict. Et hunc intellect̃ ad c. illud tenuit recollendæ memoriæ dñs Frã. zab. postea Car. floren. vulgariter nuncupat⁹: licet nõ fuerit ꝑdictis motiuis mot⁹. ¶ Sed ꝑdictæ ꝛclusioni multũ obstare vr. d. l. ſepe. in §. nã si libert⁹. vbi dr, ꝙsi libert⁹ litigãs de statu suo cũ tertio, reportauit sniã ꝯriã, ꝓiudicat dño suo sup suo iure patronat⁹. Ad illum. n. tex. põt duplicit̃ rñderi, ꝙ ille tex. hẽt duos intellect̃. Primus qñ dñs interuenit ĩ iudicio: & hoc vr sonare ille tex. dũ dicit interueniente, & c. & hunc intellectũ tenuit Io. & approbat Inn. in d. c. cum ſuper. dicit. n. Io. & bene, fm In. qd si qs iura petat q̃ ego possideo ĩ re aliqua, me sciẽte, & obtineat: nõ ań mihi ꝓiudicat, nisi ea defendã: & exponit verba. d. l. ſepe. sme iteruenięte, & defendẽte, ga ex q̃ offero me defensioni, facio mihi ꝓiudiciũ si nõ, ꝓbo de iure meo, vt ibi, facit l. q̃ se liti. ff. de pet. hær. Sed̃s intellectus fuit Rog. vt sufficiat sola scientia. & licet Bar. hunc intellectum teneat in d. l. ſæpe. In. tñ & Io. An. dicũt ꝙ Papa non vr illum intellect̃ Rog. ꝓbare in d. c. cum ſuper Sed si volumus ſaluare Rog. & Bar. dicamus aliter, & sic, ꝙ aut loquimur de liberto litigãte, & fit domino sciẽti prætudicium, vt in d. §. nã & ſi libertus. Aut loquimur in alio ſubiecto, vel alio litigãte: & nõ fiet alteri ꝓiudiciũ licet scientinisi ĩteruenerit ĩ iudicio, & obtulerit se defensioni. & ita loquatur. d. c. cum ſuper, & vr iudicio meo de mente Bar. si bene ponderet̃ in d. l. ſæpe. Rõ diuersitatis est. qa libertus fuit ꝑsecutus libertatem à domino. & sic vr habuisse lẽiam experiendi ſuper dominio, & ꝙsequenter ſuper iure patronatus ex lẽia ipsius domini. merito fit domino prætudicium: sicut eadem rõne dr in creditore litigãte sup dnio pignoris agẽdo hypothecaria. vt fiat ꝓiudiciũ debitori scienti. habuit. n. illã obligationẽ facto domini & sic vr sibi dedisse lcm̃ super dominio litigãdi, vt no. Bar. in d. l. ſæpe. in subiecto aũt seu domino feudi cessat hæc rõ: cũ non hẽat feudũ à subdito: licet litiget mere ꝓ iure suo. iõ non dẽt ꝓiudicare vasallo ẽt scienti. Itẽ ex alio taciturnitas nõ debuit obesse dominæ Constãtiæ. erat. n. ipsa certa & informata de iure suo, ꝙ ipa nõ esset vasalla, nec ius aliqd fuerat trãslatũ in dictũ regẽ Angliæ. cũ met⁹ illi fecissent iurm. vt ſ. dixi. Et sic non est verum dicere quod permiserit dominum agere: sed ꝓrsus exneum in veritate, & q̃dius suum rõne ꝑdicta. Et hæc de isto dubio. ¶ Vndecima qõ, Vtrum ꝓcessus ab illo mi lite de longo pererio executore prætenso habitus fuerit nullus. ita ꝙ ab eodẽ necesse nõ fuit appellare: sed semp eidẽ Constãtię & suis hr̃dib. fuerit ſalua exceptio nullitatis. Ad quã vr mihi securè dicendũ, ꝙ qcqd egit nullius fuit, & est momẽti: qa aliud, pr ſus egit, q̃ sibi fuerit iniunctum, & ꝙmissum: merito factũ suum fuit nullũ, cũ excesserit, seu peruerterit formã mãdati, vt in c. cũ dilecta. de reser. & c venerabili. de ol. dele. & c. pisanis. de rest. spo. & l. diligenter. ff. mand. & expresse in terminis nostris, ſin executore peruertente mãdatũ, tenet gl. i c. qd ad ꝙsuetudinem de of. dele. & idem ibi Io. An. & *cõter* doct. & Bar. ĩ l. ab executore. ff. de app. & p q̃s non fuit necesse appellare, vt no. gl. Io. An. & Bar. in locis præal. & ꝓbat iure, qa à facto nullo licet possit appellari ad finẽ deuolutionis negotij, vt euitetur interim grauamen facti, vt in c. dilecto. de app. & ibi p Inn. & in 1 carmelia pia. de iurepatro. non tamẽ est necesse: qa semper audit̃ p viã nullitatis, vt in c. j. & qd ibi no. de re iud. & in l. j. & 2. C. qñ ꝓuoca. nõ est necesse. & l. si ex presſim. ff. de appel. qd aũt ille executor ꝙerterit ordinẽ, & mãdatum sibi factũ, clarissimè p⁹ ex narratione facti. Nã sniа fuit lata inter eccl'iã Auicien. & regẽ Angliæ ſuper possessione quasi homagii, & fidelitatis occasione d. comitatus, & fuit iniunctũ d. de longo perio, vt exequeretur iudicatum: ipse vero inducit De canum noie eccl'æ Auicien. in possessionem comitatus, & prece pit illis de comitatu, vt nulli alij præter q̃ eccl'iæ Auicien. obedirent. Quæ verba ſapiunt ꝙmodã possessionẽ comitatus, & non possessionem homagii recipiendi, vel fidelitatis. Nã si voluisset exequi iudicatũ, ꝓut ſibi de iure & ex forma mãdati incũbebat debebat adire dnam Cõstãtiã, vt ꝓtenſam vasallã, & ſibi ꝓcipere, vt loco regis Angliæ, seu ducis Aquitanię obediret, & faceret homagiũ seu fidelitatẽ eccl'iæ Auicien. donec aliud, p nuntiaret sup ꝓprietate illius iuris, quod non fecit: sed ꝓrsus aliud: vnde dico

Universidad de Deusto
Biblioteca

qđ illa executio nō valuit, nec respectu possessionis recipiendi homagiū,nec respectu ipsius comitat⁹ qa in primo defuit voluntas ipsius executoris:i ſcdo defuit ptās.& ſic habuit locū illa regla Q/ noluit potuit.qđ voluit adimplere nequit.d of.del.c.cū ſup abbatia.& l.multū interest.C.ſi qs alte.vel li.Nec ob.ſi dicaſ dcūexecutorē dixisse,vt nulli alij obedirēt ꝓter eccleſię Auiciē. inquātū iudicatū,&mādatū dñi regis ſe extēdebat,&c.qa verbo vnū dicebat & ꝯrium faciebat facto:&ſic ꝑ facta ꝯria recedebat, vt in c.cū.M.de ꝙſt.& c.ſolicit.de app. vñ erat in eo qđā repugnātia:merito neutrū valuit:vt in l.vbi repugnātia.ff.de re.iu.¶ Venio ad duodecimā qōnē iſti vicinā,in qua q̄rit,an iudicatū ſm p curiāregis ꝓlatū,nō tñ executionileg itime mādatū,validauerit in aliquo ꝓcessum illius executoris de longo Pererio prius ſup executione iudicati primi factum.Et br̄ dico q nō:nā certum est ꝓcessum illius nullius momenti fuisse, vt in ꝑcedenti qōne ꝓbatū est:ergo nec ꝑ ſm iudicatū recepit vigorē:qa ſm iudicatū, vel decretū nō interuenit ſup prima executione ꝓrimādo illā, ſeu ꝓnuntiando eā bene fuisse gesta:q̄ casu posset ꝓbabiliter dubitari,nūquid validetur p ſecunda inſiam,per ea q̄ ſequnt, & no. in l.j.ff.q̄ ſen.ſine ap.rescin.& in l.j.C.qñ ꝓuo nō est necesſ. & per In.in c.ſup lris.de rescrip.ꝓ Bar.plenè in l.ſi expressim. ff.de app. in quo ſunt variæ inſiæ,vt præal.iurib.not.Sed dña Constantia in ſtante ſuper appellatione ſua q̄ processum d.executoris noīe ecclesiæ Auicien.fuit petitum,vt ante oia primum iudicatum de q̄ ſupra,mandaret executioni ad plenum,& per hanc postulationē per aliud iudicium curiæ Franciæ ꝓnuntiatum fuit q̄ executio iudicati facti ꝓ eccl'ia Auicien.q̄ regem Angliæ,ſm tenorem d. iudicati fieret,& in feudo totius comitatus Bigorræ,& in oīb.q̄ dictus rex Angliæ de dicto comitatu, vel rōne ciuſdem tenebat tpe primi iudicati:vt eps,& capitulum possēretur in his eo ſtatu quo erat dictus rex Angliæ tpe eiusdem iudicati, &c.vt patet in narratione facti:vñ ſi bn ponderētur,verba prędicta,hæc inſia diſſinitiua,imo verius interlocutoria prolata pendente appellatione dñæ Constantiæ non fuit ſuper executione iam facta eā aliquatenus approbando.ſed ſolum fuit præceptum,vt primum iudicatum māderet executioni, nec ſimpliciter, ſed in præiudiciū ſolius regis Angliæ, & vt eccl'ia Auicien.poneret in possessione eorum q̄ in dicto comitatu rex Angliæ tpe iudicati possidebat, & cum illo tpe nō possideret rex Angliæ comitatum pleno iure: ſed receperat.ſolummō iuramētum fidelitatis, nō extēdebat ēt ſcda ꝓnuntiatio,niſi ad ius tunc possessum p regē Angliæ.& ſic clariſſime p3 q executio iniuſtè,& perueršè facta p illū executorem de Lōgo Pererio in nullo fuit per hoc ſm iudicatum cōualidata:maximè cum verba inſiæ ſint ſtrictè intelligēda,vt in l.vnica.C.ſi plu.vna ſen.fue.cō.& c.dilect.de of.or.no.Bar.in d.l. ſi ex preſſim.Quinimo plus no.dixit Bar.in d.l.ſi expreſſim.q̄ ſi fuiſſet appellatū à inſia nulla, & iudex appellationis ꝓnuntiaſſet appellationē iniuſtam,ſeu malè appellatū, nō ꝑ hoc ꝙrimaret prima inſia nulla:qa non ſequit,fuit malè appellatum,ergo iudicatum tenuit:nam potuit esſe malè appellatū pp defectum ordinis nō ſeruati:vel qa posſ decennium,vel quid ſimile & verba inſiæ vt ꝑ dixi,ſunt ſtrictè intelligenda.Ad ꝓpositum noſtrū veniendo tūc fuiſſet ꝙrmatus ꝓcessus nullus illius executoris,ſi fuiſſet ꝓnuntiatum malè appellatū , & bene ꝓ illum executorē ꝓcessum:vt no.In.& alij in iurib.præal.Et hoc caſu posſet dubitari,nunqd ꝑ talia verba ꝙrmaret prima executio:& primò teneꝛē q nō: qa illa executio notoriè erat nulla,cum ꝙſtaret qd esſet ꝯria inſiæ,q̄ inducit notoriū,vt in c.veſtra.& c. ſi.de coha. cle, ergo ſcda inſia esſet notoriè iniuſta,ſi ꝯtineret ꝓcessum notoriè nullū esſe validū:inſia verò notoriè iniuſta,est ipſo iure nulla: nec ē opus ab ea appellare.tex.ē no.in c.int'cęteras de re iud.no.In.in c.fraternitatis.de fri.& mal.nā inſia trāſit i rē iudicatā ꝑ ꝓſumptiōē iuſtitię: qa ꝓſumit ꝓ iudice.vt i c.in pñtia.de renū.& c.cām q̄.de iud.q̄ ꝑ ſumptio ceſſat data notorietate iniuſtitiæ:nā veritate manifeſta cēdit opi.veritati. 8.di.veritate.Et hæc de illa qōne.¶ Tertiadeci ma qō,vtrū dña Cōſtātia debeat haberi excuſata,q̄ posſ.q̄ ſciuit d.iudic.ꝓ eccl'ia Auicien.ꝓlata corā executore,& decano, obtulerit homagium facere eccl'iæ,& alia ad q̄ tenebat,vt ſ.Et demū infirmitate laguens,ꝑcuratorē cū ſpāli mādato ꝙſtituit ad faciē dū ipm homagiū.& idē ꝑcurator illud facere obtulit,ſed eccl'ia recipere nō curauit.Ad qōnē hāc rñdeo,q nō ſolū ē excuſata,ſd dico q̄ fecit plusq̄ debuit.Excuſata.n.est,qa ſatis ē q̄ vaſall⁹ posſ q̄ cognoſcit ſe vaſallū,adeat dñm,& pollicear iuſm,& petat iuſtitiā,& alia offerat,ad q̄ tenet ad iure,vt tex.in c.j. de capitulis cōra. & ſi deficit p dñm ꝓindo ac ſi oīa ad q̄ tenebat, fecisset:qa iuris rl'a est,vt ſi deficit p illū,cuius interest facta fieri,ꝓinde ē ac ſi factū fuisset gestū,vt in l.iure ciuili.ff.de ꝙdi.& demo.& rl'a,imputari.cū ꝑcordatus ibi poſitis.de re.iu.li.6.ſatis ē.n q̄ ho faciat, qcq̄ pōt.& ī eo ꝙſtit.2.q.2.faciat homo.& c.breui.de iureiu. Et tēpus anni ꝓfixi ad iuſm hendum,& c.currit vaſallo à tpe ſciētię.& nō ań, vt no.Bal.in d.c.j.& hāc partē tenet Bal.posit hic de bel.in c.2.ꝑ q̄s ſi.inue.vbi dicit,q̄ ſi vaſallus vult facere fidelitatē,dñs aūt recuſat facere inueſtit.ñ nocet vaſallo:& dñs ſibi tenet ad interesse,vt in ſ.fi.de no.for.fid.Vel pōt ꝺmeū ꝑ eis cogi tradere rem & inueſt.facere,vt in c.ſi facta.ſi de feu ſu.ꝙrouer. Vel tertiò ſm eos priuabat dñs ꝓprietate feudi ſicut vaſall⁹ priuaret iure ſuo,ſi recuſet fidelitatem ꝓstare,vt d no.for.fid.ſ.dñs, in tit.quali.dñs feu.priu.c.vnic.Et hoc vl.est notādū.& dixi ſ.in 6.q.& facit c. qa diuersitatem.de ꝙcef.ꝓb.& c.l.3.de ſup.negl.ꝓla. Dixi q̄ *fecit dominus Constantia plus q̄ debuit*: quia nō tenebat illico iurare,cū non fuiſſet ad illud iudiciū agitatū inter eccleſiā Auic.& regē Angliæ , vocata: vnde prius debebat audiri volens dicere de iure ſuo:qa forte nō erat vaſalla:ſd vera ꝓprietaria, ſicut fuerat dña Petronilla:vel forte ītererat ſua ñ mutare dñm,vt plenè dixi in 10.q.¶ XIIII.quæſtio,Vtrū dominus rex Francię qui partibus ꝙtendentib⁹ tenere debebat fm tenorē iudicati ſui in manu ſua,tanq̄ ſuperior,res ꝙtentiosas ſic tenendo longiſſimo tpe pſcripſerit ꝙ partes,ita q̄ teneat hæredib.d.Constantiæ ſuper ꝓprietate d.comitatus iuſtitiā miniſtrare.Ad q̄ dico duplici ratione & efficaci,qđ non potuerit præscribere:ſed q̄ teneatur ſuum cuiq; miniſtrare.Et primò ꝓbat:qa præſcriptio cū mala fide nō procedit,vt in c.vigilāti.& c.ſi.de pscri.& ī reg.possēſſ.de reg.iur. li.6.per Bart.in l.priuilegia.C.de ſacr.eccl.vbi dicit,q̄ hoc ius canonicum cùm concernat animę ſalutem , debet ſeruari etiam ī foro ciuili.& idem no.gl.in d.reg.possēſſor.ſed rex Franciæ ſciebat illa bona ad alios pertinere, & non ſe,cū illa reduxit ad manus ſuas ꝑ partium concordiam:ergo pręſcribere non potuit,tā q̄ in mala fide constitutus.Ille enim dicitur malæ fidei possēſſor, qui habet rerum alienarū cōſcientiam,vt dicit tex.in c.ſi virgo. 32.q.2.Nec obſt.ſi dicaſ,q̄ alij reges ſucceſſores potuerunt hoc ignorare.arg.tex.is q̄ in ius ſuccedit alterius.de reg.iur lib.6.qđ nō est veriſimile,nec est præſumendum,cum ꝑtext.iudicati hoc fecerit ille rex:& iudicatū inducit notoriū,qđ qs non ꝓſumitur ignorare.de purg.ca.c.2 dilecti.Itē & melius præſuppoſito q̄ ſuccesſ.habuiſſent bonā fidē.ꝑ mala fides defuncti noceat ſucce.vñ in præſcrib.vt est tex.no.cū gl.ī l.cū hæres.ff.de diuer.& tempo. præſc.Successores.n.in regno habuerūt regnū,& alia tāq̄ hęred, vt plenè dixi ſ.ī j.q. Et licet Dy.dixerit in reg.posſeſ. prælleg.de æquitate cano.videri,q̄ ſucceſſor bonę fid.posſit a ſe præſcript. inchoare,iuxta no.in c.de quarta.de præſc.& c.cura.de iur.pa.tñ dico illud ꝓcedere in terris eccl'iæ,ſi aūt à aliis,vbi pricipaſt d⁹ ſeruari i⁹ ciuile,ex quo ſeruari pōt ſine aīæ detrimēto, vt no.ī di cta rl'a posſessor.& in c.ij.de arbi.li.6.& in d.l.priuilegia. Itē iura canonic.loquunt ī ſucceſſore in ꝑlatura,q̄ cāt i⁹ nō à defuncto, ſ3 à ſuperiore,vñ cēſet eadē ꝑſona cū defuncto.I⁹ aūt ciuile loquit in hŕde,q cēſet eadē ꝑſona cū defuncto:cū ab ea ſortiat oē i⁹ ſuū,vt in auth.de iureiu.à moriēte ꝑſtito. Seda rō principalis quare nō d⁹ ꝓiudicari do.Constant.& ſuis ſucceſſorib.est:qa lis ēt apud ꝓſtorium principis ꝙſtens,d⁹ esſe abſq; dāno morę, donec princeps fecerit eā dirimere,vt ī aut.ſed cū lis.C. de tēp. app.& in cęx inſinuatione.de ap.Et per hęc liquet clarè veritas hui⁹ qōnis.¶ Decimaquin.qō,in q̄ pęnā ꝺcidat eccl'ia Auicien. transferēdo d.comitatū in do. Reginā quocūq; titulo,inaudita dō.Cōſtāti.& ſua pendente appellatiōe. Rñdeo q̄ incidit in pęnā litigiosi ꝙct⁹ q̄ qđ pœna locum h3 ēt ꝙ eccl'iam,cū alienauit ꝑlat⁹ ꝙmunicato capitulo,vt ꝓbat in c. eccl'ia S.Marię.el j.vt li. pen.nil inno.& ibi expresse hoc tenent Hoſt.& Io.an.facit xj.q.j. qa res in litigio.Pœna aūt litigiosi ponit in l.ſi.C.de litigio.& ꝓ gl.in d.c.eccl'ia.& respectu ipſi⁹ alienātis pœna est , qa ſi pretiu interuenit qđ liet nedū ēt restituere, ſed aliam tanta q̄titate refundere & applicat fisco,& ꝙct⁹ alienationis nō valet:& ſic recuperat rē,vt actoris nō ſit qđo deterior:ex q̄ à principio incidit in dicium ꝙ certā pœnā.Si aūt nō interuenit pretiū,puta qa donauit:tūc multari d3 in æſtimatione vera & iuſta. & hæc habent ī d.l.ſi.Et qđ hic hēat locū pœna ,ꝓbat sic,Res etiam litigiosa , cū de ipſi⁹ dñio qō vertit int actorē & reum iudiciaria quentione, vel p̄cib. principi oblatis & iudici inſinuatis,ac per eum futuro reo cognitis:vt dicit tex.in aut.litigiosa.C.de lit.& in cle.ij.vt lit.pen.Sed in caſu nſo agebatur de dnio illi⁹ feudi ſeu comitat⁹ & cā fuerat placitata ſeu in iudiciū deducta. Nā appellatio prima cū fuit exiudicialis,hēt inſtar ꝓuocationis,vt in c.cū ſit romana.de app.Itē & melį⁹ postmodū cā fuit deducta in iudiciū,& p̄ces fuerūt inſinuatæ regi:&rex mādauit vt tieret iuſtitia.&hoc fuit ſæpe inſinuatū eccl'iæ Auicien.vñ nō ſolū hic interuenit citatio,& cognitio ſup re litigāda:q̄nimo multi alij act⁹ iteruenerūt ,ad iducēdā rē litigiosā:& ſufficit ſola citatio,vl' p̄ces principi oblatæ:& iudici p cū inſinuatę,&c.vt ſ.dixi.&vtrūq; qđ pl⁹ ē hic iteruenit:q̄ habuit locū vitiū ſtigiosi ꝙct⁹.& hocvitiū remanet ēt i cā appellatiōis,vt no.dicit In.in c.dilectæ.in fi.de exce.¶ Decimasex.qō,Vtrū do.Regi.& ei⁹ hŕdes q de facto ꝓ modū i caſu narratū tenuerūt d.comitatū per.130.annos & vltra præſcripſerint ꝙ hŕdes d.Constantiæ nunc ſe defendentes.Ad hāc qōnem dico

dico,q̄ ꝓſcribere ñ potuerūt.& de do.regina nō est dubiū:qa ipſa est in mala fide:tū recipiēdo rē litigiosā:vt patuit ī p̄cedēti qōne, & postmodū de facto,& ꝓ violētiā iſtū comitatū occupādo. 4.q.2.ſi q̄.nec ipſius ſucceſſores potuerunt ꝓſcribere:tū qa verisiſ̄e est in facto tā arduo habuiſſe notitiā originis illi⁹ comitat⁹:& ſic erant in mala fide:tum quia mala fides defuncti nocet hŕdib.ī ꝓſcribendo,vt ſicut defunctus nō valebat ꝓſcribere ꝓ malā fidē, ita nec ipſi⁹ hŕs:quia censet eadē ꝑſona cum defuncto,l3 habuerit bonā fidē.vt l.cū hŕs.ff.de diuer.& temp.diui plenè.ſ.ī j.q.& no.gl.ī l.vitia.C.de acq.poſ.Et maxiē hoc,ꝑcedit habito respectu q̄ vitiū erat ŕeale:quia vi d.do.regina occupauit d.comitatum ꝑ gentes ſuas.& lex dr,q̄ vitia possēſſionū à maiorib. ꝙcta ꝑdurāt, & ſucceſſorē authoris ſine culpa comitant:vt ī l.vitia possēſſionū. præal.& inſt.de vſuc.ꝑ.furtiuę.cū ſeq. ¶ XVII.q.Vtrum rex Frā cię ī pace facta apd Bricamacum cum rege Angliæ: vt in caſu d. eſt,potuit dare comitatum Bigorrę in ei⁹ manib.tal'r existentē d. regi Anglię.Et ſi potuit,vtrum post ꝑuationem ī parlamento facta idem comitatus ad priorē rē,ſtatum,& cām redierit aut ſit ī dñio regis ꝑ ꝓfiscationem ĩcorpatus. Et qō apd me nō ē leuis, ꝑ tex.no.& ſin.ī mā ſua.ī l.bñ à zenone.C.de quad.ꝓſc. vbi ī ſum. dr,† q̄ ſi ĩperator donet alteriv⁹ vendat vel al'r alienet rē alienā, vt propriam,nō v3 ꝓtendens illam rem esſe ſuam,ſeu dñs,vl' cre ditor ꝙ detinentes actionem mouere:ſ3 aduerſus fiſcum agere intra quadr.duntaxat:posteaverò nullā actionē h3 ēt aduers⁹ do mum cæſareā. Sd ī caſu nro rex Franciæ qui vices Imperatoris gerit ī regno ſuo,& it⁹ ſuos ſubditos,vt ī c.ꝑ venerab.qui filij ſint legi.illum comitatum quem tenebat,vt ꝓprium,ꝙtulit regi Angliæ:nec fuit tunc actū q̄ eius fiſcum ītra quad.ĝ nulla actio remanſit d.comitib.de Fuxo,nec ſucceſſorib.Nec obſtat priuatio postmodum facta de rege Angliæ quia obſio ſeu actio ſemel ſublata & extincta,non redit,ſeu reuiuiſcit:l3 res pueniat ad priorem ſtatum.l.qui res.§.areā.ff.de ſol.& ī c.q̄ris.de ꝙſc.di. 4. Et qđ hoc motiuū vrgere videat,tñ eo nō obſtante ꝯriū puto de iure verius.Et ad l.bñ à zenone.rñdeo multis modis.Primò q̄ illa lex loquitur,qñ Imperator donauit rē alienā,credēs illā esſe ſuā:ſec⁹ ſi ſciebat illā esſe alienā:quia tunc alienatio nō p̄iudicat dño.d hoc ſunt duę gl.multū notab.prima ī l.2.C.d ali.re.cō.alia ī l.vni. de alie.rerū fiſc.cum priua.cō.li.x.q̄ ita & bñ restrinxerunt hanc legē.& ſcḡ Bar.in d.l.vnica.Et ē rō,nā ſpāle ꝓuilegiū ĩperatoris ē,vt posſit rē alienā alienare qñ hēt in illa aliquā partē,vt ī iurib. ꝓximè alleg. ſec⁹ aūt qñ nullā partē hēt, & ſciat eā alienā.Nō.npōt ĩperator regulariē aliena largiri , vt no.in l.reſcri.C.de preci.impe.offe.ꝑ Cy.& Bar.in l.fi.C.ſi ꝙ ius vel vti.publ.per In.in c.q̄ ī eccl'iarū.de ꝙſt.ſed rex Frāc.veriſimil'r ſciebat illum comitatum Bigorræ ad illos pertinere qñ fuerat lōga ꝙtentio in curia parlamēti ſup eo,int' regē Angliæ,&eccl'iā Auicien.& int' dñam Cōſtantiā,& eandē eccl'iā.Itē ſucceſſores dñæ Cōſtātiæ vſq; in hodiernū diē ſemp inſtiterunt apud reges Franc.ꝑ tpe exiſtētes,ꝑ recuperatiōe d comitat⁹,vt dr in narratiōe facti.Et fama dēt esſe veriſimil'r ī illis,ꝙ comitat⁹ iſte ad illos dnos d Fuxo ptinet. Per hæc.n.& denūtiationes ſæpe factas ꝓſumit⁹ mala fides possidētis: vt no.dicit Bar.in l.celſus.ff.de vſuc.maximè,qa in graui,& nota bili fcō,ꝙ erat iſtud,ꝓſumit⁹ memoriā extare: licet multa ſint tpa lapſa.vt in c.cū illorū.§.circa.de ſent.excō.& 16.di.qđ dicitis. facit qđ no.In.ī c.ex lris de iureiu.Sc̄dò pōt rñderi,q̄ illa l.bene à zenone.ponit priuilegiū ſpecialiſſimū Imperatoris,& Augusti q̄ ſuis ꝙſilijs,ſuiſq; laborib.ꝑ toto orbe terrarū die noctuq; labo rant.vñ nō immerito ſi hēant dignā ſua ꝓgatiua fortunā.vt di cit ibi tex.,ꝓpe finē.Hoc aūt priuilegiū nō attribuit ſibi rex Frāc. q̄nō extendendū:vt in c.ſanè.de priuile.& 7.q.1.peritiſſimi.& ma ximè,qa in eo nō est eadē rō in hoc,q̄ in Imperatore,cum nō la boret ꝑ vniuerſo orbe.Tertia rñſio,certum est q̄ alienatio facta per eccl'iā Auicien.tpe litigij non valuit:vt ī l.ſi.C.de litig.& c.ecclia.vt lit.pen. & per ꝙs remāſit de iure ꝓprietas illius feudi apud eccl'iā illā:lex aūt bene à zenone.nō hēt locū in reb.eccl'ię: qa nō potuit imperator ſe priuilegiare in p̄iudiciū bonorum eccliæ:vt in c.quæ in eccleſiarum.& c.eccl'ia S.Mariæ.de ꝙſt. & l.ſi. ff.de iurisd.om.iudic. & c.paſtoralis.de re iud.vbi bonus text.ad mām nr̄am.Quartò ſubtilius posſet rñderi,q̄ l.bñ à zenone.ꝑal. hēt locū re alienata exāte penes aliū,& hoc ne inquieteť ille , q habuit rē ab Impatore,nec ipſe imperator inquieteť ī eſtimatione:meritò fuit ꝓſcriptus ꝑs ad agendū,vt ibi. Sd ī caſu nro ceſſant hæ rōnes,ꝑ reuerſa sit ad ipm regē. Nec liceat ipſum do. regem locupletari ꝑ iactura aliorum,maxiē ſubiectorum,vt inc.locup. d re.iu.li.vj.& in l.nā hoc nā.ff.d cōd. ind. & ꝑ illa lex ſit odioſa, debet restringi q̄tum pōt.l.ſi præſes. & l.pe.ff.de pœ.& c.odia.& c.in pœnis. de re.iur.lib.vj.Ex quib.concludo, q̄ aut d.alienatio nullo modo valuit,aut ſi valuit,rediit ad priorē ſtatum,ꝑ ſit reuerſus ad ſucceſſorē vniuerſalē illius do.reginæ,& ad malæfidei poſſeſſorem. ¶ Decimaoctaua quæſtio.Vtrum diligentiæ factæ per hŕdes d.Constantiæ,vt ſuppoſitum est ī narrōne facti,ſterru perint ꝓſcriptionem d.reginæ,& ſuorum hŕdum,ſi qua fuit.Hęc qō pōt primo decidi p ea q̄.ſ.dixi. 14. & 15.q.Non. n.potuit hic hŕe locum præſcriptio rōnibus ibi dictis:ſed ꝓſuppoſito qđ locum habuerit,vt q̄ſito ſatisfiat,an per illas diligentias fuerit facta interruptio.In hoc animaduertendum, q̄ dña Cōſtantia fuit ſpoliata d.comitatu Bigorræ ꝑ reginam: vñ præſcriptio ab illo tpe,& non ante,dēt ꝙiderari qa tūc poſſeſſione ꝓſcriptio non procedit,vt in rl'a,ſine poſſeſſione.li.6. ab illo verò tpe cum dña regina fuerit violenta,non potuit indubiè inchoari præſcriptio. inſt.de vſuc.ꝑ.furtiuæ.cum ſeq.Nam ſi legitimum habuiſſet titulum,non debuiſſet propria authoritate poſſeſſionem violenter inuadere,vt l.ſi.C.ſi per vim vel alio mō. & l.ſi ex ſtipulatione.ff.de acq.poſ.†Nam rem ꝓpriā nō pōt quis violēter inuadere:qđ ſi fecerit incidit in pœnam.l.ſi qs in tantam.C.vnde vi.& 16.q.6.placuit.vt priuari debeat dñio illius ſi erat ſua:ſinautem, cogitur rem cum æſtimatione illi⁹ reſtituere: vt in dictis iurib. Præterea cum d.dña regina fuit placitata in curia regis:& per litis ꝓteſt.vel vbi non exigit⁹ ex priuilegio cāæ per actum qui ſolet fieri posſ litem contest.inducit interruptio præſcriptionis ci uiliter:vt in §.potest.16.q.3.& l.pen.C.ne de ſtatu defun.no.gl.in c.illud.de præſcr.& Bar.in l.naturaľr.ff.de vſuc.Deniq; huic regi næ ſucceſſit dñs Ludouicus rex filius ſuus in d.comitatu Bigorræ.q quidem dñs Ludouic⁹ præſcribere nō potuit:tum qa erat ſucceſſor vl'is mſis,q̄ fuerat malæfidei poſſeſſor:vt in l.cum hŕs. ff.de diuer & tempo. ꝓſcri.tum qa res iam fuerat in litigium deducta cum defuncta:tum qa ipſa poſſeſſio comitatus fuerat vitioſa:qa inuaſa violenter.vnde nocuit ēt ſucceſſori : vt d.l.vitia poſſeſſionum.C.de acq.poſ.& d.§.furtiuę.Tertiò d.comitat⁹ poſſeſſionem do.rex Ludouicus post coronationē ſuā tranſtulit in do.Carolum comitem Marchiæ,fratrem ſuum.Ite ēt licet eſſet ſingularis poſſeſſor ꝓſcribere nō potuit,tū qa erat in mala fide, q̄ ꝓſumenda est ex fama loci,q hēbat,q̄ d.comitatus pertineret ad do.Cōſtantiam,iuxta no.ꝑ Bar.in l.celſus.ff.de vſuc.tum quia etiā de iur.ciui.ſaltem ī.30.annos nō potuit præſcribi per quēcunque ēt ſingularem ſucceſſorem ꝑ vitium reale,qđ comitat⁹ quemcunque ſucceſſorem.d.l.vitia,cū gl.in d.§.furtiuæ. cū ſeq. Item nō potuit transferre ī iſtum Carolum,cum ſup eos iis pendēret iā inchoata cum do.regina,q̄ etiā tranſiuit in ſucceſſorē. ſ.do.Ludouicum.Nam iudicium nō extinguit per mortē alteri⁹ litigantis:vt in auth.principales.C.de iura.calū.& no.gl.in c.fin. de arbi.Alij verò postmodum ſuccedētes in regno Frāciæ,& in d.comitatu ſpāliter non exprimuntur in caſus narratione , nec ſpecificè dī qualem diligētiā adhibuit comes Fuxi,Phœbus vulgariter nuncupatus,ſeu alij ꝑdecessores vel ſucceſſores ſui,ſ3 in genere dr ꝙ multas diligētias adhibuerāt, vnde nō potuit ꝙprehendere an eſſent ſufficientes ad interrumpendā ꝓſcriptionē, ſi qua fuiſſet inchoata,cum nō oīs diligentia ſufficiat ad interrūpēdā ꝓſcr.vt patet ī l.vt ꝓfectius.C.de an.exc.& 16.q.3.c.placuit. §.hæc de præſcr.verſi.is autem cuius.Et ī nō posſumus in hoc dare ſpeciale respōſum.de ſpon.c.de muliere. Sed ī genere dico animaduertendum,q̄ ꝓſcriptio q̄ſque interrumpit⁹ nāl'r,q̄ſque ciuil'r q̄ſque,verò dormit.ita q̄ nō currit nec interrumpit⁹ : ſed illius tps de medio ſubducit⁹.& de his plenè videat ꝑ gl. & doct. in c.illud.de præſcr.& per Bar.in d.l.naliter.q illam legē ꝙmentauit.Et inter cętera ad ꝓpositum nr̄m dormit præſcrip. qñ tanta est hoſtilitas ſeu guerra in loco,qđ ius nō reddit,vt in c.ex transmiſſa.de ꝓſcr.& ibi ꝑ Inn.& Bar.vbi ſ.Idem ſm Bar.ibi qñ ita fæ nit mortalita⁹ ſeu peſtilentia,qđ ius ī loco nō reddit ꝙſimili rōne:qa est hoſtilitas Dei ita q̄ tpa iſta debent ſubduci de præſcriptione.Et arbitror,q̄ iſta fuerunt multa in regno Frāciæ pp maxima guerrarū diſcrimina,q̄ vigent in illo regno.†Item dicit pitur præſcriptio ꝑ litis ꝓteſt.vt ſ.dixi.Et dicit gl.no.in rl'a , ſine poſſeſſione.de reg.iu.li.6.qđ de iure canoni.ſemel ſic interrupta amplius nō pōt præſcribi.qa vſ reus titubare de iure ſuo, & nō habere bonam fidē.Sed de iurē ciuili requirūt de nouo xl. anni. Sed in hac mā peccati ſtandū est iuri'cano.vt no.gl.in rl'a poſſeſſor.li.6.& idem dicit gl.no.in c.j.16.q.3.C.de fac.ſan.eccl.priuilegia.Item tpe pupillaris ætatis nō currit præſcriptio.l.ſicut.C.de præſcr.xxx.vel xl.anno.facit l.ſi.C.in qui.cau.in integ.reſt.nō est neceſſ.& ideo ſi quis de ſucceſſorib.dominæ Constantię primò ſpoliatus fuit pupillus,ſunt tpa illa pupillaris ætatis de medio tollenda.Præterea de iure cano.interrumpit⁹ præſcriptio quādo cūque ſuperuenerit mala fides.i.ꝙſcientia rei alienæ:vt in c.vigilanti,& c.ſi.de præſcr.& rl'a,poſſeſſor malæfidei.li.6.no. Bar.in d. l.naturaľr.ff.de vſuc.Item aduertendū, q̄ ſi qs non valuit ſitem ꝙſtari,vel pp aduerſarij abſentia,vel furoris laborē,cum neminem tutorē habeat,vel curatorem, vel qa ī magna ptāte ꝙſtitutus est:notandū est hoc vltimū in materia nfa.nā tunc dēt prote ſtari apud iudicem loci:& corā eo libellum querimoniæ deducere:& ſi nō pōt hŕe præſidem,hoc faciat corā epiſcopo,& ſuam manifeſtet voluntatē: & ſic faciēdo interrūpit præſcriptionem

aduerſarij

Universidad de Deusto
Biblioteca

aduersarij: & si nō ꝑt hꝛe ꝓsidem vel eꝑm, tunc hoc faciat coram notario: & in defectū notarij corā tribus testibus. Hæc oīa hñr ī l. vt perfectius. C. de annali excep. & 16. q. 3. c. placuit. §. hæc de ꝓscriptionib. Ex his poterit ꝓcurator dñi comitis de Fuxo multum instrui ad eneruandum prorsus ꝓscriptionē alterius partis: vel in totum allegandū malā fidē vt s. dixi. vel interpretationē, vel rollendo illa tpa de medio in quibus ꝓscriptio dormiuit: vt 3. Et hæc sufficiant ad illam quæst. ¶ XIX. quæstio. Vtrū priuilegiū p comites Arminiaci & Perdiaci ptensum ꝑtet aliqd impedimentum donationi dño comiti Fuxi factæ aut det iustā oppositionis & appel. causam quominus sortiat effectū. & si tale priuilegium aut pactum inter regē & suos subdi. habitum, sit de iure validum, & tenendum attentis, vl nō obst. multis in donatione appositis, & de pactis hmōi vīr facere mentionem. Ad hanc q. br̄ rndeo q tale priuilegium seu pactū nullius momēti est ni si appareat de interesse aliquo d. comitis Arminiaci. tex est apertus & ibi gl. & doct. in l. nemo pacisc endo. ff. de pactis. vbi expresse patet q nedum princeps, imo nec priuatus pōt eo pacto ligari, vt rē suam nō alienet. idē no. p Bar. in l. filius fa. §. diui. ff. de le. j. & in l. ea lege. C. de ꝛd. ob cām. hinc tex. no. ī l. quoties. ff. de ser uit. dicit q nō ꝑt ꝙtituī seruitus si nihil interest accipientis: veluti si stipulor ne ꝑ fundum tuū eas: aut ne ibi ꝙsistas: & ibi si mihi ꝛcedas ius tibi non esse fundo tuo vti frui nihil agit: vt ibi: si aūt pōt dñs comes Arminiaci aliqd interesse ꝓtendere, vt d. comitatus Bigorræ nō ponat ex manum regiā, & tunc dico, q licet possit valere pactū, aut priuilegiū ne alienet, nō tñ tale pactum ꝑt impedire dñij translationē, si de facto alienet. text. est & gl. & clarius ibi p Bar. in d. l. ea lege. & idē no. in d. §. diui. & d. l. nemo. & in l. fi. C. de pac. quen inter emp. Idē notāter dicit Inn. ī c. Raynal. de testa. vbi plenè hanc mām ꝓsequit, vbi in summa dicit, & pactum nō pōt facere vt alienatio facta nō teneat. vl qd dñium nō transeat in accipientē, sed pacisc ens agere pōt ad interesse, vel ad pœnam. allegat no. in d. l. ea lege. si ergo pactū ēt vestitū impediat dñij translat. fortius nec priuilegium alienantis, cum minus liget priuilegiū q̄ pactum. ad hoc qd no. ī c. suggestū. & c. dilecti. de ꝛci. valet. n. priuilegium, si interest accipientis. vt leg. & no. in l. j. §. fi qs hoc ꝛcesserit. ff. de aqua quoti. & ꝛtti. tñ nō ꝑt impedire dñij translat. vt no. in d. l. fin. C. de pac. inter emp. Fallit hoc fm Bar. in d. iuribus, qñ is q pactū appositū, vt nō alienet, reseruauit sibi ius aliquod ī illa re. & sic intelligit tex. no. in l. si creditor. §. fi. ff. de distra. pig. vbi patet, q si creditor recipiens hypothecā alicui' rei apponat pactū, ne illa res alienet, impedit dñij trāslat. vt ibi est casus singularis. Sed ī casu nr̄o nullū ius ꝑtit comiti Arminiaci in illo comitatu: iō pactū vel ꝛcessio nō fuit sufficiēs ad dñij translat. in dñm comitē Fuxi ipediendā. Præter ea dico q cū rex Frācię ī ꝛcessione dño comiti Fuxi facta reuocauerit oēs lras, & oē priuilegiū alteri cuicunq; ꝛcessum ꝛtinēs, vt nō possit d. comitatus alienari: vt patet ī ꝛcessione fcā d. dño comiti Fuxi, ñ potuit, nec ꝑt d. comes Arminiaci suū priuilegiū allegare, vtpote re uocatū, qd reuocatio ualuerit: ꝓbat ex his q̄ legunt & notāt maximè p Inn. in c. in nr̄a. de iniur. vbi tex. ī hoc notabilis. ex q̄ ex dictis p Inn. ibi colligit statutū priuilegiatiuū ibi collatum in subditos, pōt reuocari p ipsos statutētes: qd intelligo qñ priuilegiū ꝛtinet factum succeſſiuum, sicut in casu nr̄o: ꝙd mō intelligo d. Inn. in c. nouit. de iud. qd sequit Arch. xj. q. j. quicunq;. & Io. An. in c. ꝙstitutus. de relig. do. Dnt. n. ibi, q priuilegium ꝛcessum nō subdito, puta eccl'iæ, per principem secularē reuocari amplius nō ꝑt. arg. ī l. pfecta donatio. C. de don. quę sub mō. secus si est ꝛcessum subdito: qa illud reuocari pōt. vt p3 ī d. c. suggestū. & c. dilecti. & de ꝛcess. præb. detestāda. & c. veniēs. de ꝑscrip. cum similib. Si aūt priuilegium trāsisset in ꝛctum, vel quasi, tunc nō posset amplꝰ reuocari: vt puta si fuisset dictū, Qui cunque iuerit ad habitandū ad talē ciuitatē, gaudeat immunitate tot annis: tale. n. priuilegiū seu statutū priuilegiatū nō ꝑt amplius reuocari respectu eorū q iuerunt: sed respectu aliorū sic, vt no. Bar. ī l. oēs popu. ff. de iust. & iu. & l. qd semel. de decre. ab ord. faci. & l. sp. de iure immu. Idē dico qñ priuilegiū ꝛtineret actum momētaneū, q trāsisset in ius gentiū: vt si princeps aliqd mihi donasset, vel ifeudasset, illud. n. sine cā amplꝰ reuocari nō ꝑt. vt in c. j. de feu. sine cul. nō amit. & c. vnic. de natu. feu. & sic intelligo qd vtrobiq; no. Bal. Et ex ꝓdictis ꝛcludo q nec priuilegium nec appō potuit ipedire d. comitatus Bigorræ trāsla. tū q. a priuilegiū nō valuit: tū qa ꝑsuppositā validitate fuit reuocatū: tū q. a ꝑsuppositō qd nō potuisset reuocari, nō potuit ipedire dñs rei regis trāslat. vt patet ex ꝓdictis. Et de appone q n habuerit ipedire patet: qa appō exiudicialis nil operat, si est iniusta, sicut erat in casu nr̄o: vt patet ex ꝓdictis: vt ꝓbat ī c. cū nobis. de elec. Itē q̄cumcūque sit iusta, nō hēt ipedire quomin' interim possit vti iure suo. vt no. dicit Inn. ī c. cum inter canonicos. & c. qa pp. de elec. & c. interpositā. de appel. & c. ad dissoluēdū. de deipō. in pub. Nec obst. iurm regis ꝓdeceſſoris si qd fecit: qa illud nō extē dit ad successorē in c. veritatis. de iureiur. quinimo ēt si fuisset ꝑstitum ab isto rege donatōre non habuisset impedire dñij translōnem illi' comitatus Bigorræ: qa actus gest' ꝑ iurm t3, l3 ꝙ niens sit periurus: vt in c. sicut. de spon. no. In. in c. dilec. de app. t3 Io. An. in rl'a, qd semel. de re. iu. li. 6. in merc. sent. gl. 3. l3. q. 2. c. vlt. volun. nec obstat si opponatur de c. intel. de iureiu. vbi p3, q nō t3 alienatio facta in præiudicium regis, ēt cum iuro. Ad hoc. n. plenè rndebo infra. sūper. q. 26. vbi melius cadit. ¶ Ex his infero ad solutionē 20. q. quæ fuit, Vtrum post oppositionem & appell. comitis Arminiaci innouata veniant retractanda, dico. n. q non, quia oppositio & app. fuerunt iniustæ & præsuppositō q fuissent iustæ non tñ potuerunt impedire dñij translationem: & sic amplius non ꝑt agi ꝑ d. comitē Fuxi qui legitimè obtinuit d. comitatum, cum pactum seu priuilegium de nō alienando rem ꝑpriā, esto qd interfit pacisc entis, nō tñ afficit ipsam rem vt non possit alienari: vt p3 ex iurib. s. in præcedenti q. allegat. ¶ Item soluit q. 21. Vtrum. l. d. do. Fuxi possint ad cām suarum oppositionum & appel. prędictarum petere, q d. comitatus Bigorræ ad manum regis aī oīa reducatur, & possea cognoscatur de meritis earundē. Et vt p3 ex prædictis ī duab. ꝓximis qōnib. dicēdum est q non: tū quia notorię ꝙstat de injustitia appellationum & petentium illā reuocationē: tum qa priuilegia q̄ redarguunt de nullitate aut falsitate, aut alio vitio. non dñt cā pēdente vacillare: s3 dñt obseruari, donec ꝛtrium ꝓbet. vt in c. accepim'. de fid. inst. & in c. cum perso nę. de priuil. li. 6. & l. cum precib. C. de ꝓb. quinimo li. pen. non d3 quis possessione sua prætextu priuilegij habita. priuari, etiā si priuilegium sit ꝛtriū iuri. vt in c. j. vt lit. pen. ¶ X X I I. q. est, Vtrum oppositio & appl'o comitis Perdiaci quæ facit pro baronia sua de Angulis: quia de maiori trāllata est in minorem, sit effieax, atten to q reges Franciæ oī die ꝓsueuerunt vasallos suos q̄is inuitos transferre in pares aut minores: & ita seruaī in Francia, vt præsupponitur. Pro solutione huius qōnis induco tex. aper. in c. vnic. §. ex eadem. de lege ꝛa. vbi expresse p3, q in requirendo ꝓsensumvasallorū nō statur loci ꝓsuetudini. ¶ Ad idē qd no. Bal. in c. imperialē. §. ꝓterea ducat'. de ꝓhi. ali. feu. p Fed. vbi dt, † q l; lex ꝓhibeat diuisionem ducat', vel dignitatis int' plures hꝛdes tū vt ꝓsuetudo ī oppositum: adiiciēs, q nulla lex positiua est, q̄ nō possit tolli ꝓsuetudine ꝛria. per l. de quib. ff. de le. Ego tñ hoc d. limitarem p c. fi. de ꝓsue. Adduco ꝓterea bonum tex. in l. venditor fundi. §. j. ff. cō. prædi. vbi p3, q ꝓsuetudo potest præiudicare iuri proprio & singulari. Sed o principi' potest dici, q l3 eudum nō possit alienari inuito vasallo saltem in minorē, vt vr̄ inuere tex. in c. j. §. ex eadem. de leg. ꝛa & in d. c. imperialem. §. ꝓterea ducatus. hoc tamen verum, nisi alienetur cum vniuersitate: puta cū ciuitate aut comitatu, vt in casu nr̄o ꝛtingit: nā tunc ēt rusticō pōt alienari: vt notant dt Bal. post gl. in d. §. ex eadem. † r est no tandum fm cum q rusticꝰ p̄t emere dignitates & iurisdōnes, q̄ sunt proprium primonium venditoris. qd dt menti tenēdum. q̄n imo plus dt ibi Bal. q l3 de iure cōi iurisdōnes non pōt vendi: quia publici iuris sunt, & ꝛtimationem non capiunt, & maximè mērum imperium, quod exercetur ī personas, quarum nulla est ꝛtimatio: vt ff. ad l. aqu. l. liber homo. dicit tñ q p ꝓsuetudinem vsurpatum est, & ita quotidie vīr castra & villæ vendi, & emi eū mero & mixto imperio, & oīmoda iurisdictione: q̄ ꝓsuetudo vincit legem, fm eum. ad hoc bonus tex. in c. j. de feud. cog. vbi gna l'r disponitur q causæ feudales regulantur fm locorum ꝓsuetudinē. Idem q̄ ad primum q feudum possit cum vniuersitate alienari inuito vasallo etiā cessante ꝓsuetudine. tenent glo. & Bal. in d. §. ꝓterea ducatus. Concludo ꝑ q duplici ex capite oppositio & appe. comitis Perdiaci pro baronia sua de Angulis, sita in comitatu Bigorræ, non sunt iustæ, nec admittendæ: primò, quia ꝙsuetudo est in ꝛtrium. Secò qa alienatio fuit facta cum vniuersitate comitatus. facit pro hoc vltimo quod leg. & no. in c. 1. de capita. qui cu. vend. ¶ Ad X X I I I. q. Vtrum dicta donatio ex sui forma sapiat nām donationis aut restitutionis, ad quam faciendam d. comiti Fuxi rex de iustitia tenebatur. dico q nullo mō sapit nām restitutionis, sed potius donationis, seu concessionis in feudum. Hoc primo colligitur in vers. nos primo attendentes. post princip. vbi tex. dicit, quòd quenienter non poterat per formam iustitiæ sine vocatione partis reddere & liberare suò consanguineo. s. d comiti Fuxi, terras supradictas, & c. immediatè transiuit ad formam gratiæ: ibi, ꝙsiderantes magnam legalitatem & c. vbi incipit narrare causas illius ꝛcessionis inductiuas, q̄ oēs sapiunt gratiā ꝑalem: ex causis colligit dispōnis qualitas, & dispōnentis mens. vt in c. intelligentia. de ver. sig. qnimo dictū restringitur ex causis. vt in l. cum pater. §. dulcif. ff. de leg. 2. & in l. ita aūt. ff. de admini. tuto. & vtrobiq; per Bar. Idē p3 ex verbis dispositiuis ipsi' regis, in eo quod in vers. ex istis causis, & c. dicit, Ex istis causis & aliis quæ ad hoc nos mouerunt, & mouent, de dimus, tradim', cedim', derelinquim', & transportam' ex gratia speciali & c. ex quibus verbis satis luculenter colligitur q dominus Rex nō ꝓcessit restituendo

restituēdo ꝓuiā iustitię: sd trāsferēdo ꝓ uiā grę. ꝓterea si restituisset ꝑ uiā iustitiæ, ñ ꝓcessisset ī feudū sicut ꝛcessit. Itē ꝓcedere ñ poterat ꝑ uiā iustitiæ, ñ vocata parte. Eccl'ia Auicien. vt in c. j. de cā pos. & propr. & in c. inter quatuor. de maio. & obe. & c. eccl'ia S. Mariç. de ꝛti. & 3. q. 6. ꝑ. caueant. & c. omnis. qnimo sñia est nulla. ñ solum cū ferē ꝑ absentē: sd ēt ꝓ absente, ex q̄ nō inꝛuenit citatio: vt est gl. not. q̄ segl' illi Bar. in l. ea q̄. C. cūo & quan. iud. facit l. furioso. ff. de re iud. est rō: qa de iure nō pōt alteri absenti ꝓ alterū acqri. l. absenti. ff. de don. & pleni' ꝑ Bar. in d. l. ea q̄. facit l. ꝙcunq; gerimus. ff. de act & obl. ¶ Vigesimaquarta q̄stio depen det ex præcedenti. ꝑsuppositō q tapiat nām donationis, an dominus comes Fuxi eam recipiēdo, cū adiectis ꝑ regem ꝛditionib. ꝑiudicauit iuri matris suæ viuētis, l3 ꝛcessio facta domino comiti Fuxi sapiat gratiam: qa certi & indubitati iuris est, ex alterius ꝛtractu nemiē obligari, nec iuri alterij' ꝓiudicari, ēt si sit mf, cui ex facto filij minimè ꝓiudicat: vt ꝓbat in l. pen. & vl. C. ne vxor ꝓ ma. Plus ēt dico, q nec iuri mris, nec ipsius domini comitis, aut eius potestatis, seu habentium, vel habituror̄ ab eo cām, per hanc ꝛcessionē regiā ꝓiudicat duplici rōne. Prima, qa si verus dñs ꝛducit vel emit, vel alio ti. cepit rē suā ab alio, vt alienā, nō perhoc pdit do minium illi' rei, q̄d prius hēbat. tex. vī apert' in l. ei à q̄. ff. de vsuca. & in l. fi rem alię. ff. de acq. po. & vtrobiq; Bar. & maximè per eum in. d. l. fi rem alię. vbi inꝛ cętera dicit se ꝑsuluisse in q̄dam cā in his t'minis, Quidam nobilis habēs quēdā fundum ꝓprium accepit il. um à q̄dam mōasterio in emphyteusim dicebat in ist'o q mōasterium ꝛcedebat tali nobili talē f un dū i emphyteusim: demum nobilis ille fundū illū mōasterio nō reqūto alteri vēdit. mōasteriū illū fundū tanḡ ad mōasteriū deuolutū occasiōe alienationis volebat vēdicare: ꝑsuluit Bar. & alij doct. secuti sūt, vt ipse refert, q̄ ñ poterat: qa recipiēdo rem suā in emphyteusim à mōasterio, ñ ꝑdidit dñium, ex q̄ recipit illum tanḡ ꝓprium monasterij. nā dñium solo aīo ñ ꝑdit sicut possessio. vt in l. fi. qs vi. §. dria. ff. de acq. pos. & l. q ꝓpriam. C. loca. sec' autem si qs rem suā donauerat alteri, & postmodum seu illico illā rē ab eo ꝛduceret, vel donaret, & retineret sibi vsumfructū: nā tūc transferret dñiū & possessionē in alterum. vt ꝓbat in l. q̄da mul. ff. d rei vend. & in l. quisqs. C. d don. tunc. n. interuenit ficta traditio, per quam trāsfertur dñium. l. quod meo. ff. de acq. poss. & l. certè. de precario. sd q̄n capit rē ꝓpriam ab alio vt alienā, secus est: qa iste non agit ad teri tradere, sed potius acquirere. Ad ꝓpositū q̄ cum dñs comes Fuxi comitatū Bigorræ recepit à regei feudum vt alienū, & pro ꝓrium ipsius regis vt clarè p3 ex verbis ꝛcessionis, nullū ꝓiudiciū fuit sibi aut suis in dñio & iurib. illius comitatus gñatum. Secūda rō quare dño comiti Fuxi aut suis præiudicium nullum ex ꝛcessione regia sit illatum, colligitur ex tenore d. ꝛcess. vbi ipse met dñs reseruauit omne ius pri' ꝛpetens dño comiti, & suæ posteritati: vt p3 ī ver. saluo & reseruato, &c. vbi dī, saluo & reseruato potęritati, & hñtib. cām à d. nr̄o ꝛsanguineo, & prædeceſſ. suis de re quirēdo &, ꝑsequendo ꝓ viam actionis, & deuiando itra quæ d. nr̄o ꝛsanguineo poterāt pertinere iurib. supradictis, per modum quem potuisset vel potuit facere à die datæ ꝑsentium literarum &c. Protestatio. n. maximè principis præseruat ius, ꝓtestatum. 12. q. 3. pōtifices. de prę sc. c. nihil cum scandalo. de ele. cumana. & c. eccl'esia. facit tex. cum gl. notab. in l. si fidei iussor. ff. qui satisd. cog. plenè per Bar. de mā protestationis in l. non solum. §. morte. ff. de no. ope. nun. & ꝓ Io. An. post Io. mona. in reg. in gñali. li. 6. in merc. & per In. & alios in c. cū M. de ꝛct. Et hæc sufficiāt de hac q. ¶ Per ꝓximè dicta satis arbitror decisam q. 25. qua quæritur, an dato q non præiudicauerit dño comiti mre viuente, nec ea defuncta qual'ibi idem dñs comes eius hæres ꝑcauere debeat ne ipsam donationem & eius ꝛditiones videatur modo aliquo approbare: nam, vt prædixi, nullum præiudicium sibi fit ex tali ꝛcessione, & ea non obstāte potest ius suum aīr prosequi rōnib. prædictis sicut potuisset tempore datæ illius ꝛcessionis, seu donationis: gnimo, q̄ dest sibi plurimum in alio d. ꝛcessio: quia si verū est ipsum dictum comitem hꝛe ius ex suis prædecessoribus in d. comitatu, ꝛpeditur interim præscriptio, si qua incepisset currere ex persona domini regis: qa transferendo comitatum in verum dominum, ꝑdidit possessionem quā prius habebat, sine qua non procedit ꝑscriptio: vt no. probat in l. si is à quo fundum. ff. de vsuc. fm lectura quam ibi sequitur Bar. ¶ Vigesimasexta q̄o, Vtrum d. donatio quæ ob causas rōnabiles facta est, & pro qua idem do. Fuxi ad homagium & fidelitatē se astrinxit, sit de sui nā revocabilis. Et primò vī q nedum sit revocabilis de facto imo de iure nullius vī esse momenti: quia rex nō pōt in præiudicium regni sui donationes facere etiam cum iuro de non revocādo: vt c. intellecto. de iureiur. Nā & quando coronatur, iurat nihil diminuere de bonis ꝛperij. d. c. intellecto. Præterea tales gratiæ in ꝓiudiciū vniuersitatis, vel regni, ꝑsumunt subreptitiæ: qa nō est veri similile q ex certa scientia fuissent cōcessæ cum sint ꝑ ius, & vtilitatem publicam: arg. in c. pen. & vlti. de capel. mo. & l. rescripta ꝑ ius elicita. C. de preci. impe. osse. nec debent valere. l. fi. C. si ꝑ ius vel vti. pub. l. iubemus. C. de sac. san. eccl. Et si diceretur oppositum, sequeretur q regnum posset ad nihilum deuenire, quod non est dicendum, maximè cū non possit quis merum imperium à se abdicare, nisi in manibus sui superioris. vt in l. legatus. ff. de offi. præsi. multa alia argumenta fieri possent q̄ colligere posset studiosus ex not. per gl. in auth. quomodo oporteat episc. in prin. & per Bar. in ꝓ mio Digestorum. & per Bal. in ꝓemio super libro feudorum, in illa quæstione, An donatio facta eccl'iæ per Cōstantinum imperatorem valuerit. & per Io. de Lig. in cle. Romani. de iureiurā do. Sed o principaliter ꝑ illam ꝛcessionem facit: quia rex non fecit mentionem de iuro in ꝛtrarium præstito: de quo vī, quod necessario fienda erat. vt in c. ꝙstitutus. de resci. per gl. in c. cum nō deceat. de elec. li. 6. Præterea & tertio de literis, & priuilegiis præcedentibus debuit fieri mentio specialis, non autem generalis. vt in c. 3. de dolo & ꝛtum. & quod ibi no. adeò q dequlibet notabili cl'a posita in prioribus literis, debet fieri mentio in literis reuocatoriis. vt in c. cum dilecta. & quod ibi no. de resci. ¶ His argumentis ꝓmissis pro solutione q̄stionis sciendum qd Bar. in l. prohibere. §. plane. ff. quod vi aut clam. format q̄stionē, nunqd rex valeat in regni ꝓiudicium aliqua alienare. Et finaliter ꝛcludit q si tendat alienatio in graue detrimentum iurisdictionis regalis, non valet, etiam si iuro firmeī. vt in præalleg. c. ī tellecto, sed si nō tendat in tam graue ꝓiudicium, valet & tenet. de quo dicit esse casum in c. abbate sanè. de re iud. lib. 6. Idem in effectu voluit Inn. in d. c. intellecto. & Io. An. in c. grandi. de supplen. neglig. ꝑa. li. 6. non eū fm eum debet fieri ita amara interpretatio, vt nihil possit de iur ibus regni donare. ar. c. 2. & 3. & c. ad apostolice. de dona. & c. cæterum. eo. ti. Bal. in ꝛloco ꝑalle. formauit quæstionē. Si imperator donauit, vel alr ꝛcessit ex causa donationis, vel alio titulo castrū imperij, nunqd valebit donatio vel alienatio. & multis allegatis ꝓ & ꝑ, tandē ꝛcludendo & ꝛcluēdo dicit post antiquos, q aut vult donare cū ꝓprietate territorij seu dignitatis: vt sic recognoscat donatarius imperatorē superiorē: & no est possibile fm eū, qa nō ꝑt facere etia sibi parē aut superiorem, vel aliquem q impunè posset se rebellare ꝑ imperium qa lex regni ꝛdicit. Et qa nullum inferius fm Aristo. institabus terminis discretius participat id quod superius est: ꝛmoda tū & dñium ꝛcedere potest, ꝛsalua tñ semper imperij recognitione & fide. Et q Imper. seipsum mutilet. i. membra imperii à se amputet, dicere, est spēs furti fm eū. In feudatico verò nō pōt minuere honorē regni, fm and. d Ise. quod ꝛsequitur ibi Bal. & est satis not. in proposito nr̄o facit qd leg & no. in c. ij. de feud. Ad propositū q̄ veniendo dico, q donō seu ꝛcess. facta dño Comiti Fuxi, arg. s. in ꝛrium factis non obst. multiplici ex capit. sustineri potest, & per 2ns sēdo loco probabo q est irreuocab. Primò. n. d. concessio virib. ꝛsistit, qa comitatus Bigorræ non est de regno Frāciæ, seu membrū propriū ipsius regni: sed erat aut dñi comitis Fuxi, aut eccl'iæ Auicien. aut ex concess. ipsius eccl'iæ pertinebat ad regē Frāciæ, nō vt ad regē, sed rōne sui primonij & successionis ꝑcialis: nam vt patet ex narratione facti, iste comitatus habuit originē ex persona dñæ Ioannæ reginæ Franciæ & Nauarræ, ex donatione, seu permutatione facta cū eccl'ia seu per eccl'iam Auicien. quæ prætendebat tunc habere proprietatē d. comitatus, & ex persona ipsius peruenit ad regē prætentē vt hꝛdē hæredis d. do. Ioannæ. de primonio verò suo pōt rex disponere ad libitū, ꝛ non ꝛtingat alienatio regni. vt d. l. bene à zenone. C. de quad. præscri. & in re sua nēdū princeps, est legitimus moderator & arbiter. Lin re mandata. C. mand. & c. de his d sepul. facit quod s. dixi. xxij. q. Præterea & sēdo præsupposito q pertinuisset ad regnū suū, nihilominus pōt d. alienatio sustentari ex eo, qa d. rex purè nō donauit seu alienauit d. comitatū, sed ꝛcessit in feudū, retinendo sibi ꝓprietatē & honorem, & præeminentiā & de uolutionem certis casib. ad eum vl' succeſſ. vt patet in concess. & est hoc de natura feudi xxij. q. v. de forma. in quib. cau. feu. amit. talis vero ꝛcess. non diminuit honorē regni, vt s. dixi & sic cessat c. intellecto. de iureiu. Præterea & tertiò habito respectu ad amplissimum regnū Franciæ, & munificentiā solitā illius regni, regum, & ad ꝑclara seruitia regib. Frāciæ ipensa ꝑ comites Fuxi, præsertim hodiernos, vt ipsemet dñs rex in suis lr̄is attestat, nō debet dici, q d. ꝛcess. cedat ī graue præiud. regni: ꝛ donatio remuneratiua, nō sit ꝓpriè donatio, sed potiꝰ meritorū remuneratio, vt no. dicit tex. in l. Aquil. reg. ff. de don. no. Bar in prooe. ff. vet. hīc tex sing. in l. si pr̄. §. j. ff. de dona. dicit, q donatio facta propter exi mia & magna merita præcedentia est irreuocabilis, etiam propter ingratitud. qa potius est merces laboris eximij, q̄ mera donatio & præsertim hoc procedit in casu nostro, in quo ipsemet dñs rex attestatur, q d. comitatus ex iurib. ꝓductis ꝑ do. comitē, videbatur ad eū pertinere, & sic quocāmodo restituit illi qd

Universidad de Deusto
Biblioteca

sus erat q̃ est necessitatis & n̄ meræ liberalitatis: ſ3 voluit rex p̃cedere p manus iustitiæ pp partis absentiã & vt videret exercere maiorẽ magnificentiã, vt ipse met in suis literis attestari vł. Ex his remanẽt soluta ꝛ̃ria q̃ inferebãt nullitatẽ ex defectu ptãtis. ¶ Ad alia ꝛ̃ria q̃ vñr vrgere ex cã subiectiõis, dico ꝙ iurm p̃stitum p̃decessores isti⁹ regis de comitatu nõ alienãdo fuit p̃sonale. vñ p mortẽ fuit sublatum: gã iurm ñ trãsit ī successorẽ. vt legi. & no. ī c. veritatis. de iureiu. satisfecit. n. ipse iurans ex q̃ ñ alienauit. vñ successor ex tali iurꝺ nõ ligat. no. Io. An. ī c. fi. de ſepul. & in c. cum C. laicus. de fo. ꝑpe. lib. 6. & sic nõ erat opus mentionem facere de eo qd nõ erat. Itẽ p̃supposito ꝙ iste dñs rex iurasset, nec mentionẽ de tali iurꝺ aut priuilegio prius fcõ de nõ alienãdo feciſſet: tũc dico ꝙ nihilominus ꝑcessio ī feudũ q̃ postea fecit, debet valere: ga hãc ꝑcessionẽ facit iure ꝓprio, & d pri monio suo: vt ſ. dixi. vñ nõ potuit se ita ligare ꝙ hæres impedire dictam transla. sicut dicim⁹ in priuato q alligauit se ad nõ aliẽnandum: & tñ t3 alienatio: l3 nulla in alienatione mentionẽ de priori obſone feciſſet: vt l. nemo p̃t. ff. de le. j. & legi. & no. ī lea lege. C. de ꝺd. ob cau. & dixi plenẽ. ſ. in ꝓxima q̃. In his. n. q̃ infert publica p̃sona vt priuatus, censẽt iure priuati: vt legi. & no. in c. fi. de ꝓcura. Preterea ꝑcedendo comitatũ ꝛ̃xit cum dño comite cũ vltro citroq; oriat obl'o. d. c. de forma. fi. n. ex ꝛ̃ctu obligat etiam princeps. vt c. j. de ꝓba. & statim latius dicam: q̃ nõ p̃t ꝛ̃ctus infringi, eo ga nõ fecit mentionem ſpãlem de priori iurꝺ aut ꝑcessione antecedẽti: supuenit. n. vinculum fortius. nã vt ſ. dixi, t3 ꝛ̃ctus ẽt ꝛ̃ ꝓpriũ iurm l3 ẽhẽs sit periur⁹. vt in c. sicut. de ſpõ. no. Inn. ī c. dilecto. de p̃b. & Io. An. in reg. semel. li. 6. ī mercu.

¶ Ex his infero ad fm, an talis ꝑfessio facta dño comiti Fuxi per do. regem sit reuocabilis. Et dico ꝙ nõ. tex. est in c. vnico. de natu. feu. vbi dł ꝙ si princeps inuestiuit aliquem de aliquo feudo, nõ p̃t eum dis̃uestire sine culpa. ad idem ꝙsimilis tex. in c. vnico. de feu. sine culpa nõ amit. & vtrobiq; hoc no. Bal. & ꝓbatur hoc duplici rõne. Prima, ga princeps obligat ex ꝛ̃ctu sicut quilibet priuatus. vt in c. j. & qd ibi no. de ꝓba. & in ꝑcessione feudi vtrinq; nascit obl'o. Scda rõ, ga nõ p̃t princeps reuocare priuilegiũ qd prius ꝑcessit ex q̃ transiuit in ꝛ̃ctũ, vel quasi: seu in iusgẽtium: vt no. ī l. qd semel. ff. de decre. ab or. fac. & dixi. ſ. plenè ī 19. q. & gñal'r nõ p̃t princeps cã nõ existente priuare aliquem dñio suo: vt plenè no. p Cy. ī l. reſcripta. C. de ꝑci. ſpe. offe. & Bar. in l. fi. C. ſi q̃ ius vel vti. pub. & Inn. in c. q̃ in eccle. de ꝓstit. ¶ Cõde scendo igit ad 27. q. qua ꝙrit, p̃supposito ꝙ pp importunitatem, vel aſs. dñs rex d. ꝑcess. vellet reuocare de facto, qd remediũ hẽt d. dñs comes Fuxi ad retinendum possẽsi. ipsius Comitat⁹ Bigorræ, ad minus donec fuerit de iure ipsius, qd añ dona. hẽbat ī eo, p sniam declaratũ. Et in hac q̃ne dico certum esse, ꝙ sine culpa d. dñi comitis illã ꝑcess. revocare nõ p̃t, vt clarè patuit ex deductis. in ſ. ꝓxi. q̃ne. ſi aũt de feõ vellet revocare, vł dicere Cy. in d. l. reſcripta. C. de ꝑci. imp. offe. & Bar. in l. fi. C. ſi ꝛ̃ ius vel vtil. pub. ꝙ quoad obseruantiam standum est dispositioni principis: ga p̃sumenda est ꝓ principe cã: nec admittit in ꝛ̃rium probatio: sed si sine iusta cã facit, peccat ẽm eos. isti tũ doct. nõ loquunt ī casu nfo: sed cum princeps vult alicui rẽ suã auferre. Sed in casu nfo: sed dico ꝙ cũ princeps obligẽt ex ꝛ̃ctu suo, nõ p̃t reuenire, nisi appareat & ꝑtet d causa: ga aſs de facili princeps posset tollere, & infringere oẽm ꝛ̃ctum p eũ gestũ, qd nõ est dicendũ. hoc ego ꝓbo p tex. aptum in c. j. de feu. sine cul. nõ amit. & c. vnico. d natu. feu. vbi dł, ꝙ nisi quictus fuerit de culpa, nõ dẽt vasallus priuari feudo ẽt p principẽ. Adduco insuper hãc rõnẽ: cũ princeps nõ sit ſ. ꝛ̃ctus, cum sint de iuregen. vt no. Bal. ī c. ꝓxi. allc. & Inn. in d. c. 2. de ꝛ̃ir. vti. iõ debet in eo p̃sumi cã: cum mã ſi sit sibi subiecta: facit qd in simili no. Io. An. in c. j. de of. del. li. 6. ad idem tex. apertus in c. j. de ꝓba. vbi princeps ꝑsellit obseruare suum ꝛ̃ctũ, nisi iustam cãm sam oñdat in ꝛ̃rium: & optimè facit cã. nouit. de iud. Si q̃ sine causa apparente legitima & rõnabili dñs rex vellet ꝛ̃uenire, remedium honestũ & indubitabile esset, vt dñs comes recurreret ad denuntiationẽ euange. seu iudicialem rõne pecati. iuxta ea q̃ hñr & no. in c. nouit. de iud. Sed m remed. vt appellet ad papam, per notabile d. Inn. in c. ſ3 ex suscepto. de fo. ꝑp. vbi dicit ad papam recurrẽdũ esse siue immineat necessitas iuris, ga aliꝰ nõ est iudex superior: siue facti, qa d fcõ minores iudices subuenire nõ p̃t: ad qd no. Host. in c. nouit. de iud. & in rege Franciæ optime adduci p̃t qd no. Inn. in c. p venera. q fi. sint le. vbi dicit cũ de iure subesse papæ. Tertiũ reme. vt arbitror, vt de fcõ resistat: qa vbi superior de fcõ, & iniustè ꝓcedit, p̃t sibi de fcõ resisti, vt no. gl. in c. ex lit. de of. del. & Inn. in c. ſi qñ. c. ti. & c. inter dilectos. de exc. pl. ſaltẽ in casu nfo in q̃ grauamen reparari p iudicẽ appel. nõ posset, vt voluit Cy. in l. ab execu. C. quorum appel. no reci. & in l. j. C. vñ vi. Nam defensiõ de iure hãt, q̃ cuicunque ẽr ꝛ̃ principem ꝑcedit vt in c. pastoris. de re iud. in cle. Hinc dixit gl. no. j. dist. ius gentium. ꝙ p̃t q̃s in defectum superioris dicere sibi ius ꝓpria authot. & idem volũt Inn. in c. olim. el j. de rest. spol.

¶ Nunc postremo altissimo gratias immensas agendo restat vł timam quæst. in ordine. 28. expedire, quæ est, Vtrum procurator regius gñalis attentis mandatis, & non obstantib. in literis ꝑcessionis appositis, nec nõ expeditione camerę ꝓputorum, ac lectione & publicatione in curia regia parlamenti instã nũc possit causam hr̃e vt d. fratrib. Arminiaci & Perdiaci comitatib. in presenti causa se adiungat. In qua profecto ꝙsideratione triplici dicendum censẽo, ꝙ non. Et primo adduco tex. in l. bene à zenone. C. de quadri. pscr. vbi dicit tex. Nemo audeat eos, qui res accipiunt à principe, ꝙ quemcunq; titulum alienationis, siue mobiles, siue immobiles, seu se mouentes, vel iura incorporalia, vel penes ciuiles iudicijs afficere, vel sperare aliq̃ ꝺ eos sibi viam esse apertam: sed omnis aditus p̃cludatur, omnis motus & spes huius pretulantiæ, &c. & pondero illud verbum vniuersale negatiuum, ne mo audeat &c. excludit. n. quemlibet ꝙuenire volentem. 8. di. si romanorũ. & c. solitæ. de ma. & ob. & l. de pretio. ff. de pub. Scdo principal'r adduco theoricã Bar. in l. cum quærebatur. ff. iudi. sol. vbi dt, ꝙ oĩs exceptio, per quã ꝙcluditur actori nullum ius sibi ꝙpetere, potest opponi à principio ante lit. ꝓt. quia cum certum sit neminem sine actione posse experiri. si pupilli. §. videamus. ff. de neg. gest. p̃t q̃s ab agendo repelli vbi excipitur ꝙ sibi nulla actio ꝙpetit: sed ita est ī casu nostro, ꝙ nulla actio ad reuocandum p̃t ꝑcetere procuratori regio nec etiã d. comitib. Arminiaci & Perdiaci: vt clarè p3 ex precedẽtib. ergo à principio omnes nedum regius procurator. p̃t ab agendo repelli, nec tenetur dominus comes Fuxi cum illis, vel eorum aliquo iudicium suscipere. Tertiò & vltimò ꝺ regium procuratorem generalẽ allego tex. not. in l. si hominem. ff. man. vbi probatur quod contra specialiter ꝑ dominum prouisa non admittitur procurator generalis, nisi oriatur causa de nouo iusta, & verisimiliter per dominum tunc non agitata: quod non est in casu nostro.

Consilium iiij.

Legatum factum hoc modo ꝙ quem scripsero, hæres sibi dato id quod reperitur scriptum in epistola, perinde valet, ac si fuisset expressum in testamento.

Legatum quantitatis non tollitur per legatum speciei.

Relicta in codicillis petuntur actione nata ex testamento.

Recipiens feudum pro se & successoribus suis quibuscunque, appellatione filiorum veniunt etiam legatarij.

Plura quando sunt in obligatione alternatiua, altero sublato remanet reliquũ.

Vsufructuarius omnium bonorum non tenetur satisfacere legatarijs: sed cum eis concurrit.

Testamentum recipit vires & consummationẽ per mortẽ testatoris: & non ante.

Legauit aliquis in testamento alicui quinquaginta: in codicillo postea scripto id legatum est: vtrunque legatum debetur nisi hæres probet contrarium.

Legata possunt conferri in arbitrium tertij, non autem in meram voluntatem.

IN QVAESTIONE Quæ vertitur super interpretatione voluntatis Angeli Francisci de Eugubio respectu testamenti, codicillorum, & memorialis d. Angeli, prout in casus narratione seriosius continentur: attingam singulariter principaliora dubia q̃ breuissimè potero. Et primo contingit dubitari an memoriale d. Angeli faciat fidem, cum nõ fuerit bene recitatum in testium præsentia sed solummodo dixit Angelus in testamento, ꝙ volebat, quòd crederetur libro, seu memoriali ipsius manu conscripto quoad relicta, quæ in ipso reperirentur fore alicui per ipsum testatorem facta, prout crederetur publicę scripturę, seu testamẽto valido publico manu publici notarij. Et circa hoc dubium vi
1 detur iudicio meo casus in l. si ita scripsero. ff. de condi. & demo. vbi dicitur valere ꝺ legatum si dixero, per quem epistolas scripsero, hæres sibi dato: & id quod reperitur scriptum in epistola, perinde valet, ac si fuisset expressum in testamento. & apertius hoc sentit Bart. dicẽs per illum textum valere, si testator dixit, Volo ꝙ hæres meus det illud quod scriptum est in schedula quam reliqui apud guardianum S. Francisci: quia per relationem ad aliã scripturam videtur ibi scriptum expressum in testamento. facit optimè qd legitur & no. in l. Theopompus. ff. de dote præleg. & l. pe. C. de sent. quæ sine cer. quanti. c. cum venerabilis. in fi. de relig. do. & hoc dummodo cõstet per ꝓparationem literarum, vel aliꝰ manifestis cõiecturis, ꝙ memoriale sit scriptum manu ipsi⁹ testatoris. Et hoc breuissimè ꝺ primo dubio. ¶ Sedm principale est, An legatum 150. florenorum factum Sciæ sorori testatoris sit validum non obstãtib. legatis postea eidem Vciæ factis in
2 codicillo, & memorali. Et primo videtur ꝺ q̃ legatum quãtitatis non tollitur per legatum speciei, etiam in eodem testamento factum: vt in l. plane. ff. de legat. i. sed in memoriali reliquit hanc sororem suam dñam & dominatricem in vita sua bonorum d. testatoris: in codicillis vero reliqt sibi bona mobilia ipsius testatoris q̃busdã exceptis, de quib. infra in quarto dubio. cum g̃ hæc legata sint diuersa non prohibetur illorum ꝛcursus: maxime cum in diuersis scripturis sint facta: vt in l. q̃nquaginta. ff. de ꝓba. Nec obstat

obstat si dicat testatorẽ ꝓhibuisse tacitè ꝛcursũ p determinationẽ q̃ fecit in d. legato 150. flor. in eo qd dixit qd relinq̃bat Vciæ sorori suæ 150. dummodo ꝓmitat aliquid aliud non petere in bonis d. hr̃editatis, &c. ga dico ꝙ nõ simpl'r, ꝓhibuit ipsam aliꝺ petere, sed fecit exceptionem dicens ꝙ nõ posset aliquid aliud petere, nisi tñ & duntaxat ꝙpetere posset vigore p̃tis testamenti: vñ ponderanda est exceptio q̃ includit vt post illd legatũ possit petere qd sibi debeẽ vigore ipsi⁹ testamenti. Sed certum est ꝙ de scriptũ in codicillis & memoriali, vł scriptũ ī testõ. à q̃ assumũt vigorẽ & ꝓfirmationẽ: vt ẽ tex. in l. 2. & 3. ff. de iur cod. adeo qd di-
3 xit gl. ī d. l. 3. ꝙ relicta in codicillis petũr actiõe nata ex testõ. & hæc vñr multũ stringere ad ꝓseruationẽ hui⁹ legati. Sd ꝛrium dico iudicio meo posse subtil'r attentari: vt ꝙ primum legatũ sit ademptum p relictum fcm in memoriali, in q̃ int cætera voluit ꝙ d. sua soror deberet esse in vita dña & dñatrix bonorum d. testatoris, q̃ reperiri ꝛtingeret: ita tñ ꝙ ipsa deberet renuntiare oĩ successioni q̃ sibi ꝛtingere & posset quocunq; mõe ex persona cõi parentum vł ipso testatore, &c. vñ pondero ꝙ hoc relictum voluit eã excludere ab oĩ alio qd potuisse ꝓseq̃ d bonis testatoris, ẽt ex p̃sona ipsius testatoris. & sic vł tacitè ademisse primum legatum. Nã legatari⁹ p̃t appellari successor testatoris. vt ī l. i. q̃uẽ tionib. ff. de ver. sig no. Bal. in c. ī perialem ꝑmo rñso. de prohi. feu.
4 ali. ꝓ Fed. ver. sed qd si ꝓcessum. vbi dt ꝺ q̃si quis recepit feudum ꝓ se & successoribꝰ. suis q̃buscunq;, appellatione successorum ve niunt ẽt legatarij ita in ꝓposito cum testator in memoriali voluerit, vt d. sua soror deberet renuntiare oĩ successioni, q̃ ẽt ex p̃sona testatoris posset sibi ꝛtingere. Et ex persona sua non posset successionem sperare, nisi vigore testi seu alterius vltimæ voluntatis: quia fr nõ tenet aliqd relinquere sorori: nec p̃t soror aliqd petere in bonis fratris testati, nisi eum p̃sonã turpẽ ifituisset: vt in l. fratres, vł soro. C. de inof. test. Præterea testator dixit, vt enuntiaret oĩ successioni. vñ pondero verbum qd est vniuersale affirmatiũ: nihil. n. excludit q̃ oĩa dixit. vt in c. solitæ. de ma. & ob. & 16. di. si romanor. nec prædicta interpretatio cuiq; videat exnea. nam ademptio legatorum p̃t fieri tacitè ex præsumpta & ꝓiectura ta mente testatoris: vt in l. 3. & 4. ff. de adi. leg. no. gl. in st. co. tit. in fi. ¶ Ex prædictis infero ad tertium dubium, Quid. ſ. debeat ꝑsequi d. Vcia soror testatoris ex bonis defuncti. Et incident discutietur quartum dubiũ, qualit' & qñ sit legatis satisfaciẽdũ, & ex quib. bonis. & hæc sunt q̃ difficultatem ingerunt magnam in hac mã. Cum ex verbis testatoris varijs prolatis ꝓbus videatur oriri ꝛrietas. & repugnãtia quædam. nam in testõ voluit, iussit, & mandauit, vt hæredes sui non possint vnedere, nec alienare aliquid de bonis immobilib. d. testatoris, nisi pro satisfactione legatorum, in quantum non haberent aliunde, vñ possent satisfacere legatarijs: & si secus facerent, voluit eos cadere ab hr̃ditate. Sed o loco fuit memoriale manu ꝓpria, in q̃ simil'r & absolutè mãdauit, ꝙ nõ audeant sui hr̃des vẽdere, seu alienare aliquid de bonis immobilib. Et si necessitas vrgeret pro debitis aut legatis soluẽdis voluit, ꝙ extenderentur primò manus ad distractionem rerũ mobiliũ, & eis deficientib. haberẽt recursus ad fructus bonorum: ex qb. tractu tpis, put pciperentur, voluit pro rata legatarijs satisfieri. Nec possent alr hr̃des vrgeri ad solutionem legatorum. Et ꝙ oẽm modũ voluit ꝙ d. Vcia soror sua haberet ī primonio & hr̃ditate sua florenos trecẽntos, quos posset distribuere per oẽm modũ q̃ sibi placebit. Item subiũxit immediatè, ꝙ volebat d. Vciã suam sororem sua esse dõnã, & madõnã. vt verbis testatoris vtar, eorum bonorũ q̃ reperiri ꝛtigerit esse d. testatoris in vita sua dũ taxat, hoc addito ꝙ ipsa debeat renuntiare oĩ successioni q̃ posset sibi ꝛtingere ex p̃sona cõi parẽtum. vł ex persona d. defuncti, vł alteri⁹ cuiusq; de domo eorum. Tertiò fecit codicillũ, ī quo int alia reliqt d. Vciæ sorori p̃dictæ oĩa & singula bona mobilia d. testatoris, & noĩa debitorum, exceptis duntaxat illis bonis & rebus mobilib. quas & q̃ reperirẽt d. Angelum alteri requisse in d. suo testõ, seu in præsentib. codicillis, aũt in memoriali ipsi⁹ testatoris &c. ¶ Orit ex his q̃dã repugnantia, qa in memoriali noluit bona ĩmobilia alienari aliquatenꝰ: sed mandauit vt de bonis mobilib. nõ sufficientib. & tñ imediatè in eodẽ memoriali vł reliqt se vsumfr. bonorum d. Vciæ, in eo ꝙ voluit esse invita sua donnã & dñam bonorum suorum. & sic vł ademisse fructꝰ à satisfactione legatorum. In codicillis aũt ademisse vł bona mobilia, & noĩa debitorum, cum ea legauerit suprad. Vciæ: ĩmobiliave ro nõ p̃t vendi ex vltima & postrema ipsi⁹ voluntate: & sic remanere vñr legata inutilia, saltẽ tpe vitæ ipsius Vciæ: cuius ꝛrium vł colligi ex verbis testatoris ī testõ, codicillis & memoriali, platis: cũ semp videat voluntas sua fuisse, vt d. legata fortirenẽ de p̃senti effectũ vt ibi lati⁹ diceẽ. Quid g̃ in tanta varietate dicẽdũ? Mihi diu ī hoc cogitãti visum est, ꝙ verba testatoris p̃nt hr̃e multiplicem intellectum. Primus est vt d. do. Vcia soror testatoris hr̃e debeat plenũ dñium oĩum bonorum mobilium, ac noĩa debitorum, exceptis illis q̃ ſpãlit legata sunt per testatorẽ: quæ multa sunt, vt patet in testõ codicillo, & in memoriali. nã reliquit vxori suæ tessutum fultũ argento garlanda annulos, & alia deputata ad vsum ipsius vxoris: & vnum par cophinorum. Item oẽs pannos lini & lanæ ad vsum, & dorsum ipsius vxoris. Itẽ Leonello reliquit lectum suum, & tot massaricias sibi necessarias q̃ valebat x. flore. & multa alia silia fecit. & ī his legatis spãliter factis posset saluari, & ve rificari illa exceptio, q̃ fecit testator in codicillis, in eo qd reliqt sorori oĩa bona mobilia, exceptis illis duntaxat rebus, & bonis mobilibus q̃ reperirenẽ d. Angelum alteri reliquisse. Itẽ vigore memorialis vł d. Vcia debere habere vsumfructum bonorum immobilium in vita sua. Ergo legatariis nõ est satisfaciendũ de fructib. bonorũ immobiliũ, nisi post mortem d. dñæ Vciæ: ga ex quo simpl'r facit eã dñam bonorum ī vita sua, nõ tenet ipsa invita satisfacere legatariis, cũ vsufructua. in vsufructu ꝙ curat cum aliis legatariis, respectu ꝓprietatis, vt sic vsufructuarius habeat vsumfruct. in vita. legatarius verò habeat plenum ius post mortẽ vsufructuarij: vt in l. Sempronio. ff. de vsufr. lega. tenet Bar. in l. fi. co. ti. nec de bonis mobilib. dẽt aliquatenus satisfieri legatis: qa cũ testator ad illorum satisfactionẽ deputauerit bona mobilia, & fructus immobiliũ, legando postea in codicillis d. Vciæ bona mobilia, vł ademisse ipsa bona mobilia ab onere satisfactionis, & sic soli fructus vñr remansisse in obl'one nõ pure. sed post
5 mortem d. Vciæ. ꝺ nam q̃n plura sunt in obl'one alternatiua, altero sublato, remanet reliquũ. vt in l. Stichũ aut Pamphilũ. ff. de solutionib. Sed ꝑfecto q̃ ille intellectus demulceat aures: mul tipl'r tñ stare nõ p̃t. Primò, ga testator in memoriali anteq̃ fecisset istam sororẽ suam dõnã & madõnã bonorũ suorũ obligauerat ſpãliter fructus pro satisfactione legatorum. vñ nõ est verisimile ꝙ immediatè fuerit sibi ꝛrius, relinquẽdo vsumfruct. sorori in ꝓiudicium legatorũ. l. ñ ad ea. ff. de ꝺd. & dem. Præsertim cum legatũ factum sorori fuerit gñale: ga fecit eã dñam, & dõnã oĩum bonorũ deputatio vero fructuum ꝓ satisfactione legatorum fuit ſpecialis: ga illos deputauit in supplemẽtũ bonorum mobiliũ dispositio verò ſpecialis per testatorẽ facta derogat gñali. vt in l. q̃situm in fi. ff. de fun. instru. leg. & ibi plenè per Bar. Præterea & sedõ nõ est verisimile ꝙ in tñ sororẽ dilexerit, vt per eã vellet intrñ ꝓiudicare legatariis, cũ, vt apparet ex testõ, ei duntaxat relinquebat 150. flore. Item & tertiò ꝓ hũc intellectũ ꝓiudicaret, & derogaret in multis voluntatib. ipsius testatoris, cum multa legata fecerit maximè ad pias cãs, q̃ voluit intra annũ à die mortis suæ executioni mandari: q̃ prorsus ꝓ supradicta m intellectum impedirenẽ qd nõ est dicendum, maximè cũ relictum factum ad pias cãs ꝛtingens aĩam ipsius defuncti, & diuinã religionẽ sit magis fauorabile, q̃ relictum factũ sororī. arg. in auth. si qua mulier. C. de sac. ſan. eccl. no. Bar. in l. j. C. eo. ti. facit c. Iacobus de simo. Item & quarto ꝛ̃ hunc intellectũ, qa de bonis mobilib. prius dispositum erat in specie, statuendo vt ex illorum ꝓtio vti opus esset, satisfieret legatis. Demũ in memoriali dispo suit in genere ea oĩa legando sorori. Dispositio aũt ſpãlis derogat generali. vt d. l. q̃situm. in fi. maximè cũ in legato facto vxori, referuauit expresse oĩa relicta q̃ reperirenẽ aliis facta, satis au tẽ vł bona mobilia reliquisse aliis relinquẽdo, vt vti opus esset vendereni ad satisfactionẽ legatorum. arg. opti. in l. qd ꝺclaue. ff. de dã. infec. & in l. q̃situm. j. respõso. & §. fi. de le. 3. & l. generali. §. vxori. ff. de vsufr. leg. Præterea postq̃ bona mobilia quatenꝰ opus esset, & fructꝰ immobiliũ deputauerat ꝓ satisfactione legatorum immediatè, anteq̃ eã ꝓstitueret dominã & dominatricẽ bonorũ ipsius testatoris, dixit se velle, vt in oẽm euentum dicta sua soror deberet de bonis suis hr̃e 300. flore. vt dispensaret ꝓ uiã religionẽ sit magis fauorabile, q̃ relictum factũ sororī. arg. in auth. si qua mulier. C. de sac. ſan. eccl. no. Bar. in l. j. C. eo. ti. facit c. Iacobus de simo. Item & quarto ꝛ̃ hunc intellectũ, qa de bonis mobilib. prius dispositum erat in specie, statuendo vt ex illorum ꝓtio vti opus esset, satisfieret legatis. Demũ in memoriali dispo suit in genere ea oĩa legando sorori. Dispositio aũt ſpãlis derogat generali. vt d. l. q̃situm. in fi. maximè cũ in legato facto vxori, referuauit expresse oĩa relicta q̃ reperirenẽ aliis facta, satis au tẽ vł bona mobilia reliquisse aliis relinquẽdo, vt vti opus esset vendereni ad satisfactionẽ legatorum. arg. opti. in l. qd ꝺclaue. ff. de dã. infec. & in l. q̃situm. j. respõso. & §. fi. de le. 3. & l. generali. §. vxori. ff. de vsufr. leg. Præterea postq̃ bona mobilia quatenꝰ opus esset, & fructꝰ immobiliũ deputauerat ꝓ satisfactione legatorum immediatè, anteq̃ eã ꝓstitueret dominã & dominatricẽ bonorũ ipsius testatoris, dixit se velle, vt in oẽm euentum dicta sua soror deberet de bonis suis hr̃e 300. flore. vt dispensaret ꝓ uiã religionẽ sit magis fauorabile, q̃ relictum factũ sororī. arg. in auth. si qua mulier. C. de sac. ſan. eccl. no. Bar. in l. j. C. eo. ti. facit c. Iacobus de simo. Item & quarto ꝛ̃ hunc intellectũ, qa de bonis mobilib. prius dispositum erat in specie, statuendo vt ex illorum ꝓtio vti opus esset, satisfieret legatis. Demũ in memoriali dispo suit in genere ea oĩa legando sorori. Dispositio aũt ſpãlis derogat generali. vt d. l. q̃situm. in fi. maximè cũ in legato facto vxori, referuauit expresse oĩa relicta q̃ reperirenẽ aliis facta, satis au tẽ vł bona mobilia reliquisse aliis relinquẽdo, vt vti opus esset vendereni ad satisfactionẽ legatorum. arg. opti. in l. qd ꝺclaue. ff. de dã. infec. & in l. q̃situm. j. respõso. & §. fi. de le. 3. & l. generali. §. vxori. ff. de vsufr. leg. Præterea postq̃ bona mobilia quatenꝰ opus esset, & fructꝰ immobiliũ deputauerat ꝓ satisfactione legatorum immediatè, anteq̃ eã ꝓstitueret dominã & dominatricẽ bonorũ ipsius testatoris, dixit se velle, vt in oẽm euentum dicta sua soror deberet de bonis suis hr̃e 300. flore. vt dispensaret ꝓ uiã religionẽ sit magis fauorabile, q̃ relictum factũ sororī. arg.

6 vsufr. leg. vbi dicit, ꝙ vsufructuarius oĩum bonorum nõ tenet satisfacere legatariis, sed cum eis cõcurrit. arg. l. Sempronio. eo. ti. qa dico illud ꝓcedere cessantibus aliis cõiecturis, sed in casu nostro

Universidad de Deusto
Biblioteca

nr̃o vigent multæ ꝓiecturæ,q̃ suadẽt ꝑrium intellectũ. Nã & id qd colligit ex ꝓiecturata mente testatoris,dr̃ euidens,& p has ꝓiecturas recedit à cõibus reg.iur.vt l.licet imperator.ff.de leg.1. Et si q̃rat qd importẽt illa verba,ꝙ sit d.Vcia dõna & madõna: puto vt ꝓdixi,qd idẽ ꝑportãt qd dña & dñatrix,seu dña & massa 7 fcm̃ codicillo. Ad hoc em̃ rñdeo,†ꝙtestm̃ recipit vires,& ꝓsumationẽ p mortẽ testatoris, & nõ ante:vt l c. cũ marthæ.de cele.mis.Item renũtiatio debebat fieri p d.Vcia post mortẽ testatoris:& sic post fcm̃ legatum.si g̃ vult esse dña & massaria oportet ꝙ acceptet illud legatum cum suo onere. & ꝑpria determinatione: iuxta ea q̃ hñr & not.in c.pastoralis.de deci.& in l.Aurelius.§.idẽ q̃sit.per Bal.de lib.leg.& ī c.j.de ꝓfes.lib.6.per Arch.& Io.in c.cum olim.de censi.Ex quo inferr ꝙ cum d.Vcia soror vo luerit ipso facto esse dña & massaria bono. testõris,ꝙ ipso iure renũtiauit oĩ ꝓmodit.q̃ poterat sibi puenire ex persona & facto testatoris.arg.in l.illud.ff.d acq.hær.& in c.ꝓ renuntiat xxxij. q.j. & l.non tm̃.aliàs incip Paulus.ff.rem ra.ha.&xj.q iij.ꝛæstimatur.ꝓ c.seq.Nec obst.si dicatur,ꝙ testator legãdo in codicil.vr̃ recessit se à priori volunt in memoriali posita,respectu illius renunt.qa dico hoc non ꝑstare:nec præsumit qs recedere à sua,vt ita dixe rim,ꝑtestatione.nisi specialiter appareat eũ pœnituisse.vt l.si qs in princ.ff.d leg.iij.facit l.eũ qui.ff.de prob.Præterea ꝓ legatum, vt sit dña & massaria habeat suam determinationẽ renuntiatiõe fienda,debemus dicere,ꝙ aut testõr recessit in totũ, cum legauit bona mobil.in codicillo, aut ꝙ voluit determinationẽ manere.per no.in d l aurelius.§.idẽ quæsiit.&d.c.ꝓ olim.Potest dari & quartus intellectus,vt debeat habere mobil. tm̃ detractis legatis al's specialiter factis:quia per legatum mobil.bonorum in codicillo vr̃ recessisse à legato facto in memoriali,per tex.opt.ī l.libertis.ff.d ali & cib.leg.Et pro intel.facit: qa ꝓ prius obligasset bona mobil.& fructus immob.ad legata soluenda,& sororẽ fecit donnam & madonnã bonorũ oĩm in vita sua,tollendo postea bona mobil.q̃ per prius & ꝑaliter erãt deputata ad satisfac. lega.præsumendũ est,ꝙ recesserit à priori legato sorori facto in memoriali,vt sic posset purè sine alio onere satisfieri d fructib. qa nõ est præsumendũ ꝙ tot legata voluerit multiplicare ī ꝑsonã sororis cũ dãno intolerabili aliorũ legatorũ, maximè ad pias cãs,vt s.plenè dixi.Et ꝓfecto quilibet istorũ triũ intel.vltimo positorũ,posset tolerari.& q̃q̃ secũdus ī ordine & primus respectu istorum iij.sit satis æquus,iste tm̃ vlt.nõ est prauus, attento ꝙ in codicil.reliquit sorori mobil.& noĩa debitorũ per multa verba tollẽtia oẽ obstacul.& nulla vt eẽt dña & massaria fecit mentionẽ.Per prædicta satisfactum puto iij & iiij.dubiis. ¶ Venio ad v. an debeat d.Vci�sic quantitas ccc.flor.per eã dispensandorum vt sibi placebit,ꝑ aĩa testõris.Dubium facit,qa ī testõ testõr mãdauit ccc.flor.cidẽ tradi ob cãm prædictã. Et idẽ de cadẽ q̃titate mandauit in memoriali,nec vllã egit mentionẽ d relicto eiusdẽ q̃titatis facto ī testõ.Et priõ vr̃ ꝙ ñ debebatur sibi nisi semel,vt videatur in memoriali eandẽ q̃titatẽ legasse aĩo repetendi primum legatum aĩo geminandi tex.vr̃ in l.plane.ff.d leg.i.In ꝛatrium vr̃ tex.not.in l.quinquaginta.ff.d prob.vbi dicitur,ꝙ si qs in testõ legauit alicui quinquaginta in codicillo,postea scripto, idem legatum est eidẽ,ꝙ vtrumq; legatum debetur,nisi hr̃s pro bet ꝓriam intentionẽ testatoris:& de illa l.opponit gl.in d.l.plenè.Et soluit,ꝙ aut eadẽ quantitas legat in eadẽ scriptura ,& debeẽ semel:vt ī d.l.planè.Aut ī diuersis scripturis: & debeẽ vtrũq; nisi probeẽ ꝓrium:vt d.l.quinquaginta.Ex hoc inferr ꝙ cum in casu nr̃o hæc quãtitas 300.flor.fuerit bis legata in diuersis scripturis,quòd vtrunq; legatũ est ꝑtãdũ. ¶ Sed ego ꝓrium arbitror: vt.s.semel tm̃ debeat.Moueor ꝑ text.not.in l.libertis.ff.de ali.& cib.leg.iuncta gl.in d.l.quinquaginta.vbi gl.posuit intellectum ad d.l.libertis.dicens,ꝙ vbi in diuersis scripturis legat eadẽ quantitas ob certã cãm,ñ debeẽ nisi semel.& sic ꝓcedat dicta l.libertis.secus si simplicit.& ob diuersas cãs,qa tunc ꝓcedit d.l.quinquaginta.Sed ī casu nr̃o ob eandẽ causam fuit legatum geminatum.s.vt ista Vcia ad placitũ suũ expẽderet ꝑ aĩa testatoris: ver bũ.n.placet,importat arbitrium boni viri.vt l.thais. §.sororem. ff.de fideic.lib.not.Bar.in extraua.ad reprimen.& l.alio.ff.de ali. & cib.leg.& sic debet facere sicut bonus vir,scilicet extendere ī piam causam pro anima testatoris,sicut faceret quilibet bonus. facit quod legitur & no.in c.cum tibi.de testa.& per Bal.in l. ī.C. de sac.ſan.eccle.Præterea,ex coniecturis satis patet,quod non le gauit in memoriali animo geminandi:sed potius animo repetẽdi:qd patet ex eo qa incidẽt facit mẽtionẽ d d.300 florẽ. in memoriali:qa ī ꝓced. fecerat mẽtionẽ de difficultate soluẽdi legata:quũ ꝓhibuerat ĩmobilia obligata debere distrahi,& ꝓmisit de mobilib⁹,& eis deficientib.de fructib⁹ immobiliũ:& si ñ sufficerẽt,mãdauit solui ꝑ rata sed vt illud legatum 300.flor.ſcludere tur ſcb cõi dispositione aliorũ legatorũ, incidẽt dixit se velle ꝙ oĩno d.Vcia deberet habere d.300.ob causam prędictam:ſciden ter enim dicta principaliter propter aliud non disponunt. arg. eorum q̃ leguntˉ & not.in c.si papa.de priuil.lib.6.in c.fin.de suc. ab intest.& per Bart.in l.ex hac scriptura.ff.de don.Et hæc ſufficiãt de hoc dub.Formaꝛ & vj.dubiũ circa ꝑdicta,posito ꝙ d.Vcia sit vsufruct.bonor.seu dña & massaria, nũqd impunè põt ab ea exigi cautio,& vt faciat inuentarium: & maximè procedit hæc q̃stio respectu bonorum mobil.de qbus ꝑbab liter põt dubitari an sint ipsius Vciæ: vt patet ex prędictis. Ego dico ꝙ respectu bonorum ĩmobilium indistinctè tenetur præstare cautionẽ ido neam vtendo fruendo rebus ĩmobilibus salua rerum substantia arbitrio boni viri:& de illis restituẽdis finito vsufruct.& hoc respect. corũ q̃ vsu ñ ꝓsumunt,sed respectu bonorum q̃ vsu ꝓsumunt,vt ĩ mobilib⁹ ꝓsupposito ꝙ in illis habeat duntaxat vsum fructum,tenet ꝑstare idoneã cautionem restituendi illarum estimationem hæredib.in morte sua.vt c.fi.de pignor.&alijs caut.& l.2.ff.de vsufr.ear.rer.q̃ vsu ꝓsu.& plenius in l.j.ff.de vsufr.quẽadca.Si autem sint bona q̃ vsu non ꝓsumunt,sed veterascunt,dicẽdum est vt in reb.immobil.vt l.sed & si quid.ff.de vsufr.& dicendum plenius vt colligitur ex tex.& gl.Inſt.eo.§.ꝓstituitur.&hæc cautio ñ põt à testatore remitti:vt in l.j.C.de vsufr. & l.scire.C. vt in posſ.leg.no.gl.ī d.l.j.&c.fi.preal.Item potest ꝓpelli d.Vcia ad faciendum inuentarium de bonis immobilib.nec ꝓmittit pœna ꝑ testatorẽ apposita,cum probabiliter dubitetur an subiaceant restitutioni:vt l.1.§.pe.& quod ibi no. Bar.de ventre in posſ. mit. & quod ipse not.in l.vnica.C.de ꝑhi.ſeq.facit l.rſa.ff. de iuris & fac.igno. ¶ Venio ad vltimam quæst.An possit d.Vcia diminuere vel augere legata intra annum ſm dispositionẽ testatoris. In qua dico ꝙ dispositio captatoria reprobatur tam in hæreditatib. q̃ in legatis vt l.captatorię.ff.de leg.j.ſecus autem vbi non est ca 9 ptatoria.tamen cõis conclusio est,†ꝙ legata possunt conferri in * arbitrium tertij.non autem in liberam voluntatem.l.nonnunq̃. ff.de condi.& dem.& l.si sic.de leg.j.& plenè no.ꝑ Bart.in l. 1.de leg.ij.vñ cũ testator apposuit verbum placebit,qd importat arbitriũ boni viri.vt l.thais.§.sororem.ff.de fidei.liber.no.Bar. in d.l. si sic.& in extrauag.ad reprim.satis põt dici ꝙ d. Vcia possit dũmõ faciat sicut quilibet bonus vir faceret:aliàs autem non valet prædicta conclusio , etiam si in testamento seu codicillo sit appositum verbum prout voluerit. dummodo sit coniunctum cum verbo placebit:vel cum verbo arbitratus fuerit per ea quæ no.Bar.in d.extrauag.ad reprimendum.in verbo videtur. prope finem.

¶ Consilium v.

1 *Iudex eccleſiaſticus cognoſcens de exceptione propoſita coram iudice ſeculari inhibet iudici ſeculari ne interim in cauſa procedat.*
2 *Executio ſententiæ non eſt differenda propter exceptionem requirentem altio rem indaginem.*
3 *Tempus præfixum inſtantiæ currit etiam impeditis.*
4 *Statutum diſponens,quòd omnis cauſa terminetur intra duos menſes à tempore citationis,debet ſeruari in ſuis puris terminis.*
5 *Impedimentum legitimum veniens poſt inchoatam præſcriptionem non impedit tempus currere:ſecus ſi fu t à principio.*

IN QVAESTIONE quæ vertitur corã spectabili viro dño capitaneo Senen. super nullitate sñiæ occasione peremptionis instãtiæ

instãtiæ duo principaliter ſm dilucidã cãæ decisionẽ examinãda in cumbũt. ¶ Primũ ẽ nunqd dñs ptãs fuerit legitimè ꝛpedit⁹ occasione ĩhibitiõis sibi factę p officiales mercãtię ¶ Scdm erit ꝑsup posita legitimitate ꝛpedimẽti an sñia lata post tm̃inũ à statuto ꝑ fixũ,sit ipso iure nulla. ¶ Circa primũ vr̃ d.dñm ptãtẽ legitimè ꝛpe ditum fuisse:qa ex q̃ statutum ciuitatis dat iurisdõnem officiali b⁹ mercãtiæ cognoscẽdi dsolutiõe debiti qd alibi petiẽ occasiõe ĩstrumẽtiguarẽtigiati,vr̃ suspendere ꝓcessum pmi iudicis coram q̃ petiẽ executio d.ĩnstrum.guarentigiati:qa q̃ vult ꝙs,vr̃ velle & antecedens:vt l.illud.ff.de acq.hær.&c.ex parte.de spõ.&c.cũ M. & qd ibi no.de ꝑst.Cum g̃ statutũ admittat corã officialib.mercã tiæ exceptiõẽ debiti soluti,necessariòvr̃vt iudex ꝑm⁹ executiõis ĩstr̃i ſupsedeat: cũ executio depẽdeat à decisione except.,ꝓpoſi 1 tæ.tex.vr̃ ī c.tuã.de or.cog.†vbi iudex eccl'iast. cognoscẽs de ex ceptiõe ꝓposita corã iudice seculari inhibet iudici seculari ne ī terim ī cã ꝓcedat:qa posset surgere intricatio ꝓcessuũ , & sequi sñiarum ꝓrietas.& per illum tex.vr̃ ꝙ licitè officiales mercantię inhibere potuerunt dño ptãti ne interim in cã ꝓcederet. Quin imo dixit Lapus allegat.66.quam sequitur An.de Bu.in d.c.tuã. & sentit Fede.ꝑsi.22 .qd etiã sine qualibet inhibitione secundi iudicis d⁹ secũd⁹ iudex superſedere donec discutiat de pempto ria.nam si corã eo posset illa exceptio discuti ñ ꝓcederet illa nõ discussa,vt in c.j.de or.cog.& in l.j.C.e.ti.g̃ idẽ seruãdum,cum ex ceptio ex dispositione ſtatutiveniat discutienda corã alio iudice sic subrogat⁹ ſapiat nam eius in cuius locum subrogatur: vt l. mortuo iudice.ff.de iud.& l.ſi eũ.§.g̃ iniuriarũ.ff.si qs cau.&c.ec clia.vt lit.pen. ¶ Sed his non obstantib.ꝛium iudicio meo attẽ 4 stari pt.Moueor principaliꝛ qa in casu nr̃o petebatur executio in ĩstr̃i guarentigiati,qd h⁊ exceptionib.reiectis executionem para tam ex forma ſtatuti:ſtatutum g̃ dans officialib.mercantię admittereẽ.facit qd cognoscẽdi de exceptione debiti soluti quod alibi vigore ĩstr̃i priuilegiati petiẽ,non vr̃ velle in dubio suspendere executionẽ primi iudicis:cum ista duo simˉ stare possint.s. ꝙ officiales mercantiæ cognoscãt an debitũ fuerit solutũ,& ꝙ prim⁹ iudex ĩstr̃ũ priuilegiatũ exequatur,vt est tex.in auth.q̃ ſupplicatio.C.de præ ci.ipe.offe.legitur & no.in c.ſuscitata.de in integ.reſt.in quib.iu rib.p; ꝙ h admittaẽ gratiosa ſupplicatio,mãdaẽ nihũomin⁹ inte rim sñia executionis:q̃ tm̃ retractabitur si postmodum apparebit ſupplicantẽ fouere iustitiã.& hoc probatur in d.auth.q̃ ſupplica 2 tio.& in c.ſuscitata.præal.probatur no.ꝙ si ꝑ petentem restitutio nem in integ.iure speciali aduersus sñiam est præsumptio ꝙ ma litiosè petat cã differendi executionẽ ꝛeditur restitutio,sd sñia interim mandatur executioni præstita cautiõe:obtinentẽ execu tionẽ:ꝙ si aduersariⁱ⁹ in cã prævaluerit vniuersã q̃ occasiõe sñiæ perceperit,restituat.ad idem bon⁹ tex.in l.ſi.in.ſi.C.de or. co.vbi non differtur executio cãæ ſummarię ꝑp exceptionẽ peremptoriã requirentẽ altiorẽ indaginẽ,quã expostulat ipsa cã ſumma ria.& g̃naliꝛ hoc voluit Bar.ī l.4.§.2 demnatũ.ff.de re iud.& Io.de 2 lig.in clc.vnica.e.ti.vbi dñt,†ꝙ executio sñiæ non est differẽda ꝑp exceptionẽ requirentẽ altiorem indaginem:& hoc casu d ī telligi Inn.in c.cũ in iure.de off.dele.vbi dt nullibi reperiri,ꝙ lis mota ꝛpediat executionem sñiæ:imo nulla talis exceptio ꝛpedit executionẽ sñiæ ſm eum,allegat d.c.ſuscitata.& C.de ſal.l.2.Cũ g̃ vt ex ꝓdictis clarè p3,ꝓdicta duo possint simul stare, ñ debem⁹ dicere ꝙ admissa exceptione coram officialib.mercantiæ,vr̃ ſuſ pensa executio fienda ꝑ ꝓmum iudicem: cum ex diuersis ñ dẽat fieri illatio,vt l.neq; natales.C.de ꝑba.in c.2.de transl.episc.maximè,qa tenẽdo ꝛium,corrigeret ſtatutum loquẽs de executio ne ĩstr̃i guarentigiati:& euitanda est statutorum correctio q̃tũ fieri pt:vt ī c.cũ expediat.de ele.li.6.& l.vnic.C.de inof.do.& honori primi iudicis derogareẽ:qd nõ est fiendũ. vt in c. debit⁹ honor.de app.& l.l.tigatores.in prin.ff.de arb.Præterea hoc ꝓbatur optima ꝓsideroñe.si.n.ꝑhãc exceptionẽ statutũ voluisset ſuspẽdere interim executionẽ primi iudicis,mãdasset illã exceptionẽ admittendã corã ꝓmo iudice,qd erat honeſti⁹,& iuri ꝑsentaneũ: qa vbi cã ꝛepta est,ibi d⁊ finẽ accipere.l.vbi ꝛeptũ.ff. de iud. sed qa dñs ptãs ñ tenebaꝛ admittere illam exceptionẽ , iõ ſtatutum ꝓstea prouidit vt corã officialib.mercantię admittereẽ.facit qd ſimili no.ꝑ Bar.in l.2.§.parui.ff.qd vi aut clam.& qd hr̃ in c.debitores.de iureiu.Nõ obstant ſupra allegata in ꝛium:,ꝓcedunt.n.qñ prim⁹ iudex h⁊ de causa cognoscere,& sñiam iuxta merita cauſæ ꝓferre,q̃ casu iustissimum est vt si exceptionis cognitio ꝓiudicialis differaꝛ ad aliũ iudicẽ,ꝙ ꝛterim primus ſuperſedeat , ne negotiũ diuersis ,ꝓcessibus intricẽt.& iste ẽ ꝓpriⁱ⁹ casus d.ca.tuã. Sed in c.casu nr̃o nuda executio erat facienda : quia ĩstr̃m gua rentigiatum h⁊ executionẽ,sicut ꝓfessio facta coram iudice,vel ꝓceptũ iudicis,iuxta no.per Cy.& Bar.in l.j.C.de ꝛfes.& ꝑ Bal. in l.cunctos populos.C.de summa tri. ¶ Ex his inferr ad decisiõ dubij nostri,ꝙ cum dñs potestas non debuisset ſuperſedere executioni periit instantia post duos,seu tres mẽses,,put statuto cauetur:& per consequens nõ valuit sñia postea lata.iuxta plene not.

pgl.& Bar.&Bal.in l.,ꝑrãdum.C.de iud.& ꝑIo.An.ī addi.Spe. ī ti.de offi.dele.§.restat.ver.qd si statutũ.& hoc solũ sufficeret ad victoriã huius cãæ. ¶ Sed ad maiorẽ declarationẽ desceꝺam ad ſm dubium.Præsuppositio,sine veritatis ꝑiudicio, ꝙ illud impe dimẽtum fuisset legitimũ, nunqd sñia post terminũ lata fuerit nulla.Et primò vr̃ ꝙ nõ:qa nõ valenti agere nõ currit tps, vt ī l. j.in fi.C.de anna.excep.& Lī re.C.de iure do.& c. qa diuersitatẽ. de ꝛfes.ꝑb.Præterea statutum nõ disponit,vt sñia post terminũ lata sit nulla:g̃ debet valere,cũ fuerit intra terminũ q̃ est termin⁹ iuris.d.l,ꝑrandum.C.de iud. ¶ Ego vero ꝛriam sñiam in ca su nr̃o arbitror veriorem:qa statutum disponit simpl'r & indistinctè,ꝙ vltra duos vel tres menses nõ duret instãtia:&nullum casum excipiat:g̃ indistinctè d⁊ intelligi,vt ī c.solitæ.de maio.& obe.& c.ſi Romanorũ. 19.dis.maximè cũ tractet de modico ꝑiu dicio:qa perempta instãtia nõ perit cã, nec acta ipsius: sed acta litis duntaxat.Inn.in c.cãm q̃.de testi.& Bar.in l. cum lite mortua.ff.iud.sol.Hinc est qd ꝑp modicitatem præiudicij currũt tpa ad præsentandum patronis etiam impeditis vt in c.cum ꝑp.de iurepat.& ibi apertè hanc rõnem tenuit Pe.de Anch.†ꝙ tps ꝑfixum instantiæ currit etiam impeditis.& vr̃ hoc probari in l.ꝑ perandum.præal.in §.sinautem.& ſequenti,iuncta gl.Itẽ & ſcdo instantia perit ꝑp fauorẽ publicum,ne lites sint immortales.vt d.l.,ꝑrandum.& c.finem.de dolo & ꝛtu.ergo ſtatutum imponens finem instantiæ,nõ est restringendũ:sed gñaliter,vt loquitur,intelligendũ:vt in c.odia de reg.iu.li.6.Item & tertiò hoc ex 3 preſsè vr̃ sentire Bal.in d.l.properandũ.j.rñso.ver. qd ergo ſi ſtatutum.†vbi dicit,qd ſi ſtatutũ disponat,ꝙ oĩs causa terminetur intra duos menſes à tpe citationis, cũ hoc ſtatutũ corrigat ius ciuile:qa dat nouã formã,& nouum tps debet seruari ī suis puris terminis, vñ sñia postea lata non valet ſm eum. Quartò ad idẽ adduco no.ꝑ Bar.in auth.ei q.C.de temp.appe.vbi dicit,ꝙ si appellãs impediaꝛ cãm ,ꝓsequi intra biennĩũ,currit tps instãtię: sed ex cã legitima dr̃ restitutio.& hoc multi ſequunt in c.ex ratione.de appel.Si ergo hoc ꝓcedat in instãtia cãę appꝛonis,vbi tractaꝛ de magno ꝑiudicio,cũ pempta instãtia cã sit deterꝛa: tius idẽ dicẽdũ ī instantia cãæ principalis , vbi solũ pereſt acta litis:vt s.dixi.Quid plura nã de hoc vr̃ casus in l. sed & si per ꝑtorẽ.§.si fortẽ.ff.ex qui.cau.ma.vbi tps currit tpe quo qs agere nõ ꝑt:licet detur restitutio.Et elegãter facit ad hoc dictũ Bar.ī l.senat⁹.ff.de off.ꝑsid.vbi post Guil.de Cug.tenet,†ꝙ impedimẽ 5 tũ legitimũ veniens post inchoatã ꝑscriptionẽ nõ impedit tps currere p illũ tex.secus dicit,si impedimẽtũ fuit à principio. & sic intellexit.d.l.j.C.de anna.exc.& Cy.ī rebus.C.de iur.do.all.ī ꝛriis.Et qeqd sit in aliis casib.certũ est ꝙ ad perimẽdã instantiã tpa currunt etiã impeditis:qa agiẽ de modico ꝑiudicio: vt prædixi.d.l.properandũ.Hæc tm̃ oĩa limitareſm ea q̃ dixi in c.pe.de iud.ī quadã addi.vbi oĩno vide addi.2.Nec ob.quòd ſtatutum ñ disponat sñiam postea latã nõ valere:qa satis est quòd ſtatutũ dicat instãtiã amplius nõ durare.reperiꝛ ergo sñia lata sine instãtia,ergo nulla.vt l.prolatam.C.de sen.& vr̃ gl.Bar.& Bal. in d.l. propcran dum.& Io.An.in addit.ad Spec.in loco præallegato.

¶ Consilium vj.

1 *Tranſactio facta ſpecialiter ſub certis rebus & iuribus,ad alia non expreſſa etiam ſimilia non extenditur.*
2 *Imperator dicitur dominus orbis.*
3 *Præſcriptio x.annoꝝ in corporalibus currit ſine titulo.*
4 *Iudex ferens ſententiam iniuſtam amplius illam mutare non poteſt, cum ſit funEtus ſuo officio.*

IN QVAESTIONE quę vertitur inter reuerendum ꝑem dñm Gabrielẽ,abbatẽ monasterij S.Saluatoris de monte Anna to,noĩe sui monasterij ex parte vna , & hoĩes castri abbatiæ de mõte Annato ex alia:visis plenè in puncto narratis quinque eli ciuntur dubia,sup qbus petiẽ de iure ꝛsiliũ. ¶ Primum est,quòd bãchũ ꝑsonis d.castri soluit certã q̃titatẽ pecuniæ,ꝑ gabella cõi ipsius castri:vt nullus possiꝛ in d. castro ꝑter cũ carnes vendere: de qua quidẽ pecunia dictũ cõe ꝛsueuit ꝓ multa tpa dare d.mo nasterio tertiam partẽ,sicut ꝛsueuit dari de multis aliis obuentionib.& redditib.d.castri vigore cuiusdã ꝛpositiõis sup illis certis redditib.& obuentionib.inter monasterium , & cõe d.castri factæ.Nũc autem dictum cõe resistit:& nil de illa vult dare monasterio ea rõne ꝑtensa,qa in ꝛpositione nulla fit mẽtio de macello:& nunq̃ se cõe ad illius partẽ monasterio obligauit soluẽdam.Pro parte vero monasterij allegaꝛ, & dr̃ sibi deberi vigore dñij,qd hẽr in d.castro:cum d.castrũ cũ tota sua curte , & districtu ptineat iure dñij,& plene ,prietatis ex titulo donationum factarũ à regibus,& principib.Romanis ad d.monasteriũ,& hodiernis tpibus sub iurisdictione abbatis ꝛsistat, vt patet ex multis q̃ abbas exercet in tali loco,de qbus plenè in casus narratione,& ī.aliqd dicẽt.Itẽ allegat monasteriũ ꝛsuetudinẽ ꝑ se. ¶ Et primò diuini numinis postulato suffragio attingã hoc dubiũ, & ꝛñr alia suo ordine subiungam.vr̃ enim primò, quòd cõitas

d.castri

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 d.castrū iuste moueat ad negādā pstationē partis d.gabellæ: ꝓ ta transactio facta spāliter super certis rebus & iurib. ad alia nō ex pssa et similia nō extēdit. vt l.age cū Gemin. & l. si de certa re. C. de transac. no. in c.j. co. ti. & l. licet. C. de iud. sed trāsactio seu ꝓpositio de 3. parte monasterio soluēda fuit restricta ad certos reddit⁹, & certa bona nec aliqd fuit expressū de macello, vel aliis q busq; redditib. g̃ cōitas ad istius, & aliorū redditū nō expssorū i ꝓpositione partē alig̃ soluēdā nō tenet: maximè qa ñ pt dns à subditis exordinaria, & nō ꝓsueta exigere. 10. q. 3. qa cognouimus. & de pace iur. fir. c. hac edicali. l. illicitas etiā exactiones. & i auth. vt nulli iud. §. si vero. Sedo ad idē ꝓbat sic. Cōitas ad hāc partē soluēdā se nō obligauit: g̃ nulla actio ad hāc partē soluendā ꝓpetit: qa vbi nō est obligatio cessat actio: est. n. obl'o actionis mī. l. licet. §. ea obligatio. ff. de ꝓcur. & sine actione nemo recte experit. l. si pupilli. §. videamus. ff. de neg. gest. Tertiò nō obstat quod ꝓ monasterio allegata: qa ex annua pstatiōe gratis facta nō nascit obl'o soluendi in futurū, cū qlibet pactio habuerit effectum suum. s. donationē. vt i l. si certis annis. C. de pact. & c. p uenit. cū ibi notatis, de censi. Hinc dixit Bar. i l. cū de īrē verso. ff. de vsu. q̃ si rusticus pstitit alicui p decēnium vnū par caponū, nō ꝓ hoc sequit vt in futurum obligeꝫ ad soluēdū. ex his. n. q̃ gratis fiunt, nō nascit i futurum aliqua obl'o. 16. q. . possessiones. Hinc dixit Inn. in c. cum eccl'ia sutrina. de cau. pos. & ꝓprie. q̃ si vnus epūs in domo alterius epī, vel vnus miles in domo alterius multis vicib. hospitaret, nō ꝑsumeret q̃sita seruitutis possessio, vt in futurū teneret illū hospitari. ¶ Cōtrariā partē oī affectione religionis cessante, i casu nro arbitror veriorē, & credo q̃ monasterio ꝫ d. castrum, seu ipsius cōitatem multa cōperāt in hoc remedia. Et primò ꝓ fundamēto omniū dubiorum ꝓmitto q̃ oīs iurisdictio, & districtus per totū orbē est apud principē de iure cōi. 7. q. 1. i apibus. & vnus est princeps. c. solitæ. de ma. & obe. & c. duo sunt. 96. dist. vbi dr, q̃ duo sunt q regunt totū orbē à Deo
2 proditi, Papa. s. in spiritualibus & Imperator i tpalibus. Hinc ꝓ Imperator dr dns mundi: vt l. depōcatio. ff. ad l. Rhodiā de iac. & l. bñ à zenone. C. de quadri. pscrip. cū simi. Dñi aūt pdiorū non hñt iurisdictionē nec districtū. vt c. hac edicali. §. ad hæc q allodium d pace iura. fir. Alij verò inferiores iurisdictionē exercētes hñt eā à principe, & nō iure ꝓprio. ipse. n. princeps creauit dignitates, vt in c. j. qs dicaē dux, marchio, comes, & c. & idē no. idem Bal. ꝓ illum tex. dicens oēs dignitates à principe profluere tanq̃ à fonte: vñ in eo sunt oēs dignitates, sicut vī in papa, qui creauit inferiores dignitates. xxij. dist. c. 1. & 2. Ipse etiā Imperator iurisdict. magistratib. tribuit, ipsos creando, vel ꝓfirmādo, vel præstādo authoritatem creandi, vel ꝓfirmandi. vt in d. c. hac edictali. §. iud. vero. & ff. de of. pfe. vrb. l. i. §. cū vrbē. & in aut. d defen. ci. adeo q̃ ēt minima iurisd. nō pōt ꝓferri sine authoritate principis mediata vel immediata, fm Bal. & bene in d. §. ad hæc. alle. no. in l. & quia. ff. de iur. om. iud. & in l. priuatorū. C. e. & ꝓ Inn. in c. cū ab ecclesiarum. de of. ord. hinc colligit ibi Bal. ꝙ iurisd. non pōt vendi, ꝫ sit imperatoris: oēs. n. iurisd. sunt apud Cęsarē, tanquā apud fontē à quo fluunt & refluunt, sicut flumina à mari fluunt. ita q̃ ab eo fluunt ꝓ ꝫcessiones, ꝫmissiones, & ꝫfirmationes, ad eū aūt refluunt per appel. nullitates, & querelas, de quib. ꝫ princeps incipit cognoscere, omnib. aliis est impositū silentiū. vt no. Bal. in d. §. ad hæc. & Bal. & In. in c. ꝫ M. Fer. de ꝫst. ¶ Ex his infero q̃ iurisd. quantumcunq; minima nō est apud hoīes d. castri: maxime attentis not. per Inn in c. cū ad sedē de rest. spol. vbi dicit, q̃ de iure cōi castrū ñ habet districtū seu iurisd. vel pertinētias, sed ex spāli dispōne ꝫsueuit castro certum terminū assignari, qd sibi in iurisdictione & datiis debeat rndere. & Bar in l. j. ff. d dam inf. dicit, q̃ apud castrum ciuitati subiectum nulla est iurisdictio, sd tota est apud regimen ciuitatis facit c ꝫquestus. d foro comp & l. qui ex vico. ff ad munic. Est aūt iurisd penes abbatē cui fuit plenè collata per principē Romanum, vt dr in facti narratione. Et etiā in possess. vel quasi multorū iurium ꝓ quæ cognoscitur q̃ apd eum sunt regalia, & ea q̃ sunt mēri & mixti imperij bona n deceden
3 tium ab inteſt sine propinquitate, vſq; ad tertium gradum, d q̃ in ꝓpositione, deuoluuntur ad eum: qa d iure cōi adeo sunt regalia, & mixti imperij, q̃ ñ pertinent ad ciuitatē seu castrum, sed ad principem tm̄. vt l. vnic C de bo. vac. libr. x. & c. vnic. quæ sunt rega & nō Bar. in l. cunctos popul. in fi C d ſum. tri & l. 2. ff. d iurisdi. idem in bonis prouenientib occasione delicti: hęc enim sunt regalia, vt in iurib. prox. alle. nec de iure cōi pertinent ad castrū, vel ad ciuitatem. vnde castrum de quo agitur habuit duas partes ꝫdemnationum, nō de iure cōi, sed vigore illius cōpositionis inter monasterium & cōitatem initæ. Item ad abbatem appellatur tam in ciuilib. q̃ in criminalib nec cōstituit ibi magistratus seu officialis, nisi abbas sit principalis in elect. & in multis aliis abbas est in possess. iurisdict. Sed quicquid sit adductum in cō positione, hoc certum est, q̃ ex ꝫcessione principis plenaria iurisdictio est apud abbatem: q̃ ēt mortuo abbate castrum exercere ñ potest: vt not. Inn. in c. cū accessissent. de cōsti. sed succedit ꝫ uentus, iuxta no. ꝓ Inn. in c. cū dilect. de ꝫsue. facit etc. ne in agro. de stat. reg. Ex quo īfero i casu nro, q̃ de his q̃ sunt iurisdictionis maximæ vel minimæ, nō pōt cōitas illius castri se impedire, nisi quatenus est ꝓrehēsū in d. ꝓpositione: cū abbas habeat fundatam intentionē ꝓ se in totū vigore priuileg. & longissimæ ꝫsuetud. vt i c. cum venerabilis. de rel. do. c. cū dilect. eo, tit. Quinimo ñ ꝓdesset pscriptio legitima nisi in vno artic. qa cum alius est in possessiōe, vel quasi, generalis iurisdict. exercędę possessio. i vno articulo ñ extendit ad reliq̃s: sed tm̄ est pscriptum, q̃tum est possessum: vt in c. auditis. & c. cum olim. de psc. no Inn. clarè in c. dilectus. de cape. mona. & Bartol. in l. j. §. si quis. ff. de itin. act. priua.
¶ Ex his clarè patet decisio q. nostre quo ad vnum principale re medium qd abbati ꝓpetere pōt. dico. n. qd cum impositio gabellæ carniū, & ꝓhibere ne alī⁹ vēdere possit, sit iurisdict. & merito computari possit inter regalia, & cū sit q̃dā collatio extraordinaria, non pertinet ad castrū, sed ad abbatē, q̃ hēt regalia in loco illo, vt in d. c. vnico. q̃ sunt reg. facit l. 2. C. de vect. & com. vbi dicitur, q̃ ciuitas non pōt exigere vectigalia, nisi habeat regalia, vt no. Bar. i l. 2. ff. de iur. fisc. nec ēt alias exactiōes facere pōt. hæc enim præ⁹ illum qui habet regalia, nulli sūt ꝫcessa: vt l. vnica. C. d supind. & ibi per Bar. l 3 ciuitas vel castrū ꝓ necessitate propria, puta ꝓ debito, possit, imo ꝫellat imponere singulis collectā, vt sic ipsa vniuersitas sit soluendo. vt not. gloss. in l. j. ff. qd cuiusq; vni. & in c. cum dilecta. de rescrip. & Bart. plenè in l. 4. §. actori. ff. d re iud. Nō tñ pōt imponere collectam ꝓ re publica. vt d. l. vnica. de supin. vbi no. expressè Bar. q̃ commoditas huius gabellæ nō pōt ꝓ aliqua parte ptinere ad castrum: sed ad abbatem q̃ habet regalia, & merum & mixtum imperium: nisi quatenus p d. ꝓpositionem sibi decretum est. commoditas. n. sequ̇t habentem iurisd. vt in cle. statutum. de elect. nec ꝑt cōitas allegare in pscriptionē: qa ꝫ ecclesiam non currit pscriptio minor. 40. an. vt in c. d quæ
4 ta. & c. illud. de pscri. Ite requiritur bona fides, vt in c. fi. & c. vigilanti, de prescr. Sed in casu nostro est ꝑsumptio malæfidei, cū notissima sint in loco priuilegia monasterio circa plenū dñiū competentia: & fama vulgatissima est i dicto castro, & locis vicinis. ꝓ hæc n. ꝓbat mala fides. vt no. Bar. l. celsus. ff. de vsuca. ¶ Secū dum remedium principale est, vt abbas petat tertiā partem solutam rōne longę ꝫsuetudinis. Si enim ꝓ decēnium aliquid annuatim soluerit eccl'iæ, vñr soluētes fauore piæ causæ inducere ꝫsuetudinē: nec pōt: illā ꝫsuetudinē deinceps tollere, vt ē tex. in c. ad apostolicā. de sim. & qd ibi no. ¶ Tertium remedium, vt abbas intē tet remediū, qd legit & notatur i l. cū de in rē verso. ff. de vsur. vbi ꝓ Bar. & ꝓ canonistas i c. puenit. de cēsi. vbi dt, qd cōitas soluit ꝙ decennium tertiā partē vigore ꝫpositionis: & ꝓ cursum decēnij ꝓbatur ꝫpositio: l 3 nō ꝙtineatur i antiqua ꝫpositione: potuit. n. de nouo interuenire, q̃ præsumitur ꝓ cursum decēnij ꝓbata solutione annua. ¶ Quartum remediū vt fundet se super præscriptione nā in istis incorporalib. currit præscriptio. 10. anno. ꝑ tit. l. si qs diuturno. ff. si ser. ven. no. gl. in c. cum ecclesia sutrina. d cau. pos. & ꝓ. sicut in seruitutib. cum hic nō agat de maximo ꝓ iudicio, cū nō pscribat ius in totū, iuxta no. ꝓ Bar. in d. cum de rē verso. Et hæc sufficiant q̃ad primum dubiū. ¶ Ex ꝑdictis ītero ad decis. 2. dubij, qd est tale. Ex forma statuti d. castri prohibetur ꝫmitti homicidiū sub pœna æris & ꝓsonę: & si ꝙtingat homicidiū ꝫmitti iubēt bona homicidę destrui. Demū ꝙtigit qd q̃dam hūs domum ꝫmisit homicidiū, cui⁹ dom⁹ ex forma statutiveniebar. destruēda: q̃ cōe ꝓ se accepit, & t 3 blandū in ea: monasteriumve ro petit tertiā ptē vigore ꝓpositiōis ītē eos initæ: i qua int' cætera cauet, qd de ꝙdēnatiōib. maleficiorū & dānorū datorū, q̃ exigūt ab officialib. d. castri 3. pars est monasterio dāda: reliq̃ verò duæ partes dnt remanere apud cōe, qd d 3 subire oīa onera cōitatis. cōe verò negat dare d. tertiā partē domus, dicens, q̃ debebat destrui & si destructa fuisset, monasterium nihil habuisset. Quærit qd iuris? dico ꝙ q̃ cōe ꝑdictum non potuit dispositionē statuti relaxare, vt nō destrueretur dom⁹, tum qa ꝑdixi in preced. dub. plenaria iurisdō præterq̃ exceptis in ꝓpositione ē penes monasterium, relaxare vero statutum ꝑnale, vel pœnā imutare ē iurisdict.
4 †quinimo iudex qui tulit sñtiā ēt iniustā, cū suo sit functus officio nō pt amplius illā corrigere, vel mutare, vt l. moris. §. sed dānare. ver. & si forte. ff. d pœn. l. iudex. & ibi ꝙ Bar. ff. de re iu. l. j. ff. ad turp. nec pōt inferior ēt iudex, sine causa dispositionē statuti in pœna imponenda violare: vt no. Bart. in d. l. j. ad turpil. & l. qd ꝙ. §. pœna grauior. ff. d his q̃ no. ifa. & est bon⁹ tex. i c. 1. & 3. de pœn. facit qd no. j. q. 7. c. regris. q̃ nisi rigor. & In. i c. j. d ꝙst. & c cū ad monasterium. de ꝫ. reg. Ite qa i ꝓpositiōe expressè cauet, vt sine licentia abbatis certa solēnitate interueniēte nō possint statuta d. castri corrigi vl' mutari. vñ cū cōitas nō habeat ptātē corrigēdi, vel mutandi statut: nec hēat impium i d. castro: nō video q̃ iure, aut qua frō e possit cōitas alterare pœnam maxīe iam incursam vt hic erat. sol⁹. n. hatis iura principis est tollere seu impedire pœnam iā cō missam: vt d. l. mortis. ver. & si fortè. Ex q̃ ꝫcludo qd cōitas non potuit d iure facere qui d. dom⁹ destrueret: sā si abbas vult ꝙsentire, q̃ hēt regalia in loco, tunc potest dubitari nunqd cōmune debeat aliqd habere d d. domo. nā vī qd tota debeat eē abbatis: qa in compositione solum dī vt de oīb. pœnis q̃ peruenerint ad cōmune d. castri, vel ad man⁹ camerarij ipsi⁹ cōmunis vel ad aliud ꝓ d. cōmuni 3. pars sit, & intelligat monasterij, & c. Hæc autē pœna ñ peruenit ad cōmune d. castrū cum ex dispositione statuti veniret destruēda: sd ex alīatione pœnæ q̃ facit abbas tanq̃ hūs regalia in loco cedit ipso iure in dnium abbatis: qa bona delinquentium in casu publicationis ñ veniunt ad cōmunitatem: vt ꝑdixi in ꝑcedenti dubio: sd ad abbatē q̃ hēt regalia & merum & mixtum imperium: vt d. l. vnica. C. d bo vac. li. x. & c. vnico. q̃ sunt reg. no Bar. in l. 2. de iur. fis. ꝑalle. & d. l. cunctos, in fi. C de ſum. tri. compositio. n. loqt de pœnatione q̃ facit officialis d. castri: cum q̃ ſum⁹ extra formā ꝓpositionis, tota dēt eē abbatis, dñi, & superioris d. loci. d ꝑsc. auditis. & c. cum olim. & d rel. do. cum venerabilis. & c. cum dilect⁹. Dicerē tñ qd d ęgtate dēt monasterium re linq̃re duas partes cōmunitati: qa cum statuta loci ñ dēant cor rigi vl' mutari sine ꝙsensu: vtriusq;. s. cōmunitatis & abbatis: dēt i hac alteratione pœnæ intuenire ꝙsen⁹ vtriusq;. s. q̃ p ꝙsequēsvī q̃ d. dom⁹ sit ꝓ pœnatione & pœna maleficij: qa vbi cēt pœna maleficij non deberet nec monasterio nec cōmunitati q̃ est diuidę da, put hī in ꝓpositione magna: qa duæ partes relinquent cōmunitati per official. cōmunitatis & aliis operib. ad q̃ abbas nō tenet. sd cōmunitas dūtaxat: cū. n. alterer ꝙna ꝑstructionis i publicatione, d 3 censeri iure public. facit qd i fi. no. Bar. i l. cū duob. §. idem ꝛ dit. ff. ꝓ soc. & qd no. i l. si cum. § q̃ iniuriarum. ff. si quis cau. & l. si & rem & ꝑtum. ff. d pet. hæ. & c. eccl'ia S. Mariæ. vt lit. penden. Concludo q̃ ex omnib. ꝑdictis qd pœnā destructionis dom⁹ ꝓ potuit remittere fine ꝙsēsu abbatis: & si vult ꝙsentire, dēt habere ad min⁹ tertiā partē. ¶ Tertium dubium est, Cauet statuto d. castri qd vinum forense ñ possit mitti in dcm castrum vel curiā ipsi⁹ sub certa pœna: demum cōitas illi⁹ castri ꝓcessit, q̃buſdam conduc. cauponarū, vt soluta certa q̃titate pecuniæ cōitati possint vinū in dcm castrū mittere. Quærit an cōitas potuerit hoc ꝓcedere sine abbatis ꝉcia: an d d. pecunia valeat monastē rium aliqd hr̄e? Ego puto hoc dubium satis decidi ex præceden tib. nā nō spectat ad ciuitatē vel castrū, ꝓhibere ne vinū mittat i castrū, vel vēdere gabellā vini mittēdi in castrū, cū ista depēdeāt à iurisdictiōe: regul'r oēs istę exactiōes sunt a iure, ꝓhibitę: vt dixi. ſ. in primo dubio. facit vltra ibi alle. l. vni. C. de mono. & meli⁹ in l. j. §. cura carnis. ff. de of. ꝓfe. vr. vbi p 3 qd cura victualium spectat ad officiū ꝓfecturæ, vt disponat d ꝓtio. & vñ & qual'r veniāt, & similib. ad idē. l. j. C. de epis. aud. & l. ꝓperatores. ff. ad leg. Iul. de anno. vbi bon⁹ tex. Et si qd ꝓ his vēdēdis delicta solutū sit d 3 cedere habēti regalia & nō ciuitati vel castro subiecto. ad hoc qd no. sup rub. de anno. & trib. li. x. & l. vni. C. de supindi. c. li. & qd ibi no. Ite cōitas vt ſ. dixi i aliis dubiis nō pt vigore ꝓpositiōis mutare statuta d. castri sine lcia abbatis. Quare ꝫcludo qd cōitas ñ potuit dare lciam mittēdi vinū in ciuitatē sine lcia abbatis: cuius authoritate statuta facta fuerunt. ad hoc qd no. Bar. in l. oēs populi. ff. de iust. & iur. nec ꝓponere illā gabellā abbate insćio, nec sibi lucri facere. sed abbas in oīb. d 3 esse principalis: & credo qd quid inde ꝓceptū hacten⁹ fuit, ptineat ad abbatē, qui hēt regalia & vt merū & mixtū ꝓperiū in illo castro ꝓterq̃ in exceptis in d. ꝓpositiōe ī qua nō fuit facta de hoc casu seu venditiōe mētio: & iō remāsit i plena ptāte abbatis. l. age. & l. si de certa. C. de trās. & d. c. cū venerabilis. & c. cū dilect⁹. de relig. do. Sed ꝓ futuro tpe satis honestū & iustū putarē, vt nō fiat ꝫ statuta antiqua, & ꝫ ꝓpositionē nisi de ꝙsensu cōitatis & abbatis, & si queniūt vt vinū mittāt sub certa gabel. queniāt & de diuisiōe lucri. nā ęquū est, vt cōitas aliqd hēat ex q̃ subit oīa onera castri: mero iure ispe cto deberet totū lucrū ad abba. habētē regalia i loco ptinere. ar. in d. c. vni. q̃ sint re. vbi dr, q̃ exordinaria collecta qualis est ista, est de regalib. ad idē. d. l. vni. C. de superind. Venio ad quartū dubiū, qd sic, ꝓponit, d. cōe castri abbatiæ locauit certas cauponas existētes i strata p quā itur Roma: ibiq; respectanť hospites & vendiť eis vinū & alia victualia si q̃ habeanť. Monasterium petit illā pœnā q̃ cōitas recipit dicēs ptinere ad illud: qa loc⁹ i q̃ sūt fundatæ cauponæ ptinet ad dñium monast. Cōmune ꝫdicit dicēs ptinere ad se vigore ꝓpositionis sępe dictæ, cū de reb. ibi specificatis dūtaxat monasterium d. habere tertiā partē & ſ. de aliis. Mihi bī vī q̃ monasteriū foueat iustitiā, nā de iure cōi hoc clarissimū est: & qa cū locus spectet ad dominium monast. q̃ edificium cedit solo: & p ꝙs monasterio, preſertī cum cōitas sciēs locum ptinere ad do. monaster. fecit ibi cauponas: vt in §. cum suo solo. Inst. de rerum diui. maximè i fi. §. ad idē quod legit &

no. i. cā. apostolicos. 12. q. 2. Nec obstat ꝓpositio q̃ ꝓ se allegat cōitas: qa ibi nō dr ꝙ territoriū castri debeat ptinere ad cōitatē. sed ꝓpositio interuenit solū ꝙ buldā redditib. & bonis, vt d. illis monasteriū haberet tertiā partē. i alijs q̃ ibi nō expssis plenum ius remansit monasterio tanq̃ dño. & ꝓprietario castri, cū sua curte, & districtu. vt p 3 in priuilegijs. vt in d. l. age. & l. si de certa. C. de trās. & in d. cū venerabilis. & in c. cū dilect. de reli. do. Cōcludo q̃ qd ꝓpositio cauponarum dēt integrè cedere monasterio: nisi alio iure spāli cōitas iuuet: sed si fecit expensas in cauponis bona fide, pt illas recuperare à monasterio p exceptionē doli mali. vt dicit tex. in d. §. cū in suo. ¶ Venio ad v. & vlti. dubium. Cōe d. castri iā sunt plures anni ꝓ tolerādis expēsis, cōis, statuit, & ordinauit qd q̃cunq; laboraret de terris cōis, daret ꝓ terratico cōi certas mēsuras frumēti: de qb. terris añ dcm statutū nihil solueb ať monasterio, vel cōi: sed liberè debať facultas hoīb. d. loci laborandi in illis terris ad corū vtilitatē, ne ꝓ paupertatē hoīes caperēt aliū incolatū monasteriū petit nunc tale terraticū hactenus receptū, sibi restitui, tāq̃ dño, & ꝓprio illi⁹ territorij, cōitas vero dicit, q̃ imo ptinet illud terrenū ad cōitatē, & hoc iure vtiť vigore cuiusdā statuti ipsi⁹ cōitatis, q̃ canebať qd q̃cunq; vellet labore de terris cōis deberet certū modū tenere, ita qd disponebat tāq̃ de re ꝓpria, & monasteriū habebat volumē illorū statutorū, & nunq̃ dixit. Ego i hoc dub. sic puto dicēdū, q̃ cū monasteriū hēat intentionē fundatā vigore priuilegiorū. qa totū territoriū d. castri iuri ꝓprietatis, & dñij fuit ꝓ lus collatū monasterio dēt de iure hr̄e territoriū dictarū terrarū, cum ꝓnerit ex re sua vñ pōt repetere à cōitate. ar. in l. mr̄. & qd ibi no. C. de rei vē. & in l. ñ me & Titiū. ff. si certū pe. & qd ibi no. Sed videndum ē nunquid cōitas iuuet aliq̃ iure spāli. Et ꝓfecto vigore ꝓpositionis non iuuat. qa de hoc nulla fit ibi mētio: g̃ remāsit in plena ꝓprietate monasterij, vt s. in alijs dubijs clarè patuit. Sed dubium est nunquid iuuet vigore statuti prędicti. Et certè ex solo tenore statuti nō iuuat, qa in statuto nō exprimūť terræ, sed gñaliter dr, Quicunq; voluerit laborare de terris cōis. Vnde hæc incertitudo nō ꝑstituit cōe in aliqua possessione alicuius terræ, vt l. 3. §. incertā. ff. de acq. pos. facit tex. in l. si sic. ff. de leg. j. 2. ri. & ꝓ illum tex. dicit ibi Bar. post Dy. q̃si qs dixit, q̃ eqd habeo i tali loco d monasterio, ꝓ hoc monasterium nihil acqrit, nisi appareat & ꝓbet, qd spectabat ibi ad donatorē. ad idē. l. legauī. ff. de li. le. Idē dico si i statuto essent certæ terræ expssæ, & asserat i eo qd sunt cōis. nā ex hac sola dnoiatiōe, & asseueratione nō acqrit aliqua possessio cōitati, qa ad acqrendā possessionē nō sufficit animꝰ, sed requirit ēt corpꝰ vt sic corporal'r intret possessionē, vt l. licet. C. de acq. pos. & l. 3. in prin. ff. eo. hinc dr ꝙ possessio hēt plus in mum facti. vt c. cum nris. de ꝙsc. ꝫb. Præterea existēte in gñali possessione totius districtꝰ castri, nulla asseueratio facta i statuto alio cōis nō hēt ꝑindicare vero dño, & possessori, vt l. nō nudis asseuerationib. & l. non epistolis. C. de prob. Hinc in simili dixit no. In in c. dilectus d ca. mo. qd ꝓ gñale bānū factū ab aliq̃ tāq̃ a dño ꝓhibēs delicta sub certa pœna, nō acqrit possessio iurisdictiōis, alio gñal'r possidente. Sed si hoīes ꝑtextu illi⁹ statuti laborauerunt illas terras tāq̃ ptinētes ad cōe, & cōi rñ debāt, an tunc cōitas fuit i possessione pcipiēdi pensionē monasterio sciēte, & nō ꝓdicēte, iuxta ea q̃ legunť, & no. i c. cū veniss ēt. de rest. spo. & l. quis, & l. q vniuersas. ff. de acq. pos. & dico qd acq suit possessiōē illarū dūtaxat terrarū, respectu quarū pcepit terraticū, vel alij⁹ actum exercuit, ꝓ quē q̃rit possessio: ad alias. n. terrasnō extendit possessio, ex q̃ monasteriū possidebat gñal'r, vt c. cū ꝙtingat. de dec. & ꝓ In. in d. c. dilect. & ꝓ Bar. in l. j. §. fi qd. ff. de iti. actuq; priua. Sed videndū est qd operet talis possessio. Dico. n. ꝙ si nō possederunt ꝙ lx. ann. certū est ꝙ nō currit pscriptio ꝫ monasterium, vt in d. c. de 4. & ca. illud. de præscri. & si fuerit in mala fide tenet restituere qcqd inde pcepit, vt in c. grauis. de rest. spo. & l. domum. C. de rei vend. Mala fides autem ꝑsumitur si fama erat in loco qd illæ terræ erat monasterij, vt not. Bar. in d. l. celsus. ff. de vsu. Si autem erat bonæfidei, & tunc si terraticum exstet, tenetur illud restituere monasterio, vt l. certum. C. de rei vē. Si verò est ꝑsumptum, nec cōitas est facta ex hoc locupletior, nō tenetur fm oēs, vt no. i l. ex diuerso. ff. de rei ven. & inst. de oſiud. §. j. & d. c. grauis. sed cōitas si ē effecta ex hoc locupletior, sunt opi. gl. cōiter tenent ꝙ nō tenetur, vt no. i iurib. pxi. alle. sed Bar. i d. l. ex diuerso. & Moder. in d. c. grauis. tenent ꝫtium. Et hoc puto veri⁹, & hoc ex ætate l. si me. & Titium. ff. si cer. pe. debes. n. tenet si ex re mea vel mihi debita effecť es locupletior, vt ibi. Si aūt cōitas possidet per 40. ann. bona fide, illas terras ꝑscrip. Sed videndum vtrum ꝑsumptio malæfidei pp̄ fama ꝓmissa. nā hoc casu ꝑscriberet, vt in d. c. ñ. de psc. & no. Bar. in d. l. celsus. ¶ Cōcludo ergo tā in ꝑdictis, q̃ in oīb. alijs qd oīa regalia, seu q̃ sunt vel mixti imperij, pertinent ad monasterium, nisi vigore ꝓpositionis vel alio iure spāli pertineant ad cōitatem. et ꝑdictis facilè pōt rñsio ad ꝫria superius formata, & similia q̃ formari possent, & reuidendo specificè, dico non obstare primum ꝫrium, quia monasteriū

Universidad de Deusto
Biblioteca

non petit prædicta vigore ꝓpositionis q̃ fuit ſpecialis,& reſtricta ad certa iura,& bona:ſed vigore generalis dominij,& ꝓprietatis q̃ ha bet vigore priuilegiorum in d.caſtro,& tota ſua curte,& di ſtrictu.Simili mõ tollit ſm ꝛrium:orit.n, abbati ius agendi ad p dicta,& ſimilia nõ ex obligatione q̃ſta facto hominum d.caſtri: ſed largitiõe principum romanorum, quorum fuit dare abbati d.monaſterij regalia,& merum,& mixtum imperium i d. caſtro. Ad tertium reſpõdeo multipl'r. Et primò qd monaſterium fundat ſe,vt ſepe dictũ eſt,ex priuilegio & donatione romanorũ prĩ cipum ſeu imperatorum vetuſtiſſima ꝓſuetudine confirmata.& hoc reſpectu toti⁹: reſpectu verò partis fundare ſe põt ſup præſcriptione vel ꝓſuetudine fauore eccleſiæ.vt ſ. pleniſſimè dixi.

Conſilium vij.

1 *Eccleſia non obligatur ex mutuo facto etiam prælato, niſi deb tor probet pecuniam in vtilitatem eccleſiæ co uerſam,nec etiam ciuitas.nu.2.*

3 *Onus probandi incumbit mandatum aſſerenti.*

4 *Tacendo, & permittendo gerere procuratorẽ,videtur quis ma dato conſentire,*

TRIA Circa primum dub.formatum ſunt examinanda. ¶ Primum,nunquid dominus Archiepiſ.floren.ſit, ſiue fuerit debitor in quantitate pecuniæ p clerũ floren. ſibi pro ſorte ſeu capitali poſtulata. ¶ Sedm,præſuppoſito quod fuerit, an ſit hodie liberatus vigore compoſitionis factæ inter eum, & ſyndicos ſeu gerentes tunc ſe pro ſyndicis d.cleri. ¶ Tertium, præſuppoſito qd liberatio ſeu cõpoſitio non valuerit,an d.Archiep̃s teneatur ad intereſſe ſeu vſuras quas clerus creditorib.mutuantib.aſſerit ſe voluiſſe pro ſatisfactione totius cleri floren. ¶ Venio ad primum.vſ enim dominum Archiep̃m teneri,& obligatum fuiſſe, ac eſſe d.clero in ſorte petita.nam,& ſi nullum præceſſit mandatum ex parte dñi archiepiſcopi,attamen ex quo ex cã incumbẽte archiepatui clerus ſoluit,põt de iure repetere ab eccl'ia, ſeu pla to qd impendit:ad hoc bonus tex.in c.quicunq;. 12.q.4.vbi dr,ꝙ ſi clerus ẽt rector eccl'æ aliquid de ſubſtantia impendit invtilita tib.eccl'iæ,põt totum illud ab eccl'ia repetere:& hoc eſt clariſſimum ẽt de iure ciuili p totum ti.de neg.geſt.maximè ĩ l.ſi qs ne gotia aliena.la.j.& 2.ff.de neg.geſt.& qd no.in l.ſoluendo.eo.ti. Sedò ad idẽ facit e.j depo.vbi,pbaẽ ꝙ ſi pecunia recepta p ſingularem de eccl'ia ſit puerſa in vtilitatẽ eccl'iæ,poteſt agi ꝛ eccl'iã ad reſtitutionem.ad idem.c.quod quibuſdam. de fideiuſ. vbi dr qd ſi citra mandatum accepit clericus ẽt religioſus ,ꝓ eccl'ia pe cuniã mutuã & eã in vtilitatem eccl'iæ ꝙuertit,tenet eccl'ia. Sed in caſu nr̃o negari non põt qn pecunia illa fuerit in vtilitatẽ archiepatus ꝙuerſa:qa ſi clerus ꝓ portione dñm archiep̃m tangẽte nõ ſoluiſſet:de ſuo dñs archiep̃s fuiſſet ſoluturus:vt in l in pupillo.ff.de ſol.ergo archiep̃s tenet clero de ſorte petita ſatisfacere.Et qd dñm Archiep̃m oportuiſſet de ſuo ſoluere, pbaẽ.nã Archiep̃s eſt de clero,& caput cleri:vt in c.ſi ſnia.de ſen.excõ.li.6.& clarius ꝓbaẽ ꝓ locũ a ſpãli,in c.qa periculoſum.c.t.& li.facit 12. q.j.duo ſunt genera.iõ onera clero incumbentia tenet archiep̃s ꝓrata cũ ꝛtingente ſubire:qa qd oẽs tãgit,ab oĩb.dẽt ꝓbarĩ. c.ad hæc.de off.arh.& nãꝫ ꝓlonum eſt illos nõ recuſare onera q rum ꝛmoda amplectunt:vt dicit tex.in cle.j. in prin.de cenſi. Et qd prælati eccleſiarũ teneãt vna cũ aliis clericis ad ꝓcuratio nes legatorũ,& nũtiorũ apl'icæ ſedis, & alia cxordinaria onera, eſt tex.apertus in cle.2.§ ſunt,& nonnulli.de cẽſi.& c,cũ inſtãtia. eo.ti.iuncto c.ego N.de iureiu. ¶ Sed his non obſtãtib.ꝛriã ſnĩa in caſu nr̃o cẽſeo præſtantiorem , vc; qd dñs archiep̃s minimè teneat ad ſortẽ petitam.Moueor principalr,† qa eccl'ia nõ obligatur ex mutuo facto ẽt a prælato,niſi debitor ꝓbet pecuniam fuiſſe in vtilitatem eccl'iæ ꝙuerſam:vt in auth.hoc ius porrectũ. C.de fac.ſan.cc.canonizata. 10.q.2.hoc ius,facit qd leg.& no ma ximè p In.in c j.de poſtu.Nã & ciuitas † non obligat mutui datione niſi ꝓbet pecunia verſa in eius vtilitatem,& ille q ꝛxit dũ taxat obligat:vt in l.ciuitas.& ibi plenè p Bar.ff.ſi cer.pe,vbi ſim plr̃ ꝛcludit idem fortiusin eccl'ia.in caſu nr̃o non ꝓbaẽ illam pecuniam in vtilitatem archiepatus verſam directè vel indirectè:q dñs Archiep̃s ad illam reſtituendam ꝛueniri non põt.Si.n.de fa cto clerus fuit ſoluere coactus,ſibi imputet: maximè cum à dño archiepo ꝓ illa pecunia ſoluenda nullum receperit mandatum: ꝓ hoc no.gl q̃ Bar.multum notauit in l.nã & Seruius.ff. de neg. ge.vbi ꝛcludit ꝙ ſi gs de facto fuit ꝓpulſus ꝓ alio ſoluere.nõ ꝓ pterea habet regreſſum ꝛ illum ,ꝓ q̃ indebitè eſt ſolutum:vt ĩ d.l.ſi qs negotia.& iniuria vni facta,alteri etiã in re illa authori obeſſe nõ d.; vt in c.ſi.de emp.& vẽd.l.ſi ꝓ imprudentiã in prin.ff. de cuict. Quinimo,& ſi exordinaria onera ĩ cũbebãt,nõ debuit cler illa ꝓ ſe abſq; dño archiepo approbare, vel ſingulis de clero diſtribuere.qm̃ ipſe dñs archiep̃s debuit eſſe pr̃icipal's i approbatiõe , & erogatione:vt eſt tex.apertus in c.non minus.de im ccl.& in d. cle.2.de cenſi.quinimo ſuper ſtatu eccleſiarum ſuarũ nõ licet in feriorib.clericis facere ſtatuta ſine epiſcopi cõſenſu:vt no.In.ĩ c. cũ acceſſiſſent,de cõſt.& c requiſiti.de teſt.vbi dicit, ꝙ nullũ ſta tutũ ꝑt facere eccl'ia cathedralis,vel alia ſine ꝓſenſu eꝑi: niſi forte eſſent aliqua minima:facit gl.ã c.2.de ver.ſig.li.vj. nõ ꝙ põt dici hoc negotiũ vtil'r ceptũ cũ forte ſi dñs archiep̃s fuiſſet tunc requiſit⁹,vt portionẽ ſuã ſolueret,illa onera nõ apparebunt,ſaltẽ in totũ:vl' alit' limitaſſet,erogaſſet,& diſtribuiſſet,vel pecuniã aliunde ꝓquiſiuiſſet.ad hoc.l.ſed an vltro.maxiè in fi.ff. de ne.ge. Præterea ſicut vniuerſitas ciuitatis ſi liberè ardua explicat ſine ſuo rectore:vt l.obſeruare.C.de decu.li.x.& l.pe.& vl.de leg.e.lira & forti⁹ cler⁹ nõ debuit hæc ſatis ardua attẽtare ſine approbatione dñi archiep̃i.d.c.nõ min⁹ & ipſe d; eſſe ordinat⁹ ĩ cunctis.vt in c.plectis.§.ad eꝑm.2 5.dist.Et hoc ꝙd primum. ¶ Concludo ꝙ do.archiep̃m minimè fuiſſe obligatũ in quãtitate ſortis petitæ p clerũ,niſi cler⁹ ꝓbet,qd pecunia ſit verſa ĩ vtilitatẽ eccl'ię directè vl' indirectè.nõ prædict.Ad ſm dubiũ primi dubij,ꝙ ſuppoſito.ſine veritatis ſiudicio,qd do.archiepiſ.fuerit ab initio obligat⁹ ad ſoluẽdum ſortẽ ,p rata eum ꝛtingente,an ſit hodie liberat⁹ vigore ꝓpoſitionis factæ cũ d.ſyndicis cleri cũ negetur à clero illo.ad hoc fuiſſe mãdatos?Et vſ prĩo ꝙ nõ:qa faile rẽti mãdatum ĩcũbit on⁹ ꝓbãdi,vt ĩ c.j.de ꝓcu.&l.j.C.c.ti.ad eo ꝙ ſi in ſnĩa dr eã fuiſſe lata ꝛ ꝓcuratorẽ certæ pſonæ, nõ ꝓhoc ꝓbaẽ mãdatum nec ꝓdeſt ſniam eã habẽti,niſi ꝓbet mãdatum: vt dicit gl.nõ.in c.cum in iure.de of.del.facit aut.ſi gs in aliquo documẽto.& qd ibi nõ.Bar.C.de edẽ.& gl.ĩ c.abbatẽ.de ver.lig. Nec cãcellatura debiti facta in lib.cleri h; ꝓdeſſe do.archiep.qa potuit ꝓ debitorẽ vl' amicum ſuum cãcellari:vt no.Bar.poſt do. in l.ij.ff.de pac.reprobãdo gl,q̃ voluit ſimpl'r , ꝙ ſi inſtrm debiti reperiẽ cãcellatum penes creditorẽ ꝓſumit debito ſatisfactum, ar l,ſi chirograph.ff.de ꝓb.nõ.n.hoc indiſtinctè eſt verum. qa ſi eut nõ ꝓbaẽ debitori ſatisfact.ex eo,qa inſtrm reperiẽ penes debitorẽ:qa potuit illud ſurripe:vt legit & no.ĩ l.ij.§.ille ãt C. de lati.li.to.ita neceſſario nõ ꝓbat ſatisfact.cãcellatio:qa ſicut ꝓtripi & tradi creditori:ita põt cl'ãdeſtinè ꝓ nõ habẽtẽ præſẽ cacellari.S; ego ꝛriã ſniam arbitror in mã nr̃a pualere. Moueor prĩncipal'r duplici capite.Prĩo,qa vt narrat in poſitione cas⁹, illi qui ꝓpoſitionẽ fecerunt,gerebat ſe publicè & palã ,ꝓ ſyndicis cleri, & ita cõĩ tenebant,& reputabant,& exercebant offĩũ pleni.ĩmum ſyndic.recipiendo credita,& ſoluẽdo,& ꝓcẽſando, ſeu ꝓponẽdo,& finiendo,vũ cler⁹ hoc videns,& nõ ꝛdicens ẽt ſi nõ habuiſſent mandatum,vt tunc mãdatum dediſſe:vt no.dicit In. in c.ex part.de cani.de reſe.& ſequunt dñi de ro.dec.463.& ſeq. 13 Bar.aliud ſenſerit in l.ſæpe.ff.de re iu.& Cy.in l.ſi pecuniã.C. de ne. geſt.Sed ,pfecto nõ mouent bonis rõnib. nã Bart.mouet ex eo. qa cũ vtil'r ageret gerẽs ſe ,ꝓ ꝓcuratore,vt exit⁹ declarat, nõ vl' dñs tacens dare mãdatum.ar.l.filiusfa.§.inuit⁹. ff. de procu illã l.mouet Cy.in hac ſnĩa.ſed certè hęc ro non eſt bona:quia initium in his ſpectãdum eſt vt l.ſed an vltro.ff.de ne.geſt. Sed quiſq; agens in iudicio pro alio pręſumeret inutilr agere : iura nõ admitterent ꝙiunctam pſonã ſine mandato:quia ꝙiuncta ꝓſona nõ d; admitti ꝛ pſumptã voluntatẽ dñi.vt l.Pompo.in mate de procu.et pro d.Inn.ꝙ allego tex.apertum inſti. ꝓ quas perito. agere poſ.vbi dr,ꝙ procurator neq; certis verbis,neq; præſente aduerſario:imo plerunq; eo ignorãte ꝛtituit. Cuicunq;. n. permiſeris rẽ tuã agere aut defendere is procurator tuus eſſe in. eligit:notãda.n.& ponderanda ſunt hæc verba vltim.Præterea vtile eſt habere procuratorẽ.vt in l.j.ff.de proc.† Tertio tacendo & ꝓmittẽdo gerere pro procuratore vſ qs ꝓſentire & dare mãdatum.vt in l.qui patit.ff.mãd.& qd no.In.in c.in geneſi. de cle. Itẽ ex q̃ cler⁹ poterat impedire illorum offĩũ,& no fecit,vt ꝓſen ſiſſe,vt leg.& no.ĩ l.cai⁹.ff.de pig.act.&l.fideiuſſor.ſ.pr.ff.de pig. & c.nõne.de ꝓſum.facit d.Cy.in l.inuit⁹.C.de procur.&l.exigen di.eo.ti.vbi dicit,ꝙ ſi amic⁹,vl' ꝙiuncta perſona gerat ſe pro pro curatore,vl' dñs tacens ꝓſentire,in l.ſi ſeruus cois.ff.de do.inf.vi. & vxo.refert Bar.& ſequit in l.nõ ſolum.§.qui alieno. ff. eo. ſed clerici eiuſdẽ vniuerſitatis videnẽ int'ſe ꝙiuncti, & amici. argũ c.cũ R.de of.dele.no,gl.ſi.in ſi.in c.vl.de proc.& c.ij.de poſtu. ſaltẽ debem⁹ tenere qd ſi gratis ſe pro procuratore geſſit dño ſciente , & nõ ꝛdicente præſumatur habuiſſe mãdatum , & ita vt onus probandi ꝛriũ incumbat dño rogãti:vt tenet Ant.de but.in d.c.ex pte decani: & bñ facit tex.pręal.inſt.de his ꝑ quos agere poſ.in ſi.& quod notant ponit In.in ca.veniens.de ver.ſig. lib.6.vbi dr int' cætera ꝙ ſi aliquis petat aliquid ex ꝛctu præla mortui,vel viuentis,vel per inſtrumenta tabellionis,ſufficit agi ti probare communem opinionem ꝙ habeaẽ pro prælato, vel notario,quouſque probabit ꝛrium ar.C.de teſt.l. .&C.de ſen.& interlo.om.iu.l.ij.item ex quo libri cleri erant penes illos præla munt habuiſſe mandarum ad quod facit quod legit & no.in c. cor̃ã.de of.dele.& no gl.in l.ſi.C. de pac, dot. per Bald.in l ſi qua per calumniam.C.de epiſ.& cleri.Ex ſecundo capire principa moueor,quia ex q̃ liber cleri reperiẽ cancellat⁹,& allegat ſolu cancellationis cauſa.ſ.propter ꝓpoſitionem factam cum do.Archiepiſcop.præſumendum eſt quod legitime illa compoſitio non terceſſerit

tercesſerit:& qd fuerit facta p habẽtẽ poteſtatẽ:& de ꝓſenſu cleri.p id qui leg.& no.ĩ l.j.ff.de his q̃ ĩ teſt.delẽ. & qa dñs Archiep̃s nõ eſt talis pſona q̃ ſubtraxiſſe vel cãcellaſſe ꝑſumaẽ d.librum:vt no.in d.l.j.C.de lati.lib.tol.& p Bar.poſt Iaco.de are.in d.l.ij.ff.de pac.Præterea cũ iãdudũ fuerit facta cãcellatio debiti,allegata cã ꝓpoſitionis,& nunq per clerum aut officiales cleri fuit ꝛdictũ, ſeu proteſtatum in ꝛrium,ſatis præſumendum eſt ꝙ de volunta te cleri ꝓceſſit.ar.opt.in c.j.de frig.& mal.& l.fi.C.de his qui à ñ dño ma.lmputãdũ eſt.n.illi qui in pernicię ſuã geſta taciturnita te firmauit.& multũ bñ facit tex.iuncta gl.&d.In.in c. cum oli. de of. deleg.arguẽdo,de eo qui exceſſit fines mãdati dño ſcien te & nõ ꝛdicẽte,ad eũ q̃ nullũ habebat mãdatũ. Præterea ſicut cler⁹ adducit librũ ,ꝓ ſe,cui nõ eſt ſtãdum in ꝓiudiciũ do.archi. vt l.rõnes.& l.exẽplo.C.de proba.ita d; recipere q̃ ſunt ꝛ ſe,qua ten⁹ ibi narratur ꝓpoſitio facta cum d.archiep.vt eſt tex.in l.publia.§.fi.ff.depoſi.maximè,qa liber facit fidẽ ꝛ dñm,ſed non pro eo:iuxta no.per Bar.in l.nuda.ff.de don.& l.admonendi.ff. de iureiu.& in auth.at ſi ꝛcẽ.C.de fid.inſtr.& hæc de ſecundo dubio. ¶ Venio ad tertium primi dubij,qd fuit an pręſuppoſita obligatione reſpectu ſortis,teneaẽ do.archiep.advſuras ſolutas per eũ rum.pro illa portione ꝛtingente do.archiep̃m.Etvſ primo qſic: quia clerus nõ petiit vſuras ſed intereſſe:q̃ põt ẽt illas petere de iure cano.vt ,pbaẽ in c.ꝙſtitutis.& c.puenit.de fideiuſ.& c.dilecti.de fo.ꝓpe.no.gl.in c.ꝙqueſtus.de vſu.& in l.curabit.C.de act, emp.per In.in c.ſacro.de ſen.exc. ¶ Contrariã partem in terminis nr̃is puto veriorẽ:vt ſ.do.archiep.nullo mõ tepeaẽ advſuras quas clerus ſoluit,per ea q̃ pleniſſimè ponit Io.an.ſuper regula, damnũ.de reg.iur.li.vj. in merc. aut. n.clerus ſoluit illas vſuras ignorante do.archi.& nõ repetit d.l.ſi quis nẽgotia.ff.de ne.geſt. nõ.n.vtil'r geſſit:& iõ ſi repetit.l.ſed an vltro.ff.eo.aut ſoluit do. archie.ſciente,& patiente:& idẽ,quia ĩputãdũ eſt clero q̃ ſe ſpõte in hoc obtulit.ar.l.j.& l.bona fides.ff.depo.& c.bona fides.eo. ti.ſicut.n.grauatur illius ꝛditio,qui ſe depoſito obtulit: vt ibi.ita & cleri ꝛditio , qui ſponte ſine do.archie.mandato vſuras ſolvit:aut ſoluit do.arch.ſciente & mandante vt ſe obligaret ẽt ad vſuras,& ẽt nõ repetit,cum nõ interuenit iuſm:debuit.n. excipere ꝙ vſuræ erant indebite.tũ cum omiſerit ſponte exceptionem ꝓtentem do.arch.qui quãtumcumq; promiſiſſet ſolvere potuiſſet nihilominus excipere:vt in c.debitores.de iureiu.q̃ ſibi imputandum eſt.l.fideiuſſor.ff.man.& quod leg.& not.in l. exceptiones q̃ pſonę.ff.de exce.& l.exception.ff.de fideiuſ.Quimo ſi cler⁹ fuiſſet coact⁹ ſoluere vſuras,adhuc nõ repetit,ex q̃ nõ obligauit ſe archiep̃o mãdãte.ar.d.l.exceptione.& qd no.Io. an.in d.regula dãnũ.Nec obſtat ſi dicaẽ d.arch.fuiſſe interpellatũ vt ſolueret:& vnic.interpel. ſufficit ad ꝛtituẽdũ quẽ ĩ mora: vt leg.& no.in l.Titia Scio.ſ.vſuras.ff.de leg.ij.& l.ſi ex legati cã. ff.de ver.obl.& l.mora.& l.ſciẽdũ.ff.de vſur.&ſufficit interpellatio eẋiudicialis:vt no.Bar.in d.l.ſi ex legati.& ,pbaẽ in d.l. mora. ga cler⁹ nõ potuit ꝛtituere in mora do.arch. cum non eſſet de bitor cleri.Itẽ nõ debuit clerus à principio capere pecuniã ſub vſuris do.arch.nõ mãdãte.vt ſ.dict.eſt. Quid plura: de iur. cano: cui hodie ſtandum eſt in hac mã,iuxta no.per gl.in regula,ſine poſſeſſione.li.vj.& p Bar.in l.priuilegia.C.de ſac.ſan.ec.vſuræ ex mora nõ veniunt:ls veniat intereſſe iuxta no.in d.c.ꝙqueſtus.& l.curabit,pręal.& per In.in c.ſacro.d.de ſen.exc.Sed in caſu nr̃o nullum intereſſe ,pbatum fuit ex parte creditorũ, & cũ hoc in tereſſe veniat ex ꝛctu,debuit probari per teſtesvocato do.arch. de cuius intereſſe agebatur:vt eſt tex.iuncta gl.in ſ.nõ ſolũ.inſt. de verb.ob.no.gl.in c.dilecti.de fo.ꝓpe.Præterea poſito, & nõ ꝙ ceſſo,ꝙ vſuræ venirent tũ pro ea quantitate qua clerus reperit obligatus do.arc.nõ currunt vſurę:ſed ſit pẽlatio debiti hinc inde vſq; ad ꝙcurrentem quantitatem.tex.eſt no.in l.ij.C. de ꝙpen.&ſic dẽt ꝙenſari debitum charitatiui ſubſidij.Itẽ debitum annuum quod ſoluitur ſub nomine procurationis ſi ꝙſuetudo eſt vt ipſe clerus collegial'r ſoluat:& hæc de tertio dubio.¶ Expedito primo dubio principali,venio ad ſm in q̃ in effectu q̃riť, An cler⁹ poſſit repetere à do.archiep.qd ſoluit in pecunia noĩe ꝓcurationis:maximè ꝙ eo tpe quo do.arch.nõ per ſe,ſed per alium viſitauerit.clerici vltra pecuniam impenderunt procurationẽ in victualib.Pro parte verò archiepi reſpondetur,ꝙ in ciuitate& diœceſi Florentina inualuit hæc ꝙſuetudo per tm̃ tps, de cuius initio memoria nõ exiſtit. Et primo vſ ꝙ do. arch. teneatur ad reſtõnem nedum eius quod recipit,ſed ad duplum.vt probatur in c.exigit.de cenſi.lib.vj.& ſi intra menſem non reſtituitur,fuit ſibi eccl'iæ ingreſſus ipſo iure interdict⁹ vt ibi,& per gñs ſi poſt menſem celebrauit reſtitutione nõ facta,incidit in irregularita tem:vt in c.is cui.de ſen.exc.lib.vj.no.gl.in d.c.exigit. nec excuſat.c.felicis.e.ti.& lib.vbi dr ꝙ à volente põt ꝑlatus recipere ꝓcurationem in pecunia:qa per illud c.moderat.c.ꝓcedens, ſoluẽ eo caſu,q̃ recepit pecunia à volente ,ꝓ ſumptib.moderatè faciẽ dis:ita ꝙ pecunia ſuccedat loco victualiũ ſimile ĩ c.relatũ.x.q.1. Iñ alijs verò nihil mutat de illo.c.exigit. ¶ Sed cũ in caſu nr̃o d. Archiep̃s receperit pecuniã vltra victualia: g̃ incidit in pẽnã illi⁹ & teneẽ reſtituere duplũ ei⁹ qd recipit.vt ibi:& facit c. ꝓcurationes.in fi.de cẽſi.& maxiè hoc ꝓcedit habito reſpectu qd.archiep̃s perſonal'r nõ viſitauit,q̃ caſu ,phibeẽ aliqd petere à viſitatis. & in c.ſi eps.de of.or.li.6.nec vſ valere ꝓſuetudo in ꝛriũ,cũ ſit irrõnabilis,& inimica canonib.vt in c.ſi de ꝙſuc.qd ſit irrõnabilis: ſatis colligiť ex hiſq̃ habeť in d.c.exigit,& c. ꝓcurationes.ꝑlle. ¶ Sed q̃q̃ hæc vrgere videaẽt,tn ꝛria ſnĩa plus pl;:& arbitror d. Archiep̃m ex duplici capite poſſe defendi,& ĩ ſua ꝙſuetudine ꝙſeruari. Pro intellectu primi ꝑmitto,ꝙ eps diſcurrens ꝓ ſua diœceſim põt exigere cathedraticũ,qd dať in honorẽ cathedre vt dicit tex.in c.j.x.q.iij.& in c ꝙquerente.de of.ord.vc; duos ſolidos à qualibet eccl'ia,ſc; aureos,ĩ d.c.j.iũcta gl.adeo ꝙſm cõem opinion licet in quantitate currat ꝑſcriptio,nõ tñ in totũ.vt no.gl.ĩ c.q cunq;.xvj.q.7.& plenè p Io.An.ĩ c.cũ venerabilis.de cẽſib.& hoc cathedraticũ appellaẽ q̃nq; ſynodaticũ:vt in c. oſſm. de cenſi.& hoc qa frequẽť dať in ſynodo:vt no.gl.x.q.j in ſum.ltẽ ꝑmittoꝙ qñ aliqd fuit annuatim ꝓ tps tãtũ ꝑſtitum,de cuius initio memoria hoim nõ exiſtit: põt illud in futurum peti ẽt nulla cã exꝑſſa: ſed ſufficit dicere,peto cẽſum,ſeu annuã ꝓſtationẽ ex iuſta cã ab initio ĩpoſitã ꝓ tm̃ tẽpus de cuius ꝛrio nõ eſt memoria. hoc no. tenet Io.An.in c.peruenit.de cenſi.& Bar.in l.cũ de in rem verſo. ff.de vſur.ſentit gl.17.q. .feruitiũ.& eſt gl.no.q̃ exꝑſè hoc tenet ẽt reſpectu eꝑi& clericorũ relata ad tex.j.q.j.null' eps grauamen. ¶ His ꝑmiſſis dico ꝙ oĩ anno tpe vitiatio nis fuerit certa quãtitas pecuniæ ꝓ quãlibet rectorẽ eccl'iæ tradita archiep̃o ꝓ tm̃ tẽpus,de cuius initio nõ eſt memoria,debemus ꝑſumere ex iuſta cã hoc fuit ab initio ſpoſitum:& forte loco cathedratici,qd ꝑſumere eſt iuſtiſſimum,per ea q̃ ſ. dixi:ſed dr ,pcuratio,qa dať tpe viſitationis,& ,pcurationis:ſicut ꝙtingit ꝙ appellaẽ ſynodaticũ, qa dať in ſynodo.vt ſ. dixi:nõ.n.põt dici ,pprie ,pcuratio, cũ ſit ab archiep̃s vel alius ,ꝓ eo viſitãs recipiat ,pcurationẽ in victualib. ,pcuratio.n.nõ põt geminari,facit in ſimili qd legiť & no.in l li bertis.ff.de ali.& cib.leg.& qd no gl.in l.quinquaginta ff.de ,pb. Præſumenda eſt ꝙ alia cã legitima ex curſu tanti tpis:vt no.in iurib.præal.nã curſus tanti tpis hẽt vim ꝑſtituti,& ꝓuilegii. vt in c. j de præſc.lib.6.& l.hoc iure.§.ductus aquę.ff.de aqua ẽtidi.& ꝙſti.l.j.&ij.ff.aqua plu.arcen.Et hoc ꝑſumendum eſt maximè in caſu nr̃o,vt cuiteť delictum,& multa inconuenientia,q̃ ex ꝛrio ſequereť:de qb.ſ.facit qd in ſimili leg.& no.in l.ſi defunctus.C.de arb.tu.Põt ex ſcdo capite dñs archiep̃s iuuari,& in ſua ꝙſuetudine defendi,tenendo ꝙ directè ſoluta ſit pecunia ,p expenſis aliis quas fecit in viſitando totã diœceſim vltra victualia tpe viſitationis:nã nullũ ius expreſſe dãnat hanc ꝙſuetudinem ſaltẽ qñ eſt tanti tpis de cuius initio non eſt memoria,vt in caſu nr̃o:nam,& olim ipſe habebat qñq; medietatẽ,quãdoq; tertiã partẽ oĩm red dituum eccl'iarum ĩferiorum:vt leg.& no.x.q.j.antiquos.& c.de his facit qd no.Io.An.in c.requiſiťũ.de teſta.cr̃one ꝙſuetudinis antiquę põt recipere ſeruitia,& alia cxordinaria ab eccleſijs ſibi ſubiectis:vt d.c.ſeruitium 18.q.ij.&d.c nullius eps grauamen.j.q. j.Non mirum ergo ſi valeat ꝙſuetudo maximè antiquiſſima,vt aliquid deſ ipſo tpe viſitationis vltra victualia ad hoc facit c. ſi eps,de of.ord.li.6.vbi dr,ꝙ qñ per ſe nõ vitiat nil debet petere à viſitatis vltra victualia q̃ exhibẽť viſitanti ,p eo: qñ ergo viſitat per ſe,vt ſecus.Item ſecus quando eſt ꝙſuetudo ita antiquiſſima nã & ius publicum,& authoritate,& vtilitate tollit ex ꝙſuetudine ſaltem quãdo interuenit tacitus ꝓſenſus Papę:vt no.in quadã extrauagãti & refert Io.An.in c.ſi de cenſi.li.6.alle.xij.diſt.nos ꝙſuetudinem.Et ego puto ꝙ ẽt Papa ignorãte põt per ꝙſuetudinem tale ius tolli:qa ſatis habetur Papæ ꝓſenſus,per id qd habeť in c.ſi.de ꝙſuc.& hæc notanter tenuit gl.4.diſt.c.ſ.in iſtis.§.leges. & 8.di.c.frustra. nã debemus præſumere ex curſu tãti tpis iuſtiſſimã cãm.vt ſ.dixi.E notãter dixit Bal.in c.imperialẽ.§. præterea ducatus.de,phi.feu.alie.per Fed.qd nullum eſt ius poſitiuũ qd p ꝙſuetudinẽ nõ poſſit tolli.ar.in l.de quib.ff.de legib.Quod tamẽ ego limito,niſi ſit irrationabile.c.ſi.de ꝙſuctu.ſed ex curſu tanti tpis ſemper ꝑſumit rõnabile:vt in iurib.ſuperius alleg Quinimo ſi ius reprobet ꝙſuetudinem, nihilominus põt de nouo induci, ad hoc alle.tex.iuncta gl.iñ.in verbo,ꝙſuetudinẽ.in cle. ſtaturũ. de cle.& in hoc poſſent multa dici q̃ pleniſſimè examinaui ĩ c.2. de,pb.in lec.mea,ſed hic nõ ,pſequor:qa nõvenit neceſſariò exa minãdũ.poſuit.n.eſſe ꝙ ab initio ꝓp paupertatẽ archiepiſcopal⁹ hoc fuit inductum,vel alia iuſta cãm:nec dẽt nũc poſt curſum tãti tẽporis refricari in dubiũ,cũ agat de ꝙmodo pecuniario,& nõ aĩm.arũ periculo:nec dẽt reprehenſibile reputari,ſi fm varietatẽ tẽporum ſtatuta mutẽť humana,vt in c.nõ dẽt.in prin.de ꝓſan.& aũ Et hęc ſufficiat ,p ſcdo principali dub.¶ Nũc deſcẽdo ad tertiũ principale in q̃ q̃riť, An clerus poſſit repetere ab archiepo illã quantitatem pecuniæ quam ſibi dedit,qa fuit ad concilium Se-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nēsc. Ad qđ breuiſ. dico ꝙ nō: ad qđ alle. expreſ. gl. no. in c. j. de ſta-
re. vbi đt, ꝙ ſingulæ eccl̄æ dñt ꝓferre ꝛ eſo qñ vadit ad papā, vel
ad regem, vel ad ſynodum: vl̄ qñ facit expenſas ꝙ aliquib. nego-
tijs coīb. totiꝰ diecesis: ꝙ hoc. xij. q. ij. c. vobis. facit qđ no. gl. in c.
q̄dam monac. 16. q. j. & qđ le. & no. in c. cum apoſtol. de cenſi. Ar
chiep̄s. n. vadit ad ſynodū ſeu ꝓcilium ꝙ cōi oīm vtilitate, cū fiat
p̄formatiōe eccl̄iæ vniuerſalis, & membrorū ſuorum: ideo ab
oīb. đ ꝓportari: facit qđ leg. & no. ī cle. 2. c. ti. Preterea clerici ſp̄ō
te ſoluendo etiam ſi fuiſſet indebitum, vñr illud donaſſe, nec poſ
ſunt amplius repetere: vt l. Campanus. ff. de ope. li. & l. cuius per
errorem. ff. de re. iu. Item poteſt epiſcopus inſtāte neceſſitate pe-
tere charitatiuum ſubſidium: vt d. c. cum apoſtolus. qđ cū tunc
epiſcopus petierit, nec fuit ſibi denegatum, nō poteſt clerus am-
plius repetere: qa ex ſola penitentia non poteſt donatio reuoca
ri. l. j. C. de reuo. do. & c. fi. de dō. Nec ob. ſi dicatur, q̄ ſyndici cleri
qui donauerunt dñō archiep̄o. illam pecuniæ q̄titatem, non hēbāt
ad hoc ptātem: qa ſatis eſt qđ clerici ſp̄ōte ſoluendo hoc ap̄bā
runt. ad hoc. l. ſi filius. ff. ad maced. & quod no. Bar. in l. q̄. n. ff. rem
rat. habe. vbi đt ꝙ ſi aliquid factum fuit noīe meo, qđ tendit ſeu
tendere poteſt in mei præiudicium: & ego ſciens facio aliquem
actum poſitiuum, q̄ tendit ad ap̄bationem act⁹, video per hoc
geſtū noīe meo approbare: ad qđ optimè facit cle. i. de ꝓc. & qđ
no. idē Bar. in l. cum tabernam. §. idem q̄ſit. ff. de pig. Item ſyndici
ſoliti erant palā & publicè ꝓcl̄es donationes facere ex ꝙmiſſione
officij, & ſic vī clerus dediſſe hanc ptātē: ad hoc qđ leg. & no. l.
q̄ tuberonis. ff. de pecu. & in l. ſi filiusfa. ff. de don. & quod no. In.
in d. c. veniens. de ver. ſig. li. 6. & quod hī in l. non tm̄, aliās incipit,
Paulus. ff. rē ra. hab. & quod ibi no. Barto. Ex multiplici ergo via
dico dictam pecuniam minimè repeti poſſe. ¶ Poſtremò ad vlti
mū dubiū cōdeſcendens quod eſt an clerus à præfato archiep̄o
poſſit petere, vt cōtribuat, & ſoluat partem ſuam de donationib.
quas fecit clerus ſummo pontifici: & ſoluat certa datia indicta
per clerum. Concluſiuè breuitatis cā dico ꝙ non: qa clerus non
potuit donando etiam ſummo ponti. obligare archiep̄m ad cō-
tribuendum: nec aliter imponere iſta datia pro vtilitate publica
ſine licentia, & conſenſu dñi archiep̄i, cū ipſe ſit caput totius cle
ri: & penes eum ſit iuriſdictio, & nō penes clerum. xij. q. ij. ſine ex
ceptione. & c. placuit. & c abbatib. & x. q. j. nouerint. & c. regenda.
& 15. q. 8. oēs baſilicę. facit cle. ij. de cenſi. & c. dilect. de excel. pla.
ſicut in ſimili dī in vniuerſitate ciuitatis: vt pro vtilitate publi-
ca nō poſſit ſine principe imponere hæc onera ex̄ordinaria: imo
oīa ſunt interdicta: vt in l. j. C. de ſuperindic. li. x. maximè reſpectu
eccleſiarum: vt in c. j. §. illicitas. de pa. iur. fir. & c. ad decus. §. item
nulla cōitas. de ſta. ꝛ li. ec. plenè Io. An. in c. peruenit. de im. ec. vñ
miror quod dñs archiepiſcopus patiatur qđ ēt in inferiorib. ec-
cleſijs abſque ſuo aſenſu hęc onera imponant, cum poſſent mul
tum dānificare eccleſias, & earum redditus, & diminuere diui-
num cultum: & ſubtrahere neceſſaria pauperib. vñ eps̄ pōt exige
re rōnem à cunctis clericis de redditib. eccleſiarum: & videre an
bñ expendant Xp̄i ſubſtantiam. x. q. j. cp̄m. & c. cum & plantare. de
priui. & ibi per Innoc. hinc tex in c. non minus. de im. ec. dicit, ꝙ
eps̄, & clerus debēt aſiderare hæc onera imponenda: & mirumvi
deretur ſi clerus poſſet compellere archiep̄m ſuum ad donādū,
vel ad ſoluendum onera ordinaria vel extraordinaria: vt ſic ar-
chieps̄ ſubijciat̄ poteſtati cleri. cū clerus nullā habet iuriſdictio
nem: licet pro ſuis neceſſitatib. poſſit facere vniuerſitatem, q̄ ta-
men erit ſub eſo: iuxta no. per Inn. in c. dilecta. de excel. prela. fa-
cit xj. q. j. de perſona. & 17. q. 4. in vēditionib. & c. j. & ij. de his que
fiunt à præla. cum ſi. & facit quod ipſe Inn. no. in c. cum acceſſiſ-
ſent. de cōſt. & c. requiſiſti. de teſt. vbi dicit ꝙ ēt ſtatuta ſimplicia
nō p̄nt facere cleri. ſine aſenſu ep̄i niſi circa leuiſſima. Et hęc ſuf
ficiant. & p̄dicta p̄ rñſio ad omnia cōtraria ſuperius formata.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

LAVRENTIA MVLIER DEDIT. ET VENDIDIT ſimul cū Ioāne marito ſuo ſibi aſentiente, & nō remanēte ſoluē
do, vnā domum ipſius Ioannis ꝓ dotib. d. Laurentiæ hypothe-
catā ꝙ pretio c. florenorum quertendorū in reſtitutionē dotium
Catherinę vxoris præmortuæ d. Ioannis quas ſupradictus Ioan-
nes reſtituere tenebat, & iurauit nō venire ꝛ ḡctum venditionis
p̄dictæ. Querit nunc mortuo d. Ioāne vtrum d. Laurentia poſſit
aſequi iura hypothecarū in dicta domo ſtāte lege municipali, q̄
in terminis ſtat. ¶ Conſtante vero mrimonio, ſi qua mulier de ci
uitate vel comitatu. Senarū refutationē, vel donatiōē, vel remiſ
ſionem ſuorū iuriū dotalium fecerit, vel ſolutionē aliq̄ recepe
rit à viro ſuo, vel alio ꝓ eo de dotib. ſuis abſque aſenſu quatuor
ꝓpinquorum ſibi ꝓximorū bonæ famæ: quorū duo ſint ex late
re patris, & alij ex latere mris ipſius mulieris: ipſo iure nō teneat.

¶ Conſilium viij.

1 *Mulier poteſt renunciare iuri hypothecarum ꝓ̄teritum.*
2 *Maritus qua dotem habuit ſoluendo renunciatio hypothecæ nō cōtinet donatio. ē.*
3 *Mulier pro viro nullo modo obligatur.*
4 *Iuramentum præſtitum contra legem editam in fauorem principaliter priuatum, eſt inuiolabiliter obſeruandum.*
5 *Iuramētum vbicunq; eſt illic tum, & inīſtum ex parte recipientis, licet ex parte præſtantis poſſit ſine animæ diſpendio ſeruari, poteſt tñ nihilominus peti abſolutio ab epiſcopo.*
6 *Iuramentum vt ſit vndiq; licitum, debet habere tres comites, ve ritatem, iuſtitiam, & iuſtitiam.*
7 *Iurans, petens abſolutionem a iuramento non venit contra iuramentum.*

TRIA Ad deciſionem huius dubij videnda ſunt. ¶ Primo, nun
quid ceſſante iuramento ꝓiudicauerit ſibi mulier prædicta in iu
ribus hypothecarum ſuarum ex prædicta venditione ſeu aſenſu
illi præſtito. ¶ Sēdo ꝓ ſuppoſito q̄ ſi, an ſalt̄ ꝓiudicauerit ſibi ex
iuramenti interpoſitione. ¶ Tertio admiſſo q̄ ſibi ex iuramen-
to ꝓiudicauerit, an ſuperſit eidem mulieri aduciꝰ tale iuramen
tum aliqđ. remedium legitimum. ¶ Venio ad primum in q̄ pri-
mò videtur q̄ ſibi ꝓiudicauerit. † qa mulier poteſt renuntiare iu
ri hypothecarum ſuarum. in l. iubemus. & l. etiam. C. ad vell. ſed
vendendo vel aſentiendo venditioni rei ſibi obligatæ vī remit-
tere illam obligationem, vt l. ſicut. §. ſi voluntate. cumſeq. ff. qui.
mo. pig. vel hy. ſol. ḡ hæc mulier fecit ſibi ꝓiudicium etiā ſine iu
ramenti interpoſitione. ¶ Sed hoc non obſtante ꝛrium ī dubio
dico verius. l. qđ ex tali venditione circū ſcripto iuro nullum p̄
iudicium fuit mulieri irrogatum. Primo hoc clariſſimè patet ex
forma ſuprāſcripti ſtatuti, qđ annullat ipſo facto oēm ḡctū initū
p mulierē in ꝓiudiciū iurium dotalium forma ibidem ꝓtenta ſi
ſeruata, q̄ in caſu nſo minimè ītuenit: ḡ illa vēditio fuit nulla in
præiudicium mulieris, cū vir nō eēt t̄peillius contractus a p̄r ſol
uendo in dotibus reſtituendis mulier eīm vendendo & aſentien
do venditioni rei ſibi hypothecatæ ꝓ dote, vī remiſſionem in-
rium dotalium facere. vī d. ſi voluntate. qđ facere non poterat
ob. ſtatuto. Preterea dico ꝙ ēt ceſſante ſtatuto nō præiudicauit
mulieri. conditio mero iure cōi inſpecto: nā cōis eſt legiſtarum
opi. Bar. & aliorū in d. l. iubemus: ꝙ tūc ꝓcedit illa lex: vt valeat
remiſſio iurīū hypothecarū ꝓ mulierē facta, q̄ maritus in aliis
reb⁹ remanet ſoluēdo. Si aūt ſi remaneret ſoluēdo. talis renūtia
tio mulieri ſi ꝓiudicaret. Rō, qa † qñ maritus remanet ſoluēdo
renuntiatio hypothecæ ſi ꝓtinet donationē: vt in d. l. ēt. & l. ſi pi-
gn⁹. ff. d his q̄ ī frau. cre. Sd qñ maritus nō eēt al's ſoluēdo, dona
tionem ꝓtineret, q̄ nō valet int' maritum & vxorem: vt ff. de do.
inter vi. & vx. quali p totū. Preterea qñ marit⁹ n ō eſſet al's ſolue
do, mulier p hāc renūtiationē eſſet obligata ſi agere: nā ex pacto
liberatorio: qa obligat̄ ad nō agēdū: vt l. vbi pactū. C. de tranſa. l. ſi
vn⁹. §. pact⁹ ne peteret. ff. de pact. †S3 mulier ꝓ viro nullo mō o-
bligat. vt ſ aut. ſi qua mulier. C. ad velle ḡ talis renūtiatio nō va-
luit: & hoc tenuit la. de are. in l. mœuia. §. ſi. ff. ſo. ma. & Dy. ī d. l. ſi
pign⁹. ff. de his q̄ ī frau. cre. & la. de bel. in aut. vt imobilia añ nup.
do. & Bar. ī d. l. iubem⁹. qđ dixit ppetuo mēri tenēdū: ſ3 marit⁹ ī
remanebat hic ſoluēdo cū p̄dicta renūtiatio hypothecæ q̄ fact
tè reſultabat ex d. vēditiōe, ſeu aſenſu illi p̄ſtito ñ habuit i aliq̄
ꝓiudicare mulieri. Nec ob. ſi dicaſ q̄ ipſa mulier fuit illa q̄ vēdi-
dit nō aūt purè renūtiauit: qa dico q̄ p̄tiū nō fuit p ipſā receptū,
& ſic ceſſat qđ le. & no. in l. ſi vir. vxo. ff. ad vel. & qđ no. Bar. in d.
l. iubem⁹. in fi. ſed ſ tium debebat q̄erti ad vtilitatē mariti, vt li
beraret à reſtōne dotiū vxoris p̄dictæ: & ſic in effectu obliga
baſ mulier ad nō petēd⁹ ad vtilitatē mariti ꝛ aut. ſi qua mulier.
C. ad vel. Ex gb. oīb. clare p3 ꝺclusio p̄miſſa. & hæc de primo. Ve
nio ad ſm dubiū. An mulier ſibi ꝓiudicauerit, ſaltē ex iurī inter
poſitione. Et bī puto q̄ ſic. p c. cū ḡtingat. de iureiu. & c. quis. de
pac. li. 6. & auth. ſacramēta puberū. C. ſi aduer. ven. Statutū. n. & ī
cōe annulāt hoc caſu talē remiſſionē, & ḡctū princip⁹ in fauo
rē mulieris: l3 ſcdario in fauorē publicū: vt l. i. ff. ſo. ma. ꝙ caſu va
let iurm p illū de cuius vtilitate principal's tractat p̄titū: vt d. in
rib. no. Bar. plene in l. ſi qs̄ p eo. ff. de fideiuſ. & canoniſtæ in d. c.
cum ḡtingat. & multi legiſte in d. aut ſacramēta. nō. n. venit hoc
iurm in ꝓiudiciū aut diſpendiū ſalutis æternæ: ḡ ſeruādū. d. c. cū
ḡtingat. & c. ſi verò. c. ti. ¶ Reſtat ḡ examinare tertiū, an circa ta-
le iurm ꝛpetat aliquod remediū. & vī primò q̄ nō: ꝙ tex. in aut.
ſacramenta puberum. præal. qui dicit, q̄ iurm p̄ſtitum ꝛ legem
editā in fauorem principal's priuatum, eſt inuiolabil'r obſeruan
dum. & no. verbum inuiolabiliter: ſi. n. poſſet peti indifferenter
abſolutio, quaſi de vento illa aut. ſeruiret, nec inuiolabiliter ob
ſeruaret: ad idem dictum. c. cum ḡtingat. quod mandat ſimp'r
tale iuramentum obſeruari damno rerum t̄palium nō obſtan-
te: cum anima ſit cunctis reb⁹ tą prætioſior præferenda. xij. q. j.
præcipimus. & c. mattheus. de ſimo. Sed in caſu nſo ꝓdicta mi
nimè militare credo. vñ dico q̄ à tali iuro poteſt peti abſolutio
ab eſo, ſeu petere q̄ d. emptor compellatur relaxare illud iura-
mentum. Moueor principaliter: † quia vbicunque iuramentum
eſt illicitum, & iniuſtum ex parte recipientis: licet ex parte p̄ſtā-
tis poſſit ſine animæ diſpēdio ſeruari: poteſt nihilominus peti abſolutio

abſolutio ab eſo: vel vt recipiens iniuſtè ꝛpellat̄ illud iurm rela
xare: hoc ꝙ bat̄ in c. j. & c. ſi vero. & c. verū. de iureiu. in qb. iurib.
relaxatur iurm ꝙ vſuris ſoluendis: vt p metū præſtitum ꝓp tur-
pitudinē recipientis, & idē eſt ex idētitate rōnis, vbicūq; aliqua
alia turpitudo verſat̄ ex parte recipiētis, vt ſentit In. in c. debito
res. de iureiu. & doc. maximè Moder. in d. c. cū ḡtingat. expreſſè
tenet Fed. q̄ſt. 264. ne iſte turpit̄, & ꝺ legē recipies q̄ſequat̄ mo-
dū ex ſua improbitate, ꝺ l. itaq; fullo. ff. de fur. cū poti⁹ deberet
inde puniri: vt in c. & ſi neceſſe. de do. int' vi. & vxo. & ff. de neg.
6 ge. l. ſiue. † Itē & ſcdo iurm, vt ſit vndiq; licitum, d; hīe tres co-
mites, veritatē, iudiciū, & iuſtitiā. Si āt iſta defuerint, nequa ḡ iu
ramētū eſt, ſed piurium, i. illicitum iurm. ita dicit tex. in c. aiad
uertendū. 22. q. 2. & c. & ſi xp̄s. de iureju. ſed iurm ꝙ ſtitum p iſtā
Laurētiā nō habuit comitē iudicium: qa nō fuit diſcretum, ſeu
nō habuit in ſe diſcretionē nec ex parte iurantis, nec ex parte re
cipiētis, cū ex illi⁹ obſeruātia mulier ſine iuſta cā cōpellat̄ eſſe ī
dotata cū nō poſſit hīe regreſſum ꝺ bona mariti, cū nō ſupſint.
ꝺ l. j. ff. ſo. ma. reipubl. n. intereſt mulierib. dotes ꝓſeruari, vt dicit
ibi tex. itē d. emptor hic ꝺxit cū muliere, q̄ illico ꝙſumptura erat
in malū vſum & à iure dānata, ſicut ꝓtiū cū vſura. l. ꝺ ſi qs. cū ſci
ret. ff. ꝙ emp. & qđ ibi no. Bar. in l. ſi vero nō remunerādi. §. ſi ado
leſcens luxurioſus. ff. mā. & ī l. & mulieri. ff. de cu. fu. & aliis iurib.
hæc. n. mulier vēdebat vt p̄tiū ꝙuertereť in reſtōnē dotiū illi⁹ v-
xoris p̄defunctæ: & ſic ad vtilitatē ſoli⁹ mariti ꝺ ius ſuperi⁹ alle-
ſ iuſſum illud nō habuit diſcretionē, nec ex parte recipientis
nec iurātis, maximè cū d. emptor ꝺxerat cū illa muliere ꝺ legē
cōem & municipalē, q̄ vetāt remiſſionē iuriū hypothecarū ip-
ſi⁹ mulieris, maximè marito al's nō exiſtente ſoluendo, vt ſ. pa-
tuit. Preterea p̄ſatū iurm nō habuit comitē iuſtitiā: qa fi fuit iu
ſtū ꝺ here cū muliere q̄ ex fragilitate ſex⁹ & reuerētia q̄ hēt ad
maritū, de facili oīa ꝓmitteret. ar. eorum q̄ no. gl. in l. j. §. q̄ onerā
dæ. ff. quarum rerūm act. nō dat̄. & l. ſi p̄ in fi. de ſpōſa & ſepe mu
tuo amore ꝛiuges ſe ſpoliarēt, niſi lex interdiceret. ff. de do. int'
vi. & vxo. l. j. ij. & iij. Itē fuit iniuſtū d. iurm rōne doli q̄ interuenit
re ipſa & ſic nō ex ꝓpoſito: qa mulier, vt dixit, remanet ſine iuſta
cā indotata. paria. n. ſunt qđ dol⁹ interueniat ex ꝓpoſito, vel re
ipſa: vt dicit tex. in l. ſi qs cum al's. ff. de ver. ob. rōne verò doli &
enormis leſiōis facilit̄ remittitur iurm, vt in d. c. cū ḡtingat. &
c. quintauallis. de iureiu. Et ſi diceremꝰ ꝛrium, ſequeret̄ qđ iurm
eſſet vinculū iniuſtitiæ & iniquitatis, ꝺ c. quāto. de iureiu. & 22.
q. 3. ꝙ totum. Hāc opi. qđ iurm dēat remitti, tenet ēt ī faciliorib.
terminis Fede. q̄ſt. pal. vbi formans qōnem. Quando ſtatuto ca
uebaſ qđ certa ꝓceſſio ſiue ꝙmiſſio facta à filioſa. ſine aſenſu pa
tris nō valet ipſo iure, ēt ſi iuratum fuerit, & q̄dā filiuſa. hoc nō
obſtāte ꝙmiſit & iurauit: ꝺcluſit d. Fed. iurm fore obligatorium:
ſed qa iurm recipiens facit ꝺ ꝓhibitionem ſtatuti ciuitatis ex
cā facti, cui obtemperare debuerat, & nō ꝺuenire. 8. diſtin. q̄ ꝺ. &
11. q. 3. qui reſiſtit. nec ex tranſgreſſione d; reportare cōmodū,
ſed potius puniri, pōt ꝓpelli ipſe recipiens ad relaxationem iura
7 menti. † Nec in hoc venit ipſe iurans ꝺ iurm: imo petendo rela-
xationem ſeu abſolutionem iuramenti fatetur ſe ſigatum iuro,
ſic volunt Fede. qđ ex ſola ꝙuentione ſtatuti qs teneaſ relaxare
iurm nulla alia allegata deceptione. fortius ḡ in caſu nſo debet
relaxari d. iurm qđ fuit p̄ſtitum obſtante l. cōi & municipali &
cum grauiſſimo damno ipſius mulieris: quę ex hoc remanet in d.
dotata. Idē apertiſſimè voluit Vin. & Io. an. eum recitando in d.
c. cum ḡtingat. vbi dicit, q̄ mulier iurans in terminis illi⁹ c. cum
ḡtingat. pōt inſtare vt abſoluaſ à tali iuro: qa ꝺ ꝓhibitionē legis
aſentit: & fortius in caſu nſo ꝙcurrentib. aliis de quib. ſupra. Idē
aſoluit Pe. de anch. in muliere quæ re ipſa fuit iuro deceptа: & la
te ponit in repetitione. c. canonum. de ꝓſti. & do. An. de bu. in d.
c. cum ḡtingat. vbi dicit, q̄ ſiue iuraꝝ fuerit enormiť læſus in ꝛ
tractu, ſiue recipiens iurm ḡtraxerit cum veriſimil'r ꝙſumpturo,
& hoc ꝙſtat ꝙ euidentiā facti: qa hic aliqualis eſt turpitudo ex
parte ḡtrahentis, qui mām dat ꝙſumptioni ad ꝓprium conſumē
dum, & lex fraudem p̄ſumit cōtra talē: vt d. l. ſi qs cum ſciret. &
l. 2. ff. quarum re. act. nō da. talia iuſa debent remitti, p iura ſupe-
rius allegata. ¶ Cōcludo ḡ qđ ſupraſcriptum iurm do. Laurent.
eſt remittendum altero p̄miſſorum modorum, vel ꝙpellando
recipiētem ad relaxationem, vel obtinēdo abſolutionē ab eſo,
vtrunq; : n. iuris remedium eſt æquè principale. vt finaliter tenet
Io. an. in addi. Spe. in tit. de iureiu. ſuper rub. & Anc. in c. j. & c. de-
bitores. eo. ti. licet aliud videaſ ibi ſentire Inn. & pleniſſimè hāc
mām examino in quadam mea diſputatione quę incipit, Stante
ſtatuto: & vī ꝓbari in c. ſi vero. ſ. rerum. de iurēiu. Iuramentove
ro ſublato poterit d. mulier vti iure hypothecarum ſuarum. d.
c. ſi vero. in fi. & per doc. in d. c. cum contingat. Ad cōtraria ſu-
perius formata facile pater rñſio. primo. n. poteſt dici q̄ ille qui
petit abſolutionem non venit contra iuramentum: imo illud
obſeruat: vt ī c. j. & c. ſi verò. Itē ſcdo ꝓcedunt alia iura, q̄ vltra
legis ꝓhibitionē, nō ītereunit alia deceptio, & enormis læſio, ſi
cut in caſu noſtro contingit. Et hæc ſolutio plus placet, & ſalua
tur omnium opinio.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

STATVTO EDITO PER EPISCOPVM LVCA-
nū in ſynodo eſpali: ita vaueť primo in rub. ſic de abſentatiōe p̄ſ-
byterorū ab eccleſijs: deinde in nigro ita ſubijcit. Itē ſtatuimus:
& ordinamus, ac p̄ntis authoritate q̄ſtitutionis monemus, q̄ ex
nunc ꝓut ex tūc ꝙ monitis, requiſitis, & citatis habeanť oēs, &
ſinguli abbates, p̄poſiti, archidiaconi, priores, plebani, archip̄ſby
teri, & eccleſiarum parochialium rectores: ne qs ipſorum poſſit
ab eccl'a ſua ſe abſentare vltra duos menſes. Habens verò b̄ñfi-
cium ſimplex cui cura non imminet animarum, vltra quatuor ſi
ne noſtra, ſeu noſtri vicarij licentia ſpāli: al's autem ꝺ faciens ſit
ipſo iure beneficio priuatus. ¶ Alia verò q̄ſtitutione capitulari,
ciuſdē ep̄i authoritate edita, ita cauet, Ita ſtatuerunt, & ordinaue
runt qđ redditus, & ꝓuentus q̄ ꝙ tpe fuerint in Lucano capīo:
nō niſi inꝛ reſidētes p totū annum ḡtinuum ſtatuto tpe diuidā:
ſi verò taliter reſidentes p tres tm̄ meſes ḡtingat abſentari, ꝓp
hoc p̄bēda annua nihil penitus minuaſ, ſed ꝙ reſidentib. ꝛputēť.
Qui vltra ꝙmanſerint, ſola ſibi ꝙ rata tpis portio aſſignet, dum
modo q̄libet anno ad minus iā ſeruierint p ſex menſes ḡtinuos
vel interpolatos: al's nihil pcipiant de p̄benda, &c. Cōtingit tūc
qđ eps̄ Lucanus vigore p̄cedētis ſtatuti p̄uauit ſeu p̄uatos decla
rauit duos ex ſuis canonicis, q̄ ſe abſentauerunt vltra quatuor
meſes, lcia ab eſo vel vicario minime obtenta. Querīť nunquid
potuerit hoc facere attentis verbis vtriuſq; : q̄ſtōnis. Itē attento
qđ de q̄ſuetudine longiſſimi tpis canonici Lucani non aſtringū
tur ad reſidentiam niſi ſm quod diſponitur in p̄cedenti ſtatu
to: nec ſtatutum primo poſitum fuerit aliquando in perſonis ca
nonicorum obſeruatum licet iam dudum fuerit editum.

¶ Conſilium ix.

1 *Epiſcopus non debet ſine capitulo mutare antiquas conſuetudines eccleſiæ.*
2 *Clericorum appellationi in materia reſtringibili non veniunt canonici.*
3 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*

OMISSA omni argumentatione, qa caſus non videtur mihi
multum dubitabilis breuiter p̄miſſis conſideratis omnib. arbi-
tror primū ſtatutū ad canoniť. minimè extendendum. Moueor
primò, quia illud ſtatutū loquitur de habentib. dignitates, ſiue p
ſonatus, vel eccleſias duplices, ſeu ſimplices, vt patet ex tenore
ipſius ſtatuti iuncta rubrica, vbi dicitur de abſentatione preſby
terorum ab eccleſiis: ergo non debet extendi ad canonicos qui
non habent eccleſiā: ſed beneficiū in eccleſia, aliud eſt. n. habere
eccleſiam: aliud beneficiū in eccleſ. vt le. & no. in c. fi. de præben.
& in cle. j. de conceſ. præben. Sēdo moueor. & fortius cum cano
nici habeāt de cōſuetudine vt non teneantur, ad reſidentiā, quæ
quidē ꝙſuetudo à iure approbatur, iuxta no. in c. cūoēs. de ꝓſti. &
in c. dudū. el 2. de ele. non d3 dcm̄ ſtatutum ad canonicos extēdi,
1 tum ne violetur antiqua ꝙſuetudo à iure approbata: tū ꝙ a eps̄
non d3 ſine capit. mutare antiquas ꝙſuetudines eccleſiæ. vt no.
in c. cū ꝙſuetudinis. de cōſuc. & in dubio nō debet ſtatutū refer
ri ad caſum in quo violaretur antiqua cōſuetudo. c. j. de cōſti. li.
6. maximè atēto quod illud ſtatutum eſt pœnale, ideo reſtringē
2 dum ad hoc quod no. Inn. in c. ſedes. de reſcri. vbi dicit, † q̄ inma
teria reſtringibili appellatione clericorū non veniunt canonici.
Præterea & tertiò cum de canonicis ſpecialiter prouiſum ſit, vt
habetur in ſcdo ſtatuto, non dēt primū ſtatutū gñaliter loquēs
extēdi ad ſpeciē ſpāliter ꝓuiſam. vt in l. ſancimus. C. de pœ. Vñ ꝛ
ſiderō qđ aut ſcdm ſtatutū p̄ceſſit primū, ſeu prio eſt defcriptū,
& hēt locū p̄cedēs argumētatio. Aut primū pri. fuit editū: & tūc
ꝙ ſcdm qa ſpāliter loqť de canonicis, limitať & reſtringitur pri-
mū, qa ſpecies derogat generi, p̄ſertim cū ſeqť genus, vt in rl'a, ge
neri. de re. iu. lib. 6. & in c. j. de reſc. & in l. q̄ſitum. in fi. ff. de fi. inſt.
& in dubio debem⁹ ita interpretari dicta ſtatuta, vt reducantur
ad ꝙcordiā, ne vnū p aliud corrigať vt in c. cū expediat. de ele. li.
6. per Bar. in extraua. ad reprimēdū, ſup verbo, nō obſtātib. priui-
legiis. & ꝙ Io. An. in c. j. de ꝓſti. li. 6. palle. Itē & quartò in p̄fio ſtatu
to nō interuenit cōſenſus capl'i, vel ꝙſiliū: ex quo pōt argui nul-
3 litas ſtatuti, iuxta no. ꝙ Io. An. & Arch. in c. 1. palle. † Quinto & vl-
timo facit cōſuetudo optima legū interpres: nā, vt præmittitur,
primū ſtatutū fuit ſeruatū ī canonicis, & ſic ſaltē ex eo capite, qa
morib. illud ſtatutū nō fuit receptū in canonicis, vt nō debet ad
eos extendi. iuxta id quod leg. & no. in c. in iſtis. §. leges. 4. diſtin.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

FACTVM EST APPONITVR. QVIDAM clericus
de quodā plebanatu nouiter inueſtitus reperit in dicta eccleſia
aliqua bona mobilia modici valoris eccleſiæ ꝙ plebanū, ꝓximè
defunctū dimiſſa, ac multa debita ꝙ eūdē defunctū noīe eccl'iæ
ꝺcta, q̄ plebanꝰ ſucceſſor creditorib. vrgētib. cū eccl'ia pecuniā ñ
hīret, d. dictis bon. mobil. aliqb. ex credito. ſatisfecit: reliqs vero d
ſua ꝙpa pecu. ſoluit. dmū tractu. tpis eo plebanatū dimittēte ſuc
ceſſor in dicta eccl'ia cū vrgēs. repetit ab eo illa bona mobilia ꝙ

Universidad de Deusto
Biblioteca

d.defunctum ecclesiæ dimissa:quæritur de duobus. Primò,nunquid iste quondam plebanus possit legitimè vrgeri ad restõnem dictorum bonorum. Scdò præsupposito ꝙ possit nunquid possit repetere pecuniam quam de proprio soluit pro satisfactione debitorum nomine ecclesiæ per illum defunctum contractorũ.

¶ Consilium x.

1 *Successor tenetur ad debita contracta per defunctum.*
2 *Tutor sine iudicis authoritate potest vestes antiquas, & similia quæ seruando seruari non possunt, distrahere pro suo arbitrio.*
3 *Tutor alatus seu rector ecclesiæ potest nedum in necessitate, sed etiam in egritudine de aliquibus mobilibus per ecclesiam acquisitis pro suo arbitrio disponere, et inter eos qui sibi seruierunt.*
4 *Rector ecclesiæ si aliquid de suo impendat ad vtilitatem ipsius ecclesiæ, est sibi ab ecclesia id totum restituendum.*

BREVITER quo ad primum dico dictum quondam plebanum ad dictorum bonorum restitutionem minimè constringi posse. Moueor, quia † ad debita contracta per defunctum tenetur successor: maxime cum successerit in bonis illius: vt in c.j.& quod ibi no.de sol.& in c.de test. ergo illa bona mobilia potuerunt dari in solutum, vel aliter distrahi pro satisfactione creditorum: cum ecclesia tunc non haberet pecuniam vel alium facilioꝛem modum satisfaciendi creditorib. vt in auth. hoc ius porrectum. 10.q.2. nec fuit opus in distractione illorum bonorum, cũ essent mobilia,& modici valoris interuenire epi authoritatem. 12.q.2.c.terrulas.& melius in l.lex quæ tutores.C.de admini. tu.
2 vbi patet, ꝙ † tutor sine iudicis authoritate pōt vestes antiquas, & similia q̃ seruando seruari nõ pñt, ꝓ suo arbitrio distrahere: rector aũt ecclesiæ maiorē ptātē habet q̃ tutor: vt no.gl.5.q.3.in c. fi.& Inn.in c.pe.de iur.cal.ad idē c.cęterũ.& c.ad hæc.& c.relatũ.
3 el 2.de test.vbi dr,† ꝙ prælatus seu rector eccl'iæ pt̄ nedum in sanitate: sed ēt in ęgritudine de aliquib. mobilib. per ecclesiam acqsitis, ꝓ suo arbitrio disponere, ēt inter eos q̃ sibi seruierunt. Fortius ergo hoc facere pt̄ ꝓ satisfactione debitorum noīe eccl'iæ ℨctorum præsertim per illum q̃ d.bona ecclesiæ dimisit. Et hoc quoad primum per cuius decisionem remanet satis clarum fm dubium alia examinatione non dignum. Sed præsupposito sine veritatis præiudicio, ꝙ dictus quondam plebanus possit constringi ad dictorum bonorum restitutionem, nunqd possit repetere pecuniã à plebano pñti quã de ꝓprio suo soluit creditorib, eccle
liæ? & ꝛclusiuè dico quod sic. tex.n. est de hoc apertus in c. ęcun
4 que. 12.q.4. vbi dicitur, † ꝙ si rector ecclesiæ aliquid de suo impẽdat advtilitatem ipsius ecclesię, est sibi ab ecclesia id totum restituẽdum, cum nemo compellatur d suo facere beneficium. 10.q.2. præcariæ. facit 12.q.1. manifestę. Hæc sufficiant. Nic. Abbas.

¶ Casus consilij sequentis.

FACTVM PROPONITVR. QVIDAM Magister Armagnus ciuis,& habitator Fundęn ciuitatis, dum esset ī vltimis constitutus suum vltimum cõdidit testamentum: in quo intercę tera legata sic disposuit. Volo,& mãdo ꝙ vxor mea dum vixerit, habitet domum meã, q̃ est parochia,&c. post eius mortẽ volo, qd prædicta domus vendãt,& pecunia ipsius domus det ꝓ aĩa mea ad ꝓuisionem meorum executorũ: vxor prædicta post mortem testatoris stetit in domo prædicta: demum dicti executores venerũt ad ꝛcordiam ꝓ præfata muliere,& ipsi mulieri vẽdiderunt domum sic legatã ꝓ certo pretio: executores prædicti recepto pretio inceperunt exeq̃ voluntatẽ defuncti: vc; emẽndo vnam domum paruã,& ea assignauerunt ꝓ aĩa ipsius testatoris vni puellę maritandę: quo facto ipsi executores steterunt vltra annum, & nihil de residuo pecuniæ præfatę domus venditæ disponebãt de
nic; eps nouit in ciuitate creatus ingrens de exęcutione piarũ voluntatũ, reperit qd dicti executores nõ fuerãt ꝓ ius defuncti voluntatẽ executi: & eo admonente, vt perficeret testatoris vo
lnutatẽ de ipsorũ,& epi consensu, peeisit, vt ex residuo pecunię duo cãdelabra ꝛgẽtea ꝓ eccl'ia cathedrali emerent̃, & ob hanc cãm exequendã tradiderũt dicti executores dicta pecuniam ipsi dño epo, q̃ dns eps operã dedit, vt d.candelabra haberent̃ sed nõ potuit illa hab ere. ita qd d.dns eps d; pecuniam apud se p annũ, & amplius retinuit: demum decessit dicta mulier emptrix epo re
tinente pecuniã etiã post mortem ipsius per annũ,& amplius aĩ mo emendi candelabra supra scripta. Nunc verò executores prę fati repetunt à dño epo pecuniam prædictam, dicentes ꝙ volũt illã expendere ad eorum voluntatẽ. Quæritur nunquid possint.

¶ Consilium xj.

1 *Dispositio testatoris seruanda est, tanquam lex.*
2 *Statuto episcopi si caueatur, quod nullus clericus possit rem ecclesiæ locare sine suo consensu, si ipse ep scopus conducit videtur conducendo consentire.*
3 *Annus non currit executori nisi à die monitionis fiendæ per episcopum.*
4 *Executor est quibꝫ nudum ministerium facti in exequẽdo dispositum per alium.*
5 *Stipulatus si aliqs fuerit Stichum aut Paphilũ quẽ ipse vellet, si semel alterum elegit, potest mutare voluntatem suam do ec in iudicio ad tempus petierit.*
6 *Electionem habens ex officio sibi commisso si semel eligat etiam absentem, non potest amplius variare.*

TRIA sunt ad clarã decisionem ꝑdictorũ examinanda. ¶ Primò nunquid d.domus potuerit vendi ante mortem d.mulieris legatariæ. ¶ Secundò, si cum annus esset elapsus: & tpe habitæ pecuniæ distribuendæ ex dispositione testatoris nunqd potuerit d.executores illã pecuniã dispensare: maximè, p cãdelabrorũ emptione. ¶ Tertiò psupposito ꝙ potuerint, nunqd valeant mutare voluntatẽ, & illã ꝙuertere ad alium piũ vsum. ¶ Venio ad primum, in quo vr primò dicendum ꝙ nõ: qa ex q̃ testator disposuit vt post mortem vxoris legatariæ venderet, nõ potuit vendi p prius. ar. in l.si ita relictũ.§. Pegasius. ff. de leg.ij.& l. in fideicom missi.§. cum pollidius. ff. de vsur.& l.qui romæ.j. resp. ff. de ver. ob.
1 †seruanda est. n. dispõ testatoris tanq̃ lex 13.q.ii.c.vlt. voluntas. & in auth. de nup.§. disponat. ¶ Sed hoc nõ obstãte ꝛria opinio præstãtior est: fuit. n. hoc tps appositum nõ fauore defuncti: sed ipsius legatariæ, q̃ potuit in hoc suo iuri renuntiare nõ solũ ipsa emente: sed ēt potuisset ꝛsentire vt alteri invita sua vẽderet: vt l.quoties. C. de fide.& l.j. Et optimè ad casum nr̃um facit tex. in l.j.& l.cũ ꝓponas. C. de pac. vbi ꝓbat̃ qtestator mãdauit hr̃di, vt si sine liberis decederet, restitueret hęreditatẽ Sempronio. & potuit hoc nõ obstãte hæres queniret cũ Sempronio de dãda si bi certa parte hæreditatis in vita, vt remitteret fideicõmissum vniuersale. Itẽ põt purè fideicõmissarius renuntiare huic fideicõmisso, & remittere hæredi: vt d.l.cũ ꝓponas. põt. n. qs renũtia re bũficio tpis appositi in suum fauorẽ: vt l.cũ q.ff. dę ver. ob.& l.stipulatio ista.§. int̃ incertã. ff. c.& c.ad apostolicã. de regula. accedãt iura gnalia q̃ dicunt, quẽ posse suo fauori renuntiare. d.c. ad apostolicã. & l.ñ qs in ꝓscribendo. C. de pac.& hoc clarissimũ. Ex q̃ ꝛcludo ꝙ valuit venditio d.domus ꝑsentiente d.legataria, q̃ ꝛsẽlit, coipso qd emit: ad hoc. l.cũ pater.§. libertis.& qd ibi no. Bar, ff. de leg.ij.& per Bal.ī l.fi.C.ad mace.& meli? in l.si filiꝰ.C. de peti.hęr.& Io.an.in regula, q̃ tacet de reg.iu.lib.vj.in mercu. vbi
2 dicit ꝙ si † statuto epi caueat, ꝙ null? clericꝰ possit rẽ eccl'iæ locare sine suo ꝛsensu. ꝙ si eps ꝙducit, vr̃ ꝙducẽdo ꝛsentire: ita dicendum in ꝓposito. ¶ Ad fm dubium breuit dico, ꝙ lapsu anni nõ obstãte potuerũt deputare pecuniã d.executores ꝓ aĩa testa
3 toris: de iure cõi hoc vr̃ clarissimũ: qa † annꝰ nõ currit executoꝛib. nisi à die monitiõis fiendæ ꝓ epm, vt exequanť seu impleãt defuncti voluntatẽ, & nõ pri?. vt clare ꝓbat̃ in c.nos qdẽ. de test.
* & ibi *cõiter* per doc. & ꝑ Fede. ꝛsi. cxxiij. At in casu nostro anni lapsum nõ ꝑcessit epi monitio. Idẽ dico si in epatu Fundẽi ẽ ꝛsuetudo, vt cõiť viget in aliis episcopatibus. monẽs ipso facto, & arctãs executores piarũ voluntatum ad exequẽdũ intra annũ, alꝰ ptãs deuoluat̃ eoipso ad epm: hac. n. ꝛstitutiõe nõ obstãte dico ꝙ d. executores potuerũt post annũ eligere cãm in q̃ illa pecunia ex
pẽderet, ꝓ ea q̃ elegant̃ notauit Bar. in l.cũ q̃dã. ff. de le.ij. vbi dicit se ꝛsuluisse, ꝓ illa parte, qa de iure cõi ille q̃ hꝫ iꝰ eligẽdi pauperes, vl' aliã cãm, si fuit in mora eligẽdi, & declarãdi voluntatẽ suã, põt morã illã purgare ꝛ aduisq; legatũ petat, vt, ꝓbat̃ ī d.l.cũ qdã. & d; peti p l'it. ꝓtest. & nõ añ: vt l. ampliꝰ. ff. rẽ ra. hab. de iure q̃ cõi isti nõ excludunť post annũ. tũ qa vt dixi, nõ ꝑcessit monitio, tũ qa isti habebãt eligere ꝑsonas, vl' piã cãm, ñ aũt erãt simplices executores: itẽ nec vigore talis ꝛstitutionis excludenť: qa ꝛstitutio arctat executꝰ. ſ; isti ñ sũt ꝓpriè executor. cũ habebãt
4 declarare ī quã cãm ꝺberet pecunia ꝙerti. † Executor. n. est ille q hꝫ nudũ ministeriũ facti in exequẽdo dispositũ ꝓ aliũ: vt ī l. executorẽ. C. de exe. rei iu. hīcẽ qd ille q̃ declarat, & sniat, do. iudex: executor verò, q̃ exequit̃ declaratũ ꝓ iudicẽ. d.l. executorẽ. isti aũt de qb. q̃rit̃, nõ solũ hñt soluere: ſ; ēt declarare & eligere, vñ virtute talis ꝛstiõnis nõ electꝰ. ſ; mera executio deuoluit ad epm. qd ẽ bũ notãdũ. qa multi ī hoc errãt, credẽtes ꝙ idifferenť do, vt ꝛhẽdat ēt istos q̃ hñt eligere, & declarare & exeq. Cõcl. q̃ ꝙ lapsu anni ñ obstãt. potuerũt illi executo. nũcupati suã volũtatẽ declarare, & dputare illã pecun. ī emptionẽ cãdelabrorũ ꝓ eccl'ia cathedr. ẽſ. n. cã pia reliquere ꝙ ornamẽtis eccl'ię: q̃nimo
5 tale relictũ priuilegiatũ ẽ à iur, vt ex eo ñ soluať quarta. vt ī c.fi. de test. Veniq̃ ad iij. dubi. & vltim. nũqd possint d. executores re existẽte ītegra mutare volũtatẽ suã, & ꝙertere illã pecuniã ī aliã cãm. Et prio vr̃ ꝙ sic p l.ſi qs ſtipulat?. ff. de ver. ob. vbi dr̃, † ꝙ si qs fuit ſtipulat? Stichũ aut Paphilũ, quẽ ipse vellet, si semel alterũ elegit, pt, mutare voluntatẽ suã donec ī iudicio aliũ petierit: q̃ idẽ dicẽdũ ī ꝓposito. S; hoc ñ obstãte q̃riũ ī casu nr̃o ẽ tenẽdũ p l.hmõi. §. Stichũ. ff. de le.j.& l.ſtatuliberũ. §.j.d le.ij.& l.apud Aufidiũ. ff. d op.li.ī qb. iurib. clarẽ ꝓbat̃ ꝙ hñs electionẽ ex vlti. volunt. si semel eligat, seu declarauerit volũtatẽ suã, amplius va
* riare ñ pt: hoc tenẽt ibi *doct.* & gl.& doc. ꝓsertĩ Bar.& ñ ob. q̃riũ: qa loq̃ ī electiõe data ꝓ ſtipulationẽ, & ñ ex vlt. volun. Diuersitatis rõ reddit̃ duplex. Pria cõiť ꝓ gl. quia in vlti. volunt. eoipso ꝙ q̃ elegit, vl' voluntatẽ suã declarauit, ſtatĩ acq̃rit dñiũ electo, pin-

loc? pnĩæ. nã electio q̃ facit ipse ꝙmissari?, attribuit̃ ipsi testõri ita ꝙ actio ꝙetit electo ad i? illud ꝛsequẽdũ: nõ ex electione cõmissarij: sed ex ꝓfato testõ: vt est tex. no. in l. vnum ex familia. in prin. & ibi ꝓ Bar. ff. de le.ii, q̃ rõ cẽſſat in ſtipulatiõe: ſ; hæc rõ nõ vr̃ vniuersalis: qa nõ ꝓcedit eo casu q̃ legat̃ res aliena, cũ tũc ex electiõe nõ trãseat dnium: iõ Bar. & alij assignãt in d. iurib. aliã rõnẽ, hãc. ſ. qa vlt. voluntates nõ pñt sicut ℨct? stare in suspenſo, vt notanť dicit tex. in l.fi. ff. cõia pd. iõ ſtatĩ facta electiõe act? ẽſt ꝛsumpt?, & ñ est amplius variationi loc?. Ex q̃ q̃ d. executores seu ꝙmissarij declarauerunt voluntatẽ suã, & voluerunt vt ex illa pecunia emerent̃ cãdelabra ꝓ eccl'ia cathedrali, & maxiè cum ob hãc cãm tradiderunt pecuniã do. epo: nõ pñt amplius mutare vo luntatẽ, cũ functi sunt ofício suo. Ad hoc facit. c. publicato. c. cũ int̃. de elec & c. ſi ꝙmissari?, eo. ti. li. 6, & in c. ex lr̃is. de ot. dele. & l. iudex. ff. de re iu. & regula mutare. de reg. iu. li. 6. & cle. cum illũſio. de renun. c. ſi tibi absenti. de ꝑbẽ. li. 6. & qd̃ elegant̃ notauit in ſiſi Bar. in l. absenti. ff. de dona. vbi dicit † ꝙ habẽs electionẽ ex officio sibi ꝙmisso, si semel eligat ēt absentẽ, nõ ꝑt amplius variare. qd satis ꝓbant iura canonica. ſ., ꝓximè alle. petẽdo vt d. candelabra emanť cũ annꝰ ſit elapsꝰ à tpe q̃ epꝰ eos monuit, vt exequerent̃. d.c. nos qdẽ. & sic plena ptãs exequendi resident penes do. epiſc. d.c. nos. in auth. de eccl. ti. ſ. si quis ædificationem.

¶ Consilium xij.

1 *Absolutio non debet fieri inuito iuramentum recipiente.*
2 *Contractus ab vsurario initus videtur factus in fraudem vsurarum.*
3 *Notorium dicitur omne probatum in iudicio.*
4 *Sententia sine certa quantitate lata dicitur certa, si potest ex actis certificari.*
5 *Tradentes nõ dicitur ꝑcte dare, ſ; timor litis & vexatiõis ipsũ subesse cõpellit.*
6 *Obligatio ex iuramẽto accedentis principaliter Deo, nõ parti turpiter recipienti.*

ET sic opiosius elegantissime in facto ꝓpositi ꝓ insignes & famosos ſupraſcriptos doctores ꝛsultum tit, adeo vt eorũ authoritate ducẽ? sola subscriptione ꝓtentus esse deberẽ: attamen ad maiorem claritatẽ vt facili? ꝛsulenti prouideat̃, duo succinctè attingã ꝓ doctores supraſcriptos apertè nõ tacta. ¶ Primum nãque vr̃ supraſcriptã trãsactionẽ tenere, pẽnãq; ex quẽtiõe committi, absolutionẽq; à iuſo deneganda fore: qm̃ & ſi in veritate ℨct? fuerit pignoratiti?, & fœneratiti?, in forma vẽditiõis & emptionis ꝛcepti?. attamen cum lis fuerit mota nõ aduersus fictẽ ℨ hentẽ, sed aduersus eius hr̃dẽ, q ꝓbabil'r potuit ignorare factũ defuncti, & præsumit̃ ignorare, vt in regula, cum quis in ius. de reg. iu. li. 6. & no. in c. cũra. de iurepa. & in c. de quarta. de ſſcr. in l.j.& ii. ff. depo. maximè cum instr̃m appareat ꝛceptum sub forma emptionis, & venditionis, cui standum est, donec apte ꝓbet ℨrium. c. cum lo. de fid. inſt.& l.cũm præcib. C. de ꝓba. licite iste hr̃s transactionẽ egit, & laudandus vr̃ fecisse cã redimẽdi vexatiõnẽ suã. ar. c. dilecti?. de simo.& l.ij. C. de trãſa. facit c.ij.& c. dilecti. de arbi.& c. cum ꝛtingat. de iureiu.& c.l;. eo. ti. li. 6.& c. fi. de fo. cõpe. li. 6. vbi ꝓ qd ēt ex alia cã licitè recipit̃ iusm: vt ꝓ illud forũ foro accumulet̃. Et p hæc p; ꝙ cum nulla reperiat̃ iniquitas ex parte hr̃dis iusm recipientis nec pctm̃ ꝙtinet ex parte iu-
1 rantis, † ꝙ inuito iusm recipienti nõ d; fieri absolutio vt C. de transl. li quis maior. & in c.ij. de ſpon. imo d; ꝓpelli ad obseruãtiã vt in c. cum ꝛtingat. & c. ſicet. de iureiu. quinimo ex quentione efficit̃ infamis, ex q̃ transactio erat iurata, & perdidit omne emolumentum qd ꝓsecut? est ex illa transactione: vt in præal. l. si quis maior. nec ptextu deceptionis vltra dimidiã iusti ꝓij rei petitæ, dẽt transactio irritari. nã & si post transactionẽ inuẽniun tur publica instrumenta, ꝙ q̃ appareat ꝙ decept? sit transigẽs in quadruplũ: nõ tñ rescindit̃ transactio. ff. ad Treb. l. Lucius. §. vl. & & est ratio in transactione, qa hoc ipso ꝙ à lite recedit, magnũ cõmodũ est. vñ indebitũ solutum ob transactionẽ, ñ repetitur. ff. de transl. li. ff. de ꝓdi. inde. in summa. & hoc tenet ēt gl. in c. pe. de emp.& vẽ. in præal. l. Lucius. §. vlt. ad Treb. facit qd no. Bar. in l.ij. C. de resc. ven. Nec obstant superius plenè inducta ꝑ ꝛsulentes, qm̃ fundamẽtum eorum vr̃ falsum: fundãt. n. se super remissione vsurarũ nõ liberè facta. sed ꝓ dicta patet ꝙ in casu ꝓdicto nõ fuit facta apta remissio vsurarũ: imo ꝓ transactionẽ fuit à lite recessum, ī qua ēt salua ꝛscietia poterãt obtinere ℨhentes, cũ dubi? sit euent? litis: vt in c. fraternitatis. de frig.& male.& c. fi. xj.q.j. ¶ Sed his nõ obstantibꝫ. opposit̃um arbitror de iureverum: qm̃ hic hr̃s sciebat, vel scire debebat ℨctum esse fœneratitiũ. Primo, qa defunct? tpe ℨct? erat fœnerator: vñ ex eo, ꝙ rẽ emptã locat venditori, & diu patiẽ venditorẽ possidere: venditio vr̃ simulata. vt l. sicut. §. superuacuum. ff. qb. mo. pig. vl' hypo. sol.& ꝓ Bal.
2 in l. post ℨctum. ff. de dona. vñ talis † ℨctus ab vsurario initus, vt̃ factus in fraudem vsurarum, maximè quia ℨ vsurarios est de facili præsumendum in fauorem & salutẽ aĩarum ipsorum. in c. iuuenis. de ſpõſa.& in cle. eximi. de ver. ſig. facit quod no. gl. in c. j. de scruti.& hãc opi. tenet recolendæ memoriæ do. Pe. de Anch. ī c. illo vos. de pig. vbi refert hãc qõnẽ vidiſſe de facto hic Sens. & hoc ītelligo, vt ſ., dix, qñ talis ℨct? est initꝰ ab vsurario. si autẽ est initus ab alio, ex eo solo qd remãsit in possessione rei venditæ, bñ ꝑsumit̃ ℨctus ſimulatus: vt in ꝑall. l. ſicut. ſ. superuacuũ. no. gl. C. de remiſ. pig. l. fi. sed hęc ꝓiectura sufficit ꝙad aliũ creditorẽ vt sibi iste ℨctus nõ ꝓiudicet sed vẽditor, vel habẽtes ab eo cãm, postea nõ pñt dicere ℨctũ simulatũ ex eo solo: qa nõ licet veni reℨ factũ suũ, nisi sint aliæ ꝓiecturæ. qd no. Bar. ī d.ſ. superuacuũ. & qd supradictũ est qd q̃ ad alium creditorẽ ℨctus ꝑsumit̃ simulatus, ꝓcedit nisi ille q recõduxit soluisset pẽsionẽ: & tunc nõ ꝑsumit̃ ℨctus ſimulatꝰ: vt no. Bar. in loco prędal. vñ cum in themate ꝓ supponat̃ istũ defunctũ tpe ℨctus fuisse vsurariũ, d; ꝑsumi ℨctũ fuisse fœneratitiũ, ex q̃ venditorẽ diu passus est possidere: vt ſ. dixi. Itẽ ex alio iste hęres sciebat, vel scire debebat istũ ℨctum fuisse fœneratitium: qa vt in themate dr̃, ꝓbatum erat in iudicio ℨctum esse ſimulatum. † omne in iudicio ꝓbatũ dr̃ notoriũ: vt in
3 c. cum olim, de ver. ſig. qd dicunt verum dñi de rota decis. 43. qa ꝓbatio est perfecta, & in cã ꝛclusum: ita qꝺ nihil restat nisi ferre ſntiã, vt hic erat. ad ꝓdicta faciunt qd no. gl. & Inn. in c. ſignifice de test.& facit c. ſup qbusdã. de ver. ſig.& qd no Inn. in c. ꝓstitutus. d fil. ꝑsb. & in c. ſignifi. de diuor. Imo plus dixit In de app. ex inſinuatione, & de ꝛsue. cũ dilect. & de test. ꝓ tuas, & gl. in c. cuiden. de ac
cu. ꝙ qcqd in iudicio agit̃ dr̃ notoriũ. † Itẽ ſntia sine certa quãtitate lata dr̃ certa, si põt ex actis certificari: vt no. Inn. in c. 2. de lib.ob.& glo. in c. illa ꝓpositorum. de acc.& Io. And. in addi Spe. in ti. de sen. pla. §. qualiter. ver. ꝙ si iudex & vr̃ ꝓbari in l.3. C. de sen. q̃ sine cer. quãti. vnde nõ poterãt iste hęres ignorare simulationẽ ℨctus, cũ ꝓbationes fuerint ꝑfectæ, & sibi notę quapp tenẽt satis facere aĩę defuncti: vt in c. ſi. de sepul.& in c. literis. de rap.& in c. à nobis. 2. de sen. excõ.& in c. tua. de vſur. cuius aĩæ nõ tatisfacit
4 si plenè restituat̃ ablatũ. de vſu. c. cũ tu.& r'l'a, pactũ. de re. iu. li. 6.& 13.q.6. ſi res. nõ debuit istũ actorẽ quodãmodo initũ trahere p subterfugia, & cautiones, & p suã potentiã ad trãslationis actũ.
5 † ille, n.q trans̃igit ſpõte nõ donat. sed timor litis, & vexationis ip̃m subesse ꝓellit̃, vt in l.2. C. de trãſ. vbi bonus tex iuncta glo. facit c. ſup eo. & maximè in casu nr̃o remiſſio, & liberatio fuit non libera, qa nõ volebat actor ꝓprei potẽtiã obtinere ſntia, & sua laborabat inopia: ad hoc bonus tex. ī c.2. d arbi. & remissio vsurarũ nõ ſpõte facta nõ valet: vt ſ. plenè ī aliis ꝙ̃ dictũ extitit, & sic p; ꝙ nõ tenuit trãsactio: qa plenaria satisfactione debebat ꝙsule re aĩę defuncti vt iurib. ſuperius alle. Itẽ transac. d; fieri de re dubia, & lite incerta. l.j. ff. de trãſac. vt qa trãsigens credebat habere bonã cãm, aliog si euidẽs esset calũnia. nõ valet transac. de ꝙdi.in de. in ſum. j. rñſo. facit c. exposita de arb. no gl. in c. ſup eo. de trãſa. vñ cũ hic certus erat hæres ℨctũ esse fœneratitiũ, ꝑ superius in ducta, deprehendit̃ in euidẽti calũnia trãsigẽdo, & nõ satisfaciẽdo plenarie aĩę dfuncti: & sic nõ valuit transac. & ꝑ ꝙ̃s nec pęnę appositio vt in ſimili no. gl. in c. ſignifice de of. dele & in c. 2. de
6 ꝓca & in rl'a accessoriũ. de re. iu. li. 6. & l. pacta q̃ ℨ iuncta gl. d pac. Et iusm dẽt relaxari cum turpiter fuerit receptum ab hr̃de: vt plenè superius elicit̃ ad hoc. c.i.& qd ibi no de iureiu.& per doc. in c. debitores. e. ti. Imo, plus vr̃ ꝙ ẽt ſi iste hæres ꝓbabiliter ignorauit simulationem ℨctus: ex q̃tñ iste actor nõ habuit aĩum liberè donadi, & remittendi qd ſupereret restituendum vt p; ex ꝓdictis: dẽt hæres officio ꝙelli ad satisfaciendum aĩę defuncti vt in præal. c. fi. de sepul. c. in literis. de rap. c. à nobis. 2. de sen. excõ. & c. tua. de vſur. Sed circa absolutionem à iuſo aduertendum qd ēt vltra practicas ꝓdictos doc. ꝙsulentes traditas, vr̃ & alia practi
ca magis facilis, & ꝓ qua vitať circutius vt à iudice petať relaxatio iurꝛ, vt illicite exacti, vt nõ obstãte iuramento possit vsuras quas soluit, & iurauit nõ repetere postulare, vt absoluat ab illo iuramento: & hæc practica fundať sup c. ſi vero. de iureiu. & licet illud c. loquať de petitione absolutionis à Papa: & tñ, & ſteriori absoluere põt, vbi aliqua turpitudo ex parte iurãtis est, vt no. In. in c. debitores. e. ti. facit qd no. 15.q.6. nos sãctorum. & c. iuratos. & hãc practicã tãdẽ tenet Io. An. in addi. Spec. sup rub. de iureiu. & hãc practicã tãdẽ tenet Io. An. in addi. Spec. sup rub. de iureiu. Et expressius recolendæ memoriæ do. Ant. de but. in c. i. c. tit. vbi refert se vidiſſe ꝙsultum, qd ad hanc absolutionem iuri nõ veniť, nisi in ſubſidium qa ante oĩa dẽtpeti relaxatio à parte, per prędal. c. i. vbi si pars absoluere nõ vult, absoluat epꝰ: & si aliter absoluere
ret nõ rite absolueret. Sed do. An. nõ putat hoc necessariũ: qanul libi dať hic ordo. qa in c. ſuperius allegato absoluiť hic turans principaliꝰ sine alio circuitu: & sic ẽt audiť principaliꝰ. in c. ad aures. & c. abbas. qd met. cau. Et hoc arbitror verius esse: † qa ex iu
6 ramento principalis obligatio acqriť Deo, non parti turpiter recipiẽti: vñ sufficit petere relaxationẽ à iudice, q̃ in hoc tenet locũ Dei. vt in præal. c. ſi vero. de iureiu. An aũt in hac absolutiõe fiẽda sit pars, quæ iusm recipit, vocando breuiter, inquã, vt ꝓlixitatẽ euitem, duas opiniones quantum ad ꝓpositum reperio. Nã Pau. & Io. cald. ꝙsuluerunt, ꝙ ñ petitur absolutio à iuſo firmante ℨctum: & sic ꝛtingat ex hoc rescissio ℨctus, vt firmati iuramento, vel simul, petitur absolutio à iuramento, & contractu: secus si iuramentũ non firmat ℨctum, & petitur sola absolutio iuri in

Universidad de Deusto
Biblioteca

quantū nō firmat ꝫctum:sed separata est à ꝫctu,vt aperiat̃ via ad rescindēdū ꝫctū,qa tunc dicunt partē non vocandā:qa ꝓ hoc nō præiudicat̃ parti:& est.n.hic actus quasi pēnitētialis,& extraiudicialis,qui pōt exerceri parte nō vocata:ex q̄ sibi nō inferē præiudicium.Et sic ad ꝓpositum vī ꝙ pars non sit citanda,cum hoc iuramentū non firmet ꝫtractum nec eo subiato rescindit̄ ꝫtractus: sed dat̃ via ad rescindendum. Hanc partem ꝙ pars non sit vocā da,quantum ad casum nr̄m,cum iuramentum præstat̃ super vsuris repetendis, tenet do.Ant.in d.c.debitores.Mouet̃ principal̄r, qa tāta turpitudo versat̃ ex parte recipientis,vt nulla sibi obligatio acqrat̄:nec vt possit agere,nec excipere: cum ex iniqtate sua non debeat ꝓsequi actionem,nec exceptionē.l.itaq; fullo.ff. de fur,& qd no.in c.in literis de rest.spol. sed obligatio tm̄ acquirit̄ Deo:vñ sufficit ꝙ sit pñs Deus,& sic iudex qui in loco tꝫ locum Dei,tñ tuti⁹ esset ꝙ vocet̃ pars:& vbi dꝫ vocari,si non vocet̃,tenet ꝙ vꝫ absolutio, sicut absolutio ab excōiicatione non dꝫ fieri parte non vocata,& tamen si fit̄,tenet:vt no.in c.qua frōte.de app.¶ Aliam opi.ꝫriam.s.ꝙ ps sit vocanda tenet Io.And.in add. Spe.in titu.de iureiu.super rub.in vl.add. & tenet Fed.de sc.cōsi. ccxc,vbi ꝯcludit vocandum creditorem,& priusq̄ absoluat̃ discutiendum est an instrumentum sit vsurarium vel non , saltem semiplenè,& summariè.nā absoluere non dēt, nisi ꝫstet instrm̄ vsurarium esse:hoc aūt ꝫstare nō pōt,nisi pūtib.partib.vel ciuitatis. l.in causæ.§.cā cognita. ff.de mino.& c. tum ex literis. de in integ. rest.& postea in discussione iudicij ordinarij illud idem ꝓbari dꝫ plenè,frm ꝙ causa requirit: qa ꝓbationes sup illo ꝑambulo non facerent fidem cum agit̄ principal̄r.c.veniens.ij.de test.&idem qd ꝛ.segꝫtur felicis memorie dominus Cardinalis florentinus in pal. c.debitores.& hanc opi.puto veriorem:qa nō pōt negari qd intersit creditoris,& aduersarij iurm non remitti: maxime in casu nr̄o.ar.in l.si qs maior.C.de transac.& c.si.de fo.cōp.li.6. Itē non interesset quare cōpelleretur ad relaxationem in c.j.de iureiu.ex quo ergo eius interest,vocari dēt.vt in c.inter quatuor.de maio ri.& obedien.& c.oīa.& c.caueant.iii.q.ix.Et sic dico,& consulo.

¶ Casus consilij sequentis.

VNIVERSITAS CIVITATIS Fundorum dum anno ꝙlibet tenerē̄t̄ soluere certas collectas dn̄æ reginæ de ipsorū hominum possessionib.& aliis bonis,nolens soluere amplius d.collectas tali mō in recōpēsatione ipsarum collectarum fecit,& ordinauit ꝙdam statuta, vt ꝙlibet vendens vinum granum, & alia bona,nec non,& emens carnes teneat̃,& debeat soluere certum qd ꝓ ut in ipsorum statutis cōtinet̄.Ciues vero&officiales ipsius ciuitatis sup hoc ꝫstituti volunt compellere clericos ad soluendum gabellam prædictam de bonis ecclesiæ,& de patrimoniali bus ipsorum clericorum. Clerici ex aduerso recusant dicentes se non teneri ad prędicta onera seu gabellas:quęritur quid iuris.

¶ Consilium xiij.

1 *Ecclesiæ,& ecclesiasticæ personæ,& earum bona ab exactionib.sunt immunes.*
2 *Clerici sunt exepti ab oīb. onerib⁹ vrbium,& castrorū.Nec tenētur ad onera ꝓposita per laicos.* 1,7 *Tenentur tamen quātō ad eorū vsum cōuerti debent.* 3.
5 *Ciuitas non potest̄ imponere collectas ꝓ rep:blica sine principis authoritate,*
6 *Fraudans gabellam iniustam non peccat.*

NE HVNC CASVM videar dubitabilem ræstimasse, omissa omni pro cōtraria parte argumentatione,ipsam decisionem attingam firmiter nanq; teneo clericos ad hmōi gabellas non teneri,hāc conclusionem probabo iure diuino,canonico,& ciuili, postremò eam doctorum authoritatib.roborabo.Iure verò diuino probatur,per id quod legi.& no.in c.q̄q̄ de censi.li.6. iuncta
1 gl.in verbo,diuino.tex.enim ibi dicit, † ꝙ iure diuino,& humano ecclesiæ,& ecclesiasticę personæ,ac res ipsarum singularium personarum ab exactionib.sunt immu.gl.ibi in verbo.diuino.ad ducit id qd habet̄ Gen̄ xlvij.& Exod.vij.vltra medium, vbi vī ꝓbari clericos ab hmōi collectis gabellis,seu exactionib. esse immune canonico ꝓbat̃ apertè in c.fi.de vit.& honę.cle.vbi expresse probat̃,ꝙ clerici nō subiiciunt̄ ēt in bonis ꝓpriis statutis,& consuetudinib. patriæ circa solutionē gabellarū seu collectarū editis,ēt si exerceāt negotiationes,& mercimonia,vt laici: nisi tertiò ꝑ ꝑm moniti ab hmōi negotiationib.secularib.desistere no lint.Scdo ꝓbatur in c.nō minus.& c.aduersus.de im. ecc.vbi dī,
2 † ꝙ ab oīb.ordin.vrbium,& castrorum clerici sunt exempti:ita ꝙ non teneāt̄ ꝓ cōi vtilitate aliq̄d soluere,nisi ꝑs,& clerus tantā necessitatē insexerint,vt absque vlia coactione velint in aliquo ipsorum laicorū necessitatib. subuenire:romano tñ pontifice prius ꝓsulto:vt d.c.aduersus ad idē ꝓdictū c.q̄q̄.de censi.li.6. cle.pñti.e.ti.c.j.de im.ec.li.6.& xvi.q.i.generaliter. Nec dēt cuiq; hoc absurdū videri nā bona ecclesiarū sunt publico vsui spāli de putara.xij.q.j.videtes.xvi.q.j.c.fi.de præb.rō. hinc dicit canō in c. nulli liceat.j. q.ij.qd id qd ecclæ ꝓfecraſ,siue fuerit animal,siue ager, sanctū sanctorū dño efficit̄.& ad ius ꝑtinet sacerdotū:nō debuit ꝙ vsui publico mūdano deseruire:qa semel Deo dedicatū ad humanos vsus amplius trāsferri nō dēt:rō.a,semel Deo.de dicatū.de re.iu.li.6,& i⁹ publicū ꝓsistit.ī sacrīs, sacerdotib.& magistratib.j.dist.i⁹ publicū. Laici aūt cū sint mūdani & pricipal̄r hñt vtilitatē ex republi.mūdana,debēt hæc onera subire: vt sic tpalia tpalib.& spūalia spūalib, vsib. deputent̄ facit.ea.eccl'ia S. Mariæ.de ꝓst.& c.q̄ ī eccl'iarū.e.ti.c.fi.de re.ec.nō alic.96.di.bñ qdē.Hinc dicit tex.i c.reprehēsibile.24.q.3.qd milites seculares militāt mūdo,milites verò cœlestes militāt Deo.Iure aūt ciuili clari⁹ adhuc ꝓbat̃.nā cū negari ñ possit,qd hæc onera sint exordinaria,cū nō sint certa,& à principe ab antiquo posita:iuxta ea q̄ legunt̄ & no.in l.vni.C.de superind.li.x.& l.oīs.C.de an.& tri. c.li.ḡ clerici ab his sunt exēpti:vt ꝓbat̃ l. placet.C.de sacrosc.ec. & l.ij.C.de epis.& clc.Et de iure nouissimo hoc est clarissimū. vt in auth.itē nulla cōitas.C.e.ti.& in corpore vñ sumūt,de ista.& q̄ sue.ꝫ lib.eccl.ꝙ.itē nulla.vbi gñal̄r fuit dispositū,ꝙ nulla cōitas, vl' ꝑsona publica,vl' priuata collectas,seu exactiones,angarias,vl' pangarias eccl'iis,vl' alijs piis locis,aut eccl'iasticis ꝑsonis ꝑonāt aut inuadere eccl'iastica bona ꝓsumāt:ꝙ si fecerint , & requisiti nō emēdauerint grauissimis pœnis,de qb.ibi,subijciunt̄.Et p illā tex.voluit gl.in l.d his.C.de epi.& cle. ꝙ ēt à munerib.seu tributis ordinariis q̄ olim soluebant̄ Imperatori, clerici sint immunes:l3 Bar.in d.l.de his.ꝫriū teneat,& intelligat d.auth.itē nulla. in onerib.ex̄ordinariis.Bal.tñ in d.l.placet. C. de sacrosc.eccl.soluit ill'ı gl.q̄ onera ēt ordinaria ꝑponerent̄ ab aliquo principe,q̄ Imperatore : qa nullus hoc facere pōt, q̄q̄ ꝫstituat qd ordinarie soluendū,ꝓ illum tex.q oīb.hoc inhibet:& optimè loquit̄. Præterea hæc onera ꝑponunt̄ principal̄r ꝓsonis ꝓ reb. ḡ clericis nō pūt ꝓponi,q nō sūbiiciunt̄ statuentib.vt l.rescripto.ꝑ.sciendū.ff. de mune.& hono.& ibi voluit Bal.Quinimo si res esset allibrata in libro ætimi,& ꝑuenit sine fraude ad eccl'iā,vel clericū,nō teneat̄ eccl'ia vl' clericꝰ ꝓ illa re soluere:vt no.Bal.in d.l. placet, sentit Bar.in l.incola.ff.ad mun.Spe.in ti.de cle.giu. Io. de lig.in ele.pūti.de censi.& Arch.ī c.j.de immu.ec.li.6. Præterea hæc onera in Fundensi ciuitate ꝓposita succedunt loco illarū collectarū,quas soluebāt soli laici dn̄æ reginæ:ḡ eodē iure debent cū illis collectis censeri, qa subrogatū dēt censeri iure illi⁹ in cui⁹ locū est subrogatū:vt in c.eccl'ia.vt li.pen.& l.si cū.§.q iniuriarum. ff.si qs cau.sicut ḡ soli laici illa soluebāt,eodē mō soli laici dēbet
3 has gabellas soluere.hoc apertissimè voluit Ia.bu.in l.ad instru ctiones.C.de sacrosan.ecc.vbi dicit,† ꝙ tūc clerici tenent̄ soluere gabellas ꝓpositas per laicos, q̄n ad eū vsum ꝙerti debēt ad quē clerici ꝛtribuere tenebant̄,vt ad refectionē viarū respectu possessionū.l.j.ff.d via pub.&citi.refi.Quid plura.hoc apertissimè tenet Bal.in d.l.placet.† dicens clericos nō teneri ad gabellas ꝓ
4 positas ꝑ laicos:qa hæc sunt munera exordinaria, ad q̄ clerici nō tenent̄:vt in iurib.pal.&refert idē ꝓsuluisse Bar.&sic fuisse in q̄one facti determinatū.Et hāc sn̄iam maximè teneo, qa hæc onera vt vectigalia,gabellæ seu similes exactiones,sunt à iure gñal̄r ꝓhibita,nec imponi pōt nisi ꝑ habentē regalia in loco nō aūt ex statuto ciuitatis:vt ꝓbat̃ in l.ij.C.de vect.& amis.& l.vectigalia.ff.de pu.& l.vnic.C.de superind.li.x. & ibi expresse ꝑ Bar.q dī
5 cit,† ꝙ ciuitas nō pōt ꝑponere collectas ꝓ republica sine principis authoritate,ꝑ tex.illi⁹ l.vnic.l3 ꝓ necessitate ꝓpria ciuitatis, vt cū debitum,vl' necessitas vrget,possit collectas suis ciuib.ipo nere:imo cogit̄ hoc facere:vt no gl.in l.j.ff.qd cuiusq;vni.& per Bar.in l.iiij.§.actor.ff.de re iu.& l.ij.ff.de iure fis.Clericis aūt nullo mō ꝑponere pōt cū nō sint de eius iurisdic.e, & gñal̄r sunt à iure exempti,vt in iurib.pal.hinc notant̄ dicit Bar.in d.l. vecti-
6 galia † ꝙ fraudās hodie gabellā nō peccat,cū nō sit iustè impositā:qa.f.nō ab eo q̄ h3 regalia in loco,de qb.in c. vnic. q̄ sint rega. nisi sint de illis ꝓsonis q̄ gabellas cōi ꝓsensu ꝓposuerūt:vt ipsimet ciues ꝓ necessitate cōi. ¶ Cōcludo ḡ ex oīb.ꝓdictis clericos Fundensis ciuitatis,vel alterius nō teneriad̄ soluendum d. gabellas,vel similes,statutis laicorum indictas:& hæc ꝯclusio fatis vī de mente In.in c.nō min⁹.ꝑll.& optimè facit l.sancimus. ij.C.de sacrosc.ecc.vbi p3 ꝙ bona quæ deferunt ecclesiis , siue ex testō,vel inʒ viuos sunt exempta à lucratiuorum insc̄riptionib.vt si statuto loci caueat̄,ꝙ de re donata vel locata soluatur ꝑtum quid cōi; seu dño loci,tale statutum gñale non exrēdit tur ad ecclesias:vt ibi:& 23.q.8.sancimus.no.An.de but.in ca.l. de censib.fortius clerici debent esse exempti in causa nō lucrativa:vt in casu nr̄o,cum longa sit differentia inʒ lucra non capere,& acquisita perdere.l.si ꝑsonsus.ff.de don.inter vir. & vxorē.

¶ Consilium xiiij.

1 *Præscriptio currit contra mulierem in rebus seu iuribus dotalibus ab eo tempore,quo potest̄ actionem mouere.*
2 *Ecclesia si succedit priuato contra quem fuerat inchoata præscriptio, vtitur in re priuari pro tempore præterito,pro futuro,iure, & priuilegio ecclesiæ.*
3 *Lex vel statutum vbicunque tollit præscriptionem in genere,& verificari non potest̄ nisi in præscriptione longissimi temporis,imo vt verba aliquid operentur,excludunt præscriptionem.*30 *vel* 40. *annorum.*
4 *Præscriptio cum mala fide regulariter contra quemlibet currit.*

VIDETVR Primò ꝙ hospitali S.Mariæ nullum ius de ꝑsenti

ꝑpetat,& si quod ꝑpetierit , legitimè sit præscriptum : ꝙ autem nullum ꝑpetat probatur censura municipali Senensi sub ti.de ꝑscr.20.vel30.an.in ver.si quis autem.vbi sic disponitur,Si quis ãt rem aliquam pro sua possederit ꝑpatio.30.an.illam d.tēpore præscribat:& nemini conquerenti de ea ius fiat.Et post quædam excipit ab illa præscriptione pupillos dumtaxat:de mulierib.& suarum dotium nulla in d.c.fit mentio.non obstat quod in fine totius statuti fiat exceptio respectu mulierum in dotib.suis: quia priuilegiātur ibi mulieres quo ad præscriptionem.10.an.de qua fit mentio in subsequenti versi.Cum.n.in d.statuto quo ad propositum ponant̄ duæ orōnes habentes mām diuersam & separatam:quia in prima disponitur super præscriptione xx.an.nullo requisito titulo,& ab ea excipiunt̄ pupilli duntaxat.In scdaverò fit mentio de præscriptione.10.an.cum titulo: & ab ea excipiūt plures personæ,int̄ qs reputat̄ mulier respū suarum dotium.clarē ꝑ ꝙ illa exce.debeat referri solū ad ꝑscriptionem.x.an.d qua ꝓxime præmiserat:qa determinatiōes,exceptiones,clæ,& hmōi qualitates dñt referri ad proxima & nō ad oīa præcedentia, q̄n præmittuntur plura capitula separata: & maximè q̄n præcedentia capitula hñt suas determinationes:vt in casu nostro.ad hoc. c.cum dilectus.de don.legitur & no.in c.inquisitioni.& c.2.req-ris.de ap.& in Spe.in ti.de instr.edi.§.nunc autē videndum. versitem excipe.per Bar.in l.prætor.2.ff.vi bo.rap.& in l.talis scriptura.ff.de leg.2.cum autem commune & hoīes castri Rochæ albi næ comitatus Senarum possederint titulo pro donato d. castrū Caligrani,circa q̄d hospitale ex testō do.Antoniæ prætendit ius habere respectu dotium suarum,vt ī themate df,nedum per 30. annos qui sufficere debent ex forma d.statuti sed etiam per q̄nquaginta annos,& vltra cum illud castrum fuerit eis liberè donatum per magnificum commune Senarum anno domini 1375. & illud libere &quietè possederint,hoīes seu eorum commune ingiter &ptinuè à temporedonationisvsque ad hodiernum diē, vī dictum commune ꝑscripsisse omne ius illi mulieri cōpetēs in d.castro,q̄d autem à tempore illius donationis debeat computari præscriptio contra d.do.Antoniam etiam in dotibus suis:l3 tunc si quiueret maritus, probatur in l.reb.C.de iure do.vbi † dī. quod præscriptio currit contra mulierem in reb.seu iurib.dotalibus ab eo tpe quo pōt actionem mouere,vt post dissolutum matrimonium vel post̄ maritus vergere incipit ad inopiam etiam ex infortunio.Sed à tpe d.donationis maritus d.do.Antonię ꝛcepit eē minus idoneus,& vergere ad inopiā:qa cōe Senarum priuauit cū d.castro quo substentabatur,& quod obnoxiū erat pro dotib.d.do.Antonię:ergo à d.tēpore incepit currere ꝑscriptio.& q̄q̄ in vita sua non fuerit ꝑpleta præscriptio,cū ipsa decesserit in annis dñi. 1400.& sic ꝛmune possiderit per 30.ann.duntaxat,tñ ꝑscriptio finita ꝛ hospitale, qd̄ successit d.do.Antonię in dotib. suis:qa.n.præcedētia ꝙuntaūr cum sequentib. l. ecclesia successerit priuato,vt plenè l.& no.ꝓ Cy.Bart.& Bal.post gl.in a uth. quas actiones.C.de sacr.eccl.per Io.an.in c.vnico.de iurepa.lib.6.
* Quinimo ꝑm *coem* opi.in locis prælleg.si † ecclesia succedat priuato ꝛ quā fuerat inchoata præscriptio vtitur iure priuati pro tpe præterito:pro futuro vero vtitur iure & priuilegio ecclesiæ. ar.l.fisc⁹.ff.de iure fi.ideo dixit Sal.in d.auth.& fuit cīā de mente aliorū, ꝙ si ꝛ priuarum erat elapsum tps quinq; annorum, eo casu ḡ sufficit ꝑscriptio.x.ann.cū titulo:& postea succedit eccl'ia ꝓpleta est medietas præscriptionis.vnde sufficit ecclesiam ꝓplere aliam medietatem:& sic requirunt̄ viginti anni:qa quadragena ria sola currit ꝛ ecclesiā.Ad propositum ḡ siue in ꝑsona⁹ formā statuti q̄d tm̄ re;rit.;o.annos,siue formam iuris com.quod ꝛ ec clam vel hospitale requirit tps.40.an.vt in auth.quas actiones. ꝑal.& l.oīa ꝑuileg.C.de epi.&cler.vbi p3 qd bona hospitalia gaudēt eodē ꝑuilegio cū bonis eccl'ie:qd egregiè notauit ibi Bar.fa cit qd no.Io.an.ī c.2.de in inte.rest.li.6.ꝓpleta est præscriptio ex parte cōis Rochæ albinæ.Præterea ꝓbat̃ q̄nullū i⁹ vnḡ ꝑpetierit hospitali:s⁹, oīno fuit hypothecaria d.do.Antoniæ ꝑpetens inyta sua præscripta.in l.j.& ij.C si aduēr.cre. vbi p3 ꝙ si qs spatio.x. ann.int̄ ꝑsentes,vel 20.int̄ absentes possederit rē titulo donationis,vel alio legitimo ꝑscribit ꝛ hypothecariā creditori ꝑpetētē. Hinc dixit no.gl.2.in l.cum notissi.C.de ꝑsc.30.vel 40.an.qd hypothecaria h3 ꝙtuor tpa.Decē anno.vī.20.q̄n exn̄⁹ possidet cū titulo & bona fide int̄ ꝑsentes.vel absentes,vt d.l.j.&ij. Triginta q̄n mala fide,vt sine tit.vt d.l. cū notissimi. Si ãt possedit dbitor, vel hr̄s eius,vel alt̄ creditor 40.an.ꝑscribit̄:vt d.l.cum notissimi. vbi plenius de hoc,Sed dictum cōe Rochæ albinæ possedit dic. castrum Caligrani viuente d.do.Antonia creditricę, & habente hypothecariā in d.castro spatio.25.an.iusto titulo & bona fide: ergo fuit ꝛ eā ꝑscriptum:& sic inutile fuit relictū hospitali fcm. Siue ḡ ꝓsid. rem ius cōe,siue formā statuti,siue ius ꝑetēs d.do. Antonię,siue id qd hospitali ꝑetere potuerit in omnem casum, vī præscriptio ꝓpleta:siue d.castrum fuerit ꝛmunis Senarum,siue nō:namsi no fuerit ꝛmunis Senarum,potuit cōmune Rochę albinæ bona fide & titulo donatiōis ꝑscribere dñiū & hypothecariā aduers⁹.creditores.ff.ꝓ donato.l.j.& dictis ll.j.& 2.si aduersus credi.Si verò fuit ꝓ legitimū bellū d.castrū occupatū, & sic fuit cōis Senatū effectu:nūc ꝓ donationē & traditionē illico fuit do minum q̄situm d.cōi Rochæ albinæ.l. traditionib.C. de pac.& instī.de re.diui.§.ꝓ traditionē.& sic nō fuit locꝰ ꝑscriptioni dñij: sed duntaxat aduersus hypothecariā d.dñæ Antoniæ ꝑpetentē, cū res transeat etiam in fiscum cum onere.vt in l.3.C. ad le.iul. de vi.pu.facit l.si maritus.ff.so,ma.Nec ob.additio fcā ad d.statutum,vbi disponit̄,vt nulla ꝑscriptio currat vel possit opponi, vl' noceat ꝛ instra dotalia vel instris dotalib.ꝛ mulieres vna vl' plures,sint ꝛ hæredes mulieris,siue steterint eum filiis,siue nō:qa di co qd cum illa additio tollat simpl'r ꝑscriptionē, debet intelligi de præscriptione longi tpis:q̄.f.currit ꝑpatio.10. vel 20.an.non autem de ꝑscriptione longissimi tpis.vt 30.vel 40.anno.argu.l. omnes.& l.sicut.C.de præscr.30.vel 40.anno.qa nō est verisimile, quod statuentes vnico verbo& gñali voluerint tollere omnem ꝑscriptionis speciem.vt singl'r probatur in c.j.de capi. cōra.iuncta gl.tex.n.ibi in ver.ꝑterea.dicit vt liceat dñis alienationes feudi factas nulla obstante præscriptione reuocare.& gl.ibi reuocat in dubium de qua ꝑscriptione debeat intelligi,& tādem cōclu dit ꝙ de ꝑscriptione longi tpis,nō autem de longissima, cum p illam tollatur oīs actio.d.l.sicut.& l.omnes.Istæ.n. ꝑscriptiones longissimæ introductæ sunt ꝛ desides,& sui iuris ꝛemptores:& dria dēt esse inter desides & vigilantes.C.de ann.excl.vt perfectius.& l.vlt.& vigilantib,nō autem negligētib.iura subueniūt. l.nō.n.ff.ex q.cau.ma.nec frm illam gl.credendum est̄ principē,q iura tuetur.hmōi veko gñali totam obseruationē de ꝑscriptione lōgissimi tpis multis vigiliis excogitatam, & inuentā voluisse euertere.ar.in l.si qñ.C.de inof.test.& in c.eccl'esia.de ele.& il lam gl.sequit̄ ibi Bal.& Io.An.in addi.Spe.in ti.de feud.& refert se ita ꝓsoluisse.¶ Sed q̄q̄ hæc vrgere videant̄ ꝛriam tñ sn̄iam in casu nro arbitror veriorem.Moueor principal̄r per illam additionem ad d.statutū factam vbi disponit̄ vt nulla ꝑscriptio currat ꝛ instra dotalia,nec ipsis mulierib.nec earum heredib.q̄ quidē ver ba nō pūt verificari rectè intelligentib.nisi in ꝑscriptione longa & longissima:qñ cū ī ipso statuto fuisset fcā mētio de ꝑscriptiōe longi tpis & lōgissimi,& ī additione in fi.posita vī dicat, vt nulla ꝑscriptio currat ꝛ instra dotalia:ḡ op3 necessariò intelligere tam in ꝑscriptione longi tpis & longissimi verba ꝓsequētia ītelligunt̄ frm ꝓcedentia,& ab eis determinationem recipiunt.l.si seruus plurium.& l.qui filiab.ff.de le.j.& l.nūmis de le. 3.& no.in c.ex lit.de spon.Præterea cum illa verba posita in additione,veniāt exceptiuè ad ꝓcedentia,oportet necessariò,vt intelligant̄ in casib.ꝓcedentib.& descriptis in toto statuto:qa exceptio debet esse de rta,seu de ꝛtentis sub rta:vt no.super rub.d
3 reg.iu.li.6.& gl.in l.i.ff.c. † Præterea & scdò.vbicunq; lex, seu statutū tollit ꝑscriptionem ī gñe,& verificari nō ꝓt nisi in præiecti ptione longissimi tpis,tunc vt verba aliq̄d operent̄,excludūt ꝓscriptionem.30.vel 40.an.hoc not.voluit Bal.in d.c.j.de cōra. vbi dicit:ꝙ statutum disponit,vt ꝛ insi fa publica nulla currat ꝓscriptio,d3 intelligi de ꝑscriptione lōgissimi tpis:qa rīariter ꝛ in stra publica nō habet locum præscriptio lōgi tpis:& ideo,vt verba aliq̄d operent̄,d3 statutum intelligi mō ꝓdicto. Sed in casu verba illius additionis nihil operarent̄,nisi intelligerent̄ in præscriptione longissimi tpis:qa in statuto cui facta extitit additio, iā mulier erat ꝑspecificē priuilegiata respū ꝑscriptionis lōgi tpis: & addi.to debet intelligi de ꝑscriptione longissimi tpis,maximè cum verba sunt gñalia seu vsia,q̄ ex ꝓprio significato verificāt̄, in qualibet specie sub gñe ꝛtenta:vt in c.solitæ.de maio.& obe. 19.di.si Romanorū.& l.de ꝓtio.ff.de publ.Et cū simus in mā fauorabili.l.in causa dotis & hospitalis,nō debet fieri stricta interpretatio.ar.in c.fi.de re iud.& in l.sunt personæ.ff.de reli.& sum. fu.Et per hoc est rūsum ad vltimā oppositionē formatā. ¶ Tertiò principal̄r facit,qa sine bona fide nō currit præscriptio maxi mè in casu nr̄o.vt plenè legit̄ & no.in c.fin. de præscr.& per Ang.de Peru.l.sequit̄.§.si viam.ff.de vsuc. & probat̄ in auth.vt ecclesia Roma.100.ann.gau.præ.Sed cōe Rochæ albinæ fuit ī mala fide,ḡ nō potest allegare præscriptionē: fides aūt mala ꝓbat̃ ex ꝓiecturis.vt puta,si cōis fama est in loco ꝙ illa res pertineat ad aliū:vt no.Bar.in l.Celsus.ff.de vsuc.facit c.quosdā, & c.ḡto.de præsum.& l.2.C.si seruus vel lib.ad decu.aspi.li. 10. sed cōis fama est ī vniuerso,quinimo ius hoc specificè disponit vt bona mariti sint tacitè hypothecata ꝓ dote vxoris ,& cōiter ſolet marit⁹ ēt ꝑ expressum bona sua obligare vxori,& ex eis facere donationē ꝓp nuptias:vt in l.assiduis, & qui po.in pig.hab. & ex lit.de pig.& in auth. de æqualitate doti. Nororiūmq; erat d.castrū ptinere ad maritum d.dñæ Antoniæ:ḡ non potuit cum bona fide dictum cōe ꝛ actionē de dote ꝑscribere,præsertim cū maritus nō haberet præter d.castrū,vñ d.do.Antoniæ de suis dotib.satisfacere.Ad ꝓdicta elegāter facit tex.ī c.j.de præscr.lib.6.

vbi

Universidad de Deusto
Biblioteca

vbi dē q licet iuris dispositione p̄sumptio sit ꝫ p̄scribentem, ñ p̄scripsit, nisi per tñ tp̄s de cuius initio non sit memoria, nisi interuenerit titul' illius p̄scriptionis p̄sumptiuus. in casu verò nō licet interuenerit donatio per ꝑmunitatem Senen. q̄ habuit pugare malam fidem respectu dñi, non tñ ꝓdesse habuit rōne hypothecariæ ꝓterentis mulieri pro suis dotibus: qa certi iuris est qd bona etiam legitimo modo transeuntia in fiscum, transeant cū suis onerib. maximè dotalib. vt c. ex lit. & l. 2. C. ad le. Iul. de vi pu. & in l. si ꝫstante. ī fi. ff. fol. ma. cum si. ¶ Concludo ergo, qd ex duplici capite p̄t hospitale se aduersus p̄scriptionem allegatā tueri. Primo virtute additionis factæ ad d. statutum: & qd statutum hoc facere poterat. s. priuilegiare mulierem: vt ꝫ eam vel' ei' hērdē nulla currat p̄scriptio. no. Bal. ī auth. quas actiones. C. de sac. san. eccl. facit l. vbi lex. ff. de vsuc. & l. si fundum. ff. de fun. do. cum si. Scdò ex defectu bonæ fidei ratione ꝓdicta. Et hæc vltima ꝑsideratio ꝗcernit nedū personā ipsius mulieris, sed ēt hospitalis cui iura dotalia fuerunt legata: ꝓcū ꝫ neminem currat p̄scriptio rōna riter cum mala fide. Prima ergo pars defensionis ꝗcernit mulierem & ipsius hērdem, vt patet ī d. additione. Hospitale verò non hēr, sed iure legati habuit iura dotalia: vt patet ī casus positione. ergo ex hoc capite restat ꝗcludere quod etiā data bona fide ī ꝓscribente nulla currit p̄scriptio in vita illius dñæ Antoniæ: sed post mortem suam ꝫcipit currere ꝫ hospitale: sed ex defectu temporis ñ est ꝓpleta: qa, vt s. dixi, ꝫ hoc hospitale ñ currit nisi quadragenaria p̄scrip. sed à morte d. do. Anton. ñ emanarunt ad huc 28. an. cū decesserit, 1400. Et per hoc patet rñsio ad ꝫria superi' alleg. in fauorem Rochæ albinæ, p̄nt. n. ꝓcedere habito respectu ad ius ꝑmune, vel ad primam par. statuti. secus aūt respectu priui legij quod postea additum ad statutū mulieribus ꝑmodū affert.

¶ Consilium xv.

1 *Transactio debet reuocari prætextu læsionis si reperiatur transigens deceptus in quadruplo.*
2 *Præscriptio 30. ann. currit contra relictum factum pauperibus incertis.*
3 *Papa solus potest destinata ad certū vsum piū in alia conuertere nō solū remittere.*

DVO Sunt q̄ principal' pro filio Hieronymi facere vñr. Primò, compositio seu transactio facta cum operario operæ pauperū, q ipsis pauperibus fuit hæres institutus in duabus partibus hæreditatis. d. Gerij patris olim Hieronymi, & cum aliis electis & deputatis ad hunc actum compositionis per commune. Radicondoli: quod fuit deputatum executor testamenti. d. Gerij per eundē Gerīum: ita q̄ ꝓpositio seu transactio fuit facta cum hærede seu habente vim & nomen hæredis, & ꝫ executore testamentario: q̄ debet valere, ꝫ hæredes & executor habeant potestatē agendi, vendendi, & al' disponendi, iuxta no. p Bar. in l. alio. ff. de ali. & cib. le. & p Bal. in l. id qd pauperib. C. de epi. & cle. facit l. nulli. C. eo. nā & bonor. administrator pōt transigere. probatur in l. iusiur. §. tutor. ꝫ se ff. de iureiu. & l. interdū. §. qui tutelā ff. de furt.

1 †læsionis dēt trāsactio reuocari, ēt si reperiat transigēs deceptus in quadruplo, vt dicit tex. no. in l. lucius. §. fi. ff. ad treb. qa satis lucratur q̄ à lite discedit, vt ibi no. & in c. pe. de emp & ven. ¶ Scdò principal' facit pro d. filio Hiero. præscriptio, nam inter eum & prem tenuerunt bona d. Gerij vltra xl ann per quod tp̄s ꝗpletur præscriptio tam ꝫ ecclesiam, q̄ cōtra relicta pauperib. maxiè expresso loco pauperū, vt hic accidit, hoc probāt in l. j. iuncta auth. quas actiones. C. de sacr san. ecc. xvj. q. iij §. neq; decennij. & per

2 Fed cons' ci. vbi vī velle, † q̄ ꝫ relictū factum pauperib. incertis currit præscrip. 30. an. nec dēt in casu nro præsumi mala fides: qa filij nō præsumuntur scire testū paternum, ꝫ possent hæreditatem iure suitatis possidere, licet secus sit in hæredib. vt not. Bar. in l. qui Romæ. § duo fratres. ff. de verb. obli. ¶ Sed his non obst. quæ verè non obstant, cōtrariam sñam arbitror veriorem. s. qd ꝰpositione & præscriptione non obst. debentur pauperibus, seu operæ pauperū duæ partes hæreditatis d. Gerij, in quib. instituit pauperes & corū operā vnā ꝫ fructib. à tempore mortis d. Gerij perceptis & percipiendis. Moueor principaliter, quia verba testamenti d. Gerij sunt clarissima: in quib. nulla prorsus rectè intuenti cadit dubitatio. reliquit. n. filiis natis & nascituris suā legitimā portionē, & sic tertiā partē ꝫ decessīt relictis trib duntaxat filiis, vt in auth. nouissima C. de inof. test. in reliquis portionib ītituit pauperes & operā ipsorū pauperū d. terræ Radicondoli, quod potuit. nā vltra legitimā filiorū pōtp' disponere de reb. suis, vt vult maximè ad pias causas. vt in l. j. C. de sac. san. eccl. & in c. in præsentia. de prob. & l. oīmodo. & l. qñ. & nouella. & l. quoniā in pri- oribus. C. de inof. test. Cū ergo his duab. partib. hæred. nulla cadebat dubitatio, nō potuit in præiudiciū pauperū fieri transactio; qa transactio fit sup re dubia, & lite incerta al's nō tenet. vt l. j. & l. post rē iud. ff. de transa & l. elegāter. §. si post rē ind. ff. de ꝫd. ind. & p̄sertim qñ fit p administratorē bonorū, q nō pōt trāsigere remittendo debitū sine cā, vt p̄bat in l. p̄ses C. de transac. & l. pactū curatoris C. de pac p̄sertim in relictis ad pias cās, q̄ fideliter & si ne aliqua diminutione debent cōuerti ad vsum destinatū. p testa

3 torē: vt in l. nulli. C. de epis. & cle. adeo † qd solus papa pōt destinata ad certum vsum pium in alium ꝗuertere, nedum remittere. vt in cle. qa ꝫtingit. de relig. do. facit qd leg. & not. ī l. lega. ff. de admi. re. ad ciui. pti. & l. legatum, ff. de vsuf. le. & vtrobiq; p Bar. deficit q̄ ptas transigendi & ꝰponendi in ꝓiudicium. quinimo p̄t dici qēt deficit voluntas: qa expressè fuit d. & in ꝰpositiōe & pt̄are tributa p cōe Radicōdoli electis, vt nullum ꝓiudiciū fieret pauperib. & opæ sup hēditate ex testō: nec p̄t allegari ꝫ paupes præscriptio: tum quia diſpō facta per Gerium erat notissima, & quasi notoria ī d. castro Radicōdoli: ex q̄ arguitur mala fides d. Hiero. & filiorum, detinentium totā hēditatem d. Gerij cum solum fuissent filij instituti in legitima tm: q̄ p̄scribere nō potuerunt: cum mala fides probetur ex fama loci. vt no. Bar. in l. celsus. ff. de vsuc. Præterea d. Gerius decessit anno do. 1380. vl' circa: & d. ꝰpositio viso prius testō pluries & pluries pvtranq; partē fuit facta. 1408. & sic bona fuerunt possessa vsq; ad ꝰpositionem p 28. ann. duntaxat vl' circa: & sic nō erat ꝓpleta præscriptio ēt data bona fide. nunc vero tpe ꝰpositionis inceperunt esse indubiè in malafide, cum clarissimè poterunt d. bona pro duab. partib. ptinere ad pauperes, & superueniens malafides ꝛpedit cursum p̄scriptionis, vt ī fi. de præscr. & l'a, possessor. de re. iu. li. 6. ¶ Circa q̄ bona prædicta nulla cadit dubitatio, quin possint per operarium d. operæ pro pauperib. vendicari: sed in fructib. posset cadere dubitatio, in qui bus ꝛcludo qd si fuerint p̄ & filius in mala fide, vt quia sciuerunt d. bona ꝛtare ad pauperes saltē ex fama loci, tunc teneātur restituere fructus perceptos & eos quos potuerunt percipere. vt l. 2. C. de pig. act. & no. in l. ex diuerso. ff. de rei ven. & in c. gra uis. d. rest. spo. ¶ Circa verò legitimam relictam filijs dico qd pauperes, seu opera pauperum nihil deinceps ptvendicare: ēt si d. filij Hieron. decederet sine filijs: rō prōptissima est quia Gerius reliqt filijs legitimam, & eos ad inuicem in illa substituit pupillariter & per fideicōmissum, & eis oīb. sine liberis decedentib. substituit d. operā pupillarit' & per fideicōmissum. Certumque est qd p̄ filio instituto in legitima solum p̄t substituere pupillarit', nō autē per fideicōmissum. qa ꝗ stō fideicōmissaria est onerosa. Pupilla ris verò est salutifera ipsi pupillo, ne decedat sine testō. & in legitima pater non p̄t apponere grauamen: hæc probantur in l. qñ in priorib, ꝫiuncta. l ex trib. C. de inoff. test. vbi per gl. Bal. & Bar. quare dico q̄ partes frm morientium si decesserint sine testō. d uenerunt ad Hieron. tertiū fratrē tūc superstitē: aut ex substōne pupillaris, si decesserint in pupillari ætate: aut ex iuris dispositiō ne, si decesserint in pubertate: qa ffes succedūt ī totū ñ obstanti bꝰ descēdētib. & ascendentib. vt in aut. fratres. C. de leg. hfd. & in auth. itaq; mortuo. C. cōia de suc. in corpore de her. q̄ ab intest. Hieronymus vero decessit post pubertatem: & sic expirauit substō pupillaris, vt ī l. centurio. & l. i pupillari. ff. de vul. & pu. fideicō missaria verò nūq̄ valuit respectu legitimę. vt ꝛ. dixi. Restat q̄ q̄ si Hieronym' decessisset sine liberis, ex q̄ decessit post pubertatē, nihil d legitima sua & fratrum suorum potuisset opa pauperum petere: cū aduenīēte pubertate expirauit illa substō facta d pauperibus per supradicta. & no. Bald. in d. l. ex tribus. Res q̄ hic erat in iure clarissima. habebat ergo iste filij' Hieronymi liberē & ex peditè tertiam partem dicti Gerij: & reliquas duas partes restitu at pauperibus, & opę iuxta testm Gerij. Nec ob. q̄ testōr dixerit q̄ oīa bona erant obnoxia paupibus: qa in ꝓiudicium filiorum sibi credi nō debuit, iuxta no. pBar. in l. cū qs. §. codicillis. ff. de le. 2. & per Cy. in l. generaliter. C. de non nu. pec.

Consilium xvj.

1 *Statutum simpliciter loquens, non debet intelligi, vt ius commune corrigat.*
2 *Terminus vbicunque statuitur ad aliquid probandum, si pendente termino contingat impedimentum facto aduersarij, admittitur quis ad probandum etiā post terminum.*
3 *Causa præiudicialis nouiter inchoata, suspendit causam iam pendentem in euentum ipsius causæ præiudicialis.*
4 *Accusatio instituta est ad vindictam, non autem ad effectum compulsiuum.*
5 *Finis accusationis de falso est, vt testes puniantur de falso.*
6 *Instrumentum si fuit inter alios falsum pronuntiatum, non per hoc ꝓiudicat alteri vtenti.*
7 *Sententia lata contra electores non præiudicat electo.*
8 *Peremptio instantiæ non dependet à facultate partium, & iudicis, imo eis etiam inuitis currit tempus.*

IN PRAESENTI Quæstione fratrum ordinis Camaldulen. illud dumtaxat ad p̄ns q̄ritur, an sñia ꝫ eos lata sit nulla: vt potest perempta instātia à statuto p̄scripta. ¶ Trinitatis Deificę ꝓpetuus inuocato p̄sidio, ꝓma fronte dicendum dictā sñiam tenuisse saltē ex hoc capite q̄ ipugnat: qd ꝓmò sic ostendit. Prīo nāq; statutū mihi ostensum l; ī minō statuat ñ solū iudici, sd etiā instātiæ ñ decernit sñiam post illū ī minō 60. dierū lata ñ tenere: q̄ sñia reperit lata saltē in ī minō iuris, videlicet infra triēniū. vt l.

1 ꝓperandū. C. de iu. debet tenere † qa statutū simpl' loquens ñ debet intelligi, vt ius cōe corrigat. argu. in l. quoties. ff. de actio. & obl.

obl. & hoc vī tenere Spec. in tit. de leg. §. restat. ver. qd si statuto.

1 ¶ Scdò ꝓbāt sic. † Vbicūq; statuitur alicui' termin' ad aliqd ꝓbādū, si pendente termino ꝛtingat ꝛpedimētum facto aduersarij. admittitur qs ad probandum ēt post terminum: maximè qñ aduersarius iuridicè impedimētum p̄buit: ad hoc bon' tex. in l. fi. C. de adul. ī l. fi. & notabissim' tex. ī l. si cū ipe. de excus. tut. & tēp. earū. q̄ quē tex. dixit ibi Bal. qd si à statuto p̄figit termin' duorum mēsium ad cām decidendā, & altera pars petit terminum ad ꝓducē dum testes vltra mare, seu exꝰ ꝓuincia, ita q̄ tot' termin' p̄fix' in stantiæ vix sufficit pro dilatione testium ꝓducēdorum. ar. ī l. j. C. de dila. & 1. q. 3. c. inducias. §. spatiū. q̄ poterit iudex ēt post termi num instātię p̄fixum sñiā ferre, & cām ad finē ꝓducere. & idē in effectu voluit ibi Bar. dicens q̄ moderni de illa lege ñ fuerāt recordati in mā. l. properādū. pal. s; in casu nro monasterium ñ potuit cām ciuilem p se inchoatā ad finē ꝓducere infra terminum 60. die. facto aduersarij, q̄ testes de falso criminal' accusauit: & sic fuit op' expectare finē hui' cāę, vt statim in sequenti motiuo dicam. g̃ etiā post terminum licuit iudici sñiam ferre. ¶ Tertiò ꝑn

3 cipl'r, ꝓbāt sic. † Cā ꝓiudicialis, nouiter ĩchoata suspēdit cām iā pēdē tē ī cuētū ipsī' cāę ꝓiudicialiē, vt in c. tuā. de or. co. & c. lator. q. fi. sint legi. & qđ in eis no. & in l is qui reus, & ibi p Bar. ff. de publ. iud. & l. fi. C. de ord. iud. & l. 1. C. q. accu. non poss. vbi p Cy. & 3. q. 11. pri' & ītērim ñ d; currere tp̄s: qa suspēsio fit à iur', vt ī iurib. pal. & ñ valenti agere nō currit tp̄s. vt in l. 1. C. de ann. excep. & l. in reb. C. de iure dot. S; in casu nro accusatio testiū de falso fuit ꝓiudicialis ad cām ciui. p monasteriū inchoatā: g̃ nō debuit tp̄s instātiæ ciuili p̄fixum currere. Quòd ātꝰ fuerit ꝓiudicialis, ꝓbāt: qa si testes ꝗuincrēt de falso d; iudex seq d. falsorum testium, vt ī c. cum. i. & a. de re iu. l. diu'. ff. de re iud. maxiē cū ꝓbata falsitate & secuta sñia appareat testes ipsos cē ꝓiuros & ītames. vt in c. fi cut. de test. no in l. Luci'. ff. de his q not. infa. c cum tu. & c. testim. de testi. Ex ꝫrio potuisset sequi absurdū, s. q̄ monasterium obtinuisset ēt in cā vigore testium ꝓductorum, & tñ testes fuissent postmodū d falso ꝓdēnati: vñ meli' est ante tp̄s occurrere & ꝓuidere g̃ post cāmvulneratā remediū ꝗrere. l. fi. C. in quib. eau. in integ. rest. nō est necessa. Ad idē optimè facit c. fi. de test. vbi dr. q̄ pē dente accusatione de crimine ꝫ aliquē nō d; ille accusat' ad testimoniū ītērim admitti quasi stat' eius interim sit in pendenti.

¶ Quartò hoc idēvī ꝓbari ex forma statuti Perusini sub rubrica de reprobatione testiū, & ꝓpendente reprobatiōe ipsorū nō cur rat termin', vbi in effectu caueī vt liceat cuilibet accusare de falso testes, ꝓductos & eorū ꝓductorē: & ī fine statuti gñal'r disponi tur q̄ pendente reprobatiōe tpa instātiæ ciuilis vī criminalis ñ currat. Nō obstat si dicat statutū diſponere, cū ñ solum accusant testes: s; ēt ei' ꝓductor, iō ñ d. extendi ad casum nrm in q̄ testes duntaxat fuerunt accusati. Ad hoc. n. p̄t rñderi q̄ d. statutum loq tur per verba p̄missiua, ñ āt necessitatiua. dt. n. q̄ liceat accusare testes & eorum ꝓductorē, & c. Id ātꝰ qđ p̄mittitur ñ necessitat. l. nō quicquid. ff. de iud. & c. ꝛsuluit. de off. dele. al's seq̄retur absurdum q̄ nō liceat accusare vnum sine reliq. qđ vī ꝫ formā alteri' statuti positi sub rubrica de pena inducētis vī induci facientis falsum testē &c. Item esset ꝫ i' cōe. arg. in l. 2. ff. de fal. & d. l. Luci'. ff. d his qui no. infa. & iō hic intell's fugiend' & minus q̄ fieri possit recedatur à diſpōne iuris cōis. vt l. j. C. de noxa. & c. cum dilectus. de ꝫ sue. hoc reprobat rubrum illi' statuti in q̄ solum dr. de re, pbōne testium reprobōne nō currant tpa instanti: g̃ nigrum d; verificare rē ēt i eo casu q̄ solum accusantur testes, cum nigrum dēat ꝗueni re rub. vt no. gl. ic. tibi qui. dereseri. libr. 6. & ca. fi super gratia. de offi. dele. libr. 6. & c. bonæ. de ꝑiu. vtili vī inutili. maxiē qa finis statuti nō restringit se cum ambo pariť accusentur: s; loquitur gña liť, & vī magis referre ad reprobōnem testium q̄ ad accusationem, ꝓducentis ī eo qđ dt, qđ pendente reprobōne ñ currāt tpa instantię ciuil. testes autem sunt qui reprobāt, nō āt producens.

¶ S; q̄q̄ hæc vrgere videant pro parte sñiæ, ꝛriam tñ sñiam arbitror indubiè veriorem si iuris & ſtat. mentē subtil'r indagare velimus. Et pro clariori decis. casus j. præmitto quod inspecta mera iuris cōis diſpo. cessante diſpoſ. statutaria, nō d; suspēdi cā ciuil. iam inchoata ī qua testes depoſuerunt suum testim. in forma dbita pp accusatio. falsi criminal'r postea ĩstitut. ꝫ testes qđ probatur his rōnib. non d; expectari euentus cuius nullus est effectus. vt c. cum ꝗting. de off. dele. & l. ad prob. C. de prob. S; euentꝰ causæ criminalis ĩstitutæ ꝫ testes duntaxat nullum effectum p̄t producere in cā ciuili iam ĩstituta int' illos: g̃ nō d; fieri suspensio causæ ciuil. maior s. probata est ꝗsequentia ex vij. minor verò probāt sic. Quilibet modꝰ agendi h; suā nām & suum effectum, nec sup nāl'r d; aliqd opari: vt in c. 2. de or. cog. & ca. sup his. & c. qual'r & qñ. de accu. & c. 1. heli. de simo, facit. 32. q. 7. adulterij ma

4 lum. & c. flagitia. & c. significauit. de ap. † accusatio verò fuit ĩsti tuta ad vindictam, ñ āt ad effectum repulsiuum. vt in d. c. sup his. Hinc dixit tex. ī d. c. 2. de or. cog. qd si quentus ītendicto vū vi, vel alia actiōe petitoria excipit de sua spoliatiōe ꝫ agētē, & ꝓbat, re

pellit agentē à sua petitione: sed p hoc nō ꝗsequit restōnem: qa ad hoc ñ fuit actū. Si aūt deduxit spoliationē p viā accusatiōis, vterque ꝓsequit suā actionē, nec actor repellit' ab agēdo, 13 reus dicat se spoliatū qa finis actionis nō est repellere, sed ꝗsequi. ita d co ad ꝓpositū: † finis accusationis falsi ĩstitutæ ꝫ testes est, vt testes puniantur de falso. non autem vt indēx sequatur dicta eorum: ex q̄ iam depoſuerūt vt l. 2. §. pœna falsi. ff. de falsis. nō dēt operari alium effectum ciuilē, saltē inter al's personas. hoc vltimū dico, vt euitē qđ legit & no. in l. interdum. §. q. furē. ff. de fur. & per ꝫns nō debet suspendere cām ciuilē iā cū alio ĩchoatam. Scdò fortius ꝓbāt sic, lis ĩter alios acta aliis ꝓiudicare ñ debet. vt c. inter dilectos. de fi. inſt. & in c. cum super. & c. pe. de re iu. & C. res ĩter al. act. in rub. & nig. & in mā nra pcisè ꝓbāt pcasum ꝗrium in d. l. Luci'. & in c. cū super. in fi. de or. cog. vbi dr, q̄ si ꝫ ꝓducentem fuit exceptum, q̄ testes sui erant falsi, & ꝓbāt, & iudex ob hoc illorum depoſitionem nō seq̄t, nō p hoc testes afficiunt infamia, q̄ nō fuerunt ī iudicio, nec assumpserūt defensionis copiā. Et reddit tex. in d. l. Luci' rōnem: qa nō op; ex sñia ista siue iniusta ꝓ alio habita, aliū ꝓgrauari. tex. no. in d. c. cum su per. reddit rōnem. qa accusatio nō fuit ĩstituta ꝫ testem, qđ in idem recidit. ita dico ī casu ꝗrio cū. s. accusant' soli testes, quærit, q̄ ex hoc nō debet ꝓiudicium gñari absenti q̄ nō fuit ī cā. vt ex hoc ꝓdat ꝗmodū attestationum, ne puniat' ex fcō alteri. fortè. n. testes fuerunt ex eorum iniuria & ꝗtumacia ꝓdēnati. Itē posset ꝓdēnari p iudicis imprudētiā, vl' iniu. vt l. fi p imprudentiam. ff. d eui. & l. exceptione. ff. de fideiu. Et si pars fuisset pūs, meli' & accurati' defendisset cām suam: si g̃ volebat accusāt' ipsum effectū ciuilem p̄seq, debuisset excipere de falso ꝫ testes q̄ exceptio in effectu dirigit ꝫ partem, vt in c. 13. de p̄ba. & d. l. diuus. no. Inn. in c. verum. de fo. ꝓp. Ad hoc singl'r facit tex. in l. 2. C. de fid. inſt. vbi

6 dr, † q̄ si inſtrm fuit inter alios falsum ꝓnuntiatū, nō p hoc ꝓiudicat alteri vtenti: nisi de nouo ꝫ ipsum ꝓbet falsum. & no. Inn. in c. cām. q fil. sint legi. Idē g̃ pari rōne dicendum est in iudicio, & reprobatione agitata ꝫ testes, vt nō ꝓiudicet parti litiganti, q̄ non fuit ī causa: & hoc apertè p illū tex. tenuit ibi Bar. vbi vī appare opi. Ricar. Malū. q̄ pcisè hoc tenuit quasi in terminis nris in quadam sua disput. vt refert & seq. Cy. & Bal. post multa in l. j. C. q accu. non pos. dicētes per hanc rōnē: qa nō ꝓiudicat parti, ñ d; causa ciuilis suspendi per accusationem crimi. ĩstitutam ꝫ testes duntaxat: excipiat g̃ de falso ciuil'r ēm eos, si vult, q̄ parti ꝓiudicet, vl' accuset etiam ꝓducentē. vt dixit Bar. in d. l. ꝛ. & idem ipse tenuit in d. l. Luci'. hoc ēt ꝗsequit Io. An. in addi. Spe. in d. §. restat. ver. qđ si statuto. vbi refert decis' Ricar. & eā sequit. & sic cōis opi. vī. p hac parte. & loquunt isti doc. etiam cum statutum arctat iudicem ad ꝓnuntiandum ī. lx. dies. & ꝗludit q̄ per accusationem criminal'r ĩstitutam ꝫ testes duntaxat, non d; iudex suspersedere in negotio princip. al's currerent tpa. Et p hac sñia optimè facit gl. in c. hæc qppe. 3. q. 6. post longam disput. ꝗludit, q̄ l; sit maxima ꝗnexitas ĩt' electum & electores, qa electus can

7 sat ius suum ab electorib. † tñ sñia lata ꝫ electores nō ꝓiudicat electo, q̄ nō fuit pūs, cū si fuisset pūs, potuisset cām suam melius pertractare. Ad idem qd in sil'r no. Inn. in c. peruenit. de fideiuss. & c. per inquisitionem. de ele. vbi plenè loquit' ad ꝓpositū. & gñaliť disponit, vt ea q̄ fiūt ꝫ absentē nō dēant absenti nocere: vt l. de vnoquoq;. ff. de re iud. & 3. q. 9. caueant. & c. oīa. q̄nimo dicit Ber. in l. nec qcq̄. §. vbi decretū. ff. de offi. pcō. q̄ nec interlocut. multum ꝓiudicialis ꝓiudicat absenti. Ad ꝓpositū ergo cū acta cū testib. nō ꝓiudicent parti ꝓducēti, nō dēt suspēdi ob hanc ac cūs iudiciū ciuile iam inchoatū: cū ex hui' suspensione nulli' ĩ uris effect' posset seq. ¶ Nūc habemus videre q̄nqđ saltē ex forma censuræ monasterij Perusinę inducat suspensio primi iudicij: vt sic tpa instantiæ pendente accus. nō cucurrerint. Et dico q̄ nō dēt ꝛpediri ob hoc cursus instantiæ nec induci primi iudicij suspensio. Moueor principal'r, qa statutū illud deuias in multis à iure cōi, dēt restringi q̄tū fieri p̄t. vt l. 3. §. hęc autem verba. & qđ ibi no. ff. de neg. ge. & in c. ī nra. de ĩnur. adeo vt nō solum nō debeamus recedere à verbis: sed ipsa verba strictè & im ꝑpriè si fieri p̄t, intelligenda sunt, vt min' q̄ fieri p̄t, iuri cōi ꝓiudicēt: vt notanter ꝓbāt in c. cū dilect'. de ꝫluct. & l. 2. C. de nou. Cēsura verò municipalis perusina ī multis deujat à iure cōi. Primò ī eo q̄ decurrat tp̄s instantiæ p̄fixum à iure cōi: nam cū de iure cōi dēt ī causa ciuil. trien. d. l. ꝓperandum. ex forma d. statuti danē solum duo mēses. Scdò ex iuris diſpoſitiōe tp̄s currit à die lit. ꝛte. d. l. ꝓperandum. Statutū aūt vult q̄ à die citationis. Præterea de iure cōi pēdēte accusatione criminali ꝫ testes, nō dēt suspēdi cā ciuilis: sed ex forma statuti cal' vī dubi' ꝓp ea q̄. s. dixi, corroborando partē ꝗriā. Cum ergo d iure cōi hoc sit clarum per superi' dicta, idē debem' dicere de iure municip. vt sic verba dubia statuti trahant ad diſpoſitionē iuris cōis, q̄tum fieri p̄t, vt ius cōe nō corrigat. vt ī iurib. superi' allegatis. Et ū verba dictorum statutorū rectè ponderēt, huic interpretationi nō repugnant. Primum

enim

Universidad de Deusto
Biblioteca

cm & ſm ſtatutum permittentia accuſationem ad finē inducē-
di ſuſpenſionē ī prima cā loquūr copulatiuè qñ accuſanr teſtes,
& is q̄ eos ꝓduxit. Ad veritatē verò copulatiuæ requirit ꝙ vtrū
q; copulatū ꝯcurrat æquè principr. vt no. in c. q̄relam. de ſim. &
c. 2. & c. iter cætera. de reſcr. & ſuper rub. de ꝓba. Nō ſufficit g̃ ad
ſi. ſuſpenſionis obtinēdæ accuſare teſtes duntaxat: tum qa ſtatu
tū ad hunc effectū expoſcit duo: ad qd optimè facit c. olim. de re
ſcr. tum qa hoc eſt iuri cōi q̄ſonū vt ꝓdixi. Nō ob. ſi dicat ꝙ ſtatu
tū loquat ꝓ verbū liceat qa dico qd facultas dat ī accuſando, ñ
ät ꝓponit neceſſitas: ꝙ ſi vult accuſans hr̃e effectū ſuſpēſiuū iſtā-
tię ciuilis, op; qd ſeruet ſtatutū, ꝓut iacet cum ad hunc effectū
obtinēdū nō ſufficiat alterum de iure cōi, & ꝓ hoc eſt tex. no. i
ſi. ī. in c. olim. de reſcr facit l. ſæpè. & qd ibi. ff. de ver. ſig. nā verba
ſtatuti ſunt ſtrictè ſumēda, qñ ꝯtingit alterū locupletari cū iactu
ra alteri⁹: vt no. Bar. ī l. oēs popu. ff. de iuſti. & iur. & l. nō dubiū. C.
de leg. facit l. vt gradatī. ff. de mun. & ho, & d. l. 2. C. de noxal. Nō
ob. ꝙ ī rubro nō fiat mētio niſi de reꝓbatione teſtiū: qa hoc ꝯ-
tingit qñ principr. tractat & ꝓducēs ꝓp falſitatē teſtium accu-
ſat. Præterea nō eſt nouū vt nigrū latj⁹ diſponat q̄ ætineat in ru-
bro. vt ꝓbat. C. etiā ob chirogra. pe. pi. te. po. iūcto rub. & nig. ad
idē. c. fi. & c. ſi ſup gr̃a. de of. del. li. 6. nā & ī rub. ꝯtinet ſolū de of.
del. & tū ī nigro diſponit de ꝓteruatore & execu. ſnīæ q̄ in mul-
tis differunt a delegatiōe. ¶ Eodē mō tollit alia obiectio ſ. facta,
vc; qd ī fi. ſcdi ſtatuti dr̃ in gñe, qd pēdēte reꝓbatione ñ currūt
tpa iſtātiæ, & c. qa dico qd accuſans ꝓducētē teſtes pricipr. agit
ad reꝓbatiōē teſtium: nā ex illorū reꝓbatione ꝙuincit ꝓducēs,
vt patet ī tertio ſtatuto: iō ſtatutum ſimpr. egit d reprobatiōe.
Præterea verba ſequētia determinanr & declaranr a p̄cedētib.
vt in l. ſi ſeruus plurium. & l. g filiab. ff. de le. j. & l. nummis. ff. de
le. 3. p̄ſertim qñ talis determinatio, & interpre. eſt iuri cōi q̄ſona.
vt ī caſu nō. d. c. cum dilect⁹. Et qd hoc fuerit de mēte ſtatuti, ſic
ꝓbat. nā tertium ſtatutum diſponit vt reꝓbatis teſtib. dēat is q̄
eos ꝓduxit, pdere cām: ſiue ꝓbet ꝙ falſo eos induxit, ſiue ñ, qd
p̄t verificari, niſi vocato & accuſato ipſo ꝓductore. l. fin. C. ſi per
vim vl̄ alio mō. l. de vnoquoq;. ff. de re iud. & 3. q. 9. caueāt. & c.
oīa: qa d; ī euētum victoriæ illi⁹ reprobatiōis ꝓducēs perdere
cām, merito ſtatutum ſm ſtatuit, vt pēdēte hac reprobatiōe tpa
inſtantię ñ currerēt: qa hęc cauſa reprobationis ſupradicto mō
agitata erat ꝑiudicialis ad cām ciuilē. d. l. j. C. q accuſa. non poſ.
ſed vbi producēs eſt pñs, nō p̄t ſeq effect⁹ perditionis cauſę ne
ꝑdēret abſens & indefenſus, merito non p̄t ſeq effect⁹ ſuſpen
ſiuus j. cāæ: qa ſublato fund. tollitur ædific. j. q. j. ☙ Paulus. l. j. & qd
ibi no. ff. qd vi aut clā. Nō ob. ſi dicatur ꝙ monaſterio fuit facta
denuntiatio quaſr teſtes fuerāt accuſati, qa dico hoc nō ſuffice
re: qa ☙ accuſatio principr. tēdat ad vindictā ipſorū teſtiū, nō te
nebatur monaſt. ꝑparere, qa ſua nō intererat, ſciebat. n. ius ſuū ꝓ
manere illæſum, potuiſſet tñ ſi voluiſſet ꝓ aliquali præſum. eui
tāda ꝑparere. arg. opt. in l. à ſnīa. in prin. ff. de app. Sola. n. notifica-
tio, vel notitia pendētiæ accuſ nō dēt ſibi nocere in iure ſuo iā
ſeparato à criminatione teſtiū. Ad hoc induco in ſimili tex. opt.
in c. 2 ſup. de re iud. Non ob. alia motiua in prin. alleg. Et j. dū dr̃,
ꝙ ipſi ſnīæ ſaltē inerat tp̄s à iure inſtātiæ prefixū rñdetur dupl̄r.
Primò, ꝙ ☙ ſtatutū diſponat vt terminus citationis currat à die
citationis, apertè p; ꝙ ſtatutū voluit corrigere ius cōe, & ſic diſ
cedere à diſpōne iuris cōis, iō dēt ferri ſnīa j. tp̄s à ſtatuto præfi
xū, alſ nō v; ☙ debeat ſtatutū hoc caſu ſeruari ī puris terminis,
hoc aptè tenuit Bal. in l. properandū j. reſp. ver. q d g̃ ſi ſtatutū. C.
de iud Itē & ij. vbicunq; terminus præfigit inſtātiæ, ſuccedit ille
termi. loco termini iuris. Ad hoc in ſimi. no. In. in c. ex rōne. d ap.
iō d; cenſeri eodē iure ☙ illo. vt ſicut ñ valet ſnīa lata poſt term.
ſtatuti, & hæc eſt cōis opi. Cy. Bar. & Bal. in l. ꝑtādū ſequitur lo.
and. in ad. Spe in ti. de leg. §. reſtat. ver. qd ſi ſtatuto. facit opti. in
ſimi. c. perſonas. & c ☙ ſit romana. de ap. ¶ Ad ſcdm motiuū dico
ꝙ à parte aduerſarij nullum imped legitimum ꝯtingit, qa accu
ſatio criminalis eſt prorſus ſeparata à cauſa ciuili: ideo per illius
pendentiā non debuit ſuſpendi cauſa ciuilis: qa ex ſeparatis ñ fit
illatio. l. neq; natales. C. de prob. & ſ. plenè ꝓbatum fuit poterat
n. vtraq; lis ſuo marte currere. Et ꝓ hoc toſſo iij. motiuum dico
n. ꝙ nullo mō accuſatio ☙ teſtes duntaxat inſtituta eſt ꝑiudi. ad
cām ciuilē iā inchoatā, ī qua ☙ teſtes iam depoſuiſſent teſtimo-
nium, & tpe teſtim. fides teſtium minimè vacillabat, poterat ꝓce
di ad ſnīam quia ꝑdēnatio teſtiū poſtea ſequēs ñ dēt retrotrahi
ad actum iā ꝑſum. ſatis. n. eſt, vt dixi, teſtes tolerari ipſorum teſti
monio, l. 3 poſtea reprobenr. l. j. C. d teſt. Itē ☙ pars nō fuerit ī iu
dicio, nō dēt illa reprobatio præiudicare ſatis. n. eſt ꝙ habeat ef
fectum ☙ ipſos teſtes ad quorum vindictā duntaxat agitur, vt ſ.
plenè dixi, & ſi deciſ. cæ. ciuilis nō pendet ab euentu cæ. crimi
nalis, meritò nō p̄t dici præiudicialis Ad alia argum. ſatis ſ. eſt
reſponſum. ¶ Ex his oīb. cōcludo, ꝙ per accuſ. falſi inſtituram ☙
teſtes duntaxat, ñ dbuit ſuſpēdi ca ciuilis iā inchoata, & per con
ſequens ſnīa lata poſt term. præfixum inſtātiæ à ſtatuto, ñ valet,
cum reperiat lata perempta inſtantia, & ſic ſine medijs. vt d. l. ꝓ
perādū, & qd ibi no. Nec ob. ꝓnūtiatio iudicis facta de ꝑſenſu par
tiū, vt tpa inſtantiæ interim ñ currerent: qa cum illa ſit ☙ ſtatu-
8 tū, & ☙ ius, † vt patet ex p̄dictis non valuit: nā peremptio inſtātię
non depēdet à facultate partium: & iudicis: immo eis ētinuitis
currit tempus vt patet in d. l. ꝓperandum. ex forma primi ſtatuti,
vbi apertè ſit mentio de iudicis pronuntiatione, vt in prorogā-
tione inſtantię non habet opitulari, niſi in certis caſibus de qui
bus in ſtatuto qui ſunt penitus extra noſtrum caſum.

¶ Conſilium xcij.

1 *Pœnitentiæ locus eſt in pœnis legalibus uſque ad ſententiam, etiã contra propria ſignificata verborum.*

IN Quæſtione Ottonelli paucis vtar verbis: tum ꝓp̄ mirā feſti-
nantiam petentis: tum qa ſatis abundè ꝓ excellētem d. do Salu-
ſtium materia ꝑſens trita extitit. ¶ Et q̄ ad primum dubium di-
co, qd ex multiplici capite dictus Ottonellus nō venit puniēdus
pœna l. fi. de rei ven. Primò qa tex. illi⁹ l. expreſſe illā pœnā impo-
nit, ſi ab aduerſario ꝙuincat. ſd ante g̃ iſte Ottonellus ab aduerſa-
rio ꝙuinceret de mēdacio, reuocauit ſuā ꝑfeſſionem: g̃ non hēt
locum illa pœna. Ad hoc adduco aprum & notabilē tex. ī auth.
ꝺ̃ q ꝓpriam. C. de non nu. pec. q videt decidere iſtā q̄ſtionē, ma-
ximè iuncta l. cū q. ff. de iureiu. & facit auth. itē poſſeſſor. C. q po-
in pi. ha. Pro hoc, qa ꝑfeſſio pōt reuocari impunè, ſi nulla captio
eſt aduerſario, quēadmodum in caſu nr̃o. Nulla ſubeſt: cum aŭ
erſarius nihil, ꝓbaſſet in ꝓtrarium ante reuocationē ꝑfeſſionis.
tex. eſt quaſi in terminis nr̃is ī l. de ætate. §. fi. ff. de inſt. act. facit c.
ſi. de ꝑfeſ. & tex. iuncta gl. in c. cum in poſitionib. de iureiu. lib. 6.
in glo. in ver. iuſta cā. in fi. quę notanter dicit, ꝙ ſicut teſtis à per
iurio excuſat, vt in c. ꝓterea. de teſtib. cogen. ſi incontinenti ſe
corrigit: ſic & ponēs vel rñdens eadē ratione. ¶ Scdo principali
ter facit: † qa in pœnis legalib. locus eſt pœnitētiæ vſq; ad ſnīæ
2 ētā ꝓpria ſignificata verborum. vt in l. q cum maior. §. accu
ſaſſe. & ēt l. in ſeruitutē. §. petiſſe: ff. de bo. lib. not. Bar. in l. in cri-
minali. C. de iur. om. iud. & Dy. in l. amplius. ff. rē ra. ha. dicta g̃ l. ſi,
d; intelligi, qñ negans ꝑſeuerauerit in negatione, ne iuſtę pœ
nitudinis humanitas amputet. vt in fi. dicit tex. ī l. ſi qs libellos. C.
de app. & 2. q. 6. ſi qs. ¶ Tertiò ex diuerſo capite pōt Ottonellus
apertè iuuari: nā cum in excep. ſuis dixerit ſe tenuiſſe & poſſedit
ſe bona petita à x. annis citra, ſatis fuit ꝑfeſ⁹ ſe ĩcepiſſe poſſidere
iam ſunt x. anni, & poſtea hucuſq; poſſēdiſſe. hoc. n. denotat il-
* la copulatiua, &, q̄ eſt tpis ꝓtinuatiua, vt no. *cōiter* canoniſtæ. ī c.
ī 3. de prob. & Bar. ī l. ceſſus, de vſuc. vñ ex illis verbis ſatis fuit d.
Ottonell⁹ ꝑfeſſus ſe poſſidere de p̄ſenti illa bona petita, p̄ſertim
cum d. Ottonellus in ſequentib. verbis diceret ſe non debere ꝙ-
ueniri. quia do. Pandolphus illa bona ſibi tāq̄ ſua donauerat &c.
& ſi ꝓfitebat ſe poſſidere qa al's ceſſante poſſeſſione non potuiſ
ſet ꝙueniri rei vēdi. nam rei vēdicatio requirit duo extrema: vei
dñiū ex parte agentis & poſſeſſionē ſeu detentationē ex parte ꝙ
uenti. vt in l. in rem actio. ꝙiuncta. l. ſinaūt. & l. offīn. de rei ven. g̃
cū in iudicio ꝑſtaret iſtū Ottonellum poſſidere, ſeu ſaltē ſe obtu
liſſe poſſeſſorē: nō debuit interrogari ex poſtfacto an poſſideret:
qa interrogatio iudicij ꝓparatoria nō eſt fienda, niſi quatenꝰ ne
ceſſitas vrgeat. tex. eſt ī l. j. ff. de int. ac. & ibi per Bar. in prin. vñ
cū iudex mādaſſet rñderi interrogationib. ſaluo iure ꝓtinētium,
& nō admittēdarum. qb ſi non rñdet, ꝓnūciauit hñi ꝓ rñſo: g̃ cū
d. interrogatio ex cā p̄dicta fuiſſet ſupflua, & ſic nō admittēda ex
cā p̄dicta, pinde habendū eſt ac ſi non fuiſſet illa rñſio negatiuè
facta: qa facta pñt hñi ꝓ infectis, q̄ad iuris effectū: vt no. ī l. in bel-
lo. §. factę. ff. de capti. & facit ad hoc fere tot⁹ ille ti. Et non obſtat
ſi dicaſ, qꝺ excipiens nō ꝑfitet̄vt ī c. cū venerab. de excep. & in rīa,
exceptionem. de reg. iur. li. 6. & in l. non vtiq;. ff. de excep. qa dico
illa iura ꝓcedere, qñ aduerſarij⁹ vult ſe fundare q̄ ad fcm purè ☙
tentū in ipſa exceptione: vt puta, ſi ☙ petentē debitū oppoſuit pa
ctum de nō petēdo. nō eſt dubiū qn ego ꝑſtear pactum ītercedē
ſiſſe: nō ät qd debitum ꝑceſſerit: qa hoc vltimò tacitè ꝓprehēdit,
& ꝑſiſtit ī iuſ. ꝓmum eſt expſſum & ꝑſiſtit ī facto. vt no. gl. q̄ hoc
voluit rectè intenti in d. rīa, exceptionē. d. c. cum venerabilis, &
aperti⁹ hoc tenuit ibi Anto. de but. Ego allego tex. apertū in c. ex
parte decani. de reſc. & hoc q̄ ad primum dubium. ¶ Ad ſm an
d. Pandolphus potuerit ex ſtatuto ſuo illam do. Lagiam priuare
bonis ſuis ꝓ ꝓtumaciam, & ĩobedientiā ipſius in nolēdo. redire
ad habitandum ī ciuitate Fani, iuxta mandatum dñi ſui ſub pu-
blicatione bonorum fcīi. Arbitror indubiè tenendum ꝙ ſic. ad
qd iudicio meo vī tex. apert⁹ ī l. fi. ff. de decre. ab ord. fa. vbi p; va
lere ſtatutū ſub grauiſſima pœna ☙ ſubditos, vt habitēt in ſuo mu
nicip. Adde tex. in l. mercatores. C. de ꝓmc. & merca. ꝓ Bar. in l. re
legatorum §. interdictæ. ff. de interd. & rele. ad idē qd no. In. in c.
poſtula. de ſo. ꝓp. vbi dr̃ dūm ſoci poſſe ſtatuere ſuper publicatio
ne bonorū, q̄ ſunt ī ſoco, ēt ſi bonorū dñs nō ſit ſibi ſubiect⁹, vñ
multo fort⁹ potuit hoc facer̃ do. Pādolph⁹ ex iuſta cā. ſup bonis
ſuo territorio ſitis & ☙ perſonas ſibi ſubiectas ad hoc. l. ſcola. &l.
aſſumptio.

aſſumptio. ff. ad munici. nam do. Pandolphus tanq̄ vicarius eccle
ſiæ adv tilitatem ſuam potuit exercere hāc iuriſdictionem, & ēt
minorem, iuxta no. per Bar. in l. cunctos populos. prope fi. C. de
ſum. tri. Dat̄. n. iſtis vicarijs nedum merum & mixtum mperium,
ſed etiam regalia: vt no. in d. l. cunctos populos. nec poterat d.
mulier allegare ignorantiam, cum ad locum venerit: & de ſta
tuto fuerit certiorata: & ſpretis mādatis dñi receſſit, vt in facto
modo pręſupponitur. Ex hoc vltimo rñdetur ad tertium dubiū.
¶ Ad quartum dubium dico ꝙ l; à principio potuerit in dubiū
reuocari: an credendum ſit poteſtati aſſerenti ☙ miſſionem ſuper
bannis mittendis ſibi factam à do. Pandolpho, per id quod hr̃ in
l. vnic. C. de man. prin. & quod no. per. Io. an. in c. j. de off. le. li. 6. tñ
habito reſpectu qd ptās publicè hoc aſſeruerit, & ꝙ erat honora
bilis ꝑſona: itē & fortius, quia ipſemet do. Pādolphus hæc bona
vt publicata volebat vigore dict. bānorum, clariſſimè, ꝓbat ☙miſ
ſionem fuiſſe factam per d. Pādolphum: quia ex ſubſequē ti actu
ꝓſumitur pro præterito. arg. ad oīa prædicta in c. nobiliſſim⁹. 97.
di. & ī c. ſcribā. de ꝓſum. & qd ibi no. g. l. Itē facit qa verba enūtia
tiua q̄ ſunt neceſſaria ad vtilitatē enuntiati, plenè ꝓbant, vt no.
ꝓbat in l. optimā. C. de ☙hen. & ☙mit. ſti. facit ad prædicta l. illud.
ff. de acqu. hær. & cle. literas. de prob. & l. licet. C. de iud.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

IN CAVSA & quæſtione quæ vertitur, ſeu verti ſperatur inť
cōitatē Rachanathi ex vna parte, & cōitatē Auximi ex alia, ſup
libertate non ſoluēdi vectigalia ſeu gabellas in territorio Racha
nati per hoīes ciuitatis Auximi, ſeu ipſius diſtrictuales, iuxta lau
dum & arbitramētū qđ inter dictas partes dr̃ fuiſſe ſemel & ſcdo
latum: Primò p quōdā reuerendiſſi. patrem Neapolionē Card. &
tūc Legatum in illis partib. Scdò per venerabilē olim virum do.
Nicolaum ciuē Auxianen. tunc ſecretarium romani pontificis.

¶ Conſilium xix.

1 *Sententia lata contra procuratorem nõ valet ſi negeſt illum fuiſſe p̃ocuratorẽ.*
2 *Cardinali non creditur in præiudicium alterius.*
3 *Procurator ſi à me conſtitutus fuit ad mutuam pecuniam recipiendam, nõ me obligat ſi in inſtrumento confiteatur ſe pecuniam recepiſſe, non tamen appareat quòd vere recepit.*
4 *Priuilegium collatum p̃ uſuerſitati perditur per vſum contrarium etiam per ſingulos de vniuerſitate.*
5 *Argume itum à communiter accidentibus valet.*
6 *Snia poſtquã tranſiuit in rem iudicatam oĩa præſumuntur rite & rectè a git ata.*
7 *Iudex qui cognouit de matrimonio poteſt acceſſorię cognoſcere de dote ꝛaqu am de dependente.*

PRIMO Quod cōitas Auximi nullam in hac parte iuſtitiam fo
ueat. Ex laudo. n. quod per d. do. Neapolionem primo dr̃ promul
gatum, non poteſt d. cōitas Auximi ſe fundare, quoniam non ☙
ſtat de ꝓmiſſo in eum facto, nec de ſyndicatu per ſyndicos
tunc afferentes p̄tenſo: ſed de d. laudo duntaxat, cum per ciuita-
tem Rachanati nunc negetur illos fuiſſe ſyndicos, nec alr̃ de eo
rum poteſtate doceri poteſt, non valet laudum ſeu ſententia ēt
ſi promulgata aliàs fuiſſet à iudice competenti: quia ſnīa lata ☙
falſum ſyndicum, ſeu procuratorem, eſt nulla in præiudicium, i-
pſius domini vt in c. ex inſinuatio. & c. in noſtra. de proc. & l. 13.
C. eo. ti. niſi dñs habuerit ratum geſtum per falſum procuratorē.
l. 13. ff. de iud. & l. 3. §. falſus. ff. rē ra. hab. & l. ſi pecuniam. ff. de neg.
ge. Sed in caſu noſtro non probatur qd à principio illi aſſerti ſyn
dici habuerint mandatū: vel qd cōitas Rachanati eorum geſta
rata habuerit: ergo perinde iudicandum eſt, ac ſi nunquā habuiſ
ſent mandatum. paria. n. ſunt in effectu non eſſe, ſeu fuiſſe, vel nō
apparere. vt in c. ſolennitates. de ☙ſe. di. j. & l. in lege. ff. de ☙hen.
emp. Is. n. qui ſyndicos fuiſſe aſſerit h; probare: quia facta non p̄-
ſumuntur. de off. dele. cum in iure. de procu. c. j hæc. n. extrinſeca
non pręſumuntur, niſi expreſſe probentur. l. quęcunq;. ff. de pub.
nec ſufficit quod etiam iudex aſſerat in ſententia illos fuiſſe ſyn
dicos, qa ſibi non creditur. vt in c. qm̃ ☙. de prob & de hoc eſt gl.
1 no. & magiſtra. in c. cum in iure. de off. dele. quæ expreſſe dt † nō
valere ſnīam ſi negetur illum fuiſſe procuratorem ☙ quem lata
fuit ſententia, niſi doceatur illum habuiſſe mandatum. ob hoc ☙
ſulitur vt inſtrumentum procuratorium ſeruatis debitis ſolenni
tatib. inſinuetur in inſtro ſententiæ, vel aliàs ipſum originale ☙
* ſeruetur. Idem expreſſè voluit ibi Inn. & videntur *cōiter* doc. ibi in
hāc ſnīam inclinare. Quinimo dixit Bar. in d. l. licet. C. de procu.
q̄ ſi iudex ꝓnuntiet quem eſſe procuratorem, illa talis ꝓnuntia
tio non nocet dño abſenti, qui nō fuit in iudicio, & negat illi de
diſſe mādatum. arg. in l. de vnoquoq;. ff. de re iud. & 3. q. 9. caueāt.
& c. omnia. nec habet ſuffragari dignitas cardinalatus in perſo-
2 nam d. do. Neapolinis ꝑſiſtens, † quia in præiudicium alteri⁹ non
creditē ēt Card. gl. ēt notabilis quæ hoc cenſit rñdendo ad c. nobi
liſſimus. 96. di. ī c. ſicut. de ſen. excō. ꝓbatur aptè in c. à nobis in c.
ex quadā. & c. ī. vniuerſis. de teſt. Itē, qa vt arbiter, ſeu vt arbitra
tor ꝓceſſit, p; ex tenore laudi, & arbitrio nō credit ī ꝑiudiciū alte
ri⁹ ꝑtis. l. ne in arbitris. C. de arb. Itē nec ſnīa ſeu laudū datū p d.
do. Nic. habebat d. cōitati Auximi opitulari: qñ ꝓmiſſum ñ
fuit plenum: ſed ad diſcordias ſup finib. duntaxat ortas fuit re-
ſcriptum, vt patet ex ipſius tenore, exceſſit ꝙ d. do. Nic. ꝓmiſſio-
nem in multis, q̄tenus p oīa ap ꝓbauit ſnīam do. Neapolionis, q̄
ꝯtinebat plurimos artic. vltra ꝑtinia. ꝙ in illis ſnīa eſt nulla, cum
arbiter ñ habeat ꝑtātem, niſi quatenus in ꝓmiſſo ꝑtinet. vt ī
c. cum dilect⁹. de arbi, & in l. nō diſtinguem⁹. §. fi. ff. de arbi. & ma-
ximè d; etiā amicabilis ꝓpoſitor ſe extendere ad ea de qb. non
fuit cogitatum, vt l. cum aquil. ff. de tranſac. & idē vī dicendum,
qñ ꝓmiſ. fuiſſet plenum nō. n. ꝓ hoc p̄t ſeu arbiter ſeu arbitra
tor extēdere man⁹ ad eā, de quib. ñ erat ☙trouerſia. vt eſt tex. no
tab. in l. ſi cum dies. §. plenum. ff. de arbi. vbi dr̃, qd ī; fiat cōpro-
miſſum plenum, puta de oībus ☙trouerſiis & qōnib. nō tñ extē
dit ad ea de qb⁹ inter partes nō fuit diſputatum. Hinc notāter di
xit Bar. in l. cum aquiliana. ff. de tranſa. q̄ ſi erat inter te & me ☙
trouerſia de quodā fundo, & ☙promiſim⁹ in aliquem, & dedim⁹
ei plenam p̄tātem arbitrādi, nō poterit ꝓ hoc arbitrator fundū
adiudicare vni, & ꝑdēnare illa pt̄ē, vt det alteri aliꝙ aliā rē, de qua
nō erat ꝯtēpto, ꝓ d. §. plenū. & ꝓ l. nō diſtinguem⁹. §. de offō. ff. co.
ſed ipſius ☙pro. facti in d. do. Nic. erat ꝯtētio duntaxat ſup finib.
nec ſuper aliis apparet diſputatio fcā; g̃ nō potuit ſuper aliis iu-
dicare, qd ſi fecit ī caſſum laborauit. Hoc ob. homol. fcā p ſynd.
qa cum homolog. & approbatio ſnīæ nullæ habeāt inſtar cuiuſ
dam noui pacti, ſeu ☙ctus, iuxta ea q̄ leguñ & no. in l. 2. C. cōia
vt. iud. & per Bar. in l. vni. C. q ꝓ ſua iuriſ. nō valuit in hoc fcīo.
ſyndicorū: qa nō habuerūt p̄tātem ad ☙hēdū vel pacifcēdū, ſed
ad ꝓmittendū duntaxat. exceſſerunt g̃ p̄tātem, & ꝓ ☙ſs fcīo
fuit nullum. l. diligenter. ff. mā. & c. cum olim. de of. del. facit ad
ꝓpoſitum qd no. Bar. in l. 2. §. creditū. ff. ſi cer. pe. & l. ſi debitorē
meū. de noua. vbi ꝙludit, † q ſi ꝓtituī ꝓcuratorē ad mutuā pe-
3 cuniā recipiendā, ñ ob. mihi, neq; me obligat, ſi in iſtr. ☙ſiteat ſe
pecuniam recepiſſe, nō tñ apparet, ꝙ verè receperit. debuit. n. in
telligi mandatū de mutuo nāli. Tertiò & vlt. facit ☙ cōitatē Au
ximi p̄ſcrip. lōgiſſimi tpis q̄ p̄t allegari p cōitatē Rachanati, p̄-
ſuppoſito qd d. lauda à princ. valuiſſent: † nā priuilegiū collatū
4 vniuerſitati pdit̄ ꝓ vſum ☙riū, ēt per ſingu. de vniuerſitate. vt in
c. ſi de terra. & c. accedē. de priui. ex q̄ vniuerſitas ſic ꝓmitti ☙ pri
uilegiū patiat. Quinimo per actū ☙riū ſine aliqua ꝑtinit. tpis per
dit̄ priuilegiū priuati⁹ perſonis ☙ceſſum, idē ſi fuit ☙ceſſum vni
uerſitati, dūmò principr. nō ☙cernat fauorē eccl'iæ. vt in c. cū ac
ceſſiſſent. ī fi. de ☙ſt. & ibi plenè p gl. & doc. & priuilegū datū ad
aliq̄d faciendum, pdit̄ ꝓ nō vſum ſpatio. 10. an. tex. eſt no. in l. v-
ni. ff. d nundi. & ibi ꝓ Bar. & itē ꝑſuppoſito qd ex d. laudis actio ꝓ
ſonalis ☙peteret cōitati Auximi, tñ rīarit̄ actio perſonalis tollit̄
ſpatio. 30. an. vt l. ſicut. C. d pſcr. 30. an. At in caſu nr̃o à tpe primi
laudi, vī ſedi eſt lapſum tp̄s fere. 60. an. Bona fides aūr p̄ſumit̄. vt
no. gl. ī c. ſctōrū. & c. ſi dilig. & c. ſi. de p̄ſcr. & maximè ī iſtis incor
poralib. de q̄ plenè per Bar. in l. j. §. j. ff. de itī. act. pri. & l. Celſus. ff.
de vſuc. & ꝓ Cy. in l. j. & 2. C. de ſer. & aqua. Vertat g̃ ſe q̄ velit ve
ritas: qa fundata eſt intētio cōitatis Rachanati. ¶ Et, pfecto q̄q
hæc, & multa q̄ potuiſſent allegari in fauorē cōitatis Rachana-
ti, q̄ breuitatis cā ſubticui, videāt multū vrgere, tñ ſi qs rectè oīa
inſpexerit, & maximè in vnū ☙iunxerit, clarè apparebit cōitatem
Auximi fouere iuſtitiā ex vtroq; capite. ſ. ex laudo do. Neapo. &
do. Nic. & clari⁹ hoc eliciet, ſi ad vtrūq, ſimul oculos dirigam⁹.
Primò. n. eſt ☙ſiderādū qd primū laudū ꝓmulgatū extitit ꝙ Car.
in illis partib. tunc Legatū. Card. n. ēt etiā ſoli ex ☙ſuetud. ſaltem
Rom. eccl'ię. plenè credit̄ de actis corā ſe geſtis. vt ī c. ☙ſtitut⁹. de
ap. & ibi hoc ſeq. Io. An. & Hoſt. no. Spe. in ti. de teſte. §. i. ver. qd ſi
aduocat⁹. vbi dicit ꝙ Clemēs papa ꝓnunciauit hoc ex gñali ☙-
ſuetud. magis q̄ de iure mero ꝓcedere, & qd credat̄, opt. etiā fa
cit c. qd ſup his. d voto. ibi. n. ſigilla illorū Card. erāt ignota, iō ñ
fuit illis creditū. ſee⁹ ſi fuiſſent tuot. vt vbi leg. & no. Ad idē opt.
facit c. nobiliſſim⁹. 97. di. vbi ſm cōem ītel. credit̄ Car. ſi aſſerit ſe
legatū, & ſic ī attribuēdo offīo ord. & honorabile, & ꝓcupiſcibi-
le: g̃ forti⁹ d; credi ſi aſſerat ī ſnīa ſua, qd ſynd. hñtes ad hoc ptā-
tē à cōitate Rachanati, ☙pmiſerunt in eum, cum hoc offīo arbi-
trandi ſit magis oneroſum, q̄ honorabile: nec in hoc vertit̄ ma-
gnum p̄iud. qa vt p; ex laudi forma multa attribuit cōitati Ra
chanati ī ꝑlatiōē eorū q̄ tribui ſeu ꝓcedi mādauit cōitati Au-
ximi g̃ attēta leuitate ꝑiudicij, facili⁹ d; credi aſſertioni Card.
p̄ſertim cum ēt legatus in illis partib. nā rōne dignitatis legat.
magis dēt credi. l. Liquet. in fi. C. de ſum. tri. & fi. c. facit. 11. q. 3. qc
q̄. & l. ebale. C. de epiſ. au. & qd no. Inn. in c. nuper. de teſt. Item &
2. cum illud ēt arduum nego. & valde ꝓpalatum ꝓp multa ſcā
dala inter illas duas cōitates orta, vt p; ex tenore ſententiæ, nō
ē verīſ⁹ q̄ n agitatio illi⁹ negotij coram illo legato Cardinali p
aſſertos ſynd. cōitatis Rachanati peruenīſſet ad aures hominū
Rachanati. arg. in c. ſ̃dam. & c. ☙to. de p̄ſu. ergo illo ſynd. nō re
uocando in tanto nego. p̄ſimē. dū eſt qd mandatū dederant, iux
ta nor. dictum Inn. in c. ex parte decani. de reſcr. facit tex. Inſt. de

his

Universidad de Deusto
Biblioteca

his ꝑ quos ager. poſſ. Hoc corroboro fortiſſimè: cũ n. negari nõ poſſit ſyndicos ꝙpromittentes in d. do. Nico. habuiſſe mandatũ, cum de illo clare ꝓſtet, ac homologaſſe & approbaſſe illius laudum, ſ̃ q̃ nil aliud ꝓtineꝫ, niſi forma laudi illius do. Cardina. ꝓſumendũ eſt ꝙ formã illius laudi adduxerunt, & ꝑſentarũt cõitati. Hoc. n. inter oẽs cõiter accidit: † & valet argũ à cõiter accidẽtib. vt in c. 1. & qd ibi no. Cal. de cle. nõ reſi. recipiendo g̃ formã illius laudi: in q̃ fiebat mẽtio de arbitrio & laudo dato p d. Cardinalem eorum ſyndicis interuenientib. & nõ ꝺicendo, vñ rap probaſſe illorum factũ. p cle. j. de ꝓcu. & p l. ſi filius. ff. ad Maced. & p id qd notãter ponit Bar. in l. quo. n. ff. rẽ ra. ha. & l. cũ tabernã. §. idẽ q̃ſiuit. ff. de pig. l. Titi⁹ Seia. ff. de ꝓſti. pe. in q̃b. iurib. vult, ꝙ ſi qs recipiat inſtrm̃ ſeu lrã ꝓtinentẽ aliq̃d in ſui ꝓiudiciũ, & nõ ꝓteſteẽt in ꝓriũ: vr ille ꝙſentire: & ſi aliq̃d fuit noĩe ſuo geſtũ, & ſup hoc recipiat inſtrm̃, & nõ ꝺicat, vr approbare: & hoc ſatis ꝓbaꝫ per iura. ff. alle. Tertiò facit notabile d. Bar. in l. ſciendũ. ff. de ver. ob. & originalr glo ſtatores in l. j. C. de fi. inſt. & iure haſtæ fiſcli. x. & Inn. in c. q̃ſn ꝺ. de ꝓba. vbi cõiter no. qd verbi⁹ enũtiatiuis inſtr̃i credit, q̃n illud enũntiatũ potuit ĩteruenire tpe ꝙfecti inſtr̃i. Ob hoc dixit Bar. in d. l. ſciẽdũ. ꝙ ſi inſtrm̃ dicat, viſo inſtro debiti, habita fide ꝙ tale eſt iuſtum ꝓtiũ nõ facta rei ſubhaſtatione, & c. illud inſtrm̃ ꝓbet, qd ꝙſtet de debito, & qd illud ſit iuſtũ ꝓtiũ: qa hæc potuerunt interuenire tpe ꝙfecti inſtr̃i. ita dico in ꝓpoſito cũ do. Car. dixerit ĩ ꝓnũtiatiõe ꝙſtabat de mãdatis ſyndicorũ: & hæc fides potuit adhiberi tpe inſtr̃i ſnĩæ ꝙ viſionẽ inſtr̃i g̃ꝺanda eſt fides huic inſtro ſnĩæ, maximè in feõ antiquiſſimo. difficilè eſt. n. oĩa ac ꝙ lõgiſſima tpa recẽſere. Ob hoc dixit Inn. in c. bonæ. de elec. & in c. cum in iure. de offi. dele. ꝋd poſtq̃ ſnĩa tranſiuit in rem iud. oĩa ꝓſumũr ritè & rectè agitata. ad hoc bonus tex. in c. ſicut. in fi. de re iud. no. Hoſt. in c. cũ inter. c. ti. & Cal. plenè in c. q̃ſn. de ꝓba. & maxiè q̃ ſnĩa fuit lata partib. præſen. ex quo ſyndici erant ꝑſentes, & nõ ꝺixerũt, imo approbauerũt ꝓſumẽndũ eſt de ꝙpromiſſo: iuxta not. per Inn. in c. innotuit. de eo q̃ fur. or. rec. & per Spec. in tit. de ſen. pla. §. iuxta. ver. & no. & in tit. de inſtr. edit. §. qualr. ad fi. ver. inſumma. & quẽ admodũ ex trãſactu tpis ꝓſumit ꝙ ſnĩa iudicis, ita & ꝙ dicto arbitrorũ: vt voluit Dy. in quoꝺã ſuo ꝙl. 13. recitat & ſequit Io. An. in addi. Spe. in ti. de arbi. §. ſequit. ver. qd ſi actum fuit in ꝙpromiſſo, & clarius ꝙ An. de But. in c. q̃ſn ꝺ. præal. Ex ſnĩa verò ſeu laudo do. Nico. põt cõitas Auximi ſe iuuare indubiè iudicio meo ex triplici capite. Primò ex forma ꝙpromiſſi. Scꝺo ex approbatione noua ſyndicorum. Tertiò ex ratihabitiõe cõitatis Rachanati q̃ ꝓſumenda eſt. vt ſ. diceẽ. Dixi primo qd poterit ſe iuuare ex forma ꝙpromiſſi. f. diſponentis qa habuit ad hoc mãdatũ. Et primò in hoc ꝙſidero breuiſſimè loquẽꝺo: qã ſum breuitatis amator, ꝙ cõitas Rachanati dedit ſyndicis mãdatum ad ꝙmittendũ ſuper ꝙfinib. & aliis diſcordiis. Itẽ ad ꝓbandum, & ꝙfirmãꝺũ, & reuocandũ ſnĩas & lauda al's inter dictas partes ꝓmulgatas q̃ qdẽ verba clarè ꝙprehendere põt diſcordiã iã ꝺudũ ortã ſuper vectigalib. nõ ſoluẽꝺis, maxiè cũ ſuper illis al's fuiſſet laudũ datũ: & de ap ꝓbatione & reuocatiõe laudi fuit expreſsè mẽtio habita in mãdato: nec mãdatũ eſt reſtringẽꝺũ, ſed potius amplianꝺũ. vt no. Inn. ĩc. ſedes. de reſcr. maximè in caſu nr̃o, vbi baꝫ ad ꝙmittendũ & ꝙponendum ꝓ bono pacis, & q̃etis. fauores. n. ꝺẽnt ampliari. vt in r̃a, odia. de re. iu, li. vj. Syndici verò ꝙ ꝓ miſerũt, & q̃ q̃ videanẽ ſe reſtringere ad cãm diſcordiæ ſuper fini bꝰ tm̃: qa dederunt mandatum ſuper depend. & ꝙnex. ſatis vñr dediſſe mandatũ ẽt ſuper vectigalib. qa diſcordia erat ꝙnexa cũ ſolutione vectigaliũ. nã ĩ ꝙenſatiõnẽ ſolutionis r̃. fiẽꝺæ ꝙfinia fuerunt poſita fortaſſe in ꝓiudicium ciuitatis Auximi per d. do. Car. vñ orta diſcordia ſuper finib. ſatis illa qõ vectigaliũ erat de pẽꝺens, & ꝙnexa, cum de illis duob. pariter ꝓ bono ꝙordię fuiſſet laudatũ. facit ad hoc c. ſi poſtq̃. de ele. li. 6. & ĩ ſimili dicimus
7 † qd iudex q̃ cognouit de mr̃imonio põt acceſſoriè cognoſcere de dote tanq̃ de dependente, vbi al's princip'r cognoſcere non poſſet. vt in c. de prudentia. de dote poſt diuor. reſt. & qd arbiter poſſit ẽt ſi expreſsè in ꝙpromiſſo nõ ſit dictũ, cognoſcere de cohærẽtib. & ꝙnexis: eſt gl. q̃ ad hoc alleg. iura. in c. cũ dilect⁹. de arbi. & vbi duo ſũt ꝙnexa, q̃ recedit ab vno vr ẽt recẽdere ab alio: & petendo reſtõnem ꝺ vno, op3 iudicare ẽt de alio. Ad hoc qd legiẽ & no. in l. etiã. ff. de min. & optimè facit ad caſum nr̃m qd legi. & no. in l. cum actum. §. j. de ne. geſt. ¶ Scꝺo dixi, qd ꝑſuppoſitõ qd à principio laudũ vltra articulũ finium nõ va uiſſet, qa atũ à nõ hãte ꝑtrem: tũ ex quo ſyndici ſcient illud laudũ ap ꝙ bauerunt, & homologauerunt, hẽr ſalrẽ vim pacti, & noui ꝺẽ⁹. vt l. 2. C. cõia vtriuſq; iud. & per Cy. & Bar. in l. vnic. C. q̃ ꝙ ſua iuriſf facit qd no. in c. ſignific. de ſo. ꝙpe. Nec ob. ſi dicaꝫ, quod ſyndici nõ habuerunt ꝑtãtem ad ꝙhendum, vel paciſcendũ de nouo: qa dico quod habuerunt ꝑtãtem ad recipiendũ & ap ꝓbãꝺũ quoꝺcũq; laudũ ferendũ per do. Nic. & expreſsè ſenſerunt ꝙ pũt ẽt tam ſuper aliis diſcordiis q̃ ſuper ſnĩb. vt ſ. dixi. Item reſpectu ꝑfirmandi & reuocandi ſnĩas & lauda aliàs data, vt dr̃ in ſyndicatu: g̃ mandatum de directo extenditur, & extendi põt ad oĩa ꝑtẽta in ſnĩa do. Card. nam qd generalr dr̃ gñalr eſt intelligendum. l. de ꝓtio. ff. de pub. & c. ſi romanorum. 19. ꝺi. & c. ſolitę. de ma. & ob. maximè qa ꝺata fuit eis ꝓtãs circa oĩa prædicta ad faciẽꝺum quicqd ipſa cõitas & hoĩes ipſius perſonalr facere potuiſſent. ꝙ verba ꝺatur ꝓtãs etiam in his q̃ requirunt ſpãle mandatũ. vt no. Bar. in l. procurator cui libera. ff. de proc. & l. creditor. §. Luci⁹. ff. mãꝺa. ¶ Tertiò dixi, qd ex ratihabitione ipſius cõitatis Rachanati poteſt ipſa cõitas Auximi ſe fundare. nam vt prædixi præſumendum eſt ex cõitate accidentib. qd illi ſyndici. portauerunt cõitati copiam, & inſtrum illius laudi ꝓmulgati p d. Nico. in q̃ ẽt ꝙtinebatur qualr ipſi ſyndici nomine cõitatis illd approbauerũt. vñ præſuppoſito ꝙ ſyndici non habuiſſent ad hoc mãꝺatum, tñ ex q̃ cõitas ſciuit approbationem factam noĩe ſuo & ſup hoc recepit inſtrum, & non ꝺixit, vr ratificaſſe. ꝺ. l. ſi filius. ff. ad mac. & ꝺ. l. cum tabernã. §. idem q̃ſiꝺ. ff. de pig. & cle. j. de ꝓc. & qd no. Bar. in ꝺ. l. quo. n. ff. rem ra. ha. & hęc eſt optima ꝙſideratio. Et per hoc ꝑ qd ex multiplici capite põt cõitas Auximi ſe iuuare ꝙ cõitatẽ Rachanati ſuper hmõi vectigalib. non ſoluendis. ¶ Non ob. qꝺ ꝺ præſcriptione dr̃, nam in hoc ꝙſiderato, ꝙ ꝙſuetudo nõ h3 ꝓpriè locũ in caſu nr̃o, qa ꝙſuetudo eſt quod ſam ius cõe, non ãr ap ꝓpriabile. j. ꝺi. c. ꝙſuetudo. Præſcriptio verò vni auſert, & alteri tribuit. Et hæc eſt vna de ſubſtantialib. differentijs inter ꝙſuetud. & præſcrip. vt no. per Io. in c. fi. de ꝙſue. facit qd ipſe no. ĩ c. a. de con ſue. li. 6. & per Cy. in l. 1. & 2. C. q̃ ſit lõ. ꝙſue. cum g̃ hic agatur detollendo iure ꝙſiſtente vigore laudorum, & ꝙceſſionis ſyndicorum penes cõitatem Auximi, non h3 locum propriè ꝙſuetudo, & ſic ceſſat curſus x. anno. per quem regulr ꝙſuetudo introducitur. vt l. & no. in l. de quib. ff. de leg. op3 g̃ vt inꝺucniat preſcriptio q̃ cauſata eſt in odium negligentis ius ſuum, & in ꝙſequentiam in fauorem præſcribentis: iuxta ea q̃ hñr: 16. q. 3. c. dilectio. §. põt. per Dy. in r̃a poſſeſſor. ji. 6. & Bar. in l. j. ff. de vſuc. in caſu verò nr̃o nõ ꝺatur negligẽtia ex non vſu ſnĩæ. cum g̃ laudum, ſeu ſnĩa ꝙeꝺit in actu meræ facultatis ĩmunitatem non ſoluẽꝺi vectigalia in tm̃, ꝙ ſi hoĩes Auximi per mille annos non detuliſſent ali qua per territorium Rachanati, nõ fuiſſet inducta aliqua preſcriptio: qa per non vſum nõ inducitur preſcriptio, ſeu ꝙſuetudo, ex q̃ non h3 actum incluſum ꝓrium diſponi iuris ꝙtẽtis. vt no. Cy. in l. 2. C. q̃ ſit lon. ꝙſue. & Io. an. in c. Ioannes. de cle. ꝓiu. Probatur ad ſenſum qa non põt iſti dici in hoc negligentes, cũ illi ſint actꝰ meræ facultatis: & facit quod in ſeruitute vrbana amittenda hñ ĩ l. hæc autem iura. ff. de ſerui. vrb. præd. nec poteſt iſta dici ſeruitꝰ ruſtica, q̃ præſcribitur ſolo curſu tpis ex non vſu, vt ꝺ. l. hæc autẽ iura. & l. ſequit. §. ſi viam & qd ibi no. ff. de vſuc qa non ꝙpetebat in caſu nr̃o ius eundi p territorium qa illud ius liberum cuique: nec ꝺatur facultas eundi vel vehendi: ſed ꝙpetebat ius non ſoleundi q̃ſi hoĩes vellent aliquid ducere per territorium Rachanati: nõ g̃ perdit iſtud ius, niſi per actum ꝓrium. ſ. per ſolutiones factas de reb. ꝙ territoriũ ꝺelatis. nec iudicio meo ſufficit ꝓbare, ꝙ aliqui hoĩes Auximi ſoluerint, quia hoc ius ꝙpetebat cõitati & eſt ius incorporale: vnde non præſcribitur niſi ꝺetur ſcientia cõitatis ꝑ quam præſcribitur: quia ſola patientia domini eſt poſſeſſio in iſtis incorporalibus: & al'r poſſeſſio haberi non poteſt. vt probatur in l. 2. C. de ſerui. & aqu. plenè per In. in ca. bonæ. 2. de poſt. præl. & in c. 2 quærente. de off. arch. & c. 2. de in integ. reſt. & in multis alijs locis per Bar. ĩ ꝺ. l. j. ff. de itine. actu q̃; priua. & Cyn. in ꝺ. l. 2. ſeu prima. C. de ſer. & aqua. niſi g̃ maior pars populi Auximi probetur ſoluiſſe, nõ poteſt ꝺici quod fuiſſet inchoata præſcriptio ꝑ cõitatem, vel niſi toties, & ita palam fuiſſet per maiorem partem facta ſolutio qd ſcientia veriſi'r ꝙueniſſet ad ipſam cõitatẽ, apud quam ꝙſiſtebat illud ius, vt no. in iurib. præal. aliàs autem non ꝺatur negligentia cõitatis, nec poſſeſſio põt q̃ri ex parte alterius. vt no. maximè per In. in ꝺ. c. bonæ. Quantum ãr tpis in altero prædictorum caſuum requiratur, credo qd tps 30. an. quia tanto tpe regulr præſcribitur actio perſonalis q̃ in hoc caſu ꝙperabat Auximis. vt l. ſicut. de præſcri. 30. an D3 tñ ad hoc tempore ſubduci tẽpus hoſtilitatis, q̃n erat tanta ꝙ ius non redeꝺat in loco. vt in c. tranſmiſſa. & ibi per Inn. de præſc. Item tps mortalitatis: qa illa eſt Dei hoſtilitas. de quo per Bar. in l. nãr̃. ff. de vſuc. Item tempus veriſi'ris ſcientiæ illorum laudorum: quia cum mala fide non currat preſcriptio, d'r etiam ꝙſiderari an ex ꝙiecturis poſſit probari mala fides. iuxta no. per Bar. in l. Celſus. ff. de vſuc. Item in facto nr̃o cum agatur de vectigalib. ſponendis, etiam eſt ꝙſiderandum, an cõitas Rachanati hẽat hoc ius ꝙponẽꝺi & exigẽꝺi & vectigalia p tũ tpis de cuius initio memoria nõ exiſtit: al's ãr ceſſante priuilegio principis nõ põt hoc ius ꝙpetere ciuitati velalteri citra principẽ. vt probatur in l. vecti. ff. ꝺ pub. & l. ſi publicanus. §. in oĩ. c. ti. & vtrobiq; per Bal. in l. 2. C. noua vecti facit tex. optimus. in c. ſuper quibuſdam. de verb. ſig. hoc. n. caſu propriè præſcribitur ꝙtra iura principi reſeruata in ſignum ſpecialis

ſpecialis priuilegii. iõ regriẽ tũ tps. vt in ꝺ. c. ſuper quibuſdam. Sed vbi iſtud i⁹ cõpeteret ciuitati Rachanati: & ageret ꝺ præſcribendo iure competenti Auximis ex illis laudis, Dico ꝙ nõ requritur tempus irrequiſitum ad ꝑſcribendum ꝙ eccleſiã Romanã: qa illud priuilegium centum annorum cõpetit in iuribus immediatè pertinentib. ad eccleſiã Romanã: ita quod per preſcriptionem præiudicaꝫ ipſi eccleſię Romanæ. ¶ Secus autem cùm ꝑſcribunt iura ſpectantia ad ſubditos eccleſię romanæ vt ĩ caſu noſtro qa tunc ſufficit tẽpus cõe, vt apertè voluit gl. & doc. poſt illã in c. ad audientiã. de ꝑſcript. & in c. dilectus. de capel. mo. & ĩ c. volumus. 6. q. 4. & ibi per Archidiac. & hoc iõ: qa nõ agitur nunc de præiudicio eccleſiæ romanæ, ſd ſubiectorum, cum ꝑſcribantur iura quæ non erant apud eccleſiam romana. facit ad hoc optimè qd no. Inn. inc q̃rente. de offi. or. ¶ Cõcludo g̃ qꝺ ꝺ vt ꝑſcriptũ ſit ꝙ cõitatẽ Auximi, ꝙ ꝓbet ꝙ cõitatem Rachanati, ꝙ ſciente vel ſoluẽte maiori parte populi ciuitatis Auximi fuerint ĩgeta poſſeſſione, vl' quaſi, pcipiendi vectigalia ab homini bꝰ Auximi p 30. an. ita qd de iſtis 30. ann. deducaꝫ tps guerrarũ, & mortalitatis modo ꝺicto, & tps ſcientiæ, q̃ veriſimiliter potuerunt hr̃e de dictis laudis & iure competẽri Auximis: nam regulariter per decenniũ ĩducit obligatio (aliàs obliuio.) vt no. in l. ſi de eo. ff. de acquir. poſ. & in l. 1. C. de ſer. fugi. Item q̃ iſtud ius inducendi vectigalia in eorum territorium habuerit ex priuilegio principis, vel tantum tps de cuius initio non eſt memoria. Et hæc ꝺicta poſſit ita gñaliter, qa caſus præſcriptionis generaliter fuit mihi propoſit': & ſic non potui dare certũ reſponſum. vt in c. de mulierc. de ſpon. cum ſimilib.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

FACTI CONTINGENTIA Sic proponitur, Quidã habens duos naturales ex concubina, maſculum ſciliçet & fœminam, volens illos legitimare, concubinam ĩ vxorem duxit, & tãdem vltimum condidit teſtamentum: in quo filium ſuum maſculum heredem vniuerſalem inſtituit: filiæ verò ſuæ iam maritatę reliquit iure inſtitutionis floren. quadringẽtos. & hoc ſuũ teſtamentũ facit in domo ꝓpria, iacens, ꝑſentib. ſeptem teſtibꝰ rogatis, vltra notariũ q̃ teſtamentum ſcripſit. Teſtatore ꝺeniq; defuncto filius maſcul⁹ totã hereditatẽ tenuit: ſicut in teſtamento cõtinebatur, vixitq; per viginti annos poſt patris mortem: & tandem plurib. relictis filijs deceſſit: elapſis nouem annis à morte patris filij corã poteſtate Senenſi fuerunt conuenti ſup dicto legato quadringento: um florenorum iure inſtitutionis relicto rũ dictę filiæ primi teſtoris, & ipſorum vt hæredũ ꝙparuit procurator, & coram poteſtate litem ꝙteſt. eſt: demum perijt inſtantia, elapſoq; mul:o alio tpe, & interim iam ſunt anni. 13. fuit ꝙuentus vnus ex ꝺ. filijs nepotib. primi teſtatoris ſuper ꝺ. legato, quatenus eum pro ſua rata contingebat, ſuper quo factum fuit inter partes compromiſſum, & coram arbitris fuit lis conteſtata: nunc nouiſſimè orta eſt quædam ꝙtentio inr eoſdem, & coram arbitris nouiſſimè electis excipitur de præſcriptione ꝺ. legati: cum à tpe ꝺ. legati ſint elapſi quinquaginta anni & vltra, nec h3 obſta re litis ꝙteſt. facta coram ꝑtẽ: qa iſte q̃ nunc conuenitur, erat tunc pupillus, ætatis. ſ. nouẽ annorum: & ſm ſtatuta Senenſia pupillus non poteſt ꝙueniri, niſi coram iudice pupillorum, & aliter iudicium non valet, & ſic illa litis conteſtatio haberi ꝺ3 pro nõ facta. Nec obſtat conteſtatio litis facta coram arbitris, iam ſunt anni. 12. quia tunc eratꝺebitum præſcriptum. Queritur qꝺ iuris.

¶ Conſilium xix.

1 *Hæredes de iure canon ĩcopoſſunt à ſe incipere præſcriptionem ſi habeant bonã fidem.*

2 *Præſcriptio ſemel interrupta etiam ciuiliter per litis conteſtationem nõ poteſt amplius inchoari propter malam fidem præſumptam*

A D Huius caſus ꝙram deciſionem tria breuiter ſunt examinã da. Primum, nũquid filius primi teſtõris potuerit ex perſona ſua præſcribere. Secundum, quid de filijs ipſius hæredis nepotibus ipſius primi teſtatoris. Tertium præſuppoſito quòd fuerit inchoata præſcriptio, nunquid fuerit interrupta per litem conteſt. habitam coram iudice non ſuo: & qd de conteſtatione litis poſtea habita coram arbitris. ¶ Quoad primum videtur quod nili' præſcribere potuerit: ignorare præſumitur teſtamentum paternum, cum conſiſtat in facto, iuxta plenè no. per Bart. in l. qui romæ. §. duo fratres. ff. de ver. ob. & bonæfidei poſſeſſor præſcribit contra legata, & hęreditates etiam ad pias cauſas diſpoſitas. vt l. fi. C. de ſacr. ecc. & 16. q. 4. c. fi. facit quod no. gl. in l. licet. C. de iure delib. Et idem videtur dicendum quo ad filios nepotes primi teſtatoris, cum ipſi pariter, & fortius præſumantur ignorare teſtamentum aui, cum ſuccedant ex perſona eorum patris. Nec hꝫ obſtare nouiter conuẽto litis ꝙteſtatio habita coram iudice incompetẽti: qa talis conteſtatio non interrumpit præſcriptionẽ, vt eſt tex. iunctus cum gl. in l. pe. C. ne de ſta. defun. not. gl. in c. vt debitus. de ap. & c. ex tuarum. de pur. can & 15. q. 3. dilectio. §. ꝑt. Nec ob. ꝙteſtatio vltimò facta corã abitris: qa tũc erat ꝙpleta præſcriptio ꝙputando tps filij & nepotum. & iõ nõ hꝫ locũ interruptio. ad hoc no. gl. c. vigilãti. de ꝑſcr. & Io. An. ĩ r̃a, poſſeſſor. ꝺ. reiur. li. 6. in mercu. & ex his pꝫ rñſio ad 2. & 3. ꝺub. ¶ Sed his nõ obſtãriã ſnĩam ĩ caſu nr̃o arbitror veriorem ex triplici capite. Primò, qa filius teſtõris ꝑſumiẽ habuiſſe notitiam teſtamẽti, cũ in facto mihi ꝑſupponaꝫ, ꝙ teſtm̃ fuit inuentum in domo ipſius filij, & ſic erat in hr̃ditate ĩacẽte. l. ſi q̃ cautiones. ff. fa. erc. & quis ꝑſumiẽ hr̃e notitiam eorum q̃ ſua ſunt l. q̃qs. C. de reſcin. ven. facit c. ab excõicato. de reſcr. & c. cũ illorum. de ſent. exc. ꝑterea, teſtm̃ fuit ꝙditum publicè in domo ipſius teſtõris in ꝑſentia teſtium, & notarij, filio exiſtente in loco teſtõris. g̃ ꝑſumiẽ illi⁹ habuiſſe notitiam. ar. opti. in c. quoſdam. & c. ẽto de ꝑſump. & l. ꝙſenſu. C. de repu. & qd no. Bar. in l. j. ff. ſi cer. pet. & 10. diſt. qd ꝺicitis. & in c. j. de transla. epiſ. nec ab his diſcrepat Bar. in ꝺ. l. qui Romæ. §. duo fratres. nã ibi expreſsè vult, ꝙ ex ꝙiecturis ꝑſumi debet ſciẽtia ꝙtiã in filio. Eſt & alia ſciẽtiæ ꝙiectura: qa cũ teſtator haberet duos filios, maſculum. ſ. & fœminam, & de iure ciuili æqualr ab inteſt. ſuccedere deberent, vt in auth. defuncto. C. ad Tertu. & fili⁹ totã hr̃ditatẽ poſſedit iuxta diſpoſitionẽ teſtamẽti: g̃ ꝑſumiẽ illi⁹ habuiſſe notitiã: qa al's ꝑſumerem⁹ ĩ eo delictũ, & vſurpationẽ: qd in ꝺubio nõ eſt ꝑſumẽꝺũ: ſicut ꝺicimus in extraneo poſſiꝺẽte totã hæreditꝺ. vt in ꝺubio ꝑſumamus habuiſſe notitiã teſtamẽti, ne ꝑſumaꝫ animus vſurpandi. vt no. Bar. ĩ ꝺ. §. duo fratres. & eadẽ rõ eſt de parte q̃ ad partem, ſicut de toto q̃ ad totũ. vt in l. an pars. ff. p derelic. facit c. paſtora. verſ. itẽ cum totum. de of. dele. & hoc ꝓfecto vltimũ ſufficeret ad ſcientiã ꝑſumendã. Si g̃ filius habuit ſciẽtiã huius legati, nõ valuit preſcribere. vt ĩ c. ſi. de ꝑſcr. & qd no. Bar. ĩ l. priuilegia. C. de fac. ſan. ecc. Et p ꝙs nec filij iſtius hr̃dis q̃ ſucceſſerunt in hr̃ditate ꝑſcribere potuerũt: qa mala fides defuncti nocet hr̃dib. in ꝙpetitione, ita qd nec p ſe põt ꝑſcriptionẽ inchoare. vt eſt tex. no. ĩ l. cũ hr̃s. ff. de diuer. & tẽp. prę Et hoc indubitatũ de iur. ciu. q̃ iure decidẽ da eſt pñs qõ, cùm ſit inr laicos, iuxta no. ĩ c. 2. de arbi. li. 6. & r̃a, poſſeſſor. de reg. iu. li. 6. & p Bar. in ꝺ. l. priuilegia. C. de ſac. ſan. ecc. 1 Deiure verò cano. nunqd hr̃des poſſint à ſe incipere præſcriptionẽ, ſi habeãt bonã fidẽ. no. Dy. in d. r̃a. poſſeſſor. poſſet ꝺici, ꝙ ſic ex quaꝺa benignitate canonica. ar. eorũ q̃ no. in c. de quarta. de ꝑſcr. & c. cura. de iur. pa. Sed ego ſ̃p tenui ꝙrium, vt ĩ hoc ñ differat ius cano. à ciuili: qa ñ repit iure cautũ, vt ĩ c. j. de op. no. nun. Nec ob. no. ĩ iurib. allegatis ꝙ Dy. qa illa nõ loquunt ĩ hæredę, q̃ cauſat i⁹ ſuũ à defuncto, & ceſſetur eadẽ ꝑſona ꝙ defuncto, vt in aut. de iureiu à mo. præ ſed in ſucceſſ. in dignitate, nõ cauſat ius ſuũ à defuncto, ſed ſuperiore, à quo inſtitutio. habuit, nec cenſetur eadẽ ꝑſona ꝙ defuncto, m̃erito præſcribit ſi hẽat bonã fidẽ, licet prædeceſſ habuerit malã fidẽ: & ex hoc cap. indubiè iu ꝺic. eſt ꝓ legataria vl' eius hære. ¶ Sedm ca. fauorabile legatariæ eſt, qa præſuppo ꝙ filius teſtõris ignoraſſet teſtm̃ prnum, tñ ex alio cap. non poterat præſcrib. quia aut erat malæñ. poſſ. qui cre debat hæredit. pro ꝺimidia perinere ad ſororem, prout iure diſponitur, & nihilominus poſſiꝺebat totã inſolidũ, & non potuit præſcrib. & ꝺem in fil. hæredib. rõne præd. Aut errabat in iure, credens hæred. totã ad ſe, vt ad maſculũ pertinere, & ẽt præſcribere nõ potuit: quia error iuris ĩpe ꝺit præſcr. vt ĩ l. nunq̃. ff. de vſuca. nec error iuris eſt præſum. vt no in l. ſine culpa ff. de re. iu. & per Bar in l. ſed ſi. ſ. ſcire. ff. de pet. hær & l. quod nerua. ff. depo. facit l. quemadm. C. de agr. & cenſ. li. xj. & reg. qui ſ̃ iura mercaẽ. ꝺe re iud lib. vj. vertat g̃ ſe veritas quo velit, nõ poteſtin caſu no ſtro locum habere præſcrip. ¶ Ex 3. c. obtinere ꝺ. legataria, vl' ip ſtro locum habere præſcrip. ¶ Ex 3. c. obtinere ꝺ. legataria, vl' ip ſius hæres, quia præſuppoſito, q ꝺ. filius legitimè inchoaſſet prę ſcript. quia p mortẽ ſuã per 9. an & ſic anteq̃ ꝙpleretur præſcrip. quirit iudicis ꝙpet ſeu actũ iudicial. hoc not. voluit Ant. de but. in c. vt debitus. de ap. ſuper gl. j. vbi dixit q̃ ſi ex geſtis coram incomp. iud. reus fuit effectus malæfidei poſſeſſ interrupta eſt præſcriptio. vt in ſimili no in exceptione, q̃n per illã qs ꝙſtituitur in mala fide, vt no. in c. cũ ꝺilect⁹. ꝺ or. co. facit qd no. in c. at ſi, clerici. ꝺ ind. Sed ĩ caſu nr̃o talia interuenerunt corã iud. incõp. q̃ is ꝙ quẽ nũc agitur, ꝑſumitur incidiſſe in mala fidẽ, cũ fuerit alleg. teſtm̃ aui, & legatũ in eo factũ, & oblata particula teſtũ, quatenꝰ faciebat ad eam, qd plus eſt, teſtamentũ ſemp fuit ĩ domo iſtius rei, & frum: ita q̃ poterãt ſtatim videre, & veriſi'e eſt, q̃ viderũt,

vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel est eis imputandū,si noluerit informari.ar.in l.qđ te.ff.si cer. pe.& eleganter per Bar.in extraua.ad reprimendum,in verbo,de nuntiationem.ad fi.vbi vult,ꝙ ēt exiudicium pōt hæres per informationem verisimilem ꝓstitui in mala fide. Quinimo plus dico,ꝙ sine illa informatione non valuerunt isti nepotes testatoris pscribere,cum ex eo ꝙ semper habuerunt testm̄ in domo p̄ sumunt̄ sciuisse legatum.ar.in d.l.quisqs.C.de rescin.ven. & qđ no.Bar.in d.§.duo fratres.& per ꝙs non potuerunt pscribere.& hoc solum sufficeret ꝫ eos:nam mala fides probat ex ꝓiecturis, cum ꝓsitat in aīo,vt no.Bar.in l.celsus.ff.de vsuca. & l.j.§.j.ff.de iti actūq; priuat.& hoc solum sufficeret ad impediendam pscriptionē ꝓpleri,& hoc est quartum caput victoriæ importāde:nec habet opitulari,qđ isti quenti erāt tūc 9.annorū:qa satis est doli capax ad ꝓprehendendum ea q̄ erant facti.f.legatū esse descriptū i testō:maxime cū fuisset allegatum pactorem, q̄ eos traxit ad cām.ad hoc optimè c.i.de delic.pue.& l.j.ff.ad sill.§.impuberi.& qđ no.gl.in c.psbyter.68.dist.per doct.in c.cum nobis. de pscri.& hæc sufficiant. ¶Concludo ergo dictam legatariam, seu eius hīdem,fouere iusta cām præscriptione allegata nō obst.

¶Casus consilij sequentis.

CASVS in effectu sic proponitur.Ciuitas Florentiæ hās multa locā temporalibus sibi pleno iure subiecta, inter q̄ est ciuitas Aretina,deputauit & assignauit omnes suos redditus ordinarios,q.bus dam exceptis,ꝓ interesse Mōtis.i.illarum pecuniarum quas tpe necessitatis recipit,& exigit à su s subditis, quibus respondet in quinque vel parum plus,vel minus ꝓ centenario.Et de ꝙsuetudine illius cōitatis est deputare singulis 4.annis quosdam officiales,q̄ habeant ꝙidere qđ de redditibus cōitatis sit pro interesse Mōtis assignandum,& qđ pro aliis necessariis expendendum.His stantibus ꝓtingit ꝙ imminente quadā necessitate soluendi stipendiariis deputatis ad obsequium dictæ cōitatis,quidam ciues electi habentes ad hoc ptātem grauarūt ex ordine multos eis suppositos,inter quos grauarunt ciuitatē Aretinam,vt singulo mense solueret flore. 100.per 39. menses.& oīa hæc onera,seu superindicta imposita ꝓ dictos ciues debebāt sol ui camerario ꝙductæ stipendiariorum.Interim durāte dicto tpe fuit prouisum per Florentinos vt dictum supindictū 100. Florenо.solueret̄ per ciuitatem Aretinā per 4.annos secuturos post dictos 39.menses finiendos.De mense Decemb.1426.fuit ordinatum,vt dictum superindictum 100.flore.qđ soluebat̄ camera rio ꝙductæ,solueretur dicto Mōti,pro ipsius interesse. Demum finito tempore dictorum 4.anno.& solutione facta singulo mē se,put fuerat dispositum,& ordinatum,fuerunt electi qđā ciues q̄ haberent ꝓuidere qđ esset Mōti assignandum q̄ visis omnib. prius assignatis Monti,retulerunt in ꝙcilio d.ciuitatis Florētię, qđ erat vtile & expediens ꝙ oēs introitus olim assignati Monti ꝓfirmarentur per 4.annos.ꝙcilium verò gñale nulla expressa mētione facta de singulis red ditibus prouidit per hæc verba gñalia quę sequuntur,vc3,ꝙ omnia assignamenta facta pro solutione interesse Montis,q̄ nunc vigent,& q̄ vigebant de mense Decembris proximè præteriti,& nunc intelligant̄ esse, & sint prorogata,& ꝓfirmata,& in pristino robore perdurēt ꝓ tps 4. anno. saluis his quæ scilicet in contrarium prouisa sunt.Ex nunc quæritur an dictum superindictum 100. florenorū videatur prorogatum ad 4.annos,de quibus in dicta prouisione continetur.

¶Consilium xx.

1 *Ciuitas exercens regalia habet tantam potestatem in territorio suo, quantā princeps in vniuerso.*
2 *Dispositio principis simpliciter facta contra suam præcedentem determinationem,seu interlocutoriam non tenet ex defectu voluntatis.*
3 *Onera extraordinaria sunt odiosa,& sine magna causa,& expresso principis consensu,non sunt exigenda.*
4 *Legato vsufructu domorum,& eorum quæ sunt in dom.bus illis,excepto argento,non veniunt ea,quæ sunt comparata mercis causa.*

VIDETVR primò qđ sic.non.n. in hac prorogatione deficit
1 potestas:†qa ciuitas exercens regalia, habet tantam potestatē in territorio suo,ꝙtam princeps in vniuerso.no.Bar.præcipuè in ciuitatibus Tusciæ.in l.infamem.in fin.ff. de pub.iu.& in l.j.ff.de aqua plu.arcen.& l.hostes.ff.de cap.facit qđ no.Bal.in l.decernimus.C.de sac.san.eccl.& Inn.in c.cum P.tabellio.de fi.instr.& in c.cum te.de re iud.bene facit tex.in c.per venerab. q fil.sint legi. & c.super quibusdam.de ver.sig.Sed certum est principem posse imponere subditis superindicta seu onera extraordinaria. vt l. vnic.C.de superindic.li.x.Quinimo potest onus extraordinariū facere sua lege ordinarium,vt l.j.C.de superindic.eo.lib.ergo & ciuitas hās regalia,hoc facere ꝓt.ad hoc c.j.quæ sunt rega.Item nō deficit causa:nam pro republica potest habēs regalia,vt princeps,etiā bona priuatorum publicare.vt leg.& notat̄ in l.item si verberatū.ff.de rei ven.& l.Antiochensium.ff.de priu. cred.no. Inn.in c.q̄ in eccl'iarū.de ꝓsti.& Bar.in l.fi.C.si ꝫ ius vel vti.pub.& Cy.in l.rescripta.C.c.nec deficiūt verba,qñ p̄dicta ,puisio ,progauit ad quatuor annos assignamenta facta ꝓ interesse Mōtis,nedū ea vigebant tpe reformationis:sed ēt ea q̄vigerant de mēse decēbris ,proximè ꝓteriti,q̄ tpe vigebat illd su pindictū. vñ illa lex voluit fingere ,progatione fuisse factā tpe q̄ durabat supindictū c.flo.& hoc voluerunt illa verba reformatiōis ibi.Ex nunc ītelligāt eē,& sint ,progata,& ꝓfirmata,& ī pristino robore pdurēt,& c.nā verbū intelligāt,est verbum fictū,seu ꝑsumptū,& nō verum, vt in c.ex studijs.iuncta gl.de ꝑsum.& l.j.§.cieclione.ff.de vi & vi. ar.certumque ē legē posse fingere actum retro fuisse gest.vt leg. & no.īl.si is q̄ ꝓ emptore.& de vsu.& l.si marit'.ff.de adul.& c.literas.d tēp.or.& ff.de capt.& postl.re.ꝓ totum.maxīè in l. postli. c.ti.& ꝓ hoc tollit̄ qđ obiici pt,ꝙ id qđ nō extabat,si poterat ,progari:qa ,progare idē est qđ extendere,& hic ꝑsupponit habitū d pūti,vt l.īd si manēte.ff.de pca,& qđ leg.& no.īc.d cāis. de off. dele.& l.puatorū.C.de iurisdom.iu.Itē nō deficit voluntas statutū:qa illa ī dubio colligit̄ ex verbis,vt l.nō aīt.ff.de le.3.& c.si.d ver.sig.& l.ꝑspexit.ff.q̄ & à q̄.Nemo.n. ꝑsumit dicere qđ mēte nō cogitauit.l.Labeo.ff.de su.leg.& 22.q.2.is ātcum in hac ,progatiōe ꝙcurrant ptās,cā,verba & intentio,nihil est cur debeam⁹ interpretationem ꝫrium facere.¶ S3 ,pfecto q̄q̄ p̄dicta & similia q̄ adduci possent videāt multum vrgere ,p hac parte affirmatiua,attū sinegocium diligent'&accurate pōderabim⁹,ꝫriam sniam arbitrarer ꝑualere.Et ꝓmò ꝓmitto,ꝙ nō oīa occurrentia pōt aperta lege decidi:ꝫ deficiente lege est ad legum similia recurrēdum.vt l.non pōt.ff.de le.& c.cum dilect.de ꝓbr.vti &c.ītā flato.de ꝓst.& l.illd.ff.ad l.aqu.facit nā.n.rerū.ff.de præ.ver.vbi deficiente simili recurrēdum ad est rōnē nālem.vt l.scire op3.§.inf ficit.ff.de excu.tu.& c.scdò requiris.in fi.de ap.no.gl.in c.ꝙsuetudo.j.dist.Sed discurrendo ꝑ legum & canonum similia,& institiā nālem,hæc pars ꝫria,vt s.d.,progatio nō sit extēdēda ad superindictum c.flo.apertè mōstrabit.& ꝓmò de hoc iudicio meo est q̄si.tex.in c.cum olim.de re iud.vbi apertè ꝛcludit,† ꝙ dispositio principis simpl'r facta ꝫ suam ꝓcedentē determinationem , seu interlocutoriā,nō t3 ex defectu voluntatis:qa nō ꝑsumit princeps velle venire ꝫ sua præcedentē interlocutoriā alio nō expresso.& ꝑ illum tex.dt notāt̄ Bar.ī l.qđ iussit.ff.de re iud. in fi. ꝙ si eodē iudicio sup eodē facto appareant duæ snīæ interlocutoriæ ꝫriæ,nec appareat qđ iudex tulerit ꝓdam ā nō reuocādi primā, nō vī ꝓma reuocata quia ꝓmā esse ꝑatam d3 liquere iudici.l.hæc āt. §.j.ff.ex qb.cau.in ꝑpos.ea.sicut videm⁹ in silī,qđ quis novī renuntiare iuri qđ ignorat.l.mf.ff.de inof.test.nec miles vī exhīdare filiū quē ignorat hīe.vt C.de test.mil.l.sicut certi.& in jud.ord.propr' mul tiplicitatē factorum ꝑsumit Bar.ignorātiā,sicut in d.c.cum olim. presumit̄ ignorātia ī principe,&ita forti⁹ dicēdum est ī casu nro nā cum ꝓmo fuisset data ꝑ Florētinos certa lex,& certa meta,seu vita illi superindicto,vt f.finiret ī fine quatuor annorum,nō ē verisile ꝙī illa reformatione seu gñali ordinatione super redditib. assignandis Monti,voluerint ꝙprehendere illud superindictum qđ iā habuerat pri⁹ ꝑ ipsam cōitatē certā vitā,&terminum quia non est ꝑsumendū in dub.qđ.cōitas voluerit venire ꝫ sua dēcr. prius factam,& ita intolerabil'r & assiduè vexare suos subditos onerib.extraord.iā diu vexatos,& guerris duris afflictos:cū boni principis sit fauore suos subditos adiuuare. & interest ipsius hēre sub se locupletes subiectos.vt in auth.vt iud. fine q̄q̄ fin.§. cogitatio.& maxīè ꝓ hoc dicēdū ī casu nro in q̄ dispō & ordinatio cōitatis pt hīe locū,& vī sua absq; illo supindicto. ar.in ea.l. de iureiu.li.6.& quia hæc onera exordinaria sunt odiosa,& sine magna cā,& expresso principis ꝙsensu nō sunt exigēda.vt d.l.vnic. C.de superin.& in auth.itē nulla cōitas.C.de sacr ec.& per Io.an. in c.2.de immu.ec.Scdo principl'r induco casum no. in c.dilect. de don.vbi hr̄,qsi post multas donationes annectitur in fine cīa onerosa,l; gñalis,nō tū referēt ad illā donationē q̄ erat magis libera,& hēbat suam deter.spālem.Et ꝓ illū tex.dixit Spe. in tī.de instru.edi.§.nunc ātvidendum.ver.itē excipe.qcīa onerosa in fine posita nō refertur ad dispōnem hūtem suam spālem deter.&idē voluit Bar.in l.talis scriptura ff.de le.i.Et facit notant̄ qđ ipse no. in l.ꝓtor ait.ff.vi bo.rap.vbi dt,ꝙ ea q̄ exorbitāt à iure cōi intelliguntur repetita in lege postea gñal'r ꝙdita.& ī in casu nro illud supindictum fuit assignatum Mōti cū certa determ.f.vt duraret per quatuor annos tūm̄ gñalis ,puisio postea facta non d3 extēdi ad illud superindictū,hīs determi.& certam vitam ex dispōne cōitatis.sed ad alia assignamenta facta Monti, q̄ non erant ita ꝑ uilegiata,nec hēbāt determ.ita limitatam:maximè,quia in odiosis facta est stricta interꝑtatio.Tertiò ad idē notabil'r facit l.Paulo Calimacho.§.j.de le.3.vbi hr̄ ꝙsimulata legata fuerunt vni facta in testō,quorum aliqua fuerunt sub ꝙdone,alia verò purè & in codicillis postmodum testōr d.legatario fecit legata,& adiecitvt illis deberet esse ꝛtent⁹.illa dispositio gñalis facta ī codicillis,refertur solū ad legata q̄ erāt vninformia,& de præsenti debita, non āt ad illa q̄ dēbātur in casu mortis hæredis.& hoc ex magna ꝙuitate.& de illo tex.fecit magnū festum Bar.in l.fideicommit.

§.si quis ita.ff.eo.ti.de leg.3.& voluit extendere ad oīa legata facta sub ꝙdone,quæ non erant vniformia cum alijs.Ita notant̄ & singularit pōt dici ad ꝓpositum.ꝙ reformatio nūc generalit̄ facta d3 extendi ad assignamenta,quæ vigebāt de mense Decembris, quę erant vniformia:non autem ad dictum superindictū centū florenorum,quod habebat certam metam,& ꝙditionem,seu d terminationem:Quartò ad corroborationem prædictorum facit,qa dicta ,puisio nouiter facta disponatio prorogādo assignamēta,quæ tunc & pri⁹ vigebāt ,p interesse Montis:sed cum dictum supindictū fuisset casu &ad tps assignatū ,p interesse Mōtis,nō pt dici simpl'r Mōti assignatū vt sic veniat sub gñali dispositiōe facta sup assignamētis ,progādis.ad hoc notāt iduco l.q̄situ.ī pn. & §.fi.& l.si ita legatū.ff.de leg.3. vbi ,pbat ꝙ ea q̄ caulalit̄ adūt abesse videnē.Quidā em̄ ibi legauit ea q̄ casu ibi fuerant.si videt̄ legata.ad idem l.gñali,§.vxori.ff.de vsufru.lega.vbi tex.no.dicit, † ꝙ legato vsufructu domorum.& eorum q̄ sunt ī domib.illis, excepto argento,non veniunt ea,q̄ erāt ꝙparata mercis cā q̄ fin gunt̄ nō ēē ī domo ñ fuissent destinata,vt essent in domo,sd̄ accidēē fuerant ibi collocata.Ecce ꝫ ꝙ ēt exceptio facta à legato nō firmat legatum in alijs q̄ si sunt eiusdem nāe,reliqs ꝓtentis sub dispositiōe gñali.ad idē l.Seio.§.medico.ff.de annu.lega.ita dicēdum in ,pposito ex p̄dictis,& multis alijs similib⁹,q̄ allegari possent,q̄ breuitatis cā omitto,cum predicta satis abundè sufficiāt. Cōcludo iudicio meliori sp saluo, d. ,puisionē nouit'factam, nō extendendam ad superindictum dictorum centum florenorum: præsertim cum tempore ,puisionis iam illud superindictum ēēt extinctum nec debet inducī fictio,de qua dixi ī principio per iura superius allegata.Ex prædictis satis patet responsio ad iura & rationes supra inductas pro contraria parte:deficit.n.in casu nro principis voluntas,vt colligitur ex prædictis.

Consilium xxj.

1 *Iurisperiti non solent allegare iura cum petuntur consilia per iudices causarum.*
2 *Captus si extiti propter represalias inductas in odium tui, si sim coactus satisfacere,possum contra te agere & repetere.*

IN QVAESTIONE Quæ ad pśens vertit int' Iacobum olim Thomei bacherium actorem ex vna & Mathēū olim Simonis hīdē ēndā d.Mattheę ex alia pte super reluitione q̄rundā librorum,vt ex actis causæ late colligitur.Succincta & leui ꝛclusione vtar, cum hoc sit consilium decisiuum, & nō ad vnius partis petitionem editum,securus in parte dominum 10.and.in c.sicut,d
1 iudi.dicentem,† ꝙ Iurisperiti non solent allegare iura cum petūtur consilia per iudices causarum:secus si petant̄ per partes.Dico ꝫ ꝙ in decisione huius.q. partes dñi ptātis esse debent in ꝙdēnando ipm Mattheū tanq̄ hīdē d.do. Mattheę ad reluitionē librorū pignori subnexorū,ꝑ quēdam Ioannē de Florentia arbitrum,seu calculatorē assumptū ,p parte d.do.Matth.dū ageret ī humanis:& d.libros sic redemptos ꝙsignando d.Iacobo actori. In p̄dicta sniam me mouit principal'r:qm̄ à principio dato dubio in rationū calculo legitime per d.partes fuerunt assumpti calculatores rationū,vt ,pbat̄ in l.si residuum.C.de distra.pig.& l.arbitro.& ibi p Bar.ff.qui satisf.cog.& l.hac edictali.C.de secun.nu. & l.i.de ve.inspi.& c.fraternitatis.de frig.&malefi.& c.,pposuisti. deprobati.Et de his peritis in arte sua ēt ꝓ iudicem assumendis, plenè p Bar.in ,pe.ff.veteris.in ver.itē no.hic,qilli q̄ periti sunt, & c.in l.ij.in fi.C.de rescin.ven.Præterea istis sic assumptis,licitè daī aliq̄ remunerationis gra,qđ honorariū appellāt,vt l.j. ff.si mensor fal.mo.dixe.& ēt licitè petiit,sine sit salariū eis à principio taxatū,sive id qđ ꝙsuenerint in hoc operas locare, de q̄ per Bar.in l.j.§.ludi quoq;.ff.de var.& extraor.cog.vbi tex.facit mātionē de istis calculatoribus.ad idē l.excepto.C.loca.& d. istis ,pderi ,ppartes quarū negotiū gerūt.sicut dī in legatis & assessorib.vt in c.statutū.§.insup.& §.assessores.de resc.lib.6.Cū ꝫ ex facto d.do.Matth.seu ipsi⁹ ,pcuratoris ad hoc habentis mādatū ꝙ tigerit ista suppignoratio librorū,& in odiū ipsi⁹ do.Matth. seu eiⁿ hīdis nō satisfacientis de salario ꝙuento,vl' ꝙsueto d.Ioanni in calculatorem ꝓ sua parte assumpto,ex qua quidem pignoratione d.Iacobus sine aliqua sua culpa incurrit damnum: qa caret cōmoditate librorū:ꝫ potuit agere ꝫ d.do.Matth̄eam,seu eius hīdem,vt d.libros reluat,& eum indemnem conseruet, etiā ꝓsuppositō quod malè fecerit d.Ioannes in supponendo libros pignori.hoc apertè videtur ,pbari per id, qđ legitur & not. in l.nam & Seruius.& ibi per Bar.ff.de nego.gest.vbi ,pbatur qđ si passus fuī ēt iniustè aliquod damnum propter factum tuum, possum agere ꝫ te ad satisfactionē damni.ad idem l.licet.in fin. ff.nau.cau.stab.& l.si nō.§.cum aūt.ff.de his qui deic.vel ef.& l.si merces.§.culpæ.ff.locati.vbi sunt tex. optimi in mā nra. & quicām damni dat damnum dediſſe videtur,vt in c.fin. de iniur.& dā.da.facit qđ no.in c.sicut dignū.de homi.Et per hæc iura dixit
2 notant̄ Bar.ī tractatu represaliarum.ver.decimo.† ꝙ si capt⁹ fuit ꝓp represalias indictas ī odiū tui,& coactus sum satisfacere,possum agere ꝫ te,& repetere qđ propter factum tuum,& tui odiū adstrictus fui soluere.& idem firmauit Bar.in d.l.nam & Seruius. Idē tāgit īl.2.in fi.ff.de ver.obl.ad idē facit qđ idē Bar.no.ī tracta tu de ꝙrā.& l.creditor.ff.de sol.vbi dicit,qđ si debitor iniuria creditoris fuit coactus debitum soluere,per tyrānum,ꝙsequit libe rationem saltem in effectu.idem voluit in silī in l.cotē ferro.§.q. maximos.ff.de publ.vbi firmat qđ si emen spedagium à ciuitate passus est maximum damnum pp guerram quam ciuitas alteri intulit,vel ipsi fuit illata,pōt agere ꝫ ciuitatem ad interesse:qa ex facto seu odio ipsius damnum passus est. Ita dicendum punctualiter in ,pposito cū ipsius facto dñę Matthee assumentis illū Ioānem in suū calculatorē hoc dānum carentię librorum incurrerit d.Iacob.qđ pōt agere ꝫtra hæredem ipsius dñę Matthee ad satisfactionem damni:& sic ad reluitionem d.librorum. & facit qđ no.doc.in c.calumniā.de penis.Non obstat prædictæ ꝛclusioni si dicatur,quod d.dña Matthea erat vsufructuaria, & sic sumptus litis debebant pertinere ad hæredem, qui erat ,pprietarius Ad hoc em̄ respōderi pōt multipliciter,& primò qđ ipsa d.Matthea tenebatur dicto Ioanni ex ꝓtractu suo noīe gesto.qđ p3 ex eo,qa ,pstituit ,pcuratorem ēt ad eligendum calculatores rōnū, & ,pmisit sub hypotheca,& obligatione oīum bonorum suorū habere ratū,& gratū quicqđ dictus procurator in d.cā, & in dependenti ab ea fecerit, & sic etiā pōt renūtiationē vsusfruct⁹ re mansit d.dña Matthea obligata dicto Ioāni electo per suū ,pcuratorē ad ꝓuidendū sibi de labore suo. Ad hoc bonus tex. cū mā sua in l.,pcurator.& qđ legit̄,& no.in l.post mortē.§.tutor.ff.qui ex fa.tu. Præterea d.dña Matthea pugnābat ,p iure suo ꝓsequendo,& sic suis sumptib.debebat militare.Itē quia modica impensa etiā facta in re,in qua est ,pstitutus vsusfructus,pertinet ad vsufructuariū,& nō ad ,pprietariū,vt l.hactenus.& l.si pendētes.ff.d vsufruc.Præterea & tertiò qđ teneat̄ ad sumpt⁹,vel nō,curandū nō est in casu nostro,satis em̄ est qđ ex electione sua seu sui ,pcuratoris d.Iacob.incurrerit dānum.imputandū est.n. sibi si talem elegit.arg.in l.cum mandato.in fi.ff.de proc.Et ex prædictis patet responsio ad id qđ opponitur per alteram partē,domina Matthea erat mortua tēpore ꝙ dicti calcutores retulerunt:nam,vt ꝙ dixi satis est qđ hoc damnū ꝓtigerit ex electione sua:& sic ex facto suo.est enim in hoc initium ꝙsiderandū:debebat enim d.dña Matthea post suam renuntiationem, vel ipsius hæres post eius mortem,illico ꝓuidere,vt nullum damnum potuisset cōtingere d.Iacobo ex electione sua,& ꝙcordare dictū calculatorem: nam sibi erat satisfaciendum ,p labore suo, cū ,p eo nō remāsit quin negotium habuit effectum.ad hoc qđ legitur, & no.in l.j.§.ciuus Seuerus.ff.de var.& extraordina.cog. & melius in l.sed addes.§. cum quidam.ff.loca.illud quoq; absoluti iuris est, qđ obligatio causata in ꝑsonam defuncti transit in hęredem,vt l.veteris.C. de ꝙh.& ꝓmit.stipu.Vltimò nō ob.si dicatur ꝙ libri non sunt d. Iacobi,ꝫa hoc est falsum cum cōtraxisset societatem cum Adoardo,& per illum gerebat negotia societatis,libri societatis crāt cōes,vnde socius pōt agere contra socium actione ,p socio ad editionem.librorum.vt l.q̄dam.primo respōso.ff.de eden. vnde quilibet sociorum ,p sua cōmoditate pōt agere insolidum, maximè,qa cum d.Iacob. exercerit negotiationem per Adoardum solum,videtur eum constituisse institorem suum: vnde obligabatur ex actib.per illum gestis.iuxta plenè nota.per Bar.in l. eadem.ff.de duob.reis.cum sibi mādasset,vt libros conficeret.iuxta ea quæ leguntur,& no.in d.l.quædam.maximè per Bar.

¶ Casus consilij sequentis.

QVIDAM IOANNES de Senis hæres ex testō Angeli de Senis ꝓcessit,dedit,& ꝙsignauit dñæ Nicolæ filiæ d.Angeli, vnū fundū Titianū,possessum per d. Angelum eidē dñæ Nicolæ relictū in d.testō,,pmittens dictus Ioānes eidē dñæ Nicolæ, & hīdib.suis tāq̄ hæres p̄dictus,& noīe suo ,prio d.fundum sp defendere,& disbrigare ab oī ꝑsona,&c.Et ,p p̄dictis obseruādis obligauit se dictus Ioān.suosq; hīdes,& bona ꝑsentia, & futura,,put de p̄dictis latius,&clare p3 publico documēto manu publici notarii.Post hæc dictus Ioann.vēdidit q̄dā bona sua, & inter cętera vēdidit cuidā Titio de Senis domū quādā,demū ,p suis exceſſib. fuit publicē bānit⁹,& rebellis fact⁹,& oīa ei⁹ bona fuerūt publi. Nuperrimè verò mota fuit qō ꝫ d. dñam Nicolam sup d.fundo cidē p d.Angelū eius genitorē relicto. p quēdā Caium de Senis: q̄ d. Nicola statim mota sibi lite denūtiauit,& significauit dictā litē sibi motā dicto Ioāni,vt veniret,& ꝙpareret p se,vel paliū ad defendēdū eā,& d.fundū in dicta lite sibi mota p d.Caiū: q Ioannes prædictus semp fuit ꝛtumax. Tandem d.Caius contra d.dñā Nicolam in d.cā sententiam ,p se reportauit:& fuit d.Caio d.fundus adiudicatus detinendus in causam pignoris pro debito per cum petito.Nunc autem cuicto d.fundo supra d.domina Nicola facta legitima discussione cōtra dictum Ioannem,& bona sua q̄ vacantia nō reperiuntur,agit simūliter hypothecaria ꝫ hæredē d.Titii emptoris d.Ioannis pro relaxatione dictæ domus eidem obligatæ, & hypothecatæ vigore supradictæ obligationis sibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

facte per dictum Ioannem modo prædicto, qui quidē heres ꝛ petitionem d.dominę Nicolę excipit,quod d.domina Nicola in ꝓdictis nō est audienda,cum ipse tenuerit,& possederit d.domū per se,& p d.Titium olim patrem eius titulo prædicto emptionis ꝓpetus decē annorū,& satis vltra:& sic d. domum ꝓscripsit, & super ea molestari nō pōt vigore cuiusdā statuti Senēsis: cuius quidem tenor talis esse dignoscitur,videlicet,Et quicunq; possede rit rē aliquā debitoris sui vel alterius personæ iusto titulo per decem annos sine ꝯdictione,vel molestia d.sui debitoris,vel cuius res fuerit,illam præscribat.& de ea in perpetuū molestari nō possit,nō obstante aliquo capitulo ꝓstituti.Modo quæriē qd iuris.

¶ Consilium xxij.

1 *Hypothecaria prescribitur per tertium legitimo titulo spatio decem annorum.*
2 *Præscriptio non currit impedito agere de iure.*
3 *Præscriptio cum bona fide,partim est inducta in fauorem possidentis bona fide, & partim in odium negligentis ius suum prosequi.*

VIDETVR Primò dictum heredem se posse tuerivigore d.statuti,cum illam domum possederit iusto titulo sine cōtradictione alicuius personæ per decēnium,& vltra:ergo non pōt aliquo modo per aliquem molestari,vt statuto cauetur. & cum verba statuti clara sint,alia interpretatione non egent.l.ille aut ille. ff. de leg.3.& l.non aliter.eo.ti.& de reg.iur.c.2.& de verb.sign.c.fi. nec dubitari potest de validitate statuti maximè in hac ciuitate Senarum,quæ exercet iura principis,vt in l.omnes populi.& qd not.maximè per Bar.prope finem suæ repetitionis.de iusti.& iure.& per eundē in l.infamē.ff.d pub.iud.in fine sui apparatus.Pręterea etiam d.statutoomnino cessante videtur dictus hæres tutus de iure cōi: † nam hypothecaria præscribitur per tertium legitimo titulo spatio decem annorum,vt ꝓbatur in l.j.& 2.C.si aduer.cre.no.i l.cum notissimi.C.de præscrip. 30. an.in gl.2.Iste vero hæres,& defunctus habuerunt titulum pro emptore.vt ff. pro emp.l.j.Bona autem fides hoc casu ꝓsumitur quia non ꝓsumitur quis habere scientiam hypothecę alterius cum constat in facto.vt in regula,præsumitur.de re.iu.li.6.& l.error facti. ff.de iur.& fac.igno.& l.cum quis.C.eo.& q præsumenda sit bona fides no.in c.sanctorū.& c.ii.de præscr.no.per Bar.in l. Celsus. ff.de vsuc.& l.j.§.j.de iti.actuq; pri.satis cīn est allegare bonam fidem:qa cum constitat ī animo,probari non potest,vt no.gl.inst, de acti.§.alię.¶ Sed his non obstantib.quæ iudicio meo verè nō obstant,contrariam sniam puto veriorem.Moueor primo ratio ne iudicio meo inconuincibili.† impedito de iure agere nō currit ꝓscriptio,vt l.i in fine.C.de anna.exce.& l.in reb.C.de iure do. in quib.patet,q nec filiusfamilias in aduentitijs nec mulieri in reb.dotalib. cōstante mrimonio,& durante patria potestate,currit ꝓscriptio:quia de iure agere non possunt:sed ꝓscriptio currit à die qua actionem mouere possunt.ad idē.c.ꝙa diuersitatem.de concess.præb.ꝓsertim qñ impedimētū ꝛtingit anteq̄ esset inchoata ꝓscriptio,iuxta theoricā Bat.in l scnatus.ff.de of.præsi.Sed certū est q in casu nostro d.dña Nicola semper vsque ad hodiernū diē,nō habuit de iure facultatē agendi:qa anteq res euincat,nō pōt qs agere:licet dicat q res sit aliena,vt ī l.q rem.& l.si post.C. de euic.ergo hactenus ꝓscriptio nō habuit locū ꝯ eā. Præterea † præscriptio cū fide partim est inducta ī fauorē possidentis bona fide,& partim ī odiū negligentis ius suum ꝓsequi.16.q.3.præscriptionū.facit qd no.Bar.in l.j.ff de vsuc, & Dy.in regula posse.de re.iu.li.6.& Bar.in l.nemo potest.ff.de lēga.j.Cum aut in casu nro non possit d.dña Nicola notari de aliqua negligentia,cū prius.s. ante euictionē non potuerit de iure suo experiri,ergo deficit fūdamentū,super quo fundata est ꝓscriptio,merito no debuit currere.facit qd in ſi. legiē,& no.maxime per Bar.in l.j.ff. qd vi aut clam.qs enī ea incusare poterit,cur non egerit hypothecaria,cū si voluisset agere,non potuisset,vt ſ. ꝓbatū est? Clarissimū ergo est q iuris cōis ꝓscriptio sibi non het obstare,maxime cū tex.in d.l.j.C.si aduer.cre.ꝓderet,& fundet se sup diuturno silētio creditoris hypothecaria intentantis:& sic respicit illū q potuit ꝓclamare,& negligēria siluit.q verba adaptari nō possunt ad eū,q ꝓ clamare nō potuit.non.n.pōt dici silere,q nō pōt loqui,cius cīn ꝓriè est silere,q loqui pt.sicut in simili dicit lex q eius est nolle q potest velle,vt l.eius.ff.de reg.iu.& ille dicit ītestat⁹, q potuit ꝛdere testīm.vt l.j.ff.de suis,& legi.& q ꝯ creditorē habentem hypothecariā iusta cā impeditū nō currat ꝓscriptio,ē casus ſm vnū intellectū in l.cū postulassem.§.fi,ff.de dam.infec.& no.gl.in ī d. l.j.C.si aduer.cre Idē dico ad diſpositiōē statutariā: nā statutū debet reduci q̄tū fieri pōt ad terminos iuris cōis,vt l.2.C.de noxa. & c.cū dilect.de ꝙsuc.& no.Inn in c.cām.de ꝓscr.& Bar. in l. oēs populi.ff.de iusti.& iure. sicut ꝓscriptio à iure cōi inducta non currit ꝯ non valentē agere, vt s dixi.ita dicendū in ꝓscriptione statutaria ꝓsertim,qa statutū simplr induxit ꝓscriptionē: & ius cōe gñaliter disponit q nō valēti agere,non currit ꝓscriptio:vñ nō ē ꝓsumēdū q statuētes voluerūt ī hoc corrigere ī cōe p statutū gñale,vt l.si qs.& qd ibi no.C.de inof.test. itē nec ꝓsumendū est q voluerit sine culpa,& delicto alteri⁹ tollere sibi ius: qd faceret si ꝯ nō valētē agere curreret ꝓscriptio.qd nō est dicēdū,qa nō debem⁹ ꝓsumere iniquitatē & iniustitiā in lege principis vel populi.ad hoc qd no.gl.i l.quoties.C.de preci.impe.off.d.l. 2.§. si qs à principe.ff.ne qd in loc.pub.& in c.super eo.de of.dele.nā lex d3 esse iusta,rōnabilis,& honesta.4.dist.erit ār lex.& C. de legi.l.leges.facit qd no.Bal.in l.oēs populi.fal. Itē statutū recipit ī terpretatione restrictiuā,qñ aliē intelligēdo qs incurreret dānū sine culpa.vt l.ij.C.de noxa.&l.vt gradatim.ff.de mune.& hono. & plenè p Bar.in d.l.oēs populi.& l.no dubiū.C.de legi.sed in casu nro d.do. Nicolæ ꝛtingeret dānū,si d.statutum dret ita rudi ter intelligi,vt curreret præscriptio ipedito à lege agere.ꝓterea statutum loquēs in terminis iuris recipit limitationes & exceptiones iuris.vt c.cū dilect⁹.& c.ad audientiā.de ele.nō resi.d.l.2. de noxa.ꝯ intelligendum,put iura dant legē ꝓscriptioni.Rursus si bn statuti verba pōderentē,hoc qd dixi sonare videnē,puidet. n.cum qs possedit,x.ann.spatio sine ꝯdictione, vel molestia sui debitoris,vel alterius,&c.& sic in casu nro is cuius erat res,vel habebat hypothecariam,poterat ꝯdicere,seu possidentē molestare sed in casu nro nō poterat d.do.Nicola ꝯdicere rōne prædicta,ꝯ statutum nō hēt locum ꝯ eam,put supra dixi ī dispositio ne iuris cōis.Ex his oīb.clarè ꝙcludit,q nec ꝓscriptio statutaria, nec iuris cōis,habet locum ꝯ d.do.Nicolam,cum à tpe euictionis dicti fundi quo incepit posse agere,& per ꝙs incipit præscriptio currere,nō sit decennium elapsum.Qd ār d.do.Nico.hypothecaria circa d.domum ꝓpetat,apertè colligit ex ꝓmissione facta per do.lo,q ēt noīe ꝓprio ꝓmisit de euictione di. fundi sub hypotheca oīm bonorum suorum,inter q̄ erat d. domu. Titio vendita,quę transire debet cum onere hypothecæ in emptorē, ēt si sciēte creditore,& tacēte fuerit vēdita,vt l.sicut.§. nō vf.ff. qb.mo.pig.vel hypoth.fol.& c.ex lris.de pig.ꝓscrtim cū ex dispositione legali d.Io.hrs esset obligat⁹ de euictione,maxiē cum legatum fuerit factum filiæ,de quo plenè legit& no.in l.si domus. §.de euictione.ff.de leg.j.Qd ār ꝯ d.Ioan.non possit agere hypothecaria,cum d.Ioannes sit tanquam rebellis absens,nec reperitur aliquid possidere,clarè patet ex his,quę leguntur & notantur per gl.& Bar.in auth.hoc ſi debitor.C.de pignoribus.

¶ Consilium xxiij.

1 *Vsufructuario datur intellectum si fuit deiectus,& nec possit vtifrui.*
2 *Petens restitutionem duo debet probare:scilicet possessionem,& deiectionem.*

IN CAVSA QVAE AD PRAESENS VERTItur inter do.Antonium rectorem ecclīæ S.Andreæ,actorē nōīe d.ecclīæ ex parte vna,& abbatissam & moniales monasterij Sanctæ Claræ Senen.ex altera,in eo & super eo q d.do.Ant. petiit se reduci,& reponi noīe suæ ecclīæ in pristinum statum percipiendi annuatim pensionem vi.florenō.& trium librarum, tam à dictis abbatissa & quentu,q à ꝙlibet alio detinente possessionem, de qua in libello.& d.abbatissam & quentū sibi ꝛdēnari ad solutionē d.pēsiōis ſubtractis certis tpib.de qb.in libello. Duo sunt breuissimè ad clarā huius cāæ decisionē examinanda. ¶ Primū, nunqd d.Anto.potuerit possessorium in hac cā intentare.¶ Secundo ꝓsuppolito sine veritatis ꝓiudicio , qd potuerit,an ꝓbauerit intētionē suā:ita q ꝓ eo ſm formā petitionis suæ sit ſnia ferenda.Ad primum vr q ineptè egerit:qa in istis psonalib.obligationib.nō est dare petitorium:sed agiē ꝯ psonā,vt faciat id ad qd se obligauit.inst.de act.in prin. ergo nec possessorium : quia possessorium dr respectu petitorij.& vbi nō ꝛpetit primum,nec ſm,vt no.Cy.in l.ſi certis annis.C.de pactis.& Bar.in l.fi. ff. quorum bo.Si ergo ineptè egit,sniа est ꝯ eum ferenda,vt ī c.examinata.de iud.&l.j.ff.si men.fal.mo.di.¶ Sed his nō ob.in ꝛrium se habent veritas,& ꝓ hac parte adduco casum expressum & rotundū in terminis nostris in c.quærelā.de elect.vbi ꝓ pensione subtracta quę debebatur occasione vnius eccl'ię:fuit actum possessorio.Nec ob.ꝛrium suprà formatum procedere.n.potest in obligationib.merè psonalib.sed in casu nro debetur pensio nō respectu obligationis psonalis,sed occasione rei possessæ, de qua in libello fit mentio,quo casu competit possessorium sicut ꝛpeteret ꝓ ipsa re.d.c.quærelam.idem esset si habeo obligatam persona ad aliquid annuatim dādum ꝓ i⁹ qd habeo in persona,vt ga est meus vasallus, vel adscriptiti⁹.vt no.Bar.in d.l.ſi. Et quod in casu nro ꝛpetat possessorium,expressè firmat Io.an.ī c. peruenit.de cens.& In.in d.c.quærelā.& est mēs Cy.in d.l.ſi certis annis.nā videmus in ſimili,† ꝙ vsufructuario datur interdictū si fuit deiect⁹, nec possit vtifr.l.3,§.vūvi interdictum.ff.de vi & vi ar.& tū vsufruct⁹ debetur personæ occasione rei.ff.de vsufru.l.j. Idē videmus in interdicto de itinere , actuq; pri.& de interdicto de aqua quoti.& æst.vt ff.de iti.actuq; priua.l.j,& de aqua ꝙti. & æsti.l.i.in qb.patet,q ꝓ istis seruitutib.quæ debēt à re psonæ, agi pōt possessorio.facit optimè qd no.gl.in c.nullus,ſcdo.2.q.2.& hæc ꝓ primo.¶ Ad ſm,an d.do.Antonius probauerit sibi necessario incumbentia ad obtinendam restitutionē ī pristinum,&c.

Videtur

2 Vr primo q nō,† qa duo d⁹ ꝓbare petēs restitutionē,possessionē.i.& deiectionē,& altero deficiente cessat possessorium,vt c. ꝙsultationib.de of.dele.& c.olim.j.& iij.de resti.ꝓpo.sed d.do. Anto.nō ꝓbauit possessionē : qa in istis incorporalib. nō acquirit quasi possessio sine sciētia & patientia dñi.vt l.ij. & qd ibi not.p doc.C.de serui.no.In.in c.bonæ.ij.de postu.præl.& in c.queren te.de of.or.& c.ij.de in integr.resti.l.& multis aliis locis p Bar.in d.l.j.ff.de iti.actuq; priua.Sed in casu nro nō fuit ꝓbatum q re ctor S.Andreæ perceperit pensionē occasiōe d.possessionis ſcię tib.abbatissa & monialib.q nō acquisiuit quasi possessionē pensionis:nec sufficit q is q habebat possessionē ꝙducta à monialibus soluerit:qa nō potuit colonus ꝓiudicare dño ignorāti soluendo pēsionē alteri,maximè cum ſp soluerit pēsionē d. monialib.vt legit &no.in l.quis.§.j.ff.de acq.pos.Item nō ꝓbauit deiectionē maximè violentā,q̄ requīr in hoc,vt d.l.j.ff. de vi & vi ar. Sed ꝓfecto ꝛria pars ꝓualet ī casu nro:nā primo d.Anto.clarè ꝓbauit possessionē percipiendi d.pēsionē cū ꝓbauerit eā percepisse ſcientib.& qd plus est,expresse disponēt.ib. abbatissa & monialib.d.monasterij,quæ cū ꝛtituissent ſyndicū ad d. possessionē locādā,expresse mandauerunt cœconomo,vt locaret cū onere ſoluēdi d.pēsionē,q̄ debet rectori seu eccl'ię S.Andreæ.& ꝓ ꝓbat q̄ per illū cui d.possessio fuit sic locata,q ex tunc d. pensio rectoris S.Andreæ ꝓ tpe existēti plurimis annis fuit soluta.Qui timo fuit expresse ꝓbatū,qd ēt anteq̄ d.possessio peruenisset ad manus d.monialium,fuit ꝓ ea ab antiquiorib.possessorib. pensio ꝑdicta soluta eccl'iæ.ītē ꝓbat q fuit trāslata in d. moniales cū onere ſoluēdi pensionē:vñ longè magis q sibi necessario incūberet,ꝓbauit.d.Ant.cū vnica solutio ſufficisset ad probandā istā quasi possessionē,qa tale qd nō solet de gra ꝙcedi.vt legit& no.in c.cū eccl'ia ſutrina.de causa poſ.& proprie.p In.in c.bonę. de postu.pla.& p Bar.in d.l.j.de iti.actuq; priua.facit optimè c.cū de beneficio.de ꝓb.lib.6.Probat ēt prædicta deiectio:quia eoip ſo q moniales noluerūt soluere, ſpoliauerunt d. eccl'iam S.An dreæ ista quasi possessionē:nam aliter ſpoliatio interuenire nō potest.vñ satis est probare in istis quasi possessionem: quia ipso facto ꝓbat ſpoliatio,q denegat solutio,vt probat in c.ſuborta. de re iud.& ibi hoc no.Inn.in prin.ad idem in c. querelam. ꝓall. vbi de vtroq; dubio est casus rotūdus decidens qōnē ītā. facit q̄ no.Bar.in l.ſi pri⁹.ff.de no.ope.nū.doc.in c.mandatū.de resc. ¶ Ex qb.oīb.ꝙcludo,q d.vicarius ſubdelegatus in hac parte apostolicus debet restituere d.do.Antonium nomine eccl'ię ſuę ad statum pristinum percipiendi annuatim d.pensionem quinquę florenorum,& trium librarum Senensium occasione d.possessionis seu possessionum in libello ꝛtentarum , ac ꝑdemnare ſyndicum d.monasterij,& ipsum monasterium d.do.Anto.prædicto nomine eccl'iæ ad solutionem pensionis ſubtractæ pro tē poribus retrotractis,quibus soluere mdebitę denegarunt,de qbus in libello d.do.Antonij.

¶ Consilium xxiiij.

1 *Pacta inita cū principe seu ab habētib. principis authoritatē,habent vim legis.*
2 *Vsurarum restitutio per ſuspectum fieri non debet.*

ILLVD DE IVRE QVAERITVR, AN INspectis primis & ſecundis pactis,& conuentionib. initis inter cōmune Senense:ex vna parte,& Laurentium Toſcanum Medicanensem ex alia,valeat d.Raynerius per se vſuras debentib. recipere,restituere,absque eo q deponat annuatim depositar.o per commune eligendo, prout in primis capitulis ꝛtinebatur, 800.florenor.&c. ¶ Secundò præſuppoſito q per se restituere valeat an posset conuenire cū creditorib.ipſarū vſurarū pro minori quātitate,vt sic ꝙsequat absolutionē ſup toto debito. Saluatoris per prius postulato ſuffragio,nunc primū dubiū attīgēdo q d.Raynerius per se restituere valeat:qa pacta nouiſſima attendenda sunt,& nō priora.vt l.pacta nouiſ.C.de pac.Sed invlti mis pactis ſimplr dictum fuit,vt di. Raynerius restituat quinq; milia florenor.ī certa tpa,nec fuit adiectū vt de eis fieret depositū,ꝙ ipse restituere habebit.Secundo ad idē facit: quia in nouis pactis fuit expresse ꝙuentum,vt cōi nō liceat in aliquo conuenire quouis quæsito colore.ergo non est aliquid extrinsecū ſub intelligendum per qd in aliqua parte obuiet d.capitulis.facit l. ſi ita ſtipulat⁹ fuero.§.plenè.alias,chryſogonus.de ver.ob.¶ Sed his nō obstantib.contrariam ſniam existimo veriorē. Moueor principaliter:quia cum in pactis antiquis multa dicerent, Primo vt fieret restitutio vltra quinq; milia florenorū. Secundo, vt d.restitutio fieret primo ciuib.ſecūdo cōitatiuis,&c. Tertiò dicebat in pecunia restituenda p d.Rayneriū deponereť,& redderet debentib.habere, per ciuem eligendum à cōi. Quartò,q incerta darentur domui ſapientiæ, &c.In pactis vero nouiſſimis quo ad mām nſam vnū duntaxat fuit expressum cū limitatiōe, vt ſ.d.Raynerius restituęret v.milia floren. niſi refirmareť in exercitio præstandi quo casu adueniēte obligabatur d. Rayneri⁹ ad restituenda totam ſummam.ſ.octo milium flore. de reliquis vero ꝛtētis in primis capitulis,q̄ ꝓdictis ꝛtētis in ſcdo oīno sunt ꝑnexa,nihil dr in ipſis ſcdis:qa nō est veriſi'e q ab illis prſus fuerit recessum,cū hodie nō fiat nouatio obligatiōis,niſi expſse hoc fuerit dictū.vt l.ſi.C.de noua.no.plene Bar.in l.j.§.2.ff.de ꝓto.stip. In ſcdis verò capl'is nō fuit dictum,q illa facerēt ām⁹ nouādi. Nec ob.ſi dicať,q vbi tacitè fit nouatio,ſubueniť ꝙ via exceptionis,vt no.gl.in d.l.ſi.& Bar.in gl.in l. ſi.eo.qa illud verū,vbi pōt apparere q tacitè fuerit nouatio facta.Sed in casu nro pōt ꝓrehendere niſi respectu quātitatis:qa ſolum,vt ꝓdixi,d.Raynerius obligauit se ad restituendū quinq; milia flor.reſiduū verò,ſi inū tū reſirmareť ī suo exercitio ꝓſtādi.& sic tacitè fuit facā nouatio respectu quātitatis,cū ſm priorā pacta tenebať simplr ad totāqtitatē simplr,& absolutè nō expectata noua reformatiōe.In aliis verò nō pōt dici, q tacitè fuerit recesſū cū ex nulla parte pactorū hoc possit ꝓrehendi , nā in ſcdis pactis nō dr cui deat restitutio fieri ꝙ dēt intelligi de depositario eligēdo p cōe,prout in primis capitulis dicebatur,cum ꝑsona exnea non dēt intelligi in stipulatiōe.d.§.chryſogonus.Et verba dubia & gñalia dēt ītelligi ſm ꝑcedentia.l.seruus plurū.ff.de le.j.& l.q filiab.e.ti.& c.inter dile ctos.de fide instr.Et ſi diceremus ꝛrium,ſequereť absurdū:qa in ſcdis capl'is nō fuit ꝓuiſum qd fiēdū ā ſcertis:nec de progariua cinium ad comitatiuos,& alios forēses,put in primis capl'is dicebať.non.n.est presumēdum,ꝙ magnifici dñi,& alij ciues q pacta ſcda fecerunt,voluerint ꝓiudicare domui ſapientiæ & ſup ī certis nihil disponere,vel ꝓprijs ciuib.tollere ꝓilegiū ꝓlationis. Hęc.n.oīa argm̄ iocuplętiſſimum presſtār,q nō intedebat nec ex presſe nec tacitè recedere à priore obligatiōe, niſi quatenus fuit expſſum in ſcda.hoc ēt expſse vr ꝓbari in l.q vſumfruc.ff.de ver. obl.vbi p3 q in dubio non præſumiť facta nouatio,qñ plus ꝛti neť in prima obli.q̄ in ſcda.qd expresse firmat Bar.in d.l.j.§.2. de præto.ſtip.¶† Sed o principal⁹,qa pacta inita cum principe, seu habētib.à principe authoritatē,vt est hęc cōitas Senarum,hēnt vim legum,vt legit,& no.in l.ceſar.ff.de publ.& l.pen.C.de don. inter virum,& vxor.sed lex posterior recipit limitationē ſm præce dentē.v rin l.sed,& posteriores.ff.de leg. & notāter ꝓbat in ſiſi l.ſciendum.ff.q satisda.cog.iuncta auth.offerať.C.de litis ꝛte.ea ī telligendo,put no.gl.& Bar.in d.l.ſciendum. nā licet lex nouiſſima.ſ.auth.offerať.simplr dicat reū teneri ad cautionē prætada de iudicio ſiſti,ſupplet tñ,& determinať p legem antiquā.ſi nō possideat.immo,put dr in l.ſciendum.de hoc etiā p Bar. in exua gāti,ad reprimendū in verb.nō obſt.Ita dicendum ī ꝓpoſito, cū in pactis ſcdis simplr dicať de restitutiōe quinq; miliū flor.ſiendā:& nō dicať p quem,& qd de incertis,& qb.primò sit fienda restitutio,debuit ſuppleri,& determinari p antiqua capl'a , & ꝓfecto ꝛrium ſentire inequitatem maxim ā ſapit: ꝑsertim cum ſcda ꝙuentio interceſſerit duntaxat respectu quantitatis minuēdę,& nō respectu modi restituendi:cum d.Raynerius sit oīno ſuſpect⁹ circa restitutionem fiendā:qa cum nō restituat ꝓprias vſuras,nō est verisimile q integrē,& fideliter restituat alienas.arg.xlvij.dist. ſicut.§.neceſſe.† Et restitutio vſurarū interſ nō dēt fieri p ſuſpectum.vt in c cum ſit nimis,de iudę.& qd ibi no.Hoſ.& p Io.An. ī c.2.de test.li.6.vñ nō est veriſimile q p ſcda pacta gñalia fuerit ſibi data ꝑtās restituendi p ſenā inſpicimus in obſcuris qd est veriſimil⁹,vt in rīa,inſpicimus.de re.iur li.6.Et in gñali ꝓcessiōe ñ venit qd qs in ſpecie nō fuiſſet veriſimiliť ꝓceſſurus,vt in c. fi. de of.vica li.6, & in ꝙuentionib. ꝯhentium voluntates potius ꝯ verba ſpectanť,vt in l.in ꝙuentionib.ff.de ver.ſig.Et p hoc p3 ſolutio ad ſm dubium:cū.n.restitutio ſingulariter creditorib.fiēda nō ſpectat ad d.Raynerium,sed ad depositarium eligendum per cōe,frustra ꝛrimus an posſit ꝙuenire eum ipſis creditorib.ſuper minori quātitate.Sed præſuppoſito ſine veritatis præiudicio,qd ſpecter ſpecialis restitutio add.Rayneriū,an posſet prædicto modo ꝙuenire:credo firmiter q nō:qa licet qs dicať ſatisfacere alicui qualitercunq; cius voluntati etiā ſine ſolutione ſatisfiat, vt l.ſi rem.§.omnis.ff.de pig.ac.verbum restituere ad qd Raynerius se obligauit ſapit in regram restitutionem . cum restitutio est in pristinum ſtatum repoſitio.2.q.3.in ſi.l.j.C.de ſen.paſ& alibi dr, qd verbo restitutionis.oīs vtilitas actoris ꝛtinetur.vt l.cum prætor.ff.de verb.ſig.non.n.restitueret quinq; milia flor. ſi posset ꝙuenire de duob.milib.& maximè hæc verba ſunt fic capienda in casu nostro pp ſubiectam mām,cum hæc restitutio ſuccedat loco restitutionis mādatæ per zenonem defunctum ,ꝯ integraľ dēt fieri,vt aīma eius liberetur à peccato.de vſur.cū tu.& in rīa peccatum.de reg.iur.li.5.Quinimo ,ꝓpter hanc ſuſpicionem qd integrē fieret talis restitutio ꝓpter occultas ꝙuentiones,dr qd ,ꝙ uidentia ſuperioris dēt talis restitutio integrē fieri.d. c. cum ſit. de iudęis.& p Io.An.in d.c.2.de test.li.6.Nec ob. ſi dicať creditores posse i⁹ ſuū remittere:qa dico qd nō ꝓſumiť ſpōte ꝛcere,cū nemo præſumať iactare ſuū,& remittere alteri,vſurario maxīe ā ꝙ nullū recepit seruitiū:ſed poti⁹ daret pauperib. Hec aūr remiſſio nō ſpōtanea nō liberat habētē restituere:ſicut dicim⁹ dipſo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

q primo soluit vsuras, vt ī d.c. debitores. & qđ ibi no.đ iureiu. Et pcrtim hoc pcedit qñ qs tenetur restituere ex psona alterius. nā seruāda est integrāt dispositio testatoris sine aliqua diminutione. l. nulli. & l. si qs ad declinandam. C. de epiſc & cleri. Nō ob. g̃rium in pcedenti formatum, qa pcedit in pacto penitus primo g̃rio, vt ibi no. quod nō est in casu nr̄o respectu quantitatis, vt s. dixi. Concludo ergo q̃ specialis distributio vsurarū nō ptinet ad Raynerium, sed ad depositarium eligendum per cōe: & præsupposito, & non concesso, quòd ad eum pertineret, tenetur integrè restituere quantitatem pmissam, vt in capitulis continetur.

¶ Consilium xxv.

1 *Iudicium quod plurium sententia confirmatur, firmius, & stabilius est.*
2 *Conuentus, seu congregatio, vel collegium de iure ciuili potest à principio constitui in tribus, &c iure canonico in duobus.*
3 *Scrutinium quando sit secretum, non potest quis in seipsum consentire.*
4 *Electio ad hoc, vt valeat, oportet de necessitate quod eligatur quis à maiori parte habentium ius eligendi habentes ſp. ētu ad totam congregationem.*
5 *Constitutio confirmata per superiorem non possit reuocari si ex illius consensu.*

QVONIAM de infrascriptis dubijs ad bonorum virorum statiaciendum ꝑscientijs, quia nec per iudiciorum anfractus discurrere habent. ideo succincta, & leui decisione, vt ingenij mei parcitas patietur, illa perstringam argumentatione ad quamlibet partium omissa. Et primo illud quæritur, si in aliquo monasterio siue prioratu subiecto cum omnib. suis iurib. & membris abbati generali ordinis montis Oliueti, non hactenus fortassis ex causa prior per dictum abbatem generalem deputatus, valeat dictus abbas quandocunq; sibi videbitur, priorem ibidem ꝑstituere, quemadmodū libere ꝑstituit alijs monasterijs, & prioratibus eidē monasterio subiectis. Ad hoc primū dubium arbitror in parte affirmatiua inclinandum q̃ sic. Quinimo vltra diſponitur, vt solus prior non moretur in prioratu: sed tenetur abbas deputare ad minus vnū socium sui ordinis. Et si reditus prioratus non sufficiant duob. tunc dēt alteri prioratui, vel principali monasterio per habentem potestatē vniri prioratus, & seruitio in diuinis dēt deputari clericus secularis, vt est tex. in cle. nec in agro. §. ad hoc. de statu. mo. nec obstat qd post subiectionē factā de dictis prioribus ordinis montis Oliueti nō fue rit ibidē deputatus prior qa in istis ꝓcernentib. honestatē, & cultū diuinū, dēt inspici nō qd factū fuit: sed qđ fieri dbuit, vt ī c. cum cām. & c. cū in magistro. de cle. facit de vita, & honе cle. c. cū decorē domus Dei. Itē video q̃ et ī grangijs monasterij, vbi sunt solū oratoria, pōt ꝓ libito mittere aliquos monachos, & ibidē ꝑstituere priore iuxta no. in c. fi. de cēſi. nā & cura totius monasterij, & locorū eidem subiectorū ptinet ad abbatē, vt in c. nullā. i. §. q. 2. & c. cū ad monasterium. vers. tales. de ſta. reg. & quisq; superior pōt id agere, per quod augetur cultus diuinus, & decor ec cleſiæ. iuxta no. in c. cum acceſſissent. de consti. Et hoc est indubitatū, si talis prioratus. de q̃ quæritur, hēt bona per se distincta à bonis monasterij. Sed si illius bona pertineant ad monasteriū principale, puta, qa sunt de mensa, dico q̃ licet tūc abbas nō possit ꝑpelli ad ponendū ibi rectorē ſpecialē, iuxta id qđ legit, & no. in cle. frequēs, de excel. pla. pōt tn̄ ſi vult: qa ex hoc nulli fit ꝓiudiciū, si augmētat cultus diuinus, & bona loci melius disponunt. arg. eorum q̃ no. in d. c. cum acceſſissent. Et ex his inferturad ſm dubiū & tertiū, An prior ibidē ꝑstituendus vna cū vno, vel duob. monachis in eodē prioratu ꝑ abbatē deputādo, seu deputandis, dēat habere vocē in electione gñalis abbatis, attentis verbis ꝑstitutionis ordinis. qua cauet, vt prior cuiusq; monasterij d. ordinis, & vnus, vel duo ex monachis d. monasterij habeat vocē in electiōe abbatis gñalis. Et ꝓfecto vī mihi in oēm casum dicendū q̃ sic. Aut. n. bona talis prioratus nō sunt separata à bonis maioris monasterij. & tūc cū de iure cōi tales debeāt hēre vocē ī electiōe abbatis, iuxta no. ꝑ Inn. & Io. An. in c. fi. de relig. do. dēt d. cōstitutio ordinis admittēs priorē, & vnū, vel duos monachos inferioris monasterij, iteliigi largē, vt ēt talē priorem, & ei⁹ monachos ī clu dat. qa statutū dēt trahi ad ius cōe q̃tū fieri pōt, vt ī c. cū dilect. d ꝑsuc. & l. ij. C. de noxa. In. in c. cum cā. de ꝑscr. & Bar. in l. oēs populi. ff. de iust. & iure. ꝑsertim vbi verba patiunt̄, vt ꝓtingit in casu nr̄o. nā verū ē dicere hunc priorem esse, licet ad nutū abbatis remouibilis, vt ī cle. & si principalis. de resc. & cle. j. de sup negl. pla. & c. cū singula. d. pb. li. 6. cū simi. Itē, & monachi destinati ad talē prioratū ꝑ abbatē, verè possunt dici monachi illi⁹ monasterij, licet sint ꝑ abbatē removibiles. tē. no. ī c. j. de priuil. li. 6. §. fi. Aut bona talis ꝓoratus sunt oīno separata à bonis maioris monasterij, & q̃ ad administrationē, & q̃ ad vtilitatē, & vsum, & idē est dicēdū: qa interest cuiusq; prioratus ꝓcurrere ad electionē gñalis abbatis, sub cuius regimine gubernat̄ & sup hoc īteresse fuit fm̄ data ꝑstitutio admittens priorē, & vnū vī duos monachos cuiusq; monasterij d. ordi. ad electionē abbatis, vnde l. 3 de iure cōi sit dubiū an monachi talis prioratus habēt̄is bona distincta, debeant hr̄e vocē in electione abbatis gñalis. iuxta no. in d. c. fi. de relig. do. artamē cū ꝑsti. hoc casu gñaliter, & clarē loquat de q̃libet monasterio, dēnt tales admitti, maximè cū prioratus isti nō habeant electionem ꝓprij prioris. sed deputant̄ in quolibet monasterio ad nutū abbatis: nec debet in casu nostro neri stricta & amara interꝑtatio, cum non sit res odiosa, imo fauorabilis. † qa firmi⁹ & stabili⁹ē iudiciū qđ plurīū sentētia ꝓfirmat̄, vt in c. prudentiam, ver. illa quippe. de of. del. & ꝑsert̄ in electiōe, vt ī c. obeūtib. 63. di. ¶ Ad 4. dub. quid si cōtingat qđ in aliquo prioratu non sint nisi duo vel tres monachi vnā cum priore, an vn⁹ vel duo ex dictis monachis possint venire ad electionē abbatis gñalis. Dubium facit, qa fm̄ verba ꝑsti. monachi ꝑdicti prioratus sunt assumendi ad actum electionis per conuentum ipsius prioratus, sed in tali prioratu debent assumi per conuentum, ꝙ si sint ibid. nisi duo, vel vnus ꝙ priore, ergo ñ vīr tales admittēdi. ¶ Sed hac ꝑsideratione non ob. g̃rium puto de iure tenendum. † Et primò dico, q̃ quentus seu congregatiovel collegium pōt à principio constitere in trib. l. neratius. ff. de verb. signifi. De iure canonico videt q̃ possit consistere in duob. vt in c. j. de elec. not. gl. in c. j. x. q. j. de q̃ tn̄ plenius dicēdum, vt no in d. c. j. d elec. Itē collegium seu vir⁹ & potentia collegij seu capitularis, pōt ꝑsistere ī vno solo aliis defuēctib⁹, vt legit & no. ī c. gratū. d. post. ꝑ. l. & l. sicut. qđ cuiusq; vni. & 63. dist. c. fi. His ꝑm. dico q̃ multifariē pōt remediū ī hoc adhiberi. Et ꝓmò si sunt tres in congreg. possunt primo eligere vnū q̃ erit electus à duob. qa 3 primo tertius fuerit deputatus, qa esset vnus de electorib. non per hoc ꝓdidit vocē, & ius interessendi, & ꝓmouendi facta prioratus: quia hoc nullibi cauet̄ cū ꝓ illa deputatione nō remoueat̄, à congreg. cum ñ desinat ꝓ hoc esse monachus monast. nec iste actus est incōpassibilis cū primo. nā & officiales hāt nihilominus vocē in cap monast. arg. in c. edoceri. de rest. c. fi. de pb. lib. 6. Secundus modus est, vt palam, & in ꝓto tractēt d mittendis aliqb. ad elect. gñalis abbatis & tūc deputato ꝑ alium poterit ꝑstare, cū à se non oriat, sed vocatur à facto, vt ipe ꝓ bono monasterij ꝑsentiat: qcurrit ī hac electione rotus quent⁹, & hoc potest fieri ēt si sunt duo tn̄ in congreg. nec hoc casu tenent̄ hanc deputationē facere ꝑ scrutinium occulti, ēt si in ꝑstitutione hoc caueat̄. qa nō est de facto talis forma possibilis, cū vn⁹ nō possit votū alteri⁹ in secreto scrutari & iō ꝑstitutio vēdicat sibi locū in tali prioratu, q̃ ad formā scrutinij secreti: qa lex nō stringit, vbi de facto seruari non pōt. 4. dist. erit autē lex. & l. fi. ff. quæ sen. sine app. resein. & l. ita aūt. ff. de admi. tu. Hic notant̄ dixit Io. an. super rī. a in toto. de reg. iu. li. 6. in mercu. qñ i eccl'ia collegiata nō sunt nisi duo pūt illi, ꝓcedere ad electionē sine forma scrutinij: nec pdūt electionē pp defectū formæ. c. qa pp. de ele. quā seruare nō pōt pp paucitatē numeri. sed potiꝰ reseruat̄ eis electio & remittit̄ illa forma. dicit ēt q̃ vnus poterit eligere reliquū palā: & ille electꝰ, poterit ꝑsentire & dicet̄ electꝰ à toto quētu: qa l; vox electi nō ꝓtuet̄ in numero, qñ ꝓcedit per forma scrutinij priuati, vt in c. cumana. & qd ibi no. de elect. qđ sic dꝫ intelligi: sec' tn̄ est qñ ꝓcedit q̃ via scrutinij manifestū, vt legit & no. in c. cū in iure. e. ti. Ratio diuertitatis est: † qa qñ fit scrutiniū secreto, nō pōt qs in seipsum ꝑsentire: qa cū tunc ignoret an alij in eū ꝑsenserint, repelleret iste tan⁊ ambitiosus, si ipsum eligeret, cū nemo dēat seipm eligere, & à se prīcipiū oriri ſ dēt vocari sicut Aarō, vt ī c. qualit & qñ. de ele. ſ qñ scrutinij fit palā, & videt se eligi & deputari ꝑ alios, tūc pt ꝑsentire suę electioni: qa vocat̄ tūc à sociis: nec pt dici ambitiosus: & ꝑsentiēdo auget numerū. & est iste tex. no. in d. c. cū ī iure. & ibi ꝑ Io. an. Tertio dico, q̃ si ī congregatione sint duo vī vn⁹ dūtaxat cū priore, q̃ oēs pūt collegialī disponere, vt vadāt simul ordinare: tn̄ ī ecclia nō carcat debito diuinor. cultu. Nec ob. ſi dicat q̃ isti nō sint electi ꝑ quētū, vt dr̄ ī ꝑstitutiōe: qa dico q̃nō solū deputāt̄ ꝑ quētū, imo ipsi sunt quēt⁹ & disponēdo vt oēs vadāt, satis quētū hoc disposuit: nā vt corp⁹ pōt disponere de singulis, sic capitulū pōt ꝑsentire vt capellæ iuuēt singulis eorum pbēdis, vt ī c. expositi. de pb. facit qđ no. In. in c. cum nō ignores. e. ti. & in c. irrefragabili. §. excesſ⁹. de of. or. Præterea i' eligendi nō dat̄ ꝓriori & duob. monac. attēta forma sed attenta subſtātia, & effectu, vt q̃libet priorat⁹ hēat ī electiōe abba. priorē suum, & vnum vī duos monachos tm̄: attēto igit̄ effectu latiꝰ factu est mēti ꝑstitutiōis dispositum. n. ꝑstitutio, vt mona. assumerēt̄ ꝓ quētū ne aliq ꝓpria authoritate veniret̄, vī vt ñ assumerēt̄ ad iubitū prioris, vt sic oīs aggregatio honorare, & ꝙueniret ī electiōe abba. gñalis. Sed in casu nr̄o qñ duo vī vn⁹ dumtaxat est ī prioratu vltra priorē, si illi collegialī hoc pri⁹ ī apto disponunt, iō nō vadunt ꝓpria authoritate ibi, nec assum. ad prioris libit. ſ. ipi vī ipe hoc facit exercēdo & promouendo iura collegij, qđ penes eos vel vnum solum est in aliorū defectum, vt s. dixi. debet eū attendi mens ꝑstōnis, & ipsius rō, non aūt verba, vt in c. intelligētia. de verb. sig. & l. 2 pr. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. Et hæc de 4. dub. ¶ Circa v. dico, † q̃ ad hoc, vt electio valeat, oportet de necessitate q̃ eligat̄ qs à maiori parte habentiū ius eligēdi habito respū ad totā ꝓgregationē, vñ non sufficeret maior pars ꝓparatione minoris partis. sed dēt esse maior pars totius ꝓgregationis. tex. est no. in c. eccl'ia. el j. de elec. & electus nō pōt copulari in numero, ꝓ proceditur ꝑ scrutiniū priuatū, vt s. dixi. secus ſ procederet̄ palā omnib. audientib. vt prædixi. Dico ēt q̃ vbi de necessitate non esset seruanda forma c. quia propter. de ele. possent electores ꝙuenire à principio, vt ille sit electus ī quē ꝙueniret maior pars ꝓparatione minorū: quia propter primū ꝓsensum & ꝙuentionem oēs videntur ꝑsentire, sicut plerunque obseruant cardinales in electione papæ, vt no. doct. in c. licet. de ele. & est gl. ord. in c. ſocij. eo. tī. lib. vj. & est ibi bonus tex cum gl. ad hanc mām. Et hoc in pract. posset obseruari in eligendis electorib. quia in eis deputandis non est indubiè seruanda forma c. quia propter. qa illud c. procedit in electione prælati. ¶ Ad vltimū dub. de modo. ſ. tenendo in ꝑstitutione condēda, vt nō habeat obligare ꝙuentes seu congregationē ad pactū, nīsi ꝓtemptores, dico, q̃ satis est, q̃ maior pars congregationis cōsentiat, iuxta id qđ legitur & no. in c. j. de his, quæ fi. a maio. par. cap. & q̃ ꝑstitutio talis fundetur sup contēptu, nō tm̄ respectu culpæ, sed etiā respectu pœnæ super qualibet transgressione culposa, vtputa si dicatur sic, q̃ uicunque sic fecerit, puniatur tali pœna. Et si contrauenerit ex contemptu illaquecetur & inuoluatur etiā cui pa & pœna. & puto q̃ vbi ꝙtō talis esset facta à collegio, & con firmata per papā, poterit collegiū illā modificare, dummodo sit tale qđ, super quo ipsum collegium seu maior pars potuisset illud statuere sine papa. c. 2 accessissent. de cōst. no. Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. in illa q. † an constitutio cōfirmata per superiorem possit reuocari sine illius cōsensu, & distinguit, qđ aut est talis populus seu congregatio, quæ poterat statutū facere sine superioris authoritate, & tunc eadē rōne poterit reuocare, & per ꝑs fortius modificare. ad hoc d. c. cū accessissent & c. cū M. d ꝑst. Aut ñ poterat statuere sine ſupioris author. & tūc aut vult statu tollere aliē statutēdo, aut simplr tollere, & ad ī⁹ rōe redire. Prio casu ñ pōt nisi interueniat eadē solennit. in destituēdo, q̃ in ꝙ ruenit in ꝑstituēdo. Sedo casu pōt sine superioris author. ar. ī l. hac ꝑsult. §. ii qs autē. C. de testa. vbi primū testū tollit̄ p sedm minus solēnit̄ factum, qñ p illud ad ius cōe redit, vt qa sunt instituti venientes ab. intest. aliàs secus, ad idē iura supius allegata j. mēb.

¶ Casus consilij sequentis.

IN QVAESTIONE QVAE AD PRAESENS vertitur inter clerum Cortunensem ex vna parte: quædam monasteria monialium ordinis S. Benedicti in ciuitate seu diœcesi Cortunen, sita ex alia, in eo, & super eo q̃ clerus petit d. monasteria compelli ad contribuendum vnà cum d. clero circa solutionem ꝓcurationis nuntiorum, sedis apostolicæ, & procuratio nis episcopo rōne visitationis debitæ ac ad charitatiuum subsidium promissum, & ad alia onera quotidie clero occurrentia: ad quæ oīa dicitur per clerum, seu ipsos syndicos & officiales d. monasteria teneri tam ex iuris dispositione, q̃ vigore cuiusdā constitutionis episcopalis. In ꝙrium verò ꝑ parte monasteriorum allegatur ius cōe, qđ videtur ab oneribus loca religiosa eximere: itē ꝙsuetudo tāti tēporis de cuiꝰ initio nō est memoria.

¶ Consilium xxvj.

1 *Monasteria possunt visitari per loci episcopum, & ab eo peti procuratio.*
2 *Episcopus apostolica authoritate potest visitare monasteria monialium exempta & immediate sedi apostolicæ subiecta.*
3 *Monasteria eximi possunt priuilegio, vel longa consuetudine.*
4 *Præscriptio quarta decimarum & mortuariorum currit contra episcopum.*
5 *Monasteria tenentur soluere de relictis eis factis.*

VIDETVR primò d. monasteria ad præfata onera īditincte teneri. Et primò de procuratione nuntiorum sedis apostolicæ vī expresse, vt omnes ecclesiæ teneantur, nisi priuilegio apostolico sint munitæ. vt probatur in c. cum instantia. de censi. & c. ꝑ curationes. eo. tī. & in c. accedentes. de præscr. & vtrobiq; dispon̄, q̃ non ob. consuetudo ēt longissimi temporis: qa qđ oīb. imminet ab oīb. debet comportari, vt ibi. & specificè de religiosis ēt exemptis cauet̄ in cle. 2. ſ. sunt & nonnulli. de censi. ¶ Circa fm̄ de procurationе rōne visitationis cp̄o loci debita, vī tex. in c. cum ex officij. de præscr. & c. venerabili. de cēſi. in quib. patet, † q̃ monasteria possunt visitari per loci cp̄m, & ab eodem peti procuratio præscriptione nō obstante, cum sint visitationi annexa. vñ sicut ipsa visitatio est impræscriptibilis, vt in c. cum nō liceat. de præscr. eodem modo & ipsa ꝓcuratio visitationi annexa: qa de cōnexis idē dēt esse iudicium, vt dicit tex. ī d. c. cum ex officij. Quinio pōt † ep̄s aplica authoritate visitare monasteria, quæ ab ordinario exēpta, & immediatè aplicę ſedi subiecta. vt ī cl. accedētes. de ſta. reg. & est ibi gl. no. ī verbo alia, q̃ notant̄ dicit, q̃ siue visitet sibi subiecta, siue exēpta, pōt eps petere ꝓcurationem, cū illa sit visitatiō annexa. vt s. dixi. ¶ Circa tertiū decharitatiuo subsidio sunt opin. nunqd deiure monasteria, & loca religiosa ad illud īdistincte teneāt, nā Inn. vī sentire in c. j. de ſta. reg. qđ his onerib. sunt exēpta, quasi sit de lege diœcesana, à qua monasteria à iure cōi sunt exēpta. & hoc vī sentire post prin. in ver. nos igit. in ver bo, moderatū auxiliū, & c licet in fi. gl. suæ videat aliquātulū vacillare. Hāc opi. tenent Arch. & Io. An. in c. j. de ꝑb. li. 6. sentit Pau. in cle. j. de excel. pla. tacitè ēt sentit gl. q. iij. in sum. optime, ꝙ hac opi. facit tex. in d. cle. de excel. pla. i §. exigēdo maximè iuncta gl. ī verbo, in exigendo. vbi innuit q̃ ēt ab exēptis religiosis pōt exigi charitatiuū subsidiū dūmodo eps dbitum modū nō excedat. nā ibi exponebat ꝓsensum & ꝙuentionem oēs videntur ꝑsentire, sicut plerunque obseruant cardinales in electione papæ, vt no. doct. in c. licet. de ele. & est gl. ord. in c. ſocij. eo. tī. lib. vj. & est ibi bonus tex cum gl. ad hanc mām. Et hoc in pract. posset obseruari in eligendis electorib. quia in eis deputandis non est indubiè seruanda forma c. quia propter. qa illud c. procedit in electione prælati. ¶ Ad vltimū dub. de modo. ſ. tenendo in ꝑstitutione condēda, vt nō habeat obligare ꝙuentes seu congregationē ad pactū, nīsi ꝓtemptores, dico, q̃ satis est, q̃ maior pars congregationis cōsentiat, iuxta id qđ legitur & no. in c. j. de his, quæ fi. a maio. par. cap. & q̃ ꝑstitutio talis fundetur sup contēptu, nō tm̄ respectu culpæ, sed etiā respectu pœnæ super qualibet transgressione culposa, vtputa si dicatur sic, q̃ uicunque sic fecerit, puniatur tali pœna. Et si contrauenerit ex contemptu illaquecetur & inuoluatur etiā cui pa & pœna. & puto q̃ vbi ꝙtō talis esset facta à collegio, & confirmata per papā, poterit collegiū illā modificare, dummodo sit tale qđ, super quo ipsum collegium seu maior pars potuisset illud statuere sine papa. c. 2 accessissent. de cōst. no. Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. in illa q. † an constitutio cōfirmata per superiorem possit reuocari sine illius cōsensu, & distinguit, qđ aut est talis populus seu congregatio, quæ poterat statutū facere sine superioris authoritate, & tunc eadē rōne poterit reuocare, & per ꝑs fortius modificare. ad hoc d. c. cū accessissent & c. cū M. d ꝑst. Aut ñ poterat statuere sine ſupioris author. & tūc aut vult statu tollere aliē statutēdo, aut simplr tollere, & ad ī⁹ rōe redire. Prio casu ñ pōt nisi interueniat eadē solennit. in destituēdo, q̃ in ꝙ ruenit in ꝑstituēdo. Sedo casu pōt sine superioris author. ar. ī l. hac ꝑsult. §. ii qs autē. C. de testa. vbi primū testū tollit̄ p sedm minus solēnit̄ factum, qñ p illud ad ius cōe redit, vt qa sunt instituti venientes ab. intest. aliàs secus, ad idē iura supius allegata j. mēb.

¶ Casus consilij sequentis.

IN QVAESTIONE QVAE AD PRAESENS vertitur inter clerum Cortunensem ex vna parte: quædam monasteria monialium ordinis S. Benedicti in ciuitate seu diœcesi Cortunen, sita ex alia, in eo, & super eo q̃ clerus petit d. monasteria compelli ad contribuendum vnà cum d. clero circa solutionem ꝓcurationis nuntiorum, sedis apostolicæ, & procuratio nis episcopo rōne visitationis debitæ ac ad charitatiuum subsidium promissum, & ad alia onera quotidie clero occurrentia: ad quæ oīa dicitur per clerum, seu ipsos syndicos & officiales d. monasteria teneri tam ex iuris dispositione, q̃ vigore cuiusdā constitutionis episcopalis. In ꝙrium verò ꝑ parte monasteriorum allegatur ius cōe, qđ videtur ab oneribus loca religiosa eximere: itē ꝙsuetudo tāti tēporis de cuiꝰ initio nō est memoria.

¶ Consilium xxvj.

1 *Monasteria possunt visitari per loci episcopum, & ab eo peti procuratio.*
2 *Episcopus apostolica authoritate potest visitare monasteria monialium exempta & immediate sedi apostolicæ subiecta.*
3 *Monasteria eximi possunt priuilegio, vel longa consuetudine.*
4 *Præscriptio quarta decimarum & mortuariorum currit contra episcopum.*
5 *Monasteria tenentur soluere de relictis eis factis.*

VIDETVR primò d. monasteria ad præfata onera īditincte teneri. Et primò de procuratione nuntiorum sedis apostolicæ vī expresse, vt omnes ecclesiæ teneantur, nisi priuilegio apostolico sint munitæ. vt probatur in c. cum instantia. de censi. & c. ꝑ curationes. eo. tī. & in c. accedentes. de præscr. & vtrobiq; dispon̄, q̃ non ob. consuetudo ēt longissimi temporis: qa qđ oīb. imminet ab oīb. debet comportari, vt ibi. & specificè de religiosis ēt exemptis cauet̄ in cle. 2. ſ. sunt & nonnulli. de censi. ¶ Circa fm̄ de procurationе rōne visitationis cp̄o loci debita, vī tex. in c. cum ex officij. de præscr. & c. venerabili. de cēſi. in quib. patet, † q̃ monasteria possunt visitari per loci cp̄m, & ab eodem peti procuratio præscriptione nō obstante, cum sint visitationi annexa. vñ sicut ipsa visitatio est impræscriptibilis, vt in c. cum nō liceat. de præscr. eodem modo & ipsa ꝓcuratio visitationi annexa: qa de cōnexis idē dēt esse iudicium, vt dicit tex. ī d. c. cum ex officij. Quinio pōt † ep̄s aplica authoritate visitare monasteria, quæ ab ordinario exēpta, & immediatè aplicę ſedi subiecta. vt ī cl. accedētes. de ſta. reg. & est ibi gl. no. ī verbo alia, q̃ notant̄ dicit, q̃ siue visitet sibi subiecta, siue exēpta, pōt eps petere ꝓcurationem, cū illa sit visitatiō annexa. vt s. dixi. ¶ Circa tertiū decharitatiuo subsidio sunt opin. nunqd deiure monasteria, & loca religiosa ad illud īdistincte teneāt, nā Inn. vī sentire in c. j. de ſta. reg. qđ his onerib. sunt exēpta, quasi sit de lege diœcesana, à qua monasteria à iure cōi sunt exēpta. & hoc vī sentire post prin. in ver. nos igit. in ver bo, moderatū auxiliū, & c licet in fi. gl. suæ videat aliquātulū vacillare. Hāc opi. tenent Arch. & Io. An. in c. j. de ꝑb. li. 6. sentit Pau. in cle. j. de excel. pla. tacitè ēt sentit gl. q. iij. in sum. optime, ꝙ hac opi. facit tex. in d. cle. de excel. pla. i §. exigēdo maximè iuncta gl. ī verbo, in exigendo. vbi innuit q̃ ēt ab exēptis religiosis pōt exigi charitatiuū subsidiū dūmodo eps dbitum modū nō excedat. nā ibi exponebat ꝓsensum & ꝙuentionem oēs videntur ꝑsentire, sicut plerunque obseruant cardinales in electione papæ, vt no. doct. in c. licet. de ele. & est gl. ord. in c. ſocij. eo. tī. lib. vj. & est ibi bonus tex cum gl. ad hanc mām. Et hoc in pract. posset obseruari in eligendis electorib. quia in eis deputandis non est indubiè seruanda forma c. quia propter. qa illud c. procedit in electione prælati. ¶ Ad vltimū dub. de modo. ſ. tenendo in ꝑstitutione condēda, vt nō habeat obligare ꝙuentes seu congregationē ad pactū, nīsi ꝓtemptores, dico, q̃ satis est, q̃ maior pars congregationis cōsentiat, iuxta id qđ legitur & no. in c. j. de his, quæ fi. a maio. par. cap. & q̃ ꝑstitutio talis fundetur sup contēptu, nō tm̄ respectu culpæ, sed etiā respectu pœnæ super qualibet transgressione culposa, vtputa si dicatur sic, q̃ uicunque sic fecerit, puniatur tali pœna. Et si contrauenerit ex contemptu illaquecetur & inuoluatur etiā cui pa & pœna. & puto q̃ vbi ꝙtō talis esset facta à collegio, & confirmata per papā, poterit collegiū illā modificare, dummodo sit tale qđ, super quo ipsum collegium seu maior pars potuisset illud statuere sine papa. c. 2 accessissent. de cōst. no. Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. in illa q. † an constitutio cōfirmata per superiorem possit reuocari sine illius cōsensu, & distinguit, qđ aut est talis populus seu congregatio, quæ poterat statutū facere sine superioris authoritate, & tunc eadē rōne poterit reuocare, & per ꝑs fortius modificare. ad hoc d. c. cū accessissent & c. cū M. d ꝑst. Aut ñ poterat statuere sine ſupioris author. & tūc aut vult statu tollere aliē statutēdo, aut simplr tollere, & ad ī⁹ rōe redire. Prio casu ñ pōt nisi interueniat eadē solennit. in destituēdo, q̃ in ꝙ ruenit in ꝑstituēdo. Sedo casu pōt sine superioris author. ar. ī l. hac ꝑsult. §. ii qs autē. C. de testa. vbi primū testū tollit̄ p sedm minus solēnit̄ factum, qñ p illud ad ius cōe redit, vt qa sunt instituti venientes ab. intest. aliàs secus, ad idē iura supius allegata j. mēb.

¶ Casus consilij sequentis.

IN QVAESTIONE QVAE AD PRAESENS vertitur inter clerum Cortunensem ex vna parte: quædam monasteria monialium ordinis S. Benedicti in ciuitate seu diœcesi Cortunen, sita ex alia, in eo, & super eo q̃ clerus petit d. monasteria compelli ad contribuendum vnà cum d. clero circa solutionem ꝓcurationis nuntiorum, sedis apostolicæ, & procuratio nis episcopo rōne visitationis debitæ ac ad charitatiuum subsidium promissum, & ad alia onera quotidie clero occurrentia: ad quæ oīa dicitur per clerum, seu ipsos syndicos & officiales d. monasteria teneri tam ex iuris dispositione, q̃ vigore cuiusdā constitutionis episcopalis. In ꝙrium verò ꝑ parte monasteriorum allegatur ius cōe, qđ videtur ab oneribus loca religiosa eximere: itē ꝙsuetudo tāti tēporis de cuiꝰ initio nō est memoria.

¶ Consilium xxvj.

1 *Monasteria possunt visitari per loci episcopum, & ab eo peti procuratio.*
2 *Episcopus apostolica authoritate potest visitare monasteria monialium exempta & immediate sedi apostolicæ subiecta.*
3 *Monasteria eximi possunt priuilegio, vel longa consuetudine.*
4 *Præscriptio quarta decimarum & mortuariorum currit contra episcopum.*
5 *Monasteria tenentur soluere de relictis eis factis.*

VIDETVR primò d. monasteria ad præfata onera īditincte teneri. Et primò de procuratione nuntiorum sedis apostolicæ vī expresse, vt omnes ecclesiæ teneantur, nisi priuilegio apostolico sint munitæ. vt probatur in c. cum instantia. de censi. & c. ꝑ curationes. eo. tī. & in c. accedentes. de præscr. & vtrobiq; dispon̄, q̃ non ob. consuetudo ēt longissimi temporis: qa qđ oīb. imminet ab oīb. debet comportari, vt ibi. & specificè de religiosis ēt exemptis cauet̄ in cle. 2. ſ. sunt & nonnulli. de censi. ¶ Circa fm̄ de procurationе rōne visitationis cp̄o loci debita, vī tex. in c. cum ex officij. de præscr. & c. venerabili. de cēſi. in quib. patet, † q̃ monasteria possunt visitari per loci cp̄m, & ab eodem peti procuratio præscriptione nō obstante, cum sint visitationi annexa. vñ sicut ipsa visitatio est impræscriptibilis, vt in c. cum nō liceat. de præscr. eodem modo & ipsa ꝓcuratio visitationi annexa: qa de cōnexis idē dēt esse iudicium, vt dicit tex. ī d. c. cum ex officij. Quinio pōt † ep̄s aplica authoritate visitare monasteria, quæ ab ordinario exēpta, & immediatè aplicę ſedi subiecta. vt ī cl. accedētes.

de ſta. reg. & est ibi gl. no. ī verbo alia, q̃ notant̄ dicit, q̃ siue visitet sibi subiecta, siue exēpta, pōt eps petere ꝓcurationem, cū illa sit visitatiō annexa. vt s. dixi. ¶ Circa tertiū decharitatiuo subsidio sunt opin. nunqd deiure monasteria, & loca religiosa ad illud īdistincte teneāt, nā Inn. vī sentire in c. j. de ſta. reg. qđ his onerib. sunt exēpta, quasi sit de lege diœcesana, à qua monasteria à iure cōi sunt exēpta. & hoc vī sentire post prin. in ver. nos igit. in ver bo, moderatū auxiliū, & c licet in fi. gl. suæ videat aliquātulū vacillare. Hāc opi. tenent Arch. & Io. An. in c. j. de ꝑb. li. 6. sentit Pau. in cle. j. de excel. pla. tacitè ēt sentit gl. q. iij. in sum. optime, ꝙ hac opi. facit tex. in d. cle. de excel. pla. i §. exigēdo maximè iuncta gl. ī verbo, in exigendo. vbi innuit q̃ ēt ab exēptis religiosis pōt exigi charitatiuū subsidiū dūmodo eps dbitum modū nō excedat. nā ibi exponebat ꝓsensum & ꝙuentionem oēs videntur ꝑsentire, sicut plerunque obseruant cardinales in electione papæ, vt no. doct. in c. licet. de ele. & est gl. ord. in c. ſocij. eo. tī. lib. vj. & est ibi bonus tex cum gl. ad hanc mām. Et hoc in pract. posset obseruari in eligendis electorib. quia in eis deputandis non est indubiè seruanda forma c. quia propter. qa illud c. procedit in electione prælati. ¶ Ad vltimū dub. de modo. ſ. tenendo in ꝑstitutione condēda, vt nō habeat obligare ꝙuentes seu congregationē ad pactū, nīsi ꝓtemptores, dico, q̃ satis est, q̃ maior pars congregationis cōsentiat, iuxta id qđ legitur & no. in c. j. de his, quæ fi. a maio. par. cap. & q̃ ꝑstitutio talis fundetur sup contēptu, nō tm̄ respectu culpæ, sed etiā respectu pœnæ super qualibet transgressione culposa, vtputa si dicatur sic, q̃ uicunque sic fecerit, puniatur tali pœna. Et si contrauenerit ex contemptu illaquecetur & inuoluatur etiā cui pa & pœna. & puto q̃ vbi ꝙtō talis esset facta à collegio, & confirmata per papā, poterit collegiū illā modificare, dummodo sit tale qđ, super quo ipsum collegium seu maior pars potuisset illud statuere sine papa. c. 2 accessissent. de cōst. no. Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. in illa q. † an constitutio cōfirmata per superiorem possit reuocari sine illius cōsensu, & distinguit, qđ aut est talis populus seu congregatio, quæ poterat statutū facere sine superioris authoritate, & tunc eadē rōne poterit reuocare, & per ꝑs fortius modificare. ad hoc d. c. cū accessissent & c. cū M. d ꝑst. Aut ñ poterat statuere sine ſupioris author. & tūc aut vult statu tollere aliē statutēdo, aut simplr tollere, & ad ī⁹ rōe redire. Prio casu ñ pōt nisi interueniat eadē solennit. in destituēdo, q̃ in ꝙ ruenit in ꝑstituēdo. Sedo casu pōt sine superioris author. ar. ī l. hac ꝑsult. §. ii qs autē. C. de testa. vbi primū testū tollit̄ p sedm minus solēnit̄ factum, qñ p illud ad ius cōe redit, vt qa sunt instituti venientes ab. intest. aliàs secus, ad idē iura supius allegata j. mēb.

¶ Casus consilij sequentis.

IN QVAESTIONE QVAE AD PRAESENS vertitur inter clerum Cortunensem ex vna parte: quædam monasteria monialium ordinis S. Benedicti in ciuitate seu diœcesi Cortunen, sita ex alia, in eo, & super eo q̃ clerus petit d. monasteria compelli ad contribuendum vnà cum d. clero circa solutionem ꝓcurationis nuntiorum, sedis apostolicæ, & procuratio nis episcopo rōne visitationis debitæ ac ad charitatiuum subsidium promissum, & ad alia onera quotidie clero occurrentia: ad quæ oīa dicitur per clerum, seu ipsos syndicos & officiales d. monasteria teneri tam ex iuris dispositione, q̃ vigore cuiusdā constitutionis episcopalis. In ꝙrium verò ꝑ parte monasteriorum allegatur ius cōe, qđ videtur ab oneribus loca religiosa eximere: itē ꝙsuetudo tāti tēporis de cuiꝰ initio nō est memoria.

¶ Consilium xxvj.

1 *Monasteria possunt visitari per loci episcopum, & ab eo peti procuratio.*
2 *Episcopus apostolica authoritate potest visitare monasteria monialium exempta & immediate sedi apostolicæ subiecta.*
3 *Monasteria eximi possunt priuilegio, vel longa consuetudine.*
4 *Præscriptio quarta decimarum & mortuariorum currit contra episcopum.*
5 *Monasteria tenentur soluere de relictis eis factis.*

VIDETVR primò d. monasteria ad præfata onera īditincte teneri. Et primò de procuratione nuntiorum sedis apostolicæ vī expresse, vt omnes ecclesiæ teneantur, nisi priuilegio apostolico sint munitæ. vt probatur in c. cum instantia. de censi. & c. ꝑ curationes. eo. tī. & in c. accedentes. de præscr. & vtrobiq; dispon̄, q̃ non ob. cons

Universidad de Deusto
Biblioteca

memoria.& de his de quib.dubitaf an̄currat p̄scriptio.no.per
5 Io.An.ī c.cum venerabilis.de censi.Præterea videmus † q̄ ꝑ eꝑm
currit p̄scriptio in quarta decimarū,& mortuariorum,vt in c.
de quarta.de p̄sc. item vna eccl'ia p̄scribit decimas in paro-
chia alterius ꝓ ius cōe,vt d.c.j.de p̄scr.li.6.& c. ad apostolicę.
de decī. fortius pōt vna eccl'ia p̄scribere ꝓ reliquas libertatē,
vt ad onera cōia non teneaf.Et hęc indubiē puto,p̄cedere respe
ctu onerū cōium,& charitatiui subsidij,& hoc duplici rōne. Pri-
ma,q̄a p̄scriptio valet ꝓ onera cōia,vt s. dixi. Secda q̄m cum du
bium sit in iure an monasteria teneantur ad charitatiuum subsi
dium,& onera cōia,vt s. satis dictū est: ergo recurrendū & stan-
dum est ꝓsuetudini,q̄ est optima legum interpres,vt in c.cū di-
lectus.de ꝓsue.&l.si de interpretatione.& l.minimè.ff.de leg. ma-
ximè q̄n est tm̄ tempus cuius initij non est memoria:q̄a imo iu
re existente dubio valet p̄scriptio seu ꝓsuetudo in oppositum
cius qd se hēt veritas.vt est tex.no.in d.c.cum dilect.Consuetu-
do.n.hēt vim derogatiuā,& interpretatiuā,& limitatiuā, vt no.
gl.Inst.de iure na.gen.& ciui.§ ex non scripto.Et præsertim,fauo
re religionis est in hanc partem inclinādum,cū multa fauore re
ligionis statuta sint.l.sunt p̄sone.ff.de reli.& sump.fune.vnde tū
rōne dubij tū rōne tāti tpis ex eius cursu præsumenda est aliqua
cā,ꝓcludendum est in his duob.ī fauorem monasteriorū. Dubiū
verò mai⁹ remanet in alijs duob.s.in ꝓcuratione legatorū,&eꝑi
loci:nā vt p̄dixi,vī q̄ sicut visitatio non pōt p̄scribi,ita nec ꝓ-
curatio,cum sit annexa visitationi.vnde hæc iura videēt impīcēri
ptibilia,nec subest hic aliqua dubietas:& sic cessat virtus ꝓsuetu
dinis interpretatiua.¶Sed his,&alijs non obst.sic arbitror distin
guendū:Qd aut clerus p tm̄ tēpus de cuius initij non est memo
ria,subijt integrā ꝓcurationem legatorum,seu nuntiorū Papę,
& diecesani:absq; eo q̄ d monasteria aliqd soluerint,& tūc pōt
d.monasteria se iuuare ex p̄scriptione,eā q̄dem introducendo
non ꝓ eꝑm,vel legatos Papæ,sed ꝓ clerum, vt ipse clerus illā ꝓ-
curationem integrā soluat,& exhibeat:q̄m hoc casu p̄scribit ꝓ
eꝑm vel legatos Papæ,q̄ casu loquuntur superius alle.q̄ p̄scri-
ptionem in his dānant:sed ꝓ clerum,qd fieri pōt.argu.d.cle.j.de
censi.hoc eī casu non impedit visitatio,nec ꝓmoditas legatorū
cum clerus vigore p̄scriptionis teneatur soluere ꝓ illis mona
sterijs.& hoc singulariter tenuit Io.de lig.in d.c.accedentes,de p̄
scri.sic not.limitando illum tex.aut clerus non soluit integrā ꝓ-
curationem p tm̄ tempus:& sic in effectu inducitur p̄scriptio
ꝓ legatos Papæ,seu diecesanum loci:& puto p̄scriptionē vale
re,p iura superius alleg.¶ Cōcludo ergo o ib prædictis,q̄ d.mo
nasteria possunt se tueri vlgore dictæ p̄scriptionis,seu ꝓsuetu
dinis ꝓ charitatiuum subsidiū,& alia onera exordinaria clero in
cūbentia.In alijs verò duob.s. ꝓcuratione eꝑi,& nuntiorū Papæ,
distinguēdū,vt s. ꝓximè dixi.Et q̄q̄ Io.An.post Ho.dicat ic. cū ve
nerabilis.& c.cū apl's d cēsi.q̄ ꝓ charitatiuum subsidium nō cur
rat p̄scriptio,sicut nec ꝓ charitatem:tm̄ illud intelligitur de cleri
cis secularib.q̄ aperto iure ad illud tenentur.vt s. dixi. Sed cum
in monasterijs sit dubium,vt prædixi,standum est consuetudini.

¶ Casus consilij sequentis.

DVBIVM SVPER Quo consilium de iure inp̄sentiarū pe-
titur,tale est.Quidam paterfamilias ab intestato decessit super-
stitib.sibi filijs legitimis, & naturalib. quorum alter regulam S.
Augustini,eremitarum professus est. Quæritur an iste professus
valeat ad cōmodum monasterij hr̄ditatem patris ꝓ sua portione
adire:& cum reliquis fratrib.in seculo remanentibus succedere.

¶ Consilium xxvij.

1 *Pater non potest exhæredare filium ex eo quod intrat religionem.*
2 *Ingressus religionis tollit omnē causam ingratitudinis, vndecunque processerit.*
3 *Fratres minoressnon magis sunt capaces ex regula,quam prædicatores qui sunt ex constitutione.*
4 *Domus si legatur mendicantibus,possunt capere,vt vendant.*

PRO clara,& luculenta p̄sentis dubij decisione dico animad
uertendum ad tres religionum species quantum ad propositū
nostrum.Quædam est religio,quæ licet singulis de religione ꝓ
prietatem cuiuscunque rei deneget,eis tamen in cōi ꝓcedit: vt
in religione beati Benedicti,& fratrum Chartusien. & similiū:
& in istis nulla cadit dubitatio,quin possint ad vtilitatem mona
sterij singuli de religione suis parentib.& agnatis,quēadmodū,
& alij existentes in seculo succedere. Quinimo non licet eorū
parentib.eos à portione legitima repellere.vt ꝓbat in l.deo no-
bis.C.de epis,& cle.& in c.vnic. 18.q.j. & non licet parentibus.
19.q.vlti.vbi plus multō singulariter in fauorē religionis ꝓcedi
tur,vc⁹,vt non liceat parentib.liberos monachos factos ab hr̄di
tate sua repellere,q̄uis dū fuerint ī seculo ī cām ingratitudinis īci
derint,& q̄q̄ Guil.vt refert Cy.ī l.deo nobis.p̄al.ī addi.refert,ēt,&
seq̄ Bal.ibidē,distinguat,q̄ aut filij incidit ī cām ingratitudinis
ex facto suo tm̄,vt q̄ erat arenarius:& tunc per ingressum religi-
onis tollit talis ingratitudo:q̄a trāsit ad frugē melioris vitæ.ar.
in auth.de mona.in prin. Aut īcidit in cām ingratitudinis ex cā
ꝑcernēte patrē,& tūc nō tollit ꝓ religionis ingressum. ar.ī l.ij.ff.
1 de capi di.& facit tex.in d.l.deo nobis.† vbi ꝓhibet p̄ exhr̄da-
re filium solū ex ea causa:q̄a ꝓ voluntatē suam intrauit religio
2 nē.Ego aūt indistinctē teneo,saluo iudicio meliori,† q̄ oīs cā ī
gratitudinis tollit,vnde q̄; ꝑcesserit,ꝓ religionis ingressum per
tex,illū ꝑalle.19.q.vlt.nō liceat.vbi simplr fauore religionis si-
ne aliqua distinctiōe disponit, vt tollat vitium ingratitudinis,
& ad idē tex.in d.auth.de mona.in prin.vbi dr, q̄ ingressus reli-
gionis oēm humanā maculā detergit:ī gl.sentiat ibi, q̄ nō per
hoc tollat filij ingratitudinē.S. mihi primū plr placet fauore reli
gionis.ar.l.sunt personæ.ff.de relig.& sum. func. Itē q̄ videmus
maiora statui religionis fauore ēt in aliorū ꝓiudiciū,vt in c.in
pnia.de ꝓb.& auth.nisi rogati.C.ad treb.& in aut.de san.epis.§.
sed hoc præsenti.Itē diminuit̄ pēnitētia q̄ tūcūq; grauis.vt in c.
admonere.33.q.2.& q̄ no.in c.scripturæ.de voto.Itē in istis de
religiōe nō mēdicātiū est aliud iure clarē dispositū,q̄ bona q̄ ha
bēt ipsi ingressi,nisi aliē aī ingressum disponāt,acq̄rant monaste-
rio.de q̄ tm̄ dicēdū vt plenē legit & no in auth. si qua mulier.&
auth.ingressi.C.de sacro.ec.& 19.q.ij.c.q̄a ingredientib.& c.nūc
aūt si q̄a.& d.c.vnic. 18.q.j.Ad ꝓpositū g̃ nr̄um,si fratres isti e-
remitani pōt hr̄e ꝓprietatē,& dnium reru in cōi,ad q̄d sciendū
ipsorū regula inspicienda est,ac ipsorum ꝓstitutiones,casus no-
ster nō h3 dubiū,quin poterat d.filius ꝓscriptus succedere, sicut
alij fratres sui remanentes in seculo, per iura superius allegata,
& per Spe.in ti.de sta. mo.ꝑpe si. ¶Quædā & secūda est religio,
* q̄ ex ꝓpria regula interdicit dnium & ꝓprietatē alicuius rei sin
gularis,& ordini in cōi:vt est religio B. Francisci.& in istis *cōuer*
est opinio,vt nō admittant aī successionē parētū: sed veniunt
alij succedētes ab intestato,ac si isti essent mortui.q̄d tenet Bar.
in minorica sua ꝑpe finē.& Io.de lig.post cū ī cle. exiui de para
diso.de ver.sig.& Bal.in d.l.deo nobis.vbi dicit, q̄ decedēs reli-
cto filio ī religiōe S.Francis.dr decedere sine filio.ar.in l. in me-
tallū.ff.de his q̄ ꝓ nō scrip.& idē latī⁹ tenet in aut.si qua mulier.
C.de sacrof.ec.tenet Host.ī c.ī ꝑsentia.de ꝓb.sentit Io.an.in ad.
Spe.ī ti.de sta.mo.§.j.ver.3.remittēdo ī eis ad cl.exiui.13 Spe
culato.aliter ibi senserit.sed ipse non vidit d.cle. iō excusaf. sed
tex.satis clarus est ibi ī §.dubitauerūt.& §.cupiētes.vbi p3,q̄ fra
tres isti ꝑ strictissimū votū paupertatis,nō pōt à q̄quā hr̄des i-
stituī:q̄a dnium nō p.t in eos trāsire:nec pōt aliq̄d petere de bo
nis ingrediētis:q̄nimo nō pōt capere, ēt si ingrediēs velit eis oīa
bona sua donare:pōt tm̄ aliqua modica capere,si eis sicut cæte-
ris pauperib.donēt.vt ibi dr.Et sic eadē rōne idē dico de aliis re
ligiosis de ordīe mēdicātiū ex rīa:q̄a in eis subest eadē ratio,quę
ponit in d.cle.exiui.§.cupiētes:qd satis sensit Bar.in d.minorica
sua ꝓpe fi.& Bal.in aut.si qua mulier.& Fed.de Senis ꝑl.75.Et d
istorū fratrū numero minimè sunt isti fratres eremitani: q̄a rīa
nō ītercidit eis habitum bonorū in cōi: iō ītam⁹ ī casu nr̄o ex i-
stū casum.¶Est & tertia species religiōis,q̄ ex regula nō interdi
cit habitū bonorū in cōi,ſ3 ex ꝓstitutiōe ordinis ꝓfirmata p sedē
apl'icā,sicut est videre in fratrib.ꝑdicatorib. q̄ ex regula nō sunt
mēdicātes cū habeāt regulā Augustini, ſ3 ex ꝓstitutionib.quas
postea fecit eorū ordo,approbatis ꝓ sedē apl'icā: & ita d: intel
ligi tex.in c.nimis.el 2.de excess.pl.in prin.vbi dr,q̄ fratres p̄dica
tores in arctissima paupertate xp̄o pauperi famulanē.Et de istis
est dubiū nunq̄d possint eorū parētib.succedere advtilitatē mo
nasterij.Et si habeāt sup hoc priuilegiū à papa,put dr de ipsis p̄-
dicatorib.casus est clar⁹ vt dicit Io.de Lig.& bn.ī d.cle. exiui.13
cessante priuilegio est dubiū ꝓ eos, q̄ si succedāt,facit:q̄a isti di
cūt mēdicātes.vt p3 in c.j.de rel.do.li.6.mēdicātib.āt ꝓhibitum
est ꝑ ꝓgruā subsētationē hr̄e reddit⁹,aut possessiōes:ſ3 incerta
mēdicitas p q̄stū publicū tribuere eis victū solet.vt dicit tex.in
d.c.j.ḡ nō pōt petere bona eorū religionē ingrediētiū:q̄a tot pos-
sent esse bona,q̄ desinerēt esse mediciātes. Itē nō tribueret ieet
ta mēdicitas q̄tū,sicut esse d3:ḡ nō pōt ad illorū bona aspirare.
Itē paria videnē q̄ aliqui sunt mendicātes ex regula,vī ꝓstitutio
ne p papā approbata:† vī fratres minores nō magis sunt capa-
3 ces ex regula,q̄ ꝓdicatores,q̄ sun: ex ꝓstitutiōe,tex.in d.c.nimis,
eos æqparat q̄ad arctissimā paupertatē.Et eadē ratio vī in vtrū-
que.si.n.nō pōt hr̄e dnium in cōi:ḡ non pōt succedere: q̄a dnium
trāsit ī hr̄des,vt ī l.cū hr̄des.ff.de acq.pos.ꝑstim cū hr̄ditas seu
successio ex sui nā referaf tī ad pecuniā,q̄ ad bona aīa mobilia,
& immobilia:quę oīa repugnant paupertati.vt dicit tex.in d.cl.
exiui.In contrarium facit,quia cum statuta sint stricti iuris,vt le
git & no.in c.in nostra.de iniur.& ī l.iij.§.hæc aūt actio.ff.de ne-
gest.debent strictē intelligi nam si prohibeant simplr habitum,
possessionā,& redditū,nō videnē ꝓhibere id qd aī's à iure ꝓces-
sum est.hr̄ditatem,& bona ingredientium quin saltem possint
capere,& vendere:& ex eorū ꝓtio suis necessitatib.subuenire:
nam & serui qui habere ꝓ priū nō pōt,tm̄ capiunt legata & alia
bona,vt habeant vī viuant.vt l.seruos ad custodiā.ff.de aliment.
& cib.lega.& qd ibi no.Bar.facit l.ij.ff.de his q̄ sunt suiꝑ ali.iur.
Item istis fratrib.ī cōi & particulari pōt negari ꝓ suis necessita
tib.vt in cle.dudum.& qd ibi no.gl.de sepu.Et ꝓfecto pp hæc &
similia argumenta,q̄ formari ad partem vtrāq; possent, sunt o-
pi.int doc.lo.an.multas retulit in d.c.in p̄sentia.de ꝓba.& nō fir
mauit pedes.Host.tm̄ sensit q̄ nō pōt capere ēt vt vendāt.& mul
tas opi.retulit ēt Cy.in d.l.deo nobis.Sed Spe.in d.§.j.vers.iij.de
ista.mona.apertè tenuit,ꝓ pōt talia bona petere,nō vt teneāt,s;
vt vendāt,& in vsus necessarios quertāt:cum & pauperes petāt
vī viuāt.xlvij.dist.sicut.Et hanc opi.sensit ibi Io.an.in addi.facit
4 gl.no.in c.j.de relig.do.sup verb.domum,q̄ dixit, † q̄ si dom⁹ le-
geī istis mendicātib.pōt capere vt vendant,cum ex cleemosinis
viuere debeāt.facit qd legit & no.in l.filī⁹.§.si qd.ff.de leg.j. & l.
mortuo.§.labeo.ff.de leg.iij.&l.ab administratione.C.de leg.& l.
apud iulianum.in fi.cum l.seq.ff.de le.j.in q̄b.iurib.hr̄ q̄ si legef
res alicui,cuj⁹ mercium sine culpa ipsi⁹ nō hr̄,debeī estimatio.
ita dicendum in ꝓposito.Hāc opi.Spe.apertè sequtur Ant.de bu.
in d.c.in p̄sentia.& Gas.dē cal.ibi,saltem vt implo.ent iudicis of
ficium,sentit Cy.in d.l.deo nobis.in fi.Bal.exquisitè ꝓsequitur ī
d.auth.si qua mulier.& ꝓcludit in istā partem,si subest ꝓsuetudo
vt isti succedāt:q̄a p ꝓriā ꝓsuetudinem pōt derogari ꝓstitutioni
bus,cum hoc nō sit de genere maleficiorum. Et placet mihi o-
pi.vt si de ꝓsuetudine succedunt,seruetur ꝓsuetudo:cum hoc fi
at ꝓ regulā,sed ꝓ ꝓstitutiones,q̄ licet sint ꝑfirmatę p papā, tm̄ ex
ꝓriā ꝓsuetudine pōt remitti,maximè cum redeat ad iª cōs,q̄ ca-
su videretur quod ipsimet fratres possent redire ad ius cōe. iun
ctis no.per Bar.in l.omnes populi.ff.de iust.& iure.ver.iuxta prę
dicta quæro.facit c.cum accessissent.de ꝓst.& c.ꝓ illorum,de p̄-
ben.Item ꝓsuetudo est optima legum interpres, vt in c.cum di-
lect⁹.de ꝓsuet.& l.si de interpretatione.ff.de leg.Ad propositum
ḡ nr̄um dico,q̄ si dicti fratres eremitani nō sunt mendicātes ēt
ex ꝓstitutionib.eorum,tunc dubium n̄ est qn d.frater possit suc-
cedere,vt s.dixi.Si autem eorum ꝓstitutiones interdicāt eis ꝓ-
prietatem ēt in cōi standum est ꝓsuetudini, vt si de ꝓsuetudine
succedunt admittatur d.frater:aliàs contra per prædicta.

¶ Consilium xxviij.

1 *Papa potest concedere ius conferendi & eligendi puris laicis.*
2 *Patronus tenetur præsentare infra quatuor menses.*

IN causa communis,castri Trignandæ,res videtur mihi prors⁹
sine dubio certum namque est commune d. castri iuridicè acq
fuisse ius patronatus in eccl'ia plebis d.castri ex indulgentia ro
mani pontificis,vt clare colligitur ex literis domini nostri Mar
tini papæ quinti,& processū inde secuto ad executionem litera-
rum dictarum nullique in dubium venire potest, quin papa pos
1 sit ius patronatus laicis concedere : vt in c. quoniam & quali ꝓ
totum.de iur.pat.† Quinimo ius cōferendi & eligendi puris lai
cis ꝓcedere posset,sicut multi post ipsū romani pontifices ꝓces
serunt,vt in c.in synodo.& c.adrianus.lxiij.di.plus dico q̄ in ca-
su nostro nedum papa,sed etiam episcop⁹ potuisset eis d.ius pa-
tronatus ꝓcedere,ex quo eccl'iæ min⁹ dotatæ ꝓtulerunt decem,
licet post ꝓsecrationem,vt no.Io.an.in c.j.de iur.patro. & sic de-
bet intelligi & distingui gl.in c.piæ mentis.16.q.2.Cum ergo di.
eccl'ia parochialis,seu plebs pertineret ad ius patronatus laico
rum,& ex speciali indulgentia romani pōtificis pertineret recto
ris instituendi præsentatio ad homines,& cōmune d.castri Tri-
gnandæ,vt patet in concessione apostolica, non potuit aliquis
vigore gratię expectatiuæ dictam plebem vacantem acceptа-
re:quia talis gratia non extenditur ad ecclesiam patronatā lai-
corū,nisi de tali patronatu fieret in literis apostolicis expressa
mentio.vt no.in cle.per literas.de præb.in gl.antepe. & per Ioā.
an.in c.cum dilectus.de iure patr.nec d.homines fuerunt hic in
negligentia præsentandi,cum haberent quatuor menses ad p̄-
sentandum,vt in c.vnic.de iure pa.li.6. infra d.tempus præsenta
2 uerunt clericum idoneum reuerendo patri do.epō Aretino : &
per ipsum legitimè fuerit secuta institutio. † Quinimo plus di-
co q̄ sufficit patrono præsentare infra quatuor menses,licet in-
fra illud tempus non fuerit secuta institutio per episcopum:qa
patronus fecit,quod in eo est,vt in c.vnic.p̄al.& quod legitur &
no.in c.fi.eo.ti.habenti.n.instituere seu confirmare nō est à iure
præfixum tempus,sed standum est apud superiorem, vt præfi
gat illi tempus ad hoc faciendum.ar.c.nullus.de iur.patr. & no.
in c.ex parte astensis.de concess.preb. & ita determinant do.de
Rota decis.cclj. ¶Concludo ergo indubiè tenendum q̄ præsen
tatus,& institutus per patronum & episcopum,est prior,& q̄ ex
pectanti apostolico nullum ius in d.Plebe competit,ex quo p̄-
sentatio fuit facta episcopo infra quatuor menses à tempore
vacationis,& notitiæ,iuxta no.in d.c.fi.de iur.patro.

¶ Consilium xxix.

1 *Extraordinarium remedium cessat,vbi competit ordinarium.*
2 *Perspersio ordinis causæ adeo iam non vitiat sententiam ipso iure.*
3 *Reus principalis si est rebellis,potest procedi contra tertiū possessorē nulla di-*

scussione facta.
4 *Fiscus facta publicatione bonorum non est hæres,sed successor vindictæ.*
5 *Pupillus potest citari.*

IN QVAESTIONE Præsenti an.f.sit restitutio d.Guidoni,&
Nicolæ indulgenda,tria sunt ad mām enucleandā examinanda.
¶ Primo an ſniæ latæ ꝓ Carolum dictorum Gui.& Ni.genitorē
habuerint validitatem,& effectum.¶ Secdo an cōpromissum, &
laudum ex eo secutuminter prædictos Guidonem, & Nicolam
minores ex parte vna,& dictum Nicolaum ex alia,gravamen,&
lesionē dictis intulerit,ita,vt eis in integ.restitutio ꝑpetat.¶ Ter
tio discutiemus validitatē, & effectū primi decreti interpositi ꝓ
d.Guidonē.¶ Ad primū igitur redeundo,vī primò q̄ d.ſnia lata
ꝓ Carolum virib.corruerit : q̄m nō discusso principali debitore
actum extitit hypothecaria ꝓ d.Carolum bonorum possessorē,
ꝓ iuris ordinē,maximè cū d.Carolus exceperit,vt prius debitor.
principalis impeti,& discuti deberet,vt ꝓbatur in auth.hoc si de
bitor.C.de pign.vbi inhibet nouissimo hypothecaria ꝓ tertium
possessorem,donec actum fuerit cum reo,& intercessorib. con-
stat aūt q̄ actum ꝓ legis ꝓuisionem maximè iuris ordinem ꝓcer
nentem est nullum.l.platā.C.de sen.& 2.q.6.suia,& l.nō dub.C.
de leg.& x.di.vides.& in rīa,q̄ ꝓ ius.de reg.iu.li.6.¶ Ex his infer
tur ad fm principale dubium. Nam si d.ſnia lata ꝓ olim Carolū
dictorum minorum parentem fuit nulla,ergo ꝓmissum inde
secutum super executione d.ſnię inter dictos minores post mor
tē d.Caroli,& Nicolaum,& laudum inde secutum,grauamē,&
lesionē magnā intulit p̄dictis minorib.q̄a cū arbitri seu arbitra-
tores approbauerint d. ſniam nullā, enormiter ex duplici capi-
tę lesi sunt.primo,q̄a ſniam nullā approbauerunt , & sic re ipsa
dānum intulerunt.tum q̄a ꝓmissum abstulit eis regressum d
cuiscūq; ꝓ,& aduersus eos ī d.bonis,vt in l.si dictum.ꝓ.si ꝓmi
sero.ff.de euic.Et ꝓ ꝓsequēs possunt nunc restitutionē in integrū
petere.l.qd si minor.§.j.& seq.& quasi ꝓ totum ff.de mino.¶ Cir
ca tertiū.ī aduersus primum decre interpositum ꝓ dictum Gui-
donem minorem ꝓtumacem,pōt dici ꝓ ipso iure absq; alia resti
tutione d.Guido,& ꝑsertim d. Nicola eius soror ꝑpubes seruant
illesi ex defectu solennitatis: q̄a ꝓ minores ꝑsertim impuberes,
nō debet puenire ad primum decret.nisi prius eorum amici req
rant,si minores defendere vēlint,& nemine eos defendēte recur
rit ad refugiū primi decre.vt vī tex.in l he aūt.ff.ex q.cau.in pos.
1 ea & l.ḡ sciēdum est.ff.ex q.cau.ma.† Vbi aūt remedium ordina
rium ꝑpetit cessat extraordinarium,vt ī l.cāe.ff.de min.Ex q̄ obiꝫ
vī q̄ aduersus laudum ꝓpetit ī integrum restitutio sed r ſpectu
primi decre.ipso iure seruant illesi.¶ Sed p̄dictis nō obst ꝓriam
ſniam arbitror ꝑualere:motus principaliter,q̄a p̄dicta ſnia lata ꝓ
d.Carolum mero iure discussione nō facta ꝓtra principalē debi-
torem ex multiplici capite tenuit.& in rem iudic.transiuit. Pri-
2 mo,† pa puersio ordinis cāæ ad cām non vitiat ſniam ipso iure:
sed opus est appellatione,vt in l.j.& qd ibi no.C.de appel.& l.j.§.
fi.ff.q̄ senten.sine appe.rescin.vbi bonus tex.facit qd no.2.q.j.in
sum.Sed talis est puersio in casu nr̄o:q̄a prius debuit discuti de
bitor principalis,quā fieret trāsitus ad tertium possessorem nō
aūt est in substantia actionis:q̄a hypothecaria bn apetit ꝓtra ter
tium possessorem:vt l.ꝑsecutione.& l.distractis.C.de pig.nec est
puersio ordinis eiusdem cāę:ergo talis ꝓpositeratio nō vitiat ex
q̄ non fuit appellatum & q̄ talis puersio in casu nr̄o nō vitiet ip
so fcō,aperte tenet Bar.post lac.bu.in d.l.ꝑsecutione.ſ vlt.q.Nec
obstat qd fuerit exceptum p d.Carolum,vt prius deberet discu
ti debitor principalis:q̄a paria sunt nō excipere,vī excipere,& à
reiectiōe expīa vel tacita nō appellare,vt i c.ex parte.M.de app.
per Bar.in l.à ꝑcedēte.C.de dila.facit qd no.gl.in cle.vnica.d do
Io.& ꝓtumacia.in verb.manifestē.nā ꝓ talem peruersionē ordi-
nis cāæ ad cām nō satis ē excipere nisi exceptiōe nō admissa ap
pellet,vt d.l.j.C.de app.& d.l.j.in fi.ff.q̄ sen.sine app.rescin. Et ma
ximè hoc ꝑcedit in casu nr̄o.Nā cum multis ex cāis possit agi ꝓ
tertium possessorem discussione nō facta ꝓ principalem debito-
rem,iuxta no.per gl.& Bar.in l.decem.ff.de verb.ob.& ꝓ eundem
Bar.in l.fi.primo rnſo.ff.si cer.peta.& ſ.dicā latius coīpso,quidex
exceptiōe discussiōis nō facta, ꝑcessit ad vlteriora,& ſniam tu-
lit ꝓtra d.Carolum bonorum possessorem , vī ꝓnuntiasse tacitè
q̄ discussioni locꝰ nō erat,& sic p̄supposito q̄ fuisset discussiōi lo
cus,tm̄ cū tacitè fuerit in ꝓriū ꝓnuntiatū,tenuit gestū in ꝓriū:qa
potius vī factū ꝓ ius litigatoris,q̄ ꝓ ius ꝓstitutionis,vt in c.cū in-
ter.de re iud.& l.res iudic.ff.de reg.iur.& l.ingenuum.ff.de statu.
hom.& c.cū dilect.de cle.& ꝓBar.in d.l.à ꝑcedēte.imputādū est ḡ
nō appellanti,vnde cum ſnia fecerit ius iter partes,cū trāsiuit in
rē iudi.non est amplius discutiendū de illius virib.vt in iurib.,ꝓ
ximè alle.nec pōt isti minores petere ꝓtra tale gravamē,p̄suppo
sito q̄iudex vere gravasset,restitutionē:q̄a lata fuit ꝓ eorū paren
tē,& eo viuēte trāsiuit in rē iud.& sic cū nihil fuerit actū cū ipsis
minoribus nō possunt petere ī integrū restitutiōē.vt leg.& no.ī l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aemilius.ff.de mino. ¶Sedò principal'r tenuit mero iure d.sñia nulla discussione prius facta: qa vt mihi facto ꝓponi', reus principalis tunc tpis erat rebellis, &ꝯoia sua bona fuerãt publicata, & sic notoriè ꝛtabat ꝙ in d.loco vbi iudicium agitabat, non erat soluendo, quo casu nõ est opus facere discussionem. vt not. gl. & Bar. in l.decẽ.ff.de verb.ob. & est tex. fm vnũ intellectũ quem sequit ibi Bar. in d.l.fi. primo respõso. ff.si cer. peta. Probat rõne: qa supfluis remedijs nõ est vtẽdum. l.hæc stipulatio. §. diuus. ff. vt leg. nom. ca. ad quid em̃ fieri debet discussio si notoriũ est de bitorem nõ esse soluendo? certe lex eẽt potius verbis q̃ reb. im posita, q̃ c cõmissa. de ele. li. 6. & l. ij. in fi. C. communia de le. facit qd in simili legit, & no. in l. si post rem iudi. ff. de transactio. & l. eleganter. §. post rem iudic. ff. de cond. inde. & qd ibi no. ꝓ Bar. in primo responso. Et hoc apertissimè vt voluisse in terminis nris
3 Bar. in d.l. decẽ. & d.l. fi. ff. si cer. peta. vbi dixit apertè, † ꝙ si reus principalis est rebellis, põt ꝓcedi q̃ tertiũ possessorẽ nulla discussione facta. & log. ꝓprie in d.l. fin. qñ bona debitoris crãt oblig. Nec obstat si dicat, ꝙ debuit prius agi q̃ fiscũ q bona dicti debitoris possidebat, cũ ipse teneat̃ satisfacere creditorib. ẽt habẽti-
bu- psonalẽ actionẽ. vt l.ij. C.ad leg. Iuliã de vi publ. & l.si vt, ꝓpo
4 nis. C. de bo. ꝓscrip. qa dico, † ꝙ fiscus facta publicatione bonorũ, nõ ẽ hæres, sed est successor vindictæ, & succedit nõ ꝓ rep̃sentationẽ q̃ ꝓ annihilationẽ psonæ, vt plenè no. in l.si ꝛstante. §. fi. fol. mat. vnde cum d. auth. hoc si debitor. ꝑal. sit iuris antiq̃ corrẽctiua, & solũ impediat hypothecariã q̃ tertiũ possessorẽ respectu debitoris, & sui hæredis, nõ dẽt extẽdi ad fiscũ: qa, vt dixi nõ est he res: nec rep̃sentat psonã defuncti: sed est successor vindictæ, nã fiscus põt dici tertius possessor. & sic nõ dẽt esse magis p̃uilegiat' tertius possessor priuatus q̃ fiscus, maximè, qa hic agit̃ de p̃iudicio creditoris q̃ hẽt de iure pypothecaria q̃ quẽlibet possessorẽ: tñ cũ simus ex casum d. auth. non dẽt dictus creditor impediri ꝙminus possit, vti sua hypothecaria q̃ quẽlibet possessorẽ: cum ius correctiuũ debeat multũ restrigi. vt no. maxiẽ ꝓ Bar. in auth. quas actiones. C. de sacrosc. ecc. facit qd no. gl. in c. cupiẽtes. §. qd si ꝓ viginti. li. 6. & in l. ꝓcipimus. in fi. C. de app. & l. sancim'. C. de te
ita. & hoc satis vr̃ fuisse de mẽte Bar. ī d.l. decẽ. & ex hoc ſdo capite luce clari' p3 de validitate d.sñe. Tertiò põt adduci gl. no. in d. auth. hoc si debitor. quã sequũt ibi Cy. & Bal. q̃ dicit tũc impediri hypothecariã q̃ tertiũ possessorẽ, cũ debitor principalis est psens: sec' aũt si est absens, sicut dicim' in fideiussore. vt in auth. psente. C. de fideiuss. 53 ī casu nro debitor erat absens, & rebellis: nec ad effectũ remissiõis poterat q̃ illũ agi: q̃ nõ erat necesse facere discussionẽ. & hoc vltimũ voluit ẽt Bar. in d. auth. hoc si debitor. Ex quib. oĩb. clarè colligit ꝙ d. sñia lata q̃ d. Carolũ istorũ minorum genitorẽ iure valuerit: nec aduersus illã aliqua restitutio dictis minorib. ꝛpetit, tum, qa nullũ fuit grauamẽ, sed iuridicè fuit q̃ cũ ꝓcessum, vt p3 ex p̃dictis: tum, qa p̃supposito sine veritatis p̃iudicio, ꝙ aliqd fuisset actũ q̃ ius litigatoris, nõ tñ ꝛpetit restitutio minorib. cum nihil cũ eis sed cũ patre fuit actũ, d.l. Acmilius. Et ex his clarè infert ad fm, ꝙ nulla restitutio ꝛpetat q̃ ꝛpromissum seu laudum: qa nullũ grauamen, imo potius relẽuamen ꝛtingit minorib. qa arbitri redegerunt illã sñam ad minorem summã, & sic releuauerunt minores, & grauarunt dñm Nicolaum, nec fuit sublata facultas habẽdi regressum q̃ authorẽ de euictione ex duplici capite. Primò, qa d. sñia tenuit, vt ex p̃dictis p3: & sic illius vigore poterãt agere de euictione, cũ eorũ genitor denũtiatione fecerit. vt ī cõi. d emp. & vend. ꝓmissũ aũt factũ fuerit respectu executionis dũtaxat in istorũ minorũ fauorẽ. Sedò principal'r, qa ꝓpromissum factum fuit ex necessitate: quia officialib p̃cipientib. quib. à publico circa hæc data est plena, & libera facultas, vt no. Bar. in d.l. fi d. §. si cõpromisero. de euict. fuit em̃ hoc ꝓpromissum necessariũ: & sic cessat rõ dicti §. si ꝓmisero. Ex quib. clarè p3, ꝙ nõ cõpetit aliqua restitutio, maximè cũ illa nõ deẽ nisi ꝓ graui lesione. l. scio. ff. de in inte. restit. & c. pe. de reb. eccl. non alie. ¶ Quo ad tertium de interpositione primi decr. non multum arbitrõr disputãdum sup ipiusvaliditate, licet possit allegari ꝙ mero iure tenuerit: qa fuit interpositum q̃ dictũ Guidonem, q̃ erat pubes: & sic fm multorũ opi. nõ fuit necessariũ requirere amicos, & ꝙsanguineos, de q̃ ꝓ Bar. in d. l. hæc aũt, & per Cy. in l. cum ꝓponas. C. de bonis autho. iud. posꝓstertim cũ citatio apprehendit dictũ minorẽ. iuxta no. ꝓ gl. in l. ij. ff. ex q. cau. in posꝓea. nec dicto Guidoni esse ꝓstitutionis bñficium subueniendũ. tum, qa ꝛtumacia est delictũ. vt no. in l. oẽ delictũ. ff. de re mili & aduersus delictũ minori nõ subueniẽ. l. auxiliũ. ff. minorib. & l. j. C. si aduer. do. nam debebat cõparere, & pere- e curatorẽ sibi dari vt l. hẽnt. ff. de tu. & qd ibi ī §. si pupil-
5 lus. no. Bar. vbi dicit, † ꝙ pupillus põt citari: qa intelligit, vt ꝛpa reat cũ tutore. Itẽ cum primũ dceretũ, modica lesionem iferat, maximè in casu nro, cum adhuc nõ habuerit effectum, cum dñs Guido semp remanserit ī possessiõe & adhuc hodie sit, nõ põt peti restitutio, q̃ ꝓ modica læsione nõ p̃stat. d.l. scio. ff. de in integ. rest. & præal. c. penul. præsertim cum hẽat viã ordinariã prõptissimã. Satisfaciẽdi ei ꝓ q̃ ꝑmum decretum inꝛpositum fuit 13 aſs. tollat̃ missio p̃stita cautiõe de iudicio sisti, restitutis expensis, vt c. qñ. §. in alijs. vt lite ſ ꝛte. illud tñ ꝓcedit, qñ missio est facta ꝓpter ꝛtumaciã ī ꝛparẽdo: qa p talẽ cautionẽ satisfit cæ missionis. Sed in casu nro fuit facta missio pp ꝛtumaciã in volendo exe q sñã arbitrorũ: ideo nisi p̃ fiat executio, nõ d't missio revocari. vt no. in d. §. in alijs. & Bart. in l. si finita. §. Iul. ff. de dã. infec. Itẽ præsupposito, sine veritatis p̃iudicio, ꝙ dicta missio fuerit valuerit: tũ cũ ꝛstet clarissimè de validitate d. senten. vt patet ex p̃dictis, dñt de nouo d. Guido & Nicola minor cõpelli ad parendum sñæ arbitrorum, vel fienda est missio ex primo decreto citatis ipsis minoribus cum eorum tutore & curatore. iuxta formã l. j. de adm. tu. seu iuxta ea quæ leguntur & not. in d.l. hæc autem. Et ipsis nõ ꝛparentibus poterit iudex propter nimiam contumaciam eorũ habito respectu, quia magis ipsi contempserunt, & hodie contẽ
nunt, decernẽre vt missus in possesꝛ ex primo decreto lucreẽ fructus. iuxta tex. singu. in l. Fulcinius. in fi. ff. ex qui. cau. secundum lectu. communem quam ibi tenet Bar. & Spec. in ti. de primo & secundo decreto. §. restat. versũ. hoc autem notandum.

¶ Casus consilij sequentis.

PRINCEPS QVIDAM Illustrissi. inspectis innumerabilibus virtutibus, fide, ardore, vrgenti deuotione magnificis gestis clarissimisq;, ac ꝑpetuo memorãdis cuiusdam magnific. & insignis viri comitis, &c. Inter cætera beneficia d. comiti illata, qdam castrũ, seu oppidum insigne, cũ omni suo districtu, & iurisdictione eidem comiti in feudum nobile & gentile dedit, tradidit, & concessit. Et inter cætera promisit prælibatus Princeps dicto comiti presenti & acceptanti dictum castrum cum suo districtu, iurisdictiõe & ptinẽtijs &c. defẽdere, manutenere, authorizare, & disbrigare ab oĩ psona & personis, & cõmuni collegio & vniuersitate, habere ratum, gratũ, & firmũ quicquid dict' comes faciat deinceps, constituet, & ordinabit in dicto loco, dum modo talia sint, ꝙ q̃ ipsius domini Principis, & successorũ suorũ honorem, & statum nõ ꝛspiciant: quæ nãm feudi sequantur, &c. Nunc vero d. concessione sic facta episcop' territorij d. castri, seu oppidi impedit dominum comitem feudatarium, petẽs ab eo florenos quadringẽtos annuatim, ꝓponens illos sibi deberi occasione dicti castri. Quæritur nunc nunquid dictus dominus comes feudatarius d. castri possit habere regressum cõtra dictum principem, vt eum q̃ dominũ ep̃m defendat, disbriget, & liberet ab omni obligatione quam d. do. episcopus prætendit.

¶ Consilium xxx.

1 *Reges emphyteuticaria ad quemcunque peruenerit, potest ille conueniri ad eanonem soluendum.*

2 *Dominus si locet fundum suum pro certa pensione, non ipse, sed conductor tenetur soluere decimas.*

3 *Sciens fundum alienum, vel obligatum, si illum emit, & de euictione sibi prospexit, potest scientia non obstante de euictione agere.*

VIDETVR Primo d. do. episcopum posse actionem, & ius q̃ petẽs dirigere versus supradictũ comitem d. castri possessorem, & ꝙ d. comes nullum habeat in hoc contra d. principem regressum: quia cum onus soluendi illum canonem, seu pensionem sit reale, transiuit cum onere suo in possessorẽ. tex. videtur not.
1 in auth. de non alie. §. scire. vbi notabiliter probatur, † ꝙ quisque ad quem res emphyteuticaria peruenerit, potest conueniri ad canonem soluendum. & per illum tex. hoc firmauit Bal. in auth. si quas ruinas. C. de sacrosc. ecc. Idem videmus in onere soluendi decimas. transit. n. in quemlibet possessorem, nec habet soluens regressum contra suum authorem, vt in c. tua. & c. pasto-
2 ralis. de deci. † ꝙ si dñs locet fundũ suum ꝓ certa pensione non ipse, sed conductor tenetur soluere decimas, quia intelligitur fruct' vendidisse salua decima, allegat d. c. pastoralis. Ego aũt allego tex. no. l. j. C. de anno. & trib. lib. x. vbi dr, ꝙ annonas is soluere dẽt, qui possessionem, & fructus ꝓcipit. & p illũ tex. dixerãt ibi gl. & Bar. ꝙ dño locante fundum ꝓ certa pensione onus soluendi tributa spectat ad ipsum ꝛductorẽ, ad idẽ adduco bonum tex. in auth. de mandatis principum. §. non permittas. & in Linc. debitorẽ. ff. de pac. vbi ꝓbat̃, onus soluendi tributum spectat ad possessorem, ẽt si fuisset appositum pactum, vt nõ possessor, sed tradẽs teneat̃ soluere: qa valet pactũ in p̃iudiciũ habẽtis possessionẽ ꝓ pẽsione obligatã. Quinimo dico, ꝙ ẽt ꝓ pterito tpe põt possessor nou' ꝙueniri, vt ẽit tex. no. in l. imperatores. ff. de pub. idẽ q̃ & fortius dicendum est in casu nro, in quo nullũ comodũ referuauit sibi princeps in feudãdo dictum castrũ: d. ꝛn. intelligi ꝙ ꝛcesserit saluo onere reali, ad quod non vr̃ iustè cum teneri: cũ oĩs cõmoditas transiret in d. comitem feudatarium. ¶ Sed ꝓ dictis nõ obstantib. qua verè casui nostro minimè obstant, dico ꝙ licet episcopus habeat actionem aduersus d. comitem possessorẽ, ipse tamen comes feudatarius hẽt regressum q̃ dñm pricipẽ, qui d. castrũ ꝛcessit in feudũ, præsertim nobile, gẽtile. & ꝓ hac cõclu-

sione allego tex. no. in ꝓprijs terminis in c. j. de inuesti. & reali. fact vbi dr ꝙ cum de re aliena vel alteri obligata fiat inuestitura distinguendum est vtrum scientiv el ignoranti facta sit. is. nquirei alienæ iuestituram sciens susc epit, nisi pacto speciali sibi de euictione ꝑspexerit, de euict. agere non põt: ignoraẽ vero suscipiens rectè agit, vt aliud eiusdẽ q̃titatis seu bonitatis ei p̃stet: reipectu vero inuestiẽtis seu infeudantis nulla fit distinctio siue sciuerit eã alienã, vl' alteri obligatã siue ignoraueritvtin d.c.i. no tant' dr. Ad proposirum g̃ aut d. Comes ignorabat illud castrum epo obligatũ: & tunc indubiè agit q̃ principẽ vt eũ defendat ab epo prout expresꝛ in inuestitura d. princeps ꝓmisit: aut tribuat ei aliud feudum eiusdem bonitatis & q̃titatis. & est ille mirabilis tex. fm Bal. in quo petit vna ꝛspecies pro alia. Sd seruandus ẽ in casu nro: qa cã feudalis d3 principal'r decidi fm leges ꝛsuetudines feudorum: & indefectum illarum recurrendum est ad legẽ cõem, vt est tex. no. in c. j. de feu. co. Et arbitror qd ẽ in optione d. comitis an hoc casu agat q̃ principem, vt eum defendat prout ſpecificẽ quẽtũ fuit. l. j. ff. de pac. aut vt det sibi aliud feudũ eiusdẽ bonitatis & q̃titatis. nã per illã hoĩs prouisionem non fuit re cessum ab ordinario iuris bñficio, vt no. Bar. ī d.l. si ꝛstante. ff. solma. secus ab exordinario. & hoc casu d3 intelligi tex. in l. fi. C. de pac. quen. Itẽ illud idẽ põt defendi ex vi pactorum cum princeps promiserit disbrigare d. castrum ab oĩ psona: tenetur q̃ disbrigare, aut dare rem eiusdem bonitatis & quantitatis. Et dr Bal. in c. fi. de noua forma fide. ꝙ feudatarius p̃t agere q̃ dñm ab interesse dupl' vel vt soluatur in pecunia, vel vt det ei aliud feudum. arg. illius tex. in c. j. de inuest. de re ali. fac. Et idẽ dicendũ in casu nro. Et de ignorantia d. d. comitis respectu d. obligationis est ꝑsumẽ-
dũ: qa in facto alieno ꝑsumit ignorantia. de re. iu. li. 6. & l. rl'a. ff. de iu. & fa ign. aut d. comes fuit sciens, & tũc spãl'r sibi ꝓuiderit in
3 casu euictionis seu ipugnationis vt p3 ī ꝛcessione feudi, & p̃t age re q̃ dñm principẽ, vt in casu ꝓcedenti: vt dt tex. ꝑal. in d.c.i. & cor-
dat. l. si fundum sciẽs. C. de euic. vbi p3 † ꝙ si sciens fundũ alienũ, vl' oblig. illum emit & de euict. sibi prolpexit, p̃t scia nõ obstante de euict. agere. nam & rem alie. in sui prædiciũ p̃t qs vẽdere: vt l. nem alien. ff. de q̃h. emp. Sedo principal'r ad idem allego tex. in c. gi inuestitum in vacuam possessionẽ mittere: ꝙ si deficiat, teneẽ si oẽm vtilitatem præstare. Et pondero illud verbum, invacuam, d3 ergo ei sine oĩ obligatione & seruitute tradere: vt no. ꝙ Bar, in l. j. ff. d act. emp. Tertiò probo per c. i. ꝙ quos fiat inuest. in prin. & qd ibi no. Bal. Quarto ad hoc facit quia d. castrũ fuit ꝛcessum in feudum nobile & gentile, & nihil sibi deinceps reseruauit: vñ vr̃ ꝛcessisse sine oĩ onere obligationis: & solum teneẽ comes ad ea quæ sunt debita ex cõib. legib. ꝛsuetudinib. feudorum. c. j. ſi. quid sit inuest. & c. j. de noua forma fide. & plenè de hac mã Io. an. in add. Spe. in ti. de præsc. ſuper rubrica vbi prosequitur de feudo nobili, gentili, & franco. ¶ Quintò & vltimò faciunt cãæ ob quas feudum fuit ꝛcessum. f. magnifica gesta clarissimáq; ac per petuo memoranda merita d. comitis, &c. vt plenius patuit s. in casus recitatione: faciunt. n. ipsa vt ꝛcessio largissima. nam recipiat interptationẽ in fauorem d. feudatarij. Hinc sing'r dixit Bal. post Iac. de ra. ī c. j. si vasal. feu. priue. cui defe. ꝙ feudũ ꝛcessum ꝓ magnitudinẽ meritorum, puta quia à morte dantem liberauit, vl' ab hostib. latrum culisve eripuit, vel quid sil'e, nulla ex cãv' ingratitudine est amissibile. vr̃. n. merces laboris eximij, & non liberalis ꝛcessio. Ad hoc text. no. in l. si pater. & l. Aquilius regulus. ff. de dona. Magnitudo. n. meritorum cum demeritis est ꝓsanda. facit qd in simili no. Bar. in l. si ita stipulatus. §. si tibi nupsero. & l. si diuortio. ff. de ver. ob. & l. j. C. de do. ante nup. Concludo ergo ex prædictis d. Comitẽ habere regressum contra d. Principem vt d. castrum ab oĩ obligatione liberet, vel vt det sibi aliud feudum ciusdem bonitatis & quantitatis. Non obstant ꝓria suprà forma-
ta: ꝓcedunt. n. in onerib. quasi naturalib. vt ī tributo imperatori ratione possessionis debito. illud. n. semper sequitur possessorem, & in dubio videtur actum vt possessor soluat. & idem videmus in ecclesiasticis. 16. q. 1. si quis laicus. in d. c. pastoralis. secus aũt in onere accidentali, d. l. j. ff. de actio. emp. & quicquid sit in alijs, ī feudi concessione hoc clarissimum est, q̃si res simpliciter in feudum concessa reperitur aliena, vel alteri obligata potest agi contra concedentem modo prædicto.

¶ Casus consilij sequentis.

IN CAVSA & quæstione quæ vertitur, seu dudum ventilata est inẽ Paulum minorẽ cum authoritate sui tutoris ex vna parte, & quẽdam sanctum Aretinum ex alia, duo principal'r sunt exa
minanda. Primum nunquid minori prætendenti lesionẽ ex laudo secuto vigore ꝛpromissi facti ex ꝓcepto iudicis, put ex statuto Aretino cauet̃, p restitutionis bñficium subueniri possit lesione prædicta aſr nõ probata. ¶ Secundũ an docto de læsione enormi possit hanc restitonẽ petere vl' aſr de iniquitate laudi ꝛppone re, maximè cum allegetur lesio euidens, q̃ incontinenti probari p̃t ex eo: qa fuit actum hypothecaria q̃ ipsum pupillũ, & discussione q̃ principalem, q̃ soluendo erat aſr nõ facta: qa licet exceptio fuisset opposita, arbiter seu arbitratores tulerũt sñam super actione hypothecaria q̃ ipsum pupillum iudicando q̃dam bona possessa ꝓ illum pupillum esse detripẽda loco pignoris, & hypothecæ, donec ꝓpm pupillum esset satisfactum de q̃titate 100. floreno. qui petebantur: & prædicta possunt incõtinenti ꝓbari.

¶ Consilium xxxi.

1 *Minori læso intra quadriennium competit beneficium restitutionis aduersus lesionẽ.*

CIRCA primum vr̃ ꝙ dictus minor possit petere restitutionem aliter extrinsecus læsione nõ probata qa eo ipso ꝙ minor ꝛpromittit, vr̃ læsus, vt est tex. no. in l. si minor 25. annis. §. minores. ff. de min. rõ est, vt ibi no. gl. & Bar. qa à sñia arbitri non potest appellari. l. j. C. de arb. & si per ꝛpromissum perdit beneficiũ appellandi, merito læsus restituit̃. & hoc vr̃ procedere etiam in ꝛpromisso facto tanq̃ in arbitratores habito respectu ad statutũ ciuitatis Aretinæ, quod prohibet de nullitate & iniquitate dici q̃ sñam, seu laudum arbitrorum, & arbitratorũ. & sic vigore statuti eadem est ratio in vtroq;, secus aũt esset in arbitratorib. inspecto iure cõi. vt no. Bar. ī d.l. si minor. ¶ Sed hoc nõ obst. aliud puto dicendum in casu nro: ꝓcedit enim ꝛrium, qñ minor spõte ꝛpromisit. q̃ casu præsumitur læsio ratione p̃dicta. Sed in casu nro fuit factum ꝛpromissum ex mandato iudicis, cui in fauorem minoris, ne p iudiciorum anfractus exagitetur, & in fauorem reipublicæ, ne lites sint immortales, fuit data ptãs à statuto ciuitatis, ꝙ autem statutum valeat, facit qd no. Bar. in prœmio. C. & gl. in l. neque pignus. §. priuatorum. ff. de reg. iu. facit ad primum dictum optimè qd no. idem Bar. in l. si dictum. §. si com promisero. ff. de ædil. edic. vbi dicit, ꝙ si quis cogatur ad cõpromissum vigore statuti, habet nihilominus regressum de euictione q̃ authorem suum, ac si in iudicio fuisset q̃uictus. Præterea illud statutum esset potius damnosum q̃ vtile, & seruiret de vẽto, si minor posset dicere se læsum ex eo solo ꝙ ꝓmisit: lex autẽ debet esse imposita rebus non verbis. vt in c. cõmissa. de electio. lib. 6. & l. 2. in fi. C. cõia de leg. & facit ad prædicta. c. ab arbitris. & qd ibi no. ff. de of. dele. li. 6. ¶ Quare veniendo ad fm dubium br̃ ꝛcludendo dico, ꝙ ex duplici capite põt dicto minori aduersus dictam læsionem succurri, statuto ciuitatis nõ obst. † Primò per speciale restitutionis beneficium. nam minori læso ꝛpetit
1 j. quadrien. restitutionis beneficium aduersus læsionem nõ modicam. vt ff. de min. per totum. l. fi. C. de tempo. in int. rest. nã aduersus ꝛctus & sentẽtias iudicum, succurrit̃ minori, & ecclesiæ. vt in c. j. & ij. de in integ. rest. li. 6. & l. in causæ. cum l. seq. & l. qd si minor. ff. de minoribus. fortius d3 eis succurri aduersus laudũ arbitrorum, cum sit quidam ꝛctus, vel quasi. vt in auth. si verò 2 tigerit. C. de iud. & in corpore. vt differ. iud. Immo longè fortius hoc casu debẽt succurri, cum lædatur ab alio, scarbitratore. iuxta no. per Bar. in l. societatem. §. arbitrorum. ff. pro soc. & hoc est clarissimum inspecto iure cõi. Nec ob. si dicatur minorem hoc casu non multum lædi, cum habeat regressum q̃ authorem suũ, q̃ præsupponit esse soluendo. & ꝓ modica læsione restitutio denegatur. l. scio. ff. de in inte. rest. & in c. pe. de re. eccle. nõ alie. Dico eĩ, ꝙ immo grauiter læditur, cũ oportebit eũ se anfractibus iudiciorum inuoluere. vñ tex. not. dicit, ꝙ minoribus subueniẽ nõ solum cum de bonis eorum aliquid minuitur, sed etiam cũ intersit ipsorum litibus, & sumptibus nõ vexari. vt in l. minorib. 25. annis. ff. de minori. Et si hoc de q̃ quærimur, esset modici p̃udicij, nõ emanasset cum tanta solennitate. auth. hoc si debitor. C. de pign. corrigendo ius antiquum. Itẽ lõgè melius est pignori & rei incumbere, q̃ aduersus personam agere, vt dicit tex. in §. furti autem. inst. de obli. q̃ ex deli. nasc. Videndum est ꝑ q̃ nunquid censura municipalis statuti h ic ꝛclusioni q̃dicat: & ꝓfecto arbitror ꝙ nõ: solum. n. statutum quo ad ꝓpositũ dicit, ꝙ ab hmõi laudis seu arbitramentis latis in cã minorum non possit appellari, vel reclamari, nec de iniqtate vel nullitate opponi pari forma q̃ obseruatur, & disposita est de ꝛpromissis & laudis q̃ fiunt, & feruntur in curia dñi capitanei dictæ ciuitatis. Statutum aũt curiæ domini capitanei est tale. Cõtra lauda vel arbitramẽta nõ possit appellari, vel dicere se grauatum, vel de nullitate oppone re pœna 25. librarum pro quolibet q̃ ꝛ feciſſet: vñ ponderanda sunt diligenter verba dictorum statutorum, q̃ solum vr̃ excludere querelantem à beneficio generali iuris cõis. vt nõ possit de iniquitate dici, &c. & sic excludunt minorem quatenus veniret iure cõi, non autem cum venit iure minoris petendo restit. in integ. aduersus læsionem: cum. n. duo remedia hoc casu dixi ꝛpetere minori, sublato generaliter vno, per statutum remaneret reliquum. arg. optimum ex his q̃ no. gl. in c. pen. de emp. & ven. quæ dicit, ꝙ si minor iurauit non venire contra ꝛctum, intelligit̃ excluſus solum à beneficio ætatis: vnde si fuit deceptus vltra dimidium iusti pretij poterit venire iure cõi à quo nõ videt̃ excluſus

per

Universidad de Deusto
Biblioteca

per illa verba ḡnalia. Et idem Bar. & alii in l. 2. C. de rescin. vend. Et hæc interpretatio benigna est maximè facienda in casu nro dupliq; ꝛsideratione. Prima, qa cum illud statutū sit ꝛ ius cōe, & odiosum d; stricti: simè interpretari, vt min⁹ q̄ fieri possit lædat ius cōe, vt est tex. not. in c. cum dilectus. de ꝓsue. & l. 2. C. de nox. Secūda, qa cum illud statutum loquens de minorib. emanauerit principal'r in fauorem minorum, d; multum restringi quatenus retorqueat in odium. l. q̄d fauore. C. de leg. & in c. q̄d ob gratiam. de reg. iu. li. 6. Et p̄dicta intelligo, ꝓbata p minorē læsione nō mō lica vt p̄dixi. ¶ Sed o principal'r p̄t q. minor iudicio meo venire iure cōi petēdo d. laudū reduci ad arbitriū boni viri sicut posset q̄libet maior d. statuto nō obst. qa cū statutum ḡnaliter loquatur in materia odiosa, & restringibilit nō debet extēdi ad casum, cū allegeat enormis læsio & euidens, q̄ incōtinenti ꝓbari p̄t. nō em̄ est verisimile q̄ statutum voluerit fouere iniquitatē euidētē, cum lex in dubio debeat p̄sumi iusta & rōnabilis. 4. di. erit autē lex. & interpretādū est qd statuentes intellexerint, put statuissent si spāliter casus euidētis iniquitatis fuisset cor̄a eis ꝓpositꝰ, vt dicit gl. in l. tale pactū. ff. de pac. Et qd statuētes nō intellexerūt i casu euidētis iniqtatis maximè ꝛ minorē aptè colligit ex verbis statuti, dū dicit, ne lites fiant imortales: q̄ rō cessat cum euidēs est læsio, & incōtinenti ꝓbari p̄t, ad hoc alleg. glo. not. in c. fusc̄itata. de in inte. re. in verbo, effectū sniæ, q̄ not. sentit, q̄ vbi aduersus sniam tollit exceptio ltīma d; intelligi nisi illa exceptio ic̄ōtinēti, ꝓbet. p hoc opt. facit c. lfas. de rest. spo. vbi admittit exceptio q̄ j. oreuem dilationē ꝓbari p̄t, q̄ al's p q̄dam rl'as iuris est sublata. ad idē gl. not. in l. j. §. siue aūt. ff. de tab. exhib. & qd no. Old. cōsi. 4 §. qd incipit, cum litera executoria. vbi idē not. dixit. dispositio. n. tollens ḡnaliter exceptionē dr̄ strictē intelligi, vt in c. ex parte. el j. de of. dele. & not. dixit Bart. in l. j. ff. qd vi aut clā. qd vbi statutum remouet ḡnaliter oēm exceptionē p̄t̄ plorari iudicis offīn. ar. in l. planè. ff. de pet. hær. Ad p̄dicta opti. facit l. 3. §. ibidem. ff. ad exhi. & qd no. gl. in c. j. & c. literas. de rest. spol. vbi patet qd exceptio ḡnaliter denegata admittitur si incontinenti offerēt probatio. & maximè hoc dicendum est in casu nro in q̄ statutum est ꝛ ius & lædit ius partis tollendo oē remedīū ꝓtens læso. arg. in d. l. 2. C. de nox. & c. cum dilectus. de consue.

¶ Consilium xxxij.

1 *Solennitas omnis iuris ciuilis cessat in reliēis ad pias causas.*
2 *Miles potest filio puberi per verba directa substituere.*
3 *Voluntas captatoria in legatis ad pias causas valet.*
4 *Hospitalia & quælibet alia loca in quibus exercentur opera charitatis, dicuntur loca pia.*
Falci lta continet in se trebellianicam.

CIRCA duo dubia p̄scripta aliqua duntaxat addam à suprascriptis doct. omissa. Et primò circa primum q̄ d. substitutio facta de ꝓsortio seu fraternitate valeat vt fideicōmissaria, allego expressè Bar. hoc in eisdem seu qīno similib. terminis tenentē. s. in repetitione. l. centurio. ff. de vul. & pup. ver. q̄ro princip⁹r. vbi firmat ꝓclusionem, quod q̄n substitutio sit per verba directa & per verba cōia, verbum directū stat in sua ſignificatione: & verbum cōe trahitur ad fideicōmissum, vt sic aliquid operet adiectio verbi cōis, & tūc dicit esse in electione substituti amplecti verba directa vel cōia seu obliqua, vc; vel capere hr̄ditatem ex directa substitutione vel fideicōmissaria, allegat. l. testō. ff. de manumiss. test. l. recusare. §. Titius. ff. ad Treb. ponit exemplum si testator his verbis vsus est, vc; si filius meus decesserit sine liberis talem substituo, & ex ſibi hr̄dē facio: vel si bona mea ad talē pueniant & in his eū hr̄dem instituo. Idē dicit, si testator dixit: si filius meus decesserit sine liberis, Titiū instituo & substituo. nā cum verbum instituo sit directum: vt l. j. in prin. de vulg. & pup. verbū verò substituo sit cōe, valebit substitutio vtroq; iure. ad hoc facit l. pe. ff. de vē. inspi. Idem dicit si testator vtat verbo cōi & verbo obliquo dicendo sic, si filius meus decesserit sine filiis volo bona mea peruenire ad Titium iure substitutionis, & fideicōmissi. nā substitutio est verbū cōe: fideicōmissum est obliquū: ideo dēt intelligi vt vtraq; valeat: & sit in electione substituti: vt ꝓbat tex. in d. l. recusare. §. Titius. ita p̄cūtualiter ꝓtingit in casu p̄nti. nā in testō inter cætera dr̄ q̄ testator d. ꝓsortium seu fraternitatem vl'em hr̄dem substituit atq; facit, & oīa eius bona legauit & legat, &c. nā verbū hæredē est directum, verūm substituit est verbum cōe. vt no. 1 d. l. cēturio. & in c. j. de testa. li. 6. & in c. Raynu. e. ti. q̄ debet d. substitutio obliquariōne verbi cōis. vt plenè no. in iurib. ꝑalleg. Et vī magis indubitatum ī casu nro q̄ testator adducit illa verba, & oīa ei⁹ bona legauit & legat: q̄ clarissimè denotant fideicōmissum. & ꝛrium dicendo illa verba nihil operarenē: qd nō est dicendum: qa verba debent aliqd operari. c. si papa. de priui. li. 6. & l. si qñ. C. de inoffi. test. maximè vbi dispositio al'r salua esse nō p̄t. q̄ casu verba etiam sunt impropriāda, vt est tex. no. in c. si sniā. de sent. excom. li. 6. facit l. stipulatus fuero per te. ff. dever. ob. ī l. stipl'o ista. §. fīl si seru⁹. & §. possidere. et. ti. & per Bal. in c. j. de capitaneo q̄ curiā ven. & p. Arch. 11. q. j. ca. j. Idem etiam voluit idem testōr in alio loco testī vbi dixit, q̄ in q̄libet casuum prędictorum &c. tunc eius hr̄ditas & bona deuenirent ad ꝓsortium p̄dictum, vñ pondero verbum bona, & verbū ꝺ uenirent, q̄ sunt cōia iō dāt trahi ad fideicōmissum. nisi um, vt substitio valeat. d. c. raynutius. & c. si p̄. de test. li. 6. vñ præsuppositō si, ne veritatis ꝑiudicio, q̄nō valeat substitutio facta puberi per verba directa iuxta vnum intell'm, qui dar̄ ad l. verbis ciuilib. & ad l. in pupillari. ff. de vul. & pup. illd tñ ꝓcedit, q̄n solum per verba directa fit substitutio: secus vbi p verba directa cōia, vl' p verba cōia & obliqua, vt ꝓtingit in casu nro. nam res d; interpretari pot' vt valeat, q̄ vt pereat. c. abbate sane. de re iu. li. 6. & in l. quoties. ff. de ver. ob. maximè in testis, in quib. d; fieri larga interpretatio, vt in c. cum dilecti. de do. & in l. in testis. ff. de re. iur. p̄sertim fauore piæ cāæ vt est in casu nro. vt l. sunt personæ. ff. de reli. & sumptun. & in auth. de ecc. ti. in §. si quis ār vnum sanctorum. & in ea. cum tibi. de testa. ¶ Sedò principal'r moueor alia rōne nō minus ꝛcludente. † In relictis. n. ad pias cās cessat oīs solēnitas iur. ciuil. & spectatur mera voluntas ſm iusgentium. vt in c. relatum. de testa. l. 6. q̄ noluit restringere illam authē. ad falcidiā q̄ detrahit ex singulis legatis, nō ār voluit extēdere ad trebel. q̄ detrahit ex toto corpe hr̄ditatis. tñ cōis opi. modernorum vtriusq; iuris est in oppositum, cā t; Bar. in l. marcel. ad treb. & Bal. in l. id qd pauperibus. C. de epi. & cle. Cy. in auth. sed cum testator. C. ad l. fal. Et vidi sup hoc ꝓsilia solēniū doct. & motiuum principale huius opinionis est, † qa falcidia ꝓtinet in se trebel. nā trebellianica largo modo dr̄ falcidia. & vī de hoc tex. in auth. de ecc. ti. §. cum aūt. in l. si quis ad declinandā. C. de epi. & cle. vbi fit mentiō de legato particulari & hr̄ditate restituenda. & tñ ꝓhibet idē oīs falcidia in relictis ad pias cās: item hodie sunt coęquata legata & fideicōmissa. vt l. 2. C. cōia de leg. vñ sicut cessat falcidia in legatis: ita d; cessare in fideicōmissis. non obstat p̄dictis c. si pater. qa solum ꝓbat à ꝛrio sensu, sed tale arg. cessat vbi reperit ꝛrium in iure, vt in c. nobis. j. & 2. de sen. exc. Item ibi procederet arg. à ꝛrio sensu respectu legitimæ, non autem respectu trebellianicæ. nō ob. motiuum gl. in d. c. si p̄, q̄ frustra esset hīs si non detraheret trebellianicam: imo nō frustra: quia habebit meritum à Deo, exercendo ipsum actum tā respectu defuncti quā respectu paupū, q̄b. fīēda est restitutio seu dispēsatio, facit qd in simili no. Bal. in auth. Sal.

¶ Consilium xxxiij.

1 *Clerici possunt compromittere in laicos de rebus temporalibus præsertim ad patrimonium eorum spectantibus.*
2 *Et sententiam latam a iudice non suo possunt approbare.* 2,

Statuta

3 *Statuta laicorum specificè non disponentia de clericis, nec in libertatem ecclesiasticam dummodo alias sint honesta, debent seruari inter clericos etiam in foro ecclesiastico.*
4 *Clericus si litigat coram laico sequendo forum rei submittit se tacitè omnibus statutis laicorum concernentibus iudicij ordinem.*
5 *Arbitri possunt appellari iudices largo sumpto vocabulo.*
6 *Iurisdictio potest tacitè prorogari.*
7 *Multa imposita per iudicem ratione contumaciæ, si tempore sententiæ non constat iudici de illius contumacia, non valet.*
8 *Sententia lata contra plures collegas simpliciter inducit obligationem pro parte, ita quòd quilibet videtur condemnatus in dimidia.*
9 *Captura facta per iudicem secularem contra clericum coniugatum non incedentem in habitu & tonsura, vc let.*

QVIA quinq; dubia veniunt principaliter examinãda, attingã iuxta ordinem ꝙsultatiōis qdlibet dubium per se. Et pmò circa primum q̄ q̄rit in effectu an cōpromissum factum ī quatuor mercatores laicos in curia officialium mercantiæ p duos germanos ex vna parte, Iacobum. s. & Philippū, q̄ gerebant se ꝓ mercatoribus, teneat: cum alter eorum. s. Iacobus, alleget se nunc clericū in minoribus: reliquus verò. s. Philippus reperiatur clericus coniugatus. Et præsupposito q̄ cōpromissum valuerit, q̄erit an potuerit dictus Iacobus per procuratorem se submittere decisioni & ordinationi illius cauſ, statutis & ꝙsuetudinib⁹ & stylo mercantiæ & sic in effectu p̄n dici duo dubia. Cōclusiuè rem ipsam attingendo, dico cōpromissum valuisse, ēt si ambo fuissent cleri ci in sacris. † Quia in laicos bñ p̄t per clericos ꝓmitti de rebꝰ temporalibus præsertim ad patrimoniū eorū spectātibus. vt probat in c. exposita. & c. dilecti. de arbi. & à ꝛrio sensu in c. ꝓtingit. & not. in c. si diligenti. de foro cōpe. ī gl. j. prope fi. quę dicit, q̄licet clericus nō possit in iudicem laicum ꝙsentire, vt ibi: in arbitrum tñ sine cōsensu episcopi bene consentit. Et diuersitatis rō bene p̄t esse: qa iudex hēt iurisdictionē ex: vnde per prorogationē subiceretur iurisdictiōni iudicis secularis: qa per prorogationem extendit iurisdictio in prorogationē. & iudicat iudex iure suo & iurisdictiōe ꝓprogata. vt l. j. & ij. ff. de iudi. q̄ circa clericū fieri nō p̄t: tū qa laicus non p̄t habere iurisdictionē in clericos rō ꝛe incapacitatis. 66. dist. deniq;. & c. si imperator. & c. cū ad verū. tū qa iurisdictio nō p̄t prorogari ad alia ſpeciē iurisdictionis: quia tūc non esset prorogatio, sed nouę iurisdictionis datio, vt no. in c. P. & G de offi. dele. & per Cy. in l. testamenta. C. de testa. Arbiter autem non habet iurisdictionem, sed quand am notionem, & statur d. suo metu pęnę in ꝓmisso appositę. l. ait ꝓtor. & l. à di. pio. in prin. ff. de iud. & in c. dilecti. & c. quenit. de arb. & c. diē ꝓferre. §. ītari. ff. eo. Et præsertim hoc ꝓcedit q̄n ꝓmittit in laicū tāḡ ī arbitrum, & arbitratorē. nā talis est quidā amicabilis ꝓpositor ĩt' partes. vt in auth. sivero ꝓtigerit. C. de iud. & ī corpe vt diffe. iud. no. Inn. in c. ꝙntaullis. de iureiu. & Bar. in l. societatē. §. arbitrorū. ff. ꝓ socio. Nec obstat q̄ ꝓmissum fuerit fcīn ī curia officialiū mercātiæ. & ipsorum authoritas ītеruenerit: qa per hoc q̄ alterat̄ nā ꝓmissi: & potuit interuenire authoritas illorū officialium ad cautelā, ſaltē respectu illorū, q̄ ñ erāt clerici: & abundās cautela nō nocet. l. testm̄. C. de test. & p̄sertim hoc ꝓcedit in casu nro in q̄ nullus illorum erat ī sacris ꝙstitut⁹: imo ambo gerebant se ꝓ laicis & mercatorib. arg. c. ex parte. 3. de priuile. & c. fi. d vita & ho. cle. Respectu scdæ ptis dubij dico potuisse d. Iac. per ꝓcuratorē suum, vl' seipsum subijcere se statutis, & cōsuetudinib. & ſtylo curiæ officialium mercātiæ corā ipsis mercatorib. dūmodo talia sint q̄ ꝛcernant ordinationem & decis. cāæ, nō ār lædant priuilegium imunitatis ꝓsonæ vel fori: qa illa sunt ꝛcessa toti collegio clericali, nō ār singularib. personis: iō in illis non v; renuntiatio. d. c. si diligenti. & c. ꝓtingit. de sen. exc. q̄ aūt cā ordinet, vl' decidat certo modo, & ordine, nō violatur priuilegium clericale: cū ptes ꝙueniunt, vt certa sniа p iudicē ferātur: & iudex d; in hoc sequi ꝙuentionem partium. l. si ꝙuenerit. ff. de re iud. ad nil. n. istud tendit, nisi vt ptes aq̄ ꝛcordiā reuocet. l. j. §. ide q̄rit. ff. de no. ope. nun. ad idē gl. no. in c. ꝙnisi. de fo. ꝓ. ff. q̄ dt clericos posse ap. ꝓbare sniam latam à iudice nō suo. & habebit talis sniavim pacti: ꝓ hoc bon⁹ tex. ī l. 2. C. cōia vtriusq; iu. & q̄d ibi no. sicut. n. p̄t se submittere sniæ latæ ab alieno iudice, vt hēat vim pacti: ita p̄t se submittere statutis laicorum q̄ad decisionē causæ vi pacti, nō ātvi statutorum. Et p̄sertim hoc ꝓcederet tenēdo opi. Bar. in l. cunctos populos. C. de sum. tri. vbi tenuit, † q̄sta tuta laicorum specificè ñ disponētia de clericis, nec in libertatē ecclīasticā, dummodo aliàs sint honesta dāt seruari int' clericos etiam in foro eccle. ar. c. ꝓtit. de in inte. rest. & in c. 3. de eo q̄ mit. in pos. c. cū cā. de re iud. ī nō credā illd d. simpl'r verum per. c. ecclesia S. Mariæ. iuncta positione casus, quā facit gl. in c. ecclesia. vt lit. pen. ſ; tñ facit illud d. optimè in ar. decis. nostræ, vt ſaltem vi pacti debeant talia statuta seruari in causis clericorum. Præterea video † q̄ eo ipso q̄ clericus litigat coram laico sequendo forū rei, ſubmittit se tacitè oīb. statutis laicorū ꝙcernētib. iudicij ordinationē. vt nō. gl. in c. q̄d clericis. de fo. ꝓ. & Io. cal. ī quadā disputatiōe sua q̄ incipit, Statutis, &c. & Bar. in d. l. cūctos populos. q̄nimo voluit Host. in d. c. q̄d clericis. q̄ si agat̄ qō hr̄ditaria clerici, vel al's tpalis, d; decidi in foro seculari ſm leges: & facit q̄d ipse no. in sum. in ti. de test. §. ꝙficiūt. verſ. verū. & q̄d no. do. Ant. in d. c. q̄d clericis. Et quicq̄d sit de hac qōne q̄ plenissimè examinaui in d. c. q̄d clericis. in lectura. illud tñ vr indubitatum, q̄ clericus potuerit ex pacto se subiicere ī ordinatiōe, & decisi illi⁹ causę, illis statutis & ꝙsuetudinib⁹ laicorum, cum ñ minuāt priuilegium clericale: sed solū in hoc attendit fauor p̄sonę: merè qa isti erāt mercatores: iō cā debet decidi ēt cessante pacto ſm leges, & ꝙsuetudines mercātiæ. qa hoc vī tacitè actum. vt no. Cal. in d. disputatione: & facit l. q̄d si nolit. ff. qa assidua. ff. de ædil. edi. Et hęc q̄ ad 1. dubium principale. ¶ Cōcludo q̄ q̄ valuit d. ꝓmissum in laicos etiā q̄ ad clericos: & q̄ potuerunt dare p̄tārem arbitris seu arbitratorib. ordinandi, & decidendi cām ſm ꝙsuetud. & sta tuta mercantiæ. Et circa clericū ꝙiugatum nullum est dubiū: qa in ciuilibus nō gaudet priuilegio clericali. vt ī c. vnico. de cleri. ꝙiug. li. 6. ¶ Venio ad 2. dub. quo q̄ritur, an virtute d. ꝓmissi facti p ipſas partes in arbitros, sit eis attributa illa authoritas & iurisdictio q̄ p statuta d. curiæ mercātiæ est attributa iudici ipsius curiæ: ita q̄ tres arbitri ex quatuor non potuerint ꝓcedere sine quarto eo nō requisito & monito: ꝛ fuerit eis data ptās, vt oēs quatuor vel tres ex eis possint ꝓcedere. Et facit dubiū: qa in cō promisso fuit dictū vt isti arbitri succederēt ī locū ipsorū officia liū curiæ mercātiæ q̄ oīa ibidē ꝓtenta, agenda, audiēda. videnda, cognoscenda, tractāda, & ꝓsequenda, examinanda, calculanda, & reuidenda, & fiēda, decidēda, & ſniānda, arbitrāda, laudāda, firmāda & determinanda ſm formā iuris, statutorū, & ꝙsuet. & ſtylī ac vſus d. curiæ mercantiæ, &c. Et in q̄dam statuto d. curiæ cauet, q̄ in decisionib. q̄nū à certa summa s. adsint p̄ntes & ꝙsentientes iudex, & quatuor ꝙsules d. curiæ, reqſitis tñ aliis duob. ꝙsulib. d. curiæ. Arbitror circa primā ptem dicēdo, q̄ nulla iurisdō d. arbitris fuit collata, qa ꝙsēlus priuatorū nō facit eos iudices, q̄ nulli p̄sunt iurisdōi: vt l. priuatorū. C. de iur. om. iu. & c. ſignifi. de fo. ꝓ. p̄sertim qa hic fuit in eos ꝓmissum tanq̄ ī arbitros, de q̄rum nā est vt in eos nō transferaē iurisdō sed q̄dam notio. vt s. dixi. Et ꝛ fuerit dictum vt succederent in locū ꝙsulum: hoc tñ debet intelligi respectu cognoscendi, & finiendi, vt patet ex tenore ꝓmissi. Item qa arbitria fuit redacta ad ītar iudicioꝝ. l. j. ff. de arb. Meritò potuit dici, q̄ succederēt in locū illorū ꝙsulū corā quib. primo fuerat illa q. intētata. † Hinc est, q̄ largo sumpto vocab. arbitri possunt appellari iudices, vt est tex. iunct. a gl. 2. q. vj. à iudicib. ¶ Ad 3ciam partē huius dubij, An tres tenebantur requirere quartū absentē, & expectare eū debito tpe. vī primò q̄ sic: qa ꝛ isti fuerint deputati ad instar illorū ꝙsulū, & 3cdm ſtylū illius curiæ debebāt procedere, & de ſtylo & statuto illius curiæ est, q̄ licet quatuor ex eis possent procedere, dāt tñ prius requirere alios duos, vt s. dixi: ergo idē dicendū ī istis arbitris, q̄ ꝛ fuerit dictū ī ꝓmisso, q̄ oēs vl' tres ex eis possint ꝓcedere & diffinire, debuit tñ intelligi in quarto prius requisito ad ītar ꝙsulū, ex quo in corū locū fuerint deputati. facit q̄d ī si. le. & no. maxīè ꝓ Bal in l. oīa priuil. C. d epi & cle ꝓ In in c. inter dilect. de fi. inst. nā & ſubrogatū dēt ſapere nām eius in cuius locū ſubrogatum est vt c. ecclīa. vt lit. pen. & in l. si rē & ꝑtium ff. de pe. hę.

¶ Sed hoc non ob. ꝛriam partē arbitror veriorē. Et primo dico, quod de iure vbi potestas datur plurib. hoc expressō vt oēs, aut aliqui ex eis possint ꝓcedere, ꝛ nō tractaretur de ipsorū ꝙmodo, possiunt procedere sine reliquis etiā illis nō requisitis. de hoc est tex. expressus & no. in c. ꝙ plures. de of. del li. vj. no. Bar. in l. si vnius. al's incipit, Pōponius. ff. de re iud. & in l. hæredes mei. §. peto. ad treb. & sic poterāt mero iure inspecto ꝓ formā ꝓmissi ꝓcedere tres ex eis quarto nō requisito. Nec obst. quod cōsules nō procedunt duob. nō requisitis: qa dico q̄ isti arbitri ꝓ oīa nō succesſerunt in locū ꝙsulum, sed solum respectu audiēdi tractandi, & finiendi q. scdm statuta & ſtylū curiæ mercātiæ, vt apertè p; ex forma ꝓmissi dum dr̄ q̄ ad ſ. tractāda, finienda, &c. succedebāt loco ꝙsulum, & sic respectu ꝛtentorum in cōpromisso nō respectu exercēdi ptātem insimul vel ſeparatim, quia hoc est de cōtentis in cōpromisso. Itē ex alio colligit q̄ illa subrogatio in locum cōsulum ñ se extēdit ad hunc casum, qa cōsules sunt sex & p̄nt ꝓcedere 4. ex eis. isti vero arbitri erāt 4. & poterāt ꝓcedere tres ex eis, & sic verba nō p̄nt adaptari ad hunc casum, vñ ex diuersitate facti & nāæ colligitur diuersitas in iure. arg. in l. itē si codicilli. C. de codic. facit l. si ex plagis. §. ī cliuo. ff. ad l. aquil. Præterea propter illa verba ḡnalia non debemus recedere à propria ſignific. verborū. arg. in fi. de verb. ſig maximè qa prouisio ḡnalis non debet extēdi ad casum ſpecialiter prouisum. vt l. sanctio. ff. de pœnis. & l. doli clausula. ff. de verb. obli. illa ergo verba generalia vt ꝓcedant sicut consules ad causam tractandā & finiēdā, non sunt referenda ad ſpecialem prouisionē p̄tis ꝓcedendi, vt

quatuor

Universidad de Deusto
Biblioteca

quatuor vel tres eorũ possint ꝓcedere, vt ītelligatur tertio absente requisito: qđ esset ꝑ nām verborum & iuris dispositionem. Et hoc puto verissimum: quare ꝯcludo, ꝙ tres ex illis potuerunt ꝓcedere quarto absente irrequisito. Nec ob. si dicat, ꝙ quartus q̃n̄z interfuit processui ꝑ dictū c. cum plures. vbi patet, ꝙ ex q̃ tres incipiunt ꝓcedere, nō debet vlteri⁹ quartus se impedire nisi aliis impeditis, &c. qa dico ꝙ licet nō potuerit se ingerere: tū
6 à partib. nam † & iurisdictio pōt tacitè prorogari. vt ꝓbatur in c. cum olim. de of. dele. no. Bar. I l. in fi. ff. de iud. & Inn. in c. ad petitionem. de accu. ¶ Sed præsupposito sine veritatis præiudicio, ꝙ d. quartus arbiter debuerit regri, q̃rif an debeat credi scripturæ soli notarii, ī qua attestat illū fuisse requisitum, & debito tpe expectatum, licet in eisdem actis nō appareat de aliqua relatione facta p nuntium vt fieri solet. Et primò vr ꝙ nō: qa certi debēt esse alij quorum ptās ex alterius voluntate vel impotentia ꝑsolidāt, vt legit & no. in c. prudētiā. in prin. de of. del. & ꝓper Bar.
7 in l. si finita. §. Iulia. ff. de dā. infe. & l. multū. ff. de ꝓd. & dem. † vbi dicit nō valere multam impositam per iudicē rōne ꝓtumaciæ si tpe sniæ nō ꝑstabat iudici de illius ꝓtumacia: qa nunti⁹ nōdū fecerat relationem. ¶ Sed ꝯrium puto verum qa illa requisitio potuit fieri ībsentia notarij. & sic potuit notari⁹ ītimare illū fuisse requisitū: potuit etiā regri ab aliis arbitris ī pntia notarij, vt d. c. prudētiā. & l. 2. C. quō & q̃n̄ iudex: credit aūt verbis enūtiatis notarij q̃n enūtiatū potuit ītervenire tpe ꝑfecti instri. vt no. Inn. in c. q̃m. de ꝓba. & Bar. in auth. si qs in aliꝙ documēto. C. de eden. & gl. j. C. de fide instru. & iure hastæ: li. c. li. x. & hoc maxime ꝓcedit, attēto vt mihi in facto ꝓsupponit, ꝙ ab antiquo & vsq; in hodiernū diē, sup requisitione abitis stat. solū scripturæ notarij actorū absque eo, ꝙ in actis appareat. de aliqua citatiōe facta ꝓ nuntiū. nā ꝙsuetudo est optima legū interpres. l. si d interpretatiōe. ff. d. legib. & c. cū dilect⁹. de ꝙsuc. & ꝙsuetudo pt facere instrm authenticū qđ al's nō est authenticū, vt est tex. no. in c. cū dilect⁹. de fi. inst. facit l. de qbus. ff. de legi. Et hoc de sedo prin. dubio.
¶ Ad 3. dubium nunqđ tenuerit sniа arbitrorum lata partib. absentib. eis tū prius monitis & citatis per dictos arbitros, vt venirent certa die ad aud. sniam. Et ꝓfecto l3 inspecto mero iure cōi cum nō fuerit eis data potestas ꝓnuntiandi in absentia partiū, nō valet sniа eis absentibus lata, l3 pœna ꝑmittat, vt est tex. no. ī l. diē. ꝓferre. §. si qs litigatorū. ff. de arb. & ī l. 2. C. eo. & vtrobique no. Bar. tū ꝙiderato ꝙ isti arbitri debebāt ꝓcedere fm statuta & stylum curiæ officialiū mercatiæ, vt s. dictū est, de statuto & stylo d. curiæ est, vt ferat sniа partib. absentib. citatis tū: ꝙ d. sniа valuit; & maximè hoc ꝓcedit si d. arbitri erant arbitratores & amicabiles ꝙpositores. per id qđ no. ī c. quintaual. de iureiu. & l. si qs arbitratu. ff. de ver. ob. & maximè per Bal. in l. si q ex ꝙsensu. C. de epis. aud. ¶ Venio ad 4. dubium nunqđ decreta magnifici do. Lucani disponentia super ꝙmissis, delegationib. & instantiis d. curiæ, sint tantæ potētiæ ꝙ faciant ꝙ d. instantia nō sit pempta: & cum d. Iacob⁹ clericus se submiserit d. decretis virtute pactorū in d. ꝙmissio appositorum, quib⁹ decretis d. iudex & ꝙsules tenentur obtēperare, & causas venientes tam in d. curia q̃ illas q̃ per d. curiā ꝑmittuntur tam de ꝓcepto q̃ de voluntate partiū terminare fm formam dictorum decret. al's incidunt in pœnā decreti, &c. Ego in hoc dubio ꝙsiderando casus ꝙtingentiam animaduerto ꝙ inspecto mero iure cōi instātia nō erat hic pēpta qa nōdum erat lapsum triēnium à tpe ꝙtestatæ litis: nam & per triēnium durat instantia de iure cōi coram arbitris sicut co
* ram iudice, vt est tex. sniа. & no. per gl. & Bar. ī l. ite. si vnus. §. si multo post. ff. de arbi. & per Spe. in ti. eo. §. differt ver. ī. trien. & ꝓ modernos in c. presbyter. de iud. sed qa ꝙmissum fuit hic fem ad tps anni, & laudum fuit latum post annū, vr ꝙ nō teneat: qa ex diē ꝙmissi. Sed hoc nō ob. qa, de ꝑsensu partium ꝙmissū fuit ꝓrogatum vt dr in themate, & sniа fuit lata in tpe ꝓrogato, merito debuit sniа tenere, vt ꝓbat in l. si cū dies. ff. de arb. Nec obst. dēt decreta magnifici do. Lucani qa ipse ꝑsensit ꝓrogationi & etiā postea ꝓrogauit: fecit. n. tanq̃ his iura principis i d.
ciuitate: qa sicut potuit legē super instantia ꝓmulgare, ita & circa illam dispensare. facit ad hoc qđ no. Bar. in l. infamē. in fi. ff. d pub. iud. & in l. hostes. ff. de ca. & postli. rc. & Io. And. in rl'a, cui l3 qđ est plus. de reg. iur. li. 6. ī mercu. & indubitāter valuit lex & dispōtatio, ꝑpter illos q nō erant clerici, nec dr ligare clericos, sed facit actum validū, vel inualidū rōne alioꝝ: sed respectu Iacobi q erat clericꝰ, satis est qđ ꝓmissum, & sniа tenuerūt inspecto iure cōi, vt s. dictū est. Itē quia subiecit cām illā decisionib. statutorū illi⁹ curiæ, & ei⁹ stylo facit, qđ no. Arc. 2. q. 9. nō ita. & Io. cal. ī dicta disp. statutis: & per doc. maxīe modernos, ī d. c. qđ clericis. vbi ꝯcludit qđ si cā clericiv̄ tileꝰ coram iud. seculari, intelligat ēt circa perēptionē instantiæ fm statuta illius curiæ, ita qđ pōia dēt rl'ari fm stylū illi⁹ fori. Nec hēt obst. si dicat qđ de ꝓrogatione prīo fcā p magnificū dūm ad petit. partium nō appareat seri
ptura: qa fuit deperdita &c. qa dico ꝙ ex q̃ in secunda petitione post ea facta d. dño de voluntate & subscriptione partium, natra tur ꝙ dās alias prorogaret, & petebatur, ꝙiterum ad tres dies prorogaret: qđ & factum extitit per d. dūm: satis probatur prima prorogatio quia q̃n aliquid enuntiatur per partes, qđ necessariò requiritur ad validitatē eius qđ geritur, verba enuntiatiua prodbant enuntiationem ad validitatē illius actus. vt ēr no. in l. optimam. C. de ꝯhen. & ꝑmit. stip. facit etiam qđ no. Bar. in l. 1. & 2. C. de rela. Item sup actis etiam substantialib. ītatur ꝑsessioni partiū, ex q̃ resultat probabile dubium. vt est tex. not. in c. fi. de prob. Et hæc de quartō dubio principali. ¶ Quintò principaliꝛ quæritur, an propter exceptionem ꝙexitatis cæ oppositam per Philippū in curia potestatis resp. ctu Iacobi clerici i minoꝛib. ꝑsituri. quia cā debeat remitti ad curiā ecclesiasticā vel ꝙ curia potestatis debeat ꝓcedere ad executionē d. laudi petitam p d. Philippum pro parte sua tantum. item q̃ritur an anteq̃ d. Philippus in aliquo audiatur in d. curia debeat adstringi ad dandum fideiussionem petitā secundum formam statuti, & c. in quo dubio habēte plures partes, dico principaliꝛ ꝑsiderandum an sententia lata ꝑ dictos fratres, quorum vnus reperitur clericus in minoꝛib. valeat saltem respectu alterius, qui non est clericus: & vtrum præsupposita validitate, potuerit executio ipsius peti coram iudice seculari. Et quātū ad casum nostrum indubie dicendum, ꝙ d. sententia tenuerit ꝑ vtrumq; quia fuit lata ab arbitris, in quos potuit ꝙpromitti, l3 essent laici. vt s. dixi. Quinimo plus dico, ꝙ si sententia foret lata à iudice seculari, deberet tenere sententia ꝑ illum qui nō est clericus pro parte sua, & hoc in separabilib. in indiuiduis autem debet tenere quoad nō clericum in totum. hoc probo per tex. in l. vnica. C. si plures vna sen. iuncto eo qđ ibi no. Bald. post prin. nā
8 ibi dr in tex. ꝙ † sententia lata ꝑ plures collegas simplr, inducit obligationem pro parte, ita ꝙ nullibet vr ꝑdemnatus in dimidia, & sic talis sententia habet effectum separabilem: meritovtile nō vitiatur per inutile. regula vtile, & qđ ibi no. de re iu. li. 6. & l. j. ff. Trebatius. ff. de aqua quo. & ꝑsti. Et idem dicendum in dimidus: nam sicut à principio ꝑt quilibet collega sociorum „ in solidum ꝙueniri. vt est tex. ī l. loci corpus. §. si fundus. cum seq. ff. si ser. venita & si ꝙueniuntur plures quorum alter nō poterat ibi ꝙueniri, v ꝑ sententia: & quilibet obligatur in solidum, & d. valere ī neutria respectu eius ꝙ poterat ibi conueniri. ad hoc qđ no. Bal. in d. l. vnica. vnde ad propositum respectu executionis sniæ dico ꝙ quatenus sniа arbitrorum ꝙtinet factum separabile, potest peti executio corā ptāte ꝑ do. Philippum, qui nō est clericus pro parte sua, nec pōt excipere de clericatu alterius, quia q̃ ad eum ꝓ sua parte nullū subest impedimentū. ar. d. l. vnicæ. & d. l. loci. §. ꝙpterea. nā quoad istū liberas ædes h3 &c. vt ibi in simili dr quatenus vero d. sniа ꝙtinet factū īseparabile, vt in redditione rōnis, potest d. Philippꝰ ꝙueniri insolidum: qa sic vr ꝑdemnatus, vt s. dictum est. Et ꝓpelli pōt fm statutum dare fideiussorem, saltem pro parte sua, ꝓ alia verò parte pōt, & d. adiri tudex ecclesiasticus, vt mander sniа executioni ꝑ clericum, ad qđ teneꝰ. vt d. l. à di. Pio. in prī. ff. de re iud. nec per pdicta ꝙtinentia causæ diuidit: qa cognitio & executio h3 effectum separabilem respectu diuersarum personarū, nec curandum de ꝙrietate sniarum, quas iudex posset exequi inter diuersas personas. ar. l. à inia, ff. de ap. item pp diuersas qualitates personarum non seruatur regula de ꝙtinentia causæ, vt ꝓbat in c. fi. de iud. Et profecto in casu nostro potest allegari alia qua ꝙtinentia causę, cum ꝑ quēlibet potest peti executio corā iudice suo, quatenus snię obligatio eum tangit, vt p3 ex predictis: & facit qđ legitur & not. in capitu. vnico. de obl. ad ra. &. l. 1. ff. de
9 penis. ¶ † Ad vltimum non quid valeat captura facta ꝑ iudicē laicū larem ꝑ clericum ꝑ iugatum non incedentem in habitu & tōsura, nec ter monitum, &c. Dico ꝙ sic: quia talis in nullo gaudet priuilegio ecclesiastico: nec requiritur in eo aliqua monitio: h3 statim qđ non incedit in habitu & tonsura, perdit omne priuilegium. vt est tex. in c. vnic. de cle. coniu. li. 6. & ibi apertè hoc no. Io. an. & idem ipse no. ī addi. Spec. de cleri. coniug. post prin.

¶ Consilium xxxiiij.

1 *Scripturis habētis officium de publico inspecta, tūc ad officia ipsius stādum est.*
2 *Monasterium si eximatur cum capella habitis, non extenditur exemptio ad capellas habendas.*
3 *Officialis non potest donare, nec remittere ius clerici, ciuitatis, vel collegii.*
4 *Notarius si dixit in protocollo, hoc fuit cassatum de voluntate partium nec apposuit testes; non fit bene dictum.*
5 *Surreptio vitiat literas gratiosas ipso facto sine ope exceptionis. (ta executorib.*
6 *Gratia iam facta, sicut non expirat per mortem concedentis, ita nec potestas data.*
7 *Papa licet mandet aliquem in possessionem indici amoto quolibet illicito detentore, intelligitur parte vocata, nisi papa expresserit mandet contrarium.*
8 *Princeps si fecerit commissionem per viam inquisitionis, intelligitur illam fieri per viam iudicialis commissionis.*

SVPER QVAESTIONIS materia quæ in præsentiarum vertitur inter clerum Pisanum ex vna, & hospitale nouum sancti spiritus

sancti spūs de Pisis ex parte alia, sup qbusdā cōib. onerib. nouiter distributis per d. clerum Pisanum assignata parte ꝓ rata d. hospitali. Vnum per prius dico animaduertendum, ꝙ d. clerus h3 ꝑ d. hospitale intentionem fundatam, vt cū eo ꝯcurrat pro rata ipm ꝓtingēte tā iure cōi, q̃ loci ꝙsuetudine. ar. optimo & quasi expresso in c. accedentib. de præsc. in c. req̃sīti. de test. & ī c. cū instantia. de censi. & de statu mona. recolētes. Nec istud pōsertim ꝓp lōgissimam ꝙsuetudinē, reuocatur in dubiū, q̃ in talib. onerib. est pmaxime attendenda. vt legit & no. 18. q. 2. seruitium. p gl. in c. qa co gnouim⁹. 10. q. 2. Ex q̃ infero, ꝙ hospitali allegāti nūc se ñ teneri ad subeundā partē onerū ipositorū p clerum Pisanum, ꝯcumbit on⁹ ꝓbādi exemptionē, & liberationem, ita ꝙ si ñ ꝓbet intentionem suā, clarissimè d3 succumbere. c. in pntia. de prob. & ea. cum venerabilis & c. cum dilect. de reli. do. & l. ei ꝯcumbit ī exceptionib. ff. de ꝓb. & l. j. ff. de excep. in prin. Examinandum est ꝑ nunqđ hospitale, ꝓbet ad plenum intentionē suam. ꝯliberationē, seu exēptio. respectu ꝯributionis dictorum one. ¶ Et ꝓmò examināda est liberatio q̃ allegat facta p ꝓficiales cleri Pisanei capitaneos vulgariē nuncupatos. ¶ Sed do principaliꝛ ꝑsupposito qđ liberatio ad casum nr̄m se nō extendat, an possit d. hospitale se tuerivirtute literarum apostolicarū ex post facto ipetratarum, ꝑsertim attento, ꝓcessu inde secuto ꝙ subdelegatū apostolicum. ¶ Circa ꝓmā partē memini al's me satis plenè ꝑsulendo scripsisse in fauorem d. cleri: & qa d. ꝑsilium adhuc ꝑsistit apud officiales d. cleri, ñ extendā circā istā partē, nisi q̃dam breuissimè addendo ad maiorem corrob. ꝯclusi. tunc p me factæ. Cum. n. liberatio q̃ ptēditur facta per capitaneos d. cleri, fuerit redacta ī scriptis p do. Talanū tunc syndi. & camer. d. cleri. vt p3 in libro ipsius cleri. stādum est
1 ipsius † scripturæ, hīntis offiō de publico. & standum est in spectā tib. ad offiō ipsius. l. q̃dam. §. nummularios. ff. de eden. vbi hoc expresse t: Bar. facit qđ no. In. in c. j. in fi de fi. inst. h3. n. d. camerari⁹ & syndicus ex officio suo, & lōga ꝙsuetudine redigere ī libri cleri ola spectāta ad d. clerum: & ex ꝙsuetudine etiam datur fides illius libris, ꝓ qua facit. c. cum dilect. de fi. instr. Et permaxiè hoc dicendum in casu nr̄o, in q̃ per alias scripturam magis authen. d. illiberatio ꝓbari non pōt. vt ex infra dicendis apparebit. d. verò liberatio scripta per manum d. Talani refert se duntaxat ad onera tunc tpis distributa, & cuilibet de clero ꝓrata ꝓtingente assignata, & descripta ī qbuscunq; libris d. cleri. vt clarè p3 ex in spectione scripturæ inde ꝑfectę. q̃ nō d. extēdi ad alia debita toti⁹ cleri, q̃ tunc nō erāt distributa, nec in libris cleri descripta. q̃ q̃. n. liberatio sit fauorabilis: vt legit & no. in l. tale pactum. ff. de pac.
2 † Hinc est ꝙ si eximatur monasterium cum capellis habitis, ñ extenditē exēptio ad capellas habendas. vt no. in c. quia circa. de priui. facit qđ in simili leg. & no. maxīe per Bar. in l. ñ ita. ff. de au. & arg. leg. Et in dubio ītерpretādū est ꝑ hospitale qđ fundat se sup d. liberatione, quare verba d. liberatiōis nō fecit ꝙ verba latiora & clariora describi. vt plenè no. per Bar. ī l. veterib. ff. de pac. Quin imo attentari posset ēt si d. Talan⁹ expresse ꝙscripsisset liberōnē simplr ab oīb. onerib. ipositis, & imponendis, non valuisset d. libe
3 ratio per solos capitaneos facta qa remittere debitum clarum & liquidum est dare. vt in l. 2. ff. de cal. legit & no. in c. veniens. el ī. de test. † Officialis āt nō pt donare, nec remittere iº clarum ciuitatis, vel collegii. vt in l. pses. „ uinciæ. C. de transi. nec hīs admi nistrationem q̃tuncunq; plenissimam pt donare. l. ꝑ iuris rl'as. ff. de pac. & l. filiusfa. ff. de do. in c. fi. de offi. vica. lib. 6. nec puto hoc casu valere ꝙsuetudinem in ꝓrium, cum non possint remitti iura aliarum eccle. sine debitis solennitatib. à iure requisitis, necv; ꝙsuetudo in ꝓrium. vt no. Io. an. in c. nulli. de reb. eccl. non alie. & est tex. not. iuncta gl. 2. in c. cum cā. de re iud. ¶ Ex his infero ad liberationem, quam postea fecit d. do. Talanus tanq̃ camer. & syndicū. d. cleri: nō. n. illa liberatio extendit se ad onera postea imponē da: tum ex defectu potestatis vt p3 ꝓ prædicta: tum ex defectu vo luntatis: quia semp retulit se ad formā liberationis factæ per capitaneos cleri, in qua dicebatur de onerib. imponendis & distribuendis. q̃ d. liberatio ipsius camerarij d. ; restringi ad ꝙtenta in d liberatione capitaneorum. ad hoc tex. not. in d. l' Aurel⁹. §. testō facto. ff. de libe. le. facit qđ no. in c. cum venerab. de excep. Nō obstat tertiò scriptura quædam q̃ super hoc reperitur in protocollo cuiusdam ser Gasparis, tunc notarij d. hospitalis: qa quatenus mentionem facit de onerib. ꝓponendis, & nondum distributis, it la scriptura reperitur facta ī margine d. ꝓtocolli alterius manu si ne testib. & sine die, & lōco: quare ex multiplici rōne nō d; fidē facere. Primò, qa est alteri⁹ manu facta. iō suspecta d falsitate. vt est tex. in c. inter dilectos. de fi. inst. facit d. c. cum venerab. de reli. do. ¶ Secò quia etiam si esset manu eiusdē scripta, nō d; facere fidē quia notarius nō pt sine iudicis authoritate addere ēt in
4 ꝓtocollo id qđ omisit, q̃n illud nō ē de necessariò ꝓcomitātib. ☞ctum: sed de validantibus, & corroborantib. qa est suspicio de falsitate. vt no. Io. An. post Spe. in addi. Spe. in ti. de instr. edi. §. instrm. vers. sed nunqđ ꝙfecto. ꝓ q̃ opt. facit tex. in auth. de hær. & falci. §. si verò absunt. sequit Anto. de Butr. in c. ex litt. de fide inst. ad idem not. dictum Io. An. in addi. Spe. in ti. ꝓxime allegato. §. ostenso. vers. illud quoque. vbi sequendo opin. cuiusdam doctoris dicit, † ꝙ si notarius in protocollo dixit, hoc fuit cassum de voluntate partium, nec apposuit testes. ñ credit notario, & talis cācellatura nō valet, & ea nō ob. pt sumi inde publicū instrm & hoc d. sequit Ant. de But. in c. cū P. tabellio. de fi. instr. Et pōsertim hoc dicendū in casu nr̄o, cum adsit alia not. ☞dictura ꝙ dicta ad ditio nō fuit descripta p d. ser Gaspārē: qa idē ser Gaspar in quodam alio instrō ꝙfecto super dependentib. ab hac mā, retulit se ad liberationē capitaneorū descriptā manu d. dñi Talani, tunc camerarij in libris cleri. ¶ Ex quib⁹ oībus, & his q̃ al's dixi ī alio ꝙsilio ꝓal. satis dilucidè apparet dictum hospitale deficere in intētione sua per verba liberationis factæ per d. capitaneos. ¶ Venio nūc ad secdam partē, nunqđ possit se tueri ex lit. apl'icis, & ꝓcessu inde secuto. Et vr̄ primò ꝙ sic: qa summus pontifex pōt ☞ctum inualidum super iuribus ecclesiarum validum reddere ēr partibus inuitis: cum habeat in illis plenitudinem ptātis & ī eis semper eius authoritas intelligit excepta. vt in ca. venientes. de iureiu. & in c. ꝓposuit. de ꝯcess. præb. per Io. An. in c. à nobis. de de ci. per tex. cum gl. in c. ꝑstitutus. de resc. cum similibus. sed papa mandauit illam liberationem factam per capitaneos cleri ꝙfirmari supplendo ex plenitudine ptāti⁹ oēs defectus, si q forte in eadē intercesserint, vt patet in lris apostolicis q̃ nō pt amplius al legari aliqs defectus. vt ī c. 1. de trāsa. & 3. q. 9. hæc quippe. & qđ legi. & no. ī c. j. & ij. de ꝙfir. vri. nō licet de facto principis dispare. 17. q. 4. c. si quis suadēte. § . q a'it. ¶ Sed ꝓdictis nō obst. q̃ verè non obstāt, ☞ria sniam arbitror ꝑualere. Et in primis firmiter teneo d. literas tanq̃ subreptitias fore ipso facto irritas, & inanes. Cōmisit. n. impetrans subreptionem principis in duobus. Primò dū asseruit capitaneos cleri absoluisse, & liberasse dictū hospitale ab oībus oneribus impositis, & deinceps imponēdis, & indicēdis, &c. Cū tū de imponēdis & describēdis nulla fuisset facta mentio in deliberatione capitaneorū. Secdò dum asserit capitaneos ꝓdictos habuisse: ad hęc, & ad alia peragenda sufficientē ptātē à toto clero Pisano: cū tū nunq̃ super ꝓdictis probare po
5 terit ptātem eis fuisse traditam à clero. † Subreptio autē vitiat lras gratiosas ipso facto sine ope exceptionis. vt legit & notat ī c. ad aud. 2. de resc. & in c. si eo tpe. c. ti. li. . & c. j. & ij. de fi. presby. eo. lib. & est bonus tex. ī l. j. ff. de nata. resti. nec fm omnes valet, ꝓcessus inde secutus, cū hīs ptātē ex illis. ꝓcessit nō in forma iudicij, sicut in casu nr̄o ꝓcessum extitit parte nō vocata, & vt no. Io. An. post Compo. ī d. c. ad aud Ego allego ad hoc tex. ap tū in d. c. ꝑstiturus. in fi. de resc. r. Quinimo plus legendo tenui in d. c. ad aud. ꝙ si executor literarū apost. subreptitiarū, ꝓcederet in forma iudicii, nihilominus nō valeret ꝓcessus, si in eisdē lris ꝓcedat gra, & imprimat iurisd. qa cū iurisdō sit tūc accessoria ad grām, sicut ipsa gra reddit nulla ipso iure ꝑ subreptionē: ita & iurisdō tanq̃ accessoria, vt ꝑbari vr̄ in d. c. ꝑstiturus in fi. qđ loqui
2 tur indistinctē. & facit c. si sup gra. de offi. dele. li. 6. vbi ꝓbat, † ꝙ sicut gra iam facta non expirat per mortē ꝯcedentis etiā re inte gra, ita nec ptās data executorib. tanq̃ accessoria ad ipsam grā. sicut & sustinet ultra suā nām vigor accessorij grę rōne, ita dēt corruere ipsa gratia corruente: nec ☞rium ꝑbatur in aliqua parte iuris. Nemo aūt dubitare pōt qn casu ꝓdicto illa subreptio habeat vitiare: cū oē expressum, q̃ tacito princeps saltem nō ita de facili literas ꝯcessisset, habeat inducere subreptionē, vt ī c. postulasti & c. sup literis. de resc. Si aūt exposuisset papæ, ꝙ liberatio fuisset facta respectu onerū ipositorū, ꝙ capitanei ñ habebāt ad hoc ptātem, & c. ñ obtinuisset illas lras, qđ maxīe colligit ex eo: qa papa mādat ꝑfirmationem fieri si ita est, vt fuit narratū: & o⁹ ꝓbādi ita esse incūbit ei q̃ illa exꝑsit, vt no. Io. An. ī c. j. de lit. ꝓtest. li. 6. Prætorea papa ꝯcessit illas lras sub ꝙdit. si ita est, vt p3 ī eis: deficiente q̃ dōne, deficit gratia. vt ī c. cū adeo. de resc. nec ꝑfirmatio postea facta p subdelegatū papæ h3 clero obstare: tū qa fuit facta vigore gratię nullæ, tū qa pars nō fuit vocata. vt in c. ofa. & c. caueant. 3. q. 9. c. pen. de re iud. & c. inter dilectos. de fi. inst. Secdò principaliꝛ nō valuit in se ꝓcessus inde secut⁹. qa firmiꝛ credo clerū ī ꝑfirmatiōe fuisse citandū: qa cū de hoc iam al's fuisset ꝙtrouersia inter partes, vt ipsemet papa narrat ī suis lris, & papa mandat ꝙfirmationem fieri sub illa cl'a, si ita est, vr̄ exꝑsse ꝑmisisse cāe cognitionē: vbi aūt exigit cāe cognitio, sp d; pars aduersa citari. ad hoc no. gl. in cle. pñti. de censi. ī verbo, ꝑstiterit. & in cle. 2. de pœnis. ī verbo, ꝑstiterit. & ī cle. j. c. ti. in verbo ꝙmodè. ī fi. q̃ sunt satis not. Ad idem alleg. tex. iunct. gl. & Bar. ī l. nec qcq̃. §. vbi decret⁹. ff. de offi. pc. allego Inn. ī c. j. ꝓpe finem de ꝙfir. vtī. vbi expresse tenent, ꝙ in ꝙfirmatione actꝰ legitimi, & iudicialis

debet

Universidad de Deusto
Biblioteca

debet pars vocari.facit qđ no.idē Bar.in d.§.vbi decretū. vbi tꝫ q̄ in qualibet iudicis interlocutoria ex qua pars lędi pt̄,opꝫ partem vocari,ꝑbaſ p c.cauſant.& c.oīa.3.q.9.vbi patet,q̄ nihil p̄ iudiciale eſt attentādum ꝑ partem abſentem.Ad idem c.j.de cā poſſ.& ꝓpri.& c.inter quatuor.de maio.& obe.vbi papa expreſsè dicit,q̄ ꝑ inauditā partē nil faciēdum eſt.nec negari pt̄ quin cleꝛus læderet ſi dicta ꝓfirmatio teneret.arg.eorum q̄ no.i c.j. & ij, de ꝓfir.vt i.maximè ſupplēdo ex plenitudine ptātis omnē defectum ſicut papa mandat in ea ſuppleri.Nec ob.huic ꝓclusioni ſi fortè diceret dñm papam dediſſe potius executorē q̄ iudicē executor autem pt̄ ꝓcedere iuris ordine nō ſeruato:& ſic aſſumere viam meri executoris,iuxta.no.in cle.vni.de of.dele.& plnn. in c.ſi.de ꝓſcr.Et iō audio in ſcō iſto quendam ꝓluluiſſe dę q̄ admirari nō ſufficio pſuperius allegara.& eſt gl.q̄ idem t; in c.paſtora.§.qa vero de offi.dele.loquit̄.n.in executore dato ad beneficiū ꝓferendum.ille.n.pt̄ ꝓcedere parte nō vocata.qa p actum collationis nullū iudicium gnaī abſenti poſſeſſori vel ius pt̄denti.Hinc eſt,q̄ ēt ordinarius inferior pt̄endēs aliqđ bn̄ficium de iure vacare,pt̄ illud ꝓferre poſſeſſorē nō vocato.vt eſt tex.in c.licet eps.de pb.li.6.& ibi bona gl.q̄ reddit p̄dictam rōnem:ſed actum piudicialem nō exerceret pte abſente.vñ nō pt̄ illum iducere in poſſeſſionem poſſeſſore nō vocato.vt eſt ibi tex. Sꝫ vbi daī ptās executori circa actū q̄ pt̄ eſſe piudicialis parti, nec dele gās adhibuit prius cāe cognitionem ſuper executione fienda, mādaī nedū ſimplex executio,ſed ēt cognitio:ita q̄ teneī talis ꝑ miſſarius partē vocare,& audire ſuas exceptiōes.qa ſuccedit loco mādatoris,q̄ idē debuiſſet facere,vt eſt tex.apertus ſm cōem lec.in l.& ſi nō cognitio.C.ſi ꝑ ius vel vti.pub.canonizata.2 5.q. 2.& expreſsè in terminis nr̄is voluit Bar.i d.l.vbi dicit,q̄ qñ ꝑmittit̄ executio alicuius actus nulla ꝓcedente cognitione.l.j.C.de execu.rei iud.& mādato executionem vł mādare cognitionē. vt in d.l.& ſi nō cognitio.& idem in effectu voluit in l.à diuo Pio.§.j. ff.de re iud.vbi plenius explicat hunc articulū,& notaī per canonizatas in c.de cætero.de re iud.Ad idem qđ no.Inn. in c.cū olim.ij.
7 de priuil.vbi dicit,†q̄ ꝑ tempus mādat aliquē i poſſeſſ.induci amo to q̄libet illicito detētore,intelł parte vocata,niſi papa expreſsè mandet ꝓrium,vel prius tulerit ſuper illa ſuam partib. vocatis:qa nō eſt de intentione principis ꝓiudicium gnare abſenti.l. fi.C.ſi ꝑ vim vel alio mō.l.meminerint.C.vñ vi.c.tum ex lit.de ī integ.reſt.l.ij.§.ſi qs à princ.ff.ne quid in loco pub.& c.ſuper eo. de of.del.cum aliis iurib.ſuperius allegatis. Ad p̄dicta facit not. theorica Vincen.& aliorum doct.ī c.examinata.de iud.vbi dñt,
8 †q̄ niſi euidenter appareat principem ꝓmiſſionem feciſſe per viam inquiſitionis,intelł ſemper illā fecīſſe per viam judicialis ꝓmiſſionis.arg.in illo text.& quiares de facili reducīt ad naturā ſuam 3 5.diſt.ab exordio.& maximè hoc dicendum in caſu nr̄o, in q̄ papa ꝑ illam cł'am ſi eſt ita,mādauit cāe cognitionem aſſe rēdo q̄ de illo fcō nō habebat plenā notitiā:& ibi narrat̄ vt plurimum fcm̄ a clero & q̄ clerum. qūo q̄ poterat ꝓmiſſario ꝓſtare ita eſſe vel clero nō vocato:cum cauſarum merita partium aſſertione pandant̄.d.c.tum ex lit.& d.l.ſi.C.ſi q̄ ius vel vti. pub.& ꝓfecto ꝓſulens ꝓrium ad p̄dicta nō aduertit.Et ex oībus prædictis ꝓcludo,dictas łras apł̄icas fuiſſe,& eſſe nullas ex vitio ſurreptionis,nec ꝓceſſum inde ſecutum valuiſſe ſeu valere:tum qa factus vigore łrarum nullarū:tū qa parte nō vocata. Nō ob.ꝓriū ſ.p me fcm̄:quia procedit eo caſu q̄ dñs papa ſimpł'r, & ex certa ſcientia ꝓfirmaſſet:qd hic facere noluit.nec hēt opitulari q̄ mā dauerit ſuppleri oēm defectum ex plenitudine ptātis:tū qa nō ſimpł'r hoc mādauit,ſed ſub ꝓditione ſi narrata eſſent vera: tū quia illa cł'a ſolum referī ad defectus circa ſolēnia iuris, vt no. Spe.in ti.de le.§.nūc oſtēdendū.verſi. 18.& Arch.in c.cęnomanē ſem.56.diſt.In caſu aūt nr̄o illa liberatio capitaneorū nō ſe extēdit ad caſum nr̄m ex defectu ptātis & volūtatis,vt ſ.dixi. Et ſic d.cł'a nihil operat̄ q̄ ad caſum nr̄m ētiā ſi ſimpł'r fuiſſet appoſita.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

FACTVM ſic proponitur.Dñs Ioānes olim papa 22, ꝓſtituit certos officiales apł̄icos in ciuitate Florentiæ, quib.dedit ptātē & licentiam inducendi impoſitionem 80000.flore.inter oīa bn̄ficia poſita in dnio cōis Florētię tam exempta q̄ nō exempta,vt i ipſa ꝓceſſione lati' ꝓtinet̄:& exemit ab illa ꝓtributione bn̄ficia dn̄orum Card.& iuxta ptātem tributam ſecuta extitit ꝓpoſitio &diſtributio inter oīa bn̄ficia,illis beneficiis Card.duntaxat exceptis.demū tractu tpis cler' tam vigore ſuprāſcriptæ impoſitiōis factę cum exēptiōe Card.mō p̄dicto,q̄ quarūdam aliarum impoſitionum ſimpł'r factarum multum aggrauareī in vſuris & & intereſſe:qa recepit illa pecunias mutuo, ꝑtrauit nuperrimè à papa Martino vt ꝓ vſuris & intereſſe p̄dictarū impoſitionū q̄ aſcendunt ad ſummam 9000.flo.poſſit beneficia omnium ēt exēptorum ꝓrata ꝓtingente collectare,vt leui' quiſq; valeret ſufferre & tolerare partem ꝓtingentem:à q̄rum impoſitiōe q̄dā abbatiæ quæ tpe ꝓpoſitionis dictorum octuaginta milium flor, erant in ꝓmenda cardinalium,nunc autē habent proprios abbates nitt̄untur ſe ſubtrahere,allegantes q̄ iſta ſumma nouem milium flor.dependet ab impoſitione ſuprāſcripta.à qua ipſæ abbatiæ reſpectu cardinalium erant exemptæ.Quæritur quid iuris.

¶ Conſilium xxxv.

1 *Reſtitutio in integrum conceſſa reſpectu capitalis, non extenditur ad vſuras in defectas.*
2 *Legatum liberationis extenditur ad acceſſorium vſurarum poſt teſtamentum contractum.*
3 *Beneficium perſonam ſequitur:& extinguitur cum perſona.*
4 *Papa ſi cōcedit priuilegium monaſterio, vt nullus eps audeat monachos illius monaſterij excōicare,ſuſpendere, vel interdicere,qui modo, & de quib.ſtelligat.*

ARBITRO R Quod ex triplici capite d.abbatię teneanē ad ꝓtributionem dictorum nouem milium flor.¶ Primò,quia beneficia cardinalium fuerunt exempta ab illa impoſitione capitalis duntaxat,nullaq̄ facta fuit tunc mentio de vſuris & intereſſe poſtea ſecuturis,ideo non d; extendi ad intereſſe, & vſuras poſtea ſecutas.text.eſt no.in l.fin.§.Lucius Titius.de cond.inde.vbi
1 probatur,q̄ reſtitutio in integrum ꝓceſſit reſpectu capitalis,nō extenditur ad vſuras inde ſecutas, etiam qđ plus eſt exiſtentes tpe reſtitutionis conceſſæ.Ad idem facit qđ legitur & notatur in l.C.depoſi.& per gl.optimam in l.& eleganter.§.non ſolum. ff.de dolo.Item ex ſeparatis non fit illatio.c.2.de trāſl.epiſc.& l. neq; natales.C.de prob.ſed vſuræ & intereſſe inde ſequētia ſunt ſeparata à prima ipoſitione reſpectu capitalis: ergo exēptio circa vnum nō extenditur ad reliquum.Et præſertim hoc dicēdum in hoc priuilegio,quod veniebat in præiudicium aliorum bn̄ficiorum:nam quatenus priuilegium læditur ſua alterius d ſtrictē interpretari ꝺ illum,vt in c.cum dilectus.de ꝓſuetu.no.In.in d.c.cū dilecti.de don.& Bar.in l.beneficium.ff.de conſt.prin.Nec obſtat ſi dicatur q̄ hoc intereſſe proueniat occaſione cuius capitalis à quo illa bn̄ficia cardinalium erant exempta:& ſic imputandum eſt illis clericis moroſis,qui non fatisfecerunt in termino, nec mora vnius debet alijs eſſe damnoſa. & dānum qđ quis ſua culpa ſentit ſibi & non alij d; imputare,vt in cap.mora.& c.dānī.de re.iu.li.6.& c.peruenit.de fideiuſ.& c.dilecti.de fo.comp Ad idē
2 tex.in l.aurelius.§.legatū eſt.ff.de liber.le.vbi tex.no.dt.†q̄ legatum liberationis extēditur ad acceſſorium vſurarum poſt teſtū ꝓtum:quia nēdeo hoc procedere inſpecto communi:ſed hic fit impoſitio iſtorum flor.authoritate & beneficio cōceſſionis papæ:quia papa conſiderans guerras alia diſcrimina quæ difficultauerunt ſolutionem capitalis,ꝓceſſit,vt hæc damna inde ſequentia omnes ſentirent:vnde poſſet attentari q̄ etiā ſi d. cardinales haberent d.beneficia nunc in cōmenda:q̄ ad hanc ꝓtributionē poſſent illa coerceri,cùm ab iſta ꝓpoſitione nō examinā.¶ Sedo capite obligant̄ d.monaſteria:qa dicta exceptio fuit ꝓceſſa eis ſi gp beneficia;ſed fauore cardinalium,qa illa beneficia detinebāt vnde ex quo peruenerunt ad manus illorū,ceſſat d.exēptio: qa bn̄ficiū ꝑſonale pſonā ſequitur,& extinguit̄ cū perſona.vt in tā priuilegiū de re iu.li.6.& ceſſante cā ceſſare d; effectus.c. cū ceſſante.de ap.qđ ꝓcedit ēt i priuilegijs.vt in l.gñal'r.C.de epiſc.& cle. canonizata.16.q.j.gñaliter.hinc eſt,qđ cum priuilegium,incipit eſſe nociuum,ceſſat priuilegium,vel ſaltem eſt reuocandū: vt i
4 c.ſuggeſt.& c.dilecti.de deci.& in l.ex facto.ff.de vulg. & pup.& 63.di.c.qa ſancta.§.verum.& dignū ē vt hi q̄ cū alijs vitā ducūt. ſimilē ſentiant in legib.diſciplinā de ſtatu monach.ca.recolētes. Ad idem tex.no in c.j.de priuile.li.6. vbi dicit,† q̄ ſi papa ꝓcedit priuilegium monaſterio,vt nullus eps audeat monachos illius monaſterij excōicare,ſuſpendere, vel interdicere ſtat priuilegiū q̄cūq; loco monachi ſe ꝓferāt,dūmodo ſemp ſint monachi illi' monaſterij,ſed ſi aliq ex eis mittāt̄ ad aliquos priorat⁹ ſubiectos d.monaſterio,& ibi gerunt regimē illorū prioratuū, vł ibi habitēt tāq̄ monachi tūc.n.& ſi bn̄ poſſint reuocari ad primū monaſteriū,& ſint monachi tā p̄mi monaſterij,q̄ priorat⁹,rōne tñ eiꝰ dē priorat⁹ ſi exēpti poterunt illi monachi ab ēpo excōicari,ſibi ci vł ſuſpēdi cā ltīma exigēte:qa ceſſat priuilegium ex q̄ nō ſunt monachi primi monaſterij tñ.ad idē tex.in c.cum capella.de priuile.lō dico in caſu nr̄o,q̄ cum d.monaſteria exiuerint man⁹ cardinalium,ꝑſuppoſito q̄ d. cardinales fuiſſent ab hanc impoſitio ne exempti nō dūt abbates illo beneficio vti præſcriptis rōnib. ¶ Tertio capite ſaltem reſpectu totius non p̄t d.monaſteria ꝓtendere exemptionē quia hæc ꝓpoſitio nouem milium flor.nondeſcendit totaī ex illo capitali octuaginta milium flor. à quo cardinalium bn̄ficia fuerunt exēpta, ſ. ēt ab alijs ꝓpoſitionib. à quib. non fuerant exēpta:vt p; in literis papæ:& ſic ceſſat in illis omnis excuſatio.Ex quo euident̄ colligitur,q̄ non fuit de mēte dicti papæ illa beneficia illo reſpectu ab hac impoſitiōe liberare.ſi.n. voluiſſet,diſtinxiſſet eximēdo ab ītereſſe illius ꝓpoſitiōis. Quare ex p̄dictis omnib.ꝓcludo d.monaſteria omnino teneri,ſicut alia ben.eficia

beneficia ad contributionem dictorum nouem millium floreno rum dicta excuſatione non obſtante. ¶ Conſilium xxxvj.

1 *Frater minor an poſſit petere à maiori q̄ communicetur apotheca,& nomina debitorum in libro ſocietatis deſcripta.*
2 *Acquiſita per filium in poteſtate viuente patre ſi non appareat vnde acquiſiuit, an præſumi debeant illa prouenisse ex bonis paternis.*

1 CIR CA PRIMVM Dubiū quo quæritur,† An minor frater poſſit petere à maiori,q̄ communicet apotheca,&nomina debitorum in libris ſocietatis deſcripta,dico hoc dubium dependere ab illo,† an acquiſita per filium in poteſtate viuente patre,ſi non appareat vnde acquiſiuit,præſumi debeant illa ꝓuenisse ex bonis paternis,vel ex induſtria filij,ſeu aliunde:nam in caſu nr̄o præſupponitur filium in poteſtate contraxiſſe ſocietatem cum forenſi ſuo ꝓprio nomine: & multa inde acquiſiuiſſe:nec apparet an habuerit capitale à patre ſuo,ſeu ex bonis paternis,vł aliūde:ſi enim capitale non ꝓceſſit ex bonis paternis,certo certius eſt q̄ illud,& quicquid inde ꝓuenit,cenſet aduentitium, nec venit in diuiſione bonorum cum fratre minori:ſed illud eſt ſuum præcipuum,vt l.ſi.& l.filio 13 in ſacris.C.de colla.no.ī l.cū opor tet.C.de bonis q̄ libe.& expreſſi' habeī Inſti.per quas perſo.no. ac.in prin.verſi.ne qđ ei ex ſuis laborib.vel ꝓſpera fortuna acceſ ſerit,&c.Si verò capitale ꝓceſſit ex bonis patris, tūc id qđ ſolet attribui pecuniis,acqrīt̄ patri:& ſic veniet i diuiſione.qd verò at tribuit̄ perſonę acqrīt̄ ipſi filio,& minimè venit in diuiſione: & in dubio medietas lucri attribuit̄ pecuniæ,medietas perſonæ,vt no.voluit gl.Bart.poſt eā in l.1.C.pro ſocio.& facit tex.in l.ſi nō fuerit.ff.e.ti.Et ita pūctualiter in caſu illo decidit Bar.in d l. cum opꝫ.& in d.l. .vbi dicit,q̄ ſi filius fuit licitè lucratus cum pecunia,medietas acqrīt̄ patri tanq̄ ꝓfectitium, & alia medietas filio tanq̄ aduentitiū:qa ꝓuenit ex laboribus ſuis.ꝛre dico in ꝓpoſito nro,q̄ ſi poſſet apparere, q̄ capitale ꝓceſſit ex pecunia pater na,medietas lucri erit p̄cipua filij:loquor de lucro tangente filiū ꝓrata:alia verò medietas venit in diuiſionem cum fratre mino re.Si verò dubitetur vnde prouenerit capitale,vt in caſu nōſtro præſupponīt̄,formaliter formaī q̄ſtio iſta per gl.in d.l.cum opor tet,& inſtit.per q̄s perſonas no.acqui.in verſ.ne qđ ei.in verbo, ꝓſpera.Et qđ volucrunt,q̄ dēat ꝓſumi,q̄ q̄ſuerit ex bonis pat nis,ſicut ꝓſumīt̄ in vxore,quæ q̄quid acquirit conſtante matri monio,præſumīt̄ quæſiuiſſe ex bonis mariti,vt l.etiā.C.de dona. int' vi.& vxo.l.quint⁹.ff.eo.ti. Alij tenuerunt totum oppoſitum, vt præſumatur quæſiuiſſe ex ſua induſtria:vł proſpera fortuna,ſi cut præſumitur in tutore.vt l.ſi defunct.C.arbi.tu.Sed gl.in vtro que loco ſequendo Io.diſtinguit,aut pr̄ erat pauper, filius autē induſtrioſus & diligens,& tunc præſumitur filius quæſiuiſſe ex induſtria ſua aut ex ꝺ,pr̄ erat diues, filius vero negligens:& tunc præſumitur q̄ſiuiſſe ex bonis patris. & illam opi.approbauit ibi Odof.& Bar.dicentes aliud in vxore:nā in ea fit illa præſumptio ꝓp vitandam turpem ſuſpicionem: & ne præſumatur delictum, ſed in filio induſtrioſo non cadit præſumptio delicti & idēvolue runt quidā in vxore,vt no.in d.l.ēt.Aliam ſolutionem poſuit ꝑal gl.in d.l.cum op⁹.dicens diſtinguendum quis pętat,an frater,vt communicet,an ipſe qui quæſiuit petit, vt prę cipuum habeat. Primo caſu ꝓbet fr̄,q̄ ex bonis patris acquiſierit ipſum capitale.Sedo caſu ꝓbet ipſe frater maior,qa is qui aſſerit & petit dꝫ ꝓbare.ff.de ꝓb.l.ei qui.& 6.q.vlt.actor.& hanc ſecundā opi.ſequitur ibi.apertius hoc firmauit auth.ex teſtō.de colla.rō:qa in dubio facta non p̄ſumunt̄.l.in bello.ſ.factæ.ff.de cap.& poſtli. re.& dum,dt̄ q̄ per ꝺiecturas mō p̄dicto in prima ſolutione. Et hoc ſatis mihi placet,& i effectu ītidit in idē cū prima ſolutiōe.Et fa cit qđ in ſimili no.in clerico,nā ſi nō hꝫ adminiſtrationē bono rū bn̄ficij,ſi præſumīt̄ q̄ſiuiſſe ex bonis eccl'iæ:ſꝫ ex ſua īduſtria, vł ꝓſpera fortuna,lꝫ nihil haberet.& in c.j.de pecu. cleri.& no.ī maiori,qui ſocietatē cū alio aromatario ꝓxit. & p̄ſupponitur q̄ erat valde diligēs.Ex duplici.n.capite dꝫ obtinere.Primo,quia ipſe fuit,& eſt in bonorū poſſeſſione:& ſic fratri minori aſſerenti capitale ꝓceſſiſſe ex bonis p̄nis, incumbit onus ꝓbandi,p ſ. ꝑ ſe.Primo,qa eſto q̄ ſit recurrendū ad ꝓcturas,multas hꝫ ipſe lica.3.4.q.2.no.gl.in c.ſcribā.de præſum.ſicut.n fuit diligētiſſim⁹ ꝓſpera.Et qđ volucrunt,q̄ dēat p̄ſumi,q̄ q̄ſuerit ex bonis pat̄ in acqrendo ꝓcta ſocietate,vt dr̄ in themate.ita præſumendū eſt qđ ipſū capitale ſua diligētia paulatim,vł aī's ex ꝓſpera fortuna acquierit.ad idē.c.mādato.d p̄ſum.Sedò ꝙcurrit præſumptio pau ptatis p̄næ.Tertiò,qa ꝓxit ſocietatē noīe ꝓprio: & ita ei⁹ nomi ne,& ſui ꝓfocij libri intitulabāt̄.de patre āt nulla fuit habita mē tio.Quartò in eo qđ pr̄ nūq exegit à filio rōnē, neq; aliqđ lucrū: & nemo præſumit̄ in factis ſuis negligēs.ff.de prob.l.cum de īde bito.& c.ſup hoc.de renun.Quintò,qa filius viuente patre ex lu cro emit aliquas poſſeſſ. noīe ſuo,& patre nō ꝺicente: præſumit̄ ex taciturnitate paterna,& facto filij q̄ lucrum acquirebat ſibi ſoli.arg.in l.ſi filius.ff.de pet.hær.& eorum q̄ no. in c.puenit. de empt.& ven.& c.nōne.de p̄ſum.& l.q̄ dotis.ff.ſo.ma.& l.cū op⁹. §.ſinautem res ſæpè alleg.Sextò qa pr̄ī teſtamēto ſuo nulla fecit de dicta apotheca mentionē.vñ p̄ſumit̄ acquieuiſſe his q̄ p ſi lium eo viuente diſponebanī,ar.in d.§.ſinautem res. Et per hæc ſuperflua remanēt alia dubia circa materiā iſtā formata, ꝑter illud q̄ ḡrit̄, an valeat donatio facta ipſi fratri maiori p ſociū ſuū forenſem,cū excedat valorem 500.flore. cū non fuerit inſinuata:fuit tñ facta coram prioribus,ſeu dñis ciuitatis Rachanati ip ſam approbātib.In q̄ arbitror animaduertēdū ad ptātē,q̄ habeāt ipſi dñi,ſeu priores,ſi em̄ habeāt iura principis, tūc ſatis puto il lā donationē valuiſſe,qa principis p̄ſentia ſupplet oēm ſolēnita tis defectū.vt l.omnium.C.de teſta. præſertim qa inſinuatio nō fit pp aliud niſi vt occultis fraudibus,& deceptionibus obuieī. vt nō.Bar.in l.modeſtinus.ff.de dona.ꝓbaſ in l. data. C.e.ti.q̄ nō præſumunt̄ data principis præſentia.arg.ī l.fi.qđ me.cau. & l.trā ſactionē.C.de tranſac.ad idē l.pen.C.de don.inter vi.& vxo.& l. illud.C.de ſac.ſan.ec.vbi de mā plenè p Bal.Si verò dicti priores non habeant iura principis,ſed ptātem limitatam,vt cōiter ītingit in ciuitatibus popularibus:& tunc aut ſtatutum validat donationes factas corā prioribus,nec aſr exigit inſinuationem, & tunc ſtatutum aliqđ afferat,intelligani ipſam valere licet ī actis publicis nō fuerit inſinuata,& ſatis eſt ēa poſſe ꝓbari p teſtes. ar.d.l.omnium.& vt aliqđ ſit ſpeciale data p̄ſentia dn̄orū. vł em̄ receſſū à iure cōi ex q̄ ſtatutū aī disponit q̄ ius cōe,vt in ſimili not.Bal.in l.2.C.de iura.calū.facit qđ no.Bar.in l.4.§.prætor ait. ff.de dam.infec.in illa qōne,cum ſtatutum diſponit, vt citeī qs ad faciē,vł ad domū. Aut ſtatutū ſpeciale nihil ſup hoc diſponit: & tūc puto eam valere quatenus excedit 500.aureos, niſi fuerit inſinuata.p tex.in d.l.Illud.C.de ſac.ſan.ecc.& in l.donatio.& l.ī hac.C.de donationib.In ptāte.n.gñaliter tributa priorib.non intelligiī data ptās ꝙueniendi legib⁹ & ſtatutis gñalibus, vt ple nè no.per Bar.in l.ambitioſa.ff.de decre.ab ordi.fa.Inſinuatio vé rò nō eſt aliud niſi facere donationē inſcriptis corā iudice:vt in d.l.in donationib.& l.donatio.& l.ſancimus.C.de dona.no.Bar. in d.l modeſtinus,nec exigiī cāe cognitio ſiue decretū:ſed ſatis eſt qđ fiat in pūtia cuiuſcunq; magiſtrat⁹:vt d.l.in hac.facit opt. l.ſi.de pdi.de cu.ſine decreto nō alie.lib.10.ī; Bar.in d.l.modeſtinus.& plenius p Bal.ī d.l.illud.Et qđ ī remiſſione exigaī inſinuatio,plenè per Bar.& Bal.in l.& locis p̄alleg. An aūt ī eo caſu q̄ ꝓ bareī capitale ꝓceſſiſſe verè vel p̄ſumptiuè ex bonis p̄nis,p̄ſumaī pr̄ donaſſe filio maiori,ex quo totum lucrū permiſit penes filiū toto tpe vitæ ſuæ.Dico q̄ nō,quia illud eſſet peculiū p̄fectitiū, qđ venit oīno in diuiſ. l; tpe mortis p̄ris reperiaī penes filium,vt d.l.filio l; in ſacris.C.de col.Ad idē adduco bonū tex. arguendo p p locū à ſpāli,in l.2 oportet ſæpenumero alle. verſi. ſinautē res.vbi ponitur ſpāle in bonis aduentitiis, quorū vſusfr. acquiritur pr̄i,& diſponitur q̄ ſi pr̄ illa bona voluit remanere apud filiū cuius erat proprietas.toto tpe vitæ ſuæ nō poſſunt hę redes p̄ris illorū bonorum vſumfr.petere,vtpote pr̄i debitū: ſed remanet penes filium,quaſi ex diutina donatione, ſecus em̄ in aliis bonis ipſius patris,ſeu profectitiis.An autē hoc caſu ſit ſtandum libris apothecæ ī redditione rōnis:dico,q̄ licet hoc dubiū ſit ſuperfluū.vt patet ꝑ prædicta:tñ vt in oīb. quærenti ſatisfiat, propter caſus q̄ p̄t occurrere,dicerē,q̄ licet aī's poſſit qs appro bare libros oēs alicuius,quatenus faciunt pro ſe,& reiicere qua tenus faciunt ꝙ ſe in ſeparabil.vt eſt tex.no.in l.publia ff.depo.q̄ licet loquaī in epiſt.idē tñ eadē rōne in alia ſcriptura.vt no.Bar. in l.aurel.§.idē quæſiit.ff.de lib.leg.In caſu tñ nr̄o aliud arbitror dicendū,qa pr̄ dādo filio pecuniā,vt eam exerceat in apotheca, vel alio modo,vł eā tradidiſſe,vt faciat inde libros & ſcripturā, ſm ꝙſuetud.illius artis.arg.in l.qđ ſi nolit.§. qa aſſidua. ff.d ædil. edic.facit qđ in ſi.no.Bar.in l.nemo eſt q̄ neſciat.ff.de duob.reis. & qđ no.in l.quædā.ff.de eđē.vñ ſatis eſt,q̄ reddēdo rōnē de capitali & lucro,probet ſm ꝙſuetud aliorū ſociorum & aromatariorum:vñ in his de quib.non ſolent fieri inſtrā, vt in modicis, ſatis eſt probare ꝑ librū tā pro,q̄ ꝙ ſocium,ſeu fratrē, pōt ēt dari iurm,pro quo facit qđ in ſimili no.Bal.in l.id quod pauperib. in fi.C.de ep.& cle.Spec in tit.de inſtr.edit.§.nunc vero aliqua.verſ. ſed nunquid ſm.facit ł ſi negotia.ff.de ne.geſt.Et præſertim hoc admittendū inter ſocios,non.n,requiritur maior diligētia ī reb. cōib.q̄ in propriis.inſt pro ſoc in fi.&ſocietas habet inſtar frnitatis.l.verū.ff.e.& iō non eſt procedendum multū ſtrictè, p̄ſertim ꝙ appareat de lucro nō modico.Et rō reddenda eſt à princip. administrationis vſq; ad fi præſuppoſito q̄ ꝙ pecunia p̄na ſe exercuerit hoc em̄ eſt generale,vt l.t.C.vbi de ratio.agi opor nā ſpeciale eſt in patre qui adminiſtrauit bona aduentitia filij propter vſumfr.ſibi debitum,vt non teneatur filio rōnem reddere, vt l ꝙ oportet.verſ nec ratiocinia.ſecus ergo in aliis bonis,ſi qua pater adminiſtraſſet,de bonis filij,& ecōtra arg in d l.j. C vbi ratio. Nec aliter magis inſiſto:quia non puto neceſſarium, vt prædixi:

Caſus

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Casus consilij sequentis.

CASVS in effectu talis est. Quidam testator disposuit vt certæ pecuniæ distribuerentur per consules cuiusdam artis in maritando puellas egenas: cum quibus consulibus in dicta distributione fienda deberent interuenire duæ voces infrascriptorũ hæredum: hæredes autem suos scripsit hoc modo. Nam in omnibus suis bonis, & c. sibi hæredes vles instituit, fecit, & esse voluit filios masculos legitimos naturales, tam natos, quàm nascituros pro vna parte, & dñm Dynum & Petrum fratres filios olim Bartholomæi Iacobi pro vna alia parte: & Frãcisci Thomasium fratres, & filios olim Thomasij pro vna alia parte. Nunc dubitatur mortuo testatore quær, & per quem debeat fieri dicta distributio: an. s. consules qui sunt sex numero habeant sex voces, & hæredes duas, & sic ꝓstituant oẽs octo voces: an verò cõsules habeat vnã vocem hrdes verò duas: & qd si inuicem discordẽt.

¶ Consilium xxxvij.

1 *Facultas interessendi electioni episcopi quando competit vniuersitati ecclesiarum conuentualium, computantur prælati illarum ecclesiarum per capita.*

2 *Testator si dixit, Titius hæres esto: Seius & Meuius hæredes sunto: quomodo intelligantur isti tres vocati.*

3 *Episcop⁹ si habet actũ facere cũ assensu capituli, sufficit vt vocetur vniuersitas.*

ARBITROR dicta verba posse habere quatuor intellectus. Mihi tamen placet duntaxat vltimus. Primus est, vt consules habeant voces fm capita, vt cum sint sex, habebunt sex voces. pro q̃ vr casus fm vnum intellectum in c. scriptum. de elec. versi. de studiis. vbi patet, q̃ ꝓ sit facultas interessendi electioni epi competat vniuersitati ecclesiarum conuentualium, computantur prælati illarum ecclesiarum ꝓ capita, ita vt fm numerum prælatorum habeant voces. Scdo facit, qa idem videmus in iudicibus: nam si dat̃ ptãs plurib. iudicibus, statur maiori parti eorum fm numerum psonarum, vt in l. duo ex tribus. ff. de re iud. & dist. 65. c. j. Idem in arbitris, vt l. si in tres. cum l. seq. ff. de arbi. & c. j. de arbi. li. 6. & qd ibi no. Tertiò, quia in dispositione dubia recurrẽdum est ad verba præcedentia, & sequentia, vt in l. si seruus plurium. ff. de leg. j. & l. nummis. de leg. 3. & l. qui filiabus. ff. de leg. j. cum si, sed testator respectu hrdum locutus est ꝓ voces: qa voluit vt interuenirent eorum duæ voces: & idẽ vr sensisse de ꝑsulibus. Sed iste intellectus mihi nõ placet, vt oẽs simul ꝛiũgant, & ꝑstituant octo voces, vt sic stet maiori parti numero multiplicatione. Primò, qa cum cõsules sint vocati sub nomine appellatiuo, & simul ad actum expediendũ cũ tertio, vñr oẽs vocari vt vnum corpus, nec debẽt cũ tertio ꝛiungi pari modo fm capita. ar. opti. in l. fi. C. de impu. & ali. sub. & in l. si qs Titio. ff. de vsufruct. accre. & quod ibi no. gl. & optime facit tex. in l. interdum. ff. de hære. inst. facit in arg. l. Titius fundi. & l. liber. §. Titius. e. tit. Et dicã latius. ℣. in quarto intellectu. Præterea tenendo hunc intellectum sequeret absurdum, qa posset distributio fieri sine ꝑsulibus & sine vocibus hrdum. Pone, n. q tres ꝑsules sint in vna parte, alij tres in alia, cum quibus ꝛueniant duæ voces hrdum, certè fm ꝓmissum intell'm isti ꝓualebunt, cũ sint quinq;, & alij tres. vt in d. l. duo ex trib. & d. c. j. 65. dist. tũ nõ est verum dicere, qd hic sint ꝑsules: quia cũ sint deputati, vt certũ corpus, non re ꝓsentaṫ istud corpus, nisi per maiorẽ partẽ, singulorũ de corpe. vt l. mortuo. ff. de fideiuss. iũcta l. qd maior. ff. ad mu. & l. aliud. §. referẽ. ff. de reg. iu. & c. j. de his q̃ fi. a ma. par. ca. & c. fi. de resc. li. 6. no. gl. in c. j. ne sede va. li. 6. & Io. An. in c. a collatione. de app. li. 6. & Fed. cõs. 1. nõ. n. dñr facere ꝑsules qd tres ex eis faciũt. & tñ testator voluit, vt distributio fieret ꝑ ꝑsules. Itẽ pone aliud absurdũ: finge q̃ oẽs ꝑsules simul in vnũ ꝛueniãt, & duæ voces hrdũ inclinẽt in aliã partẽ, fm illũ intell'm valebit dispositio ꝑsulum, q̃ sunt sex voces, & sic distributio fieret ꝑ solos ꝑsules: qd est apertè ꝛ mentẽ & verba testatoris. voluit. n. testator vt in distributione fienda iterumeniant cum ꝑsulibus duæ voces hrdum: ꝛ sine eorũ ꝑsensu nõ ꝓt ꝑsules distributionẽ facere: quẽadmodũ q̃n capitulũ hẽt aliqd facere cũ ꝑsensu ꝑlati, vl̃ ꝑlatus cũ ꝑsensu capituli: op℥. n. necessario q̃ interueniat ad minus maior pars capituli: & ꝑsensus epi, vt est gl. iũcta. tex. ĩ d. c. vnic. ne sede vac. li. 6. & firmat Io. An. in c. a collatione. & plenè Fed. ĩ d. c. ꝓ. j. & qd no. in c. postulasti. de ꝓcess. pb. ¶ Scds principalis intellect⁹ est, vt ꝑsules habeãt vnam vocẽ, ex q̃ vocant̃ per nom̃a appellatiua tanq̃ vnũ corpus fictũ & repræsentatũ: hrdes verò habeãt aliã vocẽ, & exponant̃ verba testõris q̃ hrdes habeãt duas voces. i. duæ partes hrdum, q̃ sunt quatuor, habeant vnã vocẽ: & ita vñr sensisse qdã in allegationib. suis. Sed ꝓfecto hic intellect⁹ mihi nõ placet, qa extorquet & destruit verba testõris, q̃ voluit vt in distributione fienda interuenirẽt duæ voces hrdũ: nec est à verbis recedendũ, vbi nõ ꝑstat clarè de ꝛia intẽtione. vt l. nõ aliꝛ. ff. de le. 3. & c. fi. de ver. sig. Itẽ qa ex verbis testõris clarè ꝑ℥, ꝓ voluit ꝑsules esse autho. & pricipales ĩ hac distribu. fiẽda: hrdes verò esse ĩferiores. vocãt̃. n. accessoriè ad ꝑsules, vt ꝑ℥ ex illis verbis, cũ ꝑsulib. ad hoc l. fi. cui. ff. d fun. ist. & qd legit & no. ĩc. vni. ne se. va. & ĩ c. cũ marthe. §. quæsiuisti, de cele. mis. ¶ Tertius principalis intellectus est per l. si quis Titio. ff. de vsufructu. accre. & in l. Titiꝫ textoret. §. nihil. ff. de leg. j. vt sit sensus, ꝓ hæc distributio ꝑficiet æqualiter ad ꝑsules & ad hrdes. ita tñ vt hæredes habeant duas voces. ꝑsules verò vnam, sicut si actus expediendus ꝑspectaret ad tres æqueprincipal'r. quia testator ꝑsules vocauit per se vt vnum corpus. hæredes verò vocauit pro duab. portionib. sicut colligitur per casum ꝛrium in l. liber homo. §. Titius. ff. de hære. institu. vbi ponit casus ꝓ si testator dixit Titius hæres esto, Seius & Meuius hæredes sunto, ꝓ fiunt duo semisses. i. duæ partes totius hæreditatis, quarum vna dat̃ Titio q fuit solus vocatus, altera datur Seio & Meuio qui fuerunt vocati. Ita in proposito cum hæredes exprelse sint vocati vt habeant duas voces, ꝑsules vero fuerunt vocati simpl'r sub nomine appellatiuo tanq̃ vnum corpus, debẽt hrs solum vnam vocẽ. S℥ hic intell's non placet pp absurditatem q̃ sequeret, qa posset ꝓtingere vt data int̃ eos discordia ꝓ solis hrdes absq; ꝑsulib. distribuerent cum habent duas voces, fixta plenè no. per Io. an. in c. scriptum. de ele. qd est expresse ꝛ mentẽ testatoris q̃ voluit vt ꝑsules essent principales in hac distributione fienda. vt s. plenè dixi. Præterea cum actus pertineat ad duos simpl'r & non detur ptãs insolidum, non ꝓ℥ quod agitur ab vno eorum. vt in c. si duo. de ꝓc. li. 6. & c. cãm matrimonij. & c. vno de legatorum. de off. dele. S℥ in casu nostro ꝑsules & hrdes vocãtur tanq̃ duo corpora: qa testator noluit devno ꝑfidere sine reliquo: ꝛ non ℥ qd disponitur ab altero corpore duntaxat. ad qd optimè facit qd legit & not. in c. pastoralis. prio respon. de resc. Quatò trado quartum intell'm qui vr̃ equitati, rõni & menti testatoris ꝑsentaneus, & nulla inde sequitur absurditas, vt dicamus ꝓ ꝑsules vocenturvt vnũ corpus inter se, tñ fiet ꝑsutatio per capita, vt sic appareat vbi fit ipsum corpus. d. l. interdum. & l. si quis Titio. cum aliis superius allegatis. quemadmodum q̃n aliquid fit ꝑ ad idem c. abbas. 18. q. 2. iuncto c. ecclesia. de eleç. & expresse voluit Fed. in d. consj. in solutio. quæst. & Io. An. in d. c. à colla. & in d. c. postul. ad idem gl. no. in d. c. pastoralis. vbi dicit, qd plures indices deputati ad certum actum sunt loco vnius. & qd no. Io. an. post Host. in d. c. scriptum. cuius d. optimè faciunt ad hanc quæst. Et arbitror ꝓ ista distributio pertineat principal'r ad ipsos ꝑsules per ea quæ superius dixi. & quia testator expresse in principio voluit ipsos ꝑsules duntaxat: sed d. ꝑsules non possunt aliquid deponere sine ꝑsensu duarũ vocum hrdum: ita qd op℥ duas voces hæredum ꝙuenire cum iudicio ꝑsulum, quemadmodum q̃n aliquid pertinet ad capitulum cum assensu sui epi: non. n. potest aliquid in illo actu disponere capitulum, nisi eps ꝑsentiat: nec sufficit ꝓ medietas capituli ꝙurrat cũ iudicio epi, quia ibi nõ esset capitulũ, sed op℥ qd ad minus maior pars capituli ꝙurrat ad dispõnem actus, & habeat ꝑsensum epi. Et ita eꝛ, qñ ꝓ episcopus h℥ actum facere cum assensu capituli, nõ. n. vocantur omnes per capita: sed vniuersitas per se: & respectu suiipsius sit cõputatio per capita: nõ ät respectu episcopi: quia illius assensus requirit̃ æque principal'r. vt no. gl. prəal. in d. c. pastoralis. & Fed in d. c. a. ꝑsi. propefi. ad idem. c. si pro te. de resc. li. 6. iuncta gl. testõr. n. expresse voluit, vt ꝑsules distribuerẽt, s℥ cum eis voluit ꝓ ꝙurrerent duæ voces suorum hrdum. nõ ꝛ valebit actus, nisi ꝑsules disponãt, vl̃ altem maior pars ꝑsulum. d. l. duo ex trib. ff. de re iud. & d. c. fi. de resc. li. 6. cum simi. prəal. cũ assensu duarum vocũ ipsorum hrdum. noluit. n. testator dare alicui eorum ptãtem insolidum. Quare haberi debeant duæ voces hrdum: arbitror, ꝓ cum hæredes fuerint vocati distributiuè, ꝓ oẽs vocati pro quarta parte hñt vnã, alij pro alia quarta hñt aliam: & sic de reliquis. ar. opti. in cle. pro res. de iurepa. & in prəal. l. interdum. & ĩ c. q̃n. de iurepa, vñ satis est ꝓ ꝑsules habeant in distributione fienda duos ex prædictis hæredib. sumptos modo prædicto. & erit tutum vt oẽs requirantur, cum testator non expresserit quorũ hrdum voces habeant & sufficiet hre duos eorum. arg. eorum q̃ no. Bar. in l. Pompo. ꝙs incipit si vni. ff. de re iud. & in l. hrdes mei. ff. ad Treb. Nõ ẽt putem necessarium ꝓ oẽs hæredes dent duas voces: quia nõ resultaret aliquis bonus effectus, cum vt dixi, actus pertineat principal'r ad ꝑsules, & sufficit hic ꝑsensus duorum hæredum. non. n. voluit testator necessariò oẽs debere ꝑsentire, ne difficultarent in tanto materiam propter facilitatẽ hominum in discordando. vt in c. nec nouum. 8. q. 1. ad c. scriptum. 8. allegatum, in primo intellectu ꝑt responderi: vt colligitur ex not. per Fede. in loco prædicto.

¶ Consilium xxxviij.

1 *Surreptio in litteris gratiosis vitiat gratiam.*

2 *Possidens duo beneficia curata eodem tempore, si non apparet de legitimo titulo, præsumendum est quòd iniuste possideret.*

IN qõne q̃ ad præsens vertitur inter do. Nico. Verij de Brãdinis de Vrbino ex parte vna, & do. Iaco. Thomasij ex alia: sup canonicatu & beneficio ecclesiæ curatas. s. plebẽ S. Andreę, & ecclĩa S. Mariæ in castiglione. nec fuit p eũ allegata aut ꝓbata dispẽsatio per habentẽ ꝑtãt, nec vnio legitimè facta: l℥ p cum fuerit allegata; s℥ assertioni partis ſiãdum nõ est, cũ vnio ꝑsistat in facto, & sic ꝛ ĩ nõ est ꝓsumendũ: nã qlibet eccl'a curata præsumit̃ per se stare & dẽt hre suum rectorẽ. vt in c. cum nõ ignores. de pb. nec sufficit ꝑscriptio, vt tanq̃ vnitæ tenent̃, nisi sit tanti tpis cui' initij memoria nõ existat. vt plenè no. per Io. an. sup̃er regula, q ꝛ iura. de re. iur. li. 6. in mercu. facit c. ij. de ꝑsc, & 6. q. j. sicut. de ost. ꝓd. c. ordinarij. lib. 6. Cum ergo constet eundem d. Nicol. possedisse eo-
2 dem tpe ꝓ duo bñficia curata, nec appareat de legitimo titulo, ꝓsumendum est ꝙ iniustè possederit: qa iure resistente possedit. vt in l. quẽadmodu. C. de agri. & censi. lib. xj. & in d. regula, qui ꝛ iura mercat̃, & per ꝙsequens incidit in pœnã exuagantis, execrabilis. Io. 22. vbi disponit, ꝙ talis est priuatus vtroq; bñficio, & effectus inhabilis ad alia q̃cunq; bñficia: q̃ ꝙ. iudic. ꝓ d. do. Nicol. erat inhabilis ad d. canonicatum obtinendum: & per consequẽs nõ valuit collatio canonicatus per executorẽ sibi facta. ꝓ hoc qd no. In. in c. int' dilectos. de exec. præla. vbi dicit, qd collatio bñficij facta per executorem notorie indigno, est nulla. & facit qd ipse no. in c. fi. de præsump. In casu aũt nr̃o plus est: qa nõ solum erat indign⁹ immo à iure inhabilitatus ad qdlibet beneficium. vt s. dixi. & facit qd no. idẽ In. in c. cum nr̃is. de ꝙest. pb. ¶ Tertiò principal'r facit ꝛ d. do. Nicol. cle. gratiæ. de rescrip. vbi disponit̃ ꝙ si post gratiam factam ad beneficium obtinendum recipiat quis beneficium, cum simul cum beneficio sibi debito vigore ꝛæ retinere nõ põt, vl̃ renuntiare d. ꝛæ. Sed in casu nr̃o d. do. Nico. post gratiam sibi factam obtinuit duo curata, q̃ nullo mõ põt obtinere cum canonicatu, & alio beneficio: cum sit reddit⁹ inhabilis ad quodcunq; beneficium obtinendum: q̃ vl̃ d. gratię renuntiasse: & p ꝙsequens nõ potuit illius vigore petere d. canonicatum: qa ius semel extinctum nõ reuiuiscit. vt ĩ d. cle. gratię. vij. q. ij. q̃ periculosum. & c. ex transmissa. de renun. & de ꝙse. dist. iiij. q̃ris. & l. qui res. §. aream. ff. de solu. Nec hic ob. ꝙ tex. in d. cle. ꝛæ. loquat̃ in eo qui impetrauit gratiam ad bñficium curatũ, vel ad dignitatẽ. qa d. do. Nicol. impetrauit ẽt ad bñficiũ cũ cura, vel sine cura. Item eadem ratio est in casu nostro, in vtrisq; vt ex prædictis: ergo eadem debet esse dispositio, vt apertè hoc sentit gl. in d. cle. gratiæ. i verbo beneficium curatũ. & in gl. ꝑce

denti. ¶ Quarto posset attentari ꝙ ẽt cessantib. oĩb. prædictis d canonicatus nõ includebat̃ super litteris impetratis per eum, qa nõ fuit facta mentio ꝙ canonicatus spectabat ad electiõe cano nicorũ: sed solũ mandat̃, quideri de spectante ad collationẽ, ꝑsentationẽ, puisionẽ, seu dispositionẽ epi, vel capli, & c. Certo ẽ ante ꝙ appellatione ꝑdictorum modorum nõ venit electio. vt ꝓbat̃ in c. cum in illis. de ꝑb. li. 6. §. illis vero. & in cle. j. de ꝑb. Et qq illa iura loquant̃ cum mandat̃ ꝙideri de prælaturis, dignitatib. seu personatib. tñ eadem rõ est in inferiorib. beneficijs. cum. n. lræ ad beneficia obtinenda sint ambitiosę, debẽt strictè intelligi. vt in c. quis. de ꝑb. li. 6. ideo vno modo expsso non venit alius. vt i c. cum in illis. ꝑal. & c. suscep. de resc. eo. li. & hoc tenet gl. ord. in d. cle. j. in ver. de dignitate. & idem ibi Paul. ¶ Ex quib. oĩb. cuidẽ ter p℥ d. dñm Nicolaum oĩ iure destitui in retentione seu assecutione d. canonicatus. ¶ Venio nunc ad iura d. dñi Iacobi: & omissis pariterõne alleg. quæ possent exquisitè ꝛa eundem fieri, arbitror eum bono iure fulciri: satis enim ꝓbatum est ꝙ ꝑfectionem partis aduersæ, & ꝙ testes ab eo ꝓductos, ꝙ possessio iuris eligẽdi canonicos est pſens penes canonicos residentes ĩ ciuitate Vrbini ita ꝙ existentes extra ciuitatem nõ sint de necessitate vocãdi. & ꝛali ꝙsuetudini ſtatur etiã in electionib. canonicorũ. ꝓbat̃, in c. cum in eccl'ijs. in fi. de ꝑb. li. 6. ¶ Præterea satis ꝓbatũ est ꝙ in d. eccl'ia non erant tpe electionis factæ nisi octo canonici, q̃rum vnus erat mortuus, & sic remansserunt septem, tres ꝓbãt absentes extra ciuitatem tpe electionis factæ, potestas ꝛ eligendi remansit solidè penes quatuor in ciuitate residentes, qa esse põt, cum penes vnum residere ius collegij etiã in electione ꝑlati possit. vt legit, & notatur in c. gratum. de postu. ꝑla. & 65. di. c. fi. & l. sicut. ff. qd cuiusq; vniuer. facit 10. q. ij. hoc ius porrectum. post principium. ibi, maiori parte ibidem seruiẽtium ꝙsentiente, &c. Isti vero quatuor canonici, penes quos rem̃ sit tota potestas eligendi potuerunt ꝛpromittere in vnum ex eis, vt in c. cum in iure, & c. cãm. & c. qa pp. de cle. li. 6. cum similib. electio ergo facta ꝛpromissario eorum de d. dño Iacobo valuit, & tenuit, cum posit capẽm data vacatione canoni. ad eorũ libitũ ſe cõgregare, & eligere, cum à die vacationis, & notitiæ currat eis tempus. vt in c, qa diuersitatem. de ꝙest. pb. & c. licet d. sup. neg, ꝑla. cum ämi. Et qualiter capẽm debeat conuocari, ităndum est cõsuetudini. c. in causis. de cle. no. Bar. in l. obseruare. C. de ꝙcur. li. 10. Nec ob. si dicatur, qd nõ plene ꝓbat̃ ꝙtudo, vt absentes no ꝙcent̃, qa cũ illa sit ꝛ ius, regrit̃ ſpatium 40. anno. vt in fi. de ꝙsue no. gl. in c. fi. e. ti. li. 6. qa satrem probatur, qd præsentes in ciuitate sunt in possessione diuturna eligendi canonicos exiſtentib. extra ciuitatem minime regſitis: & hæc quasi possessio sufficit ad validitatẽ electionis iam factæ, vt in c. quærelam. de ele. & c. cum olim. de cau. pos. & proprieta. & c. cõsultationib. de iurepatro, & qd in eis no. facit qd no Inn. in c. ij. de in integ. resti. Et ex istis omnib. concludit̃ tertium: ꝙ cũ contra electionem d. domini Iacobi, vel eius personam nil canonice probatum sit, & de ipsius iurib. clarè pateãt, partes iudicis erunt in hac causa confirmare electionem de eo factam, & imponere silentium d. domino Nicolao, ac illi canonico qui dixit se contemptum in illa electione, cum probatum sit per testes productos à d. do. Nicolao, illum venisse ad citationem post electionem legitime factam de d. domino Iacobo.

¶ Casus consilij sequentis.

ILLVD DE IVRE Quæritur in effectu, an statutum ciuitatis quo cauet̃, vt vxori relictę debentur alimenta ab hæredib. viri defuncti tpe dissoluti matrimonij, donec sibi fuerit dos soluta: possit sine peccato obseruari pſertim habito respectu, ꝙ mulier defuncto viro fuit recepta à patre suo locuplete, & in ipsius domo alimentata ab eodem, donec fuit alteri nupta, cui maritata, extitit, cum iurib. competentib. contra hæredes primi mariti. Hinc est qd tam pater, qui alimentauit filiam in vtilitatem, ꝙ maritus secundus, ꝙ alimentat, & sustinet onera matrimonij, quotidiè perunt alimenta à temporemortis primi mariti: pro parte aũt hæredum mariti allegat̃ d. statutum continere vsurariã prauitatem. Itẽ ꝙ ex alio capite nõ erant mulieri alimenta præstanda: qa alio statuto ciuitatis cauet̃, vt vxor teneat restituere oĩa sibi tradita, & donata à marito: qd tñ dicta mulier minimè fecit cũ adhuc sibi teneat quasdam vestes prætiosas. Quæritur quid iuris tam respectu mulieris, quã patris, & secundi mariti, ꝙ dictã mulierẽ alimentarunt dote non soluta vsq; ad præsentem diem.

¶ Consilium xxxix.

1 *Vsuræ dotis possunt etiam hodie peti prohibitione iuris canonici non obstante.*

2 *Formalitas in vsura est ipsum mutuum.*

3 *Statuta si mandent alimenta præstari vel quid certum pro libra, non valent.*

4 *Maritus non alimentat vxorem principaliter propter dotem acceptam, sed qa vxor deseruit oneribus matrimonij.*

5 *Mulier si non habeat vnde se alat, ꝛ per hoc põt petere alimenta infra annũ.*

6 *Vxor non potest petere vsuras ante ꝛ retardatæ dotis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

VIDETVR Primo d.statutum valere, ac omni peccati scrupulo carere: sicut em lex ciuilis potuit à principio statuere, vt dos in bonis immobilib.cõsistẽs restitutioni subiaceat post annum,adeo ꝙ restitutione postmodum non facta teneatur hęres ipsam dotem cum vsuris restituere:vt est expressum ī l. vnica.§. exactio.C. de rei vxo.actio.& dicit Bar.in l. cunctos populos. C.
1 de sum.tri.ꝙ † tales vsuræ possunt etiã hodie peti prohibitione iuris canonici non obstante:quia nõ veniunt ex pacto ȝhentiũ, sed ex legis dispositione ꝓpter moram sicut enim põt lex in pęnam condemnare in duplum,vel triplũ.inst.de act.§.tripli. facit qd legi.& ꝛo.in c.vnico.de plus pe.ita potuit lex cõdemnare hęredẽ mariti pp morã, & ꝛtumaciã in restituẽdo dotẽ ſm iuris dispositionẽ.ita pari rõne potuit statutũ ciuitatis ꝑstim habẽtis iura principis inducere,vt dos quibuscũq; bonis ȝsistens, illico restitutioni subiaceat,&in pęnã morosi inducere,vt almięta mulieri ꝓstent,donec dos soluta fuerit,arg.in l.omnes populi. ff.de iust.& iur.& qd no.Bar.in l.infamẽ.in fi.de publ. iud. Et ꝑstim hoc vt admittendũ cã alimẽtorũ:eum multorũ sit opi.vt etiã in fra annũ debeãt alimẽta mulieri nõ hũt taliunde,vnde viuęret, ẽt oĩ dispositione statutaria cessante,vt no.gl.in d.§.exactio.quã multi sequũt.& firmat Spe.in ti.q fil.sint legi.& cum maritus ꝓpter onera matrimonij supportanda lucret fructus rei pignoratę pp dotẽ.vt in c.salubriter. de vsuris. fortius ꝙ ꝓ suo interesse poterit petere sine oĩ peccato hmõi alimẽta ab hrdib.primi mariti.nã & de iure canonico possunt peti vsuręq; interesse, vt no.in c.ȝstus de vsuris.& ī l.fi traditio.C. de act.empt.& vt expressum in c.salubriter. & c.j. de feu. ¶ Scdo prncipaliter facit,
2 † qa formalitas in vsura,est ipsum mutuum: vñ vsura nõ ȝsistit nisi in ȝctu mutui pacto tacito,vel expsso interuenięte. 14.q.ij.ꝙ totum.& in c.ȝsuluit.de vsur.plene ꝓ lo.An.in rl'a,peccatum.de re.iur.li.6.in mere.Sed in casu nõ nullum interuenit mutuum, nec pactum expssum,vel tacitũ,sed totum pucnit ex dispositiõe statutaria:ꝙ cesset vsuraria prauitas.¶ Sed his nõ obsttãtib.ꝙ vere casu nõ nõ obstant,ȝria sniam arbitror veriorẽ. Et primo allego autho.Io.de lig.in cle.vnica.de vsuris,vbi hãc qõnẽ in terminis format.& dicit talia statuta non valere,& statuẽtes incide
3 re in pẽnã illius cle.& plus dicit,† ꝙ talia statuta nõ valent etiã si mãdent alimẽta ꝓstari,vel qd certum ꝓlibra post annum.ꝓ ꝙ allegat dictũ Inn.in d.c.salubriter. vbi firmat vxorẽ relictã nõ lucrari fructus rei sibi pignorate pp dotẽ:qa nõ deseruit matrimonio,sicut,n.maritus nõ lucrat fructus rerum dotaliũ,nec pignorũ sibi datorum pp dotẽ,si nõ sustineat onera mrmonij: vt legi. & no.in c.ꝓ vestras.de do.post diuor.rest.& l.fi ante.ff.sol.mat.& in d.c.salubriter.ita nec vxor dẽt aliqd habere ꝓ interesse dotis,
4 ex ꝙ nõ sustinet,nec deseruit onerib.matrimonialib.† nõ. n.vr maritus alimẽtare vxorẽ principal'r pp dotẽ acceptã,sed qa vxor deseruit onerib. matrimonij. Hinc videmus ꝙ si maritus duxit vxorẽ sine dote, tenet nihilominus alere vxorẽ iuxta dignitatẽ suã:& tanꝙ sororẽ:vt no.In.ĩc.ꝓ vestras.& legit,& notat in l.si cũ dotẽ.§.sinautẽ.ff.sol.ma.Et ꝑstim nõ pnt alimẽta exigiꝛ.annũ, cũ ante nulla sit mora,nec ẽt post mora qa l. male faciat hrdes nõ soluendo dotẽ, ꝓut à iure dispositũ est,nõ tñ pp cursum tpis põt aliqd estimabile peti:qa qcqd sorti accedit vsura est. 14.q.3. ꝓ totũ.Lex aũt seu statutũ nõ põt ĩducere, vt licitè vsura soluat, cũ in mã peccati stãdũ sit iuri canonico:vt in c. fi.de ꝑsci. no. Bar.ĩ l.priuil.C.de sacrosanc.in rl'a,possessor.de re.iu.li.6.¶ Prętereà,& scdo ꝓbatur subtiliter:rõ.n.quare potissime fuit vsura ꝓhibita,est qa creditor ȝsequit duas retributiones,Prio.n.ȝsequit pecuniã suã integrã. Scdo ȝsequit aliqd lucrũ vltra debitũ,qd ẽ ꝙ nãm rerũ,cũ ex se nõ generet aliã pecuniã, nec vsus pecuniæ ẽ separatus à dñio ipsius pecuniæ.vt plene,& subtilit' no.ꝓ lo.An. sup d.regula,peccatum.In casu aũt nro hoc directo ȝtingit, nã mulier haberet duas retributiones ex sua pecunia.Primo.n.ȝsequit suã pecuniã cum integritate.Scdo ȝsequit lucrũ alimentorũ,qd nõ est ꝓcedẽdũ:nec statuta ciuitatis excusãt: vt ī d.cle.vnica.de vsuris.Nec ob.ꝓpetat rõne sui interesse nõ.n.ꝓbat ex hoc ĩteresse mulieris.Primo,n.intra annũ nõ põt de iure petere,ꝑstim cũ nõ indigeret,cũ à patre locuplete fuerit alimẽtata. Quini
5 mo statuti tenẽt,vt refert Cy.ĩ d.§.exactio.† ꝙ ẽt si mulier nõ habet vñ se alat,nõ ꝓ hoc põt petere alimẽta intra annũ cũ hoc nullo iure caueãt.nec obst.sua inopia,cũ possit sibi ꝓuidere vẽdẽdo iª sibi ꝓpetẽs d ꝑsenti.Et ꝓfecto illa opi.ẽ verior,& subtilior,l; alia æquior.vt sentit Io.An.ĩ addi.Spe.in tit.q filij sint legi.§.j.Fortifiãt etiã hęc ꝛclusio ex rõnib. ĩtatim ficndis ad ȝria.Et ad hanc ꝛclusionẽ facit qd no.Bar.in l.insulã.§.vsuras.ff.sol.marti. vbi di-
6 cit,† ꝙ vxor nõ põt petere vsuras occasione retardatę dotis:ita ꝙ nõ hẽt locũ ſm cum de iure canonico.l.vnica.§.exactio ꝓal.& idẽ sentit Azo in sum.de vsur.& Io.An.& Inn.in c. salubriter. de vsuris.vbi dicunt,ꝙ si hæres mariti obligauit vxori ꝑdium ꝓ dote restituenda,tenẽt ꝓputare fructus. qd est notãdum. Nõ obst. primũ ȝrium supra formatũ:dico.n. ꝙ licet lex possit certã pęnã infligere morosо & contumaci:vt in ȝrio,nõ tñ potest inducere lucrum parti propter cursum temporis:sicut facit in d. l.vnica.§.exactio.& statutum in casu nostro.& ita refert Butr. in d.l. cunctos populos.quendam theologum sibi respondisse. Quinimo statutum in casu nostro non est fundatum super aliqua mora:quia ñ astringit hęredem ad illico dotem soluendam, sed ad præstandũ alimẽta,donec dos fuerit soluta & sic inducit mãm peccandi,quia vxor non curabit petere dotem, vt interim consequatur illud lucrum ex solo cursu temporis.Nec secundo ob. qd dr de interesse:qa interesse non est intra annum, cum nulla sit ibi mora.d.§.exactio.nec ẽt post annum probatur ipso iure ĩ teresse,sed est necesse,vt appareat qd mulier vel marit⁹ erat solitus ex pecunia licitè lucrari. & tunc habebit petere probãdo interesse:non autem audietur petendo alimenta vigore statuti. facit qd no.In.in c.sacro.de sen.exc.Bar.in l.vnic. C. de senten.ꝙ ꝓ eo qd interest.&.qd no.in c.ꝙestus.de vsu. petit. n. maritus secundus ab ipsis hæredib.primi mariti dotẽ, tanꝙ aliud debitũ priuatum.Non obst.tertio qd dicitur mutuum nõ interceſſisse: quia dico qd nõ est mutuum expressum,sed ius fingit mutuum interuenire,quasi hæres soluerit dotem & postea mulier sibi ȝpensauerit,nec ab ea recipiat lucrum alimentorum,sicut ius disponit in eo,ꝙ vendit rem plusꝙ valet : quia differt solutionem pretij,vt plene legiꝛ & notatur in c.in ciuitate. de vsur. cum. n. habeat actionem ad dotem post annum,vel ante,si statutũ hoc inducit tacite,vel expresse,& cã non intentet, vt tacitè ꝙenire cum debitore:merito hoc est damnandum.Et hęc sufficiant,& præsertim hoc dicendum in casu nostro,in ꝙ mulier non paruit statuto quatenus in ea fuit,in restituendo vestes:& frustra legis auxiliũ inuocat,ꝙ cõmittit in legem.vt in c.qa frustra.de vsuris.

Consilium lx.

1 *Donator quando se obligat per verba obligatoria,est obligatus.*
2 *Prohibitus alienare inter viuos,non videtur prohibitus in vltima voluntate.*
3 *Donatio causa mortis quando non fit in testamento, nec in codicillis, accedit magis ad naturam contractus,quam vltimæ voluntatis.*
4 *Tutor non dicitur consentire contractui minoris,nisi expresse approbet.*
5 *Statutum vbicunque exigit consensum alicuius in facto alterius,videtur illum requirere pro solemnitate.*
6 *Prohibitus donare sine alicuius consensu, non potest donationem facere, nisi specialiter sibi fuerit donare permissum.*
7 *Tacens non habetur pro consentiente vbi ex tur de re onerosa,& nõ apperibili.*

FACTVM IN EFFECTV SIC PROPONITVR, Statuto Senẽsi cauetur,vt nulla mulier nupta possit de suis dotib.vel in ipsarum præiudicium aliquem ȝctum, vel obligationẽ facere cum patre,fratre,auo,vel quacunque persona sine cõsensu,vel ratihabitione sui viri,& si fieret,non valeat ipso iure, &c.alio vero statuto cauet,ꝙ in qualibet vltima voluntate liceat tres testes,&c.Quib.sic dictantib.quædã do.Checca nupta Ioãni de Bandinello susceptа vnica filia ex matrimonio, veniẽs ad mortẽ in ꝑsentia d.viri sui comitis cũ ȝsensu patris sui,donauit cã morti d.patri suo præsenti & recipiẽti ꝓ fratrib.carnalib. d.do.Checcæ,& filiis d.comitis quartã partẽ suarũ dotiũ oĩmodo ꝙ poterat.Quæritur nunqd d.donatio virib.subsistat.Pro cuius decisione quatuor sunt examinanda.Primo an donãdo mortis causa videatur mulier ȝhere,vel in præiudicium suarum dotium obligationẽ facere.Secundo ꝑsupposito ꝙ ȝctũ vel obligationem fecisse videatur ita vt mariti ꝓsensus interuenire iuxta primum statutum debuerit,an mariti præsentia in donatiõis actu cum taciturnitate habeatur pro cõsensu, vt sic statuto sit satisfactũ.Tertio præsupposito qd debeat haberi taciturnitas ꝓ ꝓsensu,nunqd d.donatio possit infringi ex eo capite, qa nõ ĩteruenerunt quinq; testes.Quarto præsupposito ꝙ ex d.capitib. nõ possit infringi,an saltem valeat impugnari ex eo:qa pr̃ consensit, seu authoritatẽ ꝑstitit in donatione facta filiis suis in potestate ꝛstitutis.¶ Circa primum vr̃ primo dicendum ꝙ donãdo causa mortis non videaꝛ d.do. Checca ȝ actum aliquem vel obligationem fecisse,qd non ȝxerit vr̃ clarissimum.quia ad esse ȝctⁿ requiritur vr̃ vltro citrõq; nascatur obligatio.vt in l.labeo. ij.ff.de verb.sig.qd cessat in donatione causa mortis : nam ex ꝙ non interuenit rei donatæ traditio, nulla nascitur in parte donatarij obligatio:non.n.obligatur ipsi donatori ad aliquid: secꝰ si interuenit traditio:quia tunc obligaꝛ ad restituendum,si cõualescat donator.aut si prius decedit ipse donatarius:vt in l. nõ omnis.ff.si cer.pe.Nec ipse donator vr̃ obligari: tum quia ante mortem donatoris nõ vr̃ donatio perfecta, vt in l.non vr̃. ff. de don.cau.mor.tũ qa potest pœnitentia ducẽ illã donationẽ ad libitũ reuocare:vt in l.mortis causa donatio.& l.ꝙ mortis cã.ff.e. ti.ꝙ non est donator obligatⁿ:cum obligatio sit iuris vinculũ ꝙ necessitate astringimur alicui⁹ rei soluẽdæ,&c.vt dicit tex.insti. de obl.in prin.Et hoc expresse vr̃ sensisse Dy.dicens, † ꝙ quãdo donator ꝓ verba obligatoria se obligat:vt qa dicit ꝓmitto tibi donare:& tũc ẽ obligatⁿ,l; possit reuocare:aut nõ ꝓ verba obligatoria:vt qa dixit dono:&tunc nõ obligaꝛ:sed hrs additiõe secuta tenet vtili ex testamẽto.alleg.l.j.C.eo.Cum ꝙ vt p; ex pdictis.d.do.Checca non fecit donando cã mortis aliquẽ ȝctum vr̃ obligationem:quia purè donauit cã mortis:ꝙ nõ requirebat ȝsensus mariti.potuit ꝙ donare cum solo patris ȝsensu, vt in l.tã
2 is.§.j.ff.de do.cau.mor.facit qd in simili dicimus ꝙ † prohibitus alienare inter viuos non vr̃ ꝓhibitus in vltima voluntate.ar.in l.pater.§.fundum.ff.de leg.iij.plenè per Bar.in l.si ita quis ꝓmisit.§.ea lege.ff.de verb.ob.Donatio aũt cã mor. trahitur ad vltimam volũtatẽ:vt inst.de don.in prin.& in l.fi.C.de do.cau.mor. Maritata ꝙ ꝓhibita sine ȝsensu mariti ȝctum vel obligationẽ facere,de iuis dotib.nõ vr̃ ꝓhibita disponere in vltima voluntate,&p ȝsequens nec in donatione cã mortis.Sed statutum ꝓhibet mulierẽ nuptam in præiudicium suarũ dotiũ sine sui viri ȝsensu obligationem facere.Sed nulli dubiũ est ꝙ donando causa mor.faciat obligationẽ ī ꝓiudiciũ suarũ dotiũ:qa nõ data revocatione debeãt dos seu eius pars donatariovigore donatiõis. vt ff.de do.cau.mor.ꝓ totũ.qd aũt obligatio ex tali donatiõe oriaꝛ,apertè p; ,ga olim certũ est ꝙ debebat ĩteruenire stipulatio vt in l.mortis cã donatio.& l.senatⁿ.§.fi.ff.eo.no.Cy.in l. j. & l.fi. C.e.hodieverò ſm cõem opinionẽ sufficit nudũ pactũ,sicut ĩ donatiõe inter viuos:vt no.gl.in l.cũ pater.§.mœuio.ff.de leg. ij.& inst.de don.in prin.tenet Cy.in d.l.j.& fi.& Bar.in d.§. mœuio.& in l.i.de do.cau.mor.pal.& sic oritur obligatio q̃ inducitur ex ȝsensu partium.vt in l.cũ amplⁱ.§.is nã.de reg.iur.& l. Stichum. §.nãlis.ff.de sol.Quinimo dico ꝙnõ solum inducitur obligatio in ꝓiudicium suarũ dotium ex tali donatione sed ẽt ipsa donataria obligaꝛ ex stipulatione seu pacto suo, l; nõ irreuocabilʳ ꝓ supradicta,ex ꝙ eã facit ñ ī testamẽto:vt apertè hoc voluit Bar.ĩ pugnando opinionẽ Dy.in d.l.j.ff.de do.cau.mor. tenet origina
lit' i gl.& clari⁹ in l.legatũ est quædã donatio.ff.de leg.ij.& Inst. de dona.§.j.in verbo satis sentit.d.l.j.& fi.C. eo. ergo locⁿ est statuto ꝙ caueꝛ vt nulla obligationẽ facere possint in ꝓiudiciũ suarũ dotiũ sine ȝsensu mariti:habuit.n.statutum respectum ad fragilitatẽ sexus.ar.in l.si mulier.C.ad vellei.vñ sicut mulier inducitur ad donãdũ ī causa mortis,ita induci põt ad nõ revocãdũ. arg.ī d.l.si mulier.& qd no.Bar.in l.gñal'r.C.e.vñ negari nõ põt ꝑtim in muliere,quin dicaꝛ obligationẽ fecisse in ꝓiudicium suarũ dotium:qa ea non revocãte sicut nõ revocauit, præiudicaꝛ filiæ,& hrdib.suis.& ipsa remanet sp obligata,l; in vita poterit se absoluere,sed anteꝙ faceret obligata exĩstebat.Ex his p;
3 responsio ad ȝria.Dico.n.ꝙ propriè non ȝxit,sed obligationem in præiudicium suarum dotium fecit.Ita qñ† donatio cã mort. nõ fit in testamẽto,nec in codicillis,accedit magis ad nãm ȝctⁿ ꝙ vltimæ voluntatis,vt ꝓbaꝛ.in l.tã is.§.j.pal.&ibi hoc tenet Bar. & idem qd no.in d.l.j.& fi.C.de do.cau.mor. secus autem si fieret in testamẽto vel codicillis:quia tunc saperet ex toto nãm vltimę voluntatis & essemus extra verba statuti:& hoc casu procedit ȝria.Ex qb.oĩb. ꝛcludiꝛ ꝙ opⁿ fuit solẽnitate statuti ad validitatẽ d.donationis.¶ Ideo oportet nũc discutere ſm dubiũ, an marit⁹ tacẽdo videaꝛ ȝsensisse.Et ꝓ parte affirmatiua põt allegari regula qui tacet.de reg.iu.lib.6.cum multis iuribꝰ.ibi allegati: ꝓ ꝛcordantiis.in qb.patet ꝙ q tacet ꝑsentire vr̃.Dico ꝙ ꝓ & ȝ pñt allegari iura ferè infinita quæ discurjuntur plenè per gl.& Dy.in d.regula qui tacet.& regula is q tacet. & ꝙ Cyn.in l. inuitas.C.de ꝓcu.& Bar.in l.quæ dotis.ff.so.ma.per canonistas ĩ c.nonne.de præsump.Sed in ꝓposito nro arbitror firmit' ꝙ illa
4 viri pũtia taciturnitas nõ dẽt haberi ꝓ ꝑsensu. pro ꝙ allego tex. no.iuncta gl.in l.3.ff.de auto.tu.vbi patet † ꝙ tutor non dr̃ consentire ȝctui minoris, nisi expresse approbet.vñ sola taciturnitas non habetur pro ꝑsensu.Et expressius per illud & gl. hoc vo luit Bar.ĩ d.l.quæ dotis.vbi ad propositum ꝓ ibi no.tradit theorica dicens,ꝙ qñ agitur de præiudicio tertij cuiꝰ bona ꝛcernũt aliquẽ ꝙ ad curã,& solicitudinẽ,tacens non ꝑsumit ꝑsentire:sed dos vxoris respicit maritum ꝙ ad curã,& sollicitudinẽ,ꝑstim attento statuto qd ꝓhibet mulierem obligationẽ facere sine ȝ
5 sensu mariti:ꝙ tacẽs nõ vr̃ consentire. Secundo probo † sic vbicunq; statutum exigit consensum alicuius in facto alterius vr̃ illud requirere ꝓ solemnitate qa aliẽ nõ posset requirere, ex ꝙ negotium ad illum nõ ptinet,nec est superior ȝhentis, ita notã ter tenuit Ant.de but.in c.cũ ȝsuetudinis.de ȝsue. Vbi aũt requiritur ȝsensus ꝓ solennitate actus oportet ꝙ interueniat ex presse & clarè,nec sufficit taciturnitas ad hoc qd legiꝛ & notaꝛ in c.qa pp.de clect iunctis notatis in c.qd sicut.& c.ecclia.e.tit. facit qd in simili no.gl.in c.vt circa.de cle.li.6. Tertiò vr̃ de hoc tex.in simili in l.filius famil.§.pari autem ratione.ff.de do.vbi pa
6 † ter † p is qui ꝓhibetur donare sine alicuius ȝsensu nõ põt donatione facere,nisi specialiter sibi fuerit donare ꝑmissum.Et põdero verbũ special' r per qd probatur ꝑsensum expressum requiri.Et per illum tex.hoc apertè tenet Bar.in d.l.tam is.§.j.ver.qro an requiraꝛ expressa & specialis, &c. Quarto facit theorica ĩ-

gatoria:vt qa dixit dono:&tunc nõ obligaꝛ:sed hrs additiõe secuta tenet vtili ex testamẽto.alleg.l.j.C.eo.Cum ꝙ vt p; ex pdictis.d.do.Checca non fecit donando cã mortis aliquẽ ȝctum vr̃ obligationem:quia purè donauit cã mortis:ꝙ nõ requirebat ȝsensus mariti.potuit ꝙ donare cum solo patris ȝsensu, vt in l.tã
2 is.§.j.ff.de do.cau.mor.facit qd in simili dicimus ꝙ † prohibitus alienare inter viuos non vr̃ ꝓhibitus in vltima voluntate.ar.in l.pater.§.fundum.ff.de leg.iij.plenè per Bar.in l.si ita quis ꝓmisit.§.ea lege.ff.de verb.ob.Donatio aũt cã mor. trahitur ad vltimam volũtatẽ:vt inst.de don.in prin.& in l.fi.C.de do.cau.mor. Maritata ꝙ ꝓhibita sine ȝsensu mariti ȝctum vel obligationẽ facere,de iuis dotib.nõ vr̃ ꝓhibita disponere in vltima voluntate,&p ȝsequens nec in donatione cã mortis.Sed statutum ꝓhibet mulierẽ nuptam in præiudicium suarũ dotiũ sine sui viri ȝsensu obligationem facere.Sed nulli dubiũ est ꝙ donando causa mor.faciat obligationẽ ī ꝓiudiciũ suarũ dotiũ:qa nõ data revocatione debeãt dos seu eius pars donatariovigore donatiõis. vt ff.de do.cau.mor.ꝓ totũ.qd aũt obligatio ex tali donatiõe oriaꝛ,apertè p; ,ga olim certũ est ꝙ debebat ĩteruenire stipulatio vt in l.mortis cã donatio.& l.senatⁿ.§.fi.ff.eo.no.Cy.in l. j. & l.fi. C.e.hodieverò ſm cõem opinionẽ sufficit nudũ pactũ,sicut ĩ donatiõe inter viuos:vt no.gl.in l.cũ pater.§.mœuio.ff.de leg. ij.& inst.de don.in prin.tenet Cy.in d.l.j.& fi.& Bar.in d.§. mœuio.& in l.i.de do.cau.mor.pal.& sic oritur obligatio q̃ inducitur ex ȝsensu partium.vt in l.cũ amplⁱ.§.is nã.de reg.iur.& l. Stichum. §.nãlis.ff.de sol.Quinimo dico ꝙnõ solum inducitur obligatio in ꝓiudicium suarũ dotium ex tali donatione sed ẽt ipsa donataria obligaꝛ ex stipulatione seu pacto suo, l; nõ irreuocabilʳ ꝓ supradicta,ex ꝙ eã facit ñ ī testamẽto:vt apertè hoc voluit Bar.ĩ pugnando opinionẽ Dy.in d.l.j.ff.de do.cau.mor. tenet origina
lit' i gl.& clari⁹ in l.legatũ est quædã donatio.ff.de leg.ij.& Inst. de dona.§.j.in verbo satis sentit.d.l.j.& fi.C. eo. ergo locⁿ est statuto ꝙ caueꝛ vt nulla obligationẽ facere possint in ꝓiudiciũ suarũ dotiũ sine ȝsensu mariti:habuit.n.statutum respectum ad fragilitatẽ sexus.ar.in l.si mulier.C.ad vellei.vñ sicut mulier inducitur ad donãdũ ī causa mortis,ita induci põt ad nõ revocãdũ. arg.ī d.l.si mulier.& qd no.Bar.in l.gñal'r.C.e.vñ negari nõ põt ꝑtim in mulierе,quin dicaꝛ obligationẽ fecisse in ꝓiudicium suarũ dotium:qa ea non revocãte sicut nõ revocauit, præiudicaꝛ filiæ,& hrdib.suis.& ipsa remanet sp obligata,l; in vita poterit se absoluere,sed anteꝙ faceret obligata exĩstebat.Ex his p;
3 responsio ad ȝria.Dico.n.ꝙ propriè non ȝxit,sed obligationem in præiudicium suarum dotium fecit.Ita qñ† donatio cã mort. nõ fit in testamẽto,nec in codicillis,accedit magis ad nãm ȝctⁿ ꝙ vltimæ voluntatis,vt ꝓbaꝛ.in l.tã is.§.j.pal.&ibi hoc tenet Bar. & idem qd no.in d.l.j.& fi.C.de do.cau.mor. secus autem si fieret in testamẽto vel codicillis:quia tunc saperet ex toto nãm vltimę voluntatis & essemus extra verba statuti:& hoc casu procedit ȝria.Ex qb.oĩb. ꝛcludiꝛ ꝙ opⁿ fuit solẽnitate statuti ad validitatẽ d.donationis.¶ Ideo oportet nũc discutere ſm dubiũ, an marit⁹ tacẽdo videaꝛ ȝsensisse.Et ꝓ parte affirmatiua põt allegari regula qui tacet.de reg.iu.lib.6.cum multis iuribꝰ.ibi allegati: ꝓ ꝛcordantiis.in qb.patet ꝙ q tacet ꝑsentire vr̃.Dico ꝙ ꝓ & ȝ pñt allegari iura ferè infinita quæ discurjuntur plenè per gl.& Dy.in d.regula qui tacet.& regula is q tacet. & ꝙ Cyn.in l. inuitas.C.de ꝓcu.& Bar.in l.quæ dotis.ff.so.ma.per canonistas ĩ c.nonne.de præsump.Sed in ꝓposito nro arbitror firmit' ꝙ illa
4 viri pũtia taciturnitas nõ dẽt haberi ꝓ ꝑsensu. pro ꝙ allego tex. no.iuncta gl.in l.3.ff.de auto.tu.vbi patet † ꝙ tutor non dr̃ consentire ȝctui minoris, nisi expresse approbet.vñ sola taciturnitas non habetur pro ꝑsensu.Et expressius per illud & gl. hoc vo luit Bar.ĩ d.l.quæ dotis.vbi ad propositum ꝓ ibi no.tradit theorica dicens,ꝙ qñ agitur de præiudicio tertij cuiꝰ bona ꝛcernũt aliquẽ ꝙ ad curã,& solicitudinẽ,tacens non ꝑsumit ꝑsentire:sed dos vxoris respicit maritum ꝙ ad curã,& sollicitudinẽ,ꝑstim attento statuto qd ꝓhibet mulierem obligationẽ facere sine ȝ
5 sensu mariti:ꝙ tacẽs nõ vr̃ consentire. Secundo probo † sic vbicunq; statutum exigit consensum alicuius in facto alterius vr̃ illud requirere ꝓ solemnitate qa aliẽ nõ posset requirere, ex ꝙ negotium ad illum nõ ptinet,nec est superior ȝhentis, ita notã ter tenuit Ant.de but.in c.cũ ȝsuetudinis.de ȝsue. Vbi aũt requiritur ȝsensus ꝓ solennitate actus oportet ꝙ interueniat ex presse & clarè,nec sufficit taciturnitas ad hoc qd legiꝛ & notaꝛ in c.qa pp.de clect iunctis notatis in c.qd sicut.& c.ecclia.e.tit. facit qd in simili no.gl.in c.vt circa.de cle.li.6. Tertiò vr̃ de hoc tex.in simili in l.filius famil.§.pari autem ratione.ff.de do.vbi pa
6 † ter † p is qui ꝓhibetur donare sine alicuius ȝsensu nõ põt donatione facere,nisi specialiter sibi fuerit donare ꝑmissum.Et põdero verbũ special' r per qd probatur ꝑsensum expressum requiri.Et per illum tex.hoc apertè tenet Bar.in d.l.tam is.§.j.ver.qro an requiraꝛ expressa & specialis, &c. Quarto facit theorica ĩ-

7 † vbi agitur de re onerosa,& non apperibili, tacens non habetur ꝓsentiente:vt in l.filius fa.§.inuitus.ff. de proc. Sed in casu nro ꝓiudicabatur ꝓ illã donationẽ filiæ ipsius mariti, ad qũ veniebat integra dos,& per consequens ipsi marito, ꝙ in vita filiæ habebat vsũfructũ:vt in l.non solũ.C.de bonis q̃ libe.ergo tacẽdo nõ vr̃ ȝsensisse.¶ Ex pdictis patet dictа donationẽ non valuisse: & per ȝsequẽs frustra est examinandũ tertiũ,an.s'corruat,qa nõ ĩteruenerunt quinq; testes,& posset allegari qd etiã ex isto corruat,p l.fi.C.de don.cau.mor.vbi disponitur,vt ad valitudinẽ talis donationis interueniant quinq; testes.Nec ob statutum ꝓal. qa loquitur de vltima volũtate:sed qñ donatio fit per se,nõ aũt in testamento,vel codicillis:sed in tertia specie distincta,accedit magis ad nãm contractus,q̃ vltimę voluntatis. vt s.plenè dixi.ita tutũ ergo ꝓmittens numerũ triũ testiũ in vltima voluntate,nõ dẽt extendi ad istum casũ: maximè cum sit restringendũ tãquã deuians à dispositione iuris cõis,vt ī c.dilectus.de ȝsue.&rl'a ꝙ à iure cõi exorbitant.de reg.iur.in 6.cũ si.facit optimè qd in fi.no. Bal.in l.fi.C.de testꝰ.vbi dicit,ꝙ si statutũ ꝓhibeat minorẽ 20.annis testari.nõ op; extendi ad donationem causa mortis ratiõe ꝑdicta.licet aliud dixerit Bar in l.2.ff.de leg.j.In ȝrium tñ singulariter facit l.Marcel.ff.de don.cã mor.vbi p;,ꝙ solẽnitas remissa in vltima voluntate,vr̃ tacitè remissa in donatione cã mortis. ad idẽ facit tex.inst.de don.in prin,& in l.fi.C.de don.cã mor. ꝓfecto articulus est satis dubitabilis:sed in ꝑsentiarum aliter non examinabo: qa ex pdictis satis clarè p; decisio huius q̃stionis. ¶ Et eadem rõne non curo examinare quartum dubium,qd hic posset oriri, an pater potuerit ꝑstare suũ ȝsensum in donatione ꝓ filiam fratribus suis filijs ȝstitutа ī potestate ipsius patris cõis. de quo per gl.& Bar.in l.j.ff.de autho.tut.& melius ꝓ Bar.in l.impuberẽ.§.j.ff de fal.vbi videnꝛ sentire ꝙ nõ licet aliud sẽserint in d.l.j.Primum videtur verius propter vsumfructum,qui acquiritur ipsi patri,qui in facto suo non potuit authorizare.

¶ Consilium xli.

1 *Gratia facta contra præcedentem inte locutoriam principis de qua in gratia nihil extitit facta mentio,iudicatur subreptitia, & nulla.*
2 *Testamentum primum tollitur per secundum,simpliciter conditum.*
3 *Per iurus omnis non est ī famis infamia ciuili, s'd solum ille qui venit contra promissionem in ultam.*
4 *Donatio præsumitur facta inter viuos,quando nõ apparet commemoratio mortis,etiam si fiat ab infirmo.*
5 *Contractus inter viuos factus sub conditione impossibili de iure, vel sub conditione turpi. est ipso iure nullus.*

IN QVAESTIONAE QV AE Vertitur,seu verti speratur inter Antonium Ioannis ex vna parte: & Nicolaum Nicolai ex alia super validitate duorum testamẽtorum ab eadem domina diuersо tempore cõfectorum,ac etiam super validitate cuiusdã donationis inter viuos factæ ab eadem domina in casu quo mutaret primum testm: duo principaliter examinanda incumbũt. ¶ Primo nunquid attentis verbis vtriusque testamenti dici possit primum per ſm revocatum. ¶ Scdo præsuppoſita primi revocatione an saltem vãleat donatio facta in eodem testamento. ¶ Circa primum arguit ad partem negatiuã,qd primum ꝓ sedm non revocetur:vbicunque.n.in primo testamento ponit clausula derogatoria alterius voluntatis non valet ſm, nisi fiat de illa clausula mentio.l.si quis.in prin.ff.de leg.3.facit c.nulli de resc. & c.pe.& vlt.de capel.mo. Sed in casu nostro in primo testamen to fuit apposita huiusmodi clausula, nec de ea fuit facta aliqua mentio in sedo ergo &c.Minor ꝓbatur ex verbis primi testamẽti,in quo inter cętera sic caueꝛ & hãc meã præsentẽ volũtatẽ volo,& mãdo cęteris alijs ꝓualere,& perpetuo iuris effectũ habere & incõmutabilẽ,& firmã esse:& ex tũc iuro sponte corporaliter tactis sanctis dei euangelijs,præsens testamentũ,& vltimã meã ꝑsentẽ voluntatẽ de nouo non condere,vel facere,&c.vñ põde rãda sunt inter cętera illa verba.Et perpetuo iuris effectum habeꝛ,& incommutabilem,& firmã esse,&c.Ex quib.clarè patet,ꝙ voluit istud testm valere.Secundo ad idem facit c.cum olim.de
1 re iud.vbi † gratia facta ȝ pcedentẽ interlocutoriã principis de qua in gratia nulla extitit mentio facta , iudicatur subreptitia, & nulla.& per illum tex dicit no.Bal.ĩ l.quod iussit.ff.eo.ꝙ si sup eodem apparerent duæ sententiæ interlocutoriæ contrarię,nec appareret ꝙ iudex tulerit sententiã aĩo revocãdi primam,ꝙ prima nõ videtur revocata.Ita dicendum in ꝓposito,& tanto ĩ ecurius quanto in primo testamento firmiter dixit, qd voleba illã esse suã firmã,& incõmutabilẽ voluntatẽ.Et hoc ꝓmaximè vr̃ te nendũ ex eo,qa in primo testamento apposuit iurm de illo non revocãdo nec ergo dicatur periura, debemus interpretari nõ ha buisse animũ aliud testũ condendi: sed potius morem gerendi filio,præsertim cum iuramentũ habeat vim clausulę derogatiæ,seu si nõ valet qd ago,vt ago,valeat vt valere põt.vt legi.& no.maximè ꝓ Bar.in l.cum patet.§.filius matrẽ.ff.de leg ij.& in l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

si qs pro eo.ff.d fideiuſ.& in c.ad nr̃am.3.& c.quanto. d iureiur. Tertio ad idē facit,veniens ꝫ iurm̃ eſt infamis, vt in l.ſi qs maior.C.de transa.& vj.q.j.infames.no.gl.in c.querelam,de iureiur. & c.peruenit.de fideiuſ.ſed infamis nō pōt ꝯdere teſtim̃,vt in l.is cui bonis.§.ſi.ff.de teſta.ergo non debuit valere ſecundū teſtim̃, cū reperiatur factum à periuro. ¶ Sed his nō obſt. ꝫriam ſm̃am puto prævalere.Moueor principaliꝫ per l.ſancimus.C.de teſta.vbi

2 pz,q̄ p fm teſtim̃ ſimpliꝫ ꝯditum tollit primum. eſt.n. vlt.volunmbulatoria vſq; ad mortē teſtim̃ eꝰ ſola morte cōfirmatur,vt in c.cum Marthæ.de cele.miſ.& 3.q.2.vltima voluntas. nec pōt quis ſibi legem imponere,à qua recedere nō liceat, vt in l.ſi qs in princip.ff.de leg.3.nec requiriť,q̄ fiat ſp̃alis reuocatio prioris teſtī,ſufficit tacita,quæ elicit ex ꝫria voluntate. ad hoc bo.text. in l.ſi.§.j.de leg.iij.per quē tex.tenuit ibi Cyn.& ſequuntur cōiter doct.& præſertim Bar.in d.l.ſi quis in principio.ff.de leg.iij.& nec indirectē per viā ꝯditionis, diſponēdo q̄ ſi mutauerit,donat illa bona nā in caſu nr̄o illa dña nō fecit pure donationem inter viuos in teſtamento : ſed per modū ꝯditionis,ſi mutaret teſtamentum.& aduertendum quod vigore ſtatuti mulier habēs filios nō pōt diſponere ēt in teſtamēto in p̃iudicium filiorū,niſi de quarta parte.& hæc dña in teſtamento donauit nō filiis illā quartā partē,illos hr̃des in illa quarta parte inſtituēdo,& in caſu q̄ mutaret teſtim̃,donauit illos inter viuos illam quartā partē:& ſic in effectu auferebat ſibi dupliciter liberam teſtamenti factionem.Primo timore donationis int viuos:na ſi mutabat teſtim̃, ex tunc priuabať quarta parte oīm bonorū:quia donatio interviuos extunc habuiſſet effectum:& ſic in fraudē fuit factailla donatio loco pēnę vñ de directo fuit

3 p̃miſſum ꝫ.l.ſtipulatio hoc mō ꝫcepta.pal.vbi patet,q̄ nō valet adiectio pœnæ in caſu mutationis teſtamenti : qa eſt ꝫ bonos mores,nil aūt eſt qd magis hominib.debeať, ꝫ vt ſupremę voluntatis liber ſit ſtyl°.l.j.C.de ſacroſan.ec.& alibi dixit tex. no.q̄ ēt indirectē nō pōt libertas ſupremi iudicij ꝛtringi. vt in d.l.cū duob.§. idem reſpondit. ff. pro ſocio.Secundo auferebat libertatem teſtandi:qa donabat tota quartā partē de qua dūtaxat poterat liberē diſponere.Et hanc opi.q̄ nō valebat hæc donatio facta ſub ꝯditione ſi mutauerit teſtim̃ reperio expreſſe tenuiſſe Bar.in trib.locis.& dicit ſe ita ꝛſuluiſſe in d. l. cum duob. iij.verſ.qro an ſi remedium.& in l.ſtipulatio hoc modo conceptal.in prin.Mouetur principaliter,qa ꝺ̄t° inť viuos facť ſub

5 ꝯditione impoſſibili de iure,vel ſub ꝯditione turpi eſt ipſo iure nullus:vt in l.impoſſibilis.& l.gn̄aliter.ff.de ver.ob.Sed hæc donatio eſt facta ſub ꝯditiōe turpi ꝫ bonos mores.l.ſi Ꝛntingat me mutare teſtim̃,qa aufert liberā teſtamēti factionē,ḡ nō valet.dl. ſtipulatio hoc mō ꝫcepta.& refert q̄ reperit Dy.ita ꝛſuluiſſe.licet ꝫrium ſcripſerit ſuper regula,quod ſemel,lib.6. Et ponderanda ſunt verba & rationes Bar.nam infert donationem non valere ſub tali ꝯditione ēt ſi nō fuiſſet facta de oīb.bonis p̃ſentib.& futuris:ſed de certa parte bonorum.nam qñ eſt facta de præſentib.& futuris:tunc tenuit donationem non valere, ēt ſi fuiſſet purè facta.vt ipſe no.in d.l.ſtipulatio.& d.l.ſi.C. de pact. Et ſic apertiſſimè ſentit in caſu noſtro donationē nonvaluiſſe:maximè attento q̄ d.dña non poterat liberè diſponere,niſi de illa quarta parte.& per hæc patet rñſio ad allegata ſuprà.p ꝫria opinione. Quare ex oīb. p̃dictis ꝛcludo primum teſtamentum fuiſſe per ſecundum reuocatum.Item q̄ donatio facta in primo teſtamēto ſub conditione ſi mutauerit teſtamentum non valeat.

¶Conſilium xlij.

1 *Beneficio ceſſionis bonorum potest quis renuntiare cum iuramento.*
2 *Statuto si caueatur,vt quis citetur personaliter vel ad domum, non intelligitur si secundum ius commune.*

IN QVAESTIONE DOMINICI PLACIDI Senenſis vtrum debitores ſui reſpectu inſtrumenti dotalis poſſint perſonaliꝫ capi,& in carcere detineri, donec ſatisfecerint dicto Dominico creditori,eo no obſtante,q̄ d.ſui debitores offerant bona ſua pro ſatisfactione debiti? videtur primò q̄nō.nam ſi q̄ debito pecuniario non extenditur prius manus ad immobilia, nec ad d.bitorum nomina,ſi mobilia reperiri poſſint:vt in l.a divo Pio.§.in venditione.ff.de re iud. & ſic iudex min° q̄ poſſit in

1 ceat in executione rei iudi.ergo forti° debet obſeruari æquitas reſpectu capturæ perſonalis,vt nunq̄ fiat,q̄diu bona debitoris ſufficientia reperiant.& hanc ſm̃am apertè videntur fouere glo.& Bar.in l.iij.§.tutores.ff.de ſuſpe.tut.¶ Sed his nō obſtantib. ꝫria ſententiam arbitror prævalere.Et arbitror qd ex duplici capite poſſint d.debitores in caſu noſtro capi.Primò virtute conventionis initæ inter partes: promiſerunt enim vt poſſent conueniri realiter & perſonaliter pro illa quantitate:quæ quidem conuentio de iure valet : quia ſicut à iure in multis caſib. diſponitur vt reus poſſit detineri in carcere,donec de debito ſatisfecerit.l. j.C.qui bo.ce.poſſ.l.cū eo. & qd ibi no.p Bar.ff.ad leg.Iul.pe. caſimi.ḡ & per pactū id fieri pōt.Et hanc partem q̄ valeat expreſſe tenet Ange.de peruſio in l.nemo carcerē.C.de exactorib.tribu. li.10.ſenſit Bar.in l.ſi deceſſerit.ff.q ſatisd.cog.& Spe.in ti.d renū. & ꝛclu.§.1.verſ.itē eſt beneficiū.in fi.& Fede.de ſenis ꝛſi.58.vbi

1 plus tenuit q̄ † cum iuṙo pōt qs renuntiare beneficio ceſſiōis bonorum.arg.auth.ſacramēta puberū. C.ſi aduer.ven.& c.cum Ꝛtingat.de iureiu.& c.2.d pact.li.6.& c.ſignific.de pig.& optimè facit c.ex reſcripto.de iurciu.in caſu aūt nr̄o ī̃uenit iuramentū. Quinimo multi tenuerunt q̄ ēt ſine iuramento pōt ibi beneficio ceſſionis renuntiari l3 Bart.tenuerit ꝫrium in l.alia.§.elegan ter.ff.ſolu matri.in caſu aūt noſtro nullum videť dubiū:tum qa non renuntiauit beneficio ceſſionis:&ſic nō poteſt dici pactum ꝫ bonos mores, cū poſſit vitare carcerē cedendo bonis:tum qa interuenit iuramentū:maximè ꝓcedit hæc ꝛcluſio:qa nullibi expreſſe ꝓbať vt ſine ceſſione qs euitet carcerem:imo in ꝫrium facit l.1.& quaſi p totū.C.de ceſ.bo.& qd no.gl in c.2.de pig.vēdāt ḡ ipſi debitores ſi velint,& ſatisfaciāt creditori:quinimo nō tenetur creditorvendere pignus:vt in d.l à diuo pio.§.q̄ ſi res.multo fortius non tenetur carere in ſolutū,ne ſpeciē pro quātitate recipere cōpellatur. ¶Ex ſecundo capite poteſt capi.ſ.vigore ſtatuti Senarū,in quo diſponitur q̄ ratione inſtrumenti poſſit quis capi,& detineri donec fuerit creditori ſatiſfactum vt patet in ſtatuto contento ſub rubrica,q̄ debitores capi non poſſint perſonaliter,&c. Et pondero q̄ ſtatutum illud in principio loquitur ī materia iuris diſponentis vt regulariter quis capi perſonaliter ñ poſſit:demū excepit caſum obligationis inſtrumēti dotalis,& ꝺ̄ dam alios:ḡ exceptio ſit de regula,op3 intelligere vt in illis caſibus fiat captura,ēt in caſibus à iure ñ expreſſis; aliter illa exceptio nihil operaretur,ꝛtra l.ſi quando.C.de inoffi.teſta.& c.ſi pater.de priui.lib.6.Nec ob.ſi dicať, q̄ tollat ius cōmune reſpectu ordinis:qa dico q̄ prima pars ſtatuti ponēs regulam nullam facit mẽtionē de ordine,ſed ꝛcernit ſubſtātiā capturæ & poſtmodum excipit caſum noſtrū : & exceptio dēt cē de regula,vt no.

2 ſup ru de reg.iu.li.6.facit ad hunc intellum not.dictum Bar.in l. 4.§.ptor ait.ff.de dam.infe.vbi dicit,q̄ſi ſtatuto caueatur,vt qs citetur pſonaliť,vel ad domum:nō intelligiť ſm ius cōmune:vt ſit alternatiua ordinis:vt,ſ.primò pſonaliť,& in defectum ad domū citeť:ſed ſtat ꝓriè vt ſatis ſit citare ad domum:qa capiēdo p̃mum intellectum ſtatutum nihil induceret vltra ius cōmune. qd eſt notandū. Preterea cum ſtatutum ñ loquať in exceptionibus in tminis iuris,ḡ voluit iº cōe corrigere,& hoc de nouo inducere: vt notant in ſimili dicit Bal.in l.ꝓperādum,C.de iud.in ver.quid ḡ ſi ſtatutum dicit.Et hæc videnť de mente Barto.in d. l.3.§.tutores.ff.de ſupe.tuto.in fi.vbi dicit,licet de iure cōi non debeant capi debitores,ex quo habent bona ſufficientia, ꝓut no.ibi gl.tñ ſtatuta & cōſuetudines Tuſciæ aliter ſe habēt. Verba ſtatuti noſtri ſatis clariſſima ſunt:ideo nō eſt opº ampliº cauillando inſiſtere:vt l.ille aut ille.ff.de leg.3.maxime cū cōſuetudo ſuffragetť iuſtitiæ,vt ipſe Bar.atteſtať.¶ Cōcludo ḡ q̄ tā re ſpectu conuentionis p̃ſertim iuratæ,ḡ ſtatuti ciuitatis pñt d.de bitores capi,& detineri pſonaliꝫ,donec ſatisfecerint, non obſtāte q̄ bona ſua offerant p̃ſertim cū iuṙm ſit ꝛplendum in forma ſpecifica,vt in c.ad nr̄am.el i.de iureiu. adeo vt vigore iuri quis poſſit cogi peſſe ad factū:vt in d.c.ex reſcripto.de iureiu.firmat Ant.de but.in c.veniens.e.ti.facit qd no.gl.in l.ſi pecuniā.ff.de ꝺ di.ob cām.& hęc ſufficiāt.Ad ꝫrium ſupra formatū ī principio, facilē p3 rñſio: ꝓcedere.n.pōt vbi nō ſteruenit quentio, & ceſſat diſpoſitio ſtatutaria,vt ſic mero iure cōi inſpecto nō incarcetur,ex quo habet bona ſufficientia, & nō eſt in ꝛtumacia ſm illam opinionem no.gl.in ſ.tutores. præal. quā ſequiť ibi Bar.& Ang.in repetitione d. l. nemo carcerē. quæ ſatis placet propter magnā æquitatē,pro qua facit l.ob fœnus.ff.de admi.tut.& d.§. tutores.licēt aperto iure,licet non probetur.vt ſ. dixi.

¶Conſilium xliij.

1 *Decretum primum interpositum in petitione matris suo tempore dotem postulantis an bonis pupilli teneat.*
2 *Missio in poss. fiat rem ex pr mo decreto cum sit mod. præiudicij,potest fieri cōtra absentem causa reip. si q nemine defendatur.*
3 *Personaliter qs citari debet quando reperiri potest.*

EX OMNIBVS PER PARTEM NARRATIS ad clarā deciſionē quatuor poſſunt elici cōnes.¶ Prima an valuerit interpoſitio primi decreti.¶ Secūda,qd de ſecūdo. ¶ Tertia,p̃ſuppoſita illorū nullitate,an mſſa in poſſeſſionē fecerit interim fructº ſuos.¶ Quarta an bona mariti ſint tacitè obligata p alimentis debitis vxōri,habito ad iº cōe,& legem municipalem reſpectu.¶ R.edeo ad primum,in † quovſ dicendū primū decretum tenuiſſe in bonis pupilli interpoſitum ad petitionē matris ſuo tpe dotem poſtulantis. † Nam miſſio in poſſeſſionē ex primo decreto cum ſit modici p̃iudicij,ſit ēt ꝛ abſentem cauſa reipublicæ,ſi à nemine defendať.l ignorare.C. de reſti. mil.& ꝛ eccleſiam:vt in c.2.& . .de eo qui mit.in poſ. Idem ergo dicēdum contra pupillum,ſi à nemine defendatur. Quinimo ꝛ pupillum citatū,& indefenſum:videtur tex.in l.apud Iulianū.ff.ex q.cau.in poſſ eat & apertius in terminis noſtris tenet Bar.in l.j.ff. de admi.tuto. vbi dicit q̄ ſi pupillus citatus nō cōpareat p legitimā perſonā, pōt cōtra eum fieri miſſio ex primo decreto:ſed in caſu noſtro præſupponitur pupillū fuiſſe citatum in domo quōdam partis ſui:& nemo p eo cōparuit:ergo,&c.Nā ex citatione facta domi,pōt peruēniri ad primum decre.iuxta no.per In.in c. ſi.de eo q mit.poſ.vſ p̃bari in l.3.§.prætor ait.ff. de damno ſec. ¶ Sed his nō obſtantib.puto in caſu noſtro primū decret. virib. nō ſubſiſtere Moueor primò, qa ꝛ pupillū non pōt deueniri ad interpoſitiōē primi decreti niſi priius citato tutore, q̄ in caſu noſtro minimè citatus fuit.ſi aūt pupillus nō habeat tutorē, requēdi ſunt cognati vel affines,& ſiq forte alij ſint,quos veriſimile ēt fenſionē pupilli non omiſſuros,vel pp neceſſitudinē,vel pp charitatē,vel alia rōne,qd ēt minimè in caſu nr̄o factū fuit.hæc exp̃ſſe ꝓbať in l.hæc aūt.§.non defendi.cū ſeq. ff. ex q cau.in poſſ.ca.

3 ¶ Secundo moueor ex citationis defectu aliter ꝛſiderato,nā qñ qs reperiri pōt,citari debet ad faciem & ſic † pſonaliter:nō aūt ad domum,ex quo citandus nunq̄ ꝓparuit in iudicio,vt tex.iuncta gl.in c.cām.de dolo,& ꝛtu.etiā ad effectū deueniēdi ad primū decretū:vt ibi no.&maximè p Ho.q̄ tenuit quē dici poſſe reperiri,ſi eſt in ꝓuincia:ſed p̃ſuppoſita opinione Bar.,ꝓ veriori,qui tenuit in d.§.ptor ait.q̄ ſi nō reperiť in ciuitate,dť reperiri nō poſſe,ad hoc,vt poſſit fieri citatio ad domū,ḡ opinionē multi ſequūť in d c.cām.& allegat,p caſu,qd habeť in auth. de exhi. & intro. reis.§.ſi vero qdā.dēt tū capi verbū ciuitate,largē:cū nō ſimus in mā odioſa:imo fauorabili,vt ēt veniat comitatus.ar.optimum ī l.j.§.cum vrbē.ff.de of.pfec.vrb ſed pupillus habitabat in comitatu,ḡ debuit ibidē ad faciē citari:nō aūt ad domum quondā habitationis paternæ.Et p̃ſuppoſito q̄ in caſu nr̄o verum ciuitate, nō debeat capi ita largē:tñ ex alio pōt citatio infringi:qa,vt mihi p̃ſupponitur in facto,poſt mortē patris,vel ſaltē lōgē añ citationē pupillus nunquā habitauit ī domo paterna: ſed apud ſuū tutorē,ḡ notoriè habitabat ī comitatu notoriè ēt ꝓſtabat pupillum ibidē habitare:ḡ primo citatio debuit fieri ad pſonā ſuā,vel ad domum ſuæ habitationis.vt in d.§.ptor ait,&l.ſcire op3.ff.de excu.tut.& d.c.cām.cum gl ſua de dolo & ꝛtu.Tertiò principaliť pōt infringi,qa fuit facta dolo præſentis ꝛ abſentē,cū ſciret pupillo ꝛpetere exceptionē,ſaltē ī maiori parte doris:cū ꝓprius fuiſſet ꝓ maiori parte facta ſolutio:vt no.voluit In.in c. . .de dila.vbi dicit,q̄ſi dolo p̃ſentis fuit facta miſſio ꝛ abſentē:vt qa ſciebat abſenti exceptionē ꝛpetere:poterit is q̄ abſens fuit,petere reuocare poſſeſſionē in ſua abſentia datā.& ſi miſſus excipiat tu ꝛtuma citer abfuiſti,poterit paſſus miſſionē replicare,& tu dolosè excipis de dolo,vel de ꝛtumacia mea,cū,& dolosè circa candē rē egeris,ſciēs me exceptiōe tutū.Et,ꝓ hac opi.Inn.facit l ſi ptor.§.marcellus.ff de iud.nā, & miſſio debuit fieri ꝓ modo debiti declarati.l.cum ꝓponas.iuncta auth.& q iurat.C,de bo.auth.iud. poſ.& c.qñ.§ in alijs.vt lit.nō ꝛte.Iſta vero mater doloſe petijt miſſiōē reſpectu totius dotis,cum tñ eſſet ſibi ꝓmaiori parte ſatisfactū. ¶ Quare ex oīb.p̃dictis ꝛcludo primum decret.minimè valuiſſe. Non obſtant iura ꝫria à princ.alleg.qa debent limitari, ſm p̃dicta.¶ Venio ad ſm dubium.ſ.an valuerit ſm decretum. Et ꝓfecto illud pōt iudicio meo ex multiplici capite ſtringi.Primò,qa ex ꝺ̄ nō valuit primū,nō dēt valere ſm,qa ſm decretū eſtſeda iudicis aggrauatio in odiū ꝛtumacis.vt no.in l.ſi finita.§.Iulianus. ff.de dam.infec.& in c.j.de eo q mit.in poſ.Sed in caſu noſtro nō valuit prima aggrauatio.nec potuit dici pupillus ꝛtumax:vt p3 ex p̃dictis ḡ nō debuit fieri ſecunda aggrauatio:cum ſm decretū fundatur ſuper primo.arg.eorum q̄ ſeguntur,& no.in c.qñ.in fi. vt lite non ꝛteſta.& ſi nō valet principale,nec acceſſorium, de ſi vt lite non ꝛteſta.& ſi nō valet principale,nec acceſſorium, de ſi vt dē inſtr.inter dilectos.§.ceterum.¶ Sed̄ nō valuit potiſſima rō ne:qa non fuit interpoſitum ꝛ latitantem:latitare autem dr̄ in ꝓ

Universidad de Deusto
Biblioteca

præstā.& l. q̄stū.ff.de re iu. Tertiò principaliter corruit,qa iudex illud interposuit nō examinato prius plenè prīcipali negotio:vt p3 ex recitatione facti,ꝫ l.cum ꝓponas.C.de bo.auth.iud.posꝫ.& sic fuit interpositū à minus instructo,merito nō dēt valere,cū,& sn̄ia diffinitiua ex tali cā corrueret,vt in c.cū ex lr̄is.& qd ibi no. de in integ.rest.no.Bar.in l. platā.C.de sen.& interlo.Quartò nō valuit:qa interpositū fuit dolo p̄sentis occasiōe totius dotis,cui tñ erat satisfactū pro maiori parte. vt ṡ. dixi in p̄cedenti dubio. Quintò,& vltimò facit nota.dictū Inn.in d.c.dilecto.de ver.sig. vbi dixit,ꝙ cum interpositio secundi decreti sit sn̄ia interlocutoria:qd p3 ex eo,qa fit lite nō ꝓtestata.d.l.cū,ꝓponas.poterit iudex illud decretū ex cā iusta reuocare:vt puta si nunc cognoscat ꝙ nō erat debitū:vel subest alia cā ltīma,vt erat in casu nr̄o: qa non interuenit ltīmus defensor pupilli:nā interlocutoria nō trā sit in rem iudi. quo ad iudicē.iō q̄ncūq; pōt iudex illā reuocare, ex q̄ reperit in illa fuisse peccatū,seu grauamen alteri parti iniuste inflictum:vt in l.iudex.ff.de re iud & c.cū cessante.de app.no. Innoc. in c.q̄relā,de ele.per Bar.in d.§.iulianus.&hæc rō est indubitabilis,& inconuincibilis.¶ Venio ad tertium, an ista mulier missa in possessionē fecerit interim fructus suos?&dico q̄nō.qa nō possedit iure resistente,cū nō fuerit ꝓcessum ꝫ pupillū sicut iure disponit:vt p3 ex p̄dictis.q̄ bona fides nō excusat,q̄ēt non p̄sumitur:vt no.dicit Bar.in d l.sed & si §.scire.ff.de pe.hære.Item facit qd ipse no.in l.iustè possidet.ff.de acq.poss.Præterea minor posset petere restitutionē aduersus lesionē.vt ff.de mi.l. qd si mi nor.& l.in cāæ.quasi ꝑ totū.¶ Ad vltimū,an bona mariti sint tacitè hypothecata ꝓ alimētis vxoris.hanc q̄onem formauit Spe. in ti.de don.inter vir.& vxo.§ formatis.versū. sed nunquid.& ibi recitat opi.ꝫrias:nec bene firmat pedes:sed Barto.in l. Lucius.ff. de ali.& cib.leg.plenius,p̄sequit̄.& tādē vī determinare ꝙ nō:qa hoc nullo iure cauet:& bona non obligant tacitè,nisi in casib.à iure exp̄ssis.vt ff.& C.ꝙ totū.in quib.cau.pig.taci.ꝫhi.licet.n.reperiat hypotheca ꝓ dote:vt l.vnica.C.de rei vxo.actio.&l.assiduis. C.qui po.i pig.hab.pro alimentis tñ nil disponitur:& ēt ista pars mihi placet:maximè in casu nostro,vbi quæritur an sint obligata pro alimentis debitis sol.matr.nam nullo iure cauet,vt alimēta p̄tentur soluto matrimonio,vt no.Cy.in l.vnica.§.exactio.C. de rei vxo.act. Et præsupposito ꝙ caueretur,non tñ disponitur, vt bona sint obligata. Et ita rndeo ad legem municipalem nam in ea solum inducitur obligatio alimentorum, non aūt obligāt bona.Fallūt p̄dicta fm Bar.i loco p̄al.nisi fūdus dotalis fuisset data inæstimatus:nam cum tunc principaliter deputet ꝓ onerib. matrimonij,satis pōt admitti,vt sit obligatus ꝓ alimētis: sed ad casum nostrū non facit,cum non fuerint data bona inæstimata.

¶ Casus consilij sequentis.

QVAEDAM DOMINA Catharina suum postremum cōdens testū,inter cetera legauit de bonis suis Bartholomeo Ioannis nepoti suo florenos quadringentos.In oīb. aūt alijs bonis suis mobilib.& immobilib.p̄sentib.& futuris,suum hr̄dē vniuersalē instituit Bartholomeū supradictū nepotē suū:& hoc in casu q̄ deueniret ad ætatē p̄fectā:& in casu q̄ decederet i pupillari ætate,tūc voluit ꝙ d̄ d.bonis suis disponat ꝓut videbit̄,& placebit dño Barthol.Hugolini filio suo ltimo,& nāli, quē vsumfructuarium oīum bonorum ad vitam suā reliqt,semp tñ saluis suprascriptis florenis 400.quos dimiserat d.Barthol.nepoti suo & in casu q̄ ꝙ d.Bartholomeum filium suum p̄dicta bona non possent distribui,& ordinari,vt supra dictum est,tunc isto casu substituit suos fideicommissarios, vt bona sua distribuāt pauperib. Iesu Christi,& pijs locis,vel ꝓsanguineis suis,ꝓut eis videbit̄, & placebit.sup hoc tñ onerando eorū ꝑscientiā. Demū mortua tetrice d.dñs Bartholomeus filius suus reduxit d.bona ad manus suas,& volens excqui testū mēnum respectu legati.d.B.de d florenis quadringentis,tradidit in solutum & pagamentum cuidā mulieri amitæ.d.B.recipienti ꝙ d.Bart.certam domum,reseruando sibi vsumfructum cum hac tñ conditione, ꝙ in casu quo d. dñs Bar.daret,& solueret sibi d.florenos quadringentos, quòd instrūm dictæ donationis in solutum cuaneseret, & remaneret dicta domus libera penes d.B.Denique interiecto tpe,& aliquibus discordijs super dicta domo exortis, ac mortuo dicto Bart. nepote ī pupillari ętate,relicto patre absente d.sua amita nomine patris absentis cum debitis cautionib.ex vna parte,& dominus Bar.ex alia compromiserunt in quosdam amicos cōes sup dicta domo,dantes illis plenā ptātem p̄stitis ēt fideiussorib.ꝓbo seruantia laudi,qui arbitratores auditis partib.in hunc modum arbitrati sunt:vc ꝙ d dñs.B.teneatur,& debeat dare, soluere, & numerare florenos quadringentos denariorum hinc ad medium mensem Augusti:pro quib.pecuniis d.dominus Bar.dederat in pagamentum dictā domū dictæ mulieri ꝓ illo nepote.Et ꝙ dicta domus remaneat libera, & expedita penes d.dominum Bar. & in casu qd solutio non fieret,fuit regressus reseruatus ꝫ deiussores:vt in ipso laudo plenè continetur.Finaliter dicta domus fuit translata in quēdā tertiū:tum ex obligatione dicti dñi Bartho.tū ex facto curiæ interponētis primū & fm decretum, à q̄ qdē tertio possessore p̄ d.nepotis præmortui superuiuēs nitit domū illā reuocare,dicens ad eū tāg ad hr̄dē sibi ptinere:cū filio fuerit data in solutum & pagamentum ꝓ dictis quadringētis flore.sibi legatis.Nec habet obstare ꝙpromissum & laudū in de secutum:qa cum d.do.Barthol.fuerit religiosus,nō potuit ꝙpromittere,nec ad aliquid se obligare sine licentia sui plati. Et aduertendum pro intellectu materiæ qd d.dom.Bartho. fuit ꝓ motus in abbatem & is tandē sine aliqua abbatia existens, administrabat prædicta bona extra monasteriū scientе superiore. & non ꝫdicente. Nunc quæritur an prædictus pater, vel ali? cui ius suum cesserat,valeat d.compromissum prædicta ratione infringere,& tali prætextu domū à tertio possessore reuocare.

¶ Consilium xlij.

1 *Bona sti relicta fuerint cuidam monacho cum hoc, quòd circa illa abbas nō sibi aliquam molestiam faciat,quomodo intelligatur relicta.*
2 *Monasterij plena dispositio & administratio pertinet ad abbatem, & non ad monachos.*
3 *Monacho si aliquid relinquatur sub hac conditione,vt non acquiratur monasterio an valeat tale relictum.*
4 *Abbas potest dare monacho li: entiam plene administrandi certa bona.*
5 *Taciturnitas habetur pro consensu ubi agitur de modico præiudicio.*

AD DECISIONEM Huius q̄nis duo principaliꝫ sunt examinanda: & primò an valuerit relictum factum d.fratri Bartholomeo eo modo quo factum fuit. ¶ Secundò præsuppositа validitate an d.compromissum per eum postea factum de iure valuerit.¶ Circa primum animaduerto duo fuisse relicta.Primò eiñ d.do.Catherina testatrix fecit d.do.Bartholomeum vsufructuarium omniū bonorum suorum. Secundo voluit ꝙ si d.Barthol.quem hęredem sub conditione instituit,decederet in pupillari ætate ꝙ tunc de di. bonis disponatur prout videbitur & placebit d.fratri Bartho. & adiecit,ꝙ in casu quo per dictum fratrem Bartholo. filium suum prædicta bona non possent distribui,& ordinari,quod tunc bona deueniant ad fideicommissarios,& c.vt ṡ.dictū est.vnde videtur primo inspectis d. verbis testamenti,ꝙ relictum valuerit:sed ꝙ illud onus annexum, vt bona deueniant ad fideicommissarios,si illa bona non possent ordinari, & distribui prout videbit̄,& placebit d.fratri Barth. non valuerit,tanq̄ contra leges,cum voluerit facere monachum capacem proprietatis,& attribuere sibi potestatem disponēdi bona ꝫsubstantialia monachatus.ad hoc facit qd notanter posuit Barth.post gl.in l.Lucius.§.tres hæredes.ff.ad Trebe. vbi firmat hanc quæstionem† quidam reliquit certa bona cuidam monacho,cum hoc ꝙ circa illa abbas non sibi aliquam molestiam faciat,qd si fecerit,voluit ꝙ illa bona deuenirēt in aliū:q̄rit̄ an ī casu molestiæ sit locus fideicōmisso:gl.sentit ibi ꝙ sic, refert tñ q̄dam tenere contrarium.& idem dicit Arch.in c.qa ingrediētibus.xix.q.vlt.sed Bar.ibi dixit illos q̄ tenuerunt contrariū veri? dixisse qa illa conditio,vt abbas non faciat ei molestiam, est turpis, cum sit contra regulam monachorum,qua disponitur vt monachi nihil habeant:vt in c.cum ad monasterium.in fi. de statu. reg.ideo nō valuit fm eum tale grauamen appositum:sed si esset tale relictum, qd valeret in monacho,vt si relinqueretur,ꝓ alimentis: qa ēt seruo pōt relinqui,vt l.seruos.ff.de ali. & cibaria. leg.tunc forte procederet dictum illi? gl. Ita videtur in casu nostro dicendum,ꝙ illud grauamen,vt bona deueniant in fideicōmissarios,si p d.fratrem Barth.non possent illa bona ordinari,& distribui,habeat pro non appositо:& per consequens dicēdū qd illa bona fuerūt acquisita monasterio.¶ Ex quo infertur ad fm dubiū negatiuè,f.vt cōpromissum factum per d.fratrem Barth. de d.domo nō valuerit.cum non possit monachus compromittere super bonis acquisitis monasterio,vt in c.qd quibusdā. de fideiuss.& qd leg.& no.in c.ꝙngit.de transac.†plenaria.n.dispositio monasterij & ei? bonorū ꝓtinet ad abbatē:non aūt ad monachos maximè singulares:vt in c.nullam.7 8.q.2.& in c.docen. & quod ibi no.de resc.Nec ob.si dicatur hæc bona fuisse relicta d.fratri Barth.quia dico ꝙ relictum non potest cōsistere penes personam monachi,sed per eum fit acquisitio immediatè monasterio,vt plenè no.per Inn.& alios in c. in præsentia. de prob. ¶ Sed his nō obstātib.ꝫrium arbitror in casu nostro dicendum. Et primo p̄dero,qd bona non fuerunt simplr relicta dic.fratri Bartho.tanq̄ proprietario.sed per eum ordinanda & distribuenda,vt sibi videbitur,& placebit.quo casu valet relictum factum monacho.cùm censeatur quidam administrator, & distributor bonorum:vt in c.religiosus.de.test.li.vj.Et qd hoc fieri possit adduco no.dictū eiusdem Bar.in aut.excipit.C.de bonis quæ libe. vbi queritur de hac quæstione.Pone† qd aliquid relinquat̄ monacho sub hac conditione,vt nō quærat monasterio, an valeat tale relictū. Et vī primò ꝙ nō:qa continet impossibilitatem,& repugnātiā quādā:nam monachus non pōt habere aliquid: sed totum est monasterij.12.q.1.nolo.& c.ñ dicatis,& in auth.ingressi. C.de sacrosc.ec.vñ dicere qd sit monachi,& ñ q̄rat monasterio,est ꝺdictio q̄dam in seipso,& q̄dam pplexitas, q̄ hēt vitiare legatū & ꝺctū:vt l.si Titius.ff.de ꝺd.& inst.& l.vbi repugnātia.ff.de reg. iur.In ꝺtrariū ꝺcludit ibi.Bar.dicens p̄d, verba dēre ita intelligi: relinq̄ monacho sub hac ꝺditiōe,vt nihil aq̄rat mōasterio: hoc est:qd monasteriū illum patiat hēre eo mō q̄ pōt.s.ꝫnuentibus oculis:sicut dicimus in seruo,qd pōt aliqd habere ꝫnuentibus oculis dñi.vt l.3.ff.de manu.& sic nihil q̄rat monasterio.s facto. & ad hoc adducit tex.cū ibi no.ī d.l luci?.§.tres hr̄des.Sic g̃ sit ip̄priatio verborū,vt relictum valeat,& monacho aq̄rat libera ne ꝓprietate administratio, ꝓ q̄ ego adduco tex.no,iuncta gl. & Inn.in c insinuante.ne cle.vel mona.q̄ fortius dēt valere relictum in casu nr̄o,in q̄ verba relicta non sapient ꝓprietatē in monacho:sed potius licitam administrationem,& dispensationem. vñ pōderanda sunt illa verba ,put videbitur,& placebit d.fratri Bartholomeo,quę sonant arbitrium boni viri, vt probatur in l thais. § sororem. ff.de fideicommiss.libert.& ī l.fideicommissa. §.q̄q̄.ff.de leg.3.no.in c.2.de corpo.vi.& plenè per Bar in extraua ganti ad reprimendū.& in l.alio.ff.de ali.& ci.leg.† Nam abbas potest monacho dare licentiam plenè administrandi certa bona,vt in d.c.religiosus.& in c.cum ad monasterium.&c.2.d ſta.reg. & qd vtrobiq; no. & ꝓbat magis specificè & singulariter in d.c. insinuante.iuncta gl.& in hac concessione nō requiritur expſſ? consensus superioris:sed sufficit tacitus,& ga superior scit eum habere illam administrationem videt, & tacet.vt probat in seruo in l.quam tuberonis.ff.de pecul.& in d.l 4.de manu.satis sensit Bar.l d.auth.excipitur. vbi dixit sufficere ꝙ monasteriū patiat ꝫnuentibus oculis illum habere meliori modo q̄ pōt. ad idem qd no.idem Bar.in l.q̄ doris.ff.solu.matr.vbi p illam.l.q̄ tuberonis.dedit regulam generalem,† ꝙ vbi tractatur de modico præiudicio,tacitурnitas hr̄ pro consensu.In casu autem nostro de nullo nedum modico mōasterij ꝑiudicio tractabatur: imo erat opium præbere assensum dispositioni maternæ.argu.in l.j.C.de sacrosan.eccle.& 13.q.ij.vltima voluntas.ergo tacitурnitas superioris debuit haberi ꝓ consensu.Præterea & secundò, vbicunq; monachus habet administrationem peculij,obligatur abbas ex contractibus monachi,quatenus patiſ peculium:vt no.Inno.in c.cum olim.de priui.facit qd no.Bar.in l.si cōmunis seruus.ff.d ſtipu.ser.sicut dr̄ in ꝺctibus initis per seruum.& vt ibi no,ergo d. ꝺctus compromissi debet valere quatenus patitur administratio doctorum bonorum:secus autem vbi monachus sine omni administratione ꝺheret,quo casu abbas in nullo obligat̄.& hoc casu loquunt̄ iura in ꝺtrium alleg.Item & tertiò clarissimè quo cunq;se vertat negotium probatur tertium possessorem se posse tueri aduersus patrem d.Bartho.vel alterius cui sua iura cessit:aut.n.d.compromissum valuit: & tunc casus est clarissimus: fuit.n.per laudum disposítum vt domus libere remaneret in totum penes d.Bartho.& deficiente solutione quadringentorum florenorum reseruatus fuit regressus aduersus fideiussores: nō aūt remansit domus obligata:& sic non potest vendicari dom? rōnæ primæ donationis in solutum. Aut.n.d.cōpromissum non valuit ex defectu potestatis prout allegatur:qd tñ negat̄.& tūc eodem morbo & fortiori laboraret illa dario domus ī solutum facta:sicut.n.monach? nō pōt sine superioris authoritate ꝓmittere,ita & forti? dare in solutum nō pōt,cū per illam dationem ꝫtingat alienatio q̄ indubiè monachus facere non potest: imo nec solus abbas. 16.q.4.in venditionib.& 12.q.2.abbatibus. per ꝓmissum autem meliorauit ꝺditionem d.bonorum: nec debet admitti pater allegādo defectum ptātis in monacho respectu compromissi: cum & ipse fundet intentionem suam sup illa donatione insolutum facta per ipsum monachum dūtaxat. allegans.n.ꝫria non est audiendus.vt in c.sollicitudinem.de appel.& l.vbi repugnantia.ff.de reg.iur.p̄sertim cū ampliorem potestatem habuerit tempore compromissi, quàm donationis in solutum.cum primo casu decesserat d.Bartho.in pupillari ętate,& sic fuerat locus substitutioni de d.fratre Barth.factæ.Secundo verò casu adhuc viuebat d.Barthol.hæres sub conditione institutus.& per ꝫns nullam potestatem prorsus alienandi d.domum habebat,cum tunc esset merus vsufructuarius. Et idem per omnia dicendum ſi illa bona quocunq; casu fuissent acquisita monasterio idem.n. esset defectus ptātis vtroq; casu. Et ex iure tertij pōt qs se defendere dummodo sit excluſiuſ iuris actoris,qd contingeret in casu vt le.& no. in l. cum seruum. C.de fer.fug.& ibi per Cy.plenissimè per Bar.in l.ij.ff.de exce.rei ind.¶ Ex prædictis omnib.concludo d.domum non posse à dic. tertio possessore reuocari ex defectu ꝓmissi,& ratiōe illi? dationis in solutū. Et rsp̄sio ad cōtraria satis patet per prædicta.

¶ Casus consilij sequentis.

CASVS IN EFFECTV TALIS EST. QVIDAM Franciscus olim Petri de villa Casallis district? Prati Pistoriensis diœcesis in postremo suo testāmēto ine cętera hr̄dē vniuersalē instituit Nannē eius nepotē filiū olim Io.filij dicti testatoris:post vero mortē d.sui hr̄is decedētis sine filijs iure legati ꝓ remedio animæ suæ religtq̄ fieret vna capella in plebe S.Stephani de Prato,q̄ capellā hr̄e voluit,& mādauit ꝓ dotib.suis,& ꝓ alimētādo ꝑbyterū ibidē instituendum de successore in successorē in ppetuū vnā petiā terræ stariorū.2.vel circa,posita ī cōitate Pratæ:ac disposuit in d.testō,vt d.petia terræ ī dotē data,nō possit q̄q̄ mō, iure,vel cā alienari,in pignus dari,vēdi,donari,mutari, aliquo mō dñium transferri directè,vel ꝑ obliquū submitti.Et si fieret ꝫriū,voluit ꝺctū tunc ipso iure esse nullu.Deniq; mortuo testatore dictus Nannes hr̄s institutus adiuit hr̄ditatē,& tādē sine heris decedēs ꝺdito testō reliqt iure legati d.petiam terræ cum suis ptinētijs dñæ Thomasiæ suæ matri,q̄ post mortē filij sui habuit possessionē d.petiæ terræ q̄ habita fuit quēte,& ī iudiciū vocata vigore testamēti d.Francisci,qui d.petiā terræ legauerat ꝓ dotib.capellæ,mō ꝓdicto,recipitq; libellū in iudicio,lisq; fuit ꝓ testata sup d.terra sibi legata: & post plurimos dies à die ꝓtestationis litis p̄cā factæ denūtiauit hr̄di d.Nānis iudiciū sibi motū sup terra,& deniq; in cā ꝓcedens sniam ꝫriam reportauit,à qua appellauit,& iterū succubuit.Nunc vero d.dña Thomasia legataria ista aduersus hr̄dē dicti Nannis,q est clericus,& minor ętātorē habens,suo curatore in iudicio minimè existente,& narrando vtrunq; legatum, & euictionem factam petit hæredē cogi ad dandū,& tradendam d.terrā.Quæritur quid iuris.multaq; alia narrantur in facto:sed prædicta in effectu sufficere videntur:

¶ Consilium xlv.

1 *Legatum rei alienæ coniunctæ personę factum valet.*
2 *De iuriario fieri pōt quolibet tempore dummodo nō fiat propę ipsam condemnationē.*
3 *Impossibile reputatur quod vnius facto solum exp̄icari p̄test.*
4 *Res ecclesię possunt alienari pro redemptione captiuorum, nisi sint data ꝙmodo,vt alienari non possint.*

VIDETVR Primò dictā legatariā in sua petitione exaudiendā† qa legatū rei alienæ ꝓunctæ pſonæ factū,valet,licet ignoranter fiat,& teneē hr̄s tę redimere si pr̄, & legatario tradere. si aūt non pōt,qa dns nō vult vendere saltē ꝫparenti ptię,teneē ad æstimationem ad hoc qd legit̄,& no.in l.cum aliena.C.de leg.& inst eo.§ non solum.& ff de leg.3.l.no dubium.& vr à principio possit p̄cisè peti ipsa res legata.vt innuit tex.in d.l.cum aliena & Bar.ibidem hoc no.in prin.licet gl secūda videatur ibi dare alia thęoricą in petendo.sed pro primo facit ibi tex & l.iulianus.ff. de ꝫfect.& qd no.Bar.in l.si seruum.prope finem.ff. de verb. obl. Nec obst.ꝙd terra fuit semel sibi tradita: qm̄ cū fuerit ab ea limè euicta,pōt tunc agere de euictione.l.q concubinam.§.si hr̄s. ff.de leg.3.& l.si domus.§.de euictione.ff.de leg.j.& ibi videt ca sus ꝙ ipsa res legata euicta pōt peti ex testō.Nec hēt obstare si di cat denūtiatione fuisse factam hæredi post litē cōtestatā ꝙ de nuntiatio fieri pōt quolibet tpe dummodo non fiat ꝑpe ipsam condemnationem.vt est tex no in l.si rē q̄.§. quolibet tpe.ff. de euic.& facit qd ibi notat gl.fi.Nec ēt ob.si dicatur,ꝙ fuit legataria cōtumaciter absens tpe sn̄iæ:& sic cū videat̄ per suā ꝫtumaciam ꝺdēnata,nō dēt habere regressum de euictione,vt l.si idē. ff.de euic.& l.emptor fundi.C.eo.& c.fi,de emp.& ven. qa dico illud ꝑcedere qn̄ qs ꝑmisit cām liquidari in absentia sua:tunc.n. vī magis ꝺdēnatus ex ꝫtumacia sua,q̄ ex iniustitia cāe: ideo nō h3 regressum de euictione.Sed q̄ oīa p̄ prius fuerunt liquidata parte p̄sente.licet tpe ꝺdemnationis fuerit absens,hēt nihilominus regressum de euictione.qa nō ex ꝫtumacia,sed ꝓ iniustitia cāæ fuit ꝺdemnatus,ita singulariter dixit Bar.& bene in ſ.si supe ratus.ff.de euic.alia solēnē litatione ad alia iura dedit Bal.ī l.res inter alios.C.quibusres iud.non no.dicens,quòd si ex inspectione actorū pōt apparere qd absens ꝫtumaciter iustè succubuit, non hēt nocere absentia ꝺdemnati in casu nr̄o satis.pōt apparere quòd iustè d.dña Thomasia succubuit:qa clarè p3 illā petiā, terræ fuisse legatā ꝓ dotib. capellæ illo Nānē hæredē decedente sine filijs.Nec postremo ob.si dicat,vt in facto supponit,d.dñam Thomasiā debuisse appellare nō ad archiepm Florētinū, sed ad epm Pistoriēn.qa à vicario foraneo appellādū est ad ipsū epm ꝙ stituentem:cum officialis foraneus dicat habere delegatā,nō ordinariā:nec facit idē ꝙ stitorū cū epo sicut vicarius gnalis;vt no. gl.in cle.& si principalis.de p̄scr.Inn.in e romana.de of. ord.li.6. qa rndetur,ꝙ licet appellādū sit gradatim; tñ si appellat omisso medio,& nō excipiat,valet appellatio,qa,hoc est de circūstantijs, * nō aūt de substātialib.appellationis.vt no.gl.& *Cuter.* docto.in c. dilecti.filij.j.de appe.facit quod no.gl.in c.2.de ꝫsue.li.6. in verbo,officiali.¶ Sed his non obstantib. quæ iudicio meo casui nostro nō habent obstare:ꝫrium arbitror præualere.f.dictum hæredem absoluendū ab impetitione d.dominæ Thomasiæ.Moueor primo cōsideratione inconuincibili,vbicunque.n. legatur res q̄ iudicio principis duntaxat alienari pōt,non valet legatum, nec debetur ipsius ęstimatio,ēt si scienter fuerit factū:tex.est not?,&

Universidad de Deusto
Biblioteca

notabilis in l. apud Iulianum. in fi. ff. de leg. j. hr̃, † quod illud qd vnius facto solum põt explicari, reputar̃ impossibile. no. gl. in l. 2 tinuus §. cũ qs. ff. de ver. obl. & Dy. in regula, semel deo. de re. iu. li. 6. & Bar. in d. l. apud Iulianum. Sed hęc petia terrę legata d. dñę Thomasiæ erat hmõi: ergo æstimatio nõ debeť. maior apertissime, ꝓbar̃ in ele. qa cõtingit. de relig. do. post principium, vbi dr̃, ꝙ deputata ad certum vsum largitione fidelium nõ pñt ad aliũ vsum deputari, salua sp̃ sedis apostolicæ authoritate. Et maximè tex. ille ꝓcedit in casu nr̃o, in quo testator nõ solũ deputauit illã terrã ꝓ sustẽtatione capellani instituẽdi in d. capella: sed ẽt pro dotib. ipsi⁹, capellæ. dotes. n. dẽnt esse libere, & nullo mõ alienari. ad hoc ꝙ leg. & no. in c. i. de censib. Quinimo in casu nr̃o testõr strictissimè ꝓhibuit alienationẽ, & pignorationẽ: vt p; ex ꝓdictis, q̃ qdẽ ꝓhibitio valet, & multum operat̃, vt est tex. not. in auth. de ali. & emphy. §. sanctissimas. vbi dr̃, † ꝙ res eccl'iæ põt alienari ꝓ redẽptiõe captiuor ũ: nisi sint datæ eo mõ, vt alienari nõ possint, & sic ꝓhibitio testõris reddit illarũ rerũ alienationẽ magis difficilem, q̃ disponať à iure eõi. Et p illũ tex. dixit notãter gl. in c. verum. de ꝓdi. ap. ꝙ res relicta eccl'iæ gñaliter nõ solũ ꝓ dote. nec ad certum vsum, alienari ñ põt ꝓ necessitate, vel vtilitate eccl'ię, si testõr illã prohibuit alienari: & q̃q̃ in hoc aliq ibi instent, tenẽdo ꝓ triũ, tñ in casu nr̃o nõ vr̃ dubiũ: qa d. petia terræ fuit relicta, ꝓ dotib. capellæ ad certum vsum in ꝓpetuum: & sic excepta authoritate Papę ad alium vsum transferri nõ dẽt neque imminet vtilitas, vel necessitas capellæ in alienatione: imo totum oppositũ, cũ remaneret in dotata: ergo illius alienatio ñ poterat fieri excepta authoritate Papę: ergo dẽt reputari impossibilis: & p q̃s nõ valet legatũ de illa factũ, ẽt, vt dẽatur æstimatio. vt in d. l. apud Iulianum. & in d. §. cum qs. & qd vtrobiq; no. Bar. Quinimo in latio rib. terminis hoc idẽ senserunt gl. in c. si cẽps. 12. q. 5. & In. in c. fili⁹. de test. tenet ꝙ si legať res eccl'iæ, nõ valet legatũ, nec dẽtur eius æstimatio. & hoc ꝓp difficultatẽ, q̃ imminet in illius alienatiõe: vt in ti. de re. ec. nõ alie. p totũ. Et q̃q̃ aliqui nolucrint ibi seq opi. Inn. & Io. Bar. tñ eã seq̃tur in d. l. apud Iulianum. & in d. l. ꝓtinuus. §. cum qs. Irẽ in casu nr̃o ꝓsideratis rationib. tenentium ꝓrium, nemo vr̃ discrepare. Mouẽ. n. ꝙ res eccl'iæ in multis casib. pñt alienari, de qb. per gl. 12. q. 2. in sum. & sic non reputar̃ ipossibilis alienatio. Sed in casu nr̃o cessat hæc ꝓsideratio, qa d. petia terræ fuit legata ꝓ dotib. capellæ ad certum vsum, & prohibita strictiꝰ simè p testatorẽ alienari: & sic imminet illa difficultas alienandi: de qua in d. l. apud Iulianum. §. fi. vt s. dixi. Ex hoc ergo capite clarissimè p; d. legatum nõ valuisse, nec ipsius æstimationem dẽri.

¶ Præterea ex alio capite dico hr̃dem nõ teneri de euictione, & sic dẽre absolui ad impetitione d. dñæ Thomasiæ: qa ante susceptum iudicium debuit denuntiare litem sibi motã. an ipsa suscepit litẽ ꝓtestando: & post plurimos dies denuntiationẽ fecit: iõ ꝓsupposito ꝙ alias valeret legatum, tñ ex quo non denuntiauit in principio ante susceptum iudicium, non hẽt regressum de euictione aduersus hr̃dẽ. tex. est singularis non cauillando literã in d. l. qui ꝓcubinam. §. si hrs. Hunc intellectum ad illum tex. quẽ voluit ibi Dy. segtur ibi Bar. & Cy in l. emptor. C. de euic. & gl. in d. l. si rem. §. fi. ff. eo. in seda solutione. & est speciale in legato, vt fiat denũtiatio ante litem ꝓtestatã, & non postea: qa agit legatari⁹ ex cã lucratiua: vbi aũt ageret ex cã onerosa, facilius sibi subueniretur aduersus authorẽ suum: quo casu procedit d. l. si rem. §. fi. all. §. pro ꝓrio. non n. est eadem rõ lucra non capere, & q̃sita perdere: seu dãna sentire. l. si sponsus §. si maritus. ff. de don. inter vi. & vxo. Et per hæc p; faciliter solutio ad ꝓria. §. in prin. ¶ Quare ex oĩbus ꝓdictis ꝙludo dictũ hr̃dem absoluendũ ex duplici capite ab impetitione d. Thomasiæ. Posset addi & tertiũ, qd tñ ñ ꝙcernit merita causæ. f. ex defectu instantiæ: qa iudicium fuit sine curatore hr̃dis minoris agitatum, ex quo non põt seq condemnatio minoris: sed absolutio sic: vt in l. non eo minus. C. de ꝓcu. & in l. 2. in fi. C. qui legi. perso. stan. in iudi. non ha. & q̃q̃ dictus hæres sit clericus: tñ cum agatur de re temporali, non potuit stare in iudicio sine curatore, vt probatur per locum à speciali. in c. si annum. de iudi. lib. 6. Irẽ sicut clericatus nõ liberat à patria ptãte: vt no Inn. & cõte doc. seq̃unt̃ in c. indecorum. de ꝓta. & qua. l; gl. & minus bñ aliter ibi senserit: ita nõ liberat à donatiõe curatoris: maximè qa datio curatoris non venit in prẽiudiciũ clericiimo in fauorem, ne in iudicio decipiatur. d. l. non eo minus. & l. clarum. C. de auth. præstand.

¶ Consilium xlvj.

1 *Causa sit committitur tractanda omni iuris solennitate omissa, nihilominus citanda est pars in receptione testium.*

2 *Præscriptio nõ currit tpe belli, quando est tantum in loco, quod ius non reddit tur.*

IN QVAESTIONE quæ ad præsens vertitur inter cõe terræ Serrsiani ex vna parte, & cõe Cal'ri Castiglioncelli ex alia, sup q̃busdã ꝓfinibus. Duo bñ attingã. ¶ Primò in cã appellationis an valeat finta lata ꝑ dicta terra Sertiani, vel saltẽ sit iniqua, & ꝓ q̃s retractanda. ¶ Secdo q̃ finia illarũ cõitatũ ꝓualeat super iure proprietate illorũ finiũ. Circa primũ omittã argumenta quæ ad partes fieri solent, ne videar hoc in dubiũ reuocasse. Vr̃ etenim mihi indubiẽ tenendũ, si narrata veritate nittant̃ d. finiam nullã in se firmitatẽ hr̃e ex multiplici capite: qa lata fuit i ecc'lia: & ꝓ q̃s ipso iure indubitanter nulla: vt ꝓbať in c. decet. de immu. ec. lib. 6. ꝓpe fi. Secundo, quia lata ex probationib. oĩno nullis. Attestationes. n. super quib. se fundarunt cõmissarij, virib. nõ subsistunt cum testes fuerint recepti parte aduersa nõ citata, q̃ omnino citari debuit: vt in c. 2. de testi, & in auth. de testi. §. hoc aũt. ẽt si cã sit summaria: qa hoc ꝙcernit defensionem partis: vt no. Bar. in extraug. ad reprimendũ. in verbo, figura. Quinimo plus notant̃ dixit idẽ Bar. l. fili⁹. ff. de dona. † qd si cõmittit cã tractãda oĩ iuris solẽnitate omissa: nihilominus citanda est pars in receptione testiũ, qa talis citatio sapit defensionẽ, ne indigni testes admittant̃, quæ quidem defensio est de iure nãli. vt in cle. pastoralis. de re iud. Et p ꝓs ẽt per principem tolli nõ põt, vt ibi. reperitur q̃ finia lata sine mediis, ideo nulla. vt legi. & no. in c. ecclesia. de consti. & in l. prolatã. C. de sen. & in 2. q. 1. nos in quẽ q̃. facit qd legit, & no. ĩ c. cũ I. & A. de re iud. Tertiò corruit d. finia: qa fuit lata sine petitione saltẽ in actis insinuata: vt le. & not. in cle. sæpe. de ver. sig. in gl. in verbo, necessario. & per doc. in c. i. de lib. ob. ꝓ Bal. in auth. offerat. prope finem. C. de li. cõtest. & in extrauag. ad reprimendum. in verbo, figura. Quarto corruit tanq̃ lata commissariis minus instructis de meritis cãæ, cum noluerint recipere testes oblatos à cõmunitate Sartiani, denegantes dilationem debitam: nam & si causa sit summaria, tñ nõ debẽt ita abbreuiari dilationes, vt veritas occultetur: dilatio aũt duorum dierum data à dictis ꝓmissariis nõ erat sufficiens ad testiũ productionem: vt mihi in facto præsupponitur. vñ cũ tñ videretur iuravnius partis & nõ alteri⁹, nõ potuerunt plenè instrui cã, vt ĩ c. dudũ. el j. de elec. facit. l. fi. C. si per vim vel alio mõ. & per ꝙs talis finia nulla: vt in c. cũ ex literis & q̃ ibi no. In. de in integr. rest. & per Bar. in d. l. prolatam. & præsupposito sine veritatis præiudicio, ꝙ d. finia teneat, tñ negari saltem ñ põt quin sit iniusta, & iniqua prædictis ex causis, & per hoc oĩno retractanda: vt in c. cũ ad sedẽ. de rest. spol. & l. per hanc. C. de temp. appel. q̃q̃ firmiter credam d. finiam nullo iuris robore fulciri. Et hæc de primo. ¶ Veniens ad ſm brevissimè me expediam, cum nõ videarim probationes fiendas ꝑ aduersam partem: nã attestationes dict. testium in nullo prædicta ex cã fidẽ faciũt: quare de nono & citata parte sunt producendi, sed cum intentio cõmunitatis Sartia sup d. ꝓfinib, sit satis per instra fundata, oportet ꝙ aduersa pars fundet intẽtionẽ suã, aut ꝓ meliora instra, aut per testes fundantes se sup præscriptiõe, & requirit̃ pscriptio. 30. an. vt in l. fi. C. finium regun. Aduertendum tñ †qd tpe guerrarũ non curit præscriptio, q̃s est tanta in loco, quod ius nõ reddit̃: vt in ca. ex transmissa, & qd ibi no. de præscrip. no. Bar. in l. naturaliter. ff. de vsuca. Item dicendum in tempore mortalitatis: cũ illa sit Dei hostilitas: vt no. idẽ Bar. in d. l. naturaliter. Ista. n. tpa debẽt subduci de medio: dormit. n. istis tpib⁹ pscriptio. vt in iurib. prælle. Nã tegrit̃ ẽt bona fides, ẽt de iure ciuili: qa in mã ꝙcernẽte peccatũ, est stãdũ canoni, & nõ legi, vt in mã pscriptionis no. Bar. in l. pr. uilegia. C. de sacrosan. eccle. & per gl. ĩ regula, possessor. de regulis iuris. lib. 6. ꝓbať in c. fi de præscrip. Probatur autẽ mala fides ex coniecturis multis modis, de q̃bus ꝑ Bar. in l. celsus. ff. de vsucapionibus. Et præsertim animaduertendus est ille modus: vt. l. probetur fama vicinię superveritate ꝓfinium: nam ex hoc aduerfarij tanquam vicini præsumuntur scire: vt ibi no.

¶ Consilium xliij.

1 *Beneficium ecclesiasticum quomodo cognoscatur. Et quid sit beneficium.*

2 *Natura rei est potius attendenda quam simplex denominatio.*

4 *Consuetudo seu cois intell gẽtia loci præseruat propriæ significationi vocabuli.*

ILLVD DEIVRE Quæritur, An in literis gratioſe ꝙcessis ꝙ summum pontificẽ ad beneficium cum cura, vel sine cura, cõprehendatur præstimonium: quod quidẽ reputatur in loco beneficium ecclesiasticum: habet tamen quasdã qualitates separatas à natura aliorum beneficiorum curatorum: nã vt i facto nr̃i hi presupponitur, tale præstimonium non requirit residentiam, nec subiacet oneribus publicis, seu alijs exactionibus, etiam respectu iuriũ episcopalium, & in loco impetrationis ex communi consuetudine reputatur præstimonium tanquam species distincta ab alijs beneficijs cum cura vel sine cura, ita ex communi vsu loquendi non venit præstimonium appellatione beneficiorum cum cura vel sine cura: nisi specialiter nuncupetur. ¶ Et videtur primo quod in talibus literis comprehendať pstimoniũ: qa negari non põt qn sit beneficiũ eccl'iasticum: † cognoscitur. n. beneficium eccl'iasticum ex parte psonæ ꝓuidentis, & ex qualitate eius cui ꝓuideť & ex qualitate ipsius beneficij, & modi in ꝓuisiõe seruadi. Primum attendit̃, qa non nisi per epm̃ vr̃ prælatum eccl'iasticum põt fieri prouisio de iure cõi; præsentatio pertineat quandoq; ad laicũ. vt in c. 3. de iurepa. Inn. in c. qd sicut. de ele. Item ꝙ ille q̃ h; prouidere, illud sibi retinere nõ pt. vt in c. fi. de inst. facit qd no. ĩ c. rela. de præb. ¶ Secdm attenditur quia de ipso nõ põt ꝓuideri, nisi clerico, vt in c. cum adeo. de resc. in c. ex literis de transl. & in c. 2. de inst. ¶ Tertium ꝙsideratur, qa h; aliquid spiritualitatis annexum, vel cui annectit: vñ pp diuinum offm datur ecclesiasticum beneficium vt in c. fi. de resc. li. 6. 8 1. di. si qs sacerdotum. Item quia ꝑpetuum est q̃tũ ad eum cui ꝙfertur: hoc est. n., ꝓprium beneficiorum eccle. 70. di. sanctorũ. de cleri. ægro. c. pe. no. in c. gratiosę. de resc. li. 6. ¶ Quartum ꝙsideratur, qa de beneficio eccle. d; prouideri purè, & sine pacto, & ꝙditione: & nõ pro alio commodo tẽporali: alias ꝙmitte retur simonia. 1. q. 2. q. pio. & in c. fi. de pac. de sim. c. ꝙulere. cum multis alijs capitulis eiusdem titu. nec d; esse vis in nomine. ex quo oẽs prædictas qualitates hẽat, siue appelletur beneficium, siue offm, siue possessio, siue præstimonium, vel pensio. al. 16. q. 1. possessiones. & in c. ꝙquerẽte. de cle. non resi. & c. saluator. 1. q. 3. & in d. c. ꝙulere. ex diuersitate. n. nominum non diuersificatur rei substantia. † attendi. n. d; potius nã rei, q̃ simplex denominatio. vt in c. ea quæ. de sim. & l. si vno. ff. de lóc. ergo cum præstimonium hẽat oẽs prædictas qualitates, seu ꝙditiones, cum de eo ꝙ uideatur solum per ꝓlatum ecclesiast. & personę ecclesiasticę, & in perpetuum, nõ ad tps, neque sub pacto, aut ꝙditione, nec ꝙfertur, ꝓ temporali ꝙmodo: sed pp spiritualitatem annexam vel cui annectitur, ergo d; cẽseri beneficium eccles. & per ꝙs d; ꝙprehendi ingratia ꝙcessa ad beneficium cum cura, vel sine cura. facit reg. beneficium. de re. iu. li. 6. Hinc etiam ꝙuenit generalis diffinitio beneficij. † Est. n. beneuola actio gaudium tribuens capienti. in c. 1. ex quib. cau. feud. amit. Ad prædicta facit quod no. Io. cal. in c. in nostra. de resc. vbi prędictam ꝙclusionem tacitèvr̃ sentire. ¶ Sed his non obstantib. ꝓrium arbitror de iure procedere attẽta loci ꝙsuetudine. de qua s. Consuetudo. † n. seu cõis intelligentia loci præfertur propriæ significationi vocabuli. vt in l. cum de lanionis. §. afinã. ff. de fun. instr. & l. libertorũ. §. qd tñ Cassius. de leg. 3. & l. labeo. de suppel. le. facit qd le. & no. ĩ c. ex literis. de spõs. no. In. in c. olim. de ver. sig. & gl. in c. nonnulli. de resc. & Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure. Sed de loci ꝙsuetudine est, vt appellatione bñficij cũ cura, vel sine cura non veniat ꝑstimonium nisi spãt̃ nuncupetur: ergo non d; ꝙprehendi in lris gratiosis. ꝓ sertim cum in eis sit fienda stricta interpretatio propę ambitionem ꝙprimẽdam. vt in c. ꝙuis. de præb. li. 6. & c. eo tpe. de resc. co. li. Opitulatur huic ꝙclusiõi nominis diuersitas: si. n. prestimoniũ idem prorsus esset, ꝙ aliud beneficium cum cura, vel sine cura, ñ habuisset diuersum nomen: vt in simili notanter dicit tex. in l. si idem codicilli. C. de codicil. facit etiam conditio ipsius prestimonij satis diuersa, & separata à nã aliorum beneficiorum. si. n. esset idem non haberent naturam diuersam. 12. q. 1. duo sunt genera. & in d. l. si idem. facit ad idem qd in simili le. & no. in c. sedes. de resc. & maximè per In. in c. statutum. de ele. li. 6. vbi tex. opti. in q̃ dr̃, ꝙ appellatione ecclesiæ parochialis non venit in mã restringibili ecclesia parochialis collegiata propter qualitatem collegij quam h; vltra parochiam. q̃ tñ alias veniret vbi mã non esset odiosa. vt no. ibi Io. an. in nouel. Ita notanter põt inferri ad propositum: cum. n. præstimonium habeat diuersitatem ab aliis beneficiis. de qua s. & etiam differt & corruat præsertim loci consuetudo, & simus in materia restringibili, non d; comprehendi sub appellatione beneficij cum cura vl̃ sine cura. Qualiter autem ꝓ betur communis vsus loquendi seu intelligendi plenè per Bar. in d. l. labeo. de sup. leg. Et hæc patet facilis responsio ad ꝓria. ꝓcedunt. n. inspecto mero iure communi: & vbi cessaret diuersitas rerum: ita quod solum esset diuersitas in nomine, quod non ꝙtingit in casu nostro: vt patet ex prædictis.

¶ Casus consilij sequentis.

AVGVSTINVS & domina Catharina maritus & vxor solẽnem stipulationem iuramento vallatam vt in instro publico inde confecto ꝙtinetur per verba formalia quæ sequuntur: hypothecauerunt sibi inuicem, & vicissim, & solenniter obligarunt vna pars alteri, & altera alteri, omnia ipsorum & cuiusque ipsorum bona præsentia & futura, mobilia, & immobilia, iura & actiones, & nomina debitorum, q̃ hypothecatio & obligatio locum hẽant, & vires effectũ sortiãt it' eos post mortẽ alteri⁹ vtriusq; ipsorũ: vc; si Augustinus supuixerit d. do. Catharinæ, & ñ alr̃, vel alio mõ. & sic ad eum pueniãt d. bona. & mõ simili si d. do. Catharina superuixerit do. Augustino, ad cã peruenirent integraliter bona ꝓdicta, quidendo in funeralib. in casib. cõtingentib. Et si filij extarent lcimi & naturales ex se d. Augustino. & do. Catharina. masculi, vel fœminæ vn⁹, vel plures, illico psens ꝙtus euanescat: & bona transeãt, aut iura & fructus bonorum disponũt: & cũ ꝙditione & pacto, ꝙ d. do. Catharina aduenientę casu mortis dicti Augustinj honestè & vidualiter viuat. & si ꝙfaceret, & non seruaret vitã vidualem, cadat ab omni iure quod ad eam peruenire posset vigore psentis ꝙpositionis, & ꝙctus: & cum pacto etiam & cõditione ꝙ superuiuens teneatur facere elecmosynas pro anima præmorientis discretè prout sibi placuerit. Item cum pacto & ꝙditione ꝙ illud, qd restaret post mortem. d. do. Catharinæ superuiuẽtis obseruãtis tñ prædicta peruenire debeat, & sit Angeli fratris carnalis d. Augustini, tunc psentis, & acceptantis ꝓ se, &c. Demũ ꝙtingit ꝙ dicti dña Catharina & Augustin⁹ remiserunt sibi hãc supradictã obligationẽ, & absoluentes se mutuo, & d. Augustinus veniens ad mortem ꝙdidit testũ: & d. dñam Catharinã vxorem suam simplr̃ hr̃dem instituit: eóq; defuncto d. do. Catharina transiuit ad alia vota. Quæritur an ꝑ hoc debeãt bona d. Augustini trãsferri ad dictum Ang. vigore supradictæ ꝙpositionis.

¶ Consilium xlviij.

1 *Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum priuato facta, an valeat, tenet quòd non.*

2 *Quod non valet directa via, non debet admitti per obliquum.*

4 *Verbum placet, non importat liberam voluntatem, sed arbitrium boni viri.*

4 *Actus gestus contra iurẽ regulariter tenet, licet contraueniens sit periurus.*

VIDETVR Primò sic: nam licet non possit quis per vltimã voluntatem se ligare, vt certum hæredem habeat, vt in l. stipulatio hoc modo ꝙcepta. ff. de ver. ob. potest tamen per stipulationem bona sua irreuocabiliter alteri donare: qa tunc remãlit in ꝙtractum qui est irrevocabilis. no. gl. in l. fi. C. de pac. Hoc idẽ videtur voluisse Dy. ĩ reg. qd semel placuit. prope fi. de reg. iur. li. 6. hoc idem apertius voluit Ang. de Peru. in diſpu. sua q̃ inci. in refulgenti palatio. vbi aperte tenet valere donationẽ omniũ bonorum præsentium & futurorum priuato factam: motus principaliter: qa rei suæ quilibet est legitimus moderator & arbiter. l. in re mandata. C. mãda. & in c. de his. de sepul. Item quia ista donatio omnium bonorum nullo iure est ꝓhibita: nã per eam nõ priuat libera testamenti factione, cum nihilominus possit dona re & hæredem instituere: cum hæreditas sit nomẽ iuris. facit qd no. Bar in auth. ingressi. C. de sacro. ec. Item ꝑ donationem istam priuato factam non transfertur ipso facto dñium: sed regrit̃ traditio. vt in l. traditionib. C. de pac. Dominium ergo ꝙsistit penes ipsum donatorem: & sic non deficiunt bona quominus possit testari: licet hæres possit postea compelli ad traditionem. Sed ĩ casu ꝓposito nõ põt dici ꝙ dicti coniuges se priuauerint libera te stamẽti factione cum de hr̃ditate nulla facta fuerit mẽtio: sed solum per solennem stipulationem obligauerunt se, vt bona prærnorientis puenirent ad superstitem: & sic in effectu fuit quædã bonorum psentium. & futurorum donatio, q̃ dẽbat habere effectum post mortem dumtaxat, ergo reuocari non potuit cũ ꝓiudicio do. An. cui ius iam fuerat q̃situm ꝑ suam psentiã, & stipulationem. Præterea, & secundo hic fuit pura donatio cum superuiuens esset obligatus ad faciendum elecmosynas ꝓ anima primo morientis: ad piã aũt causam vr̃ quę posse donare omnia bona sua psentia, & futura: iuxta no. per Bar. in l. fi. C. de pac. præalle. Præterea, & tertiò hic interuenit iurm vtriusque partis qd seruari poterat sine interitu salutis æternæ: ergo saltẽ vigore iurꝰ illa talis donatio seu stipulatio debebat esse irreuocabilis. ¶ Sed his non obstantib. à ꝓria opi. minime puto fore recedendum saltẽ in consulẽdo, & iudic. cum eòs sit, & celebris opinio talẽ donationẽ non valere: qa h; non impediať testamẽti factio quãtũ ad actũ testãdi: impeditur tñ q̃tum ad effectum hr̃dis habẽdi: qa nõ inueniret aliqs q vellet hr̃ditatẽ acceptare: cũ oĩa bona essent trãsferenda ĩ donatariũ. ad hoc inst. ad le. fal. in prin. † Et id ꝙ nõ valet directa via non dẽt admitti ꝓ obliquã: vñ sicut directè non põt impediri ꝑ stipulationẽ solennẽ iudicium. vt d. l. stipulatio hoc mõ ꝙcepta. ita nec indirectè ꝑ stipulatiõẽ omniũ bonorũ psentium, & futurorum. vt in reg: cũ qd vna via. de re. iu. li. 6. & in c. tuę. de pc. & in l. nõ dubiũ. C. de leg. facit l. Seius. & augerius. ff. ad le. fal. Et hãc partẽ, ꝙ talis donatio nõ valeat, ꝙsuluit. Cy. & sequiť Bar. in d. l. fi. C. de pac. & in l. stipulatio, ꝑal. & in l. ii qs in prin. de leg. 3. & refert qd Dy., ꝓ hac parte ꝙsuluit. l; aliud scripserit sup d. reg. qd semel. Hanc ẽt partẽ secutus est Bal. ĩ d. l. fi. & dixit hanc opi. ẽẽ cõmu. Et qualitercunque nomẽ huic ꝙpositi seu ꝙctui ꝙnamus non potuit irreuocabiliter obligare: qa, vt dixit Bar. in locis ꝑal. non est dare, modũ ligandi quẽ irreuocabiliter, vt bona sua psentia, & futura pueniãt ad aliquẽ ĩ vita vel post mortẽ ꝑdicta rõne: qa esset ꝙ bonos mores. Præterea ex alijs ẽt rationib. non põt d. Angelus aliqd petere à d. dña Catharina vigore illius ꝙpositiõis seu mutuæ donationis. qm̃ aut illa fuit donatio mutua cã mortis, & potuit reuocari. l. j. ff. de don. cau. mor. ꝓpter mortẽ maximè mutuo ꝙsensu vtriusque ꝙiugũ. ꝙrum res principaliter agebať ĩteruenięnte. l. nihil tã naturale. ff. de reg. iur. & c. j. extra co. ti. Aut fuit inter viuos, & non valuit: quia inter coniuges est prohibita donatio, ne mutuo amore se spolient. vt ff. de do. inter vir. & vxo. per totum. Sed in casu nostro hoc contingebat: qa præmoriens non

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō habebat ptātem disponēdi irreuocabiliter de vno nummo: cum omnia bona ꝑsentia & futura debebant ꝑuenire ad ꝑuenientem: & hoc ꝓfecto faciebant ex mutuo amore q̄ detinebantur. ¶ Item tertio ex alio capite nō habet d. Angelus facultatē aliqd ex dictis bonis postulādi: qm̄ ipse nō fuit vocatus principal͂r ad illam stipulationem: sed accessoriè, & potius fauore dictorum ꝫhentium, q̄ proprio, quod patet ex eo, qa solum de eo fuit facta mentio respectu bonorum q̄ ꝑseuerent post mortem d. dn̄æ Catharinæ vigore illius ꝓpositionis, vt ad ipsum Angelum peruenirent. nec etiā fuit dictum vt purè peruenirēt: sed cum onere, vt ex eis faceret eleemosynam, prout sibi placeret. quare cum ad d. dn̄am Catharinam nihil peruenerit vigore illi⁹ ꝓpositionis: qa illa possidet vigore vltimi testamenti, & non vigore ꝓpositionis, seu stipularionis, vel mutuæ donationis: cum ab illa propria sponte recessissent: ergo nō pōt aliqd petere: qa cessante principali, cessat accessoriū. de reg. iur. li. 6. c. accessoriū. Nec ob. si dicat ꝙ ab ea nō poterat recedere in ꝑiudicium d. Angeli: qa, vt dixi, Angelus fuit vocatus accessoriè ad validitatem dictæ ꝓpositionis seu donationis: qa cessante mutuo ꝑsensu cessat dispositio ꝫcepta in fauorem ipsius. arg. eorum q̄ leg. & no. in l. si cum Cornelius. & l. verò ꝓcuratori. ff. de solu. Et facit opt. qd s. dixi: qa d. Angelus debebat facere ex illis bonis eleemosynas pro animabus illorum ꝫiugum: & sic in illorum principal͂r fauorem fuit adiectus. Nec obst. si dicatur, ꝙ eleemosynam tenebat facere prout sibi placebat. Ad hoc enim rn̄deo, † verbum placet, non importat liberam voluntatem: sed arbitrium boni viri. vt est tex. no. in l. thais. §. fororem. ff. de fideic. libe. no. Bar. in extrauag. ad reprimendum. Et ꝑ hæc ꝙ ludo dictam ꝓpositionem, seu mutuam donationem, vel stipulationem à principio nō valuisse & esto sine veritatis ꝑiudicio, ꝙ valuisset, potuit mutuo ꝫsensu ꝫiugum reuocari non obstā. absentia d. Angeli. & per ꝫns non potest. d. Angelus, vel ipsius hrs aliqd ipsius ꝓpositionis vigore petere. ¶ Non obst. ꝫtia superius ꝑ alia parte formata: qa valet arg̃m à cōiter accidentibus. vt in c. i. de cle. non resi. & l. neque natales. C. de ꝓbat. accidit autem cōiter ꝙ facta in alium omnium bonorum præsentium. & futurorū donatione, nemo vellet frustra esse hæres. Nec obst. si dicat, ꝙ rei suæ quisque est legitimus moderator & arbiter: qa hoc verum est nisi disponat ꝫ bonos mores qa interest reipublicæ ne re sua quisq; malè vtatur. ¶ sed hoc tempore. insti. de his qui sunt sui vel alie. iur. & in §. cogitatio. i auth. vt iud. tiue quoquo suf. ¶ Nō obst. fm duplicrōne Primò, qa non oia bona fuerunt dispōsita ad pias causas: sed principaliter sibi inuicem donauerunt omnia bona cū one re tn vt distraheret, & quisq; faceret eleemosynam ꝓut sibi placuerit. & sic principalis effectus donationis dirigebat͂ in ptiatum. Sed potuerit rn̄deri ꝙ etiā ad pias cās non valeat donatio omnium bonorum ꝑsentium & futurorum, ex q̄ persona remanet sui iuris sine dn̄io aliquorum bonorū: vt voluit Ang. in d. di ꝑpu saltem in casu nr̄o in q̄ bona nō fuerunt collata eccl̄siæ, sed solum fuit imp̄positum onus faciēdi elemosynam ad placitum, & sic cessant rōnes Bar. in d. auth. ingressis. ¶ Ad id qd opponitur de iuro potest rn̄deri dupliciter. Primò, † ꝙ actus gestus ꝫ iurm regulariter tenet. licet ꝫueniens sit periurus, vt ī c. sicut. de spōsa. no. Inn. in c. dilecto. de præb. & Io. An. in reg. qd semel placuit. de reg. iu. li. 6. i mercu. no. dixit, ꝙ si qs iurauerit nō mutare testamentū, ꝑt iuro non obst. illud mutare, l3 incidat in periurium. Secdò pōt rn̄deri, quòd illud iurm cum sit ꝫ bonos mores, non habuit ligare iurantes, vt in reg. nō est obligatorii. de reg. iur. li. 6. est autē ꝫ bonos mores, vt qs perdat saltē indirectè liberā testamēti factionem, seu ꝓpremum iudicii. vt d. l. stipulatio hoc modo ꝫcepta. Et hoc vltimum tenuit Bar. in d. l. stipulatio. & d. l. si quis in princip. ff. de leg. 3. & in l. Scius & Augerius. ff. ad l. fal.

¶ Consilium xlix.

Sententia lata contra debitorem scientem præiudicat creditori scienti & tacenti licet sibi non fuerit aliqd nuntiatum.

2 *Qui tenetur ad defensionem alterius non tenetur se offerre liti, licet sciat illam motam: sed oportet, vt sibi denuntietur.*

3 *Promittens aliqm aduuare seu defendere, non tenetur adimplere promissionem quantuncunq; sciat illum indigere auxilio, nisi fuerit requisitus.*

IN QVAESTIONE quę vertit͂ seu de proximo verti sperat͂ ter Antoniū de Vigna & olim socios ex vna parte: & quosdam ciues Florēt͂inos prætendentes se creditores illorum ex alia. Videtur primò. dictos creditores fouere iustitiam aduersus dictos Antonium & socios. quoniam dicti Antonius & socij duo promiserunt dictis creditoribus, eis. ſ. soluere decem solidos ꝑ libra qualibet totius debiti. Item quòd in dictis decem solidis eis soluendis, debuerunt eos ꝑseruare ab omni alio creditore cuiusuis socieratis, quocunque tpe aliquid peteret, vel modo aliquo molestaret dictos creditores. Licet autē Antonius & socij seruauerint primum: quia de dictis decem solidis illis satisfecerint, non tamen seruauerūt͂ 2m: quoniam non seruarunt illos idemnes in dictis decem solidis, cum fuerint ꝓ salsam ꝓpulsi restituere me dietatem illis mercatorib. quivigore represaliarum in vrbe ꝑcessarum fuerunt ꝓpulsi soluere creditorib. dictorum Antonij & sociorum degentib. in vrbe. ad hoc qd legi. & no. in l. nā & Seruꝰ. ff. de neg. gest. & l. 3. ff. nau. cau. tabula. & l. qui sic soluit. ff. de sol. Nec h3 obstare si dicat ꝙ dictis Antonio & socijs nō fuit denūtiatum vt eos defenderent aduersus illos mercatores: quia ex q̄ sciebant litē motam, non erat opus denuntiatione, cum qui certus est amplius certiorari non op3. l. j. ff. de act. emp. & in reg. qui certus. de re. iur. li. 6. facit quod in simili legi. & no. in l. si ꝑatus. ff. de pig. & in l. sæpe ff. de re iud. † leg. & no. ꝙ saīa lata ꝫ debitorem scientem præiudicat creditori scienti, & tacenti, 3 sibi nō fuerit aliquid nuntiatum: & ita ex͡ in saīa lata ꝫ creditorem. vt ꝑ iudicet debitori: c tra. n. omnem denuntiationem debuit vltro ꝫparere, & causam defendere ita dicendum in proposito. ¶ Prætercea & secūdo d. mercatores Florentini fecerunt detenti, & exacti pp represalias ꝑcessas in vrbem in odium Antonij & ſociorū. q̄ redeuntes Florentiam potuerunt iuste habere regressum ꝫ illos. arg. in l. si merces. §. culpæ. ff. loca. quod apertè vr tenere Bar. l3 non multum firmet in l. 2. in fi. ff. de ver. obli. frustra ergo allegatur nō fuit denuntiata dictis Antonio & ſocijs: cum in omnem euentum ipsi tenebantur, & fuissent ꝑdemnati. exigitur. n. præsentia propr͂ defensionem, quæ potuisset ꝑpetere. sed in casu nostro nulla ꝑpetebat detentio ergo defectus denuntiationis non eos h3 releuare. ad quod no. Bal. in 1. res iud. C. quib. res iud. nō noc. ¶ Tertiò adduco l. fi. C. de bo. autho. iud. possiden. & l. cum vnus. eo. tit. in quib. iurib. p3 ꝙ missio in possessionem per prætorē vno ex creditorib. omnes videntur missi ita quod alij possunt vti beneficio immissionis. cum ergo beneficio syndicorum creditores Florentini habuerint bona dictorum Antonij & ſociorum, ergo potuerunt creditores verbis vel mercatores illorum nomine agere directè ꝫ illos creditores petendo partem nec fuit opus denuntiare dictis Antonio & ſociis: quia bona iam translata in dictos creditores petebantur, & non agebatur actione personali, vel alia, quæ saltem secundariò dirigeretur cōtra. ipsum Antonium & ſocios nō. ergo potest dici illos creditores Florentinos qui fecerunt compositionem, habuisse integra decem: cum, vt dixi, iure & iudice disponentibus alij creditores yrbi concurrerent in illorum parte. ¶ Quarto contra dictos Antonium & ſocios facit, quia Doffus vnus ex ſocijs interuenit ꝓpositioni factæ Romæ cum creditoribus degentib. Romæ, & illam approbauit, q̄ alij tenebantur ad obseruantiam. ad hoc qd leg. & no. in l. 1. ff. de exerci. & l. eadem. ff. de duo. reis. & per Bal. in tracta. de const. ¶ Sed his non obstantib. ꝓriam sententiam in casu nostro arbitror prævalere. Mouent me plura in hanc sententiam. Et primò negari nō ꝑt, quin dicti Antonius & socij adimpleuerint primā partem promissionis: qm̄ dictis creditorib. satisfecerunt in decē ꝑ libra, iuxta ꝓpositionem. nec hoc reuocatur ī dubium. videlicꝫ q̄ testat an adimpleuerint ꝛecundam prouisionis partē: quatenꝰ promiserunt illos creditores ꝑseruare in il. is decē solidis ꝑ libra, aduersus quēliber aliū creditorē, i cuius dilucidatione oportet indagare quid ſportet. illa verba qd ꝑseruabunt eos, &c. Et profectò illa verba possunt prima fronte hr̄e tres itell͂s: sicut in simili q̄ne no. Bar. in l. stipulatio ista. in princip. ff. de ver. obl. in quę stione illius, qui promisit ꝓmittere defendere contra omnem ꝑsonā de iure & facto. Possunt. n. illa verbo trib. modis intelligi. Primò, vt si moueatur lis in iudicio, & euincatur de iure vel facto. Secundo modo intelligi de facto: vt scilicet ī iudicio faciat ea quæ facti sunt, vt assistere apud tribunal iudicijs producere testes, facere expensas & similia. Tertio modo pōt intelligi de iure & de facto, hoc est armata manu resistere, & recuperare. ille tn̄ modus vltimus, quia non venit ex natura ꝫctus, non placet. Bar. vt sic ad hūc sensum hæc verba reducant. ad hoc. bon͂ rex. l. si. C. de actionib. empti & vend. sed ad priores modos præcedentes, ita possumus dicere in casu nostro vbi minus promisit, vt. l. nō intelligantur illa verba, vt de facto ꝑseruet eos ī illis decē solidis: sed eos defendendo in iudicio seu illis assistendo. Certū est ꝙ tis qui tenet ad defensionem alterius non tenetur se offerre liti, l3 sciat illam motam. sed op3 vt sibi denuntietur. sicut dicimus in venditore, qui tenetur defendere emptorem, nec sibi putatur si sciuit litem mota, & cum nō defendit, si sibi non fuit denuntiatum in hoc. n. casu requiritur denūtiatio nō ad effectū simplicis sciæ iducēdæ, sed ad actū defensionis explicadæ. vt no. Spe. in titulo, de emptio. & ven. in fine. & hoc sequitur ibi Io. an. in additio. & Bart. in l denuntiasse. ff. de adulteriis. & in l. emptio. * C. de euictio sequuntur. *Alter* moderni in cap. finā. de emptio. & vendi. nam emptor forte consilius de iure suo, & industria personę nō curat denūtiare vēditori. nec per ꝫsequēs vēditor tenetur ire ex q̄ ille eum nō requirit. ꝛta ad ꝓpositum creditores hic potuerunt ꝫsidere de iure eorum, & industria personarū. iō nō curarunt requirere. Ant. & socios q promiserunt eos ꝑseruare aduersus quēliber creditorē: ꝑ nec ipsi sponte tenebant͂ ire: non ꝑ fecerunt ꝫ suā ꝓmissionē: nam tenebant͂ ꝑseruare & defendere eos si fuissent. i. requisiti: imputandū est ergo illis creditoribus q requisitionē & denuntiationē debitā nō fecerūt. ad hoc vltra alios ad 3 duco bonum tex. in c. 1. d. noua side. forma. vbi videt ꝓbari, † ꝙ ꝓmittēs aliū adiuuare seu defendere, nō teneꝫ adimplere ꝓmissionē, quantūcūq; sciat illum indigere auxilio. nisi fuerit requisitus. & illum tex. dicit ibi Bal. menti ad hoc tenendū. facit ad idē qd legi. & no. in c. breui. d. iureiurā. ¶ Scdò principaliter moueor, vbicunq; qs iuste fuit exactus ꝓpt͂ aliū, ñ hēt regressū ꝫtra illū, in cuius odium fuit exactus, si illius factum ñ erat ad hoc ordinatum. ad hoc glo. no. ꝙ segtur & no. Bar. in l. nā & Seruiꝰ. i. rnſo. ff. de neg. gest. facit optime glo. in l. si qs dolo. §. ff. de re iud. sed in casu nr̄o illi mercatores Florentini iniuste fuerunt exacti, & detenti: qa repsaliæ nō fuerunt iuste ꝑcessæ: forte. n. papa ꝑcessit ad falsam alteriꝰ suggestionem, nā vt mihi in facto supponitur, officiales Florētini requisti sup satisfactione fienda mercatoribus vrbis rn̄derunt, ꝙ parati erāt iustitiā facere: & ea aliē nō postulata fuerunt repsaliæ ꝑcessæ qd de iure fieri nō pōt. sunt. n. repsalię odiosæ. & in defectum iustitiæ solum ꝑcedēdæ. vt legi. & not. ī c. vnico de iniur. lib. 6. & 23. q. 2. domin͂. ꝑ Inn. ī c. dilect. de app. Io. and. sup reg. non est sine culpa. de reg. iur. lib. 6. in mer. & lati͂ per Bart. in trac. repsaliarum. vbi int͂ cætera regrit ad earum iustitiā, q ꝓmò d. at re gri iudex ordinariꝰ vt iustitiā faciat, & eo recusante superior, & demū ī superioris defectū, pōt alienꝰ iudex, & dns repsalias ꝑcedere: sed in casu nostro ñ ꝓstat de iustitia denegata: ¶ animo ꝓstat de oppositio per rnſionem officialium. Item per responsionem dominij Florentini quatenus fuit, ꝓuisum. q si forenses nollent stare ꝓpositioni factæ creditoribus Florētinis, q̄ fieret eis iustitia fm leges imperiales ergo ñ hēbat d. mercatores regressum ꝫtra d. Antoniū & socios: seu cōtra mercatores Florentinos. fuerunt ergo d. creditores iniustè cōdemnati: ergo eis imputandū, tum quia non denuntiauerunt Antonio & ſociis, tum quia per iuriā fuerūt cōdemnati. ad hoc l. si per imprudentiam. ff. de cuic. & d. l. emptor. C. eo. ti. & c. fi. de empt. & vendi. ¶ Tertiò facit principaliter, quia ex alio capite nullā actionem hēbant d. mercatores qui fuerant in vrbe exacti ꝫtra credit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Appellatione verò hæredum intelliguntur hoc casu liberi tantum ipsius Constantiæ: quia vbi materia non est proportionabilis nisi filiis, appellatione hæredum veniunt solum filij. vt no. in l. gallus. ff. de lib. & posthu. nō extantibus g̃ filiis d. Constantiæ il la bona debebant reduci ad d. ser Laurentium, vnde fuerunt prouenta. Non obstant ɔ̃traria superius formata, procederent esi si illa bona dotalia non fuissent prouenta à patre, sed aliunde d. Constantiæ fuissent acquisita. tunc enim satis crederem maritū præferendum. Sed in casu nr̃o debent redire ad patrem, non iure successionis: sed iure reuersionis, & ex causa cessante: qa vt dixi, cessauit ea mortua alimentorum causa. Mater autē vel soror nihil pñt petere: tum quia non sunt dicendæ agnatæ vel cognatæ ratione prædicta. tum quia d. Constantia nō poterat habere illa bona, nisi in vita sua. Et ex prædictis infertur, q̃ d. ser Laurentius potuit dicta bona in alium alienare, & ille in quē facta fuit alienatio, potuit donare illa hospitali: qa rei suæ qlibet est legitimꝰ moderator & arbiter: maxiē ī donādo eccl'iis, & hospitalib. vt ī l. j. C. de sac. san. ec. & l. j. re mādata. C. mād. & ī c. de his. de sepul.

¶ Consilium lj.

1 *Totus orbis est territorium Imperatoris.*
2 *Publicatione bonorum simpliciter facta, intelligitur de bonis præsentibus, non de acquirendis in futurum.*
3 *Interpretatio in dubio semper debet fieri contra eum, qui fundat intentionē suā super pacto.*
4 *Iurisdictio prorogata per metum corruit ipso iure.*
5 *Recessus à iure communi est odiosus.*

AD DILVCIDATIONEM illius concertationis, an municeps terræ Scarlini capi licitè potuerit in d. terra Scarlini per officialem doganæ salis terræ Plumbini, ad effectum, vt puniat, & iudicetur p officiales sup sale deputatos per magnificū dñm Gerardum Plumbini dñm in d. terra Plumbini. Inuestigandum est principaliter quam potestatem habeat d. do. Plumbini in terra seu cōitate Scarlini. Si enim illa terra fuit d. domino commissa duntaxat, nec aliter in eum merum, & mixtum imperium extitit translatum, tunc quæstio non habet tū dubium quia licet vnum castrum, vel ciuitas alteri recommittatur, non per hoc talis terræ populus desinit esse liber. vt prius, etiam si soluat ei, cui se recōmisit, in signum maioritatis pallium, vel quid simile, puta si eligat potestatem de terra sua: vt ɔ̃tingit in casu nr̃o, vt no. Bar. in l. non dubito. ff. de capti. Vr enim per talem recommissionem recipere eos sub sua protectione, vt eos ꝓtegat, & defendat: per quem actum non datur iurisdictio nec iuri alicuius detrahit: vt no. plenè per Bar. in l. j. C. de excu. mu. lib. x. vbi plus sentit, q̃ etiam si committatur protectioni & regimini, nō per hoc transfertur merum aut mixtum imperium ar. illius l. licet hoc vltimum sit magis dubitabile p illud verbum regimini: qd nō curo al'r inuestigare: cum hoc vltimum nō faciat ad nr̃m propositum, sed primum, de quo etiam p Bar. in proœ. ff. orum. in ver. itē dr̃. Ad idem qd leg. & no. in c. recepimus. & c. ex parte. de priuile. Et hoc p̃supposito dubium pñtis quæstionis insurgit ex tenore illius ꝙuentionis post d. recōmissionē initæ inter dictum dñm, & cōitatem Scarlini, in eo qd inter cætera ad ꝓpositum fuit inter eos solenniter ꝙuentum & ſtabilitum: qd d. cōitas & hoīes Scarlini nō possent, vel debeāt deiceps ī futurū vllo tpe, vel mō, habere, vel recipere, vl' emere aliud sal ab alia pſona, cōitate, loco, vl' vniuersitate in aliqua alia terra, vel loco, ꝑterquā ab ipso magnifico dño, & sal ipsius magnifici dñi sub pena, & ad pœnā in ſtatutis & ordinamētis d. magnifici dñi de dicta mā, seu deueto salis q̃olibet disponentibus ɔ̃tentam, &c. Certum est autē, q̃ ex q̃ terra Scarlini erat libera neminē in dñm recognoscēs, potuit se in hoc, & in aliis subijcere iurisdictioni & ſtatutis d. dñi, iuxta no. per Bal. in l. decernimus. C. de sac. san. eccl. & per Bar. in trac. de tyranni. Sed in ſtatutis d. domini de hac materia loquētib. inter alia disponit, q̃ officia'es doganæ salis p̃sentes, & futuri, possint oēs & singulos vendentes aut ementes sal q̃ocunq; in dānū doganæ salis ipsius magnifici dñi, & alios quoslibet culpabiles q̃quo modo circa mām salis punire, & dānare, seu multare pecuniariter, seu realr ex arbitrio eorum, prout eis discretū esse videbit, & c. q̃ dictus municeps terræ Scarlini potuit capi in terra Scarlini vt puniat per dictos officiales: q̃ pœna venit imponēda fm arbitrium dictorum officialiū: al's autē nō seruaret ſtatutum d. dñi in hac mā disponēs: cum illud ſtatutum nō imponat pcisè certam pœnam, sed disponat imponendā ad illorum arbitrium: dēt g̃ seruari totum, cum sit vnum fcīm qualificatū. arg. in l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxa. & in c. fi. de rest. spo. & ois in simili no. Bar. in l. Aureli⁹. §. idē q̃sit. ff. de lib. leg. & in l. si qdē. C. de excep. & p Io. And. in c. j. de ꝙst. lib. 6. Et hunc intell'm multū suadēt illius ꝙuentionis verba, dū dr̃, q̃olibet disponentibus, &c. Qualitercūq; ergo ſtatutum disponat de pœna seruāda cum est. l. j. ff. de pac. si verò in d. dñm Plumbini fuerit transla-

1 ta omnimoda iurisdictio circa d. terram Scarlini, tunc casus v magis clarus intentioni officialium: ga territoria sint diuersa respectu officialium vtriusq; terræ, tū respectu dñi vtriusq; territorij vnum p̃t dici territorium. † Simile p; in Imperatore, qui l; diuiserit territoria per ꝓuincias, & diuersa regimina, & ꝓhiberit ne liceat vni violare alteri⁹ territorij. C. vbi de cri. agi opor. p totū, iuncta auth. qua in ꝓuincia. c. ti. & auth. de defen. ciu. & ī auth. vt nul. iud. & ff. de offi. ꝓli. p totum. maxiē ī l. 2. cū multis sim. vñ ipse ī perator pōt adstringere quēlibet ꝑuniuersum orbem: qa totus orbis est sibi vnum territorium: hinc dr̃ mundi dñs. l. bñ à zeno. C. de quadr. p̃sc. & l. deprecatio. ff. ad l. rhod. de iac, & clari⁹ ad ꝓpositum ꝓbat in cle. pastoralis. de re iud. vñ in eo h; locum il iud, vbi te inenero, ibi te iudicabo. vt no. ī c. fi. de fo. ꝙ. & ī l. 2. C. vbi de cri. agi. opor. Sil'r in papa respectu ſpiritualium, vt in c. cūcta p mūdū. & c. p principalē. 9. q. j. Et ī eo respectu suæ diœcesis vt possit ī qualibet parte ipsi⁹ fœdere ꝓ tribunali, & iudicare de negotijs toti⁹ diœcesi. vt ī c. cū eps. de of. or. lib. 6. & ī legato hñte sub se plures ꝓuincias: pt. n. de facto vni⁹ iudicare ī altera: quia ū excedit limites suæ iurisdōnis, vt ī c. nouit. de of. leg. Ita dicam⁹ in casu nr̃o: l. n. ex pacto terra Scarlini habeat ptārē, & sic merū, & mixtum ɨperium, ñ tñ tollitur quin dñs ipse possit p se, vl' suos officiales de certis causis cognoscere ī terra Plūbini, ēt de gestis ī terra Scarlini, cum respectu ipsi⁹ vnicum sit censendū territorij. Sil'r videm⁹ in papa, q̃ in cā fidei deputat inq̃sitores p totā christianitatē, vt possit iurisdōnē exercere ɔ̃ hrēticos: l; eps nō liceat ex suas diœceses. & pñt mandare d. inquisitores in cā fidei suspectos capi: & ad d. loca ipsos punjendos perduci. vt in c. inquisitionis. de hær. li. 6. Et pſertim hoc dicendū vr in casu nr̃o, in q̃nā cum iurisdōne vniuersali ɔcurrit pactum ſpāle, de q̃ s. ¶ Sed his non obstātib. ɔ̃riam shām in casu nr̃o arbitror veriorē. Et primò si teneam⁹ vt in facto mihi p̃supponi⁹, q̃ d. terra Scarlini sit recō missa duntaxat d. dño, casus vr̃ mihi satis clar⁹: qa cessat iurisdō in d. terra, & suis habitatorib. vt s. in prin. Vñ solum restat tollere obitaculum d. ꝙstionis seu pacti. Ad qd rñdeo multipl'r, primo q̃i pacto nō subiecit se d. terra ſtatutis suis editis & edēdi. sd sim pl'r obligauit se ad pœnam in ſtatutis d. dñi ɔtentā: vbi āt quis obligat se idefinitè ad ſtatuta, & est res grauis p̃iudicij, nō intelligitur de ſtatutis edēdis in futurū: sed solū de editis existētib. tpe obl'onis. hæc est no. theorica Bar. in l. si ſtipulat⁹. §. cū ſtipulamur. ff. de ver. ob. pro qua opti. facit tex. in c. pe. de iud. & aperè sentit ibi Hosti. facit tex. in isti in l. si mandauero. §. is cui⁹. ff. mand. vbi dt, † q̃ publicatione bonorum simpl'r facta, intelligit de bonis pñtib. non āt de acgrendis in futurum, cui ɔcordat tex. in c. felicis. §. verum. de pe. li. 6. sec⁹ vbi ageret de modico p̃iudicio: nam tunc appell'one bonorum veniunt bona tā pntia q̃ futura, vt l. si. C. q̃ res pi. obl. pos. q̃ leges reducunt cōit ad ɔcordiam p distinctionem ꝓxime facta. ita dicēdum in casu nr̃o: cum. n. hæc sit res grauissimi p̃iudicij, si hoīes terræ Scarlini possent capi de d. terra, & duci vt puniant per officiales exneos ī terra Plumbini; & sic vt violet eorū territorium, nō d; intelligi illud pactum in ſtatutis edendis, sed editis. Cum g̃ illa reformatio do. Plumbini, vt illi of fales cognoscāt, & puniāt &c. supuenerit post illd pactū, ñ vendi cat sibi locū ɔ̃ hoīes Scarlini. Et sum⁹ ī mā in qua d; fieri ſtricta ɨterp̃tatio. vt ī reg. odia. & ī reg. ī pœnis. de reg iu, li. 6. & in l. interp̃ tatione. & l, si p̃ses. ff. de pę. & optimè facit l. qcquid adſtringē dæ. ff. de ver. ob. & adhuc melius facit l. veterib. cum mā sua. ff. de pac. vbi inē cætera no. Bar. † q̃ in dubio semp d; fieri interp̃tatio ɔ̃ eum q̃ fundat intēt̃ionē suā sup pacto: qa d; pactum clarē ꝓbare ex q̃ sup illo se fundat. vt l. nō nudi⁹. & l. nō epistolis. & l. neq; natales. & l. matrem. C. de ꝓb. Sd ī casu nr̃o dns seu offales dogane salis fundant ītēt̃ionē suā sup il'o pacto: g̃ ī dubio d; ɔ̃ eos fieri interp̃tatio, & dubia ꝓbatio nō relquat ꝓbātē: vt in c. in pūtia. de prob. Preterea p̃supposito sine veritatis p̃iudicio & nō ɔcesso, q̃ illud pactum traheret ad ſtatuta possea edēda, nihilominus i sequit q̃ municeps Scarlini ꝓmittens fraudem circa doganam salis possit capi de d. terra, & duci ad terram Plumbini: qa pactū fuit factum respectu pœnę duntaxat: nō āt respectu iudicis exnei. obligauerūt. n. se ad pœnā in ſtatutis ɔtentā: iō satis est ꝓpuniatur pœna ɔtēta in ſtatutis d. dñi: nō āt d ita amare interpretari, vt ēt per hoc possit violari territorij d. terræ Scarlini. pacta. n. dñt ſtrictè intelligi presertim cum deuiant à dispōne iu. cōis. d. l. quicqd adſtringendæ. ff. de ver. obl. & d. l. veterib. & opt. facit l. ſi vnus. §. ante oia. ff. de pac. vbi dr̃, q̃ pactum factū in vna re nō nocēat in alia: præsertim in casu nostro hoc seruandum est, vbi agitur de ꝓroganda iurisdōne alterius iudicis cum violatione alterius territorij: exigitur. n. cōsensus clarus & liber. † Hinc est q̃ vbi regulariter gesta p metum tenēt: iurisdō tū per metū prorogata ipso iure corruit: quia vt dixi, in tali consensu exigitur ɔsensus liber & clarus. vt in l. ij. ff. de iud. & debet fieri interpretatio ɔ̃ dominum, quia debuit legem & pactum apertius dicere: vt in dictis iurib. nō. n. d; fieri. interpretatio per quam multis legibus derogetur, vt leg. & no in l. si q̃n. C. de inof. test. † oīs. n. recessus à iure cōi est odiosus, & ſtrictè interpretādus. vt in c. j. & ij. & de filijs præsby. li. 6. Hinc est q̃ ſtatuta intelligenda sunt ſtrictè quam fieri pōt, vt minus per ca lædatur ius ɔmune. vt in c. cum dilectus. de ꝙst. & l. 2. C. de noxa per Inn. in c causam. de resc. & Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. & maximè in casu nostro d; fieri ſtricta interpretatio ne lędatur pactum g̃nale prius factum, vt terra Scarlini habeat potestatem, & merum & mixtum ɨperium de per se. arg. in l. non ad ea. ff. de ꝙdi. & demon. facit c. veniens. de plc. Nec ob. si dicatur interpretationē ɔ̃riam ɔgruere iuri cōi, cum rōne delicti sit fienda remissio ad locum delicti. vt in auth. vt nul. iud. §. fi. si quis verò ɔprehensorum. & in cle. pastoralis. de re iudi. Ad hoc. n. rñdeo dupl'r. primò q̃ delictum istud non fuit factum in territorio Plumbini, l; fundauerint pp pactum initum cum terra Scarlini gabellam seu doganam salis terræ Plumbini: & ideo non est remissioni locus: licet. n. quis delinquat in rem alicuius loci, ex quo delinquit extra territorium ipsius loci, non pōt conueniri rōne delicti ī illo loco. vt no. doct. in c. postulasti. de fo. ꝙ. & Bar. in l. cunctos populos. C. de sum. trini. Præterea præsupposito q̃ delictum fuisset ꝓmissum in territorio Plumbini: tū remissio hodie est sublata per ɔ̃riam ꝙsuetudinem q̃v; ex quo delictū potest puniri in loco domicilij. vt no. lo. an. & Calde in c. de rapt. Sivero presupponatur dños Plumbini habere iurisdōnem in terra Scarlini. tunc l; casus sit magis dubitabilis, nihilominus idē qd s. proxi. dixi, putarem ɔcludendūvt d. captura fieri nō potuerit: nec officiales doganæ hr̃e iurisdōnem ɔ̃ illum. Moueor prin cipal'r quia d. Scarlini voluit per pactum habere merum & mixtum imperium in d. terra, & officialem proprium qui habeat iurisdōnem exercere: quod quidem pactum oīno est feruandum. nec pōt violari per dñm Plumbini etiam si habeat ibidem iurisdictionem: quia princeps ligatur ex ɔ̃ctu etiam cum subiecto into. vt ī c. j. de pac. & præsertim in casu nostro in quo tpe pacti erat d. terra Scarlini oīno in sua libertate, ad hoc qd legi. & no. maximè per Bar. in l. pen. ff. de decre. ab ord. facien. & pactum initū cum dño, h; quoad subiectos vim legis. l. cęsar. ff. de publ. & l. pe. C. de don. inter vi. & vxo. Si. n. posset in facto salis trahere inde subditos & trāsferre iurisdictionem in alios officiales terræ Plumbini: sic posset eadem ratione ī alio casu & sic posset ex d. terra Scarlini tollere merum & mixtum imperium, qd nō est dicendum per supradicta. hoc. n. arg. in simili qōne facit Inn. in c. cum vene rabilis. de censi. debet. n. virtute pacti ibidē cognoscide omnib. q̃ ibi comittunt, vel per suos municipes alibi: alias āt d. pactum posset annihilari. Et per hoc tollitur qd dixi de Imperatore & Papa: isti. n. distinxerunt territoria propriis legib. quib. ipsi nō sunt adstricti. l. princeps. ff. de leg. & c. proposuit. de ɔcess. præb. & solum respectu suorum officialium, ñ āt respectu potestatis eorū, ideo apus eos non est territorij distinctio, vt s. dixi. sed secus ī casu nr̃o: nam dns Plumbini non est naturalis dns terræ Scarlini, & ex pacto habet d. terra vt possit sibi eligere potestatem, q̃ cognoscat in ciuilibus, & criminalibus non ergo potest illius terræ terri torium violare rationib. prædictis.

¶ Consilium lij.

1 *Statutum municipale disponens quod omnia instrumēta à certa summa supra, debeant registrari in archiuo communis, & si aliter fiat, tale instrumentum non sit alicuius valoris & efficaciæ: nec ex eo aliquid peti possit & c. an extēdatur ad forenses contrahentes in loco statuti, & facientes ibidem instrumētum cōfici, & c. protenditur ipsum dubium vsque ad nn. 6.*
2 *Statuta ciuitatis non possunt habilitare vel inhabilitare forenses.*
3 *Testamenta debent insinuari secundum leges mores q; locorū, quib. insinuantur.*
4 *Statutum quo cauetur, vt valeat testamentum coram trib. testib. celebratum ex tendit vires suas quo ad forenses ibidem stantes.*
5 *Statutum disponens super insinuatione testamentorum seu instrumētorum, extē dutur ad ecclesias & ecclesiasticas personas.*
6 *Statutum ciuitatis an extendatur ad totum comitatum ciuitatis.*
7 *Ciuib. condemnatis videntur condemnati comitatiui, nisi aliud ex verborum dispositione appareat.*

IN qōne Raynerij de Toscanis tria, diuini numinis præsidio in uocato examinanda veniunt. primò † an statutum municipale disponens, q̃ omnia instrā a certa summa supra debeant registrari in archiuo cōis, & si aliter fiat tale instrm non sit alicuius valoris, & efficaciæ, nec ex eo aliquid peti possit &c. extendatur ad forenses ɔhentes in loco statuti, & facientes ibidem instrm conficiendum, adeo quod instrm & inter eos ibidem ɔfectum ipso facto ñ valeat si non fuit registratū: vt in statuto ɔtinetur. ¶ Secundò prę supposito q̃ tale ſtatutum extendatur ad forenses modo prædicto an d. statutum ɔcernat omnia loca, & castra comitatus ciuitatis, in qua d. statutum viget, vt si instrm in comitatu factum sit registratum modo prædicto, sit nullum. ¶ Tertiò an inspectis actis, & allegatis in d. causa, sit sufficienter probatum, q̃ castrum in quo dictum instrumētum dicitur celebratum, sit de comitatu illius ciuitatis, in qua viget statutum. ¶ Venio ad primum, & vr̃ primò qd tale statutum nō extendat ad forenses: qa tale statutum dr̃ ius ꝓprium ipsorum statuentium. c. ius ciuile. j. dist. nec ɔcernere potest nō subditos ex ptātis defectu. l. oēs populi. ff. de iusti. & iur. & qd leg. & no. in l. cunctos populos. C. de sum. trini. & l. si nō speciali. C. de testa. & c. ecclesia S. Mariæ. de ꝙst. & quod leg. & no. in c. à nobis. el j. de sen. exc. cum simi. Hinc apertè dixe runt Bar. & Bal. in d. l. cūctos populos † q̃ statuta ciuitatis nō pñt habilitare, vel inhabilitare forenses, in territorio ꝓprio statuentium: vñ ɔcludunt q̃ si statuto cauet, vt filiusfa. possit testari, vl' q̃ nō possit se obligare, vel q̃ qs nō possit aliqd relinquere vxori, talia ſtatuta nō extendunt ad forenses: l; ibi velint testari, vl' obligari, vel relinquere vxori. ¶ S; his non obst. ɔ̃rium arbitror de iure ꝓcedere in casu nr̃o. Nā si verba d. statuti bene ponderē tur, nō disponūt circa pſonas eas habilitando, vel inhabilitādo: q̃ casu ꝓcedūt p̃dicta, sed potius dāt solennitatē actui exercēdo ī corū territorio disponit. n. ſtatutū, vt instrm debeat registrari in archiuo cōis, & al'r nō sit alicuius efficaciæ: & sic dat formā instfis in territorio ciuitatis ɔficiēdis: & hoc fit, ne fraus fiat: g̃ eui tare spectat ad offm eius in cuius territorio instr̃a ɔficiunt. arg. in l. ɔgruit. ff. de offi. præsi. & qd talis solēnitas debeat seruari inter forēses ibidē instrm celebrari facientes, vr̃ tex. in l. ij. C. quēadmo. test. ape. vbi apertè dr̃, † q̃ testamenta debēt infirmari fm leges, mores q; in quib. insinuāt, & sic apertè patet q̃ talis insinuatio ɔcernit solennitatē actus. Certūmque est q̃ respectu solēnitatis actus debet seruari ſtatutū, & ꝙuetudo illius loci. ī q̃ act⁹ ge rit. l. j. C. de mā. lib. l. iij. ff. de testi. & l. si nō spāli. C. de testa. tenent cōiter doc. in l. cunctos populos. C. de sum. trin. in c. qd clericis. de fo. ꝙ. facit c. illa. & c. illud. 12. dist. & qd in eis no. hoc idem aptè sentit Bar. quasi in terminis nr̃is in d. l. cunctos populos. in ver. circa fm, vbi † ɔcludit, ſtatutum, q̃ cauet, vt valeat testū corā tribus testib. celebratū, extendere vires suas q̃ ad forenses ibid. te ſtates: qa fm cum ɔcernit tale ſtatutum solēnitatem actus: non tñ habilitat vel inhabilitat pſonas testates. Idem & apertius sentit Bal. in d. l. cūctos popu. vbi dicit, q̃ ſnque actus ꝓducīt ad esse, q̃nque ad esse ꝓductus deducīt ī iudicium. Primo casu debet referuari ſtatutum loci disponens qualr actus producat: qa cum cernit solennitatē actus. Scdò casu in pricipe locus iudicij. Ad propositum g̃ cum d. ſtatutum disponat qualr instrm deducat ad esse requirēs ī hoc vt registret, & al'r fcīm, dispōnit, vt si nullius effi caciæ debet indubitater extendi ad forenses facientes in loco instrm celebrari nō. n. debēt peregrini violare ſtatuta & mores ciuitatis. 8. dist. c. q̃ ɔ. maximè cum tendat ad impediendum vtium falsitatis. nec in loco ſtatuentium ꝓmittat: debet. n. dns loci ɔperari q̃tum pōt, ne in loco suo falsitas ꝓmittat. l. j. C. de fal. mone. & qd leg. & no. per Bar. in l. ne qd. ff. de incē. rui. naufra. qn imo Bar. plus voluit in d. l. cunctos populos. s. † vt ſtatutum disponens sup in sinuatiōe testamētorū, seu instrorum, extēdat ad ecclesias, & ecclesiasticas personas: cū nō disponat super pſo nis vel ecclesiis: fed g̃nal'r sup solēnitate actus: l; respectu eccle siarum & pſonarum ecclesiast. dubitē de dicto suo: q̃ id qd no. Bal. in d. l. cunctos populos. & per d. c. ecclesia S. Mariæ. & qd ibi plenè dixi, de ꝙsti. Et hæc sufficiant q̃ ad primum. Cōcludo ergo q̃ d. ſtatutum extenditur ad forenses in territorio ſtatuentium instrm celebrari facientes. ¶ Quo ad 2m, † an sstatutum ciuitatis nō ꝑdicto simpliciter dispones extendat ad totum comitatum ciuitatis, br̃ ɔcludendo credo q̃ sic. Moueor primò, qa vbi tractat de regimine ciuitatis, & sic de populo, comitatus dicit de ciuitate: vnde omnia ædificia q̃ sunt in ɑtinentibus ciuitatis, vñr esse in ciuitate. tex. est apert⁹ in l. edificia. ff. de verb. sig. Hinc alsbi dicit tex. q̃ q in ɑtinentibus vrbis nati sunt, Romæ intelligunt, vt in l. qui in ɑtinentibus. ff. eo. ti. & alibi dicit tex. not. q̃ q ex vico ortus est, eam patriam intelligit habere cui ius reipublicæ vicus ille respondet. vt in l. qui ex vico. ff. ad munici. ad idem c. j. de vsuris. lib. 6. iuncta gl. in ver. alienigenas. Ad idem tex. not. in l. j. §. cum vrbem. ff. de offi. præ. vrb. vbi patet, q̃ ꝓmisso regimine vrbis venit non solum qd murorū ambitu ɑtinet, sed etiā totus comitatus ciuitatis. & sic apertè ibi patet, q̃ comitatus regit legib. ciuitatis, cum ciuitas & comitatus reputenē vna vrbs. & ideo oēs comitatiui dūr ciues ciuitatis in cuius comitatu sunt: vt in l. q ex vico. & d. l. q in ɑtinentib. no. Bart. in l. j. ff. ad muni. & clarius in l. nō dubito. ff. de capti. vbi per illū tex. dicit not. quod castra q̃ sunt de comitatu alicuius ciuitatis, pñt propriè dici populus non liber, & homines illius castri dūr ciues illius ciuitatis. allegat d. l. q ex vico. ¶ Vltimo adduco ad hāc sstam notata per Bar. in l. ij. ff. de verb. sign. vbi ex multis per eum ibi tactis infertur, † q̃ ꝑdemnati ciuib⁹, vr̃ ꝑdemnati comitatiui, nisi aliud ex verborum dispositione appareat. alleg. l. ciuitatibus. ff. de le. j. & l. ciuitas. ff. si certum petatur. cum simili. dicit etiam q̃ q̃ ciuitas ponit pro populo, tunc ɑtinent comitatiui. Concludo g̃ q̃ nisi aliud probet, satis est probata intentio instantis ꝓ statuto:

quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

nia probato ꝙ castrum sit de comitatu ciuitatis debet regulari ſm statuta ciuitatis principis disponentia, cum de iure cõi castra nullam iurisdictionem habeant: sed subsunt ciuitati in cuius territorio ꝓsistunt, iuxta no. per Inn. in c. cum ad sedē. de rest. spo. & per Bar. in l. j. ff. de dā. infec. & in casu nro clarissimè patet, q. d. castrum non habeat iurisdictionē, cum in occurrētib. veniāt homines ad magistrum ciuitatis: vt patet in attestationib. & dicā latius in sequenti dubio. ¶ Condescendo ad tertiū, an sit sufficiēter ꝓbatū, ꝙ d. castrum sit de comitatu illius ciuitatis, vbi viget statutum. Satis credo ꝙ sic, ad quod induco tex. quasi apertū iūcta gl. ij. in c. cum olim. de censi. vbi gl. aperte colligit ex illo tex. ꝙ ex quo contineatur in aliqua scriptura publica de finibus alicui⁹ ep̄atus, ei standū est donec ꝓbet ꝛrium, l3 illa scriptura prīcipi⁹ facta sit ob aliud allegat pro ꝛcordātib. multa iura in arg. sed inter cætera opti. facit c. cum cām. de ꝓb. vbi patet ꝙ ī finib. ep̄atus ꝓbādis, nō requirunt ꝓbationes strictissimæ: cum ista facta antiquissima nō possint de facili ꝓbari. l. si arbiter. ff. de ꝓba. & c. quid per nouale. de ver. sig. vñ sufficit probatio ꝑ famā & libros antiquos & alia adminicula & multa ꝓiunguntꝫ simul ad ꝑficiendam probationem iuxta illud, Et quæ non ꝓsunt singula, multa iuuant: vt ibi not. Et idem qd illa gl. tenuit Inno. in d. c. illud. de ꝓsum. per doctī fi. de suc. ab inte. vnde cū in casu nro multis instris publicis præsertim productis pro parte aduersa dicaf, l3 incidenter, quòd d. castrum sit de comitatu illius ciuitatis, eis standum est, donec ꝓbetur ꝛriū ꝑstrim cum assertioni institorū ꝛcurrant dicta testium, q̄ & si plenè ꝑ se non ꝓbent: tñ negari non pōt quin vehemēter adminiculētur, q̄ cū assertione seu attestatione institorum indubiè debent plenè ꝓbare: ꝑ id qd leg. & no. in d. c. cum cām. maximè cū in casu nro nō agatur de ꝓprietate castri: sed de modico præiudicio ad effectū: s. an debeat ī casu nro regulari ſm statuta ciuitatis: vnde negari nō potest quin tāta saltē oriaf ꝓsumptio, vt onus ꝓbādi ꝛrium transferat in aduersam partē: vt leg. & no. ī c. vt nūm. vt eccl. bene. Et ꝑstrim vt dixi, cum institra sint ꝓducta p aduersam partē: nam ꝓducēs vī-facit eri ꝓtenta in instro nō solum quoad ea q̄ principi⁹ disponunt: sed etiā q̄ ad incidēter dicta & enūtiata: vnde super verbis ibidē enumeratis potest d. Raynerius fundare intētionē suā. tex. est apert⁹ & no. in d. c. cum olim. Præterea & vltimo testes dñt qd viderūt homines illius castri venire ꝓ pertinētib. ad iurisdictiona lia ad d. ciuitatē q̄ d3 ꝓsumi alio nō ꝓbato, ꝙ aut sūt de districtu, aut de comitatu: & vtroq; casu est fundata intētio Rayner p suprà dicta & ꝙ valeat hæc argumētatio, videl ex ipsis dictis doctorum in d. c. cum olim nā vt ibi no. ista sunt ꝙuertibilia: ecclesia est in dioecesi: ergo debet soluere iura ep̄alia: & ecclesia tenetur ad ep̄alia: ergo ꝓsumit in dioecesi. facit c. j. de relig. domi & qd ibi no. ita ad ꝓpositū, valet hęc argumentatio: castrū est in cōitatu, ergo alio nō ꝓbato subijcit ciuitati & ipsius legibus, ꝑ supradicta. Item castrū nō est ciuitati in iurisdictionalibus. q̄ ꝓsumit de cōitatu vel districtu ciuitatis. Nec obst. si dicatur, testes nō deponunt nisi de 14. mensibus, quia dico, ex q̄ nō ꝓbat ꝙ aut eriori tpe nō erit alteri ciuitati, ꝓsumitur ꝙ semp fuit, & est de comitatu isti⁹ ciuitatis: ꝑ tex. no. & qd ibi no. ꝑ Inno. in d. c. j. de rel. dom. vbi ꝓbat, qsi dubitet in cuius dioecesi est eccl'a, ꝓsumit ꝙ sit ī dioecesi illius qui ꝓbatur ibidē exercuisse aliqua iura episcopalia: ex q̄ nō ꝓbatur alīū esse in possessione illorum iurium.

¶ Casus consilij sequentis.

INPRAEDICTACAVSA d Raynerij Toscani duo noua dubia orta sunt. Primū, cum in instrumento cōtra eum ꝓducto desit nomen imperatoris: & ad probandum consuetudinē ad validitatē instri producunt ferè octo instrumenta, qb. ſi est appositum nomē imperatoris, in eodē territorio ꝛfecta, ī q̄ fuit celebratum testiū, de q̄ est ꝓsens q̄stio. Itē, ꝓducunt literę testimoniales potestatis illius castri, vbi d. instrumētum fuit ꝛfectum, q. potestatis attestaf, ꝑ tā ī ciuitate Mutinēsi, quā ei⁹ districtu, & comitatu, & dioecesi, multi notarij ꝛsueuerūt publicare corū instra nomine Imperatoris non appositō. Quærit nunquid expeditis sit ꝓbata consuetudo loci, vt ad validitatem instrumenti publici non sit necesse apponere nomen imperatoris. Secundum principale dubium an l. fi. C. si cer. pe. habeat locum in instrumētis publicis etiam ſm hodierna tempora, ita vt ꝑ ius authentico rum non dicatur correcta, præsertim cum ĩstrumentum de quo quæritur fuerat confectum extra muros ciusdem castri.

¶ Consilium liij.

1 *Vsus mulierum non inducit consuetudinem.*
2 *Vnius testis non creditur etiam si synodali præfulgeat dignitate.*
3 *Iudicis verbo nec scripturæ est credendum.*
4 *Scripturæ cuiuscunque prælati non creditur de non spectātib. ad officium suum.*

ATTINGENDO Dicta dubia concludue propter temporis breuitatem credo consuetudinem per prædicta non fore probatam: quantum ad probandum consuetudinem oportet, quòd probetur tacitus consensus populi, qui potest legem de nouo ꝛdere. vt l. de qb. & qd ibi not. per Bart. & alios. ff. de leg. & per Io. an. in c. fi. de ꝓsuet. hoc notāt dixit Bart. in l. j. ff. de legi. † & ꝙ vsus mulierū ñ inducit ꝓsuetudinē: cum ipsæ non possint edere leges: cū lex & ꝓsuetudo æquipolleāt. vt in d. l. d. q bus. sed cum in casu nro ꝓducanf fere octo ĩstra ꝛfecta sine nomine Impatoris, nec alit⁹ appareat d ꝑsēsu populi seu maioris partis tacite vel expresse ꝙ voluerint rollere dispositionē authenticę, vt nomē Impatoris ꝓponaf, & c. ꝙ pōt dici ꝙ sit ꝓsuetudo ītroducta in ꝛrium. certum est. n. ꝙ instrumēta nō fiunt cora omni populo, vel parte & pōt cē ꝙ populꝰ vel maior pars nunq̄ vidit illa instrumēta: vnde ñ pōt dici ꝙ ex illis sit inducta ꝙsuetudo ꝛ legem: non. n. ꝓbat hoc cē, qd ab hoc ꝛtingit abesse. l. neque nata les. C. de proba. & in c. ij. de trāsa episcopo cū. n. possibile sit, ꝙ nemo ꝑillos q̄ habuerūt illa instrumenta publicata, viderit illa in strumēta, q̄ non pōt dici, ꝙ sit inducta ꝙsuetudo populi, cū ad inducēdam ꝙsuetudinē populi, oporteat, vt dixi, ꝙ actus fuerit toties & tā publicè agitat⁹, qd verisimiliter venerit ad notitiā populi, vt dixi in d. l. de qb. & ibi ꝑ Bar. in l. j. & ij. C q̄ sit lon. ꝙsuc. & ibi ꝑ Cy. nec. n. ꝓbat in casu nro, ꝙ illis instrumētis fuerit data fides in iudicio, seu extra ita palam, & publicè, ꝙ peruenerit ad notitiā populi. & ꝓ hoc opti. facit qd leg. & no in l. cū ꝙ ꝙsuetudine. ff. d legib. vbi ad ꝙsuetudinē ꝓbandam aīaduertit an fuerit obtēta ī ꝛdictorio iudicio, ga ꝑ hunc actū publicū, & notoriū ꝑsumit cōsensus populi. & per hoc tollo q̄rūdā doctorū opinionē, q̄ dixerūt qd vbi dubitat de virib⁹ vnius instri, debent inspici alia instra si sint eiusdē subst̄tiæ: debet enim eorū dictū sane intelligi quā do ꝑducunt talia instrumēta quib⁹ ꝓbata data fides tanq̄ publicis. al's ante oīa corruerēt eodē morbo: qm̄ ñ debet sumi ex inualida ꝓbatione plena probatio, hinc dicit tex. in. c. j. de fid. inst. si scripturam authenticam ñ videm⁹, ad exemplaria nihil facere possum⁹: nec est nouū seu inusitatū, ꝙ in cadē ciuitate reperiantur octo & decē istrumēta deficere in solēnitatibus debitis: non tñ per imperitiam illorū notariorum debem⁹ dicere legib⁹ eē derogatū: imo illa instra eē nulla legis authoritate. arg. l. ſi. in fi. C. de fideic. nec pōt dici, ꝙ int⁹ notarios sit introducta illa cōsuetudo: tum quia non probaf verè, vel ꝑsumptiuè, ꝙ illa instra venerint ad notitiam notariorū maioris partis: tum ga ad hoc, vt inducatur ꝙsuetudo. vt scripturę non authēticę deē fides, op3 probare ꝙ talis scripturæ fides fuerit adhibita. vt est tex. apert⁹ in c. cum dilectus. de consuetu. quod hic minimè fuerit probatum.

Item notarij soli non possunt inducere consuetudinem concernentem totum populum, qualis est hæc ꝙuetudo, cū agat⁹ vt in iudicijs & ex, talib. instris deficientib. in solēnitate debita, deē plena fide: sicut. s. dixi in morib. mulierū. nec obst. si dicatur ꝙ vigore taliū instrorum fuit al's ꝓcessus agitatus. vt dr patere ex ꝓductione actor. ad hoc. n. rndet multipl'r. primo ꝙ illa acta nō fuerunt gesta coram iudice: sed corā arbitratorib. & bonis viris, q̄ ñ solēt ꝓcedere ſm iuris rigorē, sd ſm æqtatē, sæpe, ꝑ bona ꝛcordia tollunt de iure vni⁹ & dāt alteri. vt l c. nisi de præb. & no. in l. si d meis. §. recepisse. ff. de arb. & l. societa. §. arbitrorū. ff. ꝑ socio. & qd legit & no. l. si dictū. §. si ꝓmisero. ff. de euic. Præterea illa acta ñ fuerunt gesta ex toto ī comitatu Mutinensi, de cui⁹ ꝙsuetudine q̄ritur. Item & forti⁹ nō apparet inde lata sniа: & si qua lata fuit, nō fuit lata in d. comitatu & infra: & sic nō ꝑt dici qd ppl's Mutinensis tacitè ꝙsenserit, vt talia instra sine noīe imperatoris facerent fidē: nec ēt fuit reuocatū in dubium, an talia istra valerent. Item solum probaf vnicus actus, vnie⁹ āt actus nō sufficit ad inducendā ꝙsuetudinem: quia ꝙsuetudo reqrit frequentiā actuum, vt l. j. & 2. C. q̄ sit lon. ꝙsuc. t3 Bar. post Guil. in d. l. de qb. Nec obst litera testimonialis ptātis illius castri attestantis ꝙsuetudinē: ga in decisionib. cārū nō ſtatur verbo iudicis etiam cum iuro. vt in c. l3 ex quadam. de testi. vbi dt tex. ꝙ vni testi nō credit ēt si synodali ꝑfulgeat dignitate, & ñ credit soli dicto ēt ꝑsidis puinciæ. vt ibi forti⁹ nō d3 debet credi ptāti vni castri. ad idem bon⁹ tex. in c. cum à nobis. de test. iuncta gl. vbi clarè p3, ꝙ verbo alicuius iudicis ñ ſtatur in decisionib. causarum nisi sint plures qui deponāt in forma testimonij corā alio iudice. vt no. in gl. ꝑstim. doc. t3 ibi Inn. qui expresse dicit, † ꝙ nec verbo nec scripturæ iudicis credēdū est, cum nō habeat offm attestādi, sd iudicādi. q̄nimo *cōis opi.* doc. est in c. post cessionem de ꝓb. ꝙ literis testimonialib. etiā ep̄i nō credit, nisi ꝛuitas ꝓiudicij aliud inducat. In casu aūt nostro agit de grauissimo ꝓiudicio: ga si non probaf ꝙsuetudo, venit re⁹ absoluendus à petitione. 12. milium flor. vñ ptās vnius castri de facili pōt corrumpi ad testificādum ꝙsuetudinē. & dixit In. in c. j. & 2. de fi. inst. † ꝙ scripturę cuiuscunq; ꝓbari nō credit d ñ spectantib. ad offm̄ suum: cū hæc ptās sit data notarijs & nō iudicib. attestandi āt ꝙsuetudinē esse ī loco spectat ad offm̄ ptāti. Prætera iura volunt, vt ꝙsuetudo ꝓbet, cum ꝙsistat ī facto, vt l. j. & ij. C. q̄ sit lon. ꝙsuc. & dr Cy. ī d. l. ij. ꝙ d3 ꝙsuetudo ꝓbari ꝑ testes solennit̄ deponentes duos ad min⁹: & difficilimum est, ꝓbare consuetudinem: vt ibi probaf. & in c. fi. de ꝙsue. vñ multi credunt consuetudinem

consuetudinem esse, & vt plurimum aberrant. vñ inē cætera testes dñt probare tria ſm Cyn. in loco præal. vc3. vsum ppl'i, & vs⁹ frequentiam, & tpis diuturnitatem: qd in casu nro minime probatum est, quinimo præsuppōsito & nō ꝓcesso, ꝙ literis ptātis in hoc debeat credi, tñ literæ in ista causa productæ nō probant ꝙ ſuetudinē: cū ptās solum dixerit, ꝙ multi ꝙsueuerunt publicare eorum instra sine nomine Imperatoris: in eo qd dixit multi, & ñ dicit oēs, vel maior pars, nec dicit ꝙ illud istis fuit data fides in iudicijs, vel extra: qd necessariò requiritur ad inducendam ꝙsuetudinē: vt probaf in d. c. cum dilectus. Item simpl'r dicit, ꝙ ꝙsueuerunt publicare, & c. non. n. dicit ꝙ ꝙsueuerunt per tanta tpa. per q̄ sit inducta ꝙsuetudo: & sic nō deponit super diuturnitate tpis, qd est necessarium ad probandum ꝙsuetudinē. nam verbum ꝙsueuerunt nō semper denotat perfectam ꝙsuetudinē ad hoc qd le. & no. in c. cum ecclesia sutrina. de cau. poss. & propric. imo hoc & bñ pōt verificari in bino vel trino actu. vt in l. 2. C. de epi. aud. 25. q. 2. in c. ita nos. probatio autem d3 ꝛcludere necessario, vt in c. in præsentia. de ꝓb. Ex his clarè ꝛcludo quoad ſm, ꝙ per ꝑdicta non sit probata ꝙsuetudo, vt in ciuitate & comitatu Mutinen. ñ sit necesse apponere nomen imperatoris, & per ꝙsequens d. instrm nullam fidem facit, vt in auth. vt præpo. nō. ipe. nec pōt dici, ꝙ ista sit modica solennitas, cuius defectus non habeat vitia re actum, vt in l. j. ff. de ven. inspi. quia dico, qd ista nō est modica solennitas, cū ad eā introducendam emanauerit d. auth. cum tāta solennitate. & vt ibi colligit ex tex. & gl. al'r ipso iure non v3 instrum. inest ergo solennitas specialis maximè cum ibi appona tur verbum omne: quod h3 excludere oēm dispensationem, & inferioris: iuxta gl. no. in cle. vt hi qui. de æta. & quali. Super hoc vltimum forte posset attentari ꝙ non valuit ꝙsuetudo introducta sine ꝙsensu principis in ꝛrium: maximè cum Imperator illam solennitatem induxerit non solum vt falsitas facilius possit deꝑhendit: sed etiam ad eorum honorem, & memoriam ꝛperij, subditi āt pōt statuere, & per ꝙsequens nec ꝙsuetudinem introducere ꝛ inducta in fauorem principis nisi forte esset talis ꝙsuetudo, de cuius initio non est memoria, vt in c. super quibusdā. de ver. sig. facit qd no. Bar. in l. omnes populi. ff. de iust & iure. & cum tē peramento posset intelligi. c. cum dilectus. de fide inst. de hoc tñ vltimo de præsenti non firmo.

Casus consilij sequentis.

FACTVM super quo de iure cōsiliū petitur in terminis infra scriptis in effectu ꝓtinetur. Quidam veniēs ad mortem instituit hæredem hospitale S. Mariæ, & inter cætera onerauit d. hospitale, vt deberet quolibet anno certis temporib. in testamento descripris distribuere vnum modium frumenti pauperib. venienti bus ad d. hospitale pro elęmosyna petenda: denique post mortē testatoris lapsi sunt quadraginta anni, & longe vltra. intra quæ tē tempora nunquam d. legatum fuit executioni mandatum: tunc diœcesanus loci instat pro executione d. legati: replicat hospitale, ꝙ cum per quadraginta annos, & vltra, non habuerit memoriam d. legati, est illi præscriptum: vnde quemadmodum de alijs bonis potest disponere ad pias causas liberè & absolutè ita de illis bonis relictis per testatorem. Quæritur nūquid prędscriptione ꝓ ssit d. hospitale se tueri.

¶ Consilium liiij.

1 *Præscr.ptio contra vxorem non currit in rebus dotalib. constante matrimonio.*
2 *Præscriptio quadraginta annorum currit in legatis factis pauperibus incertis.*

VIDETVR primò dicendum ꝙ non, quia non valenti agere, nō currit præscriptio. vt in l. j. C. de anna. excep. vbi dicitur, ꝙ durante patria potestate non currit præscriptio filio in bonis aduentitijs: quia illa durante filius non habet illorum bonorum administrationem, sed omnimoda administratio pertinet ad pa
1 trem. † Idem probatur in vxorę constante matrimonio: non. n. currit contra eam præscriptio in rebus dotalibus, quia constante matrimonio agere nō potest. l. in rebus. C. de iure dot. Ad idem. c. quia diuersitatem. de concess. præ. & c. ex transmissa. de præscr. sed in casu nostro legatum erat factum pauperib. in certis, qui non possunt ratione incertitudinis agere: ergo contra eos non debet currere præscriptio. & hanc opi tenuit Anto. de But. in cap. nihil. de præscr. & in hoc casu intellexit illum tex. Secundo principaliter contra præscriptionem arguitur alio modo, & sic præscriptio bona fide remota non adiuuat præscribentem. c. vigilan ti. & c. fi. de prescr. & in reg. possessor malæ fidei. de re. iu. li. 6. sed in casu nostro non d3 præsumi bona fides, sed mala, quoniam cum hospitale sit hīs extraneus, præsumitur notitiam habere testamenti, vt no. Bar. in l. qui romæ §. duo fratres. ff. de ver. obl. mala fides autem probari potest ex ꝓiecturis. vt no. idem Bart. in l. celsus. ff. de vsuc. & facit l. dolum. C. de dolo. & c. 2. de renun. li. 6. ergo cum hospitale præsumatur hīs notitiam testamenti, in quo ꝓtinebatur d. legatum non potest allegare præscriptionem: quia ꝑsumitur in mala fide. Tertiò facit l. fin. C. de sacrosanct. eccle. vbi p3, ꝙ in legato facto pro redemptuone captiuorum, sola currit præscriptio centenaria. vnde saltem hoc casu deberet interueni re ꝑscriptio 100. anno. probatur asr, & sic omnia bona hospitalis princip'r sunt deputata in eleemosynā pauperum: vt i cle. ga ꝓtingit. de reli. domi. ergo nō vr, ꝙ hospitale possit allegare præscriptionem, ne dictum modiunt frumenti dispensęt inter pauperes. Est enim talis præscriptio ꝛ ius vel tanti tpis cursum de cuius initio non est memoria, vt in c. j. de præscrip. li. 6. ¶ Sed his non obst. ꝛriam sententiam arbitror in casu nostro veriorem, & primò ꝙ in casu nostro habet locum præscriptio: ꝛ opi. do. Ant. Iolco adducere tex. expressum, cui impossibile est responderi, in l. vt inter diuinum. C. de sac. san. eccl. vbi probatur, ꝙ ꝛ legatum factum pro redemptione captiuorum currit præscriptio: & tñ captiui duplici iure agere nō poterant, primò quia captiui: sed ò qa incerti. Sed h s non obst. currit præscriptio, quia ep̄o tanq̄ administratori pauperum datur actio ꝛ ecclesiam in bonis suis: licet ipsum corpus ecclesiæ tanq̄ inanimatum agere non possit: attñ ex negligentia administratoris currit præscriptio, vt in tit. de præscrip. per totum. Idem videmus in bonis minoris, qui licet nō possit esse in iudicio sine authoritate curatoris. instit. de cura. & in l. clarum. C. de autho. ꝑstan. tñ ex negligentia administratoris currit præscriptio. vt l. sicut. C. de præscr. 30. ann. Et hoc idem in casu nostro voluit gl. in d. l. vt inter diuinum, q̄ dicit idē dicendum in legato facto pauperibus, quòd in legato facto ꝓ redemptioue captiuorum. & debet glo. intelligi in legato facto pauperibus incertis: sicut tex. loquit de captiuis. Item quia tex. ibi facit expressam mentionē de relictis factis hospitali. Ad idē induco alium pulcherrimum tex. in auth. de eccl. tit. in §. ꝓ tpalibus. vbi tex. generaliter dicit, ꝙ in legatis & hæreditatibus ad pias cās spectatur ꝑscriptio hodie 40. an. vnde ponderanda sunt verba illius tex. in eo qd indistincte admittunt ꝑscriptionē qua
2 dragenariā in legatis ad pias causas. sed † negari non pōt quin legatum factum pauperib⁹ incertis, sit ad pias causas: cum omne legatum factum pro anima, dicat ad pias causas, vt no. in l. si qs Titio. ff. de leg. 2. & in c. relatum. de testa. & hāc opi. iamdudum tenui in lectu. in d. c. nihil. vbi de hoc dico, & reperio ꝙ expresse idem sensit Fed. de Senis doctor egregi⁹ 2si. 10. vbi plus voluit, ꝙ nedum hoc casu curreret ꝑscriptio: sed etiam ꝙ sufficeret triennaria: motus quia hoc casu ꝙpetit ep̄o actio, nō vt ep̄o, sed vt administratori pauperum ꝙpetit ep̄o ſm cum pro istis legatis factis pauperibus ꝛdictio ex l. nulli. & l. si quis ad declinandam. C. de epi. & cleri. q̄ quidem ꝛdictio tollit spatio. 30. anno. vt in l. sicut. C. de ꝑscr. 30. an. & sic voluit Fed. facere dḳiam inter legata facta pauperibus, & facta ecclesiis: ga respectu ecclesiarum requirit quadragenariā: sed respectu pauperum dicit sufficere triennariam. Hoc tñ vltimum non soleo approbare imo ꝛ cum vī casus in d. §. pro tpalibus. vbi g̃naliter dr, ꝙ in legatis ad pias cās non currit præscriptio minor quadragenaria. ad idē opti. facit l. j. C. de sac. san. eccl. vbi æquiparatur legatum factum ecclesiis: & ꝓ redemptione captiuorum seu pauperibus q̄ ad ꝑscriptionem inducēdā. in vtroq;. n. casu statuebat illo tpe terminus centū an. ex q̄ euidēter colligit ꝙ hæc actio nō regulat ſm al's actiones: sed est priuilegiata fauore pauperum, sicut illa q̄ ꝙpetit pro ecclesiis. iura. n. non minus fauent pauperibus q̄ ad ꝑscriptionem q̄ ecclesiis: vt in d. l. fi. & xvj. q. j. nā gp pauperes alēdos bona tue runt reseruata eccl'æ in primitiua ecclesia. ij. q. j. c. videntes. Ex his omnibus aptè ꝛcludit, ꝙ in legatis factis pauperibus incertis, currit ꝑscr. 40. anno. si ergo currit ꝑscriptio, vt hīs non cogat solueꝛe, sed sibi lucrifacere. vt l. d. l. fi. & d. §. ꝓ tpalibus. ergo fortius in casu nro est admittenda ꝑscriptio, q̄ venit non ad ꝓphanādū, i. ad ꝙuertēdū in ꝓphanos vsus sed ad ꝓmutandū in aliam pīā cām: nam hospitale vult in piam cām disponere bona hr̄dita ria quēadmodum egit de aliis bonis hospitalis. Simile videmus in ecclesia, cuius bona ex dispositione testatoris, seu fundatoris deputant⁹ ad certū suum: vtputa in alimoniā ministrorū illius ec clesiæ, & ꝓ aliis necessariis ipsius ecclesiæ, vt in c. pastora. de his q̄ fiunt a ꝓla. & tñ ꝑscribit ꝛ eam ꝓ aliā ecclesiā in illis bonis, vt sic deputētur ad vsum illi⁹ eccleſiæ ꝑscribētis, vt l c. ad aures, & c. sanctorū. & c. i. de ꝑscr. & c de quarta. & c. illud. co. ti. & xvj. q. iij. 13. & c. iter memoratos. cū si. q̄nmo ēt laicus ꝑscribit ꝛ talia bona ecclesiarū deputata adcertū piū vsum, vt in c. j. de præscr. li. 6. & in c. cām. co. ti. ꝓ locū à speciali. fortius ergo debet valere ꝑscriptio ī casu nro, vbi agit de modico ꝓiudicio cum omnino ī pīā cām talia bona sint expendenda ¶ Cōcludo q̄ ꝙ in casu nro potest hospitale se tueri ꝓtra diœcesanū loci, ꝑscriptione 40. an. bona fides añt ꝑsumitur rr̄iter in ꝑscribēte, vt no. in c. si diligēti. & c. fi. de p̄scri. & per Bar. in d. l. celsus. non obst. ꝓtraria superi⁹ alle. Et primò rndetur ad l. j. & l. in rebus. ꝓcedūt. n. illa iura in vxore & filiofami. q̄ nullo modo valent agere durantib. patria ptāte, & mrimonio. sed in casu nro ep̄s pōt agere tāq̄ administrator pauperum. vt in d. l. nulli. & l. si qs. vñ ꝓpter suā negligētiā currit ꝑscriptio, sicut currit ī bonis eccl'æ, q̄ n min⁹ sunt priuilegiata, q̄

legata

Universidad de Deusto
Biblioteca

legata facta pauperib⁹,& eodem modo respondetur ad c.ga diuersitatem.& c.ex transmissa procedunt.n. in non valēte agere. opinio aut do.Ant.non ꝓbat iure,nō fundabat se ſuper d.l.j.cui ſatis eſt reſponſum.& per tex.d.c.nihil.quem doct. *coter* intelligūt alio modo,q̄ ipſe intelligat,¶ Ad fm ꝯrium de ꝓſumptione malafidei propter teſtm reſpondeo q̄ ꝓcederet, ſi teſtm fuiſſet repertum in hoſpitali: ſed i caſu noſtro fuit alibi repertum. Item ꝓcederet ſi rector illius loci cui hæreditas fuit relicta: fuiſſet pctuus,ſed adminiſtratores illius loci quotidiē remouentꝫ ad litm rectoris hoſpitalis maioris,vſi l3 ꝓſumaꝫ ſcientia in eo,q̄ era⁹ adminiſtrator tpe apprehenſionis bonorum,q̄ caſu ꝓcedit dictum Bar.præal.tñ in ſucceſſore non præſumiē iſta ſcientia: ex q̄ eñ reperit hoſpitale illa bona poſſidere, potuit preſumere, q̄ ex aliqua legitima cauſa poſſidentꝫ.& ſic a ſe potuit pſcriptionē inchoare,vt eſt tex.iuncta gl.in c.de quarta.de præſcr. tenet Dy. in c.poſſeſſor.de reſt ſpol.vbi tex.no.ideo intelligit Bar.d l.vnic. q̄ſi per ſententiam poſſeſſor reponitur in priſtinum ſtatum, quia tunc parat modicum præiudicium: quia ſicut prius habebat petere, eodē modo poterat nunc poſt ſniam rem petere, probat rōne: nā illa l.vnic.eſt fundata in remotione appel. ſuper modicitate præiudicij,vt no.ibi,& per gl.in d l.ij.ſed negari nō pōt,quin fiat præiudicium q̄ſi per ſniam aufertur poſſeſſio ſine cauſa legitimè eam habenti,ergo pōt tunc appellari,& preſertim hoc eſt tenendū,quia de iure cano à tali ſnia indifferenter pōt appellari, vt leg & no in c cum ad ſedem de reſt ſpol.& cle.vnic.de ſeque. poſſ.in fi. Ius ergo ciuile deuiās ab hac diſpoſitione æquiſſima, debet quantū fieri pōt reſtringi.Aliam limit ſolennem quātum ad propoſitum noſtrum poſuit idem Bart.in d.l.ij. dicens, ꝙ d.l. vn c.non interdicit ſimpliciter appellationem inpoſſeſſorio,ſed ſolum diſponit,vt non ob.appellatione ſententia conſequatur effectum ſuum,quaſi dicat, ꝙ licet aliàs appellatio à diffinitiua ſuſpendat executionem ſniæ vt in l.j.ff.ad turp. & l ij. ff de pœn. & l.vnic § inter.ff.nil no.appel.pend & c.venientes de iureiu. cū ſimi.tamen hoc caſu propter modicitatem præiudicij fit executio:ſed nihilominus procedit̃ ſuper appel. & ea iuſtificata retractatur executio,nec hoc eſt nouum,nā idem videmus in app. interpoſita ab executore,per talem enim app. non ſuſpenditur ex toto executio,ſed proceditur ꝓut habetur in l. ab executione. C quo ap.non reci. Item ſmile videmus in appellatione ab interlocutoria,quæ non impedit proceſſum iudicis,nec inducit retractationem attentatorum,niſi ea prius iuſtificata,vt in c.nō ſolū:de app li vi.& hæc ſunt de mēte Bar.in d.l.ij.quę dicta puto veriſſima & no.Vnde ad propoſitum noſtrū,cū per ſniam latam à cōmiſſarijs dominorū auferꝫ iuſtè cōmunitati Serteanilegitima eorum poſſeſſio,poterit à tali ſnia cōmunitas appellare Item ex alia rōne ꝓxime d.pōt d.appellatio inſtificari.& hoc q̄ ad primum ¶ Quo ad ſecundū,ꝓſupposito ſine veritatis preiudicio,ꝙ appellari non potuerit,an ſaltem per viam nullitatis debuerit audiri d.communitas Serteani,in dubio puto qd dic:per text.not.in c.licet de ſen.exc.lib.6.vbi ꝓbatꝙ per deſertionē appel non excludit̃ via nullitatis.Idem ꝓbatꝙ per locum à ſpeciali in cle.vnica,de re iudi.facit quod leg.& no in l.j.C quā.pro.nō ē nec.& l.l. expſſim.ff.de appel. & in c ſepe.& c.dilectō.de appel. q̄nimo nō tanter dixit Bar.in d.l.ſi expreſſim.† ꝙ cauſa nullitatis deuoluit totum negotiū ad ſuperiorē:ita ꝙ ſuperior pōt corrigere i parte,& in toto & ſupplere,& oīa facere q̄ prim⁹ iudex debuiſſet facere,ſicut ꝙtingit in remedio app.alf.d.Inno.in c.cum ꝙtingit de offi.dele.Nec obſt.ſi dicatur,ſtatutū huius ciuitatis Senarum obuiat dictioni nullitatis:pōt n.ad hoc multipliciter reſponderi:vt eñ mihi in facto ꝓſupponiť,ſtatutū ſolū dicere.ꝙ ſi appe.efficiē deſerta plapſum duorū menſ.intra q̄s appel. debebat expediri, q̄ non dēt pars deſerēs amplius in illa cauſa audiri per viā nullitatis.hoc.n.ſtatutum primò non obſt.quia negaꝫ per partē appel.fuiſſe deſertā:& ſaltem non fuit deſerta ex hoc capite ſtatutū: qa non per lapſum duorum menſium:vnde cum illud ſtatutum veniat ꝓi⁹ debet ſtrictiſſimè intelligi:ita ꝙ non dēt excedere caſum ꝓprium,in q̄ loquitur.vt leg.& no.in.c.cum dilect.de ꝓſue. & in.l.ij.C.de nox.& in c.in noſtra.de iniu.& in l.j.§.hæc autē verba.ff.de neg.geſt.& qd no.Bar.in l.oēs populi.ff.de iuſt.& iu.& Ioan.ſuper reg.pro poſſeſſore.in mercu.Item quia non debet induci iuris correctio per idētitatē rationis,ſaltem quæ nō eſt expreſſa,vt no. Bart & Bal.in auth.quas actiones.C.de ſacro.eccl & ſacit quod no.Bar.in l.liberorum.ff.de verſ.ſig.† Præterea ſtatutū tollens dictionē nullitatis,debet intelligi,niſi nullitas ſit potens vel incōtinenti poſſit ꝓbari.ad hoc.c.cū dilectus.in fi.de reiudi.& gl.no.in.l.j § ſiue autem.ff.de tab.exhi.per Bal.in l data opera.C.qui accu.non poſ.in cōmento maiori.per Old.ſuo ꝓi.4.5.qd inc.cum lra executoria.& alle.pro caſu.l.pen C.qū pro.nō eſt ne & de reſti.ſpo.c.litera.penul.reſponſo.ibi dum dicit.& probatio nes offerunt̃ i ꝓtinenti.& adduco no.gloſ.i.c.ſuſcitata.de in integ.reſti,i ver effectum ſniæ.quę clarè ꝙcludit qd diſpoſitio tollit dictionem nullitatis,non debet intelligi de illa quæ pōt incōtinenti ꝓbari.& facit qd no.Pau.in cle.vnica.de renun. ꝓbat ratio nem:nam in dubio non eſt præſumendum ꝙ ſtatuentes velint ſequere aperti⁹ i iuſtitiā,& tollere de iure vni⁹,& dare alteri imo tale ſtatutū nutriēs apertā inigtatē cēt nullum.4.di.erit ā lex.& in c.ſi de ꝓſcr.no bar.in l.oēs pop.ff.de iuſt & iur.& in l.ſi.C.ſi ꝓ.ius vel vtil.pub.ſi nullitas ſniæ eſſet notoria quæ incōtinenti poſſit ꝓbari.iniquum eſſet qd talis exceptio excluderet.eſſet.n. tollere defenſionē,quę eſt de iure nāli,vt in cle.paſtor.de re iud.q̄ intellis illius ſtatuti nō eſſet reducendus ad caſum noſtrum,in q̄ euidenter q̄ſtat de nullitate ſniæmaximè in eoꝙ fuit lata in eccleſia,vt in c.decet.in fi.de imm.eccl.li 6.& hāc & alias cās nullitatis huius ſniæ plene titigi in alio q̄ſi.qd in hac mā nullitatis ſcripſi.Vbi ſi ꝓbatur alia q̄ſideratione.Vbicunq; ſtatutum ſeu lex diſponit cā nō expreſſa,debemus q̄ſiderare rōnem nālem,q̄ potuit mouere legiſlatorem:& ſi illa eſt vnica & ſdubitata:quia alia rō non ꝓt nāli⁹ ꝓcturari,debemus ad limites illius rōnis ꝓiectura tæ legē extendere,& reſtrigere,vt no.dixit Cy.poſt alios in l.non dubium.C.de legi.& Bal.in l.maximū vitiū.C.de libe.ꝓteri. facit tex.in l.ſcire op3.ver.ſufficit.ff.de excu.tuto.& gl.no.in l.tale pactum.ff.de pac. ſed in d.ſtatuto non poteſt alia rō nāli⁹ q̄ſiderari, in eo qd tollit dictione nullitatis appellatiōis inductæ plapſum duorum menſiū:niſi quia ſtatutum ꝓſumpſit qd ex q̄ nō expediuit appellationē infra duos mēſes,ꝓſumiē qd calumnioſè opponit de nullitate cā differēd i executionē ſniæ:ſiē in d.cle. vnic. de re.iud.ſed vbi eſt euidēs & clara nullitas,ceſſat ꝓſumptio caſu niæ:ideo debuit ceſſare diſpō.ad hoc bonus tex.i d.c.literas.Præterea & vltimò ex q̄ pars Serteani fuit de facto admiſſa ad probādum inigtatē,ſeu nullitatē ſniæ,& eam ꝓbauit:eſt ꝓ ea ferenda ſnia ad hoc not. d.Inn.in c.conſtitutus.de ſi.preſbyte.vbi dicit,ꝙ quentus poſſeſſorio recuperandi nō d⁹ audiri ante reſtitutionē ſuper proprietate tñ: ſi de facto fuit admiſſus,& eum probauit, d⁹ iudex pro eo ferre ſententiam.Hinc no.dixit etiam Inn.in c. dilecta.de reſc.& in c,cum bertoldus. de re iudic. quod l3 poſſ⁹ ſnia tranſiuit in rem iud.non debeat audiri pars aduerſa ſuper nullitate ſniæ,tamen ſi de facto fuit admiſſa,& iniquitatem probauit eſt retractanda ſnia nō obſtante tranſitu in rē iudic. quia de qua re iudex cognouit de ea debet pronuntiare vt in c.cum ſuper dcau poſſeſ.& ꝓprieta.& in l.de qua re.ff.de iud.& hæc ſufficiant quo ad fm membrum.¶ In tertio membro procedam breuiter: quia in facto mihi præſupponitur q̄ cōitas caſtri Serteani probauit poſſeſſionem dictor.fmiū antiquiorē q̄ pars aduerſa.Iteꝝ plures & me meliores teſtes, q̄ adduxit titulū ſeu titulo:pars ad ue-

uerſa nixa eſt ſolū ꝓbare poſſeſſionē quare ex triplici capite quorū quodlibet p ſe ſufficit ad victoriā,dico ꝙ dicta cōitas Serteani debet obtinere in poſſeſſorio retinēdę:qa vbicūq; vtraq; pars ꝓbat p teſtes poſſeſſionē,& fundat ſe ſuper eadem ipē poſſeſſione,cū impoſſibile ſit ꝙ duo eādē rē,& eodē mō inſolidum poſſideāt, ſeu poſſederint;vt i c.licet.de ꝓba.& l.3.§.ex ꝯrio.ff.de acqui.poſ.ferenda eſt ſnia pro ea parte q̄ ꝓbauit p plures ſeu meliores teſtes:& vbi hincinde eſſet paritas teſtiū,eſt ſnia ferēda ꝓ ꝓbāte poſſeſſionē magis diuturnā,& antiquam: ſi deponant vtriuſque partis teſtes ſuper eodem tpe,ferē ſnia pro eo qui vltra poſſeſſionem probauit titulū.nam his caſib.is q melius probauit,ꝓſumiē verē poſſediſſe.alia verò pars ꝓſumiē potius occupaſſe temerè quàm poſſediſſe.iſta ꝓbanē notanter ꝓtex.& glo. & doc.in c.licet.præalleg.clariſſimē voluit Barto.in l.ſi duo.ff.vti poſſ.Idē Ia.de Are.But.& Cy.in l.j.C.eo.At in caſu noſtro cōitas Serteani non ſolum præualet in vno ex prædictis:ſed in omnibus tribus probauit,non tñ per plures & meliores teſtes: item antiquiorem poſſeſſionem,ſed ēt titulum.ideo cōmunitas debet eſſe ſuperior in interdicto vti poſſidetis:& alteri parti,quæ præſumenda eſt iniuſtam q̄ſque poſſeſſionem intraſſe,& aliqd commodum percepiſſe,decet præcipi decętero ne audeat molestare communitatem Serteani.& forma ſentētiandi clare colligitur ex dicto c.licet.¶ Et per hoc infero ad quartum mēbrū principale.dico enim quòd prodicta communitate Serteani eſt ferenda ſnia etiam quo ad proprietatem.nā vltra titulū ꝓbatū ꝓbāt ꝓſcriptiōē longiſſimi tēporis:cōmunitas vero Caſtronicel ſi non pōt prætendere præſcriptionē:† qa preſcriptio ſine poſſeſſiōe non ꝓcedit,vt in regula,ſine poſſeſſione.de regu.iur.lib.6. ſed ipſi homines dicti caſtri non ꝓſumunt poſſediſſe:ſed potius iniuſtè poſſeſſionē intraſſe:vt.§.dixi:ergo nō probant præſcriptionem nam vtpræ dixi,certum eſt quòd cōmunitas Serteani quæ verè ꝓſumiē poſſediſſe præſcripſit rōne poſſeſſioni,& præſumitur bona fides maxime intercedente titulo:vt in l.penul.C. de euic.per Bar.in l.celſus.de vſucap.tenet gloſ.in c.ſi diligenti.& c.fin.a.de præſcrip.ergo pars aduerſa eodē tempore nō preſcripſit:quia ſicut impoſſibile eſt duo inſolidum & eodem tpe poſſideant,ita impoſſibile eſt,vt duo eodem tempore candem rem præſcribant & facit quod no.Dyn.in regula,ſine poſſeſſione.de reg.iur.lib.6.

¶ Conſilium lvj.

1 *Reſpectus debet haberi ad monetam antiquam in diſpoſitione legis.*
2 *Puniendus an quis ſit ſecundum legem ex ſtentem tempore delicti, an ſecundū illam quæ reperitur tempore ſententiæ.*

QVOD SOLVLIO fieri debeat ad eſtimationem monetæ,quę erat tempore quo dominus noſter papa diſpoſuit ſuper emptione bonorum ſtabilium,ſeu ſolutione annua fienda monaſterio Montis maioris,videtur tex.iuncta glo.in verbo,duos ſolidos, in c.conquerente.de offi.ordi.nam ex diſpoſitione legis canoni cæ fuit inductum,vt quilibet ſoluęret annuatim pro cathedratico ſeu ſynodatico epiſcopo diœceſano duos ſolidos, 5.q.j.c.j. & in d. c. 2querente. & tñ gloſ.notanter dicit ꝙ iſti ſolidi ſunt ſoluēdi ſm æſtimationem illius monetæ,quæ ab antiquo,& ab initio ſolui 2ſueuerat.niſi circa ſolutionē minoris monetæ, q̄ nūc eſt in vſu,ſit ꝓſcriptum ſiue ſit maior:& ad hoc alle.c.olim. de cēſi.&illa à nemine ibi reprobatur.Sedò ad idē vī tex.in d.c. olim.de cen.non enim poteſt intelligi ille tex.in ſolutione fienda ex 2ctu,ſed ex diſpoſitione legis,cum loquant̃ de ſolutione fiēda noīe cathedratici,quod debetur ex diſpoſitione iuris: vt ſ.dixi.& tamē tex.ibi mādat ſolutionem debere fieri ſecundum æſtimationem antiquę monetę.pro hoc apertè ad idem facit ꝙ not.Hoſti.in ſumma,in ti.de.cēſi.§.ex quibus cau. in ver.quid ſi monetę.licet.n.in principio ſenſerit,vt cathedraticū debeat ſolui de moneta currenti ſi moneta ſæpe variat,tamen firmat in dicto.§.quid ſi præalleg.quòd ſi per ſexaginta annos fuit facta ſolutio de certa moneta debet i poſterū ad illius æſtimationem ſolui,ſi illa antiqua moneta variatur per dictum. c. olim. ſed in caſu nō fuit facta ſolutio vltra ſexaginta annos ſm antiq̄ monetā,ſaltem ad illius æſtimationē:ergo ſm illam debet fieri ſolutio per dictum c.olim.Tertiò videt caſuſi l.quoties.C. de ſuſcep.& arcēha.li.10.vbi lex generaliter diſponit.ꝙ vbicunque certa ſumma ſolidorum eſt ſoluenda,non intelligit̃ de ſolidis,vſualibus,& currentib.pro tpe:ſed de illis antiquis quorum ſeptuaginta duo faciunt vnam libram auri.& ſic licet ſex mandat ſolutionem certorum ſolidorum fiendam, non tamen intelligitur de ſolidis vſualibus,& currentibus;ſed antiquis exiſtentib.tunc tempore legis.hoc idem apertius ſenſit gloſ. in l.fin. ff.de in ius voc.vbi tex.certo caſu mandat quem condemnandum in quinquaginta aureis,& gloſ.dicit text.intelligendum de illis aureis quorum ſeptuaginta duo faciunt vnam libram auri. & ſic nō habuit reſpectum ad vſualem monetā.& idem voluit gl.i l.quicunque.C.de ſer.fug.& inſt.d pœna teme.li.§.ſi.i fi.& Io.An.poſt Vin. in c.deinde.ſuper gl.ſi,26.dist.& in addi. Spe.in tit. de inſtr.edi.§ porro.in fi.vbi clarè ſentit,† ꝙ etiā in diſpoſitione legis dēt haberi reſpectus ad monetā antiquā, & nō ad currentē. Et p hoc, & alia.j.ſtatim dicenda vī Spec. vſquequaque iterum dicere in ti.de ſo.§.nūc aliqua.verſ.pone.vbi dicit, ꝙ in ſolutiōe fienda ex diſpoſitione legis,debet attendi moneta currens ſolutionis tēpore.& alle.tex.iuncta gl.in c.2.de maledi.& in c. olim. de iniu. & facit qd lex ſemp loquitur.l. arriani. C. de hære. & vī dictum Spe reſpectu ſolutionis fiendæ ſeq Bal.in i.illud.C.de ſacroſ. ec. nam primò d.ſuum videtur q̄ ꝓdicta,& nullibi probat̃ iura. n.q̄ allegat,potius faciunt in contrarium.nā intelliguntur de vſualib.qa expreſsè hoc diſponūt.ſi enim ſpecificè hoc nō diſponiſſent,debuiſſent intelligi de ſolidis aureis,quorum ſeptuaginta duo faciunt vnā libra, per d.l.quoties. & alia ſuperius allegata. ideo male iudicio meo ſenſerunt ibi gloſſ.dicentes quod etiā ſi nō fuiſſet dictum de vſualib.debuiſſet nihilominus de illis in telligi.qd eſt faſum per d.l.quoties.præterea contra dictū Spec. induco hanc rationem: pœna debet eſſe cōmenſurabilis delicto. l.reſpiciēdum.ff.de pœnis.& c.non afferamus.24.q.j.ſed lex diſponens de certa pœna pecuniaria reſpectu delicti, habnit reſpectū ad valorem monetę exiſtentis tēpore diſpoſitiōis,ex quo aliud non exꝓſſit:ergo nō dēt intelligi de alia moneta, q̄ poſſet eē in tñ diminuta,ꝙ quaſi pœna eē ita exigua ꝙ daret mām,& auda ciam delinquendi ꝯ.pauper.1.q.3.Item poſſet eſſe intantum augmentata,ꝙ excederet debitam vindictam.& in odioſis non videtur lex ſemper loqui:ſed dēt reſtringi ſi fieri poteſt ad tēpus diſpoſitionis.facit qd ſegi.& no.in l.certa forma.C. de iure ſiſci. 10.Præterea ꝓſupposito ꝙ dictum Spec.ſit verum in ſe,tamē in caſu noſtro modo procedere poteſt: loquitur.n.quando ex diſpoſitione legis nulli eſt acquiſita obligatio.vnde cum legis effectus pēdeat,ſatis poteſt ſuſtineri,vt habeatur reſpectus ad pecuniam currentem tempore,quo quis incidit in legem.arg.d.c. 2.de maio.& obed.& d.c. olim. ſed in caſu noſtro obligatio fuit tempore prouiſionis papalis acquiſita monaſterio Montis maioris:ergo dēt intelligi de moneta tunc currente, ne obligatio varietur in his.ſatis enim ſentit Bar.in ſimili qōne,i l. omnes populi.ff.de iuſt.& iu.dum quærit,† an qs ſit puniendus cum fm legem exiſtentē tempore delicti,an fm illam quæ reperitur tpe ſniæ & cōcludit ꝙ ſi per legē exiſtentem tēpore delicti imponaꝫ pena ordinaria,fm illā eſt iudicādum qa debet haberi reſpectus ad tēpus ortę obligationis.ad quod allegauit d.c.olim. & ſtatim per delictū vī qs obligatus ad pœnam tunc exiſtentem.l.j.ff.de pœnis.&c.pueris.de ſen.excō. cū ſi.ita indubitanter vī dicendum ī ꝓposito: nam ꝓpter obligationē ortā tpe contractus dicimus, qd habetur reſpectus ad monetā tunc currentē iuxta id quod legi.& no.in l.cum quid.& l.vinū.ff.ſi cer.peta. idē ergo in diſpoſitione legis,ex quo tpe quo emanat,naſcit ex ea,& acqriē alteri obligatio.Quid amplius adduco ꝙideratiōnē ĩcōuincibilē:dñs Papa diſpoſuit,& ſtatuit ſup ſolutione fienda monaſterio Mōtis maioris in recompenſationem eorum q̄ fuerāt ſibi ſubtracta ꝓ eum i fauorem monaſterij S. Antonij:ergo neceſſariò debuit intelligi de moneta tūc currēte:qa nō poteſt fieri recompenſatio damnorū illatorū,niſi fiat æſtimatio per pecuniam certam,& ī uariabilem.arg.in l.j.ff.de contrahen.emp. Pecunia enim habet certum pondus,formā,& mām.vt in d.l.j. vnde ſtatuendo ſolutionē in cōpenſationē damnorū,nō potuit intelligi, niſi de illa moneta tunc currēte:qa vigore incertæ,& variabilis monetę, non poſſet fieri recta danorū illorū eſtimatio, & recōpēſatio.ar. in d.l vinū.& l.cū qd.& qd in eis no.& in l.paulus al's incipit,cred tor.ff.de ſol. Simile videmus eum agitur ad reſciſſionē 2ctus propter deceptionem, & damnum datum vltra dimidiam iuſti pretij.nā in cōſideranda deceptione inſpicimus valorem rei tpe contractus:quia aliter nō poteſt quis dici deceptus in 2ctu,iuxta id quod legitur,& no.in c.cum dilecti.& c.pen.de em.& vend. & l.2.C.de reſcin.ven.ita ad ꝓpoſitum non potuiſſet dominus noſter Papa facere rectam recōpenſationem damnorū per ſolutionem annuatim ſiendam,niſi habuiſſet reſpectum ad monetā tunc currentem tempore recompenſationis factæ.

Conſilium. 57. Vide §. in prima parte cōſ. 101. qdhic repetebat.

¶ Conſilium lviij.

1 *Fideicommiſſum relictum ab hærede ſi ſine liberis deceſſerit non debetur, ſi deceſſit relicto nepote,quem ex filia ſuſceperat.*
2 *Subſtitutio directa facta per nomen collectiuum inſtitutis duobus filijs impuberibus,videlicet, ſi vterque deceſſerit in pupillari ętate,talis ſit hæres,vno decedente in pupillari ętate,alter eſt ſubſtitutus.*
3 *Voluntas diſponentis ſiue expreſſa vel tacita, ſiue coniectwata debet attendi in vltimis voluntatibus,cuiuſcunque qualitatis ſint, ſiue ſit directa,ſubſtitutio, fideicommiſſaria, ſiue codicillo, ſiue teſtamentum,vel codicillus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVIDAM NICOLAVS Suũ condidit testũ in quo quinque filios sibi hæredes instituit pro æquali portione,& eos adinuicem substituit:& si omnes morerentur sine filijs legitimis, & naturalib.tunc eo casu adueniente voluit domum suã cum massarijs deuenire, & esse suorum nepotum carnalium ex fratre: &d.suos nepotes sub cõditione prædicta sibi hæredes instituit, & fecit ĩ dicta domo,& massarijs: deniq; testatore mortuo decesserunt tres ex d filijs hŕdib.institutis à dicto testatore,nõ superstitib. sibi filijs legitimis, & naturalib. quartus verò decessit post mortem illorum trium relicto vnico filio Ioannes noïe.Post modum moritur dictus Ioannes superstiteNicolao filio dũtaxat filio dicti testatoris. Vltimo loco moritur d. Nicolaus sine filijs legitimis,& naturalib. cõdito testamento in quo extraneos hŕdes sibi instituit.Nunc q̃rĩ an dicti nepotes ex fratre primi testatoris admittanť ad legatum,seu ad substitutionem dictæ domus saltem pro partib.illorum,q̃ sine filijs legitimis,& naturalib.decesserũt.¶Et primo altissimi omnium cõditoris stipulato suffragio,v́r,q̃ in nullo dicti nepotes debeãt admitti: quoniam cùm fuerint vocati sub cõditione, si omnes decederent sine liberis, & vnus illorũ decessit relicto filio legitimo,& naturali:ergo defecta conditione nõ dẽnt admitti:vt in l.2.C.de 2di.inser.vbi p; 1 †q̃ fideicõmissũ relictũ ab hŕde,si sine liberis decesserit,nõ debeť, si decessit relicto nepote,quẽ ex filia susceperat.Nec obstat si dicatur,q̃ in quibusdam ex filijs extitit cõditio:vnde pro parte illorum debeť fideicõmissum,seu admitti debet substitutio: vt in l. Lucius.§.Caio.ff.ad trebel.qa illud,pcederet q̃ cuilibet illorũ filiorum fuit facta substitutio separatim vl̃ fideicõmissum relictũ, sed ĩ casu nostro fuit facta oĩb.sub noïe collectiuo.ſ. si oẽs decederẽt sine filijs.cũ ergo vnus ex eis habuisset filium,& eo superstite decessit,deficit conditio ꝙa nõ fuit verũ dicere,q̃ oẽs decesserunt sine filijs ꝓ hoc l.si fuerit.& l.si is q ducẽta.ff.de reb dub. Nã conditio debẽt adimpleri in forma specifica. vt in l. cui fundus.& l.q hŕdi.ff.de cõd.& demõ.& e.ad nostra.el j.de iureiu.Secũdò principaliť ꝓ ista parte vł tex.in l.pe.C.de impu & alijs sub sti.vbi dicit,q̃ quidam duob.impuberib.filijs suis hæredib. institutis adiecit,si vterq; impubes decesserit, illũ sibi esse hæredem: demum alter duntaxat decesserat in pupillari ætate, q̃rebať an in partẽ istius debeat substitutus admitti:& decidit ibi quod nõ: quia cũ substitutio fuerit facta sub nomine collectiuo.ſi vterque decederet ĩ pupillari ætate,nõ extitit 2ditio altero dũtaxat in pupillari ætate decedẽte.ſ.t,ꝓista parte possent multa allegari: sed non multum insistẽdũ,cũ verba ꝓ illa parte videanť clarissima:iõ frustra recurritur ad interpretationem:vt in l.ille aut ille. & l.nõ aliter.ff.de leg.3.¶ Sed his nõ obstantib. quæ verè casui nostro minimè obstare arbitror,puto q̃ isti nepotes ex fratre debeãt admitti ad totum ius quod cõperebat illi filio vltimò mortuo sup dicta domo,& massaritijs. Nõ aũt dico q̃ debeãt admitti ad partes illorũ,q̃ decesserunt primo loco sine filijs:q̃n isti nepotes nõ fuerunt substituti simpliciter filijs moriẽtib. sine liberis:imo filij fuerunt inter se adinuicẽ substituti ita q̃ vnus dẽt succedere alteri vsq; ad vltimum,& sic in hæreditate illorũ triũ, qui primò decesserunt sine filijs succesierunt pariter duo filij superstites ex dispositiõe testatoris:nec admittunť nepotes tertio loco substituti.vt d.l.penul.& cap.si pater.de test lib.6.quarto verò qui decessit relicto filio masculo,nõ potuerũt alio modo succedere illi nepotes,nec in parte cõtingente ex pſona ꝓpria nec in alijs portionib.eis ꝛtingẽtib.ex pſonis frum mortuorũ:qa nedum ipsi excludũtur,cum in persona illius defecerit 2ditio sub qua fuerãt vocati.l.hŕdes mei § cũ ita.quinimo dico,quo ẽt vltimus frater excludiť ab illius successione:quia licet fuerint adinuicem simpliciter substituti,tamẽ tacitè subintelligiť si quis decederet sine filijs.vt est tex.notabi.& singularis inter cõiunctos in l.cum auus.ff.de cõdi,& demonstr.vbi dicitur,quod quidam instituit filium ac nepotẽ ex altero filio, & adiecit q̃ si nepotes decederent infra vigesimũ annũ,deberent hŕditatem restituere patruo suo:dem̃ decessit nepos infra illam ætatem liberis relictis, videbatur q̃ cum in substitutione nulla fuisset facta mẽtio de filijs,q̃ teneretur restituere hŕditatẽ patruo suo ſm verba testatoris contrarium tñ ibi decidit̃: dr enim quod in euentum liberorũ deficit 2ditio ex coniectura pietatis,quasi minus fuerit scriptum,q̃ dictum,& est ille tex.vt dixi,singularis in eo quod restitutio debeat fieri non extraneo,sed filio testatoris & tñ subintelligitur ex quo institutus erat nepos ex filio nisi decederet filio relicto,& p illum tex ampliant multum no.Icũ acutissimi. C.de fideic & l.gñaliter.§.cum aũt.C.de inst.& substit.nã solent intelligi illa iura,qu restitutio erat fiẽda extraneo: vt tũc ĩtelligať tacite facta mẽtio de filio instituti,sed idẽ ẽ vbi institutus,& substitutus sunt cõiuncti:& quilibet habuit portionẽ suã,ita dicẽdũ in ꝓposito qd licet filij fuerint inuicẽ substituti, nõ tamen facta mẽtiõe de eorũ filijs:tñ debuit subintelligi,nisi decederet cũ filijs.d. l.cũ auus. Quare 2cluderẽ quod quartus filius qui ꝓ sua dimidia successerãt trib.fratrib.præmortuis sine filijs iuxta substitutionem testatoris,totũ ius sibi cõpetens transmisit in filiũ suũ, & quo ad personam suã omnino deficit conditio,& respectu filiorum & respectu nepotũ.vt p; ex prædictis.Sed totum dubiũ remanet respectu partis competentis vltimo filio tam ex pſona propria,q̃ ex pſona illorum trium fratrũ præmortuorum sine filijs, quib. successit pro dimidia iuxta dispositionẽ testatoris,an illa pars debeat venire ad illos nepotes. Et ꝓfecto si ille filius ffis viueret, seu vixisset tpe mortis istius Nicolai vltimi, res esset magis dubia per no.in l.quidam testamento Proculum.ff.de vulg.& pup.& l.hæredes mei.§.cum ita.ad trebel.& l.penul.C. de impub.sed non oportet disputare cũ iam esset præmortuus, & solus supereſſet ille Nicolaus qui decessit sine filijs fratrum præmortuorum. Quo casu puto,vt suprà dixi,quod ibi nepotes debeant venire ad totum ius,quod dicto Nicolao competebat super illa domo,& massaritijs ex persona sua & illorum,quibus successit:Moueor principaliter per tex.dictæ l.hæredes mei.§.cũ ita.vbi videtur hoc expressum.ibi enim pater instituit duos filios suos,& adiecit, q̃ si vterque sine liberis diem suum obierit, omnẽ hereditatem volo ad neptẽ meã Claudiã puenire: demũ decessit vnus ex filijs cũ liberis.reliquus verò decessit postmodum sine liber.s decidiť ibi qd neptis Claudia substituta admittiť ad partẽ illius,q̃ decessit sine liberis:et sic in partẽ illius in q̃ extitit 2dõ: licet substitutio fuisset fcã p nomẽ collectiuũ, vt in vterq; decederet sine liberis &c. reddit ibi tex.rõnẽ,qd hoc ad mittiť non pp verba:qa illa prorsus resistit:qa verũ fuit qd vter q; nõ decesserit sine liberis:sed ꝓpter voluntatẽ defuncti q̃ spectari dẽt,admitti debuit:ita pũctualr ꝛtingit ĩ casu nro.l.j.n.fuisset d.dictũ, si oẽs decesserint sine liberis, &c.tamẽ exã ĩ pſona vltimi extitit conditio:& qd plus est,nemo remãserat ex prioribꝰ frib.dẽnt isti nepotes admitti nõ ex significato verborum,sed ꝓpter pſumptã voluntatẽ testatoris. Secdò hoc vł apertè probari ex rõne l.pen.C.de imp.& al.subst.aliter inducendo,q̃ §.induxerim,† vbi.n.istitutis duob.filiis impuberib.fuit facta substitutio directa p nomen collectiuum,videlicet,si vterq; decesserit in pupillari ætate,talis sit hrs. demũ vno tñ decedẽte in pupillari ætate,deciditur ibi,q̃ substitutus ñ debeť admitti ĩ illius portione, pp voluntatẽ pſumptã testatoris: qa pſumendũ est prem cogitasse primò decedẽti frẽ suũ debere succedere,& sic q̃ pp amo rẽ filialẽ eos substituerit inuicẽ:ergo ex rõne tex. q̃ dẽt attendi, ad ampliandũ vł restringendũ dictũ.l.2 pr.§.dulcissimis. ff.de le. ij.apertè 2cludiť,q̃ si nõ fuisset illa pſumpta voluntas testatoris quæ causat ex amore filiorũ.arg.d.l.2 acutissimi. venisset substitutus in portionẽ illius in quo extitit 2ditio,licet ĩ pſona vtriusq; ñ extiterit,q̃tũcũque fuisset dictũ,si vterq; &c.& est ĩ hoc ille tex.sic inductus satis not ad casum nr̃m.& p illũ tex. tolliť obiectio q̃ posset fieri 2 d.l. hæredes mei.videlicet q̃ illa loquitur in fideicõmissaria restitutione,nã idẽ est in directa, vbi modo præ dicto fuit facta substõ per nomẽ collectiuum vt probatur in d. l.pe.& expresse voluit Bart.in vtroque loco,& facit qd ipse no.ĩ l.quidã testõ ꝓculũ.ff.de vul.& pup.Præterea ĩ casu nro ñ est locus directæ substitutioni,2 iste vltimus fr decessisset post pupillarẽ ætatẽ,& substitutio fuit facta p verba cõia & directa, iuxta no.in l.cẽturio.ff.d vul.& pup.& c.ſi pr.d testa.lib.6.Nec ẽt obstat si dicat̃,q̃ in casu nro nõ fuit facta substõ per nomẽ collectiuũ, sicut in d § 2 ãt.& ĩ d.l.pe.qa ꝓriũ est verũ,2 magis sit collectivum verbum oẽs,q̃ verbũ vterque.& in mã nra Bar. illa æquiparauit in d.l.pe.& in d.§.cum ita.Nec ẽt obst.si dicat̃,q̃ in §.cum ita.primò testator ſngulariter & distributiuè dixit,si quis filiorũ meorum sine liberis diem suum prior obierit, partem suã superstiti fratri restituat,&c.quia hoc nihil ad rumbum.Nam illa substitutio distributiua,& reciproca,non refertur ad ibi substitutos secundo loco sub noïe collectiuo,sed ad ipsos fratres primò instutos.Et qa punctualiter ꝛtingit in facto nro:testator. n.hic primò istituit filios,demũ eos substituit singulr,inuicẽ,& secdò,seu in loco ipsorũ substituit istos nepotes sub noïe collectiuo,ita q̃ ñ video,q̃ casus habeat in hoc aliq̃ dubitationẽ,&clarissimè tenet Bar.in d.locis.¶ Tertiò principaliť probat sic.† in vlt.vol.cuiscunque qualitatis sint,siue sit directa substitutio,siue fideicõmissaria,siue 2ditio,siue testũ,vel codicillus, debet primo loco attendi voluntas disponentis expressa,vel tacita, seu coniectura.l.in 2ditionib.ff.de cond.& de.& l.non aliter de le.3. & l.actissimi.C.de fideic.& l.gñaliter.C.de inst.& substit. & d.l.pen.C.de imp.& al.subst.& d.l.hæredes mei.cum infinitis similib. adeo q̃ id quod 2stat ex 2iecturis,dr̃ euidens.l.licet imperator.ff.de leg. j.Et ex ratione naturali possumus coniecturare voluntatem defuncti, vt in iuribus prælleg.& facit l.scire oportet.§. sufficit.ff. de excusatior.& quod notat Cyn.in l.non dubium.C.de legato. & Bal.in l.maximũ vitiũ.C.de lib.præte. Sed pro Deo videamus in casu nro quæ fuit prima testatoris volũtas,voluit.n.& indubitater prædiligere filios ꝓprios,& nepotes ex filiis,sed eis deficientibus noluit dare filijs suis liberã facultatẽ disponendi de illa domo,sed voluit præferre nepotes ex fratre:& forte etiam fecit propter sui memoriam.ne domus propria perueniret ad homines alterius cognationis.sed cum in casu nostro tempore vltimi morientis nullus extaret de filijs vel nepotib.ex eis: qd ergo hoc obstare ne isti nepotes admittantur saltem pro iure cõ petenti isti vltimo,in quo fuit purificata 2ditio profectò nihil nisi inanis & nudus verborũ sonus:de quo non curauit iurisc̃o sultus in d.l.hŕdes mei.nec in d.l.lucius §.caio.nec in d.l.penul. & merito,ne pualeant verba intenti,cũ non intentio verbis sed verba habeant deseruire intentioni,vt dicit tex.l.c.secũdò requiris.de appella.Præterea & quartò vbi est eadem ratio in parte quo ad partem,quæ est in toto quo ad totum,valet arg. de toto ad partem.l.q̃ de tota.ff.de rei vendic.& in l.an pars.ff. pro derelic.& c.pastoralis.§.item cum totum.de off.deleg.Sed si omnes filij testatoris decessissẽt sine liberis,isti nepotes ex fratre vocatur insolidum ad illam substitutionem:ergo in parte istius qui in parte decessit sine alijs fratribus primo loco substituris& sine liberis ex fratribus,debẽt vocari isti nepotes,cum in parte istius nulla appareat rõ,quare isti nepotes nõ debeant admitti. non. n.in persona sua concurrit fauor liberorum fratrum præmortuorum,cum nullus esset superstes tempore mortis istius Nicolai.limitatur ergo prima voluntas testatoris in eo quod voluit nepotes ex fratre præferre nudo iudicio filiorũ suorum. Et per prædicta sane patet responsum ad contraria.

¶ Casus consilij sequentis.

QVIDAM DOMINVS IACOBVS DE Racanato in suo vltimo testamento inter alia sic disposuit.Item veniente prædicta conditione substituit altare magnum ecclesiæ sanctę Marię de platea de Racanato in quadã petia terrę vineate,&c. quã posset fionem voluit pro dicto altari teneri,& cultiuari ad perpetuum cultum diuinum,& eligi debeat vnus presbyter ad ppetuum diuinum pdictum cultum qui teneatur,& debeat ĩ dicto altari celebrare diuinum ofticium,prout iuris sanctio postulat, & requirit pro anima dicti testatoris & suorum parẽtu,qui presbyter ad celebrandum mõ pdicto debeat eligi p dictum Ser Claudium si tunc viuet:post mortem verò Ser Claudij per eius filios,& sic subsequenter perpetuo de filijs in filios succeſiuè.Et si oẽs prę dicti non vixerint,voluit eligi dictus psbyter p priores fraterni tatis sanctæ Luciæ,qui pro tẽpore fuerint. Aduertẽdum tamen quod prædicta ecclesia sanctæ Mariæ cuius altare fuit substitutum,est monasterium ordinis beati Sylueſtri,seu montis Sani, & monasticè deputatos per generalẽ dicti ordinis qui ꝓpriè est ordo sancti Benedicti & est monasteriũ possessionibus & bonis cõpetẽter dotatum.Nunc quæritur de tribus.Primo,an dictus Ser Cladius possit assequi vigore supra d.relicti ius patronatus. ¶ Secundò an possit vel debeat eligi,psentari,& inuitui secularis sacerdos,an monachus dicti monasterij.¶ Tertiò quid de dicta possessione debeat consequi prę sentandus & instituẽdus.

¶ Consilium lix.

1 *Ius præsentandi habens potest quem voluerit præsentare.*
2 *Ius patronatus in ecclesia acquiritur duntaxat ex triplici capite.*
3 *Patronus quis efficitur ecclesiam nouam construendo.*

ATTINGAM EX ordine primum,ex cuiꝰ decisione alia dubia pendent.Et videť primò quòd dictus Ser Claudius,& successiuè alij de quibus suprà fit mentio,acquisiuerint ius patronatus dicti altaris:quia ex dotatione hoc ius patronatus acquiritur. 16. q.7.filijs.no.gl.in c.piæ mentis.eadẽ cã.& not.Ioã.An.in c.j.de iurepa.& glo.lxiii.distin.in summa.sed dictus do.Iaco.dictũ altare maius dotauit:ergo acq̃siuit ius patronatꝰ.Nec ob.q̃ illud non cõstruxerit:quia dictũ.c.filij.loquiť alternatiue. ſ.cõstruxit, vel dotauit,& sic sufficit alteram ex illis liberalitatẽ exercere,vt in regula in alternatiuis.de regu.iu.lib.6.& in capitu.inter cætera. de rescrip.& hæc iuris patronatus acquisitio procedit nõ solum respectu ecclesiæ ꝛstructæ seu dotatæ sed etiam respectu capellæ:vt in c.nobis.de iurepat.nec refert an ecclesia seculari,vł monasterio illud ius acquiratur:cum ius nõ distinguat:sed generaliter ꝛtulit prima ꝓgium doranti,vel fundanti seu ꝛstruenti:vt ex prædictis vel eorum altero acquirat hoc ius.vt in d.c.filijs.& de iure patro.per totum.& p hæc videtur tollenda illa cõsideratio. qd pdicta ecclesia sanctæ Mariæ sit monachorum monasterium: hoc enim non habet huiusmodi iuris natiuitatem impedire, cum,& ipsum corpus monasterij possit esse sub potestate patroni 16.q.7.monasterium.& in d.c.nobis.in princi.& in c.cum diuersis. de consti.cum similibus.¶ Ex his infertur ad secundum dubium,† q̃ sacerdos secularis poterit eligi:quia habẽs ius præsentandi,pot̃ præsentare quem vult.In hoc enim voluerunt iura ipsi patrono morem gerere, dummõdo alꝰ sit idoneus. vt ĩ c.j. 16. q.5.& eadẽ cã.q.7.decernim⁹.& ĩ c.pastoralis.diiure patro.& c.cũ dilectus.eo.tit.quinimo vł qd seculares,& nõ monachũ eligere debeat:qa ad beneficium non curatum monachũs promoueri non pot̃:vt in c.super eo.& quod ibi no.de regula.no.plenè in c.quod dei timorẽ.de statu.reg. ¶ Sed pdictis nõ obstãtib. q̃ verè casui nro nõ obstant,ꝛiam ſniam prorsus in casu præscripto arbitror veriorem.ſ.quod neque d.Ser Claudius, nec filij d.dñi Iacobi,vel alij quicunque ius patronatus ex institutione pdicta in d.eccl'ia Sanctæ Mariæ seu eius altari maiori adepti sunt, seu pſequi valent.Ad hanc ſniam,& conclusionem tenẽdũ ex multiplici capite motus sum.Et primò,† qa ius patronatus in eccl'a acquiritur ex triplici capite dumtaxat,constructione. ſ.ecclesiæ. 16.q.7.monasterium.ecclesiæ dotatione,eadẽ cã, & qõne, filijs vel nepotib. Et territorij ad ecclesiam fundandã collatione. 8. q.2.abbatem.& in c ad aud.2.de ecc.edi.& c.3.d iurepa.& no Io. An.c j.eo.ti.& gl.in c.piæ mentis.16.q.7.Hinc est q̃ ex diuerso facto possunt eiusdem ecclesiæ effici tres patroni:vt puta:qa vnus dotauit,alter dedit fundum vbi ecclesia fuit ꝛstructa:reliquus pse,vel suis expensis cõstruxit,seu fabricauit,vt no.Io.An.in c no bis.de iurepatro.facit quodno.gl.6 .di.in ſum.Reliquus aũt mo dus ius patronatus acquirẽdi à iure traditus non est. vnde si qs aliquid reliquit,vel donauit ecclesiæ præter causas pdictas non efficitur patronus:sed dr̃ benefactor,vt no.Io.An.in d.c.nobis.facit c.requisiti.de rest.& qd no.gl in c.3. de iurepatro. Sed cũ in casu nostro d.dñs Iacobus testator nec ipsum ecclesiam sanctæ Mariæ,nec eius altare fabricauerit,fundauerit,vel dotauerit:ergo nõ potuit ius patronatus pro se,vel suis acquirere:2sequẽtia & maior patent.minor ꝓbať clarum est.n. q̃ ipse non cõstruxit, nec fundauit,cum ab olim fuerat fundata:nec etiam dotauit,cũ etiã iamdudum tpe fundationis fuerit dotata,nec requirit̃q̃ altare maius ecclesiæ debeat esse dotatũ:cũ sit pars ecclesiæ:sed satis est ipsam ecclesiam fore dotatã:vt satis innuit in ca.nemo. de consec.di.j.& in c.cum sicut.de consec.eccl.vel alta.quinimo si verè põderentur verba testatoris nõ reliquit d.petiã terrę pro dote,sed ipsum altare simpliciter instituit ad perpetuum diuinũ cultum,& sic potius dr̃ benefactor q̃ patronus, quod expressius in casu nro voluit Io.An in d.c.j.vbi dicit,quod ẽt si añ fundatio nem ecclesiæ qs aliquid daret ẽt magnũ:non p hoc acquirit patronatum, ex quo non dedit cã dotis.In casu aũt nro nõ solum nõ dedit ꝓ dote:sed ẽt dedit post fundationẽ,dotationẽ,& constructionẽ ecclesiæ: ergo minimè acquisiuit ius patronatus. Et hæc ꝓfecto 2sideratio nullum paritur scrupulũ in ꝓriũ.¶ Secdò principaliter moueor,qa d.ecclesia sanctæ Mariæ erat iam ꝛstructa,& cõsecrata vnà cũ altari suo maiori: vnde ẽt pſupposito qd d.dñs Iacobus reliquisset d.petiam terræ pro dote: non tamẽ p 3 hoc acquireret ius patronatus in loco iam consecrato. † Efficit aũt qs patronus,ecclesiam de nouo construendo: qa sicut pr̃ de ducit illium de non esse ad esse:vt no.in d c.j.& d.c nobis.& d.c. pię mentis.ita ante rei cõsecrationem efficitur patronus, sed in loco iam 2secrato p prius non pot̃ qs effici pſonus aliquid dotationis loco eidẽ donãdo,vel ipsum reficiẽdo: qa cum ius pſonatus sit q̃dã seruitus in ecclesia religiosa,& loca sacra seruituť nõ recipiãt:l.seruitutes.§.fi.ff.de seruit.& alibi dicit tex.qd humani iuris esse desinit,seruitutẽ nõ recipit.l.caueri.ff.cõia prædi.Et hanc opinionem interminis nostris firmat gl.in d.c.pię mentis. * 16.q.7.& sequũť cõtr doc.& maxime Inn.super rubri.de iurepa. & Io.An.in c.j.eo.tit.Excipit tamen Inn.vnum casum.ſ.q̃n eccle sia iam consecrata esset sine dote,& aliquis vellet eã dotare: nã tunc acquirit ius patronatus: qa spiritualia nõ possunt esse sine tpalibus,§.q.3.si qs obiecerit.Quod tñ limitauit Ioã. An.in d.c.j. q̃n hoc faceret de consensu diœcesani:quod respectu refectionis voluit gl.in c.3.eo.ti.tunc.n fauore ecclesiæ fingiť q̃ actus iste p cesserit 2secrationẽ.arg.c.tanta.q fil.sint legi.Limitat ẽt hoc,pcedere q̃n à 2secrari faciente, vel ẽt ab ipso 2secratore nõ pot̃ dñs haberi.arg.eorum,quæ no.in d.c.cum sicut.de 2secra.eccl.vel alta.quasi in subsidium, & non aliter hoc admittatur.sed cum in casu nostro neutrũ horum interueniret:quia erat dotata item p̃ supposito q̃ non fuisset dotata,tñ nõ fuit dos data cum authoritate diœcesani,vt ius pſonatus de nouo acquireret: ergo cessat prorsus iuris patronatꝰ acquisitio.puto.n.absurdum,q̃ laicus pro suæ liberæ voluntatis arbitrio relinquẽdo vnum prædiũ ecclesiæ iam 2secratæ,vel ipsius altari maiori, ex hoc omnino efficiatur pſonus ecclesiæ vel altaris maioris.vñ cum ius pſonatus acquirať laicis ex sola gratia,& tolerantia eccl'æ cũ de iure cõi nõ sint huius iuris capaces,cum sit annexum spirituali, iuxta ea quæ legun.& no.in c.q̃n.de iurepa.& p Inno.in c.quod sicut. de ele.non est huic acquisitioni laxanda facultas: sed restringenda. regula,odia restringi.de reg.iur.li.6.& l.quod vero contra rationem.ff.de legibus.Et hæc secunda consideratio etiam nullam patitur contrarietatem.¶ Tertiò principaliter considero quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiã ex alio capite nõ potuit iste aegrere ius patronatus in d.ecclesia sanctæ Mariæ: qm nec ex ꝓstructione, nec ex dotatione, qs acgrit ius ꝓnatus, nisi hoc faciat de ꝓsensu diœcesani. i. epi, vel habentis ius ejus in loco: vt in casu nro est Generalis istorũ fratrum S. Mariæ. hoc expresse probat in d.c. nobis. de iurepa. Satis enim esset absurdum, qd quis ꝓ suo libito possit ecclesiã de novo cõstruere, vel altare de nouo erigere, cũ ista spiritualia nõ possint laici ꝓpria authoritate tractare: vt ī c. 2. de iud. & 16. q. 7. omnes basilicæ. vnde Io. An. notauit in d.c. nobis. per illum tex. q nõ sufficit petere cõsilium diœcesani: imo op; habere cõsensum, si tñ non vellet sine iusta cã cõsentire, posset per superiorem ꝛpelli. ar. c. j. de iurepatro. In casu aũt nostro non habuit iste dñs lac. authoritatem seu ꝓsensum diœcesani: ex suo ꝓprio facto nõ potuit ius patronatus ꝑstim in altari maiori acgrere. si. n. hoc dixisset Generali ordinis, forte nullo modo cõsensisset, nec etiã ꝛsentire potuisset: cũ hoc sit ꝛ iura ꝑdicta, & hæc ēt cõsideratio ꝛcludit. ¶ Quarto capite põt ius patronatus excludi: qa si ꝑdicta ꝛcurrerent in casu nro, quæ in veritate nõ cõcurrunt, tñ habito respectu, qa in ecclesia religiosorum nõ põt bñficiari clericus secularis, vt ꝓbatur nõ cauillãdo literã, in c. fi. §. ꝓhibemus. de sta. reg. vbi dr, q etiã abbate, & monachis ꝓsentientib. nõ põt clericus secularis bñficiari, vt habeat titulũ ī monasterio: ergo multo fortius non ꝓcedit acquisitio in casu nostro, vbi nedum monachi nõ ꝓsenserunt, sed etiam penitus ꝛdicunt. Et ꝛ Hosti. ibi destruendo in veritate literã, dicat illud ꝓcedere, qñ clericus secularis vult esse de corpore religiosorum dando vocẽ in capitulo, & similia faciendo, sicut vnus de collegio. vnde secus dicit si vellet clericus esse ꝛtentus beneficio suo. & ecclesiã officiare absq; eo q sit de collegio monachorum. Hoc tñ dictũ nõ est verũ, & prius repugnat illi literæ. nam ibi prohibetur simpliciter quem recipi ad ꝑbendã in ecclesia regulari, & respectu receptorũ disponit, vt nõ īmisceãt se cętib. monachorũ. Si n. hoc liceret prout dixit Host. nõ restrinxisset ibi se ex. ad receptos, eos tolerã do: ſ hoc disposuisset respectu receptorũ & recipiẽdorũ. vñ sensus lr̃æ fuit hic, si bene ponderet, vt deinceps nullus recipereť ad ꝑbẽdã in eccl'ia regulari, sed receptos voluit ibi Papa tolerare, priuareť iure iã q̃sito, cũ hac limitatione, vt nõ īmisceat se cętib. & ꝛgregationi monachorũ. simile in c. j. de reli. do. li. 6. ī t hanc opi. ꝛ Host. sequitur do. An. in d.c. fi. & ſemp legendo tenui ꝛ Host, saltem quo ad casum nostrũ, vbi monachi resistunt. & pro hoc vltra alios adduco c. dudũ. 8. q. 1. vbi dr ꝙ clerici seculares nõ debẽt aliquo modo accedere ad celebrandũ in ecclesia regula ri nisi inuitentur à monachis, & etiam eꝑs nõ põt publicè ī monasterio ẽt sibi subiecto celebrare monachis inuitis: ne ꝓ cõcursum populi, monachi q debent vitã solitariã ducere, ſcãdalizent: vt probatur in c. luminoſo. & c. 2. & 3. 18. q. 2. ad idẽ facit 16. qõ. 1. placuit. & c. ſi cupis, nec credo qd Host. ꝛdixisset huic casui: ipſe. n. loquit qñ abbas & monachi volũt aliquẽ recipere ad beneficiandũ in eorũ ecclesia: & nos loquimur qñ eis inuitis volunt isti acquirere ius patronatus in eorũ ecclesia, ꝑtim ī altari maiori, qd nullomõ fieri posse arbitror. nec accessu secularium pariãt aliqd scãdalũ: & ne eccl'ia eorũ patiatur hanc seruitutem. ¶ Cõcludo ergo qd ex prædicta ĩstitutione nõ fuit ius patronatus acquisitũ alicui. & ex hoc inferť ad decisionẽ aliorum dubiorũ. Dico. n. q nemo est eligendus seu ꝑsentãdus: qa si cesset ius patronatus, cessat oĩs effectus, q causať ex eo: vt in c. cũ cessante. de appel. acquiritur. n. illa petia terr̃ ecclesiæ sanctæ Mariæ ad ꝓpetuũ diuinũ cultũ, id est ad vsus necessarios eccl'iæ, & ꝑsonarũ ipsi⁹. ar. in c. pastoralis. de his quæ fi. à ꝑla. cũ purè fuerit factaī stitutio, & alia apposita, & adiecta per testatorẽ habẽt ꝓ nõ adiectis, cũ de iure fieri nõ pñt: vt ꝓbat in ſimili in c. ſignificati. de ꝓben. q nimo si testator reliquisset illã petiã terr̃ sub ꝙdõne de habendo patronatũ: tñ cũ illa ꝙditio est ꝛ ius, vt patet ex prædictis, dẽt haberi, nõ adiecta, & relictũ. remanet purũ. vt ī l. ꝙditones. & l. filius, & l. qda ī suo. ff. de cõd. inst. cum ſimi. Fratres aũt d. loci debent rogare Deum pro anima testatoris sicut faciũt pro aliis eorũ benefactorib⁹. Et hæc sufficiant. non enim expedit res pondere ad ꝛria: quia satis abunde patet responſio ex prædictis.

¶ Consilium xlvj.

1 *Sententia vbicunque continet damnum periculum, non obstat rei iudicatæ exceptio sine fuerit iudicatum in foro ciuili, sine ecclesiastico.*
2 *Sententia qualibet à qua nõ est appellatũ, transit regulariter ī rem iudicatã.*
3 *Sententia facit ius inter partes quantumcunque sit lata contra ius ł̃igatoris.*
4 *Denuntiatio euangelica nõ proced t, nisi clare probetur quod denuntians agit contra conſcientiam.*
5 *Iudex quando narrat aliqua in ſententia, vel in iudicio parte pñte, & non cõtradicente, talia verba narratiua ꝓbant ī præiudiciũ partis non contradicẽtis.*
6 *Succũbens in petitione fidei, non admittit̃ volẽs petere fructus occasione fundi.*

IN CAVSA ET QVAESTIONE Q VAE vertitur inter Ioãnem ex vna parte, & Anto. filium & hæredẽ Petri ex alia. Saluatoris Iesu Christi pñsidio inuocato, videť primò dictũ Ioãnẽ fore audiendũ sup petitione sua exceptione rei iudicatę p do.
1 Antoniũ oppositã, nõ obst. Et primò ꝓbať sic. † Vbicũq; ſnĩa ꝛtinet aĩarũ periculũ, nõ obstat rei iudicatæ exceptio, siue fuerit iudicatũ in foro ciuili, siue ecclesiastico. Primũ ꝓbať notabiliť ī c. 2. d. exce. li. 6. Scdm in c. lator. iuncta gl. & in c. cõsanguinei. & ī c. tenor. de re iud. S ed ſnĩa de qua in casu nostro excipiť, cõtinet periculũ animarũ, ꝙ ex nõ ꝛpetit rei iudicatæ exceptio. minor ꝓ batur. nã cum ꝑsupponať d. cõtractum mutui fuisse fœneratitiũ, & illius vigore vsurã multarũ quãtitatũ pecuniæ d. Petro solutã, & iudicatum fuerit oppositũ, nutriť ꝓ illã ſniam vsurarius in peccato suo, cũ peccatũ nõ dimittať, si nõ restituať vsura: ex quo restitui ꝑt, vt in c. cũ tu. de vsur. & in regula, peccatũ. de reg. iu. li. 6. Itẽ d. Ant. filius, & hæres d. Petri peccat in non satisfaciendo aĩæ defuncti, ꝓut teneť. vt c. à nobis. de ſen. excõ. & l. c. ex lr̃is. de rapt. & ĩc. fi. d sepul. Nec obstat si dicať, qd à tali ſnĩa nõ fuit appellatũ: qa ꝓ hoc nõ purgãt vitiũ ſniæ respectu aĩæ obtinẽtis iniustã ſniam: vt no. Inn. in c. qa plerique. de im. eccl. ad idẽ facit qd leg. & no. in l. Iulianus. ff. de ꝙdi. inde. vbi habeť, q ꝓ ſniam iniustã nõ tollit obligatio nãlis nec ẽt ꝓ eã inducit obligatio nãlis. vt no. Bar. in l. ab eo. C. quomodo & qñ iudex. ¶ Sed ò princiꝑr, & ꝓ dicto Ioanne ꝛducit: qa rei iudicatæ excep. obstat, cũ ad idẽ agitur: secus si ad aliud agit nũc q̃ primo vt in l. cũ q̃rit. cũ duab ſe quẽ. ff. de excep. rei iud. & c. abbate ſane. de re iud. li. 6. Sed in casu nro ad al ud nũc agit: q nõ hẽt officere exceptio rei iudicatę, ẽt ꝑsupposito q illa ſnĩa trãsisset in rem iudic. minor, ꝓbať. primõ. n. solũ fuit actũ an mutuũ fuerit vsurariũ, an gratuitũ, & iudicatũ fuit q gratuitũ: vñ ꝑsupposito q à princ. fuisset gratuitũ, tñ nihilominꝰ postea potuit solui vsura, ne illud repetereť. ar. ĩ c. ꝛsuluit. de vsu. ista. n. ſunt ꝛpassibilia. nec ꝓbat hoc ẽẽ, qd ab hoc ꝛtingit abesse vt ī c. 2. de trãsla. episc. & l. neq; natales. C. de ꝓb. Nũc ãt reperiť q fuit ſolutũ indebitè, & ꝙ vsurariã prauitaťe, ne illud repetereť, & ſic ꝓrsus ad aliud agit nũc q̃ prio. nõ. n. in prio iudicio fuit repetita vsura: sed solũ fuit oppositũ ꝙ ꝛctꝰ ille fuerat simulatꝰ, & illicitꝰ, & ī fraudẽ vsurarum ꝛfectꝰ. ¶ Tertiò vñ dictũ Ioannẽ admittẽdũ ex alio capite, ẽt si ꝑdicta nõ ꝓficeret ex quo. n. d. Petrus mãdauit in extremo vitæ restitui qcqd occasione traficarũ, seu ꝛctuum illicitorum ad eum puenisset: vł tacitè remisisse iurm, & omne obstaculum, ꝙ qd dictus Ioãnes prius ne quiuisset exigere: vt ꝓbari vł in ca. ad nostrã. 2. de iureiu. fm vnũ intellectum. ¶ Et q̃ ꝑdicta in fauorẽ dicti Ioannis videanť, in ꝛriã mihi ſniam declinadũ fore arbitror. ad quã tenẽdã ex triplici
2 capite morꝰ sum. Primò & prĩcipaľr: † qa regłr q̃libet ſnĩa, à qua nõ est appellatum, trãsit in rẽ iudi. ita q de ea põt vtroq; iure excipi ꝛ denuo agẽtẽ. vt in c. cũ inter de re iud. & c. abbate ſanè. co. ti. li. 6 & in l. cum q̃ritur. cum duab. ſequẽ. ff. de excep. rei iud. Et hæc exceptio fuit inducta ad iuris rigorẽ ſeruandum, vt litium esť finis, vt no. gl. in c. pastoralis. §. qa verò. dof. del. l. q. ſexce. ff. de cõd. indebi. Hæc rła nõ reperitur læsa in quibusdã casib. iure expreſsis: vt in cã matrimoniali, & qbusdam alijs iuxta id qd legi. & no in d. c. lator. inter quos casus nõ reperitur noſter. ſ. cũ agit de repetitiõe vsurarum. ł. qq̃ gñaliter dicatur, q vbicunque vertitur periculum aĩæ, ſnĩa nõ transit in rem iudic vt no. gl. & In. in c. inter monasterium. de re iud. fm gl in c. lator. eo. tit. & clarł Host. ibi, & in c. consanguinei. tñ illud intelligitur de peccato p partes nõ remissibili: vt ſentit gl. in d. c. lator. & in c. iuraųit. de ꝓba. & clarius Anto. de But. in d. c. lator. vtputa cum ſnĩa fertur ī iuſte ꝛ vinculum matrimoniale, vel pro matrimonio, obstante ꝛsanguinitate, vel affinitate, in gradib. diuina, vel humana legib. ꝓhibitis: secus aũt vbi ferť iniuſtè, ꝙ matrimonio nullo impedimẽto obstãte. tunc. n. trãsit in rem iud. qavitium ſnię est ꝙ partes remissibile: ex q̃. n. solum ꝓiudicat parti trãsit in rẽ iudic. qa vitiũ ſniæ est ꝙ partes remissibile: vt, ꝓbať in c. qd ad q̃sultationẽ. de re iud. & l. ab eo. C. q̃modo, & qñ. vbi dr, q nõ appellãs à ſnĩa vł ac cõmodare ꝓsensum: & alibi dixit tex. qd nõ appellando qs vł ꝛ firmare ſniam. i. fi. C. de ſent. q̃ ſine certa quãti. In his aũt in qb. vitiũ ſniæ nõ est ꝙ partes remissibile, cessat iste interpretatus ꝙ sensus, cum expreſsè nõ potuissent partes ſniam iniustã approbare. c. ſi diligenti. de fo. cõp. Sed in casu nostro etiã ꝑsupposito q ſnĩa fuisset iniusta, ꝙ quã fuit ꝓnuntiatũ ꝛctum mutui fuisse gratuitũ, & licitũ, & nõ fictũ, neq; simulatũ, tñ vitiũ ſniæ erat ꝙ partes remissibile: qa debitor põt remittere vsuras creditori. vt ho. gl. & Dy. in rła, peccatum, de re. iu li. 6. & Fed. cõſ. 18. & Io. An. ī addi. Spe. in ti. de vsu. ergo talis ſnĩa transiuit in rem iudic. & ꝑtim indubitanter in casu nostro, in quo d. Ioan. debitor expreſsè acquicuit ſnię, & obtulit ſe paratum executioni ſniæ, prout in ea continebatur: & recipiens postea ſpõte dilationẽ ad ſoluẽdum præstitit iuramẽtũ de ſoluẽdo: & ſic renuntiauit oĩ iuri dicẽdi de iniustitia ſniæ. l. ad ſolutionẽ. C. de iud. Hinc dicũt iura,
3 † ꝙ ſnĩa facit ius inter partes, quantumcunque sit lata contra tus ł̃igatoris: vt in dict. ca. cum inter. & Lingenuum. ff. de ſtatu homi.

ꝛomi & accipiť pro vetitate. l. res iudic. ff. de reg. iu. & Lingenuũ. ff. d ſtat. hom. iõ nõ põt amplius de iniuſtitia ſniæ in dubiũ refricari. Nec ob. ſi dicat, q obtinens ſcienter ſniam iniustã, peccat: vt no. Inn. in d. c. qa plerique. & Bar. in extrauaganti, ad reprimendũ. ī verbo, denuntiationem. qd p; ex eo, qa per iniustã ſniam nõ tollitur, nec inducit obligatio nãlis. vt no. Bar. in d. l. ab eo. & in l. iulianus. ff. de cond. indeb. nam rõne peccati obtinens ſniam iniustam, debet victus q̃q̃ non appellans, audiri. Ad hoc. n. rẽsponde
6 tur dupliciter. Primo, q ex iniuſtitia ſniæ nõ cõſtet: & in dubio obstat transitus in rem iudic. quia præſumitur iuſtè lata: & ꝑsum ptio iuris, & de iure, ꝛ quã nõ admittitur proba. in ꝛrium, nisi p confeſſionem vincentis: vt no. Inn. in d. c. qa plerique. facit qd leg. & no. in c. is qui fidem. de ſpõſa. Præterea hæc eadem rõ militat in omni ſnĩa iniuſta: ſemper. n. peccat obtinens ſcienter iniustã ſniam: vt no. Inn. in d. c. qa plerique. & Bar. in locis præalleg. tñ qp hoc peccatum non auditur pars aduerſa, ex quo nõ appellauit, & potuit in ſuum præiudicium acquieſcere ſniæ: quinimo etiã in præiudicium eccl'iæ obstat iste trãsitus in rẽ iudi. vt in d. c. cũ inter. & c. cum ſemper. c. ſi. rõne præſumptionis iniustitiæ, vt ſit litiũ finis. Præterea, & fortius in casu nro interuenit expreſsus ꝛ ſensus iſtius Ioãnis: vt ponitur in puncto. ꝛsenſit. n. expreſſe ſniæ, & sic ẽt quoad obtinentẽ fuit ſublatũ omne vitium, ii qd erat in ſnĩa, & fuit inducta obligatio nãlis, quæ oritur ex ꝛsensu. vt not. Bar. in d. l. Stichũ §. nãlis. ff. de ſol. & l. cum amplius. §. is nã debet. ff. de re. iu. Et per hoc est ſublatum primum ꝛrium s. factum. Debet enim intelligi qñ vitium ſniæ non est ex parte remissibile. Item qñ non interuenit expreſsus ꝛsensus partis. Quinimo plus puto, qd ẽt per viam denuntiationis euangelicæ nõ debet iſte
4 ſoãnes audiri: tum qa peccatum fuit remiſſum per expreſſum ꝛ ſensum iſtius Ioannis: tum, qa nõ dẽt amplius diſputari de iuſtitia ſniæ. & hoc expreſsè firmauit Bar. in dicta extrauaganti, ad rem primendum. in verbo, denuntiationem. Allego aliam rationem in casu nro meliorem, & incõuincibilẽ, † denuntiatio euangeli ca nõ ꝓcedit, niſi clarè ꝓbeť, q denuntians agit ꝛ cõſcientiã, vt legi. & no. maximè per Inn. in c. nouit. de iud. ſed cũ hic agatur ꝛ Antonium hæredẽ d. Petri, qui nullo modo præſumitur habere notitiã de qualitate dicti ꝛctus mutui, ſed oĩno habuit bonã conſcientiam, cum habeat ſniam pro ſe, quam debet iuſtam ꝑſumere, vt in iurib. præallegatis: ergo nõ põt habere locũ ẽt denuntiatio euangelica, fortius nõ debet dictus ſoannes audiri directè petendo, ꝑsertim cum veniat ꝛ ſuum iurm. Et hæc ſufficiãt quo ad obtinẽdum ex primo capite. ¶ Scdm caput obtinẽdi in ca, ex quo ẽt motus ſum, eſt ꝛfeſſio dicti Ioãnis: cũ enim fuerit confeſſus in iudicio dictũ mutuum fuiſſe gratuitũ, ac recognouerit debitum tanq verum & iuſtum, ꝓut apparet ex tenore ſniæ, nõ dẽt nũc admitti ad probandũ ꝛrium, cum ꝛfeſſio ſponte facta ñ poſſit reuocari, ẽt ꝓbando ꝛrium, niſi vſq; ad ſniam diffinitiuã: vt in c. fi. de cõfeſ. & l. error facti. C. de iur. & fac. igno. ad idem c. pertuas. de ꝓba. & l. generaliter C. de non nu. pecu. nec obstat ſi dicať de ꝛfeſſione nõ cõſtat niſi per verba narratiua ſniæ, q̃ nõ
5 probant, vt in c. ſi papa. de priui. li. 6. Dico. n. † ꝙ ex q̃ iudex ali qua narrat ī ſnĩa vel ī iudicio parte ꝑſente, & non ꝛdicente, talia verba narratiua ꝓbant in ꝓiudicium partis nõ ꝛdicẽtis: vt ꝓbať in l. j. C. de rela. & ibi expreſsè firmat Barto. & dicit bene notan dũ vt in casu nro d. Io. nõ ſolũ fuit pñs & tacẽs, ſed expreſsè ſnię cõſenſit. ¶ Ex tertio capite põt dictus Antonius obtinere: qa nõ dẽt qs admitti ad ꝓbandũ qd ꝓbatũ nõ releuat. c. cũ ꝛtingat. de of. del. & ī l. ad proba. C. de pro. ſed & ꝑsupposito q dictus Ioã. ꝓbaret ſe aliquas pecunias vltra ſolut. exoluiſſe d. Petro, nõ ꝓ hoc obtineret: ergo nõ dẽt ad hoc ꝓbandũ admitti. minor ꝓ batur: q equid ſoluit seu dať a debitore ceſſante pacto gratis, & amore, licitè põt a creditore recipi, deficit. n. alterũ qd est forma le in vſura: vt plenè no. Io. an. in rła, peccatũ. de reg. iu. li. 6. in Mer. facit c. tua. de ſimo. & bonus tex. in c. ſicut eꝑs. j. q. 2. Sed ī casu nro mutuũ fuit gratuitũ, vt ipſemet Ioan. cõfeſſus fuit: ergo nõ põt repeti gratis ſolutũ: quinimo, & ſi nõ fuiſſet à principio gratuitum, ex quo fuit pronuntiatũ, q fuit gratuitũ: & ipſe exꝑſſe ꝛ ſenſit ſententiæ, videť remiſiſſe oẽ, & totũ illud qd potuiſſet repetere. qui. n. ꝛſenſit antecedenti, ꝛſentit cõſequenti. vt ī c. 3. de ꝛſti. & in l. ratio. ff. de ſponſa. Nec obstat ſi dicat q l 3 à principio fuerit gratuitũ, tñ ex poſtfacto fuit vſura ſoluta: hoc. n. nullo modo ſtare põt: qa actor vł deducere totũ ius ſuũ qd hẽt tpe iudicij in ꝓprie. & c. abbate ſane. de re iu. li. 6. vnde cũ in iudicio nõ ꝛtẽde ret an à principio fuiſſet ꝛctus illicitus & fœneratitius. imo diſputabatur de ipſius iuribus exiſtentibus tẽpore ſententiæ, qd p; apertè: quia ꝛ petitionem non excepit Ioannes q ꝛctus ille erat fœneratitius: & ſic apertè retulit ſe ad tempus ſententiæ: & ẽt ſi nõ dixiſſet, ſatis tacitè ītelligitur, cũ in iudicio contenderet, de iure exiſtẽti tpe ſniæ. ergo ex quo dictus Ioãnes ſuccubuit, & confeſſus fuit ꝛctũ illum licitum: videť per conſequẽtiam voluiſſe remittere omne ius ſibi ꝛpetens, ꝑsupposito q fuiſſet illicitus. Hęc. n. q̃ vſuraria, ſeu repetitio vſurarum dependet ab illa qõne, an ꝛctus fuerit fœneratitius: ſi enim non erat fœneratitius non põt aliquid repeti, cũ ꝑsumatur donatũ. Ex q̃ infertur ad ſolutionẽ alterius ꝛrij. dico. n. qd nũc nõ agit ad aliud quã primo.
6 Nam hoc replicatur ī ſubiecta mã primæ qõnis. † q. n. ſuccubuit in petitione fundi nõ admittitur petere fructus occaſione fũdi. l. fundi, & l. fundũ. ff. de excep. & l. ſi qs cũ. ff. de excep t. rei iud. ita pũctualiter ꝛtingit hic. Nã obstat qd vltimo opponiť de cautiõe ſeu mandato d. Petri, vt omne illicitũ extortum reſtituať. dico. n. q nõ extendiť ad iſtũ caſum, cũ hic neget ꝛctum fuiſſe illicitũ: nec debet admitti ad ꝓbandũ cõtractum obstante præſumptione iuris, & de iure, quæ orta est ex ſnĩa. vt s. dixi. Item ex remiſſio ne iam præſumpta, vt prædixi, ius fuit acquiſitũ d. Petro. Itẽ est ſibi ius acquiſitũ nũc ex ſnĩa, nõ ſolũ ex pacto & iõ illa cautio nõ debet extendi ad hunc quaſi ꝛctũ. arg. eorũ quæ no. Bar. in l. more. ff. de acq. hære. & l. apud iuſianum. ff. ex qui. cau. in poſ. ea.

FACTVM SVPER Quo consilium petitur in his ſubmittitur terminis. Perusini ciues eo tpe quo viuebant populariter: ita quod de facto ſuperiorem, seu dñm nõ recognoſcebãt, cõceſſerunt ſolenniter omnib. ciuib Senenſib. plenum ciuilitatis ius, tam in gabellarum ſolutione, q̃ in alijs quibuſcunque tã in agẽdo, qua in defẽdẽdo ita quod deberẽt haberi, & reputari tanq ci ues originarij ciuitatis Perusinæ. Et hoc ſi, & inquantum ipſi ci ues Senenſes parem immunitatem, & ciuilitatem ipſis Perusinis concederent: vigore aũt huius ꝛcessionis conditionalis, & reſpectiue, par immunitas emanauit à ciuib. Senenſib. erga ciues Perusinos: & procedẽte tpe ciuitas Perusina pdidit pluries libertatẽ: nam fuit ſubiugata à rege Ladiſlao: & ſucceſſiuè à Brachio de Mõtone: & demum deuenit ad eccleſię romanę dominium: ſub cuius vmbra nunc de præſenti quieſcit. Cõtigit ẽt q à pluribus & plurib. annis, & tpe Ladiſlai regis, & Brachij, & dñij romanæ eccleſiæ d. priuilegia vltro citroque edita non habuerunt obſeruantiã: ſed ciues Senẽſes tam in ſolutione gabellarum, q̃ in alijs fuerunt Peruſij habiti, & tractati tanq forenſes. & idẽ contingit ipſis Perusinis in ciuitate Senarum. Nunc aũt quidam ciuis Perusinus nitiť. vt ꝑdictaciuilitas in ciuitate Senarũ ſibi obſeruetur: ita quod in omnib. habeatur, & tractetur tanq originarius ciuis Senenſis, ſicut in ciuilitatis conceſſione continetur, reluctantibus ciuibus Senenſibus ob cauſas ꝑdictas. Quæritur quid iuris.

¶ Consilium lxj.

1 *Priuilegia debent esse perpetua.*
2 *Ciuitas licet sit sub dominio, nihilominus potest ex contractu facere ciuem, qui aliàs non est ciuis.*
3 *Locator si promiserit sub certa pœna non expellere intra tempora locationis cõductorem, intelligitur si pensionem conuentam conductor soluerit.*
4 *Pater si promisit filium non exhæredare, intelligitur, nisi causam exhæredationis filius dederit.*
5 *Ciuitas non libera nõ potest imponere collectam suis ciuibus, etiam pro vtilitate publica, sine principis conſensu.*
6 *Ciuitas non potest facere, vt quis habeatur pro nõ ciue, nisi in pertinentibus ad ipſam ciuitatem.*
7 *Veniens directè contra priuilegium sibi conceſſum, perdit priuilegium per viam contrauentionem.*
8 *Priuilegium si detur ad aliquid faciendum, & illud non fit infra decennium, perditur priuileg ium.*

VIDETVR ꝓ PRIMO Quòd d. Perusinus possit iuridicè dicta ciuilitate in Senenſi ciuitate vti: † tum quia priuilegia debẽt
1 esse perpetua. 2 5. q. 2. c. j. & 2. & in regula, decet. de reg. iur. li. 6. tũ: quia fuerunt conceſſa non ſubditis, & per conſequens ſunt irreuocabilia. iuxta no. per Inn. in c. nouit. de iud. tum: quia tranſiuerũt ī quaſi cõtractum: cum Perusini cõceſſerunt ciuilitatẽ, & immunitatem Senenſib. pp conceſſionem ab eis fiendam: ergo talis conceſſio est irreuocabilis iuxta id quod legi. & no. maximè per Bar. in l. pe. & l. ambitioſa. ff. de decre. ab ord. fa. Nec obstare
2 habet ſubiugatio ſequens ciuitatis Peruſinæ † quia licet ciuitas ſit ſub dominio, nihilominus potest ex contractu facere ciuem qui alias nõ est ciuis. vt probatur in l. j. in princip. ff. ad municip. & hoc ibi apertè firmat Bart. idem tex. fm literam, quæ hẽt allectio. in l. ciues. C. de in col. li. 10. facit tex. iuncta gl. in l. ædificia. ff. de verb. ſig. nec etiam habet obuiare non obſeruantia in quibuſdam ciuibus: tum quia illi non allegarunt hoc priuilegium tum qa licet aliqui ſponte ſoluerint, & nõ fuerint vſi illo priuilegio, non per hoc renuntiatur in reliquis actibus priuilegio, & libertati, vt videtur notabilis tex. in l. voluntarie. C. de excu. tuto, tũ quia cum priuilegium illud fuerit conceſſum toti populo ciuitatis, non potuerunt aliqui particulares non conſtituentes ſaltem maiorem partem populi illi priuilegio per eorum contrauentionem tacitè renuntiare. ar. eorum quæ no. Inn. in c. accedẽtibus. de priuil. potest. n. quis renuntiare iuri, & fauori, quatenus tangit perſonam ſuam. nõ autem quatenus perſonam alterius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad hoc qd legi.& not.in c.dilecti.& c.si diligenti.de for.ppe.& in l.si quis in conscribendo.C.de pactis.& c.ad apostolicā.de regu. cum similibus. ¶ Sed his minimè in casu nostro militantibus arbitror dcm Perusinum nō posse inuitis ciuibus Senēsibus illa immunitate vti,cū illa sit ex infra allegandis causis extincta & sublata.Moueor in hanc sententiam,qa dictæ imunitatis & ciuilitatis concessiones fuerūt respectuæ, & reciprocè ꝑcess: nulla.n. ꝑcessio fuit in se pura:sed quælibet facta respectu alterius obtētę seu obtinendæ.vnde Perusini nō ꝑcessissent illā immunitatē Senēsibus,nisi propter concessionē ꝑsimilē à Senensibus obtinendā:& ita econtra Senenses non ꝑcessissent nisi ꝓp ꝑcessionem eis à Perusinis factā.vt satis hoc ex vtriusq; priuilegij tenore ꝑpen dit.ergo cessante ꝑcessione facta p Perusinos,licō cessauit,& extincta fuit ꝑcessio eis facta p Senēses:qa cessāte causa priuilegij cessat priuilegium.l.generaliter.C.de epis.& cle.& 16.q j.generaliter.cum gl.sua.facit l.ex facto.& qd ibi no.ff.de vulg.& pup. & c.suggestū.de decimis.& facit in arg.totus titulus ffor.& C. d ꝑdi.ob cām.& optimè facit l.quero.§.inter locatorem.ff.loca.

3 vbi habetur,q † si locator promisit sub certa pena nō expelle re intra tempora locationis ꝑductorē,intelligitur illa tacita condition respectu cuius locauit.f.si pensionē ꝑuentā ꝑductor solue rit:al's aūt illo cessante à solutio ne potest sine pœnę metu ex-

4 pelli.Et p illum tex.dicit ibi Bar.† q si pater ꝓmisit filiū non ex hæredare.intelligitur nisi cām exhīdationis filius dederit:vt l1. qd cū filium.ff.de ver.oblig.Itē si promisi te nō offendere,intelligitē nisi cām offensionis cōmiseris. vt l.qui seruum.ff.de verb. obli.ld.n.quod tacitè ineſt,hr pro expresso.l.cum quid.ff.si certa. peta. Et generaliter dixit Bar.illū .§.notādū ad oēs ꝑctus in quibus vltro citroque aliqd promittit,vt quis nō teneat adimplere cū effectu,si per aduersam partem oīa seruata non sunt.facit l.iulianus.§.offerri.ff.de act.emp.& l.ædiles.§.si.cum l.seq.ff.de ædil. edic.& regula.frustra fidem quis postulat.de reg.iu.li.6.& quod ibi no.per Io.an.& per Cy.in l.cum proponas.C.de pac.& facit tex.in l.cū ꝑcibus.C.de rer.ꝓmut.& de prescrip.ver.& qd legi.& no.i c.peruenit.de iureiur.&c.constitutus.d pœnis & 3.q.2.c.qd deo patri.Quod autem amissa libertate euanuerit ſaltē pro maiori parte,immunitas ꝑcessa p ciues Perusinos, facilè probatur: Imponere vectigalia,pedagia exigere,gabellas & pstationes ordinarias & extraordinarias instituere,& iniugere,ptinēt ad principem,non aūt ad ciuitatem non liberam.vt probatur in l.vectigalia.ff. de publi.& in c.vnico,quæ sint regalia,in feudis.& in c. super quibusdam de ver.signi.& expressius probatur in l.2.C.nō ua vectiga.quinimo plus dixit Bar.in l.vnica.C.de iuperindi.lib.

5 10.videlicet,† q ciuitas non libera non pōt imponere collectā suis ciuibus etiam pro vtilitate publica sine principis ꝑsensu:l3 possit imponere pro necessitate imminenti ipsi ciuitati,vt ꝓpter debita soluēda,& sic debet intelligi quod legi.& not. in l.4.§.actor.ff.de re iudi.& l.j.ff.quod cuiusque vniuer.no. Sicut autem non potest non libera ista onera ita & fortius nec exemptionem alicui concedere,quia non potest in præiudicium iurium principis statutum seu ordinamentum, vel priuilegium edere,vt not. Bartol.in l.omnes populi. ff. de iustit. & iure. & clarè probatur in l.omnes.C.de anno.& tribut.libro 10. vbi patet quod nemo citra principem potest immunitatem præstare super iuribus de bitis principi,& ibi per Bar.facit ad idem quod legi.& no.in l.ii. §.si quis professus.ff.de publ.& optimè.c.venientes.de iureiu.& ſpecialiter in casu nostro voluit Bar.in l.si maritus.ff.de adul.vbi dicit,†quòd ciuitas nō potest facere vt quis habeatur pro non

6 ciue,nisi in pertinentibus ad ipsam ciuitatem:secus autem quo ad pertinentia ad principem.Cum ergo ciuitas Perusina concesserit immunitatem,& ciuilitatem ciuibus Senensibus respectu gabellarum non soluendarum,& pedagiorum.quæ omnia pertinent ad principem: ergo perdita libertate illud priuilegiū fuit annihilatum,præsertim contra romanam ecclesiam quæ est verè dña illius ciuitatis:vnde expulso dominio ecclesiæ,non potuerunt ciues aliquid concedere, vel statuere de ptinentibus ad romanā ecclesiam:vt in d.c.venientes.de iureiur.& quod leg.& no,i c.quāto.63.dist.& apertè voluit Bal.in d.l.oēs popu. ff.de iust.& iur.& per ꝓns debet cessare priuileg.concessum,vt s.dixi.Ad idē facit quod in simili leg.& no.in l.si verò. §.item cum quidam.ff. loca.vbi patet,q etiā si casu fortuito ꝑductor non pōt præstare opus locationis,nihilominus tenet restituere mercedem pcre ptam ipsi locatori:præsertim cum hoc cōtingat ob odiū Perusinorum.arg.l.si merces.§ cul pæ.ff.e.ti.& hæc sufficerēt ad exclus. d.priuil. ¶ Sed ad maiorē cautelā,inserā alias causas perditionis

7 huius priuil.† vbicunque quis directè venit ꝑ priuilegiū sibi cō cessum,perditur priuilegiū per vnicam ꝓuentionem. c.cū accessissent.in fi.de consti.& ibi per doct.& c.pro illorum.de præb. & l.si.C.de iure do.impe.nisi fauor ecclesiæ aliud operetur,& sic loquitur cap.accedentibus.de priuileg.facit ad idem xxvij.q.ij. cū initiatur.sed in casu nostro Perusini venerunt contra priuilegiū ciuilitatis eis concessum pluries,& pluries soluendo gabellas in ciuitate Senarum tanq extranei: & idē fecerunt ciues Senēses i ciuitate Perusina: ergo fuit tacitè renuntiatū mutuo priulegio. Nec obstat si dicatur,q singulares ciues non potuerunt hoc facere in præiudicium oīum ciuium qa illud verū, nisi toties fuisset facta cōtrauentio,q verisimiliter peruenisset ad notitiam ciuium:nā tunc videntur ciues approbare.ac ciius quod no.Inn.in c.bonæ.el 2.de postu.pia.Et præsertim in casu nostro,in quo per decennium,& vltra,non fuerunt d.priuilegia obseruata:& sic fatē fuit inducta consuetudo in contrarium : vt in terminis nris no.Cy.in d.l.voluntariè.C.de excu.tuto.¶ Præterea, & vltimo,

8 † si datur priuilegium ad aliquid faciendum,& illud nō fit ītra decennium,perditur priuilegium.vt notātur probatur in l.vnic. ff. de nund.& hoc firmat ibi Barto dicens per illum tex. quòd si ciuitas habēs priuilegium super studio generali nōvtatur i:lo j. decennium, perdit illud:ergo fortius in casu nostro perditur tal tem per lapsum decennij , in quo casu non solum fuerunt vir sed expresse ꝗuenerunt soluendo tanq forenses: fortius enim ꝗditur priuilegium ꝗueniendo:vt no.in d.c.cum accessissent. & ꝑ sertim in casu nostro,in quo ciues Senēses fuerunt pluries,& plu ries coacti soluere in ciuitate Perusina tanq forēses:vñ debebāt ipsi Perusini obseruare suum priuilegium erga Senenses si vole bāt,vt eis obseruarent ꝑcessum ꝑ Senensib. qa frustra qs postulat fidem sibi ab eo seruari,q fidē à se ꝑstitā seruare recusat: vt i rā, frustra.de re.iu.li.6.cum similib.superius alleg. Nec obstat si dica tur qd priuilegium nō fuit allegatū in ciuitate Perusina:qa imo tacitè fuit allegatum,dum allegabāt ad solutionē euitandā se el se Senēses.vt p3 in actis.ītē qa tatis est q per vsum sit inducta g suetudo in ꝗrium.l.de quib.& l.diuturna. ff. de leg.& 4. dist.c.in iitis §.leges. Præterea frustra allegassent priuilegium quod iam esset nullum,& annihilatum in aduentu principis,vt supra dixi. facit l.decernimus,cum materia sua.C de sacrosan.eccl.

¶ Consilium lxij.

Possessio probatur per iuramentum fidelitatis.

2 *Compromissum si factum fuit de aliqua re, non potest arbiter illam rem vti de iudicare, & alteram partem cōdemnare, vt det aliquam rem in compromissa non deductam.*

3 *Facultas allegandi nullitatem co tra sententiam,licet aliquo iure remouetur potest tamen allegari nullitas ex iurisdictionis defectu prouenies.*

4 *Exceptio negans iurisdictionē remouet qualitatem sententiæ, super qua se fundat ius,seu statutum.*

5 *Arbiter licet non possit sententiare circa omnino aliena ab expressis,potest tamen decernere,& sententiare de cohærentibus expressis,sine quib.nequeunt expressa commodè terminari.*

6 *Conservator datus per papam in favorē alicuius ecclesiæ,licet nequeat de illa re cognoscere,nisi de iniurijs notorijs,tamē si negetur per partem aduersam iniuriam esse notoriam,poterit super hoc summariè cognoscere,& super hoc pronunciare.*

7 *Mandatum non extenditur vltra comprehensa in mandato.*

8 *Vim propulsare incontinenti dicitur,qui facit quam citius commodè potest, ad alia negotia non diuertendo.*

9 *Testes,& scripturæ antiquæ maximè ex archiuo publico productæ, & probis pertinentias.*

10 *Scholaris quātus stet per mille annos in studio,nō fortitur ibi domicilium,si hic animum redeundi ad partes suas.*

11 *Ciuitas aliquasi facit aliquod statutum cā alienationis fiendæ alicui tyranno talis alienatio,& omnia quæ facta sunt possunt revocari.*

12 *Fines locorum probantur per libros antiquos seu scripturas.*

13 *Castrum ex se,iure communi inspecto non habet iurisdictionem.*

14 *Possessor tenetur restituere rem quam possidet,si plenè probet dominium.*

15 *Ciuitas si augeatur & cingitur nouis muris,seu fossatis, seu plantatis,eorum augmentum comprehenditur appellatione ciuitatis.*

16 *Secundum officium excelsit primum quando se non compatiuntur.*

17 *Priuilegium clericatus non perditur nisi per actum oī contrarium clericatui.*

18 *Clericus in minoribus si contrahit matrimonium per verba de præsenti, perditur ipso facto beneficium ecclesiasticum.*

IN CONTROVERSIA Inter ducem Burgundiæ ex vna & ducem Austriæ ex alia parte,ex quibusdam capitulis pacis,inter eos factæ,Iesu Christi saluatoris præsidio ex corde postulato, attingam ex ordine dubia iuxta mihi consultationem porrectam. Et in ordine illud primo occurrit, An illa quatuordecim loca in consultatione expressa, quæ dux Burgundiæ asserit esse fortilitia,& ad se spectare vigore capitulorum pacis initæ sint,

9 bi adiudicanda: an verò pertineāt ad ducem Austriæ, & sint ibi dimittenda, ad quem indubiè pertinebant ante guerram inchoatam. Videtur prima facie,quòd sint duci Burgundiæ adiudicanda:non obstante arbitramento per eꝑm Tridentinum latos: quia in vno ex d.pacis capitulis expresse actum extitit: q oīa ea ītra,& loca acqsita,& acquirenda p ducē Burgundiæ vtiq; ad cō clusionē illius,& sint,& remaneāt cum eorum iurisdictionib.& pertinentijs

ptinētijs ipsi duci Burgūdiæ.hoc tñ declarato, qd ville,& qcūq; loca Tridetini territorij,si q forēt,q nō essent d dictis dib.iurisdictionib. aut ptinētijs suprascriptis acqsitis,& nō haberēt nisi cā panilia tñ:aut cāpanilia cū ecclijs solū,vel ēt ecclīā sine cāpanilib.fortificatā,vel ēt sine ecclijs,& cāpanilib.& sine fortilitijs,& vertereť i dubiū,q rū elsēt:q n partiūq libet assereret eas cē suas, de ipsis stet ad arbit.& iudicium dñi eꝑi Tridētini,&c. Cū aūt ista quatuordecim loca nunc postulata p ducē Burgundiæ sint d acqsitis durāte guerra:q sunt sibi adiudicāda:nihil.n. tā agruum ē fidei humanæ q ea q partib.placuerunt seruarē:vt dixit tex. i l. j.ff.de pac.in prin.& alibi dicit tex.studiosè agēdū ē,vt ea q ꝑmit tunt,opere ꝓpleat:vt i c.3.de pac.q nimo ecclia,vt pax seruetur ponit se ꝑperiosè ēt ītер laicos,vt pacta inita suā obtineāt firmitatē,vt in c.j.& qd ibi no.c.t. Quòd aūt ista loca fuerint de acqsitis,,pbat dux Burgundiæ p iura fidelitatis ab habitatorib.illorū locorum tpe acqsitionis sibi pstita:† nā p iusm fidelitatis ,pbat

1 posse.lōginquitate. 12.q.2.& c.si diligēti.de pscrip.& ibi expōsius hoc tenet Io.An.nec huic sniæ,seu intentioni ducis Burgundię repugnat iuridicè arbitramētum latum p eꝑm Tridētiuum:qm illa loca tāq fortilitia nō veniebāt i ꝓmisso:fuit.n.ꝓmissū de villis,seu locis,siue fortilitijs,&c.vt s.dictum est: qualia non sunt hæc.q arbitramētum in hac parte ipso iure fuit nullum, cū arbiter nullā habeat ptātē circa i ꝓmisso nō ꝓtehēsa:vt p.cū dilect.de arb.l.nō distinguemus.§.de of. & l.si cum dies.§.plenū. ff.de arbi.hinc notanter voluit Bar.in l.aquiliana. ff. de transact.

2 † q si fuit ꝓmissum de vna re, nō pōt arbiter illā rē vni adiudicare,& alterā partē qdēnare,vt det aliquā aliā rē i ꝓmissum ñ dductā:l3 possit arbitrari,vt det certā quātitatē pecunię ,p illa re:vt inst.de of.iud.§.offic.de hoc plenius p eum i d.l.Si q i ꝓpria re rei ꝓmissę nō pōt arbiter extēdere manum in rē extrin seca:fortius nō licuit hoc casu eꝑo Tridētino arbitratori extēde re ptātē suā ad hæc loca q nullā cōionē habebāt cum reb.i ꝓpro missum deductis. ¶ Sed in diuersam partē ꝓdictis minimè obstā tib.motus fum plurib.rōnib.& pmaximè vna , respectu cui' nul lum videō subterfugium, q ē hæc.Cum n.arbitramētum fuerit latū p eꝑm Tridētinū sup oīb. locis territorij Tridētini i [illegible]orē ducis Austriæ qbusdā specificè noīatis,exceptis, & adiudicatis duci Burgundiæ,& tale arbitramētū dicat p vtrāq; partē homo logatū,& ap,pbatū,q nunc nō pōt allegari ptātis vel institie dfe ctus,cū nedū arbitramētum,sd snia q cunq; ex ptātis defectu nul la,possit p partes ex post fcō ap,pbari,vt hēat nō solū vim sniæ, sd & cuiusdā pacti,& ꝓcē, ita qd talis snia de cetero ipugnari nō pōt.tex.ē aptus i l.2.C.cōia vtriusq; iud. & clari hoc voluit Bar. post gl.i l.j.C.q ,p sua iurisd no.gl.& moder.post eā i c signifi.d fo. ꝓpe.forti' g postrā ap,pbari arbitramētum quātuncunq; nullū. ar.l.cum antea.& qd ibi no.p doc C.d arbi.nec mirum,cum nō sumat vires suas ex ptāte arbitratis,seu sniantis: sd vigore ꝓctus seu pacti tacitè initi ex ap,pbatiōe seu homologatiōe secutā: vt no.i dictis iurib.Et p hæc soluit ꝓriū qd formari posset de not.p

3 gl.i ele.j.de scquc.pos.& fru.vbi ꝓcludit effectu,† qd licet alia iure remoueat facultas allegandi nullitatē ꝑ sniā,pōt tn allegari nullitas ex iurisdictionis defectu ꝓueniens.ita vt in proposito dicendum,q l3 dictū fuerit i capō pacis,vt ꝑ diffinitionē eꝑi Tridētini arbitratoris nihil possit opponi poterit tñ dici de ptā tis defectu.Dico.n.illam gl ponere casum latis diuersum à nrō: nos enim loquimur qñ partes approbarunt arbitramentum ex postfacto,vigore cuius approbationis videntur nouiter ꝑhere, & pacisci sup expōsis i arbitramēto: vt iurib.superius alleg.gl.ve rō allegata i ꝓriū ,pcedit vbi nō iteruenit ꝓsensus partium sed ius vel statutum remouet falcultatē dicendi ꝑ sniam de nullita te:q casu l3 allegare nullitatē ,pueniētē ex iurisdictiōis defectu,

4 & ratio est,quia statutum seu ius i remouenda exceptione fun dat se sup sniа.† Exceptio aūt negans iurisdictiōē remouet qua litatē sniæ super qua se fundat ius,seu statutum:qa si fuit lata à iudice nō suo,nō meret nomē sniæ.l.4.§.ꝓdenatū.ff.de re iud,& cap.atsi clerici.de iud.& C.si à nō ꝓpe.iud.per totum.ad hoc no tabilis doctrina Bar.in l.i.ff.qd vi aut clam.vbi p illum te.& gl.vo luit, qd qñcunq; aliqua dispositio tollens exceptionē,fundat se super qualitatē, hoc non obstante admittitur omnis exceptio, per quam illi qualitati nō detrahit qa tunc nō venitur ꝑ dispositionem:vnde si statutum disponit, vt nulla exceptio admittatur cōtra instrumētum publicum,pōt nihilominus opponi qd illud instrumentum non fuit ꝓditum à notario:qa p hoc nō remouetur qualitas publici instrī:& idē in simili.vt ibi no.p Bar.Hæc aūt i casu nrō minimè obstāt:vt luce clari' p3 ex ꝓdictis.¶ Præterea & scdo vr quod ēt cessante homologatione ꝓdicta senten tiandum est ,p dicto duce Austriæ.Cum.n.fuisset in capō pacis actū,qd sūptentio aliqua vertereť int dictas partes super villis & quibuscunq; locis territorij Tridētini,q nō haberēt,nisi cāpani lia tñ,&c.vt supra dictū est:ita quod essent sine fortilitijs,qd de ipsis stet ad arbitriū& iudiciū eꝑi Tridētini.Et int partes fuit du

bitatum,seu potuisset merito dubitari,an q̄dā loca dicerēt esse sine fortilitijs,potuit iuridice,& cum bona ꝑsciētia d.eps facto cō promisso gnali sup oīb.locis,&c.declarare q sunt illa loca q dicā tur esse cū fortilitijs,vel sine,ad effectū decernendi sup illis qrū essent:vt sic oīs discordia seu fomes discordiæ tolleret.l3 in cōpromisso expresse nō fuisset dictū,vt decerneret q loca dicant si

5 ne fortilitijs:sed vt deerneret sup illis locis cui' essent. Dico,† q l3 arbiter nō possit sniare circa oīno aliena ab expressis q̄ satis intelligi dēt iurā superius per me allegata pōt tn decernere.& sniare de cohærentib.expressis,sine q̄b nequeunt expressa ꝓmodè terminari.Ad hoc allego gl.no.in d.c.cum dilect.d arbi.&idē voluit ibi Jn.& gl.iur.ciuilis.in d.l.nō distinguem'.§.d offo. Quæ ītio ät ista ad quę ptineрet d loca nō potuisset ꝓmodè decidi, ni si determinaret prius qō ꝑambula, an illa loca dicat sine fortilitijs,vt sic ꝓrehendant in ꝓmisso:ars.n.qlibet pars potuisset dicere illa loca esse cū fortilitijs,vel sine:& sic de facili fuisset tu pta pax:ad cuius ꝑseruatiōē partes ita liberè posuerūt se i manib. eꝑi Tridentini.p hoc.c.in causis.de ele.iunctaglin verbo.qa ve ro.in fine.vbi colligit qd data ptāte eligēdi ꝑ ꝓmissum, vt ta citè data ptās postulādi:qa oīa q sunt vicina,& ꝓuncta mādato, tacitè veniunt. vt ibi.Idē facit qd i simili habet in iudice ordinario vl delegato,cui data ptāte sup principali iure intelligit accel sorię data in cognoscendo an illa cā ad suā ptātē ptineat. vt l.si qs ex aliena.ff.de ind & l.2.si qs in ius voc nō ierit. vbi p Bar. & c.sup his,de rescrip.vbi p Jn.& alios doctores.Hinc dixit gl.not.

6 in c.j.de of.dele.li.6.† q ꝑseruator datus per Papā i fauorē alī cuius eccl'æ nequeat de iure cognoscere,nisi de iniurijs notorijs: tñ si negetur per partē iuriā esse notoriā,poterit super hoc sum mariè cognoscere,& super hoc ꝓnuntiare, l3 simplr datus sit su per notorio. ¶ Ad idē tex.iuncta gl.in c.cum ꝑsonæ.de priuileg.

7 li.6.& in c.j.de pœnis.co.lib,vbi ēt per gl.Præterea videmus.† qd mandatum nō extendit vltra cōprehensa in mandato:quinimo loquit per verba taxatiua dicens,q ,pcurator ad illa,sol summō i telligit ꝑstitutus,q in ꝓmissionis lris inueniunt expressa:vt no.in c.cum olim.cl.j.de of.dele.& tñ pōt ,pcurator agere ea q sunt ꝑ paratoria mandati,l3 nō sint in mandato expressa.vt no.in l.ad rē mobilē.& l.ad legatum.ff.de ,pc.Item pōt exercere id quod est ꝑ pe mandatum,vt in c.in causis.de cle.& de renun.c. post translationem & ff iud.fol.l.iam tñ.§.vlt.Item ,progare pōt mandatum ad accessoria ipsius siue sequelam:vt ff.de instito.l.cuicunq;.§.si ei apud quem.& hoc notāter firmauit gl.in d.c.cū olim.Idē ergo dicendum in casu nrō,& tanto fortius, quanto partes tacitè vi dentur voluisse,vt d.eps Tridentinus esset gnalis decisor qōnū, quę possent oriri ex capīs pacis super reb.acquisitis seu traditis, vt pax suis sūtib.cōseruaretur. ¶ Tertio principalī facit:qa in dubio dēt fieri interptatio,vt dispositio teneat.l.quoties.ff. de ver. oblig & c.abbate.de ver.sign.Hinc verba ēt impropriantur,& extenduntur vltra vim ,ppriam,vt salua sit dispositio: vt notabiliter probatur in c.si sententia.de sen.excō.li.6.facit l.si ita stipulatus fuero per te.ff.de ver.obli facit quod.no.Bal.in c.j. de capi.q cu.ven.Arch.13.qō.j.c.j. Præsertim cum dux Austriæ certet hic de dano vitando.& dux Burgundiæ de lucro captando : iuxta ea quæ leguntur,& no in l.apud Celsum.§.Marc.ff.de doli excep.& in c,dilectus de excep.& per Bar.in l.cum mulier.ff.fol.mat. Ad idem facit theorica Bar.in l.oēs populi.ff.de iust.& iur.& l.nō dubium.C.de leg.qua cauetur,quod i statutis,& aliis dispositionib. dēt fieri stricta,vel larga interpretatio: ne qs sine legitima cā patiatur damnū:alter vero sentiat lucrum. ad quod optimè facit l. vt gradatim.ff.de mune.& hono.& l.2.C.de noxa.& c.cū dilect. de ꝑsue.Reliqua patebunt ex rnsionibus ad ōria. Et primò dum dcitur, illa quatuordecim loca fuisse acquisita durāte guerra: & sic nullo mō venerunt i cōpromissum.Rndetur dupl'r.Primò negādo allegationem in facto fore verā:nō.n. potuerunt rustici & ineolę locorū illa loca in ducem Burgundiæ transferre cum ipsi nō possiderēt,nec noīe ꝓrio nec noīe ducis Austriæ,sd pos siderentur à duce Austriæ:vt voluit Inn.in c.olim cl.j.& c.olim. 3.de rest.spo.iurisdictionē.n.q habebat dux Austriæ in persōnas hoīm nō potuit ipse ꝑdere,sicut nec ex solo feō dūiū:qa cū iurisdictio sit res incorporalis,solo aīo detineтur:nec pōt perdi sine sciētia & patientia possidētis,vt in l.2.C.de fer.& aqua.& ibi ꝑ doc.& no.in l.i.ff.de iti.actuq; priuą.plenè per Ju in c.bonæ. el. 2.de postu.pla.& in c.2querēte.de of.ord.& c.dilect.de capel.mona.&in c.olim.2.de rest.spo.&in multis alijs locis.Hic aūt i pditione nō interuenit patientia ducis Austriæ,q illā iurisdictionē pos sidebat,vt statim dicā.Idē dicā respectu locorū,cū.n.dux Austriæ illa loca possiderit per se,nō perdidit ciuilē possessionem per ingressum ducis Burgundiæ,sed tñ naturalem,vt in l.clam possidere.§.q ad nūdinas.&l.peregre.ff.d acq.pos.&in c.olim.el j.de rest. spol.vbi per gl.& doct.In duo.b. enim casib perditur ciuilis hoc casu. Primus,qñ possessor venit violenter,& nō fuit admissus.Secundus,qñ nō iuit ad possessionē suā, qa suspicabatur se possere re

Universidad de Deusto
Biblioteca

pelli, vt no.in iurib.pal. Sed in casu nro neutrum horum accidit: qa dux Austriæ nitebatur congregare gentes, quas poterat, vt recuperaret illa, & alia loca pdita: nec diuertit ad aliena negotia: & qq Bar.in l.j.C. vnde vi dixerit, q dēt antiquus possessor recuperare, ff. triduum, tñ meli⁹ attingit mām in l.3.§. cum igit. ff. de vi, & vi ar. ibi. n. dixit, q dēt cōsiderari qualitas facti, & pronarū, &c. vnd dicere[t] quē facere incōtinēti, si veniret ad recuperādum in tra. 6. mēses: vt si oportuit congregare magnum exercitum, &c. Et opi. cōtēr tenet. & vr d mēte gl. in c. signifi. de homi. † q dicit, q ī cōtinenti dr̄ pulsare vim, si facit q citi⁹ comode pōt ad aliena negotia nō diuertendo. Certū est qd anteq acquisuerit dux Burgūdię ciuilē possessi. nō vr illa loca acquisisse: vt pbat ex his q leg. & no. in dictis iurib. & maximè in d.c. olim el j. Præterea, & sedo pt facili⁹ rnderi, qd pōssupposito qd loca illa, prius acquisissent, attamē ex arbitramento sup his ap pbauit, nō pōt amplius venire, pea q superi⁹ plenè dicta sunt: alia fuerūt supra soluta in fortificatione partis prię. Et hæc sufficiant q ad priumū dub. ¶ Secdo prī cipaliter inf dictas partes versat in dubiū, an q da villæ, & terræ territorij Tridentini sub noīe prinētiarū, & iurisdictionū petitę per ducē Burgūdiæ debeāt correspōdere castris eidē duci Burgūdię adiudicatis vigore dictæ pacis, an verò ciuitati Tridentini, & pōns dēāt subijciduci Austriæ, q est dns Tridentini. Et primò vr qd dēant correspōdere d. castris: & pōns dēnt esse illa loca subiecta duci Burgundiæ, cū oīb. iurib. iurisdictiōib. & ptinentijs suis: sed istæ villæ, & terræ q dicunt numero 122. sunt de pertinētiis illorū castrorū: q debent dicto duci adiudicari. Maior p3 ex tenore capitulorū pacis: minor, pbaf sic: castrum de iure cōi nō hēt ptinētias nec iurisdictionē: vt no. Inn. in c. cū ad sedē. de resti. spo. & facit qd no. Bar. in l.j. ff. de dā. infec. Sed ex statutis, & puisionibus superiorū castra habent hodie certū territoriū, & sic det intelligi Inn. in c. ex lris. de iure patro. Cum aūt petit vel adiudicatur aliqua res cum pertinentijs, nomine pertinētiarum veniunt q spectarunt ad rē petitā seu adiudicatā de iure cōi, statuto, & cōsuetudine loci: vt no. In. c. ex lris. de iure pronatus. & in c. cum ad sedem. præal. Sed de consuetudine loci est, vt villæ, & terræ petitę 2 tribuerent cum d. castris ad onera illius castri incumbentia. Itē suberant q ad iurisdictionem, & obedi. officialib. dd. castrorum, q sunt de pertinentijs illorum castrorum. Maior, pbaf iurc. minor pōssupponit in fcō. q̄nia, pbaf. arg. l.j. ff. ad municipa. vbi p3 qd eo ipso qd aliquis recipit in ciuitate, vt subeat onera vnà cum aliis, acqrit iura ciuitatis. ad idem l. quod cōclaue. ff. de dam. infec. vbi p3 q si certum ædificium attribuatur vsui alicuius domus, vr de pertinentijs illius domus. ¶ Sed ḡriam suā arbitror veriorem. moueor principaliter, qa in facto mihi præsupponit, qd d. loca petita per ducem Burgundiæ tanq ptinentia ad d. castra sunt in territorio Tridentini, & qd fm statuta illius ciuitatis, sunt de pertinentijs, & iurib. & iurisdictionib. illius ciuitatis, & etiam ipsa retroactis temporib. maximè ante guerram. ciuitati quo ad iurisdictionem reuera respondebant & hoc dr̄ cōstare ex testib. & scripturis ex archiuo ciuitatis publico sumptis: nō autem rnderunt illis castris, nisi forsan aliquarum nouitatum tpe. Si. n. prædicta vera in facto sunt, pbo apertissimè qd d. loca nō sunt adiudicanda rōne pertinentiarum ducī Burgundiæ: vt enim argumētādo ad partem ḡriam dixi, appellatione pertinentiarum, veniunt ea q ad rem pertinent iure cōi, aut statuto particulari, aut q̄suetudine: sed si prædicta diligenter ponderentur, d. loca petita sunt de pertinentijs ciuitatis, nō solū iure cōi, sed etiā q̄suetudine, & statuto loci. De iure cōi patet: qa sunt in territorio ciuitatis. vt probatur in l. ædificia. & l. qui in ḡtinentibus. ff. de ver. sig. & l. qui ex vico. ad munici. & l.j. §. cum vrbem. de of. præfec. vrb. facit optimè qd no. Bar. in l.2. ff. de ver. sig. & quod leg. & no. in c. si ciuitas, de sen. exc. li. 6. & p gl. in c.j de vsu. eodem li. quod autem tuit de ptinētijs ex dispone, patet ex statuto ciuitatis: statutum aūt pōt concurrere cum iure cōi: vt leg. & no. in c.j. de const. li. 6. & c. topi tæ. de censi. De consuetudine autem probaf p testes, & per scripturas productas ex archiuo publico, qd retroactis tpibus rnderunt in oīb. ciuitati modo pdicto. † testes aūt, & scripturæ antiquæ maximè ex archiuo publico, pductæ bene, pbant ptinentias, vt in c. cum cām de pba. & in auth. ad hæc. C. de fide instr. & c. ad audientiā. de præscr. ergo cōcluditur q pdicta loca non possūnt petiti tanq ptinentia ad d. castra sed relinquenda sunt sub obedientia, & ditione ducis Austriæ cui est subiecta ciuitas Tridētina. Nec habet pdictis obstare qd aliqui tpibus retroactis, maximè durante illa guerra correspōderunt illis castris: qa deputatio q fit casualiter fm exigentiā ēporum, nō habeat rei nām alterare, vt eleganter, pbaf in l.q̄situm in prin. & l.fi. ff. de le. 1. vbi, pbaf q q studiorum cā abest, nō vr abesse: & per illū tex. firmat ibi Bart. in prin. † qd si p mille annos staret scholaris in studio, nō sortiſ ibi domicilium, ex q habet animū redeūdi ad partes. & in fine ibi, p batur, qd is q casualiter abest, nō vr abesse: nec is qui casualiter adest, vr adesse. ad idē bo. tex. in l. gñali. §. vxori. ff. de vsuf. leg. vbi pbaf qd legato vsufructu domorū, & oīm rerū q sunt ī domib. non veniunt q cā mercis erāt in domo: l3, qd plus est, testator aliqd excepisset ī legato: vt qa dixit, excepto argēto: vnde l3 exceptio firmet regulā in non exceptuatis: non tamen eā dilatat, vt ꝓhendat ea quæ ex sui natura nō ꝓhendit: vt ibi probat eleganter, & firmat ibi Bar. q pillū tex. dixit, q si testator legauit vxori oīa q erāt ī domo, nō veniūt ea q habebat testator ī domo cā vēdendi. qa ex q sunt ibi casualr. & ad tēpus, nō videt esse ī domo, ita dico ad propositū, qd l3 casualr pp expeditiā guerrarū, illæ terræ seu villę fuerīt institutæ, vt correspōderēt illis castris, nō tñ p hoc videt de pertinētijs castrorum nisi deputatio illa fuisset facta in ppetuū, qd in dubio nō est pſumendū, ne ptingat alienatio bonorū, & iurū ciuitatis, q de facili nō est pſumēda: imo cū solēnitate nō modica est explicāda: vt le. & no. ī l.fi. C. de vēdi. rer. ad ciuit. pti. lib. 11. & p Bar. in l. prohibere. ff. qd vi aut clam. quinimo notab. probaf in d. l. phibere. §. illud. q̄n mādato gñali reip. nō venit suarū rerū alienatio. & multū no. Bar. ibi illū tex. dicit etiā ibi Bar. † q si aliqua ciuitas faceret aliquod statutum cā alienationis fiendæ alicui tyranno, qd talis alienatio, & oīa q facta sunt possent revocari, quasi facta iusto metu. arg. eorum q leg. & notan. in l.j. §. quę onerādę. ff. quar. rerū actio nō dar. in l. ad inuidiam. C. qd me. cau. Et per hoc patet rñsio ad cōtraria. ¶ Circa tertium dubiū an loca Pōte, Scātu, Gearifalegij, Valino, & Palagagi, sint vallis sancti Martini, & vallis Martinæ, & Lemē superius, & Lemen inferius, sint de pertinētijs dictæ vallis S. Martini, quæ fuit adiudicata duci Austriæ, & sic per ꝓam etiā dica videāt sibi adiudicata, an verò sint valles diuersæ, & seꝑatę, & sic pertineat ad ducē Burgundię, cui fuit adiudicata ciuitas Agrigentina, in cuius territorio dictæ valles videtur cōsistere. Et primò vr dictas valles spectare & pertinere ad ducē Burgundiæ, qm d. ciuitas Agrigētina fuit eidem adiudicata cū toto suo territorio, castris, locis, aquis, & passibus, & vallibus, & mōtibus, ac locis quibuscunq;, q, & quæ sub ea comprehendūtur de iure, vel q̄suetudine: seu etiā possessione, vel quasi, in pertinētijs, iurisdictionibus, cōfinibus, districtu, territorio, & c. prout plenius cōstat ex capitu. dictæ pacis: sed pdictæ valles sunt de territorio, & pertinentijs dictæ ciuitatis Agrigentinæ, saltem ratione possessionis, vel quasi, ergo pertinent ad ducem Burgundiæ: minor probatur multipliciter. Primò qa dictæ valles præstiterunt obedientiam officialibus Agrigentinę nūbus p magna tēpora. Ad hoc l.j. §. 2 vrbē. ff. de of. pf. vrb. & in c.1. de prob. Itē qa in statutis & libris descriptionum, & dationum Agrigent. appellantur & noīantur valles seꝑatæ & diuersæ: ex diuersitate. n. nomiūm colligitur rerum diuersitas. vt l. si iidē codicil. C. de codic. q̄ cum istæ sint diuersæ valles adiudicatæ à valle S. Mart. ipsi Duci Austriæ, nō debēt venire aliæ valles diuersæ, sed debent remanere apud ducē Burg. cui gñaliter fuit adiudicata ciuitas cum toto territorio & pertinent. ex seꝑaris. n. nō debet fieri illatio. vt in c. 1. de transl. epis. & l. neque natal. C. de ꝓbat. maximè qa ista est stricti iuris, vt in l. vnic. C. si plu. vna sent. fue. cond. & in c. dilect⁹. de of. ord. no. Bar. in l. si expressim. ff. de appe. Tertiò pro parte d. Ducis Burg facit, quia in d. vallib. officiales ciuitatis Agrigenti. præcepta faciebant, & statutis illius ciuitatis viuitur, & statur libris archiui publici, tanq loca subiecta descripta reperiuntur: q omnia satis innuunt illa loca esse de pertinentijs d. ciuitatis, per d. l.j. ff. ad munic. & in d.l.j. §. 2 vrbem. ff. de of. præfec. vrb. cum li. & maximè facit, quia fossatum illa territoria diuidit ergo n pol sunt dici q veniāt sub noīe vallis S. Martini. ¶ In ḡriam partem, q d. loca veniant accessoriè ad vallem S. Martini faciunt ēt plura. Primò, plurima instra publica antiquitus confecta in d. locis, in quib. illa loca determinantur valles S. Martini. Et sic veniunt omnia appellatione vallis S. Martini. Nam in factis antiquis nō modicā probationē faciunt talia verba enuntiatiua super connibus, vel vnitate, seu situ locorū. vt est glo. no. in c. cum olim. de cenū & idem ibi Inn. & gl. in c. feries. de testi. & c. illud. de pōssum. quanq Bar. in l. pen. C. de iur. delib. dixerit, qd talia verba faciunt fidem, qñ proferuntur inter partes. arg. eorum quæ leguntur & not. in l. optimam C. de contrah. & com. stipul. Sed potest dici, q nunc faciunt plenam fidē: vt in d.l. optimam. sed inter extraneos faciunt præsumptionem non modicam, iuxta not. in d. ca. fin. de succes. ab intesta. facit quod not. in l. nuda. ff. de dona. Præterea in casu nro verba illa fuerunt ꝓlata inter hoīes illorū locorū: ita q debent facere maiorem fidem: maximè quia illi præsumebant scire qualitatē suorum locorū. arg. in c. videtur. qui ma. accusl. li. chorus. ff. de leg. 3. & quod legi. & no. in c. 2 causa. de ꝓb. in c. ad audiētia. de præscr. † vbi patet, q per libros antiquos seu scripturas probantur fines locorum. ff. de leg. 3. l. prædiis. § Secundò facit pro Duce Austrię quoddā priuilegium antiquitus concessum per d. Ducem, in quo illa loca comprehēduntur sub vno vocabulo vallis S. Martini, & per idem priuilegium subiiciuntur potestati alterius ciuitatis in criminalibus, & ciuilib. magis vt in eo ptinetur: vñ præsupposito sine veritatis præiudicio qd illa loca fuissent de ptinētijs ciuitatis Agrigentinæ: tñ ex dispone principis potuerūt deputarivt essent d ptinentijs alteri⁹ ciuitatis. nā & puincia mutat & diuidit ex dispone pncipis. 10. di. c.j. ī auth. vt iudi. sine qq fuf. §. hoc ād. cū si. facit in si⁹ qd legi. & no. in c. sicut. de excess. pla. & 17. q.j. & tpis. cum si. Ergo stātib. istis ꝓbationib. ad inuicē ꝓfictantib. arbitror dicendum q si pōt pro bari qd ī initio illi⁹ guerræ vel ī ꝓgressu de cuius pace nūc agit, illa loca possiderent per d. ciuitatē Agrigentinā tanq existentia de territorio seu de ptinentijs suis qd iudicandū est ꝓ dicto duce Burgundię vigore capitulorū dictæ pacis: fuit. n. sibi adiudicata seu donata ciuitas Agrigētina cū toto suo territorio & pertinentijs q ptinerēt ad d. ciuitatē de iure, q̄suetudine, vl possessione seu quasi, & c. ēt si ptinerent d iuf ad aliū epatum, vl hērent pcessionem spālem: dū tñ possiderent per ducem Austriæ tpe icepte guerræ, vl ab inde circa, & c. vt pleni⁹ colligit ex capitulis pacis. Si ād hoc probari nō pt, tunc puto illa loca adiudicanda duci Austriæ per s. dicta: & pspertim, qa ex q per ipsum ducem, seu pdecessorem ante guerrā ceptam illa loca fuerunt translata q ad criminalia & ciuilia magna, in alia ciuitatē ab illa Agrigentina & ī modicis habuerūt magistrū, ppriū, desiuerūt eē de territorio & ptinētijs ciuitatis Agrigentinæ, & fuerunt de territorio & ptinentijs illi⁹ ciuitatis, cui fuerūt dedicata: qa territoriū dr̄ à terrēdo vt no. in l. pupill⁹. §. territorium. ff. de ver. sig. vñ pillū tex. dixit ibi Bar. q si aliqua ciuitas h3 aliqd exercitium in alio loco, & ibi aliqs deli qt, qd ptās ciuitatis pt illum punire rone territorij: qa satis vr de territorio ciuitatis ex q exercit⁹ su⁹ ibi terret, & dñatur. Ad idē qd no. Bar. in l.j. ff. de dā. infec. vbi dt, qs castrū h3 magistratum de pse, & nō subiicit ciuitati ī qua est, cēset in suis iurib. vt ciuitas: ad idē qd no. Bal. in c.j. §. ad hæc. de pace iura. fir. vbi dicit, † q ca strum ex se iure cōi inspecto nō h3 iurisdōnem, nisi princeps sibi dederit vel illam præscripserit. facit qd idē Bal. no. in l. fi. C. si à non compe. iud. & Io. An. in c. cum æterni. de re iud. li. 6. vbi volunt q si castrum h3 iurisdōnem de pse, non sequtur in aliquo ciuitatem: & idem videt velle Bar. in d.l.j. de dam. infec. Cum ergo ex dispositione ducis Austriæ añ guerrā factā illa loca ñ subiicerēt ciuitati Agrigentinæ: ergo cessa Agrigentina ciuitate cum suo territorio & pertinētiis nō veniunt illa loca, q ñ sint d territorio vl pertinentiis. Et 2 Dux Austriæ illā ciuitatē donauerit ñ ex mera liberalitate, ñ debet fieri larga interpretatio, sed stricti⁹si ma: quia in odiosis debet fieri stricta interpretatio vt in re. odia restringi. de reg. iur. li. vj. & imputandū est Duci Burgun. q verba largius & clarius nō concepit, iuxta no. ī l. veterib. ff. de pac. Prę sumendū est. n. q Dux Burgund. stricte intellexerit illa verba cū non pſumat iactare suum. l.2. de indeb. ff. de prob. facit gl. no. in l. cū qd. ff. si cer. pe. & tex. in c. super hoc. de renun. Non obst. ḡria superius alleg. in fauorē Ducis Burgund. Primū. n. fatendum est, sed negatur verum esse in facto. Ad alia verò simul rndendo, dico, q licet datia & alia onera quæcunque 2tulerint, & subierint illa loca 2 ciuitate Agrigētina tñ 2 hæc potuerint ptingere ante deputationē & trāslationē facta per dom Austriæ, nō probāt, q sint de pti de territorio illius ciuitatis, & præsupposito q aliqn 2tulerint casualr ad tps. p hoc nō desinunt hre nam diffu. cta: p l. generali. §. vxori. ff. de vsufr leg. & l. q̄situm. ī prin. & ī fi. ff. de leg. 3. Op3. n. probare qs post illam 2cessionem seu translationem, ciuitas Agrigentina possederit illa bona tāto tpe tanq ei pertinentia, q fuerint ltię præscripta. ar. in c. ad audientiam. de præscr. & in l. fi. C. finium regū. Ad id ād quod dr̄ de nominatione, pt rnderi dupl̄r. Primò qd præsupposito q illa loca sint diuersa à valle S. Martini: tñ fatis est duci Austriæ, qd nō sint de territorio & pertinentijs ciuitatis Agrigentinæ, vt p3 ex prædictis. Præterea noīatio plenè ñ ꝓbat ex quo non fuit facta inf partes ptendentes: vt no. Bar. in d.l. pe. C. de iure delib. facit qd no. Bar. in l. fi. C. si à non 2pe. iud. Vltimò & mel⁹ pt dici, qd cum testes & instra debeāt reduci ad 2cordiam, si fieri potest, vt in c. cum tu. de test. no. plenè in c. in nostra. e. ti. facit c. periculosè. de pen. dist. j. debemus inter pretari qd l3 illa loca habeant vocabula spālia, gñalr 2prehendantur sub vocabulo vallis S. Martini: nec est hoc nouum: facit qd legi. & no. in c. inter dilectos. de don. per Inn. in c. petitio. d proc. & 99. di. c.j. vbi bonus tex. & in d.c. periculosè. ¶ Venio ad quartum dubiū quo quæritur an turres in capite pontis castri Tritij positæ pertineant ad ducē Austriæ, ad quem pertinet d. castrum: ad verò ad ducem Burgundiæ cui fuit adiudicata ciuitas Agrigentina: in cuius territorio vīr dictæ turres q̄sistere. Videt primò illas spectare ad ducem Burgundiæ: quia ædificium cedit solo. § cum in suo. cum sequenti. ff. de rerum diui. & l. adeo. §. ex diuerso. ff. de acqui. re. do. sed dictæ turres sunt ædificatæ in territorio dictæ ciuitatis: ergo cedunt ipsi ciuitati: & per 2sequens duci Burgundiæ, cui illa ciuitas fuit adiudicata. Maior aperto iure probatur: minor autem constat ex eo, quia ciues Agrigētini certis tpibus in d. turrib. habitasse, pbant, & in eis datia q datiarios

Agrigentinos q̄sita, & exacta fuerūt: pſumi q dñt eē ī territorio, ex q ciues noīe ciuitatis ibi talia exercebāt, saltē hoc casu q ñ 2stat, q sint de alieno territorio. ad hoc bo. tex. ī c.j. de relig. domi. iunctis notatis ibi p Inn. vbi, pbaf, q si ñ 2stet in cuius dioecesi sit certa ecclesia, pſumit eē in dioecesi illius q ibidē aliqua iurisdictionalia exercuit. Secundò pſupposito qd à principio illę turres ędificatæ fuissent iuxta pontē ad vsū castri, tñ cum pons fuerit tādiu diruptus, & sublatus, remanserunt turres seꝑatę à dicto castro: & p 2sequēs remanserunt in sua libertate: ideo illico accesserunt ciuitati in cuius territorio erant: cū cessante cā cessaret effectus: vt in c. cū cessante. de appel. & res de facili redeat ad naturā suā. 3 5. dist. ab exordio. & l. si vnus. ff. d pac. saltē habito respectu qd dns ñ curauit pōtē reficere tādiu, l3 potuerit: & sic videt ampli⁹ noluisse illis ad seruitiū dicti castri vti. Ad hoc qd no. in simili p Io. An. in c. grelam. de elec. in verbo: de nouo. & p Bar. in l. si de eo. §. si forte. ff. de acq. pos. nec de nouo posset trāllata ī ducem Burgundiæ ciuitate cum toto suo territorio pontē reficere: qa eēt nouā seruitutē imponere, cum à priori seruitute illud territorium liberatum fuerit, quod non licet, sine consensu noui domini. l. quemadmodum. ff. ad leg. aquil. in princip. & in l. quoties. ff. de ser.

¶ Sed his ñ obst. q casui nro minimè ob. p duce Austrię arbitror sntiandum. moueor principaliē duplici c. Primò, qa ex q clare ñ 2stat solum, in quo d. turres fuerunt ędificatę, fuisse, seu eē de territorio ciuitatis Agrigentinæ, vt mihi i facto pſupponit, pſumē dum est qd fuerint, & sint de territorio d. castri: tū pp vsum, ad quē fuerūt illæ turres ędificatæ: tum pp 2nexitatem seu 2tigūitatem q hēbāt cum pōte, & aliis ædificijs d. castri: tum qa castrum vtebaf illis tanq suis ptinentijs: ad hoc d. c.j. de relig. do. & qd ibi no. p In. vt. n. ibi aperte colligit, si ignoret in cuius dioecesi sit ecclia ædificata, pſumit eē in dioecesi illius, q exercuit ibi aliqua episcopalia: ita qd rōne exercitij certorum iurium pſumit, pprietas to tius. Ita ad ppositum, ex quo castrum vtebaf illis turribus tanq ptinentijs suis: & à principio fuerūt ædificatę ad vsum d. castri: pſumendum est qd in solo dicti castri fuerūt ædificatæ: ad idem facit l. fi C. de rei ven. vbi patet, † q possessor nō tenet restituere remq possidet: nisi plenè ꝓbanti dnium: pſumit. n. possessor dns: vt no. in c. cum ad sedem. de resti. spo. & semel dns semp pſumit dns vt in l. siue possidetis. C. de ꝓb. Itē, vt s dixi, qq castrum de iure cōi nō hēat ptinentias, & territorium: tñ hodie ex statutis, 2suetudinibus, & priuilegijs cōit hēt, vt no. in iuribus suprà allegatis in alijs dub. tamē ad ꝓbandum ptinentiā castri, satis est ꝓbare 2suetud. hic aūt nō solum ꝓbaf has turres eē de pertinentiis castri ex 2suetudine: q nimo ꝓbatur q originaliē ad hoc fuerunt ædificatæ, vt cederent ipsi castro ad eius custodiam. Præterea est pſumendum qd in territorio ciuitatis fuissent ædificata fortilitia ad custodiā castri alterius territorij à ciuitate. cum ēt in proprio solo nō liceat fortilitia facere, q possint cedere ad emulationē alterius ciuitatis: v t no. in l. opus nouū. ff. de ope. pub. not. Inn. in c. fi. de resti. spo. g pſumunt ædificatæ ī ꝓprio territorio ipsius castri. ¶ Ex 2do capite moueor: qa pſupposito sine veritatis ꝓiudicio quod in ꝓprio territorio ipsius ciuitatis Agrigentinæ fuerūt ædificatæ: tñ ex quo dns vtriusq; loci illas ædificauit, & reputauit ad vsū castri, vr donasse illud ædificiū cum solo suo illi castro seu territorio castri, p l. qd 2claue. ff. de dam. infec. ita qd solū cessit ædificio. sicut in simili dicimus, cum clericus d pecunia ecclię ędificauit in ꝓprio solo, vt fauore ecclię solum cedat ædificio: vt no. glo. in c. apostolicos. 12. q. 2. vf. n. princeps voluisse ampliare territoriū d. castri pōt. n. rex seu dux aliqua donare de apicibus dignitatis suæ: dummodo neminē lędat: vt no. Io. An. in c. grandi. de sup. ne. pla. lib. 6. & Bar. in l. prohibere. ff. qd vi, aut clā. & pspertim hoc casu in quo non fiebat alienatio ex dignitatem suā, vt in simili habet in l. voluntas. C. de fideic. & ī c. cū apostolica, de his q fi. à pla. Ad idē optimè facit qd leg. & no. in l.j. ff. de ser. leg. ¶ Tertiò principaliter induco dictum Bar. l.2. ff. de ver. sig. & Iac. de Are in l. si finita. ff. de dam. infec. voluit enim q si princeps 2cedit mihi dignitatem, vr 2cedere illam à tota sua iurisdictione, & territorio. Ad idem qd ipse Barto. in ea. l. no. ꝓpe finē. † vbi vult, q si ciuitas augeā, & cīgitur nouis muris, seu fossatis, seu plantatis, totum augmentum cōprehenditur appellatione ciuitatis: ita ampliando princeps ædificia castri, faciendo nonas turres totum dēt cōprehēdi sub ptinētijs castri. ¶ Nūc restat respōdere ad ḡria p alia pte inducta. Et primò ad pmum satis paret respōsum ex pdictis. Fateor. n. qd ędificiū factum purè in alieno solo, cedit solo: sed in casu nro hoc non ptingit: qa ædificator turriū erat dns vtriusq; territorij vñ ędificado in vno territorio & deputādo illud ędificiū ad vsum alterī⁹ territorij, videt illud ędificiū cū oī iurisdictione transtulisse ad vsū castri: vt s dixi, maxīe p d. l. qd 2claue. & p no. p Bar. in d. l. 2. de ver. sig. nec obtex. in fi. d. l. qd 2claue. ibi no. vbi innuit qd dominiū cedit solo: sed alius locus debet hēre vsum iure seruitutis: ad idem l.j. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

seruii.ſe.qa dico illud ꝓcedere qñ dñs vtriuſq; ędificij ligauit,ſeu diſpoſuit illis ædificijs in diuerſis perſonis.nã tunc ꝙſequitur qs legatum cũ iure ſeruitutis:ſed in caſu noſtro aliud ꝓtingit.nam dico ꝙ ſolũ vbi fuerunt ædificatæ turres, cedit ædificio,& turres cũ ędificio ſunt effectæ de ꝓtinẽtijs& territorio caſtri:ſicut ꝓtingit i ꝓticu & i ꝙclaui.Cõtrarium.n. ꝓcederet qñ dñs vtriuſque territorij ſpecifice donaſſet illud ſolũ alteri:qa tũc ædificiũ cederet ſolo cũ iure ſeruitutis.S3 hoc ñ ꝓtingit i caſu nr̃o:nec eſt verisile ꝙ dñs hoc ſenſerit,qa illd ſolũ inutilr remaneret apud dñm toti⁹ territorij:ar.in l.antiquitas.C.de vſufr.Præterea negatur in facto turres fore ędificatas i alieno territorio:& in dubio ꝓſumẽ dũ eſt qđ i ꝓprio,per ſuperi⁹ dicta.Nõ ob. qđ dr qđ datia ibidem fuerunt exacta per ciues Agrigentinos:qa hoc in facto ꝓſuppoſito,quod caſualr ꝓtingit tpe guerræ:cum dux eẽt dñs vtriuſque territorij:vñ l3 dñs ad alium vſum vtatur reb. per aliquod tps,ñ vꝰ voluiſſe oĩno alterare nãm rerum:ex quo ſaltẽ ꝓ iecturas vrgentes hoc ñ apparet:arg opt.in l.q̃ſitum.in prin.& in ſi.ff.de le. 3 ꝓſertim cum hæc exactio datiorum non hẽat excludere, quin ẽt adv ſum caſtri remaneant deputata:iſta.n.ſe adinuicem ꝓatiũ tui:ideo ſcds vſus non hr alterare nãm rei,ec⁹ qñ ſe nõ ꝓatiun tur.ita loquitur l.quod ꝙclaue.ꝓeal.facit ad hoc in ar.l.nemo.&
16 quod ibi no.C.de aſſeſ.†vbi p3 quod fm officium excludit primum qñ ſe non ꝓatiuntur:alias ſec⁹.facit.l.neque nã tales.C.de prob.& c.officij.de teſt. & l.ſi ꝙſul.ff.de adoptio.& c.ex lris.de ꝓba.& quod ibi no.& cã nãlis & originaria vincit accidentalem, l.qui liñt.ff.de tutel.Non obſtat fm principale argumẽtũ qđ fit de pontis diruptione &negligentia dñi non reparantis pontẽ,ꝓno.per Io.An.i d.c.querelam.& ꝓ Bar.in d.l.ſi de eo.quod ex quo caſtrum h3 intentionem ſundatam ex prima ꝓſtructione & fundatione turrium nil h3 officere ſibi diruptio pontis, ex q̃ ñ apparet facta ſerioſe per dñm vt turres ſepararet a pertinentijs caſtri, ꝑſertim cum dñs deſtruxerit pontem ex tpali.l.vt caſtellani tunc rebelles non valerent hñre ſubſidium:vñ id quod ſit caſualr non alterat nãm rei vt in d.l.gñali.§.vxori.ff.de vſufr.lc.& in l.q̃ſitum, in prin.& in fi.præal.Præterea cũ pos & turres eſſent ad vſum caſtri:l3 tollatur pons,non tñ debẽt ſubtrahi turres, ſicut ſublata vna ex duab.ſeruitutib.remanet reliqua:vt in l.ſi dom⁹.ff.de ſer. vrba.præd.& in c. ex tuarum.de auto. & vſu pal. Nec h3 officere negligentia allegata in refectione põtis.Primo qa negligẽtia ne gatur,in facto,cũm.n.dux Auſtrię multis & magnis tempeſtatib, fuerit inuolutus,non d3 dici negligens ſi intra 8.an.pontem nõ refecit,præſertim qa cũ ipſe eſſet dns vtriuſq; territorij nõ arctabatur alię iure in illius refectione:& ſic nõ ꝓt dici negligens:gn imo videm⁹ quod Iudæi qui nõ ꝓnt de nouo erigere ſynagogã: tñ ſi antiqua corruit poſſunt illã reparare.c.ꝙſuluit, de Iudæis.ẽt ſine ꝑfixione alicuius termini,vt ibi.nec põt quis dici negligens qñ ꝑmodẽ nõ ꝓt.l.Nepos Proculo.ff de ver.ſig. præſertim qñ ad hoc nõ arctabatur,vt in caſu noſtro. Nec i aliquo hñt iuuare ducem Burgundiæ:no.per Io.An.& Bar.in locis præal.Ipſi.n.loquũtur qñ per negligentiam perditur ciuilis poſſeſſio alio occupante nũlẽ:nã certe ſi quis intrauit fundum meũ: & ego q̃ poſſideo ciuilr negligo ire,& recuperare poſſeſſionẽ, ꝑdo ꝓ negligentiã ci uilẽ:quia videor ſuſpicari me poſſe repelli:iuxta no.i d.l.elã poſſi dere.§.qui ad nundinas ff.de acq.poſ.& i d.c.j.de reſt.ſpo.S3 nos ſum⁹ i caſu penit⁹ ſeparato:cũ nemo occupauerit illas turres di rupto põte:imo poterat dux Auſtriæ illas poſſidere ad læſionem caſtri.nã &i poſſeſſiõe idẽ ſtatuit.ſi. n. abſente me de poſſeſſione mea nemo illã intrauit:non per hoc perdo ciuilem ſi negligo ire ad poſſeſſionẽ meã:niſi ſteterim per tãtum tps,ꝙ induceret obli uio per decennium,vt no.in d.l.ſi de eo.& per Dy.in rl'a ſine poſſeſſione.de reg.iu.li.6. q̃nmo ſi alius intraſſet tunc fundum meum.& ego ignorans negligo ire ad eundẽ fundum:nõ ꝓ hoc perdo ciuilem,niſi ſteterim ꝑ decennium:qa tũc ex obliuiõe præſumpta ꝑditur poſſeſſio.hoc aprẽ voluit gl.ſingu. de qua Bar.ibi facit magnum feſtũ in l.j.C.de ſer.fugi.& ſentit Dy.in rl'a præal.& præſertim procedit ꝙcluſio ſupra facta in caſu nr̃o cum nõ ſit ꝙlapſum decẽnium à tpe diruptionis pontis : nec apparet de aliquo actu per quam videatur dns omnino voluiſſe dictas turres ſeparare ab vſu caſtri.Ad prædicta optimè facit qđ in ſimili no.In.in c. 2.
17 de apoſta.†vbi ꝙcludit.qꝓriuilegium clericatus non perditur niſi per actum oĩno ꝓrium clericatui.& qui ſe non cõpatitur cum clericatu:alias ſecus.Ad idem qđ nõ.doc.in ca.j.de eleri.coniug.
18 vbi dicunt,†quod ſi clericꝰ in minorib.ꝓhit matrimonium per verba de præſenti,perdit ipſo facto beneficium eccleſiaſticum: ſecus ſi ꝓhit ſpõſalia de futuro:qa ſpõſalia de futuro multis modis poſſunt diſſoluí:& ſic nõ repugnatprorſus retentioni bñficij, ſecũs in ꝙctu matrimonij per verba de ꝓſenti:ita dicendum oĩno i caſu nr̃o.Et hęc ſufficiant quoad quartum dubium.¶ Quintum dubiũ ad quẽ portus ꝓpe Tritiũ pertinere debeat,an ad ducẽ Burgũdiæ rõne ciuitatis Agrigentinę,q̃ fuit ſibi adiudicata cũ toto ſuo territorio,& oĩb.ꝓtinetijs:an ad ducẽ Auſtriæ ad quẽ ſpectat loc⁹ ſeu terra Tritij: allegatur ꝓ duce Burgundiæ qđ dẽat ſibi ſaltẽ ꝑ dimidia parte adiudicari:qm̃ territorium ciuitatis Agrigẽtinæ vſq; in mediã Abduæ durat.hinc eſt qđ ciues Agrigẽtini hñt i d.aqua Abduæ multa molendina,& certas piſcarias, & aliq̃ te nuerunt naues in quodã ſuperiori portu: & ideo cùm ille portus Tritij ſit ex d.aqua Abduę,d3 dictus dux Burgundiæ hr illũ portum ꝓ dimidia parte ſicut territorium illius ciuitatis durat vſque in mediã Abduam.¶ In ꝓrium,pro parte ducis Auſtriæ allegatur:quod d.portus ſolet ſemper in Tritio incantari: & i totum exigi,& quia ꝓprietas dicti portus eſt aliquorũ ciuium alterius ciuitatis.Itẽ quia licẽtiæ & bulletæ ſemper pertinuerunt ad Tritium,& ad dños Tritij per tantũ tps cuius initij nõ eſt memoria.ad hoc allegatur c.ſuper q̃bus dã.de ver.ſig.& in l.cum de in rẽ verſo.ff.de vſur.cũ ſit.i.oud g̃ ius portigandi nullo mõ diuidi d3, cũ ſemper pertinerit ad Tritium ẽt tpe quo ciuitas Agrigentina pertinebat ad aliũ dñm,q̃ ad ducẽ Auſtriæ. Mihi aũt vr ducẽ Auſtriæ ex multiplici capite in iuſtitia huius portus ꝓualere. Primò quia cum clarè nõ ꝓſtet in cuius territorio ſit, d3 ꝓſumi eẽ i territorio Tritij,ex quo dñi de Tritio exercuerunt ius bullætandi,& incantandi,& alia de quib.ſupra,faciendo:vt probatur i c.j. de reli.do.iuncto d.Inn.& aliorum doc.ibid.Præterea & ſecũdo ꝑ ſuppoſito quod illud territorium ab initio fuiſſet cõe,vꝰ ẽt in totum ciuitatis Agrigentinæ,tñ ex q̃ per tñ tps de cuius initio ñ eſt memoria illa ciuitas, vel qui tenebat prius illam ciuitatem, non exercuit ibi ius territorij:i3 do.Tritij tñ:g̃ fuit locus ille præſcriptus cum iura vnius loci poſſunt indubiẽ ꝑscribi ẽt quo ad iuriſdõem,& nedum ꝙ inferiorẽ,ſed etiam ꝙ papam & Imperatorem:vt in l.ꝓetit.C.de præſc.30.vel 40.an.& in c.ad audientiã. & c.ſi diligenti.de præſcr.no.In.in c.bonæ.2.de poſt.præla.facit l. ſi.C.finium regun. quinimo ea iura quæ ſunt principi reſeruata in ſignum prærogatiuæ & priuilegij ſpecialis, poſſunt præſcribi per tñ tps de cuius initio memoria non exiſtit:vt in c.ſuper qui buſdã.de ver.ſig.vt ius exigendi datia,legitimandi,& ſimilia:l.ſi publicanus.§.in vectigalib.& ibi per Bar.ff.de pub.& ꝙcludit ibidem.qſi iſta iura pertinent in loco ad alium,q̃ ad principem,ꝑtr præſcribi minori tpe.& de hoc per eundem i l.j.ff.de aqua plu.ar. Alia verò iura principis,q̃ ñ ſunt reſeruata in ſignũ ſpãlis priuil. præſcribunt minori tpe.d.l.ꝓetit.& plenè per Bar. in l.intra quatuor.ff.de di.& tẽp.præſc.niti ſint reſeruata i ſignũ ſupremi dñi: ga illa ſunt impreſcriptibilia ſtãte ſubiectione.cxẽplũ i tributo: ſic loq̃t d.l.ꝓetit.in fi.vñ in caſu nr̃o vbi nõ præſcribit ꝙ princi pẽ,in dubio procedit præſcrip.iure cõi: fortius g̃ in caſu nr̃o ꝓce dit præſcrip.q̃ eſt tãti tpis,de cuius initio non eſt memoria,quæ h3 vim ſtituti.vt l.hociure.§.ductus aquæ. ff.de aq.plu.ar. & in l.j.§.fi.ff.de iti.actuq; pri.ex quo quis exercet aliqua iura aſſo acquirendi vniuerſalẽ iuriſd.eam acquirit alio non poſſidente, & præſumitur animus acquirendi vniuerſalem iuriſd. ex quo exercet aliqua iura gñalia,ſeu quę ſunt ſignavniuerſalis iuriſd.vt eſt intrare prætoriũ per locũ,vel ius buletandi & licentiandi,& portum incantandi,& ſiſia.& hæc vñ raperte de mente Iun.in c.dilectus.de cap.mona facit qđ no.gl.& doct.in c.qđ clericis. de foro ꝙe.ita ꝙtingit directè in caſu nr̃o,vt p3 ex prædictis. Debemus ergo ꝙcludere ꝙ Dñi Tritij præſcripſerunt totalem iuriſd. in dicto portu. Et ex eiſdem rõnib.idem vꝰ dicendum de portu ꝙpe Sonzinum poſito,cùm dicatur ꝙ per multa, & multa tempora dictus portus fuit incantatus & deliberatus per hoſes Sonzini per eos inſtitutos & ad corũ ripam reductus,& ſemper à Sonzino noĩatus fuit,& ga hoſes Sonzini ꝓtendunt,& ꝓbãt corũ territorium durare vltra Olium, & vltra Olium iuſtitiã faciunt,& locum habere ſolẽt:vñ præſumendum eſt,ꝙ d. portus ſit i eorũ territorio,vel ꝙ legitimè fuerit per eos ꝑſcriptus, ꝑ ſ. dicta. Nõ obſt.alleg.pro parte Ducis Burgund.Et primò in eo ꝙ allegatur ꝙ p priuilegium ſperiale, territorium ciuitatis ſibi adiudicatæ, ꝓhendit totum Olium, ſeu aquã Olij. Ad hoc.n. põt rñderi, qđ præſuppoſito,ꝙ ſic fuiſſet,tñ ꝙ priuilegium fuit legitimè ꝑſcriptum per hoſes Sonzini:nam ꝙ priuilegia principis cuſtrit ꝑſcriptio in ꝓrium,vt in c.ad hoc.& c.accedentib.de priuil.& c.ad audientiã.de præſcrip.Præterea in ꝓrium oſtenditur aliud priuilegium,cui non vꝰ derogatum per fm,cum de illo non fiat mentio ſpecialis,ſicut requiritur de derogatione priuilegij:vt in c.veniens de reſcr.no.gl.in reg.generi.de reg.iur.libr.6.2 5.q.2.i ſum. Et ſi dubitatur de reuocatione,vel de authoritate temporis,ſen tiãdum eſt pro duce Auſtriæ.qui eſt poſſeſſor, vt in reg.cum iura partium ſint obſcura.de reg.iur.lib.6.& in cap ex litteris.de prob.Non obſt.ſedò,ꝙ dum fuiſſet pax facta, includebatur iſte portus:nam hoc facit potius ꝙ Ducem Burgundiæ,q̃ pro eo:ga vigore illius pacis nihil poteſt petere, cùm non habuerit effectum,vt in c.peruenit.de iureiur.& c.conſtitutis,de pœnis.& in reg.frußra fidem.de reg.iur.lib.6.& in l.quæro.§. inter locatore, & quod ibi not.part.ff.loca.Præterea ſi tunc fuit incluſus ſpeci ficè,& nũc,& in pace renouata fuit ꝑtermiſſus:g̃ apertè ꝙcludit, quòd

ꝙ tacitè fuit excluſus.ar.l.pacta nouiſſima.C.de pac.l.& pacta cõuenta.ff.de ꝓhen.emp.cùm ea quæ ſpeciali nota videbantur digna,ſi nunc non exprimũtur,vñr eſſe neglecta,& ſic in diſpoſitione nõ includi.c.quis.de prẽb.li.6.Præterea cum illa locorum ad iudicatio fuerit ſatis odioſa ex parte ducis Auſtriæ id quod nõ non fuit expreſſum habetur pro omiſſo.ar.in l. commodiſſimè. ff.de lib.& poſth.& in ca.ſuſceptum.de reſcri.li.6.cum ſimilib.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

QVAE DAM Domina.B.donationem fecit inter viuos venerabili viro magiſtro Lucæ ordinis fratrum minorum,de ſedecim florenis aureis annis ſingulis toto tpe vitæ dicti magiſtri Lucę exoluendis pro libris emendis,& alijs neceſſitatibus pro ſtudio theologiæ ſupportandis,pro quorum ſolutione obligauit penſionem cuiuſdam apothecæ iuris & proprietatis ipſius donatricis:demum dicta domina.B.condidit teſtamenntum,& reliquit dictam apothecam cuidam Nicolao conſanguineo ſuo,cũ onere ſoluendi dicto magiſtro Lucæ de penſione dictæ apothecæ florenos ſedecim auri annis ſingulis, ſecundum tenorem ſupra ſcriptæ donationis:hoc tamen addito,& ſpecificato ꝑ dictã teſtatrícem quod ſi cõtingat vllovnquam tempore,vel caſu dictũ magiſtrum Lucam nõ fore capacem dictæ donationis,cum fratres minores nullum proprium & maxime in particulari habere vel conſequi poſſunt:dicto caſu adueniente quod non ſit capax dictorum ſedecim florenorum legauit dicto Nicolao liberè dictam apothecam &c. demum contigit in facto quòd dict⁹ magiſter Lucas obtinuit à ſede apoſtolica, mentione facta de dictis donatione, & vltima voluntate, facultatem recipiendi dictas pecunias annis ſingulis pro libris emendis , & alijs neceſſitatibus ſupportandis pro ſtudio theologiæ,vſque ad bene placitum ſedis apoſtolicæ, & de licentia ſuperioris ſui,&c.vt latius in dictis literis apoſtolicis continetur.Nunc autem dictus Nicolaus ſeu eius hæres mortua teſtatrice ſolutis iam aliquibus annis dictis ſedecim florenis dicto magiſtro Lucę reſiſtit ſoluere, dicens eum dictorum denariorum de iure & ſecundum regulã ſuam non eſſe capacem:& per conſequens dicta apotheca ſine aliquo onere debet ſibi liberè remanere iuxta dictæ teſtatricis voluntatem.Quæritur quid iuris. Conſilium lxiij.

1 *Relictum, factum i capaci habetur pro non ſcripto.*
2 *Fres minores & alij,qui ſunt de genere mend cantium, dicuntur mendicantes.*
3 *Relictum factum ſingularibus fratribus pro libris emendis valet,item ad vitam ſeu pro neceſſitatibus.6.*
4 *Relictum annuum factum pro concernentibus diui um cultum valet.*
5 *Quælibet eccleſia cathedralis ſuis ſumptibus debet tenere magiſtrum.*
6 *Seruus eſt capax in cauſa alimentorum.*
7 *Monacho ſi aliqđ relinq̃t cũ hoc quod non acqrat monaſterio valet relictum.*
8 *Stipulatio hodie non requiritur ad validitatem donationis.*

VT Veritas huius queſtionis clarius elucęſcat, argumentabor prius ad partem negatiuam, videlicet ꝙ dictus magiſter Lucas non ſit huius donationis,ſeu relicti capax & per conſequens dicta apotheca abſque ſupraſcripto onere debeat apud dictum Nicolaum,ſeu eius hęredem remanere.Et primò ſic,Fratres minores tam in particulari g̃ in communi nõ poſſunt ſibi aliquid ꝓpriare,cùm ſe à bono tẽporali expropriauerint, vt dicit tex. in cle.exiui de paradiſo.§.cupiẽtes. de verb.ſig. ergo dictus magiſter Lucas nec per ſe, nec nomine conuentus potuit dictam donationem recipere.hoc vꝰ confirmare tex.i c.nimis.2.de ex. ce.ꝑla.in prin.vbi diciturqđ fratres ꝓdicatores & minores Chriſto pauperi famulantur,&c. cum ergo dẽant eſſe & Chriſto ſeruire i arctiſſima paupertate: ergo non ſunt capaces annui reddit⁹.Præterea quid expedit in has ire ambages,cum tex in hoc videatur rotundus,& clarus in cle.præalle.exiui.in §.cunque. vbi dicitur, quòd cum annui redditus inter immobilia cenſeãtur à iure, ac huiuſmodi redditus dctineri paupertati & mendicitati repugnet:nulla dubitatio eſt,quòd dictis fratrib⁹ redditus quoſcunque & poſſeſſiones,vel eorum etiam vſum,cum eis non reperiatur conceſſum,recipere,vel habere conditione conſiderata ipſo rum non licet,cum non ſolum quod malũ eſſe dignoſcitur:ſed etiam omne quod ſpeciem habet mali ſit perfectis ſpecialiꝰ eũ tandum,hæc ſunt formaliter verba illius tex.quæ videntur contra dictum magiſtrum Lucam valde ſtringere, preſertim in eo quod prohibet recipere redditus quoſcunque etiam reſpectu vſus:cum ergo dixerit quoſcunque,nihil excipiendo,videtur in cluſiſſe annuum redditum cuiuſcunque qualitatis & conditionis.argu.in cap.ſolitæ.de maiorit.& obe.& 19.diſtin.ſi romano rum.& l.de pretio.ff de.public.cum ſimi.facit etiam ratio generalis ſequens,dum dicit eos debere euitare omne quod habet ſpeciem mali.tale nanque videtur hoc legatum:nam videtur in fraudem factum libr orũ cã,cum ſe extendebat ad totũ tps vitæ dicti magiſtri Lucę qui iam diu effectus eſt magiſter in ſacra pagina.Vnde forti⁹ nõ debet aliqđ operari , præſertim in caſu noſtro.vt in d.cle.exiui.in §.cupientes.&qđ in iſtis fratrib.no. Bal.i auth.ingreſſi.C.de ſacro.ecc.Item & ſcdo principaliꝰ dicta donatrix habuit reſpectum nõ ad eccleſiã frm,vel aliorum quentuum: ſ3 ad perſonam duntaxat d.magiſtri Lucæ:nã fecit donationem d.magiſtro Lucæ ad habẽdũ,tenendũ,& poſſidendũ,& diſpenſandum,ꝓut ſibi videbit,& placebit,ꝙ libris emendis, & ſtudio theologiæ,& alijs ſuis neceſſitatib:vt latius p3 in inſtro donationis ꝑ fecto.q̃ quidem verba in plurib.iuri, & rl'æ fratrũ minorũ repugnãt.Primò quaten⁹ donauit magiſtro Lucæ ad tenẽdum,& poſſidendum,&c.Et tñ certum eſt,qđ oĩs pecuniæ ꝓtectio eſt dictis fratrib.,ꝓhibita,ita qđ ẽt tãgere nõ ꝓnt,vt i d.cle.exiui. §.porro cũ dictus,&c.Scdo qđ intendebat donare magiſtri Lucæ perſonæ,& ſic eum facere in particulari capacẽ,qđ nõ l3 nedum fratri minori,ſed nulli religioſo.vt in c nõ dicatis.& c.nolo.12.q.j. & in d.cle.exiui.§.cupientes. ꝑal. Tertio in eo qđ donauit ꝙ ſuis neceſſitatib.per hoc.n.nõ ꝓt negari,gn mẽdicitas incũbẽs fratri bus minorib.releuet,ꝑ iuris diſpõnem,cum fratrib.mendicitas ꝙ q̃ſtum d3 victum tribuere.dicit tex.i c.j.de reli.do.li.6.& faciunt verba teſtatricis in teſtõ ꝓlata,dum dixit,ꝙ ſi d.magiſter Lucas nõ ſit capax:cum fres minores nõ poſſint aliqđ hre ꝓfertim i particulari,&c.& ſic apertè ſenſit qđ donationem fecerat ꝓſonæ fris:nõ ãt eccl'æ,vꝰ ꝙuntui.cũ ãt hæc ſint ꝓria rl'æ ipſorum,& iuri:g̃ dicta donatio nõ valuit:qa geſtũ ꝑ ius eſt nullum.l. ñ dubiũ. C.de leg.& 10.di.vides.Hoc apertè ꝓbatur in ſiſi,in l.ſi in metal lũ.ff.de his q̃ ꝙ nõ ſcrip.hab.vbi p3,† qđ relictum fcĩn incapaci,hr ꝙ nõ ſcripto,& ꝙ ꝙns pinde eſt ac ſi nõ fuiſſet fcĩn,vt ibi qđ legi.& no.in l.qđ meo.& l.ſi me in vacuã.ff.de acq.poſ.in terminis noſtris vñr fuiſſe de mente Bar.in minorica ſua,ſuper cle.exiui & paradiſo.vbi dicit,qđ legatum ꝓt fieri frib.minoribus ꝙ libris.In aliaverò parte dixit qđ annuũ legatum ad ꝓs nõ modicum frib. fieri nõ ꝓt.ꝙ d.cle.exiui.§.cũq;.& ſic ſentit qđ ẽt ꝙ libris nõ ꝓt annuũ legatũ ad ꝓs nõ modicum frib.fieri.& ita vt audio,aliq inte lexerunt percipientes verba ſua,vt arbitror,potius ad corticẽ quã intell'm.¶ Sed ego diuerſam ſn̄iam exiſtimo iuri ꝙſentaneã. 1 † qđ d.donatio facta d.magiſtro Lucæ valuerit. Moueor primo, 2 † qa fres minores,& alij q̃ ſunt de genere mendicãtium.dñr me dicantes:qa incerta mẽdicitas d3 eis victũ tribuere.vt dicit text. in c.j.de reli.do.li.9.& ſic in pertinentib.ad victum duntaxat dñr mẽdicãtes.& expreſsè voluit Fede.de Senis egregi⁹ doctor i ꝙſilijs ſuis ꝙſilio 12.appellatione ãt victꝰ veniunt duntaxat ea q̃ eſui, potui,cultuiq; corporis neceſſaria ſũt:vt veſtes,& ſiꝛia, vt dicit tex.in l.verbo victus.ff.de ver.ſig.Idẽ voluit tex.reſpectu alimentorum in l.legatis.ff.de ali.& cib.leg.vbi dr,qd legatis alimentis debenẽ ea,ſine qb.corpus ali ñ ꝓt:vt cibaria, veſtit⁹ &habitatio: cętera verò q̃ ad diſciplinam ptinẽt,legato non ꝓtinentur.& notanda ſunt hæc verba vltima,ꝙ q̃ clarè ꝓbatur, qđ ea q̃ tendunt ad ſtudium & diſciplinam capeſcendam,non ꝓprehenduntur ap pellõe alimentorum,vel victus.ꝙ quam legẽ dixit ibi Bar.quod legatis alimentis alicui nõ tenent hrdes ꝑſtare legatario ſumpt⁹ ꝓ ſtudio:q̃ fres minores & alij mendicãtes nõ dñt dici mendicãtes reſpectu eorũ q̃ ꝙcernunt diſciplinã addiſcendã.rõ : qa p iſta nõ releuatur mendicitas reſpectu virtutis.Et per ꝙns infertur,qđ dicti patres nõ ſunt incapaces annui redditus,q relinq̃tur ñ victu,ſeu alimentis, ſ3 ꝓ ſtudio &libris emendis. Et hãc opi.aptiſſimè tenuit Fed.de ſenis d.ꝙſ.12.iſtud ſenſit gl.in cle.dudum.d 3 ſepul.inverbo,indirectè.†vbi dicit qđ v3 relictum fcĩn ſingulari bus frib.ꝓ libris emendis.Et q̃q̃ ibi formet q̃nem in frib. ꝑdicatorib.qa accidit tũc in facto,tñ rõnes ſuæ ꝙcludunt etiã in fribus minorib.& de eis facit expreſſam mentionem in ꝙſilio,& ſpecificè rñdet ad illam cle.exiui.quæ loquitur de minorib.dicens quod illa cle.non extenditur ad iſtud capitulum.&conſ.Fede.vꝰ ꝙfirmaſſe Bal.in fratrib minorib.in auth.ingreſſi.C. de ſacr.eccl. vt dicam expreſſius in ſequẽti argumento. ¶ Secundo principaliꝰ 4 probatur ſic,† relictum annuum factum i fratrib.pro ꝙcernẽtib. diuinum cultum,vt fm oẽs qa relictũ ñ ꝙcernit ꝙmoditates fratrum principaliter,ſed ipſum diuinum cultum. hoc apertiſſimè voluit Bal.ſequendo ꝙſilium Fede.in d.auth.ingreſſi.C.de ſacro. eccle.& apertius Io de lig.poſt Bar.in cle.exiui de paradiſo.i vltima q.tractatus,vbi dixit,quodv3 relictum annuum,ꝙ diuino cultu factum fratrib.minorib.puta ſi relinquitur annuatim frumẽtum pro hoſtijs,vel vinum pro ſacrificio,vel pecunia pro luminalib.& ſimilib.Et idem voluit Fede.d.ꝙſ.12.Et quidam alius ſolennis doctor poſt eum,vt p3 ibi in ꝙſilio ſequen.probatur ratione qa vt prædixi per hoc relictum nõ releuatur mendicitas fratrum.hoc etiam ſenſit Bar.in minorica,in alia queſtione dum fir mauit quod l3 ipſi fratres non poſſint hæredes inſtitui. vt in d. cle.exiui.§.cupientes.eccleſia tñ ipſorum põt hæres inſtitui,vt i d.cle.exiui.§.cupientes.& ſic apertè voluit,ꝙ in his quæ acquirũtur eccleſiæ,& non ipſis fratrib. valet omne relictum,quia iura generaliter volũt,quod quælibet eccleſia põt hæres inſtitui,vt i l.j.C.de ſacr.eccl.Eccleſia fratrum minorum non reperiẽ alicubi excepta:ſed fres ipſi duntaxat:qa debẽt ꝙ q̃ſtum ipſum ſibi victũ

quærere

Universidad de Deusto
Biblioteca

ãtrere. Per relictum ãt factum eccleſiæ pro reparatione, & ſimilib. nõ tollitur fratrum mẽdicitas, S3 relictum annuũ, vel donatio facta pro ſtudio theologiæ, & libris emẽdis ꝙcernit diuinũ cultũ. g̃ cta pro ſtudio theologiæ, & libris emẽdis ꝙcernit diuinũ cultũ. g̃ v3 relictum vel donatio fratrib. facta, minor ꝓbatur apertè ꝓ autho ritatẽ Fede. in ꝙſilio præal. vbi ꝙputat ſtudium inter relicta fa cta pro cultu diuino. Probatur rõne: eccl'a vniuerſalis indiget ad ſui regimen permaxiè ſcientia: iõ indulſit vt cũ volentib. ſtudere poſſit eps diſpenſare: vt adeptus eccleſiã parochialẽ nõ teneatur ꝓmoueri ad ſacerdotium intra ſeptẽnium, nec teneat deſeruire eccl'æ: ſ3 poſſit ſe cauſa ſtudij abſentare: vt ꝓbatur I c. cum ex eo. de ele.li.6. & maxiè hoc ꝛingit in ſtudio ſacræ theologiæ: vt eſt 5 tex.no.in c.ſi. de magiſt. † Vñ q̃libet eccleſia cathedralis d3 ſuis expẽſis tenere magiſtrum &c. vt in c. g̃a nõnullis. & quaſi p totũ, de magiſt. q̃ oĩa ſunt ſtatuta pp diuinũ cultum augmẽtãdum. nã vt notanter inqt tex. in auth. habita. C. ne filius pro pa. per ſciẽtiã mũd' illuminat' ad obediendũ Deo & miniſtris, vita ſubiectorũ informatur, &c. & De' p̃pphetam inqt: Quia tu ſciẽtiã repuliſti, & ego te repellã, ne ſacerdotio fungaris mihi. vt hr̃ in c. niſi cum pridem. de renun. Religioſus aũt ꝙpetit ſtudium, & maximè fratribus, quorum ſcientia, & predicationib. mund' illuminat': fides augetur, & defendit': vt in cle. exiui. præal. & in cle. dudum. de ſepul. diſputat plenè Io. An. ĩ c. ſane, de reg. hinc dixit ĩ d.c. g̃a. de magi. q̃ fauore ſtudij p̃t religioſus aſſumi ad offiũ docẽdi, ũcut fauore aliarum p̃t promoueri ad ep̃atum, vl' ad aliam eccl'iã curatam vt in c. q̃d Dei timorẽ. de ſta. reg. & ĩ cle. j. de ele. Quis enim negabit magis reſplẽdere Dei eccleſiã ꝑviros eruditos, maxiè in theologia: q̃ per cereos vel lampades q̃ figuratiuè accendunt in eccleſia? ii. n. relictum pro illis factum dr̃ factum ad diuinum cultum: vt ĩ c. ſi. de teſt. & q̃d ibi no. forti' idẽ dicẽdum in relicto fcõ ꝓ ſtudio theologiæ: vt. n. dt̃ tex. ĩ d.c. ſi. d. magiſt. doctores in theologia ſul gent in Dei eccl'a, velunt ſplendor firmamenti. Hinc tex. no. in c. ſup ſpe, ne cle. vl' mona. dt̃: quvero theologiæ ſtudiũ cupim' ampliarivt dilatato ſui tentorij loco funiculos ſuos faciat lõgiores, vt ſit fides catholica circũcincta muro ĩexpugnabili bellatorũ, q̃b. reſiſtẽr valeat aſcẽdentib. ex aduerſo &c. q̃. oĩb. luce clari' de mõſtratur, q̃d relictum fcĩm ꝓ ſtudio theologiæ, & libris emẽdis, d3 dici ad diuinum cultũ: g̃ valuit dicta donatio annui reddit' ad vitã magiſtri Lucæ facta. Hoc ẽt firmatur alia rõne: d. dña donata riaillam donationem fecit d. magiſtro ꝓ ſalute aĩæ ſuæ & remiſſione peccatorũ ſuorum: vt expreſſe dr̃ in inſtro donationis: q̃ fuit relictum ad pias cauſas: nam omne donatum vel relictum ꝓ anima dr̃ ad pias cauſas: vt no. Bar. & gl. in l. ſi q̃s Titio. ff. de leg. 2. & Spe. in ti. de inſtr. edi. §. nunc vero aliqua. ver. & ſcias q̃d inter legata ad pias cãs, facit q̃d leg. & no. in c. requiſiſti. & c. relatum. de teſt. Ex quib. oĩb. apertè ꝛcluditur d. donationẽ tenuiſſe: tum q̃a fuit facta ad pias cãs: tum q̃a ad diuinum cultum: tum q̃a nõ releatur mendicitas fratrum q̃ verſat̃ circa victum & alimenta, vt 6 ꝑ dixi q̃nimo pl' voluit Fede. in d. ꝙſ. 12 † q̃d v3 relictum annuũ factum fratri vel ꝙuentui ad vitam vnius fratris, vel ad tp̃s ſimplr̃, ſeu pro ſuis neceſſitatib. non adiecta cã ſtudiorum, vel alia ꝛcernente diuinum cultum. Mouetur principl'r, q̃a ſicut p̃t legari vna ſumma fratri vel ꝙuentui ꝓ alimentis eorũ: vt ꝓbatur in d. clc. exiui. §. cupientes. & in cle. dudum. de ſepul. iunc̃ta gl. in verb. indirecte: ita d3 poſſe legari vna ſumma ſoluẽda ꝓ ſingulos annos, vt ꝙtingit in annuo reditu ad vitam fris, vel ad aliud tp̃s non in perpetuũ. & fuit optima ꝙſideratio: Et ĩ hoc d3 intelligi ſcda allegatio ſeu ꝛcluſio Fed. nã primum membrum fuit q̃ relinq̃t ad pias cauſas: vt ꝓ ſtudio & ſimilib. fm fuit q̃ relinq̃tur ſimplr̃ ꝙuentui vl' vni fratri, ꝓſuis ꝙmoditatib. hoc clarè colligit ex theomate p eũ formato: nam ſimplr̃ formaſ thema ĩ relicto annuo ſimplr̃ fctõ: ſed poſtea in ſeq. nõ attingit primum caſum tanq̃ in dubitabilem, l. q̃n fit ad pias cãs: poſtea tranſit ad caſum g̃naliꝝ poſitum: nec obſt. d. cle. exiui. §. cũq; annui reddit'. quia fm eum ille tex. p̃t intelligi q̃d annuus redditus eſt perpetu', vl' ad tp̃s maximũ: ita q̃n releuaretur mendicitas fratrum: ſed in caſu noſtro q̃n relinquit ad vitam vnius fratris: l; reſpectu fratris poſſit dici perpetu' iuxta no. ꝓ gl. 10. q. 2. hoc ius porrectum. ver. perpetua, tñ reſpectu q̃uetus cui ſit acquiſitio nõ p̃t dici perpetuus, ſeu ad tp̃s maximũ: cũ q̃uentus nun4 moriatur: vt in l. ꝓponebatur. ff. d iud. In relicto. n. facto fratri, ſeu religioſo alteri, d3 inſpici ꝙditio illius cui acqrit̃: ſicut incapacitate ſerui attẽditur capacitas dñi, cui relictũ acqritur: vt dt̃ no. tex. in l. nõ minus. ff. de hrd. inſtit. & in l. ſi in metallum. ff. de his q̃æ ꝓ nõ ſcrip. ha. Relictum ãt ſingulari fratri ẽt mendicanti acquiritur ꝙuentui: vt no. gl. præal. in d. cle. dudum. & facit l. Deo nobis. & q̃d ibi no. C. de epiſ. & cle. & q̃d legi. & no. in c. p̃ſentia. de prob. & in auth. igreſſi. C. de ſacro. eccl. & voluit Bar. in dicto tractatu minoricarũ. Et pfecto hæc ſunt optimæ ꝙſiderationes. ¶ Sed ego hanc opi. Fede. ſequor hoc vltimo caſu q̃n ſit ſimplr̃ fratri vel ꝙuentui duob. ꝙcurrentib. Primò quod non fiat in magna quantitate: quia tunc poſſet releuari illorum mendicitas: & poſſet fieri in fraudem: ad hoc bonus text. in d. cle. exiui. §. cupiẽtes. Scda limit. q̃d ſi fiat ad tp̃s maximũ, vt ipſe Fede. voluit, & placet mihi q̃ nõ dicaſ ad tp̃s maximũ, q̃n ſit ad vitã vnius fris, maximè annoli, ſicut erat magr̃ Lucas: q̃a nil incertius hora mortis, & nil certius morte: vt l. 2. ff. de q̃d. & de. vnde ꝙ illud relictũ ſeu donatio poſſit extingui q̃tidie, non põt dici q̃ ſit ad maximũ tp̃s: attñ rõne incertitudinis poſſet tolerari, arg. corũ quæ leg. & no. in l. ſi ea pactione. C. de vſur. & in c. ſi. & in c. in ciuitate. eo. tit. licet. n. q̃s poſſit viuere vſque ad 100. an. in l. ſi. C. de ſacr. ec. verius tamẽ vt plurimũ denegat. vnde dicit Inn. q̃ hodie fm in inferiores cãs ſatis p̃t timeri de morte alicuius poſt 50. annum: ita no. in c. q̃n frequenter. vt lit. non ꝛte. & hæc opi. ſic determinata plus placet q̃ opi. Bar. q̃ vr̃ in hoc vlt. ſenſiſſe ꝛtium, vt ad vitã vnius fris nõ poſſit fieri annuũ legatũ ꝙuentui vel ipſi fratri: hoc tñ nõ multũ firmauit, ſed dubitauit, ꝙ deciendo, dixit, tutius eſſe, vt abſtineaſ, nõ aũt negauit p̃cise, vt nõ poſſit fieri. Fed. aũt p̃cise tenuit, & ita ꝙſulit, et melioribus rõnib. fuit motus: nec debet tunc talis annuus redditus ꝙputari inter ĩmobilia: ex quo nõ eſt perpetuò duraturus: nec ad tp̃s maximũ: ſed potius inter mobilia: ꝙ ad mobilia & ad tp̃s nõ maximũ ꝙputat: ſicut in ſimili dicimus de actione, q̃ ſi det ad mobilia, ꝙputaſ inter mobilia, vt no. gl & Bar. in l. p̃ot pupillus. ff. de aut. tut. & glo. in auth. de non alie. §. 1. & per Bar. in l. mouentium. ff. de ver. ii. In caſu tñ nõ q̃ legatum vel donatio fit pro ſtudio vl' alia pia cã. Bar. nõ reſiſtit: qa ipſe loquit̃ ſimplr̃ de relicto annuo facto ffrib. imò, vt ſ. dixi, potius in hoc ſentit ꝛtium, ꝙ dixit eccl'iã ipſorum eſſe capacem, & libri acquirantur potius eccl'iæ, q̃ ꝙuentui, cum ꝙuentus nõ poſſit comedere libros, & ſicut fr̃es habent vſum eccl'iæ, ita debent vſum librorum habere. Itẽ expreſsè Io. de Li. poſt Bar. in fi. tract. tenuit q̃d prædixi in legato annuo ꝛcernente diuinum cultum. Reſtat g̃ clarè ꝛcludere, q̃ caſus noſter ſit ſine aliquo dubitationis ſcrupulo in fauorem donationis, cum nullus * reperiatur qui expreſsè teneat contrarium, ſed cõmunis opi. eſt ꝓ illa parte, & multum faciunt literæ apoſtolicæ conceſſæ d. fratri Lucæ: videl't. n. papatacitè ap. ꝓbare ꝛclusionẽs factã, vt valeat donatio ſeu reiictũ annuũ ꝓ libris emẽdis, & ꝓ alijs neceſſarijs ꝓ ſtudio ſupportandis Si. n. d. donatio ñ valuiſſet. nonindulſiſſet papa d. magiſtro Lucę timenti ſup illarum pecuniarũ perceptione ab aliquo moleſtari, vt ĩ literis dicit̃, ꝓtãt liberè, & licitè recipiẽdi, & habendi dictã pecuniã annuatim: nõ. n. potuiſſet dare ꝓtãtem licitè & liberè percipiendi, & hẽndi, put fecit, ſi dicta donatio ſi valuiſſet. cum. n. narrauerit in literis dictã teſtatricẽ, & donatricẽ obijſſe, ſciebat papa q̃d ſi fuiſſet incapax dictus fr̃ Lucas illa donatio fuiſſet nulla, remãſiſſet d. pentio apud donatricẽ ſeu apud d. l. ſi in metallũ. ff. de his q̃ ꝓ ñ ſer. vel apud d. Nicolaũ ex diſpõne ſpãli ipſi' teſtatricis, vel ẽt forte de iure cõi, fm tex. valde no. in l. fi. ff. de auro & arg. leg. & ſic ñ potuiſſet ꝓcipere indebitum ſine peccato, nec ignorantia ſoluentis excuſaſſet illũ à peccato, vt ꝓ totũ tit. de q̃di. inſtit. ff. & C. In dubio aũt ſtãdũ eſt intẽtationi papæ, qa ad ipſum pertinet intẽptari canones, ſicut illorũ editio, vt in c. int'. de ſen. ex com. Et ſi dicaſ q̃ dictus magiſter Lucas libris ſ̃ indiget. Reſpondeſ prĩò hoc non poſſe negari, nõ. n. eſt arbitrandum q̃d ſit refert' oĩbus libris neceſſarijs ad theologiæ ſtudium. Sedò ꝓſupposito, ſine veritatis ꝓiudicio, q̃d hoc ſit verũ: non tñ per hoc ceſſabit d. donationis effect': qa fuit facta oꝝ duplicẽ cãm, ꝓ libris, ſ. emendis. & ꝓ alijs neceſſarijs ſupportandis in ſtudio, vnde l3 ceſſet ꝓma cã, non tñ ceſſat ſcda q̃ non ceſſat diſpoſitio. Inſti. de nup. §. affinitatis. Præterea legatum factum pro anima, ſeu donatio non corruit, ſi non poteſt ꝙerti ad vſũ deſtinatum, ſed debet ad alium vſum pium deſtinari. l. legatum. i. ff. de vſufru. leg. & l. legato. ff. de admi. re. ad ciui. pertinen. vt leg. & no. in c. 2. de teſt. & plenè per Bar. ĩ l. pater tuſculanus. ff. de leg. 3. & in d. l. legatum. & per Io. de lig. poſt Bal. ĩ d. cle. exiui. ¶ Nullꝰ reſtat reſpondere ad ꝛria ſuperius formata, Et primò ad primã de ĩcapacitate reſpondeſ, q̃ ꝓprietas nõ acquirit̃ dicto magiſtro Lucæ, nec ꝙuentui, ſed habeoit nudũ vſum, ũcut habent fr̃es ex his quæ eis dantur quotidie, vel ad diuinum cultum, vel pro aliꝰ mẽtis. vt in d. cle. exiui. & d. cle. dudum. Apud quẽ aũt ſit proprietas plenè no. ĩ d. tractatu minoricarũ, & in quadã extranagantꝰ nõ curo, ꝑſeq; qa nõ eſt noſtra materia, ſatis enim eſt q̃d vr̃ nõ ſit ſibi improbat'. Et quãq; aliàs fres minores non poſſint ꝓcipere pecuniã ętiã legatã, ſed ſyndicus ſup hoc deputatus hoc facere põt, vt plenè no. p Barto. in d. tractatu. tñ in caſu nr̃o poterit dictus magiſter Lucas recipere authoritate bullę apoſtolicæ, & cum ſui ſuperioris licentia, vt in ea dr̃: papa enim indulgentiã hanc contulit quibuſcũq; cõſtitutionibus nõ obſtãtibus, vt ipſa patet. ¶ Ad fm arg. de cle. exiui. §. cũque. ſatis eſt ſuprà reſpõſum. ¶ Ad tertium dico, ꝙ licet habuerit reſpectum ad perſonã magiſtri Lucæ: tñ pro ꝙmoditate fratris põt ſibi fieri relictum, ſed acqſitio ſit fm iuris diſpoſitionem: ad hoc bona glo. ꝓ ꝛmali. in dicta cle. dudum, de ſepul. in verbo, indirecte. Idem videmus in ſeruo

in ſeruo: nã l3 q̃s inſtituerit eum hr̃dẽ, nec poſſit dñs adire hr̃ditatẽ, nec ſeruum p̃cisè ꝙpellere ſi nõ vult adire, vt in l. cũ ꝓponas. C. de hær. inſt. tñ ꝓ ſeruũ acqritur dño eo hereditatẽ adeunte: ita q̃d ẽt ꝓ momẽtũ ñ ſtet in p̃ſonam ſerui: vt ĩ l. placet. ff. de acq. hæ re. Præterea bñ potuit hr̃e reſpectum ad perſonam vni' fratris ĩ ꝛcernentib. diuinum cultũ, & op' pium, vt illud op' piũ exerceaſ ĩ perſonã vni' fris, vt ſpecificè ꝓ libris emendis, & ſtudio voluerunt gl. Fed. Bar. & alij in locis præal. Hinc voluit apertè Bar. in l. ſeruos ad cuſtodiã. ff. de ali. & cib. le. vbi firmauit q̃d relictũ p̃t fieri pro alimentis nedum q̃uẽtui fratrũ minorũ: ſed ẽt ſingularib. fratrib. ſicut v3 ꝓ tali cã relictum fcm̃ ſeruo, vt ibi: & ſic nõ p̃t di 7 ci ff incapax, cũ ſit ñ incapax nudi vs' q̃ tñ fratrib. ꝙpetit. † Simi l'r videm' in ſeruo q̃ nõ eſt capax ꝓprietatis iure proprio: & tñ eſt capax ĩ cã alimẽtorum: vt in d. l. & fit ꝙpulſio iudicis offõ: vt ibi dr̃. Et p̃dicta ꝓcedunt p̃ſertim habito reſpectu, q̃d in caſu nihil fuit dictũ in donatione de capacitate, vl' incapacitate: ſ; ſimplr̃ fuit facta ꝓ ſalute aĩæ teſtatricis, & pro redẽptione peccatorum ſuorum: vñ cum fuerit int' viuos, non potuit poſtea appone re aliq̃ q̃dõnem capacitatis, vel incapacitatis: vt eſt tex. ĩ l. pfecta donatio. C. de don. q̃ ſub mõ. q̃nimo ẽt ſi potuiſſet, ñ habuiſſent illa verba in aliquo officere: qa exp̃ſsio eorum q̃ tacitè inſunt, nihil opaſ. vt leg. & no. ĩ c. ſignificaſti. de ele. & clari' ꝓbaſ. in l. 2. ff. de le. j. In quolibet. n. relicto, ſeu donato tacitè ĩtelligitur ſi eſt capax: vt d. l. ii ĩ metallum. & d. l. q̃d meo. Præterea illa q̃dõ verificaſ à iure: qa capax ẽ ꝓ ſtudio theologiæ & alijs neceſſarijs ſupportãdis ꝓ ipſo ſtudio, vt ſ. dictum eſt: vl' ꝓ alimentis: vt ſ. tetigi, intelligendo vt ſ. ¶ Nõ obſtat ar. vltimo factum, vc3 q̃d multa fuerunt expreſſa ꝛ iuris, & rr̃æ diſpõnem: qa donauit ad habendum, poſſidẽdum, & c. qa dico q̃; multos modos expreſſiſſet, quorum aliqui non erant in ſe liciti: tñ illorum expreſſio nõ h; vitiare alios mõs licitos & à iure nõ ĩprobatos. vt ꝓ ſtudio & c. ſed illi illiciti hñr̃ ꝓ non expreſſis: ad hoc bo. tex. cum ibi no. in c. ſignificatum. de p̃b. & l. filius. l. conditiones. ff. de q̃d. inſti. & l. ſancim'. C. de do. & 12. q. 2. eccleſiarũ ſeruos. & c. 2. 10. q. 1. vbi bo. tex. iuncta gl. ad idẽ not. dictum. Bar. in l. Lucius. §. tres hr̃des. ff. ad treb. vbi dicit, q̃ ſi monacho fuit aliq̃d relictum cũ hoc, q̃d ſi abbas fecerit ei q̃nẽ, deuoluet̃ ad aliũ, v relictũ: ſed illud grauamẽ tanq̃ iuri ꝛrium, hr̃ ꝓ non ſcripto. Præterea ad ꝛfirmationem prædictorum addo aliud dictum no. Bar. in auth. excipitur. C. de bon. quæ libe. 8 vbi dicit, † q̃ ſi aliquid relinq̃tur monacho cum hoc, vt nihil ac qraſ mõaſterio, valet relictum, & intelligiẽ meliori mõ q̃ p̃t: vt. ſ. nihil facti acqraſ mõſterio: ſed patiaſ monachum habere meliori mõ q̃ p̃t: facit q̃d no. Arch. in c. qa ingredientib'. 19. q. vlt. ita ad ꝓpoſitum id q̃d fuit dictum de capacitate vel incapacitate. Item de habendo & prouidẽdo & c. aut habenẽ ꝓ nõ adiectis, vt in primo dicto Bar. aut intelligenda ſunt largiſſimo, & meliori mõ q̃ fieri p̃t: vt ſic exinde nulla ſequaẽ abſurdita: vel iuris ꝙmunis ſeu regulæ ꝙuctio. ¶ Et q̃n à nõnullis, q̃ dicta donationẽ infringere moliunt̃, tria, vt audio, vltra p̃dicta obijciunt̃. Prio q̃ cũm fr̃s minores neminem dẽant inducere ad eis aliq̃d relinq̃n dum: vt d. cle. exiui. §. dubitauerũt. & §. cũ ẽt. & cum ad d. magiſtri Lucæ perſuaſionem d. donatio facta fuerit, nõ debuit ex ea aliqua obligatio naturalis vel ciuilis oriri, tanq̃ iure reſiſtente facta. ad hoc q̃d legit̃ & no. in l. cum lex. ff. de fideiuſſo. Scdò, qa ſi licuit d. magiſtro Lucæ ſtipulari ad ſui cõmoditatẽ. Tertiò, qa donatio fuit facta d. magiſtro Lucæ, anteq̃ ẽt magiſterij honorem adeptus: & ſic tacitè vr̃ fuiſſe facta, donec fuerit magiſtrat', qua ſi tunc ceſſet cã donationis, merito dẽt ceſſare d. donatio. ar. l. à filia. ff. ad treb. ¶ Sed profecto ſi prædicta diligenter conſideretur, nil cõcludunt neceſſariò ꝛ concluſiones ſuprà factas. Ad primum. n. poteſt multipliciter reſponderi. Primò negando q̃ hic ĩ tuenerit aliqua ſurreptio dicti magiſtri Lucæ: nam ꝛrium clare colligitur ex tenore donationis, præſertim ĩ ſui exordio, q̃d multum dẽt attendi ad ꝛiecturandã mentẽ diſponentis: vt in l. fin. ff. de hæred. inſt. no. Bar. in l. ambitioſa. ff. de decre. ab ord. fac. Scdò rñdeť, q̃d inductio ad largiẽdũ eleemoſynã, ꝓ cultu diuino, vt ꝓ ſtudio theologiæ, non eſt ꝓhibita. Solum. n., phibeť fratrib. indu cere nouiter ingredientes, ad aliquid ſibi relinquendum, ne videantur illum induxiſſe ad ingreſſum, ꝑpter bona tpalia, vel q̃n habuit recurſum ad ſpãles amicos pro releuando eorum mendicitatem, & ſic reſpectũ eorũ quæ p̃ſtunt invictu, & ſic loquunt̃ iura: ſed in caſu nr̃o hæc ceſſant. Præterea ſi licet hr̃e recurſum ad ſpãles amicos ꝓ neceſſitatib. infirmorum, & fratrib. induendis, vt in d. cle. exiui §. cum ẽt, fortius l3 ꝓ ſtudio theologiæ, in q̃ ñ vtilitas fratrum, ſed eccleſiæ vl'is principaliter verſatur: vt ſ. dixi. Nec obſtat tex. licet loquatur ibi ꝓ verba taxatiua, & ſic videtur excludere alios caſus ibi non expreſſos: quia tex. ille loq̃t in his per q̃ releuatur illorum mendicitas, quod non ꝙtingit in caſu nr̃o. Item vt eleganter inquit Bar. poſt glo. in l. ſerui nomine. ff. de vſuca. l3 lex aliquem excludat caſum cum taxatiua dictio ne, ñ ꝓhoc excludit alibi expreſſos, vel q̃ſimiles, ſi ſumus in mã fauorabili. caſus aũt nr̃os nedum ſimilis, ſed maior ibi exp̃ſsis, & ſumus ꝓ fide amplianda & defendẽda: vt in d. c. ſuper ſpecula. Præterea & tertiò p̃ſuppoſito ſine veritatis præiudicio, q̃d hic interceſſiſſet perſuaſio, phibita: non tñ per hoc infertur q̃d donatio ſit nulla: quia non reſiſtit donationi, ſed perſuaſioni, ad hoc induco tex. apertiſſimum ĩ c. q̃ſiſtit. 20. q. 3. vbi dr̃, q̃ religioſi non dũt inducere aliquem ad intrandum religionẽ pp bona tpalia illius q̃ſequenda, q̃d ſi fecerint, t; nihilomin' ingreſſus, q̃a ille eſt bonus dol', nec p̃t dici decept' qui religionem intrauit: vt c. pe. q̃d met. cau. ita in propoſito cum donatio fuerit facta puto amore diuino & ſine aliquo dolo nõ d; vitiari ꝓ inductionẽ ad bonum: idem videm' in ꝛctu inito ꝓ excõicatũ. nã phibeť ſibi cõio & peccat in ĩgerendo ſe cõioni. c. illud. de cle. exc. mi. & tñ ꝛctus initus per eum t; : vt no. In. in c. veritatis. de dolo & ꝛtu. & ꝓbat in c. felicis. §. verum. de pœ. Non ob. q̃d ſcdò obiicitur de ſtipulatione: † qa ad validitatem donationis nõ requirit̃ hodie ſtipulatio: vt l. ſi quis argentũ. C. de do. p̃ſertim ad piã cãm. facit q̃d no. gl. in c. quoties cordis. j. q. 7. Item illa dña purè donauit magiſtro Lucę p̃ti & recipienti, vt dr̃ in prin. donationis. Itẽ ſeru' ſtipulaẽ in fauorẽ dñi: l; verba ꝙcipiat ĩ perſonã ſuã vt ff. de ſtipu. ſer. per totũ. ita & religioſus in fauorem ꝙuentus, p̃ſertim in ꝛcernẽtib. cultũ diuinũ: facit q̃d no. Inn. in c. dudum. de ꝙuer. coniu. vbi no. dicit per illum tex. quod ſicut quilibet ſacerdos vr̃ officialis eccleſiæ vniuerſalis: vt ꝓ reipublicatione in fauorem eccl'æ vniuerſalis: ita pro ſtudij theologię fauore potuit dict' magiſter Lucas obligationem recipere. Præterea d. donatrix reliqt illud idẽ liberè in teſt. ſuo: dũmõ d. magiſter Lucas ſit ad hoc capax: ſed indubitãter eſt capax ꝓ libris emẽdis, & oneribus ſtudij ſuppor tandis: vt ſ. dictũ fuit. Præterea cũ illa dña hoc fecerit ſponte, vt conſuleret animæ ſuæ, vt patet in inſtrumento donationis in pn cipio, dẽtvalere ſaltẽ ꝓ viã cuiuſdã dedicationis ad piã cãm, iuxta no. ꝓ Bart. poſt glo. ĩ l. illud. C. de ſacroſan. eccle. in q. illius q. exiſtẽs in camera ſolus donauit q̃dã bona pauperib': ſic ex multipli ci capite tollit̃ illa impugnatio. ¶ Ad terꝝ facilimè patet rñſio: & primò cum toto tpe vitæ dicti magiſtri Lucæ reliquerit, fruſtra dicit̃ q̃ debuit durare donec fuit effectus magiſter: impoſſibile, n. eſt quod poſt mortẽ magiſtrareſ: nec eſt veriſimile quod cogitauerit toto tpe vitæ ſuæ deberevacare circa ſtudium ſcholaſticum, vnde cum verba ſint clara, ceſſat captioſa interpretatio. I. ille aut ille. ff. de leg. iij. & in ca. fin. de verb. ſign. Præterea ſtudium ſacræ theologiæ eſt magis proficuum xp̃ianitati poſt magiſterium q̃ ante. vt c. ſi. de magi. & c. ſuper ſpecula. ne cle. vel mo. & pluribus libris indiget, quàm tempore ſcholaſtico. Item præſuppoſito quod nunc non indigeat libris, non per hoc ceſſat donatio ad pias cauſas, per ea quę ſuperius dixi.

Caſus conſilij ſequentis.

CASVS In effectu talis eſt. Quodam Senenſi ſtatuto cauetur, vt oĩs cã appellatiõis dẽat decidi. ĩ. 40. dies. & vltra. 40 dies non durat inſtãtia. Alio vero ſtatuto cauet̃, q̃d tpe quo q̃s eſt ꝓductus teſtes ex ꝙincià, tempus determinãdæ cãæ ñ currat ipſo iure. ¶ Contingit q̃d in cã cuiuſdam appellationis appellãs habuit dilationem ad producendos teſtes: poſtmodum verò aſſerens q̃ teſtes extra prouinciam volebat producere, petijt & obtinuit dictam dilationem prorogari: in fine aũt dictæ dilationis prætendens impedimentum ſibi infra illã ꝙtigiſſe, obtinuit iterũ prorogationem dictæ dilationis nulla de impedimento iudici facta fi de. deinde in fine d. prorogatæ dilationis petijt tertio dictam dilationem ſibi prorogari, iurans quod non animo calumniæ hoc perebat: iudex aũt iurõ calumniæ duntaxat recepto dictã dilationem tertiò prorogauit. Nunc quæritur an inſtantia cauſæ ſit perempta, cum multa tempora ſint decurſa vltra decem dies.

¶ Conſilium lxiiij.

1 *Certum tempus quando præfigitur à lege, vel ſtatuto ad aliquid faciendum, de bet intelligi ſi infra illud tempus fieri poteſt.*

2 *Iudex in cauſis pecuniarijs non poteſt dare vltra vnam dilationem.*

3 *Iuramentum calumniæ non excludit condemnationem expenſarum in caſu per d. tionis cauſæ.*

4 *Fori conſuetudo eſt legitima cauſa terminos & dilationes reſtringendi.*

VIDETVR primo dictam inſtantiam minimè eſſe peremptã, q̃q̃ 40. dies vltra lapſi ſint. Hanc. n. partẽ expreſsè probare vr̃ ſtatutum in eo quod expreſſè decernit tp̃s non currere ipſo iure in dilatione data pro teſtib. extra prouinciam exiſtentib. producendis: ergo dilatio data licet ſæpius prorogata pro illius teſtib. producendis, non debet cõputari in termino 40. dierum. ad hoc q̃d in ſimili legitur & no. in capitu. auditis. de in integ. reſt. & c. audi tis. de præſcr. & c. 1. & ca. de quarta. eo. tit. Secundo videtur idem 1 eſſe de mero iure dicendum, etiã illo ſtatuto circunſcripto. † vbi cunque enim certum tempus præfigitur à lege, vel ſtatuto ad aliq̃d faciendum, d3 intelligi ſi infra illud tp̃s fieri põt: alias autem poteſt actus explicari. etiam poſt illum terminum. ad hoc l. fi. C. de adulte. & c. ex ratione. de appel. & l. vt gradatim. ff. de mune. & honorib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

honorib.& l.2.de noxa.Lex.n.non dꝫ esse imposita super impossibili.4.di.erit autem lex.& optimè facit.tex.ibi.cum ipse ꝙuncta l.præce.ff.de excu.tut.& ibi hoc in terminis nostris tenet Bal.& sentit apertè Io.an.in addi.Spec.in tit.de leg.§.restat. ver. quid si statuto.Sꝫ certum est quod vbi testes sunt de extra prouinciam producendi nō potest cā decidi intra 11.dies.cum detur dilatio ex mensium solum pro illis testib.producendis:vt in l.j.C.de dila.& 3.q.3.c.spatium.ꝯ post illud tps pōt fīa ferri,cum instantia minimè sit perempta.Nec ob.si dicatur,qd sꝺa dilatio fuit data sine causæ cognitione.Ad hoc.n.pōt multipl'r rnderi. Primo qd hic non fuit data secunda vel tertia dilatio,sed vnica tm, quæ sæpe fuit prorogata ante eius lapsum.Aliud est.n.nouā dilationem dare & aliud datam añ ipsius finem progare.iuxta id qd legit & no.in l.sed & si manente.ff.de ꝓca.& l. .ff.de dam.infec.vbi per Bart.item qñ dilatio prima non fuit integra,pt nedum prorogari sed ēt dari de facili sꝺa,vt no.Inn.in c.vltra tertiā.de testib.Sd in casu nō prima non fuit integra: qa nunꝯ habuit terminum tex mēsiū,vel trium ꝯ de facili sine alia cognitione potuit dari secunda,vel ēt prorogari,cū iure ipso videaē talis prorogatio iusti ficata.Item tertiò facit qd no.Bar.in l.i.C.de dila.in fi.vbi dicit va lere probationem factā intra dilationem datam sine cāæ cognitione,qñ prima dilatio nō fuit perfecta.¶ Sed ꝯꝯ hæc vrgere videant,in diuersam tñ partē puto declinandū.Mouetur primò per tex.in l.fi.ff.de dila.†vbi dr, ꝙ in pecuniariis causis nō pt iudex dare vltra vnā dilationē,& ponderandus est ille tex in eo qd negatio præcedit verbū pt,ex quo tollitur ptās iudici assignandi aliam dilationem,cum tunc verbum pōt, nō inducat necessitatē. vt no.gl.in rla,prima.de reg.iur.li.6.no.Bar.in terminis nostris in d.l.fi.Et quia tex.in l.oratione.ff.eo.vī innuere ꝺrium,dantur variē sol.sed cōiter tenetur illa,qꝺ oīs dilatio ꝓbatoria est peremptoriaːita qd sine causę cognitione nō pt alia assignari sc̄da:& ita lo quit.d.l.orōne.In hac aūt cāæ cognitione versaē vt de ipedimento ꝛtingente intra dilationem assignatā fiat iudici fides : sine ar hac cognitione causę non v datio sc̄dæ dilationis:vt apertè volu it tex.in d.l.fi.& aptè tꝺ ibi Bar.facit qd legit & no.i.c.in causis. & ꝑ gl.in c.2.de dila.qualis aūt dꝫ esse probatio ipedimenti,non reperitur bene in eo.§.decisum.Fede.de senis ꝓ 109. vī vello vt sufficiat iurum allegatis ipedimentum,qd vī tenuisse gl.in c.vni co.4.q.5.Sed mihi plu- placet opi.Io.mo.Archi & Io.an.in c.j.de dolo & ꝛtu.li.6 qui ꝛcludunt post multa hoc fore arbitrariū ꝙi derata ꝓnæ,ipedimēti,& cāæ qualitate : vñ iudex erit ꝛtentus iuro qñ exiget semiplenā fi qñ plenā,pbationem & pro hoc ego allego tex.no.in c.ex literis.de in inte.rest.,pbatur ꝙ iurm non ꝓbat indistinctè impedimētum.Cum ergo in casu nostro in sēda dilatione seu prorogatione nulla interuenerit cāæ cognitio sup impedimento ergo illa nonvaluit.& idem pōt dici de tertia tūc quia solum fuit exactum iurm calumniæ qd non vī non sufficere,præsertim in tertia danda seu proroganda,cum tertia dēat dari nō exacta causæ cognitione vt no.in d.iurib. maximè in d.l.fi. ff.de fer.tū quia iurm non debuit esse de calumnia.sed de veritate:qa possibile cū qd in prima dilatione seu sēda fuit in negligē tia,& nō in calumnia:ꝓ negligentiam aūt excluditur̄ sēda vel tertia dilatione:vt no.præal.iurib.& facit c.13.de ꝓba. sicut in simili dicim⁹,†ꝙ iurm calumniæ nō excludit ꝑdeminationem ex pensarum in casu perditionis cāæ:qa potuit litigare temerè, & non calūniosè:vt no.in c.finem.de dolo & ꝛtu.& in c.calumnia. de pœ.& in l.ex diuerso.ff.de rei ven.& l.sancim⁹.C.de iud.& nō probat esse,qd ab hoc ꝛingit abesse. l.non hoc.C.vñ Cog. & c. 2.de transl.epi?.Probatio.n.dꝫ ꝛcludere necessariò.c. in ꝑsentia. d prob.& c.auditis.de in ɪteg.rest.& l.ad probationem.C.de loc. ¶ Ex prædictis clarè infertur qd.instantia sit perēpta per lapsum tanti tpis,cum illæ prorogationes seu dilationum dationes fieri non potuerunt mō ꝑdicto:ꝯ cessat statutum,qd voluit vt in termino præfixo pro testib.extra prouinciam ducendis non currat tps instantiæ:quia illud statutum dꝫ intelligi de termino legitimè ꝛcesso:ar.l.4.§.ꝑdemnatum.ff.de re iud.& c.non pt.de preb. li.6.& optimè facit qd no.Bar.in l.iustè possidet.ff.de acq pos.vbi dicit,ꝙ missus in pos.authoritate iudicis iuris ordine non seruato non excusatur pp authoritatē iudiciariā à pena statuti puniē tis ingredientes & turbantes possessionē alteri⁹.c.for⁹.de verb. sig.& no.in c.ꝙerente.de resti.spo.¶ Pro hoc ēt facit istud statutū sub rub. intra ꝙtum tps diminuitur cā.vbi disponit,qd nec iudex,nec partes cōi ꝑsensu prorogare possint terminum instātiæ præfixum:sīa ꝯ prolata remanet valida nec dꝫ pars amplius ꝺ illā audiri,sicut si audiret̄ post terminū iuris:vt in c.personas.& c. cū sit.de ap.nā termin⁹ ipse statuti succedit loco termini iuris:vt no I in c.ex rōne eo.ti.& doc.in c.pe.de iud.& Bar.& Bal.in l.perandū.C.eo.& per hæc p rnsio ad primum ꝺrium.s.alle. & ēt ad fm.Fateor.n.ꝙ si ex magnitudine causæ vel virorum longa dilantia,non potuisset causa terminari in tpe à statuto præfixo, ꝙ tunc possit causa terminari post illud tempus:sed in casu nostro hoc non contingit.nam vt in narratione facti mihi ꝓsupponitur prima dilatio fuit ꝙpetenter prorogata fm locorum distantiam, ita quòd pars potuisset alio extrinseco nō accedente,testes,producere:non potuit ergo dari secunda vel tertia dilatio causa impedimenti legitimè nō probata,vt s dixi.Nec obst.dum dicit,ꝙ hic non fuit data secunda vel tertia dilatio,sed vnica tm ipsius prorogata:quia dico,ꝙ iura prohibēt dari sēdam,vel tertiam dilationē sine causæ cognitione,attento effectu,& non modo dū taxat.Induxerunt.n.hoc ne cā plus debito sine iusta & apparēti cā prorogetur.& sic lites fierēt immortales.arg.l.properandum. C.de iud & c.finē litib.de do.& ꝛtu.ergo prohibitū vna via non dēt ad id alia via admitti,vt in reg.ꝙ qd vna via.de reg.iu.li.6.& c.tuæ.de proc.& qd in eis no.Et ex ꝺria opi.darē locus ingānis & fraudio,ꝺ c quāto.de diuor.posset.n.iudex per hāc viā ꝓrogationis,si esset licita,circūuenire disponem illius l. ff. de fer.qd ñ est dicendū.¶ Præterea ēt ꝓrogari ñ dēt prima sine cāæ cognitione,licet leuis sufficiat,vt no in l.à procedente.C.de dil.& d.l. fi.& c.2.eo.ti.ꝯ fortius si debet ꝓrogari sine cāæ cognitione,præsertim toties,iuxta ꝓtigit in casu nro & hoc apertè vī velle Bal. in l.i.C.quo.& qñ iud.in fi.vbi dicit,ꝙ in dāda dilatione requirit cāæ cognitio,ita in ea alterāda,l ,vt audio,Aūg.de Peru.aliud,& minus bñ sensērit in d.l.fi.ff.de fer.¶ Vlt.ad dictū Inn.& Bar.pal. rndeo multipl'r.Primo,per id qd ipsemet Bart.voluit in d.l.fi.vbi reprobauit illud dictū Inn.dicens,ꝙ l. iudex ꝓsixerit terminum breuiorē termino iuris,ñ ꝙ hoc pōt sine cāæ cognitione darē se cundā dilationē qa terminus de ꝙ in d.l.j.C.de dil.fuit ꝓfixus,si vt iudex debeat totū integrū ꝓtigere,sed vt ñ possit illū extende re.breuiare aūt pōt.vñ pōt iudex arbitrari intra illā termini dilationē,prout sibi vr,vt clarè hoc ibi innuit tex. ꝯ nō est verū dicere,ꝙ abbreuiauit terminū iuris,imò statuit terminū ꝙpetentē fm sui arbitriū,ñ ꝯ pōt dare sēdam dilat.illo ꝓtextu. ¶ Sedò pōt rnderi,ꝙ hodie ex cōi iudiciorū ꝙsuetud.termini iuris decurrant, †vñ fori ꝙsuet.est legitima cā terminos & dilat.restringēdi, vt no.Bar.in auth.ꝯ semel.C.quo.& qñ iud. nō ꝙ poterit pars ꝙqueri de termini decurtatione, & per ꝓns non erat legitima cā prorogandi illam dilationem.¶ Tertiò rndeo attenta forma statuti,seu nouæ reformationis,vbi simpl'r disponitur,vt iudex appellationis teneatur cām finire intra 40.dies, &c. & ꝙ amplius non duret illa instantia:decurtando.n.tempus anni à iure ꝓfixi: vt in cle.sicut.de appel.& in auth.ei qui appellat.C.de temp.app. videtur tacitè disponere,vt termini iudiciales debeant decurtari:quia aliàs non posset causa intra tam breue tempus decidi:vt voluit Inn.in c.super eo.de app.& debet iudex ita dilationes restringere,vt causam possit decidere intra terminum sibi præfixū ex quo possibile est:sed in casu nostro iudex hoc nō seruauit:qa sine cāæ cognitiōe saltē legitima,pluries dilationē prorogauit: seu nouas dilationes concessit:ergo instantia illa est perempta.

¶ Casus consilij sequentis.

QVIDAM Raynerius de Tholomeis de Sen.sic condidit testū, in quo instituit suos hæredes vniuersales quatuor neptes suas ex filio ꝑmortuo,fecitq́ue,ac constituit suos fideicommissarios,& executores testamenti quinq; ꝑsonas numero dedituq; eis plenā ptātē, iussitq; mandauit & ordinauit ꝙ duæ ex suis dictis neptib.maritarent in domo Tholomeorum ꝙsortiariæ suę illis ꝑsonis,qb⁹ dictis fideicōmissarijs videbit:alię verò duæ maritarent̄ qbuscūq; dictis ēt fideicōmissarijs videbit̄, & placebit, &c.Cōtigit mortuo testatore oēs illas puellas decedere,vna dū taxat superstite,super cuius coniunctione orit ꝙrentio inter dictos fideicōmissarios , an ista debeat maritari ex disp̄one testatoris in domo Tholomeorum,an ex ītē si tres ex qnq; fideicōmissarijs possint illā maritare ex cognatione testatoris, an verò debeāt ꝑferri duo q volūt eā maritare in cognatione,& an isti duo possint sine alijs,si requisiti nolint ꝙsētire.Item an possint ꝺ spōsalia cum de eis nihil fuit dictū in testamento,sed de matrimonio dūtaxat.Vltimo ēt qrit̄ an dicti fideicōmissarij possint eā maritare,vel sponsalia facere sine ꝑsensu trium proximorū ꝙsanguineorū,vel attinētium:non obstante forma statuti Senensis ī hac forma,quæ sequitur,dictāt̄s videlicet, Nulla ꝑsona audeat vel præsumat facere nuptias, matrimonium vel sponsalia cum aliquo ciue Senarum,sine consensu patris,vel aui paterni, si ita buerit: & si auum paternum,seu patrem non habuerit,sine consensu trium proximorum consanguineorum.

¶ Consilium lxv.

Parētes nūqd possint maritare eorū liberos,& inducere filias ad consentiendum.
Puellæ non eligentes sibi sponsos commendari debent.
Plura vbi mandanti,si pōta non potest adimpleri,eo modo quo pōt adimpleri dēt.
Mulieres contra propria commoda sæpe laborant.

ADDECISIONEMPRAEDICTORVMPLVRA sunt videnda. ¶ Et primo an dispositio aui paterni circa neptes maritandas valuerit alio casu. ¶ Secundò præsupposita in aliq; validitate

validitate, an ista neptis supstes sit p fideicōmissarios maritāda in domo Tholomeorūvel ex. ¶ Tertio ꝑsuppositō qd in domo cognationis testatoris,an duo ꝙ ī hoc ꝙueniūt,possint illā maritare alijs trib⁹ fideicōmissarijs ñ obstā.ex ꝙ ꝓsētire nolīt:vel qua re remediū erit ad hoc vt volūtas testatoris effectū hēat. ¶ Quæro an possint d.fideicōmissarij spōsalia ꝑ d.puella ꝛhere:cū imp sentiarūnō sit apta ad matrimonium impediēte ætate,& habito respū ꝙ de sponsalibus nihil fuerit in testō d. ¶ Quintò an d.sta tuto nō obstāte possint d.fideicōmissarij matrimonium,vel spōsalia ꝑ d.puella ꝛhere sine aliorū ꝓximorū ꝙsensu. ¶ Ad primū redeundo videt̄ ꝙ disp̄ositio testatoris circa matrimonium ꝛhē dum sponsalia non valuerit:qa circa ꝙspiritualia,& ꝑtim circa matrimoniū ñ curaē de patria potestate,cum in his non habeat pater ī al:ꝺ se intromittere,vt c.ñ annum.d iud lib.6.ad idem.c. vnicum.de despon.impu.eo.lib.6.vbi dicit̄,ꝙ ex matrimonio vel spōsalibus ꝛctis ꝑ parentes filij in nullo obligāt̄, nisi ꝙsenserint tacitè vel expresse,vt ibī latius no. facit c.vnicum.30.q.2.& 27. q.2.sufficiat.vbi patet qd ad matrimonium ꝛhendum sufficit so lus ꝙsensus illorum de quorum ꝙiūctiōe agit̄:l3 parentes nolue rint ꝙsentire.vnde de iure cano.cui in his stādum est , vt c.pe.& vlt.de secun.nup.cum ibi no.Bar.ī l.ꝓtiulegia.C.de sac.san.eccl. si filia ꝛhit̄ sine ꝙsensu patris,nō potest ob hoc exhæredari.imo potest̄ petere dotē à patre:vt no.gl.3 2.q. .c.fi.& c.de raptoribº. 35 q.1.saltē qñ potuit maritari nisi promitteret dotē,iuxta no. ꝑ Bar.in l.obligamur.ff.de actī.& ob.Præterea & vltimò voluntas aui testatoris tenēdi in tēpus ꝙ neptes non erāt in potestate suæ, ꝯ ñ valet.nā ꝑ mortē solūt̄ patria potestas: & ipse disposuit post mortē ad hoc glo no.in l.illa institutio.ff.de hære.instī etiā paria tunt disponere inhabili tpe,vehabili si effect⁹ referē ad tē pº inhabile.vt l.qd spousę C.de don.ante nup.& l.eū qui.ff.de iu ris.om.iud ¶ Sed his non obstantibus arbitror de iure,sic dicēdum,ꝙ aut ꝙrī nunqd possint parentes obligare filiā,vel neptē inuitā ad matrimoniū,vel sponsalia:& dicendū ꝙ ñ.tenet̄.n.filia ꝙsentire solū ex honestate,ñ aūt de necessitate, vt no.in c.1.de despon impu.li.6.itaq; l.sed ea ꝙ patris.ff.de spon.ꝯ dicit filiā nō posse discedere à volūtate paterna,nisi quādo pat eligit sibi ꝺignū morib.vel turpē,nō hēt locum de iure cano.vt ī iur.præal.& no. glo.in d.c.1.¶ †Aut ꝙrī nunquid parētes possint maritare eorum liberos, & inducere filias ad ꝙsentiendum.Et dico ꝙ sic.de iure ciuili est tex.apertus in l.pe.ff.d ritu nup.vbi dicit tex.sing. ꝙ ēt ñ filia ꝙsensit patre cogente in illum,in quem nō ꝙsensisset si fuisset sui arbitrij,nihilominus tenet matrimoniū.de iure verò canonico no.tex.in c.honorāt.3 2.q.2.vbi est tex.S.Ambrosij, ēt ibi cętera cōmendat puellas quæ non eligunt sibi sponsos, sed ꝙsentiunt ad disp̄ositionē parētum:† vnde in ꝑsonā mulieris discit spōsaliū meorū pī meus curā subijt:hoc.n.non est meū , & in prin.in persona Rebeccæ,dicit̄,honorantur parētes Rebeccæ muneribus,ꝙsiliē puella non de sponsalibus:illa enim iudicium expectat parentum:non enim est virginalis pudoris eligere sibi maritum: sed iam desponsata viro de pfectiōis die ꝙsiliē, &c.vt ibi:hinc tex.in d.c.i.de despon impub.dicit,ꝙ si pater filię ꝛtraxit matrimoniū,dēt filia ꝙsētire.f.de honestate:vt ibi no.in gl.sic ēt videmus in simili ꝙ parentes possunt offerre eorū liberos mōasterio: & illi debēt ex honestate ꝙsentire,vt c.i.20.q.2.no.Inn.in c.2.de reg.facit c.cū virum.eo.tit.ꝙ ꝙcludendū est ꝙ parētes possunt ꝛhere mrimonia & sponsalia ꝑ liberis eorū:& illi debēt ex honestatis debito ꝙsentire. Hāc aūt electionē & inductionē liberorū potuit auus paternus,ꝙ habebat neptes ī sua potestate, suis fideicommissarijs ꝓmittere:ipse enim videt̄ facere qd illi fecerūt,vt l.vnū ex familia.ff.de leg.2. nec mirū:nā dat liberis suis tutorem ꝙ habeat pupillū in potestate.vt ff. de test.tu ꝑ totum. fortius cōmittere pōt hāc nudā electionem & ꝙsuasionē.arg.in auth.multomagis.C.de epi?.& cle.& ꝑtim cū inē illos sit auia materna.ꝙ est tutrix d.puellæ.ēt tutor ꝑ hoc facer.c.i.20.q.2.& corū ꝙ no.Inn.in d.c.ij.de reg.& sic gratiosè ꝙcedit testamēti factio,& tutoris datio,iuxta no.ꝑ gl.no in d.l.illa.ita & huius electionis & inductionis facultas , & hoc ꝙ ad primū.Cōcludo ꝯ ꝙ auus ꝑnus potuit hāc ptātē dare suis fideicōmissarijs fm quod ipse habebat,& ꝺubio videt̄ dedisse fm iuris disp̄ositionē: qa verba generalia dēt restringi fm subiectā materiā.l.ñ vno.in prin.ff. de loca.& c.cū dilect⁹.de ꝙiue.& l.ij.C.de noxa cū simi. ¶ Venio ad fm dubiū,an dicta puella dēat ꝑ fideicommissarios maritari in domo Tholomeorū,& inducere puellā ad ꝙsentiēdū mō suprad. Et ꝙcluſiuè mihi vī ꝙ sic:vbicūq; n.plura mādant̄:& mādatum ꝛtu.& l.cel⁹.ff.de arbi.& c.pisanis, d resti.spo.no.gl.in c.ꝑstitut⁹. dereserip.voto.n.testatoris nō pōt ꝑ oīa fuum effectum habere, ꝓpē aliarum mortē,debet ꝯ in ꝑsona superstitis mandari executoni quatenus fieri pōt.vt iurib⁹ ꝑal.& l.Stichū aut Papinius. ff.d ver.obl.est ꝯ maritāda fm qd videbit̄ & placebit fideicōmissarijs.Sed ān in cognatione testatoris,an extra, arbitror de iure dicendū,ꝙ in domo & familia &cognatione testōris ī gradu tñ ñ ꝓhibito.Moueor,qa vbi aliquid fieri disponit ꝙ testatorem,vl' alīū ī personis plurium,& mādatum verificari nō pt,nisi in ꝑsona vnius tunc stādum est ordini scripturę:vt actus gerat̄ cum ꝑsona ꝑmo noīata.vt c.mandato.de ꝑb.li.6.& l.ēties.ff.de vsur.pa.nā vbicunq; qs in facto alterius dꝫ præstare ꝙsensum, pt ꝙpelli ꝙsentire si sine causa ꝺicit:vt ibi:& facit qd in similibus terminis no. Bal.in l.si cum dotē.ꝯ.eo ātpe.ff.sol.ma.& in l.fi.ff. de app.recī.& in l.cum non solum.§.necessitatem.C.de bo.ꝙ li.& ꝙ Bar.in l.in ꝙ iunctione.C.de nup.& Bar.in l.j.§.si plures.ff.de exerci.qui cōiter ꝛcludunt qsi statuto cauetur,ꝙ mulier nō possit ꝛhere,vl' testari sine ꝙsensu duorum proximiorum,si illi ꝓximiores nolint ꝙsētire,ꝑt mulier adire iudicem,vt ꝙpellat eos ad ꝙsentiendum,si ñ hīt iustam cām ꝺicendi,vl' eis resistentib.,ꝓnuntiet illam posse sine eorū ꝙsensu ꝛhere,vl' testari ita punctualī dicēdum in ꝓposito,ꝙ si volunt fideicōmissarij euitare opinionē,adeāt iudicē,ꝙ ꝙpellat alios fideicōmissarios ad ꝙsentiendum.vl' ꝙ eis resistentib.,ꝓnuntiet illos posse sine illis:& hæc de tertio ꝺubio. ¶ Circa quartum dubiū an possint d. fideicōmissarij ꝛhere spōsalia,cū in testō fuerit facta mentio de mrimonio simpl'r. Et credo ꝙ sic,ꝑ l.tutor.§.fi.& l.oratio.ff.de spon.gñal'r dr ꝙ id qd disponitur de nuptijs,hꝫ locum etiā in spōsalib.nec mirum, cum per sponsalia peruenīatur ad matrimonium.vñ prohibito mrimonio prohibētur sponsalia:& eo ꝓmisso ꝓmittunē spōsalia:vt ibi,ad idē l. nō sīne.& qd ibi no.C.de bonis ꝙ li.& c.in causis.de elec.vbi ꝙbaē ꝙ data ptāte eligendi,vl' data ptās postulandi:cū postulatio sit ꝙiūcta electioni,& per eā pueniē ad effectum electionis,& hoc mihi vī indubitatū. ¶ Venio ad quintum & vlt.an sufficiat ꝙsensus ī storum fideicōmissariorū statuto s scripto nō obstante.Et indubitant̄ credo ꝙ sic:qa statutū punit ꝛhentem cum puella sine ꝙsensu pr̄is,vel aui:sed in casu nro ꝙcurrit ꝙsensus aui:qa virtute ptātis tributæ fideicommissarijs vī ipse auus testator facere,qd isti fecerunt,vt probaē in l.vnum ex familia.§.j.ff.de leg. 2.Et facit ad hoc illa qō ad quam Dyn.&Bar.post cum inducunt illum tex.ꝙrunt.n.qd si testōr reliquit centū distribuenda in pios vsus put elegerit executor testamenti:executor autem elegit fabricā ecclīæ:ꝛrebatur an epūs deberet ex illo relicto hr̄e quartā: nā ex relicto facto fabricæ,nō debeē quarta.vt c.ñ.de testa,sed ex relicto facto ecclesiæ simpl'r debeē,vt c.requisiti.e.tit.dubitaē nunc

* in casu nro,qa non testōr,sed executor elegit frabricam,& *coiter* cōcluditur per illum tex.ꝙ nō detur.qa testator videtur elegisse,

ex quo

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex quo dedit executori ptātem eligendi: ad idem quod no. in l. thecompus.ff.de dot.prēleg.& rfa,qui per alium facit de re.iu. li.6.Præterearatio statuti non fuit alia,nisi vt puellæ nō decipe-
4 rentur à ꝫhentib.sine ꝫsensu parentum proximorum,† cum sæpe mulieres laborent ꝫtra propria ꝫmoda.vt l.3.in fi.C.de spon. quæ ratio cessat in casu nostro,cum auus,q præsumitur plus cę teris diligere neptes.arg.l.fi.C.de cura.fur.elegerit istos fideicōmissarios seu executores testamenti sui,de quib.vr ꝫfidentiā maximā habuisse:&presumuntur amicissimi ac ēt aliqui ex eis sunt de cognatione defuncti:vñ nō est præsumenda eis interuenientib.deceptio.ar.l.transactione.C.de transa.hinc videm⁹ in si.q tutores deputati à parentib.in testamēto præferuntur legitimis & datiuis.vt l.si sub conditione.ff.de testa.tut.& sic etiam extranei deputati in testamento præferuntur ꝫsanguineis:quia præsumitur testaror elegisse sibi magis affectos.Et præsertim hęc tenenda sunt habito respectu ad formam d.statuti quę est ꝫ ius cōmune:imo posset dici q est nullum cum ꝫpediat liberam facultatē matrimonia ꝫhēdi.& hoc apertē tenuit Io.An.in c.statutum.de homi.li.6.Sed circa hoc me vlterius non extendo,cum etiā presuppositā validitate statuti indubitāter procedat conclusio prędicta.Et per hæc patet ad omnia dubia responsum.

¶ Consilium lij.

1 *Pater sicut tenetur de peculio ex contractu filij,ita & de condemnatione facta in iudicio.*
2 *Facta solutio non sufficit ad damdam actionem contra principalem.*
3 *Diuisio facta per patrem inter filios durante patria potestate non valet.*

QVANQVAM Multa possent in fauorem d.Antonij patris supradicti Pilij allegari,ego breuitatis causa attingam duo dum taxat quæ absque aliquo scrupulo etiam distributiuè sufficiunt do.Anto.ad obtinendum victoriam in causa nedum in hoc iudicio,sed etiam in alio.Et primò in eo q do.P.tempore condemnationis de eo factæ ob contumaciam suam erat in patria potestate,in qua etiam postmodum decessit.condemnat o.n. facta de filiofa.ob suam contumaciam,ita q nunq fuit in iudicio saltē ad litem ꝫestandam non d3 nocere patri etiam respectu peculij ꝑfectitij nec aduentitij,vt no.gl.fi.insti.de noxa.&Bar.in l.si finita, in §.si de vectigalib.ff.de dam.infec.ad idem quod ipse no,l.cum filius.ff.dever.ob.licet.n delictum filij nocerat patri quo ad pecu
1 lium profectitium qñ filius fuit in iudicio:† quia sicut pater teneretur de peculio ex ꝫctu filij ita & de ꝫdēnatione facta in iudicio:q ī iudicio quasi ꝫhimus.l.1.præal.& idem hoc casu dicendum in peculio aduentitio:q pater dimisit apud filium non retinendo sibi vsumfructum quod potest.vt l.cum oporter.§. finā. C.de bo.quæ lib.nā eadem tunc est ratio in hoc peculio aduentitio qd in profectitio,qñ filius ꝫdemnatur præsertim de delicto propter suam ꝫtumaciam:& talis sīa nō d3 obesse patri neque quoad peculium profectitium neq; quo ad aduentitium: ratio est,q a ꝫtumax hr vigore statuti pro ꝫfesso,q cōfessio cū sit ficta, nonvera,non d3 alteri nocere.l.eius qui delatorem.ff.de iure fis. & quod ibi no.Itē videm⁹,q vbicunque sīa est lata ꝫ vnum prę iudicat alteri.Istud fallit qñ sīa est lata ꝫ contumacem.vt l. qui repudiantis.in si.& l.papinianus §.meminisse.ff.de inoffi.testa.ad
2 idem.l.duob.§.i.ff.de iureiu.†vbi ficta solutio non sufficit ad damdam actionem ꝫ principalē.& hanc partē expressē firmauit Bart. in d.l.cum filius.& d.§.si de vectigalib.Cyn.in simili q. in l. si qñ. C.vnde vi.sed in casu nostro do.P.erat in potestate patria,& fuit ꝫdēnatus ob ꝫtumaciā suā vigore statutorum,ergo talis sīa nō d3 mandari executioni ꝫ patrem,siue dicamus illa bona per d.P. possessa tempore vitæ suæ à patre fuisse profecta siue eidē aduenisse ex prosperitate fortunę vel industria personę:nā in profectijs nō est dubiū:cum illa pleno iure ptinēāt ad patrē, in aduentitijs verò idē dicendū rōne vsusfr.q debet patri in vita sua, vt ī l.cū nō solū.C.de bo.q libb.& l.j.C.de bo.mater. Nec ob.si dicat,q respectu proprietatis illorū bonorum illa sīa d mandari executioni ꝫ patrem.cum ꝓprietas pertineret ad filium:vt in iurib. ꝑximè allegatis,ga dico q durāte patria patrē nō ꝑt filiꝰ quoquo mō disponere,ēt de proprietate:vñ etiā testari nō ꝑt,vt d.l.cū nō solū.§.illis ār.& l pe.C.q test.fa.pos.vñ sicut directè nō pōt filius filiusviuente patre alienare bona aduentitia,ita nec indirectè de linquendo,vt firmauit idem Bar.in d.§.si vectigalib.& p hæc eui tatur illa ꝫtentio an bona possessa per filium debeant præsumi aduentitia,vel profectitia,de qua per gl.& doct.in d.l.cū op3.C. de bon.q̄ liber.Nā siue dicam⁹ illa fuisse ꝑfectitia,siue aduētitia, semper prædicta ꝫclusio vendicat sibi locum:vt p3 ex prædictis. Nec obst si dicatur q vigore cuiusdam laudi inter do.An.&filiū
3 lati fuit facta diuisio bonorum,& data plena facultas filijs dispo nendi de bonis diuisis quia dico† quod talis diuisio facta per patrem inter filios durante patria ptāte, non v3 :& solum h3 vim cuiusdam vltimæ voluntatis.vt no.in l.si ancillam §.si pater.pro suo.& l.si filia.§.si pr.ff.fa.her.& gl no.iuncto tex.in l.quoties. C. eo. nam inter patrem & filium durante patria potestate non eadit obligatio ciuilis.vt no.in l.ff à fratre.ff.de ꝫdic.inde.Hinc est q regulr non v3 donatio facta filio existenti in potestate:de quo plenè no.in auth.ex testamēto.C.de coll.Nec ob.si dicatur, q diuisio facta pretextu arbitramenti:quia id qd possunt facere partes expresè,non possunt facere vigore arbitramenti:cū arbitramentū sit quędā transactio.vt in auth vt differēt resiudices. § si vero contigerit.ad idē.l.cum hi.§.sed cū lis.ff.de transac.Prætera arbitramētū dēt intelligi,vt pater sinat filios habere dispositionē illorū bonorum ꝫsiuētibus oculis,sicut ꝓmittit dis seruo,vt l.4.ff.de manu.vel ētvt dimittat apud filios vsumfructū patiendo eos vti:non tamen vt alia diuisio habeat vim ꝫctus inter patrē & filium durāte patria ptāte:nā expresse firmauit Bart. d.§.si de vectigalib⁹.q si pater permisit bona aduentitia eē apud filios, non tū ꝓpter hoc sīa lata ob ꝫtumaciam ꝫ filium debet mādari executioni in illis bonis aduētitijs in prætudiciū patris. ¶ Vltimò non obst.si dicatur, q non solum ob cōtumaciā fuit do.P.condemnatus,sed etiam propter confessionem Micha.verū quia confessio vnius maximè confitentis crimen propriū,alteri non prejudicat c.j.de confes.& l.fi.C.de accu.nec ēt acta gesta ꝫ vnū ex correis, faciunt fidē ꝫ aliū,q dr parit commississe delicta.l.denuntiasse.§.fi.ff.de adul. & in tminis nostris firmat Bar.in d.l.cum filius.& hæc quo ad primam ꝫsiderationem. ¶ Sedò & breuius pōt do.Ant.sc defendere ex nullitate sīæ. qa ptās tulit sīā ꝫdemnationis post lapsum.8.an.à tpe delicti ꝑmissi:cū tā vigore statuti ptās non possit inqrere, seu iudicare,nisi de delictis ꝑmissis tpe sui officij: & per sex menses ante suum officium inchoatū: ergo dicta sententia fuit nulla.cum n.potestas recipiat potestatem vigore statutorum,vt in statutis ponitur illa limitatio:ergo quicquid facit ꝫtra tale statutum,est ipso iure nullum: ad hoc gl.no in cle.j.de iur.pa.facit c.at si clerici.de iudi.& C.si à ñ ꝓe.iud.p totum.de hoc tamen non multum curandum,cum prima consideratio satis abundē sufficiat ad victoriam causæ,vi delicet vt do.Ant.absoluat,& aduersa pars ꝺemnet in expēsis.

¶ Consilium xlij.

1 *Emphyteuta potest vendicare rem emphyteuticariam etiam à domino,dummodo soluerit pensionem.*
2 *Dominus potest propria authoritate expellere emphyteutam propter negligentiam seu contumaciam in soluendo pensionem.*
3 *Voluntas hominis non pōt probari nisi concurrente cessante voluntate expressa.*
4 *Successor in feudo debet petere e inuestituram reuocari.*

INCAVSA Quæ vertitur,seu verti speratur inter nobilem virum Guidonem Paulum ex parte vna & filiam quondam Philippi germani d, Gui.P.ex alia: super quibusdam ibi Philippicaris primitus concessis quondam Mattheo patri dictorum G. P.&Philippi,& eius descendentibus masculis vsque ad tertiā generationē:ita q pars præmorientis in supuenientes deueniat: & deficiētib⁹ masculis deuēiat in filias.Duo sunt necessariò examinanda:vnū principaliꝰ,aliud accessoriè. ¶ Primò igiꝭ examinandū incumbit,an emphyteusis do.M.ꝫcessa,fuerit ipso facto resoluta ex cessatione solutionis pēsiōis, cū p quadriennium ex parte d.M.seu eius heredum,non fuerit soluta debita pēsio mōasterio S.Thomæ ab annis dñi M.412. vsq; ad annum M.cccxvij. ¶ Sedò decisoriè examinabit an valuerit ꝫcessio seu renouatio ī eodē tpe facta soli P.& filijs suis ēt fœminis,anteq d.bona fuissent deuoluta ad mōasteriū sm pacta posita in prima ꝫcessione. ¶ Circa primū vatiæ fuerūt opiniões,cū i⁹ clarū sup hoc nō appareat.Et si teneamus opinionē ꝭrundā q̄ refert Inn.nec ēt repbat in c.potuit.de loca.q requirat iudicis authoritas in ipsius resolutione, & qd non resoluatur ipso iure p solutionē non facta: decisio hui⁹ q.cēt satis clara, ga cū nūq iudicis authoritate fuit dict⁹ ꝫct⁹ resolutus.manifestè cēt ꝫcludēdū q ꝫcessio seu renouatio facta.d.P.ñ valuerit:cū bona empyteutica nō essent adhuc in ecclesiam reuersa,& ꝫcessio facta M.&suis posteris esset ī statu suo:tū iure cōi,tū vigore ꝫcessionis facte,oīa bona empyteuticaria ꝫsistere deberēt in pson̄a d.G.P.cū ipse solus remāserit masculus ex posteritate.d.M.ꝑsertim cū noīe dictorum.M.& hæredū fuerit posita facta solutio in.M.117.& xix.& xx.ēt pro pręteritis annis.Sed si tenetur cōtraria,s.vt in resolutione emphyteusis non requirat authoritas iudicis,sed fiat ipso iure propter pensionem debito tpe non solutā:quæ opi vr verior,& *communior* vt ēt
* de mente glo.in d.c.potuit.& in auth.qui rem.C.de sacrosan.ec. & apertè tenet Spec.in ti.de emphy.§ nunc aliqua.ver.86.& videtur mihi apertè probari p tex.l.j.iuncta l.2.ff.si ager vec.vbi a-
1 pertè dr, † q emphyteuta pōt vendicare rē emphyteuticariam ēt à dño.dummodo soluerit pensionē:ergo à ꝺrio sensu nō solueute pensionē resoluta est emphyteusis quo ad ipsū dūm. aliàs aūt posset rem vendicare anteq resolueret iudicis authoritate, iuxta no.in simili p Inn.in c.inter dilectos.d exce.pl.& hoc clarè sensērunt gl.& Bar.ibidē. vr ꝓbari d.l.2.C.de iure emph.i fi. nā ibi consulitur emphyteutę,vt domino nolēte recipere pecuniā illam lib.6.Nec obst.si dicat quòd iam declarauit voluntatē suā cōcedēdo illa bona do.P.& in dubio fieri interpretatio vt ꝓcessio valeat per l.supradicta:quia dico q si verba dictę cōcessionis rectè ponderētur,nō possunt ad hunc casum referri,qñd.P.hunc prinationis casum non expressit:sed solum petijt dicta emphyteusim sibi renouari:renouatio autem petita per filiū,nō sapit ēam priuationis paternę:sed potius præsupponit existētia & validitatē primę ꝺcessionis.sed ne propter mortē patris,vel rēporis lōgitatē pereat memoria originis rei,solet peti renouatio.vt ꝓbat
4 tex 12.q.2.long.c.2.de precar Hinc est q † successor in feudo debet petere successurā renouari:ac etiā hæres domini debet recognosci perrenouationem fiendā.vt in ca.1.quæ sit prima cābe nefi.ami.& no.in d.l.lōginquitate.cū.n.res emphyteuticaria est oīno reuersa ad dominū,ꝑsertim ꝓpter canonem non solutū,nō fit ibi renouatio ēt quo ad filium,ī noua cōcessio:cū ius primi totaliter sit extinctū.ad hoc.c.2.de feu.& qd not.in c.vnico.de vas.decrepi.eta.Præterea abbas S.Thomę concessit, seu renouauit do P.sub conditione,si rectè peteret renouari:ergo nō videt cogitasse hunc casum priuationis:tūc enim nō fecisset sub qdō ne maximè prædicta,sed assertiuè dixisset, q emphyteusis erat resoluta ꝓpter canonē nō solutū:nec dixisset se renouare,sed potius de nouo ꝺcedere.cū enim priuatio vtilis dominiq resultat in casu nro sit quid pęnale,cū diminuat pattimonium alterius iuxta no.p Ioā.an.in c.fi.de elec.lib.6.& expresse in casu nro firmat Bald. in d.l.2. C.de iure emphy. debemus strictam interpretationem facere:vnde op3 q de dñi voluntate clarè ꝫstet.arg. in l.si ꝑses.& l.interpretatione.ff.de pœnis.& in regula, odia.de reg.iu.lib. 6.vr n.per verba illa appolita in secunda concessione Aboas dubitasse de validitate prioris renouationis:ignoras aūt vr velle maximè in pęnalib.vt in l.nec ignorās.C. de dona.& C. de cond.indebi.l.fi.vbi bonus tex. & per hoc tollitur motiuum, quod in contrariū formari potest si dicatur q mora non potuit purgari post concessionem factā do.P.quia dicendū q cū illa ꝺcessio non valuerit potuit purgari mora quandocunq;nā tpe solutionis pensionis factæ pro pręteritis,& futuris annis nomine. M.seu eius hæredum,non constabat,qd voluerit abbas emphyteutā esse priuatū ꝓpter solutionem non factā,vt ꝑdixi:imo potius ꝑsumitur ꝓrium,vt p3 ex prædictis.Nec ob.si dicatur abbatē declarasse ex postfacto,q illā ꝺcessionē faceret propter canonē, seu pensionē nō solutam: qa cū talis declaratio non fuerit facta post moram purgatam per do.M.seu ipsius nomine,vel eius hæredum,non potuit fieri in prætudicium primæ ꝺcessionis: nā cessante fuit in solutione ab annis dñi.1412.vsq; 17.& solutio fuit postea facta in 17.pro annis pręteritis: item in 19.& sic ꝓ annis futuris post mora purgatā declaratio verò fuit facta per Abbatē anno.1422.vnde non poterat nūc hoc declarare.præsertim cum resultat cōtrarietas:nā ex receptione pensionis ꝓ pteritis & futuris annis vr voluisse habere priuationem:ergo nō poterat postea verbo declarare contrarium: cum declaratio sit ꝺria facto: sicut in simili dicimus in protestatione,quæ facto ꝺria nō valet. vt no.in c.cum.M.de consit.& l.nō solum.§ morte.ff.de no.oper. nun.& c.solicitudinem.in fi.de app.vbi dicitur repellendum illū esse,qui in verbo,& facto reperitur contrarius.facit ff. de reg.iu. l.vbi repugnantia.Nec ob.si dicatur q ille qui declarat nihil induxit de nouo:& sic videt q si cupit,possit declarare.vt no. i.l.hr des pala.ff.de testa.ga dico illud ꝑcedere vbi cōstat actū q declarat ꝑcessisse:& ita ꝓprie loquit c.pastoral.§.j.d app. Sd vbi n ꝫstat actū ꝑcessisse,nō pot fieri declaratio, sed oportet q prius ꝓbet præsente parte,act ꝑcessisse,vt ꝓbat in c. peruenit ad nos. d ap. & cle.pñti.iūcta gl.d censi.& c.2 fm leges.de iure lib. 6. sed ī casu nro nō ꝫtitit, q abbas voluerit prima concess. esse extinctam ꝓpter canonē nō solutū: q non potuit hoc declarare ꝑsertim parte non vocata.Nec obst.vt.si dicat q pro aliis annis vsq; ad presentem diē non fuerit facta solutio pēsionis.p d.G.p.sed p d.P. vnde à 1420.solutio fuit facta P.seu eius noīe,& nō p G.p. & sic vr, q saltē ex isto cap.d. Gui.p.sit priuatus iure suo, cū tanto tpe non soluerit.Ad hoc respondeo per no.& sing.d. Gui. de Cu. quē refert & sequit Bar.in l.solennib.C.de rei vendi. vbi ponit illā q. ad literā, dicit.n.q si fundus ꝺcessus in emphyteusim non est de facto penes emphyteutā: sed possessio peruenit ad tertiū q possidet,& soluit canonē per 4. vel x.an.q verus emphyteuta nō soluendo non cadit à iure suo:qa eccl'ia quæ est dña, non pōt mihi opponere de solutione non facta:satis.n. sibi est,q solutio fuit sibi facta à tertio possessore:nā iste census æquiparat tributo. sufficit aūt q tributū à quocunq; soluat ad hoc vt tres non incidat ī ꝑmissum.alleg.,p casu l.forma.§.si cū ergo.ff.de cēsi. all. ēt simile in hac ma:nā mortuo pre debet vasallus j.annum adire dñm, & petere inuestituram:al's feudum perdit.d. c.j. quæ sit pri. causa beannit.pone, q patre meo mortuo tertius incepit feudum possidere,nec volebat mihi restituere: ḡ quia non eram in possel.feudi, non petij inuestituram j.annum, nec præstiti iurm fidelitatis:an

illā ꝫsignet:nec postmodum allegeť ipsum cecidisse à iure suo ꝓp solutiōē nō factā.ad idē tex.in d.c.potuit.vbi dr, q ꝓpnō solutio nē pōt emphyteuta expelli:& pōderādū est verbū expelli:sonat enim in factū nō in ius:& sic innuit q nō est necessaria sīa prinationis:sed sufficit expulsio facti:& ideo gl.vtriusq; iuris cōiter
1 dixerūt,† q authoritate ꝓpria pōt dās expellere emphyteutam ꝓp negligentiā,seu ꝫtumaciā in soluendo debitā pēsionē.vt no. in d.c.potuit.& in d.l.2.tūc hęc qō redditur dubia:nam cū tex. d.l.2.præfigat biennium,post cuius lapsum dat authoritatem dño expellendi emphyteutā,qd temperat tex.in d.c.potuit. nisi emphyteuta celeri satisfactione sibi ꝓuideat:nec in casu nro pōt allegari celeris satisfactio,cū ſteterit p biennium,& vltra biennium illa verba referunť ad modicū tēpus.vt no.gl.ī d.c.potuit.nec pōt dici qd requirať qd fuerit emphyteuta ex actis in iudicio, vel ex:cū aperte hoc esset ꝫ tex.in d.c.potuit.vbi dr,qd nō requiriť monitio, vt soluat ad tps,cum sit à iure ꝑfixum.ad hoc non aduertunt quidā q tenuerūt illā opi.ergo tenuit ꝺcessio seu renouatio facta do.P.& suis filijs dūtaxat:q qdē ꝺcessio fuit sibi facta ann.1416.& sic ꝓ quatuor annos postq fuit cessata à solu.pēsionis.Nec obstat si dicať q abbas S.Thomæ in renouatione facta. liter ipsam fecerit,& in dubio debemus ꝑsumere,qd qs faciat actū meliori modo q̄ pōt.l.3.ff.de milita.test.&in dubio res interpretanda est,vt potius valeat,q pereat.c.abbate de ver.sig.& l.q̄ties.ff.de ver.obl.Nec ob.si dicať, solutio pensionis fuit postea facta noīe Mat.seu eius hæredum: qñ non potuit purgari mora in ꝑiudicium do. P.cui ius fuerat q̄situm per ꝺcessionē sibi ante morā purgatā factā.ar.in c.quis.& quod ibi no de resc li.6. Nec etiā habet obstare si dicať, q saltē sīa declaratoria debuit præcedere anteq fieret cōcessio do.P.per c.fm leges.de hære li.6.& quod no.in l.eius qui delatorē.ff.de iure fis.qa illa iura ꝓcedunt quo ad reprehensionē bonorū fiendā rōne priuationis à iure in ducte,sed quo ad concessionē iuris deuoluti fiendā nō requiriť sīa declaratoria.vt est tex.no,in c.licet ēps.de præb.li.6.& quod ibi no.gl.4.¶ Sed his nō ob.puto cōcessionē factā do P.de iure fuisse nullā: & qd hodie in sua validitate persistat cōcessio prius facta Mattheo,& suis posteris masculis vsq;ad tertiā gnationē,& ꝓ ns q hodie d.bona debeant ꝑsistere apud do. G.p.&no apud filiā do.P.Moueor principaliter,qa præsupposita illa opi.q emphyteusis resoluat ipso iure per solutionē pensionis debito tēpore nō facta:attamen in resolutione requiritur necessario q in terueniat dñi voluntas,al's aūt nō resoluitur.hoc ꝓbat tex.in duplici loco.C.de iure emphy.in d.l.2.vbi tex.bis dicit,qd si dns voluerit,& per illum tex.hoc firmauit ibi Bar.& idē Bal.in d. auth. qui rē. C.de sacrosecc.expresse sensit gl.in d.l.1.ff.si ager vecti.& expressius ibi Bar. cōcludit enim in locis prædictis,q ꝫ emphyteutam rem vendicantē non pōt obijci ad extraneo,q pēsionē nō soluit sed solum à dño & hoc ideo,qa non trāsfertur dnium ipso iure per solutionē non factam: sed dño duntaxat volente. quod dixit ibi Bar.notandum,& mēti tenēdum.ad idem tex.ī d. c.potuit.in fi.vbi dr q emphyteuta non soluens pōt expelli: vñ ponderandum est verbum pōt.dat enim dño facultatem expellendi nō autē expellit ipso facto,qd de hoc verbo pōt no.gl.in regula.1.de reg.iu.li.6.& Bar.in l.fi.ff.de dila.sed in casu nro nō apparet qd abbas S.Thomæ voluerit M.seu eius hæredes esse priuatos,nec ēt tacitè pōt deprehēdi quod hoc voluerit,sed potius ꝓrium,quod clarè colligit ex ꝓceptione pēsionis,q̄ postea sibi fuit soluta ꝓ prætéritis,& futuris annis,nā vr apparet in libro cēsuali eiusdem monasterij,cui fides est adhibenda ꝑsertim in ꝑiudicium monasterij,seu quoad declarandam voluntatem illorum de eccl'ia iuxta ea q̄ habentur, & notanť in c.ad aud.de præscr.& c.cum cām.de prob.facit l.nesenius.& quod ibi no.ff.de neg.gest.& ꝓ Bal.in l.admonendi.ff.de iureiu.& l.nuda.ff.de don. pēsio fuit soluta monasterio nomine. M.seu eius hæredum.ī 17.19.& 20.annis.tam pro pręteritis,quā futuris annis,ex quo euidenter apparet de voluntate dñi qd nō voluerit illū ob hoc esse priuatum.iuxta no.p gl.& doc.in d.c.potuit.l.2.C.de iure emphy.vbi expresse firmat hoc Bar.post alios. & si dicatur q non debet libro cēsuali credi in ꝑiudicium do.P. arg.l.solēnib.C.de rei ven.& qd ibi no. per Bal. in prin. dico hoc ꝓcedere,qñ descriptio fieret seu tenderet directè in prætudiciū alterius.sed in casu nostro adducitur solum ad arguendā voluntatē abbatis,nā negari nō pōt q nō facit præsumptionem de voluntate abbatis q voluerit primam concessionem esse resolutam,propter solutionem non factam ar. in l.instrumenta domestica,& quod ibi no.C.de proba.maximè quia † voluntas hominis nō potest probari nisi cōcurrente cessante voluntate expressa.vt in c.si vero.de sent.exc.facit l.doli.C.de do.& c.2.de renun. lib.6.Nec obst.si dicať quòd iam declarauit voluntatē suā cōcedēdo illa bona do.P.& in dubio fieri interpretatio vt ꝓcessio valeat per l.supradicta:quia dico q si verba dictę cōcessionis rectè ponderētur,nō possunt ad hunc casum referri,qñd.P.hunc prinationis casum non expressit:sed solum petijt dicta emphyteusim sibi renouari:renouatio autem petita per filiū,nō sapit ēam priuationis paternę:sed potius præsupponit existētia & validitatē primę ꝺcessionis.sed ne propter mortē patris,vel rēporis lōgitatē pereat memoria originis rei,solet peti renouatio.vt ꝓbat
4 tex 12.q.2.long.c.2.de precar Hinc est q † successor in feudo debet petere successurā renouari:ac etiā hæres domini debet recognosci perrenouationem fiendā.vt in ca.1.quæ sit prima cābe nefi.ami.& no.in d.l.lōginquitate.cū.n.res emphyteuticaria est oīno reuersa ad dominū,ꝑsertim ꝓpter canonem non solutū,nō fit ibi renouatio ēt quo ad filium,ī noua cōcessio:cū ius primi totaliter sit extinctū.ad hoc.c.2.de feu.& qd not.in c.vnico.de vas.decrepi.eta.Præterea abbas S.Thomę concessit, seu renouauit do P.sub conditione,si rectè peteret renouari:ergo nō videt cogitasse hunc casum priuationis:tūc enim nō fecisset sub qdō ne maximè prædicta,sed assertiuè dixisset, q emphyteusis erat resoluta ꝓpter canonē nō solutū:nec dixisset se renouare,sed potius de nouo ꝺcedere.cū enim priuatio vtilis dominiq resultat in casu nro sit quid pęnale,cū diminuat pattimonium alterius iuxta no.p Ioā.an.in c.fi.de elec.lib.6.& expresse in casu nro firmat Bald. in d.l.2. C.de iure emphy. debemus strictam interpretationem facere:vnde op3 q de dñi voluntate clarè ꝫstet.arg. in l.si ꝑses.& l.interpretatione.ff.de pœnis.& in regula, odia.de reg.iu.lib. 6.vr n.per verba illa appolita in secunda concessione Aboas dubitasse de validitate prioris renouationis:ignoras aūt vr velle maximè in pęnalib.vt in l.nec ignorās.C. de dona.& C. de cond.indebi.l.fi.vbi bonus tex. & per hoc tollitur motiuum, quod in contrariū formari potest si dicatur q mora non potuit purgari post concessionem factā do.P.quia dicendū q cū illa ꝺcessio non valuerit potuit purgari mora quandocunq;nā tpe solutionis pensionis factæ pro pręteritis,& futuris annis nomine. M.seu eius hæredum,non constabat,qd voluerit abbas emphyteutā esse priuatū ꝓpter solutionem non factā,vt ꝑdixi:imo potius ꝑsumitur ꝓrium,vt p3 ex prædictis.Nec ob.si dicatur abbatē declarasse ex postfacto,q illā ꝺcessionē faceret propter canonē, seu pensionē nō solutam: qa cū talis declaratio non fuerit facta post moram purgatam per do.M.seu ipsius nomine,vel eius hæredum,non potuit fieri in prætudiciū primæ ꝺcessionis: nā cessante fuit in solutione ab annis dñi.1412.vsq; 17.& solutio fuit postea facta in 17.pro annis pręteritis: item in 19.& sic ꝓ annis futuris post mora purgatā declaratio verò fuit facta per Abbatē anno.1422.vnde non poterat nūc hoc declarare.præsertim cum resultat cōtrarietas:nā ex receptione pensionis ꝓ pteritis & futuris annis vr voluisse habere priuationem:ergo nō poterat postea verbo declarare contrarium: cum declaratio sit ꝺria facto: sicut in simili dicimus in protestatione,quæ facto ꝺria nō valet. vt no.in c.cum.M.de consit.& l.nō solum.§ morte.ff.de no.oper. nun.& c.solicitudinem.in fi.de app.vbi dicitur repellendum illū esse,qui in verbo,& facto reperitur contrarius.facit ff. de reg.iu. l.vbi repugnantia.Nec ob.si dicatur q ille qui declarat nihil induxit de nouo:& sic videt q si cupit,possit declarare.vt no. i.l.hr des pala.ff.de testa.ga dico illud ꝑcedere vbi cōstat actū q declarat ꝑcessisse:& ita ꝓprie loquit c.pastoral.§.j.d app. Sd vbi n ꝫstat actū ꝑcessisse,nō pot fieri declaratio, sed oportet q prius ꝓbet præsente parte,act ꝑcessisse,vt ꝓbat in c. peruenit ad nos. d ap. & cle.pñti.iūcta gl.d censi.& c.2 fm leges.de iure lib. 6. sed ī casu nro nō ꝫtitit, q abbas voluerit prima concess. esse extinctam ꝓpter canonē nō solutū: q non potuit hoc declarare ꝑsertim parte non vocata.Nec obst.vt.si dicat q pro aliis annis vsq; ad presentem diē non fuerit facta solutio pēsionis.p d.G.p.sed p d.P. vnde à 1420.solutio fuit facta P.seu eius noīe,& nō p G.p. & sic vr, q saltē ex isto cap.d. Gui.p.sit priuatus iure suo, cū tanto tpe non soluerit.Ad hoc respondeo per no.& sing.d. Gui. de Cu. quē refert & sequit Bar.in l.solennib.C.de rei vendi. vbi ponit illā q. ad literā, dicit.n.q si fundus ꝺcessus in emphyteusim non est de facto penes emphyteutā: sed possessio peruenit ad tertiū q possidet,& soluit canonē per 4. vel x.an.q verus emphyteuta nō soluendo non cadit à iure suo:qa eccl'ia quæ est dña, non pōt mihi opponere de solutione non facta:satis.n. sibi est,q solutio fuit sibi facta à tertio possessore:nā iste census æquiparat tributo. sufficit aūt q tributū à quocunq; soluat ad hoc vt tres non incidat ī ꝑmissum.alleg.,p casu l.forma.§.si cū ergo.ff.de cēsi. all. ēt simile in hac ma:nā mortuo pre debet vasallus j.annum adire dñm, & petere inuestituram:al's feudum perdit.d. c.j. quæ sit pri. causa beannit.pone, q patre meo mortuo tertius incepit feudum possidere,nec volebat mihi restituere: ḡ quia non eram in possel.feudi, non petij inuestituram j.annum, nec præstiti iurm fidelitatis:an

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem ꝑ hoc ſim priuatus? Gui. & Bal. poſt eũ tenent qd nõ, p d. §. ſi cũ ego. nam ex quo nõ habeo cõmoditatem non teneor ſubire onera feudi. Itẽ ex quo nõ ſum ĩ poſſeſſione, nõ dicor eẽ in dolo, non petendo inueſtiturã ergo nõ debeo incidere in pœnã, vt in c. ſi. de feud. ali. p to. nec tertius poſſeſſor, qui ſoluit põt me excludere. nec poteſt allegare præſcriptionem, cum non habeat titulum legitimum, & præſertim ſi eſt in mala fide, vt in caſu noſtro. Concludo ex omnib. prædictis quod dictæ res emphyteuticariæ debent exiſtere penes G. p. vigore primæ conceſſionis, cũ ipſe ſolus remanſerit de poſteritate maſculina dicti M.

¶ Conſilium lxviij.

1 *Conſtitutio vbicunque ex gitur iuramentum ad tacturam ſcripturæ, non eſt conſtitutioni ſatisfactum ſi præſtatur iuramentum ſine tactura.*
2 *Scriptura nõ tabellionis nõ facit fidẽ, n ſi ſit ſtatuto, vel conſuetudine approbata.*
3 *Notarius qui fuit rogatus debet per ſe totum inſtrumentũ complere, & non per alium, niſi hoc facit iud cis authoritate.*
4 *Iudex vbicunque declarat aliquem eſſe inhabilem ad officium, vel incidiſſe in pœnam ſtatuti, debet prius citare partem, & audire ſuas defenſiones.*

QVANQVAM Super vacatione data ſer Bartholomæo notario Senenſi per officiales ad huiuſmodi deputatos, multa ad ipſius iniuſtitiam allegentur, mihi tamen duo verſuntur præciuè ſi in facto veritate nitantur, quorum vnum concludit illius vacationis iniuſtitiam, reliquum vero nullitatem. ¶ Primo mihi nanque præſupponitur Senenſi cenſura cautum fore, vt debitores cõis deſcribantur per camerarium deputatum ad hæc, manu propria & ſic deſcripti in illo libr. Speculi vulgariter nũcupati, debent lacerari, ſi extrahãtur, vel eligantur ad aliquod cõe officium: dictus autem ſer B. non reperitur ſcriptus manu ꝓpria camerarij, ſed alterius: ergo talis ſcriptura non debuit facere ſufficiẽtẽ fidẽ: quod multipliciter oſtendo. Primò nãq; induco glo.
1 no. quæ cõiter approbatur in c. vt circ. de ele. lib. 6. quæ dicit † ꝙ vbicunque conſtitutio exigit iuramentum ad tacturã ſcripturæ non eſt conſtitutioni ſatisfactum, ſi præſtatur iuramentum ſine tactura: cũ. cõſtitutio exigat tacturam pro ſolennitate actus ad maiorem tenorem: facit quod no. gl. in ele. j. de hære. forti⁹ ergo in caſu noſtro non eſt ſatisfactũ ſtatuto ſi exigit vt manu ꝓpria camerarij deſcribãt debitores. & d. ſer B reperiẽ deſcript⁹ manu
2 alteri⁹. ¶ Sed dò facit, quia † regulariter ſcriptura nõ tabellionis ñ facit fidẽ: niſi ſit ſtatuto vel cõſuetudine approbata. vt c. dilect⁹. de fi. inſtr. facit quod no. Bal. in l. j. C. de ſum. tri. ſtatutum ergo Senenſe dans poteſtatẽ camerario deſcribendi debitores, & fidem ipſius ſcripturæ adhibẽdo, vt elegiſſe fidẽ, & induſtriã ꝓſonæ camerarij: ꝑſertim in caſu noſtro, in quo expreſſe ſtatutum requirit, vt manu ꝓpria camerarij fiat deſcriptio: ergo ſcriptura alterius manu ibidẽ reperta, non debet facere fidẽ, præſertim ex quo camerarius nõ atteſtetur ibidẽ in alia ſcriptura alium ſcripſiſſe eo mandãte. ad hoc optimè facit qd in ſimili no. in c. ſi. de of. del. §. is aũt. vbi dicitur, qd is cui iniungitur, vt perſonaliter negotiũ exequaſ, nõ põt alteri illud cõmittere: cũ videaſ electa fides, & induſtria ꝓſonæ. cõcor. c. is cui. eo. ti. in 6. vbi plus probat litera, ꝙ is cui ſimpliciter ꝯmittit nudũ miniſteriũ, in quo verſatur fides, & induſtria, l. 3 non dicaſ ꝙ ꝓſonalit⁹ exequatur, nihilominus vſ ĩ dubio electa induſtria, & fides perſonæ, vt alteri cõmittere non poſſit: ergo nõ debet facere fidẽ in caſu nſo, in quo nõ apparet ꝯmiſſionem fuiſſe alteri factã ꝑ camerarium. ad idẽ facit qd no. Bar. in l. j. C. de præpoſi agẽ. in reb. li. 12. vbi per illum tex. dicit ꝙ poſitus in aliquo officio nõ põt regulariter per aliũ deſeruire: ni ſi in aliis multũ pro repu. laborauerit, & tũc ſi vult dẽt deſeruire per hominẽ ęquæ ꝺditionis, nõ aũt p quẽlibet: q̃ oĩa ceſſant in caſu noſtro. Præterea facit quod de tabellione no. gl. in auth. de tabel. §. nos aũt. & c. cũ P. de fi. inſtr. dicunt enim illæ gl. per tex. &
3 ꝓcal. §. nos aũt. † ꝙ notarius q fuit rogatus, dẽt per totũ inſtrm complere, & nõ p aliũ, niſi hoc faciat iudicis authoritate: & ſeq tur hoc dictũ Hoſ. in c. inter dilectos. de fi. inſtr. & Io. An. in addi. Spe. in ti. de inſtr. edi. §. inſtrumẽtũ. ver. itẽ opi. Et ſaltẽ illud dictũ vſ indubitanter verũ, q̃ñ in inſtrumento, vel libro notarij reperiſ ſcriptura manu alterius, de quo ipſe non atteſtatur ibidem in alia ſcriptura. eſt enim præſumptio qd falſo illa fuerit per aliũ appoſita, vt d. c. inter dilectos. & c. cum venerabilis. de relig. do. fortius ergo hoc dicẽdũ in caſu noſtro, vbi officiũ ſcribẽdi, & fides daſ nõ notario, vt p aliũ ſcriptura facta fidẽ nõ faciat. vt no. in c. q̃ñ ꝺ. de prob. vbi Hoſ. expreſſe tenuit, ꝙ deputati ad ſcribẽdũ acta iudicialia, nõ poſſunt per aliũ ſine iudicis authoritate ſcribere: cũ ſit eorũ electa induſtria, & fides: q̃q̃ Inn. tenuerit ibi oppoſitũ: tñ reqriſ ꝙ is cui officiũ ꝯmiſſum fuit, declarauerit per ſubſcriptionẽ vel ſigillũ, ꝙ eius authoritate fuit factũ, quod in caſu noſtro minimè interuenit. Ex quib. omnib. euidenter concluditur ꝙ ſcriptura facta in d. libro manu alterius q̃ camerarij, nõ facit fidẽ, vt d. ſer B. debeat habere vacationẽ, & per conſequens vacatio ſibi ꝑ officiales data fuit iniuſta: & præſertim eſt in caſu noſtro ꝓſumptio contra dictã deſcriptionẽ: qa camerarius in breui tranſſumpto qd fecerat de deſcriptis in libro, nõ erat deſcriptus. d. ſer. B. Hinc ẽ quod fuit extractus, & acceptatus ad officiũ, nec fuit laceratus ſicut ſolet de alijs fieri: hæc n. oĩa adminiculãt ꝺ dictã ſcripturã. ar. cũ cãm. & quod ibi no. de ꝓb. & l. 3. ff. de teſti. ¶ Ex ſecundo capite vacatio eidem ſer. B. data, videt nulla ex defectu citationis: dr enim qd dicti officiales dederunt ei vacationem eo prinõ vocato, nec audito: ex quo ꝓfecto ſatis poteſt dici, ꝙ eorum
4 declaratio fuerit nulla. † Quoniã vbicũque iudex dclarat aliquẽ eſſe inhabilẽ ad officiũ, vel incidiſſe ĩ pœnã ſtatuti, debet prius citare partẽ, & audire ſuas defenſiões. text. eſt no in c. cũ ſm leges. in ſi. de hr̃d. li. 6 no. Bar. in l. eius qui delator. ff. de iure fiſc. hĩc dixit gl. no. in c. cupientes. §. cæterũ. de cle. lib. 6. ꝙ l. à ſententia ſeu pœna legis, vel ſtatuti non poſſit appellari, vt l. ſi qua pœna. ff. de verb. ſig. & c. qa nos. & eo cõſuluit. de ap. tamen à ſententia iudicis declarãtis quẽ incidiſſe ĩ pœnã legis, ſeu ſtatuti, põt appellari: qa iudex potuit malè declarãſſe. ſeu ſententiã ſe. Præterea regulr nõ valet quicquid ſit per iudicẽ parte abſente in eius prẽiudicium citatiõe non præmiſſa ſaltem reſpectu eorum quę ſunt grauis ꝓiudicij: vt c. oĩa. & c. cauẽt. 3. q. 6. no. Bart. in l. nec quicq. §. vbi decretũ. ff. de offi. pr̃õ. videtur tex. & gl. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de ꝓſti. & bona gl. in ele. præſenti. de cenſi. & cle. 2. de pœnis. in verbo, cõſtitit. vbi patet iudicẽ nõ debere declarare quẽ incidiſſe in excõicationẽ eo nõ vocato: nã cãrũ merita partium aſſertione pandunt. l. 1. C. ſi per vim vel alio modo. c. tũ ex literis. de in integ. reſt. quinimo plus voluit Inn. in c. tua. de coha. cler. & mul. prope ſi. ꝙ etiam in notoriis non valet ſnia, niſi prius citeſ reus & exponaſ ſibi factũ, & audiãtur ſuę defenſiões. cũ multa dicanſ notoria q̃ non ſunt. c. 2 ſoluit. de ap facit c. ſi. de offi. del. li. 6. iuncto c. 1. c. ti. & li. & q̃ videaſ facere in ꝓriũ qd ipſe in c. q̃ to de trãſla. epi. & tex. in t. cũ olim. de re iudi. & c. bonæ. de ele. tñ veritas eſt ꝙ vbicũq; defenſio põt cõpetere abſenti, ſemp requiriſ citatio q̃tunecũq; factũ dicaſ notoriũ ſecus vbi certo eſt nulla defenſionẽ cõpetere abſenti. quo caſu ꝓcedũt ꝓtraria. ad hoc. l. 2. § qd ſi de frumẽtaria. ff. d. admi. re. ad ciu. perti. & ibi ꝓ glo. vbi per illũ tex. no. dixit ꝙ reuiſores rationũ debitoris communis poſſunt pronuntiare ꝓtra abſentes, ex quo aſſignant libros ſuos, ĩ quibus ſunt deſcripta omnia, ſcilicet introitus: vnde nulla alia defenſio poterit cõpetere: ſed ĩ caſu nſo hoc nõ cõtigit, cũ ille liber nõ fuerit ſcriptus p. d. ſer. B. ideo potuiſſẽt ꝙ illũ multa opponere, maximè cũ ſcriptura eſſet facta manu alterius. Iteꝝ potuiſſe ꝓbare ſe nõ debitorẽ cõi. qa l. 3 ſtatutũ de prima fronte fidẽ ſcripturæ illius libriũ tamen ꝑ hoc tollit, quin poſſit probari ꝯtrim: maximè in caſu noſtro, vbi ꝓbatio nõ eſt plena. ad hoc. c. continebatur. de deſpon. impu. iuncto c. propoſuiſti. de ꝓbatio. Ex quibus omnibus infertur, ꝙ illa pronuntiatio officialium fuit nulla ex defectu citatiõis, & quia non fuerunt auditę defenſiones dicti ſer. Be. debet ergo audiri, & citari, & inquiri de prædictis. quæ ſi vera ſunt, nõ debet vocationem habere.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

CASVS ĩ his terminis proponitur. Quidam dñs Antonius Mathei quadam domũ ſuã vẽdidit cuidam Maritano, retento penes ſe dictæ domus dñio. donec do. M. exolueret totũ pretiũ cõuentum: cũ aũt. d. M. ceſſaret in ſolutiõe maioris partis pretij. d. Ant. venditor impetrauit ad omnẽ cautelã à iudice, potẽtiarẽvẽ dendi dictam domum pro reſiduo pretij: hoc tñ ĩ licentia antedicta, expreſſo, vt illã venderet prẽmiſſis ſubhaſtationib. plus offerẽtibus demũ factis per nunciũ dictis ſubhaſtationibus, cũ non apparuiſſet aliqs q vltra 150. flore. obtuliſſet. d. Ant. & M. cõmuni cõcordia vendiderunt ꝑfatã domum inſolidũ cuidã Angelo ꝓ pretio 150. flo. aſſeruit tandem do. An. ſe vendere dñij, & ꝓpriatis ſibi reſeruati tẽpore vẽditiõis factę do. M. ac vigore licẽtię ꝑfatę ſibi à curia ꝙeſſę poſtremo illĩc ad tres ferẽ dies. d. An. ſpõte & ex mera liberalitate, ꝓmiſit ſolẽniṫ d. M. d. domũ pro dicto ꝓtio 150. flor. elapſis prius. 5. annis. & nõ pri⁹, vẽdere. & vẽditionis iſtrm facere: nũc aũt mortuo. d. Anto. d. M. dicit contractũ venditionis factę. d. Ang. fuiſſe fictum, ſimulatũ, & pignoratitiũ, & ĩ forma venditionis conceptum, & inſtat, vt penſiones è medio tẽpore ex d. domo pceptę vel q̃ peĩpi poterit, debeãt in dicto ꝓtio, ſeu ſorte dictorũ. 150 flo. cõputari, ꝺdicente d. Ang. & dicẽte dictum ꝯctum fuiſſe veræ venditionis Quæritur quid iuris.

¶ Conſilium lxix.

1 *Contractus factus in forma venditionis præſumitur fictus & ſimulatus: & vere pignoratitius, vb. cunque cõcurrit modicitas pretij, & pactũ de retrouendendo.*
2 *Emptor ſi ſoluit partẽ pretij, licet non poſſit agere ex empto, antequam totum pretium ſoluat, tamen poſt quam ſoluerit pretium integrum, poterit petere fructus, ſeu redditus pro rata eius pretij, quod ſoluit.*

VIDETVR Primò ꝙ dictæ penſiones debeant extenuare ſor
1 tẽ ſeu pretium dictorũ. 150. flore. qd ꝓbaſ ſic: † vbicunque concurrunt duo, ſcilicet modicitas pretij, quæ hic in facto per d. M. allegatur, & pactum de retrouendendo prę ſumptio iuris eſt, qd contractus

ꝯctus factus in forma venditionis, ſit fictus, & ſimulatus, & verè pignoratitius. vnde fructus percepti, & q̃ percipi potuerunt, debẽt ĩ ſortẽ ꝑputari. vt ꝓbari vſ ĩ c. ad noſtrã. de emp. & ven. facit c. illo vos, de pign. no. gl. in c. 2 queſtus. de vſur. & Arch. ĩ c. qa pleriq; 14. q. 3. & præſertim in caſu nſo dẽt præſumi fraus, ĩ quo pactũ de retrouẽdẽdo nõ fuit liberũ, & abſolutũ, ſi ꝓmiſit retrouẽdere poſt 5. annos à tpe vẽditiõnis: & ſic volebat ꝓ illis quinque annis rõne vſuræ habere ꝙmoditatẽ domus. & de hoc vſ prima fronte tex. in d. c. ad noſtrã. inſurgit. n. multipliciter ex ꝓdictis ꝑſumptio fraudis. primò ex modicitate ꝓtij q̃ hic allegaſ. ꝑſumit. n. qualitas ꝯctus ex q̃titate pretij. l. p diuerſas. C. mã. & no. gl. in l. j. ff. de ſuperñ. & Bar. in l. cotẽ. §. q maximos. ff. pub. Scdò oriẽ præſumptio fraudis: qa noluit obligare ſe ad retrouẽdẽdũ q̃cũq;, ſed poſt quinquenniũ: & ſic eſſet certus recipere ꝙmoditatẽ ſeu penſiones domus p quinquenniũ: vt no. do ĩ d. c. ad noſtrã. ¶ Sed his nõ obſt. arbitror q̃ in caſu nſo nõ dr ꝑſumi ꝯctus pignoratitius: & ꝑſuppoſito qd eſſet, nõ dr audiri d. M. petẽs ꝙpenſationẽ penſionũ eo modo q̃ petit. Quod aũt nõ dẽat ꝑſumi ſimulatus, & p ꝑns pignoratitius, ſed potius verus ꝯctus emptionis, & vẽditionis: Primò ꝓbo p ea q̃ ipſam vẽditionẽ præceſſerũt. nã iudex fuit aditus per do. Ant. vt dareť ſibi prãs vendendi ꝑ reſiduo pretij, & multis ꝓmiſſis ꝓiudicẽ fuit data ptãs cũ hoc, ꝙ fierent ſubhaſtationes, & plus offerenti daretur qd ſecutũ extitit, vt dixi in caſu nſo: nec fuit aliquis repertus, q̃ obtuliſſet vltra d. prætium 150. flo. q̃ nõ dẽt ꝑſumi fraus. ar. l. nõ eſt veriſimile. ff. quod met. cau. & l. tr̃aſactione. C. de trãſac & l. j. C. de ꝑdi. decu. ſine dec. nõ ali. li. 10. & qd ibi Bar. & ꝑ Spe. in ti. de emp. & vẽd. ſ. nũc dicẽdũ. verſ. bẽ ſcias. & Bal. ĩ l. cũq;. C. de bo. q̃ li. & in prima ꝓſtitutione, in lib. feu. in his. n. iurib. legiť, & no. ꝙ interueniẽte authorita te iudiciaria nulla fraus eſt præſumẽda. Scdo principaľ r ad fraudẽ excludẽdã factũ, ga venditio d. Ang. fuit facta principaľ r p d. An. penes quẽ erat dñiũ dictæ domus. l. 3 in inſtfo ad maiorẽ cautelã fuiſſet, ꝙ ẽt. d. M. vẽdebat, & quilibet eorũ inſolidum: ſed certum eſt ꝙ ex perſona d. Ant. nõ eſt ꝑſumẽda aliqua fraus vel ſimulatio, cũ ipſe eſſet ditiſſimus, nec vẽdebat ꝑ neceſſitatẽ. vt cũctis in hac ciuitate Senarũ notũ eſt, ſed ꝓ reſiduo pretij qd habere debebat: nec ſibi fuit factũ pactũ de retrouẽdẽdo: nec ẽt vilitas ꝑtij interuenit ex parte ipſius: ceſſant. n. in perſona ſua oẽs ꝓiecturę inducẽtes prę ſumptionẽ fraudis: dẽt ergo ceſſare oĩs ꝑſumtio. arg. c. cum ceſſante. de ap. cũ ſi. Tertiò me mouet interuallũ tpis int venditionẽ facta do. Ang. & pactũ de retrouẽdẽdo factũ d. M. nã vẽditio fuit facta die. 20. Februarij: & pactũ fuit factũ die j. Martij eiuſdẽ anni. vnde venditio fuit purè facta, nõ aũt ſub pacto de retrouẽdẽdo: pactum aũt de vendendo fuit poſtmodum factũ ex mera liberalitate do. Ang. vt dr in inſtfo: & ſic nõ põt ex hoc ſumi ꝓiectura ſimulationis. optimè facit qd in ſimili no. in pacto legis ꝓmiſſorię, quod ĩ pignorib. reprobať, ſi interuenit tpe ꝑſtituti pignoris: ſecus ſi ex interuallo, cum tũc nõ ſit neceſſitate ſtrictus. vt no. Cy. in l. fi. C. de pig. & cano. in c. ſignific. de pig. ita dicẽdũ in ꝓpoſito, ꝑſertim q̃ magis eſt põderãdũ: qa principaľ r vẽdidit d. do. Ant. apud quẽ remãſerat dñium eiuſdẽ domus, cũ q̃ nec añ nec poſtea, interuenit aliq̃ pactũ. Quarto principaľ r, qa præſuppoſito q̃. d. Ang. emiſſet dicta domũ ꝓ minori iuſto pretio, nõ tñ per hoc cõpeteret facultas prefato M. repetẽdi penſiones, vel ꝙputandi in pretio. 150. flo. multiplici rõne. Primò, qa ſi fuit vera venditio, tenuit: l. 3 potuiſſet agi cõdictione. l. 2. C. de reſcin. vẽd. & c. cum dilecti. de em. & ven. vt ſuppleatur iuſtum pretium, vſ res reddať, & hoc ſi interueniſſet deceptio vltra dimidiã iuſti ꝑtij. q̃ hic negať ĩterueniſſe: nec hoc caſu potuiſſet vel poſſet iſte M. ageť. qa ipſe l. 3 vendiderit vnà cũ d. do. Ant. iſo lidum: nõ tñ effectualiter rẽ tradidit, cum dñium domus non eſſet penes eum: ſed penes dictum do. Ant. q reſeruauit ſibi dñiũ domus, donec totum pretium integrè ſoluereť: quod tñ nihilominus apud eum remanſiſſet, preſuppoſito ꝙ pactum illud non fuiſſet appoſitum: qa de iure res vendita nõ efficiť emptoris, niſi tradať, & ꝑtium integrũ ſoluať. niſi fuiſſet habita fides de pretio. vt inſti. de rerũ diui. §. venditæ. & l. traditionib. C. de ap. Iſte ergo. M. ad nihilũ agere põt ꝺ. d. Ang. cum venditio per eum facta nullum habuerit effectum. vt. n. prædixi, qlibet illorum vendidit inſolidum: ſed dñium tranſtulit ſolus d. Ant. apud quẽ erat. Tertiò ſua venditio duntaxat habuit effectũ. Itẽ ꝑſuppoſito, & nulla tenus cõceſſo, qd dicta venditio fuiſſet ſimulata, tñ nõ video q̃ iure poſſeriſte M. repetere omnes penſiones, ſicut repereverelle vſ: qa cũ nũquã acq̃uierit dñium illius domus, vt p 3 ex ꝓdictis, ergo nõ põt petere penſiones inde ꝓueniẽtes q̃ ſpectãt ad dñũ, & nõ ad emptorẽ: quinimo nõ potuiſſet d. M. agere actione ex empto ad rẽ tradẽdã, ex q̃ nõ ſoluerat totũ pretiũ. vt eſt tex. in l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. emp. dixit tñ ad ꝓpoſitum no. Bar. in
2 d. §. offerri. † ꝙ ſi emptor ſoluit partẽ pretij, l. 3 nõ poſſit agere ex empto; antequã totũ ꝓtiũ ſoluat: tñ poſtq̃ ſoluerit pretiũ integrũ, poterit petere fructus, ſeu redditus ꝓ rata ei⁹ pretij, qd ſoluit. al legat pro caſu. l. fi. ff. de fun. do. & idẽ ibi firmat, ita ꝙ etiã ꝑſuppoſito qd nõ fuiſſet vera venditio, ſed ſimulata: nõ tn poſſet d. M. volẽs nũc ſoluere reſiduũ ꝓtij petere pẽiões niſi, ꝙ rata eius ꝓtij qd ſoluit: ſed in caſu nſo nil petere põt: qa nõ dr ꝑſumi vẽditio ſimulata rõnib. pdictis: ad ꝓria ſ. formata p 3 reſponſio ex dictis.

Conſilium lxx.

1 *Princeps nunquam intendit præiudicare tertio, niſi de illo mentionem faciat.*
2 *Surreptio in literis gratioſis vitiat gratiam ipſo facto.*

IDDEIVRE Quæritur, an viſo quodã indulto apoſtolico ciuitatis Montisflaconi conceſſo, videatur dictę ciuitati conceſſũ caſtrum Caſtellonchi. & in facto præſupponitur qd dictũ caſtrum nõ erat nec eſt de territorio, comitatu, vel diſtrictu ciuitatis Viterbienſis, aut caſtri Bulſenæ ſeu illorũ de illo caſtro Bulſenę. Et profecto ſi id qd ſ. in facto ꝑſupponitur veritate nitatur, res vſ mihi prorſus indubitabilis multis ex rationib. Et principaliter quia Papa Grego. conceſſionem illam fecit ſub conditione extrinſeca: videlicet ſi & inquantum illud caſtrum, & quædam alia ibidẽ conceſſa ſint vel vnquam fuerint de territorio, comitatu, & diſtrictu ciuitatis Viterbien. vel aliquorum de ciuitate Viterac caſtro Bu. & c. vt clarè patet ex tenore priuilegij: cõditione ergo falſa exiſtente annihilatur conceſſio: vt patet per totum tit. de cond. ap. & præſertim in c. ſuper eo. & c. per tuas. eod. ti. & per totum ti. C. de cond. inſer. no. gl. in ſimilib. terminis in cle. vnica, de of. deleg. & Inn. in c. ſi. de præſum. quinimo plus dico in caſu noſtro. ꝙ cum conditio fuerit de præſenti, & de præterito: vt patet per illa verba ſunt, vſ vnquã fuerunt, & c. ꝓceſſio à principio quo ad illud caſtrum nihil valuit: ga ꝺditio de præterito vel præſenti actum non ſuſpendit: ſed ſi eſt falſa, diſpoſitio eſt nulla ſi vera, illico tenet. vt l. cum ad ꝑſens. ff. ſi cert. pe. & l. ꝺditio in ꝑteritũ. ff. de ver. ob. & inſt. eo. §. conditiones. cum ſi. & hæc ſola conſide ratio ſufficeret ad victoriam eãe. S 3 ad maiorem claritatẽ ſubij
1 ciã alia motiua: & ſic fm in ordine. † Princeps nunquã intendit præiudicare tertio, niſi de illo mẽtionem faciat. l. 2. §. ſi gs à principe. ff. ne quid in loco pub. hinc eſt quod ſi cõmittit cãm inter duos appellatione remota, non videtur quoad ꝓiudiciũ tertij ap pellationẽ remouiſſe: vnde tertius ſentiens ſe in eadẽ cã ꝓgraua ri, põt, remotione appellationis non obſtante, appellare. vt c. ſuper eo. de of. del. hinc no. dixit gl. in c. 2. de deci. li. 6. & Inn. in c. dudũ. d priuil. ꝙ priuilegiũ ñ valet ſi nõ faciat mẽtiõẽ d poteſtiõe bona fide ab alio quæſita, l. 3 mentionẽ agat de ꝓprietate alterius: ſed in caſu nſo papa nõ fecit mentionẽ de ꝓprietate & poſſeſſiõ. ſ. lorum ad quos ſpectabat d. caſtrum Caſtelconchi ergo d. conceſſio nulla. ¶ Tertiò probatur alia ratione: papa intendebat ĩ hoc facto non ſolũ conſulere iſtis de Monteflaſcono: ſed etiam punire illos de B. & E. vt expreſsè colligiť ex præfato indulto in verſ. nos igiť attendẽtes. ſed in caſu noſtro nõ puniret illos, & ad eos d. caſtrũ non ſpectaret, ſed ad alios: ergo ceſſat d. conceſſio: nam vbicunque princeps mouet ex duab. cauſis ſic ꝓſideratis, illarum altera deficiente ceſſat diſpoſitio vt probať in c. q̃ñ frequenter. §. porro. iuncto §. ſi autẽ. vt lit. nõ cont. Præterea & quarto ſurreptio in literis gratioſis vitiat ipſo facto gratiã. † l. fi. ff. de nata. reſt. c. j. & ij. de fil. præsb. lib. 6. & in c. ad aud. & qd ibi no. dereſe. ſed in caſu noſtro interuenit ſurreptio plurib. modis, vt colligitur ex prædictis, & tenore priuilegij: ergo d. conceſſio nulla quo ad caſtrum Caſtel. licet poſſet valere quo ad alia in eodem priuil. conceſſa, in qb. nulla fuit cõmiſſa ſurreptio, vt eſt tex. in c. ſuper eo. d reſcr. lib. vj. Sed hic cadit alia quæſt. neceſſariò hic examinanda ꝓ alios conſulentes omiſſa, cui. ſi incumbat onus, ꝓbandi, q̃ d. caſtrum Caſtel. fuerit vel non illorum de Viterb. vel Bulſ. an illis d Monteflа. qd illorũ fuerit, an V. vel B. incumbat onus, ꝓbandi ꝙ pertinebat ad alios: qd eſt quærere, ſi de ſurreptione opponiť ꝯ literas principis, cui incumbat onus probandi, an impetranti, an excipienti. quã q. plenè examinat Io. an. in c. j. de lit. ꝺte. lib. vj. vbi poſt multa diſtinguit expreſſum à tacito, vt veri expreſſionẽ probet impetrans: excipiens. n. hoc caſu negat. impetrãs verò aſſerit: debet ergo probare aſſertionem ſuam eſſe verã. arg. ff. de prob. l. ei incumbit. ad idem adduco c. ij. de reſc. vbi dr, ꝙ iuré ſcripto in telligiť clarè, ſi preces veritate nitanť: ergo oportet ad purificationem gratiæ, vt impetrans probet narrata ꝓ eum fore vera: tacitũ verò probet excipiens, cum ipſe aſſerit aliquid tacitum, quo expreſſo papa non conceſſiſſet litteras: in caſu autẽ noſtro opponitur de ſurreptione, non autem de ſuppreſſiõe probent: ergo ipſi impetrantes id qd narratur in impetratione. ¶ Secundò caditur hic alia difficultas, Vtrum ſufficiat illis de Monteflaſcono ꝓbare ꝙ d. caſtrum Caſtellonchi aliq̃ fuerit illorum de Viterbio vel caſtro Bulſenæ: licet tpe cõceſſionis eſſet alterius. Et videtur primò qd ſic: quia hoc expreſſe voluit Papa in ſuo priuilegio, vt patet ibi, Sunt, vel vnquam fuerunt, &c. ergo ſatis eſt qd fuerunt illorum, l. 3 tunc tempore cõceſſionis erat ſub Papa duntaxat: & tunc ſufficit ꝓbare ꝙ aliquando fuit illorum: licet tempore ꝓceſſionis nõ eſſet eorum: & hoc caſu verificenť illa verba ĩ ꝑterito

Universidad de Deusto
Biblioteca

prolata: Papa. n. vī voluisse prēiudicare iuri suo. arg. c. cū dilect. & quod ibi no. de consue. debet. n. priuilegium latè interpretari ad ꝓiudicium cōcedentis. vt no. Inn. in c. olim. de ver. sig. & Bar. ī l. beneficium. ff. de const. princ. Aut castrum illud fuit ista rum d Viter. vel de Bulsena, si tpe cōcessionis erat aliorum respectu ꝓ prietatis, vel possessionis iustę: & tunc nō valet priuilegium tg nō faciēs mentionē de iure tertij. vt no. Inn. in d. c. dudum. & gl. in d. c. ij. de deci. li. 6. debet. n. priuilegium strictè intelligi quatenus prēiudicat iuri tertij: vt no. Inn. in c. ęterum. de don. & Bar. in d. l. fi. & gl. in c. canonicè. de of. or. lib. 6. Intelligatur ergo priui legiū ī casū supra scripto, & satis est ꝙ pōt aliquid operari, iuxta id qđ legitur, & notaī in l. si qñ. C. de inoffi. test. non. n. per verba generalia præsumiē princeps velle iuri alterius ꝓiudicare & illo non habita mentione: præsertim in præiudicium illorum q fuerunt olim domini, cum nemo debeat alterius odio prægrauari: vt regula nemo. de reg. iur. lib. 6. & 56. di. satis peruersum.

Casus consilij sequentis.

CASVS TALIS. Quidam clericus nomine eccl'iæ suæ percepit decimas sibi de iure cōi nō debitas ex quodam agro pro parte eulto, per tūn tps quod sufficit ad præscriptionem: nunc autem alia pars agri, de qua non est memoria ꝙ fuerit culta ducīt ad culturā, ita ꝙ inde percipiuntur fructus. ex quibus decima est ecclesiæ soluenda. Dubitaī cui hæc decima debeatur, an ecclesiæ quæ præscripsit decimas partis cultæ, an vero illi cui de iure communi, vel consuetudine debentur decimæ illius territorij.

¶ Consilium lxj.

1 *Exercens aliqua iura episcopalia illa sola præscribit.*
2 *Nouale quid dicatur quo ad solutionem decimarum.*
3 *Exercens vnum actum iurisdictionalem animo acquirendi vniuersalem iurisdictionem in loco, videtur iurisdictionem in totum acquirere, quomodo alius non sit in possessione generali.*

VIDETVR Prima fronte dicendum ꝙ hęc decima debeatur ei, cui de iure cōi, vel cōsuetudine debent vniuersaliter illius loci decimæ: vt apertè ꝓbari vī in c. cū contingat. de deci. vbi dicit, quod ei qui præscripsit decimas in certa parochia, nō debēt decimæ noualium quæ in eadem parochia insurgunt, sed potius ei, ad quem de iure cōi pertinet in illa parochia decimarum perceptio. & est decisionis illius ratio secundum doc. ibi, quia tūn præscribitur, quantum possidetur: cum sine possessione præscriptio ꝓcedat. c. si diligenti. de prescrip. & regula sine possessione. de reg. iur. li. vi. pars ergo nō possessa, & per ꝙns nec præscripta, remanet proprietario. ar. l. siue possidetis. C. de ꝓb. & l. j. §. si quis hoc interdicto. & quod ibi no. Bar. ff. de itine. actuq; priua. & per Inn. in c. cumana. de ele. ergo idem punctualiter dicendū in casu nostro: cum enim iste, de quo quæritur, non possederit, quo ad ius decimandi, nisi partem cultam agri, de reliqua vero parte nihil perceperit. ergo concludendum ꝙ non præscripserit: & per ꝙns illa pars remanserit illęsa apud proprietarium, siue sit proprietarius de iure cōi, siue ex cōsuetudine, vt in hoc nō videatur hē da differētia ga ex hoc pars inculta nō est acquisita ꝑscribenti ex possessionis defectu: nec ꝓprietario qualicunq; videtur adempta: nā, vt dixit text. l. nec vtilem. ff. ex qui. cau. ma iniquissimum est dñium auferre, quod vsus nō abstulit: neque enim intelligit amissum, quod alteri alatum nō est: ad idem c. auditis. de præscr.

1 & c. cum olim. eo. ti. vbi ꝓbatur, † ꝙ exercēs aliqua iura episcopalia, illa sola præscribit, nec extenditur possessio ad alia, etiā ꝙns milia. & idem voluit in effectu Bar in d. §. si quis hoc interdicto. Præterea præscriptio est odiosa, tanq ius alterius absorbēs. 16. q. 3. ca. placuit. 2. §. pōt. ergo debet restringi quātum fieri pōt. ad p dicta etiā facit c. tua. j. de deci. vbi disponit, ꝙ ad cōcessionē deci marum alicuius parochiæ in feudum laicis factum, nō venit de cima noualium. reddens ibi tex. rationem: ga talib. non est exrē dēda licentia, sed potius relaxanda. & pōderāda est hæc ratio, quę satis facit ad hunc præscriptionis articulū. licet secus sit in concessione facta ecclesiasticæ pſonæ. c. ex parte. eo. ti. ga ibi vertitur fauor, & nō odium. ¶ Sed his non obstantib. contrariam sententiam arbitror de iure prævalere, scilicet ꝙ hæc decima de qua q ritur, debeaī præscribenti. Moueor primo per tex. in c. j. & c. quid
2 per nouale. de verb. sign. vbi dicitur, † ꝙ quoad decimarum solutionem nouale dicitur ager de nouo ad culturam redactus: de quo non est memoria, ꝙ aliquando fuerit cultus: sed iste ager, de quo quęrit, non pōt dici, ꝙ de nouo fuerit ad culturam redactus, cum ꝓ parte esset ab antiquo cultus: ergo non potest dici nouale, & per ꝙns sumus extra casum dicti cap. cum contingat. Ager enim pro parte cultus non potest dici, ꝙ de nouo ꝑcidit, l; nunc pars nō ꝓcisa ꝓcedatur. ad hoc qđ in fi. legit & not. in cle. in plerisq;. de electio. ꝓsertim cum iura regrant quod nō sit memoria ꝙ ager ille aliquādo fuerit cultus: vt in iurio. proximè alleg. qđ non pōt dici de hoc agro, qui ꝓ parte erat cultus. Hanc partem per hanc cōsiderationem tenuit Io. An. post Vin. in d. c. j. de ver. sig. idē et Vincē. c. fi. de priui. recitat, & seqt Spe. ī ti. de ꝓb. §. j. ver. qd si vna pars. & saltē hæc pars ē verissima. vbi ager ille erat ꝓ maiori parte cultus: nā tunc minor pars trahit ad maiorem partem. ar. c. qđ in dubiis. de conse. ec. vel al. & c. vnic. e. t. li. 6. optīe facit tex. & quod ibi not. Bar. in l. cum de lanionis. §. Sabinus. ff. de fun. ſiſtr. hoc forte voluit Io. an. ī addi. Spec. ī d. ver. qđ si vna. vbi dicit hanc qōnem terminadā fm ꝙtitatē partis nouiter cultę: nā cū raro ꝙtingit qđ ager ex toto sit cultus, durū est sentire, ꝙ illa modica pars ꝛculta cēseat alterius nāa, ꝙ sit maior pars culta. cū vna & eadē res nō dēat diuersō iure cēseri. vt c. cogno uimus. 12. q. 2. c. cū ī tua. de deci. Scdò principaliter adduco in argumētū, optimum tex. ī d. c. tua. de deci. fm vnā lec. quę multū ꝛgruit literæ & approbatur ibi cōiter à doc. vbi ꝓbat, qđ si præscribens decimam in certa terra percepit de oībus fructibus ide ꝓuenientibus decimā, ꝓterq̄ de certis fructib. ibidē annuatim ꝓceptis, de quib. nulli fuit decima ꝑsoluta illorum fructuū, decima debetur nō eccl'iæ parochiali ad quā de iure cōmuni pertinet illius terræ decima: sed eccl'ię q̄ ꝑscripsit decimā ī illo agro; reddens ibi text. rōnē: ga illa terra est illi decimalis, & vna & eadē res nō debet diuersō iure cēseri: quasi dicat, ꝙ percipiēdo de cimā aliquorū fructuū ī agro nemine percipiēte aliorū fructuū, decima debetur nō eccl'ię parochiali ad quā de iure cōmuni pertinet illius terræ decima: sed eccl'ię q̄ ꝑscripsit decimā ī illo agro; reddens ibi text. rōnē: ga illa terra est illi decimalis, & vna & eadē res nō debet diuersō iure cēseri: quasi dicat, ꝙ percipiēdo de cimā aliquorū fructuū ī agro nemine percipiēte aliorū fructuū, deci ma

Universidad de Deusto
Biblioteca

marito,vt hꝛde possessore,vt reducaꝛ ad terminos auth.sihoc d bitor.C.de pig Sed in casu nostro tertius, ℓ. dictus Guido possidet d.fortilitium:agit autē nō ex propria persona, sed vt cessionarius d.domini Angeli hæredis dn̄æ Christophoræ:Statuto vero Senensi cauet q̄ idē ius seruetur cessionario,quod seruari debet cedenti.& idē videreꝛ dicendum in casu nꝛo de iure cōi,cū agat tanq̄ alius.ar.in l.si consul.ff.de adop.& q̄d no.in c.cū inter canonicos.de elec.¶ Ad fm ꝛium de l.vnde quæritur. & de d. Bar.in d.l.in duob.nñdetur dupliciter,Primò,q̄ nō habet locum in casu nostro, in quo dictus Bonauentura confessus fuit solus recepisse dictas dotes:& obligauit se tunc principaliter ad restituendum in casu dotis restituēdæ:ℓ; obligauerit ēt fratrē,& ꝓmiserit q̄ ille haberet ratū:nec pōt nunc dicere ꝛrium obstante d.statuto loquente de instrō guarentigiato: ꝛrium verò ꝓcedit in duob.correis æquè principalib quorum alter qui conuenitur non habuit aliquod commodum.¶ Præterea,& secundò in casu nꝛo dictus Bonauentura,ꝓmisit restituere dotes renuntiando omni legū auxilio ꝓut ſ. plenè dixi vnde saltē vigore renūtiatio
3 nis nō pōt opponere,vt prius discutiatur d.Angelus.¶ Ad tertiū motiuum nñdeo etiā dupliciter.† Primò q̄ per solā snīam latam cōtra tertium in actione hypothecaria,nō tollitur actio contra reū principalem:sed oportet quòd procedat solutio,vel alia satisfactio.ar.in l.fi.C.de fideiuſ.& d.l.in duob.& quod ibi no. Bar. In casu autē nꝛo præcessit snīa duntaxat.Præterea,& secundo d. dominus Angelus cedens cōpromisit nō sponte , sed vigore statuti.vnde idē dicendum in snīa talis arbitri. qd in snīa iudicis. arg.eius qd legitur,&notatur in c.ab arbitris.de off.del.li.6.& l. apertissimi.& l.cum speciales.C.de iudi.Et idē pt dici dū opponitur ꝛtra Guidonē q̄ ipse ꝓpromisit:nā ꝓcessit ad actum cōpromissi vigore statuti.Præterea,& melius ipse nō agit nunc vigore snīæ arbitramentalis.sed vigore cessionis sibi factæ à d.Angelo,qui poterat cedere etiā nullo facto cōpromisso.l.peñ.C.mād. & sic cessat ꝛrium:loq̄t.n.qñ quis habet recursum ꝛtra tertium: quia reportauit snīam arbitramentalē ꝛtrariam:quod facere nō potest:quia est quod sibi imputetur,quare compromisit sed in casu nostro dictus Guido fundat se super cessione duntaxat.

¶ Casus consilij sequentis.

IN QVAESTIONE Quæ ad ad præsens vertitur inter dominam Floridā ex vna parte, & hæredē Pauli Iordani ex parte alia,super restitutione dotis eiusdēFloridę,ac legatorum pstatione eidē Floridæ factorum à d.Paulo eius marito ꝓmortuo:Tria breuissimè propter loci,& temporis angustiam ad ipsius quæstionis decisionem attingā.¶Primò nunquid eidem Floridę dotem repetenti vigore instrumenti cōfessionati & guarentigiati obstat exceptio dotis nō numeratæ,præsertim cum illico eodē die,& loco quib.factum fuit instrm,frater d. Floridæ qui cōfessionem receperat in fauorem d.Floridæ promiserit se dotem d. Paulo soluturum, nō obstāte cōfessione de dote recepta per d. Paulum prius facta. ¶ Secundò præsupposito q̄ d.instrumentū mereatur executionem exceptione prædicta non obstāte, nunquid dictus hæres possit vti in solutione dotis beneficio inuentarij.vt sic nō teneaꝛ soluere,nisi quatenus vires hæreditatis patiuntur:& de bonis hæreditatis in solutum dare,cum à d. Flori da replicetꝛ d. inuentarium nullo tempore dicto hæredi prestare adiumentum:cum deficiat in solennitatib.debitis: præsertim ex eo q̄ bona hꝛditaria intꝛgraliter in eo descripta non sunt:& ea dem quæstio versāt in pstatione dd.legatorum, an scilicet d.inuentaria nō obstante,teneaꝛ hꝛs ad solita legata,non habita ani maduersione impotentiæ dictę hæreditatis.¶Tertiò præsuppo sito sine veritatis prætudicio dictum hꝛdē iuuari inuētarij beneficio, an debeat hæres soluere iuxta vires hæreditarias dictā dotem,& legata,detracta tertia parte æstimi,seu valoris,si voluerit dare aliqua bona hæreditaria in solutum: & hoc attenta consuetudine ciuitatis Castellæ:An verò possit dare in solutum:& nulla detractione facta attenta dispositione iuris communis,& statuto dictæ ciuitatis Castellæ.in quo detractio tertię partis ꝓmittitur cōtra debitorem cōtumacem in non veniendo duntaxat.

Consilium lxxiij.

1 *Maritus si confitetur in instrumento dotali dotes sibi datas esse, an possit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.*
2 *Ponens vel respondens seu confitens potest incontinenti suam confessionem abs que aliquo prætudicio reuocare.*
3 *Superfluis remediis non videtur quis velle vti.*
4 *Bartolus raro à semita veritatis,& æquitatis iudicatur aberrasse.*
5 *Data iurium dubitatione faciendum est causæ dotali , ēt si actor stet pro dote.*
9 *Statutum si nō admittat exceptionem contra instrumentum publicum,nisi in causa falsitatis,non potest opponi exceptio simulationis.*
7 *Inuentarium ad hoc vt valeat,quas conditiones debeat habere.*
8 *Tutor si non posuit in inuentario omnes res,videtur dolo fecisse.*
9 *Hæres si surripuit vnam rem,caret beneficio inuentarij in totum.*
10 *Hæres si non conficit inuentarium, an teneator vltra vires hæreditarias in foro animæ.*
11 *Hæres ecclesiæ si non conficit inuentariū, an teneatur vltra vires hæreditarias.*
12 *Actus iudicialis non requiritur ad inducendam consuetudinem.*
13 *Episcopus si sine cā iusta non admisit primò præsentatum per patronum,sed ꝛstituit secundum,tenetur prouidere primo in equipalenti beneficio.*

CIRCA PRIMVM dubium supra formatum videtur dictā exceptionem nō numeratæ dotis dictæ Floridę obsistere, & obuiare. & primò adduco ferè totum titu.C.de do.cau.non nu.vbi patet speciale esse in confessione dotis receptę,vt illa nō obsteт quātūcunq; purè facta intra tempora ibidem præfinita:& maxi
1 mè videtur tex.in l.fi.c.ti.vbi dicitur,† q̄ quātūcunq; maritus ꝛfiteaꝛ in instrō dotali dotes sibi datas esse:ex quo tñ no costat donationē interuenisse:sed pollicitatio subsecuta sit,potest nihi lominus opponi nō numeratæ pecunię exceptio:nō solū ꝓpter maritū,sed etiam ꝓ ipsius hꝛdem,ita punctualiter vt in casu nostro ꝛtigisse:nā primò dictus Paulus maritus fuit confessus dotem recepisse à fratre dictæ Floridæ ꝛfessione prius facta nō obstante,promisit soluere,prædicta videtur ꝛfirmare. gl.in c.fi cautio.de fi.instr.in verbo,ꝛfessioni.quæ iter casus spāles, in quibus propria confessio nō præiudicat ꝛfitenti,enumerat hūc casum, ꝛfessionis dotis receptæ:sicut in si.inducitur debitor ad ꝛfitēdū debitum receptū spe futuræ numerationis,vt per totum tit.C. de non nu.pe.¶ Secundò principaliter contra dictā confessionē facit illa in iure vulgata regula:q̄ in cōtinenti fiūt,videnť inesse: vt l.l.lecta.§.q̄situ.ff.si cer.pet.& l c.officij.de elec.Sed ī casu nō illico,& in eo.loco frater dictæ mulieris fuit ꝛfeſſ"ꝛrium ꝓmittēdo dictā dotē soluere,ꝛfessione mariti ab eo prius recepta non obstāte:ergo pinde hñda est dicta ꝛfessio mariti,ac si nō fuisset facta.ad q̄d optimè facit.c.nā & ego.d ver. sig.vbi p; id qd non durauit,ñ videri fuisse factū.& ꝛcor.ff.de in rē ver.l.si ꝓ patre.§. versum.de pę.di.j.diuortiū.¶ Tertio dcm testis illico ꝓ eūdē re uocatu nō facit fidē,sed stat secundo dicto,vt estrex.notabilis inꝑterea.de testi.cog.ꝓ quē tex.dixit gl.no.in c.cū in positionib.de
2 iureiur,lib.6.q̄ † ponēs,vel respōdēs,seu cōfitēs potest inconti nenti suam ꝛfessionē absq; aliquo ꝓiudicio reuocare.ad idē gl. in c.apud.3 2.q.j.satis ergo est hæredi,si cedit d.Floridæ actionē cōtra fratrem suū,qui promisit dictam dotem soluere.l.si socer. §.Lucius.ff.sol.mat.nec debet hæredi imputari quare defunctus non exigit fratrē haberet enim locū hæc ꝛpugnatio,si frater mulieris ēet nunc soluēdo:sed ex quo nomē ꝓmissoris est idoneū, satis videť cedere actionem.ad hoc.l.si extraneus.ff.de iure dot. ¶ Sed prædictis non obstātibus contrariam sententiam in casu nostro arbitror ꝑferendā.pro quo cautè aduerteq̄triplici ex causa pōt maritus cōfiteri dotē habuisse.Primò spe futuræ nume rationis propter ꝗcupiscētiā cōsequēdæ vxoris.&hæc confessio est illa,de qua loquit totus tit.C.de dote cau.nō nume.q̄ quidēt effectu nō nocet marito ꝛfitenti,nec eius hꝛdi obstāte exceptio ne nō numeratæ pecuniæ:dūmodo ꝓponatur intra tēpora certa.vt toto ti.C.de nō nu.pe.In casu autē nostro nō pōt dici ob hanc causam,scilicet pecuniæ numerandæ dictā ꝛfessionē emanasse:cū certus erat maritus ex his quę icōtinēti subsecuta sunt q̄ pecunia non debebaт sibi illico:cū frater dictę mulieris ex cō uentione prius inter eos habita promisit illico soluere ī certis terminis ꝓ quēdā amicum postea declarandis.Ex his enim quę in continenti sequuntur,ꝑsumuntur & declarantur præcedētia. l.si seruus plurium.& l.qui fi.ab.ff.de leg.1.& quod legitur &no.
3 ī c.ex literis.de sponsal.†Præterea superfluis remedijs nō ꝑsumi tur quis velle vti.l.hæc stipulatio.§.diuus.ff.vt ne.no.ca.& c.2.de ꝓb.maximè si talia remedia cedāt ꝛ proprium commodū. arg. l.cū de indebito. ff.de ꝓbati.& c.ſuper hoc.de renun.ad quid enim spe futuræ numeratiōis fuisset iste maritus ꝛfessus dotē recepisse,cū incōtinenti sciebat se recepturū promissionē d dote certo termino,& certis modis soluenda,&ideo nō placet,vt ob hāc causā numerandæ dotis dūtaxat illa cōfessio emanauerit.Secundò potest maritus ꝛfiteri dotē recepisse animo donādi mulieri ipsā dotē ꝛfessatā:quæ qdē donatio valet si estremuneratiua & p ꝗsequēs ꝓiudicat dicta ꝛfessio:vt puta si plebeius ꝛxit cū nobili muliere.vel cū ea à qua multa seruitia receperat,vt no.Bar. in l.si diuor.ff.de ver.ob.& idē notauit post glo.in l.si voluntate. C.de dotis ꝓmiſ.&l.j.C.de do.ań nup. Tertio potestconfiteri,qa ī veritate dotē p prius recepit.Potest addq̄rta causa cōfitē di magis pertinens ad materiam nostram quādo scilicet confitetur spe futuræ ꝓmissionis sibi fiēdæ ꝓ aliquē,q̄ vult dotare mulierem:quasi velit maritus illud nomen ꝓmissoris sibi cedere in dotē confessatā,vt sic noīs periculum pertineat ad eū ipse verò tēcaт mulieri ad restitutionē dotis ꝛfessatæ:quēadmodū.n.pōt mulier dare ī dotē nomē debitoris ī solutū:ita potuit maritē cō fiteri dotē recepisse spe futuri noīs ꝗsequēdi. Vñ oporter q̄in casu nꝛo ꝗectūrem'ꝛfessionē illā mariti emanasse,aut,qa recepit dotē,aut qa voluit nomē frīs mulieris ī dotem sibi cedere & sup quoli

quolibet dictorum casuū vī q̄ d. Florida possit se fundare:nā ex q̄ maritus fuit cōfessus recepisse dotē ꝓ Florida futura vxore ac ꝓmisit illa dotē ꝛfessatā Floridę restituere in casu restituēdę dotis,& ꝓmissionē istā fecerit notario publico stipulāti ꝓ d.Floridę,ac renuntiauerit ī d.instrō exceptioni nō numeratę pecunię, nō dēt audiri allegās dotē nō fuisse solutā. vt in casu nꝛo est gl. no.quā sequit ibi Bar.in l.j.C.de nō nu.pec.Nec obstat si dicaт q̄ frater d.Floridæ illico fuit ꝛfessus ꝛriū, ꝓmittendo dotē soluere in futurū:qa ꝛfessio fratris quātūcunq; illico facta, non debuit nocere Floridę,cui iº iā erat q̄situm ꝓ stipulatione notarij publici q̄ potuit stipulari d.Floridæ absenti. & gl.in §. si quis alij.Instit. de ver.obli. q̄ numerat notariū inter personas valentes alteri stipulari.sequit Dyn. in l. 2.ff.rem pupil.sal.fo.& idē ibi Bar.pleni⁵ hanc mām ꝓsequit,licet aliud,& nō bene videaꝛ sensisse Inn in c.dudum.de cōuer.cōiug.nā satis potuit cōtingere qd vxor sol uerit dotē fratri ꝓ se assignādā futuro marito:frater aūt ꝓuidit mulieri p cōfessionē a marito receptā,cōuentione prius habita, vt ipse remaneret sibi obligatus ꝛ qd tu mulieri ītegro iure ꝛser uato. Sedò pōt se fundare q̄ nomē fratris receperit in dotē ī solutū, cum dicta ꝛfessio nō poterit rōnabiliter ad aliā cām emanasse,ex q̄ incōtinenti sperabaт obligatio fratris:aī's dicta cōfessio esset oīno superflua:& talis cōfessio diceretꝛ facta per errorē, q̄ ꝛ inolenit ille visus dotis ꝛfessatæ ꝛ recipiendi illi co ꝓmissionē,qd nō est ꝑsumendū.iuxta no.ꝓ gl.in d.l.j.C.de nō nu.pec.Et hanc opi.q̄ videaт facta dicta ꝛfessio,vt nomē sequēs
4 cedat in solutū,aperte firmauit ille doctor excellētissimus q̄ ſra rò à semita veritatis,& equitatis iudicaт aberrasse,Bar.post la.de are. doctorē eximiū ī l.pe.§ pe.ff.sol.ma. l; aliud senserit ibi Bal. & ī l.legē C.de pac.faciēdo differētia an ꝓmissio fuerit subsecu ta incōtinenti an ex interuallo , vt ī primo casu nō ꝓcedat opi. la.de are.in fedo sic.¶Sed ego meliori iudicio semp saluo potꝛ dicerē oppositū:nā qñ fit ꝓmissio incōtinenti, nō apparet qua re emanauerit ꝑcedens ꝛfessio,nisi ob cām futuræ ꝓmissionis.ſ.
5 q̄ emanauit ex interuallo,potuit ꝓmissio subsequi,nō,vt nomē sit sibi in solutū,sed,vt currant tpa ꝑfixa ꝗ exceptionē nō numeratę dotis.facit d.l.fi.vnde sequor in hoc opi.Iaco.de are. & Bar. Præterea ī hāc snīā in casu nꝛo vehementer me mouent duo.Primò qdad min⁹ negari nō pōt,ꝗcūq; sē,vertat veritas,quin casus iste sit dubitabilis : † sed data iurīū dubitatione fauēdū est cāæ dotali,ēt si actor stet ꝓ dote, vt est tex.in fi. de re iud. & melior tex.iuncta gl.antepe.in c.ex literis. de prob. facit quod in simili notanter dixit Hoſ.in c.ſuper eo.de cogn.ſpi. vbi ꝗcludit iudicā dum fore ꝓ mfimonio,tanq̄re fauorabili. si in ipsius fauorē re perit opinio vnius doctoris ℓ; multi doctores teneaт ꝛriū:ita dicēdū,& fortius in casu nostro in quo pro fauore dotis ꝗcurrit opi.Iac.de are.& Bar.ℓ; Bar.solus aliud senserit:quē tñ in quibus dā alijs locis sīmpliciter secutus est Bar.¶ Præterea, & secundò vrgentissimè facit cēsura municipalis ciuitatis Castellę, qua ca uetur q̄ ꝛ instrm guarētigiatum nō possit opponi,nisi exceptio solutionis,& satisfactionis,vel falsitatis q̄libet.n.alia exceptio q̄ non ꝓmittit ex capite alicuius statuti ℓ; descendat ex aliqua par te iuris cōis,vī ꝓ d.statutum esse ſublata,vt expresse firmat Bar. in l.j.qd vī aut clā.Nec obstat si dicatur,ꝙ exceptio simulatiōis potest dici exceptio falsitatis. cū falsitas nihil aliud sit ꝗ immutatio veritatis,vt legi.& no.in auth.de tabellionib.qa non est ve rū dicere q̄ instrumetū sit falsū ex quo fuit confectu de volūtate partiū.nam notarius solū attestaт de cōfessione mariti.quā ī ve ritate fecit,& potuit legitimè facere ex aliqua ꝑdictarū causarū. vnde quātūcūq; maritus nō recepisset dotē,nō ꝓ hoc pōt dici in
8 firmfalsum:qa verū ē dicere maritū fuisse ꝛfessum:& sic notarius
6 non mutauit veritatē:& hāc opi.expresse firmauit Bar.in l j.ff.qd vi aut clam.vbi † dicit,q̄ si statutum nō admittat exceptionē ꝛ instrm publicum nisi in cā falsitatis,non pōt opponi exceptio si mulationis non facit instrm falsum,ℓ; faciat desinere ꝗctū. nec Bal.hoc casu dixisset oppositum: imo idē sensit super rub. C. de priui.do.vbi dixit, q̄ licet dos tñ confessata nō habeat aliās priuilegia dotis,fm gl.in l.assiduis.C.qui po.in pig.ha.tamē concurrente d.statuto guarētigiæ habebit oīa priuilegia dotis tanq vere enumerata:& idē ibi ꝗcludit si confessio dotis iuuetur aliquibus indicijs. at in casu nostro non solum ꝗcurrit ꝓmissio dotis ī continenti subsecuta:sed etiā d.statutum guarentigiæ,ac ēt legatum factum ꝓ maritum,in eo ꝙ legauit multa mulieri vltra dores suas:& sic vī ꝙ fuerat confessus se debitorē mulieris in dote confessata.arg.ī l.j.C.de fal.cau.adiec.leg.& qd no.Bar.ī l si vltra. C.de fideiuſ. ¶ Per hæc oīa ꝗcludo meliori iudicio semp saluo, d.instrm guarentigiatum executioni mandādum exceptione nō numeratæ pecuniæ non obstante. ¶ Ad ꝛtraria superius allegata satis ꝑ ex prædictis responsio:maritus cūm non negauit,seu re uocauit aliquādo ꝛfessionē prius factā ℓ; illico recepit ꝓmissio nē fris:& hæc duo possunt simul stare potuerūt. n. emanasse ad diuersos effectus:vt ꝑ ex prædictis.¶ Causa ergo breuitatis spe cialius cōtraria nō attingēdo cōdescendo ad ſcm dubium,in q̄ ꝗcludo ꝙ si vera sunt quæ mihi ī facto narrantē,puto inuētari um nullū,nullūq; cōmodū seu beneficiū hæredē ex eo debere
7 ꝙsequi.Prīo nāq; † vt inuentariū valeat,op; vt ante oīa signū venerabilis crucis fiat manu hæredis:citentūrq; creditores,& legatarij,ꝙ veniaт certa die,& certo loco ad videndū fieri ꝛfectio nē īuētarij,vt in l.fi C.de iure delib.& ī auth.ℓ; cū restōr.C.ad le. fal.ltē citatio dēt hierinominatim si sint certi,al's sufficit mittere ꝓclama p ciuitatē.vt no.Bar.post Ric.ma.ī d.l.fi.Itē loco credito rū & legatariorū absēciū vltra testes discretos ī inuentario dēnt adhiberi tres alij testes locupletes,& bonæ opinioīs.ī q̄rū ꝑsētia d; ꝛfici inuētariū:vt ī auth.de hære.& fal.ī §.sancimus.ver.si ab sunt.debet etiā inuētariū ꝛfici intra trigīta dies postꝗ scit hæres hæreditatē sibi delatā,& infra 60.sequētes dēt ꝓcere,& oīa bo na ī hꝛditate ītēta dēt scribere.hæc.n. &alia similiter dēnt adhi beri ī inuentario ꝛficiēdo:vt plenè legit & no.in l.fi. & d.§.sanci mus.& p Spę.ī tit.d instr.edi.§.d.ver,nūc dicamus.vbi inter cæ tera dicit ī prin.illius ver.qd si in aliꝙ istorū requisitorū defece rit,totū inuētariū ruinæ ſubiacebit.qd vī ꝓbari ī d.l.fi.ī ver.&cū ꝑfatā.ī verbo solidauerint.iuncta gl.posita ī eodē ver.& ī d.§.sancimꝰ.& p Spe.ī ti.de instr,ed.§.dicto.ver.nūc dicamꝰ.& in d.aut. de hære.& fal.i §.si verò nō fecerit ſuentariū ſcdm hanc figurā, &c, Sed in casu nꝛo multa allegātur ꝛ solennitatē ꝑdictā,q̄ si in ſactovera sunt,nō dubito inuētariū in nullo hæredi ꝓfuturū. Primò namq; dꝛ,ꝙ omnes creditores & legatarij nō fuerunt ci tati:nec loco absētiū fuerunt adhibiti tres ſtes,sed vnus solus notarius. & q̄ ꝓponatur ex parte hæredis,ꝙ à triginta annis& citra,hæc solennitas dutaxat fuit obseruata in ꝛfectione inuenta rij ī ciuitate Castellæ:hæc tñ ꝙsuetudo legi ꝛria, non est ad ple nū ꝓbata:qa licet adducantur multa inuentaria sub eadē forma ꝛfecta,nō tñ est ꝓbatū,ꝙ illis fuerit data fides in iudicio:tāqā legitimè cōfectis.vel q̄ fuerint ita palā facta,qd venerint ī noti tia populi.nā cū consuetudo inducatur ex tacito consensu popu li.l.de quib.ff.de legi.prima dist.consuetudo.oportet qd proben tur actus,per quos elicitur tacitus populi consensus ad consue tudinem inducenda facit quod no.Bar.in d.l.de quib.& Io. An. in c.fi.de consuetu. Item iudex in casu nostro non citauit illos creditores,& legatarios,vt comparerent certa die,& certo loco, prout debet de iure fieri,fm qd tenuit Bar.in d.l.fi.& Ang.in suo tractatu,super inuentario:sed emanauit citatio, vt deberent infra tres dies comparere:nam talis citatio non erat citatio ad cō parendum in certa die:sed potest q̄cunque infra illos dies cōpa rere:vt no.Bar.in l.qui ante calendas.ff.de ver.oblig.licet per ibi no,per eum posset aliquatenus dicta citatio tolerari,si certus lo cus fuisset assignatus.Præterea non fuerunt descripta in hæredi tate inuenta,præsertim in descriptione ſtumenti vī fraus ꝓmissa in inuentario,ī q̄o hæres reperitur in mēdacio: vnde præsumitur in dolo,vt ī§ auth.item possessor.C.qui po.in pig.habnā in dubio debet ꝑsumi hæredem sciuisse oīa bona testatoris nisi aliter probet ignorantiam,qd ℓ; regulariter hæres præsumatur ignorare iura defuncti:vt in regula is qui in ius succedit.de reg. iur.lib.6. attamē vbi quis tenetur factum alienum indagare ratione facti ꝓprij,ꝑsumitur illud scire:vt est tex.no.iuncta gl.in c. innotuit.de ele.sed in casu nostro hæres tenetur in cōfectione ī uentarij indagare bona defuncti,ergo præsumitur in dubio sciuisse oīa bona testatoris, & ꝑsertim est ꝑsumenda scientia,cū in quantitate ſtumenti fuit repertus varius,& mendax. facit optimè quod no.Bar.in l.tutor qui repertorio.ff.de admi.tut.in vers.q̄ ro quid si tutor.vbi dicit,† ꝙ si tutor nō posuit ī inuentario oēs
8 res,vī dolo feciſſe,cum debeāt pom omnes res.Hæc vera fm cū, nisi aliqua iusta cā ſubesset ob quam verisimiliter illæ res erant sibi occultæ:quod in casu nostro minimè cōtingit.cum multa q̄ erant,vel debebant sibi esse nota,non erant descripta in inuenta rio:& præsertim tres petiæ terræ,quæ non fuerunt descriptæ: ℓ; ipsi nunc asserant illas venire acceſſoriè in descriptione quorūdā ꝑdiorum cum colerentur per eosdem operarios: q̄ excusatio satis friuola est iudicio meo:cum illæ tres petię terre sint ī loco satis separato ab illis ꝑdijs:& bona immo.debeāt describi, & de signari saltē p duos ꝓximos cōfines,vt in l.forma.ff.de censi.no. gl.in c.2.de lib.obl.Præterea inuentarium non fuit j. tps à lege statutū,nec inchoatū,nec ꝑfectum, quod indubiè inducit nulli litatē inuentarij.vt in d.l.fi.quinimo plus voluit lo. An.in addi. Spe.in præl.§.dicto.ver.in huius aūt. q̄licet inuentarium fuerit perfectum infra tempus debitum, ex quo tñ fuit inchoatum tpe illegitimo,de quo s. inuentaſium est nullum: nec d; illius cōmodo in aliquo vti cū legis forma seruata non fuerit: & hoc refert tenuisse Mar.silli.& plerosq; alios doctores: ℓ; referat aliquos tenuisse cōtrariū:vt Cy.in d.l.fi.& videtur ibi sequi Bar.ex quo inuentariū fuit perfectum tpe legitimo:sed in casu nꝛo non fuit neque inceptū,neq; finitum tpe legitimo , & iō non est dubium ꝙ inuentarium nō valeat.Et multa alia possent allegari q̄

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõtinent in alleg. factis pro parte mulieris: sed prædicta vñr suf-
ficere. Vnum tñ non est omittendum, quod tenigit gl. not. in d.
9 auth. de hær. & fal. in §. sancimus. in ver. lucrari, q̃ dicit, † qd si, hę
res surripuit vnã rẽ, caret bñficio inuẽtarij in totũ. plus dixit Bar.
in l. Paulus & l. in rõne. §. qd vulgo. ff. ad le. fal. q̃ si hrs nõ posuit
quasdã res in inuentario, perdat bñficiũ inuentarij in oĩb. reb. qa
vr subtraxisse quod intelligendum nisi iusta cã ignorantiæ eum
excuset. put iple no. in d. l. tutor q repertorium. & idẽ in effectu
voluit Bal. no. in d. l. fi. C. de iure deli. §. cũ igit. qd cum deliq̃rit in
p̃fectiõe inuẽtarij, dẽt pdere bñficium in totũ. facit. 1 q. 3. c. pri-
uilegium oĩno mereť amittere: at in casu nro nõ occurrit iusta
cã p̃sertim cũ habuerit frumentũ, & vinũ in manib. & scripsit il-
la ĩ minori q̃titate q̃ essent. Nec obstat si dicať, q ĩ terris ecclĩæ,
vt est ciuitas Castellana, nõ dẽt habere locũ pœna nõ p̃ficiẽtis in
uẽtariũ. Ad hoc. n. rñdeo dupl̃r. Primo q respectu creditorũ p̃fec-
tio inuẽtarij tribuit bñficiũ, & priuilegiũ: ante q̃ Imperator indu
xisset bñficiũ inuẽtarij, hęres obligabať creditorib. insolidum, vt
patet in d. l. fi. in prin. & hoc, qa hęres adeundo hereditatẽ, vide-
batur quasi q̃hęre cum creditorib. vt in l. apud Iulianum. in fi. ff.
q. ex cau. in pos. ea. omittẽs q̃ cõfectionẽ inuentarij, nullã incur-
rit pœnã respectu creditorũ: sed solum nõ p̃seq̃ť priuilegiũ prin-
cipis, & sic nõ põt qs allegare in terris ecclĩæ, ét si esset clericus,
vel ecclĩa, q nõ teneať creditorib. insolidũ: imputandũ est sibi si
noluit vti bñficio legis, sicut in simili no. doc. in exceptione nõ
numeratæ pecuniæ, in c. fi cautio. de fid. instr. vt ét clericus vltra
biẽniũ nõ audiať volens ꝓponere exceptionẽ nõ numeratæ pe
cuniæ: qa vltra biennium nõ dr puniri p legẽ: sed potius bñficium
legis nõ se extẽdit vlteriꝰ: vt l. i. q̃tib. C. de nõ nume. pec. sed re
spectu legatariorũ põt dici q omissio inuentarij hodie pœna adie
cit: qa olim nõ tenebať hęres simp̃r p̃stare solida legata ex nõ ꝓ
* fectione iuentarij: hodie aũt *eius ex opi.* vt teneať p̃stare integra le
gata: q excedať vires p̃monij ipsius hæreditatis, q tex. i. d. auth.
de hær. & fal. in §. si vero nõ fecerit. tenet Bar. in d. l. in rõne. §. qd
vulg. ff. ad le. fal. & Io. An. in d. §. & in d. ver. nunc dicamus. i. addi.
Spe. vnde hodie ex nõ cõfectione inuentarij nõ solũ hæres pdit
bñficiũ falcidiæ. sed ét teneť oĩa de suo vltra vires hæreditaris, p
dictum §. si vero nõ fecerit. & hoc casu vr aliquãtulum obstare ꝓ
rietas s. formata. sed si bene iura canonica põderentur, qa constí-
tutiones legales gnaliter disponentes, licet pœnã adiecerint, ha
bent nihilominus locũ in fo. canonico ét q̃ clericos, & ecclĩas,
ex q̃ grium non reperiť dispositum de iure canonico: vt ꝓbari
vr in ecclĩa. el j. vt lite pen. & ibi hoc firmauerunt Host. & Io. An.
ad idem. c. j. & qd ibi no. de no. operatum. & p̃sertim hoc ꝓcedit
qñ lex penalis põt se habere quo ad ecclĩam quo ad cõmodũ,
& incommodum: vt ꝓtingit in casu nro. nã ecclĩa legataria po-
terit q̃sequi solidum legatum vltra vires hæreditarias, si hæres
non q̃fecerit inuentartum. & qd leges loquentes de inuentario
habeant locũ in iure canonico, vt tex. in c. raynald. in fi. de test.
* & ibi *cõter* tenetur per doctores. quimo dubitatur duntaxat,
10 † nunquid in foro animæ teneatur hæres vltra vires hæreditá
rias, si non confecerit inuentarium. Concluditur tñ cõtercp nõ
teneť in foro animæ, vt no. Io. An. in c. q̃q. de vsur. i. 6. in fo. con-
tentioso. diuersitatis ratio est, qa lex inducens pœnã ex non q̃fec-
tione inuẽtarij fundat se sup. delicto p̃sumpto. na p̃sumit hære-
dem subtraxisse bona hæreditaria, si non q̃fecit inuẽtariũ. vt in-
nuit tex. in d. §. sancimus. & no. Bar. i. d. §. qd vulgo. q̃ qdem p̃sum
ptio cessat in foro aĩæ, in q̃ creditur confiteri de omnib. cũ ibi
non tracteť nisi de p̃iudicio suo. c. signific. de hom. no. gl. in cle. si
qs suadente. de pœnis. vnde p̃sumptio legis cedit ibi veritati.
8. di. veritate manifesta. quinimo voluit gl. cum qua transit ibi
11 Io. An. † q etiã ecclĩæ hęres teneatur vltra vires hæreditarias,
si non confecerit inuentarium. licet ego credã cõtrarium fauo-
re ecclĩæ: sed primum ꝓcedit regulr in oĩb. alijs. & hanc opi. q
speciale sit in ecclesia, tenuit Bar. in l. j. C. de sacrof. ec. & Bal. in l.
fi. C. de iure delibe. facit qd no. Cy. in l. tutoris C. ad leg. iul. de vi
publ. & hoc, qa hæreditas intelligiť delata ecclĩæ inquatum non
sit onerosa, ne. indirecte alienent bona ipsius, argu. in auth. si-
cut. C. de sacrosc. ec. Et ex his concludo ad fm dubium, ex quo hę
res Pauli legitimẽ non confecit inuentarium, teneť de suo inte
grẽ satisfacere d. Floridæ tã respectu dotis q̃ legatorum. nec suf-
ficit satisfacere de reb. hæreditarijs. ¶ Et per hæc relinquitur su
perfluum tertium dubium, nunquid p̃supposita validitate inuẽ-
tarij, tenetur hæres satisfacere detracta tertia parte veri valoris
rerum si eligit satisfacere de bonis hæreditarijs. & hoc attenta
consuetudine ciuitatis Castellæ, attamen, vt ad maiorẽ cautelã
illi dubio br satisfiat, puto consuetudinẽ obseruãdã: nã l. statu-
tum loci disponẽs de tertiæ partis detractione, loquať dũtaxat
q̃ contumacẽ in nõ veniendo: attamen ex q̃ consuetudo ciuita-
tis habet, vt indistincte fiat tertiæ partis detractio, ẽt q̃ volentẽ
satisfacere de bonis seruanda est loci consuetudo: licet non fue
rit obtenta in q̃dictorio iudicio, nã satis est quod à decẽ annis, &
citra, sic pluries fuit obseruatum in iudicio: nam ex q̃ populus
tã sæpe q̃ legem vidit obseruari, & non restitit, vr voluisse tacitè
cõsuetudinem inducere: hoc expisse firmauit Bar. in d. l. de quib.
in ver. quæro nunqd. & in ver. quæro qd si iudex. vbi firmat, q̃ si
iudex iniudicauit q̃ legem, & decennium pręterijt, q̃ p̃suetudo vr
inducta, vt ita in futurũ iudicetur, nõ q̃ cõsuetudo inducatur ex
sententia, præsertim cũ fuerit lata tãquã q̃ legem: sed inducitur
consuetudo ex actu sententiæ, ex quo comprehenditur tacitus co-
nsensus populi: hoc etiam vr firmasse Io. and. in c. fi. de p̃sue.
super gloss. vltim. in verbo, contradictorio: nisi obstat si dicatur,
q̃ nõ fuit vnquam contradictũ, ne sic pronuncietur primo qa
latis videť q̃dictũ cum iudicium reddať in inuitum. vt l. inter ali
12 pulantem. §. sacram. ff. de ver. ob. quinimo plus dico, † q̃ ad in
ducendam cõsuetudinẽ nõ requr actus iudicialis, l. q̃ actus iu
diciales posset induci cõsuetudo: & hic debet intelligi. i. cũ de cõ
suetudine. ff. de legi. vbi vr, q̃ cũ de p̃suetudine ciuitatis quærit
explorandum est an aliquando q̃dictorio iudicio p̃suetudo fue
rit firmata: illud. n. cõsuluit Iurisconsultus: qa ét vnus modus
faciliter probandi p̃suetudinem non tamen sequitur quin alijs
modis etiam extraiudicialib. possit probari consuetudo. vt exp̃s
sè ꝓbatur in c. cũ dilect. de p̃sue. & inst. de iure natu. gen. & ci.
in §. ex hoc nõ scripto. vbi dr q̃ diuturni mores cõtensu vrcn-
tium cõprobati inducũt p̃suetudinẽ, & hoc tenẽt Io. and. & Bar.
in locis prælle. Probatur ratione, cõsuetudo nõ causatur ex fa
cto iudicis, sed ex tacito cõsensu populi: vnde sufficit qualiter
cũq; constẽtus populi tacite eliciať siue sint actus iudiciales siue
extiudiciales. Ex ꝓhoc sit br tertio dubio satis factũ. ¶ Post pdi
cta scripta & ꝓlecta, fuit à me nouiter q̃stũ, p̃supposita validita
te inuẽtarij an hæres d. Pauli teneať integre facere d. Floridæ de
legato q̃nquaginta florenorũ sibi facto? hrditas ita nunc non
soluendo: cũ dicta Florida petierit dictũ legatũ eo tẽpore, quo
d. hrditas fuit soluẽdo. & hrs sine iusta causa cessauit soluere. &
postmodũ satisfecit quibusdã legatariis postvenientib. p quorũ
satis factionẽ hrditas est effecta nõ soluẽdo. & puto breuiter q̃
sic. nam cũ de iure teneať hæres satis facere legatarijs primisve
nientib. vt in d. l. fi. §. & si præfatam, fuit dicta Florida legataria
damnificata ex facto hrdis: ideo dẽt de ꝓpria substantia reddere
istam Floridã indemnẽ. ar. optim. in c. pastoralis. de iurepa. vbiha
13 betur, † q̃ si episcopus sine iusta causa nõ admisit primo p̃senta
tum per patronum, ted instituit secũdo præsentatũ, tenetur pro
nidere primo præsentato ĩ æqualẽte beneficio. cũ ex facto epũ
copi iusste fuerit dãnificatus. Nec obstat d. l. fi. vbi dr, nullũ dãnũ
habet hęres consequi, ex q̃ fecit inuẽtariũ: quia illud procedit si
hæres seruauerit dispositionẽ illi? l. vt ibi satis innuit. sed in casu
nostro venit q̃ legem: cum non satisfecerit d. Floridæ legatariæ
primo veniẽti. sed satis fecit post veniẽtib. vñ fruitra legis auxi
lium inuocat, ex quo comisit in legem. c. quia frustra. de vsur.

¶ Consilium lxxiiij.

1 *Verbum consig. are, quid denotet.*
2 *Institor dicitur prepositus ad aliquam vniuersalem negotiationi quæstuar. q.*
3 *Grege legato, pecora viuo testatore si mortua essent, & alia substituta, quæri q. egeni faciunt.*

ILLVD de iure quæritur, an visis pactis & compositionib. inu
tis inter magnificũ comune Senarum ex vna parte, & Raynerii
Voscanum de Mediolano ex alia parte: ac fideiussiõe subsecuta
per honorabiles ciues Gorum Francisci, ac Frãciscum Tutij, ac
postea superueniente morte d. Raynerij, possint ciues deputati
super restitutione vsurarũ fm tenorem testamenti quondã Ge
nonis de Lombardia, seu ipsa cõmunitas Senarũ extendere ma
num ad præstum, cui præerat d. Raynerius, & inde detrahere q̃
tatem debitã ad restitutionẽ vsurarum, & postmodum petere ea
dictis fideiussorib. capitale d præsti in quantitate triginta duã-
rum milũ librarum: an vero possint d. fideiussores offerre & cõ
signare dicto communi d. præstum in quãtitate prædicta ad om
nẽ deductionẽ faciẽdam: & sic q̃signando dcm p̃stum se liberare
p̃rius à dicta fideiussione. Et primo vt clarius decisio subsequẽs
pateat, videť q̃ deductio q̃titatis ꝓ vsuris restituẽdis possit ante
oĩa fieri q̃dictione dd. fideiussorum nõ obstãte: nã totum dictũ
præstũ seu capitale d. p̃sti erat obligatũ ad restitutionẽ vsurarũ
ex dispositione testi prædicti Genonis, vt etiã d. communitas &
Raynerius prædictus q̃hendo fuerat p̃fessi. vt satis p̃z ex testamẽ
to dicti Genonis, & consilijs iurisperitorũ inde sumptis. ergo d.
præstũ sic obnoxiũ restitutioni fuit cõsignatũ Raynerio cũ dicto
onere, q res obligata trãseat ad quẽcũq; cũ onere & obligatiõe.
l. exp̃sse nõ dicať. vt in sicut. & §. debitor. ff. quib.
mod. pig. vel hypo. fol. & c. ex literis. de pig. ergo dicti ciues sug.
dicta restitutione per cmunitatem ꝓpositi. & deputati, dẽnt pos
se ad d. præstum manum extendere, nõ obstãte q̃dictione d. fide
iussorum. p hoc qd legitur & nota. in c. cum tu. & c. tua. de vsu.
l. 2. C. si vnus ex plu. hæredi. & l. j. C. q po. ĩ pigno. habe facit. Iũn.
C. si antiquior credi. pign. vend. & dicta deductione sic legitime
facta tenebuntur

facta, tenerũnẽ d. fideiussores q̃signare p̃stum in quãtitate præd.
¶ Sed ò principalit & fortius facit: qa Raynerius in secundis pa-
ctis initis q̃ cõmuni, obligauit se ĩ d. quãtitate triginta duarũ mi
lium librarũ ꝓ capitali d. p̃sti, ac ẽt ꝓmisit restituere qnq; milia
florenorũ occasione d. restitutionis fiẽdæ: & ꝓ oĩbus p̃dictis ad
implendis obligauit oĩa bona sua p̃sentia & futura: & q̃ seq̃ẽs
vr obligasse oĩa bona d. p̃sti, cuius dñium vr in eum trãsisse attẽ
tis p̃sertim secũdis capitulis, cum receperit dictum p̃stũ: & obli-
gauit se ad restituẽdum nõ eadem bona q̃ erant tunc in trafico:
sed obligauit se in quãtitate: vel ad restituendũ alia bona equi
ualentia in genere q̃ casu vr transisse dominiũ in recipiẽtem: vt
legit & no. p̃sertim per Bar. in l. incẽdium. C. si cer. pet. cũ similib.
si ergo bona illius p̃sti futura ipsius Raynerii fuerunt obligata ẽt
ꝓ dictis qnq; milibus florenis occasione restitutionis fiendæ q̃
põt communitas, & ꝓ q̃sequens ciues ab ea deputati extendere
manũ ad bona d. p̃sti, illa aduocãdo & reuocando à dictis fideiuſ
soribus: cũ fuerint prius obligata dictæ cõiati, q̃ fideiussoribus.
ar. l. si fundũ. in fine generaliter. C. q pot. ĩ pi. hab. & in d. l. fideiuſ
sores ãt tenebunt de residuis satisfacere cõi, cũ ipsi possint solue
re de substãtia principalis: vt in l. si ꝓcuratorẽ, §. si ignorantes. ff.
mã. & si aliquid deficit ꝓ d. solutione fiẽda, t enentur soluere de
suo vt in l. non rẽcte. auth. p̃sente. C. de fideiuſ. Præterea p̃supposi
to q̃ non transisset à principio dominiũ dicti p̃sti dictum Ray
nerium: qa ex q̃ cõitas nõ erat domina d. p̃sti nõ poterat q̃hẽdo
transferre dñium: cum traditio non possit plus iuris transfer-
re, q̃ sit in ipso tradẽte. vt in l. traditio. ff. de acq̃r. rerũ domi. & in
c. nuper. de do. post diuor. rest. & j. q. vij. daibertũ. tñ ex nouis q̃sti
bus q̃s fecit dictus Raynerius recipiẽdo pecunias de nouo à de
bitorib. vt acquisiuisse dñiũ illarũ pecuniarũ, & i? seu obligatio-
nẽ in pignoribus: sicut dicimus in eo q vendiditrẽ furtiua: vt nũ
mi ide habiti efficiant sui nec sint furtiui quẽadmodũ erãt illę
res venditæ. vt in l. q vas. §. fi. ff. d fur. ¶ Tertio principaliť ꝓ rima
tur d. snia ꝓsideratis antiquis capitulis in ea parte, in qua nõ fuit
facta nouatio tacite vel expresse p noua capitula posiea imita cũ
dicto Raynerio. nã in primis capitulis int cętera q̃tinet q̃ dictus
Raynerius dẽret in fine tpis cõuenti ꝓsignare totũ capitale qd
eẽt sibi ꝓsignatum p communc. vt habet in primo ca. in fine. in
septimo vero c. dr, q̃ dictus Raynerius debeat restituere vsuras
quas Geno mandauit restitui de bonis dicti Genonis, & in qua-
tũ illa nõ sufficerẽt, debeat restituere de bonis dicti p̃sti. Demũ
in noua q̃uentione fuit exp̃ssa certa quantitas vsurarũ restituẽ-
darum, nec fuit adiectũ vnde derent pecuniæ detrahi q̃ debuit
intelligi fm antiqua cap. vt fieret detractioin bonis quond. Ge
nonis. & illis deficientibus de bonis p̃sti seu trafici. nã cũ nõ fue
rit facta mentio expresse iuxta materiam, l. fi. C. de noua. nõ pot
dici qd fuit facta ẽt tacitè, ex q̃ ipsa sunt ꝓ assibilia: iuxta no. per
Bar. ĩ l. j. ff. vi bo. rap. & l. pe. de pt. sup. & melius in extraug. ad re
primend. in verb. legib. non obst. ergo ante oĩa in defectũ bono-
rum Genonis, debent d. quinque millia florẽ. detrahi de prętio
& fideiussores remanẽt obligati ad ꝓsignandum præstum in di-
cta quãtitate trigita duarum milium librarum iuxta eorum ob
ligationem. ¶ Sed q̃q prædicta videantur pro hac parte prima
fróte vrgere: tñ si omnia diligenter ponderentur, in ꝓrium se ha
bet veritas: videlicet q̃ dicti fideiussores liberentur, q̃signando
dictum præstum in quãtitate p̃dicta nec ante q̃signationem dẽt
fieri aliqua deductio pro vsuris restituendis. Moueor principalr
negãdo dominium dicti p̃sti aliq̃n trãsiuisse in dictum Rayne
rium: sed semper remansisse in bonis illius in cuius erat tempo-
re quo dictum præstum fuit consignatum dicto Raynerio, &
dico q̃ dictus Raynerius fuit deputatus & ꝓpositus per cõmu-
ne Senarum non vt dñs, sed vt institor in rẽ sua. i. ad vtilitatẽ sua
cũ certo onere. scil. ꝑ dictas vsuras restituendi ĩ certum tps, & ip
sum capitale postea cõsignãdi: & ꝓ q̃sequẽs cum nũq̃ fuerit dñs,
sed simplex institor & gubernator: nec obligauit, nec obligare
potuit dictum p̃stum, p restitutione vsurarum. qa nemo p̃t alie-
na bona obligare. vt l. si rem alienã. ff. de pigno. act. & C. si res ali.
pig. da. sit. quasi per totum. obligauit q̃ dictus Raynerius bona
sua duntaxat, vt pt3 in capitulis super hoc habitis, & per conse-
quens non venerunt in dicta obligatiõe, nec venire potuerunt
bona d. p̃sti: sed solum tenebať q̃signare dictum p̃stum certa quã
titate, tanq̃ speciẽ alienã, put solent facere & se obligare isti in-
stitores, sc3 gñales administratores q̃ ꝓponuntur alicui negotia
tioni q̃tuariq; q̃ ãt d. Raynerij? ñ fuerit dñs dicti p̃sti, sed institor
qdam, q̃baẽ ex eo, qa cum cõitas Senarum nõ esset domina hu-
ius p̃sti non potuerat trãsferre dñium, q̃ non habebat, vt in d. l.
traditio. nec etiam est verisimile q̃ communitas hoc intenderit:
cum enim huius communitas regimen sit pacificum, benignũ,
& iustũ, absq; omni tyrãnide: nõ est verisimile q̃ voluerit trans-
ferre dominium qd apud se ñ erat, maximè, cum dictum p̃stum
esset obnoxium piæ causæ: tc3 restitutiõi vsurarum & ad conie
cturandam voluntatem contrahentis, multum attenditur eius

ꝓditio, vt in c. illo vos. in fi. de pig. in l. qui semisses. de vsur. Prętc
rea hoc euidenť colligitur ex verbis antiquorũ & nouorũ capitu
lorum cum d. Reynerio habitorum. ¶ Et primo colligiť ex verbis
primi antiq capituli ĩ principio ibi. *Prędendo bona & ꝓsignare eo fide*
tia de la persona di Raynerio Tosicano . . . . . per le sui mani conmandi, el
presto nella citta de Siena. & c. Quæ verba clarè innuũt q̃ nolluerunt cõ
facere institorem d. præsti & gubernatorẽ ñ. n. fuit d. q̃ transferre
bant in eum d. præstum: sed q̃ voluerunt q̃ per eum, q̃inquarctur
ex singulari q̃fidentia personæ: ñ. n. fuisset translatum dominium
oportebat adiicere in verba, Præterea hoc clarius probatur in fi
ne d. capituli primi, vbi dr, ti q̃ in fine tẽporis conuenti d. Rayne
rius vellet recedere, teneať, & obligatus sit totum capitale sibi
ꝓsignatum relaxare in manib. communis: & diligenter pondero
illud verbum relaxare, qd aperte denotat dominium nunq̃ tran
siuisse in d. Raynerium: sed remansisse in priori statu. Ad idem fa
cit qd hr in d. c. j. in eo quod cõitas ex pacto voluit apponere cer
tum hominẽ ad custodiam d. præsti, ne dilapparetur per d. Rayne
rium. Item facit qd hr in septimo cap. in fi. in eo quod fuit dictũ
vt deficientib bonis quondam Genonis deberet fieri restitutio
vsurarum ex d. trafico: qa erat obligatum restitutioni vsurarum:
ergo cum vtraque pars expresse fatereturr d. trahcum esse obno
xium restitutioni vsurarum, & q illud fuerat præstum Genonis:
non est verisimile qd cõitas voluerit, vel potuerit transferre do
minium in Raynerium: hoc videtur ꝙfirmari in capitulis nouis ĩ
eo quòd ibi dr, quòd d. Raynerius debet se obligare ad ꝓsignan
dum d. præstum in dicta quantitate, ad requisitionem & volun-
tatẽ magnificorum dnorum & c. vñ pondero d. verba coniuncta
1 re d. præstum. † nam hoc verbum ꝓsignare, aperte denotat q̃ nõ
dñium, sed nuda administratio fuit trãslata ĩ Raynerii: est. n. istud
verbũ cuiusdã facti, nec denotat translationẽ iuris seu dñij fien-
dam per Raynerium in cõe: multa. n. verba alia sunt tam in no-
uis q̃ antiquis capitulis sil'a, q̃ diligenter põderata firmant q̃ alu
sionem p̃dictam: l. quod d. Raynerius ex d. conuentionib. fuit de
putatus institor & generalis administrator præsti & non dñs, &
quod tenebatur consignare p̃stum, vt quandam speciẽ, eo mõ q̃
habuit seu in q̃titate prædicta. Et q̃ dicatur istitor, qui præponit
pecunijs fenerandis, ꝙbaẽ apertè l. institor. in §. labeo. alias scipis.
2 l. cuicũq;. §. labeo. ff. d ist. & oĩs † istitor dr ꝓponi alicui vniuersali
negotiationi q̃stuariæ. vt in d. l. institor. & ibi per Bar. fuit ergo d.
Raynerius præpositus negotiationi quæstuariæ: fuit autẽ præpo
situs ibi ĩ rem suam, vt prædixi: qa ad vtilitatẽ suam: quia ipse de
bebat hre ꝙmodum ipsius quæstus cum illo onere restitutionis
vsurarum fiendæ. sicut in simili not. Bar. in l. cunctos populos. C.
de sum. tri. de ciuitate quæ habet ex priuilegio, vel q̃suetudine
antiqua publicãdi bona. nam possunt dici fm Bar. procuratores
fisci in rem suam in ipsa ciuitate: quia ad sui vtilitatem vtuntur iu
re fiscali ex q̃cessione principis tacita vel exp̃ssa. ¶ His verissimis
ꝓ fundamento positis, clarissimè inferť ad decisionẽ cr' qd p̃dixi
sc3 quod d. fideiussores non tenentur nisi q̃signare p̃stũ in quã-
titate prædicta. nec tenentur prius pati alię deductionem: nã q̃si-
gnant præstum in quãtitate ꝓmissa: & sic q̃signant id ad qd se o-
bligarunt qd facere p̃st. nam vñr habuisse tacitum mandatum
à Raynerio, vt in d. l. si procuratorem. §. si ignorantes. ff. mand. &
quod ita no. nec potelt fieri, primo detractio vsurarum fm capi-
tula qa Raynerius ꝓ his obligauit omnia bona sua: qa vt p̃dixi
p̃dictum præstum nunq̃ fuit in bonis Rayneri. nec obstat quod
p̃dixi qd ex noua ꝛtractione seu q̃ctib. per Raynerium postea
initis pecunia inde proueniens fuit q̃sita Raynerio per dictam
l. qui vas. & ꝓ no. in l. qui vrbana. ff. de condi. indeb. qa hæc proce
dunt in rebus particularib. in qb. pecunia non succedit loco rei:
secus autẽ est in reb. vniuersalib. in illis. n. pecunia vel res prouc-
niens succedit loco alterius rei, & vr potius fuisse agitatum fa
ctum negotiationis vniuersalis q̃ factum proprium: vt est tex. in
l. si rem & ptium. & ibi ꝓ Bar. ff. de pet. hære. Ad idem bonus tex.
in l. imperator. in fi. de leg. 2. vbi dr, q̃si quis rogatus fuerit, q̃ quic
quid hæreditati supererit post mortẽ suam restitueret: & de prę-
tio rerum venditarum alias q̃paraũt, diminuisse q̃ vendidit non
vr, quasi illę res nouit emptæ ex pretio succesierint ĩ locum prio
rum rerum, adeo vt non videantur res nouiter q̃sitę, ita dicendũ
in ꝓposito. Pecunia. n. & aliæ obligationes pignorum postea ꝓ-
uenientes occasione illi? negotiationis & trafici sufficerent in so
cũ pecuniarũ primarum, & obligationem d. trafici, ꝛ3 renouenť.
3 Ad idem qd hr in simili in l. grege. ff. de leg. j. vbi dr † quòd si gre
ge legato pecora viuo testatore mortua essent, & in eorũ locũ
alia elsẽt substituta, cundẽ gregẽ videri. facit ẽt l. ꝓponebat. ff. d
iud. vbi dr eundem esse populũ, ꝛ3 multi moriant, & alij sub-rogẽ
tur. Nõ obstant alia ꝛia superius formata. Et primo ad primũ fa
teor d. præstum esse obnoxium restitutioni vsurarũ, nõ tñ ex o-
bligatione Rayneri: sed ex prima dispositione Genonis d. p̃sti.
Potelt q̃ fieri, & ꝛ3 inde vsurarum restitutio: ied non cum præ-
iudicio dictorum fideiussorũ: nam quemadmodum Rayncrius

recepit

Universidad de Deusto
Biblioteca

recepit præstũ cũ d.obligatione,ita satis esse dꝫ ꝙ fiat ꝛsignatio cũ d.obligatione:nã fideiussores ñ obligauerũt se,nisi ad restituẽ dũ d.pstum:& sic cũ suo onere,ad hoc c.pastoralis.de deci.¶ Ad 1m motiuum satis ꝫ fuit rñsum,negãdo ꝙ hic dñium pstĩ trãsierit in Raynerium.¶Ad tertium & vltimum rñdet,ꝙ fideiussores obligarunt se solum ad restituẽdum d. præstum in dicta q̃ titate:cui obligationi satisfaciunt restituendo pstum in ea quãtitate:nã solutione eius qđ debetur oĩs tollit obligatio:vt instĩ. qui.mo.tol.ob.in prin. nõ at obligauerunt se vt primo fiat dedu ctio pro vsuris restituendis de d.trafico:sed Raynerius obligauit se ad hoc sine fideiussore obligando bona sua:habeat ꝙ regressꝰ ꝛ bona Raynerij si nõ fecit id ad quod se obligauit sine fideiussore.Præterea &fortius cum dictum capitale iam obligatum ante ꝛctum factum cum Raynerio restitutioni vsurarum superfit,& ĩ de põt fieri restõ, vt iuris est, vt qđ absurdum petere vltra illud capitale aliam pecuniã fœneratitiam ꝓ restõne vsurarum: quinimo posset attestari qđ totus ꝛctus intus cũ dicto Raynerio fuit nullus,cum fuerit super re turpi,ex qua nulla obligatio orit.vt ĩ l.gñaliter.ff.de ver.ob.& in l.si remunerandi.§.rei turpis. ff.mãd. & in c.fi.de pac.Nec obstat si dicatur non esse turpe restituere vsuras:illud fateor si simplr ad hoc se obligasset,ſ; obligatio fuit facta vt ex pecuniis fœnerandis fierer restõ: vt clare colligitur ex meritis dictorum capitulorum:vñ ex tali ꝛctu nõ fuit orta obligatio nãlis & per ꝓsequens eria pleusor oĩo liberat:vt est expressum in l.cum lex.ff.de fideiuſ.Et ex solo isto fœdo capite possent dicti fideiussores se defendere, quãq etiam legitimẽ defendant ex antecedẽti capite etiam præsuppoſita validitate ꝛctus.

Consilium lxxv.

1 *Exceptio firmat regulam in omnibus aliis hoc exceptis comprehensis sub genere.*
2 *Clausula si ponatur inter verba vnius capituli,refertur tantũ ad illud capitulũ.*
3 *Pactio obscura vel ambigua debet nocere ei qui verba protulit.*
4 *Obligatio obscura recipit interpretationem contra eum qui se fundat super ea.*
5 *Enumeratio quarundam specierum quandoque sequitur genus taxationis causa,minuitur significatio generis,& restringitur ad species enumeratas.*

ILLVD de iure queritur,Viso quodam instrumento,in quo ꝛtinetur quædam petitio,seu prouisio facta per magnificos dños Senarũ ad capitaneum populi,& vexilliferos magnificos, & tres cives electos super nã ꝛcernente olim Raynerum Toscanum de mediolano præstatorem seu fœneratorem,ac ẽt promissio facta per Gorum olim Francisci mercatorem Lucen.suo ꝓprio & priuato noĩe nec non &nomine,Francisci Turij de Senis,ad q̃ faciendã & agendã virtute dictæ ꝛcitationis tenentur dicti Gor & Franciscus fideiussores prędicti.¶Et primò vr ꝛteneatur principaliter ad tria,sicut vigore ꝓmissionis factæ per d.dños,&c & promissionis subsecutę factę per dictum quondam Raynerium, tenebatur ipse Raynerius:nam vt ex d. instro colligitur Raynerius debebat se primo obligare in triginta duab milib.libris de nariorum pro capitali ipsius præsti fiendi,ꝓputatis tamen mille libris:deinde ꝓ massaritiis seu supellectilib.quæ fuerunt quondã Genonis de Mediolano,& toto pluri,quod d.supellectilia valuissent vltra mille libras,& d.quantitatem 32.milium librarum tenebatur d.Raynerius ꝛsignare ad omnem requisitionem magni ficorum dominorum,&c.¶Secundo obligatur d.Raynerius ꝛtinuare præstum, seu fenus inceptum per d. Genoẽm vsque ad calendas Junij anni millesimi.430. Tertiò obligatur principaliter ad restitutionem vsurarum occasione testamenti facti per d.Genonem:sad summam quinque millium flore.& hoc infra tpa ꝛtenta in d.instrumento.Et quod ad oĩa præmissa obligentur dicti fideiussores:probatur apertissimè prima fronte ex verbis ꝛtẽtis in fideiussione.primò in eo qđ d.Gorus suo nomine, & noĩe Francisci prædicti promisit &quenit cũ d.magnificis dñis &c.stipulantib.vice & nomine communis Senarum se facturum &curaturum omni exceptione remota,ꝙ d.Raynerius obseruaret,& impleret omnia & singula in dicta petitione,seu ꝓuisione contenta,& omnia & singula suprascripta,ad q̃ d.Raynerius obligatus est in petitione fideiubere,&ita fideiussit.Sed in dicta petitione continentur illa tria principaliter suprascripta:ergo ad omnia hæc tria cum suis determinationib.& qualitatib. dicti fideiussores tenentur,obligatur.n.fideiussor ex solenni stipulatione quæ hic interuenit.l.Baldus.C.de fideiussori.&vbi verba clara sunt, non est opus interpretatione.vt in l.ille aut ille.ff.de leg.3 & in c.fi.de ver.sig.¶Præterea & sedò d.Gorus ꝑfatis nominib.obligauit se,ꝙ in casu quo d.Raynerius prædicta nõ seruaret, ipsemet Gorus dictis nominib. obseruaret & executioni mãdaret:vnde ponderandum est illud verbum prædicta, positum in dicta fideiussione:refertur.n.ad omnia & singula contenta in dicta petitione seu ꝓuisione, ꝙ colligitur ex eo ꝙ d. Gorus obligauit se in principio fideiussionis ad faciendum,&curandum ꝙ d.Rayneri obseruabit omnia & singula dicta petitione:nã illud verbum ꝑdicta,dꝫ referti ad ꝓcedentia:vt in l.si ita stipulatus.§.chrysogonus.ff.de verb.obl.¶ Tertiò probatur alia cõsideratione,ex eo

sc3,ꝙ d.Gorus ĩ fideiussione ꝑdicta quã fecit,voluit teneri ad id qđ vltra mille libras ꝛpertum foret d.supellectilia Genonis valere &si,ꝓ illo plurivoluit fideiubere,reddens rõnẽ in d.instro,qm deliberatum fuerat in cõcilijs ꝙ ipse Raynerius solus esset pro illis obligatus,sine aliqua fideiussione præstanda:cum.n.d. Gor exceperit à d.fideiussione vnum casum dãtaxat,seu vnã particulã obligationis,vt ſevoluisse ad omnia alia ꝛtenta in d.petitione seu ꝓuisione obligare:nã exceptio firmat regulam in oĩb.aliis 1 exceptis,ꝙprehensis sub genere,seu sub rla,vt ĩ c.dñs.32.q.7.& in c.2.in fine,de ꝛiug.lepro.¶Quartò & vltimò ꝑ d.fideiussores facit qa in d.petitione seu ꝓuisione bis fit mentio in principio.l. & in fine de fideiussione præstanda p d.Raynerium:&qualitas si ue cla apposita in vno capitulo alicuius negotij referti dꝫ ad omnia capitula eiusdem negotij.vt in c.secũdo requiris.de app. no.gl.in c.inquisitioni.e.ti.facit 2.1.q.7.apostolus.& l.Titia. ff.de verbo.ob.vbi dr,ꝙ ea quæ in præfationib.concipiuntur,in supplationib.repetita intelliguntur.Præterea non apparet rõ quare d. fideiussores magis debeant obligari advnum capitulum ꝙ ad reliqua:ergo d.clausula de fideiussione pstãda,dꝫ referri ad omnia, facit l.gñaliter.ff.de fideiusso.& qđ no.Bar.in l. talis scriptura. ff. leg.1.Ex his oĩbus vr ꝛcludendum,ꝙ cum d.Raynerius vita præsenti functus sit,ꝙ d.sui fideiussores tenentur advoluntatẽ dñorum Senarum &c.consignare 32.milia librarum ꝓ capitali ac ꝛtinuare ꝑdictum pstum vſq; ad calẽdas Ianuarij:& restituere qn que milia flor.put ad hæc oĩa obligatus erat d.Raynerius.¶Sed his non obstantib.ꝙ in casu nõ minimè prætualere arbitror, puto d.fideiussores ad duo duntaxat fuisse ex d.fideiussione obligatos.Primo ad ꝛsignandum triginta duo milia librarum ꝓ capitali d.præsti,cõputatis tñ mille libris,ad quas d.Raynerius se obligauit ꝓ valore supellectilium d.Genonis.Item ad restituendum mille sexcentos flore.q debebat ex summa dictorum quinq; milium flor.in primo termino restituti:q̃ tñ quatitas dictorum mille &sexcentorum flor.fuit p d.Raynerium integraliter restituta: vt mihi verboten relatũ extitit.ꝙ si veritate nititur, obligantur iudicio meo d.fideiussores dãtaxat ad ꝛsignandum triginta duo milia librarũ pro capitali d.pstĩ:nõ autẽ tenentur continuare d. pstum seu fœnus:nec restituere vſq; ad quantitatem quinq; milium flore.& ꝙ hæc vera sint,ꝓbat apertissimè ex verbis fideiussionis factæ p d.Gorum in eo qđ ibi exꝑsse dr,ꝓ illis duntaxat fideiussit,ad q̃ obligat est fideiubere Raynerius prædictus,&non aliter,neq; alio modo:q̃ verba diligẽtissimè sũt hoc negotio ponderanda:ex gb.clarissimè liqt qd noluit Gorus noĩb aneedictis fideiubere simpliciter ꝓ oĩb. ad q̃ d.Raynerius obligatus erat facere:& adimplere:sed solum ad ea ꝓ qb.dictus Raynerius obligatus erat fideiussorẽ dare.fideiussor autẽ nõ obligat vltra ꝛte sum ꝓprium:sd solum ad ea q̃ ꝓmisit p solennem stipulationẽ. vt l.si vltra.& in d.l.Blanditus.C.de fidei.facit l.ꝛsentu.ff.de act. & obli.vnde ponderanda sunt ꝑdicta verba ĩ fideiussiõe ꝛtenta,ꝙ aliter vel alio modo nolebat fideiubere, nisi ꝓ illis tatum & duntaxat ad q̃ ꝑdictus Raynerius fideiubere obligatus erat:sũ dictus Raynerius l; obligasset se ad plura ñ tñ tenebat fideiubere,nisi ĩ duob. capitulis duntaxat ꝛtentis in petitiõe seu ꝓuisione dominorũ:qđ colligit ex eo:qa l; multa fuissẽt expssa in d. ꝓuisiõe ꝛcernentia obligatiõẽ d. Raynerij de fideiussione nõ fuit facta mẽtio,nisi respectu dictorum capitulorum duntaxat:ĩ aliis ergo d.fideiussio vr ꝑterita & neglecta:ꝓ hoc tex.optimus in l.3.ff.de lib.& posth.facit c.nonne.de ꝑsumpti.& c.qualis.26.di.¶ Sedo hoc videt expsse ꝓbari p theoricã Bar.in d.l.talis scriptura.ff.de leg.vbi narrans de cla in aliqua dispositione ꝛtenta,ad q̃ sit referenda,qñ in tali dispositione sunt multa capitula, dicit inter 2 cętera,† qđ si clausula ponat it vnum capm,seu it verba ipsius capituli:tunc refertur tñ ad illud capitulum, & nõ ad alia ꝓcedentia vel sequentia.allegat dictã l.3.§.filius.ff.de libe.& posthu. quæ lex bñ facit. & potest adduci hęc rõ:nam qñ cla ponit int verba eiusdẽ capituli,videt pars capituli.ideo dꝫ restringi ad ip sum capitulum,nõ at ꝛcernere ꝓcedẽtia vel sequẽtia: si.n.author dispositionis intẽdisset p clausulã qualificare oĩa ꝛtẽta in dispositione, non adiecisset clausulã inter verba vnius capit.sed adiecisset eã generaliter in principio,vel fine capituli non restringẽdo se ad certum capitulum:quo casu loquit dictũc.sedo req ris.ĩ ꝛrium allegatũ.ex verbis.n.dispositionis comprehendimus mentem disponentis:vt in c.ad audiẽtiam.de decimis.& c.porro.de priu.&c.fi.de ver.sig & in l.non aliter & l.si quis in principio.ff.de leg.3.ita pecunialiter cõtingit in negotio nostro:nã in ea petitione siue prouisione dominorũ,in qua cõtinetur,& tractatur de fideiussione præstãda per dictum Raynerium, dr in effectu in principio,ꝙ dictus Raynerius deberet se obligare in q̃ titate triginta duorũ milliũ librarũ, & in eo pluri quod dicta fit pellectilia Genonis valerent vltra mille libras. Et ſubditur ibidem, *Dando detto buoni,& sufficienti recolti di consignare el detto prestto nel la detta quantita a rechiesta & volunta de magnifici signori, &c. Li quali recolti doue p Raynario mancasi di fare le predette cose loro si obligarano d'ossruare se fosse mancato per Raynerio*, &c. Quæ verba diligenter ponderata innuũt fideiussionẽ pstãdã respectu huius capituli tm,& nõ respectu sequentiũ,gb.nihil dicit d fideiussione:deinde aduertẽda sunt illa verba.*Dando di cio buoni & sufficienti recolti cõsignarsi el detto prestto*, &c. Et illa alia verba.*Li quali recolti doue per Raynerio mancasse delle predette cose loro si obligaranno*, &c. Illa.n.verba *Dando di cio*. Et illa,*Le sopradette cose*.restringunt obligationẽ fideiussiõis pstandæ ad illud capitulum duntaxat, cum sint posita it verba eiusdẽ capituli,& apertè referunt se ad illud capitulum. Idem punctualiter ꝛtingit in vltimo capitulo dictæ ꝓuisionis,vbi fit mentio de qn q; milib.florenorum restituendis p dictum Raynerium: de fide iussione.n.fuit duntaxat mentio facta respectu solutionis fiendę primo ẽmino, q̃ ascendebat ad quãtitatem mille sexcẽtorũ florenorũ: vnde respectu totius summæ quinq; miliũ florenorũ ñ fuit habita mentio de fideiussione nec respectu alterius sũmę in alio ẽmino restringẽdæ:vt clare colligit ex verbis d.ꝓmissionis ibi, *Nel qual tempo debbe rędere & restituere fioreni cinque milia de oro i ditto tępo,cioè dal di che fora ottenuta la ꝑsente prouisione anno,omese prossimo venturi i mille seicento,de li quali fioreni mille seicento & de vsure de i resti tuirsi nelle prime paghe debba per simil modo dare buoni & sufficienti recolti*, &c. Quæ verba si diligenter ponderẽtur,restringunt obligationem per fideiussionem præstandam p dictũ Raynerium ad hanc summam duntaxat mille sexcentorum florenorum ĩ primo termino soluendorum:sunt enim hæc posita inter verba istius capituli:& sic solum concernunt illud capitulum.vt clarissimè colligitur ex illis verbis,*De li quali fioreni mille seicento debba per simili modo dare buoni & sufficienti recolti*: nõ aũt fuit dictũ, *De li quali fioreni cinque milia*,&c.Et sic illa verba de fideiussione præstanda solum determinant restitutionem dictæ summæ millæ sexcentorum florenorum per rationem præmissam. Præterea ĩ ꝑsto ꝛtinuando ad qđ erat obligatus prædict Rayner.nulla erat prorsus habita mẽtio de fideiussione pstãda per d.Raynerium:& sic remanet obligatio fideiussionis pstanda solum in prædictis duob.casib.ga qc quid nõ est verbis claris expressum,habeẽt pro omisso,vbi agit d obligatione ꝛhenda,vel augẽda.vt est tex.expressus,& ibi ꝑ Bar. in l.qcquid adstring.ff.de ver.ob.nec sufficit dicere quod altera pars hoc in mente gerebat:quia imputandũ est sibi, ex quo non expressit.vt in l.si repetendi.C.de ꝛdit.ob cau.Hinc dicit Bart.in d.l.quicquid adstringẽdæ.ꝙ si omittuntur in ꝛctu ea, quæ non sunt de nã ꝛctus,nõ habent pro expressis.licet tacitè fuissent intellecta ab vna partiũ tm.In dubio aũt nõ vñr intellecta ab vtra que parte nisi ea,quæ veniunt à nã ꝛctus.l.cum quid.ff.si cer.pe. Præterea ad hanc ĩniam facit tex.in l.veterib.ff.de pact.vbi vide 3 tur,† ꝙ pactio obscura vel ambigua debet nocere ei qui verba protulit,quia in eius potestate fuit apertius scribere.Hinc dixit 4 Bar.in d.l.veterib.† ꝙ obligatio obscura recipit interpretationẽ ꝛ eum qui fundat se super obligatione:quia nõ potest agere ex obligatione obscura & dubia.c.in præsentia.de prob.& d.l.quic quid adstringendæ.Itẽ fit interpretatio ꝛ eum,qui verba obligationis protulit.d.l.veterib.& c.ꝛ eum qui legem.de reg.iur. li.6. In casu autẽ nõ verba obligationis de fideiussione pstãda, non fuerãt ꝓlata à Raynerio.Itẽ fideiussio non fundant se super oblig. cum sint rei in hoc casu,& meritò pro eis & non ꝛ eos est fiẽda interpretatio:vñ meritò Gorus sciens propter prędicta d.Rayne rium non teneri dare fideiussorẽ de omnib.ad quę ipse erat obligatus,dicit in d.fideiussione prędicta verba,ꝙ pro illis duntaxat fideiubebat,ad quæ obligatus erat fideiubere d.Raynerius in d. petitione,& non aliter,nec alio modo.&pręcipuè dico dictos fideiussores obligatos non fore ad præstum cõtinuandum aliqb. rõnib.vltra prædictas.Primò per theoricã Bar.in l.prætor.la 2.ff. vi bo.rap.vbi dicit inter cętera,ꝙ vbi dicta in præcedentib. sunt ꝛ ius cõe,seu exorbitant à iure cõi:non intelligantur repetita in seq.qđ no.gl.in d.l.talis scriptura.facit c.i.cum seq.de fi.presb.li. 6.Sed in casu nõ hoc exorbitat à iure cõi:imò est ꝛ ius diuinũ, & humanum,ꝙ Christianus exerceat fœnus nomine proprio, vel alieno.c.sicut non suo.45.dist.& c.cum super eo.&c.cum tu. & c.quia in omnib.de vsur.ergo illa verba de fideiussione præstanda,vt fideiussores teneantur facere quod omitteretur ꝑ Raynerium,nõ sunt referẽda ad præstũ continuandũ, & fœnus exercendum.¶Sedò facit alia theorica quam posuit Bart.in d.l.talis scriptura.vbi dicit,ꝙ etiã vbi cla po nitur in princ. vl in fine cap. non est referenda ad aliqua cap.qñ põt reddi ratio quare debeat magis referri ad vnum cap.q ad reliquũ. Sed in casu nostro subest ratio euidentissima:nam nullum turpe committitur ꝙ fideiusſ.obligẽt se ad restituendũ capitale:vel pro restitutione vsura rum:sed bene ꝛmitteret turpitudo & peccatũ grauissimũ,& hor ror inter Christianos,ꝙ Christianus, ꝑsertim ꝑcipuus ciuis palã exerceret fœnus noĩe ꝓprio aut alieno: meritò illa obl'o d ꝑsto continuando,nõ est referẽda ad fideiussores.Quinimò pl' dico, ꝙ ẽt si expressè fideiussores se ad ꝛtinuandũ obligassent, non

valuisset talis obligatio:qa rei turpis nõ vꝫ stipulatio.vt in l.generaliter.de ver.ob.& in c.fi.de pac.nec potest accedere fideiussor vbi ex primaria obligatione nulla orit obligatio.l.fideiussor.§.fideiussor.ff.de fideiuſ.Sed in fœnore exercendo nulla potest oriri obligatio ciuilis vl naturalis,cum ius diuinum &canonicum re sistat:in d.c.fi.de pac.facit l.cum lex.ff.de fideiussori.vbi expressè ꝓbatur ꝙ fideiussor non potest accedere illi ꝛctui,cui lex resistit. Ex prædictis omnib.concludo dictos fideiussores non fore obligatos ad continuandum prestum d.Raynerij,nec ad restituendũ totam summam dictorum milium flore.sed solummodo ad ꝙsignandum triginta duo milia librarum pro capitali ad restitutionem mille & sexcentorum florenorum occasione testamenti Genonis,& hoc inquantum d.ꝛtitas nõ fuerit restituta per Raynerium.¶Nunc restat respondere ad ꝛria s.formata:ad quæ faciliter patet rñsio.Ad primum namque respondeo:ꝙ illa verba generalia ad omnia & singula & c.restringunt ꝑ verba specialia immediatè sequentia in eo quod d. Gorus in fideiussione subiunxit,quòd pro illis duntaxat fideiubebat,ad quæ obligatus est fideiubere Raynerius prædictus,& non alr,vel alio modo:& sic illa verba præcedentia,ꝙ obligabat se ad omnia & singula in pro missione contenta debeant intelligi de his oĩb.& singulis ꝓ qb. d Raynerius obligatus erat fideiubere.verba.n. præcedentia declarantur ex sequentib.vt ĩ l.si seruus plurium.in fi.&in l.qui filiabus.ff.de leg.j.nam & ea quæ incontinenti submittuntur, inesse videntur.l.lecta.ff.si cer.pet.& c.officij.de cle.apertè voluit Bart. in l.quæsitum.in §.fi.ff.de fund.instr.vbi dicit,† vbi post genus sequitur enumeratio quarundam specierum taxationis causa, tũc minuitur significatio generis & restringitur ad species, enumeratas.d.legata.secundo respõsio.ff.de supe.leg.In casu autem nõ constat ꝓ propter illa verba generalia fuerunt verba specialia adiecta causa restringendi generalitatem præcedentem, vt apertè colligitur ex verbis §.recitatis,præsertim ex dictione tantum, & duntaxat:& ex illis aliis,ꝙ necaliter,nec alio modo volebat esse obligatus. Ad idem allego tex.notabilem & magis clarum in cle.exiui de paradiſo.in §.exigitur ĩ primis.de ver.sig. clarè colligitur ꝙ genus præcedens cum enumeratione quarundam ꝛ cierum restringitur ad ꝛpecies enumeratas,al's vt dicit ibi tex.iu perfluè & negatorie fuissent adiectę ille ꝛpecies:ita in proposito ſi Gorus voluisset simplr obligari ad omnia & singula ꝛtenta in dicta promissione,superfluè &nugatorie immediatè subiuxisset, ꝙ pro illis tm, & duntaxat fideiubebat,ad quæ obligatus erat fideiubere d.Raynerius,& non aliter,vel alio mõ.¶ Et per hoc tollitur etiam ſecũdum ꝛrium quod opponitur,ꝙ d. Gorus se obligauit ad omnia prædicta:nam illud verbum prędicta,ꝓcernit genus cum restrictione subsequenti,vt intelligaẽ ad oĩa prædicta. ſad quæ obligatus erat d.Raynerius fideiubere: nã verba relatiua referunt antecedentia cum suis restrictionib.& determinationib.iuxta notata in l.cunctos populos.C.de sum.trini. & fide catholica.& in c.i de cleri.non resid.¶Ad tertium ꝛrium respondetur,q ideo Gorus excepit ꝙ nolebat obligari ĩ illo pluri,quod supellectilia valebant vltra mille libras:quia in prouisione prædicta continebatur apertè,ꝙ etiam de illo deberet præstari fideiusſor.vñ necessariũ erat illum casum excipere,alias fuisset obligatus:nam exceptio firmat regulã in his duntaxat quę aliàs ꝓhenduntur sub rla.& non in alijs:vt est tex.not.in l.generali.§.vxori.vbi per Bar.ff.de vſu,vt vſufr.leg.¶ Ad quartum & vltimum ꝛrium,ꝙ clausula debeat referri ad oĩa ꝛsequentia,ſatis ꝓ ex præmiſis rñſio:nam ꝛrium procederet qñ clausula esset simplr appoſita in principio,vel in fine capituli:ita qđ possit pariter oĩa rectè ꝓhendere.Sed in casu nõ illa clausula de fideiussione prestãda fuit restricta ad certa capitula:& ſic fuit pars illorum vt s.plenè dixi.Nec obstat si dicatur,ꝙ nõ est ratio restringendi illã clausulam magis ad vnum capitulum q̃ ad reliquum: quia dico ꝙ imo subest rõ vrgentissima restringendi.Primo ne christianus & bonus ciuis videatur obligatus ad fœnerandum.Scdò ne sit quis obligatus in maiori q̃titate quàm velit obligari.Item qa d.Raynerius facilius ꝓperiret fideiussorẽ,ꝓ parte obligationis q̃ in totum.Item qa illa clausula expressè refert se ad ꝑcedẽtia: & sic ex q̃ ꝛtat de animo opponentis,clausula nõ dr referri vltra intẽtũ illã opponẽtis,vt no.Spe.in ti.de instr.edi.in §.nũc ãt.in ver.itẽ excipe.&allegat tex.ĩ l.si qs ĩ principio.ff.de le.3.& 32.q.7.apostol.

¶ Consilium lxxvi.

1 *Præsentatio quando sꝑctat ad plures tanquam ad singulos, non est necesse,vt in præsentatione sẽtu omnes conueniant,sed possunt separatim præsentare.*
2 *Patroni qua quam sint absentes,possunt præsentare clericum præsentem per eorum literas.*
3 *Ordinarius potest absenti conferre beneficium.*

PLVRA Sunt examinãda ad huius quęstionis decisionẽ.¶Primò,an ad parochianos possit ꝛpectare ius præsentandi rectorem proprium de antiqua ꝛsuetudine.¶ Secundo an maior pars vicinorum possit ꝑsentare minore ꝑte ꝛvocata.¶Tertio ꝑsuppoſito quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ maior pars possit præsentare an valuerit p̄sentatio facta de clerico absente tpe p̄sentationis, p̄sertim iteruenientе ꝓcuratore p̄sentādi adhuc actum spāl'r ꝛstituto. ¶ Quarto ꝓsupposito qd valuerit, an talis p̄sentatio euacuet ex eo, qā præsentatus in absentia ſ̄ ratificauit præsentationē infra tp̄s laicis statutū ad p̄sentādum: sed post illius tpis lapsum, stat im tñ q̄ rediit ad ꝓpria certior' de p̄ntatione in ei⁹ absentia facta illā ratificauit. ¶ Quīrò restat ꝛcludere, præsupposito qd ratificare dicto tpe potuerit, qs veniat nunc instituend⁹, an præsentat' p maiorē partē parochianorum mō prędicto, cui⁹ p̄sentatio fuit p̄uerba ḡnalia admissa per eum ad quē spectabat: an vero præsentat' p̄sonal'r p minorē partem parochianorum, intra tñ tp̄s à iure statutum. ¶ Circa primum *cōs* opinio declinat in fauorem parochianorum: l3. n. de iure cōi non spectat ad eos ptās p̄sentandi, ſ̄ ꝛstet ecclesiam non hſe patronos, ſeu nō appareat quis sit patronus, quo casu præsumit esse libera. vt no. In. in c. cum venerabilis. in fi. de excep. facit qd no. gl. in c. q̄q̄. de ele. li. 6. & tex. in c. oſius. de ele. tñ q̄n de anti qua ꝛsuetudine p̄sentatio pertinet ad parochianos, ſeruanda est ꝛsuetudo. de quo vī tex. in c. querelam. de elec. ſi mat ibi Ioā. and. &*cōiter* doct. & sic disputando ꝛfirmauit idem Io. an. vt p3 ex plenè discussis per eum super regula, quod alicui gratiosè. de re. iur. li. 6. in mercu. & l3 Archi. videatur resistere huic opinio. in c. hortamur. 7. 1. di. vbi plenè prosequit dicens: qd ex præscriptione seu consuetudine sola non potest hoc ius p̄sentandi ꝓpetere nō patrono: tñ quicquid allegari posset disputationis gratia præcedens opinio tanq̄ cōis seruaret in iudicando: & saltē in casu nro nō est fienda discussio, ex quo ppl's est in possessione præsentādi ex antiqua ꝛsuetudine: nec apparet qs illā ecclīa fundauerit, seu dotauerit: vñ saltem in dubio debemus præsumere fuisse p paro chianos fundatam & dotatā: cum eccl'ia nō nascat: & ī obscuris ī ſpicimus qd verisimilius, & quod plerunq; fieri ꝛsueuit: vt in r'a, ī ſpicimus in obscuris. de re. iur. li. 6. vñ debemus in dubio præsumere ratione prædicta, & pp lōgam ꝛsuetudinē, parochianos cē patronos. Itē qa v3 præsentatio facta ab eo, qui est in possessione bona fide præsentandi: vt in c. ꝛsultationib. de iurepa. & in d. c. q̄. relam. per In. in c. 2. de in integ. rest. & in c. in literis de resti. spol. cum simi. ¶ Concludo igitur circa primā p̄dictam p̄sentationē ſ̄ posse ex eo capite inualidari, qa fuit facta applo parochiæ, q̄ est ī possessione præsentandi ex antiqua ꝛsuetudine. ¶ Ad ſm dubiū, an maior pars potuerit p̄sentare minori parte tūc ſ̄ vocata: & ꝓ *cōs* opi. est q̄ sic. vt no Io. an. in c. 3. de iurepa. & sequunt cōter alii doct. scribentes post eum, & nouissimè tenuit cōsulendo Fede. de senis vt p3 in opere ꝛsiliorum suorum, cōl. 17. ꝛcludūt. n. cōiter isti doctores† q̄ vbi præsentatio spectat ad plures tanq̄ singulos, tunc non est necesse, vt in præsentationis actu omnes ꝙueniant, sed possunt separatim præsentare. ad hoc l. per fundū. ff. de serui. rusti. ꝑdio. sec' dōt si spectat ad plures tāq; ad collegiū, tunc procedunt iura quæ dicunt plus obesse ꝛemptum vni⁹, q̄ multorum ꝑdictionem, vt ī c. bonę. 2. & c. qd sicut. de ele. cū silib. In casu aūt nro certum ē qd ad parochianos spectat præsentatio tanḡ ad ſngulares, ſ̄ aūt vt ad collegiū, cum ipſi parochiani nō faciant collegiū, cū ſ̄ reperiat tale collegium à iure approbatū. l. j. cum ibi notatis. ff. de colle. illi. facit quod no Bar. in l. ſ̄. ff. eo. tit. & In. in c. dilecta. de excel. præla. & c. cū ab ecclesiarū. de offi. or. Et hæc opinio tanḡ cōis obseruarēt in practica, l3 iudicio meo posset aliquātulum cauillari per theoricam Bar. in l. oēs populi. ff. de iusti. & iure. ar. in l. & suum hr̄dem. ff. de pact. tñ in casu nostro cessat oīs excitatio, cum in facto præsupponat ꝛsuetudinem esse in loco, vt maior pars parochianorum p̄ntet absente minori parte: quasi ꝛcludatur d. p̄sentationem nō posse impugnari pp absentiam minoris partis. ¶ In tertio dubio nunquid corruat dicta p̄sentatio saltem ex eo capite, qa fuit facta d clerico absente. † Cōeluſiuè dico q̄ q̄q; proni absentes possint p̄sentare clericum p̄sentem p eorum literas, ꝓ quo allego tex. apertum in c. ea nostri tur, de his q̄ fiūt à præla. & ita ꝛsuluerūt, vt refert dñs Cardi. in c. sanè. de iurepa. Io. an. Abbas & Lapus de castil. tñ puto q̄ ordinario, seu illo ad quē ptinet institutio, resistente, nequeunt patroni præsentationem facere d absente: ratio, qa patronis indultū est à iure tp̄s ad præsentandum rectorem, vñ nō satisfaciunt inri solum eligendo illum rectorem, & nō præsentando: vt in c. fi & ibi hoc notat Io. an. &*cōiter* doct. de iure p̄fo. facit ēt c. vnicum. de iurepa. li. 6. Nec obstat si dicat, q̄ p̄sentatio hic nō interuenit in absentia, p̄sertim iteruenientе ꝓcuratore, cū ꝓ ꝓcuratorē possit q; in absentia instituī, qd marit' est vt in c. accedens. de p̄b. qa per hoc, vt arbitror, nō est iuri satisfactum: nō. n. potest dici p̄sentatio, q̄ fit de absente: nā præsentare idem est quod p̄sential'r & corporal'r exhibere: vt est tex. iuncta gl. in verbo, præsentari. ī clē. dudum. de sepul. facit optimè. l. j. ff. de ver. ob. & l. corā. ff. de verb. sig. & l. diem proferre. §. coram. ff. de arb. cum similib. Præterea si diceremus ꝛrium posset graue præiudicium irrogari ecclīæ ex dilatione ꝓuiſiōis: ſ̄. n. satis esset patrono eligere: vt in absentia præsentare posset, sic præsentatus differret aduentum suum per annum, & annos, nec episcopus posset interim prouidere ecclesiæ, nam de isto præsentato nō: qa non potest in absentia examinare. ar. in c. ſ̄. forte. de ele. li. 6. nec de persona alterius posset ꝓuidere tanquam per patronum non p̄sentata. vt in c. decernimus. 16. q. 7. & ob hoc putarē non valere ꝛsuetudinem in ꝛrium. arg. ī c. j. de ꝛsue. & vñ nō possit rī'ariter fieri p̄sentatio de absente iā absolutè tenui in lectura. c, ea nosci tur. præal. Sed in casu nro arbitror p̄sentationem valuisse: qa in facto mihi præsupponitur ordinarium, cum fuit præsentatio facta, ipſam præsentationem ac ceptasse. admisit, n. ac recepit saluo iure alieno: vt narratur in casu: ḡ mero iure tenuit, ꝑsertim cum in facto ēt præsupponatur in ipſum præsentatum esse idoneum, ac ipſi ordinario norū. Et hāc opinio. seu limitationem ad p̄dicta iādudum tenui legendo in d. c. eo nosci tur. quam probo tali rōne. Præsentatio. n. personalis ſ̄ requiritur ad alium finem, nitū vt superior qui h3 instituere, possit illum examinare ad finem illum approbandī, vel reprobandi. ar. in c. venerabilem. de ele & c. cupientes. de ele. li. 6. sed ſ̄ præsentandus est notus saltem ipſi ordinario, non requiritur alia examinatio ad finem institutionis fiendæ. tex. est in c. ꝛstitutus. 2. de ap pel. & in c. nullus. 24. dist. ergo potuit ordinarius sine alicuius iniuria, & iurium violatione, illam præsentationem admittere. ¶ Cōfirmo prædicta alia ratione, † ordinarius potest absenti ꝛferre beneficiū. c. ſ̄ tibi absenti. de præb. li. 6. & in c. gratia. de resc. eo. lib. Potest etiam inuestire absentem per procuratorem, vel ipſum procuratorem ꝓ absente: vt leg. & not. in d. ca. accedens. fortius ergo debet posse admitti præsentatio facta de absente: cum præsentatio sit quoddam inchoamen tum ad ꝛstitutionem obtinendam, vt in c. qd aūt. de iurepa. & totale ius ſpirituale transfertur per institutionem ipſius ordinarij, arg. in d c. quod autem. no. In. in c. quod sicut. de ele. facit tex. & quod ibi not. in c. dilectus. de of. lega. Includitur eīm ius præsentationis sub collatione libera, quam facit ordinarius: habet. n. collatio vim electionis & ꝛfirmationis vt not. Inn. in c. cum olim. de causa poſſ. & ꝓpri. ſ̄ ergo collatio potest fieri absenti, vt præallegatis iurib. ergo & præsentatio & institutio, per argumentum à paritate rationis de ꝛſir. vti. l c. cum dilecta. & c. translato. de ꝛst. cum simi. Et præsumo ordinarium habuisse notitiā de absente, ex ꝙ ille p̄sentationem accepta uit, sicut p̄sumitur hr̄e de eo cui beneficium ī absentia ꝛferēt: nā qui vult consequens, videtur approbare antecedens, vt no. in c. cum M. de const. & in c. ex parte. de spons. Et hāc partem pro verissimam, nec credo, quod ab ea discrepasset aliquis scribentiū, si hanc limit. considerasset, nec aliquis reperitur qui teneat contrarium. ¶ Ex his infero ad 4. dubium: dico enim, q̄ d. clericus non habebat necesse d. p̄sentationem acceptare seu ratificare, cum eam, satis ratificauerit infra tempus legitimum per procuratorē ſ̄specialiter ꝛstitutū: q optimè in hoc actu interuenire potuit, ex quo præsentādus erat notus, vt in d. c. accedens, quod dē intelligo: ſ̄. n. procurator. potest interuenire pro absente noto ad actum collationis, per quem transfertur plenum ius ſpirituale: multo fortius potest interuenire in actu præsentationis. per quem patum iuris transfertur. dicitur autem quoddam inchoamentum ad institutiōem obtinendā, vt in d. c. qd aūt. valet. n. argūm à maiori: vt in c. cū in cūctis. in prin. de ele. & in auth. multo magis. C. de episc. & cle. cum ſi. ¶ Ex p̄dictis simul collectis infertur ad decisionē q̄nti dubij, & totī⁹ q̄onis, qs. ſ. p ordinarium sit instituendus. Dico. n. ꝓsentatus per maiorē partē parochianorū, ex q̄ fuit legitimè p̄sentat', & acceptat', & est idone⁹: vt ꝓbat ī c. q̄n. de iure p̄fo. n. necvalent institutiōes de alio factę. ar. ī c. cū bertold'. d re iu. & ī c. d cernim⁹. p̄all. facit cle. 2. d iurepa. cū simi.

¶ Consilium lxxvij.

1 *Tempus decem dierum datum à iure ad appellandum, an currat ipsi minori moroso, qui tutor. m habebat.*

2 *Laudum latum per duos absente tertio an valeat.*

3 *Arbiter faciendo laudum ad. debeat sequi ius commune, vel statuta loci.*

4 *Appellari à laudo an possit.*

IN QVAESTIONE QVAE AD PRAESENS VERTItur inter Iacobum Thitrammelli & socios ex vna parte: & Mariānum Folchi ex alia, de pluribus dubijs cōsilium postulatur: quæ singulariter iuxta ordinem petentis attingā cursiuè & quam breuius fieri poterit. ¶ Primum dubium est, † an tempus decē dierum datum à iure ad appellandū currat ipſi minori morosо, q̄ tutor' habeat, nec intra decēdium appellauit. ¶ Sed ò, an propter ꝓmissū factū cursus d. tpis ꝑdiat, & posito q̄ impediatur, an possit ad hoc tp̄s restitui, & ꝓ quē. ¶ Tertiò, † an valet laudum latū per duos absente tertio tā iure ciuili, q̄ canō. ¶ Quarto, † an arbit' ī laudādo teneat' leg statuta loci vltra ius cōmune. ¶ Quinto an ſi compromiſsum sit iur. atū, reductio peti possit ſ̄ habita ꝓ' absolutiōe à iure. ¶ Sexto, † an possit appellari à laudo, vl' peti reductio. & qd ſi statutū ꝓmittat appellari, ā ī libello possit accumulari appło, reductio, restauratio, et ad quē tūc appłat.

Circa

¶ Circa ꝓmum posset argui q̄ tp̄s decēdij ñ currat minori qa hodie tpales p̄scriptiones nō currunt ipſo iure ḡ minorem: vt in l. ſi. C. in qb. cau. in integ. resti. nonest necesſ. sd est q̄da p̄scriptio tpalis, & breuis, cum sit decē dierum: ḡ ſi d3 currerē minori, ḡ tūcū; hēat curatorē. ¶ Sed ꝓfecto in ꝛrium se h3 veritas. ꝓ q̄ allego tex. apertum in iure nouiſſimo, in auth. de appel. & itra q̄ tp̄. §. j. exp̄sse Bar. in l. ſi. C. in q. cau. in integ. resti. ſ̄ est necesſ. & idē ibi sētit Bal. ꝓ hoc facit, qa hoc tp̄s currit ēt ecclesiæ: vt in c. beneficio de ī integ. resti. c. cum inť. de re iud. & c. cum super. eo. ti. cum multis similibus. Non ob. l. ſi. ꝑalle. q̄ ſ̄ ꝓcedit in p̄scriptionibus ꝑiudicialibus: illę. n. currunt indistinctè fauore iudiciorum ne lites fiant immortales: ꝓ hoc l. ꝓperādum. ī fi. C. de iudi. no. Io. an. in d. c. bñficio. §. ꝛstitutus. de in integ. resti. Cōcludēdum est ergo indubiè hoc tempus decendij currere minori tutorem habenti. ¶ Ad sēdm an ꝓpt' cōpromiſsum factum cum parte aduersa intra tp̄s appellādi cursus dicti tpis impediať. Vī prīò quod sic, per cle. q̄diu. de appel. & in auth. ſi tñ. C. de tempo. appel. vbi patet, q̄ tp̄s p̄fixum ad appellationē ꝓsequēdā & finiēdam impediť ꝓ ꝓmiſsum factum de partium ꝛsensu: sed tp̄s decem dierum qd dať ad appellandum computať in tpe anni, qui p̄figitur ad appellationem ꝓsequendā finiendā: nā currit annus à die intpositæ appellationis: vt in cle. sicut appellationem. de ap. & c. ¶ Cō trariū puto verius, p̄sertim in casu nro ex duplici capite, prīò, qa hic nō fuit ꝓpromiſsum in cā criminali, sup qua est lata sniā: nec etiā ꝓpromitti potuiſſet, p̄sertim cum potuiſſet redundare in ꝑiudicium fiſci. vt in c. pe. 2. resp̄ōso de in integ. resti & l. nō distinguemus, §. iulianus. ff. de arbi. ḡ ꝓmiſsum factum sup ciuili q. nō habuit impedire cursum decendij ad appellationem ī p̄onēdā in cā criminali: qa ex ſperatis non fit illatio. vt in c. 2. de trās la. epiſ. & l. neq; natales. C. d probat. & cessat hoc casu rō iurium alle. in ꝛrium, hoc est indubitatum. Prēterea nō impediť cursus d. tpis ex alio capite: nā tp̄s præfixum ad appellādum, nō impeditur ꝓ ꝓmiſsum: sed tp̄s duntaxat p̄fixum ad ꝓsequēdam ip fā appellationem: ita apertè loquitur tex. in cle. q̄diu. & idem innuit tex. in d. auth. ſi tñ. loquitur. n. q̄ ꝓmiſsum fuit factum causa iam per appellationem deuoluta ad iudicem ad quem. & hanc opi. expresſè tenuit Pau. de leaza. & Io. de lig. post eum in d. cle. q̄diu. & Bar. in l. centurio. ff. devul. & pup. Diuersitatis ratio est: quia tp̄s ad ꝓsequendum datur vtriq; parti: iō non mirum si ꝓ ꝓmiſsū factū de vtriuſq; partis cōsensu impediť. Tēpus vero decēdij dať tm̄ parti grauatæ ad releuationē grauaminis: iō non dēt ꝓ ꝓpromiſsum impediri qa reliqua pars nil debet in hoc posse, ꝛ sibi nō sit iste terminus p̄fixus: vñ si dicerem⁹ terminum illum ꝛpediri p cōpromiſ. oporteret necessariò dicere q̄ ēt citra compromiſ. p̄ſolā volunt. debētis appel. ꝛpediať, qd tū falsum ē. Sed a ratio diuersitatis est: qa tp̄s ad ꝓsequendum dať ad litigandum vtrique parti. vt l. ſi. & aut. ei q appel. C. de temp. ap. sed ptes satis litigāt corā arbitris: ideo non imeritò ꝛpediť tpis cursus, ſ̄ tp̄s decendij dať ad deuoluendā cām ad ſuperiorē: & ne videať acquiescere iudicatis. vt in c. q̄d ad consult. de re iudi. & l. ab eo. C. quo. & q̄ſ iud. Præterea & tertiò satis est hoc iure non cauerī: reg̃r. n. omne tp̄s est continuum, vt no. ff. de di. & temp. p̄sc. l. j. & in c. super eo. Sed posito q̄ d. tp̄s decendij cucurrerit ipſi minori, & compromiſso non obst. an gubernator ciuitatis Firmi pro do. nro papa præsidens, potuerit per eius rescriptum restituere d. tp̄s x. dierum: & sic in effectu restituere d. Marianum ad appel. vī primò qd non: qa est quæsitum ius alteri parti, saltē in eo qd fuit in d. sniа criminali declaratum d. Marianum violentiā intulisse in dictis possessionib. & c. arg. in d. c. quod ad consultationē. facit. n. sententia ius inter partes postquā transiuit in rem iud. & pro veritate iuris præsumptione seu fictione accipitur: vt in l. in genuum. ff. de ſta. ho. & in l. iudicata. ff. de re. iur. & in c. cum inter. de re iud. cum ſimil. gubernator autem seu legatus non potest tollere ius alteri quæsitum, vt in c. ſi. de confir. vti. facit qd not. gl. in c. ſi. de hære. lib. vj. & melius per gl. no. in ca. pro illorum. de præb. in verb. authoritatem. quæ dicit, legatum non posse venire ꝛ id, quod est alteri ꝛcessum per ſpeciale priuileg. ergo fortius non potest tollere quod est alteri concessum per ius commune: vt est in casu nro ꝓ sniam quæ transiuit in rem iud. nā soli⁹ principis est tollere ius alterius iuxta no. p gl. ī c. ꝛstitut⁹. de re. do. qn imò vī, q̄ ēt rescriptum principis hoc casu non valeat, ex quo cā decisa non fuit per appel. ſuſpensa, vt probari vī in l. ſi. C. ſent. rescind. non pot. ¶ Sed his non obst. arbitror sic distinguendum: q̄ aut gubernator vult restituere ad appellandum, nulla subsistētе cā legitima & credo q̄ ñ possit: qa nec legatus posset hoc casu, qñ hoc esset venire ꝛ iuris dispositionē, quod ñ l; alicui citra principē, ēt ī ordinatoriis iudicij qd plus est: vñ dixit gl. no. ī c. fi. de hęr li. vi. legatū ñ posse ꝓmittere cām ex nā ſui plenariā, examinandā ſimpl'r, & de plano, ſine ſtrep. & fi. iud. & idē tenuit Spe. in ti. de leg. §. ſupereſt. ver. sed nunquid possit instituere. facit cle. ne Rom. de ele. & gl. in præalleg. c. pro illorum. & tex. c. dilectus. primo, iuncta gl. de præb. Princeps aūt posset dūmodo ꝙstaret, q̄ ex certa ſcia hoc faceret: qa cū hocius ex ſnia ꝓpetat parti ex iuris dispōne pt̄ princeps q̄ ſ̄ ius est, ꝛ illud restituere. ar. in c. propositum. de ꝛcſ. præb. & c. innotuit. de ele. l. princeps. ff. de leg. & l. digna vox. C. eo. facit optimè qd not Inn. in c. quę in eccleſiarū. de ꝛst. vbi dr principem posse tollere actionē, cū ipſe actiones instituerit. l. ij. ff. de origi. iur. & ſpāl'r in casu nro firmat Bal. in d. l. ſi. C. tent. rescin. ñ pos. vbi notāť dr, q̄ aut ius est q̄situm parti ex iurgētiū nāli, & ꝛ illud nō ꝑt princeps sine cā dispōnere: vt leg. & no. in l. j. C. de ꝑci. impe. offe. plenè ꝓ Bar. in l. ſi. C. ſi ḡ iusvel vtil. publ. & ꝓ Cy. in l. p̄scriptione. C. de ꝑci. ſpe. offe. aut ius q̄situ est parti ex l. positiua, puta ꝓ p̄scriptionem, vl' ſniam, seu qd sit: & tunc ꝑt princeps ꝛ tale i⁹ dispōnere: p̄sertim restituēdo ad audiētiā cāe: facit auth. q̄ ſupplicatio. C. de ꝑci. impe. offe. l. vnic. C. de sen. prę. pro. Aut subest legitima cā restituendi, & tunc dico q̄ siue ꝙpetat iur maioris, siue iure minoris: vt ī casu nro cōtingit: qa siue dicať d. Marianū esse maiorē, ꝑt gubernator restituere aduersus cursū decēdij, & sic restituere partem ad appellādū tā ꝛ sniam suā q̄ aliorum magiſtratuū, & nedū gubernator hoc poterit, qa h3 amplā ptātē. l3 ēt ali⁹ ordinari⁹ inferior. vt ī l. p̄fecti ꝑtorio. ff. de minо. & l. ab hostib. & q̄d ibi no. ꝓ Bar. ff. ex q. cau. ma. & in c. cū bertold'. de re iud. ꝓ Inn. c. q̄relā. de ꝓcu. nā & ꝛ sniam ꝑt ex tali casu qs restitui nedū ad appellandū tm̄, vt in l. j. C. ſiaduer. rē iud. & i c. 1. & 2. de in inte. rest. li. 6. & c. bñficio. eo. ti. cum infinitis ſl'ib. ait. n. prætor, ſi qua iusta mihi cā videbiť in inte. rest. vt in l. j. ff. ex qb. cau. maio. siue d. Marian⁹ sit minor & fuerit lęsus ex omiſſiōe appellationis: ḡ potuit ꝓ gubernatorē ad appellādum restitui. Nec obstat si dicať, qd prius debuit agere ꝛ tutorē, si est ſoluendo, ad interesse, & i defectū petere restitutionē: vt l. ꝓperandum. in fi. C. de iud. & l. cum mādato. ff. de minо. dico. n. ꝛrium ī casu nro. quimo rī'are est qd vbicunq; minor est lęsus ĩteruenięte tutore vl' curatore, est ī optione sua petere restitutionē, vl' agere ꝛ tutorē vl' curatorē: vt ꝓbatur in l. etiam. C. ſi tu vl' cur. inter. t3 ibi Bar. & Bal. & gl. iuris canonici in c. 2. de in inte. rest. in verbo restituim⁹. & Hoſti in c. ſuſcitat a. eo. tit. Nec obstat d. l. ꝓperādum. qa loqtur cum instātia est peremptа. nā tunc qa nō perit actio, & tractat de modico ꝑiudicio, voluit ius vt pri⁹ minor ageret ꝛ tutorem seu curatorem: vt in d. l. ēt. no. gl. Bar. & Bal. secus vbi periret actio, & vulneraret ius minoris: vt in casu nostro: interest. n. minores sumptib. litium non vexari, vt l. minorib. ff. de min. Ad dictam l. cum mandato. respondetur, q̄ loquitur in ꝓcuratore, q̄ est administrator voluntarius. sec' in tutore & curatore qui sunt necessarii. vt no. in d. l. cum mandato. Aduertendum tū in hoc diligēter vtrum poterit gubernator restituere ad appellandum, aliter prius lædo ne p minorē non ꝓbata. Bar. in l. ſi. C. in quib. cau. in inte. resti. nō est necesſ. tenuit q̄ ſic. qa eo ipſo q̄ minor à ſnia nō appellauit, lęsus fuit, & sic non oportet aliter lædionem ꝓbare: hoc probat l. minor viginti quinq; annis. §. j. iuncta gl. ff. de minо. vbi p3, q̄ minor petit restitui aduersus ꝓmiſsum: qa vt ibi dicit gl. eo ipſo q̄ ꝓmiſit, lædus fuit, cum perdiderit facultatem appellandi: l3 Bal. in d. l. ſi. refert alios tenere ꝛrium, quos ipse ſequitur, dicens necesse esse vt minor, ꝑbet prius se fuisse lęsum ex ſnia: aliàs non dēt restitui ad appellādū, qa potuit esse ſnia iusta, & sic in nullo fuit lęsus in non appellādo: imo posset grauari ſi restitueret ad appellandum, pri⁹ nō ꝛstito de iniuſtitia ſnię, cum data etiā iuſtitia ſniæ forte ſuccumberet. Nō ob. d. l. minor. sup qua se fundat Bar. qa ibi à principio ꝙstabat de lęsione cū ꝓmittendo, ꝓmiſit sta re ſniæ iuſtæ vel iniquæ. vt in l. diē. ꝑcre. §. ſtare. ff. de arb. iō potuit illi ꝓpetere restitutio: sed in casu nro aliud fuit: nam litigādo corā capitaneo nō ledebatur cū poterat appellare. q̄ aūt nō appellauerit, potuit hoc facer ex iuſta cā, qa forte vidit ſniam iuſtā, vñ nō inferr q̄ fuerit grauatus nō appellando. & hæc pars est verisima: d3. n. petens restitutionem ostendere prius re ipſa, vel per probationem, lædionem, vt no. In. in c. auditis. de in inte. rest. & al lego eundem Bar. in alio loco, vbi sentit, qd dixi. ſin l. vnic. §. ſi ꝓ curator. ff. ſi quis ius di. vbi t; q̄ factum procuratoris in non appellando nocet dño qa potuit ex iuſta cā non appellare. ar. in l. j. in fin. ff. quando appellā. ergo idem & fortius præſumendum in tutore quod non appellauerit, qa vidit minorem fouere iniuſtiam. Ex quib. omnib. concludo gubernatorem nō potuiſſe restituere ad appellandum niſi prius fuerit probata corā eo lædio minoris ex iniuſtitia ſniæ: & loquor de ſnia lata in causa criminali. ¶ Venio ad tertium principale dubium, an laudum arbitramēta le latum ꝓ duos arbitros retractatiōi ſubiaceat, ex quo d. arbitratores viam arbitratorum ſequentes in ſententia absolucrunt d. Iacobum & socios, ab impetitione facta ꝓ parte d. Mariani, cum constaret eisdemipſos conuentos tenuiſſe, & possedisse bona petita sine ꝛdictione ſpatio viginti annorum, ſm qd ſtatutum loci requirit ꝛfirmatum per papam. Et hoc dubium ꝓ tubdiuidi in duo, referendo illd ad narrationē cum ꝓſupponať duos arbitros ꝓnuntiasse absente tertio legitimè requſito, & nolente interesse.

Primò

Universidad de Deusto
Biblioteca

Primo ꝙ videam' an ſubiaceat retractatiõi, ſeu ſit nullũ ex eo capite qa fuit latũ ꝓ duos abſente tertio, lꝫ reqſito. Scdo videbim' an ſubiaceat retractatiõi ex eo qa fuerũt ſecuti ſtatutũ loci, qd vr̃ iuri ꝛriũ ī eo ꝙ dicit ſufficere ꝓſcriptionẽ 20. anno. ſine titulo quo ad bona īmobilia, cũ iure requiratur tps triginta annorum. l. ſi qs emptionis. C. de præſcr. 30. ann. Itẽ ius apertè requirit bona fidẽ. vt in c. ſi. & c. vigilãti. de ꝓſc. Statutũ verò nullã facit mentionẽ de bona vel mala fide: ſed ꝛtentaſ ſolo curſu triginta ann. ſine lite & ꝛtrouerſia. ¶ Ad primũ dico, ꝙ de iuſ ciuili tale laudũ nõ valeret: quia ptãs data plurib. arbitris ꝙpetit nõ in ſolidũ, ſed oĩb. ſimul iunctis: vt l. pedius. ff. de arb. no. Bar. ī l. j. §. ſi plures. ff. d exerci. hinc eſt ꝙ ſnĩa lata à duob. tertio abſente nõ vꝫ, vt in l. ſi ī tres. ff. de arb. imo plus dixit Bar. in l. duo ex trib. ff. de re iu. quod ſi terti' fuit ꝓſens ī diſcuſſione meritorũ cãe, & dixit opinionem ſuã & receſſit: nõ ꝓnt adhuc duo laudare abſente tertio ex defectu ptãtis: lꝫ In. hoc vlti. caſu tenuerit ꝛriũ: vt ipſe no. in c. Raynaldus. de teſt. ſed d. Bar. verius eſt de iure ciuili ꝓ iura ſupius allegata, & rõnes ſuas. Sed de iure canõico tale arbitramẽtũ vꝫ p. c. ſi. de arb. in 6. Et huic iuri canonico ſtãdum eſt ī foro eccleſiaſtico, in terris eccleſię: vt no in d. c. ij. & Bar. in d. l. duo Cũ ꝙ nunc ſum' in terris eccliæ: dicẽdũ firmit' eſt ꝙ ex hoc capite d. laudum non ſubiaceat retractatiõi. An ãt ſubiaceat ex ſcdo capite ꝑdicto firmiter idẽ credo: ſ. ꝙ nõ: imo ſubiaceret retractatiõi, ſi arbitri nõ habuiſſent reſpectum ad ſtatuta loci. Moueor ꝓmõ, qa d. ſtatutũ eſt iuſtum & validum: nec aliqua ſui parte nutrit peccatũ: ꝑt. n. ꝓ ſe populus ſtatuere ꝙ ius ciuile in ꝓiudicium ipſorum tñ, ex ꝙ nõ tãgunt iura principi reſeruata: nec alr ſtatutum ꝙ bonos mores nãles, vt in l. oẽs ppl'i. ff. de iuſti. & iure. & ibi hoc firm at Bar. ī repe. & eſt gl. no. in l. neq; pig. §. priuatorum. ff. de re. iur. ſolum. n. hoc ſtatutũ minuit tps à lege ꝓnxum: nã vbi lex requirit 30. an. ex quo nõ ſubeſt titulus. d. l. ſi quis emptiõis. ſtatutum ꝛtentaſ d viginti: qnimo potuiſſet reqrere minus tps, puta x. ann. bona fide com itante, ad hoc qd no. Bar. in d. l. oẽs populi. Io. and. ī c. 2. de excep. li. 6. Nec obſtat ſi dicaſ ſtatutum non requirere bonam fidẽ: & vt nõv3 cum ſit peccati nutritiuum: vt no. idem Bar. in d. l. oẽs populi. & Io. an. in d. c. 2. quia dico ſtatutum iſtud loqui generaliʳ. vñ in dubio d3 ītelligi, qloquit̃ fide-comitate: qa ſtatutũ gñale d3 reſtringi vt minus lędat ius cõe, quàm facere poſſit. arg. in l. ſi quando. & quod ibi no. C. de inof. teſt. per Inn. in c. cauſam. de reſcri. & preſertim hoc caſu d3 recipere interpretationem reſtricti uam, ne qs indebitè & cum peccato lucretur: & alter iniuſte per dat ius ſuum. arg. in l. vt gradatim. ff. de munc. & hono. in ea. cum dilectus. de ꝓſuc. & hoc apertè voluit Bar. in d. l. omnes populi. & in l. non dubium. C. de legi. In caſu autẽ nro ñ ꝙtat de mala fide Iacobi & authorũ ſuorũ. Primò fuit ꝓ eũ allegata bona fides: vt p3 in actis: nec eſt opus ꝙ aľr probet cũ ꝓbari nõ poſſit: ſed præſumit cum agit' de præſcriptiõe rerum īmobilium. vt no. gl. in c. ſi diligẽti. & c. ſanctorum. & c. ſi. de ꝓſc. & Bar. ī l. celſus. ff. de vſuc. & gl. in §. aliæ. Inſt. de acti. ꝑſertim v3 ſtatutum cum fuerit per papam ꝓfirmatum, vñ ꝑt dici lex papæ: qa oĩa nr̃a facim us quib. authoritatem noſtrã ipartimur. l. j. C. de vet. iure enucl. &c. ſi apoſtolicę. de præb. li. 6. Ex qb. oĩb. infertur ꝙ arbitratores ſeu arbitrib ñ fecerunt ſequendo ſtatutum loci: qa in deciſione cãrum ꝓferendũ eſt iuri cõi: vt in l. ſi fund'. ff. de euic. & l. an in tot. um. C. de ædif. priua. l. j. C. de eman. li. l. . C. quemad. teſt. ape. 12. dist. illud & c. illa. & 8. di. quæ ꝛ mores. & l. qd ſi nolit. §. qa aſſidua. ff. de ædiledic. & l. . ff. de ſtip. ſer. per Cy. in l. 2. C. de ꝓſt. pecu. & in l. cunctos pp'os. C. de ſum. tri. & hoc apud me eſt indubitatum. ¶ Ex his infertur ad deciſionem quarti dubij principalis, an d. arbitratores dicanẽ fuiſſe in dolo ſequendo d. ſtatutum & c. nam in nullo dolo pñt deprehẽdi: gnimo potius potuiſſent dolo vacare, ſi d. ſtatutum ſecuti nõ fuiſſent. dolus. n. eſt calliditas q̃dam ad circununiendum & decipiendũ alium adhibita. vt l. j. ff. de dolo. q̃ in caſu nr̃o minimè notari poteſt: quinimo ꝓſuppoſito ſine veritatis ꝓiudicio, ꝙ ſtatutũ aliquo caſu intrinſecus exiſtẽte ñ valeret, nõ poſſent dici arbitratores eſſe in dolo, ſequẽdo ſtatutum per ſuperiorẽ ꝓfirmatum: cum probabilis error qui reſultat eſt ſtatuto, excuſet à calumnia & dolo. l. 2. ff. de iu. & fac. ign. in c. j. de elec. li. 6. in fi. facit quod no. gl. in c. vnico. de poſtu. ꝓl. li. 6. & c. cum venerabilis. de ꝓſuc. ¶ Venio ad quintum dubium, an dicta reductio arbitramenti peti potuerit, nõ habita prius abſolutione iuramenti in promiſſo prætiti & non multũ inſtando dico, ꝙ ſi allegetur fraꝰ & deceptio enormis q̃ nõ ꝓmiſiſſet bonus vir, põt peti reductio abſq; eo ꝙ petatur abſolutio à iuro. hoc ꝓbat tex. i. c. quintauallis. & c. veniens. de iureiu. facit l. ſi libert'. ff. de ope. li. nec ẽt ꝓmittitur pena in ꝓmiſſo apposita: qa iurm & pena de nõ ꝓuiendo debẽt intelligi, ſi arbitrio boni viri fuerit pronuntiatum. vt ꝓbatur in iurib. prꝛal. no. Inn. & Hoſt. in d. c. quintauallis. & Spec. in ti. de arb. §. j. ver. ſed pone. Nec obſtat ſi dicaturi, nꝙ promiſſo fuit dictum, vt alre & baſſe poſſent arbitri diſponcre, & laudare: tollendo de iure vnius & dare alteri: qa dico ꝙ illa verba reſtringũt per verba ſequentia, dum fuit dictum, prout eis videbit & placebit: q̃ quidẽ verba ſonãt arbitrium boni viri, & nõ liberam voluntatem: vt in l. thais §. ſororem. ff. de fideic. libertatib. & l. fideicommiſſa. §. q̃ q̃. ff. de leg. 3. no. Bar. in l. alio. ff. de ali. & cib. Ie. & in exuagãti, ad reprimendum. vbi plenius q̃ alibi poſuit. facit gl. ī c. 2. de corpo. vi. cum ſimi. dico tñ ꝙ ſi nõ probauerit d. Marianus iniuſtitiam & iniquitatem arbitramenti, incidit in periurium, & pœnam appoſitam in ꝓmiſſo: qa tunc appareret eum iniuſtè, & ꝛiurm ꝓclamaſſe. ꝙ eſt intelligendum ſi iudex reclamationis declarauerit arbitramentum eſſe æquum. Item ſi nulla probabilis cã excuſat d. Marianum: de q̃ plenè per Bar. in l. ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſocio. plenius. in l. q romæ. §. duo fratres. ff. de verobl. & l. iulianus. ff. de ꝙdi. inde. regul'r fuit d. Dy. in quo dam ꝙſilio ſuo, qd refert Io. an. in addi. Spec. in tit. de arb. §. excipitur. ver. qd ſi ꝓmiſſum. Ad probandum ãt iniquitatẽ arbitramẽti nõ ſufficit probare ꝙ arbitrator læſit in aliquo ius partis: qa hꝰ à iure ptãtem aliquaľr ledendi partem pro bono pacis, & tollendo. ſ. vni, & dando alteri. vt no. gl. in l. ſi de meis. §. recepiſſe. ff. de arb. & no. Inn. in c. quintauallis. de iureiu. & Bar. in d. §. arbitrorum. ẽt ſi nunquam fuiſſent appoſita illa verba altè, & baſsè, & c. quæ hic fuerunt appoſita, multo ergo fortius non ſufficit hoc probare in caſu nro, vbi vltra poteſtatem à iure traditam fuerunt appoſita illa verba, q̃ debẽt aliquid vltra ius operari: arg. in c. ſi papa. de priuil. li. 6. d3 q̃ probari ꝙ ita enormiẽ læſi, qd nemo bon' vir ſe ciſſet. arg. in d. arbitrorũ. cum. §. ſeq. Bar. tñ in d. §. arbitrorum. dixit, ꝙ d3 probari læſio in ſexta parte totius. plenius hoc ſequitur in §. arbitrorum. qd mihi ſi placet, vt plenè dixi in lectura d. c. qa tuallis. vbi finaľr concluſi ꝙ qñ dicaſ enormis læſio nõ põt dari certa doctrina: ſed ex varijs circunſtantijs bonus vir. i. iudex, arbitrabitur: nam facilius d3 arbitrator induci ad dandum de iure vnius alteri quando aliter pax ſequi nõ poteſt, aliter hac ratione ceſſante. item aliter qñ ius partium eſt obſcurum & inuolutum: q̃ quando clarum & indubitatum. Item aliter quãdo alter eſt diues, alter pauper: & ſic de aliis circunſtantiis quibus cõſideratis habebit iudex arbitrari an arbitramentũ fuerit æquum vel iniquum. ¶ Vltimum dubium eſt circa vires appellationis interpoſitæ à ſententia arbitramenti ad dictum gubernatorem, in quo poteſt de plurib. dubitari. Primò an poterit à tali arbitramento appellari. Secundò an ad d. gubernatorem. Tertiò an potuerunt cumulari illa tria remedia in eo ꝙ Marian' ꝑdict' appellauit, & petijt reduci ad bonã eq̃tatẽ, & periit ſe reſtitui. ¶ Circa primũ dico ꝙ an d iure cõi poſſit appell. à ſnĩa arbitratorũ ñ dico arbitrorũ eſt dubiũ: nã Bar. ī l. ſi. ff. de ap. re. tenuit ꝙ ſic, ꝙ rõnes q̃ ibi ꝓſeq̃t: ſd ꝛriũ ipſe ſenſit in l. j. C. de arb. & idẽ ibi Bal. & hoc vltimum *cõs* eſt opi. põt. n. peti reductio, non autẽ põt imponi verè appel. Ad hoc tex. in d. §. arbitrorũ, iũcta l. ſequẽti. melius vr̃ ꝓbari in l. nõ diſtinguem'. §. cũ qdã. ff. de arb. vbi ꝓbat̃ qd iſta petitio reductionis eſt q̃dã ſpecies appellationis: non eſt ergo vera appellatio. ſenſit gl. in c. cãm. de elec. & 2. q. 6. à iudicibus. & ꝓbat̃ g rõnẽ q̃ ponit tex. in l. 1. de arbi. q̃ militat tam ī arbitris q̃ in arbitratoribus: vnde dico ꝙ nõ potuit appellari, niſi ꝛ ſtatutũ municipale deſcendat appellatio: poſita ãt diſpoſitione ſtatutoria eſt dubiũ an potuerit appellari ad gubernatorẽ, cũ ꝓ ſtatutũ debuerit appellari ad capitaneũ loci. Ego puto ꝙ de iure ciuili nõ potuerit ad gubernatorẽ appellari: qa nõ d3 appellari omiſſo medio ad principẽ vel eũ q ī3 locũ principis. l. ſi patoris. ff. de appellat. Sed de iure canonico vr̃ ꝛriũ, vt in c. ſi duob. de ap. vbi p3 qd ẽt in terris eccliæ põt appelari ad principem omiſſo medio: q̃ ad ſuum locum tenentẽ. ar. 97. dist. c. ſi. ſtatutum q̃ d3 intelligi ſi ſi appellareť ad principẽ, vel ad locũ tenentẽ. Hinc dixit alibi gl. ꝙ ad legatũ papæ põt appellari omiſſo medio: vt no. gl. in c. j. de off. leg. & Ľarto. Brixi. 2. q. 6. c. 3. licet Io. ibi tenuerit ꝛrium, Guil. tñ in Spec. de leg. §. ſupereſt. ver. illud ãt. dixit de ꝙſuetudine obſeruari vt ad eum appelleť omiſſo medio. plenè dicit gl. in c. 2. de ſue. lib. 6. Et hoc vltimum mihi placet: qa ꝛcurrit cum qualibet iuriſdictiõe in ꝓincia ſibi decreta: vt leg. & no. in c. 1. de off. leg. Circa vltimum de cumulatione nõ eſt multum inſtãdum: qa ꝓ ſuppoſito ꝙ potuerit ad eum appellari, poſſet ita libellus appellatiuus ītерpretari, vt nullã ꝛtineat ꝛrietatem. d3. n. largiſſimè interpretari vt ꝙludat intẽtionẽ libellãtis. vt in l. ſi qs intentione am bigua. ff. de iudic. legi. & no. in c. conſtitutis. de relig. do. poteſt. excuſari appellatio ꝑtextu ſtatuti, ſi qd eſt. Rationis verò petitio põt eſſe acceſſoria ad appellationẽ, vt reducatad æquitatem vim appellationis: reſtitutio non potuit peti prætextu ſententię criminalis & c. de hoc tamen nõ multum curandum, cum ſatis ex prędictis conſultum ſit dictis Iacobo & ſocijs.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

PVNCTVS Quæſtionis in his terminis ꝓponitur. Quidam Benedictus Chaterinꝰ ſuum cõdidit teſtm: & inter cętera reliqit Stephanam eius matrem, & Antoniã eius vxorẽ, dõnas, maſarias, & vſufructuarias oĩm ſuorũ bonorũ, dũ honeſtè & caſtè vixerint, &

xerint, & vitã vidualẽ obſeruauerint in domib. ſuis vnà cũ ꝛ. ſcriptis ſuis hæredib. In omnib. autem ſuis bonis mobilib. & immobilib. & c. poſthumum ſeu poſthumos vnum vel plures naſcituruel naſcituros de corpe ſupradictæ Antoniæ ſuæ vxoris, ſi ad lucẽ puenerint, vel peruenit, ſibi hæredes vniuerſales, vel vniuerſalẽ inſtituit cũ hac ꝙditione adiecta: qd ſi quis dictorũ poſthumorũ moreretur in pupill. ætate, vel poſtea qñcuq; ſine filijs legitimis & c. qd vnus moriaľ alteri & alter alteri: & ſi oẽs morerent ſine filijs legitimis, ſubſtituit eis Bellauitam eius filiã tũc ſuperſtitẽ, & poſthumã ſeu poſthumas naſcituras & c. & ſi dicti poſthumi ad lucẽ ſi puenerint, dictã Bellauiti, & dictã poſthumã, vel poſthumas hędes vniuerſales inſtituit, ac facit ī æquali portiõe, & qd vna moriaľ alteri, & c. Et ſi d. poſthum' ſeu poſthumi veniret, vel venirẽt ad lucẽ, vr̃ſ. dictũ ẽ, reliqt d. Bellauitæ & d. poſthumæ ſeu poſthumab. octingẽtas libras denariorũ & arneſia ꝙſue ta, ꝓ qualibet: & in ꝑdictis eas hędes ſtituit & c. adiecit hæc verba ſtẽ reliqt adueniẽte ꝙdit. ꝑdicta eccl'æ S. Aug. ꝓ aĩa ſua, & c. cẽtũ, & q̃ dicta alia relicta fecit, ſẽp adijciẽdo illa verba, aduenięte ꝙditiõe ꝑdicta. Et vltimò dixit, ſtẽ reliqt, voluit, & mãdauit dictus teſtator cueniẽte ꝙditiõe ꝑdicta. qd reſiduũ bonorũ ſuorũ deductis ꝓmo oĩb. ſ. dictis relictis deť & diſtribuaľ amore dei, & ꝓ aĩa ſua, & ſuorũ mortuorũ, & c. q̃ qdem teſtõ facto moriť teſtator ſupuiuente dicta Bellauita eius filia: deinde naſcit' poſthuma, vc; Diauia filia dicti teſtatoris, tãdẽ diẽ ſuũ clauſerũt liberis minimè relictis. ¶ Cõtingit de ꝑdictis circa tria dubitari. Primò, nunqd d. legata debeanť. ¶ Scdo, an vſusfructus dictorũ bonorũ d. teſtatoris remaneat penes d. mulieres Stephanam & Antoniam. ¶ Tertio ſi dicta domina Antonia vxor dicti teſtatoris trãſierit ad ſecũda vota, an dicta Stephana debeat habere integrũ vſumfructum omnium bonorum dicti teſtatoris.

¶ Conſilium lxxviij.

1 *Voluntas teſtatoris obtinet primum locum in conditionibus.*
2 *Euidens voluntas teſtatoris dicitur, quæ colligitur ex coniecturis.*

CIRCA PRIMVM SALVATORIS AVXILIO invocato, omiſſis breuitatis cã argumẽtis q̃ ſatis leuiť poſſent ꝓ parte legatariorũ formari arbitror firmiter d. legata nõ debẽri ex defectu ꝙditionis inſertæ: facit. n. conditionis defectus deficere legatũ quantumcunque fuorabile. ff. de ꝙd. & dem. quaſi per totũ. C. de cond. inſer. per totũ & extra, de cond. app ī c. ve ũ. & c. per tuas. cum ſi. an autẽ defecerit cõditio legatis appoſita, quæ depẽdet ab intellectu illorum verborum ſæpe repetitorũ: vc; aduenięte conditione ꝑdicta: cum. n. plures ꝙditiones teſtator appoſuiſſet, in legatis verò nõ expreſſit ſub qua ꝙdõne ꝑſtari illa volebat: ſed dixit in gñe, aduenięte d. conditione, inuestigandũ incũbit, de qua conditione intellexerit teſtator, ad qd indagãdum debemus primò cõiecturare mentẽ & vol. teſtõris: 1 quia† in cond. primũ locum obtinet teſtatoris volun. l. in cõdi. 2 ff. de ꝙd. & de. q̃ quidẽ põt colligi ex coniecturis †dã. n. euidẽs voluntas teſtatoris quæ colligiť ex cõiecturis: vt in l. ij Imperator. ff. de leg. j. facit l. non ad ea. ff. de ꝙdi. & dc. ītẽ fienda eſt ꝛtiõ fieri põt interpretatio, vt euiteť abſurditas, & intellectus ꝛ ius: vt in c. cũ dilecť'. de conſue. & l. 2. & qd ibi no. C. de cond. inſer. In hoc autẽ teſtõ teſtator ꝓmiſerat tres principales conditiones. Prima & principalis fuit illa, ꝙ ſi qs dictorũ poſthumorum. ſ. maſculorum, morereť in pup. ætate, vl̃ poſtea qñcunque, ſine filijs legit. &c. ꝙ vnus moriatur alteri. & ſi oẽs morerent, ſubſtituit Bellauitã filiã ſuperſtitẽ, & poſthumã, vl̃ poſthumas naſcituras, &c. Scda ꝙditio fuit, ꝙ ſi d. poſthumus & poſthumi primò iſtituti ad lucẽ non venirent, inſtituit vniuerſales hęredes d. Bellauitã, & poſthumas, ſeu poſthumã naſciturã, ita ꝙ vna moriaľ alteri. Tertia conditio fuit, ꝙ ſi d. poſthumus vl̃ poſthumi peruenirẽt, ſeu peruenirent ad lucẽ, reliquit Bellauitæ & poſthumæ dotes ſ ſcriptas, in quib. hæredes inſtituit, &c. Si n. volumus illa verba poſtea in legatis adiecta, aduenięte d. cond. & c. referre ad hanc vlt. cõditi o nẽ. ſi poſthumus, vel poſthumi peruenirent ad lucẽ, &c. qd vr̃ſ fieri debere: qa conditio in dubio reſertur ad proxima, vt no. gl. in l. j. de leg. ꝑſt. facit l. qd traditũ. ff. de cond. & de. certum eſt legatum non deberi: qa deficit illa conditio: cũ nullus poſthum' ꝓ uenerit ad lucẽ, ſed poſthuma dũtaxat: q̃ hoc capite excludant legatarij. Mihi tñ ñ placet, vt ad iſtã conditionẽ debeant illa verba referri: qa ſequereť abſurditas, & eſſet intellectus ꝛ tacitá voluntatẽ teſtatoris: ſequereť. n. hoc intellectu retẽto, qd pr̃ voluerit magis grauare filios maſculos, q̃ fœminas: qa in cuẽtum maſculorũ relinquebat legata: ſecus in cuentũ fœminarũ: qd ſonat in abſurdum pp ꝛſeruationẽ familiæ & agnationis. l. j. ff. de ven. inſpi. & q.d no. C. y. in l. ſi. C. de adul. Itẽ eẽt prorſus ꝛ intẽtionem teſtõris: qa magis dilexit maſculos eos ꝓmo loco inſtituendo, q̃ fœminas, quas inſtituit in defectum maſculorũ. Prætereа ſequereť abſurdũ, qd voluiſſet aliqd relinq̃re in effectu filijs maſculis cũ mãdaſſet in cuentum dictæ ꝙditionis reſiduũ bonorũ vltra legata diſtribui in pauperes: qd non eſt veriſimile. 17. q. 4. c. fina. & in auth. ſi qua mulier. & ibi no. C. de ſacr. eccl. Præterea oriereť ex hoc intell'u quædam ꝙditio ꝛ. l. non ad ea. ff. de ꝙditio. & demon. reijciendus ergo eſt hic intell's. Si aũt volumus illa verba, ꝙditione aduenięte & c. referre ad aliam ꝙditionẽ quæ eſt in medio. ſ. ꝙ ſi poſthumi ſeu poſthumus nõ naſcereť, iſtituebat filias fœminas &c. ẽt ſeq̃ť abſurditas: qa eo caſu iſtituit purè filias fœminas nihil eis ꝓlegãdo: vñ ſi legata hęrent hoc caſu locũ ſeq̃reť qd nihil remaneret filiab. cũ mãdet oĩa in cuentum ꝙditionis diſtribui pro aĩa qd profecto nõ eſt veriſi'e. arg. in d. c. ſi. 16. q. 4. vbi dixit text. Qui exhẽdati ſilijs eccl'am inſtituit hæredem alium ꝗrat q ſuſcipiat q̃ Auguſtinũ imo Deo ꝓitio neminẽ iueniet, &c. Præterea hoc vr̃ ꝙ mentem teſtõris, qui poſt filios maſculos prædilexit filias fœminas: vt ibi p in ſubſtitutione. & ſcda inſtitutione, ꝙ non eſt veriſi'e qd voluerit eas ī effectu excludere ꝓp legatarios, cũ ẽt nõ ſit veriſi'e qd qs voluerit alios præferre ꝓprię ſoboli: quin imo ſpropriantur verba vt ꝓpria ſoboles præferatur. l. cum acutiſſimi. C. de fideicõ. & in l. gñaliter. C. de inſt. & ſubſti. Præterea ſi hunc intel'm habuiſſet teſtõr, reliquiſſet filiab. ſaltẽ dotes ſuas, ſicut fecit in caſu q̃ voluit bona puenire ad filios maſculos. Reſtat ꝙ ꝛcludere neceſſario vt illa verba, aduenięte dicta ꝙdone, &c. referãť ad primã ꝙditionẽ. ſad caſum quo poſthumus ſeu poſthumi naſcerent, & morereť ſine liberis: q̃ caſu ſubſtituit filias. Et qd ſit iſte intellectus capiendus ꝓpo multipl'r. Primo ex ꝓprio ſignificato verborũ: cum n. reſtõr in nulla parte teſtĩ dixerit, qd relinquebat ſub ꝙditione, niſi in illa prima parte vt p; ex tenore teſtĩ: minimè relictis. ¶ Cõtingit de ꝑdictis circa tria dubitari. Primò, nunqd d. legata debeanť. ¶ Scdo, an vſusfructus dictorũ bonorũ d. teſtatoris remaneat penes d. mulieres Stephanam & Antoniam. ¶ Tertio ſi dicta domina Antonia vxor dicti teſtatoris trãſierit ad ſecũda vota, an dicta Stephana debeat habere integrũ vſumfructum omnium bonorum dicti teſtatoris.

¶ Conſilium lxxviij.

1 *Voluntas teſtatoris obtinet primum locum in conditionibus.*
2 *Euidens voluntas teſtatoris dicitur, quæ colligitur ex coniecturis.*

CIRCA PRIMVM SALVATORIS AVXILIO invocato, omiſſis breuitatis cã argumẽtis q̃ ſatis leuiť poſſent ꝓ parte legatariorũ formari arbitror firmiter d. legata nõ debẽri ex defectu ꝙditionis inſertæ: facit. n. conditionis defectus deficere legatũ quantumcunque fuorabile. ff. de ꝙd. & dem. quaſi per totũ. C. de cond. inſer. per totũ & extra, de cond. app ī c. ve ũ. & c. per tuas. cum ſi. an autẽ defecerit cõditio legatis appoſita, quæ depẽdet ab intellectu illorum verborum ſæpe repetitorũ: vc; aduenięte conditione ꝑdicta: cum. n. plures ꝙditiones teſtator appoſuiſſet, in legatis verò nõ expreſſit ſub qua ꝙdõne ꝑſtari illa volebat: ſed dixit in gñe, aduenięte d. conditione, inuestigandũ incũbit, de qua conditione intellexerit teſtator, ad qd indagãdum debemus primò cõiecturare mentẽ & vol. teſtõris: 1 quia† in cond. primũ locum obtinet teſtatoris volun. l. in cõdi. 2 ff. de ꝙd. & de. q̃ quidẽ põt colligi ex coniecturis †dã. n. euidẽs voluntas teſtatoris quæ colligiť ex cõiecturis: vt in l. ij Imperator. ff. de leg. j. facit l. non ad ea. ff. de ꝙdi. & dc. ītẽ fienda eſt ꝛtiõ fieri põt interpretatio, vt euiteť abſurditas, & intellectus ꝛ ius: vt in c. cũ dilecť'. de conſue. & l. 2. & qd ibi no. C. de cond. inſer. In hoc autẽ teſtõ teſtator ꝓmiſerat tres principales conditiones. Prima & principalis fuit illa, ꝙ ſi qs dictorũ poſthumorum. ſ. maſculorum, morereť in pup. ætate, vl̃ poſtea qñcunque, ſine filijs legit. &c. ꝙ vnus moriatur alteri. & ſi oẽs morerent, ſubſtituit Bellauitã filiã ſuperſtitẽ, & poſthumã, vl̃ poſthumas naſcituras, &c. Scda ꝙditio fuit, ꝙ ſi d. poſthumus & poſthumi primò iſtituti ad lucẽ non venirent, inſtituit vniuerſales hęredes d. Bellauitã, & poſthumas, ſeu poſthumã naſciturã, ita ꝙ vna moriaľ alteri. Tertia conditio fuit, ꝙ ſi d. poſthumus vl̃ poſthumi peruenirẽt, ſeu peruenirent ad lucẽ, reliquit Bellauitæ & poſthumæ dotes ſ ſcriptas, in quib. hæredes inſtituit, &c. Si n. volumus illa verba poſtea in legatis adiecta, aduenięte d. cond. & c. referre ad hanc vlt. cõditi onẽ. ſi poſthumus, vel poſthumi peruenirent ad lucẽ, &c. qd vr̃ſ fieri debere: qa conditio in dubio reſertur ad proxima, vt no. gl. in l. j. de leg. ꝑſt. facit l. qd traditũ. ff. de cond. & de. certum eſt legatum non deberi: qa deficit illa conditio: cũ nullus poſthum' ꝓuenerit ad lucẽ, ſed poſthuma dũtaxat: q̃ hoc capite excludant legatarij. Mihi tñ ñ placet, vt ad iſtã conditionẽ debeant illa verba referri: qa ſequereť abſurditas, & eſſet intellectus ꝛ tacitá voluntatẽ teſtatoris: ſequereť. n. hoc intellectu retẽto, qd pr̃ voluerit magis grauare filios maſculos, q̃ fœminas: qa in cuẽtum maſculorũ relinquebat legata: ſecus in cuentũ fœminarũ: qd ſonat in abſurdum pp ꝛſeruationẽ familiæ & agnationis. l. j. ff. de ven. inſpi. & q.d no. C. y. in l. ſi. C. de adul. Itẽ eẽt prorſus ꝛ intẽtionem teſtõris: qa magis dilexit maſculos eos ꝓmo loco inſtituendo, q̃ fœminas, quas inſtituit in defectum maſculorũ. Prætereа ſequereť abſurdũ, qd voluiſſet aliqd relinq̃re in effectu filijs maſculis cũ mãdaſſet in cuentum dictæ ꝙditionis reſiduũ bonorũ vltra legata diſtribui in pauperes: qd non eſt veriſimile. 17. q. 4. c. fina. & in auth. ſi qua mulier. & ibi no. C. de ſacr. eccl. Præterea oriereť ex hoc intell'u quædam ꝙditio ꝛ. l. non ad ea. ff. de ꝙditio. & demon. reijciendus ergo eſt hic intell's. Si aũt volumus illa verba, ꝙditione aduenięte & c. referre ad aliam ꝙditionẽ quæ eſt in medio. ſ. ꝙ ſi poſthumi ſeu poſthumus nõ naſcereť, iſtituebat filias fœminas &c. ẽt ſeq̃ť abſurditas: qa eo caſu iſtituit purè filias fœminas nihil eis ꝓlegãdo: vñ ſi legata hęrent hoc caſu locũ ſeq̃reť qd nihil remaneret filiab. cũ mãdet oĩa in cuentum ꝙditionis diſtribui pro aĩa qd profecto nõ eſt veriſi'e. arg. in d. c. ſi. 16. q. 4. vbi dixit text. Qui exhẽdati ſilijs eccl'am inſtituit hæredem alium ꝗrat q ſuſcipiat q̃ Auguſtinũ imo Deo ꝓitio neminẽ iueniet, &c. Præterea hoc vr̃ ꝙ mentem teſtõris, qui poſt filios maſculos prædilexit filias fœminas: vt ibi p in ſubſtitutione. & ſcda inſtitutione, ꝙ non eſt veriſi'e qd voluerit eas ī effectu excludere ꝓp legatarios, cũ ẽt nõ ſit veriſi'e qd qs voluerit alios præferre ꝓprię ſoboli: quin imo ſpropriantur verba vt ꝓpria ſoboles præferatur. l. cum acutiſſimi. C. de fideicõ. & in l. gñaliter. C. de inſt. & ſubſti. Præterea ſi hunc intel'm habuiſſet teſtõr, reliquiſſet filiab. ſaltẽ dotes ſuas, ſicut fecit in caſu q̃ voluit bona puenire ad filios maſculos. Reſtat ꝙ ꝛcludere neceſſario vt illa verba, aduenięte dicta ꝙdone, &c. referãť ad primã ꝙditionẽ. ſad caſum quo poſthumus ſeu poſthumi naſcerent, & morereť ſine liberis: q̃ caſu ſubſtituit filias. Et qd ſit iſte intellectus capiendus ꝓpo multipl'r. Primo ex ꝓprio ſignificato verborũ: cum n. reſtõr in nulla parte teſtĩ dixerit, qd relinquebat ſub ꝙditione, niſi in illa prima parte vt p; ex tenore teſtĩ: minimè relictis. ¶ Cõtingit de ꝑdictis circa tria dubitari. Primò, nunqd d. legata debeanť. ¶ Scdo, an vſusfructus dictorũ bonorũ d. teſtatoris remaneat penes d. mulieres Stephanam & Antoniam. ¶ Tertio ſi dicta domina Antonia vxor dicti teſtatoris trãſierit ad ſecũda vota, an dicta Stephana debeat habere integrũ vſumfructum omnium bonorum dicti teſtatoris.

¶ Conſilium lxxviij.

1 *Voluntas teſtatoris obtinet primum locum in conditionibus.*
2 *Euidens voluntas teſtatoris dicitur, quæ colligitur ex coniecturis.*

CIRCA PRIMVM SALVATORIS AVXILIO invocato, omiſſis breuitatis cã argumẽtis q̃ ſatis leuiť poſſent ꝓ parte legatariorũ formari arbitror firmiter d. legata nõ debẽri ex defectu ꝙditionis inſertæ: facit. n. conditionis defectus deficere legatũ quantumcunque fuorabile. ff. de ꝙd. & dem. quaſi per totũ. C. de cond. inſer. per totũ & extra, de cond. app ī c. ve ũ. & c. per tuas. cum ſi. an autẽ defecerit cõditio legatis appoſita, quæ depẽdet ab intellectu illorum verborum ſæpe repetitorũ: vc; aduenięte conditione ꝑdicta: cum. n. plures ꝙditiones teſtator appoſuiſſet, in legatis verò nõ expreſſit ſub qua ꝙdõne ꝑſtari illa volebat: ſed dixit in gñe, aduenięte d. conditione, inuestigandũ incũbit, de qua conditione intellexerit teſtator, ad qd indagãdum debemus primò cõiecturare mentẽ & vol. teſtõris: 1 quia† in cond. primũ locum obtinet teſtatoris volun. l. in cõdi. 2 ff. de ꝙd. & de. q̃ quidẽ põt colligi ex coniecturis †dã. n. euidẽs voluntas teſtatoris quæ colligiť ex cõiecturis: vt in l. ij Imperator. ff. de leg. j. facit l. non ad ea. ff. de ꝙdi. & dc. ītẽ fienda eſt ꝛtiõ fieri põt interpretatio, vt euiteť abſurditas, & intellectus ꝛ ius: vt in c. cũ dilecť'. de conſue. & l. 2. & qd ibi no. C. de cond. inſer. In hoc autẽ teſtõ teſtator ꝓmiſerat tres principales conditiones. Prima & principalis fuit illa, ꝙ ſi qs dictorũ poſthumorum. ſ. maſculorum, morereť in pup. ætate, vl̃ poſtea qñcunque, ſine filijs legit. &c. ꝙ vnus moriatur alteri. & ſi oẽs morerent, ſubſtituit Bellauitã filiã ſuperſtitẽ, & poſthumã, vl̃ poſthumas naſcituras, &c. Scda ꝙditio fuit, ꝙ ſi d. poſthumus & poſthumi primò iſtituti ad lucẽ non venirent, inſtituit vniuerſales hęredes d. Bellauitã, & poſthumas, ſeu poſthumã naſciturã, ita ꝙ vna moriaľ alteri. Tertia conditio fuit, ꝙ ſi d. poſthumus vl̃ poſthumi peruenirẽt, ſeu peruenirent ad lucẽ, reliquit Bellauitæ & poſthumæ dotes ſ ſcriptas, in quib. hæredes inſtituit, &c. Si n. volumus illa verba poſtea in legatis adiecta, aduenięte d. cond. & c. referre ad hanc vlt. cõditi onẽ. ſi poſthumus, vel poſthumi peruenirent ad lucẽ, &c. qd vr̃ſ fieri debere: qa conditio in dubio reſertur ad proxima, vt no. gl. in l. j. de leg. ꝑſt. facit l. qd traditũ. ff. de cond. & de. certum eſt legatum non deberi: qa deficit illa conditio: cũ nullus poſthum' ꝓuenerit ad lucẽ, ſed poſthuma dũtaxat: q̃ hoc capite excludant legatarij. Mihi tñ ñ placet, vt ad iſtã conditionẽ debeant illa verba referri: qa ſequereť abſurditas, & eſſet intellectus ꝛ tacitá voluntatẽ teſtatoris: ſequereť. n. hoc intellectu retẽto, qd pr̃ voluerit magis grauare filios maſculos, q̃ fœminas: qa in cuẽtum maſculorũ relinquebat legata: ſecus in cuentũ fœminarũ: qd ſonat in abſurdum pp ꝛſeruationẽ familiæ & agnationis. l. j. ff. de ven. inſpi. & q.d no. C. y. in l. ſi. C. de adul. Itẽ eẽt prorſus ꝛ intẽtionem teſtõris: qa magis dilexit maſculos eos ꝓmo loco inſtituendo, q̃ fœminas, quas inſtituit in defectum maſculorũ. Prætereа ſequereť abſurdũ, qd voluiſſet aliqd relinq̃re in effectu filijs maſculis cũ mãdaſſet in cuentum dictæ ꝙditionis reſ

Universidad de Deusto
Biblioteca

testatoris iuxta no in d.l.vnic.C.si sedo nup.& d.l.Titia cum te
stō.ff.speciale est fauore alimentorum , vt non extinguatur ēt
per casum fortuitum,seu per mortem illorum cum qb.debebāt
habitare:saris.n.est qnō defleiat per legatarios:vt est tex. expres
sus in l.illis libertis.ff.de 2d.& demonstratio.vtrobiq;hoc firmat
Bar.¶Ex quib.,celudo quod etiam post mortem filiarum deben
tur dictis dominab.alimenta quę debent exhiberi ſm facultates
defuncti,& charitatem q̄ habuit testōr in legatarios:iuxta id qd
plenius legitur & no.in l.pen.ff.de ali.& cib.& lega ¶Et per hæc d
cidit tertium dubium qd si dña Antonia vxor testatoris transit
ad sedavota,nunquid accrescat do.Stephanæ matri testatoris:&
certè dico qd nō: sed solum dēnt alimenta sicut pri°: qa in ali
mentis nō h3 locum ius accrescendi,ēt si vsus fr. alicuius p̄dij es
set relictus ,p alimentis:sed pars deficientis accrescit hæredi seu
proprietario,vt est tex.valde notabilis in l.dominus.ff.de vsufru,
facit quod no.in d.l.illis libertis.ff.de conditio & demonstra.

¶ Casus consilij sequentis.

STANTE statuto quo cauetur,quodvir lucretur tertiam par
tē dotis vxore p̄moriente sine filijs,si vxorē duxerit ad domū,
&cum ea habitauerit,vel ad habitandū ierit cum ea,&c. Quærit
an is q duxerit mulierē perverba de p̄ti,cāq; traduxit ad domū
suę solitæ habitationis,&cum ea familiariter habitauerit,gaudet
bñficio statuti:prædicta 3iuge seu sponsa decedente in domo ip
sius viri,anteq̄ matrimonium esset carnali copula 2summatum.

¶ Consilium lxxix.

1 *Verba maritus & vxor,quandoque capiuntur stricte,quandoque largè,quando que largissimè.*
2 *Sponsa dicitur quasi promissa.*
3 *Significatum debet cessare cessante ratione strictissimi significati.*

VIDETVR Primō qnon:qūa statutum facit mentionem de
vxore & viro : sed appellatione vxoris & viri qñque intelligunē
illi duntaxat,qui mrimonium 2summauerunt per carnalem co-
pulam,&probatur in c.ex publico.in fi.de quer.coniu.tunc.n.ma
trimonium est perfectum quoad sui essentiam & significatum:
vt in c.debitum.& c.nuper.de big.facit qd no.gl. in c.quapropē.
27.q.2.Quandoq; vero intelliguntur illi q 3xerunt verba de p̄
senti dumtaxat circa carnis copulam:vt probatur in l. cum fue-
rit.ff.de cond.& demon.& l.3.de dona.inter vi.& vxo. iuncta gl.
in verbo 2cubinæ.& instit.de nup.§.nuptias.& ibi bona gl.proba
tur etiam per multa iura canonica,quib. cauetur qd solus 2sen-
sus de p̄ti facit matrimonium quoad sui essentiam:& p̄ti illi di
ci maritus &vxor:vt in c.fi.de sponsa duo.& 27.q.2.sufficiat.& in
c.cū initiatur.cum multis c.ibi sequētib. probat ēt diffinitio ma
trimonii,quę hr & declaratur per gl.c.causa,& q.in prin.inst. de
nup.in prin.vbi bonus tex.cum gl.facit etiam c.vnicum,devoto.
lib.6.Qñque vero verificantur illa verba,maritus & vxor in spō
sis de futuro duntaxat ex quadam benigna interpretōne : vt est
tex.no.in l.non sine.de bonis quæ liber.¶†Ex qb. potest inferri,
qd hæc verba,maritus & vxor , qñq; capiūt stricte & significant
illi qui matrimonium 2summauerunt.Qñque largè,&notantur
illi qui matrimonium per verba de præsenti dumtaxat 3xerūt.
Qñque largissimè& 2prehendunt sponsus & spōsa per verba de
futuro.Cum ergo in casu nostro fumus in materia pœnali,cum
statutum diminuat patrimonium mulieris.l.3.ff.de dā.infec.no.
Io.an.in c.fi.de elec.li 6.item est odiosum quatenus dicit ab ip-
pōne iuris ſm quam nihil lucretur marit' mortua vxore:vt in c.
j.& c.nuper.de do.inter v.& vxo.& de dote post.di. rest. & C. de
rei vxo.ac.l.vnica.§.cum aūt in exactione.dnt verba strictissimē i
terpretari,vt q minus ieri possit,recedatur à iure cōi,& alter la-
dat.vt in c.j.& 2.de fil.presb.li.6.&l.si præses,&l.interpretatione.
ff.de pœnis.& l.3.§.hæc aūt verba,& qd ibi no.ff.de neg. gest.& c.
cū diuersus.de 2lue.regula odia.& regula,in pœnis.de re.iur.li.6.
cum multis similib.Intelligatur ergo materia nostra in strictiori
significato:& sic intelligatur de illis qui matrimonium 2summa
uerunt.¶ Sed his non obstātib.3rium arbitror in casu nostro de
iure prævalere:l.dictus vir,qui 3xit p verba de p̄ti & eā tradu-
xit in domū suā:& cum ea familiariter habitauerit,gaudeat bñfi
cio statuti ?alleg.Mouecr primō,quia ad hanc interpretationē
faciendam verba statuti non resistunt:imo omnino suadent.Re
quirunt.n.d.statuti verba,tria.Primo qd sit vxor:secdō q̄sit ducta
ad domū viri,tertiō qd cum ea habitauerit,vel ad habitandū cū
ea iuerit,q̄ qdēverificata prorsus fuerunt in casu nro.Primū.n.v-
xoresť,ex quo cum illa 3xit matrimonium per verba de presen-
senti:licet illā non cognouerit,vt in iurib. superius allegatis.&
iste potest dici vir ipsius mulieris,vt etiam ꝓbatur in euangelio,
Genuit Ioseph virū Mariæ:&alibi Angel' Noli timere Ioseph ac
cipere Mariā 3iugē tuā,&c.q̄ verba trāsumptiuē hñr in c.Iosep.
& c.priusq̄.27.q.2.vbi aperte decidit qex quo interuenit 2sen
sus de p̄senti maximē secuta cōi habitatione,possunt dici marit'
ex vxōr,seu vir & 3iux,sicut in3iugio.qd verum fuit inter beatā
Mariam & Ioseph:licet nunquam interuenit carnalis copula, vt
ibi.& in c.oē itaq;.ca.cā,& q.hoc apertissimè fuit de mente hui'
statuti in q̄ appellat vxor,anteq̄ sit ducta:& sic ante secutā carna
lem copulam.ar.in c.instirutum ea.cā.& q.ñ.n.pōt dici sponsa es
quo interuenit 2sensus de p̄senti,† Quia spōsa dr, quasi promis-
sa.dicuntur.n.sponsalia à spondeo,spondes qd idē est qd̄ mitto
ꝓmittis:vt legit &no.in c.nostrates.3 5.q.5.&sup rubrica de spo
sa.sed ex quo 2ctum est matrimonium non pōt dici promissa,3
3iugata &vxor,d.l.nō sine,C.de bonis q̄ liberis.& d.c.sufficiat.ca
aiijs iurib.superius allegatis Sedō tūa mulier fuit ducta ad do-
mū. Tertio habitauit cū viro suo,l3 ñ fuerit cognita carnaliter ad
significatum huius verbi cohabitauerit,nō regrit carnalis co
pula,l3 2sortium cōis habitaculi:vt,pbatur expresse in ma ora
d.c.priusq̄.27.q.2.Ex quo g̃verba hæc interpretationē importāt,nec
3stat de 3ria intentione statuentium,nō est à verbis recedendū.
l.non aff.ff.de leg.3.& sufficit ita scriptum eē.l.,pspexit.ff.q & c.i q
& ca scriptum est.6.q.3. qnimo si volumus 3iecturare rōnem &
mētē statuētiū,ñ deviabit à s. scripta interpretatione sed potius
illam corroborabit.l3.n.in d.statuto nō sit expressa aliqua rō.in
licitum est 3iecturare rationem nālem q̄ potuit mouere statuē
tes:& ſm 3iecturā possumus & debemus statutum extendere,vt
restringere,vt no.Bal.in l.maximum vitium.C.de libe.prē.&l.licet
re op3.ff.de excu.tuto,& Cy.in l.non dubium.C.de legi.facit qđ
no.Dy.in rla fi.de re.iur.li.6.pro hoc tex.ī d.l.scire.§.sufficit. vbi
allegatur nālis iustitia ad 3iecturandam mentem disponentis:&
illa d3 præsumi rō legis qua generalr fuit motus disponens: vt
no.glo.in l.tale pactū. ff. de pactis.sed rō statuti deferentis liberā
soluto mrimonio viro & nō vxori , ꝑt dici qd sit ꝓp copula car
nalem qa hæc rō reperitur parit.in vtroque.nō aūt quo ad debi
tum carnale ad parta iudicanē.vt in c.ę.to.& c.gaudemus.de di-
uor.imo potius deberetur lucrum vxori,q̄ pdicti virginitatem q
est altera dos:& multa seruitia viro ꝑēdit,præsertim circa sobolem,
vt in l.assiduis.C.qui po.in pig.ha.nec virginitas potest amplius
restitui.3 5.q.5.paulus.nec ꝑt 3iecturari qd fuerit ꝓp affectionem
3iugalem,seu reliquias matrimonij soluti:qa hæc rō ēt militat
in vxore.Hinc ē qd lex.ñ vult valeť pactū de lucro captādo gñ fit
vtrisq; 3iugi cōe:vt in c.fi.de do.post di.rest.facit qd hr auth.de
quali.do §.hoc igit.& in auth.sed iā necesse.C.de do.ante nup.nō
g̃ pōt assignari alia bona rō,nisi qa marit' substituendo onera
mrimonij incurrit multa dana: & l3 ad hæc sup portāda hēat do
tē vt ic.salubrit.de vsu.&l.si 2stante.ff.so.matri. tū vt plurimū si
sufficit dos ad hec onera:qnimo tāti fiūt sumpt' in vcitib. & ou-
namētis qd dos in illis 2sumit.Hāc rōnē possuit Bar.in l.nō sine.
palle.& Bar.in tracta.de duob.frib.vbi p hāc rōnē dixit notabile
verbū,qd si pr̄ sustinuit onera mrimonij ipsi°,qd illud lucrū, qd
acqrit marito vigore statuti cedit pri.qa vr puenire ꝓpī bona
pñta ex qb.sustinet onera ipsius mrimonij. & sic vides quod nō
hr respectus ad copulā alias pr̄ nihil lucretť: q̄ qdē nō reperti in
casu nro:nā vt ꝓsupponit in casu , vir duxit mulierē ad domum
& faciebat oēs expēs.sicut solet facere marit' vxori secū cohab.
ꝓparauerat,vt audio multas vestes, & multa ꝓparatoria fecerat,
vt cū ea postea cū solita solēnitate cōuiuiorum mrimonij 2sum-
maret:d3 g̃ gaudere bñfic.statu.g̃verb.& mēs stat. nālis suadeā,
ad idē tex.& ibi expīsē tenuit Bal.in l.deo nobis.C.de epis.& cle.
statutū.n.nō regrit traditiōē 2 solēnitate:l3 solū 2tētaē ꝓ fuerit
ducta & cū ea habitauerit,qa ꝓ cohabitationem sustinē nē one
ra mrimonij,imo plus dicit statutū,l.sufficere ꝙ iuerit vir ad eo
habitandū cū ea, q̄ verba sunt multū pōderāda, innuūt.n.quod
l3 nō multū cohabitauerit, tñ ex quo iuit aīo cū ea habi tandi,
gaudet bñficio statuti,& sic nō regrit quod fecerit multas expē
sas in ducendo,vel commorando , li.n.maritus iuit ad habi tādū
cū ea,nō est opus solēni traductione, nihilomin° statutū deferē
lucrū marito:ergo p̄cedens pars q̄ logr q̄ mulier ducitur ad do
mū mariti,vt cū eo habitet,d3 intelligi etiam sine solenni tradu
ctione : contentatur enim statutum de effectu & non curat de
mō. hæc vltima consideratio est profecto optima in fauore ma
viri.nam ratio statuti d3 esse vniformis.c.maioris.de baptism o.
cum similib.Nec obstat motiuū ſ in 3rium formatum.proe
dit eſn quando q̄rit de mrimonio propter suam perfectam sig ni
ficationem,quo casu intelligi debet de cōsummato, quia tunc
habet suum perfectum significatum,vt in iuribus allegatis,sec
quando fit mētio de matrimonio,seu de marito,& vxore ad al
um finem,vt contingit in casu nostro,tunc enim verba accipiū
tur propriē qa non subest ratio capiēdi illud ſ strictissimum signi
ficatum.† Nam cessante rōne illius strictissimi significati,debet
cessare illud significatū.c.cum cessante.de appe.cū similib.ar in
casu nro non fit mentio de marito & vxore propter significatū
perfectum mrimonium,sed ꝓpter omera mrimonij, vt prædixi.

¶ Casus consilij sequentis.

CASVS in effectu contingens super quo quid ius postulet,
quæritur,talis est: Quidā Angeletus Hebræus conuenit cū mā-
gnifico cōi Florētię pro certa pecuniarū q̄titate annuatim d.cōi
Florentiæ

Florētię soluēda:vt possit ipse,suiq; filij,& hēdes,famuli,factores
ac socij habere ꝑsum,& illū exercere in terra collis ,p tpe qnq;
annorū. Itē qd liceret d. Angeleto suos socios nōiare ī. certum
tps in capīis cōtētum: demum anteq̄ socios nōiaret, d.Angele-
tus vita functus est,quērē an liceat hęredib.d. Angeleti socios
nōiare,cū sint infra tps q̄ liceret d.Angeleto.si viueret , nōiare.

¶ Consilium lxxx.

1 *Venditio nec locatio non constat si pretium seu merces fuit reposita in arbitrio tertij.*
2 *Testator si dixit, instituo talē hæredē sub conditionib. infra scriptis, si posiea nullam conditionē expressit, valet hæredis institutio,ac si pure fuisset facta.*
3 *Arbitriū si apponitur rei substantiatæ deficiente arbitrio, non expirat id quod principaliter agitur.*
4 *Iudicium hæredis non est iudicium defuncti.*
5 *Regula,quod omnis pactio,siue consistat in dando,siue in faciendo,siue sit missa transit in hæredē ne iudicium defuncti per varias simulates corruat,quomodo intelligatur.*

PRO DECISIONE p̄sentis materiæ duo sunt principalr
examinanda.Primum,nunquid per mortem d.Angeleti ante no
minationem sociorum factam d. contractus penitus corruerit,
vt hincinde nulla remanserit obligatio. Secundò præsupposito
quod principalis contractus cum d. Angeleto initus mānserit,&
transiuerit in hæredes ipsius Angeleti,an liceat ipsis hęredib.so
cios iuxta pacta,& capitula conuentura nominare: & hoc infra
tempus q̄ licuisset d.Angeleto illos nominare.¶ Venio iuxta or
dinē ad primū:& vr quod per d.Angeleti mortem d.contractus
penitus sit annullatus.per l.fi.C.de contrahē.emp & l.si merces.
1 in prin.ff.locati.in quib.iurib.patet, † q̄ nec venditio nec loca-
tio constat,si pretium seu merces fuit reposita in arbitrio tertij
illo nolente aut nō valēte suum arbitrium,& iudicium declara
re:quasi locatio vel venditio sit facta sine mercede, seu pretio si
ne quib.talis 2ctus consistere non pōt.insti.de emp.& vēditio.§.
prætiū.Sed in casu nostro mortuus est d.Angeletus, q debebat
socios nominare,sine quib.contractus nō vr consistere : ergo d.
contractus prorsus corruit.¶Sed his non obstan.contrarium ar
bitror firmiter de iure prævalere.Moueor principaliter quia in
casu nostro contractus fuit firmus in persona d.Angeleti,q erat
principalis in conuentione illa, vt clare colligitur ex tenore dd.
capitulorum : ipse enim ,p se,& suis hæredib.se obligauit firmi-
ter ad solutionē annuāti faciendā dicto cōi Florētiæ:& voluit q̄
illa capitula inita cū factore suo seruarent ,p se,& suis hæredib.
Itē clarius colligit ex alio capīo quo cauet, q̄ nō licet d.Angele
to socios nominare nisi vsque ad certū tps:& sic eo nō nomina
te remanebat 2ctus validus pro eo duntaxat, & suis hæredib.
Cum ergo 2tractus habuerit sua substantialia in psona d.Ange-
leti:l3 aliqua accidentalia circumferētia essent p d. Angeletū ī
certum tps exprimēda:nō dēt irritari 2ctus,si illa accidētalia nō
2 interueniāt.si socios nō nominauerit.hoc vr optimē in simili ꝓ
bari in l.penu.C.de inst.& substit.vbi patet,† q̄ si testator dixit,in
stituo talem hr̄dē sub cōditionib.infrascriptis: postea tū nulla 2
ditionē expressit,pinde valet hr̄dis īstitutio, ac si purè fuisset fa-
cta.hoc etiā ꝓ illū tex.fuit g̃naliter de mente Bal.in l.fi C.cōia. d
3 leg.vbi voluit,† q̄ si arbitriū apponit rei substantiatæ.i.perfectæ
puta in accessoris,,deficiente arbitrio non expirat id, qd princi-
paliter agit:ad qd ēt facit l.of.ff.de contrahē.emp. secus si appo-
rei substātiande.i.2ctui faciendo:quo casu ,pcedit contrariū.
§.formatum.nā fine pretio non pōt dici emptio,nec locatio,vt ī
iurib. prælleg. merito per mortem illius qui habebat arbitrari
substantialia cōtractus,expirat 2ctus:quia hoc casu à persona ar
bitrante nō receditur. l.si qs arbitratu ff.de ver.obli.sed in casu
nostro secus est.qa socij nō erant de substantia illius 2ctus cum
d.Angeletus se principaliter obligasset,& sociorum nominatio
fuit posita in optione sua:vñ viuens potuisset aliquē nominare
2ctu in suo robore pmanēte:vt clarē colligit ex d.capitulis.Con
cludo ergo quoad primū qd 2ctus ille remāsit validus, & trāsi-
uit in hr̄des Angeleti,cū ꝓ se,& suis hæredib.conuenisset.Idem
etiam fuisset si expresse nō fecisset de hæred.mētionē:qa regu
lariter oīs 2ctus trāsit in hr̄dē actiue, & passiue licet de eis non
fuerit caurū:vt in l.veteris C.de 2hen.& 2mit.stipu.& l.si pactū.
ff.de pb.cum simili.¶Circa ſm magis dubitabile,an potestas no
minādi socios trāsiuit in hæredes d.Angeleti.ex quo contractus
principalis in eo trāsit.Videtur primò qd non: quia cum illa no
minatio depēderet à iudicio,& voluntate d.Angeleti,nō potest
transire in hæredē qa hæres nō pōt interpretari voluntatē,& iu
4 dicū defuncti:vt no.gl.in l.idē pomponius scribit,si frumētū.ff.
de rei ven.& l.inter stipulantē.§.j.ff.de ver.obli.Probat rōne, † nā
iudiciū hr̄dis nō est defuncti cū sit magna iter eos differētia. l.si
nō sortē.§.libertus.ff.de 2dī.indebi.&l.iter artifices.ff.d sol.Hinc
ē qd cōiter dicūt doctores,q̄ vbicūq; aliqd inheret meræ ꝓsonę
2ntis,illud nō trāsit in hr̄dē:vt no.Bar.ī l.ea.ff.de ver.obl.&in
l.si decesserit.ff.q satisda.cogā ,pbatur in l.vnica.§.ne aūt.de cad.
tollē. ¶Sed 2traria sniam arbitror in casu nostro de iureveriorē.
Moueor principaliter per l.veteris.C.de 2trahē.& cōmit.sti.vbi
5 dar rla,† qd oīs pactiōnue 2sistat ī dando,siue ī faciēdo, siue sit
mista,trāsit in hr̄dē,ne iudiciū defuncti p varias simultates cor
ruat:& est de mēte illius tex.q̄ omne id qd cōmode pōt adim
pleri p hęredē,sicut p defunctū,trāsit in hæredē:sicut ex q̄ cōtra
ctus & facultas exercēdi pstū trāsit in hæredē:vt s. dictū ē, pstup
posita validitate cōtractus:ergo & potestas 2hendi societatē,&
p 2sequēs socios nominādi:nō.n. apparet quare hoc debeat ma
gis q̄erire d.Ang.defuncto,q̄ suo hrdi:ꝓ hoc facit theorica Bar.
in l.si quis arbitratu.ff.de ver.obli.in illa qōne,an cōpromissum
factū tanq̄ in arbitrū trāseat in hæredē:cū aliās factū tāq̄ in arbi
trum non transiret:vt in c.fin.de arb.& in l.diē ,pferre.§.1.ff.c.ht
cōcludit qd aut assumit arbiter sup 2tractu celebrando , & nō
trāsit,sicut dicit in arbitrio:aut assumit sup iam celebrato,puta
sup accessoriis:& tūc sicut contractus ipse transit in hæredē,ita
& ipm ꝓmissum rōne accessorij.ar.in l.fundi vēditor.ff. de 2
hen.emp.& in c.si sup gratia.de offi.dele.li.6.Idē dicēdū in simili
qd cū nominatio sociorū veniat accessorię ad cōtractū principa
lē,qui trāsit in hæredē debet ipsa nominatio trāsire,qd videť ex
preisè de mēte Bal.post Butr.ī d.l.fi.C.cōia de legat.vbi volunt,
q̄ ex q̄ cōtractus nō corruit,deficiēte arbitrio:qa arbitriū versa
tur circa accidētalia,potest ſuppleri qd ipsi cōtractui deest.Præ-
terea ad hanc sniam adduco theoricā Bar.in l. si quis à filio.§.fi.
ff.de leg.1.vbi apertè limitat illā regulam vulgata:qd hæres nō
potest interpretari voluntatē & iudicium defuncti,vt habeat lo
cū, quando ex illa interpretatione reus venit condēnandus seu
posset danū pati,vt tollerеť alteri defensio:qbus casibus dicunt
procedere g̃ria: secus autē vbi ex illa declaratione nemo venit
cōdēnandus,vel dānificādus: l3 forte posset ꝓ interpretationē
restringi lucrū,vt optime ,pbať ī d.l.si qs à filio.vbi apertè colli
gitur qd si defunctus legauit alicui Stichum seruū, & nō appa
ret de quo Sticho senserit,cum plures haberet seruos eiusdē nō
minis:declaratio pertinet ad hæredē q̄ declarādo pōt restringe
re lucrū legatarii qa forte testator sēiit de meliori,& hæres po
terit eligere mediocrē seu viliorem.Si ergo hæres declarat volū
tatē defuncti, vbi pōt alter aliquale interesse ꝓtendere,puta cir
ca maius lucrū,ergo fortius debet in casu nostro hæres d. Ange
leti posse declarare socios suos:cū nullum īteresse possit inter
volūtatē defuncti & hæredis cōitas Florētiæ prætēdere. Ad idē
facit optime.l.fi.C.cōia de leg præalle.vbi si testator legauit ali
cui vnū seruū. & dedit optionē tertio,si ille nō vult,aut nō pōt,
qa mortuus est,eligere,deuoluitur potestas eligendi ad ipsum
legatarium,de cuius cōmodo principaliter agit.ita dicamus in
ꝓposito qd si defunctus Angeletus nō valeat socios nominare
debet potestas contrahendi societatē, & socios nominādi trāsi
re in hæredē,ad quē trāsit d.contractus principalis & ipsius cō
moditas.nec debet quisadmitti ad 2tradicēdū qd ubi nō ꝓdest,
& alteri nocere intendit.l.i.§.deniq;.ff.de aqua plu.arcen.& hæ-
res,& defunctus censent eadē psona.in auth.de iureiura.qd ꝑta-
ab his.maxime cum filius est hæres.l.fi.C.de impub.& aliis sub-
sti.& 3 5.q.3.c.cōtradicimus.§.hac autho.Nec ob.si dicatur saltē
debet adiri bon' vir. l.iudex,vt socios declaret: nō autem debet
hæres declarare:vt d.l.of.ff.de contrahen.emp.& l. domum eo.
ti.quia dico illud ꝓcedere quando quis arbitrarctur ad commo
dum proprium,& in alterius præiudicium:qd in casu nostro cer
tum quia non agitur de præiudicio communitatis Florētię:
tum quia in casu nostro nō tertius,sed ipse Angelet us habebat
nominare.vñ sicut defunctus poterat nominare:& ita ipse hęres
debet posse. Absurdum enim esset qd iudex deberet nominare
socios, cum socij eligunē ex spontanea volūtate,adeo qd nemo
pōt suis hæredib.imponere,vt certos socios habeant.l.nemo po
test & l.adeo.& l.cum duob.§.idem respondit.ff.pro socio.

¶ Casus consilij sequentis.

EX THEMATE Mihi narrato tria in effectu dubia veniunt
discurrenda ad clara facti decisionem.¶ Primum,nunquid d.ser
Stephanus debuerit seu potuerit sepeliri in loco sacro, cum di-
cerēť se ꝙeratore per publicam formam, ac etiā de fœnore ,pbari
potest per testes quib.fuit fœneratum.¶Secdm,pra suppositio qd
non debuerit in loco sacro sepeliri an debeat nūc exhumari, &
de loco sacro procul abiici,si probari potest cum fuisse vsurariu
in vita modo prædicto.¶ Tertium dubium, ad cuius instantiā
seu accusationem, vel processum poterit ista exhumatio fieri°

¶ Consilium lxxxj.

1 *Fama cum aliis adminiculis iuste ad probandum quem vsurarium mansetis.*
2 *Possessio diuturna ad hoc,vt probetur, non obstat si vivus testis dicat de vnoc pore,alius de alio.*
3 *Mulier palam dicitur quæstum facere:licet in publ co se non prostituerit,sed in domo sua vel alterius cuilibet ind ficere ter posit dami.*
4 *Episcopus potest exercere pe as Lat nem.contra vsurarios.*
5 *Legatus etiam cardinalis non potest dispe are contra consilium.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

VIDETVR qd ser Stephanus licite potuerit in facto sepeliri: quia iura excludunt ab ecclīastica sepultura manifestos vsurarios dūtaxat, vt in c. quia oīb. de vsur. & cle. eos. de sepul. ser Stephanus non probatur qd fuerit manifestus vsurarius, siue capiatur manifestum ꝓ notorio, siue in ſua ꝓpria ſpecie, ꝓut differt à notorio: nam iſte non poteſt probari vſurarius niſi ꝑ famam q̄ non inducit notorium, nec manifeſtum: vt plenè no. in c. veſtra. de coha. cle. & mu. & ī c. cum in dioeceſi. de vſur. vbi expreſſe p3 ꝙ ſola fama nō ſufficit, vt gs dicatur manifeſtus vſurarius: ad idē quod no. Bar. in l. de minore. §. tormenta. ff. de qō. nec teſtes gb. dicitur fuiſſe fœneratum probant illum vſurarium manifeſtum: tum qa in ꝓprio facto deponunt: ergo debet eis dari fides: quia licet ꝫtra ſe gs poſſit teſtificari: ꝓ tñ minime. 14. q. 4. in prin. & in l. nullus. ff. de teſt. & 3. q. 3. nullus, tum qa ſunt ſingulares in dictis eorum, cum quilibet deponat ſibi fuiſſe fœneratum: ſingulares non probant: vt in c. cum dilect. de cle. & in c. tam literis. de teſti. cum ſimilib. & præſertim non ꝓbant qualitatem manifeſti, cum ipſis ſingulariter adhibitis fœnus fuerit exercitatum: manifeſtum enim reſultat ex actib. palā, & pubic è geſtis. vt in c. i. d poſtu. præla. & no. in d. c. veſtra. ¶ Sed his non obſt. ḡriā ſniam dico de iure mero præualere. Et primò d hoc arbitro r eē caſum
3 expreſſum in d. cum in dioeceſi. de vſur. vbi clarè liquet, † qd fama cum alijs adminiculis ſufficit ad ꝓbādum quē vſurariū manifeſtum, vt excludat eccl'iaſtica ſepultura, & idem ibi gl. & no. Io. An. ſatis ſentit in gl. ſua in c. i. de vſuris. li. 6. in verb. manifeſtos. ī fine. ſequit Ang. de peruſio in quadā ſua diſputatione, q̄ incipit, attenſis miles. & Fed. de ſenis. cōſi. lxij. vbi dicit ſola famā ſufficere cū quibuſdā adminiculis, cum agit, vt vſurarius arceat à ſepultura eccl'iaſtica: & vt, remoueat à ꝙmunione altaris, & vt nō recipiant ab eo oblationes: & ſic quoad pœnas cōtentas in cōcilio gñali: de quo in c. ga in omnib. de vſu. ad illud enim ꝛcilium ſe refert in d. c. cū in dioeceſi. Sed in caſu noſtro ꝛcurrit primò fama publica, vt ꝓ ſupponit ī facto. Iterē d. multorum teſtium, quib. fuit fœneratum. qd negari non poteſt, quin faciant in caſu nſo adminicula cū nō agat de ipſorū ꝙmodo: ſed ſolū de pœna ſpuali. vnde ſic deponuni legatarij, ꝓ validitate teſtamēti, cum principaliter nō agat de eorū cōmodo. l3 ſecundario redūdet ad eorū cōmodum vt inſt. de teſt. §. legatarij. facit l. dictatib. C. e. & qd no. in c. j. de teſt. & doc. in c. in ſup. e. t. ita fortius potuerunt iſti depone re ad ꝓbādum illum vſurarium: pſertim cū ſoli nunc agat ad pœnā ſpiritualē nec agit principaliter vel ſecundariò de ꝙmodo: q̄ nimo voluit dñs. Ang. de puſio in dicta diſputatione, ꝙ vbi ſolū agit ad ꝓbādū quē manifeſtū vſurarium, teſte: quib. fuit fœneratum, plenè ꝓbat, ex quo nō agit de eorū cōmodo principaliter, & ſic nō deponunt in facto ꝓprio. nec obſtat ꝙ ſint ſingulares: qa nō poſſunt dici ſingulares, cū agit de ꝓbando aliquo vniuerſali habente in ſepultura particularia, ſi teſtes ſinguli deponant de actib. particularib. ſicut in ſimili dicit gl. ſingularis ī l. ob carmē.
2 ff. de teſt. q̄ dicit, † qd cū ꝓbada eſt poſſeſſio diuturna, nō obſtat, ſi vnus teſtis dicat de vno tpe, & alius de alio: qa ex dictis eorū reſultat totū, de q̄ quæritē, & facit qd ī ſimilino. Inn. in c. qualiter & qñ. 2. de accu. & q̄quid ſit de d. Ang. an plene, ꝓbēt iſti teſtes: qa nunc diſputare nō intendo: illud tñ veriſſimū, & abſolutū eſt, qd ſaltē admiculanē plurimū: q̄ cum fama publica plenè ꝓbāt illū ſer Stephanū fuiſſe manifeſtum vſurarium, ſaltē quoad pœnas ſpeciales ꝓdictas: cū a gatur de modico ꝓiudicio: & expedit animab. ipſorum vſurariorum, & aliorum, vt facilius arceāt. Præterea qd d. ſer Stephanus fuerit manifeſtus vſurarius probat expſſe ꝑ autho. Bar. in l. 2. ff. de fur. & Ang. in dicta diſputatione aſſenſis miles. dicit. n. Bar. quē ſequit Ang. ꝙ eo ipſo efficitur vſurarius manifeſtus qd indifferenter gs ī camera ſua mutuet ſubvſuris oīb. poſſulantib. l3 nullum erexerit altare ad fœnerādum:
3 ꝓ hoc l. pala. ff. de ritu nup. vbi p3, ꝙ † mulier palā dr q̄ſtum face re, licet in publico ſe non ꝓſtituerit, ſed in domo ſuā, vel alterius cuilibet indifferēt poſſuſati. & qd plus ē ſufficit ſm eos hęc ꝓbatio ad reddendum teſtiū nullum abſq; alia ꝓfeſſione, & publicatione p eēm fienda: ꝙ aūt mutuauerit oīb. indifferēter veniētib. & poſſulantib. poterit ꝓbari ꝑ illos quib. fuit fœneratum, ſm Ang. ¶ Præterea, & tertio ꝙ d. ſer Stephanus fuerit publicus vſurarius, facit authoritas Bal. in l. j. C. de ſacroſ. ec. dicēs eum intelligēdum eſſe manifeſtū vſurarium de q̄ ē cōis opinio, ſi ſit manifeſtus vſurarius dummodo ꝑduos aut tres, ꝓbet, qd fuerit vſurari⁹, & rectē loqt̄ ñā ex his reſultat, ꝓpriè manifeſtum ī ſpecie ſua, qd iuraꝫ vſurarios requirunt: nō. n. iura requirunt factum notorium ſed manifeſtum: nec ſubeſt cā ſpropriādi ſeu reſtringēdi id lud verbum, cum fuerit in fauorē vſurariorum: qd nō ē diſcēdū: verba. n. ſunt ī ꝓprio ſignificato ītelligēda, ex q̄ nō ꝓſtat de ꝙria intentione: vt i c. n. de ver. ſig. & in l. nō aliter. ff. de lega. 3. Ex qb. omnib. apertē ꝛcludit quod per dictas ꝓbationes d. ſer Stephanus debuit dici manifeſtus vſurarius: & ꝑ cōſequens nō debuit ſepeliri in ſepultura eccleſiaſtica, vt in iurib. præalleg. ¶ Ex his infertur ad ſcdm dubiū nunqd debeat nunc inde exhumari factis ꝑdictis ꝓbationibus. Videtur primo qd non. quia poſt mortē non poteſt quis regulariter accuſari niſi ſalte crimen defunct̄i fuerit cuidēs, ita qd nulla alia exigatur probatio: vt no. gloſſ. & clarius poſtea Archi. 8. diſtin. c. i. facit qa no. 14. q. 3. vſura. Crimina enim morte extinguunt, & reliqui ſunt defuncti. Dei iudicio. diſt. 23. quorunda. & ꝛ. diſt. erubeſcant. ꝛ ſi. Præterea corp⁹ iſtius ſer Stephani fuit ſeque ſtratum ob hanc cauſam fœneratiā per eēm loci: & demū fuit facta p eundē relaxatio: ergo non debet amplius de hoc diſcuti: cū qa de fcō vnus homin⁹ ſepr̄ quærendū non eſt: vt in l. licet. ff. nau. cau. ita. & no. in c. de his. de accu. videlicet qd epiſcopus relaxando interdictū videt fuiſſe interlocutus, ꝙ iſte nō fuerat vſurarius. & ſic ꝑ laptum decēdi: in rem iudicatā: vt in cle. ſicut. de ap. facit c. cū dilectus. de cle. cum ſimilibus. ¶ Sed q̄ ꝑdicta videantur obſtare, tamen in contrarium ſe habet veritas. Et primo videt rex ī d. c. cū in dioeceſi. de
4 vſur. vbi habeē, † qd eps poteſt exercere pœnas Lateran. concilij cōtra vſurar os de qbus cōſtet per formā, & alia argumēta. Et inter ceteras pœnas Lateran. concilij eſt, vt nō admittatur ad eccleſiaſticam ſepulturā: vt ī d. ca. quia in omnibus. ſed contra dictū ſer Stephanum erat publica fama. Itē alia plurima argumēta, vt patet per dicta illorū quibus fuerat fœneratū, ſeu alia: ergo non debuit ſepeliri in eccleſiaſtica ſepultura. Præterea euidens eſt de quo conſtat per cōiecturas: vt in l. licet imperator. ff. de lega. 1. facit. ca. ad noſtrā de emptio. & ven. ſed ꝫ dictum ſer Stephanū erāt prædictæ vrgentes cōiecturæ. ergo latis peccatū ſuū erat euidens: poſſunt ergo ꝓbationes recipi de prędictis nō ad publicandum nunc peccatum: ſed ad faciendū ídē ꝙ peccatū erat tūc manifeſtum: & per cōſequens qd nō debuit ſepeliri ī cæmiterio. Præterea decedens ī peccato mortali nō debet habere ſepultura eccleſiaſtica. in c. ſi. iuncta glo. 88. diſtin. idē not. in c. ex parte. de ſepul. & in c. 2. & c. cum ad monaſterium. de ſtatu regu. & in ca. quia in omnibus. de vſur. Iſte autē ſer Stephanus deceſſit in peccato mortali: ex quo non mandauit vſuras reſtitui, ergo nō debuit ſepeliri in cæmiterio eccleſiaſtico, & ſi de facto ſepultus fuit dēt ídē exhumari, ſi poſſunt ſua oſſa diſcerni ab oſſib. ñdeliū vt in c. ſacris. de ſepul. & in vſuratio de facto ſepulto qd debeat exhumari, tenet gl. in cle. eos de ſepul ī verb. cis à quibus, & idē ibi Pau. & Io. de lig. Non obſtant e. contraria: quia procedunt in peccato occulto: ſed iſtud non poteſt dici occultū: ſed manifeſtum, ex quo contra illum erat publica fama cum alijs argumentis: facit c. tua. & qd ibi no. de coha. cle. & muli. Non obſtat ſcdm, qa eps illā relaxationē fecit ſine cauſæ cognitiōe, & ad preces amicorū filij dicti ſer Stephani. Itē factum extraiudiciale non tranſit in rem iudicatam: vt in c. ōcertationi. de appel. li. 6. maximè quando fit ſine cauſæ cognitione: vt not. glo. & Inn. in c. ex parte. 1. de verbo ſignifi. & qd malè factum eſt pōt ille idē q̄ fecit, corrigere, ex q̄ nō poterāt ī illo facto diſpenſare: iuxta theoricā Hoſtī. in c. diuerſis fallacijs. de cleri. cōiug. facit c. qualiter & qñ. primo. de accu. & c. noſtri. de elec. maximè qñ hoc facit publica authoritate, ſicut eps ī caſu noſtro: iuxta no. ī c. ſi qs prebytero rū. de reb. ec. nō aliena. nō. n. poterat eps diſpēſare ꝫ cōcilium. de q̄ in d. c. quia in omnibus. ar. cleme. ne Romani. de ele. p. tex. iuncta glo. in c. dilectus. 1. de præbē. & c. dilecto. co. tit. in quibus pa-
5 tet, qu† regulariter etiā legatus cardinalis nō pōt diſpenſare q̄ cōciliū. Et hoc ſecundo. Quoad tertium & vltimū breuiter dico eps poſſe ex officio ſuo fcā ſibi fide de fama, & alijs argumentis, facere exhumari. p tex. expſſū in d. c. cū indiœceſi. Itē puto q̄ quilibet bonus Chriſtianus poterit hoc denuntiare epō, & pere re vt debeat exhumari, ꝙ cuiuslibet boni Chriſtiani ſterūt, vt ſacra deuotiſſimè tractent: & vt alij hoc errore pauefacti deſiſtāt ab hoc nefandiſſimo crimine. arg. in c. fi. q. ma. accu. pol. & in c. ꝑterea. 2. & ca. cū ī diœceſi. de ſpō. & 2. q. 1. ſi peccauerit. Præterea ius publicū eōſiſtit in ſacris. 1. diſtin. ius publicū. Vltimò etiam dico ꝙ q̄ dictus ſer Stephanus nō mandauerit vſuras reſtitui, nihilo minus poſſunt hæredes ſui cōpelli vt reſtituant vſuras ꝑ defunctum extortas: ſicut enim ipſe obligatur ad reſtituendū, toto titulo de vſur. & hæres q̄ ſuccedit in locū defuncti, ſiue ſit filius, ſiue extraneus, vt eſt text. apertus ī ca. tua. de vſur. & maximè hoc procedit tenēdo qd vſuræ repetātur per cōdictionē indebiti. qd tenet gl. in c. ſi epiſcopum. 19. q. 6. & in c. Michael. de vſur.

¶ Conſilium lxxiij.

1 *Creditor non tenetur de leuiſſima culpa ſeu fortuito.*
2 *Culpa leuiſſima quæ dicatur, quæ leuis, quæ lata.*

ILLVDDEIVRE quæritē, an hæres quōdā Angeleti Hebrei præſtatoris, teneāt ad emendā dāni, ſi quod contingat in rebus apud eum pignoratis; & hoc tam inſpectis capitulis, & pactis initis inter dictū Angeletū & cōe Senarū q̄ iuris cōmunis cēlura, & ꝓfecto ex capīis & pactis antedictis nō pōt ſup hoc a iqua deciſio ſumi, cū ſup hoc articulo minime diſponāt, recurrēdū ē ꝙ ad iuris cōis diſpoſitionē, cui ēt Iudæi ſubijciunt, vt l. Iudæi, & l. ſi qua.

1 & l. ſi qua. C. de iudeis. † de iure verò cōi indubitati iuris eſt creditorem non teneri ſine pignus ꝓditum ſit, ſiue deterioratum, niſi de dolo, lata, & leui culpa: de leuiſſima autem ſeu caſu fortuito non teneē creditor. vt ꝓbat in l. 2. & l. q̄ fortuitis. & l. ſi creditor. & l. ſi nullā. & l. creditor. C. de pig. act. & in l. ſi ſeruos. ff. c. & in ſti. q. mo. re ꝫhitur obli. l. ñ. & in l. 2 tractus. ff. de reg. iur. cum multis aliis ſimilib. Si ergo dolo, & lata culpa, ſeu leui ipſius creditoris pignus eſt perditum, vel deterioratum tenetur ipſe creditor debitori ad intereſſe: vt in d. iurib. legitur, & no. ſecus ſi perijt, vl' deterioratum eſt pignus caſu fortuito, vel leuiſſima culpa: nō autē teneē creditor & leuiſſima culpa: qa ꝫctus iſte ſit gratia vtriuſq; ff. creditoris, & debitoris, vt legit̄, & notatur in d. ſ. ſi. inſt. q. mo. re contrahi. obl. & in d. l. 2 tractus. ¶ Sed circa p̄dicta poteſt principaliter dubitari de duob. Primò cui incumbat onus ꝓbādi an pignus perierit, vel fuerit deterioratum cum culpa, vel ſine. Sed ò, qa ſupràdictum eſt creditorem non teneri de leuiſſima
2 culpa ſed vt leui, vel lata. † Videndū eſt quæ dicatur leuiſſima culpa q̄ leuis, & lata. ¶ Circa primum cui. Lincumbat onus ꝓbādi. opi ſunt: vt plenè notatur ꝑ gl. & doc. ī l. ſi creditor. C. de pig. act. & in l. ſi qs ex argentarijs. §. penu. ff. de edeu. Et non inſiſtēdo
* in op. ꝓtrarijs, ōa, & vera ſniā eſt, qd amiſſio ſeu perditio ſemper debet ꝓbari per ipſum creditorē, qui caſum alleg. ſed ꝙ ſine culpa ſua perdiderit, fienda eſt hæc diſtinctio. Quidam ſunt caſus q̄ de faciſi non contingunt ſine culpa: vt furtum, vel incēdiū, & in iſtis debet creditor probare qd ſine culpa ſua perdiderit. Quidā ſunt caſus verſimiliter ſeparati à culpa: vt puta incurſus hoſtiū: & tunc ſatis eſt probare caſum. cū ꝑ illum verſimiliter excludatur culpa: ita ꝛcordando opi. ꝫtrarias dixit Bar. & bene in d. l. ſi creditor. Qualiter autem probetur caſus, dicendum eſt qd quidam ſunt caſus multum manifeſti, vt ruina, incendum, vis hoſtiū, & ſimiles, & iſti probantur manifeſtè. Quidam ſunt caſus fortuiti, clādeſtini & occulti, vt furtū: & tūc ꝓbatio fit per cōiecturas. vt qa oſtium reperitur ruptū, & famulus aufugit: & ſimilia. ar. l. non omnes. § à barbaris. ff. de re mi. ili. ita concludit Bar. & bene ī d. l. ſi qs ex argentarijs. & fuit de mēte doctorum ī d. l. ſi creditor. & eā dem diſtinctionem puto fore fiendam quādo contingit damnū in rebus ꝓignoratis: debet enim creditor probare apertè vel præſumptiuè ꝙ ſine culpa ſua ſaltem leui cōtigerit deterioratio. Ad p̄dicta addo vnum no. modum probādi deteriorationē q̄ elicit ex text. & ibi not. per Bart. in l. 2. de murilegu. libr. xj. f. vt ſufficiat ꝓbare qd in tanto tempore debēt poſſe eē corruptæ tot ex illis ſupellectilibus, vel de illis rebus. arg. in l. ñ. ff. de ali. pu. ſtan. nam multę res ſunt quæ ſolo tractu temporis ſolent deteriorari q̄tūcunq; diligēter cuſtodiāt, vt foderaturæ & ſimilia. ¶ Circa ſcdm
* l. quod nerua. ff. depoſiti. tamen ſequēdo ibi Bar. cuius dicta *cotter approbatur*, dicendum eſt quod lata culpa eſt deuiatio incircūſpecta ab ea diligētia quam *cotter* habēt homines qui ſunt eiuſdē cōditionis & profeſſionis: leuis verò culpa eſt deuiatio incircūſpecta ab ea diligentia quam habent homines diligentes & qui ſunt eiuſdē cōditionis, & profeſſionis, leuiſſima verò culpa ē deuiatio ícircūſpecta ab ea diligentia q̄ hēnt hoīes diligentes, & diligētiſſimi eiuſdem conditionis & profeſſionis: q̄ omnia ſunt declaranda, vt plene not. in d. l. quod Nerua. Ad ꝓpoſitū tamen breuiter dicendū ſatis eſſe creditori præſtatori qd adhibuerit in rebus pignoratis illā diligentiam quam ſolent adhibere homines diligentes eiuſdem conditionis & profeſſionis: non autem teneētur, ſi non adhibuit eam diligētiā q̄ ſolēt adhibere homines diligentiſſimi eiuſdem conditionis & profeſſionis.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

DISPONENTESTATVTŌ terræ Collis, qđ qlibet tranſiens per territorium d. terræ cum animalibus, ſeu alijs rebus, de quibus debeat ſolui gabella, teneatur ibi certum quid nomine gabellæ ſeu vectigalis ſoluere: & gabellā fraudās incidit ī certā pœnam eodem ſtatuto cōprehenſam. ¶ Accidit nouiſſimis die bus q̄ quidam forenſis cum certis porcis tranſitum habuit pviā & eōe territoriū d. terrę Collis; & ſancti Geminiani, & tādē diuertit ad territoriū ſancti Geminiani, ibidem ſoluit gabellam, alle gatur ꝑ homines terręCollis qd dictus forēſis eorū gabellā fraudauit: qa traſſuit ꝑ illam viam publicā quæ erat de territorio dictæ terræ Collis & S. Geminiani nullā ſoluit gabellā: Replicatur ꝑ dictum forenſem ꝙ nō tenebatur ibi ſoluere gabella, ex q̄ nō declinauit ad ꝓprium & ſingulare territoriū ipſorum ſed tranſiit dūtaxat ꝑ illam viam publicam q̄ eſt de territorio vtriuſq; terræ: ſcilicet Collis, & ſancti Geminiani, Quæriē quid iuris.

¶ Conſilium lxxxij.

1 *Commune dicitur quod ad plures ſe extendit.*
2 *Verbum ſtatuti eſt ambiguum.*
3 *Nullus etiam vniuerſitas poteſt in ponere vectigalia de iure communi.*

VIDETVR PRIMO QVOD VECTIGAL SEV Gabellā tenebatur forenſis prædictus ſoluere in d. terra Collis: qñ diſponit d. terræ ſtatutum iā antiquū, vt trāſiens per territorium d. terrę teneatur ſoluere gabellā de reb. inuectis, ſed territorium cōe pōt dici ꝓprium: vt in l. ſerui electiōe. §. i. ff. de leg. 1. facit l. ſi domus. §. fi. ff. eo. ti. ergo tenebat trāſiens p territorium cōe ſoluere. ¶ Sed his minimè obſt. diuerſam ſniam arbitror omnino veriorem: moueor ad hanc ſniam ex duplici capite. Primò ex defectu voluntatis: voluntatis autē defectu colligit̄ ex verbis ſtatuti, ꝙ q̄ alio nō apparente colligitur voluntas diſponētium: vt in l. nō aliter. ff. de leg. 3. & l. Labeo. de ſuppelle. leg. & e. ñ. de ver. ſig. cum ſimilib. Cum enim verba ſtatuti diſponant de tranſeuntę ſeu intrante territorium terræ Collis. & nil dicant de territorio cum alia terra cōi: euidenter colligit̄ qd voluerunt diſponere de gabella ſoluēda in ꝓprio territorio, & nō in cōi. 2ſequentia dilucidè ꝓbat ex eo: qa illud quod eſt cōe, nō pōt dici meū propriè ſumpto vocabulo qa illa verba ſtatuti, territorium terræ Collis, cōprehendunt territorium ꝓprium d. terræ Collis: qa ille genitiuus, terræ Collis, denotat dñium, ſicut hoc ꝓnomen meum, & tuum: vt no. in c. j. de poſtu. præla. & in l. Quintus. ff. de
1 auro. & argen. leg. † id aūt qd eſt cōe, dr meum nō ꝓpriè, vt dixi: ſed ꝑ fictionē. vt no. gl. in l. id qd noſtrū. ff. de reg. iu. & Bar. ī l. ſerui electione. in ſi. præal. vī tex. in l. illud. ff. de ritu nup. & 12. q. j. ſi ergo. licet gl. aliud ſenſerit, & minus bene: qa debet intelligi ſm p̄d cta. & no. Bar. in d. l. ſerui electione. & facit ꝓ hoc tex. bo
2 nus in l. pupillus. in fi. ff. ver. ſign. vbi dicitur, † ꝙ verbum ſuum, eſt ambiguum. i. dubium: qa pōt referri ad totum, & ad partē. & ideo cōſuluit ibi Iuriſconſultus, qd is q̄ iurat ſuum non eſſe, adiiciat in iuro, nec ſibi cōe eſſe quaſi in illo iuramēto nō veniret cōe: cum in iuramēto debeat fieri ſtricta interpretatio, ne gs in cidat in periurium: vt no. in c. penul. de iureiur. ergo dicendum eſt ſtricte & ſtrictiſſimè. & ſic ſecundum ea quæ dicta ſunt, amplius non inſiſto.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

CASVS SVPER Quo conſilium de iure quæritur, ſic in effectu proponitur. Ad petitionē cuiuſdam Mini de Tholomeis procuratoris matris ſuæ iudex Senenſis in actione perſonali mota ſeu ꝓpoſita ꝑ dñm Guidonem Senenſem ob ipſius Guidonis contumaciam prætenſam induxit d. Minum procuratorio nomine impoſitionē ex primo decreto quorundā bonorum dicti dñi Guidonis, denique poſt interpoſitionē primi decreti, & ante interpoſitionē ſecundi, d. dñs Guido fuit cōdemnatus in ciuitate Senenſi de crimine leſę maieſtatis, omnib. eius bonis publicatis: poſt cuius condemnationem, & publicationē fuit ad petitionē d. Mini ſm decretum ſuper d. bonis interpoſitum, citationib. prius factis ad domum ſolitam habitari per d. dñm Guidonem, communi Senenſi, cui bona d. dñi Guidonis fuerant cōmiſſata, minime citato, aut requiſitio: nūc autem dictum commune, ſeu officiales ſuper hoc depurati, dicunt d. bona pertinere ad dictum ꝙmune, & non ad matrem d. Mini. Quæritur quid iuris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Consilium lxxxiiij.

1 *Primum decretum non debet interponi nisi contra contumacem.*
2 *Parte negante probatio debet fieri, quod citationes legitimè processerint.*
3 *Secundum decretum non potest interponi contra latitantem.*
4 *Iudicium inchoatum contra condemnatum expirat facta publicatione.*

ARBITROR indubiè d.bona esse,& pertinere ad communem Senense,& non ad matrem d.Mini,illis decretis nullo modo obstantib. moueor: quia nedum secundum decretum p qd illa bona fuerũt adiudicata legitimè interpositum nõ fuit:quinimo nec primum iure subsistit, si diligenter acta causæ ponderẽt.Et incipiã primò ex nullitate primi decreti,& 2sequenter descendam ad fm.Corruit namque primum decretũ ex multiplici capite.Primò,quia non processit tertia citatio contra d.dominum Guidonem:nec vnica peremptoria,sed bina dumtaxat, q̃ non sufficit ad validitatem primi decreti:vt no.gl.& Bar in l.finita.§.iulianus.ff.de dã.infec.Idem no.in c.quoniam.§. in alijs.
2 vt lite non ꝛcesta.Probatur rõne:† primum decretum non dẽt int rponi nisi ꝛ contumacẽ contumax autẽ dr ad processum in choandum contra eum qui trib.citationib.aut vnica peremptoria vocatus venire contemnit:vt in l.contumacia.ff.de re iud.Secundo corruit fortius, qa citationes illæ bis factæ minus legitimæ fuerunt:qa de iure debet gs citari psonaliter: & demũ si nõ reperiat facta prius inquisitiõe p ciuitatem, põt citari ad domũ suam, vnde citatio non debet fieri ad domum, nisi in subsidiũ: vt in l.4.§ prætor ait.ff.de dam.infect.& l.j.ff.de libe.ágno.firmat Bar.in d.§ prætor.& gl.in c.causam.de dolo,& contu.quã sequẽtur ibi *cõter* doctores.& vt ibi probari in tex.& per Io.An. in regula,p possessore.de reg.iur.li.6 sed in casu nro, licet iudex cõmissionẽ fecerit de citando psonaliter,vel ad domũ,&sic debuit põ ceptum suum reduci ad terminos iuris,vt prius.f.citaret psonaliter,si posset reperiri:sedò in defectũ ad domum:cum nũtius in relatione debuit dicere,q prius diligẽter inquisiuit personã,& cũ non posset eã habere,citauit ad dom ,nec sufficit dicere in genere:vt not.expresse Bar.in d.§.ptor ait,sed in facto isto nuntius simplr retulit se illũ citasse ad domũ nec dixit qd illum prius diligenter inquisiuit:Nec obstat nuntius posita subiũxit, qd oĩa dixerat,seu fecerat ad q̃ de iure,& fm formã statutorum tenet:qa illa verba gñalia nõ sufficiunt:nõ. n.psumit p nuntio, cum sit vilis psona,sicut p iudice.arg.corũ q̃ no.in l.j.C.de vsuris,& expresse in mã nostra firmat Bar in d.§. ptor. Corruit deniq; ex tertio capite:qa iudex iterpositum ipm decretũ nulla facta relatione p nũtium sup 2cta citatione: & sic nõ 2stito de 2tumacia illius:vnd ẽt psupposito,sine veritatis piudicio, qd ille fuisset vere 2tumax,ex q̃ tñ iudici non ꝛstabat non potuit ꝓcedere sup 2tumacia:qa ignorabat id qd erat fundamentũ suæ ꝓnuntiationis.ar.in l.hæc aũt.ff.ex qb.cau.in posse.ea.no.expresse Bar. & ita dicit se 2suluisse,& quẽdã,pcessũ retractari feciſſe,ĩ d.l.j finita.§ iulianus.& in l.multũ.ff.de 2di.& demõ.hoc aũt.s qd nulla fuerit, relatio facta,expresse colligit ex actis cãe,& onus ꝓbadi citatiões debitas pcessisse,incũbit parti stãti ꝓ ipo decreto.nõ n.psumit ꝓ pcessisse,cũ fuerit decretũ interpositũ in absentia partis:nec ver
2 bis iudicis dẽt credi:vt c.qsñ 2.de ꝓb.& hac suam,† qd pte negãte debeat fieri ꝓbatio,q citationes legitimę pcesserint firmauit Fed.de senis ꝑsulendo.vt p3 2fi.clxv. tacit optime in c.sacro. de sen.excõ.Ex his clarissimè p3 qd ipm primũ decretũ minus legitimè fuit iterpositũ:& hoc sufficeret ad nullitatẽ sedi:qa nõ dẽt pueniri ad fm sine prio legitimè iterposito:vt ĩ c.qsñ.§.fi.vt lit.nõ ꝛte.& l.cum ꝓponas & auth.ci q iurat.C.de bo.auth.iud. possẽt de mẽte Bar.in l.cũ vnius.§.fi.ff.eo.ti.sed nihilominus ad abundãtẽ cautelã multiplici rõne ꝓbabo fm decretũ nõ minus: immo fortiꝰ corruere q̃ primum.Et primò causaꝫ ipsũ nullitas,
3 † qa nõ põt fm decretũ interponi,nisi q̃ latitãtem aĩo fraudadi creditores ita qd sufficit illũ turpiter alias latitare,nisi latitet, i. se occultet turpiter aĩo fraudãdi ipsos creditores:vt est tex.aptꝰ in l.iulianus.§.fed,& ibi gl.ff.ex qb.cau.ĩ posse.ea facit tex. iũcta gl ĩ c.2sultationib.de cf.dele & ꝓ Inn.in c.dilecto.de verb.sign.sed ĩ casu nro d.dñs Guido cũ esset tpe sedi decreti 2dẽnatus, & bãnitus ꝓ crimine lesę maiestatis , nõ latitabat pp ipsos creditores fraudandos,sed pp timorẽ mortis se absentauerat à toto territorio Senensi:ergo non potuit illud fm decretum tanq̃ in contumacẽ interponi eo mõ q̃ interpositum fuit.Præterea,& sedò cũ sua bona vacarent,tũ p sua absentia, tum pp 2dẽnationẽ de eo factã,debuit saltẽ dari curator bonis,nõ aũt debuit ꝓcedi p solã citatiõẽ domi facta cũ ibi nõ habitaret,nec habitare potuisset, vt no.Bar.in d.§ iulianus.facit l.ab hostib.ff.ex qb.cau. maio.§.i. Præterea,& tertio tortius,& apertissimè ꝓbat nullitas d. secũdi decreti:dẽt.n.fm decretum iterponi circa bona ipsius:vt ĩ d.l.cũ ꝓponas.& auth.ci q iurat.& ff.de bonis auth.iud.pos.p totũ.sed ĩ casu nro oĩa bona dicti Guidonis erãt publicata tpe sedi decreti,q̃ nõ potuit iterponi fm decretum in bonis quõdã ipsius facit d.l.cũ vnus.ĩ fi cum l.sequẽ.ff.de bo.auth.iud.pos.Nec primũ decretũ potuit impedire publicationem illorum bonorum: tũ quia nõ valuit,vt s.dictũ est: tum qa præsuppolita validitate nõ potuit impedire translationẽ dñi:qa cũ esset interpositũ super actiõe personali nõ fuit trãslatũ nec dnium nec vera possessio, sed custodia dũtaxat:vt in l.is cui.ff.vt in pos.le.& l.si quis autẽ. ff.de dam.infec.Sola ergo custodia illi data nõ potuit impedire publicationem dñi:quinimo nec vera potuisset impedire, cum nihil cõe habeat ꝓprietas cũ possessione.l.naturaliter.§.nihil cõe. ff.de acqui.pos.facit optimè. l.si quenerit.ff.de pigno.act.debuit ergo dictus Minus ꝓcurator facta bonorum publicatione intẽtare actionẽ suam personalẽ cõtra fiscũ,qui tenet rũdere debitoribus cõdẽnatis:vt legitur & not.in l. .C.ad legẽ iul. de vi pub.
4 vel priua.quinimo regulariter † iudiciũ incho.tũ contra cõdẽnatũ expirat facta publicatione:nã dẽt agi cõtra fiscũ,q hẽt suos iudices separatos:vt notabiliter ꝓbat ĩdem cõem intellectũ.l. 2 ſtãte.§.fi.ff.solu.ma Respectu vero fructuũ perceptorum ex d.bonis dico,q recepti post primũ decretum,& ante interpositionẽ secundi indubitanter veniũt restituendi: qa missus in actione g sonali nõ facit illos suos,nisi iudex ob nimia ꝛtumaciã rei illudi sentẽtia missiõis decreuisset:qd hic minimè factũ fuit:vt est tex. no.in l.Fulcini⁹.ff.ex qb.cau.in pos.ea.no.in d.§.iulianus.& in c. quoniã.§.in alijs.vt lite nõ ꝛtes.Circa ꝑceptos post interpositionẽ secdi decreti põt ꝓbabiliter dubitari qa mater dicti Mini fuit in bona fide:l3 errauerit in iure:& error iuris licet impediat vsucapionem.l.nunq̃.ff.de vsucapio.not.in c.apostolicæ.de dona.tñ non impedit quin possessor bonæ fidei faciat fructus suos:vt i l. sed & si lege.§.fcire.ff.de peti.hære.no.gl.i l.si fur.ff.de vsuc. no. Dy.in regula possessor.de reg.iur.li.6.& Ba.ĩ l.ex diuerso.ff.de rei ven.& doc.ĩ c.grauis.&hoc videt verũ.Sed dubiũ est an teneat illos restituere p iudicis officiũ:cũ l3 sint cõsumpti,facta ru fuit locupletior,cũ illos 2uertit ĩ rẽ suã.gl.ĩ c.l.exdiuerso.dicit qdnõ: ex q̃ nõ supersunt idẽ gl.inst.de off.iudi.post prin.& ĩ §.fi qs à nõ dño Insti.de re di.sed Bar.in d l.ex diuerso.tenet contrarium: qa ex q̃facta fuit locupletior de his q debiti erãt, cquũ est vt teneat restituere p 2dictionẽ sine causa,ex dispositione l.si me & Titiũ. ff.ũ cer.pecu.& idẽ videt sequi dns Ant.in d c.grauis.& mihi ẽt placuit,vt plenè ibi scripsi.Cõcludo ergo quod tenet re stituere omnes fructus perceptos,vel ẽtimationem si non superstent.

¶ Casus consilij sequentis.

FACTICONTINGENTIA in effectu sic,ꝓponit.Quidã Dominus de cortuna futurus maritus cuiusdã dñæ Albitiniæ cortuñ.fuit solẽniter corã notario & testib.2fessus se habuisse & recepisse pro dote dictæ mulieris florenos 340. ducẽtos q̃nquaginta,videlicet à dicta dña Albissima & nonaginta à fratre carnali dictæ mulieris:& ꝓ missit solẽniter dicta quantitatẽ dotis restituere in omnẽ euentum dotiũ restituẽdarũ, &c. deniq; eadẽ die & hora cora eisdẽ testibus, pdicti sc3 dña Albissima,& eius frater carnalis ꝓmiseruntdicto Dominico soluere dicta quantitatẽ 330.florenorũ ad eius requisitionẽ occasione dictæ dotis,nõ obstãte 2fessione p prius de recepto per dictum Dominicum facta: demũ matrimoniũ inter prædictos secutum extitit nec potapparere qd dos pdicta soluta fuerit:apparet tamẽ quæda tranlatio facta inter dictos coniugales,elapsis 20. annis à tpe mrimonii 2cti:in qua inter cætera dicit,qd cũ dict.Dominicꝰ de dote ꝓmissa adiecta dña Albissima eius vxore ñ habuerit nisi. 180.florenos,& pro illis habendis oportuerit eum litigare cõtra hæredes primi mariti dictæ dñę Albissimæ intrũ qd de suis ꝓprijs pecuniis expẽderit 19.flor.Præterea cũ dicta vxorẽ suã alimẽtauerit p.20.ann.dote integra nõ soluta,& si d.dña Albissima erat d. Dominico obligata in d.19.florenis, & ĩ residuo dotis pcã ꝓmissæ,& ꝓ alimẽtis habitis,& habẽdis, ideo cũ d.dña Albissima nõ haberet vnde solueret,venerunt ad istã trãsactionẽ,qd d.dñaa ab soluebat eũ à dicta 2titate dotiũ recepta,vt sic in euentũ dotis restituẽdæ non tenereẽ dictus ser Dominicus,vel eius hæres ali quid restituere & dictus Dominicus absoluit dictã suam vxorẽ ab omni obligatione facta,& cõtrãcta occasione dotis ꝓmissæ, & alimentorũ habitorũ,& habẽdorũ.Nouissimè decessit d.Dominicus prius decedẽte dicta dña Albissima:hæredes illius dñæ repetũt integrã dotẽ ab hęredibus dicti Dominici 2quos excipitur qd non constat de receptione dotis, Præterea obstat transactio superius recitata.Quæritur nunc quid iuris.

¶ Consilium lxxxj.

1 *Dos promissa si non soluitur viro,licitum est ei vxorem a se repellere,& denegare sibi alimenta.*
2 *Testator si in testamento confessus fuit se debitorẽ Titij ex certa cã,præsente parte,& acceptante,per illam confessionem in testamento habitã, ꝓbat debitum.*
3 *Naturaliter quæ impedirent essaria seruo, vel equo commodato.*
4 *Maritus in defectum dotis,& patrimonij tenetur alere vxorem ex debito coniugali.*
5 *Vxor potest conuenire ad solutionem dotis promissæ vltra quam facere potest, & patrimonij tenet maritus ex debito ꝑiugali alere vxorẽ:vt no. gl.& Bar.in l.si cũ dotẽ § sinaũt ĩ fi.ff.solutomatri.& no. per Inn.in d.c.per vestras.de don.inter virum,& vxo.optimè facit tex.in l.qd si nulla.ff.de reli.& sump.fune. nec † vxor põt 2uenire ad solutionẽ dotis ꝓmissæ vltra q̃ facere põt:vt dicit tex. no.in l.cum post mortem.ff.de admi.tut. Sed in casu nro nõ apparet qd d.Dñicus fecerit aliquã protestationẽ,sed simplr vxorẽ alimẽtauit p.20.an.vsq; ad tps transactionis,vt rẽdo semp obsequio vxoris:ergo nõ potuit posita alimenta repetere: tũ qa; vt dixi,tenebaꝫ ad hoc:tum quia esto,q nõ fuisset obligatus,videt nõ protestando liberaliter donasse. Præterea, & fortius maritus non potest aliquid petere occasione dotis retardatæ:nisi quate nus probaret suum interesse:vt maximè per Anto. de but.in c. saluberrimum.de vsu.Sed in casu nostro nõ probat interesse illius Dominici:nã licet debitor nõ soluat debitum creditori: nõ tñ per hoc infertur qd fuerit passus damnum, adeo qd possit agere 2 debitorem:alʒ esset vsura recepta rõne retardatæ solutionis.oportet ergo qd probet

Universidad de Deusto
Biblioteca

pſertim cū tunc nō essent socij,vt ī l. stipu. ista. §. alteri. ff. ver. ob. remanſit ꝑ ꝙctus valid⁹ dumtaxat ꝓ parte Angeleti: vt ī l. ſi mihi & Titio. ff. c. ti. ergo dicta obligatio extincta fuit ꝓ mortē d. Angeleti, ſaltē quoad illos, quos poſtea ſocios nominauit. Preterea obligatio illa fuit ꝙcta cum cōi ſuo noīe, & ſociorum: & ſic ītui tū ſocietatis: cū ſub noīe appellatiuo illos expſſiſſet. ar. ī. l. ſi ſeruus cōis. ff. de ſtip. ſer. & c. qm̄ abbas de of. dele. ¶ Scdō: qa ꝓ mortem d. Angeti fuit d. ſocietas diſſoluta, nec trāſire potuit in hr̄des, ꝙtuncunq; de eis in ꝙctu ſocietatis mentio facta fuiſſet: vt ꝓbat in l. nemo. & l. adeo. & l. cum duob. §. idē r̄ndit. ff. ꝓ ſoc. &
1 iuſt. co. §. ſoluit. vbi p3, † q̄ ēt ſi pluriſſimi fuerint ſocij attū poſt mortē vnius ſocietas ī totū rumpit: g̃ dicta obligatio ſeu ꝙctus cum cōi initus non potuit trāſire in ſocios d. Angeleti, cum nō poſſint amplius dici ſocij. facit qd habeē in l. itē mela. ff. de alimē. & ciba. legatis. ¶ Tertiō, & forti⁹ facit ꝙtra quōdā ſocios Angeleti, & hr̄des d. Angeleti, qd habeē in 20. capſo, vbi habeē, quod illa capla debent habere obſeruātiā quoad ſocios dumtaxat d. Angeleti, & durāte illa ſocietāte: ſed certum eſt q̄ per mortē d. Angeleti deſierunt eſſe ſocij d. Angeleti, nec amplius durat dicta ſocietas. vt ꝛ. oſtēſum fuit: ergo cōe nō remāſit obligatū ad dd. capitulorum obſeruantiā. ¶ Sed his nō obſt. cōtraria ſuīa de iure verior eſt. ſ. quod dicta obligatio cum cōi ꝙcta nō ſit extincta per mortē Angeleti: & fortius nec ꝓ mortē quorundā aliorū ex ſocietate ꝑdicta. Probatur primò ex eo: qa d. Angeletus ꝙxit ſuo priuato noīe, & vice & noīe ſociorum ꝓ eum declarandorū, ſuorumq; hr̄dum, vt p3 in principio dd. capitulorum, quōs qdē ſocios poſtea declaraūit, q̄ iuxta ꝓpoſitionē inter cōe, & Angeletum habitā venerunt, & approbauerunt corā notario ꝙtractū initum per d. Angeletum eorum noīe: ergo d. cōtractus tenuit quoad eos per ratihabitione ſequentem: trahit. n. rathiabitio in ꝙtractib. retro, & ꝙparatur mandato: vt in l. ſi. C. ad mac. facit l. ī ꝛ.
2 & quod ibi no. ff. de iud. & l. ſi abſentis. C. ſi cer. pet. & l. mr̄. C. de rei ven. & r̄a ratihabitionē. de reg. iu. li. 6. in quib. † 13 nō poſſit qs directē alteri ſtipulari: pōt tn alterius noīe ſtipulari, & valebit ſtipulatio illo ratificante: vt in l. actiōe. ff. de neg geſt. no. Bar. in d. §. alteri. ergo ex prædictis clarē ꝛcluditur d. ꝙtractum habuiſſe validitatē ēr in perſonā ſociorum. ¶ Scdō videndum eſt an ꝙctus fuerit extinct⁹ ꝓ mortē d. Angeleti: & ꝓfecto dico qd nō: qa illa obligatio fuit ꝙcta, vt ſ. dixi, no ſolū noīe Angeleti, & ſocio rum: ſed ēt ꝓ eorum filijs, & hr̄dib. vt patet in principio capitulorum: & in c. xx. ergo d3 trāſire ad hr̄des: cum mā ſit tranmiſſibilis ad hr̄des ad hoc. l. veteris. C. de ꝛhen. & cō. ſtip. & l. ſi pactū.
3 ff. de ꝓba. vbi patet, † q̄ regularit̄ oīs obligatio actiuè & paſſiuè trāſit in hr̄des, ēr ſi de illis non fuerit facta mentio in ꝙctu dummodo materia, vt dixi, ſit in hr̄des tranſmiſſibilis: vt no. Bar. in l. 3. ff. d ver. ob. & facit optiē qd ipſe no. in l. poſtu. ff. ad treb. vbi di-
4 cit, † q̄ ſi ſtatuto cauet̄ debitorē poſſe capi ꝓ debito, q̄ rale ſtatutū extrēdit ad hr̄dē: l; in ꝓriū in hoc vltimo poſſet allegari, qd ipſe no. in l. deceſſerit. ff. q̄ ſatiſd: cogā. ſed recte intuēdo illa d. nō ſunt ꝓria: nec alit̄ inſiſto: qa non multū vrḡēt in materia nr̄a: fortius g̃ in caſu nr̄o d. obligatio habuit in hr̄des iſtorū ꝛhentium tranſire, cū de illis fuit expreſſa facta mentio. Nec ob. ſi dicat qd noīe ſocietatis fuit ꝙctus initus, q̄ iacit extincta ꝓ mortē Angeleti. Dico. n. ꝓrium eē verum, cū in d. ꝙctu fuerit facta mētio d eo rū hr̄dib⁹: g̃ nō ꝙxerunt noīe ſocietatis, ꝙ certū erat ſocietatem ñ transire in hr̄edes. Preterea vt notant dicit Inn. in c. dilecta,
5 de excel. pla. † ꝛtractus nō ꝑt fieri directē nomine ſocietatis: qa ſocietas ſi eſt corpus, ſeu collegium, aliās ſeq̄reſ quod oīb. mortuis reſideret ius ſocietatis in vno: vt l. ſicut. ff. qd cuiuſq. vni. & c. gratum. de poſtu. prela. quod eſt falſum, vt patet ex ꝑdictis: qa immo ſoluit ꝓ mortē vni⁹: ideo ēt ſi fuiſſet expreſſe dictū, noīe ſocietatis: d3 tn intelligi ſm eum, vt ꝙctus valeat: i noīe ſociorū, namverba im ꝓpriant vt ꝛtractus ſeu diſpoſitio ñ currat in odio ſis, & his q̄ ſunt ſtricti iuris: vt no. probatur in c. ſi ſnia. de ſenten. excom. li. 6. & l. ſi ſtipulatus fuero per te. ff. de ver. obl. Nec ob. q̄ ſtipulatio fuit facta ſub noīe appellatiuo ſſociorum, & c. qa dico quod per hoc nō ſeq̄t q̄ ille ꝙctus ſequat̄ ſocietatem, per id qd de ipſorum hr̄dib. ſ. dixi. Itē ſatis eſt qd tunc eſſent ſocij, & ſic q̄ illa qualitas affuerit tempore ꝛtractus qa quantitas appoſita in aliqua orōne, debet intelligi ſm tēpus verbi ad qd referē: vt in d. l. item mela. & no. Bar. in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. videlicet in primo rñſo. Preterea actum fuit vt dicti ſocij nominarent̄ ī certum tempus, & qd deberent venire, & ratificare dictum contractum: & ita rēpore cōueto fuerunt nominati, & venerunt, ac ꝓpriis & priuatis nominib⁹ ꝓ ſe, & ſuis hæredibus dictum ꝛtractum ratificationis: ergo nō pōt dici qd nomine ſocietatis, ſeu quod tanḡ ſocij hoc fecerunt. Expreſſi⁹ hoc idē ꝓbatur in 20. c. vbi in ꝛer cætera dicitūr, qd d. capitula dēāt obſeruari per tempus decē annorum̄ per ipſos & eorum filios, & hæredes: ergo nō expirāt per mortē ꝙrūdā, ſeu ſocietate diſſoluta. Non ob. quod dicatur in fine dicti. 20 capituli, durāte ſocietate ꝑdicta, & c. dico. cm̄ qd verba debent impropriari ſm naturā contractus: vt probatur in l. ſi vno ff. loca. facit qd in ſimili no. Bart. in l. coremferro. §. qui maximos. ff. de pub. & qd no. gl. in l. 1. ff. de ſuperfi. & qualitas pactorū non minus ex verbis g̃ ex mēte ſtauentiū elicienda eſt: vt notanter dicit tex. ſatis bonus ad ꝓpoſitum in l. iuriſgentium. §. pactorū. cum ſequen ff. de pac. ſubijciens qd licet prima perſona inſeratur, nō per hoc pactū ſemper eſt perſonale: quia plerūque perſona exprimitur, vt demonſtret̄ cū quo pactū factum eſt, ita dicendū in ꝓpoſito: cū enim vt patet ex prædictis, materia obligationis erat trāſmiſſibilis ad hæredes. ac ſi expſsè fuerit actū vt transiret ad hæredes, & ꝓpter hæredū ſuperuenientia diſſoluaē ſocietas ergo non eſt veriſimile qd dicta verba ſtent ꝓpriē: qa inſurgeret quædā ꝛtrarietas, q̄ non eſt incōtinēti præſumēda vt l. nō ad ea. ff. de ꝓdi. & demō. intelligiaē ergo illa verba, durāte ſocietate prædicta l. durātib. illis de illa ſocietate: ſicut ſ. dixi ſimili poſt ln. quaſi dicat, qd ad alios & ſuos hr̄des nō poſſint dicta capitula extēdi. & facit ad hoc qd habeē in d. 20. c. & in cap.
1 17. Ex his ꝛcluditur contractum nō fuiſſe extinctum ꝓ mortē Angeleti & quorundā aliorū: immo remāſit in pſonis alio rum, & tranſiuit in hæredes morientiū, qui omnes tenentur ex debito per dictū tēpus decē annorū obſeruare cōmunitati Senarū quæ per ſe & ſuos hæredes ꝓmiſerunt. ¶ Ex prædictis etiā remanet ſolutum ſedm dubium: nunquid per mortē dicti Angeleti fuit d. ſocietas diſſoluta, & dicendum idubie q̄ ſic per prę dicta. ¶ Condeſcendo igitur ad tertiū: nunq̄d liceat dictis hebręis Habere mēſas plures, ſeu plura loca ad præſtandū, & ꝓfecto credo induditāter qd ſic: ſiue velint ſocialiter exercere, ſiue ſeparatim, & priuatis nominibus: hoc aptiſſimè ꝓbat ex c. primo, & 17. & 25. ſi diligenter ponderent̄ur: na in c. 1. dicit, liceat eis in vno vel plurib. locis mutuare. & ī c. 17. dicit, q̄ nō poſſint facere
2 in aliquo loco concurrentiā in illo quæſtu niſi in loco eſſent illi q̄ſtitores, q̄ fuerunt expreſſi in dicto ꝛtractu: ipſi ergo poſſunt cō cuſtrentia facere: & ſic eodē loco plura ꝑſta tenere. in ca. vero. 21. adhuc expreſſius dicit, qd licitū fuit dicto Angeleto, & cuilibet illorū qui per eū fuerint nominati, præſtare in vno vel plurib. locis p totū comitatum & diſtrictum Senenſem, &c. & ꝑderanda diligēter ſunt illa verba, & cuilibet illorum, faciunt. n. ꝓ his q̄. ſ. dixi, qd etiā diuiſa ſocietate poſſit q̄libet illorum ꝑſtare in vno vel pluribus locis p totum diſtrictum Senenſem: exprimunt. n. & datur eis poteſtas etiā ſingulariter, & ſic nō exigit̄ neceſſario q̄ fiat ſocialiter: poſſunt tamen, vt prædixi, etiā ſocialiter facere: ſi vellent ſocialiter: immo fuit de mente, vt exercerent, ſicut vellēt vt patet ex prædictis.

¶ Conſilium lxxxvij.

1 *Societas poteſt tacitè contrahi per actus qui tacitè ſocietatem inferunt.*
2 *Hæredes ſociorum omnium ſi ſoc etatem inuerint nouo conſenſu ex poſtea geſtis, obligantur tanquam ſocij.*
3 *Finito tempore locationis ſi quis ſtet in re locata v detur de nouo conduxiſſe.*

QVIDAM FECERVNT, & contraxerunt inter ſe quandā ſocietatem ad certum tempus: demum contingit quod decēſſerunt aliqui de ſocietate remānētib. eorum hæredibus, qui ſocietatem prædictam, poſt mortem parentum nō abſtinuerunt à non uiter gerēdis immo cū pecunia cōi pluries & ſepenumero ꝛtraxerunt, ſicut fecerāt eorum parentes ponēdo lucrum ī cōmuni, q̄rif an videaē ſocietatē de nouo cōtraxiſſe, ſeu ꝙfirmaſſe, vt ſic ex facto ſuperuenienti dicaē ſocietas antiqua re cepta & renoua ta. Et breuiter arbitror q̄d ſic: nā certum eſt̄ q̄ ſocietas pōt taciē contrahi per actus, qui tacitē ſocietatē inferunt, etiā ſi nullap prius præceſſit ſocietas: ad hoc. l. coiri. ff. ꝓ ſocio. & melius i l. de
1 niq;. ff. e. vbi ꝓbatur q̄ ſocietas pōt tacitē diſſolui, ergo & ꝛtrahi. arg. in regula, omnes res. de regu. iur. & l. nihil tā nale. ff. de regiur. qd expreſſe firmāt Bar. Bal. & alij in l. ſi patruus. C. communia vtriuſque iu. & ītractatu d duobus fratrib. Præterea ego adduco text. expſſum in terminis noſtris in l. plane. ff. ꝓ ſocio. vbi dicitur † q̄ ſi hæredes ſociorum omniū ſocietates inierint, qd nouo
2 ſenſu ex poſtea geſtis obligant̄ tanḡ ſocij: & dēt ille tex. iudicio meo intelligi in terminis noſtris qn tacitè ꝛſenſerūt cōtinuādo priora geſta: qd innuit text. in verbis illis, aium inierint ſocietatis, &c. fruſtra ñ. pōde raretur animus, ſi expreſsè ſocietatē ꝛtrahxiſſent. ar. l. labeo. ff. de ſup. leg. nemo. n. pſumit̄ dicere, qd mente nō ꝛcepit, & ēt tex. in d. l. plane. ibi, qd poſtea geſſerint. & ſic pōde rant geſturæ ſupueniētes. Itē lex dēt intelligi in caſu dubio: vt ī l. qd ſaoeo. ff. ad carbo. & l. 1. ī ſi. ad muni. & c. cū in iure. de of. del. ſed cui dubiū erat ꝙ hr̄des poterāt nouit ꝓ expſſum ꝛſenſum ꝛ here ſocietatē, debet ergo intelligi qñ tacitè ꝛtraxerunt modo
3 prędicto. Ad idē optimè facit. l. item q̄rit. §. q̄ impleto. ff. loca. vbi p3 † qñ ſi finito tēpore locationis qs ſtet in re locata, vt d. nouo ꝙduxiſſe. g̃ idem dicamus in ꝓpoſito, q̄ ſi finita ſocietate ꝓ mor tē, hr̄s ſter ī eadē ſocietate, ſicut defunctus, q̄ vdeaē ſocietas de nouo ꝙcta: cū ī vtroq; caſu ſufficiat ꝛſenſus abſq; alia ſolēnitate, vt in l.

vt in ꝛſenſu. ff. de actio. & obli. & hæc videnē de mēte Bar. & Bal. ī dicto tra. de duob. fratrib. & l. ſi patruus. volunt. n. qd poſt mortem patris cuius quis erat ſocius, remāſit in reb. cōib. & ī illis nō mine ſocietatis contrahendo, qd vī tacitè cōtrahere de nouo conſilio defuncti etiamſi ſit pupillus dummodo tutor tacitè cō ſentiat. ita & fortius dicendum in propoſito, cum in caſu nr̄o ſi lius defuncti ſit 18. annorum, qui pōt ſe obligare, & ipſe per ſe nomine ſocietatis contraxit de nouo poſt mortem patris.

¶ Conſilium lxxxviij.

1 *Legato fundo cū inſtrumēto veniūt dūtaxat ea q̄ pertinent ad culturā d. fundi.*
2 *Maſſaritiæ vulgariter idem important quod ſupellectilia.*
3 *Vaſa apta ad coquendum veniunt appellatione inſtrumenti poſſeſſionis, ſi erāt ibi ad coquendum vſum dictæ poſſeſſionis.*

CASVS in facto ſic proponitur. Quōdam dñs Antonius Matthæi in ſuo t-ſtamento inter cætera fecit legatum i nfraſcripti tenoris, vc3. Item reliquit. & legauit Guinocio Thomæ nepoti ſuo poſſeſſionem eiuſdem teſtatoris ſitam, & c. cum omni ſua iu riſdictione, & pertinentia, & cum omnib. & ſingulis maſſaritijs ptinentib, ad dictam poſſeſſionem, etiā ſi mediarij dictæ poſſeſſionis haberent aliquod debitum cū dicto teſtatore: remaneat, & ſit d. Guinocij, & c & poſt quædam adiecit, Item reliquit, & legauit d Guinocio flore. ducentos auri: quos voluit dictus teſtator ꝙ intelligaē eſſe ꝓ reſto omnis adminiſtrationis quā fecit ſer. idem teſtor hinc retro dd. dñæ Chriſtophoræ, & Guinocij. cum hoc q̄ d. dña Chriſtophora mater d. Guinocij, & ipſe Guinocius dēnt remanere taciti, & contenti ſupra d. legatis: vc3 ꝙ vlterius nō petāt, ac petere poſſint in bonis ſuis: alias nō valeat &c. ꝛtingit nunc viſis, & ꝑderatis verbis dicti teſtatoris de duo bus principal̄r dubitari. ¶ Primū dubium, nunquid lecti ſeu cul citrę exiſtentes ī domib. dictæ poſſeſſionis legatę, quas teſtator lōgo tpe ibi tenuit ꝓ vſu ſuo, & ſuorum qñ ibant ad illā poſſeſſionem, veniant in d. legato. ¶ Secundum dubiū, an d. Guinoti⁹ poſſit voluntate dicti teſtatoris minimè repugnāte, vendicare, & petere q̄dā ſupellectilia, vt lecticas, capſas, & ſiſia ptinētia ad dñium ipſius, q̄ de pſenti ſunt in domo dicti teſtōris, & q̄ ibidē exiſtebant tpe vitæ dicti teſtatoris: & multa ſupellectilia eorū q̄ fuiſſent ibi adducta. ¶ Circa primum dubiū vī prima frōte dicē
1 dū ꝙ d. lecti, ſeu culcitræ nō veniāt in d. legato. ꝓ l. pictoris, cum l. ſeq. ff. de fun. inſtr. vbi p3 † q̄legato fundo cū inſtro ſuo veniūt dūtaxat ea q̄ ptinent ad culturā d. fundi. vnde aſina molēdinaria ibidē exiſtens nō ꝛprehendit: ideo vī cū legaē inſtrm alicuius artificij, vt ſoli veniāt ptinētia ad illā artē, ſeu artificium: ſed lecti nō pertinēt ad culturā agri: ergo illi no ꝛprehenduntē in d. legato: veniant ergo ligones, ſeu zappæ, & tinæ, & ſi milia q̄ ꝓprię ꝛcernāt ipm fundū. ¶ Sed hoc no obſtāte ꝓrium arbitror de iure ꝓcedere. Mouetur principal̄r: qa in legato ꝑdicto nō fuit dictū ſimpl̄r de inſtro fundi imo teſtator legauit poſſeſſionē cū oīb. & ſingulis maſſaritijs ptinentib. ad dicta poſſeſſionē: certū aūt eſt qd illud venit appellatiōe maſſaritiarū, qd vegit appōne ſupellectiliū: † no maſſaritiæ vulgariter idē importāt, qd ſuppellectilia: vt no. Bar. in l. j. ff. de ſupel. leg. Sed certum eſt qd appellatiōe
2 ſupellectiliū ēt in legatis veniunt lecti, & culcitræ: vt eſt tex. no. in l. ſupellectili legata. i prin. ff. eo. & no. ibi Bar. ergo ī caſu nr̄o certiſſimè tenendū eſt, qd appōne maſſaritiarū veniunt lecti, & culcitræ, & idē in ſi⁹ lib. ſupellectilib. dicendum ē, vt ſunt capſæ, ſcāna, & ſimilia. Aduertendū tū qd teſtator legauit nō ſimpl̄r maſſaritias ibidē exiſtentes, ſed maſſaritias ptinētes ad illā poſſeſſionē: veniūt ergo maſſaritiæ ſeu ſupellectilia q̄ teſtator deputauerat, vt i dicta poſſeſſiōe ſtarēt ꝓ vſu ſuo, & ſuorū, cū irēt ad dictā poſſeſſionē: ad hoc tex. bon⁹ in ar. ī l. qd ꝛcluſe. ff. de dā. infec. vn
1 de pl⁹ dico qd ſi plurima ſupellectilia erat ſolit⁹ teſtator ibi tenere pſpectu illius poſſeſſiōis, l; ꝓ aliquali, & tpali, neceſſitate inde aliqua ātportaſſet, exā nō fecit aīo, vt ꝓpetuo inde amoueret, vel teſtī cōditi: ad hoc adduco bonū tex. ad l. q̄ſtū. ff. de leg iij. & fideicō. §. vxori. ff. de vſufr. legato q̄nimo ſit dici q̄ ēt ſi dixiſſet te ſtator, lego poſſeſſionē cum inſtro ſuo: quod nihilomin⁹ veniāt d. lecti, & alia ſupellectilia, q̄ teſtator ibi hēbat cā fundi dūtaxat: p tex. in l. cum de lamionis. §. deputatorib. & in §. aſinā. ver. itē ca-
3 cabos. de fun. inſtr. vbi patet, † q̄ vaſa apta ad coquēdū veniunt appellatione inſtri poſſeſſionis, ſi erāt ibi ad coquēdū ad vſum dictæ poſſeſſionis: ergo idē de lectis, & alijs maſſaritijs ibidē exiſtentib. ad vſum dictæ poſſeſſionis. Cōcludo ergo q̄ad primū dubiū, qd in d. legato veniūt oēs maſſaritiæ, ſeu ſupellectilia q̄ teſtator ibi tenebāt occaſiōe dictę poſſeſſiōis, ſiue ſint lecti, ſiue aliæ maſſaritiæ. ¶ Circa ſm dubiū an d. Guinocius poſſit ſupellectilia ſeu exiſtētia in domo quōda d. Antonij vendicare, & petere, vo lūtate dicti teſtatoris minimę refragāte: puto bē q̄ ſic: nā de iure cīuil poſſe indubitati iuris eſt. l. inciuile. C. de fur. imt. de actio. poſt pri. & l. ſiue poſſidetis. C. de ꝓb. & l. mr̄. C. de rei vēd. cū multis ſi mil. Videdū igit̄ reſtat an voluntas teſtōris relictæ & ꝑfecto arbi-

trator qd nō: qm̄ teſtator aſſeruit illos ducētos florenos legaſſe ꝓ reſto oīs adminiſtrationis. q̄ ipſe teſtator fecit̄ de bonis dicti Guinocij, & ſic in cōpūtatiōnē redditui & fructum quos ipſe ad miniſtrando bona d. Guinocij percepiſſet: vel ſi quoquo modo teneret̄ ex mala adminiſtratione: ſed dicta ſuppellectilia non veniūt noīe adminiſtrationis qd illa nō dicitur adminiſtraſſe cum fuerūt ſimpl̄r illata ī domū d. Antonij tanḡ ad domū cōiunctī: ergo nō vī legatum factum in ꝓpūtationem illorum ſupellectilium: cum adminiſtratio bonorum, & ſupellectilium: ī domum illatio pro illorum ꝛſeruatione, ſint ꝓriuſ diuerſa. arg. in l. 3. de ſupel. lega. diſpoſitio ergo facta ſuper vna ſpecie nō dēt extendi ad reliq̄, quæ nunq̄ fuit in adminiſtratione. arg. in l. licet. C. de iudi. & l. j. C. ſi aduer. rem iudi. Et præſertim hoc dicendum in teſtamentaria diſpōne q̄ debet late intelligi in fauorem legatarij. l. in teſtamē to. ff. de reg. iuris. & c. cum dilecti. de dona. & qd hoc fuerit de mente teſtatōris q̄ debet principaliter attendi. l. in conditionibus. ff. de cōdi. & demōſtra. oſtendit̄ clarē ꝓ verba d. teſtatoris. nā cum ꝓmiſiſſet vt d. Guinocius eſſet cōtentus prædicto legato, adiecit declarāda verba ꝑdicta vc3, ita qd nihil poſſit petere i bonis d. Antonij ſed certum eſt ꝙ vēdicādo bona propria non dicit̄ aliquid petere in bonis d. dni Antonij: non eīm illa ſupellectilia Guinocij ſunt in bonis d. dni Antonij: vt l. Quintus. ff. de auro & argen. leg. & l. bonorum. ff. de verb. ſig. Item d. Guinocius vendicado ſupellectilia ſua non dicit dñm Antonium, vel eius hæredem eſſe vel fuiſſe ſibi obligatum: actio emiſſa realis competit circa rem & non circa perſonam: vt inſti. de actio. poſt princ. maxime cōiuncta glo. in verbo, nullo iure. & præſerti prædicta procedunt attento quod dictus teſtator nunquam de illis ſupellectilibus fecit controuerſiam: nec vnquam negauit il la pertinere ad dictum Guinocium.

¶ Conſilium lxxxix.

1 *Eccleſia vel capella ſeu oratorium non poteſt erigi ſine conſtrui ſi. c authorita te diœceſani.*
2 *Cōſtrūct⁹ eccleſiā vel capellā ſeu altare obligatur ipſo facto ad dotatio. ē. nn. 8.*
3 *Epiſcopus non debet ordinare aliquem in clericum, niſi prius aſſig net beneficiū vnde viuere poſſit.*
4 *Vacāte eccleſiæ ſi capitulū aliqua de bonis eccleſiæ alienauerit ſuper oris autho ritate, relinquit optioni futuri epiſcopi, an velit ratificare dicta alienatiōē.*
5 *Sententia lata cōtra minorē ſine curatore eſt nulla: ſecus tamē ſi lata eſt ꝓ eo.*
6 *Preſbyter habens populum tenetur habere clericum.*
7 *Habens beneficium requirens m ſſarum ſolēnitatē, tenetur habere clericum.*
8 *Debitor ſi donat bona ſua in præiudicium, & fraudem cred torum nō valet, ſalis donatio.*

EX THEMATE propoſito multa poſſent dubia elici: ſed qa illorum plurima remanent deciſa per diſcuſſionem aliquorum, ideo aliqua duntaxat amplectar. ¶ Et Primò videndum an d. do mina Vannucia legitimè potuerit dictum altare conſtrui facere de licentia duntaxat prioris eccleſiæ S. Saluatoris de Reate. ¶ Secundum dubium præſuppoſito ꝙ potuerit, vel nō: an d. do mina Vanuncia teneatur per ſe hæredes ſuos d. capellam dotari facere. ¶ Tertiò ꝑſuppoſito qd teneatur ad dotem d. capellę, an dos debeat eſſe ſufficiens preſbytero inſtituendo in d. capella duntaxat, an etiā clerico qui iuuare debet ad diuina celebranda. ¶ Quartū dubiū vtrum ꝑſuppoſita obligatione d. dñæ Vanniciæ ex ſola fundatione reddet̄ d. obligatio ineficax ꝓ dōatio nē bonorū ſuorū facta alteri cuidā S. Dominici de Firmo anteq̄ de ſ. dicta donatione ꝙenireē. ¶ Circa primū dicēdum videtur dictā dñ im Vannucia nō, potuiſſe dictū altare erigere, ſeu erigi
1 facere ex ſola licētia & ꝙſenſu dñi prioris: † qa nō pōt eccl'ia, vel capella, ſeu oratorij erigi, & ꝛſtrui ſine licentia diœceſani in loco nō exēpto. Si aūt loc⁹ eſt exēpt⁹, requirit̄ licētia ſedis apoſtolicę: vt ꝓbat in c. authoritate. de priui. li. 6. & in auth. vt null⁹ fa. ora. do. poſt prin. & in auth. de eccle. ti. §. ſin aūt. ad idē de ꝙſecra. dilt. j. c. nemo. dictus aūt ꝑ nō eſt diœceſanus in loco, cum ec cl'ia ſit ſubiecta abbatiæ S. Saluatoris ergo. de ꝙſenſu illius abba tis q̄ dicit̄ diœceſanus in loco tōne pleną ſubiectionis debuit dictum altare ꝛſtruit ad hoc q̄d no. glo. in cle. i. de rebus eccle. fi alie. & Inn. in c. ſtatuimus. de tranſac. cum ergo dictū altare nō fuerit legitimè ꝛſtructum dēt deſtrui. arg. ī c. i. de nouj op. nū. facit tex. in d. auth. vt nullus. fa. ora. do. poſt prin. & q̄d contra legem factū eſt nō debet habere effectum aliquem. l. non dubiū. C. de leg. & x. dilt. c. vides ſili, & regula, q̄ ꝑ ius fiunt. de regu. iur. lib. 6. ¶ Sed his non obſtantibus arbitror de iure ſic eē dicendū, qd aut dictus abbas, cui illa eccleſia eſt pleno iure ſubiecta, non vult habere ratā ꝛſtructionē d. altaris: & tūc ꝓcedat qd ſ. dictū eſt, vt altare poſſit deſtrui ſeu detinerī ī iuriſdictiōe eccleſię abſq; eo quod dicta domina Vannucia, ſeu eius hęres poſſit ius patronatus vel aliq̄d aliud ſibi in illo vendicare. argu. 12. q. 2. apoſtolicos. & in d. auth. de eccle. titu. §. ſi qs aūt in ſua domo. Si vero dict' abbas ratū habuit, vel hęc voluit ꝛſtructionē dicti alta

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris eo ipso puto d.dñāVannuciā obli.fuisse ad dotādū d.altare.
2 Moueor ꝓncipaliʳ.†qd ꝫstruēs eccliā,vl̄ capellā seu altare obli
gat̄ ipso facto ad dotationē, sicut obligat̄ pr̄ nālis dotare filiā.
16.q.7.pie mentis.no. gl.in c.nemo.de ꝫse. dist.j.& idē gl.in c.cū
sicut. de ꝫ.ec.vel al.quaten⁹ tñ illa gl.dicit ꝙ p⁹ dēt dari actio ī
ꝫsec.q ꝫsec.eccl.sine dote,& in ei⁹ defectū dēt dari in fundatorē
& ci⁹ hr̄dē illa tñ gl.in ea ꝑte cōit nō tenet à do ct.ibi dicentib.
qd imo prius in fundatorē,ꝓ illū tex.& idē tenuit glo.d.c.nemo.
Nec obst.si dicat,qd d.capella nō fuit ꝫstructa cū ꝫsensu diœcesa
ni:qa dicoqd l3 debuerit adhiberi ꝫsensus diœcesani:tñ illud fuit
introductū in fauorē eccl.ne ꝫtigeret opus inchoari.& nō ꝫsū
mari:vel nō sufficienter postmodū dotari:vt qa forte vires pa
trimonij ędificatoris minimè sufficiant: vñ id qd fuit statutum
in fauorem ecclesię,nō debet retorqri in ipsū ꝑ lęsionem: vt in l.
qd fauore.C.de leg.& c.qd ob gratia.de re.iu.li.5.& qd in fauo
rem ecclesię hoc fuerit ꝫstitutu⁹,ꝓbat̄ apte ī auth.vt nul.fa.ora.
do.post prin.&d.c.nemo.Et multa p̄nt ill'ia ad ꝫfirmationem ad
duci.Primò p3 ordinatione clericorū † nō.n.debet ep̄s aliquē
ordinare in clericū,nisi p⁹ assignet beneficium vñ viuere possit:
vt in c.j. & 2.17.dis.& tñ si ordinauerit,teneť ep̄s ꝓuidere d suo.
4 donec sibi ꝓuiderit de bñficio:vt ī c.cū fm aposť.& c.de pb.Ad
idem bo.tex.in c.si qua. de reb. 12.q 2.vbi dr̄,† qd si vacate ec.c.
aliqua de bonis ecclię alienauerit sine superioris authoritate re
linqtur optioni futuri epi an velit ratificare dictā alien.ga forte
vtilius est ecclesię hr̄e ꝓtiū q̄ rem: & sic aliena.est nulla tanq̄ fa
ctasine solennitate de qua,12.q.2 sine excep.pōt haberi rata tra
ctu temporis:qa nullitas ꝛsurgit fauore ecclesię: iō nō debet re
torqri in ipsū lęsionem,si plat⁹ futur⁹ viderit illā esse ecc.vtilem.
5 & hoc firmauit expśse gl.in c.j.ne se.va.ad idem bo.tex.in l.si eo
min⁹.C.de proc.vbi p3,† quod l3 snīa lata q̄ minorem sine cura
tore sit nulla:secus tamen est si fuit lata ꝓ minore: ad idē quod
in si.no.gl. & Bar.in l.si tutor.C.in qb.cau.in integ.rest.nō est ne
ces. & l.si mf.§.hoc iure.ff.de excep.rei iud.& quod no.doc.in c.
cām.de iud.Præterea illud qd fuit statutū in odiū,& pęna ędifi
cātium ecclesias,vel capellas sine authoritate diœcesani:vt ī aut.
de eccle.ti.§.si quis aūt. cū seq.nō debet cedere ī eorū fauorem:
vt in c.si necesse.de don.inter virum & vxo.& c.2.de trāsla.epis.
& l.Papinianus exuli.ff.de mi.Et ꝓhęc remanet decisum etiam
scdm dubiū.¶ Ex quibus oībus cōcludiť dictā dominā Vannu
ciā fuisse ex ꝫstructione capellę seu altaris obligatā ad dotādū
illud sufficiēt,abbate ꝓdicto habēte ratā ꝫstructionem dicti alta
ris.¶Venio nunc ad 3.dub.an ad sufficientiā dotis requirat̄ qd
inde possit viuere ēt clericꝰ vltra sacerdotē. Et vī primò ꝙ nō,
6 & p c.vt quisq; presby.de vi.& ho.cle.vbi innuit,† qd presbyter
habēs populū teneť hr̄e clericū:secus ģ in hūte altare:ꝛtium als
tenui in lect.d.c.vt quisq;:& nunc ēt ꝓrmo:quia certum est, ꝙ
missarum solennia non debēt celebrari sine suffragio clerici, vt
7 in c.proposuit.de fil.presby.ergo † quilibet habens benef.requi
rens missarum celeb.teneť habere clericū, licet non sit als curā
tū,qd vī fuisse de mente gl.in d.c.vt quisq;. & bñ facit tex.iūcta
gl.in cle.ne in agro.§.ad hæc.de ꝛta.reg.Aedificando ģ altare sa
cerdotale videť se obligasse ad dotē dandā pro necessariis ꝫcur
rentibus ad missarū solennia:nā q vult vnum vī voluisse oia per
quæ peruenitur ad illud.l.oratio. ff.de ꝑsonſ.& l.ad rem mob.&
l.ad legatū.ff.de proc.& c.prudentia.& c.ꝓæterea.de of.del.facit
l.illud.ff.de pet.hær.Concludo ģ in hoc tertio dubio,ꝙ dos d.al
taris debet esse sufficiens pro presbytero ibid.instituēdo.& pro
clerico,qui habet præstare suffragiū ad missarū solēnia.facit d.c.
nemo.& in d.auth.vt nul.fa.ora.do.post princip. ¶Ad quartum
& vltimū dub an d.obligatio reddatur inefficax ꝓ donationem
oīum bonorum postea alteri factā. Et vī primò qd sic;quia per
constructionē altaris non apparet,ꝙ bona ꝛstruentis sint tacitę
obligata:imo vī sola obligatio psonalis orta:sicut p3 in voue.te
aliquā rē:non.n.obligat̄ res anteq̄ tradat̄,sed persona tñ. vt in l.
2.ff.de pollici.sed psona nihil hēt sufficienter per donationē al
teri facta:ģ obligatio remanet inefficax:inaniset.n.actio,quā ino
pia debitoris excludit.l.nam is.ff.de dolo.& c olim.el 2. de resti.
spol.¶Sed ꝓrium arbitror de iure procedere.Moueor primò,qa
8 ꝛstruens eccl̄iam vel capella obligat̄ ad dotandū, sicut pr̄ teneť
dotare filiā:vt sensit gl.in d.c.ģ sicut.de ꝑse.cc.vel alt.& in d.c.ne
mo.de conse.dist.j Sed si pater facit immensum donationem vni
ex filiis,quæ tendit in præiudiciū alterius filij quo ad partē sibi
debitā reuocat̄ d.donatio tanq̄ iofficiosa.vt l.ij. C.de inof.do.&
quod ibi no.ergo idē dicendum in casu nostro:nā ista altaria vi
denť fuisse loco filiarum ģteplatione animæ ipsi⁹ dñæ Vānuciæ.
arg.c.in præsentia.de prob.& eorum quæ no. Bar.in auth. si qua.
C.de sacrosł.ecc.& facit in sim.ibi tex.& qd legitur & no.19.q.vl.
si qua mulier.Præterea & alia rōne inconuincibili, vbicunq; de
9 bitor † donat bona sua in præiudiciū & fraudē creditorū,debet
talis donatio reuocari,ēt si fuit facta ignorati fraudē, vt ꝓbat̄
in l.j.iuncta l.q aūt.§.simili quoq; modo.ff.de his quæ in frā.cre
ditō.ergo dicta donatio debet reuocari quatenus venit in ꝓiudi
cium altaris cui d. Vannucia erat debitrix respectu donationis.
Posset addi & tertia consideratio si ponatur quod Vannucia do
nauerit secundo altari oīa sua bona præsentia,& futura:nā talis
donatio nno tenet,tenendo opin.Angel. de peru.valde ęquam,
quā posuit in sua disputatione q̄ ꝛcipit,in refulgenti. reprobādo
Bar.in l.fi.C.de pact.q tenuit quod similiter valet donatio oium
bonorum præsentium,& futurorū:sed Angel.contra.sed non in
tendo ad psens discutere q̄ opi.sit verior, cum satis sit ꝓ præmi
sa altari ptiori consultum:nec in casu nro dr̄ qd donauerit præ
sentia,& futura:dicta ergo donatio nō reddit primā obligationē
inefficacem:tum qa non potuit se liberare ab obligationeprius
contracta:tum qa videtur facta in fraudem creditoris.Ex ꝓdictis
oībus ꝛcludo qd dicto abbate ratificāte dictā altaris cōstructio
nem debet prius dictū altare sufficiēter dotari ꝓ sacerdote,& ꝓ
clerico,& residuum,si quod erit,applicabitur secundo altari cui
secundo loco fuit facta donatio,vel vltima dispositio.

¶ Casus consilij sequentis.

QVIDAM ANTONIVS Habens Franciscum eius filiū legitimum,& naturalē infantē in eius potestate constitutum,ꝙ
didit testm̄ solenne in quo d.Franciscum hæredē instituit vniuer
salem,& talem fecit substitutionē:vę3,& si d. Frāciscus decesse
rit in pupillari ętate, vel postea qnḋocunq; sine filijs, substituit
Paulum Petri ipsius testatoris aunculum,vulgariter,pupillari
ter,& ꝓfideicōmissum,& d.Paulum d.suo filio tutorē dedit. Ta
dem mortuo dicto testōre d. Francis.superuiuens trib. mensib.
cum dimidio decessit ītans superstite d.Paulo substituto,& mse
ipsius infantis: modo mater quondam infantis mouit qōnem
1 videť d substitutum nō excusandum:† quia paria non sunt gere
re,& sine solēnitate dbita agere.l.fi.C.arb.tut.& l.3.C.d tut.& cu
ra & l.3.§.tutores.ff.de suspect.tuto.facit l.si vnus.C.de testamē.
& c.2.de transla.epis.¶ Secundo de hoc videtur gl.no.in l.2.§.si
2 mater,ad tertullianum:quæ dixit † matrem non excusari, quin
prius tur sucessione pupilli,si cum solennitate debita nō assum
pśit tutelam,nec petijt tutorem dari filio, quāquam ipsa vel alij
gesserint,administrauerint bona pupilli sine solennitate debita.
& illam gl.sequuntur ibi Ba.& Bal.in l.matres.C. ad tertulia.sed
prædictus substitutus licet gesserit negotia pupilli: non tamen
hoc fecit legitimè:quia non fuit sibi decreta tutela per iudicem
prius confecto inuentario:o sicut fieri debuit:vt l.fin.C.arbi. tute.
not.glo.& Bartol. in l.legitimos.ff. de leg.tut.nec alia fecit quæ
in dicta l.legitimos.notantur:ideo non debet ex illa gestione ex
3 cusari.imo magis debet inculpari:† quia gerens negotia pupil
li non decreta sibi tutela per iudicem, & inuentario prius nō ꝛ
fecto debet tanq̄ suspectus acerbissimè puniri:vt hr̄ in d.l.fi.C.ar
bi.tute.in fi.& in l.3.§.tutores.de suspec.tuto.¶Sed his nō obstā
tib.posset attentari ꝛrium.Moueor in hanc snīam principaliter
4 † qa tutor testamētari⁹ seu datiu⁹ nō excusando se intra 50.dies
postq̄ sciuit se tutorē designatum,vī se astringere, & acceptare
tutelā,adeo qd ampli⁹ se excusare nō valet:& tutela incipit sta
re piculo suo vt ꝓbat̄,in l.scire oportet.§.oportet.& l.quinqua
ginta.ff.de excul.tut.facit l.j.in prin.ff.de admi.tut.erģ dict⁹ sub
stitutus in testō tutor dat⁹ se nō excusando intra 50.dies, postq̄
sciuit se tutorē designatum,vī tutelā acceptasse:nec potuit am
pli⁹ se excusare:ergo ꝑ ꝛns nec aliū tutorē dari petere potuit:&
ꝓ ꝛns nō ꝑt puniri ex eo capite:qa nō petiit tutorē dari pupillo:
pro quo facit qd no.Bal.in l.tutor q repertorium.ff.de admi.tu.
vbi dicit qd l3 tutor nō ꝫfecerit inuētariū, nihilomin⁹ tutor ē:
ꝑt tñ repelli ab agēdo.vt d.l.tutor q repertorii,& priuari officio
tutelæ ꝑfus,vt dicit tex.in d.l.fi.C.arbi.tute.Restat ergo ꝛclude,
re ꝙ iste tutor fuit ī culpa,ex eo dūtaxat,qa administrauit bona
sī decreta pri⁹ sibi tutela ꝓ iudicē, nec ꝫfecto iuētario:sd ex hoc
capite nō reperiť iure cautū, qd debeat priuari succession̄e:sed
poterit aliis pœnis puniri,de qb.in l.fi.iūcta gl.ꝑallegata.C.arbi.
tute.Cū.n.ista pœna priuationis nō sit in hoc casu iure expressa,
nō dēt imponi,vt no.gl.in c.fi.de iurepa.facit de pœn.dist.1.pœ
næ.& l.interpretatione.& l.si præses.ff.de pœ.& facit in arg.l.ami
5 cissimos.ff.de excu.tut.vbi p3 † qd l3 substitutus recu:et tutelā
nō ꝓ hoc excludiť à successione.¶Tertiò facit ꝓ isto substituto
vt nō priuet̄,noua ꝛsideratio:Is qui nō petit tutorē dari filio,pri
uat̄ successione pupilli:sed pupillus in casu nro nihil habuit: qa
nō adiuit hr̄ditatē nec existētia sui hr̄dis habuit in casu nro ope
rari:qa ipse pupillus licet esset in ptāte tpe mortis, habuit tñ sub
* stitutum vulgarē,ꝓ cuius dationē tollit̄ suitas:ſ *vel loco.* opi. per l.
si filius.ff.de lib.& posth.tenet Bar.in l.si filius q patri.ff.de vul
ga.& pup.& Bal.in d.l.fratris.C.de iure delibe.no.gl.in l.papinia
nus.ff.de inoffi.testa.ergo succedit iste substitut⁹ patri & nō filio:
est.n.hr̄ditas patris,nō filij.vt d.l.si filius.de libe. & posthu.Præte
rea nō vī sibi imputādū si nō petijt tutelā sibi decerni ꝓ iudicē,
nec ꝫfecit inuētariū:qa hoc nō poterat de iure:cū.n.esset tutor
testamentarius nō poterat aliqd facere nisi prius adiret hr̄ditas
ꝓ pupillū:qa tutela ꝛfirmatur ꝓ additionē hr̄ditatis vt l. si nemo.
ff.de testa.tutel.nec existētia sui hr̄dis habet hoc casu ꝛfirmare
tutelā:qa habebat institutū vulgarē vt no.Bar.in d.l.si nemo.Et
si dicat,ergo est sibi imputādū, si nō petiit interim donec adiret
hr̄ditas tutorē dari filio.p l.si qs sub ꝺdōne.ff.de test.tutę & ist.
de attil.tuto.post prin.Ad hoc.n.pōt rnderi dupliciter.Primo,qa
l3 ex hoc capite possit priuari successione pupilli:tñ in casu nro
illa nō fuit vnģ pupilli,cū ñ adiuerit hr̄ditatē,& habuerit substi
tutum vulgare:est.n.hr̄ditas patris,& nō filij nec pōt mr̄ pete
re ltām:qa nō ꝑt filius repudiare hr̄ditatem patris, & petere le
gitimā:hēt.n.aut totā agnoscere,aut totā repudiare,vt not.Bar.ī
l.gerit.ff.de acq.hær.Scdo pōt principaliter rnderi intrando.fin
dubium supra formatū:q ꝓsupposito ꝙ filij⁹ habuisset aliqua bo
tur⁹,vel alius q habebat succedere ab testato saltē citra mrem
priuari successione pupilli de hoc.n.vī tex.expressus ī l.sciāt cū
Bal.& ēt Ang.ī d.l.sciāt.& in l mr̄es.& Bar.in sua solēni repetitio
ne.in l.2.ff.q pe.tut.& ģģ ipse Bar.in l.2 §.ꝛsertim.ff.ad tertul.&
in d.l.sciāt post Richar.mal.tenuerit ꝛrium dicēs qd si nō petit
tutorē intra 50.dies vī ī negligētia,qa debebat pet̄ere sicut ma
ter,citius ģ poterat:vt de matre ꝓbari vī ī d.l.2 §.si mater. & §.
ꝛsertim.& qd idē esset ī substituto & alio.q poterat succedēr ab
intestato,inducebat d.l.sciāt.ibi dum dr̄ fm nr̄am ꝫstōnem,&c.
quasi dicat ꝙ dabat̄ annꝰ tñ fm priorē ꝫstōnē de qua in d.l.2.§.
ꝛsertim,vt expectaret̄ ꝛsertim.i.ģ citi⁹ fieri poterat:ita tñ vt an
nꝰ nō excederet:tñ ipsemet Bar.vt ṡ dixi in sua solēni repetitiōe,
diligentius examinādo hunc articulū,tenuit ꝛrium.l.qd substitu
tus vel alius q habebat succedere pupillo,ab intestato h3 annū
integrū,2 d.l.sciāt.& l.2.ſpaliter faciūt ista:olim añ legē C.nō erat
puisum q aliqs substitutus vel ali⁹ ꝓsanguineus nō teneret ex
necessitate petere tutorē pupillo:licet ſpōte potuisset,nisi ī mse
nemē imponēs necessitatē petēdi,dēr strictē itelligi:vt annꝰ de
tur ītegrū & absolute aliis. q ꝓ pri⁹ nō erāt ad hoc necessitati:cū
n.sit illa lex odiosa ꝑstrim in eo ꝙ priuat successione ab intesta
to & ex testō,debet strictē intelligi,vt no:probatur in c.statutū.
de elect.lib.6.facit c.cum in cunctis.de elect.& regula odio.& re
gula,in pœnis.de regu.iur.iuncto cap.si ꝓmissarius.de elect.
lib.6.& l.interpretatione.& l.si præses.ff.de pœn.nec ꝓdictis ob.
text.in d.le.ciant.quatenus dicit fm nostram constitutionem,
& c.quia vt dicit Bar.& bene in d.l.2.illa verba nō debeut referri
ad tertul.sed alia iura q̄ dispōnunt quales debeāt esse tutores,vt
sit sensus, ꝙ & tutor dēt ab illis peti itra annū fm dispōnē lega-

lem.Præterea mater tenetur ex duplici capite petere tutorem fi
lio.Primò propter pietatem maternam:vt l.matris pietas.C.qui
pe.tu.¶Secundò propter spem futurę successionis.d.§.cōsestim.
In aliis autem habentib.succedere ex testamento vel ab intesta
to non subest nisi vna cā ſspes successionis:ergo mitius fuit pro
cedendum cum eīs,q̄ cum matre.arg.in l.re coniūncti.ff.de leg.
3.& in auth.cessante.C.de legi.hær.quinimo posset attentari qd
etiam mater nō priuetur infra annum,per textum qui hoc aptè
innuit insti.ad tertullia.in fin & ad illum tex.in d.§ confestim.vt
sic ex legis interpretatione dicatur facere confestim petendo in
fra annum,vel dicamus ꝙ confestim.i.q̄ citius potest,debet pete
re tutorem:non tamen punitur,nisi negligat per annum: vt vo
luit tex.præal.Et cum sumus in materia odiosa,melius & æquius
est dicere ꝙd.l. .intelligitur fm tex.inst.ad tertul.in fi.quam ecō
trā.arg.in l.placuit.C.de iudicijs.sentit Bar.in d.l.sciant.& d.l.ma
tres.ex his omnib.concludo d subst̄itutum non debere in casu
nostro succession̄e priuari:siue sit hereditas patris siue pupilli.

¶ Casus consilij sequentis.

QVIDAM Sempronius de lęsę maiestatis crimine cōdemna
tus bonis suis expresse publicatis anteq̄ præfatum delictū ꝓmit
teret,& snīam reportaret,certa bona donauit quibusdam fratri
bus earnalib.ad eorum vitam duntaxat:ita tñ quod vnus alteri
succederet,& omnib.mortuis d.bona rectavia ad eundem dona
torem redirent,& adiectum fuit in principio donationis q̄ de ꝑ,
dictis bonis donatis facerent in eorum vita quicquid eis placue
rit sine alicuius ꝛtradictione.In fine vero instri dr̄,quod supradi
ctam donationem fecit prefatus donator sub his ꝓdōne,tenore,
lege &pacto,vel quod præsens donatio valeat,& effectum sortia
tur vsque ad donatariorum vitam tm̄,dictorū,& cuiuslibet eorū
non possint neque debeant ipsa bona donata in toto nec in par
te vllo tempore alicui personæ,velvniuersitati vendere,donare,
vel alienare,cambire,obligare nec aliter baratare,nec translatā
re,cum aliter prefatus donator non fecisset,nec facturus fuisset:
nec ꝓ facta vult haberi præsentem donationem:sed vult psentē
donationem quotiescunque secus fieret,non valere,nec tenere,
nec effectum sortiri debere : & ipso iure ius & dōnium ipsorum
donatorum in totum perueniat in præfatum donatarium. Hæc
sunt verba formalia posita in fine dicti instrumēti. Contingit qd
post sententiam condemnationis prædictæ &bonorum publica
tionem factam d.donatarij,seu aliqui eorum qui supererant,ven
diderunt d.bona donata sub conditione prædicta cuidam Senen
si ciui pro certa pecunię quantitate ad eorum vitam duntaxat.
Nunc queritur an commune Senense,cui bona d.donatoris fue
runt confiscata,possit illa bona donata vigore publicationis,&
d.pacti in donatione appositi,vendicare.

¶ Consilium xcj.

1 *Vsufructuarius qui non transmittit ius suum in hæredem, potest nihilominus vsumfructum alij vendere.*
2 *Lex,siue testator,siue pactio contrahentium,si inhibuerit alienationem,videtur prohibita non solum dominij translatio sed vsusfructus.*
3 *Prohibitus vendere non potest etiam locare ad magnum tempus.*
4 *Vsusfructuarius non prohibetur alienare ius quod habet.*

VIDETVR primo qd non,perverba priora apposita in instrō
quib.fuit dictum,vt de prædictis bonis donatis facerent in eorū
vita,quicquid eis placeret:ergo possunt dispōnere eorum vita ēt
vendendo:videmus.n.† ꝙ cum vsufructuarius q non transmittit
1 ius suum in hæredem,potest nihilominus vsumfructum alij ven
dere nec mirum,quiavt dicit iurisconsultus,Qui pretio fruitur,
ipsa rerum videtur,vt habetur in l.non vtiq. cum l.leq.ff.de vsufr.
Ita dicendum in proposito:satis.n.isti vtuntur reb.donatis in eo
rum vita ex quo vtuntur pretio.Præterea alienare est contractus
per quem transfertur dominium:vt l.j.C.de fun.dota.sed predicti
donatarij vendiderunt ad vitam eorum duntaxat:ergo illa non
potest dici alienatio;maximè ad incurrendum pœnam priuatio.
nis. Sed contrariam sententiam arbitror de iure veriorem. Et
primo probabo ꝙ dicti donatarij ceciderūt à iure eorum.Secun
dò ꝙ d.bona deuoluta sint ad commune Senense,probatur per
tex.apertum,q cauillari non pōt.l.fi.C.de reb. alie.non alienan.
2 vbi dr̄,† ꝙ siue lex siue testator,siue pactio ꝛhentium inhibuerit
alienationem videtur prohibita non solum dominij translatio,
sed vsusfructus,& pignoris:sed negari non potest quin d.donata
rij alienauerint saltem vsumfructum dictarum rerum:ergo vene
runt ꝛ pactum in donatione appositum. Scdo hoc probat̄ expś
sè ex tenore dictę donationis ī eo qd expresse fuit,prohibitum,ne
d.bona obligarent,vel baratarēt seu translatarent.sed negari nō
pōt quin p illam venditionem translatauerint,seu obligauerint
d.bona ergo ceciderunt d.bona ī commissum:quinimo plus di
co,† ꝙ prohibitus vendere,nō potest ēt locare ad magnum tēpus:
qa per talē locationē ꝛstituit i⁹ in re:& sic fit q̄dā alienatio rei:vt
3 no.Bar.& Dy.in l.cōdicillis.§.à substituto.ff.de leg.2.l3 gl.ibi af
firmet,q̄ tñ cōiter ibi in hoc damnat̄.& primum t3 gl.in cle. .de

rebus

Universidad de Deusto
Biblioteca

reb.eccl.non alie.& optimè facit ibi tex. ¶Præterea & tertiò do
nator ꝓhibuit simplr ille bonavēdi,sed negari nō potest qn do-
natarij illa vendiderint,& dñium trāstulerint,i emptorē: vt p3 ex
3 istro vēditionis ide ꝑfecto.Nec obstat si dicaf qd ad eorūvitā dū
taxat vendiderint:qa p hoc n ꝑt negari qnvēditio fuerit facta,l3
ad tps.Nam & ꝓhibitiovenditionis nō poterat itelligi nisi de tē
porali vēditione:qa de ꝑpetua n erat dubiū,cum donatio fuisset
fcā advitā eorū dūtaxat:vñ cessante illa ꝓhibitiōe nō potuissent
vēdere vltra eorū vitā qa nemo ꝑt in alium plꝰ iuris trāsferre q̄
ipse habeat.c.nuper.de do.inter vi.&vxo.&l.traditio.ff.de acq.re.
do.debent q̄ verba intelligi in q̄ ꝑnt aliquid operari vt in c.si pa
pa.de priui.li.6.& l.si qñ.C.de inoffi.testa.& l.qd labeo. ad carbo.
qd aūt per d.pactum ꝓdiat dñij translatio, & deuolutio fiat ad
donatarium ꝓbatur i c.ceterum.de do.& i l.ea lege.C.de ꝑdi.ob
causam.& explīus t3 Bar.in l.filius.§ diui.ff.de leg.j.quod ãt hęc
bona sint cōi q̄sita ꝓbatur:qa per d.sniam oīa bona fuerunt ꝑfi-
scata:ergo & iura oia ꝑpetentia ꝑdemnato:vt l.3.C.ad l.iul.maie.
ꝑiuncta l.bonorum.ff.de ver.sign.ius ergo reseruatum d.donata
rio transiuit in dictum cōe per d.confiscationem:quinimo ꝑt di
ci qd non solum fuerint bona publicata sed etiā persona fuit ad
mortem ꝑdemnata,quo casu veniunt in publicatione ēt bona
postea q̄sita,vt in l.2.C.de bonis ꝓscrip.no.in l.certa forma.C.de
iure fisci.li.x. Concludo ergo ex oīb.ꝑdictis quod donatarij ven
dendo,& licet ad eorū vitā eciderint à iure eorum,& bona do
nata reuersa sunt ad cōe Seneñ.quod ꝑt tāq̄ ꝓpria ille vendicare.
Ad ꝓria s formata faciliter respōderi ꝑt:nā prioraverba debent
intelligi sm sequentia.l.si seruus plurium.ff.de leg.i.& sic faceret
de illis bonis quicquid eis placeret,non tamē alienando seu trā
slatando:quia ꝑcialia derogant verbis generalib.c.i.de rese.&l.
quæsitum.in fi.ff.de fun.instr.&regula,generi.de re.iur.li.6.¶ Ad
4 sm respondetur,vsufructuariusnon ꝓhibetur alienare ius qd h3,
sed in casu nostro expresse fuit eis hoc inhibitum:voluit.n.dona
tor vt tenerent penes se.d.l.si.C.de teb.alie.¶ Ad tertium respō-
detur dupliciter.Primò q̄ ꝑcedit qñ alienatio capitur stricte.S3
in prohibitione facta pacto ꝓhentium debet capi large:vt d.l.fi.&
ibi no.Bal.Præterea & secundo satis facta est huius dominij tran
slatio licet ad tempus:vt patet in dicta venditione:ergo &c.

¶ Consilium xcv.

1 *Legatum factum filiæ pro dote est purum,& non conditionale.*
2 *Statutum non potest in totum tollere legitimam.*
3 *Mulier potest prosus legitima priuari propter familiam domus conseruandam.*
4 *Statuto si cauea ut quod quandiu extet ei mas. ullus femina non succedat,filia*
excluditur viuente masculo dumtaxat:sed ipso mortuo debet admitti.

1 ILLVD Indubitati iuris est q̄ mero iure cōi inspecto † legatū
factum filiæ pro dote est purum & conditionale,cum non exce-
dat legitimam suam:vnde ꝑt illico post mortem per ipsam filiā
peti:nec est necesse expectare tempus nuptiarum:præsertim i ca
su nr̄o,in quo filia fuit in ipsa dote institutа per patrē:vnde sicut
ipsa legitima non capit dilationem vel aliud grauamen.l.quoniā
in priorib.C.de inoff.test.& in auth.vt cum de app. §.aliud quo-
que capitulum.ita nec ipsa dos quę succedit loco legitimę:cum
subrogatum sapiat naturam eius in cuius locum subrogatur.vt
in c.ecclesia.vt lite pen.& l.qa qui ꝓtio.ff.de vsufr.cum simi. Et
* hanc opi.vt illico possit peti,firmant *cuiter* doct.maximè Bar.in l.
Titio.§.Titio genero.ff.de ꝙd,& demon Bal.post Richar.malum.
& alios in l.generaliꝰ.C.de epiſc.& cleri.& ad tex d.§. Titio gene-
ro.q̄ vꝰ velle q̄ legatum dotis sit cōditionale,& q̄ debeat differ
ri exactio in tempus matrimonij ꝙcti: respondetur multipliꝰ,vt
ibi no.d.l.generaliꝰ.¶Sed dubium surgit in casu nostro occasio-
ne statuti Tridentini,in quo inter alia cauetur,ꝙextantib.masculis filia fęmina nō succedit,quo casu dixit Bar.in d.§.Titio gene-
ro.q̄legatū doris factū filiæ est ꝙditionale,sicut si fieret cxneo:i-
ta qd nō ꝑt peti nisi tpe mrimonii:qa dos nō est sine mrimonio.
l.2.ff.de iure do.hēt ḡ in se tale legatum tacitā ꝙditionem,& sic
si moriē ante ḡ nubat,transmittit legatū in hrdes.d.§.Titio gene
ro.qd ēt vꝰ velle Cy.i l.sancimus.C.de nup.Et q̄ q̄ Richar.masnīb.
2 tenuerit ꝓrium:vt refert ipse Bar.in d.§.Titio,motus,† qa statu-
tum nō potest in totum tollere legitimam,licet possit diminue
re:qd etiā sentire vꝰ Dy.in regula,indultum.de re.iu.li 6.ergo cū
hoc casu dos succedat loco legitimæ non recipit grauamen vel
dilationem,sicut nec ipsa legitima.in iurib.§.alleg.Bar.tñ sequē
do Cy.tenuit primum,mouet,qa præsupposita ēt opi Richar.qd
statutum possit diminuere,licet nō tollere:tñ sicut ꝑt diminuere
ita vꝰ qd possit illā differre ad certū tps: puta tps nuptiarum:cū
sit quædā diminutio.arg.in l.minus.ff.de re.iu,sed Bal.in d.l.sanci
mus.seq̄t opi.Richar reprobata opi.Cy.& Bar.mouetur qa si pos
set statutū differre i tps matrimonii,posset seq̄ q̄ ista filia more
ret ante matrimoniū,vt ꝓtingit in casu nr̄o:& sic nihil trāsmitte
ret ad hrdes:& per ꝙs ex toto priuaretur legitima,qd est ꝙ ꝑsup
positū qd facit Bar.consentiendo opi.dicī Richar.qd in totū nō
posset tolli.Et ꝓfecto iudicio meo hæc ꝙsideratio Bal. fuit opti
ma si vera simplr esset illa opi.qd ltia n ꝑt i totū tolli:sed cū ipse
met Bal.sentiat ꝓrium in l.cū lege Ieonina.C. de epiſc. & cle.vbi
firmauit,† q̄ pp familiā dom3 ꝓcruanda pōt prorius mulier pri
3 uari ltima,cū sit de iure positiuo:dicit tñ qd reseruat sibi i3 petē
di alimenta,quasi illa sint de iure nāli.i.diſl.ius nāle.ergo funda-
mētū suū nō ꝓcedit.cū statutū videat mulieri seruare alimenta
donec nupserit.ergo potuit simplr eā excludere ab oī successio
ne: ꝑsertim reseruādo dotē i euētū mrimonij:ergo legatū dotis
dēt intelligi purè.¶ Sed his nō obstātib.puto qd in casu nr̄o hfe
di ꝑdictæ filiæ sit tripliciter ꝙsultū.Prīo.n.est clare ꝙsultū tenēdo
illā opi.qd ltia possit i totū tolli ēt ad tps q̄ vꝰ tenuisse collector
decisionū Rotæ,decisi. 19.q relatis variis opi.renuit statutū vale
re,dmō in totū non auferat,vel multū absorbeat.Et idē vꝰvel-
le Ant.de Bu.in c.raynald°.de testa.sed in casu nr̄o in totū absor
beret,si primo diminueret,reducendo illam ad dotē tñ: & po-
stea differendo in tps ꝑcti matrimonii,adeo quod posset contin
gere q̄ in totum priuaretur,sicut ꝓtingit in casu nostro,cum ista
filia fuerit mortua ante ꝙctum matrimonium. Et profectò hæc
opi.mihi placet in casu nostro,in quo statutum expresse nō tol-
lit in totum:imò dat dotem,quasi pro patrimonio ipsiꝰ mulieris.
l.2.ff.de mino.sapit ergo ipsa dos nām legitimæ,ne filia decedat
prorsus sine hærede,& sine aliquib.bonis,facit q̄d in simili not.
in c.ex insinuatiōe.de appel.vbi dicit,q̄ si terminus ꝓfigīt appel-
lantiab hoīe,quod talis terminus succedit in locum termini iu
ris:qa sub rogatum dēt sapere nām eius in cuius locum subroga
tur,vt s.dixi.& hæc interpretatio tanq̄ benignior est i dubiis re
cipienda.vt in reg.odia.& regula,in pœnis.lib.6.&l.interpretatio
ne.& l.si præses.ff.de pœnis.¶Sed a via est,vt virtute statuti Tri
dentini ꝑetierit simpliciter ius petendi illico dotem relictam
coniuncta saltem voluntate testatoris.Statutum. n. dispōsuit,q̄
si pater dispōsuit de filio in testamento debeat filia esse cōtenta
dispositione paterna:ita q̄ si sibi reliq̄t dotē,sit illa ꝙtenta:& vi-
tra illā ꝙtitatē nil petere possit:vꝰ ergo statutū velle q̄ si dos est
filiæ relicta i testō,q̄ possit ꝙtitatē sibi relictā illico petere,per
ꝓrium sensum q̄ satis validus est.l.cū inter.§.inter socerū.ff.de pac.
do.& per Bal.in l.quenticula.C.de epiſc.& cle.adhoc facit verbū
illud ꝙtitatē,& c.nō.n.retulit se simpliciter ad dotē,sed ad ꝙtita-
tē relictā ꝑ dote.¶ Præterea statutū in casu quo pr reliquit dotē
filiæ in testō,nō puidit de alimētis,donec fuerit maritata:sed fo
lū puidit in casu q̄ꝑ fuit mortuus ab intestato:ergo simpliciter
disponēdo qd filia sit ꝙtenta dote sibi relicta, & q̄ aliqd vltra nō
possit petere,vꝰ voluisse q̄ ipsa dos sit ꝓmoniū filiæ: & sic de-
beat sibi succedere loco frāmæ:& p ꝑns dēt illico mortuo ꝑte ꝙ
petere,ꝑsertim cū pr nil dixit de alimētis interim filiæ ꝑstādis,&
statutū dicit q̄ filia dēt esse ꝙtenta disp̄no paterna: vñ si dicerem,
ꝓriū,sequeret qd statutū possit priuare filiā alimētis,& oī succes-
* sione qd est ꝙ *toro* opi.& ꝙ.l.cū nō.ff.de bo.dam.Et hæc iterpræ-
tatio p maximè sumēda est in casu nr̄o in q̄ pater nō solū reliqt
dotē filiæ:imò in illa ꝙtitate eā hrdē instituit:ergo voluit eā ꝑ
sus excludere à successione.Tertia via ꝙsulēdo hrdib.dictæ filiæ
ꝑt subtiliter iudicio meo obiici ex verbis statuti moderni:ex q̄ ꝓ
principio cuidēter ostēdit,q̄ filia nō simplr excludit à successio
ne parentis exitēte masculo,sed ad tps dūtaxat.s.masculo supsti
te. nō.n.statutū simplr dixit,vt catib.masculis fęmina si succe-
dat:sed dicit quod fœmina nō succedat nec audiaf agēdo vel ex
cipiēdo supstite masculo:vñ illa verba,supstite masculo,cū sint a
blatiui casus,faciūt ꝙōnē:vt l.à testōre & ibi p Bar.ff.de ꝙdit.&
dem.& qualificāt verba sequētia nō audiaf,& c.est ergo sensus,
qd mulier nō dēt audiri sup successiōe pēs supstite masculo:er
go post eius mortē dēt audiri:verba.n.qualificata debēnt itelli-
gi sm tps verbi ad qd referūt:vt no.Bar.in l.ex fcō.ff. de vulg.&
pup.& l.præcipim°.C.de ap.& Bal.in l.gñaliter.C.de epiſ.& cle.&
gl.in c.statū.in verbo canonicis.in fi.de reſcr.libr.6.Ad q̄dicta o-
4 ptime facit qd not.Bar.in l.fi.ff.ad tertul. vbi dicit, † q̄ si statuto
caueaf,q̄ q̄diu extiterit masculus,fœmina nō succedat,quod fi-
lia excludit viuēte masculo dūtaxat:sed illo mortuo dēt admitti:
qa per illud aduerbiū q̄diu vꝰ statutū voluisse facere hrdem ma
sculū ad tps.& ibi plenius habetur p eūidē ergo dicamus in ꝓ-
posito,cū statutū dicat non audiaf agendo & excipiendo: valet.
n.ꝓrius sensus in statuto,ꝑsertim cum iuri cōi ꝙcordet, vt est in
casu nostro,vt no.Bar.in l.oēs populi.ff.de iusti.& iure. & plenꝰ
Bal.in d.l.cōueticula.Nec ob.si dicat statutum etiāvti verbo suc
cedat.quo casu tenuit Bar.in d.l.fi.q̄ fœmina nō admittit mor-
tuo masculo cū tractet nūc de hrditate filij,& nō patris, ex quo
non fuit adiectū illud aduerbiū q̄diu,vel simile, quod etiā videt
tenere Io.An.in addi.Spec.in ti.de succeſ.ab intest.ſuper rubr.qa
dico illud ꝓcedere si statutū simplr dixisset.extāte alīq̄ masculo
fęmina nō succedat:nā tūc fęmina simplr excludit,& hrditas de-
fert masculo:merito post mortē masculi nō pōt filia petere hrdi
tatem

tatē patris:qnia iā desiit esse patris, & ē nūc filij:l3 hoc casu qdā
antiqui voluerint ꝓriū.vt no.Io.An.in add.ꝓdicta: sed primū ve-
rius.Sed in casu nr̄o fuit adiecta illa determinatio: nō succedat,
nec audiaf masculo supstite.Præcedētia.n.verba determināt ꝑ se
quētia.l.fi.§.cui dulcia.ff.de vino,triti.& oleo leg.& cle.exiui. de
verb.sig.& l.si seruꝰ plurium.de leg.1.& l. nūmis.de leg.3.& hūc
intelligm plurimū admīniculāt alia verba statuti,quatenꝰ puidēt
mulieri vt soluto mat.per eā ḡhendo possit redire ad domū ma
sculi hrdis:& ibi ꝓcipere alimēta:& sic vꝰ excludere fœminā stā
te masculo:sed illo mortuo cessat illud refugiū:maximè in casu
nr̄o in quo bona patris debēt distribui in pauperes.Ex q̄b. oīb.ꝓ
cludit,qd dicte filię statim ꝙpetit iꝰ petēdi legatū dotis sibi à ꝑfe
1 factū tanḡ purū,q̄ trāsiuit in suos hrdes legitimos.l.vnica.C.d
cadu.tol.tē qd mortuis masculis statim ꝙpetit ius petendi legi
timam:ita qd est in optione hrdū ipsius an petant legatum, an
legitimā quatenus plus est in legitima quàm in legato:iuxta id
quod legitur & no.in l.scimus.C.de inoffi.testa.in §.repletionē.

¶ Consilium xciij.

1 *Causa non debet delegari aut subdelegari authoritate sedis apostolicæ, nisi ha-*
benti dignitatem,personatum,aut canonicatum in ecclesia cathedrali.
2 *Epūs si aliquid relinquat expresso dūtaxat nōie dignitatis,a proximo seu cōsan-*
guineo,videtur vel ēt facit personæ cōtēplatione pp qualitatē relinquentis.
3 *Miles si dixit se velle testari iure cōmuni,& non potuit perficere testamentū,*
valet testame tum iure militari.
4 *Nomen proprium & appellatium quādo exprimuntur in dispositione,debet di-*
stributio attribui qualitati prius expressæ.

INQVAESTIONE Quæ ad præsens vertit inter capl'm To
regen̄,& cpm Curaneñ.ex altera,super executione cuiusdā sta-
latæ à quodā thesaurario,& canonico ecclesiæ Subicen̄. vigo-
re subdelegationis sibi factæ per quendā Præpositum Vricien. 2
seruatorem,& delegatum in causis capituli,à sede apostolica de
putatum,in & super eo quod negatur ex parte dicti epī dictum
thesaurarium habuisse iurisdictionem,cum commissio fuerit fa
cta expresso nōie ꝓprio,& nomine appellatiuo ipsiꝰ thesaurarię
de qualitate autem canonicatus nulla fuit penitus in subdele-
gatione facta mentio:thesauraria autem negatur q̄ sit dignitas
vel ꝑsonatus in illo loco.Præsuppositо igitur,sine veritatis pre
iudicio,qd in illis partib.thesauraria nō censeatur dignitas, vel
persōnatus,an dicta sñia possit sustineri ex eo, quod dictꝰ thesau
rarius erat etiā canonicꝰ eccl'æ cathedralis:hoc erat in loco no
tissimū,immo in facto præsupponitur,statutū vigere in eccleſia
vt nemo possit ibidē obtinere dignitatē,personatū, aut officiū,
nisi canonicus ipsius eccl'æ.Et primò vꝰ dicta sñiam ex iurisdi-
1 ctiōis defectu minimè valuisset,† quia eā nō dēt delegari aut sub
delegari authoritate sedis apostolicæ, nisi habēti dignitatē,ꝑso-
natū,aut canonicatum in eccl'ia cathedrali:vt in c. statutum. in
prin.& in §.in nullo.de præscr.lib.6.& q̄ qd fuerit attentatū, est
ipso iure irritum,& inane,vt probatur,in fi.dicti c.statutum,per
quē dixit gl.in verbo ꝙmittatur,q̄ ꝓcessus agitatus per aliquas
personas est nullus,licet ꝙ delegatum aut subdelegatū nō hue-
rit exceptum.Sed in casu nostro causa fuit subdelegata thesau-
rario,& sic officio thesauriariæ,nō aūt canoni.cū aūt de qualita-
te canonicatus nulla fuerit facta mentio ergo sñia nō dēt tene-
re:differentia.n.est inter dignitatē,ꝑsonatum,& officiū,vt i c. 1.
de ꝙsue.lib.6.& ibi p Archi.& no.in c.de multa.de ꝑb.& de the-
sauraria tenuit maior pars dñorum de Rota, quod nisi aliud ha
beat loci reputatio,de iure cōi vꝰ simplex officium:vt plenè no.
per eos decisi. 156.Non ob.si dicaf dictū thesauriariū esse pariter
canonicum:qa l3 istæ duæ qualitates ꝙcurrerēt in ipsiꝰ ꝑsona:ꝙ-
missio tñ vꝰ facta qualitati expressæ,nō autē tacitæ:vt c.qñ ab-
bas.de offi.deleg.ca.n.q̄ subticētur nō videtur ꝙsiderata,imo ne
glecta:ꝑsertim cū spāli nota sint digna,vt in casu nr̄o,p ca.quis.
de ꝓben.lib.6.& l.si repetēdi.C.de ꝙd.ob cām.l.labeo.ff.de supel.
leg.& id quod exterius agitur,interiorē mentis disp̄ositionē, &
habitum repræsentat:vt in cle.exiui.de verb. sign.facit l.nō aliꝰ.
ff.de leg.3.& c.fi.de ver.si. ¶Sed his nō obstātib.ꝓriā sñiam arbi-
tror in casu nostro ꝓualere:ad q̄ tenendam multa me impellūt.
Et primo theorica Io.An.in regula,priuilegium.de reg.iur. li.6.
in mercu.q̄ vꝰ ēt ā mēte!Bar.in l.& qa.ff.de iurisd.om.iu.&l. si ser
uus cōis.ff.de ſtipu.ſeruo.& ꝓbatur expresse,per iura.ꝙ.allegāda:
vc3 quod ad ꝙiectūrādā disp̄onis,seu ꝙmissionis qualitatem nō
debemus simplr,& principalr ꝙsiderare,an sit in ea expressum no
men proprium,an appellatiuum,imo illa ꝙsideratio est adhibē
da, velut vltimum refugium,sed primo debemus recurrere ad
subiectā mām.Si vero materia proportionatur personæ, & non
dignitati vel potius personæ q̄ dignitati,iudicare debemus dis-
positionem personalem q̄ realem & ita eꝫ licet sit expressa di-
2 gnitas,& non nomen proprium,vel eꝫ hæc probantur,in c.requi-
sisti.de testa.& c.pontifices. 12.q.iij.in quib.patet † quod si aliqd
reliquat eꝫ expresso duntaxat nomine dignitatis,à proximo seu
ꝙsanguineo,vꝰ relictū factum cōtēplatione personæ pp qualita-
3 tē.delinquētis:si aūt fit ab exneo,vꝰ factū ꝓtemplatione eccl'æ.
l3 sit expressum nomē ꝓprium:vt ibi,&l.annua.§. Attia.ff.de annu.le.
hinc dixit gl.no.in c.2.de testa.li.6.qd si qs ꝑlat' fuit deputatus
executor testārius,expresso noīe dignitatis tñ,qd illo mortuo ñ
per hoc offiū transibit in successorē,si ꝑlatus erat ꝓpinquus te-
stōris:solet.n.aliud offiū deferri rōne amicitię& ꝓpinquitatis:ita
dicēdū in ꝓposito:q̄ q̄.n.i casu nostro fuerit expressa qualitas the
sauriariæ:tñ quia etiam fuit expressum nomen ꝓprium,& in ꝑso-
na ꝙcurrebat qualitas canonicat°,debem° iterpretari q̄ ꝓmissio
fuerit fcā personæ pp qualitatē canonicat° ꝙcurrentē, & ñ offō
thesauriariæ,cum ma subiecta.i.ipsa subdelegatio non proportio
naretur ipso officio thesauraria:vñvꝰ expressa illa qualitas causa
magis demōstrādi personā,cui fiebat ꝓmissio sicut in fi.dt tex.in
l.iurisgētiū.§.pactorū.ff.de pac.qd ad ꝙsiderandū an pactū sit pso
nale,an reale nō debem° simplr ꝙsiderare an sit expssa ꝑsonavel
ne:plerūq;.n.ꝑsona p cto inseriē,ñ vt pactū fcm̄ sit ī rē, vel in ꝑso
nam,sed vt demōstret cū q̄ pactū ē fcm̄,qd nō minus ex verbis q̄
ex mente ꝙueniētiū estimadum est:qa.n.offiū thesauriariæ solet
magis estimari,q̄ simplex canonicatus,ideo thesaurari° canonic°
solet denominari ab officio thesauriariæ, ēt in mā spectante & ꝙ
cernēte ipsum canonicatum,sicut s.dixi in cpo.q̄ i dispōne ꝙcer
nente personam,solet denominari ꝓ nomen dignitatis cā hono
ris & pp ꝙsuetudinē ad maiorem demōstrationem d.c. requisiti.
& alijs iurib.superius allegatis.Ad idem facit c.dilecti.de fo. pp.
vbi rescriptum impetratum expresso noīe proprio ipsius prę la
ti: in causa tñ ꝙcernente ip sam ecclesiam,transit in successorem
in dignitate:ita quod ratione materiæ ꝙcernentis ecclesiam tm,
rescriptum censēt reale, & non personale: l3 qualitas dignitatis
fuisset expressa:verba.n. dēnt deseruire reb.& intentioni,& nō ea
tra:qa lex est imposita reb.& nō verbis:vt in c.secundò re.gris.de
app.& c.cōmissa de ele.li.6.& l.2.C.cōi de leg.ergo q̄ualitas oī
no suppressa habetur pro expressa pp materiam subiectam: ita di
camus in proposito.Et prædictis addo tex.cum gl.in c.aduersus.
de immu.ecc.& in c.j.de offi.vica. lib.6,in quib iurib.no.legiē,&
not.qd excōicatio lata in aliquem officiale expresso. dūtaxat no
mine officij,nō transit in successorē in officio qa propt subiectā
mām censēt sñia personalis & non realis:quia excōicatio non,p
portionaf officio,sed personę,cum ferat pp ꝛtumaciā q̄ sequitur
personam:in ꝓposito,subdelegatio non potest ꝙpetere oīo the
sauriariæ,ex q̄ non est dignitas vel ꝑsonatus: q̄ censēt facta perso
nę,ꝑsertim cum sit expressum nomē proprium, propē qualitatē
canonicatus ꝙcurrentem in personam:nec h3 obstare qualitas
canonicatus non fuerit expressa:qa nullo iure cauēt,qd i delega
tione dēat exprimi qualitas,pp quā persona reddaf habilis:satis.
n.est iam esse habilē:qa iura nō requirunt nisi qd qualitas digni
tatis,personatus,vel canonicatus ꝙcurrat tpe ꝓmissionis:vt,pbaf
in d.c.statutū.i prī.hinc voluit ibi gl.no.sup verbo canonico.qd
sufficit qd tpe dationis seu ꝓmissionis qs sit canonicus:l3 tpe ꝑ
sentationis seu prosecutionis desinat eē canonic°:qa illa decreta
lis requirit existentiam qualitatis tpe,duntaxat ꝓmissionis:secus
ḡ est si tunc abfuisset.qd expresse tenuit Bal.in l.gñaliter.C.de e
pis.& cle.qa sm eum,& cū,illa qualitas requirit ꝙpter prę sumpti-
onē ſrarum rōne canonicatus,q̄ non desinit esse,licet desinat
esse canonicus:facit theorica Bar.in l.ex facto.ff.de vulg.& pup.
& l.præcipimus.C.de ap.Præterea tex.vꝰ in d.c.requisiti. & c.di
lecti.præal vbi nō requirit vt qualitas exprimaf, ad hoc vt disp̄o
sit realis vl' ꝑsonalis:satis.n.est,vt ex subiecta mā hoc possit per-
cipi,& præsertim hoc ꝓcedit in casu nr̄o,in quo qualitas canoni
catus erat notoria:cōmissio.n.non fit canonicatui, sed personæ
canonici,vt patet ex prædictis:ideo sufficit q̄ ꝓmissio fiat ꝑsonę
habenti qualitatem ipsam personā habilitantē. ¶Mouebat ſcdō
principaliꝰ,qa vigore statuti illius eccleſię, non pōt quis habere
personarum,vel officium:nisi sit canonicus:ergo committendo
causam thesaurario illiusecc'ię,satis vꝰ ꝓmissa canonico:ex q̄.n.
vnum esse non pōt sine alio,exprimendo vnū,tacitè vꝰ exprime
re aliud,vt in c.si quis obiecerit.i.q.iij.facit c.translato. 2.ibi no.
in gl.de ꝑst.¶Tertiò optimè facit in arg.l.iij.ff.de mil.test.vbi dꝫ
q̄ ffi miles dixit se velle testari iure cōi,& non potuit perficere,
valet testūm iure militari,qa non vꝰ per hoc renuntiare benefi-
cio militari,reddens ibi tex.optimam rōnem:quia in dubio ñ vꝰ
quis elegisse viam p quā iudiciū suū posset impugnari. Hinc di-
xit ibi Bar.q̄ in dependentib.à nuda voluntate vꝰ qs feciſſe actū
meliori modo quo pōt vt probaf per illū tex.ita dicamus in pro
posito,q̄ subdelegatus videatur in dubio voluisse delegationē
facere meliori modo q̄ poterat nec exprimendo qualitatē thesau
rariæ credendus est elegisse viā per quā sua voluntas posset irri-
tari:in dubio.n.debemus interpretationē facere,vt res potius va
leat,q̄ pereat,vt in c.abba.de ver.si.& ff.de ver.ob.l.q̄tics. ¶Quar
tò principaliꝰ facit l.qui habebat.c.2 ibi no.ff.de reb.dub. vbi di
cit,q̄ si quis habēs duos seruos quorū vnus erat fullo vocatus
Flacco,alius pistor vocatus Stichus,errauit in legādo,puta qa le
gauit

Universidad de Deusto
Biblioteca

gauit Stichum fullonem, cum esset pistor, & nō fullo, quod si haberet noīa seruorum nota vī legasse habito respectu ad nomen & non ad appellatiuum, & iō legatario debet Stichus pistor. & sic p illum tex p3 quod qualitas expressa non h3 vitiare dispōnē: l3 falso sit expressa. ergo idem & fortius dicendum in casu nro, in quo non fuit erratum in qualitate sed fuit expressa talis qualitas quæ non requirebat ad validitatem ꝓmissionis: nec erat ca pax ipsi⁹ ꝓmissionis, cū persona cui fiebat ꝓmissio erat nota ipsi subdelegati, & notoriè ꝓstabat ipsam esse capacem ratione canonicat⁹. Ad prædicta optimè faciunt no. per Inn. in c. significante. d resc. vbi dicit, quod si rescriptum fuit ꝓcessum ꝫ V. diœcesis Remensis: pōt per alia ꝓstare q̄ sensit de V. diœcesi Lœodien, q̄ nō d3 viriari ꝓmissio: satis. n. est q̄ pro alio pōt ꝓmissio sustineri, & certificari. Idē dicunt dñi de Rota deci. 126. Si fuit erratum in nomine, vel cognomine. & t3 Host. in sum. de rescr. §. pōt obijci. ver. idem si in nomine, qd procedit ēt in literis gratiosis: vt voluerūt ijdem dñi de Rota decisio. 269. in antiquis. ergo idem & fortius dicendum in casu nro, vbi nullus ergo fuit ꝓmissus, vt sustineatur subdelegatio facta personæ, ex q̄ est capax rōne qualitatis sibi inhærentis: l3 nō fuerit expressa. ¶ Quintò faciūt no. per Bar. in l. si seruo⁹ cōis. ff. de stipu. seruo. vbi firmat, qd si in dispōne fuerunt expresse q̄ qualitates, & fm alteram dispōnem cēt inefficax d3 dispositio gubernari, & regulari fm aliam dispōnem, vt res potius valeat: altera verò qualitas hī pro nō expressa. ita dicamus ī ꝓposito, q̄dybi fm qualitatem thesauriariæ expressam, dispositio redderet inutilis, videat subdelegatio facta personæ: potest n. fieri ꝓmissio fit canonico, sequit̄ personam: & nō canonicatum: Hinc est quod potest iudicare l3 desierit esse canonic⁹: vt s. dixi. Et hec est optima ꝫsideratio. ¶ Sexto & vltimo faciunt no. per gl. in l. cū ita. §. j. ff. de cōd. & demon. & Pet. & Bar. & l. & qa. ff. de iurisd. om. iud. vbi dñi, t◻q̄ñ in dispositione exprimitur nomen proprium cum appellatiuo, dēt dispositio attribui: qualitati prius expressę, vñ si præcedat nomen proprium, censetur facta personæ, & non dignitati quæ postea subijcitur, vt vī probari l. si cōis seruus. ff. de stipula. seruo. & hoc dictum d3 limitari, q̄ñ dispōnēs habebat notam personam: aliàs ꝫsiderari d3 nomen appellatiuum. per l. qui habebat præal. ita notāter limitauit Bar. in d. l. si cōis seruus. Et aduertendum, quia isti loquuntur q̄ñ dispositio poterat esse salua, siue cēt siue personalis forti⁹ ꝑ d3 ꝓcedere in casu nro, in q̄ primum fuit expressum nomē proprium: nec potest subdelegatio esse salua, si intelligeretur contemplatum officium thesuriæ. ¶ Ex præmissis omnib. cōcludo, qd ex quo ipsi deleganti notum erat illum subdelegatum esse canonicum, iudicandum est cōmissionē valuisse: licet expressisset qualitatem thesaurię cū nomine proprio, & tenuerit qualitatem canonicatus.

¶ Consilium xciiij.

1 *Clericus si ædificat in solo proprio de pertinentia ecclesiæ, solum cedit iure singulari ædificio.*
2 *Papa potest sicut olim, vtendo iure priuati præscribere.*
3 *Legatus si dicit se habere ex speciali commissione aliqua vltra comprehensa in generali legatione, non est sibi credendum.*
4 *Impetrans priuilegium contrarium præscripti, videtur renuntiare præscriptioni.*
5 *Dominus si non dat feudum promissum, vasallus non tenetur seruare iuramentum fidelitatis.*

IN quæstione Heredum quondam do. Petri de Clara valle, plurima veniunt ad ipsius luculentam decisionem examinanda. Prima mòad quem pertinebat, seu pertinet directum dominium illius palatij cum possessionib. adiacentib. an. ſad hanc ciuitatem Tudertinam anvero ad romanam ecclesiam, cui illa ciuitas Tudertina in temporalib. & spiritualib. est immediatè subiecta. ¶ Secdo an ꝓcessiones de illo palatio factæ d. do. Petro, & succeſſiuè suis filijs post eius mortem, vī earum aliqua, valuerit. ¶ Tertiò vtrū concessio facta per romanum pontificem cuidam tertio non facta mentione de iure cōpetenti d. filijs, valuerit. ¶ Quartò præsupposito q̄ iure non subsistat, an saltem ratione præscriptionis possit tertius possessor se tueri ꝫ filios d. do. Petri. ¶ Quintò, an filij d. do. Petri possint d. bona à possessorib. vēdicare. ¶ Circa primum, quia non constat m hi ex cuius pecunia ciuitas illa Tudertina d. palatium emerit: an ſex bonis ipsius vniuersitatis, anverò ex debitib. cū tpe emptionis d. ciuitas subtraxerat se à deuotione & fidelitate ecclesiæ, & gubernabat se populariter & liberè, ac si ipsa ciuitas haberet suū ꝑsius iura imperij. Distinguerem sic q̄ aut d. ciuitas emerat d. palatium ex redditibus ipsius vniuersitatis: & tunc pertinebit d. palatium ad ipsam vniuersitatem Tudertinam. & non ad romanam ecclesiam: qa sicut priuatę pſonę possunt habere rerum dñia: de quib. non potest princeps pro sue voluntatis libito disponere, cum dñia sint de iure gen. j. di. ius gētium. & l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. & institu. de iure natu. gē. & ciui. §. sed nātia. & in ſt. de legi. agna. suc. in fi & 50. di. in prin. no. Inn. in c. quæ in ecclesiarū. de ꝓ. Cy. in l. ꝑscriptione. C. de preci. imp. offe. & Bar. ī l. fi. C. si ꝫ ius vel vti pu. & in ꝓemio. ff. vete. aliqd in l. antiochensiū. ff. de priuil. credi. & l. 1. §. p hāc. ff. de rei vēd. ita & vniuersitas quæ tenet vicem personæ. l. mortuo. ff. de fideiuss. pōt hre aliqua bona particularia prorsus à camera fiscali: de quib. pōt ipsa ciuitas disponere, & alienare pōt, quemadmodū sibi vī expedire, vt in l. in tm. §. vniuersitatis. ff. de rerū diui. & l. fin C. de ven. re. ciui. li. 11. Si vero dictū palatiū fuisset emptū ex redditibus, regalib. occupatis p dictā ciuitatē tpe rebellionis: tunc dicerēdū cta bona pertinuisse ad ecclesiā romanā. Primò ex cōi theorica gl. vtriusq; iuris. si q̄ñ ex pecunia ecclīæ emaī aliqua res dñium vtile illius rei ipso iure ptinet ad ecclīam iure spāli, sicut dicim⁹, in pupillo & militib. vt no. g. in l. si vt ꝓponis. C. de rei ven. & in. c. inquirendū. de pecu. ere. & in c. apostolico. 12. q. 2. & ◻q̄. Bar. in d. l. si vt ꝓponis, limitando dixerit illud ꝓcedere in pupillo, & ecclesia q̄ñ res fuit empta p administratorē pupilli, vel eccl'æ: si autem per tertiū, tunc dicit qd demū in subsidiū cruciē ecclesiæ. p. l. fiīæ. ff. de solu. cui⁹ dictū nō placuit ibi Bal. dicēti, q̄ si de pecunia pupilli ematur per alium q̄ ꝑsuū administratorē certa res, q̄ ēt i subsidiū nō efficit pupilli. sed bene illa res est obligata pupillo ꝓ sua pecunia, allegat bonū tex. in l. 3. in prin. ff. de reb. eorū. & idē sub dubio fortè dixit tenēdū i eccl'a q̄ fungit iure maioris. c. de in integ. rest. Mihi tū plus placet simplicit⁹ in eccl'a dictū glo. vt i different dñium vtile acq'rat eccl'ie: qe q̄ sit in pupillo: qa si miles seculi hēat illud priuilegium inditinctè. d. l. si vt ꝓponis. qd indubitāter est extēdēdū ēt ad clericos respectu suorū primoniorum, cum sint milites: per gl. no. q̄ sequitur ibi Bar. & *cone.* alij doct. in l. miles ita. §. mulier. ff. de testamen. & l. affectionis. ff. de do. forti⁹ idem dicendū in ipsis ecclīis, cū nō debeāt gaudere minori prærogatiua ecclīæ in reb. suis, q̄ milites seculi, vel Dei in reb. eorū, imò maiori iuxta no. in c. fi. de vita & hon. cler. & per gl. in c. vnico. de i int. rest. & c. q̄q. de censi. li. 6. & 16. q. 4. possessiōes. facit ad idē gl. sing. in d. c. apostolicos q̄ dicit † q̄ si clericus in ꝓprio solo ædificat de pecunia eccl'ię, solū cedit iure singulari ædificio. arg. in illo tex. Sdo principal'r & fortius dico dictū palatium cū possessionib. adiacentib. fuisse, & pertinuisse ad ecclesiā Romanam, & hodie etiam pertinere respectu dñi directi, alia & clariori ꝫ deratione: vt ꝫ qa ciuitas Tudertina emit tāq camera fiscalis īmo ipsius: vñ illa bona fuerūt effecta fiscalia, & imperialia, cū tpe empt̄ionis dicta ciuitas hret oīa regalia in dicta ciuitate, & oīa tāq hēns sui ipsi⁹ imperiū faciebat. ar. eorū q̄ legūtur, & not. in l. vnico. C. de bo. vaca. lib. x. & maximè ibi p Bar. & per cūdē in l. cunctos popl'os. C. de sum. tri. & in l. hostes. ff. de capti. & postli. re. & l. in famē. in fi. ff. de publ. iu. trasferēdo erg̃ postea, seu recognoscēdo summū imperij ius ptinēs i dicta ciuitate ad romanā eccl'iā, & recognoscēdo papā in dām ctiā in tpalib. vī trāstulisse. & recognouisse ēt respectu bonorū fiscaliū, q̄ sunt accessoria ad ipsum supremū dñium. arg. in c. trāslato. de cōsti. & 8. dist. quo iure. & c. vnico. q̄ sunt rega. & in d. l. vnica. de vac. & in l. deprecatio. ad legē rhod. de iac & l. bene à Zenone. C. de quadri. ꝑscri. cū ibi not. Et popl's Tudertinus patiēdo dictū palatiū cū possessionib. cedi, & disponi pro manū pōtificē, & tāq bona fiscalia, vī tacitè fuit se cōfessus illa ad romanā eccl'iā rōne ꝓdicta ptinere. arg. in l. si in ius. C. de peti. hære. In dubiis. n. recurrendū est ad ꝓiecturas. in l. in ambiguis. de reg. iur. & tenēdū est q̄d verisimil⁹, & ꝑrūq; fie ri ꝫsueuit: vt in regula, iuspicim⁹ in obscuris. de reg. iur. libr. 6. cū simi. Et per hæc ꝓcludo qd alio nō apparēte ꝑsumēdum est dictū palatiū ad pertinere romanā eccl'ā, & hoc hodie vī tenēdū indistinctè, saltē rōne ꝑscriptionis, cum Romana eccl'ia per se, vel alium tāto tpe illud possederit bona fide, & iusto titulo veri simu liter ꝑsumpto, qd illud ꝑscripserit. ad hoc qd not. ī c. cum nobis. de ꝑscri & ī. celsus. ff. de vsuc. & per Inn. in c. bonæ. el. j. de postu. ꝓ la. vbi firmat, † q̄ papa ꝑt sicut ali⁹, vtēdo iure priuati ꝓscribere, ex quo hoc non faciat ex plenitudine ptātis, & idē Archi. 16. q. 4. volum⁹. & Anto. de But. in cum nobis. sec⁹ vbi vteret plenitudine ptātis: & hoc casu ꝑt intelligi Spec. q̄ vī sentire ꝫrium, in tr. de ꝑscr. ver. illud autē. & puto q̄ p decēnium potuerit ꝑscribere cum illo titulo ꝑsumpto, & per ea q̄ no. lo. An. in regula, q̄ ad agendum, de reg. iur. lib. 6. in mercu. & per gl. & Bart. in auth. quas actiones. C. de sac. san. ec. ¶ Venio ad fm an sit ꝓcessiones factæ quōdā dño Petro & eius filijs valuerint, an saltē illarum aliqua habeat vigorē. Et primo vī q̄ prima ꝓcessio facta p quēdā dñm P. cardinalē tunc vicarium gnalē, & legatum in ꝓmonio, & ſpaliter in dicta ciuitate Tudertina de iure valuerit, per id qd not. Bal. in l. exēplo. C. de ꝓb. vbi dicit, qd si legatus cardinalis dixit i aliqua ꝓcessione vltra ꝓhensa in gnali legatione, se hre ad hoc ſpalē ꝓcessionē à Romano pōtifice, qd sibi credendum est, dūmō publicè illud agat, & ꝫsueuerit illud facere. allegat no. in c. tuas literis. de in integ. resti. ad idē qd nō. Spec. in ti. de leg. §. fupeſt. ver. qd si delegati iurisdictione, vbi dicit qd raro, & quasi nunq̄ dubitat de ipsius ptāte, & qd nō ꝫsueuit legatus cardinalis fidē facere du sua potestate. Cōtrariū tñ t3 Io. an. post Host. in c. j. de off. leg. lib. 6. firmat † qd dicit se hre ex speciali ꝓmissione aliqua vltra ꝓhensa in generali legatione, qd sibi nō est credendum: & hoc puto verius præsertim in casu nro, vbi agitur de alienatio nevtilis dominij in prejudicium romanę eccl'æ: requiritur. n. ad hoc speciale mandatū. ar. in l. ꝓhibere. §. plane. ff. qd vi aut clā. & firmat Bar. ibi. & Spe. in ti. de leg. §. nunc dicendum. ver. pe. nec d3 ꝑsumi mandatū ſaltem respectu alienationis fiendę. arg. in l. ꝫ in ris regulas. ff. de pac. l. filiusfam. ff. de don. & allego gl. no. in ca. fi. cut. de fen, excō. quæ apertè sentit allegando c. nobilissimus. 98. di. qd nunq; sufficit honestas & dignitas ꝓsonæ, vt sibi soli credat in alterius præiudiciū. facit c. cū à nobis. de test. & optimè l. vnic. C. de superind. li. x. per quem text. dicit ibi Bar. nunquam esse alicui credēdū q̄tuncunq; in dignitate posito dicenti se hre potestate ad faciendū aliqua de pendentia à principis ptāte: & præsertim hoc dicendum in casu nro, in quo nō apparet qd ille talis vicari⁹ ꝫsimiles alienationes de reb. & ſpectantib. ad romanā ecclesiā cō sueuerit facere: l3 asseruerit se habere ad hoc ptātem ſpālē, & sic etiā si. mus extra opinio. Bal. ¶ Ad dictum Spe. dicēdum qd ipse retulit se nō ad ius, sed ad factum, in hoc tñ nō puto multum insistendum: qa papa Gregorius postea nouiter creatus dedit ꝑfato vicario ſpāle mandatum ad illā ꝓcessionē faciendam: vñ vigore specialis mandati d. vicarius prefatam ꝓcessionem de nouo fir mauit & eidem innouato de nouo ꝓcessit feudum. qd aūt papa possit aliqua bona t◻alia ecclesiæ ꝓcedere laicis in feudū, ñ ē hæ sitandum p c. ad audientiā & c. fi diligēti. de ꝑscr. & ea q̄ no. Host. in c. à nobis de deci. nec ēt in ista ꝓcessione licet iure valuerit, est multum insistendū: qa fuit ab illa recessum cōi tacito ꝓsensu, in eo quod mortuo d. do. Petro, filij⁹ eius prędicti cū essent possessio ne d. palatij, & possessionum, de facto spoliati tpe guerrarum im petrarunt ab ea cum esset Tuderti illa bona sibi ꝓcedi in emphy theusim vīq; ad secundam gnationem, pro annua pensione. & ꝓ executione possessiōis datus fuit abeodem papa executor: l3 nō dum habuerit effectū pp guerrarū discrimina. Cum ät ille ꝓcus non possit ꝓcurrere cum præcedēti, vī à priore recessum. ar. opti mum in l. si quis antea. ff. de acq. pos. & l. qd in hæredē. §. eligere. ff. de tribu. & c. vt gs duas. de ele. li. 6. & optimè facit tex. in ca. ve niens. in fi. de prescr. vbi p3, † quod ſpetrā priuilegium ꝑrium pscriptioni vī renūtiare præscriptioni: hæc ergo ꝓcessio inemphy teusim tanq̄ vltima, & facta ab habente potestatem, tenuit meto iure: nec curo de ꝓcessione facta per cōe Tuderti, q̄ ꝑcessit istam ꝓcessionē factā in emphyteusim, quia illa potest multipl'r impugnari, cum fuerit facta à non habente ptātem à ciuitate, q̄ sibi violenter occupauerat dominium ſpectās ad romanā eccle siā. nō. n. valent gesta à tyrāno. præsertim in ꝓiudiciū eccl'iæ: vt in l. decernimus. C. de sacro. ecc. facit qd no. Bar. in l. omnes populi. ff. de inſ. & iure. & in d. l. ꝓhibere. §. plane. qd vi aut clam. & ꝓ nō dato hr, qd ab illo datur, qui de iure donare nō pōt: vt ī c. qd ät. de iurej. & j. q. 7. didici. facit l. traditio. ff. de ac. re. do. & c. nuper. de don. inter vi. & vxo. Nec obstat si dicatur, q̄ papa approbauit tractu tpis oīa statuta, ſstitutiones ordinamenta facta à populo Tudertino: qa dico qd in illis verbis generalib. non venit ꝑmatio alienationis factæ de bonis ſpectātib. ad romanā eccleſiam, requiritur. n. ibi ſpecialis ꝫsirmatio. sicut à principio requiritur ſpecialis ꝫcessio: ita qd sub verbis q̄tuncunq; generalib. nō venit ptās alienandi. d. l. ꝫ iuris regulas. ff. de pac. & d. l. filiusfa. ff. de don. sed si ponamus d. bona pertinuisse ad cōe Tudertinum mō prædicto, & nondum fuissent per papam prescripta: valuisset d. ꝓcessio, dummodo legitimè solennitates in illa ꝓcessione interuenerint saltem fm ꝫluetud. loci. l. j. cum ibi no. C. emāci. libe. l. 2. quēad. mo. testam. apc. cum sim. & nunc recipiendo ꝓcessionem in emphyteusim à papa, non perdit ius qd prius habebat à vero dño, per rex. in l. neque pignus. ff. de re. iur. & l. ei à quo. in fi. ff. de vsuc. & l. qui rem ꝑ priam. C. loc. Ex his oīb. p3 rñsum ad fm. Dico n. si lios d. do. Petri habere ius in d. palatio, & possessionib. aut ex ꝓcessione ſibi facta in emphyteusim per papam Gregorium: aut ex ꝓcessione ciuitatis Tudertinę: si ponamus modo prędicto illa bona esse iure pertinere ad d. ciuitatem. ¶ Quo ad tertium an sit iuri ipsorum præiudicatum p ꝓcessionem alteri factam per romanū pontificem, de ipsorum iure mentione non facta. Et indubitanter dico qd nō, tum ex defectu potestatis, tum ex defectu præsumptæ voluntatis. Primum, ꝓbatur, qa ēt princeps obligatur ex ꝓmisso cum subdito, nec ꝑt ꝫctum illum sine iustissima causa ī fringere. c. j. de prob. lo. an. in c. signicasti. de fo. ꝓc. p. Bar. in l. qd semel. ff. de decre. ab ord. fa. probatur ēt in c. j. de feu. sine culpa non amit. & c. vnico. de suc. feu. & sic ñ potest emphyteuta renū tiare rei emphyteuticariæ inuito domino: vt no. gl. in c. j. de vas. qui ꝫ ꝫsti. Loth. feu. alie. in fi. facit qd no. Bar. in l. is cum quo. ff. d aqua. plu. arcen. ita nō debet dominus posse emphyteutam suo iure priuare, & in alium transferre: sunt. n. contractus à principio voluntarij, & ex post facto necessitatis. l. sicut. C. de act. & ob. Secū dum ꝓbat, qa oīs ꝓcessio facta p principem, ñ facta mentione d iure tertij non valet: vt in l. j. ff. de nata. resti. & l. 2. §. fi qs à princi pe. ff. de ne quid in loco pub. & c. fu p eo. de offi. delc. & c. cū nfis. d ꝓcess ꝓben. cum sim. ¶ Nec obstat si dicat dictos filios fuisse oīb⁹ bonis priuatos, eo ipso qd erexerunt se cū aliis ꝫ statum eccle się, p l. q◻s. C. ad le. iul. ma. qa dico q̄ restituti fuerūt plenissimè per Martinū papam: restitutio autem refert ad oīa bona ī alios non alienata tempore restitutionis. l. j. de sen. pas. & per Bart. in l. fi. eo. titu. dicta verò ꝓcessio facta in tertiū non ꝓcessit dictā restitutionem, sed fuit subsecuta. & sic fuit facta eo tempore q̄ iā illi erant restituti ad eorū iura per restitutiōem, q̄ cū sit in pristinū statū repositio. d. l. 2. q. 3. c. Eufemium. § notandum. d3 intelligi d bonis emphyteuticariis, & oībus q̄buscunq;, qa q̄ oīa dicit, nihil excludit. 19. dist. si romanorum. & c. solitę. de maio. & obed. & l. de ꝓtio. ff. de publ. Non ob. secundò. si dicatur illos filios iā cecidisse ab eorum iure, cum nunq̄ soluerint pensionem. c. potuit. de loc. & de loc. & l. 2. C. de iure emphy. & sic ñ erat necesse de ipsorum iure facere mentionem: facit qd no. Bal. in d. l. 2. quia dico ꝫria ꝓpedere q̄ñ isti habuissent possessiōem vigore illi⁹ ꝓcessiōis emphyteuticariæ. sed cum dñs papa ꝑ se, vel alium nunq̄ tradidit eis possessionem. ñ tenebāt soluere pensionem. ar. in l. Iulia n⁹. §. offerri. ff. de actio. emp. apertè sentit Bal. in l. solenib. C. d rei vēd. in fi. excusāt. n. q̄diu tertius facit sibi q̄stionē, necpōt possessionē ꝓcq. ar. l. q̄diu. C. qui admit. ad bono. pos. facit optimè l. j. ff. de act. emp. & vēd. & tenet gl. in c. fi. de noua forma fide. quę dicit, † q̄ si dns nō dēt feudū ꝓmissum, nō tenet vasallus seruare iuſm fidelitatis. ad idem l. q̄ro. §. intē locatorem. & qd ibi no. Bar. ff. loca. & potissimè hoc, q̄ credit q̄ alius recognoscebat à papa, p tex. singularē in l. forma. §. si cū ipse. ff. de cēsibus. & ꝑ Bal. in d. l. solenib. Ex hoc p3 quid dicendū ad ◻tium. ¶ Venio nunc ad quartum dubium: an ſaltē obstet filijs d. dñi Petri ꝑscriptio, cum ferè lapsi sint quinquaginta an. vī v◻tra, q̄ d. palatium cum possessionib. nō possederit. Credo qd ñ: prīo ex defectu bonę fidei: ñ. n. valet hodie aliqua ꝑscriptio cum mala fide, ꝑstertim in terris ecclesiæ: vt in c. vigilanti. & c. fi. de præsc. Inn. in c. fi duob. ī fin. de app. Idem tñ est in foro ciuili int'a icos etiā ī terris imperij: quia vbi peccatum immineret, ſtādum est iuri canonico & non ciuili, & ꝑstertim in materia ꝑscriptionis, no. Bar. in l. priuilegia. d. sacro. ecc. & gl. in regula, possessor. de reg. iur. lib. 6. & no. in c. 2. de no. ope. nun. & in d. c. fin. de ꝑscr. mala fides ät, ꝓbat in casu nro per famā q̄ vulgatissima erat in loco illo q̄ d. bona erant ꝓcessa d. domino Petro & alijs: vñ isti possessores qui erant in loco, ꝑsumūtur illud sciuisse: vt in c. q̄sdā. & c. quanto. de ꝑsump. facit qd no. Bar. in l. j. ff. si cer. pe. & quod ꝓ hunc modum, ꝓbet mala fides suf ficiens ad ꝑsumptionem impediendā, aptè tenuit Bar. in l. celsus. ff. de vsuca. & no. in c. fi diligenti. de ꝑscri. Idem est si subsint aliq̄ aliæ ꝓcturæ, quod illi possessores sciebant illa bona pertinere ad dictos filios dñi Petri: puta quia ipsi habuerunt hoc dicere: vel fuit denuntiatū à ꝓncipio. l. si sundum. C. de rei ven. & no. in iurib. ꝓximè all. & maximè per Bar. in d. l. Celsus. Secundò princi paliter obstat præscriptioni: quia dicta bona fuerūt ī tanta tempore leditionis factę in dicta ciuitate: per quam dicti filij dñi Petri vna cū multis aliis ciuib. fuerunt de dicta ciuitate Tudertina expulsi: ñ illa bona tāq vitio affecta nō potuerūt ꝑscribi nec per occupatores, nec p illos in quos illa trāstulerūt: iuxta id quod legit. & no. in l. vitia. C. de acq. pos. & insti. de vsuca. §. furtiuæ. ¶ Tertiò principal'r obstat dictæ ꝑscriptiōi: qa nemo possedit illa bona tanto tpe, quod sufficiat in præscriptionē: transierunt. n. illa bona per multas manus nec ēt casus in quo vn⁹ poterat vti accessione temporis alteri⁹: iuxta ea q̄ habentur in l. de accessionib. cum seq. ff. de diuer. & tēpo. præscr. ¶ Quartò qa q̄ñ tanta est hostilitas seu mortalitas in loco qd ius n. reddit in loco, nō currit ꝑscriptio: vt in c. ex trāsmissa. de ꝑsc. no. Bar. in l. nāliter. ff. de vsu. fd filijs dñi Petri tāq expulsis i⁹ nō reddebat ind ciuitate Tudertina: vel si teneremus quod ꝑscriptio curreret, darēt tñ restitutio ex cla gnali, si qua mihi iusta cā videbit. &c. fi. ex q. cau. mi. l. j. & l. sed & si per ꝑtorē. co. ti no. Bar. ī d. l. naturalit. Illud ēt certum est quod qui nō valet ꝑscribere p se ex defectu bonę fidei nec sucessores pōt ꝑscribere: vt l. cum hęres. ff. de diu. & tēpo. ꝑsc. Ex hi. q̄ potest dicta p umptio multis & varijs ꝫsiderationibus infringi. ¶ Nunc autē prędictis discussis restat q̄rere an filijs dicti domini Petri habētib. ꝓcessionē validā fuerit aliqd dñiū acquisitū, adeo qd possint dicta bona à possessorib. vēdicare. Et primò vī qd nō: quia traditione & nō solū tituli interuentione acquirit dñiū. vt l. traditionibus. C. de pact. ante. n. traditionem c. petit solū actio personalis ꝫ ꝓcedentem, vt adsignet possessionem vacuam. l. 1. ff. de actio. empt. cum. n. possessores cum istis nō ꝫxerint, nō possunt ab eis ꝓueniri actione ꝑsonali nec ēt reali cum illa nō ꝓpetat ex q̄ dnium nō fuit trāslatum. l. in rē act. ff. de rei vēd. & sine actiōe nemo experit. l. si pupilli ff. de neg. ge. Nec ob. q̄ ctus fuerit init⁹ cum pricipe: qa in dubio vī prīceps velle ꝫhere fm ius cōe. arg. l. digna

Universidad de Deusto
Biblioteca

k digna vox. C. de leg. & apertè hoc firmauit Bald. in c. 2. de noua for. fide. vbi dicit, q̃ ex ℣ctu inito cum principe alio extrinsecus non accedente, non transfertur dñium sine traditione, & intelligit. l. oẽs. & l. bene à Zenone. C. de quadr. præscr. qđ ibi interesse rat traditio. Sed his non obstantib. ℈rium puto in c. nostro ex duplici capite dicẽdum. Primo, quia filij d. do. Petri habuerunt possessionem & etiam dñium vtile ex priore ꝯcessione facta eis in feudum pervicarium papæ habentem ad hoc ſpeciale mandatũ: per ſolam. n. inueſtituram feudi transfertur dñium, & ius ſaltem ad rem: vt not. Bar. in d. c. ij. de noua for. fide. Præterea indubitanter q̃ſiuerunt ius in re: & dñium vtile p traditionem poſſeſſionis eis factam prædicto titul. vt in c. vnico. in quib. caſib. feu. amit. p gl. & Bal. in c. vnico de cap. conra. t; gl. fin. in c. cum bertoldus, de re iud. & Inn. in c. ſi diligenti. de præſcr. & c. ad apoſtolicæ. de re iud. li. 6. qđ quidem dñium vtile non perdiderunt: licet à poſſeſſ. eciderint: qa dñium retinetur ſolo aio. l. ſi qs vi. §. differentia. de acqui. poſ. nam nihil cõmune habet, ꝓprietas cũ poſſeſſione. l. natu raliter. §. nihil cõmune. ff. eo. vnde rone dñij remanentis, poteſt is qui cecidit à poſſeſſione, ℈ poſſeſſorẽ rei vendicatiõe vtili age re: vt l. j. & i. ff. ſi agervecti. nec acgrẽdo nouũ titulũ. l. emphyteu ticariũ, pdiderũt primũ dñium hẽntes ex titulo feudali: qa cum vterq; ℣ctus ad hoc tendat, vt hẽat vtile dñiũ. d. l. j. & ij. ſi agerve ctiga. per interuẽtũ ſecũdi nõ pdit dñiũ ſeu poſſeſſio habita ex primo: vnde põt retineri dñium habitum ex pmo ℣ctu vigore ſe cundi ſine aliqua traditione fienda ex ſecũdo: vt aperte, pbat in ſtitu. de rerũ diuiſi. §. interdũ. & in l. ſi qs antea. ff. d acq. poſ. & qđ ibi no. Bart. in fi. meli' ꝓ eũ in l. ſi, ꝓtetari'. ff. de dã. infec. vñ ſi habẽs pignus agat poſtea perſonali, & facit ſe poni in poſſeſſione ex primo decreto ꝓ iudicẽ nõ per hoc pdit poſſeſſionẽ quã prius hẽbat: ſed expreſſe directo ꝓſcꝛ pign' prætoriũ ſine aliqua tra ditione: qa ſufficit iã facta ex pori quentione: licet al's pign' ꝓtoriũ nõ ſufficiat ad tranſlationẽ poſſeſſionis: vt in l. nõ cit. in fi. ff. de pigno. actio. & hoc vltimum tenet Bar. ſ. d. l. ſi qs antea. Idẽ dicimus qũ vſufructuari' mittit ex primo decreto i poſſeſſionẽ ꝓ ꝓtatis: nõ. n. requirit aliqua traditio, ex q̃ res detinet ꝓ vſufructuariũ, vt in d. l. ſi ꝓprietarius. ita in ꝓpoſito ex q̃ dñiũ vtile hẽbat ꝓ pmũ ℣ctum, ſeu feudi ꝯceſſionẽ, nõ fuit opus qđ ex ſecũ do ℣ctu emphyteuticario interuenerit traditio: ſed poteſt nunc teneri & exerceri vigore ſecũdi ℣ctus. & hoc eſt veriſſimũ. Sed hõ capite dicunt filij dñi Petri hẽre vtile dñium, etiam ſi nunq̃ habuiſſent priorẽ ꝯceſſionẽ feudalẽ: qa haberẽt dicta bona in emphyteuſim à papa per viã ſupplicationis: & cuiuſdam priuilegij & gratiæ: vt patet ex tenore ꝯceſſionis, quo caſu ꝓ talẽ conceſſionem transferẽt vtile dominiũ ſine traditione. arg. c. ſi tibi abſẽti. de præb. lib. vj & hoc firmat Bal. in c. ij. de noua for. fide. Idem dicendum ſi conceſſio nõ fuit facta per viã ſupplicationis: ſed papa in ipſa conceſſione vſus fuit verbis aptis ad tranſlationem dominij: et qa dixit: damus, aſſignamus, & trãſferimus: vel quid ſimile: non ſicut poteſt lex trãsferre dominiũ ſine traditione. l. ℈miſſa. ff. de publi. not. in l. traditionis. C. de pac. ita poteſt priceps, cũ ſit lex animata in terris. i auth. de ℈ſu. 9. q. iij. ipſi ſunt. facit qđ not. Innocen. in c. fin. de accuſa. & in c. Raynaldus. de teſtamẽ. & hanc theoricam expreſſe tirmauit Bal. in d. c. ſi. de noua for. fide. & optimè faciunt ad ꝓdicta not. p' Hoſtien. & Io. And. in c. contingebatur. de his q̃ fi. à pla. Ex prędictis cõeludo quod dicti filij domini Petri poſſunt prædictum palatium cum adiacentibus poſſeſſionibus ſibi cõceſſis vendicare à quibuſcunque poſſeſſoribꝫ, iniuſtè detinentibus vtili rei vendicatione.

¶ Conſilium xcv.

1 *Donatio facta inter coniuges an confirmetur iuramento.*
2 *Iuramentum in præiudicium futuræ ſucceſſionis contra legem ciuilem valet.*
3 *Donatio excedens quingentos aureos, non confirmatur iuramento.*

FACTVM ſic ꝓponit. Quędã domina B. ℈gata ſuũ ſolẽne ℈ didit teſtamẽtũ & inter cętera mario legauit ſub hac forma videlicet. Item reliqt & legauit Fracisco ei' viro ꝑſenti, & recipiẽti, & mihi notario tanq̃ ꝑſonæ publicæ recipiẽti & ſtipulãti ꝓ dño Fracisco florenos cẽtũ, qd legatũ dicta dna. B. voluit habere & tenere vim donationis inter viuos: ita qd aliqua ℈gratitudinis cã, vel offensa reuocari nõ poſſit: dicto titulo donationis int' viuos donauit, &c. & iuravit d. teſtatrix ad S. Dei euãgelia corporalit tactis ſcripturis d. donationem & legatũ nõ reuocare. Quęritur an do. B. poſſit dictum legatum ſeu donationem inter viuos reuocare. Hæc quæſtio incidit in illam vulgarem & difficilem quętionem quę adhuc hodie eſt in diſceptatione, † an donatio facta inter coniuges cõfirmetur iuramento, ſeu ſaltẽ obliget iurantem, vt contrauenire non poſſit: nam certũ eſt qđ dictum legatum tranſiit in donationem inter viuos. tum ꝓpter verba expreſſa, & ce. tũ eſt qđ ī vltima voluntate põt ℈hi, vt no. in l. heredes palã. ff. de teſta. facit qđ not. & maxime per Bar. in l. cũ qs. §. codicillis. ff. de leg. ℈, & qđ hr̃ in auth. de iureiu. à mori, ꝑſtit. poſt prin. tum qa legatũ eſt qđã donatio: vt l. legatũ. ff. de leg. 2. & licet poſſit reuocari. ff. de adi. leg. per totum. vt ꝓ illa verba adiectavt reuocari nõ poſſit: tranſiuit. n. in aliã ſpeciẽ donationis quæ dr̃ int' viuos, quẽadmodũ donatio cã mortis ꝓ ſimilia verba, trãſit in donationẽ int' viuos. l. vbi ita donat. ff. de dona. causa mor. ſunt. n. tres ſpecies donationis: vt no. d. l. legatũ. ¶ Examinandum eſt ℈ an donatio facta marito ꝓ firmet: vel an ſaltem iuratẽ obliget ad ℣uenicndum Et vr̃ primo qđ tale iurum non valeat: vt. n. ℈rium bono matrimonij: de q̃b. in c. oẽ itaq;. 27. q. 2. eſt. n. ℈ bonum, ꝓlis: qa per talem donationẽ negligitur ſtudium libero rum educandorum, cũ ꝓ paupertatẽ ex donatione cauſata ī ha beat donator, vñ filios cinutriat. l. 2. ff. de dona. inter vir. & vxo. Sed dò eſt ℈ ſacramentum: qa talis donatio eſt ſæpe cã diſſidij, & diuortij: quia per eam inſurgit aiorum prurbatio. Eſt tertio ℈ ſi dem marrimonij, per quẽ ñ ſolũ d; vitari adulteriũ, ſed dẽt cẽ in matrimonio oĩ caſtitas & puritas: ſed per talẽ donationẽ matrimonia fiunt venalia: & ſæpe libido eſt donationis cã, & ſe ſpoliat ℈ bonos mores: vt inuit tex. ī l. 1. ff. de do. inr' vi. & vxo. ℈ ta le iurm non dẽt teneri, vt rl'a, non eſt obligatorium. & de re. iu. li. 6. præſertim cum vxor donec marito, cũ præſumenda ſit donare perſuaſionibus, & deceptionib. mariti inducta iurm aũt dolo ℈ legem præſtitum non valet. c. cum ꝓgnat. de iureiu. ¶ Sed his non obſtantib. ℈riam ſniam puto de iure veriorẽ. Mouecr primo per illam regulam vulgatam qđ iurm ſemper eſt ſeruandum, ex quo ſeruari ꝓt ſine interitu ſalutis ætern æ: licet veniat ī diſpẽdium rerum ꝛporalium. c. ſi vero. & c. cum ꝓgnat. de iureiu. Sed iurm iſtud eſt huiuſmodi: nullum. n. peccatum ĩcurrit dicta mulier ſeruando d. iurm ergo obligatur adipſius obſeruatiam: iurm. n. obligatio ſaltẽ primaria dirigatur in deum, apud quem nulla reperitur turpitudo: & in muliere iurante nullum eſt peccatũ: ℈ eſt obſeruandum. ℈: ſi aliqua improbitas reperiretur apud mari tũ, qui iurm exegit vt probat in eo qui ꝓmiſit per iurm ſuo creditori vſuras ſoluere: tenetur. n. ſoluere rõne ꝓdicta, vt c. debitores. cum ibi no. de iureiu. ꝓterea & ſcdo video qđ iurm ligat in actu iualido, & iuri, & rõni in materia exoſo: vt patet in pacto legis ꝛmiſſoriæ: qđ in pignorib. eſt reprobatum ꝓ iprobitatẽ creditoris. l. 1. & 2. C. de pact. pig. & c. ſignificante. de pig. & tñ video qđ iuramentum obligat, ſaltem vt per iuramentũ ℣enire non valeat. d. c. ſignificante. no. Bar. l. ſi qs pro eo. ff. de fideiuſſ. non. ñ. det eſtabilius eſt qđ quis iniuſtè & cõtra officium charitatis gi dat rem ſuam per illud pactum, & creditori acquirat per cupidi tatem, q̃ qđ cõiunx donet aliquid ℈ugi, cũ quo eſt vna caro: præſertim cum in priori caſu illud pactum emanauit pp nimiam ar xietatem cõſequẽdi, & rapiendi pecuniam mutuam. In caſu ãt nõ donatio ꝓcedit ex mera liberalitate vr clarè iunuit tex. in l. j. maritus. ff. de dona. inr' vi & vxo. & cã donandi vr honeſtiſſima. ꝓ pudicitiam: vñ vr̃ præmium pudicitiæ. l. res vxoris. C. de eo. vbi per Bal. Præterea valet iurm ſuper alienatione rei dotalis, ꝛ dataꝛ in donationem ꝓ nuptias per quam quidem alienatione ꝓuxor prorſus remanere indotata, qđ cedere põt cõtra bonum publicum: de quo l. j. ff. ſol. matr. & filij poſſunt priuari alimentis & ſucceſſione, & nihilominus valet: qa magis eſt ꝛſulendum alicorpori cum ſit cũctis reb. ꝓtioſior. 12. q. j. ꝓcipim'. fortiꝰ dr̃ valere in caſu nro in q̃ dedit partem proprio marito, ita qđ ñ ꝑ timeri de paupertate, cum alimenta ꝑſecurura ſit à marito: & ſi nihil hẽret ī dote. l. qđ ſi nulla. ff. de reli. & ſũp. fune. no. 11. ſi eñ do tẽ. §. finãt in ſæuiſſimo. cũ ſeq. ff. ſol. mat. & c. per veſtras de do. inter vi. & vxo. & ibi per Inn. nec aliqđ deperit filijs cũ quieq̃ pater habeat, eſt liberorum ī effectu ita qđ ſola deficit eis adminiſtratio. vt dt tex. in §. fuit. iſt. de hære. qua. & dif. & no. 11. ī ſuis. ff. de liberis & poſthumis. & ad oẽs cas' mulieris fortuitos d; marit' ee pa ticeps. d. l. ſi cũ dotẽ. §. ſi marit', vet. quid. n. † Itẽ valet iurm ī pre judicium futuræ ſucceſſionis ℈ legem ciuilem. l. pactũ. C. de col iuncto. c. ij. de pac. li. 6. per quod qdem iuramentum multiplicẽ decipitur: & poſſet remanere ſine omni ſubſtantia: fortius debet valere in caſu nro, in quo alter reliquum tenetur a're in neceſitate, ac etiã cõmunes liberos. d. c. p veſtras. & d. c. ſi cũ. & l. j. & j. ſi qs à liberis. ff. de li. agno. valet ẽt ī ꝓiudiciũ minoris alienãdꝛ rẽ ꝓpriã ſine debitis ſolẽnitatib. ℈ iuris diſpoſitionem. qđ emanauit, vt indemnitati minorũ ꝑſuleret & aliorum deceptioni & fraudibus occurreret. in auth. ſacramẽta pub. C. ſi aduer. vend. nõ mirũ q̃ ſi in caſu nro nõ minus dubitabili valeat. & vtcũq; * iiciat, qđ pl' in hac ſniã cõueniũt *ſeu conſentiunt*, vtriuſq; iuris. Gui de cu. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. item ſi inrauero. ff. iureiu. & Tl. Sed & Augerius. ff. ad legem falci. plenius diſputat & ſequitur in l. quis pro eo. ff. de fideiuſſ. licet in l. j. ff. de dona. inter virũ & vxo. videatur eſſe oppoſitũ: ſed ibi materia nõ diſcutit. ſed lepro pede tranſiuit remittendo ſe ad materiam dictæ l. ſi quis pro eo. vbi tenuit poſt longam indaginem primam ſentẽtiam. hanc ee de iure cõmuni videtur ſentire Cyn. in l. j. in fin. C. de ſacroſanc. eccle. Bal. in l. cum multæ. C. de dona. ante nup. ī eo quod tandẽ remittit ſe ad Bart. in d. l. ſi qs. & innuit quod iuramentum ha beat confirmare talẽ donationẽ. licet prius viſus ſit tenere ℈riã ſniam per aliqua motiua, ad quæ ſtatim ita rñdebo. ſequit Ant. de But. in c. cum ꝓgnat. de iureiu. & Io. And. & Io. de Lig. in clem. Romani. c. ti. & pro hac parte ℈ſuluit Fed. de Se. vt patet ℈ 13 5.

¶ Reſtat nunc rñdere ad ℈ria. Et primò, dum dicunt, ꝓper talem donõnem ꝓgnit ſtudium liberorum negligi: dico ꝙ illa ꝓbatio fuit multum à remotis, & hmõi cauſæ remotæ & ſecundariæ non habent impedire vires iuri. iuncta gl. fi. in c. ij. de pac. lib. vi. facit quod no. gl. in c. de cætero. de homic. quę dicit cãs remotas nõ eſſe attendendas. xxiij. q. j. c. de occidendis. Item qa nõ cõtingit iſtud, ℈ bona pueniunt ad prem, q̃ præ cunctis reb. diligit filios: ita ꝙ magis terreret in filiis, q̃ in ſeipſo. vt I. iſti qdem. ff. qđ met. cau. & pñus affectus oẽm vincit affectum. l. fi. C. de cur. fur. & ſi diceret ꝙ hæc donatio tollit ſtudium liberorum. ſ. procreandorum, forte ex alio mrimonio: qa ſi mulier remaneret indotata vel ſine apetenti dote, non reperiret maritum. l. j. ff. ſol. ma. rñdeo ꝙ iſtæ cæ nõ impediãt vires iuri. per d. c. cum ꝓgnat. & c. licet. de iureiur. lib. vj. in quib. patet valere iuramentum prędictum ſup alienatione rei dotalis, vel donatę ꝓpter nuptias: magis enim, vt prædixi, eſt conſulendum animæ q̃ corpori, & maximè hoc dicendũ in caſu noſtro. Non ob. ſecundũ ℈riũ, ꝙ hęc donatio det cãm diuortio: tum qa hodie nõ ꝓt mrimoniũ ſeparari, ſicut olim. 32. q. 7. c. i. & 2. & c. gaudemus. de diuor. c. ex publico. de ℈uer. ℈ iu. & c tua. de iniu. nec iſta cã eſt ſemp vera & ꝓpetua: ſatis eſt. n. q̃ ſi mrm non tendit in interitũ ſalutis ęternæ. d. c. ſi verò. tum qa cã eſt ſatis remota, qnimo poſſet dici quod inducit maior dilectio ĩ eos ꝓp liberalitatem, & munificentiã, q̃ alẽ exerceat in re liquum: obligat. eſti recipiens ad antidora naturalit', ideſt ad retribuendum. l. ſed & ſi lege. §. ꝑſuluit. ff. de petit. hæred. c. cum in officijs. de teſta. cum ſim. Ad tertiũ ꝙ debet eſſe in matrimonio ois puritas nec debeant eſſe matrimonia venalitia: Reſpondeꝛ, ꝙ per hæc non minus adeſt puritas: exercetur enim liberalitas, & datur nonnunquam præmium pudicitiæ, vt dicit tex. in d. l. ſi maritus. & l. res vxoris. C. de don. inter vi. & vxo. Irem iuramentum præſtatur Deo, apud quem nulla reperitur iniuſtitia: nec ex parte iurãtis adeſt aliquod peccatum q̃ iurm ſeruandum. d. c. de bitores. & c. ſignificante. de pig. & ſi dicaꝛ hoc iuramentum eſſe ℈ bonos mores. arg. d. l. j. ff. de don. inter vi. & vxo. q̃ nõ eſt obligatorium: vt in reg. non eſt obligatorium. de re. iu. lib. 6. Rñdeo. d. l. j. intelligendã de bonis morib. cuiuſlibet. vt exponit ibi gl. i qua iuramentũ ligat: ex quo ius nutrit principaliter bonum priuatum: vt patet in multis caſib. ſ. all. in qb. iurm ligat q̃ legem ciuilem. & ſic q̃ bonos mores ciuiles, q̃libet. n. lex fundat ſup bonis moribus ciuilibus, & ſuper rõne. 4. diſt. erit ãt. & j. diſt. ℈uetudo. iuramenti ãt vinculum impedit, qñ eſt ℈ bonos mores natu rales: quia præſtat ſuper ꝓtinente in ſe aliq̃ turpitudinẽ, & ℈ in ſtinctum nãlem: naturalia enim ſunt immutabilia. v. diſt. in prin. & inſt. de iure natu. gen. & ciui. §. ſed naturalia. ideo iurm ℈rium non valet: quia eſt ꝑſtitum ſuper immutabili: & ſic ſuper non de pendente à poteſtate iurantis: merito nõ valet, ſicut quando iuramẽtum ꝑſtat ℈ legem editã in fauorem publicum, ſeu hẽntem cãm, ꝓhibitionis ꝓpetuam: qb. caſibus nõ valet iurm: qa nõ põt iurans ſe obligare ſuper nõ depẽdẽte poteſtate ſua: quod ꝓcedit ẽt de iure canonico. c. ſi diligẽti. de foro comp. & c. quanto. de iureiur. & 22. q. 4. quaſi per totum. Et de his caſibus dabet intel ligi. l. non dubium. C. de legi. ſecus qñ lex fundatur principaliter ſuper fauore priuato: l; ſecũdariò illud cedat in fauorem publicum: nam tunc valet iuramẽtum in ℈rium c. cum ꝓtigat. cũ. & dtis all. in ℈rium. & auth ſacramenta. C. ſi aduer. vendi. & ꝓtingit in caſu nro: nam de iure naturali omnia bona ſunt communia. 12. q. j. dilectiſſimus. 8. diſt. in prin. ideo nõ põt dici qđ iſtud iurm ſit ℈ bonos mores naturales. Nec obſt. fraus ꝑſumpta in viro: tũ quia nulla lex expreſſè fraudẽ ꝑſumit: imo libertatẽ & munificẽtiam. d. l. ſi maritus. & pudicitię premium. d. l. res vxoris. Præterea ſi ꝑſumeret fraus, ñ ℈firmaret morte: imo ſemper eſſet nulla. d. c. cum ꝓtingat. vbi p 3, q̃ ẽt iurm fraude & dolo ꝑſtitum, nõ valet, vt d. auth. ſacramenta. & nihilomin' morte ℈firmat ſi fuit deuẽtũ ad traditionẽ. l. Papinianus. ff. de dona. inter virũ & vxo. & d. Lres vxoris. & c. ſi. eo. ti. cum ſim. Præterea niſi lex ꝑſumeret fraudem, ita ꝙ eſſet ꝑſumptio iuris, & de iure, non videt impediri iuramentum quia ex leui præſumptione maximè iuris ciui no. Io. and. in add. Spec. de inſtru. edi. §. porro. verſ. & no. vbi dicit, ꝙ donatio excedẽs 500. aureos non inſinuata confirmatur iuramẽto: & tamen lex ciuilis præſumit ſuperficialiter in tali donatione fraudem. l. data. C. de dona. licet Bal. in hoc vltimo ſentiat ℈rium in l. id quod pauperibus. C. de epiſcop & cleri. ſed priꝛ dubietate ſeruandum eſt iuramentum: qa in dubijs tutiorꝛ & animæ periculoſa ſeruanda eſt. vt c. iuuenis. de ſponſa. no. in c. j. de ſcruti. & c. venerabilem. de ele. cum ſim.

Conſilium xcvj.

1 *Patronus non poteſt præſentare ſeipſum.*
2 *Prælatus habens ius conferendi poteſt conferre beneficium eccleſiaſticum cõſanguineis, dummodo honeſti ſint.*

AD claram Deciſionem thematis narrati tria per ordinem examinãda incumbunt. ¶ Primò an d. do. Paulus patronus poterit præſentare do. Aſſenſum ſuum ſuum intituendum in beneficio ſui patronatus. ¶ Secundò præſuppoſito q̃ ex capite filiationis præſentario non valeat impugnari, an ſaltem eua cuari poſſit ex eo, quia d. do. Aſſenſus & canonicus in d. eccleſia, in qua. d. beneficium ſine cura noſcitur inſtitutum. ¶ Tertio poſito q̃ dictorum beneficiorum accumulatio non oſſet, nunquid d. do. Aſſenſus poſſit per epiſcopum, & capitulum illius eccleſiæ conſtringi, & arctari vigore d. altaris, ſeu beneficij ſine cura, ad dicendum miſſam in aliis altaribꝫ. eiuſdem eccleſiæ, & ad faciendum hebdomadam ī d. eccleſia, habito reſpectu q̃ inſtitutio d. altaris ſeu beneficij arctet ſacerdotem ibidem inſtitutum ad celebrandum dicta xat in dicto altari: q̃ reſpectu celebrationis hendæ varia reperiꝛ tur inſtrumenta idem notarius in vno inſtrumento epiſcopo & capitulo exhibito, ſcripſit ſacerdotem obnoxium ad quinquies in dicto altari in ſingula hebdomada celebrandum: in alio vno inſtrumento, q̃ hærcdib. cõſignauit, ſcripſit q̃ dictus ſacerdos teneatur dicere ſemper, & continuo miſſam ſuper dicto altari. ¶ Circa primum dubium videtur primò q̃ d. do Paulus non potuerit filium ſuum præſentare ad d. bñficium per c. cõſuluit. & c. qa clerici. de iurepa. & ℈ Inn. in d. c. quia clerici. per illum text Præterea ꝓ patrenus non poteſt præſentare ſeipſum. c. per veſtras. eo. ti. ergo nec filium: cum natura pater & filius eadem perſona intelligantur. vt dixit tex. inl. fi. C. de imp. & alijs ſubſ. & alibi dicit text. quod pater & filꝰ ſunt vna caro. 35. q. 4. c. ℈dicimus. §. hac autho * ritate. ¶ Sed prędictis non obſtantib. contraria ſentẽtia *communis* eſt, quam ſequitur gl. in d. c. quia clerici. & c. cõſuluit. & idem tenuit Inn. in d. c. conſuluit. licet contrarium ſenſerit in d. c. qa clerici, ℈ * primam opi. gl. ſequuntur Hoſt. Philip. & *alij* alij doc. aliam. Modernorum. cum. n. nullibi hoc reperiatur iuſ prohibitum, vr̃ ceſſum, cum materia iſta non ſit prohibitoria, ſed potius ꝓmittua. iuxta no. in c. 2. de tranſla. epiſco. præſertim cum in iſtis ꝓpriꝛ tatibus non curetur de patria poteſtate. c. ſi annum. de iud. lib. 6. patris ſuffragium in vniuerſitate poteſt prodeſſe filio. ff. qđ cuiuſq; 2 vniuerſi. nomi in Lillud Præterea ꝓlatus habẽs ius cõferendi poteſt conferre beneficium eccleſiaſticũ ſuis cõſanguineis dummodo aliàs honeſti ſint. c. dilecto. de ꝓt. cn. p Arch. in c. ſm. 3. q. 1. facit tex. iuncta gl. c. decenter. 89. dit. & Fed. conſ. 2. 20. Nam ergo ꝓt fieri ꝓſentatio de filio vel alijs conſanguineis, cũ ꝓ eã fiat quoddã inchoamẽtũ duntaxat ad inſtitutionẽ obtinẽdam. de in re patr. ca. quod autem. nec in hoc dubio aliter inſiſto tum cõis opi. hoc habeat. non obſtat. c. quia clerici in ℈rium alle. loquitur. n. cum patronatus iniuſtè acquiritur, vt filius ꝓſentetur, ſi eus ergo ſi iuſtè. Ad c. ℈ſuluit reſpondetur, ꝙ loquitur cum filius ſe intrudit ꝓ leve per conceſſionem paternam ſine inſtitutione epi; quod fieri non ꝓt ẽt de extraneo, cum patronus habeat ius ꝑſentandi duntaxat non ãt ꝛferendi ſeu eccleſiam aliter cõcedendi illud. & c. ñ. & c. qñ de iurepat. plenè no. 16. q. 7. ꝓximè mentis. Ad vltī. arg. de identitate perſonarum dico illud procedere ꝑ fictionem, & non in veritate, maximè in iſtis ſ; iritualib. vt j. dixi. Concludo ergo præſentationem nõ poſſe ex eo capite impugnari: quia præſentauit filium. ¶ Ad ſm dubium vr̃ primò q̃ ſic. per c. literas. de ꝛceſ. ꝓb. cle. ñ. eo. tit. vbi patet, ꝙ per aſſecutionem tecñ dæ præbendæ in eadem eccleſia vacat ipſo iure prima. dicamus §. ꝙ cum iſta beneficia ſint in eadem eccleſia, ꝙ aut d; impediri ꝑ ſentatio ad ſm aut per aſſecutionem ſecundi vacat. ir primũ ipſo pacto præterea ex quo epiſcopus videt, qđ iſte præſentatus non v; deſeruire in ſecundo bñficio cum ſit adſtrictus primo non d; illum inſtituere in ſcdo. ar. c. qa nonnulli. & c. relatum. de cle. nõ reſi. ꝓterea non poteſt quis de iure hre plura bñficia, præſertim in eadem eccleſia. o. di. ſanctorum. & c. quia in tñ. de præb. & c. ℈querente. de cler. nõ reſi. vix. n. põt quis adimplere vnum offiñ: nõ. n. d; ſibi vendicare ſtipendia plurimorum. c. adhæc. & c. cum nõ ignores. de præb. cum ſi. Cõtrariam ſniam arbitrorveriorem, cum in facto mihi ꝑſupponatur ꝙ canonicatus d. eccleſiæ nõ exigat reſidentiam, ſicut hodie cõis ꝛſuetudo eſt per totam Italiã. quæ ꝛſuetudo à iure approbata. tex. eſt & gl. in c. cum oẽs. d. con ſti. ſequunt ibi doc. & gl. in c. dudum. 2. de ele. in fi. per Inn. in c. cũ iam dudũ. de ꝓb. & gl. ſi cle. gratiæ. de reſc. & c. gratia. eo. ti. li. 6. de iure autem cõi poteſt quis habere plura beneficia ſine cura, ex quo ambo reſidentiam nõ requirunt. d. c. gratia. & d. cle. gratię. p In. in d. c. cum iamdudũ. præſertim in caſu nro in quo vnum bñficium per ſe nõ ſufficit ad canonicũ gmodè ſuſtentãdum: iõ ꝓt ſalua ꝛſcientia recipere ſm no. gl. in d. c. cum iãdudum. in fi. Inn. d. c. cum ſã dudũ. Et hodie h; gnalis ꝛſuetudo, vt ẽt in eadem ecclęſia quis poſſit hr̃e nedũ duo ſimplicia bñficia, l; dignitatẽ &

canonicatum

Universidad de Deusto
Biblioteca

canonicatum: quæ quidem ꝙsuetudo valet. tex. & gl. in c. j. in ver. nisi, vnicum de consue. li. 6. facit c. eam te. de resc. Nil ergo repugnat quin d. Assensus ꝙsequatur dictum altare. Nō ob. ꝙ sit canonicus, ex quo ad residentiam ratione canonicatus nō teneretur resˢidere, & deseruire in dicto altari: quia tunc licèt illa sint bene ficia sine cura, tamen non posset illa simul tenere, ex quo exigūt residentiam. no. in c. fin. de cler. non resi. gl. d. cle. gratiæ. posset tñ hoc casu eps dispensare, vt no. per Fede. cons. 115. per d. c. j. de ꝙsue. li. 6. sed in casu nro non requiritur dispensatio: tum per ꝙsuetudinem gnalem: tum quia canonicatus nō requirit residentiā. ¶ Ad ȝria facilè rñdetur: & primò ad c. literas. & cl. fi. dico ꝙ loquuntur in duab. præbendis eiusdem ecclesiæ, quas quis hre nō potest etiam ex dispensatione episcopi nec valet ꝙsuetudo in ȝrium. d. c. literas. per Io. an. vbi prosequitur huius dicti rōnē: secus in alijs, vt ibi no. præsertim cum beneficia sunt diffōrmia: vt ī casu nostro. Ad alia iura rñdetur ꝙ loquuntur in bñficijs requirentibus residētiam: vt patet in eis. ¶ Ad tertium dico d. do. Assensum esse instituendum per epm: vt p3. ex prædictis nec posse constringi ad celebrādum in alijs altaribus. vel ad faciendum hebdomadā, sicut alij capellani, ex quo institutio beneficij hoc non habet: nō eīn tenetur quis deseruire vltra onus annexum in institutione bñficij. c. cum in cunctis. §. inferiora. de elec. & c. cui de non sacerdotali, iuncta gl. de præb. li. 6. facit c. significatum. cum ibi no. eo. ti. in antiquis. & c. extirpādæ. §. quia vero. de pb. per gl. mag. in c. licet canon. de ele. li. 6. cum multis similibus, quę ad hoc possunt allegari. Nec ob. ꝙ aliqui beneficiati in dicto altari seruierint in d. ecclesia: quia per seruitium iniustè prætitum, & quasi per extorsionē prælati & capituli non fuit inducta ꝙsuetudo in ȝrium. vt in c. qa cognouimus. x. q. 3. vbi bonꝰ tex. iuncta gl. facit qd no. glo. & Bar. in l. j. §. quæ onerandæ. ff. de qua. re. act. non da. præsertim cum nō sit tanti tpis, quod sufficiat ad præscriptionem, seu ꝙsuetudinem inducendā, cum requiratur tempus xl. ann. per id qd leg. & no. in c. fi. de ꝙsue. & c. de quarta. de præsc. non. n. debet institutio beneficij de facili tolli: imo eps ȝ illam dispensare pt: vt no. Cald. in c. cum accessissent. de cōst. facit 16. q. 3. monasteriū. Et per hoc p3 nō esse vim nec difficultare materiam quilter instrumētum dicat super modo celebrandi in d. altari: satis. n. est ꝙ institutio bñficij solum arctet ad celebrandum in d. altari & non alibi. Dico tñ ad veritatem eligendam, ꝙ debet inspici originale, per quod declarantur inde transſumpta, vt in c. quoniam ȝ. de proba. & in casu quo originale diceret, vt sacerdos ibidem instituendus teneret semper & ȝtinuè dicere missam in dicto altari, non debet ita amarè ītelligi, vt nullum ptermittat diem quin celebret: sed ꝙ quanto frequentius poterit, d3 ī dicto altari celebrare, salua sem per honestate sua & debita missarum deuotione, vt est tex. no. in c. significatum. de præb. nō. n. debet, nec adstringi pt ad celebrandum, nisi honestè possit & deuotè non. n. qs sp deuotus & aptus est ad celebrādum: vt. n. inquit canon. & valde felix est, qui dignè quotidie celebrare potest. de consec. dist. j. sufficit. & d. Augu. quotidie eucharistiam sumere nec laudo nec vitupero. de consec. di. 2. quotidie.

¶ Consilium xcvij.

1 *Verba vbi sunt clara non relinquitur locus interpretationi.*
2 *Pactum factum de vlterius non petendo, debet referri ad quātitatē non solutā.*
3 *Debitum quando est liquidum non cadit in eo transactio.*
4 *Verba indefinite prolata debent generaliter intelligivb. cūque subest eadē ratio.*

VISO instrumēto liberationis & quietationis factæ de mille & quingentis flo. per do. Minochiam, & tutricem pupillorum in d. instrumento contentorum, reuocatur in dubium an clausula illa in fi. d. instrī ꝙtenta: vc3, Pactum factum de vlterius non petendo, debeat referri ad d. summam mille & quingentorum flo. dū taxat: an vero ad integram dotem, cuius respectu fuit facta solutio d. quantitatis. Et primo vr ꝙ debeat referri dicta clausula ad integram summam dotium debitarum: quoniā verbain aliqua dispōne contenta, debent aliquid operari. l. si quando. C. de inof. testa. & in c. si papa. de priui. li. 6. sed si d. clausula refertur ad quātitatē solutam duntaxat, verba cīę nil operantur: quia sol'one ei' qddebetur, tollitur obligatio absque alio pacto de non petēdo, vt inst. qui. mo. tolli. obl. in prin quinimo per solutionem a tertio factam nomine debitoris ipso iure tollit obligatio. l. soluere. cū seq ff. de sol. & in l. soluendo. ff. de neg. gest. ergo, vt d. clausula aliquid operetur debet referri ad d. quantitatem dotium tunc debitarum. solet. n. pactum fieri de non petendo debitum: vt sic ȝactionem actoris cōpetentem obstet ceptio pacti, vt Insti. de except. §. ptērea. Item verba generalia indefinitè prolata debent generaliter intelligi. in l. de prætio. ff. de publicia. & no. in c. vt circa. de elec. li. 6. & 41. q. j. quod si dormierit. sed d. tutrix fecit pactum indefinitè de vlterius non petendo: ergo d3 generaliter intelligi: tutrix autem facere potuit per viam cuiusdam transactionis: præsertim cum authoritate iudicis, quæ ī hoc facto intercessit. vt in l. interdum. §. tutelam. & l. pignore. §. fi. ff. de fur. Et quanq prædictæ aures demulceant, aduersam tñ sniam ego arbitror de iure prævalere: cq d. pactum de vlterius non petēdo, referatur solum ad quantitatem tunc solutam, & non ad integram tunc debitā: quod ostenditur plurib. rationib. Et primò, † qa vbi verba clara sunt non relinquitur locus interpretationi, vt l. ille aūt ille. ff. de leg. 3. & in c. ffore. de regitur. & in c. fi. de verb. si. sed verba liberatoria d instrī solum referuntur ad quantitatem mille quingentorum flo. tunc solutorum: vt in principio d. instrumenti, dum ī eo dicitur, ꝙ quittauit, liberauit, & absoluit de mille quingentis flo. aureis ex summa dotium do. Christophoræ &c. non. n. fuit dictum qd pro illa summa liberabat debitorem à tota quantitate dotium: sed qd liberabat de mille quingentis flo. de summa dotium: clarè innuunt ꝙ nō fiebat absolutio ꝓ tota summa dotiū. ar. l. decem. ff. de ver. ob. ergo illa clā de vlterius nō petēdo debet referri solum ad liberationem sup solutione facta: quia non est verisimile quod incontinenti dicta tutrix fuisset sibi ȝria. ar. l. nō ad ea. ff. de ȝd. & dem. Si. n. voluisset debitorē liberare à toto debito dotiū. ñ restrixisset se in verbis liberatorijs, & quittationis ad ǧtitatem mille & quingētorum flo sciuisset. n. dicere, vt solitū ē fieri, ꝙ pro d. ǧtitate soluta liberabat, & quittabat debitorē ab oī eo qd posset peti occasione dotium do. Christophoræ. ar. l. c. ad audientiā. & c. dilecti. de deci. præsertim, qa in stipulationib. & ǧctib. debemus primò inspicere qd actum sit: & si non appareat, debemus recurrere ad cōm obseruantiā: de qua si nō appareat, sequendum est id qd est minimum: & ītantum est stipulatori. l. semp in stipulationib. ff. de re. iu. & ī reg. in obscuris. & in reg. in dubijs. de re. iu. li. 6. ¶ Sedò & fortius hoc ostēdit alia considerationē, Cīa in fine posita d. referri ad præcedētia & ñ exnea. c. ingsitioni. de app. iuncto c. super eo. de offi. dele. plenè, ꝓbatur in l. ra lis scriptura. ff. de leg. j. & in l. ptor. la 2. ff. vi bo. rap. sed in d. instrumēto solum præcessit quittatio & liberatio de mille & quingentis flo. ergo † pactum factum in fine de vlterius nō petēdo, d3 referri solum ad illam quātitatem solutam: & nō ad residuum debiti: cū de illo nulla fuerit facta mentio. sicut. n. psona extranea nō intelligit adiecta ī stipulatione. l. si ita stipulat⁹ fuero. §. Chysogonus. ff. de ver. ob. ita nec extranea, & ñ expressa debet intelligi in stipulationib. & cōtractib. ¶ Tertio facit, quia in d. instrō nō dr ꝙ cā transactionis liberauit debitorem à toto debito: & sic nō apparet causa quare d. pactum de nō petendo debeat referri ad totum debitum: nā ex quo debitum est liquidum, & clarum: vt ps in instrō dotium de ꝙ fit mētio in dicto instrō liberationis, non poterat tutrix liberare debitorꝰ pupillorum à residuo tacitę ꝙtatis cā non apparente, vt l. pses. C. de trāsa. & expresse firmat ibi Bar. Nec obst. author. iudicis: qa cum sit ītposita sine cā, & maximè cā ñ cognita, nihil operat. vt ꝓbat in l. magis puto. §. illud. ff. d re. eo. ǧ eīt psumēdū qd. pactū ex mēte ȝhētiū, & iudicis fuerit adiectum, vt ȝcerneret totum debitum, cum nō sit psūmēdum quē velle facere id qd de iure adimplere nō pōt. 22. q. 2. faciat, & no. in l. 3. ff. de inof. testa. Ex hoc c. d. clā debet restrīgi ex defectu pacti, ꝙ psumpte voluntatis: nec vt dixit, debet psumi trāsactio: tum qa vbi debitū est liquidū, nō cadit ibi trāsactio. vt in l. eleganter, §. post rem iud. ff. de con. ind. pīertim in pīudicium pupillorum, vt no. Bar. in d. l. præses. tum quia ī d. instrō nihil dr de trāsactione: nec est verisimile ex alio c. p fuit facta transactio super toto debito quia ȝctus nō debet claudicare, vt in l. si cū dies §. si arbiter. ff. de arbi. sed in dicto instrō debitor fecit pactum, qd si d. pupilli nō deberēt de iure habere illam quantitatem ī eo florenorum, qīllud ꝙ plus debito esset solutū, deberet retro foli ipsi debitori: erg o non est verisimile ꝙ tutrix voluerit soluere purè dictam quantitatem. nam absurdū est ꝙsistere in vna parte, qd in alia ñ ꝙsistit. vt in d. § si arbit. repugnat. n. istud pactū natur trāsactionis. ar. l. Lucius. ff. ad treb. & l. sub ptextu. C. de trāsǧ ñ est psumenda trāsactio. c. ad nostrā. de emp. & vendi. & c. illo vos. de pign. & l. vbi ita donatur. ff. de don. cau. mor. & præsertim hoc ꝓcedit in cā pupillorū. ¶ Quartò & vlt. hęc sententia apparet simē iudicio meo, ꝓbat. in l. veterib. iuncto quod ibi no. Bar. ff. de pac. vbi leg. & no. ꝙ in dubijs debet semp pactū interpretari contra eum, in cuius fauorem appositū fuit: rō, quia cum ipse fundet se ꝓsuper illo pacto debet probare clare intentionem suā: al's debet succūbere: quia dubia probatio non releuat probantē. c. in plentia de ꝓba. & l. ñ nudis. & l. neq; epistolis. C. eo. Sed debitor fecit pactū nro fundat se ꝓsuper dicto pacto, quod quidem est dubium, vt patet ex pd. ergo ȝ se fienda est interpretatio. facit quod leg. & no. in l. quicqd adstring. ff. de verb. obli. Nec ob. ȝria ꝓsuperius inducta. Et primò rndeo ad primum, dico nō esse absurdū, vt quis prouideat in code instrumento de multiplici remedio. ar. l. quoties. ff. de act. & oblig facit quod no. Bar. in l. j. ff. ad leg. fal. & prætertim, qa hoc habet consuetudo notariorum: geminat enim ad caute am multa remedia in actu absolutionis. argu. l. final. C. de ſidciusi. clarè patet ex cōtentis in principio illius instrumenti: nam dicta tutrix liberauit debitorem, & quittauit à predicta quantitate

quantitate ſibi soluta, q̄ tñ liberatio & quittatio nō erat necessaria: quia ex sola solutione ȝtingebat liberatio ipso iure quo ad q̄ titatē soluta, vt leg. & no. in l. qdā existimauerūt. ff. si cer. pe. & in c. ꝓstitutus. de pœnis, & ex hoc pt ȝiecturari, qd intendebāt partes in illo pacto de vlterius nō petēdo, oīa. n. verba dubia in aliqua dispositione contenta, declaranť seq̄ntia precedentib. & seq̄ntib. l. qui filiab. & l. si seruus pluriū. de lega. j. & l. nūmis. de leg. 3. sed absurdum esset qdicta clausula referret ad integrum debitū per ea q̄ ŝ. dicta sunt. Non ob. fm motiuum † nam verba indefinitè prolata debent gnaliter intelligi, vbicūq; subest eadē rō: secus si diuersa rō affignari pōt, vt no. in d. c. vt circa. & p Bar. in d. l. talis scriptura, quinimo verba gnalia debent restringi ne surgat absonus intellectus: & ne qs lucretur sine causa cū iactura alterius. vt l. vt gradatim. ff. de mune. & hono. l. 2. C. de noxa. & in c. cū dilect. de ꝙsuc. & in c. abbate. de ver. sig. plenè per Bar. in l. non dubiū. C. de leg. & l. oēs populi. ff. de iusti. & iure. sequeretur. n. vt patet ex prædictis absonus, & ȝrius intellect⁹, si dictū pactū de nō petendo referretur ad integrum debitū. ¶ Ex prædictis omnib. cōcludo ꝙ tam ex defectu potestatis dictæ tutricis, q̄ in defectu p̄ sumptæ voluntatis, nō dēt dictū pactū de vlterius nō petēdo referri, nisi ad dictā quantitatē mille & quingentorum florenorū.

¶ Consilium xcviij.

1 *Scriptura manu testatoris an valeat inter liberos.*
2 *Testamentum minus solenne ratione solennitatis licet faciat fidem inter liberos, oportet tamen ꝙ probetur, quod fuerit factū per patrē, seu eius authoritate.*

IN QVAESTIONE Quæ vertitur inter quondā filios ser Antonij super validitate cuiusdam scripturæ, in qua dicitur vltimam voluntatem dicti ser Antonij sine alia solennitate continēri. † Videtur primum, dictam scripturam manu ipsius ser. Antonij inter suos liberos testantis valere: quia cum ipse ser. Anto. esset notarius, ergo potuit proprium testū conficęre, cum nō agatur hic de alterius præiudicio. vt no. Bart. in l. si seruus cōis. ff. de stipu. ser. Præterea cum dict. ser Antonius sit testatus inter liberos: ergo valet testū: licet sit minus solenne respectu solennitatis, est. n. iure remissa omnis solennitas iuris ciuilis inter liberos: & sufficit sola solennitas iurisgentium. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. & in authen. quod sine. eo. ti. ꝙ probatur ꝙ sola scriptura ꝙsius patris sufficit: licet aliàs nō sit notarⁱ⁹, dūmodò cōstet scripturam illā fuisse patris, saltē per duos testes. vt ibidem no. per Bar. & Bal. & tenet gl. in l. fi. C. fam. ercisc. Sed in casu nostro videtur probari per duos testes, aut per arbitros examinatos, ꝙ illa fuit scriptura & voluntas vltima patris illorum: ergo dēt facere inter eos plenā fidem. Et vī hoc apertè tenere Bar. in l. si is q̄ testō. ff. de testa. vbi dicit, ꝙ si quis voluntatē suā vltimam scripsit in aliqua schedula, licet illā non publicauerit corā notario, nihilominus valet inter liberos. per iura ſsperi⁹ allegata. ¶ Sed his non obstantib. ꝙ verè nō obstant casui nostro, licet in se vera esse videantur, ȝrium puto verū. l. ꝙ dicta schedula seu scriptura ñ facit fidē ēt si reperiat scripta manu testatoris, nō obstāte depositione illorum duorū testiū. Et hoc probo multiplici capite. Primò, qa nō habet diē certum, nec cōsulē seu nomen principis: ergo tñ est null'um etiam inter liberos: vt apertè probatur in d. auth qd sine. C. de testa. vbi exigitur, qtēs certum apponi debet in tali scriptura. & apertè tenet ibi Bal. dicēs istum esse casum specialem ī quo in scriptura priuata oportet qde necessitate apponatur dies: licet regl'r ȝ per l. cum tabernam. §. idē quæsit. ff. de pig. & specialitatis ratio est, qa testū solet sæpe mutari: ideo dies est de substātia. l. §. diem. ff. quemadmo. testa. apc. sed in dicta scriptura non est nec mēsis, nec dies testī, nec nomē cōsulis, seu principis: ergo indubitāter ex hoc solo capite dicta scriptura nō facit fidem, etiā si ꝓstaret ꝙ fuerit confecta per d. ser Antoniū. † Præterea & 2do licet testū minus solenne ratione solennitatis faciat fidem inter liberos, tñ oportet ꝙ probetur ꝙ fuerit facta p patrē, seu eius authoritate: & debet de hoc fieri fides saltē p duos idoneos testes vt no, gl. & Bar. in d. l. fi. C. fa. erc. & Bal. in d. auth. qd sine. & Bar. in d. §. ex imperfecto. Probat rōne qa solēnitas iurisgentium nō intelligit remissa: licet remittat solennitas iuris ciuilis, vt no. in l. filiusfa. ff. de don. sed iuregētium, & diuino est, vt saltē in ore duorū vel triū testiū stet oē verbum, vt in c. licet vniuersis. de testi. & c. cū esses, & c. relatū. de testa. ergo, &c. in casu autē nostro licet videātur duo testes, tñ nō sunt idonei testes, ēt de iure diuino: qa sunt singulares. in eorū dicto: uon. n. fuerunt eodē tpe, quo d. ser Anto. dixisse, ꝙ in illa schedula ȝtinebat vltima voluntas sua. diuersitas ergo in tpe facit, vt nō habeatur ꝓ duob. testib. vt in c. nihilominus. 3. q. 9. & c. cū dilectus de elect. & c. tā literis. de testi. & l. ob carmē. ff. de testi. cū simi. Præterea dicti testes nō deponūt, qd cōtinebatur in dicta schedula: & qd plus est nō recognoscunt firmiter dictā schedulā, seu propriè fuerit illa, q̄ tunc eis fuit ostēsa: imo vnus ex testibus dicit se nescire literas ergo perfectè nō pōt scire, an ista sit illa scriptura q̄ tunc fuit sibi ostensa. nā potuit dictus ser Antoni⁹ ostendisse eis tunc aliā scripturā q̄ istā, q̄nunc ꝓducit, ꝓbatio autem dēt ꝓcludere necessario. vt in c. in plētia. de ꝓba. Itē dictus ser Antonius dixit, ꝙ ipsimet testes deponunt, ꝙ volebat illā scripturā facere authenticari ꝓ notariū ergo nō habuit⁹ illa profecta. per l. ȝctus. C. de fid. instr. potuisset n. iterum volūtatē suā mutare. arg. l. si is q̄ testū. ff. de testa. Ex his oībus ꝓcludo dictam scripturā non facere fidem ēt inter liberos. & ad ȝria. ŝ. formata respondeť, ꝙ procedunt quādo saltem per duos idoneos testes probaretur, ꝙ illa scriptura fuerit edita per ser Antonium prædictum. Itē quando scriptura haberet certū diē.

Casus consilij sequentis.

QVIDAM CONDIDIT testamētum vt post mortē eius spelireturin ecclesia cathedrali: & qd omni die post mortem eius ꝓ aīa ipsius testatoris ī perpetuum celebrari deberent 30. missæ mortuorū p 30. pbyteros: quorum cuilibet ꝓ fidelcom missarios suos soluti deberent. 12 denarij de fructibus seu redditib. bonorum relictorum dicti testatoris dictus aūt testator diem ſsoluēs extremum sepultus fuit in eccl'ia cathedrali. & inchoate fuerunt missæ ꝓdictę in dicta ecclesia ꝓ beneficiatos, vt plurimū dictæ ecclēæ, & alios non beneficiatos. Ex ꝓdicto themate ȝtingit de trib. dubitari. ¶ Primò, an dicti pbyteri tēeanť fm voluntatē testatoris dicere omni die, ēt qñ cīt missa ꝓpria festi dñicę vel quadragesimæ, missam mortuorū: an sufficiat dicere missā currentem, cum ꝑmemoratione illius defuncti. ¶ Secdò vtrum dictæ missæ sint celebrādæ ī dicta eccl'ia, vbi est corꝑ dicti testatoris, si ibidem celebrari possint: & non in alio loco: cū in testō p eum non fuerit ſspecificatū in q̄ loco celebrari deberēt. ¶ Tertiò, vtrum istæ missæ possint dici p pbyteros bñficiatos ī dicta eccl'a, q̄ sūt obligati ꝓ dictis suis bñficijs ad dicēdum duas, vel tres, vī plures missas ī hebdomada in dicta ecclesia: & sic dieb. quib. sunt obligati ꝓ beneficijs suis celebrare missas ita ꝙ dictę missæ computari debeant in numero illārum licitè recipiendo 12. denarios pro qualibet, an per fratres mendicantes, vel alios, seu non obligatos ad celebrandum pro alio.

¶ Consilium lxxxj.

1 *Volens audire missam, debet audire missam de eadem die.*
2 *Quæ cōtra bonos mores sunt habentur in vltimis voluntatib. pro non scriptis.*
3 *Orationes, & sacrificia sacerdotum multum prosunt animabus defunctorum.*
4 *Sacerdos pōt dicere missam peculiarem die solenni dummodo per illam nō abstrahatur populus ab audiendo missam solennem de die.*
5 *Relictum factum ecclesię aliter nō ſspecificat⁹, nec declarat⁹, ī telligitur factū ecclesiæ cuius parochianus est ipse testator.*
6 *Missa magis prodest vni quando fit pro eo ſspecialiter, seu ipsius intuitu dumcexat, quàm quando pro animabus vel pluribus simul.*

VIDETVR PRIMO circa primum dubiu illos 30. presbyteros, minimè obligatos, seu obligari potuisse, vī posse ad quotidie celebrandum missam defunctorum: p. c. qdam laicorum. de celeb. missa, vbi ꝓbari vī neq; 30 byteros celebrātes nec diuina audiētes, debere omittere missam fm dici qualitatē ȝtingētem pp missas peculiares, hoc est illas ingbus qs habet ſspecialē deuotionē. ad idem bonus tex. in c. & hoc attendēdum. de ȝlc. dist. 1. vbi quasi idē prima frōte ꝓbari vī. & maximè hoc vī procedere in missis defunctorum, cum in missis ȝtingentibus, seu viuorum q̄tumcumq; solēnibus, dēat orari ēt pro defunctis vt est tex. in c. pen. ea. dist. & hoc est qd dicere voluit tex. in ca. qdam laicorum. in fi. dū dicit, † ꝙ volēs audire missam, dēt audire de eodē die, p. salute viuorum, & ēt defunctorum, quasi celebrando pro viuis celebretur ēt pro defunctis. accedat ad ꝑdicta authoritas Archidi. in c. pen. palleg. vbi dicit, missas defunctorum esse peculiares. ¶ Secundo principaliter vī pro ꝑdicta cōclusione. tex. melior omni alio, q̄ ad hanc materiam allegari pōt, in c. significatum. de ꝑben. vbi colligitur ꝙ nedum si testator, imo si capitulum ecclesiæ cathedralis instituit beneficium. hoc onere annexo, vt quotidie dēat celebrari missa de S. Maria per sacerdotem. ibi institutēdum, talis institutio non ligat sacerdotem ad quotidie talem missam celebrandam: sed satis est ꝙ celebret missarum solennia: hoc. n. ꝓbatur ibidem ex co. ꝙ ia Capitulum illud onus in institutione adiecerit inter alia onera, & postmodum petierit à papa illam institutionē ꝙfirmari: papa ñ illud onꝰ non approbauit, sed ꝙfirmauit aliqbus immutatis, & inter cætera, vbi ī institutione dicebatur, vt omni die dēat missam de sancta Maria celebrare, papa eo tenore ꝙfirmauit, vt quātò frequētius posset salua deuotione & debita honestate deberet missarū solēnia celebrare: quia, n. illud nō erat honestū, vt pp missam peculiarem deberet omitti missā de die: ideo papa noluit ꝙfirmare, vt apertè ibi innuit tex. & sentiunt ibi doct. nec circa hoc requererem aliquam cōmutationem ꝙ superiorē fidē dā: quinimo dicerem ꝙ vbi hæc institutio beneficij fieret etiā ab episcopo, talis institutio in illa parte reciperet interpretationē fm formā illi⁹ capituli: quia conditio, vel modus, minus honestus in institutione adiectus haberi debet pro non appositō, vt no. dicit gl.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in d.c.significatum.& vł reprobari.x q.i.c.ii.iuncta gl.facit c.fi.2. ibi no.de 2d.app & tex.in l.cõditiones.& l.filius.ff.de cond.instit. vbi habetur,q ea quæ lædunt pietatem, existimationẽ & verecundiam nostram & gñaliter † quæ fiunt 2 bonos mores,habẽtur in vlt.volunt.pro non scriptis:ergo vt d.testatoris voluntas sit iuri cõi & honestati conformis, debet intelligi vel reduci ad terminos iuris cõis,vt sic propter missam defunctorũ nõ omittatur missa de die,præsertim in die dñico:maximè 2 sit vna opi. die dñico non sit pro defunctis orandũ:2 præsumẽdum sit pp dici reuerentiam illa die requiescere.vt refert Arch.in d.c. pe. licet illa ipse nõ firmet.¶Sed his nõ ob.quę casui nostro minimè obuiant,arbitror 2riam suiam esse veriorẽ: vc3 q debeãt dici oĩ die 30.missæ defunctorũ pro aĩa d.testatoris, quantũcunque oc currat dies dñica,vel alia solennis.¶Moueor primò,q negari nõ potest,quin hæc fuerit testatoris intentio,vt clarè colligitur ex verbis testamenti ibi,pro anima ipsius, & ibi. missæ mortuorũ nã certum est aliam esse missam viuorũ,& aliã missam defunctorum,vt probat in c.sufficit.de consec.dist.j.& c.quicunque.xxxvj. q.v.no.Arch.in d c.pe.ad idem tex.in c.cum creatura.de celebr. miss.ĝ à verbis testatoris si ius expresẽ non resistat,recedendum non est.l.non aliter.ff.de leg iij.quinimò dicit canon, q vltima testatoris voluntas modis omnib.seruanda est,vt in c.vbicunq; xiii.q.ii.& alibi etiam dicitur,q ea quæ sunt ad certum vsum largitione fidelium deputata,ad alium vsum,excepta summi Põt. authoritate,conuerti nõ debent,vt in cle.quia contingit. de rel. do.& lex ciuilis dicit,q vltima vol.2 lege seruãda est:vt in auth. de nup.§ disponat & præsertim hoc obseruandũ.cũ voluntas defuncti versatur circa pias cas †nam aĩab.defunctorũ inultũ pro
3 sunt orationes & sacrificia sacerdotũ,vt c.aĩæ defunctorũ.12.q. 2.& canon suadet peccata eleemosyny nis redimi, vt in c.mediciná.de pœn.dist.j.¶Examinandũ est ergo vtrũ huic voluntati suprascripti testatoris obstet iuris dispositio,vel sit bonis moribus 2ria:vbi autem non impugnatur per iura est omnib.modis obseruanda:q autẽ nec iuri nec honestati obuiet, quinimo sit iuri consona,aperte probo per d.c.cũ creatura.de cele.mis. vbi text. mandat in ecclesiis collegiatis debere quentionaliter celebrari duas missas quotidie vnã 2 defunctis:aliã verò 2 festo,vł feria, sm ipsorum 2tingentia ĝ etiã dieb. festiuis licet celebrare missam pro defunctis etiã quẽtualiter,qd plus est, & dicunt ibi docto pśertim Io and.post Host.exponẽdo illum tex.q si anniuersariũ defunctorũ incidit in festum,faciendũ est salte in priuato & missa festi solẽnis in quentu:& si ñ est festũ, põt dici hoc posse hẽre locũ et ĩ capellis:quasi hęc sit iusta cã bis celebrãdi.vt in d.c.2suluisti. & pśertim dicunt ad hoc teneri quasi ex debito illos qb. pp hoc aliqd relinquit.nec hoc est simoniacũ.al.de preb.c.significatum. 2alleg.& c.iij.ne pla. vices suas. Ecce ergo clarè 2bat,q in diebus ẽt solẽnibus pśertim vbi aliquid relinquit,2 officio mortuorũ nõ est ommittẽda missa mortuorũ:capit.n.anniuersariũ in d. c.cũ creatura.,p missa defunctorũ,vt ibi not glo.ergo voluntas d.testatoris non est immutanda,ex q iuri nõ obuiatimo potius est 2formis.hoc idem ,p bare videt d.c.qdã laicorũ.,p 2tio alleg. si bene põderet non.n.,phibet simplicie missas peculares audiri: imo pmittit,dũmodo fiat ex bona deuotione, & non ex superstitione,vt quidam faciebãt,credẽtes pp illam habere meliores segetes: & hoc qñ in ecclesia sunt plures sacerdotes:ita q aliquis possit celebrare d die,& alius missam peculiarẽ.Si ãt nõ esset nisi vnus sacerdos in ecclesia, tunc nõ debet omitti missa de die,p pter missam peculiarem.q casu loquit ille tex.in fi.& hoc expresse 3 ibi Io.An.dicens,q si plures sacerdotes essent i ecclesia,posset quis ex bona deuotione audire vna missam peculiarem in secreto:& aliam audire de die.per c.& hoc attendendum.de consec.dist.j.& sic † potest sacerdos dicere missam peculiarem die to
4 lenni,dũmodo per illam non abstrahaẽ populꝰ ab audiendo missam solennem de die:nõ debet dici in priuato.& hoc voluit & ,p bat text.si bene põderetur,in d.c.& hoc attendendum,vñ nõ ,p hibet tũc dici missam solennem:sed potiꝰ pmittit:dummodo ñ faciat impedimentũ missę solenni.Et q etiam in die dominica posset dici missa defunctorũ modo pdicto,firmat Arch.in d.c.& hoc attendendum. & satis innuebaẽ in decisilli" c.vt ibi ipse refert.& idẽ innuit in d.c.pen. ¶Ex his p3 respõsio ad 2ria.s alĩ,p cedunt.n.qñ in ecclesia nõ esset nisi vnus sacerdos,vel qñ idem sacerdos obligaretur ad dicendum ĝtidie vnam missam peculiarem,quod non vr honestũ.& propterea in d.c.significatũ.Sed in casu nostro testator nõ obligauerat nec celebrari mandauit oĩ die dictas 30.missas defunctorum per eosdem sacerdotes: nec in eadem ecclesia : sed ,simpliciter disposuit, vt per 30.sacerdotes dicerentur.dico q debet intelligi vt saltem missa quę dicenda est in ecclesia sm dici 2tingentia,debeant ibi celebrari missę 30. mortuorũ palios sacerdotes,q potuerũt mutari,& eligi cũ scientia executorũ testamenti,& ex hoc nulla surgit absurditas,nec obuiaẽ testõris voluntati:quinimo nullo modo puto cẽsuũ, vt dicatur missa dici cũ cõmemoratione defunctorũ:q a cũ plura suffragia fiãt ,p mortuis in missa defunctorũ, q vbi fit sola 2memoratio,nõ dẽt talia suffragia subtrahi defuncto,pśertim ex q ,p ilis dicẽdis largiẽ eleemosynas xij denariorũ.debemus.n.pingui" succurrere defunctis,q fieri põt.ar.in d.c.cũ creatura.Præterea si tũ ,pdesset 2memoratio ĝ tum tota missa defunctorum, ad qd ecclia statuisset specialem missam ,p defunctis.vt in iurib.superius all".pśertim cum in qualibet missa fiãt ẽt pro defunctis orandũ.vt in d c.pen.Cõcludo ĝ,vt 3.q si sacerdotes reperiri possint, dẽnt dici omni die triginta missæ mortuorũ pro aĩa illi" testatoris. ita tũ, vt ecclię non subtrahaẽ vna missa de die q solet dici in altari maiori:nec semper saltẽ per totum annum debẽt dici p eosdem sacerdotes.arg.d.c.signifi.Et hæc de primo dubio.¶Circa 5m dubium in quo ve loco seu ecclesia debeat d.missæ celebrari ex quo testator certꝰ ecclesia expresse nõ designauit.Breviendũ arbitror,q in ecclia in qua ipse testator sepultus est,pśertim cũ illa sit ecclia cathedralis:p tex. in auth. de ec.ti.§.si quis aũt in nomine dei.vbi dr q si quis nomine Dei magni, & salutoris nostri Iesu Christi hæreditatẽ aut legatũ reliquerit,nõ designato specifice cui debeat assignari, q eo casu hæreditas vel legata sic relicta,dẽt peruenire ad ecclesiam loci i quo testator haberet domicilium ĩ illa ciuitate,vbi sepultus esset:ergo debet dari ecclia cathedrali:sed i casu nro testator habuit domicilio illius loci:pśertim cũ ibi sepultus sit, cũ ibi elegerit quodãmodo domicilio post mortẽ,iuxta illud Psalmistæ,&sepulchra eorũ domus illorũ in ęternũ.facit quo leg.& no.in c.cũ grauia.13.q.2.& 12. q.2.aurum.vbi habeẽ q corpora mortuorũ dicunt in cęmiteriis seu ecclesijs recipere:ergo omni 2ideratiõe debẽt d.missæ dici in ecclia cathedrali. ¶Præterea in casu nro casus est magis clarus,cũ testator senserit de ecclesia q a mãdauerat celebrari missas,& missæ dici nõ valẽr nisi i ecclesijs,& locis.de 2le.di.j. nulli" 5 in l.interdũ.ff.de ver.ob.¶ efectũ † aũt factum ecclię aliter non specificatæ,& declaratæ,& intelligit factũ ecclię cuius parochianus est ipse testator.ar in l.q 2dirio.ĝ.cũ in testõ.ff. de cõdi.& demõ.vbi hoc firmat Bar.& satis bene facit ille tex.ibi enim dr, q si testator mãdauit aliqd fieri in foro,nec adscriptũ fuit in q foro,intelligit de foro illa municipij,in q testator habebat domicilium sed ista missæ sunt dicendæ post mortẽ testoris, & ,p anima ipsius testõri ĝ plumẽdũ est testatorẽ sensisse de illa ecclia 2qua testator elegit sepultura, cum ipsius dicat ĩ futurum parochian" respectu diuinorum idẽ celebrãdorũ debemus.n.in dubijs gliare q veri" milius est,& id q plerunq; fieri 2sueuit.vt in reg. inspicimus in obscuris.de re.iu.li.6.& id qd ex collecturis percipi põt de euidens voluntas testatoris.Ll3 imperator.ff.de leg.j.sed veri simili" est q testõr senserit de ecclia sepultura: honestius. n.ibi ,p ipsius anima celebrãt missæ ĝ alibi,cum patrocinio illorũ Sanctorũ ĩ cęmũ honore fuit ecclia illa ędificata,& plecrata adhuc, vt in c.nõ existimẽt.in fi.13.q.2.& ibi defendũt facilius corpora à spiritib.immundis.vt no.gl.in c cũ grauia.ea.ca,& q.ĝ honestius est,vt ibi ,p eo preces fundant.Ex his olb,præsumit testator adhuc iam ecclam habuisse maiorem affectionẽ : ergo de illa sentiẽdũ plumẽdus est.ar.in l.nulli.C.de sacrosanc.ecc.facit qd no.C.y.in l.j. C. de sacro.ec.& Spe.in tĩ.de instr.edi.ĝ.nunc.vers. sed quid si testator.Et optime facit ,p cõsideratione affectionis,tex.ll. cum acutissimi.C.de fideic.& in l.gñaliter.§.cum autẽ.C.de inst.& substi. cum simi.Item solẽt,vt plurimum suffragia pro mortuis domesticis citius fieri in ecclesijs,in quib.corpora sepulta sunt,ĝ alibi:q vł iuri 2sonum.ar.in d.c.cum grauia.cum ibi no.in gl.ergo de illa testator sensisse vł.arg.in d.reg.inspicimus.& in l.semper. ff.de reg. iur. sed si ibi nõ possint cõmodè celebrari ,p ipsius defuncti anima debẽt ẽt in alijs eccl ijs celebrari.ar.opti.in c.nos quidem.de test.& l.legatum.ff.de vsufr.leg.& in auth. de eccles. ĝ.si quis autẽ vnum sanctorum.cum deus vbiq; sit.13.q.2.vbicunq ĝ cũ simi.Et hæc de scdo.Cõcludo ergo q in ecclesia vbi corpus dicti testatoris est humatum,d.missæ celebrãdæ sunt.& si ibi nõ possint 2grue celebrari iuxta ea q dixi 3.in precedenti dubio: & ea q dicã in sequenti,celebrabunt in aliis eccl ijs. ¶ Nunc tertium dubium aggrediẽs vł primò sufficere,q ,p presbyteros aliàs bẽ ciatos,& adiunctos ad celebrandum in d ecclia valeant legitimè d missa testatoris voluntate minimè refragante celebrari:ita q̃d possunt in numero illa computari:per c.non mediocriter,de 2 se.di.3.vbi dicit S.Hieronymus,q cum cunctis animab.psalmus vel missa dr,nil minus,q si pro vno quoque ipsorum diceret,accipit q vł speciale in sacramẽtis sm quosdam.vt ibi no.in gl.,ppter spiritum sanctum q nõ datur ad mensuram,vt in c.quemadmodũ.de conse.dist 3.cum enim valor orationis,& aliorum suffragiorum plurimũ 2tineret ex parte charitatis:ar.j.q.j. ipsi sacerdotes, charitas autẽ nõ minuit si affectus distribuatur in multos: imo potius augeẽ nõ enim charitas est inuida,nec q̃rit q sua sint.de pœni.dist.2.

pœni.dist.2.charitas.& de pœni.dist.6.c.1.verſi.credẽdum. ergo tũ valet si celebret ,p multis q si ,p vno tm.& 2 ns oportet cõcludere non esse curandum an dictæ missæ celebrenẽ per alios beneficiatos,q sunt obnoxij ad celebrandum ĩ dicta ecclesia,an p alios nulli obnoxios.¶Secundo posset adduci vna 2sideratio vulgaris:nam si in vna die 2currant duæ vel tres causæ ieiunandi,sicut 2tingit hoc anno in mense Februarij:occurrit.n. eadem die ieiunij quadragesimale,quatuor tẽporum & vigiliæ sancti Matthei,vnico ieiunio põt oibus satisfieri. ad hoc c.2.de obser. ieiu.no.Io.an.in c.cum in cũctis.de celebra.missa.& facit qd ipse no.in 2fusione pœnarum concurrentium eodem tpe.& ,p gl.i c. 2.de magi.¶Tertiò facit pśumpta testatoris volũtas,vt missæ ,pdictæ dicãt ĩ ecclesia sepulturæ:vt dixi in ,pcedẽti dubio.qd de facili, nõ posset contingere,nisi dicerenẽ per ibidẽ beneficiatos, nec vł dicẽdũ,vt clerici ibidem beneficiati excludãt ab illa eleemosyna,cum testator præsumat ad illos habuisse affectionem, submittendo corpus ipsius ecclesię,& per 2ns eorum orationi. argu.in d.c.non æstimemus.& c.cumgrauia.pall.¶Sed profecto 2riam suiam puto oĩno sustinẽdã:vt ſ. pillos q aliàs sunt illa die obligati ad celebrandum,nullo mõdicæ missę dẽant celebrari sed pillos q absoluti sũt ita q speciaĩr & intuitu testatoris dũ taxat sacrificiũ offerant.Hoc primò ,pbo q verba dicti testatoris ĩ eo qd mãdauit,q ,p anima ipsius d.missæ celebrarẽtur:sed si ęe lebrarenẽ p sacerdotes alias obligatos ad celebrãdũ,nõ celebrarenẽ ,p anima ipsius testõris:imo principaliꝰ ,p anima illorũ,q d.beneficia instituerunt,2 illa obligatio pcellerit.arg.l.q prior. ff.de iudi.& l.2 ex plurib.ff.de solu.& opt.p Inn.c.2. iamdudum. de præben.2 simi.Vel si poneremus q pariter ,p vtroq; celebrarẽt,nõ tñ esset verum dicere,q ,p anima testoris celebraretur. ad hoc bonus tex.in simili in c.i illis.de ,pben.lib.6.in fi.vbi dici t,qd si mandeẽ prouideri de beneficio spectãte ad collationem vnius,nõ põt impleri mãdatũ in bñficio,cuius collatio ad cũ si mul 2 alio ptinet,ad idẽ facit tex.ĩ l.si fuerit.ff.d re.dub.vbi dr le gatum impediri factum vni ex cognatis q primum Capitolium ascenderit,si simul duo venisse dicanẽ.vel fuit factũ illi q monumẽtum fecerit,& plures fecisse dicanẽ.& facit qd plenè no Bar. in l.hoc articulo.ff.de hære inst.Præterea & fortius gs in dubio ,plumẽ elegisse viam d q sit pinguius prouisum.argu.l.1.ff. de milit.testa.facit c.ſuper hoc,de renũ.l.2 de in debito.ff.de ,pba.2 simi.sed certum est,q quatenus suffragia considerantẽ ex parte satisfactionis, magis ,plunt qñ fiunt ,p vno,q ,ppluribus:qa qua tenus suffragium ĝ satisfactoriũ, habet efficaciã finitã:ĝ minus prodest,cum in plures distribuiẽ.ar.c.2 M.de 2sti.& c. j.de iustitu. 2 similib Et hanc partem tenuit beatus Thomas super.4.inſtarũ di.45.q.4.articu.1.& 2.& firmat Io.and.& Calde.post cũ.& *cotter* * ibi alij docto.seq.ĩ c.fraternitatẽ.de sepul.& videt de mẽte Arc. 5 in d.c.non mediocriter.vbi firmat,† q missa magis prodest vni quando fit ,peo specialiter,seu ipsius intuitu, duntaxat,quã quãdo ,p omnio. vel plurib.simul.ergo d.testator vł voluisse vt ispe cialiter ,p eo dicerentur d.missę:& nõ simul ,p alijs,pśertim 2verba sua clarè hęc innuant,cum volucrint vt pro anima sua celebrarenẽ.ergo pro ipsius anima & ipsius intuitu dũtaxat.ad hoc bonus tex.in ea. cum apostolica.iuncta glos.penul.de concess. præb.Et hæc consideratio videtur omnino hanc partem cõclu dere.vbi enim verba & res clara sunt non est opus interpretatione.l.ille aut ille.ff.de le.3.Itẽ & tertio bñficiati sunt adstricti ad dicendũ missam de die sm contingẽtiam sed testator voluit vt celebrarẽtur missæ defunctorum pro anima sua ergo per illos nõ põt voluntati testatoris satisfieri vt collgit ex his q plene di xi in primo dubio.Quarto facit tex.in l.republicę cauta.ff.ex q. cau.maio.vbi dr illos dici abesse republicæ causã q nõ sui 2mo di causã absunt,sed coacti absunt ad idẽ l.si cui e.t.sed d.beneficiati alias teneanẽ celebrare rõne beneficiorum ex commodi tate quam percipiunt.ergo non dicerenẽ celebrare ,p anima testatoris.ex quo coacti celebrãt ex 2moditate bñficiorum ĝ habẽt.¶ Quintò & vltimò faciũt multa iura q innuũt quẽ nõ videri ex noua cã aliquid facere,qñ illud tenebaẽ ex alia causa facere:vt ,pbaẽ ĩ l.sed & si.§.1.ff.ad exhi.& ff.de pęti.hær.l.sed & si lege.§.qd ait.& ff.de rei vẽdi.l.si res.& facit qd no.gl.ĩ c.2 ab omni.de vita & hone.cleri & ĩ c.statutũ.§. itũp.de relcri.li.6.ĝ non posset iiti beneficiati dicere q celebrarẽt,,palia defuncti,ex q al's hoc tenebanẽ rõne bñficiorũ,facere.¶ Ad 2ria supra formata ,pot facilr rñderi.Et primòadc.nõ mediocrit.dico,qillud.c.mul rtpr intelligiẽ,vt ibi no.in gl.& p Arch.& pl3 mihi illa sol. vt il la verba referãt ad ipsos sacerdotes,vt tñ valeat ei celebrare ,p vno sicut ,p centum vel intelligiẽ quãdo sacerdos missã dicit ,p singulis,& 2 tristitia & anxietate.nam nõ minus valet vna missa cum hilaritate & bona deuotione dicta ,p centum, quàm si pro quolibet diceretur cum anxietate.Et ita fol.multum cõueniunt mẽnti illius c.& verbi ibi ,pcedẽtibus.Vel tertio,& vltrà gl.põt intelligi quatenus consideratur suffragium respectu charitatis: secus autẽ qñ est satisfactorium.vt voluerunt beatus Tho.in loco præal.& doc.nostri *cotter* in d.c.fraternitatem. Ad sm motiuũ quod vnico ieiunio põt satisfieri plurib.causis ieiunandi rñdco, q ,pcedit qñ quęlibet illarum causarum 2cerniit certum diẽ: iõ oportet qd satisfiat eo die,meliorimò quo põt. Sed in casu nro cessat hæcrõ, cum p plures sacerdotes possit satisfieri eodẽ die voluntati testatoris.¶Ad tertiũ,& vltimũ dico q ĵ testator pśumat diligere clericos illius ecclię sepulturæ:tñ pśumit magis diligere aiam suã.ar.i.c.l3.in fi.de reg.& de pœni.di.3 hæc q̃ de charitate.Nulla.n.cõionem nõ facere dẽt ,p anima sua,vt in c.matheus.de simonia. ergo pśumendum q senserit de eo mõ p quẽ pinguius,& citius possit pśuli animæ suæ.& eodẽ mõ dicto respẽctu ecclię q ceteris paris parib. fateor quod vł sensisse de illa ecclia.Sed si in d.ecclesia ex sacerdotum aptorum penuria,non põt sibi ita bñ 2suli,vł voluisse,vt vbicunq; dicerenẽ.qa loca nõ sanctificãt,sed merita.60.di.c.nõ loca.& c.multi.& ob hoc fortè testator minimè restrinxit se ad certã ecclĩã,sed locutus fuit generaĩr:& oẽs ecclesiæ sunt membra vnius ecclię vniuersalis,cuius Christus Iesus sponsus est.vt ĵ c.firmiter.§.vna.de sum. trini. & c.nonatianus epitcopus. 2.q.j.& c.loquit.& c.pudenda.24.q.j.

¶Casus consilij sequentis.

ILLVD IN Dubium reuocatur,an eximius artium,& medicinæ doctor magister Ioannes de Salmoneta potuerit allibrari, seu in estimo poni in ciuitate Senensi,in qua aliqua bona possidet,& vxorem duxit:& vltra decennium moram traxit; præsertim respectu exercitij personalis,seu eorum quæ lucratur causa disciplinæ,seu intuitu,& industria personæ.

Consilium c.

Collectæ imponi non possunt forensibus habitantibus in loco in quo domicilium nondum constituerunt.

VIDETVR PRIMO Dicendum quòd sic:q̃q̃.n.ciuis huius 1 clarę ciuitatis Senarum nõ sit,per id qd leg.& no in l.ciues.C. de incolis.li.10 est tñ huius ciuitatis incola: domicilium nãq; ĩ colã facit.d.l.ciues.Quòd aũt domicilium 2tituerit in dicta ciuitate euidenter ,pbaẽ ex eo q a p decennium,& vltra ibidẽ habitauit:ex tãta.n.mora ẽt studentes domicilium sortiri censenẽ, vt ,pbaẽ in l.2.in priu.C.eo.Et hoc tenendum in casu dubio firmatur Bar.in l.lex cornelia.§.si domũ.ff.de iniur.& Io.An.post Aegi. in prœmio Greg.& cap.quod clericis.de fo.2pe. Incolis aũt post munera seu collectæ,q imponunẽ plonis ,p reb.iniungi,sicut ci uib.vt ,pbaẽ in l.incola.ff.ad municipa.& l.relcr.in fi.ff.de nume. & hono.qnimo,dixit gl.no.in d.l.incola.q post impositionẽ collectæ nõ põt incola mutare incolatum inde recedẽdo in ꝑiudicium muneris iniũcti cum iã puentus sit.ar.in l.si qs postea.ff.de iud.& l.pen.ff.de iurisd.omnium.iud.& c. proposuisti.de fo. 2pe. & præsertim vł ,pbare annuum domicilium in dicta ciuitate 2 stituẽdi ac 2stitio bonorum immobilium,& traductio vxoris i dicta ciuitate.facit l.ciues.§.j.¶ Sed his nõ obst.2rium arbitror de
1 iure ,pcedere in casu nro.Primò namq; certum est† q forensib. habitantib.in loco q nondum 2tituerunt ibi domiciliũ,nõ pũt munera ꝑsonalia imponi,nec collectæ,q̃ imponunt,ꝑsonis ,prebus et ibi existentib.ista.n.imponi non possunt,nisi subditis.text. est apertus in d.l.reser.in fi.ff.de mu.& hono.& ibi apertius hoc firmat Bar. dicens q obstã cãm,quia clerici nõ sunt laicis subiecti,non possunt eis tales collectæ imponi:& idem firmauit l.placet.C.de sacro.ec.& l.vnica C.de mulie.& in quo loc.mu.li.10. Bal.in d.l.placet.& facit qd ipse no.in auth.item nulla cõitas.C. de epi.& cler.& Canon.in c.fi.de vita.& hone.cleri.& cle.presen ti.de cens.& in c.j.de im.eccl.li.6.Solum ergo restat examinare an dictus magister Ioannes 2stituerit domicilium in loco rõne prædictorum,vt sic dicatur incola.Et primò dico, q 13 in dubio q̃s p moram 10.anno.dicatur 2stituere domicilium in loco habitationis,vt in d.l.2.illud tñ procedit nisi a iæ 2iecturæ militẽt in 2rium,quæ declarant q alia ex causa ibidem toto tẽpore habitauerit:quib.concurrentib.ẽt si per centum annos in loco habitauerit:nondũ per hoc domicilium ibi constituere,vt le.& no. in l.quæsitum in prin.de leg.3.domicilium 2stituitur ex animo. vt in l.si quis instructus.ff.ad munic. vt puta constituit ibi larem animo inde non discedendi. vt d.l. ciues.animus autem ex 2iecturis probatur.vt in l.liget imperator.ff.de le.j.& in cle.exiui.de ver.sign.& c.2.de renun lib.6.& l.dolum.C. de dolo.cum sumi.In casu autem nro occurrunt plurimæ coniecturæ,ac etiam probationes euidentissimę q dictus magister Ioannes non habuit animum cõstituendi Senę domicilium.Primò,qa ad hanc ciuitatẽ Senarum venit tanq forensis cõductus ad legendum medicinã: quemadmodum alij forensis,finita prima cõducta fuit recõductus iterũ,& sępe numero fuerẽ.Item tanq forensis,& vt forensis ĩ q̃tate salarij tractatus iugiter,& super i sua recõductione habuit dixisse,q nisi cum 2petenti salario reconduceret intẽdebat inde recedere,sicut faciunt alij forẽses.Ex his.n.satis aĩus declaratur

Universidad de Deusto
Biblioteca

ratur ꝓsius magistri Ioannis ꝙ non intendebat ex illa mora hic cōstituere domicilium.arg.opti.in l.Nesenni⁹.ff.de neg.gest. ꝙnimo voluit do.Ant.ad Bu.in proœ.Grego.præal.ꝙ in studēte sufficit sola ꝓiecturastudij de declarandū aium,ꝙ nō steterit tanto ꝛpe cā ibidē ꝛstituēdi domicilium.De quo tn dicto posset dubitari p d.l.2.C.de incolis,quæ loquitur instudēte:sed in casu nostro,inquo predictæ ꝓiecturæ &probationes animi ꝛcurrunt,nō puto aliqualiter hæsitandum.Præterea nun q̄ in tpe habitatiōis subijt aliqua onera,tāq̄ ciuis vel incola,qd huic nostræ ꝛclusioni præstat adminiculū maximū.ar.in l.j.ff. ad muni.acgstio aūt seu emptio bonorū immobilium p d. magi trū Ioān. facta in d. ciuitate Senarū, nō sufficit vt ad munera pſonalia teneat.vt est tex.apertus in l.libert⁹.§.sola domus.ff.ad muni.& ibi firmat Bar. ꝙ ēt collectæ nō possint imponi possessorib.forensib.p ea q̄.s.dixi.Nec ob.ꝙ in hac ciuitate duxit vxorē:nā traductio vxoris nō inducit ciuitatem in loco,nec incolatū.d.l. ciues.quinimo dico ꝙ ipsa vxor efficitur incola seu ciuis originis mariti:& ibidem,& nō in loco suæ originis dēt onera patriæ subire.vt ē tex.l l.fi.§.idē rescripserunt.ff.ad munic.& ibi p Bar.& p gl.l l.ciues,& l.origine. C.de mune.& hono.li. 10. Vxor aūt mutat forum saltē q̄ ad onera,& nō vir:ga vxor tenetur sequi maritum,& nō econuerso.vt i c.vnaquęq; mulier.13.q.2.leg.& no.i c.j.de coniu.lepro.cū simi.

Casus consilij sequentis.

FACTVM SVPER Quo consilium petitur in terminis in frascriptis ꝓponitur:vc3 eps Spirensis ad ipsius postulationem, & instantiā translatus extitit p Martinum Papā v. ad sedem Treuerensem archiepiscopalem,eo prius,vt moris,& iuris est,absoluto à vinculo Spirensis ecclīæ,cui erat obnoxius: & de eccl'ia, vt vacante per translationem præfatam ꝓuisum fuit per eundē Martinum viro illustri dño Adolpho de Alamania, nunc in decretis licentiato:denique post dictas prouisiones d.trāslatus ad eius postulationem obtinuit p eundem Romanum pontificem pallio archiepi decorari: postremo ꝛtigit d.translatum negusse dicti archiepatus corporalem possessionem nancisci ob cuiusdā resistentiam,q̄ se de facto archiepiscopatui intrusit:pp qd d.eccle siam Spirensem nititur,vt prius, obtinere,ꝙdiente ipso dño Adolpho,& dicente dictam Spirensem ecclesiam sibi de iure tanq̄ de ea legitimè prouiso,relaxandam. Quæritur quid iuris.

¶ Consilium cj.

1 *Episcopus si aliquis fuerit ordinatus,& non recipitur ab ecclesia,ad quā ordinatus fuit, non debet ejici à priori dignitate.*

2 *Papa si aliquem episcopum transtulit in sedem archiepiscopalē eo prius à vinculo prioris ecclesiæ absoluto:episcopatus non vacat illo per illā absolutionem,& translationem,sed incipit vacare post quam episcopus translatus præstitit consensum.*

3 *Beneficia electi,& confirmati ī epm non vacant,nisi post plenam translationē, quæ causatur per consecrationem,& corporalem possessionem.*

4 *Actus spirituales non recipiunt conditionem.*

5 *Princeps agendo actum scienter contra legem, videtur circa illam dispensare.*

6 *Papa potest ex certa scientia,& cum causæ cognitione vni duos episcopatus cō ferre.*

7 *Episcopatus non potest alium episcopatum acquirere de iure communi.*

VIDETVR PRIMO dictum translatum minimè de iure arctandum fore ad relaxationē Spirensis ecclesiæ, nisi prius corporalē possessionē ecclīæ Treuerensis pacifice obtineat,vel p cū stet,quominus ipsam possessionē nāciscat. Ecclesia.n. prima vacat per translationem ad secundā.vt in c.2.de transla.episco.& c. bonę.2.de postu.præla.& 21.q.2.c.sigs iam translatus.sed non dr quis ꝓprie translatus,nisi primo habuerit possessionem sedę ecclesiæ.vt dicit gl.no.in d.c.si quis ī.m translatus.facit opt.c.cum in cunctis.§.cum verò.de ele.ergo non dēt iste verbo translatus ꝛstringi ad priorem eccl'iam dimittendā:nisi primò nāciscat corporalem possessionem sedę sedò principaliꝛ vr ꝓbari p text. no.

1 maximè iuncta gl.in c.si qs.12.di.vbi dr.† ꝙ si quis fuit epūs ordinatus,& non recipit ab eccl'ia ad q̄ ordinatus extitit, nō dēt ejici à priori dignitate:ēt si interim fuit alteri collata,fm gl. ibi no. q̄ adddit ad illum tex.hoc vltimum arg.d.c.cum in cunctis. & 7. q.j.eos.& C de repu.hæreti.l.vlt.Et ponderandum qd tex.ibi loquitur etiā si primum beneficium foret dignitas:igit idem dicendū in casu nō:vt ergo ibi casus iuncta gl.de qōne nostra. ¶ Tertiò opti.facit in ar,c.ti bñficia.de præb.li.6.vbi hr,si ꝙquis dimisit beneficium suū,ꝓpter aliud sibi collatum,qd postea reperitur alteri debitum pōt repeti,dummodo fm alteri debitum sine difficultate dimittat.ecce ergo ꝙ beneficium alteri legitimè collatum pōt repeti,ex quo fm non pōt legitimè retineri. Idem ergo dicamus in casu nō,vt nō obstāte ꝓuisione dño Adolpho facta possit translatus retinere priorem ecclesiam.ī Spirensem,ex quo nō pōt secundæ eccl'iæ possessionem apprehendere. vī. n.trāslatus, & absolut⁹ à vinculo prioris eccl'iæ,sub quada tacita ꝙditiōe.si possessionem sedę eccl'iæ potuerit adipisci.arg.d.c.si bñficia.cū. n.hec trāslatio fuerit in fauorē dicti trāslatifacta, nō oporter in ei⁹ lesionē & dimi:nutionē honoris redūdare.ar.in reg.qd ob gratiā.de reg.iu.lib.6.& l.q̄ fauore.C.de legi.facit qd in sil'i no.Ioa.mona.in c.gñali.de elec.li.6.cuius dictū retulit Ioā.an.nec illud

2 re,ꝓbauit ī d.reg.qd gratiā.in mercu.dixit.n.† ꝙ si papa aliquem epm trāstulit in sedē archiepalem,eo prius vinculo prioris ecclesię absoluto qd epatus non vacat illico per illā abolutionē, & translationē, sed incipit vacare postq̄ eps trāslatus pstitit ꝓsēsum.qa vī sub tacita ꝙditione absolut⁹.ī.i ꝓsensum præstiterit.reddit rōnem,qa cū hęc trāslatio fiat ī illius fauorē,nō dēt in illi⁹ lesiōnem redūdare. idē ꝓsuluerūt do.Fran.Zaba.car.Flo. & multi alij doc.in cā cēi Florentini,quē papa eo absoluto à vinculo epat⁹,ꝓ mouit absentem ī cardinalē,ꝓcluserūt.n.epatū ñ vacare,nisi tpe q̄ d.eps præstitit ꝓsensum:& ob hoc ille episcopus ante ꝓsensum præstitū adminiſtrauit in episcopatu ferè q̄ annū.Idem dicendū i casu nō,vt d.trāslatio &absolutio videant factæ sub tacita ꝙditione.si possessionem sedę ecclesię potuerit adipisci, cū tūc dicat ꝓprie trāslat⁹.vt no.in d.c.si qs iā translat⁹,aī's cederet trāslatio in ipsi⁹ lesionem,qd nō est dicendū. ¶ Quarto faciūt ad hāc partem multa iura q̄ p adeptionem secūdi beneficij incompatibilis inducunt vacationem primi,nō à tpe ꝓuisionis secūdi:sed post habitā pacificā & corporalem possessionem ipsius.vt l c.3 episcopus,de præb.lib.6.& cle.si plures.co.ti.& c.cōmi:de elec. lib.6.& d.c.si qs iam translatus.iuncta gl.cum simi.& vī de casu nō text.quasi expressius in c.cum in cunctis.præal.in §.cū vero.

3 vbi p3,† ꝙ bñficia electi & ꝛfirmati ī episcopū ñ vacāt nisi post plenam translationem ad episcopatum,q̄ causāt p ꝛsecrationem, & corporalem possessionem,vt ibi:ecce ergo ꝙ bñficia incōpatibilia cum episcopatu nō vacent p solam ꝓuisionem de episcopatu:sed op: ꝙ prius habeat corporalis possessio ipsius episcopatus.ḡ idem dicendū in casu nō, q̄q̄ enim duo episcopatus sint in eadem pſona de iure cōmuni incompatibiles. 21.qō.2. sicut in vnaquaq;.& 7.q.1.sicut.tamen non debet in effectu ꝺduci vocatio primi nisi post habitam possessionem secundi.& quod ille tex. procedat in duobus episcopatibus.vī tacitè velle gl.in c. relatio.xxj.q.j q̄ in duob.episcopatib.alle.illū tex.Nec obst.si dicat,ꝙ ex hoc contingeret illū trāslatū haberet duos epatus eodē tpe, qa nō videt absurdū ꝙ primū habeat habitu,& actu, & fm habeat respectu tituli:& ex quo nō pōt ipsius corporalē possessi, habere,vt ꝓbatur in c.pastoralis.vij.q.j.vbi tex.ad hoc not. ¶ Sed prædictis non obst.quæ casui nostro minimè obstant,cōtrarium arbitror de iure procedere:puto enim illam ecclesiam Spirēsem simplr vacasse p absolut.& translationē prius factas, & ea fuisse d.do.Adolpho legitimè ꝓuisum,& p ꝙs d. translatū fore iuris remediis ꝛpellendū ad eccl'iam Spirensem liberè relaxandā per d.Adolphum gubernandam & disponendam,vt per verū ꝓtius ecclesiæ pastorem. Moueor primò in hanc sniam principaliꝛ per illam iuris reg.quicunq; vult ꝓsequens,vī velle antecedens, vt in c.cum M.de const.& l.illud.ff.de acq.hær.c ex parte. de ꝓsponi. c.prudentiam.c.præterea.de of.dele.& l.ad legatū. & l ad rē mobilem.ff.de proc. sed olim eps Spirensis instituit apud do. papa vt sibi prouideretur de Archipatu Treuerensi:ḡ vī voluisse & ꝛsensisse,vt añ oīa absolueret à vinculo quo eccl'iæ Spirensi tenebatur.nō.n.poterat de iure ēt verbo transferri ad aliā sedē, ni si prius absolueretur à priori.& ita etiā est de more Rom.cur.ab antiquo scruato:vt probatur in d.c.ij.de transepis.& ca.bonæ.2. de post.præl.lo.mona.in d.c.gñali.& Io.And.in d.reg.qd ob gratiam.in prin.q.2 ḡ fuerit suo ꝛsensu ab illa priori eccl'ia absolutus,& sic per ꝛs vacauerit.vij.q.j.sicut.el j.&can.in agb.§.eccea.cā & q.nō pōt per casum de facto superuenientē ipsam priorem eccl'iam retinere,ꝓsertim post prouisionē alteri factam: garenuntiantib.iura sua exprēsē vel tacitè non daē ad illa regredi: nec est locus pñiæ:vt in c.ḡ periculosum.7.q.1.& c.ex transmissa.de renūn & c.ex ore.de priuil.& actio semel extincta non reuiuiscit.de ꝛse.dist.4.quæris.& l.qui res.ff.de solu.Nec pōt d.translatus allegare,ꝙ huic actui ꝛsenserit sub tacita ꝺdē secundæ eccl'iæ adipiscendæ.tum† quia isti actus spirituales nō recipiunt conditionem,vt in cap.2.de electionib. libro sexto. & in regul.actus legitimi.de regul.iur.lib.6. & qui renuntiat beneficio,debet purè & omnino renuntiare,vt in c.ex parte.ij.iuncta gl.de of.dele.tum quia nullam ꝺditionem expressit,dū per se,seu per aliū instituit apud Martinū,vt de archiepatu sibi prouideret: ḡ nulla ꝺditio debet subintelligi.vt in c.vnic.in fi.32.q.8. Præterea ꝺditio mentę retenta releuat,vt in l.si repetendi.C.de condit.ob eau.Præterea nullum iuris refugium pōt d.translatus in hoc reperire,cū pallium archiepale obtinuerit,qd nō solet per eccl'iam Rom.tradi,nisi fortiter,& sæpè postulanti.vt in c.prisca. 100.di. no.in c.significasti.de ele.ergo cōsentit absolutioni de eo factæ quo ad eccl'iam Spirēsem,præsertim cū palliū postulauerit pro prouisionē factā de eccl'ia Spirēsi do.Adolpho:vñ p hūc actū ar chiepo cōuenientē,videt apertissimè cōsentisse nō solū absolutioni prius factæ,sed etiam prouisioni dñi Adolphi.argu.opti.in

d.c.ex ore,de his q̄ fi.à maio.par.c.& c.sollicitudinē.de ap.& l.vbi repugnatia.ff.de reg.iur.& c.cum M.de ꝓsti.vacauit ḡ d.Spirensis eccl'esiæ p illam trāslationē modo ꝑdicto facta pure & absolute. Et hanc partē apertè sensit Ioā.mona.si bene pōderet ī d.ca.gñali.& Ioan.and.post eum in d.reg.qd ob gratia,dum dicunt, ꝙ si papa trāsfert absentē ēt fauore pſonę,nō vacat primus episcopatus nisi à tēpore consensus prælati p translatū. In casu āt nro d.translatus pluries ꝓsensit:p3 ex ꝑdictis.Idem videt sensisse Aegid.cremon.in sua disp'u.vt refert Io.andr.ī d. reg. ꝙ ob gram. q plus dixit:vc3 ꝙ primus epat⁹ vacabat illico post trāslationē p papam facta,non expectato trāslati consensu:ga illi⁹ consensus dependet à papæ voluntate.facit.7.q.j.scias.& Io.and.videt ibi aperte approbare vacationē, saltē eo casu q̄ eps fuit postulatus p capitulū in archiepm.& ipse lz nō ꝓsenserit,tamen nō ꝺdixit.sed vo lūtati domini papæ se submisit.secuta.n.trāslatione p papā deabsente firmat Io.and.ꝙ illico vacauit epatus, ḡ nō fuerit facta oī no sine suo ꝓsēsu.multo ḡ magis debuit illico vacare epat⁹ Spir. in casu nro p illam transla.verbotenus factā cum d.eps Spirensis aptē illi ꝓsenserit à pncipio,& pallium petendo,& fortè instādo pro sua ꝓuisione.ergo per predicta apertissimè videt iste epat⁹ de cius ī fauorem domini Adolphi prouisi. ¶ Nec ob.si dicatur ꝙ dictus trāslatus remanet sine epūs cura:tum q̄a imputādum est sibi,quasi hoc ḡ fuerit.potuit em ab initio cogitare ꝙ istud impedimentum cuenire potuerat.arg.l.si quis domum.ff.locat. ꝑsertim cum à parte intrusi diceretur palam Rome ꝙ alius præ illum intrusum non esset potens ad possessiōem archiepiscopatus habendam:tum quia non oīno dicit sine epūs cura,qa qui actionem ad rem ꝓsequendā habet, ipsam rem habere videt.l.q̄ actionem.de re.iur.aget ergo iuris remedijs ad possessionē ipsam cisequendam.& relaxet epūs cura quem sine aliquo titulo possidet.vt ex prædictis clare cōstat.Item cum do.papa ex certa scie tie de epūs cura Spirensi tanq̄ vacanti ꝓuidisset dicto domino Adolpho,nō erat locus dispositioni.e.cū in cunctis.§.cum vero. præal.ꝑsuppōito sine veritatis ꝓiudicio,qd illud e.haberet locū in pluribus epūs cura patrib⁹.Videtur.n.papa non expectando ꝙ secūdi epūs cura habere tur prius possessio dispensare voluisse p.ḡ rum actum ḡ illius iuris dispositionem.l.idem Vlpian⁹.ff.de excu.tuto.& qd no.Bar.in l.quida ꝓsulebant.ff.de re iudi.& Inno. in.c.venicus.de filijs præsby.& Host.in c.diuersis fallacijs.de elec. coniu.& Bal.in repeti.l.Barbarius.de offi. prætor.in quibus iuris

5 bus communiter legitur,& no,† ꝙ princeps agendo actū scient ꝺl.vī circa illā dispēlare,ꝙstat aūt in casu nostro de certa scia papæ,qd pri⁹ p ipsę epm Spirēsem absoluit à vinculo ipsius eccl'ię: & de illa eccl'ia facto eius vacante prouidit do.Adolpho, vñ in facto ꝓprio nō pōt ꝑsertim in principe,nisi certa scia ꝑsumi.cle. vnic.de ꝓb.2 ibi no.facit ꝙ no.gl.in cle.j de iud.& in cle.pastoralis.§.ꝑterea.de of.del.& per Inn.in c.statutū.qd olim incipiebat, præsertim.de præscr.lib.vj.papa aūt potuit per illum absolutionis actū purā indicere eccl'iæ vacationē:per id qd gl.sing.not.in c.per principalē.9.q.iij. Vī autē voluisse ex quo post illū actum processit ad prouidendū de illa tanq̄ vacāti d. do.Adolpho.arg. l.Labeo.ff.de sup.leg.& c,dilecti.de ap.& 9.q.iij.estimant.sciebat. n.papa ꝙ de eccl'ia pure non vacante maximè episcopatu,nō de bet fieri alteri prouisio,cum immineret ibi adu teriū spiritualis. vij.q.j.sicut.xxj.q.ij.sicut in vna.& huic ꝛclusioni clare assistit Io. And.in c.ex ore.de his quæ fi.à ma.par.ca.ꝺsuper ver.ꝙ firmat.in vl.fol.2 dicit,ꝙ ibi fuit collata præpositura electi in epm,& ꝛfirmati ante ꝛsecrationē ex certa scia papæ,ideò valuit collatio nō obstante,ꝙ tps.qd consecrationi præfixū lapsum non esset quia vī ſuper illud dispensasiſc.arg.c.proposuit.de conce præb. qd est no.Ita dicendū in sim.præsuppōsito sine veritatis præiud.ꝙ primus epatus pure non vacasset ante adeptā possessionē secundi, tñ ex quo papa sciens ꝺprimo episcopatū prius ꝓuidet alteri,tenet prouisio,nec dēt ex facto superuenientē ipsius effectus impediri, cū iā matrimonium sit initiatum & ꝛfirmatum inter eccl'iam Spirensem,& d.Adolphum.de transl.episc.ij.in fi.& c.2 inter.de cle. ꝛsi. ¶ Vlt.pro d.Adolpho faciunt oēs iuris regulæ,certum est.n. ꝙ ex quo papa sciēr absoluit epm Spiren.à vinculo q̄ ipsi eccl'iæ erat adstrict⁹,fuit ipsa eccl'ia Spirens.soluta à lege ipsi⁹ epi⁹ quare meritò potuit cuicunq; nubere.vij.q.j.in apib.§.ecce.& ca.sicut. & de sec.nup.c.pe.& vl.ḡ prorsus sine tit.tenet nunc d. eccl'iam Spiren.occupatā.Et si diceremus ꝛrium,sequeret⁹ absurdum, ꝙ idē esset archiepūs & epūs diuersarū eccl'iarū, & sic lædereꝫ spūalē m̄ſi m.qd inter epm & eccl'iam ꝓhit,cuius signū defert annulū, vt no.in c.clerici.de vi.& ho.cle.& vij.q.j.sicut.& c.ij.de trāsl.epi. Nec obst.c.pastoral.ea.cā & q.in ꝛrium alleg.ibi.n.papa ex certa ꝛscia ꝺtulit epatū expulso à ꝓpria,sed nulli alij debitū, pōt.n. pa

6 pa ex certa scia,& cum causæ cognitione,vni duos epatus cō ferre,vt est tex.no.in c.relatio.pal.xj.q.i.Sed in casu nostro papa nō ꝺtulit isti translato de nouo in Spirensem eccl'iam,imo illū abſolvit p prius à iure illius eccl'iæ. Præterea ecclesia Spirensis fuit alteri collata.sed nō Adolpho,vnde cum alteri sit dispōsata,nō debet p ipsum trāslatum,vt scortum sine alīq̄ titulo detineri ꝺd.c.sicut cōmitt.n.adulterium spirituale,cum alterius ecclesiæ iustè detinet,sicut cū alterius ꝛiuge ꝓmittit adulteriū carnale.d. c.sicut in vna.2.q.ij.cum simili.Fūdata est ḡ evidentissimè exp missis domini Adolphi electi Spirensis intentio. ¶ Restat nunc vt ad ea q̄.§.i diuersum partē adduxi,rndeamus.ad q̄.si ꝓmissa diligēter ponderentur facillima erit resp'onio.Et primo dum dicit,ꝙ nō dicit qs plene translatus antea possessionē corporalē nanciscat. p d.c.si qs iam trāslatus respondeo ꝙ ꝓprie nō dicitur plene trāslatus cū vacatio Spirēsis eccl'esiæ fuit inducta p absolutionem prius à papa ipso epūscopo Spirensi cōsentiēte,facta. vt sādixi.præsertim cum post prouisionē domino Adolpho facta,instanter palliū archiepale petierit in pōtificalis officij plenitudine,cum archiepalis nominis appellatione ꝛcat.vt i.c.nisi de autho.& vsu pal.& c.qd sicut.de elec.& sic apertissimè approbauit trans'ationē de eo facta,& absolutiōē pcedētē, ac ꝓuisionē dni Adolphi inde secutā. Nō obst.secundū mortuum de c.si qs.9.dist. log.n. nō in epūscopo trāslato,seu ī nouiter ordinato,q̄ nō dēt absici à priori dignitate,si nō pōt possessionē epatus nāciſci.hoc enim iuris est,vt ꝓbat.in c.2i cunctis.§.cū verò. de elec.lz veritate fuerit sua prima dignitas alteri collata:vt dicit ibi gl.qd intelligo.qñ ꝑter consensum ipsius fuit alteri collata anteq̄ possessionē epūscopat⁹ haberet,ꝙ fuit extra c.cū in cunctis pall.secus.n.puto si suo culpa tulisset alteri collata qa tunc ꝑpter resistētia superuenientē.nō debet prima collatio legitimè facta retractari:p ad qd habet in c.post electionē.de cōcē.ꝓbē. iuncta gl.i.& dist.100.c.ex ore.facit reg.facti legitime.& reg.leiēti.& ꝛsentienti.de reg.iu.lib.6.Et diuersitatis ratio inter minora beneficia q̄ prius obtinebant,& epatum prius habitū est,qa minora beneficia nō vacāt p ꝓuisionē facta de episcopatu,nisi prius plenum ius cōsequatur,puta,seu electus vt puta ꝙ fuerit ꝛsecratus vel lapsum fuit tēpus de ꝛsecrandis episcopis,& possessionē corporalē epatus fuerit nactus,vt ꝓbat i d.§.2 vero, meritò si nō pōt habere possessionē epatus,nō dēt deiici à priori dignitate.vt in d.c.si q̄. cuius adhuc titulū obtinet:sed ī casu pro tempore translationē fuit inducta vacatio Spirensis ecclesię p absolutionē a papa facta,& p ipsum papā fuit alteri.domino Adolpho facta ꝓuisio:q̄ quidē vacatio nō desinit esse ꝑpter resistētia de facto cōtigentē circa sedē Treuerēsem.nec collatio seu ꝓuisio alteri facta debet retractari.seu cassari.cū hoc nullo iure cauetur. Præterea in minoribus bñficiis prius habitis, nō est necesse ꝙ pri⁹ interueniat absolutio,& per ꝛsequens vacatio.frustra.n.expectat⁹ corporalis possessionis adeptio,2 absolutio sit facta p prius. ante translationē ēt verbalē.& hoc vī in se clarissimū & omni rationi ꝓtaneum.Et vt clarius hoc liquēt,videamus vnū simile ī mātrimonio carnali:pone.n.ꝙ spousus de ꝑsenti matrimonio nō ꝛsumato facit ꝓfessionē ī manibus alicuius abbatis:& sic matrimoniū fuit solutum, p c.ex publico.de quer.2iu.demum monasterium resistit de facto illius receptioni: vnde nō vult illum monasterium recipere:dicemus ne ꝙ iste q̄ ꝓfessus ē monachus,possit per hanc resistentiā facti prior ꝛligem repetere:ꝑsertim si alteri post illius ꝓfessionē fuit nupta,certē nemo.ita supinus hoc diceret. fuit.n illa spōsa soluta à lege p ꝓfessionē istius.merito nō dāt primo matrimonium reintegrari sine ꝛsensu,ꝑsertim impedięte p fessione.ita dicēdū fm̄ imouio spiritualī.ar.c.ij.de trāl.episco & per hoc etiā est rnsum ad gl.c.relatio.quæ tñ intellecta,vt iacet, facit pro ꝛclusione prius facta:voluit enim q̄ eoipso ꝙ ꝑs consolat ad fm epatum, vacet primus. quod tñ pcedit intelligendo.vt s.Ad c.ij beneficia.pōt rnderi,ꝙ loquit⁹ q̄n quis iusta ignorātia ductus acceptauit bñficiū alteri debitū, cuius ꝛemplatiōe dimisit ꝓpriū.vñ ne sit oīno sine bñficio, & iusta, & ne ꝓbabilis ignorātia sibi nocear:emanauit ex maxima æquitate ꝛtra rigo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rē, vt ibi no. illius e. dispositio: vt possit ad primū, dimisso fine difficultate secundo, redire. Sed in casu nostro aliud est: quia ecclesia Treuerensis nō est alteri debita: sed ē ipsius trāslati: licet defacto possessionē corporalē habere nō possit, instet ergo vt illāba beat: vñ nō remanet fine titulo suo: imo illā ecclesiā habere vī, ex quo ad illā cōsequendā actionē. hētd. l. q actionē hēt. ff. de reg. iur. & qa vt dixi, potuit verisimiliter cogitare hoc euenire potuisse: iō nō debuit instare, nec prouisiōē alteri factā approbare, petendo pallium instāter: vt §. plenè d. est. & p hoc patet ad omnia ꝓria respōsio. Cōcludo ergo ex omnibus prædictis ecclesiā Spirēsem de iure relaxandā liberè, & absolutè dicto dño Adolpho de ea prouisō, & minimè tenendā p quondā epm Spirensem trāslatū, qq ecclesiæ Treuerēsis possessionem propter facti resistentiam minimè consequi possit.

¶ Consilium cij.

1 *Offerendi plures modi ponuntur.*
2 *Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum facta ecclesiæ valet.*
3 *Conuersus ecclesiæ si aliquis efficiatur post impositionem collectarum præsumitur hoc facere in fraudem.*
4 *Appellatione bonorum quando tractatur de translatione bonorum, & sic de magno præiudicio, non veniunt futura.*
5 *Priuilegia omnia tributa ecclesiis regulariter sunt proroganda ad hospitalia.*
6 *Fiscus occupans bona alicuius propter delictum, tenetur creditoribus pro rata bonorum, quæ ad illum peruenerunt.*

CIRCA PERSONARVM & bonorū oblationes quæ fiunt frequentius & frequenter fiunt excellētissimo & famoso hospitali S. Mariæ de Iascala, ciuitatis præclaræ Senēsis: circa tria cōtingit principaliter dubitare. † Nonnunq; enim qs offert bona sua hospitali sine se: qnq; vero offert se sine suis, qnq; se & sua, & in his præsertim versatur dubium an, & quando & ad quod obligatur ex debitis ante oblationem, vel postea ꝺctis p ipsos offerentes, seu oblatos. Et primò attingā iuxta ordinem primum membrum, cū quis videlicet offert bona sua sine se, & hoc membrū potest subdiuidi. Nam qnq; quis offert omnia bona sua præsentia, & futura. Quandoque bona sua præsentia tm. Quādoque bona sua simpliciter. Quādoq; certā partem bonorum. Primo casu cū fit oīum bonorū p̄sētiū & futurorū oblatio, dubitari ꝓbabili
2 ter pōt an talis donatio teneat. nā Bart. in l. fi. C. de pac. tēuit† talem donationem ecclesię, vel pio loco factā valere. Sed aliud tenet cū fit priuatæ ꝑsonę. Mouet principaliter, ga ecclesiæ seu pio loco qs donare pōt se & sua. c. in pśentia, de ꝓba. & auth. ingressi. & auth. si qua mulier. C. de sacro. ec. & 29. q. vl. si q. &c. ga ingredientibus. g fortius pōt bona sua sine se. Sed qñ fit priuatæ ꝑsonę nō tenet donō, ga saltē indirectē impedit libera testamēti factio cū sine bonis: nō posset saltē cū effectu testari. cū nemo ex tali testō vellet esse hæres: g talis donatio nō valet, cū & stipulatio nō valeret. l. stipulatio hoc mō cōcepta. ff. de ver obli. & hoc vltimum firmauit idem Bart. hēt I. l. ꝺdicta stipulatio hoc modo. & I. l. siqs i prin. ff. de leg. 3. & facit qd ipse not. i. l. Seius & Augerius. ff. ad leg. falc. hoc et vltimū firmauerunt lac. de are. Pe. & Cy. i d.
*l. fi. C. de pac. Bal. et ibi vī sequi dicēs hanc esse *verā opi. Expresse tñ isti ꝑter Bar. nō attīgunt qñ talis donatio fieret ecclesiæ seu pio loco, hanc tñ partem aliās ꝙsului, qñ talis donatio fieret priuato. vt patet. §. cōsi. 48. nu. 1. & 2. hoc volū. Sed circa donationē factā ecclesię vt pio loco, reperi dūm Franc. Zaba. cardi. Florenti. quōdā ꝓfecto doctorē excellentissimū, & ꝓceptorē meū i canonibus grauissimè sensisse cū Bar. vt talis donatio valeat. sed Ange. de pusio inquadā sua disputa. quæ inci. In refulgenti palatio. tenuit totū oppositū eius qđ tenuit Bar. dicens, q talis donatio facta priuato tenet. secus ñ fiat ecclesiæ, vel pio loco. mouet inter cætera: qa qñ fit priuato, non transit ex solo donationis titulo dominiū rerū donatarū. præsertim futurarū in priuato, sed requiritur traditio. vt l. traditionib. C. de pac. vnde donator retinet dominium rerū de ꝙbus testari poterit: licet hrs suus post ipsius mortē possit ꝙpelli ad bonorū traditiōē i executionē donationis iā factæ p defunctū. Itē qa glibet est rei suæ legitimus moderator & arbiter. l. in re mādata C. māda. & talis donationō reperit aliqubi interdicta. sed qñ fit ecclesiæ vel pio loco nō hēt firmitatē sm eū: quia penes donatorē nunq; consistet alicuius rei dominiū, cum ex solo titulo dūium acq̄rat ecclesiæ sine tradit one. l. fi. C. de sacrosan. eccle. no. in c. 2. de ꝙsue. & sic non habet iste falcultatem testandi cū nihil haberet in bonis, qd videt ꝙ bonos mores. l. stipulatio hoc modo, prealleg. Nec obst. sm cū motiuū Bar. quia aliud est dare se, & sua mōalterio, seu loco pio, aliud sua tm. nā primum approbat ab ecclesia quia trāsit de vita actiua in ꝙtemplatiuā. sed qa existens in seculo remāet ꝓrius sine bonis etiā prætēritis & futuris, vī quid indecēs & videtēr hęc sua vltima consideratio satis subtil s. Mihi autē placuit q̄ ad primū dictum Bar. quia licet nō impediat testari, plerūm cū hęre ditas sit nomē iuris, & possit esse sine reb. & aliqua vtilitate, vt l. hēditas appellatio. ff. de ver. tūgni. & l. hēditas. de peti. hæred. tamē defect? bonorū ipedit indirecte facultatē hēdis habendi: cū sciēs bona ad aliū ptinere, repudiabit de facili talē hēditatē. inst. ad le. falci. i prin. nec curādū q̄ iste donator nō pdit dūium rerū donatarum sine traditione: tū qa satis est, q hrs sciat se affectū ad tradendum, ad hoc, vt hēditatē repudiet: tum qa i vita posset donator statim ꝓpelli et p acquita ad traditionē si donatio teneret, ex q̄ donat in vitos. vnde talis donatio reperitur ꝺirecte ꝓhibita, per id quod legi. & no. ind. l. stipulatio hoc mō. sed respectu donationis factæ ecclesiæ vel pio loco, magis dubito. & pro opi. facit ęquitas, & ecclesiæ favor multa. n. in favorem religionis g iuris regulas receptas sunt. l. sunt plonæ. ff. de reli. & sump. fune. g rium facit tex. Aug. 17. q. 4. c. fi. vbi dī, q exhæredato filio vult ecclesiā hēdem facere, alium q̄rat q Augustinum: imo deo ꝓpitio neminem inueniet. si g ecclia nō dēberet recipere oīa bona alicuius exhæredato filio: ergo fortius cum qs vult recipsum appropriare in presenti, & in futurum, statu alr nō mutato. fauore trā ecclię sequerer Bar. pro q facit qd no. Bal. auth. ingressi. C. de sacro. ec. & apertissimè q talis donatio teneat, voluit idem Bal. in auth. si qua mulier. c. ti. vbi dicit hoc indubitatum in ecclia. all. I. iubemus nulli, post prin. C. eo. vbi tex. optimè facit. item ga voluntaria paupertas pp deum et statu seculari nō mutato nō est à iure reprobata: imo ab ipso Christo saluatore, & magistro nro mendata, & ꝙsulta, dum euangelio dixit. Si vis pfectus esse, vende oīa q habes, & sequere me. & alibi, Nisi qs renuntiauerit oīb. q possidet, nō pōt meus esse discipulus. hinc. n. in ecclia primitiua tpe apostolorum oēs querū ad fidem Christianā, quātūcunq; laici, vendebāt oīa: & propterea ponebāt ante pedes apostolorū. vt no. 12. q. 1. in c. dilectissimis. ca. cā, & q. q. cqd. n. donaf ecclię, dī deo consecrari, & ad diuinos vsus deputari. 12. q. 2. nulli licebat, & in c. manci. cum seq. de re. permu. cum simi. nō ergo debet talis donatio improbari, cum oīa sint dei. & de decim. ca. tua. & sic talia bona donata redeunt ad nām suā: secus cum donatio fit priuato, cum tunc possit notari pertinacia donationem recipētis. Ex his ꝙcludo talem donationem posse sustineri, cum fit hospitali. ar. l. oīa priuilegia. C. de epis & cler. raro tū hęc qō ꝙtingit hospitali: qa vt plurimum cum qs dat oīa bona sua hospitali plena, & futura, semper retinet sibi vsumfructum illorum bonorū, aut aliquid annuum pacisci sibi ab hospitali tradendum, quo casu sm oēs talis donatio valet, cum in bonis reseruatis hēat liberā testādi facultatē. vt no. *cotter per legistas in d. l. fi. C. de pac. Hoc ergo casu cum q̄rit an hospitale teneat creditorib isti? donatoris: Cōcludo sic, ꝙ aut q̄ritur debitis ꝺctis post talem donationem, & indubitanter dicendum hospitale nō teneri, cum bona sint translata in hospitale per prius: & non potuit iste donator per ꝺctum suum postea initum hospitali piudicare cum regularit ex ꝺctu alteri? qs queniri nō possit. l. n. C. nec vxor ꝓmari. dico tñ q ex quo donatio fit ita amplissimè, tenet hospitale alere illum donatarium inopem. vt plene no. per Cy i l. fi. C. d reuo. do. & per Canoni. i c. fi. de do nec hospitale æquarat hoc casu hī
3 di ꝓpter vniuersitatē bonorū, † cū fuerit fca trallatio per ꝺctī donatoris nō mutato. iuxta no. per Bal. i auth. ingressi. pāl. arg. l. fi mulier. §. ex affe. ff. de iure dotiū. aut q̄rit de debitis ante donationē ꝺctis: & tunc ꝙsiderādi sunt plures casus. Aut. n. erāt bona illa prius ꝙ debitis ꝺctis obligata expīsè vel tacitè, & trāseunt illa bona cum onere obligatiōis. c. ex lris. de pig. & c. pastoralis. de dec. & l. sicut. §. nō vī. ff. qb. mod. pig. vel hyp. solui. ꝑcedens. n. hypotheca et tacitè ꝺcta pferē nedum donatarijs se etiam alijs creditoribus habētibus personalem, vel hypothecam tacitam vel expīssam. vt no. Dy. in reg. q prior est tēpore. de reg. iur. lib. 6. & vī ꝓbari q et fisco pferat habens priorem tacitam, vt l. j. in ij. trāso. C. rem alie. geren. licet gl. contra sīscum dubitet. ff. qui potio. in pig. hab. l. tirius. in prin. §. negotiatori. 13 sm quosdā speciale sit i muliere circa dotem suā habente hypothecā. de quo dicendū, vt in l. assiduis. C. q po. i pig. hab. sed nō facit ad ꝓpositū nr̄um. Aut illi debitores hnt solum personalem obligationē: tunc hospitale nō tenet ex eo capite, q censeat hrs pp trāslationē bonorū vniuersalē: vt §. dixi. An aūt teneat reuocatoria, vt sic bona possint revocari, quasi alienata i fraudē creditorū, est distinguēdū, aut hospitale recepit bona illa ex cā nō lucrativa: puta ga aliqd dedit i recōpēsationē. vel ꝓmisit se daturū: & nō dēt fieri revocatio bonorū si hospitale nō fuit fraudis ꝑscij. l. q aūt. §. hoc edicto. i ti. d his q i frau. nec i dubio dēt ꝑsumi fraus. l. ꝙries. §. g dolo. ff. d ꝓb. Aut hospitale habuit illa bona ex cā merè lucrativa: & tūc tenet hospitale quatenus bona sufficiunt: dēt. n. fieri revocatio: qa ꝑsumitur in fraudē creditorum donatio fcā, ex q donator nō het tā bona ex quib possit tōtis creditorib. satisfacere. nec curaf hoc casū an hospitale fuerit i dolo, cū solū certet d lucro captādo: satis. n. est q donator fuerit i fraude: & ꝑsumit i fraude, ex q, vt dixi, si hꝫ tot bona q possit creditorib. satisfacere: & sic sciebat se ei soluēdo. l. si qs ꝙ haberet. ff. de his q i frau. & ibi expīsse no. hoc
4 Bar. & facit qd ipse no. in l. incola. ff. ad muni. vbi dicit, † q si qs post impositionem

post im positionē collectarū efficiē quersus ecclię. ꝑsumit hoc facere in fraudē, & hoc de ꝓmo membro ꝓncipali, cum, s. donauit qs oīa bona sua hosp. pśentia & futura, statu alr nō mutato. Posset tñ circa istud membrū dubitari. Quid si simplr donauit bona sua. vl certā partē bonorū, dico qd respectu creditorū dicendū est vt in ꝑced. zelusū est: qa nō pōt diuersitatis rō assignari, si iste donator nō ē solucdo, sed vbi ēet, dēret ꝓ ipse queniri g hosp. l3 creditores habuerit hypot. ēt expīssam, vt in auth. hoc si debitor. C. de pig. Sed dubitari posset an bonis simplr hosp. donatis trāseant tm bona pntia, & q: an bona ēt futura: & dico qd ex q iste donator remanet in statu suo, trāseunt simplr bona pśentia qua liacunq; sint, nō āt futura. ar. l. bonor. ff. de ver. sig. ꝙtum. l. si nian dauero. §. is cuius. ff. manda. & c. felicis. §. verum. de pœnis. libr. 6.
4 vbi p3, qd vbi tractatur de translatione bono. & sic d magno ꝓ iudicio, nunq; appel. bon. veniūt futura: seq° vbi tractaret de modico ꝓiudicio: vt pura obliga. pign. quo casu veniunt futura. ita loquit l. fi. ff. q res pig. obl. pof. & ꝓdicta procedunt ēt cum donatio fit eccliæ, vt sentit gl. & clarius Arch. 27. q. 1. c. vt lex ꝙnens tiæ, & Bal. & Bar. in auth. ingressi. C. de sacr. ec. facit ēt in ar. 17. q. 4. c. fi. si autē dixit, dono bona mea mob. & īmob. an veniant iura & actiōes, dicēdū vt plenè no. ꝓ Bar. in l. mouentiū, ff. de ver. sig. & melius in l. pe. de auth. tut. ¶ Venio nunc ad sm prin. membr. cum quis offert se hospitali, sine suis: qd fieri pōt cum hospitale nō habeat in suis fratrib. relig. strictè sumptā. pūt. n. fratres ipsius vti matrimonio ꝑstem prius cōtracto, & possidere: propterea ergo non sunt religiosi, nec dicuntur propriè habere regulā, ex quo nō profitentur illa tria substantialia cuiuscunque relig. de quib. in c. cum ad monasterium. in fi. de sta. monac. sed potius di cuntur habere quendā modum viuendi, vt dicit gl. no. in cle. j. d relig. do. & in cle. pe. de sen. exc. possunt ergo isti offerre se hospitali, & promittere obedientiā sicut clerici seculares, & tenere nihilominus bona sua, sicut cōuersus ecclesiæ secularis, iuxta no. per gl. & doct. in d. c. vt lex continentiæ. & per Bar. & Bal. in auth. ingressi. præal. & in illis bonis poterunt testari. quo casu pōt intelligi l. ginali. C. de sacr. eccl. & no. in d. c. vt lex continentiæ. & si q̄rat an hoc casu hospit. teneat ex debitis q istos fratres vel oblatos ꝺctis: dico q ex debitis aī oblationē ꝺctis indubiē nō tenet: tum quia bona ad hospitale nō peruenerunt: tum quia eccl̄ia ñ dēt teneri ex ꝺctib. aliorum: præsertim q ꝺxerunt aī oblationē tenentē aūtē ipsi oblati satisfacere, & pūt efficaciter cōueniri, ex q̄ retinēt bona, iuxta no. p Io. an. & In. i. c. vnic. d ob. ad rō. & p doc. in auth. cā q̄ sit ꝙmon. C. de epi. & cle. nā & monasteriū hoc casu non tenerēt de antea ꝺctis per monachū, ex quo non hēt ipsius bona, vt not. in iuri. præal. fortius nec hospitale, g ipsi oblati vel fratres nō possint dici strictē religiosi, vt §. dixi. ¶ An aūt teneat hospitale de debitis post oblationē ꝺctis, dico q sic, si habuit mādatum super illis ꝺhendis ab hospitali, al's secus quatenus illa ei sunt quērsa in vtilitatem hospitalis: vt legitur & no. in c. qd quibusdā. de fideiuss. & videndū de materia p Inn. in c. 2. olim. n. d pri ui. & facit qd no. Bar. in l. si cōis seruus. ff. de stip. ser. Si aūt hospitale pśequeret bona oblati ex testamento suo, tunc teneret tq hæres, dico tñ q non tenebit creditorib. vltra vires hæred. etiam si inuentarium ecclia n. non tenetur vltra vires hæred. sicut nec fiscus, vt no. Bal. in l. fi. C. de iur. delī. & Bart. in l. i. C. de sacrosanc. eccl. licet gl. tacitè sentiat ꝙtum in c. i. de testa. Sed primum cōmunius & verius. Bona. n. intelliguntur delata eccliæ in ꝙtum non sunt onerosa, ne indirectę alienentur bona eccliæ, vt in auth. sicut. C. de sacrosanc. ec. Et idem dicendum in hospitali: qa
5 regulariter † oīa priuilegia tributa eccleśiis sunt prōgata ad hospitalia. d. l. oīa priuilegia. & ibi p Bar. C. de epis. & cler. & facit qd no. Io. And. in c. ij. de in int. rest. li. vj. Si aūt in vita daret iste obla tus bona sua hospitali post oblationē vel partē bonorū. dicendū est vt §. dixi in j. memb. Et hæc hī de isto ij. memb. ¶ Nunc attingam iij. & vlt. membrū. cū. quis obtulit se & sua hospitali, & in hoc possunt duo ꝙsiderari. Primo circa efficaciā trāslationis bonorū. Sed ò circa onera creditorū. primo casu dicēdū, vt dixi i j. memb. cū. n. hospitale nō sit religiosum, offerendo quis se, & bona sua simplr, non veniunt futura seu præsentia tm. vt no. in d. c. vt lex ꝙtinentiæ. & per Bar. & per Bal. i d. auth. ingressi. nisi aliud hēret hospitalis ꝙsuet. vt no. dicūt Hug. & Arch. in d. c. vt lex. ꝺct ff. de ædil. edi. facit qd no. Bar. in l. nemo est q nesciat. ff. de duob. reis. ¶ Circa sm, an teneat hospitale hoc casuad onera debitorū, distinguo, q aut quærit de debitis, ꝺctis ante oblationē aut d tu peruenientib. Primo casu puto hospitale teneri quatenus bona sufficiūt, aut cedat illis bonis habitis: qa ꝙ in hospitale trāsierit vniuersitas bonorū statu pśonæ quod modo mutato dēt teneri tanq̄ vniuersalis successor, sicut i monasterio respū ingredientis no. Host. in c. vnic. d ob. ad rō. & gl. Bal. i aut. ingressi. C. de sacr. ec.
6 & facit qd not. in c. in pntia. de prob. facit l. ij. C. ad l. Iul. de vi pubbli. vbi patet, q fiscus occupans bona alicuius propter delictu, tenetur creditoribus ꝓ rata bonorum q̄ ad illum pueniunt. Si vero dedit solū partē bonorū, tunc dicendum vt dixi. §. in 1. mēbro. Aut q̄ritur de debitis post oblationem ꝺctis: & distinguēdū est, vt dixi §. in sēdo membro principali. Idē. n. est dicendū, sicut cum se sine ꝙis dedicasset: qa nō potuit ꝺhere i prætiditiū hospitalis sine mādato. d. c. qd quidam. de fideiuss. cum similib. Et p hoc clarissimè patet qd dicendum in oībus membris præmissis, & caūbus, qui possunt de facto contingere.

¶ Casus consilij sequentis.

FACTVM CONTINGENS in his consistit terminis. Syndicus quētus & capituli monasterij S. Mariæ ordinis seruorum, debitis solēnitatibus præmissis quandā possessionem eiusdem monasterij titulo locationis ꝙcessit Meo, & Bartoccio fratrib. carnalib. cū certis pactis & additionib. de quib. i instrumento dictæ locationis, & inter cætera fuit expresse actum & dictum, qd post vitā prædictorum amborum. l. Mei & Bartoccij dicta possessio pleno iure dēret redire ad prædictum quentum, vt prius erat libera & expedita, ꝓut in qbusdā alijs scripturis ꝙnet. & vī notarius se voluisse referre ad formā prātis sibi parum ante traditę quentum d. monasterij: in qua qdē ꝙcessione fuit dictum vt d. syndic° posset noīe quētus locare dictā possessionē Meo, & Bartoccio prædictis ad vitā dictorum Mei & Bartoccij, & nō vltra, & subijciunt ibidē hæc verba: vc3 cum pacto qd locatio faciēda nullo mō trāseat i hēdes dictorum Mei, & Bartoccij. sed solūmō ad vitā eorū, & cuiuslibet eorū, & nō alit, vel alio mō, p annua pēsione, & c. Cōtingit tractu tpis post dictā locationē factā & apleta qd dict° Meus, alter ex ꝺctibus diem suum clausit extremū. Reuocatur nunc indubium an dicta possessio, vel saltem medietas q contingebat dictum Meum debeat redire ad dictum monasterium: an vero debeat expectari etiam mors dicti Bartoccij.

Consilium ciij.

1 *Duobus fratribus si fuit feudum concessum, vno mortuo an pars sua accrescat alteri fratri. & nu. 3.*
2 *Testator si dixerit, si tales decesserint, volo quod omnia bona mea deueniāt in talem, non videtur substituius vocatus, nisi cum ambo instituti decesserint.*

VIDETVR PRIMO quod pro dimidia ꝙngēte dictū Meū dēat dicta possessio redire ad monasteriū: qa ꝺctib. nō hēt locū ius accrescendi: iō pars deficiēs debet redire ad dūm possessionis. vt legi & nota. maximè p Bar. in l. si mihi & Titio. ff. de verb. obl. & p Bal. i l. vnica. C. qñ nō petē. partes, & Spe. i ti. de emphy. §. nūc aliqua. ver. 89. & vī tex in d. l. si mihi & Titio, & i l. i pleruñ. §. qd
1 Serui s. ff. de acq. rer. domi. & in terminis vī casus ꝙcessione seu di in c. vnico. de fratribus de no. bene. inue. vbi dī, † si duob. fratribus fuit feudum concessum; vno mortuo, pars sua non accrescit alteri fratri, sed redit ad dominū: & rō, est, quia. i ꝺctib. nō habet locum ius accrescendi. plene no. per Bar. in d. l. vnica. ¶ Sed his non obstantibus ꝺrium ih casu nostro de iure videt procedere: videlicet quòd dictum monasterium nihil pōt de dicta possessione petere viuente dicto Bartoccio, præter pensionem conuentam. Moueor principaliter propter verba appolita in instrō concessionis: nō enim locatio fuit facta simpliciter Meo, & Bartoccio, q casu procederent superius i ꝺria parte allegata: sed fuit specificè adiectum quod post vitam amborum. s. Mei, & Bartoccij dicta possessio deberet redire ad conuentum dicti monasterii. vnde ponderanda sunt illa verba: post vitam amborū, &c. q clarè innuunt qd altero viuēte monasterium nihil petere possit, pro hoc l. fi. ff. in ius voca. vt eant. vbi dicit, q si qs i iudicio duos homines sistere ꝓmisit, si alterum exhibet. & alterū nō: ꝓmissio ni nō vī satisfactum. ad idem l. pe. C. de impu. & aliis. subsiti. vbi vī, q si qs duobus filijs impuberibus instituris adiecit, q si vter q; impubes decesserit, talis sit hæres, nō vocat. d. substitut° nisi post mortē vtriusq;, & multi casus ꝙsimiles pūt ad idem adduci, maxime qd legi. & nota. il. & si fuerit. si is q ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. & c. olim. de resci. Præterea non est à verbis ꝺhētiū recedendum, nisi constet de mente. l. semper in stipulationib. ff. de reg. iur. facit. l. labeo. ff. de supel. leg. & c. fi. de ver. sig. & c. in ci uitate. de vsu. cum similib. sed i ꝺcto ꝺctu fuit expresse d. vt post mortē amborum dicta possessio rediret ad monasteriū: ergo nō sufficit mors vnius: vt in iurib° præall. Et hanc q̄stionem quasi i terminis ꝓ ista parte dicit Spe. in loco prælegato, & ita dicit
2 multos doctores cōsultos rūdisse. Hāc ēt partem vī tenere Bar. in l. quidam testō. ff. de vulg. & pupi. vbi argu. illius l. dicit, † q si testator sic dixit, si tales decesserint volo q omnia bona deueniant in talem: non vī substitutus vocatus, nisi cum ambo instituti decesserint. hoc enim importat significatio verborum, l3 quandoque aliud seruetur ex præsumpta mente testatoris: q ca su procedit l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad trebel. vt ibi no. In casu autem nostro non ꝙstat de contraria mente contrahentium, ergo standum proprię significationi verborū. l. non aliter. de le. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Preterea qd hoc fuerit ēt de mente ꝫhentium, vt viuēte illorū altero nihil possit de dicta possessione ꝙuentus petere. expresse ꝓ batur ꝓ illa verba syndicatus, in eo qd dederunt ptātem locādi illis: ita qd locatio nō trāseat ad eorum hrdes: sed solūmodo ad vitam eorum, & cuiuslibet eorum: pōderanda. n. sunt diligēter hæc vltima verba, & cuiuslibet eorum. apertē. n. innuūt, qd dicta locatio durat nedum ad vitā amborū, sed cuiuslibet eorū: & exꝰ verba clara sunt, nōesse opus interpretatione. vt in l. ille aut ille. ff. de leg. 3. nec ad ista verba fieri pōt aliqua cauillatio, nisi manifeste friuola. Et satis pro hoc qd in simili notat Bal. in d. l. vnica. C.
3 qnnō pe. par. vbi dicit, † q si ꝫcessa fuit res in emphyteusim duobus fratrib. isolidum: videtur hęc verba importare, qd postmortē vnius non dēt possessio, vel ipsius pars redire ad dām proprietatis: sed dēt expectari mors vtriusque: ita quod hoc casu hēt locū potius ius decrescendi, q̄ accrescendi, vt ibi plenius pere umno. ¶ Concludo ergo ex oīb. ꝓdictis ꝙ viuente d Bartoccio non pōt conuentus d. monasterij petere dictā pēsionē: vel ipsius partem: sed debet esse contentus perceptione pensionis statutę.

Casus consilij sequentis.

FACTVM IN effectu in his terminis proponitur. Cōe montis S. Mariæ venit ad obedientiā ciuitatis Rachanati cū certis pactis ꝙb. inter cætera ꝓtinet. qd d. terra mōtis S. Mariæ, & eius curia, & fortia, & districtus ꝑtuō sit & esse intelligat de districtu, comitatu, & iurisdictione Rachanati certis modificationib. & pactis. & inter cęteras fuit actū quod dictum cōmune, & hoīes de mōte S. Mariæ hēant in d. terra, curia, & districtu merū & mixtum imperium & plenā iurisdictionem in vniuersis, & singulis q̄ nō sint in ꝓiudicium cōis Rachanati ꝑdicti, seu ꝫ formam capitulorum inter dictas terras habitorum, possintque leges & statuta condere illis modis, & dispositionib. de qb. eisdē placebit, dummō nō sint ꝫ honorē & statū d cōis Rachanati, aut ꝫ hmōi capitula &c. demum contingit quod d. commune terræ sanctæ Mariæ cōcessit potestatem cuidā notatio exercendi ī d. terra artem notariæ: dr quod non poterit hanc potestatem illi tradere, obstātib. qbusdā reformationibus ciuitatis Rachanati, qbus ꝓtinetur quod nullus notarius audeat exercere artem notariæ in comitatu, & districtu Rachanati: nisi prius talis notariꝰ sit approbatus & matriculatus ī vniuersitate notariorum d. ciuitatis Rachanati: plenius patebit ex infra dicendis.

Consilium ciiij.

1 *Vigore arbitrij generaliter aliquib. officialib. concessi, non videtur data potestas disponendi contra statuta, & ordinamenta ciuitatis iam facta.*
2 *Dominus habēs iurisdictionē potest nedum alias notario concedere, vt exerceat artem notariæ in territorio suo sed etiam de nouo ibidem creare notarium.*
3 *Vniuersitas alicuius terræ potest statuere aliquid contra ius publicum in prꝫiudicium ipsius terrę.*
4 *Priuilegium generaliter per principem concessum debet latissimè interpretari in prꝫiudicium ipsius concedentis.*

VIDETVR PRIMO quod non liceat dicto notario exercere in dicto castro S. Mariæ vigore dictæ potestatis artem notarię quia cum specialiter esset prohibitum ptātutum dictæ ciuitatis Rachanati, vt nullus notarius possit in suo comitatu, & districtu exercere artē notariæ, nisi prius foret approbatus & matriculatꝰ in vniuersitate notariorū dictæ ciuitatis Rachanati, nō licuit d. communi sanctæ Mariæ vigore ptātis generaliter sibi concessæ aliquid disponere, seu ſtatuere cōtra ſtatuta specialia dictæ ciuitatis Rachanati. arg. l. bonorum. ff. de iure fisci. & eorum q̄ no. Bar. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordi. fa. & in prœmio. C. vbi di
1 cit, † quod vigore arbitrij generaliter aliquibus officialibus cōcessi, non vī data potestas disponendi ꝫ ſtatuta & ordinamenta ciuitatis iam facta pro hoc: quia non est verisimile quòd quis concessit in genere id, quod non fuisset in specie verisimiliter concessurus, vt in regula, in generali, de reg. iur. lib. 6. Præterea & secundò non licet inferiori disponere contra ius superioris, vt in cle. ne romani. de elec. & C. de vſur. l. eos. §. ne liceat. Sed homines dicti castri sunt ſubiecti, & de comitatu ciuitatis Rachanati: ergo non licuit eis illam potestatē tradere: aut circa hoc ſtatuere contra illas reformationes sui superioris. Tertiò hoc suadent exceptiones factæ in datione illius potestatis. Fuit enim hominibus illius terræ datum merum & mixtum imperium, & potestas legis condendæ, dummodo illam potestatem non exercerent in prœiudicium seu contra honorem & ſtatutum dictæ ciuitatis Rachanati sed ꝫcessio illius ptātis exercendi artem notariæ in dicta terra venit ꝫ honorem in ꝓiudicium dictæ ciuitatis: ergo nō licuit dictā ptātem tradere. Qd aūt sit in ꝓiudicium, & ꝫ honorem d. ciuitatis Rachanati patet ex eo, qa illæ reformationes non fuerunt ob aliam causam factæ, nisi qa notarij non approbati & matriculari ab vniuersitate ciuitatis ſępe faciebāt ī ſtrumēta falſa. & fictitia, ac fmulata & nonnunquam pp ipsorū notariorū ignorātiam corruebant instrumēta ꝫ volūtatē ꝫhentium: q oīa indubitāter videt tendere in ꝓiudiciū & ꝫ honorēdi ctę ciuitatis: cum talia illicita ꝓmittant in suo territorio, & comitatu. arg. in l. ꝫgruit. ff. de of. ꝓſi. & 43. dist. Si inimicus. Sed his non obſt. ꝫriam ſiam ꝓuto firmiter de iure veriorem. Moueor prin
2 cipaliꝫ, ga terra vel † dūs habens iurisdict. pōt nedum alī notario dare ptātem exercendi artē notariæ in suo territorio, sed ēt de nouo ibid. creare notarium. ¶ Sicut in loci consuet. hoc pōt. c. cum dilect. de fid. instr. ita fortius loci ſtatutū. ar. l. de qb. ff. de le.
* Et hanc partē tenuit Hoſt. & *cōit.* doc. ſequunt. in c. cum. P. tabel. de fid. instr. qcqd ibi ꝫrium dixerit Inn. Hanc pōt opin. tenuit Bar. in l. j. de of. ꝓconſul. in l. hæc aūt. de adop. ſentit Bar. in l. cunctos po. C. de sum. tri. vbi apertè hoc idē firmauit Bal. & Spe. in tit. de instr. edit. §. rellat. verū. sed qs pōt. prædicta mōtis S. Mariæ habuit ptātem ꝑdendi ſtatuta: item merum, & mixtum imperiū & iurisdict. proinde non ſolum pōt in d. terra dare ptātē alī notario: sed ēt de nouo notarios ibi creare. De iure ergo vigore dptātis sibi relictæ vel ꝫcessæ, potuit d. notario illam ptātem ꝫcedere: & per q̄s debent valere oīa instra confecta, & ꝓficienda per d. notarium. ¶ Solum aūt restat videre nunquid reformationes factæ perciuitatem Rachanati, seu reſeruationes vel exceptiones factæ in translatione dictæ ptātis, habeant obstaculum ꝓstare. Et ꝓfectò firmiſſimè credo qd non. primo. n. non obſt. formationes, qa ex quo ꝓnceps dat ptātem populo certæ terræ ꝫ dendi ſtatuta, vī dare ptātem faciendi in illa terra ētiam ꝫ legē generalem superioris: nisi vellet ſtatuere ꝫ bonos mores nāles: aut ꝫtra speciaꝫ principi reſeruata in signum ſupremę ptātis, vt no. ꝫcludit Bal. in l. oēs pop. ff. de iuſti. & iur. & in repet. ver. tertio iuxta ꝓdicta q̄ritur, & c. & ꝓbari vī in d. l. oēs pop. quinimo nō
3 ter dixit gl. in l. neque pignus. §. priuatorum. ff. de reg. iu. † q vniuersitas alicuius terræ pōt ſtatuere aliquid ꝫtra publicum i prę iudicium ipsius terræ, seu habitantium ibidem: ꝫ nō possint in ꝓ iudicium publicum generaliꝫ. sed in casu nostro prmiſio exercē di artē notariæ in d. terra, non est ꝫtra bonos mores nāles: imo ꝙuenit bonis morib. ex quo aſs sunt adepti officium notariæ legitimè. nam & iura ꝙuenerunt vſum, & exercitium notariorū, vt de fid. instr. per totum. & auth. de tabel. & de fid. instr. nec à iure requiritur q̄ debeat esse approbatus ab vniuersitate notariorū, vel aliter matriculatus, vt ſ. dixi, nec istud est de reſeruatis ciuitati Rachanati in signum ſupremę ptātis: ꝫ eum prohibuerit i ſuo comitatu, & districtu exercitium sine approbatione, & matricu latura: nō tñ reſeruauit sibi ptātem duntaxat faciendi ꝫtrarium, vī enim ꝓhibuisse quo ad ſubiectos suos generaliꝫ, qa ir non valuerunt ſtatuere, nec ſtatuerunt: nō autē extēndit ad loca, in qb. sunt ſtatuta legitimè edita in ꝫtrarium, sicut apparet ī lege principis generaliꝫ disponente: qua non obſtāte pōt terra habēs iurisdictionē à principe, vel præſcriptā, ſtatuere ꝫtrariū, vt in d. l. oēs populi, & qd ibi no. & in d. l. cunctos pop. C. de sum. tri. † † ſpertim hoc procedit in casu nō cumexercitium officij illius notarij nō tēdat in inuitum sed in voluntariam tñ: & ꝙcernit hoīes illius terræ tñ, vī ibidē voluntarie ꝙnentes. facit qd in ſiſi no. Bar. in l. 3. ff. ad l. iul. repe. Prærerea parum ꝑdesset potestas generaliꝫ de terræ tradita, si nō posset ſtatuere ꝫtra ꝓuita specialiꝫ p ciuitatē Rachanati: cum dictæ ciuitatis ſtatuta in oīb. casib. cōiter cōtin gentib. ꝓuideanē, vñ illa ptās esset fruſtratoria: quod nō est dicē dum. ar. l. j. in fi. ff. ad muni. & l. qd labeo. ad carbo. & l. ſi qñ. C. de inof. testa. iuncta gl. & c. j. de priuile. li. 6. cum ſimilib. Itē ptās fuit dictis hominib. tradita generaliꝫ, vt possent ſtatuere, & leges facere ſup oīb. q̄ eis placerēt, ergo nō intelligit d. casus exceptus vel cōſimilis: qa qui oīa dicit, nihil excludit. l. pretio. ff. de publi.
4 & in c. ſi romanorū. 19. di. & c. ſolitæ. de maio. & obe. † & prīuilegium gnaliꝫ p principem ꝙcessum, d ꝫ latiſſimè interpretari in prę iudicium ipsius ꝙcendentis. vt c. olim. de ver. ſig. vbi ꝑ Inn. in fi. ff. de cōſt. prin. vbi per Bar. & ꝫ eum dēt fieri interpretatio, q̄ potuit legē apertius dicere, vt in regula, ꝫtra eum. de reg. iur. lib. 6. Vltimo hoc ꝓbant expreſſè exceptiones factæ in translatione illius ptātis, q̄ ꝓfecto videnē facere pro ciuitate Rachanati. Nam ex quo gnaliter tribuit illi populo merum, & mixtum imperium, & iurisdictionem, ac ſpecifica potestatē cōdendi leges, & ſtatuta, & duo casus dūtaxat fuerūt excepti, vī firmaſſe, & trāſtuliſſe ptātē gnaliter in oīb. non exceptuatis. c. dūs. 32. q. 7. de coniu. le. & liſi vero. c. de viro. ff. ſo. matrimo. Videamus ergo nūc an iſte casus ꝓhendatur in illis casib. exceptis, & certè dico q̄ non. Primus enim casus exceptus fuit, cum vellent exercere potestatem in ꝓ iudiciū dictæ ciuitatis Rachanati: ſed prmiſſio exercicij illius officij in terra eorū dūtaxat, nō venit in ꝓiudiciū ciuitatis Rachanati. imo nullū ꝓiudicium ex hoc pōt ꝓtendere: cū de iure, vt ꝓdi xi, possint ī eorū iurisdict. & terra de nouo creare notarios: nec notarij exercēt ſuum officiū ꝫtra aliquos inuitos: op ꝫ qđ ab eis rogenē. vt no. in c. j. de ſid. inſtr. ꝑ In. & præiudicium ſapit diminu tio patrimonij q̄ nullo modo ꝙtingit i casu nō. alias ſequeretur, quod nullus citra principem posset creare tabellionē in ſua iuris dictione

dictione, cū nō liceat ſubiectis ſtatuere ī ꝓiudiciū principis. c. venientes. de iureiur. cuius ꝫrium est verum, vt ſ. ꝓbatū est. Sed hus casus exceptus fuit cū vellent facere ſtatutū ꝫ honorē & ſtatū dictę ciuitatis Rachanati. sed qs mētis ꝙpos dicet illā ꝓmiſſionē excreendi ibidē offīn notariæ tēdere ꝫ honorē & ſtatū principis? ꝑstim cū de iure nō sit necessaria alia licētia: & ciuitas Rachanati illas reformationes fecerit principaliter ad ꝙmodū ſubiectorū tm̄. ſi iſti de terra montis B. Mariæ habentes potestatē cō dendi legem, volunt in eorum ꝓiudicium aliter ꝓuidere, mos ē eis gerēdus, cum possint in corū præiudiciū, vt ꝑdixi etiā ſtatuere in præiudiciū iuris publici, qd plus est, vt no. in d. § priuatorū. facit l. circa. ff. de ꝓba. Præterea ſi iſtud tenderet ꝫ honorē, & ſtatū principis nō liceret inferiori creare notarios in sua iurisdōne, cui⁹ ꝫrium est verū vt ꝑdixi. Non obſtāt ꝫria ſ. pro oppoſita ſnīa formata: patet. n. ex prædictis ad omnia prę terquam ad primum rnſio. ad qd dico qd ꝓcedit qñ in eadem terra datur arbitriū re ſpectu certæ facultatis, tunc ꝫ ꝫ ſpāliter ibi prouiſa ſtatuere: ſ ꝫ nos loquimur cum datur gnāliter ptās & iurisdictio in vna terra: & fiunt ibi ſtatuta in ꝓiudicium illius terræ dūtaxat: non aūt ꝫ iura edita in aliis terris ꝙcedentis. Ex omnib. prædictis ꝙcludo quod ex præſeruatione seu concessione prædictæ potestatis licuit cōi dictæ terę dare illam potestatē notario exercendi artē notariæ in illa terra: & per conſequens valent omnia inſtrumenta per illum notarium edita & conficienda: quinimo, vt prædixi, puto quod possit dicta communitas creare de nouo notarios quo ad exercendum officium notariæ in dicta terra abſque eo quod tales notarij aliter approbentur vel matriculentur in vniuersitate notariorum dictæ ciuitatis Rachanati.

¶ Casus consilij sequentis.

CASVS IN Facto sic proponitur. Quidam nomine Migliore de pauluzo habens vxorem legitimam, & duas filias superstites ac duos nepotes ex filia præmortua: in ægritudine corporis cōſtitutus asserens se nolle intestatū decedere, incepit facere testamentum suum: & antequam aliquem hæredem instituerit, incepit facere quædam legata tam dictis nepotib. quàm filiab. & qui busdam aliis: & dum esset in disposītione legatorum etiam antequam illa perficeret, inuasit dictum testatorem magna debilitas: ita ꝙ ab illa coactus est desistere à factione & perfectione di ćti testamenti, & sic illo imperfecto decessit, demum decessitvna ex filiabus quæ bona sua omnia matri reliquit. Nunc quæritur an de iure teneant dicta legata præsertim nepotib. facta. & quali ter dicta hęreditas debeat diuidi.

¶ Consilium cv.

1 *Volunt as defuncti ex imperfecto testamento non valet nisi inter liberos.*
2 *Legatum libertatis debetur ex testamento imperfecto.*
3 *Testator si icipit, & exꝑssit ꝙ instituebat pauperes Christi, & nō perfecto testamēto supuenit phrenesis, vel mors, talis institutio nō valet ēt fauore liberorū.*

VIDETVR Primò dicta legata saltem facta inter filias & nepotes ex filia præmortua valere quia minus solennis voluntas ī ter filios habita, & tenet inter eos, de quo videtur tex. in l. hac ꝙ
1 ſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de testa. vbi dicitur † quod ex imperfecto testamento non valet voluntas defuncti, nisi inter ſolos liberos. Si verò in huiusmodi voluntate sit liberis admiſta aliqua extranea persona, nō valet voluntas quo ad illam: sed illius portio liberis accrescit: ergo dicēdum quod legata aliis facta accrescunt dictis filiab. & nepotib. & in eos dictum testamentum im perfectum valere censendum sit: nam nomine liberorū veniūt non ſolum filij, sed etiam nepotes, & pronepotes, & alij descēdētes. l. liberorum. ff. de ver. ſig. habebunt ergo iſtæ filiæ & nepotes bona prælegata ab intestato, & reliqua bona de quib. non fuit di ſpoſitum diuident ītēr ſe. non. n. vtile per inutile vitiatur, vt in regula, vtile per inutile. de reg. iu. lib. 6. & videtur ad prædicta opti
2 & quod ibi no. Bar. vbi videtur probari. † quod legatum libertatis debeatur ex testamēto imperfecto: & videtur ibi ſentire Bar. idem in legato ad pias causas. & facit quod ipſe not. in l. fideicō. §. quoties. ff. de leg. 3. vbi ſentit, licet ſub dubio, tale testm̄ imperfectum. valere inter liberos. Sed his non obſtātib. arbitror de iure ſententiam contrariam veriorem. ſ. vt etiā inter liberos talis voluntas imperfecta non valeat. Et primò hoc probo per rationes & per iura. Secundò per authoritates virorum elegātiſſimorum: qui in iſta cōiter inclinarunt. Et videtur primo tex. expreſſus, præsertim iuncta gl. in l. is qui. ff. de testa. vbi dicitur q̄ ſi quis incepit facere testm̄, & nō perfecit, talis voluntas pro nihilo est. Ad idem tex. bonus in d. l. fideicommiſſa. §. quoties præallegato. & præsertim hoc tenendum in casu nostro, in quo nondum fuerat facta hr̄dum iſtitutio: ergo nō pōt dici testm̄, l ꝫ habueritvoluntatē testādi: vt p ꝫ ex casus positiōe. ad hoc iſt. de le. §. añ hr̄dis inſtituōnē. & melius ī §. in primis. Inſt. de fideic. hęre. vbi dr̄ testm̄ esse inutile in quo nemo hæres inſtituit̄. Nec obſtat dict⁹ §. ex ꝙ fecto, in ꝫrium allegatus: qa d ꝫ intelligi de imperfectione reſpectu ſoleñitatis non aūt reſpectu volūtatis: qa ēt tōne naturali ñ pōt qd ꝙſiſtere: ex quo nō apparet de absoluta & expedita voluntate diſponentis. arg. opti. inſ. ꝙēt⁹. C. de fide inſt. & alibi dicit ex ꝙ nihil actū eē videt, cū aliquid ſupereſt agēdū. l. pe. C. ad ſylla. facit. c. j. de suc. ab intesta. in verbo, pfecerint. Potuiſſet. n. testator in ꝓgreſſu testamenti illa legata limitare & tēperare, vel reuocare. Præterea videmus qꝙ ſi ex testamento adeaē hr̄ditas: legata ñ debenē: qa testator non egit aggrauaneveniētes ab intestato: ſd hr̄dē ſcriptū. l. ij. C. ſi omiſ. cā testā. vbi ſingulariter ꝓbat qd ēt liber tates legatę nō debenē hoc casu: forti⁹ ergo dicendū cum testator morte ꝓuent⁹ testm̄ ñ pfecit: ꝑstim cum nō ꝙuenerat ad hr̄ dis iſtitutionē: vt ꝙtingit in casu nro. Et hāc partē vt ſi valeāt le gata ēt iter liberos, tenuit apertiſſimè in terminis nr̄is Bal. post Guil. de cug. in fi. C. fam. hereiſ. Et idē firmauit in d. l. hac ꝙſultiſſima. §. ex imp fecto. C. de testa. mouēt principaliter qa: is qui non pfecit, morte ꝓuentus, non dicitur testatus. sed testari voluiſſe: & illas leges, q̄ videt innuere ꝫtrarium, intelligit vt ꝑ dixi, in perfectione reſpectu ſoleñitatis: qa nō fuit testatus corā ſeptē testibus: tunc. n. tenet testam⁹tum inter liberos, q̄ ērat ſucceſſuri ab ītestato, cum appareat de voluntate defūcti per duos testes. Hanc eādē opinionē firmauit Bar. in. d. l. fi. & in d. §. ex imperfecto. licet videaē vacillaſſe, & dubitaſſe in d. §. quoties. & d. l. in te ſtamento. Hanc ſententiā expreſſe fuit ſequutus dominus Petr.
3 de Ancha in c. ij. de testa. vbi plus dixit, † q̄ ſi testator incepit te ſtari, & expreſſit quod inſtituebat pauperes Christi, & non perfecto testamento ſuperuenit phrenesis, vel mors, quod talis institutio, & alia quæ expreſſis, nō valent etiam fauore liberorū, per ea quæ notantur in iuribus ſuperius allegatis. Item ꝫriumvidet ſentire do. Ant. de butr. in. c. j. de ſucceſ. ab inteſt. Non obſt. d. l. in testamento. ad illam enim reſponder Cald. in l. cum quis. C. de iuris & factī ignor. in verſic. tu ār sic diſtingue, in fine: vbi dicit q̄ ibi ponitur q̄dam equitas ſi ſcripta, seu iuriſcōſult⁹ ibi pſuadet, nō diſponit, vī alit⁹ put ipſe idem Bald. reſpōdet in l. iure. C. de testa. manumiſſis. vbi dicit cām illius legis ꝓcedere tōne magnę affectionis, quā h ꝫ testator ad illam aliumnam, vt colligitur ex verbis illius. vnde non est trahenda ad conſequentiam fm eum ꝓ hoc dicta l. ſi iure. vbi dicit, q̄ ſi iure testamentum non ſubſiſtit, non debentur ex eo etiam liberatę. Concludo ergo ex prædictis dicta legata minimè deberi inter liberos: ſed in bonis dicti testatoris ſuccedendum esse ab intestato. ¶ Quo ad ſecundum qualiter dicta hæreditas deferatur intestato: dico ꝙ mero iure cōi iſpecto, debent ſuccedere filiæ dicti testatoris vna cum nepotib. ex filia præmortua, qui ſuccedūt in locū eorū matris: & ca piunt tertiam portionem tantum ſicut cepiſſet eorum mater. Aliæ verò duę portiones veniunt ad filias, vt probatur in authē tica, ceſſante. C. de legi. hæredi. & inſti. de hæredita. quæ ab inteſt. deferunt. §. cum filius. Portio verò illius filię quę deceſſit inſtituta matre, peruenit ad ipſam matrem: potuit. n. illam iſtituere poſt poſitis ſorore & filijs ſororis prę mortuæ. l. fratris vel ſororis. C. de inoffi. testa. Matre autē mortua debet illa portio accreſcere ipſis hæredib. ſalua tamen legitima debita filiæ ſuperſtiti, & nepotib. ex filia. vt in c. raynutius. de testa. & ſi est mortua ab intestato, accreſcunt bonamatris filiæ pro vnica portione, & nepotib. ex filia pro alia. vt patet in iurib. ſuperius allegatis.

¶ Casus consilij sequentis.

CASVS ſuper quo consilium de iure postulatur in terminis ī traſcriptis proponitur: videlicet, eccliа S. Mariæ de marmoraria diœceſis Seneñsis fuit iam ſunt. 200 anni, & vltra conſtructa, & ꝙ ſecrata, vnà cum trib. altarib. vno vc ꝫ ī medio principaliori: duobus verò à laterib. pro ornamento d. eccleſiæ, vt populis ꝙuenientib. ad diuina, facilius possent miſſarum ſolennia celebrare, vt ſatis colligi pōt ex ſcriptura eccleſiæ, & dictorum altarium: & ex ſcriptura antiqua edita ſuper conſecratione dictorum altarium eorum tpe facta: nec aliqua dos fuit tempore cōſtitutionis d. altarib. ſpeciaꝫ aſſignata: qnimo ante 40. annos d. altaria nulla bona dotis nomine, aut alio titulo obtinebant: nec cenſebantur capellæ diſtinctę à corpore eccleſię Sed plebanus d. eccleſię pro tē pore exiſtens qñque per ſe, qñq; per alios in d. altarib. celebrās, populo cōſiqenti ad d. eccleſiam ſatisfaciebat: demum à xl. vel l. annis citra, quædam bona fuere d. altaribꝰ laterib. cōſiſtentib. per nonnullos parochianos d. eccleſiæ legata ſeu donata: & ꝓtē tu harum rerum d. parochiani arbitrātes ſe eſſe patronos, nonnullos clericos ad d. capellas ponebant, & conſtituebant cum ꝙ ſenſu plebani d. eccleſiæ: & talis conſtitutio duravit ferè per 30. annos. qb. clapſis d. parochiani exiſtimantes, vt ſupra, ſe fore patronos, inceperunt præſentare capellanos ad d. altaria dño epō Señ. à quo ſic ꝓſentari fere ꝑ 30. annos inſtitutionē ꝙſecuti ſunt. Nuperrimè aūt plebanus de nouo in d. eccl'ia canonicè inſtitutus dicit d. capellas vnà cum bonis eis legatis, & donatis ad ſe ꝓtinere, quēadmodū & alia bona, negando ꝓnatum aliquē d iure ꝓ parochianis ꝙpetere, d. vero parochiani ꝫrium aſſeuerāt. & ad eo

rum

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum intētionē fundandā sup dicto patronatu allegant donatio nem dictorum bonorū p eorum maiores factā: & q̄d specifice factā, vt populus d. eccl'æ p̄sentationē cappellanorū ad d. altaria obtineret. Quæritur nūc quid iuris, & consequenter dubitatur de quadam cappella parochiali posita ītra limites d. plebis q̄ ab olim erat de mēsa plebani d. eccl'ie demum diuisa extitit à d. plebe per quēdam episcopum Senēsem sine sui capellani p̄sensu, reseruato quinq; librarū ceræ censu annuatim persoluēdo dictæ eccl'esiæ: ac etiam patronatum dictæ capellę dictus episcopus q̄busdā laicis cōcessit: nulla tñ bona p dictos laicos illi capellæ q̄cessa fuerunt. Nunc dictus plebanus prætendit dictam diuisiōnem fore nullam: dicēs earum jus patronat' ipsis laicis minimè potuisse conceđi, & nomine eccl'esiæ suæ vēdicat dictā capellā tanq̄ mense suæ vnitā, seu membrum dictæ suę eccl'esiæ S. Mariç.

¶ Consilium cvj.

1 *Ius patronatus seu iº præsentandi pōt populo ex antiqua cōsuetudi: e cōpetere.*
2 *Constituens eccl'esiam efficitur patronus.*
3 *Institutio beneficiorum pertinet ad solum ep'scopum de iure communi.*
4 *Vnio vel diuisio eccl'esiarum non possunt fieri sine cōsensu capituli.*

PRIVS Iuxta ordinem tangam primum punctum: deinde fm. Et circa primum videtur d. plebanum iniusta petitione moueri: quoniam ius patronatus acquiritur non solum constructione & fundatione: sed etiam dotatione. 16.q.7.c. filiis ac nepotib. no. gl. in c. piæ mentis. eadem causa & quæst. 63. dist. in summa per Inn. in rub. de iurepatr. & per Io. an. in c. i. eo. ti. sed per d. parochianos fuit d. capellis dos collata: ergo acquisiuerunt ius patronatus. Præterea præsupposito quod titulus acquisitionis illius iuris patronatus non fuisset à principio omnino legitimus: dedit tamen causam d. parochianis præscribendi. † Nam ius patronatus seu ius p̄sentandi potest populo ex antiqua consuetudine competere & sic per populum præscribi: videtur prima fronte tex. in c. querelam. de elec. no. ibi Io. an. & plenius super regula quod alicui gratiosè. de re. iur. lib. 6. in mercu. Sed d. parochiani fuerunt quasi in possessione præsentandi ferè per 60. annos: ergo dictum ius præscripserunt: cum etiam ītra eccl'esiam sufficiat præscriptio 40. annorum. vt c. de quarta. de præscrip. & c. i. eo. tit. in 6. cum similib. Item tertiò ex quo non cōstat aliquos fuisse patronos dictarum capellarum: & populus tanto tempore exercuit præsentationis actum debemus p̄sumere parochianos fuisse constructores dictarum capellarum: cùm certum sit eccl'esiam non nasci: sed accidentaliter ædificari. ergo isti parochiani qui exercuerunt actum p̄sentationis debent præsumi patroni ex quo alij non sunt in possessione aliorum iurium cōpetentium patronis. Ad hoc c. j. de re. li. domi. & q̄ ibi not. Inn. & facit quod no. Io. an. super d. regula, q̄d alicui. in fine quæstionis. Præterea & quarto facit q̄d not. Io. an. in c. nobis. de iure pat. vbi concludit q̄d † ædificans eccl'esiam efficitur patronus, & habet per consequens p̄sentationem nō solum principalis rectoris ipsius eccl'esiæ: sed etiā capellanorum instituendorum in capellis. ¶ Sed his non obstantib. q̄ diligenter pōderata non obstant, contrarium puto de iure dicendum: vc3 q̄ d. parochiani ius pat. seu ius p̄sentandi minimè ex p̄dictis vēdicare possunt: & quod d. altaria cum bonis sibi donatis liberè ad dispositionem plebani d. eccl'esiæ ptinent. Moueor multiplici consideratione. & primò quia ex quo d. altaria non fuerunt constructa à d. parochianis, non possunt prætendere in illis ius patr. Nam ratione construction is vel fundationis nō, nec ratione dotis. Nam ex dotis assignatione consequitur quis ius pat. q̄n exercuit hunc actum tempore ædificationis. Sed ex quo capellæ sunt fundatę & consecratę, non potest de nouo acquiri ius patronatus nisi plura concurrant. Primò. n. requiritur q̄d bona fuerint ei collata non simplici titulo donationis: nam ex simplici titulo dicitur quis potius beneficiator q̄ patronus. vt no. Io. an. in ca. j. de iure pat. oportet ergo quod bona cōferantur in dotem. Item q̄d capellæ sint sine dote. & quod acquisitio iuris pat. fiat de consensu episcopi: q̄d cum capella sit consecrata nō potest hæc seruitus loco sacro imponi sine consensu episcopi: vt per Io. an. in d. ca. j. Inn. super rub. eiusdem tituli. quinimò gl. in d. c. piç mentis. 16. q. vii. nullo modo voluit fateri q̄d ex assignatione dotis posīq̄ eccl'esia est ædificata possit acquiri ius pat. Illa tamē gl. limitatur fm predicta: sed in casu nostro illa bona nō fuerunt collata in dotē. Item non interuenit episcopi consensus ī acquisitione illius iuris patron. ergo ex illa tali donatione bonorum etiam si fuisset facta titulo dotis, nō potuisset ius patr. acquiri. nec debet episcopi consensus præsumi, cum sit quędā solennitas extrinseca, q̄ nō præsumitur. sicut ī simili authoritas tutoris nō p̄sumit ītervenire in actu pupilli. l. q̄cunq; ff. de publiciana. no. gl. & Bar. in l. sciendum. ff. de ver. ob. no. In. in c. innotuit d. eo qui fur. or. re. bñ facit c. j. de re. eccle. nō alie. li. 6. vbi in alienatione epi nō p̄sumit p̄sensus capituli. fortius hoc casu ipsius epi p̄sensus p̄sumi nō dz. Præterea & secūdo dico q̄d ēt si illa altaria fuissent ædificata p parochianos d. eccl'esię, ex quo tñ nō fuerunt p. eos donata: nō fuit acquisitū ius patrona. Adhoc gl. singularis, in c. qcūq;. 16. q. 7. q̄ dicit, q̄d donās dotē modicā, nō efficit patronus: multo fortius nec ille qui nullā cōtulit. Quod. n. dī q̄ qs efficitur patronus ex ædstructione & fundatione, dēt intelligi qñ alij ædcurrūt cū eo dotādo. nā possunt tres effici patroni eiusdē bñficii: vt sivn' ædstruit, alius fundat, & tertius dotat. vt in gl. 63. dist. i sum. & d. c. piç mentis. secus vbi vn' sol' ædstruit sine dotis assignatione. Nec ob. si dicā, q̄d postea dotarūt: q̄a ex quo tñ ēps fluxit à tpe ædstructōis & nunq̄ p̄sentarūt, non vident ædstruxisse aio acquirendi patronatū, sed q̄d dicta altaria essent libera, & ornatū dictæ eccl'æ. Et ēterea ex quo dictę cappellæ ęteterunt p 100. ann. sine aliqua institutione capellanorū, fundatores illarū p̄diderūt oē ius, quod habebāt: & eccl'ia p̄scripsit illorū libertatē. facit c. significauit. & qd ibi no. de testi. sī p nō vsū p̄dī seruit' l. si sit ædstructa. ff. q̄ead mo. serui. amit. facit c. de quarta. & q̄d ī i no. p Inn. de p̄scrip. fuit ergo noua acquisitio patronę. p collationē illorum bonorum p̄ sumptā. Scdo principaliter q̄ dictos parochianos facit: q̄a negatū lum legitimum probāt, neq; canonica p̄scriptionē. nō primo titulus legitim' nō ,pbāt, vt pt; ex supradictis. nā nō ,pbant ædstruxisse, nec ꝑpetēti tpe, & cū ītia solēnitate dotasse. nec ēt probāt p̄scriptionē causatā: quinimo tenēdo opi. Arch. q̄ vī verissima. in c. hortamur. 71. dist. nō habet ī hoc casu locū p̄scriptio: tenuit n. post longam indaginē ius patrona. nō posse per laicū p̄scribi: l. 3 Io. An. conet ipsum reprobare ī dicta regula, q̄d alicui gratiosè. Sed mihi plus placet opi Archi. vt plene tetigi in quadā disputatione q̄ incipit Augerio. nā dēdo apertissimè ad c. querelā de elec. sup q̄ fundat opinio Io. An. p̄ria. Sed p̄supposito, sine veritatis p̄iudicio, q̄ opinio Io. An. sit verior, nihilomin' dico dictos parochianos debere succūbere. q̄a minimè ,pbare p̄t p̄scriptiōē cātā.

¶ Primò. q̄a cū ista p̄scriptio sit q̄ ius, q̄ regrī aut titul' legitimus aut p̄scriptio tāti tpis, de cuius initio nō extat memoria vt in c. si diligēti. de præscrip. clari' eo. tit. lib. 6. c. i. Sed in casu nostro nō ædcurrit p̄scriptio tāti tpis, cū de eius p̄rio nō cēt memoria, nec titulus legitimus sufficiēs ad p̄scribēdū. Nā titulus donatiōis fallegatæ est q̄ ius, qa vt s. nō sufficit sola bonorū, vel dotis collatio sine epi cōsensu. vī dicti parochiani erāt in iure: sed error iuris impedit p̄scriptionē. ita q̄d talis titul' nō est sufficiēs ad p̄scribēdū. vt in c. dudū, if. ēta gl. de decimis. & l. nūq. de vsuc. no. gl. i c. apostolicæ de dona. Præterea p̄supposito sine veritatis p̄iudicio, q̄ valuisset p̄scriptio p̄dicta nō tñ fuit tāti tpis, q̄ sufficiat ad p̄scriptionē cātā applēdā: nō. n. acquiritur quasi possessio iuris piendi, nisi subsequat institutio supioris. ad hoc q̄d no. Inn. & Ioā. An. in c. 2. de in integ. resti. & p eūdē Io. An. sup dictā glo. regulæ, q̄d alicui. in fine qōnis. sed in casu nō solū p 40. annos vltimos fuit subsecuta institutio epi. ergo nō fuit ,pleta p̄scriptio quadragenaria q̄ sola currit q̄ eccl'iā. vt in d. c. de quarta. & auth. quas actiones. C. de sa. san. ec. Nec obstat institutio seu p̄sensus plebani p̄stit' in priorib. 30. an. qa ad plebanū si spectabat īstitutio. Hīc est q̄d possea fuit habitus recursus ad ep'm loci. facit q̄d no. gl. i c. qq̄. de elē. libr. 6. & q̄d no. Io. An. in d. regula, q̄d alicui. vbi pater † q̄d ad ep'm solū ptinet de iure cōi institutio bñficiorum. vt est tex. in c. cū ex imūcto. in fi. de hær. Præterea & vltimo nō p̄t allegari p̄scriptio ēt si fuisset ptinuata per tpis sufficiēs: qa eccl'ia vacauit ptps 55. anno. Nā plebanus q erat tpe ædcurrentis p̄scriptionis nō habebat titulū legitimū: & sic erat intrusus, cū ēt priuat' ex ītima cā titulo eccl'esiastico: vñ verius dicebat fur & latro. c. dudū. 2. de elect. sed tpe vacationis eccl'iæ nō currit p̄scriptio. vt no. Inn. in c. olim. de resti. ,po. vbi singulariter dicit q̄ etiā eccl'ię inferiori vacanti nō currit p̄scriptio: qa nō est legitimus, & immediat' defensor q iura eccl'iæ possit tueri & repetere. Nā isti intrusi timentes repelli nō audēt bona inuasa repetere nec habēt dilectionē ad eccl'iā sed solū nitūr rapere. vñ paria sunt nullū habere rectorē vel intrusum hr̄e. vt in c. 2. de transla. episc. facit q̄d no. gl. in c. 1. de in integ. rest. lib. 6. & tex. cū gl. in c. sacerdotes. 16. q. 3. Et ex p̄dictis oīb. ,cludo dictos parochianos minimè posse sibi vēdicare ius patro. seu p̄sentādi ad dictas capellas, & q̄ dictę capellæ spectāt ad disp'onem plebani vna cū bonis collatis, nec potuerūt parochiani bona p eorū maiores donata repetere, qa donatio semel perfecta reuocari nō p̄t, vt l. fi. C. de reuo. dona. c. fi. de dona. ēt si bona collata fuissēt p̄extu cāæ min' ītimæ: qa cā minus ītia habet ,p nō adicta: & remanet donatio pura, vt ,pba tur. 10. q. ,c. 2. vbi tex. no. cū gl. facit q̄d legi. & no. in c. significarū. de p̄ben. Dico tñ q̄si pop's parochiæ erat in possessiōe p̄sentādi bonafidenō dēt remoueri ad p̄sentatiōē populi instituti. vt in c. querelā. p alleg. & c. p̄sultationib. de iure patr. sed popul' erat in malafide. vt no. Inn. in c. 2. de in integ. rest. c. ex līis. de rest. spol. & ca. cum ecclesię sutrina. de cā. pos. & proprie & d. c. p̄sultationib. Et prædicta patet ad ītia responsio. Et per hoc patet responsio ad 1. q. ¶ Nunc fm dubium ingrediens, scilicet an dicta diuisio q ep'm facta de iure subsistat: videtur primo q̄ sic. nam epis̄copus potest vnire ecclesias minores. capitul. sicut vnire. de excel. Præla. &

præla. & c. vacāte. de p̄bē. ergo & diuidere. c. sicut duo. 16. q. 1. & no. in d. c. sicut vnire. facit regula prima. de reg. iur. nā omnis res per quascūq; cās nascitur per easdē dissoluit, vt ibi. ¶ Sed his nō obstantib. ītium puto de iure procedere quo ad casum nostrū. Corruit. n. ipso iure ipsa diuisio ex multiplici cā. ¶ Primò qa fuit facta ex causa notorię iniusta. Asseruit. n. ēps in dicta diuisione il la facere propter tenuitatem reddituum illius ecclesię S. Mariç. Nā hæc cānō inducit facultatem diuidendi eccl'iam sibi annexā: sed potius de nouo sibi vniēdi. c. exposuisti. & c. vacā. de p̄bē. & no. in d. c. sicut vnire. & 10. qu. 3. vnio. Præterea quēadmodū sine cā legitima nō possūt iura eccl'iæ alienari. c. sine exceptione. 11. q. 2. & ca. de reb. eccl. nō alie. lib. 6. ita nec diuisio dictæ annexionis sine cā ītia fieri debuit. cum nulli dubiū sit dictā diuisiōē pertinere ad alienationē iuriū dictæ eccl'iæ S. Mariæ facit q̄d legi. & no. in c. 2 stitutis. de elēp. terea dicta diuisio corruit ex defectu solēnitatis. omisīç. Nō. n. fuit facta cū p̄sensu capi'li, nec tracta tu p̄cedēte: qñ quēadmodū vnio † nō p̄t fieri sine cōsensu capituli, nec valet ædstuetudo in p̄riū, vt est tex. iūcta glo. in clē. sivnā. de reb. ec. nō alie. ita fortius nec debet fieri sine dicta solēnitate diuisio. arg. in dicta regl'a prima. Et qa, vt dixi, p hāc diuisionē alię nāt iura illius eccle. S. Mariæ. vñ etiā tractatus præcederedebuit. vt in c. tua. de his q̄ fiunt à p̄la. & c. 1. de reb. eccl. nō alie. li. 6. Præterea in dicta diuisione fuit ius patrona. p̄essum quibusdā laicis, q̄ nec ædstruxerunt, nec fundauerūt, nec dictā capellā dotauerunt. ergo eis tale ius per eām non potuit p̄cedi: præsertim cum dicta capella esset iam ædstructa, & dotata tpe p̄cessionis dicti iuris patronatus: nec. n. potest ēps rei sacrę sine causa legitima hāc seruitutē imponere. vt no. gl. in d. c. piæ mentis. 16. q. 7. & Io. An. in c. j. de iureiu. & Inn. super rubr. eiusdem tit. facit q̄d legi. & no. in c. cum dilectus. de p̄sue. & c. 2. de iud. Ex quib. omnib. euidēter concluditur in hoc secūdo dubio, dictā diuisionē minimè de iure subsistere: nec concessionē dicti iuris patronatus valuisse: sed q̄d dicta capella pōt vendicari p plebanū dictæ eccl'esi. S. Mariç, tanq̄ ab antiquo vnita & annexa eccl'æ suę tāq̄ membrum ptinēs ad mensam dicti plebani. Et q̄q̄ de dicta vnione seu incorporatione pp tpis antiquitatem instīa nō existant: attamen sufficit q̄ dicta capella fuerit tenta per dictū plebanū noīe suę eccl'esię tāq̄ vnita & incorporata eccl'esiæ seu mensę per tātum tpis de cuius initio memoria nō existit. ad hoc tex. iuncta gl. in cl. 1. de excess. la. & disputando concludit Io. An. in regula, qui contra iura. lib. 6. in mercu. potest etiam attentari quod sine aliqua præscriptione seu vnione dicta capella pertineat ad plebanum: quia fuit ædificata intra limites paro chiæ suæ, & est vicinia dictæ plebi. vnde debet p̄sumi, constructa, & dotata ex bonis dictæ plebis: ex quo tanto tempore hoc iure fuit à dicta plebe possessa, cuius nō est memoria in contrarium: pro hoc gl. singularis, in c. eam te. de æta. & quali. & quod super eo no. Io. An. & facit quod præsumatur dotata & constructa ex bonis dictę plebis, quia non apparet alium fuisse fundatorem seu patronum: & omnia iura illius capellæ semper fuerunt possessa per plebanum dictæ eccl'esiæ. ad hoc quod no. Ioā. And. in regula, quod alicui. de reg. iur. lib. 6. in mercu. in fi. quæstionis. & facit quod no. in capi. i. de relig. domi.

¶ Consilium cvij.

1 *Donatione plures in eadem persona ad hoc vt valeant, requiritur quòd per diuersa tempora fiant.*
2 *Solemnitas insinuationis non fuit inducta in fauorem donationis: sed in odium recipientium clandestinas donationes.*
3 *Iuramentum vbicunque est turpiter receptum debet relaxari.*
4 *Absolutio debet fieri vbicunque quis iurat contra dispositionem legis communis vel statui.*
5 *Filia si ob metum & reuerentiam paternam renuntiat cum iuramento successioni potest petere absolutionem a iuramento.*
6 *Iuramentum præstitum super contractu solemniter inito, tollit beneficium restitutionis in obtinenda restitutione in integrum.*
7 *Dolus præsumitur in enormissima læsione.*
8 *Contractus iuratus quādo potest argui de dolo potest minor prius petere absolutionem, & postea petere restitutionem in integrum.*

QVATVOR Sunt in cā dñæ Baptistæ quondā Andreæ Ioannis, & nunc vxoris Franciſci dñi Cyni, ad ipsius plenam dilucidationem indaganda. Primum nunquid donatio per eam facta fratri carnali ex defectu insinuatiōis corruat quatenꝰ excedit summam quingentorum aureorum, non obstante q̄ in dictæ donationis instīo sit apposita illa clausula: q̄ tot sint donatiōes, quot sunt capita & sic liceat notario de ea rogato de vnoquoque capite conficere instīm donationis, ita q̄d nō excedat nec excede re possit summā 500. aureorū, &c. Item nō obstante instō præstito per d. dñam Baptistam ad dictæ donationis validitatem. ¶ Secundo p̄supposito quod saltem iusm eam obliget ad non ædcundo p̄supposito quod saltem iusm eam obliget ad non ædcuniendum: an possit per eam peti absolutio ab illo iuro. ¶ Tertiò an præstita absolutione possit dicta bona per eam donata vendi care tanquam sua nulla prius petita in integr. restitutio. ¶ Quartò p̄supposito q̄d insinuatio ex aliq̄ capite puta q̄suetudinis vī alteri' occasiōis n̄ fuerit necessaria saltē rōne lęsionis possit q̄ue nire petendo absolutionē à iuro, & postea ī integrū restitutionem aduerſ' donationē: cū tempore donatiōis fuerit minor & nunc exīstat j. tps restitutionis in integrū petēdę. ¶ Pōt addi & qntum dubium: q̄d dēt esse pmum ī ordine. nūq̄d d. dña Baptista possit à successione mīna, de cuius bonorū donatiōe agit, excludi virtute cuiusdā statuti Senē. positi sub rub. Q̄d mulier nupta non succedat extantibus masculis. in q̄ sic cauet, quatenus facta dad ,ppositum nfum, vc3, Mulier nupta dotata a patre, fre, seu patruo mri suæ ab intestato nō succedat, q̄diu eruntfilij masculi ex ea, &c. Mr ät dñæ Baptistæ decessit ēt masculo supstite, cui donationē d. dña Baptista fecit de illis bonis matris ipsā q̄q̄ modo ptingentibus. ¶ Venio ad primum: & videt q̄d d. donatio valuerit sine īsinuatione ex duplici capite. Primò pp̄ium cī am, vt tot intelligant donationes, quot sunt capita. & q̄d liceat notario de vnoquoq; facere instrumentum donationis p se. Nā hæc verba innuūt plures esse donationes, quarum nulla excedit summā quingentorū florenorū. arg. l. scire debemus. ff. de ver. obli. & hoc videt sentire Spec. in ti. de īstru. ed. §. porro. ver. donatio. præsertim cū res donatæ sint enumeratæ: & hoc casu firmauit idē Spe. donationem valere in dicto loco, & clari' in titu. de dona. §. j. versi. q̄ si aliqs. Sed in casu nostro possunt dici numeratæ: cùm fuerit data facultas notario ædificandi instrumētum de vno q̄q; capite. ita q̄d nulla donatio excedat summam quīgētorū aureo rū: ergo dicta donatio nō pōt infringi ex insinuationis defectu. ¶ Sed his nō obstātibus in p̄rium se habet veritas, per tex. apertū in l. sancimus. §. si qs ät per diuersa. C. de don. qui expressè inuitur † q̄d ad hoc vt valeant plures donatiōes in eadem persona factæ, requirit' q̄d per diuersa tempora fiant: secus autem si eodē tēpore, sicut ptigit in casu nro: nam tunc illa cēa videt apposita in fraudē legis, & ideo nil debet operari. Cū. n. fiunt plures donationes eodem tpe eidē personæ, nō min' persona donatoris pōt decipi, q̄ si cēt vnica donatio. vñ lex cēt imposita verbis, & non rebus, contra. c. q̄missa. de elec. li. 6. & l. ij. C. cōmunia de leg. & per illum §. si quis autem. præalleg. Bart. reprobauit dictum Spec. in l. modestinus. ff. de dona. & in §. si quis autē. & Io. and. in additio. Spec. in super dicto versi. donatio. & sentit Bald. in l. illud. C. de sacrosā. eccl. Cōcludo ergo quod ex capite illius clausulę nō supletur insinuationis defectus. Sed maius dubium est circa iuramentum nunq̄d scilicet ,pleat insinuationis defectum. Bal. in d. l. illud. firmauit q̄ non: dicēs q̄ ex tali donatione etiam iuro interposito nulla oritur obligatio etiam naturalis: mouetur quia inter cætera ad hoc vt iuramētum obliget, requiritur q̄ res super qua p̄statur non sit à iure prohibita. l. si qs inquilinos. §. fi. ff. de leg. j. sed talis donatio sine insinuatione est ,phibita. l. donatio siue. C. de dona. addunt ēt q̄a legi inducenti solennitatem nō p̄t renuntiari. ff. de leg. j. l. nemo pōt. † Item qa solēnitas insinuationis nō fuit inducta in fauorē donatorū, sed ī odium recipientium clādestinas donationes, & ne quis ,pdigal'r re sua vtatur. adducit etiam ād p̄dicta quod no. Cy. in l. j. C. de facr. ecc. & Bar. in l. si quis, p eo. ff. de fideiuſ. sed Io. an. intelligit latius hunc articulum tam respū renūtiationis huius, solennitatis, q̄ respectu fuſi, in add. Spe. in ti. de īnstr. edi. §. porro. præal. ver. itē nō videt, licet clarè non loquatur, inclinare in partē vt simplex renūtiatio nō valeat. l. 3 Guil. de cu. tenuerit ,prium, in d. l. illud. & recitat Io. and. in loco præal. sed iusm sic, si fuit non vi, nec dolo p̄stitū, nec metu, ad hoc addūt iura q̄ approbant iusm in multis casib. à iure ,phibitis præstitum. vt in c. cum ,tingat. de iureiu. & c. licet, eo. ti. li. 6. & c. quis. de pac. eo. lib. & auth. sacramenta puberum. C. si aduer. ven. cum sīpib. & iudicio meo īdē videtur sensisse Bar. in d. l. modestinus. in fi. iunctis no. per eum in l. si qs pro eo. ff. de fideiuſ. ad quā l. se remittit in d. l. modestinus. Et hāc opinio. tanq̄ tutiorem ego approbo: tñ qa in casu dubio debemus sp stare ,p iuramento, ne ex ,quentiōe qs incurrat periurium. ar. c. iuuenis. de spon. & q̄d ibi no. gl. in c. vñico. de scrut. & in ,cernentib. periculum animæ pars tutior tenēda est, vt no. Innurib. præal. & est tex. magis aptus in cle. exiui. dever. sig. Præterea certum est q̄hæc insinuatio non ,cernit principal'r ,modum publicum, sed priuatum ipsorum donatorum. li ,sequentiam ,cernat publicum: interest. n. reipublicæ nec ēt in ,sequentiam ,cernat publicum: interest. n. reipublicæ nec qs re sua malè vtatur. inst. de his qui sunt sui vl' alie. iur. §. sed hoc tpe. & in auth. vt iud. sine q̄q̄ suf. §. ædiuerauimus. g̃valet iuramentum in p̄rium siue sit prohibita principal'r ī fauorem donatoris, per c. cum ,tingat. præallegatū, siue sit prohibita. talis donatio in odiū recipiētiū clandestinas dōnes, p tex. ī c. significante. de pig. p quē tex. p̄sundit iudicio meo opi. Bal. natū pactum legis ,missoriæ re. pbat principal'r in odiū creditorum: & tñ iusm obligat iurante, vt leg. & no. in d. c. significante. & p illum tex. voluit Bar. in d. l. si qs ,p eo. in ver. tertiò ,phibet. dare regulam. q̄d ,phibet q̄d' in odiū creditoris, iusm præstitum in ædcu est seruandū: licet nō firmet ædcum fm cū. ita dicēdū in ,posito. dictū aūt Bal. in & l. si

quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

quis inq̃sinos. allegata per eum ꝓcedit qñ aliqd ꝓhibeꝫ in fauo
rẽ publicum principis r. vl̃ ga aliud esset ꝫ bonos mores, gb. casib.
etiã de iure cano. nõ t3 iurm, vt in c. si diligenti. de fo. ꝓp. in rl̃a. si
est obligatorium. de re. iu. li. 6. & hoc casu ꝑt intelligi. l. nõ dubiũ.
C. de legi. secus qñ in fauorẽ vel odiũ priuatum. vt in auth. sacra
puberum. & in l. j. C. si aduer. ven. ex quo. n. iurm, istud ꝑt seruari si
ne periculo aĩæ iurantis, seruandum est. c. si vero. & c. debitores.
de iureiu. Vñ concludo iurm obligasse d. do. Baptistam saltem ꝑ
sonal̃r ad non ꝙueniendum. ¶ Restat nunc examinare fm dubiũ,
An debeat audiri petens absolutionem a iuro. indubiẽ credo ꝙ
3 sic. † qa vbicunque iurm turpiter est receptum, d3 relaxari, vt le-
gi. & no. in ca. j. & in c. debitores. de iureiu. hoc ãt iurm fuit turpi
ter receptum ex multiplici capite. Primo ꝙ legem disponentem.
vt absq; insinuatione non fiat donatio excedens summam 500.
aureorum. l. si quis pro redemptione. & l. donatio. C. de dona. lrẽ
interuenit magna lesio & sic dolus saltem re ipsa. l. si gs cũ al̃r. ff.
de ver. ob. Item vl̃ dolus ſretuenisse ẽt ex ꝓpositio ex eo qd tres
ꝙsanguinei adhibiti ad pstãdum ꝓsensum iuxta formã statuti. Se
nensis iurarunt in ꝑsentia ipsius do. Baptistæ qd credebant illam
donationẽ cedere in vtilitatem ipsi⁹ do. Baptistę donatricis cũ sit
falsissimũ. qa donare nil aliud est quàm ꝑdere. l. filius fa. ff. de do.
& sic læsio erat patens in ꝙrium vt dt Io. an. in addi. Spe. ꝑal. loco.
vñ vl̃ dolo fuisse inducta ad aliã donationẽ: potuit. n. hoc crede-
re cũ esset minoris ꝙtis & videret ꝓsanguineos suos ĩ ꝑntia sui
patris hoc iurantes: & qd hoc casu ẽtvbi tanta nõ concurrerent
* debeat fieri absolutio à iuro, vl̃ qñ cõis doctorũ cõcl̃o: primo. n.
4 hoc tenuit ꝓsulendo Fede. de se. ꝑs. 264. vbi ꝙclusit † absolutionẽ
debere fieri vbicũq; gs iurauit ꝙ dispõnẽ legis cõis vl̃ statuti qa
ꝙhens vl̃ turpiter recepisse iurm ꝙhẽdo ꝙ dispõnem legis. vñ d3
potius puniri ꝙ aliqd ꝓmodum reportare. & dixit. qua. ꝙ. & in c. &
si necesse. de dote post di. rest. Itẽ vl̃ tenere Vince. & Io. an. ipsum
recitando in c. cum ꝓtingat de iureiu. vbi dixit mulierem in casu
illius cap. posse instare vt à iuro absoluatur, ꝙ fortius in casu. no-
stro d3 talis absolutio fieri. Hanc eandem opi. secutus est Ant. de
but. in d. c. cum ꝓtingat qñ ꝙcurrit enormis læsio qa tunc ꝑsumi
tur dolus. ar. l. oẽs. §. Luci⁹. ff. de his quæ in fraudem credi. Hic ãt
ꝓtingit enormissima læsio: qa donauit oĩa bona materna perto
nam suam ꝓtingentia. q̃ ascendebant ad valorẽ duorũ miliũ flo.
Idem vl̃ quasi in terminis nostris ꝑsuluisse in hac ciuitate Sena-
rum bonæ memoriæ do. Pet. de Anch. vt ipse refert in repetitio-
ne. c. canonum. d. qst. ꝓpterhim habito respectu: qa cum enormi
læsione ꝙcurrit legis ꝓhibitio, minor ętas, & sexus fragilitas, vt
in d. locis plenissimè ista cõcl̃o examinat̃ ĩ ãt. curo latius hic ꝓ-
* cedere: qa cõis opi. doct. in hac ꝙclusione iuridica ꝙcurrit. Nõ. n. dẽt
iramentum esse iniquitatis vinculum. vt in c. quanto. de iureiu.
& in c. 1. eo. tit. li. 6. esset ãt iniquitatis vinculum si detineret indis
ſolubiliter puellam enormissimè læsam, & deceptã, & dolo indu
ctã saltẽ re ipsa vinculatã. est. n. fraudib. obuiandum, & nõ ĩdulgẽ
dum. vt in c. sedes. & c. sup lris. de resc. Hunc articulum post lõgã
indaginẽ sic decidi. l. lectura mea sup. d. c. cum ꝓtingat. vbi plenis
simè patẽt motiua & rones hui⁹ passus ad idẽ qd no. Bal. l. pactũ.
5 C. de colla. vbi dicit † qsi filia ob metum & reuerentiã paternã re
nuntiauit cum iuro successioni, ꝑt petere absolutionem à iuro.
ar. ex no. in l. j. §. quæ onerãdæ. ff quarum re. ac si daf. l3 idem ꝓtin
git i casu nro, cum pater fuerit author huius donationis, vt tota
hẽditas materna remaneret filio masculo. vñ vt ꝙ ꝓp reuerentiã
paternã hoc fecerit, maximè precedente illo iuro ꝙsanguineorũ
ꝑntium de q̃ s. dixi. & hæc de scio principali dubio. ¶ Ad tertiũ
dubium. An obtenta absolutione ab illo iuro, posset d. do. Bapti
stavẽdicare illa bona tanq̃ sua nulla prius petita absolutione ꝙ ẽtũ.
Hunc ẽt articulũ plenè examinaui in d. c. cum ꝓtingat. in lectura:
& vt ibi dixit do. Ang. de perusio in quodã suo ꝙsilio qd incipit:
Do. Catharina. in hoc articulo sensit hanc distinctionem, ꝙ aut
iuramẽtum validat ꝙctum, & tunc ñ l3 absolutione obtentaveni
re ꝙ ꝙctum: qa iam validat⁹ fuit ex iuramenti interpositiõe: absо
lutio ãt, pdest fm eum hoc casu, vt ꝙueniens ñ incidatin pœnã:
aut nõ validat ꝙctum, sed solum obligat iurãtem ad ñ ꝙueniẽdũ:
& tunc facta absolutione illico remanet in priori statu. & sic sen
tit, qin casu nro nõ sit necesse petere restitutionem in integ. sed
statim obtenta absolutiõe à iuro potuerit bona suavendicare. nã
in casu nostro iurm non habet firmare ꝙctum: cum donatio vl̃-
tra summã qngẽtorum aureorum sit prohibita ĩ odium recipiẽ
tium clandestinas donationes, vt §. dixi in præcedenti articulo,
post Balan d. l. illud. C. de sacr. eccl. q̃ nõ firmat iuro per theoricã
Bar in l. si qs ꝙ eo. ff. de fideiuss. in versic. quarto probabiẽ ꝙctus
&c. Et idem sentit do. Ant. in c. cum ꝓtingat. præall. vbi idẽ firma
uit in lec. & videt hoc probari in c. sighincante. de pig. vbi pactũ
legis cõmissoriæ in pignoribus non validat iuro: sed papa solum
se fundat super iuramẽto ꝑsonali: cui satisfacto nõ curat ampli⁹
de pacto: quinimo Io cal. & Pau. in quodam ꝙsilio tenuerunt qd ĩ
differenti sublato iuramẽto rescindit ꝙctus. & illũ opi. sui secutus
in d. c. cum ꝓtingat. qñ ꝙctus nullo⁹ sine iuro: quia sublatõ iuri fo
mẽto remanet ꝙctus inefficax sine aliquo sustentaculo, sicut su
blato fundamento, tollitur ædificium. 1. q. 1. cum pastus. Et his
concluditur quod in casu præsertim nostro sublato iuro ꝓlegi
timam absolutionis, nõ est necesse petere restitutionẽ adueršus
dictã donatiõẽ quatenꝰ excedit summã quingẽtorũ florenorum auro
rũ: cũ talis donatio sit nulla sine iuro. vt in d. t. sancimus. & l. si qs
ꝓ redemptione. l3 fuerit facta fratri carnali vt. i. dra. C. de tit. &
& de ista insinuatione quær. sit fiẽda ꝑsone notæ ꝓlo. Ant. in ad-
di. Spec. in d. §. porro. & ꝓBal. in d. l. illud. & Bar. in l. nodestin⁹. ff.
de sol. ¶ Ad quartum dubiũ ꝑsupposito, sine veritatis ꝑiudicio,
qd dicta ꝑsinuatio ex alia capite nõ fuerit necessaria an falsa rõ
ne læsionis possit dicta dña Baptista ꝙuenire petẽdo pri⁹ absо
lutiõẽ à iuro, & post ea restitutionẽ aduersus ꝙctũ. Vr primo qd
* nõ, ꝓ tex. in l. j. C. si aduer. vendi. ꝓ quẽ tex. sitcut ibi cõiter doct. &
6 maximè Bar. & Bal. ꝙd iurm pluriũ fuit ꝙctu solenniter inito tol
lit bñficiũ ꝑioris in obtinẽda restitu. in integ. Sed ꝓfectò iudicio
meo ille tex. nõ decidit qõnem nostrã loquitur. n. ille iuro. mã
durãte vinculo iuramenti nõ ꝑt peti restitu. in integ. sine sit ꝙctus in-
tus cũ solenitate sine nõ, & pro hoc facit hodie auth. sacra puber-
rũ. C. si aduersꝰ vẽd. q̃ vl̃ hodie approbare opi. Mar. de quã fuit. vt
no. in d. l. j. & in d. auth. sacra. & vl̃ ꝓbari in c. cum ꝓtingat. de iureiu.
& hoc apertissime innuit tex. in d. l. cum dicit Imperator, nec; ꝑ-
diæ nec; ꝑiurij mq authorẽ futurũ ꝑsrare debuisti, &c. sublato
ãt iuro ꝓ ltimam absolutionẽ nõ ꝑt notari ꝑiuriũ in ꝙcedenda
seu petenda in integ. restitutione, imo iurm obseruãt si prius pe
tatur absolutio, vt in c. venerabilẽ de. ele. c. verum. de iureiuran.
cũ similib. Etideo notanter dixit Innoc. in c. 2. de iureiuran. cum
similibus ꝙ nulli ꝙ iurm proprium datur in integrũ restitutio.
sed absolutio tm̃ ꝙ iurm autem ab alio ꝓstitum bene datur in
integ. restitutio: puto si minor fuit Iesus defereudo alteri iurm
in iudicio. vt l. nã postea. §. 2. ff. de iureiur. vnde videndũ est ꝑin
quid possit hoc casu peti absolutio à iuro: & puto quod sic: qa
data læsione enormissima cum minori ætate, & sexus fragilita-
te, vl̃ legitima & iusta causa petendi absolutionẽ quia iurm nõ
dẽt esse iniquitatis vinculũ a quanto de iureiurando. Sed cui du
biũ est hoc esse iniquissimum. vt iurm obliget sine remedio ab
solutionis vnam puellam ad læsionem enormissimã tolerandã:
argu. c. vctũ. de iureiu. ꝓterea & fortius in enormissima lesio
ne ꝑsumit dolus. l. Lucius. l. oẽs ff. de his qi in fraud. cred. & l. credi
7 tor. § Lucius ff. mandati. quinimo in casu nostro intercessit aper
tus dolus: qa ꝙsanguinei iurarunt q̃ credebant istã donationem
cedere in vtilitatẽ ipsius dñæ Baptistæ, quib. verisimiliꝰ credere
debuit, arg. l. transactione. C. de transa. ergo iurm istud est remit-
tendũ p. c. cũ ꝓtingat. in fi. & quod ibi no. ſalle c. 2. de pac. li. 6. Et
hãc partẽ satis videt̃ sentire do. Ant. & Per. de Ancha. vt dixi in d.
c. cũ ꝓtingat. sublato autẽ iuro non video quid impediat dictã
dñam Baptistam petere restitutionem in integ. aduersus lesiõẽ
cũ ũt adhuc infra tẽpora in integr. restitutionis petende. l. fi. C.
de tempo. in integ. resti. & hanc iniam̃ tenuit apertè Bal ĩ d. l. ĩ
8 fi. si aduer. ven. vbi dicit, † qd cũ ꝙct⁹ iuratus ꝑt argui de dolo, ꝑ
minor prius petere absolutionẽ, & postea petere restitu. in integ.
qd est equissimũ & iuri ꝙsonũ facit optime l. si ex falsis. C. de trã
sa. vbi nõ obstante iuro subueniturdolum passo aduersus ꝙctũ:
fortius ergo hoc procedit, cũ dolus fuit adhibitꝰ ꝑ minorẽ. Nõ
moueat quẽq; qd donatio fuerit facta fratri carnali qa ista nõ est
sufficiẽs cã donãdi de bonis minoris. arg. in l. cũ plures. & q̃ ibi
no. ff. de admi. tuto. & ex iuro prius ꝓstito ꝓ ꝙsanguineos, ꝑter
qd d. dña Baptista nõ habebat voluntatẽ simplr donandi: maxi-
mè tantã q̃titatẽ. ¶ Restat nũc descẽdere ad quintũ, & vltimũ qd
erat prius examinandũ. Nã si excludat ꝓtextu statuti succes ssiõe
materna, frustra discutitur an donatio possit impugnari: & ꝓ-
cẽdo sine alia argumẽtatiõe ad partes breuitatis cã puto firmiter
d. do. Baptistã minimè fuisse exclusam à statuto ꝓdicto: qa statu-
tũ loq̃t de muliere nupta & dotata à patre, &c. Sed d. dña Baptis-
tæ mortis matris, quo fuit delata successio, nõ erat dotata, nec
maritata: ergo nõ habuit ĩ ea locũ dictũ statutũ cũ. n. statutũ sit
odiosũ tãq̃ excludẽs fœminas à successiõe materna, ꝙ l. maximi
vitiũ. C. de lib. ꝓte. dẽt stricte intelligi: ideo nõ dẽt extẽdi ad casũ
in q̃ nõ reperiẽ qualitas à statuto requisita. vt in c. statutũ. de ele.
lib. 6. nec debemus recedere à lege cõi, nisi quatenꝰ reperiẽ ĩ sta
tuto. l. ꝑcipimus. in fi. C. de app. Nec obst. si dicatur ꝙ tunc d. do.
Bapti. est dotata & maritata à patre: qa dico statutũ excludere
fœminam, qñ tpe successionis reperiẽ maritata & dotata à patre,
&c. nõ ãt sufficit ꝙpost hẽditatẽ delata fuerit maritata, & dotata,
nã qualitas appolita in aliqua oratione intelligiẽ ẽm tps verbi, ad
quod referẽ, iuxta theoricã Bar. in l. ex facto. ff. de vulg & pupil.
in d. l. præcipimus. C. de appel. & per gl. in c. statutum. in prin. sup
verbo, canonicis. in fi. de resci. lib. 6. Illa autem verba statuti. Mu
lier maritata, & dotata, &c. referuntur ad verbũ succedat. debet
ergo esse dotata tempore successionis: non autem postea, vnde
statutum

statutũ voluit excludere à successiõe illã cui erat puisum de ma
rito & dote nõ aũt cui nõdũ erat ꝓuisum, nec voluit priuare hẽ
ditate iã ꝙsita: sed repellere ab acquirẽda, & lõga est dria inter lu
crum non capere, & q̃sitũ perdere. vt l. si ꝙstus. §. si maritus. de
dona. inter vir. & vxo. quinimo in hoc casu quo statutũ est odio-
sum, appellatione maritatæ non venit filia desponsata tm̃ ꝑ ver
ba de futuro. vt no. doct. ĩ l. cũ nõ solũ. C. de bo. q̃ lib. ꝓ quã l. no.
ꝙsuluit do. Pe. de Ancha. vt ipse refert in repetitione d. c. canonũ.
si statuto cauet, ꝙ filia maritata nõ succedit patrivnà cũ fratrib.
nõ dẽt virtute statuti excludi filia desponsata: dẽnt. n. verba statu
ti multũ restringi quaten⁹ affert odiũ. vt no. in l. oẽs populi. ff. de
iustis. & iur. ꝓbat̃ ĩ capi. cũ dilect⁹. de ꝙsuc. & in l. 2. C. de nouatio.

¶ Consilium xviii.

1 *Differẽtia nulla est inter puberẽ & pupillũ doli capacẽ respectu obligat ois iura*
2 *Pupill⁹ doli capax efficaciter obligat si iurauit se operas ꝓstaturũ. (metalis.*
3 *Iudicis decretum de iure communi non requiritur ĩ pace per pupillum ſieda.*

ILLVD IN Effectu de iure quæritur, An pax facta per pupil-
lum doli tamen capacem iuro vallata cum tutoris authoritate,
& sine iudicis decreto valuerit, nõ obstãte statuto, quo cauetur
minorem non posse sine decreto iudicis ꝙhere. Et primo Christi
saluatoris præsidio inuocato, vr dicendum quod non: quia cum
pupillus obligetur ad pacem seruandam præsertim in casu no-
stro in quo fuit vtriusque pœna appolita, negari non põt quin
dicatur contraxisse. vt in l. omnẽ obligationem. ff. de iud. vbi di-
citur omnem obligationem pro contractu habendam: vbicun-
que quis obligetur, ꝙhi videat, & c. ergo ex defectu decreti dicta
pax non valuit, & præsertim hoc procedit si teneamus opi. illo-
rum qui dixerũt quod etiam cessante statuto non potest tutor
authorare super pace per pupillum fienda. vt no. in l. j. C. de in in
teg. resti. mino. vbi per Cy. & Bal. in l. pactum curatoris. C. de pac.
vbi per Bal. & Iac. de Arc. & per Spec. in ti. de homi. ver. illud. qua
si videat tutor ius pupilli liquidũ & clarũ sine cã remittere, ꝙ l.
præter. C. de transa. & l. pactũ curatoris. palle. ¶ Sed his nõ obsta
tib. ꝙrium puto in casu nostro ex duplici capite decidendũ. Pri-
mò rone iuramentiper pupillum præstiti, quod quidem iurm sa
cit cum maiorem, & supplet oẽm defectum decreti, seu alterius
solennitatis. vt legi. & nota. in auth. sacra puberũ. C. si aduer. vẽ.
& clarius in c. cũ ꝓtingat. de iureiur. & per Feder. cons. 262. Nec
obst. si dicatur. qd dict. authen. sacra. loquit in pubere: sed nos lo
quimur in pupillo quẽ iurm nõ adstringit. vt tenuit gl. in d. auth.
1 sacra. & clarius ibi Bal. & Cy. † qa dico qd respectu obligationis
iuralis nõ est dria inter puberem & pupillũ doli capacẽ: sicut. n.
vterq; obligatur ex periurio. vt in c. 1. de delict. pue. ita vterq; o-
bligatur ex iuro: sunt. n. ista correlatiua. Et qd pupill⁹ doli capax
obligetur ex iuro, allego gl no. & plenã in c. paruuli. 22. q. 5. & gl.
in cap. 1. de delict. pue. est etiam text. not. de iure ciui. in l. fin. § in
2 eũ. ff. de lib. cau. vbi habet, † qd pupill⁹ doli capax efficaciter obli
gat si iurauit se operas ꝑstaturũ, adeo qd ẽt fact⁹ pubes ꝑt ex illo
iuro ꝙueniri: vt ibi notabiliter ꝓbat̃ ẽt illũ tex. notãter ad hoc al
legauit gl. in d. c. paruuli. & per illũ tex. d. l. si. dixit ibi gl. volẽs sal
uare opi. suam in auth. sacra, q. din ꝙctu iurm pupilli non est obli
gatorium. ſ. p dicta aut. sacra. sed in aliis sic per d. l. si. sed hæc distin-
ctio non probatur: non. n. apparet ratio diuersitatis quo ad Deũ
cui acquiritur primaria obligatio iuramenti inter vnum ꝙctũ,
& alium, præsertim qa largo modo vbicunq; quis obligatur, vl̃
ẽhere. vt in d. l. omnem obligationem, quod autem etiam in ꝙ-
ctu iuramẽtum obliget pupillum doli capacẽ: ego allego text.
apertum iuncta gl. 2. in c. ex literis. 2. de spon. vbi iuramentum o-
bligat pupillum in contractu ſponsaliorum vbi agitur de maxi
ma obligatione. fortius, idem dicendum vbi agitur de pace ser-
uanda, quæ est appetenda, & persuadenda, & meritoria. vt 90. di.
* per totum, maximè in c. placuit. Præterea Host. Io. An. & cõiter ca-
nonistæ tenent in d. c. cum ꝓtingat. quod d. authẽ. habet locum
etiam in impubere doli capace. & ibidẽ ibi Bar. dicens hoc cõi-
ter teneri. vnde ꝑdicta debet tex. illius auth. ſuppleri, vt idẽ
sit in impubere doli capace, cũ nõ sit hoc nouum vt vnum ius p
aliud ſuppleatur. vt in c. cũ expediat. de elect. lib. 6. & l. vnic. C. de
inofficio. do. Supra autem induxi iura canonica & ciuilia quæ volũt
iuramentum istorum omnino debere saluari. Potest ex dicto ca-
pite dicta pax ſustẽtari etiam sine iuramenti consideratione: qa
cum præalle. statutum deuiet à regulis iuris cõis, quatenus req-
rit in omni ꝙctu minoris debere iudicis decretum interuenire,
ꝙ. l. interdum. §. qui tutelã. ff. de furt. cum similib. debet stricte in-
telligi. vt in c. cum dilectus. de cõsue. & l. 2. C. de noxa. Dẽt ergo ĩ
telligi de ꝙctu stricte sumpto: ꝙctus aũt propriè sumptus est qñ
vltro citroq; nascit obligatio. l. labeo. 2. ff. de verb. signi. sed in pa
ce fienda, seu facta non propriè nascitur hinc inde obligatio: sed
potius est qdã reconciliatio. vt no. Bal. in l. pactum curatoris, seu
quædam iniuriç remissio. vt in c. si illic. & c. si quis ꝑlatus. 23. q. 3.
& qã vtrobiq; no. ad idẽ qd no. gl. in c. adrianus. 63. di. hinc vide
mus qd iniuria abolet animo sine alia obligatione. vt insti. de in
iurijs. in fi. & C. de iniur. l. si nõ conuitij. Hinc est quod potestas ꝑt
ad pacem cõpellere partes. iuxta plenè no. per Bar. in l. congruit.
ff. de offi. ꝑsid. est etiam tex. iuncta gl. in d. c. placuit. 90. dist. non ĝ
fuit mens statuti requirere decretum iudicis ad id, ad quod po-
terat cõpelli sed solum voluit statutum ne pupillus se obligan-
do minueret patrimonium suum. Fateor tm̃ qd hoc casu non v3
pœnæ ꝓtipulatio: pax tm̃ remaneret firma: qa in ſeparabilib. vtile
non vitiatur ꝓ inutile. vt in rl̃a, vtile. de reg. iu. li. 6. cum gl. ſua, &
c. dilectus. j. de præb. vbi casus. Et hac ꝙsideratione indubitanter
dicendum est iuramentum valuisse per pupillum doli capacem
præstitum. per dictam l. fi. ff. de li. cã. & d. ca. ex lris. Et hæc ppinio
* cõior videtur, vt † de iure cõi nõ requiratur iudicis decretum in
3 pace per pupillum ſienda, ex quo non est dãnosa pupillo. vt no. ĩ
locis præal. & sentit Io. an. in add. Spe in §. j. in tit. de homi. in fi. &
Iac. de ar. & Bal. in l. j. C. de in inte. rest. mino. & in d. l. pactum cu
ratoris & apud me hoc est indubitatum. arg. in l. pactum curato-
ris & apud me hoc est indubitatum arg. in l. pater. ff. de leg. 3. cũ
similib. Concludo ergo ex omnib. præmissis dictam pacem vale-
le, & tenere, & minimè corruere ex decreti defectu.

¶ Consilium cix.

1 *Res potest vendicari ab eo qui missus est in possessionem causa custodiæ.*
2 *Missus ĩ possessionem ex primo decreto, an possit rei vendicatione conueniri.*
3 *Dolus non potest probari, cum confistat in animo.*
4 *Depositi apud te sæculum consignatum, & tu non restituis, vel restituis apertũ: propter dolum tuum præsumptum in non restituendo, vel aperiendo, si habitur iurame-to meo ſ. per rebus quæ ibi dicebantur esse.*

CIRCA factum supra narratum & consultum, fiunt tria de no
uo satis bona motiua contra partem Guil. ¶ Primùm ꝙ cùm Pe
trus conuentus non esset possessor, sed solum custos seu detẽtor
cum fuisset missus in possessionem ex primo decreto in actione
personali: quo casu non possidet, vt l. si cui. ff. vt in possessionem
leg. a. & l. si finita. §. si quis autem possessionem. ff. de dam. infe. no.
Spe. in tit. de primo & secundo decreto. §. iam de effectu ver. fed
vtrum missus. & sequenti, & no. i. e contingit, de dolo & cõtu.
ergo contra eum non competebat rei vendicatio. vt no. Inn. in c.
quoniam contra. de prob. ¶ Secundum motiuum quod ex au-
thoritate iudicis interponentis fecerat in decretum invendica
tionem illarum rerum iste Petrus excusatur à dolo licet vendide
rit post litem sibi motam super proprietate illarum, in quarum
possessionem fuerat missus authoritate alterius iudicis, ergo nõ
potuit aduersario deferri iramentum in litem. per no. in l. in a-
ctionib. ff. de l. litem iuran. cum similib. ¶ Tertium motiuum, qa
iuramentum in litem est deferendum post sententiam: & non an
te, iuxta no. per Bar. in d. l. in actionib. ff. de in litem iuran. In casu
autem prædicto fuit iuramentum delatum ante sententiam: er-
go nunc in ea causa appellationis est pronuntiandum bene ap-
pellatum, & male iudicatum. ¶ Et quanquam hæc motiua exqui
sita videantur: si tñ omnia in hoc negotio gesta ponderentur, ac
iura in hac materia loquentia minimè casui nostro obstant. Et
primo ad primum dico quod tex. in l. officium. in fi. ff. de rei ven.
aperte probat ꝙrium. dicit. n. limitando, vel corrigendo d. Pega-
sij præcedens, quod ab omnib. qui detinent, & habent restituen-
di facultatem, põtres vendicari & ipse Bar. iuris ciuilis illumina
tor hoc apertissimè voluit etiam in casu nostro. ita intelligendo
illam l. qd p3 ex suo summario. ſummat. n. p hæc verba qd hæc.
ſrei vendicatio detur ꝙ eum qui possidet, vel possessionem cau-
sa custodiæ, vel al̃r detinet. c. ꝙtingit. de dolo & ꝓtu. in fi. & cũ eo
1 * transit ibi Io. an. recitando, dicẽs † qd ab eo q est missus in possessio
nem causa custodiæ potest res vendicari. Fateor tamen qd In. in
casu nostro aliud sensisse videtur in d. c. quoniam ꝙ. Sed profecto
si bene ponderetur, aliud non sensit. Nã in terminis nostris In. te
tigit qõnem istam in §. quod sup. in verbo. possessionem. vbi taci-
2 te quærit, † An missus in possessionem ex primo decreto possit
rei vendicatione ꝙueniri: & refert ꝙrias opiniones. Nam quidam
tenuerunt qd possit: quia facultatem restituendi h3, per l. officiũ.
ff. de rei vendi. præal. sed ipse sentit ꝙrium motus hac ratione, qa
facultatem restituendi non h3: qa tm̃ custodit, & tanq̃ custos est
nonnunq̃ detentor: & ita etiam transit Spe. recitando In. in tit. de
primo & secundo decreto. §. iam in effectu. vers. sed nunquid mis
sus, in fine: sed diligenter est ponderanda ratio In. fuit. n. motus,
quia regulariter passus missionem in actione personali non ex-
pellitur de possessione etiam naturali, sed remanet in possessiõe,
& missus solum h3 custodiam, ne ille dilapidet, & vt tædio affe-
ctus pareat iudici. vt in d. l. is cui. & no. Spe. clarius in d. §. sed nun
quid missus. & sc. Sed tñ in casu nostro cessat hæc ratio: qa ille Pe
trus missus in possessionem habebat liberam detentationem qa
iudex ita decreuit pp absentiam rei ꝓtumacis merito cessat d. In.
vt in l. cum pater §. dulcissimis. ff. de leg. 2. Et ideo saluando & ꝙ
cordando has opiniones põt dici qd aut missus in possessionẽ ñ
h3 liberã detentationẽ, sed tm̃ custodiã & tũc procedit d. In. & Spe.
cessat. n. tũc rõ. d. offi. in fi. qa iste ñ hẽt facultatẽ rei restituẽdæ:

ideo

Universidad de Deusto
Biblioteca

ideo non pōt ab eo res vēdicari. Aut hēt liberā detētationem vt habebat ille Petr⁹ in casu nro: & tūc ꝙueniri pōt rei vēdicatiōe, quia pōt restituere qd ipse hēt, & idē dicēdū in aliis de tentatoribus, vt in depositariis & similibus. & ita ꝙcordando tenuit dominus Anto. de but. solēnis doctor, in c. examinata. de iud. & sēbit in d.c. ḡnia ꝛ. §. qd si sup. vt lit. nō ꝑte. Fatēdum ē tū qd ille q detinet nōie alieno, poterit si vult euitare iudicium nominādo dm̄ in iudicio, iuxta bñficium l.ij. C. vbi in rē act. & §. qd si sup rebus. ¶ Ex his clarissimè inferē ad decisionē secundi motiui, cū enim dictus Petrus possit ꝙueniri, segē q nō debeat pēdente lite alienare illas res: qd cum fecerit, pſumit ī dolo, & hæc pſumptio doli ꝓbat iure: ga ex quo mercatus est ꝫ legem pſumit in dolo. l. quemadmodū. C. de agri. & cēli. lib. i. & in regula, qui ꝫ iura de reg. iur. li. 6. no. Bar. in l. sed & si. §. scire. ff. de peti hrdi. nec excusat eū authoritas iudicis: ga iudicē circūuenit p oꝛceptiō nē malitiosē subricēdo litē super illis rebus pendere, meritō pręsumitur in dolo. argu. in c. cū dilecta. & qd ibi no. super literis de reser. & l. si qs obrepserit. ff. de fālis. & qd no. Car. in l. iustē possidet. ff. de acqui. possē. † dolus āt non pōt verē ꝓbari, cum ꝫsistat in animo: sed ꝓbat ex ꝓiecturis. vt in l. dolum. C. de dol. & in c. ij. de renun. lib. 6. Coniecturæ autem, hic sunt sufficiētes, & à iure approbatę, tum q vendidit contra legem, tū quia obreptit iudici, tū quia ī principio litis negauit illa bona se detinere: & tū postea authoritate iudicis circūuenta illa vendidit. ad hoc, l. peti. ff. de rei vēd. & in au. h. item possessor. C. qui poti. in pig. hēātur. ¶ Ad tertiū & vltimum respondeo q̄ iuramentum in litē quādoq; defertur pp cōtumaciā in nō parendo iudici: & tūc deferēs post-sniam iuxta l. qui restituere. ff. de rei vendi. Quādoque defertur in locū ꝓbationis: quia ꝓpter dolum aduersarii reddit ꝓbatio difficilis, & tūc cum succedat iuramentum loco probationis, defertur ante sententiā, & postea sequitur condemnatio. vt probatur in c. fi. q̄d me. cau. vbi rex. aperi⁹. & ideo dixit ibi Inn. & sequitur Bar. in d. l. in actionib. † q̄ si deposui, apud te facellū ſignatum, & tu non restituis, vel restituis apertum, quod propter dolum tuum præsumptum in non restituendo, vel aperiendo stabitur iuramento meo super rebus quæ ibi dicebātur esse. Ita in proposito propter dolosam alienationem istius fuit Guidoni reddita probatio dominij illarum rerum difficilis. merito potuit sibi deferri iuramentum in litem. vt in l. iij. ff. ad exhiben. & postea sequitur condemnatio. vt d.c. fi. quod me. causa

¶ Consilium cx.

1 *Verba, videbitur & placebit, sapiunt arbitrium boni viri.*
2 *Testator si dixerit, extremam voluntatem meam tuæ dispositioni committo, videtur decedere testatus. ad pias causas.*
3 *Episcopus non recipit quartam à locis exemptis.*
4 *Dispositum ab executore seu fideicommissario videtur dispositum à testatore.*

IN causa hospitalis sanctæ Catharinæ de Tuderto quoad validitatem donationis sibi factæ per Iacobum Abramutij de bonis quondam Iacobi Massanutij quatuor sunt Christi nōie inuocato examinanda. ¶ Primum an d. Iacobus Abramutij potuerit bona illius Iacobi Massanutij restōris tang sibi delata retinere: an vero tenebatur illa distribuere pro anima testatoris. ¶ Secdo præsupposito quod illa dispensare esset obligatus, an potuerit solus de illis bonis dispōnere, cum in testamento fuerint tres deputati, quorum duo vita functi sunt ante illorum bonorum dispensationem. ¶ Tertium posito qd solus potuerit, vtrum valuerit illa bona dare d. hospitali post annum à tempore quo debebat d. distributio fieri. ¶ Quartum si tenetur qd lapsus anni non fuerit impedimento, an saltem pp litigium seu ꝓcessum do. episcopi Tudertini dictæ donatiōis validitas ꝛpediatur. ¶ Quo ad primū dr dico qd illa bona nō fuerunt purè delata d. Iacobo & aliis collegis, de quib. in testō, sed fuerunt electi & deputati p testorem tāq vniuersales fideicōmissarij ad dispensandum illa bona ad pias cās. Hoc clarè ꝓbant verba testōris, quæ talia fuerunt, vc ꝫ: Reūduum āt hæreditatis & bonorum meorum d. ꝫditione adueniēte remisi, & relīq in ꝓscientia do Lucretiæ, & do. Petinæ & Iacobi Abramutij, qui de d. residuo disponant & faciant quicqd videbitur, & placebit: faciēs eos in ꝑdictis suos vniuersales fideicōmissarios, &c. Primo. n. ponderanda sunt illa verba: Relinqui in ꝓscientia, &c. Non. n. relinquit eis bona simplr, sed in ꝓscientia, quasi aggrauando illorum ꝓscientiam. ad hoc quod no. in c. statutum. §. adfessorem. iuncta gl. de resc̄ip. li. 6. iuncto eo qd no. gl. in cle. j. de iure ꝛpa. in verbo oneramus, Sēdo faciunt illa verba, Disponant & faciant vt eis videbit & placebit. Nā illa † verba videbit, & placebit sapiunt arbitrium boni viri. l. fideicōmissa. §. quanq. ff. de leg. iij. & l. Thais. §. fo rem. ff. de fideic. li. no. gl. in c. ij. de corpo. vit. in verbo visum. no. Bar. in exua. ad reprimēdū. & in alio. ff. de ali. & cib. leg. Preterea qd opus est alia ꝛterpretatione cū postea testor in fine verboꝝ exp̄sse dixerit, qd illos faciebat suos vniuersales fideicō. ꝓmisit ergo fidei illorū vt illa bona distribuerent arbitrio boni viri. & in dubio debet intelligi, ſad pias causas quia bonus vir sic debet arbitrari nisi ꝓrationes legitimas ostenderet ꝓria. Et pro hoc intellectu vr tex. fm cōem lecturam, in c. cum tibi de testa. vbi decidit, † qd si quis dixerit, extremā voluntatem meā ruæ dispositioni ꝛmitto, vr decedere testatus ad pias causas. fortius ergo hoc dicendum in casu nostro: in quo testator vsus est verbis clariorib. hoc ēt voluit Bar & Bal. in l. C. de sacrosā. eccle. vbi Bar. plus dixit, vc ꝫ quod si quid relinquit arbitrio alteri⁹ ſm pliciter, nec dicatur ad qd, ꝙ in dubio intelligit ad pias cās: p dictum c. cū tibi. secus fm eum si diceret ad voluntatē talis, nec exiret ad pias causas: ga tunc per illud verbū, ad voluntatē, vr relinquere in libera voluntate illius. vt in d. §. qd. Et hoc est indubitāter tenendū. Quare circa primū ꝙcludo dictū Iacobum in effectu fuisse deputatū tanq̄ ministrū, & dispensatorē illorū bonorū ad pias causas. Ad fm dubiū, an potuerit solus illa bona dispensare, seu dare hospitali, & credo qd sic: ga cū illi fuerint, vt dixi, ī effectu executores, & ministri dicti testi, aliis collegis mortuis, & sic nō valētib. adimplere volūtatē defuncti, potuit sol⁹ exeq. p c. 2. §. 1. de testa. lib. 6. vr de mēte Bar. in l. 1. §. si plures. ff. de exercito. in ver. vtī igitur liqueat mā in fi. facit qd ponit Fed. de senis in suis ꝙsiliis cōū 165. inducit. n. illud ſpāle, ne volūtas defuncti impediat, vt ibi dr. Et hoc de scdo dubio. ¶ Quo ad tertium an potuerit dr. Iacob. dicta bona dare hospitali post annū à tēpore existentis cōditionis appositæ in testō. Vr primo q nō. ga lr à iure detur annus ad exequendum voluntatē defuncti à tpe monitionis fiendæ p̄ hospitalē, vt in ca. nos qdē. de testa. & in auth. hoc amplius. C. de sūdicō. lib. ſn. ex q̄ ꝓstitutio ep̄i dicæcesani monet & statuit annum à die distributionis fiēdæ, certū est ep̄m potuisse hoc facere: ga ꝓt adiuuare canonem imponēdo pēnā & grauādo factum, vt no. gl. in cle, ne Romani. de elect. p Io. An. in c. fi. de ossi. archi. vr tex. in ca. 2. de consti. lib. 6. & in terminis nostris sentit Fede. de Senis in suis ꝙsiliis consi. 24. ¶ Sed his nō obstātib. puto de iure ꝓriū dicendū in casu nostro. Moueor principlr: ga vt prædixi, de iure cōi non est d. Iacob. priuatus ptāte adimplendi voluntatē defuncti per lapsum anni, nisi lapsus fuerit post monitionem sibi factam, vt s. dixi, quod non ꝛtingit hic. Nec obstat ꝓstitutio synodalis, illa. n. ꝓcedit quoad nudos executores testamētarios: sed d. Iacob. nō erat nud⁹ executor, sed nud⁹ minister. imo habebat ptātē eligēdi pauperes, vel loca pia. Fuit. n. hoc relictum suæ ꝙscientiæ, vt faceret, sicut sibi videret, & placeret. sed certum est qd qñ quis hēt electionem non currit illico annus, sed oportet qd prius constituat in mora p interpellationē: vt est tex. no. in l. cū quidam. ff. de leg. 2. & p illū tex. hoc expresse firmauit ibi Barto. in casu nostro dicēs per illū text. se in facto rīdisse, qd licet in ꝓstitutione ep̄ali caueatur, qd executores vltimarum voluntatum debeāt exequi infra annum, alias executio ad ep̄m trāsferat: tñ si testator reliquit mille ducatos pauperib. q̄s talis eligeret, q̄q̄ ille infra annum non eligerit. nō tū per hoc ptās fuit deuoluta ad ep̄m: ga certū est qd de iure cōi potestas non denoluitur ipso facto p lapsum anni ad ep̄m, vt patet ex ꝑdictis, nec ex forma ꝓstitutionis: qa ꝓstitutio dicit, ꝙ executores debeant exequi infra annū. Sed iste de quo q̄rit nō est executor, qd patet ex eo, ga inter eū q declarat, & eum q hēt executionē, est differentia: nā iudex dr ille qui declarat, & sententiat executor vero dr ille qui hēt nudū ministerium. l. executorē. C. de exec. rei iud. Ille autem qui habet electionē, nō dēt dici executor: ga nō habebat nudum ministerium in soluendo, qd transit ad ep̄m ex sua ꝓpria ne: sed ius eligendi causam pia: & in hoc nō ꝓt dici executor, sed elector. hoc voluit in effectu bellissimè Bar. in d. l. cū qdā. & legit Pet. de Anch. in d. c. nos quidē. de testa. fortius ergo hoc dicēdū in casu nostro, in quo di. Iacob. habebat maiorem potestatem q̄ ille in exemplo Bar. ga ille habebat eligere pauperes: iste verō poterat eligere, quālibet cāpiā, ad hoc qd no. Bar. in d. l. cū qdam. & qd no. in d. c. cū tibi. Fuerunt. n. illa bona relicta ꝙscientiæ sue, vt disponeret, & faceret q̄cquid sibi videret, & placeret, &c. debuit ergo pri⁹ regri & interpellari p ep̄m, vt de illis disponeret, & eo nolēte, vel differēte potuisset ep̄s disponere: qd hoc minime factū extitit: ergo potestas remāsit penes d. Iacobū lapsu anni nō obstante. Et hoc de tertio. ¶ Restat examinare quartū dubiū: an propter litigium pēdēs impediri debeat dicta donatio? & vr qd sic: quia bona illa erant effecta litigiosa propter conuentionem ep̄i sed bona litigiosa alienari nō possunt etiā in ecclesiam, vt in c. ecclesia, vt lit. pen. & in authen. litigiosa. C. de litigio. Sed in cōtrarium se habet veritas: quia inter episcopum & istum Iacobū non contendebatur de dominio illorum bonorum. Non. n. dicebat ep̄s illorum dominium pertinere ad se: sed de alio iure extrinseco contendebatur, videlicet de potestate illa bona dispensandi: quo casu nemo dicet illa bona effici litigiosa: vt legitur. & notatur in d. authen. litigiosa, & per Bar. in l. ite. C. eo. & per Inno. in c. cum M. de cōsti. præsertim cum hic nō interuenisset litis ꝛtestatio. imo nec citatio super conuentione fienda: quia ep̄s solum priuauit sine aliqua causæ cognitiōe d. Iacobum à dicta potestate dispensandi, seu illum denuntiat priuatū, & sibi mādauit vt de extero de illa se nō impediret, cui qdē ꝓcepto nō tenebat dictus Iacob. obedire tanq̄ iniusto notorie, & ꝑius, vt in regula, ea q̄ fiunt à iudice. de reg. iur. lib. 6. & per Inn. in c. ad aures. de tē po. ordi. & in c. inquisitioni de sen. exc. & per gl. 11. q. 3. in summa. cum similib. Et posset hic addi quintū dubium: an de dictis bonis debeat ep̄s habere quartam, & dico qd non: qa hospitale dr exemptum à iurisdictione ep̄i: † & à locis exēptis ep̄s nō recipit quartā, vt cōiter tenetur per doctores in c. officij. de testa. loquit Fed. de senis in ꝙsiliis suis consi. 96. & Bal. l. si quis ad declinandā. C. de epis. & cleri. facit quod legitur, & notat in cle. dudum. de sepul. iuncta gl. in verbo, quarta. Nec obst. si dicatur qd nō testator sed Iacob. ꝑdictus elegit dictū hospitale. Hoc. n. non obstat: † qa quod disponitur ab executore fideicommissario, videtur dispositum à testatore, tanquam à causa efficienti, & fideicommissario tanquam ab organo, & sic in terminis nostris firmat Bar. in l. vnum ex familia. ff. de leg. 2. per illū tex. qui optimè facit. & Bal. in l. si quis ad declinandam. C. de episcop. & cleri. facit tex. in cle. dudum. de sepul. in §. verum. iuncta gl in verbo, indirectè.

¶ Consilium xcj.

1 *Monialis dicitur nupta non propriè sed fictè.*
2 *Cognoscens monialem potest de adulterio accusari.*
3 *Pater quicquid offert monasterio tempore ingressus filiæ, debet computari ad instar dotis in legitimam ipsius filiæ.*
4 *Correctio iuvium non debet induci per similitudinem rationis.*
5 *Princeps quando intendit vt respectu dotis constitutio extendatur ad pendentia, semper de eis facit mentionem.*
6 *Possibilitas respectu dotis considerator ex trib.*

IN Causa Catharinæ monialis seu monasterij ex vna parte petētis, tria sunt examinanda. Primum, an dicta Catharina excludat à successione paterna vigore statuti municipalis dictantis, quod mulier nupta & dotata non succedat extātib. masculis, &c. ¶ Secundum, si ex isto capite non excludatur, an possit excludi vigore alterius statuti quod emanauit lite sup ista successione pēdente, quo ſter cætera dispōnit, vr ingressa monasteriū nō possit alicui quid petere in hrditate paterna, &c. extantib. filijs masculis, fem per saluo quod liceat ipsis parentib. relinquere prout eis videbit & placebit: cui quidē statuto fuit adiecta clausula, & hoc habeat locū in pſentib. ꝓteritis & futuris. ¶ Tertium, si dic Cathari. non obstat dictum statutum, queritur quanta portio in dicta hrdita te sibi debeatur. ¶ Circa primūvr dictam Catharinam excludi tā quam nuptā & dotatā, † ex quo cūm fuit monialis effecta dicitur Deo nupta, vt in c. q̄ Christo specialiter nubunt. 27. q. 1. hinc dixit gl. notabiliter in c. virginib. eadem causa, & q. † quod cognoscē monialem p̄t de adulterio accusari, ga spōsam alteri⁹ cognouit, itē dr dotata: qa in ingressu suo pater dedit monasterio flore nos centum: & vulgariter dicitur dari pro dote ipsius ingrediētis. Hinc dixit Bar. in l. §. si parens. ff. si qs à pa. fuc. manumiſ. & sequitur Bal. in l. qñ nouella. C. de inoffi. test. dicens † qd q̄cqd pater offert monasterio tpe ingressus, dēt ꝓputari ad instar dotis ī legitimam ipsius filiæ: ga succedit loco dotis. Sed his non obstātib. ꝓrium dico de iure procedere, qa monialis nō dr propriē nupta, sed fictè & similitudinariè, arg. in c. 32. q. 1. imo fingit mortua. 16. q. 1. placuit. certumq; est qd dispositum in casu vero, nō hērlocū in casu fictō: pſertim in statuto. vt est tex in l. 3. §. hęc āt verba. ff. de neg. gc. & qd legit & notat in c. in nostra. de iniur. firmat Bar in l. oēs populi. ff. de iusti. & iure. in repetitione. & in ver. sedò q̄ritur, vtrum postq̄ statutum. vbi firmat qd licet illa cla apponatur in statuto, & extendatur ad ꝓterita, &c. qd nunq̄ extenditur ad pendētia. nam iudicium deducta, p text dictæ auth. vt cum de app. cog. & allegat ēt gl. ibi positam, & præsertim dicit hoc ꝓcedere in statutis & reformatiōib. ciuitatū, quas canes curiarū, & deuoratores omniū ciuiū fieri faciunt ꝓ libito volūtatis. Et hāc opinionem etiam sequitur do. Ant. de but. in ſi. de ꝛſi. in fi. quinimo plus volunt bellissimè Bar. in l. fancimus. C. de sacro. ecc. in fi. dicit. n. q̄ statutum ciuitatis nullo mō extēdit ad pēdentia, ēt si de eis caueret in statuto. qa Imperator exp̄sse inhibet in d. auth. licet secus sit ī statuto Imperatoris, qñ expresse hoc dispōnit. Præterea hæc opinio est omō amplectēda, alterum in casu nostro, cū statutum illud sit valde odiosum & ꝑreligiosus, & ꝙa iura mundi: ꝙ restringendum ꝙtū fieri pt, vt minus ꝓiudicet iuri cōi; vt in d. c. cū dilectus. & in d. l. 2. de noxa. & sic nō d⁹ ꝙcernere pendentia, ex q̄ de illis expressam non facit mentionem. ria, quia restringi. de re. iu. li. 6. Item ex alio capite d. statutum nō d⁹ ad negotium istud extendi: qa in statuto dr, qd ingressa monasterium non possit aliquid petere in successione paterna, &c. sed d. Catharina iā petierat tpe editi statuti, cū exposuerat q̄monia, & qd pl⁹ est, fuerat lis ꝛtestata. vt in l. si decē cum petiero. ff. de ver. ob, & in l. amplius nō. ff. rem ra. habe. & qd ibi no. Bar. cum ḡ illud statutū loquatur p verba de ꝑsenti: vc ꝫ quod non possit petere, & sic ꝛ⁹, & iuris alterius ꝓiudicatiuum: nō debet extēdi ad ea q̄ iam tunc petierat, ar. in l. cum lex, & qd ibi no. ff. de leg. & in l. leges & ꝛſōnes. C. eo. ri. ¶ Item & ex alio & tertio capite statutum nō debet extendi ad d. Cath. qa statutum illud loquit qñ parentes dant filiab. tpe ingressus, quod eis possibile ēt est vc ꝫ in proœmio illius statuti d⁹. n. in intellu statuti ꝙsiderari ratio, quæ ponitur in ipsius proœmio. l. fi. ff. de here. inst. no. Bar. in l. liberorum. ff. de ver. ligi. † Possibilitas autē respū dotis ꝙsideratur ex trib. vc ꝫ, ex dignitate, seu pſonarum ꝙditione, ex facultatib. & numero liberorum, y est tex. in l. si filiæ. ff. de leg. iij. facit l. cum pos. §. si gener. ff. de iure do. sed cum pater d. Catharinæ esset ditissimus in substātia, & nō haberet nisi quatuor liberos, quorum tres erant fęmineę, non vr dedisse d. Catharinæ ꝙ sibi possibile erat, dando c. flo. dum taxat: d. statutum non debet extendi etiam ex hoc capite ad d. Catharinam cum in ea cessaret ratio statuti. Et præsertim ꝑdicta, prout dunt habito respectu qd. Catharina iam adiuerat hæreditatem, saltem animo petendi in iudicio partem sibi tempore quo emanauit d. statutum: vnde non est verisimile quod statutum voluerit priuare d. Catharinam seu monasterium iure iam quæsito, & incorporato monasterio, cum per additionem hæreditatis sit dominium iam quæsitum hæredi. maximè suo. l. cum hæredes. ff. de lib. & posthu. cum similib. cum princeps non possit hoc facere, vt no. Inn. in c. quæ in ecclesiarum. de const. & Bar. in l. fi. C. ſi contra ius vel vtil. publ. & Cy. in l. præscriptione. C. de preci. impe. offe. statutum autem debet semper in dubio restringi: vt nō extendatur ad casum impossibilem. c. a nobis. de sen. exco. & c. 2. de ꝓst. li. 6. facit qd no. Io. an. in c. fi. de imm. eccle. lib. 6. & Bar. in l. filiusfam. §. diui. ff. de leg. j. vbi concludunt, quod statutum quo cauet vt quis non audeat vendere seu donare rem immobilem nō subiecto iurisdictioni, statutum nō extendit ad ecclesias qa cēt. ꝙlibet tatē ecclesiasticā cū ex priuilegio principis qs possit libere donare, & vendere ecclesiis: & his sine traditionę acquirit dominium. vt l. illd. & l. fi. C. de sacr. ecc. & si in dēt statutū ꝓverba gnalia extendi ad casum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad casum illiciti. facit opt. c. j. de iureiur. li. 6. ita dicim⁹ in ꝓposito qd eū in d. statuto nō fiat mētio de his q iā tpe statuti hr̄dita tē adiuerāt, nō dēt ad illas ēt d facto extēdi. Nec obstat illa cl'a, & habeat locū in p̄teritis, &c. qa pōt itelligi de his q iā intraverāt, nō tn̄ decesserāt parētes: & sic nullū ius de p̄senti hēbant ī bonis. l. ij. § si impubere. ff. de coll. bono. no. Bar. in auth. ingressi. C. de sacrosc. ec. cū sim. restringitur. n. tantū quantū fieri pōt. vt ī d. c. cū dilectus. cū simi. Et hæc est optima ꝓsideratio. Ex oībus ꝑcludo ad sedm, qd verba d. statuti d. Cathar. nō ꝓhendunt. & p ꝓsequens possunt rectores & alij iudices ciuitatis Senarū impunē in hoc casu iurisdictionē exercere & ius reddere dictæ Catharinę seu monasterio ex sua p̄sona petēti, quod admitti debet ad petendū etiā mortua d. Catharina, cū oīa iura trās̄uerāt ī monasteriū, iuxta no. p Inn. & alios in c. ī p̄sentia. de ꝓb. & Bar. in l. j. ff. de vul. & pup & gl. 19. q. 1. vlti. si qua mulier. ¶ Venio nunc ad tertium & vltimum, quanta. l. portio debeat monasterio ex p̄sona d. Catharinæ. bī nō ītādo dico, quod aut pī nō fecit testamentum & debet habere tantā, g̃tā qlibet ex filiis masculis vel feminis, nō. n. diminuit in aliquo ius suum per ingressum monasteri. l. deo nobis. C. de epis. & cle. & auth. ingressi. & quod ibi no. C. de sac. san. ecc. & in d. c. in p̄sentia. cum ibi no. hęc de iure cōmuni est hodie dr̄ia int' masculum & fēminā: sed succedunt oēs ęqualit', vt ī auth. de hęre. q̄ ab intesta. defe. §. j. Nec virtute statutorum pōt excludi, pe q̄ s. dixi ī j. & ii. q. & sic debet hēre tertiā partē totius hr̄ditatis, cum cēnt quatuor filij tpe mortis p̄næ, & sic aliæ fēminæ maritatæ excludunt̄ à statuto extāt̄ib⁹ malcu lis, & ipsarum portio non accrescit moniali: sed masculo cui⁹ ꝓtemplatiōe excluduntur: p ea q̄ no. Bar. in l. ij. §. & si forte. ff. ad t' tul. & Io. and. in addi. Spec. in ti. de succes. ab intesta. sup. rub. Si vero pī fecit testiū de iurevalidum, ad cuius validitatem int' cætera regrit, vt d. Cathar. tanq̄ filia fuerit saltem in aliq̄ hrs̄ istituta, vt ī authen. vt cum de ap. cog. §. aliud quoq; capitulum. no. Bar. in authen. nouissima. C. de inoffi. testa. & in l. j. §. si parens. ff. si q̄s à paren. fuc. ma. tunc agit ad supplementum l'tiæ etiā si fuerit in modico instituta. l. omnimodo. & l. scimus. C. de inoffi. test. L'tia verò est respectu illorum quatuor filiorum tertia pars totī⁹ hr̄ditatis. dicta auth. nouissima & per consequens debet dictę Catharinæ seu monasterio ꝓ illa quarta parte tertiæ partis hereditatis. nam de reliquis potuit testator ad libitum disponere. dicta authen. vt cum de appel. cog. §. aliud quoque capitulum, & in dicta auth. nouissima. & per hęc patet clara omnium dubiorum decisio ad sanctæ trinitatis laudem. Nicol. Abb.

¶ Consilium cxij.

1 *Sententia lata aliàs solenniter, an possit ex eo impugnari: quia nuntius qui pro ferenda ad iudicis mandatum partem citauit, relationem erat onis fe'i non ad banchū iudicis, nec iudice præsente: sed solo notario existente extra locum vbi ius redditur: notarius tamē scripsit citationem in actis antequam sua ferretur. 3. & an possit impugnari ex eo quod iudex eam tulit ex officio: & non ad partis petitionem. 4.*

2 *Actus citandi est executio interlocutoriæ iudicis de citando.*

1 ILLVD De iure quæritur, tan sn̄ia lata alias solenniter possit ex eo impugnari, quia nuntius qui pro ea ferenda ad iudicis mā datum partem citauit relationem citationis fecit non ad bāchū iudicis, nec iudice præsente: sed solo notario existente extra locū vbi ius reddit, notarius tn̄ scripsit citationem in actis anteq̄ sn̄ia ferret. Breuiter dico qd ex hoc solo capite impugnari non pt, qa cum iste actus nō sit iudiciarius, nō requirit colorem iudicii: vñ potest relatio fieri notario etiam extra locum iudicii. ꝓ hoc alle go tex. cum gl. no. in l. voluit. ff. de interro. act. vbi patet qd in his quæ non requirunt causæ cognitionē locus iudicij nō est de sub stātia: sed iudice itinerāte, vel in domo sua existēte explicari pōt. vt plenè no per Cy. in l. j. C. de ꝓfes. in tertia q̄ne. ad idem quod legitur & notatur in l. à procedente. C. de dila. & in c. 2. de dila. Relatio ār nuntij nō regrit summariā cognitionē, nec est actus iudicialis: habet. n. citatio tres partes, vt ex interlocutoriam iudicis de citando: actum nuntij citantis, & ipsius relationem. Prim⁹ act⁹ est iudicialis iurisdōnalis: ideo non potest fieri extra territoriū: vt in cle. pastoralis. de re iud. & qd ibi no. Sed secund⁹ & tertius ñ exigit cognitionē nō regrunt locū iudicii. vt i d. l. voluit. Nec ēt exigit iudicis p̄tiam: qa relatio fit vt appareat de citatione fcā. satis ꝑ est qd fiat notario causæ, & p cum scribatur in actis. ꝓ hoc c. q̄n ꝑ. de ꝓb. vbi patet qd ad offīn notarii pertinet scribere citationes. & hanc partē expresse firmat Bar. in l. si finita. §. Iuliān. ff. de
3 dam infe. in versi. iuxta p̄dicta q̄ro, vbi ꝑcludit sufficere. † qd relatio nuntij fiat notario, nec requirit necessario q̄ fiat iudici dūmo do postea iudici innotescat, nec est necesse ſm eū, q̄ fiat iudice sedente pro tribu. adducit ad hoc bonū tex. in l. eos. §. super his. C. de app. vbi probatur maxime iuncta gl. q̄ instra causę possunt notario produci. nec ibi requirit qd in iudicio fiat ꝓductio: vñ ꝓ illā l. eos. §. super his. iuncta l. voluit. §. alleg. probat decisio hu ius quæst. satis. n. est, q̄ notarius informatus de citatione, ipsam redegerit in actis ante sn̄iam. Et hanc opin. alias firmaui in d. ca.
4 q̄n contra. in lectura. ¶ Et & aliud dubiū, nunquid sn̄ia possit ex alio capite impugnari, ve 3 quia iudex eam tulit ex officio, & nō ad partis petitionē. Vī primo q̄ sic: quia regulariter nunquā iudex debet ꝓcedere ex officio ad vtil. priuatā. vt no. Inn. in c. ad nostrā. 2. de iureiur. & vī tex. & ibi per Bar. in l. 4. § hoc autē iudicium. ff. de dam. inf. & clarius per eundē in l. ad peremptoriū. in p̄in. ff. de iud & ibi vī probari q̄ nō valet citatio nisi fiat ad partis petitionē. ¶ His tn̄ non obst. 3rium puto in casu nr̄o: cum. n. hic instaret tēpus perēptionis instantiæ, potuit & debuit iudex occurrere, & ex officio suo citare ad sn̄iam audiendam. argu. ꝓperandū. C. de iud. & expresse hoc dictū firmauit Bar. in l. Seius & Augerius. ff. ad l. falc. potest. n. iud ex semper supplere, ne euaneſcat frustra iudicialis instantia. ad hoc c. cām quæ. de iud. & q
5 no. ibi gl. in c. j. de cle. lib. vi. Bal. in l. j. C. vt quæ dec. aduoc. Prætea & eleganter dicit idē Bal. in d. l. j. pro actore valet sn̄ia, licet ꝑ reperiat̄ specificè lata ad petit. partiū. qa actor à princ. petit reū ꝑdēnari. vñ non pōt dici q̄ fuerit lata sine partis petitione. In casu autem nr̄o sn̄ia fuit lata pro actore: meritò ex duplici cap. de sententia indubiè sustinetur, præsertim cum iudex ex forma statuti incurrat pœnam, nisi sententiet intra tp̄s instantiæ. ¶ Ad 2. traria supra formata rādetur, q̄ procedunt regulariter, secus autem in casu nostro ratione prædicta: & aliis casib. specialib. de quibus plenè per Bar. in d. §. hoc iudicium. & Bal. in d. l. & canonistas in c. bonæ. cl. j. de postul. prælat.

Consilium cxiij.

1 *Crimen usurarum est grauissimum, & rapinæ simile.*

2 *Debitor repetens possessionem alterius pignoratam, non obtinet condemnationem super fructibus, nisi probet quantitatem receptam per creditorem.*

3 *Iudicia habent æqualem vim cum instrumentis.*

4 *Remissio usuræ um nō valet, nisi creditor offerat pecuniam debitori, vel saltem habeat eam paratam restitutioni.*

5 *Spontanea remissio non debet præsumi cum debitor est pauper, & creditor diues, & maximè cum pecunia est non modica.*

6 *Transactio vbicunque est calumnia ex parte actoris, non tenet ipso iure, & competit repetitio.*

TRIA sunt principal'r in causa mota p Thomasiū & Antoniū quondā Philippi dñi Comitis de Scortibus, ꝫ & aduersus hæredes Nannis domini Angeli de Scortibus, ad ipsius causæ plenariam decisionem examinandā. Primò, an ꝫctus initi inter dictos Philippum & Nannem dum agerent in humanis, debeant præsumi fœneratitij seu vsurarij tali præsumptione quæ faciat ad sententiam ferendam contra hæredes ipsius Nannis. ¶ Secūdō p̄ supposito, q̄ sint fœneratitij censendi, an dicti Thomasius & Antonius actores debeant excludi virtute ꝓmissi & laudi inde secuti, tam super illis contractibus, quàm aliis bonis virtute delicti conc̄ssis ex primo & secundo decreto d. Nanni, de quib. nunc ēt quæstio vertitur. ¶ Tertiò præsupposito q̄ excludēdi fuerint, quales debeant esse partes iudicis causæ in pronuntiando super dicta causa. ¶ Visis prius actis & actitatis ī dicta causa, vī primum iuxta ordinē p̄libatum attingēdo dubiū q̄d dicti ꝫctus quorū sūt duo ī forma mutui, tertiꝰ vero in forma ēptiōis & rēditiōis grani ꝫcepti, minime sint fœneratitij cēsēdi. Nā si testes, seu eorum depositiōes diligēter pōderant̄, nō reperiē, p̄batū aliq̄d fraudis ꝫ illos ꝫctus: q̄nimo nihilpenitus deponūt super figura, aut simulatione seu fēnore dictorum contractuū: ergo actorib. silentium imponendum est, tāq̄ intētionē suā minimè ꝓbantib. c. in p̄sentia. de ꝓba. & l. j. & l. actor qd asseuerat. C. eod. quinimo vbi ꝓbationes essent obscurę, sn̄iandum esset cōtra actores. c. ex literis. de ꝓbatio. & regula, cum sint partium iura. d. re iur. li. 6. & præsertim videt hoc dicēdum in crimine vsurarū, cū. n. sit grauissimum crimē, & rapinæ simile. 14. q. 4. c. q. vsura dēt in dubio fieri interpretatio, vt euitet crimē. c. cū tote misericordes. de reg. iu. ī antiq. & optimè p Bar. in l. nō solū. §. sed vt. p̄bari. & de no. ope. nūtia. Et p hoc pōt tolli motiuū q̄rundā si dicat̄ qd imo iudicādū sit ꝫ illos ꝫctus, cum ꝓbatū sit dictum Nānē fuisse soliti tum ꝫpe illorū ꝫctuū, & ante, & post, similes ꝫctus fœneratitios: fecisse, nā p hoc nō ꝑcludit illos contractus fuisse fœneratitios: qa ex diuersis nō dēt fieri illatio c. ij. de trās̄latio. epis̄c. l. nec; nā tales. C. de ꝓb. & l. papinianus exuli. ff. de mino. Item qa in dubio vt p̄dixi ferenda est sn̄ia ꝓ reo: & p̄sumendum est nō delictū: nec ex leui p̄sumptiōe d. ī de tā graui crimine ꝑdemnari. cliteras de p̄sump. facit quod no. Inn. in c. qa verisimile. de p̄sump. Præterea testes sunt singulares, qui regulariter non probant. c. dilecti. de cle. & c. tam literis. de testi. cum similibus. præsertim in casu nostro, cum

strō, ꝫ quilibet deponat de ꝫctu fœneratitio ꝫ ipso gesto, & sic vī suspectus. arg. c. persona. de testi. & qd leg. & not. in l. de iure. ff. ad munici. Et hanc partē vī apertè tenere Cy. post alios in l. j. C. de prob. vbi vī ꝫcludere q̄ repetēti vsuras nō sufficit ꝓbare reū ꝫsueuisse tpe ꝫctus & ante & post mutuare sub vsuris, ad rōnem
* puta 4. denar. pro libra: & q̄ ꝫsueuerit instr'm ꝫficere de duplo vel tre sortis: & q̄ ipse actor recepit mutuū ab illo, & ei satisfecit de sorte: qa ſm eum, ex quo nihil probat de vsuris per eū solutis, ñ
2 pōt inde sequi ꝺdēnatio. ad hoc c. ad nr̄am. de iureiur. vbi p 3 † q̄ debitor repetens possess. suā alteri pignoratā, non obtinet ꝺdem nationē sup fructib. nisi ꝓbet quātitatē perceptā p creditorē, ita in proposito nō sufficit ꝓbare mutuū receptū, & satisfactionē de forte, nisi probet quantitas vsurarū solutarū. Itē vī tenere & clarius Arch. in c. 2. de vsu. li. 6. & Bal in d. l. 1. C. de prob. motꝰ: qa sup difformi nō pōt seq ꝺdēnatio, vbi licet sit probatum creditorē solitū mutuare ad quatuor pro libra, tn̄ potuit esse, q̄ isti q nunc agit, mutuauerit ad vnū pro libra, & sic pōt seq certa ꝺdē natio, & præsertim hoc vī dicendū in casu nr̄o, in quo occurrit ꝓsanguinitas inter Nannē & Philippū olim ꝫhentes. cōsanguinitas. n. excludit præsumpt. fraudis. arg. l. transactione. C. de transac. & c. literas. de p̄sump. vñ p̄sumendū, q̄ d. Philippo tanq̄ consanguineo gratis mutuauerit: & sine oī fraude ab eodē emerit frumenti quantitatē in actis ꝓtentam. Et hoc vlt. vī sensisse Ang. de Perusio in quadā disput. sua quæ incipit, Astensis miles. ¶ Sed his non obst. cōtrariam sn̄iam in casu nr̄o de iure arbitror veriorē, quod vbicunq; indicia sunt multū vrgentia, faciunt plenā probationē ēt in cā criminali, vt probat in l. sciāt cuncti. C. de prob.
3 canonizata 2. q. 8. sciāt. Ad idē l. indicia. C. de rei ven. vbi dicit, † q̄ indicia habent æqualem vim ꝫ instr'is, vt not. gl. in c. tertio loco. de prob. & plenè per doc. & maximè hoc admittendū est in casu nr̄o, in quo agit ꝫ vsurarios. solēt. n. vsurarij multū cautè & ꝺcultè suos ꝫctus inire & simulare, ne q̄uomō possint de vsuraria prauitate ꝙinci, vt dicit tex. ī cle. vni. d. vsu., ꝓ e fi. & iō ex facilioribꝫ. præsumpt. cæteri ꝙinc unc. c. 2 in dioc̄esi. de vsur. & c. ad nostrā. de emp. & vend. c. illo vos. de pig. Item iura gnaliter volunt, q̄ ex facilioribꝫ. probationib. procedat in actib. in quib. non solent extranei adhiberi. vñ admittunt̄ probationes regulariter non concludentes. ad hoc l. ꝑsensu. C. de repud. & c. veniens. ij. de testi. & c. fi. de testi. cog. & qd no. gl. in c. cum dilectus. de electio. facit tex. in c. præterea. de testi. 2 ſi. In casu aūt nostro cōtra d. Nānem ꝙcurrunt plurima indicia. Prīo, qa ipsemet in articulo mortis ꝑfessus est se extorsisse ꝓ vsurariā prauitatē diuersas pecuniarū ꝗtitates, sup illis restituendis solennē p̄stitit cautionē. Itē, ꝓba tum est qd solitꝰ erat indifferēt' cū oībus fenerari, & pecunias suas mutuare suo vsuris, maximè simulando ꝫctꝰ sub forma emptionis grani, l. 3 nunq̄ postea reciperet granū sed pecuniā dunta xat: vñ p̄sumendum est de occultis ſm suā ꝫsuetudinē. nā in dub. inspicitur ꝫsuetudo p̄fis familias. l. q semisses. ff. de vsur. & c. illo vos. de pig. & rl'a semel malus. de reg. iur. li 6. regula, inspicimus in obscuris. co. ti. & lib. & l. semp in stipulationibus. ff. eo. ti. salt̄ eadē ſpecie fraudis: nam d. Nannes ꝫsueuit mutuare sub vsuris, ac ēt simulare ꝫctꝰ sub forma emptionis grani. q̄ d. ꝫctus mutui & emptionis grani initi cum d. Nanne p̄sumendi sunt fœneratitij in d. duab. ſpecibus in q̄b. versabat d. Nannes tpe dictorum ꝫctuum: nec mirū. nā in aīalibus. brutis inspicit illorum ꝫsuetudo. insti. de rerum diui. §. in his āt aīalibus. & p vnum actum q̄s p̄sumit habituat⁹ ad malū, ita q̄d vī deduxisse illud ī ꝫsuetudinem. l. j. C. de epi. audi. & ca. ita nos. 24. q. 2. & ibi p Arch. Præterea dictꝰ Nannes non erat mercator grani: vt ꝓbat in actis, nec dictꝰ Philippus solebat vendere granum: nec tn̄ percipiebat de suis possessionibus, quod potuisset vendere xx. modios grani: sicut instrumentum videtur sonare: ergo dēt p̄sumi ille ꝫctus fictitius, & simulatus, & in fraudem vsurarum ꝫceptus. Præterea d. Nannes fuit versutus & plurimum callidus in suis ꝓtractibus: vt ꝓbat̄ p testes & famā loci: ergo facilius contra illum est p̄sumendum. arg. eorū q̄ no. Bar. in l. ſi. ff. de q. facit c. illo vos. in fi. de pig. & l. 6. q. 2. c. visis. Itē expedit aīę ipsius Nannis ita p̄sumere, maximè cū ipse mandauerit vsuras restitui, & in dubio dēt fieri int'p ratio, vt aīę saluti magis expediat. vt no. in c. vnico. de scr. & in c. iuuenis. de sponsa. & in cle. exiui de paradiso. de ver. sig. Et si exigeremus plenā & ꝺcludentem ꝓbationem cōtra vsurarios, ra rovel nunq̄ ꝙinc erent̄ dvsurario peccato, cōtra iura supī⁹ allegata. Et in hanc sn̄iam inclinauit apertissimè Io. An. in faciliori bus terminis. in c. ex literis. de iureiu. & in d. c. q̄q. de vsu. li. 6. vbi dicit, sufficere repeti vsuras ꝓbare quod aliquis erat ad certam ꝗtitatē solitus fœnerari: & quod ab illo recepit mutuum, & probare quod ei satisfecit de sorte: probatur enim ex hoc p̄sumptiue quod contractꝰ mutui cū eo initus fuit fœneratitiꝰ. & qd sibi vsuras soluit. & dixit Io. An. sic fuisse ſepius iudicatū in epa tu Bononiēſi. & ad dictum Arch. in contrarium ſ. all. dicit qd illud in ſcholis nō recipit, & in iudicijs reprobat. ad dictū Cyn. re-

spondet, quod ꝗtitas perceptionis fructuum nō venit sic p̄sumptiuè, sicut ꝗtitas rōne ꝙsuetudinis, & in detestationem ipsorum vsurariorum occultè sua facinora explicantiū: hāc eandā sn̄iam sequit Ant. de But. in d. c. ex literis. & cum eo trāsierunt ibi alij scribentes canonistæ. illā ēt opinionē in sua solēni disputatio ne q̄ incipi, astensis miles. secutus est Ang. de Perusio, saltē eo casu q̄ occurrunt aliquæ aliæ ꝓiecturæ, q̄ habēt iudicis animum ad credulitatē inducere: & sufficeret ſm eum iusm actoris. & ī casu nr̄o vltra ꝙsuetudinē dicti Nānis, ꝓbatā ꝙcurrunt multæ aliæ ꝓiecturæ, de quib. ſ. & præsertim illa de emptione grani simulata. cū plurimis tacta: & arg. à cōiter accidentib. valet, ēt ad sn̄iam ferē dā, cum agit de crimine ciuil'r. c. j. de cle. non resi. & ibi p Io. Cal. Præterea ꝫ hr̄des dicti Nannis militat alia satis vrgēs p̄sumptio: qa nunq̄ voluerunt ꝓducere libros dicti Nānis ꝫ iuris dispositiō nē, de qua in d. cle. vnica. l. 3 p testes, ꝓbatum sit dictum Nānem illos libros habuisse, nec est credendum hr̄dib. asserentib. illos libros perdidisse, cum asserant hoc ad ꝙmodum ꝓprium, & in actura aliorum, vt no. p Io. de Lig. in d. cle. vnica. de vsur. Itē hr̄des d. Philippi in d. cā actores parati sunt ꝓducere libros d. Philippi, quib. inter alias rōnes suas facit mentionē qualiter dicti ꝫctus initi cum dicto Nanne erant fœneratitij, & qd soluebat 25, p cē tenario. isti⁹ aūt libris 13 facto, ꝓprio ꝙscriptis, & si nō ad plenū, tn̄ fides nō modica adhibēda est. p̄sertim post mortē d. Philippi. nō. n. est verisimile qd cōtra veritatem hoc dixisset, p̄sertim ꝫ ꝙsanguineum à quo beneficium recepisset. ꝓ hoc tex. in c. ſas. de p̄sump. & melius in l. rōnes. C. de ꝓb. vbi hoc vī ꝓbari, præsertim ſm vnā lect. quā Bal. ibi sequitur. Item filij d. Philippi parati sunt iurare, q̄ credunt patrem verum scripsisse, & qd ex multis ꝓiecturis credunt dictos cōtractus fuisse vsurarios. l'præstat enim admiculum iusm de credulitate, vbi ex subiecta mā non pōt haberi vera sc̄iētia, sicut ꝓtingit nunc in istis filiis, & hæredib. Philippi, qui nō sunt informati ad plenum de gestis p eorum ꝓsem. ad hoc qd legitur & no. in c. quoties. & c. licet ex quadā. de testi. cū similib. Concurrunt ergo hic plurima indicia ad probationem faciendā ad plenum, p̄sertim contra vsurarios, vt libri istius de bitoris, iuramētum filiorum de credulitate, ꝙsuetudo praua d. Nānis in istis duab⁹ ſpeciebus fenerantiū, fama ꝫtra dictos ꝫctus & contumacia hæredum dicti Nānis in nō ꝓducendo libros de functi contra dictā cle. q̄ quidem indicia nemo sanæ mentis dicet nō sufficere ad plenā ꝓbationem faciendā ꝫ vsurarium. ¶ Nō obstant alleg. ſ. in ꝫrium, & primò ad priora p 3 rnsio per supradicta. ꝓcedunt. n. q̄n nulla fit ꝓbatio per actorem, vel saltē nō sufficiens, ſm subiectam mām: sed in casu nostro satis sufficiunt. vt colligitur ex prædictis. & vī casus in d. c. cum in dioc̄esi. de vsur. & facit c. ad nostram. de emp. & vend. & c. illo vos. de pig. cum si milib. superius alleg. & authoritas Io. An. Ant. de But. & aliorum scribentium in d. c. ex literis. & Ang. in dicta disputatione. Nō obstat qd opponit de ꝙsanguinitate inter Nannem, & Philippum: tollitur. n. hæc præsumptio ꝓ cōtrariam præsumptionē vehemētiorem. arg. c. literas. & qd ibi no. de ꝓcium. Primò, qa nō est præsumptio gratuiti mutui pp simulatam venditionem grani, cum nemo illorum esset mercator grani: q̄nimo dictus Nānes erat solitus sic cum aliis simulare ꝫctus. Præterea non p̄sumitur gratuitum in vsurario in magna ꝗtitate, sicut erat ista. ſ. in. animā suā deuorabat, fortius est præsumendum qd nō parcebat ꝙsanguineo. vnde Angel. in disputatione loquit̄ de parua pecunia: cum nulla alia adest præsumptio: nisi, qa erat creditor solitus fenerari. sed in casu nr̄o sunt aliæ p̄sumptiones in ꝓtu, vt p 3 ex prædictis. ¶ Nō ob. qd dī' de singularitate testium: qa cū inducant̄ ad probandum qd erat solitus sic fenerari, nō obstat singularitas: qa ꝫ neniunt in eo ad qd ꝓbandum fuerunt inducti. nō. n. inducunt̄ ad ꝓbandū certum actum, seu ꝫctū, q̄ casu si essent singulares nō ꝓbarēt, vt in iurib. præal. sed inducunt̄ ad ꝓbandum, qd erat solitus fœnerari, & ꝫctus simulatus sub velamine emptionis, & venditionis grani ꝙficere, q̄ casu non dēt offīcere qd testes deponāt super singularitate actuum, ex quib. resultat illud totū qd erat ꝓ bādū: sicut ī si'i dicit gl. singularis ī l. ob carmē. ff. de testib. cum ꝓbanda est possessio certi tpis, vt testes ꝑcludāt si vn⁹ deponat ḋ quinq; annis, & reliq de alijs quinque. & facit qd ī si'i ī celebratione missæ ꝓbanda no. Inn. in c. qua'r, & qñ. 2. de accu. & p̄dicta firmat Ang. in d. disputatione, astensis. vel possum⁹ dicere, & melius, q̄ cū hic nō agat̄ d magno ꝑiudicio, cū ipsemet Nānes ī eatione q̄ p̄stit, ꝙfessus fuerit se ꝓ illicitos, & fraudulētos ꝫctus extorsisse multa ītercedēte vsuraria prauitate: nunc aūt solū agit, vt ꝓbet̄ species fraudis illorū ꝫctuū, & vt ꝓbet̄ nunc ī specie qd ipsemet Nānes fuit ī genere ꝙfessus, dēt sufficere leuis ꝓbatio, iuxta nō. ī c. nuper. de testi. ī casu aūt nr̄o fit ꝓbatio ꝓ fāmā publicā, q̄ ī hoc casu deberet ꝓbari iuxta no. p Bar. ī l. de minore. §. tormenta. ff. de qō. p̄sertim, & indubitant̄ si ꝓiungit̄ cū vno teste. ī casu aūt nr̄o ꝙcurrūt plurimi testes, quare dēt resultare plena ꝓbatio, & si essēt singulares, cū vn' testis, & fama ꝓbēt regul'r, cum ciuil'r

Universidad de Deusto
Biblioteca

agit. vt no. in c. veniens. el j. de test. & 4.q.1.§.item sepe. & l. 1. ff. de test. & per Bar. i d.§. torméta. Nec ob. iudicat ꝙ isti testes deponãt in facto ꝓprio: qa ex hoc nullũ ꝓmodũ sunt habituri. vñ debẽt admitti sicut admittũtur legatarij i casu testamenti. isti. de test. ordi. §. legatarijs. & voluit Anc. in dicta disputatione in terminis nostris. & ꝑsertim excusanꝫ ab omni suspicione: qa solũ deponũt in specie qd ipse Nanes est cõfessus in gñe, & sic nõ requirit ita stricta ꝓbatio. Et ꝓ hæc ꝯcludo ad primũ vt dicti ꝯctus initi int Nanẽ & Philippum sint fœneratitij præsumẽdi & iudicãdi. ¶ Venio nũc ad 5m: an scilicet Thomasius & Antoni² actores sint sũl tẽ ex capite ꝓpromissi & laudi inde secuti inter dictos Nanẽ & Philippũ excludẽdi. Et vt primo ꝙ sic. Nã sup. vsuris de ꝑrito põt cõpromitti. vt Bal. i ca. similit. de ꝓtouersia inuesti. Prꝫterea ꝓpromissum est qdã transactio seu cõpositio auth. vt differẽ. iud. §. j. & authen. si vero ꝓtigerit. C. de iud. no. Inn. i c. quintaualli. de iureiuran. & Barto. in l. societatem §. arbitrorum. ff. pro socio. sicut enim potest in vsuris de ꝑterito intercedere remissio, iuxta no. per gl. & doc. in regula, peccatũ. de reg. iur. li. 6. ita & trãsactio seu compositio: agenti autem contra suam transactionem seu cõpositionem obstat exceptio. C. de transactio l. sub ꝓtextu. & l. 2. 2 simi. ¶ Sed his nõ obst. ꝓriũ dico in casu nro: qd clarius ostẽdit. Et primo si teneamus opinionẽ ꝙrundã theologorũ ꝙ sequitur Dy. i regula, peccatũ. † ꝙ remissio vsurarũnõ valet niti credi-
4 tor offerat pecuniã debitori vel saltẽ hẽat ei ꝓparata restitutioni qa peccatũ nõ dimittit nisi restituatur ablatum. d. regula, peccatũ. & c. 2 tu. de vsuris. Restitutio autem ſonat vt in priſtinum statum fiat repositio. l. cũ prætor. ff. de reg. iu. & l. restituere. eodẽ titulo. ergo nõ põt dici pecunia restituta nec vere nec ficte, si creditor nõ erat paratus ad restituẽdũ: sicut nec erat i casu nostro. ꝙ nõ valuisset ẽt expressa remissio, & ꝑ ꝙsequẽs nec indirecta: qa vt oriri ex ꝓmisso & laudo inde secuto. Si aũt volum² tenere opinionẽ qd valeat remissio facta a de bitore ꝙ ad quitãdũ onus restitutionis, l. 3 nõ quo ad peccatũ, quãquã pecunia nõ offeratꝫ debitori, nec sit parata restitutioni qd vr̃ tenẽre Io. An. sup. d. regula, peccatũ. i nouella. firmat Fede. de senis ꝙ i. 18. adhu. c dico ꝙ illud ꝓpromissum nõ prætat impedimẽtũ restitutio ni: qa remissio tunc valet cũ est omnino libera & ſpontanea, nõ aũt aliq mõ coacta seu extorta vel p fraudẽ & mẽtũ inducta: qa deus respicit cor & nõ os. c. fi. qd inuenisti. 14. q. 5. vñ nec vere nec ficte põt dici pecunia hoc casu restituta: & qd remissio dẽat esse liberalis & ſpõtanea, firmat gl. & Io. An & Dy. sup. d. regula, peccatũ. clarius Fed. in d. consi. 14. & Io. An. in addi. Spec. super rub. de vsuris, & ita pluries fuit consultum. Sed non põt dici in casu nro ſpõtanea cum fuerit factum ꝓpromissum, & laudum inde secutũ tpe quo durabat obligatio inter dictum Nanem, & Philippum, & prꝫsertim cũ fuerit facta ex eo: qa dict⁹ Nanes ex primo, & secdo decreto receperat fere oĩa bona d. Philippi, & iam fecerat fieri sibi ꝑceptum, vt discõbraret seu euacuaret domũ ꝓpriæ habitationis: & ꝙsignaret ẽt ipsi Nanẽ, & sic timore prædictorũ ductus est ad 2 promissum, & acceptãdũ laudũ inde secutũ: & p ꝙns nõ dẽt obesse repetitioni vsurarũ: præsertim cũ dictus Nanes expresse mãdauerit vsuras restituẽdas oĩb. à quib. per illicitos & simulatos, & fraudulẽtos ꝯctus extorserat & hoc expresse firmauit Io. An. i dicta ad di. vbi refert ꝙsuluisse in qõne facti cũ suo adoptiuo Io. Cal. Prꝫterea, vt ipse dicit, † non debet præsumi ſpõtanea remissio cum de-
3 bitor est pauper, & creditor diues. & maxime cũ pecunia ẽ nõ mõdica, vt pũctualiter ꝙrigit in casu nro: na, vt fatis, ꝓbatũ est, dictus⁹ Nanes erat ditissimus. & Philippus debitor erat adeo pauper, qd vix poterat sua familia sustentare. Itẽ ante d. ꝓpromissum & laudum fuit magna ꝓtentio sup. d. debito inter eos adeo quod fuit puestũ ꝑ d. Philippum ad primum, & fm decretum: nõ ergo dẽt presumi ſpõtaneus ꝙsensus cum trãsactio fiat cõtra ꝑ timorẽ litis & maximè cum qs est pauper, & nõ het ꝓbationes i prõptu, vt ꝓtingit in casu nro: vt ꝓbat in l. 2. C. de trãsac. facit optime i. vñ. in l. ite ũres. ff. de ali. iu. mu. cau. fac. Prætera, & forti⁹, † vbicũq; trãsactio
5 est calũniosa ex parte actoris, nõ tenuit ipso iure, & ꝙpetit repetitio, vt ẽ tex. i l. 1 summa i prin. ff. de ꝙd. ide. & no. gl. i l. sub ꝓtextu. C. de trãsa. vel fm Bar. i d. l. sub ꝓtextu. saltem trãsactio est nulla cum actor calumnios litigat. & sic fmeum ipõt ĩteligi tex. i d. l. 1 summa. Sed i casu nro dictus Nanes calumniose litigauit ꝑ d. Philippum: qa scibat debitum fœneratitiũ, & nunq; voluit ꝓducere libros suos, imo negauit illud debitum ẽẽ tale: ꝙ fuit i calũnia, & dolo, iuxta no. p Inn. i c. 2. de dila. & p ꝙns trãsactio ẽt ex isto fœdo capite fuit ipso iure nulla. ¶ Ex his ꝙcludo dictos Thomasium, & Anto. minimè fore ex dicta trãsa seu ꝓpromisso, & laudo inde secuto excludẽdos. Et ad ꝯrium s. formatum põt dici qd̃ valet cõpromissum sup vsuris de qñ fuit ẽ dubium: seu qñ ẽ ſpõtaneũ nõ aũt extortum mõ ꝓdicto. ¶ Ex ꝓdictis ĩferr̃ ad tertium dubium: quales. l. debeãt hoc casu ẽẽ partes iudicis i. pnũtiãdo. nã, vt ex ꝓdictis colligit, dẽt ꝓnuntiare dictos ꝯctus initos inter ꝓdictos Nanẽ. f. & Philippum de qb. in libello, fuisse, & eẽ fœneratitios & simulatos, & in fraudẽ vsurarũ ꝙfectos, & reos ꝙdẽnare, ad restituendũ, & relaxandũ bona petita in libello, vnà cũ fructib. & redditib. perceptis, & q̃ ꝓcipi potuissent, ita tñ qd debitũ verũ, & quicquid postea d. Philippus vigore d. laudi habuit à d. Nanne ꝓpensetur cũ fructib. & si quid restat de fructib. iubeat illos restitui. Quod autẽ sit pronuntiandũ illos ꝯct⁹ esse fœneratitios, satis probatur ex deductis in 1. dub. Quod autem bona sint restituẽda vnà cũ fructib. probatur aperte ex his, quæ no. Io. And. post beatum Tho. in c. iñ. de vsu. lib. vi. vbi ꝙcludit, gr si vigore fœneris habuit quis rem immob. tenẽr restituere non tñ illa rẽ, sed etiam fructus inde percepros. Et vltra eos in casu nro facio hanc inconuincibilem rõnem, certum est, ꝙ ista trans-
4 actio tanꝫ calũniosa non tenuit, vt ꝑ. dixi: ꝙ dñium dictorũ bonorum remanet penes d. Philippum, & d. Nannes fuit possessor malæ fidei. & per consequens tenẽr restituere bona, & quicquid ex eis fuit perceptum, seu percipi potuit. l. ex diuerso. ff. de rei vẽ. & melius in l. domũ. C. eo. tit. & quod leg. & no. in c. grauis. de restit. spol. & in c. 2 ꝑ. de pig. & in c. j. de vsur. cũ sim. Et ad prædicta subriliter ꝓliberandũ est, ꝙ d. Nannes in sua solenni cautione, ꝙ prestitit in extremo vitæ sub vsuris restituendis, ꝓfessus fuit se per illicitos contractus multas pecunias & bona tam mobilia, ꝙ immobiliaacquisiuisse, &c. vnde ponderanda sunt illa verba tã mobilia, ꝙ immobilia: confessus ergo fuit expresse, ꝙ bona immobilia fuit consecutus, fed nemo comparuit contra eum, qui fuerit consectus de bonis immobilib. ergo præsumendum est eum sensisse de illis bonis immobilib. arg. l. ij. C. de ali. pup. præl. & qd ibi no. & l. seruus. ff. de ver. ob. & quod ibi no. Bar. in simili quæ. & per Inno. in c. qualiter & quando ij. de accus.

Casus consilij sequentis.

IN Quæstione mouenda inter Antonium ex vna parte, & Marianum quondã Iacobi ex alia, quondã socios trafici artis lanæ tria sunt examinanda. ¶ Primo, nunquid illa ꝙpositio inita inter dictos Antonium & Iacobum dũ viueret in humanis, fuerit fœneratitia, in eo quod facta societate, & deposita vtrinq; certa pecuniarũ quantitate fuit inter eos ꝙuentũ, ꝙ si alter ipsorũ vltra quãtitatẽ ꝙ mittere teneaẽ i d. societate, aliquas pecunias ponere, & prouideri sibi deberet per d. societatẽ ad rõnem & ꝙuentũ
2 dinẽ mercãtiæ, & huius ꝙpositionis vigore d. Iacob. q vltra suã quantitatem posuit quingentos florenos accepit, plucro illorũ, quinq; vel sex pro centenario, durante d. societate per plures annos. ¶ Sedo examinandũ est pluppposito qd talis ꝙpositio fuerit fœneratitia, an d. Anto. possit excludi à receptiõe vsurarum receptarũ vigore ꝓfessionis & ꝙtationis factæ postmodum per eundem. nã mortuo d. Iacobo, & succedente sibi dicto Mariano ei⁹ filio, ꝙ ꝙpositionẽ qdã fecit cum d. Antonio, accepta ꝑ parte sua ꝙ hẽbat in d. societate certa pecuniæ ꝙtitate ꝙtauerunt vñ⁹ alterũ sub isto verborum tenore, ve 3, Antonius Petri ex vna parte, & Marian⁹ Iacobi ex alia eorũ libera & ſpõtanea voluntate, ex certa sciẽtia, & nõ p error: fuerunt ꝓfessi & recognouerunt sibi adinuicẽ, & inter se, & vicissim fuisse, & esse ĩtegre solutos, & plenarie satisfactos de oĩb⁹, & singulis ꝙ ab hodie retro, & vlq; ad ꝑsentẽ diẽ issimul a gere habuissẽt, & ꝙ vlq; in ꝑsentẽ diẽ vna ps ab altera petere posset, & hre dẽret rõne & occasione cuiuscũq; societatis & tractꝰ, & calculi int eos facti: & d. artis lanę quacũ ꝙ rõne, cã, vel titulo, vigore, & occasione cuiuscũque scripturæ tã publicæ, ꝙ puatę, callantes, irritates, & annullates omnẽ & ꝙlibet scriptura, tã publica ꝙ puatã, & c. qua pp d. partes inter se in uicẽ & vicissim se, & eorum hrdes bona generalit liberauerũt, & ꝙtauerũt ab oĩb⁹ & singulis ꝑdictis, & generalem finẽ, & quitationẽ, & liberationẽ, & solutionẽ, & ab pactũ vltrius aliquid de ꝑdictis nõ petendo inuicem, & c. ¶ Tertiõ principaliter est examinandum, si ꝑdicta mutua confessiõ & liberatio nõ habeat excludere dictum Antonium à prædicta repetitiõe vsurarũ, an sal te posset excludi vigore alteri⁹ quittationis postmodũ ĩter eos secutæ. nã postmodũ p plures annos cum ex nõnullis causis d. Antonius & Marianus adinuicem haberent certã differentiam, nõ tñ de dictis prouisionibus mẽtiõe aliqua habita gñaliter qꝫ tauerũt se de nouo ex oĩ, & quacũq; cã, ꝑ qua vnus alteri petere posset nõ tñ habita aliqua mẽtione de dictis prouisionib. vt vsuris. Et præsupponitur in facto qd non solũ dict⁹ Iacobus pater dicti Mariani aliquas receperit prouisiones de dictis quingentis florenis, dum esset in humanis: sed etiam ipse Marianus filius & hæres dicti Iacobi, nonnullas percepit post mortem dicti Iacobi sui patris, vt in libro dictæ societatis clarè patet.

¶ Consilium cxiiij.

1 *Vsura non committitur nisi in contractu mutui.*
2 *Species contractus cognoscitur non ex verbis, sed ex sui natura.*
3 *Genus generaliter probatum tantum valet, quantum enumeratio specierum contentarum sub genere.*
4 *Verba generalia debent restringi ad specicm precedentem, ex quo salua ratione recti sermonis fieri potest.*

Ge erális

Gñalis renũtiatio casuũ fortuitorũ nõ ꝓ. 3 iudicijs sed op. 3 specialiter exprimãt. Matrimonium habet specialẽ materiam ab aliis obligationibus, & requirit spontaneum & liberum consensum.

ATTNGENDO ꝑmum iuxta ordinẽ, vr̃ ꝑmò qd d. ꝙpositio ñ fuerit fœneratitia: † qa vsura ñ ꝓmittẽr nisi i ꝯctu mutui. vt ꝑ. ex ipsius diffinitione. est. n. lucrum ex mutuo, & c. vt plenè notat per Ioã. an. in regula peccatum. de reg. iur. lib. 6. in merc. & idem no. in c. cõquestus. de vsur. facit 13. q. 3. c. j. sed inter dictos Antonium & Iacobũ non interc̃sit mutuum: qa Iacob⁹ posuit illos quingentos florenos in societate. & fuit cõpositum, vt ꝓuidere tur ponẽti pecuniã ad vsum, & ꝙsuetudinẽ mercãtiæ ergo ñ fuit vsura. Certum. n. est qd licet deponere pecuniã apud mercatorẽ, vt de parte honestꝫ lucri rndeat domino pecuniæ. vt est text. notabilis in c. per vestras. de dona. inter virũ & vxorẽ. & do. post di. restit. ¶ Sed his nõ obstãtibus ꝙriũ arbitror de iure forte verũ: Nã cum iste Iacobus non exposuisset se periculo, & damno q̃ contingere poterant in illis pecunijs. sed solũ voluit, vt sibi responderetur ad cõsuetudinem mercantiæ, & vt dicit modo, consuetudo est, vt certum qd detur annuatim pro lucro, siue lucrũ prouenerit ex illa pecunia, siue non: imò capitale semp debet esse saluum. indubitanter tenẽdum qd quicquid inde perceperit, vsura fuit, vt probatur in c. j. 2. & 3. in fi. 14. q. 3. & qd nõ liceat sic dare pecuniam ẽt negotiatori, est tex. in d. c. 3. & apertius glo. i c. plerique. eadem causa & ꝙ tangit quæstionem istam, quærẽs nũquid sit licitũ tradere pecuniã negotiatori: vt inde emat merces, vt det sibi partem lucri. & concludit qd non si periculũ ſpectat tantum ad recipientem, & sic fit inter eos ꝯctus mutui: sed ad hoc vt sit licitũ; ꝙ secundum illam gl. vt inter sẽ̃hant societatẽ: ita quod periculum ſpectet ad vtrunq;. & sic vnus socius ponat pecuniam, reliquus operam. vt l. 5. ff. pro socio. nec obstat si
2 dicatur quòd pecunia nõ fuit hic mutuata dicto Antonio: quia dico, quod fuit in effectu mutuata societati: societas autem nõ est corpus: sed ſtat ex socijs: vñ qd fit eum societate, dicitur fieri cũ singulis personis facientibus societatem, vt no. Inn. in c. di lecta, de excel. pla. Nec obstat qd ñ fuit expressũ. verbũ mutuo: † qa species ꝯctus cognoscit nõ ex verbis, sed ex nã sui. l. ũ vno. ff. loc. no. gl. in l. j. ff. de superfi. & plenius p Bar. i l. cotem ferro. §. qui maximos. ff. de publica. facit c. ad nostram. de emp. & ven. & c. illo vos. de pigno. & melius 14. q. 3. in c. pleriq;. præallegato. vñ in effectu iste fuit ꝯctus mutui initus cũ illis de societate: nã voluit tradere pecuniã ad vsum societatis, & quolibet anno cõseq; lucrũ, qd indubitanter est vsura. vt in d. c. pleriq;. ¶ Concludo ꝙ d. ꝙpositionẽ fuisse fœneratitiã. & quicquid d. Iacob. & Marianus receperũt nõe lucri ex d. pecunia sic mutuata, fuit vsura, & sub iacet repetitioni, vt in iure b. præalle. legitur & no. per totũ. ¶ Restat ꝙ nunc examinare fm dub. qd vr̃ magis difficile, An. s. d. Antonius possit excludi à repet. suprascriptarum vsurarum vigore primæ ꝓfessionis, seu quittationis suprascriptæ. Et vr̃ primo qd lic. satis. n. est qd creditori satisfiat de vsuris. c. 2. de vsu. li. 6. & vt dicit ibi Arch. satisfacere, est qualitercunq; voluntati creditoris satisfieri, vt probat in l. si rem. §. oĩs. ff. de pig. act. sed prædict⁹ Antonius recognouit, & ꝓfessus fuit sibi satisfactũ, & solutũ plenarie de omnib. & singulis, quæ petere ad. illã diẽ potuisset à d. Mariano: ꝙ non põt amplius aliquid ab eodẽ petere. cõfessio. nel liberatio gñaliter facta cõcernit oĩa debita singularia: licet specialiter nõ fuerint expressa, vt probat in ꝙplurib. ff. de accep. no. Bar. in l. aurelio §. caius. ff. de li. leg. vbi plenè per eũ. & sic nõ obst. si dicaẽ, ꝙ de vsuris & prouisionib. non fuerit aliqua mẽtio.
3 habita: nam † tũ valet genus gñaliter prolatũ, ꝙtũ enumeratio specierũ ꝓtentarum sub gñe: nã ꝙ dicit oĩa, nihil excludit. 19 di. c. si Romanorũ. & in c. solitæ. de maio. & ob. ¶ Sed his non obst. in ꝙrium se habet iudicio meo veritas, vr̃. s. d. confessio seu quittatio non extendatur ad debitum vsurariũ. Ad hanc fniam moueor ex multiplici capite. Primò, qa d. ꝓfessio seu quittatio non fuit purè gñalis, nec simplr liberatoria & gratuita, sed principaliter fuit specialis, respectu. s. debiti ꝯcti vtriusq; societatis occasione; vt colligit ex illis verbis, rõne, & occasione cuiuscunq; societatis & tractꝰ, & c. sed istud debitum vsurarum nõ fuit ꝯctum occasione societatis: imò fuit ꝯ ius societatis, nã ꝙ societas sit q̃ dã fraternitas. l. verum. ff. pro soc. abhorret vsuraria prauitatẽ, ꝙ sit ꝙ nãm societatis, nã de nã societatis est, vt dãna & lucra sint inter socios cõia. l. duob. §. si in coeunda. ff. pro soc. vsurarum vero vorago animas deuorat, & facultates exhaurit, vt in c. j. d. vsu. lib. vi. & sic nõ põt dici debitum illud ꝯctum rõne societatis, ꝙ sit omnino ſparatum à iure societatis. Pro hoc etiã facit, quia illi. f. Antonius, & Marianus mutuò & vicissim recognouerunt sibi satisfactum & solutum d qbuscunq; debitis ꝯctis occasiõe societ. & sic habuerunt ad gesta occasione & nõe societatis, ex qb. solet vltro citroq; nasci obligatio. istud autẽ debitum vsurarium fuit ꝯctum solum ex parte vnius recipientis lucrum. Non obst. si dicatur, ꝙ licet de societate fuerit facta mẽtio, tñ postea fuerũt immediatè subsecutaverba gñalia: vt ꝑ. ibi, ꝙcunq; rõne, causa, vel titulo. dico. n qd verba generalia specie sequẽtia ad liberationis restringunt ad speciẽ ꝑcedentẽ, vt sit sensus, qd ex quacunque rõne. causa, vel titulo, vnus esset obligatus alteri, occasione. f. societatis, de qua ꝓmiserat. nã cũ agat de ꝓuidicio d. Antonii. dẽt fieri stricta interpretatio. cũ nõ ꝓsumat. qs iactare suũ, l. cũ de indebito. ff. de ꝓbationib. & c. sup hoc de renũtia. & fidẽ-
4 est interpretatio i dubio ꝯdm Marianũ, q̃ fudat se sup illa ꝓfessione & quittatione. l. veterib. & qd ibi eleganter no. Bar. ff. de pac. & ꝓ ꝑdicta interpretatione, † qd verba generalia debeãt restringi ad speciẽ præcedentẽ, ex quo salua ratiõe recti sermonis fieri potest, vt tex. in l. si ex plurib. ff. de solu. & ibi per Bar. & plenius p eum in l. sub prætextu. C. de trãsac. de hoc plenius in d. l. Aurelio. §. Caius. de libe. le, & qd verba hanc restrictionẽ patiãt, ꝓbat verba posita in ver. qua. pter. ibi, Gñaliter liberauerunt & ꝙtauerũt ab oĩb. & singulis prædictis. Et põderãda sunt illa verba vltima, ab oĩb. & singulis ꝑdictis, q̃ restringunt apertè verba gñalia ꝑcedẽtia. ad idẽ verba ꝓbãt sequentia ibi, Et generalẽ finẽ, quittationẽ, & absolutionem & pactũ de vsuris, aliquid de prædictis vltrius nõ petendo inuicem, & c. ponderanda. n. sunt illa verba, Aliqd de ꝑdictis, & c. Et sic nõ egerunt facere generalem finẽ, & qttationẽ de qbuscunq; debitis, alias nõ appositissẽt illa verba, aliqd de ꝑdictis & c. Prætereà vbicunq; verba sunt obscura, vt in casu nro: qa gñalitas parit obscuritatẽ. l. ita fidei. ff. de iure fisc. attẽdẽt id quod est verisimilius, & qd plerunq; fieri ꝓsueuit. l. in obscuris. & l. semp in stipulationib. ff. de reg. iur. & regula, inspicim⁹ ꝯ obscuris. de reg. iur. li. 6. sed cũ d. Marianus p se exegisset partẽ de illis vsuris & ꝓuisionib. nõ est verisimile qd in dilectatis oĩe sorꝫ cietatis vsuras restituisset. nã vt dixi, illa prima qttatio nõ fuit gratuita liberatio: imò fuit d. Antonius cõfessus sibi solutũ, & c. nõ. n. solẽt hoĩes hodie, maximè mercatores q̃ credunt ꝯctus eorũ esse licitos, ſpõte restituere vsuras, & male ablata, cũ vix possint induci ad restituẽdũ post mortẽ, vt in c. 2. de vsur. li. 6. & clemica, c. ti. nec est verisimile ꝙ ita in cõtinẽti se corrẽxerint sine aliqua petitione. ar. in regula, semel malus. de reg. iur. li. 6. & l. nõ ad ea. ff. de ꝙd. & demon. cũ similib. Itẽ in dissolutione societatis solent semp socij facere sibi mutuo, & vicissim dictas confessiones, recognitiones, & liberationes, & qttationes. q̃ ita dẽt d. confessio & liberatio intelligi, nõ aũt dẽt extendi ad id qd verisimiliter nõ fuit cõgitatũ, cum ignorans nõ præsumatur donare. l. nec ignorans. C. de donatio. facit. l. tres fratres. ff. de pac. imò d. Antonius dubitabat an d. ꝯctus seu ꝙpositio esset vsuraria: eum fuerit sub velamine d. vt fieret solutio ad vsũ, & ꝙsuetudine mercantiæ. & sic in quittatione generali nõ est verisimile, quod nõ credebat fore debitũ cogitasset. vt patet ꝑ iuribus s. allegatis. Prꝫterea cum cõstet de peccato d. Iacobi & Mariani, oportet qd clarẽ ostendat de satisfactione qa peccatum nõ dimittitur. nisi restituatur ablatum. ca. cũ tu de vsur. & regula, peccatum. de re. iur. lib. 6. Dicta aũt quittatio clarè nõ ostendit de satisfactione. ergo dẽt ꝓpelli ad satisfaciendum. cũ dubia probatio nõ releuet. ꝓbatẽ. c. i ꝑtia. de proba. ꝑsertim vbi tractatur de animarum salutẽ. nã dẽt tunc fieri interpretatio in partẽ mitiorem per q̃ euitatur anima: periculum: licet illa sit durior. cle. exiui de Paradiso. de verbo. signi. & c. iuuenis. de ſponsa. & est bona gl. in c. vnico. de sepulti. in or. fa. Et hæc est bona ꝓsideratio i materia nostra ¶ Ex his infertur ad decisionẽ tertij dubij, an saltẽ vigore secundæ qttationis d. Antonius sit a dictarum vsurarum repetitione excludendus: & profecto credo dicendũ ꝙ nõ. ex rationib. multiphariè factis in præcedenti dubio: tum. 1. qa præcesserat cõuentio sup qbusdã discordijs duntaxat, & nulla de d. prouisionib. & vsuris fuerit habita contentio: ideo verba gñalia sequentia, dẽnt restringi ad ꝙtentionẽ specialẽ. ar. in l. 3. C. de iudi. & qd notatur i d. l. sub ꝓtextu. & p gl. in c. j. de trãsactio. tum qa verba obscura dẽnt restringi ad id, qd est verisimilius, & plerũq; fieri cõsueuit: tum qa vterq; credebat illã ꝙuentionẽ nõ ꝓtinere peccatũ, vt dixi. & sic ad incogitata nõ põt dicta liberatio extendi: qa ignorans nõ donat. d. l. nec ignorans. & d. l. tres fres. cũ simi. Itẽ qa tractatur de animæ periculo: dẽt ergo fieri interpretatio i minorẽ partẽ: l. 3 durior sit, vt s. plenè dixi. & p has ꝙsideratiões tollit id qd no. Bar. in d. l. Aurelio. §. Caius. prælle. pcdẽn. generaliter vbicunq; sit generalis liberatio nulla specie precedente. & consideratione prædictæ nõ concurrunt: alias secus, vt dixi d dubio ꝑcedenti. ¶ Præterea & vltimò apertissimè tollit d. quittatio & liberatio si teneamus opinionẽ quorũdã theologorũ, aut Dyni regula, peccatum. de regu. iur. libr. 6 tenuerunt. nisi qd vsurarũ remissio, & liberatio nõ tenet, nisi pecunia p vsuraria prauitatẽ extorta, offeratur ipsi eidẽq; creditori, vel saltẽ fm Dy. sit pecunia parata restitutioni: tunc. n. vr̃ restituta, & breui manu redditа: & sic satisfit illis, verbis peccatum nõ dimittit, nisi restituatur ablatum. reperitur. n. restitutio, & sic debet fieri repositio pecuniæ in priſtinum ſtatum, saltẽ ficte. vt l. cum ꝓtor. & l. restituere

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff.de ver.sig. sed ī casu nro pecunia iam extorta non fuit oblata ipsi Antonio nec saltē parata restitutioni: imò de ipsa nō ꝛtēde batur: ergo illa quittatio & liberatio nō valuit quo ad liberatio nē vsurarum restituendarum: & hoc est indubitatum tenendo alteram illarum opinionū. Si autem teneamus opinionē Io. Andreæ posuit in gl. sua in d. regula, peccatum. & Fede. de Senis ꝙsil. 18, quòd sit restitutioni parata: sed sufficiat liberalis & spontanea remissio, nō ät sufficit extorta p metū aut dolum, aut q̄libet ingenio. vt in d. locis p eos no. adhuc idē in casu nostro vī dicē dum. nā ex illa generali quittatione quæ præcessit vigore quarundā differentiarū nulla de dictis prouisionib. vsurarijs mētione habita potest dici quòd vsurarum remissio fuit liberaliter facta cum nulla fuerit specialis mentio de illa habita: nec aliquis tractatus super remissione fienda præcesserit ¶ Et credo in hac materia posse attentari vt sub gñali remissione seu liberatione nunq̄ veniat liberatio seu remissio vsurarum nisi specialr exprimatur. qa cum habeat hæc remissio specialē nām vt p3 ex dictis, & latius notatis in locis pallegatis, nō dēt hæc remissio includi sub gñalitate: cùm posset qs decipi sub inuolutione verborū: & sic immineret animarū periculum. Satis. n. est tenere ꝙ ꝑ sit remissio vsurarū absque eo qd pecunia offerat, vel sit restitutioni parata. & ꝙ illas opiniones pallegatas nō dēt hæc facultas extendi, vt etiā ꝓhendat sub generalitate verborū, ad p̄dicta allego optimum simile. l. sed si qs. §. quæsitum. ff. si qs cauti. † vbi habetur, qd generalis renuntiatio casuum fortuitorū nō valet ī iudicijs: sed op3 ꝙ specialiter exprimatur. vnde nō valet ibi tātū genus quātū species. & dicit ibi Bar. cōmune esse: qa stipulatio prætoria & iudicialis iudicat fm mētē & æquitatē prætoris, qui nō patit aliquē decipi sub inuolutiōe verborū, ita dicamus in ꝑposito nro, cū tractetur hic de animarū periculis. & sunt opiniones qualis debeat ee vsurarum remissio, nō debemus saltē dicere qd veniat sub generalitate ne qs decipiat. & incurrat animæ periculū sub verborum inuolutiōe. Nec obstat si dicatur qd casus specialis ꝙtinet in d. §. qsitum. quia dico qd etiā casus specialis extendit ꝓpter rationis identitatem vt not. gloss. in l. 1. C. de cōdi. ind. vī text. inc. cum dilecta. de cōsir. vti. & præsertim vbi tractatur de animarū fauore debet fieri extensio, etiam iuris penalis. vt not. glo. in c. sciat cū. ti. de elec. lib. 6. & in c. fi. e. ti. & li. Præterea videmus in simili: † qa matrimonium habet specialē materiā ab alijs obligatiōibus. & regrit spōtaneum & liberum consensum. vt in e. cum locū. de sponsa. dispositum est in iure, vt mandatum de ꝫhendo matrimonio non veniat sub gñali ꝓcuratorio: sed op3 ꝙ specialr exprimat, vt probatur in l. generali. ff. de ritu nup. no. gl. in c. fi. de procu. li. 6. Item videmus quod casus notabiles, & nota digni non veniunt sub generalitate verborū nisi specialiter exprimantur. vt no. gl. in cle. non potest. de procuratorib. & c. qui ad agendum. eo. ti. li. 6. & quę speciali nota sunt digna, nisi specialiter exprimantur, videntur esse neglecta. c. quamuis. de præben. lib. 6. cum similib.

¶ Casus consilii sequentis.

PVNCTVS QVAESTIONIS Talis est. Quidam Nānes Petri Cursij de Senis, decessit nullo prius per eum testō condito, superstitib. sibi domināb. Euangelista sorore carnali, & Catharina filia spuria ipsius Nānis defuncti. demū apprehensa hæreditate per d. dñam Euāgelistā tanq̄ proximiorē p linea legitimā ipsa dña Euangelista seu alius ꝙ ea maritauit d. Catharinam cuidam Matthæo & pro dotib. suis assignauit sibi florenos quadringentos. & in d. instrō dotis inter cetera dr, ꝙ d. dña Euangelista filia olim Petri Cursij, & hæres dicti Nānis dedit, & c. Et demum sub ijcitur in d. instrumento, ꝙ d. Matthæus ꝓmisit dictas dotes cū antifato reddere, & restituere d. dominæ Catharinæ, & cuidam Francisco præsenti, & recipienti ꝓ d. domina Euangelista, aut cui de iure reddi, & restitui debebunt in omnem casum. & euentum dotiū restituēdarū, &c. Præmorīē denique d. Catharina relicto filio ex illo matrimonio: morīē demum d. domina Euangelista suis filijs hæredib. æqualr instituta: prius tñ disposuit de quarta parte omniū bonorū in quaslā ex filialib. sicut ei licuit ex forma statutorum Senēsium. ¶ Nunc ab alijs filijs, & hrdib. dr d. dñam Euangelistam nō potuisse illā quartā donare illis duab. filiab. qa iā de illa disposuerat prius donādo dotē d. Catharinæ, quam nō tenebat dotare cum esset filia spuria dicti Nānis: & sic vī donasse de suo, ꝑsertim cum instrumēto nō dicat ꝙ hoc fecerit tā quā hæres, licet nuncupetur hæres. Ex parte siliarum. dr contrarium. Quæritur quid iuris: & an dos illa debeat remanere apud d. Matthæum, cum filius communis iam ex illo decesserit.

¶ Consilium cxv.

1 *Dos dicitur legitima secundum conditionem mulieris.*
2 *Pater potest filio spurio relinquere pro alimentis vsque ad quantitatem sufficiē tem.*
3 *Mulier si maritatur a patre, & dos ab ipso patre profecta fuit, mortua muliere.*
relictis liberis ex illo matrimonio dos de iure communi redit ad patrem.
4 *Pater si vult quod relictum seu datum causa mortis transeat in filios spurij, seu spuriæ, qualiter debeat dicere.*

VIDETVR primò attingendum primum dubiū, qd d. domina Euangelista nō potuerit dispōere de sua quarta parte ī filias prout sibi ex statuto Senen. permittitur, obstante illa dotis assignatione, quā prius fecerat dictæ Catharinæ: qa alligna do illi dotem, q̄ non hēbat in potestate, videtur iuris interpretatiōe dotem illam donasse dictæ Catharinæ, vt in l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. act. ergo non potuit postea de integra quarta disponere, cum iam liberè prius disposuerat de quadrigētis. Nec obstat qd in dicto instrumento nuncupetur hæres dicta domina Euangelista, quia per hoc infertur quod fecerit vt hæres: cū illa sint verba purè enuntiatiua, quæ nō inducunt dispositionem. vt in c. si papa. de priui. lib. 6. & in clemen. si summus pontifex, de sentē. ex com. Præterea esto ꝙ videatur fecisse vt hęres: tamen ex quo vt hęres non tenebatur illud facere, videtur donasse. arg. l. Campanus. ff. de operis libe. & l. cuius per errorem. ff. de regu. iur. facit l. cum de indebito. ff. de proba. Quod autem tanq̄ hæres non tenetur dotare, patet, qa nec ipse defunctus tenebatur, nec poterat ēt si voluisset, cum esset filia spuria, nata. l. ex dānato coitu de iure ciuili. vt in authenti. ex cōplexu. C. de incestis nuptijs. ¶ Sed his non obstantibus arbitror in hoc casu sic de iure dicendū, ꝙ dicta domina Euangelista tenebatur tanquam hæres dicti Nannis alere dictā Catharinam: quia licet de iure ciuili non teneatur defunctus: vt in d. c. auth. ex cōplexu. secus tñ est de iure canonico, cui stat in hoc tanq̄ fundato sup̄ equitate naturali. vt habetur in c. cum haberet. de eo qui duxit in matri. vt etiā tenent cōmuniter legistæ: maximè Bar. & Bal. in dicta auth. ex cōplexu. vnde quemadmodū tenebatur defunctus, ita & hæres obligatur, q̄ succedit ī locū defuncti. ad hoc bonus tex. in authē. licet. C. de naturali. liberis. & quod ibi no. maximè per Bal. si ät tenebat alere, vt ꝛ. probatum est, ergo etiam dotare, cum causa dotis nō sit minus favorabilis, q̄ alimentorum causa: imò magis vt not. Cy. in l. non omni. C. de admini. tuto. & Bart. in l. cum plures. ff. eo. ti. & in casu nostro firmauit Bart. in l. si gener. ff. de his qui. vt indi. & in. d. authen. ex complexu. & idē ibi Bal. Attamen dico quod dando dotē, nō debet excedere modū alimētorū, seu quantitatem dotis, put conueniebat filiæ spuriæ. † dos. n. dicit legitima secundum conditionem mulieris, & fa cultates matrimonii. si filiæ. ff. de leg. iij. & l. 2 post. §. gener. ff. de iur. do. Si ergo excessit illam quantitatē, quæ verisimiliter sibi debebat habito respectu, quia erat spuria, & quia pr nō erat ditissimus homo, nec magni gñis, vī illā quantitatē dedisse de suo, quatenus dico excessit debitū modū. arg. opt. in l. sancimus. C. de don. & xij. q. ij. in c. si quos de seruis. & hoc vī fuisse de mente Bart. in l. gener. præal. & in d. auth. ex ꝫplexu. & in l. fi. §. si a genero. de his q̄ in frau. cred. & illa quātitas in qua excessit, debet ꝓputari in quarta ipsius do. Euangelistæ, si aūt in nullo excessisset, vī hoc fecisse tanq̄ hæres. & sic nil de suo donasset, & p ꝫsequens potuit postea disponere d. in tegra quarta bonorū suorū. Quod aūt hoc videat fecisse tanq̄ hęres, & nō sponte de bonis ꝓprijs, probo primò ex eo, qa ibi nominat hæres: nā si nō fecisset vt hæres, illud verbū frustra fuisset ibi appositū, qd nō est dicendū. arg. in c. si papa. de priui. lib. vi. li. qñ. C. de inof. test. 2 verba debeant aliqd operari, vt ibi. Præterea vbicunq; fit mētio de aliqua qualitate in aliqua dispōne quæ habet alterare illā dispōnem, vī illud factū vigore illius qualitatis, ad hoc tex. opt. cum ibi no. maximè per Bar. in l. pe. C. de iur. del. vbi patet, ꝙ si aliquid relinquat filio, & fit mentio de patria potestate, vī ibi relictū ꝑtēplatione prīs: quia rōne patris ptāris acquirit filius ipsi patri. Ita ad propositū, 2 tanq̄ hæres teneret dotare, vt ꝛ. dixi, si dixit ī actu dotationis se hæredē, vī hoc fecisse tanq̄ hæres ex legitima obligatione: ad idē facit optimè qd legit & no. in l. 2 post mortē. ff. de admi. tut. vbi si tutor promisit dotem, vel curator pro puella, vī in dubio, ꝓmisisse de bonis ipsius puellæ, nō aūt de ꝓprio, ex quo bona illa administrabar. ad idē l. fi. C. de dot. promiss. vbi idem probatur in quolibet administratore, & negotiorū gestore, vt in dubio videat soluisse dotē de bonis mulieris, nō autem de ꝓprio, pro hoc facit, qa in dubio nō præsumitur quis velle donare suū. 2 donare nihil aliud sit, q̄ ꝑdere. l. filius fa. ff. de don. facit l. 2 de indebito. ff. de probat. & præsertim hoc dicendum in casu nro, in quo potest fieri interpretatio, vt dos nihilominus fuerit debita, & d. dña Euangelista in suis iurib. ꝫseruetur. arg. opt. ex his quę no. gl. in l. cum quid. ff. si cer. pet. & c. 2 inter P. & c. super hoc. de renun. cum sim. & hęc quoad primum dub. ¶ Quo ad secundum verò, apud quem. f. nunc debeat remanere d. dos post mortē d. Catharinę, videtur primò ꝙ apud d. Matthęum maritum d. Catharinę, non ex persona Catharinę, sed communis filij: quia post mortem Catharinę successit filius cōis ex illo mrimonio in dote: nā dos censetur ꝓmonium matrieris. l. iij. ff. de min. facit l. Pomponius Philadelphus. ff. fam. ercit.

In bo-

In bonis autem maternis ab intestato succedit filius, vt in auth. in successione. C. de suis, & legi. & in corpore vnde sumit. de hęre. q̄ ab intesta. defe. §. i. & C. ad orficia. per totum. Filio aūt succedit ipse Mattheus pater: vt in authentica, defuncto. C. ad tertul. & in corpore vñ sumit in auth. de hære. q̄ ab intesta. defe. §. 2ns. & §. & hoc quidem. ¶ Sed profecto illud puto dicendum in casu nostro: p̄dicta enim ꝓcedunt in dote. q̄ est purè ipsius matris: sed dicta dos nō fuit purè ipsius Catharinæ. Nā, vt prædixi, cum esset spuria, nihil de iure ciuili poterat ꝫsequi a patre, vel ipsius hærede. vt in d. auth. ex cōplexu. sed solum ex dispositione iuris canonici poterat habere necessaria ad vitam, & ad hoc possunt parētes cōpelli. vt in d. c. cum haberet. & ꝙ ns ipsorum hæres. arg. ind. auth. licet. C. de natu. lib. vt p̄dixi sicut debentur alimenta ita dos, cum nō sit minus favorabilis, imò magis. vt ꝛ. dixi. Data fuit ergo in casu nostro dos loco alimētorum. cum fuerit data ab hrde defuncti, p rōnes supradictas. mortua ergo d. Catharina debet dos redire ad d. dñam Euāgelistā, seu eius hæredes, si cut debuissent redire alia bona simplr data ꝙ alimētis. Nam alimenta debētur solumī vita, & finitur cā alimentorū morte. l. Mela. ff. de alim. & cib. leg. & l. cum hi. §. mod aūt. vers. ꝙstat. ff. de trā fac. & l. hrditatum. ff. ad l. fal. & ꝙ hoc optimè facit tex. in d. c. cū haberet. in fi. vnde ista obligatio cauſatur. mandat enim solum necessaria subministrari: necessitas aūt cessat morte. & hoc ꝑfecto vī fuisse de mēte Bar. in locis p̄al. & primū in d. auth. ex ꝫple
2 xu. C. de incest. nup. vbi dicit se cōluisse per d. c. cum haberet. † qd vsque ad ꝓximatē sufficiētē ꝙ alimētis pōt pater filio spurio relinquere, & eodē mō filiæ spuriæ ꝙdote sua: qa sine aliqua dote nō ꝓt ali, nec nubere. Itē expressius sensit ī d. l. si a socero. vbi dicit, qd si filia spuria fuit maritata a ꝑe, non pōt dos repeti ab hrdib. patris ab ipso marito: qa hēt eā ex titulo oneroso. sed post quā ad mulierē est reuersa, ꝓt reuocari: qa hēt ex donationis titulo. spuriæ aūt nō ꝓt donari. l. j. C. de natu. li. & hoc dicit verum: nisi quatenus de iure canonico filius, vel filia deberet habere ꝙ alimentis. vt in d. c. cum haberet. Nec obstat si dicat, qd fm hoc filius nil habebit ex bonis maternis: qa hoc nō est absurdum si mē nil habeat. finge. n. ꝙmē fuisset ducta sine dote: certè in nullo succedit: ergo vxor debet tunc alimētari ex bonis mariti. vt no.
3 Inn. in c. ꝙ vestras. de dona. inter virum, & vxo. facit tex. & qd ibi no. in l. si cum dotē. §. finaūt in ſeuiſſimo. ff. sol. ma. † Præterea vide aliud sīle magis, ꝓpinquū, si mulier maritat à patre, & dos ab ipso patre, ꝓficiscitur mortua muliere relictis liberis ex illo mri
* monio dos de iure cōi redit ad patrē: nō aūt ad liberos mulieris defunctæ: ꝫ aliud habeat ꝓsuetudo. vt est tex. fm *coem* intellectum in l. dos à patre, ꝙfecta. C. fol. mri. fortius ergo in casu nro nō debuit dicta dos transire in filium, cum solum loco alimētorum à iure ꝓmittit cā autē alimētorum expirat morte, vt ꝛ. dixi. & qd hoc fuerit de mēte Bar. alleg. no. 1 l. fi. ff. de his qb. vt indig. 1 ver. qro vtrum sit alius modus. vbi dicit, qd filio spurio, vel spuriæ pōt relinqui aliquid ꝙ alimentis. Itē ꝙ dote dummō nō exce
4 daē modus in relinquēdo: qatunc pōssimeret fraus. l. j. C. de natu. libe. & sentit † qd si pater vult, vt relictum seu datum cā dotis transeat in filios spurij, seu spuriæ, dēt pater sic dicere, Relinquo talem fundum Titio filio meo ꝙ alimentis ī vita sua postea remaneat filijs ipsius spurij: nā vt ipse dicit filijs ipsius spurij, ꝓt pr relinquere: de quo dicendum, vt plenius legif, & notaf. l. fi. C. de natu. libe & apertè vult, & bene, qd ex pōna pris spurij non pōt filij ꝫ legitimi, aspirare ad relictum: factum ipsi spurio, ꝙ alimentis. qa, vt prædixi cā alimentorum finitur morte: sed op3, vt capiat ex dispositione relinquētis seu dotātis, qd fieri pōt. d. l. fi. Sed in casu nostro hoc nō fuit dictum à d. domina Euangelista. quod si fuisset dictum, vī donasse filijs illius spuriæ de suo: imo dixit oppositum. Nā voluit, & ita stipulari fecit suo noīe, quod d. Matthęus restitueret dotem ipsi Catharinæ, & illi Francisco recipienti pro d. domina Euāgelistā, aut cui de iure restitui, & red di debebit, & cista enim sunt verba formalia illius instrumenti: sed de iure deber restitui ipsi dñæ Euangelistæ vel suis hæredib. quia cessat cā alimentorum, vt no. in iurib superius alleg. Quare ex omnib. prædictis concludo quod dicta dos non debet remanere apud d. Mattheum, sed redire ad hæredes d. dñę Euangelistæ, quatenus hoc fecit ex necessitate tanquā hæres. vt ꝛ. dixi. quia tunc merè succedit in loco alimentorum.

Consilium cxvj.

1 *Pater si instituit filium in aliqua re minus quam legitima, potest filius petere supplementum.*
2 *Pactum de non succedendo patri aut filio valet, quando tantū quis percipit, quātum sibi debetur occasione successionis.*
3 *Compromittere quis non potest in partem aduersam tanquam in arbitrum.*

ILLVD DE IVRE QVAERITVR, VTRVM VIsa remissione facta p Antoniū Columbri in Nardum patrē ipsi⁹ Antonij, & Nerotium Mariani Nicaletis. ac laudo inde secuto per d. Nerotium de consensu d. Nardi, aliàs non contradicente

1 ff. de iniust. rup. & irri. test. † Et si pr institueret d. Antonium in aliqua re minus valente q̄ legitima, poterit petere supplemētū. l. omnimodo. & l. qñ nouella. & l. scimus. C. de inof. test. debet tñ ꝫferre quod pater sibi donauit: licet dixerit in præmium emancipationis. qa illa pura donatio, non aūt facta ob cām legitimā: qa poti⁹ pater dēt præmiari à filio qñ ipsum emancipat, q̄ eē, vt probat in l. cum op3. §. cum autem. C. de bonis q̄ lib. Et qd talis donatio facta à patre in præmium emāncipationis debeat ꝫferri alijs filijs, firmat Bar. in d. l. cum op3. & l. vt liberis. C. de colla. & vī quasi, ꝑbari ibi in fine literæ. Nō obstat si dicat qd d. Anto. vī renuntiasse hæreditati paternæ, in eo qd remisit se iudicio pris, & dicti Nerotij, ꝓmittēs se fore ꝓtentum illa pte q̄ ꝓ illos sibi de putabit, & nunq̄ amplius aliqd se in bonis d. Nardi petiturum, qa pactum de nō succedendo patri nō valet. l. pactum. C. de pactis. & l. pactū. C. de col. Nec obstat si dicat, qd hic ꝛteruenit iusrn qd h3 ꝙualidare tale pactum, vt hodie ꝓbat in c. quis pactum. de pac. li. 6. notāt doc. iur. ciui. in d. l. pactum. & in l. si qs ꝓ eo. ff. de fideiuſ. & ī l. stipula hoc mō ꝓcepta. ff. de ver. obli. & l. fi. C. de pac. Quia ad hoc pōt rīderi dupliciter. Primò qd iusrn nō expendit ad casum nostrum. qñ d. Anto. ꝓmisit in prēm, & Nerotiū: & iurauit seruare quicqd ipsi circa hoc disponeret. Demū nō ambo sed solus Nerotius laudauit. vt in certis bonis sibi dādis à ꝑe esset ꝓtentus. & sic iusrn cum sit strictī iuris, nō dēt ad istum casum extendi. c. pen. de iureiu. licet d. Nerotius dixerit se hoc solum fecisse ex ꝓmissione d. Nardi: qa vī ꝙ Nardus non potuerit hoc remittere in persona illius tñ qa à ꝑona arbitratoris seu arbitri nō dēt recedi cum videat electa legalitas, & fiducia ꝑsone. l. si quis arbitratu, & qd ibi no. ff. de ver. obl. & l. si merces. ff. locati. cum similib. Præterea, & secūdò d. Nardus illa bona ꝫtulit Antonio filio suo nō ꝙ parte ipsum cōtingente, nec vt satisfaceret laudo prius lato: sed purè & sponte in præmium emācipationis, & sic donauit ob alterā causā, quā fuerit in laudo expressa, vt p3 in instrō inde ꝫfecto: q̄ nec laudum nec iusrn in ꝓmisso ap̄bo situm hēt d. Antonium excludere à ſucceſſione ꝑna. & saltem in dubio dēt fieri interpretatio pro d. Antonio, qa odiosum est filium excludi ꝛ successione paterna. d. §. aliud quoq; capitulum. & l. maximum vitium C. de li. præte. præsertim hodie, cum subla ta sit differētia sexus, & patriæ potestatis. authenti. defuncto. C. ad tertul. & in corpore vnde sumitur. in auth. de hære. q̄ ab intesta. defe. §. 2ns. & §. & hoc qdē. Itē qa verba sunt interpretanda ꝫ d. Nardū. qin d. donatione potuit intētionē suā clarius exprimere. l veterib. ff. de pac. & regula ꝫ eum. de regu. iur. li. 6. ¶ Sed his nō obstantib. q̄ verè casui nostro minimè præiudicare arbitror, cōtrariā sententiā puto de iure veriorem: videlicet ꝙ d. Antonius nil amplius posſit præter volūtatē paternā sibi vēdicare ī bonis d. Nardi patris sui occasione legitimæ suæ. Et hoc tenendū mo ucor principalr ex duplici capite, quorum quodlibet sufficere
2 dr ad ipsius ꝛclusionēde ꝑse. Et primò rōne nudi pacti. † nā pacta de nō succedendo patri aut filio, valet qñ tantū gs percipit q̄tū sibi debet occasione ſucceſſionis: vt singularit, ꝓbat fm vnū ītel lectum ī l. i. §. si parēs. ff. gs à parē. fu. ma. & hoc firmauit Bar. in duplici loco. ſi d. §. si parē s. & clarius l. fin. C. de pac. nec reperi illud d. ab aliquo reprobari: imò qd valeat, facit: qa cessat ratio quare pactū annullatur. nā ratio vī ne pro modico gs renuntiaret ſucceſſioni paternæ: vñ voluit lex obuiare deceptionib. vt no. Bart. ī d. l. si, §. s, ꝙ eo. ff. de fideiuſ. Quæ qdē ratio cessat ī casu nro, cum in facto mihi ꝓsupponat qd. Antoni⁹ tm̄ ꝓceperit, quātū sibi tūc deberet rōne ſuę legitimę, & pōt dici ꝙ habuerit plus rōne tpis qa habuit illa bona ī vita, cū nō debeerentur sibi nisi post mortē pris. l. j. §. impuberi arrogato. ff. de colla. bo. no. Bar. in eadē l. §. nec castrēse. & in auth. ingressi. C. de sacrosan ecc. Excluditur d. Antonius ex secūdo capite clariori. f. ratione iuramenti adiecti. nā iurauit se fore ꝛtentum illa parte bonorū q̄ sibi daret & assignaret ꝙ dictos Nardum & Nerotium, & ꝓmisit amplius nō petere in bonis d. Nardi: iuramentum tñ indubiè habet hoc pactum validare. vt in d. c. ꝫ. de pactis. li. 6. & tenent legistæ in locis superius allegatis. Nec obstat si dicat, q̄ iuramentum se non extēdat ad hunc casum, qa dico ꝙ immo extēdit si bene verba d. remissionis, & donationis inde secutæ, ac laudi pōderentur. Nam d. Antonius soleniter corā officialibus mercantię ꝛstitutis in præsentia patris sui, & de eius ꝑsensu, & authoritate asseruit se fi velle amplⁱ cōmorari cum Nardo eius patre, & volēs se remittere in manibus ipsius Nardi, & Nerotij, qui dent & faciāt sibi illam partē

Universidad de Deusto
Biblioteca

ē bonis d.Nardi,q̄ placebit dictis Nardo &Nerotio omni modo iure,& forma,& c.liberè & purè,& simplr remisit se ī d.Nardū patrē suū & Nerotiū,dās & ꝓcedens d.Nardo & Nerotio plenā licētiā & authoritatē ꝓcedēdi & dādi ipsi Antonio d bōis d.Nardi tātū & qcqd videbit &placebit ipis Nardo& Nerotio,et ꝑmittit & ꝙuenit d.Antonius d.Nardo ꝓtipulāti &c.vlteri nō petere de bonis d.Nardi ꝑis sui:sed remanere tacit ū &ꝓtētū parte q̄ si bi fieret p d.Nerotiū & Nardū,&iurauit corporaliter tactis scripturis ꝑdicta nō venire,&c. vñ ponderando diligēter ōnia verba superius recitata,q̄ sunt formaliter verba instrī ꝙfecti super d remissione nō habeant d. Nardus & Nerotius aliqd iudiciali ter seu in forma iudicij iudicare sed solū ꝑverba facti fuit hoc eis remissum.facit qd legit & notat ī c.quintauallis.& c.veniēs. de iureiu.& in l.societatē.§.arbitrorū.cū l.se.ff.ꝑ socio.vñ dict' Nerotius fuit assumptus tanq̄ bonus vir,& amicus.vt ī l.3.ff.de arb.Nardus verò erat pars,vnde poterat se impedire vigore remissiōis sibi factæ.qa pōt qs in partē aduersā tāq̄ī arbitratorē,& bonum virū remittere: vt ī d.c.qntauallis.& c.veniēs.&l.si liber tus.ff.deoperis liber.satis ꝙ est ad validitatē act',vt appereat qua litercūq; de istorū volūtate & placētia seu eorū iudicio:cū,vt di xi,nō habeāt isti iudiciali' iudicare,nec corā eis poterat esse iudiciū.vt no.In.ī d.c.qntauallis.aliter nō potuisset ī dictū Nardū cō
3 ꝑmittere:† qa tanq̄ in arbitrū nō pōt quis ꝙmittere re in partē aduersam.l.pen.ff. de arb.voluntas autem aliquius exprimit nedum verbis,sed factis:imo facta sunt fortia ad declarandā tā volūtatē q̄ verba, quæ sæpe ꝙferuntur ꝙ intentionē ꝓferentis.vt in c.dilect.de appel.& c.æstimant.ii.q.3.cum multis iurib.ibi all. in gl.Nerotius aūt satis declarauit verbis intentionē suā laudādo expresse,& exprimendo bona q̄ deberēt assignari d.Antonio ꝙ sua parte,iuxta tenorē remissionis.Nardus aūt approbauit ne dum illud laudū approbādo:sed ēt factis : qa punctualr assignauit d.Anto.omnia laudata p d.Nerotium. ergo satis apparuit de voluntate,& placentia dictorum Nardi, & Nerotij in quos facta fuit remissio,vt d.Antonius esset ꝙ sua portione ꝙtentus d. bonis,& ꝙ hoc optimè facit quod in isti no.Bar.in l.cū pr.§.liber tis.in fi.de leg.2.& Bal.in l.filius.C.de pe.hr.Io.An.in regula,qui tacet.& de reg.iu.li.6.in mercu.Nec ob. si dicat ꝙ pr donauit in præmium emācipationis:non aūt vigore remissionis in eum facta seu laudi ꝓcedentis,vt patet ex verbis donationis:quia dico ꝙ illa verba fuerunt apposita ꝑ ignorātiā ex cōi stylo corū qui emācipāt hodie filios credētes,ꝙ ita sit dicēdū:& faciēdū,vt sentit Bar.ī d.l.cum op3.& in l.vt liberis. præal. Principalis autē cā fuit,vt illa bona assignarent d.Anto.pro sua parte,titulo tñ donationis vigore illius remissionis,& laudi inde secuti:qd probo multiplici ꝙsideratione,Primò, qa cū filius esset in discordia cū patre,nec vellet amplius cū illo ꝙmorari,vt ipsemet filius ꝙfessus est in ꝑsentia officialium, & inde fuit subsecuta illa remissio seu ꝓmissū,& expresse actū,vt ꝑ istos sibi assignaret certū qd de bonis d.Nardi ,ꝑ sua ꝑte,nō est verisimile ꝙ pr voluerit simpliciter postea emancipare, & illa bona simpliciter sibi donare, cū nō sit verisimile ꝙ illico mutauerit intentionē suā, ꝑsertim: qa corā d.Nerotio quilibet eorū.s. pr, & filius sua partē,& iura sua allegabat,& ꝓponebat.ad hoc l.nō ad ea.ff.de ꝙd.& demō. præsumit.n.qs perdurare in sua priori voluntate.c.maiores.pro pe fi.de bapti.& l.eum q.ff.de proba.Item facta,& verba dubia recipiūnt interpretationē sm ꝓcedētia.l.seruus plurium.in fi.ff. de leg.j.Præterea hoc colligit ex alio:qa pater punctualr assignauit filio bona quæ vigore remissionis fuerunt expressa in laudo per d.Nerotium:ergo voluit approbare, & exequi cōtenta in d. laudo,nō aūt de nouo donationē incogitatā facere.arg.l.plane. ff.de le.j.Nec obstat ꝙ vsus fuit verbo donationis:qa hoc nō ꝓtradicit:sed ꝙfirmauit prædicta.nam d.Nerotius in suo laudo dixit prope finē ꝙ illa diuisio,seu donatio fieret eum rōnib. & causis:ita qd de iure valeret,&c.vñ pōderādū est illud verbū seu donatio.voluit.n.ꝙ fieret per viā diuisionis aut donationis,ita qd valeret.vnde pater volēs hoc ꝓbare,& exequi,sciēs qd donatio facta filio in ptāte regulariter nō valet.l.antepe.C. de don.inter vir.& vxo.& à paren.l lib,fa.elegit viā validiorē.nā prīò emācipauit,postea donauit.dixit aūt ī ꝑmiū emācipatiōis ꝑ ignorātiā,cū ex emācipatione potiꝰ fuisset ipse ꝑmādus à filio,vt s.dixi. Attē di aūt dēt modꝰ vulgariū loquētiū,& ita ruditer sicut sunt in vsu debēt intelligi;nō aūt debēt capi ꝓprie:vt legi.& notat ī l.stipulatio ista.§.hæc quoq;.& §.plane.ff.de ver.obl. qd aūt iste Nardꝰ pr voluerit principalr donare assignando sibi partē iuxta formā laudi principalr in præmiū emācipationis,apertissimè vltra ꝑdicta ꝓbat ꝙd verba apposita in d.donatiōe vbi īter cętera sic dr,
Itē donauit m alia manu cētū 25.florenos auri in illis terminis, modis,& forma q.& q̄ locis declarāt, & ſpecificāt ꝑ quoddā laudum latū ꝑ Nerotiū Mariani ī curia officialiū mercatiæ, &c. vñ diligēter pōderāda sunt illa verba in illis terminis,modis,& forma.&c.ꝑ quæ colligitur expresse ꝙ nō intendebat d.Nardus pu
rè donare:sed sub illis modis,& forma quæ ꝙtinentur in laudo, Modus autem & forma in laudo ꝙtenta erat, vt iste Antonius hēret illa bona ,ꝑ sua portione,& vlterius aliqd petere in bonis d.Nardi ſi posset:vñ cum illam donationem fecerit se referēdo ad d.laudū:& sub cōmemoratione ipsius,apparet apertissimè ꝙ ab illo recedere nō intēdebat sed potius illud exequi. & obtemperare.arg.in c.cū venerabilis.de excep.& in d.l.cum ea , cum ibi no.Motiuum claudit iudicio meo materiam, aliter dictam dōationē interpretādi: nec debemus curare quod fuerit visum illis verbis,donauit in ꝑmiū emancipationis:qa ꝙctus & dispositio iudicatur magis sm suam naturam,& materiā subiectam. q̄ sm verba expressa ī ea.vt est not.& ibi per gl.& Bar.in l.si vnico. ff.locati.& per gl.notabilē in l.j.ff.de superficie.& per Bar.in l.cotē.§.qui maximos.ff.de public.Et semper ad intellectum stipulationis debemus prius considerare quid actum fuit, vt in l.semp in stipulationibus. ff.de reg.iur.& si non apparet, considerandū est id quod verisimilius est,vt in ea.insp̄icim' in obscuris.d reg. iur.libr.6.& in l.in obscuris.ff.eod.In casu āt nostro prius actum fuit,vt isti Antonio daret pars sua,& vlterius aliquid petere nō posset:vt patet ex prædictis.Item verisimili' est propter discordiam inter patrem & filium,præsertim cū esset genitus ex vxore ꝑmortua,ꝙ voluerit donare ob causam ꝑdictā,q̄ purè & simpliciter.Euadet præterea hanc interpretationem dispositio laudi per dictum Nerotium , qui mandauit illa bona postea donata debere donari occasione partis suæ , ergo causa adimplendi illud laudū vī facta donatio subsequens, per tex.notabilem, & quod ibi not.Barto.in l.fin.C.de alī.pup.præstan.& per eundem in l.cum seruus. ff.de ver.obli.& illa bona donando videtur pariter donasse,& dispositionē laudi approbasse.l.3.§.filius.ff.& C. eod.ad maced.¶ Quare ex omnibus prædictis cōcludo, dictum Antonium non posse amplius quicquam petere in bonis patris dicti Nardi patris sui occasione legitimæ sibi debitę iure naturæ, sed debere esse contentū bonis al's sibi donatis ꝑ patrem. Et ad contraria suprà formata satis patet responsio ꝑ prædicta.

Consilium xcvij.

1 *Mulieri de iure cōi ꝑmittit liberè disponere de bonis suis vltra legit. debitā filiis.*
2 *Mulier habens filios ex primo matrimonio,si transit ad ſ cunda vota, non potest in testamento aut inter viuos,vel ex sponsalia largiri one plus conferre & donare secundo viro,quam donet alicui filiorum suorum.3.*

VIDETVR primò.ꝙ Maritus nihil debeat lucrari ex dotib. vxoris præmortuæ.Illud aūt in primis certū est,ꝙ de iure cōi nihil lucratur,sed dos debet integrè redire ad hæredes mulieris.l. vnic.C.de rei vx.ac.& l.assiduis,C.qui po.in pig.hab.& c.1. & 2. & c.nuper.de do.post diuor.rest.nec ēt de iure municipali : qm statutū Senense non solū in casu nō, in quo supersunt ipsi mulieri defunctæ filij,non indulget marito aliquā partē dotiū, imo expresse disponit in addit.corrigendo statutum antiquū, vt nihil lucretur,vt patet ex statuto posito sub rubr. quæ pars cedit viro solu.matrim.per mortem vxoris.nā verba addit. factæ ad illud statutum sunt hæc.vc3,ꝙ si mulier sedo nubit viro , & filium vnum, vel plures habuerit , ꝙ d.talis vir nihil lucretur ex dotib.sed filij ipsius mulieris ex vtroq; viro ex ipsa muliere nati succedant in capita.ita punctualiter contigit in casu nō:decessit.n.illa dña relictis filiis ex vtroq; matrimonio:ꝙ maritus nihil debet ex suis dotib.lucrari vigore statuti,& per ꝙsequens dicendum videt,ꝙ nec vigore pacti initi inter d.ꝙuges tpe contracti matrimonij:licet.n fuerit inter eos expresse actum , vt superueniens ex eis debeat certum quid lucrari ex dotib.vel donatione propter nuptias nomine antifati: tamen tale pactum videt non valuisse,tanq̄ habitū ꝑ prohibitum ex statuto: ad hoc qd notgl.in l.j.C.ne fideiuss.do.den.& gl.super rub.de decur.libr.x. & sic videtur ꝙ nullo iure deber iste maritus aliquid lucrari ex dotib. vxoris defunctæ.Præterea & secundò videtur,ꝙ presuppositio,ꝙ vir aliquid lucrari debeat vigore pacti, tñ hoc lucrum nō debet detrahi de quarta parte de reliquis trib. partib. quę vigore statuti applicant filliis:qm statutū tribuit mulieri pātem ,ꝑ suo arbitrio de quarta bonorū suorū disponendi,non obst. dispositione q̄ primò fecerat. Statutum. n.istud ꝙ ius cōe,restringens potestatē mulieris,debet largè intelligi, quatenus tractat de fauore mulieris,& strictè quatenus ipsius facultas restringit:quia oīs recessus à iure cōi est odiosus:ideo restringendus.c.is qui.de fil.presb.lib.6.& c.qd dilectio.de constang.& af.& c.ꝙ dilectus.&
1 ꝙsuet.& l.ij.C.de noxa.† Mulieri.n.de iure cōi permittitur liberè disponere de bonis suis vltra legitimā debitam filiis, quæ in casu nostro esset tertia pars oīum bonorum,cum non habuerit vltra quatuor filios,vt in auth.nouissima.C.de inof.testam.& in auth.vt cum de ap.cog.§.aliud quoque capit. ergo dictum statutum debet strictè intelligi, quatenus aufert mulieri potestatē disponēdi de trib.partib.& solū reseruat respectu quartæ potestatē,debet ꝙ intelligi,vt deductis oībus onerib.possit mulier disponere de quarta parte.vt sic minus,q̄ fieri possit præiudicet iuri cōi,vt in iurib.præalleg.& præsertim iste intellect' est amplectēdus.qa verba statuti pmittētis mulieri dispositiōē quarte partis ꝙaliter,& sine omni distinctione sunt posita:ergo ꝙaliter, & indistincte debent intelligi.c.si romanorum. 19.di.& c.solitæ.de maio.& obe.& c.quod si dormierit.3 1.q.j.& l.de ptio.ff.de pub. Faciunt ētilla verba statuti in fine posita ibi,Nō obstāte dispositione q̄ primò fecerat,&c.q̄ innuūt ꝙ licet aliquid ꝑ prius dispo fuerit mulier: tñ hoc nō obstāte hēt facultatē disponēdi ꝓ suo arbitrio de quarta parte omniū bonorū suorum.¶ Sed q̄q̄ ꝑdicta superficialr vrgere videant, ꝙriam tñ sm̄am arbitror de iure veriorē,vc3 ꝙ dictus vir debeat lucrari id quod fuit inter eos ꝙuentum nōe antifati:& tale lucrum detrahi debeat de quarta, de quamulier pōt disponere,nō aūt de reliquis trib.partib.q̄ relinquunt filijs.Quod autē maritus iste debeat lucrari id,qd fuit inter eos ꝙuctum, ꝓbo per tex.in l.hac edictali.C.de secun. nup.
2 vbi ꝓbat,† ꝙ si mulier habens filios ex primo mrimonio,trāsit ad secda vota,nō pōt in testō,aut inter viuos,vel ex spōsalitia largitate plus ꝙferre,& donare secundo viro.q̄ donet alicui filiorū suorum.q̄ nō extēdēdo illā mēsurā pōt apponere pactū,vt vir lucret certā portionē,vel certum qd ꝙ cēteuario de dotib.suis vt ibi clarius sentiunt doct.,ꝓ hoc facit,qa ante l.C.poterat mulier quicqd volebat ꝙferre secundo marito:dummō filios nō priuaret sua lēma,vt in d.§.aliud quoq; capl'um. & auth. nouissima. sed facultas respectu secundi mariti fuit restricta per l.C.vt ī d.l. hac edictali.legit',& notat'.circa ergo ꝓhibitionē pōt mulier disponere ī maritum,vt libet:cum rei sue glibet sit legitim' mode rator,& arbiter.l.in mādata.C.mā.& c.de his.de sepul.Sed ī casu nō lucrum cedēs marito nō excedit portiōē relictā cuilibet ex filijs:ergo de iure cōi valuit tale pactum.Nō obs.si dicat ꝙ filijs debēt tres partes ex dispositione statuti,& ꝑ voluntatē mulieris. De quarta verò parte,de qua mulier pōt disponere,nihil fuit collatum alicui filiorū q̄ nihil potuit transferre in maritū,ꝓ d.l.hac edictali.Quia ad hoc respōdeo dupliciter.Primò,imo d.dña istituit omnes filios æqualiter detracta illa quarta parte:nec mulier ꝓhibet à statuto disponere de trib.partib.sed nō pōt disponere de illis,ita,vt filij priuent.& sic loquit statutum.Sed si vult disponere in filios,nō ꝓhibet,imo concedit à ꝙrio sensu statuti, qui ꝙrius sensus est amplectendus,cum ꝓ one dispositioni iuris cōis.iuxta no.Bar.in l.omnes populi.ff.de iust.& iur.& Bal. in l. ꝙcticula.C.de epis& cle.facit c cum apostolica. de his q̄ fiunt à pla.& qd no.lo.An.in c.publicaro.de elec.Secundò pōt rnderi an prædicta obiectio ꝓcedit habito respectu ad ius cōe.iuxta qd mulier pt,vt ſ.dixi.libere disponere de bonis suis de mpta legitima,q̄ erat modica debita filijs. vnde videbat inhonestum ꝙ ir ulier præferret in bonis suis sm maritum alicui filiorū.Sed ī casu nō cessat rō : qa vigore statuti filij habēt oīa bona, velit,nolit, excepta quarta parte,de qua pt sm eiusdē statuti tenorē mulier ꝓ suo arbitrio disponere.vnde nō pōt ꝙtingere, nec sāltē in casu nō accidit,ꝙ maritus habeat plus q̄ aliquis filiorū. Nec suprà dictis obstat ꝑdictum statutū allegatū, ꝙrium:qa cauēt,vt vir ni hil lucrē supstitib.filijs:qa dico virū excludi ex dispositiōe statutaria:qa statutum noluit hoc casu ī additiōe tollere lucrū,qd detulerat marito.Vñ fateor ꝙ de iure statutario nihil lucrat.Sed ī casu nō,vir petit vigore cōis pactiter cos habiti tpe ctus matrimonij,hoc aūt nō ꝓhibet statutum:imo potius pmittit si bene pōderet in fine,dum sic dicit,vc3 saluo qd in pmisso casu,vbi dicit sed nupserit , possit mulier disponere sm iura,& statuta cōis Senarum,&c.Quasi dicat ꝙ ex dispositiōe mulieris poterit marit' lucrari,dummō mulier disponat sm iura,& statuta Senarū,puta ꝙ nō det sedo marito,vltra q̄ habeat aliqs filiorū. Itē ꝙ nō disponat vltra quartā partē bonorū suorū. Na ptās mulieris sic limitat sm iura,& statuta Senarum.Et ꝓ hoc tndet ad id qd s. opponit.ſ.ꝙ nō pōt fieri ꝑ pactum,ex q̄ ꝓhibet ꝑ statutum:imo pmittit attēta dispositiōe mulieris,q̄ accidit ī casu nō.Præterea statutū ꝓhibet maritum lucrari,sed nō assistit dādo lucrū supstib.filijs marito,ēt si in fine nō pmitteret,valet pactum. Nā magna differētia est īter ꝓhibere, & nō assistere. iuxta notata ī sil ꝑ Bar.in l.sed & si.§.scire.ff.de peti.hæredi. ¶ Ex quib.oīb.clarè patet maritum debere lucrari antifatum,vigore pacti initi in ctu mrimonii:dummō,vt ꝺixi,lucrum nō excedat id qd ꝙtingit alicui filiorum dictæ mulieris ꝙmortuæ. Quod autē dēat deduci istud lucrum ex quarta parte,de qua pōt disponere mulier,& nō d trib.partib.q̄ dent filijs relīq; ꝓbat apertè ex dispositiōe statuti ꝺtēti sub rubr.ꝙ mulieres hntes filios nō relinquāt vltra quartā partē.In q̄ cauēt ī effectu habito respectu ad ipsum statutum, & ei' additionē,ꝙ mulier hns filios vel filias, vnū vel plures nō possit relinquere,vel donare,vel vēdere,vel alienare:ita ꝙ filij ei' q̄ remāserit postea possint priuari bonis suis:nisi cā necessitatis, icu vi3' saluo ꝙ quartā partē bonorū possit,ꝑ suo arbitrio dispē sare,&c.Quę verba si bene pōderēr,ꝙcernunt nedū dispositiōē ī lti.na voluntate:sd ēt ī' viuos,& sic stat rīa ex illo statuto:ꝙmu
lier habēs filios nō possit nec īterviuos nec ī vltima volūtate dispōnere de bōis suis illa alienādo vltra quartā partē.Sed nulli ī dubiū venire pōt qn istud lucrū ꝙtingēs marito ex cōi pacto inter eos habito ,ꝓueniat ex disp̄one mulieris:qa si mulier nō fuisset sic pacta, vir nihil fuisset lucrat'.vt aptè hoc legit & notat ī d.l. hac edictali.q̄ dēt ꝙputari ī quartā suā. Nā si dicerem' oppositū, sequeret ꝙ mulier posset ꝺirectè dispōere de medietate bonorū suorū:puta qa posset apponere pactū dū ꝛhit fecūdas nuptias,vt vir superuiuēs lucret quartā partē bonorū filiorū:& demū ī mortē vl' invita tractu tēporis posset dispōnere de alia quarta parte, qd sonat in absurdū, & foret expressū ꝑ mētē & verba d.statuti, ī q̄ dispōnit ꝙ nō possit dispōnere nisi cā sui victꝰ, ita qd filij priuēt tribus partibus bonorū.Nec eadē rōne dēt illud lucrū antifati deduci de ingta dote: qa sm hoc tres partes integrę ñ remanerēt apud filios,& mulier reperiret dispositiōe vltra quartā partē toti'.Nō obstat finis illi' statuti dū dicit.Nō obstāte dispositione q̄ prīò fecerit,&c.qa nō dēt intelligivt mulier possit plures disponēdo relīq̄re vltra quartā:qa aperte esset ꝑ mentē illi' statuti.& facit in arg.l.sancim'.C.de dōa.al's de facili filij possēt priuari bōis mīnis:& illud statutū posset deludi qd nō est dicēdū,sed ꝓ t ītelligi de dispositione si q̄ prius fecisset q̄ ad vsū ir.bonorū.Vel sedō ꝓ ītelligi & meli', qm mēs illi' finis fit vt tres partes pueniāt ad filios,nō obstāte dispositione q̄ mulier prīò fecisset de illis bonis. Hinc est ꝙ ī additione ad illud statutū apposita sunt verba,videlicet.Reliq̄ tres partes ,ꝓ rata inter filios diuidantur.Nam dispositio mulieris vltra quartā partē nulli' est momēri:vt colligit ex mēte statuti.& facit q̄d ī simili legit & no.ī d. l.hac edictali.Et plus iudicio meo posset attētari qnedū dēthoc lucrū ,ꝓueniēs ex pacto viri cū muliere deduci ex quarta parte de qua disponere pōt:imo idē puto si illud lucrū ꝙtingeret matrimonio ꝓ dēdo mrimoniū,& dādo illi tātā dotē:qa ille q̄ nō pōt alienare ꝑ pactū, dēt curare ne ex facto suo oriat alienatio.l.cocidillis.§.antepenul.ff.de lega.ii.Et hæc voluisse videt in simili qōne Iac.But.Bar.Fra.de Alper.& Bal.ī d.l.hacedictali & Ang.īqōne Iac.But.Bar.Fra.de Alper.& Bal.ī d.l.hacedictali & Ang.īq
3 ꝙ auth.de nup.ī §.qa vero.vbi dicūt, † ꝙ fœūdus marit' nō pōt ampli' lucrari q̄ vnus ex filijs,nō solū si lucrū ꝓueniat ex pacto mulieris,sed etia ex dispositione statuti:qa mulier vī relinqre dā do cām huic lucro l.ꝛhēdo fecūdas nuptias.Ex his patet rnsio ad omnia superi' allegata in ꝓrium.Vnde iterum ꝙcludo virum dre lucrari duumodo nō habeat plus q̄ aliquis filiorum.Et tale lucrum debet deduci ex illa quarta de qua mulier disponere poterat:vt sic tres partes relinquantur integraliter filijs.

Consilium cxviij.

1 *Positiones quare admisse sint.*
2 *Positio impertinens dicitur quæ non facit ad fundandam vel infirmandam intentionem ponentis.*
3 *Sententia dicitur certa,si potest certificari in aliqua parte altorum.*
4 *Confessio ad sic validitatem non requirit telam iudicij.*
5 *Libellus generalis licet possit responsi,tamen si ad illum respondetur , tenet responsio,& iudicium super illo fundatum.*

IN CAVSA licu ꝙtrouersia q̄ ad præsens vertitur inter domi. Ioānam Mutinensem ex vna parte,& Simonem Casonis ex alia. Plura ꝓlixe tamen,iuxta ordinē sunt videnda.Primò an illis positionibus sup quibus præsens ꝙtrouersia vertitur,fuerat de iure respondēdum.¶ Secundò præsupposito q̄ illis respondēdū nō fuisset,an ex quo iā per partem simpliciter responsum est,ꝑ iudicem confessio respondēti.¶ Tertiò præsupposito ꝙ confessio valuerit in respondentis præiudicium,an poterit d. vicarius declarare omnes illas responsiones nullas esse,& non tenere tan q̄ factas positionibus factum alienum ꝓcernentibus, cauillosis, & duplicib.Quartò si de iure sic ꝓnuntiare nō potuit,vt ꝓnun tiauit:an d. pronuntiatio sit ipso iure nulla,an saltem per sentē tiam iudicis retractanda.&propter hoc apparebit quæ debeant esse in hac controuersia partes iudicis appellationis.Venio iuxta ordinem ad primum:& videtur quòd illis positionibus non erat de iure respondēdum.Na prima videt cauillosa,& duplex, cum plurima casamēta contineat,&c.sine aliqua determinatione,qd est contra not.in c.j.& 2.de confes.lib.6.& in l.2.§.qd obseruari.C. de iur.cal.Idem eadē ratione vī de secunda positione dicendum,cum ī ea dicatur sine determinatione,quod inuenit ī hæreditate omnia bona immobilia,&c.Item tertia positio videtur cauillosa,ad decipiēdum dictam dominam Ioannam,cum il la ꝙfessio ad illā esset de directo ꝑ petitionem porrectā in iudicio per dictam dñam Ioannam.Quarta ēt positio posset cauillari,& reiici,tanq̄ multiplex,cauillosa,& factum alienū ꝙtinens. Sed his non obstantibus cōtrarium arbitror de iure procedere: videlicet ꝙ dictę positiones de iure procedunt. & per cōsequēs eis de iure respondēdum.Et primò facio hanc rām,quòd omne probabile est ponibile, quæ regula optimè probat iudicio meo

Universidad de Deusto
Biblioteca

in cle.ſæpe.de ver.ſig.in §.verū.ver.qa poſitiones.vbi dr † q poſitiones ad faciliorē expeditionē litiū pp partiū ꝓfeſſiōes, & clariorē ꝓbationē vſus lōgeuus in cāis admiſit,&c.& ſic apertè innuit q ſup oīb.ꝓcernētib.deciſionē litis pñt fieri poſitiones, vt pars ponēs releuet ab onere ꝓbādi p ꝓfeſſionē partis aduerſæ, & ex parte rei fieri poſſint ad itētionē actoris extenuāda:& hoc apertius voluit gl.in c.j.de ꝓfeſ.li.6. Idē sētiūt dñi de rota deciſ. 30.Quinimo plus dico q ēt id qd ꝓbari nō pōt,dūmō veniat ad iundādā intētionē partis,pōt poni,vt p3 ī poſitionib.ꝓcernētib. factum merè negatiuū:vt ꝓbaſ in c.j.præall.hāc rl'am apertè sen
2 ſit Bal.in l.ij.§.qd obſeruari.præal.vbi dicit,† q poſitio illa dr̄ impertinēs,q nō facit ad fundādā vel iuuādā itētionē ponētis:aſs dr̄ ptinens,& ſatis p3 ex exemplis poſitis p gl.in d.c.j.& 2.de cō feſſ.li.6.& in cle.ſæpe.de ver.ſig.& p Inn.in c.dudum.ij.de el. Sed poſitiones de qb.eſt ꝓtentio,apertiſſimè veniunt ad extenuādā intentionē actoris:& ad releuādū reū ab onere ꝓbādi:ergo ſunt Itimæ,& eis erit de iure rñdendū.Et qd tales ſunt dictæ poſitiones clariſſimè p3 ſingulas pōderādo.Nā prima hēt q d.dña Ioā. vidit fratrē ſuū carnalē poſſidere caſamenta cū edificijs,&c.q ī petitione ipſius dñæ Ioānç ꝓtinent:hęc nō pōt dici impertinēs: qa venit ad extenuādā intentionē ipſius dñæ Ioānæ. inferr.n.ex ea ſaltē p obliquū,& pſumptiuè q illa bona petita p ipſam dñā Ioānā nō ptinuerūt ad matrē ſuā ſicut ī ſua petitiōe narrabat:g debebat admitti,vt p3 ex p̄dictis:& notat p Bal.ī d.§.qd obſeruari.nā ex poſſeſſione gñr inferr ad dñium.iuxta no.p Bar.in l.ad p bationem.C.locati.nec pōt dici cauilloſa vel duplex,cū ſit iuſta, clariſſima,& certiſſima ēt reſpectu bonorū,cum referat ſe ad bona ꝓtēta in petitione ipſius dñę Ioānę:de qb ipſa erat certiſſima: tum qa ipſa deſcripſerat illa bona in ſuo libello:& ſic vī oīa illa ſcire,& ꝓfiteri.vt leg.& no.in l.cum p̄cum.C.de liber.cau. & per Ant.de bu.in c.ſi.de ꝓfeſ.cum qa ſatis dr̄ poſitio certa,ex q refer
3 tur ad ſcripturam certam in iudicio ꝓductam.†Nam,ſ̄nia tall mō dr̄ certa ex quo pōt certificari aliqua parte actorum.l.penu. C.de ſent.q̄ ſine cer.quantita.no.Inn.in c.ſi.de libel.obl.& facit c.cum venerabilis.prope.ſi.de excep.& quodibi no. nec poterit impugnari ex eo,quaſi contineat factum alienum:qa imo continet proprium ipſius dñæ Ioannæ, cum ſit de ſuo ſenſu.ſ.q vidit fratrem carnalem poſſidere,& tenere.ad hoc.l.teſtium.C.de teſ. & 3.q.9.teſtes.cum gl.ſua.& c.ij.de conſue.&c. cum cauſam.de teſti.& quod ibi no.pro hoc gl.in d.c.j.de confeſſ.li.6. vbi cauſa exempli ponit illa poſitio.Item q ſciebat talem eſſe clericum.Itē qd vidit eum portantem tonſurā,& habitum clericalem &hoc vī indubitatum ideo non inſiſto.Quinimo,vt infra dicā ēt poſitioni cōtinenti factū alienū nō ſemp eſt rñdēdum.Idē p oīa dico reſpectu ſecūdæ poſitionis.dicit.n.ī illa qd ī hæreditate inuenit bona ꝓtenta in d.petitione ſua. ſit.n.hæc poſitio ad adiuuandū reum,& extenuandā intentionē ipſius actricis ad inferēdum ſalt ē p obliquū & preſumptiuè,q illa nō fuerit bona materna.ſed pña vel fraterna, &c.& ſic erat pertinens,nec erat duplex, nec erat cauilloſa:imo multū ſimplex,cū referat ſe adbona deſcripta ī petitione ipſius actricis:nec cōtinet factū alienū:imo ꝓprium, vt p3 p illud verbū,qd inuenit oīa bona,&c.Idē prorſus dicoreſ pectu tertiæ.ſ. q audiuit matrem dicentē,& reſpondeat ei ſup p prioſenſu.ſ.qd audiuit, &c.ad hoc c.2.de cōſue.nā in ꝑceptibili bus ſenſu auditus deponēdū eſt p illū ſenſū:vt no.in d.c.cū cauſā.& in c.ij.de ꝓfeſ.& hæc poſitio clariſſimè veniebat ad extenuā dā intentionē ipſius actricis: ergo debebat admitti vt p ipſius ꝓfeſſionē releuaretur reus ab onere probandi ſuam exceptionē. Idē pōt dici de quarta & vltima poſitione vt p3 ibi p verbū au diuit.nā articulus famæ multū adiuuat partem, iuxta no.p Bar. in l.de minore.§.tormēta.ff.de q̄ſtionib.& c.veniēs.de teſti.& 4. q.3. c.ſi teſtes.§.itē ſæpe.& ca.13 ex quadā.de teſti.p ſimil.Quinimo vt dixi,etiā ſi poſitio continet prorſus factū alienū,nō tñ p hoc dēt reiici dūmodo faciat ad deciſionē cauſę &cōtineat tale qd qd ideo certa opinio cadere poſſit ī reſpondentē:vt apertè voluerūt Cy.& Bar.& Bald.in d.l.ij.§.qd obſeruari.C.de iur. calū. & Butri.ſeq vī in l.penul.e.tit.& ibi hoc aptè tenuit Ilec.facit ad hoc rl'a.q̄ pmiſſi videlicet q oē id qd venit ī ꝓbatione pōt dedu ci in poſitionib.& q̄q̄ gl.videaſ aliud innuere in c.j.& ij.d ꝓfeſ.li. 6 & ī d.§.qd obſeruari.& Spe.in ti.de poſitio.§.5.verſ.& notāter. tū dico q illa d.debēt intelligi qñ factū alienū eſt tale qd veriſi militer nō cadit ipſi⁹ notitia vel opinio in hēntē reſpōdere. patet per iura allega.in eis.vel procedit qñ haberet qs reſpōde re de veritate,quo caſu quis nō tenetur reſpōdere ex quo eſt ta le qd certā illi⁹ notitiā habere qs nō poteſt.ſubiret.n.anceps per iurium,vt dr̄ in l.marcellus.ff.rer.amo. ita notanter dixit Bar. in d.l. marcellus.propeſin.Et qd fuerit hoc de mente illarū,pbo p exēpla,q̄ ibid.ponunt.nā glo.in d.c.j.lib.6.inter alias poſitiones quæ fiūt ad ꝓbādum quē eſſe excōicatū.ponit iſtas duas,videli cet, Item qd tunc ille ꝑcuſſus erat clericus.Item qd erat ī poſſeſ ſione clericatus,&c.certum eſt q iſtæ duæ poſitiones ptinēt fa

ctū alienū,& nihilominus admittunt.&hoc iō,qa pōt notitia il lius facti,vel opinio cadere in ſenſum rñdētis,vt ſ. dixi ſm Bal. ad idē qd no.in cle.ſæpe.de ver.ſig. in verb. ꝓfeſſiones quæ in probando mutuū ꝙ hæredē,formar has duas poſitiones. Itē po no,q mutuani Titio centū.Itē q ꝓmiſit illa reſtituere tali die. Item q Titius inſtituit hæredē,&c.Ecce g q de mente Io.And. non fuit excludere oēs poſitiones ꝓcernentes factū alienū ſim pliciter.Indubiē g ꝓcludendū q in caſu nr̄o illæ poſitiones erāt de iure admittendæ,& per ꝓſequens eis fuit de iure rñdendū: & hæc de primo dubio.¶Venio nunc ad ſm,videlicet,præſup poſito ſine veritatis præiudicio, q illis rñdendum de iure non
4 c.qual'r & qñ.ij.de accu.†vbi dicit,q ēt ſi nulla teſa iudicii ꝑce dente aliqs venit ad iud.& ꝓtteſ ꝙ ſe,facit ſibi præiudiciū:qa ꝓ feſſio ad ſui validitatē nō requirit teſā iudicii. Hinc dicim⁹ vale re ꝓfeſſionē,licet ꝓcēſſus reperiaſ ex aliquo defectu nullus, vt probaſ in c.Piſanis.de reſt.ſpo.& ibi hoc firmat apertiſſimè Inn. & alij poſt eū,ad idē tex.ꝙ ibi no.in cle.q̄ſtōnem.in fi.de elec.& qd ibi no.Bar.in l.ſi ꝓfeſſus.ff.de cuſt.reo.& melius in l.maritus. ff.de q.vī de hoc gl.no.in c.pe.de iur.cal.quæ dicit q licet pars ſi teneaſ rñdere niſi ad interrog.ad petitionē pārti⁹ aduerſę dū taxat,ſi tū rñdet facit ſibi ꝓiudicium, arg. l.ſi ſine interrog.ff.de interro.act.& idem tenent do.de Rota præal.deciſ.30.vbi dicit iure fieri debebat,ſi tamen pars reſpōdit, facit ſibi ꝓiudicium.
5 ad idem bo.tex.in arg.in l.ſi.C.d an.exc.vbi patet,q † licet libel. generalis poſſit reſpui,tamen ſi ad illum reſpōdeſ, tenet reſpō ſio,& iud.ſup illo fundatum,& ita voluit etiā In.in c.ſi. d li.ob. Et p hęc patet br̄,qd dicendum de ij.dub.¶Concludo.n. qd ꝓ ſuppoſito,ſine veritatis præiud qd illis poſitionib.nō fuiſſet re ſpondendum,attamen ex quo reſpōſum fuit. tenet reſpōſio,& ꝓiudicat ꝓtenti,quatenus tendit ad ipſius ꝓiudicium.¶Venio ad iij.videlicet,ꝓſuppoſito qd ꝓfeſſio valuerit, vt ſ. ꝓbarum eſt, an potuerit d.vicarius pronuntiare reſpōſionem nulli,&c. vt ſ. dr̄.Et indubitanter dr̄ quod non:qa cum cōfeſſio ſit de actis.c. qñ q̄. de prob.nec ſimp̄r de actis iudicij,ſed cauſæ,cum ptineat ad deciſ.cauſæ,non poteſt iudex acta cauſæ iuſta cauſa non ap parente circuncidere, nec ſua ſentētia capitanea perimere,imo debent ꝓſeruari apud notarium cauſæ contra falſam aſſertionē iniqui iudicis:vt in d.c.qñ.Item de hoc eſt tex.apertus in l.acta. ff.de re iud.vbi ēt per gl.& Bar.probaſ enim ibi apertiſſimè iudi cem non poſſe ſine partiū ꝓſēſu acta cauſę deſtruere.ꝙ hoc,qa ēt perempta inſtātia iudicij remanent acta cāæ,vt ꝓfeſſiones,& depoſitiones teſtiū,& ſimilia:vt no.p In.& alios in c. cauſam q. de teſti.p Bar.in l.cū lite mortua.ff.iudi.fol.Præterea allego glo. apertiſſimā in ca.fin.de iureiu.lib.6.quę dicit,q reſponſio facta ad petitionē partis nō poteſt p partem reuocari,niſi fiat incōti nenti,puta anteq̄ exeat conſpectū iudicis,ar.in c.præterea.de re ſti.cogen.& 32.q.1.apud.vbi etiam bona glo.Idē dicendū in iudi ce per prædicta:& qa ꝓfeſſio non reuocaſ niſi docto de errore. Error autē probatur probando rē aliter ſe habere,vt legit.& no. in c.fin.de confeſ.& in l.error facti.C.de iur.& fac.ign.at in caſu
6 nr̄o nullus error fuit,ꝓbatus ergo nō potuit iudex pronuntiare ꝓfeſſionem erroneam,aut nullam. ¶Ex his infero ad quartum & vltimū,An illa ſentētia iudicis fuerit nulla. Et credo eo mō ſic,multis rationibus. Primo, quia fuit lata à iudice minus i ſtructo.ca.tum ex literis.de integ.reſti.no.Bar.in l.prolatam.C. de ſen.& interlo.om.iudic.Item fuit notorię iniuſta:vt patet ex p̄dictis:ergo nulla: vt not.Innocē.in c.fraternitatis.de frigi.vide tur tex.in c.inſ cætera.de re iud. & ibi hoc firmat Anto.de Bur. fundauit.n.ſe iudex qa ille poſitiōes ſūt cauilloſæ,multiplices, & factum alienum ptinētes,quod notorię ex illarum inſpectio ne falſum eſt:vt patet ex p̄dictis:ergo ꝓnuntiatio nulla.vt nota. in iuribus præallegatis:& per Innocē.in ca.cum Bertold⁹. de re iudi.& c. quoniam contra.de prob. Item poteſt elici nullitas ex capite ſtatuti Mutinenſis quod decernit proceſſum iudicis nul lum,factum poſtquā à parte aliqua petitum eſt ſapientis concilium. Præterea & vlt. præſuppoſito, q eſſet aliqua, dicendum tamen illam eſſe iniquam & iniuſtā:vt patet ex rationibus & in ribus allegatis. ¶Ex quibus omnib. aperte colligitur quæ ſunt partes iudicis ad quem:nam debet pronuntiare interlocutoriā fuiſſe nullam,& in quātū ſit aliqua,declarare illam iniuſtā,& in quā:& eā retractare,& pronuntiare bene fuiſſe appellatum,&c.

¶ Finis Conſiliorum Panormitani:quibus aliqua aliorum Cō ſilia per dominum Ludouicum Bolognınum Bononienſem ad iuncta emendataque ſunt.

Quæſtiones

QVAESTIONES, SEV ALLEGATIONES SVB
TILISSIMAE AC VTILISSIMAE DOMINI NICOLAI ABBATIS
Panormitani Siculi.I.V.interpretis,Senis & alibi per eum accuratiſſimè diſputatæ.

¶ Quæſtio prima.

1 Papa hēt ī beneficiis plenitudinē ptātis,rone cuius pōt ſupra oēs dispensare.
2 Papa non habet ſuperiorem.
3 Papa habet eccleſiæ arbitrium.
4 Papæ iura cœleſtis & terreſtris imperij fuerunt conceſſa.
5 Papa in vno epiſcopatu aliquando ponit duos epiſcopos.
6 Papa concedit aliquando duos epiſcopatus vni epiſcopo.
7 Papa diſſoluit matrimonium carnali copula non conſummatum.
8 Papa non poteſt diſpenſare,quod quis eodem tempore habeat duas vxores.
9 Papa pt cōcedere epatum,& alia inferiora benefic.a ad tēs,& ſub conditione.
10 Eccleſia ſicut eſt vna,ita vnus epiſcopus epiſcoporum.
11 Chriſtus dedit claues cœlorum apoſtolis,& eorum ſucceſſorib.
12 Poteſtas toti eccleſiæ data fuit tanquam corpori in perſonam Petri,& aliorum.
13 Geſta per papam concilio cardinalium prętermiſſo,an veniant renocanda.
14 Papa ſolus tanq̄ caput pōt exercere omnimodā iuriſdōnē expoſcēte cā ronabili.
15 Matrimonium ſpirituale conſiſtens inter eccleſiam & cp̄m,non poteſt per homi-
16 Filios temporales habere non eſt licitum. (nem diſſolui.
17 Papa ceſſante legitima cā an poſſit diuidere epatum in duos,ſine conſenſu epi.
18 Appellari poteſt a qualibet parte mundi ad ſedem apoſtolicam.
19 Papa a toto clero,& populo,& imperatore iudicari non poteſt.
20 Papa eſt Dei vicarius in terris.
21 Papa ſolus poteſt errare,& eſſe hæreticus.
22 Sententia ſummi pontificis poteſt in melius commutari.
23 Concilium debet conuocari in concernentib.ſtatum totius eccleſiæ.
24 Concilium repræſentat vniuerſalem eccleſiam.
25 Imperatores actio.ſynodalib.an intereſſe debeant.
26 Concilium generale appellatur ſynodus epiſcoporum.
27 Laici non debent intereſſe conciliis eccleſiaſticis,niſi in trib.caſibus.
28 Principes ſeculares an poſſint intereſſe concilio,eo inuito.
29 Epiſcopi regulariter ſoli vocantur ad concilium prouinciale.
30 Cardinales mortuo papa cum toto clero excommunicant intruſum in papatum.
31 Concilium olim papam eligebat.
32 Petrus quare appellatus fuit Cephas.
33 Papa mortuo eccleſia vacat.
34 Eccleſia militans eſt diuinitus exemplata ab eccleſia cœleſti.
35 Chriſtus apoſtolos fecit pares reſpectu cōſecutionis,& ordinis, nō iuriſdictionis.
36 Electio facta per concilium reluctantib.cardinalib.an valeat.

EPISCOPVS, ET Quidam rector curatus Proniensis,per Romanum Pontificem eorum prelaturis nulla rationabili cauſa priuati,ad futurum concilium appellauerunt.congregato concilio & in diſputatione poſito,an præfata appellatio eſſet admittenda,Principes ſeculares& prælati inferiores epiſcopis,ac clerici ſine prælaturis, epiſcopis reluctantib.concilio intereſſe conabantur.de ponitur interim romano pontifex:prædictique epiſcopus & rector Proniensis die perſoluerunt extremum:de quorum prælaturis ante creationē romani pontificis aliquandiu delatam,prouidet concilium qui buſdam optimè meritis,& tandem romanū pontificem cardina lib.contradicentib.elegit. Ex prædicto themate quinque ſubtiliſſima & pulcherrima eſiciuntur dubia.Primum,nunquid dicta priuatio valeat. Secundum,an præfata appellatio debuerit per concilium admitti.Tertium,ſi principes ſeculares,& prælati inferiores epiſcopis,ac alij clerici ſine prælaturis concilio generali intereſſe debeant.Quartum,vtrum dicta prouiſio de prælaturis tunc vacantib.romano pontifice nondum creato facta de iure tenuerit.Quintum,nunquid prędicto caſu poterit concilium reluctantib.cardinalib.ad romani pontificis electionem procedere.Venio iuxta ordinem ad primum:ad cuius partem affirma
1 tiuā probandam primo adduco ſex motiua principalia. ¶†Primum ſic:Papa habet præſertim in beneficiis,plenitudinem pote ſtatis,ratione cuius poteſt ſupra omne ius diſpēſare: etiam ſi ſit diſpoſitio concilij generalis,vt clarè probatur in c.propoſuit.iū cto capi.2.de conſec.præben.vbi dicit tex.papam poſſe ex pleni tudine poteſtatis inueſtire de vacātib. beneficiis.licet hoc ſit ꝓ hibitum in concilio Laterañ.de quo in d.c.2.hoc idem probatur in c.2.de præb.lib.6.vbi dicitur papam non ſolum poſſe confer re beneficia cum vacant:ſed etiam dare ius ad vacaturam. & vi de gl.not.in c.vbi periculum.de elec.lib.6.quæ dicit papam poſ ſe de plenitudine poteſtatis reuocare conſtitutionem totius cō cilij.Et ratio eorum poteſt colligi ex c.ſignificaſti.de elec.vbi dr̄, qd concilia non poſſunt præfigere legē romanæ eccleſiæ:cū omi nia cōcilia per romanæ eccleſiæ authoritatē facta ſint & robur acceperunt:& in eorū ſtatutis patenter romana excipiaſ authoritas.Et eſt rō,qa ipſi Petro,& p eū oīb.ſucceſſoribus data fuit ple na ptās ligādi,& ſoluendi,dicente dño,Quodcūq; ligaueris ſup terrā,ligatū erit & ī cœlis.Et hr̄ ēt originaliter Matthæi.16.& transſumptiuè.24.q.1.qdcunq;.12.di.in nouo.& 19. di.ita dñs.cum ſimi.& cum diceret,qdcunq;,nihil excepit.de ma.& ob.ſolitæ.18. di.ſi romanorum.& cum ipſe ñ diſtinxit,nec nos ei⁹ ptātem de bem⁹ diſtinguere.3 1.q.1.qd ſi dormierit ln.ī c.q̄to.de ꝓſuc.exponit illa verba dñi,qdcunq; ligaueris,&c.ſ.q̄ſtiones & ꝑcepta.ei.n. in oīb.obediendum eſt,in ſpualib.& in his q̄ ad aīam ſpectāt,niſi fiant q̄ fidem vl'r ſint ſpāl'r ꝓhibita.hinc In.ī c.qd ſup his.devoto. dicit,q p illa verba gñalia qdcunque,&c.p illa,paſce oues meas. Io.vlti.& trāſſumptiuè in d.c.ſignificaſti.recepit Petrus,&ei⁹ ſuc ceſſores ptātem ñ ſolum ſup fidelib.ſed etiā ſuper infidelib.iuxta verbum dominicum,Vnum d3 eſſet ouile,& vn⁹ paſtor.& ī c.in q̄ſtioni.de ſen.exc.q̄tum ad mām belliſſimè ī q̄t,q ſi papa aliqd p̄cipiat iniuſtum,q ñ h3 ſuperiorem,,coram q̄ agi poſſit, pōt dici q ſi de ſpiritualib.eccleſiaſticis perſonis aliqd p̄cipiat,ēt iniuſtum illud ſeruādum eſt:qa nemini licet de eius factis iudicare. 40.di.ſi papa.niſi mādatum papę hæreſim ꝓtineret: qa tunc eſſet pcīs:vel niſi ex ꝑcepto iniuſto pſumeret vehementer pturbari ſtatū eccl'ię,vel ēt multa mala futura eſſent.qa tunc peccaret obediē do cum debeant futura mala pręcaueri,ñ iuuari.Si āt p̄cipiat in iuſtum laico,q ñ eſt iuriſdōnis ſuæ nec rōne pſone,nec cāæ,nec aſs:dicit ſe ñ videre quarę debeat obedire:ſi tñ eum excōicet,d3 excōicationē ſeruare:qa cum in ptāte papæ ſit eccl'ia militās, & ad ei⁹ mādata debeāt facſa miniſtrari,nullus q̄ ei⁹ mādatum d3 ſe eis īmiſcere qd eſt valde notādum,maxīe in hoc vltimo,dum dicit,qd eccl'ia militās eſt ī ptāte papæ,&qd ēt reſpectu iuſti pcē pti deficit ſuperior.ad quē habeat recurſus.ad idē alid pulchrum d.In.in c.cum ad monaſterium.de ſtatu rl'a.vbi dicit q̄dam dice re,& forte nō malè ſm eum q licet ī his q̄ ſunt q̄ votum tacitum vel expreſſum.& in aliis q̄ ſunt q̄ euangelium,ñ ꝓſit papæ diſpen ſatio,niſi ex cā fiat:& idem forte intelligendum eſt,ſm eum,ſi di ſpenſet in his q̄ ſunt q̄ gñalem ſtatum eccleſiæ:ñ tñ hoc eſt verū ī his diſpēſatiōib.q̄ fiunt q̄ i⁹ poſitiuum tñ:ſicut apparet in ſtatu tis q̄ facta ſunt de ordinib.faciēdis itra certa ītēſtitia tēporum. vt 86.di.p tot.& qd qs ñ poſſit hr̄e niſi duas curas.vt c.de multa. de p̄b.& c.dudum.de elec.in his.n. diſpenſatiōib. ſufficit ſola di ſpenſatoris voluntas:ēt ſine cā.qd ꝓbat hac rōne:ſicut.n.ſola vo luntate pt q̄ſtōnem facere:ita & ſola voluntate relaxare:qa ei⁹ eſt deſtruere cui⁹ eſt ꝑdere &princeps ñ ligaſ ſuis legib.l.dignavox. C.de legi.Hoſ.verò bellißimum verbum ingt ī c.q̄to.de trāſla epiſc.vc3 qd Dei & papæ idē eſt q̄ſtiorium.ar.in c.2.& 3.de trāſla epiſ.& c.romana.de app.li.6.Iō bñ dici pt de iure papā quaſi oīa poſſe,vt Deum,excepto pcō.de pœ.di.1.charitas.Spe. in mā late logt in §.nunc oñendum.ver.60.ī ti.de leg.vbi dicit q papa eſt Petri ſucceſſor.& vicari⁹ Ieſu Chriſti,vicē nō puri hoīs, ſed veri Dei gerens ī terris.vt ī pal.c.2.& 3.vñ oīa regit & diſponit,& iu dicat,put ſibi placet.9.q.3.cuncta p mundū.& in c.p principalē. licet & qlibet epūs ſit quoad q̄dam vicari⁹ Chriſti.3 7.q.j.c.mulie res & de ſacravncti.cap.vnico,verſ.ad exhibendum.habet etiam papa plenitudinem ptātis,ad q vocat⁹ eſt.Alij verò in partem ſol licitudinis ſunt vocati:de author.& vſu pal.ad honorem. & d.c. decreto.2.q.6.dummō g̃ fidem nō veniat,in oīb.& p oīa pōt di cere,& facere qcquid placet,auferendo ēt ius ſuum cui vult:qa ñ eſt q ei dicat,cur ita facis.9.di.in memoriā.Nā apud cum eſt ꝓ rōne voluntas:& qd ei placet,legis hēt vigorē.inſti.de iure nā.§.
2 ſed qd principi.pt ēt i⁹ tollere oīno,&de iure g̃ i⁹ diſpenſare.†Itē nō h3 ſuperiorem.de cle.c.h3.& ipſe ſup oēs eſt:nec pt ab aliquo iudicari.2.di.c.in nouo.& c.nr̄e āt.9.q.3.cuncta per mundum.& c.nūc verò.& ſeq.2.q.5.audi.†Itē h3 celeſte arbitrium.C.de ſum.
3 tri.l.i.† Itē ei iura celeſtis & terreſtris ſperij à Deo ꝓceſſa ſunt. xij. di.j.Hæc ſunt d.Spe.in loco præall.& per hoc dicit Io. An.in addi tio in præal.§.nunc oñendum.verſi.17.qd ēt ſine cā poteſt papa aliquem ſuo iure priuare.Bal.vero vī hoc expreſsè decidere in l. reſcripta.C.de preci.ī pera offerē.vbi tractans de poteſtate papæ quoad ꝓpoſitum,inqt,q oīa beneficia mundi ſunt obedientialia & manualia reſpectu papalis ptātis:& iō poteſt ſm eum pro libi to voluntatis transferre cp̄m de ſuo epiſcopatu ad alium epiſco patum:& tunc ſi ꝑcedit ꝙuidendo,nō cogit ꝓuiſus tranſire: qa præſumit factum eius fauore.aut ꝑcedit iubendo.& cogitur trā ſire:quia pſumitur factum fauore eccleſię.allegat.7.q.1.eos.¶Ad propoſitum prædicta reducendo, eum epatum habuit iſte Proniensis eps authoritate papæ,vel eius ꝓſtitutione, vt clarè colligitur ex his quæ leguntur & notantur in c.j.& 2.xxij.diſtin.& 95. di.c.olim.potuit etiam ſine cauſa eo priuari per papam.Et idem

& fortius

Universidad de Deusto
Biblioteca

& fortis? est dicẽdum: qa papa nunc est ipsi? vicar? vt ꝓbaꝫ ī c.firmiꝫ.vna est dcīum.trin.& in c.nouatian? eps.7.q.1.& c.logꝫ pudenda.24.q.1.& in canticis Canticorū.6.c.dr ī psona Christi de ecclesia,vna est columba mea pfecta.& hr trāsumptiuē in d.c. logꝫ.& Apostolus ad Ephesios 4.vnū corpus,vnus spiritus:vnus dominus citra rectorē curatū.arg.4.q.1.c.1.Nā tituli beneficiales non sunt de iure diuino, sed positiuo.d.ca.1.& 22.dist.c.1.& 2.80.dist.in illis.& 86.dist.c.j.no.ꝙ Inn.& alios in c.nisi cum prid̄em.de renuntia.& in c.j.de simo.& ꝓsupposito quod iniuste faceret tñ est ei parendum,ex q̄ non est ꝑ fidem & dei ꝓceptū,quā tūcunq; ꝓceptum videaꝫ durū,vt patet ꝑ ꝓdicta,& p3 in c.i me moriā.19.dist.¶Sedò principal? ꝓbaꝫ p text.maxime iuncta gl. in c.à nobis.d decimis.vbi patet qd sedes apostolica pōt aliquē eximere à ꝓstatione decimarū: & tñ decimæ debent de iure diuino,vt de decī.tua nobis.& vt ibi dicit gl.ꝫ ius naturale.dispẽsare pōt papa remittendo decimas alicui specialiter:l3 non pōt in totum illud ius decimandi tollere:qa tunc cēt tollere i? diui nū,qd papa tenet vsq; ad sanguinē & aīa defensare.25.q.j.sunt qdā.¶ Videmus ēt in simili quod licet dictū sit de iure diuino, in ore duoꝝ vel in triū testiū,&c.tñ papa & Imperator ex multis causis q̄runt q̄q; maiorē numerū,q̄nque minorē.d.2ſecrat. dist.4 paruulos.& c.cū itaque.2.q.5.ꝓsul.C.d testa.l.si vn?.& l.fi. C.de testam.cū aliis not.in c.licet vniuersis.de testa.Præsupposito ergo qd hæ prelaturę ꝓperāt istis de iure diuino: tñ habito respectu qd non oēs prelatos vult remouere:sed tñ aliqs debet hoc sibi cōpetere ex plenitudine ptātis.& ꝓ hoc vī gl.expressa in c.per principē.9.q.3.quæ dicit papā posse deponere vnū epm, sed non oēs:qa sic vniuersalem ecclesiam perturbaret, & nota hanc vltimā rationē.¶† Tertiò videmus papā posse in vno epiſ copatu ponere duos epos.vt in c.nō ꝫt.7.q.1.vbi hoc fuit gestū in persona Augustini qui non successit Valerio adhuc viuenti: nec fuit deputatus simplex coadiutor.sed verus eps,vt ibi legit & notaꝫ.¶ †Idē duos episcopatus cōcedit vni epo, ita vt sit eps vtriusque.vr in cap.relatio.21.q.j.quandoque vnit duos episcopatus & quandoque dividit vnum in plures.vt in c.tpis.16.q.2. & in c. sicut vnire. de excess. prælat. & sic potest facere ꝫ statutū & ordinatiōnē ꝫcilij &b.Petri Apostoli,q præcipit vt singulis ciuitatib.singuli & non plures episcopi ponerēt.vt narrat beatus Clemens in c.in illis.80.dist.& Anacletus papa in c.seq.& ꝓ hoc authoritas beati Gregorij in c.singula. 89.distinction. vbi dicit, quòd sicut medicorum est in humano corpore vt alterum mẽbrum alterius fungaꝫ offō, ita noxium simulq; turpissimū est si singula reīministeria psonis totidē nō fuerint distributa.& tamē videmus q̄ papa ꝑt facere ꝫrium:vt in iurib.præall. ergo eodem modo poterit vnum duos vel plures ꝓlatos priuare ꝫstitutionib. ꝫrijs non obstantib ¶ Quarto arguitur sic,† papa dissoluit matrimonium carnali copula non ꝫsummatum,vt communit̄ no.in c.commissum.de spon.& quandoque consummatum saltē inter infideles:q̄n aliter ꝫiugum redit ad fidem altero nolente secum habitare sine ꝫtumelia creatoris.de diuor.q̄to.inter quos est verum mr̄imonium & eis dictū fuit à dño, Quos Deus ꝫiugit,homo nō separet.de ꝫsangui.& affini.de infidelib. fortius ergo potest soluere mr̄imoniū spūale vel? quasi,qd est int̄ ꝓlatum & ecclesiā suā:cū illud spūale nō sit fortius q̄ carnale.iuxta no.p gl.i c.2. de transla.epi.maximè cum lege positiua illud fuit ordinatū,& authoritate papæ isti fuerunt illituti. Quintò ondit̄,istū mr̄imonium spūale qd ꝫhīt int̄ epm & eccl'iam suam spiritualem fuit ꝫctum nō pp bonum priuatum ipsius,sed ecclīæ:datur.n.sibi ecclīæ nō vt præsit,sed vt ꝓsit, vt ꝓbaꝫ in c.g epatum.& in c.inseri pturis.8.q.1.hinc dr quod ꝓlati sunt ꝓcuratores & dispensatores non dñi,vt in c.fraternitatem.de don.& vide bonum tex.in c.videntes.12.q.1.Huius ār boni administrator principalis est papa:q est vicarius Dei in terris.de transl.epi.c.2.& c.3.si ergo papa vult prælatum remouere,nō pōt subditus reluctare cū eoipso reddat se suspectum & remouibilem,ex q̄ vult se ingerere administrationi iuito dño papa.ar.optimum in l.q̄ oīa.ff.de ꝓcu.hinc tex.i d.c.in scripturis.dr,q̄ debem? toto desiderio occupationes fugere,&qd locus regiminis desiderantib.est denegandus,fugientib. offerendus.Nec mirum si ñ ita facilē soluit mr̄imonium carnale carnali copula ꝫsummatū.iuxta ea q̄ no.in d.c.commissum.l3 Io.An.disputauerit,& nō determinauerit in rīa,actus legitimi.d reg.iu.li.6.in merc.Nā inter vnum & reliquum sunt tres dr̄ię quo ad propositum.Primò matrimonium carnale ꝫhīt etiam ꝓ bonum priuatum,iuxta illud dominicum,Non est bonum hominē esse solum:faciamus ei adiutorium simile sibi.Genes.2.c.Et apl's dixit,Vnusquisq; habeat suā vxorē pp fornicationem euitandā. 13.di.nerui.¶Item fuit inductum seu institutum à Deo in paradiso,& in statu innocentiæ:& ab ipso Deo vnionē & indissolubilitatem,vt dr tex.in c.vnico.de vot.li.6.efficiunt.n.vna caro,vt ī loco pal.& c.debitum de biga.¶Itē & tertiò,hoc mr̄imonium carnale post ꝫsummationē trāsit in sacr̄m indissolubile,designat.n.ꝙformitatē q̄ ꝓsistit in carne iter Xp̄m & eccl'iā.vt sicut signatū est indissolubile,qa carnem q̄ De? semel assumpsit nunq̄ dimisit:ita & ipsum signum dēt esse indissolubile.In mr̄imonio vero spirituali ista tria nō reperiūt.¶ Primo cū hoc mr̄imonium ꝫhaꝫ ꝓ bonum publicū,& non priuatum: & sic cū non mutetur principale vtilitas priuata,nō est de quo ꝙqueraꝫ priuatus ꝓlatura.¶Sedò non fuit institutū à Deo saltem respectu ecclesiæ spiritualis,de cuius dissolutione nūc q̄rif: sed à lege positiua.vt in iurib.& allegatis,qua lege papa nō est alligatus. Tertiò fuit illud in sacr̄m indissolubile,quēadmodū carnale:licet pōt designare charitatem,q̄ ꝓsistit in spiritu inter ipsum Deum,& ipsā aīā,sicut dicimus de mr̄imonio nō ꝓsummato.d.c.debitū.Illud verò de facili soluitur sicut signatū qd dissoluit ꝑ peccatū, iuxta not.in c.quapp.17.q.2.pt3 hoc ex alio.Nā bigam? in carnali nō ꝑt ꝓmoueri,in c.nup.de biga.sec? in spūali.vt patet de trāsla.epi.ꝑ totū.¶† Itē nō ꝑt qs habere ex dispẽsatione papæ duas vxores eodē tempore:qa est ꝫ legē diuinam,vt in c. gaudem?.d djuor.sed duas spūales pōt hr̄e.vt duos epatus,vt in d.c.relatione.1. q.1.¶Sextò & vltimò vī probari in c.si gratiosè.de rescrip.lib.6. & c.pastoralis.cum gl.sua.7.q.1.† in quib.patet, papā vltra alios posse concedere epatum,& inferiora beneficia ad tempus, & vl que ad beneplacitum suum,& sub ꝓditione.vt dictis iurib.& in c.veniens,in fi.de fil.presby.vñ dicit gl.notabilis in d.c.si gratio sè.quod in his q̄ papa vult est ꝓ rōne voluntas.insti. de iure nāt.§ sed qd princ.latius autē hoc nō possēt.1.q.2.q̄ pio.7.q.j.quātis. 70.dist.sanctorum.55.dist.ꝓcepta.& optimè ad ꝓdicta facit ca.1. de renuntia.lib.6.vbi papa q est vicarius Dei,& ꝑ ipsius vniuersalis ecclīæ,renuntiat papatui sine alicui? ꝑiculo:qd facere nō posset si in persona sua esset papatus de iure diuino:qa sicut à iuro, & à voto,& à similib.absoluere se non pōt,vt not.in c.cū inter. de renunt.& in c.quanto.de iureiu.& per Io.An.in c.significauit. de for.cōp.ita nec à papatu si in persona sua esset de iure diui.l3 .n.papatus in se sit de iure diuino,nō tñ ī persona alicuius vltra Petrum fuit de iure diuino:sed ex electione humana. iuxta no.i d.c.vnico.de renunt.lib.6.ideo pōt renuntiare:qa non est sibi de iure diuino.cū ergo papæ sit dissoluere hoc vinculū ēt à seipso, & nulli dubium quod ī se est de iure diuino,fortius dēt soluere vinculū qd est inter epm & ecclesiam suā:& maximè illud qd est inter rectorē curatū & eccl'iā suā:cū certū sit qd nō ꝛringating sona alicuius de iure diuino:sed ex electione humana vel ex cessione ipsius papæ, nec ēt ꝛstat qd in se sit de iure diuino imo potius innuit ꝛrium,vt colligit in d.c.1.& 2.22.dil.& c.olim.95. dist.& c.legimus.61.dist.cū aliis ſ.allegatis cā breuitatis. Ad ꝛria nō arguo qa ex his q̄ in solutionib.subiicia satis pars ꝛria patebit.Ad solutionē igit huius difficilis dubij,Iesu Xp̄i redemptoris nostri,sueq; gloriosissimę genitricis Mariæ patrocinio humiliter inuocato,cōdescendens,valdevereor pp ipsius dubij difficultatem:cum potestas ecclesię veniat exponenda,ne lingua transeuntę super terrā os ponā in cœlū,iuxta id qd habet in ca. in tū.24. dist.Et clarius ad solutionē tā ꝑsentis q̄ aliorum dubiorum insequentium ꝓmittā.Primò q̄ ex omnib.fidelib.ꝓstituit vna eccl'ia,& vnū corpus mysticum.de ꝓcer.dist.1.c.eccl'ia.vbi dr eccl'ia.i.catholicorum collectio,&c.& huius corporis caput est verus ꝑ ipsius & pontifex,ipse Iesus Xp̄s redẽptor noster.Papa aūt est ꝑ ipsius vicarius,vt probatur in c.firmiter.vers.nā est.de sum.trini.& in c.nouatianus.7.q.1.c.loquit.& c.pudenda.24.q.1.& in cāticis Cātuorum.6.c.dr in ꝑsonā Christi de eccl'ia,vna est columba mea ꝓfecta, &c.& trāsūptiuē hr in d.c.loquitur.& Apostolus ad Ephesios. 4.c.Vnū corpus,vnus Spiritus,vnus Dñs,&c.& alibi, Xp̄s assistēs pōtifex futurorum bonorū,&c & pro hoc vide bonā gl. in c.ne-Romani.de elect.in vers.non ꝑsonā.Huius aūt corporis multa sunt membra,vt particulares ecclesiæ,& cæteri ꝑlati,& cæteri fideles boni.¶ Sedò ꝓmitto,q̄ licut † vna est eccl'ia,ita vn? est epatus eporū multorum ꝫcordi numerositate diffusus. vt dicit tex.in d.c.nouatianus.& c.loquitur.& dicit,vnus epat?, qualiꝝnū caput,seu vna cura,seu intētio eps.n.est nomē græcū, & latinè interꝑtatur supintēdēs.vt ī c.g epatum.8.q.1.Et aducrtas q̄ licet fuit ēt in veteri testō hoc vocabulum epat?, vt patet in ꝑalmo.Et epatum eius accipiat alter.& Actuum.1.c.& c.attū cū nō habebant epat? ita distinctos,sicut hodie,nec distinguebaꝫ hoc nomē eps,ab hoc nosie presbyter,& ꝓmisceō oēs ſacerdotes in primitiua eccl'ia immediatè post resurrectionē Christi appellabatur q̄q; presbyteri,q̄que epi,& oēs in cōi regnabant in eccl'ia Dei:sed postmodum cum oriente schismate,itavt vnus vellet alteri ꝑferri dicendo,ego sum melior te:qa baptizatus fui à Paulo:alij dicebat fui baptizatus à Petro,&c.fuit ordinatum p Apostolos,& alios seniores q̄ vnus presbyteris ꝓponeretur,qui vocaretur eps,cui alij obedirent.& sic epiſcopatus prout hodie est fuit inuentus ordinatione apostolorum, & aliorum seniorum, non autem iure diuino,ita apertè dicit Hieronymus,& multipliciter probatur in capi.olim.95.distinct.& c.legimus 93.distinct.

Vnde

vñ beatus Petrus in prima epistola vocabat se ꝑsbyterū sic scribens ꝑsbyter os q̄ nobis sunt,ꝑcor ego ꝙpresbyter,& testis passionis Xp̄i,&c.& cum in singulis ciuitatib. ponerent̄ p apostolos epi,& in singulis ꝓuinciis archiepi,vt plenius hr̄.99.dist.c.j. & c.in illis.80.dist.tñ adhuc in effectu epatus erat vnus,qa subditi non erant distincti:vñ quos vnus excōicabat,alius absoluebat.vt notaꝫ in c.ꝫstitutis de appel.& in c.cū cām. de probat.sed postea fuerūt distinctæ dioceses,ꝓuinciæ,& parochiæ. vt no.in c.ecclesiæ.13.q.1.& sic hodie eps sine epatu ꝑ sē est quasi inutilis in eccl'ia Dei respectu administrationis:l3 sit eps eccl'iæ vl'is quo ad eccl'iā & dignitatē,vt no.Host.in c.2.de trāsla.epis.¶ Tertio ꝓmitto q̄ Xp̄s redẽptor noster nō dedit purè & simpl'r Petro ptātē,sed Petro,& omnib.apostolis eorūq; successorib. dedit tāq̄ capiti:aliis tanq̄ membris.hoc probatur in c.loquitur.24.q.1. & in c.in nouo.2..dist.& in c.ita dns.19.dist.In his.n.iurib. apertè dr,q̄ Xp̄s post resurrectionem suā omnib.apostolis parem tribuit potestatem,dum dicit Ioā.20.Sicut pater me misit,& ego mitto vos,Accipite Spiritumsanctum,&c.Vnde id erant cæteri apostoli,quod Petrus fuit,pari ꝙfortio prædīti,& honoris & potestatis:tamen vt vnitatē Xp̄s ostenderet,voluit eccl'iam deriuari à Petro,eū ostendẽdo pastorē.& principē,& vt clarius habeaꝫ hæc mā ꝑput ex euāgeliis colligi ꝑt,Aduertēdū qd in trāslatione huius potestatis tā ante resurrectionē q̄ postea,variis verbis vs? fuit Xp̄s tam ad Petrum q̄ ad apostolos simul.Primū.n.ante mortē ꝓmisit Petro apostolatū & ptātem clauium,dum interrogauit discipulos,quem dicunt homines esse filiū hoīs? & eis rndentib.Alij aūt Ioan.Baptistam,alij autem Heliam:vos autem quē me esse dicitis?Rndit Petrus,Ego dico q̄ tu es Christus filꝰ Dei viui.Tunc dixit Christus,Et ego dico tibi tu es Petrus,&sup̄ hanc petram ædificabo eccl'iā meā,& tibi dabo claues regni cęlorū:& quodcūq; ligaueris sup terrā ligatum erit & in cœlis:& quodcunque solueris sup,& c.vt hr̄ Matthæi.16.Nō tñ ꝓ hoc dedit sibi ptātē,nec fecit eū principē.sed tñ ꝓmisit, vt patet p illa verba,& tibi dabo,&c.Itē patet q̄ hæc verba fuerunt ꝓlata ante resurrectionē:sed Xp̄s fecit eū principē post resurrectionē,vt hr̄ in c.ꝫsiderandum,& c.fidelior.50.dist no.in d.c.in nouo.& dum dixit,super hāc petrā.&c. voluit dicere qd sup illo articulo fidei per eum confessato dum dixit Petrus,tu es Christus filius Dei viui:vt not.gl.in c.ita dns.ꝑallegato.Sedò vī Christum dedisse ad huc ante mortē ptātem omnib.apostolis.vt hr̄ Matthæi.19.dū dixit.Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te,& ipsum solū:si aūt non audierit te adhibe vnum vel duos testes:& si te non audierit,dic eccl'iæ.Si aūt eccl'iā nō audierit:sit tibi sicut ethnicus & publicanus.Et immediatè subiunxit loquēdo omnib.apostolis.Amen dico vobis:quodcūq; ligaueritis super terrā,erit ligatū & ī cœlis,& quodcūque solueritis sup terrā, erit solutum & in cœlis.Post resurrectionē verò eādē ptātē recē suit,dū insufflauit in apostolos,& dixit,Accipite Spiritū sanctū, quorum remiseritis peccata remittunt̄ eis:& quorū retinueritis retēta erūt,&c.vt hr̄ Io.20.Sed Petro postmodū dixit.Pasce oues meas,& ꝫstituit eū principē aliorū.vt hr̄ Io.vltimo c.& trāsūptiuē hr̄ in c.significasti.de elect.demū in ascensione dedit omnib. exercitiū dū dixit,Itę & ꝑdicate euāgeliū omni creaturę. Qui ere diderit.& baptizatus fuerit,saluus erit,qui vero nō crediderit,2 dēnabit̄,&c.vt Matthæi vltimo c.& Marci c.fi. In die Pētecostes vero per missionē Spiritussancti oīa ꝓmissa ꝫfirmauit. Liquidē ergo patet ex ꝓmissis,q̄ non soli papæ fuit data potestas, sed omnibus apostolis,tanq̄ membris papæ verò tāq̄ capiti.Nec moueaꝫ quispiam ad dicendum,qd alij apostoli habuerint potestatē solum respectu ordinis,& nō iurisdictionis:quia dico qd imo ēt respectu ordinis.hoc clarè intelligit in illis verbis Matthæi.18.Nā voluit,vt reclamatio fieret apud eccl'iā & immediatè subiūxit,qdcūque ligaueritis sup terrā,erit ligatū & in cęlis,&c.Itē patet in c. noua.de pœn.& remissio.vbi dicit tex.Xp̄s dedit claues regni cęlorū oīb.apostolis,idē ibi Io.And.ad idem facit dictum ca.firmi ter.in ver.vna est.in fi.vbi colligitur,† q̄ Xp̄s dedit claues regni cœlorū apostolis,& eorū successorib.& successores fuerūt oēs sacerdotes rite ordinati,vt ibi colligit,& notaꝫ.licet ex ꝫstitutiõe eccl'ię ꝑi,q̄ etiam sunt ꝑsbyteri,habeant iurisdictionē:ceteri sacerdotes repræsentent Apostolos quo ad administrationē sanctorum.vt no.gl.in c.videtes.12.q.1.Vnde dicendo clarius ꝑt dici, q̄ potestas data in ꝑsona Petri,& apostolorū fuit data eccl'ię: alias illis mortuis non potuisset illam potestatem ecclesia exercere:quod est absurdum,cum non sit verisimile quod Deus voluisset ecclesiam suam dimittere sine pastore post mortem Petri,vt dicit Inno. in c.ad apostolicæ.de re iudicata.lib.6.in fine,& pro hoc est textus Augustini in ca.quocunque.24.q.1. vbi dicit quod quando Petrus recepit claues,ecclesiam sanctam significauit:& quod hæc potestas sit in ecclesia,sed in papa tanq̄ in capite:vltra illud quod colligitur ex capitulis ſ.allegatis,adduco primò Actuum 15.c.ibi.n.dicitur,quod cum esset Antiochiæ contentio an quer̄ū deberent circuncidi fuit missum ad apl'os & discipulos seu ꝑsbyteros q̄ erāt ī Hierusalem,& ibi quenerunt apl'i & seniores,vt viderent,& discernerent super illa qōne.& dr q̄ in 2gregatione Petrus fuit locutus tanq̄ vnus ex apl'is:posteaquo catus fuit Iacobus,& fuit vl'is iudicē.& placuit apostolis & seniorib.vt non fieret circuncisio: & scripserunt epistolam ad Antiochiam sub hac ꝑfatione,Apostoli & seniores fres,&c.Placuit nobis collectis in vnū colligere viros,& c.visum est.n.ꝑspiritusancto & nobis nihil'vltra onerisvobis ꝙponere.Et sic aduerte, qd ꝫsultatio hæc q̄ fi erat ordinis,nec fori pnialis, fi fuit facta ad Petrum tm̄:sed ad apl'os,& facerdotes quos ipsi ordinauerunt.& deliberatio & responsio fuit facta in cōi.nec Petrus fuit ꝑ cæteris notaꝫ. Si.n. ipe solus habuisset ptātem,non acceptasset illos in cōi, qui oēs erant repleti spiritusancto:q̄nmo eodem capite dr,q̄ Paul? postea perambulans Syriam & Ciliciam,præcipiebat custodiri ꝑ cepta apostolorum,& seniorum.Vnde noto verbum præcepta, qd sapit iuri dōnem 2tentiosam:& pondero q̄nō solum mandauit seruari ꝑcepta apostolorū:sed ēt seniorū ꝑsbyterorum.vt colligitur ex verbis præallegatæ ꝫsultationis: dum fuit missum ad apostolos & presbyteros.¶ Item vt hr̄ Actuum.16.cum Paul? & Timotheus pertransissent ciuitates,tradebant eis custo.dire dogmata q̄ erant decreta ab apostolis & seniorib.qui erant Hierosolymis.Et pondera verbum decreta. qd sapit iurisdōnem 2tentiosā,iuxta no.in c.fi.de temp.ordinatio.& in c.2.de iudiciis.& quarta di.c.in iſtis.§.hęc & si legib.in fi.Iusuper legitur Actuum 20.q̄ Paulus vocabat maiores natu Ephesiorū: & ī cętera dicit,Attendite vobis & vniuersō gregi:in quo vos spiritussanctus posuit episcos regere ecclesiā Dei,quā acq̄siuit sanguine suo.¶ Itē Christus hoc apertè designauit dum dixit,Tues Petrus,& super hanc petram ædificabo ecclesia meā:& portæ inferi nō ꝓualebūt aduersus eam,i.ecclesiam:& sic apertissime innuit q̄ ptās sit i eccl'ia. Ad idē qd hr̄ in euangelio Matthęi dum dixit discipulis,Amen amen dico vobis,q̄ vos qui secuti estis me,sedebitis super sedes duodecim iudicantes duodecim trib.Israel.Iudicabit ergo Iesus in fine seculi cum omnib.apostolis.Sic dicendum in hac eccl'ia militante,vt ipsi & epi eorum successores habeant iurisdōnem cum papa:licet papa sit in loco Dei principalis.Hinc tex.in cle.si quis suadente.§.nec super.de pœnis.dixit,q̄ epi dicuntur sanctissimi,Christi legati existunt spirituales,sunt patres, nostrique fres coepiscopi,colūna 2probanē eccleſiæ,q̄ sunt verba notanda.Ad idē c.mulier debet.el 2.33.q.v.vbi episcopus dr Dei vicarius.sin parte.Et idem dicendū in sacerdote:vt ibi not.gl.& probatur ī c. inter.2.de pœni.di.3.& d.c.vni.& pro hoc vide pulchra verba Seueri ad Eugenium papam:q̄ refert Archidiac onus in c.non decet. 12.dist.qui sic ait,Consideres autem omnium sanctam romanam ecclesiam,cui authore Deo præes,ecclesiarum matrem esse non dñam te verò non dñm eporum esse sed vnum ex ipsis, porro fratrem diligentium Deum & principem timentium eum,&vi de ibi latius & qd ipse not.in c.non liceat papæ.12.q.ij.¶ Ex q̄b. verbis colligitur q̄ nedum apostoli,sed alij etiam fuerunt,& sunt ꝓlati per spiritumsanctum.Probatur etiam & alio modo.Nam si apostoli non accepissent potestatem pro se,& successoribus,etiam respectu iurisdictionis 2tentiosæ: quomodo possent ī causa fidei iudicare papam,qd tamen pōt per c.si papa.40.di.& no.Archidiaconus in c.in fidei fauorem.de hæreticis.li.6.cum à Iesu Christo non receperunt ptātem,nisi per illa verba generalia.¶ Concludo ergo † quod in persona Petri & aliorum fuit data potestas toti eccleſię tanq̄ corpori:& papę,tanq̄ huius corporis capiti:& q̄ propriè omnes sacerdotes erant successores apostolorum:sed ꝑpter schismata tollenda fuit ordinatum, vt non omnes sacerdotes haberent potestatem clauium,saltem in iurisdictionalib.sed aliqui eligendi ex eis,qui appellarentur epi:sed sacerdotib.reliqs adhuc fuit dimissa potestas respectu sacrorum administrandorū. d.c.videntes.& colligitur apertè ex dictis Hieronymi & Pauli supra allegatis:hoc vt puto 2siderans beatus Gregorius cum humilitate respondens.quando reprehendit patriarcham Alexandrinum, qui in præfatione epistolæ quam miserat ad eum,appellauit eum vniuersalē papam dicens.q̄ illa verba vanitatem inflant: charitatem vulnerant,cum per hoc detrahitur aliis prælatis.Nā si papa esset vniuersalis,alij pro nihilo essent:qd non est dicendū. & de hoc est textus pulcherrimus in c.ecce.99.di. & propt̄ hāc potestatis vnionem post resurrectionem Christi apl'i de nouo elegerunt Petrum in principem eorum,& eccl'iæ, dādo hanc formam cunctis successoribus.vt dicit text.ca.sacro.in fin. xxij.dist.& Christi apostoli potestatem & authoritatem acceperunt à Petro prædicandi:vt innuit textus,& clarius Hugo,in præal.ca.ita dns. non.n.debent membra corporis seu ipsum corpus moueri sine dispositione capitis.¶His tanq̄ ꝓ fundamento præmissis, venio nunc ad solutionem huius principalis quæstionis,quam ampliā do facio tria membra:Aut.n.subest causa removēdi prælatos:& hoc constat.Aut enim nulla subest causa rationabilis: & hoc est certum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

certum. Aut dubitaē de existentia cāe: qa papa eos simpliciter remouit. Prīo casu dico ꝙ papa ēt solus pōt remouere quēcūq; placatum, siue cā oriaē à puando, qa deliqt: siue oriaē ex bono publico, qa ñ pōt ille ꝓficere plebi. ꝓ pmo facit. c. 2. de trāsl. episc. & 9. q. 3. cūcta p mundū. Pro scdo qd legiē & notaē i c. nisi. de renūtia. dēt tñ illi remoto hoc secundo casu saltē ex honestate dati bonum cābium. vt dicit Inn. i in dicto c. nisi, cū ipse papa sit caput totius ecclesiæ ex dispōne principaliē diuina. c. in nouo. & c. sacrosan. ꝓllegat. in euang elio §. recitato potuit ꝓ salute totius corporis vnū mēbrū putridū vel inutile præscindere, ne inficiat alias corporis partes. Vñ Christus in euang. Palmes q non facit bonum fructum, excidēt, & in ignem mittēt, &c. Et Iuda pp suas iniqtates remoto, alius. ſ. Mathias fuit positus ī locū suum. Actuum. 2. capit. Quinimo & hac potestate amplissima q̄ à Christo recipit pōt solus ēt sine ꝙcilio deponere ex cā Imperatorem: licet de honestate req̄siuerit ꝙcilium in depositione Federici. vt clarè legiē in c. ad apostolicæ. de re iudicata: libro 6. Nam solꝰ regem Franciæ tanq̄ inutilē deposuit, vt in c. alius. 16. quæstione. 6. Et ex quibꝰ caulis potest deponi Imperator seu Rex, vide bonam glossam in c. si Papa. 40. distinctio. in dicto c. alius. & plenius per Hostiensem & Ioannem Andream in dict. c. ad apostolicæ. & per hoc etiam puto ꝙ solus Papa potest ēt deponere Cardinalem ex causa: ita vt non sit necesse conuocare ꝙcilium. & si quocatur, nō est necesse ꝙ concilium deponat: sed ipse Papa: vt sentit Innocentius in gl. in c. ex gestis. de clericis non residentibus in ecclesia. vel præben. licet aliud senserit in cardinalibus Hostiensis ibi. Sed primū plus placet & hodie probatur aptè in c. vnico. de schismaticis. libro sexto. ꝙcilium tñ collegij cardinaliū ī huiusmodi casu requirēdum est. Est enim quasi in possessione vt ardua nō explicentur sine concilio collegij, vt notat Ioānes monachus in c. super eo. de hæreticis, lib. sexto. & ꝙ possessio potest de iure defendi in dicto textu valde singulari in c. per venerabilem. qui filij sint legitimi. in versic. rōnibus, &c. per quem text. potest rōne sustineri maximè ex authoritate diuina, quæ ibi inducitur, quòd etiam cessante omni pactione debet concilio cardinalium in arduis per papam requiri. & per illum textū potest sustineri vna singularis opinio Laurētij, quam recitat Archidiaconus in c. sunt quidam. 15. quæstione j. vbi dicit quod generaliē legē scilicet de vniuersali statu ecclesiæ ꝑdere nō pōt Papa sine Cardinalibus: sed particulariē sic. argum. 11. distinctione catholica. sed tu tene menti illud c. per venerabilem. quia non solet ad
13 ꝓdicta allegari. ¶ †An autē prætermisso concilio cardinalium veniant gesta per solum papā reuocanda: vide quod dixi in ca. ex gestis. de cler. nō residenti. in lectura. Per ꝓdicta etiā dico glossam non simpliciter verum dixisse in c. anastasius. 19. dist. q̄ dicit Papā arctari ad requirendum ꝙcilium, vbi de fide agitur: & tunc sy nodus est maior papa. quod ego simplr non fateor: qa expresse vr contra text. in c. maiores. de baptismo. vbi patet ꝙ gōnes maiores fidei debent referri ad sedem Petri: & sic ad Papam. vnde no. tex. 24. q. j. c. hæc est fides, vbi p3 qd solus papa potest cōrigere errores circa fidem. Itē in nulla parte noui testamēti legitur ꝙ concilium papa nō errante sit supra Papam in cā fidei, vel qd ꝙcilium necessariō sit vocandum. Fateor tñ vbi dubium esset, maximum ita quod etiam papa dubitaret, tunc debet ꝙuocare ꝙcilium: qa tota ecclesia errare non potest. Pro qa. n. in persona Petri orauit Christus, vt est glossa singularis in c. à recta. 24. q. j. & not. in d. ca. maiores. & in hoc casu dubio facta fuit ꝙuocatio in Hierusalem super circuncisione fienda. Actuum xv. nec ꝓ hoc minuitur ptās papæ: quia istius potestas includitur in cōcilio: quia vt suprà dixi tota potestas est apud ecclesiam: sed papa est caput totius corporis: & ꝓ eum explicatur nomine ecclīæ. iuxta illud Dñicum, Dic ecclesiæ &c. Matthæi. 18. Ad capitulum Anastasius. quod videē innuere contrarium, dico ꝙ debet intelligi qñ papa vellet aliqd statuere cōtra iam statuta per ꝙcilium in causa fidei. Nam doctrinā illius Acatij fuit damnata. 23. q. j. c. j. Hoc. n. casu quando papa vellet statuere in causa fidei contra statutum per concilium ꝓ sumitur errare: qa ipse posset hæreticus esse & insufficiens. vt in c. si papa. 40. dist. & in c. j. de renuntiatio. lib. 6. sed tota ecclesia nō: & hoc casu potest intelligi quod synodus est maior papa: alias secus. dico etiam vnum quod videbitur magis nouum quod si papa etiam in factis fidei moueretur meliorib. rationib. & authoritatib. & diffinitionib. q̄ concilium, standum esset diffinitioni papæ. nam concilium potest errare sicut errauit qñ disposuit vt inter & raptam & raptorem non posset cōsistere matrimonium: & tñ Hieronymus dixit ꝓtrarium motus meliorib. rōnib. & authoritatib. iuris diuini. & dictum eius fuit prælatum dispositioni totius concilij. vt 33. q. 2. tria. iuncto c. placuit. vbi gl. & vide glossam meliorem & Archid. in c. j. 20. dist. in vers. illorum. nec obstat si dicatur quod tota ecclesia non potest errare, cum Christus pro eiꝰ fide orauerit, vt supra dixi. dico enim quod concilium generale licet repræsentet totam ecclesiam, non tamen est tota ecclesia. Nam fides potest remanere nedū in papa solo: sed ēt in vna vetula, & sic fides ꝙseruareē. sicut accidit post passionē Xpi, q̄ fuit apud beatā virginē, vt cōiter dicūt theologi: & cum iā Christus orauerat, vt nō deficeret fides ān passionē. sed vt dixi, nō deficit ex quo ꝙseruaē ī vno, quicūq; sit ille, & hac forte rōne dixit gl. in c. quis. 21. dist. ꝓ illū tex. qd vbicunq; sunt boni, est romana
14 ecclesia. nam ecclesia Romana nullam debet hre maculam, vel rugam ¶ Ex quib. concludo † ꝙ papa solus tanq̄ caput pōt exercere omnimodā iurisdōnē expositeē cā rationabili: nec est opꝰ ꝙuocare ꝙcilii pro ꝙsensu habēdo. Alij vero ꝓlati nō exercent ī ne dispositione capitis. ſ. papæ. habēt. n. potestatē à Deo: sed in illa submissi sunt Papæ tanq̄ capiti: & fortè ad hoc designādū Petro dixit multa separatim, sed aliis apostolis locutus est ꝙiūctim & gñaliter, vñ Petro dixit, Tu es Petrus, & super hāc petrā ædificabo eccl̄iā meā. Idēq; dixit, Pasce oues meas, &ſi semel sed tr. & ꝓ sua fide spāliter orauit, & eū admonuit, vt fratres suos in fide ꝙseruaret, dū dixit, Ego ꝓ te rogaui Petre, vt nō deficiat fides tua, & tu quersus ꝙfirma fratres tuos. Itē ꝙsidera ꝙ in singulari dixit Xps, Fiat vnū ouile, & vnus pastor, & sic vnū vocauit esse pastorē, & nō plures: sed hāc potestatem pascēdi ꝓtulit Petro, cum dixit, Pasce oues meas. & sic fecit eū pastorē, & nō plures loco sui. ipse. n. erat. & est verus pastor, & pōtifex, vt de se ipo dixit Ego sum pastor bonus: alij nāq; apostoli fuerūt coadiuuātes, & cooperātes & iō rectè dr ꝙ papa fuit assumptus in plenitudinē prātis, alij ī partē solicitudinis. c. ad honorē. de authoritate & vsu pal. ij. ¶ Venio ad ſm casū q̄ñ istos remouet sine cā rōnabili, & hoc ꝓstat, & credo ꝙ remotio illa nō valeat, nec sit papa sustinēdꝰ similia attētans, pro ad hoc c. induco text. apertum in c. sicut alterius. 7. qu. 1. vbi dr, qd quēadmodum vxor carnalis viro viuente non pōt ab alio despōderi & despōsari ita nec ipōsa epi, q̄ est ecclesia cū sit ci allegata nō pt illo viuēte ab alio despōderi, seu desp̄sari sine ipsi' volūtate, & ꝙsensu: alias adulterabit. & post pau. ca subiicit, si aūt voluntatis cā ad aliā eccl̄iā fuerit inuitatus, poterit nō p se, sed authoritate Romanæ sedis se trāsferre. & sic
15 mana authoritas valet. vbi subest cā dissoluendi. † Scdo induco aliū bonū tex. in c. ḡto. de transla. episc. vbi dr, ꝙ matrimonium spirituale ꝙsistens inter epm & ecclesiam nō potest per hominē dissolui, & quod cum Romanus pontifex ecclesiarum necessitate, vel vtilitate illud dissoluit, non puri hominis, sed veri Dei vices gerit. vnde pōdero verbum necessitate, vel vtilitate, &c. Ad idem capl'm 2. c. ti. in eo. n. dr quod illius dissolutionē Deus pūtmēdus est reseruasse suo iudicio, sicut sibi reseruauit dissolutiē ꝙiugij carnalis: sed obligationē & vinculum Dei authoritate ecclesia non potest papa sine causa dissoluere. 23. q. 1. c. si is qui. cut in simili dicimus de iuro, voto, & aliis q̄ sunt de iure diuino: quæ sine causa à papa remitti nō pūt, iuxta notata in ca. quāto. de iureiu. & per Inn. in c. cum inter P. de renuntia. nā dissoluere tale vinculū ex solavoluntate esset ꝙ dispositionē diuinam, & ordinationē apostolicā, & sanctorum ꝙciliorū, & aliorū authoritatem romanorum pontificum: at que ꝙ rōnem iuris nālis, & ciuilis: esset. n. ꝙ dispositionem diuinā: qa Christus in personas apostolorum misit eos, & omnes sacerdotes ad prædicandum, & sacramēta ministranda: quare sine cā ex quo semel sunt vocati, nō debēt reuocari: qa ꝙ spiritu Dei ducūt, nō sunt sub lege. vt c. cum ex iniuncto. de hæreticis. & in c. licet. de regula. & c. duæ. 19. q. 2. dignior. n. est lex priuata, q̄. ſ. infunditur in cordib. hominū per spiritū sanctū, q̄ lex publica, q̄ editur per papā. Christus 15 Dei lex est & nemo pt spiritui sancto resistere, vt dicit tex. in d. c. dic. & ſi dicas qd isti fuerunt vocati à papa, & non à Deo. Rndeo: qd imò à Deo: nā in ordinatione superior mittit manū, & Deus invisibiliter administrat gratiā, & dat potestatem. 1. q. 1. multi. & c. dictum. & facit c. cum deputati. de iudiciis: ibi gratia diuina vocati, & c. nec Deus voluit remouere Iudā ab apostolatu, quē semel vocauerat licet subesset cā ex quo illa nō erat aliis nota. vt ī c. si facerdos. in fi. de offi. ord. imò eū misit ad ꝓdicadum sicut alios. Mathæi. 18. & expressius per tex. in ca. Xps. 1. quæstio. 1. nec apostoli subrogassent alium. nisi ille se suspendisset, Actuū 2. & q̄ istæ administrationes speciales sint de iure positiuo. vt ī c. 23. dist. tñ dico quod succedunt loco administrationis gñalis, ad q̄ Christus vocauit omnes sacerdotes. vnde debent esse loco illi, sicut de baptismo dicimus quod succedit loco circuncisionis. de baptismo. c. maiores & quod in simili hr in c. ecclesia. vt lite non conte. & per Inno. in c. ex ratione. de appellationib. & ꝙ hoc sit verum patet: quia dicimus Deum reseruasse sibi dissolutionem huius ꝙiugij: vt in iurib. ꝓllegatis. quod non esset, si prorsus esset de iure humano. & idem per omnia dico in aliis sacerdotibus respectu administrationis sacramentorum per supradicta. & cōtra ius diuinum papa sine causa venire non potest. vt d. cap. sunt quidam. & per Innocen. in cap. quæ in ecclesiarum. de constitut. pro sacerdotibus vero vide bonum text. in c. sicut in vna. 2. qu. vbi dicitur, quod etiam inter presbyterum & ecclesiam fir[illegible] contrahitur

ꝓhibitur mrimoniū spirituale: qa ex quo semel est collata vni, nō dēt dari alteri, vel plurib. simul: qa dēt esse vxor, nō scortū. & dic qd ī3 nō sit ita strictū mrimonium, sicut inter epm & eccl̄iā suā: qa ipse solꝰ ī signū mrimonij portat annulū: iuxta notata ī c. clerici. de vita & hone. cler. rñ largo mō inter inferiores & eccl̄iam ꝙhiē mrimoniū. vt in d. c. sicut. & de elect. c. ne ꝓ defectu. vbi per mortē abbatis ēt dr remanere viduata eccl̄ia. Itē ꝓbyteri sferires ēt alio respectu sunt electi iure diuino: cū ipse dns vltra duo decim apostolos designauit septuaginta duos discipulos, & misit eos ad ꝓdicandū. vt Lucæ. 10. & trāsūptiuē ꝙ Gratianū ī c. 1. 21. dist. quorū vicē & formā gerūt ꝑsbyteri ifetiores hodie ī eccl̄ia Dei. vt dicit tex. in c. ꝓllega. & clari' ī c. ī nouo. 21. dist. fi. & 13 tex. ibi dicat, qd apostoli elegerūt illos, dēt itelligi qd ministraliter: sed Deus elegit authoritate: vt, pbaē ī cuāgelio ꝓllegato. & no. ꝓ gl. & doct. in d. c. 1. & sic cadē rō est ī eis, & ex hoc solo capite pt talis remotio facta vitiari. Dixi ēt qd est ꝙ ordinationē apostolorū: nā apostoli ordinauerūt, vt epi & alij ꝑsbyteri ponerēt ī eccl̄iis, & elsēt ꝓpetuī: erḡ papa sine rōnabili cā nō deberet face re ꝙriū: cū hoc ꝙcernat statū vniuersalis eccl̄iæ. Nā si posset remouere vnū, sic et alios & plurimos: & alteraē stat' eccl̄iastic': vt ꝓ baē ī c. puenit. 11. q. 1. vbi dicit tex. in fi. si suaynicuiq; eporū iurisdictio nō seruet, qd aliud agiē, nisi vt ꝓ hos, ꝓ qs eccl̄iastic' ordo custodiri debuit, ꝙfundaē: & ꝙ ordinationē apostolū papa venire nō pt, tex. est aperꝰ, in d. c. sunt quidā. 25. q. 1. ¶ Quod aūt apostoli hoc ordinauerunt, patet in c. 1. 99. dist. & in c. in illis. 80. dist. & c. videntes. 12. q. 1. & Actuū 14. dr, quod Paulus & Barnabas ꝙ stituerūt in Derben ciuitatē, presbyteros per singulas ecclesias: & apostolus ad Corinthios 7. in ea vocatione qua vocatus qs est, maneat. trāssumptiuē. 21. q. 1. c. 1. ¶ Tertiò dixi hoc esse contra authoritatē ꝙcilij, & hoc apertè apparet ī c. sicut. 21. q. 2. & c. inuentum. 16. q. 7. vbi fuit diffinitum in concilio q̄non nisi pro graui culpa ab eccl̄ia sua amouendus sit qs. Cōtra ꝙcilia verò ꝙ cernentia statū vniuersalē eccl̄iæ, papa dispēsare sine cā nō pōt: vt legiē & notaē in c. q̄ ad ꝓpetuā. & c. ꝙ. 25. q. 1. Nam manet Petri priuilegium, vbicunq; ex ipsius æquitate ferē iudiciū: nec nimia seueritas vel remissio est, vbi nihil ligatū erit, vel solutū, nisi qd beat' Petrꝰ aut ligauerit aut soluerit, vt no. dicit tex. in c. manet. 28. q. 1. & apertius in d. c. ꝙ. vbi dicit tex. qd ꝙ statuta patrum concedere vel mutare, nec huiusmodi quidem sedis potest authoritas: hinc Augustinus cū succeēdisset Valeriano epo in epatu dixit sibi meptipsi hæc verba, adhuc in corpore polito patre meo & epo sene Valeriano epo ordinatus sum, & sedi cum illo. qd ī q cilio. Niceno fuisse ꝓhibitū nescieba, nec ipse sciebat. Dixi quare tò qd est ꝙ authoritatē romanorū pontificum, hoc clarū est, nā dixit tex. Greg. 56. dist. satis peruersum, & ꝙ ecclīasticam probat esse centuram, vt frustra quorūdam parentum voluptatib. suis q modis qs priuetur, & c. & in c. ꝑcepta. 55. di. vbi dr, ꝙ beneficia debent esse perpetua, & nō debet eis qs priuari. ēt si sit impotēs ad seruiendū. & latius habetur in ti. de cle. ægr. & c. vnico. de capel. mona. li. 6 nec papa sine cā dēt posse tale statutū eccl̄iæ alterare. tum qa ꝙcernit vniuersalē statū eccl̄iæ. vt ad placitū ꝓlati nō remoueatur. tū quia decolorareē status eccl̄iastic'. nā alij videtes ad libitum rectores remoueri, timerēt: neq; de facili inuenirent, q̄ vellēt eccl̄iæ militare. vt no. dicit tex. de cleric. ægro. c. j. & vbi cūq; ptingit eccl̄iæ decoloratio, papa immutare nō pt aliqd. c. & si illa. 3. q. 7. no. Archia. in d. c. sunt qdam. & facit. quod nota. Abb. in c. nulli. de sen. exc. vbi dicit, qd papa sine ꝙcilio non pōt tollere canonem, si quis suadente. 17. q. 4 & facit illud c. nulli. vbi legitur & notaē, ꝙ papa nō ꝑt sine cā dispēsare, vt impune quis cōcet cum excōicato, ꝙ doctrinā apostoli. ista. n. q̄ sunt fundata sup doctrinā fidei & bonis morib. & ad decorē eccl̄iæ, nō debent relaxari sine cā. nam tunc papa nō diceretur oues pascere sicut ei iniunctum fuit: sed dispergere, & necare, & eccl̄iā deprimere, & deteriorare, & sic potius ꝙuinceret errare, q̄ legē dare. argu. ca. 1. 40. dist. & d. c. sunt quidam, & c. q̄ ad perpetuam. & c. ꝙ. ¶ Quintò dixi, qd est ꝙ rōnem nālem & ciuilē: ex quo. n. semel placuit, non debet amplius displicere. 20. q. 1. horrēdus. & regula quod semel placuit. de reg. iur. lib. 6. & sic in ꝙhendo hoc matrimonium requritur consensus perficiendi à principio. c. cum inter canoni. de elect. de præb. c. si tibi absenti. lib. 6. ita & fortius debet requiri in dissoluendo vt ibi, nihil. n. nāle, quàm vt vnumquodque vinculum dissoluatur eodem modo, quo ligatum fuit, de reg. iur. c. 1. & in l. nihil tam naturale. ff. co. & l. j. & ij. C. quando liceat ab em
16 pti. discē. ¶ † Item etiam secundum leges ciuiles nō licet habere filios tēporales. l. si tibi. alias, quæsitum. ff. de adoptio. & id qd nobis acquisitum est sine nostro facto à nobis euelli non potest. in l. id quod nostrum. ff. de regulis iuris, & c. ab eo. de elect. libro 6. facit capitu. 2. de præbend. libro 6. vbi solum dicitur quòd papa potest concedere beneficia vacantia, vel ex plenitudine potestatis dare ius ad vacatura: non autem dicit quòd de facto potest aliquem priuare. ¶ Sextò & vltimò per authoritatem gloss.

17 x. di. & Archid. ib, ivbi ꝙcluditur † papam non posse cessante legitima cā diuidere epatum in duos, sine ꝙsensu episcopi. p c. multis. 16. q. j. & ꝙ id qd sentit Io. An. in c. qd ob gratiam. de reg. iu. li. 6. in mercurialib. in illa qōne, nunquid potest papa aliquem prælatum transferre inuitum: & vſ ꝙcludere ꝙ nō causa nō existente: & forte ob hoc papa Alexāder vltim' statuit in ꝙcilio Pisano, vt nullus epus trāsferreē inuitus. ad ꝓdicta facit optimè c. ꝙquerētes. de rest. spol. vbi dr, qd non decet honestatē superioris sine manifesta & rationabili cā spoliare aliquem suis bñficijs, cum teneāē illis paterna, puisione ꝙsulere. facitē. cum fm apl'm. iuncta gl. fi. de præb. ad idem gl. in c. j. 22. di. quę dicit papam non debere ius vni' ecclesiæ sine causa alteri dare. ¶ Venio ad tertium mēbrū, s. qñ dubitatur, an subsit causa, & multa in hoc pūt allegari: sed nō insistā pp. plixitatem euitandā, sed qd ꝑsumi debeat. faciunt not. per legistas in l. fi. C. si ꝙ ius vl' vti. pub. & in l. ꝑscriptio. C. de preci. impera. offe. vbi cōiter volunt causam præsumi in principe, etiā si agat in his quæ ꝓpetunt alicui de iuregen. & etiam in his quæ sunt de iure diuino, si in illo reperiē alias dispensatum. & no. per aliquos in d. c. q̄ in ecclesiarum. ḥgoverò distinguo sic: qd aut papa disponit perturbando vniuersalem statum ecclesiæ, nulla rōne apparente, & non est sustinendum: vñ ñ ꝑsumeē tunc iustitiæ cā. ꝓ hoc facit not. d. Inn. in c. quanto. de ꝙsue. vbi dicit papam non esse sustinēdū, si sine magna cau'ā, & aliis nota, vult mutare vniuersalem statum eccl̄iæ. vt puta si vellet auferre epis ptātem christianismandi: vl' baptizandi fm eum. ¶ Idem dicerem in casu ꝓpositio, si vellet deponere oēs epos, vl' maximā multitudinē, & sic iudicio meo posset intelligi & saluari gl. in c. ꝓ principalē. 9. q. 3. q̄ dt papam ñ posse deponere oēs epos. ſed vnum sic: vt in vno ꝑsumaē causa, nō sic in oib. vel in magna multitudine propter grauitatē prætudicii. arg. oprim. in cle. pastoralis. de re iud. nam & Paulus solus reprehendit Petrum, cum videretur deuiare à regulis, & doctrinis cōib. euitando gentiles. iudaizando in morib. c. paulus. 2. q. 7. & originaliter habetur ad Galatas. 2. c. vbi dr, ꝙ Paulus restitit Petro in faciem, eo qd reprehensibilis erat: multo ergo fortius hoc poterit tota ecclesia, & hoc facient etiam ex generali potestate sibi tradita à dño vt ꝙ. dixi. nam si caput dolet, & errat, dā totum corpus resistere: qa nō est tunc bonus paterfām. vñ Hieronymus 93. di. legimus, dr, ꝙ orbis est maior vrbe. & si diceremus ꝙrium, posset papa adducere ad ꝙfusionē totā eccl̄iā. qd nō est dicendum: cū Deus orauit ꝓ ea, vt ꝙ dixi. In alijs verò particularib. vbi non perturbat vniuersalis status ecclesiæ. & fides ñ violat, ꝑsumendum est ꝓ eo, quod ñ moueaē sine cā rōnabili. ꝓ hoc c. cum à nobis. 1 ñ. de testib. & clc. literis. de ꝓbatio. vbi bonus text. cū glo. & sic falsa d. legistarum, instar. r. sacrilegij hr disputare de iudicio principum. 1. q. 4. c. si qs suadente. §. qui autem. & in l. 2. C. de crimi. sacr. & maximè dicendum est hoc in papa, quem merita Christi & Petri hoc sanctum inuenerunt, aut sanctum faciunt. c. j. 40. distinctione, & c. ¶ Nunc restat rndere ad ꝙria, quæ breuitatis causa ſigillatim non rndeo: maximè qa si qs bene prædicta librauerit, ꝙriam recipiet limitationem, ꝓ ea q̄ dixi in solutione. Nam fatendū qd papa potest ex causa dispensare q̄que circa iꝰ diuinū, & disponem ꝙcilij, & vniuersalem statum ecclesiæ, & authoritatem summorum pontificum: sc dvbi oīno cessāt cā nō ꝑt. vt plenè liquet ex prædictis, & ad c. j. de renun. li. 6. dic, qd papa renuntiauit ex cā. nam sine cā peccaret. per ea quæ hūr in c. nisi cū pridem. de renun. & per ea q̄ notantur in d. c. j. & aduerte circa hoc coniugium spirituale: ꝙhitur. n. primo coniugium cum ecclesia vniuersali, cū vnie' fit in se epiſcopatus, vt prædixi. & dr ꝙhi, eoipso. qd epiſcopus consecratur. tunc. n. imprimitur ei chara cter, qd per nullum q̄ per Deum deleri pōt, & remanet post mortem: vt legitur & no. in c. 2. 32. q. 7. hoc est illud ꝙiugium spirituale, qd fortius est q̄ carnale: cum illud dissoluatur morte. c. penu. & vlti. de secundis nuptiis & plenius de hoc per Hostien. in cap. inter incorporalia. de transla. episco. qui sic intellexit principium illius c. j. ¶ Secundo ꝙhitur matrimonium ſpuale, inter epm, & illam ecclesiā particulariē, cui præficiē, & hoc ꝙiugiū nō est ita forte, sicut carnale: tū non pt dissolui ab hoīe ad instar carnalis. d. c. 2. sed per papam ex causa potest dissolui: sine causa vero nō: quia saltem deligna ꝙunctionē q̄ ꝙsistit in spiritu inter Christum & fidelē animā. vñ quēadmodum int' Christum & fidelē aīam signatum nō dissoluitur sine causa: ita nec signū non obstat d. Spe. ꝓcedit. n. vbi nō decoloraē status ecclesiæ vniuersalis: nec ledit directeē vl' indirecteē ordinatio Dei. vt ipsemet Speculator voluit. e. ti. sub rubrica de dispen. §. nunc br. circa fin. vbi posuit casus plurimos: in quib. dispensare non pōt: & maximè in vers. 12. & sequēti, vbi tenet inter cętera ꝙ dispēsatio papæ ñ valet ꝙ euāgelia, vl' vniuersalē statum ecclīæ: seu vbi decoloraē status eccl'ię, vel ꝑtra ea q̄ sancti patres diffinierūt. bñ ꝓ c. & si illa. j. q. 7. & 35. q. j. quæ ad perpetuā. & c. ꝙ. & xv. dist. c. ij. cum simili. sic etiam limitandum est dictum Bal. maxime cum ipse nihil boni alleget. & c. omnis. loquitur in translatione fienda ex causa. capit. si gratiosè. non loquitur vbi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quit vbi matrimonium esset ꝺctum inʳ ꝑlatum & ecclesiam sed qñ dispensatio sit ad tempus ppʒtilitatem personarū quam papa ex ca facere potest. arg. c. multa. de preb. in fine. & hæc sufficiant quoad primam quæstionem: & non miretur quispiam de ꝓlixitate adhibita in hac prima q̃one, qa non parum est attingere & explicare fundamentum ptatis totius, vt ita dixerim, ecclesiæ. & qa ex superius dictis facilius inferr̃ ad decissionē aliarum q̃nū, in quib. breuitatem cum hac ꝓlixitate ꝓpensabo, &c. ¶ In secūda q̃one arguit qd præfata appellatio non debuerit per ꝛcilium ad mitti: nam appellatio est ꝓprie de minore iudice ad maiorē ꝓuocatio. 2. q. 6. anteriorū. adeo qd ēt si ꝑ errorē appellat ad minorē iudicem nō v3 in aliquo appellatio. l. j. ff. de appella. sed ꝛciliū si est s̃. papam: imo ꝛcilium recepit authoritatem a papa, vt in c. significasti. in fi. de ele. & 20. di. quis patuit clarius ex multis supra in primo dubio deductis: ergo appellatio talis non erat admittēda. ¶ Secundo vr de hoc tex. expressus in ca. cuncta ꝑ mundū. 9. q. 3. vbi dr, q̃ a qualibet parte mundi ad sedem apostolicam appel
1 8 lari potest. ꝺ ab illa ät nulli est appellare permissum: & qa nulla præcedente synodo h3 facultatem soluendi, quos synodus nūq̃ ānquerat & damnādi, q̃s oportuit, nulla synodo existente, & est ille tex. valde not. & facit ꝓ his quæ dixi in ꝓcedenti dubio. & sic lus papa sine ꝛcilio ꝑr ex causa deponere ēt imperatorem ad idē c. nemo. & c. aliorum. & c. ꝓ principalē. eadē cā & q̃one. In qb. iurib. colligit q̃ a toto clero & populo & iperatore papa iudicari
19 non ꝑt. ¶ ✝ Tertiò ꝓbat̃ per arg. à maiori: cum. n. nec ab imperatore seculari, nec à mia prefecti ꝓtorio appellari possit. l. j. ff. à qb. appellare nō 13. & l. vnica. C. de sent. ꝓfec. ꝓto. multo fortius nec à papa appellatur cum ipsius potestas sit longè maior imperiali. vt in c. solitæ. de ma. & obe. & in c. duo sunt. 96. dist. ¶ Quartò for
20 tissimè facit: q̃a papa est Dei vicarius in terris c. 2. & 3. de trans. ilā. epīse. sibi. n. in persona Petri dictum fuit, Pasce ques meas. & quodcunq; &c. de ele. significasti. 34. q. j. quodcunq;. &c. loquit ergo cum oīb. vice Dei ipse ꝑsit, à nemine. excepto Deo corrigi & reprehendi ꝑt, vt in d. c. aliorum. & in c. nemo. & c. cūcta. appellatio. n. ꝓsupponit maioritatem quandam in eo ad quē appellat, vt s̃. dixi. adeo qd de vicario epi ad ipsum epm appellari non ꝑt; cum sit idem tribunal & eadem iurisdō: nec ꝙuetudo in ꝙriū3 tanq̃ substantiæ rei repugnans, vt legitur & not. in c. 2. de ꝙuetu. li. 6. Sed maioritas ꝑ papam nunq̃ fuit tradita cōcilio, cum nullū verbum fuit ap'lis dictum iurisdictionis seu potestatis collatiuū quin fuerit dictum ipsi Petro: imo multa Petro fuerunt dicta, vt plene dixi s̃. in primo dubio, per quæ ipsimet apostoli qui erant spiritu Dei pleni ad maiorem ꝛfirmationem hoc ipsum voluerunt, ꝙ ipse Petrus loco Dei oīb. præesset. 23. di. c. sacro. ergo hæc appellatio nullo iure seu iuris colore fundari ꝑt. ¶ Quintò & vltimò vr probari in c. per venerabilem. i. fine. q filii sint legiti. ver. rationib. vbi ex lege diuina ꝓbat tex ꝙ in oī dubio recurrēdum est ad sedem apostolicam, & ipsius diffinitioni & mandato loco Dei obtēperandum est ab oīb. non ergo licet ꝛcilio de ipsius diffinitione iudicare, cum facta ꝛcilij sint per ipsum papā corrigēda vel approbāda, vt ibi. & d. c. cum per mundū. Ridiculum. n. eēt dicere cū statuta ꝛcilij possunt tolli per papam. vt no. in c. vbi pic lum. de ele. lib. 5. & in c. significasti. eo. ti. & à papa nō ꝑt appellari ad ꝛcilium. ſi. n. concilium esset supra papam, non possent ꝑ cum illius statuta violari: vt in cle. ne romani. de ele. quod tamē est falsum. vt s̃. dixi. Ipse. n. papa superiorē in hoc seculo non recognoscit. vt in c. per venerabilem. pal. post prin. & in c. licet. de electio. in fine. vbi dr qd ad superiorem in facto papę nō ꝑt haberi recursus. & est ille bonus tex. ī materia appellationis. & facit. c. significasti. eo. ti. ¶ Incōtrarium ꝙ appellatio debuerit admitti, primò, concilium generale est maioris authoritatis, q̃ sit solus papa. ergo à papa ad illud ꝑt appellari. ꝓsequentia patet ex se & infra me
1 8 lius corroborabitur. antecedens ꝓbatur in concilio generali nō solum interest papa sed omnes ꝓlati orbis. vt i. c. j. 2. & 3. & c. multi. 18. di. & repræsentatur per hoc ꝛcilium tota ecclesia vniuersalis. vr patet Actuum. 15. facit c. sicut. in fi. 15. di. c. ecclesia. de consecr. di. j. sed nulli dubium quin tota ecclesia sic iuncta cum capite maioris authoritatis sit, quàm solus papa: nāvt supra in primo dubio dixi. potestas fuit tradita toti ecclesiæ, sed per papam exercetur tanq̃ per caput ecclesiæ. vt in c. manet. 24. q. j. & c. ita dominus. 19. dist. pleniſſimè dixi supra. hinc est qd maioris authoritatis est ꝛstitutio totius concilij q̃ solius papæ: vt colligitur per c. j.
20 21. di. & ibi per Archidia. ¶ ✝ Item papa solus ꝑt errare, & esse hæticus. 50. di. s. papa. & insufficiens ad regimē eccl̃ię, vt in c. j. de renuntia. lib. 6. sed tota ecclesia errare non ꝑt. vt legitur & no. in c. a recta. 24. q. 1. & in c. maiores. de baptis. Hinc etiā est quod ardua non solet papa explicare sine præsentia ꝛcilij: vt legitur & not. in c. ad apostolicæ. de re iud. li. 6. & per Hostien. in c. ex gestis. de cle. non resid. consequentia satis corroboratur per optimum ſimile. Archiēps est maior episcopis suę ꝓuinciæ; adeo ꝙ super eis hēat plenariam iurisdictionem. vt in c. pastoralis. de officio ordi. 6. q. 3.

scitote. nihilominus de illo archiēpo appellatur ad eūcilij prouinciale cui interest archiēps, tanq̃ caput. vt notat̃ fm vnum intellectum in d. c. multis. no. gl. in c. à collatione. de prębē. lib. 6. & 2. q. 1. omnis oppressus. ¶ Item de ordine à præside appellat ad præsidem. ff. qñ appellandum sit. l. j. §. solēt. de ēpo & capitulo appellatur ad ipsum archiēpm. vt d. c. à collatione. sic dicendum in proposito, vt à papa possit appellari ad concilium, cui interest papa, vt caput. ¶ Secundò adduco c. veniam. & c. sententiam. 35. q. 9. & maximè iuncto c. tum ex literis. de in integ. resti. vbi dicit, quod sententia romani pontificis pōt in melius commutari. qñ iustitia primo lata nō est. sed reformatio ipsius nō pōt in melius rēferi q̃ ad totam ecclesiā vbi interest etiā ipse papa. nā & sol' Paulus restitit ipsi Petro in faciē, & ipsum reprehendit cū ex facto suo sequeretur scandalum in ecclesia Dei. 2. q. 7. Paulus Petrum repræhēdit, & latius legitur ad Galat. 2. & tñ Petrus primo comedebat cum gentib. nec discernebat. cibos ab eis: sicut faciebant Iudæi: demū supervenientib. ibi quibusdam Iudęis, timēs eorū scandalū, subtraxit se à gentib. & discernebat ab eis cibos, sicut faciebant Iudæi. & sic indistinctè cogebat per exemplū suū alios iudaizare. videns Paulus eum repræhēdit, & sibi restitit in faciem. fortius hoc poterit facere tota ecclesia aliàs solus papa posset deducere ecclesiā ad confusionē maximā, qd nō est dicēdū. ad idē 2. q. 7. c. nos si ꝛcōpetēter. §. ✝ cū Balaā. vbi asina repræhēdit Balaā ꝓphetā, & ꝓ asinā designat̃ subditus, ꝙ ꝓhebat Balaā, ꝑlatus. vt ibi, ad notandū, qd cum ꝑlatus cogit subditum ad malū, ꝑ ab eo reprehēdi. ¶ Tertiò facit c. ecclesia. §. hinc ēt. 17. di. vbi dicitur quòd ꝛciliorū venerādorū authoritas singularē in eccl'ia sedi apostoliçæ addidit potestatem, & dicitur ꝙ papa principaliter habuit potestatē à Deo. 21. dist. quāuis. & 97. dist. oēs. secūm darió verò à ꝛciliis: ergo ꝛcilium est maioris authoritatis ꝙ papa: alias nō potuisset dare authoritatē Papæ: cū nemo dāt qd nō habet. 1. q. 7. da bertum. & c. quod autem. de iurepatro. ¶ Quarto videmus quod in arduis, & concernentibus statum totius ecclesiæ, vt in causa fidei, recurritur ad concilium, vt legitur & notatur, in c. anastasius. 19. dist. & in c. sicut. 5. dist. & patet Actuum
22 15. ✝ cum. n. fuerit in primitiua ecclesia dubitatū, an ꝙuersi ad fidem deberent circūcidi, missum fuit non solū ad Petrū, sed ad totam eccl̃iā ꝙ erat Hieronymis: nec legit qd Petrus ꝑsiterit maiorē authoritatē ꝙ reliqui apostoli, & seniores: sed omnes cōi ꝛsensu statuerunt ꝙ nō fieret circuncisio: & sic cōi nomine facta fuit resp̄sio. vt legitur vbi supra, & plenius ibi dixi super primo dubio. ergo cum opus erat, recurrebat ad ꝛcilij etiā inter illos, qui erant spiritu sancto pleni, & satis informati de potētia papę, & eccl̃iæ: ergo potuit hoc casu nostro appellari ad ꝛcilij, vt videat, an epi sint solà voluntate papæ remouibiles, quod dubium satis est arduum, dū epi dicant̃ legati Christi, ꝓfratres papę, & colūnæ eccl̃iæ, vt in d. cle. 1. de pœnis. & sunt loco apostolorū, vt i c. videtes. 12. quæst. 1. & c. in nouo. 21. dist. & c. legimus. 93. dist. & sunt vicarij Dei ſaltē in pat. 27. q. 1. mulieres. Non obstat si dicat, ꝙ speciale est in casu fidei, vt in ea sit ꝛcilium supra papā, vt notat gl. in d. ca. sicut. & in c. anastasius, & in c. si papa. 40. distin. qa hæc specialitas nō probatur iure diuino: vnde emanauerat potestas papæ & ecclesiæ. non. n. legitur quod in causa fidei Deus dedit maiorem ptātē ꝛcilio seu ecclesię, q̃ in aliis casib. vel q̃ papę. Xps. n. in trāslatione ptātis fuit vsus verbis gñalib. vt pleniſſimè dixi supra in primo dubio. cū ergo eccl'ia via sit hac potestate in cā fidei etiam supra papā: ergo & in omnib. aliis arduis, vbi papa iudicio vniuersali erraret, vti potest: qa qui potest maius, ergo & minus ꝙessum vr. vt dicit text. in c. ex par. el 2. de decimis. Si. n. concilium repræsentans totā eccl'iam, vt dictā in tertio dubio, dispōnit ī causa fidei ēt supra papā. vt in c. si papa. palleg. & 2. q. 7. d. §. item cum Balaā. ver. item symmachus. & qd ibi no. Arch. & ex
presse tenet idem Archid. in c. in fidei fauorē. de hær. li. 6. & Host. quē seq vr Io. An. in c. ꝓposuit. de ꝙeſ. ꝓb. & in c. per venerabilē, qui filij sint legiti. ergo ptātem istā recepit à Deo. alias nō posset iudicare iuxta illud euangelicū, ptātem non haberes in me vllā, nisi data esset tibi desup. vt legit, & notat, in c. nimis. de iureiur. & 21. dist. inferior. de maio. & obed. cum inferior. Nec obst. si dicatur quod in causa fidei iudicat. ꝙ tota ecclesia errare nō ꝑt, cū Deus ꝓ ea orauit, vt legit in c. maiores. de baptis. & gl. in c. à recta. 24. q. 1. qavt dixi in dubio primo, etiam concilium posset errare, nec per hoc deficit fides, cum potest consistere in persona vnius vetulæ, quæ nunquam interfuit ꝛcilio, sicut accidit in persona beatæ Virginis in passione Christi. Apostoli. n. & alij, credēte. s. defecerunt ante resurrectionem, licet eisdem dedit potestatem clauium. c. officij. de pœnit. & remissio. vnde apostolus authoritatem habens in ecclesia scribens ad Corinthios sic in epistola scripsit. Nescitis quoniam angelos iudicabitis, quāto magis secularia? & dixit angelos. i. sacerdotes, qui ꝓpter excellentiā ordinis in numero angelorū ꝓputātur. 26. dist. §. ecce. versi. hinc & Malachias. & transſumptiue hr in c. ꝓ venerabilē. versi. paulus, qui filii

qui filij sint legi. & q̃q Host. ibi intelligat dictū de Papa & Cardinalib. hoc ego non credo, cū tpe apostoli nō essēt adhuc cardinales: sed potiʳ vr de tota ecclia, vt satis colligitur mens sua. Actuū 20. prope mediū. vbi dr, ꝙ Paulus vocabat maiores natu ecclīæ Ephesinæ: & iter cætera dixit, Attēdite vobis & vniuerso gregi in quo vos spiritus sanctʳ posuit epos regere ecclesiam Dei, q̃ acquisiuit sanguine suo, &c. & sic vr ꝙ regimē eccl'iæ nō sit in solo papa: sed in omnib. ꝑlatis. & pro hoc bonus tex. in c. bene q dem. 96. dist. vbi alia cā q̃ fidei ꝛcilium discutiebat peragēda & diffinit. papa aūt locutus fuit ibi tāq̃ vnus de ꝛcilio. ad idē facit c. i. de ꝙsp. & c. osius. de ele. & i c. aduersus. post prin. de immu. eccl. j. q. 7. gueniētib. & c. adrianus. 63. dist. Vltimò vr de hoc casʳ in c. legitimus. 93. dist. vbi dicit Hieronymus: ꝙ totʳ orbis est ma
ioris authoritatis q̃ sola vrbs romana. ex qua gl. ibi colligit argu. ꝙ statutū ꝛcilij ꝓiudicat statuto papæ, si ꝑdicāt sibi adinuicē. Cū ergo ꝛcilium sit maioris authoritatis q̃ solʳ papa, ergo ab eo ad ꝛciliū appellari ꝑt. 2. q. 6. anteriorū. ¶ Ad solutiōē, Xpi & eius matris cuius res agit ꝑcipue ꝓsidio humiliter inuocato ꝑdescēdens arbitror sic dicēdum, ꝙ aut papa cōsentit ꝙ appellatio recipiatur & examinetur: in ꝛcilio. n. dēt admitti. Nam princeps non pōt suā sniam ēt nō iustā reuocare, vt in c. veniā. & i c. sniam. 25. q. 9. & de in integ. resti. tum ex literis. & c. cum olim. de re iud. & de dolo & contu. cum olim fortiʳ pōt ꝙsentire vt in ꝛcilio examinet, vbi ēt ipse interest. & multum bene facit. c. nos si incōpetenter. 2. q. 7. & ꝑ illū tex. seu eius rōnē deberet papa velle, vbi dicit ꝙ papa si incōpetenter aliq̃d egit, & in subditis suis iustæ legis tramitem nō obseruauerit, ēt iudicio Imperatoris paratʳ. est il lud emēdare reddēs rōnē. nā si nos q̃ aliena debemus corrigere peccata, peiora ꝙmittimʰ: certè nō veritatis discipuli, sed, qd dolētes dicimus, erimʰ ꝑceteris erroris magistri, &c. Si ergo ex humilitate papa ibi voluit se subiicere Imperatoris iudicio, fortiʳ dēt velle pati vt factū suū discutiat̃ ꝑ ꝛciliū. nā vt s̃. dixi, ibi ē maior authoritas, cū ibi tota sit eccl'ia repsentatiuè, neq; ꝑ hoc iudicat̃ à ꝛcilio, sed ipse & ꝛcilium discutiunt, an bene egerit. sicut ab archiēpo appellat̃ ad ꝛciliū, ꝓuinciale, vbi ipse ꝑsidet. vt s̃. di
xi. & Imperator dicit, non erubescimus si quid melius horum q̃ prius ipū diximus, inueniamus, ꝙcedētē priorib. imponere correctionē, ne ab aliis corrigi expectemʰ. in auth. de nup. circa prin. facit q̃d legit. & notat in c. quæſr. & q̃s. el 1. de accusā. & per iura prædicta pōt admitti appło de papa malè informato ad eūdem bene informatū. nā in papa nō debemus iudicare fm leges humanas, cum eis non astringatur. vt in c. ꝓposuit. de ꝙeſ. ꝓben. & in c. innotuit. & c. significasti. e. ti. sed fm legē nālem, & diuinam, qua adstringit. 25. q. 1. sunt quidā. hēt qs suum errorē corrigere: imo dēt esse magnæ ſapientiæ. 22. q. 4. c. magnæ. & c. nos si. & vr esse nō papa cū malè agit, vñ altera ꝓpria cēsetur cū pollica būcedificat', sicut ī simili dicit tex. nō est iudex, si nō est iustitia ī eo. de verb. sig. forus. nā & ipse Deus suā sniā q̃nq: immutat pec
catore suos mutante mores: vt legif & notat, in ca. in commutabilis. 22. q. 4. vñ dr discę mutare mores, qa Deʳ nouit mutare sētiā. vt ibi no. in papa, q dēt fortiʳ reuocare, q d malè fecit, ex q̃ reperit cām. alr se hre. fateor tñ qd ista nō propriè appellatio, de qua iura faciunt mentionē, cū p cā nō suspendatur sniа, nec eau
sa deuoluitur ad superiorem qd est ꝓprium applōtis, sed est ap
plo gñaliʳ sumpto vocabulo. appellatur. n. id est prouocatur ipse papa, vt diligentius examinet negotiū. sicut dicimus de applōe extraiudiciali, q̃ est quædam ꝓuocatio ad cām. de appellatiōib. cum sit romana, & obtinet vim cuiusdā supplicatiōis. arg. auth. ē. supplicatio. C. de preci. impera. offer. & facit bene in simili. ca. papa
storalis. de applōnib. vbi dr, q̃ si papa inhibuit appellationem in aliquo negotio, nihilominʰ si appellatur, dēt superior iniustitiā reuocare, vel vi appellationis deuoluentis cām licet non suspēdentis à iudice à quo, velvi querelæ. Fateor tñ quod papa nō eo
gitur talē applōnē admittere: vt in iurib. & rationib. ꝑallegatis. & maximè, in d. c. veniā. & c. sniam. & c. tū ex litetis cū similibus. aut papa ꝺixit quod supradicta applo admittatur in cōcilio, & tunc est dubiū. sed vt late habeamus mām, ampliādo terminos dico, ꝙ quædam sunt, in quib. papa habet plenitudinem ptātis: vt in his, quæ sunt iuris positiui, nec decoloraī status eccl'iæ, & ī illis non dēt admitti applo: qa nemo in illis pōt sibi dicere, cur ita facis? cui ipsi fuerit data à Christo plena potestas dispōnēdi, & si malè disponit, vę animæ suæ: vt i c. aliorū. & in c. nemo. 9. q. 3. & 99. dist. in memoriam. & in his intelligo iura quæ dicunt, qd à papa appellari non potest, vt in c. cuncta per mundum, eadem causa, & quæstione, quod sic loquitur si bene ponderetur in fine sui. maximè, quia quædam sunt quæ papa attentare non potest, & in illis poterit quandoque admitti appellatio. & de his casibus vide per Specu. in titu. de legato. sub rubrica de dispensatiō. §. nunc breuiter. versi. hæc autē sunt, vsque ad finem, quæ singulariter prosequi longum esset. ¶ Sed ponamtres casus in quibus credo appellationem admittendam etiā inuito papa. Primus cū

præcipit aliquid ꝑ fidē: in hac. n. cā ꝛcilium est s̃ papam, & licitè receditur à papa. 24. q. j. acatius. 19. di. c. anastasius. & d. ē. item schismaticus. cum simili. s. allega. nam in eo quod papa est hæreticus, minor est quilibet catholico, vt dicit gl. i d. c. acatius. nec est ca
put ecclesiæ, sed extra ecclesiam: hoc autē cognoscere h3 ecclesia, cui in persona Petri data fuit ptās à Christo, vt in d. c. manet. 24. q. j. & si diceremus ꝺrium posset ecclesia deduci in nihilum, cum papa possit esse hæreticus. d. c. si papa, & insufficiens, vt in c. renun. li. 6. & iste casus iudicio meo nō h3 multum dubitationis, cum in hoc casu ferè omnium fidei potest iudicari à ꝛcilio. vt s̃. dixi. fortius potest eius præceptum ꝑ fidem corrigi ꝙ ꝛcilium. ¶ Secundus casus magis dubitabilis, cum ex suo præcepto seu ſententia decoloraretur seu ſimutaret̃ vniuersalis status ecclesiæ. nam *oīes* tenetur papam hoc facere non posse. vt no. in c. literas. de rest. spolia. in versi. dispensare. & in c. ꝓposuit. de concess. præb. & Inn. in c. cum ad monasterium. de stat. reg. Spec. i loco præal. in versi. 12. & vr tex. in c. & si illa. j. q. 7. & c. quæ ad petuam. 25. q. j. per Archi. in d. c. sunt quidam. & facit quod notat Abb. in d. c. nulli. de sent. ex. e. gl. tamen decreti in hoc videntur ꝛriæ. nam glo. in d. c. quæ ad perpetuam. dicit ꝙ ptra vniuersalem statum ecclesiæ papa non dispensat̃ ited bene quando non est ita generale, sicut exemplum ponit in ꝙtinentia sacerdotum. sed gl. Bar. Brixien. in c. sunt quidam. eadē causa & q̃one. dicit quod qc quid dicat Io. q̃nq; papa dispensat ꝑ generalem statum ecclesiæ, sicut fecit in c. non debet esse. de ꝙsangui. & affinita. sed cōcordā do dico, q per illud statutum non decoloranit statum ecclesiæ: i3 potius reformauit, nec solus fecit. sed cum toto ꝛcilio. vnde dicrem qd cum ex mutatione vniuersalis status ecclesiæ decoloraī ecclesia, non potest papa etiam dispensare, vt in d. c. & si illa. secus si non mutaretur sed potius reformaret, vt sentit Inn. in c. quanto. de ꝙsue. vbi dixit quod ex magna ca & alʳs non ꝑt papa venire ꝑ vniuersalem statum ecclesię, quod est no. & in hoc caluo credo quod valeat appellatio ad ꝛcilium. saltem vt ꝛcilium resistat papæ, ne ꝓtundat Dei ecclesiam. nā vt no. dicit Inn. in d. c. gro. non est papa sustinendus, si vult venire ꝑ statum ecclesiæ vniuersalem sine eā manifesta. non. n. ꝑt sibi ꝙuentius resistī q̃ per totam ecclesiam. sicut Paulus restitit Petro, vt ꝓdixi. & sub hoc tex. do includi casum nostrum, vt plenè terigi in primo dubio. quare ꝓcludo ꝙ dicta appellatio de qua in tertiate. fuerit admittenda, per ea quæ satis plenè dicta sunt s̃. nec hoc casu iudicatur papa: sed potius sibi resistitur, ne destruat ecclesiam Dei interest. n. totius corporis ne caput male agat. facit optime dict' s̃. item cum Balaā. 2. q. 7. ¶ Tertius casus, cū papa ꝑcipit id qd est in se malum, vel vehemens ex suo ꝓcepto ꝓsumitur scandalum futurum: nā tali præcepto nō est obtemperandum, vt no. Inn. in c. inquisitioni. de sent. ex. e. probatur. xi q. iij. si is qui præsit. & c. qui resistit. & c. iulianus. & c. si dns. 40. di. c. j. dēt. n. tota ecclesia resistere scandalis futuris, & ne mala ꝑ legem Dei committant, ad instar Pauli, q reprehendit Petrum. vr s̃. dixi nam & asina quæ denotat subditū, reprehendit Balaam ꝓphetam qui denotat prælatum. Et si quę
ris vnde concilium habet hanc prerogatiuam cognoscendi & restituendi. Rndeo fm ea quæ dixi in primo dubio: & s. in argumentis pro ista parte. & bene facit dictum Host. in c. ꝓposuit. de ꝙcess. ꝓb. vbi dicit, q licet papa non ꝓt accusari, vel ꝑdemnari ab homine, nisi de hæresi, d. ca. si papa. pōt tñ moneri secretè à ꝑsona peccat mortaliter nam vetit nolit subiacet euangelicæ veritati quo ad monitionem facilēdam, quæ cuilibet data est. e. q. j. si pec
cauerit dicit tñ quod nō subiacet quoad id quod ibi dr, die ecclę nisi in hæresi. li. n. est impenitens, debet dici ecclesię fm eum: i. Deum orando ꝙ ipsum inspiret, & ecclesiæ triumphanti vt oret pro ipso. nā si imperator & totus clerus & totus populus q̃ nirēt, ipsum ñ potuerunt iudicare. etiaet tñ ipse. qa ara sua i mā
nib. suis: & sibi terribilius iudicium imminet, & intolerabiliōr eruciatʳ. 20. q. iij. nemo. & c. aliorum. In subditos aūt hēt ptātē fm eū, qcius ꝓcepto est obediēdum, ēt si dubiū sit an sit peccatū mortale. dummodo vincī pōt ꝑscientia. Si ät certum esset peccatū esse i hoc tale, tunc ei nō est obediendum, sed recognoscendʳ est papa ex lestis. Deus. d. c. iulia. & ecclesia triumphans, q̃ non fallit, & hoc vltimū placet. & ꝛcordat cū d. Inn. in d. c. inquisitioni. & facit qd no. Io. An. in c. significasti. de off. or. & in c. cum adeo. de testi. sed ꝓcedens dictum si placet. nā si papa stat in peccato notorio, & admonitʳ ꝛcilium si vult desistere, & sic scandalizat ecclīā, ꝑt puniri tanq̃ hæticʰ per ꝛcilium: vt de gl. singularis q̃ non fallit, & hoc vltimū placet. & ꝛcordat cū d. Inn. in d. c. inquisitioni. & facit qd no. Io. An. in c. significasti. de off. or. & in c. cum adeo. de testi. sed ꝓcedens dictum si placet. nā si papa stat in peccato notorio, & admonitʳ ꝛcilium si vult desistere, & sic scandalizat ecclīā, ꝑt puniri tanq̃ hæticʰ per ꝛcilium: vt de gl. singularis q̃ approbat eo tus mundʳ i c. si papa. prçal. & sic per hāc viā ꝑt denunciari ꝛcilio crimen papæ ad effectum vt p ecclesiā admoneat, & corrigat, & ꝑt appellari ad ꝛcilium vbi pcia est notorium. Et hęc sufficiāt q̃ ad fm dubium. ¶ In tertio dubio vr primo qd tam principes secūlares q̃ clerici ēt sine prælaturis dēnt interesse ꝛcilio gñali. de principib. secularib. vr tex. in c. ad apostolicæ. de re iud. libr. 6. vbi papa pollicitus fuit se vocaturū ad concilium reges, prælatos, & clericos tam ecclesiasticos, quàm seculares, vt per se vel ꝑ

solennes

Universidad de Deusto
Biblioteca

solennes nuntios ad ꝯciliū ꝙuenirent. De ip̃atore qđ it̃erfuit ꝯ cilio multum solennit̃ legitur in'c.nũe ãt. 12.di.& qđ plus est ibi Imperator ꝓpoſuit,ſicut quilibet ꝑlat⁹.ad idem.c.adrian⁹.63.dist. vbi dr qđ Carol⁹ rex Francorũ ꝙſtituit ſynodũ gñalem cũ Adria no papa,& nõ ſolũ interfuit:ſed ẽt fuit author in ꝙſtituendo. in qua ſynodo fuit trãſlata in ip̃eratorẽ ptãs ſtituẽdi ꝑlatos.& 63. dii.c.in ſynodo.legitur qđ Leo papa in ſynodo ꝙgregata Romæ ꝙſtituit cũ toto clero & ꝓp'o romano, ac ꝙſtimauit ī ꝑſona re gis Ottonis qđ ꝙceſſerat Adrian⁹ Carolo.& ſic ꝓbat ille tex.qđ nõ ſolũ reges & principes:ſ3 ẽt laici inferiores ac clerici cũcti ẽt ſine ꝑlaturis debeãt admitti ad ꝯcilium gñale,etiam vbi tractat de reb.&iurib.ſpiritualib.nã ibi fuit ꝙceſſa ptãs illi Ottoni eligen di papam,&aliõs prælatos.ad idem.c.nos ad fidem.96.dist.vbi dr ip̃erator Martianus,nos ad fidẽ ꝙfirmandã ſynodo intereſſe volu mus.vr̃.n.qnõ tanꝯ inuitatus,ſed ſuo iure debeat intereſſe.facit qđ de hoc no.gl.in cle.j.de off.vica.facit.c.j.16.dist.vbi ꝯcilium p actum fuit ip̃erante Conſtantino auguſto. ¶Itẽ nõ ſolum prin cipes,ſed ẽt iudices inferiores legunt it̃erfuiſſe ꝯcilio,vt in d.ca. ad ſedem.3 5.q.5.vbi papavocauit ad ꝯcilium epos &clericos ac iudices diuerſarum ꝓuinciarum.& ſic ꝓbat ille text. partẽ affir matiuam hui⁹ dubij reſpectu clericorum ĩferiorũ & reſpũ laico rum ſaltem præexcellentium.& ꝑ clericis inferiorib.vr̃ vltra prę dicta tex.in c.in noſe dñi.23.di.vbi legitur epos.abbates, presby teros,diaconos interfuiſſe & ꝓſediſſe ꝯcilio.vt in c.quenientib.j. q.vij.ꝓbatur đ monachis,vel ſaltem abbatib. exponendo ibi mo nachos,ꝑ abbatib.vt exponit ibi gl.& in c.adrianus.cl 2.præal.ex preſſe dr abbatib.& in c.anaſtaſius.19.di. expreſſẽ fit mentio de epis &presbiteris &cũctis eccl̃iæ catholicis.ad idem c.olim.95. dist.vbi dr qđ licet epiſcopus ex inſtitutione eccl̃eſie ſit presbyte ris maior:o ẽs tñ debent regere eccl̃eſiam in cõi.& in c.j. 15.dist. ſpecificè mentio de presbyteris in genere. Et ex ſ dictis iurib.in vnum collectis ſatis vr̃ probatum ꝙ reges,principes,& alij ꝓſati dentes & prælati inferiores epis,& alij ꝑlaturis debeant intereſſe
24 ꝯcilio generali. ¶†Secundo principaliꝝ probatur ſic,ꝯcilium re præſentat vniuerſalem eccleſiam:vt in c.ſicut.in fi.15. dist.ſed ec cleſia fidelium collectio dr.dẽ ꝙſec.di.3.eccleſia.ergo qlibet fide lis dẽret admitti ſi hoc poſtulat.cũ.n.tractetur ibi de reformatio ne totius orbis,cuiuslibet intereſt vt admittatur:ꝑ hoc facit qđ no.Inn.in c.veſtra.de loca.& in c.fi.de off.lega.vbi dicitur qđ cũ epis vel legatus vult facere ſtatutum tangens alios ſeu aliorũ iu ra,debet hoc facere cum illorum ꝙſenſu etiam ſi ſint laici.vel ſal tẽ dẽnt eſſe pñtes.ar.de ꝙſec.di.3.c.j.& c.fi.de ferijs.& idẽ Fede.de ſenis.ꝙ.xvij.¶ Tertiòvr̃ hoc probari Actuum 15.vbi in ꝯcilio ẽt rei arduę non ſolum interfuerunt apoſtoli,ſed ẽt presbyteri&ſe niores,&reſpõſum fuit factum ſub noĩe apoſtolorũ &ſeniorum: & qđ placuit ibi ꝯcilio dr placuiſſe toti eccleſiæ. vñ dr ibi quod placuit apl'is & ſenioribus.cum tota eccleſia:& ſic probatur quod interfuerunt apl'i & presbyteri & alij honorabiles viri,qui repræ ſentauerunt totam eccleſiã.qđ eſt no.ſi.n.apparet quod illi ꝙ du cebant ſancto ſpiritu hoc fecerũt,fortius d3 fieri nunc,cum illo rum actio noſtra d3 eſſe iſtructio.arg.c.ſignificaſti.de elec.xj.dist. eccleſiaſticarum.ſic ẽt in antiquis ꝯcilijs ꝓſumit̃ ſpiritumſanctũ ꝑ illorum os fuiſſe locutum.50.dist.ſi ille.¶ Quartò ſpecificè ꝑ regib.facit:cum.n.vnganꝝ etiam ex ꝑcepto Dei in veteri teſtõ: hodie etiam in nouo,vt in ti.de ſacra vnctio.& 2.q.vij.d.ſ. itẽ cũ Balaam vñr perſonæ eccleſiaſticæ.Item ſuſceperunt in eorum di gnitate eccleſiam Dei tuendam.de quo tenenẽ in ſtricto iudicio rõnem reddere.vt in c.principes.& in c.regum.24.q.v.eorum er go intereſt ꝯcilio intereſſe vbi de regimine eccleſiæ & totius or bis agitur.¶In ꝙrium vr̃ primò tex.apertus in c.vbi nam.96.dist. vbi dr ꝙ etiam imperatores ſynodalib. actib.intereſſe non dñt.
25 ¶†Secundo probaẽ ꝙ omnes non epiſcopos per c.ſatis euident. ea cauſa.q.2.vbi dr illicitum eſſe eum q nõ eſt ī ordine ſanctiſſi morum eporum eccleſiaſticis ĩmiſceri tractatib.¶ Tertiò eſt bo nus text.in d.ſ.hinc etiam.vbi dr ſynodo congregata apud vrbẽ & in diſceptatione poſito an accuſatores deberent audiri cõtra Symmachum papam,ſereniſſimus Imperator quaſi Deo ſpirãte rndit,ſynodalis eſſe arbitrij in tanto negotio ſequẽda ꝓſcribere, nec aliqđ adſe ꝓter reuerentiam de eccleſiaſticis negotijs pertinere,ꝙmittens ẽt poteſtati pontificum vt ſiue poſitum vellent audire negotium ſiue nollent,quod magis putarent vtile delibe rarent,dummõ veneꝛandi prouiſione ꝯcilij pax in ciuitate roma na daret eccl̃iæ.ergo ex verbis Imperatoris per ꝯcilium appro batis,probatur primò ꝙ laici non debent ſe impedire de factis ꝯcilij præter reuerentiam ſpendendã, & quòd tm̃ põtifices ꝙſtituunt gñale ꝯcilium.¶ Quartò vr̃ tex.in c.j.& ij.17.di.vbi ꝯcilio
26 gñale appellat ſynodus eporum.ad idem.15.di.c.j. vbi † dicitur quod ante Cõſtantinũ ip̃eratorem nõ erat data epiſcopis facul tas ꝙueniẽdi in vnũ:ſed Cõſtantinus dedit ptãtem Chriſtianis cõ ueniendi:& tũc incepit gñale ꝯciliũ:& inter cætera ꝯcilia tũc pe racta quatuor fuerunt venerabiles ſynodi:q totam principaliter fidẽ cõplectũtur,quaſi quatuor Euãgeliſtæ:& totidẽ paradiſi flu mina.& dr ibi qđ harũ prior Nicena ſynodus. 318. eporum ſub Cõſtãtino Auguſto imꝑatore peracta eſt,& ſic ſolũ epi intelligũ tur interfuiſſe,& idẽ dicitur ibi de ſynodo Epheſina,q̃ à ducẽtis epis fuit edita. ſi ergo illi Spirituſancto pleni nõ vocauerũt ſa cerdotes,vel inferiores ꝑlatos,vr̃ qđ neceſſariò nõ ſunt vocãti. ¶Venio ad ſolutiõẽ hui⁹ difficilis dubij,qđ nõ reperio in aliqua iuris parte ſcribẽtes examinaſſe:qđ eſt valde neceſſariũ,cũ iura s. allega.variè in hoc loquantur, & dũ de facto in ꝯcilio Senis ha bito tpe papæ Martini.14.24.caſus diſceptãdi accidiſſet, varij va ria dicẽbãt:nil tñ circa hoc determinatũ extitit.Ego aũt ꝓut in genij mei capacitas diuina gratia miniſtrate patit,inferã qđ mi hi in dubio hoc dicendũ vr̃:primo inferã reſpectu laicorũ: ſcdo reſpectu clericorũ.De laicis eſt gl.magiſt.in ca.vlti.de his q̃ fiũt
27 à ꝑla.q̃ dicit† nõ debere intereſſe laicos ꝯciliis eccleſiaſticis,niſi in trib.caſib.Prim⁹,ſi ſpãliter inuitarenẽ.alleg.c.adrianus.63.dist. in fi.Secundus,ſi tractatur caſus fidei.96.dist.c.vbinam.Tertius ſi tractatur de matrimonio:quia tales cãæ eos tangunt,poſſunt intereſſe.alleg.3 5.q.6.ad ſedem.Io.An.in d.c.fi.dicit qđ in prædi ctis caſib.intersunt,vt audiant,nõ vt iudicẽt, vel vt doceant.61. dist.docẽdus. Item dicit ꝙ etiã ad prædicta nõ eſt neceſſe laicos vocare,cũ ibi diffinitẽda poterunt eis poſtea in prædicationib.pu blicari:q̃ prædicatio fieri poteſt ẽt excõicatis.de ſen.exc.ca reſpõ ſo.dicit tñ qđ laici poſſunt ad concilium venire pro iuſtitia pe tẽda,vel defendenda.de iud.nouit.& no.hoc vltimũ. pro q̃ ego allego tex.optimũ.in c.1.de ſpõ.In eccleſiaſticis aũt negotiis,& clericorũ correctionib.ſunt laici excludendi ſm eum.arg.in ca. maſſana.de elect.& expreſſius in extrauagãti Bonifacij,de offic. ord.c.debẽt.& cũ his dictis Io.And.trãſcribit ſcribẽtes. Inno. aũt i c.graue.de ꝑb.tractauit ſatis plenè debẽtib.intereſſe ꝓuin ciali ꝯcilio,& epali,& nihil dixit de gñali.forte dubitanit ꝓpter iuriũ varietatẽ:nec ẽt Io.An.hũc articulũ tetigit,niſi laicorũ re ſpectu.vt ſ.tetigi.ſed ego reperioin decretisgl.deuiãrẽ à iudicio Bernardi.& Io.An.ſ.in c.adrianus.63.dist.dicit.n.q̃ ad cauſas ma trimoniales laici q̃q; inuitatur:& ſic intelligit dictũ c. ad ſedẽ. in cauſis autem fidei dicit,qđ laici interuenerunt ẽt non vocati. allegat.c.veniam.præalle.& ſic ſentit qin cauſis matrimonialib. non ſit ſpeciale:non.n.intereꝛunt niſi inuitati,& in hoc deuiat à iudicio Bernard.in cauſis verò fidei vult qđ interſint iure ꝓprio, & in hoc deuiare vr̃ à iudicio Io.An.Ego dicerẽ qđ vbi in ꝯcilio tractãda ſunt negotia eccl̃iaſtica,ſeu ptinẽtia ad iuriſdõnẽ eccle ſiaſticã nõ eſt neceſſe laicos vocari:qa poteſtas de his diſponẽdi eſt data clericis,& nõ laicis: qa Petro,& apoſtolis,& ī ꝑſonis eo rũ ſuis ſucceſſoribꝫ.data fuit ptãs de ſpiritualib.diſponere: vt ple nè dixi in primo dubio,facit c.eccl̃ia.de ꝙſtitutioib.& c.bñ qđe. 96.dist.ꝓbat in iurib.ꝑ parte negatiua allegatis.& maxime in d. §.hinc etiã,& expreſſius in c.veniã.cum. n.ibi videatur excipere cauſam fidei duntaxat,ſatis vr̃ formare regulam in oppoſitũ. 24. q.7.dñs.ad idẽ d.c.ſatis euidẽter.& facit ca. principes.23.q.5.vbi dr,ꝙ in eccl̃ia nõ eſt neceſſaria ptãs ſecularis, niſi in defectum, vt qđ ñ valẽtefficere ſacerdotes ꝑ ſermonẽ doctrinæ,poteſtas ſe cularis imperet ꝑ diſciplinæ terrorẽ.In cauſa fidei diſtinguerẽ. Aut.n.quæritur nũqđ de neceſſitate ſunt vocandi ꝑ eccl̃iam:& credo qđ nõ:qa vt dixi,ptãs plenè diſponẽdi ſpectat ad clericos, maxime in cauſa fidei.eſt.n.iſta cauſa merè iuris eccl̃aſticiadeo qđ ſecularis iudex nec directè,nec ĩdirectè ꝑt de ea cognoſcere: ſed ſola executio ad petitionẽ eccleſiæ ptinet ad laicũ. vt no.ſin gulr in c.vt ꝙſtitõis.§.,phibem⁹.de hę. lib.6.nec;ꝑt publicẽne que priuatim de fide diſputare.c.2.§.inhibemus. de hæreti.lib.6. nec in ꝯciliis principalib.à ſanctis patribus editis legitur laicos fuiſſe vocatos,licet de fundamẽto fidei fuerit actũ,vt pt3.15.di. c.1.&ꝑ totũ ſed ſi laici ſpõte ſe offerũt ad ꝯcilium in cã fidei:tũc puto qđ debent admitti,&ſic propriè loqr̃ illud capl'm,vbinam. ibi.n.Imperator obtulit ſe,& ſic intelligo gl.in ca.adrianus.cum n.fides poteſt remanere apud ſimplicẽ laicum, vt dixi in aliis du biis:qa nõ ꝑt eccl̃ia eſſe nulla,intereſt cuiuslibet ſi vult intereſ ſe,vt admittat̃,& tũc puto qđ nõ ſimꝑr audiẽt,vt dicit Io.And. ſed ꝙſulẽt.& dicẽt opiniones eorũ.Idẽ credo qđ tractabũt,ſed ſi decident ipſi,ſic intelligo illud capl'm,vbinã,ibi.n.ſolũ fit mẽtio de tractatu,qui eſt diuerſus & ſeparat⁹ à deciſione. vt in c.tua.& c.fi.de his,q̃ fiunt à ꝑlatis.& ī c.vltimo.de his q̃ fiũt à maiori par te capl'i.ꝙ tractari debeãt,facit rõ ꝑallegata:qa poſſet laicus me lius ſcire veritatem ſicut olim penes beatam Virginem fides ſo la remanſit.Item facit capitulum,ad ſedem. vbi laici tractarunt illas cauſas matrimoniales:ſed clerici habent dicere.quia popu lus eſt docendus:& non ſequendus.vt cap.docendus. prælleg. & quia laicis non licet iudicare de ſpiritualibus:vt in dictis iuri bus, habebunt ergo laici in cauſa fidei vocem conſultiuam: non autem deciſiuam. in aliis autem negotiis ſi inuitantur, habebunt vocem conſultiuam, vel deciſiuam, quatenus eis permittitur per concilium. nam papa poteſt eos facere capa-

ces iuriũ ſpũaliũ,&maxiꝫ ꝑtãtis vocis dãdæ.vt ī c.Adrian⁹.ij.63. di.& in c.ī ſynodo.100.dist.legiẽ & no.2.q.7.mennã.qnimo põt dare laico ptãtem excõicandi, vt no.glo.22.dist.c.verũ.& c.be ne.96.dist.Io.and.in c.1.de præb.lib.6.& ſic ꝑ inuitationẽ eccle ſiæ intellige oĩa iura,in gb.legitur laicos interfuiſſe concilijs:vt apertiſſimè ,ꝓbat tex.iuncta gl.in d.c.veniã,ibi.n.dicit papa qđ ñ legiẽ Imperatores & alios principes ſeculares interfuiſſe tracta tibus, niſi in cã fidei.qđ videẽ falſum,cũ in multis aliꝭ caſib. legim⁹ interfuiſſe:vt ſ. plenè allegaui in prima parte:ſed vt dicit gl.bene interfuerũt tunc,ſed inuitati:nõ ãt iure ꝓprio.&ſic,ꝓbat ille tex.ſic intellectus,qđ in cã fidei interſint iure ꝓprio.qđ ĩte lige vt dixi ſ.nõ obſtat qđ ad iuſſum Imperatoris fuit ſynodus ꝓluries ꝙgregata:qa ꝓceſſit illud ſm ea tẽpora,q̃bus nõ erat fa cultas Chriſtianis tutè in vnum ꝙueniẽdi:ſed poſtmodũ ſtatutũ fuit vt ſine authoritate papę nullo modo poſſet ſynod⁹ ꝙgrega ri.xvij.dist.ꝑ totum.& vide ibi bonam gl.in ſumma,ꝑ ſ.dicta ꝙ cluſione,q̃ dicit ꝙ ſynodus generalis ꝙſtituitur à papa,& epiſco pis: & ſic nihil dicit de laicis.idẽ ꝓbat tex.iuncta glo.in c.ꝯcilia lacerdotum.eadẽ dist.diceremtñ qđ vbi ꝯcilium vellet diſpõe re ſupiurib.vl' reb.laicorũ,vltra q̃ iuriſdictio eccleſiaſtica patiat, qđ deberet laicos,ſeu corũ principes tunc ꝙuocare.ſic intellige rẽ dicta Inn.in dict.c.fi.de ferijs,&d ꝙſecra.dist.3.c.1.facit cle.2.d cẽſi.& ſic poſſet ſaluari mens gl.in dicto c.fi.de his q̃ fiũt à præ la. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ reges non videntur puri laici ꝓp vn ctionẽ,ꝙ eſt falſum:nõ.n.ꝓp hoc aliquẽ ordinẽ recipiũt. dicto c.vnico.de ſacra vnctio.& vide c.ij.de præb.li.6.in nouella.Item nõ omnes clerici interſunt in concilijs, vt ſtatim dicã, & ꝑ hoc inferam ꝙ in caſu thematis noſtri principes ſeculares nõ pote
28 rũt intereſſe inuito cõcilio: cum non agitur de fide,† ſd de va liditate illi⁹ diſpoſitiõis.qđ eſt negotium eccleſiaſticũ, & videt tex.in ſimili,in dicto §.hinc etiã.17.dist.& in c.ſatis euidẽter.96. dist.ſed de prælatis & clericis inferiorib.poteſt magis dubitari, cum multum variẽ iura loquantur,vt patet in argu. allegatis ꝑ & ſ.Reperio glo.valde no.in decre.17.diſtinctio.in ſumma,quæ dicit, ꝙ conciliorũ quædã ſunt vniuerſalia, quædã particularia, ſiue prouincialia,quædam epiſcopalia.Vniuerſale dicitur quod papa, vel eius legatus conſtituit cũ omnibus epiſcopis, & ſic vult apertiſſimè, quòd de iure alij prælati inferiores de neceſ ſitate nõ ſunt vocãdi:& quatenus illa gl.dicit de legato papę,i telligo ad hoc hñte ſpãle mandatũ,alias ſecus,vt no glo.in c.ij. eadẽ diſtinctione.& 3.dist.§.porro.Et no.ex illa glos.quod papa põt mittere legatũ loco ſui ad ꝯcilium gñale , qđ probat in c.ij. ea.dist.Item probat̃ in c.adrianus.lxiij.dist.& ibi appellanẽ miſſi: alibi appellantur locũ tenentes,vt in c.ꝙuenientib.j.q.vij. & vi de ibi gl.in ver.vniuerſalib.& ſic principes ſeculares in caſib.in quib.intereſſe poſſint,intereꝛunt perſonaliter, vel per ſolennes nuntios,vt eſt tex.in c.ad apoſtol.de re iud.lib.vj.Idẽ in vniuerſa lib.ꝑ perfacilẽ cõuenire non poſſint,vt in c.fi. de his quæ fi.à pl. prælati verò debẽt intereſſe perſonaliter,niſi iuſto impedimẽto detineanẽ,& tunc debent mittere legatos.xviij.dist.epiſcop⁹ ad ſynodũ.& vide qđ no.Hoſt.& Io.And.in ca.2.de procur. & vide tex.2 gl.xc.dist.c.iij.De aliis duob.ꝯciliis,gl.ibi proſequitur. Sed plenius de illis duob.vide per Inn.& doct.in c.graue.de præb.& an hæc ꝯcilia inferiora poſſint ꝙdere canones particulares, vide bonam gl.in d.ſ.porro.& xvj.dist.in ſum. Et an legatus papæ ex legatione gñali poſſet ꝯciliũ prouinciale celebrare,vide per Ar chid.in d.§.porro. ¶Ego aũtẽ hic ſolũ proſequor primum mẽb. noſtros.licet n.illa gl.xvij.dist.in ſum.poſuerit opin.ſuam, nihil tñ inducit, nec reſpondit ad infinita ꝓria ſ.per me allega.& ipſe met gloſſator in d.c.ꝙuenientib.in verb.monachi.j.q.vij.dicit, ꝙ abbates debent intereſſe ꝯcilio:licet ſec⁹ dicat de monachis ſim plicib.& in c.ꝯcilia.xvij.dist. ſentit idẽ faciendo mentionem de ſolis epiſcopis.Idẽ ſentit in c.nec lienit.in gl.iij.quæ etiã no.pro ſequitur ad quẽ ſpectat impetratio inſtitutionis ꝯcilij. & not.in hoc illa gl.Ego dicerẽ,ꝙ in cõcilio gñali epi de neceſſitate ſunt vocandi,per iura pro parte alleg.Idem puto de inferiorib.præla tis habentib.epalem iuriſdict.vt ſunt magni abbates.hocvltim. videtur probare tex.in c.cõuenientib.j.q.vij.vbi abbas tenuit lo cum papæ in ꝯcilio,& multi abbates dederunt vocem deciſuã, quemadmodũ epi,qđ de aliis inferiorib.non legitur ibi. ad idẽ c.adrianus.ij.lxiij.dist. vbi dicitur, ꝙ ſynodus illa fuit celebrata à centum quadraginta tribus religioſiſſimis epis,& abbatib.& ſic abbates illi æquiparanẽ epis:& vbi legitur inferiores interfuiſſe, intelligo qđ ſpãliter interfuerũt inuitati, ſicut & laici qñq; inui ũinciale nõ vocanẽ regulariter niſi epi,vt plenè no.Inn.in c.gra
29 ue.de præb.†probatur in c.ſicut olim.de accu.& xviij.dist.quaſi per totũ,licet de capitulis eccl̃iarum cathedraliũ dubitẽ nũqđ debeant inuitari ad tractatus cõcilij.vt no.in d.c.fi. de his, quæ fi.à præla.: ergo fortius ad ꝯciliũ generale de neceſſitate vocãdi

nõ ſunt:nã eadẽ rõ q̃ eſt de toto quo ad totum, dẽt eſſe de parte quo ad partẽ,vt in c.paſtoralis.§.itẽ cum totum.de of.dele.& l. q̃ de tota.ff.de rei vend.ſi enim in factis ꝓuinciæ nõ admittunt clerici inferiores ꝓuinciæ:ita nec in factis vniuerſalib.vocandi ſunt inferiores vniuerſi:nã ſtatuere,iudicare, & reformare ſunt iuriſdictionis.de reb.eccl.non alie.c.fi.de accu.qualr̃, & qñ.ſed ptãs hæc remanet penes epos,& ꝑlatos magnos: ſatis ergo eſt qđ epi vocent:olim n.eccleſia regebaẽ per oẽs ſacerdotes:iõ nõ mirum ſi oẽs ſeniores vocabãtur ad concilium.ſed hodie nõ ſic vt 15.di.c.j.nec obſtat ſi dicatur,ꝙ epi vocãt inferiores ad ſyno dos ſuas,l3 iuriſdõnem nõ habeãt,vt p3 in c.decernimus.18.di. qa dico qđ non vocant ibi inferiores ad cõgcandum,vel ſtatuẽ dum principal'r,vt facta in ꝓuinciali ꝯcilio intimentur,vt ibidẽ dr.& in d.c ſicut olim.¶ Itẽ,vt inquirat,corrigat, audiat quere las ſingulorum,& ſimilia:& in d.c.concilia.ead. dist.Si ãt clerici occurrerent ſponte,& vellẽt admitti ad ꝯcilium,ergo qđ de ne ceſſitate nõ eſſent admittendi, niſi ſicut ſ. dixi de laicis,hoc vr̃ ꝓbari in d.c.fi.de his q̃ fiunt à præla.vbi ſpãle diſponiẽ in capl'is eccleſiarum cathedralium reſpectu ꝯciliorum ꝓincialiũ. Alij ãt clerici inferiores epis non ſunt de neceſſitate admittẽdi,ẽt ſi ſponte veniant.nam,& de capitulis ibi dubitatur,& dico ꝙ tunc nõ hñt ibi vocẽ deciſiuã: ſed ſolum ꝙſultiuã. vnde ibi ſit mẽtio ſolũ de tractatu,q̃ eſt ſeparatus à deciſione,vt ſ.dixi.honeſtũ tñ eſſet,vt admitterent̃ ad tractatum,ſaltẽ vbi deeſt copia eporum. vñ intelligo oĩa iura in quib.legitur inferiores interfuiſſe quod ſpãliter fuerunt ibi vocati,ſeu de gratia admiſſi.vt cum maturio ri ꝯcilio ꝓcedere viderentur.¶ Et aduertendum ꝙ q̃nque Papa celebrat ꝯcilium nõ ita vniuerſale,& non vocat prælatos oẽs de orbe,ſed aliquos ſpãles,vt ꝓbatur in c.in ſynodo.63.di.vbi cele brauit cõcilium cum clero,& populo romano.Hinc eſt ꝙ tura dam ꝯcilia Papę appellãt vniuerſalia,ad differẽtia aliorum q̃ nõ ſunt ita vniuerſalia:& octo legunt ſynodi vniuerſales,vt ī c.ſan cta,& in c.ſeq.16.di.& c.ꝙueniẽtib.præal.hinc eſt qđ vna ſynod⁹ dr maioris aut horitatis q̃ alia,ex numero,& qualitate eorũ q̃ ī terfuerunt,vt in c.in ea ſyno.60.di. Sed hic põt ꝓbabil'r dubita ri nunquid ſit ī optione Papæ,q̃ ad ſynodũ vniuerſalẽ ſint vocã di,& admittendi.Dicerẽ ſic,q̃ in his q̃ cõſtituunt in plena ptãte Papę põt vocare quos vult q̃ de neceſſitate nõ cõgregat illud ꝯcilium,ſed de honeſtate,& nõ haberet neceſſe illo ꝯcilio.& ſic põt intelligi d.capitulum.apoſtolicę.de re iud.li.6. In alijs verò, puta in factis fidei dubijs,vel ꝙcernẽtibus vniuerſalẽ ſtatum ec cleſiæ & ꝑ quæ decolorari poſſet ſtatus ip̃ſius eccleſiæ: credo ꝙ neceſſario habet vocare epos,& alios magnos ꝑlatos,hñtes epalẽ iuriſdictionẽ,nã iſti ſunt à deo ꝙſtituti,vt ſ.dixi ī primo du bio ad regimen vniuerſalis eccleſiæ,l3 papa ſit ſup omnes alias notabiles perſonas,& principes ſeculares.& inferiores clericos, ẽt vocare poterit,ꝑ ꝯcilio habẽdo.ar.c.fi.xx.dist. qa ſic plerunq; à ſanctis pribus, noſcit̃ fuiſſe factũ,vt ī iurib.s.alle.nõ tamẽ puto hoc caſu iſtis cõmunicare vocem deciſiuã ſine cõſenſu ꝯcilij,ex q̃ hoc caſu iuriſdictio ptinet ad cõgcilium.ar.ī rẽa,ĩre cõi,de reg. iur.lib.6.& l.ſabinus.ff.cõmu.diuidũ.facit opti.in ſimili no.Ioã. and.poſt Cõpoſt.ī c.ſcriptũ.de ele.vbi dicit,qđ maior pars capl'i non ꝓtẽia vno reſiſtẽte:cõicare vocẽ nõ habẽti:qa in re cõi,& eſſed bñ põt maior pars admittere alios ꝑ ꝯcilio habẽdo.arg.c. obeuntib.61.dist.& per hoc p3,quid dicẽdum ī caſu thematis nri,&gñalr̃ in oĩb.ꝯciliis:& ſatis p3 reſponſum ad ꝓria ſuperius formata.¶ Ad quartum dubium arguit primo ꝑ parte ꝯcilipo teſtas tradit̃ à Chriſto dño papæ eſt penes eccl̃iã.quãqua expli cetur per papã,caput eccleſiæ, vt plenè dixi ſ. in primo dubio.q̃ mortuo papa vel depoſito, eccleſia põt hãc ptãtem exercere.& poteſt attẽtari qđ etiam inuito papa poteſt concilium legitimè cõgregatũ de dignitatib.& beneficijs,quidẽ:cum Chriſtus or dinãdi & diſponendi eccleſiã oĩb. apoſtolis & ī illorũ ꝑſonis eo rũ ſucceſſoribꝫ.ptãtem ꝓtulerit.vt ī primo dubio plenißime alle gaui,vbi vide.& vltra ibi allegata ĩduco ad propoſitũ vnum no tabile mortuũ,qđ colligitur Actuũ j cap.vbi p3,qđ vacãte epa tu Iudæ,ꝑditorisomnes Apoſtoli& diſcipuli ſimul tractauerunt de ſucceſſore & elegerunt duos ex oĩb.ſ.Barnabã & Mathiã:& poſita ſupeis ſorte vter illorum duorumpferret,cecidit ſors ſup Mathiã & ſic fuit ille aſſumptus in numero duodenario. vt pa tet in loco ꝑallegato.& licet tũc nõ eſſent epiſcopatus ita,ſicut hodie diſtincti,vt ī c.olim.65.di.hẽbant tñ ī cura.j.q.j.eps,&no.ī c.cum cauſam.de ꝓbatio.& de epiſcopatu Iudæ intelligit̃ d.Pſal miſtæ.Et epiſcoparum eius accipiat alter & c.vt legitur in actib. apoſtolorum.c.j.prælleg.to.ſi g Petrus q erat ſpiritualiter ple rus paſſus eſt,vt omnes prouiderent in ꝑmuni:ergo præſumen dũ eſtqđ hæc poteſtas rẽmanet apud eccleſiã vniuerſalẽ,q̃ repre ſentatur ꝑ concilium vniuerſale,vt ſ. dixi.Secũdò probatur per c.
30 ſi quis pecuniam.78.diſtinctio.vbi patet,†qđ mortuo papa car dinales cum toto altero excõ,icant inuaſoꝛe,ſeu intruſum in pa patum,& ſic collectio clericorum exerceꝛ iuriſdictionẽ vacãte

Universidad de Deusto
Biblioteca

sede Roman.& facit cle.ne romani.de ele.vbi ꝓhibẽt cardinales exercere spectãtia ad Papã sede vacãte:& de ꝯcilio nihil dr.ergo ꝯciliũ talia exercere poterit.ar.l.cũ prætor.ff.de iud.& præsum.c. nonne. ¶ Tertio facit arg.ab absurditate vitanda. nã si ptãs non remaneret apud eccl'iã vniuersalẽ sedevacãte,sequeret qd Papa mortuo ecclesia remaneret sine aliquo pastore in terris:qd nõ ẽ ꝑsumendũ: ga ſm hoc cũ reuerentia loquẽdo, Christus dns noster nõ feciſſet tanꝝ bonus pater familias.ar.c.ꝓ humani.de homi.li.6.&qdibi no.per Inn.nã multa possunt grauissima occurre re ante creationẽ Papę,in qb.necessariũ esset,vt plenitudine potestatis.& forte de Papa nõ posset de proximo ꝓuideri,valet ar. ab absũrdo.de priui,c.ex ore.l.3.C.de cõdi.inser. ¶ Quarto ꝓbatꝰ per illã authoritatẽ Christi,Si peccauerit ī te frater tuus, &c. cũ dixit,qꝝ si te nõ audierit.dic eccl'iæ,hẽt de iu.nouit.& 2.q.j.si peccauerit.& ī euãgelio ſ.allegato in primo dubio.denotauit ergo qd ptãtem tradiderit ecclesiæ: aliàs sequeret qd vacãte papatu, nõ posset authoritas exerceri respectu totius Christianitatis:qd quantã absurditatẽ sapiat,nemo est q nesciat.& ꝛrium vſ probarī in c.si duo ꝙ.89.di.vbi patet,qꝝ si est ꝛgentio inter duos de papatu,& ignoraſ qs sit in iure potior,concilium gñale erit judex:vt ibi no.in gl.& sic ecclesia exerceret iurisdõnem in casu dubij: ergo fortius vbi nullus subest Papa penitus. ¶ Itẽ ꝯcilium olim eligebat papam:vt in c.si transitus.ea.dist.& si prouidet de papatu,fortius ergo de inferiorib.dignitatib. ¶ Item apostoli cuntes per mundũ ordinabant presbyteros per singulas ecclias.Actuũ. 14.prope finẽ,& per presbyteros vniuersalis eccl'ia gubernabat, vt in c.olim.95.dist.& per ecclesiam fuit ordinatũ,vt ex presbyteris eligerent q essent ſ.alios,& appellarent epi,vt in d.c.olim. & c.legimus.93.dist. ¶ In ꝛrium facit primo capſum,ita dns. 8. di. vbi dr,qd huius numeris sacramentum,ita dns ad omnium Apostolorũ officiũ ptinere voluit, vt ī beatissimo Petro oĩum Apostolorum summo principaſr collocaret,vt ab ipso quasi a q dã capite dona sua velut in corpus oẽ diffunderet.Ex qb. verbis satis euidenter colligit qd oẽs administrationes debent a Petro & sic a Papa succedere deriuari. & sunt illa verba Augustini.in libro ſcdo,de doctrina Christiana.cũ ergo eccl'ia vniuersalis absq; papa sit corpus repræſentatum:Papa verò loco Dei sit caput huius corporis:† hinc Petrus fuit appellatꝰ cephas,i.caput,& principiũ:vt in c.ij.xxij. dist. g ꝯciliũ nõ põt sine Papa hæc dona Dei diffundere in corpus,seu mẽbra eccl'iæ. ¶ Ad idẽ ſcdo inducit.c. loquit.24.q.j.vbi dr,qd vt vnitatẽ in eccl'ia dns designaret,super vno.ſ.Petro ecclesia fundare voluit,per illa verba,Tu es Petrus, & super hanc petrã ædificabo ecclesiã meã, &c.ipſe.n.fuit tũ platus,vt in c.ij.xxij.dist.& c.in illis.80.dist.nõ ergo põt ꝯciliũ de dignitatib.ꝓuidere:cũ nõ apostoli,cũ ipse Petrus q tenuit in terris vicẽ Dei:vt in c.ij.de transla.episc. & sic in petra rõne vnitatis,ad q designandã dns Petrum solum præfecit: vt in iurib.pallega.&c. Tertio faciunt iura q̃ dicunt ꝙ mortuo Papa † eccl'ia vacat:vt ī cle.ne romani.de electio.& ī c.vnic.de schisma.li.6.Si vacat,ergo ptãtẽ papalẽ exercere nõ põt. valet.n.arg.à vi vocabuli.de præb.cũ fm.xxij dist.cleros. † Quarto facit,hæc eccl'ia militans est diuinitus exemplata ab ecclesia celesti, vt in d.c.ad hoc.89.dist.vt plenè per gl.in cle.ad nostrum.de hæreti.sed in cẽlesti curia est vnus,q cũcta ministrat,& cui oĩa parent.ſ.Deus,ſine quo nihil fit. ergo in hac nostra ecclesia militante vnus dẽt esse, ſ. Papa,q oĩa ministret,& sine quo ptãs papalis exerceri nõ dẽt:& ouile dẽt esse distinctũ à pastore.ecclesia.n.est loco ouilis, & Papa loco veri pastoris, ſ. Christi: nõ ergo dẽt ouile pascere, sed pasci:nec occupare officiũ pastoralis. Solutio. In hoc dubio nõ memini me legisse expresse aliquã authoritatẽ: sed ergo meliori iudicio semper saluo dicerẽ,qꝝ si nulla vrgebat necessitas ꝓ uidẽdi de dignitatib.ante creationẽ romani pontificis,nõ dẽt ꝯciliũ de talib.de intromittere.nã de iure,& antiqua ꝓuisione ecclesiæ ptãs ꝓuidendi de ẽpatib.ptinet ad Papã,vt dicit gl.no. in c.q̃ quã.de cle.li.6.probat in c.in illis.80.di.vbi patet quod solus Petrus de episcopãrib.& superiorib.dignitatib.prouidebat,ad id c. j.xxij.dist. ptãs vero prouidendi de inferiorib. beneficijs fuit tradita episcopis.de peniten.dist.j.oẽs Basilicę.& 10.q.j.regenda.nõ dẽt ergo ꝯciliũ sine Papa infringere antiquas ordinationes, nec iura,nec præeminentias Papæ violare.arg.cle.ne romani.de ele. & c.significasti.de ele.de maio.& obe.cũ inferior.& c.licet.in fine, de ele.& in c.per venerabil.. q filij sint legi.& faciũt no. ſ. ꝙ hac parte allegat.Item sicut capitulum repræsentat ecclesiam,cathedralem.de test.relatum, et secundo.non succedit in ptãte cõsert di beneficia spectantia ad collationem solius epi, vt in c.vnico, ne sede vacante. li.6. Item nec ꝯcilium repræsentans vniuersalẽ ecclesiam debet succedere in potestate conferendi dignitates ꝓtinentes ad prouisionẽ papę.ita non põt dici plenum ꝯcilium, & plena eccl'a sine Papa.17.di.multis.& d.c.significasti.& hoc credo gñaliter in omnib' q̃ voluntariè gerũt ꝑ ꝯciliũ,sicut in simili dicimus ī capitulo,sede vacante,& no. glo. cle. de hære. & te. vnic.de maio.& ob.li.6.sed vbi necessitas multũ vrgeret nec posset aliter ꝓuideri,q̃ ꝑ ꝯciliũ,nec necessitas patrẽ dilationẽ,ī cui⁹ tũ creationis romani pontificis,arbitror ꝓhibitionẽ ꝯcilij valere, per ea q̃ ſ.allegaui ī prima parte.Vnde tradem⁹ ī hac materia hãc ꝯclusionẽ,qd de oĩb.ptinẽtib.ad papã:ꝯciliũ põt se impedire,si necessitas magna vrget de ꝑsẽti.nec alr pt ꝓ ꝓstitutiones iã positas ꝓuideri:nec sine magno dãno expectari post creationẽ ꝓsit.Erit g ꝯcilium administrator necessarius,nõ autẽ voluntari⁹. & hoc est equissimũ,& cessant verè oẽs absurditatẽs & rõnes ad inuicẽ ꝓdictates,nec qb.qd dr de Mathia.qa in illo ꝯcilio seu gregatione fuit Petrus,& ipse tanꝝ prĩcipalis ꝓpositi negotiũ, & fecit au maiorem firmitatẽ & ꝓpter ecclesiæ nouitatẽ:nã & postea ipse solus ꝓuidit de ẽpatib.vt in d.c.multi. 17.dist.& apostoli receperunt ꝑdicãdi potestatẽ ab eo,vt eũ in superiorẽ recognoscerent:l; Deus missiset oẽs,vt no.Arch.in d.c.ita dns & dixi ſ.in primo dubio:& sic papa hodie posset facere in ꝯcilio si vellet:& ad ardua cõuocat ꝯcilium,vt no.in c.ex gestis.de cle.nõ resid.& ī c.ad apostolicę.de re iu.li.6.& illud factũ subtilitionis erat nũc arduũ.Nec ob.qd Christus tradidit potestatẽ omnibus.põt cm̃ rũderi dupl'r: † Primò qd oẽs apostolos fecit pares respectu ꝓsecrationis & ordinis:nõ autẽ iurisdictiõis.ī illa em̃ Petrus præfuit omnib.vt no.gl.in c.in nouo.21.dist.& in c.loquit. 24.q.j.& vſ bonus sex.in c.in illis.ꝑlle.& ī c.p venerabilẽ,q filij sint legi.Scdò põt dici tenendo,qd dixi in primo dubio,qd ista ptãs etiã iurisdictionis fuerit data omnib.fundamentũ tamẽ & caput fuit datũ Petro,vt ꝓbat in d.c.loquit.nõ impropriãdo ibi literã,vt impropriat ibi gl.alij g habẽt iurisdictionẽ sub papa,vt hodie est videre in episcopis,q nõ solũ habẽt ordinẽ,sed etiã iurisdictionẽ spiritualẽ in suis diœcesibus & olim exercebant p totũ orbẽ anteq̃ diœceses cẽnt distinctæ,vt ſ.dixi,licet hanc iurisdictionẽ habeãt sub papa,q dr habere plẽitudinẽ potestatis.Alij. n.sunt electi in partẽ plenitudinis.vt in c.ad honorem.de autho, & vſu pall.exercebant ergo episcopi potestatem sibi tradita in diœcesib.suis, & nõ alibi nisi vt dixi,qñ necessitas magna aliud postularet:quia tunc totum corpus gerit vicem capitis:& ipse Christus cui⁹ negotia agũt erit hoc casu caput ecclesiæ p se sine vicario.ipse em̃ Christus verus est põtifex,& caput eccl'ię.d.c.loquit.papa aũt est vicarius Christi,vt ibi.de trãsla.epi.p totum,si cut.n.necessitate vrgẽte vnum membrum vtitur officio alterius & non aliter,vt in d.c.ad hoc,& c.singula.89.dist.ita & corpus totũ necessitate instãtiæ & nõ aliter,dẽt fungi officio capitis:sicut est videre in episcopo & capituio q faciunt vnum corp⁹ & ca.nouit.& in c.quanto.de his q̃ fiunt à præla. & mortuo capite fungit corpus, ideſt capitulum ipsum potestate in necessariis, & nõ alr & hæc sufficiãt.Et potes addere ad ꝑdicta motiua q̃ faciebat Host.ꝓ collegio cardinaliũ,an succedet vacante sede.qd vide p.glo.in c.vnico.de schisma.li.6.Sed g cardinaliũ collegiũ emanauit hodie ele.præall.ne romani.de ele.quæ notabiliter limitat p ea quæ suprà dixi respectu ꝯcilij gñalis. Ad prædicta vide gl.not.in cle.ne romani.de elec.in ver.nõ consonã.q̃ dicit qd vicariatus fuit solũ Petro & successoribꝰ.datus: & si diceremus ꝛriũ sequeret absurditas,qd nõ esset necessariũ papã eligi:sed pones alios residerent plenaria ptãs. ¶ Ad quintũ dubiũ & vltimũ nunquid valuerit d. electio facta ꝓ ꝯcilium reluctantib.cardinalibus:† Et vſ primò q̃ sicut ꝓstitutio prouidens in casu mortus nõ debet extendi ad aliũ vacandi modũ, vt in c.fusceptũ.de re. ſc.lib.6.maximè:qñ venit correctiuè ad ius antiquũ, cũ nõ dẽat extendi iuris correctio ẽt similitudine rationis,vt in regula,quę à iure exorbitant.de reg.iur.li.6.& in l. qd g.ff.de leg.no.Bar.in auth.quas.actiones.C.de sacrosc.eccle.in c.nosse dñi.23.dist.c.ij. de elec.& cõiter alia iura:q̃ dant eligendi papã ptãtẽ cardinalib. loquunt ecclesia vacãte ꝓ mortẽ papę: ergo nõ sunt extẽdenda ad hũc casum nr̃um,in q̃ vacabat paparus per depositionẽ & sic in casu nõ prouiso remanebunt iura antiqua ſm qd ptãs eligendi papã ꝓsistit penes ꝯcilium generale,vt in c.si transitus.79.distin.xxj.dist.c.ij.vbi tex.no.dicit qd oẽs apostoli de nouo elegerũt Petrum in põtificem.& in eorum caput.Et hanc formã suis successoribꝰ.& reliquis epis tenendã tradiderunt.Et sic epi qui succesſerunt in locũ apostolorũ.xxij.videtes.xxij.q.j.di.in nouo. 63.distin.legimus.habent eligere personam ex ordinatione etiã apostolorum.ex ipsis n ꝓstituitur ꝯcilium,vt ſ.dixi.in ꝑcedenti dubio. Et pro hoc.l præcipimus.in fi C.de app.vbi dr qd à iure antiq̃ nõ est recedẽdum,nisi quatenus reperit in nouo,Sedò g hac parte vſ tex.in c.si duo,7ª.dist.vbi electis illis duobus q ẽt debant de papatu,dicitur,quod ille erat in sede apostolica pmã furus,quẽ ex numero clericorũ noua ordinatione diuinũ iudici & vniuersitatis ꝓsensus elegerit.q̃ verba propriè adaptãt ad ꝯcilium generale repræsentãs vniuersitatẽ clericorum,sicut prælatiores ciuitatis,& rectores repræsẽtant ipsã ciuitatis vniuersitatẽ.l.ij.C.de iura.cal.facit qd no.In.ī c.si.de maio.& ob.& ista in tractatu ad illũ tex.tanꝝ iurib.antiquis consonus,recipiẽdus est arg.regulæ argu.regulæ,in spicimus in obscuris.de regu.iur.lib.6.Tertiò ꝓbatur sic.vacãte eccl'ia ptãs residet ī habitu.& in actu penes ꝯciliũ velle eligere,ꝑ ea q̃ dixi plenè in primo dubio, & pen.ergo potuit ꝯcilij velle eligere,et in casu cardinalib.ꝯcessio.& maxime qa casus iste non fuit præuisus,& rogatus ꝑ papã,cũ cardinalib.dedit ptãtem eligendi.Nõ.n.cogitauit papa casum,q̃ ꝯciliũ esset ꝯgregatum tpe vacationis, sed potius vſ cogitasse difficultatẽ q̃ erat in ꝯgregãdo ꝯciliũ:cũ interim multa possent eccl'iæ vacãti imminere pericula.pro hoc tex.in d.c.in nosse dñi.ī prin. ꝓstitutio aũt nõ extenditur ad cãm verisimiliꝰ nõ cogitatã ꝓ hoc tex.no. in l.si hoſem. ff.mãdati,& c.cũ olim.de re iud.Quartò adduco c. si qs pecunia.7.9.di.vbi dr,qꝝ si qs sine ꝯcordãtia & canonica electione cardinaliũ,& sequẽtiũ religiosorũ clericorũ fuit apostolicæ sedi inthronizatus,nõ est apostolicꝰ.sed apostaticus. Et sic ꝓbatꝰ qd electio papæ nõ spectat ad solos cardinales, vbi sunt alij valẽtes eligere:puta eorũ ꝯciliũ.Nã ipsi dicunt religiosi.ī ca.ex multa.de voto.Ad solutionẽ,omissis argumẽtis ꝓ ꝛria parte descendo ad alia,qñ satis apparebũt ex his q̃ satis in solutione submittã:credo eqdẽ electiõẽ de qua ī themate nõ valuisse,& gñaliter arbitror electionẽ sũmi pontificis spectare ad dños cardinales suę eccl'iæ romana vacet,siue p renũtiatiõẽ,siue p depositionẽ,hoc mõ ꝓbo p cle.ne romani.de ele.iũcta gl.q̃ est sup verbo morĩẽte ibi.n.disponit de electione papę certo mõ fiẽda in casu mortis & gl.ibi dicit idẽ est de papa cedẽte.nã tũc q̃ ad sedẽ cen set mortuus.x.dist.g.ecce.in quib.eadẽ est rõ in casu successionis. sfauore eccl'iæ.& cũ cesset ambitio dr cessare ꝛriũ.c.susceptum. de reseri.lib.6.Ita dico in ꝓposito ad fauorẽ eccl'iæ vniuersalis fuit inductũ.q̃ electio spectet ad cardinales ꝓ faciliorẽ expeditiõẽ.vt ī d.c.ī nosse dñi.& cũ cesset hoc casu ambitio,dẽt esse idẽ ius in alio modo vacãdi,& pro hoc facit c.in nosse dñi. vbi text. non fundat se sup morte,sed narratiuè de ea facit memoriã, & habuit respectũ ad id qd cõiter accidit.&vt dixi,satis vſ mortuꝰ quo ad eccl'iã ille qui renuntiat,vel deponit. ¶ Sedò principaliter adduco theorica Dy.in l.ex ea.ſ.insulam.ff de verb.obl.quã seq ī Bal.ī l.deo nobis.C.d epi.& cle.& ſetit Bar.&dicit qd vbi mors ciuilis operat omnẽ effectũ,quẽ mors naturalis:dispositũ i mortẽ hẽt locũ in morte ciuili,qd vſ ꝓbari in d.l.deo nobis.& l.iter dicit.ff.de cõdi.& demon.& inl.actiõe.ſ.publicatione.ff.ꝓ socio & multis aliis similib.& q̃q̃ Io and.nõ approbet illã opi.aperte ī c.cũ sis.de quer.iuga.vbi tractat hũc articulũ inferendo opi.ꝛrias,tñ ea apertè vr approbare in dicta cle.ne romani.in glo.ſua ſ.allega. ¶ Tertio faciunt iura dicẽtia ex idẽtitate ratiõis dispositionẽ extẽdi in c.cũ dilecta.de cõsr.vt.vel inutil & in l.nõ posſunt. ff.de legi.& qd plus est hoc procedit ẽt in dispositiõe pœnali,vt est tex.no.in l.2.ad turpil.facit c.si postq̃.de ele.li.6.ī fine. & ꝓ gl.in c.j.de tempo.ordi.lib.6.& in cle.j.de cle.nõ emꝝ apparet aliqua ratio specialis quare electio dẽat spectare magis ad cardinalesſi casu vacatiõis ꝓmortẽ,q̃ ꝑ renũtiationẽ vel depositionẽ. ¶ Quarto facit,sicut n.inferiores cligũt ꝓlatũ in omni casu vacationis.ita & cardinaliũ collegiũ,cũ faciant vnũ corpus cũ papa,& sint pars sui corporis.bene facit c.ꝓvenerabilẽ.q̃ si sint legiver.rõnib.& in c.fundamẽta de elec.lib.6. ¶ Nõ obstant ꝛria.Et primo ad primũ dicẽdũ,ꝙ ꝓcedat in ambitiosis & odiosis sed g ꝯcesſio facta cardinalibus est fauorabilis & in fauorẽ ecclesiæ fa. a.a,vt citiꝰ fiat ꝓuisio.Ideo dẽt reputari fauorabilis.licet afferat ꝓiudiciũ ꝯcilio:reputaſ eim̃ ꝓstitutio fauorabilis vel odiosa ab eo,qd ꝓcipaliter intẽdit,vt leg.& no.in l.q exceptionẽ.ff.de ꝑdi.inde.& ꝓ gl.in c.faciat.& ī c.fi.de ele.nõ ob.ꝙ ꝓ hoc inducaſ legũ correctio:qa iº abrogatiuũ nõ dẽt extẽdi ad correctiuẽal teriº iuris ꝑdictæratiõnis sed ius derogatiuũ bene extẽdit.& in veritate põt dici,qd nõ est extẽsio,sed potius venit exmẽte. vnde declaraẽ potiº mẽs ꝓstituẽtis ex idẽtitate rõnis,vt ſtit gl. no.in d.c.j.de tẽpo.ordi li.6.& plenè ꝓ Bar.ī l.sicõstate.7.& 9.q.ff. solu.ma.Nõ obst.ſcdm argu.de c.si duo.qa dẽt ītelligi,aut ꝙ lo quaẽ anteq̃ potestas trãflata esset ī cardinales:aut de collegio cardinaliũ na ipsi faciunt vniuersitatẽ,seu collegiũ,vt in cle.ne romani.& qd ibi no.de ele.& ꝓ gl.mag.ī c.vnic.de schisma.li.6. & ꝓ hoc qa ibi nõ fuit facta aliqua dispositio:sed fuerũt electi illi,q̃ de facto se ītruserãt papatũ.Nooõstat ſcdm arg.qa vt plenè dixi ī ꝑcedẽ.dubio ꝯciliũ nõ dẽt ſeipedire de ptinẽtib,ad papã,ni si vbi necessitas vrget,nec põt tollere ꝓstiõẽ papę.vt ī c. significasti.de ele cũ p cardinales posset ꝓuideri vacationi & faciliº q̃ ꝓ ꝯciliũ:& hoc vide plenè in dubio ꝑcedenti.Nõ obst.vltimũ ꝛriũ de c.si transitus.nã religiosi vocanꝝ ad ꝓsensum electionis factę & nõ facier dæ.vnde dẽt reduci ad terminos.c.in nomine domini.Et hæc sufficiant ad laudem totius ꝯcilij curiæ. ¶ Disputata fuerũt hæc dubia per dominum Nicolaum de Sicilia abbatem Monacensem,& decretorum doctorẽ Senis legẽte Anno domini. 1426.in ecclesia sancti Marci.& ad vtranquæ partem dubiorum summe respondit vir notabilis,& magnæ sciẽtiæ dominus Robertus de calcentibus de Florentia.

¶ Quæstio secunda.

1 *Superiori non obediens peccat mortaliter.*
2 *Contra actus prodigi,cui bonis est interdictum,iuramento non firmatur.*
3 *Legem contemnens moribus abutitur.*
4 *Iuramentum ad hoc vt sit licitum,debet habere tres comites.*
5 *Iuramentum tanquam spirituale non subiacet dispositioni laicorum.*
6 *Iuramentum principaliter dirigitur in Deum.*
7 *Veritas potius quam fictio in spiritualibus est inspicienda.*
8 *Periurus via non est aperienda.*
9 *Iuri pro se introducto cuilibet renuntiare est licitum.*
10 *Contractus contra juramenta facti præsumuntur dolo,& metu extorti.*
11 *Iurame tum super vsuris in altero extremo est prohibitum.*
12 *Statutum laicorum,quod præsumamus contractum vsurarium,non valet.*
13 *Renuntiatio exceptionis petitionis,& simulationis an valeat.*
14 *Votum ex iusta causa simulatum non obligat vouentem.*
15 *Turpitudinem allegans in illusionem rerum spiritualium,non est audiendus.*
16 *Deus recipit verba qualiter ex intus proferuntur.*
17 *Iuramentum habet vim clausulæ,si non valet quod ago,vt ago,valeat,vt valere possit.*
18 *Argumentum à communiter accidentibus est validum.*
19 *Commodum ex facto alterius quis reportare non debet.*
20 *Iuramenta sunt de iure diuino.*
21 *Iuramentum quando processit ex calore, põt seruari sine interitu salutis ęternæ.*

STANTE STATVTO Condito in Italia, prohibente minores. 25.an.obligari sine certa solenitate obseruata: quia posit posito eodem statuto posito ꝙ actus ipsi,in quib.reperirent minores obligati,sint fictitij,& ꝓ fictitijs,& simulatis habeanꝰ,nec valet iusm super eis prætitum,&c. Quidam minor annis solennitate per statutum requisita posthabita, ꝛhendo se obligauit, iureiurando firmauit oĩa,& singula in instro ꝛtenta esse vera,& nõ venire ꝛ,sed observare,& in nullo ꝛ facere, vel ꝛuenire. Demũ cursu tpis ꝓ ipsum minorẽ ex dispositione d.statuti his motа est allegãdo ī super vera simulatione actus,q tũ nulla ꝓtextu iuri absolutionem obtinuerat,in ꝛriũ admittitio relucrate,& ex cipiente ꝙ ipso resistente iuro minimè audiẽdus erat,ac iudicis ecclesiastici patrocinio inuocat ꝓ obseruantia d iuri. ¶ Ex quo themate,vt fatuus tribuat copia disputandi & quotidianas diffi cultates enumerãdi,dubitaſ nunqd dicte dico statuto ī terminis ꝑdictis,vera simulatione actus aſr,ꝓbata,iurm necessario sit obseruandũ,posito qd statutu ī terminis iurm nõ impediat.Proba biſr ẽt dubitari pot ad mãm ampliadã,q̃ si statutũ simpr ꝓhibeat minores sine certa solennitate obligari,qua cessante decernat ipsos actus irritos,& inanes.maxime annullando iurm ptistũ in oppositũ,aliter simulationẽ actus nõ præsumens semp posito in casib.ꝑdictis iuri vinculo,an saltẽ verã simulationẽ actus allegando sit audiendus.absolution à iuro prius nõ obtenta:an vero stante obligatione iuramentali omni casu ꝑdicto, saltẽ petendo iuri absolonẽ à iudice ecclesiastico, sit audiẽdus aduersarij ꝑdictione nõ obst. In ꝓcessu horũ dubiorũ hunc ordinẽ seruabo.Nã ꝓpter nimiã cõionẽ q̃ est inter primũ,& ſm,vt dixi, & ex j.dicendis apparebit,instabo simul circa ea, iduẽdo prio septẽ motiua ad partẽ negatiuã.Sedò totidẽ ad ptẽ affirmatiuã,& cõi ter annecta solutionẽ anteq̃ facia transitũ ad tertiũ:& deinde at gua ad vtrãq; partẽ tertij dubij,& ibi soluã, & sic demũ expediã quartum. † Vſ igit ad primũ dubium,& ſm:& vſ qd iurm nõ sit obligatorium.Na ex q̃ lex dirigit ꝓceptum,& ꝓ lationẽ ad psonã,put facit ꝓstitutio illa,q̃ ligat quenientes ad pcautiõnẽ.nã nõ obedies superiori peccat mortaliter.c.2.de ma.& obe.ẽt si superior laicus sit c.q re silit.& c.iulianus.xj.q.3.& ca.duo sunt.xcvj. dist. statutum.n.loci,lex illius loci censeri debet.l.oẽs populi.de iust. & iur.& j.dist.ius ciuile.ergo iurm nõ est obseruandum,cum sine peccato mortali seruari nõ possit:peruerso.n.in actu q̃ legis ꝓ cepta.est nutritiua peccatiꝛ amissiu.& nõ dẽt ꝓpelli ad obser uantiam iuri,ne cogatur ꝓstitere in peccato.ꝓ hoc facit, qa ille q̃ ꝓhibet bona sua alienare,& aliis obligare,põt eqparari illi,cui interdicit administratio bonorum,vnde sicut ille nõ alienat,nec valet eius actus.ī is cui.ff.ver.ob.nec iurm,ꝓput ibi no.Bar.qa deficiunt comites quos habere debet iurm, & deficiunt boni mores,vt ibi dicit Bar.fuisse ꝯclusum per valentẽ canonistã,& sic sepius ꝓsumisse.ergo idem in casu nro. † Cõcludit ergo actum ꝓ digi cui bonis est interdictum,iuro non ꝛmari adde qd idẽ re nuit.Fe.de senis cõt.30.& Bal.ī l.q hẽt.ff.de iure.Bal.& post Bar. in his cui bonis.de verbo.oblig.& Ange.ī l.si qs ꝓ eo.ff.de fide iuſ & Bal.ī l.j.C.de sacrosan ec.in lectu.& in l.2.10.q.C.de rescin. vendi.& in l.j.ff.de cura furi.vbi hanc ꝯclusionẽ multũ pulchrè limitauit:& ꝓ ita multa posſet adduci:sed ꝛriũ tenuit Anto.de But.& Inn.in c.cõstringat.de iureiur.Ludo.roma.in d.lis cui.Secũndo ad idẽ sic.vbicunq; lex reuisit contrahentiꝫ:ex tali contractu leger existente mito nõ nascitur obligatio necnaturalis nec ciuilis,vt in l.2.lex.ff.de tideiusso.& in l.non dubium.C.de legib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rta.q ꝫ iura mercat' & regula,q̃ ꝫ ius. de reg.iu.li.6. Cũ ergo ꝫct' sit nullus omni respectu nullo modo pot confirmari per iurm: esset enim impossibilis ꝫfirmatio nisi præsupponamus aliquod subiectum ꝫfirmãdũ: de ele. auditis. facit c.ad dissoluendum de despo.impub. & Inn.in c.cum dilect. de ele. per eundẽ in c. prudentiã. de of. de le. vbi dicit, qđ actus nullus ex defectu solẽnitatis non pot ꝫfirmari nisi actus ex sola voluntate pendeat ꝫfirmatis. l. adoptio. ff. de adop. facit 3.q.6. hæc quippe. & tunc plenitudo potestatis illum ꝫfirmat. Cũ ergo ī casu nro ꝫctus sit prius nullus, nec dependeat à voluntate ꝫhentis, non pot iuro ꝫhentis cõfirmari, nec iuramentũ vł aliquod vinculum habere, cũ sit pstitũ super ꝫctu, & super actu non dependente à ptãte iurantis. de foro cõpe. si diligenti. & in regula, accessoriũ. de reg. iu. li. 6. imo expłse dicit lex, qd iurm interpositum ꝫ legem nõ tenet. l. iurigentiũ. §. vlt. & l. seqũ. ff. de pactis. Inn. in c. plerique. de pac. vbi allegat illã legẽ & l. nõ dubiũ. C. de legib. ¶ † Tertiõ cum minor ꝫxit: q enim legem cõtemnit, morib. abutitur. ff. de iust. & iur. l. veluti. & l. iusti. §. iuris præcepta. ergo tale statutũ haberur tanq obligatio nis reprobatorii, vt in regula, nõ est obligatorium. de reg. iu. li. 6. ¶ Quartò, statutũ ꝫctum illũ simulatũ annullat, & ipsum iurm nõ pot sine cã fieri, & hoc lex ciuilis habet ptãtem q̃ stoli. ad hoc tex. & gl. in l. adigere. §. quis. de iurepa. & l. si quis inquilinos. de leg. & l. vt iurisiurandi. ff. de ope. libe. nã, & principes pot interpretari, & addere ex cã ad ius diuinũ, sicut in illo, in ore duorũ, vel trium stat omne verbũ: & cũ lex ciuilis in testõ regtit septẽ testes. adeo qd vno deficiente corruit totum testim. l. i si vnus. C. de test. & ī donatiõe cã mortis regrunt quinq; testes. l. si. C. & do. cã mor. facit. 2.q. 5. pśul. & qd no. in l. si. C. si ꝫ ius, vel vti. pu. & per Inn. in c. q̃ in ecclesiarum. de const. nã & statuit ius ciuile sup vno. l. 3. ff. de polli. ¶ Quinto, cũ lex siue statutum pśumit ꝫctum simulatũ, & fictitiũ, qd pot. l. q ad certũ. ff. loc. & C. de do. ante nup. auth. sed iã necesse. facit c. is q fidẽ. de spõ. c. ad nrã. de emp. & vẽ. c. illo vos. de pign. & l. testim. ff. de prob. & l. oẽs. §. Lucius. q̃ fraudem. credit. ergo iurm super tali ꝫctu pstitum nõ est obligatorium. ad hoc gl. in l. 3. C. plus valere qd agit. nã tm operaꝝ fictio in casu ficto, quantum veritas in casu vero, vt in iurib. pal. & in l. 3. § ait pretor. ff. de neg. gest. ¶ † Sextò arguit sic, ad hoc, vt iurm sit licitũ, dẽt habere tres comites: vt̃ iudicium, veritatem, & justitiã. & si ista deficiãt, si iurm, sed periuriũ est censendũ. 22. q. 2. animaduertendum. & in c. & si Christus. de iureiu. sed in casu nro nõ habuit hos comites cũ fuerit ītermissitũ ꝫ legẽ supioris, & ī casu ficto, & simulato, & à lege dãnato, & sic nõ habuit veritatẽ, nec discretiõẽ, nec iustitiã: ergo nec ĩducit vinculũ. Septimo, & vlt. istaꝝ solẽnitates sunt introductæ in fauorẽ publicũ siue intelligim⁹ de solẽnitate ꝓbatoria siue formali: hinc est qd priuatus nõ pot eis renuntiare, vt in c. fi. de re iud. li. 6. l. antiquæ. C. ad velleia. & c. qa pp. de ele. ergo nec iurm remitti pot: quia pacto, & iuro priuatorum ius publicum remitti nõ pot. de fo. ꝓpe. c. si diligẽti. & in l. ius publicum. ff. de pac. In ꝛtrarium deducunt multa alia arg. & primò, nã sicut statutum ꝓhibet hunc minorẽ obligari sine certa solennitate: ita, & lex res minorum alienari ꝓhibet sine certa solẽnitate, vt C. de pd. mi. nõ ali. p totũ. & tñ si in alienatiõe ĩteruenit, iurm l. 3 nõ fortiaꝝ solẽnitates à lege regũlatas, tenet tũc alienatio, & sic iurm ꝫ legẽ pstitũ est obseruandũ in auth. sacramẽta puberũ. C. si aduer. vẽd. sic ẽt ꝓhibet alienatio fundi dotalis. C. de rei vxo. act. l. vnic. §. cum aũt hypothecã. & ff. de fund. do. p totũ. & ẽt res donata pp nuptias, vt in aut. siue à me. C. ad velle. & tñ multipłr mulier apellit in casu seruare iurm. vt in c. cũ ꝛginaꝛ, de iureiu. & c. l 3 e. ti. li. 6. Itẽ seruaꝛ in pacto de nõ succedẽdo qd reprobaꝛ. l. pactum. de colla. & tñ iuro firmaꝛ, vt ī c. q̃uis d pactis. in 6. sed aliud vł sentire, & minus bene gl. iur. ciuil. in d. l. pactũ. & d. l. vnic. §. & cum à me. ¶ † Sedò iurm tanq̃ spãle nõ subijcit dispositiõi laicorum spectat. n. ad fo. eccłesiasticum an discernere valeat vel nõ. vt in c. venerabilẽ. de ele. & in c. nouit. de iud. & c. tua. de or. cog. & c. lator. in fi. q. fil. sint legi. q̃ statutũ p̃dictũ respectu iuri nihil pot stãruere vel pśumere, ergo iurm nõ reprobatũ lege canonica, neq; diuina, necessario est obseruandũ, vt ī c. si vero. & c. & si Christus. de iureiu. Tertio nõ dẽt admitti indirectè, qd directa via ꝓhibeꝛ. c. tuę. de proc & c. cum quid. de reg. iur. li. 6. Sed directè nõ pot ius ciuile, seu laici se impedire iuro, seu alia re spũali. c. decernimus. de iud. & c. bene qdẽ. xvi. di. ergo nec idirectè debet eis pmitti: qd ẽt si statuta ꝓhibentia, vel pśumentia fictionẽ, ꝛpedirent, vel eneruarent vires iuri. † Quartò iurm principaliter dirigit⁹ in Deũ, & sibi quærit principalis obligatio. c. de bitores. & d. c. & si Christus. ideirco nõ pot impediri nec tolli nisi p eundem, vel eius vicarium in spiritualib. ex cã tñ. nõ aliter, vt in prædicto c. nouit. de iud. & qd legi. & no. in c. authoritatẽ.

15 q. 6. & per gl. in c. cum inter. de renun. c. si is q. 2. 3. q. 4. † Quinto iurisdictionalib. inspicimus spãlia veritatẽ, q̃ fictionem, vt nõ. Archi. in c. vnic. de voto. li. 6. Cum ergo minor ille ex iuro suo verè ageret se obligare Deo, nõ debem⁹ attẽdere fictionẽ statuti, & hominũ statuentiũ. Deus eñ cor respicit, & id interi⁹ agit, nõ qd ꝓ hoĩes fingere pśumit. 14. q. 5. si qd inuenisti. & c. cũ ꝛtenti. de re iudi. li. 6. & in c. vt nostrum. vt ec. benefi. ¶ † Sexto iurisdictionalis via aperiri nõ dẽt. c. cũ ꝛtigat. de iureiu. c. clericos. de cohabi. cleri. & l. 2. C. de indict. viduit. tollẽd. & ī ꝛcertẽtib. periculũ aĩæ pśumimus in partẽ tutiorẽ, vt no. ī c. vnic. de scru. & ī c. iuuenis de spõ. sed tenẽdo qd iuramẽtũ nõ valeat ī casu p̃dicto, aperiret viã piurijs, & q̃doq; periurijs ꝓmittit cessante vera simulatione ꝛctus: q debemus in partẽ tutiorẽ inclinare, vt iuramẽtũ valeat, nec plus mecũ simulatio nec veritate cessante iurm sine cã cuitaꝝ. † Septimo & vltimo arguit⁹ sic, vnicuiq; l 3 renũtiare iuri & fauori pleno introducto, vt ĩc. ad apostolicã. de re. & ī l. si qs in p̃scribẽdo. C. de pact. maximè ꝓ interpositione iuri, vt c. ꝓ ꝛtigat. de iureiu. & in c. 2. de pac. li. 6. sed hoc statutũ & similes dispositiones emanant ī fauorẽ minorum, vt de se p 3, & sentit Bar. in l. qs ꝓ eo. ff. de fideiusſ. & Dyn. ī regula, nõ est obligatoriũ. de re. iur. li. 6. q̃ saltẽ ꝓ iuro licuit renũtiare. Ad solutiõẽ horũ duorũ dubiorũ ꝓdecessit Christi ciusq; matris necnõ Agathe gloriosę patronę nec nominib. innuocatis. Primo recitabo opi. principales quas in iurepio. Secundò subnectã qd ingenio meo breuiter videaꝝ. Et primò do. Iac. de bel. tã in filiosta. q ī minore ꝓhibito ꝓhere sine certa solẽnitate. dũputauit q̃tionẽ qd iuris, li ꝫxit ꝓ iuro nõ seruata solẽnitate ſtatuti, & ꝛclusit in filiosta. qd ꝛ catũ iurm nõ datro buractui, tũ qa est accessoriũ ad ꝫctũ nullũ: q̃ nihil valet, vt l. nõ dubiũ. C. de legib. tũ qa ꝓ bonos mores, nã tales ꝫctus ꝓbẽt cãm depẽdẽti parentes & peccandi. l. j. ad nace. & regula, nõ est obligatorii. de re. iu. li. 6. q̃ &c. De minore dicit idẽ de iure ciuili. sed in re cano. dicit cũ obligari, p iura vulgaria iuris canonici: & ī hoc resident, & incipit q̃tio, lege pulsina cauet. de qua in addi. Specan ti. de sen. & de his q̃ ipłã sequunt. 6. q. 2 aũt. de resti. in integ. §. j. do. Bart. tangit in auth. sacramẽta puberũ. C. si aduer. vẽ. & latiꝰ l. li qs ꝓ eo. ff. de fideiusſo. & l. 1. lis cui bõis. ff. de ver. ob. & l. seius & Augerius. ff. ad le. fal. & plene in repetitione. l. oẽs populi. ff. de iusti. & iur. & tandẽ vł ꝛcludere q̃ aut ex dirigit verba ꝓhibetia ī pśonã & tũc nec ꝫctus valet ꝓ legẽ, seu statutũ nec iurm: qa peccat veniendo ꝓ legem superioris: vt plene tetigi in articulis primò loco tactis. etiã si aliqd nõ fingat. Aut verba, ꝛ quæ aũt re, & nõ ad pśonã: vt qa dicit q̃ bona minoris nõ possint alienari, &c. & rũc si lex ẽt nihil ꝓcipit in ꝛriũ, valet iurm ẽt si statutũ expłse annullet iurm. arg. in c. 2 ꝛtingat. de iureiurã. & in auth. sacramẽta puberũ. fecus si dicaꝝ in statuto, qd nemo aliter ꝓhẽs pśumat dolo & fraude ĩductus ad ꝓhẽdũ. Dns Ang. simpliciter sequit illã disti. Bar. an verba dirigãt in rẽ, an in pśonã: vt primo casu valeat iurm: sed o non. & ita ꝓsuluit in quoda ꝓblio qd incipit: die Catharinę. do. Bal. tangit ī auth. sacramẽta puberũ. C. si aduer. vẽ. & dicit qd etiã statuta sl nõ fingãt dolũ & simulationẽ: tũsi habẽt rationẽ & æquitatẽ: puta qa malitia hoĩm illius loci erat multũ prompta ad decipiendũ minores: talia statuta annullãtia iurm valent, nec iurm est obligatoriũ. nã ꝓ habeãt æqtatẽ, & ronẽ naturalẽ, nõ pnt dici iuri ꝓria. † Fatẽ tñ bona esse cautelã q̃ multis locis seruaꝝ, vt ꝫ statuta gesti pśumãtur dolo extorti seu metu, & c. Sed idem Bal. in l. nõ dubium. C. de legi. vł tradere aliam theoricã. dicit eñ de iure cano. esse dicẽdum, q̃ si interdũ iurm tollit causã, ꝓhibitionis iuris fictione, tunc seruandum est iurm. verbi gratia, Si cã ꝓhibitionis est ętas, iurm fingit maiorem. & ideo fiũt ꝫctus. fecus si nõ tollit cãm p̃dictã. Exẽplũ, statutũ, ꝓhibet minorẽ ꝛtrahere, qa fingit dolũ certesdem illum, iuramentũ nõ tollit cãm saltẽ doli prę̃sumpti: & ideo nihil operatur iurm. arg. d. l. si qs ing linos. §. fi. tãtũ igit operaꝝ iurm ī caufato, q̃tũ pot operari in cã, & nõ plus. Nec obstãt ſdem eñ. c. 2. de pact. li. vj. & c. debitores. de iureiur. quia ibi cã prohibitiõis erat de iustitia positiua, & mutabili, & nõ de iustitia immutabili. & iõ ibiiu ramẽtum pot operari. Illa aũt est mutabilis, cuius trãsgressio nõ inducit peccatum. ī iure diuino. illa vero immutabilis, cuius trãsgressio iducit peccatum: qa ius diuinũ est immutabile, & in hoc fundaꝝ ſdem eum. c. nõ est obligatorium. de reg. iu. li. vj. Hæc sunt, igt, vera, q̃ agitur de efficacia iuri respectu iurãtis, sed qñ ꝓhibitio ꝫcernit aliũ q̃ iurãtẽ, iurm vni⁹ alij obesse nõpot, vt no. C. de bo. q̃ li. 6. filijs aũtẽ. Ex p̃dictis breuiter ꝛcludit qđ aut iuraꝝ ꝫius ꝓstitutionis, aut ꝛtra ius iurãtis, aut cõtra ius tertij. primo casu aut ratio ꝓhibitionis fundaꝝ sup æqtate naturali, & nõ valet iurm: aut fundaꝝ sup quadã equitate positiua & rũc valet iurm: tertio casu nõ valet iurm: q̃ omnia bñ dicit notanda. Ad c. 11 debitores. de iureiurando, † respõdet qd iurm sup vsuris est ꝓhibitum in altero extremorũ, scilicet in recipiẽte: sed nõ ī ꝓmittẽte: ideo ꝓmittẽs debet obseruare iurm nõ in fauorem hois, sed respectu diuini nominis: qa deo iuraꝝ pot tñ peti absolutio, d. j. c. ti. q. Bal. ī d. l. nõ dubiũ. & demũ p cũ 1 l. fi. C. de nõ nu. pecu. & in l. pąũ. qđ dotali. C. de colla. & il. Seius & augeri⁹. ff. ad lege fal. Fed. de senis 2ũ. ccxlv. in simili quæstione nõ vł facere differentiam, an statutum dirigat verba prohibitionis ad rem: an ad personam

personã. imo oĩ casu sentit qđ agens ꝫ statutũ est trãsgressor legis. & ꝛcludit qd iurm est obligatoriũ. licet dicat ꝓhentẽ teneri ad relaxationẽ iuri: de q̃ tñ infra dicã in penult. dubio. sed tñ nihil attingit ibi: qñ ttatutum pręsumit dolum, siue simulationẽ: sentit tñ ꝛtra illam distinctionem Bar. & idem do. Pe. de ancha. in repetitione c. canonum. de constit. dicit enim hanc distinctionem esse verbalẽ: quia statutũ annullando ꝛtractum satis vł prohibere ꝓhentib. ne attẽtent ꝛtrahere. c. qui ꝛtra iura. de reg. iu. li. 6. & q̃ verba collata in rem, ꝛcernunt potius personas quã res ipsas. c. tãta. de excess plat. & nõ refert cum q̃ qs loquaꝝ. l. cũ pr. §. dõnationis. de le. ij. vñ ꝛcludit q̃ iurm est obligatoriũ siue ꝛcernat rẽ, siue pśonã: nõ tñ attingit expresse qñ statutum pśumit dolũ, seu simulatiõẽ, vel metum, vel quid simile. sed satis vł sequi Bal. in d. auth. sacramenta puberũ. vt cã subsistẽte valeat tunc statutũ reprobãs iurm: Et idẽ do. Cardi. refert ī hoc vltimo se ꝛsuluisse in d. c. cum ꝛtingat, qa statutum pot pśumere dolum, siue aliã iustam cãm. & quia tunc ꝓhens satis vł in dolo. arg. c. qui ꝫ iura mercaꝝ. de reg. iur. li. 6. & Io. de lig. & do. epś Vincẽ. valẽtissimus canonista etiã reprobat illã distin. Bar. in præalle. c. cum ꝛtingat. p̃dicta rõne: quia q̃ lex ꝓhibeat simpliciter, tñ ꝫfaciẽs trãsgredi tur legem: l 3 verba nõ dirigunt⁹ ad personã. d. l. nõ dubium nec ve rum ſm Io. de lig. qđ guilibet faciẽs ꝫ lege peccat mortaliter, ẽt si lex sit ꝓhitiua, nisi sit causa perpetua ꝓhibitionis, cũ alias lex ī casib. pmittat & sic nõ pot esse mortalc. Do. Ant. de Bu. in d. c. cũ ꝛtingat. spreta illa distinctione Bar. ꝛcludit, q̃ si statutũ hẽt fundamẽtum solius fauoris illius qui iurauit, q̃ iurm semp obligat, ẽt si in pręsequẽtias remotas ad sit, ꝓhibitioni fauor publicus. sicut ꝓ liberi ꝓcreant. vel ꝓ ciues diuites maneant locupletes, & nõ depauperent: ga inquantum præceptum dirigit⁹ ad pśonã puta fauore pśonæ, pęcptũ sapit nãm pśilij. ff. mandati. l. j. & in l. cum pr. §. mãdato. de leg. ij. l. titio. in prin. ff. de pd & demõ. cũ similib. Pro hoc intelliguntur ſm nãm mãæ subiectæ. 1. q. 3. rogo. vnde ſm eũ talia iura sunt seruãda: nisi lex statuẽdo respectũ habeat ad aliud q̃ ad fauorẽ, & fragilitatẽ iurantis dũ tñ iurans sit doli capax. de delic. pue. c. j. & ij. & hoc putat verum, ẽt si statuta annullẽt iura: vł ꝓhibeat: qa ꝓhibere iura nõ spectat ad iudicẽ secularẽ, nec ad legẽ ciuilẽ. Pro hoc qđ no. Hoſin c. quẽadmodũ. de iureiu. & Fe. in loco pal. idẽ dicit si statuta annullarent instra, vel fraudẽ pśumerent, alia nõ apparente cã pśumendi, vel si imponerent pœnas venientib. ad ꝫctum: qa ꝛa talia ꝛfingi possent ad excludendum iuſalẽ obligationẽ, via indirecta, vbi directa fieri nõ pot, ꝫ rł'a, cũ qđ. de reg. iu. li. 6. & c. q̃to. de priui. nõ obstat ſm cũ qđ dr de voto, in l. ij. ff. de polli. qa nõ valent leges inquãtũ infringunt votũ. ad hoc qđ no. gl. in c. mulier. 32. q. ij. & qđ scribit Fed. ꝛ2ũ. 64. sed hoc intelligit ſm no. ꝓ Inn. & ꝓ hoc puto q̃ alio extrinsecus nõ accedente, iurm obliget ꝓdigñ, dum tñ sit sensus capax, quicqd sensẽrit Fed. ꝛ2ũ. 36. & Bar. in l. is cui. ff. de verb. obl. ad hoc, qa in q̃rendo æq̃ paraꝝ pupillo pubertati ꝓximo, vt no. ī d. l. is cui. & ex delicto obligaꝝ, vt ibi no. q̃ ex iuro. de delic. pue. c. j. & ij. nõ ob. q̃ interdicta sit ei administratio: qa nõ ꝓ hoc interdictũ est iurm; nec interdici põt. Nec obst. q̃ lex ꝛquiraꝝ eũ furiosũ, qa nõ attendit ꝛqparatio legis. & qa qcqd est, fundamentũ ẽ sup fauore suo: vñ nõ peccaꝝ in hoc ītердictũ, l ꝫctus à lege annullet. Nec obstat qd legis resistentia ꝛpediat nãlem obligationẽ. ff. d fideiuſ. l. cũ lex. & l. si nõ sortẽ. §. j. ff. de p di. ind. pari ratiõne iurm. vt xxij. q. 1 vsuris. Itẽ l 3 posset infringere nãlem inquãtum obligaꝝ parti, & ẽt iuramentalem, q̃ ad obligationẽ fcdariã, q̃ dirigit⁹ ī ptẽ, nõ tñ infringit, nec infringere põt obl'onem iuri, inquãtum principal'r dirigit⁹ ī Deũ: nec ī hoc tunc sunt paria simplex loquela, & iurm: qa iurm principal'r in Deum dirigit⁹: loquela ī partẽ q̃ ad eius ꝛ modũ: q̃ casu lex potuit obl'onem ꝛpedire. ad hoc c. debitores. ꝓalle. & sic apertè ꝛcludit do. Ant. ꝛtum ī prio dubio, q̃ñ lex pśumit dolũ seu fictiõẽ, habuit verissimã cãm ꝓhibendi, hę sunt prĩcipaliores opiniones, quas ī mã reperio. Nunc ne ꝫptiuẽ intellectũ, subijciã qd ī his dubijs sentio. Vnde meliori iudicio semp saluo, cui me semp subijcio, sic puto distiguẽdũ, q̃ aut statutũ sine aliquã pśumptiõe fraudis, ꝓhibet aliquã obligationẽ, seu aliquẽ ꝫctũ ẽt annullãdo, nisi tota solẽnitate seruata: vt ī casu dubio, aut pśumit fraudẽ, dolũ, fictionem, metũ, vel qđ sit: vt i prio dubio. Prio casu dico iurm indistinctè obseruãdum: ex q̃ principal'r pp ipsius iura emanant statuta, licet ī ꝑnam, & secundario ꝛcernat, fauorẽ ꝑ publicũ, siue verba statuti diriganꝝ ī pśonã, vt nullus minor se obliger, & c. siue dirigaꝝ ī rẽ, vt ꝛres minoris nõ põt obligari nisi, & c. & ꝓ hoc c. cũ ꝛtingat. de iureiu. & c. is. ex. ti. li. 6. & ī c. ij. de pact. eo. li. & ī auth. sacramenta puberum. C. si aduer. ven. nã in iuri. pal. fit ꝓhibitio fauore pśonæ principal'r. & scdariò fauore publico, vt in iurib. prælleg. iuncta l. j. ff. fol. matri. & no. Bar. ī l. si quis pro eo. ff. de fideiu. & Dy. in regula iuris, nõ est obligatorium licet enim lex potuit q̃ ad cõmodum subiecti, & incõmodum alterius impedire obligationem, quaten⁹ acquirit parti, nõ tamẽ potuit quatenus ꝛquiritur deo principaliter: vt est ī iuro, & hoc cũ ꝓtatur in materia ꝛcernente principaliter ipsũ iurm, ad hoc qđ no. in c. nõ est. de voto. & in c. & si Christus. de iureiu. & ī c. si qs. 24. q. ij. ad hoc optimè facit qđ no. In. ī c. 2. de re. & trãsc. ad relig. vbi dicit qd in his spiritualib. ius naturale ꝓferẽ posi tiuo. Vnde ꝛcludit quo ad offerẽdũ filiũ monasterio q̃ nõ est differentia inter patrem & matrẽ. facit c. si annum. de iud. li. 6. vnde ꝫ ꝫctus minoris habeat suũ esse, secundum naturalẽ ætatẽ, & ſm ius gentiũ, vbi interuenit iurm, nõ est curãdũ de solennitate iuris ciuilis omissa, iurm eñ supplet oẽm defectũ solennitatis à iure ciuili inductũ, vt in d. auth. sacramẽta puberũ & ꝓ hoc tollit vltimũ ꝓriũ factũ ad partẽ negatiuã. ꝓcedit eñ in solẽnitate inducta in fauorẽ publicum principal'r. sed ista solẽnitas de qua in statuto, fuit introducta in fauorẽ minoris: vt ꝓbaꝛ ī simili in auth. sacramẽta puberũ. alias autẽ iurm nõ valeret: cuius ꝛrium ibi decidit. adidẽ qd not. gl. in l. suis. C. de pdi, mi. nõ ali. Ad ꝓdicta facit qđ legit &no. in l. j. C. de sacrosanc. ecc. In ꝛcernẽtib. eñ animam attendimus tãtũ solẽnitatẽ iurisꝛgentiũ, & nõ iuris ciuilis, vt ibi no. & in c. relatum. de testa. nec potuit lex ciuilis expłsse ꝛpbare iurm, etiã si minores erãt soluti in tali iuro decipi: quic quid. dicat Bald. in pal. authẽ, sacramenta puberũ, hoc nõ spectat ad legẽ ciuilem sed ad papã spectat discernere inualiditatẽ, vel validitatẽ iuri. Ad idem qd no. in c. cũ generale. de foro. ꝛpet. & ꝓ Io. and. in c. fi. eo. ti. lib. 6. 90. dist. si imperator. vbi expresse dicit q̃ in istis spiritualib. dẽt etiã Imperatorẽ habere recursum ad eccleſiã. & facit qđ ponit Fed. cõſi. 91. vbi dicit nõ valere statutum laicorũ, q̃ ex aliquo facto siue gesto pśumamus ꝫctum simulatum, puta † si apparet solutio de mĩore quantitate, q̃ ꝛtineatur in instrumento intelligatur ꝫctus usurarius: qa nec tagit spirituali tatem: ideo nõ possunt laici sup hoc statuere, ī c. fi. de reb. eccle. nõ alienã. c. eccłesiã. S. Mariæ. de ꝛtitu. de ord. cog. tuam. cum li. facit ẽt qđ no. Io. and. in c. statutum. de hęre. lib. 6. vbi ꝛcludit si mile statutum nõ valere, ẽt respectu pœnę, vt si imponaꝝ pœna ꝛ trahẽti mĩmonium sine consensu parentum. Et dico in proposito, q̃ licet per statutum laicorum ꝓhibeaꝝ ꝛtractus: non tamẽ decernetur inualiditas iuri, ex quo nõ pśtatur supre turpi: q dnõ est de foro seculari, sed eccleſiæ. de iudic. c. nouit. nec in hoc hẽt authoritat. apostolica: imo in hoc im mitteret falcem in messem alterius seu alienam. nec de deceptione, seu lęsione iuratis cura uit impator. in d. auth. sacramẽta puber-. nec papa in c. ij. de pac. lib. 6. & in c. cum ꝛtingat. Nã ꝓpter fragillitatẽ sexus & ętatis ex posit orum multis deceptionib. emanaꝝnt illa iura in fauorem minoris & mulieris. & tamẽ nõ resistunt iuro. ff. ad vell. l. ij. vbidicitur, q̃ ꝓtor in hoc fuit secutus æquitatẽ naturalem: & tñ ñ resistit iuro: vt ꝛ. Nec etiã placet d. Bart. an verba ferant⁹ in rem, vel ipsonam: qa dico semp intelligũt collata in pśonam. si cñ res ꝓ hibetur alienari, ipsa persona ꝓhibita videtur: qa res per se alienari non possunt. nõ. n. debet inspici cum quo lex loquatur: sed in quem dispositionis effectum dirigat: vt dicit tex. in l. cum pater. §. donatiõis. ff. de le. ij. pro hoc q̃ no. gl. in l. prima. C. ne fideiuſ. so. do. den. quæ dicit, q̃ si quis prohibetur dare, alter ꝓhibetur accipere. Ad hoc qd no. Bar. in l. fi. ff. de acceptila. & in l. pe. C. de iureiur. Idem ergo fortius dicendum. si res ꝓhibeaꝝ alienari, ꝙlibet persona intelligit⁹ ꝓhibita. Notarij autẽ ex scipsis, a iqñ sua ī uolutiõe verborum obripiũt iuramẽta talia à minoribus, & maximè à fœminis q̃ ñ intelligunt qd agunt. hęc ãt verba do. Ant. q̃ sunt elegantia & quotidiana: in eo autem q̃ distinguit inter maiorem, & minorem q̃tum ad hunc casũ, ex toto nõ placẽt. puto. eñ q̃ ẽt maior poterit ꝛuenire q̃tumcunq; illa verba fuerit latè ꝛcepta data lęsione enormi, vel enormissima: quia notarij ho die cõit solẽt apponere illa verba ad maiorem validitatem ꝫct⁹: ꝓhentes tñ putãt illud cẽ verum pretium rei nec putãt in aliq decipi: vñ sicut possunt ꝛtrauenire, & petere saltem, absolutionẽ si dolus interuenit ex proposito: argumento in p̃dictis legibus, creditor. & aurelio. ita si dolus ĩteruenit re ipsa: equiparantur. n. dolus ex ꝓposito, & dolus re ipsa, vt in l. si quis cum aliter. pręal le. & in l. secunda. de doli excep. hoc verũ, nisi ex aliquib. circunstantijs ꝓhentem apparet voluisse vere illud, in quo fuit lęs⁹, donare. & sic potest intelligi, l. si quis donationis. ff. de contrahen. emptio. In dubio cñ quãtumcunq; ꝓpter illa verba latè cõcepta nõ pśamã animum donandi, sed põtius apposita ex ꝛsuetudine notariorũ apponentiũ hęc verba: siue plus valeat, siue ñ: valet cñ arg̃m à cõiter accidentibus. vt in c. primo. de cler. nõ resid. & qđ ibi no. ad p̃dicta facit dictum no. Specul. de resciu. vendi. §. nunc dicendum. ver. qđ si venditor eq. vbi ponit q̃tionem de illo, q̃ vẽdidit equum q̃ dolebat, saltem qđ quando erat calefact⁹ in cundo, & vẽditor dixit: ego do tibi istum equũ pro ſtrabone, gibboso, dolente ſpatulam, & ꝓ hñte oẽs magagnias, nec volo ex aliquo teneri: an nihilominꝰ teneatur, si alias specifice nõ ꝓpalauit: & concludit quod sic: quia videtur fuisse deceptus emptor, quia venditor falsitatem dixerat in alijs expressatis: vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

credidit verisimiliter dixisse falsum de morbo spatularum, & sic dico ad ꝓpositum, cum notarij, & ꝯhentes solent ad cautelā ver ba lata ponere excludentia oīa remedia, certe ī dubio iste nō vī donare velle, vel pati omnem læsionē. Vñ in sīl, si locus interdi cīē, ne ī eo celebrent clerici ibi existentes, vī interdictum in isto loco celebrari: adeo qd si celebrant ꝯ interdictū, incurrunt irregu laritatem. c. is q. de sent. excō. li. 6. & facit ēt c. ḡto. de priuil. debe mus. n. capere effectū verborum, & nō verba duntaxat. c. fi. de re nuntia. li. 6. & l. nō dubiū. C. de legib. resistit n. legi, qui resistit vo luntati, & ordinationi legis. vt 10. q. 3. g. resistit, & in præal. regu la. fi. & qd nō sit dria probāt optimè aliarōne lex dirigit p̄ceptū ad rem, ꝙ res minoris non alienet sine iudicis decreto. dicit tn lex ꝙ si qd ꝯ fiat est factum ꝯ legis. ꝓhibitionē, vt l. nō solū. & l. si qdē & l. ad resoluendā. C. de prædijs mi nō ali. Hinc est ꝙ nulla orit obligatio, nec nālis, nec ciuilis, vt no. Bar. ī l. cū lex. de fideiuss. ergo minor vendens rem sine iudicis decreto, peccat mortal'r, qa fuit transgressor legis. & sic nontenet ad obseruatia iuri qd est falsum: vt auth. sacramenta puberum. ad idē in c. ii. de pac. li. 6. vbi dr, ꝙ lex ciuilis improbat pactum factū a filia, vt dote ꝛtenta nullum regressum hēat ad bona paterna. & ꝓbatur in l. pactū. C. de col. ergo filia paciscēs venit ꝯ ius ciuile, & sic ꝯ vetitum p̄ su periorē. & sic ſm Bar. tanq peccans nō deberet ꝛpelli ad obseruā tiā iusti. cuius ꝛrium apertè ꝓbatur in l. j. ff. de do. inter virum, & vxo. vbi donatio inter virū, & vxorē ꝓhibet, ne mutuo amore se spolient donando, & tn interpositum iurm ꝯ prohibitionē supe rioris valet: vt ipse Bar. no. in l. Seius, & Augerius. ff. ad legē falci, & Guli. de Cu. in l. sed si possessori. §. item si iurauero. ff. de iureiu. & canonistæ in d. c. cum ꝛtingat. Item ad hoc optimè tex. in l. q. ꝯ senatusc̄os fultū. ff. de fideiuss. mi. vbi dr, ꝙ mutuās filiofamilias fa citꝯ senatusc̄os fultū. & tn verba senatusconsulti macedoniani nō dirigunt ꝓceptiuè, sed ꝓhibitiuè ad psonā. & tn dr, ꝙ illi nō dēt actio. vt l. ij. ad macedo. ergo apertè patet, ꝙ ex q̄ simplr aliquid ꝓhibet ne fiat, satis vī ꝓhibita psona ne faciat. & si facit, dicit fa cere ꝯ legem ēt si prohibeat dare: ergo filiusfamilias ꝓhibetur ac cipere, vt in simili no. gl. in præalle. rubr. C. ne fide. do. den. & tn si minor accipit, & iurat, obligatur iuramento: vt ipsemet Bar. vo luit in d. l. si qs pro eo. Et sic ꝛclude ꝙ c. cum ꝛtingat ꝓcedit gnāli ter, vt ex q̄ lex aliquid prohibet principalr fauore plonę iuratis, iuramentum in ꝛrium ꝓtitum est obseruandum, ex q̄ nō immi net peccatum: nec est ꝯ bonos mores. vñ dico ꝙ si ille de cuius fauore principaliter tractatur, iuraret t, nō peccat, & si in aliquo peccauerit iurando, n tn peccat obseruando: imo peccat ꝓueniē do. Primum, ꝙ nō peccauerit iurando probatur, qa cum prohi buerit principalr in fauorē psonæ, & eius ꝛmodum, non inten dit ipsam psonā illaqueare ex transgressione ad peccatum: sed potius ipsum priuilegiare: ne qd statutum est in fauore, tendat ī dānum, & delictum. ꝯ legē, qd fauore. C. de legib. & rīa qd ob gra tiā. de reg. iu. li. 6. Nā iuxta illud vulgare, cuilibet licet renūtiare pō uilegio suo. l. si qs in ꝛsidēdo. C. de pac. & ī c. ad apostolica. de regularib. vbi hoc optimè iuncto princ. in rōne decidendi: nā ibi in princip. dr ꝙ monachum fieri an vnius anni, ꝓhibitionē. regu lariter instituto interdicit, & tn ibi decidit qn ante anni qs fuit admissus ad ꝓfessionē, ꝙ esti cacit obligat: qa vterq; ī. recipiēs, & receptus videnī renuntiare fauori suo. annus. n. fuerat inducta ad fauorē vtriusq;: & sic aprè ꝓbat illud c. ꝙ iterdicto supioris ema nato ī fauorē ꝓuatæ plonæ, pōt is de cui⁹ fauore agit, licitè & si ne peccato renuntiare, iuxta illud, q nō vult benedictionē clōga bit ab ea. ad idē optimè. 4. di. c. in illis. §. hæc, & si legib. vbi idē ꝓ bat: nō. n. debem⁹ ſpicere ad verba legis, an sint ꝓceptiua, vel ꝓ hibitiua q̄ ad effectū illaqueādi ex trāsgressione: sed ad subiectā mām. ad hoc ele. exiui de paradiso. de ver. sig. & j. di. humanū ge nus. & qd ibi no. gl. & ī cle. j. de testi. & ī c. nā ꝓcupiscentia de ꝛti. ex q̄. n. lex ītendit p̄uilegiare seu facere hoīes meliores: licet vtaē verbo ꝓceptiuo, vel ꝛperatiuo, nō intēdit illaqueare ex transgres sione peccatū, sed potius sapit ꝓsiliū: qa hoc est de nā talis māæ, vt no. in iurib. præalle. pro hoc ln. in c. j. & de vi. & hone. ele & gl. 9. dist in c. gs. & illud euangelicū, vade, & vende oīa q̄ habes, & da pauperib. & illud, oīa q̄ vultis, vt faciant vobis homines, vos eadem faciatis illis, vt no. in d. c. humanum genus. concor. prædi ctis. l. cū pr. §. mandat. ff. de leg. ii. sed vbicunque superioris præce ptum est fundatum super publica vtilitate, seu animarū sa ute, & bonis morib. & tūc bn ꝯfaciēs peccat mortal'r. & sic dēt intelligi. c. ij. de maio. & obe. & simulata iura tā canonica ꝙ ciuilia. Ad ꝓ dicta bellissimè adduco tex. in l. j. inde q̄ritur. ff. de ope. no. nun tia. vbi nota. vult tex ꝙ si post nouum opus nuntiatū ꝓueniat cū aduersario, vt opus fiat, valet ꝓuentio. & no. subijcit tex. nec esse periculum, ne pactio priuatorum iussui prætoris ante posita vi deatur: qd. n. aliud agebat prætor, q̄ hoc, vt ꝛtrouersias eorū diri meret, a quib. si sponte recesserint debebit hoc ratū hre, & c. Ex q bus verbis singulariter ꝓbat, ꝙ ꝛstor sine lex, aliquid iubeat ī fa uore principalr pr atorum, pōt tn partes, de quarū fauore agitur, licitè ꝓuenire ne pacto aliq̄ inuoluantur. & sic iussus ex se nō im portat necessitatē, vt l. j. ff. qd iussu. tn sec⁹ est si sit ī fauorē ꝓuati ꝓsentiente eo de cui⁹ fauore principalr agit. Ad idē adduco tex. l. iurisgentiū. §. fi pactū. ff. de pact. vbi dicit tex. gnāli r obseruā dum, vī in ꝓcernentib. rem familiarem, valeat pactū, vel ꝙuntio nō obstante lege, seu ꝓtoris imperio: secus in respicientib. læsio nem publicā, & sic pōdera ꝓperium, vt non necesse sit seu illa queat ad peccatum. l. ꝓcernit rem familiarem: ergo idem ī casu nro dicendum qualitercūque lex loquat, ex q̄ principaliter ꝓcer nit minorem. p q̄ ēt dicerē circumscripto iuro valere ꝙ tum, nisi statutum diceret ipsum ꝛtractum nullum. Adduco ēt tertiō tex. in l. j. ff. de fer. vbi text. loquitur p ꝓhibitiua ꝓcernentia personā, dicendo, ne quis mensium, vindimiarūq̄ue tpe aduersarium co gat ad iudicium venire, vt in oratione diui Marci exprimitur: qa occupati circa rē rusticā, in forū cōpellendi nō sunt: & subijcit tex. ꝙ si fecerit aduersarium euocari, & tn iste nō oppositum, tenet iudicium: & tn iste sciēs ꝯ præceptum legis, qd scīarió magis ꝓ cernebat vtilitatem publicā, q̄ in casu n. o. ītē, vt dixi. §. posito ꝙ ī hoc reperirē aliquod peccatū, nō tn dēt ꝓmitti, vt veniat ꝛtra iurm, ex q̄ in eius obseruantia peccatū nō nutritur, ne iterū pec cet. & hoc ꝓbo apertissimè, lex diuina ꝓhibet iurare ꝓ creaturā, vt in d. c. fi Christus. & si qs iuranit peccatum ꝓmittit. 22. q. j. mo net. & pal. c. & fi Christus. & nihilominus tenet obseruare istud iurm, cum in nō eius obseruantia imminet peccatum, vt in pall. c. monet. & tn apertissimè hoc ē ꝛtra rsam do. Bar. Nā verba ista dirigunt ad psonā, vt p̄ in præal. c. & fi Christus. ibi, nolite iurare, & c. & tn si iurat, licet ꝓmissum fuit peccatū in iurando, tenetur tn ad obseruantia iurī. & idem videmus in iuro temerario: licet, n. quis iurando temerè, malè fecit: tn si in eius obseruātia nō im minet peccatum, nec est ꝯ bonos mores, ist ud est obseruandū, vt ꝓbat in c. Inno. §. illicitum. 22. q. 4. vsque ad fi. facit qd no. ī c. cū qd. de reg. iu. Vnde puto circa hoc posse dari talem theoricā, ꝙ ꝙ tuncunque iurm sit temerarium, seu illicitum: ex q̄ tn nō est ꝯ bonos mores, nec in eius obseruātia imminet peccatū, semper est obseruādum, vt optimè ꝓbat p ꝥ. alleg. & dico limitandū illud, ꝙ iurm nō habens illos tres comites, est potius ꝓiurio. qa non peccatur temere iurando. vñ exponit Archi. illud verbum ꝓiurii. illicitum iurm est tn obseruandum, ne ex transgressione iterum peccet, vt patet ex prædictis, quod est notandum, vnde cùm mi nor obseruando iurm non peccet, cum tn veniat in sui præiudi cium. c. 2. de pac. li. 6. dēt apelli, ad eius obseruantiā. vt in pal. c. cū ꝛtingat. & in d. auth. sacramenta puberum. ad quæ facit c. fi. de re scri. vbi Papa tollit gnāliter oēs leges, oīa statuta, omnem ꝛsuetu dinem, q̄ nō pnt seruari sine peccato mortali, & c. cū ꝛtingat tol lit legem p q̄ aperiē via ꝓiurijs: nec pōt seruari sine peccato per transgressionem iurī sponte præstiti. & hoc q̄ ad primum mem brum. & sic patet decisio secundi dubij. ¶ Scdm membrum di stinctionis fuit, cū statutum præsumit fictionem siue simulatio nē vel metum, vel qd simile: tunc dic, ꝙ aut non apparet specifi ca vel verisimilis ꝓiectura præsumendi fraudem. non g̃ quo ad euertendum iurm qa non apparente cā vrgente non pōt obliga tio de eo ḡrenda siue ipsum ius diuinum impediri. arg. optimū. 17. q. j. sunt quædā. & qd no. in c ꝯ in ecclesiarum. de ꝛti. p Inn. & per eundem in c. quia plerique. dē immu. ec. & in l. fi. C. si ꝛtra ius vel vti. publi. esset. n. tale statutum cā persidiæ, & periurij. ꝯ. l. j. C. si aduer. vend. & d. c. cum ꝛtingat. Aut subest cā ps̄umendi, vt qa ꝯbiter ī illo loco minores decipiebanē, & inducebāt dolo ad ꝓhē dum. & sæpe fingebant ꝯctus obligatorij ꝯ minores. vñ statutū, arguendo à cōiter accidentib. vt licet arguere. c. j. de cleri. nō re si. & qd no. ibi latius Cal. & per gl. & Cy. in l. neque natales. C. de ꝓbatio. introduxit quādam solennitatem, qua omissā præsumit ꝛtractus simulatus, siue dolosus: & tunc si ꝙstat verè per ipsum minorem ꝛtractum esse verum, & nō simulatū. puto ipsum a tri ctum ad obseruantiā iurī: qa in foro aīæ creditur ꝙfitenti in præ iudicium suum. de homi. significe. & qd no. gl. in cle j. de pœnis. & cessat rō statuti. Nā ex quo ad obligationem diuinā cessante cā statuendi cessat dispositio, ad hoc qd notanter ponit Inn. in c. qa plerique, ꝓpe finem sui apparatus de imm. ec. & faciunt iura ar guentia à cā cessante de appella. cum cessante. 19. q. j. gnāliter. cū similib. & optimè facit qd no. gl. in c. nō est. de voto. & idem vī di cendum quo ad forū ꝛtentiosum: vt si aperto ore ꝙfiteatur post modum ꝛtractū esse verum, & nō simulatum, siue dolosū, qd re neat ad obseruantiā. cum cesset rō, & cā statuendi, qua sublata re manet iurm validum. nā & ꝛtra ꝓsumptionē iuris, & de iure ad mittit ꝓbatio in ꝛrarijs ꝓfessionē eius, de cui⁹ fauore agit, vt no. in auth. sed ia necesse. C. de don. ante nup. & in c. is q̄ fidē. de ſpō. & ꝓ Inn. in c. qa plerique, de immu. ec. vbi singulariter dicit, ꝙ ēt posq̄ sniatran. uit in rem iudic. si ꝙstat de eius iniquitate ꝓ fessionē partis, ꝓ qua lata est, dēt reuocari: qa cessat ꝓsumptio q operat in rem iudic. multo ergo fortius dēt hoc dici in iuro qd obligat principaliter Deo, vt in c. debitores. & in c. & si Christus.

de iureiurā.

de iureiurā. nō dēt iste iurans ꝯ ascientiā trāsgredi iurm: qa ædi ficaret ad gehennā, quā q̄ hoc sit occultū ecclesiæ militāti: ar. op timū in c. literas de resti. spo. & in c. inquisitioni. de sentē. excō & hoc intelligo qn in ꝓfessione minoris adhibita sit debita solēni tas: & an & qdo valeat, dicēdū vt no. ꝓ Bar. in l. certū. §. in pupillo. ff. de ꝓfec. & ꝓ Cy. in l. clarū. C. de autho. ꝓstan. & in l. i. de ꝓfectaut minor allegat ꝓsumptā fraudē ꝓ statutū, seu nō dicit ꝛtractum oīno licitū. & tūc poterit seruari opi. Bald. & aliorū, vt iurm tunc nō sit obligatoriū. qa iurm nō tollit ꝓsumptionē statuti: nec dici tur iste venire ꝛtra ꝛtractū iuratū, licet veniat ꝯ verba, ex q̄ non venit ꝛtra interpretationē. ad hoc tex. sing. in l. fi. C. de nō nu. pe. vbi patet ꝙ simplr confitens recepisse mutuū, potest intra biē niū excipere ꝓfessionē emanasse spe futuræ numerationis: qa ꝓ sumit cōfessio aliàs simulata, & qñ iurm fuit interpositum non, vt ibi dr. vnde not. ꝓbat qd oīs ꝓsumptio q̄ est in ꝛctu, seu tacita cōditio, tollit iuro sup eo ꝓstito. facit ꝙ no. ibi Bal. & alleg. no. ꝓ Inn. in c. veniēs. de iureiuran. sed melius facit qd idē Inno. no. ī c. per tuas. de arb. no. dicit. ꝙ si qs iurat simplr seruare arbitriū, in telligit iurm cōditionaliter appositum. s. qd si seruabit, nō sol uet penā, & sicut est de natura arbitrij, vt obligatio sit alternati ua, ita & iurm per eū ꝓstitum recipit sensum alternatiuum. nā cū minor iurat post ꝛtractū, ꝓsumit eodem dolo. i. eadē fraude fuit se inductus ad iurandū, sicut & ad ꝙtrahēdum. ad qd no. i ꝑalle. auth. siue à me. C. ad vellei a, & in l. si mulier. C. e. tit, vbi nihil sibi ꝓiudicat: qa adhuc ex cōsequentia suæ fragilitatis in secūdā ia ctura inciderit, & c. & facit qd no. Cy. in l. si cautiōe. C. de nō nu. pec. in illa q. an valeat renuntiatio exceptionis nō numeratę pe cuniæ: & ꝓ hoc remanet declaratū etiā primū dubiū: ꝛria aūt ꝓ vtraq; parte facta, remanēt declarata, nec expedit aſr rndere: de dēt. n. intelligi & reduci ſm ꝓdicta. Ad vnū tn aduertendū qd pu to ī materia ſpāle & ſingulare: nec negari pōt ꝓ iudices seculares, qd cū ex argumētis & opi. reddat ſaltē ꝓbabile dubium su ꝓ validitate iurī, nō poterit iudex secularis de hoc cognoscere, sed dēt deferre ad iudicē ecclesiasticū. de or. cog. c. tuā. de sen. ex cō, si iudex laicus. de iud. nouit. de fo. ꝛpe. ꝙ sit gnāle. & ꝓ Io. an. in c. fi. co. ti. lib. 6. & vī ꝓbare tex in c. venerabilē. de elect. qd fol⁹ pa pa de hoc cognoscit, ex q̄ orit ꝓbabile dubiū: sed Spe. in ti. de lo ca §. nunc de eporum. versi. itē papa fingit. dicit ꝙ ēt inferior ꝙ papa posset interpretari iurm, qñ dubitat de eius validitate: allegat de appe. c. significāte. Ad c. venerabilē. rndit dupliciter, primo qd ꝓcedit in negotio ardno, & inter magnas psonas, vel qñ vult da re licentiā sine ꝓmutatione & ꝓmutatione aliqua: sed m hoc d. Spec. sequit. do. Ant. in c. ḡto. de iureiur. & ꝓ hoc adduco d. Inn. c. debitores. c. t. vbi tenet ꝙ eps̄ potest sup iuris ex cādis pēsare: & sic torti⁹ interpretari: imo etiā ꝓ interpretatiōe expresse fetit, vt in exēplis ꝓ eum positis: & ꝓ ꝓdicta sint soluta prima duo dubia. Nunc descēdens ad tertiū dubiū adducā q̄nq; argumēta ad par tē affirmatiuā, & quatuor ad partē negatiuā. Ad partē igit affirma tiuā qd debeat audiri, etiā nulla petita absolutione ex quo fun dat se sup vera simulatione ꝯctus, primò arguitur sic. iurm obli gat iurantē ex intentione ipsius iurantis. 22. q. 5. humanę aures. §. si ergo ex his. & de iureiur. c. ḡto. sed q̄ simulatè ꝛrahit, in veri tate nihil agit: qa deficit ibi substantia ꝛractus. s. cōsensus: vnde perinde est ac si nihil fuisset factū. l. emptor, & quod ibi not. ff. de aqua plu. ar. & c. illo vos. de pig. & c ad nostrā. de emp. & vē. & l. si ancillā. cum l. seq. C. de ꝛtrahē. empt. ergo ex iuro sup eo ꝓstito nō obligat, ꝓ hoc tex. no. in l. fi. C. de nō nu. pecu. vbi no. ꝓbatur q̄ iurm recepit oēs tacitas cōditiones, & qualitates ꝯctus: si eīs qs fuisset ꝓfessus se recepisse spe futuræ numerationis, ita ēt ꝓsu mitur iurasse. ita dicamus in ꝓposito. si ꝛractus fuit simulatus, sic & iurm. facit qd no. ponit Inno. in c. ꝓ tuas. de arbi. qñq; qs iu rat seruare arbitrium, vt intelligat, ꝓmisisse ſm naturā ꝛractus, ic⁊ seruare arbitrium vel soluere penā. Secūdò ad id inducit qd 23 no. Bar. in l. nemo. ff. de leg. 1. in illa q. ꝙan renuntiatio exceptio nis fictionis, & simulationis valeat: & ꝛcludit qd nō: qa ſter eos actio est qd ꝯctus sit simulatus, & sic deficit in substātia ꝛractus imaginarius. ff. de reg. iur. l. imaginaria. & l. simulatæ nuptiæ, de ritu nup. & sic renuntiatio simulationis in eodē ꝛractu facta va leret. Itē esset dicere qd esset simulatum & nō simulatū, qd esse nō debet. ar. in d. l. nemo ff. de leg. 1. & c. cum sup. de off. deleg. de app. sollicitudinē. vna. n. & eadem res nō debet operari ꝛrios ef fectus. de bapt. maiores. ꝓtera ex ſm eum sicut ꝛractus ipse fuit si mulatus: ita & renuntiatio fuit simulata: ergo non est renuntia tio. Opponit q̄ qd totus ille ꝛractus, & quicqd continet in illo instro, est simulatum. Ad idem qd no. Cy. in l. si ex cautione. C. de nō nu. pe. vbi ꝛcludit nō valere renūtiationē exceptionis nō numeratæ pecuniæ in eodem contractu factā: quia sicut inducī tur ad ꝓfitendum, ita & ad renuntiandum, arg. l. ū mulier. ad vel leia. & idē vī in oī priuilegio inducto alicui ꝓpter ei⁹ fragilitatē: aliàs de facili auferret, puisio legis: sed ꝙ nō pōt replicari qd est renūtiatū exceptioni simulatiōis: qa oīa ista fuerūt simulata, sec⁹ tn esset ſm Bar. si talis renuntiatio fieret ex ītero allo. ar. l. ij. C. qd met. cā ita dico in ꝓposito qd ex q̄ actū fuit, vt ꝯctus ēt simula tus: q̄ & iurm, & q̄cquid secutū est incōtinenti elit simulatū. non enim est dicendū ꝙ voluerunt valere: & nō valere incōtineti: ar. in l. non ad ea. ff. de ꝙdi, & demō. Non. n. ꝓsumit quis incōtinēti velle recedere à ꝓposito suo: vt ibi: & ar. i. c. maiores. dbap. & in l. cū q̄ voluntatē mutatā dicit. ff. de prob. ¶ Tertiò inducit c. tua. de ſpō. vbi ēt ꝓ ꝙ in mſimonio qd est fauorabile, & in multis ꝓ iudicabil. de ꝙd. appo. c. fi. de re iud. c. vlti. simulatio ēt qd ex vna pte, qd plⁿ est, & dolosa, & deceptoria ꝛpedit vires mſimonij. ex q̄ aſtare pōt de simulatione: & hoc, qa defuit ibi ꝛ ensus sine q̄ cer tū nequeāt pficere fœdus ꝙiugale, vt ibi dr. & ad idē l. simulatę nu ptiæ. de ritu nup. vbi dr simulatę nuptię nullius sunt momenti. ra cit qd no. gl. i. c. tuarū. de priuil. de eo q̄ simulauit se monachum, vt corrūperet monialē, vt ꝓ hoc nō sit notatus. de q̄ ibi latius ꝓ doc. & ꝓ gl. in c. vt clerici. de reg. & c. qd interrogatus. 27. di. & nec iurm obligare debet ꝓstito de simul. & de alienatione, cum obli 24 gatio nulla sit. ¶ †Quarto adducī c. j. qd me. cau. vbi ꝓ qd ēt vorum ex iusta cā simulatū nō obligat vouentē. & facit qd no. i c. abbas. e. ti q̄ dicit ꝙ ꝓ metū factū nō tenet, qa exigit liberum ar bitriū ī vouente. de voto. c. j. & voluntariū nullię ibi exigit xps. 15. q. j. nō est. Vñ ex ꝓdictis ꝛcludit qd ēt ī iure ſpuali fictio virtat, vt nihil dicat actū, siurm est obligatoriū & ꝙ ans nulla petita ab solutiōe pōt ꝯuenire. ¶ Quintò, & vltimò vī ꝓ part ꝙ c. quacūq;. 22. q. 5. vbi dr, ꝙ quacunq; arte verborum qs iuret, deus tn q̄ ꝯ 1 scientiæ tertis est, ita hoc accipit, sicut ille cui iurat: & sic apte ibi dē, ꝓbat qd Deus nō aſr recipit obloquēm fuisse, et si ibi iteruenit dolus ex parte iuratis, q̄ fuerit ītentio recipientis: tē in casu nro simulatè ꝯhebāt: & sic recipiens nō intendebat obligare iuratē ad obseruātia q̄ct⁹ simulati: nec Deus aſr recipit, & c. li. q̄rium ad partem negatiuā qd nō debeat audiri absolutione nō petita, idu cit prīo c. qd ītterrogasti. 27. di. vbi tex. ponit casum de quadā mu liere, q̄ post obitū mariti ſcrum velamē sup caput suū ꝓposuit: & sinxit se sub eodē velamine sanctimoniale esse: postea verò ad nuptias redijt, & ꝛcludit ꝙ hypocrisim eccl'a grauare voluit, nec firmē in suo voto pmāsit, vt penitentia agat de illusione ne phanda: & reuertat ad id qd spopōdit, & in sacro miniterio ma neat, qd ichoauerat. & bellissimè subijcit hęc verba, nā si ꝛsenseri mus qd oīa sacramenta eccl'asticā q̄ꝛ put vult ingat, & non verè faciat, oīs ordo eccl'asticꝰ turbabit: nec catholicę iudei iura ꝙsistunt. &c. Et sic vī ille tex. valde notabilr ꝓbare q̄ ī ſpuali. adeo fictio re. ꝓbat, vt attēdat nō qd mēte simulata ꝓcipit, sed qd in hoīm ꝛspectu agit, ne populꝰ decipiat, & res eccl'astica, & to tus ordo turbet. Et ꝓ hoc gl. ꝛcludit ibi, ꝙ li q̄s fictè sit mona chus ad hoc, vt possit fieri abbas, nihilominꝰ est monachꝰ. l. 3 ficta & nō ſncera sit eiꝰ ītentio. & idē vr ſtire in aliis ſpualib. g̃ ad ꝓpositum, ꝓsupponendo qd fictè iuraūt. ne inde abutat re ſpua li, & illudat Deo cui obligatio q̄rit pricipalr, fictio tollit, & rema net veritas obligationis. facit qd in sīl. ꝓbat in ꝓtentē cum ꝙ ditione hūdi, ꝓprium facit qd no. lo. An. in c. fi. de ꝙdi. appo. Sed ò adducit illud simile. Nā sicut fictè accedentes ad baptismum, vel ad sacramentum baptismatis nō fictè, sed veraciter suscipiunt sa cramenta, & obligant: vt aptè vult tex. ī c. sicut ficti. j. q. j. & c. ma iores. de bap. & hoc, vt puto, qa eorum fictio nō potuit ꝛpedire virtutē sacramētj: ita dēt fictè iurās obligari Deo veraciē, ad quē pricipalr dirigit ꝓmaria obligatio iurī. na ne populus vanè decī piat, idē vī statutum, de iure ciuili in libertate pītāda, vt fingens certo casu seruos suos liberos cē sequat libertas, vt ī l. vnica. ꝯ. fd & q dñi funus pilcati. C. de la. li. tol. & c. ¶ Tertio, ꝓbat sic, simu latę ꝯhens & recipiens iurm à ꝯhente de nō veniendo ꝯ. & ītēdit iuratē illaqueare, vt saltē ꝯ apparentē. ꝯctum nō veniat, & nō de tegat vitium simul. arg. in ꝑal. c. illos vos. de pig. & c. ad nrā m. de emp. & ven. & c. debitores. & c. ad nrā. 2. de iureiu. & etiā si inten debat ad hęc se obligare: g̃ nō dēt audiri allegādo simul. quia de tegit vitiū ꝯctus qd est ꝯ intentionē recipientis iurm: qd esse nō 1 5 debet. ar. in quacunq; arte. 22. q. 5. ¶ Quattò † & vltimo alleg. tur pitudinem suāis maximè ī illusionē rerum ſpualium non est au diendꝰ. de ꝛcess. ꝓb. cum sup. de don. int' dilectos. ff. de leg. 2. si seruꝰ plurium. §. qd g̃ si ꝓ iuria. & ꝓbat plenè i l. si post mortē. ff. de ado. sed iste allegādo simulatè iurasse alleg. turpitudinē suā, vc⁊ qd Deī nomen, & eiꝰ religionem ī vanū, & deceptorię assumpsit. 5. q. 3. ꝛiunctiones, ī fi. g̃ nō est audiendꝰ, maxime cum iurauerit oīa in ꝯctu ꝛtenta esse vera. nā alleg. periurium alleg. simul. facit c. cum in positionib. de iureiur. li. 6. ¶ Ad solutionem huius dubij descendendo primo reperit gl. in l. empt. C. plus valere qd agit. q̄ dicit qd si partes simulant, iurm nō obstat, quin possit opponi de simulatione, quasi actum sit ꝯ legem. C. de legi. l. nō dubium. & C. de ꝯhen. emp. l. si ancillā. ex qua colligit ibi gl. qd pena simu lato ꝯctui adiecta, si ꝯ ēt ficta, nō ꝙmittit, qd dicit, ꝙ culdu. verū, cū ī hoc reprobat q̄ vere agit alius simulat, dns Ant. in d. c. cū ꝛ tingat. latè, ꝓsequit, & iudicio meo valde intricatè. nec ꝓpreh dit

Universidad de Deusto
Biblioteca

ões easus,q ꝑñt accidere in mã cuius verba sunt hæc q̃ sequunt: puto ꝑsiderãdum modũ simulandi:si simulant se agere qd intẽdunt nõ valere,l3 iurent:& sic simulãt iurm:ponit exẽplũ, vt vitẽ collectas,vel ꝺnationẽ:fingo mea tibi vẽdidisse.actũ tñ est ĩter me,&te,vt ꝯctus nõ valeat:tunc iurm nõ obligat qa deficiũt in voluntate iurans,& recipiens:l3 sic fingãt,aliãs iurm cẽt ꝯ in tẽtionẽ,& haberet qdã ꝓrietatẽ,& sic dicit se intelligere Bar.ĩ d. l.nemo põt,si simulatio ẽ de vno ꝯctu ad aliũ,est magis dubiũ,si agãt,vt ver⁹ ꝯctus subsistat.& ille seruet,& nõ apparẽs.Itẽ, ecce, de ꝯctu vẽditiõis nõ soluit gabella,sed de ꝯctu donatiõis, agũt vẽdere,sed simulãt donatiõẽ.Itẽ qa volũtas se obligẽdi apparẽti deficit,si aũt agũt vt seruet apparẽs ꝯctus,& nõ is cui⁹ loco simulat,vt qa vsurari⁹ simulat de pignore vẽditionẽ,vt lucret fructus,vt vsuras hẽat,& tũc hic subrogat⁹ succedit loco veri,& nõ est ver⁹ ꝯct⁹.& hoc casu putat qd si vterq; ꝯctus põt seruari ab vtroq; absq; peccato vel turpitudine, obliat iurm,& seruari dẽt qd iurat.si aũt subrogat loco ꝯctus turpis,vel q nõ poterat seruare simulatũ:qa simulatio,& iurm tẽdũt ad ꝟplemẽtũ primi ꝯct⁹ illiciti,& sic nõ obligat,sicut nec obligaret reipẽdu primi ꝯract⁹ illiciti,& illa remedia hẽt,q̃ hñt ꝯ primũ verũ ꝯctũ,si esset iurat⁹, & ĩ hoc & ĩ ꝑcedenti mẽbro log t d.Ant.ꝙsus:& vr ꝙdamõ implicare ꝯrarietatẽ.si.n.simulat vnũ ꝯractũ in locũ alteri⁹ q agit, vt simulat⁹ seruet.& nõ ille ĩ cui⁹ locũ simulat, cũ ille sit ver⁹ ꝯ ract⁹ q agit iter partes:& nõ ille q simulatẽ ꝓcipit.¶ Itẽ inquãtũ dicit ꝙ si vterq; ꝯctus põt seruari absq; periculo aiæ, seruãdum est,& vtraq; ꝯ simulatio nihil operat,qa vr ꝯtra oẽm rõnẽ: de hoc ĵ aliqua subijcia.¶ Sed nunc ꝓsequor d.Iua,q̃ dicit vera inquãtum iurasset simplr,de nõ veniendo ꝯtra ꝯractum simulatum,& de illo obseruãdo.sed si ꝑstitisset iurm, qd coiter ꝑstari solet,vt qa iurasset omnia & singula esse vera,q̃ in instro,vt ꝯcta,sicut coiter hodie notarij apponunt,tunc iuro excluderet, in quantum veniret ꝯtra,oblendendo simul.cum ex hoc detegeret se piurũ:& sic repelleret tanq̃ detegẽs suã turpitudinẽ de dolo.in ter dilectos.nisi veniret p via denuntiationis cui gelice,ad exonrãdã ꝓscientiã aduersarij:qa in hoc nõ obtaret turpitudo inquã tũ aiam insequit:vt no.de testi.ex tenore.de iureiu.quemad.hęc sunt verba do.Ant.¶ Sed reperio do.Ang.de peru.in ꝑdicto ꝙsi lio qd incipit Dña Chata.sentire simplr ꝙ iurm simplex fit sup ꝯractu,dẽt.simplex peti absolutio loquit tn qñ vnus ꝯractus simulat in locũ alterius.Dicit.n.si ꝙs iurat se soluere vsuras aut nõ venire ꝯtra ꝯctum pignoratitiũ factũ in forma vẽditionisimme diatẽ cum est absolutus,põt ꝓsequi ius suũ:qa tale iurm nõ ꝙfirmat ꝓmissionẽ.¶ Sed do.Fed.de re.ꝙ.300.alia.2-9.ẽt sentit absolutionẽ necessariã loquit in casu in q̃ do.Ang. de peru. & aptentit hoc ꝑcedere vbi iurauit oĩa ꝯtenta in instro eẽ vera:q̃ est ꝯ do.Ant.q̃ hoc casu dicit absolutionẽ non esse necessariã. hoc vltimũ ego expedio ꝓximo sequẽti dub.¶ Sed hic submittã qd mihi ĩ hoc dub.vr:& ꝑcedã p enumerationẽ casuum q pñt ꝯtingere.Iste.n. ꝑcedendi modus est clarior.q̃ p via distributionis q̃ nimis lõga obũbrat intellectum.Primus qñ simulatio intercedit ex parte vtriusq;,ꝟhentis,&actũ fuit inter partes,vt tã ꝯract⁹ q̃ iurm essent simulata, & interesset simulatio ex mixta cã,puta ꝓp mixtũ timorẽ,veluti debitor obnoxius ad inueniendum mutuum ꝯraxit pign⁹ sub forma venditionis,vt ille creditor lucret fruct⁹: & tunc siue subrogẽt in locum alterius ꝯractus siue nõ, iurm nõ obligat:qa deficit ꝓsensus, & fuit in iusta cã simulandi: ad hoc c.i.de vo &l.fi.C.de nõ nu.pe.& 22.q.5.quacunq;.& c.hu manę.&alia iura in prima parte inducta.¶ Secundus casus qñ interuenerunt oĩa q̃ ponunt in ꝑcedenti casu: qa cã simulãdi fuit iniusta,& praua,vt fraudet gabella,finxerunt aliũ ꝯractũ,& iurarunt ad deceptionẽ alteri⁹.& tunc est magnũ dubiũ ꝓp iura allegata ĩ.in ꝑte negatiua:sed ĩ hoc casu dico aduertendũ ad formã iurandi:aut.n.iurarunt singula ꝯtenta in instrumẽto esse vera: & tunc ĩcõtinenti fiunt ꝑiuri:l3 mente ꝓciperent illa eẽ falsa:qa simulario intentionis ẽt ex iusta cã nõ excusat:vt no.in d.c.qd interrogasti.sic cõtingit in illo q ꝑce,vel ꝑtio corruptus depoſuit falsum:vt in c.sicut de testi.& in c.j.de cri.fal.vñ nõ dẽt audiri alleg. simul.cum fateat turpitudinẽ suã,vq̃ se ꝑiurum,&adhibuisse dolum ad deceptionẽ alteri⁹.ad hoc c.cum sup.de ꝓcet.pb.& alia iura alleg.ĩ in vtr.ꝯrario:sed si iurarunt nõ venire ꝯtra illum ꝯctũ, quem simulabat:tunc puto q̃ ad Deum q̃l3 graue peccẽt,assumẽdo religionẽ iuri in vanum,& maximẽ ad deceptionẽ alteri⁹, tñ si trãsgrediunt nõ incidunt in ꝑiurium qa hic abfuit intentio se obligãdi:vñ respectu Dei nõ exigit absolutio.ad hoc c.tua.de ꝟpo.pal.simulatæ nupt æ.ff.de ritu.nu.& qd no.gl.i.c.tuarũ.de ꝓuil.& Arch.ĩ d.c.qd ĩterrogasti vbi posẽ ꝙsa sentit qd illa mulier de qua ĩ d.c.qd ĩterrogasti.nõ est vera monacha:sed ꝓp sui culpã ꝓpe lit eẽ ĩ monasterio:& maxiẽ cum non poterat ꝓbare simul.
16 †Deus.n.recipit verba qualia exitus ꝓferunt.22.q.3. humanę, & §.si g.nec obstat.c.sicut.j.q.ij.& c.maiores.vbi p3.qd verę ꝓferẽ baptismũ:qa ĩtelligit qñ ipse sol⁹ q baptizat nõ hẽbat ĩtẽtiõẽ:vt qa nõ ꝑfectẽ ĩtẽdebat recipere baptismũ:sed dãs credebat baptizare:vt virt⁹ verborũ,& sacra.ĩprimat.de ꝙ tñ p Inn.in c.j.de apostat.sed q̃ad forũ ꝯentiosum ꝓpellerent seruare iurm,quatenus venit in sui ꝓiudiciũ,& nõ ĩminet aĩę ꝓiculũ:qa nõ debuerunt ꝙ fundere ordinẽ rerum:& maximẽ ſpualiũ,& absolui a iuro maximẽ ad alteri⁹ deceptionẽ:vñ nõ dẽnt audiri hãc turp.alle.ad hoc optimẽ ꝑd.c.tua.de spõ.¶ Tertius casus qñ simulatio ꝙct⁹ iternit ex parte vtriusq;,& iurm fuit ꝑstitũ sup tali ꝯctu:& actũ fuit, vt nõ veniret ꝯ apparẽte ꝯctũ:sed in veritate seruat verus ꝯctus, puta pignorati⁹ & tũc absq; dub.nõ põt ꝯuenire ñ petita absol. & hoc casu intelligit d.Ang.& d.Fed.& do.Ant.ĩ 3.mẽb.Hoc cũ iurat ex parte vtriusq;,& ſm intent.vtriusq; obligat: vt nõ detegatur simulatio:& vt seruet ver⁹ ꝯctus pignor.fed forte,vt creditor sub isto velamine recipiat fruct⁹ loco vsurę:vñ idẽ est ac si debitor iurasset se uere vsuras,q̃ casu nõ l3 ꝯuenire ad sol.nõ petita,vt in c.j.& in c.debitores.de iureiu. & ille casus iudicio meo nõ hẽt dubiũ, qñ ꝙstat qd iurmad hoc fuit interpositũ.vt ꝯctus simulat⁹ seruet q̃ ad apparẽtiã:&sic nõ dtegat simulatio.Sed dubiũ est qd si iurm fuit simplr ꝑstitũ,& nõ apparet qd nõ ꝙsenserit ꝯhentes circa iurm:& de hoc ĩ casu seq.¶ Quartus casus est qñ fuit simulatus,& iurm fuit sup eodẽ ꝑstitum.si põt cõstare de iuri simulatione:& istum casum reputo dubium:& tunc puto dicendum ꝙ quo ad talem obseruatiã ꝯctus simul.nõ põt qs obligari ex iuro:qa est ꝑsumendum qd incõtinenti ex interpositiõe iuri voluerit ꝯctum valere,de quo actum erat,vt nõ va ꝛeret,si ex interuallo iurasset,vt dr in sis per Bar.s.in 1.p.2. arti.vbi opi.ꝓbat hoc primum, sed quo ad obseruatiã ꝯractus incõsinenti do nec ꝓbetur qd tacitẽ fuit inter ꝯrahentes actum, puto in foro aiæ standum intentioni iurãtis: qa ghalr sic interpretat iurm in foro ꝓscientiæ,vt not.dicit ln.in c.veniens,de iureiu.facit c.signi fic.de ho. In foro ꝯentioso fit interpretatio fm fus, & ex variis circunstantijs,vt ibi no.& facit c.veniens & c.ad nostrã.e.t.qa ille vellemus ꝑsumere qd volunt abuti iuramento:sic ꝑsumeremus peccatum,qd nõ est dicẽdum.ar.eorum q̃ no.in c.inquir.de pecc.ler.iuncta l.si defunctus.C.arbi.tut.l.etia.C.de do.inter vir.& vxo.nã vt in ꝑdictis iurib.patet,aĩr ꝑsumit in acqtis ꝑ tutorẽ: & aĩr in acqstis ꝑ clericum, seu ꝑ vxorẽ contract. matrimonio: & hoc ne ꝑsumat peccatum: vt in eis notat.¶ Itẽ iurm habet vim
17 clausulę.†si nõ valet qd ago,vt ago,valeat,vt valere põt.l.cui pater.§ filijs matrẽ.ff.de leg.2.facit c.ad nostra.3.de iureiu.no.bar.in l.si qs ꝑ eo.ff.de fideiuss.& qd no.in ꝑal.l.si ex cautione.C.de nõ nu.pe.vbi ꝙcludit,qñ iuras nõ opponere exceꝑ.nõ num pec.obligatur: l3 simplr renuntiatio nõ va eat,ergo i dubio se non obligat ad talẽ obseruatiã.ꝯctus simulati,ꝓp ꝯradictionẽ q̃ inde ori
18 ret,saltem obligat quo ad obseruadũ colorem ꝯctus.† ¶ Item: qa creditor solet sic cauẽ iurm recipere:q̃ aliquamus à cõtẽ accidentib.valet enim tale arg.vt in c.j.de cle.non resi.vbi hoc no. Io.cal. & per gl.& per hoc in l.neque natales.C.de prob.¶ Item qa hæc interpretatio ꝙuenit nãæ rei:ex se enim,& ex sono verborum habet obligare, & ꝑsumit ex actu ꝯtra voluntatem iurãtis, vt ipm obliget.de renunt.c.sup hoc.Itẽ hæc interpretatio tutior vt est vitet peccatum:q̃ amplectenda.& alia fugienda, vt not. in c.veniens.de spõ.in ele.exiui.de ver.sig.& hoc dico ꝓcedere,nisi tot essent circunstãtię ex aduerso qd tollerent ꝑdictas ꝑsumptiones,vt no.in c.trãsmissæ.q̃ fil.sint leg.& ꝑd.casum intellige q̃ex iusta cã nõ ad decipiendum tertium fuit facta simulatio:aliãs secus qd dixi in secundo casu.¶ Quintus casus est de vno ꝯractu ad aliũ,q̃ nõ põt seruari sine ĩteritu aię, vel est ꝯra bonos mores:puta agit vere ꝯractus simulatus:& alius ꝓcipit, & iurat: & tunc ex tali iuro nõ tenet nec ad obseruantiã totalem ꝯract⁹, nec quo ad apparentiã ex quo ex obseruatione imminet peccatum,l3 n.peccauerit tunc iurando: tñ nõ peccat ꝯueniendo.22. q.3.per totum.& de iureiur.si vero.facit c.si de pactis.& l fi.ff.de ver.ob.¶ Sextus est qñ simulatio intercessisset ex parte iurãtis tñ,vt qa aliud gerebat in corde,aliud in ore,vel calidis est vsus verbis inrando, & tunc iuramentum intelligitur fm intentionẽ recipientis,sic Deus videtur recipere,vt est tex.e.quato.2. q.4.& in omnio.ead.ca & q. & generaliter qualiter iuramenta sunt accipienda,est bona gl.in can.hoc videtur.§.quæritur. xxij. q.5. distinguit primum qn alter habuit rectum intellectum,& alter dolosum,secundo qñ vterque dolosum.tertio qñ vterque rectum, & verba,sunt dubia,de his ibi,& aliquid in n.in gl.& in c.ex litteris.de ꝙstiõa.& per tertium membr.remanet clare solutum, debet enim distinguĩ fm prædictos casus,& totalis materia remanet decreta quæritis quotidiana est,& contraria omnia deoent reduci, & intelligi fm casus prædictos.¶ Quartum dubium,an ꝓlita iuramenti oblig in casib.prædictis audiatur ille minor perendo absol.à iuramento non obstante contradictione aduersarij.Et quatuor ĩg.faciant pro parte affirmatiua,& quinque pro parte negatiua.¶ Ad partem affirmatiuam quod debeat audiri arguit sic vbicunq;.n.iurm ꝯtinet turpitudinẽ ex parte recipiẽtis,tale iurm est relaxãdum:vt in c.1.de iureiurã.vbi probat de iuro ꝑsito de vsuris soluendis:ad idẽ c.verũ. & c.si verb.eo.titu.vbi ab soluit qs à iuro ꝑstito ꝓ metum ĩ odium ipsorũ metũ inferẽtiũ, sed in casu nostro ꝯtinet turpitudinẽ ex parte recipiẽtis:qa ꝙxit eũ minore ꝯtra legis ꝓhibitionẽ &sic sẽp dolus intelligit excep tus,vt in c.si vero.& inc.cũ ꝯtingat.de iureiuran.& in auth sacra. pub.C.si aduer.vend.& in c.2.de pactis lib.6.cũ similib.sed ghẽs cum minore vr esse in dolo ꝓtrahẽdo in casu à lege ꝓhibito:vt in regu.q ꝯtra iura mercaf.de reg.iur.li.6.& in l.quẽadmodum. C.de agr. & cen.li.11.& c.q̃ cõtra.8.dist.ergo hoc iurm vel si est obligatorium,vel saltẽ relaxãdum.Tertiò ex facto demeritorio est quis recipiendus,aliãs puniend⁹,& ꝙmodũ reportare nõ dẽt. C.de dona.inter vi.& vxo.& si necesse.16.q.1.legi.ff.de neg.gest. siue hæreditaria. de ꝓbẽ.cum qui.li.6.† sed cõtrahẽs cum mino
1pre ꝓhibito ꝓtrahere,tanq̃ veniens ꝯ ꝓceptum superioris,dẽt ex hoc puniri:vt in c.qui resistit.11.q.3.& in c.2.de maio.& ob.ergo non debet ex contractus inobseruantia cõmodum reportare:& sic iurm est relaxandũ ne indirectè aliquod cõmodum percipiat contra c.tuæ de ꝓcu.& regula.cum qs.de reg.iur.lib.6.Quartò iurm seruãdum dẽt habere tres comites, veritatem,iudicium, & iustitiam.ca. animaduertendum.22.q.2.& in c.& si Christus. de iureiu.sed in hoc iuro nõ reperiť iudicium,nec iustitia:cum non sit iustũ neq;discertum se obligare ꝯtra leges superioris. ar. c.1.de his q̃ fiunt à maio.par.ca.ergo,&c.nec ꝙdictio aduersarij habet in aliquo obesse:tum,ꝓpter rationes ꝑdictas:tum qa ꝙ eũ põt replicari qd dolose excipiat cõtra absolutionẽ petitã,cum ipse teneatur hoc iuro.de reg.iur.lib.6.In contrarium ad partem negatiuã arg̃itur primò per auth.sacra.pub.C.si aduer.ven.vbi in iuris prestitis ꝙ legis ꝑcp ta etiã à minorib.dicit imperator talia inuiolabiter obseruari, vnde põdero verbũ inuiolabiliter. sicut in simili põderatur dictio oĩno,in cle.vt hi g.de ætа.& qua li.q̃ excludit ẽt diſpẽsationẽ:& sic ꝓ istud verbũ inuiolabiliter,vt qd nõ debeat venire cõtra,etiã petendo absolutionẽ,quemãdo dum violat,qui petit ab obligatione erui. Secundo iudico.c.cũ contingat.de iureiuran.& c.licet.eod.tit.lib.6.& c.q̃is.de pac. eo.lib.q̃ iura simpliciter & absolutè dicunt illa iuramenta licet ꝙ leg.phib.ꝑstita,debere obseruari,nec nulla mentionẽ agũt de absol.vñ si in tali casu potest peti absolutio papa fecisset mentionẽ.sicut in simili facit in casu.c.j.& ĩ c.debitores.& c.verum.& c. si vero.de iureiur.Tertiò iuramẽta sunt de iure diuino.vt cap.& si Christus,de iureiu.ver.redde dño iuramenta,&c.† sed cũ hoc
20iurm sit obligatorium:nec reperiť pmissum, qd debeat relaxari,ergo obseruandũ.arg.eorũ q̃ not.inc.quato.de iureiu. & c.cũ ter.P.de renun.maxime ne detur materia de facili iurandi:& plene veniendi ꝯtra iurm,ꝙ c.si vero.& c.verũ.præalle.Quarto iuramẽtũ repræsentat minorẽ maiorẽ, &c.vt no.ĩaut.sacramẽta puberũ.C.si aduer.ven.c.pe.de emp.& vend. ergo in continenti qd interuenit iuramẽtũ,cessat ratio statuti q̃ ꝓuidit tãtum minori b⁹:& p qñs in tali contractu nullareperitur turpitudo:ergo seruãda dum:nec indulgẽdũ absolutionis beneficiũ.Quintò & vltimò aut nullum peccatum hic imminet,aut sic.primo casu nõ dẽtic ri absolutio:qa cum ipse minor non obtẽperando legi se obligauerat,fuit eria in culpa.11.q.3.q. resistit.secus si secum ꝟhens cõcurrat in paritate turpitudinis. Nã iste ñ dẽt audiri.in regu.inpari causa.de reg.iur.lib.6.sed cum culpa debet compensari,vt ff. de cõpen l.sed cum ambo.vbi notanter dicit text.si ambo socij parẽ negligentiã societati adhibuerũt,dicẽdum est desinere vos esse obligatos ipso iure cõpẽsatione negligentiæ facta,&c.& sic ẽt dolum cũ dolo.de adul.intellexim⁹,& iuramẽtalis obligatio remanebit in suo robore,maximè ꝑsumendo minorẽ nõ fuisse captũ,& quo vltro citroq;nata sit obligatio.in delictis.n.minorib.nõ subuenitur.l.auxiliũ.§.in delictis.ff.de mino.C.si aduer. delic.l.i.necẽt in aliis,qñ nõ reperiũtur enormiter leſi.l.qd si minor.& l.nõ oĩa.ff.de min.Idẽ forti⁹ dicẽdũ est vt nõ subueniat ꝙ iurm,maxiẽ cũ p illud efficiaẽ maior.&sic cessat fauor min. ętatis.Christi eiusq.matris suffragio implorato,ad solutionẽ huius vltimi dubij veniendo iuxta ordinẽ.s.recitatũ, recitabo pri⁹ opiniones.Et primò dñs Fed.de se.cõsil.2-4.format vnũ punctũqua si in terminis nostris,qñ statuto ciuitatis cauebaſ,qd siue ꝓcesso siue ꝓmissio facta sit à filiofamilias sine cõsensu patris,nõ va let ipso iure:eria si iuratũ fuerit:& qda fili⁹ familias hoc non obstãte ꝓmisit,&c.Concludit idẽ l.iuramentũ obligatoriũ:sed qa iuro fecit ꝙ ꝓhibitionem statuti statutis ex cã facti,cui obtemperare debuerat,&non contrauenire.8 distinct.quæ contra.11.quæ.3.qui resistit.nec ex transgressione debeat reportare cõmodũ sed potius puniri.qis q recepit,potesteompelli ad relaxãdũ iuramẽtũ,facet se esse obligatũ iuro,sicut accidit ico giura sit soluere vsuras q obligaẽ ex iuro,& tñ petit relaxationẽ.deiu rei.debitores.& c.j.sicut ergo recipiẽs iurm sup re illicita, quo ad se tenet relaxare, ita hic fm eũ erat illicitũ ex pte recipientis, pp ꝓhibitiõẽ leg.municip.cũ debat obtẽperare:& in hac ꝓclusi, resident ipse.ldẽ vr tenere.Vin.in d.c.cũ ꝯtigat.dicit.n. ꝙ i termi nis illius c.iurm obligat mulierẽ ad obseruantia ꝯctus:sed dẽt i stare,ꝓ absolutione:qa ꝙ puũonẽ legis ꝓsenſ.t:multo fortius sẽtit qd poterit in casu thematis vbi verba ꝓhibitoria diuinitus ꝓsona Do.Ant.in ꝑd.c.cũ ꝯting.dicit,ꝙ si nõ est aliqua deceptio q̃ habeat in se dolũ annexũ,saltẽ ꝑsumptũ, nullũ remediũ cõpetit ꝙ iurm,ꝓ qcunq; verba loquat statutũ.sed vbi deceptio argui t in ꝯctu,tunc ꝙpeterẽt remedia,si deceptio est enormis,de qb. ind.c.debitores.ad hoc gl.in c.veniẽs.de iurei.pal.qa ex enormi leſiõe ꝑsumit dol⁹.subeit.n.cãsie ꝑsumẽdi.l.oẽs.ſ.Luci⁹.ff.de his quæ in trau.cred.& l.q testmñ.de ꝓb.& qd ibi no.vñ adesset turpitudo ex pte eius cui q̃ ꝯxit,& cui iurauit. & idẽ ꝓurat esse si ꝙ ctus iniret cũ veri simili mercoſumpturo,vbi hoc constaret euidẽtia facti:qa notorię esset ꝑdigus,vel cui bonis vt ꝓdigo forret inter dictum:qa hic aliqualis est turpitudo ex parte ꝟhentis,qui materia dat cosumpturo ad ꝓriũ cõsumendũ:& lex ex cã legitima fraudẽ in tali ꝑsum.t:vt.ff.ꝓ emp.l.ij qs cum sciret.ff.de mino.l.qd si minor.§.ii.ff.mãdati.l.ij vero nõ remunerãdi.§.adolescens.& l.2.quar.rer.act.nõ da.vnde ẽt ꝙculdit,qd si mutuaret vel ꝟheret cũ plato ad ludũ,vel corruptũ notorię in actu ludi:vł in vanitatib.mulierũ, bene foret remediũ aduersus iurm,ꝓ iura ꝓ dicta,hæc verba satis placent vt.j.dicã latius,Do.Pe.ad anc.i repc.canonũ.de ꝙsti.aperte no exprimit qd sentiat in casu q̃ minora liter nõ esset læsus:sed attingit casum q̃ interuenit deceptio,&ꝙ cludit idẽ qd Ioa.an.& qa casus est quotidianus,recitabo prius verba sua,firmat eñ punctũ sup q̃ ꝙsuluit in hac ciuitate scnarij. Nã in ciuitate cauet statuto,ꝙ nullus cõtractus finis & quitantiæ si fieret ꝓ minorẽ 25.annis,valeat: nec de eo ius reddat nisi interesserit certa solẽnitas.hoc statuto ꝓmisso ꝙtigit,qd patru tradidit nuptui neptẽ suã, dãs indotẽ qngẽtos,& illa neptis renuntiauit d.patruo omne ius sibi ꝙpetẽs in ꝑdicta hęred.q̃ vale bat plus,in quadruplum,& iurauit nõ cõtrauenire:quærebat an esset aliqd remediũ rescisiuũ illius ꝯctus.&c.& qtationis.¶ Et consuluit ipse qd poterit peti absolutio iuri siue relaxationis ad hoc ꝓmò inducebat reg.ꝙ iurm nõ debet esse iniquitatis vincu lũ.c.inter cætera.22.q.4.qd verbum iniquitatis mirũ ꝑondera bat Itẽ iurm habet tres comites.l.veritatẽ, iudiciũ,& iustitiã.22.q.2.animaduertẽdũ.in q autem ꝑdicta cuidẽs apparet iniquitas ꝙ ꝓ modico qs renuntiat hæreditati paternæ.& ita,is cui renuntiat locupletat ꝙ renũtiãtis iactura & paria sũt dilpõni dolũ adesse ex ꝓposito & reipsa.vt est cal⁹ 11.si qs cũ aĩr.ff.de ver. ob & l.2.ff.de doli exce.hic aũt ñ tolũ reipsa saltẽ post graue dãnũ,nedũ.n.vlq; ad quadruplũ,sed vltra dimidia verę æstimatiõis, ac ẽt iura subueniũt deceptis ẽt maiorib.l.2.C.de resc.vẽ.In casu aũt ꝓposito est ꝙ enormis decep.quæta minor ætas & sexⁿ fragilitas,quib.iura multũ subueniunt incident ꝓpter naturalẽ eq tatẽ,& deceptionẽ verisimilẽ,tã in ghendo,ꝙin solẽnitatib.adhibendis.l...ff.de min.& il.dolum ex indiijs.C.de dolo.Ex qualitate igit ꝑsonarũ & illius facti arguit ghẽs cũ tali tua nepte de dolo.ad hoc.l.i.& qd ibi no.ff.de doli exceptio. euidẽtis iniquitatis & doli,saltẽ reipsa inhęrentis illi renũtiationi vł scdm iurmre laxandũ,sicut qñ ꝙ metũ renuntiat qs bõis cũ iuro.c.si vero.de iureiu.& paria sunt ad rescisionẽ cõtractus dolus & metus,c.pe. & c.abbas.qd met.cau.& ad hoc adducit præalle.c.si vero.q vult in casu.c.cum ꝯtingat.qd põt mulier instare,ꝓ absolutione,ergo multo forti⁹ in casu ꝓpoſito,vbi concurrit sexus fragilitas, & minor ætas,&enormis leſio,& ẽt reuerẽtia ꝙ puella sue femina dẽt ad patruum suũ,in cuius domo & gubernatione remaserat post mortẽ patris:ad hoc.l.1.§.q onerandæ.ff.qua.rer ac.nõ da.ꝓ Bar.&xxij.q.4.vnusquisq;.& sed m ꝑdicta dicit limitariauth.sacra. pub.vt non habeat locum in casib.in quib.põt contractus seu distractus argui de iniquitate euidẽti,& dolo reipsa & ꝑpicuis indicijs.l.dolũ.C.de dolo.hæc sunt verba placẽt.ideo,seriatim recitaui,&c.Et aducrtẽdũ ꝙ quãtum ad opi.quã.s.recitaui.Vin.videt eam probare,& sentire qd nulla data leſione,ex quo contraxit contra leg.põt perere absol.recitendo ꝑalle.dictum Fede.& cum eo trãseundo.sed inquantum supra dixi auth.sacra.pub.limitãdã, qñ cõtractus nõ põt arguide euidenti iniquitate,aperte sentit quod in casu illius auth.nõ cõpetit absolutio,aliãs non esset limitatio:nec reciperet hãc restrictionẽ qa &qd apparet de iniquitate iniquirit absol.ĝ cessante decceptione enormi nõ fiet absolutio.& sic videtur ĩ hoc recedere à dictis Vin.sed dixi aperte hoc non concludit Bar.in l.si qs ꝓ eo.ff de fideiuss.sarisscitit,l3 hoc aperte non dicat ꝙ ex tolo contemptu contra legem nõ competit absolutio: dicit enim primò quod si cõtractus reprobatur odio creditoris,nõ firmatur iuro.sed ipsum iuramentũ est seruãdum,cõpetit tamẽ absolutio,sed qñ ꝯctus reprobatur tã uore debitoris,tunc dicit ꝙ firmatur iuramẽto,vt in auth.sacra.

puberum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

puberū.& nihil dicit d absolutione,sentit qd hoc casu nō ꝓpetit absolutio loquit tū qñ verba statuti dirigunt ad rē.Ego autē ad totale materia clarē enarrandā ꝓcedā ꝑ casus enumerationē ꝓ- / in ꝓcedenti dubio feci.Primus ergo casus sit, qñ iurm omni exparte licitū est,ta ex parte iurantis,q̄ ex parte recipientis.q̄ etiā ex p̄e materie supra pstat:& tūc absolutio nō est iponēda:sed ꝓelledus est iurās ad eius obseruantiā.de iureiur.& ī Christus. animo nulla causa existēte, etiā papa à tali iuramēto absoluere nō potest in fauorem tertij: ad hoc no.quod no.gl.in c.quanto. de iureiu.Inno.in c.cū inter P. de renū.& per gl.in simili in c.nō est de voto.Imo puto qd nec ī melius ꝑmutare inuito eo cui acquisita est obligatio:qavnū ꝓ alio iuito creditore solui nō pōt.ff.si cer.pet.l.2.ibi,q mo.tol.obli.ī prī.ad hoc qd no Ioā an.in regula,ī malis.de reg.iur.lib.6.in mercu.& Inn ī c.2.de ꝓfir.vti.& in c.inquisitioni.de sē.exp.& in c. q̄ in ecclesiarū. de consti.sceus si ad honorē Dei:qa tunc posset in melius ꝑmutare:sic intelligo c.quenit.el 2.de iureiur.qd no.Inn.in c.debitores.eo.ti.vbi vult qd etiā ep̄s potest iuramēta inmelius ꝑmutare sicut & nō devo.c.1.& c.magnæ.cū similibus.Secūdus casus qñ iurm ex parte iurātis nō pōt seruari sine interitu & sine dispēdio salutis æternæ, & tūc nulla petitur absolutio.peccatū.n.fuit iurādo,nō trāsgrediendo. c.sicut ex literis.de iureiur.Tertiꝰ casus ē, qñ iurm pōt seruari sine interitu,& sine dispēdio salutis æternæ, sed est ꝑta bonos mores & tunc etiā nulla requirit absolutio,re gula nō est obligatorij.de reg.iur.lib.6.Quartus casus est q̄do 21 iurm ꝓcessit calore iracundiæ:† pōt tñ seruari sine periculo,& sine interitu salutis æternę:vt si gs calore iracundię iurauit,qd nō loquereꝰ cū aliquo,vl vnā secū cibū caperet,vel qdsimile.& tūc iurm ī est obligatorij qa nō habuit comitē discretionis & iustitiæ.22.q.1.iurabat.& eadē cā & q.2.animaduertendū.& rñ tenēt talia iura:licet ꝓpetat absolutio,de quo no.ī.c.cū qdā.§.illi verò. de iurei.& satis pōt teneri q̄ si iracundiæ calor fuit tal² q̄ deliberatē tale iurm n̄ ꝓpositū esset,sed nō erat obligatorij:qa volūtas nō est discreta,dicim³ sic qd ꝓfessio calore iracūdiæ nō ꝓiudicat,nisi deē ꝓseuerantia:& bñ dicit gl.in c.ex lite.de diuor.facit.l.quicqd calore.de reg.iur,nō.n.act³ vī oīno volūtari⁹,& sic nō vī De⁹ obligationē īdiscretā recipere.1.5.q.1.nō est.vel si dicim³ tenere,de facili dēt p eām absolui.arg.in palle.c.qdā. Quintus casus qñ iuramētū à principio est sup materia īdifferēti,sed postea deuenit ad casū,de q̄ si cogitasset in principio,iurm nō fuisset illicitū,vel nō iurasset,& tūc no.dicit Archi.ī palle.c.animaduertēdū.qd pōt ꝓpria authoritate trāsgredi iurm,nec requirit absolutio:pura si iurauī nō negotiari,vel nō recipere feudū à tali:& euenit casus qd nisi negotier,vel recipiā feudū à taliter viuere nō possum: aut tpe iurī nō cogitauit de isto casu.& sic nō ligat vltra mentē suā.c.veniēs.& c.quintauallis.de iure.aut cogitauit illicitū,ideo nō seruādū.c.1.de vsu.li 6.Et faciūt hæc ad gōnē quotidianā de eo,q̄ iurauit nō fideiubere ꝓ alio,certè iurm à pricipio est licitū: maximè qa iurauit q̄ fuit pluries deceptꝰ ab his ꝓ qbꝰ se obligauerat,sicut est pōt qs iurare ꝓ vtilitate ꝓximi,ita ꝓ vtilitate ꝓpria,ad hoc qd no.Arch.15.q.1.nō est.Io.an.in addi.Spec.de iureiu.post principiū. dicit,q̄ si salꝰ tpalis vel spiritualis periclitare t ex non fideiussione,qd nō teneē ad obseruātiā iurī.qa hic sit casus in q̄ recedere à iuro est licitū,& sic puto distingu dū in eo q̄ iurauit nō mutuare, vel qd simile facere. Sextus casus qñ iurm fuit dolo aduersarij extortum:& sic ꝙsidera q̄ ꝫcꝰ sup q̄ pstat,est à lege reprobatus in fauorē iurātis,tale iurm nō est obligatorij⁹, & sic est casus à ꝫrio non cauillando litterā,quidquid ibi fēserūt doctor.in d.c.ꝓ ꝫtingat.& in c.quis.de pac.li.6.& in c.13.de iureiur.eo.li.& in d.auth.sacramēta puberū.oīa em̄ ista iura excipiūt casus,in quib.dolus interuenit,& idē ꝓbat qñ iteruenit metus, vel vis ex q̄ em̄ talia iuramenta veniunt ꝫ legē non ligant, nisi sint oīno volūtaria. Fateor tutius esse qd in his casib.petat absolutio:vt sentiunt ibi doctores, sed primū notabiliter ꝓbat ex illis iurib. nō cauillando.Si verò iurm non venit ꝫ dispositum à iure,& interuenit dolus q̄ iurātis excludit mentē.& qa cessante dolo ñ se obligasset:vt qa dedit causa ꝫctui : tunc iurm nō ligat, & pōt ꝫueniri nulla petita absolutione:arg.opti.in l.tres fratres. ff.de pac.& in l.sorori C.de coll.& sic ītelligo Fede.2.q̄.164.alias 114.vbi hoc expresse sentit, ponēdo terminos ī filia minore 25. annorū q̄ dotata à fratrib² renūciauit hæreditati paternæ, q̄ valebat longe plus q̄ habuit in dote.qd est notandum,ꝓ limitatione.c.2.de pac.li.6.qd nō ꝓcedit,vbi dolꝰ dedit cām ꝫctui.na vbi dolus est,ibi excludit voluntas,vt in iurib palleg.& in l. 1. ff.de dolo.& iurm nō obligat vltra mentē iurātis,vt in c.veniens.& c. ꝫto.& qntauallis.de iureiur.& qd no.Io.an.ī c.vn;co.de cōmo. vbi dolus interueniēs nō excludit ꝑsensum,quia nō dat cām ꝫctui,vt qa nō inducit ad ꝑsentiendū hac arte,& tūc exigit absolutio,q̄ debet præstari nō obstāte aduersarij ꝫdictione,ꝓ ei² turpitudinē & dolū,& sic ītelligi dēnt no.ī palleg.c.2.ꝫtingat.& c.si vero.& c.verū d iu.iu.& idē ītellige d metu,& vi,vt regrataboloq̄ dēt ꝑpendi sine difficultate in odium aduersarij,vt in iurib.pa/

¶ Septimꝰ casus qñ iurm ꝓtinet turpit ex parte suscipientis,& maximè ꝙcurrēte ēt turpitudine mātis sup qua pstat,& tūc iurm obligat,& pōt peti absolutio nō obst ꝫdict.aduersarij: & iste est primus casus.c.i,& c.debitores.de iurei,& c.verum.& c.si vero.c.ti.& pistū casum pōt decidi qd dicēdū ī filiofa.renuntiate maced. & iurāte nō ꝫuenire.Bar.in d.l.si qs ꝓ eo.decidit q.fm casum ꝓdictum vt iurm obliget,& ꝓpetat absol.& hoc ēt sentit Io.An.in add.Spe.ī ti.de sen.pla.§.hoc aūt.vbi ēt plus sentit qd nec iurm teneat:qa ꝫ bonos mores.do.Ant.cui⁹ d.satis placet,in d.c.cum ꝫtingat.dicit q̄ si statutum,vel lex adesset ī loco,vbi hæc frequētāt,qd filij ex hoc īducant ad parentes occidendos qa talia iura vt turpit̄, stita.& ꝫ bonos mores,nō obligarēt iurātē saltē respū scdariē oblig.q̄ dirigit in partē,& anteq̄ solueret,pōt peti absolqa in ꝑtum peteret,turpiter peteret,& subesset cā ꝓhibendi: l3 forte solutum obst.iuro n̄ posset repetere:quasi tūc cessaret cā, qa verecundia nō inducereē ad interficiendum patrē ex q̄ iā solūit,l3 turpiter retineretē: vbi ār essem⁹ in loco vbi cōiter ex mutuis nō īducereē tñ malum,& verisimil⁹r,vt ī christianis,q̄ valde talia abhorrent,posset dici q̄ iurm obligaret,nec posset peti absolu.facit ad hoc qd dixi in c.qa pleriq.de im.eccl.in fi. sui appar⁹.& maximè hoc ꝓcederet vbi euidens necessitas eāt ī filiofā. maced.n.homicidium ꝑsumpsit:qa tunc frequentabaē ī loco:ex q̄ aūt cessat hodie hæc ꝑsumptio,d3 cessare leg.dispositio: & ꝙcurrente iuro attendi d3 veritas.vt Dei obl'o remaneat inuiola ta.Ex hoc p3 qd dicendū in iuro pstito sup pacto legis ꝓmiss.de q̄ in c.signific.de pig.& ī l.j.& ij.C.de pac.pig.& si.de qb.ēt ꝓ Bar. in pal.l.si qs ꝓ eo.¶ Octauus casus qñ nulla alia turpitudo reperiret in iuro,nisi qa est pstitum ꝫleg.& in hoc distingue. Aut.n. lex resistit in fauorē publicę vtilitatis principal⁹r,& nō est necessaria absolutio:qa iurm valuit:vt in c.dilectis.de fo.ꝓ.Aut princi pal⁹r in fauorem iurātis,l3 scdario in fauorē publ.vt in muliere, & in minore:in casib.d.c.cum ꝫting.& c.quis.de pac.li.6.d.auth. sacra.pub.cum sim.& tunc sumus ī casu dubij iuris:tñ lex seu statutum ꝓhibens minorē obligari sine certa solēnitate principal⁹r, ꝓhibuit fauorē minor.vt no.Dy.in reg.nō est oblig.de reiu.li. C.& sentit gl. in l.si is.C.de prædi.mi. nonalie. & sentiunt doc.in d.auth.pub.& satis p3 ex seq.Sed si principal⁹r nō ꝙcerneret fauorē minoris ętatis iurm in ꝙrium nō valet.ar.in d.c.si diligenti.cu ius ꝫrium ꝓbat ī iur.pal.& dixi latiꝰ sup primò & scdo dub.& tūc puto qd absolutio est denegāda,ꝓ ea q̄ alleg ꝫ. in parte negatiua.nā prio est rla gnalis,qd iurm nō est obseruādū,ex q̄ seruari sine periculo aīę nō pōt:vt ī iur.vulg.Itē qa reper ē hic turpitudo.nā ex q̄ lex ꝓuidet ꝑsonę,& talis ꝑsona renuntiat iurādo fauori suo:nulla reperit turpitudo ī ꝫhente.nā lex Dei hoc nō habꝫ turpitudine,vt seruet iurm,nec ex parte ꝫhentis pōt argui do lus:nec aliqua alia deceptio:nec de se mā est turpis:ar.opt.in fi. in pal.c.ad apl'icæ de re iu.li.6.inducendo,vt §.dixi in ar & sic sumus ex terminos.c.debitores & c.verum.& c.si vero.de iureiu. ibi.n.reperit turpitudo ex parte recipientis,& pactum iure ꝓhibitū:qa de se malū.de vsur.c.sup eo,q̄ oīa cessant in casu nro:& si qua culpa reperiē,ipse minor nō reperiē immunis vt dixi in arg. & satis est qd statutum punit intricationē actus.Item si de eo qd ꝫ statutum seu legem emanat,ꝓcederē absolutio, de facili enarraē diſpō.c.cum ꝫting.petendo absolonem a iuro:nec est verū mile quod ibi,vel in c.j.c.ti li.6.frustra de hac re cautum sit:qa emanarunt illa iura cum solennitate nulla facta mentione de absolutione. & auth.sacra.pub. ſuiolabil⁹r mādat talia iura seruari: vnde non placet dictum Vinc nec Fed.& videē casus ꝓ hoc ꝫtra eos in prædicto c.cum ꝫting. intelligendo tex.fm cōmunem in rellect.doct.quia etiā in casu huius c.iurm dolo,vi,vel metu extortum est obligatorium.d.c.verum.& c.si vero. sed intelligunt ar.à ꝫrario sensu in effectu,quia ꝓpetit absolutio: cum ät iurm est spōte pstitum,nō ꝓpetit absolutio:alias nō eēt differentia inter pstitum metu,& spōte:& tñ iura cōiter in hac loquentia,excipiunt,qā interuenit dolus,metꝰ vel vis:ergo his cessantib.nec tali cā existente absolutio denegaf.Quid autē si iteruenisset magna deceptio ex parte minoris, dicā in casu seq. Anteq̄ tñ illā q̄ attingā rñdebo ad ꝫraria in hc ocasu posita, & hęc est rñsio c.ñ i dubio nō præsumamus minorem enormiter lęsum. ¶ Nō obst. igitur primum ꝫrarium hic recitatum ex parte recipientis in eo quod ꝫtra leg.ꝫraxit quia vt §.dixi,statutum dispōnebat in fauorem minoris principal⁹r,& iurando renuntiat fauori: & sic nulla turpitudo maximè respectu Dei, & in actu spirituali reputāt maior.de iud.si annum.li.6.vbi attendit ius naturale,& diuinum potius q̄ positiuum,& locale.vt no.Inn.in c.j.de reg.q̄ Et p hoc ēt soluitur fm ar.q̄ ꝫtrahentes ꝫtra legem publicā,vel bonos mores presumunt nō esse ī dolo: secus si contra edictum in fauorem ipsius ꝫhentis:& pro hoc tex.aper.in d.c.cum conting.& c.quāuis.& c.licet.& in auth.sacra.pub.vbi contractus fuit gestus contra legē, vt dixi in j.dub.& tamen excipiunt cām qñ interuenit dolus:ergo

dolus:ergo ex solo ꝫctu ꝫ tale statutum nō præsumit dolus satis sufficiens ad eneruandum iurm: qd apertè facit ꝫFed.Tertiū argū etiam pōt tolli prædicta rōne,quia ex quo lex erat condita in fauorē minoris cui potuit renuntiare nō dēt.secū ꝫhēs ali qualiter puniri:& satis est qd iuro interueniente nihil arguif:& ꝓ hoc iura allegata q̄ nullā culpam,nec dolū notāt in ꝫhentes, quos tñ si voluissent puniri in retractatione actus,seu oblone impediēda bñ exꝑssissent,facit ēt c.j.& c.verū.& c.si vero de iureiu.ad hoc qd plenè tetigit sup primo & scdo dubio. Nō obstat quartū argū qd iurm dēt habere ꝫites,& veritate inspecta non fuerint.Iusium.n.vt seruet suum iurm ex q̄ nulla reperit turpitudo ꝫ licuerit ei fauori suo renūtiare,nec ubi abfuit discretionis iudiciū,ex q̄ nō temerè nec calore iracundiæ ꝓcessit,nec deceptus fuit maximè anormiter:& ꝓ hoc d.c. ad apostolicę.de re iud.ꝓ hoc ꝙcludendo rꝫspondeo ad vltimū.deꝫdictiōe aduersarij,qd verissime potest excipere cū sua intersit saltē respectu secundariæ obligationis vt tēcatur ad relaxationē,cū nulla eo rū turpitudo reperiat.Nonus casus est qñ retentis supradictis terminis,vt qastatuto resiliēte ꝫhitur,tunc aut datur lęsio in ꝫctu vel datur læsio à statuto resiliēti:querit nūquid tunc poterit absolutio peti à iuramento:& tunc dico q̄ lęsio aut est modica,& de tali lęsione iura nō curāt;ad hoc c.abbas.qd metus causa.& ī c.frequēs.de resti.spo.lib.6.& in c.i.de rest.in integ.facit.l.j.C.de rescī.vē.& c.ꝫ dilectū,& c.pē de emp.& vē.Aut læsio est enormis & tūc si iurm fuit simplr pstitum de nō veniendo ꝫ audiē alle gando enormē lęsionē:qa in tali enormi lęsione ꝑsumiturdolus. Omnes.§.Lucius.de his q̄ in fraud.cred.& in l.q testūn.ff.de ꝓba. Nō.n.vī iurans ad hunc casum se obligasse:ar.d.c.veniens.& c. qntauallis.ad hoc qd ꝫiter iura excipiūt dolum in talibus iurametis:sed paria sunt,qd dolus interueniat ex ꝓposito,vel re ipsa. I.si qs cū aliter.de verb.oblig Itē turpitudo reperitur ex parte recipientis.& ꝓ hoc faciūt ea q̄ dixi.s.fm do.Anto & vñr vera nō solum si iurm seu verba sint indefinita;sed ēt si sint generalia,vt qa iurauit nō ꝫtrauenire nulla ratione vel cā quacūq;qa hæc verba debent ciuiliter intelligi,& ab eis excipi tales exceptiōes, argumentū optimum in l.creditor §.Lucius.ff.mand.& in l.aurelio §.j.de li.lega.Si aūt verba sunt magis ꝑspecifica,& lata ita qd apertè videat excludere remedia,vt qa iurauit nō ꝫuenire ēt ratiōe lęsionis enormis.& tunc si verba ꝓcludunt ad vnū duntaxat remediū & nō ad aliud,vt qa iurauit nō ꝫuenire rōne minoris ętatis,illud tantū remediū vī excluſuū,nō aliud:vnde nō potest ꝫuenire tanq̄ maior.ad hoc qd no.c.pe.de emp.& vēdi.facit c.nō pōt.de prēb.li.6.Et qd no.Bar & Cy.in l.2.de rescin.vēd. & qa iurauit nō venire ꝫ nulla rōne.neq; tāq̄ maior;& tunc tenet do. Ant.in d.c. ꝫ ꝫtingat,qd in maiore iurm excludit remediū ꝫctus & remanebit ꝫractus validus,ex quo aliter p̄ rescissionem non annullat a iure.idē tenet in minore quo ad lęuem lęsionē:quo ad enormē posuit nō valere contractum:& iurans sp poterit petere absolutionē a iuro in casu enormi,& enormissimę læsionis quantuncūq; dicat,& in iuro ꝑficiet,qd nō veniet ꝫtra ꝫctū rone enormis lęsionis: l3 Bar.& alij tenēt ꝫriū in pall.l.2.C.de rescī.vē.qd putat verū d Ant.ēt si minor dixisset,q̄ illud q̄ plus valet dat & donare intēdit ꝫhenti seū,vt multoties ponit in ꝫ tractu:qa non est sine fraude & dolo q̄ ꝫhit nedum cum ꝫsumpturo,sed ꝫ actu malè ꝙsumenti.ff.pro empto.l.si qs ꝑciret.& l.si verò nō remunerandi.§.si vero adolescens.ff.man. ff. de mino.l. qd ū minor.§.fi.& l.2.ff.qua.rerum actio nō dar.vñ cū fraus sit ex parte recipientis,canonica iura nō assistūt talib.iuramētis.& hoc ēt si minor iurauit omnia & singula cē vera,& illud cē verū ꝓtū qa ꝫstito de oppositō,talia possunt renocare.de iure.li. 6.c. cum inpositionibus.& quoibi no.quia iurm præstitum,cēsetur confidentia qa illud sit verū pretium quod ꝫtatuit:vñ reperto rē aliter se hr̄e,nō est periurus,licet talr iurauerit:de iureiur.quēad modū.23.q.2.ꝓ toto.& sic dicit de facto se ꝫsuluisse ī cā cuiusdā puellæ q̄ a quoda suo attinente fuit inducta vt iurar et:nā talia verba sæpe apponūt notarij à scipsis,& aliqñ sub inuolucro verborū obripiuntur iuramenta talia à minoribus, & maximè à fę minis q̄ nō ītelligūt quid agant,hæc aūt verba do.Ant.sunt elegantia & quotidiana. In eo tñ qddistinguit inter maiorem quo ad hunc casū ex toto nō placet.cū.n.qd ēt maior poterit ꝫuenire quātuncunque illa verba fuerint latè ꝙcepta data lęsione enormi,vel enormissima:qa notarij cōiter hodie solent apponere illa verba ad maiorē validitatem ꝫctus.ꝫhentes tamē putant illud esse verum ꝓtiū rei,nec putat in aliq̄ decipi. vñ sicut posset ꝫuenire,& petere saltē absolutionem,si dolus interuenit ex ꝓposito,arg.in pall.l.creditor.& in l. aurelio.ita si dolus interuenit reipsa:æquiparātur enim dolus ex ꝓposito.& dolus reipsa:vt in l. ti quis cum aliter.pręall.& l.2.ff.de doli excep. & hoc verū nisi ex aliquibus circunstantijs contrahentem appareat voluisse illud verè in quo fuit lęsus donare:& sic potest intelligi.l.si qs donationis.ff.de contrahē.emp.In dubio em̄ quantuncumq; illa sunt verba latè ꝙcepta,nō ꝑsumā animū donandi.sed potiꝰ appositā exꝙsuetudine notariorū apponētiū hęc verba tūc pl⁹ valeat sine non valet.n.arg.à ꝫiter accidentib.c.j.de cler.non resi.& qd ibi not.Et ad ꝓdicta facit.d.not.Spec.in ti.de rescinden.vē.§.nuc dicendū.vertū qd ī venditor equi.vbi ponit quæstionē de illo, q̄ vendidit equum,qui dolebat, saluo q̄ quādo erat calefactus in gibboso dolente spatula & ꝓ hinte oēs magagnias,nec volo ex aliē tenēri annihilominus teneat si aliter ꝙstitue nō ꝓbauit & ꝙcludit qdnc qa vī decepꝰ fuisse emptor qa vēditor falsitatē dixerat in alijs exꝑssatis:vnde credidit veris̄imil⁹r dixisse falsū de morbo spatulatu:& sic dico ad ꝓpositū,qd ꝫ notarij & ꝫhētes solēt verba ad cautelā lata ponere,excludētia oīa remedia:certe ī dub.iste nō vī donare velle seu pati oēm lęsionē.ī dub.n.qs nō ꝑ sumitiā actare suū,l.ꝫ de indebito.ff.de ꝓba.& cap.sup hoc.de re sumitiā actare.accedāt no ꝓ eundē do.Ant.in c.qntaual.de iur.vbi dicit se de facto ꝙsuluisse,qd q̄tūcūq; verba latè ꝙcipiant inꝑsonis ar bitrorū,vt puta qd posset ī⁹ vni⁹ partis in tōtū,vel in ꝑte,dare alteri,& qd possent ꝓcedere alte,& basse,& in modico & in magno lędere,&c.qd nihilomin⁹ nō pōt:& poterit enormiter decep ꝑ ꝫuenire:licet nō appareat de dolo ex ꝓposito,sed tatū de ipso genere,& effuso sermōe;ꝓta.n.videt & emanasse sub ꝑdicta ꝑsonæ & amicitia arbitrorū.nō cēn extedit i tant um mēs,vt verba sonant:qa de verbis facile ſegē ad oītēdē dū qd hoc faciūt po ti⁹ vt arbitrorū captēt benevolētia magis ad nō lædēdū,q̄ ad læ dēdū si ꝙ se deceptos ꝙsiciūt in hac re dēt eis ꝓuideri.facit de ī dēdū si ꝙ se deceptos ꝙsiciūt in hac re dēt eis ꝓuideri.facit de ī d.& d.c.veniens.de iureiur.ff.de adop.l.libertus.& maximè hoc ꝓ cedit attēto eo qd hæc verba multoties apponūt notarij ꝑtervo luntatē ꝓ ꝓmittētiū.Et idem diputado tenuit do.Pet.Ancha.prælissa rōne,qa dolus ex ꝓposito nō tollit ꝓ hæc verba latissima nec dolus reipsa.Fateor tñ qd Bar.in l.socię §.arb.verū. qro vtrū possit renūtiari petitoni reductionis.ff.ꝓ socio.sentit ꝫriū,qñ verba sunt ita lata vt nō appareant aliena a ꝓposito:& idē Ho.ū.in d.c.qntaual.& Io.an.in add.Spe.in ti.de arb.§.vt aūt.ver.itē qd si ꝓmissū.qd primūd.pl3 ronib.ꝓdictis.Decim⁹ casus sit qñ turpitudo reperit ex parte recipientis iurm,ita qd no 2ª relaxatio ni, & absolutioni,sed iuras ante petitionē absolutionis incidit i piurīū nunqd hoc nō obstante pot petere absolutionē & in hoc ꝓuidero duos diuersos modos iuradi.q̄doquc.n.quis iurat nō ve nire ꝫ ꝫtractum:sed soluere vsuras direct⁹,qñque iurat oīa & singula ꝙtenta in instro esse vera q̄ tñ erat falsa, & facta in fraudē vsurarū.In primo modo iuradi apertè sentit Fe.de se.2.d 284.in fi.qd nō debet audiri absolutiōē petēs.ex quo icidit in periurīū, dicit.n.q̄ petens absolui à iuro,debet ꝓuenire terminum solutionis faciendæ:qa post terminum nō debet audiri, cum inciderit in piurium & frustra legis auxilium inuocat,&c.de vsuris,qa frustra.Io.an.in d.c.debitores.tenet oppositū. Mouē,qa ad duo erat iuramento obligatus,ad soluendum sc3 in termino,& ad soluēdum simplr.ff.de arbi l.Celsus.& de dolo & ꝫto.cum dilecti.& si non soluit in termino in hoc peccauit,& est periurus: in quātū ergo soluere est obligat² post terīm poterit soluere:& qa pecca uit.petere poterit absolonē:vel saltē poterit soluere & postea re petere tm cum.& hoc vltimū vt soluat & reperat, mihi plus placet.qa l3 inciderit in periurīū nō tñ debet repelli à ꝓsecutione iuris ꝓprij.3.q.4.ꝓtotū.pbar.n.pōt qdiu reperendi sit ꝑes,sit sublatu ex eo qd incidit in piurīū:sed iquatū dicit q̄ pōt ēt sine lit petere absolutionē,mihi nō placet inditincte prout loquitur Nec obstat rō p ea q̄ notant in c.debitores,& qd statum subij ciam Nec obstat rō do.Ant.imo facit potius ꝫtra eum Si enim ēt post lapsum remanet obligatus,ergo dēt apelli ad solutiōē,per c.debitores.nec de bet audiri petens absolutionē,qa petēdo remaneret in peccato: semp.n.post terminum est in mora,vt in pall.l. celsus. & in d.c. cū dilectus.& ideo aūdiuē peccaret,& peccatum tāto grauius q̄ to diuturnī².de ꝫsu.c.fi.Itē totiesquis icidit in periurīū, ꝙties qs venit ꝫ iurm.c.ad apl'icæ.de regula.in 6.Vnum tamē puto qd si petendo absolutionē nō ꝓseuerat in peccato, qd possit petere absolutionē post terminum,l3 inciderit in periurīū:& hoc rōne obligationis instātis.Pone exēplum in vendente rē ꝙ metum,& iurante nō ꝫuenire,q̄ postea ꝫueniat, nō petendo prius absolutionē à iuro,tñ illā petēdo nō peccat denuo,nec ꝓseuerat ī peccato,cum fuerit illud peccatum momentaneum,& nō succesiuū. q̄ n.qs nō ꝫueniret,nō tñ peccat petēdo absolutionē:qa hoc nō iurauit.ar.c.ad audiētiā,qd m t.cau.& c.verum.& c.si vero.de iureiu.intelligit.ñ.quod nō ꝫuenit stante iuramento:ar. c. sicut. de ꝑo.& sic potest reduci ad ꝫcordiā horū doctrina.In fedo vero mō iurandi.i.oīa & singula vera eē q̄ tñ sunt simulata,& falsa,sentit apertè do.Fed.in dicto cons.,proximo, q̄ pōt petere absolutionē,& q̄ ex tali mō iurādi nō incidit ī periurium:& hoc sentit iuncto principio cum ſi.nihil tñ inducit Sed do.Ant.d.c.cum ꝫtingat,incidenter sentit oppositum.scilicet quod ille ēt per

iurus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

surus,&qđ nō debet audiri al'egans simulationē.qa ī hoc detegeret turpitudinē suam,cum ex hoc allegaret se periurū:de dō. cap.inter dilectos.nisi fm eum veniret per viā denūtiatiōis euā gelicæ ad exonerandum conscientiā aduersarij:qa hic nō obstaret turpitudo inquātum animam insequif:vt in c.quēadmodū. de iureiur.Sed aduertendum quia in hoc expresse ſentit ꝫ Fed. nec de eo facit mentionem.Itē videt ꝫ illud qđ ipse dicit ī capi. debitores.vt ſ.recitaui.vbi tenet q& postq incidit in piurīū,pōt petere absolutionem.Concordando d.ſua dictis Fed.dicendum vt iudicio meo,qđ nisi qs aliqua necessitate ductus iurauit falsum qa aľr nō poterat recipere mutuū,vel euadere metū sibi illatū, qđ tunc habito respectu ad necessitatē in qua erat ꝓstitutus,& ꝫctus fuit simulat',q audiat petēdo absolutionē.&qa sic iurādo fuit in aliqua culpa:aduersarius tñ reperitur ī maiori:ar. l.si obstetrix.in fi.ff.ad l.agl.& hoc casu ꝓcedit d.Fede.sed sinulla necessitate ductus hoc fecit,imo potiꝰ ad deceptionē alteriꝰ.tūc nō audiat allegando simulationē ad ꝫmodū suum ex q detegit turpitudinem. ī preal.c.inter dilectos.& in l.si qs pdium.§.qd.ff. de leg.ij.& hoc casu procedit dictū do.Anto.Et circa hunc casū & ꝑcedentē aduerte:qa qdam ꝓsuluerūt per not.in c.debitores. qđ in prædictis casib. in quib. cōpetit absolutio,non debet eps absoluere,nisi in subsidiū,qñ ille nō vult relaxare,cui fuerit ꝑsti tū ad hoc c.j.de iureiur.vt ſentit Inn.ī c.debitores, & prima frō te videt etiā sequi Io.an.in addi.Spec.de iureiur.sup rubr.sed tā men videt cōcludere in oppositū.Et apertius do.Ant.tenet in c. j.& in c.debitores.præal.q equē principaliter pōt adiri superior pro absolutione habenda:quia hæc remedia sunt equē principalia,nō vnum ad aliud subsidiariū.poterit ergo iurās petere vt creditor cōpellatur relaxare iuramentū.Item si vult poterit directō petere à superiore vt eum à tali iuramento absoluat,q ab solutionem debet etiā impendere creditore in relaxādo nō tumace:dēt tñ vocari creditor in absolutiōe.qa ſua interest,vt ipse ꝫcludit:& ibi Iqā.an.Et ꝓbat in c.si vero.& c.verū.de iureiurā.& c.ad aures.& c.abbas.qd met.cau.in quib.iurib.p3,qđ data turpitudine ex parte recipientis pōt principaliter adiri ſupior:& sic sunt duo remedia principalia & hoc satis videt ſentire Fede.de fe.in consi.288.iuncto cōsil.164.q de ordine nō vꝺ aliqualiter cogitasse,sed q imo ꝓsupponat qđ petebatur relaxatio ab aduersatio.In alio vero quod petebatur absolutio à superiore principaľr:vt ibi p eū eleganter:an iudex ecclesiasticus pōt mittere indistinctē inhibitoriam iudici ſeculari.vt nō ꝓcedat sup instrumento pēdente cōne corā eo sup absolutione,& c.Vndecimus & vltimus casus qñ qs iurauit nō repetere, nec petere absolui, nec aliquā querelā aut querimoniam super is deponere.& tunc p no.in c.ad nostrā.el ij.de iureiu.cōcludo qđ duo erāt principalia,& tuta:vnū,q iudex procedat ex officio suo, quod pōt, ex q intēdit ad correctionem peccati,vt in d.c.ad nostrā.& videt casus apertus in c.tuas.de vſur.Scdm remediū vt debitor ꝓcedat per viam denuntiatiōis euangelicę,seu cuiusdā intimatiōis. Nā hoc remediū denūtiationis,iuramento non pt excludi, qa non posset seruari sine periculo animæ,vt ī le.queadmodum.deiure iu.&qđ no.in d.c.ad nſam.& c.j.& qđ no.gl.15.q.6.authoritatē. Et si eligit viā denūtiationis,requiritur præcedens monitio,per c.si peccauerit.ij.q.j.de iud.nouit.vt puta do.An.in d.c.j.de iur.in fi.qđ satis placet &sic facta monitione simplici pōt superior ex officio suo ꝓcedere ad correctionem peccati:ar.xxiiij.q.3.ecce. Possēt, & alij casus adduci:sed satis reducibiles sunt ad ꝓdictos, & per hoc plenè & clarè habet materia quotidiana absolutionis obtinendę,seu denegādæ,quæ in varijs locis ingerit difficultatem,maximè iuuenibus , & librorum copiam non habentib. Disputata fuit hæc quæstio per dominum Nicolaum de Sicilia Decretorum doctorem in famosissimo studio Senarum,& ad vtranq; partem dubiorū respondit pertissimus vir dominus Petrus Antoni.ciuis , & canonicus Senensis.Anno domini.1412. die vero.xxix.Ianuarij.

Quæstio iij.

1 *Impensa funeris de hæreditate semper deduci debet.*
2 *Clerico habenti patrimonium non est aliquid de bonis ecclesiæ largiendum.*
3 *Exequiæ in Papa debent fieri à clero,& populo.*
4 *Impensa funerum,sunt duplices.*
5 *Episcopus ex redditibus sui episcopatus potest centesimam partem suæ ecclesiæ dare inferiori,quem pro suis sepulturis cupit magnificare.*
6 *Clerici in egritudine constituti possunt aliqua intuitu eleemosynæ erogare.*
7 *Clerici sepeliendi sunt cum vestibus sui sacri ordinis.*
8 *Expensa necessariæ quas capitulum sede vacante facit pro electionis negotio, de bonis prælaturæ sunt deducendæ.*
9 *Vir tenetur alere vxorem secundum quantitatem dotis.*
10 *Vxor de bonis viri nihil disponere potest.*
11 *Clerici nobiles licitè possunt viuere de bonis ecclesiæ.*
12 *Præmium ex delicto quis consequi non debet.*
13 *Papa circa prouisionem beneficiorum habet maiorem potestatem quam capitulum circa electionem.*
14 *Patronus ex fundatione tria consequitur.*
15 *Prælatus canonicè administrare non potest inuentario minimè facto.*
16 *Prælati comparantur tutoribus,& curatoribus.*
17 *Consuetudo primo loco est attendenda in reparatione ecclesiarum.*

SEMPRONIVS Clericꝰ bona patrimonialia obtinēs ad curiam Romanā proficiscens episcopatū à Romano pontifice obtinuit,ad propriaque regressus cum cuiusdam hospitalis rectore, eidemque per patronum dūtaxat præfecto multifariē ꝫxit actum uentario de bonis episcopatus non ꝓfecto,qđam ipsius epatus bona locauit ꝓ plurib.futuris annis superioris authoritate itercedente pensionē recipiens:instat denique populus,vt eps quartam partem reddituum epatus in ecclesiæ fabricam ꝙuertat.Cōtradicit eps in oppositum allegās ꝫriam ꝙsuetudinē demum an hæredē,& ecclesiā, cuius impensa funus curari debeat.Ex pfato themate sex forte dubia oriunt. ¶ Primum nunquid ad impensam funeris ꝑlati teneat ęcclesia,an verò eius heredes.¶Scdm, an expensæ factæ circa ꝓuisionē dignitatis obtētæ electionę canonica prorsus cessante,sint ex bonis dignitatis deducendæ,ita vt ēt hæres prælati mortui valeat eas repetere.¶ Tertiū,vtrum solus patronus possit hospitali rectorem ꝑficere.ita , vt ex sola ipsius dispōne possit hospitale noie rectoris ꝓhere.¶ Quartum, an prælatus inuentario de bonis ecclesiæ prius nō ꝓfecto canonicè administrare possit.¶ Quintum, vtrum dictus cōductor sit tutus quoad ecclesiā seu successorē ex solutione facta pro futuro tpe ꝑdecessori.¶ Sextum,an eps teneat quartā partem reddituum ecclesiæ in ipsius fabricam ꝙuertere ꝙria ꝙsuetudine non obstante:ēt si fabrica aliqua aliunde obtineat bona.¶ Circa primum dubium ꝓ parte ęcclesiæ , & ꝫ prælati hæredem multiplr arguit.Et sic primo:aut prælatus dr filius ęcclesiæ vniuersalis,siptiſmo nos omnes regenerauit.Aut reputat pater ſpualis illius ecclesiæ particularis,cui præest,vt vꝺ innuere tex.ī ç.sicut de simvbi dr,q ecclia dr ſpōſa,vxorq; plati.Hinc ē qdcius morte eccla dr esse viduata.de ele.ī c.ne ,p defectu.&d trāsla.epis.c.ij.& fi.vbi habet qualiter initiatur,& confirmatur, & cōsummat matrimonium inter ecclesiam,& ꝑlatum,& certè diuerso respectu pōt appellari filius, pater,& ꝺiunx:vt no.in iurib.ſ.allegatis.Sed in nullo istorum casuum ecclesia debet teneri,in ꝙtum reputat filius, si habet successorē suum,sed tenet ipsius hæres.l.si mihi filius ff.de relig. & sump.fu. Eadem rone teneri nō debet inquantum censetur pater.qd filius nō dēt teneri ex quo pater alium hēt hęredē.Nā regula est, vt † impensa funeris de hęreditate semp de ducat : & hęc impensa est adeo priuilegiata , vt omne debitum ꝑcedat.d.l.impensa funeris.ff.eo.ti.Idē dicendum si eum reputemus sponsum: non.n,coniunx tenet ad curandum funus ꝙiugis, hęres,vel qñ est diues,& pater est impotens,tunc.n.tenet: qa eiꝰ iniuria videret,si qñ vxor insepulta, aut vir insepultus relinquet.l.celsus.& l.qđ si nulla.ff.de relig.& sumpt.fun.Sed nos ꝑsupponimus istum prælatū habere hęredē aliū ab ecclesia,ꝙ sibi sicut mus ipsum ꝑlatū habuisse bona,& ī nullo instituisse ecclīa:nō. vꝺ ecclesiā teneri sibi ad aliquā humanitatē faciendā tanꝙ ꝓiun stituēdo:debebat ecclesiam.saltem,in numero filiorū computare,aliquam partē faciēdo sibi.vt ī simili dicit.tex.ī auth.si qua mulier.C.de sacrof.eccl.canonizata.16.qō.fi.si qua.si.n. ecclesiā non tractauit intua ꝙstantia vt coniunctam personam,ita nec ecclesia cū tractare tenetur vt cōiunctū.ar.opti. in c.esto subiectus.9.5.distin.ibi.cur ego te habeā in principē,cū tu me nō habeas ī senatorē,&c.Ad idē id qđ habetur in principio decre.omnia quæcūque vultis,vt faciant vobis hoics,eadē facite illis.& ī c.j.& qđ ibi no.de infant.& lāg.expo.Tertiò principaľr adducunt multa iura,in qbus cauꝺ qđ clerico † habenti patrimoniū nō est aliquid de bonis ecclesiæ largiendū.cum illa bōa sint deputata ad cultum diuinū,& sustētationē indigentium:& hūti dare,nihil aliud est quā ꝑdere.16.q.ij.c.vl.1.q.ij.clericos.& c.pastor.& c. quere,& sacrilegiū ꝓmittere,si habētes patrimoniū sufficiensad bona ecclesiæ manus extendunt:hoc.n.videtur apertissimè probari ex mēte.c.sacerdos.j.q.ij.vbi dicitur q clerici pauperes siue ex necessitate.siue ex ꝓpria volūtate licitè vinūt ex bōis ęcclīæ quia ad

qa ad qa accipiēda non cupiditas duxit,sed viuendi necessitas,& singulꝰ ibi subiicit qd de talib.clericisvꝺ dicere Apostolus.qui in sacrario sunt,edunt,& qui altari deseruiunt,cū altari participent.Si ergo clericis viuentib.& adhuc ecclesiæ ministrantib.non est de apicib.ecclesiæ ministrandum,ex q nō indigent:Fortius eis mortuis amplius nō deseruientib.nō sunt bona ecclīæ cōicanda, ex quo patrimonialia sufficientia ad impensam necessariam obtinet. ¶ Quartò aduerte hāc ꝺsideration̄em:impensa funeris ex hereditate defuncti sp deducenda est,vt dicit tex.in præal.l.ipensa.ff.de reli.& sump.fu.si ergo onus incūbit hoc casu hęreditati, tā nō plato mortuo,sed potius hæredi,cui hoc bñficium ꝙfertur:sd nulla ratio suggeritvt hędē ecclīa releuet ab hoc onere,& subeat obligationem,p alienis debitis:ar.c.12.de solu.&soluere idē est qđ dare.c.veniēs.ex de test.& hæc donatio nō apparet in casu licito fieda.¶Quintò,p hac parte adduci pt.c.vbi periculū.§. qa vero. de
3 ele.in 6.† vbi speciale induciť in papa mortuo,vt ipsius exequiæ à clero & populo solennit̄ celebrentur:secus ergo vꝺ in aliis prę latis.arguēdo per locum à speciali: qđ argumentū satis validū est in iure.c.qñ frequent.vt lit.non ꝙte.32.q.7.dñs&.in c.2.de ꝙiug.lepro.l.cum prętor de re iud.¶ Ad ꝙriam partem in favorem hęredis non arguo,satis.n.ex his quæ in solutionib.subiiciam.argumenta patebunt.¶ Ad solutionem ꝺdescendo,altissimi omni
4 potentis auxilium suocando:&prius ꝓmitto† quod funerum ipenę sunt duplices ꝙdam.n.tendunt in remedium seu solatium ālę defuncti:vt impensa quæ fit circa clericos ꝓfluentes ad officia sepulturæ,seu in cereis & similib.Quædam verò tendunt ad vtilitatem amicorum solatia,vt apparatus funeris,ꝙstructio sepultu rę ꝓtiosa exequiarum pompa,q multi induant vestib.luctuosis, & sifib.hoc probatur in c.animæ defunctorum. iuncto c.q diuina.13.q.2.¶His premissis ,p quibus pōt teneaę quartā partem reddituum ecclesiæ in ipsius fabricam ꝙuertere ꝙria ꝙsuetudine non obstante:ēt si fabrica aliqua aliunde obtineat bona.¶ Circa primum dubium ꝓ parte ęcclesiæ , & ꝫ prælati hæredem multiplr arguit.Et sic primo:aut prælatus dr filius ęcclesiæ vniuersalis,siptiſmo nos omnes regenerauit.Aut reputat pater ſpualis illius ecclesiæ particularis,cui præest,vt vꝺ innuere tex.ī ç.sicut de simvbi dr,q ecclia dr ſpōſa,vxorq; plati.Hinc ē qdcius morte eccla dr esse viduata.de ele.ī c.ne ,p defectu.&d trāsla.epis.c.ij.& fi.vbi habet qualiter initiatur,& confirmatur, & cōsummat matrimonium inter ecclesiam,& ꝑlatum,& certè diuerso respectu pōt appellari filius, pater,& ꝺiunx:vt no.in iurib.ſ.allegatis.Sed in nullo istorum casuum ecclesia debet teneri,in ꝙtum reputat filius, si habet successorē suum,sed tenet ipsius hæres.l.si mihi filius ff.de relig. & sump.fu. Eadem rone teneri nō debet inquantum censetur pater.qd filius nō dēt teneri ex quo pater alium hēt hęredē.Nā regula est, vt † impensa funeris de hęreditate semp de ducat : & hęc impensa est adeo priuilegiata , vt omne debitum ꝑcedat.d.l.impensa funeris.ff.eo.ti.Idē dicendum si eum reputemus sponsum: non.n,coniunx tenet ad curandum funus ꝙiugis, hęres,vel qñ est diues,& pater est impotens,tunc.n.tenet: qa eiꝰ iniuria videret,si qñ vxor insepulta, aut vir insepultus relinquet.l.celsus.& l.qđ si nulla.ff.de relig.& sumpt.fun.Sed nos ꝑsupponimus istum prælatū habere hęredē aliū ab ecclesia,ꝙ sibi sicut mus ipsum ꝑlatū habuisse bona,& ī nullo instituisse ecclīa:nō. vꝺ ecclesiā teneri sibi ad aliquā humanitatē faciendā tanꝙ ꝓiun stituēdo:debebat ecclesiam.saltem,in numero filiorū computare,aliquam partē faciēdo sibi.vt ī simili dicit.tex.ī auth.si qua mulier.C.de sacrof.eccl.canonizata.16.qō.fi.si qua.si.n. ecclesiā non tractauit intua ꝙstantia vt coniunctam personam,ita nec ecclesia cū tractare tenetur vt cōiunctū.ar.opti. in c.esto subiectus.9.5.distin.ibi.cur ego te habeā in principē,cū tu me nō habeas ī senatorē,&c.Ad idē id qđ habetur in principio decre.omnia quæcūque vultis,vt faciant vobis hoics,eadē facite illis.& ī c.j.& qđ ibi no.de infant.& lāg.expo.Tertiò principaľr adducunt multa iura,in qbus cauꝺ qđ clerico † habenti patrimoniū nō est aliquid de bonis ecclesiæ largiendū.cum illa bōa sint deputata ad cultum diuinū,& sustētationē indigentium:& hūti dare,nihil aliud est quā ꝑdere.16.q.ij.c.vl.1.q.ij.clericos.& c.pastor.& c. quere,& sacrilegiū ꝓmittere,si habētes patrimoniū sufficiensad bona ecclesiæ manus extendunt:hoc.n.videtur apertissimè probari ex mēte.c.sacerdos.j.q.ij.vbi dicitur q clerici pauperes siue ex necessitate.siue ex ꝓpria volūtate licitè vinūt ex bōis ęcclīæ quia ad nōnulla eōicare his q seruierunt ꝑdecessori;& est ille tex.no.ex ꝫ patet qđ etiā post mortem prelati hꝺ respectus ad familiam ꝑlati nō remuneratam ex seruitio impēso qđ etiam vꝺ ꝓbare tex. in c.relatum.el ij.de testa.Fortius ergo haberi dēt respectus ad ipsum prælatum q iungit ipsi ecclię cui seruiuit onera subeundo.arg.8.q.j.q epatum.& c.in scripturis. Quintò induco hāc ꝙsideration̄em,Prælatus licitè propria bona relinquit cognatis & amicis:& minuit,ex redditib.ecclesiæ,cui deseruit,qui eligitur in partem:dñi vñ clericus appellatur.i. q.ij.sacerdos.xij.q.j.clericos.
* & c.cui portio.no.Inn.& doc.in c.si eps.de prcb.ex quo invita licitè percipit de redditib.ecclesiæ inhumanissimum est dicere,vt mortuo plato ꝓprio ecclesiæ denegaret exequias, maximè cū videā eccl'ia manumittere seruos benemeritos,& cum libertate dare aliqua de bonis eccl'ię,vt in c.si qs.de seruis.xij.q.ij.Fortiꝰ plato optimè merito exequiarum solemnitas deneganda non est.Et si diceres q impensa est necessaria, cum sepultura dēt esse gratuita ex parte clericorū.13.q.ij.c.q̄sta.cū plurib.sequen. de simon.c.suā.de sep.c.pe.Rndeo i eo modica pt esse ꝑpensa,cū credā nō solū clericos eccl'ię cathedralis ad exequias teneri,sed ēt alij clerici subditi ęurrere debent ad faciendū offīm:ar.c.psbyt'i.de pœ.& d.c.vbi periculū.aducendo vt ſ.nec ꝓ sepultura.f.terra aliqđ est accipiēdum.vt in dictis iuribus maxime in prelato.13.q.ij.c. nullus mortuus.licet aliqua ꝑpensa veniat fienda in terris i fodido sepulturam,& ūmilia,sed in aliis ꝑlatis ecclīæ nō collegiatæ maior ꝑpensa venit fienda:qa facerdotes & clerici aliarū eccl'iarū nō tenent gratis venire sed licitè accipiūt ī expēditione dānorū, quæ sustinēt ibidē trahēdo morā in exequijs:ꝓlabore ät eorum dñi petere nō ꝓ officio diuino:ad hoc gl.in d.c.pe.de sepul.& in c.clerici.§.item quæritur.14.q.ij.& in c.ſ.iam allegato.no.hoc in d.c.pe. 7 Sexto pat̄ induci no.per gl.& doc.in c.negro clericus.de ꝺse.di.j.vbi no. q clerici maxiè ꝑlati,& sacerdotes sepeliendi sunt cū vestib.sacris sui ordinis:qđ epis & sacerdotib.nō est ꝑmittere dū,& sic ꝑ3 eos sepeliendos cum vestib.eccl'iæ.Idem ergo & fortius dicendum est in aliis expensis necessarijs,vt eas subeat ecclesia.Ad sedam partem qr'onis,vt ecclesia nō teneat ad ea q sunt in viuorum amicorū solatia.allego q qui diuina.ꝑl.13.q.ij.vbi dr, q hi qui de hac vita recedunt cū psalmis tantummō, & ꝑallentijumvocib.debent ad sepulchrū deferri,nō autem cum gratijs tu ętu, cū sit spes de resurrectiōe:& hoc maxiè seruadum est ī clericis,vt ibi dr.ad idē l'e.qñ ꝓsbyterorum.& c.quicunq;.& ca.fi.ea. cā,& qō.Nō ergo teneri dręt ecclesia ad fabricandū prioſam sepultura,vel ad alias pōpas exequiarum.vt vestib.luctuosis, & ſimilib.argumento iurium ꝓallegatorū:& maxiмè in d.c.aſ.de defunctorū,& d.q diuina.& de sepul.c.sacris Septimò,& vlt.ad vtra
8 que.Ibi n.dr. q † expensæ necessariæ quas capitulum sede vacante fecit ꝓ electionis negotio,sunt de bonis ꝑlaturæ deducēdę,sed ipę expensæ q̄ sunt ad romediū,& solatium ālę defuncti , sunt necessariæ,cū sine eis nō dęat qs duci ad sepulchrum.d.c. q diuina.nec corpore ꝑlati nō inhumato dēt ꝓcedi ad electionem futuri ꝑlati,ſaltē de honestate,vt in c.bonę.el 2. de ele.ergo tales expensæ incūbunt eccl'iæ. Alię verò expēsę pōpoſę nō sunt necessariæ,vt ſ.merito nō dēt de bonis ꝑlaturæ deduci.Hęc oīa attribuitur ꝓcedere vbi eps elegit sepulturā in diœcesi ſua,vꝺ ꝑlat' inferior apud eccl'iā ſuā vbi ꝑsuit.Si aūt eps ex diœcesim,vel ꝑlat' ex eccl'a quōdā ſuā elegit sepeliri,tunc l'a eredā eccl'iā ꝓriā teneri ad eius exequias in eius eccl'ia celebrandas.ar.d.c. vbi periculū.ad expensas tñ fiendas ad funus deferendū ad aliā eccl'iam nō puto ecclesiā arctari:qa quodāmodo iniuriā irrogat diœcesi ſuæ;vel ꝑlatus inferior ecclesię quondā ſuę : quāobrē indignū vꝺ sibi subueniēdum ꝓ ecclesiā,ar.c.esto subiectus.95.di.& in c. j.& qđ ibi no de sepul.& optimè faciunt.c.bonę rei.12.q.2.& c. apostolicæ.de don.vbi ꝑmittit̄ ꝺnatio pro magnificandis sepulturis,cum fiunt ī ecclīa diœcesis secus si ex diœcesim, vt ibi no. p doc.& hoc puto verum si hꝺt bona patrimonialia.alias vbi exipensa nō sit multum excessiua,puto ecclesiā teneri: qa cum licitum sit cuique ēt prælato eligere alibi sepulturam.c.i.de sepult. nō dēt ecclesia hanc humanitatē denegare ꝑlato quōdā suo.ar. in c.aurum.12.q.ij.& quod ſ.dixi de viro respectu coniugis.Nūc restat rndere ad ꝫrariā.Et primo ad primum dico q siue cōparet filio,siue patri,siue ꝙiugi,nihilominus ex bonis ecclesię ſm dist.prędictam,sepeliendus est,ꝓ iura,& rōnes superius inductas. Non obstat qđ dr in filio nāli,qa rōnes q̄ sunt in ꝑlato,non militant in filio:cum pr nō teneat sibi administrare alimenta si habet vnde viuat,vt no.in l.i.ff.de libe.agn.qđ ea secus in prælato, vt ſ.dixi.cum ipse ratione oneris & vigore seruitij,& quia transit de ſortem dñi,licitè viuat de bonis ecclesiæ:cum nō debeat ligari os bouis triturantis.de prcb extirpandæ. & no.ꝑ Inn. & alios in c.eps.de prcb.li.6.dixi plenissimè in quadā alia mea disputatione q̄ incipit, Titius clericus,&c.Idem dico eadē ratione si cōparat prælatus patri:filius enim non tenetur alere patrē de

bonis

Universidad de Deusto
Biblioteca

bonis quę hñe poteſt,ſi pater h3 vñ viuat. Idem dico ſi ꝓparetur ꝓiugi: nam cõiunx non tenet alere ꝓiugem, ſi ꝓiunx h3 vñ viuat, liue ſit maritus, ſiuevxor. Deyxore reſpectu mariti probatur in c. per veſtras. de dote poſt diuor. reſti. & in l.j. C. de pac. do. & l. maritus. C. de pc. De marito reſpectuvxoris ꝓbat in c. ſalubriter. 9 de vſu. & in d.c. per veſtras. vir. † n. tenetur vxorem alere, ſm quã facultatem dotis, vt i dictis ſurib. & in l. ſi cũ dotẽ. ſ. ſinãt. ff. ſo. ma. Et ratio eſt, quia cõis & reciproca ſeruitus, & poſſeſſio eſt: q ſque. n. eorum poſſidet, vt poſſidetur, nec aliquis eorum dñ hñe ptãtem ſui corporis: vt in c. non d3. de ꝓſan. & affi. & no. in c. ex trãſmiſſa. de reſt. ſpo. ſed aliud eſt in prælato, ipſe. n. eſt in ꝑpetuo ſeruitio eccleſiæ, nec eccleſia eſt perpetuo ſuã: ideo rõne ſeruitij percipit de bonis eccl'ię, adeo q ecclię ſtipendia vocantur, ſeu dicunt ei⁹ ſubiecta ſeruitijs, vt notabil'r dt tex. j. q. 2. c. pe. & facit qd ibi not. p doc. qua rõne vi ihumaniſſimũ vt ipſi mortuo denegẽt offiñ ſepulturæ, cum ſeru⁹ rõne ꝓſtite ſeruitutis ſepeliat expẽſis dñi: vt in l. filiusſa. §. qui ſeruum. de relig. & ſump. fu. ¶ † Itẽ vxor de bonis viri nihil diſponere ꝑt ẽt durãte ꝓiugio: adeo vt de bonis ipſi⁹ eleemoſynã facere nõ ꝑt, ẽt ſi illa ſint bona dotalia: vt le. & no. p gl. in c. qđ deo. 33. q. 5. Nec mariť in vita vxoris de bonis ſuis vltra dotem aliqd diſponere poteſt: vt l. hac lege. & l. vlt. C. de pac. quen. tam ſuper dote. & in l. maritus. de proc. C. qđ ſecus in pl. cũ ipſe rõne ꝓiunctionis, & adminiſtratiõis poſſit donare de bonis eccl'ię his q ſeruierunt, & alijs moderatẽ tñ: vt in c. relatum. el 2. & c. ad hæc. de teſt. & c. ceterum. de don. facit qđ no. gl. 5. q. 3. c. ſi. & põt haberi reſpectus ad eos qui ſeruierunt ꝑlato, ẽt poſt mortem ipſius prælati: l3 de eis nõ poſſit ꝓdere teſtm, vt in d. c. relatũ. & in c. hæc cuius. 12. q. 2. fortius ergo d3 corpus ipſius prælati p eccleſiã cui ꝑfuit, ſepulturæ ꝓmendari. ¶ Venio nunc ad ſm ꝓtrium cui rñdeo, qd l3 eccleſia abſoluta ſit a prælato p eius obitum, attñ rõne priſtini ſeruitij, & ꝓiunctionis, q̃ fuit inter eos nõ debet ſibi denegari hęc humanitas ſepulturæ, & exequiarũ. hec aptiſſimè ꝓbatur in c. ybi periculum. de elec. li. 6. inducendo vt ſ. in ſolutione põnis induxi. Item facit c. bonæ rei. 12. q. 2. & c. apoſtolicæ. de dona. ybi ex cã ſepulturæ etiam permittit donatio de rebus eccleſiæ, vt illa cã referatur ad tp̃s, quo ſoluta eſt eccleſia lege ꝑlati & paria ſunt aliqua fieri illo tpe, vel ad illud tp̃s diſpõnẽ ꝓferre. l. cum q. ff. de iuriſ. om. iud. & c. devxore. de ſepul. & p gl. in c. apoſtolica. §. his oĩb. 8 q. j. ¶ Idem. n. videmus in ſeruo mortuo: vt ſ. dixi in vxore nil habente. Nec obſtat qđ ꝑlatus tractauit eccleſiã vt extrancã, ideo d3 tractari ab eccleſia, vt cxneus: ga dico ꝑlatũ hoc facere poſſe iure ꝓmittente: ꝓmittit'r. ſibi de eccl'iavi uere, & patrimonium ſuis ꝓſanguineis, & amicis relinquere. j. q. 2. ſacerdos. vt ſ. dixi. & maxime in dicta diſputatiõe. ſicut. n. hæc cã nõ eſt ſufficiens ad negandum ſibi alimenta in vita, ita nec ad denegandũ ſibi tam piiſſimum actũ in morte, cũ cuilibet de honeſtate hanc humanitatem eccleſia facere d3. 12. q. 2. aurum. ¶ Ad tertium ꝓrium dico ꝓſideranda tria tpa pro ꝓcordia multorũ iurium, q̃ iura videntur diſcordare. primũ eſt tps primitiuæ eccl'iæ, quo chriſtiani nedum clerici nil proprij poſſidebant: ſed erãt illis oĩa cõia: vñ ꝓuerſi vendebant ꝓdia & ponebant ante pedes apoſtolorum, & diuidebant oĩa prout cuiq; opus erat: vt legitur in Actib. Apoſtolorum, & c. videntes. 12. q. j. hoc de tpe non eſt ꝙrẽdum, vtrum ſacerdotes & clerici habentes propria potuiſſent viuere de bonis eccl'iæ cum nil ꝓrij poſſiderent. Secundum tps, paulo poſt videntes Apoſtoli, qđ vtilius eſſet, qđ ꝑdia oblata ꝓſerarent in dominio eccl'iæ cathedralis, q̃ venderent, vt ex eorum fructib. & redditib. poſſet oĩb. indigẽtib. vberius ſubueniri, ſtatuerunt, vt talia bona conſeruarentur eccleſiæ cathedrali: & epiſcopus hẽret poteſtatẽ diſponendi, ꝓut cuiq; opus eſſet: tũc inceperunt chriſtiani & clerici ſeculares poſſidere, vt in c. certe. 12. q. j. & illo tempore emanarunt iura, q̃ dicunt clericos habentes patrimonialia, non debere participare cũ illis bonis ſeruatis eccleſijs cathedralib. cum illa eſſent ꝛeſeruata ſolum ꝓ ſubũdio indigentium. quinimo adhuc videbatur tunc error, vt clerici poſſiderẽt ꝓprium, vt in c. certe. 12. q. j. vñ ſatis erat quod permitteret eis poſſidere ꝓprium: vt in c. illi q. cad. cau. & gõne. Poſtmodum ꝓcedente tpe cum chriſtiani non eſſent ita feruentes in fide, cepe runt licitẽ oĩ ſcãdalo ceſſante poſſidere propria tã laici q̃ clerici: & eccl'iæ ceperunt ꝓſtrui, & dotari nõ ſolum ꝓ indigentib. ſed ẽt ꝓ miniſtris & ſeruientib. ipſis eccleſijs, & ita fuit ſtatutum, vt al'r eccleſia nõ ꝓmitteret ꝓſtrui. de cõſe. diſt. j. nemo eccleſiã. & c. pa
11 ſtoralis. de his quæ fiunt à præla. & in c. fi. j. q. 2. † Vnde ẽt nobiles clerici pñt etiam viuere licitè de bonis eccl'iæ, & cum eis diſpẽſari circa pluralitatẽ beneficiorum, & ẽt cum ſtatis perſonis, l3 poſſent aliunde viuere. vt p3 in ca. de multa in fi. de ꝓæb. & hoc tpe vltimo ꝓiderat reſpectu participationis nõ indigentia, ſed ſeruitium, cũ principal'r licitè clerici hẽnt bona, & viuunt de red ditib. eccl'ſię. ita ãt & ſepeliri debẽt ne humanum denegẽ mortuo qđ ꝓcedit viuenti: ar. c. ſacris. de ſepul. & p hoc reducũt multa iura ad ꝓcordiã, q̃ diſcordare videbant: vt pleniſſimè dixi i dicta diſputatione q̃ incipit, Titius cleric⁹. ¶ Ad quartum articulũ vbi ponitur optima & ſubtilis ꝓideratio, põt ſic rñderi, q̃ licet vtilitas huius ꝓenſæ cedat in vtilitatem hñdis: tñ illud fit ꝛemplatiõe defunct'i: ſicut. n. clericus licitè in vita viuit de bonis eccl'iæ & ſua ſuis ꝓſeruat: vt no. in d. c. eps. ita & fortius fieri d3 in morte reſpectu huius piiſſimæ humanitatis. nã & ſuis indigẽtib. clerie⁹ licitè cõicat bona eccleſiæ: vt in c. j. & qđ ibi no. de cõhab. cleri. & no. in c. oĩno. 3 1. di. facit dictum c. relatum. el 2. de teſt. Non ita reperit'r alio defuncto, cum nõ poſſit aliis bona ſua relinquere, & alteri⁹ ꝑſa ſepeliri qa q̃ ſentit ꝓmodũ, & onus ſentire d3, i rl'a, q̃ ſentit. de reg. iu. in 6. ſed in ꝑlato ſecus: ga vt ſ. dixi, licitè ſua ꝓſeruat alijs, & rõne ſui ſeruitij viuit de bonis eccleſiæ. ¶ Ad vltimũ articulum fuit ſatis ſupra rñſum in ſolutione q̃nis. Nam potius facit ꝓ hac parte inducendo prout ſ. induxi. ¶ Venio ad ſm dubium, & primò arguiť ad partem negatiuã, qđ tales expenſæ de bonis prælature nõ ſint deducendę & ꝓpũs nec hñdi ꝑlati ꝓpetit facultas eas repetendi: & primò ſic. expenſas quas qs facit princi pal'r ad ſui vtilitatem licet in ꝙnam ꝙuertantur, ſeu veniãt in vtilitatẽ eccl'iæ, ſeu alteri⁹, illas repetere nonv3, vt legi. & no. in c. cũ pro cã. de ꝓc. ga nõ geſſit alienum ſed ꝓpriũ negotium: & caſu ſi h3 locũ actio neg. geſt. vt p3 ꝓtorũ titulum de neg. geſt. C. & ff. hinc & alibi dr q̃ ſui ꝓmodi cã abeſt, nõ ꝑt ſe defendere ꝑtextu reipub. ff. ex q. cau. maio. l. 2 ſed iſte clericus ad curiã ꝓfectus beneficium ſeu ꝑlaturã ad ꝙmodum ꝓprium princip'r & nõ eccl'ię obtinuit q̃ nõ v3 expenſas repetere. qđ p3 ex prædictis, bt ꝓbat qđ nõ procurat negotia eccleſiæ, qui venit q̃ eccleſię iura, vt perſe p3: ſed iſte venit obtinere beneficium in curia q̃ iura eccleſiæ: ergo &c. ꝓna p1. q. 2. fortius ergo d3 corpus ipſius prælati p eccleſiã cui ꝑfuit, ſepulturæ ꝓmendari. ¶ Venio nunc ad ſm ꝓtrium cui rñdeo, qd l3 eccleſia abſoluta ſit a prælato p eius obitum, attñ rõne priſtini ſeruitij, & ꝓiunctionis, q̃ fuit inter eos nõ debet ſibi denegari hęc humanitas ſepulturæ, & exequiarũ. hec aptiſſimè ꝓbatur in c. ybi periculum. de elec. li. 6. inducendo vt ſ. in ſolutione q̃nis induxi. Item facit c. bonæ rei. 12. q. 2. & c. apoſtolicæ. de dona. ybi ex cã ſepulturæ etiam permittit donatio de rebus eccleſiæ, vt illa cã referatur ad tp̃s, quo ſoluta eſt eccleſia lege ꝑlati & paria ſunt aliqua fieri illo tpe, vel ad illud tp̃s diſpõnẽ ꝓferre. l. cum q. ff. de iuriſ. om. iud. & c. devxore. de ſepul. & p gl. in c. apoſtolica. §. his oĩb. 8 q. j. ¶ Idem. n. videmus in ſeruo mortuo: vt ſ. dixi in vxore nil habente. Nec obſtat qđ ꝑlatus tractauit eccleſiã vt extrancã, ideo d3 tractari ab eccleſia, vt cxneus: ga dico ꝑlatũ hoc facere poſſe iure ꝓmittente: ꝓmittit'r. ſibi de eccl'iavi uere, & patrimonium ſuis ꝓſanguineis, & amicis relinquere. j. q. 2. ſacerdos. vt ſ. dixi. & maxime in dicta diſputatiõe. ſicut. n. hæc cã nõ eſt ſufficiens ad negandum ſibi alimenta in vita, ita nec ad denegandũ ſibi tam piiſſimum actũ in morte, cũ cuilibet de honeſtate hanc humanitatem eccleſia facere d3. 12. q. 2. aurum. ¶ Ad tertium ꝓrium dico ꝓſideranda tria tpa pro ꝓcordia multorũ iurium, q̃ iura videntur diſcordare. primũ eſt tps primitiuæ eccl'iæ, quo chriſtiani nedum clerici nil proprij poſſidebant: ſed erãt illis oĩa cõia: vñ ꝓuerſi vendebant ꝓdia & ponebant ante pedes apoſtolorum, & diuidebant oĩa prout cuiq; opus erat: vt legitur in Actib. Apoſtolorum, & c. videntes. 12. q. j. hoc de tpe non eſt ꝙrẽdum, vtrum ſacerdotes & clerici habentes propria potuiſſent viuere de bonis eccl'iæ cum nil ꝓrij poſſiderent. Secundum tps, paulo poſt videntes Apoſtoli, qđ vtilius eſſet, qđ ꝑdia oblata ꝓſerarent in dominio eccl'iæ cathedralis, q̃ venderent, vt ex eorum fructib. & redditib. poſſet oĩb. indigẽtib. vberius ſubueniri, ſtatuerunt, vt talia bona conſeruarentur eccleſiæ cathedrali: & epiſcopus hẽret poteſtatẽ diſponendi, ꝓut cuiq; opus eſſet: tũc inceperunt chriſtiani & clerici ſeculares poſſidere, vt in c. certe. 12. q. j. & illo tempore emanarunt iura, q̃ dicunt clericos habentes patrimonialia, non debere participare cũ illis bonis ſeruatis eccleſijs cathedralib. cum illa eſſent ꝛeſeruata ſolum ꝓ ſubũdio indigentium. quinimo adhuc videbatur tunc error, vt clerici poſſiderẽt ꝓprium, vt in c. certe. 12. q. j. vñ ſatis erat quod permitteret eis poſſidere ꝓprium: vt in c. illi q. cad. cau. & gõne. Poſtmodum ꝓcedente tpe cum chriſtiani non eſſent ita feruentes in fide, cepe runt licitè

Universidad de Deusto
Biblioteca

loci,& p'enā administrationē rerū & ea etiā destruere pñt,si volunt,vt §.dixi.& no.In.in c.int dilectos.pal.Si verò nō viuūt, sed ordinauerunt q̄ post mortē p̄seruēt,seu deputent tales ad vsum pauperū:& tūc dico q̄ 13 dñs vl'is de q̄ ipse disposuit in testō posset rectorē ibi pñcere absq; p̄sensu epi.vt in d.§.fi qs ædificationē. tn eps poterit hoc casu hospitale visitare,& videre si cuncta ꝓcedunt sm ordinationē defuncti:& si reperit rectorē ꝓfonum pfectum pperam administrare, eum remouebit, & aliū istituet:ga ad eū spectat vt defuncti:rum pieq; voluntates mādent executiōi: et si testō interdixerit,vt epūs se nō ipediat.vt dicit sing.tex.in d.§.fi qs ædificationē.facit c.tua.de test.& c.requisisti.eo.ti.Est.n.in cui2a pronus talem rectorem nunq̄ tollēdo ideo eps tāq̄ pf sup plet tollendo,& aliū istituēdo:& sic pronus ꝓ ea vice priuabitur prate rectorē deputādi:secus puto in alia vacatione.argu.c.cū in cunctis.& c.auditis.de elec.& hc puto intelligendū & distinguē dum d.§.fi ædificationem.sed alia iura ep'alia nō poterit eps à tali ꝓphano exigere,vt no.Fede.2l.25.& 2l.16.Si verò hospitale est religiosum tunc dico pfonum hre pntationem,sed confirmationem spectare ad epm:ita q̄ solus pronus sine p̄sensu epi aliquid de pntatione facere nō poterit:p ea q̄ §.dixi arguendo ad partē negatiuam.&sensit In.in d.c.inf dilectos.dum dicit talem locum spectare ad dispositionem epi.& satis ꝓbat in d.c.ad hæc.& c.de xenodochijs.efficiē aūt religiosus,si authoritate pōtificis destinatur ad pios vs' iuxta ea q̄ no.in d.c.ad hæc.tunc.n.offert Deo:& olim dns nullā h3 potestatem, nisi īquātum gratiosē sibi ꝓcedit ab eccl'ia vel ex pacto appositō i fundatione.d.c.3.& c.pterea.de iurepat.facit c.cū dilectus.de cōsue.si āt dubitat an interueneritt authoritas pōtificalis,vel non,d3 recurri ad ꝓecturas.Si.n. h3 signa religiosi loci,vt cāpanile cum campana,& altare, & sit'a,reputabit religiosum,at's secus:ex quo est in possessione,seu quasi, libertatis:vt no.Arch.in c.nemo.de ꝓse.di.5.& Fed.in d.2l.116.& doc.in d.c.parentib.de priui.& in tale hospitali ꝓcedunt alp.§.ad partē negatiuā.&per hanc distinctionem silēt oīa allegata §.pro parte ꝑria:& reducunt ad ꝓcordiam.& cle. q̄ ꝓtingit.d3 reduci ad hanc distinctionem.in ca.n.nihil dr de ptate ponendi rectorē.

25 ¶Ad quartum dubium arguit primò,tꝑ inuentario nō ꝓfecto nō pt platus canonice administrare,per c.manifesta. 12.q.2. cum c.seq. vbi dr,q̄ea q̄ pertinent ad ecclesiam manifesta esse debent à bonis clericorum,ne occasione patrimonialium occupent bona ecclesiastica,vel eē:maximè pp inopinatum transitum prelati.vñ gl.in d.c.manifesta.dnt q̄pp hoc debeat facere inuentariū. all'.c.de syracusanæ.28.di.vbi vr hoc prima fronte probari. Sedo adduco c.charitatem.12.q.2.vbi expressè mandat canonicis & œconomis ecclīæ cathedralis, vt mortuo vel remoto plato deāt facere inuentarium de bonis eccl'ię.idē ergo dicendum in plato eadem rōne.& maximè cū in prælato habeamus iura §.alle.que si expressam nō faciūt mentionem de platis,satis tñ hoc innuūt. expressè habemus in canonicis:qavacante ecclesia succedunt i iurisdictione prælati.vt in c.2.de ma.& obc.li.6.& c. cum olim.& 26 c.his quæ.de ma.& obe.¶ †Tertiò ꝓbat ratione.prælati.n. equi parant & ꝓparant tutorib.& curatorib.pupillorum,& minorum. 3.q.2.c.fi.in auth.de eccle.tit.§.pe.no.in c.auditis.de in inte.resti. in gl.4.sed tutores tenentur ꝑficere inuentarium de bonis minorum,at's legitimè nō administrāt:cum apertè ꝓhibeant res minorum prius attingere.l.fi.C.de arb.tute.&l.tutor qui repertorium. de admini.tut.q̄nimo pri' administrātes tanq̄ suspecti removent, & efficiuntur infames.l.3.ff.de suspe.tut.& not.in d.l.tutor q repertorium.¶Quartò inducit cle.qa ꝓtingit.de reli.domi.vbi ex presse diponit i hospi:alīū rectorib.vt ad instar tutorū & curato. debeant facere inuentarium de bonis hospitalium:adeo vt ibi dt Io.de lig.q̄ prius administrare nō pñt,sicut dr in tutorib.&cura. in iurib.s all'.sicut.n.tenentur illi,ita & prælati,cum bona ecclīarum dicāt pauperum:& ad hospitalitatis vsum principal'r referuta.xij.q.j.videntes.xv.j.q.2.c.fi.Item pōdero rōnē,illius tex. ad instar tutorum & cura.&c.sed hęc rō est in platis.vt §.dixi.ergo ipsi tenentur.& hoc videtur tenere Spe.in ti.de instr.edi.§.fi.versi.platis.¶In ꝓmo primo fortiter militat c.trāsmissam.& ca.nostri. & c.qualiter & quando.& c.vlti.de elec.& c.auaritiæ. eo. tit. lib. 6.cum multis simi.in quib.iurib.expressè dicitur q̄ post electionē recipit plat' prātem administrandi,&exercendi omnia,q̄ sunt iurisdictionis.ad idem opti.c.fi suffragantes.e.ti.& ad facultatem administrandi non requiritur inuentarij cōfectio.¶Secundò ad hāc partem adduco.c.syracusanæ.28.di.licet communiter soleat adduci pro ꝑria parte.ibi.n.papa speciali ratione motus ex suspicione orta cōtra ꝓmotum in episcopum rōne filiorum suorum fecit ante oīa ꝑfici inuentarium nō de bonis ecclesiæ sed de bonis patrimonialib.ipsius ꝓmoti:vt sic liqdo apparerent bona ꝓpria ipsis,nec eorum obtētu occuparēt bona eccl'iæ:vel postmodum acq̄sita dicant ꝓpria & cessante hac suspicione filiorum talis cautela nō est necessario adhibēda.¶Item cum ibi etiam suspecti non fiat inuentarium de bonis eccl'iæ,sed solummodo de bonis ꝓmoti.forti' ergo cessante suspicione nō requir necessario iuentarium de bonis eccl'iæ.¶Tertio adducit.c.charitatē.12.q.2.p locū à spāli.Si.n.spāle adducit in canonicis,& œconomis vacāte eccl'ia:ergo secus in prælatis.arg.l.si ptor.ff.de iud.& c.qualis,25.dist.& nimirū spālitas hæc inter hos notatur.Nā capēm te de vacāte,l3 succedat riurisdictione,nō tn pōt attingere & disp'ēre bona ꝓ platū dimissa,vel obuenientia vacationis tpe.16.qu.2. hmōi,& c.qa sæpe.de elect.lib.6.c.statutū.eo.ti.merito ꝓficit iuē tarium sicut tutor & cura.q̄ sunt puri administratores,& nō disp'ēratores:sed aliud vr in plato qui hēt in bonis eccl'iæ plenam administrationē fructuū:& ex illis pt donationes facere, & etiā modica mobilia &immobilia alienare,12.q.2.terrulas.& no.ca. cā.& q.in sum.& de testa.c.ad hæc.& c.relatū.de dona.c.cæterū. ¶Quartò facit c.si tibi absenti.de pb.lib.6.vbi pt3 bñficiū dici ipsius plati post collatiōē sibi factā,& à se pstitū p̄sentum:nō der ergo obligari ad inuētarij ꝓfectionē,cū bñficiū dicat suū.iura. n.loquētia de inuētarij ꝓfectione,loquuntur de simplicib.administratoribus, vt de tutorib.& curatorib.de hospitalariis,& simi lib.secus autem dicendum in platis,pro hoc gl.not.5.q.3.c.fi.In fol.huius quarti dubij arbitror tenendū,q̄ inuētarij ꝓfectio in plato necessaria non sit.& principal'r moueor:qa nullo iure hoc cauetur:imo potius ex multis iurib.§.ad partē negatiuā allegatis innuitur oppositum,q̄nq̄;n.videntur iura canonica,vt prius retuli,q̄ de inuentario videntur facere mētionem,q̄ oīa allegata §.ad partē affirmatiuā,vt sunt c.manifesta.cle.qa ꝓtingit.c.de syracusanæ.& c.charitatē.in locis alleg q̄ si bñ pōderent, nō ꝓbant id ad q̄d adducunt.Nā c.manifesta.& c.sint manifestæ.non arctāt platū ad ꝓfectionē inuentarij:sed solū dispōnūt vt maneāt esse debeāt bona plati ei' ecclesiæ, q̄ ꝓfecto manifestari pñt aliter,q̄ ꝓfectionē inuētarij de bonis eccl'iæ,vt describēdo bona patrimonialia ipsi' ꝓlati,sicut fieri fecit papa i d.c.de syracusanæ.Itē dādo eorū administrationē suis attinētib.vel amicis,& ꝓmiscuè nō vtēdo cū reb.eccl'iæ.Itē illa capitula ponunt ꝓlia nō solū in fauorē eccl'iæ,sed ēt bonorū ipsius ꝓlati:ne sub obtētu rerū eccl'iasticarū inuadātur ipsius ꝓlati bona:nec impediunt aliter administratiōē ꝓlati.q̄nimo dico q̄ si illa capl'a acuti' poderentur,forti' videē ꝓbare ꝑriū nā si semp ꝓlat' teneretur ad ꝓfectionē inuentarij:frustra illa capl'a dicerēt, vt manifesta ee de beant bona ꝓlati à bonis eccl'iæ:cum satis efficerentur manifesta ꝓ ꝓfectionē inuētarij.¶Itē illa iura ꝓuident q̄n prælatus hēt bona:si erḡ nō hēt,cessaret illorū caplorum ꝓuisio.Nō ob.c.de syracusanæ.sed potius ꝓbat hanc partē,inducendo,vt §.induxi. & apertissimè vr ꝓbari.vt cessante suspicione filiorum vel habitu bonorū p̄monialium cesset oīs descriptio bonorum.c.charitatē.facit ꝓ hac parte īducendo ꝓ locum à spāli.vt §.idux.,cle. q̄ ꝓtingit,q̄ si inducitur illud spale in hospitalariis,q̄ sunt puri administratores ad instar tutorum & curatorum,aliud vr dicē dum in prælatis.non.n.dixit ibi tex.ad instar prelatorū,sed ad instar tutorum & curato.si.n.prelati tenerentur,fecisset ibi tex.mētionem potius de prælatis habentib.administrationem,q̄ de tutoib.& curato.rerum secularium.Item illa cle.j.versi.præmissa, iuncta gl.apertissimè vr ꝓbare hanc opi.ibi.n.dr q̄ inuentarij ꝑficio,rōnis redditio,& iuris præstatio,nō habent locum in hospitalariis religiosorum.si.n.oēs plati tenentur ad ꝑfectiōem inuentarij:nō excepisset ibi papa religiosos:maximè i hospitalib.Nec ob.q̄ tutores & cura.ad ꝑfectionem inuentarij tenentur,quib.p lati ꝓparantur,vt in c.2.de dona.& in aliis iuris §.alleg.qa non ꝓ oīa æquiparantur:qa adeo multæ dr æ sunt iter eos, vt gl.valde no.5.q.3.dicat nulla cōparationem inter tutores & prælatos.qa tutor est tpalis,prælatus perpetuus.tutor nō vtitur bonis pupilli,sicut prælatus bonis eccl'iæ.tutela est onus,prælatura honor: prælatus habet liberā.& q̄nalem administratiōem in bonis eccl'ię, & dare pt aliqua,si habet sic ꝓsuetudo eccl'iæ de donādo:sed tutor nō,hic ꝓlatus dicit beneficium suum esse.vt in d.c.si tibi absenti.nec sine cā pt in vita priuari,56.dist.satis puersum.tutor si habet ius ꝓprium in tutela:imo est sibi onus,& expirat offiū suū adueniente pubertate pupilli.C.q̄n tuto.& cur.esse desi.l.2.& 3. Nō erḡ mirum si aliud sit in prælato:nec ꝑfectio inuentarij, q̄ est onerosa,& pp suspicionem inducta, debet extēdi ad prælatos,cū extensio dēt neri de similib.ad similia,q̄ similitudo hic cessat.ad hoc q̄d i similili no.Io.An.i c.tuæ,de sponsa.& sufficit dare instā tiam.1.gu.1.sicut vrgeri.Patet ergo ex prædictis nullo iure hoc cauerised ꝓrium potius innuitur ex prædictis,& ex his quæ §.allegaui pro parte negatiua.hanc opi.confirmare videtur authoritas Inn.in c.tranſmissam,de elect.& in c.in literis.prope fi.de restis.spol.& c.cum super.de cauſ.posse.& proprie.in quib.iurib.notabiliter vult prælatum non posse administrare & agere nomine ecclesiæ,etiam si non sit in possessione dignitatis. satis est. n. suam electionem confirmatam,vel prouisionem sibi fuisse factā vt administrare possit,vt per d.c. transmissam.cū superius allegatis.Idem tenent do.de Rota decisio.4.limitantes dictum Innoc. q̄licitum

q̄ licitum est ꝓfirmato seu prouiso etiā possessionē nō adepto ad ministrare:& agere pro platura.si alius non est in possessione:at's aūt nō liceret:qa esset possessorē sine iudicio spoliare:q̄d nō l3. c.cum qui.de pb.li.6.16.q.6.placuit.in l.si quis in tantā.C.vñ vi. Patet ergo ex prædictis q̄ sine ꝓfectione inuētarij pōt canonicè administrare,cū impossibile sit possessione non habita inuentariū de bonis ecclesiæ ꝑficere.¶Ad quintū arguitur primò ad negatiuā,q̄d dict' ꝓductor nō sit tut' q̄d succedit sorē plati respectu vtilitatis percipiēdæ ex bñficio:cōparatur cū vsufructuario vel melius vsuario:qa participat de bonis eccl'iæ quatenꝰ necessitas vrget.vñ ait apostolus,victū,& vestimētū habētes ꝓtenti sum', vt in c.episcopus.11.q.3.no.gl.in c.p̄senti.de offi.ord.li.6.& alibi dicit tex.q̄si nulla eccl'ię necessitate ꝓpulsus p̄sumpserit aliqua de bonis eccl'iæ vēdere, tanq̄ furti vel latrocinij reus honore priuabit.Sed ꝓductus initus cum vsufructuario extinguitur incōtinenti post mortē ipsius:itaq; dns ad quē res reuertit non stare tenet illi ꝓductui:potuit.n.ꝓductor cogitare hoc aduenire posse,vt no.ꝓbatur in l.si qs domum.ff.loca.ergo idem dicendū in ꝓductoris,cū illud depēdeat à iure prælati:ergo,&c.¶Sedo vr de hoc casus.in c.2.de preca.vbi successor nō tenet stare ꝓctui precariarum irrationabil'r,per pdecessorē ꝓcessarū:etiā si pœna fuit apposita obligando se,& successores,& ferè ꝓsimilis casus ponit' in c.2.de re.pmu.sed iste defunct' irrationabiliter pcepit pēsionē ꝓpluribus futuris annis nō ꝙuertēdo eā in vtilitatē eccle siæ:sed propriā:qa de cōuersione nō apparet:ergo successor nō tenet huic ꝓctui stare saltē respectu solutionis pēdæ pro futuro tēpore:sicut in dubio ponit.&hæc pars vr corroborari per gl.& doc.in c.querelā.ne pla.vi.suas vbi dicit gl.in ver.terminū. q̄d si non pro vtilitate eccl'iæ ꝓxit:sed vt ipse tanq̄ platus participet redditus pro locatione,successor nō tenetur stare:per d.c.2.de preca.qa vltra tps suū eccl'iā locare nō potuit;& si soluit aliqd vltra,sibi imputet:qa hoc prævidere debuit.l.si qs domum.ff.locā.¶Tertiò vr casus.in l.si filiofa.§.fi vir in quinquenniū.ff.sol. ma.vbi dr,q̄d si vir ꝓstante matrimonio locauit fundū dotalem in q̄nquennium soluto matrimonio quantuncūq; maritus habuit legitimā administrationē,& dñium vtile tpe locationis:tū vxor non tenetur stare ꝓctui respectu solutionis factæ pro futuro tēpore:qa non potuit maritus prævidere vxori recipiendo pensionē pro tali tēpore.Ita in ꝓposito cùm platus censeat maritus ecclesiæ.7.q.j.sicnō potuit prævidicare ecclesiæ recipiēdo pensionē pro futuris annis post mortē ipsius.¶Quarto vr bon' tex.in c.alienationes.12.q.2.vbi dr,q̄ si clericus pbēdam suā vel bñficium alienare pſumpserit,nō valet & nō potest intelligi nisi de alienatione fructuū ad tps:vt intelligit ibi gl. nā nulli dubiū q̄ ipsum bñficiū cum sit spirituale,alienari non pt,cum nō recipiat ēstimationē.i.q.1.per totū.ad idem.l.emptorē.C.loc.vbi emptor rei locatæ,& sic successor nō tenetur stare locationi factę ꝑ vēditorē,nec obstare vr authoritas supioris,q̄ hic interessit: qd cū ad vtilitatē ecclesiæ nō interessit:non hēt ꝑstare roboris firmitatē,nō.n.potuit ꝓiudicare bñficio,& successori sine cā.ar. opt.de cēs.fi.significauit.&c.,phibemus.c.ti Et alibi dicit tex.iuris ciuilis qd nulla dria ē an authoritas supioris nō ītrueniat,an ꝑa ītꝑanat.l.nulla.ff.de auth.tut.facit c.j.de re.eccle.nō alie. li.6.& 12.q.2.sine exceptione.Cōsensus.n.supioris dēt esse legitimus,i.à legib.& morib' informatus.de ꝓsti.q̄ in ecclesiarū. facit cle.j.de re.eccl.nō alie.&qd no.Calde.in c. .de in integ.resti.¶In ꝓmiū qd successor teneē stare ēt respectu solutionis factæ probat' sic.platus hēt in rebus eccl'iæ administrationē liberā.vt in c.cum nobis.de elec.ergo ꝓctus initus nō'e eccleſiæ dēt in successorē trāsire,ancedēs,ꝓbatum est.§.ꝓnia,ꝓbatur in c.dilecti de fo.ꝓpe. vbi ꝓctus initus cum pdecessore,& rescriptū delegatorū ꝑ ipsū indultū trāseunt in successorē reintegra.ꝓctus.n.ipsius cū eccle sia q̄ nō moritur,licitè successori ꝓmittitur.12.q.2.liberti.& de resti.si gratiosè.li 6.& opt.facit qd no,Inn.in c.significauit.de re stii.ad idē c.1.de sol.vbi successor tenetur soluere debita pdecessoris sicut filī' debita patris:sicut,& ꝓctus initi cū tutore trāseūt in pupillū,seu minorē finita tutela:nec remanet obligat' tutor. l.post mortē.ff.q̄n ex fa.tut.& l.si tutelæ.ff.admi.tuto.¶Sedo de hoc vr casus.in cle.j.de re.eccl.nō alie.in fi,vbi clārissimè vr ꝓbari,qd ēt sine ꝑfilio,vel etiā sine p̄sensu capituli,& superioris pōt prælatus ēt religiosus locare,& fruct' vēdere ad tempus nō modicū:puta decenniū.vt ibi no.in gl.& sic recipere pretiū cum nō sit venditio sine pretio.inst.loca.§.pretiū.ergo successor talis ecclesiæ tenetur stare:qa si diceremꝰ oppositū,ecclesiæ adhiberēt fraudē in suis actibus,& c.ptuas.de dona.qa darent potestatem locādi,& fruct' vendendi ad tps nō modicū:& postmodū dissolueret ꝓctu intercedente morte prælati:pœnā.n.nō meret q̄ authoritate legis ꝓhit.l.Gracchus.C.de adult.& c.q peccat.23.q.4. imo iustè possidet q̄ authoritate ptoris possidet.ff.de acq. pos.l. iustè possidet.& per illud.c.q̄relā.ne pla.vices suas.vbi licitè locat ad septēniū:& tenet stare ꝓctui.licet gl.intret difficultatē, qd si moriat̄ platus nō finito locationis tēpore.nā nō vr q̄ hæc gra tio sit fienda,ex quo ꝓxit noīe ecclesiæ, q̄ nō morit:vt dixi in p cedenti.¶Tertiò adduco bonū tex.in c.ex p̄sentiū.de pign. vbi patet,q̄ si platus pignorauit res ecclesiæ illicitè, ꝓellitur licitè post eius mortē ipsius hæres ad resolvendū pignus, & restituendum ecclesiæ:ergo saltem idē & fortius dicendū in casu nostro: vt si pensionē ꝓ futuro tēpore ꝙerrit in vtilitatē suā,vel remāsit in patrimonio suo,ñ molestet ꝓductor,q̄ licitè ꝓxit,& soluit, & maximè intercedēte authoritate superioris:sed ꝓellitur hīs ꝓlati ecclesiā reddere indemnē ꝓ futuro tpe,sicut facit marit' vxoris soluto matrimonio l.si filiofa.§.si viri q̄nquēnium.ff.solu. ma.¶Quartò arguit sic,successor vniuersalis tenetur stare ꝓctui prædecessorum.vt in l.viam veritatis.C.loca.& c.fi.de preca.sed prælatus est successor vniuersalis:vt colligit,& no.ꝓ glo. in c.ad sedē.de rest.spo.& ꝓ Inn.in c.cā te.de p̄scr.ergo tenet stare dicto ꝓctui pdecessorum etiā si sit successor singularis,vt no.do. iuris ciuilis in l.si filiofam.§.fi vir in q̄nquēnium.ff.sol.ma.sed plat' ñ est successor voluntari':qa succedit ex voluntate defuncti,ſ nec cessari' ex legis dispōne:ergo stabit ꝓctui successorum,&c.¶In fol.huiꝰ q̄nti dubij ꝙsidero,ampliādo thema duos casus.Aut.n.q̄ timus nunq̄ successor teneat stare ꝓctui pdecessoris:& sic ñ valet expellere ꝓductorē:aut q̄rimus respectu solutionis factæ pro futuro tpe:sicut ponit in dubio iuris. Primo casu si platus noīe ꝓprio ꝓxit,ō intendēs obligare ecclesiā sed ſeipsum rectorem:& sic ad vitā suā,tunc cōiter tenet successorē ſi teneri ad observatiā illius ꝓctus,ſentiunt *cōiter* do.in c.fi.nc pla.vices suas,& gl.ibi ſequunt dñi de Rota dec.225.vbi plus dicunt,q̄hoc casu q̄ hīt nomine ꝓprio adeo p eius mortē extinguit ei ꝓctꝰ,q̄d ēt si vellet successor,nō pōt ꝓductore ꝑdicēte rarificare ꝓctum, q̄d tatis placet.nā ꝓtum ad q̄moditatē,& ius plati idē est in eo, q̄ in vsufructuario.arg.co.q̄ no.gl.in c.p̄senti.de offi.ord.li.6.iō extingui tur ꝓctus p eum initus,sicut obseruat in vsufructuario.l.si qs do mum.ff.loca.optimè facit ad ꝓpositū.c.veniens.de trās.& c.cęte rum.c.ti.de cēs.i.c.pterea.& c.significauit.Si ꝓxit nomine ecclesiæ.cōiter solet dici q̄ si in vtilitatē ꝓxit,tenetur successor:aliter non,vt no.in d.c.fi.ne pla.vices suas. q̄ distinctio certè nō vr sim pliciter vera:qa ex quo ꝓxit nomine ecclesiæ,& habebat administrationē,& potestatē ꝓhendi & nō peccauit in solennitatibus, dēt tenere ꝓctus:licet ecclesiæ læsæ ꝓpetat restitutio in integrū. cle.j.de in integ.rest.c.j.c.ti.c.j.& c.2.li.6.Io.distinguit sic,q̄ aut Io cauit ad tps non modicū,aut ad tps modicum. primo casu cum ꝓstituat ius in re,oportet q̄ fiat in casu licito,& obseruet debita solennitas q̄ solet interuenire in alienationibus &altero deficiēte nō valet ꝓctus,vt d.cle.j.&q̄d ibi no.facit c.nulli.de re.eccl.nō alie.Si verò vtrunq; intercessit,qa in casu licito,& de his casib' p gl.12.q.2.insup.& solēnitate seruata.de qua.12.q.2.sine exceptione.& i c.j.de re.eccl.ñ alie.li.6.& in c.abbatibus, & c.placuit. ea.cā,& q.&tunc in dubio trāsit i successorē:cum talis alienatio ꝓiudicaret successori:vt in iurib.ꝓall.Sed ecclesiæ ꝓpetit in integrum restitutio.vt in c.i.& ibi no.maximè ꝓ Cal.de in ītegrū.rest.& c.ad nostrā.de reb.eccle.ñ alie.¶Si verò ad tps modicum,idistin ctè credo qd ꝓrium teneē ēt respectu successorū.cū i hoc ñ requiē authoritas supioris,vl' aliqua solēnitas,vel casus vtilitatis vel necessitatis,vt expresse p3 in cle.j ꝓall.in fi.&d si ecclesia enormiē lædat dabiē restitutio in integrū.vt in c.j.de in integ.rest.ñ apparet aliqua rō quare ꝓctus ſi debeat transire in successorē: ex q̄ à iure hēt hāc ptātem ꝓhendi:& ꝓxit nomine ecclesiæ,q̄ ſi moriē. 12.q. 2.liber.nec obst.c.2.de preca.& c.2.de re pmu.qa loquunt in alie nationibus seu ꝓctibus ad integrum tps, seu ad magnum tempꝰ cā legitima,vel solennitate deficiente ipso iure corruit ꝓtractus. vt d.cle.j.& §.dixi.Sed nos loquimur in locatione q̄ in iure est pmissa ad modicum tps sine aliqua solēnitate:vt §.dixi. Nec obst. c.alienationes.12.q.2.qa loquitur q̄n ad tempus nō modicum fit venditio:vt ibi no.at's secus,vt no.in d.c.ñ.ne pla.vices suas. hæc ꝓcedunt in clerico habente administrationem.nisi nō hīte, vt in canoniço,cōiter tenent doc.in c.ti.ne pla.vices suas. & q̄ni de Rota in pl'all.loc.9.pralis ꝓctus non trāsit in successorē: qa ipse pōta ꝓuiparat vsufructuario:habet enī ius personale,& nō plenā administrationem rei:sed est penes ecclesiā cuius ipsi' pbendæ sunt bona,vt ꝓbatur in c ex literis.de ꝓba. iō habet in co locū l.si qs domum.ff.loc.vbi ex eā rationabili interuenit au thoritas epi:vt no.Inn.in c.fi.& *ibi* doct.& domini de Rota in locis prælegatis.Sed hoc quo ad primum membrū qd nō fuit tactū in themate,seu in dubio:sed vt studēs habeat ꝓfectā materiā iō inserui.Et si q̄naliter vis dicere in quolibet successore an teneat stare ꝓctui pdecessorum:vide plenè per Bar. & alios do.l.si filio.§.fi vir in q̄nquennium.ff.sol.ma.& p Canonistas in d.c.fi.& p Arch.i d.c.alienationes.12.q.2.vbi inuenies gl.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in hac materia q̃ reduces ad distinctionẽ factam, & fiendã. aliqd vide in l. emptorem, & l. viã veritatis. C. Joc. ¶ Quo ad fm magis difficile, nũ qd sit tutus ꝺductor respectu ecclesiæ, vl̃ successoris ex solutione facta ꝓdecessori: vr ponit in themate, seu in dubio nro, distingue sic, q̃ aut recepta ꝓ futuro tempore sunt versa in vtilitatẽ ecclesiæ: & in dubio iste ꝺductor tutus est. ar. in d.c. j. de posi. & c. j. de solutio. 13 gl. & ꝺo. in fi. ne pla. vices suas. & hoc dico ꝓcedere etiã si nulla tolẽnitas iterueniret, neq; supioris ꝑsensus: qa ex q̃ locatio nõ fit ad lõgum tp̃s, solus ꝑlatus hoc facere põt, vt in c. fi. pal. & in c. . de re. eccl. si alie. & dr ad non longum tp̃s citra decennium: nã tp̃s decennij dr̃ longum, vt l. fi. C. de pręscr. longi tẽp. no. gl. in d. cle. 1. & no. Bal. in l. q̃cunq;. de bo. q̃ libe. & in l. iubemus. de sacrosa. eccle. Fateor tñ q̃ si ecclesia fuisset grauiter lesa põt petere restitutionẽ ꝗctus. de rest. c. j. put dixi I ꝓcedenti mẽbro. Aut si ꝙstat pecuniam illã receptam ꝓ futuro tpe fuisse ꝙuersam in vtilitatẽ ecclesiæ: & tunc ꝑsupposita validitate ꝗctus q̃ qualiter dr̃ colligit ex dictis ꝓcedentibus si prælatus locauit nomine ꝓprio tanq; rector, non autẽ nomine ecclesiæ, teneẽ ecclesia, vel successor stare: qa & ꝗctus expirat. hoc casu, vt dixi in ꝓcedenti mẽbro. ar. l. si qs domũ. ff. loca. de trãsac. c. veniẽs, & c. de cætero. Si vero locauit nomine ecclesiæ, & non ĩtercedẽte authoritate superioris, credo illum ꝺuctorem esse tutũ: sed ecclesia potest agere ꝛ hr̃dem prælati ad restituẽdum pretium qd defunctus ꝓceperat vltra tp̃s vitæ suæ: qñ cum iste ꝗctus valuit nec exigebat authoritas superioris ex q̃ ad modicũ tp̃s ꝗxit: vt s. dixi: nõ apparet quare ecclesia vel successor nõ teneẽ stare ex quo ille ꝗxit in casu licito nomine ecclesiæ, q̃ non morit. vt d. c. liber. si cur. n. pupillus teneẽ stare ꝗctui inito per tutorẽ. l. ꝓsit agere ꝛ tutorẽ actione tutelæ ad restituendum qd ꝓcepit ex ꝗctu. l. tutelæ. ff. de admi. tut. l. post mortẽ ff. qñ ex fac. tut. & vxor stat ꝙactui locationis inito per maritũ. de reb' dotalibus: licet nunc soluaẽ matrimonium: agit tũ ꝙtra maritum vel hr̃dem eius ad restituendũ vtilitatem q̃ percepit pro futuro tempore. vt no. in l. si filio. ꝭ. si vir in quinquennium. ff. so. mat. & l. diuortio. I prin. e. tit. ita ecclesia seu successor debet stare ꝙctui inito nomine ecclesiæ per ꝓdecessorẽ licet possit agere ꝙtra hr̃dem defuncti. ar. d. c. ex ꝑsentium. de pign. 12. q. 2. q̃cunq;. & hoc tenuit Goffr. in c. fi. ne pla. vices suas. Arch. in c. alienationes. 12. q. 2. & Bal. in l. iubemus. C. de sacrosc. eccle. & sic limita gl. in d. c. fi. & c. alienationes. Si autem hꝰ nõ est soluendo, tunc agitur ꝙtra ꝙductorem respectu futuri tẽporis: qa potuit cogitare hoc euenire posse. ar. d. l. si qs domum. 13 Goffr. & Arch. I dictis locis pal. Illa tñ l. si quis domũ. quã alĩ. nõ ꝓbat id ad qd inducunt. loquit eñ in vsufructuario q̃ ꝙtraxit nomine ꝑsonali qd habebat: sed nos loquimur in ꝑlato q̃ ꝙtraxit noĩe ecclesiæ, ĩ casu licito nec recipere prius pecuniã est damnum: imo est vtile ecclesiæ: sed ex alio saluo. ſhoc dictum, vt ꝺuctor hoc casu non sit tutus: qa ex quo nõ apparet de vtilitate ecclesiæ, & eius hꝰ nõ est soluẽdo satis cõstat prælati culpose. & malitiose pecuniã ꝓ præsens recepisse pro futuro tpe, & ex culpa prælati nõ debet ecclesia teneri, si aduersus prælatum vel eiꝰ hr̃dem ecclesia nõ põt seruari indemnis. l. si. de admi. tut. & ita no. voluit Inn. in c. cũ deputati. ꝓpe fi. de iud. vbi dicit, qd ex culpa ꝑlati adhibita reneẽ locator ĩsolidũ si pt̃ seruari indẽnis aduersus ꝑlatũ: al's fi. Et credo qd si ꝑlatꝰ dolose ꝓcepisset pecuniã ꝓ futuro tpe, vt ipse lucri faceret, & ꝙtet de dolo per ꝓcturas, qd tunc ecclesia ñ teneẽ stare, etiã si posset seruari indẽnis aduersus hr̃dem seu ꝑlatũ qa dolus non nocet ecclesiæ: sicut nec dolus tutoris nocet pupillo. vt l. dolꝰ. ff. qñex fa. tuto. no Inn. in c. cum deputati. facit reg. delictum ꝑlati. de reg. iur. li. 6. & 6. q. 6. placuit. Si aũt ꝓcepit pecuniã authoritate superioris: vt ꝑsupponimus hic in themate: tunc est magis dubiũ. q̃ casu dico qd si hꝰ est soluendo. aget ꝙtra hr̃dem, & si ꝙtra ꝺuctorem; sicut dixi in ꝓcedẽti membro. & fortius hic vbi iterueniret authoritas superioris, nec ꝑsumaꝝ verẽ vl̃ ꝑsumptiuẽ i vtilitatem ecclesiæ: I. n. authoritas ꝑlati faciat prima fronte ꝗctũ ꝓ vtilitate ecclesiæ ꝑsumi. ar. eius qd no. Bal. in l. 2ª. in vũ. feu. & ar. c. nisi. de ꝓb. non tñ ꝑsumitur versum nisi aliter ꝓbetur vere vel præsumptiue, vt ipsemet Bal. voluit in auth. hoc ius porrectũ. C. de sacrof. eccl. & facit c. j. de re. eccle. ñ alie. li. 6. & qd no. I c. quod ꝙbusdã. de fide iust. Si autẽ hꝰ ꝑlati locatoris nõ est soluendo: tunc satis põt dubitari ꝓ authoritatem superioris, q̃ casu puto qd si authoritas superioris ñ fuerit iterpolita ex aliqua rõnabili cã vel sine causæ cognitiõe, ꝺuctor nõ erit tutus: sed ꝓcedit q. d. s. dixi, qñ authoritas nõ interuenit. ar. l. nulla est dria. ff. de aut. tu. & l. magis ꝓ. to. ſillud. & l. j. de re. eorum. nec supior tunc cã põt ꝑiudicare bñficio iterponendo sũã authoritatem, vt in c. j. de re. eccle. ñ alie. li. 6. & ecipso q̃ nõ apparet de cognitiõne nõ ꝑsumã legitimã cam, vr ecclesiæ obligẽt pro futuro tẽpore. ar. in iurib' præl. & in l. j. ꝯ. hoc aũt. ff ne vis fiat ei. & facit qd no. Inn. I c. vt ecclesia. bñfi. & Fede. pt. 3 facit fm hoc. c. fi. ne præla. vices suas Si aũt fuit ca ꝑresse aliqua ca rõnabilis in interpositione authoritatis q̃ in veritate ſuberat, & nõ habuit effectũ ex culpa ꝑlati suꝙuenientis: vt qa nõ expẽdit pecuniã illã in cam exꝑssam, tunc latis credo illum ꝺuctorẽ esse tutum, qa satis est qd legitimè, & ꝓ vtilitate ecclesiæ ꝙxerit nec aliter teneẽ ꝓbare versum: sed ꝓbatus q interposuit authoritatẽ dẽt esse solicitus, vt pecunia expẽdat in vtilitatẽ ecclesiæ. d. l. magis puto. ſillud. Si autẽ cã expẽlla erat falsa, tũc illa interpositio authoritatis nihil operat, etiã si fuit interpositum decretũ. d. l. j. & l. magis puto. ſ. j. pal. & l. j. ſ. hæc aũt verba. ne vis fiat ei. & l. j. cũ no. in ſ. ſubuenit. ff. de fideic. li. facit qd nor. Bal. in l. j. C. de ꝑd. mino. sine decr. nõ alie. Fateor tñ qd si apparet de interpositione decreti, oĩa ꝑsumuntẽ legitimè facta, nisi ꝓbetur ꝓ contra vt no. Spe. in tit. de emp. & ven. ſ. nunc dicendũ. ver. bñ scias. & Bal. in t. ꝙit. in vſi. feu. & quanq; hoc casu cum locatio sit ad modicum tp̃s nõ sit necessaria interpositio decreti, tñ si interuenit est valde vtile: qa non ꝑsumo ꝗhentẽ in aliqua cul pa dando pensionẽ, ꝓ futuro tẽpore: & sic erit tutus ꝺuctor etiã si hꝰ ꝑlati nõ sit soluẽdo: vt s. dixi. & facit qd no. Inn. in d. c. cũ de putati. vbi dicit q̃ cessante culpa ꝑlati in ꝗhẽdo, ecclesia eius ꝗctu teneẽ insolidũ: nec ex culpa superueniente in nõ ꝙuertendo pecuniã in necessaria impensam dẽt nocere ꝺuctori. ar. reg. fcm legitimè. de reg. iur. li. 6. secus putarẽ si superior simplr interpositionem ꝙsisset authoritate sua: & nõ ꝓmisit causæ cognitionem, seu nõ appareat: tunc. n. nõ præsumã ꝓ authoritate iudicis in obligãdo ecclesiã ꝓ futuro tempore. ar. d. c. j. de re. eccl. nõ alie. iuncta gl. in verbo, tractant. in fi. Et est differentia iter decretũ, & authoritatẽ, tum ad hoc qa decretũ ꝑsupponit tacitè cam fuisse ꝙlegata & ꝓbata ipsi superiori. iuxta no. per Bar. in d. l. j. de præ. mino. sine decr. ñ alie. & ferè sma ꝓ qua præsumit. Sed authoritas est simplr ꝙsensus authorizabilis: vñ nõ includit in se causæ cognitionẽ iterueniſſe, nisi aliud appareat. ꝓ hoc qd no. in d. gl. I ver. tractaẽ, & facit qd in simili no. Bar. in l. iciendum. de ver. obl. & In no. in c. munotuit. de eo q fur. ord. fusce. & de decreto seu simplici authoritate, vide p gl. I c. j. de reb. ecc. nõ alienã. lib. 3. ꝓ Bal. in l. q̃cunque. C. de bo. q̃ lib. & p Inn. & Ant. de But. in c. cum consuetudinis. de ꝙsue & hæc sunt q̃ sentio de hoc difficili dubio. & ad hæc sunt reducenda oĩa ꝗria superius formata: ad q̃ aliter rñdere necesse nõ est. ¶ Ad sextũ dubium arguit primo ꝗriã ꝙsuetudinẽ eꝓo nõ ꝓdesse. & vr hoc expressum in c. cognouimus. 12. q. 2. vbi singulr ꝓbat, ꝙsuetudinẽ introduci nõ posse, nõ solũ, vt q̃sita penitus subtrahaẽ, sed etiã vt deẽ de antiqs redditibus, sed de oblatioũib. & aliis postmodum obuenientiꝰ. nil deẽ: ergo cõ suetudine praua & ſubintroducta ñ obstate soluẽ de omnib. obuenientibꝰ tã antiqs, q̃ nouis ꝓuenientib. ne vna & eadẽ ſubstãtia duplici quodãmõ iure censeaẽ: vt dr̃ in d. c. cognouimus. 12. q. 2. ¶ Secõ arguit. de c. j. de ꝙsue. vbi ꝑ ꝙsuetudinẽ eccleſiis gratuosam introduci nõ posse. Hæc. n. ꝙsuetudo, vt eps quartã ꝓferat, fatr vr̃ grauosa, & praua: qñ vt dicit tex in c. quatuor. 12. q. 2. nephas est si sacris ædibus destitutis in lucrum sũ ꝑsul impendia his deputata quærtat. ¶ Tertia ꝓbaẽ sic: certũ est quartã deberi ex dispositione multorũ iurium. . 2. q. 2. ꝛcesso. c. quatuor, & c. de redditib. & c. cognouimus. & c. de vtilitate. cũ multis aliis. Si ergo ꝙsuetudo ꝗria nõ valet, tñ iuris dispositioni nõ ꝓiudicatur ex ꝙsuetudine, nisi sit rõnabilis. c. fi. de ꝙsue. imo vbi cessat rõ, & veritas, vetustas erroris dici põt. vt in ca. ꝙsuetudo. 8. dist. ꝑlat. n. hanc carere rõne, imo appellaẽ praua, & nepharia. vt in d. c. quatuor, & c. cognouimus. & ꝓ hac ẽt parte multa iura adduci possunt, de his q̃ fiunt à ꝑl. pastoralis. de eccl. ꝙdi. c. j. 12. q. 2. vnio. 6. q. 1. monachꝰ. cum multis sim. ¶ In ꝗrium, ꝙ ĩ talibus ꝙsuetudo sit attendẽda faciunt. c. de his. & c. antiqs. 10. q. 1. vbi de hac quarta nõ fit mẽtio maximè in d. c. antiqs. sed medietatẽ recipit eps, & aliã medietatẽ tribuit clericis. ad idẽ. c. requisiuit. de testa. vbi ps ꝙ de relictis episcopo vel ecclesiæ fit ꝙgrua diuisio iter eꝑm, ecclesiam, & ad fabricæ vtilitatem. & sic de directo vr̃ ſillud ca. cognouimus 8. alleg. ad partem negatiuã. ¶ Sdo adduco not. ꝓ Host. & Io. An. & ferè omnes doctores sequentes in c. t. de eccle. 17 ædifi. vbi dicũt ꝛ ꝙ in fabrica seu reparatione ecclesiarũ primo loco attendenda est ꝙsuetudo nã in qbusdam partibus populus ad ista tenetr̃ q̃ ꝙsuetudo tanq; laudabilis obseruanda est. vt c. ad apostolicã. de sumo. Sdo recurritur ad quartã deputatam fabricæ. ¶ Tertiò adduco id qd habetur in ca. j. de eccl. ædifi. & idem Arch. 2. q. 2. in c. quatuor. præall. patet ergo ꝙsuetudinẽ in talibꝰ attendẽda. ¶ Quartò ad idem inducitur. c. fi. de his q̃ fiunt à majo. parte ca vbi ꝑ episcopi, & canonici. de redditib. suis ex speciali ꝓuisione conferunt ad fabricã ecclesiæ, & sic cessabit ibi ex consuetudine quarta pars fabricæ deputata. & ita intelligit Inn. textillum q dicit ꝙsuetudinẽ in talibus obseruandã. de sepultu. c. certificari. & sic vt ibi casus. de hoc iuncta gl. in verbo, consuetudinem, sed Inno nullam mentionem facit de præallegatis iuribus, quę expresse talem cõsuetudinem reprobare vr̃. ¶ Quintò pro hac parte facit generalis consuetudo totius fere orbis. quam pa scit, & tolerat. Nã hodie, vt videmus non fiunt iste diuisiones quartarũ, vt vna detur episcopis, alia ecclesiis ſcu canonicis seruientibus: tertia fabricæ, quarta pauperibus: put traditur in illis auctoribus. c. quatuor. c. de redditibus. c. ꝛcesso. cum simi. sed canonici, vt plurimum habent ꝓbẽdas suas distinctas à bonis eꝑatus: & eps possidet, & distribuit bona episcopatus ꝓout sibi vr̃. ¶ Ad solutionẽ Deo ꝓpitio fauente ac saluatoris genitricis adiunctis precibus condescendens, vt oĩa prorsus fileant ꝗria quatuor causas in hac materia ꝙsidero. Primus est, cũ consuetudo hoc onus fabricę in aliũ ab eꝑo trãsfundit: puta in populũ ciuitatis: & talis ꝙsuetudo laudabilis est, & amplectẽda. ar. de ſimo. ad apostolicã. & de quarta fabricæ iure ꝺputata poterit per episcopũ fieri aliud ſuum, & meritorium opus. ar. 12. q. 1. videntes. & 6. q. 1. idẽ dicẽ dũ eadẽ rõne si fabrica hẽt bona distincta al's ad hoc onus sufficientia. Ad ꝓdicta vide bonũ tex. in c. fi ꝑ tua debita. de resc. li. 6. vbi ꝓbatur no. consuetudinem induci posse, vt fructus primi anni bñficiorum in certa diœcesi vacantium debeantur fabricę ecclesiæ cathedralis. Secundus casus qñ nemini hoc onus fabri cæ incumbit: nec episcopus vult ꝓtextu consuetudinis fabricæ aliqd impendere & sic ecclesiæ patiuntur ruinã seu deformitatẽ & non valet ꝙsuetudo: & hoc casu loquit tex. in d. c. quatuor. vbi dr̃ nefas esse si sacris ædibus destitutis in lucrum ſuum ꝑsul impẽdia his deputata conuertat, &c. ¶ Tertius casus qũ prætextu ꝙsuetudinis vult impendere quartã non de antiquis redditibus: sed de nouiter obuenientibus: vel vult cõferre: & etiã non valet ꝙsuetudo: quia nõ est rõnabilis, vt eadem substãtia diuerso iure censeatur. & est ille propriè casus in c. cognouimus. 12. q. 2. & tenet Host. in ſum. de eccle. ædifi. ſ. 1. in fi. ¶ Quartus, & vlt. casus qñ ex ꝙsuetudine eps non deputat quartam, sed aliã quotã: vel adiuuat q̃tum põt fabricã: & forte nimis impotens, ita q̃ nõ lucri faciat sibi: & talis ꝙsuetudo valet, & tenet: & satis rõnabilis est, & ꝓcedunt alia iura q̃ de quarta ista nullã mentionẽ faciũt. nã ꝑlatus ecclesiæ non dẽt mendicare, vt redditus q̃ertat in fabricã: sed de his q̃ sibi ſuperſunt facere tenetur, vt c. de his. de eccle. ædifi. & quantũ facere põt iuxta possibilitatẽ suã. vt d. c. fi mo nachus. 16. q. 1. & si ecclesia fabrica indiget, põt hoc casu cõpelli populus ad restaurandũ, iuxta no. in c. j. de eccle. ædifi. valet ergo in hoc ꝙsuetudo, vt nõ teneaẽ ꝓferre ꝑcisè quartã: sed iuxta possibilitatẽ porrigere auxiliũ. ¶ Et aduerte, ꝙ data possibilitate epi tenenẽ ꝓferre ad fabricã necessaria ẽt vltra quartam, vt no. dicit Inn. in c. fi. de his q̃ fi. à ma. par. c. qd intellige siue cõsuetudo habeat, vt nõ deputeẽ quarta, siue sic. ar. c. ſi monachꝰ. 16. q. 1. vbi dr̃ ꝑlatũ debere ꝓferre ad fabricã data necessitate: q̃to melius põt iuxta possibilitatẽ suam. ¶ Ego autem casũ q̃ ista quarta de ꝙsuetudine non soluaẽ, vel non sufficiat, põt ꝓpelli ẽt canonici ad cõtribuendũ: vt in d. c. fi. de his q̃ fi. à maio. par. ca. & vide de hac mã per Ioan. An. in d. c. fi ꝓ tua debita. vbi dicit, ꝙ si ꝙiderato statu epi, & capituli non supest eis tantum ꝙ sufficit ad necessariam fabricã ecclesiæ cathedralis, poterunt facere statutum deputando fructus primi anni bñficiorũ vacantiũ ad fabricã ecclesiæ. Et vr hoc ꝓbari in illo tex. dum facit mentionem de statuto. & facit c. ꝑstitutus. & qd ibi no. de reli. dom. & in ca. . de re. eccle. non alie. li. 6. per q̃ iura, & in eis not. puto ꝙ ẽt certã partẽ fructuum bñficiorum non vacantium poterunt deputare ad fabricam necessariã ecclesiæ cathedralis. & ex reliqua parte rectores eccl'iarum honestè viuere, & onera ecclesiæ subire possunt, & idẽ dico de fructibus capellæ respectu plebis cui subiaceret, vt not. Fed. consi. 26. Et hæc ad indiuiduæ trinitatis gloriam sufficiant.

¶ Quæstio iiij.

1 *Restitutionem beneficij ecclesiastici petens an teneatur iusticare possessionem ex titulo.*
2 *Crimen notorium beneficij prinationę dignum an excludat ipsius beneficij restitutionem petentem. & nu. 11.*
3 *Patrimonium & beneficium ecclesiasticum habens an possit salua co scientia conseruato patrimonio de beneficio viuere.*
4 *Titulus in coniugio carnali probari debet.*
5 *Destitutio allegari non potest, vbi non fuit institutio.*
6 *Scientia, & patientia superioris est sufficiens ad habendam possessionẽ beneficij.*
7 *Agens possessorio circa principale quæstum, nunquid teneatur iusticare possessionem ex titulo.*
8 *Restitutionem coniugis petere quis non potest, nisi probet coniugium.*
9 *Beneficium ratione tituli debet iudicari tanquam res incorporalis.*
10 *Exceptio spontaneæ renuntiationis an obstet petenti restitutionem beneficij.*
12 *Crimen adulterij inducit prinationem ipso facto.*
13 *Res est constituenda ad vsum destinatum.*
14 *Clericus patrimonium bene relinquit parentibus.*
15 *Ecclesia non debet succurrisi: prius dotetur.*

TITIVS CLERICVS ex sui beneficij ecclesiastici redditibus patrimonio conseruato vitam ducens ab eodem beneficio abiectus extitit, & spoliatus existens dicto beneficio renũtiauit sponte: sibimet postmodum restitutionẽ petenti tria obiecta fuerũt. Primò ꝙ possessionẽ petitã ex titulo vel alio modo minimè iusticabat. Secundò post ꝺictam spoliationem renuntiatio spontanea fuit secuta. Tertio crimen notorium ꝓbens facultatem priuandi, dicto Titio reluctante, & asserente ante obiectorũ discussionẽ restitutionẽ fiendã. ¶ Ex ꝺicto themate quatuor, thematis ordine nõ seruato dubia eliciunt. Primũ, an ecclesiastici bñficij restitutionẽ petẽs possessionem titulo, vel alio mõ iusticare teneaẽ. Secundum an petenti bñficij restitutionẽ spontaneæ renũtiationis factæ post spoliationẽ obstet exceptio. †Tertium, vtrũ crimen notorium bñficij priuatione dignũ excludat ipsius bñficij restitutionẽ petentẽ. Quartum, †vtrum habens ꝓmonium, & bñficium ecclesiasticum, valeat, recta ꝓcietate salua, conseruato ꝓmonio, de bñficij redditibus vitã ducere. ¶ Ad primũ dubium multipliciter affirmatiuè arguit. Primò sic, vbicunq; res ñ est vniformiter possedibilis: sed certo mõ tñ potest ꝓbari illius rei possessio. nõ facient, nisi ꝓbet ille modus cuius respectu res possideri põt. hoc ꝓbat in c. ex trãsmissa. & c. ex parte. ĩ. de rest. spo. vbi petens restitutionẽ cõiugis hẽt probare ꝓiugium saltẽ primo effectu validũ. ꝗtuncunq; agatur possessorio, qd non ꝓtingit ex alio, nisi qa liberæ ꝑsonæ possideri nõ põt, etiã si in vinculis teneaẽ. vt in l. eum hr̃des. in fi. & l. quis. ff. de atqr. possiõ. hẽt ꝓbare, respectu cuius liberæ ꝑsonæ põt possideri. ad idẽ facit l. j. ff. de rei vendi. vbi vendicans liberã ꝑsonam dẽt ꝓbare titulum legitimũ: qa liberæ ꝑsonæ dominium haberi nõ põt. sed bñficiũ ecclesiasticũ rõne tituli ñ põt haberi seu possideri, nisi mediante institutione canonica. vt in reg. j. de reg. iur. li. 6. & in c. ex frequẽtibus. de inst. & pro hoc, qa id dicimur posse, qđ de iure possumus. 22. q. 2. faciat homo. & l. filiꝰ. de ꝑd. inst. ergo nõ põt ꝓbari possessio beneficij, nisi pro eꝰ est titulus cuius nomine possideri potest. ¶ Secũdo ꝓbatur ex identitate rõnis: I sicut cũ in coniugio carnali titulus probari dẽt saltem primo aspectu iustus, vt in ꝺicto c. ex transmissa. & c. ex parte. ergo idẽ dicẽdum in coniugio spirituali. ar. c. inter corporalia. de translatio epũ. maximè cũ in istis vertitur maius periculum: ergo cautius, & strictius est agendum. de elec. c. vbi periculum. li. 6. facit tex. optim' in c. dudum. 2. de elec. vbi dr̃, ꝙ anima damnabiliter decipitur ꝓ eo, qui sine titulo in ecclesiasticis bñficiis introducitur. ¶ Tertio probat sic: †vbi non fuit institutio non põt allegari destitutio: & per ꝑsequens non põt allegari spoliatio. de despon. impu. c. ad dissoluendum. & l. decẽ ff. de verb. obli. facit bene. c. qd vero non formatum. 22. q. 2. sed cessante legitimo titulo non põt dici institutio. d. c. ex frequentibus. & reg. j. de reg. iur. ergo nec destitutio: & sic non põt ꝓrendi spoliatio nisi ꝓcesserit titulus rõne cuiꝰ ꝓbatur institutio. ¶ Quarto vr̃ apertè probari in l. ꝯ. qdam ff. de interd. vbi dr̃ ꝙ interdictum quod proponitur de locis sacris, & religiosis, habet annexam cam proprietatis, sic vr̃ ibi tex. q̃ sit ꝓbandus titulus etiam cum agitur hoc vel alio interdicto: quia in istis sacris nõ est dare nudum possessorium. ¶ Quinto arguitur sic, beneficium ecclesiasticum versatur circa incorporalia, & circa diuinorum administrationem, & iurisdictionem in foro contentioso, & pœnitentiali exercendo: id est foro competenti: sed incorporalium possessorium haberi non potest, nisi patiẽtia dominii. I. quoties. ff. de seruitu. & l. 3. ꝯ. dare. ff. de vsufr. l. 2. C. de seru. & aqua. no. Inn. in c. bonæ. el 2. de postu. præla. & c. in literis. de restit. spolia. & de offi. ord. conquerẽte. & in multis aliis locis. ergo non sufficit ꝓbare nudã possessionem bñficij sed oportet, ꝙ ad minus ꝓbet possessio. Vltimò adducit c. ꝑstitutus. de filiis ꝑsbyte. vbi petenti restitutionem fuit opposita exceptio, ꝙ ꝑ ipsius in eadẽ capella ministrauerat. sic fuit admissa exceptio ꝓcernens defectum ꝓprietatis, qd nõ ꝓuenit ex alio, nisi q̃ istis bñcialibus nõ est dare nudũ possessorium. ¶ In ꝗriũ ad partẽ negatiuã primò adducit c. in literis. de restit. spolia. vbi dr̃ priꝰ debere agi de electione, q̃ de canonica institutione, qa ꝑdo est fm iuris rigorẽ restituendus, q̃ verba satis clarè innuũt. ꝙ in bñcialibus est dare nudũ possessorium partibus, vt in auth. sed iã necesse. C. de don. ante nup. & qd no. per Inn. in c. qa plerique. de immuni. eccl. & per do. in c. is qui fidem. de spon. ¶ Secundo, ꝓbatr̃ per c. accepta. de rest. spolia. vt vr̃ casus, ꝙ exceptio ſponaneæ renuntiationis obstat agenti interdicto recuperandæ in institutionibus bñficialibus. ¶ Tertiò probatur rõne: ex quo enim post spoliationẽ renũtiauit sponte, purgit omne vitiũ violentiæ ꝓcedens: & ideo nõ dẽt posse agere de violentia ꝓterita cum videaẽ huic iuri agendi renũtiasse sponte renuntiando illi rei circa q̃ violentia fuit annexa, vt ꝓbatur in simili in c. 2. qd metus cã, vbi patet, qd si qs primò ꝓmisit soluere per metum, postea soluit sponte: nõ ꝓt violẽtiã seu metum ꝓcedentẽ allegare. cũ sponte soluẽdo sublata sit cã ꝓcedentis turpitudinis. Ad idẽ. l. si ob turpẽ cam. ff. de ꝙdi. ob tu. cau. vbi dr̃, ꝙ si promittens ob turpẽ cam ꝙueniatur, põt vti remedio exceptiõis, & repellere actorẽ. sec' si postea sponte soluit, cum tunc ex solutione spontanea videaẽ sublata ꝓcedens causa turpitudinis. ¶ Quartò arguitur sic, per renuntiationẽ ꝑdit renũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

tians omne ius qđ habebat in bñficio: nam solo animo pdiē dominiū possessione exuitēte penes aliū. l. si qs vi. §. differētia. iūcta gl. ff. de acq. pos. vī enim habere velle rem pro derelicto. l. ⁹, & 3. ff. pro derelic. facit qđ no. in c. sup hoc. de renun. ergo nō dēt pos se petere restitutionē illius rei quā à se sponte abiecit, maximē ī bñficialibus, in qbus nō p̄t sine peccato tenere sine titulo. vt in reg. 1. de reg. iu. in 6. & c. ex frequētib⁹. de inst. & maximè hoc p̄cederet, si tenens possessionē in bñficialibus non posset habere sine titulo. tūc. n. excipiendo de renūtiatione defenderet se sup possessorio. ¶ Pro solutione huius dubij examinandi sunt p̄ primo intellect⁹. c. sollicitæ & c. accepta. de rest. spolia. ex qbus depēdet huius dubij decisio. Nā c. sollicitæ. vī velle qⁿ nō admittatur hęc exceptio, cuius ꝛrium innuit. c. accepta. de rest. spo. Et sciēdū qⁿ pro ꝛcordia illorū capitulorū quatuor dant solutiones. ¶ Primo qđ decre. sollicitæ. ꝛtinet dispensationē: ex eo qa audiť ille ꝛ iuramentū: de iure n. nō debuisset audiri p. c. accepta. sed certè hæc sol. est bona: qa intellectus iutium nō sunt trahendi ad gratiā. vt no. lo. An. in c. ex parte. de rest. Item ex solutione illius ca. nō potest colligi qđ ibi fiat gratia. Ad idem qđ habeť in proc. de cre. vbi dī: rescatis superfluis, & c. Nā fie intelligendo illud c. cēt superfluum: cū nō appareat an sit in gratia. ¶ Scda sol. est qⁿ in c. sollicitæ. renuntiauit metu, & nō cora suo iudice: iō non obstat renuntiationis exceptio. sed in c. accepta. renuntiauit sponte, & cora suo iudice. hæc sol. colligitur ex gl. c. sollicitæ. q̄ mihi n placet quo ad tex. qa nihil ibi de metu dr nec ponderať, qⁿ nō cora suo iudice fuerit facta. ¶ Tertia sol. qⁿ c. sollicitæ agebat possessorio tm: hæc n. sol. nimis restringit tex. in d. c. accepta. ¶ Quarta sol. est, qⁿ in c. accepta. admittit exceptio renuntiationis facta ante oēm spoliationē: qa illa ꝛcludit ad possessoriū: renuntiando cū dū existeret in possessione habuit rē extoto p̄ derelicta, & p̄didit p̄prietatē, & possessionē. d. l. ū qs §. differentia. iō nō potest petere spoliationē. illa n. exceptio admittit tanꝝ ꝛcernens defectū p̄prietatis, & possessionis. ſed in c. sollicitæ. de rest. spo. nō admittit exceptio renūtiationis factæ post spoliationē: qa ꝛcernit solum p̄prietatē, & non possessionē. Non. n. ſt renūtiatio referri ad possessionē q̄ non habebat illo tpe. iō non debet admitti ꝛ agentē possessorio. c. in lris. & c. item cum qs. co. tit. Hæc sol. elicit ex gl. c. accepta. & vī ibi placere lo. An. & Inn. Et idē sentit Inn. in d. c. sup hoc. de renuntia. Nec ob. ſi dicatur, qⁿ sponte renuntiā do vī purgasse p̄xima cām turpitudinis, & violentiæ. ar. d. c. 2. & 3. & l. si ob turpem. §. alle. pro affirmatiua. Soluit em hoc ꝛrium Inn. multipliter in d. c. sup hoc. & vera, & no. solutio est, qⁿ in ꝛriis solutio subsequens est executio actionis p̄cedentis. nec alr p̄t fieri solutio ordinata nisi propter p̄missionē p̄cedentē: iō spōte soluendo cum non teneť, videtur liberè tunc donare, & purgare omne vitiū p̄cedens. ar. l. cuius per errorē. ff. de reg. iur. sed renuntiatio sequēs spoliationem nō ordinať ad actum p̄cedentē, vt executio illius, cum ob multa alia p̄t fieri renūtiatio quā p̄ter spoliationem p̄cedentē. forte cū nō poterat p̄fiere in illo bñficio vel alr sibi nō cōferebat, vel ꝛscientia de iustitia tituli eū mordebat. Item pp renuntiationem sic factā nō accessit ius spoliati. iuxta no. p Bar. in l. naliter. §. nihil commune ff. de acq. poss. Sed in ꝛriis ius per solutionē accrescit ei q metum intulit, vī tur pē p̄missionē recipit. Nec obstat qⁿ renuntiando vī rem pro derelicta habuisse. iuxta no. in §. differentia. palle. Nam, vt sentit Inno. in d. c. sup hoc. p̄cedit cū hoc quo ad ius reale, non quo ad ius p̄sonale inhærens p̄sonæ, & sibi acquisitū ex violentia sibi illata. nā interdictū vñ vi, est p̄sonale, licet in rem. l. j. in fi. ff. de interd. & maximè, qa iuri parte absente renuntiari ñ p̄t. iuxta no. l. j. C. de pac. imo plus putat do. An. i d. c. sollicitæ. qⁿ etiā si p̄sente parte renūtiasset bñficio, seu illi rei spoliatæ tolleret i⁹ agēdi possessorio ex mente renūtiantis. Ego puto hoc verū, nisi essemus ī p̄phanis, & renuntians cederet ius suū spōte rei spoliatæ. tūc. n. obstaret agēti possessorio exceptio renuntiationis: tū qa fundaret ītentū exci pientis sup p̄priętate, & excluderet agentis si esset notoria. tum qa renuntiādo illi spoliationi vī voluisse purgare vitiū spoliationis sal. ē respectu possessionis ꝛsequendæ, cū possessorium sequať p̄prietatē vbi notoria est. c. dilect⁹. de caus. pos. & p̄pric. l. pupill⁹. ff. de auth. tut. & hæc vī lec. ꝛmunis ad illū tex. ex qua infert ad solutionē huiꝰ dubij qđ cum spoliat⁹ existēs renuntiauit bñficio, ñ p̄t talis renuntiatio referri ad possessionē, q̄ non habebat q̄tuncunq; esset spontanea, nā rō decidēdi. ſ. posita ꝛcludit pariter ad spontaneā renuntiationē sicut ad nō spōtaneā. sed magis ꝛcludit qđ nō p̄sumit spontanea: vt sentit tex. ī d. c. sollicitæ. ¶ Sed ꝛ hanc oēm lec. sic ego fortissimè oppono. nā p̄nuntiationem spontaneā siue non spontaneam p̄sumptio p̄cedit necessariò. facit qđ no. Arch. in d. c. j. de eo q mitti. ī possi. 6. Sed Inn variat in c. bonæ. el 2 de postul. pla. solum regrit sciētia supioris dicens q̄ licet scientia non sufficiat ad iustificadum possessionē sufficit tn ad hoc, vt possessio appareat euidenter iiusta. & hoc sufficit fm cū ad agēdum possessorio qđ est verbum notatu dignum in c. ex parte. pal. solum regrit, vt p̄beť exercitium actuū canonicis tm ꝛ petentium, vl' aliorum actuum, si exercuit vt canonic⁹. Io. An. in d. add. quo ad omne bñficium t3 primā opi. In. ſ. q̄ ad minus. p̄bet se fuisse possessorē potentia canonicorū admittendum istos tales act⁹. & sic fm eum quale refugium hēt Inn ī d. c. ex parte. an sufficiat p̄bare illum sic fuisse habitum & reputatum. Io. An. in add. Spe. i tit. de teste. §. nunc videndum. in vers. multum. vī velle qⁿ sic, si p̄bať realis ꝛctus: sec⁹ est verbalis tm. ar. cle. si vn⁹. de sen. exc. & de priu. c. si pp. li. 6. d. Ant. malè. sentit in hac materia, dicit em qⁿ possessionem bñficij respectu titulinemo habere p̄t absq; scientia, & patientia ei⁹ à quo pendeť ꝛferendi seu trāsferendi. qa hæc impropria possessio, q̄ nō p̄t haberi, nisi p patientiā illi⁹ ad quem spectat ius trāsferendi. alle. l. j. §. dare. ff. de vsuft. & l. q̄ties. de seruit. quasi sentiat, qⁿ ista possessio, vel quasi cōsistat circa incorporalia cum habeať respectu iuris administrādi, nec in canonico putat sufficere scientiā, & patientiā canonicorum nisi qñ ab eis pendet potestas ꝛferendi, vī possessorium trāsferendi, vel in quātum ad acquisitionē possessionis alicui⁹ iuris, cuius trāslatio dependet à potestate canonicorum: vt in potestate eligendi, vel interessendi capitulo, & similib⁹. Ité 6 l ꝛ scientia ꝛ & patientia supioris sufficiat ad habēdum possessionem bñficij: nō tñ sufficit ad agendum possessorio, si ab illa possessione deiiciat: qa oportet alr possessionem colorare: ex q̄. n. apparet authoritas supioris, est euidenter iniust⁹ possessor, cui n̄ appetit possessorium: nisi supior aliquem actum fecisset, p quem illū p̄assset: vt admittendo ad osculum: & similia. ca. ex ore. de his q̄ fiunt à ma. par. ca. & de p̄b. dilecto. vī nisi antiquissima sit possessio: qa eo ipso ex hoc colorať. pro hoc qđ no. Inn. in c. 2. de in ter. rest. Item fm cū sufficit p̄bare titulū primo aspectu validū. Vult ergo do. Ant. qⁿ respectu acquisitionis bñficij sufficiat sola scientia supioris. sed respectu agenti possessorio oportet, qⁿ alr iustificet possessio, vl' p̄bādo authoritatē supioris: vī titulū primo aspectu validū, vel lōgā possessionē: vl' qđ simile & hoc dicit p̄cedere ne dū iudicis officio, sed etiā ad instātiā partis: qa al's est euidēter iniust⁹ possessor cui nō dať possessorium. Et idē putat dicēdum, & fort⁹, si agať vt possidetis: qa aliàs possessio p̄sumet cladestina, vl' euidēt iniusta, q̄ n̄ parit possessoriū. & hoc idē t3 Bal. in d. cle. si vnus. hæc sunt ꝛpēdiosa, q̄ in hoc articulo difficilè reperio scripta. ¶ Ego melius, & acutius sentiētis iudicio semp saluo, primo puto, qcqd in ꝛriū senserit do. Ant. qⁿ possessio bñficij acqri p̄t absq; scientia, & patiētia supioris. & primò ꝛduco tex. apertū. 3. q. c. Deus. §. p. vbi dr speciale est in occupāte illicito mō patum, vt possit ide expelli absq; iudicio, cùm ñ reperiať supior hoc casu, q̄ possit adiri, ſ ꝛ in aliis q qualitercunq;, & si p violētia occupauerit bñficia, l3 nō debeāt inde absq; iudicis authoritate repelli, si tñ fuerit electi, p̄t petere in ītegrum restitution⁹ possessionis. & sic apertè sentit possessionē ī bñficialib⁹ posse acqri absq; scientia, & patientia supioris. & qⁿ ēt illa possessio sufficiat ad agēdū possessorio recuperāde: q̄ dicta l. ñ sunt authorizata, cū ñ reperiāť approbata iuxta no. i c. 2. de rescr. p Io. An. tñ sunt magnæ authoritatis. ¶ Ad idē adduco authoritatē In. ī c. bone. el 1. de post. p̄l. vbi apertissimè vult, qⁿ absq; scīa superioris p̄t acqri saltē illicita possessio. sufficit. n. scia illi⁹ q possidet bñficium. Et ad huc pl⁹ dico qⁿ sine causa possessoris p̄t acqri possessio saltē nālis, q̄ erit sufficiens ad agendum possessorio si repelleretur à tertio, vt no. Bar. in l. j. ff. de acq. pos. facit qđ no. in l. clā. possidere. §. q ad nū dinas. & l. peregre. co. ti. ¶ Item, & tertiò, ex q̄ bñficium ex se est possēdibile, & p̄sona est capax, qa cleric⁹, quare d3 ꝛpediri acquisitio bñficij sine lnia superioris, cum talis acquisitio ꝛsistat in facto: solum. n. reperit ꝛrium ī laico: qa possidere rē spiritualem nō p̄tū detentationem, & nō possessionem. vt in c. cām. de p̄scr. & no. Cal. ī c. ex parte. de rest. spo. facit qđ no. gl. 14. q. 1. in sum. vbi approbat hoc Host. sentit. Arch. ī d. §. patet. ¶ Quarto adduco tex. valde no. ī l. j. §. si vir. ff. de acq. pos. & ī l. j. §. deiicit. ff. d vi & vi arm. vbi p3, q̄ licet acquisitio certæ rei ītendicat à iure, nihilominꝰ possessio acqri pōt: qa possessio ꝛsistit in facto, vt dicit text. in d. §. si vir. & talis possessio parit possessorium, si ab ea qs deiiciat. vt in d. §. deiicit. l3. n. donatio interdicat ītervirum, & vxore, tñ si donatio de facto fit, trāsit possessorium secuta traditione. vt in dictis legib⁹. Nec ob. tex. in l. si cum mulier. ff. de don. ītervirū & vxor. vbi dr mulierē ñ posse possidere supradicto casu de iure ciuili. Intelligit⁹. n. dupl⁹. Primò qⁿ nō possidet ciuiliť sed naliter sic: qa possessio apta est ad restitutionē sequendā: vt d. §. deiicit. Secūdo intelligit qđ effectum: qa ꝛctus fuit inutilis. & hæc opinio contra- * netur: vt ibi notatur. facit qđ no. gl. & Ioan. An. in d. c. ex parte. & 14. q. 1. in summa. Ita dicēdum in p̄posito, qⁿ licet beneficium nō pōt dici ipsius clerici sine canonica institutione: possessio tñ acquiri potest. & qđ respondetur ad regulam. t. de regu. iuris. lib. 6. dum dicit, bñficiū nō posse obtineri sine canonica institutione vt intelligať respectu habēdi ius hmōi, & obtinēdi, vt sit rector. Et si vis intelligere ētre respectu possessionis. dico qⁿ licitè nō p̄t obtinere: ergo illicitè sic. fiunt in d. l. si cum mulier. & in l. j. §. si vir. pal. Ité inuasor, & p̄do licitè nō possidet, tñ possidet vt in c. in literis. & d. §. pf. & l. cum fundū. & l. si colonus. ff. de vi, & vi arma. ¶ Item & qnto sicut ex post facto ex empto titulo pōt retineri possessio beneficij: vt satis colligiť de mente c. l3 eps. de p̄b. li. 6. ita & à principio. facit c. cū q. c. li & optimè. c. cū nostris. & in c. literas. de ꝛcel. p̄bc. qui text. loquētes de possessione beneficij dicunt, qⁿ habet plurimū facti. & satis innuunt, qⁿ pōt illicitè acquiri possessio bñficij: & qñque nō, vt ibi no. gl. Ego adduco dños de Rota dec. 4. in prin. vbi hoc sentiunt: dicentes, qⁿ si vnus est intrusus, & alius habet legitimū titulū, nō pōt iste agere noīe ecclesiæ: qa videretur possessorem spoliare: qđ nō l3. Ad idē c. per venerabilē. qui filij sint legi. & ibi no. & qđ no. Inn. in d. c. in literis. de rest. spol. Nō obst. d. l. 3. §. dare. & l. q̄ties. de seru. loquunt eⁿ in acquisitione rei incorporalis, q̄ nō pōt haberi sine sciētia, & patiētia possidēris. l. 2. de seruit. & aqua. & vt no. Inn. in d. c. bonæ. & in c. 2querēte. de offi. ordi. & in multis aliis locis. sed bñficium est qđ corporale rōne illius possessionis administratæ. veniūt. n. alia p via actionis, vt in d. c. p venerabilē. ibi, q̄ p̄est loco, & c. & qđ ibi no. ad idē l. si adoptauero. ff. de præca. & l. arrogato. ff. de adop. & qđ no. Inno. in c. in p̄tia. de p̄b. & gl. 19. qō. vlt. si qua mulier. Ité hic in casu nostro possessio hī ex patientia possidentis bñficium, q̄ etiā rōne tituli potest ac 7 quiri absq; scientia, & patientia supioris. ¶ Sed dubium est, ꝛ nūquid circa principale q̄situm agēs possessorio teneať iustificare * possessionem ex titulo vel alio modo: vt ſ. dixi. cōs opi. est, qⁿ sic. sed certè iudicio meo hæc opinio nullo iure fulciť, sed æquitate nāli, vt satis colligi pōt ex adductis pro parte negatiua, & ex his q̄ satis subiicīa in distinctione. Dico ergo qⁿ aut ius canonicū nō obstat petenti restitutionē bñficij: vt qa est in legitima ætate ad illud bñficiū obtinēdū, & hēt al's qualitates à iure requisitas, de qbus in c. cū in cunctis. de ele. nec possidet plura bñficia incorporalia: & tunc sufficit p̄bare nudā possessionē. nec est necessē alter eam colorare, ex quo notoriè nō ꝛstat de defectu tituli. hoc apertissimè vī probare ī d. c. in literis. de rest. spo. dum dicit, pri⁹ de violenta deiectione q̄ de canonica institutione q̄rendū. & al's dixi de possessione iustificanda. & l3 qđā dūt tex. illū multū non facere pro ista parte: qa dicit nō est inquirendū de canonica institutione, & sic pōderat verbū canonica, & sic erat satis iustificata possessio ex q̄ ꝛstabat de institutione, certè istorum ꝛsideratio ris colligiť per finē c. vbi papa arguēs à minori dicit qđ & p̄do: dr intelligere qđ etiā si opponebať, qđ prorsus sit intrusus, & qđ nullā institutionē habuit, nihilominus añoīa fiēda est restitutio, sicut q̄ñ allegať ꝛ petentē qđ est p̄do. & pro hoc c. Deus. §. p3. 3. q. i. vbi aperte vult Gratianus q̄ñ qualitercūq; qs fuerit sedē adeptus: si de facto spoliať, est añ oīa restituēd⁹. ¶ Sed dices tu si ita ī telligo largo mō illum tex. sequeret, qⁿ notorè intrusus sit restituendus: qđ vī ꝛ no. p Inn. & alios in c. 2stitut⁹. de filiis p̄by. & c. quoniam. co. ti. li. 6. vbi nō restituiť ille: qa habet iuris p̄sumptionē ꝛ sc. & quoquo mō: ergo restitueret ille de cuius iniustitia, & defectu tituli notoriè 2stat: & maximè qa saltē iudex officio suo tali cum peccato restituere deberet bñficium: arg. opt in c. cum nobis. de elec. & c. 2stitut⁹. & c. oblatæ. de ap. & qđ no. Io. An. post Host. in c. 2questus. de rest. spo. R. ñdeo tex. debet sic intelligi. qđ sicut in rebus p̄phanis restituiť prædo: ita eadem subtilitate. seu rigore debet in bñficialibus restitui ille qui allegatur. p̄do: non autem deberet intelligi qđ q̄ñ 2staret cum prædonē, ficnda esset restitutio. l3 ꝛrium sentiat Inn. ibi. & expressius dominus Anto. dicens restitutionē nō ficndā cū peccato: sed qđ tex. dicit debet intelligi qđ restituēdus est p̄do: idest ille qui allegať p̄do, & est in veritate p̄do, sed de hoc nō 2stat. nec dēt qs admitti añ restitutionē ad hoc detegendū: fm cū. sed certè illa litera vult ꝛriū, nā fundat se sup legib. ciuilib. q̄ apertè volunt ēt in casu certi p̄donem restituendū: vt p3 in l. cū fundum. & l. j. §. qui à me vi. & in l. colon⁹. ff. de vi, & vi arma. & in l. j. §. si p̄do. & l. bona fides. ff. depositi. vbi dicit tex. qđ si p̄do vel fur deposuit: p̄t agere depositi, sed dēs rōnē: qa eorū interest cū alteri teneant, & hēt depositarios obligatos ex ꝛctu. q̄ rō habet locū q̄tuncunq; 2stet eos esse p̄dones, & fures: q nimo tunc habet locum, & non al's. ¶ Ité si nō loquať tex. ille in c. in literis. qđ 2staret cum esse p̄donē, parum faceret illa allegatio papæ à minori. ¶ Nec ob. qⁿ restitutio nō dēat fieri cū peccato, qa quo ad istū spoliatorē legitimè tenet. vñ p̄t dicere, q̄ ad te liberas ædes habco. l. loci. §. apetit. ff. si seru. vēdi. facit. l. fi. C. de rei ven. ¶ Ité fit sibi restitutio nō, vt vsurpet, & sibi ꝛ cineat: sed vt dño hēat facultatē restituēdi. arg. in d. l. j. §. si p̄do. ff. depositi. ¶ Ité iste agit de vi ꝛmissa in p̄sonā suā, & ī terdictum est p̄sonale, l3 fit in rē scriptū. l. j. ff. de interd. Nec ob. c. ad decimas, qa loquit qñ ius cōe facit pro eo, & ꝛ petentē restitutionē: tunc. n.

saltem p̄sumptione iuris in defectū tituli. l. bona fides. ff. depositi. ¶ Ex his declarať multū ītellect⁹. c. in literis, & p3 multum. non facere qđ nō teneať ītitulare possessionē. ¶ Ité facit æquitas maximè ex quo pōt acquiri possessio p clericum ēt sine titulo, vt ſ. dixi. & satis innuit. in d. c. in literis. & ꝛ petentē nō facit ius cōcnec aliter 2stat de defectu tituli, nec apparet aliqualis alia ęgtas vel humanitas: qa debet restitui p̄bata possessione, & spoliatione. imò iniquum esset restitutionē ñ facere: qa forte pp inopiā, seu defectū, p̄bationū posset ille amittere ius suum ꝛ æquitatē. c. sæpè. de rest. spo. Nec est aliqđ ius q requirat hanc restitutionē possessionis: ergo nō est recedēdum pp opinionem ignoratorū à cōibus regulis iuris: qnimo reperiť exīle ꝛrium in bñficialib. vt sufficiat p̄bare possessionē. & spoliationē, vt in c. ꝛsultationi⁹. de offi. dele. & c. ex insinuatione. de p̄cu. & c. 2querēte. de rest. spo. ¶ Ité multū me mouet in hac ſnia, qđ cū varia iura tam anti qua, q̄ noua, & nouissima emanauerunt sup restitutione bñficiorū: qđ nūq̄ in eis tacitè vel expressè fuit facta mentio de hac iustificatione possessionis: imo potiꝰ innuiť oppositū: vt p3 iurib. alle. p parte negatiua. vt 2. q. j. per totā illā q. & 3. qō. j. maximè. c. reintegrāda. habemus ergo p illa parte negatiua regulā gnalē, & potissimā: p qua facit reg. vt dicit gl. sup rub. de reg. iur. li. 6. ¶ Ité habemus iura specialia in n. bñficiali. q̄ apertè videntur 2cordare cū regulis q̄. ſ. sunt alle. Nō est. n. sequēnda cōmunis opi. si euidēter malè dicit: & p̄babilib. rōnibus 2quinci potest, dicit Io. An. in c. j. de 2st. pro cuius dicto, & ad exculationē in cā reprobando hanc cōē opi. & maximè illam quā. j. subiicīa, elegantissimè facit tex. in l. j. C. de vere. iure enu. vi. dr, nō esse multitudine authorū iudicandū, cum possit vi⁹ fortiꝰ an deteriorꝰ sn'a, & multos, & maiores in aliq̄ parte superare. nec ēt puto qⁿ iudex ex officio suo possit añ restitutionē exq̄rere titulū, vel iustificatiōē possessionis: qa iura volūt añ oīa restitutionē fieri. nec ē quenies vel æquum, vt qs litiget existēte eo spoliato. d. c. frequēs. de rest. spo. li. 6. & 3. q. 1. p totum. nec aliqđ ite petebat qđ prius non habuit: restituat ergo in pristinū statū, & deinū superior si vult inquirat ex officio & hoc apertissimè p̄bat tex. in c. ex insinuatione. in fi. Nec debet iudex extraordinaria supplere ex officio, ex quo nō apparet peccatū manifestum, iuxta no. p Io. An. post Cōpost. i c. mandatū. de rescr. hoc p̄cedit quo ad primū mēbrum, qui cōe non resistit petenti restitutionē. Si vero ius ꝛmune resistit: vt puta, qa possidebat duo bñficia incōpatibilia, vel patiebať defectū in ætate respectu illius bñficij, vel qđ simile: tunc est magis dubiū. Io. An. vī sentire in add. p̄dicta, qⁿ tenet probare titulū etiā si ius fundabat intentionē possidentis. p no. in d. c. 2stitutus. & sic vī recedere. ſ. gl. q̄ posuit in c. ad decimas. de rest. spol. in 6. de prescr. eo. li. vbi dicit non sufficere, qⁿ ius sacerēt ꝛ petentē restitutionē: & fundaret intentionē possidentis. restringit tñ illud dictū in dicta additione in matrimonio carnali, & spirituali. & hanc opi. vī sentire do. Ant. in d. c. in literis. ¶ Ego tñ puto qⁿ hoc casu debet fieri restitutio etiā nō docto prius de titulo. ad hoc alle. tex. apertum in d. ca. ex insinuatione. ibi ille possidebat archidiaconatū, & p̄bendā, q̄ simul iure cōi maximè fm tēpora illius iuris haberi nō possunt. de p̄b. c. cum nō ignores. & c. ga intantum. de ele. nō resid. c. 2querēte. & qd. no. in c. l. de 2suc. li. 6. & nihilominꝰ mandat ibi prius restitutio, q̄ inquirat de titulo aut colore possessionis. imo pl⁹ erat ibi qa vltrà illa ꝛsumptionē iuris erat alia ꝛsumptio. l. ſniæ latæ ꝛ illū licet ꝛcuratore reuocato: facit. c. referente, & qd ibi no. de p̄b. Nec obst. c. ad decimas. qa loqť, vt ibi no. in gl. qñ ius cōe fundat intentionē possidentis: ex quo. n. tūc ꝛcurrit verum dominium cum iure, nimirum si grauať spoliatꝰ onere p̄bandi ar. l. bona fides. ff. depositi. sec⁹ vbi ꝛ spoliante ius cōe nō facit. nā tunc est valde odiosus spoliādo aliū ēt si i⁹ ille ñ haberet. ar. l. nō est singulis. ff. de reg. iu. Nec ob. no. i d. c. 2stitut⁹. sup qbus se fundat Io. An. qa illa loquunť qñ p ꝛfessionē, vī p̄ba tiones admissas 2stat de defectu tituli: tunc est fiēda restitutio: ex q̄ manifestè 2stat de defectu tituli: nec spoliatus habet aliqua p̄sumptionem p̄bationis ex q̄ ꝛfessio vel p̄batio est in oppositū, sed in casu nostro sec⁹ est qa rōne possessionis in qua erat ius p̄sumit, qⁿ poterat habere aliquē titulum possidendi & de hoc est tex. not. in d. c. l3 eps. de p̄b. li. 6. vbi dr, qⁿ licet habens bñficium curatum recipiat p̄simile, & sic fm iuris dispositionē sit priuatꝰ primo, p c. de multa. co. ti. tñ eps ſi dēt illum spoliare nisi prꝰ eita tiōe p̄missa: qa posset sibi ꝛpetere ius retinēdi. vt runq;, vt ibi dr. Ad idem ſmilis tex. ī c. ordinarij. de offi. ord. lib. 6. vbi dr epm̄s statuere terminū possidētibus bñficia incōpatibilia: vt p̄bent de iure retinēdi nō dēt priꝰ spoliare, ecce ergo qⁿ i⁹ nō resistit in statū qn respectu spoliatoris ñ hēat titulū. Si ergo nō l3 cpo spoliare iutis ordine nō seruato, & iuris resistētia nō obstāte, multominꝰ licebit priuato qⁿ nō p̄t moueri nisi ex zelo mālo de passionē, p̄pria. ¶ Ité ex q̄ ius ītuet spoliatoris iuris ordine ñ seruato, quare sic de facto spoliatus nō dēt ante oīa restitui cū ꝛcurrat odiū spoliantis, & fauor spoliati: qs. n. diceret qⁿ si in casu illi⁹ c. l3 eps

Universidad de Deusto
Biblioteca

eriã superior ſpoliaret poſſeſſorẽ nõ ſeruato iuris ordine, ꝙ nõ deberet ante oĩa prius fieri reſtitutio. aliàs n. de facili venirem⁹ ꝛ mentẽ illius c. licet epiſcopus. & c. ordinatij. ꝓalle. & daret mã ſpoliandi poſſeſſorẽ. qd ſonat in abſurdum ex quo eum ius tolerat ne ſpolieť iuris ordine non ſeruato qa poſſet ꝓetere ius retinendi: quare ſi ꝛ iuris diſpoſitionẽ ſpoliat non dẽt ante oĩa fieri reſtitutio: ꝓfecto nulla æquitas ſuggerit oppoſitum, & ꝓ hoc ſuſtineť gl. in c. ad decimas. & in c. 1. de reſcr. li. 6. Sed vbi notoriè ꝛſtaret de defectu tituli: pura ꝓ ꝓfeſſionẽ, vel ꝓbationẽ, vel ſnã, tunc fateor qa denegãda eſſet reſtitutio, & iudex rõne facti manifeſti debet ſpoliare ex officio, iuxta ea q̃ no. in c. cũ nobis. de elec. & c. abbate. & c. ꝛſtituť. de app & qd no. Inn. ĩ c. ad noſtrã. el 2. de iurciu. & ꝓ Bar. in ſimili in l. 4. §. hoc aũt iudiciũ. ff de dã. ife. & hæc ſunt q̃ ſentio hic in vltimo & difficillimo actic. ¶ Nunc rñdeo ad rões, & iura. ſ. all. ꝓ parte affirmatiua. & primo ad primũ argũ dico. qd ꝓcedit qñ iura reſtituunt iuri habendi, & poſſidẽdi ſine titulo: & eo nõ apparente ꝓſumunt iniuſtiniã. vt in iurious al. in ꝛrio. Nõ. n. põt liber homo poſſideri ẽt ſi detineať, & ligeť, vt in d. l. cũ hꝛdes. in fi. ff. de acq. poſ. ✝ lõ non põt qs petere reſtitutionẽ ꝛiugis niſi ꝓbet ꝛiugium: nã ex ſola cohabitatione ius canonicum ꝓſumit adulterium, 30. q. 5. aſſr. ¶ Itẽ ſi ex parte reſtitutionis petentis dat incapacitas, niſi ꝓbeť titulus. merito hẽt ꝓ bare ea q̃ tribuunt facultatẽ poſſidẽdi. ſed in caſu nro beneficium ex ſe eſt poſſibile: & ꝑſona petens cum ſit clericus, eſt poſſeſſionis capax. & in dubio ꝓſumenda eſt iuſta poſſeſſio, cum clericus nõ deberet eſſe ſine beneficio. de ꝓb. ĩ cum fm. & c. eꝑs. imo ꝙ plꝰ eſt ꝓſumit iuſta poſſeſſio ẽt cum qs poſſidet plura beneficia incõpatibilia quo ad hoc vt nõ ſpolieť iuris ordine nõ ſeruato. vt in d. c. 13 eꝑs. & d. c. ordinarij. Ad reg. i. d reg. iu. in 6. ſatis. ſ. rñdi. ¶ Itẽ ꝓ hoc infero ad ſolutionẽ ſecundi argumẽti. dico. n. ꝙ mrimonium carnale, & ſpũale ꝓcedunt à pari ſed in multis differũt: vt ꝓ 3 p Io. An. in c. tuæ. de ſponſa & in c. nro apertè ꝓ diſſimilis rõ ꝓ ea q̃ ꝓxime dixi. ¶ Ad c. dudum. rñdeť ꝙ ex quo prius erat in poſſeſſione, ꝓſumendũ eſt ꝙ legitimè poſſidebat: ſaltẽ q̃ ad hoc vt prius fiat reſtitutio: vt ꝓbať in d. c. ex inſinuatione. & c. æquerente. ¶ Iẽ ſupior facta reſtitutione poterit ex officio inquirere, iuxta no. p gl. o. in c. ĩ. de reg. iur. li. 6. & ꝓ hoc in c. licet heli. de ſimo. Itẽ facit gl in c. dudum. ¶ Ad tertium ar. ꝙ vbi no fuit inſtitutio non cadit deſtitutio, &c. Rñdeo ꝙ illud ꝓcedit reſpectu tituli, nõ aũt reſpectu poſſeſſionis: qa ex quo habebat poſſeſſionẽ, & ab ea fuit deiectus, ſatis põt ſe reintegrare ad ſua poſſeſſionem, vt etiã vult tex. in d. §. p. ¶ Ad quartum ar. de l. §. ꝙdam. ff. de interd. de qua vr facere feſtum Ioa. An. in addi. ꝑdicta. dico ꝙ non ꝑt ꝓcedere, nec dẽt intelligi in caſu noſtro qa ſi haberet annexã cãm ꝓprietatis, eſſet ꝛ cle. vnic. de cau. poſſ & ꝓprie. vbi ꝓbať ꝙ põt ſuſpenſo petitorio proceđi in ſolo poſſeſſorio. q̃ verba clarè inducunt, ꝙ ẽr in bñficialibus ſeparata eſt eã ꝓprietatis & cã poſſeſſionis. Ad idem tex. de reſcr. ex parte. de reſt. ſpo. cum ad ſedem. cum ſimi. & alia iura ſ. pro hac parte alle. ſic intelligo ergo illa l. q̃ñ. gs nomine ꝓprio non vt rector eccleſiæ agit, vt in interdicto de locis ſacris, vel religioſis. qa cum illa nõ ſint in bonis alicuius. vt inſti. de re. diui. §. nullius. nõ põt quis dicere ſe illis ſpoliatum niſi probet titulũ. Sed nos loquimur quãdo petit reſtitutionẽ, vt rector & adminiſtrator eccleſiæ: quo caſu licet poſſideť, ꝓſumi dẽt licita poſſeſſio, ex quo clericꝰ eſt, & poſſidebat. de 9 ꝓben. cum fm. & ꝛ. plenè dixi. Ad quintũ argũ, ✝ ꝙ officiũ rõne tituli dẽt iudicari tãq̃ res incorporalis: & ſic dẽt requiri patientia dñi in acquiſitione: dico qd beneficiũ eſt quoddã corporale, eo ipſo qd hẽt corpꝰ eccleſieꝫ: & ꝑt rõne illius poſſeſſiõis adminiſtra re. veniunt. n. alia per viã acceſſorij: vt in d. c. p venerabilẽ. qui filij ſint legi. hinc videm⁹ ꝙ expulſus à corpe eccleſie iuriſdictiõẽ nõ exercet: & ſpeciale in expulſo eõ, vt no. in cle. j. de for. cõpe. Ad prædicta facit. l. ſi adoptauero. ff. de precar. & l. arrogato. ff. de adop. & quod no. Inn. in c. in ꝑſentia. de prob. & gl. 19. q. vlt. ſi qua mulier. ¶ Item poſſet hic haberi patientia poſſidendi ipſum bñficium abſq. ſcientia ſuperioris. iuxta no. per Inn. in d. c. bonæ. el 2. de poſtu. pla. ¶ Ad vltimũ argũ de e. ꝛſtitutus. de filiis presby. dico qd non facit ad hoc. ibi n. ſi bñ ponderet dr qd petẽs reſtitutionẽ dẽat iuſtificare poſſeſſionẽ: ſed admittit exceptio defectus ꝓprietatis. Obſtat tñ aꝛ inquãrũ non ſit incontinenti reſtitutio probata nuda poſſeſſione. Sed reſpõdeo qd illud. c. multipliciter intelligitur vt ibi no. Inn. & Io. And. Aliqui verò intelligunt qđ ibi fuit actũ petitorio & poſſeſſorio: alij ꝙ poſſeſſorio tm. ſed op ponebať notorꝰ defectus ꝓprietatis. qđ ſi verũ eſſet, nõ dẽt fieri reſtitutio vt ſ. dixi. vel ſi non erat notorꝰ defectꝰ oportet intelligere qd ille actor de iure ſuo ꝑdẽs ꝛſtitit, vt diſcuteret illa exceptio ſimple, & ſi ꝓbauit ſe ꝛ. de reſt. ſpo. vel hoc fecit papa, vt euitaret cicuit, ſed alius iudex hoc non potuiſſet. alꝫ aũt ſi illud. c. ſtelligeretur ſimpliciter, put facit aperte eſſet ꝛ. ca. in literis, & multa alia iura. ſ. qd nõ eſſet dicendũ imo iura iuribus ſunt ꝓcordãda. de elec. cũ 10 expediat. li. 6. & hoc de primo dubio dictũ. ¶ Ad ſm dubiũ qd

10 eſt, ✝ an petenti reſtitutionẽ bñficij obſtet ſpõtaneæ renuntiationis exceptio. Arguit primò ad partẽ negatiuã ꝙ nõ obſtat: vr vr de hoc caſus expreſſus in c. ſollicitæ. de reſt. ſpol. vbi papa mã dat inquiri quo tẽpore facta fuit renuntiatio, & ꝛſtito ꝙ fuit facta poſt ſpoliationẽ mdat añ oĩa reſtitutionẽ fieri: ſed in caſu noſtro ꝓſupponit qd ille Titius renuntiauit ſpoliatus exiſtens: ergo nõ eſt renuntiationis exceptio admittenda. ¶ Sedò ꝓbať rõne, petenti reſtitutionẽ nõ obſtat exceptio defectꝰ ꝓprietatis. c. ĩ literis. de reſt. ſpo. & c. literas. e. ti. cum ſimili. ſed renuntiatio facta poſt ſpoliationẽ ꝛcernit defectũ ꝓprietatis duntaxat: nõ aũt põt referri ad poſſeſſionẽ q̃ non habebat. vt no. ĩ d. c. ſollicitæ. ergo nõ dẽt admitti ꝛ petentẽ reſtitutionẽ. Tertiò ad idẽ inducit. c. ſup ſpoliatione. de or. cog. vbi gñaliter vr, ꝙ quentus ſup ſpoliatione nõ eſt aduerſus reſtitutionẽ petentem, ſi eũ ꝙeniat, audiendus, niſi ſup poſſeſſione ſed huius renuntiationis poſt ſpoliationem exceptio nõ ꝛcernit poſſeſſionẽ: vt ſ. dixi. ergo non eſt ipſam ꝓponens ante reſtitutionem audiendus. ¶ Quarto arguit & aliter. renũtiatio bñficij facta in manibus ſupioris qui poteſt inuitũ deſtituere, non valet. c. qđ in dubiis & c. admonet. & c. niſi cum pridem. de renun. ſed themate nro non ꝓſupponit renũtiationem fuiſſe factã in manibus ſupioris. ergo tanq̃ non ꝓiudicatis etiã reſpectu ꝓprietatis non eſt admittenda. Nec obſt. ſi dicatur eã ꝓiudicare quo ad renuntiationem: qa vt dicit Hoſt. in d. c. qđ ĩ dubiis hoc nullo iure ꝓbať q̃nq; in ſuperior ꝛſentit, & ad nihil valet talis renuntiatio: qa nõ põt diſſolui illud vinculũ quo obligat⁹ ẽ eccleſiæ ſine licentia ſupioris. d. c. veniens. facit l. legat⁹. ff. de offi. præſ. vbi bonus tex. ꝙ dicto Hoſt. ¶ In ꝛrium pro parte affirmatiua, ꝙ talis exceptio non obſtet, vr primò, ꝓbari in d. ca. ſollicitæ. de reſt. ſpo. & l. ſ. induxerim illud. c. ad partem negatiuã: ſi nunc induco afr. ibi. n. papa repellit exceptionẽ ſponta neæ renuntiationis, q̃ ꝛſtat interceſſiſſe poſt ſpoliationem. reddens cãm: qa nõ præſumit ſpontanea. Si ergo ꝙ certo ꝛſtaret ea eſſe ſpõtanea, admitteret ar. à ratione ceſſante qd eſt validum ĩ iure. 16 q. . . gñaliter. & l. generaliter. C. de epiſc. & cle. ſed in themate noſtro præſupponit ꝙ fuit ſpontanea: ſicut in cãmli. dicimus ꝙ ꝛ ꝓſumptionem iuris, & de iure admittit ꝓbat o in ꝛrium per ꝓfeſſionem. & ſic ad conſequendã reſtitutionẽ bñficij non ſit neceſſe ꝓbare titulum: nec aliter iuſtificare poſſeſſionẽ ex titulo cum nullum habeat. ¶ Sedò vr ꝓbari cle. vnic. de cau. poſ. & ꝓprie vbi dr, quem poſſe non ſolum à principio agere poſſeſſorio ſed etiã ſi intentauit petitorij, & poſſeſſorium, ſuſpendeť petitorij à ſe & ab aduerſa parte intentatũ, & ꝓcedeť in poſſeſſorio lo. & no. verbum ſolo excludit ergo prorſus petitorij. ar. c. 1. & qd ibi no. de hæret. li 6. non ergo eſſet ſolum poſſeſſorij, ſed haberet annexã cãm ꝓprietatis. vel haberet iuſtinare poſſeſſionẽ ex titulo: nã in ſolo poſſeſſorio qs non arctať ad ꝓbãdũ, niſi poſſeſſionem, & deiectionẽ. l. vin prin. & §. iterdum. ff. de vi, & vi armã. & l. is qui deſtinauit. ff. de rei ven. ¶ Tertiò hoc vr apertè pro bari ẽt in bñficialib⁹. ĩ c. ꝛſultationib⁹. de offi. dele. vbi aperte innuit ſufficere ꝓbare poſſeſſionẽ & deiectionẽ. ¶ Quarto elegãter facit c. ex inſinuatione. de ꝓc. maximè in fi. vbi papa mandat reſtitutionẽ bñficij, eo ſolo ꝓbato, ꝙ añ ſnĩã lata cum ꝓcuratore reuocato fuerit facta ſpolia io: & qd reſtitutione facta ingrũ dẽt de ſtitutione canonica. ¶ Quinto facit c. ꝙuerente. de reſt. ſpo. vbi añ oĩa mdať reſtitutio etiã ſi priꝰ eꝑs prædẽs mixtã cãm ſpoliauit ſine ordine iudiciario: & poſtea dẽt ꝓcendi ĩ cã legitima. fortiꝰ ergo qñ priuata ꝑſona ſpoliauit. ¶ Sextò, & vlt. faciunt oĩa ferè iura q̃ habenť 2. q. 2. & 3. q. 1. ꝓ totum. q̃ ꝛdiſtinctè mãdar priꝰ reſtitutionem legitimã fieri in beneficialib⁹, & aliis, q̃ de alio obiecto diſcutiaťur. qa non dẽt litigare ſpoliatꝰ, nec nudus ꝓtendere nec inermis inimico ſe opponere. de reſt. ſpo. frequẽs. li. 6. ¶ Ad ſolutionẽ huius dubij Chriſti ciuſq; matris necnõ & deuotiſſimarũ virginũ Agat hæ & Luciæ ſuffragio humiliter inuocato ꝙdeſcendẽs, ſciendũ ꝙ varij varia, & variis locis ꝙſuẽ, & diminuť ſcripſerunt ſup hoc articulo. Ego ãt attingo mãm, & ſi fund.⁹ ſaltẽ clariꝰ ceteris eã ſub quatuor pſtringã opinionib⁹. ¶ Prima op. hẽt titulũ eſſe ꝓbãdũ, ſi agať poſſeſſorio. ꝓ hac opinione t 3 Inn. ĩ d. c. in literis & c. ĩ ẽ cum gs. c. ti. & alia iura. ſ. allegata ad partẽ negatiuã. Vñ hæc opi. à doctoribꝰ grauiter nõ recipiť. ¶ Secũda opinio eſt, ꝙ ad inſtantiã rei ꝙcuti nõ ſit neceſſe oſtendere titulum vel colorẽ poſſidendi ante reſtitutionẽ. nec ſpoliandi petendo hoc ꝙ ſtionẽ referre. ſed iudex ex officio ſuo anteq̃ reſtituat, dẽt ſe ꝺ titulo iformare. & ſi de titulo legitimè ꝛſtať, vr fal. ẽ ꝙ ꝓbabilẽ ꝓſumptionem, dẽt eũ reſtituere ſi vero nihil ꝛſtaret de titulo reſtituatur ẽ. Ex hoc infert ꝙ ſi ꝓponat bñficium eſſe reſeruatũ, iudex ex officio de hoc cognoſcere põt anteq̃ reſtitutionẽ faciat. & hæc opinionẽ t 3 Iaſ. de Caſt. ĩ ſua allegatiõe 2 3. & ſic dicit vna voce ſe audiuiſſe à Io. in c. ex parte. de reſt. ſpoliatorum. & dicit ꝙ hoc firmabať à Io.

vera excluſionẽ. hãc eãdẽ tenet Card. in cle. j. de cau. poſ. & ꝓpric. & ſic tuto obtentũ in palatio apoſtolico, qa in iſtis nõ dat poſſeſſio ſine ti. vt dicta reg. 1. de reg. iur. li. 6. ¶ Sed ex hac rõne ſiſtit ꝙ etiã ad inſtãtiã partis tenet iuſtificare appellationẽ: qa 13 quentus ſup ſpoliatione nõ audiať ſup ꝓprietate: audiť tñ volens ſe defendere ſup poſſeſſorio: & ꝓponere põt ꝙ aduerſarius nõ ꝓbat poſſeſſionẽ. c. olim. el 1. & cle. 2. de reſt. ſpol. facit c. fi. de ord. cog. ¶ Tertia opinio habeť, vt nec ad inſtantiã aduerſarij, nec iudicis officio teneať ſpoliatꝰ ꝓbare titulũ, vel iuſtificare poſſeſſionẽ: ſ ſufficere docere de ſola poſſeſſione ꝙ dictũ ca. in Iſis. dẽt. n. iudex excludere aduerſariũ ĩ odiũ ſui, & actorẽ reſtituere: & poſtmodũ officio ſuo ſi voluerit, poterit ingrere, ſicut ſeruaťin ſiſi. in c. cũ nobis. de elec. facit c. ordinarij. d. oſt. ord. li. 6. vbi iudex ex officio ĩ grit de titulo ꝛ poſſidẽtẽ. hãc opinionẽ tenuit recolẽdæ memoriæ, dñs Frãciſc⁹ de zabarellis olim cardinalis Florẽtin⁹. Et hanc opinionẽ aliqualiter ſentit Inn. in d. c. ex parte. de reſt. ſpo. vbi revocãdo qd dixit ĩ c. ĩ Iſis. dicit canonicũ poſſe petere reſtitutionẽ iuris canonicalis, dato ꝙ nõ ꝓbet ſe poſſeſſionẽ fuiſſe ĩgreſſũ authoritate ſupioris, vr exercuiſſe aliquẽ actũ ꝓportionabilẽ canonico dũtaxat: ſed ſatis eſt ꝙ docceat ſe exercuiſſe aliquẽ actũ vt canonicũ aĩo acgrẽdi quaſi poſſeſſionẽ iuris canonicalis ſciẽ tibꝰ illis q̃rũ ĩtereſt, alibi aũt vt ꝛ. dicã ſentit idẽ Inn. huic opinioni vr obſtare c. ad decimas. de reſt. ſpo. & reg. 1. de reg. iur. li. 6. ſed ꝛ- * pleniꝰ attingã. ¶ Quarta opinio vr cõis hñs ꝙ nõ teneať ꝓbare titulũ: ſed dẽt iuſtificare poſſeſſionẽ ex titulo ſiue alr colorare. & hãc opinionẽ ſentit gl. 13 nõ multũ aptè in cle. j. de cã poſ. & ꝓpr. & cã allegat tot⁹ mũd⁹. Sed Io. An. opinionẽ ſuã circa hãc mãm meliꝰ declarauit q̃ alibi in add. Spe. ĩ ti. de reſt. ſpo. ſup rub. ĩmedia te poſt pri. & ibi aptiſſimè firmat ꝙ vbi ꝛſtat petẽtẽ nõ hſe ius, ſi audiť petẽs reſtitutionẽ, ſed hẽt iuſtificare poſſeſſionẽ. & hãc opinionẽ t 3 Pau. ĩ dicta cle. vnic. & dñs Ant. ĩ d. c. ĩ Iſis. ſed ĩ mõ iuſtificãdi variæ ſũt opiniones, vt refert Io. An. ĩ add. ꝑal. Quidã dicũt petẽtẽ reſtitutionẽ ꝓbare debere titulũ primo aſpectu legitimũ, nõ. n. venit ĩ poſſeſſorio oẽ qd regrit petitoriũ. Simile ĩ mrimonio carnali ĩ q̃ petẽs reſtitutionẽ ñ arctať ad ꝓbãdũ titulũ neceſſariò ꝛcludẽte. 13 ſatis eſt ꝙ ꝓbet mrimoniũ legitimũ ex ꝛſenſu, nec admittũť exceptiões defectũ ĩtrinſecũ ꝛcernẽtes: vt no. ĩ c. ex parte. & ĩ c. lras. & c. ex trãſmiſſa. d reſt. ſpo. & ſatis vr hoc ſentire gl. ĩ d. cle. vni. dũ dicit, ꝙ aliud eſt iuſtificare poſſeſſionẽ ex titulo, & aliud agere petitorio. Alij dicũt ꝙ ſatis ſit ei ꝓbare authoritate ſupioris ſe ĩ poſſeſſionẽ ĩductũ. ad hoc vt reſtitutionẽ ꝛſequať. & hãc opinionẽ t 3 Inn. ĩ d. c. in Iſis. vbi vr velle hoc eſſe neceſſariũ. An aũt renũtiãs bñficio, ĩ qd hẽbat ĩ bñficio ꝓdat, & dicať renũtiare iuri qd hẽt ĩ bñficio. iuxta no. p gl. ĩ c. ſup hoc. de renũ. in verbo cãm. 16. q. 6. c. j. ĩ gl. 2. tenẽt dñi d Rota dec. 362. op timè ĩducit ĩ ar. cle. 2. ſ. ſane. d pœnis. vbi illa renũtiatio metu ex torta p captionẽ, & detẽtionẽ ſecularis ꝛſtatũ, pnũciať nulla, & ĩducit ibi caſus, vt ibi no, cũ ergo ĩ illo c. ſollicitæ. ꝛſtaret renũtiationẽ ĩteruenieſſe tã p ꝓbationes, q̃ p ꝛfeſſionẽ partis: vt p 3 ibi in tex. vbi tñ mãdať ingri, an ꝛceſſerit ſpoliatio: & ſic nõ dubitabať ĩteruenieſſe eã, quo fit iſti reſtitutio ecclẽ, cũ nullũ ius hẽret reſpectu ꝓprietatis: & ſic notorie ſm illã daret vitioſus ĩgreſſus, * ꝛ ca. cũ q. de eo. q. mittit. ĩ poſſ. li. 6. & theorica cõis eſt. vt nũq̃ ſaltẽ in iſtis bñficialib⁹ fiat reſtitutio, niſi in iudicio, vel aliàs notorie ꝛſtaret de defectu ꝓprietatis, iuxta no. p Inn. & Io. An. in c. ꝛſtitutus. & c. quoniã. de ſ. pſby. & in c. cum eccl'ia. de cã poſ. & ꝓprie. Solue, ego arbitror ꝙ hoc ꝛrium hãc cõem lectura reſtrigẽda, vt ñ ꝓcedat qñ renũtiatio fuiſſet facta ẽt poſt ſpoliationẽ ĩ manib⁹ ſupioris, tum qa illa ꝓſumi dẽt ſpõtanea. ar. ĩ. nõ eſt veriſimile. ff. qd me. cau. & eorũ q̃ no. gl. in l. trãſactionis. C. de trãſac. tũ qa ex q̃ ꝛſtat cum nõ habere ius in ꝓprietate, nõ dẽt ſibi reſtitui bñficiũ. l 3, n. talis renuntiatio nõ referať ad poſſeſſionẽ q̃ nõ hẽbat, nõ iõ poſſet agere, ꝓ dãnis & intereſſe tunc illatis: tñ dẽt fieri reſtitutio bñficij ꝓ ſupradictã rõnẽ. Vñ in illo c. ſollicitæ. nõ põderať interuẽť ſupioris ſicut in c. accepta. co. ti. & ſic vr ꝙ in d. c. ſollicitæ. nõ fuit facta renuntiatio in manib⁹ ſupioris qñ aũt ſit renuntiatio bñficij nõ in manibus ſupioris: ñ ꝓdit ius qd hẽbat in bñficio: imo talis renuntiatio nõ t 3, iuxta no. ꝓ doctores in c. qđ in dubiis. de renun. & in c. quãto. de reſt. ſpo. nec ẽt ſupior in caſu ſui ꝓ c. ſollicitæ. potuiſſet ĩ odiũ renuntiãtis illã ratã habere. qa c. qđ ĩ dubiis. logẽ qñ ſpõte in manu laicali: ſed in caſu nro ñ appareť ꝙ ĩmanu laicali. Itẽ qa fuit facta poſt ſpoliationẽ & ꝓſumẽ ñ ſpontanea, vt ibi: iõ ad nihilũ valẽt illa renũtiatio, nec q̃ ad ꝓprietatẽ, nec q̃ ad poſſeſſionẽ, merito talis exceptio ñ debuit admitti. & ꝓ hoc dico Io. An. poſt Goffre. nõ bñ dicere ĩquãtũ dicit, ꝙ 13 renuntiatio illa nõ ꝓiudicet renuntiãti q̃ ad poſſeſſoriũ, ꝓiudicat rñ q̃ ad petitoriũ. ꝓ d. c. qđ in dubiis. & d. c. accepta. hoc dictũ nõ ꝓcedit: qa aut ĩteruenit authoritas ſupioris, & dẽt ꝓiudicare: aut nõ interuenit, & nõ dẽt ꝓiudicare: vt ſ. dictum eſt. & per hoc habeť clarè intellectus illorũ iuriũ. & nullus remanet ſcrupulus. ¶ Et ſi fero nũc ad ſolutionẽ nrĩ ſecũdi dubij, dico cũ ꝙ aut hæc renuntiatio iſti⁹ fuit facta nõ in manib⁹ ſupioris, & ea nõ obſtãte põt peti reſtitutio: qa ꝓ talẽ reſtitutionẽ 13 ſpõtaneã, nõ ꝓdit iſte qd habebat in bñficio, iuxta no. ĩ d. c. qđ ĩ dubiis. & in c. quãto. q̃ ad ſe: qa nõ potuit à ſe abdicare bñficiũ. vt no. ĩ iuribus ꝓallegatis. & facit l. legat⁹. ff. de offi. ꝓũ. aut renuntiauit in manibus ſuperioris: & tunc ſi de ea notoriè ꝛſtat, obſtat exceptio: 13 nõ fundet intẽtionẽ excipiẽtis: qa ſuperior ex renuntiatione bñficij nõ dẽt reſtituere bñficium ei, q̃ nullũ ius notoriè hẽt. ar. c. cũ nobis. de elec. & c. qñ. de fil. presby. & qd no. in ca. ꝛſtitutus. poterit tñ agere ad dãna & intereſſe tunc illata: vt no. Inn. in d. c. ſup hoc. ſuperior tñ ſi ꝛſtat de ſpoliatione non dẽt ſpoliatorẽ dimittere in poſſeſſione bñficij: ſed ſupplendo ex officio illum ſpoliare, & licitè alteri ꝛferre. de ꝑb. de mulcta. Aut nõ ꝛſtat notoriè de renuntiatione, & tunc nõ obſtat exceptio, tãq̃ ꝛcernẽs defectũ ꝓprietatis, vt in c. ĩ Iſis. de ord. cog. & c. fi. cum ĩm. li. us. Et ꝓ hoc ſatis 3 reſponſum ad oĩa ſ. allegata in ꝛrium, niſi ad argumẽtum à ꝛrio ſenſu ſumptum ex c. ſollicitæ. Nã ſi ibi põderet ꝙ ſi nõ fuit ſpõtanea: ergo ſi ꝛſtaret de ſpõtaneitate, ſicut ꝓſupponit in themate nro, obſtaret obiectũ, & vr ar. ſatis vrgens. ¶ Sed reſpõdeo dupl'r. Primò qd arg. à ꝛrio ſenſu nõ viget, qñ reperit ꝛrium in iure, vr reſultaret. clarũ eñ in iure eſt, ꝙ vbi notorie nõ ꝛſtat de defectu ꝓprietatis, ſi dicať fieri reſtitutio in iſtis bñficialibus: & vbi notorie non ꝛſtat nõ dẽt admitti exceptio defectum ꝓprietatis ꝛcernens: vt ſ. pleniſſimè dixi. Scdò põt reſponderi, ꝙ ſi deratur ibi ꝙ nõ fuit ſpontanea ad maiorẽ exaggerationẽ duo tituli impediebant illã exceptionẽ admitti. Primò: qa ꝛcernebat defectũ ꝓprietatis. vt ſ. dixi. Scdo qa ꝓſumit ꝛalis renũtiatio poſt ſpoliationẽ facta nõ ſpõtanea, dẽt. n. reduci illud. c. ad alias iuris regulas indubitatas. & hoc quo ad ſm dubium. ¶ ✝ Ad tertiũ dubiũ ꝙ fuit vtrum crimẽ notorijũ bñficij priuatione dignũ excludat ipſius bñficij reſtitutionẽ petentẽ. Arguo primò ad partẽ affirmatiuã, & ſic, Notoriꝰ criminoſus eſt ſuſpẽſus ſatis q̃ ad ſe, vt in c. fi. de coha. cler. & mulie. & amplius ſine diſpenſatione adminiſtrare nõ põt. de tẽp. ord. c. fi. ergo nõ põt petere reſtitutionẽ bñficij, cùm nõ ꝑt in eo adminiſtrare. c. fi. de cle. exc. mini. vbi dr excõmunicatum eligi nõ poſſe pro eo, qd ad eorũ ſuſceptionẽ eligiť, à quorum ꝓceptione eſt priuatꝰ. nõ ergo dẽt iſte notoriꝰ criminoſus audiri: cum nõ põt in interditto bñficio adminiſtrare. Scdò de hoc vr caſus in d. c. ad petitionẽ. de accu. vbi, ꝓceſſus agitatus ꝛ illum abbatẽ erat nullus ꝙ iudiciariũ ordinẽ nõ ſeruatum: ſed qa ꝛſtabat de criminibus illiꝰ noluit illum reſtituere: ſed voluit eum manere priuatum. ad idẽ facit c. ſi ꝛſtiterit. eo. ti. ſm vnum intellectum, vbi admiſſa fuit exceptio criminis ꝛ petẽtẽ reſtõnẽ, 13 nõ induceret priuationẽ tituli ipſo facto. ¶ Tertio arguiť ſic, iſte pp notorietatẽ criminis dẽt incontinenti priuari, de accu. euidẽtia. 12, q. 1. manifeſta. & c. Lotharius. facit c. qñ. de fil. pſby. ergo fortiꝰ dẽt ſibi reſtituio denegari: qa turpius eſt ciciť, q̃ nõ admittiť hoſpes. de iureiu. quẽadmodũ. & maximè hoc ſeruari dẽt in iſtis euidẽtialibus, vt euiteť circuitus. de reſcr. cle. auditor, & infamibus portæ dignitatis nõ patẽt. de excel. pla. ĩterdi lectos. & ĩ regula, infamib⁹. de re. iu. li. 6. Quartò ꝙ hac parte facit c. ſignifi. de diuor. vbi p 3, qđ ꝛ ꝓ iugẽ petentẽ reſtitutionẽ admittiẽ exceptio adulterij, & hoc ad partẽ affirmatiuã. Ad partẽ verò negatiuã nõ arguo: qa ſatis patebũt argumẽta ex ſolutione quã ſtatim ſubiicia. ¶ In hoc articulo reperio dũm. Inter cætẽ cũ qs. de reſt. ſpo. expreſſe tenentẽ iſtã partẽ. & idem ſentit in c. ſi conſtiterit. palleg. ĩ memorať oĩa ſupradicta, 13 allegat duntaxat. c. ad petitionẽ, & c. ſi ꝛſtiterit. de accu. reſtringit tñ hoc dictũ in bñficialib⁹. mihi tñ hoc dictũ ñplacuit, dũ ſcribereť ſup d. c. tẽ cũ qs. & hic ſiſero ea q̃ ibi ordinarie dixi. Mouebar primo qa ꝙtũcunq; qs criminoſus, niſi crimẽ inducat priuationẽ ipſo facto. licitè tñ 13 bñficiũ anteq̃ priuef, ꝙ ſnĩã nã & poſſet ſecum añ ſnĩã diſpẽſari: hoc eſt no. dictũ Inn. ĩ c. cum noſtris. de ꝛceſ. ꝑb. Et anteq̃ diſpẽſet, iuſtè 13 anteq priuef, vt ibi dr Inn. ſi ergo iuſtè tenebat: iuſtè fuit ſpoliatꝰ ꝓ violẽtiã: ergo dẽt reſtitui in priſtinum ſtatũ: cũ ſibi ꝛpeteret ius platuræ anteq̃ priuef, nec exceptio huius criminis eſt admittẽda tpe nõ elidẽs actionẽ in iudicio deductã: exceptio eñ dẽt eſſe talis, q̃ excludat actionẽ. l. 2. ff. de exce. cã. nobis. d. ex ce. de ord. co. c. 2. ſed exceptio huiꝰ criminis nõ excludit hoc interdictum, nec reddit petentẽ incapacẽ, qa ꝓſuppoſito ꝙ crimẽ oppoſitum ſit verum: nihilominꝰ remanet in iure ſuo: nec põt dici ꝙ dẽat priuari exceptiõe ꝓbata: qñ exceptio ñ põt operari hũc effectũ priuatiuũ. ſolum. n. de ſua nã operať effectũ excluſiuum: vt ꝓbať in c. 2. de ord. cog. & optimè ad mãm facit c. ſup his. de accu. vbi crimẽ ꝓbatum ꝙ viã exceptionis ꝛ clericum, nõ ꝓbat facultatẽ priuadi eum ſuis bñficiis: ſed duntaxat operať deiectionẽ electi: qnimo plus dico ꝙ etiã ſi ageret petitorio, nõ deberet admiſti exceptio criminis ſi nõ inducit priuationẽ ipſo facto: vt no. ꝓ rõnẽ ſupradictã. ꝛcludit Inn. in c. ĩter dilectos. de excel. pla. nec rõ notorietatis facit dictã rationem ceſſare, ar. 8. q. 4. nonnc. ¶ Itẽ huic ſententiæ aptè fauet tex. in c. fi. de ord. cog. vbi dicit, ꝙ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quentus super restitutione nō est aduersus restitutionē petētē nisi super restitutione audiend⁹, subijciens rōnē: qa restitutio petita ī hoc priuilegiata dignoscit, vt ipsam intētās nō cogat ante restitutioue sub potionib. rndere. Pōdero vniuersalē exclusiōē spoliatis ꝫ restitutionē petentē. Idē vī inuere tex. ī d.c. itē cū qs. vbi criminis exceptio repellit īdistincte aduersariū restitutiōem petentē. Ad Idē alleg. in qu. ij. & iij. q. j. p totū. in qb. iurib. gnaliꝫ dr, qr ante oīa ēt crimina tractanda restituend⁹ est spoliat⁹: qa multa allegāt notoria q̄ nō sunt. de appel. ꝫsuluit. & iste nō dēt, litigare spoliat⁹ maxime tup crimine. arg. optim. in c. frequens. de restit. spol. in 6. vbi exceptio spoliationis q̄que ꝫpetit etiā ꝫ tertium ꝓponentē crimina aduersus spoliatū, ne pp inopiā, seu ei⁹ actio nē succūbat, & ꝫ spoliātem indistincte admittit exceptio spoliatiōis ante restitutionē. Forti⁹ ergo iste spoliat⁹ q̄ poccupabat iudiciū. nō dēt posse excludi à petitione restitutionis pp exceptionē criminis ꝓpositā à spoliatore, q̄ est odiosus, & pumit̄ venire ad excipiendū, seu crimina ꝓponēdū nō bono zelo: sed pp inimicitiā, vt valeat bñficiū vsurpatum interim retinere, vt dicit tex. ī d.c itē cū qs. Sed multa statuta sunt ꝫ spoliātē, vt odiosum, q̄ est ꝫ alios. ar. ī cle. vnica. co. tit. & qd no. in c. fi. de ordi. cog. & ī c. fīis. de restit. spol. & multo fortius nō debet admitti exceptio criminis, si crimen nō dr notū, sed manifestū. vt est tex. no. ī c. qd suspecti. 3. q. 5. Et aduerte: qa intelligo qd capiendo manifestū, ꝓ notorio, sicut intelligit ibi gl. in ver. & si manifesta, notoriū crimen nō obstat petenti restitutionē, & illā gl. vī sequi Archi. allegando ꝓ qcordia alleg. per Inn. in c. inter dilectos. de excel. pla.

¶ Sed nunquid iudex ex officio suo pōt illū priuare pp notorietatem criminis differendo restitutionē: puto sic dicendū, q̄ aut vult priuare super eadem instātia iā inchoata ī cā restitutiōis: & alius iudex à Papa hoc nō pōt: & ad hoc nō fuit actū, nec agi pōt: & sīa debet esse cōformis petitioni, vt in sili notabil⁹ dicit Io. An. post Cōpostel in c. mādatū. de rescrip. Aut vult ꝓcedere om nino ex officio suo extra instantiā. & tunc si est notoriū facti pmanentis, ita qd nullo modo possit negari, ꝙ d facili nō ꝫtingit: & tunc poterit iudex priuare: qa in hoc notorio nulla exigit, ꝓbatio vel solēnitas in ꝓcēdo: vt in c. cuidentia. de accu. & 12. q. j. manifesta. & c. qm. de fi. ꝓby. & no. ꝓ Inn. in c. ex parte. el j. de ver. sig. fruſtra. n. hoc casu fieret restitutio, & euidenter eā petens icō tinenti veniret priuand⁹ & circuitus cuitand⁹ est maximè ī istis bñficialib. de reseri. cle. auditor, & respectu superioris cessat odiū spoliationis, & iste pōt esse casus in c. ad petitionem. de accu. & p hoc fit rñsum ad illud c. vltim. vbi Papa idē fecit de plenitudine prātis: vt ibi no. gl Aut non est tale notorium: & tunc cū exigant ꝓbationes, vt in c. sicut. de re iud. & per glo. in ꝓl. c. manifesta & defensio est expediens reo. facit qd no. in c. j. de of. deleg. li. 6. dēt ante oīa fieri restitutio: qa nec nudi ꝫtendere, & c. qa spoliat⁹ priuatum hēt priuilegium ne exuatur per sīam iudicis ante restit. d. c. frequens. & c. si constiterit. de accus. qd facit pro ꝫtraria pte: dico tñ ꝙ hoc nō ꝓbat id ad qd inducīt. intelligit. n. multipliciter: vt ibi no. nō. n. pōt intelligi in delicto notorio, vt satis colligit ex textu ibi, si quentus fuerit, &c. qdā intelligūt illū tex. q iō ꝫ petentem restitutionē admittunt illa crimina: qa ibi facta fuit spoliatio post sīam priuatā ista super illis criminib. vī fm alios agebat possessorio, ille de sua innocentia ꝫfidens fuit ꝫtent⁹, vt prius discuterent crimina obiecta. arg. c. j. de resti. spo. alias aūt cū ibi crimina non essent notoria, de directo esset ꝫtra illud c. item cū qs. vel deducenda est illa decretalis ad distin. quā. s. formaui.

¶ Nunc rndeo ad illa ꝫtraria. s. formata. Et primo nō obstat primum argm: qa ex quo nō est priuatus, licitè petit restitutionem rōne tituli quem habet. nā potuerit alius administrare donec priuet vel secum dispensetur. & c. fi. de cleri. exco. loquit de eo q de nouo acquireret bñficiū: qd nō pōt ex quo est suspensus, & idē ī notoriè criminoso. non. n. valeret electio de eo facta: vt in c. cum in cūctis. de ele. Non obstat argm fm: qa satis. s. rñsum fuit. ¶ Ad tertiū verò dicendū qd ly possit priuari, tñ anteq̄ priuet, nō post exceptio obijci: qa nō clidit actionem: vt ꝫ. plenè dixi. & qa il
12 le spoliator tanq̄ odiosus nō est audiend⁹. ¶ Ad quartū argm. de c. signific. rndeo, ꝙ crimen adulterij inducit priuationem ipso facto: vñ pt ꝫ iunx sua authoritate illū repellere: vt no. gl. ij. ī c. fi. & adul. sentit In. in c. inquisitioni. de sen. excō. facit. c. agathosa. 22 q. 2. & c. dixit 24. q. 3. Et hæc sufficiāt quo ad tertium dubium.

¶ In quarto, & vlt. dubio qd fuit, an habens pīmoniū, & beneficium ecclīasticum valeat recta ꝓscientia salua ꝫseruato pīmonio bñficij reddit. bi. vitā ducere. ¶ Arguit primò, ꝙ non: & vī de hoc casus in c. fi. 16. q. 1. in fi. vbi dicit tex. ꝙ ꝫ bonis parentum, & opib. sustentari possunt, si qd pauperum est accipiunt: sacrilegiū, ꝓfecto incurrunt, & cōmittunt: & ꝓ abusionē taliū iudiciū ībi mducāt, & bibunt. & p eadē verba loq̄t tex. ī c. clericos. j. q. ij. ad idē. c. pastor ecclīq. cad. cau. tiue. q. vbi dr ꝙ his qb. & sufficiūt, nō dēt aliqd prorogare: qa habenti dare nihil aliud est q̄ ꝓdere. nec illi q̄ sua possidentes dari sibi aliquid volunt, nō sine grandi pec
cato suo, vnde pauper victur⁹ erat, accipiunt. Ad idē c. si qs. eaq̄ cau. & quæst. vbi inter cetera dr. Non est n. dicere quale peccati sit illis, q̄ cibos pauperū pīsumendo suscipiunt, qui eccl'iam quā iuuare de ꝓprijs faculratib. debuerant, suis expensis insuper gra uant, &c. vbi ponunt multa bona verba ad mām facientia. ¶ Secundo vī singulariter ꝓbari per rex. notabilem, & quasi singula rem in mā. j. q. ij. sacerdos. vbi dr, ꝙ clerici pauperes siue ex ꝓpria voluntate, licitè viuūt de bonis eccl'iæ: qa ad ea accipiēda nō cupiditas eos ducit, sed viuendi necessitas cogit, & singulariter sub iūgit, ꝙ notabilib. clericis vī dicere apostol⁹, q̄ in sacrario operaī, q̄ de sacrario sunt ędent: & q̄ altari deseruiunt cū altari participent. & vide ibi tex. q. lati⁹, p̄sequit hanc mām. Ad idē optimè vī ꝫcordare. tex. in c. illi. 12. q. j. vbi dr, ꝙ illi q̄ tī infirmi sunt, vt possessionib. suis renunciare non possint, simul capiunt de bonis ecl'iæ, & satis sine peccato illa retinent: & sic apertè innuit qd tūc dēt cleric⁹ de bonis eccl'ię viuere, qñ nō hēt pīmoniū, vñ viuat. ad idē c. eps ecclīasticarū. eadē cā, & q. dr. n. ibi epm habere eccle siasticarū rerū ptātem ad dispensandū erga oēs q̄ indigent. ipse aūt participare pōt qb. indiget, si tñ indiget: & no. illa verba, si tñ indiget. q ergo habet pīmoniū, non dr indigere: ꝓcordat. c. eps. 10. q. 2. ¶ Tertiò principal⁹ induco c. epūs, & c. tuis. de ꝓb. & de re scrip. postulasti. quib. cauetur epm non arctari ad puidendum il lis clericis q̄ ex proprio pīmonio viuere pnt. ¶ Quartò arguit sic: deputata largitione fidelium ad certū vsum, nō pnt salua sedis apostolicæ authoritate ad alium vsum deputari, vt in cle. ga
13 ꝫtingit. d e relig. domi. ¶ Itē quælibet res ꝫseruāda est ad vsū destinatum. de appel. suggestū. & de iureiur. ꝫto. sed bona eccl'ię tradita, & ꝫseruata sunt eccl'esijs, vt ex eis oēs indigentes sustentē: vt in c. videntes. vbi tex. optim. 12. q. 1. & alijs. s. alleg. cū infinitis similib. ergo clerici habentes pīmonium, vnde vitā ducere possunt: nō debent ꝓcipere de bonis eccl'iarū: facit c. sicut. 46. di. non. n. bona tpalia sunt seruata eccl'esijs, vt ꝓpinqui clericorum diten̄, sed vt inopes subleuentur. vt d. c. epūs. 12. q. j. ¶ In ꝓriū ꝓ parte affirmatiua, ꝙ possit redditib. bñficij ꝫseruato patrimonio vitā ducere, induco. c. fi. j. q. ij. vbi dr, ꝙ clerici oēs q̄ eccl'esiæ fidelit vigilant, & deseruiunt, stipendia suis laborib. debita, fm seruitij sui meritū, ꝓ ordinationē canonis à sacerdotib. ꝫsequāt. pōderā dum. n. est verbum omnes, icludit, ꝓfecto tā pauperes, q̄ diuites: al's ad quid dixisset oēs. ¶ Itē pōderādum dicit, stipendia suis laborib. debita: dātur ergo stipendia clericis deseruientib. nō ꝓ indigentiā corū, sed pp labores sanctos quos sustinent, q̄ quidē rō verificaī tam in diuitib. q̄ in pauperib. dignus est. n. mercenarius mercede sua: & qui ad onus eligit, repelli nō dēt à mercede, nec ligari debet os bouis triturantis. de ꝓb. extirpādæ. & c. fi. de magistris. Sed dic ꝙ ibi sentit tex. & gl. ꝙ denario fraudari nō debēt in vinea dñi laborantes, &c. ¶ Secundò arguitur sic: epūs visitans ec cleſias sibi subiectas, licitè petit ꝓcurationē rōne visitationis. in c. cū ex officij. de præscrip. & pondera rōnem illius c. qa cogitur suis stipendijs militare. Et qa fm Apostolū, Qui spiritualia semi nat. non est magnū si tpalia metat. Certū est. n. ꝙ ꝙtuncunq; epūs abundet, licitè petit, ꝓcurationē, qa nō debet suis stipendijs militare. Si ergo epūs q̄ habet epatū, & ipsius subit onera, non tenet visitare ecclīas inferiores gratis vt seruiat expēsis suis ꝫto fort⁹ clericus inferior nō debet obligari ad seruiendū bñficio suo, cū redditib. sui pīmonij. si. n. cū oēs sint vna eccl'ia. 7. q. j. nouatian⁹. facit qd no. in c. cum apostolica. de his q̄ fi. à præla. non vī epūs impendere officiū inferiori eccl'iæ cū redditib. epatus: fortius nec clericus inferior cum redditib. sui patrimonij. Ad idem. c. cū fm apostolum. de ꝓb. q altari seruit, viuere debet d altari, & c. vt ibi.
14 ¶ † Tertiò ꝓbat sic: clericus habens patrimonium licitè illud relinquit parentib. vel pauperib. distribuit: & de reb. eccl'iæ vitā ducit, vt in c. sacerdos. j. q. ij. ergo pōt à principio licitè dispensare pīmonium in ꝓsanguneos, & vel pauperes, & viuere de bonis ec clesiæ: ex quo illi debitum impendit famulatum ita videtur, ꝙ possit illud pīmoniū ꝫseruare, vt suis in futurum relinquat: vel necessitatis tpe cōmunicet eis, & pauperib. & viuere interim de ecclesia, cui seruit. pro hoc. ca. habebat. 12. q. 1. vbi dr ꝙ Christus hēbat pecuniā, vt necessitatis tpe suis, & aliorum necessitatibus subueniret. sic ergo iste pro tpe necessitatis poterit patrimoniū cōseruare: & de bonis eccl'iæ ad suum vsum participare. ¶ Quar tò adduco c. quatuor. c. concessio. & c. redditib. 12. q. 2. in quib. di citur, ꝙ de bonis eccl'esiarū cathedralium debent fieri quatuor partes, quarum vna debeūr clericis deseruientib. fm eorum me rita, & sedulitatis officiū. nihil distinguit si sint pauperes aut nō: nec dr quod tribuant eis fm indigentiam, sed pro sedulitate officij, fm eorum merita. ad idem. c. charitatem. ea causa, & q. in fi. ibi. namque iustum est, vt illi sequantur stipendium qui pro tpe suum ꝫmodare reperiuntur obsequium. concord. c. quicunque. & c. ecclīasticis. eadem cā, & q. 10. q. 2. ꝓcariæ. facit c. de multa. in fin. ibi, circa sublimes aūt, & c. tñ certum est vel saltem verisimile quod nobiles habent patrimonium, sed non tenentur illud expē
dere militādo ecclesiæ, vt ꝓpriis stipendijs militent, &c. ¶ Ad solutionem: ꝫdescendens huius dubij, saluatoris inuocato ꝓsidio, dico gl. & do. in hoc multum variasse: & nimirum cum iura. & rōnes multum ꝓ vtraq; parte videanē, ꝓfecto vrgere. Nā gl. in c. qñ. 16. q. j. vī velle ītelligere oīa iura, ꝓhibentia extēsionē man⁹ ad bona ecclesiastica habētibus patrimoniū, qñ clerici tales nō deseruiunt ecclesijs. sed certè hæc solutio nō satisfacit: tū ēt, qa pauperes clerici nil dēnt ꝫseq; ab eccl'ia, si nō deseruiūt. c. cōque rente. de cle. nō resi. maximè habito respectu ad tps illorū iuriū, qñ oē bñficiū requirebat residentiā, cum ꝓ officium sit principal⁹ fundatū bñficium. c. fi. de reser. li. 6. & qd no. Io. de Lig. in cle. gratiæ. c. tit. tū qa multa ex illis iuribus loquunē expīsse in deseruienti bus: vt ī d. c. illi q. & c. epūs. & c. sacerdos. cū si. Gl. in c. illi q. 12. q. 1. ponit quatuor solutiōes. ¶ Prima, qa iura ꝓhibētia hāc accumu lationē ꝓmonij, & bñficij, loquunt de ꝫstitutione: sed certè nō satisfacit ista solutio oībus ꝫriis, cum ex eis plura dicāt, qd tales iudiciū sibi māducant, & qd hoc nō faciunt sine graui peccato: vt s. colligere potes ex ꝓte negatiua. ¶ Secūda solutio hui⁹ est ꝙ loquāt illa iura de clericis vagabundis. certè nec solutio ista satisfacit oībus ꝫriis, cū nulla loquāt de nō seruiētib. vt innuit illud c. ibi. q accepturi erāt, &c. Si. n. essent vagabūdi: si fuissent aliqd accepturi. de app. puenit, & de cle. nō resi. ꝙerēte. & c. fi. ad idē ꝓallegatū. c. sacerdos. vbi expīsse dr, ꝙ illi debent de bonis ec clīæ participare, q̄ nō habent vñ viuāt: subiungēs, ꝙ de his ītelligit dictū apostoli: Qui altari seruit, d altari viuere dēt, &c. q̄ sola verba luce clari⁹ innuunt, ꝙ loquāt nō in vagabundis imo in seruiētib⁹. & facit d. c. epūs. 12. q. j. ¶ Tertia solutio dat ꝓ illā gl. ꝙ iura loquunē de oblationib⁹ q̄ talib⁹ nō sunt cōicandæ. hæc solutio ēt nō satisfacit oībus iuribus s. allegatis, ꝓ ꝓria parte, maximè. c. sacerdos. 1. q. 2. & c. epūs. 12. q. j. nā habētes pīmoniū pnt bona ecclesiastica habere, no vt sibi seruiāt, sed vt distribuant pauperi bus: sed hæc fi est ꝓpria, imo sapit ꝓriā opinionē, & pt qs viuere ex redditib⁹ bñficij. gl. ī c. clericos j. q. 2. ꝓfirmat aliqualr de solo nibus pmissis: vltra eas dicit, ꝙ illa iura q̄ videnē ꝓhibere visum rerū ecclesiasticarū abundātib⁹, pnt ītelligi de quarta pauperib⁹ debita, q̄ dari ꝓhibeē abundātib⁹: subiungēs, ꝙ si abundātes de bonis eccl'iæ suscipiunt, vel absentes, vel psentes, l; nō dēat eis denegari portio: qa nemo cogit suis stipendijs militare, mortali ter tū peccāt: ꝑsertim si ex cupiditate sua reseruāt. Et aduerte, qa ī hoc vltimo nō apparet an loquaē illa gl. qñ suscipiunt de quarta debita pauperib⁹, an de qbusdā bonis ecclesiasticis. ¶ Sed ꝫ so
15 lutionem ꝫdescendens huius dubij, saluatoris inuocato ꝓsidio, dico gl. & do. in hoc multum variasse: & nimirum cum iura. & rōnes multum ꝓ vtraq; parte videanē, ꝓfecto vrgere. Nā gl. in c. qñ. 16. q. j. vī velle ītelligere oīa iura, ꝓhibentia extēsionē man⁹ ad bona ecclesiastica habētibus patrimoniū, qñ clerici tales nō deseruiunt ecclesijs. sed certè hæc solutio nō satisfacit: tū ēt, qa pauperes clerici nil dēnt ꝫseq; ab eccl'ia, si nō deseruiūt. c. cōque rente. de cle. nō resi. maximè habito respectu ad tps illorū iuriū, qñ oē bñficiū requirebat residentiā, cum ꝓ officium sit principal⁹ fundatū bñficium. c. fi. de reser. li. 6. & qd no. Io. de Lig. in cle. gratiæ. c. tit. tū qa multa ex illis iuribus loquunē expīsse in deseruienti bus: vt ī d. c. illi q. & c. epūs. & c. sacerdos. cū si. Gl. in c. illi q. 12. q. 1. ponit quatuor solutiōes. ¶ Prima, qa iura ꝓhibētia hāc accumulationē ꝓmonij, & bñficij, loquunt de ꝫstitutione: sed certè nō satisfacit ista solutio oībus ꝫriis, cum ex eis plura dicāt, qd tales iudiciū sibi māducant, & qd hoc nō faciunt sine graui peccato: vt s. colligere potes ex ꝓte negatiua. ¶ Secūda solutio hui⁹ est ꝙ loquāt illa iura de clericis vagabundis. certè nec solutio ista satisfacit oībus ꝫriis, cū nulla loquāt de nō seruiētib. vt innuit illud c. ibi. q accepturi erāt, &c. Si. n. essent vagabūdi: si fuissent aliqd accepturi. de app. puenit, & de cle. nō resi. ꝙerēte. & c. fi. ad idē ꝓallegatū. c. sacerdos. vbi expīsse dr, ꝙ illi debent de bonis ec clīæ participare, q̄ nō habent vñ viuāt: subiungēs, ꝙ de his ītelligit dictū apostoli: Qui altari seruit, d altari viuere dēt, &c. q̄ sola verba luce clari⁹ innuunt, ꝙ loquāt nō in vagabundis imo in seruiētib⁹. & facit d. c. epūs. 12. q. j. ¶ Tertia solutio dat ꝓ illā gl. ꝙ iura loquunē de oblationib⁹ q̄ talib⁹ nō sunt cōicandæ. hæc solutio ēt nō satisfacit oībus iuribus s. allegatis, ꝓ ꝓria parte, maximè. c. sacerdos. 1. q. 2. & c. epūs. 12. q. j. nā habētes pīmoniū pnt bona ecclesiastica habere, no vt sibi seruiāt, sed vt distribuant pauperibus: sed hæc fi est ꝓpria, imo sapit ꝓriā opinionē, & pt qs viuere ex redditib⁹ bñficij. gl. ī c. clericos j. q. 2. ꝓfirmat aliqualr de solonibus pmissis: vltra eas dicit, ꝙ illa iura q̄ videnē ꝓhibere visum rerū ecclesiasticarū abundātib⁹, pnt ītelligi de quarta pauperib⁹ debita, q̄ dari ꝓhibeē abundātib⁹: subiungēs, ꝙ si abundātes de bonis eccl'iæ suscipiunt, vel absentes, vel psentes, l; nō dēat eis denegari portio: qa nemo cogit suis stipendijs militare, mortaliter tū peccāt: ꝑsertim si ex cupiditate sua reseruāt. Et aduerte, qa ī hoc vltimo nō apparet an loquaē illa gl. qñ suscipiunt de quarta debita pauperib⁹, an de qbusdā bonis ecclesiasticis. ¶ Sed ꝫ so
* lutionem ꝓdescendens huius dubij, saluatoris inuocato ꝓsidio, dico gl. & do. in hoc multum variasse: & nimirum cum iura. & rōnes multum ꝓ vtraq; parte videanē, ꝓfecto vrgere. Nā gl. in c. qñ. 16. q. j. vī velle ītelligere oīa iura, ꝓhibentia extēsionē man⁹ ad bona ecclesiastica habētibus patrimoniū, qñ clerici tales nō deseruiunt ecclesijs. sed certè hæc solutio nō satisfacit: tū ēt, qa pauperes clerici nil dēnt ꝫseq; ab eccl'ia, si nō deseruiūt. c. cōque rente. de cle. nō resi. maximè habito respectu ad tps illorū iuriū, qñ oē bñficiū requirebat residentiā, cum ꝓ officium sit principal⁹ fundatū bñficium. c. fi. de reser. li. 6. & qd no. Io. de Lig. in cle. gratiæ. c. tit. tū qa multa ex illis iuribus loquunē expīsse in deseruienti bus: vt ī d. c. illi q. & c. epūs. & c. sacerdos. cū si. Gl. in c. illi q. 12. q. 1. ponit quatuor solutiōes. ¶ Prima, qa iura ꝓhibētia hāc accumulationē ꝓmonij, & bñficij, loquunt de ꝫstitutione: sed certè nō satisfacit ista solutio oībus ꝫriis, cum ex eis plura dicāt, qd tales iudiciū sibi māducant, & qd hoc nō faciunt sine graui peccato: vt s. colligere potes ex ꝓte negatiua. ¶ Secūda solutio hui⁹ est ꝙ loquāt illa iura de clericis vagabundis. certè nec solutio ista satisfacit oībus ꝫriis, cū nulla loquāt de nō seruiētib. vt innuit illud c. ibi. q accepturi erāt, &c. Si. n. essent vagabūdi: si fuissent aliqd accepturi. de app. puenit, & de cle. nō resi. ꝙerēte. & c. fi. ad idē ꝓallegatū. c. sacerdos. vbi expīsse dr, ꝙ illi debent de bonis ec clīæ participare, q̄ nō habent vñ viuāt: subiungēs, ꝙ de his ītelligit dictū apostoli: Qui altari seruit, d altari viuere dēt, &c. q̄ sola verba luce clari⁹ innuunt, ꝙ loquāt nō in vagabundis imo in seruiētib⁹. & facit d. c. epūs. 12. q. j. ¶ Tertia solutio dat ꝓ illā gl. ꝙ iura loquunē de oblationib⁹ q̄ talib⁹ nō sunt cōicandæ. hæc solutio ēt nō satisfacit oībus iuribus s. allegatis, ꝓ ꝓria parte, maximè. c. sacerdos. 1. q. 2. & c. epūs. 12. q. j. nā habētes pīmoniū pnt bona ecclesiastica habere, no vt sibi seruiāt, sed vt distribuant pauperibus: sed hæc fi est ꝓpria, imo sapit ꝓriā opinionē, & pt qs viuere ex redditib⁹ bñficij. gl. ī c. clericos j. q. 2. ꝓfirmat aliqualr de solonibus pmissis: vltra eas dicit, ꝙ illa iura q̄ videnē ꝓhibere visum rerū ecclesiasticarū abundātib⁹, pnt ītelligi de quarta pauperib⁹ debita, q̄ dari ꝓhibeē abundātib⁹: subiungēs, ꝙ si abundātes de bonis eccl'iæ suscipiunt, vel absentes, vel psentes, l; nō dēat eis denegari portio: qa nemo cogit suis stipendijs militare, mortaliter tū peccāt: ꝑsertim si ex cupiditate sua reseruāt. Et aduerte, qa ī hoc vltimo nō apparet an loquaē illa gl. qñ suscipiunt de quarta debita pauperib⁹, an de qbusdā bonis ecclesiasticis. ¶ Sed ꝫ so

bona. ¶ Sed ego ꝓ clarissima solone huius dubij facio duo ꝑsupposita. Primum est: qa olim in primitiua eccl'ia oēs credentes in Christo habebāt oīa ꝓmunia: & sic clerici nihil habebant ꝓprij. 12. q. j. cui portio. & c. certe. & de hoc p. gl. ibi in summa. Sed postea fidei feruore qescente nedū lasciui Christiani, sed etiā clerici seculares inceperunt possidere, & tenere ꝓpria: & nōnulli clerici hoc faciebant clā, & oītēdebāt se sanctiores q̄ essent: vt ī d. c. certe. & tūc videbat valde idecens, vt cleric⁹ etiā seruiēs eccl'iæ reciperet portionē ab eccl'ia, cū haberet patrimoniū, cuius detētio videbat detestabilis: cū videret illicitū dtinere ꝓprium ꝫ instituta apostolorum: multo magis videbat detestabilius tenere patrimoniū, & cū hoc peripere de bonis eccl'iæ. sed si volebat tenere ꝓpria, & abstinere à bonis eccl'iæ, tunc aliquatenus excusabant: qa ꝙdamodo videbanē relinquere sua, cū inhærētes ꝓpriis rebus abstinebāt ab aliis tribus eccl'iæ, q̄ dabant corū labori, & iste est ꝓprius casus si bñ pōderet in c. illi q. 12. q. j. postmodum magis tepidi tenuerunt: nec videbat error tenere bona tpalia: & ĩceperūt licite & passim oēs clerici, & palā tenere ꝓpria ex q̄ eis nō renuntiauerāt. vt ī d. c. certe. & ĩc sunt manifestę. 2. q. 1. & incepit q̄dāmodo cessare rō illius c. illi q. 12. q. j. posita in prin. ¶ Secundū ꝑsupposita est, ꝙ olim in primitiua eccl'ia tpe apostolorū oīa bona oblata eccl'iæ vēdebāt, & ex eorū ptiis subueniebāt oībus ꝓmunē vitā ducētibus, & aliis pauperib⁹ idigētib⁹. ĩ3 post modum apostoli, & alij fideles vidētes meli⁹ fore, si bona sic ob lata ꝫseruarēt ecclesijs mīcib⁹, & ex eorum redditib⁹ subueniēret idigētib⁹, q̄ si vēderēt: qa ex vēditione ptio ꝫsumpto sæpe ĩmine bāt necessaria, & rō erat vñ subueniret, fuit statutum, vt bona n venderēt, sed ad vsum pdictum ꝫseruarent ecclesiis mīcib⁹, & ip si haberēt ptātem dispensendi. de hoc est tex. no. ī c. videntes, 12. q. j. & si bñ pōderet hoc ex primæua ꝫstitutione rerū ecclesiasticarum fuit, vt subueniret idigētib. & sic nimirum si multa iura dicūt, ꝙ clerici habētes pīmoniū nō debēt q̄cū ꝓcipere ab eccl'ia q̄tuncūq; deseruirent. qa ī eis tunc cā deputationis cessabit, & detentiōis bonorū tpaliū: seu postmodū crcuerunt facultates eccl'iæ, & ĩstitutū fuit, vt q vellent deseruire ecclesiis cathedralib⁹, facerent ex earū bonis quatuor partes, quarū vna deberet ēpo, alia clericis, tertia fabricæ eccl'iæ, quarta pauperib⁹. vt d. c. q̄uor.
15 & c. d redditib⁹, &c. † Itē fuit ordinatū vt nulla eccl'ia ædificaret nisi pri⁹ dos assignaret ꝓ ministris. de ꝫse. di. j. c. nemo. & de ꝫse. eccl. vl' alta. cum sicut. & sic hodie bona tpalia deputāt ecclesijs pricipal⁹ ꝓ ministrorū subsidio. ad idē c. pastoralis. de his q̄ fi. à pla. & c. de his. de eccl. ædifi. ¶ His ꝑsuppositis ĩfero ad clarā dcisionē hui⁹ dubij. & ꝓcordātia oīm iuriū variè ad hāc mām loquētiū, videlicet ꝙ habito respectu ad ĩtatutū primæuæ eccl'ię, ꝓcedūt iura q̄ videēt velle habētes pīmoniū ñ posse participaī de bonis eccl'iæ: vt qa videbat horror & detestabile, vt tenerēt ꝓpria: tū qa bona eccl'iastica fuerūt deputata ad vsū dūtaxat ĩdigētiū: vt s. dixi. S; cū succedēte tpe ista duo cessārēt: qa & clerici palā, & pmissiōe eccl'iæ ĩciperēt hr̄e ꝓpria & bona eccl'iastica fuerūt pricipal⁹ deputata, ꝓministrorū alimonia, succesit alia bona rō nalis, vt q̄tūcūq; clerici habeāt bona pīmonialia, nihilomin⁹ pnt viuere ex bonis eccl'iæ, ñ tāq̄ idigētes, sicut ī prima deputatiōe erat idultū, s; tāq̄ seruiētes: qa dignū est, vt nō cogāt ꝓpriis ĩstipē iis militaī ex q̄ n. licitè tenēt ꝓpria ñ sunt priuādi à ꝓpria mercede. c. fi. de mag. & c. extirpādæ. de ꝓb. cū sim. & iō. c. fi. j. q. 2. dicit, ꝙ oēs clerici, q̄ eccl'iæ fidelit⁹ ĩnigilāt, deseruiuntq; stipēdia ꝫseq̄t. vñ pōdera bñ verbū oēs, qd ꝓhēdit tā diuites q̄ pauperes: vt ēt no. do. ¶ Itē pōdera verba sequētia, q̄volūt clericos stipēdia ꝫseq, nō ꝓ idigētia: sed ꝓ labores & seruitiū. Et no. qa dicit fm seruitij meritū, nō aūt dicit fm idigētię qualitatē. fm ergo tpum diuersitatē iura variè ꝓcesserūt: simile no. 12. q. j. in sum. & fm hęc tpa pōt defendi Inn. & Host. & ꝓhoc clarè p; respondsum ad oīa iura ꝓria: possunt ergo clerici de bonis pīmonialib⁹ dispōnere. tā inter viuos q̄ in vltima volūtate ad eorū libitum, dūmodo prauā ītētionē nō ĩducāt, ꝓ hoc c. j. & c. qa. de test. & 12. q. 5. ꝓ to tū. & de bonis eccl'iæ, cui seruiunt, vitā ducere debēt, nō aūt pnt petere ab ecclesia vniuersali tāq̄ idigētes, ĩ hoc casu pnt ītelligi multa iura. s. allegata ĩ ꝓrium. vt c. qm. 16. q. 1. & c. clericos. & c. pastor. 1. q. 2. cū sīmilib⁹ de ꝓprijs bñficijs sic: qa tūc recipiunt ñ tā q̄ idigētes: sed tāq̄ seruiētes, vt laborū suoru mercedē, &c. ¶ Hęc q̄stio disputata fuit ꝓ dominū Nicolaū de Sicilia Decretorū doctorē famosissimū in amplo Senen⁹ studio Anno dñi 1433. die vero. 5 Ianuarij. & ad vtranq; partē dubiorum rndit spectabilis & generosus vir, dns Gandulphus dialogonē. in iure canonico elegāter peritus. Et ĩterfuerūt in disputationis actu, ꝓlatorū, magistrorū, & doctorum copia, q. Senas ꝫcilij gnalis cā venerant

Laus deo.

¶ Quæstio. v.

1 *Collatio patronatus sine consensu episcopi an valeat.*
2 *Ius patronatus ecclesiæ transit solum in hæredes sanguinis.*
3 *Ius patronatus an laico conferri possit. & num. 5.*
4 *Laicis in rebus ecclesiasticis nulla fuit data facultas.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 *Patris authoritas an requiratur in mutuo per filium contrahendo.*
7 *Collusio beneficij patronatus per episcopum facta patrono neglecto an teneat.*
8 *Spes sola habendi aliquid vltra sortem constituit hominem vsurarium.*
9 *Pensionem annuam recipiens pro locatione agri non peccat.*

AVGERIO PATRONATVM in basilica Nicostrati iure sibi delatum Plautius laicus mera liberalitate contulit ad eã dem vacãtem patrono neglecto pendente adhuc tẽpore electionis,& ꝓsentationis à iure statuto, Antistes actorem clericũ instituit quadrimestri denique elapso Plautius filio hærede supstite diem ꝓsoluit extremum, quo minimè accersito donationem paternam ratificauit epũ,& ipsius ꝓsensu vsumfructũ ꝑdi basilicę Nicostrati ab Orphanotropho toto tempore vitæ vtẽdũ eidem ecclesiæ ingentis aureis donatis recepit Augerius, itẽ Orphano tropho alia ingẽta Plauti⁹ ꝓtulit vt ab eo in vita annis singulis reciperet ꝙquaginta. Ex facto ꝓposito quatuor in disceptationem adducunt. Primũ, nũqd dicta patronatus collatio iure subsistat, saltem à Senensũ ꝓsule dicto tẽpore accedente ꝓsensu. ¶ Secundũ, an basilica Nicostrati vacet institutione nõ obstante ꝑdicta. ¶ Tertium, vtrum ꝓctus initus inter Augerium & basilicam Nicostrati sit vndiq; licitus iuris solennitatibus non neglectis. ¶ Quartum, si ꝓsentia refragãte valeat Plautius ꝙquaginta ab Orphanotropho recipere. ¶ Circa primũ dubium hoc ꝓcedã ordine. Primò nãq; quinq; formabo motiua ad partem affirmatiuã. Secundò quatuor ad partem negatiuã. Tertiò solutionem subiiciã. Qd aũt iuris patronatus collatio iure subsistat etiã submoto episcopi ꝓsensu, ꝓbatur primò ex eo, ga liberum est cuiq; de re sua ad libitũ disponere ꝓ modos à iure nõ ꝙprobatos siue velit disponere in religiosa loca, sine ĩ priuatas ꝑsonas. c. de his. in fi. de sepul. & l. in re mãdata. C. mãda. & ꝧ. ꝓ traditionẽ. Insti. de re. diuis. sed & patronus nullibi apertè reperit ꝓhibitus quominus ius sibi ꝓpetens possit in alĩ trãsferre: ergo, &c. qnimo expresse vt sibi ꝓmissũ. c. illud. de iurepatronatus, &c. vnico. eo. tit. lib. 6. vbi expresse ꝓbat qd loco religioso sine epi ꝓsensu donari per pronũ laicũ pot. Quòd etiã laico donari posse vdeat, ꝓbat in c. ex literis. & ĩ cũ seculũ. c. ti. vbi trãsit in laicum cũ vniuersitate villæ vel feudi, ergo sine vniuersitate nõ. debet igitur in hoc titulo gratuito ꝙsiderari vniuersitas. nã si nõ posset donari seu aliter trãsferri in laicum nõ trãsiret ẽt cũ vniuersitate trãslata. cũ posset illud ius exerceri absq; eo qd eaĕ adyllã seu vniuersitatẽ, ad hoc qd no. in l. si mercedẽ. ꝧ. si fundũ. ff. de act. emp. & ꝯtis est hoc iure expressum qd nõ ꝓhibet, ꝙ mã est pmissiua. ad hoc qd no. in c. 2. de trãsla. epis̃. & facit à ꝛrio sensu per locũ à speciali. c. de iure. de iurepa. vbi trãslato iurepatronatus ex venditione in quẽdã laicum papa mandauit, qd si ꝓstaret illũ sciuisse qd ꝯctus censeret nullus: ga cum sit annexũ spirituali, vendi nõ potest: ergo à ꝛrio ꝙ modũ gratuitũ potuisset in illũ trãsferre. & de hoc vt casus ad literã in ca. ex insinuatione. eo. tit. ¶ Scdò qd saltem accedente ex postfacto episcopi ꝙsensu valuerit vt expresse ꝓbari in c. cura. & c. suggestum. de iurepa. vbi expresse dr, qd ex donatione laici põt donatarius ecclesiã sibi retinere si dicẽsensu epi habuerit postea ꝙsensum. Tertiò vt ꝓbari per c. si qua. de rebus. 12. q. 2. vbi dr, qd alienationem de rebus ecclesiæ sede vacante factã potest epus nouiter creatus ratificare, & approbare, si cessit in vtilitatẽ ecclesiæ, & sic est ibi casus singularis in quo ꝙsensus authorizabilis potest ex post facto interuenire: ergo idem dicẽdum in casu nostro. ad idem capitulum qd in dubiis. de renun. vbi ꝓmittitur ꝙ renuntiatio bñficij in manibus laici ꝑiudicat ipsi clerico renuntiãti, adeo ꝙ episcopus põt ex postfacto illã renuntiationem ratificare, seu illum sic renuntiantẽ illo bñficio ꝙspolire. & dicit ibi gl. qd licet ꝯtũ ad ecclesiã vel superiorem illa renuntiatio nõ teneat: vt ibi: &c. admonet. eo. tit. ipse tñ renuntiãs non potest eam repetere: ga quo ad se tenuit. licet. n. sit inutilis habet tñ in se tacitum pactum vt repetat sicut acceptilatione. ff. de acceptil. l. acceptolatum. & 7. qõ. j. eos. gl. q̃ solet ibidem allegari, no. in c. qd dei timorem. de stat. reg. dicit qd renuntiãs sine superioris authoritate tali bñficio, non potest administrare. ita vt dicẽdum in proposito qd sine episcopi ꝙsensu nõ põt patronus in laicum patronatum sibi cõpetentem trãsferre: tñ quo ad se & sui ꝑiudiciũ debet dicta donatio valere. & ꝓsequens ipsi⁹ hr̃dis cum non potest hæres venire ꝫ factum defuncti. l. cũ à matre. C. de rei vendi. no. in c. 1. de test. potuit ergo epus ex post facto donare. & eius filio etiã hr̃de non vocato illã donationẽ approbare. ¶ Quartò adducuntur multa iura q̃ videntur probare qd saltẽ de iure canonico põt ratihabitio & cõsensus sequi & actũ inutilẽ validare. 6. q. 1. c. fi. de his q̃ fiũt à ꝑla. c. 2. & 3. & qd ibi no. de elec. & ex nunc, scilicet tpe adhibiti ꝙsensus: vt no. glo. regu. ratum. de reg. iur. in 6. ¶ Quintò & vltimò adduco tex. iuncta gl. quam sequitur ibi Cynus in l. fi. C. ad macedo. vbi dr, quod si ĩtra patris iussionem, vel mandatum, vel volũtatẽ, pecuniã creditam accepit filius fam. postea autem pater ratum habuit ꝫctum perinde est ac si ab initio voluntate patris, vel mandato filius fam pecuniã creditã accepisset: rõ, quia omnis ratihabitio retrotrahitur, & ꝓfirmat ea q̃ ab initio secuta sunt. & quærit ibi nunquid pater inuito filio põt habere ratũ, & sic teneat ac si esset fili⁹? & ꝯcludit multum no. ꝙ sic. Idem ibi Cyn. dicit, ꝙ exceptio macedoniani nõ tam fuit inducta in fauorem filij, & odiũ creditoris, q̃ in fauorem paretum. l. 1. ff. eo. tit. vt ligit pater, in cuius fauorẽ principi⁹ illud beneficiũ fuit inductũ mutuum factum filiofa. ratihabitione postea adhibita reconciliat: ita quis in laicũ sine epi ꝙsensu ius patronatus trãsferri nõ possit, ꝑsupposito ꝙ hoc iure expresse ꝯcaut, attamẽ ex quo epus noĩe ecclesiæ vult ratificare, nõ dẽt donator vel hæres impedire: cũ hęc ꝓhibitio nõ emanauerit in fauorẽ patroni, sed epi vel ecclĩæ, cuius ꝑsonã gerit ipse epus: & hoc videt velle illa capitula, cura. & ꝧ. suggestũ. s. al. ¶ In ꝛriũ ad partẽ negatiuã, ꝙ dicta collatio patronat⁹ nõ valuerit arguitur primò, pr nõ pot ꝑiudicare filio in iure patronatus liberorũ: trãsit em in filios etiã si nõ sint hr̃des, l. filij. ff. de iurepa. l. vt iurisiurandi. ꝧ. si. ff. de oper. lib. etiã si patris bona publicarent. l. eorũ. ad l. Iuliã maiesta. & no. in l. 3. ff. de interd. & releg. ergo idẽ in iurepatronatus eccl̃iæ. ꝙ tenet gl. in c. 2 stitutum. 16. q. 1. & Laud. vt recitat Arch. in c. 1. de iurepat. li. 6. ꝓ hoc facit, ga ius patronatus ꝓceditur patrono gratiose ꝓpter eccl̃iæ impensam: nõ ergo debet transire in extraneum, ꝙ est prorsus alia ꝑsona ab ipso priuilegiato. facit qd in simili hr̃ in auth. de nõ alie. §. emphyteusim. vbi dr, ꝙ emphyteusis alicui ꝓcessa, & eius hr̃dibus non trãsit nisi in descendentes. ius ergo patronatus ꝓcessum fundatori, & hæredibus, vt cõcessum filiis: ga in iure nõ trãsmissibili ad extraneos appellatione hr̃dum ꝓprehenduntur filij tantum: vt not. in l. gallus. §. etiã. de lib. & posthu. & in l. si tibi decẽ. §. si pactus. ff. de pac. facit c. filiis ac nepotib⁹. 16. q. 7. ¶ Scdò de hoc vĩ casus in c. ꝓterea. el 2. de iurepat. ꝓiungendo finẽ cum principio, coniuncta gl. 1. & ibi patet, ꝙ patroni non possunt pro sua voluntate ius patronatus in alium titulo donationis, vel emphyteusis, vel alterius ꝯctus transferre, ad idem c. illud. eo. tit. maximè ponderato ver. licet. qui venit adquisitiuè ad pcedentia. innuẽs ꝙ laicus nõ potest donare, licet religioso loco ꝓferendi liberã hẽat facultatem: facit etiam c. illud. in fi. & c. nullus. eo. ti. ¶ Tertiò probatur ꝙ episcopi consensus accedens non habuit illã donationẽ validare. Cum. n. iste sit ꝙsensus authorizabilis, non potuit ex postfacto interuenire. l. si qs mihi bona. ꝧ. iussum eius. ff. de acquirenda hæred. & in ꝧ. tutor. inst. de auth. tuto. & in l. obligari. ꝧ. tutor. eo. tit. no Inno. in c. cum ꝙsuetudinis. de ꝙsue. & in c. 1. de reb. eccle. non alie. in 6. ¶ Quartò & vltimò facit, certum est, saltẽ cõmuni opinione, ꝙ ex donatione solius laici, ius patronatus non fuit donatario ꝙsitum, vt probat à ꝛrio sensu d. c. 1. de iurepa. lib. 6. & tex. in c. ꝓterea. eo. tit. ergo remãsit patronus: ga dominiũ quod alteri non acquiritur ex iuris impedimento, mihi non auferturꝫ. l. neq; vtile m. ex qui cau. ma. no. in l. qd meo. ff. de acqui. pol. facit rõ. l. si qs vi. eo. tit. vĩ enim sub ꝺitione donasse: scilicet si donatarius ea acquireret. trãsit ergo in filium hr̃dem. 16. q. 7. c. si plures. cadẽ cau. & q. c. 1. & 3. cum multis simi. in q̃ib. similiter sit mentio de hr̃dib. fundatoris: & cum in iure non habeamus ꝛrium, debem⁹ verbũ hæredes, ꝓprie capere, & sic veniunt oẽs successores, vt in l. hr̃dis appellatione. ff. de ver. sig. & in l. antiquitas. C. de vsufr. cũ sim. A verbis aũt nõ est recedẽdũ nisi apertè de intentione ꝛria ꝙstet, vt in l. nõ alr̃ ff. de le. 3. & c. fi. de ver. sig. & maximè ꝓbat dictũ c. filijs. vbi fit mẽtio de filijs, & nepotib. & aliis honestioribus propinquis. Secunda opi. fuit Inn., prsus ꝛria huic, dicens pronũ ẽt laico posse donare: licet epi ꝙsensus nõ accedat. hãc opi. firmauit in c. illud. & c. ꝓterea & c. nullus. de iurepa. principaliꝫ p c. ex ĩsinuatione. c. ti. Ad c. præterea. qd sũæ opi. vĩ obuiare, rñdet dupliciter. Vno mõ ꝙ nõ loquit in pr̃ono, sed aduocato. Et rõ diuersitatis fm cũ est, ga pronatus est quasi ex debito: sed aduocatio ex gratia tm̃. ¶ Scdò rñdet ꝙ intelligendo ẽt de pr̃onis, dẽt itelligi ꝙ nõ põt donari eo mõ quo ibi donabatur. l. cũ prãte exigendi, & grauandi: vt ibi dr. hanc opi. originaliꝫ tenuerunt Hug. & recitat Archi. in c. piæ mentis. 16. q. 7. & Io. An. vt refert Io mona. l. illud. ꝑal. & ẽt Vin. vt recitat ibi gl. & tenet gl. in c. nostri. 23. q. 4. sed põt illa gl. intelligi qñ fit ecclesię: vt colligit ex ꝓcedentibus. ¶ Tertia fuit opi. Bul. glossatoris, vt sine ꝙsensu epi laico donari nõ possit: vt no. in c. illud. & c. ex insinuatione. Rñdetur ꝙ ibi iteruenit epi ꝙsensus, vbi nõ fuit vera donatio, sed remissio: vt ꝫ. ar ticuli⁹ dixi. hãc tñ opi. sequunt multi ĩ d. c. illud. & Archi. ĩ d. c. pię mẽtis. ꝑal. & inc. vnic. ꝑal. li. 6. c. ti. & sequunt *coiter* moderni ĩ pia cã: & primo adduco. c. ꝓdictũ, ꝓterea. in fi. & d. c. vnicum à ꝛrio sensu. secus si dẽ loco religioso vel eccl̃iæ: vt ĩ d. c. vnico. & c. illud. & diuersitatis rõ est, ga ex donatione facta laico, eccl̃iæ ꝺõ de teriorat, cũ soleãt laici eccl̃iæ esse nimiũ infesti. 2. q. 7. laicos. & c. laici. Sic. n. fit eccl̃iæ melioratio, cũ eripit à manib. laicorũ. ar. cũ apostolica. de his q̃ fi. à ꝑla. ¶ Itẽ si clerici excedunt metã, faci lius pũt ꝙpelli q̃ patroni laici. 89. di. indicatũ. & qd ibi no. requirẽ ergo epi ꝙsensus donatione fiẽda laico, vt eꝫs videat, an expediat eccl̃iæ vel nõ. ¶ Itẽ pp timorẽ fraudis vel fictæ venditionis. ar. de diuor. c. ꝯto. in fi. de hoc ergo ꝛquiret: ga si inueniret, denegabit assensum. ar. c. prouida. de ele. ĩ 6. & hic fraudis timor multũ mouet Io. An. ad hãc opi. seruandã, qui sequit̃ Fed. ꝙsi. 218. dixit tñ Archi. in locis præal. ꝙ clericо ẽt ꝓprio noĩe accipiẽti poterit sine consensu epi fieri donatio. & sic intelligit dictũ ca piæ mentis. non aũt laico. & sic intelligit. d. c. ꝓterea. hoc iõ, quia ꝓ hac ꝙcessionẽ melior fit ꝙdõ eccl̃iæ cũ laici magis ꝙsueuerint grauare eccl̃ias q̃ clerici. ad hoc. ff. de ser. vrb. ꝑdi. l. seruitutes. ꝧ. stillicidiũ. alias bn valet. d. c. ex insinuatione. ¶ Quartã opi. sentit Host. in d. c. illud, dicens, ꝙ cũ epi ꝙsensu põt vnicuiq; ius pronatus donari: allegc. nullus. & c. ꝓterea de iurepatro. sine consensu epi non, nisi eccl̃iæ vel clerico recipienti noĩe eccl̃iæ. remittit tamen ad ea quæ no. in sum. eo. ti. ꝧ. qualiter transferatur. ibi tñ non distinguit: an clericus recipiat nomine eccl̃iæ, vel non: sed simpliciter dicit, ꝙ clerico donari potest. domini de Rota deci. 254. in antiquis, tangunt incidenter primum, sed principaliꝫ fm: sentiunt tñ ꝙ sine epi ꝙsensu nõ valet donatio laico facta. vt ius patronatus ex sola laici donatione acquiratur laico, sed cũ epi ꝙsensu. Sed an consensus ille potest ex postfacto interuenire. maximè mortuo donatore, & hr̃de filio nõ vocato, fuerũt inter se varij, & hoc dubiũ nõ reperio per aliquẽ vltra cos tactũ, & ob hoc principaliꝫ hunc articulum disputandũ assumpsi, quem difficilẽ reputaui, & prætitit mihi disputãdi cãm bonæ memoriæ doctor subtilis, & bonus practicus dñs Magnaullus de Magnaullis de Senen. q. cum hoc dubiũ in decora vrbe Senarum ꝛtigisset, humanitate sua me familiariter ꝙsuluit. & rñdit tunc simpliciter me nõ credere talẽ donationẽ ꝑ subsequentẽ ꝙsensum sine tẽporis tractu valere. comperi dominos de Rota in decisi. ꝑal. varios extitisse. quidam ex eis in hãc sniam negatiuã inclinabat: alij verò, & ꝑ maiori partẽ ꝛriam sniam amplexi sunt, moti principaliꝫ pp duo.

¶ Primò ꝑ c. cura. & per c. suggestum. circa fi. de iurepat. vbi hęc ꝑs vĩ expressa fm eos. ¶ Secundò ꝑ hãc rõnem: ga donatio ĩ principio tenuit, saltẽ in ꝑiudicium donatoris, & hr̃dis: nã gtũ ad eorum ꝑiudicium non requiritur necessarius consensus epi, cũ donator dispẽserit de re ꝓpria, & iõ gtum ad cum, & ipsius hr̃des non dẽt admitti ꝫuentio arg. l. per fundum ff. de seru. rustic. ꝑdio. & c. qd in dubijs. de renun. & ff. de don inter virum, & vxo. l. cũ hic status. ꝧ. si socer & l. si is. C. de ꝑdijs mi. sine dec. nõ ali. regrit ergo solus episcopi ꝙsensus fm eos quo ad translationẽ ipsius ĩ

moderni. rñsio tñ Inn. & Io. An. mihi non placet. non. n. sequitur, trãsit cum vniuersitate villæ in extraneũ ergo & cũ iure hr̃dita tis. do instãtiã iura sepulchrorũ licet religiosa, trãseũt cũ vniuersitate villæ ĩ extraneũ, si per publicũ nõ ẽst ad illa aditus. l. si mercedẽ. ꝧ. fi. ff. de act. emp. & l. in modicis. ff. de ꝫhen. emp. attamẽ nõ transeunt in hr̃dẽ extraneũ, quominus liceat filijs ẽt hr̃dib. nõ ĩ stitutis ibidẽ habere ius sepeliẽdi: vt ĩ l. familia. cũ l. seq. ff. de reli. & sump. fune. mihi tñ placet opi. vt trãseat ĩ hr̃des ẽt extraneos. ꝓ qua adduco c. filijs. 16. q. 7. & c. 2 siderandũ. & c. si plures. cadẽ cau. & q. c. 1. & 3. cum multis simi. in q̃ib. similiter sit mentio de hr̃dib. fundatoris: & cum in iure non habeamus ꝛrium, debem⁹ verbũ hæredes, ꝓprie capere, & sic veniunt oẽs successores, vt in l. hr̃dis appellatione. ff. de ver. sig. & in l. antiquitas. C. de vsufr. cũ sim. A verbis aũt nõ est recedẽdũ nisi apertè de intentione ꝛria ꝙstet, vt in l. nõ alr̃ ff. de le. 3. & c. fi. de ver. sig. & maximè ꝓbat dictũ c. filijs. vbi fit mẽtio de filijs, & nepotib. & aliis honestioribus propinquis. Secunda opi. fuit Inn., prsus ꝛria huic, dicens pronũ ẽt laico posse donare: licet epi ꝙsensus nõ accedat. hãc opi. firmauit in c. illud. & c. ꝓterea & c. nullus. de iurepa. principaliꝫ p c. ex ĩsinuatione. c. ti. Ad c. præterea. qd sũæ opi. vĩ obuiare, rñdet dupliciter. Vno mõ ꝙ nõ loquit in pr̃ono, sed aduocato. Et rõ diuersitatis fm cũ est, ga pronatus est quasi ex debito: sed aduocatio ex gratia tm̃. ¶ Scdò rñdet ꝙ intelligendo ẽt de pr̃onis, dẽt itelligi ꝙ nõ põt donari eo mõ quo ibi donabatur. l. cũ prãte exigendi, & grauandi: vt ibi dr. hanc opi. originaliꝫ tenuerunt Hug. & recitat Archi. in c. piæ mentis. 16. q. 7. & Io. An. vt refert Io mona. l. illud. ꝑal. & ẽt Vin. vt recitat ibi gl. & tenet gl. in c. nostri. 23. q. 4. sed põt illa gl. intelligi qñ fit ecclesię: vt colligit ex ꝓcedentibus. ¶ Tertia fuit opi. Bul. glossatoris, vt sine ꝙsensu epi laico donari nõ possit: vt no. in c. illud. & c. ex insinuatione. Rñdetur ꝙ ibi iteruenit epi ꝙsensus, vbi nõ fuit vera donatio, sed remissio: vt ꝫ. ar ticuli⁹ dixi. hãc tñ opi. sequunt multi ĩ d. c. illud. & Archi. ĩ d. c. pię mẽtis. ꝑal. & in c. vnic. ꝑal. li. 6. c. ti. & sequunt *coiter* moderni ĩ pia cã: & primo adduco. c. ꝓdictũ, ꝓterea. in fi. & d. c. vnicum à ꝛrio sensu. secus si dẽ loco religioso vel eccl̃iæ: vt ĩ d. c. vnico. & c. illud. & diuersitatis rõ est, ga ex donatione facta laico, eccl̃iæ ꝺõ de teriorat, cũ soleãt laici eccl̃iæ esse nimiũ infesti. 2. q. 7. laicos. & c. laici. Sic. n. fit eccl̃iæ melioratio, cũ eripit à manib. laicorũ. ar. cũ apostolica. de his q̃ fi. à ꝑla. ¶ Itẽ si clerici excedunt metã, faci lius pũt ꝙpelli q̃ patroni laici. 89. di. indicatũ. & qd ibi no. requirẽ ergo epi ꝙsensus donatione fiẽda laico, vt eꝫs videat, an expediat eccl̃iæ vel nõ. ¶ Itẽ pp timorẽ fraudis vel fictæ venditionis. ar. de diuor. c. ꝯto. in fi. de hoc ergo ꝛquiret: ga si inueniret, denegabit assensum. ar. c. prouida. de ele. ĩ 6. & hic fraudis timor multũ mouet Io. An. ad hãc opi. seruandã, qui sequit̃ Fed. ꝙsi. 218. dixit tñ Archi. in locis præal. ꝙ clericо ẽt ꝓprio noĩe accipiẽti poterit sine consensu epi fieri donatio. & sic intelligit dictũ ca piæ mentis. non aũt laico. & sic intelligit. d. c. ꝓterea. hoc iõ, quia ꝓ hac ꝙcessionẽ melior fit ꝙdõ eccl̃iæ cũ laici magis ꝙsueuerint grauare eccl̃ias q̃ clerici. ad hoc. ff. de ser. vrb. ꝑdi. l. seruitutes. ꝧ. stillicidiũ. alias bn valet. d. c. ex insinuatione. ¶ Quartã opi. sentit Host. in d. c. illud, dicens, ꝙ cũ epi ꝙsensu põt vnicuiq; ius pronatus donari: allegc. nullus. & c. ꝓterea de iurepatro. sine consensu epi non, nisi eccl̃iæ vel clerico recipienti noĩe eccl̃iæ. remittit tamen ad ea quæ no. in sum. eo. ti. ꝧ. qualiter transferatur. ibi tñ non distinguit: an clericus recipiat nomine eccl̃iæ, vel non: sed simpliciter dicit, ꝙ clerico donari potest. domini de Rota deci. 254. in antiquis, tangunt incidenter primum, sed principaliꝫ fm: sentiunt tñ ꝙ sine epi ꝙsensu nõ valet donatio laico facta. vt ius patronatus ex sola laici donatione acquiratur laico, sed cũ epi ꝙsensu. Sed an consensus ille potest ex postfacto interuenire. maximè mortuo donatore, & hr̃de filio nõ vocato, fuerũt inter se varij, & hoc dubiũ nõ reperio per aliquẽ vltra cos tactũ, & ob hoc principaliꝫ hunc articulum disputandũ assumpsi, quem difficilẽ reputaui, & prætitit mihi disputãdi cãm bonæ memoriæ doctor subtilis, & bonus practicus dñs Magnaullus de Magnaullis de Senen. q. cum hoc dubiũ in decora vrbe Senarum ꝛtigisset, humanitate sua me familiariter ꝙsuluit. & rñdit tunc simpliciter me nõ credere talẽ donationẽ ꝑ subsequentẽ ꝙsensum sine tẽporis tractu valere. comperi dominos de Rota in decisi. ꝑal. varios extitisse. quidam ex eis in hãc sniam negatiuã inclinabat: alij verò, & ꝑ maiori partẽ ꝛriam sniam amplexi sunt, moti principaliꝫ pp duo.

¶ Primò ꝑ c. cura. & per c. suggestum. circa fi. de iurepat. vbi hęc ꝑs vĩ expressa fm eos. ¶ Secundò ꝑ hãc rõnem: ga donatio ĩ principio tenuit, saltẽ in ꝑiudicium donatoris, & hr̃dis: nã gtũ ad eorum ꝑiudicium non requiritur necessarius consensus epi, cũ donator dispẽserit de re ꝓpria, & iõ gtum ad cum, & ipsius hr̃des non dẽt admitti ꝫuentio arg. l. per fundum ff. de seru. rustic. ꝑdio. & c. qd in dubijs. de renun. & ff. de don inter virum, & vxo. l. cũ hic status. ꝧ. si socer & l. si is. C. de ꝑdijs mi. sine dec. nõ ali. regrit ergo solus episcopi ꝙsensus fm eos quo ad translationẽ ipsius ĩ priuatum, iõ poterit interuenire qñcunq; ex quo ꝯctus donationis teneat. ar. no. in c. cũ cõsuetudinis. de ꝙsue. nec obstat fm eos ius quæsitum filio eo tpe: ga ex quo fuit hęres patris, no fuit ius ꝙsitum, alr̃ q̃ esset penes patrẽ: sed cum ipse pr̃ no posset quoad se ꝙuenire: igit nec filius. nec ob. c. quis. & c. ti. ꝓ te. de reser. li. 6. ga ibi fuit ius ꝙsitũ tertio ex dispositione eius, q̃ poterat recipere, & disponere ꝫ primã dispositionẽ: igit in præiudiciũ ꝛris tali ter ꝙsiti sequẽs dispositio, vel existentia ꝙditionis nõ potuit ibi retrotrahi, vt ĩ l. balneum. ꝧ. fi. ff. q pot. in pig. ha. hic vero fuit ius quæsitum ex dispositione eius q̃ ꝫ suã dispositionẽ venire non poterat, nec ꝫ factũ suum, igit nec eius hrs, & ꝓpns ꝙsensus epi superueniens poterit retrotrahi: ga donatio à principio pẽdebat sub ꝙdõne, si epus ꝙsenserit. igit ꝓ superuenientẽ ꝙsensum epi fit retractatio. vt l. potior in prin. ff. qui po. in pi. ha. Vel põt fm eos dici, ꝙ valet, vt ex nunc, à tpe cõsensus ꝓ epm ꝑstiti: nec filij absentia hẽt præiudicare, ga non poterat ꝺicere, sicut nec ipse pater. ar. l. ꝓ fundum. s. alle. hæc sunt in effectu fundamenta dñorũ de Rot. in hoc artic. Ego aũt meliori iudicio semper saluo. nec di ctum dnorum de Rota approbo, nec rõnem. doc. nec sniam de qua. s. in ꝑcedenti dubio. ¶ Arbitror tñ ꝙ ius ꝓnatus laico ꝫ ferri nõ possit ẽt si tpe donationis authoritas epi intercederet. ad q̃ sniam tenenda principaliꝫ me mouet: ga ius ꝓnatus est ꝓuale vel spirituali annexũ: vt ex̃ plesè dicit tex. i c. ꝺo de iu. & in c. i. de iurepa. hinc est ꝙ super eo ꝓmittit simonia sicut super iure ꝓuali: vt ꝓbat tex. no. in c. ꝓterea. el j. de translatione. nec iudex secularis ẽt inter laicos de iure patronatus cognoscere põt. q. ca. ꝯto. nec ẽt vendi põt. d. c. de iure, nec super eo trãsig. d. c. ꝓterea. Hinc inferẽ ꝙ laicus mero iure inspecto ius patronatus possidere non põt: ga sicut ꝓuália, ita nec q̃ali spiritualia possidere põt, cũ de ꝓnexis idẽ sit iudiciũ, vt ꝓbat ĩ c. cum. de præb. & ĩ d. c. ꝯto. de iu di. & de ꝑti. trãslato. & in d. c. ꝓterea. ¶ Præterea laico q̃uncũq; religioso nulla dispondi in reb. ecclesiasticis, & dignitatib. legit tributa facultas. 16. q. 7. laici. de cõsti. ecclesia. & Mariæ. & 96. dist. bene quidem. & in c. nullus. de iurepa. ergo mero iure inspecto nõ posset laicus ꝑsentare rectorẽ, cũ præsentatio sit quoddã ius præambulum ad restitutionẽ obtinẽda, q̃ est merè spiritalis, & per laicũ impræscriptibilis ẽt ꝓ tñ tps de cuius initio nõ est memoria: vt plenè no. ꝓ Io. An. in c. 2. de ꝓb. li. 6. de gratia ergo solũ, & priuilegio per ecclesiam cõcesso licitũ est laico ius patronat⁹ possidere, & tenere. qd ꝓbat in c. j. 15. q. 1 tenet Archi. ĩ d. c. hortũ. 71. di. & Gof. in sum. de iurepa. ꝧ. j. vers. in summa. Host. in d. c. qñ.

* Io. An. & *coiter* doc. ibi. & pro hoc qd dr patronos in hoc iure de gratia sustineri. no. ibi Host. papã posse tales ecclesias sine patrocinorum præsentatione cõferre: sed hoc non facit, qa nõ expedit, ne videlicet laici à fundatione ecclesiarũ retrahant, vt no. in c. cũ dilectus. e. ti. & in cle. 2. de præb. & prædicta, ꝓcedunt, tenendo tñ opi. Inn. in c. dilectus. de of. delc. vbi dr, ꝙ per præsentationẽ ꝙsequit̃ præsentatus ius ad rem. pro quo facit c. cum dilectus de iurepa. Certũ aũt est ꝙ laicus mero iure inspecto, nõ est capax huius, vt possit ĩ alium trãsferre ius ad bñficiũ, vel ordinare ad bñficia eccl̃iastica. habilitat ergo ex ipãli gratia sicut olim eccl̃ia ꝫ cessit ob merita ꝓcedentia Imperatori, vt possit eligere Papã, & alios ꝓlatos. vt ĩ c. i. synodo. 63. di. sed illud priuilegiũ postea fuit reuocatũ. vt i c. ꝙa sancta. ꝧ. verũ. ea. di. Ex his ifero opi. mea, ꝙ cũ laicus nõ sit huiusmodi iuris capax, nõ põt pronus laicẽ gratiosè illud ius obtinẽs ĩ aliũ laicũ icapacẽ illud ius trãsferre. cũ ꝫ illo donatario nõ ꝓtineat illa qualitas ꝓ merita nõ ꝓcedẽtia, & vt ꝫduceret laici ad ædificãdas eccl̃ias, & dotãdas. q̃ rõ cessat ĩ isto donatario. nõ. n. pt priuilegio pson̄aliꝫ habilitat⁹ illũ habilitare: ga ꝓui legiũ nõ excedit pson̄as habilitatas, vel ꝓuilegiatas. vt ĩ c. petiti. 7. q. j. vbi ĩter cætera ad ꝓpositũ dicit tex. hoc nulli alibi ꝓcedi patimur, ꝙ tibi charitate cogẽte largiri cõsum⁹, & alibi ĩ c. sane. de priuil. ĩ ꝛrium esse, & indignũ aliqd sibi sua authoritate ꝑsume re, ꝙ romana eccl̃ia alicui certa rõne in ꝑspecta singularib. voluit ꝛ bũcijs ꝺulgere. ¶ Præterea cũ laic⁹ ex ꝓuilegio i⁹ pronat⁹ solũ ꝙsequit̃, ꝙ põt ꝑsentare, & alimẽta necessitate ifãte hr̃e. vt ĩ ç no bis. de iurepa. nõ ꝑsumit̃ ĩ his gratijs, & iure exorbitãtib. excede re metas ꝑsentatiõis suę ĩ aliũ icapacẽ hoc ĩ gratiosum trãsferẽ do. ar. optimũ. ĩ c. qd trallatiõẽ de of. delc. & ĩ l. qd nõ rõne & q. d. ibi no. ff. de legi. facit. l. si vero. ꝧ. de viro. ff. fol. matri. maxime cũ ista sint laicis interdicta, vt ꝑ ꝓmat tractare spualia, & eccl̃iastica. vt ĩ iurib. ꝧ. alle. vt no. dicit Innin c. ꝫto. de ꝙsue. & originaliꝫ fuit dictum gl. i c. fi. 24. q. j. qd de omnio. q̃ spectãt ad officium ecclesiasticum, illud solum licet laicis ẽt in necessitate, qd iure reperitur expressum. hoc aũt nullibi est expressum, ꝙ pronus põt donare laicis ius sibi ꝓpetẽs in ecclesia. imo potius reperitur cõtrarium: vt infra dicam. de ecclesiasticis tamen negotijs nullibi reperitur ꝑter reuerẽtia, q̃ spectat ad laicos, ẽt si sit Imperator, vt c. hinc ẽt. 17. di. nec excusat epi authoritas. ga epis̃copus ibi nõ potest, vbi cõcurrit causa iure expressa, committere laico, vt spiritualia, seu ecclesiastica disponat. vt ita c. decernimus. de iudi. & in ca. iudicatum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum.& in c.q̃n.89.dist.& 16.q.7.in nona actione. no.gl.in c.nostrum.32.di.& c.bene quidem.96.di.ex his ſequor Arch.in c.hortam. præal.vbi dicit,ꝙ populus parochię,vel alius laie᷑ nõ pa tronus patronatũ præſcribere non põt qa cũ laicus nõ patron⁹ nõ ſit huius juris capax,nõ potuit illud ius ſine peccato detinere,nec poſſidere,& per ꝙs nec præſcribere.c.cauſam.de ꝓſcri.facit.00.di.ꝙ morem & 93.di.illud.Nec ob.c.querelam.de ele.ga ibi reſeruatur quæſtio ſuper proprietates iuris patronatus:&ſic innuit qd populus fundabat ie ſuper poſſeſſione iuris patronat⁹, dicẽdo ſe patronum.Item ibi in principio ponitur allegatio partis,& non iuris deciſ.& licet Io.An. prolixe inſtiterit in reprobando hac opi.in regula,quod alicui gratios è in mercu.tũ plus mihi placet opi.Archi.nec video ſufficienter ꝓ Io.An.reſpõſum ad prædictã rõnẽ,ꝙ laicus poſſidere,& præſcribere non poſſit,& ꝙ nõ poſſit ipſe miratur rndens hoc modo,videlicet ꝙ illud qd alicui ꝑtit ex priuilegio,præſcriptibile eſt.c.accedentib.& c.ſi de terra.de priuil.& i c.veniẽs.de præſcrip.& ad id quod dr de incapacitate rndet,ꝙ iuſpatronatus, vt ꝓale tranſit in hæredes etiã extraneos ꝑ aliquos modos à iure expreſſos,vt i c.ex literis.& c. cumſeculũ.de iurepa.ita põt tranſire ꝓ ſcriptionem. Neutra tũ rnsio mihi placet:prima, quia procedit in conceſſis per priuilegiũ:quæ tñ ſunt quæſibilia per præſcriptionem. ita loquũt iura ꝓ eũ allegata:ſed nos loquimur in nõ quæſibilib.de iure cõi regulariter ꝓ laicos:tñ dicit,ꝙ ſi Papa gratios è conceſſit alicui regi collationẽ bñficiorum contra regem, illud ius conferendi ꝓſcribi nõ põt,cũ non poſſit poſſideri:vt ipſemet no.in c.petiſti.ciſimi.Secunda rõ ſua ẽt nõ vrget:quia dico ꝙ iuſpatronatus nõ eſt merè temporale,ſed potius ſpirituale, ſeu ſpirituali annexũ: ſed dr partim temporale quoad intellectum,vt no.gl.in c.pię mẽtis.16.q.7.& ex priuilegio cadit in laicum.vnde ex hoc nõ efficitur,merè tẽporale.quod patet qa nec vẽdi põt.nec ſup eo tranſigi:nec iudex ſecularis inter laicos de illo cognoſcere põt,vt in iurib.ſ.alleg.Nõ obſt.ꝙ tranſit in hr̃des: qa ex priuilegio ꝓceſſo patrono,pauci reperiunt̃ ꝙ vellent eccleſias fundare, & dotare. Nec ẽt obſt. c. ex lris.nec c.cũ ſeculũ.niſi trãſeat i aliũ laicũ illud rõne acceſſorij:vt cũ iuſpatronatus inhęret vniuerſitati,iõ trãſit cũ illa.ad hoc.l.in modicis.ff.de contrah.emp.al's aũt ꝓſc nõ trã ſiret,vt no.de iurepa.in c.j.li.6.& in d.c.ex literis.& rõne annexionis licet poſſidere duo bñficia incõpatibilia: vt in c. ſuper eo. de ꝓb.li.6.¶ Sedò principaliter ad hãc meã opi.induco tex.no.in c. cũ apoſtolica.de his quæ fi.à ꝓla.vbi hr̃, ꝙ laicus habens ab anti quo priuilegio eccleſię decimas in feudum, nõ põt illas alteri ꝑcedere in feudũ,niſi eccleſiæ,vel loco religioſo ex conſenſu epi, & per illum tex.clarè inuiẽ à ꝗio ſenſu, ꝙ laico ꝑcedere nõ põt ẽt epi cõſenſu, qa alius laicus nõ eſt capax illius iuris ſpiritualis: & vt facilius iura ſpiritualia redeãt ad eccleſias:& tñ regulariter qs poteſt fundũ infeudare alteri, vt i c.j.§.ſimiliter.de le.Cõradi. in feud.no.gl.i c.q̃ in eccleſiarũ. de ꝓſti.ſed qa decimę ſunt iura ſpũalia,&gratioſe olim laicis ꝑceſſe,nõ poſſunt al's titulo licito alteri laico ꝑcedi,ẽt de ꝙſenſu epi.& ꝓ illũ tex.& al's rõnes,& per c.ad hæc.& c.q̃uis.de deci.& c. phibemus.eo.ti.cõiter dãnat illã gl.q̃ minus bñ tenuit ꝗrium,ꝙ laico de ꝙſenſu epi põt infeudari. ¶ Tertio principaliꝝ me mouet: qa cum multa iura de hac malo quanẽ,nullibi reperitur expreſſum nec directènec indirectè,ꝙ laicus ẽt de ꝙſenſu epi donare poſſit:imo potius ꝗriũ vr tex.approbare i c.nullus.de iurepatro.vbi ponit regula, ꝙ laic⁹ nil põt eccleſiaſtici iuris ſine ꝙſenſu epi,monaſterijs vl canonicis cõferre in eccleſijs:ergo in laicis illa regula non reperitur violata, niſi cũ iuſpatronat⁹ ꝑcedit eccleſiæ vel laico: vt tunc requiraẽ epi ꝙſenſus.c.ex inſinuatione.de iurepa.& c.j.eo.ti.lib.6.& hoc, qa ꝓditio eccłiæ meliorat.in alijs aũt ſtat regula,vt duo requirantur copulatiuè,vt diſpoſitio fiat in eccłia, ꝙ clerici,& epi ꝙſenſus accedat.Et ꝑſupposito ſine veritatis ꝓiudicio,ꝙ valeat donatio facta laico epi ꝙſenſu accedẽte,vt hẽt *opi.cõis.* q̃ ego veritate fulciri minime puto.Puto tñ in caſu nr̃o nullo modo eã valere, q̃cqd dixerit dñi de Rota eorũ reuerentia ſemp ſalua.Moueor primo: donatio facta priuato ꝓ ſolũ patronũ nullã obtinere vim:vt aperte ponit tex.in d.c.ꝓterea.in fi.&ſic nec ad tranſlationẽ iuris,nec in ꝓiudiciũ donatoris:cũ tex.ibi dicat,vim aliquã decernim⁹ nõ hr̃e.vnde pondero verbũ aliquã,ꝙ apertè innuit nullius penitus exiſtere firmitatis,nec habere i ſe aliquã partẽ cula validitatis.ad hoc c.ſolitę.de maio.& obed.& qd nõ.gl.in c.e.j.de fo.ꝓe.i ver. aut eorũ.nec obſtat riſſio Inn.ad illum tex.dum dicit,ꝙ loquitur in aduocato.& nõ in prono,quatenus ꝓhibet donationẽ.hoc.nẽſt falſum,cũ patronus appellaẽ aliquando aduocat⁹, vt ẽ expreſſum in cum aũt.eo ti.Cũ aũt illud c.non ſit ſub rubrica de poſtulan.dẽt intẽlligi de prono,qa nigrum eſt adaptandũ rubro,ſi ſic ri põt:vt no.gl.in c.bonę.de confir.vti.vel inuti. & in c.tibi q.de reſerti.li.6.& in c.ſi ſuper gratia.de of.del.ep.li.hoc ẽt alio mõ ꝓbaẽ ex c.præterea.de iurepatro.nã cũ in principio feciſſet mẽtionẽ de aduocatis eccłiarũ.ſtatim ſubiungit in verſ.præſenti.declarãdo,& ampliãdo qd dixit ꝑſente decreto ſtatuim⁹ eos ſiue aduocati,ſiue ꝓroni,ſiue vice dñi,ſiue cuſtodes,vl guardia habẽres vl quocunq; alio noie cenſeant,&c.Ex quib.verbis clarè innuitur,ꝙd quod dixerat in prin. ſ.telligebat de ꝓnis q diuerſis nominib.ſm varias locorum cõſuetudines nuncupanť.vt clarè innuit in illo relatiuo.eos,ꝙ qd patet ꝙ retulit ſe ad ꝑcedentia. & ad idẽ illa verba,ſeu quocunq; alio noie cenſeant,q̃ innuunt diuerſitatẽ ſolũ eſſe in nominib.& non in ſubſtantia, & ideo dicit Hoſt.i ſum.eo.ti.§.j.i fi.ꝙ patrono poſſunt conuenire oĩa illa nomina de quib.in d.c.ꝓterea.vbi in fine dr ꝗctus hmõi quos fecerunt vel facient in futurũ vim aliquã decernimus nõ habere: & ſic ꝓhendit oẽs de quib.ꝓmiſerat, & ſic ẽt ibi caſus apert⁹ literã nõ cauibado,ꝙ donatio facta laico per ſolum patronũ nullã vim habet.ad idem videtur tex.in c.illud.ver.licet.eo.ti. iũctis ꝑcedentib.verbis:hoc idem innuit iuris canonici regula gñalis, quæ diſponit,vt laici nullã facultatem habeãt ſine epo ilpẽſare de iure ſpirituali vel eccleſiaſtico:vt i c.laici.16.q.2.& c.eccłia S. Mariæ.de conſti.& in c.benẽ quidem.96 di.diſpoſitio ergo iſtã ꝗtum voluit hoc ius ſpirituale vel ſpirituali annexũ in aliũ trãſferri,nullius penitus fuit momenti.nã pro nõ dato habeť,ꝙ ab illo dať,qui de iure dare nõ põt,vt dicit tex.in ꝓpoſito.in c.qd autẽ.in fi.de iurepa.& c.daibertum.j.q.7.ſi ergo habeť ꝓ nõ dato,ergo licitum eſt ꝙuenire:vt ibi ꝓbatur.ad idem.c.vnicũ.eo.tit.li.6. à ꝗio ſenſu,vbi innuit ꝙ talis donatio facta laico inefficax eſt cẽſenda. authoritas ergo epi ſuperueniens maximè poſt acquiſitũ filio nõ potuit actum nullã validare:tũqa authoritas nõ põt ex interuallo regulariter interuenire:vt in iurib.ꝑal.tum qa cũ ꝙſenſus epi ſit hoc caſu authorizabi is, cũ ꝑtẽt ſuper iure ad alium ſpectando,nõ põt validare actũ nullũ.vt in c.de re.ꝓmuta.hoc ꝓterea ꝓbatur incõuincibiliter.Aut enim ꝙſenſus epi requiritur hoc caſu vel vt authoritas,aut ꝓ via,& modũ ſolennitatis,aut ꝓ modũ ſimplicis ꝙſenſus.ſi ꝓ modũ authoritatis,certum eſt ꝙ nõ põt interuenire ex poſtfacto:vt in iurib.ſ.alleg.no.Inn.in c.cum conſuetudinis.de conſue.& in c.j.de reb.eccł.non alie.li.6.& Bar. in l.ſi qs mihi bona.§.iuſſum.de acq.hære. & ipſimet do.de Rot. dec.357.probatur ex ſono vocabuli:nam dicitur authoritas,qa illam præſtãs dẽt eẽ author ẽt principalis in illo negotio:vt dicit Inn.in præal.iurib. & puto firmiter ꝙ hic requiritur authoritas cũ ſit ꝑitãda ab epo ſuper iure patroni.non.n.antranſlatione illi⁹ iuris hẽt eps aliquid participare.patet ex eo, quia ſine illius conſenſu põt patronus ius ſuum dare loco religioſo, vel eccleſiæ.d. c.vnico li.6 qd non poſſet eps ꝑtendere aliquod intereſſe. Hinc dicit Inn.in d.c.j.qd authoritas eſt maiorum ꝙſenſus non minorũ,vt optimè ſentit do.Ant.in d.c.cũ ꝙſuetudinis.Sed poſito qd exigať ꝙ viã ſolennitatis,adhuc nõ poſſet ex poſtfacto accedere: qa ſolẽnitas dẽt interuenire in ipo actu,& codẽ ꝙtextu,alias actꝰ corruit in totũ.l.cũ antiquitas.C.de teſta.& in l hæredes pala.i ſiff.de teſta.facit qd no.in c.auditis.de ele.vbi actus corruit ex defectu ſolennitatis non poteſt cõualidari ex interuallo, dato qd poſtea interueniat.d.c.auditis.no.Bar.in filio ꝓterito. ẽt de iniuſto teſtõ,&in l.j.§.ſed ſi filius de l.3.& Io.An.i c.ij.de vſu.li.6.& quod no.in l.vniuerſa.C.de ꝑi.imp.offe.Hinc dicit do. Ant.in d. c.cũ ꝙſuetudinis.ꝙ ſi i alienatione,vel ꝗctu mulierum exigat consenſus duorũ conſanguineorum, qa ille ꝙſenſus requiri vi ꝓ modum ſolennitatis,cum non exigať à maiori parte,non poterit ex interuallo interuenire.ẽt ex tertio præſuppoſito ꝙ exigatur per modum ſimplicis ꝙſenſus,nõ poterit hoc caſu interuenire poſt mortem donatoris filio hærede ſuperſtite,per tex in l.ſi.ff. cõia prædi.ad quam legẽ ꝓfecto nõ aduertit dñi de Rota ibi.ndr qd ſi plures habẽt fundum cõem, & vnus ꝓceſſit alteri ſeruitutẽ,& deceſſit,non valet ꝓceſſio poſtea facta p alios ſocios niſi hr̃s defuncti de nouo ꝙſentiat,rõ eſt ſm Bar.ibi,qa ꝓceſſio fingitur perfecta poẽs eo tpe quo vltimus ꝙſenſit; qa primæ ꝓceſſiones trahũť ad vltimã:vt ibi dicit tex.ſed ex quo primus mortuus eſt,non põt habere locum fictio,vt nunc fingatur ꝙſentire.fictio enim debet habere extrema habilia.ſ.tps à quo trahitur fictio,& tps ad quod,vt no ibi Bart.& plenius per eum in l.ſi is q ꝓ emptore.ff.de vſuca.Nec ob.ſi dicatur quod hr̃s defuncti cẽſet eadẽ ꝑſona:vt in auth.de iureiu.à mo.preſti.& hr̃s fingi debet cõſentire, ſicut fingereť defunctus ſi viueret, qa quæ fictiones nõ debẽt ꝓcurrere circa idẽ:vt notať in l.j. C. de do.promiſcta vl dicendũ in propoſito quod epi ꝙſenſus eſt requirẽdus,vt ſimplex conſenſus cum poſt mortẽ patroni non potuerit interuenire:qa non põt fingi vt patronus non cõſentiat tempore quo validať prima ꝓceſſio:& hoc vr indubitatũ.& qd ꝙſenſu epi nõ potuit hoc caſu poſt mortẽ donatoris accedere ſenſit iudicio meo Io.An in c. cũ ſeculũ.eo.ti.de quo dñi de Rota nullã mentionẽ fecerũt:iure enim cauẽri dicit,qd quemadmodũ iuſpatronat⁹ põt donari,ita legari,vel in illo ſingulariter qs inſtitui.dicit tñ qd inſtitut⁹ irecerta hr̃ loco legatarij.C.de her.inſti.l quoties.& ſec᷑ dicẽdũ i,eo q̃ legatario i quo ꝙcludit qd cũ legatũ ſit donatio à teſtõre re-

ſpecificè ſunt ſingulariter attingẽda ſoluendo,vel ad ſupradicta remittendo.Et primo ad primũ dico,ꝙ hoc iuſpatronatus cum ſit ſpirituali annexum,non eſt in libera ꝓtate patroni de eo,ſicut de alijs bonis diſponere.patet ex eo, qa illud vendere non põt: vt in c.j.de iurepa.& nec ſup eo tractigere.d.c.ꝓterea.de tranſa. nec dicitur illius habere dñium:quia res ſacre, & religioſæ non ſunt in alicuius dñio.l.in tantum.§.ſacræ.ff.de rerũ diuiſio.& ſic non obſt.l.in re mãdata.& c.de his.alle.in ꝗrium.Nec ob.c.illud. & c.vnicũ.eo.ti.li.6.qa loco religioſo vl eccłiæ donari põteſt: qñ per hoc melioratur conditio eccłeſiæ.vt ſ. dixi. Itẽ conferẽ capaci ſed cum donatur laico deterioratur ipſius eccłeſiæ conditio:qa non ſperatur,ſaltẽ de proximo,ipſius liberatio.¶ Item forte donaẽ laico deterioris ꝙditionis,q̃ ſit patronus:ꝓterea donaẽ incapaci,cũ laic⁹ nõ ſit huius iuris capax,niſi ex priuilegio.& cã principalis nõ concurrit cum laico non patrono.Nõ obſt.qđ tranſeat in laicum cũ vniuerſitate villæ.d.c.ex literis. Ad hoc.nrndeo dupliciter.Et primo ꝙ hoc ius,vt habens ſimituram cũ ꝓalitate,annectitur vniuerſitati ꝓale:ideo tranſit in laicum per quandam conſequentiã,& nõ principaliter.multa.n.permittuntur in cõſequentiam,q̃ non principaliter, & per ſe permittuntur, vt aperte ꝓbatur in l.in modis.ff.de ꝗh.emp.& in l.in mercedẽ.§. ſi fundũ. ff.de act.emp.vbi religioſa tranſeunt vẽdito fundo, q̃ per ſe minimè tranſirent,vt vbi patet in hoc iure.patronatus.tranſit. n. cũ vniuerſitate in ꝗctu non gratuito.d.c.ex literis.& c. cum ſeculũ. eo.ti.& tñ principaliter per ſe tranſire non poteſt.d.c.de iure.quinimo dubitatur nunquid vendita vniuerſitate põt ſpecialiter exprimi iuſpatronat⁹,& cõſimiliter dicitur quod non.de quo plene per Io.An.in ca.vnico.eo.tit.lib.6.¶ Secundo poteſt rnderi quod iõ tranſit cum vniuerſitate, quia patronus non põt amplius illius curam habere,cum ad illud amplius ire non poteſt.vnde ſatis ꝓbabiliter põt defendi op.Bar.i l.ũ mercedẽ.§.ũ fundũ.ꝑal.vbi dicit,quod iuſpatronat⁹ exiſtens in fundo,tranſit cũ fundo,ſi ad capellam non datur acceſſus,niſi per fundum:ſecus ſi per viã publicã daretur aditus: ſicut dr in iure ſepulchrorũ: vt in d.l.ſi mercedem.& d.l.in modicis.& q̃ Inn.& alij canoniſtæ ſequentes * teneant oppoſitũ,dicẽtes,ꝙ in vẽditione palatij vel fundi,nunq̃ tranſit iuſpatronat⁹.op; enim dicere quod hoc facit vniuerſitas rerum,ad hoc,vt tranſeat.& reddũt rõnem, qa iuſpatronat⁹ põt haberi,& poſſidere abſq; eo qd patron⁹ vadat ad capellã,cũ ꝑſentatio fiat i al ſentia:ſec⁹ iure ſepulchri.eſt.n.vtile,vt ad illud habeatur acceſſus.Poſſet tñ ſuſtineri ꝗrium:nã patronus conſequitur nõ ſolũ honorẽ præſentandi,ſed etiam onus defendendi eccłeſiã,& bona ſua.habet.n.ire ad eccłeſiã, & videre an res bñ cuſtodiantur per ſacerdotem:vt in c.filijs.16.q.7.no.gl.in c.pię mẽtis.eadem cã,& qõne.& ob hoc onus dubitatur nunquid patronus poſſit in totum abdicare iuſpatronatus:vt no.per gl.ea cau. & q.hẽt.n.ius proceſſionis,vt honoreť cum vadit ad eccłiã,vt in c.nobis.de iurepatro.& c.filij.16.q.7.quib.quidẽ iurib.iſte pron⁹ vti non poteſt i habetur acceſſus:vnde ſatis põt acceptari quod iuſpatronat⁹ tranſit cũ palatio,ſeu fundo ſi ad capellã nõ põt haberi aditus ex publico.ꝙ nõ eſt contra opi.canoniſtarũ.cũ villa verò ſeu vniuerſitate demũ trãſit cũ aliũde ad capellã aditꝰ nõ habeť.aliàs aũt nõ dẽt trãſire,cũ ſit ius cõe oĩno ſeparatũ, & diſtinctũ ab vniuerſitate,vt vr ꝓbari in dictis legib.ꝓxime alle.& ſi hoc eſt verũ:eſt ſolennis,& noua limitatio ad c.ex literis. & c.cũ ſeculum,& c.de iure.alleg.pro ꝗrio.Rñ ꝙ papa ſe retulit ad ꝓpoſitũ caſum:ex verbis.n. narratiuis nõ dẽt ſumi arg.à cõtrario ſenſu:vt in c.publicato.de ele.Ad c.ex inſinuatione:põt multiplr rñderi primò,vt ibi dicit,ꝙ ibi nõ fuit mera donatio, ſed potius q̃ dã remiſſio cũ illud ius ꝑeteret ambob,fratrib.ſ.ſolidũ.Sed mihi illa ſol.nõ multum placet per verbũ habebat,quod eſt ſingularis numeri,& verbum contulit:& ideo ſatis põt teneri opi. Arch.ſ. recitata,vt clerico poſſit donari: qa melioratur conditio eccłię, & donatio fit capaci.¶ Ad ſm principale argm de ẽ cura & cap. ſuggeſtũ.in quib.clarè dr ꝙ epi conſenſus poteſt interuenire ex poſtfacto.Rñdeo,ꝙ illa iura non loquuntur in donatione iuriſpatronatus,ſed eccleſiæ:vt in eis patet:eranť.n.quidam purates, ꝙ vigore iuriſpatronatus poſſent conferre ipſam eccłiã collegio,aut eccłiæ,maxime in ꝓprietate,nec erat ita illa iura loquunť. pertinet enim ad epm.cle.2.de reb.eccł.non alie.& c. cõſultatio nib. de don.& c.paſtoralis.de his q̃ ſ.à ꝓla.requirebať.n.ibi epi ꝙſenſus,non vt authoritas,qa nõ põt authorizare in facto ꝓprio, ſed in cã agẽs: merito põt ibi ꝙſenſus interuenire ex interuallo, & validare actum à tpe conſenſus prælati.vt not.gl.in regula,ratum,de reg.iur.in 6.Sed in caſu noſtro ſecus eſt:qa epiſcopi conſenſus requiritur,non vt cauſa agens, nec vt habẽs participium aliquod i iurepatronatus:quia illud ius totum pertinet ad patronum:hinc eſt quod ſine epiſcopi cõſenſu poteſt illud donare eccleſiæ,ſeu loco religioſo,qd non eſſet ſi eps haberet participium aliquod:vt in c.paſtoralis.de dona.nõ põt ergo in trãſlatione illius iuris requiri ꝙſenſus epiſcopi, niſi vt authoritas.Fateor tñ ꝙ iura

Universidad de Deusto
Biblioteca

iura q̃q; vtũ ꝓmiscue,& impropie his vocabulis.nã authoritatẽ q̃q; appellat ꝓsensum,q̃q; ꝑ.vt p3 ĩ c.cũ apostolica.de his q̃ fi.à præla.& 1 2.q.2.sine exceptione.& iõ , ga authoritas nihil aliud est q̃ ꝓsensus authorizabilis,vt no.gl.in cij.de reb.eccl.nõ alien.li.6.Hinc est qd c.suggestũ.appellauit authoritatẽ. &c.cũra appellauit ꝓsensum,& hunc ĩtellectũ ad c.cura.sentit Io.An.ĩ c.cũ ꝙsuetudinis de ꝙsue.& est verissim⁹. & sic tollit fundamẽtũ dnorũ de Rota.¶ Venio ad tertiũ ꝑriũ: & prio ad c.si qua.de reb. 12.q.2.nideo itelligendo q̃ ꝑ⁹ ibi tenuit à principio: l3 potuerit rescindi per bñficium ĩ integ.resti. vt tenet ibi gl. aliàs nõ vrget in casu nro.Scdõ põt intelligi q̃ ꝑ⁹ fuit à principio nullus, & tunc dicendũ qd fauore eccliæ põt ibi authoritas interuenire ex postfacto.hunc itellectũ tenet ibi Hug .&sequit gl.in cij.nc se de vac.& Arch.in d.c.si qua.sed donatio fienda alteri laico nõ cadit in vtilitatẽ eccliæ.& sic cessat dispositio illi⁹ c.ad c.qd in dubijs,dico qd non ꝓbat qd renuntiatio valeat ĩ ꝑiudiciũ renuntiatis,imo dico qd ꝓsus nulla ẽ.qd apertè ꝓbat tex.ibi dũ dicit,nulla obtinet firmitatẽ:& sentit ibi Hos.& Io.An.in c.q̃to.de trãsla. epis̃c. vbi apertè dicit q̃ ꝑ talẽ renuntiationẽ renuntias nõ ꝑdit eccliã,imo subditi ei obedire tenẽt.ar.8.q.4. nõne.& optiè facit l.legat⁹.ff.de of.presi.& fateor qd superior posset illũ sic renũciatẽ expellere.d.c.quod ĩ dubijs.vel habere ratã illi⁹ renuntiationẽ. & hoc iõ.ga in hoc casu requirit ꝙsensus,& nõ authoritas epi-nã interest epi,vt ille renunciet, cũ sit sibi obligat⁹ rõne bñficij. c.cum capella.de priuil.sed ĩ casu nro purè requirit authoritas, q̃ nõ potest interuenire ex ĩteruallo,maxime post mortẽ plati p ſpradicta.¶ Ad quartum ar.satis p3 rñsio per prædicta: ga non lo-
6 quunt illa iura ĩ authoritate,sed ĩ simplici cõsensu.¶ † Ad quintum, & vltimum ar. rñdeo qd in mutuo per filium ꝙhendo nõ requirit authoritas patris:sed nudus ꝙsensus.hinc ẽ qd ratihabitio ibi trahit retro:agebat.n.ibi de præiudicio patris:sed nos loquimur ĩ authoritate interponenda,vt s.dictum est.¶ Ad fm dubium descendens formabo prius quatuor moriua ad partẽ affirmatiuã sqd d.Basilica Nicostrati vacet.Secundò totidẽ ad partẽ negatiuã. Tertio ipsius dubij ꝺsolutionem annectã. ¶ Primò. n. qd d.basilica vacet collatione p epm patrono neglecto facta nõ obstante: ꝓbat per tex.apertũ in c.decernimus. 16.q.7.vbi dr, qd talis est irrita.ad idem.c.ex insinuatione.de iurepa. vbi fm omnẽ intellectum instituti sine patroni præsentatione dicuntur detentatores,&occupatores.nã mandant priuari,& bñficia ꝙpellũtur sic acquisita relaxare.¶ Secundò adduco tex.ĩ c.cum Bertold⁹. de re iud.vbi nõ ꝙfirmat seu institutiõ ꝑsentat⁹ secundo loco per verum ꝓnum nulla facta prius cassatione de institutione ia fcã p epm ad ꝓsentationẽ cuiusdã,q̃ nõ erat verus patronus, nec in possessione præsentandi.Sic.n. collatio facta per epm vl̃ institutio non præcedente ꝑsentatione veri patroni,non tribueret aliquod ius cũ fuisset facta secunda,prima nõ cassata,ẽt si prima habuisset aliquẽ saltẽ iuris decorẽ,vt no.ĩ c.inter dilectos.de excess. præla.& c.auditis.& c.ꝙideraui⁹.de ele.¶ Tertio certũ est qd ĩ institutio,& ꝑsentatio sunt diuersæ:& magna inter se dignoscitur differentia vt dicit tex.in c.in illis.de preb.li.6 ꝑsentatio.n.ptinet ad patronũ.vt ĩ c.nobis.& quasi ꝓ totũ.de iurepa. sed ĩ eccliã patronata non collatio sed institutio ptinet ad epm:vt in c.decernimus.de iurepat.p totũ.hĩc dixit Io.An.super rña,qd alicui gratiosè.de reg.iu.li.6.ĩ mercu.qd hodie epi tendant intentionẽ luã de iure cõi nõ super collatione sed institutione: ga oia beneficia p̃sumũt habere pronos,cũ nõ nascant, sed per alios ꝓducant in esse. cũ ergo collatio de qua q̃rit fuerit facta à nõ habente ptãtẽ, ga cũ eccliaNicostrati haberet patronũ,nõ collatio,sed institutio pertinebat ad epm:ergo fuit ipso iure nulla:ga ꝓ nõ dato habẽt quod ab illo dat q̃ de iure non põt:vt in d.c.dilabertũ.ĩ.q.7.& c. quod aũt.de iurepat.& c.cum olim.de cã pos.& ꝓprietatis. & c. querelã.de ele.& c.ad aures.de tempo.ord.ꝑ totũ.Hinc est quod si Papa mandat ꝓuideri de beneficio spectante ad collationem alicuius non venit bñficiũ ad illum ptinens respectu institutionis,nec econuerso,vt dicit tex.in d.ca.cũ in illis.ga hic sunt iura oĩno diuersa.attentãs ergo alterũ nõ ꝓpetes mihi agit.de reser. cũ dilecta.de rest.spo c.ii. ¶ Quartò,& vltimò ꝓbat sic,vbicũq; aliquid explicadũ est cũ aliquorũ ꝑsentia ꝙsensu vel ꝙsilio,nõ valet ii expedit illis absentib.& irrequisitis:vt ĩ c.cũ ĩ veteri.de ele. & c.nouit.de his q̃ fi.à præla.& c.cam mrimonij.de of.deleg.sed eccl̃a patronata nõ est p epm ordinãda nisi ꝙsentiente prono: quinimo patronu dẽt esse author, & cã moũes, & eps hĩ instituere quẽ pronus designauerit,& petierit,vt ĩ c.j. 16.q.6.& c. decernim⁹.ca.cã.& q̃st.& de iurep.nobis.& c.illud.ĩ fi.ergo collatio facta p epm prono neglecto dẽt cẽ nulla:& per ꝺns basilica Nicostrati dicẽda est vacare collatione illa nõ obstãte.&c.¶ In ꝑriũ ad partẽ negatiuã adducit c.illud.in fi.de iurepa.vbi tex.vt apertus, q̃ collatio talis non sit irrita,nec mero iure inspecto irritada, sed de rigore iuris dũtaxat:quasi ĩnuat ille tex.quod inspecto mero iure quo caueẽ,q̃ vnãquæq; eccl̃a est p epm ꝓriũ ordinanda, non deberet,talis collatio irritari per absentiã patroni sed dirigore sec⁹.¶ Scdò ꝓbat ad idẽ sic:eps à iure primeuo dispositiuè fundat intentionẽ sup collatione,& ordinatione,& oĩm beneficiorum,vt dicit gl.no.in c.q̃d.de ele.li.6. ꝓbat in c.regẽda. & i.c. nouerit.10.q.j.& 17.q.1. oẽs basilicæ. & c.nullus.& c, si qs deinceps.& meli⁹ in c.j. de appel. dispositio ergo gratiosa posita superueniens,quidẽ pronis super iure ꝑsentãdi,& mãdans epis sup per eis præsentantib.prouidere ecclesijs , nõ hẽt inducere actus nullitatẽ epi- contrauenientib.ad hoc gl.q̃ solet,p singulari allegin cle.j.de iurepa q̃ dicit,q̃ si mandat al's ptãtem non habenti data certa forma non valet actus non seruata forma. & sic loquit, c.cum dilecta.de reser.& c.venerabili.de of.dele.& c.fi. de rest. spol.cum sim.Aut mandat al's ptãtem habẽti, & tunc tenet:act⁹ licet nõ seruata forma ga vr hoc ille facere suo iure ex priori potestate quã ille habebat:& sic loquit c.dilect.el.2.vbi tenuit collatio beneficij facta per epm,l3 papa prius mandasset,vt alteri ꝙferret.ita vr ad ꝓpositum inferendũ, cũ iura mandauerunt epo al's p se ptãtẽ habenti,vt conferat de consensu,& voluntate pro ni⁹ eps per se,& irrequisito patrono conferat,q̃ nihilomin⁹ valet collatio.¶ Tertiò ꝓbat validitas alia ꝙsideratione,ꝓsupposito fine veritatis ꝑiudicio,q̃ à principio fuisset nulla:atth ex quo patronus nunq̃ ꝺixit: sed intra tps sic præfixum ad præsentãdũ tacuit,vr tacite collationi consensisse: ga est verisimile q̃ negleterit ius suũ.ad hoc.c.ij. de his q̃ fi.à præla.& quod ibi nõ Host.& Io.An.in c.ex ore.de his q̃ fi.à maio.parte ca.Nõ ꝙsensus patroni põt interuenire ex post facto:vt in c.si vero.de iurepa.Inn. in c. per vestras.eo.tit.& Host.in sum.c.ti.§.fi.circa fi.vers.quid si eccl̃a ꝓbat rõne,vbi in actu requirit aliquius ꝙsensus põt ex postfacto ꝙsensus intercedere,& si actus valuerit à principio, ꝙfirmat actũ,vt ex tunc.q̃ si nõ valuit,ꝙfirmat,vt exnunc.l.p fundũ.ff.de ser.rust.prꝺ.iuncta l.fi.ff.cõia prꝺ.facit c.Lugdun.9.q.2.& c.cura.& c.suggestũ.de iurepa.& multæ cõcor.habent in gl.in reg.ratũ.li.6.& de hoc vr theorica In.& Io.An.ĩ c.j.de reb.eccl.nõ alien. li.6.& fm ibi no.debent limitari dicta Inn.in c.cum ꝙsuetudinis. de consue.¶ Quartò,& vltimò probat alia cõsideratione, ꝓpposito q̃ à principio non valuisset,nec q̃ patronus tacẽdo ꝙsensisset actui,ex quo lapso tpe ꝑfixo prono eps stetit ĩ codẽ ꝓposito,vr tũc de nouo,cũ ptãs ad eũ libera erat deuoluta, illi prima collationẽ ratificasse,& ꝙfirmasse,seu de nouo fecisse : vt ꝓbari vr ĩ l.obseruare.in fin.in simili.de of.ꝓcon.vbi dr, q̃ si proconsul delegauit cãm tpe quo nõ poterat.tante ingressum prouinciæ,si postea ingressus prouincia ĩ eadẽ volũtate fuit,credendũ est,di cit tex.ibi,delegatum habere iurisdictionẽ,non à tpe ex quo mãdata est,sed ex quo ꝓuinciã ꝓconsul ingressus est.ad id qd notat l.vnica.C.q̃ ꝓ sua iurisdi.& in c.si tibi absenti.de ꝓb.li.6. & optiè quod no.in c.fi.de cõiu.seruo & c.j.de eo q̃ dux.ĩ ma.vbi mrimonii nullũ tacitè ꝙfirmat sublato ꝓdimẽto.ita dicẽdũ est in hoc
7 quasi mrimonio.¶ Pro solutione clara huius dubij. Chri noĩe recẽsito duo principalia sunt videnda.† Primo nunqd collatio bñficij pronalis p epm facta prono neglecto teneat,an sit nulla ipso iure sine alia cassatione.¶ Scdo supposito q̃ sit nulla,an qualẽscat patrono infra tps à iure sibi ꝓfixũ illũ præsentãte. & ĩ vtroq; dubio varia sensisse do de Rot.reperio.Vt deci.357.in antiquis.q̃ tã ex eis maiorẽ partẽ facientes,vt recitat ibi collegium distinguebat inter pronũ laicũ,& clericũ.dicẽtes,q̃ collatio facta ĩtra tps pronj clerici sit nulla ipso iure: & qd nõ valideat seu ratificet pp negligentiã patroni subsecutã ga qd ab initio nullum est, & c.secus in collatione facta infra tps patroni laici.Diuersitatis rõ fm eos hæc est ga laicus patronus parum aut nihil habet iuris, vel saltẽ debile in dispositione beneficij:& ꝙcqd hẽt,est de gratia,& toralis beneficij dispositio potius censet à lege ad ipm ꝓtinere.allegant no.ĩ d.c.ga.de iurepa.p Host.& iõ collatio epi tũc censet validior:ꝑsertim, ga magis iuris hẽt in ꝙcessione prelat⁹, q̃ in ꝑsentatione.de of.vic.c.dilect⁹,&c.¶ Secda fuit quorũdã opi. indistinctè tenẽtiũ collationẽ epi esse validã,ex quo patronus in initio ipso iure q̃tuncunque fuisset tempus patroni fatebantur tñ q̃ si patronus infra tempus sibi à iure concessum alium ꝑsentaret:tunc eo vel ꝑsentato instante,esset cassanda seu irritanda. arg.no.p Inn.in c.cum Bertoldus,de re iud.¶ Tertia fuit opi.ipsius Col.& multorũ aliorum , vt ipse refert dicentium circa primũ dubiũ,q̃ collatio epi facta ĵ tps cuiuscunq; patroni siue clerici siue laici sit nulla.alleg. 16.q.7.decernimus.& no.Host. de iurepa.c.ex insinuatione,& sic dẽt intelligi fm eos.c.illud in fi. eo. ti.Addebant tamen attingendo fm dubium supra formatum,q̃ licet talis collatio à principio sit nulla: tamen si pronus sci consenserat,siue tacitè, siue expresse q̃ per eius ratificationem valideret.ar.no.per Hostiã in sum.de iurepa.§. fi.circa fi.vers.quid si eccl̃esia. vbr dicit non interesse an patronus à principio ꝙsenserat, vel ex postfacto q̃ad hoc, vt sine ꝙsensu suo ordinata nõ valeãt tũc.n.ex quo cessat causa impediẽs,& superuenit ea ꝓfirmas,
fuerit nulla

fuerit nulla à principio,sin põt validari.arg.l.p fundũ.ff.de ser.rustic.ꝓdi.& l.obseruare.§ fi.ff.de of.ꝓcon.& no.p Dy.& alios in regulã, nõ firmat.de reg.iur.in 6.¶ Circa hoc distinguebãt isti.aut eps ꝙtulit iure deuoluto,aut iure suo ordinario, & originali.Primo casu dicũt q̃ nunq̃ valuit,ex q̃ reuera ad epm nõdũ erat deuoluta ptãs.arg.c.ex parte astẽsis.de ꝙcess.ꝓbẽ.ibi no.per Hos.nec ſequẽs patroni ratificatio,vel tacit⁹ ꝙsensus , vel expssus validat eã,ga nõ fuit facta illo iure deuoluto,seu ex illa ptãte epi ad cui⁹ vigorẽ requirit ꝙsensus patroni:nã eps deferẽdo iure deuoluto, vr præsupponere patronũ negligentẽ,& priuatum:& per ꝺns cũ nõ sit factum nõie patroni,nõ põt p patronũ ratificari, vt ĩ reg. ratum.li.6.nã ad talẽ collationẽ validandã,seu ius ꝙferendũ,non a collatione op⁹ esset post tps patroni fm eos,allegant ad hoc qd no.Io.Mo.in c.statutũ.de ꝓb.li. 6.cum.n.dispositio epi se habeat hoc casu,vt authoritas,op3 qd interueniat debito tpe:ga q̃ sunt authoritatis,nõ suo tpe facta nõ valẽt : ga authoritas dẽt semp interuenire in ipo facto tpe quo ipse actus põt,& dẽt fieri.Sedo casu q̃n eps ꝙtulit suo iure ordinario,& originali,conualidat ex subsequẽti cõsensu patroni expresso vel tacito vt puta nõ ꝺicẽdo infra tps à iure sibi præfixum:mouet,ga hoc casu vr eps ĩ dubio disponere iure suo,& sub tacita ꝺitione,si sibi placuerit:& sic debem⁹ interpretari, ne al's interpretãdo videat inutiliter disponere,& quasi cligere via ad impugnandum suã dispositionẽ qd nõ est in dubio præsumendum.arg.l.3.ff.de mili.test.facit qd no.in sil's in c.ea nosc̃it.de his q̃ fi.à præla.vbi ꝓbat , q̃ si platus actum seu ꝑsentationẽ fecerit de capituli sui cõsensu,vt sic act⁹ teneat, q̃ per ꝺns dicta collatio facta põt per ipsum patronũ ratificari:ea em q̃ circa beneficij dispositionẽ debẽt interuenire ex parte pronj,potius se habent iure ꝙsensus,q̃ authoritatis.ca.n.q̃ sunt cõsensus,possunt interuenire ex postfacto:sed secus in his q̃ sunt authoritatis,iuxta no.per Inn.in c.j.de reb.eccl.nõ alienan. & ibi per Io.An.in c.cum cõsuetudinis.de ꝙsuetu. vt dixi plenè in ꝑcedenti dubio.vnde põt pronus postea ꝑsentiẽdo tacitè, vel expresse validare collationẽ epi.ad hoc qd in simili no.in c.cum nos.de his q̃ fiunt à pla.& in c.cum in ecclesijs.de præb.lib.6.de iurepatro.c.cura.& suggestũ.hoc in effectu sentiunt do.de Rota decis.pal.q ad hæc dubia nullã doct.authoritatẽ ꝙ eorum morẽ, & stylũ introduxerunt,fortasse,vt arbitror nullã,p tunc habẽtes. Sed ad primi dubiũ,q̃ collatio prono nõ vocato sit nulla,allego primò Io.An.in c.j.de of.vica.vbi expresse tenet, qd p talẽ collationẽ nullum ius trãsferẽ in,puisum:ideo ẽ cõtã vicario epi põt peti p patronum,vt declaret nullum ius sibi cõpetere: fm eum. voluerunt idẽ Host.& Io.An.in c.ex insinuatione.de iurepatrona.& vt ibi tex.fm vnum intellectum.Item apertius voluit Fed. de senis,in tractatu permutationis 130.vbi no.dixit, quod licet permutatio beneficiorum facta per epm non vocatis his, q̃ hãt ꝑsentationẽ vel electionẽ,valeat,licet veniat retractãda illis cõtẽpris postmodum cõtradicentib.collatio tñ facta patrono contẽpto est ipso iure nulla,fm eum , per dictum c.decernimus 16. q.7.Diuersitatis rõnem assignat:ga permutandi authoritas principaliter pertinet ad epm.c.q.quæsitum.de re.permu. sed collatio non sic.hoc idẽ sentit Inn.in c.cum Bertoldus de re iudic. in gl. in verbo,memorato.in vers.vel potes dicere.¶ Circa fm ꝑsupposita nullitate an cõualescat patroni taciturnitate.Host & Io.An. in similib.terminis vident sentire qd sic in ca.2.de his q̃ fi.à pla. dicunt enim quod si ꝙtẽpti in collatione,vel electione,tacent infra tps eis ꝓfixum ad eligendum,vel conferendum , vid⁹ tacite electioni vel collationi consentire.ar.de concel.ꝓb. quia diuersi tatẽ.& in c.ex ore.de his q̃ fiunt à maio.parte c.idem fm Io.An. si fuit edictum propositum,& nemo infra tps cõparuit ad cõtra dicendum,vt ir c.fi.de electio.li.6.saluo quod no.in c.fi. qui ma. accu.pos.¶ Aliorum iudicijs sic enarratis ꝰubucia breuissimè qd mihi vr:& in primo dubio, an patrono non vocato collatio per epm infra tps patrono affixum attẽtata,valeat: ampliado termi
* nos qõis dicerẽ q̃ sic,si eps contulit,ipso patrono tunc, vel ex post facto consentiente.hoc *cõtra* tenent doctores in c.pvestras. de iurepatrona.non enim põt dici sine cõsensu patroni,ex quo ꝙsensit,licet ex postfacto. vt probatur in c. si vero.de iurepatro. no.Io.An.in d.c.per vestras,& regulariter hoc tenent Bar.in d.l. si qs mihi bona de acquir.hæredi.& Inn.in c.j.de reb.eccl.nõ alienã.lib.6.& suprà latius dixi.Aut collatio fuit facta alteri tacente patrono:& tunc aut pronus erat ꝑsens,& pt ,ꝓbabiliter dubitari,an taciturnitas hoc casu debeat haberi ꝙ ꝙsensu q̃ ĩ actũ ꝓiudicialis habeẽ regulariter ,ꝙ tradictione,vt ĩ l.filiusfa ꝙinuit⁹.ff.de proc.no.In.in c.in genesi.de electio,& gl.in reg.qui tacet.de reg. iur.li.6.ad idẽ.c.illud in fi.de iurepatro.vbi dr irritandã fore collationẽ factã sine ꝑsentatione patronorum.¶ Contrarium credo posse attentari: ga hoc casu nullum præiudicium fier patrono.cum ius suum patronatus remaneat ille,sum post collationem clericis facta eccl̃æ vacatis.& sic tractat de nõ præiudicialis & ꝙ ꝺns debet haberi patronus pro consentiẽte.l. qui patitur.ff.man
dati.no.Inn.in d.c.in genesi.nã si collatio sibi displicuisset,nõ habebat nisi contradicere. Et hoc indubitanter esset verum si ex parte pronj tũc.postea ĩterueniisset vel aliquis actus positiuus approbationis collationis.arg.optim.in c.ca.ex ore.de his quæ fi. à ma.par.c.facit ẽt ad prædicta c.decernimus.pal.nisi diceret collatio nulla qñ spretis pronis eps eccl̃a ꝙtulit:sed i casu nro data patronorum præsentia,non pnt dicere,qd fuerunt spreti: quinimo pp vinculum charitatis,& filiationis spiritualis, quæ est inter epm,& suos diœcesanos videnẽ patroni,ex quo nõ ꝺixerũt, ego ꝙsentire,p text.no. in l.si seruus cõis.de do.inter vi.& vxorẽ. Aut patronus erat absens,& ꝰubdistingue:Aut.n.contulit eps iure deuoluto,& nõ tenet collatio,ex quo in veritate pronus nõdũerat priuatus.p c.ex parte astẽsis.de ꝙcess.ꝓbẽ.cũ ibi no.vbi patet qd collatio facta eo iure quo fieri nõ poterat,nõ tenet:licet alio iure fieri non potuisset.ractã qd in sil's no.Bar.ĩ l.si is ad quẽ. ff.de acquir.hrdi.Aut cõtulit iure suo ordinario,& sic posuit ipse expresse ĩ prono & tunc prono ꝙsentiente valebit collatio,vt ex tũc.arg.reg.ratihabitiõe.de re.iur.lib.6.Si aũt ꝺixit,puta qñ simplicit ꝙtulit eps prono absente, demũ intra tps ꝑsentationis ꝺdtẽpo,nõ valebit collatio;mouebor principal'r p c.decernimus.16. q.7.vbi expresse p verba presentis tpis dr,quod talis collatio est irrita,& nõ mandata al's cassari,subsist, vt ali⁹ ad verecũdiã epi ordinet,& instituat,quẽ ipse pronus ꝺignũ elegerit:ergo op3 dicere q̃ c.illud.de iurepa.vbi dr qd est irritãda, dẽt exponi.i.irrita nuntiada:vel post stare ꝓriè,sed debet referri ad effectũ sic,vt reuocet,sicut de facto ꝓcessit,ꝓ hac expositione,vide in sil's c.ac cedens.el j.vt lit.nõ ꝙc.in veri.cassam⁹.nã lex posterior dẽt referri ad priorẽ.vt in l.sed & si posteriores.ff.de legi.& ꝙ eã dẽt diiungui,& limitari:& facit qd ibi no.Bar.& pleni⁹ in extrauagã.ad reprimen.in verbo,nõ obst.Huic intellectui satis ꝙcor.c.cũ Bertoldus.de re iud.inducẽdo,vt s.ꝺuxi.Præterea hoc idẽ ꝓbat,&alia rõne,vbicunq; collatio pertinet ad aliquẽ cũ ꝙilio alterius , nõ valet ipso iure collatio ꝙilio nõ requirito.vt p3 in ca. nouit.de his q̃ fi.à ꝑla.in fi.iuncta gl.ĩ.facit c.cũ in cunctis.de ele.& c.cum olim de arbi.& c.vnicũ.loquunt.n.in eõ q̃ hẽt conferre cum ꝙ filio capituli:ergo multo fortius ꝺicẽdũ in casu nostro, vt nõ valeat ipso iure collatio attẽtata per epm, vel aliũ platum patrono nõ vocato,& postea stradicẽte: cum pronj sit habendũ nõ modo ꝙiliũ,sed regrir,vt ipse tanq̃ eã moũes,& primaria debeat ꝑsentare instituẽdum epm:vt in iurib.vulgarib. supra allegatis. ¶Itẽ,& tertio hæc collatio,repetit attẽtare à nõ habente ptãs, cũ hodie ad epm ꝑtineat institutio q̃ sit pronj ꝑsentatiõe, nõ aũt libera collatio.vr s.dixi,& factũ à non habẽte ptãte est ipso iure nullũ:ga ꝓ nõ dato habẽt,quod ab illo dat,&c.j.q.7.de iurepatrum. q.qd aũt.de iurepatro.¶ Si aũt patron⁹ infra tps ꝑsentat iõis ꝙsentiret:tunc puto qd collatio valeret, vt ex tunc,nõ aũt,vt ex nũc. Moueor,ga ad plenũ ius ꝙferendũ,vel trãsferẽdũ in clericũ,requrit factũ patroni,& epi.& ambo veniunt tanq̃ principales, & habentes participiũ in illo iure transferẽdo.l3 eps hẽat i⁹ pingiuius vt in c.dilectus. de præb.vbi singulariter,ꝓbatur qd ẽt patronus habet in præsentatione aliqd iuris:ergo factũ ab illo valet rõne iuris sui tñ,sed ga nõ hẽt ius integrũ per se,qualidat eo tpe,quo patronus asserit,& nõ prius.& optimè ,ꝓbat in sil's,in l.per fundũ. ff.de ser.rusti.ꝑdio.vbi p3,qd ĩ vn⁹ ex plurib.habentib. fundum cõem,ꝙstituit seruitutẽ in fundo,l3 valeat quoad se,vt ipse ꝙuenire nõ possit,cũ ante nõacqrir seruitus donatario,q̃ alij ꝙsenserint:tñ nouissima ꝙcessio ꝙcessiones ꝑcedẽtes ꝙfirmat:aut pron⁹ nec ꝙsensit nec ꝺixit infra tps ad presentandum à iure sibi prosxum:& sic p negligẽtiã est priuat⁹ iure suo,q̃ casu ꝑcedit fm duo biũ meũ:& puto qd collatio epi fcã pri⁹ imediate,qualidet ꝙbq; alia collatione in futurum fiẽda: ga ipse eps nõ põt ꝙuenire. ar. d.l.p fundũ.& c.veniẽs.de fi.prel'by.& c.diuersis fallacijs.de cle. ꝙiu.& c.si tibi absenti.de ꝓb.li.6.vnde aut pronus negligẽs habebit ꝓ ꝑsentiente,ex q̃ nõ ꝺixit:nec aliũ ꝑsentauit.vt in d.li si ser uus cõis.aut ius suũ est per negligentiã ꝙtulum ĩ superiorẽ,q̃ haberet ius instituendi,iuxta no.gl.in cle.j.de sepul.& ẽt eps q̃ cum sit collator,nõ põt ꝺicere,& obuiare : & tenet illa hactenus rata, presertim ĩ casu nro,ĩ q̃ ꝙferens bneficiũ qd cõuerte tenet,alitr ꝙferre nõ põt.vt in c.ĩter cetera.de præb. ad idẽ bene facit ,put in sil's habet l.exceptione.C.de euic.& l.cũ à mre.C.de rei ven.in quib.iurib.habet,q̃ is q̃ tenet ex persona aliena, non põt ꝙuenire ex ꝓpria.Præterea.prono negligente cessat causa impediens, & superuenit ea ꝙfirmas merito dẽt nunc irreuocabiliter cõualidari.arg.corum q̃ no.rña,non firmat.de reg.iur.lib.6. & per hoc patet rñsio ad omnia contraria.s.alleg.ꝓraterq̃ ad fm, ad qd rñdetur , quod ꝑcedit cum mandat simpliciter aliquid fieri habenti al's ptãtem:sed in casu nro non solum mandat epo , vt ꝓcedat ad præsentationẽ patroni,sed ipla potestas fuit authoritate iuris in pronũ trãsfusa: & ꝓ ꝺns illud ius patroni qd includebat in iure epi.sin libera collatio.fuit ab eo abdicatum.vt de ꝓpriet.quasi ꝓ totum.merito ergo factũ solũ⁹ ej i nõ dẽt tenere pro ꝑ tẽ.arg.

c.si capitu

Universidad de Deusto
Biblioteca

c. si capi. & c. si soli. de ꝛcess. preb. in 6. ¶ Circa tertiū dubiū ꝓcedā magis succincte. tū pp plixitatē euitandā, tū, qa nō vr mihi habere tātā difficultatē licut ꝓcedēs: primo adducā tria argumēta ad partē negatiuā. Scdo totidē ad partē affirmatiuā. Tertio solutione aggregiar. Vr nāq; primo qd ꝛctus initus inter Augerium, & Basilicā Nicostrati nō fuit oīno licitus p tex. expressum in l. iubem' nulla. §. sane. C. de sacrosc. eccl. vbi expresse cauet q ad hoc, vt alicuius eccliæ vsusfructus alicui ad vitā suā, vel ad minus tps ꝛce dat, op; qd is cui fit ꝛcessio ꝓmittat dare eidē eccliæ post mortē suā aliā possessionē de suo ꝓprio q̄ ad dñiū, & vsumfructū, equalentē, & eiusdē redditus cuius est illa q̄ vsufructuāda sibi ꝛce dit, & nisi hoc pactū initū fuerit nō valet qd iter eos agit. Ideoq; eccliæ possessio remanet in iure, & dñio eccliæ, sicut pri' : itaq; sm quosdā ēt possessio facti nō trāsfert p traditiōē illo pacto nō ꝓcedēte. vt sentit Bar. in l. j. §. si vir. ff. de acquir. pos. & hodie p ius auth. vr aucta, & meliorata ꝺditio eccliæ in hoc: qa vbi olim suf ficiebat ꝓmittere relinquere suā possessiōē post mortē, hodie te nēt mox quo ad dominiū remanente apud eū vsufructu tpe vitę suæ, vt ꝓbat i auth. de nō alie. §. si qs aūt voluerit: sed in casu nō d. Augerius hoc nō seruauit: sed solū dedit pecuniā: ergo talis ꝛctus nō ē licitus cū exꝑsse sit à lege dānat'. Et certū est qd lex pōt ex cā impedire valꝺitatē ꝛctus. l. cū lex ff. de fideiuss. facit rīa q̄ ius fiunt. de reg. iur. lib. 6. & 10. dist. vides. Scdo ꝛd. contractū adduco tex. no. in c. quicūq;. 14. q. 4. vbi dr q̄ si emit, vt carius vendatur, est turpe lucrū. ad l. j. §. si vir. ff. de acquir. pos. & ibi no. de cle. non resīden. ¶ Inꝺrium ad partē affirmatiuam qd talis ꝛctus sit licitus, primo probat per c. ꝓcariæ. 10. q. 2. vbi p; qd de iure canonico possunt de bonis ecclesiæ fieri ꝛcessiones præcariæ gratiosè, & in beneficiū, vt si ꝺnāti rē suā eccl'æ in ꝓprietate possit ecclesia ꝛcedere duplū de bonis suis possīdēdis, & vsufructuādis toto tpe vitę suæ. si ergo hāc munificētiā pōt facere eccl'ia de bonis suis multo fortius de redditib. alicuius possessionis: longe. n. plus recipit duplū retento vsufructu rei suæ, q̄ valebat res sua tpe mortis. finge. n. qd res sua valebat mille, & ab ecclesia recipit bona valentia duo millia, satis ꝛtingēs est qd de bonis eccl'æ recipiat quolibet anno ducenta: & sic si viuceret lōgo tpe, recipiat plus q̄ valeret possessio sua. & idē posset ꝛtigere habito respectu ad ius ciuile: l. ad l. iubemus. C. de sacrosc. eccl. nā l. ab eccl'ia recipiat possessiōē eiusdē valoris, cuius est sua quā promittit relinquere eccliæ. post mortē tū poterit faciliter ꝛtingere data lōgitudine vitę suę q̄ plus pcipiat q̄ valeat sua possessio: & nihilominus hoc ꝓmittit eccl'æ nō in fauorē eccl'æ: sed ēt ī beneficiū illius cui ꝛcedit. vt in d. c. ꝓcarię. & in d. l. iubemus. ergo fortius deberet admitti talis ꝛctus initus inter Augerium, & Basilicam Nicostrati. præsupposito qd spem habeat pcipiē di q̄ dedit. ¶ Secūdo ad idē induco. l. ii. ea. leg. C. de vsū & l. in ciuitate. co. ti. vbi patet qd ꝛctus in se alias illicitus, vel vsurarius nō ne incertitudinis cū dubiū est quantum poterit percipere, & q̄tū valebit solutionis tpe. ita dicēdū in ꝓposito cum dubiū nūc sit quāto tpe sit d. Augerius victurus. cum nihil hora mortis incertius, vt l. j. ff. de condi. & demon. & p aūs ꝓbabiliter dubitat an plus vel minus q̄ debeat sit ꝓceptur us, non dēt ꝛctus talis ac cusari cum d. Augerius pōt se habere ad lucrū, & dānum. ¶ Præterea, & tertiò bene facit c. ei ꝑiens. præal. 38. dist. vbi patet, † qd licitè, & sine peccato quis locādo agrum suum recipit annuā pēsionē: vnde, qa vr quodāmodo lucrū qd potuisset pcipere toto tpe vitæ istius Augerij ex fundo seu prædio commutare cū ꝑtis quingentis aureis quos nūc in principio ꝛctus recipit ab Augerio, nec debet iste ꝛctus vitiari cū se liberauit, cū ex hoc contractus debet argui magis licitus q̄ si omni anno aliquid solueret: cū magis hoc accedat ad nām emptionis: vr. n. vsumfructū illi' ꝺdi emisse. ad hoc gl. no. 1 l. j. ff. de supū. & latī', & melius īl. cotē ferro. §. q maximos. ff. de publ. facit ēt dictū c. ei ꝑiēs. sicut. n. qs licitè posset emere aliquā mām, vt ibi posset se exercere reducē do illā ad aliquā formā, & inde lucrū ꝓsequi: ita iste Augerius licite poterat dare quingenta ꝓ vsufructu illius ꝺdi toto tpe vitæ suæ, vt sic habeat mām se exercitādi in colēdo ꝺdiū: vt inde ꝓsequat, vt viuere possit: vnde potius vr lucrū ꝓsequi ex sua cura, & industria q̄ ex substātia ꝓximi seu eccl'iæ. hinc dicit tex. in §. si qs à nō dño. insti. de re. diui. qd possessor bōę fidei facit fructus suos ꝓ cultura, & cura ipsius possessoris. ¶ Nūc solutiōes aggrediēs, Christi nomine inuocato sciēdū ē, qd hāc q̄stionē pricipal'r formauit Goff. in sum. de vsu. & idē Ray. in sum. & ambo breuissimè iudicarūt talē ꝛctum vsurarium, corū fundamētū fuit, qa homines sperāt viuere: & sic sperant amplius se ꝓcepturos exprouētibus possessionū, q̄ sit pecunia quā dederūt. vsura aūt sola spe ꝺhitur, vt in cōsuluit. de vsuris. secus si qs dat yna possessionē, & recipit aliā equiualentē: qa tunc licitus est ꝛctus. vt §. dixi in argumentis: Hoc. in summa c. §. in aliis aūt. verl. quid de his q̄ emunt. istorū opi. refert, & reprobat, dicēs, eos non bene sentire: qa homines ita possunt sperare lucrū in hoc vltimo casu, qñ recipiūt vnā possessionē, & dant aliā equiualentē post mortē, licut in ꝓmo qñ dant pecuniā m: & ideo sm eū est licitus primus ꝛct' cū sit emptionis, & vēditionis: sicut, & vltim'. l. ꝓcariū, nisi in fraudē fiat. nā vterq; approbatur à iure in tit. de ꝛctrahen. empt. & in ti. de preca. per totū. ¶ Præterea istorum opinionē confutat Hos. p eorum dictū: qa ipsi dixerunt, quod ꝛctus vsurarius nō habet locum nisi in mutuo. & in casu nō certū est mutuū nō ꝺhi. quare ꝛcludit Hos. ꝛctum istum rōne incertitudinis excusari. arg. l. j. C. de pac. & l. j. ff. de condi. & demon. melius facit l. si ea lege. C. de vsuris. hāc opi. Hos. secutus fuit Arch. in c. quicūq;. præal. 14. q. 4. sentit Io. de Lig. in cle. vnica. de vsu. hæc sunt q̄ in ista mā repeto. Mihi aūt placet hæc opinio Hos. vt talis ꝛctus licitus sit & in reb. eccl'iæ: qa vr quædā emptio vsusfruct' ad vitā recipiētis: & allego ꝓ hoc casum in ꝺdicio meo apertū, & rotundū in cle. de reb. eccl. nō alie. vbi expresse dr, qd exigente necessitate, vel vtilitate eccl'iæ, pōt prælatus ēt religiosus nō seruata solennitate ꝺbita iuris, redditus, & possessiones eccl'iæ ad vitā ejus, seu ad aliud certū tps pecunia inde recepta ꝛcedere. & subijcit postea ī fi. illi' tex. qd platus seu rector eccl'iæ sine solennitate nō seruata, locatiōes, seu redditū, & fructuū vēditiones ad tps nō modicū facere: vnde nō video ex quo capite sit talis ꝛctus emptionis, & vēditionis vsusfruct' vsurarius, vt in d. cle. j. iūcto prin. c. cū fi. & qa tex. ibi respectu fructuū ponit locatiōes, & vēditiōes, vt diuersa. dico q̄ ꝓpriè locatio est, qñ ꝓ fructib. annuatim soluit pēsionē: sit facta locatio ad magnū tps. ad hoc l. q̄ro. §. inter locatore. ff. locati. & in c. ꝓ sterilitatē. eo. ti. ¶ Hinc dicit Accursius in l. penul. §. instituto. ff. de leg. 2. q locatio pōt fieri ad mille annos: venditio fructuū ꝓpria est qñcunq; pretium statuit ꝓ toto tpe de quo ꝓ Bar. in d. l. cotē ferro. ff. de publ. §. q maximos. vbi hæc ī ter cętera voluit. Hinc dicit gl. singularis in l. i. de superfi. qd pretium est mercedis quantitas, & facit differri emptorem à ꝺducto re: qa dēt intelligi sm ꝓdicta p tex. d. c. j. p; , qa nō solū fructuum possessionis pōt fieri venditio cū bona ꝓscientia: sed ēt redditus iurium puta gabellarum, vel alterius possunt vendi. quod ēt latis voluit Bar. in d. §. q maximos. Fateor tñ si eccl'ia esset decepta in pretio, q̄ possit petere restitutionē in integrum rōne læsionis pp c. j. de in integ. restit. in 6. vbi patet q̄ generaliter aduersus quēlibet ꝛctum pōt eccl'ia petere restitutionem in integrum si ex eo sensit se læsam ꝑcial'r respectu locat, ōis: pōt eo. ti. c. j. in antiquis. & respectu infeudationis, vt i c. penul. de reb. eccl. nō alie. Et ad prædicta facit qd notat. Io. An. in c. fi. de eccl. ædifi. & dicit quod ēt is prælatus q̄ iurauit non alienare, pōt vendere fructus ad certum tempus, quod tñ satis probatur in dicta cle. j. ¶ Scdo hoc idem vr probari in d. c. j. de reb. eccle. non alienan. vbi patet q̄ pecunia recepta pōt ecclesia dare in feudū: & licet licitus sit ꝛctus, tñ ecclesia posset petere restitutionē in integrum si ex tali contractu enorme dispendium incurrisset, per infeudationē autem proprietas remanet apud dominum: vsusfructus autem illius rei transit in accipientem, vt in cap. vnico. ex quib. cau. feud. amit. Sicut ergo licitè potest fieri talis ꝛctus infeudationis: & ita fortius emptionis vsusfructus cum pinguius ita transeat i accipientē ex infeudatione, q̄ ex fructuū emptione: qa hoc vltimo casu trāsit possessio naturalis, vt l. natural'r. ff. de acquir. pos. & expirat ius istius per mortē. c. fi. de pig. & c. fi. de vsu. Sed in prio ri casu feudum transit in hæredem accipientis masculum vel feminam. Item transit vtile dominiū ipsius, vt no. gl. & latius Bal. in c. j. de cap. conra. & no. in c. si diligenti. de præscrip. & i c. super. de do. post diuor. rest. & gl. i c. cum Bertoldus. de sent. & re iudic. ¶ Tertiò probatur tali ratione, sicut ecclesia potest vendere exigēte necessitate, vtilitate, vel pietate bona ipsius quoad directū vel vtile dominium, vt no. per gl. 12. q. 2. in summa. ita, & fortius debet ex eisdē causis posse vēdere bona quoad vtile dñium vel quoad vsumfructum, & min' lædit in hoc vltimo casu q̄ in prædicti. ¶ Itē sicut vsura nō ꝓmittit ex vēditiōe ꝓprietatis, ita nec ex vēditione vsusfructus. vsura. n. non ꝓmittit nisi in ꝛctu mutui veri, vel ficti. iuxta no. in c. cū in ciuitate, de vsu. & plenè per gl. no. 14. q. 4. in summa. & plenissimè per Io. An. in regula peccatum. de reg. iur. in 6. in mercu. & dicam specialius infra in sequēti dubio. Sed ꝛctus de quo nunc quæritˢ nō pōt dici, q̄ sit veri vel ficti mutui, cum nō possit a iquo casu impediri, nec Augerius ex spectat duas retributiōes, sicut expectat vsurari' sed solū ꝓsequitur vsumfructū toto tpe vitę suæ, ergo talis ꝛctus ex nulla parte potest dici vsurarius, cum aliter ex sua forma licitè talis ꝛctus permittatur

ꝓmittatur indefinenter laicis, dummō fraudē & dolū euitēt sed clericis nō puto licere nisi cā necessitatis. moueor per tex. no. in c. quenit. 86. dist. vbi dr. quod causa lucri nō licet clericis vel monachis ꝺducere alienas possessiones. Ad idem c. fornicari. 66. di. vbi dr aī clericatum licet negotiari, postea nō, & ꝑfectiꝰ debēt clerici à ꝓdicto cōtractu abstinere ꝓpter opinionē illorū euitādam, qui dixerunt eum esse fœneratitiū: debent. n. abstinere ab omni sperantia, & non solū à mala re ipsa, sed eo qd est malū in opinione: de vi. & honc. cleri. cum ab omni. & in c. terrulas. 12. q. 2. & hæc ꝓ solutione q̄sīti sufficiant. ¶ Venio nunc ad ꝑtia s. allegata pro parte negatiua. Et primò ad primū respōdeo, qd l. iubemus. debet intelligi qñ qs vellet habere vsumfructum alicui' rei ecclesiasticæ nō dato ꝛcetiptio: sed vellet habere gratis, vl' aliqd modicum relinquat de suo tpe mortis, vel cū necessitas, vel vtilitas ecclesiæ nō expostulat talē ꝛctum: & idē dicendū ad auth. de nō alie. vt in dicta cle. j. de re. eccl. nō alie. cū aliis iurib. §. alle. & facit authētica hoc ius porrectū. C. de sac. san. ecc. canonizata. x. q. 2. c. ea. n. §. hoc ius. ¶ Ad sm ꝺriū de c. qcunq;. 14. qu. 4. dico, qd ꝓcedit qñ qs emit rē ītegrā, vt alij ꝓ maiori ꝑtio vēdat: talis. n. ꝛctus licet nō sit fœneratitiꝰ. tñ nō q̄enit Xpiano, cū habeat mētē lucrādi sine aliqua īdustria cū sola iactura ꝓximi. d. q̄ est bonus tex. in d. c. eiiciēs. cū c. sequenti. 88. di. & dicendū, vt no. Inn. in cle. j. ne cler. velmona. sed in casu nostro hoc non ꝓtingit: non. n. emit vsumfructum, vt alteri ipsum pro ꝑtio carori vēdat: sed annuatim ꝓcipiat fructus. Itē in cultura, & cura se exerceat vt tunc ex ꝺdio ꝓcipiant fructus industriales. §. si qs à non dño insti. de re. diui. ¶ Ad tertium ꝓrium dico, qd sola mens facit hominē vsurarium, qñ quis alias nō esset mutuaturus, & eo dumtaxat, ꝓ posito mutuat, vt plus forte recipiat: vñ si ex hac intentione de prauata aliqd ꝓsequiē vltra sortē, teneē ad restitutionē, vt in c. ꝓsuluit. de vsuris. qd qdam intelligūt, vt ibi no. qñ praua sua mēs innotescit debitori, ita q̄ licet dederit sine omni peccato, cū nō sponte dederit, sed vt satisfiat mēti creditoris: iste tñ creditor fecit ꝺ omnē zelum iustitiæ, qua caueē, mutuum dantes nihil inde sperates, vt in d. c. ꝓsuluit. loquiē ergo ille tex. in ꝛctu mutui, merito iudicat talis creditor vsurari' mētalis: qa sperat duas retributiones: sc; sortē q̄ mutuauit, & aliqd vltra: sed in casu nostro non loqmur in creditore, cū iste Augerius nō mutuauit, sed potius emit vsumfructum illius ꝺdi tēpore vitæ suæ: nec sperat duas retributiones, sed vnā duntaxat, qnimo qd plus est, pōt se habere ad dāna, & ad lucrū, cum codē anno mori: & sic extincto vsufructu ꝺdium illud redit ad ecclesiam, q̄ habebit ꝺdium, & pecuniā. vñ rōne incertitudinis toleratur talis ꝛctus: vt §. dixi: & de bet excusari: l; habuit ꝓpositum lucrandi: qñ satis est qd expo nat se periculo: nā & q̄libet mercator hēt ꝓpositū lucrādi: nec ex hoc dānaī, ex q̄ impēdit operas suas & exponit se piculo, vt in d. c. eiiciēs. & in c. sequēti. & ꝑ Inn. in d. c. j. ne cle. vel mona. sed vsurarius est certus de sorte sua, & expectat, vt dixi, duas retributiones: nec se exerceat in hoc lucro: sed illud vult ꝓsequ rōne pecunię duntaxat, cū tñ alias nō sit apta nisi ad emēdū, vt dixit tex. ī d. c. eiiciēs. & plenius ꝑ Io. An. in d. regula, peccatū. & ꝑ hoc remanet tertium dubium declaratum. ¶ Ad quartū & vltimum dicā tria. Primum ad partē negatiuā. Secundum ad partē affirmatiu. ¶ Postea solutionē aggrediar. Et qd dict' Plautius nō possit cū bona ꝑsoīa dicta qnquaginta ab Orphanotropho recipere, ꝓbatur primò sic: ꝛctus iudicatur illicitus, & vsurarius nō solū cum ex sui forma apparet vsurarius, sed etiā cū ex ꝛctus substātia vsuraria prauitas resultat: vt ꝓbat in ca. in ciuitate. §. j. de vsuris. nā ibi legit, & notatur, ꝙ nō licet sine prauitate vendere rem, plus qua let, qa ꝓtij solutio ad certum tps differt, vel saltē viliori ꝓtio quā in ꝓsenti valeat: qa rei traditio differt. & cū talis ꝛctus ex sui forma nō appareat fœneratitius, cum hic nō intercedat mutuum, sed fuit pura venditio, nec l; repetere pecuniā traditā, sicut ꝛtingit in mutuo: tñ in effectu resultat vsuraria prauitas: qa ibi dūt doctores, ius fingit pecuniā fore supputatā in ꝓsenti ꝑ apetenti ꝓtio. & ꝙ vēditor talē pecuniā mutuat emptori, vt ab eo recipiat illud plꝰ, qd ꝓmisit vltra cōem æstimationē rōne tēporis, ad qd est ꝓij solutio collata. Ita dicēdum in ꝓposito, l; iste ꝛctus initus inter Plautiū, & Orphanotrophū ex sui forma nō appareat fœneratitius, qa nō interuenit strictè mutuum, cū nō possint dicta qnquaginta ampli' repeti ab Orphanotropho, tñ in effectu resultat vsuraria prauitas. cū videaē quoddā mutuum toto tēpore vitę Plautij duraturū, & q̄libet anno ꝓ tali recipiet iste Plauti' decē ꝓ cētenario: & q̄ nō possit amplius repeti capitale: tñ ꝛbreue tps recipiet capitale, & qcq̄ inde recipiet, erit sibi in effectu vsura ꝓ illo capitali, qd tenuit apud Orphanotrophū ꝑ decēnia. Ad ꝙderādum. n. ꝛctū maximè vbi initus est alias ꝓ iuris ꝓditionē, debemus inspicere effectū magis q̄ verba, vt ca. ad nostrā. de emp. & vēd. & in c. illo vos. de pign. facit. c. ea q̄. de simo & l. si vno. ff. loca. & reg. fi. de re. in. li. 6. & l. nō dubiū. C. de legib. vbi p; , qd is cōmittit in legē, q̄ seruās verba venit ꝺ legis voluntatē & mētem: ergo dictus ꝛctus nō est licitus. ¶ Scdo ꝓbatur ꝑ idēitatem rōnis: nā ꝛctus vsurarius vr, ꝓ ter tria prohibitus. Primo, qd pecunia generet pecuniā, est ꝺ natura, cui pecunia nō ut nisi ad emēdum apta. Scdo. qa tēpus est à deo datum: & tñ rōne dilatæ solutionis petitur lucrum vltra capitale. Tertio, qa expectat duas retributiones, videlicet pecuniā suā in nullo deteriorata, & vsurā vltra id qd dedit, & sic pōt tps repetit suum, & tollit aliud, qd est oīno illicitū. Hæc tria videē tribuiter colligi ex c. eiiciens. 88, di. & est originaliter Io. Chryso. sup Matthęum: sed hæ rōnes ꝙcurrunt in effectu in casu nro. qa me Plauti' dedit pecuniā, vt pecuniā reciperet. ¶ Itē quodāmō vēdit tps: qa vt expectet Orphanorrophū. in solutione integra ꝓ magnum tps, cōsequetur maximum lucrū: qa vt dixi, post decēnia recuperato capitali recipiet annuatim qnquaginta sine aliquo onere, cū sola iactura hospitalis: & sic locupletabiē cū iactura illi' ꝺ regula locupletari. li. 6. & l. nā hoc nā. ff. de ꝺdi. indeb. ¶ Tertio & vltimo ꝓbatur sic, Orphanotrophus facit hunc ꝛctum ad vtilitatē, sperans sup repentina Plautij mortione abstinere. 88. di. formicari. facit. c. qualitas. de pen. di. §. maximè in sperando. lucrosam alterius mortē. Aut facit hunc ꝛctum necessitatis cā: sc; ꝓ illa qnquaginta habēda. Idē dicerē cum iure caueāt, qd necessitate ittate dēt eccl'ia vēdere bona immobilia. si de mobilib. negt satisfaciere. x. q. 2. c. ea esn. §. hoc ius porrectum. nec d; inducere ad peccatum, iuxta no. ꝑ Inn. in c. sup eo. de vsu. ¶ In ꝙriū ad partē affirmatiuā arguit primo sic: annuus redditus ꝓpriē inter immobilia, vt dicit tex. in cle. exiui. in §. cūq; annui redditus. de ver. sig. & in auth. de nō alie. §. i. sed vtrobiq; licitum est emere bona immobilia licet speret plꝰ ꝓcipere tractu tēporis q̄ fuerit verum ꝓtium: vt ꝑ totum, de emp. & vē. maximè in c. penul. ergo pari rōne licitū fuit Plautio dare qngēta vt recipiat anno q̄liber qnquaginta: tñ hoc nil aliud fuit, q̄ emere ab hospitali annuum redditum: qa si cā necessitatis, vl' vtilitatis l; vendere bona immobilia ex toto fortius fuit licitum annuū redditū in bonis hospitalis toto tēpore vitæ Plautij. meli'. n. est de fructib. hospitalis annuatim satisfacere, q̄ vēdere pure de ꝑsenti bona immobilia: vt innuit tex. dicta auth. hoc ius porrectū. Nec obstat si dicaē q̄ iste Plautius plus ꝓcipiet q̄ si emisset ex illis qngentis aliquē agrum, seu fundum. cum nō ꝓcipiat ab hospitali ad rōnem decē pro cētenario in anno: qa dico plerūq; ꝓtingere q̄ ager, bñ cultus reddat decē pro centenario. Itē sæpe res hr in bono foro: nec ex hoc iudicat ꝛctus illicitus, dummō fraus ex ꝓposito nō interueniat. l. i cāe. ff. de mi. Præterea & melius iste Plautius emisset fundū vl' habuisset ille min pretiū, ꝑ se, & suis hērib. sed ista qnquaginta recipit solū in vita sua: & sic veritate inspecta potius decipiē seu ledit ipse q̄ hospitale. ¶ Scdo principl'r ꝓbat sic: vsura ꝙmittit in ꝛctu mutui. dummodo taxat, vt no. 14. q. 4. in sum. & plenè ꝑ Io. An. regula peccatū. i mercurialib. sed in casu nostro nō interuenit mutuū. verē nec ficte: ergo nō pōt dici talis ꝛctus fœneratitius: ꝓbat in l. cum qd. ff. ū cer. pet. vbi dr qd in mutuo id agi intelligit, vt id qd datum fuit reddat in eodē gñe, & eadē bonitate. sed in casu nostro ꝛctus nō ꝑt repetere id qd dedit, imo possibile est eum ꝑdere totū capitale: puta si post ꝛctum decederet, ergo, &c. Nec ficte apparet mutuum. qa vt dixi iste Plautius efficaciter, & irrecusabiliter trāstulit qngenta in hospitale, & qñcūq; eum mori ꝙtigerit extīguntur omnis obligatio. ¶ Tertiò ad idē facit, qa veritate inspectain nullo iste ꝛctus ꝙmunicat vsurariæ prauitati, nā vsurarius est certus de suo capitali: & qd ꝑcipiet aliqd vltra: & sic repetiturus est suū cū alieno. sed Plautius isse nō expectat veraciter, nisi vnā retributionē, sc; qnquaginta annuatim donec vixerit, nec post de cēniū perit alicnū, imo suū, cum ille annuus reddit' currit toto tēpore vitæ suæ & possibile est qd ēt qd dedit pdet. vt si ꝙtigerit mori añ decēniū: nil esn incertius hora mortis. vñ rōne incertitudinis nō ꝑt ille ꝛct' ꝺ alię iudicari illicit'. ar. l. si ea. C. de vsuris. cū sim. ¶ Solutionē hui' ꝗti dubij Iesu Christi saluatoris ꝓdicto inuocato attingens, ꝓmittā q̄ ꝓ aliqs ꝺficiles ꝛcripta reperio, de mum qd senserit ingenioluum meū. Inn. principl'r hunc articulū tetigit in c. in ciuitate. de vsur. & qnq; fere opiniones retulit. Prima q̄si aliqs pro certa pecuniæ qtitate emeret aliquē reddirū grani, vel vini, vel etiā, aliud simile ꝑpetuo, sibi & suis hērdib. dandum à vēditore, & suis hērdib. vl' ad certum tēpus vitæ alicui', qd licitus est hmōi ꝛctus, dūmodo reddit' annuus cōmuni æstimatione nō excederet reddirū, quē haberet si terrā de tāta pecunia emisset. Si aūt excederet cōem æstimationē, nō est licitus ꝛctus. arg. in c. ꝓsuluit. de vsuris. Et pro primo dicto adducit Inno. tex. in d. c. ciuitate. ¶ Secunda fuit opi. quorundā dicentium, q̄ qn in ꝑpetuum emitur nuuꝫ potest esse licitus ꝛctus, quantūcunq; magnus sit redditus: qa licitū est ꝙhendib. se decipere. l. in cāe. §. 2. ff. d min. ¶ Tertia fuit aliorū opinio, & forte meli' sentiēdū. Em

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum.q̄ si qs emit redditum ꝑstitutum ante ꝯctum, siue ꝑstitu⁹ fuerit in re, puta in domib. vel possessionib. vel aliis hmōi, siue in pſonis respectu liberti, vel rustici, vel actio, vel nomē. Itē siue sit certus redditus, puta qa reddit decē siue īcertus, qa reddit quar tā fructuū q̄ recipiēt de aliqua domo, vel de operis alicuius pſo næ. Itē siue sit ppetuus ꝯctus, puta extēdit ad hēdes vtriusq; ; ꝑhē tium, siue sit ad vitā hominis, siue sit ad certum tempus puta ad quinq; annos. Itē non refert si redditus sit in pecunia, siue aliis reb. siue in specie: semp enim in omnib. ꝓmissis reputatur ꝯctus l. citus: qa est purus & licitus ꝯctus vēditionis. Nā ibi est pretiū, scilicet certæ pecuniæ q̄titas. Itē qa ibi est merces: scilicet certus redditus, vel cēsus, vel annona. C. de sacrosan. eccl. l. iubemus. in principio: & qñ vendit actio seu debitoris nomen, est ibi actio ꝓ re vel mercede. ff. de hērdi. vel acti. vēdi. per totum. & C. eo. p totū. & licet istorū opinio videat obuiare tex. ꝑall. c. in ciuitate. qa non est dubium, q̄ vsq; ad certum tēpus saltē longum, plus pci cipiet de redditu, q̄ sit pretium, & tñ vendit actio, clarē cōstat q̄ plus est in noīe debitoris q̄ sit pretiū. hoc tñ ſm Inn. nō ob. qa hæc certitudo nō facit illicitum ꝯctum vēditionis, cū ēt hoc sit in venditione alicuius possessionis, nisi certū est ꝓferiores cās, qd plus accipiat de fructib. eius, q̄ sit pretiū: qa pro eo dar ēt sine expensis, vel labore dādo. f. ea ad certū affictū vel emphyteusim. Ad 2 in ciuitate. rñ qd ibi reprehendit ꝯctus, cū carius qs vēdit mercē pp tps, qd dat ꝓlixum emptori ad soluendā pecuniā vel qa minori ptio emit mercē: qa statim dat pecuniā, & ꝓlixius tē pus expectat merces. In his. n. casib. vēdit tēpus ꝓ illa pecunia, q̄ verum & iustū ptiū excedit. qd ex eo p3, qa si vtrūq; paratum el set ptium sc3, & merces, ꝓ iustiorio pretio fieret vēditio. Sed in casu nō oīa sunt pſentia nec vēdit tps. ¶ Quarta fuit aliorū opi nio dicētiū oēs ꝓmissos ꝯctus esse licitos: & si reddit⁹ vel nomē debitoris de nouo ꝑstituat ī reb. vel pſonis aliis ꝑhētib. puta qa dicit; tū ꝑstitues tales redditus in tali possessiōe, vel seruo, vel fa cies qd talis ꝑstitebit se debere tibi mille vsq; ad annū: & ego ꝓ illis mille, vel magis ꝓ actione illis mille ꝑetēte dabo tibi q̄ngē ta. Et mouēt isti ad dicēdum istos ꝯctus cē licitos: qa in eis non versat mutuū, s3 emptio. Itē qa multi casus pnt interuenire, qd iste emptor amitteret istū ꝯctu puta si inops fieret nomē. Inn. tñ dicit fore Christianis ꝑsulēdum, qdab hmōi ꝯctu abstinēat. s. q̄ de nouo ꝓ hoc, ꝑstitutū redditū, vel actionē emat. & ponit i hac materia ipse fore q̄tā opinionē dicēs, istud penit⁹ videri illi citū, qd ipse idē q̄ dr vēditor in se ꝑstituat redditū, vel actionem qua se obligat ad pl⁹ dādū. vel in pecunia, vel in specie, q̄ recepe rit. quasi velit dicere Inn. qd ꝓmiū ꝯctus pnt colorari q̄n annu⁹ redditus vel actio vēdita ꝑstat in alia pſona ad dādū annuū red ditum, vel ꝑstituat debitorē in maiori q̄titate q̄ receperit. Hæc * sunt quasi formalia verba Inn. cū quo trāscunt cōmē. do. hic, & in cle. j. de vsu. ¶ Ego autē meliori ꝑsilio semp saluo ad maiorē elu cidationē facio tria mēbra. Primū. ut. n vendit annuus redditus iā cō stitutus ꝓ prius ante q̄ fuerit ꝑstitut⁹ ipse ꝯct⁹: aut ꝑstituit annu⁹ redditus nūc rōne ꝯctus: aut vēdit actio seu nomē debitoris. Pri mo casu aut qs vēdit annuū redditū, aut ipse ꝓcipiebat, & nō vi deo qd ꝯctus dēat iudicari vsurari⁹, nisi aliqd tacitē agat. Rō est, vt ꝑdixi, qa annuus redditus ꝓutat inter immobilia. d. ſ. cunq;. in cle. exiui de paradiſo. de ver. ſig. Vā hic ꝯcurrunt vere ptiū, & res vendita. ex qb. resultat venditio. ff. de ꝑhē. emp. ꝓ totum. l. nā lis. ff. de præscrip. verb. Nec aliū mō pōt dici mutuum, cum ꝑ pōt amplius repeti capitale, & annu⁹ redditus vēdit⁹ ſtat piculo em ptoris. ꝑt. m. ex toto pire pſona, aut res in qua est reddit⁹ annuus, &cic pderet emptor ptiū. Aut vēdidit qs annuū redditū aliter q̄ ipse ꝓcepit: puta qa cum ipse hēret in ꝓpetuum vēdidit ad tēpus incertū: puta ad vitā emptoris. & sic ēt ſpecies puræ emptionis, & vēditionis: qa possibile est illū emptorē ꝑ victurū vltra annū, & sic pderet ptium. Itē hic ꝯcurrunt ptium & res. cum ergo hic hic sunt ſubstātialia ꝯct⁹ emptionis, vt inſl. de emp. & vē. ſ. ptiū. & desunt ea q̄ sunt de rōne vſuræ qñ vnū est male, sc3 mutū, ex mā. n. mutui gignit vſura. Aliud est formale. l. ipsa exactio lu crisi. obligatio ī pactū deducta. Nā his cessantib. nō pōt dici vsura etiā si aliqd spōte det vltra sortē. ar. in c. tua. & ī c. & ſi q̄stiōes. de simo. De his plenè dicēdū, vt no. Io. An. ī d. reg. peccatum. de reg. iur. in 6. in mere. & pgl. 14. q. 3. in ſumma. In casu autē nō est mutuū: qa nō obligat recipiēs ad tātūdē reddendū: qd est d ſub stātia mutui. l. cū qd ff. ſi cer. pet. Sed iste liberat se ponēdo illū in possessionē annui reddit⁹, & stat amō in piculo ipsius emptoris. nec est lucri exactio, vel obligatio lucri ꝓsequēti in pactionē de ducta, cū pōt, vt dixi, pdere totū ptiū, si ꝓtingeret eū mori primo anno. Tūc ergo ꝑdicta rōne incertitudinis excusat talis ꝯct⁹ ab omni labe prauitatis vsurariæ. ar. l. sancimus. ſ. si qs autē. C. de do natio. & in l. ſi ea lege C. de vsuris. cum ſimilib. & hæc faciunt ēt ad ꝓ. dicenda. Aut vendit ad tēpus certum, puta ad viginti, quinq; annos, & tunc ex quo plus est ꝓcepturus ītra qndecim annos, q dederit, ꝑsumerem ꝯctum vsurarium: puta mutuauit sibi noīe p tij cētū, & debet per quindecim annos recipere decē annuatim: & sic ꝑ. illud tps ꝓcipiet centū. qn quaginta: nā hic recuperat ca pitale, & ꝓsequit lucrū ex pacto dilatæ solutionis ad prænissum tps. vñ in effectu ꝛcurrent q̄ sunt de rōne vſuræ, q̄ proximè ꝓmi si & q̄ mutenē verba ꝯctus, qa sub ſpecie emptionis & vēditōis cū subſtātia debeat magis attendi: vñ enim ad palliandum ꝯctū vsurarium mutanē nomina. ad hoc. c illo vos. de pig. & in c. ad no ſtrā. de emp. & ven. l. ſi vno in prin. ff. loca. Et q̄ impugnādo pos set dici, qd nō debet dici ꝯctus vſurarius, cū annuus reddius ſter piculo emptoris. dico tñ ꝑ inferioris rōnes q̄ satis pt dici certus de lucro, & de capitali eodē mō: cū res in qua cōsistit, nō est ve risimiliter intra illud tempus peritura. Nā eodē mō in puro ꝯctu mutui pt deficere per casum fortuitum capitale cū lucro: puta si bona debitoris, & ipse debitor piret, vel bona sua inuaderent, & debitor efficeret nō ſoluēdo. ¶ Secdo mēbro prīcipali q̄ ꝑstituit annuos redditus nunc, rōne ꝯctus: & tunc dicerē, qd aut ꝑstituit in reb. istius debitoris, aut in pſona. Primo casu si ꝑstituit in ꝓpe tuum satis ꝑsumerē ꝯctum licitum, cū hic ꝛcurrant verē ptiū, & res: nec pt ꝑsumi vsura, cumrō ꝓpetuitatis excludar ꝑsumptionē vsuræ. Præterea quēadmodū ī dño vendere rē sua absolutè, ita forti⁹ pt ꝑstituere obligationē annui reddit⁹, & illum vēdere. ar. C. q̄ res pig. obl. pos. ꝓ totum. aut ꝑstituit ꝓ tps īcertū: & puto idē rōne īcertitudinis ꝑmissa in ꝓximo mēbro: puta cum vendit ad vitā emptoris, seu venditoris. Aut ad tps certum: vñ ex q̄ certū est ipsum ꝓcepturum capitale, & vltra, ꝑsumit ꝯct⁹ vsurari⁹. ꝓ ea q̄ dixi ī ꝓcedenti mēbro: & forti⁹ adhuc ꝑsumerem ꝓ nouitatē nouī reddit⁹, ar. c. officij de cle. & ī lect. ff. ſi cer. peta. Si autē ꝑsti tuit annuum ī pſona ꝓpria, voluit Inn. hūc ꝯctum nō esse licitū: nō tñ rōnem reddidit. Sed ego dicerem sic, qd aut q̄rimus nun qd hoc casu ꝯhat emptio & venditio: & credo q̄ nō: qa abest in casu nō. res sine qua nō ꝑsistit venditio. d. ſ. ptium. nā iste qui dr venditor, nō pōt pſonā suā vendere, cum nemo sit dōs membro rum suorum. l. liber homo. ff. ad l. aq̄. nec pt ius in pſonā suā ven dere: rōne ꝓdicta. & hoc mō pōt ītelligi dictum Inn. Aut q̄rim⁹ nunqd pōt se obligare ad dādum annuatim q̄libet anno certam q̄titatem, & tunc indubitāter dico, q̄ sic. l. Stichum aut Pāphilū 2. tñ so. de solutio. & l. sancimus. ſ. ſi. C. de don. & pōt se obligare ꝓ stipulationem ad tps certum, seu īcertum, & in ꝓpetuum. vt ī iurib. ꝑal. legit, & no. sicut igit pt se obligare ex cā donationis, ita & fortius ex cā pecuniæ receptæ, vt sic sit ꝯct⁹, do, vt des. l. nālis. ff. de ꝑscr. ver. & ꝓ hoc facit qa in d. l Stichum. nō dr ꝙ ibi inter uenit stipulatio cā donationis: vñ ꝑsumendum est ꝙ interuenit ob cām. ¶ Sed si q̄rimus nunquid debeat præsumi ꝯctus fœnera titius, distingue, vt ſ. dixi in ꝓximis membris: quod si obligauit se in ꝓpetuum vel ad tps īcertum: puta ad vitā se obligantis, vel recipientis: & non debet præsumi tunc ꝯctus vsurarius. secus si ten. pus sit certum, ita qd sit amplius certitudinaliter ꝓcepturꝰ, q̄ dederit: qa vt hoc factum in fraudem vsurarum: & hoc casu, ꝓ cedit dictum Inn. & ꝓbatur hæc distinctio ꝓ ea q̄ dixi ī ꝓcedenti membro: & tanto fortius, ꝗto in hoc vltimo casu maior ſsurgit ꝑsumptio: qa in pſona suā ꝑstituit obligationem, ita q̄ non pōt aliū mō venditio dici. Et ad membra ꝓcedentia vide pulchrum dubium Pet. qd refert Cy. in l. j C. de iur. emph. vbi dicit, q̄ licitē monasterium capit ꝑdium ab aliq̄, & obligat se ad dandum illi alimenta toto tpe vitæ suæ. adeo qd si ꝑdiū inundarēt remanet nihilominus monasteriū obligatū ad alimēta. qa cū dominium ꝑdij trāsiuerit in monasteriū, cedit piculo suo. ar. in d. l. nālis. posit prin. ff. d ꝑscr. verbis. Ita dicēdum, vt possit qs eodē mō recipere pecuniā ad annuū redditū toto tēpore vitæ alteri⁹ vl in ꝓpetuū. ¶ Tertio mēbro cum vendat actio, vel nomen debitoris, idē est ī effectu. Aduerte tres casus. Aut em vendit actio iā ꝓpetens ad ꝯctum venditiōis: aut fuit de nouo īducta tempore ꝯctus vendi tionis, & hoc dupl⁹, aut in pſona venditoris aut in pſona alteri⁹, ¶ Primo casu ꝯctus est licitus ſm vtriusq; iuris ſstituta, dūmodo nō sit actio litigiosa, vt C. de hære. vel acti. ven. per totum. & ī c. 2. de ali. iud. mu. cau. fac. & vī prius ꝛtractus emptionis & vendi tionis, cum ꝛcurrunt res sc3 ipsa actio, & ptium, vt in ꝑal. ſ. ptiū. nec inducitur prauitas ex eo q̄ pro minori pretio vendit quām sit quātitas, ad q̄ actio vendita cōpetit: qa cum sit dubius euētus litis. l. qd debeā. de peculio & c. fraternitatis. de frigidis. rōne pe riculi & īcertitudinis nulla deceptio pt in ptio notari, sālt⁹ vt ex hoc resultet vsuraria prauitas: quinimo ꝓ incertitudine, & anfra ctus iudiciorū fuit opi. q̄ trāsactio nō dr tractari quāruncūq; pessima facta fuerit de q̄ ꝓ Bal. & alios in l. 2. C. de rescin. ve. notat 16. pe. de em. & ven. & vī. & ī deceptiōe respectu quarte partis ē tex. no. in l. lucius. ff. ad T. reb. ꝙ iusciendū est in oīb. & ꝑscr. clericis, vt a tali ꝛtractu emptionis se abstineat cū a radice cupiditatis videat ꝓcedere, vt dicit. tex. ī c. 2. de ali. iud. mu. cau. fac. & bon⁹ vir d. ꝓ lu tes execrari, etiā cū suo incōmō, vt latē ī res. ſ. c. facit. c. i nic. ... de sy...

...syndi. & x. q. j. sic quidā. ¶ Secdo cum ꝑstituit de nouo in pſona vēditoris, tenuit Inn. in d. c. ī ciuitate. talē ꝯctū oīno illicitum ex q̄ obligat se ad pl⁹ dādum, q̄ ipse recipiat, & perfectē nescio talē ꝯctū ab vsuraria prauitate excusare. Moueor qa nō pōt qs in se ꝑstituere actionē anteq̄ alteri se obliget: tñ nemo possit sibi ipsi obligare. arg. in l. tutor. ff. ad vellei. & in l. pen. ff. de ſer. vrba. ꝑdio. oportet ꝗ qd qs obliget se alteri, ideo nō valet vēditio: cum tpe ꝯctus nō subsit res, q̄ vēdat. Est. n. veritate inspecta ꝯctus mutui ſneratius, cum recipiens ꝑstituit se debitorē in maiorē q̄titatē, quā recepit: & sic ꝛcurrunt hic illa duo, q̄ sunt de rōne vſuræ: de quibus ſ. ¶ Tertio casu qñ actio ꝑstituit de nouo in pſona alteri⁹ & venditur ꝓ minori q̄titate, credo talem ꝛtractū ſneratitium: alias de facili darē locus figmentis, qd nō est dicendum. de di uor. c. quāto. nā volēs vſurariā prauitatem palliare, nō hēret nisi dicere induces talē, vt ꝑstituat se debitorē tuum in mille vsq; ad annum: & ego ꝓ illis mille dabo tibi noīe venditiōis octingen ta: quis. n. dubitat talē ꝛtractū verè vſurariū: vñ rōne obligatiōis nouiter ꝑstitutæ, ꝑsumerem fraudē. ar. c. officij. de elec. & l. lecta. ff. ſi cer. pe. & ſi ille nulla obligatiōis cā ꝓcedente, sed vt solum a mico seruiat, ꝑstituat se debitorem illius, vt nomen suū fictè va leat sibi vendere, indubitāter talis ꝯctus est fœneratitius: & fit fraus de pſona ad pſonā: iuxta illud qd plenè legit & no. ī c. q̄. de priuil. In dubio aūt rōne nouitatis ꝑsumerem fraudē, vt ꝑdixi. Si aūt ꝑstaret qd nō in fraudē factū fuit, sed ex aliqua legitima cā il le ꝑstituit se debitorē ipsius, q̄ actionē ꝗ illū ꝓtente habere t, l3 ꝓ minori ꝓtio vendidit, nō iudicarē tale ꝯctum illicitū. cum hic ꝛcurrat verè res, & ꝓtiū. d. ſ. ptiū. & l. ſi merces. C. locati. Ex his d cidit qd ꝗtidie Venetiis, & Florentiæ ꝓtingit. tpe. n. q̄ cōitas ī diget, ꝓpellunt ciues subuenire ciuitati: & ciuitas rndet vnicuiq; pro lucro ad rōnem q̄nq; ; ꝓ centenario: capitale aūt nūq̄ valent repetere: s3 pnt bñ vēdere alteri ius qd habēt. an hoc sit licitū? do. Ant. in d. c. ī ciuitate. dicit qd licitē fit alteri hæc venditio, cū sit annuus reddit⁹ prius ꝑstitutus, vt p3 ex dictis Innocentij, & hoc ego habeo ꝓ indubitato respectu illius, q̄ emit annuū red ditum ꝓ ciuitatē prius ꝑstitutum: vt ex ꝑdictis. Sed dubiū est ī istis ciuib. q̄ pecuniā prius cum obligatione talis lucri ītulerunt, cū videat ꝛcurrere mutuū cum lucro: & q̄cqd accidit forti, vsura ē, & sola spe lucri ꝛcedit. d vſu. ꝑsoluit. & 14. q. 4. c. 1. & 2. ¶ Sed his nō obstātibus credo nō fore ꝯctum illicitum cum hic desinant illa duo q̄ sunt de rōne vſuræ. deficit em id quod est nāle in vsu ra: sc3 mutuum, ex quo gignit: qa em ciuis cōpellit ad pecuniā tribuendā: tñ quia nō valet amplius repetere ipsum capitale. sed ſolum annuū redditum: ergo nō est mutuum. l. cum qd. ff. ſi cer. pe. Itē deficit formale ī vsura: sc3 lucrū: qa pactiōe cessante ciuitas ꝑstituit illā annuā pēsionē: vñ ēt ꝑsupposito qd esset mutuū ex q̄ ciuitas spōte donat oī pactiōe cessante, cessat vsura: qa defi cit formale. ar. j. q. 2. sicut eſm, & c. q̄ pio. ī fi. de simo. c. tua. & c. & si q̄stiones. c. ti. & no. Io. an. in supradicta regula peccatū. Et ꝓ ꝑdi cta satis p3 responsum ad argumenta ſ. facta. Et hæc sufficiant. ¶ Disputata fuit hæc q̄stio ꝓ do. Nicolaum de Sicilia Monacen. Abbatē, & Doctorē decretorū in famosissimo Senarū studio, An no dñi. M. 427. Et ad vtrāq; partē dubiorū respōdit subtilissimus scholaris dñs Ioānes de Alamania: nūc vero doctor egregi⁹, &c.

¶ Quæstio sexta.

1 *Rector scholarium an debeat esse iudex clericorum.*
2 *Homines disparis professionis non debent facere vniuersitatem. nu. 5.*
3 *Clerici non possunt consentire in iudicem non suum.*
4 *Scholares faciunt vniuersitatem licet sint clerici & laici.*
6 *Prælati in ecclesijs collegiatis sunt iudices.*
7 *Clerici prætextu professionis scholasticæ an possint habere alium iudicem vltra episcopum.*
8 *Rector virtute legis fi. C. de iurisd. om. iud. an habeat iurisdictionē in scholares clericos.*
9 *Vniuersitas dat iurisdictionem rectori.*
10 *Vniuersitas secularis non potest dare suo rectori iurisdictionem ecclesiasticam.*
11 *Episcopus licet sit maior potestate tamen est superior in iurisdictione temporali.*
12 *Scholaris à quolibet grauamine appellare potest.*
13 *Appellatio vbicunque est interponenda ad superiorem ecclesiasticum, nō valet statutum de non appellando à sententia rectoris, quantuncunque per ciuitatem confirmatum fuerit.*
14 *Appellare à tempore sententiæ conditionalis est vtile.*
15 *Iudicatis videtur acquiescere, qui infra decendiū à tempore ꝓmulgationis silet.*
16 *Obligatio ex contractu conditionali oritur.*

¶ GANDVLPHVS CLERICVS scholarium Senensium pro maiori parte laicorum, rectorem, Lambertum Florentinū clericum eiusdem vniuersitatis scholarem in mille ex depositi causa condemnauit: à cuius sententia ad Senensem episcopum appellat Lambertus: Gandulpho rectori sub excōicationis pœna latæ ſniæ præcepit episcopus, vt illā ſniam ī. mensem viribus nō subsistere nuntiaret. Gandulphus per triduum ante mensis elapsum ad apostolicam sedem prouocauit. & ad terminū veniens minimè ꝑcepto satisfecit: contingit de tribus ex ꝑfato themate dubitari. ¶ Primò an ſnia rectoris corruat ex iurisdictionis defectu, iurisdictione eius simpl⁹ inspecta. ¶ Secundò an ad ꝑsulem Senensem potuerit legitimè appellare. ¶ Tertiò an dictus Gandulphus in excōicationē inciderit sua appellatione nō obstāte: ꝑsuppositō q̄ ex iusto grauamine fuit prouocatū. ¶ Veniens ad primum dubium adducit primò ad partem affirmatiuā sc3 q̄ di cta ſnia rectoris corruit, quinque motiua. Secundo adducam to tidem ad partē negatiuā, sc3 qd dicta ſnia rectoris non corruit. Tertia cū Dei adiutorio solutionē huius primi dubij annectam. Primo igitur qd dicta ſnia sit nulla ex iurisdictionis defectu, ꝓ bāt sic: ſnia à nō suo iudice ꝓlata, vtroq; iure diſponēte, est nul la. c. at si clerici. de iud. 2. q. j. in primis. in c. ad nostrā. de ꝑsue. & l. fi. C. si à nō cōpe. iud. sed hæc ſnia fuit lata à iudice nō ꝑpetēti, er go est nulla: maior & ꝓsequētia patēt. minor ꝓbat ex iuris vtriusque diſpositione, qua cauetur, vt sol⁹ eps sit iudex clericorū, vt ꝓbat in c. si qs ꝑ clericū. de foro cōpe. vbi dr, qd habēs cām ꝑclericū, nō d3 ꝓpriū epm ipsius clerici deferere: sed prius apud ipsum actio ventiletur. fortius ad idē facit c. 2. e. tit. vbi dr, qd null⁹ iudicū neq; diaconū, aut clericum vſſum, aut minoris eccleſiæ sine ꝑmissu pōtificis p se distringere, vel cōdē nare ꝑsumat: ꝙ si fecerit, d3 ab ecclesia Dei, cui iniuria irrogare dignoscit, sequestrari. vñ diligēter ponderāda sunt verba huius c. 2. in eo qd vniuersaliter denegat, & īterdicit iurisdictionē om nibus iudicibus citra epm in clericum exercendā. Secdo in eo qd dicit, iniuriā irrogari eccleſiæ, si clericus cōdēnetur aliū iudicē citra pmissum epi: ad idē possunt multa iura allegari, vt xj. q. j. de pſona: & quasi p totā illā q̄stionē. De iure ciuili pōt allegari tex. in auth. vt cle. apud, ꝓprios epiſc. primò couen. in rubro & nigro. post prin. vbi dr, ꝙ apud solos ciuitatum epiſcopos clerici prius conueniendi sunt. facit tex. in auth. cā, quę fit cum monacho, & in auth. ſtatuimus. C. de epiſ. & cle. † Ex qbus clarè infertur quod scholarium rector, nō debet esse iudex clericorum. ¶ Sed o ꝓbatur per gl in l. fi. C. de iurisd. om. iud. q̄ dicit scholares non facere vniuersitatē. & ꝓ ꝓsequēs de iure nō posse sibi eligere rectorē: er go īdubitāter tenēdo illā gl. rector scholariū nō hēt de iure etiā ciuilē iurisdictionē in scholares & forti⁹ nō dēt habere in cleri cos, & q̄ hodie habet, vbi habere ex forma ſtatutorū terrarū, q̄ nō extēdūt ad clericos. c. eccleſia sanctæ Mariæ. & c. q̄ in eccleſiarū. de ꝑstit. ¶ Tertio ꝑsuppositō sine veritatis ꝑiudicio q̄ scholares faciant vniuersitatē de iure communi: tñ in casu nostro, in quo sunt laici & clerici scholares, nō pōt dici ꝙ simul faciāt vniuersi tatē, † qa hoīes disparis ꝑfessionis nō debēt facere idē collegiū. cle. j. de elec. & 16. q. 7. in nona actione. facit c. fin. de reg. iur. & c. cām. de elec. & clerici nō sunt in ꝙerſatione laicorū. c. laici. & ī c. laicos. 2. q. 7. ¶ Quarto, ꝓbat, vniuersitas illa vbicūq; in studio sunt plures laici q̄ clerici ē secularis: qa denominatio fit à maiori parte, minor autē venit iure accessionis, licet sit ꝓtiosior. ſ. si tñ alienā. inſt. de rerū diui. & l. & si nō sint. ſ. pueniamus. ff. de aur. & arg. leg. t3 in terminis nostris Bar. in l. fi. C. de colle. illi. & Bal. ī au th. habit. C. ne fi. ꝓ pa. sed ī collegio, & vniuersitate cleric⁹ nullū officium nullā deniq; actionē, seu aliquā ꝛmunionē d3 habere. l. placet. C. de epi. & cler. no. Inn. in c. dilecta. de exce. ꝑla. ꝓpe finē. vbi dicit, qd clerici alicuius ciuitatis vel castri nō pōt facere col legium ea rōne: qa sunt in cadē ciuitate, vel castro: qa clerici nō ꝑstituunt vniuersitatem castri vel ciuitatis: seu castrum vel ciui tatem, qd idē est: sed ꝑstituunt vniuersitatē ecclesiarū suarū: & ci ues constituunt ciuitatē vel vniuersitatem ciuitatis & castellani castrum: sed benè possunt clerici ꝑstituere vniuersitatē causa religionis sc3 vt missas celebrent pro viuis, & defunctis, vel ꝑsimi libus, hæc sunt formalia verba Inn. in d c. dilecta. ad idē facit qd no. Inn. in c. cū ab eccleſiarū. de offi. ordi. vbi dicit duo requiri ad hoc, vt rector habeat iurisdictionē. Primo qd ipse sit clericus. Se cundo ꝙ vniuersitas q̄ ipsum eligit, sit clericorū ac religiosorū: quasi sentiat ꝙ si rector est laicus, nō pt recipere iurisdictionem ſpiritualē, quā habet ipsa vniuersitas, q̄ per electionē transfertur in rectorē. c. ex literis. de consti. & facit qd no. Inn. in c. quāto. de offi. ordi. ¶ Quintò bñ facit. c. significasti. de fo. cōpe. vbi traditur regula, † ꝙ clerici non possunt consentire in iudicē non suū, nisi forte sit pſona eccleſiastica, & ipsius dioecesani volūtas accedat: ergo sine volūtate episcopi nō pōt ipse Lābertus clericus ꝑsentire in rectorē, tāquā in iudicē: sed in casu nostro nil dicit de volūtate, ꝓprij episcopi: ergo sentētia fuit nulla. ¶ Ad partē negati uam, quod ſnia nō sit nulla, arguitur primò sic: priuilegiū alicui generi pſonarū sub nomine appellatiuo laicis & clericis ꝙgruen te cōcessum, cōpetit nedū laicis, sed etiā clericis: vt ꝓbat in c. di lecti, de fo. cōpe. vbi priuilegiū cōcessum laicis vim suā porrexit etiam in clericos: facit quod de statuto laicorū & de priuilegio

Universidad de Deusto
Biblioteca

notauit Bal.in l.j.C.de sacrosecc.& Io.de lig.ĩc.qđ clericis. de foro ꝑpe.sed auth.habita.C.ne fil.pro pa.& l.fi.C.de iurisd.om.iu. emanarunt in priuilegiũ studentiũ &exercẽtiũ ꝓfessionẽ approbatã,vt in eis p3:in ꝙbus disponit, vt exercẽtes ꝓfessionẽ scholasticã possint certos iudices habere,inter quos est eorũ rector. q̃ qđẽ qualitas scholastica ita cõpetit clericis,sicut laicis.c.2.de priuile.i vj.eo.ti.c.fi.cum similibus.ergo dicta sñia lata à rectore vniuersitatis scholariũ in Lãbertum clericũ,&scholarẽ,non dẽt esse nulla ex iurisdictionis defectu. ¶Secundo ꝓbat sic:ex q̃ clerici cis pmittit̃ de iure studiũ,vt in c.sup specula.de mag.& in c.2.e. tit.lib.6.cum similibus,in ꝙbus ꝓbatur ꝙ nedum in studio possunt clerici cã studij moram trahere. sed in multis studij fauore priuilegiantur,adeo qd etiã ad docendi officiũ possunt religiosi ꝓmoueri,dummodo ad illud legitimè promoueantur:vt est cõis
* doctorum ꝙclusio,in c.nonnulli.de mag.ergo omnia quæstudij rõne indulta sunt,videntur eis cõpetere.ar c.prudentiã.&c.ꝓter ea.de offi.deleg.& l.ad rẽ mobilem.& l.ad legatũ ff.de ꝓcu.facit optimè qd in simili leg.& no in l.fi longius.ff.de iud,vbi habet, q̃ filiusfamilias in studio existens põt agere,& ꝙueniri sine pris cẽ sensu,sicut paterfamilias.Idem in religioso no.i c.vt piculosa. ne cleri.vel mona.li.6.sed studij & pfessionis approbatæ cã emanauerunt,dicta auth.habit.& l.fi.C.de iurisd.om.iud. ergo eorum dispositio vt clericis ꝓmissa. ¶Tertio ar.per optimũ simile.si eñ rõne feudi qđ habeat clericus à laico,subiicitur clericus in ꝙcernẽtibus feudũ iurisdictioni dñi feudi sibi tributi à lege ciuili vt in c.imperialẽ.§.ꝓterea.de ꝓhi.seu.ali.ꝓ Feder.iũcto eo qđ legit̃, & no.in c.cæterum.de iud.& melius in c.verũ.de foro cope.ita &fortius dicendum est in clericis existentibus in studio,vt rõne scholasticæ ꝓfessionis subiiciãt iurisdictioni rectoris & aliorũ de ꝙbus in auth.habita.ꝓcertim eo attẽto qđ duo feudi dar̃ iurisdictio ĩ vasallos in fauorẽ ipsius dñi.hoc dicit gl no. in d.§.ꝓterea. qđ vasalli nõ pũt sub alio iudice litigare sine cõsensu dñi feudi. ¶Idẽ t3 Bar.in l.j.ff.de iud.& in l.j.& post operis.ff. de no.ope.nũtia.Studentibus autẽ dantur iudices in eorum fauorem d.auth.
4 habita. ¶†Quartò arguit̃ de c.qa in causis.de ꝓcu.vbi aptè colligit̃ ꝙ scholares faciunt vniuersitatẽ,l. sunt clerici & laici.loq̃t. n.ibi vt p3 ex supradictis.de scholarib⁹, videlicet Parisien.q pro maiori parte sunt clerici,ad idem tex. in ꝓmio Sexti,& cle.vbi scribit̃ vniuersis scholaribus Bononiæ ꝫmorãtibus,& ꝓrehẽdit eos postmodum sub nomine vniuersitatis.est tñ certũ qđ Bononię studẽtes sunt clerici & laici & credo plures laicos q̃ clericos, ergo ex quo faciunt vniuersitatẽ,dicunt habere oĩa iura vniuersitatis.c.dilecta iuncta glo.de exce.ꝓla.& l.j.ff.qđ cuiusq; vniuer. ergo poterunt habere rectorẽ,arcã cõem,tyndicũ,sigillũ,& similia.hæc.n.ꝓtinent ad vniuersitatẽ vt no.i iuribus ꝓall.& in l.fi.C. de iurisd.om.iud. ¶Quintò & vltimò arguit̃ sic.vbicunq; clerici faciũt collegiũ approbatũ pũt eligere ꝓtium, cuius iurisdictioni saltẽ in ciuilibus subiiciant̃,vt in c.j.de elec.& in c.ꝙgregato. 16.q.7.c.1.& 2.de iu.cum simi.no.gl in c.ꝝto de offi.ord.& in c. cum ab ecclesiarũ.sed clerici studẽtes in studiis gñalibus faciũt collegiũ approbatũ.d.c.qa in causis.de ꝓcu.& in ꝓœmio Sexti,& cle.ergo pũt sibi eligere rectorẽ,cuius iurisdictioni subiiciãtur.Ad idẽ optimè facit c.ex lris.de cõst.& p3 ibi ꝙ doctores & magistri Parisien.faciunt collegiũ,&statutũ,sicut alij faciẽtes vniuersitatẽ,& tñ illi ꝓ maiori ꝑte sunt clerici. ¶Ad solutionẽ huius primi dubij Ieſus Xp̃i saluatoris,eiusq; piissimę genitricis Mariæ, beatarũque Virginũ Agathæ,& Luciæ cæterarũq; totiusq; cęlestis curiæ iuocato ꝓsidio ꝙdescẽdens,primò ꝓmitto si volumus scq opi.gl.iuris ciuilis,ĩ l.fi.C.de iur.om.iu.q̃ dicit post Azo.scholares ñ posse habere rectorẽ:qa ũ exercẽt ꝓfessiõẽ,sed sub exercẽtibus sunt discipuli:sicut nec discipuli pelliparioriũ:iõ ꝙcludit qđ magistri vel doctores pũt rectorẽ eligere:qa ipſi & ũ scholares ꝓfessionẽ exercent.allegat ĩ hoc ꝙuetudinẽ Parisien.hæc q̃stio ẽ satis decisa ꝓ parte affirmatiua.l.qđ hæc sñia rectoris ĩ clerico lata fuerit nulla.Si.n.nõ pũt scholares eligere rectorẽ : ergo elect⁹ ꝓ eos nullã habet iurisdictionẽ: cũ cessẽt dispositio legis: simil̃r & priuati nõ pũt iurisdictionẽ tribuere,vt in c.signi.de fo. ꝙpe.& ĩ l.priuatorũ.C.de iurisd.om.iud.hinc dicit Inn.ĩ d.c. cũ ab ecclesiarũ.de offi.or.qđ si tot hoies,quot sunt Romæ, essent collegij cã collecti,& nõ haberẽt exp̃sũ,vl̃ tacitũ ꝙsensũ à supiore qđ facerẽt vniuersitatẽ,ñ pũt sibi iudicẽ facere:nec haberẽ alia iura,vl̃ priuilegia vniuersitatis ar.ff.de colle.illic.l.j.& quasi p totũ.ſ3 illa gl.ñ puto verã.imo ꝫ illa est tex.i ꝓmio cle. vbi dicit, ꝙ faciunt vniuersitatẽ,& qđ pũt syndicũ facere.ibi,n.papa scribit vniuersis doctorib⁹,&scholarib.Bononiæ ꝫmorãtib⁹ & postmodũ in fine ꝓmij dicit,vniuersitati vestræ,&c. & p illa verba no.Pau.de leaza.ꝙ scholares faciũt vniuersitatẽ.Idẽ voluit gl.& doct.ĩ d.c.qa in causis.& Inn.in d.c.cũ ab ecclesiarũ.& c.dilect.ẽ exce.ꝓla,& bar.ĩ d.l.fi.& Bal.ĩ d.auth.habita.nec ꝓcedit rõ gl. illi⁹ l.fi.dũ ꝙparat scholares discipulis pelli pariorũ:qa illi discipuli sunt tãq̃ seruitores ipsorũ magistrorũ: sed scholares ordinãt ad iustitiã exercenda,& prudẽtia ampliãda.hoc expõse voluit Imperator in dicta auth.habita.vbi ꝫmẽdãdo &priuilegiãdo scholares dicit ꝙ ipsorũ scientia mundꝰ illuminat̃ ad obediendũ Deo, & nobis ei⁹ ministris vita subiectorũ iformat̃.& c.ergo ipsorũ vniuersitas ordinat̃ ad iustitiã & prudẽtiã:& sic differunt à discipua tiua,si tenemus opi.q̃ homines disparis ꝓfessionis nõ pũt facere vnũ collegiũ,vt innuere videnť iura.ſ.ĩ ar.deducta. Cum eñ in casu nro ꝓsupponat̃ ꝙ in hac vniuersitate plures sunt laici quã Christianorum,i.q̃.1.nõ poterãt facere vniuersitatẽ simul.rector ergo electꝰ ꝫ iuris dispositionẽ nullã in clericos dẽt habere iurisdictionẽ,vt in reg.q̃ ꝫ ius.de reg.iur.in vj.l.nõ dubium. C.de leg & c.10.dist.c.vides.Sed hæc opi. i casu nro mihi nõ placet.ꝓ tex.in ꝓmio Sexti,& cle vbi papa nouissimè scripsit vniuersis scholarib.Bonon ꝫmorãtibus & eos postea simul ꝓrehẽdit sub vno noĩe vniuersitatis:& tñ certum est qđ tũc,& nunc in illo statu sunt clerici & laici.Idẽ fecit in scholarib. Parisien. vt t3 d.c.qa ĩ causis.ad idẽ c.lris.d ꝫst.vbi magistri &doctores Parisien.faciũt vniuersitatẽ approbat̃a:& tñ certũ est ꝙ iter eos aliq̃ sunt clerici,aliq̃ laici:ergo ex istis iuribꝰ euidẽter ꝫcludit̃,qđ scholares diparis ꝓfessiõis pũt facere eadẽ vniuersitatẽ.& allegari posset in ar l.fi C.de iurisd.om.iud.† vbi ĩ eodẽ collegio ꝑsupponit̃,qđ pat esse milites & ĩ dignitatib⁹ ꝫstitui, vnà cu plebe seu priuatis.hãc opi.aptè sentit Bar.ĩ l.fi.ff.de colle.illi. & Bal.ĩ d.auth.habita.vbi aptè voluit,qđ scholares clerici,& laici ẽt religiosi ꝫstituunt eadẽ vniuersitatẽ.Et tenẽdo hoc,ad iura q̃ ĩnuunt qđ homines disparis ꝓfessiõis nõ pũt collegialiter ꝫiũgi:rñdeo qđ ꝓcedũt ĩ col legiis realib⁹ nõ aũt in ꝓsonalib⁹,qđ est bñ notandũ: q̃q in iure nõ reperiãt hæc vocabula,vt dicit Inn.ĩ c.dilecta.ꝑall. tñ pũt sic dici ad sitar scruitutũ realium,&ꝓsonaliũ.vñ si collegia occasio ne rei pũt dici realia,vt collegia ecclesiarũ.mõasteriorũ,&similia. Ea vero q̃ sunt occasione exercitij ꝓsonalis,pũt dici ꝓsonalia:vt collegiũ scholarium,lanificũ,cerdonũ,& similiũ.i realib⁹.n.nõ ĩ ducunt hoies disparis ꝓfessionis,ſ3 in ꝓsonalibus sec⁹. ¶Et pũt esse diuersitatis rõ q̃ disparis ꝓfessiõis hoies ꝓhibeãt collegiatã sociari:qa q̃rũ studia sunt diuersa,cohęrere,& ꝫiũgi ñ pũt.cui no na actione. 16.q.7.q̃ rõ cessat in collegiis ꝓsonalib⁹.cũ omnium collegiatorũ respectu ꝓfessionis seu negotiationis q̃ exercent vn⁹ sit finis,& sic diuersitas ꝓfessionis nõ obstat:sed in collegiis realibus nõ nã ꝓ mutuum ꝙuersari posset resultare scãdalũ:qa ſm suã ꝓfessionẽ vnus tenet̃ iciunare,alius nõ: vnus ad silentiũ, alius nõ:& sic de similibus.Prætera iura q̃ ꝓhibẽt istos disparis ꝓfessiõis simul sociari,nõ loquunt̃ idistincte ꝓpter regulas monasteriorũ:vt loq̃t tex.ĩ c.j.de elec.ꝑal.Hinc est qđ gl.ibi dubitauit,an hoc habeat locũ in ecclesiis secularibus. Nõ obst.c.in nona actione. 6.q.7.vbi gñaliter ꝓhibet̃ qđ in eodẽ officio nõ sint hoies disparis ꝓfessionis:qa dico qđ ibi tex.loq̃t de gñali & principali ꝓfessione.Nã gñaliter,vt ibi dicit Arch.duæ sunt ꝓfessiones,& duo habitus sc⁊ clericorũ,& laicorũ.c. sunt duo gña. xij. q.j.& isti nõ debent simul associari ĩ officio spũali,vl̃ ĩ collegiis realib⁹:sed ꝓfessio clericalis sicut & habitus distinguit̃ iter clericos seculares,& monachos,vt ibi no.quare ꝙcludo ꝙ ꝓ hãc ꝓfiderationẽ q̃stio nostra decidi nõ põt. ¶Tertiò põt dici tenendo ꝙ sol⁹ eꝑs sit iudex clericorũ sicut multa iura ꝓ hac parte deducta innuere videnť:sed hoc casu mihi nõ placet:qamulti alij pũt regri iudices citra episcopos.videmus.n.qđ rõne fundi dominꝰ
6 efficit etiã iudex clericorum,vt in d.c.verũ.de fo. cõpet.† Itẽ plebani in ecclesiis collegiatis sunt iudices,saltẽ in similib⁹, vt colligitur ex c.cum ab ecclesiarum,& c.ꝝto.de of.ord. 15.q.4.c.j.& 2.de iud.cum similibus.voluit Inn.in d.c.cum ab ecclesiarũ.& c. ꝝto.de offi.ord.& gl.ibid.& c.de ꝓsona.xj.q.j.,ꝓbatur rõne,cũ eñ iura disponãt,vt ecclesiis collegiatis ꝓlat⁹ cligatur ad electionẽ collegij,qđ nõ fieret ꝓlatio ista,si nõ ꝓeteret sibi iurisdictio cit ca ꝓsonas collegij:vt legitur & no.in d.c.dilect.de exce.ꝓla.facit rõ nãlis sup qua fundat̃.l.fi.C.de iurisd.om.iud. dicit eñ periniquum esse,& temerariũ,qđ qs sit de vno collegio,& cuitet iurisdictionẽ illius,cui data est cura collegij.Et ad iura q̃ gñaliter loquuntur de eꝑo,dico qđ ꝓcedunt regulariter:qa ꝓtingit cõiter ꝙ clerici sunt sine alio ꝓlato,& collegio.Itẽ multa ex illis iuribꝰ intẽdunt excludere alios iudices seculares:ñ autẽ ecclesiasticos q̃ currunt cũ eꝑs,& iter eos est locus ꝙuentioni,iuxta no.in c.ꝑa storalis.& in c.ꝝto.de off.ord.l3.n.habeãt ꝓlatum collegij:nõ tñ pũt declinare iurisdictionẽ epi,si ibidẽ ꝙuenianť.sicut dr in istis collegijs ꝓsonalibus,vt ꝓbat̃ in d.l.fi & no.Inn.in d.c.cum ab ecclesiarum. ¶Et iõ cũ istæ ꝓsiderationes nõ sufficiãt ad decisionẽ q̃stionis nr̃æ:est nũc gnaliter videndũ,an clerici ꝓtextu ꝓfessionis scholasticæ possint hẽre aliũ iudicẽ citra epm.†Et primò dissen
7 sio q̃ vr̃ respectu auth.habita.C.ne fil.pro pa.Sed ò virtute. l.fin.

C.de

C.de iurisd.om.iu.est.n.ꝛr̃ista duo iura differẽtia ñ modica. nã l.fi. tribuit ſm cõem intellectũ iurisdictiõẽ rectori cuiusliꝫet collegij causati ob ꝓfessionẽ,vel negotiationẽ litiũ earũ,q̃ oriũt̃ dũraxat occasione illius ꝓfessionis,& nõ alia ꝓsideratione.est autẽ iudex ingtum legifer,leu scholaris,nõ autẽ inquãtũ est Titius vel Sempronius.hoc voluit gl.ibi,& sequuntur Bar.& Bal & *cõiter* doc.& * Inn.in d.c.cum ab ecclesiarum.Ie d aut.habita.dat iurisdictionẽ indistincte iudicibus,de ꝙbus ibi,adeo qđ glo.ibi voluit,qđ et in criminalibus habere pũt scholares illos iudices,& eorũ optionẽ vt ibi refert Bal.voluit ꝙ nõ habeat locũ in criminalibus,motus rõne qa tex ibi vtitur verbo negotio,& verbo lis,quæ referũtur ad causas ciuiles,& nõ criminales.Bal.ibi tenet ꝙ idẽ sit in criminalibus ciuiliter intentatis secus dicit si criminaliter:probat ex qualitate eꝑi,cui dar̃ iurisdictio:qa nõ põt cognoscere de criminecriminaliter.vũ frustra ibi diceret de eꝑo,sed certè hæc ꝫsideratio est satis debilis:nã in ꝓœmio ffortiũ in fine,sit expꝛssa mẽtio de delictis:& respõdetur,iurisdictio pũsidi detur, & eꝑo ciuitatis. Prætera eꝑo nõ ꝓhibet cognoscere de cã criminali:sed qñ venit ponẽda pœna sanguinis,poterũt alij iudices eligi vel ipse eꝑs electus poterit aliis cam delegare,sicut facit:cum habeat iurisdictionẽ in tpalibus.in c.j.ne cle.vel mo.lib.vj. ¶Ad dictũ argũ de crimine põt respõderi,ꝙ verbũ,lis,ponitur ibi largè,vt no.gl.vñ puto sequẽdo gl.præallc.ꝙ etiã in criminalibus habeat locũ ista auth.habita.C.ne fil.pro pa.& hãc opi.sentit Spe. indubitãter in ti.de reo.post prĩ.Moueor vltra alios hac ꝫsideratiõe.aut.habita. venit posit dispositiõẽ factã i.ff.& loq̃t de iudicib⁹ ibi datis, licet loquat magis gñaliter.& det ibi optionẽ scholarib⁹ respectu illo rũ iudicũ,ergo dẽt in dubio intelligi de oĩbus causis,sicut loq̃t ius antiquũ,arg.in aut.de fi.ante dota.ĩstr.natis.§.fi.Prætera. * l.fi.differt ab aut.habita.qa ĩ l.fi.iurisdictio dat̃ ꝑ ius,ꝙ ad collegiũ ipsum in aut.habita.ſm *cõem* intellectũ datur ꝑsidi,eꝑo ciuitatis, & magistro ipsorũ scholariũ,vt infra subiicia.vñ videam⁹ primo an auth.habita.habeat locũ in clerico,ſcdò videam⁹.de l.fi.ꝑalle. ¶Circa primũ,put ex multis vtriusq; iuris,ꝓfessorũ scripturis colligi pt̃,qnq; principales sunt opi. ¶Prima sentit gl.in c.inolita.xi. q.j.q̃ tenũt apertè ꝙ dicta aut.& ipsius priuilegiũ habet locũ,put iacet,ĩ ipsis scholarib⁹ clericis ꝑtim respectu iudicũ:& sic tenuit qđ ẽt iudicẽ seculare pũt eligere clerici seculares. ¶ Sed à ibi fuit opi.Gof.ĩ sũma,de fo.ꝙpe.ver.dubitari.q̃ tenuit totũ opposit̃,sc⁊ qđ illa aut.nõ habeat locũ in scholarib⁹ clericis.sed solũ in laicis.& hãc opi.sequunt̃ Host.& Io.in c.fi diligẽti.de fo.cõpe.& Arch.in d.c.inolita.moti:qa Imperator cũ ñ haberet iurisdictiõẽ in clericos non potuit illã aliis iudicibus tribuere.Nec obstat ꝙ ptineat priuilegiũ,qa nõ potuit priuilegiare clericos in ꝑiudiciũ iurisdictionis tẽporalis epalis. ¶ Tertia opi.qđ illa auth.habeat locũ in clericis alienigenis respectu iudicũ ecclesiasticorũ dũtaxat:ergo doctor potuit esse iudex si est clericus alias nõ.hãc opi. tenuerãt Io.d deo,& Vber.de bo.& Spe in loco ꝓall.& Gof.ĩ d.c. si diligẽti.in hac opi.do.Cardi.florẽ.dicit hoc idẽ ꝓcedere ex pte rectoris scholariũ:licet in illa aut.de eo nõ fiat mẽtio.sed hæc rõ ꝓcessit:qa tunc tpis scholares nõ faciebãt rectorẽ.vñ verisimile est qđ si fecissent,hac iurisdictionẽ tribuissent:& sic vr̃ hodie rector adiunctus alijs iudicibus,de ꝙbus ſm eum an sit verũ infra subijcia.Hãc eãdẽ opi.tertia primo vr̃ sensisse do.Ant.sed postea dicit,qđ illa aut.nõ habet locum in clericis inq̃tũ submittit eos iudici inferiori eꝑo.q detrahit honori ordinis ecclesiastici. & ꝓ hoc vr̃ ꝙ illa aut.in totum tollat̃ respectu clericorũ secularium, cum ſm hoc ibi remaneat solus eꝑs ciuitatis,q̃ ſi sine illa aut.habeat iurisdictionẽ ĩ scholares clericos in sua dœcesi residẽtes,vt arg.ĩc.sup specula.& qđ ibi no.ne cle.vl̃ mona.& ĩ c.qđ clericis. de fo.ꝙpe.cũ similibus.ne crõ sua est vera,cũ in multis casib⁹ de ꝙbus s.clericus subijciat̃ iurisdictioni iudicis nõ eꝑi.& ꝑsertim hoc ꝓbat̃ per c.significastis.eo.tit. vbi clarè ꝓbat̃ clericum posse cum licẽtia sui eꝑi ꝓgrare iurisdictionẽ iudicis ecclesiastici,licet nõ sit eꝑs. ¶ Quarta opi.posuit Io.Cal.in d.c.si diligẽti.dicẽs hanc tertiã opi.posse defendi,si clericus est in studio de licentia sui eꝑi.ar.eorum q̃ in simili no in c.cum pastoris.2.q.7.& in c.ex parte.de accu.tunc enim cessat ꝓiudicium eꝑi.S.alleg.quasi sentiat,ꝙ tunc vr̃ per ꝫsequentis habere licentiã a proprio eꝑo litigandi sub iudice alieno,dummodo sit clericus.arg.in d.c.significasti.¶ Quintã opi.posuit Inn.qua Nico.de mata.refert & sequit Bal.in d.auth.habita.q in hoc fecit quatuor membra,dicens:ꝙ aut clericus venit ad studiũ licentiatus à iure,vt qa ad studium theologiæ,vt in c.fi.de magist.aut licentiatus à papa,aut à plato suo,aut sine aliqua licentia.primis duobus casibus tenet clericũ posse vti dispositiõe illius aut.habita. ẽt quo ad iudicẽ laicũ:qa lex & ꝑceps potuerũt sup hoc disponere:& videť dispositisse dã do licẽtiã veniẽdi ad studiũ,qđ patet ex eo:qa aut.habita.est iducta in bñficiũ scholariũ cum ergo ꝓcedat esse in studio,videť dispẽsare sup his quæ sequunt̃ ad illud.ff.de re iud.quida conside-

Universidad de Deusto
Biblioteca

per Inn in c.2.de maio.& obe.¶Præterea nō est verisimile quod papa voluerit ꝑiudicare roti ordini clericali in fauorē studētiū. Nā lædit totius ordinis clericalis priuilegiū,si vnus clericus ꝙ nit corā iudice seculari,vt ꝓbatur in d.c.si diligēti.nec est verisimile qd gs ꝓcedat in gne , qd similiter in specie nō fuisset ꝓcessurus.vt in c.fi.de offi vica.in 6,&in regula,in gnali.de reg.iur.li. 6.¶Præterea ꝑpter gnalem potestatem eundi ad studium,videtur illa duntaxat ꝓcedi,sine qbus ipse commode esse nō potest in studio,ar.opt.in l.sed Iulianus §.quod dr.ff.ad macedo.sed clericus potest esse ꝙmode in studio absq; eo qd eligat ī iudicē laicum,ergo,&c.Nec ob.ꝑium.s.formatum in dño feudi qa dominus feudi cognoscit ire sua rone directi dominij qd apud eum remāsit.¶Præterea Imperator ab initio hanc iurisdictionē ꝓcessit dño feudi.c.imperialē.§.ꝑterea.de ꝓhibita alienatione feudi ꝑ Federi.appositū est ergo hoc onus ipsi feudo.vñ si ecclesia vl clericus vult feudum à laicali,oportet qllo onere recipiat,cū ꝙs transeat cum onere suo.ar.c.pastoralis.de dec.hinc est qd ec ia seu papa hāc iurisdictionē approbauit. qa absq; ea sētiebat iſdāiū,cū aliter nō potuisset feudū acgrere:sed ī casu nro cessat hæc necessitas cū cleric⁹ nō necessitat ad eligendū iudicē secularē rone scholastice ꝓfessionis.Quo ad iudicē vero ecclesiasticum dicerē sic:qd aut ꝙritur nunqd habeat iurisdictionē sup seculares clericos virtute illi⁹ auth.& credo ꝙ nō:qa imperator nō potuit dare iurisdictionē in clericos cū ea non habeat,vt in d.c.daibertū.Nec obſ.si dicaſ qd satis hoc ꝓmissum est de iure ciuili ar.c.j.de noui ope.nun.qa illud ꝓcedit qñ in materia nō est facta ꝓuisio ꝑ ius canonicū,vt no.Inn.in gl.j.c.i.de reb.eccle.nō alic.ī 6.sed in materia nostra dispositū est ꝑ canones corā qbus sunt ꝙueniendi clerici,vt in iurib.s.deducētis in arg.¶Aut ꝙritur nunqd pōt iudex clericus cognoscere virtute ꝓgationis iurisdictionis fiendæ ꝓ scholarē clericum.& puto ꝙ sic:si ei sit ꝙmodum iurisdictionē illius ꝓgare.qa ꝑ gnalē licentiā acceden di ad studium,vt habere potestate,in faciendi ea q̄ cedūt ad vtilitatem suā,& cōmoditatē studii.ar.corū q̄ habent,& notanē ī l.si longius.ff.de iud.& in c.vt ꝓiculosa.ne cleri.vel mona.li.6.Et per hoc infero ꝙ clericus ꝙuentus corā ꝓ loci,nō potest ipsius iurisdictionē declinare eligēdo ī iudicē doctorē clericū:qa ꝓgatio nō h3 locū,nisi fiat cū assensu partium,vt in l.j.ff.de iud.cum sim.Qui autē sint iudices qui deputantur ꝑ auth.habita.rndeo: tex.ibi exprimit dñm,magistrum,& loci ep̄m,& glo ibi exponit magistrū,id est doctorē legū,q alias ꝓceptor appellaſ,vt in l in æ dibus.ff.de dā.ife.alias magister,vt l.qualē.§.dicere.ff.de arb verbum magistrū intellexit ibi gl.ꝑ doctore alicuius facultatis. Ex illa gl.iuncto tex.no.singulariter pro omni ꝙsuetudine fm quā doctores iuris appellanē domini doctores verò alterius facultatis appellanē magistri.& idē in simili gl.cle.2.de mag.in verſ.doctoratus.q̄ dicit ꝙapud Italiā,ꝓfessores iuris appellanē doctores: in alijs verò facultatibus appellanē magistri. Ego autē,ī ꝓdicta ꝓcedant fm ꝙsuetudinē,sic exponerē textū in dicta auth.habita. Capio em̄ verbum dño,pro ꝓside,seu potestate loci,qui pōt dñs loci appellari,vt est tex.in l.spadonem.§.si ciuitatis.ff.de excu.tu to.no.Bar.ī l.j.ꝑpe finē.ff.de iurisd.om.iud.& hæc mea expositio ꝙpetit tex.in ꝓœmio digestorum.in fi.vbi ꝓsides seu ptates numerant in numero triū iudicum,vt ex disputatione q̄ fecit Bal.ī d.auth.habita.an hodie potestas sit exclusus,cum in dicta auth. de eo nō fiat mentio ꝙcludit tn̄ post multa qd nō.iurisdictio eis fuit sibi tributa vna cū alijs.vt in ꝓœ.fforū.in fi.& hæc not.qa ꝓcedunt quo ad dictā auth.habita.per q̄ patet an & qñ habere posset locū in scholarib.clericis.¶†Venio nunc ad fm membrū
8 an virtute l.fi.C.de iurisd.om.iud.habeat rector iurisdictionē in scholares clericos.In quo dubio distīgue sic:ꝙ aut rector est laicus,& nō habet iurisdictionē,qa magis dignū trahit ad se min⁹ dignū,vt ī c.qd in dubijs.de ren.& huius iurisdōnis est ꝓcapax.c. cū nō ab homine.de iud.facit opt.c.2.de foro cōpet. inquātum dicit vniuersaliter nullus iudicum,&c.vñ intēdit excludere omnē iudicē laicum , nisi specialr hæc iurisdictio ei tribuat.firmat Bar.ī l.fi.ff.de colle.illi.&Bal.ī auth.habita.palleg.sensit In.in d.c. cū ab ecclesiarū.Vñ hoc casu clerici studentes erunt de vniuersitate,& erunt exēpti à iurisdictione rectoris.nec est hoc nouum, cū ſæpe ꝙtingat hæc except.l.j.ff.ad mun.no.Bar.in d.l.fi. Aut rector ē clericus,& tūc ꝙsidero tres casus.Aut scholares de vniuersitate ꝓ maiori parte sunt clerici;aut tot sunt clerici q̄t laici:aut laici sunt plures clericis.Primo casu credo ꝙ rector sit iudex clericorū.Moueor,qa ex q̄ iura approbāt hāc vniuersitatē scholasticā ēt mista,vt iuris colligit ī c.qa in causis.de ꝓcu.& ī ꝓc.cle.& 6.inducendo vt s.deduxi ar.ergo videnē velle iura ꝙ habeāt vniuersitatē,& ꝑ ꝙsequens vt possint habere rectorē,syndicū,sigillū cmune,&c.similia,qa qui ꝓmittit principale ꝓmittit accessoriū, seu qd ex illo sequitur,vt in c.cum M.de ꝓst.facit optime c.ex lit. eo.ti.cū ibi: no.sic cū in ꝛcalibus collegiis subiiciuntur laici ꝑa
to collegij,vt.s.dixi,ita videtur dicendum eadē rone in collegiis ꝑsonalibus,quale est illud collegium scholarium,vt cōpetat rectori hæc iurisdictio in clericos directē ex dispositione legali, & ex approbatiōe canonica:vt in iurib.s.alleg. dico qd si scholaris clericus cōueniē corā ep̄o loci rone ꝛctus vel delicti,nō poterit ipsius declinare iudiciū eligēdo rectorē,ꝑ tex.illius l.fi.de iurisdi. om.iū.no.Inn.in d.c.cū ab ecclesiarū.& sic erit in optiōe actoris corā quo istum clericum scholarē ꝙueniat.¶ Itē dico ꝙ corā rectore nō poterit ꝙueniri,nisi de his litigiis,q̄ oriuntur occasione ecclesiasticæ ꝓfessionis.d.l.fi.no.Inn.in d.c.cum ab ecclesiarū, vt s.retigi.aliās verò dēt ꝙueniri clericus corā ep̄o loci,& idem per omnia dicēdum quo ad fm membrum qñ tot sunt clerici.quot sunt laici,quia vniuersitas censetur etiā tunc ecclesiastica cū magis dignum trahat ad se minus dignum:iurisdictionē in clericos sibi non vendicabit, quia nō pōt,vt in c.aqua,de conse.ecclesiæ vel asta.no.Bar.in d.l.fi.& Bal.in d.auth.habita.Tertium vero mēbrum qñ plures sunt laici,quā clerici,continet specificē dubium vnum.de quo nō reperio specificē & in ꝓpriis terminis p aliquē tactum.Bar.enim & Bal.in locis palle.simpliciter dixerunt,quòd si rector est clericus,habet iurisdictionē in clericos.sed nō attingunt hunc casum,qñ maior pars est laicorum:nā fm corū distinctionē quā faciunt ad alium effectū,dicunt solū qd talis vniuersitas censetur ꝙsularis:cū debeat ꝙsiderari maior pars; minor.n. & si dignior venit iure accessionis.arg.l.& si nō sint.§.ꝙueniam⁹. ff.de au.& arg.leg.& inst.de rerū diui.§.si tn̄ alienā.Et ꝓfecto hoc casu vr de iuris rigore dicēdum qd talis rector nō habeat iurisdictionē in clericos:& ꝑ ꝙsequens sntia de qua q̄rit,corruit ex iu-
9 risdictiōis defectu:& hāc partē tenui in c.si diligēti.in lectura motus ꝑcipaliter per alleg.Inn.in d.c.cū ab ecclesiarū.†Itē qa vniuersitas dat iurisdictionē rectori,vt no.gl.ī l.& qa.ff.de iurisdom. iu.no Jo.an.ī c.qñ abbas.de offi.dele.nō potuit autē hęc vniuersitas,cum cēseatur ꝙsularis,trāsferre in vniuersum iurisdictionē spiritualē respectu clericorum in rectorē suū;cum illā iurisdictionē nō haberet.Sed tn̄ de æquitate cogitaui nouissimè posse talē sntiam sustineri:vt sic saluemus cōsuetudinē cōem q̄ hodie viget per omnia studia Italiæ,in quib.cōiter plures sunt laici quā clerici.Et rectores dn̄ odo sunt clerici exercēt iurisdictionē in clericos.Mouco ꝓcipaliter,qa iura canonica & ciuilia videē hāc vniuersitatē scholarium ꝙsequebantur,q̄tuncūq; sit mista hominū disparis ꝓfessiōis,vt in d.c.qa in causis.de ꝓcur.& in ꝓc.6.& cle.& dixi.s latius.ergo videnē dare iurisdictionē rectori talis vniuersitatis.ex quo cū subiectū recipiens iurisdictionē,cū iurisdictio sit apud principē.& ipse ꝓceps siue lex mortua tribuit hāc iurisdictionē rectori miuisterio ip̄ius vniuersitatis.oīs.n.iurisdictio de rituaē à principe tanq̄ a maiori,vt legi.& no. maximè ꝑ Bal.in c.j. cs dicatur dux.pro hoc optimè facit d.l.fi.C.de iurisdom iud.vbi lex tribuit iurisdictionē rectori cuiuscunq; collegij q̄tuncūq; illi de collegio sint diuersæ qualitatis,& habēt iudices ꝑciales:vñ disponit,vt ꝑ extu militiæ,vel alterius dignitatis nō possit qs declinare iurisdictionē rectoris.& tn̄ certum est qd vniuersitas nō habet iurisdictionē in milites,cum habēt,ꝓprios iudices.l.cū magistri.C.de iurisdom.iud.sed ex quo exercent illam ꝓfessionē,seu negotiationē,iura submittunt eos rectori quo ad istā ꝓfessionē seu negotiationē distinctione fori nō habita.Ita pōt elegāter inferri ad ꝓpositum nostrum,qd licet clerici dicanē milites,& habeāt ꝓprios iudices:tn̄ ex quo exercent hāc ꝓfessionē studiorū, iura submittunt eos rectori collegij quo ad illā ꝓfessionē,& fortiter hoc sentiunt Bar.& Bal.in dictis locis,qui tātum requisierunt,vt rector sit clericus:nec quo ad iurisdictionē per eum exercēdā distinxerunt,an maior pars fit clericorū vel laicorū.sed hāc distinctionē fecerunt quo ad effectū sciendi cui supiori ip̄m corpus collegij subiaceat,qd examinabo in sequēti dubio.¶ Restat nunc dictum Inn.in ꝑalle.c.cum ab ecclesiarum,ad qd pōt sic responderi ꝙ Inn.in ea parte loquit̄ de collegio ecclesiastico,cum aliās nō posset esse rector,vel plat⁹ ecclesiæ, seu monasterij,ar.d. c.ex eo.in fi.de electio.li.6.Vel secundò pōt dici & melⁱ⁹,qd Inn. nō dicit simpliciter, qd rector debeat esse electus à collegio ecclesiæ ad hoc vt dēat habere iurisdōnē in clericos: sed requirit qd collegiū sit ecclesiasticū ad hoc vt rector habeat iurisdōnē spiritualē.l.excōicādi,interdicēdi,& similia exercēdi,& ita ꝓprie loquitur,quasi apertè velit,qd talis rector nō possit aliter cēlurā ecclesiasticā fulminare:nec de cā mere spūali cognoscere.nō autē negat qd in ꝛpalibus seu ꝓphanis possit cognoscere ꝑ clericos,ex quo rector est clericus, & electus ab vniuersitate approbata,& hoc clarius vr sentirę idē Inn.in c.quanto.eo.tit.vbi dicit,qd electus ab vniuersitate nō ꝙsequitur potestatē excōicandi,sed solū iurisdictionē sed si cōfirmationē recipit ab ep̄o,tunc nō pōt interdicere.hanc enim potestatē recipiunt ab ep̄o confirmate, & non ab vniuersitate:cum excōicatio sit mucro ꝑalis.16.q.2.visus.Et pro honorabilibus infero ad decisionē questionis: nunqd
rector

rector scholariū possit excōicare scholares vel laicos.ad qd puto sic dicendum,ꝙ si est laicus nullo modo pōt.ar.corū q̄ no.in c.2. de iudi.Si vero est clericus,tunc pōt duobus ꝙcurrentibus: s.qd vniuersitas sit ecclesiastica,vt puta sunt plures clerici qa laici:vl saltem sunt pares numero: & qd rector sit clericus ab ep̄o cōfirmatus:alias nō poterit hanc iurisdictionē spiritualē exercere. & no.facit qd dixi in repetitione.c.si qs ꝑ clericum.de fo.cōpe.vbi generaliter tractaui qui iudices p̄nt excōicare.¶ An autē electus per vniuersitatē sit cōfirmādus à superiore,vide gl.no.in l.priuatorum.C.de iu.om.iu.q̄ dicit ꝙ sic:& sequuntur doct.ibi.Electio enim vniuersitatis dat iurisdictionē,sed ꝙfirmatio tribuit iurisdictionis effectum,vel exercitium,fm illā gl.& de hoc vltimo,s.de effectu ꝙfirmationis,vide bonā gl.q̄ idē sentit in c.q̄to.43.dist.tenuit multum.in c.transmissam.de elec. sentit Bar.in l.ex eo.ff.de testa.mili.& Bal.in d.aut.habita.ver.dicto de scholaribus.vbi loquēs specificè de rectore vniuersitatis scholariū dicit ꝙfirmationē necessariā,& no.in d.l.priuatorū.vbi statutū vel ꝙsuetudo disponit,ꝙ eo ipso ꝙ est cleric⁹,nō habeaē alia ꝙfirmatio:nisi essent duo rectores electi in discordia:tūc oportet adire supiorē de necessitate,q aut ꝙcllat eos ad cōcordiā:aut deferat alteri. ar.l.hu iusmodi.§.fi.ff.de leg.j.dicit tn̄ qd nunq̄ prius administrabit quā iurer:licet enim ante potestatē recipiat,tn̄ executionē potestatis nō recipit anteq̄ iuret.in aut.iusiurādum qd p̄sta.ab his.in rubro & nigro.facit auth.de defen.ciui.§.iterim. & hæc sunt notāda:& qd ꝓfirmatio sit necessaria sensit Inn.in d.c.cū ab eccl'iarū.ī prin. facit qd in aliis collegiis realibus legi.& nota.in c.qualiter &qñ. & c.transmissam.de elec.& eo.ti.li.6.Notādum tn̄ est dictū Bal.in eo qd dicit valere ꝙsuetudinē, vt absq; ꝙfirmatione ꝙsequaē iurisdictionē,qd pōt ꝓcedere in istis collegiis ꝑsonalibus,in qbus solum tractatur de ꝑiudicio ipsorum priuatorū sed in collegiis realibus saltē ecclesiarum, vel monasteriorū nō vr valere ꝙsuetudo,per c.cum venerabilis.& qd ibi no.de ꝙsue.ne cōtingat in dignum cum dispendio ecclesiarum ꝑfici.ꝙsuetudo autē ecclesiis grauosa nō valet. c.j.de ꝙsuetu.qd firmat Host.in c.transmissam.de elec.& vr etiā tenere Inn.licet prius inferat opi.ꝓriam.& vide per Old.consi.147. & per hæc habetur solutio primi dubij. Et attende ꝙ nō oēs rectores collegiorum habent iurisdictionē: sed oportet ꝙ sint collegia ꝓpter aliquā negotiationē vel professionē approbatā,ita loquit tex.in d.l.fi.C.de iurisdom.iu.secus in istis collegiis deputatis pietatis cā vel:similibus. rector enim in illis nō habet iurisdictionē,sed præminentiā quandā triuolā: licet posset priuare beneficio societatis:vt not.Bart.in d.l.fi.ff.de colle.illi.in ver.sed ꝑ hoc dubitatur. ¶ Ad fm membrum nunc transcedēs nunquid.t.talis appellatio ad episcopum à rectore interposita valuerit,instabo duntaxat circa iurisdictionis cōpetentiam,vel incompetentiā.Et primò adducam quatuor motiua ad partē negatiuā.¶Secundò rotidē ad partē affirmatiuā.¶Tertiò submittā solutionē.¶ Quòd talis appellatio non valuerit arguo sic,vbicunq; clericus iudicat vt laicus non appellatur ad iudicē ecclesiasticum,sed secularē superiorē in illa iurisdictione,vt probatur in c.romana.§.debet.iuncta gl.in versū.alio.de ap.in vj.vbi patet,quod si eps iudicat rone feudi secularis, appellatur nō ad
* archiepiscopū,sed ad dñm feudi,licet secularē.idem tenet Inno. & cōiter dóc.in c.cæterum.de iudi.& Bar.in l.j. ff.de app.sed rone vniuersitatis iudicauit in casu nostro tanquā laicus:quia vniuersitas erat secularis cum plures erant laici quā clerici.iuxta no.per Bar.in l.fi.ff.de colle.illi.& Bal.in auth.habita. C.ne fi.pro pa.dixi plenius.s.in ꝓcedenti dubio.habet enim iurisdictionē tanquam quilibet laicus,& nō vt cleric⁹.l.fi.C.de iurisdom.iu. ergo debuit appellari nō ad ep̄m,sed ad potestatem loci. hoc arg.expresè vr firmare Bar.in d.l.j.§.si quis in appellatiōe.vbi dicit,ꝙ si clericus vel ep̄s est factus rector alicuius ciuitatis,quod debet tūc appellari ab eo ad dñm illius ciuitatis. Itē dicit ꝙ si rex iudicat in aliqua causa,vt comes,ꝙ debeat appellari ad superiorem ipsius inquantū est rex.facit.c.cū capella.de priui.hoc idē expresse vr sentisse.in d.l.j.in alia q̄.q incipit,q̄ro in aliqua ciuitate. vbi firmat, ꝙ si aliquod collegiū facit sibi rectorē cui dat iurisdictionē, qd pōt.l.fin.C.de iur.om.iud.ꝙ debet appellari ab isto rectore ad superiorem proximū illius collegij,quē dicit esse rectorē ciuitatis. arg.in d.§.si quis in appellatione.¶ Secundò principaliter,ꝑ hac parte arguitur sic,hæc collegia inferiora subdita sunt supioribus potestatibus,seu iudicibus illius ciuitatis,seu loci,vbi ipsa collegia ꝙsistunt.Si.n.sunt secularia,subiiciuntur dño seculari,vt in d. l.fi.C.de iurisdom.iudi.facit l.j.& fi.ff.de colle.illi. Si ecclesiastica, subiiciuntur iudici ecclesiastico.c.ex literis.& qd ibi no.de ꝙstit. in c.cum ab ecclesiarū.de offi.ord.Hanc cōclusionē firmat Inn. in c.dilecta.de excess.ꝓla.in fi.vbi dicit,ꝙ ista inferiora collegia & rectores eorū,subdita sunt maioribus & ordinariis potestatib⁹, in tantum qd ad eorū dictū pōt destrui & impediri ne fiat.facit l. j.ff.de colleg.illi.Et appellatio semper est interponēda ad ꝓximū
supiorem.c.dilecti.de ap.& dilecta.l.j.eo.ti.& c.Romana.e.tit.ī 6.
10 ergo debuit appellari i casu nostro ad supiorē secularē.¶†Tertiò arguit sic,vniuersitas seculariū nō pōt dare suo rectori iurisdictionem ecclesiasticā,sed secularē duntaxat.vt no.Inno.in d.c. cūab ecclesiarum.nemo.n.dat qd nō habet.j.q.7.daibertū.&c.qd autē.de iurepa.facit l.traditio.ff.de acqr,re.do.. Sed si iurisdictio ista est secularis:tunc appellari debet ad iudicem secularē,qui est supra illā iurisdictionem.dicto ca.Romana.§.debet.¶ Quartò & vltimò ꝓbaē sic,rector studij seu alterius ꝓfessionis seu negotiationis hēr iurisdictionem per legē ciuilē duntaxat l.fin.C.de iurisdom.iu.de iure autē canonico n legitur tributā iurisdictionē: ergo appellādum est ad eum qui tribuit iurisdictionē.l.j.C. vbi & apud quē.ergo ad potestatē secularē q̄ in loco est vice imperatoris.l.ꝑcipimus.& qd ibi notatur. C.de ap.¶In ꝓrium ad partē affirmatiuā arguit primo sic. appellatio dēt semꝑ interponi ad supiorem illius,q̄ iudicauit,l.j.C.vbi & apud quē.& d.c.dilecti.& c.Romana.eo.tit.pal.Sed iste rector ex quo est clericus,in nullo est subiectus iudici seculari,nec esse pōt tanq̄ rector,cū speciale sit ī feudo,vt no.ī d.c.qd clericis.&c.verum.de foro ape.Rector. n.iste nihil t3 à iudice seculari,rone cuius debeat esse subiectus: sed subiicit iudici ecclesiastico dūtaxat.xj.q.1.quasi ꝓ totū. & c. si qs ꝑ clericum.de fo.ape.ergo recte fuit appellatum ad ep̄m,cū ab istis clericis iferioribus iurisdictionem habētibus sit ad ep̄m appellandum.d.c.Romana.de ap.li.vj corroborat hoc argumentū dictum Bar.ī l.2.C.vbi & apud quē.vbi dicit,ꝙ si homines diuersarum iurisdictionum cōpromittunt in tertium alterius iurisdictiōis:& si ex forma statuti pōt appellari à sntia arbitri,appellandū est ad iudicē arbitri,& nō ad iudicē partiū:qa appellās cōqueriē de sntia iniqua ipsius iudicis,& ꝓ ꝙsequens debet appellare ad ipsius superiorem:igitur ad episcopum,q̄ est iudex clerici, merito fuit appellatum.Præterea & secūdo sicut clericus iudicarinō pōt à iudice seculari in prima instantia causæ.ca.clerici. & cap.qualiter.de iud.& cap.vnico.de cleri.ꝙiu.lib.6.ita nec in instantia appellationis:cū appellatio in pluribus posset reformare sntiam.c.Raynutius.& c.Raynaldus.de testam. qa succedit loco prioris iudicij.c.vt debitus.de app.Sed in casu nro reus erat clericus,nec desinebat esse reus in cā appellationis: sicut ergo non potuit etiam spōte subiici examini iudicis secularis in cā principali.c.si diligenti.de foro compet.ita nec in cā appellationis.recte ergo fuit ad ep̄m appellatum, qui fuit cōpetens iudex iudicis à q̄ & ip̄ius rei origo.¶ Tertio arguit,& fortⁱ sic,ille rector nō potuisset sntiam ꝑ clericum istum ferre,nisi fuisset etiam ipse clericus.de iud.at si clerici.dixi plenè s.in ꝓcedenti membro seu dubio.Cum ergo qualitas clericatus necessariò ꝙcurrat ad validitatem sntiæ,& ad potentiā iurisdictionis exercēdæ: ergo potuit dici ꝙ iudicauerit ,nō vt clericus,sed vt laicus.& ꝓ consequēs dēt recurri in cā appellationis ad superiorem suum respectu illi⁹ qualitatis, fm ꝙ iurisdictionē exercere potuit.facit c.cū cappella.de priuile. & l.si qñ.C de ap.¶ Quarto & vltimò ꝓbaē alia ꝙsideratione auth.habita.C.ne fil.ꝓ pa.dat scholarib⁹ tres iudices, iter quos est loci ep̄s:ergo qualitercunq; iste rector iudicauerit siue vt clericus,siue vt laicus,potuit iste ep̄s tanq̄ cōpetēs in cā secularium clericorum,& laicorū adiri.Si em̄ datur scholaribus optio in prima instantia eligendi ep̄m,dñm & magistrū etiā iuito & reluctante actore.d.auth.habita.ergo fortius potuit iste in appellatione sua sibi eligere ep̄m:cū appellātis,&nō appellati sit eligere ipsū iudicē,dūmodo sit ꝓpetēs.2.q.6.ad Romanā. ¶ Ad solutionē Iesu Xp̄i eiusq; pijssimę mris beatarūq; virginū Agathę,& Luciæ cęterarūq; mearū ꝛuocato patrocinio ꝓdiscēdēs, ad mām ampliādā sciendū qd mā ista pōt discurrip q̄tuor casus. Primus casus qñ est ecclesiastica vniuersitas,& rector cleric⁹.Secundus casus qñ rector est laicus,&c.Tertius casus qñ vniuersitas est ecclesiastica,& rector laicus.Quartus cū rector est clericus,& vniuersitas secularis:sicut ꝙtingit in casu nro.¶Primo casu idubitanter dico appellandū ad ep̄m loci:tum qa ipsa iurisdictio est ecclesiastica:ex quo talis vniuersitas , & appellatio interponenda est ad supiorē in iura iurisdictione.vt no.ī d.c.Romana. §.dēt.& d.c.ceterū.tū qa ip̄e iudex ē cleric⁹:& regula ē qd ab istis iferioribus citra ep̄m est appellādū ad ep̄m.d.c.Romana.§ j. nisi de ꝙsuetudine vel statuto iste rector recognoscerē aliū immediatū supiorē:qa tunc dēt iterponi appellatio gradatim,&cū omisso medio,de q̄ tn̄ dicēdū,vt le.& no.in c.dilect.de ap.& hanc sntiam satis sentit Bar.ī d.l.j.ff.de ap.vbi dixit à rectore collegij appellandū ad superiorē ꝓximū illius collegij:& licet ibi dixit rectorē ciuitatis,& ꝓximū supiorē,illud dēt itelligi qñ collegiū est secularе:puta qa omnes vel ꝓ maiori parte sunt seculares,seu laici:sec⁹ aūt vbi esset ecclesiasticū:vt qa oēs vel maior pars,vl totidē sūt clerici,quot laici:nā tūc subiicit ep̄o loci,& nō iudici laico,iuxta no.ꝓ eundē in l.fi.ff.de coll.illi.&per Bal.ī auth.habita.C.ne filius pro patre.¶Secundo casu principali qñ rector est laicus,&

Universidad de Deusto
Biblioteca

vniuersitas secularis satis vł de mente Bart. qđ appellandum sit ad rectorē ciuitatis. & facit qd no. Inn. ī c. dilect. in fi. de exce. ꝑla. Bal. ī auth. habita. nō attingit hunc casum, qñ appellatur à recto rescd qñ appellatur à doctore seu potestate: & sic restrīgit se ad alios iudices, q deputātur ꝑ illā auth. & dixit, qđ si in ciuitate est deputatus gñalis iudex pro oībus appellationibus recipiēdis, ad illum poterit appellari. ¶ Si aūt nō est alius iudex, sed sint spe ciales iudices appellationū in certis oāsibus, seu ī certis iudicib⁹ ĩterponēdis: & tūc dicit ꝙ si appellaī à doctore, poterit appellari ad potestatē seu eꝑm: q. l. 3 isti iudices parisiēctur. in dicta auth. habita. tñ eꝑs maior est potestate, allegat gl. ī l. ex ea. ff. de postu. & vbi deficeret iudex appellationis appellādū dicit ad dominos, seu priores ciuitatis. ꝑ l. vbi absunt. ff. de tu. & cura. Ego multum miror đ his dictis Bal. q̄ nec veritatē nec veritatis ſaporē habere videnť. l. 3 n. eꝑs sit maior potestate, nō tñ est ſuperior in iurisdi-
11 ctione tēporali. c. nouit. de iud. &c. cām. q fil. sint legiti. In hac au tem iurisdictione in causis scholarium ius parificat eos, in ꝑmio fforū, & in dicta auth. habita ergo nō potest appellari de po testate ad eꝑm cū appellatio sit interponēda ad supiorē iudican t. s. l. i. ff. de ap. & l. j. C. vbi & apud quē. Idē dico cū est appellandū à sñia doctoris: pone eū illum doctorem sniantem esse laicū, & litigantes laicos, dicemus ne appellandū ad eꝑm? certè hoc nullo iure ꝓbaderi potest. Nec obst. si dicaī ꝙ cū dentur illi tres iudices à iure in causis scholariū, inter quos est eꝑs, quēadmodū pōt adiri eꝑs in cā principali, ita in cā appellationis dēt adiri pos te. Certè iudicio meo ista cōsideratio nihil valet: qñ illi tres, sc̄ eꝑs, potestas, & doctor, danť iudices in causis scholarium: & tūc cū principaliť cōueniunť ipsi scholares & de ipsis q̄ritur: sed in cā appellationis nō cōqueritur appellās de parte: sed de iudice tententiante. l. j. ff. de appe. & iō iura voluerunt qđ appellatio sit ĩterponēda nō ad superiorē litigātium: sed ad ꝓximū supiorem ipsius iudicis tententiātis, vt leg. ī d. l. j. & 2. C. vbi & apud quem. Hinc est, qđ à sñia principis nō appellatur: ga ſ reperiť supior, & q̄a ꝓsumitur qđ recte iudicauerit. c. cuncta p mundū. 9. q. 3. & l. j. ff. à q̄bus ap. nō li. Cōcludo ergo, qđ aut q̄rit de appellatione in terponenda à rectore vniuersitatis, aut ab aliquo illorū triū. de q bus ī dicta auth. habita. ¶ Primo casū teneo appellationē ĩterpo nēdā ad iudicē gñalē appellationū, ſ talis iudex est ī ciuitate: cū. n. iurisdictio illa sit secularis ex quo vniuersitas ē secularis, ergo d⁹ fm formā aliorū iudicū secularium iudicare: si verò nemo ē in ciuitate d⁹ appellari ad rectorē ciuitatis. Nam iste dť ciuitatis dñs. l. spadonē. §. ſ ciuitatis princeps. ff. de exc. tu. & in defectū d⁹ appellari ad dominū, seu duos, nisi absint. ff. de tut. & cura. da. ab his. l. vbi absunt. Si vero appellaī à iudicib⁹ datis, ꝑ auth. habita. & tūc dicēdū, vt dicā j. in fi. huius solutionis. ¶ Primò. n. expediā modū appellationis ĩterponēdæ à rectore. ¶ Venio nūc ad tertiū casum cū sc̄ vniuersitas est ecclesiastica, iudex laicⁱ, seu rector: & hūc casum ñ puto posse de iure q̄enire: q a ex q̄ vniuersitas ē ecclesiastica mō ꝓdicto, rector d⁹ esse clericⁱ, & nō laicⁱ. nā rector d⁹ esse vniuersalis nō aūt minoris partis ſ: si oēs, vel maior pars esset clericorū, iste ſ hēret iurisdictionē nisi ſup laicis tātū. & sic ſup minori parte, qđ ſ est dicēdū. facit c. ex eo. ī fi. de elec. ī vj. & hāc partē qđ laicⁱ ſ posſit esse rector, hoc casu, affirmauit Bal. in d. aut. habita. ſ. vbi plures eēnt laici q̄ clerici, tūc rector p̄t esse laicⁱ, ſ tñ hēt iurisdictionē ī clericos. & hoc casu ītelligerē dictum Bar. ī l. fi. ff. d coll. illi. vbi tenuit qđ ī isto collegio mixto clericorū & laicorū, p̄t laicⁱ esse rector: h⁹ à iurisdictiōe sua sint clerici exē pti. ¶ Sed ꝑsupposito qđ etiā pōt esse laicus rector ī tali vniuersi tate ecclesiastica: dicerem ꝙ ex q̄ iudicauit d laico, & ipse est lai cus, appellādū est ad supiorē laicū, l. 3 eꝑs sit iudex collegii, cū sit ecclesiasticū, nō tñ singulorum de collegio, ex q̄ alij sunt laici. nā aliud est collegiū, aliud singuli. c. q manumittiť. 12. q. 2. & l. sed si hac leg. ff. de ĩius vo. cū sim. l: si diceres, cū iurisdictio est eccl'a stica, ex q̄ collegium est ecclesiasticū, ergo appellādum est ad su periorem de illa iurisdictione d. §. debet. Rūdeo ꝙ nō p̄t dici ec clesiastica si in laicum & q laicos. ar. ī c. cām. de ꝓcr. ¶ Quarto & vlt. casu qñ collegium est seculare sed rector est clericⁱ: vt in casu nō ꝓtigit: certè est magis dubium: q̄a iste vł iudicare tanq̄ laicⁱ, & nō clericus: ergo vł appellādum ad secularē. ¶ In q̄rium facit qđ sine qualitate clericatus nō potuisset iudicare in cā clericl, si cut ī casu nō iudicauit, q̄currit ergo necessārio qualitas clerica tus in ista iurisdictione exercenda: & sic sumus ex materiā tacta ꝑ Bar. ī l. j. C. de app. ipse n. loqtur qñ eꝑs vel clericus esset rector ciuitatis, & sic iudicabit vt laicus, nec qualitas clericatus erat necessaria in illa iurisdictione exercenda, merito appellaī ad su periorē laicum: sed nos sumus in casu penitus diuersō, quē nōre perio ab aliq̄ tacta. tñ pōt quotidie ītingere, cū in Italia diuersi tas scholariū ꝰmuniter est. vbi ꝑ maiori parte scholares sunt lai ci, rector tñ ex forma statuti est clericus. Dicerē tñ sic, aut appel latur in cā laici, & est appellādum ad superiorem laicū: q a in isto casu iste iudicauit, vt laicus: nec qualitas clericatⁱ necessārio hoc casu q̄currit ad sñiæ validitatē. Aut appellaī in cā clerici, qui erat reus originarius: & puto appellādū ad superiorē ecclesiasticū: q a iudicauit ꝓtra clericū tanq̄ iudex ecclesiasticus, aliter. n. in casu nostro poterat cadere iurisdictio ꝓtra clericū, iuxta no. ꝑ Inn. in c. cum ab ecclesiarū. de offi ordi. facit c. cum nō ab homine. & c. qualiter. & c. clerici. de iudi. ¶ Præterea ad validitatē huius sñiæ, & potentiæ exercēdæ iurisdictiōis q̄currebant in casu nſo duæ qualitates necessārię. Prima qualitas rectoratus. Secūda qualitas clericatus: respectu primæ vł appellādū ad iudicē secularē, qñ est supra collegiū: & sic est superior in illa iurisdictiōe. Respectu verò secundæ vł appellādū ad indicē ecclesiasticū: tum q a reus ori ginarius est clericus: & q a etiam iudex est clericus: de cuius sñia exponiť querela: nec dēt iudicare, vt laicus, vt s. plenè dixi. Cum ergo q̄currant istæ duæ qualitates diuersæ naturæ in facto indi uiduo: q a ad vtrunq; iudicē: nō dēt appellari: ꝓualere debet tanq̄ dignior, qualitas clericatus per iudicē enim secularē nō pōt ex pediri obstantibus rōnibus ꝓdictis: expediebaī ergo torū per iu dicem ecclesiasticū: cui nulla obstat incapacitas. ad hoc no. dictū Bar. in l. præcipimus. §. eodē obseruādo. C. de app. vbi per illū tex. no. qđ ꝙunctus maior in indiuiduis gaudet priuilegio maiorū, facit l. si cōem. ff. quēadmodū ser. ami. & bo. gl. in c. vnico. de iure pa. in vj. Ex quo simpliciter infert Bart. ibi, ꝙ si laicus & clericus sunt mihi obligati in cā indiuidua: l. 3 cā ex sui natura sit ꝓphana: rōne tñ clerici d⁹ expediri corā iudice ecclesiastico: qđ ꝑtuo notādū. Aliud simile notādū. in l. j. §. q̄s in appellatiōe. ff. de ap. dicēs, ꝙ si in cā i udicarūt simul iudex ecclesiasticus, & secularis, appellādum est ad supiorē ecclesiasticū: q a ad secularē nō pōt ap pellari cū clericus nō possit se illi subiicere, ēt si vellet, in c. si dili gēti. de fo. ꝓpe. nec est equū ꝙ ad vtriusq; supiorē appelleť: q a for te in locis distantibus & separatis sunt, nec pōt de facili q̄ueniri, q̄gruentius ergo appellabiť ad supiorē ecclesiasticū fm eum, cui iudex laicⁱ pōt se subiicere: & per ipsum tota cā decidi, ne causę ętinētia diuidaī ī hoc. ff. ex q̄b. cau. maio. l. ij. & l. nulli. C. de iud. & in l. si cōem. ff. quēadmodū ser. amit. qđ est notādū. facit qđ legi, & no. in c. ꝑ hoc. de hęre. in vi. vbi pt⁹, ꝙ si ordinaria iurisdictio, in aliqua cā cū delegata sit apposita, ordinaria tāq̄ minor assumit in indiuiduis nām delegatæ. vł appellādū est ab vtroq; ad ꝓriū, & nō ad iudicē ordinarij supiorē, ad id qđ in simili leg. & no. in c. su per q̄stionū. in ver. si vero duo. de of. dele. & ꝑ hoc patet respōsio ad q̄ria supius formata. ꝓcedunt. n. resꝑctu qualitatis rectoratⁱ à ꝑte iudicis sui, q a iurisdō exerceri nō poterit. Idē qualitas cleri catⁱ ex parte rei: q a nō pōt se subiicere ipōte iurisdictiōi iudicis secularis c. si diligēti. §. alle. ergo necessario appellandū est ad su periorē ecclesiasticū: hæc ꝓcedunt cū q̄rit de appellatione inter ponēda à rectore vniuersitatis. ¶ Sed nūc restat examinare aliud dubiū: sc̄ cū appellatio veniet ĩterponēda à iudicib⁹ datis, ꝑ aut. habita. C. ne fili⁹ ꝑ pat. In quo qdē articulo sensit Bal. in d. auth. vt s. retuli: cuius dicta minimè placēt p rōnes p me supra formatas. Mihi autē vł posse dici qđ ad solū imperatorē sit appellandum: q a cū ista iurisdictio circa scholares tribuatur eis: sc̄ eꝑo, rectori ciuitatis & doctori, ex illa aut. & sic ab imperatore, nec in illa deb aliqs ſupior, ergo appellādū est ad illū, q eos deputauit, cū sēp ad maiorē & supiorē in iurisdictiōe fit appellādū. vt s. pluries dictū fuit. ꝑ hac opi. facit qđ in simi. leg. & no. in c. ab arbitris. de of. de leg. in vj. vbi ab arbitris iuris appellaī ad solū papā: q a cū à iure habeāt iurisdictiōē illā: ergo ad ipsum ius à quo habēt potestatē, appellādū est: & sic ad papā, q est lex animata in terris, vt ibi no. in gl. 3. ergo idē dicēdū vł in casu nſo: sc̄ qđ dēat ſemp adire princi pē. ¶ Pono aliā opinionē q̄ mihi plus placet, qđ dicam⁹ qđ cū hęc iurisdictio tributa sit ordinario cū tribuaī à pr̄icipe, seu lege cer to gñri ꝑsonarū, vt no. Bar. ī l. j. ff. de iud. & l. exe. ff. de mil. test. facit qđ no. in c. cū ab ecclesiarū. de off. ord. & si sit incorporata eorū iurisdictio appellādū est ab eis in istis causis, ꝑ regulas iuris gña liter sup appellatione interposita traditas, vt s. tetigi. vnde si est eꝑs, appellādū est ad archiepiscopū, vel papā. facit quod in simili no Bar. in d. l. j. ff. de app. vbi dicit, qđ si eꝑs habet iurisdictionem temporalē, incorporatā iurisdictiōi ecclesiasticę. vt q a illā nō h⁹ in feudo appellādū est ab eo ī tali iurisdictiōe ad archiepiscopū. pro quo allego tex. apertū in d. c. romana. §. dēt. Si verò appellā dū est à rectore loci, appelleť ad supiorē suū, ad quē in aliis cau sis appellaī, cū de ipsius sñia exponitur querela, vt in d. l. j & ij. C. vbi & apud quē. Si autē appellādū est à doctore, tunc si doctor est secularis, appellādum est ad rectorē ciuitatis, q est ꝓximus supe rior. d. l. spadonē. § ciuitatis princeps. Si vero ecclesiasticⁱ appella bitur ad iudicē suum ordinariū d. c. romana. §. j. de app. li. vj. facit qđ no. Bar. ī d. l. ij. C. vbi & apud quē. ꝑsertim si causa fuerit mota contra clericum scholarē. Idem puto ſ ꝙ laicum ex quo ipse do ctor est clericⁱ: q a cū iurisdictio sit simpliciter tributa doctori in dicta auth. habita. vł data fm qualitatē suam, sicut patet in eꝑo.

Sed circa

¶ Sed circa hoc cadit dubitatio de quo doctore intelligitur tex. si scholaris intrat diuersas scholas. Sol. tenet Bar. in d. aut. quod debet intelligi de principali, quod satis placet. ar. insti. de iure natura. gē. & ciui. §. quoties. ¶ Præterea teneas menti ad mate riā dicta Baldi q̄ ponit in auth. habita. quia licet apertè ibi non probentur, facit tñ tex. ille optime in ar. vt præsertim fauore ꝑ
12 fessionis scholasticæ sint recipiēda. ¶ † Primum est quod scho laris potest à quolibet grauamine appellare. licet enim de iure ciuili non appelleť ab interlocutoria, nisi quia non potest ſubleuari in appellatione à diffinitiua interponenda. l. ante sententiæ tempus. C. quorum app. non reci. & l. 2. de ap. reci. & c. super eo. de ap. vbi plenè dixi: fauore tamen scholarium hæc ſpecialitas videtur in d. auth. habita. deducta, dum ab omni iniuria dicit il lum releuandum. ¶ Secundum dictum ꝙ licet ad imperatorem non possit regulariter omisso medio appellari. l. imperatores. ff. de ap. tamen scholaris in terris recognoſcentib. imperatorem in ſuperiorem, poterit ad eum appellare: quia ipſe imperator ex hibet. ſe paratum ab omni grauamine illum ꝓtegere, & defensa re, vt in d. authentica habita. Ex quo infero quod in terris non recognoſcentib. imperium, poterit appellari ad dominū seu do minos illius ciuitatis cum ibi sint loco imperatoris ſ illis locis, iuxta no. ꝑ Bar. in l. ſi infamen. ff. de pub. iu. & l. hostes. ff. de cap. & l. vnica. C. ne quis in ſua cauſa. & quod ibi no. Cy. quod est notan dum. ¶ Ex omnib. prædictis infero, ꝙ vbicunque appellatio est interponenda ad ſuperiorem ecclesiasticum nō valet ſtatutum de non appellando à ſententia rectoris quantuncunq; fuerit cō firmatum per ciuitatem: quia in præiudicium ſuperioris eccl'a ſtici nō potuit ſtatutū de hoc diſponere. vt ſ tex. ting. in c. veniē
13 tes. de iureiu. ¶ † Idem puto quoad præiudicium ſuperioris laici ſi ſtatutum non fuit factum ab vniuersitate scholarium dumta xat, nec fuit confirmatum per ſuperiorem: quia non potuit vni uersitas hoc ſtatuere in præiudicium ſuperioris. qui nimo nec ci uitas potuiſſet ſtatuere, vt in ciuitate non appellaretur in præ iudicium ſuperioris ad quem de iure fuerit appellandum, vt no. Bar. in l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. in ver. iuxta præmiſſa quę ro. & ſatis probatur per rationem dicti c. venientes. & per prædi cta remanet plenè ſolutum hoc ſecundum dubium. ¶ Circa ter tium dubium, an dictus, ſcilicet Ganduphus rector in excōmu nicationem ecciderit, cum appellauerit poſt decendium: ante ta men conditionis euentum: & antequam excōmunicationis ſen tentia iniecisſet vinculum: allegabo quatuor motiua ad partem negatiuam, & totidem ad partem affirmatiuam. Tertiò ſoluti o nem huius dubiſubijciam. ¶ Quod ergo in excōmunicationē non inciderit arguitur primò ſic. Appellatio interponenda eſt infra decendium à tempore grauaminis, vt in cle ſicut. de ap. fa cit c. quod ad conſultationem. de iud. ſed ſnia conditionalis cū effectu non grauat ante cōditionis euentum. ca. à nobis. de ſent. exc. facit inſti. de ver. ob. §. ex cōditionali. ergo nō fuit neceſſe ap pellare quandoque, antequam excōicatio inijciat vinculum. & tunc poſt infra decendium videtur poſſe appellari quoad deuol uendam cauſam: cum tunc incipiet curſus ſnię. arg. eius quod no. in c. ad reprimendam. de offi. ord. licet tunc non poſſit appel lare quoad ſuſpendendum excommunicationis vinculum. c. pa ſtoralis. de ap. & hoc eſt vltimum ſpeciale in excommunicatiōe. vt ibi no. Ad prædicta facit optimè l. j. §. biduum. ff. quand app. ſit. vbi tex. dicit, vtile eſt appellare à tēpore ſnię conditionalis: & nō expectare conditionis euentum. vt 2. q. j. biduum. ergo nō eſt ne
14 ceſſe † appellare ante conditionis euētum, licet ſit vtile, vt ibi. ſed iſte Ganduphus appellauit infra menſem licet poſt decen dium ergo in excōicationem minimè incidit. ¶ Secundò princi paliter de hoc videtur tex. in c. præterea. de ap. vbi fuit lata excōi catio ſub conditione, niſi ſat isfaciat infra 20. dies, & dicitur ibi ꝙ medio tempore appel ando ſuſpenditur excommunicationis vinculum. qualitercunque autem ſumatur ibi medium tempus pro toto eo tempore quod eſt infra primum, & vltimum diem termini ſui pro termino diuidendo illum in tres terminos, ſem per eſt inuenire appellationem fuiſſe interpoſitam poſt decen dium à tpe promulgationis. ¶ Tertiū arguitur ſic, ſnia excōcatio nis conditionalis non trahitur retro ad diem latæ ſententię: q a ſequeretur abſurdum. nam exiſtente conditione apparet illum fuiſſe excommunicatum tēpore præterito, quo non fuit in cul pa. nec fuit de intentione proferentis ita ꝙ debuiſſet illico vita ri. Præterea ſequeretur quod medio tempore non valeret appel latio, cum reperiť interpoſita ab excōicato, quod eſt cōtra di ctum c. præterea. trahitur ergo excōmunicatio ad diem cōditio nis: ergo ſatis eſt appellare quandocunque ante conditionis euē tum, ad effectum tamen deuoluendi cauſam ad ſuperio: em. vt s. dixi. ¶ Quarto, & vltimo probatur ſic, poſito, ꝙ ſententia con ditionalis grauet illico cum ſit lata tamen: quia vſque ad condi tionis euentum reſpectu ſpei grauamen eſt ſucceſſiuū, dēt poſſe appellari à nouo grauamine vſq; ad euentū ꝙditionis, iuxta ea q̄ no. in fim. in c. dilect⁹. 2. de reſcr. & p gl. in c. æpè. de verb. ſign. in ver. partib. qd no. in cle. paſtoralis. de re iud. ¶ In ꝓriam partē vi delicet, ꝙ d. Gandulphus ecciderit in excōicationem, arguitur
15 primò ſic, quicunque infra decendium † à tempore promulga tionis ſilet, vł acquieſcere iudicatis. l. ab eo. C. quom. & qñ iu. & c. intra. de re iud. ergo iſte Gandulphus non appellando infra de cendium à tpe præcepti ſibi facti, vł acquieuiſſe præcepto, & ta citè fateri præceptum & ſnię iuſtè fuiſſe promulgatam. nō pōt ergo appellare poſtea, maximè poſt conditionis euentum, cum ſit in illa executio quædā præcepti: ab executione aūt non ap pellatur, vt in c. quod ad conſultationē. in fi. de re iud. & l. ab exe cutore. C. quor. ap. non recip. facit optimè qd in fi. not. Inn. in ca. ſæpè. de app. & Io. And. in c. venerabilib. de ſen. exc. lib. 6. ¶ Scdò principaliter vł de hoc caſus in c. qđ ad conſultationem. præal. vbi ſententia lata fuit ſub conditione, vel ad diē & tamen opus fuit appellare infra decēdium à tempore promulgationis, alias videtur acquieuiſſe ſententię, nec adueniente termino datur ap pellandi facultas. ¶ Tertiò pro parte facit optimè in argum. ca. romana. §. caueant. de ſent. exc. lib. 6. vbi habetur ꝙ ſententia ex communicationis bō debet ferri pro futuris culpis, etiam ſub conditione, puta, ſi hoc feceris, te excommunico, niſi præcedat culpa ſine cauſa legitima: quia talis ſententia, licet ſub conditio ne lata, grauat illico, alias non prohibetur illa forma fieri. & per conſequēs eſt opus appellatione à tēpore grauaminis. ¶ Quar to, & vltimo arguitur à ſufficienti partiū enumeratione, aut ta lis ſententia lata ſub conditione grauat ante conditionis euen tum, aut non: ſi non grauat, nō debet poſſe appellari. per c. vt de bitus. de ap. cuius contrariū probatur in d. c. præterea. ſi grauat, ergo debet poſſe appellari infra decendium à tempore grauami nis. de cle. ſicut. d. c. ſicut. cum ſim. ¶ In ſolutione huius tertij du bij, primò præmittam quæ doctores noſtri ſenſerunt, diuiſerunt enim ſe in tres ſententias. Prima fuit Gof. & Roſ. afferentiū nul lam eſſe differentiam quoad appeliationem interponendam in ter ſententiam excommunicationis conditionalem, & alias ſen tentias. & quòd tempus ad appellandum currit vtriſq; ab euen tu conditionis: quia tunc incipit eſſe ſententia & non ante. alle gat d. cap. præterea. & inſti. de ver. obl. §. ex conditionali. de voto. licet. ver. ſciturus. Nec obſt. ſecundum eos. §. biduum. quia ibi di citur vtile non neceſſarium. Secunda fuit ſententia Tancre. & Bar. Brix. in quadam ſua diſputatione quæ incipit, eſto quòd iu dices. dicentium quod à ſententia excommunicationis ſub cō ditione lata non poteſt poſt decēdium appellari. alle. pro hoc ca ſum in d. c. quod ad conſultationem. & eis cōſentit Pe. de Sam. ex ponens cum Vincen. & Aegi. tex. in d. c. præterea qui videť obſta re ibi medio tpe, i. ante. x. dies, vel ī decima die. ¶ Tertia fuit ſnia gloſſatoris in d. c. præterea. Lau. Inn. Abbatis Garſi. & Io. And. & Io. mo. in c. quicunque. de hære. libr. 6. vt inter ſententiam excōi cationis, & alias ſententias ſit hæc differentia, in aliis ſit neceſſe appellare infra 10. dies à tpe latæ ſententię, quantuncunq; cōdi tionalis: ſed in ſnia excōicationis pōt appellari quātuncunq; an conditionis euentum, & etiā per 10. dies poſt extantē cōditionē. hoc tñ vltimo caſu valet fm eos appellario ad effectum deuol uendi cām ad ſuperiorem, non aūt ad ſuſpendendum vinculum excōicationis. per c. paſtoralis. de ap. ¶ Pro ratione diuerſitatis ī ter has ſententias dicunt, quia ſententia excōicationis trahitur ad diem cōditionis: ſeu ad diē ad quem lata fuit: alias ſequeretur ſi fieret retrotractus quod ſtatim eſſet excōicatus, & ſtatim vi tandus: & quod per appellationem medio tpe interpoſitā non ſuſpendetur, per d. c. paſtoralis. cuius cōtrarium probatur in d. c. præterea. in aliis autem ſententiis ceſſat hæc ratio: ideo in eis ap pellatur uſque ad decem dies tantum, quare dicunt, & principa liter Inn. ꝙ ii conditio vel dies in aliis exiſtat infra. 10. dies, ad huc vſq; ad 10. dies poterit appellari ſed in ſententia excōicatio nis ſecus quoad ſuſpendendum ipſius effectū: licet pōt appella ri quoad negotium deuoluēs. & nitiť Io. An. hanc opi. defendere per d. c. præterea. ſumendo illa verba, medio tpe, fm, ꝓpriā ſigniſi cationē vocabuli. eſt. n. medīū qđ ęqualiter diſtat ab extremis, ſi cut d⁹ ꝓpriè medium diſtare: dicit tñ ꝓdicta, ꝑeedere ī ſnia ſub ꝙditione lata: ſecus ſi ꝑ ſtatutū talis excōicatio ſub ꝙditione fer reť: tūc. n. nō vitiaī appellatio ante ꝙditōē, vel ī. decē dies poſtea interiecta. Rō fm eum: q a à pœna iuris non appellatur. c. q a nos. de appe. & l. ſi qua pœna. ff. de ver. ſign. Item ſnia hominis pōt eſ ſe iniuſta. 22. q. 3. c. ſi ſed ſententia canonis non. dicit etiam ibi no tanter Inn. limitando prædicta, quod ſi quis excommunicauerit

aliquem

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliquẽ nisi vsque ad annum soluerit, vnum tantum est manda
tum. Vñ si vsque ad annum appellauerit quandocunque non so
lum releuabitur, quoad sententiam excõicationis, sed ẽt quoad
solutionem faciendam: quia sublato principali, s. excommunica
tione, tollitur accessorium, s. absolutio. de const. translato. sed si
demnasset eum purè, & postea addidisset, & nisi solueris post an
num sis excommunicatus: si iste appellauerit. ℣. 10. dies releuabi
tur à condemnatione, & à sñia excommunicationis: sed si vltra.
x. dies appellauerit, licet releuetur quoad sñiam excommunica
tionis, non tamen releuatur quoad condemnationem, quæ tran
sit in rem iud. de re iud. quod ad consultationem. sunt. n. diuersa
ista mandata: & ideo nihil prohibet in vno valere appellationẽ:
in alio non. ar. c. raynutius. & c. raynaldus. de testa. ¶ Hæc sunt q̃
hic scripta reperio, cum quib. trãseunt *cõiter* Moderni scribẽtes.
* ¶ Ad ℣ tñ antequã alia attingã, quia Io. An. ī c. venerabilib. de
sen. excõ. li. 6. ponit circa prædicta notabile dictum: dicens, q̃ si iu
dex dixerit excõico talẽ, qa fuit contumax in tali termino: licet
ista non sit sñia diffinitiua: tñ nisi appelleť, non audieť amplius su
per expẽsis, & cõtumacia excusanda. de re iud. qđ ad cõsultatio
nẽ licet audiať petens absolutionẽ: qa quo ad illã obtinẽdã, nun
qua excõicatio transit in rem iud. trãsit tamen illa quoad intra
inclusum in ipsa sñia excõicationis pro quo fertur ipsa sñia. qđ
vr̃ prima fronte cõtra illud quod suprà dixi, referendo Inno. vbi
dicit, q̃ si iudex excõicauit aliquẽ nisi soluerit intra annum, vni
cum est mandatum: ideo quandoq; appellando intra annum re
leuať tã ab excõicatione quã ab absolutione: vr̃ enim prima fron
te quod respectu huius absolutionis incluse debuerit appellare
intra decendiũ, quod puto verissimum si in sententiando iudex
in iudicio, vel interloquẽdo dixisset illa verba: qa tũc resoluunť
in duo præcepta. arg. c. pisanis. de resti. spol. & in c. cum dilecti de
do. & ꝑtu. & hoc casu procedit dictum Io. An. ſ; si extra iudiciũ
talẽ excõicationis sñiam tulisset, ꝓcedit præcedens dictum Inn.
qa talia præcepta extraiudicialia non transeunt in rem iud. c. cõ
certationi. de ap. lib. 6. ¶ Veniendo tamen ad prædictum princi
pale, saluo iudicio saniori, Christi nomine inuocato ciusque
matris præsidio dicerem sic, q̃ aut quæriť de aliis sententijs sub
conditione latis. & tunc quicquid dixerint Gof. & Rof. puto, q̃
tps decendij currit ad appellandũ statim à tpe latę sñæ, & non
à tpe conditionis extantis. & hoc primum ꝓbatur per dictum. c.
qđ ad consultationẽ. fm intellectum cõiter tenetur. ibi. n. in sñia
lata sub conditione põderať in tex. quod non appellando intra
decẽ dies vr̃ acquieuisse sñiæ nec rõne literæ ponderať aliter ꝙ
sensus partis: nisi interpretatus, & victus ex taciturnitate. ad idẽ
vr̃ tex. optimus in l. j. §. biduum. ff. qũ ap. fit. vbi in hac q. dicit lu
risconsultus, vtile fore, vt tps debeat ſtatim ad appellandum cur
rere à die latæ sñiæ. Et pondera diligenter, qa tex. nõ dicit vtile
esset tũc appellare, s. vtile esse, vt tps debeat statim à tpe sñæ cur
rere: quasi innuat, q̃ licet potuisset dubitari, præter ea quæ alle.
s̃ fuerunt ad vtramq; partem. tñ vtile visum fuit iurisconsulto,
vt statim debeat currere. est enim vtile ne sñæ virtus, & validi
tas stet in pendente in futurum. ar. in l. fi. ff. cõ. prædio. & hac opi.
in istis sententijs apertissimè vr̃ tenere Bar. ibi. Tertio probať: qa
negari nõ põt quin ex sñia conditionali oriatur saltem respectu
16 spei in ꝑctu cõditionali: † est enim spes in obligatione. §. ex cõ
ditionali. insti. in ver. obl. ergo idẽ dicendũ de iudiciali sñia, cum
in iudicio fiat quasi quidã contractus. l. 3. ff. de pecul. ergo cum
possit pars prætendere grauamen respectu spei debet ſtatim in
tra decendium appellare. d. c. quod ad consultationem, & cle.
sicut. de ap. Præterea cum generaliter cautum sit, vt tps decendij
currat à tempore latæ sententiæ. c. quod ad consultationem. &
cle. sicut. de app & c. cum inter. de re iud. & in sñia ꝙdonali nõ re
periať ꝓrium dispositum: ergo idem in illa dicendum. Præterea
cum tex. in d. §. biduum. hanc sñiam videať approbare, aut quæ
riť an sententia excõicationis sub conditione lata, fuerit lata in
iudicio vel extra iudicium: & si fuit lata ī iudicio, puto idem di
cendum, quod suprà in aliis sentẽtijs dixi, vt tam respectu inclusi
quã respectu suspẽdendi obligationis vinculũ sit necesse appel
lare intra. 10. dies à tpe sñæ: vt ꝓbatur primo per rõnes, quas su
pra in aliis sententijs allegaui, & contrarium non reperiť in hac
excõicationis sententia. ei go idẽ in ista quod in aliis dicendum.
nam saltem vbi ferť in iudicio non põt negari quin assumat sibi
naturã saltẽ sñæ interlocutoriæ, iuxta no. ꝙ Io. An. in c. venera
bi. lib. de sen. ex li. 6. Præterea ex quo excõicatio nõ fertur simpli
citer, s. respectu certæ causę: vt qa in iudicio iudex dixit, nisi sol
ueris tali, te excõico: vr̃ tacitè ꝓcepisse de soluendo, & respectu
istius interclusi præcepti non appellať intra decendium transit
sñia in rem iudic. vt §. post Io. An. nec respectu vinculi excõica
tionis poterit appellari, ex quo ex taciturnitate illi ꝓcepto ac
quieuit. ex quo nt, vt à sñia excõicationis lata sub ꝙdone nõ ha
beat amplius iustã cãm appellandi. facit quod in simili no. in. in
c. sæpe. de ap. vbi dicit, q̃ si iudex ꝓnuntiauit aliquẽ ꝓtumacem,
licet nihil tunc dixerit de expẽsis, tñ quia veniunt accessorie ad
ꝓnunciationẽ ꝓtumaciæ, si postea cõdemnat in expensis, nõ ꝓt
ab ista condẽnatione appellare. debuit. n. appellasse infra decem
dies à tpe quo fuit pronuntiatus contumax. ista. n. ꝙdẽnatio est
executio illius pronuntiationis, nisi modũ excederet in taxãdo.
Ita dico in ꝓpolito, q̃ ex iusta cã respectu incluſi debuerit iste
appellasse intra decendiũ; qa si nõ erat obligatus, nõ poterit ne
gari per supradicta quin fuerit immediatè grauať, & transfuerit
illa sententia in rem iud. qa vr̃ acquieuisse ꝓcepto de soluẽdo,
ergo nec respectu excõicationis suspẽdẽdę poterit appellare: qa
nõ hẽt amplius iusta cãm appellãdi, & ad hoc, vt appellatio sus
pẽdat vinculũ excõicationis oportet, q̃ sit legitima, vt ꝓbatur ī
c. j. de sen. ex. li. 6. & põt etiã attentari, quod respectu absolutiõis
fiendę præceptum incluſum fuit purum. arg. c. dilectus. de do. &
contu. & l. celsus. ff. de arb. licet cõditio fuerit facta respectu vin
culi. voluit. n. illum excõicare nisi soluerit intra terminum præfi
xum. Idem tñ posset dici si fuisset solutio etiã conditionalis: sed
primum plus mihi placet. Et no. diligenter hanc rõnem: quia ne
mo põderauit. ¶ Ex his apparet quod consideratio Inn. lo. An.
& aliorũ patum aut nihil valet, quia siue vinculum trahiť ad diẽ
ꝙdonis, siue retro, ſtãt tñ pro me rõnes s. factæ. & ad tex. c. præte
rea. intelligendo qđ fuerit illa excõicatio in iudicio lata, põt tñ
deri, q̃ medium tps debeat capi aliter, vt reducať ad terminos
iuris. Iquod ante elapsum decendiũ fuerit appellatum. vel dic, q̃
appellat medio tpe, id est in mediętate temporis: & sic decimo
die cum fuerit præfixus terminus intra. 20. facit qđ legi. & no. ꝙ
Bar. in l. nemo arbitretur. C. de tẽpo. ap. Aut talis excõicatio sub ꝙ
ditione fuit lata extra iudiciũ, & tunc noua ꝯsideratiõe posset di
ci, vt sufficiat quandocunq; ante ꝙditionem existentẽ appellare,
quia cũ hoc casu non sit ꝯctus vel quasi ꝯctus, cũ sit factum ex
traiudiciale à solo iudice factum, potest dici talẽ sñiam sub con
ditione non grauare anteq̃ existat cõditio. vnde cauſatur hic ali
qua obligatio etiã respectu spei. ar. in c. ꝓcertationi. de ap. lib. 6. q̃
hoc adduco singulariter tex. in ꝓl. §. j. & l. caius. ff. de excu. tu. vbi
singulariter probatur, q̃ tutore dato sub conditione non currit
tempus ad excusandum, nisi à tpe conditionis, quasi tunc, & no
prius incipiat grauari: & per tex. in d. l. non tantum. § sub condi
tione. ff. de bo. pos. ꝓtrarium singulariter sentit Bar. in d. §. biduũ.
quod speciale sit propter authoritatem rei iudicatæ, vt tempus
ad appellandum currat à tempore sententiæ, & non à tempore ꝙ
ditionis extraneis. quod vr̃ innuere Iurisconsultus, quasi secus
sit in aliis actib. extraiudicialib. non reddit aliquã rationẽ diuersi
tatis, sed collige rationẽ ex supradictis, & est notabile dictum ad
multa & tunc intelligendo quod sententia excõicationis in d. c.
præterea. fuerit lata extra iudicium non est vis tenere opi. Io. An.
quod appellatio ibi fuerit interposita post decendium. & si dice
res si non grauat ante conditionem extantem, qualiter admitti
tur appellatio ante sententiã suspendendam, vt ibi. Profecto ꝓ
rium videtur difficile: sed potest dici quod appellat à futuro gra
uamine. ex quo subest iustus timor de præsenti. cle. sicut. & c. bo
næ. e. ti. & quod ibi no. Per hoc remanent soluta, & declarata ꝓ
ria formata pro diuersa parte, ꝑter vltimum, ad quod respõdeo,
& dico, q̃ procedit nisi grauamen iteretur ex facto separato, &
distincto à grauamine priori, vt quia semel fuit citatus ad certũ
actum ad locum non tutũ, si iste non oppositum se pro nunc subij
cit se paratum periculo si de nouo citatur ad alium actum in ea
dem causa potest excipere, & si non admittitur poterit appella
re, vt no. in ꝓrio suprà formato. Idem dicendum in similib. secus
autem vbi grauamen nõ est successiuum respectu eiusdẽ actus,
à quo non fuit intra decendium appellatum. tunc enim nõ põt
amplius appellari, vt nota contrario suprà formato. Ex quo act9
de sui natura non est successiuus, videtur iste non appellando il
li actui secundum sui naturam consensisse. vt videtur tex. in c. qđ
ad ꝙsultationẽ ꝓal. Idẽ videmus in cõdẽnato vsq; ad mortẽ inclu
siuè, qui nõ potest post decẽdiũ appellare. vt no. Bar. in I quiviti
mo supplicio. ff. de pę. & Spe. in ti. de execut. sent. §. videndũ. ver.
porro. dixi plenius in c. iurgantiũ. de re iud. Idẽ est dicendũ in dã
natis in metallũ, seu ad opus metalli, vel aliã pẽnã successiuã: nã
nisi quis appellauit tpe debito, non potest relevari etsi sñia fuit
iniusta, nisi à solo principe. l. mortis. §. iitæ. cum sequẽti. & l. diui.
ff. de pę. Et hæc sufficiãt ad laudem Dei, & omnium sanctorum.
¶ Disputata fuit hæc supradicta quæstio per dominum Nico.
laum de Sicilia, abbatem, & Decretorum Doctorem in felici Se
nẽ. studio, Anno dominj 1430. & ad vtranque partem dubio
rum respondit dominus Franciscus archipresbyter Fundẽ.

¶ Laus Deo.

¶ Finis Quæstionum, & Disputationem excellentissimi Decre
torum doctoris domini Nicolai de Tudeschis.

Practica.

PRACTICA
ABBATIS PANORMITANI,
IN OMNIBVS FERE CVRIIS
obseruari consueta,

Hac verò nouissima editione recognita atque innumeris erroribus vindicata,

PROOEMIVM.

1 *Lex naturalis ad regimen creati hominis secundum statum primæuæ dispositionis creatoris sufficiebat, & quare.*
2 *Cupiditas effrenata ex humanæ conditionis corruptione consurgens, lites, & iurgia nutriens, causam humanæ legis positiuæ promulgandæ tribuit necessariam.*
3 *Litigandi forma, & placitandi vsus in paradiso videtur orta. & quomodo.*
4 *Iuris humani statutio quæ bona hominibus attulerit.*
5 *Ius licet emanauerit positiuum, praxis tamen, exercitium, & scientia placitandi permaximè sunt necessaria.*
6 *Libellos componere difficile est, & periculosum.*
7 *Circa libellorum concęptionem grande periculum imminet, & quasi tota vis iudiciorum in eis ritè concipiendis consistit.*

LEX pacificus, cunctorum causa effectiua, & finalis. de sum. trinit. c. vlt. de reli. & vene. san. c. gratiosus Deus. in prin. libro 9. & 1. j. C. de sum. trin. hominem ad sui similitudinem formauit. 33. q. 5. c. hæc imago. de pœ. dist. 2. in princip. creauit cœlum. Eccl. 7. c. an fi. & dispositi sibi subditos pudicos fore, pacificos, & modestos. vt in prooemio compilatio
1 nis Gregorianæ. etiam eorum regulationi ius naturale concreã
deo. 5. dist. in princip. † quæ lex naturalis, & regimen creati homi
nis secundum statum primæuæ dispositionis creatoris sufficiẽs
existebat, cum ipse creator opus non nouerit imperfectum, de
bap. c. maiores. ver. sed adhuc quæritur. qua lege omnia commu
nia erant. j. di. c. ius naturale. 8. di. c. quo iure. sed ipsi subditi tales
non permanserunt secundum dispositionem, & voluntatẽ crea
toris: nam multiplicato genere humano, iuregentium orta sunt
bella, & distincta sunt rerum dominia. ff. de iu. & iu. l. ex hoc iure.
& 1. di. c. iusgentium. & homo se insinitis immisceuit quæstioni
bus, Eccle. vbi s. & ipsi subditi cupidi erant ad ali ena, vnde lites
insurrexerunt. vnde Seneca, homines quietissimè viuerẽt, si hęc
duo pronomina de medio tollerent, scilicet meum, & tuum. &
2 alibi dicit, Nostri essemus, si nostra non essent. † nã cupiditas ef
frenata ex humanæ conditionis corruptione consurgens parẽs
odij, & lites, & iurgia nutriens, & inducens tot noua litigia gene
rat, quòd plura sunt negocia quàm vocabula. ff. de præscr. ver. l.
naturalis, & in prooemio compilatiõis prædictæ. & natura huma
na ad dissentiendum prona. de consec. dist. 4. c. sicut in sacramen
tis. de consec. præb. c. quia diuersitatem. nouas deproperat edere
3 formas. C. de ve. iure. enu. l. 2. §. sed quia diuinæ. † Hinc est, quòd
forma litigandi, & placitandi vsus in Paradiso videtur exorta. nã
cum Adam redargueretur à domino de inobedientia, relatio
nem huius criminis conuertit in cõiugem, imo in coniugis au
ctorem, cum dicit, Mulier, quam dedisti mihi sociam, me dece
pit, & comedi. de pœ. dist. 1. c. serpens. Item ex lege veteri ordo iu
diciorum comprobatur. nam Moyses ait, In ore duorum vel
trium stat omne verbum, Deutero. 19. de iudic. cap. nouit. de te
sti. c. in omni. & c. licet. Item in nouo testamento. vnde Apostо
lus, Secularia iudicia si habueritis, peccatum in vobis. & contẽ
ptibiles vos Deo facietis. primæ ad Corin 6. c 11. q. 1. cap. sicut
enim. § his. 14. q. 1. in prin. quare fm huiusmodi statum naturæ
corruptæ non sufficiebat lex naturæ, sed necessaria erat promul
gatio legis humanæ positiuæ. † quia nisi lites per iustitiam re
primerẽtur in mundo non esset concordia. fuit ergo necessaria
humani iuris adinuentio ad istum effectum, vt huiusmodi appe
titum noxium refrenaret: & hominem in tribus iuris præceptis,
videlicet honestè viuere, alterum non lędere, & c. informaret. ff.
de iu. & iu. l. antepe. §. iuris præcepta. & insti. eo. ti. §. iuris præce
pta. & in prooemio. s. alle. vt sic hominum coerceretur audacia,
& inter improbos innocentia tutaredderetur. 4. di. c. factæ sunt
leges. & vt boni quietè viuerẽt inter malos. 23. q. 5. c. nõ fruſtra.
ac ne quis temeritate propria sibi sumat electionẽ: alias ergo si
homines in primæuæ dispositionis statu, & innocentia permansi
sent, latio legis positiuæ non fuisset necessaria. Ad quid enim in
digeremus titulis de libelli obl. de lite cõt. & c. si lites nõ essent,
cum igitur ex cupiditate, & malitia hominum lites ortæ sunt, &
contentiones huiusmodi inductę, ideo similib. titulis à iure posi
tiuo inductis ad negocia pertractãda, & lites dirimẽdas indige
5 mus. † Sed licet ius super hoc emanauerit positiuũ, tñ hæc scię
tia, & exercitium placitãdi permaximè sunt necessaria. 4. 5. di. c. li
cet. per scientiã enim, & per experientiam omnis acquiritur noti
tia, iuxta id, Ars vsus docuit, qđ sapit omnis homo. & iuxta phi
losophum in princ. metaphysicæ, Experientia facit artem. nã om
ne artificium per sui exercitium recipit incrementum. vt in l. le
gatis seruis § ornatricib. ff. de le. 3. Est enim ipsa experientia effi
cax rerum magistra. de elec. c. quàm sit. li. 6. vnde commendat Iu
risperitos experientia rerum. & experti causarũ iudices dari pos
sunt. C. de iu. l. certi. nam inexpertus pauca cognoscit, & maximè
circa formas libellorum, & ordinem iudiciarium debita experiẽ
tia pertractandum. vnde dicit Goff. in libellis iuris ciui. in princ.
6 † quod difficile est, vt quis bene sciat libellos difficiles compo
nere, & ordinem iudicij pertractare. Et cõponere libellos est dif
ficile, & periculosum etiam si aliàs sit bonus in legib. intellige
canonicis vel ciuilib. nisi in eaularum exercitio conuersetur. nã
vt dicit Gul. in Spe. tit. de lib. conce. in princ. † circa libellorum
conceptionem grande periculum imminet, & quasi tota vis iu
diciorum in eis rite concipiendis consistit. facit de iud. c. exami
nata. de simo. c. licet hely. cum similib. & pauci reperiuntur in
7 hoc bene instructi. Imo nullus est, qui plerumque in his vario
non abdicatur errore. ad hoc de immu. eccl. c. aduersus. Idcirco
dominorum meorum super hoc deuictus instantia, libellorum,
actuum iudicialium formas tradere, & declarare intẽdo, & iudi
ciorum ordinem debitum, & frequentatum per singulos actus,
& partes iudiciales ac media, per quę ad causarum finem perue
nitur, competenti ac regulato ordine explicare quantum mihi
est possibile. Quia licet in hac re insufficientem me cognoscam,
faciam tamen quod possum. 22. q. 2. c. faciat homo. & sufficiat q̃
in paucis amici laborare consulatur. vt dicit l. tutori. C. de neg.
gest. & ff. de admi. tuto. l. tutores. § qui se. in fi.

CAPITVLVM I.

1 *Iudicium est actus legitimus trium personarum, Iudicis, Actoris, & Rei.*
2 *Iudicia quæ sint in quibus non sunt omnes istæ tres personę.*
3 *In iudicio i. quisitiõis, quod fit iudicis officio, fama, vel infamia præcedere debet & illa est loco actoris,*
4 *Personæ quę sunt, quæ agendo vel defendendo intercueniunt in iudicio nomine actoris vel rei.*
5 *Personæ quæ sunt quæ præstant adminiculum causis, non tamen agunt, nec defendunt.*

SEd antequam veniã ad propositum pro euidentia præmitto,
1 † quod iudicium est actus legitimus trium psonarũ, Iudicis,
Actoris, & Rei, secundũ Hos. in summa de iud. in prin. & Io. And.
* in addi. Spe. tit. de acto. in prin. & doct. ibi. ter. In hoc quod dicitur,
est actus trium personarum, includuntur duo, scilicet proces
2 sus iudicij, & personæ iudicij. † & licet sint aliqua iudicia vbi nõ

sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt omnes illæ ꝓsonæ,vt in iudicio generalis inquisitionis,vbi nō est persona actoris vel Rei.de quo in c.bonæ.de elect.& in iudicio inquisitionis specialis,quæ fit ex officio iudicis nemine ꝓmouente vel instigante de actu inquisitionis.vt in c.qualiter.2. de accu.vbi deficit persona actoris.& super crimine notorio, in quo nō exigitur persona actoris,de accu.c. euidentia. adhuc tñ 3 tant prædicta vera in diffinitione posita †quia in iudicio inquisitionis,quod fit iudicis officio,fama vel infamia præcedere dēt ipsam inquisitionē, vt †iuriba.alle.& illa est loco actoris,& eius typum gerit,vt ibi no. Et inquisitio generalis ad ſpecialem ordinatur,& ita etiā similiter erit ibi.sic in iudicio,quod habetur ſp notorio crimine,potest dici ꝙ ibi notorium ſupplet locum & vicem accusatoris interpretatiuè, & sic in quocunq; iudicio ordinario inquisitorio vel extraordinario prædictæ tres ꝓsonæ sunt de essentia iudicij,& substantia.s.iudex,actor, & reus. Sunt tñ aliquæ personæ, quæ quandoque etiam in iudicio interueniunt,& earum aliquæ agunt,vel defendunt, sicut procurator, coniunctæ personę,defensor,excusator,syndicus,œconomus,tutor curator,& quædam aliæ, de quib.in Speculo parte prima,in 4 3. arti.per totū.† sed istæ personæ sunt in iudicio agēdo vel defendēdo nomine alio,videlicet nomine actoris vel rei,& vtriusq; 5 que,& sic non sunt necessariæ.† Aliæ etiam sunt,quæ nec agūt, nec defendunt,sed sunt ibi,vt præsteant adminiculū ipsis causis, sicut sunt aduocati, de postu.per totum. de iud.c.pastoralis , vt lit.non contest.c.j.cum similibus.4.q.4.ca.j.de ver.ſi.c.forus.§.in omni.Tabellio vel ipsius loco duo viri idonei,qui iudicij acta ꝓscribunt,de proba.c.quoniam contra falsam.Et nuncius seu executor,qui citet,& deferat.de offi.dele.c.prudentiam.prim.respō so.de appel.c.cum parati.& istę personæ etiam de necessitate nō habent esse in iudicio,nisi secundum effectum,quem ꝛ.dixi, vt præsteant adminiculum ipsis causis. Et de istarum personarum officio,& de eorū exercitio ac formis,quib.cōstituuntur,& aliis circa huiusmodi ad practicam pertinentib.suo tempore patebit in ꝓcessu,& circa huiusmodi personas,& eorū officia versatur primus liber decre.& tota prima pars Spe.iudicialis.Guil. Durādi, quia prius persona quàm ratio quærenda est. ff de iu.codicil.l.q dam referunt.de despon.impu.c.ad dissoluendum.Modo de alia parte diffinitionis,in qua dicitur,quòd iudicium est actus legitimus,sciendum est, ꝙ vt ad istius actus legitimi iudiciarij debitā applicationem , & perfectionem debitę ambuletur per multas partes,& actus particulares,& certo ordine a iure,& causarū cōsuetudine introductis regulariter procedendo ad sententiam, q̄ finem imponit iudicio,peruenitur.& istū ordinē iudicij , & eius partes pertractat secundus libet decre.& Gul.in Spe,parte secunda per totum.& ibi enumerat debito ordine partes seu membra processus iudiciarij,saltem illa membra,quæ cōmuniter,& plurimum contingere solent,licet etiam aliquando alia occurrat,vt dicit ibidem.& aliqua alia enumerat in c.quoniam cōtra falsam, de proba.non tamen ordinem per omnia seruandum, vt ibi no.

CAP. II.

1 *Substantialia processus vel ordinis iudiciarij quæ sunt.*
2 *In iudicijs quædam interueniunt,quæ tamen de eorum substantia non sunt.*
3 *Ordo iudiciarius substantificus non debet prætermitti,confundi,vel præposterari,alias induceretur nullitas iudicij,& processus.*
4 *Actuum iudiciariorum quinam sint ad litis ordinationem, & qui ad causæ instructionem,& decisionem.*
5 *Causæ quæ sint in quibus ex priuilegio iuris,vel hominis, aut ex causarum natura ordo iudiciarius per omnia necessario non seruatur.*
6 *Agere volens vel accusare,quæ sibi præparare debeat,& prosticere prius,quã iudicium moueat.*
7 *Iudicis quænam sint partes tam in criminalibus, quam in ciuilibus causis.*
8 *Præparatoria quæ dicantur.*

IStarum partium iudicij aliquæ sunt de substantia ꝓcessus vel ordinis iudiciarij,† vt libelli oblatio,de quo tamē in c.i.de lib. o.b.in fi.gl.& in clem.sæpe.de ver.sig. in gl. quæ est super verbo. necessario.Itē litis contestatio,de lit.cont.c.vnico,vt lit.non cō teit quasi per totū in ru.& nig.Item conclusio,de qua in alle.cle.sæpe.in gl.ista litera.Item sententia, & quod ferat̄ur in scriptis. de 2 re iud.cap.vlt.lib.6 † Aliquæ vero non sunt de substantia , vt exceptiōes , replicationes appellationes,&c. de quibus patebit ꝛ. 3 Erit ordo iste iudiciarius non debet prætermitti , confundi vel præposterari:alias ex omissione, cōfusione, vel præposteratiōe inducereꝛur,& surgeret nullitas iudicij,& ꝓcessus.2.q.6.ei q ap pel.§.diffinitiua,de acc.c.qualiter.& in Spe.de sent.prolatione.§. iuxta propositionem.nec potest prætermitti etiam de consensu partium,vt est gl.no.in c.de cautis.de offi.deleg.in gl.2.& in cle. 4 sæpe.alle.in vlti gl.¶ † Et huiusmodi actuum particularium q dam sunt ad iudicij seu litis ordinationem,quidam sunt ad litis seu causæ instructionē seu ad decisionē. exemplū primi,vt citationes,satisdationes,& similes actus iudicij ordinarij.sed ꝓfessiones,attestationes,ꝓbationes,&illa,quæ factum cōspiciunt,sunt actus causæ instructorij,& decisorij,de quo per Inn.& Host.in c. causam.ii 1.de testi.& in cle.sæpe.ī gl.facit ad hoc.& hæc de par 5 tib.ordinis iudiciarij ī causis regulariter obseruādis.¶ †Sed in aliquæ causę,in quib.ex priuilegio iuris,vel hominis,aut ex causarum natura ordo huiusmodi per omnia necessario nō seruat, vel etiā nullo modo debet seruari, nec per omnes partes iudicij in eis ambulatur.Exemplum de causis priuilegiatis à iure. vt est cā beneficialis.matrimonialis,vsurarum,&decimarum.in q narū cognitione ex dispositione iuris iudex nō tenetur ordinem iudiciariū obseruare.Et ideo dixi,*necessario*.quia pōt si vult , vt in cle. dispendiosam,de ind.De priuilegio hominis,vt qñ princeps committit,& in eis mandat procedi simpliciter,& de plano,sine strepitu,& figura iudicij,& tunc talis iudex non potest per omnia seruare ordinē iudiciarium:quia tunc illa quę sunt de substantia,& figura iudicij , non debent obseruari,vt est libelli oblatio, lit.conte.Et ista,quæ sunt de strepitu iudicij,sicut app.exce p.& c. iudex fortius ī aliis debet amputare,& repellere,Et dixi(*si super eo*,) qa tunc non debet solemnis ordo seruari,si tñ seruetur, parti bus non ꝓdicentib.valet.et in d.cle.sępe.vbi traditę forma ꝓcedi;quæ fm tale mandatū debet seruari.Itē qñque ex natura causę nō seruat ī notorijs:nā ordinē iudiciariū ī eis seruare, esset ordinē puerterē.vt in decr.ad nram.de iureiu.& est tertiū c.de quo etiā in c.vestra.& c.tua.de coha.cler.& mu.c causarum. Item in summarijs cognitionib in quib. etiam non seruatur nec sit strepitus per partes iudicij,sed iudex summariam ꝓbationē recipiet vt se informet.de quo de of.iu.c vlt.&ideo dixi(*vel simile non debet seruari.*) Item in iudicio extraordinario, videlicet inquisitio ꝙ expeditur officio iudicis,& non ad probationem vel initiatiū alicuius.vt in c.quoniam frequenter,vt li.nō conte.in § fi.vlt,& alij,cum remissionib.& sic secundū diuersitatē causarum diuersi surgunt ꝓcessus.De istis ergo omnib.iudicijs, & processibus ordinariorum,&executorum videbimus succęssiuè.¶ Primo ergo de iudicio ordinario videndum: antequā tñ ad ipsius expeditionem accedam.primò est aduertendum, ꝙ sunt præparatoria, ad ipsum iudicium,scilicet , vt præhabeatur quædam mueſtigatio, præmeditatio matura,per quam mente,& corde se præparet iudex,& partes maximè actor ad iudiciū subintrandum, vel nō.& isto modo intelligendo ponit Gul.in Spe. ſpecialē rubricā de ꝓ 6 paratorijs iudiciorū,in parte secūda ru.j.†videlicet,vt agere vel sens,vel accusare primo consulat amicos,videat an habeat ꝓbationem,& vtrum exped at sibi litem mouere,,puideat sibi de aduocato bono,cum peritioribꝰ cōferat.& se præmuniat, al o quin cū minus peritis peribit,vt Iudas,de pœn.di. ꝛ.c nonne Iudas:qa litis euentus dubius est,& ex quo actor initiate aduersario cogetur litē prosequi:hinc est,ꝙ inducię deliberatoriæ non concedū tur.de his,& alijs articulis inuestigandis vide in Spe.loco vbi,p 7 ximè dicto.† Item iudex in cā criminali debet prius examinare ꝓsonā qua ītentione moueat,& cuius opinionis sit.Itē i cā iniuriarū iudex debet laborare ad cōponendum partes,in qua actione potissimè procedit cōpositio.dict.c.j.&c.Sciendum etiam,ꝙ in ciuilib.causis iudex debet laborare ad cōpositionē, vt habet de mu.petit.c.j.& maximè procedit compositio actore vincente.c. vt in addi.Spe.no.Io.And.in titu.proxim.alle.vnde ibi dicit Spe. nemini expedit,vt nimis prōptus sit ad litigandum propter animæ periculum.nam dicitur in euang.Matth.26.si quis voluerit tunicam tuam tollere,& recum contendere in iudicio,&c.Matthei.4.14.q.j.§.& apostolus ait, Secularia iudicia si habueritis, peccatum est in vobis,& vos cōcemptibiles facti estis.j.ad Cor. 6.11.q.j.c.sicut.n.§.ex his.14.q.1 in prin.& maximè non expedit clericis:qa nemo militans Deo,&c.secundo ad Timot.secundo, nę cle.vel mo.c.j.multominus religiosis.16.q.j.c.monachi.qa seruos Dei non oportet litigare,de simon.c.vlt.Item non expedit ꝓp dubium litis euentum,vt dixi §.no.de can.pos.& proprię pastoralis,in princ.promptior ergo quisque sit ad cōponendū quā 8 ad litigandum,vel contendendum,de transl.c.ii.cum si.†talia,& similia dicuntur præparatoria,possunt tñ dici præparatoria illa, quæ præcedent litis contestationē,vt dicit Gu.Anglicus,ꝙ hoc facit quod dicit Gul in Spe.in prin.parte secunda,vbi dicit,ꝙ ordo iudiciarius ,ꝑriè dicitur in istis cōsistere,quæ ꝛguntur inter litis contestationē,& sententiam,cum litis contestatio sit exordium,& ante eā non dicatur qs agere,sed agere velle.vt amplius nō peti.ff.rē ratā haberi.ea ergo quæ præcedunt lit.cōt nō sunt ꝓprię de ordine,sed præparatoria dicunt̄,& de his est secundus lib.decr.vsq; ad lit.cont.& totus primus &illud qd tractat Gul. in Spe.in tota prima parte,videlicet circa personas iudicū,arbitrorum,& assessorum,actoris,rei,&aliarum personarū suo vel aliarum personarum suo vel alieno nomine agentium,vel defendentium,aut adminiculum præstātium. & etiam in secunda parte vsque ad titulum de lit.contest.Sunt,& alia præparatoria,quę etiam competunt post litis contestē.de quibus in Spe.de dila.§.j. versi.præparatoria,de quibus suo loco patebit.

CAP. III.

1 *Processus diuiditur in tres partes.*
2 *In prima expediuntur quæ circa iudicis,& fori competentiam,actoris,& alium rum in iudicio interuenientium legitimationem,libelli aptitudinem,mandatorum sufficientiam,& similium examinari continguntꝛ, quæ tamen negocij principalis regulariter non sunt.*
3 *In secunda processus parte negocium principale pertractatur.*
4 *In tertia parte negocio finis imponitur per sententiam.*
5 *Reus debet regulariter adire iudicem Rei, in multis tamen casibus fallit hoc, qui & hic,& inferius habentur.*

1 IStis prælissis † venio ad propositum,scilicet ad declarationē ordinis iudiciarij,totum ipsum,ꝓcessum diuidendo in tres partes.sicut etiam diuidit Spe.in parte secunda in prin.Pars prima à prima vocatione siue citatione incipit,& durat vsq; ad litis cōtestationē exclusiuè.Secūda pars incipit à lit.cont. & durat vsq; ad sniam diffinitiuā exclusiuè.Tertia incipit à snia diffinitiua,& durat vsq; ad eius effectualem executionem,si nō fuerit appellatum,alias si fuerit appellatum,suspenditur executio quousq; ap 2 pellationis causa fuerit finita de iureiur.ca. venientes,cum suis concor.¶ † In ꝑ.parte expediuntur illa quæ occurrunt circa cō petentiam,vel incompetentiam iudicis,& eius iurisdictionē, vi delicet an iurisdict habeat in reum vel non.& si habeat,an sit declinabilis vel recusabilis.Itē circa personā actoris legitimā an habeat personā ſtandi in iudicio vel nō.De habilitate, & idoneitate ꝓsonæ Rei,nō quæritur,nec disputatur,qa ex quo vocatur ad iudicium,qualiscunq; sit,se defendere pōt.vnde dicitur,si diabolus esset in iudicio,vt reus,non esset defensio sibi deneganda,cū sit iuris,& æquitatis naturalis,de exce c.cum inter.vnde dicit ibi inn.ꝙ reus non habet firmare vel legitimare personam suam in iudicio,licet hoc ipse firmabit ꝙ vocatus est, cum necessariò habeat respondere.de iud.c.intelleximus. Et iudicium redditur in inuitū.ff.de ver.obl.inter stipulantē.& hoc in reo necessario.Ité quæritur in eadem parte de persona procuratoris an pōt stare ī iudicio,vel an habeat sufficiēs mandatum.de proc.c j. & similia expediuntur ibidem.Itē de loco iudicij an sit tutius. & idoneus reo,de app.c.ex parte.& est primum.Itē de forma libelli. de iud. c. exanimata.de his,&similib.primò quasi de preambulis ad iudiciū est bene ponderandū Itē quæritur de cōpetentia vel incompetētia fori , de legitimatione vel inhabilitate personarū in iudicio interuenientium,de idoneitate vel refutatione loci:item de aptitudine vel ineptitudine libelli:sufficiētia vel inficientia mādatorum,& procuratorum,& huiusmodi.& nō tractātur ibi quę sunt negocij principalis.verum regulariter hoc dico ideo,qa fallit in certis casib.de quib.in c.j.de litis conte.lib.6.qui patebunt 3 in processu.¶ †In secunda parte pertractatur negocium principale,vt ibi videbimus.¶ †In tertia parte imponitur finis ipsi negocio per sententiā.ff.de re iud.l.j.& cōdemnatū perducitur ad effectum executione.de re iu. c.cum aliquib.de of.deleg.c. quæ 5 renti.¶ † Sed antequam inchoemus processum,sciendū qactor debet adire iudicem Rei.C.de ordin.iud.l.adire.quia est regula de hoc tradita in c.cum sit generale.de fo.comp. cum concord. sed hoc fallit in multis casib.in quib. sortitur reus forum nō sui iudicis.in c.vlt.de fo.comp.& maximè est de cōsuetudine quod clerici trahunt laicos ad iudicem ecclesiasticum in causa ciuili. per c.cum sit,iam alleg.Et no.bene in c.si clericus.eod.tit.in vlt. gl.& Gui.in Spe.de comp.iu.adi.§.j. in princip. Item potest reus iurisdictionem non sui iudicis in se prorogare tacitè,de fo.com pe.c.dilecti.scilicet cōtrahendo vel soluere promittendo in certo loco.hoc verum de iudice ordinario,secus deleg.de offi.iud. deleg.c.P.& G.Ad hoc tamen quod clericus valeat iurisdictionem non sui iudicis in se prorogare,plura requiruntur,quę concurrere debent.vt in d.c.significasti.& ibi no.de fo.comp. ¶ An autem quis prorogando potest pœnitere,& iudicium iudicis ꝓrogati declinare,etiam recurrendum est ad c.j. de iu. & quæ ibi no.cōsueuerunt,scilicet quis sit competens iudex alicuius.

CAP. XIIII.

1 *Iudicum appellatione qui autumentur.*
2 *Auditor Palatij apostolici dicitur mistus inter ordinarium, & delegatum, & quomodo ordinariam, & quibus causis delegatam nancisc atur cognitionem, & quibus nullam.*
3 *Assessor propriè non est iudex.*
4 *Arbiter,& Arbitrator inter iudices propriè non habentur.*
5 *Delegatus iudex qui sit,& quando subdelegare potest.*
6 *Conseruatores,& executores sunt delegati.*
7 *Ordinarius iudex qui sit.*
8 *Inferiores iudices ordinariam ex priuilegio vel consuetudine possunt habere iurisdictionem.*
9 *Archiepiscopus non est iudex ordinarius subditorum eius suffraganeorum, sed solum in sua diœcesi , & super suffraganeis ordinariam habet potestatem.*
10 *Legatus est iudex ordinarius in prouincia sibi decreta.*

1 IPRo isto est aduertendum prout dicit Guil.in Spec.parte j.§.j. †Iudicum alij delegati alij ordinarij,alij arbitri,alij arbitratores,alij auditores,alij assessores.vel potest dici distinguēdo duo 2 membra tātum,† scilicet quod omnis iudex aut est ordinarius, aut est delegatus,quidam tamen est mistus,sicut auditor palatij apostolici,q̄ nec est delegatus,nec ordinarius,sed potestas eius se habet ad vtrunque:quia habet ordinariam in cognoscēdo,& delegatā in ꝓnunciando.vt no.in cle.auditor.de rescrip.& quod in Spe ponit Gul,auditorē , intelligit de eo,cui certus articulus causæ expediēdus cōmittitur.Et si Gul. intelligit de articulo habente causam cognitioni annexā,tunc talis auditor est delegatus.Si de nudo articulo , vt est examinator testium,tunc nō est iudex talis auditor,sed nudus minister.de quo ī c.super quæstio 3 num,de of.deleg.in cle.iudices.eod.tit. † Et ideo non debet poni istud membrum,scilicet assessore,quem non oportet inter iudices enumerare,quia propriè iudex nō est,vt suo loco patebit. 4 ¶† Similiter arbiter vel arbitrator ꝓpriè nō est iudex, qa priuata persona potest arbiter eligi, sed sic est ꝙ per pactum priuatorum non datur iurisdictio aliꝰ eam non habenti,vt patet de fo. comp.c.si diligenti.& c. significasti. & ideo Spe.enumerat eum inter iudices,quia arbitria redacta sunt ad instar iudiciorū,vt in 5 l.j.ff de arbit.¶ †Delegatus est,q ex alterius cōmissione alicuius causæ recipit iudicialē cognitionem.de of.dele.c.super quæstio num.& ille ſi est à principe delegatus,alium subdeleg.vnde sub delegatus est,cui causa vel aliqua pars causæ à delegato secūdo 6 loco committitur,vt ibi.† Conseruatores etiam , & executores 7 sunt delegati.de of.dele.c.j.& vlt. lib. 6. ¶ † Ordinarius est,qui iure suo per principis beneficia vniuersaliter iurisdictionē exercere potest.ff.de iurisdictione.iud.l.more maiorū,&sequē.papa ergo est ordinarius omnium,& singulorum.9. quæstio.3. cuncta per mundum,& c.per principalem item episcopus.in sua diœcesi,& dominus tēporalis in cuius territorio quis domicilium habet , vt in l.hæres absens.ff.de iud.de fo.comp.c.vlt.isti sunt ordinarij,& competentes iudicesdomini, tamen temporales nō fundant intentionem suam de iure communi nisi contra homines in territorio suo,sicut episcopi in diœcesib.suis.de quo no.in c.sup eo, 8 de paroch.is.& in c j.de religiosdomi.†Item inferiores possunt esse ordinarij,& habere ordinariā iurisdictionē ex priuilegio,vel ex cōsuetudine,de officio ord c.cum ab ecclesiarum,de fo cōp. 9 c.cum contingat. † Archiepiscopus verò non est iudex ordinarius subditorum suffraganeorum suorum. sed solum in diœcesi,& super suffraganeis habet ordinariam potestatem. vt in c.pa 10 storalis.de officio ord. † Item legatus est ordinarius in prouincia sibi decreta.vt in c.j.de officio deleg.lib.6.

CAP. V.

1 *Actor quomodo se habere debeat adeundo iudicem.*
2 *Processus debet inchoari à citatione,quæ est principium,& fundamentum ordinis iudiciarij.*
3 *Delegatus iudex vbicunque adiri potest.*
4 *Iurisdictiones perpetuetur per subdelegationem.*
5 *Citationem à iudice decretam debet actor cito exequi instare , ne per aduersarium coram alio iudice possit conueniri.*
6 *Iudices vbi fiunt plures ordinarij,est quandoque graduatas inter eos , quandoque accumulatiꝰ f.ri.*
7 *Accumulatio fori quibus modis fieri possit,& ad quos effectus.*

SEd qualiter adeundo iudicē actor debet se habere,tractat Gu. 1 in Spec.de compe iud.adi.§.viso.† qa si est ordinarius , actor per se,vel per procuratorem accedit ad eum hora congrua,& cū sedit pro tribunali,nō quando legit, vel quando est in diuinis, nec in via,&c.& factum suum coram eo proponat per se,si est discretus.alioquin per aliū.de iud.c.pastoralis. & petat aduersariū 2 citari ad iudicium,seu vocari ad causam,de iud.c.j.† qa per citationem debet inchoari processus. Est enim citatio fundamentū ac principium ordinis iudiciarij.de quo in gl.c.ecclesia. de cōsti tutio.sicut litis contestatio est fundamentū ipsius litis,& initiū iudicij,

Universidad de Deusto
Biblioteca

iudicij,de quo dictum est suprà.Et dicit not.tex.Instit.de pœ.temerè liti.§.vlt.q̃ omnium accusationum instituendarum princ.
3 ab eadem parte edicti constituitur,quæ est de in ius vocan.† Si iudex est delegatus accedat ad eum vbicunq; inueniat ipsum, quia ipse certo loco seu consistorio quãdoque caret.in loco tamen honesto,& hora congrua.de offi.dele.c.consuluit.pro quo no.in elem.quamuis.de ap.& literam commissionis sibi præsentet,tunc incipit iurisdictionem habere.de appe.ca.vt debitus.requirens eum humiliter,vt mandatum apostolicum exequendo aduersarium citet, & sine mora decretam citationem obtineat
4 ad effectum iurisdictionis perpetuandæ.de offi.dele.ca. gratum. † Et an per subdelegationem perpetuetur iurisdictio,recurrendum est ad no.in d.c.gratum,& in c.licet vndique. & in c.relatũ. de offic.dele.& in ca.quamuis,& in c.si à subdelegato,de officio
5 deleg.lib.6.† Item facit ipsam citationem ab ordinario vel delegato decretam citius exequi contra aduersarium, ne per ipsum aduersarium coram alio iudice possit cõueniri,vt legitur,& no.
6 in alle.c.vt debitus. ¶ † Ad intelligentiam istius aduertendum est,q̃ in plurib.ordinarijs est quandoque gradualitas quandoq; accumulatio fori.vt no.in c.cum ab ecclesiarum.de officio ordi.
7 & in c.cum contingat.de foro compe. † Et vbi est pluralitas iudicum per modum accumulatiõis,locus est præuentioni,vt qui primo citat,sit iudex,idem in delegato,& ordinario. vt in c. vt
8 debitus.suprà alleg.& ista præuentio fit per citationem.† Et ibi etiam potest fieri præuentio per domicilij mutationem.de foro comp.c.propositi.Item ad effectum litis pendentiam inducendi acceleret ad procurandum citationem aduersario intimari. Ex quibus collige tres citationis effectus.

CAP. VI.

1 *Citationem iudex ad petitionem actoris decernere debet.*
2 *Citatio potest fieri per literas:& quid tales literæ continere debeant.nu.6.*
3 *Iudex ore proprio citare potest.*
4 *Tabellio nedum verbo citare potest,sed de ipsa citatione attestari, & se citasse scribere potest.*
5 *Citatio per nuntium fieri potest.*
6 *Citatio per partem quando,& quid operetur.*
7 *Citatio tertio modo fieri dicitur reipsa,quando persona capitur.*

1 IVdex † ergo ad petitionem actoris habet decernere partem
2 ream citandã.† Et potest fieri huiusmodi citatio per literas iu
3 dicis,vel viua voce:viua autem voce fit multipliciter. † quãdo que per ipsum iudicem,qui ore proprio citat.quandoq; p tabellionem,quia per nũcium potest fieri,vt postea dicetur, ergo fortius per tabellionem: & potest ipse tabellio per talem citationẽ
4 per ipsum factam attestari,& scribere se citasse. † quandoq; per partem,in vim tamen prouocationis ad causam de appel.c.cum
5 sit.& in c.bonæ.† quandoque per nuncium.de offic.dele.c.prudentiam.de appel.c.cum parati.de quo in Spec.de citationibus.
6 §.sequitur.& no.& in cap.quoniam.de proba.† Fit etiam,vt dixi per literas.& quid debent continere literę citationum, patebit etiam in formis.& ponit etiam Guil.in Spec.titul.de citationib. §. iam citationem. ¶ Et potest etiam addi tertium membrum, tertius modus citandi,vt dicit Io.And.in additio.Spec.de cita.§.
7 sequitur.† videlicet quòd fit citatio ipsa re, & cum persona capitur,& tutius ducitur ad iudicium,de quo scripsit Ioan. Andr. in c.romana.& capit.contrahentes,de foro comp.libro. 6. ¶ Si ergo iudex est delegatus qui acceditur,rescriptum seu litera cõmissionis suscipiat reuerenter , & deuotè , quia per salutationẽ, & benedictionem inducuntur effectus, de quibus in proœmio sexti.

CAP. VII.

1 *Rescriptum quomodo præsentetur ab impetrante,& recipiatur à iudice.*
2 *Rescriptum qua cautela debeat aperiri à iudice.*
3 *Rescriptum si iudex deprehendat vitiosum,vel falsum, quomodo se habere debeat tam circa illud,quàm circa præsentantes.*
4 *Rescriptum si iudex viderit sine vitio,quid agere habeat.*

QValiter præsentator in præsentando, & iudex in recipiẽdo, & inspiciendo rescriptũ debet se habere,tradit Guil.in Spe
cu.de rescrip.præsentatione.§.j.in princi.& dicit sic, quòd debet
1 fieri hoc modo.† Adsit enim publicus notarius,vel duæ personę idoneę,& in eorum præsentia impetrator rescriptum apostolicum præsentet iudici dicens,Papa vos salutat,& hanc literam, & suam benedictionem vobis mittit , & supplicat quòd secundum eius tenorem procedatis. Iudex autem ipsum reuerenter birreto deposito ac capite inclinato suscipiat:si clausum,est qd
2 fit quando,quę cum vni scribitur , † sic cautè ipsum aperiat , vt filum cum bulla literæ ex vna parte adhæreat , sicut prius vtrique adhærebat.nam si bulla ex toto alteraretur,nulla prorsus ei fides relinquitur.ar.de crimin.falsi.c.licet.Post hoc confestim ipsum legat,& totum tenorem,& bullam,& cartam, & stylum,& filum diligenter inspiciat:quia iudicantem oportet cuncta rimari,& rerum ordinem plena inquisitione discutere. 30.q. 5. cap.iu
3 dicantem.de fide instrumentorum.cap.cum Io. † & si inueniat ipsum falsum,vel vitiosum ipsum reijciat,nec ei fidem adhibeat. 9.distinctio.cap.si ad sacras.immo si euidens falsitas est,offerentes capiantur,vt de crimine falsi.c.ad audientiam. 19.distinctio. c. in memoriam. si tamen in literis de simplici iustitia cauetur,
4 non præsumitur de facili falsitas.de crimin.fal.ca.j.† His ergo diligenter inspectis,si sine vitio illud iudex viderit,ipsum recipiet mandando notario,vel etiam si pars id non requirat, vt tam de præsentatione quàm de receptione fiat publicum instrumentũ.

CAP. VIII.

1 *Notarius qua cautela atque prudentia sibi prospicere debeat , cum de rescripti præsentatione fidem facere oportet.& nu.4.*
2 *Rescripto falso utentes grauissimè puniuntur.*
3 *Iudici imminet periculum, si falsi rescripti auctoritate processerit.*

1 ET dat Gul.notario hic bonam doctrinã dicens, † sitque cautus notarius , vt ipse diligenter inspiciat ipsum rescriptum: nam cum oportet eum in suo instrumento asserere,se vidisse integrum,& incorruptum,si post cõtrarium appareat, eius instrumentum,nec immeritò,redarguitur de falsitate,nisi vitium pro
2 betur postea subsecutum. Caueat ẽt notarius ne falsum asserat. de fid.instr.c.inter dilectos. ¶ †Inter actorem etiam,& reũ hoc
3 cautum esse debet.nam si falso rescripto vtuntur,grauissimè punientur.quod dic,vt de crim.fal.c.ad falsariorum.† Et etiã iudex si scienter talis rescripti auctoritate procedit,vt eo.ti.c.super eo & c.quàm graui.& reus fatuus est, si per huiusmodi rescriptum se permittat cõueniri,vt eo.titu.per totum.de proc.c.in nostra
4 † Et quomodo super præsentatione,& receptione rescripti fieri debet ad mandatum iudicis instrumentum per tabellionem ibi etiam tractat Gul. Et quod totus tenor rescripti scribatur inter acta per notarium,vel per duas personas idoneas.vt de probat.c.quoniam contra.& scribet notarius sub hac forma.

CAP. IX.

1 *Forma de præsentatione instrumenti publici fidem facientis, receptionéque literarum apostolicarum.*

1 IN nomine Domini Amen.† Anno tali,indictione tali , & tali die,& tali hora,in oppido,&in tali diœcesi,in curia talis Prępositi,& corã eodem dño Præposito in meique notarij publici, & testium infrascriptorum,& c.cõstitutus talis clericus vel laicus
2 ius,vel quarum tenor inferius scribitur,vera ipsius domini papę bulla plumbea, & cordula canapis pendente more Romanæ curiæ bullatas,sanas,integras,ac illæsas, ac omni prius vitio ac suspicione carentes prædicto domino Præposito præsentauit eum que humiliter requisiuit,quatenus in causa seu causis huiusmodi sibi cõmissis aduersus talẽ procedere,& eundẽ citare,seu literas citatorias contra ipsum sibi decernere,& concedere,& iusti
3 tiam facere dignaretur,quod quidem rescriptum, vel quas quidem literas,idẽ dominus Præpositus ad se recepit reuerenter,vidit, & perlegit, ac eius vel earum tenores in actis causæ sibi cõferri mandauit,& citationis literas cõtra præfatũ fieri decreuit.

CAP. X.

1 *De tenore rescripti D.Papæ qualiter apparere debeat apud acta notarij.*
2 *Rescripti tenor redactus in actis notarij fidẽ facit,etiã si originale perderetur.*
3 *Officium tabellionis quale esse debeat circa ea,quæ occurrunt in iudicijs.*
4 *Commissio citationis qualis apud acta notarij remanere debeat.*

2 TEnor aũt rescripti seu literarũ commissionis talis est,Io.epis
1 seruus seruorũ Dei,&c.† Ego talis notarius,& c.& præfatas literas apostolicas vidi,& legi,& de mãdato d.dñi iudicis ad hoc auctoritatẽ præfatis hic nihil addendo,vel mutãdo transcripsi, & in hãc publicã formã redegi,& c.& tunc fidem faciet transcriptum,licet originale non appareat,vt no.gl. in c.cum in iure peritus,de offi.dele.& in ca.cum venerab.de confirm.vti vel inuti
2 tutius tamen est, quòd hoc faciat parte aduersa præsente vel citata.† quãdo ergo tenor rescripti redactus est in actis,fidẽ facit, etiã si rescriptum perderetur.de quo in c. cum in iure, de offic. deleg.

3 deleg.in ca.cum olim.de priui.cum similib.† Et sciendum est,q̃ tabellio debet prædicta conscribere,quia officium est tabellionis oĩa,quæ occurrunt in iudicijs,secundum iudicis præceptũ sigillatim,& ordinatè scribere,& partib.exemplar tradere, & exẽplar traditorem retinere,vt no.per Host.de prob.c.quoniam cõ
4 tra. † Si autem fit citatio per nuncium scribat sic notarius:talis iudex iniunxit tali nuncio suo,vt talem citaret ad petitionẽ , & instantiam talis,tali die,nota.in ca.quoniam contra,supra alleg.

CAP. XI.

1 *Citationis iudicis delegati in scriptis forma.*

1 FOrma citationis iudicis delegati est talis.†N.Decanus eccle
się talis diœcesis iudex causæ,& partib.infrascriptis,vl iudex ad infrascrip.à sede apostolica spãliter deputatus vniuersis,& singulis abbatib.priorib.decanis,dñis,rectorib.clericis , & notarijs publicis quibuscũq; per ciuitatẽ, diœcesim talis ac talis vbique cõstitutis,specialiter tali plebano,salutẽ in dño.& mandatis nostris immo verius apostolicis firmiter obedire,literas sanctissimi in Christo patris,& dñi nostri domini Pij diuina prouidentia papæ secundi, eius vera bulla plumbea cum cordula canapis pendente more romanæ curiæ bullatas,sanas,integras,& illæsas, ac omni prorsus vitio, & suspicione carẽtes nobis in notarij publici testiumq; infrascriptorum præsentia per talem in eiusdem literis specialiter nominatum præsentatas.nos cũ ea qua decuit
5 reuerentia noueritis recepisse , quarum tenor dignoscitur esse talis.Pius epũs seruus seruorum , &c.quarum post quidẽ literarũ præsentationẽ,& receptionẽ fuimus per prædictũ. N. humiliter requisiti,vt in causis nobis delegatis aduersus talem ex aduerso in eiusdẽ literis principaliter nominatũ procedere,citationis literas ꝓtra eum decernere,& iustitiã sibi ministrare dignaremur. Nos igitur Decanus iudex prædictus volentes apostolicũ mãdatum exequi,vt tenemur,vobis, & vestrũ cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ,& sub excommunicationis snĩa,quam in vos,& quemlibet vestrum præsentis mandati cõtemptores, vel neglectores in his scriptis,trium tamẽ dierum monitione præuia,ferimus firmiter,& districtè ꝓcipientes,mãdamus, quatenus acce
6 datis quò ꝓpterea fuerit accedẽdũ,& ꝓfatũ. N.publicè citare cu
retis.quẽ,& nos pemptorię citamus p̃ p̃sentes,vt die tali, vel vt die 12.à p̃senti insinuatione vl publicatione ꝓputando,quorũ dierum ꝑ primo,quatuor ꝑ secundo,& reliquos quatuor dies ꝑ tertio,& peremptorio termino ac monitione canonica assigna
7 mus,cõpareat per se , vel per sufficientem procuratorẽ in curia habitationis nostræ hora tali coram nobis tali de iustitia respõ
surus,cum interminatione q̃ siue comparuerit siue nõ,nos nihi
lominus,quod iustum fuerit,faciemus,diem,ac vestrę citationis formam,& quicquid feceritis in præmissis nobis per vestras patentes literas harum seriem continentes,aut instrumentum publicum fideliter rescribatis.Datum , & actũ tali loco, tali anno, nostro sub sigillo,&c. Sciendum quòd ista forma communiter frequẽtatur,quamuis sub alijs verbis ponat Spe.in ti.de citatio. §.iam de citatiõe. & ista forma sonat de vnico iudice delegato.

CAP. XII.

1 *Iudices plures delegati quandoque simpliciter dantur vnico rescripto,quandoque cum diuersis clausulis de quibus.nu.2 3.& 4.*
5 *Partes quando non conueniunt in vnum iudicem,quomodo eis prouideatur.*
6 *Clausula in literis conseruatorum apponi consueta (quatenus vos,vel duo,vel vnus vestrum) quid operetur.*
7 *Iudices quando cum aliquibus clausulis dantur , tunc de huiusmodi clausulis debet fieri mentio in citatione.*
8 *Causa si vni fuit delegata,quia ad minorem fuerit cuectus dignitatem , an poterit posica in illa causa procedere.*
9 *Rescripti tenor quando debeat totus inseri in citatione.*
10 *Citando veum quæ seruari debent tam contra eum,quàm contra citationis executorem.*

1 SEd † quandoq; dantur plures,scilicet duo vel tres,& isti quã
2 doque dantur simpliciter,de offic.dele.ca.cum causam.†quãdoque cum diuersis clausulis,quia quãdoq; cum clausula(*Quod si no omnes interesse poterunt,duo, aut vnus vestrum nihilominus exequatur*)
3 de officio.dele.c.prudentiam.in princip.& c.cum super.† & quãdoque cum clausula (*Quod si ambo interesse non poteritis , aliter vestrum nihilominus exequatur*) & hoc q̃n sunt duo iudices, vt in d. c. pru
4 dentiam.in §.idem quoque.† Quandoque cum clausula (*Quatenus vos,vel duo,vel vnus vestrum*)& prima clausula ponitur in rescripto appellãtionis,cui contradicitur in audientia literarum cõtra
5 dictarũ.† quandoq; partes nõ cõueniunt in vnum iudicem,qa tunc dantur tres cum clausula (*Quatenus si non omnes interesse poteritis,&c.*)quælibet partium eligit vnum cancellaria dat tertium.& tunc omnes tres habent procedere.nisi tertius se excuset. vt in
6 d.c.prudentiã.† vltima clausula frequentatur in literis cõseruatorum quãdo dantur conseruatores ecclesiis, vel vniuersitatib. aut studijs:quia tũc ponitur clausula.(*Quatenus vos,vel duo aut vnus vestrum,&c.*) & tunc quilibet insolidum procedere põt à principio.secunda forma est , per quam dãtur duo iudices cũ clausula,
7 *Quòd si non amb.*) hodie non est in vsu.† quando ergo dantur plures iudices cũ prædictis clausulis,tũc de huiusmodi clausulis debet fieri mentio in citatione,sic dicendo N. Decanus ecclesię talis,&c.iudex,cõseruator venerabilib.& circunspectis viris magistris,doctorib.& scholarib.&vniuersitati studij talis,&c.vnà cum certis nostris in hac parte collegis cum clausula(*Quatenus vos vel duo aut vnus vestrum,&c.*)à sede apostolica delegatus.Quòd autem delegatus debet præmitti,& præponi,patet, quia ipse repræsentat personam domini papæ.de officio deleg.c.cum olim.cum cõ
cor.Et quando sunt plures delegati,maior,& dignior debet præ
8 poni.de quo in Spe. de citat. §. præalle. † Circa quod mouetur vnum dubium facti , ponamus quòd causa delegata fuit olim episcopo Leodiensi,nunquid postea,cum ecclesia ista fuerit metropolitica, ipse factus Archiepiscopus procedere poterit in cã priùs coram eo inchoatæ Io.An.in addit.Spe.tit.de leg.tenet, q̃ sic, etiam si nomen proprium esset expressum in commissione. Ratio, quia per dignitatem archiepiscopalem non deseruit esse episcopus,vnde,& Papa vocat se episcopum,vt in l.eos.C.de excu.mu.lib.10.in fi.Istud dubium moueri potest propter ludentes ad scaccos,nã,vt ibi dicit Io.An.per eãdem legem fuit iudicatũ, q̃ qui in ludo scaccorum q̃enit mactare socium cum pedona, erit victor,si cum pedona facta regina scaecum dederit , ꝑ quo Io.An.in addi.Spe.vbi s. plures rationes adducit,dicit tamen ibi q̃ Paduæ audiuit pronunciari contrarium. Et concordando distinguit dicens primum procedere quãdo q̃entio fuit facta de certa pedona.secus quando de certa non est conuentum. Itẽ in forma mandat delegatus omnib.& super illos habet iurisdictionem quantum ad hoc,quòd aliàs sua iurisdictio nõ potest bene explicari.de officio deleg.c.j.& c.præterea.de quo in Spe.titu.de citatio.§.de citatione,versicul.quid si deleg. excommunicat. &
9 seq.† Aliquando autem tenor rescripti debet totus inseri in citatione,vt legitur,& no.in ca.2.de dila.Et notat Io. in glo.3.q.2. c.si episcopus.& per Spec.in tit.de citat.versi.Item quid si rescriptum.vbi concluditur hoc fieri communiter,& alias non valere citationem.de hoc no.in cap.veniens.de accusat.super vltim.gl.
10 ¶ † Sed nunquid debet mittere citator rescriptum bullatum, & respondetur,prout no.in d.c.2.de dila. Aliqui etiã inserunt in citatione libellum,de quo in cap.2.iam alleg. Item in forma citatur reus ad respondendũ actori de iustitia. Aliqui citant primò ad dicendum contra cõmissionem,quicquid dicere seu oppone re voluerint contra eam,& iste terminus seruatur in curia ꝑ substantiali.Item quod possit,& debeat excommunicari, probatur in c.cum ex literis,de restitutio.in integ.& in Spe.tit.de citatio. §.viso.versi. item iudex. Item in forma citationis apponitur, q̃ executor debet rescribere diem.de hoc no.in Spe.tit.de citatio. § vlti.vers.si non mandat iudex deleg. quandoque procedit per se sed causam sibi commissam subdelegat,& tunc erit forma sub delegationis ista.

CAP. XIII.

1 *Subdelegationis forma.*
2 *Subdelegatio nedum ex impedimento,vt plerisque in ijs asseritur,sed pro voluntate fieri potest.*
3 *Subdelegatus compelli nequit ad causam suscipiendam , si de malitia subdelegantis constat.& nu.10.*
4 *Subdelegatio inuitis partibus fieri potest.*
5 *Subdelegatus habens iurisdictionem habet etiam coercitionem,& quare.*
6 *Delegatus subdelegatum sui collegæ admittere non tenetur.*
7 *Clausula:committimus plenam,vel donec,& c.diuersos parit effectus.*
8 *A subdelegato ad quem appellari possit.*
9 *Delegatus si vnus est,an pluribus subdelegare possit.*

1 DEcanus † talis ecclesiæ,iudex causæ,& partiũ infrascriptarũ à sede apostolic. specialiter delegatus , honorabili viro tali salutẽ in domino.Literas sanctissimi in Christo patris,&c.noueritis nos recepisse sub hac forma,Io.episcopus,&c. sed qa nos tã nostris q̃ ecclesiæ nostræ negociis prępediti, cognitioni,& decisioni negocij huiusmodi ad præfens vacare,& intendere cõmodè non valemus,idcirco de vestra legalitate cõfisi, vobis in hac parte cõmittimus vices nostras,donec eas ad nos duxerimus reuocandas.Et aliqui subiungunt mandatum,videlicet mãdantes

vobis

Universidad de Deusto
Biblioteca

vobis quatenus in negocijs huiusmodi pecdatis secundum tra
ditam à sede apostolica nobis formã,& aliàs prout de iure fuerit
pcedendũ:in cuius testimonium literas præsentes fieri fecimus
2 nostri sigilli appensione muniri.datum,&c.¶†† Hic aduertendũ
est ꝙ licet ponatur in forma subdelegationis.(*Sed quia ostam ma-
gistris.&c.*)tamẽ potest fieri subdelegatio pro sola uoluntate, dato
etiã ꝙ non fuerit aliquo legitimo impedimento præpeditus de
3 legatus,de officio deleg cap.pastoralis,vt ibi per Inn. † Sed si ve
lit malitiosè se exonerare,tunc subdelegatum cõpellere nequit
4 ad causam rec.piendam,si de malitia cõstat.vt ibi.† & potest fie
5 ri etiam inuitis partibus.cod.ti.cap.super quastionum.† Et sub
delegatus delegati habens iurisdictionem habet etiam coercis
tionem,aliàs delusoria videretur eius iurisdictio.eod.titul.capi.
6 ex literis.† delegatus autem subdelegatum sui collegæ non te
netur admittere,de quo in c.coram,eodem titul.& c.cum super
7 abbatia.† Item dicitur in forma.(*Committimus plenariam,& c.vel do-
nec,&c.*)in isto est magna diuersitas:quia si est delegatus simplici
ter,tunc censetur subdelegatus in toto.&si ipse subdelegatus in
cipit vti iurisdictione,non potest à delegato reuocari.capi.vene
8 rabili.eod.titu.& cap.quamuis,eodem tit.libr. 6.† Item si à sub
delegato fuerit appellandum , tunc , si est datus non in totum,
appellatur ad delegatum datum cum clausula, appellatione re-
mota,&non ad papam,vt in c.cum R.eo.ti.Et idem si solam exe
cutionem sententiæ sibi reseruauit,vt in c. si delegatus.in fi. de
offi.eio.dele.lib.6. Sed fallit in quobus casibus,in quibus non ap
pellatur ad delegatum,sed ad papam,de quibus in ca.si is cui, &
9 ca.ita subdelegato,eodem tit.lib.6.† Et quando est vnicus dele
gatus,an possit pluribus subdelegare,not.in capitu.cum R.eod.
10 titul.allegat.† Dicitur in forma (*Mandantes,&c.*) quia delegatus
potest compellere subdelegatum ad causam susipiẽdam,vt præ
dicto capitu.paitoralis,eodem tit.cum similib.nisi constet quod
ex malitia se velit exonerare,vt dictum est.Item dicitur in forma
(*Inuocatis testibus,&c.*)nam subdelegatio probatur per literas de
delegati solito sigillo sigillatas.

CAP. XIIII.

1 *Citationis iudicis ordinarii forma.*
2 *Ordinarius citando aliquem non tenetur exprimere causam, ex qua competat sibi iurisdictio.*
3 *Citatio quare committatur facienda per alium.*
4 *Peremptorie,quid significet,& quare in citatione ponatur.*
5 *Peremptorie quis in primo edicto citatus, licet appellare non possit,distincta tamen tempora ex n ultis causis circumspectis, citatio talis continere debet.*
6 *Contumacia qua pœna & uersimode coercenda veniat.*
7 *Citatio si ad diem certam fiat,& illa dies sit feriata,an arctet citatum ad comparendum,& quo die.*
8 *Iudices circumspecti qualiter suas citationes instituere debeant , vt omnes euitent errores,& difficultates.*
9. *Citatio si fiat die feriato ad comparendum die non feriato, an & quo casu arctet citatum comparere.*
10 *Citatio si fiat pro certa die an dies citationis, an vero receptionis computetur in numero dierum expressorum.*
11 *In citatione si certa hora non est apposita,tota illa dies cedit citato, ante tamen noctis tenebras.*
12 *Certus locus in citatione delegati apponi debet,secus in ordinario.*
13 *Legitimè quis dicitur comparere per se,vel per procuratorem.*
14 *Delegatus quibus casibus personaliter citare possit,licet regulariter id nõ possit.*
15 *Citatio,vt faciat litis pendentiam,ne quid innouari possit,quæ requirantur.*
16 *In citatione,an causa sit exprimenda,vide remissiuè.*
17 *Citari potest reus a principio ad totam causam, & uiae formam specificandorum.& nu.18.*
19 *Citatus in quibus causis ad singulos actus uocari debeat.& nu.20.*
21 *Citationes qualiter sigillari debent, vt fidem faciant.*
22 *Citationis exemplum apud acta notarij remanere debet.*

1 OFficialis † Curiæ episcopalis Leodiẽsis, plebano seu rectori
ecclesiæ talis,salutem in dño.vobis in virtute sanctę obediẽ
tiæ firmiter,& districtè præcipiendo mãdamus,quatenus acceda
tis quo propterca fuerit accedendum.& talem ad nostrã presen
tiam citare curetis.quem, & nos citamus peremptoriè p præsen
tes, vt tali die cõpareat in iudicio corã nobis querimonijs talis
finaliter responsurus datũ die tali nostro sub sigillo. Talis forma
est breuis,quia eius iurisdictio iã est radicata,& fũdata à iure,ex
2 quo est iudex ordinarius, pprius,& naturalis ipsius citãdi.† vnde
nõ oportet i citatione exprimere causamex qua cõpetat sibi iu
risdictio seu quare habeat iurisdictionẽ super eum sicut facitde
legatus quãdo recipit rescriptũ apostolicum,&c.vt in formapre
3 cedẽti.† Itẽ talis citatio dirigitur plebanoin in cuius parochiade
git ipse citandus,& habet domicilium,& cõmittitur sibi citatio
faciendæ posset enim ipse vocare,vt ad eum veniret, sed quia tu
tius est citationem per alium fieri,qui de hoc testificetur:qa per.
citatum posset occultari. de quo in Spe.de citatione.ver.& igi
tur.& no.de dolo,& contum.c.vlt.Committitur ergo alijs,vt ci
4 tent,vt per eorum relationẽ constet de citatione,vt ibi no.† Ite
in forma citatiõis ponitur verbum,peremptorium,dicitur.n. pe
remptorium,eo ꝙ disceptationes perimit.ita dicit l.& tertium.
ff.de iud.& perimit disceptationes,idest nõ patitur aduersarium
tergiuersari.de quo per Io.And.in addi.Spe.in ti.de cita. §. viso.
5 † Aduertendum est ꝙ in prima citatione non est mittendum pe
remptorium,vt in l.presentaneum.C.quomodo,& qñ iud.in auth.
qui semel.nisi fieret ex cã,vt in l.contumacia ff. de re iud.debet
ergo reus trib citari edictis, & tunc tertium edictũ perẽptoriũ,
etiã si non exprimatur,vt no.q.2.in summa Sed quia ex cã põt
yocari reus vnico edicto peremptorio propter diltãtiã viarum,
vel si res celeritatem deideat,vt in cap.tum ex literis,de restitu
tio.in integrum,& sic venit in vsum ꝙ communiter iudices mit
tunt nisi vnam citationem , & peremptoriam : nec propter hoc
solum potest appellari,vt dicit Inn.in alleg c.2.de dila.vbi dicit,
ꝙ sola perẽptoria assignatio primavice facta non est cã sufficiẽs
ad appellandum debet tamen tenere illud peremptorium com
petentia interstitia,& interualla temporum 3 1.q.3.ca.de illicita.
& no.in c.j.de dila.& quarta temporum interualla continere de
bet,arbitrabitur iudex ex distantia viarum,negocij,personarum,
ac tẽporis qualitate.vt in ca.tum ex literis,de restitutio in integ.
not.in capitulo i.de dila.de quo etiam in Specu. titu.de citat. §.
6 nunc.† Si tamen fierent tres citationes,tunc si citatus in primo
citationis termino non venit,reputatur contumax quo ad hoc,
& tenetur actori comparenti ad expensas,vt no.de procu.c.que
lam.& in Spe.de expensis.§.iuxta.ver.quæritur sed pro contuma
cia huiusmodi non inferuntur aliæ pœnæ contumaciæ: quia ta
lis non constituitur contumax quo ad hoc, vt posset pro tanto
excommunicari,vel missio contra eum fieri,vt no in cap.vltim.
de dolo,& contum. nisi in prima citatione responderet se nõ ve
turum,quia tunc contumacia esset notoria Si ergo in citatione
non esset verbum peremptorium,citatus non cõparens non es
set contumax,nec posset excommunicari, nec patictur missio
nem,sed quando citatio est vnica peremptoria, licet tres termi
nos contineat,sufficit tantum vni parere.&solum post vltimum
7 erit locus pœnæ.de hoc in Spec.de citatio.§.viso.& per Io An.in
addi.Spe.de processibus executorum.† Item dicitur in forma,vt
tali die compareas si ponitur in citatione,compareas feria 6.vel
die mercurij.intelligitur de proxima feria 6.vel die mercurij,per
l.eum.ff.de verbor.obligation. hoc no.in capit.exposuit de dila.
Si autem dies illa sit feriata,in quam citatus est reus , an arctet
eum ad veniendum siue comparendum,dubitatur : hoc põt cõ
tingere dupliciter , vel ibi exprimitur in citatione cõpareas tali
die dominico: vel non exprimitur , sed dicitur cõpareas. 10. die,
& in istam diem incidit dies feriata.Innoc.in cap.vltim.de ferijs,
post recitationem opinionum,videtur placere finaliter, quòd li
cet in citatione exprimatur error , dicendo compareas die do
minico , vel compareas die 10. & ille dies in diem dominicum
incidit,quòd semper tenetur cõparere Ratio , quia in citatione
duo videntur mandata, quod tali die compareat , si illa die non
debet vel non potest , nihilominus videtur sibi mandatum , vt
compareat quanto citius potest. Hostien. tenet contrarium. &
cum eo videtur tenere Richard de Senis.Io. Cald.ibi videtur di
cere,quòd si error tacitè insit tunc remaneat citatio,quia tenuit
à principio.vnde licet tunc casus superueniens mandatum suspen
dat,non tamen ex toto relaxat,& ita sequenti die tenetur com
parere.secus si error expressus est,quia tunc negat citationem te
8 nere.† Ad hoc tamen cuitandum hodie iudices sunt cauti in ci
tationib.sic dicentes. o.die compares,si iuridica fuerit,alioquin
proxima die iuridica sequen.vnde consulit Ioan.And.cap.vlt.de
fer.quòd hanc cautelamiudicesseruent,maxi mè,quia posset ev
se quod apud iudicem non esset dies feriatus , & apud citatum
esset,vt ibi patet per tex quem singuli episcopi seruare debent.
& ita seruant curiales,& quandoque alij iudices maximè delega
9 ti.† An teneat citatio,& arcet in casu contrario,vt si fiat citatio
die feriato,vt citetur reus ad diem non feriatam ibi etiam not.
per doctor.singulariter Io An vult in nouel.quòd teneat talis ci
tatio,& distinguit tripliciter actum in citatione primus actus est
præceptum de citando secundus est illius præcepti executio,vi
delicet ipsius citati actus.tertius est processus inchoatus ex tali
citatione Primus actus,vt dicit,non requirit causæ cognitionẽ,
& ideo potest fieri die feriato,vt in l.2.C de feri.Secundus actus
eadem ratione similiter potest fieri die feriato.Tertius actus est
quãdoque inchoatiuus,iste cum habeat causæ cognitionem,ra
li die non potest expediri, remittit ad Specul.de citat.§.j.verfic.
item

item ꝙ citatio,Ioa.de Cald.tenet ꝓrium: & inter alias rationes
tenet ꝙ citatio est de ꝓcessu etiã per se,&principaliter,vt de ꝓ
bati.ca.quoniã.pro hoc facit,quia per talẽ actum iurisdictio per
petuatur.ex quo ergo est actus iudicialis,nõ debet fieri die feria
10 to,forte hoc tutius,& ita seruatur.¶† Quando fit citatio,vt 10.
die cõpareat,&c.an tunc dies receptionis,seu insinuationis lite
rarũ citationis cõputetur in numero dierum expressorũ in cita
tione,no.Gul.in Spe.de cita.§.viso.ver.pe.& de dilat.c. 1.ver.sed
11 pone.& tenet ꝙ non cõputetur.† Item in forma dicitur.Non
est apposita certa hora,videlicet cõpareas die tali , hora scilicet
vesperarum,vel tertiarum,ex quo non est præfixa certa hora de
bet iudex expectare reum ad finem diei vsque ad illam horã quę
incumbit ante noctis tenebras.de offic.delegat.ca.consuluit,de
12 gratia tũ potest eum expectare in diem seq.vt ibi.† Item nec de
loco fit mentio,quia ordinarius certum habet auditorium.vt ꝺ.
dixi:secus est de delegato qui debet certum locum assignare.de
13 reser.c.cum olim,in fi.† Item dr in forma.Compareas legitimè.
vnde potest comparere per se.vel per procuratorẽ,vt postea pa
14 tebit.†& delegatus non potest regulariter quẽ citare,vt perso
naliter coram eo compareat:hoc tñ fallit in casibus, de quibus
in c.1.de iud.li.6.Item dicitur in forma,Quærimoniis talis respõ
15 surus,& non exprimitur causa propter quã citatur.†sed per ta
lem citationem non inducitur litis pendentia. vt in cle. 2. vt lit.
pen.ad hoc,ꝙ citatio faciat litis pendẽtiam ad effectum,vt nihil
possit innouari requiritur ꝙ citatio sit instruens.ſ.ꝙ per eam cõ
stet super quo debeat reus conueniri,ꝙ à competenti iudice sit
16 facta,& ꝙ perueniat ad notitiam citati,vt in cle.1.vt lit. pẽ.†De
hoc tñ,an in citatione sit causa exprimenda , & quare fiat,vide
Io.An.in addi.Spec.super verbo item ꝙ in nulla causa.&ibi vt te
nere ꝙ exprimenda sit cã propter rationes quas ibi adducit.sed
17 communiter non seruatur.†Item citatur solum,vt respondeat
querimoniis actoris in causis,in quibus potest ꝓcedi lite nõ cõ
18 te.de qbus.ſ.feci mentionem.†Potest tñ reus à principio citari
ad totã causam,videlicet ad ꝓcedendum,&ad procedi videndũ
in tali causa ad omnes & singulos actus incumbentes , seruatis
terminis debitis ac cõsuetis vsque ad sententiã diffinitiuam in
clusiuè,cum omnibus,& singulis actis actitatis,& scripturis,lite
ris,& munimentis,quibus in negocio huiusmodi vti intendit,
& ie iuuare,cum interminatione,vt siue compareat,siue non,ni
hilominus in causa prædicta,prout iustũ fuerit,ipsius citati con
tumacia seu absentia non obstante , procedemus.& qñ talis est
causa , & eò modo citatur non oportet eum postea ad singulos
19 actus de nouo citari. † alias si non est causa priuilegiata in pro
cessu,vel si est talis sed non est citatus isto modo,sed solum que
rimoniis responsurus,tunc oportet ipsum ad singulos actus vo
20 cari.vt vr dicere Gul.in Spe.de citat.§.viso.†Dicit tamen ibi Io.
An.ꝙ hoc procedit vbi iudicium est remotũ à loco citati, puta
à curia,quia esset difficile citationem pro singulis actibus mitte
re,potest ꝓcedi ad examinationẽ causæ,& diffinitionem, si pars
nõ venerit,aut procurator citabitur ad singulos actus,etiam si
in vno fuerit contumax,de quo plenius per Io.An.in addi.Spe.
21 loco alleg.†In fi.citationis ponitur,datum:nec subscribitur te
stibus.sed sufficit literã citationis esse sigillatam sigillo iudicis,
siue sit anteiudicialis,siue de iudiciali,vt no.in cap. quoniam.de
22 proba.†citationes tamen quæ emanauerunt de curia,redigun
tur per tabellionem in publicam formam,&hoc est tutius in ar
duis maximè coram delegato,&idem decretum citationis eius
forma cum potest,extenditur,prout visum fuerit expedire.

CAP. XV.

1 *Nuncius,vel alius,cui cõmittitur citatio facienda,quomodo se habere debeat.*
2 *Citandus est quisque personaliter si inuenitur,vel eius procurator , vltimò ad domum.nu 4.*
3 *Citatus semel,si se absentet,tenetur dimittere procuratorem.*
5 *Citatio sit etiam in ecclesia,in cuius parochia degit citandus,cum populus conuenit ad diuina.*
6 *Citandi forma in citatione posita,seruanda.*
7 *Citans non debet intrare domum citandi eo inuito.*
8 *Citatio ad domum non est facienda,quandiu citandus copiam sui faciat regula viter,& quibus casibus possit.vide remissi.*
9 *Citandi locus quandiu tuto adiri non potest,quomodo citatio fieri debeat.*
10 *Nuncio referenti se citasse an creditur vel parti iurare volenti.nu.12.*
11 *Citandi commissio a iudice facta qualiter,& ad quos effectus apud acta notarij scribi debeat.& nu.10.*
13 *Citatio quãdo committitur per literas,probatur facta eo ipso,quod remittuntur literæ citationis factæ cum sigillo.*

NVnc videamus de actu ipsius citationis qualiter ille debet
se habere,cui committitur citatio facienda per literas, vel
viua voce,quia debet accedere ad ipsum citandũ,&citare secũ
1 dum ꝙ sibi est iniunctum,si citandus copiam sui facit.†si nõ po
test eum habere personaliter,de hoc protestetur,&de diligentia
2 super hoc facta.†semper enim citandus est qs personaliter si in
uenitur,de eo qui mittitur qui possessione.ca.vlt.si non inueni
3 tur †eitetur procurator eius,si quem dimisit quẽ tenetur dimit
tere si sç absentet,maximè si semel est citatus.de proc.c.dilect⁹.
4 de eo qui mit.in pos. cãrei ser.c.vlt.†si procuratorem nõ dimi
sit,tunc fiat citatio ad domum,&requirantur amici,de quo no.
in c.causam.de do.& cõtu.in gl.& in c.vlt.eo.ti.& in c.vlt. de eo
5 qui mit.in poss †Item in ecclesia in cuius parochia degit,& mo
6 ratur cum populus conuenit ad diuina:† vel si traditur forma
certa in citatione,videlicet vt in tali die&tali loco publicetur,
ista est seruanda,vt in l.diligenter.ff.manda & in c.dilecta.de re
sc,vt in citationibus quę emanant à curia,in quibus scribitur,si
eius copiam habere poteritis , alioquin in domo habitationis
7 suæ,& in ecclesia cãthedrali.†non tñ debet citans intrare domũ
citandi eo inuito,de quo in Spe.ti.de cita.§.sequitur.ver.sed an
res,& in cle.cãm.de elect.Et dicitur absens qui est extra prouin
8 ciam,vt ibi not. † quandiu ergo quis copiam sui facit,non est
citandus ad domũ, quia ad citationem ad domum recurritur
quasi ad vltimum refugium,vt not.Host.de do.& contu.c. cãm
quæ.nisi in casibus in quibus etiam sufficit prima vice.Et qñ Io
cum habeat citatio ad domum,vide plenè per Inn.& alios in c.
9 vlt.de do.& contu.†Et qñ locus citandi non potest tuto adiri,
papa mandat citationem fieri per edictum,de quo de iud.c. 1.in
cle.& potest ille,cui cõmittitur citatio facienda, per alium cita
re,vt tenẽt Gof. & Host.in c.vlt.de eo qui mit.in pos.licet Abb.
teneat ꝓrium,& debet fieri citatio claris verbis,imo sufficit de
nunciari procuratori,si est præsens.ita tenet Inno.in c.vltim.de
10 dol.& contu.†An autem credatur nuncio referenti se citasse,
tractat Gul.in Spe.de cita.§.sequitur.versi.sed no. ꝙ creditur, &
seq.Et consuluit ibi:ꝙ iudex quilibet maximè delegatus presen
te actore,& tabellione iniungat nuncio , ꝙ ipse talem reum ex
parte sui citet sub tali die.ſ.ꝙ tali die,& loco cõpareat perẽpto
riè in tali cã coram eo responsurus,&c. datũ & actum,&c.& tũc
ille notarius præceptum iudicis.& mandatũ nuncio factum re
digat in actis, qa dato ꝙ nuncio credatur super actu citationis
per eum factæ,non tñ creditur sibi super cõmissione sibi facta,vt
ibi dicit Io.An.in addi.nam Goff. tractando de edicto,si quis in
ius voca.&c.dicit ad hoc quod locus sit huic edicto,sex esse ne-
11 cessaria,†quorum secundũ ponit,ꝙ de mandato iudicis facta
sit citatio,& hoc ponit propter multos nuncios qui sine manda
to vocant interdum.& propter hoc dicit Io.An.in addi. Spec.in
loco statim alle.ꝙ reprobatur quod in multis formis seruatur,
ꝙ præceptum.de citando nuncio factum non scribitur , sed qñ
scribitur relatio citationis,dr sic.retulit talis nuncius de manda
to iudicis citasse talem.Scribat ergo notarius in actis quomodo
talis iudex constituit talem nuncium suum,& citationes in tali
causa faciendas,qui nuncius iurat corporaliter tacto euangelio
omnes ambascias,& citationes in eadem causa sibi per iudicẽ
impositas,& imponendas fideliter facere,& ferre. Et ibi etiam
12 Io.An.in addi.Spe.in isto dubio,†an credatur nuncio etiam pu
blico,& iurato super citationibus,vel an potius standum sit iu
ramento partis volentis iurare se non esse citatam,recitat diuer
sas opi.quicquid senserint do.circa hoc,& practici,Host.in sum.
in rubr.de contu.§.2.vers. sed quid si absens. tenet finaliter hoc
relinquendum esse arbitrio iudicis,qui personarum, & negocij
qualitatem penset,vel credat,vel neganti se citatum iuramẽtũ
deferat ad suam innocentiam ostendendam.Et hoc placet Ioa.
An.in addi.vbi supra, propter graue periculum quod imminet
probo viro,eo non citato.ex dicto vilis ribaldi.non tñ hoc est sic
arbitrarium,sicut illud,de quo in c.consuluit,de offi.delega. de
quo nõ licet querelari,vnde si iudex hoc casu malè arbitretur,
potest per grauatum appellari,qñque cñ videmus iudices pes-
13 simos sicut,& nũcios.†Quando vero citatio fit per literas, pba
tur facta citatio eo ipso ꝙ citator remittit literas citationis seu
commissionis sibi factæ,apponendo ibi suum sigillũ , & hoc ha
bet generalis consuetudo,ita no.per Host.in c.quoniam.de pro
ba.tamen melius est ꝙ per literas suas scribat.quem, & formam
citationis factę maximè,qñ sit citatio,vt die 10.vel 12.cõpareat.

CAP. XVI.

1 *Capitulum ecclesiæ vel aliud quomodo citetur.*
2 *Singuli de capitulo citandi sunt vt illi qui cum aliis faciunt capitulum , alias citatio non valeat,& quare.*

1 QValiter autem citari debet capitulum,not.in ca.bonæ,il 1.
de electio.quia ipsum capitulum capitulariter aggregatũ ci
tari dẽt,si põt reperiri,& si non põt cõuocari,vel nolunt aggrega

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti,&tūc faciat homo quod potest.vnde citetur publicè in eccle-
2 sia,vt ibi dicitur in gl.quæ sic inci.†&sic citentur etiam singuli,
non tanquam singuli,sed tanquam illi ex quibus cōstituitur ca-
pitulū,&qui vna cū aliis faciūt capitulū alias citatio nō valeret,
quia causa capituli nō est causa singulorum, vel econuerso. 12.
quæst.2.ca.qui manumittitur,& not.in c.bonæ.iam allega.

CAP. XVII.

1 *Citationis per nuncium factæ relatio qualiterà notario sit scribenda in actis.*
2 *Citationis per literas commissæ relatio qualiter fieri debeat.*
3 *Ordinarius,vel delegatus,vel non ordinarius,an & quibus casibus citare possit extra suam iurisdictionem per nuncios,vel per literas.*
4 *Citatus quibus casibus non arctatur ad veniendum,nec per consequens incidit in contumaciam.& nu.5.*

PActa igitur citatione,si sit per nuncium,redeat nūcius ad iu-
dicē,referendo sibi in p̄sentia tabellionis,qualiter,vbi,& quā
2 do,& ad quid reum citauit.†& ista nunciꝰ relatio est in actis scri
benda,& potest sic scribere notarius, Anno tali,die tali,corā ta-
li iudice in mei notarii præsentia talis nuncius retulit se citasse
talem,& personaliter apprehensum& inuentum,vel si nō fuerit
personaliter apprehensus,retulit se dixisse p̄curatori tali vel fa-
miliæ,q̄ tali die , & tali hora compareat coram prædicto do-
mino iudice ad procedendum,& procedi videndū in tali causa,
quæ vertitur inter ipsum,& talem super tali re , vel ad iurandū
vel iurari videndum de calu.vel ad videndum iurare testes,&c.
2 †Ille verò,cui committitur citatio facienda per literas, solet in
schedula affixa citationi,vel in ipsa citationis charta à tergo scri
bere sub hac forma,Ego.N.&c.plebanus,&c.cognosco me lite-
ras præsentes tali die publicasse,& tali intimasse,& esse fideliter
executum,ipsum citando prout recepi in mandatis.in cuius te
stimonium sigillū meum præsentibus est appensum.vel sic,Ego
rector talis ecclesiæ secundum formam p̄ntis mandati citaui ta-
lem tali die iuxta præsentium literarum q̄tinentiam,&tenorē,in
3 cuius testimonium,&c.vt prius.¶†Vtrum autē ordinarius pos-
sit citare subditum suum extra iurisdictionē suam per nuncios,
vel per literas,no.in c.Romana. in §.p̄hētes.de fo.cōp.li.6. Quia
igitur sic citatus per iudicem,& de ipsius mandato debet in ter
mino corā ipso iudice comparere.& si non cōparet, contumax
reputabitur,& hoc si est suus ordinarius iudex ille, qui citat,vel
qui citare facit,siue mandat,vel delegatus:& hoc exprimitur in
citatione,vt dictū est,vel etiā si nō,vt dictū est,est suus proprius
ordinarius,habet tñ a iàs ordinariam iurisdictionem, & in cita-
tione exprimitur etiā cā,quæ si vera esset,deberet coram eo res-
pondere:vt quia dixit ipsum ꝫxisse,vel deliquisse in terra,quę est
de iurisdictione citantis,de quo plenè per do.in c.2.de dila.alias
4 si noncomparet,ꝫtumax reputatur.†Si verò citatio esset talis,q̄
non arctaret ad veniendum,nec per consequens inferret contu
maciam,sicut est citatio temeraria,quæ nō arctat,vt in c. bonę,
il.2.de ele.concor.cle.pastoralis.de re iu.ver.notorium.¶Et mul
ti sunt casus in quibus citatus venire nō potest,nec tenetur, de
5 quo in gl.in c.veniens.de acc.per Io.An.& ca super ea.†Et solet
de hoc tradi vna generalis litera.in c.2.de dila.videlicet , q̄ vbi-
cūque in citatione ponitur aliquid iniustum vel inhonestū, vel
tale quod certum est ponere exceptionem dilatoriā iudicis , vt
si citatur spoliatus q̄ respōdeat spoliatori in cā ciuili , vel aliter
in causa criminali,vel militi alterius negociū ,p̄curanti,ex quo
talis error exprimitur in citatione,ire non tenetur citatus:&idē
si aliàs est notorium secundum aliquos de quo est dicendum,
vt ibi.Aliqui distinguunt,quia aut ipso iure defecit iurisdictio ci
tantis:tunc citatus,si illud est notorium venire nō tenetur,nec
valet processus ꝫ eum ope exceptionis,& potest citatus se sub-
trahere,& excipere,alias tenebit processus contra eum, de quo
per Io.An.in addi.Spec.de citat.§.1.

CAP. XVIII.

1 *Contumax quis dicatur.*
2 *Contumacia quid sit.*
3 *Contumaciæ modi qua diuersitate distinguantur.*

1 VNde †contumax dicitur ille,qui tribus edictis,vel vno perē
ptorio citatus non venit,vel venit,sed non obedit,vel illicē-
2 tiatus recedit.ita distinguit Gul.in Spec.de contu.§.1. sed Hosti.
in sum.sic diffiniuit,†Contumacia est erga iudicem vel prælatū
commissa inobedientia.& dicit commissa,quia non semper obe
diendum est,de quo de temp,ordi.ca.ad aures.in glo. 2. & super
3 ea.†Et diuersi sunt modi ꝫtumaciæ.de quo in c.2.de do.& ꝫtu.in
gl.& super ea in c.quoniam frequenter,vt lit.nō conte.in §. qa
si latitat,vel impedit ne citatio ad eum perueniat,vel minus in-
structus comparet,de quo in Spec.de contumacia.§.1.

CAP. XIX.

1 *Contumacia quotuplex sit.*
Contumacia quæ dicatur vera,euidens,manifesta vel notoria.
2 *Contumacia quæ dicatur vera & præsumpta.*
3 *Contumacia quæ sit ficta.*
4 *Contumaciæ effectus qui sequuntur.*
5 *Actor contumax qualiter puniendus,& nu.6.*
7 *Reus contumax qua pœna sit plectendus.*
8 *Reus vt pronuncietur contumax,qualiter actor instare,Iudex se habere,& notarius scribere,debeat.*
9 *Contumacia actoris compensanda est cum contumacia rei.*
10 *Reus si non comparet,iudice tamen absente vel impedito,an pro cōtumace sit condemnandus.*
11 *Iudex à qua pœna vult,potest incipere contra contumacem,ita vt pœna sit contenta.*
12 *Missio in possessionem qualiter decernenda sit à iudice in actione reali.*
13 *Missus actor in possessionem ex primo decreto efficitur possessor,sed commutabiliter,& quomodo hoc intelligatur.*
14 *Actor missus in possessionem,quam tamen dolo vel potentia rei adipisci non possit,adhuc iuris dispositione ad effectum præscriptionis possidere videtur.*
15 *Reus missionem passus nisi intra annum præstiterit cautionem,expensas restituet ei,actor ex solo cursu anni verus erit possessor.*
16 *Missio in possessionem qualiter decernatur à iudice in actione personali. Debitum rei declaratum in libello actoris qualiter probari debeat.*
17 *Reus vsque ad quantum tempus audietur super illis rebus, in quas passus sit missionem: & qui effectus inde sequatur.nu.18.*
19 *Contumaciam ante litem contestatam , & post , quomodo diuersimode iudex puniat,& nu.20.*
21 *Iudex ecclesiasticus potest imponere mulctam.*

1 ITem †multiplex est contumacia,aliqua est vera,vel verè,quæ
aliàs dicitur euidens,& manifesta,vel notoria:vt quando cita-
tus respondet se non venturum,nec q̄ portabit pedes.& an suf-
ficit hoc dicere extra iudicium,qa si in iudicio hoc diceret esset
indubitatum Et alia septem duoia circa hoc pulchrè tractat Io.
2 An.in addi.Spec.de contu.§.1.Secunda contumacia est vera,&
præsumpta,vt quia apprehensus est,& citatus personaliter,sed
non venit in termino.ista dicitur esse vera eo respectu, quia an-
prehensus personaliter,præsumpta tñ dicitur,quia in non venie
3 do potest forte excusari per aliquod impedimentū.†tertia con-
tumacia est ficta.vt quia nō est apprehensus personaliter,sed ci-
tatus ad domū.de quo etiā in cle.1.de mag.Et valent ista sciri p̄
pter sequentia.& maxime ad istud,quia pro contumacia obliga
4 tur contumax ad restitutionem expensarum.†Sed qualitas prę-
dicta,videlicet si est cōtumax euidens seu notorius,aggrauatur
ex tali qualificatione ex duobus,ad expensas,non dico ad resti-
tuendas,sed prius restituēdas antequam absoluatur. de sen.exc.
ca.venerabilibus.§.fecus.li.6.secundo in eo q̄ non habet benefi
cium velocis reditus vel aduentus coram iudice de quo per Io.
5 An.in add.Spe.ver.s.all.†Si igitur actor est contumax punietur,
vt in c.actor.de do.& cont.li.6.quia soluet expensas,& cum hoc
non admittetur ad aliam citationē,nisi cautionem faciat,q̄ ve-
6 lit de cætero cōparere,vt ibi.†Potest etiā tunc reo instante,&do
cere volente de iure suo,procedi ad diffinitiuam sententiā lit.
non contesta.de quo in ca.causam.de dolo & contu.Et qualiter
tunc sit procedendum,&in quibus citationibus vocandus sit a-
ctor contumax,vide plenè per Inn.& alios in c.1.vt lit.non ꝫte.
7 †Sed si reus est contumax , pœnam habet,quia tunc potest ex-
communicari,vel missio fieri:si talis est causa in qua procedi nō
potest lite non cōtest.ex priuilegio,iuris,vel hominis,vt §. dixi.
de quo in cle.dispendiosam.de iud.& cle.sæpe.tunc procedi po-
test in principali ad receptionem testium,& diffinitiuam senten
tiam in pœnam contumaciæ rei,ita tamen q̄ reus citetur ad sin
gulos actus,de quo vt §.dixi,&sic ꝫseruatores dati vniuersitati-
bus studiorum procedere possunt in principali ꝫ contumacem.
tamen de speciali mandato principis ,p̄cedere debet simpliciter
& de plano,&c.possunt tñ si volunt ꝫ reum contumacem ,p̄ce-
dere,& excōmunicare,vel missionem,sicut alius iudex, facere.
8 Termino igitur citationis adueniente actor cōpareat per se, vel
per ,p̄curatorem suum,si talis est cā,in qua constitui potest ,p̄cu
rator cū literis citationis,& faciat fidē iudici de executione seu
insinuatione citationis facta reo per modū,quē dixi,acculando
ꝫtumaciam,vel absentiam ipsius citati,petendo cum ,p̄nunciari
vel reputari contumacem,& ꝫtra eum tanquam contra contu-
macem ,p̄cedi.C.de iud.l.,pperandum.§.& si quidē,& no.p Guil.
in Spec

in Spec.de contu.in §.sequitur,& de compari.§.1.& faciet omnia
redigi,&scribi in actis,de proba.c.quoniam.& iudex pronuncia
bit seu reputabit contumacē sic dicendo, Talem per nos,& de
mandato nostro citatum in die hodierna ad instantiam talis su
per re vel cā tali,& sufficienter expectatū,nec per se, nec per ,p̄
curatorē comparentem nec cōparere curantem, ad petitionem
& requisitionē ipsius actoris vel sui procuratoris cōparentis ac
petentis ostendere per nos cōtumacē reputari,reputamus ,put
est meritò,contumacē.& iuxta istam formam etiā scribat tabel-
lio,Anno dñi,&c.die tali,hora tali corā tali,iudice comparuit ta
lis actor,vel talis eius procurator,qui procurator mandatū pro-
curatorium,cuius tenor inseritur.produxit vnà cum literis cita
tionis,& aliis literis sigillo talis signatis, vel instrumentis super
executione vel intimatione citationis eiusdē p̄fectis. quorū si-
militer tenores ,j.p̄tinentur , & talis citati non cōparentis con-
tumaciā accusauit,petens eum per ipsum iudicē pronūciari,&
reputari contumacē,vel sibi decerni ꝫ eum literas opportunas:
quem diutius expectatū ipse iudex contumacē reputauit,& li-
teras decreuit ꝫ eū opportunas.Nec,est vis an sic scribat tabel-
lio in p̄sona sua,an scribat in persona iudicis isto modo, Talem
non cōparentem diutius expectatum reputamus cōtumacem,
&c.de hoc de ꝙuer.ꝙiug.c.dudū.de fi.instr.c.1.& 2.&debet actor
comparere in termino coram iudice,& ꝫtumaciā rei accusare.
9 †Si verò etiā actor non ꝑparet,t c fiet compensatio ꝫtumaciæ
10 actoris cū contumacia rei,vt no.de do.& cont.c.actor.li.6.† Si
reus non cōparet,& iudex etiam est absens,& impeditus ita,q̄si
cōparuisset,nō fuisset ,p̄essum in cā,an reputatur cōtumax,&
condemnari debeat in expensis:est gl.no.in c.vlt.de do.& cōtu.
11 & est gl.vlt.†Et potest iudex,à qua pœna vult , incipere,vel ab
excōmunicatione,vel missione,vt in c.tuæ,& c.quoniā frequen
ter.in fi.vt li.non ꝫte.& ibi no.&debet iudex à principio esse cō-
tentus alterutra pœna q̄ magis timetur,vt eo.tit.ca.quoniam.§.
vlt.in fi.honestum tñ esset.vt à missione inciperet,quia prius re
12 currendū est ad res quā ad personas,vt ibi no.†Iudex ergo ,p̄ce
dendo ad missionē ꝫ contumacem in actione reali , puta super
quo vel fundo , decernat actorem esse mittendū in possessionē
rei peritæ cā custodiæ,& fiet missio per hæc verba decernimus,
cōstituimus,vel mittimus,vel iubemus te esse possessorē rei cā
custodiæ,& volumus q̄ talis noster minister ponat te actualiter
in possessionem:& talē ministrum debet dare iudex,vt hoc im-
pleat.& ei referat qñ & quomodo factum sit:ita dicit Inn.de eo
13 q̄ mit.in pos.c.vlt.& licet Inn.ponat etiā aliam missionis formā,
ista tñ placet Host.& Io.And.in nouc.†&ex tali missione ex pri-
mo decreto iudicis actor talis possessor erit rei,sed cōmutabili-
ter qa si reus venerit corā iudice intra annum, & cautionē p̄stet
de stando iuri,& restituat expensas actori,ipse possessionē recu-
14 perabit,vt in c.quoniā frequenter.§.in aliis.vt lit.non cont.† &
dato q̄ actor missus in possessionē vel propter potentiam, vel ,p̄
pter contumaciā rei vel dolum non possit possessionem corpo
raliter adipisci , adhuc iuris dispositione vī possidere ad effectū
p̄scriptionis annalis,vt in c.cum contiagit. de dolo & contuma.
15 †Si verò reus non venerit intra annum prestando cautionem
vt dictū est,& restituendo expensas,actor etiam citra secundum
* decre.per anni decursum verus erit possessor, secundū *communi*
vt in alleg.§.in aliis,& ibi no.de do.& contuma.ca. contingit,&
16 reus non auditur postea nisi de proprietate illius rei.†Si autem
actio personalis puta q̄ agitur circa condictionem ex mutuo,&
reus est contumax,mittetur actor in possessionem reum mobi-
lium contumacis,si talia habeat,alioquin in possessionē immo
bilium ,p̄ modo,& mēsura debiti declarati in libello actoris,qd
etiam habet declarare iuramēto.Et hoc sufficiat, vel requiratur
probatio per testes,vel instrumēta,tractat Guil.in Spe. de ꝫtu.§.
se p̄situr.ver.itē quod dē.de offi.iud.§.vlt.vbi per Io.An. in addi.
Spec.super verb.tertiò dicendum. & super verb.3.quærendum.
17 †Et vsque ad quantum tempus tunc audietur reus super illis re
bus,in quas missio facta est,legitur & no.vt lit.nō ꝫte.c.quoniā.
§.vlt.in fi.& ibi in gl.fi.& super ea qa auditur donec interueniat
18 secundum decretū.† An & qū auditur refert an per secundum
decretum sit adiudicata possessio actori an res sit adiudicata in
solutū:si est adiudicata possessio audiē.sed actor habebit ꝫmodū
possessionis,donec principale sit finitum:si res adiudicata est,in
solutū p̄cluſa est via reo,qa tunc non auditur,&ista habēt Io-
9 cum in ꝫtumacia ante lit.contest.†Quid autē ut in cōtumacia
post lit.contest.ꝫ contumacem non debet iudex multum festi-
nare ad faciendum missionem,de do.& contum.c.contingit in
o prima gl.†punitur etiam contumacia per pignoris captionē,&
1 aliis modis.de quo in Spe.de cōtu.§.vlti.†Et q̄ iudex ecclesia-
sticus potest imponere mulctam,habetur de penis.c.licet no.de
do.& ꝫtu.c.1.Et de mulcta ponit Host.speciale rubi.sum.de sen
tē.& re iud.&de ea tractat Spe.in sum.de ꝓb.§.2. ver.& quanta.

CAP. XX.

1 *Contumax quomodo excommunicatur pro contumacia.*

1 SI autem †iudex vult infligere contumaci pœnam excommu
nicationis pro contumacia,sic ,p̄cedat contra eum, quia hēt
eum monere,q̄ adhuc obediat comparēdo infra certum termi-
num & contumaciam suam expurget , & si iudex est delegatus,
potest scribere sub ista forma.

CAP. XXI.

1 *Forma monitionis ad expurgandum contumaciam coram iudice delegato subsequente excommunicatione.*

1 NDecanus †talis ecclesiæ,iudex causæ,& partium infra scri-
ptarum à sede apost.specialiter delegatus,vniuersis,& sin-
gulis dominis præpositis,decanis,&c. qui pro præsentibus fue-
rint requisiti,salutem in domino,& mandatis nostris,imo veri
2 apostolicis firmiter obedire.Nuper auctoritate apostolica nobis
in hac parte commissa citauimus,& citari fecimus talē, vt tali
die pro termino peremptorio sibi assignato compareret in tali
loco legitimè coram nobis querimonias talis responsurus, sed
idem citatus in termino huiusmodi sufficienter expectatus cō-
parere cōtempsit,vnde prædicto N.actore vel eius procuratore
coram nobis in termino ꝑdicto comparente, & prædicti citati
non comparentis cōtumaciā accusante.& petente ipsum prout
merito nos reputamus contumacē reputari:&pro contumacia
huiusmodi p nos procedi,ipsum reputauimus ,put erat,merito
contumacē,& ꝫ eum duximus, put expediens fuerit,procede-
dū,idcirco vobis omnibus,&singulis ꝙiunctim,& diuisim in vir
tute sanctæ obedientiæ,& sub pœna excommunicationis, quam
in vos,& quemlibet vestrū si mandatum huiusmodi nostrū ne-
glexeritis,vel contempseritis adimplere,canonica tñ primi die
rū monitione p̄missa,in his scriptis serimus firmiter, & districtè
p̄cipiendo mandantes quatenus accedatis quo ,ppterea fuerit
accedendum,& memoratum contumacem publicè,& diligēter
moneatis,quem & nos peremptorie p̄dictis admonemus,vt
j.12. dies continuos à monitione huiusmodi computandos p̄di
ctam suam purgando contumaciam iuri pareat corā nobis,aut
cū p̄fato.N.actore amicabiliter vel in iure se cōponat, aliogn
ipsum pro contumacia huiusmodi excōmunicamus in Dei no-
mine in his scriptis quem sic excommunicatū publicè j. mul-
trum solennia coram ipsa multitudine de ambone nūcietis.die,
&c.vt in forma citationis,datū,&c.diē vestræ excōicationis,&c.

CAP. XXII.

Excommunicationis forma declaratio,per totum capitulum.
1 *Omnia,quæ in causa fiunt,in actis redigi debent.*
2 *Monitio semper præcedere debet sententiam excommunicationis,& alias sententiæ sententias,alias iniustæ sunt,& proferens punitur.*
3 *Appellare debet infra tempus monitionis,vel ante conditionem,qui præmissa monitione,vel conditione passus est sententiam,vt eius effectum suspendat.*
4 *Monitio habere debet competentia interualla,& quomodo.*

IN ista forma ponitur narratio,quomodo reus sit citatus,&nō
comparuit,& fuit eius cōtumacia accusata:sed ista verba,quæ
1 sunt narratiua,non ,p̄bant,vt in cle.literis.de proba.†ergo opor
tet,vt de hoc constet per registrū causæ,seu per acta scripta per
tabellionem.& ideo dictum est supra q̄ omnia redigi debent in
2 actis.†Item in forma monetur reus ante excommunicationem,
qa semper sententiam excommunicationis,& etiam alias sentē
tias censuræ p̄cedere debet monitio,aliàs ipsa sententia excom
municationis est iniusta ex ordine,& eā profitēs habebit pœnas,
3 de quibus in c.sacr.de sent.exc.†Et qñ sic infertur sententia excō
municationis præmissa monitione vel sub conditione si moni-
tus putauerit sententiam iniustā seu monitionem per præcep-
tum,debet appellare.j.tempus monitionis,vel ante cōditionē.
ad hoc,vt appellatio suspendat sententiā excommunicationis.de
4 quo in c.ꝫterea.de app.†Et debet monitio habere temporū in-
terualla competentia,vnde aliqñ ponitur in monitoriis,vt j.12.
dies compareat,quorum 4.p primo.4.pro secundo,& reliquos
4.dies pro tertio peremptorio termino,ac monitione canonica
assignamus.de quo in c.constitutionem de sen.exc.lib.6.sufficit
tamen sine tali expressione,si aliàs sit competens terminus.

CAP. XXIII.

1 *Excommunicatio contra collegium,vniuersitatem, & Ecclesiam quomodo decernatur.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 *Episcopus vel superior quo ordine seruato, sit excommunicandus.*
3 *Clausula, ex nunc prout ex tunc, &c. in quibus excommunicationibus sit necessaria, & in quibus non, remissiue.*
4 *Excommunicationis sententia debet ferri in scriptis.*

1 SI vero †contra collegium vel vniuersitatem ꝓcedendum est, quia vniuersitas vel collegium nō potest excōmunicari, vt in c. Romana. vniuersitatē, de sen. exc. lib. 6. tunc debet collegium vel vniuersitas interdici, vnde dicitur tūc in forma singulis pōnis excommunicatis, in capitulum vel conuentum suspēsionis, & in ecclesias vel monasteria interdicti sententiam ferimus, vel
2 vniuersitatem ipsam interdicimus. †Si autem est episcopus vel superior primò debet suspendi, deinde crescente contumacia interdici, tertiò excōmunicari. vt in c. 2. de offi. dele. li. 6. subiungit
3 in mandato, †ex nunc prout ex tunc: & ex tunc, prout ex nunc. sed hoc non oportet, vt no. in c. præterea. de concess. præb. & in
4 cle. vnica. de concess. ꝓben. super verbo. ex nunc. Item dr̄ in forma, quem excommunicamus in his scriptis, &c. quia sñia excōmunicationis dēt ferri in scriptis. c. 1. circa prin. de sen. excō. li. 6.

CAP. XXIIII.

2 *Ad aggrauationem quomodo procedatur.*

1 DEinde †si excōmunicatus perseuerat in sua contumacia, iudex procedet ad aggrauationem sententiæ, nam crescente contumacia crescere debet, & pœna. vt lit. non ꝓtest. c. quoniam, in fi. & tunc solet scribi sub ista forma.

CAP. XXV.

1 *Aggrauationis iudicis delegati forma.*

1 N. Talis †iudex, tali rectori, &c. salutem in domino. dudū auctoritate apostolica nobis in hac parte commissa talē citauimus, & citari fecimus in terminum talem ad instantiā talis, & qa in termino huiusmodi comparere contumaciter nō curauit, nos in eum pro cōtumacia huiusmodi tulimus sententiā excōi cationis, & ipsum mādauimus excōicatū publicè nunciari. Sed ꝙa idem. N. in huiusmodi sua contumacia perdurando prædictā excōmunicationis sñiam temerè cōtemnit, ac damnabiliter in ea perfordet, quare cū crescēte ꝙtumacia merito creuere debet &pœna, vobis, &c. mādauimus quatenus ꝑdictum. N. excōmunicatū singulis diebus dominicis, & festiuis accensis cādelis, & extinctis, sonantibusq; cāpanis in ecclesiis vestris publicè in ambone in missarū solēnijs corā populo denūcietis, & faciatis tanquā excōmunicatum ab omnibus arctius euitari. datum, & actū, &c.

CAP. XXVI.

1 *Excommunicationis iudicis ordinarij forma, cum monitione præuia.*

1 SEd †Ordinarij iudices breuiter scribunt hoc modo. N. Prepositus, &c. & officialis, tali rectori, &c. salutem in domino. Quia talis citatus à nobis infra certum terminum ad instantiā talis non comparuit, quare vobis mandamus quatenus eum peremptoriè moneatis, vt adhuc infra 8. dies continuos à receptione præsentium computandos, se cum prædicto. N. amicabiliter, vel in iure componat. alioquin ipsum excommunicamus in Dei nomine in his scriptis, quem sic excommunicatum publicè de ambone nuncietis. datum nostro sub sigillo.

CAP. XXVII.

1 *Aggrauationis iudicis ordinarij forma.*

1 S Præpositus †&c. officialis, &c. plebano tali, &c. quia talis excommunicatus à nobis pro cōtumacia, &c. ad instantiam talis, huiusmodi sententiā non formidat, quare vobis mandamus quater us ipsum excommunicatum singulis diebus dominicis accensis candelis, & pulsatis campanis publicè de ambone nuncietis. datum, &c. & si adhuc non curat parere iuri, & petere absolutionem, tunc dirigitur aliud mandatum sub ista forma.

CAP. XXVIII.

1 *Reaggrauationis forma.*
2 *Excommunicationem minorem incurrunt regulariter participantes excommunicatis.*
3 *Excommunicato participare quæ personæ priuilegio sint tutæ.*
4 *Excommunicationem minorem incurrunt participantes ante iudicis inhibitionem, inhibitio autem quare fiat, vide.*
5 *Excommunicato communicantes non possunt excommunicari maiori excommunicatione, nisi prius nominatim, & in specie moneantur.*
6 *Excommunicato adhuc perseuerante in contumacia sua, solet indici cessatio à diuinis donec fuerit præsens.*

1 S Præpositus †&c. officialis &c. licet talem dudum excommunicauimus pro contumacia aggrauatione subsecuta ad instantiā, &c. ipse tñ huiusmodi sententias remerè sustinet animo indurato, quare vobis mandamus quatenus eū excommunicatum, & aggrauatū publicè sicut prius nuncietis, inhibēdo omnibus, & singulis vestris parochianis, ne eidem sic excōmunicato emendo, vendendo sal, aquam, ignē, cibum, vel potum ministrādo, vel aliàs quouis genere cōmunionis prohibitæ participent modo ꝑfacientes minoris seu tentia excommunicationis, quā per hanc incurrunt, fore ligatos publicè nuntietis. Vel sic. Alioquin ꝑ ipsos per excommunicationis sententias, & alias pœnas
2 ꝓut expediens fuerit, procedemus. † Et sciendum ꝙ participātes cum excommunicato regulariter incurrunt minorem excōmunicationem, cum sit venialc, de quo in c. sacris, qd metus cā, & ibi plenè per Io. An. †Sunt tñ aliquæ personę priuilegiatę sup communione sic, ꝙ licitè cum excommunicato participant. de quibus in c. quoniam multos. 11. q. 3. & in certis cāsibus ex eis licitè per alias personas cōmunicatur. de quib⁹ in c. si verè, de sen
4 tē. exc. cum concor. †& licet participantes etiā ante iudicis inhibitionem incurrant minorem, tñ inhibitio ista fit, vt alij illas pœnas magis timeant. nam plus timeri solet quod specialiter iniūgit, quā quod generaliter imperat. ar. l. item apud labeonē. §. hoc edictum. ff. de iniur. Item ex hac consurgit ꝓtempus maior, vide licet quia ꝓtra prohibitionem iudicis facit, vt no. in alle. c. sacris.
5 †Communicantes tñ excommunicato nō possunt propter hoc excōicari maiori excōmunicatione, nisi prius nominatim, & in specie moneantur, iuxta formam, & dispositionem c. cōstitutio nē, &c. statuimus, & c. statutū. de sen. exc. li. 6. Postea si, nec sic pōt cōtumax à sua ꝓtumacia reuocari, solet indici cessatio à diuinis quandiu fuerit ꝑsens excommunicatus: & istam etiam præcedere debet monitio: quia omnem vindictam præcedere debet monitio. 12. q. 2. c. indagine. & tunc scribatur sub ista forma.

CAP. XXIX.

1 *Suspensionis diuinorum forma propter excommunicatum. & vu. 4.*
2 *Interdictum à diuinis generale non potest fieri pro pecuniario debito.*
3 *Maiores loci monitio sententia, per quam indicitur cessatio à diuinis, quæ sit.*

1 S Præpositus †&c. officialis, &c. quamuis talis, &c. à nobis sit excommunicationis sententia pro contumacia ad instantiā talis innodatus diuersis aggrauationibus subiecutis. idem tñ. N. sententias huiusmodi, & pœnas ꝓtemnens, eas temerè sustinet, & in eis perfordescit animo indurato seu obscurato. vñ sua exigente contumacia magis aggrauare cōpellimur, vel ꝑ ipsum rigidius ꝓcedere oporteat: idcirco vobis mādamus quatenus pro consulles, & coniules maiores ipsius oppidi tales vel iuratos, & potētiores talis loci publicè moneatis, vt infra dies. 8. ꝑdictum. N. excōmunicatum ab eorum consortio, participatione, & communione eliciant, eliminent pēnitus, & excludant, vel ꝙtum in eis est ipsum inducant, vt ad sanctę matris ecclesiæ gremiū rede at iuri pareat corā nobis, & beneficium absolutionis curet obti nere: alioquin quandiu & quoties idem excommunicatus in ecclesia vestra, vel eius terminis, vel vestro consortio ꝑsens fuerit morā traxerit, domicilium, & mansionē habuerit, cessetis, & cessari faciatis ab officio diuinorū, quē sic suspendimus in Dei no
2 mine in his scriptis. datum. † Aduertendum est tamen, ꝙ pro pecuniario debito non potest fieri interdictum ꝙale, vt in extravaganti. prouide Bonifa. 8. & an ꝑdicta cessatio censeat ꝑcialis vel generalis tractat Io. Cal. in tractatu de cēsuris ecclesiæ, iuxta
3 fi. † Et in ꝑdicta forma monentur maiores loci, ꝙa per sententiā huiusmodi, per quam indicitur cessatio, etiā ipsi puniuntur. sed ꝙa principaliter fertur sententia ꝑ cōtumacem, ideo etiam ipse deberet prius moneri. vt §. alleg. est, tñ prædicta forma in forma ordinatorum frequentatur. sed istæ formæ non sunt ita ꝑcisæ, ꝙa mutantur secundum diuersitatē fori. tñ conueniunt in effectu, & facile est stylum, & cōsuetudinē cuiuslibet fori per præti
4 cam sequi. † Solent etiam isti ꝓcessus aggrauatorum dilatari diuersis modis scribēdo sic. vnde ꝑ ipsum sua ꝓtumacia exposcente ad pœnas grauiores ꝓcedere nos oportet, vt quē timor Dei à malo nō reuocat, coerceat saltē feueritas ecclesiasticæ disciplinæ: de vit. & ho. cle. clericos. vel sic. Cum nos dudum talē pro cō tumacia ad instantiā talis, &c. duxerimus vinculo excōmunicationis innodandum, ipse tñ contemptis ecclesiæ claubus, tanquam

quam inobedientiæ filius, adhuc in graue salutis animæ suę ꝓiudicium, & scandalū fidelium, pertinaciter in sua contumacia ꝑseuerat, ideo ne de sua posset contumacia gloriari, & ne facti sui perueritas alij transeat præsumptori in exēplum, sed potius pœna ipsius sit metus aliorum. igitur, &c. & maximè qñ ordinarius ꝓcedit ad correctionem excessuum, solet scribere illo mō, videlicet, Idcirco ne facilitas veniæ aliis incētiū tribuat delinquendi, vt no. in alle. c. vt clericorum. vel sic. Item si ea, ꝙ male vsurpantur, vel perpetrant, omittimus, excessus viā aliis aperimus, vt 2. 1. q. 9. c. loci. Vel sic, Quia absc̄indēda sunt vulnera, ꝙ fomentorum nō sentiunt disciplinam, 72. di. c. plurimos. alias c. ga. Item vt alij eius exemplo à similibus arceantur de vi. & hon. cle. c. clericus. Item ne facti peruersitas alij trāseat in exemplum. Itē vbi maior est culpa, maior exerceri debet, & vindicta. de hære. c. excōmunicamus. § credentes. Item vbi magis excedit est ꝑuerius vindicandum. Item vt pœna vnius sit metus alterius, vt in l. capitalium. §. famosos. ff. de pœnis.

CAP. XXX.

1 *Contumax quando pro contumacia suspendatur ab officio & beneficio.*
2 *Pœnarum pro contumacia inflegendarum alius ordo est, & alius pro crimine.*
3 *Contumacia tanto maior est quanto à minori re insurgit.*
4 *Contumax quibus cāsibus reputatur, quamuis compareat.*
5 *Contumacia procuratoris quando noceat domino.*
6 *Excommunicationis sententia antequam pro contumacia procuratoris feratur contra dominum, quid prius seruandum sit.*

1 POtest †etiam ꝓcedi ꝑ cōtumacem ad suspensionem ab officio, & bñficio, & qualis ordo sit seruandus in inflictione pœ
2 narum, no. in ca. cum nō ab homine. de iud. †quia alius est ordo, qñ pœnæ sunt infligendæ pro contumacia, & alius quando pro
3 crimine. vt ibi no. in glo. vlt. & super ea. †& tanto maior est contumacia, quanto à re minori insurgit, vt in eo. ca. cum nō ab ho
4 mine. †Item si comparet coram iudice, non tamen vult respondere, nulla cā iusta se excusante: vel illicentiatus recedit, reputa bitur contumax, vt dixi. §. in descriptione contumaciæ. Itē debet citatus tēpestiuè arripere iter, quia si tardè arripit iter, ex impedimento sibi in via cōtingente non excusabitur, ita colligit Ab.
5 in c. cum in veteri, de elec. & ibi per Io. An. super pe. gl. †Et si citatus mittit procuratorem, & ille comparet, sed contumax efficitur, ꝓpter talem contumaciam procuratoris debet dominus contumax reputari, sed tunc qñ dominus eam scit, & non pur
6 gat. vt in c. j. de lit. contest. †Et vt sententia excommunicationis, pro contumacia procuratoris iustè feratur ꝑ dominum, dat ibi Host. cōsilium, ꝙ iudex antequam sñiam ferat, significet domino contumaciā procuratoris, assignādo sibi terminum ad eam purgādum, ne posset prætendere ignorantiam. Et licet nō possit dñs excommunicari propter contumaciam procuratoris, vt dictum est, potest tamen ꝑ ipsum missio fieri: vel condemnabitur etiam parti in expensis, vt dicunt Host. & Inn. in c. alle. vt lite non cōte. sed dominus habet actionem ꝑ procuratorē, de hoc ibi plenè.

CAP. XXXI.

1 *Excommunicatus petens absolutionem, quid præstare tenetur, vt absoluatur.*
2 *Absolutio ab excommunicatione parte non citata an teneat.*
3 *Pars grauata ex absolutione rei excommunicati an appellare possit, ex quo sua præcedere debuisset fatisfactio.*
4 *Excommunicatus pertinaciter in excommunicatione perseuerans per annū, inducit contra se suspicionem hæresis, pro qua iterum excommunicatus, nisi intra alium annum respiscat, iudicabitur vt hæreticus.*
5 *Citatus impeditus quibus cāsibus teneatur excusatorem mittere, & quibus nō.*
6 *Citato ipsi vel eius procuratori in via impedito quominus comparere possit, quomodo succurratur contra impedientem.*

1 DEinde †si ꝙtumax sic excōicatus veniat corā iudice, & velit
2 stare iuri, & petit absolutionē debet absolui recepta cautione, ꝙ iuri pareat, vt in c. qua fronte, de ap. †& ad hoc est pars citāda, ꝑ qua lata est sententia excommunicationis, dato tamē ꝙ non vocetur, tenet absolutio. de quo ibi no. & de iudi. ca. 1. & in
3 Spe. de contumacia. §. fi. ver. sed pone. †dicunt tñ Pet. Ap. & Aegidius, ꝙ pars ex hoc grauata poterit appellare, & hoc præcipuè qñ excommunicatus est pro manifesta culpa, quia tunc debuisset ꝓcedere satisfactio, & recurratur de materia ad gl. antep. in c. ex
4 literis, de offi. dele. de sim. c. ad aures. de ver. sign. ca. ex parte, cum concor. vt lit. non cōte. c. quoniam. §. in aliis. †Sciendū est etiā, ꝙ si excōmunicatus staret ꝑ annū pertinaciter, ex hoc surgeret contra eum ꝓsumptio seu suspicio ꝙ male sentiret de articulis fidei, & sic ista pertinacia annalis perseuerantiæ inducit suspicionem hæresis: & ex tali suspicione, ꝙ est probabilis, potest excōmunicari. & si tunc iterū in tali excōmunicatione lata ꝑ suspicione huiusmodi ꝑseueraret ꝑ annum iudicabit, vt hñticus: de quo de purg. can. c. inter. de pœn. c. graue. 11. q. 3. c. rursus. & c. cui
5 cunque. & c. ista, de hæret. li. 6. †Si autem citatus, ꝓpter infirmitatem vel aliā iustam causam impeditur ita, q venire nō potest ad mandatum iudicis, & cā est ardua, in qua tenetur constituere procuratorem, debet mittere excusatorē, si impedimentum est temporale, & ipse est talis qd per se in iudicio stare pōt, de quo in c. querelam. de proc. vbi plenè de hoc. si cā est modi
6 ca, debet mittere procuratorem. †si autē ipse citat⁹ iuit. vel misit ꝓcuratorē, & detentus fuit ipse, vel ꝓcurator in via, aut aliàs impeditus, si ex facto alicuius hoc contigerit, habet actionem ꝑ dolosè detinentem seu impedientem, si est soluendo. si non est soluendo, restituitur ex clausula generali. l. j. in fin. ff. ex qui. cau. mai. in integ. rest. & l. sed & si. §. vlt. de quo in c. ex literis. de rest. in inte. & in c. cum Bertoldus. de re iud. per Inno.

CAP. XXXII.

1 *Citatus quomodo se habere debet comparendo coram iudice suo.*
2 *Citatus qua protestatione præmissa comparere debeat coram non suo iudice.*
3 *Clausula, nisi inquantum de iure teneor, quos effectus pariat protestanti contra iudicem c. agentem, & quantum obsit omittenti eam.*
4 *Reo comparente per procuratorem, actor mandatum vt præsentet, petere debet, & inducias deliberandi super eo.*
5 *Actore per procuratorem comparente reus mandatum petat, & terminum ad impugnandum illud.*
6 *Citatus à delegato vel subdelegato suæ iurisdictionis copiam petere potest, & terminum ad opponendum contra rescriptum.*
7 *Petitio quælibet actoris, vel rei, vel eorum procuratorum debet per notarium causæ scribi in actis.*

1 REus ergo si cōparet, tunc licet superbus, humiliter, & licet melancholicus, hilariter se debet iudici pītare, ne iudicem coexasperet, comparere debet in loco ad quē citatus est, vel vbi
2 per iudicem ius reddi consuevit. † & si est iudex delegatus vel aliàs non est iudex proprius ordinarius, ipse non statim iu cum vel iurisdictionem eius consentiat, sed præmittat protestationē, quòd per talem comparitionem, vel actum faciendum coram eo nō velit in ipsum tāquam in suum iudicem cōpetentem aut in ipsius iurisdictionem cōsentire, nisi inquātum tenetur de iu
3 re. de quo in Spe. de compari. §. hoc quoque. †Et aduertat ille, ꝙ protestationem facit, ꝙ illam clausulam vel additionem, Nisi inquantum de iure teneor, non omittat. vnde dicit Inn. in c. cuna, de elec. ꝙ fatuus est, qui comparet corā iudice ordinario, vel delegato, & protestatur ꝙ non cōsensit in eius iurisdictionem, quia pōt iudex ex hoc cum pronunciare contumacem. de iud. c. 1. de ver. sig. c. ex parte. 1. qa noluit stare iuri, & sic potuit excōmunicari. secus si addat in protestatione, Nisi inquantum de iure debeo, secundum eum. †etsi reus comparet per procuratorē, petat actor, vt procurator doceat de mandato, qd ipse ostendere debet, & non occultare. de ap. c. sæpè. in prin. & si procurator producit mandatum, pars aduersa petat copiam, & inducias deliberandi sup eo. & idem est si actor per procuratorem cōparet,
5 tunc †reus vel procurator eius petat copiam ipsius, & terminū
6 ad impugnandum, si videbit sibi expedire. †Reus etiā vel ꝓcurator ipsius, si iudex est delegatus, petat copiā sibi fieri suæ delegationis siue iurisdictionis, de of. del. c. cū in iure. petat etiā originale rescripti sibi fieri, vel exhiberi. vt ibi no. & similiter terminum dari ad dicendum, & ad opponendum, si voluerit, ꝑ rescriptum, & iudex habet illa decernere, alias esset locus appellatio. ni, prout Spe. de hoc tradit formas in trac. de libelli conce. in ti
7 de appel. in 6. forma. † & ista omnia per partes, vel eorū procuratores petita ac per iudices decreta & admissa, per notariū causæ debent in actis conscribi, & potest sic scribere notarius.

CAP. XXXIII.

1 *Forma qua vti potest notarius in conscribendis comparitionibus, & instantijs tam actoris, quam rei, & procuratorum, ac iudicis interlocutoris.*
2 *Procuratorum actoris, vel rei rescriptum, vel iudicis iurisdictionem potest in termino sibi statuto petens impugnare, quæ tamen opponere possit, vide remissiue.*
3 *Libellum quibus cāsibus actor teneatur edere reo petenti, & quibus non.*
4 *Protestatio rei, quòd no consentit in iudicem, est vtilis in quolibet actu, ne alias eo sensus præsumatur.*

1 ANno †domini, &c. die tali comparuit coram tali iudice talis clericus, vel laicus, vel ipsius procurator, qui mandatum procuratorium infrascripti tenoris produxit, & talis ad sui in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stantiam in diē,& horā huiusmodi citati querimoniis ipsius re-
sponsurus ꝓtumaciam accusauit,petēs eum reputari contuma-
cem.Ex aduerso comparuit,iudice adhuc pro tribunali sedēte,ta
lis principalis,vel talis ei⁹ ꝓcurator,& nomine procuratorio pe
tens rescriptum apostolicum causæ originaliter exhiberi,ac ei⁹,
& procuratorij ꝑdicti copiam ei decerni,& tradi,& cōpetentem
terminum ad dicendum ꝙ rescriptum ac mandatum huiusmo-
di,si sibi competierit assignari,cui iudex ipse rescriptū originale
exhibuit,ipsiusq; mādati petiti sibi copiam fieri decreuit, & talē
diem ad impugnādum ꝑdicta pro termino peremptorio assigna
uit.Vel in ꝑsona iudicis sic pōt formari,Anno dñi, &c.cōparuit
talis corā nobis,&c.cui exhibuimus,decreuimus,& assignauim⁹
2 terminum,vt in forma ꝑcedenti.†In termino ergo ad prædicta
assignato si actor ꝓcuratorem rei,vel si reus ꝓcuratorē actoris,
vel rescriptū,vel iurisdictionē iudicis impugnare potuerit ex ali
qua cā,impugnet:& q̄ possunt opponi ꝙ rescriptum vel procura
toriū procuratoris,tractat Gul.in Spe.de rescr.præsentat.de pro
cu.& de iud.cōpe.adi.& si non cōpetit sibi exceptio ꝙ prædicta,
3 petat sibi edi libellum,& istum regulariter actor edere tenetur,
vt 3.q.3.c.inducię.§.offeratur.de libel.obl.ca.1.& dico regulari-
ter,qa fallit in casibus,qui ibi notantur.& per hoc reus non cō-
sentit in iudicem,vt no.in c.inter monasterium. de re iudica.&
in Spe.de lit.conte.in 4.parte.in §.nunc dicendum.&in cle.sæpè.
4 de ver.sig.†nisi per alium actum talis consensus præsumitur,vn
de vtile est semper de hoc protestari,ꝙ reus non cōsentit in iu-
dicem,vt no.in d.c.inter monasterium,vt dixi suprà.

CAP. XXXIIII.

1 *Procuratorij mandatum potest probari etiam per literas constituentis suo sigillo signatas.*
2 *Procuratorem quando quis constituit in literis suis,debent illa litera dirigi iudici,vel aduersario.*
3 *Procuratorij forma sub sigillo constituentis.*

1 IN nomine Domini amen,&c.Modo consueto.† Not.ꝙ man-
datum procuratorij potest etiā probari per literas constituen-
tis sigillo suo sigillatas.de procu.c.ex insinuatione. de censi.ca.
sopitæ.no.in cle.1.de procu.Et ille est specialis casus in quo sigil
2 lū priuati facit fidem.†Et q̄n in literis suis constituens dat pro-
curatorem,debēt literæ illæ dirigi iudici,vel aduersario. de quo
3 in Spe.de proc.§.ratione autem formæ.ver.2.†Tunc autem erit
ista forma.Honorabili viro officiali vel iudici tali. talis qcquid
poterit seruitij,reuerentiæ,& honoris in causa,seu causis q̄ ver-
tuntur,aut verti sperantur inter me ex vna,& talē ex altera par-
tibus in iudicio corā vobis,modis,& formis melioribus, & effi-
cacioribus quibus possum,& debeo facio creo cōstituo,& ordi
no meos veros,& legitimos procuratores,&c.vt in forma alia.

CAP. XXXV.

1 *Procurator potest constitui apud acta notarij,& potest constitui clericus, vel laicus.*
2 *Procurator constitutus potest reuocari ante litem contestatam,postea vero nō, nisi in casibus,de quibus hic remiss.*
3 *Procurator in qua ętate constitui possit.*
4 *Procurator potest constitui præsens,& absens.*
5 *Clausula,in solidum,vbi plures constituuntur procuratores,quid operetur.*
6 *Clausula,in solidum,quando plures constituuntur procuratores in causa electionum,& aliis causis spiritualibus,nihil operetur.*
7 *Clausulæ,quod non sit melior conditio occupantis,& c.quis sit effectus.*
8 *Procurator constitutus ad agendum,& defendendum,ad agendum tantum,& ad agendum,& excipiendum,quid ex eq̄ possit,& ad quæ teneatur.*
9 *Procurator constitutus ad agendum tantū,condēnari potest actori ad expensas.*
10 *Clausula,ad dandum,& recipiendum libellum,litem conte.& similia,quæ sunt de substantia ordinis,an exprimi debeat.& an omissa vitiet.*
11 *Clausula,ad præstandum iuramentum de calumnia,specialiter requiritur in procuratorio,& alia etiā q̄ requirunt speciale mādatū, de quibus hic remissiue.*
12 *Procurator ad lites constitutus tenetur appellare ab interlocutoria vel diffinitiua,quamvis hoc in mandato non esset expressum , vbi vtilitas tamen prosequi non tenetur,nec potest.*
13 *Procurator substituere alium non potest ante litem contest nisi habeat in mandato,postea vero potest etiam si non contineatur in mandato.*
14 *Procurator substitutum reuocare non potest,nisi habeat hanc potestatem à cōstituente.*
15 *Clausula,& generaliter omnia,& singula,&c.non operatur,vt procurator ea exerceat,quæ requirunt speciale mandatum.*
16 *Clausula,possitque ipse constituens,&c.debet contineri in mandato actoris, qui procuratorem constituit.*
17 *Clausula,iudicio stiti,iudicatum solui,& c.pertinet ad reum,& quare.*
18 *Clausula,quicquid per ipsos procuratores factum fuerit.quid operatur.*
19 *Procurator,qui scienter sine protestatione recipit literas procurationis,in quibus constituens cauit pro eo,cogitur constituentem defendere.*
20 *Procurator generaliter ad omnes causas,coramque quibuscunque iudicibus cōstituti potest,ad vnam causam tantum,& ad certos actus solum,& in rem propriam,& alias multifariam.*
21 *Procurator simpliciter constitutus,si dominus causam tractet,censetur reuocatus,nisi secus protestetur.*
22 *Coniuncta persona vel consors quomodo pro cōiuncta vel consorte interuenire possit in iudicio.*
23 *Consors eiusdem litis,vel cōiuncta persona qui dicatur.*
24 *Tutor vel curator sine cautione in iudicio stare potest.*
25 *Syndicus,œconomus,defensor,orphanotrophus,castaldus,& c in nomine tñ differunt,est tamen vis quomodo constituantur,quique hi sint,vide remissiue.*

1 ET constituitur†etiam procurator apud acta:& potest consti
tui procurator clericus,vel laicus vt in cap.de procur.lib.6.
2 ponso lib.6.†& ꝙcurator constitutus potest ante lit.conte.libe
rè reuocari:possea nō licet,nisi in casibus de qbus in c.2.de ꝓc.
3 li.6.†Et in qua ætate possit ꝙstitui,habetur in c.qui generaliter.
4 eo.tit.lib.6.Item & absens ꝑsens potest ꝙstitui.c.ti.c.licet, lib.6.
5 †Item in forma mandati ponitur clausula,Insolidum.vnde sine
tali clausula pluribus procuratoribus ꝙstitutis,vnus sine altero
6 non esset admittendus,†nisi in cā electionum,& in aliis causis
spiritualibus,vbi iudex potest idoneiorē eligere. vt in c.si duo,
7 de proc.li.6.†Subditur clausula,Quōd nō sit melior ꝙditio oc-
cupantis,&c.q̄s sit istius clausulæ effectus,habetur in c.si duo.iā
8 alle.vbi de hoc.†Et vt habetur in forma, tunc ꝙstituitur procu-
rator ad agendum,& defendendum vnde si actor cōstituit ꝓcu
ratorem solum ad agendum,& non ad defendendum,ꝓcurator
talis defendere cogitur,vel saltem sarisdare.vt dr.& no.de proc.
9 c.qui ad agendum li.6.in gl.& in Spe.eo.§.ver.item opp.valet ra
men.si dicat ad agendum,& ad excipiendum,cū excipere sit de-
fendere,vt no.in c.imperatorum.de iura.cal.†Item si reus cōsti-
tuerit ad agendum tantum,condemnandus esset actori ad expē
10 sas,de ꝓcu.c.const.†Item dr.Ad dandum,& recipiendum libel
lum,litem contestandum;& similia,quæ sunt de substantia ordi
nis iudiciarij potissimè exprimi debent.si tū aliquorum talium
nō esset facta specificatio per hoc non vitiaretur,ex quo dr pri-
mo ad agendum,& defendendum:est tū illa exprimere cautū,&
11 ita seruatur.¶†Item dr in forma, Ad prætandum iuramentum
de cal.&c.& nisi hoc exprimeret,non admitteretur ad huiusmo
di iuramentū præstandum.de iura.cal.c.vlt.lib.6.Sunt ergo ali-
qui actus pro quorum exercitiū procurare in fiendo requiritur
speciale mandatum,qui enumerantur in c.qui ad agendum. de
12 ꝓcu.li.6.†Item dr in forma,Ab interlocutoria vel diffinitiua ap-
pellandū.hoc posset,imo tenetur ꝓcurator,etiam si non esset ex
pressum,qa tenetur appellare vel significare hoc domino,ꝙ ap-
pellet siue filij,non tñ tenetur prosequi appellationē,nec potest,
13 nisi ꝙtineatur hoc in mandato.†Item dr in forma.Aliis vel alios
substituendū,hoc non pōt ꝓcurator ante li.ꝙte.nisi habeat spe-
cialiter in mandatis.postea potest ēt si non contineatur in man
14 dato.vt in c.vnde ꝓcu.secundo responso.li.6.de quo ibi.†Datur
etiā in forma potestas substitutū reuocandi,aliās sine tali clau-
15 sula vel potestate tradita ñ potest substitutū reuocare, vt in c.3.
de ꝓc.li.6.†Iē subditur clausula,Et ġaliter omnia.& singula,
&c.p istam clausulā quis generalē ex verbo generalitatis huius
modi non potest illa,q̄ requirunt speciale mandatum,exercere.
16 de quo in c.qui ad agendum.de procu.lib.6.†Promisitque ipse
constituens,&c.hoc debet contineri in mandato actoris,q̄ ꝙsti-
17 tuit procuratorē.†& clausula quæ sequitur,s.Iudicio sisti,iudica
tum solui.&c.pertinet ad reum qui habet cauere pro suo procu
ratore pro iudicato soluendo,& iudicio sistendo,de quo de pro-
cu.c.mandato.sed vtrūque ponitur in mandatis,quia vterq; ꝙsti
18 tuit ad agendū,& defendendū.†Et dicitur,Quicquid p ipsos ꝙ
curatores factum fuerit,nā si diceretur quicquid per eos legiti-
mè factum fuerit,nō valeret,quia etiā quod dolosè fecit ꝓcura
tor valet,& nocet domino suo,vt in l.si ꝓcurator.ff.de dolo.no.
vt lit.nō cōte.c.1.de quo per Io.An.in c.relaxatio.2.2.q.1.& ꝓlo.
19 An.in c.fi.de dila.in nouella & no.in cle.1.de ꝓcu.¶†Et scien-
dum ꝙ ille q̄ scienter,& sine protestatione recipit instrumentū,
vel literas suæ procurationis,in quibus constituens cauet ꝙ ip
so super inclusis in mandato,cogitur constituentē defendere.vt
20 d.clc.1.de procu.†Et aliq̄n constituitur quis ꝓcurator ad oēs
cās generaliter,& corā quibuscunque iudicibus,vel iudiciis, de
proc.c.petitio.c.ti.c.qui generaliter.li.6.Aliq̄n ad certā causam
corā certo iudice.Aliq̄n mādatum limitat ad certos actus tātū,
sicut placet constituenti.item ꝙtituitur procurator ad iudicia,
vt iam visum est:etiā q̄cque ad negotia,& ad iudicia,quandoq;
simpliciter,q̄nque in rem propriam,& sub certa forma,quotiēs
21 ġtituentem aliter contingat.†& cū simpliciter cōstitutus est,ſ
tunc dñs postea ꝓte in cadē cōparet,vt cautam tractet, cēsetur
procura-

procuratorem reuocare,nisi ꝓtestetur de quo in c.penul.de pro
22 cu.lib.6.†Interueniunt quandoque aliæ ꝑsonę in iudicio nomi
ne alieno,videlicet nomine actoris,vel rei,& q̄nque sine man-
dato cum cautione tamen de rato,vt ꝙncta ꝑsona, vel cōsors
23 eiusdem litis.†Et q̄ censeatur coniuncta persona,no.de rescr.c.
24 nonnulli,in fi.cum remissionibus.†aliquando sine cautione,vt
25 tutor,vel curator.†Et quomodo ille q̄ ꝓcurat causam collegij
dē syndicus,vel œconomus,& qd sit œconomus, vel defensor,
orphanotrophus,castaldus,&c.ponit Gul.in Spe.in parte prima
in rubro,de his qui ali.no.in iudicio interueniunt,& in rub.seq.
& non est vis in nomine,an vocetur qs procurator,defensor,vel
syndicus,vt in ca.petitio,de procu.sed bene est vis in modo cō-
stituendi,quia quantū ad hoc bene curatur,de quo per Inn.in c.
Imperatorum,& in c.cum causam,de iura.calu,& debet esse pro
curator instructus,vt dicā tempore suo. Et quia vt dictum est,si
non impugnatur per eum iurisdictio iudicis,vel procuratorium
actoris,nec aliquid opponit reus,vel opponere poterit ꝙ citatio
nem,vel aliam positionem,sed videt se destitutum exceptioni-
bus,q̄ possent opponi ante libe.obl.vel si competant sibi aliquę
exceptiones,vult tamen eas reseruare,& an hoc possit,& tutum
sit,dicam loco suo circa materiam exceptionum dilatoriarum.

CAP. XXXVI.

1 *Libellum reus si non petat,iudex ex officio suo eum sibi dari faciet, & quare.*
2 *Iudex quomodo & quando possit facere præceptum reo,vt soluat,citra litis cōtestationem,& sententiam diffinitiuam.*
3 *Libellus si oblatus sit , quamuis inde sequeretur confessio rei , sententia tamen diffinitiua sequi debet.*
4 *Libellus propter actorem,iudicem,& reum offertur.& quare.*

1 POst hæc†petat libellum reus quem actor tenetur offerre,de
libel.obla.c.1.imo si ab eo non petat,iudex ex officio suo fa-
ciet eum dari,vt ibi.& ibi est casus in quo supplere potest defe-
ctum,ꝙ ea quæ habentur in c.bonæ,de postu.præla.ratio est, ne
2 sibi illudatur,qa aliter ibi iudicium nō valeret. † Potest tamen
iudex ante libelli oblationem,dationem facere , & iure factam
proponi verbo per actorem vel suum ꝓcuratorem,de iud.c.pa-
storalis,& eo audito statim reum interrogare super eo,& si reus
ꝑfitetur,iudex præcipiet ei,ꝙ satisfaciat, & per talem confessio-
nem non fit lit.contest.ex quo datio libelli non ꝑcessit.ita dicit
no.Ber.in c.dudum.2.de elec.in gl.quę incipit,sed pone,ꝙ reus.
3 †non enim tunc fertur sententia diffinitiua,sed fit præceptum
reo,vt soluat debitum infra certum tēpus,secus si esset libellus
oblatus,& subsequeretur cōfessio, tunc deberet ferri sententia,
ita seruatur:& istam cōsuetudinem cōmendat Guli. in Spe.de li
bel.obl.qa per eam possent lites minui,qd semper fieri debet,de
4 do.& contū.c.fi.†offertur libellus propter actorem,propter iudi
cem,& reum.Propter actorem,vt ius suum declaretur: propter
reum,vt sciat an cedere velit,vel ꝓtendere.ꝓpter iudicē,vt sciat
qualiter debet ferre sententiam,q̄ secundum petitionē in libel-
lo ferenda est,de simo.c.licet heli.ita no.in c.1.de libel.obla.

CAP. XXXVII.

1 *Libellus quid continere debeat,& nu.2.*
3 *Libellus debet esse sine obscuritate,& nimia generalitate.*

1 ET debet†continere libellus nomen actoris,rei,iudicis,&cau
sam implicantem factum, & inferentem conclusiuam peti-
tionem:vnde dicit Ioa.de Lig.ꝙ libellus est syllogismus iuristā-
rum.Et dicit Host.quod licet libellus multa debeat continere,
sufficit tamen de consuetudine approbata,ꝙ appareat in libel-
2 lo,quis petat,à quo,quid,qualiter,& coram quo.†vnde versus,
Quis,quid.coram quo iudice petat,& à quo,Recte compositus
3 quisque libellus habet.†Et debet libellus ista cōtinere clarè,qa
debet esse sine omni obscuritate.vñ caueat aduocatus formān-
do libellum de nimia generalitate,ita ꝙ non ponat ibi,vel , &c.
de quo de emp.& vend.ca.1.item non ponat dictionem, si,cum
fit conditionalis incerta.item caueat à verbo duplici,prægnāti,
& amphybologico.& ab omni dubio & obscuro.Item debet li-
bellus esse breuis.

CAP. LIIII.

1 *Libellus quid sit.*
2 *Libellus debet esse breuis,& quare.*
3 *Petitio in actio scribi debet in causis,in quibus dicitur non esse necessarius.*
4 *Libellus & petitio quomodo differant.*
5 *Libellus in omni causa,& quæstione,& in quacunque actione est offerendus, nisi ius disponat non esse dandum.*
6 *Libellus in quibus casibus non detur,vide remissiue.*

1 EST enim†libellus in proposito,breuis scriptura intentionem
actoris continens,ꝑ aduersarium necessariò inferens,& con
2 cludens,vt notanter dicit l.ampliorem.§.1.C. de app.† Caueant
libellorum dictatores verbosis assertionibus vti , sed ea solum
scribant,quæ compendiosa narratione possiunt causas explica-
re.vnde dicitur libellus diminutiuum à libro propter sui breui-
tatem,vt Gul.in Spec.de libel.conce.§.1.in princ. sicut codicil-
lus à codice, potest etiam dici libellus à libra , qua ponderatur
3 iustitia,sicut dicit Gof.†quod autem dicitur,quod in quibusdā
causis non sit necessarius libellus,petitio tamen in actis debet
4 scribi.vt in cle.sępe.de ver,sig.†In quo ergo differt libellus,& pe
titio?cum etiā petitio continere debeat intentionem actoris,&
sit clara,& certa,& talis,ꝙ cōcludat necessariò intentionē,adeo
vt sm eum sīa certa ferri possit,alias non esset apta.dicendū ꝙ
in hoc ga in libello cōponendo seruanda est forma,sed illa q̄ for
mam respiciunt,omittuntur in petitione:vñ ipsa debet esse sim
plex ad modum memorialis.& in hoc alleuiatur actor.ita dicit
5 Paul.in alle.cle.sæpè.†& in omni cā,& quæstione,siue ciuili,siue
criminali,libellus est offerēdus,siue actio sit personalis.siue rea-
lis siue mixta.Item & in officio iudicis,quod loco actionis pro-
ponitur.vnde in omni causa dabitur,nisi ius dicat ipsum,vel dis
ponat,non esse dandum:de quo plenè in ca.1.de libel.obla. & in
Spec.de libel.conce.in 4.parte,& ibi de materia eo.ti.§.nunc di-
6 cendum.†no.casus.in quibus non datur libellus,vt in cle. sæpe.
de verb.sign.in gl.super verbo necessariò.in fi.

CAP. XXXIX.

1 *Actionum omnium de mundo duo esse membra,licet tertium quidam addere voluerunt.*
2 *Actiones mistæ quando personalium,& quando realium naturam sequantur.*
3 *Actiones reales quæ sint.*
4 *Res corporales quomodo triplici distinguantur differentia.*
5 *Rei vendicatio pro quibus rebus competat,& quando.*
6 *Incorporales res qua actione petantur.*
7 *Obligatio personalis quot modis oriatur, vi de etiam per exempla.*
8 *Actio vnde oriatur,& quid ex ea sit.*
9 *Actionum quænam vniuersales,quæ generales, & quæ particulares.*
10 *Libellus iuxta cuiusque actionis qualitatem est diuersimode formandus.*

1 ADuertendum est,†ꝙ omnium actionū de mundo duo sunt
membra,qa aliæ sunt reales , & aliæ psonales,vt Insti.de acti.
§.omnium,vt lit.non contest.c.quoniā.§.in aliis. Quidam tamē
his duobus membris volunt addere tertium ꝓ actionū,aliæ sunt
in rē,aliæ in personam,aliæ mixtæ,vt sunt familiæ erciscūdæ, cō
muni diuidun.ff.reg.vt Insti.de actio.§.quædam. Sed dicendum
est,ꝙ sunt duo membra,& illud tertium cōtinetur sub primo.s.
in rem,& hoc q̄ agitur ad reales præstationes,vel sub secundo
quando agitur in personā,& ad personales prestationes.vt no.in
2 iurib.statim alle.†In quantū ergo actiones mixtæ dātur ad res,
sequentur rem:in quantū ad personales,sequent̄ personam,& na
3 turam psonalium.†Reales actiones sunt quæ rem comitātur,vñ
sciendum est,ꝙ rerum aliæ sunt corporales , aliæ incorporales.
4 †Res corporales sunt in triplici differētia:qa quædā sunt immo
biles,vt fundus,vel ꝑdium:aliæ mobiles,vt liber,vestis,aliæ sunt
se mouentes,vt equus q̄ tamen nomine mobilium continētur.
5 †Pro istis rebus corporalibus,ꝑtit actio realis.s.rei vēdat.vt q̄
ego ago ꝑ aliquem,qui nō est mihi aliquo modo obligatus,ne-
que ex cōtractu,neque ex delicto,neque ex quasi delicto.sed qa
possidet rem meā mobilem,vel immobilem,vel se mouentē iō
6 ad istam rem cōpetit mihi actio cōtra eum.† Pro incorporalib.
cōpetit etiam actio realis,sed non rei vēdicatio: quia incorpora
lia non possidentur , sed quasi possidentur.vñ competit pro eis
7 cōfessoria,de quo de iud.c.examinata.de ver.sig.c.abbatc.†Per-
sonales actiones sunt,q̄ comitantur psonam,& dicunt obligatā
psonā,& ista obligatio surgit,& inducit̄ quatuor modis.Cautā.
n.ex ꝑctu,vel quasi ꝑctu,& ex delicto,vel quasi delicto,vt ff. de
obl.§.sequēs,cum rubricis specialib.sequentib.& no.de rescr.ca.
dispendiosam.li.6.Exemplum de obl.q̄ nascitur ex contractu,si-
cut in contractibus mutui,venditionis,locationis,& in verbo-
rum,& literarum obligationibus.De quasi contractu exemplū,
vt in actio.neg.gest.tutelæ,& si.Exemplum de delicto,vt in actio
ne furti,damni dati,rapinæ,& iniuriarum.De quasi delicto,vt iu
dice malè iudicante , & in proiiciente de cœnaculo quod no-
8 cuit.†Ex istis nascit̄ obligatio,ex obligatione actio,vnde ꝑctus,
vel quasi delictū,vt quasi,est mr obligatiōis obligatio vtreri⁹ est
mr actiōis,& sic talis actio est filia obligatiōis,& neptis ad ꝑctū.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sic ergo auia est ☞ctus,obligatio filia,& actio neptis: & obligatio est ius ꝓp qd est actio,& actio ꝓp qd fit ꝓsecutio litis,de quo
9 iust.de actio.in prin.†Actionū aliæ sunt vniuersales,aliæ ḡnales & aliæ particulares,seu singulares. Actio vniuersalis est, qñ vnū ius deducit in iudiciū,cui subiiciunt particularia supposita. vñ quatuor sunt actiones,q̄ ꝓpetunt pro hr̄ditate,ga hæreditas cōplectit vniuersum ius defuncti,vt hr̄ditas.ff.de ver.sign. ita dicit Inn.in c.2querente,de offi.ord.& sunt illæ,petitiones fam. ercis. & c. Actio ex testamento cōpetit pro hereditate ex trebellianica restituenda,& actio ex empto competit,qñ tota hæreditas emitur. Actio generalis est, qñ generaliter pro pluribus suppositis agitur,vt est actio tutelæ,neg.gest.&similes Actio singularis est quando pro aliqua re,vel aliquibus rebus singularibus actio dirigitur,de quo etiā de libel.obl.c. .& in Spe.de actio & petitio.
10 c.2.†Secundum naturam,& qualitatem actionū debet formari libellus,& aliter specificatio fit in vna quā in alia: qualis ergo specificatio in qualibet ipsarum exigitur,patet in sequentibus.

CAP. XL.

1 *Forma libelli in actione reali.*

1 Libellus†ergo in actione reali sic constituitur. Corā vobis honorabili viro domino decano ecclesię sanctę Mariæ talis diœcesis iudice causæ,& partium infrascriptarum à sede apostol. specialiter delegato. Vel si est ordinarius, Coram vobis honorabili viro Domino Episcopo,vel Archiepiscopo,vel officiali,&c. proponit talis procurator,& procuratorio nomine,A. talis clerici, vel laici talis diœcesis, conqueredo in iure aduersus B. talem clericum,vel laicum,talis diœcesis,& quemcunque alium in iudicio pro eo legitimè interuenientem,& dicit, quod licet fundus & campus,&c. in tali oppido talis diœcesis situs,cuius confines inferius ꝓscribuntur,ad memoratum A.pertinerent,& pertineant:tñ prædictus B.eundem fundum per tot annos detinuit & occupauit,prout detinet,& occupat fructusque qui ex eo ꝓ tēpore huiusmodi peruenerunt,recepit,& sibi imbursauit,ac ꝓuenientes recipit,& imbursat,& huiusmodi fundum deoccupare,& ꝓdicto A.liberum & vacuum dimittere,& assignare,seu restituere cum fructib.vt præmittitur,inde præceptis,q̄dicit in periculum animæ suę. Quare agit, & petit procurator prædictus præfato nomine, quatenus cognito quantū sufficit de p̄missis, pronūtietis,decernatis,& declaretis supradictum fundum ad A. ad̄dictum pertinuisse,ac ptinere ꝓdictumque B.ex indebite, ac illicitè occupasse,ac occupare,ac ipsum fundū eidem A.adiudicandū fore,& adiudicetis ꝓdictumque B.vt fundum huiusmodi A.liberum & vacuum dimittat restituat,& assignet, & fruct⁹,vt præfertur,perceptos vel eorum valorē, quē ad tot libras denariorum pro singulis annis æstimat,vestra tñ & aliorum quorum interest æstimatione salua,tradat seu persoluat,ꝓdemnandū, & cōpellendum,etiā ac ꝓdemnetis, & compellatis per vestrā diffinitiuam snīam,censuram ecclesiasticā,& alia remedia opportuna,& hæc petit cōiunctim & diuisim vna cū expensis,actis, vel factis,ac fructib.tpe litis peripiendis. Ad ꝓbationem necessaria, & nō vltra se adstringens. Saluo nihilominus iure addendi, minuēdi,corrigendi,&c. vt moris est. Confines vero sunt tales,&c.

CAP. XLI.

Declaratio formæ libelli.

1 *Rei vendicatio à quibus principiis causetur.*
2 *Rei vendicatio an competat ratione detentionis.*
3 *Rei vendicatio an sit formanda ex parte rei.*
4 *Rei in libello petitæ qualitates,quæ exprimendæ sint,& nu. 5.*
6 *Clausula pertinet iure dominij,vel quasi,an adeo necessaria sit in libello,vt sine ea non admittatur.*
7 *Causa petendi in actione reali non requiritur necessario in libello,an tamen tutius sit exprimere,vide.*
8 *Possessorium quando quis intentare possit,non agat petitorio,& quare.*
9 *Publicianam intentare,quare tutius sit.*
10 *Clausula,Quæ res detinetur,si in libello non est expressa,an reus sit absoluendus.*
11 *Clausula conclusionis in libello,petit adiudicari,vel declarari,quib.actionibus diuersimode conueniat.*
12 *Restituī,verbum in conclusione positum,& ad petitorium & ad possessorium pertinet.*
13 *Fructuum petitio quomodo sit intelligenda.*
14 *Expensarum petitio,& condemnatio,quomodo sit facienda.*
15 *Aduocatus circumspectus quæ tria in libelli conceptione aduertere debeat.*
16 *Actionis nomen in libello necessario non exprimitur.*
17 *Dicem porrectꝰ libelli pars non tenetur scribere,sed notarius.*

1 Declaratio materiæ†huius libelli,& circa ipsius formā multa subtilia & difficilia à doctoribus solēt tractari,& magna est qstio legistarum à quibus principiis causetur rei vendi. sed dicitur cō ter,ꝓ à dominio actoris,& possessionerei.†Et an possidēti,
2 * & detinenti ratione detentionis competat rei vend. no. per Io And.in additio.Spec.de cessi.act.§.1.No.etiam per do.Mod.in c
3 examinata,de iud.†Item an rei vendicatio est formanda ex parte rei,quia ex possessorio iudex potest ad actum supposere reum obligatum,de quo per Spec.de act.& peti.§.2.versꝰ.sed quam vocas. plenius per Cyn.de ista materia,C.de all.mu.iu.cuida fa.l.vnica.
4 †Item sciendum,ꝙ circa præsentem declarationē libelli aliqua occurrunt,vnde primò in actione reali exprimenda est res, quæ petitur in libello.de libelli obl.c.2.& etia eius qualitas,vt cū petitur terra debet exprimi an sit aratoria,vel vineata:si autem petitur materia insignata puta massa,dicat qualitatē, videlicet an sit aurū,vel argentū,& etiam exprimat pondus.si sit signata,exprimat numerum,de quo ibi plenè per Host.& Ioan.An.de quo etiā qualis debet fieri ꝓcificatio in Spec.de lit.contest.§ iuxta.
5 ver itē.†Item non valet in actione reali,si fundus vel prædiū habet proprium nomē,& non exprimitur,& duo fundi prope vel maximè vicini.debet eīm res designari per confinia,& si necesse
6 fuerit.subiici oculis iudicis,vel aduersarij.vt ibi no.† Item dicitur in libello,ꝙ licēt fundus ad A.pertinuit,& pertineat, & non addendo pertinet,an sufficit.no.de causa poss.& proprie.ca.cum ecclesia.de rest.spoliato.ca.cum ad sedem.in 3.glo. Item potest addi in libello pertinuerit iure dominij vel quasi,vt in c.abbate sanc,de re iudic.lib.6.& quidam dicunt alias libellum non esse admittendum cum verbum,pertinere,latam habet significationem.vt in l.pertinere.ff.de verbo.signifi.no.in c.cum ecclesia.de causa pos.& proprie.in §.sequitur videre.ver.aliæ sunt reales.admittit tamen libellum,per c.inter dilectos de fi.instru.cum sim.
7 & dicit ibi Ioan.And.in additio.quod communiter libellarij ēi admittunt.†& in hoc libello non exprimitur causa petendi,ga hoc nō oportet in reali,potest tamen si vult causam exprimere, de re iud.c.abbate.li.6.Et an tutius sit causam exprimere, an nō, no.de libel.obl.c.2.de or.cog.c.fi.per Ioan.An. nā tutius est vno respectu causam exprimere,quia si ex illa causa agens succumbat potest eandē rem petere alia causa,nec obstabit exceptio rei iudicatæ:quia licet ratione dominij fiat ꝑdemnatio non tamen generaliter sumpti,sed ad causam expressam licet remotam.de causa poss.c.fi.vnde dicit Io.Cal.ꝛtra Cyn.& ꝛtr.in c.2. de libel. obla.secus si nullam causam expressit.quia tunc videtur ius suū
8 in iudicium deduxisse.vnde succumbens præterea non auditur, sed alio respectu tutius est non exprimere causam certā,de quo in c.abbate sane,de re iud.lib.6.vbi de hoc.¶ †Quid iuris si causæ,q̄ erant in prin.defecerūt pendēn.lit.vel non erant à principio sed supernenerunt,an ex causa huiusmodi debet fieri condemnatio vel absolutio.& licet sint multi modi acquirēdi dominiū vt inst.de rer.diu.§.singulorum,& ff.de acquir.rer.dom.per totū, tñ multū est difficilis eius ꝓbatio,vt l.cum res.C.de ꝓba. vnde dato ꝙ nulla causam exprimat actor in libello in actione reali, adhuc tamen,vt debeat obtinere,oportet constare per cōfessionem,vel probationem de aliquo, an causa sufficiat ad dominiū rei acquirendum & transferendum.pro tanto est consilium legis, ꝙ quādiu quis potest intentare possessorium nō agit de ꝓprietate,vt in l.is qui.ff.de rei vend.&sequētę.vide hæc in c.ecclesia. de cau.pos.& ꝓprie.& etiam in Spec.de act.& peti.§.sequit.ver. si autem.Vel videamus exemplum,quomodo difficilis est ꝓbatio dominij,ga si ex causa emptionis dicatur qs dominꝰ alicuius rei,oportet concurrere primum ꝙ contractus præcessit.Secundò,quod pretium numeretur,vel fides de eo habeatur,vel alias satisfaciat.Tertiò,ꝙ traditio rei sequatur.Quartò,quod vēditor fuerit dominus.Ista ergo omnia probari debent,qd difficile est,
9 de quo in Spec.in loco prædicto.†Potest tamen qs intentare publicianam,in qua leuiores sunt probationes, ga nō est necesse ꝓbare venditorem fuisse dominum,qa publiciana competit ex causa excommunicationis,vel cuiuslibet alterius iusti tituli rē bona fide ab aliquo acceptam,credens eum dominum fuisse,licet in veritate non esset.de quo Spe.de cau.pos.in rub.de ꝓprie-
10 tate.§.nunc dicēdum,& in c.abbate sanc.de re.iu.li.6.†Ire dr in libello,Quæ res detinetur,si hoc in libello non esset expressum, an in fine litis reus esset absoluendus.Gof.tenet ꝙ nō.&reprehēdit iudicem qui hoc facit:& distinguit,quia aut possidet aut nō, si possidet,est ꝑdemnandus.si non possidet adhuc,qa se liti obtulit,condēnandus est,ac si possideret.illud dictum Gof.ponit Io. An.in a.Id.Spe.de cau.pos.in rub.de causa pos.& ꝓp.§.1.q̄ ad cōclusionē,seu petitionem libelli,vt primò petitur.per iudicē declarari rem ad A. pertinere,& sibi adiudicari,& B.vt restituat,& vacuū tradat,seu dimittat condemnari. verbum, adiudicari.ex
11 ponūt Io.†Mo.& Arch.in c.abbate sane,de re iu.li.6.†ibi adiu-dicari

dicari ad se,ideſt ad se ſpectare,& dicunt quòd adiudicatio ſit ꝓ prię in actionib quæ mixtam habent cauſam, videlicet ſi res aliquius,quæ ab alio detinentur,petuntur reſtitui,ſed iure ciuili petit quis rem ad ſe pertinere declarari.Concluſio ergo libelli om
12 nia cōprehendit.†& ita ſolet fieri,& ita verbum reſtitui nō primet ſolum ad poſſeſſorium,ſed ad petitorium etiā,vt no.de dolo & contu.c.2.& in Spec.de acti.& petitio.§.ſequitur,& ibi per Io. An.in addi.Spe.& de lit.conte.c.fin.verſ.hoc autem.& no.in c.in ter dilectos,de fid.inſtr.in prin.quia aliud eſt reſtituere rē, aliud
13 poſſeſſorium rei.† Item petitur in libello res cum fructib. à tē pore occupationis perceptis. bonæfidei poſſeſſor lucrat fructus ante lit.conteſt.factos,& perceptos, vnde iſta petitio eſt intelligenda ſecundum diſtinctionem iuris communis,de quo in Spe. de fruc.& intereſſe.§.i.de hoc per Io.An.in additio.de cauſa poſ.
14 & proprie.in rub.† Quomodo autē procedit petitio expenſarū litis,& quomodo ſuper hoc ferri debet ſententia,cū ſit generalis,incerta,& de futuro.no.de procura.cap.auditis.de libel.obla. ca.ii.de ſequeſtra.poſ.ca.j.cum ſi.Item in fine libelli ponitur proteſtatio quòd ad probationem neceſſariam ſe tātum adſtringit, de iud.c.exhibita.de proba.ca.licet. ver.item quam.no.in Spe.de excep.§.viſo.ver.porro.de libell.concep.§. vlt. ver.rectè conſueuerunt fieri.Item dicitur in fi. *Saluo iure addendi,&c.* de fid.inſtr.cap.
15 inter dilectos.in princip.† Eſt tamen ſciendū ꝙ aduocatus circa libelli conceptionem debet tria aduertere.Primum,ꝙ pauca & non ſuperflua dicat,& effundat. ſi tamen ibi ponantur ſuperflua,dummodo libellus aliàs ſit aptus,non vitiant.no.de iud.ca. examinata.Secundum,ꝙ ponat neceſſaria,& vtilia,quæ probata ſuam iuuant intentionem.Tertium,ꝙ ponat generalia,& ſe nō arctet,ne in ꝓceſſu plures vias,& diuerticula plura habeat ad ful
ciendum ſuam intentionem,de qua,& de quibuſdam aliis cautelis in Spe.de lib.concep.§.vlti. De cautelis vero circa porrectionem,& receptionem libelli habendis,no.in Spe.de libel.concep.
16 §.ſequitur.† Item in libello non exprimitur nomen actionis,vi delicet,vt ſic diceretur,ad hoc propono rei vendicationem. nā hoc eſt neceſſitatis,maximè ſm canones.vt in c.dilecti, de iudi. ſed ſufficit proponi factum,debet tamen exprimi tale quid, per quod actiōis natura cognoſcatur,vt ibi no.& in Spe.de acti.& pe
17 ti.§.i.† Item non eſt neceſſe,ꝙ pars ſubſcribat diem porrectionis, v. per talem ſubſcriptionem conſtet de die dati libelli, ſed hoc fit per tabellionem,qui ſubſcribit diē porrectionis libelli,& dilationes datas,de quo etiam in Spec. de lib.conce.§.i. ver.nec.

CAP. XLII.

1 *Forma libelli in actione perſonali.*
2 *Cauſa petendi eſt exprimenda in libello in actione perſonali.*
3 *Mutare aliud eſt quam emendare,& quomodo differant.*
4 *Libellus uſque ad quod tempus mutari,& emendari poſſit.*
5 *Poſſeſſorium quandoque,quandoque petitorium intentatur, & quando in eodem libello detur vtriuſque concurſus.*
6 *Poſſeſſorij tres ſunt ſpecies.*

1 In perſonali†actione formatur ſic libellus.Coram vobis,&c.ꝙ licet prædictus B.præfato A.in 10 lib.denariorum talis monetæ,vel talis pagamenti,vel denariorum currentium,& communi ter datiuorum in tali loco, teneaē ex cā mutui,& obligatus exiſtat.vel ſic,Licet idem B.A.memorato teneatur in 8 lib.denario rum,quas idem A.eidem B.mutuando enumerauit,vel quas bona fide depoſuit apud eum,tamen huiuſmodi debitum vel depoſitum ſibi reddere ꝓtradicit,quare agit, & ponit ꝓcurator prædictus quatenus præcognito quantum ſufficit de præmiſſis nuncietis, decernatis, & declaretis ſupradictum B.A.præfato in expreſſa pecuniarum ſumma ex cā prædicta teneri,eumque eidem A.in huiuſmodi debito condemnandum, & ad ipſius ſolutionē compellendum fore,ac condemnetis,& cōpellatis per veſtrā diffinitiuam ſententiam, & cenſuram eccleſiaſticam, ac petit vnà
2 cum expenſis litis.Ad ſuperfluam probationē ſe nō adſtringēs, vt ſupra in i.libello.† In iſto libello in actione perſonali exprimitur cā petēdi mutuum,vel depoſitum,vel huiuſmodi,& hoc eſt
3 neceſſe,vt in ca.vlt.de libel.obla.¶ † Et quia ponitur in libello, *Saluo iure addendi,&c.* ſciendum ꝙ aliud eſt mutare,aliud emendare libellum,& communiter dicitur,ꝙ mutare eſt omni ſublata veteri actione proponere nouam.q.d. quòd mutare ſit ſubſtātia remota,& in loco eius alium ſubrogare,ſed emendare eſt addere vel detrahere quantitati petitæ,vt in Spe.de lib.conce §.nunc
4 oſtendamus.Tamen alij dicunt,quòd emendare eſt defectum in forma ſupplere.†Quando ergo vel vſque ad quod tempus litis poteſt mutari,vel emendari libellus, poteſt dici, ꝙ ſi actor vult mutare hodie,non poteſt, quia neceſſe habet perſiſtere oblato libello,ſed ſi vult emendare eo modo,qa petijt plus, modo vult petere minus,hoc poteſt vſque ad ſentētiam, ſi ergo econuerſo vt quia petiuit minus,vult petere plus,poteſt vſque ad lit. cōte. poſtea non ſine nouo libello,de quo tñ plenè nōt. de libel. obla.capit.2.& in Spec.de libel.conce. §. nunc oſtendamus per 10. ann.in addition.Et libellus primus in actione reali cōceptus eſt in petitorio,vnde quia aliud eſt iudicium poſſeſſorium, & aliud ꝓprietatis ſiue petitorium, vt de cauſa poſſ. & proprie.per totū,
5 † & intentatur quandoque ſolum poſſeſſorium, quandoque vtrunque ſimul etiam in eodem libello ab eadem parte, quādo, & poſſibilis ſit concurſus petitorij,& poſſeſſorij in eodem libello,no.in c.cum dilectus,& in c.paſtoralis,de cauſa poſſeſ. & pro-
6 prie.† Et poſſeſſorij tres ſunt ſpecies,ſcilicet adipiſcendæ,retinēdæ,recuperandæ,de quo plenè in d.c.paſtoralis,de cauſa poſſ. in gl.no.ad intelligentiam,& ſuper ea.& in Specul de cauſa poſſeſ. Vnde, in interdicto recuperandæ quod petit ſpoliatus contra ſpoliatorem,poteſt ſic formari libellus.

CAP. XLIII.

1 *Forma libelli in poſſeſſorio recuperandæ.*

1 COram vobis,& c.Quòd licet dictus A.per plura tempora fuit in poſſeſſione talis domus,vel prædij in tali loco ſituati,cui confines &c.præfatus tamen B. de poſſeſſione huiuſmodi anno tali,menſe tali,ipſum A.violenter expulit,& temerè poſſeſſione domus vel prædij eundem ſpoliauit, quam domum idē B. ab eo ſpoliationis tempore detinuit,& occupauit,ac detinet,& occupat in animæ ſuæ graue periculum.Vel ſic,quòd licet,&c.tamen idem B.eundem A.poſſeſſione domus vel prædij, huiuſmodi ꝓ talē ſpoliari fecit, & eum de poſſeſſione ipſa eiici mandauit,& expelli.Vel ſic,Quia licet A.&c.tamen D.nomine, & contemplatione ipſius B.ſupradicti prædictum A.poſſeſſione ipſius domus ſpoliauit, quam iniquam ſpoliationem ipſe B.nomine ſuo factā ratam,& gratam habuit,& habet,ſe de domus, vel ꝓdicti prędij poſſeſſione intromittendo.Vel ſic,Quòd licet, &c.tamen idem A.cum eſſet in poſſeſſione domus prędictæ,per D.violenter ſpoliatus,& de poſſeſſiōe ipſa eiectus,memoratus E.domum huiuſ modi ab eodem deiectore recepit ſciens prædictum A.poſſeſſione ipſius per eundem D.vt præmittitur,ſpoliatum,quare agit,& petit ꝓcurator dictus nomine quo ſupra,quatenus cognito quā tum ſufficit de præmiſſis,pronuntietis,decernatis, & declaretis poſſeſſionem domus prædictæ inde violenter ablatam fuiſſe rē ſtituendam cum fructib.exinde à tempore ſpoliationis prędictę citra perceptis & qui percipi potuerunt,ac damnis, & intereſſe, quos fructus pro ſingulis annis ad centum maldra, ſeu modios ſiliginis talis menſurę, damna verò, & intereſſe ad tot libras æſtimat ſpoliatus ſupradictus veſtra iudiciali moderatione ſalua, prædictum que B.ad præmiſſa eidem A.condemnandum & compellendum fore,ac cōdemnetis,& compellatis per veſtram diffinitiuam ſententiam,&c.vt ſupra.

CAP. XLIIII.

1 *Declaratio formæ libelli in poſſeſſorio recuperandæ.*
2 *Spolium mandatis,ratam ſpoliationem habens, & à deiectore ſcienter rem recipiens,tenetur interdicto,vnde vi.*
3 *In interdicto,vnde vi,quæ neceſſario ſint alleganda, & probanda contra ſpoliatorem.*
4 *Probari quæ debeant contra mandantem ſpolium.*
5 *Probare quæ quis teneatur contra ratam ſpoliationem habentem.*
6 *Spolium ſcienter ſi quis recepit,quo remedio ſubueniatur ſpoliato,& quæ eiſ incumbant probanda,& nu.7.*
8 *Poſſeſſorium reſtitui quare in libello petatur.*
9 *Fructus,damna,& intereſſe,quæ & à quo tempore debeantur.& nu.10.*

1 In iſto libello†primò narratur quomodo A.ſpoliatus ꝑ B.poſ ſeſſione domus,vel prędij,& ita comperit A.ſpoliato cōtra B. ſpoliatorem interdictum,vnde vi.de reſtitutio.ſpoliato,c.in lite
2 ris.& in c.cum ad ſedem.& ca.grauis,cum ſimi.† Secundò ꝙ A. fuit ſpoliatus de mandato B.& per D.tertiò,ꝙ fuit ſpoliatus per D.nomine,& cōtemplatione B.& ipſe B.ſpoliationem ratam habuit.vnde omnes iſti tenentur interdicto vnde vi.vt in ca. cum ad ſedem.ſupra alleg.quartò,quòd A.fuit ſpoliatus per D. licet non nomine B.vel mandato eius.tamen B.rē huiuſmodi à D.de iectore ſcienter recepit.vnde tenetur etiam interdicto,vnde vi,ꝑ decretal.ſæpe,de reſtit.ſpolia.ſecundum vnum intellectum ciuſ dem capituli, ſm alium intellectum,cōditione ex eadem decrē. & ſic cōcluſio libelli eſt cōis ad quodlibet illorū,ad quallibet. n. narrationē huiuſmodi apta eſt petitio cōcluſiua huiuſmodi ꝓdicta.†& i hmōi interdicto eſt neceſſaria allegatio,& ꝓbatio duo
3 rum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum,videlicet possessionis,& deiectionis, de of.dele.in cap.consultationib.& hoc quādo intentatur interdictum contra spoliatorem.† sed quando contra ipsum,qui mandauit,& tunc ꝓbari
4 oportet mādatum,† vel contra eum qui ratū habuit, tunc oportet etiam probari ratihabitionem, quòd spoliatio ipsius nomine,vel contemplatione fuit facta, quia ratum quis habere non potest quod suo nomine non est gestum,de reg.iur.c.ratum.lib.
6 6.† vel si contra eum,qui non spoliauit,vel mādauit,nec ratum habuit,sed scienter rem recepit,ibi etiam oportet probare scientiam, vnde dicit Host.no.in d.decre.sæpe, ꝙ si scientiam allegat,
7 eam probare debet.& cum graue sit illam probare, † pro tanto laudat ipse,ꝙ proponatur condictio ex canone reintegranda.3.q.j.per quod auxilium subeunitur ei,qui possessionem qualiter cunque amissam recuperare potest. sunt tamē eiusdem canonis diuersi intellectus,vt ibi no.& in ca.cum ad sedem.& in ca.sæpe.
8 suprà alleg.† Item in libello petitur possessorium restitui, quia melius pronunciauit iudex inter prædicta possessorium restituēdum,quam rem restituendam.de quo in Spe.de restitutio.spoliato.§.j.& no.per Ioan.Andr.in capitu.cum ad sedem,sæpius alleg.
9 † Item petitur res cum fructib.perceptis,& qui percipi potuerunt,vt in ca.grauis,de restitutio.spoliato.Item cum damnis,&
10 interesse.vt ibi.† & debentur hoc casu fructus à tempore deiectionis,vt ibi no.In causa verò spoliationis super rebus mobilibus sic formari potest libellus.

CAP. XLV.

1 *Forma libelli in causa spolij super rebus mobilibus.*
2 *Spoliatus non tenetur expressam singularium rerum specificationem facere in libello,& quare.*
3 *Tempus,& locus quare in interdicto,vnde vi,exprimi debeant.*
4 *Gerundio quid importent,& an eis in libello vti liceat.*

1 COram vobis,&c.† quòd anno mense,&c.prædictus B.A.præfatum in tali loco,vel itinere constitutum inuasit, eumque reb.suis,videlicet vestimentis,pecuniis,& alijs, quas deferebat, temerè defraudauit,& deprædauit res huiusmodi ab eo rapiendo,& sibi auferendo violēter,quas ad tot libras denariorum talis monetæ æstimat,vestra iudiciali salua taxatione. Quare agit, & petit procurator prædictus,quatenus præcognito,&c. pronūtietis,decernatis,& declaretis,& prædictum B.spoliatorē temerarium ad restitutionem rerum prædictarum.seu æstimationem earum prætaxatam teneri A.supradicto,& ad hoc eum condēnā
2 dum,& compellendum fore,necnon condemnetis,&c.† In tali libello,& simili non oportet specificationem fieri, & expressionem singularium rerum,quia probata violentia per testes,res ꝑbantur per iuramentum violentiam passi,de quo,de his quę vi
3 metúsue cau.fiunt.ca.vlt.de ord.cognit.c.2.cum simil.¶ † Item exprimitur tempus,& locus,quia tale interdictum infamat,& includit iniuriam.vnde spoliatus potest petere satisfactionem, & emendam propter iniuriam, vt suprà dixi,ergo illorum expressio est facienda in libello,licet agatur,de procu.cap.tuæ. † Item
4 quia in libello ponunē verba gerundiua,videlicet,rapiēdo,auferendo, &c. sciendum quòd quidam aduocatireorum excipiunt talem libellum nō procedere.Ratio secundum eos, quia gerundia nihil ponunt,vel posita determinant,sed hoc non videtur verum,quia gerundia etiam ponunt,cum resoluuntur in verba,vt no.ff.de eden.in gl.supra.rubri.Idem.n.est dicere damnificauit rapiendo,ac si diceretur damnificauit, & rapuit.Item in sententijs ponuntur gerundia,vt patet de re iudic.cap.ad apostolicæ.ibi dicitur authoritate apostolica firmiter inhibendo, quare ergo nō ponerentur in libello,cum sententia debeat esse conformis libello,de simo.cap.licet heli.cum similibus,& per Io.An.in additio. Specu.de libel.concep.§.nunc restat.

CAP. XLVI.

1 *Reus libello iudici per actorem oblato quid agere debeat.*
2 *Inducias quot sunt species,& quot dies sint sibi taxati,*
3 *Inducias à lege statutas an iudex possit abbreuiare,vel prolongare.*
4 *Inducię an sint de substantia iudicij.*
5 *Libelli copia danda est reo expensis actoris.*
6 *Inducijs reo statutis ad dilatorias proponendas elapsis, reus ipse super talibus exceptionibus non audietur nisi in tribus casibus.*

1 LIbello ergo oblato, † porrecto iudici per actorem vel eius procuratorē,ēt reus vel eius procurator petat copiā inhērēdo protestationi de nō cōsentiēdo i iudicē,vt s.si talis est iudex,
2 cuius iurisdictio nō est fundata,& sibi dari, seu ꝑcedi īducias petit.† Et vocatē huiusmodi iuduciæ deliberatoriæ,& de inducijs citatorijs,præparatorijs,& iudicatorijs,de quib.no.3.q.2.in fin. sed de istis,& alijs.20.specieb.induciarum in Spec.de dilatio.§.j. & īduciæ deliberatoriæ,de quib.ad præsens,tunc tempus.20.diē rum à iure taxatæ,vt in authen,offeratur.C.de lit.conte. & 8.q.
3 3.ca.offeratur,† non tamen sic sunt statutæ in tali numero diē rum,quin iudex possit eas abbreuiare, vel prolongare attentis circunstantijs negotij,personarum,& distantia locorum,&c.De materia tamē quādo inducias à lege statutas iudex minimè potest abbreuiare,vel prolongare,no.de procu.c.dilectus.de appe.
4 c.cum sit romana.& in regula,indultum,de reg.iu.li.6.¶ † Vtrū autem istæ induciæ sint de substantia,sicut libellus,no.per Ioan. An.17.q.4.cap.vxor.per Inno.& Hostien.de libel.obla.capit.j. Et
* *cōiter* dicunt doctor.quòd sunt de substantia,si petantur, quia licet iudex posset illas arctare ex causa, non pōt eas reo inuito penitus abdenegare.no.in c.j.de dila.& in cle.sæpe.de verb.signi.in
5 gl.sed cum petitione,† Iudex ergo decernere habet,& dare, seu fieri mandare copiam libelli reo sub expensis actoris. de quo in
6 Spe.de lib.obl.† & potest reo concedere inducias,vt dixi in dando,siue statuendo sibi terminum ad omnes dilatorias exceptiones proponendas post quem nō audiret reum super dilatorijs exceptionibus,nisi in tribus casibus,vt in cap.pastoralis.de excep. Et ista omnia sunt per tabellionem conscribēda in actis sub hac vel simili forma.

CAP. XLVII.

1 *Forma actorum per notarium scribendorum.*

1 ANno † quo suprà, tali die comparuit in iudicio corā iudice prædicto talis principalis vel talis eius procurator, & libellum in scriptis obtulit infrascripti tenoris.Ex aduerso talis principalis, vel talis eius procurator coram prædicto Domino iudice,eo adhuc sedente pro tribunali comparens, prædicti libelli copiam decerni, & terminum competentem ad deliberandum sibi postulauit per ipsum Dominum iudicem assignari,cui ipse iudex copiā libelli fieri, & dari per notarium decreuit, inducias petitas sibi concedendo ad talem diem ad proponendum omnes dilatorias exceptiones sibi forsitan competentes : alioquin d.libello respondendum pro termino de consensu ipsarum partium,vel earum procuratorum peremptoriē assignauit.Data,& acta sunt hæc,&c.Coram ordinario,&c. Tabellio breuiter solet subscribere, diem porrecti libelli, & dilationem reo datam isto modo.Exhibito huic libello per talem actorem, vel procuratorem talem,in præsentia talis rei,vel procuratoris ipsius, &c.Anno die tali, Respondetur pro parte ipsius Rei, vel proponentur omnes dilatoriæ exceptio.vel declinatoriæ die tali.&c.

CAP. XLVIII.

1 *Reus accepto libello quomodo aduocatum consulere, & in deliberando quomodo se habere debeat.*
2 *Reus si non possidet,nec detinet rem à se etiam quid agere debeat.*
3 *Reus conuentus si possidet nomine alieno,quod auxilium habeat paratum.*
4 *Reus conuentus possidens nomine proprio,contra quos excipere debeat.*

1 SEquitur † quomodo aduocatus sit cōsulēdus.Reus accepto libello,& obtentis super eō inducijs, cōsulat aduocatum super eo.Et in deliberādo quomodo debet se habere reus,de hoc tradit doctrinam fulgidam Guli.in Spec.de actio.& petitio.§.in
2 actorib.† & si reus conuenitur in actione reali,sed ipse rem petitam non possidet,nec detinet,veniet in termino statuto corā iudice,dicendo,se non possidere,nec detinere rem in libello petitam,& res est in expedito,ga tunc dimittetur.ff.de rei vendi.in rem.de appel.ca.ex parte.de quo,de exceptio.c.penul. de re iud.
3 cap.abbate sanè,lib. sexto. † Si autem possidet nomine alieno, habet paratum auxilium,vt in ca.quoniam frequenter.suprà alleg.in §.quòd si super.quia facultatem nominandi dominum ha
4 bet,& se excusandi.vt ibi,† sed si possidet nomine proprio tunc offerendo se defensioni,videat si aliquas habeat exceptiones cō tra iudicem,contra actorem,vel procuratorem, vel contra libellum,& eius formam,& omnes illas in termino sibi assignato proponat.vt no.in alleg.c.pastoralis.

CAP. XLIX.

1 *Exceptionum quot sint genera.*
2 *Exceptiones dilatoriæ vide dicantur.*
3 *Dilatoriarum multiplices sunt species,& ratione quorum competant.*
4 *Exceptionum plurium competentium quæ primo proponi debeat.& nu.5.& 7.*
6 *Delegatus quomodo recusetur.*

Pro

1 PRo quo notandum, † ꝙ exceptionum diuersæ sunt species. aliæ sunt peremptoriæ,aliæ dilatoriæ,aliæ anomalæ, & aliæ mixtæ,vt no.de except.cap.exceptionem. ibi in gl.& per Hosti. in summa.co.tit.§.ij.plenius in Spe.eo.tit.§.2.& 3. & ibi in addi. tanguntur etiam nliæ diuisiones,quia alię perpetuę alię tempo
2 rales,aliæ personales,alię reales.de quo ibi,&c.De peremptorijs videbimus suo tempore,& dilatorijs ad præsens videnū. † vnde dicuntur dilatoriæ,quia tantum differunt,Instit.eo.ti.§.appel
3 lātur.† Et dilatoriarū alia dilatoria iudicij,alia solutionis.dilatoria iudicij est multiplex, quiaalia competit ratione iudicis, alia ratione actoris,alia ratione rei ipsius excipientis,vt quia est delegatus,vel aliàs habet ius reuocandi domum.de for. compet.ca. vltimo.alia ratione procuratoris,alia ratione rescripti,alia ratione loci,alia ratione fori,alia ratione temporis,alia causæ.alia ratione libelli.de quo in Spec.de excep. §. j. versic.dilatoriæ vero. Et illæ regulariter proponendæ sunt ante lit.contest.postea non nisi in certis casibus.de offic.deleg.capit. insinuante.Et quando plures competunt, quæ illarum primò debeat proponi. vide in allega.capit.pastoralis,de excep.& in cap.inter monasterium. de re iu.& magna est iter doctores difficultas † de exceptiōe recu
4 fationis,an illa debeat esse prior.tamen lo.And.dicit ibi in nouel la conclusiuè quòd omnis exceptio, per quam iurisdictio iudicis denegatur, præcedit exceptionem recusationis. vtilis enim est talis exceptio recusationis,sed non necessaria.Alias autē exceptiones quæ non afficiunt iurisdictionē iudicis precedat recu
5 satio,& hoc dicit tenendum post factum, antefactum cōsulit cū Goffr.cuius opi.ibi habetur in gl.quicunque.† Si autem reus habet exceptionem inducentē nullitatem iurisdictionis, puta per quam redditur rescriptum nullum, vel persona iudicis inhabilis, aut si dicatur rescriptum impetratum ab excōicato pp quod est nullū regulariter.de resc.c.j.li. 6. vel iudicem excōicatum fuisse tpe impetrati rescripti,in quē non cadit iurisdictio,vt in c.ad ꝑbandum,de re iud.vel consimilem exceptionem,illā primò ꝓponat:quia primò mittenda est securis ad radicem,idest ad iurisdictionem,vt 3.q.3.ca.inducię.§.exceptio.sed si non habet talem, sed habet bene aliam contra personam iudicis,actoris, vel procuratoris,tunc primò exceptionem recusationis proponat contra iudicem,& exceptionem suspicionis.vt no.in c.pastoralis,&
6 in c.inter.suprà all.† vel proponat eas simul,disiunctim,vel subalternatiuè.& hoc melius,& illam de suspecto primò prosequatur.vt in d.c.pastoralis.no.Quando autem recusatur ordinarius, coram quo probanda sit exceptio,legitur,& no. de fo.compet. c.si quis contra clericum.ca.cum speciali,de appe. cum similib.
7 † Quomodo autem delegatus recusatur,habetur de of.dele.ca. super quæstionum.& eo.ti.c.si contra vnum.lib.6.cum concor.

CAP. L.

1 *Recusatio quid sit.*
2 *Suspicionis causæ quot sint.*

1 ET est recusatio † à iudice,vel iurisdictione declinatio per exceptionem suspicionis oppositam. & licet ex vna sola causa
2 iudex recusetur,puta quia suspectus.3.q.5.c.quod suspecti. vt late non conte.accedens.j.& ij.de app.c.cum super.† illius tamen suspicionis multæ sunt causæ.& 18.enumerantur in c.legitima. de appella.li.6. & potest sic formari recusationis exceptio, quæ in scriptis est proponenda,de quo tamen in c.quoniā.de ꝑbatio.

CAP. LI.

1 *Forma recusandi quoscunque iudices per totum.*
2 *Delegatum vnum ex pluribus recusari si cōtingat, suspicionis causæ coram alijs sunt probandæ.*
3 *Subdelegatus si recusetur,probatio fit coram delegato.*
4 *Ordinarius recusatus potest cum assensu partium causam committere, aliæ eam ad superiorem remittat.*
5 *Iudicem,quem quis impetrauit,ex causa nisi superuenienti recusare potest.*
6 *Suspicionis in articulo quomodo procedatur.& nu.5.*
7 *Arbitri iuris qui sint, & quomodo eligendi.*
8 *Exceptionibus contra iudicem deficientibus, reus contra personam actoris se vertat,& quibus mediis.*

1 CORā vobis dño iudice tali,ꝑponit,ꝑcurator talis ꝑcuratorio nomine,& dicit contra personā vestram excipiendo,ꝙ cùm talis aduersarius suus vester sit consanguineus,vel domesticus, vel familiaris,&c.vos ex causa huiusmodi estis maximè suspectus,vel vehementer suspectus. & quia periculosum est coram suspecto iudice litigare,ratio dictat,vt vos,& iudicium vestrum recuset,& causam huiusmodi suspicionis probaturum se offert coram arbitris, quos cōiter eligere vna cum aduersario est paratus.& si in omnes alias simul conuenire non possunt,talem no
2 minat,& eligit pro parte sua.& hoc quando iudex recusatus est ordinarius vel delegatus vnicus. † si vero est delegatus habēs collegam.& dati sunt cum clausula (Quod ambo,&c.)tunc coram collega probanda est exceptio recusationis, vnde tūc dicat excipiēs,& causa suspicionis hmōdi se offert corā collega vestro legitimè probaturum.similiter sicut aliàs simpliciter recurritur ad arbitros,vt in c.si contra vnum.de of.dele. li.6. Et ibi dicitur quid fieri debet,quādo delegatus vel officialis episcopi recuset,
3 † vel si est subdelegatus, tunc debet fieri probatio coram delegato,vt in cap.super quæstionum.de of.del.§. quemi vero.& §.fi.
4 de quo plene.no.in cap.cum speciali,de appel.† Et ordinarius recusatus potest causam alteri committere cum assensu recusatoris,& actoris,vel causam ad superiorem remittere.de fo.compe. c.si quis contra clericum,& c.cum speciali.de appell.Sed an hoc possit delegatus,& quando,habetur in ca.iudex.de of.deleg.lib. 6.Et quod dicitur in forma exceptionis,quòd recusans offert ꝓbationem causæ recusationis , & petit electionem arbitrorum, dicit Inn.in cap.cum speciali.suprà alleg.quòd hoc non est necesse,sed iudex habet ex eo inquirere,de quo ibi,& hoc quādo reus
5 recusat.† Potest etiam actor recusare iudicem, non tamen delegatum,quem impetrauit ex veteri cā, sed ex superuenienti.de of. del.c.insinuante,& c.super quæstionum. Ordinarium potest recusare,vt in alle.c.si quis ꝙ clericum,de fo.compe. & tunc actor sic potest formare suam recusationem,Dne Episcope, ego vellē cōuenire aduersarium meum talem subditum vestrum, sed ga ille est consanguineus vel amicus vester specialis,& vos tanquā nimis fauens eidem,mihi estis ex huiusmodi cā suspectus, ideo supplico quatenus causam hmōi alij committatis,seu mihi de
6 tis delegatum, &c.† Quomodo autem procedatur in articulo recusationis legitur,& habetur de of.dele.ca.suspicionis. de appe.c.cum speciali.& eo.ti.ca.legitima,li.6.cum similibus suis.
7 † Et de arbitris super hoc eligendis, qui arbitri iuris appellantur,
8 dic.vt in ca.ab arbitris,de of.del.lib.6.† Si vero reus non habet exceptiones contra personam iudicis,videtan ibi competant aliæ exceptiones , videlicet contra personam actoris, an sit minor,vel excōmunicatus,&c.& tales exceptiones possunt fieri cō tra actorem,ponit Guil.in Spec.tit.de Acto.§.j.vel contra forum, vel contra locum, vt suprà dixi.potest ergo sic excipere contra actorem.

CAP. LII.

1 *Forma exceptionis contra Actorem.*

1 PRocurator † nomine procuratorio discreti viri.B.contra A. in iudiciū, & causam vocati corā vobis Domino Episcopo, vel officiali,&c.proponit , & dicit excipiendo,ꝙ prædictus A.est in pupillari ętate constitutus,quare in iudicio esse,& agere non potest nec debet admitti,nec per se ſi ando in iudicio causam ꝓsequi,idcirco petit per vos decerni,declarari,& pronunciari prædictum A.personam standi in iudicio non habere,nec ad agendum admittendū esse, condēnando eum prædicto B.in expēsis.

CAP. LIII.

1 *Forma exceptionis contra libellum.*
2 *Causa petendi exprimēda est in actione ꝓsonali, in reali rei ꝙ cōsinia designāt.*
3 *Libellus qualiter,& ex quibus causis expugnari possit.*

1 REus † verò contra libellū sic excipiendo proponit.Procurator procuratorio nomine talis, contra prætensum libellum sibi coram vobis honorabili Domino Decano, iudice,vel officiali,& cætera.pro parte talis oblatum.& dicit,quòd huiusmodi libellus prætensus obscurus est generalis , mentitus , incertus, dubius,confusus,& ineptus, & talis etiam quòd ad eum pro parte prædicti rei.B.minimè est respondendum,maximè ex eo,quia in eo non exprimitur causa petendi,cum tamē datus sit in actione personali,vel ex eo., quòd res petita minimè specificatur per confinia,vel aliàs sic,quòd reus valeat deliberare,vel quia manifestam continet varietatem,incertitudinem, contrarietatē , vel ineptitudinem.ideo per iudicem ex officio reijciendus esset, & laniādus.Quare petit procurator prædictus nomine quo suprà, quatenus pronuntietis,decernatis,& declaretis,præassignato libello tanquam obscuro,inepto &incerto,pro parte d.rei nō fuisse , nec esse respondendum, ipsumque libellum prætensum esse reijciēdum,& repellendum: & prædictum reum à vestra iurisdictione iudicij absoluendum fore. & reijciatis,& absoluatis ipsum actorem sibi in expensis propterea factis condemnandum,& condē

neris

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 netis. Saluo iure addendi, & cæte. † Quod autem causa petendi in actione personali sit exprimenda, patet de libel. oblatio. capit. vlti. In reali res est exprimenda, & per confinia significanda, vt de libel. oblatio. capit. 2. vt suprà dictum est. Et sciendum est quòd
3 cautum est petere sic. † Vnde nõ debet petere reus q̃ actor declaret libellum obscurum, vel ineptum emẽdet, quia sic instrueret ipsum actorem, sed petat, vt suprà, & tunc secundum formã huiusmodi petitionis habet interloqui iudex, vt no. de libel. oblat. ca. vlti. & in Spe. de libel. concep. §. sequitur videre. versi. itẽ recepto. & §. ad huius. Etiam cautus sis, Et qualiter, & ex quibus causis expugnari possit libellus, ponit Gul. de libel. concep. §. iuxta. Vel si reus vult declinare forum iudicis, vt quia est laicus, &
1 causa est prophana, & coram ecclesiastico iudice tractanda, conuenienter potest sic excipere.

CAP. LIIII.

1 *Forma excipiendi contra forum.*
2 *Exceptione dilatoria per reum opposita, actor copiam eius petere debet, & terminum ad respondendum.*

1 PRocurator nomine † procuratorio talis rei proponit, & dicit excipiendo, quòd cùm causa in prætenso libello pro parte talis actoris coram vobis honorabili viro domino officiali oblato proposita ciuilis sit, & prophana, ipséque reus cùm laicus existat, sit paratus coram suo iudice seculari respondere, cuius forum actor sequi debet, idcirco in libello prædicto, & super causa huiusmodi prætensa coram vobis respondere nõ tenetur, sed ad suum iudicem fori secularis, videlicet, talis est remittendus, quare petit per vos pronuntiari, decerni, & declarari, prædictum reum ad respondendum libello præassignato, vel alias litigandum super causa huiusmodi prædicta coram vobis non teneri, sed ipsum ad prædictum suum competentem iudicem remittendum fore, & remittatis, condemnantes sibi actorem in expensis. Ista exceptio probatur per ca. nouit, de iudi. & in cap. cum sit. de
2 for. compe. & cap. licet, & cap. ex tenore, eo. tit. † Si ergo termino dato ad deliberandum reus opponat exceptionem dilatoriam de præmissis, vel aliam, actor vel eius procurator petat eius copiam sibi decerni per iudicem, & terminum competentem ad replicandum assignari, quod habet facere iudex, & hoc scribatur per tabellionem in forma consueta.

CAP. LV.

1 *Forma scribendi in actis exceptiones, & replicationes.*

1 TErmino prædicto † aduenientes, videlicet tali die comparuit coram prædicto domino iudice sedente pro tribunali ad ius reddendum talis reus, vel eius procurator, & exceptiones obtulit, quarum tenores inferius continentur, petens illas admitti. Talis vero actor, vel ipsius, procurator comparuit ex aduerso earũdem exceptionum copiam sibi decerni, & dari petens, ac terminum competentem ad replicãdum contra eas sibi assignari. cui iudex præfatus copiam prædictam decreuit, & diem talem ad replicandum, & dicendum contra exceptiones si voluerit, assignauit pro termino. Exhibitis his exceptionib. p talem reũ vel eius procuratorẽ, in præsentia talis actoris vel sui procuratoris, anno tali, die tali, præsentib. talib. respondetur, vel contra eas replicabitur pro parte actoris die tali, quem terminum de vtriusque partis consensu duximus ad hoc præfigendum. Actor ergo in termino sibi ad dicendum cõtra exceptiones statuto potest exceptionẽ replicãdo elidere, videlicet exceptiõẽ recusatoris isto modo:

CAP. LVI.

1 *Forma replicandi contra exceptiones recusatoris.*

1 COntra exceptiones prætensas † oppositas pro parte talis rei coram vobis honorabili viro domino iudice, vos ex tali causa, vt suspectum recusando proponit procurator nomine procuratorio talis actoris, & dicit replicando, q̃ exceptiones huiusmodi friuolæ, & frustratoriæ, non sunt admittẽdæ, nec ipse reus vos, neque personam vestram potest rationabiliter recusare, cum, & si prædictus actor sit consanguineus vester, tamẽ quia ipse reus etiam est vester consanguineus, idcirco causa huiusmodi suspicionem tollit. vel sic, Licet ipse actor vester dicitur amicus vel consanguineus, quia tamen si inter vos, & eum est aliqua amicitia, illa est leuis, & modica, & talis non est propter quam merito debeatis, vt suspectus recusari, cum non omnis amicitia sit suspiciens causa ad iudicem recusandum. Quare petit procurator præ-

dictus quatenus præassignatis exceptionib, non obstantib. pronuncietis, & decernatis, & declaretis libello prædicti actoris fuisse, & esse respondendum, & in causa huiusmodi procedendũ ad vlteriora, ipsúmque reum ad hoc cogendum fore, atque cogatis, & eum prædicto actori in expensis legitimis condemnetis. Ista replicatio colligitur ex notatis in ea. accedens, vt lit. non cõtest. & ex notatis in c. postremo. de appel. in gl.

CAP. LVII.

1 *Forma replicandi contra exceptiones declinatorias fori.*

CONtra exceptiones † declinatorias fori potest actor sic replicare. Replicando contra exceptiones prætensas talis rei procurator nomine procuratorio talis actoris proponit, & dicit q̃ exceptiones huiusmodi prætensæ, nec procedunt, nec sunt admittendæ, sed tanquam frustratoriæ, & friuolæ repellendæ. nam licet cõuentus sit laicus, & causa prophana, locus tñ domicilij rei est de vestra iurisdictione temporali. vel vel sic, De consuetudine tñ longeua, & præscripta legitimè vobis iurisdictio competit, & cognitio in hac parte. vel sic, Ipse tamen secularis iudex rei sup hoc sepius p̃ parte actoris humiliter requisitus ipsi actori iustitiã ministrare recusauit. Quare petit, &c. vt suprà in, pxima replicatione. Ista replicatio fundatur super c. licet, de for. cõpe. & cũ duob. de appella. cum sim. Et si reus petit copiam, & terminũ ad duplicandũ, vel, si renunciat duplicationi, & petit interloqui, debet totum scribi per tabellionem in actis in forma solita.

CAP. LVIII.

1 *Replicatio quid sit. & nu. 2.*
3 *Dilatoria solutio quando sit proponenda, & quid operetur. & 4. 5.*
5 *Exceptio anomala quæ sit, & quare ita dicatur.*
6 *Exceptiones malitiosè omittens, vt actor fatigetur, condemnatur in expensis.*
7 *Exceptio eadem bis opponi potest, & vltra non.*

1 QVid autem † sit replicatio, & quomodo debeat esse talis, quod afficiat, tollat, seu elidat, seu vitiet exceptionem, sicut exceptio ipsam actionem vel actum, cui opponitur, plenè no. per lo. An. in decr. a nobis. de exc. in commẽ. & in c. vlt. de or-
2 cog. † Et dicitur quòd replicatio est allegatio actoris, per quã resoluitur exceptio. Insti. de repli. in prin. vel latius sumendo obnectatur seu omittatur verbum actoris, vnde replicatio est etiã exceptio, & dicitur quasi exceptionis exceptio. ff. e. l. pen. Et hęc tantũ de exceptionib. dilatorijs, & exceptionib. iudicij. † De dila-
3 toria vero solutionis quomodo debet ante lit. contest. proponi, & si de ea constet, oportet quòd differenda sit solutio, & tunc impedit processum, & inducię duplicabuntur, quia petijt plus tẽpore. de plus peti. capit. vnico. † Si non constet, probabitur pot. lit.
4 contest. de quo plenè per Inno. & Abba. & alios in c. pastoralis. de excep. & in Spe. de exceptio. §. nunc videndũ restat. in prin. cuius
5 formam postea videbimus. † Et etiam exceptio anomala quasi sine regula, quia non sequitur normam aliarum exceptionum, quia in qualibet parte litis scilicet ante lit. contesta. & post, vel etiam post sententiam potest opponi. vt in clem. vnica. de excep-
6 tio. & e. ti. c. pia li. 6. † Si tamen aliquas proponit, & alias omittit malitiosè, & dolosè, videlicet, vt actor fatigetur, tunc cõdemna-
7 bitur actori in expensis. vt in c. exceptionẽ. de exceptio. † & potest eadem exceptio bis opponi, sed vltra duas vices non opponitur. in c. pia. eo. ti. li. 6. potest ergo sic formari talis exceptio anomala.

CAP. LIX.

1 *Forma exceptionis anomalæ.*
2 *Exceptio excommunicationis debet continere nomen excommunicatoris, & qualitatem excommunicationis, alias non est admittenda.*
3 *Iuramentum de calumnia potest exigi in quacunque parte litis, & tãm à partibus, quam aduocatis.*

1 PRocurator † talis rei proponit excipiẽdo, & dicit quòd vos domine iudex ad instantiam talis actoris in causa, quam mouet vel mouere intendit tali reo, coram vobis procedere non potestis, nec enim ad agẽdum seu causam incœptã prosequendũ debetis admittere seu audire, nec ipse potest in iudicio stare tanquam actor pro eo, quia per talem iudicem ordinarium, vel delegatum, vel authoritate talis canonis est maioris sententia excommunicationis innodatus. Quare petit prædictus procurator per vos pronunciari, decerni, & declarari, prædictum excõiacatum esse repellendum ab agendo, & repellatis, &c. † Et in ista exceptione excõicationis dẽt exprimi nomen excõicatoris, & qualitas excõicationis, alias non est admittenda, & debet probari ista

ista infra dies octo apertissimis documẽtis, alioquin dẽt excipiẽs condemnari in expensis, quia frequenter malitiosè cõsueuit opponi vt in prædicto c. pia. vbi de ista exceptione plenè not. † Et,
3 quia tam ista, quàm aliæ exceptiones consueuerunt opponi malitiosè ad litis p̃tractionem, vel prorogationem, vnde iudex potest cogere excipientẽ, vt præstet iuramentum, q̃ eas malitiosè non proponit. de quo in Spe. de exceptio. c. ij. versi. potest etiam iudex. nam hoc iuramentum de malitia potest in quacunq; parte litis iudex exigere, quando sibi videtur expedire, vt de iura. calum. c. ij. vlt. resp on. lib. 6. & contra aduocatum malitiosè exceptiones tales pro rei s confingentem videndum est in Spe. de exceptio. §. viso. vers. hanc igitur. circa fi. Cõtra verò prædictam exceptionem excõmunicationis potest replicare actor isto modo.

CAP. LX.

1 *Forma replicandi contra exceptionem anomalam.*
2 *Forma duplicandi contra replicationem.*
3 *Pronuntiandũ an sit super exceptionib. rei, & actoris, & super quib. & nu. 5.*
4 *Exceptio mista quæ dicatur, & quomodo opponenda sit.*

1 CORam † vobis honorabili domino iudice, &c. procurator talis actoris cõtra exceptiones p̃ parte talis rei sibi oppositas replicando proponit. & dicit, q̃ prædicta exceptio opposita ī facto nõ est vera, nec admittenda, quia licet prædictus actor alias per talem iudicem fuit excommunicatus, ipse tamen ab eadem sententia est per ipsum iudicem absolutus. ad quod probãdum literas absolutorias producit, & petit per vos pronuntiari prędicta exceptione nõ obstante in causa esse procedendum, & proce
di advlteriora. vel sic, Corã vobis, &c. Et dicit q̃ præassignata exceptio nõ procedit, sed friuola est, & frustratoria. nec eius prętextu debet actor ab agendo præcludi. cum ipsa excõmunicationis prætensa sententia, quã allegat, nulla sit, & irrita ipso iure, eo q̃
6 intolerabilem continet errorẽ, vel pro eo, quia ante sententiam eandem affertam ipse actor ab ea, & prædicto iudice eã proferẽdo, ex causa legitima appellauit, vel quia ipsa sententia est p non suum iudicem lata. Istæ replicationes probantur de arbi ca. inno
2 tuit. de consue. c. ad nostram, de sen. excom. c. per tuas. cũ simi. de iud. c. ar si clerici, cum concor. ¶ † Reus autem põt duplicare sic dicẽdo: Contra replicationem scripturæ pro parte talis actoris p̃tra exceptiones talis rei oblatas, proponit procurator ipsius rei duplicando. & dicit q̃ ipsa replicatio prætensa est irrita, & inualida, nec exceptionem ipsius veram, & legitimam afficere potest vel vitiare, cum ille à quo actor se absolutum asserit, absolutiõis tẽpore minimè habuit absoluendi potestatẽ. Quare petit procuratorem ipsius rei prædictis suis exceptionib. inhęrendo, pervos pronunciari. & fieri, prout in ipsis exceptionib. est petitum, & actorem sibi in expensis condemnari. Propositis ergo exceptionibus, replicationib. duplicationib. & aliquando triplicationib. & quadruplicationib. tandem partes vlteriorib. super hoc altercationib. renuntiant, & petunt interloqui super exceptione vel replicatione sua. Iudex ergo per suam interlocutoriam pronuncia
3 bit super exceptione, an obstet vel non, vel si super ea inducẽ sunt probationes, an sit probata, vel non, † quia tales exceptiões dilatoriæ sunt, & dicuntur emergentes, & super illis est pronun-
4 ciandum, † sed super incidenti non sic necesse est pronunciari, de quo plenè de ordi. cog. c. i. Et an sit pronunciandum super exceptione rei, vel replicatione actoris, no. plenè in prædicta decreta. à nobis, de exceptio. quia si exceptio est emergens, tunc quan
tuncunque sequatur replicatio, duplicatio, triplica io, &c. satis
5 erit super exceptione pronuntiandum, vt no. ibi. ¶ † Est etiam, vt dixi exceptio mixta, vt si reus dicat se debitum petitum sub conditione promisisse, videlicet si ascenderet capitolium, &c. ista vocatur mixta, quia dubium est, an sit dilatoria an peremptoria. nam si extabit conditio, erit dilatoria, si nunquam extabit, erit peremptoria. Quando ergo sit opponenda ante litem contest. vel post, tangit Guli. in Spe. de excep. §. fi.

CAP. LXI.

1 *Exceptiones peremptoriæ post litem contestatam regulariter proponi debent.*
2 *Exceptio peremptoria tribus casibus ante litem contestatam tantum proponi potest, & qui isti sint, vide.*
3 *Præiudicialis exceptio vel positio quot modis dicatur.*
4 *Exceptiones quæ sint proponendæ ante litem contest. & quæ post, ante tamen sententiam, & quæ post sententiam, & quare.*
5 *Peremptoriarum exceptionum aliæ propriè exceptiones sunt, & aliæ defensiones, & quæ illæ, & istæ sint. & nu. 6.*

1 EXceptiones † autem peremptoriæ ante litem conte. regulari
2 ter locũ nõ habent, sed post. † Excipiunt tres casus, videlicet

1 quando excipitur de re iudicata, transacta, vel finita. istæ tres peremptoriæ sunt priuilegiatæ, quia ante lit. conte. opponi possunt, & ipsam litis contest. impediunt, vt in c. j. de lit. contest. libr. 6. ha-
3 bent naturam præiudicialiũ, q̃ sic p̃cessui p̃iudicãt. † Et quo modo quatuor modis dicatur positio, vel exceptio iudicialis. no. de ordi. cog. c. j. vbi de hoc instit. de actio. §. præiudiciales, & in c. ex-
4 ceptionem. de lit. conte. li. 6. ¶ † Aduertendum ergo q̃ sunt aliquæ exceptiones peremptoriæ, quæ ꝓponi possunt, & ꝓbari ante litem conte. & post vsq; ad cõclusionem causæ, vt sunt prædictæ tres priuilegiatæ. Aliquæ sunt quæ nõ possunt ante lit. cõte. opponi sic, vt lit. conte. impediant, sed solum post lit. conte. vsq; ad sententiam diffinitiuam seu conclusionem causæ: & istud est regulare. Itẽ sunt aliquæ, quæ etiã post sententiam possunt opponi, & probari, etiã si à sententia non fuerit appellatum, sicut est exceptio cõpensationis de qua de ordi. cog. c. vlt. de fi. in tr. c. cũ Ioannes. in Spe. de appella. §. vlti. vers. sed nunquid in cã. vnde exceptionum peremptoriarũ aliquæ sunt q̃ nõ stant per se, sed stãt inquantum cõcernunt principales actiones, vt exceptio p̃ pactũ de non agendo, & similes, tales non opponuntur post sententiã, nisi in cã appellationis, qavis seu effectus illarũ tollitur p̃ sniam. Aliæ sunt quæ stant per se sic, q̃ sui natura nõ cõcernunt principalẽ actorẽ, & sic vis illarum non tollit per sententiã, sicut exceptio compensationis, & ideo opponitur etiã post sententiã, de quo tamen dicendum, vt no. de ord. cog. c. vlt. & calus. in quib. opponitur exceptio peremptoria post sententiã, ponit Guli. in Spe. de exceptio. §. dicto. vers. vbi autẽ à sententia. & Host. in sum. eo.
5 tit. §. & quando. vers. in casib. tamen. † Item peremptoriarum aliquæ dicuntur propriæ exceptiones, & aliæ defensiones. Propriæ exceptiones dicuntur, q̃ ipso iure tollunt obligationem naturalem, & ciuilem, sed istã opẽ exceptionis elidunt, vel destruunt, vnde melius exceptiones elisoriæ q̃ peremptoriæ vocarentur, & non perimunt actionem, sed elidunt, vt exceptio pacti de non
6 petendo imperpetuum, & iurisiurandi, & similes. † Defensiones vocantur, quæ ipso iure tollunt, & perimunt omnem actionem, s. ciuilem, & naturalem, vt solutio, & acceptilatio, de quo in Spe. de exceptio. in prin. Istæ licet defendant reum, non tamen excludunt, vel elidunt actionem, cum nulla sit actio iuborta. Aliqui tamen, vt Fran. Vercellensis volunt dicere, q̃ differentia verborũ huiusmodi respicit solum vsum, & modum duplicem alloquendi, quo rei vtuntur, dicendo excipiendo, proponendo, vel ad iuris mei defensionem propono. vel vt ipse dicit, defensio potest dici, quæ reum probabiliter defendit, sed exceptio, quæ realẽ elidit. de quo p lo. An. in d. c. j. de lit. cont. lib. 6. in no. el. si ergo reo deficiunt dilatoriæ, si habeat aliquam de perẽptorijs priuilegiatis lit. conte. impedientib. potest se ad illam conuertere, & oppo nere eam ante lit. contest. Et erit tunc forma exceptionis ista.

CAP. LXII.

1 *Forma exceptionis peremptoriæ.*
2 *Exceptionem peremptoriam tutius est differre post litem contestatam, & quare.*
3 *Exceptio rei iudicatæ, vt obstet, plura requiruntur, & vide quæ illa sint.*
4 *Transactæ rei exceptio vt valeat, quæ requirantur.*

1 CORã vobis † honorabili viro dño officiali, ꝓcurator, ꝓcuratorio nomine talis rei, ꝓponit, & dicit excipiendo q̃ alia vice ĩter prædictum actorem, & reũ præfatum coram tali iudice, pro rei ꝓtente, de & super prætenso debito per ipsum actorẽ ab eodem reo etiã ex eadem cã tunc petito, vel de & super re in ꝓtenso ipsius actoris libello petita, quam actor ad se generaliter, vel ex causa tali, vel alia asseruit pertinere, extitit litigatum, & ipse actor ab eodem iudice sententiã diffinitiuã reportauit cõtra se, per quam reus ipse ab eius impetitione fuit absolutus, q̃ sententia appellatione non suspensa in rem trãsiuit iudicatam. vel sic. Coram vobis, &c. vsque extitit litigatum, & tandem partes ipsæ sponte, & liberè super huiusmodi quæstione, & lite transegerunt sic, q̃ ipsa causa per transactionem sopita est, & extincta. vn de ipse actor nunc sopitã eo modo quæstionem, & resuscitare, & reformare præsumens, super hoc obstante sibi re iudicata vel trãsactione prædicta audiendus non extitit. Quare prædictus, ꝓcurator petit per vos, ꝓnunciari, & decerni, & declarari pręfatũ actorem super petitione sua, & causa huiusmodi non esse vlteriꝰ audiendum, nec ad agendum fore admittendum, prædictũ actorem reo. ĩ expensis condemnetis legitimis. Ita debet peti quãdo exceptiones istæ opponunt̃ ante litem contest. & tunc etiam secundum istam petitionis formã habet iudicis ꝓnunciatio fieri.
2 vt no. in ca. j. de lit. conte. lib. 6. † propter quod tutius esset exceptionem talem differre post lit. contest. quia tunc absolueretur, reus super principali. vt ibi no. de quo in Spe. de exceptio. §. dicto.
3 ĩ vlt. car. † Ad hoc aũt, vt obstet exceptio rei iudicatæ, plura hũt

Universidad de Deusto
Biblioteca

concurrere.videlicet quòd idem sit corpus,seu quantitas,idem modus petendi,eadem conditio personarum, & quod reus non possedit rem post sententiam petitam ab eo.vt no.in c.pen.de ex
3 ceptio.& in alle.c.. de lit.contest.li.6.† Itē ad validitatem,& efficacia exceptionis transactionis requiritur,q transactio tenuerit. vnde pōt actor cōtra prædictas exceptiōes replicare sic dicēdo,

CAP. LXIII.

1 *Forma replicandi contra exceptiones peremptorias.*
2 *Exceptiones perēptoriæ priuilegiatæ an opponi possint post terminū dilatoriarū.*

1 PRocurator † talis actoris replicando contra prætensas exceptiones talis rei proponit,& dicit,quòd licet aliàs inter partes super eadem re,vel eodem debito fuerit coram tali litigatū, & sententia lata diffinitiua,nec per appellationem suspensa : quatum ille,coram quo partes litigabant,nullam habuit iurisdictionem inter partes , vel sententia diffinitiua per eum lata fuit , & est nulla ex tali causa,vel actor tunc rem vel debitum petebat ex alia causa:vel agendi modus est variatus,quia tunc agebatur ad hoc,nunc autem ad illud agitur:vel transactio præassignata dolosè est irrita,& nulla ex tali causa,&c.de quib.replicationib.no. in alle.c.j.de lit.conte li.6.& in Spe.de exceptio.§.dicto.ver.hoc
2 quoque notandum.† An autem ista exceptiones peremptorie priuilegiatæ opponi possint post terminum dilatoriarum , latè tractat Io.An.in addi.Spe.de dila.§.j. & sibi placet quòd sic,per rationes quas ibi adducit.

CAP. LXIIII.

3 *Reconuenire actorem quando reus possit.*
2 *Reconuentionis libellus quo tempore sit offerendus,& nu.3.*
4 *Ordo qui seruandus sit in cā conuentionis, & reconuentionis libellis illaqueata.*
5 *Iudex in causa reconuentionis quando latorem habeat potestatem.*
6 *Reconuenire actorem,vel saltem de reconuentione eum qui ante litem contestatam protestare neglexit,quod refugium habeat.& nu.7.*
8 *Reconuentio quibus casibus non admittatur.& nu.9.*
10 *Actor reconuentus an habeat inducias deliberatorias.*
11 *Cautela aduocatorum,ne respondeant libello actoris,& de remedio illius.*

1 SI vero † nec prædictæ exceptiones peremptoriæ reo competant,sed habeat aliquam actionem cōtra actorem, potest eū coram eodem iudice reconuenire,siue iudex sit ordinarius siue delegatus.de mutu.peti.ca.j. de resci.cap.dispendia.§. reus quo-
2 que,lib.6.† Offert ergo reus tunc actori libellum reconuentionalem ante lit.contesta.quia reconuentio habet sic ante lit.con-
3 test. & postea non habet locum † nisi præmissa ante lit.contest, protestatione de reconuentione facienda statim post lit.conte.
* secundum *eoem* doctorum opi.licet Inn. & Ber. videntur tenere eam fieri posse etiam post lit.conte.& ante conclusionem causę. & ista opinio communiter reprobatur in alleg.ca.j.de mutu.peti.quia reconuentio,vt dicit Io.de Lig est verum respectiuum cōcernens conuentionem,& respectiua sunt simul tempore.etiam
4 probat hoc ordo rubricarum.† & tunc oblato libello reconuentionali huiusmodi causę sic iure conuentionis,& reconuentionis illaqueatæ vicissim,s.mutuis vicib.tractandæ sunt,& sub vna sententia terminandæ, de ordi.cog.c.2.& in c.j.statim alle.ita quòd lite conte.super libello actoris per reum,actor etiam statim cōtestatur, & primò iurabitur super cōuentione,secundo super reconuentione,& sic fiat de singulis terminis,& actib.in causis huiusmodi seruandis,vt ibi no.† Si tamē iudex aliàs quam per re-
5 cōuentionē est iudex,circa obseruationem talis vicissitudinis,si bi latior est potestas habenda,de quo per Io.An.in addi.Spec.de
6 reconuen.§.videndum.† Si autem neglexit reus actorē reconuenire ante lit.conte,vel incontinenti post protestatione prius facta,vt est dictū,tunc si causa pendet coram delegato,& reus vult actori mouere actionem quia hoc non pōt via reconuentionis, oportet ipsum rescriptum ad eundē iudicē impetrare.vt in d.ca.
7 dispendia,de resci.lib.6.† sed si causa est coram ordinario, tunc reus poterit reconuenire actorē coram eo quandocunque, etia si sit ordinarius partis vtriusque,sed tunc cessabit vicissitudo pro-
8 cessus,qa quælibet lis causæ,currit marte suo.† In certis tamen casib.non admittitur reconuentio,vt si actor cōuenit reum pos sessorio.s.interdicto,vnde vi,non potest actor per eum reconue niri nisi de alia spoliatione,vt in c.vlti.de ord.cogn.Et ibi etiam no.de spoliatione in modum exceptionis opposita, & in c.ij.de
9 ord.cog.& in c.frequens.de resti.spo.li.6.† hoc est verum actore inuito,sed eo cōsentiente procedit reconuentio,vt de resti. spo. c.j.Et casus in quib.non procedit reconuentio,no.de arb.c.cum
10 dilect.in gl.& super ea.† An autē actor debeat habere inducias deliberatorias super libello rei reconuentionali.no.de mu. pe.c.
11 j.& dicitur quòd sic,si voluerit.† vnde malicioſi aduocati reorū aduenīente termino,in quo debent respōdere libello actoris,si deficiunt ei exceptiones,tunc ad progādum,& differendū lit.cō te.porrigunt libellum reconuentionalē, vt sic nō respondeāt libello actoris,donec actor eorum libello se paratū offerat respō dere,& sic si actor velit statim respōdere renunciādo deliberatoriis. p̄dicta malitia nō eos iuuabit , quia ipsi respōdere cogētur.

CAP. LXVII.

1 *Litis contestatio est secunda pars processus, & fundamentum litis seu iudicij.*
2 *Reus quibus sibi deficientibus debeat libello actoris respondere.*
3 *Litis contestatio quomodo,& quando sit.*
4 *Litis contestatio ad hoc,vt inducta sit,quæ requiruntur.*
5 *Litis contestatio per propositionem actoris,& rei responsionem raro inuenitur in practica.*
6 *Litis contestatio quid sit.*

1 EXpedita † isto modo prima parte processus seu ordinis iudiciarij,veniamus nunc ad secundum, s. ad inchoationē ipsius iudicij , seu litis quæ habet fieri per lit. conte. cum ipsa sit litis
2 seu iudicij fundamentum. de lit. contest.capit.vnico.† Si igitur reo deficiunt exceptiones dilatoriæ,vel peremptoriæ priuilegiatæ,& ipse nec potest nec vult actorem reconuenire,debet in ter
3 mino statuto libel o respondere.† Et ad hoc,vt lit.contest.debite fiat,actor vel eius procurator habet proponere contenta in libello,& iudex eis propositis vel etiā ipse actor interrogare reū, vtrum proposita in libello credat esse vera,& perita fieri debere, & sic reo respondente fit lit.cōte. & hoc est quod dicit tex.in c.
4 vnico de lit.conte.q per petitionem in iure propositam.& respōsionem sequutam fit lit.contest.vnde non sufficit libellum esse oblatum,& responsionem per reum factā ad hoc, vt inducta sit lit.conte.quia libellus non loquitur,per l.vnicam.C.de lit.cōte.
5 † requiritur ergo quod actor contenta in libello suo proponat, & reus respondeat si tamen inuenitur in actis oblatus libellus, ac scripta sufficiens rei responsio per propositionem,& interrogationem prefumitur lit.cont.interuenisse. vt no.in alle.c.vnic. de lit.conte.† Et quòd inueniatur propositio,& interrogatio,ra
6 ro inuenitur seruatum in practica,de quo in Spe.de lit.co.te.§.j. ver.sic igitur.† Et est lit.conte. fundamentū iudicij per petitionem in iure propositam,& congruam responsionē ad iudicis interrogationem secutā animo litem contestādi factam.quo omisso,si in figura iudicij procedatur vexantur inanibus laborib. & sumptib.litigantes,& illam diffinitionem quæ est Hosti. ipse per gngula membra declarat,& ponit post eum Ioan.And in c. vnico,de lit.conte.& sit communiter per reum sub ista forma.

CAP. LXVI.

1 *Forma verborum quibus fit inter partes litis contestatio,& per tabellionem in actis redigitur.*
2 *Respondeo sola narrationi libelli,quæ dicere habeat.*
3 *Clausula,(Animo litem contestandi,an necessario sit exprimenda. & nu.4.*
4 *Responsio quælibet rei an inducat litis contestationem.*

1 IN Procurator , † & procuratorio nomine. A.respondendo pretenso libello talis actoris narrata prout narrantur negat esse vera.& dicit petita in ipso fieri non debere animo litem contes.
& tunc scribat tabellio lit.gte.esse factā hoc modo.Anno tali,die tali,&c. Coram tali iudice prædicto eo sedente pro tribunali cōpæruit talis actor,vel talis eius procurator, ac petitionē suā in ipsius libello contentam verbo proposuit, & dominus prædictus, vel actor seu ipsius procurator talem reum vel ipsius procurato rem super propositis,& petitis,an ea crederet fore vera,& petita fieri debere interrogauit,quiad interrogationē huiusmodi respōdens,narrata,& proposita in eo negauit esse vera,& dicit petita fieri nō debere animo litem contestandi, Vel sic respōsionē suā fecit,& in scriptis obtulit in hæc verba,talis procurator.litis que gte.sic facta,iudex ipsis partib.vel procuratorib.partium ad præstandum,vel ad prętari videndum huiusmodi calumniæ iuramētum diem talē pro termino assignauit.Sed tabellio ordinarij sic solet scribere.Talis reus vel talis pcurator in presentia talis actoris vel pcuratoris respōdendo libello actoris negauit narrata in ipso,prout narrantur,esse vera,& dicit litem contestādo petita fieri non debere,& iurabitur de calumnia die tali.Et per istam rei responsionem reputabitur ad narrata,& petita in libello, & exprimitur animus,scilicet animo litem contestandi,&c. vt patet
3 forma.† Si tamen fit responsio ad solam narrationem,vel ad solam causam,ex qua petitur dicunt Pe.Abb.Hos.& Io.An.q facta est lit.cont.quia per negationem causæ sequitur negatio effectę & negatio

& negatis narratis negatur conclusio,quæ sequitur ex narratis.
3 † Quod autem non sit necessaria declaratio,vel expressio animi, videlicet q̄ dicat reus animo litem cōtestandi,est decisum in rota.q.88.quæ incipit.item si pars rea,& determinat Gul.in Spe.de li.contest.§.j.ver.quid si proponuntur.quia præsumitur animus,
4 ex quo sunt verba apta.† vnde si reus diceret aliqua verba apta ad lit.cōtest.non tamē per ea vellet litem contestari, sed diceret ea ad iudicis instructionem deberet de hoc protestari,de quo de fo.compe.c.at si cleri.& no.in alleg.c.vnico.de lit.contest.q̄ per
5 prædictam responsionem formaliter,& cōmuniter fit lit.conte. † An autem per respōsionē iuris,vt si reus dicat,volo vel nolo litigare,vel cōdemnare,vl non credo me debere,sed si debeo, paratus sum soluere.vel dicit ad actorem,Tu mentiris per gulam. vel respondet de credulitate,&c.lis sit per hoc contestata, no.in allegat:cap.vnico,de lit. contest. & in Spec.§.j.versi.& si reus cōfitetur. si libellus præcessit per talem responsionem est facta lit. contest.de quo de elect.cap.dudum.& dixi alias circa materiam libellorum,quod tamen quidam legistæ impugnant.de quo plene per Io.And.in additio.Specula.de lit. contest.§. j.super versic. si reus non negat.gl.quæ incipit,sic.

CAP. LXVII.

1 *Iuramentum calumniæ continuò post litis contestationem est præstandum, posita ea in quacunque parte litis poteśi exigi.*
2 *Iuramentum calumniæ omissio an vitiet processum.*

1 ET,quia † vt dictum est facta lit.contest.iudex assignat partibus terminum ad iurandum de calumnia: qui illud ex ordine statim succedit, cum in ipso litis exordio sit præstandum.de iura.calum.ca.j.& exponitur ibi,idest post primum litis exordiū, scilicet immediatè post litem contesta.eod.tit.cap.cum causam.
2 † si tamen non fuerit iuratum in exordio.poterit postea inquacunque parte litis præstari.vt eod.tit.cap.j.lib.6. etiam si in tota causa omissum fuerit, tacitè per hoc non vitiatur processus, vt ibi in responso secundo, & quòd dicitur iuramentum calumniæ,debet subintelligi,scilicet vitādæ,sicut dicitur,habeat vnusquisque suam propter fornicationem scilicet vitandam,non cō mittendam. 16.dist.c.verum.

CAP. LXVIII.

1 *Calumnia quid sit.*
2 *Iuramentum calumniæ habet quinque capitula:& quæ ista sint,vide.*

1 ESt autem † calumnia,quādoquis scienter,& iniustè agit, vel resistit.vt in l.j.ff.ad turpil.§.calumnia.2.qua.sti. 3.ca.si quem
penituerit.§.nondum. & habet hoc iuramentum quinque capitula,quæ ponit Ber.de iur.ca.c.i.in 4.gl. & de hoc ponit ibi ver
2 sus,videlicet,† Illud iuretur,quòd lis sibi iusta videtur,& si quæ retur verum,non inficietur.Nil promittetur,nec falsa probatio detur,vt lis tardetur,dilatio nulla petetur.Iudex ergo faciat iura re actorem primò vel eius procuratorem habentem tamen ad hoc speciale mandatum sub hac forma.

CAP. LXIX.

1 *Forma iuramenti calumniæ exigendi ab actore.*

1 TV iurabis † quòd calumniosè non petis,sed quod te credis & æstimas iustè petere. vel secūdum alios dicat, Tu iurabis te litem istam calumniandi animo nō mouisse,nec mouere, nec moturum esse.Item quòd veritatem super his, de quib.interrogaberis.respondebis,& eam non negabis. Item quòd nō vteris scienter falsa probatione.Item quòd non corrupisti,nec corrumpes iudicem,vel tabellionem. Item nec dedisti, nec dabis nec p̄ missisti,nec promittes aliquid per te,vel interpositam personam pro hac causa , vt sententia feratur pro te,nisi illis personis quib. iura dare permittunt. Item quod dilationes nō petes gratia litis differendæ,& concludendo dicat iudex:& ita iuras,sicut ego dixi,verū esse:& ita seruabis.sic te Deus adiuuet,& hæc sancta Dei euangelia.Consulit tamen Gul.in Spe.co.tit.§.nunc dicamus.in prin. quòd vltimum priuata de dilatione ad euitationem periu rij multorum omittatur.

CAP. LXX.

1 *Forma iuramenti de calumnia exigendi à reo.*
2 *In iudicijs,vbi vterque gerit personam actoris, & rei partes, & pro eis intervenientes quomodo iurabunt de calumnia.*
3 *Procuratores iurant in animas dominorum , non in propriā, nisi in iuramento calumniæ.*
4 *Iuramentum calumniæ ob quas causas fuerit inuentum.*

1 DEinde † Iudex cōuertēdo se ad reū,vel eius procuratorē dicat sibi. Et tu iurabis q̄ putas te petitiōi actoris iuste p̄dicere,& ita verū esse,& te obseruaturū in defendēdo, sicut ille iura
2 uit in agendo.sic te Deus adiuuet,&c.† In oīb.aūt iudicijs , vbi vterq; gerit psonā vtriusq; s. actoris,& rei.vt de prob.c.ex literis, vterq; pstet iusm actoris,& rei, partes verò vel pcuratores earū se breuiter expediendo dīt.Ego iuro iusm de calūnia cū oīb.capitulis,& suis clausulis,sic me Deus adiuuet.& cæt. omissa expres
3 sione capitulorū. Et † iurāt pcuratores in aīas dnorum suorū,& non ppriam,sed,qa pcurator calumniari pōt, sicut dns procurator et iurare debet in aīam propriam.de iura cal.c.2.responso.2. lib.6.vnde Dns non incurrit periurij ex facto procuratoris,nisi ipse Dns sit in culpa,de quo in c.vlt.de iurciu.in 6.& in cle.2.de
4 proc.in vlt.gl.† Et iusm istud de calumnia est inuētū, vt eliciat veritas.Itē,vt timore iurisiurandi litigantium t meritas ꝓpescāt.Item,vt iuramenti timore iurans immemor suæ salutis,quo ad alia capitula non efficiat.& ita no,de iura.cal.c.cæterum.in gl.& super ea.

CAP. LXXI.

1 *Iuramentorum,quæ à partibus in iudicio præstantur,quatuor sunt genera.*
2 *Iuramentum malitiæ quando deferendum sit.*
3 *Iuramentum calumniæ quando,& in quibus causis præstetur.*
4 *Iuramentum aliud est de veritate dicenda.*
5 *Iuramentum decisorium à quibus deferatur,& ad quæ.*
6 *Iuramenti,quod exigitur à Iudæo,forma quæ sit.*
7 *Iuramentum si aliqua partium præstare recusabit,qua pena mulctabitur.*

1 ESt aūt † aduertendum, q̄ habemus quatuor gña iuratorum
2 q̄ præstantur à partib.in iudicio,† videlicet iusm de malitia, quod pōt deferre iudex,q̄ sibi videbitur expedire,vt et tactum est circa excommunicationes, † Item iuramentū de calumnia, & illud statim prestari debet post lit.conte.vt dictum est s.& præstatur hodie tam in spiritualib.q̄ in ciuilib.vt de iura.cal.c.j. li.6. responso 2.ac etiam in criminalib.de quo tū sunt opiniones , vt
4 no.eo.ti.c.j.† Item iusm de veritate dicēda quod in spiritualib.
5 præstat.† Item decisorium iuramentum,quod defert iudex actori in supplementum probationum , vel reo ad suam innocentiā ostendendam,vel etiam pars parti,iuxta formam c.vlt.de iurciu.
6 † Formam autē iurī,quod præstatura Iudeo.ponit Gul. in Spe.
7 eo.ti.§.restat.ver.sed pone.† & si aliqua partium recusaret præstare iuramentum illud,habebit pœnam de qua in c.vlt.de iura.cal. §.pœna,quę est,vt actor ab instituta actione cadat per sniam:reus vero cōdemnationem patiſ,quia pro cōfesso habet, vt in prædicto. c. fi.in gl.Et tabellio prædicta scribat in actis sub hac forma.

CAP. LXXII.

1 *Forma scribendi in actis iuramenti calumniæ præstationem.*

1 DIe tali,† Anno quo suprà, comparuerunt in iudicio coram domino iudice supradicto ipso in loco suo solito pro tribunali sedente talis actor, vel talis ipsius procurator ex vna parte. & reus vel eius ꝓcurator ex altera parte, & ibidem partes huiusmodi vel earū ꝓcuratores,primò actor,vel suus ꝓcurator, deinde reus vel suus ꝓcurator cū capitulis,& clausulis suis calumniæ iuramentum ꝓstiterunt, quo præstito prædictus Dns iudex actori præfato,vel suo ꝓcuratori diem talē ad ponendū,& articulandū,ac partis ad hæc fieri videndū in cā hmōi,ꝓ termino assignauit.Notarij ordinariorū breuius scribūt more solito,scilicet Die tali,anno tali,iuramentum per partes vel earum procuratores de calumnia præstitum,& articulabitur die tali.

CAP. LXXIII.

1 *Positiones,& articulos quo tempore actor offerre debeat.& nu.9.*
2 *Positiones vsu prius,postea à quo tempore per iuscanonicū fuerint approbatæ.*
3 *Positiones qua vocabulorum diuersitate vocentur.*
4 *Positiones,& articuli ad quos effectus fiant.*
5 *Positio quid sit,& vnde dicatur,& nu.6.*
7 *Articulus vnde dicatur.*
8 *Articulandi ars quem gradum in curia romana teneat, & quomodo vel summi Iurisconsulti quis aduocatis prius assistere debeant.*
10 *Positiones super quibus rebus sint faciendæ.*

1 TErmino † prædicto aduenīēte,actor habebit offerre positiones,& articulos. & istas vsus longæuus in causis admisit. vt
2 in cle.fœpe.de ver.sig.† Sūt ergo ab vsu iductæ positiōes,& post ea pius canonicū approbatæ,ſa tempore Grego.9. quia ante eū de positionib.non habebamus expressum ius,sed per eum in ca.
3 dudum.2.de electio.& in c.vnico. de lit.contest. † Et quomodo vocantur aliquando tituli,aliquādo intentiones,quandoq; capitula,&c. no.de causa poss.c.cum ecclesia,de resti.c.præsentiū.li.6.
4 & in cle.sępe,de verb.sig. † Et fiunt positiones ad facilioręm litiū expeditiōē ꝓp partiū ꝓfeciōes,& articuli ad clariorē ꝓbatiōē,vt
5 dicit tex.i cle.fœpe alle.† Et positionū pls dāt diffinitiones,quarū aliqs ponit Gul.i Spe.dpo.§.j.& aliq̄ notan.d ꝓfes.c.j.li.6.in gl.&

super

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 super ea.† & quomodo dicitur positio,eo q̃ super positionibus
lis ponitur veluti super fundamento,quia eis cõfestatis,& nega
tis lis vlterius procedit,vel non,ibi etiam no.per Io.An.in nouel
7 la.† Articulus autem dicitur quod arctato,ideſt arte ponitur,&
arctat ad respondendum,vt in c.præsentium,suprà alle. super gl.
articulus.& est nomen diminutiuum designans aliquid particu
lare à genere suo debitas circunstantias decisum, de hoc de of.
dele.c.super quæstionum.& no.Io.An.in addi.Spe.de positio.§.i.
quod dicit ipse in addi.Spe.de testib.§.nunc videndum.in princ.
8 †q̃ pars articulandi inter causidicos summum tenet gradum in
curia romana,& maximè in beneficialib.deuolutis, vnde cõsu
luit ipse ibi,quòd caueãt curiam intrantes quantuncunque sint
magni magistri,ne suo capite in prin,hanc artem assumãt, sed an
tiquis aduocatis assistant, vel etiam secum habeant procurato
res,& expertes.& ibi in materia Io.And.circa eundem §.instat,&
9 pulchrè etiam illam materiam tractat.† & positiones,& articuli
isti iusto litis seu iudicij ordine seu loco fiunt,scilicet post lit.cõ
10 test.& iuramentum calumniæ.† super principali tamen quan
doque sunt faciendæ probationes,si fieri possunt,de quo in Spe.
de positionib.§.3.in princ.quia si reus habet probare exceptio
nes,vel actor replicationes suas,habet redigere exceptiones seu
replicationes in positiones,& articulos.

CAP. LXXIIII.

1 *Positiones formans quid considerare debeat.*
2 *Positio,vel etiam confessio,non valet nisi super re,de qua agitur.*

1 AD formas igitur † positionum hac via peruenitur, nam for
mans eas habeat libellum præ oculis,& ex eius tenore su
mat,& formet eas, & diligenter considereat quid habeat necesse
2 probare,& super omnibus quæ probare velit,faciat positiones,
† nec valet positio aut etiam confessio nisi fiat super re,de qua
agitur,de quo in Spe.depos.§. 5.aliàs primò.verſ. regulariter au
tem.de quo etiam de confes.c.j.&.ij.lib.6.

CAP. LXXV.

1 *Forma offerendi positiones,& earum conficiendarum in actione reali.*
2 *Positiones sic sunt formandæ,vt intentionem ponentis fundent,considerata natura præpositæ actionis,& quomodo in publiciana.*
3 *Positiones dari debent per iuramentum, & qui dat contrarias incurrit periurium.*

1 IN actione † ergò reali,sicut visum est suprà in forma prima li
belli,ordinet positiones suas actor sic.Positiones, & articulos
infrascriptos,ac cõtenta,& scripta in eis oĩa,& singula dat,facit,
& exhibet corã vobis honorabili domino iudice.N.,pcurator ,p
curatorio nomine actoris medio suo iuramẽto in tali causa,&c.
quib.omnib.petit sigillatim per talem reum responderi per iura
mentum sufficienter,& clarè per verbum credit,vel non credit,
offerens se ad probandum negata, ad superfluam tñ probationẽ
se non adstringens.In primis ponit,& probare intendit,q̃ anno
tali tempore contractus de quo infra,talis.A.in campo talis loci
talẽ fundum,cuius confines etiã specificentur,habuit ad eum p
tinentem.Item quòd idem.A. anno prædicto de mense tali fun
dum prædictũ.B.actori prædicto ementi vendidit pro precio tot
florenorum.Item q̃ ipse. B. actor precium præexpressatum præ
2 dicto suo venditori numerauit realiter, & persoluit.† Vel pona
tur,si nõ est facta solutio,q̃ venditor de precio fidem habuit,&c.
vt in forma libelli.Item q̃ A.venditor memoratus fundum præ
dictum,& eius possessionem realiter tradidit.B.emptori anteprædicto.Item q̃. A.reus prædictus eundem fundum à tali tẽpore de
tinuit,occupauit,& detinet, & occupat fructúsque ex eo prouenientes percepit,& percipit,& eũ.B.actori restituere liberũ,& va
cuum dimittere seu assignare cum fructib.perceptis refragatur
in periculum animæ suæ.Item quòd de præmissis omnib. & singulis fuit,& est publica vox,& fama.Dat etiam libellum pro parte sua oblatũ cũ positionib.& articulis,ac ,pducẽda & producẽda
in huiusmodi cã inquantum faciunt pro parte sua,& non vltra,
necnõ denotari signis, & sigillis,saluo iure addẽdi,minuẽdi, sup
plẽdi,& declarãdi,vt moris est.Et positiones sic sunt formandæ,
vt intentionem ponentis fundent,considerata natura propositę
actionis.Si igitur actor agit de dominio rei petitæ,hẽt cõsidera
re quæ sunt necessaria in ,pbatione dominij, & quę sunt ista,ta
ctũ est supra circa primũ libellũ,vt not.Guli. in Spe.de emphyt.§.
nunc aliqua.verſ.6.Si agit publiciana consideret quę sunt necessaria in ea,& sic de aliis.de quo in Spe.depos.§.quintò, ad fin. Et
debent fieri positiones de contentis in libello,vel ad ea pertinentib.& iudex debet considerare eas,an faciant ad causam vel nõ,
3 vt postea patebit.& no.in c.j.de confes.li.6.† Et debent dari posiones per iuramentum,& qui dat cõtrarias incurrit periurium.de quo de iureiur.c.vlti.lib.6.Et tabellio sic scribat.

CAP. LXVI.

1 *Forma scribendi in actis positionum præsentationem,& copiæ petitionem.*
2 *Peremptoriè,in quibus terminis sit experimendum,& quibus omissum intelligatur.*

1 ANno † tali,die tali,talis actor,vel talis eius procurator cõpa
ruit coram domino iudice antedicto, ac positiões,& articu
los obtulit infrascriptos,quib. per partem aduersam responderi
petit,& eam ad hoc cogi postulauit.Ex aduerso prædicto dño iu
dice adhuc ,p tribunali sedẽte,talis reus, vel talis ,pcurator suus
comparuit coram eo,& positionum,& articulorum prædictorũ
copiam sibi decerni,ac terminum ad dicendum contra vel respõ
dendum eisdem , competentem petijt assignari,prædictus ergo
dominus iudex copiã huiusmodi prædicto reo,vel eius ,pcurato
ri fieri decreuit, & diem talem ad dicendum contra positiones,
& articulos huiusmodi, vel eis respondendum pro termino assignauit.Si corã ordinario scribat sic tabellio , Exhibitis his positionib.& articulis per talem actorem,ciiusue procuratorem in p
sentia talis rei,vel procuratoris talis, anno tali,de tali respondebitur,vel ipsis impugnabitur per reum vel eius procuratorẽ die
2 tali. † & in huiusmodi assignatione terminorum aliquando nõ
exprimitur,peremptoriè , quia isti termini peremptorij intelliguntur,licet non exprimat.vt in c.pastoralis. de excep.nisi fieret
citatio vel assignatio ad sententiã audiendã,vt suo loco patebit.

CAP. LXXVII.

1 *Positionum,& articulorum forma in actione personali.*

1 IN actione † vero personali sic formantur positiones,& articu
li,&c.vt suprà.in primis igitur ponit, & probare intendit q̃ A.
actor prædictus præfato.B.reo mutuauit,vel mutui causa nũme
rauit.10.libras denariorum talis monetæ.Item quòd idem B.de
bitor huiusmodi mutuatam sibi pecuniam prædicto A.suo creditori soluere promisit in tali termino,&loco bona fide.Itẽ q̃ hu
iusmodi ipse B. debitor antedicto suo creditori A. in expresſato
termino elapso dudum soluere neglexit, & hodie ministrare, &
de eo sibi satisfacere contradicit indebitè.Item quòd de præmis
sis omnibus,& singulis fuit,& est publica vox , & fama. Insuper
dat libellum,&c.ad producta,& producenda,&c.

CAP. LXXVIII.

1 *Forma positionum in actione depositi.*

1 IN actione † depositi sic concipientur positiones.In primis ponit,& probare intendit quòd A.actor præfatus penes B.prædictum reum depositi decretales. Itẽ quòd huiusmodi depositus
liber decretaliũ scriptus fuit in chartis hœdinis,seu in pergamena.Item q̃ glossas habuit ordinarias,ac apparatum Bernar.prepositi compilationi glosarum decretalium.Itẽ quòd habuit de super coreum rubeum, album vel nigrum. Item q̃ secundus quinternus sic incipiebat. Item q̃ tertij quinterni primum erat tale.
Item quòd memoratus B. prædictum librum decretalium ex cã
depositi ad se recepit.Item quòd ipsum librum prædicto depositori idem depositarius reddere contradicit. Item quòd de præmissis omnibus,&c.Et dat libellum,&c.

CAP. LXXIX.

1 *Formæ positionum in actione possessorij recuperandi.*

1 IN possessorio † recuperandæ possessionis,seu interdicto vnde
vi,fiant sic positiones,& articuli.In primis ponit,& probare in
tendit, q̃ anno tali , die tali, &c.Actor prædictus talem fundum
vel domum,cuius confines infra describuntur,aliàs possidebat.
Item quòd B.predictus prædicto anno, & die eundẽ A.sic in pos
sessione reali ac corporali,existentem de domo,seu fundo huiusmodi,& eius possessione violenter expulit , & eiecit.Item quòd
domum seu fundum huiusmodi, ac eius possessionem à tẽpore
iectionis seu spoliationis prædictæ detinuit,&occupauit,& pos
sessionem eandem cum fructib.inde perceptis, & qui percipi potuerunt prædicto A. spoliato restituere cõtradicit. Itẽ q̃ damna
propter hoc prædictus sustinuit spoliatus ex tali causa,&c. Itẽ q̃
fructus percepti, & q̃ pcipi à tali tpe verisimiliter potuissent, &
percipi annuatim consueuerunt,valẽt tot maldra,alias modios
mensurę.damnavero ad interesse ad tot libras denariorum
spoliatus æstimat,salua tamen vestra iudiciali taxatione.Itẽ
quòd de præmissis omnibus,& singulis,&c.& dat libellum, &c.
sic fiunt positiones,& articuli membratim,& distinctè , quia
articulus est pars intentionis,vt no.de testi.c.præsentium.

CAP. LXXX.

1 *Forma positionum contra illum qui spoliationem fieri mandauit,vel eam ratam habuit,vel rem alutam sciente recepit.*
2 *Positionum conficiendarum in diuersis materiis formas vide remissiuè.*
3 *Positio libus iudex repellere qui recusat quæ incommoda patiatur.*
4 *Posit onibus respondere quæ sit rationabilis causa recusandi.*
5 *Positiones quid certum continere debent,& respondens debet certum respondere.*

1 SI agitur contra eum ,qui non spoliauit ,sed spoliari mandauit,vel spoliationem ratam habuit,vel rem spoliatam recepit sciẽter à deiectore,sic concipiantur positiones.In primis ponit,& probare intendit procurator prædictus,q̃ tali tempore A.
rem talem possedit.Item quòd talis B.eodem tempore,& tali die
veniẽs eundem A possessorẽ de possessione eiusdem rei expulit
violenter,& eiecit.Item quòd spoliationem.C & eiectionem eã
dem per eundem B.fecit,& fieri mandauit.Vel si non mandauit,
sed ratam habuit ponatur sic.Item q̃ spoliationem,& eiectionẽ
huiusmodi idem B.fecit nomine,&contemplatione.C. rei prædi
ctĩ.Item quòd ipse.C.eandem spoliationem sic suo nomine , &
contemplatione factam,gratam,& ratam habuit. Item quòd rẽ
huiusmodi ipse C ad se recepit,& eam à tempore coniectionis,
&spoliationis dictæ hucusque detinuit,& occupauit,& detinet,
&occupat.Vel si ꝓcedit reus,qui scienter rẽ recepit ab eiecto
re,primis duob. articulis puta de possessione , & de spoliatione
Sempronij ponatur.Item quòd prædictus B. præfatam rem spoliatam à prædicto Sempronio deiectore,&spoliatore recepit.Itẽ
quòd ipse B.sciuit prædictum.C.re huiusmodi per Sempronium
2 fuisse,& esse spoliatum.† ¶ Pro formis positionum diuersis materiis habetur recursus ad Spe.tit.de teste.§. nunc videndum.Et
in tractatu libellorum,vbi quasi per singulos titulos in materiis
formantur positiones super libellis & etiam aliquæ positiones
formantur de confes.c.1.li.6.in gl.mag.& vide de materia positionum in tit.se.† Factis autẽ,& oblatis libelli positionibus reus
3 si sunt pertinentes,clarè,& certè debet ad eas respondere, de testib.c.præsentium li.6.imo si interrogatus super positionibus &
iussus respondere hoc facere recusat,habentur positiones pro
confessatis nisi rationabilis causa recusantem excuset. vt tñ c.2.
4 de confe.lib.6.† Quæ sit causa rationabilis,not.ibi in glo.puta si
positio est superflua,quæ non facit ad causam,vel obscura, & in
certa,captiosa,de facto alieno,impertinens,vel infiniti iuris, &c.
5 vt ibi no.† ponens enim debet ponere certum,& respondens debet certum respondere,vt no.in iurib.alleg & c.de confe. li. 6.
in præ licta gl.mag & quòd dicitur ponit, & probare intendit.
hoc hodie est in vsu.aliàs positiones dabãtur primò sic dicendo,
Ponit tal s,&c.& si negabuntur istę positiones,postea dabuntur
articuli sic dicẽdo,Talis intendit probare,&c. hodie ergo simul
fiunt,vta quòd positiones negatæ succedunt loco articulorum,
& intentionem probandi,de quo etiam in Spe. de teste. §. nunc
videndum in prin.cum remissionibus.

CAP. LXXXI.

1 *Forma excipiendi contra positiones,& articulos.*
2 *Cautela,quomodo positiones articuli sunt obscuri,impertinentes,& indimissibiles.*
3 *Positiones impertinẽtes iudex repellere potest & in dubio eas admittere debet.*
4 *Positionibus qua protestatione sit respondendum.*

1 IN termino † igitur predicto,puta ad dicendum contra positiones,& articulos,vel eis respondendum statuto sub hac forma,
solẽt q̃nque dari exceptiones contra positiones,& articulos prætensos oblatos ꝓ talem actorem,vel talem ipsius procuratorẽ in
causa tali,&c.Procurator,pcuratorio nomine talis rei ,pponit,&
dicit excipiendo,q̃ huiusmodi prætensæ positiones , & articuli
sunt generalesnimis obscuri,incerti,ideſiniti,dubij,multiplices,
infiniti,iuris captiosi,& de facto alieno,impertinentes , ac tales,
q̃ minimè releuant ponentem probati,& confessati,& eis secundum q̃ propositionib.dantur, non est ,p parte rei respondendũ.
inquantum verò offeruntur, vt articuli nullatenus sunt admittendi,vt corũ patet inspectione cuidenter,& latius si fuerit opꝰ
deduceretur.Quare dictus procurator rei petit p vos pronũcia

ri,decerni,& declarari positiones & articulos præassignatos nõ
esse admittendos,sed repellendos,&reiiciendos fore,ac reiici &
repelli,& partem ab instantia iudicij absolui, & actorem sibi in
expensis legitimis condẽnari petit,Saluo iure addendi,minuen
2 di,&c.Quando tamen positiones & articuli sunt obscuri,impertinentes,& in admissibiles,sic q̃ probati non releuarent ponentem,vt dicit Io.An.in c dudũ.2.de elec Incaurè facit aduocatus
partis alteriꝰ,si petit declarari articulos,vel à principio dicit eos
non esse admittendos,vel etiam si formet interrogatoria talia,
3 per quæ testes habeant declarare.† iudex tamẽ poterit examinare positiones,& articulos impertinentes repellere, & quado de
imperitia constat in dubio tunc potius habet admittere,vt not.
de test.c.per tuas,& de confe.c.2.li.6 de appel.ca.cum speciali.&
4 porro.ver.excessu quoque.† vnde consueuerunt fieri responsiones ad positiones saluo iure impertinentium & non admittendarum,de quo in Spec.de posi.§.6.verſ.si verò certũ est,&c. & in
clc.constitutionem.in gl.pe.de elec.possunt ergo fieri responsiones formatæ super libello in actione reali sub hac forma.

CAP. LXXXII.

1 *Forma respondendi positionibus.*
2 *Positionibus siue de facto alieno,siue de facto tertij,semper est respondendum dum tamen ad causam faciant.*
3 *Positio ii,quando dependet ab alia negata, non est respondendum, & quando dicitur dependere vide*
4 *Positio ii quando fit responsio dum de credulitate, & quando de veritate.*
5 *Confessio de credulitate æquè præiudicat ac confessio de veritate.*
6 *Respondens per verbum dubito,vel sub condition , an videatur pure confessus.*

1 PROcurator † procuratorio nomine seu rei saluo iure impertinentium,& non admittendarum positionum , & articulorum prætensorum A.actoris,si quæ responsiones ad ipsas forsitan impertinentes & inadmissibiles positiones huiusmodi fieri
contingat pro non factis habeantur, dat , facit,exhibet medio
suo iuramento infra scripras responsiones. ¶ Ad primam positionem prætensam,quæ sic incipit,primò ponit procurator prædicti.B &c.respondeo ad eam quòd non credit. Ad secundam n,
non credit.Tertia dependet ex secunda,& ea negata,negatur &
quarta. Ad quintam credit se fundum possidere , & eius restitutionem seu assignationem instè contradicere,& finaliter credit,
2 de confessatis,& negat de negatis.¶ Et licet positiones prædictæ sint pro maiori parte de facto alieno,quia tamen faciunt ad
causam,ideo est ad eas respondendum , quia siue sunt de facto
proprio,siue de facto aduersarij,siue etiam de facto tertij, debet
3 eis responderi.vt dicit Io an. An.in addi.Spec.depos.§. 6. † Item
supra dicitur in responsionibus ad tertiam & quartam positiones q̃ dependent à negatis,quia quando positio dependet à negata,non debet aliter ad eam responsio fieri,vnde ex quo negatur contractus emptionis seu venditionis ,negantur alia inclusa,
vel necessario concurrenti ad talem contractum, vt precij numeratio,traditio rei ex tali causa facta,&c.Et quando positio dependet à negata & quando à confessata not.de confes.cap.2.li.
4 6.super glo.puta.† Et quòd fit responsio per verbum credit, vel
non credit.hoc procedit ex vi iuramenti de calumnia, sed si iuramentum est de veritate,arctat per verbum scio , vel non scio,
tamen iurans de veritate est interrogandus,& etiam respondetare tenetur de credulitate.vt nota.Host. in cap.literas.de iura.ca
5 lum. † Et confessio de credulitate æquè præiudicat sicut confessio de veritate,vt not.de iureiuran.capitul.in literis. in gloss.
final.& de iuram calumn capitu. cum causam. De stylo tamen
6 curiæ iurat quis dicere veritatem quam scit vel credit. † Et
quid si respondeat per verbum dubito , an sufficiat.nota.in allegat.capitu.cum causam.in glossis.& super ea.Quid etiam iuris
sit,cum actor petit centum,respondeat reus sub conditione promisisse,an videatur purè confessus,not. per Archidia.& Io.And.
de confes.cap.j.lib.6.Ista responsio est in parte contra responden
tem,scilicet in quãtum confitetur se promisisse in parte pro eo,
inquantum dicit sub conditione promisi,tatur confessioni contra confitentem.ergo videtur fundata intentio actoris per talem
confessionem,nisi reus probet conditionem.sed contrariũ facit,
quia ista responsio est vnica,& vnicum constructum,ergo actor
aut totum approbat,aut refutat,& q̃ vult approbare pro se,dẽt
etiam contra se approbare. inaliter credit Io.And.quòd reus instè peteret declarari per actorem,an ponat ipsum promisisse purè,an sub conditione & sic cessaret ista perplexitas.Archidiaco.
tamen dicit,quod reus potest negare, si purè promisser. Istum
tamen actum responsionũ factarum scribat tabellio hoc modo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. LXXXIII.

1 *Forma redigendi in actis responsionem vei positionibus factam, & actorū requisitionem.*
2 *Dilationes pro testibus examinandis quot dari debent.*
3 *Interrogatoria quando dari, & super quibus formari debeant.*

1 DIe tali, †anno tali, &c. talis reus, vel talis procurator eius coram prefato domino Iudice in solito loco suo ad reddendū iura pro tribunali sedente comparens responsiones ad positiones, & articulos talis actoris ibidem comparentis infrascripti tenoris ibidem obtulit, & huiusmodi responsionem fecit medio suo iuramento ꝓbus responsionibus sic factis, & receptis actor prædictus vel procurator suus sibi dilationem competentem ad producendum testes pro sua intentione fundanda assignari postulauit. cui prædictus dominus Iudex talem diem vel vnū mensem pro termino & dilatione ad testes producendos assignauit. Vel sic scribat notarius ordinarius, Factis & exhibitis rñūonib⁹ prædictis per talē reum, vel talem ipsius procuratorem anno tali, in præsentia talis actoris, vel talis ipsius procuratoris, producentur testes per actorem pro prima dilatione die tali, &c. † De istis autē dilationibus pro testibus producendis debentur aliàs, aut dantur tres dilationes, vel vna tātum, & ita spaciosa ꝙ infra illam possunt fieri productiones. no. de dila. cap. 2. glo. 2. & super eadem, & postea videbimus. †Pars autem, ꝙ quam fit productio testium, dat interrogatoria, & dātur super articulis volentis producere testes & formatur secundum circunstantias causæ, & personarum, testium. de probatio. ca. licet. de testib. ca. cum causam. & ca. per tuas. vbi de hoc. & de testib. ca. præsentium. lib. 6. & ibi ponitur forma eorum. Datis ergo articulis pro altera partiū, pars, contra quam dantur, petit terminum ad danda interrogatoria. & iste terminus, vt probant iura alleg. & etiā generalis cōsuetudo, dandus est, fiant ergo istō modo super articulis in reali.

CAP. LXXXIIII.

1 *Forma interrogatoriarum super articulis in reali.*
2 *Interrogatoria quæ faciant ad veritatem eliciendam, & detegendam.*
3 *Interrogatoria distinctè singula esse formanda.*
4 *Interrogatoria tam circa personas testium, quam circa eorum dicta sunt formanda, & de diuersis formis earum.*
5 *Interrogatorum quot sint genera.*
6 *Interrogatoria formata, caueat ne aliqua eius interrogatio nouum pro aduersario contineat capitulum.*
7 *Interrogatoria simplicia quæ sint, & de diuersis formis eorum.*
8 *Interrogatio necessaria si qua omissa fuerit, quomodo post testium publicationem omissum restauretur.*
9 *Interrogatoria quare iudici offerenda, & parti occultanda.*
10 *Interrogatoria si pars non dat, quæ iudex supplere teneatur.*
11 *Interrogatoria potius superflua fieri, quam aliquid necessarium omitti, quare vtilius sit.*
12 *Positiones quando reus confessus est quid actor petere debeat.*
13 *Termini ad probandum quot, & quomodo sint dandi, & quot dierum singuli.*
14 *Testes producturus quomodo se habere debeat.*
15 *Iudices ipsi testium examini præsse deberent, & quare, licet id raro exequuntur.*
16 *Iudex si testium examen committere velit quibus personis delegare debeat.*
17 *Testes ad quos examinandos iudex mittere, vel ire teneatur.*

1 INterrogatoria † infrascripta dat, facit, & exhibet procurator procuratorio nomine talis, secundum quæ omnia & singula petit singulos testes partis aduersæ interrogari & interrogationem huiusmodi cum responsionibus testium, ad eas in actis redigi & conscribi faciat alioquin de inualitudine depositionum, & quòd sibi non præiudicent, ac alias protestatur, vt est moris. ¶Diligenter ergo & non perfunctoriè testes ipsi examinentur, & ab eis prudenter super quolibet articulo quæratur de singulis circunstantiis. Quæratur enim à quolibet teste de ipsius ætate, fide, fama, statu, & conditione. an sit nobilis, plebeius. Item quantum habeat in bonis. Item an prece, vel precio gratia, vel odio, vel fauore testificetur. Item vtrū ei datum sit aliquid, vel promissum. Item si habeat aliquam spem, ꝙ sibi detur vt pro illo testificetur. Item an sit excommunicatus maiori. Item vtrum amicus, familiaris, vel socius consanguineus, affinis, vel subditus producentis, vel eius, contra quem producitur inimicus. Item an sit instructus quid deponere debeat. Itē an super hoc concordauit cum cōtestibus suis. Item vtrum sit subornatus. Itē quam partē vellet in cā huiusmodi obtinere, & cui plus suadeat specialiter, si dixerit testis verū esse quod in primo articulo cōtinetur, tunc interrogetur de causa scientiæ, scilicet vnde scjat testis fundum ad A. pertinuisse, & quomodo, & qñ A. dominium eius acquisierit. Item de fructibus, alias confinibus eiusdem fundi. Itē circa secundum articulum si testis dixerit eum esse verum, quæratur de cā scientiæ an testis præsens fuerit in contractu, & qui cum eo erant, vel fuerunt præsentes, & quot numero, & ad quid fuerūt ibi. Item de loco ☩ctus, in qua domo, & an domus sit terrea, lapidea, vel linea, in qua parte domus. Itē de tempore, scilicet de anno, die, mense, & hora. Item de forma ipsius contractus, an purus fuerit, seu conditionalis, seu modalis, & per quæ verba celebratus, & si conditionalis, seu modalis, quæratur an conditio postea extiterit. & purificata fuerit, vel modus seruatus. Item an testis nouerit personas contrahentium. Item an precium interuenerit, & solutū fuerit, in qua moneta, per quem, cui, quo loco, die, hora, quibus præsentibus. † & semper de causa scientiæ, de auditu, fama, certitudine, credulitate, & similibus aliis circunstātiis, quæ ad veritatem faciunt, & eliciendam, & detegendam veritatem. de test. ca. cum causam. & pleniſſimè in Spec. de teste. §. iam de interrogatoriis. Et cautum est, qhuiusmodi interrogationes distinctè formentur ponendo ante quamlibet litem, vel consimile, vt tradit dom. Guli. in Spec. de teste. §. nunc de interrogatoriis. † & fiunt interrogatoria circa personas testium. & circa dicta testium, De diuersis autem interrogatoriis & forma interrogatoriorum, vide per Guli. in Spec. de teste. §. iam de interrogatoriis, versi. in summa. † quòd duo sunt genera interrogatoriorum seu quæstionum. vnum genus sit ad destruendum dicta testium. Aliud ad fundādum eius exceptionem, cōtra quā testes producuntur, quia testis deponere debet pro vtraque parte. † dicit tamen Ioan. An. in add. quòd interrogatio non debet continere nouum capitulum pro aduersario. Exemplum, Titius producit testes contra Seium ad probandum mutuum Seius dat interrogatoria petendo testes interrogari super solutione mutui, scilicet an soluerit. hoc faciendum nō est, quia Seius de hoc habet facere capitulum, & Titius interrogatoria. † Primum genus interrogatoriorum fit dupliciter, videlicet vel ratione personæ testis, vt quia est excommunicatus, instructus, subornatus, vel suspectus. vel aliàs minus idoneus ad testificandum. vel rōne dicti, vt puta quia deponit ☩ria, vel vacillat. vel non reddit aptā causam dicti sui. De diuersis autem interrogatoriis & formis interrogationum, ponit Guil. in Spec. de teste. §. nunc de interrogatoriis. & in c. præsentium, de test. li. 6. vbi tex. loquitur de interrogatoriis. & ibi ponitur forma in glo. & ante non habuimus textum de eis. De materia ista no. de test. in ca. per tuas. & in ca. cum causam, & ibi no. † quòd si aliqua necessaria interrogatio fuerit omissa post publicationē attestationum, petitur à iudice, vt iterum interroget, vt quòd omissum est restauretur. Et idem Guli. in Spec. de teste. §. nunc videndum. in fi. † Et ista interrogatio vel copia de istis non debent dari parti producenti testes propter subornationis timorē, quia eis habitis posset instruere testes, vt concorditer ad interrogatoria responderent, & sic per hoc tolleretur efficacia interrogationis sed dantur iudici, qui debet illas moderare, superflua & inutilia resecando, † si autem pars nō facit, nec dat interrogatoria, tunc iudex faciet illa, quæ habētur in c. cum causam, de test. † Et consuluit Host. ꝙ potius fiant superflua, quā aliquid necessarium omittatur, duab⁹ de causis primo, quia si factum est interrogatorium, & omittatur negligēter, vel dolosè supplebitur seu repetetur non obstante publicatione, vt §. dictum est. Secundò, quia forte iudex ex officio suo plura rescabit, quàm expedire videtur, ita no. in c. præsentium, de test. lib. 6. super gl. interrogatoria. Et factis positionibus ad responsiones, (alij habent factis responsionibus ad positiones) actor releuatur per talem confessionis approbationem, & tunc nō restat aliud, nisi confessum condemnare: quia non sunt partes iudicis in cōfitentem, nisi vt pronunciet, de transa. c. præterea. † Aduertat tñ diligenter, an omnes positiones suas reus sit confessus: si ergo aliquas positiones reus sit confessus videatur an pro confessatis et intentio probata sit, & tunc sñam postulet ipse actor, & promptiores sunt negationes in iudiciis, per quas oportet ponentem onus ꝓbandi subire. vnde si reus omnes vel aliquas positiones negauit, tūc habet actor suā intentionē probare. ff. de ꝓb. l. eum qui. vide alias. 5. q. vlt. c. actor. † Actor ergo petat terminū sibi dari ad ꝓbandū & iudex statuet sibi terminū cōpetentē pro prima dilatione, qa debet habere tres dilationes, de test. c. vltra tertia. no. de dila. c. 2. vel secundum alios statuat vnū terminū pro omnibus tribꝰ dilationibus. videlicet pro prima, secūda, & tertia dilationibꝰ. primum tñ seruatur, de quo in Spec. de ꝓba. in prin. & no. in alle. ca. 2. de dila. plenius in c. cū cautis, de testi. in gl. finita tñ prima dilatione iudex non dabit secundum nisi ex iusta causa. vnde vt dicit ibi Innoc. secunda vel tertia dilatio dabitur, qñ petens illam ostendit se impeditū in prima: Quantum autē spatiū temporis ☩inere debeāt istæ dilationes, habetur in c. iuditiæ. 14 §. spatiū. 3. q. 3. † Actor ergo, q vult ꝓducere testes, faciet eos per iudicem vocari, quia testis se ingerens, ex hoc quodammodo se suspectū reddit, vt C. de test. auth. rogati. & faciat citari aduersariū, vt videat eos iurare aliàs receptio testium cōtra absentem non vocatum facta non valeret, vt in c. 2. de test. † Iudices autē rarò per se recipiunt testes, vel eos examinant, sed aliis cōmittunt, de quo conqueritur Host. vt scribit Io. An. in c. præsentium. de test. lib. 6. super gl. de interrogatoriis. de quo in Spec. tit. de teste. §. nunc tractandum. ver. licet alij dixerunt. nam in probationibus pendet tota vis causæ. vnde deberent iudices potius omittere alia q̄ testiū examen. facit. 42. dist. c. quiescamus. sed ex quo est onerosum, ergo de facili alicui committunt. † Si tamē vtiq; committere vellent: deberēt non simplicibus, sed idoneis & honestis delegare, de test. c. si qui testiū. de test. eo. ca. i. de consan. & affin. c. 1. † Quia tamen quandoque testes tales sunt, quod non possunt, neque tenentur venire ad iudicem, pro testimonio ferendo, sed iudex ad eos mittere vel ire debet propter priuilegiū vel impotentiam ipsorum testium, videlicet si testes sunt egregiæ personæ, vel mulieres. seu senes, vel remoti, vel quia qui ꝓducit, est pauper, &c. de quo in prædicto c. si qui testium. & ibi de hoc dantur versus. vnde tunc est iusta causa committendi aliis receptionem & examinationem, vt ibi. & no. de test. c. cum causam. prius tamen quàm scribat vel cōmittat, iudex recipiet cautionem ab eo, cōtra quem producuntur, ꝙ mittat vel vadat infra terminum competentem ad videndum iurare testes, vt dicit Guil. in Spec. de teste §. qualiter, ver. sunt autem testes. de hoc tamen est dicendum vt no. in cap. constitutus. de fideiuss. in glo. antepe. & super ea. de rescrip. ca. statutum, in glo. penul. lib. 6. Et fit commissio sub hac forma.

CAP. LXXXV.

1 *Forma commissionis examinis testium.*
2 *Forma commissionis de recipiendis testibus reprobatorijs.*
3 *Clausula, quanta sit fides abhibenda, an in commissione examinandorum testiū exprimi possit.*
4 *Testium recipiendorum officium iudex notario causæ committere potest.*
5 *Commissio iudicis de recipiendis testium dictis tabellioni facta per alium notarium scribi debet.*
6 *Testes quomodo iurare debeant.*
Iuramenti de consanguinitate probanda specialis est forma.
8 *Pars, contra quam producuntur testes, quid protestari debeat.*

1 N Decanus † iudex causæ & partium infrascriptarum à sede apost. specialiter delegat⁹ officiali tali, vel notario tali publico vel alteri, cui committitur, salutem in domino. Quia talis actor in causa, quam monet tali reo in iudicio coram nobis ad intentionem suam fundandam, nonnullos intendit ducere testes, quorum receptioni & examinationi personaliter intendere nō valemus. Idcirco de vestra legalitate & discretione plurimū cōfisi, vobis committimus & mādamus, quatenus testes, quos idē actor, vel procurator eius vobis duxerit nominandos ad præsentiam vestram conuocetis, receptóque secundum formam iuris & iudicij morē, ab eis iuramento super intētione & articulis præsentib. inclusis vel vobis pro parte actoris exhibēdis, & interrogatoriis partis alterius, si vobis dabūtur, cogatis eosdē veritatis testimonium perhibere, attestationibus in publicam formā redactis, sigillo vestro clausas fideliter, & secretè inclusas per nuncium fidelē idoneum nobis in talē diem remittatis, † Aliquando apponitur etiā in forma cōmissionis de recipiendis testibus reprobatoriis sub ista forma. Quod si forte alterutra partiū testes alterius reprobare voluerit. testes sup reprobatione huiusmodi ꝓducendos. j. i ‹. dies post dictum mensem immediatè sequentes fideliter admittere, & examinare solicitè studeatis. Aliquando etiam additur clausula, videlicet significetis nobis quanta fides posset ipsis testibus adhiberi. † Et ita clausula ponitur de fideiuss. ca. ☩stitutus. in fi. vbi de hoc, de quo no. in c. quoniā ☩ falsam, de ꝓb. de ista cōmissione, seu remissione, & eius forma dr c. præsentium. de test. lib. 6. vbi papa fecit remissionē ad partes pro testibus ꝓducendis & receptionibus testium, an possunt vlteriꝰ cōmitti, hr de re iudic. c. cum Bertoldus, in clem. iudices. de offi. dele. † Potest etiam iudex hoc officium committere tabellioni seu notario causæ & sic exercebit vtrunque officium, scilicet receptionis testium & rescriptionis. ita tenet Inno. in cap. quoniā ☩ falsam, de probatio. Et hoc etiam tenet generalis consuetudo & dicit ibi † Host. ꝙ sanum est ☩silium, ꝙ de commissione iudicis tabellioni facta fides fiat non p ipsum tabellionē cui facta est cōmissio. sed per instrumentū alterius tabellionis, vel literas sigillo authentico sigillatas. Cum ergo pars producit testes suos coram iudice, vel eo cui est commissum, debent testes iurare dicere veritatē, quia sine iuramento dictis eorū non creditur quā tuncunque sint religiosi, iuramentū à partib. remittatur, vt in c. nuper. & in c. tuis. de test. de quo in Spec. tit. de teste. §. sequitur.

6 † Forma autē iuramenti testis habetur de test. c. fraternitatis. in vlt. gl. quia iurabunt, ꝙ dicēt totam veritatem iudici, vel cui cōmiserit, quam sciuerint de illa cā seu re, super qua iurant. Item ꝙ nullam referent falsitatē. Item quòd pro vtraque parte dicent iudici veritatem, quam sciunt. Item ꝙ dicēt omnem veritatem siue fuerint interrogati siue nō. Item ꝙ nec precio, nec amore, nec odio, nec pro aliquo alio, quouis modo testimoniū dicent. & de facto additur sextum, videlicet, ꝙ secretum teneant dictū suum vsque ad publicationem. de quo etiam in Spec. de teste. §. sequitur. Et debēt iurare tactis euangeliis, vt 3. q. 9. c. hortamur. An vero si non apparet testem talē attigisse (aliàs tetigisse) illud præsumatur, tractat Ioan. An. in additio. Spec. in § proxi. alleg. super verb. & non. † Quando autem debet probari consanguinitas ad dirimendum matrimonium, est specialis forma iuramēti testium, de qua in ca. licet, de testi. † Pars autem contra quam testes ꝓducuntur sit præsens in productione testium & videat personas ipsorū testium, quales sint, an sint tales qui nō possint testificari, & faciat ꝓtestationes, ꝙ dicere velit in personas testiū & dicta eorum aliàs post publicationē attestationum nō potest hoc nisi in duobus casibus, videlicet nisi iuret ꝙ ex malitia hoc non procedit, vel nisi ostendat post publicationē hoc se didicisse, quod obiicit in personas. vt in c. præsentium. de test. li. 6. & debet ista ꝓtestatio fieri tēpore ꝓductionis testium, vt in c. ex parte, e. tit. tñ ista protestatione facta, si testes aliquid dixerint, quod est pro protestante, eis de facili non crederetur. vt in alle. c. præsentium. in fi. qualiter tñ hoc intelligitur, ibi notatur. Et ista omnia puta testium receptionem, eorum iuramenta & partium protestationes, tabellio scribat in actis. de prob. c. quoniam ☩ falsam.

CAP. LXXXVI.

1 *Forma scribendi in actis testium receptiones, eorum iuramenta, & partium protestationes.*
2 *Testis falsus tres offendit personas.*
3 *Testes si super aliquibus articulis omissis fuerint interrogati, denuo super eisdē sunt requirendi, testium publicatione non obstante.*
4 *Examinator prudens & discretus quæ circunspicere debeat ad detegendum testium subornationem, instructionem, & quæ alia in testibus falsa timenturꝰ.*

1 ANno † tali, die tali, &c. talis actor, vel eius procurator coram tali iudice, vel tali ꝓmissario comparuit. A. & C. testes ibidem apparentes produxit, petens eos per dictum dominum iudicem vel commissarium recipi admitti & examinari deberē. Ex aduerso talis reus, & talis eius procurator, ibidem apparēs protestabatur expresse, quod in personas testium huiusce modi vellet dicere vel obijcere, seu eos post depositionem opportunam reprobare. prædictus ergo dominus iudex vel cōmissarius testes prenominatos recepit, qui omnes & singuli tactis euangeliis solitum præstiterunt iuramentū, &c. Tandem iudex vel cōmissarius procedendo ad examinationem testium vocabit ad se testes, & singulos sigilatim & secretè examinabit exēplo Danielis, qui falsos sacerdotes contra Susanam productos secretè examinauit, vt habetur Daniel. 13. & no. de testi. cap. 2. in gl. non est ita. vbi de hoc. † & dicens ei Amicè falsidicus testis tribus est obnoxius personis, scilicet Deo, cuius præsentiam, cum sit vbique, contemnit. Item iudici, quē mentiendo fallit. Item parti innocenti quam falso testimonio lædit, de cri. fal. 1. Et quo modo testis, qui veritatē occultat, & dicit mendacium, reus est. quia primo prodesse non vult, secundo nocere desiderat. hoc ibi not. vnde cum iuraueris dicere veritatem, per illud iuramentum obsecro, vt animam tuā salues, & quod scis de tali negotio, dicas: deinde proponat sibi qualiter inter talem & talem cā vertit sup tali re. vel delicto, &c. deinde legat vel exponat sibi primum articulum, & super illo restem interroget. an sciat eum esse verum, & si testis eum verum esse dicat, quærat ab eo de causa scientiæ. ex qua causa eum scit esse verū. & secundum illa interrogatoria quæ data sunt circa illum articulum, eum diligēter, & sigilatim interroget. deinde facta interrogatione, de his quę in primo art. continentur & interrogatoriis circa eum datis & factis depositionib. & responsionibus per testes ad ea tunc de scēdat examinator ad 2m. articulum, tandem ad 3tium, & sic de aliis. † Siverò iudex vel tabellio omitteret aliquem articulum super quo testes non interrogaret iterato debēt ipsi testes super articulo omisso examinari nō obstāte publicatione. de testi. capi. per tuas. vbi per gloss. &c. † Adhibeat tamen cautelā, si visum fuerit, quod primo quærat à teste in genere quid sciat de tali causa quæ vertitur inter tales, &c. antequa aliquem articulum sibi legat, vel quandoque interrogēt de

Universidad de Deusto
Biblioteca

vltimis & mediis articulis istam præposterationem seruãdo. vt per hoc facilius apprehẽdere valeat an sit testis subornatus, vel instructus, an non. non tamen suadeat ei, nec ipsum inducat, vt aliquid certi dicat, sed quærat in genere, nec etiam inducat eum ad dicendũ se scire quod credit, vel econuerso, de quo in Spe. de teste. §. nunc tractandum. Et notarius scribat isto modo.

CAP. LXXXVII.

1 *Forma responsionum testium in actis scribendarum.*
2 *Examinator prudens à quibus cauere debeat in dictandis testiũ dictis, & nu. 3.*
4 *Causa scientiæ & aliæ circunstantiæ à testibus requirendæ, quo modo, & quæ in actis redigantur.*
5 *Examinator circunspectus quæ attendere debeat testibus, dum examinantur.*
6 *Vacillatio, trepidatio, & alia accidentia quæ in testibus perpenduntur, cuius mandato, & quomodo, in scriptis sint redigenda.*
7 *Testis vacillans vel alio modo subornationis indicia faciẽs, quando, & à quo puniri possit.*

1 ANno, mense, †die talibus, talis testis iuratus super primo articulo qui sic incipit, Itẽ ponit in primis, &c. sibi lecto diligenter, & exposito examinatus dixit se articulum ignorare, vel dixit vera esse quæ in ipso articulo continentur. Interrogatus de cã scientiæ, seu quomodo sciret, respondit quòd interfuit, & ita fieri vidit, & audiuit. Interrogatus de tempore secundum quòd interrogatum fuit, rñdit ꝙ anno tali, die tali. Itẽ super secundo articulo qui sic incipit, Item ponit, &c. sibi lecto & clarè exposito dixit. & sic de aliis. Quæratur de causis, & circunstantijs secũdum formam interrogatoriorum, circa quemlibet articulum datorũ & responsiones ipsius testis, qualescunque fuerint, redigãtur in forma de qua. §. dictum est. & sicut à teste proferuntur nihil mutando vel detrahendo. †& diligenter vulgare interpretetur in latinum, & æquè, ne scribat dixisse testem credo, vbi dixit scio, vel econtra. nã taliter posset dicta testis redigere in actis vel in scriptis, ꝙ aufert ius habendi, & sic se sibi ad restitutionem seu satisfactionem obligabit. †Caueat etiam ne scribat, talis testis dixit per omnia sicut talis primus, vel secundus. sed cuiusibet testis dictum per se integrum in scriptis redigat, vt no. de ver. sig. c. nihil ob. de quo ibi plenè. & aduertendum, quòd vbi super secũdo arti. principalis testis deponit, examinator seu tabellio nõ debet vti his verbis, videlicet talis testis requisitus seu interrogatus super articulo tali respondit taliter, sed scribat seu dicat, talis iuratus super articulo tali dixit sic. Sed vbi de causa scientiæ, vel circunstantiis extra articulum principalem quæritur, tunc his verbis tabellio scribendo vtetur, talis interrogatus seu requisitus, quomodo sciret, vel de tempore, seu de dolo, taliter respondit, &c. de quo in Spe. de teste. §. nunc tractandũ. ver. aduerte diligenter. †Quomodo etiam in examinatione testium quædam cõsideranda sunt, videlicet ꝙ sit prudens, expertus, diligens, attẽtus, & fideliter caueat, & prudenter, & discretè attendendo qualitatẽ, & vultum ipsius testis, & quædam circa ipsos testes, videlicet an sint inimici, consanguinei, infames, &c. Et quædam circa dicta, videlicet an aptam cãm reddãt, &c. ponit Guil. in Spe. ti. de teste. §. nunc tractandũ. Vt autem hoc plenius pateat, debet etiã examinator iudex vel commissarius attendere, an testis vacillet, an titubet, seu cum trepidatione loquatur. & si vacillet, debet hoc scribi in actis per tabellionẽ. †Sed an tabellio debet hoc scribere ad præceptum iudicis examinantis, &c. etiam si tabellio nihil de dubitatione vel vacillatione perpendat, no. de prob. c. quoniam ꝫ falsam. & in Spe. de teste. §. nunc tractandum. ver. considerat. & sequenti. & dr ibi quod sic triplici ratione, primò quia iudex habet auctoritatem in examinando testes, sed tabellio solũ in scribendo. secundo, qa iudex est superior, vnde sibi magis credendũ est. Tertiò, quia tabellio attentus circa scripturam nõ ita attendere potest circa variationem, titubationẽ, ruborem, pallorem, vel mutationem faciei ipsius testis sicut iudex quisemper potest oculos ad testes habere. ergo sibi magis est credendũ. potest tũ tabellio suam conscientiã saluando sic scribere hoc casu. & iudex mihi tabellioni dixit, vt scriberẽ quòd testis vacillabat, sed scriptura esset efficacior si adderetur. & sic mihi tamẽ videbatur, ꝙ vacillabat. dummodo rei veritas sic se habeat, debet etiã quãtum possit cum veritate exprimere vacillationis modum scilicet talis testis dubitãdo, vel tremendo, vel sudando præ timore loquebatur, vel pallid' efficiebatur, vel huiusmodi, & hoc teste recedente vel ignorante. †Incontinenti tñ, ex quo testis exiuit, potest iudex. si vellet, testẽ ex hoc punire; de quo nõ. in allẽg. ca. quoniam ꝫ falsam. & per Inn. & Host. in Spe. ver. proxi. alle. Postquam testes recepti sunt, & examinati, si hoc factum est per aliquem ex cõmissione iudicis, ipse redactis attestationibus in scriptis ipsas eum articulis, & interrogatoriis ac aliis corã eo superhoc actis iudici remittat, sic scribendo.

CAP. LXXXVIII.

1 *Forma seu instructio attestationum transmittendarum.*
2 *Iuramenta qualiter, & quibus præsentibus sint à testibus exigenda.*
3 *Testis quando legitimè iurasse præsumatur.*
4 *Testis cuius expensis venire, & recipi debeat.*
5 *Expensæ quæ testibus sunt reficiendæ, quando veniunt pro testimonio phibendo.*
6 *Testium post terminum ad probandum datum depositio an valeat.*
7 *Publicatio attestationum quando fieri debeat.*
8 *Dilationes ad testium productionem, quot dari, & quæ in eis dandis seruari debeant. & nu. 9.*
10 *Publicatio attestationum quibus seruatis fieri debeat.*

1 HOnorabili, viro. N. iudici tali salutem in domino, mãdatum vestrum mihi iniunctum patrono suscipiendo & exequẽdo affectu, testes quos talis in causa tali coram me producere voluit, vel testes mihi per talem nominatos citaui, & ab eis per talẽ actorem vel talem eius procuratorem in præsentia talis rei vel talis procuratoris sui, in pœnam contumaciæ rei per me ad hoc citati & non comparentis producti iuramentum iuxta morem ipsi omnes & singuli tactis sanctis euangeliis recepti præstiterunt ipsosque super articulis actoris secundũ interrogatoria ipsius rei mihi commissa cum diligentia, qua potui, examinari curaui, quorum depositiones per talem notarium in scriptis redactas super sigilli mei impressione inclusas vna cum articulis, interrogatoriis, citationibus, protestationibus, testiũ iuramentis, & aliis coram me in negocio huiusmodi actis, factis, & ꝓductis per latorem præsentium, quem ad hoc de vtriusque partis consensu tanquam idoneum fidelem duxi assumendũ, vobis remitto. Aliquando additur illa clausula, & partibus per talem terminum, in quo se coram vobis repræsentare per se vel procuratorem teneantur, assignaui. †& quod in forma dr. De testium iuramentis. ideo posu, quia iuramẽta huiusmodi sunt in actis scribenda, vt tactum est suprà. vnde non sufficeret ponere in attestationibus sic, talis testis iuratus dixit, &c quia assertio seu narratio de præteritis, nec per eã apparet de præstitis iudicis vel partis, contra quam producitur, nec dies præstiti iuramenti, de quibus omnibus constare debet, de test. c. 2. de prob. c. quoniam. ita dicit Ioan. An. in addi. Spec. de teste. §. sequitur. Si tamen scripta reperiuntur in actis, testem coram iurasse partibus præsentibus, & ne præsumitur iurasse vt debuit, scilicet cum tactura euangeliorum, vt etiam dixi suprà per Ioan. An. in loco statim allegato, si non appareat testem debitè iurasse hoc tamen præsumitur. & debet testis recipi, & venire expensis producentis, vt in c. staturutum. §. pen. de rescr. lib. 6. nec pars alia pro eo, quia dat interrogatoria, tenetur ad illas contribuere, & tenetur producens illas minister testi, antequam iter arripiat ad eundem. †Et quomodo nõ habetur ratio illarũ expensarum, quas testis domi facturus erat. & quomodo soluat etiam expensas pro vectura equorum, si ꝺditio persone testis hoc requirat, etiam si testis habet propriũ equum, tractat Ioan. An. in addi. Spe. de teste. §. sequitur. †Vtrum autẽ valeat depositio testis facta post terminum datũ ad probandũ, producendũ, & recipiẽdum testes, nõ. in Spe. §. proxi. alle. ver. is quoque cui, &c. & ibi latè per Ioan. An. in addi. Spec. cui finaliter placet distinctio Gul. ibi posita in primo & secũdo mẽbris, saluo eo ꝙ no. in Specu. de dila. §. 1. ver. illud quoque. in fi. †Postquam ita producti & examinati testes sunt, hoc factum est inprima dilatione, & sufficiens est facta productio, procedit ad publicationem attestationum, † & si non est sufficiens, & producens petit secundam, vel tertiam dilationem, si iusta causa fuerit, dabitur cum causæ cognitione secunda vel tertia dilatio, vt suprà dictum est, & nõ. de dila. c. 2. de test. cap. in causis, cum si. †Quarta dilatio non dabitur nisi cum quadam solennitate legali. de quo & qualis sit illa solennita. vide in c. vltra tertiam, de test. & ibi plene. Testibus sic ꝓductis & examinatis partes renuncient productioni, & postquam attestationes publicari, vel saltem pars produceti id petat. †Iudex ergo vocãs attestationes publicare, vocabit partes, quia eis absentibus, & nonvocatis non debet aperire, de iud. c. 1. & maximè habet vocare illam, ꝫ quãdo producẽs, & velit aliquid in apertione protestari. Partibus ergo sic vocatis, & præsentibus, vel altera per contumaciã absente, ꝓcedit iudex ad publicationem isto modo. quia præcipiet notario ꝙ legat coram se, & partibus publicè in iudicio dicta testiũ, vel ipse met legat. & si sunt multæ vel ꝓlixæ, sufficit vnã legere, ꝙ omnib', quo facto iudex dicit, istæ sunt attestatiões in cã tali. hẽatis eas publicatas de quo in Spec. de teste. §. satis vtiliter, in prin. dicit tamẽ Io. An. in additio. ibidẽ de facto seruari, quod legitur aliquid de vna attestationum. in princ. & de vna in progressu, & de vna in fi. satis tamen est iudicem pronunciare illas pro publicatis haberi, & ita communiter in partibus istis seruatur, & omnia ista per tabellionem redigentur in actis isto modo.

CAP. LXXXIX.

1 *Forma scribendi in actis publicationem attestationum.*
2 *Cautela à partibus attendenda in publicatione attestationum.*
3 *Renuntiare probationibus, quomodo, & quando pars vna possit.*
4 *Testium personæ ex quibus criminibus reprobari possint.*
5 *Testes qui ob suspicionem repellantur.*
6 *Testes qui ob defectum non admittantur.*
7 *Testis vt idoneus sit, quæ qualitates requirantur.*
8 *Testes vsquequo reprobari possint.*
9 *Exceptio contra testes an proponi & probari debeat ante vel post publicationẽ.*
10 *Probationes contra personas testium quo tempore iudex recipiat, arbitrio eius est, tribus duntaxat casibus exceptis.*
11 *Arbitrium iudicis, circa testium reprobatorum recipiendas probationes, quibus circunstantijs informari debeat.*
12 *Reprobatio testium post eorum dictorum aperturam in dubio differenda est.*
13 *Reprobationes reprobatoriorum testium quod admittantur.*
14 *Criminum testibus obiectorum quando sit facienda specificatio contra cuiuslibet personam. & nu. 15.*

1 ANno, †die, mense, talibus, &c. Talis actor, vel talis eius, pcu. pro vna, & talis reus vel procurator ipsius parte ex altera ad publicandum, vel publicari faciendum, & audiendum dicta testium pro parte actoris producẽtorum citati compareruntꝰ co ram prædicto domino iudice sedente pro tribunali, & testibus producendis renunciarunt, ac dicta testium prędictorum publi cari consenserunt, & expresse postulauerunt, ac copiam ipsarũ sibi fieri, & decerni attestationum huiusmodi petierunt, prædictus autem reus terminum ad dicendum contra personas, & dicta testium competentem sibi petiit assignari, præfatus ergo dominus iudex attestationes huiusmodi vel partem talem ipsarũ attestationum publicè coram se legi fecit, quo facto ipsas attestationes voluit, & pronuntiauit pro apertis, & publicatis haberi, & copiam ipsis partibus vel earum ꝓcuratoribus petentibus fieri, & dari decreuit. & tali reo vel eius procuratori talem diem ad dicendum vel obiiciendum in personas & dicta testiũ pro termino assignauit. Vel sic breuiter, lectæ & publicatæ sunt hæ attestationes in præsentia partium, vel earum procuratorum consentientium, & publicationem fieri petentium, vel in præsentia talis actoris seu sui procuratoris publicationem fieri postulantis in pœnam contumaciæ talis rei ad hoc citati, & minimè cõparentis, anno, die tali, &c. excipitur contra dicta & personas testium die tali. †Et est notandum ꝙ in renũtiatione tali habeatur ista cautela, ꝙ scilicet fiat renuntiatio solum productioni testium, nõ probationi in genere quia tunc non possent produci instrumenta, quæ aliàs produci possent vsque ad conclusionem causæ, de fid. instr. c. cum dilectus. †Itẽ ꝙ vna partium nõ renunciet, nisi & alia renunciet. de quo in Spe. de teste. §. vlt. ver. Item notadum. & ver. fi. per Abb. de test. in è de test. qa aliàs pars, quæ renuntiasset posset producere testes ante publicationem, & talis renũciatio adimit facultatem producendi testes sua per eo. art. de quo plenè in ca. cum venissent. de test. Attestationibus publicatis solet super eis disputari, vt dicit in ca. in causis. de test. Testes verò quadoq; reprobari possunt. Et an hoc liceat, vel quando post publicationem habetur in cap. præsentium. de test. lib. 6. Impugnanturetiam vt aliàs dixi factæ per testes probationes ratione personarum, & etiam ratione dictorum eorũ testium. †Videamus de prima. Ratione personarum repellũtur testes, seu reprobantur aliquando propter crimen, aliquando propter suspicionem, aliquando propter defectum. Propter crimen vt quia est latro, raptor, periurus infamis, vel aliàs criminosus, de test. c. testimonium. &c. sicut nobis, cum si. Propter suspicionem, vt quia est pater, vel consanguineus vel socius familiaris, affinis, coniunx, vasallus, libertus, vẽditor, vel fideiussor eius, qui cum producit de quo. 4. q 3. c. si testes. §. Item testis. de test. c. insuper. &c. cum nuncius, & c. in literis, & plenè in Spec. de teste. §. 1. †Propter defectum potest poni exemplum, vt in minore. de quo tamen in Spec. de teste. §. 1. Item excipitur, scilicet ꝙ est impubes, vel furiosus, vel iudæus. de test. c. iudæi, & c. licet. & generaliter requiruntur in testibus septem, quæ in his versibus ponuntur, †Cõditio, sexus ætas, discretio, fama: Et fortuna, fides, in testibus ista requires. Istos versus ponit gl. in c. 2. de test gl. 2. & in super gl. allegat ad singulas concordantias. Iudex ergo facta publicatione assignabit partibus terminũ, intra quẽ recipiãt copia attestationum, quia copiam facere tenetur iudex, de probatio. c. quoniam ꝫ & originalia debet iudex vel tabellio apud se retinere, vt ibi no. † deinde copia habita per partes, iudex dabit aliquem terminum reo, † quem testes actoris, si potest repellat: & post istum terminum nõ audietur reprobatio, de probat. c. licet, de quo etiã in Spe. de teste. §. publicatis. †Quandoque tamen ante publicationẽ attestationum testes reprobantur, & repellũtur. de quo videlicet an exceptio ptra testes proponi debeat, & probari ante publicationem attestationum, vel an post fieri possit, magna est iu rũtas inter doct. tenetur tamen conclusiue ꝙ exceptio legitima quæ opponitur ꝫ testes, semper à principio sit facienda, & iudex non recipiens, grauaret, & esset locus appellationi. †Sed an recipere debet statim probationes super tali exceptione, vel hoc differat vsq; post publicationem, stat in arbitrio iudicis. Ab isto excipiũtur tres casus, de quibus in c. ex parte A. de test. in gl. quæ inci. huiusmodi. & super ea. † Et iudex in tali arbitrio debet aduertere plura, videlicet an illud, de quo excipitur, habeat eandem æquitatem cum prædictis casibus exceptis, vt sic ex eadem æquitate probationes prius recipiant. Itẽ, an sit publicum quod excipitur. Item, an habeãt probationes. Item an sit præsumptio ꝫ excipientem, ꝙ faciat hoc causa differendi. & secundum huiusmodi, & alias diuersas circunstantias facti vi debit iudex, an expediat prius recipere testes reprobatorios, vel non. †In dubio tũ differatur reprobatio, de quo in ca. ex parte. supra alle. vt ibi per Ioan. An. super prædicta gl. & ita est in arbitrio rei opponere exceptionem ꝫ testes à principio, vel illa differre ad tempus disputationum, dummodo de hoc ante protestetur, iuxta dispositionem ca. præsentium. de test. Sed in arbitrio iudicis est regulariter probationes huiusmodi exceptionũ statim recipere, vel ipsas in tempus prædictum differre, dummodo attentis facti circunstantiis bene arbitretur. Et dicitur regulariter, quia in tribus casibus probationes statim admittuntur, vt su prà patet. †Et si post reprobationem testium reprobatoriorum indicũtur testes reprobatorii, isti testes reprobatorii possunt per testes aliòs reprobari, sed vlterius non admittitur reprobatio, vt est casus. in c. licet. il 3. de test. & de hoc datur versus. In testẽ testis, & in hunc, sed non datur vltra. † Fit in exceptione contra testes, quando reprobantur prætextu criminis, debet fieri specificatio criminis cõtra cuiuslibet personam, vt in ca. præsentium. de test. lib. 6. † exceptio tamen bene admittitur sine tali specificatione, & tunc debet fieri specificatio ante testium receptionem, vt ibi super gl. no. de qua autem specificatione intelligatur, vide ibidem in gl. non esse, & super ea. & sequitur forma exceptionis contra personas testium.

CAP. XC.

1 *Excipiendi contra personas testium forma.*
2 *Testes corruptos fuisse à probari sufficiat, an falsitas in eorum dictis semel requiratur, & nu. 3.*
4 *Exceptiones contra testes quot sint.*
5 *Testis vtrum puniatur ob crimen contra eum in modum exceptionis obiectum.*

1 FOrma† verò exceptionis ꝫ personas testium sic potest poni. Excipiendo ꝫ testes per talem productos coram vobis honorabili viro domino iudice in causa, quæ inter talem actorem ex vna, & talem reum parte ex altera super tali, vel debito vertitur, procuratorio nomine procurator prædicti Rei dicit, ꝙ testes huiusmodi attestationum contra ipsum reum non sunt admittendi sed à testificandi officio seu actu excludendi, & repellẽdi. Vel dicit, ꝙ testes tales. A. B. C. iuxta ordinem, & numerum testium non sunt admittendi, nec computandi, nec eis seu eorum dictis dari debet fides vel adhiberi, nec dicta eorum in aliquo sunt sequenda, sed tanquã morbosa, & infecta reprobanda & relinquẽda ex eo, ꝙ talis testis fuit tempore depositionis periurus: nam aliàs in tali cã coram tali iudice inductus in testẽ deierauit, vel de periurio est conuictus. Item ꝙ talis erat tempore depositionis adulter, & de hoc confessus vel cõdemnatus, vel hoc potest probari, vt de test. ca. super eo. Item talis testis pretio corruptus falsum testimonium dixerit in huiusmodi causa. nam cum deposuit me tali die contraxisse Auenione, ego eadem die fui Parisiis. Item talis & talis sunt leuis opinionis, & suspectæ vitæ, & tales ꝙ eorum dictis stari vel fides adhiberi in iudicio vel extra nõ cõsueuit. Quare petit huiusmodi exceptiones admitti, & probationes super eis recipi, vel ipsis legitimè ꝓbatis pro parte sua sententiam absolutionis ferri. †Vtrum autem sufficiat obiicere & probare, ꝙ testes corrupti fuerint, vel an cum hoc exigatur ꝓbatio falsitatis dicti ipsius testis. no. in c. sicut nobis. de test. nã si excipitur ante sententiam, sufficit probare corruptionem, cũ per hoc ꝓbentur criminosi. & idem post sententiã in cã appellationis, vel aliàs in casu vbi sententia nõ habet effectũ rei iudicatæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 no. in d.c. sicut nobis. † Sed vbi sententia transiuit in rem indicatam, tunc oportet probare falsitatem, imo tunc etiã addi debet, ꝙ iudex in sentẽtiando fuit dicta testium corruptorũ sequutus,
4 per iura quæ allegantur in d.c. licet, in 2.gl. † & ibi ex tex. Ab.colligit sex exceptiones ꝫ testes. Prima de conditione. Secunda de singularitate. Tertia de mala fama. Quarta de leui opi. Quinta de falsitate. Sexta de corruptione. Istæ ñ exceptiones nõ omnes directè procedunt cõtra personas, sed aliquæ respiciunt dicta te-
5 stium. ¶ ‖ Vtrum aũt testis puniatur ꝓpter crimẽ sic in modum exceptionis obiectum, vt à testimonio repellatur, probatum cõtra eum, legitur, & no. de or. cog. c. 2. Et ita habemus, quomodo probationes per testes reprobantur ratione personarum.

CAP. XCI.

1 *Testium attestationes, quæ aliàs non valerent, contra quem tacito consensu verificentur.*
2 *Aduocati partium tam suorum testium dictis, quàm aduersæ partis attestationibus, quasi inscriptiones affigere debeant, vt partes suas tueri, & contrarias reprobare facilius possint.*

1 VIdeamus ergo nunc quomodo dicta testium reprobãtur, & impugnantur: † qa attestationes, quæ aliàs nõ valerent, possent per consensum partiũ etiam tacitum contra partem citatã ratificari. de quo not. de test. ca. cum causam, super gl. quia si di-
2 uersi. † Vnde aduertendum, ꝙ habita copia attestationum aduocati partium in aliquibus partibus faciunt rubricã, vt ipsi vel iudex facilius ad indaginẽ veritatis perueniant. de istis rubricis, qualiter sint faciendę, tractat Guli. in Spec. de teste. §. publicatis. videbit enim cautidicus vtriusque partis depositiones testiũ, & aduertat an articuli sint plenè probati, vel non: vade aduocatus illius, qui produxit testes, signet articulum per crucem, vel literam, vel aliud signũ. & vbi per dicta testium aliquius ꝓbatur idẽ articul', ponat idem signũ vel literam eandem in margine circa eadem dicta. & vbi alij testes cum eo concordant, faciat idem, ita videlicet quòd secundum pluralitatem & diuersitatem articulorũ diuersificet etiam literas vel signa. vt per signorum vel literarũ diuersitatem appareat, quia articuli, per quæ dicta sunt ꝓbati, ac vbi & in quibus testes cõcordant. posset etiã poni circa primum articulum A. circa secundum B. & sic de aliis. & vbi per dicta alicuius testis ꝓbatus est primus articulus, ibi etiã in margine ponatur. A. vbi vero probatus est secũdus, ponitur. B. & sic de aliis. Econtra aduocatus rei, ꝫ quem testes producti sunt videre habet, & desiguare per huiusmodi signa vel similia discordãtias, & ꝫrietates dictorum testium ꝙ habeat eas in parato, vt facilius & clarius possit ipsa dicta impugnare. de quo plenius in Specu. de teste. §. publicatis. Istæ tamen rubricæ raro ſunt in istis partibus.

CAP. XCII.

1 *Exceptiones contra dicta testium quæ, ex quibus causis, & quomodo formari possint.*

1 POssunt † tamen sic formari exceptiones contra dicta testium. Procurator procuratorio nomine talis rei exc piendo cõtra dicta testium prætẽsorum productorum pro parte talis actoris in cã, quam mouet tali reo prædicto, coram vobis honorabili viro domino Iudice, &c. proponit, & dicit, ꝙ ipsa dicta testium seu testimonia prætensa sunt singularia, obscura, dubia, & incerta. & testes ipsi varij sunt, & in dictis suis vacillant, & negatiuã astruere & ꝓbare intendũt, nec causas dictorũ suorum seu sciẽtię suæ reddunt requisiti, vel reddunt malas, insufficientes, & ineptas responsiones, & aliàs non probant id ad quod probandum sunt inducti, sibique in dictis suis euidenter ꝫtradicunt. Item dicta ipsorum sunt nulla & inualida ex eo, qa minimè iurauerunt, vel deposuerunt non iurati, vel parte non citata nec præsente iurauerunt, vel deposuerunt super nõ iuratis. vel quia depositi de scię tia in tempore, in quo nõdum natus erat testis. quare electis, & minimè acceptis huiusmodi testium dictis, nullis, & inualidis, petit, ꝓcurator prædictus in causa concludi, & se ab actoris impetitione absolui, ac ipsum actorẽ in expẽsis licitis sibi condẽnari.

CAP. XCIII.

1 *Exceptiones cõtra dicta testium quæ sint, quæ probatione extrinseca nõ egeant.*
2 *Testes in quibus concordare debeant, aliis variando non probent.*
3 *Exceptiones contra dicta testium quæ extrinsecam probationem requirant.*
4 *Exceptiones contra dicta testium quæ transferant onus probandi in producentem.*
5 *Opponenti contra testes quando incumbat onus probandi opposita.*
6 *Falsitas & corruptio simul, diuisim, directe, & indirecte assibus opponi possit.*
7 *Falsitas directa quibus casibus contra testes, licet raro, post publicationem procedat. & nu. 8.*
9 *Falsitatem indirectam opponentis testibus, quibus casibus admittatur, & quibus non.*

IStarum exceptionum aliquæ puta tres habentur in ca. cum ecclesia sutrina. de causa poss. & proprie. Aliquæ etiam ex ca. licet,
1 de probat. rem aliquæ ex c. 2. & c. tuis. & c. nuper. de testib. † Itẽ aliquæ istarum exceptionum non indigent probatione, sed veritas vel falsitas earũ patet ex ipsis dictis. sufficit ergo sola allegatio, & ostẽsio dictorũ, nec venit probatio facti in exceptione de singularitate nõ reddit ionis causę variationis, ꝫrietatis, & huiusmodi. † In quibus autem debeant ꝫcordare no. de test. c. 2. Et da-
2 tur per Inno. versus. Res, persona gradus, locus, hæc sunt contona, tempus. In his variando impediunt fidẽ, & substantiã. † Aliæ
3 requirunt probationẽ, puta vt cum opponitur de nullitate. † & aliquãdo incumbit probatio, pducẽti testes ex causis antedictis,
4 vt quod iurati depoſuerunt, vel ꝙ pars fuit citata, & c. † Aliquãdo verò opponenti seu excipienti, vt fidicaẽ testis corruptus, vel falsum dixisse, de quo etiam per Ioan. An. in addi. in Spec. de test.
6 §. publicatis, ꝛæpius alleg. † Et aduertendum, quòd aliquãdo oppontur de falsitate cum corruptione, aliqñ de sola corruptione. Itẽ aliquando solum de falsitate, & hoc aliquando directè, aliquando indirectè † Falsitas directa raro procedit post publicationem, nisi ex culpa iudicis nõ facientis fieri debitam ſpecificationem, de quo per Ioan. An. in addi. Spec. in loco proxime alle-
8 † Falsitas indirecta posset post publicationem, & apertionẽ per testes probari, vt in c. ex tenore de test. & gl. cle. testi. de test. vbi d eſ hoc, sed tñ falsitas dirẽcta admittit post apertura ꝓpter obliationem debitæ ſpecificationis articulorũ. vt s. dictum est. sic & indirecta ꝓbatio falsitatis excluditur post publicationẽ factam propter ſpecificationẽ habitam, vt ibi post Inn. scripsit Io. An. ma si in articulis locum & tẽpus testes bene expreſſerunt, bene admittitur post publicationem probatio falsitatis dictorum testiũ indirecta: secus si in articulis locus, & tempus, fuissent declarati, quia tũc post apertura volens etiam indirectè probare ꝫtrariã, non audiretur per cle. 2. de test. Super ista ergo probatione indirecta falsitatis dictorum testium posset sic formari exceptio.

CAP. XCIIII.

1 *Exceptionis forma super indirecta probatione falsitat s dictorum testium.*
2 *Concord at ostium vbi fieri potest, non admittitur exceptio contrarietatis, & de modo concordand., vide remiss.*
3 *Testis dictum quando corruat, aut sustineatur, licet nullam sui dicti causam reddiderit, aut malam, vel ineptam.*
4 *Iudex non interrogans testes de causa scientiæ, an teneatur parti ad interesse.*
5 *Causam scientiæ quomodo, & quam teneantur testis dicere.*

1 EXcipiendo † proponit & dicit procurator talis rei cõtra dicta testiũ talis actoris, ꝙ testes huiusmodi falsum tulerunt testimoniũ vnde ad eorum huiusmodi dictum falsum ipse reus non est condemnãdus. Dixerunt enim ipsum reum tali die, loco, pido Montisacuti cum actore talem contractum celebrasse, & ipse reꝰ eodẽ die fuit in ciuitate Meldensi. vn ipsũ tũc in oppido Mõtisacuti psonaliter, vt testes exprimunt fuisse, est impossibile, quod per tales idoneos testes ꝓbare est parat⁹. Quare petit, &c.
2 † Quod autem suprà dr excipiendo de contrarietate testiũ, hoc ităt, quando dicta testium non possent reduci ad cõcordia, alias si fieri potest semper testiũ dicta sunt cõcordanda propter odiũ periurij. & per quẽ modũ hoc fieri potest, legit & no. in ca-
3 cũ tu. & in ca. cum nostra. de test. & ibi gl. † Et quãdo excipitur ꝙ non reddunt causam scientiæ, sciendum quòd testis, qui interrogatus est de causa scientiæ, & causam non reddit, non valet eius dictum. & idem si reddit malam vel ineptam, de test. ca. cum causam. Si non est talis testis interrogatus de causa, tunc li data tunc per partem aliqua interrogatoria, idem est, quod suprà. & ibi no. in c. præsentium. de test. li. 6. Si vero non sunt data interrogatoria. tunc dicunt aliqui ꝙ bene valet dictum testis, de quo in c. cũ
4 causam. de testi. † Dicunt tamen quidam, ꝙ iudex non quærens de causa tenetur parti ad interesse. per l. si quãdo. C. de test. in fi. quod alij restringunt, vbi est notabilis negligentia. quod putat Io. An. verũ in foro pœnitentiali si cã nõ expressa parti nocuit, set, sed in iudiciali petitio nõ haberet effectũ, nisi ipse reus contereturr. de quo per cundẽ in Spe. de teste. §. 1. † Et intelligitur de
5 cãscientiæ, t. quomodo scit illud, quod dicit, & nõ de cã actus illius de quo deposuit: qa de illo non tenetur dicere, quamuis de illo posset interrogari. de renunci. c. super hoc. Et istas exceptiones ꝫ psonas, & dicta testiũ tabellio regiſtrabit i actis hoc modo.

CAP. XCV.

1 *Exceptiones contra personas & dicta testium in actis redigendi forma.*
2 *Exceptionibus contra personas vel dicta testium quomodo replicari possit.*
3 *Probationum quot sint modi siue species.*
4 *Testium probatione deficiente, cui & quando liceat recurrere ad instrumenta.*
5 *Instrumentum quid sit, quot eorum species, quibus, & qualiter ei fides adhibeatur, & quomodo, quæne impugnentur.*
6 *Instrumentum si contra aliquem producitur, quid is agere habeat, ne illud approbare videatur.*
7 *Exceptiones, fundata iam aduersarij intentione, peremptorias opponens, & in earum probatione deficiens, quibus pœnis sit puniendus, & num. 9.*
8 *Excipiens, & in ea probatione deficiens, quomodo pœnas cap. finem. de do. & contu. uitet vel fugiat.*

1 ANno † tali die tali, comparentib. coram tali iudice, tali actore, vel eius procuratore ex vna, & tali reo, vel tali eius procuratore ex altera partibus, prædictus eius, vel eius procurator, exceptiones contra personas & dicta testium actoris exhibuit infrascriptas. Ex aduerso ipse actor vel eius procurator copiam ipsarum per iudicem sibi decerni & fieri, ac terminũ cõpetentẽ ad respondendũ, seu ad replicandũ contra eas, si forte sibi cõpetierit, assignari postulauit. Præfatus ergo iudex copiam petitam actori dandam decreuit, & diem talem ad dicendum contra exceptiones prædictas sibi pro termino præfixit. Actũ &c. Vel sic breuiter scribat tabellio in fine exceptionum. Istis exceptionibus per talem exhibitis, anno tali, die tali, in præsentia talis rei, vel sui procuratoris, contradicetur seu replicabitur die tali &c.
2 † Contra autẽ istas except. rei factas contra personas, vel dicta testium, posset replicare, videlicet dicere testẽ criminosum fuisse de crimine emendatum, ergo in ciuili causa admittendũ, &c. de testib. capi. testimonium. Infamem restitutum fuisse famæ, de re iudica. cap. cum te, vel dicendo absentem citatum ad videndum
3 iurare. Et ista forma replicationis patet ex superiorib. † Et quia plures sunt modi probandi, seu ſpecies probationum, de quibus no. in cap. cum ad sedem. de restitu. spoliato. in gl. nota quatuor. & super ea, & in Spec. de proba §. videndum autem. videlicet per testes, per instrumenta, per euidentiam facti, per præsum
4 ptionem, per famam, per delationem iuramenti. † Si actoris intentio non est probata per testes, potest recurrere ad instrumenta, si habet illa, & producere ante conclusionem causæ, etiã post publicationem testium. de fi inst. c. cum dilectus. nisi datus esset, & lapsus terminus à iudice ad illa producenda, post quẽ super ꝓductione non audiretur in ista instantia, de quo no. ibi, & in Spe.
5 ver. fig. eo saluo quod dicit gl. in verbo, obstãte. ibi ergo. † Quid autem sit instrumentum & quot sunt ſpecies instrumentorum, & quib. adhibeatur fides, & qualiter, & quæ ſcripturæ producta, in iudicio impugnentur, & de alijs, circa hoc plenè in Spe. de in-
6 stru. edi. per totum. † Et videat pars contra quam producitur instrumentum, quòd copiam eius petat, & terminum ad impugnã dum illud, in termino si poterit impugnet, quia aliàs eo ipso ꝙ instrumentum publicum fuerit productum, & aduersarius nil opponens, tacuit videtur ipsum approbasse. de of. del. c. gratum, no. Hos. in c. quoniam contra falsam, de probat. & ibi etiam plenè no. quomodo instrumentum debet redigi in actis vel princi-
7 pium, vel finis ponendo tamen tantum de tenore ꝙ cessat æquinocatio, & c. de quo in c. contingit de fid. instru. & ibi plenè. † Si igitur actor probauit intentionem suam per testes vel instrumẽta, reus si habet peremptorias exceptiones, opponat eas. videat tamen, quod ipsas probet, quia si fundata actoris intẽtione reus opponat peremptorias. & in eius deficiat probatione, condemnabitur actori in expensis quas fecit, postquam reus recepit, in-
8 ducias, & si aliàs non est soluendo, est ad arbitrium iudicis puniendus. Ista est prouisio decret. finem. de do. & contuma. † Si tũ cas vult incõtinenti probare, licet sibi deficiat ꝓbatio, nõ est locus pœnæ, vt ibi nota. † Debent ergo duo concurrere ad hoc, vt
9 excipiens patiatur hanc pœnam, scilicet quod fundata sit actoris intentio, & non incontinenti reus assumat onus probãdi, vt ibi not. Potest ergo reus opponere exceptionẽ rei iudicatę, vel transactæ, & formas istas habetis supra, vel põt excipere pacto de nõ petẽdo, vel de pscriptiõe, vel solutiõe debiti fca sub hac forma.

CAP. XCVI.

1 *Præscriptionis contra actoris intentionem opponendæ forma.*

1 COram † vobis honorabili viro domino iudice, &c. ꝓcurator procuratorio nomine talis proponit excipiendo ad intẽtionem actoris talis perimendã, seu eiidendam, & dicit ꝙ ipse reus dominum talem, quam actor ab eo vendicat, possedit pacifice annis, 30. & vltra eam continuè possedit, & præscripsit bona fide, quare petit ipsum reum ab impetitione actoris absolui per vestram diffinitiuam sententiam, & eundem actorem sibi in expensis litis condemnari legitimis. Vel sic in exceptione solutionis.

CAP. XCVII.

1 *Solutionis excipiendæ forma.*
2 *Reus excipiendo licet fiat actor, aliquas tamen tenetur exceptiones probare, & aliquas non. & nu. 3.*
3 *Reo exceptionem probante, actor tamen non obtinebit, nisi suam intentionem probauit.*
4 *Rei aduocatus à quibus cauere debeat formando exceptiones.*

COram vobis, &c. Ad elidendam, & efficaciter perimendam talis actoris intentionem procurator talis rei proponit, & dicit excipiendo, quòd etiã si debitum prætensum per ipsum actorem à prædicto reo petitum esset legitimè, & sufficienter probatum, ipse tamen reus de eodem debito prætenso illud sibi numerando realiter, & in pecunia numerata persoluendo satisfecit cũ autem solutione eius quod debetur, omnis obligatio sit sublata: idcirco prædictus procurator nomine quo supra, petit, &c. vt
1 in præcedenti forma, & sic de alijs exceptionib. † Et notandum quod reus exceptionem peremptoriam per eum oblatam vel ꝙ ponitam probare debet, quia in excipiendo reus fit actor, & ita transfertur in eum onus probandi. ff. de excepti. l. 3. & in l. excep-
2 ptionib. ff. de probatio. saltem regulariter. † quia in certis casib. non probabit excipiens sed actor, vt in exceptione non numeratæ pecuniæ, vel dotis, de quo etiam in Spe. de excep. §. viso. † Si autem non probat eam reus, ex illo non obtinebit actor, nisi ꝙ bet intentionem suam, de except. capit. cum venerabilis, de quo
4 etiam in Spe. de exceptio. §. viso. verſi. illud quoque. † Et diligenter aduertat aduocatus rei quib. verbis vtatur in formanda exceptione, de quo in Spe. §. proxi. alleg. Et tabellio regiſtrando huiusmodi actũ exceptionis gemptoriæ opposítæ scribat hoc modo.

CAP. XCVIII.

1 *Forma scribendi in actis exhibitionem exceptionum peremptoriarum cum petitione actoris.*

1 COmparuit † in iudicio coram tali Iudice anno tali, talis reus, vel talis procurator suus, & infrascriptam peremptoriam o tulit exceptionẽ. Ex aduerso iudice adhuc pro tribunali sedente talis actor, vel talis procurator eius comparens, copiam istarum exceptionum sibi decerni per iudicem, & fieri petiit, ac competẽtem terminum ad dicendum contra easdem, seu replicandum assignari. Cui pra dictus iudex copiam huiusmodi exceptionum decreuit, & talem diem ei statuit ad dicendum seu replicandum contra easdẽ, si voluerit, acta, &c. Vel sic. Exhibitis his exceptionibus per talem reum vel talem eius procuratorẽ in præsentia talis actoris, vel sui procuratoris anno tali, die tali replicabit die tali. Si autẽ in termino sic dato actori ad replicandũ, actori nullam opponat replicationem, quia forte non habet, & sic admittetur exceptio rei ad probandum dabit reus articulos de materia huiusmodi exceptiõis suæ, & illos probabit, si poterit, per testes, vel instrumenta.

CAP. XCIX.

1 *Renunciare probationibus an quando, & quomodo partes debeant.*
2 *Renunciare probationibus quando alteri partium non vult, quæ partes sint indicis.*
3 *Renunciatio probationum quid contineri debeat.*
4 *Renunciatio probationum quid continere debeat.*

1 POstquam † antè, vt præmissum est, in causa processum est, vt quia lis est contestata, iuramentum calumniæ præstitũ, dati sunt articuli, & positiones, & depositiones testium, & responsiones factæ, probationes testium, vel instrumentorũ inductæ, exceptiones oppositæ, replicationes formatæ, & duplicationes subsecutæ, cum partes non habeãt quid vlterius in causa proponant, vlteriorib. proponendis renunciant, & postulant in causa concludi. & ista omnia sunt in actis redigenda. de proba. cap. quoniam.
2 † & si vna pars renunciat, seu velit renunciare, & alia dicit quòd adhuc habet aliqua proponere, quare dicit ꝙ nõ vult renunciare, tunc iudex assignabit ei terminum competentem, j quem ꝫ
3 ponat quicquid velit. de quo in Spe. de renun. in prin. j & videat aliquib. quod idem sit renunciare, & concludere. & hoc tenet Gof. de cau. poss. c. pasto. tamen tex. & Inn. in c. quoniã de probat. ponũt illa, vt diuersa. & ꝙ corũ quodlibet sit actus per se. tenet Guli. in

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gul.in Spec.de renunc.& conclu.in versi.& no.Et sic potest dici, quod per renunciationem renuncietur probationib.&allegatio
4 ni.facti, per conclusionem inducitur renunciatio allegationũ iurium.† Dicit tamen Io.And.in addi.Spec. in loco prælleg. q̃ in renunciationib.huiusmodi sunt ponenda verba,& status causæ,& cõsuetudo fori,quia si fit renunciatio allegationum,& omnium probabilium,certum est quod ista renunciatio est conclusio.vt no.in ca.cum dilectus.de fide instrumento.in gl.2.Et idem putat ipse, si fiat renunciatio allegationum iuris,& facti, & hoc quando status causæ patitur concludi. Idem si habet consuetudo fori verbum allegationum comprehendere ius,& factum,& per illud solum concludi, & tunc renunciat allegationib. & per hoc etiam intelligitur conclusum,de quo in cle.fæpe. de verbo. sig.Potest ergo sic registrari in actis renunciatio, & cõclusio per tabellionem.

CAP. C.

1 *Conclusionis in causa apud acta registrandæ forma.*
2 *Conclusione in causa facta,probationi amplius non est locus.*
3 *Iudex,postquam in causa conclusum est,quas interrogationes,& quomodo facere poterit.*
4 *Allegationes iuris quomodo sint faciendæ.*

1 ANno † tali,die tali constitutis coram tali iudice partib.prædictis,puta tali actore,& tali reo, vel eorum procuratorib. allegationib.vlteriorib.mutuò renunciauerunt,petentes cõcludi in causa eadem,in qua etiam inquantum in eis erat,concluserunt. vnde iudex prædictus huiusmodi renunciationem admittendo in ipsa causa cum eisdem partibus,vel earum procuratorib.vt præfertur,concludentib.& cõcludi petentib. & volentib.
2 conclusit,& habere voluit pro concluso,&c.actum, &c.† Facta conclusione in causa amplius probationi non est locus,etiam p instrumenta.vt in d.ca.cum dilectus,de fide instrumento.Iudex
3 tamen ex officio interrogare † potest post conclusionẽ de facto si aliquid dubitationis fuerit,vt in cap.cum Ioannes , eo.tit.sed hoc iudex non faciet ad petitionem partis,vt ibi no.& in cap.in
4 præsentia.de proba.in fi.gl.4.& cap.per tuas,de testi.† Quomodo autem fiant allegationes iuris,tractat Gul.in Spe.de dispu.& alleg.per totum.Et sic est finis de secunda parte principali ordinis iudiciarij.

CAP. CI.

1 *Interlocutoris sententia super quibus in causa emergentib.sit ferenda.& nu.4.*
2 *Emergens,vel incidens,quid sit.*
3 *Interlocutoria sententia quæ sit.*

1 ANtequam † veniamus ad tertiam partem,scilicet de sententia,& alijs quæ sequitur , quoniam aliquando aliqua emergunt in lite,seu in cã,super quibus iudex hẽt interloqui : nam licet super incidenti non sit necesse pronunciare , tamen super emergenti est pronunciandum.vt nota. de ordin.cog.capitul. 1.
2 † Et quid sit incidens vel emergens,ibi no.& ideo de interlocutoriis loquimur.† Et quæ sententia sit interlocutoria. no.in cle. vnica,de sequestr.post.in 5.gl.& vide not.in c.j. de appellat. libr.6.
4 † Super exceptionib.dilatorijs , videlicet an libellus sit offerendus,vel non.vel an ei sit respondendum.vel an causa sit tractanda coram ipso iudice,vel non,vel vtrum dilatio petita,sit concedenda,vel non,& vtrum excommunicationis exceptio opposita contra actorem,sit probata,vel non,& sic de alijs exceptionibus iudex pronunciabit interloquendo sub hac forma.

CAP. CII.

1 *Sententiæ interlocutoriæ forma.*
2 *Interlocutoria sententia super quibus feratur.*
3 *Interlocutoriæ quæ,& quo ad quos transeant in rem indicatam.*
4 *Interlocutorias iudex quas,& quomodo mutare possit.*

1 DEcanus,† Iudex,&c.Cum in tali causa.quæ inter talem actorem ex vna,& talem reum B.& super re, vel debito tali parte ex altera,in iudicio cora nobis ,p parte prædicti rei obiata fuit exceptio talis,&c.vel talis dilatio petita.vel fuerit oppositũ excipiendo libello sibi per actorem oblato non esse respondẽdum vel actorem ab agendo repellendum pro eo quod maioris esset excõmunicationis vinculo innodatus,&c.vel nobis in hac causa non competere iurisdictionem pro eo quòd tẽpore impetratio nis rescripti ipse impetrans fuit maioris excõmunicationis sniã innodatus,vel ligatus.Nos visis,& diligenter consideratis super hac parte hincinde corã nobis productis,propositis,& allegatis, habito etiam consilio cũ peritis,pronunciamus,decernimus, declaramus,prædictam exceptionem admittẽdam non esse, seu ea non obstante in causa huiusmodi ad vlteriora ,procedendum fore, ac per nos ac coram nobis ,procedi debere.Vel sic,si est legitima exceptio, dicimus, & ,pnunciamus ipsam exceptionem esse admittendam,& admittimus actorem propter excõmunicationis vinculum ab agendo excludendum,& repellendum fore , & excludimus,seu repellimus,seu obstante prædicta exceptione iurisdictionem,& cognitionem huiusmodi nõ competisse. neque competere,seu libello prædicto per ipsum reum respondendum non esse,sed eundem reum ab instantia iudicij fore absolvendũ, & absoluimus, & ipsum actorem sibi in expensis legitimis condemnamus,taxationem nobis in posterum reseruantes.Et tunc in fine interlocutorię tabellio subscribat isto modo,Lecta est, & lata hæc interlocutoria anno tali,& in præsentia ipsarum partiũ, vel procuratorum,præsentib.testib.A.B.C. Et de istis , & de alijs interlocutoriarum formis vide in Specul. de exceptio.in §. viso.
2 † & est interlocutoria,quæ fertur inter principium causæ, & sententiam, non super principali, sed super incidentib. quæstionib. vel emergentib.de ap.cap significantib.de testi.cap.significauit.
3 † & transit interlocutoria in rem iudicatam quo ad partem,si ab ea infra decem dies non fuerit appellatum.vt in c.cum dilectus, in fin.de elect.& in c.cum dilecti.de appel.sed non quo ad iudicẽ, quoniam quandoque posset eam reuocare, etiam post 10.dies. de quo tamen dicendum est,vt plenè no.in c.cum cessante,de appel.vbi distinguuntur tres species interlocutoriarum, quia quædam interlocutoriæ præparant vel ordinant litem,quædam vero emergentia seu incidentia in lite decidunt , quædam aliquid
4 restitui,vel dari,vel nõ dari,vel fieri,vel nõ fieri, vel aliquid quid pollens , iubent. † Concludendo tamen ibi tenent doct. quod omnis interlocutoria mutari potest ex causa,sine causa non,maximè post 10.dies sine voluntate partis , pro qua lata est.vnde si iudex sine causa iusta interlocutoriam reuocat,poterit appellari. Formas autem diuersas reuocationis interlocutoriarum ponit Gul.in Specul. de except. §. viso.quia potest sic dicere iudex.

CAP. CIII.

1 *Forma reuocationis interlocutoriæ.*
2 *Reuocatio interlocutoriæ nec dubia,nec conditionalis,nec incerta esse debet,& qua.c.*
3 *Reuocandi interlocutoriam forma secundum Gul.de Cur.*
4 *Reuocando interlocutoriam forma tradita per glo.in c. cum cessante.de appel. quibus rationibus reprobetur.*
5 *Reuocandi interlocutoriam forma tradita ab Host.*
6 *Appellans non tenetur parere iudici à quo in eo,propter quod appellauit.*

1 NOs talis † Iudex,&c.quia in causa tali, &c.pridem super tali exceptione per talẽ reum oppositio pronunciamus interloquendo eandem exceptionem non esse admittendam, vel quia contra talem sic processimus , &c. Habito postmodum consilio peritorum inuenimus nos ipsum grauasse vel indebitè contra
2 eũ processisse. iccirco visi consilio saniori interlocutoriã ipsam, vel processum huiusmodi expressè reuocamus.† Quida tamen ces erubescẽtes factũ suum reuocare sic dicunt,Nos talis iudex &c.si re talem ĩ aliqua grauauimus,illud reuocamus.sed talis reuocatio dubia est,cõditionalis,& incerta,& non admittenda de appellans non obstãte tali reuocatione nihilominus in
3 põ executioni suæ appellationis.si pura nõ sit reuocatio.† Quidam etiã iudices sic dicunt.Frater si te grauauimus in aliquo,nos parati reuocare illud de consilio prudentũ,& sapientum,& præfigimus tibi talem terminum ad comparendum, infra quẽ volumus plenius deliberare , & dicit Gul. vbi suprà , q̃ hæc forma probatur in cap.ad apostolicæ,de re iudic.lib.6.veri.erat quę
4 parata.† & glo.in c.cum cessante,de appel.dat aliam formam interlocutoriæ r uocationis grauaminis.vt si iudex dicat non ero do te grauasse,sed si grauaui te ĩ aquo,illud reuoco Sed ista forma,quæ duo membra cõtinet,quo ad vtrumque nõ est sana. q̃ in princ.docet mentiri, q̃ põt esse qd iudex cõtrarium credat, & propter tales cautelas vel doctrinas videndũ est,quod no. Gul. in Spe.de excep.§.penul.in vlti. col. Quo ad secundum membrũ
5 est conditionalis,& incerta,vt suprà dixi. † vnde Host.dat talem formam,videlicet,vt sic dicat iudex ad eũ, contra quem lata est sentẽtia interlocutoria,Tu dicis te grauatum per talẽ interlocutoriam,quod non conitear,ego tu reuoco me satisfaciens voluntati,ne de iure saltem conqueri possis Et similis alia forma traditur in cap.specialis.de auctoritate,& vsu pal.& quod dicit iudex in reuocatione,(Quòd non conteor,) cautè dicit, quia p̃ hoc
6 non sequitur,quòd negat se grauasse. † Et alij iudices conſueuerunt statuere terminum appellanti ad docẽdum de grauamina sed ad hoc ipse appellans non tenetur. de quo in cap.si à iudice de ap

de appell.lib.6.& sic est finis secundæ partis.Sequitur tertia pars de sententia diffinitiua.

CAP. CIIII.

1 *Sententia diffinitiua est tertia pars ordinis iudiciarij.*
2 *Sententia diffinitiua quid sit.*
3 *Sententia diffinitiua:an de actis esse dicatur.*
4 *Sententia diffinitiua quibus præsentibus , vel saltem citatis contumacibus sit ferenda.*
5 *Sententia diffinitiua in termino citationis non lata,an sine alia citatione postea valide feratur.*
6 *Sententia diffinitiua si continet eum,contra quem lata est,fuisse citatum, an ei fiatur in hoc,& an,& quomodo contraria admittatur probatio.*
7 *Sententæ præsentan præsumatur condemnatus,si aliquid in ea non exprimatur.*

1 NVnc † videamus de tertia parte ordinis iudiciarij,scilicet de sententia,& illis quæ consequuntur. & Gul.in Spe. de sent.
2 prola.in prin.definiendo sententiam dicit,† q̃ sententia est iudicialis diffinitio controuersiæ finem imponens,condemnationẽ, vel absolutionẽ cõtinens.Dicitur enim sententia iudicialis diffiniti controuersiæ,vt in l.j.ff.de re iud.& debet continere eõdem nationem,vel absolutionem,de accu.c.illa,vbi de hoc in vlti. gl. vel aliquid quod tantum valeat.de verbor.significa.capit.in his.
3 † Vtrum autem sententia diffinitiua sit de actis causæ,ita q̃ connumeretur intra acta,tractat Io.And.in addit. Spe.de sent.prola. in princ.& ibi ponit argumenta pro,& contra.quib.omissis videtur tenere quòd sic,& maximè per cap.cum æterni.de re iud.lib. 6.vbi sententiæ cõcipiendæ,& ferendæ proponuntur inter acta,
4 & agenda causæ.† & debet ferri sententia diffinitiua partib.præsentib.vel altera absente per contumaciam,ita q̃ citetur ad sententiam audiendam.de test.capi.cum olim. in fin.aliàs si feratur
5 ab absentem non citatum,non tenet.vt no.de re iud.ca.tenor. in gl.pe.& super ea.† Quæro an sententia non lata in termino citationis,sed sequenti,vel secunda,aut tertia die,parte vltetius nõ citata,valeat.de hoc in ca.consuluit,de offic. dele. & per doct.in l.cum pro eo.C.quando prouoc.non est necce.& in l.si vt proponis.C.quomodo,& quando iudex.& Bartol.in l.aut qui aliter.ff.
6 quod vi aut clam.& in l.si finita.§.Iulianus.de dam. infec. & necesse est hoc casu,quod exprimatur peremptoriè, vbi vnica fit citatio.de hoc : i.q.3.cap.de illicita,in fin.mag.gl.& in Spec. de cita.§.viso.& per Io.And.in ca.cum Bertoldus de re iudi.in 4.gl.& de accu.cap.ad petitionem.nisi in causis,in quib.sine figura iudicij proceditur,vt in cle.sæpe.de verb.significa.circa fin.vbi etiam
7 de hoc in glos. ord.4. † Si autem in sententia contineatur eum, contra quem lata est fuisse citatum,an sterur sententiæ ita,quòd non sit necessaria alia probatio citationis,tractat Gul.in Spe. de senten.prola.§.nunc autem ver.& not.& plenius per Io. And.ibi dem in addi.quia de iuris subtilitate necesse est probare peremptoriè.& si quis vellet tenere, quòd victor non habeat hoc probare,victus tamen potest probare se citatum non fuisse, produ-
8 cendo acta,& si inter illa non apparet citatio, habebitur pro nõ citato,nisi probetur contrarium. ¶ † Vtrum autem præsumatur condemnatum fuisse præsentem in sententia , si aliquid non dicatur,vel exprimatur in ea no.Gul.in Specul. loco proxi.allega.

CAP. CV.

1 *Sententia diffinitiua quot continere debeat.*

1 SEntentia † diffinitiua debet generaliter sex continere.Primò nomen iudicis,& eius qualitatem, puta:an sit delegatus , vel ordinarius. Secundo nomina litigatorum. Tertiò tenorem petitionis in iudicio porrectæ. Quarto substantiam processus causæ, puta litis cõtestationem,iuramenti de calumnia præstationem, & similia.Quintò quòd fiat mentio in sententia partes fuisse præsentes,vel per cõtumaciam absentes,de quo suprà. Sextò quòd cõtineat condemnationẽ,vel absolutionem, vel aliquid equipollens.de quo etiam suprà tractatum est. & ita enumerat etiam Gul.in Spe.de sent.prola.§.qualiter autem.iuxta fi.

CAP. CVI.

1 *Sententiæ diffinitiuæ forma in actione reali.*

1 IN actione † ergo reali potest sic declarari,seu formari sniã.In nomine domini amen.officialis vel iudex , &c. Orta inter A.actorem ex vna,& B.reum de & super tali fundo,vel domo,parte ex altera materia quæstionis,idem A.libellũ obtulit hãc forma. & ponatur totus tenor libelli in sententia. Lite igitur corã nobis legitimè contestata,& præstito à partib.vel earum procuratorib. hincinde calumniæ iuramento, factisque & oblatis petitionib. & articulis,& ad ipsas positiones,& articulos responsionib.subsecutis testib.& instrumentis productis,& attestationib. publicatis, oppositis etiam contra dicta testium nonnullis exceptionib. &replicationib.factis,&c.Nos igitur diligenter visis,& auditis iurib.rationib.probationib.allegationib. partium,cognitisque , & inuestigatis ad plenum ipsius causæ meritis,deliberatione præhabita,& diligenti,& communicato consilio iurisperitorũ,Christi nomine inuocato,partib.propter hoc in nostra præsentia cõstitutis,& sententiam ferri postulantib.vel tali actore,vel tali reo præsente,& sententiam ferri petente, & tali reo,vel actore ad hoc peremptoriè citato contumaciterse absentante, cuius absentia Dei præsentia suppleatur,pro tribunali sedentes,&habentes præ oculis solum Deum sententiando in his scriptis pronunciamus, decernimus,& declaramus,prædictum fundum ad præfatum A. actorem pertinuisse de iure,& pertinere,præfatumque B. reum huiusmodi occupasse,& detinuisse,occupare illicitè, & detinere,& ipsum fundum memorato actori adiudicandum, ac reum prædictum ad restituendum, & libere dimittendum fundum eũdem eidem actori condemnandum fore,& compellendũ,adiudicamus:, & condẽnamus ipsum reum supra dicto actori in fructibus à tempore motæ litis citra perceptis,vel à tempore occupationis , vel detentionis. vel in tot modijs vel maldris frumenti, &c.ratione fructuum perceptorum,& in expensis legitimis nihilominus condemnantes , quarum expensarum taxationem nobis in posterum reseruamus.Vel si debeat ferri sententia pro reo absolutoria, forte, quia actor non probauit , vel reus probauit, de iure suo,tunc ita formetur.

CAP. CVII.

1 *Sententiæ diffi. itinę pro reo absolutoriæ forma.*
2 *Sententiæ diffinitiua à quibus verbis incipere debeat.*
3 *Sententia diffinitiua quare in sui forma non sit alicui dirigenda.*
4 *Sententia diffinitiua quare processus narrationem continere debeat.*
5 *Clausula,Visis,& diligenter inspectis iuribus,&c.ac, & quare sit exprimenda in sententia diffinitiua.*
6 *Clausula,Cognitis,& inuestigatis ad plenum causæ meritis, &c.quare exprimatur in sententia.*
7 *Clausula,Partibus propter hoc in nostra præsentia constitutis,& sententiam ferri postulantibus,&c.quare in sententia ponatur.*
8 *Clausula,Cuius absentia Dei præsentia suppleatur quare in sententia ponatur.*
9 *Clausula,Pro tribunali sedentes,Deumque præoculis solum habentes,quare sententiæ inferatur.*
10 *Clausula,Pronunciamus,decernimus,&c quare iudex utatur in sententia.*
11 *Sententia debet continere condemnationem,vel absolutionem, vel equipollens.*
12 *Sententiam ferri sub verbis prime, vel tertię personę, non refert.*
13 *Clausula,Sentẽtiando in his scriptis,quare in sententia diffinitiua ponatur. & nu.14.*
15 *Clausula,Predictum fundum ad predictum actoram pertinuisse,&c.quare in sententia sit ponenda.*
16 *Iudex tenetur in sententia diffinitiua condemnare victum victori in expensis nisi id omittat ex causa,quam tamen in eadem sententia exprimere tenetur.& nume.17.*
18 *Causa quare non debet exprimi regulariter in sententia, exceptis aliquibus casibus,de quibus remissi.*
19 *Iudex si aliquas causas exprimit in sententia,tunc post speciales subdat generalem,de qua ibi.*

1 IN nomine domini Amen.† vsque ibi,pronunciamus,decernimus,& declaramus prædictum B.reum à præfati.A.actoris impetitione absoluẽdum,& eidẽ actori super petitione sua , & fundo prædicto silentium perpetuum imponendum fore, ac absoluimus, & imponimus , ac nostra diffinitiua sententia mediante condemnamus eundem actorem eidẽ reo in legitimis expensis litis,&c.Quarum expensarum,&c.In cuius rei testimonium,&c.
2 † Ista sententia incipit (In nomine domini Amen.) vt 23. dist. cap.nomine domini, de testi.capit.in nomine domini.melius ad
3 propositum in capit.veritatis.de dolo,& contu.† & non scribitur siue dirigitur alicui videlicet partibus , vel alijs vniuersalib. &c.quia si iudex scriberet (Vniuersis,&c.Noueritis quod die tali in causa tali pronunciamus, &c.(tales literæ seu scripturæ nõ valerent , nec facerent fidem , quia essent potius testimoniales seu recitatoriæ præteritorum , quam assertoriæ præsentium. vt nota.Gulielm.in Specul.de sentent.prola.§.iuxta, versicul.& nota. quòd quidam iudices. Nota etiam in capitulo ad apostolicæ.de
4 re iudic.libro sexto.† Item in sententia sit narratio processus,ad quem effectum hoc fiat.not.in Specul.de sentent.prola.§.restat. versicu.in summa.Notatur etiam per Innocen.& Hostien. in capitul.cum in iure,de officio delega.vbi etiam notatur,quid fier,

debeat

Universidad de Deusto
Biblioteca

debeat,si per alium tabellionem scribatur sententia. & acta per
5 alium fuerint scripta.† Item in sententia dicitur.(Nos visis, au
ditis,& diligẽter inspectis iurib.probationib.& allegationib.par
tium,&c.(quia iudex secundum allegata, & probata coram eo
debet iudicare,non secundum conscientiam quam habet,vt pri
uatus,sed secundum cõscientiam ex actis,probationib.&allega-
tionib.informatũ.3 q.7.c.iudicet.de quo de offi.del.c.pastoralis.
in gl.ord.c.i.& in Spe.de diſpu.& alle.§.vlt.ver.licet autem.& ibi
de hoc per Io.And.in addit.Spe.vbi ponit rationes quorundam
Theologorum qui tenent contrarium,& illas soluit & quale re
medium habeat iudex tunc,ibi no.quia condemnet. si potest se
cundũ cõscientiam.si non potest,deleget causam alteri,vel ad su
6 periorem remittat.† Item sequitur in sententia.(Cognitis,& in
uestigatis ad plenum causæ meritis,&c.) ideo,quia ferri non de
bet sententia,nisi liqueat de meritis causæ,de quo in c.prout.de
dolo,& contu.cum ii.Sententia enim non est precipitanda.vt in
l.2.C.de sen.ex peri.reci.& in cle.pasto.de re iud.immo cũ peritis
super ea ferenda consilium habere debet,de dolo,& contu.c.cũ
olim.de consue.c.ad nostram.& ibi qualiter iudex deliberare de
beat,& consilium peritorum requirere,& diligenter eum peritis
super negotio conferre,inspiciendo petitionem, iuxta quã sen-
tentia est ferenda seu formanda,de accu.c.qualiter.2.de iudi. c.
licet hely.&c.(Positiones,& articulos probatos,& alia acta cau
sæ,&c.)tradit Gul.in Spec.de requi.consũ.& ergo dicitur in sentẽ
tia. (Deliberatione præhabita communicato consilio cum pe-
7 ritis,&c.) † Item subditur in sententia (Partib. pp hoc in nra pẽ
sentia constitutis,& sniã ferri postu antib.&c.) De isto ponit
Gul.in Spe.rubricam specialem scilicet de peti senten.&eius cau
8 tela.Vbi de hoc.† Item quando altera partium est absens per cõ
tumaciam,solet dici in sententia (Cuius absentia Dei præsentia
suppleatur) de quo in canone de manifestã.2.q.1.& in c. verita-
9 tis.de dolo,& contum.† Item in forma ponitur (Pro tribunali,
sedentes.& habentes præoculis Deum solum) de quo in c. cum
æterni,de re iudica.lib.6.vnde sedendo debet iudex ferre senten
tiam,stando non valeret,vt in ca.vlt. de re iudica.libr. 6. & quæ
sit ratio no.ibi.Nec debet per gratiam, vel sordes contra iustitiã
vel cõscientiam iudicare.aliàs sustinebit pœnas,de quib.in c.cũ
10 æterni.supra dicto.† Item istis verbis vtitur iudex in snia (Pro-
nunciamus,decernimus,&c.) non tamẽ refert,an sic dicat,preci
11 pio,statuo,vel ordino.vt in c.in his.de verb.signif.† nam quã-
uis dicat lex.non valere sniam, quæ absolutionem vel condem-
nationem non continet,vt in l.præses.C.de sen.& interlo.om.iu
di.Et tactum est etiam suprà,hoc tamen intelligi debet si non cõ
tinet condemnationem,vel absolutionẽ,vel æquipollẽs,de quo
in Spec.de sent.prola.§.nunc autem.vet.& no. quòd non est vis.
12 † Nec refert etiam an sententia feratur sub verbis primæ,vel ter
13 tiæ personæ,de quo in Spe.eod.tit.§.iuxta.ver.nõ valeat, de quo
dic,vt ibi.† Item dicitur in sententia,(Sententiando, seu senten
tiaturi in scriptis,recitari.& proferri,& per ipsum iudicem,& nõ per
14 alium,legi,aliàs nulla est,de quo in c.vlt.de re iudic.lib.6.† nõ
tñ est necessariũ exprimi in snia in his scriptis dũmõ alias in scri
ptis feratur,licet tamen alias sit cautum de quo in Spe.eod.tit.§.
iuxta.ver.non valeat etiam superius alle.& in d.c.vlti.titu. de re
15 iud.lib.6.† Et quod sequitur in sententia.(Prædictum fundum
ad præfatum actorem pertinuisse, &c.) hoc patet declaratũ cir-
ca petitionem in libello petitam,& contentam,secundum quã,
16 vt dictum est, snia ferri debet.† Item condemnat iudex victũ
in expensis ipsi victori.quod fieri debet.in l. eũ quem temere. ff.
de iud.& in c.calumniam.de pœnis.nisi ipse victus habuerit pro-
babilem causam litigandi,quæ eum excusaret, vt in prædicto c.
calumniam.no.in fi.de dolo,& contum.in mag.glo. & super ea.
17 † Et tunc quando iudex omittit condemnationem expensarũ
debet causam exprimere in sententia,propter quam victum vi-
ctori in expensis non condemnauerit,vt ibi not. & probatur in
18 Auth.de iud.§.oportet.colla.6.† Et iste est vnus casus,qui in sen
tentia exprimi debet,scilicet causa illa.Septem alij casus no.in c.
sicut nobis,de sent.& re iudic.aliàs regulariter in sentẽtia nõ de
bet exprimi causa,immo fatuum esset exprimere,quia facile pos
set exprimi,& bona subticri.& ita non valet sententia, de quo
in cap.ex parte,de concess.præbend.de restitut.in integr.cap. ex
literis. ver. nos igitur. & hoc etiam obtinet in interlocutorijs.
19 † Si tamen iudex aliquas causas exprimit, tunc post specialia
submittat clausulam generalem, scilicet ex his,& alijs nos mo-
uentib,&c.& sic sub tali generalitate comprehendit causas iusti
ficantes sententiam seu decisionem causæ,vt no.de re iud.c. ab-
bate.libr.6.Sententia in actione personali sic potest formari.

CAP. CVIII.

1 *Forma sententiæ diffinitiuæ in actione personali.*

2 *Sententia an concipienda sit inter personam procuratoris,vel Domini.*

1 IN nomine Domini amen.† vt in præcedenti forma vsque ibi,
pronunciamus, decernimus,& declaramus prædictũ N reum
prædicto A.actori in debito huiusmodi esse condemnãdum &
ad eius solutionem compellendum , necnon in expensis litis
legitimis eundem reum præfato actori condemnamus, taxatio-
2 nem expensarum huiusmodi nobis ĩ posterũ reseruantes.† An
autem sententia concipienda sit in personam procuratoris vel
domini nota,de elect.capitul querela enim.in glos.concipienda.
& super ea. Sed licet multum in hoc instent doctores , & maxi-
mè legistæ,tamen ibi non placet Ioan.Andr.legalis subtilitas in
hoc casu, quia si procurator fuerit in causa nomine domini,qua
le peccatum est si dominus condemnetur,vnde graue esset dice
re sententiam propter hoc nullam,quod videntur dicere legistæ
in l.1.C.de senten.& interlo.om.iudic.Hosti.tamen in capitulo
querelam,motus ista subtilitate legali ponit formam sententiæ
in causa matrimoniali,consulendo quòd iudex pronunciet isto
modo.

CAP. CIX.

1 *Forma sententiæ in causa matrimoniali,quando litigatum est per procuratorẽ.*
2 *Libellus bene formatus in quacunque actione dat formam sententiæ cõcipiẽdę.*
3 *Reus quando absoluitur,an actori simul impone dum sit silentium.*
4 *Notarij officium quale esse debeat circa sententiam latam.*

1 PRonunciamus,† decernimus,& declaramus Titium fore ma
ritum Bertæ procuratorem eius ipsius nomine ad matrimo
nium de quo actum est,condemnamus.præcipiẽdo vt dictus Ti
tius deinceps eidem Bertæ adhæreat vt vxori,& eam tam in le-
cto quàm extra lectum maritali affectione pertractet , pro qua
2 forma allegat capitul. ex parte.& c.veniens, de despo ¶ † Alias
sententiarum formæ de facili possunt haberi,quia libellus bene
formatus in quacunque actione dat formam sententiæ concipi-
endæ quæ ex forma petitorum in libello procedere debet, vt
allegatum est suprà , & vt suprà patet in sententia absolutoria,
3 † reus absolvitur ab impetitione actoris,& actori silentium im-
ponitur.Quòd vtrunque istorum ponendum sit in sententia,&
quare,habetur in capitulo cum ecclesia suttina, de causa posses.
& propr.in nn.& in capitulo dudum.in fi.de conuer.coniu.cum
si,& no.in Spe.de sen.prola.§.nunc autem.ver.quare autem vtra
4 que est.† Et lata sententia notarius subscribit sententiæ annum,
diem,& testes,hoc modo.¶ Acta,& lecta est hæc sententia diffi-
nitiua,&c.vt supra in subscriptiõe interlocutoriæ sententiæ,vel
sic redigatur sententia in formã publici instrumenti hoc modo:
In quorum omnium,& singulorũ testimoniũ pẽsentes literas,seu
præsens publicũ instrumentũ per talem notarium pnblicum, &
causæ huiusmodi corã nobis scriptum subscripsi, & publicari mã
dauimus nostrique fecimus sigilli appensione muniri.Datum,&
actũ loco tali,die tali , quo nos ad reddendum iura ꝓ tribunali
sedere cõsueuimus,indictione tali,pontificatus,&c.præsentibus
discretis,&c.talibus clericis,vel laicis,loco tali,& hora tali , &c.

CAP. CX.

1 *Sententia transit in rem iudicatam, nisi intra decẽ dies ab ea fuerit appellatũ.*
2 *Appellandum aliter est ab interlocutoria , & aliter à diffinitiua , & qualiter in vtraque.*
3 *Appellatio iudicialis an valeat,tredecim requiruntur,& quæ illa sint.*
4 *Appellatio extraiudicialis verisimilitudine contenta est,& quomodo,& in qui bus differat à iudiciali,& nu.5.*
6 *Appellare a diffinitiua verbo tenus qui potest iudice adhuc sedente pro tribu nali,& quomodo.*
7 *Appellatur à diffinitiua necessario in scriptis.quando iudex discessit à tribunali.*
8 *Appellatur à diffinitiua sine causæ expressione.*
9 *Appellatio quid sit.*

1 LAta † sententia diffinitiua,si ab ea non appellat pars, contra
quam est lata,infra 10.dies,transit in rem iudicatam, facit c.
quòd ad consultationem,de re iudic.& idem de interlocutoriis
quo ad partem,vt cap.cum dilecti,de elect.in fin.& etiam tacitũ
est suprà. Vnde aduertendum , quia aliter appellatur ab inter-
locutoria, & aliter à diffinitiua: nam cũ appellatio interponitur
ab interlocutoria,vel alio grauamine , oportet quod in scriptis
fiat,& cũ expressione cãæ iniustę seu iniquitatis interlocutoriæ
vel grauaminis.Ista duo substantifice requirunt ad appellationẽ
validandã,etiam si causa sit notoria,de quo per Io.And.in c.cor
di.de appel.lib.6.in nouella,nisi quando in maiorib.& reseruatis
interponitur appellatio,de quo in cap.vt debitus.in fin.cod.tit.
2 † Et sunt 13.quæ concurrere requiruntur,seu debent , in appel-
latione ante sententiam ad ipsam appellationem validandam quæ

quæ colliguntur, & numerantur in c. cum dilectus.de appel. &
per Host.super verbo firmatum.Primum,quòd causa in appella
tione expressa,sit vera.Secundũ,quòd exceptio opponatur.Ter-
tium,ꝙ coram iudice proponatur,nisi excuset iusta causa.Quar
tum,quòd appellatur.Quintum,quòd coram iudice,nisi ex cau
sa.Sextum,quòd exceptio nõ admittatur, sed quòd procedatur
repulsa excep. Septimum quòd per istam repulsionem appelle-
tur.Octanum,quòd exceptio oppnita sit legitima.Nonum , ꝙ
grauamen illatum sit vel committatum.Decimum, quòd in scri
ptis fiat appellatio,vt suprà.Vndecimum,quòd petantur apostо
li Duodecimum.quòd si petierit appellatus,veniat appellans in
structus ad causam,iuxta c.cordi.de appellat.lib.6.Decimumter
tium,quòd appellatio interponatur ĩ.10.dies.vt in c.cordi.supra
alleg.& in Spe.parte.2.eodem titul.§.qualiter. versi.in summa.&
4 hoc in appellatione iudiciali.† Sed in appellatione extraiudicia
li.ista omnia non requiruntur, quia ibi non exigitur veritas cau
5 sæ.sed sufficit ipsius verisimilitudo. † Item requiritur ibi grava
minis illatio vel comminatio. sed sufficit quòd timeatur inferri
in futurum:de istis,& alijs differentijs,scilicet in quib. differunt
appellatio iudicialis,& extraiudicialis,vel etiam quib.cõeuniũt,
solet notari in c.bonæ.de appell.vbi notantur. 12.differentiæ, &
6 tres conuenientiæ.† Quando autem appellatur à diffinitiua sen
tentia,tunc ille contra quem fertur,si vult lata sententia appella
re,potest verbo apud acta,dummodo hoc faciat incontinenti iu
dice adhuc pro tribunali sedente,antequam se diuertat ad alios
actus.vt in l.litigatoribus.C.eo.ti.canonizata.2.q.6.c.fin.in fin.ver.
7 litigatoribus.no.de appel.c.j.lib.6.in fi.in gl.mag.in princip.† Sed si
ex interuallo,videlicet cum iudex diuertit se post latam senten-
tiam ad aliquos extraneos actus,vel ad prandium,& ca.velit ap
pellare,tunc necesse est etiam appellare in scriptis, sicut ab inter
locutoria,vt in l.2.ff.eod.tit.& C.cod.tit.l.eos.§.finautem. & ista
est vera expositio. licet quidam exponunt , illico,quod ponitur
8 in l.prædicta,ideſt eadem die,vt no.in d.c.cord.† Item à diffiniti
ua appellatur sine expressione causæ,vt ibi , & in iurib.proximè
allegatis.vnde sufficit appellanti dicere,appello à tali diffinitiua
sententia tanquam iniqua,&c.de quo etiam in Specul.de appel.
§.qualiter.in prin.& tamen, Tancre.ibidem deficiendo appella-
9 tionem dicit,† quòd appellatio est sententiæ vel grauaminis re
leuatio per reclamationem à minori ad maiorem;iudicem facta,
prætextu iniqui iudicis grauaminis,vel iniustæ sniæ.Ioã. Theo.
ponit vnam definitionem. 2.quæst.6.in summa. Host. etiam po-
nit plures diffinitiones in summa eod.titu.§.j.Potest ergo sic for
mari appellatio à grauamine vel interlocutoria iudicis,&c.

CAP. CXI.

1 *Forma appellationis à grauamine,vel interlocutoria.*
2 *Appellandum est coram iudice,nisi aliter pax impediatur,& quibus casibus ex cusetur,& quomodo ei fiat iniuria.& nu.3.*
4 *Appellatio est concipienda verbis facti,& non iuris,& quomodo hoc intelliga tur.*
5 *Iudicis iurisdictio quare sit in appellatione exprimenda.*
6 *Appellationem iudex tacitè,& expressè repellit,& quomodo.*
7 *Appellationem iudex quando nec tacitè,nec expressè repellere dicatur, & quo modo taliter grauato sit consulendum.*
8 *Appellatio vnum tantum grauamen, & non plura continere debet , & quare hoc non seruari,per cuiusdam sit in curia Romana.*
9 *Appellatio debet fieri expresso iudici,ad quem appellatur alias intelligitur ad proximum.*
10 *Appellatio alternatiua,an ,& quibus casibus valeat.*
11 *Appellans si omisit medium,vel quando vna pars ad vnum,alia ad alium iudi cem appellauit,quid iuris.*
12 *Apostoli, an necessario sint petendi in ipsa appellatione,vel inter quod tempus saltem.*
13 *Appellans an necessario exprimere debeat,quod subijcit se protectioni eius , ad quem appellat.*
14 *Appellans quæ probare debeat,& quibus modis.*

1 CORam † vobis domino iudice tali,videlicet ordinario,vel de
legato,& te notario ac testib.hic præsentib.Ego talis princi-
palis,vel talis eius procurator procuratorio nomine talis actoris,
vel rei propono,& dico animo appellandi,ꝙ licet in causa, quæ
inter talem actorem ex vna,& prædictum N.reum de & super ta
li re vel debito parte ex altera,vertitur in iudicio,corã vobis do
mino Iudice pdicto exceptionẽ talẽ oppoñerim,& ponat tenor
totus, seu saltẽ mẽs,& effect⁹ ipsius exceptiõis,& in appellatiõe
exprimat,Et tũc subiũgat, si velit,eã ꝓ vos admitti. alias si velit
petẽdo eã ꝓ vos admitti.vel secundũ cõtenta, & petita in ipsa ꝓ
nunciari. Vos tñ domine iudex huiusmodi exceptiõe legitima
spreta,& neglecta ipsam saltẽ tacitè repellendo,in ipsa eã ad talẽ
vel talẽ actũ exceptioni meæ ꝑriũ processistis.vel eandem exce-
ptionem per vos,& per vestram,quam tulistis interlocutoriam,
pronunciando sic vel sic,minus iustè repulistis.vel aliàs in causa
huiusmodi per talem vestram comminationem seu actũ,vel pre
ceptum tale me indebitè grauastis.vnde ab interlocutoria huius
modi iniqua,& iniusta,seu prædictæ exceptionis nõ admissione
vel satẽ tacita repulsione,vel à tali vestra cõminatione, seu pce
pto tali,tanquam iniquo grauamine,in his scriptis ad talẽ epis-
copum , vel ad sanctam sedem apostolicam , & sanctissimum in
Christo patrem,& dominum.d.papam talẽ prouoco , & appello,
& apostolo-primo,secundò,& tertiò,/& cum debita instãtia mi
hi dari posco:& subijciens prædictum N.reum cum adherentib.
suis protectioni domini episcopi talis,vel domini Papæ,& sedis
apostolicæ.Et specialiter protestor,quòd appellationẽ huiusmo
di possim corrigere,emendare,& innouare,& eam intimare vet
2 bo,& prosequi prout mihi videbitur expedire.¶ † Dicitur primo
informa,(Coram vobis.)quia coram iudice,& eius præsentia est
appellandum.vt 2.q.6.c.biduum.d.e appel.c.suggestũ.si eius præ
sentia potest haberi,vel nisi iustus metus excuset,tunc debet ꝓ
testari volens appellare iuxta formam capit.vltim. eodem titul.
3 † Et si plures sunt iudices , quorum præsentia simul haberi non
potest,tunc fiat secundum quod habetur in clemen. 1.eod.titul.
quia tunc potest coram ipsis vel maiori parte ipsorum appellari,
4 & apostoli peti possunt separatim,vt ibi. † Aliqui in appellatio-
nibus solent præmittere Cum appellationis remedium ad rele
uationem oppressorum in iure sit inuentum.) de appel. c cũ spe
ciali.§.porro.& in l præfecti præt.ff.de minoribus.simili.sed de hoc
non est curandum,quia ista sunt verba iuris, quorũ non neces-
saria propositio,sed verba facti sunt ꝓponẽda.de quo in c.si quis
5 iusto de elect.li.6.† Item dicitur Ordinaria vel delegato,&c.ga
debet exprimi iudicis qualitas,quæ cõsideranda est,maximè qñ
super appellatione impetratur,de excep.capit.dilectæ,no. de ap
pel.capitu.ex insinuatione. postea fit mẽtio in forma appellatio
nis de processu causæ,& de grauamine seu interlocutoriæ, & cã
iniquitatis grauaminis, seu interlocutoriæ , quia hoc est neces-
se,quando ante sententiam appellatur,vt dictum est supra.nam
tunc non sufficit dicere,appello à tali interlocutoria tanquã in-
iusta,si iniqua,quod tamẽ sufficeret in appellatione à diffinitiua.
6 de quo no.in cap.vlt.de noui oper.nuncia. † Item dicitur in for
ma appellationis,(Quod iudex nõ admisit excep,sed ea ꝓpreta,p
cessit,vel ipsam per interlocutoria repulit,nã duob. modis iudex
repellit excep.vc; tacitè,& expressè. Tacitè quando exceptione
neglecta iudex procedit ad ea, quæ se non compatiuntur cum
exceptione proposita,vt de appe.c.ex parte,secundum Ber,& eo
dem titul.c.dilecto.In Spec.de excep.§.2.versic.& not No.etiam
per Io.Monach.in c.1.de appel.lib.6.& tunc potest appellari hoc
expressiõ ĩ appellatione, videlicet ꝙ procedat iudex exceptione
non admissa.Expresse repellit,puta quando per interlocutoriam
7 pronuntiat contra excipientem.† Quid autem faciendũ sit,quã
do iudex non repellit expresse, nec etiam tacitè, puta proceden
do , vt dictum est , nec etiam admittit,sed semper est in delibe-
rãdo forte vt excipiẽs fatigatus laboribꝰ & expensis ex diuersis
terminis,& quod iudex ad deliberandum assignauit,cedere liti,
vel ab exceptione recedere cogatur.not.in d.capitul.dilecto,de
appel.quia vt dicit Ho.ibi,si iudex tertio irrequisitus humiliter
expectato responso tempore congruo nõ respõderit,expresso ta
8 li grauamine poterit appellari,de quo pleni⁹ ibi.† Item dicitur ĩ
forma appellationis,(A tali interlocutoria vel tali grauamine,&c)
possunt etiam plura grauamina exprimi in appellatione,sed ca
ueat appellans , quòd sint legitima & vera:nam cancellaria vnũ
solum recipit grauamen,vel vnam appellationem tantum.de q̃
in c.cum causam.de appel.super vlt.glos.vnde posset cãcellaria
forte eligere causam falsam,sup quolibet tamen grauamine dat
vnum singulare, vel speciale rescriptũ ad eosdem iudices , vt ibi
not.& ex sola causa in appellatione expressa , & non ex tali qua
precedenti vel superuenienti appellatio iustificari poterit,vel im-
9 pugnari.vt in clementi.appellanti.eodem titul.† Item dicitur in
appellatione(Ad talem episcopum,vel papam,vel alium.)Si sim
pliciter diceret,appello,non expresso,an ad episcopum,vel papã,
vel alium,ad quẽ videatur appellasse.vel si dicat appello ad ma-
iorem.not.in c.vt debitus. de appel.& dicitur ibi quòd intelligi-
tur ad proximum appellasse.de quo etiam in Spec. eodem titul.
10 § nunc tractemus.ver. quid si quis,& versi.seq.† Vtrum autẽ va-
leat appellatio alternatiua,videlicet sub hac forma, Appello ad
Archiepiscopum.vel Papam.quando ab Episcopo appellẽtur,vel
sic,Appello ad Episcopum.vel Archiepiscopum,cum appellatur
ab inferiori episcopo,nota.de officio.de legat. capitulo, si is.cui.
libr.6.in glosa penultima.& super ea,& melius in quæstione po-
sita super regula,in alternatiuis,de regula iuris in libro.Sex
to.Et dicitur ibi concludendo,quòd in primo casu,scilicet quan
do appellatur ab Episcopo ad archiepiscopum,vel Papam, tenet
appellatio , dummodo appellans eligat certum tempus , in-

fra

Universidad de Deusto
Biblioteca

fra quod debuit appellare, videlicet infra decendium. In secũdo casu valet etiam appellatio quia tunc inquātum exprimit de arcessu piscopo, hoc est inutile, quia eo casu nõ pōt ad archiepiscopum appellare episcopo medio omisso. de appel. capitu. dilecti vel fen. sed inquantum ad episcopum, est vtile. vt in regula iuris, vti le per inutile, de regul. iur. libr. 6. † Et quomodo gradatim siue seriatim est appellandum, si tamen omittitur medius, & non opponitur exceptio, an teneat appellatio, vel hoc casu valeat consuetudo, vel vsus. no. in d. cap. dilecti. Et si vnus appellantium vel litigantium appellet ad archiepiscopum, alius ad papam, quid iuris, vide in cap. ii duobus appell. † Item subiungitur in appellatione. (Apostolos primo secundo, & tertio. & cũ instantia peto, &c. de hoc aliquæstio. 6. c. post appellationem. §. vltim. ad fi. & in l. à iudice dicib. C. eodem tit. sufficit tamen quòd illa petitio fiat vnico cõtextu, vt cle. quamuis rigor, de app. & de istis appellationib. infrà patebit. & non est de substantia appellationis. quod in ea petantur, dummodo petantur postea infra 30. dies vt in l. i. ff. de app. & in ea ab eo de appel. li. 6. de quo in Spec. parte 4. de app. §. sequitur. ad fin, & no. in alleg. cle. quamuis. de appel. in gloss. lex dicit.

† Postea in forma sequitur (de adhærentia.) quomodo appellans adhærẽtes sibi submittit protectioni eius, ad quẽ appellat. De istis adhærentib. habetur in ca. vt circa. de elec. libr. 6. & diuersas formas appellationum iudicialium à sententia, aut à grauamine, vel interlocutoriis, ponit Guliel. in Spec. parte 4. §. j. Et vt supra tactum est, causa debet exprimi in appellatione ante sen ẽ tiam interpositam, & illa debet esse rationabilis, & vera. † vnde quilibet appellans habet probare duo, scilicet causam appellationis esse legitimam, & ad hoc probandum non requiruntur testes, vel instrumenta, sed est in arbitrio boni viri, scilicet iudicis. videlicet an causa sit talis, quæ probata debeat legitima reputari. vt in cap. vt debitus, de appell. Item probare debet appellans ipsam causam appellationis fore veram. & ad hoc requiritur probatio. vt in cap. cum speciali. eodem titul. nisi appellans obtulisset se probaturum veritatem causæ coram iudice à quo, alias non fuisset admissus, vt pro tanto appellasset de quo dicendum est, vt in c. interposita. eodem titu. debet ergo causa appellationis esse vera, alias appellatio esset frustratoria, vt in eodem c. vt debitus, supra allegato.

CAP. CXII.

1 *Forma appellationis & diffinitiuæ.*
2 *Appellatio an diem latæ sententiæ continere debeat, vel quomodo de eo alias cõstare sufficiat.*
3 *Appellanti viua voce quid dicere sufficiat.*
4 *Appellare ab eadem sententia potest vtraque pars, & quando.*

1 APpellatio † à diffinitiua poterit sic formari, quando in scriptis ex interuallo appellatur. Coram vobis tali iudice, ego talis principalis vel talis procurator, supra in præcedenti forma dico, & propono animo appellandi, quòd 10. diebus nondum elapsis in causa tali, quæ inter me ex vna, & talem aduersarium meum parte ex altera, de & super re vel debito tali assignato vertebatur in iudicio coram vobis sententiam contra me, & pro aduersario meo tulistis diffinitiuam, si sententia dici iure merea tur, me pro eandem sententiã vestram prætensam eidem meo aduersario in petitione per eum minus iusta condemnandum esse iudicetis. vel eundem aduersarium à mea impetitione absoluendo, & mihi super petitis perpetuum silentium imponendo. Iccirco ab eadem sententia prætensa, tanquam iniqua, & iniusta, ipsius nullitate semper salua, in his scriptis ad talem appello. &c. vt supra in alia forma. Vel breuiter posset sic dictari ista appellatio. A tali sententia prætensa diffinitiua per vos dominum iudicem in tali causa contra me, & pro aduersario meo tali lata, tanquam iniqua, & iniusta, in his scriptis appello ad talem sedem, &c. †

2 An autem dies latæ sententiæ sit interenda in appellatione, vel persona aduersarij in ea exprimenda. & quid si plures habet quis aduersarios, vnum exprimit, & alium subticet, & de quibuscunque aliis tractat Specul. parte. 4. de appel. §. 1. versi. si verò appellat. nec de istis est curandum multum, quia notarius qui de appellatione conficit instrumentum, talia debet declarare. & si de die latæ sententiæ non constabit, per instrumentum appellationis patebit.

3 † Quando verò appellatur illico à sententia viua voce apud acta, non est necesse dare formam, quia per sententiam, quæ immediatè lata est, & à qua incontinenti appellatur, satis constare potest, quis, contra quem à quo sententia, à quo iudice. vel ad quẽ iudicem appellatur, licet ista in appellatione non exprimantur. Dicat ergo ille contra quem lata est sententia, Ego talis à tali sententia tanquam iniqua, & iniusta ad talem superiorem appello.

4 † Et aliquando sententia continet plura capitula, & in vno fertur p̃ vna parte, & in alio p̃ alia, & sic vtraq; pars appellat ab eadem quod in c. Raynuntius, & Rainaldus. de test. & vlti. vol. notarius autẽ sic conficiat super appellatione instrumentũ appellationis.

CAP. CXIII.

1 *Forma scribendi in actis appellationem interpositam.*
2 *Appellatio die etiam festata, & extra locum iudicij interponi potest.*
3 *Iudex à quo, potest appellant assignare ad dandum vel recipiendum apostolos terminum 30. dierum.*
4 *Terminus 30. dierum ad recipiendum apostolos à quo tempore incipiat currere.*
5 *Appellans, si intra terminum sibi assignatum apostolos, non petierit, appellatione vacat.*
6 *Termini 30 dierum iudex tenetur dare appellanti, & petenti, alias processus est nullus.*
7 *Appellans suam potest prosequi appellationem term. no etiam sibi à iudice delegato.*
8 *Apostoli à gratis, cuiusue expensis sint dandi.*

1 IN nomine domini amen. † anno tali, indictione tali, pontificatus Pij papæ. 2. die tali, hora tali, vel quali, in oppido tali, in domo tali, vel loco tali, coram iudice tali, in mei notarij publici subscripti, & testium subscriptorum præsentia personaliter constitutus discretus vir, talis principalis. vel eius procurator procuratorio nõe habens in manibus suis vnam papyri schedulam infrascriptam appellationem in se continentem, quã appellationem interposuit, & perlegit, prout in ipsa schedula continebatur, seu secundum eiusdem schedulæ appellationis formam, & tenorem appellauit, apostolos petijt protestabatur, & alias fecit, sicut exprimitur in eadem. Cuius Appellationis tenor de verbo ad verbum sequitur, & est talis, Coram, &c. Quia appellatione sic interposita, & apostolis petitis à iudice supradicto, idem iudex appellationem eadem perlectam, & interpositam habuit, copiam eiusdem appellationis interpositæ petijt, & eam sibi per eundem appellantem vel eius procuratorem traditam, & talem terminum iurisad dandum apostolos sibi, & per eum recipiendum, eosdem ei pro termino assignauit, vel infra terminum iuris se apostolos daturum promisit eidem, super quibus omnibus & singulis idẽ appellans, vel ipsius procurator per me notarium publicum, vt sibi vnum vel plura conficerẽ instrumenta, requisiuit. Acta sunt anno, indictione, mense, die, hora loco, quibus suprà, & c. præsenti

2 bus, &c. ¶ † Et appellatio semper potest interponi, siue dieterata sit, siue non, & peti possunt apostoli etiam extra locum iudicij. in loco tamen congruo, & honesto, & hora congrua, non quando iudex est in balneo, vel in mensa. vt in cle. quamuis rigor, de appel. & sufficit appellationem interponi coram iudice, & iudici scripta offerre, licet ipsius appellationis tenor non legatur. vt in ca.

3 appellatio. eodẽ titul. li. 6. † Et qñ dicitur in instrumento (Quòd iudex assignauit certum diẽ ad dandum vel recipiendum apostolos, vel dicit se daturum infra terminum iuris, vel in termino iuris qui est. 30 dierum,) hoc pōt iudex, & in arbitrio suo est, vt

4 probat cle. quamuis rigor. supra alleg. † Et isti 30. dies currunt à tempore interpositionis appellationis, & non à die sententiæ vel grauaminis. vt tenet ibi Genzel. & cũ eo tenet Rota propter motiua, & rationes, quas inducit, licet Io. And. in d. cle. quamuis. ci-

5 neat, quod à die sentẽtiæ. † Et nisi appellans petat apostolos infra 30. dies vel in termino per iudicem assignato, appellationi renuntiat. vt in d cle. quamuis † Et iudex tenetur illos dare appellanti alias ipsius processus non valebit. vt in clem. ..&c. ab eo eo

7 dẽ titu. libr. 6. † Et appellans nihilominus potest prosequi appellationem suam, vt in d. clem. quamuis. in nn. † Et ibi not. c. alia

8 glo. an gratis dari debeat apostoli, vel expensis ipsius appellantis.

CAP. CXIIII.

1 *Apostoli quid sint.*
2 *Apostoli vnde dicantur.*
3 *Apostoli quid continere debeant.*
4 *Apostolorum quot species sint.*
5 *Appellatio est quadruplex.*
6 *Terminum index si appellanti assignauerit, vt pōt, an habeat vim dilationis.*
7 *Apostolos quando iudex simpliciter dat, an dicatur deferre appellationi.*
8 *Appellationi si iudex detulit, an eandem delationem reuocare possit.*
9 *Iudex si detulit appellationi, an postea possit statuere terminum appellanti.*
10 *Iudex & appellans quæ circa appellationem vterque possit, & quæ alter eorum v. leat explicare.*
11 *Delationis quis effectus sit.*
12 *Assignationis termini effectus quis sit.*
13 *Terminus quare appellanti statuatur.*
14 *Terminus appellanti statutus diuersos parit effectus, de quibus & eorum causis vide.*

Et sunt

1 ET sunt † apostoli quædam literæ breuis formæ vel verborũ, quæ scriptura nõ est de substantia ad quod appellatur, instrumens motum iudicis à quo, & totius appellationis circunstantias breuiter comprehendens. probatur. 2. q. 6. capitu. post appella. &

2 capi. forma. † Et dicuntur apostoli, ab apo, quod est supra, & stolon, quod est, missio, quasi missio ad superiorem. Et debent continere, quis appellat, à quo, cõtra quem, super quo, & ex qua causa. Et an ille, à quo appellatur deferat appellationi, vel non, & quare hoc fiat, vel non. no. in l. vnica. ff. de libel. dimis. & in capi. cordi. de appe. lib. 6. Nota etiam in dict. cle. quamuis, eo. tit. supe-

3 rius alleg. & in Spec. parte. j. eod. tit. §. penul. † Et sunt plures species apostolorum. nam quidam sunt conuentionales, vt quãdo pars admittit. Alij dimissorij, quando dimisit appellare siue in iudicio siue extra iudicium iudice eam reseruante vel tacente, de app. c. sæpe. & in c. abbate. Alij sunt testimoniales, ga testificatur de appellatione facta corã iudice vel alijs honestis personis. Alij sunt dilatorij, per quos apparet, quod iudex appellationi detulit, & appellantem à sua iurisdictione exemit, & causam ei, ad quem appellatum est, remittit. Alij sunt reuerentiales, vt quãdo propter reuerentiã superioris appellationi defertur, vt in l. eos. §. super his. C. de appel. Alij sunt refutatorij: per quod appareat, q̃ iudex non defert appellationi, scilicet cum appellatio est friuola & frustratoria, talib. enim appellationib. non est deferẽdum à iudice, nec æquitas iuris defert, vt in cap. cum appellationib. de appe. lib. 6. vnde vt sciatur, cui appellationi est deferendum, vel nõ,

5 † sciendum quod quadruplex est appellatio. Est enim quædam appellatio manifestè frustratoria, vt quando appellatur in crimine notorio. Alia est latens frustratoria, vt quando in appellatione exprimitur notabilis vel rationabilis causa, sed illa est falsa. Et est eatenus probabilis, vt quando exprimitur in ea causa iusta, sed à iure non expressa. Et postremo alia manifesta probabilis, vt quãdo exprimitur causa iusta à iure expressa manifestè notoria, vt lite non contesta. c. 2. & sic attenditur etiam qualitas appellationis. attenditur etiam qualitas iudicis, videlicet an sit deleg.

6 cum clausula appellatione remota, vel sine tali clausula, si sit ordinarius. Prima appellatio repellit à iure, & à iudice quocunq;. Secunda repellitur à iure, sed à iudice admittitur, quousque cõstet de falsitate causæ. Tertia admittitur, à iure & à iudice, nisi sit datus cum clausula, appellatione remota, iste non tenetur deferre appellationi. Quarta admittitur à iure, & à iudice, & ita post Petr. & Abba. Io. An. in ca. pastoralis. de appel. ¶ † Et quandoque

7 iudex assignat appellanti terminum in datione apostolorum ad appellationis suæ prosecutionem, vt in c. cum sit romana, de appel. cum concord. Vtrum autem istius termini assignatio habeat vim dilationis, folet notari in alleg. ca. de appel. plenius in ca. cũ appellationib. eod. tit. li. 6. & dicitur ibi, quod non, quia ista potius ibi, vt diuersa. Si verò dicit notarius quod iudex benignè recepit appellationem, an intelligitur delegata, nõ. in Spec. de appe. §. nunc dicamus. in fi. Dicit ibi Gul. q̃ non videtur iudex detulisse. ¶ † Sed quid si iudex simpliciter dat apostolos, non exprimendo an deferat, vel non, dicit Abba. q̃ deferre videtur. ita not. ipse

8 in cap. dilecto. de appella. Idem si dat acta pro apostolis, quia tũc detulisse intelligitur, ita decisum est in rota. † An autem postquam iudex detulit appellationi, possit delationem ipsam renũciare? vide de appel. cap. constitutus. 2. de accu. c. meminimus, de appel. ca. cum appellationib. lib. 6. Et tenent doct. quod non possit, etiam reintegra manente, licet Io. An. teneat cõtrarium per duas rationes. Prima, quia interlocutoriam potest reuocare, igitur, & dilationem. Secunda, quia appellans potest reuocare appellationem, igitur. & pari ratione iudex delationem: sed istæ ra-

9 tiones non ligant, vt ibi no. ¶ † Et quando iudex detulit appellationi, an post delationem potest statuere terminum appellantis. no. etiam in alleg. cap. cum appellationib. & de ma. contract. in gl. 4. & tenetur quòd sic. vt tenet Io. And. in d. cap. cum appel. in

10 nouella per plures rationes, & ibi patet. † Et est aduertendum, q̃ aliquando iudex defert appellationi, aliquando pars appellata, sed ob reuerentiam iudicialem iudex dicitur appellationẽ recipere, pars verò dicitur illam approbare, vt no. de appel. c. interposita. in potestate ergo vtriusque est, scilicet iudicis, & appellantis approbare appellationem. vnde appellans etiam iudice inuito potest approbare, & etiam econtra iudex potest eam admittere, quamuis displiceat parti, & sic in hoc æquiparantur iudex, & appellans. sed iudex, & appellans æquiparanẽ in vno, videlicet in termino assignando, vt in cap. personas, & in cap. oblatæ, de appel. sed in potestate solius appellantis est, an appellet. vel non, & sub qua forma, caueat tamen ille, ne erret. vt in cap. 1. eod. titul. lib. 6. In potestate, & arbitrio solius appellatoris est, an velit principale negocium tractari in curia, vel non. vt in capit. cord. supra

11 allegat. ¶ † Effectus delationis est, quòd per ea abdicat iurisdictio iudicis à quo, & in superiorem ad quem transfertur, vt in c.

12 cum appellationib. sæpe alleg. ¶ † Effectus vero termini assignationis est, quòd in termino appellante non prosequente appellationem suam, inducitur renuntiatio, & desertio appellationis, & actus à quo emissa est appellatio manet ratus, vt ca. cum sit, & capitul. cum reprehensibilis, & in cap. sæpe. de appella.

13 † Et in terminis huiusmodi statuitur, vel additur ad arripiẽdũ iter, vel ad præsentandum se superiori, ad quem est appellatum,

14 de quo in ca. personas. in gl. 2. & super ea. † Istius tamen termini diuersi insurgunt, & causantur effectus, secundum q̃ in ipsis assignatione aliqua concurrant, vel non. nam aliquando appellatio solum recipitur à iudice, ita q̃ cum assignatione termini concurrit dilatio iudicis. aliquando solum approbatur à parte, aliquando concurrit vtrunque, quia recipitur à iudice, & à parte approbatur. aliquãdo neutrum fit, quia nec recipitur, nec approbatur. Si ergo appellatio recipitur à iudice, vel etiam aprobatur à parte, tũc terminus hominis habet vim peremptorię. ita quod non venientem constituit contumacem sic, q̃ in articulo appellationis contra eum, vt contra contumacem procedi potest, & tenetur mittere procuratorem sufficientem saltem ad articulũ appellationis expediendum. vt in cap. sæpe. & cap. Nicolao, de appel. Idem, & fortius, vbi vtrunque concurrit, scilicet receptio iudicis, & approbatio partis. sed vbi neutrum interuenit, quia nec recipitur à iudice, nec approbatur à parte, tunc sufficit mittere procuratorem ad impetrandum, & contradicendum tãtum nec proceditur in articulo appellationis contra absentem. vt not. in d. ca. Nicolao, licet gl. ibi videtur tenere contrarium. Si autem recipitur, & approbatur appellatio, & cum hoc petat appellatus q̃ veniat appellans instructus, nedum ad articulum appellationis, sed etiam ad causam principalem venire debet appellans, vt in c. cordi, de appell. lib. 6.

CAP. CXV.

1 *Forma apostolorum dimissoriorum.*

1 FOrma † apostolorum qui dimissorij vocantur, est talis, Sanctissimo in Christo patri & domino. d. N. diuina prouidentia sacrosanctæ romanę, & vniuersalis ecclesiæ summo Pontifici. Talis Episcopus vel officialis eius deuotus, fidelis ac obediens post deuota pedum oscula Beatorum. Nouerit sanctitas vestra, quod cum in causa, quæ inter A. ex vna parte, & B. ex altera parte, de & super re, vel deposito tali, vel de, & super domo, vel fundo tali, coram me in iudicio vertebatur, sententiam pro prædicto A. & B. præfatum tuli diffinitiuam, vel interlocutoriam sic, vel sic pronunciando super exceptione taliter. &c. Et quia ab huiusmodi sententia diffinitiua, vel interlocutoria, idem B. ad sanctitatem vestram, & sanctam sedem apostolicã appellauit, iccireo ipsum B. appellantem à meo iudicio dimitto, & ad vestram sanctitatẽ ad examinandum his literis dirigo, sibi literis huiusmodi sigillo meo sigillatas concedens in testimonium præmissorum. Datum &c. & hoc cum appellatum est ad papam. Si verò appellatum est ad inferiorem, put ad Episcopum vel Archiepiscopũ, scribatur sub eadem forma verbis competentib. mutatis, dicendo Reuerẽdo, vel Reuerendissimo, &c. Aliqui vero non dirigunt superiori, sed scribunt. Vniuersis. Aliqui breuiter excipiendo, dicunt ad appellantem verbo, vel in schedula nuda scribunt in hęc verba vel similia, quia tu à me appellasti à tali sententia nũc diffinitiua nec interlocutoria, ideo ab obseruatione mei iudicis his apostolis te remitto. & ad eius examen, ad quem appellasti dirigo. Et si voluerit sibi statuere terminum, sit ille trium vel quatuor mensiũ spacium. vel diem talem statuo pro termino ad iter arripiendũ pro appellationis tuæ prosecutione facienda, vel ad repræsentandum te conspectui sedis apostolicæ, vel alterius superioris, ad quem appellasti.

CAP. CXVI.

1 *Forma apostolorum reuerentialium.*

2 FOrma † apostolorum reuerentialium potest esse talis. Sanctissimo, vel reuerendissimo, &c. vt s. Talis actor. vel talis reus in tali causa, quæ inter ipsum ex vna, & talem parte ex altera, de & super tali re, vel eius occasione, in iudicio coram me vertebatur à sententia diffinitiua vel interlocutoria, & cætr. ad sanctitatem vel reuerentiam vestram appellauit, & quamuis apppellatio sua mihi friuola videbatur, tamen ob reuerentiam vestram eidem suæ defero appellationi statuendo sibi terminum, &c.

CAP. CXVII.

1 *Forma apostolorum refutatoriorum, quando est appellatum ab interlocutoria.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 *Appellationi à diffinitiua est deferendum, & quare.*
3 *Iudices nostri temporis qualiter omissa apostolorum forma deferant appellationi, aut refutent eam.*

2 SAnctissimo vel reuerendissimo.vt supra.Nouerit sanctitas vel reuerentia vestra q talis à me in tali causa, quæ coram me inter ipsum,& talem super re tali vertebatur,ad sanctitatem vestrã vel reuerentiã appellauit,&c.Et quia huiusmodi appellatio est friuola,& frustratoria ex tali causa,ideo cum huiusmodi appellationib.nec ius deferat,nec sit per iudicem deferendum,eidem appellationi non duxi deferendũ,nec ego defero,& hos apostolos refutatorios sibi tradidi, atque trado.in quorum testimoniũ
2 &c.vt supra.† Et ponitur ista forma de interlocutoria,quia quãdo à diffinitiua appellatur,tũc necesse esse deferre,ga ius defert.
3 de iureiu.cap.veniences.de appel.cap.non solum,lib.6.† Iudices modernis temporib.rarò tales literas dirigunt ad superiorem, sed faciliter se de his apostolis expedientes,dicunt verbo ad appellantem vel eius procuratorem, sub hac forma. Appellationi tuæ ob reuerentiam sedis apostolicæ,vel talis superioris,ad quẽ appellatum est,deferimus,seu defero,& talem tibi terminũ præfigo ad appellationem tuam prosequendam. Vel quia appellatio tua nobis videtur friuola,ideo ei non deferimus,hanc respõsionem tibi pro apostolis refutatoriis cõcedentes. Et hoc faciũt iudices sibi per notarium loco apostolorum scribi, & scribit notarius,si vult,appellationem, & apostolorum dationem in eadẽ charta,seu in vno,& eodem instrumento ponendo in fine instrumenti appellationem,de qua supra,sub hac forma.

CAP. CXVIII.

1 *Forma scribendi in actis apostolorum petitionem.*
2 *Terminum ad recipiendum apostolos si iudex prorogat, vel apostolos se daturum respondeat nullo statuto termino,quid agendum.*
3 *Sententia suspenditur per appellationem, aliàs transit regulariter in rem iudicatam. & nu.6.*
4 *Sententiæ quæ sint,quæ non transeunt in rem iudicatam.*
5 *Sententiæ quibus casibus statim transeant in rem iudicatam.*
7 *Sententia nulla non transit in rem iudicatam. & qui sint nullitatis modi, & differentiæ,& nu.8.*
8 *Sententia iniusta transit in rem iudicatam.*
9 *Sententia,quæ transiuit in rem iudicatam,in actione personali post quadrime sine executioni mandatur.*
10 *Executio in actione personali quo ordine fiat,& nu.11.*
12 *Executio in reali statim fit postquam transiuit in rem iudicatam, & quo ordine.*

1 ANno,† indictione,pontificatus,quibus suprà,die tali,men-
1 se tali,loco tali,coram iudice prædicto,ac mei notarij publici,& testium infrascriptorum præsentia, personaliter cõstitutus prædictus N.appellans,vel talis eius procurator,apostolos per dictum dominum iudicem super appellatione sua prædicta cum instantia humiliter sibi dari postulauit,cui ipse iudex sibi dando apostolos in hæc verba respondit,vel schedulam scriptam tradidit,& in ea cõtenta pro apostolis sibi dedit,cuius tenor talis est. & scribat tenorem seu formam apostolorũ,& subiungat postea, super quibus omnib.& singulis &c. vt supra in instrumento ap-
2 pellationis.† Si autem iudex terminum ad dandum,& recipiendum apostolos prorogat ad aliũ diem, an tunc iterato appellans teneatur comparere, seu apostolos petere. vel si respondit iudex apostolos se daturum nullo certo termino præfixo, quid
3 iuris,leg.& no.in cle.quamuis rigor,superius alle.¶ †Et ita sunt ista expedita,quæ sequuntur sententiã,quando ab ea appellatur, quia tunc sententia non debet exequi, cum per appellationẽ sit suspensa,vt in d.c.cum veniens.de iureiu.Imo quicquid post sententiam, etiam ante appellationem per iudicem vel aduersarij fit,totũ reuocabitur per modum attentati, de quo plenius in c. nõ solũ.§.alle.Si verò à ista non fuerit appellatũ, & sic trãsit in rem iudic.tunc ipsa sniã debet exequi.alias parũ ꝓdesset sniãs da
4 re,nisi mãderent executioni,vt de re iud.c.cum aliquib.¶ † Ad uertendum est tamen,ꝙ sunt quædam sniæ quæ nunquã trãseũt in rem iudic.vt sunt sniæ quatum obseruantia inducerer periculum animæ,de re iud.c.tenor & c.consanguinei,de fri.& malefi.
5 cap.fraternitatis,c ũsumillib.† Quædam sunt q statim transeunt in rem iudicatam,vt est sententia excommunicationis,de appe. cap.pastoralis.de sen.excom.c.per tuas quæ tamen propriè non sit inia,& hoc verum,quia statim trãsit in rem iud.quo ad priuatam vtilitatem.sed quo ad publicam vtilitatem tãgentẽ periculum animarũ,nunquã tranfit.ar.c.pia.de exce.li. 6.na semper auditur conquerens de iniusta excommunicatione,de of.deleg.c. cum contingat,& capit.ab excommunicato.de rescript.sunt,& quidam casus, in quibus diffinitiua sententia statim transit in
6 rem iudic.quæ notan.de re iudic.super rubric.† Quedam vero sententiæ tenent medium,quia transeunt in rem iudicatam,nõ statim,sed post 10.dies.& istud regulariter obtinet, in sententijs verò extremæ sunt causalia.vt no.de re iud.super rubr.& in c. cõ
7 sanguinitas.eo.ti.† & hoc quando sententia tenet, licet sit iniusta,secus tamen si esset nulla, quia tunc non transit in rem iudi. de re iud.ca.j.& modos nullitatis ponit Gul.in Spec.de sent.pro-
8 la.§.iuxta propositum.¶ †Et dicitur sententia nulla,vt sequitur, quia lata est contra ius constitutionis,nulla verò non transit in rem iudic.iniusta sic,vt dictum est.& solet distingui quandoque inia est nulla,nec seruatur,vt si contra ius constitutionis est lata expresse.quandoque est nulla,sed seruatur donec de nullitate cõstet.vt si est lata per falsos testes vel falsa instrumenta, quia illa nulla in veritate,sed est aliqua in opi.de quo de excep. c.cum ve-
9 nerabilis.quandoque nulla est,& transit in rem iudic.post 20.annos,vt ibi no.de quo per Host.in c.cum Bertoldus,de iud.† sententia ergo quæ transit in rem iudic.in actione personali manda
10 §.videndũ.in prin.† & fiet executio in huiusmodi actione personali isto modo vel ordine,quia præcipietur reo,ꝙ pecuniam,in
11 qua est cõdemnatus actori.sibi solnat.† & an ipse cõdemnatus ad ipsius pecuniæ solutionem præcise cogi debeat,adore instãte,& petente,tractat Io.An.in addi.Spec.& Gul.de piscatoribus in ista qõne tenuit,condemnatũ, si habeat pecuniam ad illud tenere,si vero nõ habeat victus in pecunia vnde satisfaciat,executio fiat in rebus suis,& primò in mobilib.sic,quod capiantur mobilia si qua possidet, si mobilia nõ habet,recurritur ad immobilia. si neque immobilia possidet peruenitur ad nomina,siue iura.sad ipsius condemnati nominati debitores.sic tñ,ꝙ nomina debito
12 rum debita confitentium,nõ negantium sub pignore capiatur, de quo in Spe.de sent.excom.§.sequitur videre.† In actione rei statim executio fit postquam sententia transit in rem iudic.vel si actum est ad fundum,vel ad domũ,mittendus est actor in possessionem eiusdem rei,de re iudicat.ca.cum Bertoldus in fi.nec tunc sufficit dare pignora,sed requiritur corporalis traditio possessionis,vt in c.cum aliquib.de re iudic.& quomodo iudex mãdat executori suo,quòd eandem rem actori adiudicatam persoluat,& corporalem eius possessionem det ipsi actori, Gul. ponit in Spe.de sen.exc.in d.§.sequitur.& huiusmodi præceptum scribi debet in actis per notarium isto modo.

CAP. CXIX.

1 *Forma scribendi in actis præceptum factum nuncio pro executione sententiæ.*

1 TAlis iudex †curiæ talis exequendo sententiam diffinitiuam in causa tali per eum datam, vel per talem iudicem inferiorem,vel ipsius delegatum latam,manu talis notarij subscriptã, ac ipsius iudicis sigillis,& prædicti notarij signo sigillatam & signatam præcepit,& iniunxit tali executori,seu curtori,siue nuncio,quod rem talem tali actori per prædictam sententiam adiudicatam,& eius possessionem corporalem det,& assignet eidem actori,prædictum reum amouendo ab eadem. Acta sunt,&c. Vel fiat præceptum per literas iudicis dirigendas executori,& tunc potest scrib. sub hac forma.

CAP. CXX.

1 *Forma scribendi executori.*
2 *Nuncius quæ teneatur referre se fecisse circa executionem sibi mandatam.*
3 *Delegatus & alij iudices virum, & quibus modis possint exequi eorum sententias, & nu.4.*
5 *Executio sententiæ ex quibus causis impediri possit.*
6 *Executio sententiæ quo iure sine actione sit petenda: & quomodo adiudicati nostri temporis multi dicantur.*
7 *Sententia quæ transiuit in rem iudicatam, licet sit exequenda, aliquibus tamen remedijs retrahi.*

1 TAlis iudex † tali rectori diuinorum,&c. salutem in domino. Pridem orta inter talem actorem ex vna,& talẽ reum, de & super re tali,fundo,vel domo,& eius occasione parte ex altera, materia qõnis,& causa huiusmodi intentata,& introducta in iudicio coram nobis,nos in causa cadẽ iure,& iudiciario ordine obseruato procedentes, sententia tulimus diffinitiuam, prædicto actori rem petitam per eum adiudicãdo.ac præfatum reũ ad trãsditionẽ ieu restitutionẽ rei eiusdem,& in expensis litis ꝙdẽnãdo prout in sententia nostra plenius cõtinetur.verum quia parum prodest sententias ferre,nisi executioni demandẽtur.idcirco pro parte memorati actoris humiliter requisiti ad prædictæ sentẽtiæ executionem duximus procedendum.vobis ergo invirtute sanctæ obedientiæ firmiter,& indistinctè præcipiendo mandamus. quatenus præfatum N.actorem in corporalem,& realem prædictæ rei,vt præfertur adiudicatæ,possessionem iducatis,ac ipsam rem,& eius possessionem tradatis,& assignetis, supradictum reũ eiusdem rei detentorem abinde remouendo, monentes eundẽ N.reum,quem,& nos perẽptoriè per præsentes monemus, vt jsex dierum spacium à notificatione sibi facta computando,quorum duos pro primo,&c.ab eiusdem rei detentatione, & occupatione desistens,eam præfato actorivacuam,& liberam tradat, & ad ipsius corporalem,& pacificam possessionem admittat,sibi que summam :o.flore.seu librarum denariorum talium pro expensis per eum in lite prædicta factis coram nobis restituat, & persoluat,aliàs prædictæ nostræ sententiæ humiliter pareat,& intendat, alioquin contra ipsum per censuram ecclesiasticam, &
2 alia iuris auxilia,prout de iure poterimus ꝓcedemus,dictæ nostræ executioni,vt s.informis aliorum mãdatorum.¶ †Et si executio illius præcepti iudicis fit per cursorem seu nuncium,habebit referre iudici diem,& formam executionis,quicquid factum est per eum.Et isto modo relatio scribitur in actis.N. talis curiæ cursor nuncius seu executor retulit se de mãdato iudicis in vim executionis sententiæ talis in tali causa latæ die tali.&c. dedisse, & assignasse talem corporalem possessionem talis fundi eidem victori per eandem sententiam adiudicari,quem talis deuictus
3 tenuit,& occupauit.¶ †Vtrum autem delegatus ordinarij possit exequi sentẽtiã suam,no.in c.si quis contra.de fo.comp.& an hoc possint minores iudices,no.in c.cum ad ecclesiarum,de off. or.cum remissi.Et quia super hoc sunt opi.potest dici, ꝙdelegatus ordinarij,& alij minores iudices hoc possunt per censuram ecclesiasticam,quæ est simplicis iurisdictionis,& nõ per traditio-
4 nem possessionis,quæ est mixti imperij,† & delegatus principis exequitur sentẽtiam suam infra annum totaliter expirat sua potestas.ita etiam quòd excommunicatum per eum infra annum, anno elapso non absoluit,vt leg.& no.de officio deleg.c.qu ærẽti.Iudices tamen indifferenter exequũtur sententias suas per ex
5 cõmunicationem,& per missionem. ¶ † Ex quib.autem causis vel per quas actiones impediri potest executio sententiæ,plenè not.in c.decreto,de re iud.& in Specu.de sententia excommuni
6 catio.§.vltimo.† Sed quo iure petatur executio,no.in Spe.e.ti. §.breuiter.& dicit & ibi Gul.quòd victor habet duo auxilia,per quæ consequitur executionem,scilicet officium iudicis.& actionem iudicati. non autem per actionem in factum,& per hoc dicit errare multos aduocatos, qui super hoc volunt summariè
7 procedere sine datione libelli,&lit.contesta.de quo dicendum, vt ibi.† licet autem sententia transierit in rem iudicatam,& sic facienda sit ipsius executio,vt dictum est,victus tamen quãdoque releuatur remedio supplicationis,vt in c.ex literis,de resti. in integ.de quo in Specu.de supp.per totum.vel beneficio restitutionis in integ.co.tit.per totum,&tunc ex quo sic impetratur,principaliter procedetur in causa restitutionis ordine iuris obseruato,vt de offic. iud.c.2.& ista causa finiri debet,& expediri.j.quadriennium,vt in cle.vnica,de rest.in integ.ponit Guil.in Spe.parte 4.de rest.in integ.Sed quia raro hæc in partib.istis pertractantur,igitur illa omi to.

CAP. CXXI.

1 *Excommunicatus iuste,si petit absolutionem,quibus mediis absolui debeat.*
2 *Excommunicatus iniuste quando quis dicatur,& qua facilitate tunc sit absoluendus.*

ET quia,vt dictum est,aliquando reus non parens sentẽtiæ excommunicatur,aliquando pro contumacia quia citatus nõ comparet,vt visum est s.in prin.processus.Et quia volens parere & absolutionem petens debet absolui.in c.cum cõtingat,de of.
2 deleg.ideo,vt habeantur formæ absolutionum,† sciendum est, ꝙ si quis est excõmunicatus pro contumacia, si vult parere iuri absoluendus est sub forma iuris,si offerat cautionem de parẽdo iuri,& soluendo expensas ratione suæ contumaciæ per aduersarium factas.de app.c.qua fronte.de iud.c.1.& 2.& hoc si sentẽtia
2 est iusta,† qa si est iniusta,di: absolui sine difficultate.vt de rescr. c.ab excommunicato,cum cõcord.Et intelligendum etiam est, quando excommunicatus est pro cõtumacia,vel offensa dubia, nam si quis excommunicatus est pro manifesta cõtumacia, vel offensa notoria,non absoluitur,nisi satisfactione præmissa.vt in c.ex parte,de verb.sig.quoad manifestam offensam.de manifesta contumacia probatur,in c.venerabilibus.§.2.de sen.exc.lib.6.Et forma absolutionis sub forma iuris potest esse ista.

CAP. CXXI.

1 *Forma absoluendi ab excommunicatione pro contumacia.*
2 *Absolutus ab excommunicatione quomodo per sacerdotem debeat reconciliari.*
3 *Reconciliationis ab excommunicatione forma quæ sit.*
4 *Absolutionis simplicis ab excommunicatione forma.*
5 *Absolutio ad cautelam qualiter,& quando fiat.*

1 TAlis iudex tali rectori vel plebano salutem in domino, qa talis excommunicatus à nobis pro cõtumacia ad instantiã talis,paratum se offert stare iuri corã nobis,vnde ipsum ab huiusmodi sententia excõmunicationis absoluimus, in Dei noĩe in his scriptis,& talẽ diẽ,in quo prædicto actori satisfaciat, & iuri pareat corã nobis,sibi pro termino perẽptoriè assignam⁹. Quare vobis mandamus,quatenus eundem N.sic absolutum publicè nuntietis,volentes autem prædictum terminũ actori memorato tẽpestiuè nuntiari vel intimari,&c.Datũ,&c.Vel breui⁹ sic. Officialis vel iudex talis tali plebano salutem in dño,&c. Quia talis à nobis excõicatus pro contumacia ad instantiam talis paratus est die seu feria tali stare iuri coram nobis,ipsum sub forma iuris absoluimus,mandãtes vobis quatenus eundem sic absolutum publicè nuntietis, & prædictum terminum volumus actori memorato maturè intimari.Datum,&c.& ista forma magis coram ordinarijs frequentatur in aliquibus locis,† excommunicatus per iudicem,& absolutus à vinculo excommunicationis remittitur ad sacerdotem ad reconciliandum de peccato
3 inobedientiæ pro quo fuit excommunicatus.† & huiusmodi reconciliationis formam ponit Gul.in Specu.de sen.prola.ver.debet autem fieri absolutio cum psalmo pœnitentiali, &c. Posset etiam forma absolutionis dilatari, & extendi narrando processum habitum,& contumaciæ qualitatem, & alij, sicut faciunt quidam delegati sub hac forma siue simili.N.talis Decanus vel Præpositus ecclesiæ iudex delegatus, &c. vniuersis, & singulis Præpositis,& Decanis,&c.& quibuscunque per ciuitates,& diœcesim tales vel alias vbilibet constitutis,qui præsentibus fuerint requisiti,salutem in domino,& mandatis nostris immo. verius apostolicis firmiter obedire. Cum in causa quæ inter N. actorem ex vna,& P.reum ex altera parte,de & super tali re, vel debito vertitur coram nobis, & prædictus N. actor prædicto P.reo libellũ in scriptis obtulisset,nos eidem reo diem talem ad respõdendum eidem,vel exceptionem dilatoriam sibi forsitam cõpetentem proponendam pro termino peremptorio duximus assignandum,sed quia in huiusmodi termino idem re⁹ minimè cõparuit per se,vel per responsalem,&exceptionẽ proponere, aut prædicta libelloresspondere cõtumaciter nõ curauit,iccirco idẽ P.reus pro contumacia huiusmodi mentione præuia fuit & est per nos vinculo excommunicationis innodatus.Nunc autẽ re⁹ ipse se repræsentans coram nobis petiit humiliter & deuotè ab huiusmodi excommunicationis sententia seu vinculo se absolui, offerens iudicio sisti,seu de parendo iuri cautionem præstãs &dicens separatum parti aduersæ satisfacere congruè de expensis.Vnde citato ad hoc aduersario & presente,vel contumaciter absente,ac recepto ab ipso excommunicato prius iuramento secundum formam iuris de parendo mandatis ecclesiæ & ꝑgrua satisfactiõe expensarum, cum ab huiusmodi excommunicationis vinculo absoluimus, vt s.in forma præcedenti. & cautelam de custodiẽda & reseruanda solutione dat Gul.in Spe.tit.de sen. proia.§.nunc vero.ver.absolutio.& in gl.c.proposuit. de cle.exc.
4 mi.¶ †Et si quis est excommunicatus pro debito vel pro re iudicata vel pro crimine,vel ꝓ offensa manifesta & si satisfecit tũc simpliciter absoluitur sub hac forma,Officialis talis diœcesis,& c.Quia talis excommunicatus pro re iudicata,vel pro tali offensa manifesta,ad instantiam talis de huiusmodi re iudi. seu offensa satisfacit, idcirco eũ absolutionẽ petentẽ absoluimus in Dei noĩe in his scriptis,mandantes,&c.vt s.† De absolutione ad cautelam qualiter & quando fiat,not.in c.apostolicæ.de excep. & ple.in capitulo fo.1.de sen.exc.libro 6.Et sic est finis iudicij ordinarij & tertiæ partis & per consequens totius operis.

CAP. CXXIII.

1 *Processus quando summariè & de plano exorditur,quis ordo seruari debet.*
2 *Litis contestatio in summarijs non est necessaria.*
3 *Citatio etiam non peremptoria in summarijs non valet ad sententiã audiẽdam.*
4 *Iudex in summarijs habet habenas ad refrenandas dilationes & testium multitudinem.*
5 *Iudex in summarijs procedere potest tẽpore cst feriato in fauorem hominum.*
6 *Ordo seruatus in summarijs,partibus non contradicentibus,non vitiat.*
7 *Ordo iudiciarius in quibus causis seruari,& non seruari possit,est ad beneplacitum iudicis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

VIdimus de processu ordinario, qui regulariter obseruatur, in causis, sed est quidam specialis, qui obseruatur, quando procedit iudex simpliciter, & summarie sine strepitu, & figura iudicii. †& quis ordo tunc seruandus est, traditur in cle. sæpe. de ver. sig. quia libellus necessario non offertur, & tamen danda est petitio summaria in scriptis, vel facienda verbo, & in actis redigenda. Item procedere sine litis contestatione, & sine conclusione, quæ tamen in processu ordinario sunt de substantia, vt dictum est, potest etiam sententiam ferre stādo, quod in aliis non potest, vt etiam ibi visum est, & valet citatio ad sententiam audiendam etiam non peremptoria, quæ aliàs sufficiens non esset, † in isto processu fortius, quàm in alio, debet iudex amputare magnam dilationem, refrenare iurgia partium, & testium multitudinem †& procedere potest tempore feriato in fauorem hominum introducto, & ita sunt plura in processu isto specialia, ſ. 9. vel 10. vt not. Gul. de monte Lau. in alle. cle. sæpe. in gl. & in processu huius modi iudex tenetur aliquando absoluere, aliquādo potest, sivult, quia si princeps mandat sic procedere, vt in conseruationib. studiorum facit, tunc ita iudex tenetur procedere. †valet tamē processus, si ordo iudiciarius partib. non contradicentibus fuerit obseruatus, vt in cle. sæpe. ſ. alleg. sed potest iudex sic procedere, si velit, scilicet in causis priuilegiatis à iure sup tali processu. † & istæ sunt. 4. causæ beneficiales, matrimoniales, decimarum, & in istis relinquitur potestati iudicis, si velit procedere simpliciter, & de plano, vel ordinem iudiciarium obseruare, vt in cle. dispēdiosam. de iudi. vbi de hoc in gl. non licet, & quia potest iudex, vt dictum est in istis causis obseruare ordinem, vel non, & sic libellum exigere, &c. Qualiter ergo in beneficiali causa formandus sit libellus, videamus, & potest sic concipi.

1 2 3 4 5 6 7

CAP. CXXIIII.

1 *Forma libelli in causa beneficiali.*
2 *Libellus quomodo concipi debeat, quando beneficium non est collatum, & quis habet ius ad aliud.*

1 COram † vobis honorabili viro domino auditore, vel iudice &c. proponit procurator procuratorio nomine discreti viri A. canonici ecclesiæ beatæ Mariæ Verdunēsis cōquerēdo aduersus B. se clericum asserentem talis diœcesis, & quemlibet aliū, p eo in iudicio legitimè interuenientem: & dicit, quod licet præfatus A. vigore gratiæ apostolicæ eidem de canonicatu sub expectatione præbendæ de ecclesia sanctæ Mariæ prædictę in speciali factæ canonicatus & præbendæ per mortem quondam C. eiusdem ecclesiæ, dum vixit, canonici præbendati tunc vacans per certum executorem ad hoc à sancta sede apostolica specialiter deputatum ei fuerint & sint collati, & sibi de eisdem prouisum, ac ipse A. ad canonicatum & præbendam huiusmodi per eundē executorem inuestitus existat, sic quòd eidem canonicatus & præbenda cum iuribus suis pertinētijs vniuersis pertinere debeat; tamen præfatus B. se ad eosdem canonicatum & præbendam intrusit de facto, & intrudi fecit, & procurauit, & intrusionem de se factam ratam habendo prædictos canonicatum & præbendā detinuit & occupauit, detinet, & occupat, fructus redditus, prouentus, iura, & obuentiones prouenientes ex eisdem percepit & imbursauit, percipit & imbursat, sōque pīfato A. opposuit ac eum impediuit & impedit, fecitque & facit per intrusionē occupatio nem, & alia supradicta, quominus ipse canonicatum & præbendam huiusmodi ac iuris & pertinentiarum eorum possessionem assequi posset, & habere in animæ suæ periculum, & prædicti A. præiudicium & detrimentum. Quare agit & petit procurator prædictus quo ſ. noīe, quatenus vos domine auditor seu iudex reuerēde, præcognito quātū sufficit de præmissis, pronuncietis ad A. pertinuisse iura & pertinentias, & eos eidem adiudicandos fore, & adiudicari debere & adiudicetis, intrusionémque, detentionem, & alia prædicta præmissa temeraria, & illicita & iniusta fuisse & esse, prædictum N. occupatorem à prædicta occupatione impedimentis, & aliis prædictis compescendum, & compescatis, sibique super eis silētium imponendū & imponatis, ac ab eisdem canonicatum & pbendam ab eorum detentione eum removendo & remoueatis, prædictúmque A. in possessionem seu quasi eorundē canonicatus & præbendæ, iuriū & pertinētiarum ipsorum inducendum, & inductū defendendum atque inducatis & defendatis seu induci & defendi præcipiatis ipsum B. prædicto A. in fructibus percepti & expensis legitimis litis nihilominus condemnando per vestram sententiam diffinitiuam & eius executionem hoc petit coniunctim & diuisim. Ad necessariam pbationem se solum constringens, officium vestrum in præmissis casibus omnibus & singulis quantū sufficit, & opus fuerit, humiliter implorādo. Saluo iure addendi, minuendi, &c. & protestat, put moris est. Lite libell' p̄cedit quando agenti beneficium iam est collatum, ita q̄ est suum, & iam habet ius in re. † Si verò nondum est collatum, vel de eo, puisum ita, q̄ non esset suum, sed ibi debitum: qa haberet ius ad rem de quo in cle. auditor. in gl. pronūciaret. tunc, narrando quo modo beneficium tale ex tali causa sibi esset debitum, & cōcrendum pronunciari, pronuntiaretur, & tunc auditor, qui pronūciat illud ei debitum, potest illud sibi sine nouo mādato de illo prouidere, vt circuitus euitetur. vt in alle. cle. auditor, de rescr. & alias debet fieri mutatio libelli secundum qualitatem facti, & plures libellorum formas in hac materia ponit Gul. in Spec. de præb. Si beneficium est de iurepatronatus, tunc præsentatus sic formabit libellum suum, vt sequitur.

1 2

CAP. CXXV.

1 *Forma libelli, quando beneficium est de iurepatronatus.*

1 COram † vobis, &c. Et dicit, q̄ licet prædictus & ad ecclesiam, vel vicariam talem per mortem quondam C. vltimi rectoris eiusdem vacantem per D. clericum iam laicum ipsius ecclesiæ vel vicariæ verum patronū, & iurepatronatus vicariæ vel ecclesiæ eiusdem in possessionem, vel quasi existentem, ac pro tali habitum, & reputatū, vobis domino Præposito vel Archidiacono vel officiali, infra tēpus debitum quadrimestre præsentatus existat ad inuestiendum, tamen prefatus B. presentationi huiusmodi factæ, & inuestituræ faciendæ se opposuit, & opponit temere, impediuit friuolè, ac fecit, & facit minus iustè, quominus præsentatio prædicta per vos admissa, fuerit suum debitum fortita effectum atq; sortiatur. Agit igitur, & petit procurator prædictus, nomine quo ſ. per vos præcognito quantum sufficit de præmissis pronūciari, decerni, declarari, præsentationem de præfato A. vt præfertur factam fuisse, & esse admittēdam vel admitti. ipsúmque A. ad ecclesiam vel vicariam prædictam instituendum, & inuestiendum fore, instituī, & inuestiri, ac in corporalem, & realē ipsius ecclesiæ vel vicariæ iurium, & pertinentiarum eiusdem possessionem quasi inducendum, & induci, prædictóq; B. aduersario super appellatione, impedimentis ac ecclesia siue vicaria prædictis perpetuum silentium imponendum. & imponi, & ab ipsis appellatione, & impedimentis compescendum, atque compescī vestra sententia diffinitiua, & censura ecclesiastica mediante. hoc petit coniunctim, & diuisim vna cum expensis litis.

1 2

CAP. CXXVI.

1 *Clausula, (Peto præsentationem meam, & aduersarij non.) quibus iuribus comprobetur.*
2 *Libellus quomodo formari debeat contra præsentatum à non patrono, & iam instituum.*
3 *Libellus quomodo concipiatur, quando præsentator non est patronus.*
4 *Libellus qualiter formabitur, cum agitur inter patronos.*

1 ISta † petitio colligitur ex notatis per Inn. in c. cum Bertoldus. de re iud. Et quidam dicunt in libello, peto præsentationem meam admitti, & præsentationem aduersarij non, & non patroni, & cum qui nullum ius habet, à præsentatione facta cassari, &c.
2 de quo in alleg. c. eum Bertold. sed non curandum. † & si aduersarius præsentatus à non patrono iam esset institutus, tunc secundum hoc aliter formaretur petitio isto modo. Peto talem à non patrono, nec iurispatronatus possessore præsentatum, & malè in stitutū ab ipso beneficio amoueri, & meam præsentationem à vero patrono factam admitti, ipsum beneficium mihi adiudicari, & me ad illud institui, & inuestiri, &c. vt in c. cum Bertold. ſ. alle. † & si præsentator forte in veritate non est patronus, sed solūm
3 possidet iurispatronatus, cum bona fide, tunc præsentatus non dicat in libello eum patronum, sed ipsum fuisse tempore præsentationis, & esse in possessione vel quasi iurispatronatus, & sufficit,
4 vt in c. consultationibus. de iurepatro. † De quo etiam no. in c. 2. de rest. in integ. cum ſ. quomodo autem de iurepatronatus agitur inter patronos, & qualiter tūc cōcipiatur libellus, ponit Gul. in Spec. de iurepatr. & sic potest formari.

1 2 3 4

CAP. CXXVII.

1 *Forma libelli, quando agitur inter patronos de iurepatronatus.*
2 *Possessorium, & petitorium super iurepatronatus simul intentari possunt in eodem libello inter patronos.*
3 *Iurisdictionis causa non est beneficialis, & quare.*

1 COram † vobis, &c. proponit conquerendo in iure procurator procuratorio nomine discreti viri A. laici aduersus B. laicum &c. & dicit quòd licet ius patronatus talis ecclesiæ, vel vicariæ, ad prædictū A. pertineat, & pertinere debeat de iure, ipseq; fuerit tempore spoliationis infrascriptæ in possessione vel quasi iurispatronatus ecclesiæ seu vicariæ eiusdem, tamen prædictus B. de anno, & mense tali quendam talem ad ecclesiam seu vicaria prædictam tunc certo modo vacantem vobis præsentauit ipsum A. possessione vel quasi iurispatronatus spoliando, Quare agit, & petit procurator prædictus quatenus vos domine iudex, cognito quantum sufficit de præmissis, pronuncietis, decernatis, & declaretis, ius patronatus ecclesiæ vel vicariæ prædictæ ad præfatum A. pertinuisse, & pertinere, præsentationemque, & spoliationem prædictas, temerarias, illicitas, & iniustas fuisse, & esse, eundem A. in pristinum statum, & possessionem vel quasi eiusdem iuris reponendum, restituendum, reducendum fore, restitui, reponi, reduci debere, restituatis, reponatis, & reducatis per vestram sen
2 tentiam, &c. † Per istum libellum intentatur possessorium, & petitorium, posset etiā alterum tantum intētari, vt etiā dictum est
3 in alio processu circa formas libellorum. † Et ista causa super iurepatronatus non est beneficialis, cum de titulo beneficiali non agatur. vnde in eadem procedēdū est ordine iudiciario obseruato, & super primo libello pñt sic formari positiones, & articuli.

1 2 3

CAP. CXXVIII.

1 *Forma petitionum, & articulorum in causa beneficiali.*

1 IN primis † ponit, & probare intendit, q̄ in diœcesi Verdunensi in terra Barensi est, & fuit à 30. vel 40. annis citra vel vltra & à tempore, & per temporis spacium, de cuius initio omnium memoria nō existit quoddam oppidum communiter nūcupatum Artum castrum habens diuersas ecclesias collegiatas, parochiales, & alias, palam, & notoriè. Item q̄ in eodem oppido inter alias ecclesias ibidem fuit à prędicto tempore, & per idem tempus, & est collegiata ecclesia beatæ virginis Mariæ, iic communiter nuncupata ecclesia beatæ virginis Mariæ appellata, habens Præpositum, Decanum, & capitulū, ac certas & distinctas præbendas, ac iura alia ecclesiæ collegiatę publicè, & manifestè, &c. Item ponit quod sanctissimus dominus noster talis diuina prouidentia papa modernus prædicto A. gratiam faciendo specialem die tali mense tali, canonicatum in tali ecclesia prædicta prædicto A. contulit, & ipsum per Decanum, & capitulum recipi mandauit in canonicum, & fratrem stalúmq; in choro, & locum in capitulo cum iuris canonicalis plenitudine eidem assignari. Item q̄ prębenda, si qua tūc vacaret, aut quā in posterum vacare contingeret, etiam in eadem, quā prædictus A. ſ. vnius mēsis spatium acceptaret, prædictus dominus noster papa eidem A. cum omnib. iurib. & pertinentijs suis vniuersis cō ferri, & de eis sibi prouideri, ac ipsum ad eundem, & ipsius iuris pertinentiarum eiusdem possessionem, vel quasi inuestiri, & induī, indutum tueri, & defendi voluit, & mandauit. Item q̄ idem dominus noster papa ad collationem, prouisionem, inuestituraī, & aliàs gratiæ prædictæ debitā, & effectualem executionem faciendam certum vel certos executores deputauit. Item q̄ præfatus A. gratiam prædictam sibi, vt præmittitur, factam, ratam habens, & gratam, super ea literas in forma consueta extrahi, & sibi processus per executorem procurauit. Itē q̄ de prædictis omnibus & singulis fuit & est publica vox, & fama. Item ponit, & probare intendit, q̄ de anno domini, 149 . de mense tali, & ante quam dictus A. prædictam gratiam obtinuisset. C. fuit canonicus prædictæ ecclesiæ beatæ Mariæ talis loci prębendatus, & certos, canonicatum, & prębēdam in eadem ecclesia habuit, & possedit. Item quòd idem. C. canonicus de anno, & mense prædictis de tali die extra romanam curiam diem suum clausit extremum, quódque per ipsius obitum canonicatus, & præbenda prædicti, quos in præfata ecclesia obtinebat, vacare inceperunt, vacauerunt, & communiter vacare putabantur palam, & manifestè. Item q̄ A. prædictus vel talis eius procurator prædictos canonicatum, & prębendam sic vacantes tanquam gratiæ prædictæ vigore sibi, & nulli alteri à iure debitos die talis mensis prædicti protestatione consueta acceptauit. Item q̄ per prædictę gratiæ executorem A. præfatos canonicatum, & prębendam sibi conferri, & de eisdem sibi prouideri, ac se de ipsorum iurib. & pertinentijs, ipsórumque possessionem seu quasi inuestiri obtinuit die tali. Item q̄ de præmissis omnibus, & singulis est publica vox, & fama. Itē ponit quòd A. prædictus tempore gratiæ sibi factæ, & collationum, prouisionum, inuestiturę prędictarum fuit, & est clericus, seu sacerdos, &c. in cōione fidelium, de legitimo matrimonio p̄creatus ac habitus, & alias habilis & idoneꝰ ad ecclesia licum beneficium maximè canonicatum, & prębendā supradictos obtinendum. Item q̄ B. aduersarius prędicti A. prædictis canonicatu, & prębenda post prædicti quondam C. mortē se intrudi fecit, & procurauit, ipsósque canonicatū, & prębēdā detinuit, & occupauit, detinet, & occupat fructus redditū, & prouentus, ex eisdem prouenientes percepit, percipit, & imbursauit, imbursat, ac prefatum A. impediuit, & impedit, facírque, & fecit per intrusionem, occupationem, & alia præmissa. ne suum debitum sortiri potuerit effectū, & sortiatur. Et prædictus A. possessionem canonicatus, & præbendæ prædictarum assequi potuerit liberè, & habere. Dat insuper pro parte sua libellum, ac pro parte sua oblata ac producta, & producendi in hac causa inquantū facit p̄ parte sua, & positionibus, & articulis de notorijs fignis, & singuli, saluo iure addēdi, minuendi, corrigend', declarandi, &c. vt est moris. Quan o beneficium est de iurepa ronatus, tūc ex libello seu petitione formantur positiones isto modo.

1 2 3

CAP. CXXIX.

1 *Forma positionum, & articulorum in casu iurispatronatus.*

1 POsitiones † & articuli, vt ſ. in aliis formis. In primis ponit, & probare intendit q̄ in oppido tali talis diœcesis. à 10. 30. vel 40. annis citra, vel vltra & à tempore vel per tēpus, cuius contrarii seu initium nō est in hominum memoria, fuit, & est certa ecclesia parochialis cōmuniter nuncupata seu appellata ecclesia sancti ta is, &c. Quódque in ecclesia eadem fuerunt, & sunt certæ vicariæ perpetuæ à secularibus clericis solitę gubernari. Item q̄ inter alias vicarias perpetuas in eadem ecclesia existēs fuit a tē pore, & per tempus de quo suprā, & est certa vicaria ad altare talis sancti, &c. palam, & notorię. Item q̄ vicaria huiusmodi perpetua per talem laicum instaurata est, & fundata, ac de bonis fuit dotata, & per loci episcopum seu diœcesanum cōfirmata. Itē iuspatronatus eiusdem vicariæ eidem N. pro instauratore, & suis hęredib. reseruatum extitit, & pertinuit & pertinet ad eosdem. Itē quòd præmissis omnibus, & singulis fuit, & est publica vox, & fama. Itē quòd prædictus N. præfati quondam instauratoris fuit filius, & legitimus, & naturalis, eidémque parti suo in bonis per eum relictis, & maximè in iurepatronatus prædictæ vicariæ illo lidū hæres successit, ac hæreditas patrona cum iure prædicto patronatus fuit, & est ad eum ſaquam ad verum, & pro timore hæredem deuoluta. tem q̄ idem N. filius, & hæres quondam prædictæ vicariæ vicarium ad eandem vicariam tunc certo modo vacantem vobis domino officiali præsentauit, quódque eadem præsentatio admissa fuit per vos, & idem quondam presentatus ad præsentationem eandem ad prędictam vicaria instituta, ea te nuit & possidet. Item quod prædictus N. fuit & est in iurepatronatus memoratæ vicariæ possessione vel quasi. Item quòd de p missis omnibus & singulis, &c. Item quod de anno tali, die mē se tali, bonæ memoriæ quondam D. prædictus vicarius vt pmittitur, vicariæ prędictæ nouissimus fuit viam vniuersæ carnis ingressus. Item quod per eiusdem quondam D. nouissimi sæpedicti vicarij rectoris mortem ipsa vicaria incepit vacare, vacauitque, & reputata palam & notorię. Item quòd prædictus N. ipsius vicariæ patronus & iurispatronatus eiusdem possessor pfatum. A. ad eandem vicariam sic vacantem die tali mēse tali, talis anni suprà dicti vobis domino officiali per suas literas certas ipsius sigillo signatas præsentauit. Item cū tempore præsentationis eiusdem N. præsentatus fuit, & est in ætate legitima, ac in minorib' ordinibus, & in cōmunione fidelium, aliáque habilis & idoneꝰ ad beneficium huiusmodi obtinendum. Item q̄ B. aduersarius memoratus prætextu eiusdem præsentationis per non patronū nec iuspatronatus per possessorem de ipso præsumptæ prædicto A. & præsentationi de eo, vt pfertur, factæ, opposuit de facto, & opponit ac impedit & impediuit, ac fecit. quominus eadem præsentatio per vos admissa fuerit. ac aliàs suum debitum sortita fuerit ac fortiatur effectum. Itē quòd de præmissis, &c. dat etiā libellum seu petitionem, &c. saluo iure, &c. Et si præsentator est patronus. sed nō est in possessione præsentādi, vel si est forte possessor iurispatronatus bona fide, licet in veritate non sit patronꝰ secundum hoc formentur articuli, vt dictum est circa libellum in hac materia.

1 2

CAP. CXXX.

1 *Forma libelli in causa matrimoniali.*
2 *Petitorio & possessorio potest agere vterque coniugum, matrimonio carnaliter inter eos consumato.*

1 COram † vobis honorabili viro præposito vel officiali proponit procurator procuratorio nomine A. aduersus B. puellam & quācunque aliam personam pro ipsa in iudicio legitimè interuenientem, & dicit in iure conquerēdo, quòd licet inter A. & B. prædictos matrimonium legitimè sit cōtractū per mutuū, & simultaneū cōsensū vtriusq; verbis de pseti ad hoc aptis vltro citroq; intimatū vtroq; dicēte, ego accipio te in meā & ego recipio te in meū, nec te dimittā pro meliori vel deteriori subarrha tiōe mutua, & subsecuta, vel arthis datis hinēinde & receptis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen B.prædicta matrimonium huiusmodi per carnalem copulā consummare cum prædicto A.tanquam marito suo adhærendo ei vxorali affectione pertractare recusat,in periculum animæ suæ.quare agit,& petit procurator prædictus quo.ſ.nomine per vos pronunciari,decerni,& declarari ſententialiter,& diffiniendo inter A.& B.prædictos fuiſſe,etiam contra ipſum,dictumque B.eidem A invxorem adiudicandam,& ad matrimonium,de quo agitur,&ipſius conſummationem faciendū, & vt ibi sibi tanquam marito adhæreat,& eum tā in lecto quàm extra coniugali affectione pertractet condemnandum,& compellendum fore,ac adiudicari,condemnari,& cōpelli iuſtitia mediante,hoc petit vnà cum expenſis litis,&c.poteſt etiam matrimonium contrahi per alia verba,de quo in c.literis,& in capitu. ſi inter,de ſpon.&ſic formetur libellus ſecundum q̄ habet ſe factum.†Si verò matrimonium iam eſſet carnali copula conſummatum,& aliquandiu ipſi coniuges cohabitauerūt,ſed tandem alter eorum ab altero ſi diuertit,tunc dimiſſus poteſt agere petitorio vel poſſeſſorio,oportet tamē reſtitutionem petere intempore coniugium,&copulam:quia iſta poſſeſſio nō habetur ſine iure,vt de reſt.ſpol.c.ex tranſmiſſa.&c. ex conqueſtione. Et tunc poteſt ſic formari libellus.

CAP. CXXXI.

1 *Forma libelli quando alter coniugum poſt carnalem copulam ab altero diuertit.*
2 *Conſanguinitatis in caſu prohibito exceptio quibus caſibus impediat reſtitutionem coniugis iam cognitæ.*

1 COram †vobis honorabili domino Archidiacono,vel officiali,&c.proponit procurator nomine procuratorio A.viri conquerendo in iure aduerſus B.mulierem,& dicit,q̄ licet dudum B.mulier ſupradicta cum præfato A.contraxerit matrimonium, & traductione,& carnali copula ſubſecutis,ſibi in loco tali plures annos vel menſes cohabitauit tanq̄ vxor eum in omnib.actionevxorali ptractando:tñ de anno tali,tali die,menſe tali ipſa B.neſcię quo ſpiritu ſeducta à præfato A.diuertit ſine iudicio eccleſiæ,& eū dimiſit propria temeritate cum poſſeſſione ſeu quaſi ipſius iuſ ꝯugale in ea deſtituendo temerè,&ſuppeditando in animæ ſuæ detrimentum.Agit igitur,& petit ꝓcurator prædict⁹ nomine procuratorio quo ſupra,quatenus præcognito de pmiſſis quantum ſufficit,pronuncietis,decernatis,& declaretis,diuiſionem, dimiſſionem & ſpoliationem prædictas fuiſſe temerarias,illicitas, & iniuſtas, temerè & illicitè de facto præſumptas, & ipſum A.ad poſſeſſionem ſeu quaſi prædictæ coniugis ſuæ,& iuris coniugalis in ea reſtituendum,& reducēdum fore,ac reducatis & reſtituatis,& ipſa B.ad eundem A.quem inconſultè dimiſit redeat & coniugalia obſequia ſibi præſtet,vt prius cōpellēdum,cogendum,& condemnandum eſſe cogatis,compellatis & condemnetis per veſtram diffinitiuam ſententiam, cenſura eccleſiaſtica mediante,& alia remedia opportuna hoc petit. ¶ †Si autē vxor opponat marito reſtitutionem petēti exceptionē cōſanguinitatis in caſu prohibito,an facienda ſit reſtitutio,habeē i capitu.literas,de reſt.ſpo. De materi.ſ etiā libelli in capitu.ex cō queſtione.eo.ti.ver.de hoc.¶ Aliquādo agitur inter coniuges ad diuortium,& hoc dupliciter,quia quandoque ad ſeparationem quantum ad vinculum,quandoque quantum ad torum tantū, & mutuam ſeruitutem,vnde primo cum agitur ad diſſolutionē vinculi ſaltem de facto contracti,tunc concipiatur ſic libellus.

CAP. CXXXII.

1 *Forma libelli,quando ad diſſolutionem vinculi matrimonialis.*

1 COram † vobis,&c.proponit procurator nomine procuratorio A.viri aduerſus B.mulierem,& dicit,q̄ licet A.& B.prædicti ſibi inuicem attineant, & ſint in 3.vel 4. gradu conſanguinitatis coniuncti.Vel licet prædicti A.& B.Affines exiſtunt i primo affinitatis gñe,& in 1.2.& 3.aut 4.gradu.ipſi tñ de facto mſrimoniū ꝓxerunt ſimul illud etiam excarnali copula conſummando. Quare agit & petit prædictus procurator noīe quo. ſ. p vos cognito quātum ſufficit de premiſſis pronunciari,decerni,declarari,inter A.& B.prædictos obſtāte conſanguinitatis vel affinitatis impedimento prædictum matrimonium non eſſe vel ſuſtineri nō poſſe,ipſoſq̄ ſicut de facto ꝓxērunt,de facto diuortiandos,vel ſeparandos fore,& à cohabitatione & mutui ſeruitutis vinculo factū abſoluendos diuortiari & abſolui,dariq̄ prædicto A.licētiā ad vota aliaconuolandi ſiſaliter & diffinitiuè. hoc petit vīm officiū humiliter iplorādo. Et idē de alijs impedimentis q̄ habet de iure matrimoniū impedire mutatis mutādis.In ſedo,vel cū agit ad ſeparationē tori,qđ fit pp adulteriū, ſic ꝯcipiatur libell⁹,

CAP. CXXXIII.

1 *Forma libelli,quando agitur ad ſeparationem tor propter adulterium.*
2 *Dotem mulier propter adulterium amittit.*
3 *Maritus de crimine adulterij ciuiliter agens non tenetur ad inſer ptionem, licet locum,& tempus exprimere debeat.*
4 *Matrimonialis cauſa non eſt,quādo agitur ad ſeparationem tori, ideo ordo iudiciarius in ea debet ſeruari.*
5 *Cauſa ſuper iure patronatus,non dicitur beneficialis.*

1 COram†vobis,&c.proponit procurator nomine procuratorio A.mariti conquerendo in iure cōtra B. mulierem eiuſdem A.vxorem,& eam accuſando ſeu denuntiando dicit q̄ prædicta B.vxor poſt cōtractum matrimonium inter ipſam,& prædictum A.de anno,die tali,menſe tali,cum C.viro in tali loco , in tali camera in legem coniugij committendo,torum violando,adulterium perpetrauit,ſeu eidem C.adhæſit publicè,& adhæret eum eodē adulterando.Quare petit procurator prędictus noīe quo. ſ.quatenus præcognito quantum ſufficit de præmiſſis pronuntietis,decernatis,&declaretis prędictos A.& B.coniuges ad inſtātiæ,& petitionem ipſius A.mariti pp prædictum adulteriumvxoris ſeparandum,& diuortiandū fore quo ad rorum,& mutuā cohabitationem ſeu ſeruitutem,atq; ſeparetis per veſtrā ſniam diſ
2 finitiuam,&c.† Aliqñ additur,& dotem eidem adiudicandā, &
3 adiudicetis.vt in c.plerunque,de don.inter vi.& vxor.†Ito modo agitur de crimine adulterij ciuiliter,& debet in libello exprimi tempus,& locus,ſed inſcriptio non eſt neceſſaria , de quo,&
4 lit.non conte.c.cum remiſſio.†Et quando ſic agitur de adulterio,quoad ſeparationem tori,non eſt cauſa matrimonialis ga nō agitur de fędere matrimonij ſed de crimine adulterij : iō in proceſſu talis cāę dēt ordo iudiciarius obſeruari,de hoc etiam hr in
5 d.c.ii.vt li non cōte.†Sicut in ſimili diximus de cā beneficiali,& cauſa ſup iure patronatus.Sup libello in cauſa matrimoniali,qñ agitur de coniungendo,poſitiones,& articuli ſi formantur.

CAP. CXXXIIII.

1 *Forma poſitionum,& articulorum,quando agitur de coniungendo in cauſa matrimoniali.*

1 ITem†in primis ponit,& probare intendit,q̄ anno domini,&c.mēſe tali, die,&c.A.& B.in domo tali,vel tali loco ꝙuenerunt ad inuicem contrahendo,& ibidem de contrahendo per eos ſimul matrimonium tractatum habuerunt, ita q̄ tandem p tractatum huiuſmodi ad cōcordiam venientes matrimonium per conſenſum mutuum ibidem in ſimul contraxerunt. Item q̄ cōſenſum talis modi matrimonialem ipſi A.& B.verbis de præſenti aptis vltrò citróque intimauerunt expreſsè,vtroque dicente, Ego te accipio in meum,& ego te in meam , & pro meliori vel peiori te dimittere non intēdo.Item q̄ in ſignum matrimonij inter eoſdem A & B.ꝺcti,vt præfertur,ipſe A,eidem B. ſponſæ ſuæ vnum annulum aureum,& ipſa B.eidem A.ſpōſo ſuo vnū circulum argenteum tradidit,quę hincinde ſic data arrharum noīe receperunt.Item q̄ tpe contractus particulati A.& B. prædicti impuberes,& alias apti,& idonei fuerūt ad matrimonium ꝥhendū palam,& notoriè.Item q̄ de præmiſſis omnib. & ſingulis fuit,& eſt publica vox,&fama.Poſſunt etiam per aliū modum fieri articuli iſto mō.In primis ponit,& probare intendit,q̄ A. & B. & C. prædicti die tali anni currentis,vnà cum certis alijs pſonis fuerūt in tali loco ꝙgregati.Item præfatus A.præfatæ puellæ vel mulieri ſupplicauit,vt cum eo matrimoniū ꝓtraheret,ſeu ipſum in maritum recipere vel ducere dignaretur, ꝓmittens eā hñe in vxorē & nunq̄ eam dimittere ,p meliori,vel deteriori , Itē q̄ prædicta B.in ipſum A.conſentiens ſtatim dixit,q̄ cum eo libenter vellet contrahere,& eum ducere vel recipere vel habere in maritum. Item q̄ idem A.& B.eadem matrimonium cōtraxerunt adinuicē vnus alterum mutuo conſenſu conſuetis verbis expreſsè recipiendo,dicente A.ſcipſam B.recipere,& de cætero habere velle in vxorem,& nunquam eam pro meliori,vel peiori dimittere,& ſimiliter B.dicente ipſum A.in ſuum recipere,& habere velle matrium,&c.Quando agitur ad diſiungendum propter impedimē tum poſitiones,& articuli ſic in libello formantur.

CAP. CXXXV.

1 *Forma poſitionum,& articulorum ,quādo agitur ad diſiungendum matrimoniū.*

1 POſitiōes†&articulos,&c.pono,q̄vocēt Titia,& Sei⁹,de quorū mrimonio agit.In primis ponit,& probare intendit , q̄ in tali loco oppido,vl villa erāt oli,& morabāt q̄dā Martin⁹ &Berta,& fuerūt vir,& vxor,& ſe tales noīauerūt , geſſerūt,habuerūt, & tenuerūt, & ab aliis cōiter tenti,noīati,habiti,& reputati fuerūt.Item ex p̄dicto quondā M.deſcendit Lotarius,qui fuit filius naturalis eiuſdem,quod eſt palā & notorium.Item idem L. p̄dictum Scium genuit,ipſęque Lotarius p̄ fuit eiuſdem Scij.Item ex alio latere de p̄dicta Berta muliere dicta Titia deſcendit ipſius B.naturalis filia. Item q̄ eadem B.Titiam p̄dictā ſuā filiā p̄creauit.Itē q̄ de p̄miſis oībus & ſingulis, &c.Itē Scius,& Titia p̄ noīati ſic exiſtentes in 3.gradu conſanguinitatis tpe tali inuicē de facto &q̄tum in eis mſrimoniū inuicem ꝓxerunt & carnali copula ſubſecuta tanquam coniuges mutuo adhæſerunt, & hærent de facto.

CAP. CXXXVI.

1 *Forma libelli in actione iniuriarum quando agitur ad intereſſe.*

1 COram†vobis,&c.proponit ꝓcurator noīe deſcripti viri Titij conquerēdo in iure aduerſus Sempronium ſeu quemcunq; alium pro ipſo in iudicio ltīmè interuenientem,& dicit q̄ licet Titius præfatus fuerit ab anno diſcretionis ſuæ hō pacificus bonæ famæ,ſtatus integri, laudabilis vitæ,& ꝙerſationis honeſtę, deltīmo matrimonio genitus,& vt talis ac pro tali cōiter habitus,tentus noīatus &reputat⁹:Vñ de anno currēti die tali in tali domovel vico p̄dictus Sempronius neſcitur quo ſpū ductus,memoratū Titium aīo iniuriandi verbis affecit iniuriosè, dicendo expreſsè& nominando ipſum Titium filium meretricis, vel hæreticum,vel nequam peſſimum,vel de eo malam cantauit cātionem,vel carmē ſeu famoſum libellum de ipſo ſcripſit , videlicet in tali forma , &c. Quam iniuriam ſic eidem Titio per eundem Sempronium illatam,idem Titius reuocauit ad ſe &reuocat,ac eā ,p ſuo æſtimauit & æſtimat intereſſe ad tot marcas floreno rum,vel librarum denariorum, mallens de ſuis tñ perdidiſſe ſi hſet commodè, quam iniuriam ſibi irrogatam tollerare,vſa tñ iudiciali ſalua taxatione. Agit igitur & petit procurator p̄dictus quo ſ.noie.quatenus p̄ſtito de præmiſſis,decernatis, & declaretis p̄dicta verba à prænoīato Sempronio de p̄fato Titio ſeu p̄ eū vt præfertur,dicta ſeu prolata, p̄ſumpta fuiſſe temeraria, illicita, & iniuriosa,temerè illicitè,&iniuriosè præſumpta in p̄dicti Titij iniuriā attentata,ipſūmq; Sempronium propterea eidē Titio ad intereſſe teneri ,ac eum ſibi in p̄dictarū marcharum ſeu flor. aut librarum ſummā pro intereſſe,vſa vt p̄emittitur ſalua taxatione iudiciali condemnādum,&ad ſatisfactionem compellendum fore,& condemnetis, & compellatis per veſtram ſententiam diffinitiuā. Poſitiones & articuli ſuper huiuſmodi actione poſſunt ſic formari.

CAP. CXXXVII

1 *Forma poſitionum & articulorum in actione iniuriarum.*
2 IN primis†ponit & probare intēdit,q̄ Titius prædictus ab annis diſcretionis ſuæ fuit,& eſt hodie,hō pacificus,bonæ famę, opinionis illæſæ,vitæ laudabilis,cōuerſationis honeſtæ, ac talis & pro tali tentus, & cōiter reputatus notoriè. Item q̄ de anno currēti die tali menſe Iulij. Sempronius p̄dictus malo vt ere ditur ſpū ductus,verbis turpibus,&iniuriosis Titium prædictum affecit,ubiq̄ publicè dixit eum meretricis filium,vel hereticū ſeu neq̄ peſſimū nominando expreſsè,&appellando temerè aīo ſibi iniuriandi,vel talem de eo cantauit cantionem,ſeu tale carmen famoſum, vel talem ſcripſit libellum famoſum. Item q̄ Titius prædictus paſſus iniuriam eādem ſtatim poſtquam eam ſibi illatā intellexit reuocauit, ,put reuocat ad aīum & ipſam eſtimauit & eſtimat pro ſuo intereſſe ad tot marcas vel flore.vel li bras denar. talis monetæ,pro quibus non vellet taliſmodi iniuriam ſuſtinere ſalua veſtra iudiciali taxatione.Item q̄ prædictus Sempronius tempore illatæ iniuriæ ſupradictæ fuit capax doli, ſanæ mēris,& alias qui poteſt iniuriam irrogare.Item quod de præmiſis omnib. &c.Et ita habemus libellos,articulos,& poſitiones in caſibus b̄ficialibus,matrimonialibus, & iniuriarum. Nunc de defenſionibus reorū in huiuſmodi cauſis videamus. Et primo in benefic.ali poteſt reus excipere in vim peremptorię iſto modo.

CAP. CXXXVIII.

1 *Forma excipiendi in cauſa beneficiali.*

1 IN prætenſa†beneficiali cā,quæ inter A.ex vna,&B.ex altera parte vertitur coram vobis dno iudice,&c.procurator procuratorio noīe B.prædicti, ꝓponit,&dicit excipiendo,q̄ beneficiū, de quo eſt qō itet ipſas partes prędicto A.minimè debetur, nec ius aliqd h3 in eo,maxime quia gratia prætenſa per eum impetrata, fuit & eſt ſurreptitia, p̄ veri taciturnitatē , vel falſi ſuggeſtionē, vel expreſſionem obtenta. Tacuit.n.impetrādo ſe beneficium in tali eccleſia obtinere de quo nullam in eiuſdem gratiæ impetratione fecit mentionem, vel expreſſit fructus talis beneficij. 20. marcarum valorem annuatim non excedere.eum tamē valeāt 30.marchas annuatim, vel falſo expreſſit ſe clericum, cum nondum habuerit primam tonſuram, vel beneficium eſt poſt impetrationem gratiæ conſecutus, quod cum beneficio de quo eſt 2 trouerſia,de iure tenere non poteſt,per quod gratiæ huiuſmodi prætenſæ renunciauit iuris diſpoſitione. Vel ſimiles poteſt opponere exceptiones.Quando vero beneficium eſt de iure patronatus,& agitur inter præſentatos poteſt excipi.

CAP. CXXXIX.

1 *Forma excipiendi quando beneficium eſt de iure patronatus.*

1 PRocurator † procuratorio nomine B.præſentati ponit ī vim peremptoriæ , & dicit excipiendo q̄ præſentatio prædicti B. per vos dominum iudicem eſt admittenda de iure, & idem B.præſentatus ad beneficium inſtituendus,de quo agitur, quia ſi non conſtet eum eſſe patronum,& ipſius beneficij ſuſpatronatus habere,à quo ipſe B. eſt præſentatus,fuit tamen præſentationis tēpore,& eſt idem præſentator in poſſeſſione,vel quaſi ipſius iurii patronatus bona fide,vnde dato q̄ etiam ex diuerſo eſſet probatum præſentatorem alterius partis prædicti beneficij fore patronum,quia tamen ius patronatus,non ipſe ſed præſentator ipſius B.poſſedit,&poſſidet ipſius poſſeſſoris præſentatio eſt præferenda de iure & admittenda.vel dicit excipiendo,q̄ cum B.ipſe per patronos numero plures præſentatus exiſtat & plures patronorum voces habeat,præferendus eſt tanquā in iure potior &inueſtiendus,cum ipſe à tribus,& alter à duobus ſit tantum præſentatus.In cauſa matrimoniali,quando agitur de coniungendo,poteſt reus dicere excipiendo.

CAP. CXL.

1 *Forma excipiendi in cauſa matrimoniali,quando agitur de coniungendo.*

1 ADelidendum † intentionem talis actoris in cauſa quam ſuper prætenſo matrimonio proſequitur aduerſus talem reā ī iudicio corā vobis procuratorio nomine procurator eiuſdem proponit excipiendo , & dicit q̄ ipſius actoris intentio quo ad vinculum matrimoniale non eſt legitimè probata,ſeu in aliquo fundata.& dato q̄ de cōtractu prætenſo ſufficienter cōſtaret,gatamen ipſe actor & rea ſibi attinent,& ſunt cōſanguinei in 4.gradu, vel ſunt affines in primo genere affinitatis, & in 5.vel 4.gradu.vel iter eos eſt cognatio ſpiritualis,cum pater ipſius reæ leuauerit actorem de ſacro baptiſmatis fonte.vnde huiuſmodi conſanguinitatis vel affinitatis ſeu ſpiritualis cognationis impedimento exiſtente,inter eos matrimonium eſſe non poteſt.Quare petit procurator prædictus nomine quo. ſ. per vos pronuntiari matrimonium inter ipſas legitimè contrahi,vel ſuſtineri cōtractum non poſſe,dictāmque ream ab actoris impetitione abſoluē dam fore,& eidem actori ſilentium eſſe imponendum ac abſoluatis & imponatis diffinitiuè, &c.

CAP. CXLI.

1 *Forma excipiendi contra agentem ad matrimonium dirimendum.*

1 QVando † agitur ad matrimonium dirimendū propter aliquod legitimum impedimētum poteſt reus ſic excipere. Procurator procuratorio nomine talis rei ponit in modum exceptionis ad perimendum intentionem talis mulieris, ſiue vxoris matrimonium minus iuſtè acculantis,& dicit,q̄ dato,q̄ conſanguinitas & affinitas,vel ſpiritualis cognatio impedimentum pro parte vxoris allegatum ſufficienter & legitimè ſit probatum,matrimonium tamen inter eos contractum huiuſmodi præaſſignati impedimenti occaſione non eſt dirimendum,cum ſuper tali impedimento prætenſo per ſedem apoſtolicam dudū ſit diſpenſatum,& ipſum impedimētum ſubla um, nec valet eo obſtante matrimonium inter partes legitimè contractum dirimi. Quare agit & petit procurator prædictus præfato nomine quatēnus pronuntietis,decernatis,& declaretis præfatæ mulieri ſuper actione ſeu denūtiatione matrimonii occaſiōe præaſſignati impedimenti ſilentiū imponēdum fore,&imponatis diffinitiuè &c.Quando agitur ad ſeparationē tori propter adulterium excipi poteſt iſto modo in vim peremptoriæ.

CAP. CXLII.

1 *Forma excipiendi ad ſeparationem tori propter adulterium in vim peremptoriæ.*

1 PRoponit † ꝓcurator noīe ꝓcuratorio talis mulieris p talē maritū ſuum de ptenſo adulterio accuſatæ ad ſeparationē to
ri.Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et dicit, ꝙ si adulteriũ prætensum ipsius mulieris esset sufficiẽter probatum, diuortium tamẽ pro parte mariti desideratum, & petitum nõ esset inter ipsos coniuges celebrandũ, ex eo, quia ipse maritus eandem vxorem suam tradidit adulterandã vel ipsa mulier fuit violenter oppressa, vel ipse maritus post adulterium per eam cõmissum eam ibi reconciliauit, vel eam de talismodi adulterio commisso minimè accusare iurauit. Quare petit, &c. vt supra. In actione iniuriarum potest reus sic se defendere.

CAP. CXLIII.

Forma excipiendi pro reo in causa iniuriarum.

EXcipendo † pro parte discreti viri A. proponit ipsius procurator procuratorio nomine coram vobis domino iudice, & dicit, ꝙ prætensa iniuria, quam A. actor per B. prædictum sibi asserit irrogatam, probata non est legitimè, nec ipsius actoris intentio fundata per testes, vel instrumẽta, vel quouismodo alia ꝓbatione. Sed dato, minime tamen concesso, ꝙ de huiusmodi iniuria sufficienter constaret tamen lapsu anni dudum est sublata, seu tacitè vel expressè remissa, nam eo die, quo ipsa iniuria illata est, & prætendit postquam ipse B. eidem A. iniuriam vel conuicium dixit ipsi A. & B. simul comederũt. Quare prædictus procurator nomine quo suprà petit B. reum prætatum à memorata petitione absolui, & eidem A. super iniuriis prætensis & etiã ꝓsecutis perpetuum silentium imponendum seu imponi, ac ipsi prædicto B. in expensis litis condemnandum.

CAP. CXLIIII.

Forma libelli quando appellatur in iudicio ante diffinitiuam.

IN causa † appellationum libelli formantur secundum formas ipsarum, vnde quia alia est appellatio iudicialis, alia est extraiudicialis. Item appellatio aliquando interponitur ante sententiã, aliquando ab ipsa sententia diffinitua. Si autem appellatur in iudicio ante diffinitiuam potest in appellationibus libellus sic formari. Coram vobis honorabili viro domino iudice causæ appellationis & partium infra scriptarum à sede apo. delegato, vel coram vobis domino officiali, &c. curiæ episcopalis, &c. ꝓcurator nomine procuratorio discreti viri Titij appellatis aduersus Sẽpronium appellatum, & quemcunque alium pro eo in iudicio legitimè interuenientem proponit, & dicit, quod licet in quæstione seu causa, quæ inter Titium seu Sempronium prædictos de & super re tali, vel debito tali coram tali iudice ordinario, vel delegato iudice vertebatur pro parte prædicti Titij, propositum fuit excipiendo, ꝙ ptenso libello sibi per prædictum Sempronium oblato non erat respondendum, vel positioni tali, quæ impertinens erat, non erat respondendum. Vel licet pro parte ipsius Titij contra Sempronium prædictum tũc actorem fuit opposita exceptio excõmunicationis, & probata, qua obstante idẽ actor vlterius super prosecutione causæ prætensæ non erat audiendus, licet ab agendis fuerat appellandus, idem tamẽ iudex exceptionem huiusmodi denegauit admittere, vel eam non esse admittendã interloquendo pronuntiauit perperã, & iniustè, vel eã tacitè repellendo in causa eadem ad talem, vel talem actũ eidem exceptioni suæ contrarium processit, vnde prædictus Titius per hoc se grauatum sentiens à denegatiõe admissionis huiusmodi vel repulsione & non admissione prædictæ exceptionis suæ, vel prædicta perue sa interlocutoria iudicis, tanqua iniqua & iniusta ad sedem apostolicam, vel dominum episcopum, vel archiepiscopum prædictum, & eius curiam in scriptis appellauit ꝙ. 10. dies vt s. appellatione huiusmodi interposita apostolos tẽpore congruo petijt, & recepit, & huiusmodi appellationis cam per sanctissimũ in Christo patrẽ, & dominum nostrum talem Papam modernum obtinuit delegari, & hoc quando est delegat⁹. Quare procurator prædictus nomine quo suprà, petiit, per nos pronuntiari, decerni, & declarari prædictum iudicem male perperã, & iniustè processisse, vel per eum male & iniquè interlocutum fuisse, vel pronuntiatum, dictumque Titium ab eadem interlocutoria prætensa bene & legitime appellatum fore ipsam que interlocutoriam præassignatam, cassandam, & reuocandam esse, cassari, & reuocari debere, sententiámque excõmunicationis post appellationem eãdem prædictam pereundem iudicem in d. Titium de facto latã, & quicquid post appellationem eandem prædictam per eundem iudicem, vel partem aduersam in negocio huiusmodi in ipsius appellantis præiudiciũ fuerit attẽtatum, reuocari, cassari, irritum & nullum pronuntiari, & prædictum Sempronium eidem Titio in expensis litis condemnari. hoc petit coniunctim & diuisim, saluo iure addendi, & minuendi. In causa verò appellationis à sententia diffinitiua libellus sic formatur.

CAP. CXLV.

Forma libelli in causa appellationis interpositæ à sententia diffinitiua.

Causa nullitatis sententiæ est exprimenda in appellatione.

CORã † vobis, &c. proponit procurator noĩe procuratorio Titij appellatis aduersus Sempronium appellatum, & quẽcunque alium in iudicio pro eo legitimè interuenientẽ, & dicit quod nup in cã quę inter Titium, & Sempronium prędictos de super re tali vel eius occasione vertebatur in iudicio coram tali iudice præposito, ordinario, vel officiali eius, &c. Idẽ iudex prædicto Titio nonvocato, de meritis causæ sufficienter non cognito, iure, & iuris ordine prætermisso, ex abrupto, & præcipitanti animo, si iniæ nomẽ meretur habere, pro Sempronio prædicto, ꝑ eundem Titium tulit diffinitiuã, ipsumque Titiũ eidem Sẽpronio vltra petita nihilominus in expensis litis condemnando, vel eumdem Sẽpronium ab ipsius Titij impetitione absoluẽdo, & eidem Titio super petitis per eum impondo silentium perperam & iniuitè. Et quia proparte eiusdem Titij à sṁia prætensa hmõi tanquam iniqua, & iniusta fuit in scriptis appelatum, ꝙ. 10 dies vel inẽtinenti postquam ipsa sentẽtia nuncupata lata fuit, priusquã iudex ipse proferens ad alia se diuerteret, viua voce appellauit ad sedẽ apostolicã vel prædictum dñm epm, vel archiepm, vel eius curiam, & apl'i tẽpore cõgruo petiti, & huiusmodi causæ cognitio seu decisio per sedem prędictam vobis demandata, si esse delegatus. Iccirco procurator prædictus nomine quo s. petit quatenus pronũcietis, declaretis, & decernatis insan. ꝑdicta fuit. &, esse iniquam, & iniustam perperã, iniquè & iniuste lata, ipsam cassandã irritandã retractadã, & reuocadã fore, ac ꝙ vos cassando infirmari, & retractari dre atq; cassetis, irritetis infirmetis & reuocetis ꝑdictũ Sẽproniũ Titio suprà dicto ad petita condemnando, & ad traditionem, restitutionem compellendum, ac condẽgnetis, & conpellatis per vestram diffinitiuam sententiam. Aliquẽ petendo sic concludunt. Peto pronuntiari, decerni, & declarari sententiam prædictam cum omnib inde ac ab ea sequutis nulla fore, cassam, & irritam ipso iure, vel de facto prolatam, vel alias ipsam tanquam iniustam cassandam, annullandam, & infirmandam fore, &c. † & tunc et in narratione libelli ponitur, qũo lata, est nulla ex tali cã, sic ꝙ ab ea appellari necesse nõ fuisset, tamen ad cautelam tantum, & ne ipse contra quem lata fuit, eam ratificare intenderet sed vt sibi prouideret saluo nullitatis beneficio, ipse ab ea appellauit. de quo in c. dilecto. de appella. & ibi per Hostien. qui sic tradit formam. Super primo libello appellatorio positiones, & articuli possunt sic formari.

CAP. CXLVI.

Forma positionum & articulorum super libello appellatorio.

Libellus appellationis interlocutoriæ an sit dandus in curia Romana, & quomodo in appellatione procedendum sit.

In causa appellatio is a diffinitiua ordo iuris seruatur sicut in principali.

POsitiones † & articulos infrascriptos, & cõtẽta & descripta in eis oĩa & singula narratiuè & dispositiuè dat, facit, & exhibet procurator noĩe procuratorio Titij appellantis in ca appellationis, quæ inter eundem Titium ex vna, & Sempronium appellatũ ex parte altera vertitur coram vobis dño iudice, &c. Quibus omnibus & singulis Sempronium prædictum rndere petit a ligi latim sufficienter, & clatè per iuramẽtũ offerens se negata probaturum, necessaria duntaxat probatione. Vel sic positiones, & articulos infrascriptos ac ꝓtenta, & descripta ĩ eis oĩa, & singula narratiuè, & dispositiuè dat, facit, & exhibet ꝓcurator noĩe procuratorio Titij, &c. vt immediatè s. In primis ponit & ꝓbare intendit, ꝙ nuper inter Titium, & Sempronium ꝑdictos, de & super fundo, vel agro seu domo tali vel super debito tali, tot libras denariorum talis monetæ coram tali iudice, suborta seu iuscitata materia quæstionis, &c. vel sic aliter. In primis ponit, & probare intendit, ꝙ alias Sempronius prędictus prefatũ Titium super re tali vel debito vel eius occasione corã tali iudice in iudicio traxit, & in causam petendo in libello prætenso, quem obtulit et in dem Titium sibi condemnari, & compelli ad restitutionem rei prædictæ, vel debiti solutionem. s. dicti. Item ꝙ in causa huiusmodi corã prædicto iudice fuit pro parte Titij propositum excipiendo, quod libello prætenso seu præsignato ex tali causa pro parte ipsius Titij non erat respondendum, ac petitum hoc per dictum iudicem pronuntiari, & ipsum Titium à sui instantia iudicij absolui, vel quod petitioni satis ipsius Titij, pro eo quia impertinens erat, non fuit respondendum, & c. vt in libello. Ité quod iudex prędictus exceptionẽ huiusmodi admittere denegauit, vel eam non admittendam per sṁiam interlocutoriam prætensam quam tulit in his scriptis pronunciauit, vel eandem exceptionem tacitè repellendo in causa prædicta ad vlteriora ad actum talem, vel talem præfatę exceptioni rium processit per mẽ in scriptis, sed verbo tñ: vel qa licet fuerit interposita appło, apostoli tn. ꝙ. tẽpus cõgruũ petiti nõ fuerunt, nec recepti. vel ipsa iusmodi dimissione, denegatione, seu depulsione, & nõ admissio ne prædictæ exceptionis suæ, vel à prætensa interlocutoria iudicis prędicti tanquã iniqua & iniusta ad sedẽ sanctã apostolicã & sanctissimum in Christo pręm, & dñm nr̃um papam talẽ moderum, vel ad dñm epm, vel archiepm & eius curiã in scriptis & ꝙ. 10. dies appellauit. Item ꝙ super appellatione huiusmodi idẽ Titius appellans apostolos à prædicto iudice iustanter & congruo tẽpore petit & recipit. Itẽ ꝙ Titius appellans memoratus prædictæ appellationis suæ prosecutioni insistens huiusmodi appellationis causam ꝙ. tẽpus debitum per prædictũ dñm papã obtinuit vobis delegari. vel si ordinarius, dicat. ꝙ. tps debitum coram vobis introduxit, & alias circa prosecutionem hmõi institit, put 2 stat corã vobis, &c. Item ꝙ præmissis oĩbus & singulis, &c. † Et licet sic possent formari libell⁹ & articuli in cautis appellationũ ante diffinitiuã, tñ aliqui iudices, & præsertim in curia Romana non faciunt dari libellũ, & articulos in hmõi cautis. de quo & an debeant dari vel nõ nota. de tẽsta. c. Raynaldus, in glo. & cita. & super ea. cũ remissi. Sed in eis, ꝓcedunt illo modo, quia primo pars absens citatur ad procedendũ & procedi videndum in causa huiusmodi, ꝓut de iure debeat procedi. Et si partes in huiusmodi termino cõpareant, producit appellãs suam appellationẽ & alia iura, & munimẽta fundantia iurisdictionẽ iudicis ac aliàs facientia ad deuotionẽ causæ, quibus, ꝓductis citatur pars, vel si est ꝓsens datur sibi terminus ad dicendũ & excipiendũ contra appellationẽ, & alia ꝓducta. Deinde assignato termino ipsis partibus videlicet appellanti ad iustificandum appellationẽ suã & impugnãdum processum iudicis prioris, & contra ipsi appellato ad iustifi candũ processum & apl'onem impugnandam, &c. ¶ † In cã autẽ appellationis à diffinitiua seruatur ordo iuris, sicut in principali, quia ibi articulus appellationis nõ est separatus à negocio prin cipali, & tunc sic formantur articuli & positiones.

CAP. CXLVII.

Forma positionum & articulorum in causa appellationis vbi articulus appellationis non est separatus à negotio principali.

Articuli quando sint formandi de his, quæ post appellationẽ attentata fuerunt.

POsitiones † & articulos, &c. In primis ponit & ꝓbare intẽdit ꝙ pridẽ de anno tali corã tali iudice, ꝓposito, archidiacono, vel officiali, &c. inter Titium ex vna actorem, & Sempronii reũ prędictos, de & super domo, vel fundo, tali, vel debito, & eius occasione parte ex altera, qõ fuit & causa in iudicio vertebatur. Itẽ ꝙ prædictus iudex in causa huiusmodi taliter qualiter ex abrupto & iure atque iudiciario ordine prætermisso procedens, causa non ad plenum examinata sententiã diffinitiuã. si ita nun cupari mereatur, taliter pro prædicto Sẽpronio tulit, per quã ipsum Titium in petitis condemnauit, vel ꝙ quam absolut eundem Sẽpronium ab impetitione Titij. s. dicta. Et eidẽ etiam Titio perpetuũ silentium super petitis per eum imposuit perperã & iniquè, à qua quidem sententia tanquam iniqua & iniusta lata, fuit pro parte ipsius Titij ꝙ. 10. dies vel inẽtinenti, priusquã iudex ipse ad alios actus se diuerteret, & eo adhuc sedente ꝓtri bunali viua voce apud acta ad sedẽ apostolicã vel archiepm & ipsius curiã appellatum, apostolique petiti tempore congruo & recepti. Item ꝙ prędictus Titius appellãs, &c. vt in forma præcedenti, in 4. positione. Item ꝙ de ꝓmissis omnibus & singulis, ht si post sententiam, vel appellationem per iudicem, vel per aduersa rium in negocio est aliquid attentatũ in præiudicium appellan 2 tis, de hoc etiam in articulis, &c. ¶ † Et potest sic formari articulus. Item ponit & probare intendit, ꝙ post prędictã sententiam latam, vel appellationem interpositam iudex memoratus in negotio huiusmodi in ipsius appellatis prejudicium processit ad talem vel talem actum, vel in ipsum appellantem tulit sententiam excõicationis de facto, vel prædictus aduersarius appel a tus ipsum appellãtem domo, vel prædicta ipsius possessione spoliauit, &c. Appellatus autẽ potest se sic defendere, appellationẽ excipiendo & ipsam impugnando.

CAP. CXLVIII.

Forma excipiendi contra appellationem.

PRocurator † noĩe procuratorio Sempronij appellati excipiẽdo ꝺ appellationem prætensam Titij appellantis, & eandẽ appellationem impugnãdo, ꝓponit & dicit, ꝙ ipsa ꝓtensa appło nulla est & cassa, peo ꝙ est interposita ꝙ. 10. dies interposita est ꝓ eũ ꝙ mãdatũ nõ habuit appellãdi. Vel licet ab interlocutoria vel grauamine vel ẽt diffinitiua ex interuallo sit appellatum, nõ tamẽ in scriptis, sed verbo tñ: vel qa licet fuerit interposita appło, apostoli tn. ꝙ. tẽpus cõgruũ petiti nõ fuerunt, nec recepti. vel ipsa appellatio iusto cessante metu impedita. ꝙ. terminum talem à iudice à quo vel ꝙ. annum non est per appellantem prosecuta, vñ iuris fictione & dispositione est appellatio derelicta, dimissa, & causa ipsa coram priore iudice tractanda, & finienda, siue sententianda. Vel sententiæ à diffinitiua executioni non est demandata. Vel licet sit appellatum, ipsa tamen appellatio ex falsa, & frustratoria causa est emissa ac malè & inique interposita per priorem iudicẽ bene & iuste processum ex tali causa, &c. Quare petit pro curator prædictus nomine quo suprà, quatenꝰ pronuncietis, decernatis, & declaretis prædictam appellationem prætẽtam ex causis præmissis fuisse & esse nullam, irritam & inanem, vel desertã, derelictam, & demissam, vel prædictum Titium malè & friuole appellatũ, & per iudicem à quo benè & legitimè processum, & iuste pronunciatum & interlocutum, ipsaque asserta appellatione non obstante prædictum iudicem priorẽ sua posse, & debere iurisdictione vti, & procedere in principali, vel sententiam prędictam fuisse & esse executioni demandandam, & ipsum appellantem eidem appellato in expensis litis condemnandum, atque ꝑdemnetis iustitia exigente, saluo iure addendi, minuendi, vt est moris, &c.

¶ Sequitur breuis tractatus de modo procedendi cõtra clericũ criminosum.

CAP. CXLIX.

Forma libelli in accusatione.

FRequenter contingit, vt contra clericum criminosum agitur interdũ accusando, interdum denunciando, & interdum inquirendo. de aliis modis omittamus ad præsens. de accusa. cap. super his. † vnde primo videndum est qualiter libellus formatus in accusatione, cum qs vinculum inscriptionis subire debeat, qui sic potest formari, videlicet, Venerabili patri tali, &c. a domino papa auditori ꝓcesso. A. canõicus Pergamẽ. defert siue accusat episcopum suum, quem dicit habere simoniacum ingressum & non per ostium, sed aliunde intrasse ecclesiam Pergamen. &, post suã intrusionem eam incestu & periurio pollusisse, super quib. criminib. publicæ infamiæ nota relpersus ipsam ecclesiam in pernitiẽ animæ suæ non modicum, & detrimẽtum ipsius ecclesiæ & scandalum plurimorum detinet occupatam. Quare ipsum ab officio & beneficio deponi & ab administratione ipsius ecclesiæ remoueri petit. per etiam insuper ipsa ecclesia eum iurious & pertinẽtijs suis perpetuum silentium imponi. Ad pœnam talionis, si in probatione defecerit, se adstringens: Et hec forma acculandi & probandi no. extra de simo. capitu. licet heli. de accusa. capitu. veniens, & C. ad l. Corne. de fal. l. vbi. 3. q. 3. capit. calumniator, & ca. qui non probauerit.

CAP. CL.

Forma libelli in denuntiatione.

IN denunciatione † sic formatur libellus. Vobis domino episco ꝓo tali, &c. talis plebanus denunciat presbyterum B. rectorem ecclesiæ, &c. quẽ dicit detinere ꝙ. tecta suæ ecclesiæ publice forniciariam: & ex ea filios procreasse, & bona dictæ ecclesiæ, quã fuit minus canonice assequutus adeo dilapidauit, dilapidat, & consumit, ꝙ nisi per vos celeriter indẽnitati ipsius ecclesiæ succurratur, ad paratum desolationis opprobrium deduceretur. Est etiam prodigus nõ solum rerum sed & famæ suæ, sicut ille, qui in his & aliis vitam ducit enormiter dissolutam, vnde petit autẽ omnia ipsam ab ecclesia remoueri, & super ea sibi perpetuum silentiũ imponi. Itẽ petit autẽ omnia, cum sit de dilapidatione suspectus, eidẽ omne genus vẽdendi, dandi, infeudandi, vel quomodolibet alienandi bona dictæ ecclesiæ interdici. probatur hæc forma. 2. q. 7. c. quapropter. de iud. c. nouit. de testi. c. in omni. de offi. dele. c. venerabilis. de accusa. ca. cum dilectus. & c. prælatorum. & C. de suspec. tu. l. eum.

CAP. CLI.

Forma libelli in inquisitione.

Inquisitores de aliquo crimine, à quibus & quomodo incipere debeant interrogando reum.

IN inquisitione † autem sic procedatur, cùm ad prælatum contra subditum validus clamor ascendit. Et cum fama frequens conclamat, & cum proborum virorum clamosa insinuatione pepercerit aures eius, vnde ille villicus diffamatus apud dominũ suum, quasi bona dissipasset illius, intantum ꝙ non credebatur villicationis suæ posse reddere rationem, vel cum super excessibus fama est intantum læsa siue vulnerata, quòd oculis viuentibus superior excessus illos sine reprehensionis nota non potest, nec debet admittere incorrectos, tunc quasi fama deferente, vel denunciante clamore descendat prælatus, vt videat clamorem, si subditus opere compleuit, vel an villicus iste suæ villicationis possit reddere rationem. Quod autem sub forma prædicta

predicta liceat prelato descendere, videre, inquirere & punire, probatur, de accus.c. inquisitionis. & in c. qualiter. de simo. c. 1 hely. † Et cõsueuerunt inquisitores sic incipere inquisitiõis officium ꝙ subditum, Iurabis dicere veram & meram veritatẽ super his excessibus, de quibus diceris infamatus, & de alijs omnibus de quibus super statu personæ tuæ, vel ecclesiæ nobis videbitur inquirendum, & de parendo omnibus nostris mandatis, & similiter his, de quibus culpabilis repertus fueris. præstãt ad hoc pro prælatis duæ decretales argumentum. de accusa. c. qualiter, & ca. cum dilectus. Et si infamatus ille subditus apud bonos & graues, & non à maledicis sed ,puidis & honestis, & fama super excessibus de quibus prælatus intendit inquirere, non semel sed sepe aures prelati pulsauit, & ipse prælatus non ex odij fomite, sed ex veritatis æqua libra, iste prælatus iustè quidem incipit, alioquin eum non in via pergere, sed in domo erroris potius deuiare puto. hæc probantur, de accu. capitu. cũ oporteat. & capitu. qualiter, de simo. capi. licet hely. Ideo eorũ officio principaliter intendamus.

CAP. CLII.

1 *Inquisitus prælatus de aliquo sibi dicto crimine in primis petat sibi copiã dari omnium, de quibus asseritur infamatus.*
2 *Appellare debet prælatus, quando criminum sibi impictorum copia denegatur, & quæ forma.*
3 *Appellantes pro inquisitis, à quibus formis appellandi cauere debeant.*
4 *Inquisitus quamin primis protestationem siue petitionem præmittere debeat.*
5 *Iudex procedere non potest ad inquirendum, nisi prius constet de infamia.*
6 *Infamato quomodo succurratur per contrariam probationem famæ.*
7 *Cautela, pro his qui bonam eorum famam probare nequeunt. sint tamen prudentes. & nu. 8.*
9 *Aduocatus inquisiti quibus modis prospicere debeat eius clientulo. & num. 10. & 11.*
12 *Inquisitor prudens instandus est, vt specificet obiecta crimina, alias est appellandum ab eo.*

VIdendum restat qualiter aduocatus cliẽtulo suo cõtra quẽ inquiritur patrocinetur, & obuiare valeat malitijs & cauillationib. prælatorum, qui tanquam lupi rapaces interdum transcurrẽtes diœceses suas, querunt quẽ deuorent. prædicta in subditis affectantes, vt ab eis sub tali ingenio aurum extorquere possint, verũtamen subditorũ auaritia tenacissima vel ferrea
3 in contrariũ tendit. † Deinde prælatus inquirens formet capitula super his, de quibus inquisitus diffamatus est, quorum copiam ille, contra quem inquiritur, petat in scriptis sibi dari, de omnibus de quibus prælatus intendit inquirere ꝙ ipsum, sub hac forma. Constitutus corã vobis domino episcopo tali ego talis, &c. peto ante omnia mihi edi, & in scriptis capitula seu articulos dare, de quibus vultis procedere ꝙ me ad inquirendũ & asseritis infamatũ, vt possim me defendere & tempus ad deliberãdum peto. Quòd ita debeat fieri copia, vt dictum est, pro
2 batur de acc. c. qualiter. ff. de eden. l. 1. §. edenda. † Et si copiã negauerit sibi dare, appellet sub hac forma. Quia vos dñe episcope talis humiliter sæpius requisitus à me tali, &c. copiã capitulorum, seu articulorum, de quibus contra me dicitis infamatum dare in scriptis, & tempus ad deliberandum super his mihi dare contra iustitiam denegatis, auferendo mihi facultatem defendendi, ex hoc sentiens indebitè grauatum, in his scriptis ad iudicem talem competentem appello, & apostolos instãter peto. † ¶ Posset queri an talis appellatio tenear, Appello ne inquiratis vel ne instetis vel ne corrigatis. Respondeo talis appellatio nulla est, de offi. or. c. licet, de ap. c. ad nostrã, quia appellationis remediũ est institutum nõ ad defensionẽ iniquira
4 tis sed innocentiæ præsidium. † Si autem data fuerit copia capitulorum, vel articulorũ, procedat sic iste, cõtra quem fit inquisitio proponens inquisitionem Ecce articuli, de quibus vultis inquirere, sunt duo, primus est de fornicatione commissa cum Berta. Secũdus de dilapidatione ecclesiæ suæ. Negat talis plebanus se infamatum esse super dictis articulis, & nisi cõstet se prius infamatum esse, dicit & proponit vos nõ potuisse procedere cõtra eum ad inquirẽdum: vnde petit super infamia prius recipi testes & examinari, & nomina testium sibi dari, & suum interrogatorium recipi contra eos. Si autem inquisitor admiserit eum, bene quidẽ, alioquin appellet sub hac forma. ponat nomina quę dicta sunt vsq; ad prox. §. siautem. & quia nõ constat ipsum infamatum, & contra iustitiam contra ipsum inquiritis, cum in nullo fama ipsius sit læsa, ex hoc sentiens indebitè se grauatum in scriptis ad talem iudicem competentem appellat, & instãter apostolos petit. hæc probantur, quia si negat se infamatũ, debet prius hoc constare antequam inquirat, quia negatione res efficitur
5 dubia. vt C. de his, qui ad ecclesiam confug. l. vltima. † Et quod non possit procedi ad inquirendum nisi prius cõstet de infamia,
6 probatur de accusatio cap. cum oporteat, & c. qualiter. † tamen si omittat petere copiam capitulorũ & confiteatur ipsa capitula, postea velit hoc nõ obstante dicere, quòd nõ præcesserit infamia contra eum & quod capitula non fuerint sibi data, se fueri non poterit. c. j. & 2. de accu. lib. 6. sed pone, quod de infamia constet qualiter defendet se iste? respondeo probet se esse bonæ famę, quia potius odor bonę famę quàm infamia delectat, de simo. c.
7 licet hely. † Sed si nequeat probare se fore bonę famę, vel aliter summariè, cautela est, vt quidã alicuius ipsius inquisiti fingens se eius inimicum, proponat coram inquisitore quòd non procedat via extraordinaria contra ipsum infamatũ, videlicet per inquisitionem, quia ipse vult procedere cõtra ipsum inquisitũ via ordinaria videlicet per accusationem vel inquisitionem se cõstituẽtem aduersarium principalem, & per istam viã cessabit inquisitor & procedet ad instantiam huiusmodi principalis, ita dicit
8 Gul. de monte Laud. in cle. sæpe. de ver. sign. circa fin. sui apparatus. Caueat tamẽde fraude & colluiõe, quia punietur & ipse, vt
9 de col. dete. per totum. vel probet infamiã ortam ab inimicis, vel conuersantibus cũ inimicis, vel à conspirantibus vel à criminosis, vel à suspensis, vel ab excõmunicatis. de accu. c. cũ oporteat,
10 & c. inquisitionis. in fi. &c. qualiter. §. j. † probet cõtra testes receptos super ifamia, quod sint inimici, vel criminosi, vel excõmu-
11 nicati vt proximè probatum est per iura proximè allegat. † vel probetur contra primum articulũ, scilicet fornicationẽ, de honestate & castitate suæ, vel probet quod illa Berta sit mater, vel soror vel cõsanguinea sua, cũ quibus naturale fœdus nil permittit sæui criminis suspicari. de coha. cle. c. j. &c. à nobis. & C. de epi. & cle. l. eum quẽ. Vel probet cõtra secundũ, scilicet super dilapidatione quod ipse bene tractauit res ecclesiasticas, quod debitũ vrgebat cum sic faceret, & aliter nõ poterat debitũ solui. C. de sacr. san. eccl. l. iubemus. & aut. hoc ius porrectum. Si verò inquisitor
12 procedens non specificaret an ex officio vellet inquirere, vel ad instantiam alicuius teneretur specificare, alioquin inquisitus appellet. vt patet in iuribus suprà alleg.

Practicæ Abbatis Panormitani Finis.

SERIES CHARTARVM.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y.

Omnes sunt quaterniones, præter x, & y, quæ sunt terniones.

Universidad de Deusto
Biblioteca